THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN V

PARS ALTERA

E

MCMXXXI—MCMLIII

LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

excōlo, (-āvī), -ātum, -āre. [*ab* ex *et* colare. *W.*] *scribitur* excul-: ANTHIM. 70. escul-: *l. 13 sq.* GLOSS.^L Corp. E 362 ex⟨c⟩olantes mundantes. 461 -at siid (*anglosax.*). [*it.* scolare, *francog.* écouler, *hisp.* escolar. *M.-L.*] [*dub.*: PS. FVLG. RVSP. serm. 52 p. 919^B salutaris ignis . . . -vit quodammodo in . . . caelesti fornace piscatorum apostolorum labia (*forma metaplastica ab* excolere?).]
1 *i. q. percolando purgare, sc. liquorem* (*metaphor.? v. l. 5*): PALLAD. 8, 8, 1 abiecta squilla acetum diligentius -bis. HIER. in Am. 5, 8 p. 1042^C *v. p. 391, 84.* RVFIN. Orig. in num. 27, 12 p. 276, 8 B. *v. p. 1276, 70 sqq.* PHILVM. med. 2 p. 40 -etur et exprimatur aqua (ANTHIM. 70). *adde in versione*: ITALA lev. 1, 15 (Hesych. in lev. 1, 15 p. 802^D) decurrere faciet *sanguinem super crepidinem altaris*, vel secundum LXX 'esculat' . . . hoc enim significat: sanguis esculatus circa basim altaris (*LXX* στραγγιεῖ, *Vulg.* decurrere faciet). **2** *i. q. colando excernere*: VVLG. Matth. 23, 24 -antes culicem, camelum autem glutientes (διυλίζοντες).
deriv.: excolatio.

***excolo,** -uī, -cultum, -ere. *ab* ex *et* colere. NOT. Tir. 37, 17 -it. NON. p. 66, 25 polita omnia dicuntur -ta. SCHOL. Hor. Γ epist. 1, 2, 45 ⟨pacantur⟩ -untur arantur. GLOSS. II 263, 5 γεωργῶ colo culto exculto -o percolo. V 293, 7 -ta ornata. 499, 35 -as diligas. *legitur inde a* VARRONE, CIC.; *deest aliquibus auctt., e. g.* SALL., HOR., LIV., VITR. [*variat c.* excoquere: PLIN. nat. 31, 46. *ex coni.*: CORN. SEV. carm. frg. 13, 9 (etuita *trad.*). VELL. 2, 29, 5. *v. et p. 1279, 32. loc. corrupt.*: COLVM. 5, 9, 5. *v. et l. 6.*]
I *i. q. cultum reddere, colendo meliorem facere, promovere, curare* (*indicatur quale quid ante culturam fuerit*: incultus: *l. 42 sq. p. 1278, 29*; rudis: *l. 68. 78; v. et l. 80. p. 1278, 5. indic. finis, ad quem -itur: l. 83. p. 1278, 6. 48 al. absol. ponitur: l. 52 sq.; pendet sententia: p. 1278, 51. nota simplex iuxta pos.: l. 41. p. 1278, 39*): **A** *strictius de meliorando*: **1** *proprie*: **a** *agrum, terram sim.* (*c. praep. vi debilitata, fere i. q. 'colere' [cf. p. 1279, 9]: l. 41. 54; i. q. incolere, habitare l. 51*): VARRO ling. 5, 49 Esquiliae . . . ab eo quod -tae (*tempt. alii alia*) a rege Tullio essent. rust. 1, 27, 3 silvas. COLVM. 2, 2, 17 solum. 5, 5, 12 *vineas* aratris (arb. 4, 2 PLIN. nat. 14, 48). 5, 9, 5 seminarium . . . rastris (PALLAD. 3, 23, 2). *al.* PLIN. nat. 14, 50 *praedia* (SVLP. SEV. chron. 1, 23, 5). MART. 4, 55, 25 iuvencis . . . arva (PANEG. 8, 21, 1 *al.*). LEX Manc. (Bruns fontes^7; *a. 116/17*) 1, 8 agros (PS. QVINT. decl. 13, 13 PALLAD. 6, 3, 2. COD. Theod 5, 11, 12 desertos. SALV. gub. 4, 42 qui agrum -it, ad hoc colit, ut *eqs. al. cf.* CIL VIII 25943, 2, 5 [*aet. Hadr.*] partes agrorum). 3, 3 olivetum . . . incultum. 4, 10 qui superficiem ex inculto -uit -uer⟨it⟩. IVLIAN. dig. 39, 5, 11 fundum (POMPON. dig. 6, 1, 53 sevissetve). VLP. dig. 13, 7, 25 *saltum.* LACT. inst. 2, 10, 1 *terram* (VVLG. Ezech. 36, 34 deserta. RVFIN. hist. 3, 20, 2 [αὐτουργοῦντες]. *al. aliter p. 1279, 6*). PALLAD. 7, 9 aream. 10 tit. 10 de pratis novellis formandis vel veteribus -endis. AVSON. 320, 2 p. 16 P. herediolum. HEGES. 4, 27 p. 284, 7 rura (RVFIN. hist. mon. 7 p. 413^C *al.*). COD. Theod. 11, 24, 6, 5 possessiones (VITAE patr. 5, 7, 40 [*gr. Nau 1908 p. 280 n. 208* φιλοκαλῆσαι]. *al.*). IORD. Get. 8 Oreadas . . . non omnes -tas (*v. l. 33; cf. Oros. hist. 1, 2, 78* coluntur). *et al.* *nota* (*v. supra l. 29*): AVG. civ. 7, 23 p. 301, 14 D. homines . . . *terram* fecundiorem faciunt -endo. VICT. VIT. 3, 20 relegati colonatus iure ad -endum.
b *arbores, sata sim., i. q. curare* (*not. pressa, i. q. colendo producere, acquirere: l. 60*): COLVM. 3, 5, 3 semina (11, 3, 48). 5, 5, 13 *vitem.* 5, 9, 6 sic -tae . . . arbusculae (*cf.* IVST. 36, 3, 4 arbores [AVG. grat. Christ. 19, 20 p. 141, 7]. PALLAD. 3, 25, 4 ponendis vel -endis piris). AVSON. 238, 4 p. 79 P. holus. PRVD. c. Symm. 1, 640 ulvas. *nota* (*v. l. 55*): PROP. 4, 1, 130 abstulit -tas pertice tristis opes. PLIN. nat. 8, 187 boves victum hominum -unt. MACR. somn. 1, 17, 6 (*in imag.*) hoc . . . loco Cicero rerum quaerendarum iactis seminibus multa nobis -enda legavit.
2 *translate* (*saepe plus minus expressa imagine* [*cf.* QVINT. inst. 5, 11, 24], *e. g. p. 1278, 15. 17. 42. sic per iocum*: MART. 6, 52, 4 doctus . . . hirsutas -uisse genas): **a** *corporaliter* (*bestias: l. 68; homines, i. q. fingere: l. 71. v. et p. 1278, 53 sqq.*): OV. ars 2, 220 lanas . . . rudes. COLVM. 9, 3, 3 *apes* si diligenter -tae sunt (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 7, 485 p. 74, 2 Silviae promptiore -batur adfectu *cervus*). AVG. serm. 49, 7, 7 (*allegor.*) eam *festucam* in te ipso -uisti. *nota* (*v. l. 67*): CLAVD. 20, 493 quosecumque Prometheus -uit.
b *incorporaliter*: **α** *respicitur homo; i. q. erudire, instruere* (*liberos p. 1278, 8. 10*), *expolire* (*syn. p. 1278, 5*), *mitigare* (*syn. p. 1278, 6*): Ⓘ *obi. est pars hominis, maxime animus, ingenium sim.* (*lingua l. 81; vires l. 82; forma l. 82*): CIC. Arch. 12 animos . . . doctrina -amus (Tusc. 5, 39 SEN. epist. 108, 23. GELL. 15, 20, 4 [*opp.* corporis cura]. *al. cf.* RVFIN. hist. 2, 17, 3 animas . . . rudes et agrestes [PAVL. NOL. epist. 24, 9 p. 209, 1]). orat. 48 *ingenia* disciplinis -ta (FRONTO p. 9, 3 N. *al.*). ad Q. fr. 1, 1, 7 doctrina . . . vitiosissimam naturam (AMM. 29, 2, 18). CELS. 1 prooem. 39 linguam (*i. facultatem loquendi*). SEN. epist. 122, 6 adolescentium . . . qui vires -unt. 124, 22 formam (*cf. p. 1278, 54*). QVINT. inst. 11, 2, 1 *memoria* -endo . . . augetur. PANEG. 9, 14, 4 ad vitae melioris studium adolescentium -as mentes (*al.*). RVFIN. hist. mon. 1 p. 404^C spiritales intra semetipsum . . . sensus. AVG. serm. 49, 4, 4 p. 322^med. cor. VAL. CEM. hom. 17, 1 p. 744^B obsessum vitiis pectus.
Ⓘⓘ *obi. est homo ipse* (*aliter p. 1277, 71. l. 54. p. 1279, 10. urbs sim. l. 16*): CIC. Brut. 94 Tuditanus cum omni vita atque victu -tus atque expolitus. leg. 2, 36 quibus (*mysteriis*) ex agresti immanique vita -ti ad humanitatem et mitigati sumus (RVFIN. hist. mon. 11 p. 431^A). Tusc. 1, 4. 1, 62 (*syn.* mansuefacti). 4, 84 demus . . . nos huic (*philosophiae*) -endos. *al.* OV. trist. 4, 10, 15 protinus -imur teneri . . . *et* imus ad insignes . . . ab arte viros. Pont. 4, 8, 1 studiis -te Suilli. SEN. epist. 35, 1. CVRT. 8, 6, 4 artibus. COLVM. 4, 3, 2 liberos. 12 praef. 3 utensilia quibus aut alitur hominum genus aut etiam -itur (*cf.* AMM. 15, 9, 8 hominibus paulatim -tis). PLIN. epist. 4, 6, 2. AVSON. 204, 10 p. 62 P. multos -uit iuvenes *rhetor.* RVFIN. patr. 10, 3 p. 333^A se (*syn.* instituunt). SIDON. epist. 1, 6, 3 non minus est . . . personam suam -ere quam villam. *et al.* *nota* (*v. l. 3*): AVSON. 203, 8 p. 62 P. *urbem* nostram -tam studiis reddideras. AVG. serm. 11, 1 p. 97^fin. -ens ecclesiam suam velut agrum.
Ⓘⓘⓘ *vitam, mores sim.* (*et uniuscuiusque et totius generis*): CIC. rep. 2, 19 haec aetas . . . iam -ta . . . *fabulas* respuit (AVG. civ. 22, 7 p. 565, 12 D). off. 2, 15 quibus rebus -ta hominum vita tantum distat a victu et cultu bestiarum (phil. frg. IX 11 M. [*syn.* constitutam]. VERG. Aen. 6, 663 per artes. SEN. benef. 4, 17, 1 *al.*). QVINT. inst. 4 prooem. 2 mores (12, 2, 1 FIRM. math. 3, 1, 13 *al.*).
β *respiciuntur res, maxime artes vel facultates hominum, i. q. promovere, augere* (*fere i. q. simpl. colere l. 31*): Ⓘ *generatim*: CIC. orat. 31 an victus hominum . . . -i potuit, oratio non potuit? (TAC. dial. 22 *Cicero* primus -uit o. *cf.* QVINT. inst. 8, 3, 86. FRONTO p. 155, 19 N. *eloquentiam* [*opp.* neglegas]. *v. et l. 43*). parad. 3 nihil *est* tam horridum, tam incultum, quod non splendescat oratione et tamquam -atur. CELS. 1 prooem. 2 *medicinam* (*al.*). VAL. MAX. 4, 7, 7 in -endo iure amicitiae. SEN. dial. 11, 18, 2 dignitatem. nat. 3, 29, 9. CVRT. 9, 6, 21 videorne vobis in -enda gloria . . . cessare? PLIN. nat. 35, 56 inventa. MART. 12, 97, 5 fila lyrae (*i. carminum poesis*) . . . Calabris -ta Camenis. GELL. 13, 5, 2 ad studia . . . complenda -endaque. PRISCILL. tract. 6, 96 p. 72, 17 si castificatio corporis fructu divinae -itur voluntatis. SYMM. epist. 1, 59 amicitiae bonum. VEG. mil. 4, 41 p. 160, 15 aliquanta significantur a piscibus, quae . . . Varro . . . diligenter -uit. VINCENT. LER. 33, 43, 4 quod a religione colendae et -endae . . . fidei numquam recesserit. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 155, 32 haec ad decipiendum -ens quae olim divino nutu repulsa sunt. GREG. M. moral. 10, 26 p. 935^D evulsis iniquitatis sentibus actionem nostram ad frugem retributionis -ere. *et al.* Ⓘⓘ *speciatim in arte rhet.* (*cf. l. 26*), *sc. locum, sermonem sim. elaborare, elimare*: QVINT. inst. 2, 6, 2 quosdam locos non minore cura quam si *eqs.* . . . -bant. 10, 1, 97 summa in -endis operibus (*aliter l. 80*) manus. FRONTO p. 150, 11 N. prohoemium cum cura. 152, 9 ἐνθύμημα. APVL. met. 1, 1 indigenam sermonem (HIER. epist. 21, 42). PS. RVFIN. in Am. 9, 2—4 p. 1099^A hunc . . . colorem in laudem dei (*al.*). in Os. 2, 3 p. 972^D sensum. MACR. Sat. 5, 11, 1. PROSP. carm. de ingrat. praef. 4 unde voluntatis sanctae subsistat origo . . . centenis decies versibus -ui (*v. p. 1277, 30*). EVSTATH. Bas. hex. 6, 2 p. 922^B. *et al.*
B *laxius c. not. meliorandi debilitata, i. q. exornare* (*syn. infra l. 61, cf. l. 60. 63. 67. 75. trsl. l. 63*): **1** *hominem, corpus* (*deorum simulacra l. 61; cf. p. 1277, 66. 82*): SEN. contr. 1 praef. 8 immundissimis se -ere munditiis (PORPH. Hor. carm. 4, 13, 13 puellariter. FIRM. math. 5, 2, 8). SVET. Iul. 84, 4 *armis* -ti funus celebrabant *milites.* Nero 28 Sporum Augustarum ornamentis -tum. TERT. cult. fem. 2, 5 p. 720 Oe. de modo . . . corporis -endi (FIRM. math. 8, 11, 1). CYPR. ad Donat. 15 p. 15, 22 (*syn.* ornandum; VVLG. Esth. 2, 9). LACT. inst. 2, 4, 8 deos ([*syn.* exornant]. *cf.* 6, 13, 13 simulacra). FIRM. math. 8, 7, 2 vestes . . . ad muliebris cultus similitudinem. *transl. et allegor.*: PLIN. epist. 3, 2, 4 mihi . . . ornandus -endusque est. PS. QVINT. decl. 8, 12 hunc pressit paupertate . . ., illum insperatis opibus -uit *fortuna.* TERT. adv. Marc. 2, 10 p. 349, 18 *satanas* -tus omni gloria angelica. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 157, 12 B. angelorum ministerio -batur sponsa (epist. Clement. 7 [*syn.* adornate]).
2 *aedificia sim.* (*urbem l. 72; hic illic transire vid. ad not. reficiendi [l. 75. 80] vel perficiendi* [*l. 82 sq.*]): PLIN. nat. 35, 118 parietes . . . *et* domos (36, 47 marmore. *al.*). 35, 154 aedem (CIL VIII 1463). STAT. silv. 3, 4, 49 penates Euandri (*cf.* PLIN. epist. 5, 11, 2 *patriam.* SVET. Aug. 28, 3 urbem. SOL. 32, 41 Abydos . . . Osiris fano -ta). MART. 7, 28, 6 palma fores. PLIN. epist. 5, 6, 22 cubiculum. 9, 39, 3. CIL XII 3637 (*post a. 73*) maesoleum. SVET. Aug. 29, 4 ut . . . monumentis vel novis vel refectis et -tis urbem adornarent (CE 1415, 3). 72, 3 Claud. 21, 3. FLOR. epit. 4, 12, 23 spoliis . . . tumulum in tropaei modum. NERAT. dig. 7, 1, 44 meliorem -endo aedificium . . . facturus. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 530 (*a. 261*) ⟨templum . . .⟩ extruxit -uit et dedicavit (CIL VIII 9040 [*a. 272*]. *al.*). VLP. dig. 7, 1, 13, 7. COD. Theod. 15, 1, 19 -endis veteribus *operibus* (INSCR. christ. Diehl 1767, 7. *aliter l. 45*). CIL VIII 26568 (*aet. imp. Gratian.*) nymfium . . . perfecit -uit dedicavit (12285). III 14195, 28 atrio . . . fabricato -toque. VIII 12257. XII 1708. XIII 1766 loco -to cum discubitione et tabula. *et al.*.

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *varia*: CVRT. 8, 5, 2 regio ... ad luxum magis quam ad magnificentiam -ta. PLIN. nat. 35, 135 mitterent ... pictorem ad triumphum -endum (*cf.* FIRM. err. 7, 5 pompam). PANEG. 2, 4, 2 cui (*terrae*) -endae atque adeo ditandae impensius ... fabricator indulsit (FIRM. math. 7, 1, 2 omnia necessitate perpetuitatis. *cf.* HIL. gen. 76 *solem* munere largo -tum ... pleno dignaris honore. 95 terras [*aliter p. 1277, 45*]). AVSON. 160, 10 p. 29 P. quorum (*septem sapientium*) doctrinam moribus -uit.

II *i. q. venerari, adorare (syn. l. 20), fere i. q. simplex colere (cf. et p. 1277, 33. 1278, 25); maxime homines, deos, locos et dies sanctos*: OV. Pont. 1, 7, 59 ut te non -at ipsum, ius aliquod tecum fratris amicus habet (PAVL. NOL. carm. 11, 9. *cf.* HEGES. 2, 3, 4 p. 136, 23 Gaium ... studiosius -bat *Agrippa* [*gr. 2, 172* ἐθεράπευεν]. PAVL. NOL. carm. 19, 24 *martyrem* [*cf.* GREG. TVR. Franc. 2, 3 p. 65, 15 eum pro m.]. FAVST. REI. epist. 5 tit. p. 183, 11 *al.* ALC. AVIT. carm. 6, 550 VEN. FORT. carm. 4, 16, 10). PHAEDR. 4, 11, 10 per quem (*ignem*) verendos -it pietas deos (ALC. AVIT. hom. 20 p. 134, 9. *cf.* COD. Theod. 16, 10, 7 deum precibus. PS. AVG. quaest. test. I 84, 1 p. 144, 6 *lunam.* I 144, 31 p. 317, 12 *Christum.* CASSIAN. conl. 10, 5, 1 daemonas. PRAEDEST. 1, 39 p. 599^{A} angelos [*syn.* adorari]. PASS. Thom. p. 156, 16). STAT. silv. 3, 1, 60 pudicis Itala terra focis Hecateidas -it idus (*cf.* AVSON. 398, 48 p. 228 P. festos dies [PAVL. NOL. carm. 21, 144]. MAX. TAVR. serm. 76 p. 685^{B} martyrum obitus ... velut . . natalis -itur). MACR. Sat. 1, 7, 31 aras ... accensis luminibus. CONST. Sirmond. 2 (*a. 405*) id quod pro quiete repertum est, ab omnibus -atur, a sacerdotibus reservetur. EVCHER. pass. Acaun. 1 p. 165, 9 -endus ... sacer ... locus. VAL. CEM. hom. 15, 4 p. 740^{A} peculiari ... veneratione -enda ... est memoria sanctorum (INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 79 n. 238). RVST. HELP. benef. 79. CONSTANTIVS vita Germ. 45 *mortui corpus* vigiliis.

part. perf. pass. **excultus**, -a, -um *pro adi.* (*cf. et p. 1278, 9. 19*). *i. q. cultus, eruditus, elegans*: CIC. Att. 12, 46 -o (exto *M*) ... ⟨in⟩ animo nihil agreste, nihil inhumanum est. COLVM. 10, 424 -os ... claudamus ut hortos (EVSTATH. Bas. hex. 5, 9 p. 920^{A}. *cf.* MART. 1, 85, 1 colles). MELA 3, 102 urbes -ae. QVINT. inst. 6, 3, 20 hanc ... -ae cuiusdam elegantiae appellationem puto (*cf.* PLIN. epist. 2, 3, 2 verba ... quaesita et -a). MIN. FEL. 18, 4 quod si ingressus aliquam domum omnia -a, disposita, ornata vidisses. PS. AVR. VICT. epit. 13, 7 satis sit -um atque emendatum dicere *Traianum.* AMM. 30, 9, 4 laetus ... non profusis epulis sed -is.

deriv.: excultio, excolto, excultor, excultus.

excomedo, -ere. *ab* ex *et* comedere. GLOSS.^{L} I Ansil. EX 313 -it eviscerat evacuat (II Abav. EX 26). *v. et s. v.* eviscero (*p. 1045, 11 sqq.*), exedo, exentero, exulcero. *i. q. exedere, absumere* (*metaphor. l. 48 sqq.*): CHIRON 901 si ... caro crescit ... *emplastrum* impones, donec -atur (*cf.* PS. APVL. herb. 8 l. 4 imponis in ulcere, -et, et si qua fuerit sordes, expurgat [*seq.* exedat]). HIER. epist. 78, 3, 2 movebatur a vitiis pristinis et ab -ente se prius tinea peccatorum. tract. in psalm. I p. 239, 1 quodcumque mali umoris est, excoquat et -at. GILD. Brit. 85 chron. III p. 73, 16 fames ... evangelici cibi ... animae viscera -ens grassatur in vobis.

deriv.: excomestio.

excomes, -itis. *ab* ex comite (*v. vol. III 1777, 60 sqq. passim*) *formata q. d. hypostasis* (*cf. c.* 1. exconsul). *i. q. comitis munere functus*: PALLAD. hist. mon. I 43 p. 329^{B} Seleucii ... -is (*gr. p. 150, 2 B.* τοῦ ἀπὸ κομήτων. 54 p. 337^{A} [*nomen supple ex gr. p. 162, 12 B.*]).

excomestio (-ēst-?), -ōnis *f.* *ab* excomedere. *i. q. ulcus*: ORIBAS. syn. 9, 46 (rec. A) ne aliqua -o (*cod. Aa*, ex commiscione *cod. Ab*) sit in matrice, ex quo (*sic*) exeat sanguis (ἀνάβρωσις, *cod. La* co[n]mestio).

ˣ**excommūnicātio**, -ōnis *f.* *ab* excommunicare. *plur.*: *l. 68. 74.* *vox Christiana. i. q. exclusio vel expulsio a communione ecclesiae, maxime a sacramento altaris* (*iuxta pos.* anathema: *l. 70*): HIER. hom. Orig. in Ier. 11 p. 673^{B} qui propter -em sui ... ecclesiae conventum ... dilacerant (*gr. 14 p. 421^{D}* διὰ τὸ ἐκβεβλῆσθαι). adv. Rufin. 2, 21 p. 444^{C} post -em Hilarii. AVG. pecc. orig. 7, 8 p. 171, 15 c. Parm. 1, 10, 16 p. 37, 24. fid. et op. 2, 3 p. 37, 12 degradationibus et -bus. quaest. hept. 5, 39 p. 399, 5 hoc ... nunc agit in ecclesia -o, quod agebat tunc (*in vetere lege*) interfectio. *al.* PS. AVG. serm. 229, 3. EPIST. pontif. 290 Migne 20 p. 631^{D} -e et anathemate multatum. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 37, 7 scripsit ... -is epistulam (*gr. I 1, 1 p. 114, 22* ἀκοινώνητον). p. 115, 38 (*gr. I 1, 3 p. 46, 34* ἀκοινωνησία. *sic et* I 4 p. 36, 38 [*gr. I 1, 5 p. 122, 10*]. *al.*). POMER. 2, 7, 2 *al.* ALC. AVIT. epist. 75 p. 91, 28 de -bus curare. CONC. Epaon. a. 517 p. 27, 7 -e biennii. CONC. Lugd. a. 519 p. 33, 15 perpetuae -is. *al.* GREG. M. epist. 2, 50 p. 154, 15 *al.* BENED. reg. 23 *al.* ISID. reg. monach. 18, 2 *al.* *et al.*

excommūnicātor, -ōris *m.* *qui excommunicavit*: EPIST. pontif. Thiel Gelas. frg. 37 quicumque intra anni spatium causam suam coram suis -bus non peregerint *eqs.* *ibid.* ab -e paenitentiam accipiat. CONC. Agath. a. 506 Mansi 8, 324.

excommūnicātus, -a, -um *v. p. 1280, 23.*

ˣ**excommūnico**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* communicare. *form. perf. brev.* -astis: *p. 1280, 18.* *vox Christiana inde ab* AMBR. (*p. 1280, 25*), HIER., *saepius inde ab* AVG. (*v. Koffmane, Kirchenlat. p. 28; Mohrmann, Altchristl. Sonderspr. p. 78. 113*). *i. q. a communione ecclesiae, maxime a sacramento altaris (v. l. 11), excludere (plerumque absol.; acced. abl.: l. 13.* ab: *l. 15. 21*): PS. CYPR. abus. 10 p. 169, 8 qui ... -tum a catholico ... recipit, contra ... statuta agit. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 46, 3. HIER. in Tit. 1, 8 p. 568^{C} (*iuxta*: ex ecclesia expellere. *sim.*: AVG. serm. 17, 3, 3 *al.*). adv. Rufin. 2, 19 *bis.* PELAG. in I Tim. 5, 24 p. 498, 10. AVG. serm. 4, 32, 35 (*syn.* excludantur). 164, 7, 11 (*iuxta*: degrada. *sim.*: adv. Don. 4, 6 p. 104, 4 *al.*). 224, 3, 3 (*iuxta*: anathematizamus). in euang. Ioh. 50, 12 p. 1763^{A} (*opp.* reconciliatur. epist. 265, 7 p. 645, 7). gen. ad litt. 11, 40, 54 p. 375, 10 (*syn.* a sacramentis altaris ... removeri. *sim.*: epist. 54, 4 p. 162, 15. *cf. l. 17*). epist. 87, 4 p. 400, 20 (*opp.* in communione tolerandus). *al.* PS. AVG. serm. 229, 2 caelesti convivio -ari. VIGIL. reg. (Migne 50) 32. EPIST. pontif. 761 Schwartz p. 153, 16. AVELL. p. 568, 8 proiectos et -tos a vestra apostolica sede. *al.* CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 103, 2 (*gr. I 1, 3 p. 19, 13* ἀκοινωνήτοις. *al.*). CANON. Turner I p. 118^{b}, 17 (*p. 118^{a}, 9* a communione remotus. *sim. syn. saepe. cf. l. 11*). *al.* VITAE patr. 5, 15, 8 -astis me, ut non mihi daretis eulogiam (*gr. Cot. p. 356* ἀφορίσατέ με τοῦ μὴ δοῦναι). 5, 15, 88 (*gr. Nau 1912 p. 211 n. 334* ἐχώρησεν). IVLIAN. epit. novell. 115, 15. VEN. FORT. vita Albin. 18, 51 *al.* BENED. reg. 44 ab oratorio et a mensa. *al.* CAES. AREL. reg. mon. 23. *et al.*

part. perf. pass. **excommūnicātus**, -a, -um *pro adi. et subst.*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 45, 16 Megasium et Iustinum -os habemus. AMBR. epist. 5, 24 -i manerent, nisi *eqs.* AVG. in euang. Ioh. 50, 12 in caelo ligatur -us. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 36, 29 eos ... -os fieri (*gr. I 1, 5 p. 122, 3* ἀκοινωνήτους γενέσθαι). CONC. Turon. a. 567 p. 131, 5 cum talibus -is participari. *al.* GREG. M. epist. 8, 24 p. 25, 26 Maximi praevaricatoris et -i. *al.* BENED. reg. 26 *al.* ISID. reg. monach. 18, 2 *al. et al.*

deriv.: excommunicatio, excommunicator.

excommūnio, -ōnis *f.* *ab* ex *et* communio. *i. q. excommunicatio*: GREG. TVR. vit. patr. 17, 1 p. 729, 3 iam -em minaris (excommunicationem *l. v.*; *cf. Bonnet p. 195, 5*). *dub.*: CONC. S. Patric. a. 450 Mansi 6, 517^{B} virgo quae *eqs.* -is sit (517^{C}. 518^{B}. 519^{A}; *fort. leg.* excommunis [*cf. l. 43*]. *an adi.* 'excommunionis'?). *ibid.* si quis -is (excommunis *l. v.*) fuerit (518^{B}).

excommūnis, -e *adi.* *brevius pro* excommunicatus, *cf. c.* transformis *pro* transformatus *sim.* *i. q. excommunicatus*: CONC. Arel. 2 Mansi 7, 882^{B} quod si ... poenale aliquid intulerint ..., habeantur -es (CONC. Turon. a. 567 p. 124, 7. 128, 5 *al.*). CONC. Turon. a. 567 p. 123, 2 maneat -is. p. 134, 19 non solum -is, sed etiam anathema sit (*cf. l. 35*). *al.*

?**exconcinno**, -āvī, -āre. PLAVT. Cist. 312 nimis lepide concinnavit (-vit *ci. Studemund, Ind. Schol. Gryphiswald. 1871/72 p. 12*) hasce aedis Alcesimarchus.

[**exconcrēsco**, -ere. VITR. 8, 3, 18 et concrescentia (-entia *ci. Rose*).]

?**excondo**, -ere. *ab* ex *et* condere. TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 639, 21 vere eum (*David*) et visibilem -is proeliatorem (*i.* 'expromis', 'producis'?; extundis *Oehler*).

excongruus, -a, -um. [*ab* ex *et* congruus. *W.*] *i. q. non congruens*: SYMM. or. 7, 6 nisi forte -am putatis istiusmodi laudem.

[ab **excōnsō** *falso trad. pro* ex absconso GLOSS. II 573, 28. *v. vol. III 1261, 15.*]

1. **excōnsul**, -is *m.* *ab* ex consule (*v. vol. IV 567, 57 sqq.*) *q. d. hypostasis* (*v. Wageningen, Neophilologus 5 [1920], 255 sqq. et ceteras quas s. v.* ex *p. 1101, 81 sqq. attuli litteras*). ISID. orig. 9, 3, 9 -es ... dicti quod iam a consulatu exierint (15, 13, 13). *i. q. qui consulatum gessit, consularis* (*dub.*: NOVELL. Theod. 7, 4 subscr. [ex consule *Δ*]. CASSIOD. hist. 9, 23 p. 1140^{C} Symmachum -em [*leg.* ex consule *sec. scriptoris usum*]. *dubitare possis de codd. fide etiam l. 63. 65*): EPIST. pontif. Löwenfeld Pelag. 34 Iohanni viro glorioso -i (et consuli *trad.*). LIB. pontif. p. 153, 15 Albinus et Basilius patricii -es. IORD. Get. 33, 171 -em (ex consule *A*) ordinarium atque patricium. GREG. M. epist. 1, 70 p. 90, 12 Leonis -is. 9, 57 p. 81, 2 Leontium -em. *al.* (*v. ind.*). PALLAD. hist. mon. I 33 p. 319^{A} Marcellini ... -is (*gr. p. 134, 2 B.* τοῦ ἀπὸ ὑπάτων).

? 2. **excōnsul** *adi.* GLOSS. III 487, 2 -l ἀβέβαιος. *cf. aut corrige* inconsul (*cf. Gloss. III 338, 8. 506, 3*).

excōnsulāris, (-e). *ab* ex consulari. **1** *pro subst., i. q. consularis munere functus* (*dub.*: COD. Theod. 6, 26, 8 [= Iust. 12, 19, 3] hunc ... honorem ... tenent, qui -bus [*an* ex consularibus?, *cf. s.* ex *p. 1102, 47*] conferri consueverit): COD. Theod. 6, 24, 8 inter allectos velut -es habiti. SCHOL. Hor. Vind. ars 343 -es. *? 2 pro adi.*: COD. Iust. 2, 7, 13 pr. (*a. 468*) egredientem ... -i (*an* ex [*sicut p. 1111, 79 sqq.*] consulari?) moderatoris provinciae dignitate decorari.

excōnsulātus, -ūs *m.* *ab* ex consule (*cf. c.* exquaestura). *i. q. dignitas viri consularis*: GREG. M. epist. 2, 36 p. 132, 10 honores ... non habet et chartas -us petit.

ˣ**excoquo**, -xī, -ctum, -ere. *ab* ex *et* coquere. *scribitur in codd.* -coc- (*ante* u): PLIN. nat. 29, 110. 31, 32 TAC. hist. 5, 7. -quoqu-: *e. g.* CALP. ecl. 2, 76 AMBR. hex. 2, 3, 12 p. 51, 12 HIER. epist. 65, 12, 3. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE; *multis deest, e. g.*

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIC., SALL., LIV. [*prov.* escoire, *hisp.* escocer. *M.-L.*] [*var. v.* excolo *p. 1277, 23. loc. dub.*: GLOSS. V 413, 11 digesti dispositi -ti (*cf. Bened. reg. 8* iam digesti surgant. *v. p. 1282, 17*).]

A *transitive*: **1** *obi. est id quod coquendo eicitur, excernitur, removetur* (*indicatur unde* [*l. 7*]: ex: *l. 18. 22. dat.: l. 9. 23. dat. vel abl.: l. 8. 12. in imag.: l. 9. 21. 24 sqq.*): PLAVT. Capt. 281 quid divitiae, suntne opimae? :: unde -at sebum senex (*cf.* LVCIL. 170 pulmonibus ... unguen. PLIN. nat. 11, 231 glutinum). frg. inc. 57 mi -ta est omnis misericordia. LVCIL. 74 pedīcum (*v. Marx ad l.*). CATO agr. 107, 2 usque coquito, dum dimidium -as (*cf.* COLVM. 12, 19, 1 ad dimidiam *partem*). VERG. georg. 1, 88 illis (*agris*) omne per ignem -itur vitium atque exsudat inutilis umor (OV. fast. 4, 786. PLIN. nat. 34, 93 purgatis v. -tisque. VINDIC. epist. ad Valent. 6 calore febrium -itur v. cruditatis. CASSIAN. inst. 8, 18 ad purum [*cf. infra l. 23. 72*]). AETNA 423 levis -to defecit robore pumex (*cf.* VITR. 1, 4, 3 firmitatem). VITR. 2, 5, 2 -to liquore (7, 3, 7. *cf.* 5, 3, 2 aer ... candens adurit -itque et imminuit e corporibus umores [COLVM. 2, 18, 3. HIER. tract. in psalm. I p. 178, 25; *syn.* exsiccatus. p. 238, 28 *v. p. 1279, 49. al.*]. PLIN. nat. 14, 100 *aquam*. PALLAD. 4, 10, 10 sucum). COLVM. 1 praef. 16 cotidianam cruditatem lactucis -imus, et exusto sudore sitim quaerimus. PLIN. nat. 16, 75 bitumen ex ea (*arbore*). 33, 113 aurum ... harenae. 34, 164 scoria ... -ta (VVLG. Is. 1, 25 ad purum [*cf. l. 15*]). *al.* HIER. epist. 65, 14, 2 pituitas et reumata voluptatum (*cf.* tract. in psalm. I p. 226, 31 malum. CASSIAN. conl. 14, 9, 2 -tis passionibus. *sim. saepius*). *et al.*

2 *obi. est id quod -endo efficitur* (*in imag. l. 28*): PLAVT. Persa 52 usque ero domi, dum -xero lenoni malam rem. VITR. 7, 4, 3 propter ieiunitatem *tegularum* quae est a fornacibus -ta. PLIN. nat. 18, 80 -ta maturitate (*cf. infra l. 75*). COD. Theod. 14, 6, 3 -endae calcis licentia (*al.*).

3 *obi. est id ex quo alqd. coquendo eicitur*: **a** *sensu strictiore: i. q. coquendo exinanire, purgare* (*indicatur a quo: infra l. 46. 54* [*aliter infra l. 65*]. *in vel ad quid: infra l. 47. 50. 52. 64. 65* [*cf. supra l. 15*]. *quasi technice de terra, metallis sim.: l. 46. 59. in imag.: de hominibus sole, ardore exustis, tostis l. 39; hominem, mentem sim. c. acced. not. cruciandi: infra l. 52. 55. 70; mystice: l. 65; de intellegendo, fere i. q.* '*examinare*'*: l. 67 sq. 72*): TER. Ad. 849 meridie ... stipulam colligat: tam -tam reddam atque atram quam carbost (*cf.* SEN. dial. 10, 13, 1 -endi in sole corporis cura. TERT. anim. 25 p. 342, 17 nationes ... colorem ... -tae. HIER. in Is. 18, 4 p. 179^D^ messor -itur. *cf.* HIER. epist. 39, 1, 4 corpusculum febrium ardor. SIDON. epist. 1, 11, 12 aestu pudoris). VARRO ling. 5, 109 ut crudum *assum* nimium habet umoris, sic -tum parum habet suci. LVCR. 6, 962 terram sol -it et facit are (VERG. georg. 2, 260 COLVM. 11, 3, 13. LVCAN. 9, 424 auro. *al. cf.* VITR. 2, 6, 2 *lapidem* [PLIN. nat. 33, 119 in argentum. 34, 135 in rubricam. *al.*]. 2, 6, 6 ut ... exusta terra cinis, sic ... -ta materia efficitur carbunculus. PLIN. nat. 31, 46 locum. 34, 142 *venas* [*al.*]. SIL. 3, 642. TAC. hist. 5, 7 *harenas* in vitrum. TERT. carn. 13 p. 449 Oe. *al.*). FEST. p. 250 quod recte -tum purgatumque sit. SEN. Herc. f. 105 acrior mentem -at ... ignis (CASSIAN. inst. 6, 22 ad integram perfectionem. *al. cf.* SEN. nat. 4, 13, 11 cor -it luxuria. GREG. M. moral. 22, 19 p. 224^B^ *animum* ab omni torporis sui robigine). benef. 7, 19, 8 nec urit solum perituros sed -it. nat. 1, 3, 13. COLVM. 7, 4, 8 sucus -ti lupini (*cf.* CALP. ecl. 2, 76 herbas. PLIN. nat. 12, 30 *radicem*. PALLAD. 1, 35, 6 campas. *cf. infra l. 78*). PLIN. nat. 30, 35 murem cum verbenaca (*cf.* 32, 38 testudinem. 32, 85 *ranam. al.* SER. SAMM. 173 lumbricos. VEG. mulom. 1, 17, 17). *al.* PLIN. paneg. 52, 5. GELL. 7, 5, 9 argentum ([*syn.* exputatum, emaculatum]. VVLG. Is. 48, 10. *cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 27, 3 p. 166, 25 aurum. ENNOD. carm. 2, 56, 1 *metallum. in imag.*: ENNOD. epist. 2, 13, 1 p. 53, 2 caminis -ta fabrilibus verba [opusc. 2, 11 p. 291, 5 homines]. 4, 33, 2 p. 121, 4). PALLAD. 10, 16 mixta curabis ad pinguitudinem mellis -ere. HIER. epist. 18 B, 2 (18), 2 ita nos dissolvit, ita a veteri homine in novum -it, ut *eqs.* (in Ezech. 1, 4 p. 20^C^ [*syn.* purgatis]. *cf.* in Hab. 1, 1—2 p. 1276^B^). tract. p. 408, 5 spiritus sancti eas (*scripturas*) -amus ardore (*cf.* VEREC. in cant. 4, 13 -endo, id est retractando, rem obscuram. OP. imperf. in Matth. 38 p. 839^med.^ *sapientiam* in se). PS. AVG. c. Fulg. 3 p. 291, 20 sitis *hominem* ([*syn.* exurit]. *cf.* GREG. M. dial. 1 praef. p. 149^B^ -i cordis languore. moral. 34, 1 p. 717^B^ morbis). CASSIAN. inst. 4, 40 examinata vita atque ad purum (*cf. l. 15*) -ta. *et al.*

b *sensu laxiore: i. q. bene et quasi ad finem percoquere, vergente aetate fere i. q. simplex coquere* (*v. p. 1282, 5. 8. 9. Hofmann, IF 43, 95*[1]. *v. et supra l. 30. p. 1282, 12*): CATO agr. 156, 7 postea ... iusculum frigidum sorbere et ipsam brassicam esse, uti quam primum -atur (*sc. in stomacho?*). OV. met. 14, 712 durior ... ferro, quod Noricus -it ignis. COLVM. 12, 16, 1 uvas ... in ahenum fervens demitti, et exiguum pati, dum decolorentur; nec rursus committere, ut -antur, nam quadam moderatione ... opus est (*cf.* 12, 52, 21. PALLAD. 9, 10 si *aqua* legumina cito valebit -ere. ALEX. TRALL. 1, 141 ex aqua calida ubi camomilla *alia* ... fuerint infusa et -ta [*gr. 2 p. 145 P.* χαμαιμήλων ... ἀποζεσθέντων ... ὕδατι. 1, 144^med.^]. GREG. M. in euang. praef. p. 1077^A^ prius escas edere appetunt quam plenius -antur. *cf. p. 1281, 55*). CONSVLT. Zacch. 1, 27 p. 34, 12 simulacra ... igni -ta (*i. fictilia*). ZENO 2, 44, 2 p. 497^A^ *panes* (*al. cf.* AMM. 17, 8, 2 frumentum ... ad usus diuturnitatem -tum bucellatum ... appellant [*cf. p. 1273, 77*]. RVFIN. hist. 3, 6, 3 fruges [ἔπεσσον]. ACT. Archel. 10, 7 p. 17, 20 *si quis* panem coxerit, -etur [φυράσας φυραθήσεται]). AMM. 28, 4, 34 *carnem* (CLAVD. DON. Aen. 8, 180 p. 141, 30. *cf.* OROS. hist. 5, 10, 11 pisces). AMBR. Cain et Ab. 1, 9, 37 p. 371, 20 lento calore -e *passiones* (*antea* coque). EVSTATH. Bas. hex. 5, 5 (*gr. p. 104^B^* ὑπερκαείς). VITAE patr. 7, 1, 1 non sit tibi necessitas aliquid -endi (*3, 44* coquendi). PS. PRIMAS. in Hebr. p. 762^C^ qua (*virtute caloris*) -ant semen viri *mulieres*.

B *intransitive: i. q. coquere, fervere* (*fort. c. not. q. e.* '*sursum*' *fere i. q. ebullire* [*l. 16*]): AVG. epist. 26, 3 p. 85, 17 cum factorum vitaeque ... cura -at. MARCELL. med. 27, 72 cera ... dum -it coagitatur. GREG. TVR. vit. patr. 8, 1 p. 691, 28 virus *pusulae* invalescens et -ens fecit puerum desperatum.

? part. perf. pass. **excoctus,** (-a, -um) *sensu activo, i. qui excoxit (i. digessit) v. p. 1281, 2 sq.*

deriv.: excoctio.

excordor, (-ātus sum,) **-ārī** *et* **excordo,** -āre (*pass. l. 24*). *ab* ex *et* cor, *cf. c.* excors; *ad format. cf.* re-cordor. *i. q. corde (i. mente) privari, insanire*: COMM. instr. 1, 21, 5 -aris, homo, si putas, ut isti (*dii*) te salvent. apol. 777 qua nativitate (*sc. ex virgine*) -antur caeci Iudaei.

excorio, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* corium. scor-: *l. 29. fut.* -ibunt: *l. 33* (*quasi ab* -ire*?*). *de notione v. s.* glubo, *vol. VI 2, 2109, 60 sqq. legitur inde ab* ITALA. *v. Rönsch, It. u. Vulg. p. 191; Bickel, RhM. 76, 1927, 417.* [*falso trad.*: LEX Sal. 38, 8 (*cf. s.* excortico *p. 1283, 18*). *l. v.*: VVLG. gen. 30, 37 scoriata *X* (excor- *Σ*, spoliata [*recte*] *vel* exspol- *rell.*).] *i. q. corium detrahere* (*obi. est et id quod corio spoliatur* [*bestia l. 33. pars corporis l. 39. homo l. 44 sq. fructus l. 42*] *et ipsa pellis* [*l. 38*]): ITALA lev. 1, 6 (Lugd.) -ibunt holocaustum hostiam ([ἐκδείραντες, *Vulg.* detracta ... pelle]. *cf.* PS. TERT. execr. 2 [RhM. 76, 1927, 395, 14] caprae ... -tae *pellis*. CHIRON 493 catulum -tum et extentinatum [*i. exenteratum*]. EPIPHAN. Avell. p. 753, 25 agnos. PALLAD. hist. mon. II 14 p. 368^B^ *arietes* [*gr. p. 59, 13 B.* ἀπέδειρε]. PASS. Thom. p. 153, 15 vitulum). HIER. in Mich. 2, 6—8 p. 1171^A^ pellem (VVLG. Mich. 3, 3 desuper). epist. Pachom. 10 p. 100, 1 B. pedes ... *et* digitos (*cf.* CAEL. AVR. chron. 2, 9, 117 *vulnus*. CASSIOD. hist. 10, 30 p. 1185^B^ manus ... dorsa ... capita [PASS. Tarach. 7 de novacula]. ORIBAS. syn. 3, 12 membrum). SORAN. p. 101, 2 lenticula -ta bene ([*gr. deest*]. *cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 17, 9 p. 496 malum [*gr. 17, 183* περιλέψαντι]). LIB. pontif. p. 151, 5 per viventem in saecula -ari te facio (*loc. subobscur.*). PASS. Thom. p. 141, 10 viventes eos (p. 141, 21 ACT. Archel. 66, 3 p. 95, 18).

excornis, (-e). *ab* ex *et* cornu. *i. q. sine cornibus*: TERT. pall. 5 p. 953 Oe. bestiae ... exungues et -es (*sc. muraenae. cf. Geffcken, Kynika p. 78, 3*).

excorporo, -āre. *ab* ex *et* corpus. *i. q. ex corpore excludere*: VINCENT. LER. 28, 40, 15 Iuliano, qui se collegarum sensui aut incorporare neglexit aut -are praesumpsit.

***excors,** -dis *adi.* [ex *et* cor. *W.*] *de forma*: DIFF. Suet. p. 310, 21 Roth -s ..., non excor. ecors: *v. l. 59.* scors: *v. l. 66.* NOT. Tir. 44, 63. *de notione*: CIC. Tusc. 1, 18 aliis cor ipsum animus videtur, ex quo -es, vecordes concordesque dicuntur (*cf.* NON. p. 66, 4). SYNON. Cic. Char. gramm. p. 443, 20 B. stultus stolidus stupens fatuus morosus insipiens -s hebes. GLOSS.^L^ III Abstr. EX 4 sine corde, a consilio alienus ([I Ansil. EC 28 ecors]. *cf.* II Abav. EX 27 sine c., fatuus [*al.*]). GLOSS. II 222, 17 ἀκάρδιος (*al. v. l. 80*). *legitur apud* PLAVT., RHET. Her., CIC., HOR. *et inde a* GELL.

i. q. corde (i. mente) privatus, demens, stultus sim. (*de bestiis l. 81, cf. l. 72*): PLAVT. Mil. 544 scio me fuisse -em, caecum, incogitabilem (LACT. inst. 3, 28, 11 *al.*). Merc. 27 (*interpol.?*) incogitantia -s. ACC. carm. frg. 9 mater ... odibilis, natura impos, -s, efferа. RHET. Her. 4, 55, 68 (scors *M*, *om. E*). CIC. dom. 48 (*syn.* demens. SCHOL. Pers. 2, 17). Planc. 71 Phil. 2, 18. 5, 5 (*opp.* impius. LACT. inst. 3, 20, 2). Tusc. 1, 11 quis ... est tam -s, quem ista moveant? (nat. deor. 2, 5 LACT. inst. 1, 11, 1 LVCIF. moriend. 11 p. 306, 29 *al.*). div. 2, 37 (*seq.* corde privatus). Lael. 99. HOR. sat. 2, 3, 67 insanus eris ... an magis -s? (*cf.* CYPR. laps. 26 p. 256, 16 usque ad insaniam mentis -es). epist. 1, 2, 25 sub domina meretrice fuisset turpis et -s *Ulixes* (*sc. forma et mente hominis privatus*). GELL. 18, 4, 10 (*syn.* stultus). ITALA act. 26, 24 (Ambrosiast. in II Cor. 11, 6 p. 321^B^) multae litterae te faciunt -em ([extorrem *edd. vett.*]. εἰς μανίαν περιτρέπει, *Vulg.* ad insaniam convertunt). LACT. inst. 5, 13, 21 quos Sibylla ... κωφοὺς et ἀνοήτους vocat, surdos scilicet et -es. DON. Ter. Eun. 446 personas ... stultas et -es induci a poetis. LVCIF. reg. apost. 8 p. 54, 22 Athan. 2, 4 p. 154, 9 HIER. in Zach. 8, 4—5 p. 1466^A^. VVLG. prov. 12, 8 vanus et -s (21, 6). Sirach 6, 21 (*gr. 6, 20* ἀκάρδιος). TRACT. Pelag. p. 129, 26 (*opp.* sensatus). PRVD. cath. 11, 83 -s natio (*syn.* brutum pecus). AVG. nupt. et concup. 2, 16, 31 p. 284, 26 -s aut nimium pervicax. c. Iul. op. imperf. 6, 9 p. 1515^fin.^ nonnulli etiam omnino -es fatuique nascuntur (PROSP. c. coll. 13, 6 p. 251^A^ -es ad

[*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

omnia ... et f. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 4 p. 650 C). *al.* CYPR. GALL. exod. 862 (*om. Vulg.*). MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 83, 14 PETR. CHRYS. serm. 105 p. 494 C.

excorticātūra, -ae *f.* *ab* excorticare. *scribitur* iscort-: *l. 11.* scort-: *l. 8. 10.* cort-: *l. 13 (inde it.* scorticatura, *francog.* écorchure *etc., v. A. Thomas, Mélanges L. Havet [1909], p. 523; Mörland, Oribasiusübers. p. 89; Svennung, Wortstud. p. 76).* *i. q.* ***locus attritus, cute nudatus, fere i. q. ulcus***: ORIBAS. syn. 3, 4 scorticaturas et vulnera ... in geniculis *sanat* (*gr. 3, 4 ἀποσύρματα*). 3, 42 facit ad scorticaturas et omnes percussuras (*om. gr.*). eup. 2, 1 B 2 (cod. Aa) iscorticatura⟨s⟩ et ulcera pulver superspargas (*gr. 2, 1 B 4 παρατρίμμασιν.* 2, 1 D 3 [cod. Aa] paratrimata id est inter coxas quae se de itinere -as [cod. La cort-] faciunt). *v. et l. 26.*

excortico, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* cortex. *scribitur* scort-: *l. 21. 25. 27 (cf. l. 4 sqq.).* GLOSS.L II Philox. EX 41 -at *λεπίζει* (GLOSS. III 141, 49). [*it.* scorticare, *francog.* écorcher. *M.-L.*]. *v. et ALL 2 (1885), 279.* [*dub.*: LEX Sal. 38, 8 caballum mortuum (*l. v.* excurtaverit, excoriaverit; *sim.* 67, 1).] 1 *strictius: i. q.* ***corticem vel cutem detrahere***: AVG. quaest. hept. 1, 93 p. 47, 19 Iacob ... virgas -vit, detrahens viride, ut album varie appareret. ORIBAS. syn. 7, 5 glutinatur ... cutis quae fuerat scorticata (*gr. 7, 5, 2 ἀποσυρέν*). *cf. l. 17.* 2 *laxius: i. q.* ***abradere, expurgare*** (*? extrahere l. 27*): ITALA lev. 14, 41 (Monac.) -vit (*i. -bit*) domum intrinsecus in circuitu et erudet (*leg.* effundet) pulverem rasum foras (*ἀποξύσουσιν, Vulg.* radi). ORIBAS. syn. 9, 36 (cod. Aa) scorticatos ... testiculos (*9, 36, 3 ἐκσαρκώσεις, unde cod. La* excorticaturas ... in testiculis factas). eup. 2, 1 P 6 (cod. Aa) *pix* ungues scabros scorticat et impetigines expurgat (*gr. 2, 1 II 16 ἐξάγουσιν, cod. La* mundat). *deriv.*: excorticatura.

[**excrātio,** -īre. TITIN. com. 47, *v. s.* exsecro *et* exscrattio.]

excreāmentum, excreātio, excreātus *v.* exscrea-.

[HIST. Apoll. rec. A 36 tantus amor civitatis circa eam **excrebuit** (excrevit *Riese, rec. B*).]

×1. excrēmentum, -ī *n.* [*cf. c.* excerno *et c.* mus-, su-cerda. *W.* (*v. E. Schwyzer, RhM. 76 [1927], 442*).] GLOSS.L II Philox. EX 44 -a (-ia *trad.*) *ἐκβράσματα.* ***quod excernitur,*** *sc. quasi minus utile, fere i. q.* ***sordes*** (*syn. l. 42*): 1 ***generatim*** (*i. proprie id quod* ***cribro*** *excernitur, sed et quodvis purgamentum*): COLVM. 8, 5, 24 tritici. PALLAD. 3, 26, 3 **frugum** vilia (*v. l. 43*) -a (PALLAD. hist. mon. I 19 p. 298 A cribratarum -a f. [*gr. p. 95, 1 B. σινιάσματα*]). MARCELL. med. 20, 84 diligenter **colatum** *medicamen*, ut -a omnia separentur (20, 114 [*syn.* sordes]). PROSP. in psalm. 140, 7 p. 403 C agri de cinere et de stercore ac de vilissimis (*v. l. 39*) -is vires ... accipiunt. ALC. AVIT. carm. 1, 297 -a trahens magnus sic ditia Ganges hoc etiam donat mundo quod proicit alveo (*i. arborum decidua; an ad* 2. excrementum *?; ex homonymia quasi lusum factum esse suspicatur Goelzer, Lat. de St. Avit p. 561*). 2 ***speciatim:*** *i. q. ex corpore animalium excernitur, sc.* ***stercus*** (*urina: l. 52; -um oris aut narium: l. 53*): PLIN. nat. 8, 100 **hominis** ([*inde* SOL. 17, 10]. 27, 7 *al.*). 8, 218 quot sint corporis **cavernae** ad -a lepori, totidem annos esse aetatis (*cf.* 11, 94 *cicadis* nullum ad -a corporis foramen). 9, 138 humani potūs. 10, 92 pullorum. 28, 167 lupi. 28, 228 felis. *al.* TAC. hist. 4, 81 genas ... respergere **oris** -o (ann. 16, 4 o. aut narium). CAEL. AVR. acut. 1, 14, 114 -a ventris — Graeci *σκύβαλα* dicunt — negat *eqs.* 2, 14, 91. 2, 17, 101 sine varietate sputorum vel -orum esse perspicitur *dolor lateris.*

2. excrēmentum, -ī *n.* [*ab* excrescere. *W.*] GLOSS.L IV Plac. E 9 -um quod in aliqua re superexcrescit, utputa in arboribus ea quae putantur -a dicuntur, ut in vitibus, et in corpore si quid excreverit -um dici potest. *v. et l. 63 sq.* ***quod excrescit*** (*proprie e corpore animalium; metaph. l. 66; trsl. l. 69 sq.; v. et s. v.* acrochordon, *vol. I 433, 71*): LVCAN. 6, 543 siccae pallida rodit -a manus *maga* (ADNOT. *ad l.* ungues ... extremos. *sim.* COMMENT. *ad l. et* GLOSS.L I Ansil. EX 324). APVL. apol. 56 lana, segnissimi corporis -um, pecori detracta ... profanus vestitus est. TER. MAVR. 2611 primas ... duas ***syllabas*** ... -a magis putant (SERV. auct. Aen. 4, 606 -a comici leporis). AVG. civ. 22, 19 p. 598, 21 D. indecora -a substantiae corporalis nulla eius deminutione tolluntur. MART. CAP. 6, 633 paulatim diffusior adicit in latitudinis -um Hispania. 7, 734 sic decem milia ceteraque -a (*i. ʻnumeri magniʼ; fere i. q. nobis ʻPotenzenʼ*) complentur. SIDON. epist. 1, 2, 3 -a costarum. *v. et l. 46.*

excremo, -āre. *ab* ex *et* cremare. *i. q.* ***cremare*** (*in sacrificio*): TERT. nat. 1, 10 p. 77, 19 deis ... odores -atis. cult. fem. 2, 6 p. 722 Oe. quodcumque ... immundo spiritui -ari solet ... sacrificium est.

1. excreo, -āre. *ab* ex *et* creare. CAESELL. Cassiod. gramm. VII 203, 22 exscreo cum s screare significat, sine s creare. *i. q.* ***creare, generare***: ISID. orig. 13, 19, 6 Genesar lacus ... auram non ventis, sed de se ipso -ans.

2. excreo *v.* exscreo.

excrepo, (-uī,) -āre (*et -ere ?; forma -it p. 1284, 3; cf. s.* crepo, *vol. IV 1172, 16*). *ab* ex *et* crepare. 1 ***transit.*** *i. q. c.* ***crepitu emittere***: ARNOB. in psalm. 74 p. 431 C ibi habuistis gaudium, hic mugitum gemitumque inter suspiria -ate. 2 ***intr.*** *i. q.* ***disrumpi, se aperire*** (*loc. obscur.*: ARNOB. in psalm. 140 p. 552 B sicut crassitudo terrae eructuat super terram, ubicumque macra terra est, et sabulo arenaeque permixta non -it, pinguis autem terra ita se aperit, ut ... excipiat *eqs.* [*v. p. 825, 65. 843, 29 et cf.* excresco, *p. 1285, 28*]): GREG. TVR. vit. patr. 19, 2 p. 738, 7 in quattuor partibus vulnus -ans puellam puře decurrente mors ... reliquit.

[**excrēscentia,** (-ae). IVL. VAL. 3, 33 *falso interpr. sunt; v. l. 69.*]

×excrēsco, -ēvī, -ētum, -ere. *ab* ex *et* crescere. NOT. Tir. 13, 39 -it. 13, 40 -vit. *de notione v. infra l. 34. 58.* *legitur inde a* CATONE; *deest* VARRONI, CIC., LIV. *aliis; adamat* GREG. M. [*falso trad. pro* accrescere: PASS. Thecl. rec. B 29 p. 80, 13 (*D*). *ex coni.*: PAVL. dig. 19, 1, 43, *v. s.* excedo *p. 1205, 31.*]

I *i. q.* ***provenire, nasci, oriri*** (*ex l. 15. 31; abl. l. 24; dat. l. 22*): A *c. not.* ***plena*** (*et proprie [de satis l. 16. 19, cf. l. 24] et trsl.* [*de reditu l. 18. 25*]): CATO or. frg. 6, 2 (= 59 M.) **ex** fenore discordia -bat (HERM. vulg. sim. 8, 1, 18 virgas ... ex quibus -verant pampini [*gr. et Pal. aliter*]. *cf.* CASSIAN. conl. 24, 13, 3 p. 689, 3 quaestum, ex quo mihi ... quod ad sustentationem senectutis -ret, cotidiana exuberantia conferebat). PLIN. nat. 15, 130 -ente in medio folio parvula velut lacinia folii. AVIEN. orb. terr. 1206 inter gemmiferas -it creber harenas *beryllus* (*gr. 1014 φύεται*). VEG. mil. 3, 8 p. 83, 13 fossa ..., cui intrinsecus agger -it (*aliter p. 1285, 17*). PS. ARNOB. confl. 1, 6 p. 247 B nihil *divinitati* ... deficiet ex praeterito, nihilque ei de futuro -et. ALC. AVIT. hom. 20 p. 133, 25 semente mortifera reditus vitalis -vit. BOETH. arithm. 1, 11 p. 27, 13 si V quattuor multiplicent, XX **numerus** -et (*syn.* succrescet, fient, nascentur. *cf.* 1, 32 p. 71, 10. 2, 23 p. 107, 23 [*seq.* procreabitur]). B *c. not.* ***attenuata***: 1 *i. q.* ***incipere***: CELS. 8, 1, 16 a summa costa paulo interius ... os -it, ibi quidem tenue, procedens vero *eqs.* ? 2 *i. q.* ***excedere, exire***: GREG. M. moral. 5, 35 p. 698 C dolores ... seminat *improbus* dum perversa agit, dolores metit cum ex eisdem perversitatibus temporaliter -it. *cf. et p. 1230, 83.*

II *i. q.* ***sursum*** (*v. l. 72. p. 1285, 12*) ***vel in longitudinem*** (*v. l. 66*) ***crescere, augeri, se extendere*** (*cf.* NON. p. 303, 28 fluere: latius ac liberius -ere. *indicatur quasi* ***limes:*** *per acc.* [*v. C. F. W. Müller, Nom. u. Acc. p. 136*]: *p. 1285, 33. 56*; super: *infra l. 54. 77*; ultra: *l. 65, cf. p. 1285, 34.* ***indic. finis:*** ad: *l. 50. 68. p. 1285, 22 sq. al.* in: *l. 43. 66. 81. p. 1285, 20. 53 al.*): A *c. not.* ***sensili vigente*** (*saepe in imag. et metaphor., e. g. l. 41. 74. p. 1285, 8. 30*): 1 ***de rebus corporalibus***: a ***de animatis***: α ***de animalibus, maxime de homine*** (*trsl. l. 44 sq. 52 sqq.; abstr. pro concr. l. 47*): SEN. clem. 1, 25, 4 *serpens ubi* solitam mensuram transiit et in monstrum -vit (TAC. Germ. 20 nudi ... in hos artus, in haec corpora ... -unt. HIL. in Matth. 6, 6 p. 953 B in sublime opus [*cf. p. 1285, 25*]. AMBR. Ioseph 10, 58 p. 110, 7 in virum perfectum. *al.* PS. AVG. cons. mort. 2, 2 ex gutta ... in nervos ... et ossa. *cf.* HIL. trin. 12, 23 p. 447 A *infantia* in pueritiam). TERT. apol. 25, 17 ut religionis meritis -visse videantur, qui *eqs.* (nat. 2, 17 p. 133, 6). SCHOL. Hor. carm. 4, 4, 61 hydra ... excisis ... capitibus numerosior -bat. AMBR. hex. 3, 17, 72 p. 109, 18 **ad** gloriam (GREG. M. dial. 4, 15 p. 345 A ad usum orationis. 4, 16 p. 348 A moral. 9, 28 p. 875 B *al.*). AVG. serm. 268, 4 p. 1233 fin. -vit, non migravit *Christus.* GREG. M. moral. 8, 82 p. 852 B hypocritae ... magnis virtutibus -unt (*i. eriguntur, superbi fiunt*). in Ezech. 1, 4, 3 p. 816 C aquila ... super evangelistas ceteros virtute contemplationis -vit.

inde part. perf. pass. **excrētus,** -a, -um ***sensu activo,*** *i. q.* ***adultus***: VERG. georg. 3, 398 -os prohibent a matribus haedos (SERV. *ad l.* **validiores.** auct.: aut -os **separatos** aut qui excreverint, id est valde creverint [GLOSS. V 292, 49. 551, 60. *cf.* GLOSS.L III Abol. EX 138 -os segregatos. *v. p. 1226, 80*]). LACT. inst. 2, 11, 12 animalia ... non tenera ..., sed -a. PAVL. NOL. carm. 20, 396 vitula ... facta per -um iam corpus idonea voto.

β ***de arboribus, satis sim. eorumque partibus*** (*cf. supra l. 14. de semine, i. q. enasci l. 73*): COLVM. 4, 21, 3 *palmae* si satis -verint. 4, 29, 11 *pampinus.* PLIN. nat. 14, 14 **ultra** pollices *vites* (HIL. in Matth. 13, 4 p. 994 B). 16, 101 *cacumina.* 16, 125 **in** longitudinem -unt abies *aliae* (SERV. auct. Aen. 12, 415 in immensum. ALC. AVIT. hom. 29 p. 150, 34). 19, 131 **ad** semipedem (IVL. VAL. 3, 33 p. 141, 14 *poma* ad magnitudinem ... citri -entia [*Ps. Callisth. 3, 21, 2 ὥσπερ τῶν ... κιτρίων. cf. supra l. 7*]). *al.* DON. vita Verg. p. 1, 9 Br. *ramum* -visse ilico in speciem maturae arboris. PALLAD. 12, 7, 1 plantae. AVG. serm. 117, 10, 17 fin. *arbor* ima petit prius, ut sursum -at. ***nota*** (*v. l. 64*): PLIN. nat. 18, 182 panicum miliumque iam -ęns temptavere. PS. TERT. haer. 2 p. 218, 19 semen malitiae.

γ ***de eis quae ex corpore animalium -unt, sc. de carne sim.*** (*t. t. medic.*): CELS. 5, 26, 36 C si vel -vit cicatrix vel concava est. 6, 3, 1 caro -it (8, 4, 21 super calvariam. SCRIB. LARG. 37. 227 [*syn.* eminentem]. *al.* PLIN. nat. 22, 98 *al.* SVET. Galba 21 PELAGON. 256. *et al.*). PLIN. nat. 34, 178 quidquid -it. *al.* IVL. VAL. 1, 4 p. 6, 29 (*de muliere gravida*) alvo et lateribus -entibus (*Ps. Callisth. 1, 7, 3 ὠγκοῦτο*). HIL. trin. 7, 28 p. 224 B. SORAN. p. 66, 6 femora in tantum -unt (*i. tumescunt*), ut *eqs.* p. 101, 19 si ... nimietas cancri -verit. *al.* SIDON. carm. 2, 253 ne per malas at (*i. emineat*) fistula duplex (*i. nares*). GREG. M. dial. 4, 16 p. 348 B cutis. *et al.*

[*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

huc pertinet part. praes. n. plur. **excrēscentia,** -ōrum *pro subst., i. q.* -*entes carnes*: PLIN. nat. 20, 93 -a absumere. 21, 142 omnia ... in corpore -a sanat. 22, 61. 36, 133 erodit. *al.* VEG. mulom. 1, 28, 2.

b *de inanimis* (*maxime de rebus naturae, sc. aqua inundante [l. 9], igni, colle; de aedificio l. 25; ? de olla pro eo quod inest in olla l. 27*): PAVL. FEST. p. 5 altare eo, quod in illo ignis -it (CHALC. comm. 20 in modum pyramidis. *cf.* CYPR. Demetr. 10 p. 358, 10 inopiae ardor [CLAVD. DON. Aen. 1, 50 p. 23, 29]. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 403[D] calor). SEN. nat. 6, 7, 4 amnis (*cf.* VLP. dig. 39, 3, 1 pr. *aqua pluvia* imbre [AVG. in psalm. 101 serm. 2, 13 quaest. hept. 1, 160 p. 83, 3. ROMVL. fab. 87, 6 rec. vet. a. ex urna sursum -vit; *rec. Gall.* perfusa est]. VLP. dig. 43, 12, 1, 5 flumen. HYMN. Ambros. II 3, 9 pluviis aequora ponti. GREG. M. dial. 2, 29 p. 186[C] coepit operimentum ... dolii oleo -ente sublevari. ISID. sent. 3, 5, 25 *umor [aliter infra l. 59]. al. cf. infra l. 28*). LVCAN. 4, 11 leni ... -vit in altum pingue solum tumulo (FRONTIN. aq. 18 colles sensim ... -verunt rudere. HEGES. 1, 16, 4 p. 26, 16 vallum. IORD. Get. 197 positio loci declivi tumore in editum collis -ens). HIL. in psalm. 126, 8 p. 619, 6 domus ... in domos plures (*cf. l. 25. 50*). HEGES. 3, 5, 2 p. 193, 14 postquam ⟨in⟩ (*addidi, nam acc. alius est ac p. 1284, 35*) Constantinopolim -vit civitas Byzantiorum. MACR. somn. 1, 6, 54 *luna* usque ad medietatem velut divisi orbis. BOETH. arithm. 2, 24 p. 110, 11 usque ad cacumen verticis non -vit *pyramis* (*ibid.* p. 110, 23). GREG. M. moral. 8, 78 p. 849[B] quid in rebus -entibus (*i. erectis, excelsis*) pariete surgente robustius? (*cf. p. 1284, 44. l. 19*). *nota* (*v. l. 5*): GREG. M. dial. 4, 35 p. 380[C] *in Sicilia* eructante igne ollae tormentorum patuerunt. quae ... laxatis cotidie sinibus -unt, ut *eqs.* (*an i. q. latius aperiuntur? an leg.* excrepunt? [*cf. p. 1284, 4*]).

2 *de rebus incorporeis et abstractis, fere metaphorice* (*v. et p. 1284, 41*): QVINT. inst. 4, 1, 62 evitanda est immodica eius (*prooemii*) longitudo, ne in caput -visse videatur (*cf.* SIDON. epist. 4, 3, 9 -it amplitudo proloquii angustias regulares). VLP. dig. 38, 1, 2 pr. rem istam ... ultra -visse, ut *eqs.* CYPR. epist. 74, 8 p. 806, 9 schismata et haereses surgunt, crebrius atque uberius -unt (AVG. bapt. 5, 25, 36 p. 292, 10). PS. CYPR. ad Novat. 4 p. 56, 9 facinora hominum, quae cotidie -bant (*cf.* RVFIN. Orig. in psalm. 37 hom. 1, 4 p. 1376[D] iniquitates [*opp.* decrescunt]. FAVST. REI. grat. 2, 10 p. 85, 13 *peccata. al.*). AVG. in psalm. 50, 4 tumor -vit. PS. AVG. serm. 188, 6 -entibus beneficiis. CONC.[S] II 3, 1 p. 163, 10 -ente tumultu (*gr. II 1, 1 p. 174, 24* μεγαλυνθέντος, *II 2, 1 p. 72, 14* crebrescente). ALC. AVIT. carm. 2, 82 -vit ... calens in saeva incendia livor (*cf.* GREG. M. in Ezech. 1, 2, 9 p. 800[A] superbia). CASSIOD. inst. 1, 16, 1 desiderium semper -ens. MVTIAN. Chrysost. hom. 22, 2 p. 373[med.] gloria. HIST. Apoll. 36 *v. p. 1283, 32.* GREG. M. dial. 2, 13 p. 158[C] cum ... iam hora tardior -visset (*al.*). 3, 30 p. 288[C] gravior sonitus. in Ezech. 1, 2, 14 p. 801[D] humanitas in maiestatis gloriam. 1, 3, 9 p. 809[C] vita (*opp.* deficit). 1, 7, 10 p. 846[A] dicta sacri eloquii cum legentium spiritu -unt. *al.*

B *c. not. sensili debilitata, maxime de mensura vel numero, i. q. nimium fieri* (*v. et supra l. 19*): SVET. Vesp. 10, 1 litium series ... maiorem in modum -verat. IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 16 *si* fructus in tantum -verit, ut ... excedat. AVG. gen. ad litt. 4, 2, 3 p. 95, 8 summa nec citra insistat, nec ultra -at (*cf.* quaest. hept. 2, 47 p. 122, 11 [*opp.* infra est]. 2, 177, 4 p. 208, 13 quae in summam ducta ... viginti cubita -unt. BOETH. mus. 3, 4 p. 275, 17). MACR. Sat. 1, 14, 14 ut illi tres dies, qui ... -verant, ... annis duodecim nullo die intercalato devorarentur. VINDIC. epist. Pentad. p. 489 quotiens aliquis ex his (*quattuor*) umoribus -verit, tunc facit aegritudinem (*cf. supra l. 15*). MART. CAP. 8, 856 Mars duplos circulos facit *solis*, Iovis stella duodecies -ere ([*i.* -*it*]. 8, 860 sescenties).

deriv.: 2. excrementum, excretio. *comp.*: superexcresco.

excrētio, (-ōnis) *f.* *ab* excresco. *i. q. actio excrescendi*: CONSVLT. Zacch. 1, 19 p. 24, 23 nulla ... capillorum aut unguium -o dominata est, sed ... inmutabilem hominis formam ... servavit integritas.

1. excrētus, -a, -um *v.* excerno *p. 1227, 10.*

2. excrētus, -a, -um *v.* excresco *p. 1284, 56.*

[**excribellāta** APIC. 1, 5 *legebatur pro* et cribellata. *v. Helmreich, Hermes 54 (1919), 433.*]

? **excrībro,** -āre (scrib-). ITALA Luc. 22, 31 (cod. a) ut scribraret tamquam triticum (σινιάσαι, *Vulg.* cribraret).

excruciābilis, -e. *ab* excruciare. **a** *sensu passivo*: PLAVT. Cist. 653 nullam ego me vidisse credo magis anum -em quam illaec est (*i. quae excruciari meretur*). **b** *sensu activo: qui excruciat*: PRVD. perist. 3, 115 parata ministeria -is exitii.

excruciātio, -ōnis *f.* *ab* excruciare. *i. q. actio excruciandi*: HIER. hom. Orig. in Ier. 9 p. 651[C] peccatores ... ut etiam in hoc -e ... torqueantur ([*gr. p. 384[C]* κολάζονται]. CASSIOD. in psalm. 20, 9 p. 150[B]). AVG. civ. 1, 9 p. 16, 12 D. carnis -o vel peremptio (in euang. Ioh. 27, 12 p. 1621[med.] mansit usque ad peremptionem: parum est, usque ad immanem -em mansit). urb. exc. 2, 3 strages facta, ... interfectiones, -es hominum. SCHOL. Ter. p. 113, 26 heautontimorumenon: se ipsum excrucians vel in se -em exercens.

excruciātor, (-ōris) *m.* *ab* excruciare. *qui excruciat*: AVG. c. Gaud. 1, 21, 25 p. 222, 21 non tibi videatur -r cordis levior esse quam corporis.

excruciātus, (-ūs) *m.* *ab* excruciare. *i. q. actio excruciandi*: PRVD. perist. 14, 19 corpus ... duris -bus ultro offerebat.

ˣ**excrucio,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* cruciare. *inf.* -arier: TER. Haut. 413. NOT. Tir. 66, 65 -at. PAVL. FEST. p. 29 anctos -tos. GLOSS.[L] III Abol. EX 69 -at consum⟨i⟩t. 85 contristat, contorquet. *legitur inde a* PLAVTO. [*falso trad. pro simpl.*: CIC. fin. 2, 14 (*BE*). *ex coni.*: *l. 25.* *dub.*: TAC. ann. 2, 31 epulis -tus (excitatus *ci. Andresen, alii alia*).]

1 *i. q. valde et fere usque ad mortem* (*v. l. 32. 41sq. 48. 57*) *cruciare, torquere* (*tam de cruciatu corporis [e. g. l. 28. 31. 44] quam metaph. de dolore animi [e. g. l. 21. 26. 36]. obi. plerumque est homo [animus: l. 36, cf. l. 26; vita: l. 50; corpus: l. 53; pars corporis: l. 44. 55; bestia: l. 47. 52]. reflex.: l. 23. 26. medio pass.: l. 25. 40. 51. acced. abl. causae [cf.* ARVS. gramm. VII 471, 11]: *l. 30 sqq. 50 al.*; *acc. obi. q. d. interioris [v. Bennet, Synt. II p. 203]*: *l. 25 sq.*; de: *l. 39*; quod: *infra l. 59*; ut: *infra l. 51*): ENN. scaen. 29 pestem abige a me ... quae me -at (PLAVT. Cas. 227 uxor. *al.* CIC. Att. 10, 4, 5 *al.* CVRT. 6, 11, 36 MART. 7, 46, 3. FRONTO p. 234, 14 N. [*syn.* lacerat]. *al. cf.* te: TER. Haut. 177 CIC. Att. 10, 18, 2 *al.*). PLAVT. Curc. 170 ipsus se -at (CLAVD. DON. Aen. 1, 45 p. 22, 11. *cf.* me: TER. Andr. 886 AVG. util. ieiun. 3, 3. te: CATVLL. 76, 10 AVG. serm. 22, 7, 7 p. 153[init.]). Epid. 192 id ego -or (excruor *trad.*). 389 ego me -are animi (Mil. 719. Rud. 388 hoc sese -at a. *al.* TER. Phorm. 187. *v. Holtze, Synt. prisc. script. lat. I p. 331*). Poen. 1302 illum -andum totum carnufici dabo (BELL. Alex. 55, 3 CYPR. epist. 30, 4 p. 552, 9 [*syn.* excarnificandos]. *al.*). *al.* (*v. Lodge, Lex. Plaut.*). TER. Eun. 920 PACVV. trag. 264. CIC. Verr. II 1, 45 fumo -tum semivivum reliquit. Manil. 11 vinculis ac verberibus atque omni supplicio -tum necavit ([CAES. Gall. 7, 20, 9. *cf.* LVCR. 4, 1202 in v.]. *cf.* CAES. Gall. 6, 19, 3 igni atque ... tormentis [SVET. Cal. 16, 4 APVL. met. 6, 9 *al.*]. COMM. instr. 1, 28, 7 poenis [RVFIN. hist. 5, 28, 12; αἰκισθείς]. AMM. 29, 1, 44 omni ... laniena. MACR. somn. 1, 10, 13 fame [*al.*]). CIC. fin. 1, 50 temeritas et libido ... animum -ant et ... sollicitant (RVT. LVP. 1, 2 ANTH. 485[b], 2 *al. cf.* LACT. inst. 5, 23, 4 animas. HIER. in Is. 26, 11 p. 298[B] corda [*al.*]). Tusc. 1, 83 angit vel potius -at discessus (epist. 9, 26, 1). Att. 2, 21, 4. 6, 6, 2 de Hortensio te ... scio dolere, equidem -or. *al.* CATVLL. 85, 2. LVCR. 5, 1426 frigus ... nudos ... terrigenas. CAES. Gall. 7, 38, 9 crudeliter -tos interficit (*cf.* SALL. Iug. 26, 3 necat [CVRT. 8, 8, 20 *al. v. et l. 32*]. LIV. 40, 23, 9 -tus ... moritur [CYPR. Fort. 11 p. 342, 4]. *al.*). SALL. Iug. 14, 21 *al.* CELS. 4, 2, 3 ut oris ... partem -ent *dolores* (*cf.* SER. SAMM. 1102 anum. PRVD. ham. 601 alvus fetibus ... -ta). 4, 22, 1 id malum ... aut tollit hominem, aut etiam si finitur, -at. SEN. epist. 22, 12 (*syn.* urunt. MART. 6, 71, 5). COLVM. 2, 2, 23 -antur *boves* (*cf.* LAMPR. Heliog. 8, 2 hostias. *v. et l. 52*). PLIN. nat. 34, 72 usque in mortem -ta a tyrannis. TAC. ann. 4, 11. *v. et l. 10.* SVET. Claud. 44, 3 doloribus. GELL. 7, 4, 2. TERT. anim. 28 p. 348, 1 vitae ... -tae. paenit. 11, 3 maceror et -or, ut deum reconciliem mihi (AVG. util. ieiun. 3, 3 victima -atur, ut in aram imponatur). MOYS. Cypr. epist. 31, 3 p. 559, 5 extorto et -to et excarnificato (*cf. supra l. 29*) corpore. ARNOB. nat. 1, 24 p. 16, 10 *al.* LACT. inst. 5, 9, 10 (*syn.* vexant). *al.* AVSON. 153, 56 p. 9 P. sensus formido. *al.* PRVD. perist. 3, 90 viscera sobria dilacerat, gaudet et -are fidem (*i.* '*fideles*'). *al.* AVG. civ. 3, 20 p. 131, 29 D. horribiliter. 19, 23 p. 394, 4 *Christum* morte pessima -andum esse. bapt. 4, 20, 27 p. 255, 3 (*opp.* laetificet). *al.* SIDON. epist. 9, 14, 1 dupliciter -or, quod nostrum uterque lecto tenetur. POMER. 2, 19, 2 p. 465[B]. *et al.* **2** *i. q. cruciando eripere, extorquere*: TERT. uxor. 2, 5 p. 691 Oe. quod pleraeque ... aut re (*sc. familiari*) -ta aut fide perdita recognoscere consueverunt.

deriv.: excruciabilis, excruciatio, excruciator, excruciatus.

excubātio, -ōnis *f.* *ab* excubare. *plur.*: *l. 69.* *i. q. actio excubandi, vigilandi*: VAL. MAX. 4, 7, 7 vestram ... pro ... salute amicorum perpetuam -em ⟨et⟩ stationem benivolentiae ... posterior intuens aetas *eqs.* MOD. dig. 46, 16, 3, 6 si ... cuiusvis praepositi ab -e quis desistat, peccatum desertionis subibit. PASS. Is. et Max. Migne 8, 772[A] ut ... faceret populorum -bus honorari *martyras* (*seq. syn.* excubias). CONC. Valent. a. 546 Mansi 8, 622[C (E)] *corpus mortui* non sine ... psallentium -e servatum.

excubātor, (-ōris) *m.* *ab* excubare, *cf. c.* excubitor. *qui excubat, vigilat*: VIGIL. TRID. ad Ioh. 3 p. 553[C] factus est cuius *ecclesiae* erat conditor, -r (*i. diaconus*). 11 p. 558[B] spectator ... fui inter ista mysteria, et ad sanctorum cineres -r.

ˣ**excubiae,** -ārum *f.* *ab* excubare. CIL XIII 7571[a] -bis *per unum* i *scribitur, ut vid.* *plur. tantum esse testantur*: CHAR. gramm. p. 35, 20 B. DIOM. gramm. I 227, 35 PHOC. gramm. V 428, 9 *al.* *de notione*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 445, 17 B. vigiliae -ae stationes (GLOSS.[L] III Abstr. EX 27 v. vel officium. *al.*). CHAR. gramm. p. 35, 20 B. νυκτοφυλακίαι παραφυλακή (GLOSS.[L] II Philox. EX 33. 45 νυκτηγρεσία. *al.*). AVG. quaest. hept. 4, 4 p. 316, 1 φυλακάς ... alii custodias, alii -as interpretati sunt. GLOSS. II 217, 34 ἀγρυπνίαι (III 244, 21 -ία. *cf.* MART. CAP. 2, 112). 393, 26 παννυ-

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

χίδες. *legitur inde a* PLAVTO (?, *v. p. 1288, 1*), ENN., VARRONE. *proprium est fere stili altioris et poetici; deest e. g.* CAES., SALL., LIV., VELL., VAL. MAX., CVRT., PLIN. epist.; *frequentant dactylici.* *de re v. Fiebiger, RE VI 1576, 61 sqq.; falsa docet* SERV. Aen. 9, 157 -ae diurnae sunt, vigiliae nocturnae (ISID. orig. 9, 3, 42). [*falso trad. pro* exuvias ITALA I Macc. 5, 68 (rec. L) *in codd. X et G* (scubias).]

1 *i. q. actio vel officium extra tectum cubandi (sic de amante l. 12), maxime in re militari, sc. vigilandi, custodiendi causa*: **a** *proprie* (*in imag. l. 31. 34 al.*): *α de hominibus*: VARRO ling. 5, 49 alii has (*Esquilias*) scripserunt ab -is regis dictas (Ov. fast. 3, 245 -as ubi ... agebat). CIRIS 208 vigilum ... custodia ... -as ... studio iactabat inani. PROP. 1, 16, 14 supplicis *amantis* (4, 1, 145). 2, 28, 61 redde ... -as divae (*sc. Isidi*). 4, 4, 79 Romulus -as decrevit in otia solvi. VAL. FL. 3, 71 -as sortita manus (SIL. 7, 155. *cf.* SIL. 9, 93). 5, 251 -as, Gradive, tene (PASS. Is. et Max. Migne 8, 772[A]). SIL. 7, 319 trepidus laxabit ... custos -as. 13, 193 ferebant -as (STAT. Theb. 1, 149 alterna ferri statione gementes -ae). STAT. Theb. 4, 373 -is vigiles ... Plataeas. TAC. hist. 1, 24 -as agenti (*al.* SVET. Galba 10, 3 PAVL. dig. 1, 15, 1 *al. v. et l. 11. cf.* APVL. met. 9, 3 agitaverant). ann. 4, 39, 2 -as ac labores ... malle. *al.* SVET. Aug. 23, 2. PAVL. dig. 49, 16, 10 pr. qui -as palatii deseruerit, capite punitur (CAPITOL. Opil. 12, 7). TERT. apol. 29, 2. PANEG. 2, 32, 4 alternabat -as. VEG. mil. 3, 8 extra vallum nocturnas -as facere. 4, 46. AMBR. Abr. 1, 2, 7 p. 507, 12 servat -as. epist. 6, 16 si ... -as tenderent (*cf.* LEO M. epist. 15, 16 p. 690[A] praetendunt [*al.*]). in psalm. 118 serm. 9, 21, 2 p. 202, 15 exercet. VVLG. num. 3, 25 habebunt -as in tabernaculo (*al. cf. infra l. 56*). IV reg. 11, 6 custodiatis -as (*al.*). CLAVD. 21, 313 Argum ... centeno lumine cinctum corporis -is unam servasse iuvencam. SVLP. SEV. dial. 2, 13, 1 duceremus (ENNOD. epist. 6, 10, 1 p. 155, 2). COD. Theod. 8, 5, 33, 1 *al.* CONC. Matisc. a. 585 p. 166, 1 noctem ... spiritalibus exigamus -is nec dormiamus in ea. COD. Iust. 9, 9, 19 (*a. 287*) praepositum ab -is limitis revocandum. NICET. vigil. 5 p. 61, 16 B. *et al.* *β de bestiis et rebus* (*somniis l. 39; fere in imag.*): VERG. Aen. 4, 201 vigilem ... sacraverat ignem, -as divum aeternas. HOR. carm. 3, 16, 3 vigilum canum tristes -ae. GELL. 1, 15, 3 Homerus ... vallum ... dentium ... dixit, ut loquendi temeritas ... quibusdam quasi -is ... saepiatur. PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 185, 5 K. AVSON. 157, 43 p. 15 P. hunc lucum ... -is habitandum dedico vestris (*somniorum*). RVFIN. Clement. 8, 29 oculi ... superciliorum -is custoditi. RVT. NAM. 2, 33 -is Latiis praetexuit Appenninum *ratio divina.* EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 950[B] grues -as vicissim noctu suscipiunt ([*gr. p. 176*[A] προφυλακάς]. *cf. infra l. 77*). EVGIPP. Sev. 35, 2 quadraginta annis in monasterii -is perseverans.

nota personificationem: CLAVD. 10, 80 vino ... madentes -ae (*iuxta* Licentia, Irae, Lacrimae. *an ut oxymoron ad b?*).

b *metaphorice, i. q. cura, labor, intentio animi* (*v. et l. 45*): *α generatim*: CIC. Planc. 101 o -as tuas ... miseras, o flebiles vigilias, o noctes acerbas, o custodiam ... infelicem. Marcell. 32 ([*syn.* custodias]. Phil. 7, 24). SYMM. or. 1, 14 in duas curas dividis orbis -as. AMBR. hex. 1, 8, 31 p. 31, 14 -as optende adversus mentis tuae cogitationes. in psalm. 118 serm. 8, 43, 2 -as cautionis habemus intentas (*cf.* AVG. beat. vit. 28 p. 110, 18 fortitudinis [*opp.* mentis sopore]). HIER. epist. 1, 15, 2 CLAVD. 15, 297. 28, 234 -is vigilantia lumina regni (*cf.* COD. Theod. gest. in sen. 5 p. 3, 27 [*syn.* laboribus]). NOVELL. Maior. 1. EPIST. pontif. 276 Hier. epist. 95, 1 grandem sollicitudinem et -as super gregem suum pastor ... habere (*cf. supra l. 26*) approbatur. LEO M. epist. 1, 1 p. 595[A] pastoralibus -is ... dormitantibus (*cf.* EPIST. pontif. 636 Thiel Gelas. 14, 26 pontificalibus). SACR. Leon. p. 424 mysticis operationibus domus tuae fidelibus -is permanentes *Levitae.* SIDON. epist. 6, 12, 3 *quae* inrequietis toleras -is precibus expensis. POMER. 2, 16, 3. ENNOD. epist. 2, 27, 1 p. 69, 1 Ravennatibus occupatos -is (*al.*). CIL X 1126 -is eius semper fultus splendidissimus ordo. *et al.* *β speciatim: i. q. militia*: CIL VI 1727 (*a. 399*) Saturnino ... post iuges -as militiae tribuno militum (*cf.* CASSIOD. var. 11, 31 militaribus). COD. Theod. 6, 23, 4, 2 cum ... tredecim annos inculpatas -as peregerint *silentarii.* CASSIOD. var. 5, 41, 5 ad -as ... palatinas electus. 12, 22, 5 comitatenses. *al. cf. et* 10, 7, 2 mox est forensibus aptatus -is (*i. advocationi*).

2 *metonymice*: **a** *i. q. homines (bestiae l. 77) ad excubandum destinati*: ENN. ann. 185 muros urbemque forumque -is curant. CIC. Mil. 67 (*iuxta* cohortes, vigiliae, delecta iuventus). VERG. Aen. 9, 157 vigilum -is obsidere portas (*cf.* SVET. Claud. 10, 3 militum. AVSON. 428, 3 p. 383 P. obsidionis. AMM. 19, 3, 1 hostium). Ov. am. 1, 6, 7 per -as custodum ... ire (met. 13, 342. *cf.* TAC. ann. 14, 44 -as transire. AVSON. 444, 3 p. 391 P. inter nocturnas hostium profectus -as). SEN. clem. 1, 3, 3 somnum eius nocturnis -is muniunt. PLIN. nat. 10, 59 -as habent *grues* ... lapillum pede sustinentes (*cf. supra l. 41*). STAT. Theb. 8, 221 ipsae ... ad moenia marcent -ae. TAC. hist. 2, 44 dispositis -is. ann. 13, 18 *al.* PLIN. paneg. 49, 2. SVET. Aug. 30, 1 adversus incendia -as ... vigilesque commentus est. TERT. apol. 30, 2 caelo mittat -as *imperator.* AMM. 21, 12, 15 -is stationibusque relictis. CLAVD. rapt. Pros. 3, 146 -is ... remotis (26, 422). RVT. NAM. 1, 563 *cum* regerem ... armigeras ... -as. CORIPP. Iust. 1, 202. ?**b** *i. q. locus ad excubandum paratus*: PLAVT. Cas. 54 (*interpol.?*) si ei (*vilico*) sit data, sibi fore paratas clam uxorem -as foris. COMMENT. Lucan. 1, 478 non militum hiberna, sed vallatu⟨m dicit⟩ et -as itineris in⟨t⟩ra quas milites manent una ⟨no⟩cte.

deriv.: excubialis, excubio.

excubiālis, (-e). *ab* excubiae. *ad excubias pertinens*: SIDON. epist. 8, 6, 18 si quid inter -es curas, utpote in castris, ... vacabis.

excubio, -āre. *ab* excubiae. *scrib.* excuv-: *l. 10.* GLOSS.[L] II Philox. EX 46 -at ἐκκοιτεῖ. *i. q. excubare*: INSCR. christ. Rossi II p. 127 n. 7, 10 (*a. 618*) excuvians Christi cantibus hymnisonis simplicitas sapiens.

***excubitor**, -ōris *m.* *ab* excubare. *scribitur* scub-: IORD. Rom. 360 GREG. M. epist. 1, 31 p. 43, 17. 3, 15 p. 221, 15 *al. v. et infra l. 43.* ISID. orig. 9, 3, 42 -es dicuntur pro eo quod excubias semper agunt. sunt enim ex numero militum et in porticibus excubant propter regalem custodiam. GLOSS. V 568, 44 cubicularius vel vigilans. LYD. mag. 1, 12 ἐξσκουβίτωρες οἱονεὶ φύλακες ἄγρυπνοι (*cf.* GLOSS. II 217, 37 -r ἀγρυπνητής). GLOSS. II 393, 29 -r παννυχιστής. 395, 18 παρακοιμητής. *graeca* (*v. Magie, Iur. vocab. p. 137. Meinersmann, Lat. W. i. gr. Pap. p. 17. Hanton, Byzantion 4, 1929, 86. Cameron, AJPh. 52, 1931, 245*): LYD. mag. 1, 12. 16 PAP. Wessely WSt. 24, 1902, 128 (*s. VI—VIII*). PROCOP. bell. Got. 4, 12, 17 τῶν ἐξκουβιτώρων ..., οὕτω γὰρ τοὺς φύλακας οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι. MALALAS p. 371, 23 *al.* THEOPHYL. SIMOC. hist. 3, 11, 4 κόμητα ἐξκουβιτόρων (*cf.* 7, 15, 7 [*syn.* ἡγεμὼν ... τῶν τοῦ βασιλέως σωματοφυλάκων]. NICEPHOR. hist. synt. p. 31, 20 CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 93 p. 426, 8). *al. v. et s.* 2. excubitus *l. 71 sqq.*

qui excubat, vigilat (*pro adi. l. 30. 38*): **a** *generatim* (*de gallo l. 30, cane l. 32*): CAES. Gall. 7, 69, 7 haec eadem *castella* noctu -bus ac firmis praesidiis tenebantur. MORET. 2 -r ... diem cantu praedixerat ales. SEN. Thy. 458 somnos ... non defendit -r meos. COLVM. 7, 12, 1 quis r inveniri potest vigilantior *cane*? APVL. Plat. 2, 24 -um loco ... militet iuventus (*in Platonis re p.*). ARNOB. nat. 6, 20 p. 231, 28 *deos* aedibus mille protegitis atque -bus mille. VVLG. num. 3, 32 erit super -es custodiae sanctuarii. **b** *speciatim: i. q.* σωματοφύλαξ *Caesaris* (*v. et l. 14 sqq. 19 sqq. cf. l. 31. de re et historia v.* LYD. mag. 1, 12. 16. *Fiebiger, RE VI 1577, 22 sqq. Grosse, Militärgesch. p. 95. 270*): SVET. Claud. 42, 1 -i tribuno signum ... dedit. Nero 8 LACT. mort. pers. 30 p. 207, 16. AMM. 20, 4, 21 strepitu ... -es perculsi et tribuni et domesticorum comes. ANON. Vales. 13, 76 Iustinus, qui comes erat -um (IOH. BICL. chron. II p. 212, 570, 3 IORD. Rom. 360 GREG. M. epist. 1, 31 p. 43, 17 *al. v. et supra l. 24*). LIBERAT. Conc.[8] II 5 p. 115, 2 accepit ... officium -um (scub- *codd.*) et chlamydatorum. IMP. MAVRIC. Greg. M. epist. 1, 16[b] p. 22, 12 *al. v. et Onom.*

excubitōrium, -ī *n.* *ab* excubare. *scribitur* esc-: *l. 52.* *aedificium ad excubandum (i. vigilandum) paratum (de re v. Fiebiger, RE VI 1577, 47 sqq.; Ruggiero, Diz. epigr. II 2, 2181)*: **a** *generatim*: CIL III 3526 (*a. 216*) -um ad tutel(am) signor(um) e⟨t⟩ imagin(um) sacrar(um) ... a solo res⟨t⟩(ituit). **b** *speciatim: stationes vigilum Romae institutae*: CIL VI 3010 (*a. 219*) grat⟨i⟩as aga(m) genio escubitori et c[e]omanipulis suis. REG. urb. p. 27, 7 (= CVRIOS. urb. reg. p. 26, 6) *cohortes* vigilum VII, quorum -a XIV.

?**excubitum**, -ī *n.* *plur.* -a *l. 58. in* GLOSS. *c.* 1. excubitus *confundi videtur, cf. et c.* excubium. *ab* excubare. GLOSS. II 217, 33 ἀγρυπνία. 290, 48 ἐκκοίτησις. 393, 25 παννυχίς. 395, 17 παρακοίμησις. CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. app. 1 p. 484, 14 πρῶτον μὲν αἱ σχολαί, δεύτερον τὰ ἐξκούβιτα (*i.* excubitores), τρίτον ὁ ἀριθμός. *cf. c.* 2. excubitus.

1. excubitus, -ūs *m.* *ab* excubare. [*variat c.* excubiae: VVLG. IV reg. 11, 6 (*v. Rönsch, It. u. Vulg. p. 90*).] **a** *i. q. actio excubandi*: BELL. Hisp. 6, 3 ubi pedestres copiae in statione et in -u castris praesidio esse possent. HOMER. 683 Phryges obsidunt inclusos aggere Graios -uque premunt muros. FIRM. math. 3, 12, 1 protectores imperatorum vel qui proprio -u salutem principum servent. VEG. mil. 2, 19 vigilias, item -um sive agrarias ... vicissim milites faciunt. 3, 8 quaterni pedites -um noctibus faciunt. **b** *metonymice, i. q. manus excubitorum*: CORIPP. Iust. 3, 165 ingens -us divina palatia servans (4, 240 protectorumque phalanges).

?**2. excubitus**, -ī *m.* *ab* excubare. *i. q. excubitor*: CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 1 p. 11, 16 διέρχονται διὰ τοῦ τρικλινίου τῶν ἐξσκουβίτων (*al.*). 1, 1 p. 13, 11 ὁ δημοκράτης τῶν Πρασίνων ἤγουν ἐξσκούβιτος. 1, 27 p. 155, 14 *al.* *cf. c.* excubitor, excubitum.

GLOSS. III 244, 21 ἀγρυπνία vigilia lucubratio **excubium** provigilium insomnia excubiae. *cf. c.* excubitum.

***excubo**, -uī, -itum, -āre. *ab* ex *et* cubare. *part. fut.* -iturus: CVRT. 8, 6, 18. -aturus: *p. 1289, 58.* SIDON. epist. 1, 2, 9. -averant: *l. v.* CAES. civ. 3, 63, 6. NOT. Tir. 81, 33 -at. *de notione* (*v. et Löfstedt, ALL 14 [1906], 135 de* GLOSS. V 330, 53 scobet [scotet (*i.* excutit) *Niedermann in schedis*] ventilat [*al.*]): GLOSS.[L] III Abstr. EX 26 -at observat, adsistit, invigilat (V Aa E 737 vigilat, o., assidue vigilat [GLOSS. V 292, 34 o., incubat, v.]. *al.*). GLOSS. II 395, 19 -o παρακοιμῶμαι. *gr.*: CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 86 p. 392, 19 ἔνθα οἱ κανδιδάτοι καὶ ἐξκουβεύουσιν καὶ ἵστανται. *legitur inde*

[*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a CIC., CAES., VERG.; *adamat* VAL. MAX.; *deest* TAC. *aliis.* [*variat in codd. c.* excitare: *infra l. 29.* excusare: *infra l. 19, cf. l. 5.* incubare: AETNA 247. *cf. l. 4.* *ex coni.*: VAL. MAX. 5, 6 ext. 5 (incubuit *trad.*). OCTAVIA 780 (exultat *trad.*). FIRM. math. 5, 4, 5 (excusabunt *trad.*).]

I *i. q. extra tecta cubare, sc. vigilandi causa*: 1 *proprie, maxime in re militari*: a *-ant homines*: CIC. div. 1, 96. 1, 112 ut *Lacedaemonii* urbem et tecta linquerent armatique in agro -rent. CAES. Gall. 7, 11, 6 duas legiones in armis -are iubet (7, 24, 5 pro castris. VERG. Aen. 9, 172 per muros). 7, 24, 2 cum ... Caesar ad opus -ret (VAL. MAX. 1, 7, 1. *cf.* LVCAN. 9, 883 *dux*). civ. 3, 50, 1 cohortes ... ad munitiones (3, 63, 6 [*v. app. crit.*]. SALL. Iug. 100, 4 -tum ... mittere. CVRT. 3, 12, 3 SIL. 13, 580). PROP. 2, 30, 9 custos (STAT. silv. 2, 2, 22. *cf.* CVRT. 8, 1, 49 vigili -anti). OV. am. 3, 11, 12 -ui clausam, servus ut, ante domum. LIV. 5, 39, 3 stationem pro portis (SVET. Nero 21, 1). 34, 9, 5. FEST. p. 253 *al.* SEN. epist. 66, 50. CVRT. 4, 5, 21 qui proximi -bant. *al.* ASCON. in Mil. p. 34, 12 St. PLIN. nat. 6, 103 praesidium. PLIN. paneg. 52, 2 pro templis (TERT. coron. 11 p. 443 Oe. [excusabit *l. v.*]). FLOR. epit. 1, 1, 15 ad subita belli. SVET. Nero 9 APVL. met. 4, 6. AMM. 24, 4, 18 circa muros. VVLG. num. 1, 53 in custodiis tabernaculi (*al.*). Ezech. 40, 46 ad ministerium altaris. EVGIPP. Sev. 19, 3. CIL XIV suppl. Ost. 4528 (centuria) V -at XII K(al.) Mar(tias). *et al.*

apud CASSIOD. -antes *i. q. officiales* (*milites*): var. 6, 13, 2. 7, 25, 1. 7, 31, 2. 11, 25.

b *per similitudinem vel imaginem de bestiis et variis rebus*: CAES. civ. 2, 22, 3 naves ... ad portum -bant. HOR. carm. 4, 13, 8 *Cupido* pulchris -at in genis. TIB. 1, 3, 72 Cerberus ... ante fores (APVL. met. 6, 19). PRIAP. 83 (Tib. 2), 42 rigente nervus -et (*F*, excitet *cett.*) lubidine. PLIN. nat. 11, 19 *apes*. 15, 127 laurus ... ante limina -at. 16, 173 alni. STAT. Theb. 9, 194 sub culmine fixus *pellis leonis*. 12, 353 ignis. APVL. met. 6, 14 dracones ... in perpetuam lucem ⟨p⟩upulis -antibus. CYPR. ad Donat. 13 p. 14, 14 armorum -antium tutela. VICTORIN. Christ. 132 sol. EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 950[B] cum statutum sibi tempus -andi peregerint *grues* (φυλακῆς).

2 *metaphorice, i. q. vigilare, excitatum, erectum, intentum esse*: CIC. Phil. 6, 18 consilio quantum potero, labore plus paene quam potero -bo vigilaboque pro vobis (VAL. MAX. 2, 2, 7. 4, 8 ext. 2 votis. *al.* QVINT. decl. 323 p. 270, 27 LEX Hadr. [CIL VIII 26416; *cf.* 25943] 1, 12 DECRET. decur. Tergest. [CIL V 532] 1, 28 INSCR. RevA. V 34, 1931, p. 342 n. 38, 18 [*a. 144*]. *al. v. et l. 44 sq.*). Tusc. 4, 37 *sapiens* semper animo sic -at, ut ei nihil inprovisum accidere possit (Att. 9, 11, 4). PLANC. Cic. epist. 10, 8, 6 curam ... iam pridem apud nos -are (SEN. clem. 1, 3, 3 pro salute. AVSON. 408, 4 p. 243 P. pro strenis ... tuis). VAL. MAX. 1, 1, 8. PRVD. cath. 1, 80 spiritus ... stans ac laborans -et. BACHIAR. fid. 8 p. 1036[C] -ent suffragia orationum ... ad Iesum. MACR. somn. 1, 21, 1. CASSIOD. var. 9, 6, 1 diuturnis laboribus.

structurae: *de acced. praepp. notabiliora*: ad: *l. 12. 19. 21. 27 al.* circa: *supra l. 20.* NOVELL. Anth. 1, 1 pr. c. improvidos hominum casus. in *c. acc.*: SEN. epist. 102, 21 tot ⟨l⟩umina in actus suos -ant. *aliter supra l. 32.* pro: *l. 18. 38. 44 sq.* *adde*: VAL. MAX. 3, 8, 7 pro Caesaris partibus. MARCIAN. dig. 48, 2, 13 pro pace (MOD. dig. 48, 4, 7, 1). super: *l. 63.* *c. dat.*: LVCAN. 9, 910 hospitibus. PLIN. nat. 6, 66 regi. 35, 50. 118. FRONTO p. 134, 18 N. aegro. APVL. met. 5, 17. 8, 10 NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 6 p. 554, 18 IVST. 8, 4, 7. PASS. Is. et Max. Migne 8, 771[C] passioni eius universus populus erat -aturus. CLAVD. 22, 115. CASSIOD. c. Ap. 1, 88 (προσεδρεύσαντα τοῖς τείχεσιν). var. 1, 10, 2. 11, 40, 3. *pendet enunt. finale*: ne: CVRT. 8, 6, 10. CYPR. epist. 65, 3 p. 724, 14 AVG. civ. 22, 23 p. 608, 16 D. c. Iul. op. imperf. 1, 83 SVLP. SEV. epist. app. 2, 4. ut: CYPR. zel. 1 p. 419, 13 SYNOD. Hil. ad Const. 1, 2, 1. *c. acc.*: HIER. hom. Orig. in Luc. 12 p. 242[C] pastores reperit super greges suos vigilias -antes.

deriv.: excubatio, excubator, excubiae, excubitor, excubitorium, ?excubitum, 1. *et* ?2. excubitus, excubium.

excūdo, -cūdī, -cūsum, -ere. *ab* ex *et* 1. cudo. *de etymol.*: PAVL. FEST. p. 79 -ere, procudere et incudis ipsa a caedendo facta sunt. *scribitur* ec-, esc- (*cf. p. 1290, 12*) *in* GLOSS. *de formis*: CHAR. gramm. p. 477, 4 B. (*inter verba coni. III[ae]*). *perf.* -di: PRISC. gramm. II 461, 17. ? -si: SERV. Aen. 1, 174 (excussisse *pars codd., v. adnot.*). *part. perf. pass.* -sus *v. p. 1290, 21. 58 al.* -ssus PLAVT. Men. 403 *falso agnoscunt Ritschl, al.* (*v. Lodge s. v., qui addit* Epid. 525). *de notione*: RVFIN. Orig. in num. 12, 2 p. 99, 11 B. -i ... dicitur quod in saxo vel caeditur vel formatur. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 381 ex⟨cudere⟩ ... dicimus po⟨lire t⟩este Vergilio (*sc.* Aen. 6, 847). GLOSS.[L] I Ansil. EC 36 ecudit excutit fabricat (*al.*). EX 342 -unt fabricant fingunt. 350 -it exsculpit. II Abav. EX 34 elimat. 36 excutit producit -it. V Abba EC 4 ecudit excludit. Aa E 19 excutit percutit. GLOSS. IV 515, 39 exprimit signat aut fabricat (excutit *l. v.*). GLOSS.[L] II Philox. EX 51 ἐκκολάπτει (*al.*). GLOSS. II 289, 11 -o ἐκγλύφω. *v. et p. 1268, 23 sq.* *legitur inde a* VARRONE, CIC., VERG., *praeter t. t. agric.* (*p. 1290, 53 sqq.*) *fere non nisi apud doctos scriptores.* [*variat in codd. c.* excludo *passim* (*cf. p. 1268, 29*), *c.* excutio *p. 1290, 14. 37. 61 al. c.* excido *infra l. 22.* *falso trad.* COLVM. 11, 1, 1 (extudit *SA*). AVIEN. Arat. 331 (*v. p. 1268, 37*). *suppl. ex coni.*: SIDON. epist. 1, 7, 6 (*Moßberg, Stud. p. 7*).]

A *cudendo alqd. formare, fingere, efficere*: 1 *proprie*: VERG. georg. 4, 57 *apes* -unt (excl- *P*) ceras et mella tenacia fingunt. Aen. 6, 847 spirantia mollius aera (SERV. *ad l.* cudendo efficient). CVRT. 4, 2, 13 cum fornacibus ferrum, quod -i oportebat, inpositum esset. APVL. flor. 7 p. 24 solus eam *imaginem* Polycletus aere duceret, ... Pyrgoteles caelamine -ret. ARNOB. nat. 2, 17 p. 62, 10 construerent moenium alta fastigia et artificiosas -rent novitates. FVLG. Virg. cont. p. 90, 8 *aurum* ad perfectionem malleo proficit -entis (esc- *l. v.*). AMBR. hex. 2, 5, 21 qui vultus hominum ... -unt de marmore vel aere fingunt vel ceris exprimunt. RVFIN. Clement. 8, 54 *artifex saxum* paulatim -ens (excl-, excutiens *l. v.*) et ad libram suae artis exculpens. CIL XIII 10026, 15 (*later argenteus s. IV*) Leo excudi⟨t⟩. *adde*: *puteum sim. i. q. excavare, fodere*: ITALA num. 21, 18 (Rufin. Orig. in num. 12, 2 p. 99, 10 B.) foderunt illum *puteum* principes, reges -derunt eum ([ἐξελατόμησαν, *Vulg.* paraverunt; RVFIN. *ad l.* patefecerunt; *v. et p. 1289, 74 sq.*]. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 81, 15 B. p. qui a principibus fossus est et a regibus -sus [-ssus *ed. Baehrens perperam*]). PALLAD. 2, 15, 17 canalis longus a summo trunco ad imum debet -i (excludi, excidi *l. v.*).

2 *in imag. et transl.*: CIC. Att. 15, 27, 2 -am aliquid Ἡρακλείδειον, quod lateat in thesauris tuis. TAC. dial. 9 per omnes dies ... unum librum -dit et elucubravit. TERT. nat. 2, 4 p. 100, 11 uti quos aeque deos -dissetis, θεούς cognominaretis. scorp. 6 p. 158, 17 dilectio ... hominem martyrem -it (resurr. 6 p. 33, 23 si alia materia -endo h. competisset. *cf.* HIER. hom. Orig. in Ier. 3, 1 p. 305, 17 B. [excludi *pars codd.*]). AVSON. 350, 1 p. 206 P. opusculum quod nec labor -dit nec cura limavit. SALV. gub. praef. 1 p. 1, 7 opus studio ingeniorum. VITAE patr. 7 prol. neque ... umquam quid scribi vel legi vel -i potest ingenio ... prohibente.

B *i. q. cudendo foras dare, excutere, elicere* (*structuram c. dat.* [*v. l. 37 sq. 45. 52*] *memorat* ARVS. gramm. VII 471, 25): 1 *proprie* (*de excutiendis frugibus l. 42*): VERG. georg. 1, 135 ut silicis venis abstrusum -ret (SERV. auct. *ad l.* eliceret) ignem. Aen. 1, 174 silici scintillam ([excutit *R*; SERV. *ad l.* feriendo eicit]. SIDON. epist. 2, 9, 8 *vapor* flammatis s. -itur [excl- *l. v.*]). AVIEN. orb. terr. 1225 *gens* saxis -it narcissiten. 1323 bacas ... -unt conchis. PRVD. perist. 2, 192 aurum ... de metallis. GREG. TVR. vit. patr. 13, 2 p. 716, 25 alii de pariete beatum sanguinem ... -unt (*i. abradunt. cf. p. 1270, 67*). *nota* (*v. l. 35*): SERV. auct. georg. 1, 267 rusticos ..., si quando ad -endas fruges essent imbribus impediti, spicas integras condere (*cf.* cudo *vol. IV 1285, 21 sqq.*).

2 *in imag. et transl.*: SYMM. epist. 2, 74 familiari meo desideratum munus (*sc. negotium*) -e (excl- *l. v.*) aut impetra (*syn.*) commeatum, quo *eqs.* 3, 12, 1 si tibi ... frequentandi stili causa est, ut a me vicem sermonis -as (*i. extorqueas*). AVG. epist. 13, 1 p. 30, 11 quod de me -ere (excl- *LP*) potuit ultimum noctis. SIDON. epist. 3, 14, 1 moribus tuis hanc voluntatem non operis effectus -dit, sed auctoris affectus. 6, 3, 2 dissimulantibus ... responsi celeritatem. 9, 9, 9 lectori *praeconium*. 9, 11, 4 puncta censoribus (excludit *F*).

C *i. q. incubando ova aperire vel pullos ex ovis elicere* (*huc contuli omnes locos eorum scriptorum, quos vel uno in loco* -ere *scripsisse codd. fides testatur; cf.* excludo *p. 1271, 83.* *loc. dub.*: CLAVD. 6, 3 -so [-cusso *trad.*] saluit cum tegmine [ε, germine *Aω*] proles ovaque maternus rupit hiulca tepor): VARRO rust. 3, 6, 4 ova ... supponit gallinis, ex quibus ... -sos pullos refert in testudinem (3, 9, 13. CIC. de orat. 3, 81 [excl- *trad.; sic et* nat. deor. 2, 124. COLVM. 8, 5, 9. 8, 8, 7. 8, 11, 10. 8, 14, 10. 9, 15, 2]. nat. deor. 2, 129. COLVM. 8, 2, 12 [-cussi *S*]. 8, 3, 4. 8, 5, 7 [-cussi *A; sic et* 8, 5, 8. 8, 15, 7]. 8, 5, 15. 8, 14, 7 [excl- *S?*]). VARRO rust. 3, 9, 2 *ova* (3, 9, 10. 13. 3, 10, 3. 4. COLVM. 8, 5, 4 [excl- *trad.; sic et* 8, 11, 12]. 8, 5, 5 [excl- *A*]. 8, 11, 9. 8, 14, 6. ITALA Is. 59, 5 [Conc.[S] I 5 p. 380, 2]; ἔρρηξαν, *Vulg.* ruperunt). 3, 9, 16 diebus fere viginti -unt *gallinae* (*absol.; sic* COLVM. 8, 2, 6 [excl- *trad.; sic et* 8, 2, 12]. 8, 5, 6 [excl- *A*]. 8, 9, 1). COLVM. 8, 5, 11 cum ... quis volet quam plurimos mares -i. 8, 14, 4 fetus (excl- *A*). 8, 14, 7 -sis anserulis. *adde transl.*: TERT. adv. Val. 11 p. 189, 18 Nus ... novam -it (excl- *trad.*) copulationem. 36 p. 210, 14 octoiugem istam ex Propatore et Ennoea eius -sam (ex causam *trad.*). *deriv.*: excusor.

exculcātor (sculc-?, scult-?; *sic pars codd.*), -ōris *m.* *orig. inc.* (*cf. c.* proculcator *et* sculca [*Greg. M. epist. 2, 33 p. 130, 13 c. adnot.*]. *v. Schuchardt, Vokalismus II 374; Roensch, Coll. 310; Hofmann, Ph W. 1935, 1227; Zilliacus, Kampf. d. Weltspr. im oström. Reich [1935], 160. 234*). *genus levis armaturae*: VEG. mil. 2, 15 p. 49, 17 ferentarii et levis armatura, quos nunc -es et armaturas dicimus. 2, 17 p. 51, 1 ferentarii ... armaturae -es sagittarii funditores ... adversarios provocabant ante aciem praecedentes. NOT. dign. occ. 5, 59. 5, 173 seniores (7, 20). 5, 175 iuniores (5, 207. 7, 122).

?**exculcātōrius** (sculc-), -a, -um. *orig. inc., cf. c.* exculcator. -a *sc. navis*: CASSIOD. var. 2, 20, 10 quantas in Ravennati urbe -as (*Mommsen*; sculc-, culc-, sulc- *codd.*) potueris reperire, frumentis ... oneratas ad nos usque perducas.

[*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exculcātus *v. l. 12.*

exculco, -āvī, -ātum, -āre. [*ab* ex *et* calco. *W.*] *cf.* QVINT. inst. 1, 4, 13 noverit mutationes, quas adferunt declinatio aut praepositio, ut . . . 'calcat -at'. *scribitur* sculc- *l. 7.* [*dub.*: FVLG. myth. 3, 9 p. 77, 8 quod vero pastor audit (*sc. Midam asininas habere aures*), pastores sunt illi, qui aliena -ando (*Helm*, alienas culc- *i.* aliena sculc- *pars codd.*, aliena auscult- *G, fort. recte*) suptilius pascunt.]

a *i. q. excutere, quasi calcando*: PLAVT. Capt. 810 ex ipsis dominis meis pugnis -bo furfures. **b** *i. q. conculcando explere*: CAES. Gall. 7, 73, 7 confirmandi et stabiliendi (*sc. stipites in scrobibus*) causa singuli ab infimo solo pedes terra -bantur.

part. **exculcātus**, -a, -um. *i. q. calcatus (cf. vol. III 139, 60), tritus*: GELL. 11, 7, 1 verbis uti aut nimis obsoletis -isque aut insolentibus novitatisque durae et inlepidae par esse delictum videtur.

[**exculinus.** LIB. col. I grom. p. 249, 4 (= PS. BOETH. grom. p. 405, 1) *v.* scalenus (*gr.* σκαληνός).]

exculo *v. s.* excōlo, *p. 1277, 2.*

1. exculpo *v.* exsculpo.

[**2. exculpo**, -āre. MVTIAN. Chrysost. hom. 9, 4 p. 302[6n.] *paenitentia conficitur* ex culpando (exc- *ed.*) propria peccata (*gr. p. 80[fin.]* ἀπὸ καταγνώσεως).]

excultellātus, (-a, -um). *ab* ex *et* cultellare (*cf. vol. IV 1315, 33 sqq.*). *scribitur* scult- *l. 26.* *t. t. grom., i. q. lapis latere obliquo*: LIB. col. I grom. p. 249, 5 -us (excutell- *cod.*) lateribus (= PS. BOETH. grom. p. 405, 2 [excutell- *l. v.*]). GROM. p. 341, 12 (scultellatus *cod.*).

excultio, -ōnis *f.* *ab* excolere. *i. q. actio, cura excolendi*: EPIST. impp. de Asia (Bruns fontes[7] p. 270; *a. 370/71*) I 8 possit . . . a curialibus vel -e maiore vel propensiore diligentia nonnullus praestitionis cumulus ad gratiam concessionis accedere.

GLOSS. II 262, 49 γεωπονῶ **exculto** (exulto *l. v.*). *v. et p. 1277, 21.*

excultor, -ōris *m.* *ab* excolere. *qui (ex)colit*: TERT. monog. 16 p. 786 Oe. habet deum etiam corvorum educatorem, etiam florum -em. CASSIOD. hist. 2, 22 p. 940[B] Eusebius . . . tyrannicae crudelitatis -r (*seq.* tyranni . . . cliens). GLOSS. II 579, 7. [*f.* **excultrīx**, (-īcis) *falso trad.* APVL. mund. praef. (*pars codd.*; exculptrix *PL fort. recte*, expultrix *F[2]*, *edd.*).]

excultus, -a, -um *v.* excolo *p. 1279, 31.*

excultus, -ūs *m.* *ab* excolere. PAVL. FEST. p. 40 comptum Afranius (*com. 428*) pro ornatu et -u posuit (*cf.* excolo *p. 1278, 53*). GLOSS. II 262, 48 γεοπονία. 263, 3 γεωργία cultura cultus -us.

excuneo, (-āvī,) -ātum, -āre. *ab* ex *et* cuneus. *ex cuneo (i. sedilibus theatri) extrudere*: APVL. flor. 16 p. 65 extimus quisque -ti queruntur; farto toto theatro ingens stipatio.

[**excūrātor**, -ōris *m.* IMP. CONSTANTIN. LICINIAN. Aug. epist. 88, 1 p. 410, 11 Saturninum ex curatore (-em *l. v.*).]

excūrātus *v. l. 56.*

excūrio, -āre. *ab* ex *et* curia. NON. p. 36, 27 -ari curia excludi. VARRO Men. 221 Apollonium ideo -ant, quia nihil habebat.

excūro, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* curare. [*hisp.* escurar, *francog.* écurer, *it.* sgurare (*v. ALL 6, 1889, 387*).] *i. q. expolire, expurgare*: VINCENT. LER. 23, 30, 13 dogmata . . . -entur, limentur, poliantur. FAVST. REI. epist. 6 p. 196, 2 artifex dei . . . misericordia . . . nostram -at (excutit *vg.*) paterna sedulitate robiginem.

p. p. p. **excūrātus**, (-a, -um). *i. q. politus, lautus*: PLAVT. Cas. 726 lepide -us incessisti. Pseud. 1253 ita victu -o, ita magnis munditiis . . . sumus festive accepti.

×**excurro**, -(cu)currī, -cursum, -ere. *ab* ex *et* currere. *de formis: perf.* -cucurri: *v. l. 77. p. 1293, 1. 8 al. cf.* CHAR. gramm. p. 337, 6 B. *Neue-Wagener III[3] p. 354.* -curri: LIV. 25, 30, 10 -currerant. PLIN. nat. 17, 16 *v. p. 1292, 34.* QVINT. inst. 10, 5, 16 *v. p. 1293, 24.* EVTYCH. gramm. V 487, 8 *v. p. 1293, 50.* *p. p. p.* -sus *v. p. 1293, 83. 1294, 7. cf. pass. p. 1294, 1.* *part.* -surus: IVST. 13, 5, 7. NOT. Tir. 27, 18 -it. 27, 28 -cucurrit. DIFF. ed. Beck p. 55, 12 qui -it relinquit locum, qui vero incurrit petit. GLOSS.[L] III Abol. EX 152[a] -ere proficisci. AVG. quaest. hept. 6, 24 p. 443, 19 ἀποτρέχω. GLOSS. II 293, 23 ἐκτρέχω. *legitur inde a* PLAVTO, VARRONE, CIC.; *deest multis, e. g.* RHET. Her., CAES., SALL., VERG., HOR., PROP., VELL., VAL. MAX., CELS., PETRON., STAT., TAC., APVL. [*val.* scurge, *it.* scorrere, *prov.* escorer, *hisp.* escorrer. *M.-L.*] [*variat* c. exultare: *p. 1292, 51.*]

I ***intransitive:*** **A** *respicitur procursus, exitus ab aliquo loco foras (vel in libertatem) factus*: **1** *proprie de hominibus (navigiis l. 81; in re milit. quasi t. t.: sic absol. l. 76. 80)*: VARRO rust. 2, 10, 3 qui onera extollere in iumenta possint, qui -ere, qui iaculari (*sic in re mil.*: BELL. Hisp. 21, 2 equites ad aquatores nostros -cucurrerunt. LIV. 2, 53, 1 manipulatim . . . ad arcendam hostium vim. 36, 23, 3 fornices . . . apti ad -endum. 37, 41, 9 dispersos -ere iubet. *al.* AMM. 30, 1, 7. HESYCH. in lev. 27, 3 p. 1159[A] -ere . . . et arma portare). LIV. 9, 24, 10 in publicum (MIN. FEL. 27, 3). 30, 10, 14 navigia, quae sub constratis pontium per intervalla -bant. QVINT. inst. 2, 2, 12 non exsurgunt modo, sed etiam -unt. VEN. FORT. vita Germ. 2, 5 cum . . . puer scolis -ret. CAES. AREL. suggest. p. 298 quotiens necesse fuerit in agro -ere.

2 *in imagine*: **a** *varia (maxime de animo eiusque affectibus [l. 9. 11], de oratione, sermone [l. 5. 13 sqq.]. de computatione: l. 20. cf. infra l. 63)*: CIC. leg. agr. 2, 87 Carthago . . . -ere ex Africa . . . videbatur. Mur. 18 campum . . . in quo -ere virtus cognoscique possit. de orat. 3, 190 ne fluat oratio, ne vagetur, ne insistat interius, ne -at longius (orat. 170 cur claudere aut insistere orationem malint quam cum sententia pariter -ere. *cf.* 178 productiora alia et quasi immoderatius -entia [*opp.* mutila, decurtata]). div. 1, 114 quorum animi spretis corporibus evolant atque -unt foras (AVG. beat. vit. 4, 33 p. 114, 4 in nimium [*opp.* coartetur]. *cf. p. 1293, 21*). SEN. benef. 2, 34, 4 sine ratione in pericula -ens. 7, 19, 7. dial. 3, 17, 7 ira modo ultra quam oportet -it, modo citerius debito resistit (4, 1, 3. 4, 3, 4). HIL. trin. 2, 21 p. 64[A] non habet quo -at *sermo* (10, 4 p. 346[B] s. . . . liber). SCHOL. Cic. Bob. p. 171, 21 St. ⟨argumenta⟩ -ent, quibus . . . Milonem purget. HIER. c. Lucif. 4 p. 157[C] rhetoricaris et a disputationum spinetis ad campos liberae declamationis -is. COD. Theod. 11, 16, 11 severitas iussionis ad . . . iudicum . . . terrorem debebit -ere, ut . . . eos quoque . . . poena castiget. EVGIPP. Sev. 21, 1 fama eius latius -ente. DIONYS. EXIG. Proter. epist. p. 277 Krusch quomodo . . . -emus in mensem secundum (*sc. in computandis temporibus*).

b *de certis quibusdam rebus, maxime concretis*: **α** *de rebus liquidis (maxime fluviis [cf. p. 1293, 63]. per analogiam de splendore: l. 30; de aura: l. 32)*: SEN. nat. 3, 28, 6 per centena milia quibusdam locis aestus -it (*cf.* INST. Iust. 2, 1, 3 quatenus hibernus fluctus maximus -it). CVRT. 3, 1, 3 fons . . . ex summo montis cacumine -ens in subiectam petram. MELA 2, 85 in eum *sinum* . . . per Thessalos Peneus -it (*cf.* 2, 52 in oram). LVCAN. 6, 273 Padus . . . tumens super . . . tutas -it ripas (*cf. infra l. 68*). PALLAD. 12, 15, 1 per eas partes umor, si quis in venis continetur, -at (DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 363[C]). SEN. nat. 7, 26, 1 qua rarus splendor -it et in crines dispergitur. DRAC. laud. dei 1, 596 faucibus -ens it (et *l. v.*) naribus aura vicissim.

β *de arborum partibus*: SEN. contr. exc. 5, 5 arbor ramis -entibus totam domum texerat. PLIN. nat. 17, 16 cum praecoces -currēre germinationes evocatae indulgentia caeli. 17, 212 recisis, qui a lateribus -unt, pampinis.

γ *de terrae tractibus, maxime promunturiis sim. in mare prominentibus (sim. de incolis: l. 54. acced. acc. mensurae: l. 54. paulo aliter i. q. distare: l. 57)*: OV. met. 13, 724 *Sicania* tribus . . . -it in aequora pinnis (SIL. 15, 228 in aequor. *cf.* in maria: PLIN. nat. 4, 97 HEGES. 3, 20, 2 p. 223, 7). LIV. 26, 42, 8 ab intimo sinu (*cf. l. 55*) paeninsula -it (PLIN. nat. 3, 129 *al.*). 32, 23, 10 promunturium . . . in altum -ens (36, 15, 8. 37, 31, 9. 44, 11, 3 [*syn.* eminet]. PLIN. nat. 4, 113 *al.*). CVRT. 3, 4, 6 *iugum montis* altero cornu in diversum litus -it (MART. CAP. 6, 627). 4, 7, 18 regio usque ad rubrum mare -it. 5, 3, 3 in primam Persidem (5, 3, 16). 6, 4, 16. MELA 1, 112 regio . . . in latum modice patens . . . ad Bosphorum -it (2, 2). 2, 58 Italia . . . inter Hadriaticum et Tuscum . . . mare (PLIN. nat. 3, 38. 108). 2, 73 Alpes . . . ad septemtrionem magno gradu -unt (*seq.* in orientem abeunt). 2, 96. 3, 79. LVCAN. 4, 405 in molles zephyros -it Iader. 8, 539 qua tellus Casiis -it (exultat *V*) harenis. PLIN. nat. 4, 23 duo haec oppida -ente Peloponneso sita sunt. 5, 10 in occasum (*cf.* 17, 36 in meridiem). 5, 32 per Creticum mare (SOL. 27, 2). 5, 116 mons Mimas CL pass. -ens. 6, 116 inter Parthos et Arianos -unt Paraetaceni. 6, 138 sinus . . . a quo (*cf. l. 41*) Arabia -it. *al.* PRISC. periheg. 18 qua boreae -it . . . terra sub axem (*gr. aliter*). *et al.* *nota* (*v. l. 39*): ITIN. Eucher. p. 128, 2 Hiericho . . . ab Hierusolima in orientem . . . decem et octo milibus -it.

δ *de aedificiis eorumque partibus*: VITR. 4, 6, 2 proiecturae sic sunt faciundae uti crepidines -ant. PLIN. epist. 2, 17, 5 triclinium . . . in litus -it (5, 6, 19 a capite porticus). VLP. dig. 19, 1, 15 fistulae . . . quamvis longe -ant extra aedificium, aedium sunt.

3 *translate, i. q. certum finem transgredi, superare, supernumerarium vel reliquum esse (cf.* MART. CAP. 9, 949 alia artia, alia perissa; sed prima aequalia, secunda -entia memorabo. *v. et supra l. 2)*: **α** *generatim*: SEN. epist. 92, 25 incredibilia . . . et supra humanam naturam -entia (*cf.* GREG. ILIB. in cant. 2, 17 p. 163, 20 H. super omnes patriarchas . . . -ret spiritus sancti gratia [*cf. supra l. 28*]). VIRG. gramm. epist. 3 p. 148, 12 duo -entia (*i. reliqua*) tempora. **β** *speciatim de numero minuto, qui numerum maiorem (quem vocamus 'rotundum') supergreditur (item de partibus pleni denarii: l. 73)*: MAECIAN. distrib. 63 cum ad denarium ratio conficeretur, -entis aeris nota inventa est (*v. Marquardt-Mau, Privatleben d. Röm. p. 102*). EPIST. quinquennal. (CIL VI 33840) 3 annuis (sestertiis) XXVI et quod -it (PAVL. dig. 16, 3, 26, 2 debetis mihi . . . decem e. q. -it. OPTAT. 1, 13 p. 15, 14 ante annos sexaginta e. q. -it. *al.* VEG. mil. 1, 28 p. 30, 5 HIER. quaest. hebr. in gen. p. 10, 14 AVG. civ. 4, 7 p. 154, 20 D. *al.* OROS. hist. 7, 2, 12 CONC.[S] I 5 p. 71, 32 VICT. VIT. 3, 5). AMBR. Abr. 2, 9, 65 p. 619, 14 centenos et quot -unt annos (MIRAC. Steph. 2, 2, 3 VEREC. in cant. 4, 10).

B *respicitur profectio ab alqo. loco in certum locum aut c. certo proposito fine facta*: **1** *proprie (de itinere negotiandi vel voluptatis causa faciendo: p. 1293, 3. de irruptione hostili: p. 1293, 8. i. q. 'praecurrere': p. 1293, 10)*: PLAVT. Bacch. 359 cum

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

se -cucurrisse illuc frustra sciverit. Most. 359 in crucem. CIC. Verr. II 1, 67 -at aliquis qui hoc ... filio nuntiet. II 2, 6 habent propinquam ... provinciam, quo facile -ant (*cf.* Att. 1, 1, 2 -emus mense Septembri legati ad Pisonem. 10, 15, 4 in Pompeianum. 13, 45, 2 Puteolos. 14, 16, 3 PLIN. epist. 3, 4, 2. 3, 6, 6. 10, 120, 2 ad amitam. SVET. Galba 18, 2. VLP. dig. 27, 3, 1, 9 aliquo [*syn.* proficisci]. CYPR. epist. 58, 1 p. 656, 12 istinc. *al.*). epist. 3, 7, 4. IMP. AVG. epist. frg. Prisc. gramm. II 533, 13 -cucurristi a Neapoli. LIV. 1, 15, 1 in fines Romanos -cucurrerunt populabundi (*cf.* HEGES. 4, 25, 2 p. 279, 12). PLIN. epist. 10, 8, 3. ITALA I Macc. 16, 21 (rec. B) et quidam -ens nuntiavit Iohanni *eqs.* (προδραμών, *Vulg.* praecurrens). CLAVD. DON. Aen. 5, 825 p. 522, 28 ut ob eius tranquillam navigationem Neptunus ... videretur -ere. VVLG. IV reg. 4, 22 ut -am usque ad hominem dei. AVG. civ. 15, 21 p. 105, 23 D. ut procurrant (*sc. ex ianua*) et -ant ad ... debitos fines. CASSIOD. var. 12, 23, 1 ad Histriam provinciam (*de cursu publico, i. proficisci. al.*). VEN. FORT. carm. 2, 8, 32 *al.* *et al.*

part. excurrēns *pro subst.*: CASSIOD. var. 12, 14, 6 tantis commeantium fatigatur adventibus, tantis -entium (*i. proficiscentium, cf. l. 16*) laceratione deteritur.

2 *in imagine et translate*: a *varia*: SEN. benef. 7, 1, 7 licet ... animo ad haec quoque -ere cultum ... ingeniis adferentia (epist. 109, 3 quo. *cf. p. 1292, 9*). nat. 6, 16, 3 nec ... esset ... copia suffecturi in tot caelestia spiritus, nisi invicem ista -rent et in aliud alia solverentur. QVINT. inst. 10, 5, 16 M. Tullius ... in hos quoque studiorum secessus -currit. COMM. instr. 1, 22, 2 -it alius ad sortis, aves aspicit alter. PS. AVG. un. trin. p. 1210^fin. quo illa propositio -at nosse desidero. ENNOD. epist. 7, 8, 2 p. 178, 5 dum ad dulcem sedem libertas mentis -ret. **b** *peculiariter: i. q. in oratione vel libro* '*excursum*' (παρέκβασιν, *v. l. 32*) *facere*: SEN. contr. 10, 5, 22 ne modum excedam -endo (-o et *trad.*), ad Parrhasium revertor. QVINT. inst. 4, 3, 1 in aliquem laetum ... locum ... favorabiliter -ere. 4, 3, 14 παρέκβασις est ... extra ordinem -ens tractatio. TERT. apol. 9, 10 longe -o. 47, 1 in hanc ... probationem. FORTVN. gramm. VI 303, 19 nunc de epodis ... breviter -am. AVG. c. Petil. 3, 35, 41 p. 195, 19 in Iudam traditorem. COD. Theod. 8, 15, 6, 1 non unam iudicis personam comprehendimus, sed latius ... -imus. MAR. VICTOR aleth. 1, 405 hic nunc -ere paulum fas fuat.

C *respicitur finis vel effectus, in quem alqd. exit, desinit, formatur*: 1 *generatim*: MORET. 18 quantum mensura patebat, quae bis in octonas -it pondere libras (*cf.* MART. CAP. 6, 631 latitudo ... in ducenta ... milia -it). SEN. epist. 114, 9 in ipsas domos impenditur cura, ut in laxitatem ... -ant. ENNOD. epist. 7, 16, 2 p. 185, 12 numquid in damnum gratiae disciplina debet -ere? 2 *speciatim: apud gramm. et rhet. de exitu verborum vel versuum*: QVINT. inst. 9, 4, 79 *paean et dochmius*, quorum prior in quattuor *syllabas*, secundus in quinque -it (MART. CAP. 3, 271. *cf.* AVG. mus. 4, 14, 20 incipit a palimbacchio, inde -it in molossum et bacchio terminatur). CHAR. gramm. p. 371, 1 B. homoeoptoton est oratio -ens in eosdem casus similes (DIOM. gramm. I 447, 12. 16). EVTYCH. gramm. V 487, 8 *ut his* ('laetificus' *sim.*) similiter -currisse 'aedifico' et 'significo' verba videantur. SCAVR. gramm. VII 27, 15 quae ... genetivo ... in 'pis' -unt. AQVILA rhet. 24 p. 30, 14 *membra* pariter -unt.

D *notiones, in quibus vis verbi sive attenuata sive immutata videtur*: 1 *transit ad not. verbi simplicis* '*currere*' (*sed hic illic c. notione paulo pleniore i. q. totis viribus currere: l. 71; fere i. q. adcurrere: l. 69*): CIC. Brut. 272 *v. p. 1066, 25.* GROM. p. 321, 14 in campo limes -it. p. 331, 12 per ipsum collem finis -it (AVG. mus. 4, 9, 11 per cetera [*cf. p. 1294, 10*]. serm. 159, 5, 6^init. MART. CAP. 6, 612. VAL. CEM. hom. 3, 5 p. 702^B per hos disciplinae gradus. VICT. VIT. 1, 26 DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 13 p. 364^D *al.*). *al.* GAIVS dig. 24, 1, 10 in hoc tempus -it donationis eventus, quo vir et uxor esse desinunt. COMM. instr. 2, 17, 17 -e, labora, suda. SOL. 10, 7 Hebrum Odrysarum solum fundit, qui fluvius -it inter Priantas ... aliosque barbaros (IVL. HON. cosmogr. A 12 *de lacu* exiens suo cursu -it ad Scythopolin. PRISC. perieg. 501. *cf. p. 1292, 22*). LACT. opif. 7, 1 nervis ..., quibus mens, si aut -ere aut resistere vellet, tamquam retinaculis uteretur. PRVD. c. Symm. 1, 324 circinus (*i. sol*) -ens meta interiore *caeli*. CYPR. GALL. gen. 1443 regreditur ... regisque -it ad aulam ([*Vulg. 47, 1 aliter*]. EVGIPP. Sev. 20, 2 ad fluvium). CASSIOD. in psalm. 31, 13 p. 222^D equus ... a quocumque fuerit ascensus -it (VEN. FORT. vita Pat. 9, 29 equum acriter -entem per imposita freni pondera ... revocavit).

2 *i. q. transcurrere, transire, praeterire, perire* (*l. 79*): AVG. epist. 138, 5 p. 130, 11 donec ... saeculi pulchritudo ... velut magnum carmen ... -at atque inde transeat in aeternam contemplationem. QVODV. prom. 4, 4, 6 anni ... qui -unt ab adventu salvatoris usque in solutionem ... diaboli. CASSIOD. compl. in II Petr. 3, 10 diem domini ... venire ..., quando caeli magno impetu celeritatis -unt, quando elementa ... solvenda sunt. var. 3, 11, 1 optamus cunctum diem plenum beneficiis nostris -ere.

II ***transitive*** (*v. C. F. W. Müller, Nom. u. Acc. p. 136*) *i. q. percurrere* (*syn. p. 1294, 9*), *peragere* (*syn. p. 1294, 14*): TER. Ad. 860 prope iam -so spatio (decurso *Prisc. v. et* SCHOL. Ter. p. 67, 8). GROM. p. 365, 8 flumen ... alvea alta quasi rectos alveos -it. ITALA num. 35, 4 (Lugd.) quae *regiones* -untur a civitatibus et omnibus quadrupedibus pecoribus eorum, et quae -untur civitatibus, has dabitis levitis ([*locus non sanus*]. τὰ συγκυροῦντα τῶν πόλεων, *Vulg.* quae a muris ... tendentur). ITIN. Alex. 12 quas *litteras* ubi ... -cucurrit (AVG. epist. 193, 2 p. 168, 10. *cf.* CASSIOD. inst. 1, 6, 5 scripturarum seriem. 1, 8, 2. 1, 23, 4 encyclia). 31 interim ... Mardos -it. AMM. 26, 1, 10 *anno* -so (*cf.* AVG. trin. 4, 4, 8 quadriennio). AVG. in psalm. 35, 19 p. 354^a fin. totum (*sc. psalmum*). quaest. hept. 6, 24 p. 443, 19 vitae viam (*syn.* percurrunt). mus. 4, 9, 10^fin. nihil opus est exemplis cetera -ere (*cf.* MART. CAP. 5, 437. 544 partes orationis. 9, 955. QVODV. prom. 3, 38, 42 tria loca memoriter. VICT. VIT. 1, 24. *cf. p. 1293, 58*). MART. CAP. 8, 848 constat Solem Geminorum signum triginta ... diebus -ere (849. CASSIOD. inst. 1, 30, 2 miro ... modo in terris aqua [*sc. horologii aquatilis*] peragit [*sc. spatium temporis*] quod solis flammeus vigor desuper modulatus -it).

comp.: superexcurro.

deriv.: excursio, excurso, excursor, excursus.

excursātio, -ōnis *f.* *ab* excursare. GLOSS. II 340, 49 -o καταδρομή. [*ex coni.: l. 23.*] *i. q. excursio*: VAL. MAX. 2, 3, 3 cum equitatui Campanorum crebris -bus (*AL*; excursionibus *Paris, pars edd.*) equites nostri ... resistere non possent (*cf. l. 51. 83. p. 1295, 37 sqq.*). SCHOL. Cic. Gron. D p. 303, 14 St. hic non narratio incipit, sed est quaedam excu<r>satio (*cf. l. 74. p. 1295, 59*).

excursātor, -ōris *m.* *ab* excursāre. *qui excurrit* (*t. t. mil.*): AMM. 24, 1, 2 -es ... quingentos et mille sensim praeire disposuit. 25, 1, 2 inter -es nostros et Persicos proelio acri conserto.

***excursio**, -ōnis *f.* *ab* excurrere. DIFF. ed. Beck p. 55, 12 -es unde et ex quo, incursiones ubi et in quo. GLOSS.^L II Philox. EX 49 ἐκδρομή, καταδρομή (GLOSS. II 289, 42). *v. et infra l. 52.* *legitur apud* CIC., CAES., BELL., NEP., LIV. (*31 locis*) *et singulis vel binis locis apud recentiores quosdam.* [*variat in codd. c.* incursio: LIV. 5, 45, 3. *ex coni.*: APVL. mund. 30 velites -em (executionem *trad.*) adornant (*gr. p. 399^b, 8* εἰς τὴν ἰδίαν ἐκτρέχει χώραν). DARES 20 (excurionem, excussionem *trad.*). *v. et l. 20.*]

i. q. actio excurrendi: 1 *proprie* (*in imag. infra l. 43. 60*): **a** *generatim*: α *c. vi praep. vigente, i. q. motio ab aliquo loco* (*de gestu oratoris: l. 38; de profectione sive itinere: l. 41*): CIC. orat. 59 rarus incessus nec ita longus, -o moderata eaque rara (*cf.* QVINT. inst. 1, 11, 3). Cato 19 nec ... -e nec saltu ... uteretur, sed consilio *avus*. PLIN. epist. 1, 3, 2 intentione rei familiaris obeundae crebris -bus avocaris (*cf.* SCAEV. dig. 33, 1, 13, 1 hoc ex longinquis brevibusque -bus ... aestimandum esse). MART. CAP. 5, 541 nimia -o vel longa deambulatio extenuat ac fatigat. *in imag.*: QVINT. inst. 10, 3, 32 relinquendae ... erunt vacuae tabellae, in quibus libera adiciendi sit -o.

β *c. vi praep. attenuata, i. q. actio currendi, eundi*: MART. CAP. 6, 614 quicquid intrepida permeare quivit -o competenter admensum, repertaque latitudo habitabilis terrae dimidio minor quam ... longitudo. DIONYS. EXIG. epist. de pasch. 2 p. 514^C quatenus ad solare tempus lunaris exaequetur -o (*fere i. q. circumcursio*).

b *t. t. mil.: i. q. eruptio, expeditio, maxime praedandi causa facta* (*cf.* SCHOL. Cic. Gron. D p. 283, 15 St. -o dicitur praedatio hostium, quando equites invadunt possessiones et faciunt praedas et fugiunt. *indicatur: quo: l. 60. unde: l. 62. 69. 71. de navibus: l. 72. saepe dicitur*: -em facere [*l. 61 sq. 68*]): CIC. inv. 2, 111 qui ... -bus et latrociniis infestam provinciam redderent (Deiot. 22). Manil. 16 -o equitatus (*cf.* LIV. 28, 13, 10 equitum [*al.*]). Catil. 2, 26 de hac nocturna -e Catilinae. prov. 4 barbarorum (BELL. Hisp. 8, 3 NEP. Them. 6, 2. *cf.* NOVELL. Theod. 4 pr. barbarica). div. 2, 26 tamquam levis armaturae prima orationis -o. Att. 1, 19, 2 -es ... in provinciam faciunt (LIV. 4, 30, 4 in agrum Romanum. *al.*). CAES. Gall. 2, 30, 1 crebras ex oppido -es faciebant (LIV. 10, 1, 4). BELL. Afr. 61, 6. Hisp. 40, 3 crebras (NEP. Milt. 2, 1 LIV. 23, 41, 13. *v. et l. 62. cf.* FRONTIN. strat. 2, 5, 30 frequentibus). LIV. 3, 38, 5 Aequi ... castra in Algido locant depopulabanturque inde -bus Tusculanum agrum. 24, 29, 4 finitima ... furtivis -bus vastare. 25, 26, 6 repentinis ... -bus. 27, 32, 1 promptum ad -es genus ... Aetolorum. 28, 3, 3 arx ... ad -es circa mediterraneos populos faciendas. 28, 33, 6 levia per -es proelia (37, 18, 8. *v. et l. 71*). 30, 8, 4 tumultuosis hinc atque illinc -bus (*cf.* 30, 11, 6 inde). 31, 35, 3 velocitas ad -es et impetus subitos usui esset. 32, 10, 9 per -es ab stationibus ... levia commissa proelia sunt ([*cf. l. 68*]. 37, 14, 3 *navium*). 37, 16, 9 missilibus primo et adversus paucos levibus -bus (*v. app. crit.*) lacessebatur *pugna*. *al.*

2 *translate*: **a** *t. t. rhet., i. q.* παρέκβασις (*cf. et supra l. 60*): QVINT. inst. 2, 13, 1 prooemium ... narratio ..., propositio post hanc vel ... -o, tum *eqs.* 4, 2, 103 ne qua ex ea (*sc. narratione*) fiat -o. 4, 2, 104. **b** *i. q. pars sive vis animae*: CHALC. comm. 224 ubi (*sc. in penetralibus cordis*) aliae quoque species animae sint locatae, id est imaginatio, memoria, adpetitus, -o (*i. q.* '*discursio*' [*v. vol. V 1, 1368, 75*], '*cogitatio*'; *vix coniungendum* adpetitus -o, *cf. s.* discursus, *vol. V 1, 1370, 18; cf. etiam quae adnot. Wrobel ad l.*).

excurso, -āre. *ab* excurrere. *i. q. procurrere*: STAT. Theb. 2, 550 quos (*milites*) ubi ... innumeris videt -are latebris, hos deire iugis, illos e vallibus imis crescere *eqs.* *deriv.*: excursatio, excursator.

[*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

excursor, -ōris *m.* *ab* excurrere. [*ex coni. falsa*: VAL. MAX. 7, 3, 7 (excussioremque *codd. recte*). *fort. leg.*: AMBR. off. 1, 18, 74 nec in illis (*sensim ambulantibus*) ego tamquam simulacrorum effigies probo, nec in istis (*cursim amb.*) tamquam -um (excussorum *ed.*) ruinas.] *qui excurrit*: **a** *de homine, i. q. cursor, emissarius*: CIC. Verr. II 2, 22 *v. p. 498, 13* (*explicatur p. 498, 7*). APVL. mund. 26 in eo numero (*i. inter mancipia regalia*) erant -es diurni atque nocturni, exploratores *eqs.* (*gr. p. 398^a, 30 ἡμεροδρόμοι*).
b *de vento, fere pro adi. usurpatum*: APVL. mund. 12 -es venti habentur, qui directo spiritu proflant (*gr. p. 294^b, 35 τῶν δὲ ἀνέμων οἱ μέν εἰσιν εὐθύπνοοι*).

ˣ**excursus**, -ūs *m.* *ab* excurrere. *dat. sing.* -ui: MEROB. pros. frg. 1 B 6 ENNOD. opusc. 4, 19 p. 387, 22. NOT. Tir. 27, 38. GLOSS.^{L} III Abol. EX 152 -us profectus. *legitur inde a* CAES., VERG. *singulis locis, saepius inde a* COLVM., PLIN. nat.

A *i. q. actio excurrendi* (*cf. et p. 1296, 29*): **1** *c. vi praep. vigente, fere i. q. procursus*: **a** *proprie de animantibus*: **α** *vario usu, fere i. q. profectio, iter, expeditio* (*de bestiis l. 20. 25. 32. paulo aliter i. q. abitus, fuga: l. 34*): VERG. georg. 4, 194 aquantur -usque brevis temptant *apes.* COLVM. 1, 1, 19 suburbanum praedium commodissimum esse ..., quo ... cotidianus -us facile ... contingat (*cf.* 1, 7, 6 in quos *fundos* non est facilis -us patrisfamiliae. PAVL. NOL. epist. 17, 4 p. 127, 7). 1, 6, 8 bubulcis ... cellae ponantur iuxta sua pecora, ut ad eorum sit opportunus -us. 6, 2, 2 ut ... liberum (*cf. infra l. 56*) habeant -um iuvenci (*cf.* PETRON. 89 vs. 60 quatere ad -um iubas [*de equo*]. PETR. CHRYS. serm. 1 p. 186^B gregis [*porcorum*]). SOL. 20, 3 AVSON. 397, 11 p. 226 P. SYMM. epist. 2, 3 *al.* HYMN. Ambros. I 4, 19 -us usque ad inferos, recursus ad sedem dei (FAVST. REI. spir. 1, 13 p. 129, 3 localem motum virtus divina non patitur, quae nec -u agente advenit nec recursu labente discedit). AVG. in psalm. 58 serm. 1, 10$^{fin.}$ (*opp.* occursus). SIDON. epist. 2, 2, 12 nocturnis per lacum -bus (*de piscibus*). COD. Iust. 2, 7, 26, 2 (*a. 524*) *ne* protrahatur aut multiplicetur peregrinationis -us.
nota (*v. l. 19*): AMM. 26, 9, 7 Agilo rem -u prodidit repentino. 29, 4, 4 quod viderant -u celeri nuntiare. QVODV. prom. 1, 23, 32 p. 751^C solis vergentis -us (*i. occasus*).

β *in re mil., i. q. excursio, expeditio (fere latrocinandi causa facta), eruptio, impetus* (*de nave l. 40*): CAES. civ. 3, 92, 2 ut primus -us visque militum infringeretur. BELL. Alex. 19, 2 his obtentis *pontibus* ... omnem navigiorum -um et repentina latrocinia sublatum iri (*cf.* LVCAN. 10, 513 *de eadem re*). FRONTIN. strat. 2, 3, 22 inopinato -u (AMM. 14, 2, 1. *cf.* TAC. Agr. 20 subitis. ann. 1, 55, 1 repentino in Chattos -u. AMM. 17, 4, 3 improviso -u. *al.*). TAC. Germ. 30 rari -us *Chattis.* ann. 14, 29 modicis -bus Siluras populatus. AMM. 14, 10, 1 crebris -bus vastabantur ... terrae (*al.*). 17, 13, 7 in nostros parantes -um. 26, 6, 11 barbarici timebantur -us (*al*). *al.* FVLG. aet. mund. p. 160, 14. HEGES. 3, 9, 4 p. 202, 6 licet ... -us a Iudaeis et a Romanis temptarentur inruptiones (*gr. 3, 157 ἐκδρομαί*). *al.* VVLG. II Macc. 8, 7 (*ἐπιβουλάς*). SIDON. carm. 2, 277 ENNOD. carm. 1, 1, 6 opusc. 1, 20 p. 267, 6. *in imag.*: PETR. CHRYS. serm. 81 p. 428^B -bus desperationis robusta licet pectora rumpebantur. ENNOD. opusc. 3, 10 p. 359, 16 quos *muros* nequaquam Balearis fundae transcendat -us.

b *per imaginem de rebus* (*v. et l. 50 sqq.*): **α** *sensu concreto de rebus naturae*: SEN. nat. 1, 15, 1 ut aer vim igneam usque in aethera elidat, ex qua fulgor ... sit vel stellae similis -us. COLVM. 5, 5, 13 ne libero -u in luxuriam prorepant *palmites* (*cf. supra l. 25*). PLIN. epist. 4, 30, 8 fontis. IORD. Get. 2, 12 madefacta humo oceani crebris -bus.

β *sensu abstracto*: (I) *t. t. rhet., i. q. παρέκβασις, egressio* (*cf.* SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 1, 23, 5 ecbasis poetica idest -us vel evagatio): QVINT. inst. 4, 3, 5 -us ille ... quasi finis narrationis ... est. 4, 3, 12. 10, 5, 12 in illis plures -us recipientibus. PLIN. epist. 5, 6, 43 non -us hic eius, sed opus ipsum est. IVL. VICT. rhet. 17 p. 427, 29 (*syn.* egressio). *al.* SYMM. or. 3, 9 de novo saeculo Maronis -um. SERV. Aen. 2, 418 -us poeticus. AMBR. hex. 1, 8, 32 p. 33, 12. RVFIN. Orig. princ. 3, 4, 3 p. 268, 19 ampliore ... usi -u. VINCENT. LER. 12, 17, 3 in -u ... breviter exponere (16, 22, 9 ORIG. in I reg. 15 p. 23, 8). *et al.*
(II) *vario usu* (*hic illic merae circumscriptioni deservit, e. g. l. 71. 74. 78*): PS. QVINT. decl. 18, 9 haec quoque intra notos iuventutis decurrunt -us (*i.* 'excessus'). SYMM. epist. 4, 26 verecundiam tuam nimio laudis -u non oportet onerari. 6, 13 sine nostri sermonis -u (*i.* 'non per litteras'). rel. 38, 1. or. 2, 10 his virtutis -bus. HIER. in Is. 54, 6—7 p. 519^D liberae disputationis -u nascentes fugiunt quaestiones. MART. CAP. 6, 587 in astruendae praeceptionis -us. 9, 897 doctae intimationis. 9, 899 Cyllenidae indagantis -bus (*i. investigationibus*) ... revocatur *Harmonia.* CASSIAN. conl. 23, 7, 1 ex istis otiosis ... cogitationum -bus (*cf.* 23, 19, 1 mentis). DIONYS. EXIG. epist. de pasch. 1 p. 485^A *lunae paschalis observantiae* sine varietatis labuntur -u (*i. deviatione*).

2 *c. vi praep. debilitata, fere i. q. cursus* (*hic illic magis respicitur finis currendi, fere i. q.* 'transitus': *e. g. p. 1296, 11. 19. 23, cf. p. 1296, 24*): **a** *proprie*: **α** *generatim*: PAVL. NOL. carm. 20, 424 *vitula* -u velut insultante gementes praetervecta rotas. MART. CAP. 9, 922 sidereae revolutionis -us. ENNOD. opusc. 3, 175 p. 376, 23 cum ... quadriiugum ad caelestia ... raperetur -u *Helias.* CASSIOD. in psalm. 103, 8 p. 729^A -us ventorum. var. 12, 19, 2. VEN. FORT. vita Albin. 10, 27 coeperunt venae suos -us agnoscere (*i. sanguis denuo currere coepit in venis*). **β** *speciatim de cursu publico*: SYMM. rel. 39, 3 *lex* extra ordinem temporibus indultis longiorem negavit -um. CASSIOD. var. 1, 29, 1 *equi* ad continuos -us constituti. 2, 31 -us cum veredariis per alveum Padi ... faciatis.
in imag.: PETR. CHRYS. serm. 170 p. 645^B per quam *quadrigam* trinitas tota toto orbe apostolicis vehitur ... -bus.

b *in imag. et transl.* (*maxime de tempore*): COD. Iust. 5, 74, 2 (*a. 293*) statuti temporis -u id quod perperam est actum fuerat stabilitum. FVLG. aet. mund. p. 132, 17 vitae hominis ... -us. p. 143, 23 omnis saeculorum -us (AVG. civ. 15, 9 p. 75, 19 D. saeculi. serm. 263, 4 p. 1211$^{fin.}$ *al.* SACR. Greg. 59, 4). AVG. civ. 11, 1 p. 462, 10 D. de duarum civitatum ... exortu et -u et debitis finibus (15, 1 p. 58, 26 hoc ... tempus sive saeculum ... istarum ... -us est. *al.* retract. 2, 43, 2). 15, 3 p. 62, 12 sic oportuit dari filium, quemadmodum naturae non debebatur -bus (*cf.* 16, 26 p. 168, 1 naturalem procreationis -um). MART. CAP. 8, 812 post diluvialis consternationis -um. OROS. hist. 3, 8, 4 unius anni veluti avis praetervolantis -u (CASSIOD. var. 12, 25, 2). FVLG. RVSP. ad Thras. 1, 1 p. 224^D voluminis principia citatae delibans lectionis -u. NOVELL. Iust. 115, 5, 1 post novem ... dierum -um (*gr. παραδρομήν*). *nota: fere i. q. exitus, eventus* (*cf. p. 1295, 81*): AVG. anim. 2, 13, 18 p. 354, 5 (*nota lusum verborum*) cum ... nollet cohibere praecipitem cursum propter ancipitem -um, miserabilem invenit incursum. OROS. hist. 5, 15, 8 cum incertus in pace improbos non cohiberet -us.

B *metonymice, i. q. res excurrens vel res per quam excurritur* (*magis i. q. actio vel mensura excurrendi l. 33*): **1** *i. q. prominentia, eminentia* (*sc. promunturi sim. in mare. transl. l. 35*): PLIN. nat. 3, 43 *Italia* figura desinens parmae, ubi a medio -u Cocynthos vocatur. 4, 105 inde ad Pyrenaei montis -um Aquitanica *dicitur Gallia.* 4, 114 promunturi -um $\overline{LX}$ (*passuum*) prodidere ([*v. l. 29*]. *cf.* 6, 6 promunturium ... vasto -u). *translate*: EPIST. pontif. 641 Cassiod. var. p. 389 apud magnanimitatis tuae -us (*i. culmen*) constare manifestum est *eqs.*
2 *i. q. porta, exitus*: STAT. Theb. 8, 352 omnibus alae artantur portis septemque -bus (*Thebarum*) haerent. FVLG. myth. 1, 15 p. 25, 13 gutturis fistula ... tereti meatum spiritalem praebet -u.
3 *i. q. circuitus, trames, limes, tractus terrae sim.*: SOL. 2, 51 Italicus -us per Liburnos ... procedit in Dalmatiae pedem. 7, 51 *Peloponnesus* dispescens utrumque litus -u tenui, quem Isthmon dicunt (*Mela 2, 38* tramite). AVIEN. orb. terr. 417 *Hiberi* -u diffusi latius agri arva tenent ... vicina Britannis. FVLG. aet. mund. p. 161, 22 omne (*i. omni*) vastato terrarum -u. MART. CAP. 6, 621 Hanno ... Mauritaniae circuitu ac dehinc meridiani flexus -u in Arabiae terminos ... pervenit. 6, 629 Oceanus ... Hispaniae limitatur -bus. 6, 693 Anthropophagi -us invios reddidere.
4 *-us fluminis, i. q. cursus, alveus*: SOL. 19, 5 Phasidis ..., per cuius -us in Pontum usque Indos advehi ... probatum est. 57, 1 Euphrates ... longis -bus dextra Commagenem, Arabiam laeva relinquit.

excurto (scurt-, scort-), -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* curtus. [*de forma* *excurtiare, *quae restituitur ex linguis q. d. Romanicis v. ALL 2, 1885, 280.*] *i. q. caudam abscidere, decodare*: LEX Sal. 38, 8 si quis caballo alieno -verit (scortav-, excorticav- [*v. p. 1283, 17*], excoriav-, decodav- *ll. vv. cf. et* 23 rubr. de caballo ... -to [scurt- *l. v.; om. pars codd.*]). *Rehm.*

ˣ**excūsābilis**, -e. *ab* excusare. excuss-: GLOSS. V 342, 29. *compar.* -ior (*inde a* VAL. MAX.) *v. l. 66. 82. p. 1297, 2. al.*
1 *vi passiva i. q. excusatione dignus* (GLOSS. εὐαπολόγητος. *opp.*: culpabilis: *v. p. 1297, 1. syn.* defensus: *v. p. 1297, 1*): **a** *de rebus* (*fere de delictis, culpa, facinore*): OV. Pont. 1, 7, 41 delicti pars. 3, 9, 33 nil ... e scriptis magis -e nostris, quam sensus cunctis paene quod unus inest. 4, 11, 1 crimen (*cf.* SIDON. epist. 7, 18, 2). MANIL. 2, 593 quanta est scelerum moles ... quamque onus invidiae non -e terris! VAL. MAX. 8, 11 ext. 4 quo -ior est error equi (AVELL. p. 88, 23). STAT. Theb. 5, 453 nostrae (*i. Hypsipylae*) fatum -e culpae noscere. AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 27 p. 402, 2 ea ... quae a nobis sunt excusationem non habent, quae autem praeter nos sunt -ia sunt. Nab. 5, 23 ut sit -ior causa (*cf.* LEO M. epist. 159, 4 p. 1137^B de re -i). HIER. adv. Iovin. 1, 7 p. 219^C nisi fornicatio tactum eius (*sc. uxoris*) -em faceret (*sim.* 1, 14 p. 233^B -e facit, quod *eqs.* [*antea*: concedit. *citatur*: epist. 49, 8, 4]). AVG. fid. et op. 5, 7 p. 42, 14 necessitatem. *al.* PS. AVG. serm. 194, 5 p. 2106$^{fin.}$ sit per te (*i. Mariam*) -e quod per te ingerimus. LEO M. serm. 34, 5 p. 249^B lapsus. *al.* SACR. Leon. 472 conscientiam. *indefinite*: LEO M. serm. 75, 3 p. 402^C -ius ... est de natura ineffabili non eloqui digna, quam definire contraria.
b *de animantibus* (vulgus: *l. 82*, gentilitas: *p. 1297, 3*, civitas: *p. 1297, 7*): TERT. adv. Marc. 2, 8 p. 345, 14 quem *hominem* -em sciret nomine imbecillitatis. AMBR. Noe 14, 49 p. 447, 22 aliquanto -iores habentur *haeretici.* HIER. in Ier. 1, 94, 1 p. 66, 25 vulgus. *al.* PELAG. in Eph. 5, 2 p. 373, 4 ⌊licet hoc non faciat -es traditores⌋ (⌊ ⌋ *add.* BH_2G). RVFIN. Orig. in gen. 5, 3 p. 60, 19 B. unde *Lot* -is (*opp.*

[Burckhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

culpabilis). apol. adv. Hier. 1, 29 p. 567^{C} si te ... defensum putas ..., multo erit -ior ille. AVG. c. adv. leg. 1, 24, 52 p. 636$^{med.}$ *al.* MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 30, 5 ergo -is gentilitas matres diis subintroducens (*gr. Theodoret. epist. ad Spor. p. 1045 Schulz* ἀνέγκλητος). SALV. gub. 4, 14 p. 68, 9 -is furti reus est, qui ad furtum cogi videtur invitus (*cf.* FACVND. defens. 12, 5 p. 849^{B}). CASSIOD. var. 10, 13, 2 quae civitas non fiat -is, si Roma deliquerit? SIDON. epist. 7, 11 (10), 1 ut minus -es excusaremur (*v. p. 1301, 28*). *et al.*

2 *vi activa i. q. excusans, defendens* (GLOSS. apologeticum -em): CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 3, 10 purgat ... haec ... Vergilius ... sparsa per omnis libros -i adsertione.

adv. **excūsābiliter.** *positiv. -r legitur inde ab* AVG. (*v. l. 20*), *compar. -ius inde a* PAVL. NOL., AVG. *i. q. excusate* (*opp.* culpabilius: *v. l. 16.* damnabiliter: *v. infra l. 18.* inexcusabiliter: *v. infra l. 22*): PAVL. NOL. epist. 39, 4 p. 337, 15 -ius ... ille non habet salem (*opp.*: nos culpabilius insulsi). AVG. c. Cresc. 2, 16, 19 p. 379, 3 isti ... -ius (excaus- *R*) petunt quae sibi defuerunt. c. Faust. 20, 9 p. 545, 7 non intellecta quamvis damnabiliter, tamen -ius (-r *SMG*) *adorare.* c. mend. 19, 39 p. 524, 4. serm. coll. Morin p. 556, 23 quicquid *homo* -r se congregare arbitratur. trin. 14, 15, 21 p. 1052$^{fin.}$ -ius ... peccat (*cf.* OP. imperf. in Matth. 32 p. 800$^{init.}$ ut -r faciant quod inexcusabiliter peccent). AVELL. p. 333, 16. 548, 14 ALC. AVIT. hom. 20 p. 134, 12.

compos.: inexcusabilis.

excūsābundus, -a, (-um). *ab* excusare. *i. q. excusans* (*nota refl.* se): APVL. apol. 79 *Pudentilla* posset videri ⌊-a se⌋ (⌊ ⌋ *v*, -us *e F*, *φ* [-a *m. rec.*]) filio vim meam quam voluntatem suam causari maluisse.

excūsāmen, -inis *n.* *ab* excusare. *i. q. excusatio*: COMM. apol. 779 nemo potest ullum -n dicere.

excūsāmentum, -ī *n.* *ab* excusare. *fere i. q. excusatio*: MART. CAP. 8, 807 tam tristibus ... Saturae ... verberibus demulcatus, cum -is (exitus amentis *M*) admissi ... involutus (*v. adn. cr.*), tandem ... inquiro.

excūsātē *v.* excuso *p. 1307, 66.*

excūsātio, -ōnis *f.* *ab* excusare. *scribitur*: excuss-: VAL. MAX. 4, 7 ext. 2 *A*^{1}. *et al.* excaus-: GELL. 7, 16, 12 (*V*). -ónem: CIL XII 1783. *notatur per* excusat: CIL VI 31719 (= 3832), *v. p. 1299, 45.* *de formis*: *graecolatine*: MOD. dig. 26, 6, 2, 6 δι' excusationos. 27, 1, 13 pr. τὰς ἐξκουσατίονας (THEOPHIL. Inst. Iust. 1, 25 pr. p. 87, 22 excusationas. *al.*) THEOPHIL. Inst. Iust. 1, 22, 6 p. 82, 22 excusatíoni (*al.*). *de notione*: ISID. orig. 6, 8, 6 apologeticum est -o (GLOSS. Vat. Reg. 203 ed. Merchie, Musée Belge 26, 264). GLOSS.^{L} II Abav. EX 33 defensio, adlocutio. GLOSS. ἀπολογία, παραίτησις. *in gr. respondent*: ἀπολογία: CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 27, 1. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 238, 24 (*ex falsa vers., cf. I 5 p. 301, 24*). CONC.^{S} I 5 p. 370, 17 MVTIAN. Chrysost. hom. 17, 4 p. 349 (*gr. p. 132*). παραίτησις: *v. p. 1299, 25 al.* πρόφασις: *v. p. 1298, 53.* ITALA Marc. 12, 40 (cod. k; *ex falsa vers.*). *legitur in pedestri sermone inde a ?* LEGE repetund. (*v. l. 53*), SISENNA. *deest poetis praeter* PLAVT. (*v. p. 1298, 55*), PVBLIL. (*v. p. 1299, 14*). [*locis corruptis vel lacunosis*: LEX repetund. (CIL I^{2} 2, 583; *a. 123/122*), 46 excu⟩satione primo quoque die deferatur. CIC. Att. 5, 11, 6. 7 SEN. amic. p. 30. CIL VIII 2532 (*c. a. 128*) A b 10. *falso trad.*: EVGRAPH. Ter. Ad. 489 (ex accusatione *Wessner*). *ex suppl.*: VLP. frg. Vat. 186 *al.* *dub. interpr.*: HIL. c. Const. 22 p. 598^{A}.]

I *praevalente vi activa*: **A** *generatim*: **1** *fere i. q. purgatio, defensio* (*respicitur tam ipsa actio excusandi quam id, quod per -em profertur, sc. causa -is [v. e. g. infra l. 70. 72. p. 1298, 15 sqq.]. c. mera notione* 'defendendi', 'tuendi' *v. p. 1298, 51.* *syn. vel iuxta posita*: deprecatio: *v. infra l. 67.* defensio: CYPR. eleem. 23 p. 391, 9 *al.* *opp.*: accusatio: AVG. civ. 14, 14 p. 35, 5 D.): **a** *absolute* (*additur genet. subi.*: *infra l. 81. 83*): **α** *vario usu*: (I) *sing.*: SISENNA hist. 52 *Gaius Titinius* aput consulem causam atque -em praeferre coepit. 115 neque ordinis honestatem ... sibi esse -i. RHET. Her. 2, 30, 49 dicimus voluntario facinori nullam esse (*om. M*) -em, imprudentiae [et] iustam deprecationem paratam ([*sic Marx ed. min., v. adn.*]. CYPR. Fort. 5 p. 326, 11 *al. cf.* CIC. Pis. 10. *sim. saepe*). CIC. inv. 2, 100 in simili -e. Verr. II 4, 126 Sappho quae sublata de prytanio est dat tibi iustam -em (CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 6 SEN. benef. 3, 36, 2 *al.*). leg. agr. 3, 5 est invidiosa lex ..., verum tamen habet -em (de orat. 1, 125 stultitia ... -em non habet. Att. 8, 12, 2. *cf.* CIC. Cato 65. SEN. dial. 4, 10, 3 quidni habeat -is, cum publica via erraverit?). de orat. 2, 198. rep. 1, 9 quae sumunt sibi ad -em (*cf.* CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 4 ad -em socium quaeris [CYPR. epist. 30, 3 p. 551, 9 in -em praestigias]. Ps. QVINT. decl. 11, 6 nec in -em adferat, tamquam crediderit ... fingentibus. TAC. hist. 2, 30, 2. PLIN. epist. 4, 17, 11 si haec ... in -em vel etiam commendationem meam dixero [OPTAT. 3, 8 p. 92, 5 ad -em]. *sim. al.*). Att. 16, 7, 4 *al.* CIC. fil. Cic. epist. 16, 25. CAES. civ. 1, 8, 4 pauca ... addit cum -e Pompei coniuncta. HIRT. Gall. 8 praef. 9 omnes -is *causae* (PORPH. Hor. epist. 2, 2, 55 *al.*). BELL. Afr. 8, 4. LIV. 32, 39, 9 initium sermonis ab -e tyranni ortum, quod armatus ... in conloquium venisset. 39, 33, 8. VAL. MAX. 4, 7 ext. 2

-is verba quaerebat. SEN. dial. 4, 10, 2 maior est -o et iustior hominem esse quam puerum. 5, 23, 8 *parare* -em (*cf.* PETRON. 139, 5). *al.* CVRT. 5, 2, 20 digna ... res et -e (excutione *V*) et solacio visa (*cf.* MART. 12 praef. sine solacio et sine -e). 5, 12, 4 *al.* PETRON. 130, 6 PLIN. nat. 34, 36. FRONTIN. aq. 112 vilicus ... omni carebit -e (*cf.* COD. Theod. 7, 13, 8 poenam ... nulla -e fugituri sunt. NOVELL. Iust. 33 nulla -e cuidam competente. *al.*). PLIN. epist. 9, 29, 2 an ceteris artibus -o in numero, litteris durior lex? *al.* SVET. Otho 6, 2 PIVS Call. dig. 48, 10, 15, 3. *et al. ap.* ICTOS. TERT. uxor. 1, 4 p. 674 Oe. ad -em proniores (HIER. in Ier. 1, 39 p. 34, 13). *al.* HIL. c. Const. 8 p. 585^{A} non relinquis saltem miseris -em (NOVELL. Theod. 22, 1, 3). in psalm. 118 he 12 p. 406, 19 occasionem ... impiae -is (NOVELL. Iust. 114, 1 pr.). HIER. epist. 9, 4. AVG. civ. 14, 14 p. 34, 26 D. *al.* COD. Theod. 9, 37, 3 (= Iust. 9, 46, 9). *al.* SIDON. epist. 2, 10, 6. *et al.* (II) *plur.*: CIC. Verr. II 5, 176 quibus -bus ... studium tuum defendere solebas. Phil. 5, 6 nullae istae -es sunt: 'meus amicus est' *eqs.* (*sim. seq. or. dir.*: SEN. benef. 7, 16, 1 epist. 17, 5). SEN. dial. 4, 26, 3 artifices -es iustas adferent (*cf.* TERT. idol. 5 p. 34, 13). epist. 123, 17. VVLG. psalm. 140, 4 ad excusandas -es in peccatis ([προφασίζεσθαι προφάσεις]. *inde* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 20, 1 p. 21, 18 RVRIC. epist. 1, 2 p. 353, 9 *al.*). *et al.*

β *usu certo et artius circumscripto*: (I) *in arte rhet.*: QVINT. inst. 4, 3, 15 quidquid dicitur praeter illas quinque ... partes, egressio est: ... convicium, -o, conciliatio *eqs.* 6, 2, 11 quidam commendationem atque -em propria huius officii (*i. ethici*) putaverunt. 11, 1, 81. decl. 260 p. 62, 2 si defensionem ultra -is terminum proferimus. *al.* (II) *ap. poetarum interpretes, qui sive ipsam narrationem sive verba loquentium pro -e accipiunt*: PORPH. Hor. epist. 2, 2, 46 -o, quod contra Augustum pro Bruto militavit. SERV. auct. Aen. 2, 86 'et consanguinitate propinquum' -o a necessitudine (2, 87 'pauper' -o a fortuna. 3, 25 a voluntate). SERV. Aen. 4, 376. CLAVD. DON. Aen. 2, 195 p. 175, 14 'tempus erat, quo *eqs.*': ne crimen esset ... Aeneae quod ipso dormiente civitas interisset, iusta et multiplex praetenditur -o (6, 510 p. 574, 24). 2, 800 p. 258, 21 plenum -is in ultimo posuit verbum 'cessi' *eqs.* 11, 25 p. 410, 21. *saepius.*

b *additur res (persona: l. 48. 52), quae excusatur*: **α** *per genet.*: CIC. Sull. 47 -es iniuriae tuae. nat. deor. 3, 90 inscientiae. Lael. 37 peccati (AVG. virg. 41, 42 p. 286, 18. *cf.* HIL. in Matth. 10, 3 p. 967^{B} sceleris). PLANC. Cic. epist. 10, 4, 1 praeteriti temporis -em adfero, quod te profectum audieram (*cf.* CIC. fil. Cic. epist. 16, 25). VAL. MAX. 5, 1 ext. 3 tam urbana crapulae -o tamque simplex veritatis confessio iram regis convertit in risum. 7, 4 ext. 2 circumventae virtutis nostrae (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 2, 25 p. 150, 7 non intellectae fraudis). SEN. benef. 2, 30, 2 non est, quod quisquam -em mentis ingratae ab infirmitate ... petat. QVINT. inst. 7, 4, 3. CELS. dig. 50, 17, 184 vani timoris (*al.*). TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 549, 7 ad -em creatoris (*cf.* AVG. civ. 3, 17 p. 126, 7 D. non pestilentiae depulsio, sed deorum -o procurata est). PORPH. Hor. epist. 1, 18, 92 non bibendi. HIL. in psalm. 118 vau 1 p. 411, 11 hebetudinis suae. OPTAT. 2, 9 p. 45, 13 in -e (execucione *B*) erroris et livoris vestri (*v. p. 1297, 60*). *et al.* **β** *per praepp.*: CIC. epist. 12, 25, 5 de Sempronio ([*cf. ibid.* 3]. VVLG. Ioh. 15, 22 -em non habent de peccato suo [πρόφασιν ... περὶ τῆς ἁμαρτίας]). PAPIN. dig. 48, 1, 10 pro absente.

c *accedit causa -is per genet. epexeg.*: PLAVT. Asin. 534 inopiae. CIC. Caecin. 30 nonne concedas interdum ut -e summae stultitiae summae improbitatis odium deprecetur? ([*citat* GELL. 7, 16, 12]. *cf.* har. resp. 5 stuporis. or. frg. D II 2 imprudentiae vel ... neglegentiae [BELL. Alex. 68, 1]). Rab. perd. 8 cum ad iudicii moram familiaris funeris -o quaereretur. Mur. 47 morbi (*cf.* Sest. 112 cum de dignitate mea ferebatur, nemo sibi nec valetudinis -em nec senectutis satis iustam ... [*v. adn. crit.*] putavit [*al.* LIV. 43, 7, 6. VAL. MAX. 6, 4, 1 *cum Manlius consulatum* sub -e adversae valitudinis oculorum recusaret]. de orat. 2, 275 oculorum. CHAR. dig. 50, 4, 18, 11). Sull. 26 si me ... neque honoris neque aetatis -o vindicat a labore (Pis. 36. *cf.* Deiot. 9 aetatis [CAES. civ. 1, 85, 9 HIRT. Gall. 8, 12, 5 SEN. contr. exc. 3, 3 SEN. nat. 3 pr. 4 QVINT. inst. 6, 3, 76 PANEG. 6, 9, 3 *al. v. l. 71*]. CIC. Cael. 43 adulescentiae). p. red. ad Quir. 23 difficultatis (HIRT. Gall. 8 praef. 1. *cf.* CONSVLT. Zacch. 3, 2 p. 99, 4 impossibilitatis). Cael. 2 habet -em vel pietatis vel necessitatis vel aetatis ([*v. supra l. 65*]. Rab. Post. 27 orat. 230 VAL. MAX. 7, 6 ext. 2 *al.*). Lael. 43 amicitiae (*cf.* VAL. MAX. 4, 7, 1 familiaritatis). Att. 10, 11, 2 *Q. Axius mihi* non reddit ... mutua, et utitur -e temporis ([*sc. iniqui*]. *cf.* [*notione propria servata*]: CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 7 -em angustiarum tui temporis accipio. BELL. Afr. 26, 3 hiemis ventorumque. *al.*). SEN. dial. 11, 16, 1 muliebris nominis (*cf. ibid. 2*). TAC. dial. 10, 7 quietis et securitatis. APVL. met. 6, 7 ignorantiae (PELAG. in Rom. 7, 8 p. 56, 21. *cf.* HIL. in Matth. 10, 12 p. 971^{A} -o ignoratae divinitatis adimenda. CLAVD. DON. Aen. 11, 155 p. 429, 26 ignorationis [EPIST. pontif. 349 p. 758^{B}. COD. Iust. 11, 53, 1, 2; *a. 371*]). CYPR. laps. 13 p. 246, 10 doloris. HIL. coll. antiar. p. 100, 15. *passim.*

2 *notione excusandi abolita*: **a** *fere i. q. licentia*: SERV. Aen. 1, 41 in istis sermonibus ('unius' *eqs.*) naturaliter media pro-

[Burckhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ducitur syllaba, sed cum opus est corripitur hac -e: nam *eqs.* 2, 16 sciendum ... Vergilium ubique in solutione ista servare sibi -em synaliphae: quod alii contemnunt. **b** *fere i. q.* *explicatio* (*si quidem recte trad.*): SERV. Aen. 4, 486 ⌊et est -o⌋: potest tamen melior esse sensus, si *eqs.* (⌊ ⌋ *num Servii sint dubitat Thilo*).

B *significantius: de causa ad recusandum alqd. prolata, vel de ipsa actione, qua quis a suscipienda alqa. re se excusat* (*hic illic fere i. q. recusatio* [*e. g. acced. gen. infra l. 14. 20. 31. 42*]): **1** *in universum* (*fort. huc pertinet*: AVR. Fronto p. 15, 7 N. *loc. corr.; v. Hauler, WSt. 37, 1915, 376*): CIC. dom. 45 siqua res illum diem (*sc. iudicii*) aut auspiciis aut -e sustulit. Phil. 5, 14 habent *iudices* ... legitimam -em exili causa solum vertisse nec esse postea restitutos. Att. 9, 6, 1 hanc eram ipsam -em relicturus ad Caesarem. PVBLIL. I 49 inertia est laboris -o. LIV. 38, 52, 4. CVRT. 9, 3, 17 alii duces ... seniores, quis ob aetatem et -o honestior erat et auctoritas maior, eadem precabantur (*sc. ne pergerent in itinere*). PLIN. epist. 3, 4, 4 me iustas -is causas attulisse (*sim.* 3, 4, 8). PORPH. Hor. carm. 4, 1, 33 perferre ... ipsam -em ([*antea*: se excusare a lusibus ... veneriis]. sat. 2, 1, 13). DON. Ter. Ad. 705 in -e (-em *V* [*dett.*]) precandi deos. HIL. trin. 1, 32 p. 45ᶜ (*opp.* festinationi). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 109, 1 versutiam quam fecerunt prodentes per -em (*gr.* διὰ τῆς παραιτήσεως). SYMM. epist. 1, 19 *al.* SVLP. SEV. dial. 2, 12, 4 accepta per aliam feminam -e laudabili (ENNOD. opusc. 3, 60 p. 346, 10). CONC.ˢ I 3 p. 81, 28 (= I 2 p. 64, 28) cum his -is litteris (*gr.* παραιτήσεως). COD. Iust. 12, 19, 7, 3 si ... tertius ... in eadem -is voluntate duraverit. *et al.*

2 *technice de honore vel munere publico recusando* (*de tutela v. infra l. 46 sqq. de re v. Ruggiero, Diz. epigr. s. v. excusatus et cf. p. 1300, 20 sqq.*): CIC. Phil. 8, 5 consulem ... cum exercitu misimus, qui cum esset infirmus ..., nullam sibi putavit -em esse oportere cum *eqs.* 9, 8 si -em Ser. Sulpici ... legationis obeundae recordari volueritis (*cf.* CAES. civ. 1, 33, 3 triduum disputationibus -busque extrahitur [*antea*: pro se quisque id munus legationis recusabat]). LIV. 41, 15, 9 probata Popilli -o est ([*v. quae anteced.*]. *cf.* TAC. Agr. 42, 1 operam suam in approbanda -e [*sc. Agricolae, quominus iret in provinciam*] offerre). PLIN. epist. 10, 3ᵃ (20), 2 quorum erat -o recepta ([FRONTO p. 170, 7 N. ea ego duarum procurationum beneficia quater numero; bis cum dedisti procurationes itemque bis, cum -es recepisti. IVLIAN. dig. 27, 1, 20 patrui]. *cf.* CIL XII 1783 huic divos Hadrianus látum clavum cu⟨m⟩ quaest(ura) optuli⟨t⟩ et petentis -em acc⟨epit⟩). CIL VIII 12039 (*inter a. 183—185*) ⟨ob⟩ -em honor(is) ([*praeced.*: cui cum ordo honorem fl(amonii) obtulisset]. *cf.* VIII 12030, *qui tit. ad eandem rem spectare videtur*). VI 31719 (= 3832; *c. a. 281*) proco(n)s(uli) pro⟨v(inciae) Asiae⟩ (*v. adn.*), ⟨p⟩ost -em (*v. p. 1297, 38*) praef(ecto) urb⟨i⟩. *de tutela recusanda*: SCAEV. dig. 26, 2, 34 quoniam ... quosdam *tutores* ... -em habere posse comperisset (VLP. dig. 49, 4, 1, 2 [*ibid.* allegare ... causas immunitatis]. *al.* COD. Iust. 5, 62, 22 [*a. 294*] si tutor nominatus ... habens -em absolutus es. 7, 62, 11 -es manifestas. *al.*). 26, 5, 26 quaero an excusare se deberet. respondi ... -em necessariam *non* esse (27, 1, 37 pr. [*decret. praet.*]). PAPIN. dig. 26, 2, 29 nec admittendam -em, quam iure publico *tutor* habebat (COD. Iust. 5, 62, 15 [*a. 243*]). *al.* VLP. dig. 2, 12, 2 -es allegentur. COD. Iust. 5, 62, 6 pr. (*a. 224*) quinquaginta dies ... praefiniti sunt ad professionem -is *tutoribus* (*cf.* 5, 62, 16 [*a. 244*] tempora antiquitus -bus praestituta). *sim. al.*

3 *fere i. q. repulsio* (*cf.* excuso *p. 1307, 9 sqq.*): HIL. trin. 6, 14 p. 168ᴬ temperavit se ... haereticus sermo ... ad calumniae ... -em.

epitheta selecta ad I: accurata: VAL. MAX. 5, 1, 1 f. ambigua: HIL. trin. 11, 9 p. 404ᶜ. expedita: CIC. Att. 16, 7, 4. facilis: CIC. Att. 12, 18, 3 PLIN. epist. 3, 4, 8. honesta: *v. supra l. 16.* CLAVD. DON. Aen. 9, 40 p. 192, 29. idonea: CIC. fil. Cic. epist. 16, 25 PETRON. 139, 5. impia: *v. p. 1298, 12.* iusta: *v. p. 1297, 70. 1298, 1. 18. 34 al.* CIC. Pis. 36 Phil. 7, 14 Cato 65. *passim.* legitima: *v. supra l. 12.* manifesta: QVINT. decl. 333 p. 311, 28. misera: CIC. Phil. 7, 14. miserabilis: CYPR. laps. 13 p. 246, 21. muliebris: SEN. dial. 11, 16, 2. multiplex: *v. p. 1298, 34.* perfida: CASSIOD. inst. 1, 32, 5 ad -es p. probabilis: CLAVD. DON. Aen. 3, 180 p. 291, 15. sapiens: CIC. Att. 8, 12, 2. simulata: QVINT. decl. 260 p. 64, 1. turpis: CIC. Lael. 40. urbana: *v. p. 1298, 42.* vana: CYPR. eleem. 13 p. 383, 11. vera: AVG. civ. 14, 14 p. 35, 5 D.

potiores iuncturae verbales ad I: -em accipere: CIC. Phil. 5, 14 de orat. 2, 275 Lael. 40 Att. 5, 11, 7. 16, 1, 6 *al.* CAES. Gall. 6, 4, 3 LIV. 38, 52, 4 SEN. benef. 7, 16, 3. *et al.* adimere: *v. p. 1298, 79.* LACT. inst. 4, 23, 7 p. 370, 22. dare: *v. p. 1297, 70.* habere: *v. p. 1297, 72.* obtendere: LACT. inst. 4, 24, 10 EPIST. pontif. 349 Migne 20, 758ᴮ. parare: CIC. Att. 12, 27, 3 SEN. dial. 5, 23, 8. perdere: SEN. epist. 22, 4. petere: LIV. 43, 7, 6 SEN. benef. 2, 30, 2. praebere: TAC. Agr. 16, 3. praetendere: LACT. inst. 4, 16 p. 309, 12 CLAVD. DON. *v. p. 1298, 34.* probare: CIC. orat. 230 LIV. 41, 15, 9; *v. supra l. 34.* recipere: SEN. contr. 2, 1, 38 SEN. benef. 7, 16, 3. -e (-bus) *alqd.* defendere: *v. p. 1298, 16.* CIC. Cael. 43 har. resp. 5 *al.* APVL. met. 6, 7 *al.* purgare: CYPR. eleem. 23 p. 391, 3 CLAVD. DON. Aen. 9, 40 p. 192, 29. -e uti: CIC. Font. 46 Pis. 13 Deiot. 9 *al.* HIRT. Gall. 8, 12, 5. *saepius.* *structurae ad I*: *pendet acc. c. inf.*: *p. 1298, 1. 1299, 12.* *seq.* quod: *p. 1297, 83.* CIC. de orat. 2, 198 CVRT. 6, 4, 10. *et al.* quare: CIC. off. 2, 68. cur: CIC. epist. 4, 4, 1.

II *praevalente vi passiva*: **A** *fere i. q. venia, liberatio poenae* (*sic in iure l. 7 sqq.*): SEN. nat. 6, 5, 2 cum -e ... veteres audiendi sunt: nulla res consummata est, dum incipit. GAIVS dig. 47, 4, 2 quamvis in pluribus aliis causis iusta ignorantia -em mereatur (VLP. dig. 29, 5, 1, 32 aetas [*opp.*: supplicium sumendum est]. PORPH. Hor. ars 360). PAPIN. dig. 48, 5, 39 (38), 4 mulieres in adulterio commisso nullam habere *possunt* -em ([*opp.*: incesti crimine non teneri]. *cf.* APVL. flor. 9 p. 30 tantum habet vilitas [*sc. oratoris*] -is, dignitas difficultatis). TERT. pudic. 22 p. 271, 28 a quo (*sc. deo*) ⌊ea sine⌋ (*Gelenius*, eas in *B*) -e ⌊damnata sunt⌋ ([*Gelenius*, damnatas *B*]. HIL. in Matth. 12, 20 p. 991ᴮ Iudaeos sine -e facit fides gentium [*seq.*: indigni venia]. VVLG. sap. 16, 4. LEX Visig. 5, 5, 5 quod accepit sine aliqua -e cogatur exsolvere [*inde ex suppl.*: LEX Visig. Eur. 282]. *al.*). SCHOL. Cic. Bob. p. 128, 26 St. non tantum -e, set laude dignus videbitur Sestius. *et al.*

B *t. t. iur.*: *i. q. vacatio, immunitas* (*tam hominum quam rerum* [*v. e. g. infra l. 39. 47*]) *a muneribus, oneribus sim.* (*de re fusius tractant*: DIG. 50, 5 de vacatione et -e munerum. COD. Iust. 10, 48. *cf. Humbert, Daremb.-S. II 1, 879; Klingmüller, RE VI 1578, 23 sqq.* *v. et p. 1299, 27 sqq.; exempla plurima omisi*): **1** *a variis muneribus*: CALL. dig. 50, 2, 11 ne seniorum -e (*sc. a decurionatu*) iuniores onerentur (*cf.* COD. Theod. 13, 1, 16 clericorum [*sc. a lustrali collatione*]. 13, 4 tit. [= Iust. 10, 66] de -e artificum). 50, 6, 6 (5), 2 ad -em municipalium munerum (VLP. dig. 50, 5, 2, 7. COD. Theod. 11, 16, 16 [= Iust. 10, 48, 13] sordidorum m. COD. Iust. 10, 51, 3 personalium m. [10, 51, 4 *al.*]. *al.* *cf.* VLP. dig. 50, 4, 4 pr. ab aliis muneribus [50, 5, 1 pr. qui liberorum ... iure a m. civilibus sibi vindicant -em *eqs.* COD. Iust. 10, 32, 13 *al.*]. COD. Iust. 10, 58, 1 de muneribus civilibus). VLP. dig. 50, 5, 13, 2 qui ... non habet -em, ... iudicare cogitur (11, 75 tit. de privilegiis domus Augustae vel rei privatae et quarum collationum -em habent. 12, 50, 21 angariarum. *al.*). GELL. 1, 12, 6 eam virginem, cuius soror ad id sacerdotium lecta est, -em mereri aiunt (COD. Theod. 12, 17 tit. = Iust. 10, 52). COD. Theod. 7, 8, 8, 1 (= Iust. 12, 40, 4) ceterarum civitatum fabricis similis domorum -o praebeatur ([*sc. a metati onere*]. NOVELL. Theod. 25, 1, 7 [= COD. Iust. 12, 40, 9, 4] si quis ... -em ita propriae domus inpetraverit, ut a pensione etiam portionis tertiae sit inmunis. *cf.* NOVELL. Theod. 25 pr. aedium. 25, 2 licet habeat in pluribus ... domibus ... beneficium -is, ut metati onere sit inmunis. *sim. al.* COD. Iust. 12, 40, 10, 3. *sim. al.*). 7, 20, 4, 2 omnes veteranos ... unius capitis frui -e praecipimus (*ibid.* 2. *cf. ibid.* 3). 14, 4, 1 *al.* COD. Iust. 10, 27, 1 pr. (*a. 491*). 11, 74, 3 omnia praedia ... ab huiusmodi privilegiis et -bus submoveantur. *al.* *fort. huc pertinet*: INSCR. NSc. 1933 p. 438 (*Romae, s. II ex.?*), 1 ⟨excus⟩atio magisteri. 5 peto -em illius (*v. adnott.*).

2 *a tutela* (*v.* DIG. 27, 1 de -bus. FRG. Vat. 123—248. COD. Theod. 3, 31 tit. de -e tutorum. COD. Iust. 5, 62 *al.* INST. Iust. 1, 25. *in libr. tit.*: FRG. Vat. 246 Paulus libro singulari de -e tutorum. DIG. 1, 4, 4 Modestini libro secundo -um. *et al.*): CALL. dig. 27, 1, 17, 1 Iliensibus ... plenissima immunitas tributa est, ut etiam tutelae -em habeant (VLP. dig. 27, 1, 3 [*inde ex suppl.* frg. Vat. 186]. 27, 1, 18 *al.* COD. Theod. 3, 31, 1 [= Iust. 5, 62, 24]. COD. Iust. 5, 62, 21 [*a. 294*]. *cf.* TRYPH. dig. 27, 1, 44, 3 ab aliorum tutela [VLP. dig. 27, 1, 5 = frg. Vat. 190. *al.* COD. Iust. 5, 62, 5]). TRYPH. dig. 26, 6, 4, 1 si ... unus *tutor* ... temporalem -em accepit. *al.* VLP. dig. 27, 1, 7 *al.* PAVL. frg. Vat. 244 domesticae lites interdum -es merentur (*al.*). COD. Iust. 5, 62, 3 (*a. 206*). *al.*

excūsātiuncula, -ae *f.* *ab* excusatio *deminutive.* *i. q.* *parva excusatio*: SALV. eccl. 3, 8 p. 271, 12 dici aliquid potest, tametsi salubriter dici non potest: est umbra -ae non excusans, dans reo deprecatiunculae speciem, non reatus securitatem (*antea l. 5*: habere aliquam excusationis speciem videntur).

excūsātor, -ōris *m.* *ab* excusare. [*ex coni.*: QVINT. decl. 329 p. 294, 5 cuiuslibet inpudentiae accusatores (excus- *Aerodius, Ritter*).] *is qui excusat* (*syn.* defensor *l. 70*; *opp.* accusator *l. 72. 74*): AVG. civ. 3, 20 p. 131, 13 D. quid nobis defensores et -es eorum (*i. deorum*) de Saguntinis pereuntibus respondebunt? serm. 29, 3, 3 p. 180ᵖ·ᵐᵉᵈ· cum vis esse -r tuus, triumphat de te accusator tuus. SALV. gub. 3, 54 p. 60, 15 in aliis quippe horrent, quod in se semper admittunt, mirum in modum et accusatores eorundem criminum et -es (exsecutores *perperam Hartel*).

excūsātōrius, -a, (-um). *ab* excusare. *i. q.* *ad excusandum aptus*: AVG. epist. 83, 2 p. 389, 9 venditionem per moras illas -as dilaturi sunt.

excūsātus *v.* excuso *p. 1307, 56.*

ˣ**excūso**, -āvī, -ātum, -āre. [*ab* ex *et* causa. *W.*] *de origine*: PRISC. gramm. II 516, 4 sciendum ..., quod eius (*sc. verbi q. e.* 'cudere') frequentativum 'cuso cusas' est, ex quo composita 'incuso incusas' ... et '-o -as'. *scribitur*: esc-: AVG. serm. coll. Morin p. 544, 12. 13 (*G*). -caus-: SEN. benef. 4, 37, 1 (*N*¹). -cuss-: VAL. MAX.

[*Burckhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 3 ext. 1 (*A*). VLP. dig. 9, 2, 27, 29 COMM. instr. 2, 10, 4 COMMENT. Lucan. 5, 261 *al.* *p. p. p. notatur per* e⟨xc⟩: CIL VIII 17903[a]. exct: INSCR. Dessau 6122 *bis* (*aliter supplevit Mo.*). excu⟨s(atum)⟩: CIL VI 1545 = 31677 (*cf. adn. ad 31719*). *de formis: formae stirpis perf. breviores*: -aris: MART. 3, 19, 1. -arat: AMBROSIAST. in II Cor. 8, 16 p. 310[C]. -asset: SVET. Aug. 27, 2. -asse *al.* *scribitur*: -it, -int (*pro* -et, -ent): CONC. Aurel. a. 538 p. 81, 1 (*v. adn.*). 541 p. 88, 18. *graecolatine*: ἐξκουσεύειν: NOVELL. Iust. 43 tit. 59, 7. ἐκκουσσεῦσαι: MALALAS p. 356, 19 Dind. excusateúein: THEOPHIL. Inst. Iust. 1, 25 pr. p. 88, 1. -ei: *ibid. l.* 4. -óntωn: *ibid.* 1, 23, 5 p. 84, 16. ἐξκουσατευόντων: COD. Iust. 6, 4, 4, 20[a]. ἐξκουσάτος: *v. infra l. 22.* ἐξκουσάτων (-torum): NOVELL. Iust. 59, 2. NOT. Tir. 30, 72 -at. *enumeratur inter verba act. ap. Lat., pass. ap. Graecos declinata*: CHAR. gramm. p. 469, 11 B.; *inter verba act. coniug. I*[ae]: CHAR. gramm. p. 472, 16. *cf.* PRISC. gramm. III 276, 5. *de notione*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 423, 18 B. -at. extenuat. deprecatur. veniam petit. SCHOL. Cic. Gron. B p. 338, 9 St. *v. p. 1305, 75.* AVG. serm. 29, 3, 3 p. 186[med.] -are ... est causas quaerere et causationes innectere, quare ad se non videatur pertinere peccatum. GLOSS. -o παραιτοῦμαι. ἀπολογοῦμαι. -o me: ἀπολογοῦμαι. *et al.* GLOSS.[L] II Philox. EX 48 -tus ἀπολογησάμενος. GLOSS. -tum: sine occasione (?). GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A ἐξκουσατεύει: παραιτεῖται. *ibid.* ἐκουσάτος: παρῃτημένος. *fig. etym., q. v.*, -are excusationes (*ex vers. gr.* προφασίζεσθαι προφάσεις): *v. p. 1298, 19.* *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem* (*deest e. g.* VERG.). [*vv. ll.*: PLAVT. Merc. 464 (me incusato *A recte, ut vid.*; tu -ato *P*). PLIN. nat. 37, 200 *v. p. 1307, 67.* PLIN. paneg. 57, 1 (exsatiatus *AH recte*; -tus *X*). SIDON. epist. 7, 10 (11), 1 (iudicaremur *L*, -remur *rell.*). *locis corruptis vel lacunosis*: SEN. contr. 1, 7, 3 AMM. 28, 4, 17 *v. p. 1306, 40.* MEROB. poet. praef. *interpol.*: PORPH. Hor. epist. 1, 7 pr. (*del. Petschenig*). *falso trad.*: TERT. adv. Hermog. 16 p. 143, 27. FIRM. math. 5, 4, 5 p. 51, 4 (excubabunt *proponit Kroll*). *ex coni.*: NEP. Ages. 6, 1 (*v. adn.*). SVET. frg. p. 47 (*Reifferscheid*, accusantem *trad.*, *coni. alii alia*). *ex suppl.*: VLP. frg. Vat. 177 *al.* *dub. interpr.*: S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278; *a. 176/7*), 24 cum -tum esset retinerent quae ali instituissent (retinere et *coni. Hirschfeld recte ut vid., lect. trad. tuetur Mo.*). MAR. VICTOR aleth. 3, 197 (-cutiens *suspic. Petschenig; cf. Schenkl in ind. p. 489*).]

I vi originaria 'causandi' servata: A *i. q. quasi causando purgationem seu satisfactionem sequi vel reddere; excusatione uti sim.*: 1 *laxius fere i. q. purgare, satisfacere, iustificare, defendere* (*-ant res: p. 1302, 37 al.*): a *absolute vel suppl. obi.* (*vi refl. v. infra l. 55*): α *non additur res, quae -atur*: CIC. de orat. 2, 253 *cum* gregales ... eum ... requirerent, -vit Vespa Terentius, quod eum 'bracchium fregisse' diceret. OV. met. 9, 215 verba -antia (-anda [*corr. m*²] *N*) dicit (*cf.* ITALA Rom. 2, 15 [Aug. civ. 20, 26 p. 476, 13 D.] cogitationibus ... accusantibus vel etiam -antibus [ἀπολογουμένων, *Vulg.* defendentibus]). trist. 1, 9, 65 qua potes -a (*sc. crimina*). SEN. benef. 2, 12, 1. MART. 1, 70, 17 sic licet -es: 'quia *eqs.*' (HIER. epist. 22, 25, 5; *syn.* causeris). QVINT. inst. 5, 13, 2 cum ... patronus neget ..., -et, deprecetur *eqs.* 9, 1, 23 suadere, minari, rogare, -are. decl. 315 p. 238, 23 et -are et dare veniam aliquam (*sc. desertori*). TAC. ann. 1, 10, 7 TERT. paenit. 9, 6 COMM. instr. 2, 10, 4. VITAE patr. 5, 5, 41 p. 887[B] nec ... inveniebat *monachus* quomodo eis (*sc. fratribus*) -ret (*v. l. 43. gr. Nau p. 267 n. 175* ἠπόρει ... τὸ τί ἀπολογήσασθαι). *et al.*

β *additur res, quae -atur, per*: Ⓘ *coniunct. causalem* (*fin. l. 67*): LIV. 35, 44, 2 oratio ... -antis, quod tanto minoribus ... copiis venisset (36, 25, 1 *ut Philippus* -ret ..., quod *eqs.* TAC. ann. 1, 59, 4 Germanos numquam satis -turos, quod *eqs.* CALP. decl. 48. SENT. procos. Sard. [CIL X 7852; *a. 69*] 18 Galillensibus -antibus, quod nondum forma allata esset. APVL. met. 1, 26 *ad cenam rogatus* -vi comiter, quod *eqs. al.* ANTH. 434, 1 *al.*). SEN. benef. 4, 37, 1 malo semel -are, quare negaverim quam semper, quare dederim (*cf.* PORPH. Hor. epist. 1, 19, 41 verba sunt Horatii -antis, cur non ... proferat). PELAG. in II Cor. 1, 17 p. 236, 11 quia promissum non impleverat, ne levitatis putaretur, -at (ex causa *B*). *fin.*: PS. AVR. VICT. epit. 39, 7 cum *Diocletianus* ... vocatus ad festa nuptiarum per senectam, quo minus interesse valeret, -visset. Ⓘⓘ *abl. rel.*: SEN. contr. 1, 1, 16 habere non quo -et, sed quo glorietur.

b *refl.* (*mediopass.: l. 73. 77*): α *non additur res, quae -atur*: PLAVT. Stich. 601 ille ne suscenseat, mea qui causa sumptum fecit. :: facile -ari potest. CIC. Brut. 101. Att. 9, 13, 6 viris bonis me non nimis -o. 11, 7, 5 quod te -as, ego ... tuas causas nosco. ad Q. fr. 2, 2, 1 (*opp.* accuso). LIV. 6, 39, 4 dictatorem propinqua cognatione Licini se apud patres -are solitum. SEN. contr. exc. 4, 3 quomodo me -bo rei publicae, cui duos abstuli? 4, 5 (*mediopass.*). suas. 2, 5 *al.* MART. 3, 18, 2 QVINT. inst. 4, 1, 75. decl. 248 p. 17, 31 semel lapsus errore se humanae necessitatis -et. SVET. Aug. 15. ITALA act. 19, 33 (cod. g); ἀπολογεῖσθαι, *Vulg.* rationem reddere. CYPR. epist. 2, 2 p. 468, 7 SPART. Sept. Sev. 15, 6 *al.* VVLG. II Cor. 12, 19 nos apud vos (ὑμῖν ἀπολογούμεθα). AVG. enchir. 31, 117 *praevaricator* de ignorantia se (COD. Theod. 4, 14, 1, 7 [= Iust. 7, 39, 3, 3] etiamsi se legis ignorantia -are temptaverit. BENED. reg. 66). in psalm. 25, 2, 1 p. 189[init.] ne ... non faciens -ret se de obscuritate lectionis. *al.* LEO M. epist. 117, 1 Conc.[S] II 4 p. 69, 23 *al.*

β *indicatur res, quae -atur*: Ⓘ *per praepp.*: de: CAES. Gall. 4, 22, 1 legati venerunt, qui se de superioris temporis consilio -rent, quod *eqs.* RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 1 p. 585[A] me non possum -are de eo, quod *eqs.* (*opp.* accusari). ab (*fere i. q. se -ando emundare, purgare, solvere ab alqa. re*): OPTAT. 4, 3 p. 105, 23 haec ad vos dicta sunt omnia. -ate vos ab his omnibus, si potestis. AVG. bapt. 6, 34, 68 p. 333, 21 se a crimine sacrilegae separationis. VEREC. in cant. 2, 4 se ... ab iniquitate. GREG. TVR. Franc. 10, 19 p. 433, 15. ORIG. in Matth. ser. 25 p. 43, 35 a sanguine prophetarum vos -atis (*ibid.* p. 44, 11). *similiter* exinde: GREG. TVR. Franc. 9, 20 p. 378, 15 multum se exinde -are volunt ... aut sacramentis aut *eqs.* Ⓘⓘ *per enunt.* (quod): LIV. 38, 3, 2 pacem petebat -batque sese, quod per Aetolos recuperasset paternum regnum. QVINT. decl. 323 p. 271, 19 PS. QVINT. decl. 16, 9 PORPH. Hor. epist. 1, 7, 1. 1, 19, 35. AVG. civ. 3, 17 p. 125, 15 D. ubi se, credo, Aesculapius -bat, quod archiatrum, non obstetricem profitebatur. Ⓘⓘⓘ *per infinit.*: PELAG. in II Thess. 2, 12 p. 446, 1 ut non se per incarnationis Christi obscuritatem -ent, divinis non credidisse virtutibus, cum *eqs.* CONC. Aurel. a. 541 p. 88, 18 ne se ipsi *parrociani* ... -int (*v. p. 1301, 6*) postmodum ignorasse.

c *c. aliis obi.* (*tam act. quam pass. saepe acced. dat. pers.*; apud *infra l. 42*): α *alqm.* (*deos v. l. 30. 39. alqm. alcis. rei infra l. 46*): Ⓘ *praevalente ipsa actione -andi* (*sequitur* quod: *l. 35.* PLIN. epist. 7, 11, 2): CIC. Verr. II 1, 103 populo Romano universo me vehementer -tum volo non neglegentia mea fore, ut multa praeteream (PHAEDR. 3 prol. 48. *cf.* CIC. Att. 15, 28 Atticae meae velim me ita -es, ut omnem culpam in te transferas [epist. 12, 22a, 2]. SEN. benef. 4, 31, 1 -are hoc loco tibi ... deos volo). epist. 11, 15, 1 *Plancus* te mihi per litteras (*cf.* PLANC. Cic. epist. 10, 21 a). CAEL. Cic. epist. 8, 1, 1 ipsum volumen ... facile ... me -at. OV. trist. 4, 7, 26 mille ... causas scribendo vince frequenter, -em ne te semper, amice, mihi. Pont. 3, 2, 21 meus -at ... candor amicos. *al.* LIV. 42, 6, 6 Apollonius ... regem -vit, quod stipendium serius ... praestaret. SEN. contr. 9, 4 (27), 5 (= contr. exc. 9, 4) *necessitas* -at Saguntinos, quamvis ... patres occiderint; haec -at Romanos *eqs.* ([*syn.* defendit]. QVINT. inst. 1, 6, 2 poetas metri necessitas. *al.*). SEN. epist. 22, 12 *di, qui mala tribuerunt*, ad hoc unum -ti, quod ista ... optantibus data sunt. QVINT. inst. 8, 4, 22. FRONTO p. 56, 25 N. -a me ... patri tuo. TERT. patient. 12 p. 19, 10 prodigum filium patientia patris ... apud impatientiam irati fratris -at. adv. Marc. 4, 11 p. 450, 19 *Christus* discipulos *non* defendit, sed potius -vit, quasi non sine ratione reprehensos (4, 12 p. 454, 21). *al.* PANEG. 4, 25, 2 -ti fugiunt qui tibi cedunt. SCHOL. Cic. Gron. D p. 302, 9 St. dum *Cicero* vult eos (*sc. oratores, qui non ad defensionem accesserunt*) timoris -are, quod sciat eos timuisse: se damnavit audaciā. AVG. serm. coll. Morin p. 544, 12. 13 (*antea*: defendit). *et al.*

Ⓘⓘ *praevalente effectu -andi fere i. q. ignoscere, absolvere a poena* (*sic usu iuridiciali.* *opp.* plecti: *infra l. 58. 62 al.* teneri: *infra l. 59. 61 al.* caedi: *infra l. 63*): ⓐ *in universum*: SEN. contr. 10, 3, 1 *victor* -vit victos, qui⟨n⟩ (*Schulting*) restituit. 10, 5, 19 ignorantiā illum ([*Kiessling*; illam *codd.*]. COD. Iust. 1, 18, 2 [*a. 243*]). STAT. Theb. 12, 803 quo more ... -et Tydea coniunx (*cf. vs. 121* ignoscit). QVINT. decl. 260 p. 61, 21 etiamsi quid remissius ... fecit, aetate -ari (-are *BC*) potest (COD. Iust. 2, 34, 2 [*a. 294*]). CALL. dig. 48, 10, 15, 3 servos, cum dominis suis parent, necessitate potestatis -ari (VLP. dig. 29, 5, 1, 34. 29, 5, 3, 4 [*opp.*: plectendus, supplicio adficiendum]. *cf.* PAVL. dig. 48, 10, 14 pr. [*opp.*: poena tenebitur]). TRYPH. dig. 26, 6, 4, 1 *mater* sententiā -atur (VLP. dig. 38, 17, 2, 33). VLP. dig. 3, 2, 11, 4 (*opp.*: notatur). 9, 2, 27, 29 (*opp.*: damni iniuria tenebitur). 47, 12, 3, 1 (*opp.*: plecti). *al. et sim. al. ap.* ICTOS. TERT. anim. 40 p. 368, 13 plus caeditur, qui iubet, quando nec qui obsequitur -atur. *additur a qua re* (*per* a: *l. 65 al. abl. sep.: l. 69. 73.* ex: *l. 73.* de: *infra l. 80*): PAPIN. dig. 48, 5, 39 (38), 2 mulier ab incesti crimine erit -ta ([*antea opp.*: poenam ... sustinebit]. CYPR. epist. 55, 27 p. 645, 16 ab idololatriae c. CLAVD. DON. Aen. 2, 365 p. 198, 2 AMBROSIAST. in Rom. 10, 18 p. 146[B]). PAVL. dig. 23, 2, 68 circa matrimonium ... palam delinquentes ut errantes maiore poena -antur, clam committentes ut contumaces plectuntur (AMBR. in psalm. 1, 46, 4 p. 39, 3 quem potentia -vit a poena? PS. AVG. quaest. test. I 67 p. 117, 7 [*antea*: inmunis a poena est]. *al.*). SERV. auct. Aen. 1, 253 ut peccato Aeneam ... -et (CLAVD. DON. Aen. 1, 1 p. 9, 9 ex hoc). CLAVD. DON. Aen. 5, 195 p. 446, 5 socios ... a culpa non retenti primi loci (AMBR. Ioseph 3, 13 p. 80, 15. spir. 3, 13, 93 p. 799[A] sed -emus vos ab inscientia, etsi non -amus a c. *cf.* CONC. Aurel. a. 511 p. 3, 17 si *servus* aliquid poenae pro eadem culpa, qua -atur, probatus fuerit pertulisse). CASSIOD. var. 1, 9, 2 etiam tacitus ab excessibus -atur. GREG. TVR. Franc. 5, 49 p. 242, 5 pro cuius (*sc. Riculfi clerici*) vita vix obtinui, tamen de tormentis -are non potui. CONC. Epaon. a. 517 p. 28, 12 a corporalibus ... suppliciis. COD. Iust. 9, 46, 2, 1 (*a. 224*) extraneus heres ... a calumnia -tus est. *et al.*

ⓑ *speciatim in iure eccles. de iis qui ex ecclesia aut monasterio, quo culpa quadam obnoxii refugerant, post concessam*

[*Burckhardt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

impunitatem dominis (parentibus e. g. infra l. 7) remittuntur (*v. Loening, Gesch. d. deutsch. Kirchenrechts II 537 sqq. acced. genet.*: LEX Sal. 4, 15): GREG. TVR. Franc. 5, 3 p. 194, 3 rogat, sibi protinus r e d d i suos famulos -tus ([-tos *A 1. B 3. 4. 5*]. *ibid.* p. 194, 13. 9, 6 p. 363, 10 dehinc -tum reddidi sacerdotem [*cf. l.* 14]. vit. patr. 5, 1 p. 677, 31. p. 678, 3. 4. CONC. Aurel. a. 511 p. 3, 12 quae rapitur ... potestati patris -ta reddatur. 541 p. 92, 21 LEX Sal. 4, 15). CONC. Aurel. a. 538 p. 78, 3 si eos *servos*, quos de eclesia -tos tollent, pro culpa, quae remissa est, adfligere ... praesumpserint. *sim. de fugitivis, qui a rege redduntur*: GREG. TVR. Franc. 9, 20 p. 377, 22 convenit, ut nullus alterius *regis* leudis ... excipiat. quod si forsitan pro aliqua admissione partem alteram crediderit expetenda, iuxta qualitatem culpae -ti reddantur.

β alqd.: (I) *i. q. p u r g a r e*: CIC. Att. 15, 26, 5 Varroni ... memineris -are t a r d i t a t e m litterarum mearum (TAC. ann. 15, 56, 2). OV. epist. 2, 77 q u o d solum -at *Theseus*, solum miraris in illo (PS. QVINT. decl. 5, 4 *al.*). met. 2, 397 missos ... Iuppiter ignes -at. 4, 256 amor -are d o l o r e m (SEN. dial. 12, 9, 1. *al. cf.* AMBR. Nab. 6, 31 habet ille [*pauper*] unde -et aerumnam). trist. 1, 9, 64 ut defendi nullo mea posse colore, sic -ari c r i m i n a posse puto (STAT. Theb. 6, 44. PAPIN. dig. 48, 5, 39 [38], 4 adulterii crimen ... aetate). 3, 14, 52 qualemcumque ... venia dignare l i b e l l u m, sortis et -a (excussa *A V B ς*) condicione meae (*cf.* 4, 1, 2. QVINT. inst. 10, 7, 31 *commentarios*. TAC. Agr. 3, 3 hic ... liber honori Agricolae ... destinatus, professione pietatis aut laudatus erit aut -tus). Pont. 2, 2, 57 erroris origine f a c t u m (fast. 4, 597 amore. SEN. contr. 9, 2 [25], 18 [= contr. exc. 9, 2]; *opp.* defendi. VAL. MAX. 5, 2, 8 *al.* PALLAD. hist. mon. I 33 p. 319^D talibus ... verbis ... territus iudex -vit eidem factum suum [*gr. p. 135, 16* προσαπελογήσατο καὶ προσεκύνησεν αὐτῇ]. *et al.*). LIV. 27, 17, 10. 30, 37, 10 *inprudentiam* (*inde* perioch. 30 *temeritatem*). *al.* SEN. contr. 7 praef. 4 hoc aequale omnium est, ut v i t i a sua -are m a l i n t quam e f f u g e r e (*sim.* SEN. epist. 116, 8. *cf.* QVINT. inst. 1, 5, 5 interim -antur haec vitia [*i. barbarismus et soloecismus*] ... consuetudine). *al.* SEN. dial. 4, 13, 1 l i c e n t i a m (10, 16, 5. *cf.* TAC. dial. 10, 8 et probata sit fides et libertas -ta). benef. 7, 28, 2. CVRT. 5, 3, 14 ad ultimum *Sisigambis* ... Alexandrum ita deprecata est, ut i p s u m -ret, quod deprecaretur (COLVM. 1, 1, 6 [excuss- *A*]). PETRON. 136, 11 m o r a m (STAT. Theb. 12, 354). PLIN. nat. 9, 127. 30, 99 gentis ... ritus. SIL. 9, 133 haec fratris tumulis a r m a -ta reporta (*cf.* 9, 146 telum). STAT. Theb. 2, 256. 7, 515 furores. Ach. 1, 924 nec non et geminas regnator Scyrius alnos deducit genero viresque -at Achivis (*i. '-at, quod non possit plures naves mittere'. aliter v. p. 1306, 63*). *al.* MART. 1 praef. 10 epigrammaton linguam. QVINT. inst. 3, 7, 6. decl. 290 p. 158, 21 v i t a m p r i o r e m (*cf.* TAC. hist. 1, 15, 3 in qua *vita* nihil praeteritum -andum habeas). *al.* IVV. 15, 115. TAC. dial. 10, 6 nec -atur offensa n e c e s s i t u d i n e officii (*cf.* hist. 1, 78, 2). *al.* PLIN. epist. 4, 14, 8 (*opp.* commendare). *al.* SVET. Claud. 38, 1. *al.* FRONTO p. 209, 6 N. Traiano caedes ... regis supplicis haud satis -ta (*antea*: Traianus non ... purgatus). *al.* GAIVS dig. 18, 6, 2, 1. PAPIN. dig. 21, 1, 55 i g n o r a n t i a m (VLP. dig. 3, 2, 11, 4. 19, 2, 19, 1 tenebitur ..., nec ignorantia eius erit -ta. *al.*). *et sim. al. ap.* ICTOS. MIN. FEL. 36, 1 nec de fato quisquam aut solacium captet aut -at eventum. TERT. apol. 1, 4 i n i q u i t a t e m (1, 6; *opp.* condemnat). monog. 15 p. 785 Oe. *al.* VEG. mil. 3, 22 c u l p a m ([*antea opp.*: adcusare fortunam]. AMBR. Iob 1, 5, 18 p. 223, 16. *et al.*). CLAVD. 15, 401 AVG. civ. 6, 8 p. 261, 19 D. (*syn.* purgare. *ibid. l.* 22). *talia saepe. i m p e r s o n a l i t e r*: QVINT. decl. 377 p. 240, 7 -andum est, quod ne diluerem, mori volueram. TAC. ann. 1, 47, 2 adulescentibus -tum *fore* quaedam ad patrem reicere.

(II) *fere i. q. p u r g a n d o v e l i u s t i f i c a n d o t u e r i*: VLP. dig. 3, 3, 33, 2 ubicumque ... absens quis damnari potest, ibi quemvis verba pro eo facientem et innocentiam -antem audiri aequum est (*antea*: defendi). PAVL. dig. 4, 8, 19, 2 Cassius sententiam magistri sui bene -at. TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 501, 4 *Christus* praeceptum illud. 4, 34 p. 533, 23 nonne *Christus* ... -verit potius quam destruxerit Moysi constitutionem? (*antea*: protexit). AMBROSIAST. in II Thess. 3, 13 p. 460^D ne quod prius -bat, postea fateri videatur (*antea*: erratum suum ... defendere). *p. p. p.* -tus *fere i. q. tutus*: COD. Iust. 1, 3, 30, 2 (*a. 469*) quis locus tutus et quae causa poterit esse -ta?

2 *s i g n i f i c a n t i o r a q u a e d a m*: *a c a u s a s p r o f e r r e e a s, q u i b u s l i b e r a t i o q u a e d a m a b a l q a. r e s u b e u n d a r e c u p e r e t u r* (*inde debilitatius p e r s e f e r e i. q. 'liberare', 'solvere': p. 1304, 51 sqq. additur res per: d a t.: v. p. 1304, 70.* ab: *v. p. 1304, 76. saepe.* de: *v. p. 1305, 43. al.* ex: TRYPH. dig. 27, 1, 45, 1 *al. a b l. s e p.: v. p. 1305, 42 al.* in *c. abl.: v. p. 1305, 17.* ad: *v. p. 1305, 27.* ob: *v. p. 1305, 23.* unde: *v. p. 1304, 10. per infinit.: v. p. 1304, 13 sqq.; per* ne: *v. p. 1304, 17. subi. r e s: v. p. 1305, 16. al.*): *α a q u i b u s l i b e t r e b u s, quas quis ne suscipiat recusat* (*de absentibus a iudicio v. infra p. 1304, 25 sq. 45 sq.; a cena: v. p. 1304, 4 bis*):

(I) *plena vi*: (a) *r e f l e x.* (*omisso pron. refl.: v. p. 1304, 10*): *n o n i n d i c a t u r r e s, a q u a q u i s s e -at*: PLAVT. Asin. 813 apud amicam munus adulescentuli fungare, uxori -es te *eqs.*? LIV. 42, 34, 13 me, quoad quisquam ... idoneum militem iudicabit, numquam sum -turus. SEN. contr. 3 praef. 14 (*v. adn. cr.*). 7, 2 (17), 9 potuisti -are te ([*sc. iussus ab Antonio Ciceronem occidere*]. *cf. ibid.* 11 volui ... me -are; dixi: 'Cicero me defendit'). *al.* IVV. 16, 28 se -turos non sollicitemus amicos. PLIN. epist. 1, 15, 4 nisi postea te aliis potius -veris, mihi semper -a (-es *γ*). TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 527, 10 -ant se invitati (*spectat ad Vulg. Luc. 14, 18; v. p. 1306, 43*). AMBROSIAST. in II Cor. 8, 16 p. 310^C *Titus* rogatus se -arat ab eis (*sc. Corinthiis*) propter vitia illorum (*opp.* voluntarius proficisceretur). RVFIN. patr. 1 praef. 1 p. 298$^{fin.}$ ego me tibi. *et al. omisso pron. refl.* (*v. et p. 1301, 55*): RVFIN. patr. 2 praef. 1 p. 311 inveni ... illud te imperare, unde -vi frequenter apud te, ne ... posceres. CASSIOD. Ios. antiq. 15, 2 p. 429 quibus rescriptis cum Antonio -asset (*gr. 15, 31* παραιτησάμενος τὸν Ἀντώνιον). *i n d i c a t u r r e s: p e r i n f i n i t.*: SERV. auct. Aen. 11, 243 *Diomedes* se contra Veneris filium -at (*pro: '-ans negat' an pro 'recusat'?* [*v. p. 1306, 83 et cf. adn.*]) pugnare. PS. HIER. expos. in Matth. p. 540^C Christus a Ioanne baptizatur, ut servus non se -et suo domino baptizari, vel dominus non dedignetur a servo suo baptizari. *per* n e (ut non *infra l. 22*): VVLG. Hebr. 12, 19 -erunt se, ne eis fieret verbum (παρῃτήσαντο μή). INTERPR. Paul. sent. 3, 1, 1 si frater ... senior ... propter personam fratris minoris, ne causam dicat, se voluerit -are. CONC. Aurel. a. 538 p. 81, 1 si quis res ecclesiae debetas ... occupaverit ... se, ut eas non restituat, nullis rebus -it (*v. p. 1301, 6 et adn. crit.*).

(b) *c. a l i i s o b i.* (*alqm. praeter locut. q. e.* 'dies -are' *infra l. 39*): *c. o b i. s o l o*: VARRO frg. Gell. 11, 1, 4 (= Non. p. 260, 30) M. Terentio, quando c i t a t u s neque respondit neque -tus (excitatus *Non.*) est, ego ei unum ovem multam dico (LIV. 25, 4, 9 si M. Postumius ... citatus ... eo die non respondisset neque -tus esset, videri eum in exilio esse. *cf.* CINC. Gell. 16, 4, 5). CIC. Att. 11, 22, 2. 12, 13, 2 cura ut -er morbi causa in d i e s singulos (12, 15 apud Apuleium, quoniam in perpetuum non placet, in dies ut -er, videbis. *cf. de eadem re*: 12, 14, 1. 12, 17. *cf. infra l. 39 sqq.*). CAES. civ. 3, 16, 3 -at Bibulum, quod is iracundia summa erat. LIV. 35, 16, 1 rex a Minnione -tus, et absente eo agi res coepta est. MART. 2, 79, 2 -tum h a b e a s m e rogo: ceno domi (VVLG. Luc. 14, 19 [παρῃτημένον]). PLIN. epist. 2, 1, 9. paneg. 48, 2 admittente principe interdum est aliquid quod nos domi quasi magis necessarium teneat; -ti semper tibi nec umquam -andi sumus. *al.* SVET. Claud. 15, 3 -ans quidam testem e provincia ab eo vocatum negavit praesto esse posse. *nota locutionem q. e.* d i e s -are (*omisso pron. refl.; v. supra l. 10*), *fere i. q* '*se in d i e s -are*' (*cf. supra l. 29*): PLIN. epist. 1, 18, 1 rogas ut dilationem *actionis* petam et pauculos (paucos *γ*) d i e s, certe proximum, -em (8, 12, 1 hunc solum d.). *acced. nom. c. inf.* (*acc. c. inf. l. 45*): LEX Vrson. (CIL I² 2, 594; *a. 44 a.*) 95, 30 si privatus petet et is, cum de ea re iudicium fieri oportebit, non aderit neque ... -bitur e⟨i⟩ (et *trad.*) harum quam causam esse, quo minus atesse possit, ... eumve propter mag(istratus) ... a t e s s e n o n p o s s e (*cf.* LIV. 43, 4, 6 Lucretium tribuni plebis absentem contionibus ... lacerabant, cum rei publicae causa abesse -retur). CIC. Phil. 5, 14 si Lysiades citatus iudex non responderit -eturque Areopagites esse. LIV. 3, 13, 9 iudicii die cum -retur s o l u m v e r t i s s e exilii causa (43, 2, 10). (II) *d e b i l i t a t i o r e i f e r e i. q. l i b e r a r e, e x i m e r e* (*v. p. 1303, 72; audacius d e p a v o n i b u s a b i n c u b a t i o n e e x e m p t i s infra l. 61*): TERT. pudic. 12, 6 p. 242, 12 cur ... cervicem nostram a tanto iugo -ant, nisi ut *eqs.* (*cf. quae seq.*). monog. 3 p. 765 Oe. a tota continentia infirmitatem tuam. PORPH. Hor. carm. 4, 1, 33 velle se -are a lusibus iam veneriis. PACIAN. sim. carn. p. 112, 10 mortalis ... nulli valitudini -atur. SCHOL. Hor. carm. 2, 16, 9 non divitiae aut honores ab inquietudine -*ant*, sed quies et electa mediocritas. AVG. epist. 122, 1 p. 742, 19 a *laboribus*. *et al. nota* (*v. supra l. 52*): PALLAD. 1, 28, 3 si ova pavonum gallinis subponantur, -tae matres ab incubatione tribus vicibus per annum fetus edunt.

β q u a s i t e c h n i c e: a m u n e r i b u s (p u b l i c i s), h o n o r i b u s, o f f i c i i s s i m. s u b e u n d i s, e x e q u e n d i s: (I) *refl.* (*mediopass. v. l. 70*): CIC. Phil. 5, 14 sunt ... lecti i u d i c e s, qui fortasse -buntur: habent ... legitimam excusationem (ALF. dig. 5, 1, 76 proponebatur ex his iudicibus, qui *eqs.*, nonnullos causa audita -tos esse). TAC. ann. 1, 12, 2 *Tiberius interrogatus, quam partem rei publicae sibi mandari vellet*, respondit nequaquam decorum ... legere aliquid aut evitare ex eo cui in universum -ari mallet. 3, 35, 2 (*de Lepido et Blaeso pro consule Africae legendis*) intentius -ante se Lepido, cum valetudinem corporis ... obtenderet; ... respondit Blaesus specie recusantis *eqs.* (*cf.* CIL IX 5533, 8 [*s. I ex.*] hic sorte ⟨procos. fac⟩tus provinciae Asiae se -vit). FRONTO p. 171, 11 N. fecerit exemplo nostro, si ipse quoque se tibi impetraverit -are. CIL XIV 3610 (*s. II ex.*) legato legionis x Fretensis a cuius c u r a se -vit (VLP. dig. 4, 4, 11, 2 a cura adulescentium). SCAEV. dig. 40, 5, 41, 3 Seius a t u t e l a se -vit (TRYPH. dig. 27, 1, 45, 1 ex secunda t. MARCIAN. dig. 37, 14, 3 tutelā. *et al. cf. de tutoribus*: SCAEV. dig. 27, 1, 25 -are se tutor per libellos non poterit. VLP. frg. Vat. 188 [*seq.* recusavit]. COD. Iust. 5, 63, 3 *saepius*). COD. Theod. 12, 1, 3 nemo ... ad decurionatum vocatus -are se poterit eo, quod fuerit tabellio. COD. Iust. 1, 2, 9, 1 (*a. 439*) ab hac dispositione nemine se -ante. 10, 27 tit. de munere sitoniae. *et al. ap. ICTOS.*

[Burckhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(II) *c. variis obi.* (a) *homines, fere i. q. iustis causis allatis liberare* (*syn.* eximere: COD. Theod. 13, 1, 12 *passim.* vacare: *v. infra l. 39.* VLP. frg. Vat. 131): *a quibuslibet muneribus*: HOR. epist. 1, 9, 7 multa ... dixi, cur -tus abirem. AT. CAP. Gell. 1, 12, 8 Capito Ateius scriptum reliquit ... -andam *filiam* eius, qui liberos tres haberet (*antea*: filiae vacatio a sacerdotio isto tribui solet). TAC. hist. 1, 19, 2 legati ... foeda inconstantia *Galbae* nominati -ti substituti *eqs.* ann. 11, 25, 3 motos senatu -tosque simul propositurum (*cf.* SVET. Aug. 35, 2). CALL. dig. 27, 1, 17, 4 aedilitas inter eos magistratus habetur qui privatis muneribus -ti sunt (PAPIN. dig. 50, 1, 17 pr. libertus ... a civilibus muneribus non -atur [VLP. dig. 50, 4, 2, 6. *et al.*]. PAVL. dig. 50, 5, 9 pr. *al.* CIL II 4514 *liberti* ab omnibus muneribus seviratus. X 3704 qui cum privilegio sacerdoti Caeninensis munitus potuisset ab honorib(us) et muneri(bus) facile -ari. *sim. al.*). PAPIN. dig. 50, 4, 3, 12 ab eo (*sc. munere frumenti comparandi*) aetas ... -at (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 9, 610 p. 268, 3). 50, 5, 8 pr. in honoribus delatis ... pater numero quinque liberorum *non* -atur. VLP. dig. 49, 18, 4 pr. ab intributionibus ..., veteranos (*antea*: immunitatem ... non habere). CHAR. dig. 22, 5, 1, 1 *testes* lege a dicendo testimonio. VVLG. III reg. 15, 22 COD. Theod. 7, 20, 12, 2. 8, 3, 1 pr. (= Iust. 12, 54, 1) qui sese in officiis magistrorum equitum ... militare monstraverint, ab omni nominationis iniuri⟨a⟩ -entur. 11, 10, 2, 1 ob reparationem eius (*sc. pontis Liquentiae*) aliquis numerus -tus habeatur (NOVELL. Valent. 5, 3 a r. murorum. *cf.* COD. Theod. 15, 1, 23 [= Iust. 8, 11, 7] ad portus ... instaurationem omnes ... instare debent neque aliquis ab huiuscemodi consortio dignitatis privilegiis debet -ari. LEX Burg. Rom. 17, 1 ad munitionem viarum). 12, 1, 46 advocatum a curia ([*antea*: vacationem]. *cf.* 12, 1, 79 [= Iust. 12, 57, 5]). 13, 1, 12 *al.* CASSIOD. var. 5, 9, 2 ex his oneribus. COD. Iust. 10, 49, 2 (*a. 445*). *al.* BENED. reg. 35 a coquinae officio (*cf. ibid.* a coquina). CIL II 4227 Tito Mamilio ... decuriali, allecto Italicam, -to a divo Pio. VI 1545 (*cf.* 31677 *adn.*) curat⟨orem Put⟩eolanorum excu⟨s(atum)⟩. VIII 17903ᵃ (= Dessau 6122ᵃ *qui hic illic aliter supplevit*) Elius Victor du(u)mvir(alicius) e⟨xc(usatus)⟩, Sextilius Praetextatus du(u)mvir(alicius) e⟨xc(usatus)⟩, edilici non -ti (*ibid. al. in frg.; v. adn. Mommseni ad album ordinis Thamugadensis*).

a tutela: SCAEV. dig. 27, 1, 22, 1 geometrae a tutelis non vacant. hi vero, quibus princeps curam alicuius rei iunxit, -antur a tutela, donec curam gerunt (VLP. frg. Vat. 197 an bello amissi *filii* a tutela -are debeant? *passim*). VLP. dig. 27, 1, 9 si tribunus in cohortibus praetoriis permilitaverit, etiam collegarum filiorum tutelā -bitur. HERMOG. dig. 27, 1, 41, 2 de tutela (*al.*). COD. Iust. 5, 62, 11 pr. (*a. 231*) a bonis ... quae pupilli tui in alia provincia ... possident. *subaudiendum* 'a tutela' (*cf. p. 1304, 79 sqq.*): GAIVS inst. 1, 182 si tutor ... suspectus a tutela remotus sit, sive ex iusta causa fuerit -tus ([*sim.* VLP. reg. 11, 23]. VLP. dig. 26, 4, 8. *cf.* VLP. dig. 38, 17, 2, 23 prioribus *tutoribus* -tis reiectisve [38, 17, 2, 35]). PAPIN. dig. 27, 1, 28, 2 *al.* VLP. dig. 26, 2, 11, 1 in locum -ti (*al.*). frg. Vat. 135 ad tempus -antur (222 *al.*). 145 officium ... militare -at. *saepe.* COD. Iust. 5, 28, 6 (*a. 294*). *saepe.*

(b) *res: fere i. q. immunem reddere* (*de onere demendo: infra l. 71*): COD. Theod. 6, 26, 14 pr. (= Iust. 12, 19, 4) ut ... sit ... secura possessio ab omnibus sordidis muneribus -ta. 6, 29, 5, 1 e cursu ... clavulari singulas angarias ... venientibus -etis (*sc. ne pecunias pendere debeant curiosis*]. *cf. ibid.* 2 nec quis audeat ... hoc amplius accipere aut sperare quicquam aut aliquid -are ultra). 7, 8, 3 ab hospitalitatis munere domum privatorum nullus -et (7, 8, 9 pr. 7, 8, 16, 1 [*syn.* inmunes, liberari. *al.*]. *al.* NOVELL. Theod. 25, 3 [= COD. Iust. 12, 40, 9, 1]. *cf.* COD. Theod. 7, 8, 8, 1 -andorum hospitiorum facultatem [13, 3, 18]. NOVELL. Theod. 25, 2 ius -andarum aedium [25, 4 = Iust. 12, 40, 9, 2. *al.*]). 7, 13, 6 pr. *tiro* ... censibus ... insertus, ex eo tempore, quo militiae sacramenta susceperit, proprii census caput -et ([*seq.*: inmunem]. 7, 20, 4 pr. *ibid.* 1 *al. cf.* 7, 13, 7, 4). 10, 25, 1 quae *iuga* eos -are debere conveniat (*cf.* 13, 5, 14 pr. -andis ... pro denum milium modiorum luitione quinquagenis numero iugis in annonaria praestatione [16, 2, 15, 2 = Iust. 1, 3, 3]). 13, 7, 1 naves ... a transvectionibus publicis (*al.* NOVELL. Theod. 8 pr. [= COD. Iust. 1, 2, 10. 11, 4, 2]. *al.*). *sim. al.* *ipsa onera, fere i. q. demere* (*v. supra l. 52*): VLP. dig. 50, 5, 2, 4 quae patrimoniorum onera sunt, numero liberorum non -antur (*cf.* 50, 4, 6, 4).

b *i. q. alqd. ad excusationem afferre* (*cf.* CIC. Verr. I 31 deinde se ducturos *actionem* et dicendo et -ando [*Ps. Ascon., Schol.*, ς; accusando ω] facile ad ludos Victoriae [*cf.* SCHOL. Cic. Gron. B p. 338, 9 St. '-ando': causas occupationum fingendo]): *α c. acc.* (*alqd. alicui: v. l. 81*): PLAVT. Aul. 747 si istuc ius est ut tu istuc -are possies. CIC. Phil. 8, 1 propinquitatem. 9, 8 *Ser. Sulpicium* re magis morbum quam oratione -antem (LIV. frg. 16). CAES. civ. 3, 20, 3 inopiam (*cf.* QVINT. decl. 373 p. 412, 19 paupertatem. SVET. Aug. 101, 3 rei familiaris *mediocritatem*). HOR. epist. 1, 7, 67 ille Philippo -are laborem et mercennaria vincla, quod non mane domum venisset (*cf.* TAC. ann. 5, 2, 1 magnitudinem negotiorum). LIV. 6, 22, 7 iurare ... in verba -andae valetudini (-e, -is *ll. vv.*) solita (23, 8, 7 *al.* PLIN. nat. 26, 9 SVET. Cal. 27, 4. *cf.* TAC. ann. 15, 61, 1).

22, 40, 6 aetatem (PORPH. Hor. epist. 1, 7, 1. *cf.* PHAEDR. app. 10, 8 aetatis ... vires [*v. infra l. 5*] languidas). CVRT. 3, 12, 17 ignorationem numquam antea visi regis (VLP. dig. 48, 5, 30 [29] pr.). 5, 10, 8 apud regem consternationem suam. SIL. 10, 379 vulnera et exhaustas ... vires (*cf. supra l. 2; aliter v. p. 1303, 41. infra l. 63*) ac nimium laetis -at fidere (*v. infra l. 83*) rebus. QVINT. inst. 11, 1, 67 officii sui necessitatem (IVST. 18, 7, 16 *al.*). PS. QVINT. decl. 12, 25 mare et ambiguos flatus. TAC. ann. 3, 11, 2 diversa. SVET. Nero 41, 1 languorem faucium (AVR. Fronto p. 15, 12 N. poma culpabuntur et languor -bitur). *al.* VLP. dig. 28, 3, 6, 9. *et al.*

β pendet: (I) *acc. c. inf.*: PLAVT. Aul. 749 si prehensi simus, -emus ebrios nos fecisse amoris causa. LIV. 33, 29, 8 *cum* verbis tantum civitates -rent nihil publico consilio factum esse. 38, 25, 3. 38, 52, 3 ubi dies venit citarique absens est coeptus, L. Scipio morbum causae esse, cur abesset, -bat (38, 52, 10). 41, 15, 9. SVET. Aug. 69, 1 adulteria ... exercuisse ne amici quidem negant, -antes sane non libidine, sed ratione commissa. Nero 33, 2 IVST. 5, 4, 11. ANIAN. Chrysost. hom. 4, 8 p. 1016 p. med. (*gr.* προβαλέσθαι). PS. AVG. hypomn. 2, 4, 4 p. 1620 init. (II) *enunt. caus.*: MART. 1, 70, 17 sic licet -es 'quia qualiacunque leguntur ista salutator scribere non potuit'. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 58 non ... -are potes, quod ipse numquam luseris.

B *c. vi recusationis et repudiationis*: **1** *fere i. q. recusare* (*cf. usum reflex.* se -are *p. 1303, 80 sqq. 1304, 64 sqq.*): **a** *intransitive* (*additur a qua re l. 46. 59 sq.*): *α subaud.* '*a muneribus*': CIC. Lig. 21 Tuberonis sors coniecta est ex senatus consulto, cum ipse non adesset, morbo etiam impediretur. statuerat -are (*sic* $C^1AV\beta\gamma$; -ari HC^2, *Klotz*). TAC. dial. 5, 1 antequam me iudicem Aper recuset, faciam quod probi ... iudices solent, ut in iis cognitionibus -ent (⟨se⟩ -ent *Pithoeus, edd. plerique*), in quibus *eqs.* Agr. 42, 2 *Domitianus* audiit preces -antis (*sc. Agricolae in provinciam ire nolentis*). COD. Iust. 1, 3, 30, 5 (*a. 469*) sola illi (*sc. antistiti*) suffragetur necessitas -andi. 5, 29, 1 (*a. 224*) testamento matris tutores dati -are necesse non habent (*cf.* 5, 30, 1 [*a. 290*]).

β a cena: APVL. met. 2, 18 Byrrhena contendit, apud eam cenulae ⟨festi⟩vae (*v. adn. crit.*) interessem, et cum impendio -rem, negavit veniam (ENNOD. opusc. 3, 92 p. 354, 15 *ad pontificem* precatorum turba dirigitur, ut ... regis epulis interesset ... cui -vit *eqs.*). AMM. 28, 4, 17 (*loco mendoso*) quam cum *peregrinus* rogatus ⟨sit⟩ ad convivium -are. SIDON. epist. 3, 13, 3 levitate parasitica, si invitetur, -ans. *apud* ECCL. *in respiciendis parabolis illis sive nuptiarum regalium (cf. Matth. 22, 1 sqq.) sive magnae cenae (cf. Luc. 14, 15 sqq., ubi vs.* 18 et coeperunt ... omnes -are. *cf. etiam p. 1304, 4*): TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 528, 25 ante debent alii -are, postea alii convenisse. AMBR. bon. mort. 6, 22 p. 724, 6 ut ... -es (-es te *T* [te *exp.*], *C* [te *s. v. m. 2*]) a cena illius, qui ad nuptias verbi te invitavit (paenit. 1, 7, 31 p. 476ᴬ. *cf.* in psalm. 118 serm. 7, 35 p. 147, 27. AVG. serm. 90, 1 p. 559 p. init. a ... convivio *domini*). 12, 53 p. 748, 9 *al.* *et al.*

γ a diversis rebus, quas quis ne suscipiat recusat: SYMM. epist. 9, 112 (102) cum accitus -em (*cf.* VITAE patr. 3, 32 p. 759ᶜ *soror* petebat ... ut ... veniret ad eam ...; ille autem -bat nolebatque de monasterio egredi. *al.*). CLAVD. DON. Aen. 1, 65 p. 26, 30 ne ... -ret Aeolus deorum causa. 5, 630 p. 496, 12. AMBR. Hel. 22, 84 si aurum tibi offeram, non mihi dicis: cras veniam, sed iam exigis. nemo differt, nullus -at. Ioseph 5, 23 p. 89, 9 AVG. serm. coll. Morin p. 706, 4 ENNOD. opusc. 3, 55 p. 345, 4. 3, 71 p. 349, 4 quis ... tibi -are praesumat beneficium postulanti? *al.* *et al.* *indicatur* '*a qua re*': AMBR. Hel. 22, 85 qui -at a baptismate. in psalm. 118 serm. 22, 36 p. 506, 4 a tantis nuptiis.

b *transitive*: *α c. acc.* (*p. p. p. neutr. pro subst.: infra l. 83*): OV. met. 14, 462 Venulus ... postquam ... auxilium ... petīt, vires Aetolius heros -at (*aliter v. l. 5. p. 1303, 41*). TAC. ann. 1, 44, 1 reditum Agrippinae -vit ob inminentem partum et hiemem. PLIN. epist. 1, 7, 2 fas est mihi ... -are Baeticis contra unum hominem advocationem. PAVL. dig. 50, 5, 9, 1 ad honores -andos. TERT. resurr. 61 p. 123, 4 os cibo -amus, ... sexum a congressione subducimus. SPART. Sept. Sev. 9, 11 Parthicum nomen (*antea*: triumphum respuit). SERV. Aen. 5, 870 hoc (*sc. pelago confidere*) est quod supra Palinurus -at (*i.* '*non vult*'. *cf. vs. 847 sqq.*). AMBR. in psalm. 118 serm. 14, 26 p. 316, 2 (*coniunct.* negandum). CLAVD. 22, 222 mens ... facibus succensa pudoris tarda verecundis -at praemia causis. PS. AVG. categ. 12 p. 1434 p. med. erit ... notum doctis eas qualitates quae contrariis mediae sunt et eas quae ex formis ... nascuntur, contrarietatem penitus -are (*ibid.* p. 1435 init. hunc gradum comparationis; *opp.* recipiunt). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 62, 18 propter aegritudinem ... adventum suum ([*gr. I 1, 2 p. 14, 33* παραιτησάμενος]. CONSTANTIVS vita Germ. 9 p. 256, 20). PETR. CHRYS. serm. 84 p. 437ᴬ si conceptum partumque virginitas -are suo nescit creatori (*ibid.* denegare). COD. Iust. 12, 19, 7, 3. INSCR. St. Romani 1, 1913, p. 23, 54 quinquaginta choras ... -o (*gr.* παραιτοῦμαι). *p. p. p. neutr. pro subst.*: AMBR. Nab. 9, 41 utinam alienum non petas, negatum praetermittas, -tum patienter feras. *β seq. inf.* (*cf. et p. 1304, 12.* SIL. 10, 379; *v. supra l. 6*): MAR. VICTORIN. gramm. VI 174, 1 -veram brevitatis

[Burckhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

studio ... singulorum asmatum exempla proponere (*cf. 161, 15*). TERT. ieiun. 16 p. 295, 7 *Sameas sacerdos* invitatus a rege plane -vit (recusavit *quidam*) ... illic cibum in totum attingere. PORPH. Hor. epist. 1, 7, 41 Telemachus offerenti sibi Menelao <e>quos -at accipere, quod *eqs.* AVG. c. Cresc. 2, 11, 13 p. 371, 27 cur -et quisque fieri episcopus (*ibid.* p. 372, 1 fieri Christianus). CHROMAT. in Matth. 1, 1 p. 528^{D}. γ *c. gerund.*: VITA Caes. Arel. 2, 5 p. 485, 12 virtutes faciendas -ent *servi.*

2 *fere i. q. devitare, negare* (*sc. res quae obiiciuntur sim. ex falsa versione*: TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 486, 6 [*cf. Luc. 8, 45*]; *gr.* ἀρνουμένων, *Vulg.* negantibus): TERT. adv. Val. 1 p. 177, 19 patrocinio ... sacrilegium obscurat et convicium falsis simulacris -at. DON. Ter. Hec. 103 superiore voto -vit crimen curiositatis (CLAVD. DON. Aen. 3, 240 p. 298, 2 violentiae). Ps. HIL. libell. 19 p. 747$^{p. med.}$ culpam suam, quod *eqs.* SERV. Aen. 1, 299 quod ... -ant Troiani. Ps. AVG. cons. mort. 1, 2 p. 1159$^{fin.}$ hoc est debitum, quod nec virtus -at nec sapientia nec potestas ... poterunt declinare. GREG. TVR. Franc. 8, 16 p. 336, 11 confessus ... est miser verbis propriis quae venerat -are (excussare *B*^{2}) periuriis (*antea*: sacramentis me exuens).
seq. ne: VLP. dig. 1, 16, 4, 3 antequam ... fines provinciae decretae sibi proconsul ingressus sit, edictum debet ... mittere continens commendationem aliquam sui ... et maxime -antis (?, -ans *Mo.*), ne publice vel privatim occurrant ei.

C *fere i. q. reparare, compensare sim.*: EPICED. Drusi 415 deus -are priora dum volet, a Druso cetera laeta dabit. STAT. Ach. 2, 44 (*loquitur Achilles*) hoc -bitur ense Scyros et indecores, fatorum crimina, cultus. PLIN. paneg. 32, 4. TERT. scorp. 5 p. 154, 21 horrorem operis fructus -at. paenit. 10, 10 quae per insuavitatem medentur et emolumento curationis offensam sui -ant (*seq.* commendant). PANEG. 2, 22, 4 quidquid *Persis* umquam in principes nostros inclementius fecit, -at obsequio. PALLAD. 4, 13, 3 magnitudo meritorum culpam coloris (*sc. in admissariis*). HIER. epist. 57, 12, 4 in loquendo simplicitatem -bat sanctimoniae magnitudo (*cf.* ENNOD. carm. 2, 104, 3 -et [*Hartel*, -it *B*, excussit *rell.*] linguam genius perfectus). CLAVD. 26, 562 obsessi principis armis -ate (-plorate *A*) nefas. SIDON. carm. 22, 40 *Silenus* vertice nudo amissos sertis studet -are capillos.

II **notione causandi plane abolita**: A *i. q. praetegere* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. p. 563*): PALLAD. 12, 7, 2 nec a se longius statuendae sunt *plantae persici*, ut invicem se a calore solis -ent (*cf. Garg. Mart. pom. 2, 7* dum se invicem praetegunt a solis ardoribus). B *fere i. q. impedire*: PALLAD. 12, 7, 4 locis lapidosis ..., si iuvantur *pruna* laetamine, -ant, ne poma caduca et vermiculosa nascantur. MAXIMIN. c. Ambr. 124.

structurae ad I A 1. 2 a: additur persona, cui quis se -at: per dat.: v. p. 1303, 82. passim. per apud: *v. p. 1304, 30 al. per* ad: ITALA act. 19, 33 (cod. g). *indicatur res, quae -atur: per enunt.: v. p. 1301, 57 sqq. 1302, 14 sqq. 25. per abl.: v. p. 1301, 70. per* de: *v. p. 1302, 3. per infinit.: v. p. 1302, 19. per partic.:* TERT. orat. 22 p. 195, 10. *per genet.: v. p. 1302, 46. a qua quis se -at: v. p. 1302, 6 sqq. 1303, 2. 72 sqq. 1304, 13 sqq. 17 sqq. accedit causa, qua quis se -at: per abl.: p. 1303, 22. 25. saepe. per praepp.:* per: CLAVD. DON. Aen. 9, 610 p. 267, 17 *al.* de: *v. p. 1301, 82. 1302, 1 al. per* unde: *v. p. 1303, 19.* CASSIOD. inst. 1, 23, 3. *pass. c. nom. (acc.) c. inf.: v. p. 1304, 43 sqq. absolute vi refl.: v. p. 1301, 55. 1304, 10.*

p. p. p. **excūsātus**, -a, -um *saepe fere pro adi. (posit. v. e. g. p. 1303, 58. 69 al.). compar.* -ior (*v. l. 59. 62*). *superl.* -issimus (*v. l. 60*). 1 *c. certa in homines relatione*: SEN. contr. 1, 4, 12 (= contr. exc. 1, 4) 'non potui' inquit 'matrem occidere'. quo ⌊-ior sis⌋ (⌊ ⌋ -ur sic *ST*), adice: 'et patrem'. SEN. dial. 8, 2, 1 -issimus essem etiam si non praecepta illorum sequerer, sed exempla. PLIN. epist. 8, 14, 11 hoc ... ego -ior, si forte sum lapsus. 2 *indefinite*: SEN. contr. 7, 1 (16), 20 (= contr. exc. 7, 1) -ius est ... in malum colorem incidere quam transire. SEN. epist. 95, 8 (*B, sc.* i *suprascr.*, -tus *A*). PLIN. epist. 4, 5, 4 quo sit -ius quod librum ... extendimus.

adv. **excūsātē**. *compar.* -ius: *l. 69 al.* [*dub.*: PLIN. nat. 37, 200 experimentum -e (*a*, -ussate *B*, -usant *vulg.*) mangones gemmarum recusant, similiter et limae probationem.] *i. q. cum excusatione, sine culpa*: SEN. dial. 4, 32, 1 qui dolorem regerit tantum -ius peccat. QVINT. inst. 2, 1, 13 quod adhuc obtinent Graeci, a Latinis omissum est, et fieri videtur -e, quia sunt qui labori isti successerint (PLIN. epist. 9, 21, 3 quod [*sc. irasci*] exoratus -ius facies [IVST. 21, 1, 4]). decl. 283 p. 148, 2 nullus -ius a patre non probabitur, quam qui non probat patrem. 319 p. 253, 24. Ps. QVINT. decl. 6, 10. 20 ille ad redemptionem meam -ius profectus esset, si me minus desiderasses? (*cf.* 6, 22 patrem -e [-a *V*, -are *MJ*] ... redimere). TAC. ann. 3, 68, 1 IVST. 32, 2, 1.

deriv.: excusabilis, excusabundus, excusamen, excusamentum, excusatio, excusator.
compos.: inexcusatus, subexcusare. *Burckhardt.*

excūsor, -ōris *m.* *ab* excudo. *scribitur* excúsor: *p. 1308, 1.* [*falso trad. pro* excussor: CE 704, 8 *v. p. 1308, 40.*] *nomen artificis, sc. qui excudit*: QVINT. inst. 2, 21, 10 *materiam* -is, id est fabricae eius, quam Graeci χαλκευτικήν vocant, ... aes esse. CIL V suppl. Ital. 215 Mansuet. lib. Primigenius excúsor argentarius. *v. et s.* exclusor, *p. 1273, 62.*

excussē *v.* excutio *p. 1314, 29.*

excussio, -ōnis *f.* *ab* excutere. HIER. nom. hebr. p. 48, 13 cof ... -o, quam Graeci ἔκκρουμα vocant. GLOSS. σεισμός, τιναγμός, ἐκτιναγμός. [*lugud.* ecueson. *M.-L.*] *i. q. actio excutiendi* (*hic illic debilitata praep. vi fere i. q.* 'concussio'): 1 *absolute*: CHALC. transl. p. 52^{E} in frumenti purgatione pistoriis instrumentis motu et -e discerni videmus gravia ... et levia ([*gr.* σειόμενα καὶ ἀνικμώμενα]. *cf.* CONC. Aurel. a. 538 p. 82, 15 de opere ... rurali, id est arata vel vinea vel sectione messione -e). RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 7, 2 -em et recussionem ... cordis. 2 *pendet gen. obi.*: HIER. epist. 34, 4, 5 pedum (*cf. Matth. 10, 14 et p. 1309, 51 sqq.*). VVLG. Is. 17, 6 -o (*i. percussio ad fruges colligendas facta*) oleae duarum vel trium olivarum. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 39 fit muculenta humoris -o (*i. eiectio*). CIL VI 1747^{b} ad -em (*i. exactionem*) et conpulsionem canonicae (*v. vol. III 276, 22*).

excusso, (-āvī, -ātum), -āre. *ab* excutere. *i. q. inquirere, examinare*: Ps. SEN. mon. 94 boni iudicis est non tantum quid damnandum sit -are (excusare *S*; *mor. 96* dispensare), sed quatenus (*cf.* excutio *p. 1313, 47*). *v. et p. 1313, 40.*

excussor, -ōris *m.* *ab* excutere. *scribitur* scuss-: *l. 23.* -usor: *l. 40.* GLOSS.^{L} V Aa s 769 scussores qui iacule (-la) mittunt (GLOSS. V 515, 16). [*falso ut vid. legitur* AMBR. off. 1, 18, 74 (*v. p. 1295, 4*).] *qui excutit*: 1 *vox temptata in interpretando* psalm. 126, 4 sicut sagittae in manu potentis, ita filii -um (*hebr.* בְּנֵי הַנְּעוּרִים *i.* '*filii iuventutis*' [*sic recte interpretes ab* HIER. epist. 34, 4, 1 *allati*], *quod perperam pro part. pass. habentes LXX verterunt* τῶν ἐκτετιναγμένων, *unde fluxit textus Latinus, cuius formam* -ssorum *plerique interpretes part. perf. pass.* [HIL. in psalm. 126, 19 GAVDENT. serm. praef. 46 p. 13, 1 HIER. epist. 34, 4, 6 AVG. in psalm. 126, 9—11 EVCHER. instr. 1 p. 102, 3 PROSP. in psalm. 126, 4] *vel adi.* [HIER. epist. 34, 4, 5; *cf.* excutio *p. 1314, 6 sqq.*] *esse putabant*): CASSIOD. in psalm. 126, 6 p. 930^{B} -es recte dicimus prophetas, qui penetralia domini perquirentes prophetaverunt populis stupenda miracula; excutere enim est tectum aliquid inquirere palamque facere (*cf.* excutio *p. 1312, 79*). 2 -r *seminum sive frumenti* (*cf. p. 1309, 33. 1312, 61*): GREG. TVR. glor. mart. 83 p. 545, 1 ab ipsis paleis focos sibi adhibuerant -es. 3 CE 704, 8 scribtorum custos rigidus dubiique serenus (severus *Niederm.*) excusor veri (*cf.* excutio *p. 1313, 16*).
deriv.: excussorius.

excussōrius, (-a), -um. *ab* excussor. *quod ad excutiendum pertinet*: PLIN. nat. 18, 108 cribrorum genera Galliae saetis equorum invenere, Hispaniae lino -a et pollinaria, Aegyptus papyro atque iunco. *neutr. subst.* **excussōrium**, (-ī): GLOSS. III 207, 58 ἐκκοπεύς ossi -um (208, 4).

1. **excussus**, -a, -um *v.* excutio *p. 1314, 5.*

2. **excussus**, -ūs *m.* *ab* excutere. GLOSS. V 413, 25 -um oblivionem vel derelictum. *i. q. actio excutiendi* (*pendet gen. obi. l. 51. 52*): CLAVD. DON. Aen. 9, 695 p. 276, 8 aeris teneritudo non impediebat volantis *teli* -um. PRVD. perist. 5, 226 subter crepante aspergine scintillat -us salis (*sc. grana salis igni imposita et inde emicantia*). CAEL. AVR. chron. 5, 4, 71 flavus *sanguis* ... -u (*sc. ex vehiculo sim.*) vel saltu aut percussu effectus.

excutellātus *v.* excultellatus.

✱**excutio**, -ssī, -ssum, -ere. *ab* ex *et* quatio. *scribitur* scut- *l. 57 sq. 60.* NOT. Tir. 71, 40 -it. 71, 47 -ssit. 102, 52 scutit. 102, 53 scussit. *de formis: coni. perf.* -ssit: *v. p. 1309, 25. part. fut.* -ssurus: PLIN. nat. 34, 109. *inf. praes.* -ire: CHIRON 240. *3. pers. sing. praes.* -iet: CHIRON 284. 426 (scutiet *trad.*). *al. de notione* (*cf.* AVG. in psalm. 126, 9—11; *V. d'Agostino, BollFilCl. 35, 1928, 153*): PAVL. FEST. p. 80 exciet -et. NON. p. 254, 27 corripere, -ere. p. 298, 21 -ere dicitur conmovere. 25 emittere (GLOSS.^{L} I Ansil. EX 356). 27 excludere deicere. 34 eligere. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 414, 15 B. ademit abstulit amputavit eripuit detraxit diminuit extorsit exegit -ssit concussit. p. 424, 11 exturbat -it expellit amovet extrahit detrahit. CLAVD. DON. Aen. 7, 295 p. 48, 26 quicquid ... -itur vim testatur quam ferre non potuit, et ad hoc -itur, ut cum sua pernicie cadat (10, 590 p. 368, 14). GLOSS.^{L} I Ansil. EX 357 -ssit reppulit. 358 -it elicit producit (365. II Abav. EX 36 p. excudit [*cf. p. 1289, 77 sqq.*]). V Aa E 740 -itur praecipitatur. GLOSS. IV 440, 52 -ssit iactavit conturbavit. 515, 36 deiecit (*al.*). GLOSS.^{L} II Philox. EX 47 ἐξετίναξεν (50 -it ἐκτινάσσει ἐκζητεῖ. *al.*). GLOSS. II 293, 2 -o τινάσσω. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE; *deest* CAES., BELL.; *usitatum est dactylicis et* SEN. trag., *praecipue in* Herc. O. [*val.* scoate, *it.* scuotere, *francog. vet.* escourre, *hisp. vet.* escudir. *M.-L.*] [*variat in codd. c.* discutere: *p. 1313, 19. cf. l. 83.* excipere: *p. 1310, 39.* SEN. Herc. O. 1384. *cf. l. 84.* excire: *p. 1245, 76. 1310, 30.* excludere: *p. 1268, 33. 1310, 17.* Ps. QVINT. decl. 4, 14. *cf. l. 81.* excudere: *p. 1289, 84. falso trad.*: LVCIL. 793 (ex scutis *Marx*). OV. fast. 5, 507 (exsuscitat *vg.*). COLVM. 8, 2, 12 (exclusi *vg.*; 8, 5, 7. 8). LVCAN. 6, 746. PETRON. 107, 15 (exussit *Dousa*; *cf.* SVET. Aug. 32, 2). QVINT. inst. 6, 2, 18 (discutiendi *vg.*). CLAVD. 6, 3 (*v. p. 1290, 56*). *ex coni.*: OV. met. 12, 98 (excipit *trad.*). PHAEDR. 5, 2, 4 (*Chauvin*, exciso *NV*, occiso *P*).

[*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SVLP. SEV. chron. 2, 18, 1 (exquire *P*). *v. et p. 1311, 68. 1313, 40.* *dub. interpr.*: PLIN. epist. 4, 6, 1 Tusci grandine -ssi (contusi *vel* caesi *Boot*). PSALT. Cas. 76, 18 -ssae sunt aquae nimbosae (πλῆθος ἤχους ὑδάτων, *Vulg.* multitudo sonitus aquarum). ITALA Dan. 7, 20 (Aug. civ. 20, 23 p. 464, 11 D.) et de altero quod ascendit et -ssit de prioribus (*cornibus*) tria (ἐκτινάξαντος, *Vulg.* ceciderant). *eos locos, qui pertinent ad* psalm. 126, 4 (filii -ssorum) *v. s.* excussor *p. 1308, 25 sqq.* (*cf. p. 1314, 6 sqq.*).]

AVG. in psalm. 126, 10 p. 1674 fin. duobus ... modis dicimus aliquid -i: sive illud quod inde -itur (*cf. s. I*), sive illud unde -itur (*cf. s. II*); nam et '-ssus est pulvis' dicimus et '-ssa est vestis'.

I *quatiendo removere aliquid suo loco, ut excidat:* A *c. vi elidere vel extrudere aliquod obi., quod haeret, resistit, contra nititur* (*fere i. q. eripere: e. g. l. 69. p. 1310, 44. 53; expellere: p. 1310, 37. 51; elicere: l. 74. p. 1310, 38; liberare: p. 1310, 46. 59 [cf. Goldmann, Z. Gesch. d. fränk. Rechts, p. 21 sqq.].* *indicatur cui -atur: e. g. l. 24. 30. 41. 46.* *unde*: ab: *l. 39. p. 1310, 47*; de: *l. 40. 73. 75*; desub: *infra l. 81*; ex: *l. 25. 32. 43. 59; abl. nud. [cf. p. 1313, 79]: infra l. 34. 42. 48.* *quo: p. 1310, 31. 41. cf. p. 1310, 54*): 1 *c. notione 'foras' vel 'de superiore loco'*: a *proprie* (*in imag. l. 37. 74. 81. p. 1310, 22*): α *res* (*partes corporis l. 24. 25. 26. 30. 62. 74. 81*): Ⓘ *varia*: PLAVT. Aul. 151 mihi misero cerebrum -unt tua dicta ...: lapides loqueris (Capt. 601 illi). Bacch. 598 ne nucifrangibula -ssit (*cf. p. 1308, 58*) ex malis meis (*cf.* VITR. 8, 3, 23 e radicibus dentes [IVV. 16, 10]). Curc. 295 ex unoquoque eorum -am (*v. p. 1245, 76*) crepitum polentarium. Epid. 525 *malleus* -sso (*om. P*) manubrio. Men. 86 clavom (PETR. CHRYS. serm. 81 p. 430 A. PALLAD. hist. mon. I 14 p. 292 A clavum clavo, ut dici solet [*gr. p. 82, 6* ἐξέκρουσε]). Persa 794 tibi ... oculum (SEN. epist. 9, 4 SVET. Iul. 68, 4 *al.*). CATO agr. 7, 4 salem (VARRO rust. 1, 60, 1 COLVM. 12, 55, 3). VARRO rust. 1, 52, 1 e spicis ... grana (*cf.* COLVM. 2, 10, 14 semina [11, 3, 58. RVFIN. hist. 4, 24; *syn.* expurgare, *om. gr.; aliter p. 1311, 48*]. GAIVS dig. 41, 1, 7, 7 spicis ... frumentum. *aliter p. 1312, 57* [*utrumque habes in eadem sententia*: COLVM. 2, 10, 14]). CIC. Verr. II 4, 52 (*syn.* detrahebantur). Sull. 47 (*in imag.*) noli aculeos orationis meae, qui reconditi sunt, -ssos arbitrari (*aliter p. 1311, 18*). CATVLL. 65, 22 *malum* molli sub veste locatum, dum adventu matris prosilit, -itur. LVCR. 6, 688 *ventus* ab ollis (*saxis*) -it ... ignem (OV. met. 11, 436. 12, 281 de crinibus. SEN. nat. 2, 22, 3 vel aliunde vel sibi. *al. cf. p. 1311, 47*). VERG. Aen. 2, 224 cervice securim. 9, 474 -ssi manibus radii (VAL. FL. 1, 618 *al.* VAL. MAX. 8, 1 absol. 3 e manu [PERS. 3, 101 e manibus. SVET. Galba 1 *al.*]. *cf. l. 73. 75. p. 1310, 68*). 12, 493 -ssit vertice cristas *hasta* (LVCAN. 7, 158 *al.*). PROP. 4, 6, 52 -it arma pudor (SEN. suas. 2, 4. *cf.* OV. am. 2, 5, 52 irato tela [CELS. 7, 5, 4 B *al.*]. met. 10, 713 *aper* venabula. TAC. Agr. 36, 1 missilia ... vitare vel -ere. *al. cf. p. 1311, 34. aliter p. 1311, 66*). OV. am. 1, 6, 24 poste seram (*al.*). epist. 11, 42 visceribus crescens ... onus (fast. 1, 624. *cf.* CELS. 2, 7, 16 partum [elidere *J*]. SCRIB. LARG. praef. p. 2, 29. SORAN. p. 16, 23 pecus. *al.*). ars 1, 150 *pulverem* (PLIN. nat. 10, 17. VVLG. Matth. 10, 14 [ἐκτινάξατε]. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 171, 6 [*gr. I 1, 3 p. 7, 20* ἀποπλύνασθαι, *Rustic.* diluto]. *al.*). ars 3, 162 Borea frondes -ente cadunt (*cf.* met. 10, 739 *florem.* fast. 4, 509 mora rubetis. NVX 164 fructus. CALP. ecl. 5, 101 *al. paulo aliter*: PAVL. dig. 7, 4, 13 olea [*i. decerpta; opp.* quae per se deciderit]). met. 1, 155 subiectae Pelion Ossae. 7, 423. 9, 52 amplexus (STAT. Theb. 10, 40). hal. 39 mugil ... everberat escam -ssamque legit (PLIN. nat. 32, 12). *al.* LIV. 6, 15, 12. 37, 30, 9 ancora ictu ... -ssa e nave. VITR. 2, 4, 1. PAVL. FEST. p. 84 assulae ex arboribus, dum caeduntur, -ssae. FEST. p. 375 fabae *folliculos* (*v. p. 1312, 56. cf.* PLIN. nat. 18, 112 *tunicas zeae*). VAL. MAX. 9, 12 ext. 9 -ssis cuneis. NEPOTIAN. 1, 4, 2 sic illisit ... pedem, ut eius -retur articulus (*cf.* MOD. dig. 50, 16, 101, 2 talum). SEN. Herc. O. 1142 vincula ... patri. dial. 5, 16, 1 aves viscum. nat. 1, 5, 6 aqua ... remo -ssa. 2, 30, 1 corporum concursu tonitrum et fulmina -i posse (*cf. p. 1311, 71.* LVCAN. 3, 409 nubibus ... fulgura). epist. 28, 3 insidens pondus (91, 12). 51, 8 iugum (CVRT. 4, 15, 16 TAC. Agr. 15, 3 *al.*). *al.* CVRT. 7, 5, 34 -ssis ... radicibus (*i. effossis. aliter p. 1312, 67*). *al.* COLVM. 7, 12, 9 praedam. LVCAN. 5, 155. PERS. 6, 45 aris frigidus -itur cinis (PLIN. epist. 6, 20, 16). PETRON. 60, 3 circulus ... de cupa ... -ssus. *al.* SIL. 8, 500 lunam ... polo. SVET. Dom. 15, 2. FLOR. epit. 1, 7, 7 papaverum capita virgulā. GAIVS inst. 3, 202 nummos tibi (VLP. dig. 9, 2, 27, 21 de manu. *al.*). APVL. mund. 10 (*gr. 4 p. 394b, 15* διεξάττοντες). ARNOB. nat. 1, 24 p. 16, 5 stipes ... consultoribus. IVVENC. 4, 524 aurem (*aliter p. 1311, 19. cf.* LEX Sal. 29, 3 de manu ... policem. *sim. al.*). PALLAD. 1, 9, 2 ne gradus ambulantium tremor fabricae titubantis -at (*aliter p. 1312, 37*). CHIRON 418 stercora ([*Veg. mulom. 2, 123, 1* exhauries; *Hippiatr. gr. I p. 166, 1* ἐκκομίσασθαι]. *aliter p. 1311, 84*). DIOSC. 1, 19 fracmenta ossis (*gr. 1, 19, 5* ἀνάγει). VITAE patr. Iurens. (MGMerov. III) 2, 15 p. 153, 2 vestimento -sso calciamentoque extracto (*cf.* 3, 9 p. 157, 24 pallio). BENED. reg. 58, 28 collum -ere desub iugo regulae (*cf. p. 1312, 32. 1313, 61*). *et al.*

Ⓘ *specialia*: ⓐ *res liquidas corpori humano* (*ruborem sim. v. p. 1310, 5*): PLAVT. Capt. 419 lacrumas -unt mihi (TER. Haut. 167 APVL. met. 4, 24. TERT. nat. 1, 10 p. 79, 9 super Sarpedonem. *al. cf.* VITR. 7, 13, 3 *e conchyliis* purpurea sanies uti l. profluens -ssa). Merc. 576 senex hircosus tu osculere mulierem? utine ... vomitum -as mulieri? NEP. Eum. 5, 5 sudorem (SEN. dial. 1, 2, 5). ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 26, 5 *sanguinem.* *per analogiam ruborem, risum, verbum, favorem sim.*: PVBLIL. R 8 ruborem amico -ere. HOR. sat. 1, 4, 35 dummodo risum -at sibi (IVL. RVF. rhet. 2 p. 39, 4 [*syn.* excitat]. MART. CAP. 8, 804. *cf. p. 1314, 23*). SEN. Herc. O. 1394 mihi ... gemitus. nat. 4 praef. 15 nullum verbum mihi ... -ssum est (*aliter infra l. 70. cf.* PETRON. 98, 6 puero ... indicium. AVG. adv. Don. 24, 43 p. 145, 11 vocem ... de ... clauso pectore). DRAC. Romul. 7, 89 favor -ssus caveis circensibus ingens.

ⓑ *t. t. naut.: rudentem, i. q. solvere, ut velum, quod continebatur, expansum demittatur*: VERG. Aen. 3, 267 litore funem deripere -ssosque iubet laxare r., tendunt vela noti *eqs.* 3, 683 quocumque rudentes -ere et ventis intendere vela (SERV. auct. *ad l.* num expedire?). GERM. 155 dem potius ventis -sso (excluso *O*) vela r. LAVS Pis. 239 -sso dimittere (dem- *l. v.*) vela r. *cf. p. 1312, 41.*

ⓒ *t. t. gramm., i. q. elidere*: QVINT. inst. 9, 3, 22 'dixti' -ssa syllaba (DIOM. gramm. I 494, 14 per ecthlipsin vel synaliphen).

β *animantia* (*de unda personif. l. 26; ex cursu orationis, fere i. q. interrumpere infra l. 63; saepe in imagine vel per ironiam, e. g. l. 23. 42*): TER. Phorm. 568 ut me -am (-at *Don.*) atque egrediar domo (SEN. epist. 80, 2 mihi [*cf.* 56, 14 te ... tibi]. VVLG. iud. 16, 20 AVG. in psalm. 38, 7 p. 418 fin. *cf.* se: LVCAN. 5, 453 dum se torpentibus unda -at stagnis et sit mare. HIER. vita Pauli 3 inde. AVG. serm. coll. Morin p. 579, 13 ALC. AVIT. epist. 6 p. 34, 38 VITAE patr. 3, 27 GREG. M. moral. 10, 22 p. 933 D *al. v. et l. 33*). LVCIL. 1064 ipso cum domino calce omnes -amus. CIC. Phil. 12, 16 iuventutem omnem ex tota Italia -ssimus (excivimus *D*). VERG. Aen. 1, 115 -itur ... magister *e nave* (OV. met. 3, 627 CVRT. 4, 4, 8. PETRON. 114, 6 in mare. *al.*). 2, 302 -or somno (OV. epist. 13, 111 met. 9, 695 APVL. met. 1, 17 *al. cf.* OV. met. 11, 621 sibi se *Somnus. v. infra l. 74*). 3, 200 -imur cursu et caecis erramus in undis (AVG. c. acad. 2, 1, 2 p. 24, 6. *cf.* LVCAN. 5, 710 ordine puppes. LACT. inst. 6, 4, 20 a via veritatis). 5, 679 -ssa ... pectore Iuno est (*cf.* 6, 79 deum [SEN. Ag. 800]). 7, 299 patriā (HEGES. 3, 26, 4 p. 237, 22; *gr. 3, 533* ἐστερημένους). 9, 67 quae via clausos -at Teucros vallo. 10, 589 -ssus curru (12, 470. 532 -it [excipit *M*] effunditque solo. OV. met. 15, 524 CVRT. 3, 11, 11 *al. cf.* OV. ars 3, 468 rotis). 11, 615 *equo* (11, 640 OV. Ib. 578 LIV. 8, 7, 11. VAL. FL. 6, 399 in terga. *al.*). HOR. sat. 2, 3, 20 aliena negotia curo -ssus propriis. 2, 6, 112 lectis. carm. 3, 9, 19 flava -itur Chloe reiectaeque patet ianua Lydiae. OV. met. 6, 528 agna ... ore -ssa lupi (trist. 1, 1, 78. *cf.* PLIN. nat. 30, 129 baculum, quo angui rana -ssa sit). fast. 4, 198 sceptris (*i. regno*). SEN. Herc. f. 81 tellus gigante Doris -sso tremens. rem. fort. 11, 3 opibus (QVINT. decl. 260 p. 66, 26). VAL. FL. 2, 185 ab ubere natos. 4, 413 disiecta ... verbera et abruptis -ssi crinibus hydri *Tisiphones.* SIL. 8, 33 sollicito *Hannibali* Fabium. STAT. Theb. 2, 570 agmen -itur coeptis (*cf. p. 1311, 3*). *al.* QVINT. inst. 10, 1, 126. decl. 293 p. 119, 13 creditores inanes -es atque dimittes? FLOR. epit. 2, 6, 42 oppidis *Hannibalem.* FRONTO p. 148, 7 N. PAVL. sent. 5, 31, 2 qui custodiam (*i. captivum*) militi prosequenti ... -sserunt. APVL. met. 1, 11 me ... evolutum atque -ssum humi recidens ... tegit *grabatus.* 8, 9 quieti (*cf. infra l. 78*). 10, 26 consilio. TERT. apol. 21, 17 daemonia de hominibus (43, 2 [*P*, disc- *F*]. CYPR. idol. 13 p. 29, 11 *al.*). LACT. ira 2, 4 de primo gradu. AMM. 14, 11, 33 a summo culmine dignitatis. PHYSIOGN. 74 ab imitatione. CONC.S II 4 p. 144, 36 de numero orthodoxorum (*II 2, 1 p. 34, 29* secerni). VITAE patr. 3, 83 -ens latrones publice de carcere liberavit eos a tormentis (*gr. Cot. p. 613* ἐξέβαλε, *cf. 7, 8, 2* expellens). LEX Visig. 11, 3, 4 si expellentibus de fructibus pecora quisquam -at vel de clausura furto ... tollat. *et al.* *nota* (*v. supra l. 22*): SEN. contr. 3 praef. 4 iratus commodius dicebat, et ideo ... cavebant homines ne dicentem interpellarent. uni illi proderat -i. 9 praef. 3 nullius interventu -itur *declamator in schola.*

b *translate* (*i. q. repudiare, non respicere l. 71. p. 1311, 5; i. q. reicere, damnare p. 1311, 10 sqq.*): CIC. Mur. 30 omnia ista nobis studia de manibus (*cf. p. 1309, 42*) -untur (PLIN. epist. 8, 23, 1 exemit -ssit eripuit dolor). Sull. 24 -ent tibi istam verborum iactationem (*cf.* TIB. 2, 6, 12 fortia verba [SEN. Tro. 575. *aliter supra l. 9*]). Cael. 67 delicias. Phil. 2, 73 -ssis tuis vocibus (*aliter supra l. 11*). Tusc. 1, 111 opinionem mihimet ... radicitus. 4, 19 metum -entem cogitata (*cf.* SEN. epist. 83, 7 cogitationem). epist. 9, 10, 2 severitatem. VERG. Aen. 12, 158 bella cie conceptumque -e foedus. OV. epist. 10, 13 somnum (Ib. 156 OCTAVIA 123 *al. cf.* OV. met. 11, 678 soporem. *v. supra l. 32*). epist. 14, 43 metum (met. 3, 690 *al.* LIV. 2, 65, 4 SEN. Herc. O. 712 *al.*). ars 1, 242 artes. met. 7, 17 flammas ([*i. amorem*]. *cf.* 9, 746 ignes. 10, 426 amores). fast. 4, 667 -itur terrore quies (OCTAVIA 734. *cf. supra l. 54*). Pont. 3, 4, 36 frigus sensibus. LIV. 40, 14, 3 crapulam (VAL. MAX. 6, 2 ext. 1). GRATT. 170. 463 regnantem ... morbum (*cf.* PLIN. nat. 20, 56 quartanas). SEN. contr. 1, 7, 16 olim iam mihi -ssa mens est (SEN. nat. 6, 29, 1 *al. cf.* Herc. O. 1403 sensum [CVRT. 5, 13, 22]). VAL. MAX. 2, 2, 2 SEN. apocol. 7, Herc. O. 1417 abeat -ssus dolor. Oed. 244 curam. benef. 6, 33, 2 fiduciam. 7, 22, 1

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

memoriam (QVINT. decl. 388 p. 435, 22). dial. 2, 9, 2 lucrum alicui. epist. 123, 9 animo ... sonum. *al.* LVCAN. 1, 69 pacem ... orbi. 8, 269 clades ... receptas. *al.* SIL. 10, 446 incepta (*cf. p. 1310, 49*). QVINT. inst. 10, 3, 20. VLP. dig. 17, 1, 29, 2 ei summam (*i. eripiat*). TERT. scorp. 5 p. 154, 13 salutaria -ere, exitiosa suscipere (LVCIF. moriend. 13 p. 313, 1). 8 p. 161, 20 minas (*i. irritas faciunt*). COMM. apol. 77 -it ... nec accipit corde monita. RVFIN. Orig. in gen. 12, 5 p. 112, 25 B. (*syn.* amovere). AVG. civ. 1, 16 p. 28, 15 D. etsi retentam ... animo pudicitiam non -it, tamen pudorem incutit. *et al.* *nota* (*v. p. 1310, 67*): RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 56, 18 -ere scripta confessione illam ... expositionem capitulorum (*gr. I 1, 7 p. 69, 41 ἐκβαλεῖν*). p. 93, 2 dogmata (*gr. I 1, 7 p. 146, 30 ἐκβάλλομεν*). p. 173, 16 (*syn.* anathematizanti).

2 *praevalet notio q. e. 'sursum', fere i. q. erigere, excitare* (*v. et p. 1310, 8*): **a** *proprie* (*in imag. l. 18. 19*): **α** *partes corporis* (*aliter l. 25. p. 1312, 25*): PERS. 3, 115 alges cum -ssit membris timor albus aristas (SCHOL. pilos erigis). HIL. trin. 8, 19 p. 250^{B} -at ingenii sui aculeos (*aliter p. 1309, 37*). AVG. in epist. Ioh. 9, 5 p. 2049$^{init.}$ -e aures (*aliter p. 1309, 74*), intende melodiam. **β** se, *i. q. levare* (*cf. p. 1312, 23*): PELAGON. 267 *equus opistho tonus* numquam -it se aut difficile. CHIRON. 240 (*Veg. mulom. 1, 53, 2* se levare ... exsurgunt). 357 (VEG. mulom. 2, 106, 1). *cf. sim. alqd.*: SVLP. SEV. chron. 2, 34, 5 ubi Christi patibulo attactum est ... funus (*i. cadaver*) -ssum (*sc. est*) et inter spectatores suos astitit. MAXIM. eleg. 4, 39 illius ad (*cf. l. 27*) nomen ... -it artus.

b *translate, i. q. excitare, expergefacere*: TERT. anim. 25 p. 341, 15 ad (*cf. supra l. 25*) novum sonum. NEMES. ecl. 3, 11 sonitu. AMBR. off. 1, 39, 194 numquid ... iniuriosa contentio ... in iram -ssit *Iob*? (GREG. M. in Ezech. 1, 5, 3 p. 822^{C} nos cogitatio in inquisitionem nostri cordis debet -ere). PAVL. NOL. carm. 15, 243 luce. 23, 184 clamore. AVG. civ. 22, 8 p. 573, 10 D. qua voce ille quasi percussus -ssus (*om. R*^{1}) est. CORIPP. Ioh. 8, 526 dolor -it iras.

3 *transit ad notionem repellendi (cf. l. 36), repercutiendi* (*passive resiliendi, v. infra l. 36. 40*): VERG. Aen. 10, 777 *hasta* volans clipeo est -ssa (HOMER. 828 saxum ... c. -ssum ... tellure resedit. *cf.* PRVD. psych. 124 pinus ... resilit duro loricae -ssa repulsu). LVCAN. 1, 77 tellus extendere litora nolet -etque fretum. TERT. coron. 8 p. 435 Oe. incursum quaestionis. HEGES. 4, 18, 1 p. 270, 6 ne noster quoque in eo lacu (*sc. Asphaltiti*) -atur stilus, ex quo ... omnia resilire opinio est et -i ([*gr. deest*]. ISID. orig. 13, 19, 3 quamvis vehementer illisa confestim -untur).

B *i. q. foras dare vel emittere aliquod obi., quod non resistit* (*indicatur quo -atur: e. g. l. 46. 51. p. 1312, 3. 4. 22*; adversus *p. 1312, 32*): **1** *vi non adhibita, i. q. effundere (aliter p. 1312, 74), spargere*: **a** *generatim*: CIC. nat. deor. 2, 93 posse ex is (*formis litterarum*) in terram -ssis annales Enni ... effici. LVCR. 6, 161 nubes ignis cum semina ... -ssere suo concursu (*cf.* TERT. adv. Prax. 1 p. 228, 20 avenae ... semen [PALLAD. 5, 1, 3. *aliter p. 1309, 33*]. SEN. nat. 2, 59, 12 in tuum exitium tanta ignium vis -itur. AVIEN. Arat. 1692 se ... ignes). SEN. nat. 3, 23 *caelestes aquas* nubila -unt (*cf.* CVRT. 4, 7, 14 imbrem ... procellae). epist. 74, 7 fortunam ... in hunc mortalium coetum honores divitias gratiam -ere. LVCAN. 6, 469 nebulas nimbosque solutis -ssere comis *magae*. APVL. met. 11, 9 balsamo guttatim -sso conspargebant plateas. VITAE patr. Iurens. (MG Merov. III) 2, 3 p. 145, 9. 13. CORIPP. Iust. 2, 312 -unt plausus (*i. plaudunt*). **b** *speciatim*: **α** *alqd. ore proferre, enuntiare, palam facere*: LACT. inst. 1, 21, 29 non -o tam deforme mysterium nec Priapum denudo (*cf.* AVG. civ. 16, 37 p. 185, 13 D. si -antur singula tantis fecunda m., multa sunt implenda volumina). CLAVD. DON. Aen. 7, 50 p. 13, 11 ut ... ante Latinum gradus (*sc. cognationis*) omnes -ssit. **β** *i. q. edere, generare*: SEN. nat. 1, 1, 4 cum levius conlisus ... est *aer*, minora lumina -untur (*antea syn.* nascuntur). AVIEN. Arat. 1819 spiramenta soli ... ignescunt ... mundique impulsa calore -unt stellas et crebro crine rubescunt. CLAVD. 17, 111 flamma per auras -at rutilos tractus.

2 *c. vi*: **a** *i. q. eicere, iacere*: **α** *tela sim.* (*per analogiam corpora humana infra l 70; aliter p. 1309, 46*): OV. ars 1, 22 *Amor* iactatas ... faces. met. 7, 777 -ssae (exutae *trad.*) contorto verbere glandes (LIV. 38, 29, 6 SEN. nat. 2, 57, 2 LVCAN. 3, 710 [*v. app. crit.*]). LIV. 42, 65, 10 *spiculum*. MANIL. 5, 439 corpora, quae valido saliunt -ssa petauro. SEN. Ag. 536 *fulmen* Pallas -ssit manu (Herc. O. 1 STAT. Theb. 10, 69 *al.* *cf.* CLAVD. 22, 272 ocius -sso per nubila sidere). Herc. f. 518 *tela* (dial. 1, 4, 13. CVRT. 8, 14, 32 languidis manibus magis elapsa quam -ssa tela. SIL. 7, 657 *al.*). 989 nervus sagittas (Phoen. 429 CVRT. 9, 5, 9 *al.*). Phoen. 469 hastam (CVRT. 8, 10, 32 *al.*). CVRT. 4, 2, 9 tormenta ... e navibus procul -ssa. 5, 3, 9 lapides. LVCAN. 3, 465 *lanceam*. 3, 470 saxum (SIL. 1, 475 *al.*). AMM. 15, 12, 1 *al.* MARCELL. chron. II p. 95, 501, 2 arma (*syn.* iaciuntur). *et al.* *fort. huc addas*: LAVS Pis. 96 hinc (*i. ore*) exornata figuris advolat -sso velox sententia torno (*cf. supra l. 76. Iuv. 6, 449 Prop. 2, 34, 43*). **β** *varias res* (*v. et p. 1312, 6*): AETNA 483 levis ... pumex -itur. PETRON. 22, 4 super torum ... -ssum forte altius (*cf. p. 1312, 17*) poculum. APVL. met. 4, 3 fimo fistulatim -sso (*cf.* CAEL. AVR. acut. 3, 17, 165 stercus per eam partem -itur. *aliter p. 1309, 77*). LVCIF. moriend. 14 p. 314, 4 uno vastissimo ictu longe a me caput meum -as. CLAVD. DON. Aen. 3, 420 p. 323, 4 aut cum sorbet et navigia vorat *Charybdis* aut cum ructat et -it in altitudinem. HIER. epist. 1, 7, 3 fibulam ... in humum. VINDIC. med. 25 iactum semen sive -ssum. **γ** *animantia* (*cf. p. 1311, 70. mortuum: l. 9. 23. rem quasi personatam: infra l. 17*): FLOR. Verg. p. 183, 7 quos ... ventus in hoc litus -sserat (*cf.* RVRIC. epist. 2, 13 p. 391, 6 ne te ... in altum vehementior flatus -at. DRAC. Romul. 8, 510 ad litora Cypri. *de mortuo*: PRVD. perist. 5, 472 cadaver). ITALA exod. 14, 27 (Aug. loc. hept. 2, 74 p. 555, 6) -ssit dominus Aegyptios in medium maris ([ἐξετίναξε, *Vulg.* involvit]. VVLG. psalm. 135, 15 in mari rubro). HEGES. 4, 1, 5 p. 240, 27 sese *in hostes* ([*i. rueret; gr. 4, 34 aliter*]. ROMVL. fab. 71, 2 alto gradu se -ens *vulpes*. 92, 4 pulex. *cf.* AVG. serm. 75, 3, 4 p. 475$^{fin.}$ ne *e navi* ... -amus nos et proiciamus in mare. *transl.*: HIER. adv. Iovin. 1, 5 p. 217^{C} se quasi in locum rhetoricum. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 216, 23 B. se altius [*cf. p. 1311, 82*] -ens venatio). VVLG. psalm. 108, 23 -ssus sum sicut locustae (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 167 p. 639^{A} de peccato in paenitentiam -ssus est ut locusta). act. 28, 5 bestiam in ignem ([ἀποτινάξας]. *cf.* PRVD. c. Symm. 1 praef. 37 -ssum ... procul discutit aspidem [*seq.* abiectus coluber]). EVCHER. hom. 1 p. 834^{C} cum se ... viderit ... in exteriores tenebras -i. SERM. de conf. diab. 110 -ssit eum (*Lazarum*) ad se (*sc. ex inferno. antea*: ad se levare. *cf. p. 1311, 20*).

b *i. q. vehementer extendere, protendere, maxime partes corporis* (*gradus infra l. 37*): COPA 4 cubitum. OV. epist. 4, 43 -sso iaculum vibrare lacerto (Pont. 2, 9, 57 SEN. benef. 2, 6, 1 LVCAN. 1, 424 *al.* STAT. Theb. 10, 745). OV. epist. 18, 190 per undas ... bracchia (met. 5, 596 -ssa ... b. iacto). SEN. epist. 47, 6 manum (MART. epigr. 11, 4 GREG. M. moral. 14, 79 p. 1082^{B}. *aliter infra l. 70*). CLAVD. carm. min. 9, 20 evolat -sso ... missile tergo. AVG. in psalm. 96, 5$^{extr.}$ iumenta mitia ... non collum superbum adversus iugum ... -entia (*cf. p. 1309, 81*). SVLP. SEV. Mart. 21, 4 bovem sibi -sso capite inter inguina cornu adegisse. SIDON. epist. 9, 6, 2 *equus* cervices (*cf. p. 1314, 22*). DRAC. satisf. 138 *leo* unguibus -ssis. CORIPP. Ioh. 2, 482 coniugis -sso concussit vertice pectus. ARATOR act. 1, 481 i citus et ... -e ... gradus (*aliter p. 1309, 76*). PASS. Petr. Paul. brev. 7 elevata manu digitos (percussit *F*). *propter similitudinem hic addenda videntur*: LVCAN. 3, 539 tantum medii fuerat maris ..., quod semel -ssis posset transcurrere tonsis (*cf. l. 28 sq.*). VINCENT. LER. 20, 25, 6 ut -ssa in altum elatae mentis vela deponant (*cf. p. 1310, 18*).

II ***quatere aliquid ita, ut excidat vel removeatur, si quid ei inest vel inhaeret*:** **A** *c. praep. vi vigente*: **1** *proprie* (*in imag. infra l. 69. 71*): **a** *varias res* (*sc. vestimentum, spicam sim.*) *quibus inhaeret aliquid* (*saepe fere i. q. purgare, cf. infra l. 51. 61. 65. 69; indicatur a quo -atur: infra l. 62. 71*; de: *l. 71*): PLAVT. Aul. 646 quid abstulisti hinc? :: ... :: agedum, -edum pallium (PHAEDR. 5, 5, 19. *cf.* PETRON. 128, 4 vestem. MART. 4, 66, 3 raris togula est -ssa kalendis. VVLG. act. 18, 6 vestimenta [ἐκτιναξάμενος]. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 65, 19 chlamydem [*gr. I 1, 7 p. 77, 25 τινάξασθαι*]. MVTIAN. Chrysost. hom. 20, 2 p. 363$^{med.}$ [*syn.* expulverat; *gr. p. 145 τινάσσει*]. *al.*). Men. 403 *navem* saepe tritam, saepe fixam, saepe -ssam (*i. percussam*) malleo. VERG. Aen. 2, 686 crinem ... flagrantem (*cf. p. 1313, 63*). OV. ars 1, 235 pennas ... udas (met. 6, 703. *cf.* GREG. M. in Ezech. 1, 10, 31 p. 898^{B} alas). met. 8, 339 *v. p. 371, 19*. COLVM. 2, 10, 12 fabam ... -ssam refrigeratamque (PALLAD. 7, 3, 2. *cf. p. 1309, 60*). 2, 20, 4 *spicae possunt* vel baculis -i vel exteri pecudibus (GAIVS dig. 41, 1, 7, 7. *cf.* PLIN. nat. 18, 298 far. VVLG. Ruth 2, 17 [*syn.* caedens]. CONSTANTIVS vita Germ. 3 panem ordeaceum ... ipse -ssit [excoxit *l. v.*] et moluit. *paulo aliter*: VVLG. iud. 6, 11 frumenta [*syn.* purgaret. GREG. M. moral. 3, 59 p. 620^{B} a paleis]. *aliter p. 1309, 33*). SCRIB. LARG. 10 specillo tincto in aqua et -sso. PERS. 1, 118 -sso (SCHOL. emuncto) ... naso (*cf.* QVINT. inst. 11, 3, 80 nares). PLIN. nat. 10, 116 *gallinae* -untque sese et ... purificant (CHIRON 426 [*Hippiatr. gr. I p. 287, 19 ἐκτινάσσων ἑαυτόν*]. *cf.* 493 non corpus ... sed caput solum). 26, 119 radix -ssa tantum nec colluta (*aliter p. 1309, 68. cf.* PS. MVSA herb. Vett. l. 32 *herbam*, ne terra ei inhaereat). TERT. adv. Marc. 1, 17 p. 312, 20 (*in imag.*) ramulos. AVSON. 335, 1 p. 196 P. *libellum* (*i. pulvere purgare*). VVLG. Sirach 22, 2 qui tetigerit eum, -et manus (Is. 33, 15 ab omni munere. *aliter l. 29*). Is. 52, 2 -ere (*imper. pass.*) de pulvere. EVGIPP. Sev. 13, 1 flammam -ssis (concussis *l. v.*) ... lapidibus elicere.

b *vas vel aliud receptaculum, i. q. effundere* (*aliter p. 1311, 44*): SEN. epist. 45, 2 totum horreum. LVCAN. 9, 510 galeam. PETRON. 128, 6 gravatum ... gremium (FLOR. epit. 2, 6, 7). PLIN. nat. 7, 162 vasaria. MART. 3, 55, 2 fluere -sso cinnama fusa vitro. 5, 39, 7 -ssi loculosque sacculumque.

2 *in imag. et transl.: i. q. examinare, perquirere, explorare sim.*: **a** *c. obiecto*: **α** *in universum*: (I) *homines* (*scriptores i. libros eorum p. 1313, 5*): CIC. S. Rosc. 97 non -o te, ... non scrutor (ad Q. fr. 1, 1, 11). leg. agr. 2, 61. har. resp. 37 te iudices emiserunt -ssum et exhaustum (*cf. p. 1313, 37*). POLLIO Cic. epist. 10, 31, 4 OV. am. 1, 8, 46. ars 2, 627 puellas. VAL. MAX. 3, 1, 2. 5, 4, 7

[*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*cf.* PLIN. nat. 7, 121). 9, 13 ext. 4. SEN. Herc. f. 580 reos. benef. 7, 28, 3 si te diligenter -sseris (epist. 16, 2. *cf.* 118, 2 se). epist. 22, 10. QVINT. inst. 7, 1, 30 TRAIAN. Plin. epist. 10, 18, 3. VLP. dig. 25, 4, 1, 10 (*ter*). CYPR. epist. 11, 5 p. 500, 5 (*syn.* probari). *nota* (*v. p. 1312, 81*): SEN. epist. 58, 5 *Vergilium.* QVINT. inst. 1, 4, 4 omne scriptorum genus.

(II) *res* (*sunt quae dubites an magis ad I pertineant, e. g. l. 14. 16*): CIC. Mur. 26 in manibus iactata et -ssa inanissima prudentiae reperta sunt. Planc. 29 procul apparet, non -itur, non in manus sumitur. part. 124 explicando -endoque verbo (off. 3, 81). Tusc. 1, 88 illud -endum est, ut sciatur *eqs.* OV. fast. 5, 244 Tartareos ... sinus (SEN. Herc. O. 267). Pont. 4, 8, 17. 4, 14, 25. SEN. contr. 1, 6, 6 testamenta. 2, 5, 4 pectoris conscientiam. *al.* VAL. MAX. 7, 2, 2 explorato et -sso consilio. 9, 3, 7 causis -ssis (SEN. dial. 6, 1, 3 PETRON. 88, 1. QVINT. inst. 5, 10, 35 ad defendendum. TRAIAN. Plin. epist. 10, 97, 1 *al.*). SEN. clem. 1, 15, 4. 1, 20, 2 ne facile credat, ut verum -at (IVV. 6, 143. *cf.* SEN. dial. 3, 18, 1 *veritatem* [QVINT. decl. 333 p. 314, 2 CELS. dig. 22, 3, 13 *al.*]). dial. 5, 36, 2 diem. nat. 1 praef. 12 (*syn.* quaerit). 5, 7, 1 nunc viritim incipiamus illos *ventos* -ere (discutere *l. v.*). *al.* CVRT. 7, 2, 9. LVCAN. 9, 559 (*syn.* inquire). PERS. 1, 49 'belle' hoc -e totum (SCHOL. translatio a vestimento pleno sentibus *eqs.*). 5, 22. 6, 75. PETRON. 119 vs. 15 ultimus Hammon ... -itur. PLIN. nat. 6, 167 Trogodyticen. 18, 332 meridiem. SIL. 15, 771 (*syn.* lustrans). MART. 12 praef. (*syn.* aestimare). QVINT. inst. 1, 8, 19 scidas. 2, 4, 38 decl. 249 p. 20, 9. 343 p. 356, 15 (*syn.* scrutatus sum). *al.* PS. QVINT. decl. 18, 11 de qua *re* vernilium ... corporum patientiam ... -res. PLIN. epist. 7, 31, 2 rationes (10, 39, 1 SCAEV. dig. 40, 4, 59, 2. VLP. dig. 40, 7, 6, 7 [*antea* percontandas ... examinandas ... dispungendas]. *al.*). 10, 17, 3. SVET. Claud. 35, 1 explorato cubiculo ... culcitisque et stragulis praetemptatis et -ssis. IVLIAN. dig. 30, 92 pr. *pretium* (39, 6, 18, 3). CALL. dig. 22, 5, 3, 2 *fidem* testium. *al.* (*v. V. i. R.*). PRISC. rhet. 6, 19 p. 555, 43 (ἐξετάσεις). HIER. epist. 1, 6, 1 crimen (COD. Iust. 7, 62, 1 [*a. 209*]). PAVL. NOL. carm. 15, 166 quaeritur -ssa ... in urbe. AVG. un. bapt. 14, 23 p. 23, 17 -ant ingenia sua quantum possunt. grat. Christ. 49, 54 p. 165, 9 modum ... probabilem quidem, sed non minutius -ssum. *et al.*

β *t. t. iur.: i. q. persequi et executione exhaurire* (*cf. p. 1312, 83*): (I) *homines*: VLP. dig. 29, 4, 2, 1 ut possessor hereditatis prius -atur, maxime si lucrativam habet possessionem. PAVL. dig. 26, 7, 46, 6 tutores (excusati *F; an* excussati? *cf. p. 1308, 20*). 45, 1, 116 Titium. COD. Iust. 11, 36, 2 (*imp. Gordian.*) manus ad nominatorem, priusquam utrique qui id munus administraverunt sollemniter fuerint -ssi, nulla ratione possunt porrigi. (II) *facultates, bona alicuius*: VLP. dig. 26, 7, 3, 2 -ssis ... facultatibus (27, 8, 1, 9). COD. Iust. 5, 75, 1, 1 (*a. 212*) universis bonis -ssis revocatisque (5, 75, 4 [*a. 242*]. 7, 75, 1 [*a. 209*]).

b *absolute*: α *pendet interrogatio*: SEN. contr. 9, 2 (25), 19 ne ... -atis, quomodo una nocte cenaverit. SEN. benef. 3, 8, 1 si -sseris, quid habiturus fuerit difficultatis (epist. 110, 5 QVINT. inst. 7, 4, 3). epist. 26, 3 quae ... possim facere (VLP. dig. 1, 7, 17, 2). 87, 6 quantum (*cf.* LABEO dig. 19, 2, 60, 4 quanti villam aedificare velles). 90, 29 quemadmodum. QVINT. decl. 264 p. 79, 8 quale sit. 322 p. 267, 29 qua causa feceris. CALL. dig. 50, 6, 6, 9 illud -atur, an *eqs.* (VLP. dig. 27, 9, 5, 9 AMM. 29, 1, 20). VLP. dig. 1, 18, 13, 1 utrum ... an (CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 151, 20). PANEG. 12, 6, 4 si quid insidiarum lateret. β de: VAL. MAX. 2, 8, 2 de iure triumphandi inter clarissimas personas et actum et -ssum est.

B *c. vi praep. obscurata, i. q. quassare, concutere* (*i. q. contundere, comminuere l. 74*): VERG. Aen. 12, 7 *leo* comantes -ens cervice toros (LVCAN. 2, 605 CLAVD. carm. min. app. 2, 93. *cf.* LVCAN. 6, 665 villosa ... colla [*aliter p. 1309, 81*]. CLAVD. DON. Aen. 10, 715 p. 382, 1 aper ... armos -it ac dentibus frendit). OV. met. 4, 492 caesariem (*cf.* QVINT. inst. 9, 3, 71 comas [VVLG. Ier. 51, 38. *l. 70. cf. p. 1312, 54. 1314, 3*]. CLAVD. carm. min. 48, 10 spargit ... -ssis colla ... iubis *equus* [*cf.* rapt. Pros. 2, 213 nodos *iubarum*]). OV. met. 5, 404 habenas (SIL. 6, 556. *cf.* CE 44, 4 lora). SEN. Ag. 5 pavor membra (*cf.* Herc. O. 706 artus). Herc. f. 982 verbere -sso (*cf.* Med. 961 -sso ... flagello [PAVL. NOL. epist. 20, 5 p. 146, 24 ROMVL. fab. 47, 6 *al.*]). Herc. O. 1016 aula tectis crepuit -ssis. Thy. 669 catenis lucus -ssis sonat. LVCAN. 1, 573 Erinys -ens ... pinum stridentesque comas (*cf. l. 63*). STAT. Theb. 4, 485 angue ter -sso (7, 466). APVL. mund. 23 terram ... -ssam erumpentibus ... f⟨la⟩tibus (*gr. 5 p. 397ᵃ, 28* σεισμοῖς τινασσομένη). DRAC. Romul. 8, 420 metus -it ... corda ducum, ne bella ruant *eqs.* *nota* (*v. l. 59*): PALLAD. 11, 14, 13 tundis universa et in tenuissimum pulverem cribro -ente deducis. PLAC. med. rec. α 5 l. 1 cornum caprae ... -es in vaso novo, donec consumetur, deinde conteris cum aceto. ANON. med. ed. Piechotta 191 *cynocephalion* in caldaria -ssum in vino mittis.

structurae notabiliores: ARVS. gramm. VII 471, 25 -ssos hac re (*cf. p. 1309, 19*). *refl. legitur: p. 1310, 23. 1311, 20. 50. 1312, 12. 65. 1313, 2. mediopass.: p. 1310, 32. 1312, 71. is, cui aliquid -itur ipse dicitur -i: c. abl.* (*cf.* spoliare, privare *sim.*): VERG. Aen. 6, 353 *navis* spoliata armis, -ssa magistro. COD. Theod. 11, 31, 7 si possessor primis dicendi negotii temporibus -ssus (*i. privatus, destitutus*) intra tres menses instaurationem non poterit postulare *eqs.* *c. acc. gr.*: SIL. 5, 54 -ssus consul ... mentem (9, 644. *cf. p. 1310, 82*). STAT. Theb. 2, 136 Aurora ... rorantes -ssa comas (*cf. p. 1313, 63*).

p. p. p. **excussus**, -a, -um *pro adi. comp. l. 15. 18. 20; superl. l. 19. de notione*: HIER. epist. 34, 4, 4 -os ... et consuetudo sermonis humani 'vegetos' et 'robustos' et 'expeditos' vocat et ipsi septuaginta interpretes in Esdrae libro (II Esdr. 4, 16) pro 'iuvenibus' transtulerunt, in quo ita scribitur: '... medii -orum (τῶν ἐκτετιναγμένων [*versio falsa, cf.* excussor *p. 1308, 28; hebr. 4, 10* [illegible]], *Vulg.* iuvenum) faciebant opus *eqs.*' ex quo animadvertimus et in praesenti loco pro adulescentibus atque puberibus -os positos. *i. q. vi extentus, fortis, promptus, agilis, liber* (*in malam partem i. q. durus, contumax l. 21; de genere dicendi l. 26, cf. l. 27*): VAL. MAX. 7, 3, 7 meretricem redimere passus paratissimum pro nobis -ioremque (excursorem *em. Aldus*) reddidit *militem*. SEN. epist. 108, 10 neglegentius audiuntur ... quamdiu soluta oratione dicuntur; ubi accessere numeri ... eadem illa sententia velut lacerto (*cf. p. 1312, 27*) -iore torquetur (-a retorquetur *trad.*). PETRON. 95, 4 os hominis palma -issima pulsat. DIDASC. apost. 36, 31 eri[ti]s ad omnia -ior et obaudiens ei. AVG. in psalm. 141, 8 p. 1838ᴬ noli esse ferox, noli superbus, noli -a et erecta cervice (*cf. p. 1312, 34*). PS. AVG. serm. 290, 2 p. 2295 p. med. risum excelsum et -ssum non amare (BENED. reg. 4, 34. *cf. p. 1310, 7*). ROMVL. fab. 79, 2 *vidit* equus cervum in omnibus aptum, -um (ex cursu *l. v.*), leviorem et corpore decorum. SIDON. epist. 8, 11, 5 si orationes ... metiaris, acer rotundus, compositus -us. ALC. AVIT. carm. 5, 194 -o confidens crure locusta. 6, 9 -o libeat tibi ludere versu. ENNOD. carm. 1, 8, 12 -is currere coepit equis *Sol.*

adv. **excussē.** SEN. benef. 2, 17, 4 si cum exercitato ... negotium est, audacius pilam mittemus; ... si cum tirone ... non tam rigide nec tam -e (*i. -sso lacerto, cf. p. 1312, 27*), sed languidius. EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 92, 19 an ... causa debeat diligenter -eque tractari (*cf. p. 1313, 14*).

deriv.: excussio, excusso, excussor, 2. excussus. *Rehm.*

exdeico *v.* edico *p. 63, 56.*

exdignum non dignum GLOSS.ᴸ I Ansil. EX 367 (*i.* '*indignum*').

?ITALA psalm. 54, 24 (Hil. in psalm. 54, 19 p. 161, 9) viri sanguinum et dolositatis non **exdīmidiābunt** dies suos ([exdem- *V*; dimidiaverunt *PT*, dimidiabunt, *ut Vulg., R*]. ἡμισεύσωσιν. *cf. vol. V 1, 1203, 18*).

exdorso *v.* exdorsuo.

exdorsuo, -āre *et* exdorso, -āre (*v. l. 43*). *ab* ex *et* dorsum. -dorsare: APVL. *l. 56* (-dorsu- *Casaub.*). [*dub. interpr.*: GLOSS.ᴸ IV Ps. Plac. E 19 -andum iudicandum ([*vel* ind-. GLOSS. Verg. ed. Hagen E 210 p. 517 GLOSS. Scal. V 598, 55]. *de servo qui caedendus veste denudatur [cf. l. 47] cogitat Buecheler, Kl. Schr. II 392 verba comico cuidam poetae attribuens*).] *i. q. dorso nudare vel eximere* (*de piscibus tantum exossandis [cf. l. 53]; iuxta*: desquamare). *cf.* NON. p. 17, 29 (*ad* PLAVT. *l. 51*) -are dorso nudare (*inde* GLOSS. V 650, 42). PAVL. FEST. p. 79 -a (*v. l. 52*) dorsum confringe; alii 'exime'. PLAVT. Aul. 399 Dromo, desquama piscīs. tu, Machaerio, congrum, murenam -a, quantum potest (*sic Non. p. 17, 31* [potes *B*ᴬ] *et 95, 13* [potes *codd.*]; exossata fac sient *trad.* [*vid. pro vetere explic. sumendum esse; cf. Ussing ad l. et v. Amph. 319* murenam exossare]). APVL. apol. 42 quis ... fando audivit, ad magica maleficia desquamari et -sari piscīs solere? (*v. l. 43*).

?GROM. p. 317, 19 *casa per V* montem super alveum habet tribus alveis descendens, de sinistra parte lapides grandes quae in alveo **exduās** serras habent cavas (*i.* '*duas*'?, *cf. p. 323, 27* lapides grandes quae *eqs.*, duas serras habet cavas [*p. 328, 33* duas s.]).

exdūco *v.* educo *p. 116, 71.*

PAVL. FEST. p. 80 **exdūtae** exuviae (*cf.* indutae). *fort. pessumdatum ex* exduiae.

[IMP. CONSTANTIN. LICINIAN. Aug. epist. 88, 4 p. 410, 19 cum Maximus Ingentium ... epistulam Caeciliani **exduumvirī** (*sic edd. Maurin., Goldbacher*; ex duumviris *codd., recte, ut vid.*) falsasse contenderet.]

exe- *v.* exse-.

exebenus, (-ī) *f.* (*v. l. 72. 74; m. fort. l. 75 sq.*), *ἐξέβενος. exheb-: PLIN. nat. 1, 37, 58 *codd. praeter F*ᵃ*FE* (-eb-). 37, 159 (-hebonum *a*). *species gemmae*: PLIN. nat. 1, 37, 58 encardia ... enorchis, -hebenus, erythallis *eqs.* 37, 159 -hebenum Zoroastres speciosam et candidam tradit, qua aurifices aurum poliant ([*inde* ISID. orig. 16, 10, 11 -us speciosa et candida, qua *eqs.*]. *cf.* DAMIG. lapid. 8 -us [-o *cod.*] lapis [*v. l. 76*] albus est et speciosus *eqs.*). DAMIG. lapid. 8 tit. lapis (*v. l. 75*) -us (-o *trad.*).

?**exechus** (*vix* ἔξηχος) sine corde vel fatuus GLOSS.ᴸ V Aa E 755 (*v. adn.*). *cf.* excors.

execr- *v.* exsecr-. **execūt-** *v.* exsecut-.

[TERT. pall. 5 p. 953 Oe. (*de muraenis quibus Vedius Pollio servos obiciebat*) terrenae bestiae **exēdentulae** (*codd.; Geffcken, Marra*; et ed- *Salmas., Rig., Oe.*) et exungues et excornes (*i.* '*quae exedunt*' *Geffcken, Marra.* quod quamvis *c.* re *[cf. Steier, RE XVI 656], tamen vix c. vi ac ratione vocis ipsius congruat; immo iuxta*

[K-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adi. privat. not. [exungues, excornes] *per* et *coniuncta etiam vocab. negat. exspectes, ut* et ed- [*v. p. 63, 29*] *probab. videatur*).]

exedo, -ēdī, -ēsum, -esse (-edere). *ab* ex *et* edere. *de scriptura*: -aed- (-aes-): CELS. 5, 28, 7^{B} *J* (*sic et*: 5, 28, 12^{D}. 7, 13, 1 *al. cf. l. 22*). OROS. hist. 4, 23, 10 *R*. GREG. TVR. Mart. 4, 3 p. 650, 13 Andr. 15 p. 834, 25. NOT. Tir. 102, 95 (*GeF*). 102, 96 (*pars codd.*). *cf. et infra l. 8.* ? -id- (*pro perf.*): NOT. Tir. 102, 96 (-idiit *H*; -ediit *vel* -aediit *plerique codd.*; -(a)edit *A*^{1}*E*). *p.p.p.* -essus: VERG. georg. 2, 214 *P* (-s- *M*). ? 4, 44 (-sae *M*^{1}; exeae [*v. infra l. 52*] *M*). 4, 419 *PG* (-s- *MR*). Aen. 8, 418 *R* (-s- *P*; -ses- [*v. l. 14*] *M*). CELS. 5, 28, 12^{D} *FV* (*sic*: 7, 7, 7^{A} ex esso. 7, 12, 1^{B} -cessus [*v. infra l. 46*]). SEN. epist. 41, 3 *p. al.* *percipitur adhuc script.* exs-esus: BELL. Hisp. 39, 2 (ex se sumque ω). VERG. georg. 1, 495 (-sesa *M*). Aen. 8, 418 *v. l. 10.* COLVM. 1, 6, 16 (*S*, -sere *A*). *al.* *de prosodia*: -ĕdat (*cf. s.* edo *p. 97, 83 sq.*): DRAC. laud. dei 1, 504. *de formis* (*cf. p. 98, 25 sqq.*): *praes.*: *indic.*: *act.*: -est: CIC. Tusc. 3, 27 LVCR. 3, 993 CELS. 5, 19, 19. 5, 22, 2^{A}. 5, 28, 12^{K} (*cf. et infra l. 22. 58*). *cf.* SEN. epist. 79, 2 exe est *V* (s *super* x *add.*, *i.* ex se est [*sic Q*]; -esse *P* [*v. l. 24*]). -edit: SEN. nat. 4, 2, 10 SER. SAMM. 89. VESTR. SPVR. *p. 1316, 61.* PRVD. perist. 10, 487. Ps. APVL. *p. 1317, 46.* *pass.*: -estur: CELS. 7, 13, 1 *V* (extur *s. s.* es *F*^{1}, -aeditur *J. cf.* 6, 18, 2^{I} -est⟨ur⟩ *Marx*, (h)exest *FV*; -aesus *J*). COLVM. 2, 10, 16. PLIN. nat. 36, 166 (*v. p. 1316, 50*). *coni.*: -edint: PLAVT. Pseud. 821. -am: *inde a* SEN. nat. 6, 7, 4. *inf.*: -esse (*cf. et l. 19*): VARRO rust. 1, 63 SERV. auct. Aen. 1, 173. -ere *non legitur.* *pass.* -edī: CELS. 7, 4, 4^{C} LVCIF. moriend. 13 p. 313, 5. *v. et p. 1317, 6.* *coni. imperf.*: -esset: HYG. fab. 55 p. 59, 20. 144, 2 p. 23, 11 astr. 2, 15 p. 53, 22. -ret: PROB. Verg. *p. 1316, 1.* *perf.*: -ēdī: CATVLL. 66, 23 GRATT. 461 SEN. Ag. 27. *passim.* -ēdēre: LVCAN. 2, 73 STAT. Theb. 2, 319 TAC. ann. 2, 27, 1 CLAVD. 18, 114. -ēdisse: VERG. Aen. 5, 785 SERV. auct. Aen. 7, 631. -ēsūrus: PLIN. *p. 1316, 16.* *usus p. p. p.* -sus *haud raro pro adi. sumpti* (*v. e. g. p. 1316, 42. 44. 73. 1317, 53*; *pro subst. p. 1317, 23*) *finitas formas longe numero superat.* NOT. Tir. 102, 93 -sum. 102, 95 -it. *ibid.* 96 *v. supra l. 6.* *de notione*: ISID. orig. 10, 89 -sus quia 'percomesus': est enim aridus, tenuis, exilis (GLOSS.^{L} III Abol. EX 16 -ssus. *cf. p. 1316, 71*). GLOSS.^{L} I Ansil. EX 386 -endus devorandus (III Abstr. EX 97 *al.*). 507 -sa excavata, evacuata (*v. p. 1317, 54*). 508 consumpta (II Abav. EX 43. III Abol. EX 116 consumpta comesta. *al.*). 509 -si ex⟨h⟩austi, exinaniti sive macilenti (*v. p. 1316, 72*). 510 -sis comestis (V Abba EX 46 *al.*). 518 -sum siccum vel ex⟨h⟩austum. *al.* GLOSS. -o κατεσθίω, ἐκτρώγω. -sus περιβεβρωμένος, -sa ἐκβεβρωμένη. -ssa semicomessa. *al.* *legitur inde a* PLAVTO (*l. 82. p. 1318, 23*), TER. (*infra l. 64. 70*), VARRONE (*l. 83*), CIC.; *adamat* CELS.

[*variat.*: *c.* edere: CELS. *v. p. 105, 61 sq.* *c.* -ced- (-cid-): VERG. Aen. *p. 1318, 36.* CELS. 7, 12, 1^{B} (*v. supra l. 11*). SEN. nat. 6, 7, 4 (-ced- *δJ*^{1}*KST*). PETRON. 119 vs. 52 (-ced- *R?*; -cid- *dett.*). STAT. Theb. 2, 319 (-ced- *B*^{1}; *cf.* 7, 811). SER. SAMM. 89 (-ced- *A*). *al. v. et p. 1316, 47. 76. 1317, 24.* SEN. nat. 3, 25, 10 -sa *FH*^{2}*λZ* (aquosa *falso rell.*). PHYSIOGN. 68 p. 88, 3 (-osa *A*). *correct.* -sus *ex* exeus (*sim.*): VITR. 2, 7, 2. CELS. 4, 11, 3 (*Egnatius*). STAT. silv. 3, 1, 111 (exeus *M*). *cf. et* PLIN. nat. 4, 9 -sis *AF*^{2} (exhis *aE*, exis *rell.*) *et v. supra l. 9.* *falso trad.*: PLAVT. Curc. 45; *v. p. 1234, 36.* *coni. dub.*: SEN. epist. 92, 34 (*Buech.*, -cludat *AB*; -at et excludat *Beltrami*). amicit. frg. 2 (*Studemund*). *suppl. vix recte Tittler*: SEN. epist. 9, 4. *in sent. dub.*: CELS. 5, 28, 1^{D} ⌊qua huiusce rei medicamen -est⌋ (⌊ ⌋ *del. Marx*).]

I *c. vi edendi, devorandi*: **A** *stricte de cibo (hominum) sumendo*: **1** *vigente vi praep.*: *i. q. edendo consumere, quasi totum comedere; peredere*: **a** *proprie* (*per imag. in loc. proverb.*: *l. 64*; *per iocum in re obscaena*: *l. 67*): SEN. Ag. 27 (*verba Thyestae*) *sum* liberis plenus tribus in me sepultis: viscera -edi mea. *nota* (*v. supra l. 61 sq.*): *in proverbio*: TER. Phorm. 318 tute hoc intristi: tibi omnest -endum ([*cf.* DON. *ad l.*]. *inde* AVSON. 326, 5 p. 115 P. tibi, quod intristi, -endum est: sic vetus verbum iubet). *iocose sensu obscaeno* (*cf. not. lusum voce q. e.* pullulus *effectum*): APVL. met. 8, 26 'heus' aiunt *cinaedi*, 'cave ne solus -as tam bellum ... pullulum' (*sc. asinum*). **b** *transl.*: *alqm. -ere i. q. fortunas alcis. consumere*: TER. Haut. 462 quid te futurum censes, quem adsidue -ent (*cf.* EVGRAPH. *ad l.*: cotidie comedent. SCHOL. *ad l.* [*DE*]: corrodent).

2 *vi praep. debilitata fere i. q. edere* (*cf. l. 78*; *gr. v. l. 80*), *comedere* (*v. l. 78*; *in imag. l. 79*): SERV. auct. Aen. 7, 631 a crustula panis, quam Troiani coacti fame -isse dicuntur (*cf.* MAX. TAVR. hom. 77 p. 416^{D} *Christum* -sum panem fecundis esurientium morsibus augmentantem). SVLP. SEV. chron. 1, 15, 1 carnem *agni immolati* penitus -endam *esse* (*cf. exod. 12, 7* comedent; *12, 8* edent carnes). *in imag.* (*v. l. 74*): CONC.^{S} I 5 p. 205, 6 illi ... suae dementiae -ent fructus (*gr. ibid. p. 224, 27* ἔδονται).

B *laxius de animalibus*: **1** *fere i. q. devorare, lacerare*: PLAVT. Pseud. 821 *ei coqui cenas condiunt* strigibus, vivis convivis intestina quae -int. VARRO rust. 2, 4, 12 ut in eius (*sc. suis pinguissimae*) corpore sorex -sa carne nidum fecisset. PROB. Verg. ecl. 6, 42 vulturem qui cor *Promethei* ... -ret (HYG. fab. 31, 5 p. 65, 14. 144, 2 p. 23, 11 *al.*). HYG. fab. 55 p. 59, 20 serpens ... *Tityo* appositus ... qui iecur eius -esset (HYG. astr. 2, 15 p. 52, 10 *al.*). 74, 3 p. 79, 15 draco ... puerum (*sc. fil. Hypsipyles*). CONSVLT. Zacch. 1, 24 p. 30, 15 -sis corporibus (*sc. a feris*; *cf. tot. l.*; *aliter p. 1317, 10*).

2 *i. q. ambedere, corrodere*: **a** *generatim*: VERG. georg. 2, 214 tofus scaber et nigris -ssa chelydris creta. **b** *peculiariter de vermibus, tineis sim. varias res corrodentibus* (*absol. infra l. 16*; *in alleg. infra l. 19*): VARRO rust. 1, 63 frumentum, quod curculiones -esse incipiunt ([COLVM. 2, 20, 6]. COLVM. 1, 6, 16 -sae *a c.* fruges. 2, 10, 16 *lens* [*antea*: absumatur]). PAVL. FEST. p. 358 tarmes genus vermiculi carnem -ens ([COLVM. 12, 52, 21 -sa vermiculis oliva decidit]. *cf.* VEG. mil. 4, 35 p. 152, 15 *arbor* interna vermium labe -sa. *cf. ex. seq.*). COLVM. arb. 10, 1 vermes (*v. l. 14*) ... et alia ... animalia, quae materiam -unt (PLIN. nat. 26, 138 a. -sura corpus *hominis*). TERT. anim. 10 p. 313, 8 (*absol.*) et -unt tineae (SYMPH. 63 [*loquitur tinea*] -edi Musas nec ... profeci. AVSON. 212, 3 p. 68 P. chartas. PRVD. psych. 601 marsuppia. CLAVD. 18, 114 caput *Eutropii*. *cf. alleg.*: HIL. in Matth. 5, 3 p. 943^{C} *laus caelestis non* tinea aut rubigine [*v. infra l. 54*] invidiae -enda). MARCELL. med. 8, 128 *ad* palpebras perforatas humore ... vel peduculis -sas.

3 *i. q. rodendo sive mordendo cohaerens alqd. perrumpere: fere i. q. perrodere*: APVL. apol. 85 vipera ... -so utero *matris* in lucem proserpit (EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p. 962^{A} v. ... matris -so discerptoque ventre procedit [*gr. p. 200*^{A} ἐκφαγοῦσαι]). EVSTATH. Bas. hex. 9, 6 p. 964^{C} sicut ferae ... *inclusae* in caveis, vulvas (*i. saepta*) earum dentibus -unt (*gr. p. 205*^{B} περιβρύχεται τοῖς κυλίνδροις).

II *c. vi absumendi, conficiendi, abolendi*: *i. q. atterere, consumere, corrodere, delere sim.*: **A** *proprie* (*corporaliter*): **1** *liberius*: **a** *generatim*: **α** *spectatur vis rerum naturalium corporeas (maxime naturales) res consumentium* (*cf.* edax. *audacius*: VAL. CEM. hom. 7, 4 p. 715^{B} *inhumanorum* panes reconditos et incontaminatos solet caries -sa consumere [*expectas*: -ens]): (I) *de igni, aqua, caeli statu sim.* (*aliter p. 1317, 57 sqq.*): LVCR. 5, 1253 flammeus ardor horribili sonitu silvas -erat altis (-as *QO*^{2}) a radicibus (*sim. de igni*: SEN. nat. 6, 9, 2 *quia ignis* proxima quaeque consumat: quae si ... -sa ceciderint. 6, 10, 1 [*ex Anaximene*; *cf. frg. A 21, I p. 94 Kr.*] quas *partes terrae* aut humor resolverit aut ignis -erit aut spiritus ... excusserit). VITR. 2, 7, 2 *mollia saxa* ab salsugine -sa (*v. p. 1315, 52*) diffluunt (SEN. nat. 3, 25, 10 s. ... -sa [*v. p. 1315, 50*] et fistulosa). SEN. Phoen. 72 torrens ... partes lapsi montis -sas rotat. dial. 5, 35, 5 parietes insularum -sos, rimosos *eqs.* nat. 2, 26, 5 rupes (*opp.* illaesae). 4, 2, 10 cum ceteri amnes abluant terras et eviscerent, Nilus ... adeo nihil -it nec abradit, ut *eqs.* (*cf.* 6, 7, 4 aliquam regionem rivus. SERV. Aen. 8, 63 *Tiberis* Rumon dictus ... quasi ripas ruminans et -ens [-ced- *M*]). CVRT. 4, 2, 8 *nulla* tam firma moles est, quam non -ant undae (STAT. Theb. 7, 811 putre solum ... unda latens). PLIN. nat. 36, 166 *tofus* -estur (*B*^{1}, efertur [-um] *F*) halitu maris (SIDON. carm. 22, 226). PLIN. epist. 6, 16, 16 sub dio rursus quamquam levium -sorumque pumicum casus metuebatur (*sc. in Vesuvii eruptione*). HIER. tract. in euang. Marc. p. 332, 7 *retia* salsugine maris (*cf. l. 41*) -sa fuerant. *et al.* (II) *de aerugine, situ* (*sim. de sale*: *l. 62.* *cf. in alleg.* [*v. supra l. 20*]: OROS. hist. 4, 23, 10 *Romani* cur Christianis temporibus imputant hebetationem ac robiginem suam, qua foris crassi, intus -si sunt): VERG. georg. 1, 495 -sa ... scabra robigine pila (VAL. MAX. 2, 6, 7 gladius. ARNOB. nat. 6, 16 p. 228, 21 *deorum signa*. DRAC. laud. dei 1, 504 r. ... quae viscera ferri -at [conrodat *Eug. Tolet.*]). VESTR. SPVR. Anth. 920, 7 *ancoram* haerentem ... dentibus aerugo propria -it. CLAVD. 22, 195 nigras rubigine falces -sosque situ ... ligones (*opp.* splendescere). *de sale*: COLVM. 8, 17, 12 salibus -sam chalcidem (*cf. l. 41. 53*).

β *animantia, corporum partes, vigorem sim.* (*cogitatur praecipue de vi morborum vel famis*; *de morte infra l. 69*; *de custodia p. 1317, 1.* *in imag. de Roma*: OROS. hist. 6, 14, 3 [*v. p. 1045, 62*]): (I) *i. q. delere, extinguere*: CIC. div. 2, 37 deus *iecoris caput et cor* ... eripiet, vis aliqua conficiet aut -et. STAT. silv. 2, 1, 155 non mors ... iacentis -edit puerile decus (*i. 'formam'*; *opp.* integer). TAC. hist. 4, 81, 2 *caeco* non -sam *esse* vim luminis et redituram, si *eqs.* (II) *i. q. consumendo exhaurire, debilitare, atterere* (*saepius c. not. pressa i. q. macrum, exilem reddere* [*sic fere in p. p. p., hic illic pro adi.*]: *e. g. l. 76. 81. 83. p. 1317, 4. 8. 9 sq. 11 sq.* [*cf.* GLOSS. *p. 1315, 39. 40 et v. p. 1318, 13*]. *p. p. p.* -sus *pro subst.*: *p. 1317, 23*): GRATT. 461 si medias -edit noxia fibras (*i. viscera*). SEN. Ag. 764 vestis atri funeris -sa (-cisa *E*) cingit ilia (*cf.* PHYSIOGN. 68 p. 88, 3 quae [*sc.* ἰσχία] ... nimium -sa sunt [*gr. I p. 360, 1* ἐκτετηκότα]). Herc. O. 914 -edit artus virus ... hydrae; *seq.* abstulit (1226 -edit a. penitus et costas malum, hausit medullas *eqs.* SER. SAMM. 89 febris. CARM. poet. min. V 108, 126 vix macie [*cf. p. 1317, 7*] -sis artubus ossa traho. *cf.* PAVL. PETRIC. Mart. 1, 62 membris [GREG. TVR. Mart. 4, 3 p. 650, 13 *puer a febre correptus* -sis m., cum nullum acciperet cibum. *v. l. 84. p. 1317, 9*]). epist. 114, 25 vires morbus (*cf.* PRVD. perist. 1, 26 membra morbis

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-enda). LVCAN. 2, 73 vincula ferri -ēre senem longusque in carcere paedor (*cf.* GREG. TVR. Andr. 15 p. 834, 25 *vinctorum* iam sunt carnes -sae). VAL. FL. 4, 470 quam te, *Phineu*, -edit labor et ... senectus! SIL. 2, 466 *fame* lumina retro -sis fugere genis ([*cf. vs. 463* est]. *sim.*: PS. QVINT. decl. 12, 7 p. 223, 14 *fame* -sos vultus, decrescentem populum. LVCIF. moriend. 8 p. 300, 9 fame sitique -i *captivos*). HEGES. 5, 18, 1 p. 334, 7 miserabili *m a c i e* visceribus -sis ([*cf. gr. 5, 426 οἱ τηκόμενοι*]. CLAVD. 15, 23 ieiuna lacertos -edit macies. *v p. 1316, 81*). HIER. epist. 14, 10, 3 -sa *i e i u n i i s* membra (vita Hilar. 30 p. 44ᴬ *Hilarius* -sus i. vix ingredi poterat). 22, 8, 1 -so *c o r p o r e* (vita Hilar. 5 p. 31ᶜ [*antea*: attenuatus]. CLAVD. MAM. anim. 1, 22 p. 79, 3 [*opp.* pasto]. FAVST. REI. epist. 2, 35 p. 420, 18; *opp.* robusti. *al. aliter infra l. 37. p. 1316, 5*). PRVD. perist. 10, 487 febris ... venas. *et al.* Ⓘ *i. q. c o r r o d e r e* (*cf. t. t. gr. l. 15*): CELS. 4, 11, 3 vel -sa (*v. p. 1315, 52*) parte aliqua sanguinem exire vel rupta ... *διάβρωσιν* ... appellant. 5, 28, 12ᴰ *o s carie* (7, 7, 7ᴬ -sso osse. PLIN. epist. 7, 27, 11 ossa ... corpus *sepulti* ... putrefactum nuda et -sa reliquerat vinculis). SCRIB. LARG. 24 p. 15, 5 (= MARCELL. med. 8, 5) cum prima tunica oculi -sa est aliave exulcerata. PLIN. nat. 25, 170 *ephemeri* radix cavis, -si⟨s⟩ *dentibus* inprimitur (*cf. infra l. 81*). MARCELL. med. 8, 128 loca scabra vel -sa. *al.* PALLAD. hist. mon. I 6 p. 274ᶜ *Macarii* totum caput ... -sum et consumptum erat *carcino* (*gr. p. 54, 5 ἐβέβρωτο*). *inde p. p. p.* exēsa, -ōrum *n. pro subst.* (*v. p. 1316, 75*): *i. q. l o c a c o r r o s a*: PLIN. nat. 28, 66 *vetus urina* -is (*R*, ex eius *rell.*), ambustis, sedis vitiis ... inlinitur.

γ v a r i a s r e s c o r p o r e a s v i t e m p o r i s l a p s i, v e t u s t a t i s c o r r o d e n d a s (*cf.* edax): CIC. Tusc. 5, 66 epigramma -sis posterioribus partibus versiculorum dimidiatum fere. CVRT. 3, 4, 10 multa in ea regione monumenta ... *v e t u s t a s* -erat (*cf.* 5, 1, 34 cum v. non opera solum manu facta, sed etiam ipsam naturam ... -endo perimat). STAT. silv. 3, 1, 111 umbo maligni montis ... non umquam -sus ab aevo.

b *t e c h n i c e i n r e m e d.: d e m e d i c a m e n t i s, c o m p o s i t i o n i b u s s i m. v i m c o r r o d e n d i, s c a r i f i c a n d i* (*cf. gr. infra l. 44*), *p u t r e f a c i e n d i h a b e n t i b u s* (*cf. def. infra l. 48; absol. in part. praes.* -entia *i. q. σηπτικός infra l. 47 sqq.; inde* -entia *quasi pro subst.* [*subaud.* '*emplastra*', '*medicamenta*']: *infra l. 51 sq.*): *α c. o b i.*: CELS. 5, 7 -unt corpus acaciae sucus *eqs.* (5, 19, 19 -est ... vehementer c. atque ossa ... resolvit *emplastrum*. 5, 26, 30ᶜ. 5, 26, 36ᶜ compositiones ... quae c. -unt. PS. APVL. herb. 8 l. 5 c sanum [*anteced.*: excomedet]. *al. aliter supra l. 10*). 5, 22, 1 *medicamentum* ad *c a r n e m* supercrescentem -endam (5, 22, 2ᴬ leniter. 5, 28, 4ᴰ putrem. *al.*). 5, 26, 32 *u l c u s* sub *emplastro* (PLIN. nat. 26, 142 aristolochia ... putria ulcera -est, sordida purgat [*cf. gr. Diosc. 3, 4, 5 σηπεδόνας περιχαράσσει*]). 5, 28, 12ᴷ scilla ... *c a l l u m* -est (7, 4, 4ᶜ). *al.* PLIN. nat. 30, 81 *clavos* cantharides. PS. APVL. herb 9 l. 8 *herba botracion* cicatrices nigras -it (-imit *Vr Viy*). *al. et al.* *β p l u r. part. praes.* -entia *absol.* (*v. supra l. 34*): CELS. 5, 19, 18 quaedam ... sunt emplastra -entia, quae *s e p t a* Graeci vocant. 5, 26, 36ᶜ super eminentem carnem -entia *m e d i c a m e n t a* *conicere* (5, 27, 2ᴬ quae vehementer -unt. 7, 21, 1ᴮ [*opp.* erodant; *v. p. 797, 67*]. *al.*). *subaud. subst.* (*v. supra l. 36*): CELS. 5, 28, 1ᶜ quaedam vel -entia tantum vel etiam adurentia.

2 *n o t. s i g n i f i c a n t i o r e e t s t r i c t i o r e* (*non nisi p. p. p.* -sus *pro adi. fere adhibito* [*v. p. 1315, 32*]): **a** *c. v i c a v a t i*: *i. q. c a v u s, c a v e r n o s u s, e x c a v a t u s s i m.* (GLOSS. *v. p. 1315, 38*): *α c o g i t a t u r d e c a v e r n i s r o d e n d o, e l u e n d o s i m. e f f e c t i s*: Ⓘ *d e r e b u s n a t u r a e* (*locis, terra; montibus, saxis, arboribus; inprimis acced. notione* '*a n t r i*': *v. l. 61. 63. 65 sq. 68 sq. 72 sq.*; *syn.* cavus: *l. 63. 64. p. 1318, 5*; cavatus: *infra l. 84*; excavatus: *infra l. 74*. *d e o r a e s i n u a m i n e*: *infra l. 76*. *aliter p. 1316, 35 sqq.*): BELL. Hisp. 39, 2 *Pompeius* ad convallem -sumque locum in speluncam ... se *occultavit*. VERG. georg. 4, 44 penitus ... repertae *sunt apes* pumicibus ... cavis -saeque *a r b o r i s* antro (SEN. epist. 90, 7 [*ex Posidon.*] -sae a. trunco. *cf.* OV. fast. 3, 747 in -sa ... ulmo [*vs. 750* cavis]). 4, 419 est specus ingens -si latere in *m o n t i s* ([SERV. auct. *ad l.*: vacui]. SEN. Tro. 831 recumbens montis -si spatiosus antro. SIL. 12, 142. *cf.* SIL. 5, 396 -sa in viscera montis). Aen. 8, 418 specus et Cyclopum -sa caminis *a n t r a* Aetnaea (SEN. Thy. 75 quisquis -so iaces ... sub antro. *cf.* LVCAN. 9, 467 cavernis). OV. fast. 4, 495 specus -si structura *p u m i c i s* asper (CALP. ecl. 6, 63. SIL. 3, 543 cavis -si p. antris). LIV. 37, 27, 7 *Myonnesum promunturium* a mari -sae fluctibus *r u p e s* claudunt; *cf. quae seq.* (SEN. Phoen. 359 latebo rupis -sae *c a v o* [LVCAN. 3, 226 Corycium ... -sis r. antrum]. LVCAN. 4, 589 *al.*). SEN. Herc. f. 154 -sis ... *s c o p u l i s* (*cf.* epist. 41, 3 saxis penitus -sis; *seq.* excavatus). SIL. 14, 57 Lipare ... vomit -so de vertice fumum. AVIEN. orb. terr. 3, 727 molibus. *al.* *n o t a* (*v. supra l. 60*): *i. q. c u r v a t u s, i n s i n u m f l e x u s* (*syn.* vorant *l. 78*): PLIN. nat. 4, 9 *in Isthmo maria* omnem ... latitudinem *Peloponnesi* vorant, donec ... -sis (*AF²*, exhis *aE*, exis *rell.*) utrimque lateribus angusta cervice Peloponnesum contineat Hellas. AVIEN. orb. terr. 3, 686 multus ... -sae sinus est telluris ab alto (*sc. in Phoenicum ora*). Ⓘ *d e d e n t i b u s* (*cf. et supra l. 20*): CELS. 6, 9, 5 si ... -sus est dens. 7, 12, 1ᴮ si -essus est *d.*, ante [id foramen] ... plumbo replendum est. SCRIB. LARG. 53 p. 24, 21 (*seq.* cavatus; *v. p. 1242, 29 sqq.*). 95 p. 41, 2 (= MARCELL. med. 16, 9); *seq.* in cavernam eius. PLIN. nat. 30, 23. PS. APVL. herb. 109 l. 32 emortuos vel -sos. CAEL. AVR. chron. 2, 4, 84. *et al.*

β v i r o d e n d i p r o r s u s a b o l i t a r e s p i c i t u r s o l a c a v i t a s (*inde audacius de l u n a e c o r n u u m c a v i t a t e* [*p e n d e t a c c. g r.*]: *infra l. 11*): CALP. ecl. 6, 68 scopulis ... cavum sinuantibus arcum imminet -sa veluti testudine concha. RVFIN. hist. 11, 25 p. 1031, 20 *sacerdos per* subterraneos aditus intra ... Saturni simulacrum patulis erepebat cavernis — erat ... simulacrum ... a tergo -sum et parieti ... adnexum (*l. 22* aeris concavi. *inde* GLOSS.ᴸ Corp. E 520 suptile, consumptum). *d e l u n a* (*v. supra l. 4*): LVCAN. 5, 547 luna ... non ... surrexit lucida ... aut orbis medii puros -sa recessus (*v. Cortium ad l.*).

b *i. q. e x h a u s t u s, e m a c i a t u s* (*notio fluxit ex usu p. 1316, 72 allato. cf. et p. 1315, 40*): *d e v i t e*: SEN. epist. 112, 2 si *vitis* vetus et -sa est *eqs.* COLVM. 4, 22, 3 si vetus et -sa est superficies trunci; *sc. vineae* ([*opp.* robusta et integra. *inde* PALLAD. 3, 16, 1]. arb. 6, 5 vinea ... partes eiuncidas [et iunc- *trad.*] et -sas habet). *d e s o l o*: PLIN. nat. 17, 34 *terrae* fistulosae, scabrae, canescentis -sae (*cf.* PAVL. PELL. 532 vix plena -si per iugera quattuor agri). *s i m. d e f a b a, u t v i d.*: PLIN. nat. 18, 119 sola *faba* ... etiam -sa repletur (*cf. Geopon. 2, 35, 7 ἐκβρωθέντα*).

B *t r a n s l a t e* (*praeter infra l. 36 incorporaliter*): **1** *c. n o t. d i s c r u c i a n d i, v e x a n d i* (*c. respectu sc. affectuum, animi*): PLAVT. Epid. 320 expectando -or miser atque exenteror, quo modo *eqs.* CIC. fin. 1, 51 sollicitudines, quibus *hominum* ... *a n i m i* -untur (1, 59 *a e g r i t u d i n e s*, molestiae, maerores; *seq.* conficiunt [Tusc. 3, 27 lacerat, -est a. planeque conficit]. SEN. epist. 101, 8 cupiditas futuri. CVRT. 10, 8, 11. STAT. Theb. 2, 319 dolor iraque. *al.*). Tusc. 5, 16 *beatos* nullae aegritudines. CATVLL. 66, 23 quam penitus maestas -edit *c u r a* medullas! ([VAL. FL. 2, 137 Eurynomen ... -sam curis]. *cf.* LVCR. 3, 993 *Tityon* [*i. nos ipsos*] volucres lacerant atque -est anxius angor [*i.* '*cura*'; *seq.* scindunt]. SEN. epist. 80, 6 inter aerumnas cor ipsum -entes).

2 *c. v i a b s u m e n d i, c o n f i c i e n d i* (*i. q. d e l e r e, e v e r t e r e*: *infra l. 36*): **a** *u r b e m, r e m p., p l e b e m*: VERG. Aen. 5, 785 media de gente Phrygum -isse (-cid- *F*) nefandis *u r b e m* odiis (*i.* '*extinxisse*' [*cf. Hom. Δ 35 βεβρώθοις Πρίαμον κτλ.*]. *aliter*: PANEG. 4, 27, 5 -endae urbis visceribus inhaerentem). PETRON. 119 vs. 52 deprensam gurgite plebem (*Burmann, edd.*; praedam *trad.* [*def. Stubbe*]) *Romanam* faenoris illuvies (ingl- *l. v.*) ususque -erat aeris. TAC. ann. 2, 27, 1 reperta sunt quae per tot annos rem publicam -ēdēre.

b *a b s t r a c t a m r e m*: APVL. Socr. 3 p. 125 *quamquam multi homines* prope -sa mansuetudine generis sui ... efferarint.

s y n o n y m a, i u x t a p o s i t a (*v. et p. 1317, 58 sq.*): abluere: *p. 1316, 45.* abradere: *p. 1316, 46.* attenuare: *p. 1317, 11.* conficere: *supra l. 26. 27. p. 1316, 68.* consumere: *p. 1316, 38.* eviscerare: *p. 1316, 45* (*v. p. 1045, 63*). exenterare: *supra l. 24.* lacerare: *supra l. 26. 31.* scindere: *supra l. 32.* *o p p.* (*ad p. p. p.* -sus): cavus: *p. 1317, 20.* illaesus: *p. 1316, 44.* integer: *supra l. 16* (*cf. et p. 1316, 69*). pastus: *p. 1317, 12.* robustus: *l. 16. p. 1317, 12.* *a c c e d. a b l. i n s t r.*: dentibus: *p. 1316, 28. 60.* *a d d. a d a u g e n d a m v i m*: a radicibus: *p. 1316, 37.* *c. a c c. g r.*: *l. 11.*

***exedra** *et* **exhedra**, -ae *f.*, ἐξέδρα. *s c r i b i t u r*: -hed- (*v. et p. 1319, 80*): VARRO *p. 1319, 45.* CIC. de orat. 3, 17 fin. 5, 4. VITR. *praeter* 5, 11, 2 (-e-) *ubique trad.* AVG. epist. 29, 8 p. 119, 18. NOT. Tir. 100, 35 *GeL¹V* (-aedr- *A*). *cf.* et QVINT. inst. 11, 2, 20 (hedris *GH[M]V*, exedris *P*). *in t i t.*: CIL II 4085. 5449 III 6874 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 231. 400. *v. et p. 1319, 19.* exse-: CIL I² 2, 1492. COD. Theod. 15, 1, 53 *VW.* PASS. Thom. p. 135, 1 *P.* *n o t a t u r*: exedr: CIL *p. 1319, 17.* NOT. Tir. 100, 35. *d e n o t i o n e*: GLOSS.ᴸ IV Plac. E 37 -a[m] *a b s i s* quaedam separata modicum quid aut a praetorio aut a palatio (I Ansil. EX 387. III Abstr. EX 106 absida id est locus subselliorum [*cf.* V Abba EX 68 l. s. id est absida saluta⟨to⟩ria]. *al. cf. Hülsen, RhM. 17, 1902, 263*). I Ansil. EX 388 latinum est, Graeci ... cyclon dicunt. Corp. E 366 sella. 420 scabelli ad cibos. 562/3 -a exterior sedes ubi sedet plebs, ⟨h⟩edra dicitur interior sedis, ubi papa sedet *eqs.* (*vix recte*; *cf. p. 1319, 67*). GLOSS. Aynardi V 618, 51 -a vel cliothed⟨r⟩um sedes episcopalis (*v. p. 1319, 68 et vol. III 1350, 47*). *al.* *legitur inde a* VARRONE (*p. 1319, 44*), CIC. (*p. 1319, 32 sqq.*); *locos praeter aliquot eccles.* (*2 a, p. 1319, 50*) *et gloss. dedimus omnes.* [*falso pro* excetra: TERT., *v. p. 1230, 75* (*cf. et l. v.*: HIER. epist. 22, 35, 7 -cedr-, -ceder- *ΣBD*).]

1 *i. q. p a t e n s* (*v. p. 1319, 39*) *conclave formae maxime semirotundae, sedibus ornatum, quod aut in ipsis aedificiis ad latus porticus peristyli* (*cf. app. p. 1319, 2. 21. 36*) *structum erat* (*c o n v e r s a t i o n i, d i s p u t a t i o n i s i m. praecipue destinatum* [*cf. def. p. 1319, 21 et v. p. 1319, 35*]; *inde liberius de quavis c a m e r a*: *p. 1319, 46*) *aut s e p a r a t i m* (*haud raro monumenti instar*) *erectum* (*cf. p. 1319, 7. 14. 19*; *de -is s e p u l c r a l i b u s*: *p. 1319, 24 sqq. fort. de solo recessu in pariete facto* [*i.* '*aedicula*']: *p. 1319, 15*). *ad rem cf. Paris, Daremb.-S. II 1, 880 sqq.; Mau, RE VI 1581, 59 sqq.; Marquardt-Mau, Privatleben d. R., p. 249; G. Stara Tedde, Ruggiero, diz. epigr. II 2, 2182 sqq.; E. Maas, Tagesgötter in Rom u. d. Prov., Berlin 1902, p. 97 sqq.* *cf.* exedrium. **a** *i n p u b l i c u m u s u m*

[K-M]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aedificatae (*in palaestris infra l. 20*): CIL I² 2, 1492 (*Tibure; s. I a.*) porticus ... et -am et pronaon et porticum pone scaenam (*cf.* PLIN. epist. 10, 70, 3 [*de balneo Prusae erigendo*] -a et porticibus. CIL III 1096 cryptam cum p. et apparatorio [*sic*] et -a). III 6874 frg. 16 (*aet. Hadr.*) basilicam ⟨ad⟩ forum ⟨e⟩t -d⟨ram⟩ ⟨e⟩t sta⟨tuas⟩ (VIII 1273ᴷ [*a. 211/2*] ⟨di⟩atonis et -is cum statuis. 9064 -a(m) cum st. et base [*v. p. 1318, 78; cf. infra l. 14*]. *cf.* INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 231 Iunoni cael⟨esti⟩ ... Manlius ... -am cum colum⟨nis⟩ ... fe⟨cit⟩. 242 cum signo et or⟨na⟩mentis [255 ⟨exe⟩dra et omnibus o.]. *cf. et infra l. 26*). II 5449 (*s. II med.*). VIII 20144⁴ (*a. 160*). VIII 16530¹⁰ (*aet. Comm.*) duplam legitimam marmoribus et laquiarib(us) aureis et -a. COD. Theod. 15, 1, 53 -as ... in quibus tantum amplitudinis ... *est* ..., ut publicis commodis possint ... sufficere *eqs.* CIL II 2915 -am cum basi (*cf. l. 7. p. 1318, 78*). 4085 Q. Attius ... -a(m) cum fronte templi Minervae ... de suo ref(ecit) (*cf. p. 1318, 80*). III 14215¹⁵. XIII 11479 M. Fl(avius) ... -r⟨am⟩ tessella strav⟨it⟩. XIV suppl. Ost. 4722 (*in pavim. sanctuarii*) -r(a) peculiar(is) Arpoc⟨ratis (?)⟩. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 400 *v. p. 1158, 11 sq.* INSCR. RevA. 45 VIII 1906 p. 473 simulacrum Iunonis Reginae cum -hedra sua ... excoluit (*cf. p. 1318, 78*). *in palaestra*: VITR. 5, 11, 2 (*in palaestris*) constituantur ... in tribus porticibus -ae spatiosae, habentes sedes, in quibus philosophi, rhetores reliquique qui studiis delectantur, sedentes disputare possint (*cf. p. 1318, 76*). *de -a in memoriam defunctorum extructa* (*cf. p. 1318, 79*): TEST. Galli (CIL XIII 5708; *aet. Trai.*) I 1 ⟨cellam⟩ ... memoriae perfici volo ... ita ut -⟨d⟩ra sit eo ⟨loco⟩, in quo statua ... ponatur (*cf.* CIL II 2030 C. Licinius ... accepta -a ab ordine m(unicipum) ... statuam cum ornamentis -ae ... d. d. *v. et supra l. 5*). *ibid.* I 4 lectica fiat sub -a et II subsellia *eqs.*

b *in aedibus privatis*: *α strictius* (*opp.* cubiculum *infra l. 42. audacius de -a pro avium cavea adhibita: infra l. 44*): CIC. de orat. 3, 17 in eam -am venisse, in qua Crassus posito lectulo recubuisset. fin. 5, 4 ego illa moveor -a; modo enim fuit Carneadis. nat. deor. 1, 15 offendi ... *Cottam* sedentem in -a et cum C. Velleio ... disputantem (*cf. p. 1318, 76*). VITR. 6, 3, 8 sin ... -ae aut oeci quadrati fuerint *eqs.* (*cf.* 6, 7, 3 in porticibus ... ad orientem ... bibliothecas, -as ad occidentem, ad meridiem ... spectantes oecos). *ibid.* pinacothecae uti -ae amplis magnitudinibus sunt constituendae. 7, 3, 4 in aestivis et -is, ubi minime fumus est *eqs.* (*antea*: conclavibus). 7, 5, 2 patentibus ... locis uti -is (*cf.* 7, 9, 2 apertis *conclavibus* ... id est peristyliis aut -is *eqs.*). QVINT. inst. 11, 2, 20 (*in domo*) vestibulo ... atrio ... cubi⟨cu⟩lis ... aut -is ([*v. p. 1318, 56*]. *cf.* VLP. dig. 9, 3, 5, 2 in eum ... dare actionem, ex cuius cubiculo vel -a deiectum est, licet plures in eodem cenaculo habitent). *nota* (*v. supra l. 31*): VARRO rust. 3, 5, 8 *Strabo* in peristylo habuit -hed[e]ra conclusas aves, quas pasceret obiecto rete. *β laxius et magis debilitata vi de quolibet conclavi*: HIER. epist. 22, 35, 7 (*in coenobio*) si ... quis coeperit aegrotare, transfertur ad -am latiorem. PASS. Thomae p. 135, 1 facio -as et fenestras (*cf. p. 140, 1* zetas *i.* ʽ*diaetas*ʼ).

2 *peculiari apud eccl. usu*: **a** *i. q. cella templi, praecipue de iis in quibus sacerdotes et levitae versabantur* (*cf.* gazophylacium, pastoforium *et v. infra l. 54 sqq. hebr. ubique* לִשְׁכָּה. *sim. de aede gentilium infra l. 64*): *def.*: HIER. in Ezech. 40, 17 p. 382ᴰ ʽthalamosʼ vel ʽgazophylaciaʼ, sive ut Symmachus interpretatus est, -as quae habitationi levitarum atque sacerdotum fuerant praeparatae (*sim.* 40, 44 p. 392ᴮ·ᶜ·ᴰ. p. 393ᴮ duae -ae sive gazophylacia custodum templi. 42, 1 p. 408ᶜ ʽgazophylaciumʼ sive, ut Symmachus et LXX transtulerunt, ʽ-amʼ vel, ut Theodotio, παστοφόριον. *al.*). ITALA Ezech. 46, 19 (Weing.) introduxit me ... in -am sanctorum sacerdotum (ἐξέδραν, *Vulg.* gazophylacia). VVLG. IV reg. 23, 11 iuxta -am Natanmelech. I par. 9, 26 *levitae* erant super -as et thesauros (9, 33). 23, 28 in vestibulis et in -is ... et in sanctuario. 28, 12 omnium ... atriorum *templi* et -arum. Ier. 35, 2 in unam -am thesaurorum. *nota* (*v. supra l. 53*): RVFIN. hist. 11, 23 p. 1027, 4 in superioribus *templi Sarapidis* extrema totius ambitus spatia occupant -ae et pastoforia.

b *in basilica i. q. semirotunda pars illa, in qua episcopi sedes se erigit, fere i. q. apsis* (*l. 71; inde strictius de ipsa cathedra infra l. 72 sqq.* GLOSS. *v. p. 1318, 68; cf. et p. 1318, 65*): AVG. c. Emer. 1 p. 181, 6 cum Deuterius episcopus ... cum Alypio ... et ceteris episcopis in -am processissent praesentibus presbyteris et diaconibus *eqs.* (*sc. ad causam Emeterii agendam*). *i. q. cathedra*: AVG. civ. 22, 8 p. 581, 1 D. in gradibus -ae, in qua de superiore loquebar loco (*cf.* serm. coll. Morin p. 571, 7 numquam tibi dicturus est *episcopus* de -a [cath- *m.²*] ista *eqs.*). epist. 29, 8 p. 119, 18 ante horam qua -am ascenderemus (*cf.* PAVL. MED. vita Ambr. 7, 23 *Ambrosio post sermonem habitum* descendenti de -a). in epist. Ioh. 9, 8 p. 2050ᵃ·ᵉˣᵗʳ·

exedrium, -ī *n.*, ἐξέδριον. *i. q. parva exedra, aedicula* (*cf. p. 1318, 80*): CIC. epist. 7, 23, 3 -hedria (-had- *M*, -ad- *rell.*; *cf. p. 1318, 53*) quaedam mihi nova sunt instituta in porticula Tusculani: ea volebam tabellis ornare.

exedum, (-ī) *n.* [*inc. orig. W.*] *nomen herbae nescio cuius*: PLIN. nat. 1, 24, 115 Veneris pecten (-ine *trad.*) I, -um (*d T*, -o *VFᵃ*; *om. rell.*) I, notia I. 24, 175 veterno liberat *herba*, quae -um vocatur.

?GLOSS.ᴸ IV dub. Plac. E 14 **exeffēta** senex, vana vel vacua (I Ansil. EX 391). *cf. s.* effetus *p. 156, 9.*

[PLAVT. Truc. 909 *trad.* **exefficiās** (*i. var. script.* exficias *et* efficias; *cf. Leo ad l.*) *leg.* efficias (*v. p. 164, 24*). *in text. recep. Goetz-Schoell* (*ed. min.*).]

DOSITH. gramm. VII 428, 9 (*unum ex tribus poesis generibus*) enarrativum, quod Graeci **exēgēmaticon** (*i.* ἐξηγηματικόν) vel apaggelticon appellant (*ex Diom.*; *cf. l. 19 sq.*).

[**exēgēsis** (ἐξήγησις) *gr. ed.*: DON. Ter. Eun. 637 p. 405, 15 (ex se gessisse *trad.*). SCHOL. Stat. Theb. 10, 740 (*varia trad.*).]

exēgēticē *v. l. 14.*

exēgēticus, (-a,) -um, ἐξηγητικός. *nom. gr.* -ē (*quasi subst. f.*): *l. 22.* [*vox gr., ut vid., l. 18.*] *i. q. enarrativus, enuntiativus* (*v. l. 18. 21*): **a** *in poesi*: SVET. frg. 3 p. 5, 1 (= DIOM. gramm. I 482, 16 [= C G F I p. 53, 5 K.]) poematos genera sunt tria. ... activum ... enarrativum vel enuntiativum, quod Graeci -on vel apangelticon (*gr. litt. Kaibel*) dicunt (*inde Dosith. supra l. 8*). 3 p. 16, 5 (= CGF I p. 54, 19) -i (*sc. poematos, quod add. Reiffersch.*) vel enarrativi species sunt tres. *v. p. 550, 52 sq. 621, 62 sqq.* **b** *in gramm.* (*subst.* -e, *v. supra l. 14*): DIOM. gramm. I 426, 16 grammaticae partes sunt duae, altera ... -e, altera horistice. -e est enarrativa, quae pertinet ad officia lectionis (*v. p. 550, 53 sq.*).

[**exēmendo.** ITALA Matth. cod. a fol. 66 (*ad vs. 13, 15*) *in inf. marg.*: usque hoc ego esemendavi (*m. fort. s. IV/V addito*). *cf. francog. vet.* esmender, *catal.* esmenar (*i.* exmendare?).]

exemo *v.* eximo.

exemplābilis, -e. *ab* exemplum. *fere i. q. exemplo aptus, exemplis constans* (*gr.* παραδειγματικός, δεικτικός. *cf. Leumann, Adi. auf -lis p. 110 s. v. convincibilis*): CASSIOD. inst. 2, 2, 11 enthymema ... quinque generibus explicatur: convincibili, ostentabili, sententiali, -i, collectivo (*inde* ISID. orig. 2, 9, 9). *cf.* 2, 2, 13 (= ISID. orig. 2, 9, 12) -e est quod alicuius exempli comparatione eventum simile comminatur, sicut Cicero in Philippicis *eqs.*

ˣ**exemplar,** -āris *n. et* **exemplārium,** -ī *n.* (*sc. retrograde q. d. ex nom. pl. in serm. vulg. formatum*). *ab* exemplaris, -e (*v. Leumann, Adi. auf -lis p. 29*); *cf.* exemplum. *de formis*: -re (*v. p. 1325, 57*): LVCR. 2, 124 *v. p. 1321, 15* (*cf.* ADNOT. Lucan. 9, 563 [*v. p. 1321, 50*] hic ʽ-rʼ posuit, Lucretius ʽ-reʼ). HIER. epist. 53, 8, 3 Iob ... -r patientiae (-re sapientiae *H*). CAPER gramm. VII 109, 11 -r non -re. *gen. sg.* -is: VVLG. I par. 28, 19. *gen. pl.*: -ium: PLIN. nat. 6, 170. *sec. IIᵃᵐ decl.*: *nom.* (*acc.*) -um: TERT. idol. 5 p. 35, 6 adv. Hermog. 38 p. 168, 21. 40 p. 169, 21 ARNOB. nat. 6, 13 p. 224, 28 PRISCILL. tract. 10, 125 p. 93, 10. 10, 141 p. 102, 15 NOVELL. Iust. 33. *gen. sg* -i: PROC. dig. 31, 47. *gen. pl.*: -orum: HIER. epist. 105, 5, 2 virg. Mar. 8 p. 191ᴮ. 16 p. 200ᶜ MIRAC. Steph. 2, 4, 2 p. 851ᵐᵉᵈ·. CANON. Dionys. Exig. p. 87, 20 adventum verissimorum -orum. MAR. MERC. Conc.ˢ I 5 p. 62, 18. *dat.* (*abl.*) *pl.*: -is: VLP. dig. 29, 3, 10, 1 (-bus VLP. dig. 37, 11, 1, 5). TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 289, 8. 1, 16 p. 311, 2. HIER. epist. 18ᴬ, 10, 2 (-bus *l. v.*). RVFIN. apol. Orig. epil. p. 629ᴬ. hist. 5, 28, 16 (-bus *l. v.*). CONC.ˢ I 2 p. 107, 4 MARTYR. gramm. VII 166, 7 (*cf.* 175, 9 *adnot.*). *gr. litt. scribitur* (*cf. Schwyzer, KZ 56, 1929, 313; Cameron, AJPh. 52, 1931, 245*): ἐξεμπλάριον: IGNAT. ad Eph. 2, 1 *v. p. 1323, 73.* ad Trall. 3, 2 ad Smyrn. 12, 1. ἐξενπλάριον: INSCR. JHSt. 10, 1889, p. 219, 3. *ibid.* p. 220, 5 ἐξουπλάριον. *ibid.* p. 220, 6 ἐξοπάρει(ον). ἐξουπλάριν (*cf. Meinersmann, Lat. W. i. gr. Pap. p. 17*): PAP. Oyxrh. 1066, 7 (*s. III*). ἐνξεινπλάρειον: INSCR. Mouseion 5, 1884/5 p. 11, 220. NOT. Tir. 49, 40ᵇ. 63, 64. 63, 64ᵃ -ia. *de prosodia*: -ār *ubique.* *de genere*: GRAMM. suppl. 113, 22 neutra ... hoc -r. *de notione*: SYNON. Cic. p. 421, 21 B. documentum. -r. exemplum. p. 425, 26 forma. facies. effigies. ... liniamenta. imago. -r (*cf. p. 437, 13*). p. 443, 27 simile. par. idem. geminum. duplex. instar. -r. *dist. ab* ʽexemplumʼ: PAVL. FEST. p. 82 exemplum est, quod sequamur aut vitemus. -r, ex quo simile faciamus (*cf. p. 1323, 67 sqq. 1325, 9*), illud animo aestimatur, istud oculis conspicitur. CAPER gramm. VII 109, 12 -r ... quod transfertur, exemplum, quod ⌊fertur⌋ (⌊ ⌋ non transfertur *BC*), quamquam alii contra. SCHOL. Hor. Vind. ars 269 (*v. p. 1321, 82*) -r proprie dicitur unde exemplum sumitur (*cf. p. 1321, 40 sqq.*), tamen aliquando pro exemplo invenitur. Hor. ars 317 (*v. p. 1321, 68*) exemplum est παράδ⟨ε⟩ιγμα, -r ἀντίτ⟨υ⟩πον. *v. p. 1321, 51.* GLOSS. forma. exemplum. -ia similia. ἀντίγραφον. ἀντίτυπον τὸ ἰσότυπον. ὑπόδειγμα. *cf. etiam Kübler, ZSavSt. 53, 1933, 64 sqq.; L. Th. Lefort, Le Muséon 47, 1934, 57 sqq.* *gr. vers.*: *v. l. 72 sq. p. 1323, 38. 40. 83. 1324, 4. 5. 7. 25. 35 sq. 1325, 13. 26. 39. 41. cf. p. 1321, 44. 56. 1323, 10. 74.* *legitur inde a* CIC., LVCR.

[*confunditur aut variat c.* exemplum: VITR. 10, 16, 3 (*Rode*, exemplaque *trad.*). SEN. contr. 2, 4, 9 (*Kießling*; -a *T*, -as *C*). PLIN. epist. 5, 14, 3. HYG. grom. p. 140, 15 Th. (-ia *ARE*; exempla *P*). *restit. Muretus sing.* (*quia hoc sensu nonnisi sing. a Sen. usurpatur*): SEN. epist. 33, 4 unde velint sumere -r (-ia *trad.*; *cf. Löfstedt, Eranos 14, 1914, 153*). *v. et p. 1325, 5. 1326, 70.*]

I *id quo aliquid illustratur* (*fere i. q. nobis* ʽ*Beispiel*ʼ):

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

A *de re singulari et quasi (a copia materiae) segregata, ex qua quale sit genus eius qualisve materia cognosci liceat, fere i. q. specimen (cf. nostrum* 'Probe'*)*: **1** *proprie*: PLIN. nat. 25, 7 *Mithridates* scrinium commentationum harum (*sc. ad medicinam pertinentium*) et -ia effectûsque in arcanis suis reliquit. TERT. adv. Hermog. 38 p. 168, 21 dimidium eius (*materiae*) quae non tota formata sit, quaero, ut qualis tota fuerit agnoscam. debuerit ... deus ut -ium antiquitatis ad gloriam operis palam fecisse. INSCR. RevA. 1934 p. 235, 6 -r hordei missi per Chaeremonam ... ex nomo Memphite a⟨d⟩ metropolin. **2** *translate*: SVET. Tib. 61, 2 singillatim crudeliter facta eius exequi longum est: genera, velut -ia saevitiae, enumerare sat erit.

B *id quo (sc. cum similitudine quadam aptum sit) aliquid explanatur, illustratur, demonstratur*: **1** *sensu abstracto*: *fere i. q. documentum (testimonium)*: **a** *acced. gen. obi.*: LVCR. 2, 124 rerum magnarum parva potest res -re (*v. p. 1320, 39*) dare et vestigia notitiai. VITR. 1, 4, 11 -r ... huius rei Gallicae paludes possunt esse (*cf.* 3, 2, 2 huius ... -r erit ad tres Fortunas. 3, 2, 5. 3, 2, 6. 3, 2, 8. 3, 3, 8. SEN. epist. 52, 4 si quaeris huius -r, Hermarchum talem fuisse *eqs.*). 10, 2, 12 -r ... erit eius, quemadmodum *eqs.* SEN. nat. 2, 5, 2 pusillum tibi -r magnae rei ponam *eqs.* TAC. ann. 12, 37, 2 si incolumem *me* servaveris, aeternum -r clementiae ero. PLIN. epist. 9, 30, 4 tam rarum est etiam imperfectae liberalitatis -r.
b *nude*: VITR. 8, 6, 11 -r ... ab artificibus plumbariis possumus accipere *eqs.* SEN. Herc. O. 1853 matribus miseris adhuc -r ingens derat. TERT. adv. Marc. 1, 16 p. 311, 2 cum iustius multo sit aliquibus -iis adnuere quam nullis. HIER. epist. 29, 2, 4 *totum librum* persecuta etiam de illo loco -r sumpsisti *eqs.* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 19 p. 557^A crede mihi, quod huius sceleris nequitia etiam verum fuisset -r, nisi *eqs.* (*cf. antea*: require, si ullum praecessit exemplum). BOETH. arithm. 1, 5 p. 14, 1 hoc est autem -r: si ... par numerus dividatur *eqs.*
2 *sensu concreto*: *-r significat ipsam rem*: *c. gen.*: *subi.*: VITR. 2, 1, 5 Athenis Areopagi *tectum* antiquitatis -r ad hoc tempus luto tectum *est.* HYG. grom. p. 140, 15 Th. foeda est ... culpa neglegentiae, cum de constitutione *limitum* disputemus, praeterire tot operum -ia. *gen. obi.*: PLIN. nat. 33, 132 falsi denarii ... -r. 34, 10 bos aereus inde (*i. ex Aegina*) captus *eqs.* hoc erit -r Aeginetici aeris. *nude (vel potius subintelleg.* 'artis' *-r)*: PLIN. nat. 35, 117 sunt in eius (*Studii*) -bus (*i. picturis*) nobiles ... villae.

II *id quod vi aliqua praestantiave praeditum alteri vel ad imitandum proponitur vel pro exemplo est, ad quod aliquid fieri potest (fere i. q. nobis* 'Vorbild'*) aut id quod per se quasi norma, typus habetur (cf. nostrum* 'Muster'. *de re gesta praesenti aut praeterita pro exemplo futuri l. 52sqq. syn.* ἀρχέτυπον: *l. 56.* exemplum: *p. 1322, 29.* forma: *infra l. 48.* specimen: *l. 65. p. 1322, 39.* tipus: *p. 1322, 41.* *in allocut. v. p. 1322, 56 sq.*): **A** *generatim*: **1** *de rebus*: **a** *acced. gen.*: *α obi.*: CIC. rep. 2, 22 reliqui (*praeter Platonem*) disseruerunt sine ullo certo -i formaque rei publicae (*cf.* SVET. Vit. 11, 2 ne cui dubium foret, quod -r regendae rei p. eligeret *eqs.* [*aliter p. 1322, 59*]). LVCAN. 9, 563 quaere, quid est virtus et posce -r honesti (ADNOT. *ad l.*: posce ergo exemplum quod et nos debeamus imitari). 9, 832 -r ... sui spectans miserabile leti (*cf.* PS. QVINT. decl. 9, 21 p. 186, 19 neque ... dubitare de eventu licet. -r fati mei vidi. TERT. paenit. 12, 4 quis haec supplicia ... non iudicii minantis -ia deputabit? *v. supra l. 43sq.*). PLIN. epist. 1, 20, 9 est ... oratio actionis -r et quasi ἀρχέτυπον. SVET. Tib. 43, 2 cubicula ... tabellis pictis (*cf. p. 1323, 22sqq.*) ... adornavit librisque Elephantidis instruxit, ne cui in opera edenda -r imperatae schemae deesset. TERT. anim. 43 p. 372, 7 somnus tam salutaris ... in publicae et communis iam mortis effingitur -r (*cf. antea*: imaginem mortis ... *somnum* recensere). voluit enim deus et alias nihil sine -bus (*v. p. 1323, 34sqq.*) in sua dispositione molitus paradigmate Platonico ... agere nobiscum. PRISCILL. tract. 10, 141 p. 102, 15 profetatum de deo ... sibi ... velut quoddam vitae -ium positum recognoscat (*aliter infra l. 69*). AMBR. apol. Dav. I 16, 76 bonae vitae specimen et virtutis -r in his viris est. MACR. Sat. 5, 20, 2 Gargara, quae Vergilius esse voluit fertilitatis -r. BOETH. arithm. 1, 1 p. 10, 13 *arithmeticam mundi conditor* deus ... suae habuit ratiocinationis -r. *β subi.*: HOR. ars 317 respicere -r vitae morumque iubebo doctum imitatorem (*aliter supra l. 64*). SEN. dial. 7, 19, 3 negatis quemquam praestare, quae loquitur nec ad -r orationis (*v. codd. Pinc.*, rationis *A*) suae vivere (nat. 3, 15, 1 placet naturā regi terram et quidem ad nostrorum corporum -r, in quibus et venae sunt *eqs.* QVINT. inst. 10, 1, 89 *Cornelius Severus* si ... ad -r primi libri bellum Siculum perscripsisset *eqs.* TAC. ann. 15, 23, 2 certamen ad -r Actiacae religionis decretum. PLIN. epist. 6, 21, 2 comoediam ad -r veteris comoediae scriptam tam bene, ut esse quandoque possit -r [*v. p. 1322, 15*]. APVL. met. 2, 17 ad cuius noctis -r similes adstruximus. MACR. Sat. 2, 5, 8. CLAVD. MAM. anim. 2, 4 p. 111, 11 ut ad istorum [*numeri, mensurae sim.*] quasi -r deus universa formaret). CVRT. 8, 3, 15 ne licentiae barbarae -r in Graecorum mores ... transferret. *et al.* **b** *nude* (*v. p. 1322, 26 sq.*): HOR. ars 268 vos (*i. Pisones*) -ia Graeca ... versate manu (*cf.* SCHOL. Hor. Vind. *ad l.*: Latinos non imitemini, sed vos potius versate Gr. -ia. *videtur subesse quodammodo notio q. e. s. III B 2 b, p. 1325, 20 sqq.*). SEN. benef. 4, 25, 3 (*antea*: deorum exemplum sequi). clem. 1, 19, 3 -r hoc (*sc. apium rex*) magnis regibus ingens ([*N*; ingessit, *sc. natura, Koch*]. PRVD. perist. 5, 197 -r hoc [*sc. Gomorra*] ... tuum est, ... quem mox *eqs.*). dial. 1, 6, 3 *viri boni* nati sunt in -r (epist. 66, 4 Claranus mihi videtur in -r editus, ut scire possemus *eqs.*). 2, 7, 1 vereor ne *Cato* supra nostrum -r sit. 6, 1, 1 mores tuos velut antiquum -r aspici. 7, 24, 4 cum maxime facio me et formo et ad -r ingens attollo (*sim.*: epist. 33, 8 scire est [et] sua facere quaeque nec ad -r pendēre. 100, 7 omnia apud Ciceronem desinunt, apud Pollionem cadunt exceptis paucissimis, quae ad certum modum et ad unum -r adstricta sunt. *aliter*: SEN. nat. 4 praef. 13 ad hoc -r componere. PLIN. nat. 11, 246 simiarum genera perfectam hominis imitationem continent ... viscera etiam interiora omnia ad -r. BOETH. mus. 4, 11 p. 333, 16 ad superius -r. *al.* CIL VI 1517 ad -r. *et al.*). SEN. epist. 33, 4 *v. p. 1320, 82.* 90, 23 hoc aliquis secutus -r. PLIN. epist. 6, 21, 2 *v. p. 1321, 75.* MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 62, 18 figurarum socius non factus, verorum -orum non replebitur perfructione.

de ipsa re, fere i. q. factum egregium (*cf.* TERT. orat. 4 p. 183, 19 ad *ea* quae *faciebat Christus* nunc nos velut ad -ia provocamur): MIRAC. Steph. 2, 4, 2 p. 851^med. denique ex ipsa congruentia diei praecedentis atque sequentis veritatis, et imagine (*in velo picta*) rerum (*gestarum*) et quorundam -orum (*i. factorum symbolicorum, cf. antea*: serpens noxius ... sub triumphali pede ... Christi contritus aspiciebatur *in velo*), tantus in multis stupor pariterque amor *eqs.*

2 *de hominibus*: **a** *nude* (*cf. etiam locos nonnullos magis indefinite de hom. dictos, qui sub II A 1 b afferuntur, v. e. g. l. 4. 5. 6 bis*): CIC. Mur. 66 (*de Catone proavo*) est illud quidem exemplum tibi propositum domi, ... ad imitandum vero tam mihi propositum -r illud est quam tibi (HOR. epist. 1, 2, 18 quid virtus et quid sapientia possit, utile proposuit nobis -r Vlixen. PLIN. epist. 6, 11, 3 me ... quasi -r. *al.*). rep. 1, 1 *Catone* quasi -i ad industriam virtutemque ducimur. HOR. epist. 1, 19, 17 decipit -r vitiis imitabile. SEN. clem. 1, 1, 6 nec, quod te imitari velit, -r extra te quaerit ([MEROB. pros. frg. II A 20]. *cf.* dial. 9, 5, 2 Socrates ... imitari volentibus magnum circumferebat -r). PLIN. epist. 8, 13, 2 cui contigit ... optimum et coniunctissimum -r, qui denique eum potissimum imitandum habes, cui natura esse te simillimum voluit. paneg. 45, 4 hos ... ostentas quasi specimen et -r, quae tibi secta vitae ... placeat. EPIST. Paul. et Cor. II rec. B 6 *Christus* ⟨ipse relin⟩cendum se statuit -r (*cf. rec. A*: ipse se tipum nobis ostendit). AVSON. 192, 8 p. 50 P. palmae forensis et camenarum decus *Alcimus*, -r unum in litteris. CLAVD. carm. min. app. 2, 52 natum (*i. Herculem*) quae (*Alcmene*) -r habebat. CE 1669, 10 Iulia, femineis -r moribus omne.
b *acced. gen.*: *α obi*: CIC. Caecin. 28 (*ironice*) dixit senator populi Romani, splendor ordinis, decus ..., -r antiquae religionis. Font. frg. 26 (Müller II 3 p. CXXIX) homo ... qui mihi videtur quasi quoddam -r pristinae gravitatis ... servari. SEN. contr. 2, 4, 9 non quaeram extra -⟨r⟩ sani hominis. 9, 6, 16 venificae. SEN. dial. 2, 2, 1 Catonem ... -r sapientis viri nobis deos ... dedisse (epist. 93, 8 -r boni viri posuit). epist. 95, 66 alter praecepta virtutis dat, alter -r. SIL. 15, 57 *deus* -r lenis mortalibus aevi. TAC. hist. 2, 91, 3 Thraseam ad -r verae gloriae legisset. ann. 6, 32, 4 *Vitellius* -r apud posteros adulatorii dedecoris habetur. APVL. met. 10, 5 femina ... malitiae novercalis -r unicum (LACT. opif. 20, 5 p. 64, 3 Marcus Tullius, eloquentiae. *in alloc.*: HIER. in Dan. prol. p. 492^A Marcella, ... Romanae sanctitatis. CASSIAN. inst. praef. 7 p. 6, 4 beatissime papa, u. religionis et humilitatis -r). VOPISC. Prob. 12, 2 *princeps* -r agendae rei p. (*aliter p. 1321, 50*). ARNOB. nat. 6, 13 p. 224, 28 Phryna, illa Thespiaca ... -ium fuisse perhibetur cunctarum quae in opinione sunt Venerum. HIER. epist. 54, 4, 2 Cornelia ... pudicitiae ... et fecunditatis -r. 61, 1, 1 Christus perfectae nobis humilitatis -r in se tribuit. *et al.* *β subi.*: HOR. epist. 2, 1, 58 dicitur ... Plautus ad -r Siculi properare Epicharmi (PLIN. paneg. 58, 1 non te ad -r eius voco qui *eqs.* [*i. ut eum imiteris*]. PLIN. epist. 2, 1, 7 -r aevi prioris. EDICT. imp. Aug. Suet. Aug. 31, 5 ut ad illorum *ducum* ... velut ad -r ... insequentium aetatium principes exigerentur). PORPH. Hor. epist. 1, 19, 17 cum proposuerit sibi bonorum -r. PRISCILL. tract. 10, 125 p. 93, 10 in quorum (*apostoli, Christi sim.*) -ium viventes.

B *speciatim*: *de certa re fere corp. ad cuius similitudinem alqd. formatur*: **1** *in natura rerum* (*cf. nostrum* 'Urbild'): SEN. nat. 1, 6, 3 unde talis figura sit *arcus caelestis*, non dicas, nisi aliquod -r, ad quod formetur, ostenderis (7, 27, 4 negas cometen stellam esse, quia forma eius non respondeat ad -r nec sit ceteris similis). SIDON. carm. 15, 68 si quos chelys ... lyra, tibia ... ediderint cum voce modos, -r ad istud ponderibus positis, quantum proportio suadet, intervalla sequi septeni sideris edit.

2 *technice in artibus variis*: *indicatur ea res (sive persona p. 1323, 22 sqq.), ad cuius formam simile aliquid fingitur vel quam imitando artifex (faber) opere suo exprimit (i. q. nobis* 'Modell'*)*: *respicitur -r*: **a** *rei faciendae*: *α corporeum*: ① *muri, aedificii sim.*: VITR. 4, 1, 10 delectatus ... formae novitate ad id -r columnas apud Corinthios fecit. 10, 16, 3 architectus ... -r (*v. p. 1323, 12*) ... protulit muri *eqs.* *ibid.* 10, 16, 5 *generaliter de*

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-*is rationibus, ter* (10, 16, 6). PLIN. nat. 36, 85 hinc (*e labyrintho Aegyptiaco*) ... sumpsisse Daedalum -r eius labyrinthi, quem fecit in Creta. VVLG. exod. 25, 40 (*de tabernaculo*) fac secundum -r, quod tibi in monte monstratum est (*cf.* 26, 30 iuxta -r). IV reg. 16, 10 cum ... vidisset altare Damasci, misit rex Achaz ad Uriam sacerdotem -r eius et similitudinem (*syn.*) iuxta omne opus eius. *cf. et l. 20 sq.*
Ⓑ *variarum rerum*: PLIN. nat. 35, 156 Octavio equiti Romano cratera facere volenti -r e gypso factum. *limae*: PAP. Oxyrh. VII 1066, 7 (*s. III*) ἀπέστιλά σοι αὐτὴν (*i.* ῥίνην) δι' Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἐξοιπλάριν εἶνα πρὸς αὐτὸ ποιήσῃς. *β per delineationem (tabulam v. l. 12. al.), descriptionem factum*: VITR. 1, 1, 4 graphidis scientiam habere *debet architectus*, quo facilius -bus pictis quam velit operis speciem deformare valeat. 8, 5, 3 -r ... chorobati erit in extremo volumine descriptum. VVLG. I par. 28, 19 omnia, inquit *David*, venerunt scripta manu domini ad me, ut intellegerem universa opera -is (*sc. templi faciendi. cf. 28, 11* dedit ... David Salomoni ... descriptionem porticus et templi). BOETH. arithm. 2, 9 p. 94, 21 *numeros* per latera disponens ad superioris descriptionis -r cunctos triangulos numeros ... pernotabis. 2, 54 p. 172, 7 huius descriptionis subter -r adiecimus. TEST. Galli (CIL XIII 5708) 1, 1 *cellam* perfici volo ad -r quod dedi ita, ut exe⟨d⟩ra sit eo ⟨loco⟩ *eqs.*

b *artificis* (*sive sculptoris sive pictoris*): *α proprie*: SEN. contr. 10, 5 (thema) torsit *senem* et ad -r eius pinxit Promethea (contr. exc. 10, 5 torti. *cf.* 10, 5, 3 ne sitis -r). SEN. epist. 58, 19 *v. infra l. 42.* 58, 20 *v. infra l. 46.* 58, 21 *v. infra l. 47.* PLIN. nat. 34, 18 placuere et nudae *statuae* ... ab epheborum e gymnasiis -bus. 35, 87 Venerem anadyomenen ab illo pictam -i (*i. a paelice formosa*). ALC. AVIT. epist. 87 p. 97, 9 *non* amplitudinem elegantiae tuae sic ad memoratum -r (*sc. anuli signatorii*) coarto, quasi liberum non sit addere quod videtur. *β in imag.*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 13 p. 16, 11 verendum, ne inveniamur pulchrae et decorae virtutis quidam pictores pessimi vel certe aliis pictoribus, id est plebi, quae eam debet in semet ipsa depingere, imaginis eius pessima praebentes -ia.

3 *in philosophia* (*cf. p. 1325, 67. 1346, 71*): *vel c. respectu ideae Platonicae vel i. q.* '*idea*', *cf. l. 55 sqq.* (*v. def. et dist. l. 47 sqq. 50 sqq. 65. syn. v. l. 57. 58. 62. opp. v. l. 61*): CIC. Tim. 4 qui aliquid munus efficere molitur, eam speciem quae semper eadem (*i. idean*) intuebitur, atque id sibi proponet -r ([*gr. 28*A παραδείγματι]. 34 ex ea parte deficiebat ad propositum -r imaginis similitudo [39E]). 6 *mundi* fabricator ... utrum sit imitatus -r (*gr. 28*C παραδειγμάτων), idne, quod semper unum *eqs.* (*cf.* SEN. epist. 65, 9 -r, scilicet ad quod deus *m. fecit. cf. infra l. 65*). SEN. epist. 58, 19 idea est eorum, quae natura fiunt, -r aeternum. *ibid.* volo imaginem tuam facere. -r picturae (*v. l. 22 sqq.*) te habeo. *ibid.* talia ... -ia infinita habet rerum natura, hominum ... arborum, ad quae quodcumque fieri ab illa debet, exprimitur. 58, 20 idea erat Vergilii facies, futuri operis -r (*v. supra l. 22 sqq.*). 58, 21 alterum -r est, alterum forma ab -i sumpta ... alteram artifex imitatur, alteram facit. *ibid.* habet aliquam faciem -r (*v. supra l. 22 sqq.*) ipsum quod intuens opifex statuam figuravit: haec idea est. 65, 7 *causis* quintam Plato adicit -r (*v. l. 55 sqq.*), quam ipse idean vocat (*cf.* epist. 65, 8 id [= τὸ] ad quod -r est, quod imitatur is, qui facit. 65, 13 -r ... non est causa *eqs.*). *ibid.* nihil ... ad rem pertinet, utrum foris habeat -r ad quod referat oculus, an intus. *ibid.* haec -ia (*v. l. 55 sqq.*) rerum omnium deus intra se habet ... plenus his figuris est, quas Plato ideas appellat. *i. q.* '*idea*' (*cf. l. 49. 50. 54*): APVL. Plat. 1, 6 nec posse amplius quam singularum specierum singulas imagines in -bus inveniri (*syn.* exempla). TERT. anim. 23 p. 336, 24 animam retro in superioribus cum deo egisse in commercio idearum et ... hic quae retro norit de -bus recensere. 43 p. 372, 8 *v. p. 1321, 61.* CHALC. comm. 337 p. 361, 3 haec omnia quae videmus aliarum specierum invisibilium simulacra sint, illa item horum invicem exempla. oportet ergo nos etiam de -i ... disserere. AMBR. hex. 1, 1, 1 ut aliqui *hominum* ... tria principia constituerunt omnium, deum et -r et materiam, sicut Plato *eqs.* deum ... tamquam artificem ad -r hoc est ideam intendentem fecisse mundum (*v. l. 40 sqq.*).

4 *de scripto originario et authentico v. p. 1324, 32.*

III *id quod ex exemplo aliquo deducitur, ita ut simile vel par sit* (*fere i. q. nobis* '*Abbild*'): **A** *usu generali* (*syn.*: aequale: *p. 1324, 24.* forma: *p. 1324, 3.* imago: *p. 1324, 11. 17.* simulacrum: *infra l. 78.* speculum: *p. 1324, 16.* typus: *p. 1324, 1.* umbra: *infra l. 82. 83. al.*): **1** *sensu strictiore* (*add.*: quasi, tamquam: CIC. Lael. 23 verum ... amicum qui intuetur, tamquam -r aliquod intuetur sui. IGNAT. ad Eph. 2, 1 Crocus ... quem tamquam -r dilectionis vestrae suscepi [ὃν ἐξεμπλάριον τῆς ἀφ' ὑμῶν ἀγάπης ἀπέλαβον]. BOETH. mus. 1, 27 p. 219, 7 ab hypate meson usque ad neten quasi quoddam ordinis ... caelestis ... -r est):
a *de effigie corporali* (*cf.* TERT. idol. 5 p. 35, 6 Moses in eremo simulacrum ex aere fecit ... non ad erogationem legis, sed ad -ium causae suae [*sc. ut causam suam symbolice per serpentis imaginem demonstraret*]): *de tabernaculo in imaginem (adumbratam) verae dei habitationis caelestis facto* (*cf. et p. 1324, 21 sqq.*): VVLG. Hebr. 8, 5 *sacerdotes Levitici* qui -i et umbrae deserviunt caelestium ([ὑποδείγματι. 9, 23]. *inde*: HIER. in Is. 16, 14 p. 240A si ... umbrae et -bus serviebat iuxta carnem Israel et omnis eorum solemnitas futurorum erat typus *eqs.* *aliter interpr. myst.*: RVFIN. in psalm. 38 hom. 1, 1 p. 1391B. *cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 14, 2 p. 332 init. illa *celebratio* [*i. fere testamentum vetus*] -r et forma, ista vero veritas [*gr. p. 112* a med. ὑπόδειγμα καὶ τύπος]). 9, 24 non ... in manufacta sancta Iesus introivit -ia verorum (ἀντίτυπα), sed in ipsum caelum ([*opp.*]. MVTIAN. Chrysost. hom. 17, 1 p. 348 init. illa *caelestia* sunt vera, haec autem *templa* -ia [*gr. p. 128* fin. ἀληθινά ... τύποι]). **b** *de imagine quasi praefiguratione* (*cf. supra l. 1*): HIER. in Gal. 2, 14 p. 342B si ..., o Petre, tu natura Iudaeus es, circumcisus a parva aetate et universa legis praecepta custodiens, nunc ob gratiam Christi scis ea nihil per se habere utilitatis, sed -ia esse et imagines futurorum *eqs.*

2 *sensu laxiore*: *fere i. q. imago, simulacrum*: **a** *ad instar speculi*: TERT. adv. Hermog. 40 p. 169, 21 dicis in melius reformatam materiam utique ⟨de⟩ deterioribus, et vis meliora deteriorum -ium ferre? confusa res erat, nunc vero composita est, et vis ex compositis incomposita praeberi? nulla res speculum est rei alterius ... quomodo *mundus* inornatae materiae imaginem praefert?
b *de pictura* (*fere i. q.* ἴσον, *syn.* aequale: *infra l. 24*): PRVD. perist. 11, 123 -r sceleris (*i. Hippolyti martyris lacerati*) paries habet illitus. MVTIAN. Chrysost. hom. 17, 3 p. 349 init. (*interpretationi subest* VVLG. Hebr., *v. p. 1323, 82 sqq.*) quae formam habent alicuius, tantum -r ostendunt, non autem virtutem: sicut in imaginibus, -r hominis habet imago, non etiam virtutem. proinde veritas et -r communicant invicem: -r enim aequale est, virtus autem nequaquam (*gr. p. 131* init. τύπος).

B *technice*: **1** *id quod ex artis opere deducitur* (*cf. nostrum* '*Abguß, Kopie*'): PLIN. nat. 33, 157 fecit item *Pytheas* et cocos, magiriscia appellatos, parvolis potoriis ⟨et⟩ e quibus ne -ia quidem liceret exprimere. 35, 125 huius tabulae -r, quod apographon vocant, L. Lucullus ... emit.

2 *id quod ex scripto aliquo describitur* (*opp. scriptum originarium; sed nota exemplum ipsum originarium vel authenticum [cf. p. 1323, 66] significari p. 1325, 9 sqq.*): **a** *sensu latiore*: *fere i. q. apographum* (*cf. syn.*: authenticum: *l. 72.* par: *l. 50. 54.* simile: *l. 57.* *opp.* authenticum: *l. 75 sqq.* *v. gr.*: *l. 40. 48 ter. 49. 50. 61. 65. 73 sq. p. 1325, 7 al.*): CIC. Att. 4, 5, 1 cur ... cuiquam misi prius (*sc.* 'παλινῳδίαν')? urgebar ab eo, ad quem misi et non habebam -r. PLANC. Cic. epist. 10, 21, 3 -r ... chirographi Titio misi. POLLIO Cic. epist. 10, 31, 6 *litterarum* (FRONTO p. 131, 12 N. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 41, 13 [*gr. I 1, 1 p. 92, 18* τὰ ἴσα τῶν παρ' ἐμοῦ γραφέντων]. CIL VI 1585b, 1 -ia litterarum rationalium dominorum nn. [*Severi et Albini*] scriptarum. *al. v. l. 66*). R. GEST. div. Aug. tit. rerum gestarum ... incisarum in duabus ... pilis -r subiectum. PROC. dig. 31, 47 binae tabulae testamenti eodem tempore -ii causa scriptae (*cf.* PETRON. 71, 4 -r testamenti iussit afferri [PLIN. epist. 10, 70, 4]. VLP. dig. 29, 3, 10, 1 si in duobus -is scriptum sit testamentum. *al.*). SVET. Vesp. 6, 4 epistulae (EPIT. Alex. 109. VVLG. I Esdr. 4, 11; διαταγή. 5, 6; διασάφησις [7, 11]. Bar. 6, 1; ἀντίγραφον. *al.* RVFIN. hist. 1, 13, 5; ἀντίγραφον. *al.* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 236, 10 de -bus [*epistulae Athanasii*], quae apud nos sunt, paribus sumptis [*gr. I 1, 6 p. 157, 4* ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἀντιγράφων τὸ ἴσον λαβόντας]. DIONYS. EXIG. Conc.S I 5 p. 299, 13 fuit ergo necessarium, ne forsitan et ibi apud vos ab aliquibus corrupta inferatur, ex nostris -bus [*gr. I 1, 6 p. 157, 4* ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἀντιγράφων] tuae reverentiae paria destinare. nam et ... episcopus Paulus ... inventus ⟨est⟩ habere ipsius -r epistulae [τὸ ἴσον], sed corruptum ... atque depravatum, unde poposcit ex nostris scriptis [ἀντιγράφων] Antiochenis similia [τὸ ἴσον] dirigi. *v. l. 65. et al.*). SVET. Vesp. 8, 15 aerearum ... tabularum ... undique investigatis -bus. SYMM. rel. 24, 3 p. 299, 15 gestorum. HIER. epist. 37, 4, 2 *commentarii.* 47, 3, 1 *opusculorum meorum* (*cf.* 48, 2, 1 feceris -ia). VVLG. Esth. 4, 8 edicti (ἀπόγραφον). COD. Theod. gest. in sen. 7 a constitutionariis ex hoc corpore (*i. libro*) eorundem manu conscripta -ia. const. de c. l. 23 ad edenda -ia (*ibid.* l. 27). 9, 34, 2 libellorum (*al.*). AVELL. p. 62, 18 sacrae -ia (CONC.S I 2 p. 101, 18 -r sacrae epistolae [*gr. I 1, 4 p. 3, 3* ἴσον θείου γράμματος. *al.* COD. Iust. 12, 59, 9 [*a. 470?*] s. litterarum [*opp.* authenticis]). p. 102, 22 a[u]ctorum. p. 347, 16 subscriptionis. p. 473, 15 chartulae. *al.* CONC.S I 2 p. 32, 15 scripta ... sunt -ia ... de praedicto sancto concilio reverentissimis episcopis (*gr. I 1, 1 p. 115, 26* τὰ ἴσα). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 109, 15 -r relationis sancti concilii (*gr. I 1, 3 p. 28, 20* ἴσον). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 65, 29 direximus ... vestrae religiositati expositionis -r, ut duas authenticas dignemini ex ipsa transscribere et subscribatis ambabus (*gr. I 1, 7 p. 77, 34* τὸ ἴσον τῆς ἐκθέσεως, ἵνα δύο ἀντίγραφα *eqs.*). CONC.S II 2, 1 p. 60, 12 Constantinus si quae profert, -ia sunt aut authentica, doceat ([*gr. II 1, 1 p. 159, 29* εἰ ἃ προφέρει ἀντίγραφα ἴσα εἰσὶν ἢ αὐθεντικά, διδάξει]. CONC. Araus. a. 529 p. 53, 5 Caesarius ... episcopus -r nostrae constitutionis ededi et autenticum in arcivo ecclesiae reservavi. GREG. M. epist. 1, 42 p. 69, 6 vel authentica vel -ia eorum *scriptorum.* 3, 3 p. 161, 21 si authenticam chartulam non videmus ad -ia nil possumus facere. *v. supra l. 66. aliter supra l. 72*). SIDON. epist. 8, 3, 1 Apolloni ... vitam ... e Nicomachi schedio ... dum parere festino, celeriter eiecit in tumultuarium -r turbida ... et Opica translatio. COD. Iust. 4, 21, 19, 1 is qui apocham conscripsit vel -r cum subscriptione eius qui apocham

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

suscepit ab eo accipere vel *eqs.* NOVELL. Iust. 33 cuius *legis* -ium subdi ... praecepimus. PASS. Polycarp. 22, 2 -ia haec ex Irenaei ... doctrina scripsit Gaius ..., ego autem haec Socrates ex Gai -bus scripsi. 22, 3. EDICT. Constant. CIL III 12043, 48 ad praefectos ... scripta direximus, quorum -⟨ar⟩i alio edicto nostro prodito, cuiusmodi legem ... contineat, plenissime declaratur. CIL III 13665, 10 huius ... -ia reposita sunt in archia publica (*23 τούτον ἀντίγραφα*). *et al.*

b *strictius: de libris manuscriptis, codicibus:*

nota (v. p. 1323, 66. cf. p. 1324, 32): fere i. q nobis 'Vorlage' (gr. ἀντίγραφον l. 13. cf. exemplum *p. 1346, 45)*: IREN. Hier. vir. ill. 35 (*cf. Rufin. hist. 5, 20, 2*) adiuro te qui transcribis librum istum ... ut conferas, postquam scripseris et emendes illum ad -r (*πρὸς τὸ ἀντίγραφον*), unde transcripsisti, diligentissime; hanc quoque obtestationem similiter transferas, ut inveniʂti in -i (RVFIN. Orig. princ. praef. 4 p. 6, 13 conferat cum -bus unde scripserit). VVLG. deut. 17, 18 *rex* describet sibi Deuteronomium legis huius in volumine, accipiens -r a sacerdotibus Leviticae tribus. RVFIN. apol. Orig. epil. p. 629^{A} quam plurimos codices de talibus -iis conscribentes. AVG. doctr. christ. 2, 11, 16 ad -ia praecedentia recurratur. *al.*

fere i. q. exemplum (v. p. 1349, 39), liber, codex (gr. v. l. 26. 39. 41): PLIN. nat. 6, 62 in quibusdam -bus diversi numeri reperiuntur ([HIER. hom. Orig. in Luc. 7 p. 47, 21 R. in aliquantis]. *cf.* 27, 124 invenio. SVET. Iul. 55, 3. HIER. epist. 18^{A}, 10, 2 in nonnullis -iis). 6, 63 aliqua -ia adiciunt *eqs.* 6, 170 -ium vitium. 19, 32 in -bus, quae ... invenerim. PLIN. epist. 4, 7, 2 *librum* in -ia mille transscriptum. EPIPHAN. de mensur. 2 (*ἀντιγράφοις*). SVET. Dom. 20 bibliothecas ... reparare curassset -bus undique petitis. gramm. 24 multa ... -ia contracta emendare ac distinguere et adnotare curavit *Probus*. FRONTO p. 20, 9 N. (*Hauler ex nova cod. lect.*) *libri* a Tirone emendati ad optima -ia. p. 117, 7 *al.* TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 290, 8 hanc *compositionem* ... nondum -is suffectam. DON. Ter. Ad. 601 *hos versus* multa -ia non habent. HIER. epist. 48, 4, 2 transtuli nuper Iob in linguam nostram; cuius -r a ... Marcella ... poteris mutuari. 57, 11, 1 quae in -bus ecclesiae obelis asteriscisque distincta sunt. 105, 5, 2 nec horum (*i. Augustini operum*) -orum apud nos copia praeter soliloquiorum tuorum libros. in Ezech. 16, 23 p. 144^{A} ut quaedam habent -ia (in Matth. 23, 3 p. 159^{B} pleraque). virg. Mar. 8 p. 191^{B} de -orum varietate (16 p. 200^{C}). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 203, 14 accipiens -ia antiqua (*gr. I 1, 4 p. 30, 17 ἀντίγραφα παλαιά*) et cum his quae ferebat, comparationem faciens invenit haec adulterata et petiit ex codicibus apud nos habitis paria fieri (*ἴσα ποιῆσαι*). ALC. AVIT. epist. 34 p. 64, 14 perlata est *nobis* ... ab Italiae -bus sacerdotalis forma decreti. *et al.*

epitheta notabiliora: adulteratum: DIONYS. EXIG. Conc.^{S} I 5 p. 306, 27. *v. et supra l. 40.* antiquum: SERV. auct. Aen. 2, 37. RVFIN. hist. 5, 8, 5 (*ἀρχαίοις*). CONC.^{S} I 2 p. 107, 4 (*gr. I 1, 4 p. 20, 12 ἀρχαίων*). DIONYS. EXIG. Conc.^{S} I 5 p. 306. 27. *v. et supra l. 39.* bonum: DON. Ter. Andr. 978 (optimum *v. supra l. 30*). corruptum: GELL. 6, 20, 6. fidelissimum: GELL. 12, 10, 6. Graecum: GAVDENT. serm. 12, 7 G. GREG. M. moral. 31, 29 p. 589^{D}. *et al.* Hebraeum: AVG. doctr. christ. 2, 15, 22. *cf.* AVG. civ. 22, 29 p. 627, 30 D. quae ex Hebraeo sunt. Italiae: *v. supra l. 42.* Latinum: HIER. in Gal. 2, 3—5 p. 334^{B} PELAG. in II Thess. 2, 3 p. 443, 11. *et al.* rectum: RVFIN. hist. 5, 8, 5 (*σπουδαίοις*). verissimum: CANON. Dionys. Exig. p. 88, 11. *p. 1320, 48.* vetus: SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 8.

exemplāre, -is *n. v. p. 1320, 39. 1321, 15.*

exemplāria, -ae *f.* *ab* exemplarium, *sc. nom. plur.* -a, -orum *pro fem. sg. accepto* (*cf. et* paradigma, -ae). *i. q. exemplum (v. p. 1339, 49)*: ORIBAS. syn. 9, 24 (La) p. 325 quae ... dicta sunt -ae causa (*Aa*: exemplum ponimus; *gr. 9, 24, 10 p. 510 παραδείγματος ἕνεκα*).

exemplāris, -e. *ab* exemplum (*cf. Leumann, Adi. auf -lis p. 36*). -e, -is *n. v. supra l. 57.* *i. q, ad exemplum pertinens; quod in exemplum afferri potest; aptus, ut pro exemplo sumatur*: **1** *generatim*: TERT. nat. 1, 5 p. 65, 19 modica macula in fronte, in parte quadam -i ⌊visa, quo⌋ (⌊ ⌋ *ed. Goth.*; vis. aquo *A*; *dub. tamen, an sanum*) universitas munda est. **2** *speciatim cum respectu ideae Platonis (cf. p. 1323, 34. 1346, 71): i. q. exemplum praebens (fere syn.:* intellegibilis *l. 74. 77. 84,* perfectus *l. 74.* purus a corpore *l. 77.* *opp.:* corporeus *infra l. 78,* inferior *infra l. 75,* sensilis *infra l. 73)*: CHALC. transl. 48^{E} unum perpetuum carens generatione -is eminentiae (*gr. παραδείγματος*). comm. 119 p. 185, 7 quo ... animal ... sensilis mundi proximam similitudinem nanciscatur perfecto intellegibilique et -i ex se genito mundo (137 p. 199, 8 cum in -i hoc est intellegibili mundo inferioris naturae semina ... extent). 225 p. 262, 23 est imago speciei purae a corpore et intellegibilis, penes quam est dignitas -is. 273 p. 303, 20 utraque origine tam -i quam corporea (304 p. 333, 9).

de virtutibus quae aliis exemplo sunt: MACR. somn. 1, 8, 5 quartae *virtutes* -es *vocantur* (*cf. 1, 8, 10* quartae sunt, quae in ipsa divina mente consistunt ..., a quorum exemplo reliquae omnes per ordinem defluunt [*opp.*: politicae, purgatoriae, tertiae animi iam purgati]. PS. AVG. sent. 15 p. 729 -es quae iam contemplanti menti imprimuntur a deo [*opp.*: civiles politicorum, purgatoriae; *syn.* intellegibilia]).

masc. (v. l. 4) pro subst. (sc. per ellipsin vocis q. e. codex, libellus): *i. q. apographum* (*cf.* exemplar *p. 1324, 31,* exemplum *p. 1349, 39*): TAC. hist. 4, 25, 2 -es ... litterarum ... recitavit. FRONTO p. 107, 14 N. -es eorum excerptorum nullos feci.

exemplārium, -iī *n. v. p. 1320, 36.*

?**exemplārius** (, -a, -um). *is qui ad exemplum est*: CIL VIII 26622 civi et patro⟨no exemp⟩lario.

exemplasticus, -a, -um. *cf. gr. ἐμπλαστικός.* DIOSC. 5, 121 virtus *milti* est ... et exerantica et -a (-plat- *trad.*), unde emplastris miscetur *eqs.* (*gr. 5, 96 ἐμπλαστικήν*). **exemplātus** *v. l. 38.*

[**ex[em]plicābo** (*del. Heraeus*) narrabo GLOSS. V 196, 8.]

exemplo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* exemplum. *v. gr. παραδειγματίζω l. 23. 34. 36, cf. l. 28.*

1 *fere i. q. exemplo demonstrare, ostendere* (*cf.* exemplum *p. 1331, 71*): IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 3, 40 p. $1266^{med.}$ ad -andam et confirmandam iudicii sui aequitatem iuramento deus utitur.

2 *fere i. q. exemplum dare*: **a** *secundum quod aliquid fieri potest* (*cf. p. 1333, 25*): PS. AVG. quaest. test. I 14, 1 p. 39, 21 nequitiam illorum -arunt ad perditionem multorum. 14, 3 p. 40, 20 mala quae obliteranda erant, -verunt. *cf. et def. infra l. 30. 32.*
b *castigandi, deterrendi causa, fere i. q. ignominiae publicae exponere* (*v.* exemplum *p. 1340, 15. cf.* AVG. quaest. hept. 4, 52 p. 359, 26 [*ad num. 25, 4*] nam Graecus ait: *παραδειγμάτισον*, quod dici posset '-a' quia *παράδειγμα* exemplum est. *fere i. q. traducere v. l. 28*): ITALA Col. 2, 15 (Aug. epist 149, 26 p. 372, 21 c. Faust. 16, 29 p. 474, 23 trin. 4, 13, 17 p. $899^{fin.}$) *Christus* exuens se carnem principatus et potestates -vit fiducialiter, triumphans eos in semet ipso ([*ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, Vulg.* traduxit confidenter]. AVG. epist. 149, 26 p. 372, 24 non utique bonos sed malos principatus et malas potestates ... -vit, id est exemplum de illis dedit, ut quemadmodum *eqs.* c. Faust. 16, 29 p. 475, 23 quas [*potestates diabolicas*] -asse dictus est, quia in se ipso ... praebuit exemplum. *v. supra l. 17 sqq.*). ITALA Hebr. 6, 6 (cod. q) denuo configentes a se ipsis cruci filium dei et -antes (*παραδειγματίζοντας, Vulg.* ostentui habentes). MVTIAN. Chrysost. hom. 4, 5 p. $269^{init.}$ quare ... *discedentem* iniurias? quare eum -as? (*gr. p. 44^{a. med.}* *παραδειγματίζεις*).

3 *fere i. q. exemplum (v. p. 1349, 39), exemplar (v. p. 1324, 31 sqq.) describere*: SIDON. epist. 4, 16, 1 furtum ... -ti libelli. RVRIC. epist. 1, 8 p. 361, 28 ad -andum eum (*i. codicem*) ... accessi. GREG. TVR. glor. mart. 63 p. 531, 9 *libellum nocte* famulante lumine velociter -vit. vit. patr. 12, 2 p. 713, 22 -vit eas (*litteras*) in codice.

ᴮ**exemplum,** -ī *n.* [*ab* eximere. *W.*] *gen. masc.*: VVLG. II Macc. 6, 28 fortem. CIL VIII 11349 singularem. *scribitur*: exs-: ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323; *a. 17*), 26. 111 S. C. CIL X 1401 (*a. 44—56*), 5 CIL VI 10515 VIII 7427, 5 X 5928 XII 2983. 3562 XIII 2200 CE 1004, 4. 1131, 4. exss-: CIL XI 3614, 20 (*a. 113*). -mppl-: CIL X 5902. eem-: PLAVT. Most. 1040 (*corr. B^{2}*). -ī: CIL XII 2464. *litt. gr.*: INSCR. Phryg. Ramsay 41 ἔξενπλον. HESYCH. 127, 47 ἔξομπλον. ἴσον. *v. l. 53.* *notatur*: e: EDICT. imp. Constant. (CIL XI 5265), 1 e(xemplum) s(acri) r(escripti). CIL III 14199^{2} e(xemplum) s(acrarum) l(itterarum). e e = e(xemplum) e(pistulae): CIL III 13750, 44. 48 (*cf. ibid. l.* 13. 32. 34 *in gr. constitutionis versione*: ε ε). CIL III 14165^{8}. e e = e(odem) e(xemplo): PAP. Michigan III n. 165 d(e) e(a) r(e) e(odem) e(xemplo) b(inae) t(abulae) s(criptae) s(unt), *v. APF 10, 276.* exempl(um): CIL III 355 B 1. C 1. D 1 VIII 5403, 9 XI 1638, 5. exem(pl-): CIL XI 6229. exe(m)plu(m): CIL VI 2120, 15. ex(em)pl(um): TEST. (CIL XIV 2934; *a. 385*), 14. 23. NOT. Tir. 49, 40^{a}. 63, 63. *de notione (cf. H. Kornhardt, Exemplum, Eine bedeutungsgeschichtl. Studie, Diss. Göttingen, 1936)*: SYNON. Cic. p. 421, 21 B. documentum. exemplar. -um. AVG. quaest. hept. 4, 52 *παράδειγμα* -um dicitur. *praeterea v. diff. (sim.) infra passim et s. v.* exemplar *p. 1320, 65. 68. 70. 71.* GLOSS. similitudo. forma. simile. ἀντίγραφον. ἀντίτυπον. ὑπόδειγμα. τεκμήριον. ἰσότυπον. παραδείγματι. δείγματα. *versione gr. v. p. 1328, 64. 1330, 12 sq. 1331, 72. 1332, 37. 1335, 78 sq. 1337, 82. 1341, 33. 1342, 15 sq. 1344, 55. 1346, 76 sq. 1348, 66. 1349, 34. 40 al. legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem.* [*it.* scempio. *M.-L.*]

[*l. v.*: PLIN. epist. 4, 11, 6 (-o *BFΠ*, -is *rell.*). *cf.* QVADRIG hist. 93 facite -a (*trad.*, -o *Peter*) eorum, ut *eqs.* *ex correct.*: VAL. MAX. 3, 8, 1 -a (-ar *codd.*), *cf. p. 1320, 78 sqq.* FLOR. epit. 4, 2, 33 (exitum *codd.*). *falso trad.*: CIC. Q. Rosc. 8 ex⟨t⟩emplo. LIV. 4, 4, 5 (*del.*). 26, 41, 24 (*secl. Hertz*). SEN. dial. 6, 10, 3 (exempto *Madvig*).]

CONSPECTVS MATERIAE

I *quod* ***ex copia*** *rerum aequalium* ***eximitur*** *('Probe'): p. 1327, 79.*
A *de particula speciminis causa segregata: p. 1327, 82.*
B *eodem sensu accipi solent*: **1** *in imag. et transl.: p. 1328, 5.* **2** *sensu concreto de sing. re ex summa exempta: p. 1328, 25.*
II *quod* ***proponitur*** *ad* ***illustrandum,*** *demonstrandum, confirmandum: p. 1328, 39.*
A *praevalente vi* ***afferendi, proponendi:*** *p. 1328, 43.*

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *in comparandis rebus spectatur rerum similitudo: p. 1328, 44.*
a *generat.: p. 1328, 48.*
b *speciat.: i. q. parabola: p. 1328, 62.*
2 *quo quid docetur, explicatur: p. 1329, 4.*
a *in univ.: p. 1329, 10.*
b *spec., t. t.: α rhet.: p. 1329, 81. β gramm.: p. 1331, 41.*
3 *ad alqd. demonstrandum sive confirmandum: p. 1331, 71.*
a *in univ.: p. 1331, 77.*
b *spec. i. q. testimonium e scripturis depromptum: p. 1332, 33.*
4 *de ipsa re memorabili, i. q. factum, casus, eventus sim.: p. 1332, 58.*
B *amplificata vi acced.* **imitationis** *ratione: p. 1333, 25.*
1 *usu generali: p. 1333, 26.*
a *laxius: de ratione procedendi sic, ut facultas et dandi -i et in -um sumendi reputetur: p. 1333, 27.*
b *pressius: respicitur potius quo vis ac ratio -i sint evasurae: p. 1333, 52.*
α *extra locutiones: p. 1333, 55.*
β *in certis locutionibus, formulis: p. 1333, 80.*
2 *speciatim: p. 1335, 42.*
a *c. not. imitandi: p. 1335, 42.*
α *instruendi, erudiendi causa: p. 1335, 42.*
β *eximium et peculiare alqd. ex rebus gestis (sim.) collectum sive illustrandi sive imitandi causa affertur: p. 1335, 70. in tit. libr.: p. 1337, 65.*
γ *ex ratione procedendi iam semel adhibita -um ortum et prioris rei auctoritate ornatum transfertur ad similes omnes causas similiter tractandas: (I) in vita privata: p. 1337, 83. (II) in vita publ.: p. 1338, 9. formulae: p. 1339, 49.*
b *sensu deterrendi seu dehortandi: p. 1340, 15.*
α *in univ.: p. 1340, 34.*
β *speciatim: (I) i. q. poena gravissima: p. 1341, 46. (II) i. q. facinus: p. 1341, 78.*
III *praevalet ratio* **praestantiae** *per se dignae, quam* **imiteris**: *p. 1342, 6.*
A **vi plena:** *excellens alqd. ad imitandum alteri proponitur aut pro norma rei alterius habetur: p. 1342, 11.*
1 *in universum: p. 1342, 21.*
a *liberiore usu: p. 1342, 27.*
i. q. factum: p. 1344, 34.
b *expressius: de homine ipso tamquam -o: p. 1344, 51.*
2 *speciatim, t. t.: certa res ad quam quid formatur: p. 1346, 4.*
a *artificis: p. 1346, 9.* b *de forma, tabella: p. 1346, 27.* c *de scriptis originariis: p. 1346, 45.* d *de rebus naturae: p. 1346, 56.* e *t. t. gramm.: p. 1346, 62.* f *philos.: p. 1346, 71.*
B **debilitata** *vi: i. q. modus, mos, genus sim.: p. 1347, 9.*
1 *in certis locutionibus: p. 1347, 12.* 2 *extra locutiones: p. 1347, 39.*
formulae ad III: p. 1347, 47.
IV *quod* **deducitur** *ex -o alqo. ita, ut* **par** *vel* **simile** *fiat: p. 1348, 73.*
A *in universum: p. 1348, 76.*
1 *strictius i. q. simulacrum: p. 1348, 76.*
a *proprie: α ab artifice expressum: p. 1348, 79. β naturale: p. 1349, 7.* b *transl.: p. 1349, 12.*
2 *laxius: p. 1349, 16.*
a *de imag. per sensus percepta: i. q. species, iudicium sim.: p. 1349, 16.*
b *i. q. imago, praefiguratio: p. 1349, 25.*
B *technice: p. 1349, 39.*
1 *quod ex quovis scripto describitur, ἀπόγραφον: p. 1349, 39.*
2 *de verborum tenore: p. 1350, 13.*

ex notione q. e. s. I videntur fluxisse usus varii sub II, III, IV expositi hac fere ratione: II: aeque -um illustrans valet ad demonstrandum alqd. atque specimen mercem illam, unde sumptum est, exprimit. III: specimen ex aliqua merce segregatum quasi in -um, i. formam normamque assumi potest ita, ut ad eius instar alqd. comparetur, efficiatur. IV: praevalet notio aequalitatis similitudinisque, quae sc. intercedit inter specimen mercis et mercem totam.

(acced.: praepp. [*1: p. 1334, 13 sqq. 2: 1339, 61 sqq. 3: p. 1347, 47 sqq.*]: ab [*2*], ad [*fin.: 1. 2. 3; mod.: 2. 3*], in [*fin.: 1. 2. 3 p. 1349, 26; mod.: 3*], ob, per [*3*], post [*2*], pro, propter [*1. 2. 3*], secundum, sine, sub [*2. 3*]. **acc. c. inf.:** *p. 1332, 79*)**.**

I *id quod ex* **copia rerum aequalium eximitur** *(cf. Walde-Hofmann*[3] *s. v. -um), aut a materia quadam segregatur, ut inde genus qualitasve totius copiae vel materiae cognosci liceat (fere i. q. nobis 'Probe, Warenmuster'):* **A** *de particula a materia quadam speciminis causa exempta (propria significatione. acced. fere gen. obi.):* RHET. Her. 4, 6, 9 (*q. anteced. v. p. 1330, 65*) ut si quis purpuram aut aliud quippiam vendens dicat: sume a me, sed huius -um aliunde rogabo tibique ostendam, sic mercem ipsi qui venditant, aliunde -um quaeritant mercis, acervos se dicunt tritici habere, eorum -um pugno non habent, quod ostendant.

B *eodem fere sensu intellegi solent:* **1** *quasi in imag. et transl. (acced. gen. subi. e. g. infra l. 9. 10, obi. e. g. infra l. 14. 16. syn.* indicia *infra l. 17*): PLAVT. Poen. 298 sati' nunc lepide ornatam credo, soror, te tibi viderier; sed ubi -a conferantur meretricum aliarum (*sc. ornatūs earum*), ibi tibi erit cordolium, siquam ornatam melius forte aspexeris. TER. Hec. 163 ad -um ambarum (*i. uxoris et meretricis*) mores earum existimans (*cf. Kornhardt, l. l. p. 10. aliter* DON. *ad l.*: quasi ad imaginem et collationem speciemque comparationis). Ad. 767 (*de servo ebrio*) illud sis vide -um disciplinae (DON. *ad l.*: quia unus ex multis reliquis. *idem ad v. 774 -um licentiae servorum* quasi in omnibus sit, quod in uno nunc aspicitur). CIC. Verr. II 4, 49 tantum unius cuiusque de varia *Verris* improbitate generis indicia ... et -a profero. Lael. 33 (*cf. Seyffert ad l.; at v. infra l. 54*). CAEL. Cic. epist. 8, 1, 1 quod -um (*sc. rerum urbanarum diligentissime perscriptarum*) si forte minus te delectavit *eqs.* Ov. met. 1, 366 nunc genus in nobis (*sc. Deucal. Pyrrhaque*) restat mortale duobus ... hominumque -a manemus. VITR. 9 praef. 3 e pluribus singula paucorum (*hominum*) uti -a ponam. SYMM. or. 1, 2 p. 319, 1 ante fortunae munera totius mundi -a sumpsisti (*i. sive caloris in Aethiopia sive in Scythia frigoris*).

2 *sensu concreto: significatur ipsa res certa et singularis a summa rerum eiusdem generis quasi seiuncta, quae simul illarum proprietates omnes (vel certe gravissimas) amplectitur (fere i. q. nobis 'Exemplar'* [*v.* exemplar *p. 1321, 32*], *'Stück' sim.*): LVCR. 2, 540 tanta ferarum (*i. elephantorum*) vis est, quarum nos perpauca -a vidēmus. PLIN. nat. 35, 74 sunt et alia ingenii eius (*i. Timanthis*) -a veluti Cyclops dormiens in parvola tabella. 35, 120 carcer eius (*i. Famuli*) artis domus aurea fuit et ideo non extant -a alia magnopere. TERT. anim. 8 p. 308, 25 absurdum ... quid de corporalium eximere censu quia ceteris corporalibus -is non adaequet. CET. FAV. 29 p. 282, 1 constituas ... horologii partem, qua decimam horam notabit, contra orientem aequinoctialem, sicut de -is multifariam cognoscitur.
fort. huc addendum: TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 518, 22 ecce plane diversum -um Moysi et Christi.

II *id quod* **proponitur** *vel* **inducitur, ut aliquid** *(quopiam modo simile)* **illustret, demonstret** *ideoque* **confirmet** (*fere i. q. nobis 'Beispiel', gr. παράδειγμα. adhibetur aut mera vi illustrandi [evanida p. 1332, 59] aut accedente plus minus imitandi ratione*): **A** *praevalente vi* **afferendi, proponendi** (*debilitata v. p. 1332, 59*): **1** *in comparandis conferendisve rebus spectatur rerum similitudo, quae valet ad rem alteram altera re illustrandam* (**acced.:** *gen. obi.: infra l. 54. 57. 59; ident.: infra l. 60. nota et in ceteris partibus [imprimis special. vel techn.] talia quae sic accipi possunt occurri*): **a** *generaliter:* PLAVT. Most. 90 eam rem volutavi ... hominem quoiiu' rei, quando natus est similem esse arbitrarer ... id repperi iam -um: novarum aedium esse ... similem *eqs.* TER. Eun. 1027 faciam quod iubet *Thais.* ... qui minus quam Hercules servivit Omphalae? :: -um placet. CIC. rep. 1, 34 nullum est -um cui malimus adsimulare (*i. ὁμοιάζειν*) rem publicam. Lael. 33 earum rerum -um ex similitudine capiebat ineuntis aetatis *eqs.* (*cf. supra l. 17*). SEN. dial. 9, 2, 1 quaero ... cui talem adfectum animi similem putem, nec ulli propius admoverim -o quam eorum qui ex ... gravi valetudine expliciti *eqs.* TERT. pudic. 8 p. 235, 11 interimitur -orum peraequatio. resurr. 38 p. 81, 6 nullum ... -um maius est eo cuius -um est. adv. Marc. 1, 4 p. 295, 5. HIL. trin. 1, 19 p. 38[B] comparationum -a afferemus. CLAVD. DON. Aen. 4, 150 p. 372, 31 deficientibus humanis -is Apollo ... solus inventus est qui Aeneae meruisset aequari. *et al.* **b** *spec. ap. Christ.: i. q. parabola* (*[syn.: l. 70. 80; nota gen. ident.: l. 71. cf. iuxta pos. l. 71 sq.]. saepe acced. gen. explic.; gen. obi.: l. 66. 74. pendet* de: *l. 78. gr. v. l. 77. p. 1329, 1. 2*): TERT. idol. 12 p. 43, 5 dicta domini ⟨et⟩ -a adimentia tibi omnem causationem. p. 43, 8 vestitus (*gen.*) habemus -um lilia. 15 p. 49, 3 nos ... subditos magistratibus et principibus ..., sed intra limites disciplinae ..., propterea enim et illud -um trium fratrum praecucurrit, qui *eqs.* orat. 6 p. 185, 7 ita et -is inculcat et parabolis retractat, cum dicit *eqs.* 7 p. 185, 27 huc enim spectat -um parabolae totius (*cf.* 9 p. 187, 1 sermones domini, parabolae, -a, praecepta. adv. Marc. 4, 39 p. 557, 16). pudic. 7 p. 233, 17 drachmae (paenit. 8, 4 quod mulier drachmam perdidit et requirit et repperit ..., nonne restituti peccatoris -um est). resurr. 35 p. 77, 6. adv. Marc. 1, 2 p. 292, 18 -a illa bonae et malae arboris (HERM. vulg. sim. 2, 1 hae duae arbores in -um positae sunt servis dei [Pal. sim. 2, 1, 2 in -o; *gr.* εἰς τύπον]). 5, 10 p. 606, 10 -a grani tritici (NICET. symb. 12 p. 51, 1 -um de mundanis rebus sicut docet apostolus: ecce granum tritici *eqs.*). EPIST. Paul. et Cor. II rec. B 28 quodsi a seminibus nolumus sumere -um (*rec. A* facere parabolam). TYCON. 3 p. 27, 25. HIER. epist. 55, 4, 5 sub -o trium eunuchorum virginitatis infert beatitudinem. CASSIOD. Didym. in II Petr. 1, 23 p. 18, 12 -um foeni. VITAE patr. 3, 136 requisierunt ab eo quod esset hoc -um (*cf. antea*: saccum implevit cum arena et portabat in dorso suo *eqs.*; *gr.*

[*K.-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cotelier p. 644 τί ἂν εἴη τοῦτο. cf. 5, 9, 9 quid hoc esset). 5, 7, 40 adhibuit ei tale -um dicens (*gr. Nau 1908 p. 280 n. 208 προσήνεγκεν αὐτῷ ὑπόδειγμα τοιοῦτον*). *et al.*

2 *id quo quid docetur, explicatur, quod aptum est, ut inde aliquid cognosci possit* (*syn.* documentum: *l. 12. 50.* *hic illic fere de -o ex experientia ducto: l. 14. 23. 38. 42* [*syn.* experimenta]. *l. 52 sq. l. 57 sqq.* [*cf.* peritia]. *l. 67. cf. et p. 1340, 15 sqq.* -o esse: *l. 19. v. p. 1332, 9. 75.* *acced.*: pro: *l. 55.* post: *l. 56.* sine: *infra l. 16. 71. 72.* sub: *l. 48. v. et p. 1328, 81.* *pendet a. c. i.: l. 43. v. p. 1332, 79*): **a** *in universum*: *α nude*: GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 5 quanta libido ... sit ... adulescentium, unum -um vobis ostendam. VARRO ling. 6, 62 documenta quae -a docendi causa dicuntur (*cf.* OV. rem. 687 -o quemque docente suo. LIV. 21, 34, 2 alienis malis, utili -o doctos memorantes *eqs.* MANIL. 2, 261. SEN. contr. 9, 2 [25], 27 facilius et quid imitandum et quid vitandum sit, docemur -o. COLVM. 11, 1, 4 nihil recte sine -o docetur aut discitur. PLIN. paneg. 45, 6 TERT. ieiun. 9 p. 285, 12. *et al.*). frg. Non. p. 68, 26 ex uno -o pote videri. RHET. Her. 2, 20, 31 subiecero (4, 28, 39 plura. *al.*). HOR. sat. 1, 1, 33 sicut parvola — nam -o est — ... formica *eqs.* (PLIN. epist. 4, 7, 4 recta ingenia debilitat verecundia, perversa confirmat audacia, -o est Regulus [*orator*]. *al.*). 1, 4, 106 insuevit pater optimus hoc me, ut fugerem -is vitiorum quaeque notando. MANIL. 1, 62 per varios usus artem (*i. astrologiam*) experientia fecit -o (*ex observatione astrorum ducto, v. Scaliger ad l.*). 1, 453 *al.* VITR. 8, 2, 3 licet ex balineis -um capere (APVL. mund. 31 p. 359 de inferiore ... imagine [*i. anima*] capiamus -a [*sc. dei cognoscendi*]. *al.*). SEN. contr. 7, 2, 2 ad vos hoc, patroni, -um pertinet (9, 4, 12). PHAEDR. 1, 3, 1 ne gloriari libeat ..., Aesopus nobis hoc -um prodidit. 2 prol. 1 -is continetur Aesopi genus. 2, 2, 2 nempe -is discimus. (CE 1004, 4 vivite felices, moneo, mors omnib(us) instat: -um a nobis discite qui legitis. *al.*). *al.* SEN. benef. 2, 32, 2 (*comparatur beneficium accipiendum et reddendum cum pila in lusu excepta et remissa*) -um hoc dissimile est (nat. 2, 55, 4 *al.*). 5, 8, 5 quid simile ... hoc -um habet propositae quaestioni? 5, 10, 3. 5, 19, 1 dissimilia ponis -a (*al. cf.* SEN. epist. 118, 15 diversa). dial. 5, 13, 7 nat. 1, 2, 7. epist. 80, 7 saepius hoc -o mihi utendum est (TAC. dial. 8, 1 libentius ... novis et recentibus quam remotis et oblitteratis -is utor. *al.*). 112, 1 volo tibi ex nostro artificio -um referre, non quaelibet insitionem vitis patitur. CVRT. 9, 2, 19 quod pertinet ad elephantos, praesens habemus -um: in suos vehementius ... incucurrerunt *eqs.* COLVM. 1, 4, 4 haec consequimur, si ..., nec contenti ... auctoritate ... priorum ... colonorum nostra promiserimus -a novaque temptaverimus experimenta. SIL. 17, 141 et — -um non umquam fidere laetis — sceptriferas ... palmas vinxere catena. QVINT. inst. 1, 10, 31 satis iam ex ipsis quibus sum modo usus, -is credam esse manifestum. 3, 5, 8 -o pateat (3, 6, 10). *al.* TAC. dial. 8, 2 *eloquentia* omnibus saeculis -a edidit, ad quam usque fortunam homines ... pervenerint. *al.* PLIN. epist. 2, 6, 6 sub -o praemonere, quid debeas fugere (3, 18, 2). TERT. orat. 8 p. 186, 18 *ut per Abraham* faceret -um praecepto suo, quo mox praecepturus erat, ne *eqs.* (adv. Marc. 4, 28 p. 518, 14; *syn.* documentum). RVFIN. Orig. princ. 4, 4, 9 p. 362, 1 transeamus ... ab his sensilibus -is (*sc. auditūs, visūs*) ad intellectualium contemplationem (*cf.* PRVD. ham. 68 idcirco specimen posuit spectabile nostris -umque oculis). AVG. enchir. 6, 18 p. 12, 30 quod ut illustretur -is, intueamur quale *eqs.* *acced.*: pro: AVIAN. fab. praef. p. 4, 14 has pro -o fabulas Socrates ... operibus indidit. post: PETR. CHRYS. serm. 79 p. 423C ignavus nimis est, qui post -um (*fere i. q. 'experientia'; v. syn. l. 59*) invenitur incautus, rudis miles ad aciem concurrit ..., peritia est non segnities, cum sensim miles veteranus incedit.

β acced. gen.: (I) *obi.*: CIC. de orat. 3, 36 cuius *rei* est vel maxime insigne illud -um ... quod dicebat Isocrates *eqs.* (PHAEDR. 10, 1, 2 periculosum est credere et non credere, utriusque -um ... exponam rei. *al.*). SEN. dial. 4, 16, 1 errat qui ea (*i. animalia*) in -um hominis adducit, quibus pro ratione est impetus. QVINT. inst. 9, 3, 69 quod etiam in iocis frigidum ... tradi inter praecepta miror eorumque -a vitandi potius quam imitandi gratia pono. 9, 4, 15 quid ... attinet eorum -a quaerere, quae sibi quisque experiri potest? LACT. inst. 3, 6, 13 p. 189, 6 quod in scholis proponi solet in asystati generis -um. (II) *subi.*: (A) *personae* (civitatis *l. 70*): CIC. rep. 2, 66 quod ... -o nostrae civitatis usus sum, non ad definiendum optimum statum valuit — nam id fieri potuit sine -o — sed ut *eqs.* sin autem sine ullius populi -o genus ipsum exquiris optimi status *eqs.* leg. 2, 62 minimam olim ... *sepulcrorum magnificentiae* fuisse cupiditatem multa extant -a maiorum. (B) *rei*: NEP. Att. 19, 1 rerum -is lectores docebimus ... suos cuique mores plerumque conciliare fortunam (LIV. 3, 33, 9 *moderationem eorum* -o unius rei notasse). SEN. Tro. 241 sui ... operis -um horruit didicitque Achilles et dea natos mori. APVL. met. 6, 29 iam credemus -o tuae veritatis et Phrixum arieti supernatasse. (III) *qualit.*: COLVM. 11, 1, 4 de patrefamiliae prisci moris -um Cato dixerit *eqs.*

b *speciatim et technice*: *α -um rhet.* (*gr. παράδειγμα*): (I) *loci potiores ex doctrina rhet.* (*acced. t. t. syn. et iuxta pos.: tam* simile, similitudo, *παράδειγμα*, collatio, comparatio, *παραβολή*, imago, *εἰκών quam* testimonium, probatio, signum, *σημεῖον*, argumentum, *ἐνθύμημα*. *v. def.: l. 7. 14. 24 sqq. 30 sqq. 44 sqq. 82 sq.; diff. l. 49 sq. 68. 84 sqq.* *gr. v. l. 13. 54. 77 al.* *de re cf. K. Alewell, Über d. rhet. Παραδειγμα, Diss. Kiel 1913 et imprimis H. Willms, Εἰκων, Diss. München 1935, p. 4 adn. 18*). *maxime spectatur ratio*: (A) *similitudinis*: (1) *generalius*: RHET. Her. 2, 29, 46 exornatio constat ex similibus et -is et amplificationibus ⟨et rebus iudicatis⟩ *eqs.* 4, 43, 56 simile et -um. 4, 49, 62 -um est alicuius facti aut dicti praeteriti cum certi auctoris nomine propositio (*v. l. 16 sqq. 30 sqq.*). id sumitur isdem de causis quibus similitudo. rem ornatiorem facit ... apertiorem ... probabiliorem. CIC. inv. 1, 49 eius (*i. comparabilis*) partes sunt tres: imago, conlatio, -um. imago est *eqs.* (MAR. VICTORIN. rhet. 1, 28 p. 228, 11 *εἰκόνα*, id est imaginem, *παραβολήν*, id est conlationem, *παράδειγμα*, id est -um. 1, 30 p. 239, 3 MACR. Sat. 4, 5, 1). *ibid.* -um est, quod rem aut auctoritate aut casu alicuius hominis aut negotii confirmat aut infirmat (part. 126. *v. infra l. 62 sqq.*). de orat. 2, 169 utroque in genere et similitudinis et dissimilitudinis -a sunt ex aliorum factis aut dictis aut eventis et fictae narrationes saepe ponendae (top. 45 ficta ... -a similitudinis habent vim, sed ea oratoria magis sunt quam *iuris consulti. cf.* PRISC. rhet. 1, 4 p. 552, 9 etiam oratores inter -a solent fabulis uti. *v. infra l. 41*). 3, 205 duo illa, quae maxime movent, similitudo et -um ([QVINT. inst. 9, 1, 31]. *cf.* QVINT. inst. 5, 11, 22). part. 40 maximam ... fidem facit ad similitudinem veri primum -um, deinde introducta rei similitudo. QVINT. inst. 5, 11, 1 tertium genus ... vocant Graeci *παράδειγμα*, quo nomine et generaliter usi sunt in omni similium adpositione et specialiter in iis quae rerum gestarum auctoritate nituntur. nostri fere similitudinem vocare maluerunt quod ab illis *παραβολή* dicitur, hoc alterum -um, quamquam et hoc simile et illud -um. 5, 11, 2 nos ... utrumque ... appellemus -um, ... quamquam *Cicero* collationem separat ab -o. 5, 11, 6 potentissimum ... quod proprie vocamus -um, id est rei gestae aut ut gestae utilis ad persuadendum id, quod intenderis, commemoratio (*v. l. 7 sqq. cf.* ISID. orig. 1, 37, 34 paradigma ... est -um dicti vel facti alicuius aut ex simili aut ex dissimili genere conveniens ei, quam proponimus rei). 5, 11, 9 sunt -a interim tota similia, ... sic interim ex maioribus ad minora, ex minoribus ad maiora ducuntur (*cf.* SACERD. gramm. VI 469, 2 -um dicitur modis quattuor: a minore ad maius ... a maiore ad minus ... a simili ... a contrario [*v. l. 39*]. CLAVD. DON. Aen. 1, 240 p. 55, 16 comparatione a minore ad maius facta *eqs.* 10, 470 p. 352, 14). 5, 11, 13 contrarii -um. FORTVN. rhet. 2, 23 p. 115, 27 circa rem quot loci sunt? ... a simili, cuius species sunt quinque: -um, similitudo, fabula, imago, -um verisimile, id est quod de comoedia sumitur. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 28 p. 228, 22 tunc simile facimus, si in -o ipso qualitas ostendatur. saepe ... -um in quantitate versatur *eqs.* 1, 30 p. 239, 10 -um est, quo rem aliquam alicuius hominis aut negotii auctoritate vel casu aut hortamur aut dehortamur, ... haec quidem nos -a grammaticalibus artibus supposuimus. Cicero autem ... se ea iis, quae sunt in comparabili suppositurum esse promittit, cum coeperit de elocutione tractare (*v.* CIC. inv. 1, 49 *l. 10*). DIFF. gramm. suppl. 284, 6 inter -um et similitudinem hoc interest, quod -um historia, similitudo re adprobatur. (2) *significantius: i. q. εἰκών, imago, comparatio* (*v. infra l. 60, cf. e. g. p. 1331, 21 sqq.; de parabola v. p. 1328, 62 sqq.*): FRONTO p. 73, 10 N. ego qui a meo magistro ... Athenodoto ad -a et imagines quasdam rerum, quas ille *εἰκόνας* appellabat, apte animo comprehendundas adcommodandasque mediocriter institutus sum, banc huiusce rei imaginem repperisse videor, cur *eqs.*: simile solere evenire *eqs.* p. 97, 1 in qua *oratione in senatu habita* cum imagine utriculi ad -um adcommodandum usus esses, anxie verebare, ne parum pro loci et ordinis dignitate *τὴν εἰκόνα* usurpasses. SERV. Aen. 1, 497 -a vel parabolas vel comparationes adsumptas ... interdum omni parte, interdum aliqua convenire. (B) *testimonii* (*cf. et supra l. 15 al.*): RHET. Her. 4, 1, 2 praeceptio -o sicut testimonio comprobatur. *ibid.* 4, 3, 5 -a quoniam testimoniorum similia sunt, item convenit, ut testimonia ab hominibus probatissimis sumi (*cf.* 4, 4, 7. 4, 6, 9 quod ab artis scriptore adfertur -um, id eius artificii debet esse [*q. seq. v. p. 1328, 1*]). *ibid.* primum omnium -a ponuntur nec confirmandi neque testificandi causa, sed demonstrandi. *ibid.* hoc interest ... inter t. et -um: -o demonstratur id, quod dicimus, cuiusmodi sit, t. ... confirmatur. CIC. part. 49 utendum ... -is, si quīs testibus creditum non sit. top. 50 haec -is firmanda sunt. phil. frg. V 27 unde aut ad agendum aut ad dicendum copia depromi maior gravissimorum -orum quasi incorruptorum testimoniorum potest? HOR. sat. 2, 3, 103 nil agit -um litem quod lite resolvit (*sc. quia -um rei confirmandae causa inductum non ipsum egeat confirmatione; v. Heinze ad l.*). QVINT. inst. 5, 9, 1 omnis ... probatio artificialis constat aut signis aut argumentis aut -is (*gr. σημεῖα, ἐνθυμήματα, παραδείγματα*). 5, 11, 43 fuerunt qui -a et has auctoritates (*sc. gentium, sapientium, poetarum, aliorum*) inartificialium probationum esse arbitrarentur, quod ea non inveniret orator, sed acciperet. SACERD. gramm. VI 468, 29 *probatio* fit tribus modis, -o, argumento, signo. 468, 33 de -o. -um est rerum per res diversas approbatio, ut si voluerimus docere ratione domum regi et demus -um mundum regi ratione ([*seq. v. supra l. 36 sq.*]. *cf. p. 1331, 4*). 469, 16 ergo inter paradigma et -um et ar-

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gumentum et signum hoc est, quod paradigma non inducitur nisi aut a petentibus aut ad petentes, ut *eqs.* 469, 18 sqq. -um ... de definitione venit et non petente aliquo, ac si dicas ratione omnes res humanas regi, ubi etiam mundus regatur ratione; argumentum vero, quod necessariam habet probationem, quam nec -um nec signum, et quod -um et paradigma ex aliis comprobatur, argumentum vero ex ipsius rei effectu, signum *eqs.*

(II) *de vi -orum*: CIC. Verr. II 3, 209 -a ex vetere memoria, ex monumentis ac litteris ... haec enim plurimum solent et auctoritatis habere ad probandum et iucunditatis ad audiendum. de orat. 1, 18 tenenda ... est omnis antiquitas -orumque vis. part. 96 *orator* ad augendum habeat -orum aut recentium, quo notiora sint, aut veterum quo plus auctoritatis habeant, copiam. QVINT. inst. 2, 4, 20 -is ... quae sunt in omni genere causarum potentissima. 3, 8, 36 quamvis -a plurimum in consiliis possint, quia facillime ad consentiendum homines ducuntur experimentis *eqs.* 3, 8, 66 usum -orum nulli materiae magis (*i. suasoriae*) convenire ..., cum plerumque videantur respondere futura praeteritis habeaturque experimentum velut quoddam rationis testimonium. 10, 1, 34 ex cognitione rerum -orumque, quibus in primis instructus esse debet orator (11, 2, 1). PORPH. Hor. epist. 1, 18, 13 (*de comparatione, v. p. 1330, 51 sq.*) mirum et facetum -um (1, 18, 26 mire superbiam divitis pio mitigavit -o). CLAVD. DON. Aen. 9, 135 p. 206, 3 admirandum.

(III) *selectissima ex usu*: RHET. Her. 2, 8, 12 contra rumores ... falsos ... -is utemur, de quibus falsa fama fuerit. 2, 9, 13 deinde -a proferentur, quae res ... ab scripto ... iudicatae sint. 2, 10, 14. 3, 6, 10 rerum ante gestarum -a (*cf.* 4, 9, 13 unius cuiusque rei de rebus ante gestis -a petere). *al.* CIC. inv. 2, 19 -orum commemoratione ... et similitudinum et ... adfectionis explicatione curandum est, ut *eqs.* 2, 94. 2, 99 deinde inducere definitionem ... et -a ad eam definitionem adiungere. *al.* de orat. 1, 88 ea Menedemus -is magis quam argumentis conabatur refellere (Brut. 145 a. -orumque copia. SEN. contr. 9, 1 [24], 11 APVL. Socr. prol. 5 p. 113. MIN. FEL. 39 et a. et -is et lectionum auctoritatibus adornasset. *al.*). de orat. 1, 201 *v. p. 1337, 44.* orat. 132. 133 *al.* SEN. contr. 7, 5, 12 gravis scholasticos morbus invasit: -a cum didicerunt (dixerunt *codd.*), volunt illa ad aliquod controversiae thema redigere. QVINT. inst. 3, 6, 59 -a ex quaestionibus iuris. 10, 1, 49 similitudines, amplificationes, -a, digressus, signa rerum et argumenta ceteraque genera probandi ac refutandi sunt ita multa *apud Homerum eqs.* *et al.*

β -um gramm. (*cf. p. 1346, 62 sqq. acced. gen. obi.: l. 45 al., subi.: l. 48. 49. 66. 68 al.* sine: *l. 47*; sub: *l. 66. syn.* testimonium: *l. 49. opp. v. l. 65*): VARRO ling. 5, 6 quae (*fere litterarum commutationes*) ... in superioribus libris cuiusmodi essent -is satis demonstravi. 8, 78 vocabulorum huius generis -a (*cf.* HIER. epist. 25, 4 cuius rei). PAVL. FEST. p. 82 'ergo' correptum significat idem, quod apud Graecos οὐκοῦν ... etiam sine -is notum est (MART. CAP. 3, 292 caro ... Anio ... sine -is similium declinantur). p. 165 plurimis auctorum -is manifestum est (p. 201 ut illa Virgilii testi⟨monio⟩ sunt, ut superiorum auctorum -a referre non sit necesse). p. 201 ut superioribus ... -is testatus est. p. 218 *libri* inscribuntur 'priscorum verborum cum -is'. p. 273 -o adiuvat interpretationem *vocis q. e.* 'reus'. p. 297 secus ... significat ... 'aliter' -is omnium fere, qui eam vocem usurpant. *al.* PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 164, 24 B. licet Varro ... -is hanc regulam confutare temptavit *eqs.* QVINT. inst. 1, 5, 10 *barbarismi*. 1, 5, 17 -a eorum (*sc. quae accidunt in dicendo vitia*). 1, 6, 6 ne ab eodem -o recedam. *al.* SVET. gramm. 4 p. 103, 18 sunt qui litteratum a litteratore distinguant ... quorum opinionem Orbilius ... -is confirmat. FRONTO p. 64, 20 N. CHAR. gramm. p. 185, 12 B. quibus -is impunitas etiam illis datur qui putant *eqs. saepe.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 511, 16 non putes tibi idem in similibus esse faciendum, in quibus non habes auctoritatis -um (522, 26 ambiguitatem [*de syllabis natura longis*] sola probant auctoritatis -a, cum versus poetae scandere coeperis). POMP. gramm. V 273, 8 ceterum -orum lege convertitur iste tractatus (*opp.* lege ... artis). FAV. EVL. p. 16, 17 diplasius (*numerus*) ... sub -o senarii demonstretur. CLAVD. DON. Aen. 7, 45 p. 13, 4 tale 'ultimi' -um et Cicero ... dedit. AVG. enchir. 2, 8 p. 4, 12 nonnulli in arte grammatica verbi huius utuntur -o ad ostendendam impropriam dictionem. *et al.* *in tit. libri* (*cf. p. 1337, 65*): ARVS. gramm. VII 449, 2; *v. p. 402, 35.*

3 *inest vis alcis. rei demonstrandae, confirmandae* (*syn.* testimonium: *infra l. 80 p. 1332, 12. 27. 32. gr. v. p. 1332, 11. 15, cf. infra l. 82.* c. ad *fin.: p. 1332, 26.* c. in *fin.: p. 1332, 12.* *de re concreta ad alqd. monstrandum facta*: VITR. 1, 6, 4 qui diligentius perquisierunt, tradiderunt eos [*i. ventos*] esse octo, maxime quidem Andronicus ... qui etiam -um collocavit Athenis turrem ... octagonon *eqs.*): **a** *in universum*: *α nude*: RHET. Her. 4, 44, 57 ratione demonstratum est et -o comprobatum. CIC. Caecin. 52 occurrit uni cuique vestrum aliud alii in omni genere -um, quod testimonio sit, non ex verbis aptum pendere ius, sed *eqs.* div. 1, 64 divinare ... morientes illo ... -o confirmat Posidonius. VERG. georg. 4, 219 his quidam signis (τεκμηρίοις) atque haec -a secuti esse apibus partem divinae mentis ... dixere. SEN. contr. 1, 1, 16 tam manifesto approbata -o varietas (*sc. casuum humanorum*). COLVM. 3, 7, 3 quo magis ... compluribus -is firmanda ratio est. 3, 8, 5. 4, 3, 6 id ... non solum ratione sed etiam -o nobis idem Graecinus declarat. PLIN. nat. 14, 70 quibus -is ... manifestum est (25, 94 *potentia herbarum* duobus claris -is manifesta fit). 28, 17 *al.* QVINT. inst. 3, 6, 27 vel interpretandum vel -o sit demonstrandum. 4, 1, 75 id frequentius est, quam ut -is confirmandum sit (HIL. myst. 1, 1, 2 p. 3, 13 omne ... opus, quod sacris voluminibus continetur, adventum ... Christi ... confirmat -is. CLAVD. DON. Aen. 11, 250 p. 447, 16). TERT. orat. 22 p. 196, 19 satis ... nobis -o Rebecca est. CYPR. epist. 69, 9 p. 758, 11 quo -o ostenditur et probatur *eqs.* RVSTIC. Conc.[3] I 4 p. 21, 13 (*gr. Isid. epist. 5, 276* δεῖγμα). SALV. gub. 7, 67 p. 177, 13 *Carthago* mihi in -um ac testimonium sola sufficit. *et al.*

β acced. gen.: (I) *obi.*: CIC. Caecin. 52 -is nunc uti ... harum rerum omnium (AVG. civ. 21, 2 p. 488, 18 D. HIPPOCR. aer. 8 p. 15, 29 -um [τεκμήριον] ... maximum est eius rei. *al.*). NEP. Att. 10, 3 hoc ... Attici bonitatis -um, quod *eqs.* LIV. 45, 8, 6 -um insigne cernitis ... mutationis rerum humanarum. 45, 41, 10 cum ego (*Paullus*) et Perseus nunc nobilia maxime sortis mortalium -a spectemur. VAL. MAX. 3, 3 ext. 2 *Zeno* praeceptorum fidem -o virtutis suae publicavit (*i. publice praestitit*). SEN. epist. 101, 6. CVRT. 8, 14, 41 cum Taxilis esset in deditos clementiae meae ... tibi -um. 10, 3, 4 singulare certe ediderunt patientiae -um. TERT. anim. 57 p. 394, 4 in resurrectionis -is ... praeiudicatum est (resurr. 53 p. 110, 4 Lazaro, praecipuo resurrectionis -o. *al.*). HIL. in psalm. 68, 12 p. 322, 10 flet interdum et ingemescit *Christus* ... et id ipsum ad infirmitatis tribuitur -um. SALV. gub. 7, 69 p. 177, 26 hac *urbe* ... contenti sumus ad -um ac testimonium ceterarum *urbium.* (II) *subi.* (*rei vel facti*): CIC. Tull. frg. 3 cum -o multarum legum probamus praesentem legem ita sentire. COLVM. 4, 1, 6 ista ... ratio convincitur -o arbustivae positionis. PLIN. nat. 7, 33 tergeminos nasci certum est Horatiorum Curiatiorumque -o. PRISCILL. tract. 10, 133 p. 97, 27 factorum -is tamquam incorruptis testimoniis *uti.*

b *speciatim: fere i. q. testimonium ex auctoribus sumptum*: PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 341, 20 Ennii -um de annalium tertio. SCHOL. Verg. Veron. 9, 373 p. 441, 15 hic posuit aptis⟨simum hoc⟩ -um ex Horatio. *item ex scripturis sacris* (*syn.: v. l. 47. cf. l. 52. gr.: l. 51 sq. c. gen.: l. 53 sqq.*): AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 2 p. 149, 20 *timentes* deum beati sunt sicut -i extat auctoritas, quia 'beati omnes qui timent deum' (*psalm. 127, 1*). *ibid.* 16, 27 p. 366, 28 docet igitur -um (*gen. 49, 12*). 17, 28 p. 391, 15 quod ... apostolico declaratur -o *eqs.* 18, 32 p. 414, 15 ut de euangelio adferamus -um. spir. 2, 13, 143 p. 1045[fin.] accipe aliud, sancte imperator, in causa validum -um et tibi notum *eqs.* (HIER. epist. 18[A], 7, 5 -um in vicesimo tertio psalmo). HIER. epist. 28, 6, 2 *non* nocet -is adfirmare, quod dicimus in septuagesimo quarto psalmo *eqs.* 46, 7, 3 quia longum est de scripturis innumerabilia -a congerere, unum testimonium proferamus (*cf.* AVG. civ. 22, 29 p. 630, 4 D.). 57, 8, 3. 57, 9, 2 hoc -um de duobus prophetis compositum est. *al.* RVFIN. Orig. princ. 2, 4, 1 p. 127, 11 frequenter -a de veteri testamento a salvatore proferuntur. VITAE patr. 3, 108 p. 781[A] quodcumque opus exerces, sume ex divinis scripturis -a (*gr. Cotelier p. 341* τὴν μαρτυρίαν. *cf. 5, 1, 1* adhibe testificationem sanctarum scripturarum). *al.* *acced. gen.*: ALC. AVIT. c. Arr. 10 p. 7, 11 istud apostolus ab octavi psalmi posuit -o. APON. 8 p. 145[p. med.] euangelica et apostolorum -a. CASSIOD. Didym. in Iac. 1, 12 p. 3, 14 -a vero praedictarum coronarum sunt haec (*II Tim. 4, 8, I Petr. 5, 9 al.*). 1, 17 p. 4, 16 ex ... aliis huiusmodi -is. *al.*

4 *non tam edocendi sive demonstrandi probandive causa quam ea ratione positum, ut (afferendi vi plus minus [l. 64] evanida, v. p. 1328, 42) ipsa res memorabilis (i. casus, factum, res gesta, condicio sim.) respiciatur* (*cf. nostrum 'Ereignis, Fall, Lage' sim.; v. Nägelsbach[9] p. 68. v. iuxta pos.*: casus: *p. 1333, 21*, documentum: *infra l. 67*, experimentum: *infra l. 78*): **a** *nude* (*acced. acc. c. inf.: infra l. 79*): CIC. Verr. II 1, 36 quod -um ex tot hominum rationibus relatis huiusce modi est? off. 3, 73 periclitamur ... et in iis quidem -is, in quibus peccari volgus hominum fortasse non putet. LIV. 1 praef. 10 -i documenta ([*v. vol. V 1, 1806, 34*]. *cf.* 25, 33, 6 -a ... haec vere pro documentis habenda). 24, 8, 20 lacus Trasumenus et Cannae tristia ad recordationem -a. SEN. dial. 11, 19, 4 non patietur te nihil profuturo maerore consumi et -um tibi suum ... narrabit (*i. quid sibi evenerit.* TAC. hist. 4, 59, 3). SEN. epist. 77, 10 saepe ... talia -a (*cf. antea*: mortem sibi consciverit) necessitas exigit. PLIN. nat. 7, 86 auditus (*nomin.*) unum -um habet mirabile proelium, quo Sybaris deleta est, eo die quo gestum erat auditum Olympiae. 19, 63 -o (*subaudi*: *singulari*) est arbor malvae *eqs.* QVINT. decl. 247 p. 15, 4 qui de summa clementia tam triste fecit -um. 302 p. 192, 3 non pugnaturus tun⟨c⟩, ut notius fieret -um. 314 p. 235, 18 ab aliquo tamen -o ista ⌊experimenta⌋ (⌊ ⌋ ⟨et⟩ -to *Schulting*) venerunt. *et al.* *c. acc. c. inf.* (*v. l. 64. p. 1329, 9. 1333, 31*): TAC. ann. 12, 42, 2 *sororem imperatoris* et coniugem et matrem fuisse, unicum ad hunc diem -um est.

b *acced. gen.*: *α obi.*: CIC. Sest. 141 si postea summi *Athenarum* ... viri ... propositis tot -is iracundiae levitatisque popularis, tamen suam rem publicam ... defenderunt. PLIN. nat. 7, 45

[*K.-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

qualiter ... M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis -o in omnibus ad hunc modum genitis. IVV. 14, 120 nulla -a beati pauperis esse. 15, 98 miserabile debet -um esse cibi. PLIN. epist. 9, 12, 2 immodicae severitatis -o. TAC. ann. 4, 28, 1 isdem consulibus miserarum ac saevitiae -um atrox, reus pater accusator filius. COD. Theod. 9, 14, 3 (= Iust. 9, 8, 5l) filii ... in quibus paterni, hoc est hereditarii criminis -a metuantur. COD. Iust. 1, 19, 1 laudabilis fidei -um.

β subi. (vel explic. infra l. 19 sqq.): (I) *personae*: CIC. epist. 4, 6, 1 quod ea me solacia deficiunt, quae ceteris, quorum mihi -a propono, simili in fortuna non defuerunt. PLIN. nat. 7, 51 indubitatum -um est Nicaei ... qui *eqs.* QVINT. inst. 1, 10, 27 interim contenti simus -o C. Gracchi ... cui fistula *eqs.* VLP. dig. 3, 1, 1, 5 exstat quidem -um eius (*i. caeci*) qui gessit *munus*. TERT. spect. 26 p. 25, 11 -um accidit ... eius mulieris, quae *eqs.* anim. 35 p. 361, 15 haereticos Heliae quoque invadere -um, tamquam in Ioanne sic repraesentati. ut *eqs.* SVLP. SEV. Mart. 25, 4 praestantissimum nobis praesentium temporum (*v. l. 23*) ... Paulini -um ingerebat. COD. Theod. 8, 4, 28 (= Iust. 12, 57, 12, 2) neque cohortalinus ... ad aliam audeat adspirare fortunam, cui maiorum suorum -a praeiudicant. (II) *rei* (*v. supra l. 8*): CAES. civ. 1, 7, 5 haec superioris aetatis -a expiata Saturnini atque Gracchorum casibus. S. C. CIL II 6278 (*a. 176/7*) 51 rationibus decem retroversum annorum inspectis, -is munerum in quaque civitate edito⟨rum⟩ consideratis. SVLP. SEV. Mart. 25, 4 *v. l. 16*. CE 1173, 3 quis non -i doleatur (*v. adn.*) mortis acerbae.

B *vi amplificata: accedente et praevalente ratione imitationis* (*deterrendi p. 1340, 15*): **1** *generali usu*: **a** *laxius: spectatur ratio quaedam procedendi vel se gerendi aut factum aliquod (sim.) ita, ut ea quae his rebus inest facultas et -i dandi et in -um sumendi fere reputetur (c. gen. obi.: l. 35 al., gen. subi.: infra l. 46. 51. pendet* de: *infra l. 47. acced. acc. c. inf.: l. 43 sq. cf. p. 1332, 79)*: PLAVT. Rud. 617 *v. p. 1341, 78*. SALL. Catil. 51, 26 omnia mala -a ex [rebus] bonis orta sunt, sed ubi imperium ad ... minus bonos pervenit, novum illud -um ab dignis ... ad indignos ... transfertur. R. GEST. div. Aug. 8 *v. p. 1339, 20*. OV. met. 7, 719 *Aurora* erat ... criminis -um. fast. 3, 272 perit -o postmodo quisque (*rex Nemorensis*) suo. VELL. 2, 3, 4 non enim ibi consistunt -a, unde coeperunt. PHAEDR. 1, 26, 12 sua quisque -a debet aequo animo pati (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 4, 350 p. 404, 26 nullus ... melius vincitur, quam qui proprio superatur -o). SEN. epist. 7, 5 mala -a in eos redundare, qui faciunt (*cf.* 81, 19 non eo nomine dico ... quod bonum -um circuitu ad facientem revertitur, sicut mala -a recidunt in auctores [QVINT. inst. 5, 2, 2. TAC. ann. 6, 10, 2 sua -a in consultores recidisse]). LVCAN. 10, 27 non utile mundo editus -um, terras tot posse sub uno esse viro. TAC. Agr. 42, 1 occiso Civica nuper nec Agricolae consilium deerat, nec Domitiano -um. GELL. 7, 14, 4 non id peccatum est, cuius -um ... sanciendum sit. SCHOL. Cic. Bob. p. 133, 13 St. non sine pernicie hoc -um de Ptolemaeo in posteritatem processurum. VEG. mil. 3, 24 p. 118, 14 adversum elephantos plura -a et machinamenta rettulimus. SVLP. SEV. chron. 1, 49, 1 regem ... Sella quidem interemit regnumque occupavit idemque Mane (*gen.*) insidiis -o facti sui periit. *et al.*

b *pressius et magis abstracte respicitur quo vis ac ratio certi cuiusdam -i evasurae sint (nonnulli horum locorum in universam vocis significationem dicuntur, plura autem ita, ut fere accedant ad usus speciales, v. p. 1335, 70 sqq. 1337, 76 sqq. 1340, 15 sqq.)*: *α extra locutiones (c. gen. obi.: l. 69. pendet* ex: *l. 73)*: CIC. Flacc. 24 multa ... in homine ipso, de quo agitur, neglegenda sint, tamen in condicione atque in -o pertimescenda videantur. *ibid.* ne periculosam imitationem -i reliquis in posterum proderetis. 25. Vatin. 36 non solum facto tuo, sed etiam -o rem publicam vulnerasti (*sim. c. opp.*: leg. 3, 32 vitiosi principes ... plus ... -o quam peccato nocent [AMM. 28, 1, 1 ne forte paria temptentur, plus -is generalibus nocitura quam delictis. *cf. infra l. 83 sq.*]. LIV. 2, 44, 2 victam tribuniciam potestatem *esse* ... in praesentia re, -o in perpetuum. VELL. 2, 20, 3; *opp.* homine. *et al.*). CIC. Att. 14, 17 A (= epist. 9, 14), 8 neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad -um. OV. met. 6, 759 Iuppiter -um veritus direxit in ipsum (*sc. Aesculapium qui Hippolytum resuscitasset*) fulmina. QVINT. inst. 4, 1, 33 si res agi videtur ... pertinens ad -um (decl. 244 p. 3, 12 totius civitatis. PLIN. epist. 6, 29, 1 causas ... ad -um pertinentes [*ibid.* 2 cur p. ad -um? quia plurimum referret bonum an malum induceretur. *ibid.* 7]. 10, 29, 2 quid ... debeam sequi ... scribas, praesertim cum p. ad -um. 10, 81, 5. *et al.*). QVINT. decl. 339 p. 341, 20 poterat honestum ex his (*sc. apud Chaeroneam captis, in urbe*) receptis -um fieri. PS. QVINT. decl. 13, 10 p. 256, 8 -o ... obviam publice eundum est. TRAIAN. Plin. epist. 10, 18, 2 si Iuliopolitanis succurrendum eodem modo (*atque Byzantinis*) putaverimus, onerabimus nos -o. COD. Iust. 8, 42, 8 (*Philippus*) usuras ... promittere alio loco deprendi ... -i ratio minime sinit. *et al.*

β in certis locutionibus, structuris, formulis: (I) **-o** (*dat. comm.*): HOR. carm. 3, 5, 15 hoc caverat mens provida Reguli dissentientis condicionibus foedis et -o trahenti[s] perniciem veniens in aevum. VELL. 2, 31, 4 persona ut -o nocet, ita invidiam auget (2, 114, 3. QVINT. decl. 252 p. 34, 19 nocuerat -o et tibi. *al.*). CVRT. 8, 12, 3 *Alexander* facto (*opp.*) impunitatem dedit, honorem denegavit -o. PLIN. nat. 17, 4 (*verba Crassi*) utrumne ... ego sum ... -o gravis et ipsa mea censura notandus *eqs.* (COD. Iust. 7, 52, 4 [*Gordian.*] -o grave est [8, 27, 10, 1; *a. 290*]. 9, 39, 2, 3 [*a. 451*]. 9, 41, 2 [*a. 204*] est ... grave -o audiri servos adversus tutores). QVINT. decl. 349 p. 375, 10 bene impendi crediderunt -o (PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 33). PLIN. epist. 2, 7, 5 non modo ... memoriae ... verum etiam -o prospectum est. INSCR. RevA. V 34, 1931, p. 342 n. 38, 20 (*a. 144*) ean⟨d⟩em comitatem praesenti dexteritate iucundam futuro post -o salubrem experiremur. APVL. met. 3, 3 neque parva res ... et -o serio profutura. COD. Iust. 4, 19, 7 (*a. 262*) -o perniciosum est, ut ei scripturae credatur *eqs.* *et al.*

(II) *acced. praepp.* (*cf. p. 1327, 75*): **ad -um** (*vi fin.*): VLP. dig. 1, 4, 1, 2 ex his (*constitutionibus*) quaedam sunt personales nec ad -um trahuntur, nam quae princeps alicui ob merita indulsit ... vel si cui sine -o (*v. p. 1337, 76 sqq.*) subvenit, personam non egreditur. CLAVD. 22, 117 nec te gurges corruptior aevi traxit, ad -um qui iam firmaverat annis crimen et in legem (*syn.*) rapiendi verterat usum (*v. Birt ad l.*). **in -um** (*vi fin.*): QVINT. decl. 248 p. 16, 3 illis ... remissis furtum non utique nocet in -um. **pro -o**: PS. QVINT. decl. 7, 1 p. 134, 26 creditis, iudices, ... reum pro -o esse sollicitum. **propter -um**: APVL. flor. 9 p. 39 te amare debeant, experti propter beneficium, expertes propter -um. nam et beneficio multis commodasti et -o (*v. p. 1333, 55 sqq.*) omnibus profuisti.

(III) *per abl. accedente adi. de rebus (factis) aut praeteritis in -um sumptis aut ita gerendis, ut posteris -o sint*: CIC. Verr. I 53 *Siculos* servi ... consulum non moverunt, cum eos novo -o universos arcessierent (LENT. Cic. epist. 12, 15, 4 n. -o, contra leges *Rhodiorum*. RVT. LVP. 1, 16 p. 10, 12 [*in versione Demosth.*] hic omnium sceleratissimus novo more atque -o alieni facinoris vindex. SVET. Claud. 14. CLAVD. DON. Aen. 10, 230 p. 324, 5 n. et incredibili -o gesta. *al.*). II 2, 93 novo modo, nullo -o (prov. 45. epist. 4, 3, 1 nullo tali -o antea in re publica cognito. *al.*). II 3, 116 novo pessimoque (LIV. 3, 35, 8. 5, 29, 7 p. -o condemnati sunt. *al.* PETRON. 104, 5 nocte ad lunam radebantur p. ... -o. COD. Iust. 7, 54, 3, 3 *al.*). LIV. 3, 72, 2 ne pessimum facinus peiore -o admitterent iudices (4, 13, 1. 34, 2, 4). 25, 4, 7 vim ... contra rem publicam et pernicioso -o factam. 26, 48, 11 detestabili -o rem agi. 39, 39, 6 tolerabili. 45, 21, 4 praetor novo maloque -o rem ingressus erat (*v. vol. VIII 221, 33.* VAL. MAX. 6, 5, 1 *non* m. -o hostem tollere. S. C. CIL X 1401 [*a. 44*], 14 aeque non oportere⟨t⟩ m. -o vendere quam emere. IVV. 13, 1. MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 2 non ... malo animo sed malo -o medicamentum dedit. SVLP. SEV. chron. 2, 30, 2 *al.*). SEN. exc. contr. 10, 6 bono -o damnatus est proditor, malo inventus (VAL. MAX. 9, 4, 3 fuerit ille C. Gracchus seditiosus, b. perierit -o, ... tamen *eqs.* TAC. ann. 1, 38, 1 *duorum militum supplicium* iusserat ... bono magis -o quam concesso iure). VELL. 2, 47, 4 -o inutili[ter] facto salutari rei publicae. PHAEDR. 4, 7, 20 iusto ... vindicavit -o imperium *Minos*. PLIN. nat. 22, 92 boletos ... immenso -o in crimen adductos (28, 12 durat i. -o Deciorum ... quo se devovere carmen). AMM. 17, 3, 6 *Caesar* inusitato -o id petendo ... impetravit. SVLP. SEV. dial. 1, 7, 2 saevo -o ad regendam ecclesiae disciplinam praefectus adsumitur. COD. Theod. 4, 19, 1 aequabili. *et al.*

(IV) *in structura per gen. qualit. (abl. qual. infra l. 75) fere ubique adi. accedente (praeter p. 1335, 9 sqq. 29)*: (A) *adhibetur quasi pro epitheto addito*: (1) *de hominibus (tam mortuis quam vivis. sim.*: CIL XIII 2200 animae sanctissimae et rarissimi -i): (a) *de viris (c. gen. obi. infra l. 68)*: LIV. 3, 44, 2 vir -i recti domi militiaeque. VAL. MAX. 6, 8, 5 tam fideles tamque boni -i servos. 9, 1 ext. 4 Antiochus ... Syriae rex nihil cont⟨in⟩entioris -i. SEN. dial. 5, 18, 2 vir mali -i. QVINT. inst. 4, 1, 7 *officio* rei publicae aut alicuius certe non mediocris -i. PS. QVINT. decl. 6, 1 p. 112, 4 iuveni singularis -i (6, 12 p. 122, 21 filium. CIL V 4323 viro). VOPISC. Aurelian. 9, 4 ille dux ⌊magni totius⌋ -i (⌊ ⌋ *v. app. crit.*). SVLP. SEV. Mart. 19, 3 Paulinus magni vir postmodum futurus -i. HIST. Apoll. 8 rec. A accipe ⟨gratissimi⟩ -i pauperrime (8 rec. B gratissimi -i pauperrime, accipe). CIL VIII 11441 rarissimi -i frater (XII 2956 patróno. 3502 iuvenis). VIII 24095, 4 mirae integritatis et innocentiae inimitabilis -i viro. XIV 3599, 18 q(uin)q(uennali?) maximi -i (3610, 19 [*a. a. 160/1*] curatori). CE 141, 3 *v. p. 1335, 1.* (b) *de feminis (c. gen. obi.: l. 84 [?]. p. 1335, 12. sine adi.: p. 1335, 9. cf.*: CIL VI 20679, 2 Iuliae Severae ... magni et rari in omnibus -is vitae suae feminae [*videtur auctor animo sibi proposuisse*: 'magni et rari -i feminae'; *cf. Heraeus, GGA 1915, 478*]. *nota cum abl. qual.*: CIL VIII 11744 Variae Fortunatae ... sedulae, omni -o, moribus modera⟨tis⟩[?]. *cf. Söderström, Epigr. lat. Afr. p. 87*): PETRON. 111, 3 singularis -i femina (VOPISC. quatt. tyr. 15, 4 femina s. -i [CIL VIII 26150]. *cf.* PLIN. epist. 3, 1, 5 uxorem s. -i [8, 5, 1 amisit u. s. -i]). PS. QVINT. decl. 6, 10 p. 114, 10 rarissimi uxor -i ([CIL II 4146. VI 10515 uxori sanctissimae et r. -i. XII 2983. 3562]. *cf.* CIL VI 36128 ⟨coniu⟩gi sanctis(s)i⟨mae et⟩ r. -⟨empli⟩ [XIII 1920 coniug(i) rarissim(i) -i meique amantiss(imae)]. VIII 4724 Quirina r. -i. VI 36178 ⟨raris⟩simi -i femina [VIII 2152 = 16715]. VI 8503 r. -i mulieri). CIL VI 32041 omni(s) pudici⟨t⟩iae ac ca⟨stitatis⟩ rari -i con⟨iugi⟩

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

incomparabili s⟨anctissimae⟩ (*cf.* CE 141, 3 conditum ... corpus meum Iuniae Victoriae a Iunio Hyacintho marito r. -i quae vixi *eqs.* [*an ad p. 1334, 70?*]. CIL VIII 12191 r. -i femina [INSCR. christ. Rossi I 194; *a. 367* venerabili ac r. -i feminae. 280; *a. 376/8.* 269; *a. 377.* CE 103 C, 3. INSCR. christ. Diehl 1738 *femina.* 3343]). CIL II 3656 ⟨optimi -⟨pli femina⟩ Manlia. VIII 14657 pia et boni -i femina. VI 31760 sanctis⟨simae⟩ maemor⟨iae fem(inae)⟩ unius -⟨li⟩ (XIII 5684 Fabiae ... coniugi u. -i). CIL VI 31955 unici -i atque egregiae castitatis feminae (XII 2464 matri piissimae et u. -i). *sine adi.*: PS. QVINT. decl. 6, 10 p. 120, 16 illa -i mulier, illa saeculi decus, virum redimi noluit nec filium sepeliri. CIL VIII 15695 Iulia Sex(tae) fil(ia) Florida, -i femina, pia vixit *eqs.* *acced. gen. obi.*: CIL XIII 1916, 4 feminae rarissimae castitatis -i (*cf.* VI 10963 d. m. s. Ael(iae) Regin(a)e dulcissim(a)e summ(a)e integritatis et castitatis -i). ② *similiter de rebus* (*fere appositive, praedicative l. 22 sq.*): LIV. 1, 28, 11 supplicium ... -i parum memoris legum humanarum. 7, 5, 2 consilium ... quamquam non civilis -i tamen pietate laudabile. 8, 7, 22 Manliana ... imperia ... -i etiam tristis in posterum. 26, 2, 2 rem mali -i esse imperatores legi ab exercitibus ([34, 61, 12 PAVL. dig. 48, 19, 38, 5 *al.*]. *cf.* LIV. perioch. 55 p. 66, 22 saluberrimi. PLIN. nat. 6, 171 res ingentis -i. 7, 68 in feminis ea res inauspicati fuit -i [*sc. mali ominis -um fuit*]. CLAVD. DON. Aen. 9, 445 p. 218, 19 res fuit praeclari -i). 28, 26, 2 tam foedi -i defectio. VELL. 2, 6, 1 eiusdem -i tribunatum. 2, 66, 1 instauratum Sullani -i malum. PHAEDR. 5 prol. 10 iam ad fabellam talis -i feror. CLAVD. DON. Aen. 11, 540 p. 496, 32 duo praecipui -i: eripuisse et portavisse. BOETH. cons. 4 carm. 7, 33 ite nunc, fortes, ubi celsa magni ducit -i via (*sc. Herculis. an ad p. 1344, 51 sqq.?*). INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 138 ob ... novi erga se -i liberalitatem. *adi. non apposito*: PS. QVINT. decl. 6, 21 p. 130, 9 cum iudicium agatur -i.

Ⓑ *mali, boni -i esse* (*sim.*): LIV. 27, 6, 4 multo foedioris -i eum ipsum creari, qui comitia haberet. 38, 56, 10 tolerabilioris -i esse a tribuno plebis ... victam ... rem publicam esse. 39, 5, 2 ne suas quidem simultates pro magistratu exercere boni -i esse. VAL. MAX. 4, 1, 11 unius testimonio aliquem cadere (*v. app. crit.*) pessimi -i esset (TRAIAN. Plin. epist. 10, 97, 2 sine auctore ... propositi libelli ⟨in⟩ nullo crimine locum habere debent. nam et pessimi -i nec nostri saeculi est). SEN. epist. 77, 7 tam mali -i esse occidere dominum quam *a morte* prohibere. CALL. dig. 5, 1, 47 (*ex rescr. Hadr.*) ne is iudex detur quem altera pars nominatim petat, id enim iniqui -i esse. *et al.*

2 ***speciatim:*** a *cum notione imitandi:* α *-a instruendi, erudiendi causa allata (tam vitandarum rerum quam sequendarum), opp.*: praecepta ([*sim. v. infra l. 65*]. CIC. epist. 4, 1, 1 *v. p. 1345, 55. cf.* SEN. epist. 83, 13 instruenda est ... vita -is illustribus [*v. imprimis sub β l. 70 sqq.*]. PS. VARRO sent. 46 elucentissimum est edocendi genus -orum subditio. *de re v. Alewell l. l. p. 89; de talium usu proverbiali v. Kočevar, Mitt. d. Ver. kl. Phil. Wien, VI, 1929, p. 269*). *fere in universum* (*nude praeter l. 51, ubi accedit gen. obi.*): CIC. fin. 4, 5 quam multa non solum praecepta in artibus sed etiam -a in orationibus bene dicendi reliquerunt. PROP. 3, 9, 22 tua Maecenas, vitae praecepta recepi, cogor et -is te superare tuis. S. C. CIL X 1401, 6 (*a. 44*) ipse *princeps* non solum praecepto augustissimo sed etiam -o suo prodesset. SEN. dial. 6, 2, 1 scio a praeceptis incipere omnes, qui monere aliquem volunt, in -is desinere. 8, 2, 1 si non praecepta illorum (*i. Stoicorum*) sequerer sed -a (epist. 68, 1). epist. 6, 5 longum iter est per praecepta, breve et efficax per -a. 94, 42 aeque praecepta bona ... profutura, quam bona -a. QVINT. inst. 12, 2, 30 Graeci praeceptis valent, ... Romani, quod est maius, -is. decl. 258 p. 52, 28 te ... praeceptis feci virum fortem, proxime quidem etiam -o. SVET. Aug. 89, 2 in evolvendis utriusque linguae auctoribus nihil aeque sectabatur quam praecepta et -a publice vel privatim salubria. PLIN. epist. 4, 27, 7 te vel praeceptis vel -is monere quibus ipse me moneo (*cf.* 8, 14, 6). AMBR. virg. 2, 1, 2 -is potius quam praeceptis putavimus imbuendum. *et al.* *similiter* (*v. l. 44*): AMBROSIAST. in I Cor. 10, 15 p. 236 C -a subicit, ut facilius suadeat; quia cui verba satis non faciunt, solent -a suadere (HIER. epist. 23, 2, 2 comites suis plus -o docuisse quam verbis). PRVD. cath. 8, 7. *et al.*

β *eximium et peculiare aliquid, quod ex rebus gestis, mythologia, fabulis fictis, maiorum factis dictisve, natura rerum, libris sacris (propter similitudinem quandam eius rei de qua agitur repetitum) narrando affertur, tam alcis. rei illustrandae causa quam ad imitationem praestandam propositum (cf. et p. 1329, 81. 1337, 76. 1342, 6; contraria vi, sc. -a dehortanda, detestabilia sim. v. p. 1340, 15). saepe fere pro t. t. adhibetur hoc genus narrationis ad -um factae, cum docendi, erudiendi tum movendi, delectandi gratia (gr.* παράδειγμα [*cf. Porph. Hor. carm. 1, 16, 17* 'irae Thyesten ... stravere' iam hoc ἀπὸ παραδείγματος infert, quam sit ira atrox], ἐπαγωγὴ ῥητορική [*v. infra l. 84*]). *cf.* CIC. Arch. 14 plena -orum vetustas ..., quam multas nobis imagines non solum ad intuendum, verum etiam ad imitandum fortissimorum virorum expressas scriptores reliquerunt. *def.*: *cf. etiam def. rhet. p. 1330, 1 sq.* CASSIOD. art. 3 p. 1180 D -um quoque inductioni simili ratione et copulatur et ab ea discedit. est enim -um quod per particulare propositum, particulare quoddam contendit ostendere, hoc modo: oportet a Tullio consule necari Catilinam, cum a Scipione Gracchus fuerit interemptus. *nota et talia -a in rhet. (v. p. 1330, 5 sqq.) spectari, saepiusque nomine proprio quasi siglis -um notum induci (v. e. g. l. 27. 31). pro tit. librorum p. 1337, 65.* *syn.*: casus: *p. 1337, 6.* documentum: *infra l. 46. 55.* indicia: *p. 1337, 27.* specimen: *p. 1337, 22.* *nota tautologiam: infra l. 35.* *opp.*: experimenta: *infra l. 28.*

(I) *nude* (*pendet praep. infra l. 53 sqq.*): CIC. Sest. 130 *cum Metellum* ad domestici -i memoriam et ad Numidici illius Metelli casum ... convertisset. Planc. 90 peremptum esset mea morte id -um, qualis futurus in me retinendo fuisset senatus populusque Romanus. rep. 1, 5 calamitates clarissimorum virorum ... colligunt, hinc enim illa et apud Graecos -a, Miltiaden *eqs.* fin. 5, 64 talibus -is non fictae solum fabulae, verum etiam historiae refertae sunt et quidem maxime nostrae. Tusc. 3, 60 enumeratio -orum. Lael. 38. epist. 6, 10, 5 homini peritissimo rerum et -orum et omnis vetustatis. *al.* HOR. epist. 2, 1, 131 *poeta* recte facta refert, orientia tempora notis instruit -is. OV. epist. 15, 326. rem. 461 quid moror -is, quorum me turba fatigat (*cf.* POMP. TROG. Iust. 38, 4, 13). met. 6, 83 ut ... -is intellegat *Arachne eqs.* 15, 857 ut -is ipsos (*i. Caes. et Aug.*) aequantibus utar ([*sc. Saturno et Iove*]. trist. 1, 3, 25 si licet -is in parvis grandibus uti, haec facies Troiae ... erat [*cf.* CE 1988, 34]). LIV. 28, 44, 1 alium in discrimen adducere quale sit, veteribus externisque -is admonere opus est. maius praesentiusve ullum -um esse quam Hannibal potest? *al.* POMP. TROG. Iust. 38, 4, 5 si quem aliena magis -a quam sua experimenta moveant, audire se a Pyrro *eqs.* SEN. contr. 1, 1, 3 quid ... tam longe -a repeto. 2, 1, 1. 9, 6, 9 habes -um (*sc. Medeam*), quod et sorori conveniat et virgini. 10, 3, 8. VAL. MAX. 1, 1, 9 L. Furius Bibaculus *consul* -i locum vix post Marcellum invenit. 4, 4, 11. 4, 6, 2 C. Plautius Numida in consimili amore par (*Ti. Graccho*) -um. 5, 6, 4 haec ... -a (*sc. pietatis erga patriam*) Sylla et Marius et Cinna tamquam stulta riserunt. 9, 11 pr. quatenus vitae humanae cum bona tum etiam mala substitutis -orum imaginibus (*v. supra l. 8*) persequimur. SEN. Herc. O. 554 immitte amorem, vincat -a omnia. Phaedr. 554 nullum caruit -o nefas (LVCAN. 9, 169 -o ... carens ... luctus). benef. 3, 27, 4 quicumque audierit hoc -um (SVLP. SEV. dial. 1, 12, 2 vellem admodum istud audiret -um. 2, 12, 7 *al.*). 3, 32, 6 rettuli (dial. 12, 14, 1 *al.*). dial. 5, 22, 1 et haec cogitanda sunt -a quae vites et illa ex contrario, quae sequaris. *al.* LVCAN. 2, 67 aliquis magno quaerens -a timori. PETRON. 141, 9 si -is ... vis probari consilium, Saguntini *eqs.* PLIN. nat. 2, 222 est in -is Dionysio ... accidisse prodigium (11, 61. 16, 132). 7, 35 est inter -a (28, 125 *al. cf.* 7, 164 reperimus. 14, 89 invenimus). 29, 141 *al.* FRONTO p. 221, 14 N. nec paucioribus -is aut documentis familiaribus instructus. PORPH. Hor. carm. 2, 4, 13/14 cum Briseidem ... in -um Fyllidis adtulisset. 3, 1, 17/18 sumpsit in -um Damoclem. PRVD. c. Symm. 2, 337 quamquam ... extat in antiquis -um nobile libris (CLAVD. carm. min. 30, 149). SVLP. SEV. dial. 2, 6, 3 euangelico illo (*sc. Mariae*) non inferior -o pedes sancti fletu rigabat *regina.* CE 369, 3 -is referenda mea est deserta senectus, ut steriles vere possint gaudere maritae. *et al.* *pendet*: adversus: SVLP. SEV. dial. 1, 20, 1 quorum unum egregium erit adversus inflationem miserae vanitatis -um, alterum adversus falsam iustitiam non mediocre documentum. circa: PLIN. nat. 1, 9, 58 -a circa eos (*i. uniones*). QVINT. inst. 9, 2, 86 tot -orum circa voluntariam mortem. SVLP. SEV. dial. 2, 6, 1 nequaquam praetermittendum videtur circa Martini admirationem reginae fidelis -um (*v. p. 1337, 32*). de: SCHOL. Iuv. 6, 620 -um de Agrippina, quae ... Claudium ... necavit. in: SCHOL. Iuv. 6, 628 ('iam privignum occidere fas est') -um in Agrippinam, quae privignum suum Britannicum ... necavit.

(II) *acced. gen.*: Ⓐ *obi.*: ① *vario usu* (*tam de homine quam de re*): CIC. Verr. II 4, 73 ut ... domesticis praeclarissimae virtutis -is gaudeatis (de orat. 3, 137 ut virtutis a nostris sic doctrinae ab illis [*i. Graecis*] -a petenda. *al. v. et p. 1343, 68*). Manil. 44 a Cn. Pompeio omnium rerum egregiarum -a sumantur. de orat. 2, 284 cuius (*i.* ἀπροσδοκήτου) innumerabilia sunt -a. rep. 1, 5 nec ... levitatis Atheniensium crudelitatisque in amplissimos cives -a deficiunt. off. 1, 104 honesta -a ludendi. 2, 56. 3, 16 aut ab illis (*i. viris sapientibus*) fortitudinis aut ab hoc (*i. viro forti*) iustitiae tamquam a sapiente petitur -um (*cf. Seyffert, Schol. lat. 2, 48 p. 112*). *al.* PROP. 4, 10, 5 imbuis -um primae tu, Romule, palmae huius. LIV. 1, 46, 3 tulit ... et Romana regia sceleris tragici -um. 28, 42, 1 Africa ... et M. Atilius, insigne utriusque fortunae -um, nobis documento sunt (SEN. contr. 1, 1, 5 VAL. MAX. 7, 1 pr. CVRT. 5, 5, 5. IVST. 17, 1, 9 ad -um fortunae ... reservatum *fuit*). 40, 8, 11 -a discordiarum fraternarum. *al.* SEN. contr. 2, 1, 4 mille ⌊corruentium inter divitias⌋ (⌊ ⌋ *v. app. crit.*) suas -a referebas (*sic c. respectu hominum* [*aliter p. 1337, 13 sqq.*]: 10, 2, 16 insignium virorum -a narrare. 10, 3, 2 bonarum coniugum [*aliter p. 1334, 81. 1345, 36. 84*]. suas. 1, 9 regum ex fastigio ... devolutorum. SEN. benef. 7, 14, 5 debitoris. dial. 11, 1, 2 non inveniebam -um eius qui consolatus suos esset *eqs.* nat. 6, 29, 3 -a vaticinantium. CVRT. 4, 10, 6 vetera ... -a percensent ... regum quos

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adversis dis *eqs. et al.*). SEN. contr. 2, 4, 12 aeque vitandarum rerum -a ponenda sunt quam sequendarum. VELL. 2, 25, 4 ut in eodem homine (*i. Sulla*) duplicis ac diversissimi animi conspiceretur -um. 2, 58, 4 illud decreti Atheniensium (*cf. l. 32 sqq.*) . . . -um, relatum a Cicerone, oblivionis praeteritarum rerum. VAL. MAX. 3, 2 ext. 9 muliebris (L^2) fortitudinis -o aeque fortem duarum puellarum casum adiciam. 3, 8 ext. 2 perseverantiae. 4, 3, 7 si frugalitatis eius (*Q. Aelii Tuberonis*) -um posterior aetas sequi voluisset. SEN. benef. 2, 21, 5 si -o magni animi opus est, utamur Graecini Iulii, viri egregii (*v. infra l. 32*), quem *eqs.* dial. 12, 11, 5 *al.* LVCAN. 1, 94 nec longe fatorum -a petantur: fraterno *eqs.* CLAVD. 10, 231 maternos . . . bibit mores -aque discit prisca pudicitiae Latios nec volvere libros desinit. *et al.* ② *expresse de homine ipso pro -o alicuius rei sumpto*: OV. Pont. 4, 10, 9 -um est animi nimium patientis Vlixes. trist. 5, 4, 20 refert sit quanta dei (*i. Augusti*) clementia, cuius se quoque in -is adnumerare solet, nam . . . quod vivat munus habere dei (VELL. 2, 100, 4 Iulus [*v. adn. cr.*] Antonius singulare -um clementiae Caesaris. *cf.* LVCAN. 2, 514 'nostro munere' dixit *Caesar*, 'cerne diem. victis iam spes bona partibus esto -umque mei' [*i. meae clementiae*]). LIV. 9, 17, 6 ut alios reges . . . omittam, magna -a casuum humanorum. 30, 30, 23 inter pauca felicitatis virtutisque -a *Regulus* . . . fuisset, si *eqs. al.* VAL. MAX. 5, 1, 10 quam praeclarum tributae humanitatis specimen Cn. Pompeius, quam miserabile desideratae idem evasit -um (6, 9, 3. *cf.* 8, 3, 2. *v. etiam l. 26*). 5, 3, 2[f] quinque . . . Cornelii totidem sunt notissima ingratae patriae -a. 8, 7, 7. 9, 2 ext. 5 Ptolemaeus Physcon emergit . . . libidinosae amentiae taeterrimum -um, idem inter praecipua crudelitatis indicia referendus. SEN. benef. 2, 27, 1. LVCAN. 6, 235 sit Scaeva relicti Caesaris -um potius quam mortis honestae. IVV. 10, 247 rex Pylius . . . -um vitae (*sc. longae*) fuit a cornice secundae (*cf. p. 1339, 70*). LACT. inst. 2, 7, 12 p. 126, 12 Claudia . . . proponitur in -um miraculi.

Ⓑ *subi.*: ① *auctoris* (*cf. et l. 4. 9. p. 1336, 59*): CIC. Verr. II 1, 156 recens -um fortissimi viri profero (Cluent. 134 non . . . -um summi . . . viri, P. Africani, praetereundum. *al.* LVCAN. 4, 575 haec -a virorum percipient. *al.*). Manil. 44 aliorum -is confirmem, quantum *eqs.* de orat. 1, 210 eos esse imperatores dicerem uterer que -is Africanorum et Maximorum (leg. 2, 41 quid ego hic sceleratorum utar -is? quorum plenae tragoediae). 2, 335 qui ad dignitatem impellit, maiorum -a . . . colliget (3, 41 nosse. *saepe*). PROP. 2, 6, 19 cur -a petam Graium? (*cf.* QVINT. inst. 2, 16, 4 his adiciunt -a Graecorum Romanorumque et enumerant qui perniciosa . . . usi eloquentia . . . *civitates* everterint. *aliter infra l. 58*). OV. Pont. 1, 3, 61 veterum . . . -a virorum qui forti casum mente tulere refer (MANIL. 5, 452). SEN. benef. 2, 21, 4 ponit -um Arcesilai, quem *eqs.* dial. 6, 3, 4 si ad hoc maximae feminae te -um applicueris. *et al. saepe.* ② *rei*: CIC. de orat. 1, 201 monumenta rerum gestarum et vetustatis -a oratori nota esse deberi (VAL. MAX. 5, 6, 8 *al.*). OV. Ib. 251 ne . . . sine -is aevi cruciere prioris, sint tua Troianis non leviora malis. VAL. MAX. 4, 3, 14 -a longe inter se distantium saeculorum (SEN. benef. 3, 26, 1 nostri saeculi. dial. 6, 2, 2 duo tibi [*i. Marciae*] ponam ante oculos maxima et sexus et saeculi tui -a. *al.*). SEN. epist. 84, 10 multarum aetatum. PLIN. nat. 18, 11 unum -um antiquitatis adferam. CLAVD. 26, 385 ne vos longe sermone petito demorer, -um veteris cognoscite facti. COD. Theod. 9, 13, 1 (= Iust. 9, 15, 1) ut quos ad vitae decora domesticae laudis -a non provocant. *et al.*

Ⓒ *possess.*: SEN. benef. 3, 23, 3 sic servata *domina a servis* nobilis fabula et -um duarum urbium fuit. dial. 12, 15, 2 contentus nostrae domus -is ero. PLIN. nat. 12, 55 Graecorum -a variant (*sc. quae Graeci in -is suis tradiderunt*).

Ⓓ *qualit.*: VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 sequitur -um eiusdem generis. 7, 3, 10 adiecto levioris notae -o. 8, 15, 11 inusitati . . . decoris. SEN. benef. 6, 11, 1 Cleanthes -o eius modi utitur (FRONTO p. 128, 9 N. cum multa eiusmodi consiliosa -a in historiis et in orationibus lectitares, ad rem militarem *eqs.*). *et al.*

pro tit. librorum ([*v. et p. 1331, 69*]. *cf.* ANTH. 904, 1 [*de Gell. noct. Att.*] Cecropias noctes, doctorum -a virorum donat habere mihi nobilis Eustochius. *de re v. Traube, Vorl. u. Abh. III p. 9, 17. cf. et* PARIS prooem. p. 473, 5 -orum conquisitionem cum scirem esse non minus disputantibus quam declamantibus necessariam, . . . Valerii Maximi libros dictorum et factorum memorabilium ad . . . *epitomam* coegi, . . . ut . . . apta semper materiis -a subiungeres): PLIN. nat. praef. 24 nostri *libris inscripserunt* . . . antiquitatum, -orum, artiumque. CHAR. gramm. p. 185, 24 B. Nepos -orum II (GELL. 6, 18, 11 Cornelius . . . Nepos in libro -orum quinto. *al.*). GELL. 10, 18, 7 Hyginus in -is refert (*al.*).

γ genus -i quod oritur, cum quis ex ratione procedendi, faciendi sim. semel iam introducta similes paresve res conferendo assumit sibi copiam similiter procedendi, agendi, se gerendi, quippe qui auctoritate quasi 'rerum iudicatarum', ex rebus gestis petita, se defendi putet. hic illic sensu magis concreto fere pro **t. t.** *adhibetur (cf. nostrum 'Präzedenzfall'). saepius -a haec consuetudinem temporum praecedentium repraesentant* (*cf. et gr.* ἔϑη *p. 1339, 21. 23*): Ⓘ *in vita privata* (*acced. gen.: obi.: p. 1338, 6. subi.: p. 1338, 2*): CIC. Cato 44 delectabatur *Duellius* cereo funali et tibicine, quae sibi nullo -o privatus sumpserat. CAES. civ. 1, 6, 7 lictores . . . habent in urbe et Capitolio privati contra omnia vetustatis -a (TERT. pudic. 6 p. 229, 18). PLIN. nat. 36, 6 non ergo in tam malo -o moribus caveri utilius fuerat. TERT. pudic. 6 p. 229, 16 si de pristino aliquo -o venia moechiae vindicatur (*cf.* 6 p. 230, 17 indultae). SVLP. SEV. dial. 2, 7, 4 quia occasione huius -i male usuros esse aliquos arbitraris. illi vero felices erunt, si a disciplina -i istius non recedunt.

Ⓘⓘ *in vita publica*: *-a haec (vi quasi technica) more fere maiorum comparata spectant ad consuetudinem et instituta rei publicae eorumque auctoritatem, ad disciplinam militarem, ad leges rerum sacrarum, denique ad omnem rem iuridicalem hac sc. vi: quae non iure quidem nec legibus constituta, tamen re vera aliquando acciderunt, ea ad instar 'rerum iudicatarum' itemque comprobatarum, cum inde certa auctoritate praedita atque exornata sint, posterioribus pro -o et norma iurisdictionis omnino esse possunt* (*nota dici in talem -orum vim restringendam*: COD. Iust. 7, 14, 13 non -is sed legibus iudicandum est). *cf. potiora ex usu et doctrina*: CIC. epist. 4, 3, 1 quod -o fit id etiam iure fieri putant (*cf.* TAC. ann. 11, 24, 7 quod hodie -is tuemur, inter -a erit). *def. sim.*: QVINT. inst. 5, 2, 1 praeiudiciorum vis omnis tribus in generibus versatur: rebus quae aliquando ex paribus causis sunt iudicatae quae -a rectius dicuntur, ut de rescissis patrum testamentis vel contra filios confirmatis, iudiciis ad ipsam causam pertinentibus . . . aut cum de eadem causa pronuntiatum est. 5, 11, 36 *ea* de quibus ex causa dicta sententia est . . . in -orum locum cedunt (*opp.* auctoritas *sc. clarorum virorum, poetarum sim. cf.* 5, 13, 24 quod de -is, idem etiam de iudicatis observandum). *v. et infra l. 45. 47. 51 p. 1339, 32. acced.: gen. qual.: l. 77 p. 1339, 6 (v. p. 1339, 8). syn. et iuxta posita*: ratio aequitatis: *p. 1339, 2.* auctoritas: *infra l. 44. 46. 61. 69 al.* consuetudo: *infra l. 54 al.* disciplina bellica: *infra l. 84.* factum: *infra l. 58.* foedera: *infra l. 58.* iudicium: *infra l. 73.* instituta: *p. 1339, 9. al.* ius: *l. 42. 55. 59. 75 al.* lex: *l. 42 p. 1339, 4 al.* potestas: *l. 43 al.* *opp.*: consuetudo: *p. 1339, 4. 33.* ius: *p. 1339, 33 al.* iustitia: *p. 1339, 3.* lex: *p. 1339, 6 sq.*

Ⓐ *absol.*: GRACCH. or. frg. Fest. p. 150 eo -o instituto dignus fuit qui . . . periret. DECRET. tribun. (Gell. 6, 19, 5; *s. II a. Chr.*) contra leges contraque morum maiorum tribunus pl. . . . sententiam de eo (*i. Scipione Asiatico*) tulerit multamque nullo -o irrogaverit. CIC. Verr. II 1, 124 adimis possessionem tu ei qui iuraverit. quo -o? (II 3, 198 quo modo, quo iure, quo -o? *sim.*: dom. 42. 127 qua lege . . . qua potestate. Pis. 47 Vatin. 30. *et al.*). II 2, 40 nullius apud te gravis auctoritas, nullum -um quod sequi velles. II 2, 102 licere nomen recipere absentis; se -o fecisse quod fecisset. II 3, 41 (*ironice*) posterioribus -um atque auctoritatem reliquisti. II 3, 182 non me fugit . . . vetera -a pro fictis fabulis iam . . . haberi. II 3, 211 -a quaerimus et ea non antiqua (*syn.* recentia). Caecin. 36 praetor quem admodum more et -o opitulari possit non habebit? (Pis. 50 mos maiorum . . . et -a et gravissimae legum poenae [LIV. 31, 20, 5 *non* id more maiorum aut ullo -o futurum. 39, 29, 5 -um obstabat, quod ita comparatum m. m. erat. *al.*]. Rab. Post. 31 ubi . . . ille mos, ubi consuetudo iudiciorum, ubi -a? de orat. 2, 131. *saepe*). Cluent. 128 ad notationes auctoritatemque censoriam -um . . . ⟨e⟩ consuetudine militari transtulisse (129). dom. 4 certum et definitum ius religionum, vetustas -orum, auctoritas litterarum monumentorumque. Balb. 2 nihil . . . de iure subtilius dici . . ., memoria maiore de -is, . . . peritius de foederibus (17 de lege, de f., de -is). 46 atque factis. Deiot. 32 ut huius urbis (*i. Romae*) iura et -a corrumperes (LIV. 4, 7, 5 iudicium populi rescindi ab senatu non posse, . . . quod nullo nec -o nec iure fieret. *al.*). de orat. 1, 180 in auctoritatibus, in -is. *al.* CAES. civ. 1, 7, 2 novum in re publica -um introductum queritur, ut tribunicia intercessio . . . opprimeretur (LIV. 4, 16, 4 a patricio homine. *cf.* GELL. 1, 13, 4 -um . . . intromissum videretur, quo bene consulta consilia religione mandati soluta corrumperentur). SALL. Catil. 51, 26. or. Lep. 25 accipite otium cum servitio et tradite -um posteris. LIV. 2, 5, 9 ut . . . arcendis sceleribus -um nobile esset (*cf. antec. et seq.*). 2, 43, 10 tam pestilenti -o remedia. 27, 6, 6 dictator causam comitiorum auctoritate senatus, plebis scito, -is tutabatur. 31, 20, 3 *al.* ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323; *a. 17*) 111 cum bono more et pro⟨inde c⟩elebrato frequentibus -is quandocumq⟨ue i⟩usta laetitiae publicae caussa fuit, minui luctus . . . placuerit. SEN. contr. 1, 3, 6 incesta saxo deiciatur. lege damnata est: habetis iudicium. deiecta est: habetis -um. TAC. ann. 2, 67, 2 -o quo maiores . . . tutorem in Aegyptum miserant. 3, 64, 4 contra dixit Caesar distincto sacerdotum iure et repetitis -is. 3, 68, 1 *al.* PLIN. epist. 4, 29, 3 vel instituere vel reducere eiusmodi -um non nisi severi *praetores*, institutum reductumve exercere etiam lenissimi possunt (FLORENT. dig. 29, 1, 24 non admitti). TRAIAN. Pompon. dig. 48, 22, 1 scio relegatorum bona avaritia superiorum temporum fisco vindicata . . ., hoc quoque remisi -um. APVL. met. 10, 6 nec . . . damnaretur aliquis inauditus et . . . tam dirum saeculo proderetur -um. GALLICAN. Avid. 4, 6 rapi eos (*i. centuriones*) iussit et in crucem tolli servilique supplicio adfici, quod -um non extabat. VEG. mil. 3, 22 p. 112, 4 disciplinae bellicae et

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-orum periti. COD. Iust. 5, 17, 1 (*a. 229*) indotatam esse eam (*uxorem*) ... nec ratio aequitatis nec -a permittunt. 12, 19, 13, 2 illud ... utpote nonnullis anterioribus -is subnixum nec non iustitiae congruum. *ibid.* 14, 1 quoniam probatioribus -is quam indecorae consuetudini deceat indulgeri. LEX Burg. lib. const. 51, 1 p. 83, 8 ne quisquam improbum huiusmodi sequeretur -um, quod contra legem fecerat, ex lege iussimus non valere *eqs. et al.*

Ⓑ *acced. gen.* (*qualit. v. p. 1338, 29*): ① *subi.*: *hominis*: CIC. Verr. II 2, 102 aliorum -o institutoque fecisse ([II 3, 211]. *cf.* II 3, 118 neque -o cuiusquam neque ullo iure). II 2, 109. II 5, 67 unum cedo auctorem tui facti, unius profer -um. II 5, 68 securi ... omnium -o (epist. 2, 15, 4 *al.*). Caecin. 45 hoc ... vetus est et maiorum -o ... usitatum (Manil. 60 ne quid novi fiat contra -a atque instituta maiorum [Planc. 12 te ille *populus* ad sua instituta suorumque maiorum -a revocabit]. Rab. perd. 17. Phil. 5, 25 iura belli, -a m. 9, 3 non ... -a m. quaerenda, sed consilium est eorum, a quo ipsa -a nata sunt, explicandum. *al.* ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323; *a. 17 a. Chr.*] 26 ludos ... quomodo cives celebrare deberent, de ea re quae more -oque maiorum in contione p⟨alam ediximus⟩. R. GEST. div. Aug. 8 legibus novis me ⟨auctore l⟩atis m⟨ulta e⟩xempla maiorum [τῶν ἀρχαίων ἐθῶν] exolescentia iam ex nostro ⟨saecul⟩o red⟨uxi. et ipse⟩ multarum rer⟨um ex⟩empla imitanda [μείμημα. *v. p. 1333, 34*] posteris tradidi. 27 [κατὰ τὰ πάτρια ἡμῶν ἔθη]. *et al.*). epist. 2, 15, 4 tam non mea sponte quam potentissimorum ... -o. *al.* CAES. Gall. 1, 8, 3 *Caesar* negat se more et -o populi Romani posse iter ulli per provinciam dare (TAC. hist. 1, 18, 2 -o divi Augusti et more militari). LIV. 22, 61, 1 -um civitatis minime in captivos ... indulgentis. 27, 6, 8 -a ... in eam rem se habere vetus L. Postumi Megelli qui ..., recens Q. Fabi qui *eqs.* 33, 23, 3. FEST. p. 289 id ... -o comprobat ... censorum. *et al.* *rei*: CIC. dom. 123 nonnullis perveterum temporum -is. Sest. 59 hoc illius funesti anni prodito -o videant. LIV. 27, 8, 9 praetor non exoletis vetustate annalium -is stare ius, sed recentissimae cuiusque consuetudinis usu volebat.

② *explic.*: PAPIN. dig. 35, 1, 77, 2 legatarius -um Mucianae cautionis non habebit (35, 1, 72, 2). VLP. dig. 5, 1, 67 -a senatus consultorum ad fidei commissam libertatem pertinentium ... induci oportet. ③ *obi.*: CIC. Verr. II 3, 210 in quos aliquid -i (*v. p. 1340, 15 sqq.*) populus Romanus statui putat oportere, ab iis tu defensionis -a quaeris. II 3, 212. or. frg. A VII 18 (= 17 M.) qui aliquod institui -um disturbandorum iudiciorum perniciosissimum ... cupierunt. Att. 6, 6, 4 huius rei plura (CAES. Gall. 7, 77, 13 cuius rei si -um non haberemus [*sc. Galli*] ... tamen institui et posteris prodi pulcherrimum iudicarem). epist. 1, 9, 15 -um praeclarissimum in posterum vindicandae seditionis de re publica sustulerunt. LIV. 4, 24, 8 primores patrum ... -o acerbitatis censoriae offensos. 29, 37, 15 si -um haberet bis eundem aerarium relinquendi. VELL. 2, 28, 3 primus ille ... -um proscriptionis invenit. PLIN. nat. 29, 18 nulla ... lex quae puniat inscitiam capitalem (*sc. medici*), nullum -um vindictae. *et al.*

formulae (*ad II A—II B 2 a*): **1 -i causa, loco, gratia:** causa: VARRO rust. 2, 4, 21 dicam. RHET Her. 3, 23, 39 subicere. 4, 51, 65 *al.* CIC. inv. 1, 66 ponemus (Cluent. 119 de orat. 2, 271 *al.*). S. Rosc. 27 quasi -i c. (Verr. II 2, 183 proferre). Mur. 27 *al.* CELS. 5, 19, 11 -i c. duo proponam. COLVM. 5, 2, 3 -i c. iugeri forma pedes habet longitudinis *eqs. al.* VLP. dig. 43, 16, 1, 25. PRISC. rhet. 1, 3 p. 551, 15 oportet ... modo latius ... disserere ... -i causa *eqs.* (*ex Hermog. rhet. gr. II p. 3, 20* οἷον, ἵνα καὶ ἐπὶ παραδείγματος γένηται φανερόν). *saepe al.* loco: RHET. Her. 2, 26, 41 res ... -i l. profertur. CIC. inv. 2, 118 ponere. TRYPH. dig. 16, 3, 31, 1 -i (-o F^1) l. *al.* gratia: CIC. off. 3, 50 si -i g. vir bonus ... frumenti numerum advexerit. NEP. Lys. 2, 1 unam rem -i g. proferre. *v. vol. VI 2, 2236, 8 sqq.*

2 *cum praepp.* (*cf. p. 1327, 75*): **ad -um** (*i. q. 'ad instar' et vi finali. cf. p. 1331, 73. 1340, 29*): CIC. rep. 1, 70 exposita ... ad -um nostra re publica. MART. CAP. 4, 392 pleraque talia sunt, haec ad -um sufficiunt. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 239, 19 sit vero nobis ad -um rursus secundum nos homo (*gr. I 1, 6 p. 162, 4* εἰς παραδείγματα. *cf. versionem eiusdem loci*: DIONYS. EXIG. Conc.[S] I 5 p. 302, 21 sit autem nobis in -um *eqs.* [*cf. infra l. 71*]). *c. gen. obi.*: CIC. off. 2, 28 ad -um amissi imperii portari in triumpho Massiliam vidimus (*cf. C. F. W. Müller ad l.*). SIDON. epist. (carm. 22), 6 haec me ad defensionis -um posuisse sufficiat. CE 1967, 3 vixit ad -um vitae (*sc. longae, cf. p. 1337, 29*). **in -um** (*vi fin. cf. l. 67. p. 1328, 76. 1329, 68. 1331, 73. 1340, 29 al.*): SVET. Tib. 21, 3 ex quibus (*epistulis*) in -um pauca ... subieci. IVST. 23, 3, 11 admirabilis utriusque rei casus (*sc. Pyrrhi*) in -um fuit. *c. gen. obi.*: AVIAN. fab. 40, 6 *pardus* solus in -um nobilitatis erat. **sine -o** (*fere i. q. 'cui comparari non potest aliud -um': l. 78; loco attributi fere i. q. 'incomparabilis': p. 1340, 2. cf. p. 1329, 8. 71. 1331, 47. 1337, 48 al.*): VELL. 1, 5, 1 Homeri ... ingenium, sine -o maximum. SEN. epist. 75, 15 nullum ... nefas sine -o. 91, 1 hoc ... tam inopinatum malum et paene inauditum (*sc. incendium quo Lugudunensis colonia exusta est*) ... sine metu fuit, cum esset sine -o. PS. AVR. VICT. epit. 15, 2 *Antoninus Pius* tantae bonitatis in principatu fuit, ut haud dubie sine -o vixerit, quamvis eum Numae contulerit aetas sua. AVSON. 189, 6 p. 47 P. *Alcestis* sine -o est in nece functa viri. AVG. serm. 184, 2, 3 p. 997[init.] EVANG. de nativ. Mar. 4, 1 p. 109 sola sine -o, sine macula ... virgo filium generabit. CIL V 4357, 6 uxori sine -o (*cf.* CIL VI 34179 coniugi sine -o. *v. p. 1339, 76*). **sub -o** (*c. gen. explic. l. 7. cf. p. 1328, 81. 1329, 9. 1331, 66 al.*): AVG. c. Faust. 13, 4 p. 381, 16 qualem Faustus catechizandum sub -o proposuit. mus. 4, 15, 28 p. 1142[p. med.] metri quod sub -o posuimus ... dimensio. MACR. Sat. 5, 1, 6 vellem me has diversitates *generis dicendi* sub personarum -is doceres. SIDON. epist. 9, 14, 4. **ab -o** (*i. -o usus*): SIDON. epist. 3, 12, 4 quos (*casus, i. crimina*) ab -o vitare debemus. 4, 22, 2 *aggredi*. 8, 16, 5 nihil inditum (*est in volumine*) ... non ab -o. ALC. AVIT. epist. 7 p. 38, 13. 11 p. 45, 18. **secundum -um:** PETR. CHRYS. serm. 119 p. 525[A] secundum terrenum -um. **post -um** (*cf. p. 1329, 8*): ALC. AVIT. carm. 4, 282 tu post -um (*per Adam datum*) iussis servire memento. pro -o: *p. 1329, 8.* propter -um: *p. 1340, 30.*

b *sensu* ***deterrendi, dehortandi:*** *proponitur -um sive ad deterrendum (ratione coercendi, castigandi; inde fere i. q. poena gravis p. 1341, 46. cf. facinus p. 1341, 78) sive ad dehortandum (sc. maxime cum respectu rerum adversarum calamitatumve aliis illatarum [cf. e. g. l. 49. 52]. cf. et p. 1329, 4 sqq. 1335, 70 sqq. 1338, 9 sqq.). def.*: GELL. 7, 14, 4 tertia ratio vindicandi est, quae παράδειγμα a Graecis nominatur, cum poenitio propter -um (*v. infra l. 78*) necessaria est, ut ceteri a similibus peccatis ... metu cognitae poenae deterreantur. DON. Ter. Eun. 1022 (*v. infra l. 43*) nova et mira tormenta quae pro -is narrantur (*v. p. 1335, 70 sqq.*) aut quae documento sint ceteris (*v. p. 1341, 52*), ne delinquant, -a dicuntur. -o esse: *v. l. 46 sqq. p. 1343, 23.* in -o esse: *l. 56. p. 1341, 30.* in -um esse: *v. p. 1341, 8.* -um facere, statuere *sim.*: in *aliquem*: *l. 35. 37. 41. 43. 44. 45*; in *aliquo*: *l. 35. 40. 43.* *acced. praepp. fin.*: ad -um: *p. 1341, 25.* in -um: *p. 1341, 27. 34. 36.* propter -um: *l. 21. 78.* *pendet*: circa: *p. 1341, 13.* de: *infra l. 57.* adversus: *infra l. 74.* *iuxta pos.*: derisus: *p. 1341, 8.* documentum: *supra l. 24.* emendatio: *infra l. 69.* maledictio: *p. 1341, 7.* miraculum: *p. 1341, 30.* *opp.*: experimentum: *infra l. 81.* periculum: *infra l. 76.* ***α in universum:***

① *absol.*: PLAVT. Most. 1116 -a edepol faciam in te. :: quia placeo -um expetis? ([*v. p. 1342, 30. aliter cf. p. 1346, 32*]. TER. Eun. 948 in quem -a fient?). Rud. 620 statuite -um impudenti, date pudori praemium (RHET. Her. 4, 35, 47 statuite -um, quantae poenae sint ... hominibus istiusmodi comparatae. CIC. Verr. II 2, 111 ut ... intellegere possint, in quo homine tu statueris -um eiusmodi [*gen. qual.*], quod *eqs.* II 3, 210 in quos aliquid populus Romanus -i statui putat oportere, ab iis tu defensionis -a [*v. p. 1337, 76*] quaeris? *cf. p. 1342, 37*). TER. Eun. 1022 uterque in te -a edent ([DON. *ad l. v. supra l. 23*]. *v. p. 1342, 25.* LIV. 29, 9, 12 in socios. 29, 27, 5 in civitatem Carthaginiensium. LACT. mort. pers. 1, 6 p. 172, 16). Ad. 771 -o (*Bentley*; -a *A, sed, ut vid., suprascr.* o; -um ς) omnibus curarem ut esses ([*i. '-um in te ederem, quod ceteris documento esset, quid esset periculi erum fallere'*]. *sim.* -o esse: LIV. 9, 45, 18. 32, 21, 28 satis -orum [*v. supra l. 19*] nobis clades alienae praebent; ne quaeramus, quem admodum ceteris -o simus. TRYPH. dig. 16, 3, 31 pr. ut -o aliis ad deterrenda maleficia sit. PORPH. Hor. carm. 1, 18, 7 ne quis ... immoderate bibat, -o sunt Lapithae et Centauri, qui *eqs.* LACT. ira 5, 12 p. 76, 13 *v. p. 1343, 36.* PRVD. apoth. 58. OROS. hist 6, 17, 10 per totum mundum poena superbiae [*sc. Caesaris*] omnibus esset -o [-um *D*]. *v. p. 1329, 8. 1343, 23. cf.* OV. met. 9, 454 Byblis in -o est, ut ament concessa puellae. *cf. p. 1341, 30*). CIC. Verr. II 5, 94 illud Vticense -um de Hadriano (AVSON. 393, 33 p. 246 P. -um de fratre time qui *eqs.*). HOR. carm. 4, 11, 25 terret ambustus Phaethon ... et -um grave praebet ales Pegasus *eqs.* (PROP. 4, 1, 109 -um g. erit Calchas *eqs.* VELL. 2, 78, 3 Calvinus Domitius ... gravissimi comparandique antiquis -i auctor fuit: ... centurionem ... fusti percussit). OV. ars 3, 686 quantum cito credere laedat, -um vobis non leve Procris erit. met. 3, 732 talibus -is (*sc. Penthei lacerati*) monitae *Thebaides*. 10, 684 ne sim (*i. Venus*) spernanda futuris, -o caveo. LIV. 1, 11, 7 seu prodendi -i causa, ne *eqs.* 4, 29, 6 auctor tam saevi -i. 8, 35, 10 in ... oculis -um erat Q. Fabius M. Valerio legato .., ne *eqs.* 23, 7, 5 Pyrrhi ... dominationem ... Tarentinorumque servitutem -a referens. SEN. dial. 5, 19, 2 animadversiones, quo notiores sunt, plus in -um emendationemque proficiant. LVCAN. 10, 344 in scelus it Pharium Romani poena tyranni (*sc. si Caesar a Pothino extinguitur*) -umque (*sc. illius poenae quam Brutus a Caesare sumpturus est*) perit? QVINT. decl. 274 p. 124, 15 omnis poena ... pertinet ... ad -um (*v. p. 1333, 69 sqq.*). 339 p. 341, 25 nihil esse, quo magis disciplina militaris confirmari possit ..., quam -um adversus dignos (*sc. poena*). IVV. 15, 32 accipe nostro dira quod -um feritas produxerit aevo. TAC. ann. 3, 50, 3 neque servatus in periculum (*opp.*) rei publicae ibit neque interfectus in -um. SATVRN. dig. 48, 19, 16, 10. MEN. dig. 49, 16, 6, 3 qui in acie prior fugam fecit spectantibus militibus propter -um capite puniendus es⟨t⟩. VLP. dig. 48, 19, 6, 1 -o deterriti minus delinquant (*cf.* AVG. civ. 19, 16 p. 383, 29 D. ut aut ipse qui plectitur corrigatur experimento, aut alii terreantur -o). MARCIAN. dig. 48, 3, 6, 1 ut vindicet in -um, ne quid et aliud postea tale facere moliatur (*cf.* COD. Iust. 4, 55, 4, 1 [*a. 224*] iudex ... exsecrabile delictum in -um capitali poena vindicabit). EDICT. imp. Constant. (CIL III 12034) 33

[*K.-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

patibulo adfixus ... -um ceteris praestet, ne quis in posterum audaciae similis existat. CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 1 -a fiunt quae esse iam facinora destiterunt ([*sc. quae in theatris conspicies*]. VVLG. Iudas 7 sicut Sodoma et Gomorrha ... factae sunt -um, ignis aeterni poenam sustinentes [δεῖγμα]). PRVD. perist. 2, 351 hic solus -um dabit quod (*NS*, quid *al.*) mox timere debeant. 11, 84. COMM. instr. 2, 7, 11 -o moniti graviter peccare nolite. VVLG. num. 5, 27 erit mulier in maledictionem et in -um omni populo (III reg. 9, 8. Ier. 48, 39 in derisum et in -um). *et al.*

(II) *acced. gen.*: Ⓐ *explic.* (*ident. e. g. infra l. 14*): CIC. ad Q. fr. 1, 2, 5 scribis cupisse te ... simile in superiore parte provinciae edere -um severitatis tuae (PLIN. nat. 35, 162 nonnullis circa hoc [*sc. vasa*] severitatis quoque -is. *cf. p. 1345, 10*). HIRT. Gall. 8, 44, 2 -o supplicii deterrendos reliquos existimavit. LIV. 21, 57, 14 *v. p. 93, 7 sq.* VITR. 1, 1, 5. CVRT. 7, 6, 16 urbs diruta est, ut ceteri cladis eius -o continerentur. TAC. ann. 3, 36, 4 precabantur ... Drusum, daret ultionis -um. OROS. hist. 6, 11, 30 multum ... ad coercendam audaciam valet propositum punitionis -um. *et al.*

Ⓑ *obi.*: ① *rei*: CIC. Verr. II 5, 23 ut ceteris formidines similium incommodorum atque -a periculorum proponeret. LIV. 31, 12, 2 ne Pleminium quidem, tam clarum recensque noxae simul ac poenae -um, homines deterrere. SEN. dial. 3, 19, 7 quos volet (*sc. quisquis ira vacuus*) nequitiae male cedentis -a fieri, palam occidet, ... ut alios pereundo deterreant. LAMPR. Alex. 6, 5 infamis *imperator* [i]un⟨c⟩o tractus est ad -um timoris (AVG. civ. 10, 8 p. 414, 20 D. seditiosos ... ad -um visibile invisibilis poenae vivos terra dehiscente submersos). SVLP. SEV. Mart. 22, 6 in -um cavendi. *et al.*

② *hominis*: CYPR. laps. 23 p. 245, 15 -a sunt omnium tormenta paucorum. HIER. in Ier. 5, 10 p. 304, 13 ut interficiat eos et ponat in stuporem ..., ut in -o sint omnium atque miraculo. VVLG. num. 5, 21 det te dominus in maledictionem -umque cunctorum in populo suo. II Petr. 2, 6 (*Sodoma*) -um eorum qui impie acturi sunt ponens (ὑπόδειγμα). COD. Theod. 10, 10, 17 (= Iust. 10, 11, 6) servum domini delatorem iubemus in -um omnium proditorum severissimae sententiae subiugari. COD. Iust. 1, 5, 8, 5 (*a. 455*) fustibus publice et in poenam suam et in aliorum coerceantur -um. *et al.*

Ⓒ *subi.* (*hominis, urbis l. 39, bestiae l. 40*): CAES. civ. 3, 80, 5 milites docuit, quantum usum haberet ... reliquis civitatibus huius urbis -o inferre terrorem. OV. rem. 607 Phyllidis -o nimium secreta timete. fast. 1, 353 sus dederat poenas, -o territus huius *eqs.* SEN. contr. 2, 6, 7 desii *luxuriari*, cum haberem istius (*i. patris*) -um. CLAVD. DON. Aen. 2, 400 p. 201, 11 hostes ... caesorum metuentes -um. COD. Theod. 7, 18, 3 ceteros ... similis conscientiae -um triste deterreat illorum (*qui ignorante domino latebram desertori praestiterant*). *et al.* Ⓓ *c. gen. qualit. v. p. 1340, 41.*

β *speciatim*: ① *fere i. q. poena gravissima* ([*v. p. 1340, 17. 21. 23*]. *hic illic vocem significatione illa debilitata q. e.* '*modus*' [*v. p. 1347, 10. 29*] *accipi posse vix negaveris, tamen propter verba accedentia*: 'excruciare, enecare' *sim. hoc loco afferri utilius visum est. cf. def.*: GELL. 7, 14, 4 veteres ... '-a' pro maximis gravissimisque poenis dicebant. DON. Ter. Eun. 946 [*v. l. 63 p. 1340, 37*] graves poenae, quae possunt ceteris documento esse [*v. p. 1340, 24 sq.*], -a dicuntur. Andr. 651 utrum: si te imitetur [*v. p. 1342, 6 sqq.*], an: si de te exigit poenas, ut ipse alibi [Eun. 1022 *v. p. 1340, 43*]. SCHOL. Ter. p. 136, 14 -is tormentis. *pendet* in: *infra l. 64*): PLAVT. Bacch. 1092 omnibus (*v. infra l. 65*) -is excrucior ... omnibus exitiis interii (Capt. 691 ego te -is excrucia[ve]ro pessumis [*v. l. 60*]. CE 1948, 5 moriare malis -is cruciatus et ipse. *cf.* GELL. 7, 4, 2 Regulum ... novis ... -orum modis excruciatum a Poenis). Most. 192 di deaeque me omnes pessumis -is interficiant (*v. l. 57.* Most. 212 perii hercle, ni ego illam p. -is enicasso [SVLP. SEV. chron. 2, 51, 5 p. -o necati]. *aliter infra l. 78. cf.* TER. Phorm. 688 ut te quidem ... omnes di deaeque ... malis -is perdant. *v. supra l. 58*). TER. Eun. 946 quae futura -a dicunt in eum indigna (*cf.* DON. *ad l. v. supra l. 51*). 1022 *v. p. 1340, 43.* ACC. trag. 85 an ... mavis male mulcari -is omnibus (*v. supra l. 56*). CIC. Verr. II 5, 7 propter severitatem -i nemini fortasse inauditum. Phil. 14, 8 optimos viros ... crudelissimis -is interemit *Antonius.* OV. met. 15, 495 *i. cruciatus, tormenta Hippolyti.* SEN. contr. 10 praef. 6 sunt di ... certi vindices generis humani et magna -a in caput invenientium regerunt. VAL. MAX. 6, 1, 4 *puellae* tam tristi -o (*sc. animadversionis in libertum, ibid. syn.* poenae) praecepit *eqs.* SIL. 5, 419 iuvit punire feroci victorem -o ⟨et⟩ monstratum reddere letum. TAC. ann. 12, 20, 2 meritum quidem novissima -a Mithridatem (15, 44, 4). PS. APVL. Ascl. 28 post delicta cogentur credere non verbis sed -is. PS. TERT. execr. 5 l. 57 novis -is ... damnaret. PRVD. perist. 7, 38 Quirinus ... suos -o trepidos videt (*an ad p. 1340, 15 sqq.?*). OROS. hist. 6, 8, 17 ut genti ... terribilis -i notam inureret. (II) *fere i. q. facinus*: PLAVT. Rud. 617 -um pessimum pessumdate (*an ad p. 1333, 31?*). OV. met. 8, 17 finitimi -um (*sc. Scyllae*) metuunt. SEN. Herc. f. 736 suo ... premitur -o nocens. Thy. 243 Tantalum et Pelopem aspice; ad haec manus -a poscuntur meae. DICT. 3, 23 quod -um poenis ac suppliciis ... eluendum. *c. gen.*: *explic.*: LIV. 38, 43, 4 omnia -a belli edita (*ed. Paris. 1513*; habita *codd.*) in se caedibus, incendiis, ruinis, direptione urbis. 42, 8, 5 Statellates ... deditos in fidem populi Romani omni ultimae crudelitatis -o laceratos ac deletos esse: *subi.*: SEN. Phoen. 479 post ista fratrum -a (*Polynicis et Eteoclis*). *qualit.*: PLIN. epist. 4, 11, 6 *Domitianus* inlustrari saeculum suum eiusmodi -is (*v. p. 1326, 68 et cf. Löfstedt, Synt. I p. 57*) arbitraretur.

III *praevalet ratio* ***praestantiae per se dignae****, quam imiteris* (*sc. excellens alqd. aut insigne debilitata vi afferendi sic in -um exhibetur, ut mutata vel amplificata vocis significatione digni, apti, idonei sim. notam adsciscat, quod quis imitando sequatur. cf. nostrum* '*Vorbild, Muster*'). *adhibetur cum in bonam tum in malam partem.* **A** ***vi plena***: *id quod praestantia aliqua excellens sive ad imitandum alteri proponi sive ad cuius similitudinem alqd. eiusdem generis derivari potest* ([*inde etiam de eo quod perfectione summa quasi* '*norma, typus*' *habetur*]. *gr.* παράδειγμα [*v. p. 1320, 71*]. ὑπογραμμόν [*v. p. 1343, 16*]. ὑπόδειγμα [*v. infra l. 69*]. τύπος [*v. infra l. 75 p. 1343, 11*]. *cf.* AVG. civ. 15, 5 p. 64, 11 D. huic primo -o [*sc. fraticidii Cain*] et ut Graeci appellant ἀρχετύπῳ quaedam sui generis imago [*i. Romuli*] respondit. *nota tautologiam: infra l. 48. syn. vel iuxta positum*: documentum, hortamentum, magisterium, praesidium, spectaculum: *infra l. 54 p. 1343, 35. 54. 29. 31*): **1** ***in universum*** (*hic illic i. q. factum* [*egregium*] *e. g. p. 1343, 73 et v. p. 1344, 34. 53. acced.*: ad [*vi modali*]: *infra l. 81 sq.* pro: *p. 1343, 2.* sine: *l. 84 sqq.* in [*vi finali*] *saepius coniunctum c. verbis e. g.* in -um edere: *v. l. 77. 79.* locare: *v. p. 1343, 19.* habere: *v. p. 1343, 15* [in -o h.: *p. 1343, 12 sq.*]. *cf. et p. 1343, 7. 23 sqq. 43. pendet*: ad: *l. 58. 77 p. 1343, 36 sq.* de: *p. 1343, 20*): **a** *usu liberiore* (*et fere abstracto. spectantur homines et res, sed certe de hominibus minus stricte quam sub p. III A 1b p. 1344, 51*): α *nude*: ① *loci varii*: PLAVT. Mil. 726 *v. p. 1347, 18.* Most. 1116 (*v. p. 1340, 36*) quia placeo, -um expetis (*cf.* OV. Pont. 2, 3, 32 nec petere -um, sed dare dignus eras. LIV. 7, 32, 12 a me. SEN. clem. 1, 16, 2 in magna imperia ex minoribus petamus -um. CE 111, 34 [*s. IV ex.*] -um [*lapis*; -a *edd.*] de me Romulae matres petunt. *al.*). TER. Andr. 651 de te si -um capit (DON. *ad l.* utrum si te imitatur [*recte, ut vid.*], an si de te exigit poenas *eqs.* [*v. p. 1340, 15 sqq.*]. *al.*). Haut. 20 *v. p. 1345, 46 sq.* 51 -um statuite in me, ut adulescentuli *histriones* vobis placere studeant *eqs.* (IVST. 14, 1, 12 nec Antigonum, nec quemquam ducum sic velle vincere, ut ipse in se -um pessimum statuat. *aliter p. 1340, 27*). 920 non tibi ego -i satis sum? Ad. 94 si conferendum -umst, non *eqs.*? 416 ex aliis sumere -um sibi (VARRO ling. 5, 161 illinc. OV. am. 1, 10, 25 in -um pecudes. PLIN. nat. 7, 194 lutei aedificii inventor ... -o sumpto ab hirundinum nidis. *al.*). QVADRIG. hist. 41 *v. p. 759, 68 sq.* Mur. 66 domesticum te habere ... -um ad imitandum (Arch. 14 *v. p. 1335, 80.* Phil. 10, 5 propones illi [*filio*] -a ad i. QVINT. inst. 2, 2, 8 licet ... satis -orum ad i. ex lectione suppeditet, tamen *eqs. al. cf.* OPTAT. 1, 21 p. 25, 2 deus in singulis rebus -orum posuit formam, ut sit quod imputet imitantibus). *ibid.* -um tibi propositum domi (QVINT. inst. 10, 1, 112 hoc propositum nobis sit -um [*eloquentiae, sc. Cicero*]. *al.*). Phil. 13, 15 vide ne alienis -is eisque recentibus uti quam antiquis et domesticis malle videare. SALL. epist. Mithr. 4 ego ... praebeo -um, quo rectius tua componas (VAL. MAX. 3, 6, 5 ceteris postea. CYPR. epist. 4, 3 p. 475, 16 qui -um et documentum ceteris de conversatione et moribus praebeant. *al.*). OV. ars 2, 575 quam mala, Sol, -a moves. met. 4, 331 cur non ... eat ... per cognata suis -a furoribus Ino (*cf. p. 1345, 64*). 9, 508 cur haec -a paravi? (*sc. Byblis.* fast. 6, 647. STAT. silv. 5, 2, 31 tibi magna parabat ad titulos -a pater). 12, 512 trabem coniecit in hostem -umque fuit (CE 1947, 6; *fort. ad p. 1344, 51 sqq.*). fast. 4, 243 venit in -um furor hic (*sc. Attidis*). hal. 30 *al.* CE 371, 4 (*a. 16*) haec -a sequantur (PLIN. paneg. 63, 1. *saepe*). LIV. 1 praef. 11 nulla umquam res publica ... bonis -is ditior fuit. 5, 27, 13 eventu huius belli duo salutaria -a prodita humano generi sunt *eqs.* (SEN. epist. 78, 21). 22, 45, 5 cum ... Varro speciosum ... ducibus -um Fabium obiceret. *al.* MANIL. 3, 136 *loco decimo* sortimur mores et qualibus omnis formetur domus -is., 4, 338 libra (*Arietis*) -o (ς; ext- *codd.*) gaudet *eqs.* SEN. exc. contr. 3, 4. 8, 4 Codrum illu⟨m⟩ ceteris imperatoribus -um dedit (SEN. dial. 11, 18, 8. SIL. 5, 638 non vile futuris Flaminius. IVV. 10, 49 viros ... magna -a daturos. VVLG. Ioh. 13, 15; *gr.* ὑπόδειγμα. *v. et supra l. 32 al.*). contr. 10, 2, 2 pugnare cum -o (*sc. patris ipsius pugnantis*). VELL. 2, 126, 5 princeps ... cum ... sit imperio maximus, -o maior est (*cf.* TAC. Germ. 7, 1 duces -o potius quam imperio ... praesunt). CELS. 7, 21, 1. SEN. Oed. 698 facitis -um, sequor (QVINT. decl. 260 p. 68, 23 hic fecit -um. ITALA I Cor. 10, 6 [Tert. adv. Marc. 5, 7 p. 596, 5] haec ... -a nobis sunt facta [ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν *eqs.*; *Vulg.* in figura]. CYPR. epist. 4, 4 p. 476, 11 -um ceteris ad ruinas delictis suis. *al.*). Phoen. 320 -um ⟨in⟩ ingens regia stirpe editum (SIL. 6, 535 non maius ... quam quod vestri ... parentis edidit -um virtus. SVLP. SEV. dial. 3, 10, 5 *virtutes* quas in -um sanctis suis edidit *salvator. al.*). SEN. clem. 1, 7, 1 optime hoc -um (*sc. deorum*) principi constituam ad quod formetur (8, 1, 1 -um eligere, ad quod vitam derigamus). dial. 9, 4, 5 te sors inter triarios posuerit, inde voce, adhortatione, -o, animo milita. 11, 10, 10 cum iuventutem ad imitationem *luxuriae* ... sollicitaret, etiam sine malis -is

[*K.-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

per se docilem (QVINT. inst. 10, 2, 4 temporibus ... quae sine -o fuerunt). epist. 11, 10. 114, 18 alicui vitium pro -o est (ASCON. Mil. p. 38, 12 St. *Corneliae* castitas pro -o habita est). *al.* LVCAN. 9, 180. PLIN. nat. 34, 19 equestres ... statuae Romanam celebrationem habent orto sine dubio a Graecis -o. STAT. silv. 3, 3, 215 -o (*sc. pietatis suae*) meritus. QVINT. inst. 10, 2, 2 rustici probatam experimento culturam in -um intuentur. TAC. Agr. 18, 2 quibus bellum volentibus erat, probare -um (*sc. redditionis, ab Ordovicibus editum*). hist. 2, 64, 2 modestum (*i. modestiae*). *al.* MIN. FEL. 18, 5 imperia terrena quibus -a utique de caelo. ITALA Phil. 3, 17 (Mar. Victorin. *ad l.* p. 1223 D) quemadmodum -um habetis nos (τύπον, *Vulg.* formam). HIL. in Matth. 10, 14 p. 971 C in -o habentes Abraham (trin. 3, 18 p. 87 A habueras in -o operationum [*v. l. 57 sqq.*], ut crederes *eqs. v. et infra l. 40. cf.* HIER. epist. 58, 5, 2 episcopi et presbyteri habeant in -um apostolos). trin. 7, 28 p. 224 A divinis (*cf.* BOETH. cons. 3 carm. 9, 7 superno). VVLG. I Petr. 2, 21 (ὑπογραμμόν). SIDON. epist. 4, 11, 5 usque ad invidiam -i (*quod frater alter alteri prodit*). ENNOD. epist. 7, 14, 2 p. 182, 18 professio caecitatis est bona ante oculos in -um locata respuere. GREG. M. moral. 4, 45 p. 659 B *pii* dum superiora de se -a exhibent, astrorum more nobis desuper lucent. INSCR. RevA. V 34, 1931, p. 342 n. 38, 10 (*a. 144*) tam arduum -um ex intervall[i]o consequi. *et al.*

(II) *in certis locut.*: (A) **-o esse** (*cf. p. 1329, 8. 1340, 26. 1343, 41. acced. gen. obi.: l. 33; hic illic fere c. not. deterrendi* [*v. p. 1340, 15 sqq.*]): CIC. Brut. 242 Q. Arrius omnibus -o debet esse, quantum *eqs.* Lael. 80 nec ipsi sibi -o sunt, haec vis amicitiae et qualis et quanta sit (*cf. Seyffert ad l.*). BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4, 4 (= 12, 2 Sj.) nihil ... senatus cuiquam dare debet, quod male cogitantibus -o (*V vg.*, -um *Sj., non necessario*) aut praesidio sit. PROP. 2, 15, 27 -o iunctae tibi sint in amore columbae. OV. epist. 8, 19. LIV. 2, 46, 4 inter primores genus Fabium insigne spectaculo -oque civibus erat. 3, 21, 6. 25, 31, 6 -o vel eos esse Syracusanorum qui *eqs.* SEN. dial. 12, 5, 4. CVRT. 6, 4, 24 multis -o fuit experiendi clementiam regis. QVINT. inst. 2, 5, 16 declamabit ... praeceptor, ut sit -o suis auditoribus? CYPR. laps. 6 p. 240, 26 *episcopos* et hortamento esse oportet ceteris et -o. LACT. ira 5, 12 p. 76, 13 *ut servus malus* -o ceteris sit ad non peccandum et ... *bonus* ad promerendum (AMM. 24, 5, 11 ut ... militi ad fortiter faciendum esset -o). SVLP. SEV. Mart. 1, 6 vitam sanctissimi viri -o aliis mox futuram (dial. 1, 22, 5). *al.* SIDON. epist. 4, 21, 4 qui -o esse potest his, quos habemus nos in -o (*v. l. 12*). CIL XII 832 quae moribus ... et disciplina ceteris feminis -o fuit. CE 427, 11 viderit anne aliquis post me mea gesta sequatur: -o mihi sum, primus qui talia gessi. *et al.* (B) **in -o esse** (*v. p. 1340, 26*): CIC. off. 1, 140 cavendum ... est, ... si ipse aedifices, ne extra modum sumptu ... prodeas, quo in genere multum mali etiam in -o est. (C) **-o** (*abl.*) *c. pron. poss.* (*hic illic vi debilitata: fere i. q.* 'ut, quemadmodum'): CIC. dom. 125 -o ⟨tuo⟩ tua bona ... consecravit (TIB. 1, 9, 40 precor -o sit levis illa tuo. PROP. 4, 1, 136 scribat ut -o cetera *poetarum* turba tuo. OV. am. 2, 9, 48 *al.*). PROP. 3, 11, 8 tu nunc -o disce timere meo (OV. epist. 16, 97. Pont. 3, 5, 31 -o ... meo ... utere, quod nobis rectius ipse dares [*sc. litteras mittendo*]. *al.*). OV. epist. 8, 40 proderit -o ... mater ... suo (ars 1, 636. met. 15, 834 -o ... suo mores reget *Augustus*. CYPR. epist. 63, 17 p. 715, 4 quod nos dominus facere -o et magisterio suo docuit. INSCR. christ. Diehl 1648 B [*a. 516*] abba sanctorum -a [*v. p. 1345, 62*] secutus ... dei auxilio -oque suo vota canentium iuvans. *al.*). NVX 15 -o ... nostro.

β *acced. gen.*: (1) *obi. rei* (*hominis v. p. 1344, 51, cf. p. 1342, 28. syn. et iuxta pos.*: exercitium: *p. 1344, 4.* figuratio: *p. 1344, 2.* forma: *l. 84.* imago: *p. 1344, 1.* lex: *p. 1344, 17. acced.*: ad: *p. 1344, 17. pendet*: adversus: *infra l. 75*): CIC. Verr. II 2, 118 putarem me idoneum qui -um sequerer humanitatis atque officii (*al.*). II 5, 137 ut aetati maxime ... incertae -a nequitiae parentis vita praeberet (*al.*). Sest. 49 fore putabam ut -um rei publicae conservandae mecum simul interiret (50 vivit ... -um fidei publicae). prov. 21 omnium meorum consiliorum atque factorum -a semper ex summorum hominum factis ... petenda (Deiot. 28 virum unde pudoris pudicitiaeque -a peterentur. *al.*). Phil. 14, 34 liberi habebunt domestica -a virtutis (EPICED. Drusi 355 virtutum -a petemus. LIV. 22, 60, 14. VITR. 1, 1, 6 aspicientes. *saepe* [*et sg. et plur.; falso O. Skutsch, ClRev. 51, 1937, 86 sq.*]. *cf.* CYPR. Fort. 11 p. 337, 9 tot edita in posterum fidei et virtutis -a [epist. 39, 3 p. 583, 13 domesticis]. epist. 39, 4 p. 584, 12 et v. pariter et morum ... -a praebentes. AVSON. 419, 75 p. 373 P. abundant in te ea bonitatis et v. -a. *v. p. 1336, 65. 1344, 23. 48 al.*). *al.* LIV. 1, 49, 2 *Tarquinius Superbus* conscius ... male quaerendi regni ab se ipso adversus se -um capi posse (COLVM. 4, 1, 4 -um eius rei ... in arbusto ubi *eqs. al.*). *al.* SEN. contr. exc. 3, 3 prior frater inter nos fecit pietatis -um (CVRT. 7, 5, 37 eo modo ... cuius ipse fecit -um. 7, 7, 16. FRONTIN. strat. 1, 7, 2 reliquis idem audendi). SIL. 2, 436 Regulus ... fidei dat magna -a Sagunto[s] (CYPR. testim. 3, 39 p. 103, 27 datum nobis -um vivendi in Christo. *al.*). QVINT. inst. 10, 2, 28 nunc ... tanto plura -a bene dicendi supersunt (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 8, 10 p. 115, 21 haec -a loquendi debemus imitari cum aliqua scribimus). VLP. dig. 34, 1, 14, 1 si quis -um alimentorum ... velit sequi (*syn.* formam. 36, 4, 5, 21 pignorum. *al.*). TERT. apol. 35, 11 -um atque imaginem spei suae. IREN. 2, 16, 3 *deus* a semetipso -um et figurationem eorum quae facta sunt accipiens. CYPR. idol. 12 p. 29, 3 adventu *Christi* uno qui exercitio et -o hominis fungeretur. DICT. 1, 7 partim -um facinoris exsecrantur (3, 1. *cf.* 2, 25 -um admissi abhorrentem [2, 23 -um huiusmodi a.]). AMM. 27, 6, 14 aemulanda bonae fiduciae. AVG. enchir. 28, 108 p. 68, 4 -um oboedientiae per hominem deum contumaci homini praeberetur. CONC. Rom. a. 502 p. 448, 10 ne (*scriptura*) in -um permaneret praesumendi *eqs.* COD. Iust. 6, 46, 2, 1 (*a. 205*) legati. *et al.*

(II) *subi.*: CIC. Phil. 2, 114 se ipsos ... e conspectu nostro abstulerunt, at -um facti reliquerunt (SYMM. or. 1, 4 p. 319, 21). rep. 2, 55 illustribus in personis temporibusque -a hominum rerumque definio, ad quae oratio dirigatur mea. OV. met. 14, 667 tu (*Pomona*) -o non tangeris arboris huius (*i. ulmi cui vitis adiuncta est*). VELL. 2, 58, 4 illud decreti celeberrimi Atheniensium ... -um. SEN. Phoen. 331 meorum (*i. Oedipodis*) facinorum -a. dial. 7, 3, 3 *ad naturae* legem -umque formari sapientia est (12, 3, 2 ad -um se modestiae tuae formaverat). PLIN. nat. 17, 209 nihil est in *natura* ..., quod non -o dierum noctiumque aliquas vices feriarum velit. 31, 6 villa ... celebrata porticu ac nemore, quam vocabat M. Cicero 'Academiam' ab -o Athenarum. QVINT. inst. 10, 1, 2 lectionis -um. 10, 2, 1 ad -um virtutum omnium mens dirigenda (FIRM. math. 8, 32, 3 p. 361, 4 *amicos* quos scis -a tuae virtutis imitari. AVG. civ. 5, 16 p. 221, 7 D. quibus [*i. civibus civitatis aeternae*] utilia sunt Romanorum -a virtutum). VLP. dig. 47, 10, 5, 8 legis. *al.* DECRET. CIL XI 5748 (*a. 260*) -o pietatis parentium (*cf.* CIL X 5928 -is munif⟨ic⟩entiae suae optime meren⟨ti⟩). EPIST. impp. (Bruns fontes 7 97; *a. 370/1*) I 11 ut eius (*i. promulgatae sanctionis*) -o ... decernamus. *item* 97 b (*a. 375*), 2 ⟨ex⟩emplo Illyri⟨ci⟩ (*gr. 15* ἐξ ὑποδίγματος). AVG. catech. rud. 10, 14 hic tu fortasse -um aliquod sermonis desideras (15, 23). *et al.*

(III) *explicat.*: SIL. 7, 617 -o laudis furiata iuventus. PLIN. epist. 4, 23, 4 imitari istud pulcherrimae quietis -um.

fere i. q. factum (egregium), meritum sim. (*v. l. 53. p. 1342, 22.* [*cf. p. 1341, 78*]. *syn. v. l. 44. 46. c. gen. subi. l. 47 sqq. pendet* erga: *infra l. 50*): OV. fast. 4, 847 -a ... fortia (*Celeris*) servat *Romulus*. SEN. contr. 2, 2, 11 magnum tibi quam parvo constat -um. SIL. 15, 122 -is ... convertit iuvenem. TAC. Agr. 8, 2 habuerunt virtutes spatium -orum. CIL XI 3614, 20 (*a. 113*) cum tam honesta -a etiam provocari honorifica exornatione debea⟨n⟩t. INSCR. RevA. V 34, 1931, p. 342 n. 38, 3 (*a. 144*) pro eximi(i)s eius -is. TERT. nat. 2, 1 p. 94, 10 adversus -a, prodigia, miracula, quae ... istam divinitatem corroboraverunt. CLAVD. DON. Aen. 5, 190 p. 445, 14 recte eos admonet praeteritae virtutis, ut -is suis erigantur potius quam factis (*syn.*) provocentur alienis. 9, 660 p. 273, 13 quos aperta -a certos securosque praestiterant (*syn.* pericula). HIER. epist. 12, 1 quod ne tantum docere nec facere videretur, implevit -o, dum *eqs. et al.* *c. gen. subi.*: CLAVD. DON. Aen. 5, 190 p. 445, 18 laus ... de -o virtutis Hectoreae. 11, 510 p. 491, 28 virorum fortium -a. CIL XII 1898 bonorum -⟨lorum⟩ erga me.

b *de homine strictius et expressius* (*cf. p. 1342, 28 sq.*) *ipso tamquam -o* (*in allocutione l. 65. p. 1345, 25. saepius fere i. q. factum e. g. p. 1345, 63. 68. 72 et al. cf. et supra l. 34. p. 1342, 22. syn.*: auctoritas: *p. 1345, 51.* decus: *p. 1345, 36.* forma: *p. 1345, 12.* ornamentum: *p. 1345, 28. opp.*: convicium: *infra l. 67. gr.* τύπος: *p. 1345, 27. 40. acced.*: in *vi fin.*: *p. 1345, 18. 22*): α *nude* (*pendet* ad: *infra l. 72*): CIC. de orat. 3, 29 quid ego vetera (*sc. -a oratorum*) conquiram, cum mihi liceat uti praesentibus -is atque vivis? off. 1, 1 *Cratippus* te scientia augere potest, *Athenae* -is. ELEG. in Maecen. 2, 23 -um vixi te (*i. Maecenatem*) propter molle beate (*codd.*, -i *Salmasius*). LIV. 1, 21, 2 ipsi se homines in regis velut unici -i mores formarent. SEN. contr. 9, 2 (25), 23 declamabat ipse tantum *Latro* et aiebat se non esse magistrum, sed -um. 10, 2, 3 par[a]ui ... magnis -is. VAL. MAX. 1, 6, 13 dive Iule ... sub tui -i praesidio (*v. supra l. 52*). SEN. benef. 7, 8, 3 *Demetrio* providentia et talem vitam et talem dicendi facultatem dederit, ne aut -um saeculo nostro aut convicium deesset. dial. 9, 1, 12 aculeos subdiderunt -a nobilia. LVCAN. 3, 730 fessus ... senecta -um, non miles erat. PLIN. epist. 5, 8, 4 me ... impellit domesticum -um. avunculus meus *eqs.* CE 2090 (= Diehl 4843), 1 -um Matrona sita est, qua fama loquetur sanctius et melius non potuisse dari. *et al.* *pendet* ad (*cf. sim. gen. obi. infra l. 75 sqq.*): AVG. trin. 7, 3, 5 p. 938 med. *Christus* -um sanis ad permanendum, -um infirmis ad convalescendum, -um morituris ad non timendum ... esset.

β *acced. gen.* (*praeter p. 1345, 43 sqq.*): (1) *obi.*: (A) *rei alcis.* (*? subintelleg.*: PLAVT. Epid. 9 quid tu agis? ut vales? [*post gestum alterius ventrem sibi factum indicantis*:] -um [*fere: bonae valetudinis. v. app. crit.; alii aliter explicant. cf. et quaestionem v. 17 repetitam*] adesse intellego. eug[a]e, corpulentior videre atque habitior): PLAVT. Mil. 637 ut apud te -um experiundi (*sc. amoris, i. eius qui amorem expertus est*) habeas (*cf. seq.*: nam nisi qui ipse amavit, aegre amantis ingenium inspicit. *aliter Ussing*: '-um *ex experientia ductum*'). TER. Andr. 92 putabam ... *Pamphilum* magnum -um continentiae. CIC. Phil. 3, 15 quod in iuventute habemus in-

[*K.-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lustrius -um veteris sanctitatis (SEN. dial. 11, 19, 6). de orat. 1, 229 cum esset ille vir -um ... innocentiae. rep. 3, 8 ipse sis quasi unicum -um antiquae probitatis et fidei. TIB. 1, 6, 86 nos, Delia, amoris -um cana simus uterque coma (OV. trist. 1, 5, 21 ut foret -um veri Phoceus amoris [4, 4, 71]. *al.*). EPICED. Drusi 13 occidit -um iuvenis venerabile morum. SEN. contr. 9 praef. 3 Latronem Porcium declamatoriae virtutis unicum -um. suas. 6, 2 M. Cato ... maximum vivendi moriendique -um. VELL. 2, 116, 2 adulescentis in omnium virtutum -a geniti. VAL. MAX. 2, 9, 3 et censor ⟨et⟩ Cato duplex severitatis -um (PLIN. epist. 1, 14, 6 Serrana ... Patavinis ... severitatis [*i. fere pudicitiae*] -um est). 8, 15, 6 senatus ... in ... provinciam ituris magistratibus -um atque formam officii Scaevolam ... proponeret. SEN. dial. 4, 10, 3 nati sumus ... alter alteri vitiorum -a (epist. 104, 21). epist. 7, 6. CVRT. 4, 14, 6 ni ipse ceteris fortitudinis fuisset -um (4, 14, 26 sive ignaviae). COLVM. 11, 1, 19 *dominus* sit ... frugalitatis -um. PETRON. 111, 5. IVV. 2, 114 senex ... rarum ac memorabile magni gutturis -um (*cf.* SCHOL. Iuv. 4, 23 Apicius ... fuit -um gulae). PLIN. epist. 4, 24, 4. QVINT. inst. 12, 2, 27 in -um bene dicendi facundissimum quemque proponet sibi ad imitandum (*cf.* ENNOD. epist. 1, 12, 5 p. 23, 2 in -um elocutionis adduco). TERT. apol. 39, 13 o sapientiae Atticae, o Romanae gravitatis -um: leno est philosophus et censor. patient. 14 p. 21, 20 *Christus* in -um ... patientiae. VOPISC. Prob. 11, 6 bonus imperator, -um militiae, -um imperii. AMM. 27, 3, 3 Symmachus ... inter praecipua nominandus -a doctrinarum. HIER. epist. 45, 7 memento mei, -um pudicitiae et virginitatis insigne (*v. p. 1344, 52*). VVLG. Tit. 2, 7 bonorum operum (τύπον). *in tit.*: CIL VI 1755 (*a. 395*) Aniciae Faltoniae probae fidei nobilitatis antiquae ornamento Anicianae familiae servandae ac docendae castitatis -o (VIII 24986 coniunx dulcissima ... castitatis et frugalitatis et pudicitiae et omnium bonorum -um. INSCR. christ. Diehl 1743 ⟨vi⟩duitatis et ve⟨r⟩ecundiae pr(a)econium castita⟨t⟩is et p⟨i⟩etatis -⟨mplum⟩. 4338 E uxor, -um castitatis et bonitatis). VIII 78 add. p. 1153 Satur⟨n⟩ina -um sanctimoniae ⟨c⟩oniugalis. 5403, 9 -(um) laudab(ilis?) vitae Caec. Lucilla nurus. CE 1103, 2 Pyladen ... -um non leve amicitiae. 1131, 4 -um fidei coniugis atque decus. INSCR. christ. Diehl 4330 Aa *femina* -um sinceritatis cunctaru⟨m virtutum⟩ pietatis adque caritatis. (B) *hominis alterius*: QVINT. decl. 365 p. 399, 22 videlicet egregium (*ironice*) -um civium futurus es, qui sic vivis ut damnari potueris. VVLG. I Tim. 4, 12 -um esto fidelium (τύπος). CIL VIII 8854 coniunx ..., quae -o esses feminarum, nisi ... erepta *eqs.*

(II) *subi.*: (A) *auctoris* (*saepius vi debilitata: fere i. q. 'ut'*: OV. fast. 3, 7 *infra l. 66 al. cf. et p. 1348, 62. sim. per adi.*: ACC. praetext. 15 patrio. VELL. 2, 119, 3 paterni avitique -i successor. PLIN. nat. 35, 13 Martio. STAT. Theb. 5, 1, 122 erile. *et al.*): TER. Andr. 812 aliorum -a commonent. Haut. 20 habet bonorum -a, quo -o sibi licere id facere quod illi fecerunt putat (*al.*). TVRPIL. com. 36 *patrem* talento argenti tetigi veteri -o amanti⟨um⟩. CIC. Verr. II 3, 207 improborum. Cael. 73 vetere instituto et eorum adulescentium -o, qui *eqs.* prov. 18 -o fortissimorum et clarissimorum civium. Balb. 31 *Romuli* auctoritate et -o. Phil. 1, 1 Atheniensium ... renovavi vetus -um. 11, 13 maiorum -a persequens pro alieno se aere devovit (SALL. or. Lep. 2 homines maximi nominis, optimis m. -is. PRIAP. 53, 5 m. [*i. deorum*] -a secutus. LIV. 8, 13, 6 -o m. augere rem Romanam. *al.*). CIC. epist. 4, 1, 1 nec ... clarissimorum virorum, quorum similes esse debemus, -a neque doctissimorum ... praecepta te fugiunt (*cf. p. 1335, 44*). 5, 12, 8. 10, 32, 3 ne Caesaris quidem -o. NEP. Ages. 4, 2 cuius -um utinam imperatores nostri sequi voluissent (VERG. Aen. 11, 758 ducis. OV. met. 9, 555 deorum [SEN. benef. 4, 25, 1]. FEST. p. 194. SEN. contr. 9, 4, 22 fratris. VAL. MAX. 8, 14, 6 Phidiae. CELS. 5, 27, 3C Psylli. SIL. 1, 310 ducis. INSCR. christ. Diehl 1648 B [*a. 516*] sanctorum. *v. p. 1343, 54 al.*). VERG. Aen. 12, 439 te animo repetentem -a tuorum et pater ... et avunculus excitet. HOR. sat. 2, 2, 67. OV. ars 3, 87 ite per -um ... dearum (*i. imitamini deas [cf. p. 1342, 56]. fere i. q. se comparare*: trist. 5, 3, 27 si fas est -is ire deorum). fast. 3, 7 Palladis. 5, 632 Herculis. Ib. 545. trist. 4, 4, 19 causa tua -o superorum tuta duorum. LIV. 1, 58, 10 nec ulla deinde impudica Lucretiae -o vivet. *al.* SEN. Ag. 941 condisce, Pylade, -o patris fidem. nat. 6, 23, 3 omnia licet antiqua ducum regumque -a transierit *Alexander*. CVRT. 5, 6, 14 -um regis ceteri imitati sunt. SIL. 9, 458. QVINT. decl. 246 p. 9, 3 mei -o (*i. meae pietatis*). TAC. hist. 4, 67, 2 insigne Epponinae uxoris -um. ann. 16, 33, 1. TERT. orat. 13 p. 189, 3 adversari debemus deditoris (*i. Pilati*) -o nec propterea manus abluere. HIER epist. 1, 9, 1 trium -a puerorum qui inter *flammas* ... hymnos edidere. CE 1988, 29 haec dum vixit iuvenes ita rexit amantes, -o ut fierent similes Pyladisque et Orestae. INSCR. christ. Diehl 1646 (*a. 560*) -o Christi quae fecit, docuit ... Victorianus abbas. *et al.* (B) *rei*: SEN. contr. 1 praef. 6 non contenti -is (*i. summis oratoribus*) saeculi vestri, prioris (*gen.*) quoque vultis cognoscere: primum quia, quo plura -a (*sc. eloquentiae*) inspecta sunt *eqs.* PS. QVINT. decl. 6, 7 p. 116, 27 *filius* -um saeculi in myoparone moritur.

(III) *explicat.*: CIC. Phil. 13, 34 'si reviviscat' quis? credo enim, adferet aliquod scelerati hominis -um. OV. Pont. 3, 1, 44 coniugis -um diceris esse bonae (trist. 1, 6, 26. 4, 3, 72). LIV. 24, 14, 4 ad -um iusti militis quicquam eis praeter libertatem deesse. CE 423, 1 (*s. II in.*) -um periit castae, lugete, puellae

2 *speciatim et usu fere technico: de certa re (plerumque corporea), ad cuius similitudinem aliquid formatur (fere i. q. nobis 'Modell'. cf. notione generali*: HIL. trin. 4, 18 p. 111B ['ad imaginem dei fecit hominem'] significationem et facientis et facti et -i. *sim.*: 4, 19 p. 112A distinguitur -um, opus, operans):

a *de artificis '-o' (nota usum pecul. infra l. 23)*: PLAVT. Poen. 1272 o Apella, o Zeuxis pictor, quo numero estis mortui, hoc -o ut pingeretis? nam alios pictores nil moror huiusmodi tractare -a. CIC. inv. 2, 2 ex ... virginibus formosissimas *pingere* ..., ut mutum in simulacrum ex animali -o veritas transferatur. PROP. 2, 3, 42 si quis vult fama tabulas anteire vetustas, hic dominam -o ponat in arte meam. VITR. 7, 5, 1 pictura imago fit eius quod est seu potest esse, uti hominis, aedificii ... reliquarumque rerum, e *quibus* ... sumuntur -a (7, 5, 3 quae ex veris rebus -a s. SEN. contr. 10, 5, 9 ut eodem tempore ⟨et⟩ -um sumas [*tu, sc. pictor*] et supplicium. QVINT. inst. 5, 12, 21 pictores ... clarissimi cum corpora ... speciosissima ... pingendo ... efficere cuperent, numquam ... Bagoam aut Megabyzum aliquem in -um operis sumerent sibi, sed doryphoron illum *eqs.*). AVG. c. acad. 3, 18, 40 p. 78, 4 probat ... bene imaginem, quisquis eius intuetur -um. *nota (v. supra l. 9)*: PLIN. nat. 34, 56 proprium eius (*i. Polycleti*) est, uno crure ut insisterent signa, excogitasse, quadrata tamen esse ea ait Varro et paene ad -um (*B, i. ad 'canona', sc. vi mod., an vi fin.? cf. p. 1347, 68. 1348, 32 sq.*; ad unum -um *rell.*).

b *de forma (aedificii sim. [cf. nostrum 'Plan'] infra l. 32), tabella (cf. nostrum 'Schema' infra l. 42), descriptione (sive verbis [l. 39] sive delineatione [infra l. 41] facta) sim. (sc. sensu fere concreto; nisi mavis locos: e. g. l. 32 sq. significatione magis generali [cf. p. 1342, 21 sqq.] intellegere)*: PLAVT. Most. 103 laudant fabrum atque aedes probant, sibi quisque inde -um expetunt (*cf.* 763 eo maiore hinc ... ex te -um petit, quia *eqs.*). 762 hinc (*ab his aedibus*) -um capere volt. 773 de -o meo ipse aedificato. CIL I² 2, 1522 (= 1523; *Sullae aet.*) in terram fundamentum est pedes altum XXXIII. in terram ad idem -um, quod supra terram silici (ALF. dig. 35, 1, 27 quidam scripserat, ut sibi monumentum ad -um eius quod in via Salaria esset, ... fieret. ad quod -um *eqs.*). *cf. et p. 1348, 37 sqq.* VVLG. num. 8, 4 iuxta -um quod ostendit dominus Moysi, ita operatus est candelabrum. BOETH. mus. 4, 7 p. 324, 25 ab hac descriptione etiam in aliis sumi possit -um. COD. Iust. 1, 27, 2, 8 -um fecimus unius numeri limitaneorum, ut secundum -um, quod nos misimus, per castra et loca, quae providerit tua magnitudo eos ad similitudinem nostri -i ordinet.

c *de scriptis tamquam rebus originariis (quorum instar aliquid describitur; fit translatio l. 53. syn. fere authenticum [v. opp. p. 1349, 40]. cf. p. 1325, 9)*: CIC. leg. agr. 2, 53 litteras ad Cn. Pompeium mittet, quarum ego iam -um ab istis compositum esse arbitror. epist. 9, 26, 1 accubueram hora nona, cum ad te harum -um in codicillis exaravi (*an potius ad p. 1349, 60*). VLP. dig. 32, 11, 1 quotiens quis -um testamenti praeparat et prius decedat quam testetur, non vale⟨n⟩t quasi ex codicillis quae in -o scripta sunt. CHALC. comm. 4 p. 71, 10 sola translatione contentus non fui ratus obscuri minimeque illustris -i simulacrum sine interpretatione translatum in eiusdem ... obscuritatis vitio futurum.

d *de variis naturae rebus, quibus imitando effictis instrumenta fabrorum sim. conficiuntur*: OV. met. 8, 245 *Perdix* medio spinas in pisce notatas traxit in -um ... et serrae repperit usum (SEN. epist. 90, 24 *gubernaculorum* -um a piscibus tractum est, qui cauda reguntur). VITR. 10, 1, 4 e rerum natura sumpserunt -a et ea imitantes *organa, machinas sim. homines paraverunt.*

e *pro t. t. in arte gramm.* (*cf.* TERT. orat. 19 p. 192, 11 si 'statio' de militari -o nomen accepit. *aliter p. 1331, 41 sqq.*): FEST. p. 257 forma ... vocabuli eius (*i.* 'quinquatrus') -o multorum populorum Italicorum enuntiata est. QVINT. inst. 1, 6, 16 analogia ... non ratione nititur, sed -o. DIOM. gramm. I 371, 24 quarum *coniugationum* -a passim perscripta sint (*cf.* 386, 11 'volo' nullo ... -o analogiae declinatur, sed volo, vis, vult. ALC. AVIT. epist. 57 p. 86, 22 si tertiam personam 'potitur' brevem ponas, idem facere cogeris et in secunda ..., quod utique ab omni -o atque usu integritas Latinitatis excludit).

f *in philosophia (v. p. 1323, 34): et de -o ad quod mundus creatus est et de idea Platonica, rerum -o, sec. quod omnia fiunt (c. gen.: expl.: l. 83. subi.: p. 1347, 3. obi.: l. 84 sqq. 1347, 6)*: CIC. Tim. 6 si probus eius (*i. mundi*) artifex profecto speciem aeternitatis imitari maluit; sin secus, ... generatum -um est pro aeterno secutus (*gr. 29A* πρὸς τὸ γεγονὸς [*sc.* ἔβλεπεν]. 12 unus *mundus* profecto, si quidem factus est ad -um [*31A* κατὰ τὸ παράδειγμα]. *cf.* LVCR. 5, 181 -um ... gignundis rebus et ... notities divis hominum unde est insita *eqs.*, *cf. 186* si non ipsa dedit speciem [*i.* ἰδέαν] natura creandi). *in imag.*: CIC. off. 3, 169 nos veri iuris germanaeque iustitiae solidam et expressam effigiem nullam tenemus. umbra et imaginibus utimur. eas ipsas utinam sequeremur. feruntur ex optimis naturae et veritatis -is. APVL. Plat. 1, 6 p. 192 esse ex his (*i. ideis*), quae deus sumpserit, -a rerum (AVG. civ. 7, 28 p. 311,

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

12 D. aliud -a rerum, quas Plato appellat ideas). p. 193 gignentium ... omnium ad instar cerae formas et figurationes ex illa -orum impressione signari. p. 194 quae ab substantiae superioris (*i. quae cogitatione concipitur*) -o originem ducunt. TERT. anim. 18 p. 327, 12 substantias invisibiles ... aeternas, quas appellat ideas, id est formas, -a et causas naturalium ... et subiacentium corporalibus sensibus *eqs.* IREN. 2, 14, 3 Plato ... materiam dicit et -um et deum. *et al.*

B ***vi debilitata*** *(cf. et infra l. 50. p. 1343, 46. 1345, 42. 1348, 15. 34. 61): fere i. q.* ***modus*** *(syn. infra l. 32. 34),* ***mos*** *(syn. infra l. 17),* ***genus****, forma (syn. infra l. 43) sim. (cf. nostrum* '*Weise*'): **1** *occurrit in locutionibus certis:* **a** *per abl., acced. pron. vel. adi. (hic illic fere i. q.* '*ita, item*' *sim.; cf. Langen, Beitr. p. 212):* **α** *sing.*: PLAVT. Asin. 389 si istoc -o (ext- *cod.*) omnibus ... respondebis (Mil. 359 credo ego istoc -o tibi esse pereundum extra portam, dispessis manibus, patibulum quom habebis). Bacch. 540 multi more isto atque -o vivont, quos quom censeas esse amicos, reperiuntur falsi *eqs.* (Mil. 726 aequom fuit deos paravisse, uno -o ne omnes vitam viverent [*an ad p. 1342, 30?*)]). Men. 985 ⟨eo⟩ ego -o servio, tergi ut in rem esse arbitror. OV met. 3, 122 -o ... pari furit ... turba *terrigenarum*. RVT. LVP. 1, 1 p. 4, 7 hoc -o (PLIN. nat. 11, 229. 19, 102. 37, 11. CE 1288, 1 quisquis amat coniunx, hoc -o coniungat amore(m). *al.*). PLIN. nat. 31, 78 quo -o (TAC. ann. 3, 56, 3 quo tunc -o Tiberius Drusum summae rei admovit. 3, 72, 1). S. C. VLP. dig. 14, 6, 1 pr. qui pessimo -o faenerarent. ANTH. 931, 17 non alio -o nisi ut *eqs.* SVLP. SEV. chron. 2, 7, 3 qui non simili -o perfuncti sunt. COD. Theod. 16, 10, 12 ridiculo. *al.*

β *plur. (locos per verba accedentia sensu peiorativo imbutos sub p. 1341, 47 sqq. invenies):* PLAVT. Bacch. 505 mihi divini numquam quisquam creduat, ni ego illam -is plurimis planeque amo (Rud. 370 ventis fluctibusque iactatae *puellae* -is plurimis miserae). Epid. 671 quot illic homo hodie me -is ludificatust ([Truc. 26, *syn.* modis]. *cf.* Most. 1040 quis med -is hodie eludificatus est). Merc. 226 (= Rud. 594) miris modis di ludos faciunt hominibus mirisque -is somnia in somnis danunt. CIL XIII 2027, 17 merita eius erga se omnibus -is nobilissima. *et al.*

b haec -a: *fere i. q. talia*: SEN. Herc. f. 395 haec te manent -a. IVV. 9, 135 haec -a para felicibus. *et al.*

2 *extra locutiones*: CIC. leg. 2, 45 item ... cetera huius -i dona sunto (*Plato leg. 12 p. 956*[B] *κατὰ τὰ τοιαῦτα*). VELL. 2, 84, 2 Dellius -i sui tenax, ut a (*v. app. crit.*) Dolabella ⟨ad Cassium, ... ita ab Antonio transiit⟩ ad Caesarem. PRVD. psych. 545 quis placet -um generis, placeat quoque forma exitii. NOVELL. Iust. 62, 2, 1 quemadmodum enim inter proceres nostros moris est patriciatus infulas consulari fastigio anteponi, et in amplissimo senatu idem -um observandum est.

formulae *(ad III):* **A** ***per praepp.*** *(cf. p. 1327, 75):* **1 ad -um** *(vi modali: fere i. q. ad analogiam, similitudinem [v. p. 1348, 4 al.], ad praescriptionem, praeceptum [v. e. g. infra l. 61. p. 1348, 7]; sensu debilitato: fere i. q.* '*ad instar, tamquam, ad hunc modum, ita*' *sim. [e. g. l. 57. 58 sq. 60. 77. 83]; significantius [vi finali]: v. infra l. 63; vi modali: v. etiam p. 1342, 24. 1344, 17. 1346, 25. 36. 77 [gr. κατὰ τὸ παράδειγμα]):* **a** *nude*: PLAVT. Merc. 265 verum ad hoc -um numquam *amavi*, ut nunc insanio (Persa 335 eā causā ad hoc -um te exornavi [Rud. 488]. Pseud. 135 quibus, nisi ad hoc -um experior, non potest usura usurpari. Rud. 603 ego ad hoc -um ... respondeo: '*eqs.*' [*v. p. 1350, 44 sqq.*]. Trin. 921. SEN. contr. 10, 4, 10 fiat et alius miser ad hoc -um. GELL. 18, 13, 5 erant ... captiones ad hoc fere -um. *al.*). 757 fit pol illud ad illud -um. Mil. 400 ut ad id -um somnium quam simile somniavit atque *eqs.* (CAPITOL. Aur. 11, 6 datis iuridicis Italiae consuluit ad id -um, quo Hadrianus consulares viros reddere iura praeceperat). *significantius*: ad -um (*sc.* '*ita ut sit -um*'): TREB. trig. tyr. 12, 7 senex sum, ad -um equitare non possum. VOPISC. quatt. tyr. 11, 4 longum est ... dicere quali statura fuerit, quo corpore *eqs.* ab aliis ista dicantur, quae prope ad -um nihil prosunt. OPTAT. 1, 21 p. 25, 4 prima peccata ad -um praesens poena compressit, secundo iudicio reservabit *deus*. *iuxta adi.* ([*adv.*], *cf.* in -um *p. 1348, 24*): TREB. trig. tyr. 12, 17 cum in diversis proeliis ad -um fortiter faceret. CIL VIII 11335 aviae ad -um piissimae. **b** *c. gen. subi.*: **α** *personae (urbis l. 79)*: PRIAP. 27, 6 ad -um ... dei (HIER. epist. 21, 6 facere). OV. epist. 5, 108 *Oenone* uxor ad -um fratris habenda fui (*i. secundum -um Hectoris*). Pont. 4, 7, 49 pugnat ad -um primi ... pili. LIV. perioch. 31 p. 39, 6 Saguntinorum. SEN. contr. 7, 4, 8 ad -um Demosthenis. 10, 5, 24 Parrhasi ut omnia fiant ad -um. QVINT. inst. 2, 3, 12 ad Phoenicis Homerici -um dicere. VLP. dig. 40, 5, 30, 7 ad -um infantis. TERT. scorp. 9 p. 162, 26 prophetarum. resurr. 48 p. 99, 20 si ad -um Christi resurgemus (praescr. 3, 13 patimur). AMM. 21, 10, 2 ad -um urbium matris ... per alias quoque civitates ut sidus salutare susciperetur. 29, 9, 9 sepelivit ... bella ad veteris Perpennae -um. *al.* HIER. epist. 3, 4, 4 Iohannis. 21, 34, 4 illius Pharisaei. *al.* SVLP. SEV. Mart. 10, 5 discipuli ... ad -um beati magistri instituebantur. COD. Theod. 7, 20, 4 ad -um comitatensium militum (COD. Iust. 2, 7, 4; *a. 422*). COD. Iust. 2, 12, 11, 2 (*a. 229*) procuratorum. *et al.* **β** *rei*: SEN. epist. 49, 8 alia ... ad -um huius acutae delirationis concinnata. TAC. ann. 12, 69, 2 promisso donativo ad -um paternae largitionis. ALF. dig. 35, 1, 27, *v. p. 1346, 36 sqq.* LEX Bruns fontes[7] 114 I 5 (*a. 116/7*) ad -u⟨m leg⟩is Mancianae (PAVL. dig. 9, 2, 12 Aquiliae. *al.* COD. Theod. 16, 5, 7 non tam ad constituendae sed ad ulciscendae legis ... -um. *al.*). IVLIAN. dig. 25, 4, 2 pr. edictum ... ad Carboniani decreti -um comparatum est. GAIVS inst. 2, 257 ad -um emptae est et venditae hereditatis. MARCIAN. dig. 23, 2, 58 ad -um praetoris edicti (COD. Iust. 7, 72, 9 ad -um edicti bonorum eius possessionem poteris impetrare. *al.*). *saepe.* AMM. 21, 10, 2 *v. p. 1347, 79.* COD. Theod. 2, 21, 1 (= Iust. 3, 30, 1) ad -um inofficiosi testamenti (COD. Iust. 3, 29, 6; *a. 286*). 11, 5, 3 ad anni prioris -um (COD. Iust. 2, 7, 26, 4 priorum temporum). *al.* COD. Iust. 7, 62, 37, 5 consultationis. *al.*

2 in -um (-o): **a** *vi modali ([debilitata? infra l. 21]. c. gen. subi. animantis infra l. 19. 22, signi infra l. 17, rei infra l. 18)*: MANIL. 3, 294 *Arietis* in -um se signa sequentia vertunt (*Scaliger*; versis *codd.*). SVET. Claud. 20, 3 superposuit ... turrem in -um Alexandrini Phari. HIER. epist. 54, 13, 5 tenet tympanum in -um Mariae. OROS. apol. 9, 2 p. 615, 4 hunc non tantum ... dixerim blasphemum anathema detestandum, sed etiam vel ⌊in -o⌋ (⌊ ⌋ *trad.*, *praeter* -o *X*[1]; in -um *edd.*; *cf. Svennung, Oros. p. 44*) Nadab et Abiu ... damnandum. **b** *vi finali (c. gen. obi. personae infra l. 28; quasi pro adv.*: usque in -um *infra l. 27.* *acced. adi. [cf.* ad *p. 1347, 68 sqq.; omisso adi. infra l. 32]: infra l. 28 sqq. cf. et p. 1342, 24. 1344, 56 sq.)*: PS. QVINT. decl. 10, 3 p. 191, 23 quam perdite mulier et usque in -um ... infelices lacerabat oculos. CYPR. hab. virg. 7 p. 193, 12 in -um nostri *legitur*. *nota* (*v. supra l. 24*): CIL III 169 coniugi piissim(a)e et castissimae in -um (*cf.* CIL XI 1638, 5 filio píissimo in -(um). 6229 parentib(us) in exem(plum) piissim(is)). XI 6356 (= 6357), 6 ob eximias liberalitates et abundantissimas in -um largitiones. *omisso adi.*: CIL XI 6252 Camoniae Severin(ae) coniugi in -o A. Plutius Fanester.

3 secundum -um *(c. gen. subi., praeter infra l. 41. vi debil.? infra l. 43 sq. cf. et p. 1346, 42)*: TRAIAN. Plin. epist. 10, 34, 1 secundum -a compluri[m]um. PLIN. epist. 10, 68 s. -um proconsulum (TRAIAN. Plin. epist. 10, 72 s. -a p.). EPIST. CIL VI 1585 b (*a. 193*), 52 petimus ... aream ... adsignari ei iubeatis, praestaturo s. -um ceterorum solarium (*an ad p. 1346, 38?*). VLP. dig. 29, 2, 71, 1 potest *heres libertus* se abstinere (*sc. hereditate*) s. -um eius, qui *eqs.* TERT. idol. 5 p. 34, 23 *Paulus praecepit* secundum -um suum, uti ... unusquisque operetur ad victum. adv. Marc. 4, 12 p. 453, 14 Christus ... s. -um fecit creatoris. HIER. epist. 18[A], 15, 6 Moysi dixit: 22, 1, 1 s. -um Abrahae. COD. Iust. 11, 48, 23 pr. servi fugitivi.

4 per -um: EVGRAPH. Ter. Andr. prol. 9 p. 5, 11 quae fecit, fecerit per -um *poeta*.

5 sub -o *(c. gen. subi. l. 47 sq.)*: PLIN. epist. 1, 18, 5 sub hoc -o (HIER. epist. 18[A], 12, 4). 6, 5, 2 sub -o legis ambitus. TERT. resurr. 48 p. 99, 12 sub -o dominicae resurrectionis.

6 sine -o *(cf. p. 1342, 23. v. et p. 1339, 75)*: AVG. gen. ad litt. 8, 1 p. 230, 18 quid tam sine -o et sine pari facto in rerum mundanarum constitutione quam mundus.

7 propter -um: PELAG. argum. p. 3, 9.

8 ob -um *(c. gen. explic.)*: CIL VIII 11349 ob singularem (*sic*) morum eius (*viri*) -um. 23751 ob eximium ... amoris -um.

9 pro: *v. p. 1342, 23.*

B ***per abl.*** *(eadem signif. modali qua* ad [in] -um*)*: **1 eodem -o:** CAES. civ. 2, 16, 2 eodem ... -o totam urbem muro turribusque circummuniri posse. LIV. 31, 12, 3 senatui placere quaestionem de expilatis thesauris eodem -o haberi, quo *eqs.* **2 -o** *alcis. rei vel personae (sensu debil.: fere i. q.* '*velut*' *e. g. l. 63. 64. 66. cf. et p. 1345, 42 sqq., ubi nonnulla similia, certe non longe distantia allata sunt)*: OV. met. 4, 622 huc ... illuc -o nubis aquosae fertur *Perseus*. Pont. 2, 3, 89 -o ... nivis. PRVD. ham. 388 -o tenuis quod transvolat umbrae. ITALA apoc. 6, 11 (Cypr. testim. 3, 16 p. 130, 20) qui ... occidentur -o ipsorum (*ὡς καὶ αὐτοί, Vulg.* sicut et illi). *apud ICtos (c. gen. subi. et obi.)*: GAIVS inst. 1, 166 -o patronorum. 2, 200 -o statu liberi. *al.* VLP. dig. 3, 6, 5, 1 furis. 4, 6, 28, 5 actionis. *saepe (v. V. i. R.).* COD. Theod. 7, 13, 20 praecedentis temporis. *al.* COD. Iust. 2, 32, 1 (*a. 294*) -o ceterorum debitorum. 4, 26, 1 (*a. 196*) id onus -o ceterorum munerum civilium inductum. 4, 39, 8 creditoris. 6, 22, 5 (*a. 352*) omnium. *al.*

IV *id quod* ***deducitur ex -o aliquo*** *(sc. sensu eo qualis sub III A 2 p. 1346, 4 sqq. invenitur) ita, ut* ***par vel simile*** *eius, unde ducitur,* ***flat*** *(fere i. q. nobis* '*Abbild, Ebenbild, Kopie*' *sim.)*: **A** *in universum*: **1** *strictius: fere i. q. simulacrum (syn.*: antitypum: *p. 1349, 13.* imago: *infra l. 83. p. 1349, 4. 6. 10.* ornamentum: *p. 1349, 3.* statua: *infra l. 84.* umbra: *p. 1349, 15)*: **a** *proprie*: **α** *ab artifice expressum*: **a** *pictore, sculptore*: PLAVT. Pseud. 651 (*cf. Pseud. 55* hic reliquit symbolum, expressam in cera ex anulo suam imaginem, ut qui huc adferret eius similem symbolum *eqs.*) qui ... adferret ... expressam imaginem suam huc ad nos *eqs.* nam hic quoque -um reliquit eius. CATO or. frg. 71 statuas deorum, -a earum (*i. talium*) fa-

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cierum, signa domi pro supellectile statuere. TERT. adv. Marc. 2, 22 p. 365, 5 Cherubin et Seraphin aurea (*neutr.*) in arcae figuratum -um (*sc. erant*), certe simplex ornamentum. *per imag.*: CIC. Sest. 19 *Pisonem* aliquem te ex barbatis illis, -um imperi veteris, imaginem antiquitatis ... diceres intueri. *ab oratore*: AQVILA rhet. 30 p. 31, 31 ita ... *oratio* maxime -um et imaginem veritatis continebit. β *-um naturale sc. de homine vel dei vel alterius hominis effigie*: MANIL. 4, 895 quid mirum, noscere mundum si possunt homines, quibus est et mundus in ipsis -umque dei quisque est in imagine parva? FRONTO p. 234, 15 N. in huius (*sc. nepotis viventis*) facie illum amissum (*i. nepotem mortuum*) contemplor, -um oris imaginor. **b** *translate*: CANON. apost. 74, 5 gratias agat panem quidem in -um, quod dicit Gr⟨a⟩ecus antitypum, corporis Chr(isti). ORIG. in Matth. ser. 52 p. 117, 21 quas significationes tubarum, -a et umbras caelestis culturae ... exponere convenit.

2 *laxius*: **a** *de imagine per sensus (i. fere oculos; aures l. 24) accepta: fere i. q. species, spectaculum, obtutus, indicium*: α *c. gen. subi.*: LIV. 21, 43, 2 si quem animum in alienae sortis -o paulo ante habuistis, eundem mox ... habueritis, vicimus (PRVD. perist. 10, 465 crudum ... nostrae s. -um tremunt). CVRT. 7, 11, 16 mox eadem in se patienda alieni casus ostendebat -um (*antea* facies). APVL. met. 9, 13 talis familiae funestum mihi etiam metuens -um veterisque Lucii fortunam recordatus. β *c. gen. obi.*: PS. QVINT. decl. 6, 18 p. 127, 19 saepe de auribus questus sum quae sonum flagellorum ... acciperent, dura metus sui -a. **b** *fere i. q. imago, indicium futuri, praefiguratio (acced.: gen. obi. ubique; in finale: infra l. 31 sqq. gr. v. infra l. 34. syn.: v. l. 37 sq.)*: TERT. bapt. 5 p. 205, 28 angelum aquis intervenire si novum videtur, -um futuri praecucurrit *eqs.* pudic. 10 p. 239, 18 *Ionas* -um passus est dominicae passionis. adv. Marc. 5, 12 p. 618, 6 hominem tollere ad caelum creatoris -um est in Helia. HIER. epist. 40, 1, 2 Esaias in -um futurae captivitatis nudus non erubescit incedere (VVLG. II Thess. 1, 5 in omnibus persecutionibus vestris ... quas sustinetis in -um iusti iudicii dei [ἔνδειγμα]. CASSIOD. in psalm. 118, 152 p. 890[B] qui innocens [*sc. Abel*] a nefario fratre in -um domini ... occisus est). PS. ARNOB. confl. 1, 15 p. 264[C] dominicae incarnationis -a panduntur (*cf. totum locum et syn. ibid.*: effigies, similitudines, indiculum, tropologias, praefiguratum *sim.*).

B *technice*: **1** *id quod ex quovis scripto describitur, gr. ἀπόγραφον, ἀντίγραφον (i. q. nobis 'Abschrift, Kopie'. opp.* authenticum [*v. l. 58. 72. p. 1350, 5 al.; cf. p. 1346, 46*]. *v. et p. 1350, 5. sensu generali i. q. manuscriptum, et inde i. q. liber, codex [v. infra l. 62 sqq.]; cum respectu singulorum manuscriptorum fere i. q. exemplar [v. p. 1325, 20]*): CIC. Verr. II 2, 182 -a litterarum (*i. tabularum*) ipsi *magistratus* habere non nollent (*cf.* PS. ASCON. Verr. p. 246, 9 St. ad necessarios usus licebat exscribere *tabulas*, id est -a transferre). Deiot. 38 tuis litteris quarum -um legi (Att. 3, 8, 4 l. -um, quas ad Pompeium scripsi, misi tibi. *saepe*. SALL. Catil. 44, 4 *al.* FRONTO p. 183, 16 N. *al. saepe*). Att. 1, 17, 1 in quibus *litteris* ad me epistularum illius -a misisti (5, 11, 6 cuius epistulae misi ... -um. *al. saepe*. APVL. apol. 70 recitari iubebo -um e. huius ad filium missae [*cf. p. 1350, 14 sqq.*]. VVLG. I Macc. 11, 31 [ἀντίγραφον]. *et al.* EPIST. praef. praet. [CIL XI 2438; *c. a. 168*], 3 -um epistulae. 9. EDICT. imp. Comm. [CIL VIII 10570] 4, 10 procuratoris. EPIST. imp. Sev. et Carac. [CIL III 781], 8. *et saepe. v. et p. 684, 31. 1326, 52*). Att. 9, 7 b, 1 -um (*sc. epistulae. sim. al.*). 13, 46, 5 -um testamenti (TEST. CIL VI 10229 [*a. 108*], 115. FLORENT. dig. 28, 1, 24 unum testamentum pluribus -is consignare. VLP. dig. 29, 3, 12; *opp.* authenticum. 37, 11, 1, 7; *opp.* testamentum. *al.* TEST. CIL XIV 2934 [*a. 385*], 14. 23). epist. 9, 26, 1 (*v. p. 1346, 49*). NEP. Alc. 4, 5 devotionis ... -um in pila lapidea incisum. OV. trist. 1, 7, 24 quae ... pluribus -is scripta fuisse reor (*fere de manuscriptis, exemplaribus, codicibus*: PS. AVR. VICT. epit. 11, 4 bibliothecas ... petitis undique ... -is reparavit. HIER. epist. 126, 2, 3 *librorum* -a ... mutuari. CASSIOD. inst. 1, 8, 9 -is opusculorum beati Augustini. SVBSCR. Liv. 5 emendavi ad -um parentis mei [*al.*]. *et al.*) DECRET. CIL XIV 2795 (*a. 140*), 9 codicillorum (CODICILL. CIL X 7457 [*a. 175*], 1). LEX Hadr. (CIL VIII 26416) -um legis Hadrianae in ara proposita ([*l.* -tum]. GREG. M. epist. 13, 50 p. 414, 15; *a. 603*). CIL XIV suppl. Ost. 4570, 15 (*p. a. 205*) -um libelli (EPIST. CIL VI 33840 [*a. 227*], 10 AVG. c. Cresc. 3, 29, 33 CIL VI 2120, 15). PAVL. dig. 22, 4, 2 non ex indice et -o alicuius scripturae, sed ex authentico conveniendus est. *al.* CAPITOL. Gord. 13, 1 -um senatus consulti taciti (*ibid. cf.* 12, 2). COD. Greg. 5, 1, 2 edicti (EDICT. imp. Constant. [CIL III 12043], 1 sacri edicti. EDICT. de temp. accus. [Bruns fontes[7] 778], 1. PAP. Berol. 628 I 1 -um edicti. *al.*). EDICT. imp. Constant. (CIL V 2781), 30 scripta ... quorum -a (*cf.* COD. Theod. 11, 30, 11). EDICT. imp. Constant. (CIL XI 5265), 1 (-um) s(acri) r(escripti) (*cf. p. 1350, 3*). HIL. c. Aux. 10 p. 615[B] expositionis ipsius -a subieci. *al.* EPIST. praef. praet. (CIL III 7000; *a. 323/6*) 1, 46 sicuti adnotationis nostrae ⟨subiecta⟩ cum precibus -a ⟨t⟩estantur (*cf.* 2, 17 -um precum [COD. Iust. 9, 22, 20; *a. 294*]. OPTAT. 1, 22 p. 25, 19. AVELL. p. 63, 17; *a. 419. al.*). COD. Theod. 9, 19, 3 ut nemo stili huius -um aut privatim sumat aut publice. 11, 30, 1 consultationis (*al.* COD. Iust. 7, 61, 1, 2 [*a. 319*] c. -um ... edi apud acta. *al.*). 11, 30, 8 opinionis (*al.* COD. Iust. 7, 62, 18; *a. 327*) sive relationis (*al.* AVELL. p. 59, 5 *al.*). AVELL. p. 60, 20 sacrarum litterarum (*al.* COD. Iust. 3, 3, 3; *a. 224.* CIL III 14199[2]. *al.*). *passim.* CONC.[s] IV 2 p. 174, 32 -um rescripti fidei (*gr. II 1, 1 p. 35, 1* ἀντιγράφου). *al.* COD. Iust. 1, 19, 8 (*a. 429*) instrumentorum -a. 1, 23, 3 (*a. 292*) authentica ipsa atque originalia rescripta ... non -a eorum. 2, 4, 15 (*a. 290*) pacti. CIL III 13569, 44 -a subesse praecepimus. 13750, 37 ⟨...-⟩plum sententiae. 43 -um aperta manu scriptum. 14165[8], 7 -um decreti naviculariorum marinorum Arelatensium. *et al.* PAP. Oxyrh. VIII 1114, 14 (*a. 237*) secundum testation⟨e⟩m de hac re factam cuius -um subieci (16 testationis). PAP. Lips. 136, 3 (*s. III ex.*) mancipationum. PAP. Bouriant (APF I 298) *in fine pap. gr.*: -um. *al.*

2 *inde (illud quod alqo. scripto continetur; cf. e. g.* APVL. apol. 70 *p. 1349, 51) de tenore verborum (fere i. q. nobis 'Wortlaut' [vix significare videtur id, 'quod ex eodem scripto originali, cf. p. 1346, 45, descriptum est']*): eodem -o (*sim.*: uno *infra l. 41*, quo *infra l. 43*): CIC. Att. 13, 30, 1 illam alteram *epistulam* de rebus gestis eodem -o puto. epist. 7, 18, 2 quis solet eodem -o pluris *epistulas* dare, qui sua manu scribit? (*non recte I. Misson, Ét. Cl. 2, 1933, 145 sqq.; epistulas eisdem verbis [= eodem -o] scriptis, pluribus exemplaribus tabellariorum manu exaratis mitti solebant ratione ea, ut, si altera in itinere periret, altera recte perferretur [cf. l. 25 sqq.]; sed is qui sua, non servi, manu scribit, verba variare [cf. l. 40 sqq.] debet, ne orationis paupertas ei opprobrio fiat*). 9, 16, 1 de quo et tu mihi antea scripseras, bis quidem eodem -o. 10, 5, 1 binas a te accepi litteras eodem -o, quod ipsum argumento mihi fuit diligentiae tuae, intellexi enim te laborare, ut ad me mihi expectatissimae litterae perferrentur (12, 30, 7). BRVT. Cic. epist. 11, 11, 1 eodem -o a te mi litterae redditae sunt, quo pueri mei attulerunt. CIC. epist. 12, 30, 3. 13, 27, 1. ad Q. fr. 2, 10, 5 misi ... eodem illo -o litteras. CAES. civ. 3, 108, 4 tabulae testamenti unae ... Romam erant adlatae ..., alterae eodem -o relictae *eqs.* (SVET. Tib. 76 testamentum duplex ... alterum sua, alterum liberti manu, sed eodem -o. PAPIN. dig. 28, 4, 4). LIV. 40, 52, 7 eodem -o tabula in aede Iovis ... fixa est (*falso H. Roth, Unters. über d. lat. Weihgedichte auf Stein, Diss. Giessen 1935, p. 29*). S. C. CIL VIII 11451 (*a. 138*), 26 eodem -o de eadem re duae tabellae signatae sunt (*cf.* PAP. Michig. III n. 165). COD. Theod. 1, 8, 1. 6, 28, 8 *al.* NOVELL. Theod. 7, 4 *al.* *fort. conferas*: APVL. flor. 7 p. 26 utinam pari -o philosophiae (*gen. ad voc. seq.*) edictum valeret. CIC. epist. 4, 4, 1 accipio excusationem tuam, qua usus es, cur saepius ad me litteras uno -o dedisses (*postea syn.*: eisdem verbis epistulas saepius mittere). CIC. epist. 5, 9, 1 litteras ad senatum de rebus nostris gestis, quo -o miseram, infra tibi perscripsi. *affertur ipse tenor verborum (cf. et p. 1347, 57)*: CIC. Att. 9, 6, 3 Capua litterae sunt allatae hoc -o: *eqs.* ([9, 15, 6 epistulam mihi]. *cf.* 9, 16, 1 rescripsit hoc -o. 15, 14, 1 litteras hoc -o dedi. GELL. 3, 8, 7 EPIT. Alex. 56. 71. 106 *al.*). SVET. Cal. 55, 1 quorum (*codicillorum*) -um erat: *eqs.* GELL. 4, 6, 2 eius (*senatus consulti*) -um hoc est: *eqs.* (15, 7, 3 epistulae -um hoc est. 18, 2, 7 *versuum.* CAPITOL. Alb. 3, 3 *contionis* [Maximin. 18, 1]. Maximin. 13, 2 *orationis. al.*). *K.-M.*

exemptilis, -e. *ab* eximere (exemptus). *qui eximi potest*: COLVM. 8, 11, 14 *perticae* idcirco sunt -es, ut *eqs.* VLP. dig. 34, 2, 25, 11 margarita si non soluta sunt vel qui alii lapilli, si quidem -es sunt, ... ornamentorum loco haberi.

exemptio, -ōnis *f.* *ab* eximere. GLOSS. ἀφαίρεσις. ἐξαίρεσις. [*ex coni.*: *certa*: VARRO *l. 59*; *probab.*: QVINT. *l. 64*. *l. v.* except-: *l. 68 sq.*] *i. q. actus eximendi*: **1** *proprie*: VARRO rust. 3, 16, 34 -⟨i⟩o *mellis ex favo* cum est maior (*cf.* COLVM. 9, 14, 11 favorum secunda ... -o). COLVM. 3, 18, 5 per -em *seminum vitis e terra* (*cf.* 3, 19, 1 ne *malleolus* ... -em difficilem praebeat). 12, 16, 4 in -e eorum (*sc. urceolorum ex scrobe*). POMPON. dig. 19, 5, 16 post -em cretae (*sc. ex agro*). **2** *translate*: QVINT. decl. 265 p. 82, 23 *non* adversarius tantum in -e (*Rohde*, exemplo *trad.*) fiduciae habet, quantum in ipsa iniuriae interpretatione (*cf. antea*: excludere temptat civitatem). SYMM. rel. 46, 2 quid censibus senatoriis ... -o veteris *incrementi* amputarit. **3** *i. q. prohibitio hominis in ius euntis* (*cf.* eximere): VLP. dig. 2, 7, 5, 2 per hanc -em (except- *P*[a]). PAVL. dig. 2, 7, 4, 2 (except- *P*[a]).

exemptor, -ōris *m.* *ab* eximere. *is qui lapides in lapicidinis eximit, lapidarius*: PLIN. nat. 36, 125 (*ad rem cf. Blümner, Privataltert. p. 66[3]. 596[15]*).

exemptus, -ūs *m.* *ab* eximere. *i. q. exemptio* (*opp.* adiectus): VITR. 9, 8, 6 *dierum* brevitates aut crescentias cuneorum adiectus aut -us ... perficere cogit. *Leumann.*

exenium *v.* xenium. *cf. p. 1351, 59.*

exentero, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ἐξεντερίζω (*v. Walde-Hofmann[3] s. v.*). *de originatione*: CAPER gramm. VII 109, 13 -vit ἀπὸ τῶν ἐντέρων, ab interioribus, a visceribus (*v. adn. cr.*). *de scriptura et formis (v. Heraeus, KlSchr., p. 132[1]; Leumann, IF 40, 1922, 119[2]; Svennung, Unters. Pallad., p. 120. 631. cf. et Thomas, ALMA 5, 1930, 150)*: -ent-: PLAVT. (*v. Fraenkel, Plaut. i. Plt. p. 106[3]; cf. p. 1351, 3. 7*). LVCIL. 470 *e coni. certa* (-tent- [*v. p. 1351, 7*] *Macr. Sat. 6, 4, 2 trad.*). PLIN. nat. 30, 88 *R* (-int-, *v. p. 1351, 4, rell.*). [*K.-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ivst. 1, 5, 10 V^1G^2QR, D, cl. π (-int- al.; -visc- V^3). Philvm. med. 2 p. 126, 12 P 81 (-int-,-tempt- [i. -tent-] al.). -int- (cf. intestina, interanea et v. l. 8): Plavt. Epid. 511 B, v. l. 44. Pavl. Fest. p. 79 Petron. 5^{ies}. Plin. nat. ubique (sed cf. l. 8. p. 1350, 84). Virg. l. 48. Itala l. 33. Hyg. fab. 30 p. 64, 7 Marcell. med. 21, 1. Gloss. l. 13. 14 cf. et l. 1. 2. p. 1350, 84. -tent- (cf. exta extentinare): falso: B^2 mg. Plavt. Epid. 183. Lvcil. v. p. 1350, 83. Plin. nat. 32, 92 E (-interr- VR). Chiron 200 p. 61, 7 (trad. -teneratum, unde vix recte -enter- Buech., Oder [sed cf. add. p. XXXIII]). Vvlg. Tob. 6, 5 Amiat. Apic. EV ubique ([extemp-: 2, 43 P; et temp- T]. v. ed. ind.; perperam Giarratano-Vollmer -ent- ediderunt). Diosc. 2, 42 Schol. Ter. Bemb. Ad. 376 Gloss. V 619, 12. v. et l. 2. de notione: Gloss.^{L} III Abol. ex 5 -i⟨nt⟩erat (-iierat, -egerat trad.) excomedit (cf. et p. 1045, 13). Corp. e 411 -intera ansceat (anglos., ad Vvlg. Tob. 6, 5). Gloss. V 619, 12 -tentero est aperio. in gr. respondent: ἀνατέμνω: infra l. 33; ἐξεντερίζω: infra l. 40. legitur inde a Plavto (infra l. 43. 51), Lvcilio (infra l. 52); vulgarem vocem esse docet Serv. auct. Aen. 11, 723 (v. p. 1045, 17 sq.).

[e coni.: Chiron supra l. 8. confunditur c. -intr- (sc. -inter-): infra l. 29. 45. depravatur in -temper- (vocem nihili): v. supra l. 10. dub.: CIL IV 1377 calum exene(r)atu ('calu(u)m exenetratu(m) i. -enteratum'? Zangem.; cf. add.).]

1 sensu stricto: i. q. exta eximere, eviscerare, interanea extrahere (cf. syn. fere sine intestinis infra l. 31; v. et infra l. 32). a proprie: Pavl. Fest. p. 79 v. p. 1194, 52. Petron. 49, 4 quid, inquit, porcus hic non est -tus (49, 5. 7. 8 palam nobis illum -a, coce. 54, 3. cf. Apic. 8, 372 curas porcellum, a gutture -as [8, 375 p. curatum a gutture -as. cf. infra l. 37]). Plin. nat. 30, 42 catulo -to ([-intrato VGR^1]. antea: exta; seq. viscere [inde Marcell. med. 21, 1]. Chiron 200 p. 61, 7 catulum ... pilatum, tum [v. supra l. 8] sine intestinis decoctum). 30, 88 ipsum stelionem harundine -tum. 32, 92 ranae -ari (v. supra l. 8) iubentur abiectisque interaneis condiri. Itala Tob. 6, 5 (Reg. = Vvlg.) -a hunc piscem ([ἀνάτεμε]. 6, 6 et -vit puer p. [ἐποίησε, Vulg. cum fecisset]. cf. Schol. Ter. Bemb. Ad. 376 'purga' [sc. piscis] -a, exsquama). Ivst. 1, 5, 10 epistula ... -to lepori inseritur. Hyg. fab. 30 p. 64, 7 Hercules hydram Lernaeam. Apic. 6, 236 -antur aves per guttur ([cf. l. 28]. Philvm. med. 2 p. 126, 12 melius est ... si -tis avibus intrinsecus mittantur aut myrta aut sorbae siccae eqs.). Diosc. 2, 42 (ad conservandas salamandras) -as eas, tolles caput eqs. (gr. 2, 62 ἐξεντερισθεῖσα).

b per imag.: scurriliter: quasi eviscerando loculos evacuare (cf. add. instrum. secandi: l. 43; acced. dat. incomm.: l. 45; cf. Fraenkel, l. c. 106): Plavt. Epid. 183 acutum cultrum habeo, senis qui -em marsuppium (511 planissume meum -vit [ex intra- B] Epidicus m.). 672 ut . . . -vit mihi opes argentarias. de verborum sensu interiore quasi extrahendo: Virg. gramm. epitom. p. 19, 17 dialecta (sic) est mordatrix ... verborum, quae legi, dici ac scribi ... solent -interans quodammodo atque effibrans viscera sententiarum.

c translate: fere i. q. vexare, cruciare (cf. exedere syn. l. 51): Plavt. Epid. 320 expectando exedor miser atque -or, quomodo eqs. Lvcil. 470 si mihi non praetor siet additus atque agitet me: non male sit; ille ut dico me -at (v. p. 1350, 83) unus (cf. Marx ad l.).

2 vi originaria debilitata fere i. q. enucleare (de bacarum nuculeis eximendis): Apic. 2, 43 bacam mirta⟨e⟩ -tam ... conteres (7, 273 myrtae siccae. 8, 332).

['Xerses', 'Xenofontium', exentium per x scribendum Gramm. suppl. 295, 3 (leg. esse xenium sive et xenium monuerunt Heraeus, Schwartz).] K.-M.

***exeo**, -iī (-īvī), -itum, -īre. ab ex et ire. de scriptura: -eire: Plavt. Men. 512 cod. A. Gloss. Klio 13 (1913), 59 ἔξειτο (i. -'ito') ἔξελθ⟨ε⟩. Lex Tarent. p. 1354, 48. -id: CIL VIII 11727 -iit: Inscr. christ. Diehl 1546 adn. ae-: v. l. 69. exs-: CIL IV 3494^e -i. VI 10026 -iat (11781. 28318. 29240). Inscr. Not. Scav. 1927 p. 431 n. 177. Inscr. christ. Diehl 1526 -ivi (an -ivi(t)?). 2883 adn. -ivit. 3053 A -siut (sic). CIL I^2 2, 2520, 41 -⟨eat⟩. X 4593 -ea(nt). exx-: CIL III 8838 -ivi. VI 29912 -iat. Inscr. christ. Diehl 2880 adn. exxiut (i. -'ivit'). 2880 A -ibit (perf.). CIL VI 15080 aexxiant. etsiit: Inscr. christ. Diehl 2882. essibe (i. -'ibit' perf.): ibid. 2773 A. abbrev: Act. Arv. a. 219, 3 -ier(unt). CIL X 4539 exsea(nt). ? ecs: Inscr. christ. Diehl 1664 et ? ex: ibid. 2880 adn. (bis) pro ecs(ivit) et ex(ivit). Not. Tir. 13, 7/8 -it -iit. de formis notabilia (inter verba IV^{ae} coni.: Char. gramm. p. 222, 13 B. plura testimonia v. Neue-Wagener, ind. s. v.; Rönsch, It. u. Vulg. p. 289. 292. 295): praes. indic.: -io: Gloss. III 405, 60 (64 -iunt). -īs: Catvll. 80, 3. -īt: Plavt. Poen. 203 (cf. et p. 1352, 39). partic. -ient-: Itala Luc. 5, 2 (cod. d). al. Iord. Get. 17. 25. coni. -iam, -as eqs. (cf. -iet: CIL VI 25771): Itala Ioh. 5, 29 (cod. e). Gloss. CIL VI 7457. 9485. 10026 exsiat (v. l. 65). 10219. 10848. 13195. 15221. 17549. 19915 X 6707. XIV suppl. Ost. 4865 bis. al. (v. et l. 68. 69). Tab. devot. Audollent 250^b, 15. imperf. -ieb- (cf. Lvcr. 6, 1221 -icbant O, -ieb- L; unde -eib- Lachm.): Itala exod. 33, 11 (Lucif. non conv. 1 p. 4, 7). iud. 9, 43 (Lugd.). II Macc. 8, 13 rec. M (-ib- rec. B). Luc. 3, 7 (Gat.). 4, 41 (cod. e). apoc. 1, 16 (cod. g al.; Vvlg. -ib-). apoc. 19, 15 (Cypr. testim. 2, 30 p. 99, 17). al. Clavd. Don. Aen. 8, 195 p. 144, 18 Ambr. fug. saec. 4, 23. Vvlg. Luc. 4, 41 (multi codd.). Ioh. 8, 9 trad. (sic et: act. 8, 7). Pass. Matth. 8 p. 225, 17 Ps. Thom. euang. 13, 2 CIL X 6977. al. fut.: -eam (cf. Gramm. suppl. p. 153, 32 '-eo -ibo': '-eam' non possumus dicere): Itala exod. 8, 29 (Aug. loc. hept. 2, 47 p. 550, 2). 11, 8 (Ottob.). deut. 15, 16 (Lugd.). Vvlg. Iudith 8, 32. -iam: Pomp. gramm. V 225, 15 '-eo -ibo': '-iam' non dicimus, soloecismus est. -ies (-et eqs.): ? Plin.; v. p. 1366, 66. Itala passim (in l. v.: Is. 11, 1 [Cypr. testim. 2, 11 p. 76, 4] A; -bit vel -vit MLB. sim. fere Matth. 8, 11 [ibid. 1, 23 p. 58, 17]. al. hic illic Itala -et exhibet, ubi in Vvlg. -ibit legitur; cf. e. g.: psalm. 145, 4 [Aug. in psalm. 72, 14 p. $922^{init.}$]). Vvlg. 6^{ies} (plerumque -ibit). Clem. ad Cor. 29 p. 29, 2 Arnob. in psalm. 49 p. 395^B Chiron 343 p. 103, 10. 412 p. 126, 19 Avg. in euang. 70 serm. 2, 4 p. $894^{fin.}$ serm. 4, 34, 37 p. $52^{fin.}$ 62, 4, 7 p. $417^{fin.}$ 127, 10, 14 p. $713^{init.}$ al. Soran. p. 74, 19 Diosc. 1, 18. 1, 27. 4, 152 al. Drac. Romul. 9, 151. perf.: Serv. Aen. 2, 497 -iit dicimus et -ivit; sed v subtrahit Vergilius, ut brevem faciat sequente vocali. -īvī, -īvit (script. saepius -ib-; v. l. 33. cf. Char. gramm. p. 322, 4 B. [de perf.] -o, -is, -ivi): Plavt. Stich. 459 Gell. 12, 12, 3. Tert. (ex Varrone ?) v. p. 1361, 31. Itala Ios. 8, 12 (Lugd.). Iob 1, 21 v. p. 1357, 54. Matth. 9, 26 (cod. k). 20, 1 (Hil. in Matth. 20, 5 p. 1029^B). Luc. 1, 9 (cod. e). Ioh. 8, 42 v. p. 1363, 84. al. (cf. et: psalm. 19, 5 [Tert. adv. Iud. 7 p. 713 Oe.] -ivit, Vvlg. -iit). Cypr. epist. 75, 3 p. 812, 1. Vvlg. (I. II Macc. [Itala], Ioh., act. habent -ivi(t) et -ii(t); reliquum testam. vetus et apoc.: -ivi(t), novum: -ii(t) [excepto -ivi: Matth. 12, 44 Luc. 11, 24]). Iren. 2, 5, 2. Sol. v. p. 1367, 43. Hil. trin. 7, 29 p. 225^A Optat. 1, 10 p. 12, 25 Amm. 26, 6, 20. Peregr. Aeth. 6, 2. 3 -ivimus. Itin. Anton. Plac. rec. A 10. 39 Avg. in euang. Ioh. 21, 13 p. $1571^{a.\,extr.}$ al. Serm. Corp. v. p. 1362, 23. Vitae patr. 5, 7, 9 al. Pass. Perp. 11, 2 al. Gloss. II 65, 18. Inscr. christ. Diehl 2763 (a. 313 vel 330) -ibit (sic et: 2390 [a. 362]. 2130. 2278. 2763 adn. 2773 -ibii [i. '-vit']. 2880 A exxibit. 2884 -ib(it). v. et p. 1351, 66 sq.). 2879 (a. 384). 2880^a (a. 402). CIL III 8838 VIII 8407 Inscr. christ. Diehl 1526. 2036. 2763 adn. ⟨e⟩xiut (sic: 3053 A, v. p. 1351, 67). 2764. 2881. 2883 adn. 2883 A. cf. etiam p. 1357, 7. -iisti(s) non legitur, sed -isti(s). -īt (cf. Lachmann ad Lucr. p. 208 sq.): ? Plavt. Mil. 376 unde -it haec? (pro perf. Brix-Niemeyer, Lindsay [unde / -ít haec huc]. item 416 metro ambiguo. an praes.? v. p. 1351, 77). Pseud. 730 A. Verg. georg. 2, 81 ap. Non. p. 339, 22 (falso; -lit ibid. p. 302, 4 ut γ Verg.; -iit cod. M Verg. c. aliis test. recte). Aen. 2, 497 lect. det. (c, Non. p. 296, 24; -i.it [-ilit?] a). ? Manil. 1, 838 v. p. 1362, 29. Sen. contr. 1, 2, 7. 7, 7 (22), 9. Sen. benef. 6, 14, 2 (N). CIL IV 1544 (a. 59) exIt. Inscr. p. 1363, 35 (antea: vixit). -īmus: Petron. 28, 1 (antea: intravimus; an praes.?). Avr. Fronto p. 67, 2 N. -iĕrunt: Lvcr. 6, 120 (-rum codd.). -iēre: Plin. nat. 37, 126 Amm. 16, 11, 6. -iissem: v. p. 1355, 9. -iisse: Itin. Alex. 15 (& usse cod.). Vvlg. I Cor. 5, 10 Avg. in epist. Ioh. 3, 9 p. $2002^{med.}$ coniug. periphr. c. -turus: Cic. Mil. 48 fuisset (Avg. civ. 16, 33 p. 159, 29 D. fuerat). Pavl. dig. 5, 1, 28, 4 erit. de usu: -itus act. (?, cf. inita, praeteritus): v. l. 61. p. 1353, 60. 1366, 44. pass. -itur, -itum est: p. 1353, 27. 60. 1355, 23. 58. 76. 1356, 11. 1362, 5. et al. Avg. in psalm. 51, 6 p. $603^{a.\,extr.}$ impers. -vit: p. 1364, 52. seq. ut: Ter. Haut. 1046 Vvlg. Tob. 6, 2 Luc. 3, 7 al. c. supin.: p. 1353, 82. 1355, 12. 1356, 17. 41. 42. 1357, 10. 16 al. c. infin.: Plavt. p. 1353, 36. Stat. p. 1354, 84. Itala et Vvlg., Eccl.: e. g. p. 1355, 4. 6. 53. 55. 56. 1356, 36 Vvlg. Matth. 26, 55. de notione: Synon. Cic. p. 423, 30 B. egreditur, -it, proficiscitur eqs. Prisc. gramm. III 42, 19 -eo extra eo. Gloss. ἐξέρχομαι, ἐκπορεύομαι. al. Gloss.^{L} IV Ps. Plac. e 7 -itam finitam exactam. inde a Naevio, Plavto. habent locis fere: Plavt. 100, Cic. 165, Ov. 80, Liv. 100, Sen. philos. 200, Vvlg. 320; at Tac. 4, Catvll., Prop. 1; deest Sall., Tib. al. [val. esi, it. uscire, francog. vet. issir, sard. bessire, hisp. vet. exir. M.-L.]

[variat: c. ire: Plavt. Merc. 271 (-it P falso, it A). Titin. com. 46 (-ret L, iret rell. codd. Non. p. 95, 1 recte). Liv. 27, 46, 11 (-eundum Σ, aeund- P). c. redire: p. 1355, 61. c. exigere: Nov. Atell. 36 cod. X Paul. Fest. p. 364. Cod. Theod. 8, 18, 9, 2. v. et p. 1360, 78. 1367, 47. c. exsilire (cf. Ribbeck, proll. p. 348. 367): l. 41. 43. Verg. georg. 3, 433 (dett., -sulit R recte; -tulit M). c. aliis verbis: Cic. Phil. 11, 13 -ire aere alieno D (exercere alieno V, unde -sercire Schoell recte). Ov. trist. 3, 12, 12 (excitat, erigit FB. cf. Plin. nat. 20, 239 -citet d, exit et EFV recte). Sen. nat. 1, 14, 3 (Δ, perit, pereat rell.). Lvcan. 6, 313 (-ciri V). al. v. p. 1358, 55. 1359, 3. 1360, 54. 1362, 43. 1367, 44 al. e coni.: Plavt. Rud. 481 (Seyffert, si, i trad.). Cic. Arat. 335 (Grotius, edit trad.). Att. 5, 2, 2 (Lambin., expense trad.; item p. 1354, 61). Lvcr. 6, 1217 (-ciret trad.). Ov. ars 3, 745 (Heinse, dixit codd.). Liv. 2, 41, 6 (Weissenb., (eg)isse, esse codd.). Sen. contr. 1, 4, 12 (Schott). Colvm. 11, 2, 101 (-egerit codd.). Plin. nat. 18, 185 (Mayh., esse in codd.). Tac. ann. 14, 12, 1 (Lips., exitium M). v. p. 1353, 59. 1355, 39. 1365, 79. de Verg. Aen. 8, 65 (escit Faber, Havet; cf. Wackernagel, Hom. Unters., p. 118 adn. 2) v. p. 1359, 69. suppl.: Cic. Font. 16 (Pluygers). Sen.

[Leumann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

clem. 2, 2, 1 (*Haase, Gertz*). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) II 23. *v. p. 1362, 68. al.* *del.*: CIC. dom. 51 (*Schoell*). *falso trad.*: TAC. ann. 11, 25, 3 (*leg.* -uendi). *de* PLIN. nat. 11, 220 *v. p. 1245, 80.* *in locis dub. interpr.*: SEN. epist. 114, 8 (*de stilo Maecenatis*) ambages, ... verba transversa, ... sensus miri (*Buech.*, mihi *trad.*; *aliter alii*), magni quidem saepe, sed enervati dum -unt (*i. 'decurrunt'? cf. Kappelmacher, RE XIV 221, 35*). PETRON. 58, 8 -i, defero lamnam (*'accede' Friedl. al.; Heraeus suppl. p. 285 dubitanter conf.* CIL IV 3494^e [*v. p. 1351, 65*]. *fort. de aleatoribus sumendum [sic Salonius, commentat. Heikel p. 137; cf. et Stubbe p. 165 et v. p. 1358, 49]; aliter [sc. vi 'eundi' prorsus abolita fere i. q. 'age' exhortative] Suess, de eo quem dicunt ..., Dorpat 1926, 64 sq.; vix recte*). INSCR. Not. Scav. 1927 p. 99 n. 69 quando venistis, ere -imus.]

i. q. **egredi, ἐξιέναι** (*tam sensu q. e. 'foras' quam vi 'seorsum' eundi [i. q. abire, abscedere; v. e. g. p. 1355, 31. 41. 1357, 65. 1362, 11. 1365, 56]; c. respectu notionis q. e. 'in altum': v. p. 1355, 55. 1358, 63. 1359, 13 sqq. 1358, 67 al. acced. 'quo' significat interdum non tam ipsam actionem egrediendi vel proficiscendi aliquo quam locum vel finem [ad] quem quis perveniat, transeat, penetret sim. [v. e. g. p. 1357, 83. 1360, 15. 43. 1361, 22. 1367, 7]. singulariter quasi pro pass. i. 'eici' ex vers. gr.*: ITALA Matth. 8, 11 [Cypr. testim. 1, 23 p. 58, 17 *al.*] -ent in tenebras exteriores; ἐκβληθήσονται, *Vulg.* eicientur):

I intransitive: **A proprie de motu locali** (*per meram imag. e. g. l. 30. p. 1355, 74. 1356, 77. 1357, 11*): **1 de animantibus:** **a in universum:** **α sc. domo, cubiculo sim.:** NAEV. carm. frg. 5 ubi foras cum auro illic -ibant (PLAVT. Amph. 497 eccum [TER. Andr. 580]. Cas. 813 -itur. Men. 463 cum corona. Most. 901 hinc. Stich. 459 auspicio ... optumo. *al.* TER. Hec. 36 ante tempus. Eun. 668 *al.* TITIN. com. 146 HIER. epist. 38, 2, 2. GREG. M. moral. 10, 47 p. 946^B [*in imag.*] qui -ire foras per laudes potuit ... ad semetipsum redit. *al.* [*v. vol. VI 1, 1036, 10 sqq.*]. *cf.* ACT. Arv. a. 218 A 31 foris -erunt [COMM. instr. 1, 24, 13. VITAE patr. 5, 14, 5; *gr. Cot. p. 562* ἐπήδησεν ἔξω. *cf. 3, 145* foras egressus]). PLAVT. Amph. 955. Asin. 151 eccam ... -it (Men. 180. *al. cf. p. 25, 54 sqq.*). Asin. 585 intus (Cas. 350 eccum -it foras. 855 -imus intus ludos visere huc in viam. Mil. 1197 huc. *al.*). Aul. 40 -i ..., age -i (*sim. imper. sing.*: Capt. 977. Curc. 276 -i -i -i ... ocius. Persa 459 frg. inc. 27 *al.* TER. Andr. 871 *al.* IVV. 6, 146 *al.* *plur.*: PLAVT. Mil. 1338 -ite atque ecferte *eqs.* [frg. inc. 29 et ferte]. Pseud. 133 NOVIVS Atell. 36). Aul. 40 -eundum ... tibi hinc est foras (Cas. 867. Mil. 341 domo [domi *codd.*]. 1136 e proxumo. *al.* NEP. Paus. 5, 2 OV. am. 3, 14, 19. *cf.* PLAVT. Merc. 911 huc [hunc *codd.*] foras -ite illinc. *sim.*: PLAVT. Aul. 3 ex hac familia, unde -euntem [Bacch. 204 hic ..., unde. *al.* CIC. Phil. 12, 26. HOR. sat. 2, 7, 12 aedibus ex magnis subito se conderet *in tali casa*, unde ... -ret vix libertinus honeste]. Pseud. 1282 inde huc -i [*al.*]). Aul. 178 quom -ibam domo (Mil. 376. VARRO Men. 180 domo -o, intro. CIC. Verr. II 2, 89 emigrat atque adeo -it. *al.* CATVLL. 80, 3 mānĕ. OV. epist. 18, 41 *al. cf.* HOR. sat. 1, 2, 31 quidam notus homo cum -ret fornice. OV. met. 4, 489 tecto [14, 342]). Bacch. 794 mānē ...; iam -o ad te (1052. Cist. 782 ad vos. *al.* TER. Hec. 521 ITIN. Alex. 15). Cist. 547 hinc ex hisce aedibus (Pseud. 730. LVCR. 3, 1060; *opp.* ⟨revertit⟩. *cf.* PLAVT. Most. 1 -i e culina. Rud. 706 e fano. VARRO rust. 3, 7, 1 foras ... e villa [CIC. Mil. 48 *al.*]. CIC. Deiot. 42 e balneo. Brut. 218 e senatu. nat. deor. 3, 74 e theatro [VITR. 5, 9, 1. *v. p. 1363, 17*]. *al.* VITR. 5, 11, 3 SEN. dial. 9, 12, 2. *passim*). Curc. 276 ocius (TER. Eun. 470 foras [PETRON. 94, 6]. IVV. 6, 147. *cf.* OV. met. 3, 234 *canes* tardius -erant, sed *eqs.* [LIV. 6, 41, 8 *pulli* ex cavea. *al.*]. SEN. epist. 68, 13 qui serius -erunt [exe(r)unt *codd.*]). Epid. 399 foras -ite huc (Stich. 743 [hic *codd.*]. *al.* TER. Ad. 775 sane nollem huc -tum [*sc. esse*]). Epid. 650 dum intro eo atque -o (TER. Andr. 364 *al.* VARRO rust. 1, 13, 2 qui introeat aut -at noctu. *al. cf.* CIC. or. frg. A VI 1 alios intrantes, alios ... -euntes [VAL. MAX. 1, 7, 7 aut intrantem cubiculum aut -euntem. PLIN. nat. 11, 23 *apes. sim. al. cf. supra l. 47*]). Merc. 699 hinc a nobis (Mil. 524. TER. Haut. 510 a me [VVLG. Ier. 10, 20 *al.*]. Phorm. 795 abs te. *cf.* TER. Hec. 807 ab nostro affine. Haut. 235 a patre. *al.* OV. rem. 237 a Laribus patriis. SEN. Tro. 432 hostes ab imo conditi Dite -unt. MART. 1, 48, 3 *lepus* velocior -it ab hoste [*i. leone*]. *al.*). Mil. 1199 hilarus -it (*cf.* Truc. 321 tristis [CIC. fin. 5, 94]. CIC. Att. 10, 9^A, 1 iratus senatui). Mil. 1249 opperiamur, dum -at aliquis (Most. 683 dum -is [*ita indic.*: TER. Andr. 714 *al.*]. *cf.* TER. Andr. 977 exspectare, dum -at. *al.*). Mil. 1432 portā (OV. met. 5, 44 limine tecti. PLIN. nat. 10, 126 *foribus*). Rud. 1351 faxo -bit. Truc. 197 *al.* TER. Andr. 721. Eun. 493 hos prius intro ducam ...; poste continuo -o (*i. 'ibo'; cf.* 922 ibo intro ...; post -bo). Phorm. 484 eccum ab sua palaestra -it foras (SEN. epist. 122, 16 a balneo. QVINT. inst. 6, 3, 49 a villa sua). Phorm. 712 *al.* CALP. hist. 27, 6. VARRO Men. 386 citi. ling. 7, 81 in vestibulum (CIC. Brut. 87 in aedis, *sc. e testudine*). rust. 1, 16, 5 (*ex libro Sasernae*) ne quis de fundo -at. *ibid.* (*verba Varronis*) ne ... -erit ... longius, quam ut eodem die rediret (SEN. epist. 49, 10). rust. 2, 2, 10 *greges* -unt pastum (2, 2, 16; *opp.* reverterunt. 2, 4, 19 in propinquum locum villae. *al.* PHAEDR. 2, 4, 15). 2, 2, 15 *oves* in pabulum (3, 7, 6 *columbae* in agros. PLIN. nat. 10, 126 in pascua). 3, 16, 29 cum examen *apium* -turum est (*al.* COLVM. 9, 13, 14 per *foramina exigua.* PLIN. nat. 11, 14 ad opera et labores. *al.*). RHET. Her. 4, 51, 64 CIC. inv. 2, 15. Vatin. 31 de balineis ([*aliter p. 1362, 45*]. *item subiungitur* de: har. resp. 26 servos de cavea. de orat. 2, 263 de triclinio tuo ... de cubiculo alieno. SEN. contr. 3 praef. 6. CVRT. 8, 1, 51 de convivio. QVINT. inst. 6, 3, 71 de theatro [TAB. devot. Audollent 248^b, 3]. ACT. Arv. a. 240 [Dessau 9522] 2, 26 de aede. VITAE patr. 5, 7, 27 de cella [*gr. Cot. p. 355* μὴ ἀποστῇς]. *al.*). de orat. 2, 94 (*in comparat.*) *Isocratis* e ludo tamquam ex equo Troiano meri principes -erunt (SEN. epist. 108, 14 saepe -ire e schola Attali pauperi libuit *mihi. cf. p. 1362, 14*). nat. deor. 2, 11 *haruspices, sc. e senatu* (Att. 7, 3, 11 mihi -eunti. *al.* LIV. 4, 60, 1 PLIN. epist. 5, 13, 3. *cf. p. 1353, 55*). PVBLIL. I 3 invitum cum retineas, -ire incites. VERG. ecl. 1, 33 quamvis multa meis -ret victima saeptis. *al.* HOR. sat. 1, 2, 120 si -erit vir, *i. maritus domo in publicum* (*sim.*: TIB. 1, 6, 21 *quotiens* -bit *uxor.* SEN. dial. 9, 12, 4 STAT. silv. 4, 4, 42). OV. epist. 11, 91 thalamo (19, 153. *cf.* CIL VIII 23964/5 cellis). met. 7, 206 manes ... sepulcris (*cf.* fast. 2, 551 bustis ... avi. 5, 442 ut tectis -at umbra suis. *al.* VVLG. Matth. 27, 53 de monumentis). 14, 342 in agros (PACHOM. reg. 84 p. 38, 3 -eundi in a. ... ambulandi ... procedendi foras [*gr. p. 178 rec. A* ἀπέλθῃ, *B* ἐξ-]. VVLG. I reg. 20, 11 *al. cf.* VAL. FL. 1, 95 *Tritonia* comes -it in umbras [*Sabell.*, undas *VC*] *silvae*). fast. 2, 712 mediis altaribus anguis -it (*cf.* SEN. Herc. O. 262 hoc specu -at *immanis bestia quaevis.* PLIN. nat. 11, 86 *scorpiones* cavernis). *al.* RVT. LVP. 2, 7 CVRT. 8, 1, 50. SEN. contr. exc. 5, 6 muliebri veste ... in publicum (COMM. instr. 2, 32, 2 in nigris *vestibus*). SEN. dial. 4, 35, 5 quales ad bella excitanda ... ⟨deae⟩ taeterrimae (deterr- *A*) inferum -unt. 9, 12, 6 ad augendam turbam. epist. 108, 3 cum in scholam eius primi veniremus et novissimi -remus (PETRON. 72, 10 te hac -ire posse, qua venisti. MART. 1 praef. 22). *al.* PETRON. 28, 1 ad frigidam. 99, 6 cum sarcinis. PLIN. nat. 8, 129 ursi -euntes (*sc. inter somnum hiemalem*). STAT. Theb. 8, 242 tunc primum ad coetus ... Oedipoden -isse. *al.* IVV. 4, 144 surgitur et misso proceros -ire iubentur consilio. *al.* COMM. instr. 1, 37, 8 pro foribus (*i. foras*). CLAVD. DON. Aen. 2, 670 p. 238, 2 extra limen. *al.* VVLG. num. 11, 26 ad tabernaculum. psalm. 103, 23 *al.* VITAE patr. 5, 7, 9 cum pulsasset ostium, -vit ad eum (*gr. Cot. p. 530* ἐξῆλθεν πρὸς αὐτόν). *al.* INSCR. (17. Ber. RGK 1929) p. 42 n. 129 (*Vindonissae*) etiamsi albescente caelo -ire voluero (*opp.* recedo ad villam). *et saepe al.* *sim. per imag. de vestigiis*: LAMPR. Comm. 16, 2 (*in prodigiis*) vestigia deorum in foro visa sunt -euntia.

β sc. ex urbe, castris, regione sim.: NAEV. carm. frg. 4 Troiad (*v. p. 1355, 66.* CIC. Planc. 65 Romā [Mil. 52 *al.*]. Att. 12, 37, 4 Cordubā. *al.*). PLAVT. Amph. 533 ex urbe ([CIC. Catil. 1, 13. 2, 4 parum comitatus. Sest. 30 epist. 4, 1, 2 *al.* VVLG. deut. 18, 6]. OV. met. 4, 566 -it conditor urbe sua [LIV. 27, 24, 3]. *cf.* CIC. Scaur. 11 ex oppido). ACC. trag. 592 *v. p. 279, 15.* LEX Tarent. (CIL I² 2, 590; *aet. Sull.*) 44 -eire. CIC. leg. agr. 1, 8 qui et privati et privatum ad negotium -erunt *in provincias* (PLIN. paneg. 21, 4. *cf. p. 1356, 57*). Catil. 3, 3 coniuratorum manum simul -turam. 4, 21 patefacere nobis provincias, quo -ire possimus (epist. 7, 5, 1 quocumque -rem. 9, 2, 3 aliqua. *al.*). Sull. 52 Catilinae dies -eundi ... constituta. Sest. 128 me studio gloriae idcirco -isse, ut ita redirem (OV. rem. 238 -bis; deinde redire voles). Pis. 33 *exulem* e patria. Mil. 45 (*opp.* manendi). Lig. 20 ex Africa (Att. 8, 9, 3 ex Italia. 9, 6, 4 epist. 2, 16, 3 *al.*). Phil. 3, 27 se introiturum in urbem ... -turumque, cum vellet ([6, 6 introire legatos Mutinam, -ire inde tuto. AMM. 30, 5, 17 per portam voluit, unde introiit, -ire. VVLG. Iudith 12, 6 ad adorandum deum suum]. *cf.* VAL. MAX. 2, 6, 9; *opp.* intrare oppidum [AVG. civ. 19, 11 p. 371, 12 D.]). de orat. 1, 25 *in Tusculanum.* Att. 5, 3, 1 -ens e (*Lambinus*, expense *trad.*) Pompeiano (14, 7, 1 e Formiano. 15, 1^B, 1 epist. 9, 2, 1. *cf.* VLP. dig. 43, 16, 3, 14 ex fundo). 7, 21, 2 ut *consules* Romam venirent, pecuniam ... auferrent, statim -rent (MART. 3, 4, 8 poeta -erat; veniet [*i. 'redibit'*], cum citharoedus erit). 12, 43, 2 hinc ... aut in Tusculanum aut domum, inde fortasse Arpinum (ITALA Marc. 11, 27 [cod. k] Hierosolima [ἔρχεται]. *al. cf.* PETRON. 62, 1 dominus Capuae [*sic*, -e, *trad.*; -am *vulgo*] -erat ad scruta ... expedienda *e fundo* [*v. Heraeus, suppl. p. 285; Suess, de eo quem dicunt ..., Dorpat 1926, 34 adn. 32*]). 14, 2, 2 -ire aveo (*sc. illuc*), ubi *eqs.* epist. 14, 14, 1. 15, 22 *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 16, 1. GALBA Cic. epist. 10, 30, 4 in ea castra ..., unde Pansa -erat (LIV. 25, 14, 2). 14, 18, 2. CAES. civ. 1, 18, 2 obviam gratulantes Antonio -erunt (LIV. 8, 12, 1 cui venienti [VVLG. Iudith 3, 9]. 24, 16, 16 ad portas. *al. cf.* OV. epist. 6, 143 obvia. LIV. 41, 25, 4 obvius). BELL. Alex. 63, 3 ad -eundum Cassium invitat (*sim. de legatis deditionis*: BELL. Hisp. 19, 5 LIV. 9, 40, 19 *al.* AMM. 20, 7, 7). NEP. Pelop. 2, 5 cum canibus venaticis -erunt. *al.* HOR. sat. 1, 6, 103 rusve peregreve (SEN. benef. 4, 35, 2. *cf.* SEN. epist. 63, 8 in aliquam longam peregrinationem -turi). LIV. 10, 37, 7 *consul* ab urbe (21, 13, 7 *al.* LAMPR. Alex. 45, 2. *cf.* LIV. 44, 43, 8 a Pella. *al.*). 26, 14, 7 -ire aut emitti. SEN. Med. 281 iam -isse decuit. epist. 86, 2 (*verba Scipionis ad Romam*) -o, si plus quam tibi expedit, crevi. *al.* PETRON. 117, 6 de civitate sua (VVLG. Luc. 9, 5; ἐξερχόμενος). STAT. Ach. 1, 288 sorores ... patriis ... muris -erant dare veris opes (*sc. deae*). PLIN. epist.

[Leumann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 6, 7 *al.* SVET. Cal. 4 (*syn.* prodisse obviam). LEX colleg. (CIL XIV 2112; *a. 136*) 1, 26 quisquis a municipio ... decesserit (*i. mortuus erit*) ..., eo -ire debebunt ..., qui funeris eius curam agant. CLEM. ad Cor. 42 p. 39, 20 -erunt euangelizare regnum dei. LACT. mort. pers. 44, 1 extra portas urbis. VVLG. Matth. 11, 7 quid -istis in desertum videre? (ἐξήλθατε ... θεάσασθαι). *et passim.*

γ varia (*obscaene de pedicando: infra l. 60*): PLAVT. Amph. 223 utrique imperatores in medium -unt (*i.* '*prodeunt*'). Rud. 534 ut quom -iissem ex aqua, arerem tamen (*sc. sicut anas. similia*: VARRO ling. 5, 78 animalia ... in terram interdum ..., ut polypus, hippopotamus, crocodillus *eqs.* PLIN. nat. 8, 96 hippopotamus ... in litus ... speculatum. 9, 70 *pisces* in siccum somni causa [9, 85 polypi]. *al.* *cf.* LVCR. 5, 794 neque de caelo cecidisse animalia possunt, nec terrestria de salsis -isse lacunis. OV. met. 4, 385 quisquis in hos fontes vir venerit, -at inde semivir [*cf. infra l. 39*]. LIV. 44, 42, 6. SEN. Herc. O. 507 undis [PANEG. 4, 30, 1 gurgitibus]. PLIN. nat. 35, 91 *Venus* e mari. VVLG. act. 27, 43 ad terram [ἐξιέναι]. *saepe al.*). CATO agr. 1, 2 et uti eo (*sc. in praedium emendum*) introeas et circumspicias, uti inde -ire possis. 155. VARRO ling. 5, 153 equi ... inde (*sc. e carceribus*. CIC. Brut. 173. STAT. Theb. 6, 394 pugnant -ire paventque *aurigae*. *cf.* SEN. contr. 1, 3, 10 et haec [*sc. Vestalis incesta ut quadriga*] de carcere -erat. *aliter p. 1356, 62*). ling. 6, 24 in Velabro, qu[i]a in novam viam -itur (VLP. dig. 43, 8, 2, 23). CIC. Phil. 8, 23 ex illa circumscriptione (IVST. 34, 3, 3). nat. deor. 2, 95 (*syn.* evadere). Att. 12, 15 cum ... mane me in silvam abstrusi, ... non -o inde ante vesperum (*item e silva sim.*: LVCR. 6, 1221 nec ... saecla ferarum -ibant silvis [OV. met. 10, 711 *sus*]. OV. met. 11, 366 lupus palustribus [paludibus *codd.*] -it [CLAVD. 8, 451 paludibus ... Cimber]. VAL. FL. 4, 54 vallibus *Hercules* [PEREGR. Aeth. 5, 10 de valle]. STAT. Theb. 6, 192 *bos* novissima campo. VVLG. iud. 21, 21 de vineis. *al.*). VERG. Aen. 11, 903 vix e conspectu -erat (*i.* '*abierat*; *cf. p. 1358, 11*). OV. met. 12, 525 medio ... ex aggere ... vidit avem ... liquidas -ire sub auras (STAT. Theb. 8, 43 aetherium ... sub axem Titanas. 11, 589 *Charon* ad superos). 13, 442 *in litore Threicio* -it humo late rupta ... Achilles (*cf. Eurip. Hec. 37* ὑπὲρ τύμβον φανείς). Pont. 2, 8, 54 Caesaris adventu tuta gladiator arena -it (GAIVS inst. 3, 146 integri [*ibid.*]). PRIAP. 31, 4 (*iocose*) haec mei te ventris arma laxabunt, -ire ut ipse (*Buech.*, ipsa *trad.*) de tuo queas culo. 59, 3 si fur veneris *in hortum*, impudicus -is ([eris *codd.*; *cf. Buecheler, Kl. Schr. I 350*]. *cf.* ANTH. 500 [CIL VIII 8407] *in ludo tabulario*: si quis habens nummos venies, -bis inanis. *v. et supra l. 15*). SEN. epist. 76, 31 *cum histriones* -erunt *e scaena* (*opp.* incesserunt). LVCAN. 1, 212 leo ... securus ... -it *in hostem* (*cf. infra l. 70*). PLIN. nat. 9, 50 thynni dextera ripa intrant, -unt laeva ([9, 51 e Ponto]. *cf.* 32, 146 cordyla ... in Pontum a Maeotide. *sim.*: COLVM. 8, 16, 9 scarus ... Asiae Graeciaeque litoribus Sicilia tenus). 28, 37 *al.* STAT. Ach. 1, 246 -erant ... iugo ... delphines *Thetidis* (*sim.* SIDON. epist. 3, 3, 5 de concavo ... cassidis). 1, 802 stratis. *al.* GAIVS inst. 4, 164 antequam ex iure -at, id est antequam a praetore discedat (4, 165 tacitus de iure). ITALA II Macc. 8, 13 (rec. M) fugiebant et extra fines -ebant (ἐξετόπιζον, *Vulg. aliter*). TREB. Gall. 12, 3 *ad taurum* feriendum (*sc. in arenam*). VVLG. Ruth 2, 22 ad metendum (*sc. in agrum*). Matth. 13, 3 -iit ... seminare (ἐξῆλθεν ... τοῦ σπείρειν. *cf.* Marc. 4, 3 ad seminandum; ἐξῆλθεν). Luc. 3, 7 -ibant ut baptizarentur (ἐκπορευομένοις ... βαπτισθῆναι). 6, 12 in montem orare (ἐξελθεῖν). OPTAT. 1, 19 p. 20, 14 -at accusator (*i.* '*prodeat*' *e multitudine*). TYCON. 3 p. 26, 15 manna colligere (PS. AVG. quaest. test. I 102, 1 p. 199, 17 ligna). PEREGR. Aeth. 6, 1 ubi ... de inter montes -itur. *al.* AVG. in euang. Ioh. 21, 13 p. 1571[a. extr.] *Christus* cum eis (*sc. discipulis*) intravit et -vit *corporeus*. *et al.* *nota* (*v. supra l. 7*): PRIAP. 52, 4 stator ... alternis et eundo et -eundo (red- *l. v.*) porta te faciet patentiorem (*i. pedicando*).

b *specialia quaedam*: *α in militari sive bellica re* (*cf. et p. 1357, 26. 30*): Ⓘ *de captivis, captis sim. e capta urbe -euntibus*: NAEV. carm. frg. 4 *Aeneae et Anchisae* uxores noctu Troiad (*v. p. 1354, 43*) -ibant capitibus opertis. CAES. Gall. 7, 78, 3 cum liberis atque uxoribus -ire coguntur *Mandubii Alesiā* (*cf.* LIV. 1, 29, 4 *incolas* -ire iubentium [9, 5, 12. 43, 18, 11 -ire ... sua secum efferentibus iussis. *al.*]). LIV. 21, 13, 7 inermes ... ab Sagunto (25, 22, 11 a Capua. *al.*). VVLG. I reg. 11, 10. Ⓘⓘ *de imperatoribus, copiis ad bellum, proelium, res armis gerendas sim. proficiscentibus* (*fere i. q.* '*erumpere*' *p. 1356, 26. per similitud. de apibus: p. 1356, 9; transl.: p. 1356, 31. cf. et christ.*: COMM. apol. 858 [*per imag.*] *Nero* ad ecclesias -it [*i. ad christ. persequendos*]. VVLG. apoc. 20, 7 *satanas* -bit et seducet gentes [ἐξελεύσεται]): PLAVT. Amph. 219 postquam utrimque -tumst maxima copia. VARRO ling. 7, 37 ad bellum cum -it imperator ... paludatus dicitur proficisci ([*v. l. 81*]. CIC. epist. 2, 16, 3 me ... ex Italia ad bellum civile -turum. VVLG. num. 10, 9 ad bellum de terra vestra contra hostes [*cf. ex. seq.*]). rust. 2, 4, 2 contra (LIV. 1, 23, 6 *al.* [*cf. l. 80*]. *cf.* LIV. 35, 4, 2 obviam). CIC. Verr. II 5, 34 cum paludatus -isset (Sest. 71 CAEL. Cic. epist. 8, 10, 2. CASS. Cic. epist. 15, 19, 2 ex urbe [LIV. 41, 10, 11 ab]. CAES. civ. 1, 6, 6 *al. v. et l. 77*). Pis. 50 -ire de provincia, educere exercitum. CAES. Gall. 5, 46, 2 -it cum nuntio Crassus (*i.* '*proficiscitur*'. *cf.* LIV. 35, 15, 17 cum quibus mandatis). civ. 1, 64, 8 de tertia vigilia (*al.*). 1, 69, 3 castris (LIV. 23, 27, 5 *al.*). *al.* BELL. Hisp. 4, 2 multitudo ad equitatum concidendum (*sim.*: LIV. 10, 35, 18 ad impediendum iter *hostium*. 25, 9, 6 ad arcendum populationibus hostem. 31, 46, 4 *al.* PLIN. nat. 36, 111 ad devincendas gentes ... ab aratro aut foco. *al.* *cf.* VAL. MAX. 2, 7 ext. 2 ad proeliandum [AMM. 24, 2, 4 ad speculandum]. *al.*). 22, 7 extra vallum (LIV. 10, 35, 9 castra. *al.*). NEP. Ages. 6, 1. VERG. georg. 4, 67 *apes* (*v. p. 1355, 73*) ad pugnam ([LIV. 44, 4, 2 *al.* SEN. benef. 3, 33, 1 VVLG. iud. 20, 28 *al.*]. *cf.* LIV. 37, 39, 4 in proelium [PAVL. FEST. p. 77 ex castris ... -tum est. VAL. MAX. 1, 6, 11 PLIN. nat. 10, 101 GAIVS inst. 2, 101. VVLG. I Macc. 5, 67 sine consilio; ἐξελθεῖν. SVLP. SEV. chron. 1, 33, 5 *al.*]. CLAVD. DON. Aen. 2, 430 p. 207, 4 ad certamen). Aen. 8, 585 portis equitatus apertis (OV. fast. 2, 203 *porta*). OV. epist. 13, 87 foribus ... ad Troiam -ire paternis (SIL. 15, 710 sero ingemuit stabulis -ire [*S*, -isse *vg.*] p.). LIV. 4, 36, 4 in Hernicorum agros praedatum (6, 21, 8 *al. cf.* MEROB. pros. frg. 2 B 12 populatum). 6, 31, 7 exercitus ab Roma (*cf.* 23, 18, 14 a Capua. ANON. Vales. 11, 52 -iit Odoachar de Ravenna. *al.*). 9, 45, 11 in aciem (*al.* SEN. contr. 1, 8, 1 *al.* SEN. epist. 109, 8 CVRT. 9, 4, 25 *al. cf.* TAC. dial. 32, 2 [*in imag.*] qui tamquam in a. omnibus armis instructus sic in forum omnibus artibus armatus -erit). 10, 33, 9. 37, 4, 3 (*syn.* profectus). 43, 12, 8 ut -ret *exercitus*, si quo res posceret. *al.* FEST. p. 326 ad arma. SEN. dial. 1, 4, 8 *milites* qui -unt (*sc. ad periculosa*). nat. 6, 32, 6 *al.* LVCAN. 6, 122 *Pompeius inclusus* latis -ire ruinis quaerit (*i. fere* '*erumpere*'. ANTH. 844, 2). 6, 139 super ardua valli ... aquilae. *al.* SIL. 13, 227 in aequor *campi* ([*sc. hostes persecutus*]. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 11, 390 p. 474, 24 quid est quod ad campum non audes -ire?). STAT. Theb. 2, 490 in unum *trucidandum* plebs ferro (5, 151 *Amazones* omnes ... per annos). 11, 724 (*Antigone Creonti*) in hunc (*Oedipoden*) odiis et regni viribus -is (*cf.* PS. ASCON. in Verr. p. 218, 10 St. contra me malitiose [*Cic. Verr. I 33* pugnare contra me]. *v. p. 1355, 73*). *al.* FRONTIN. strat. 2, 5, 11 *ex castris* tamquam in adiutorium. PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 6 in aestiva -euntibus *militibus*. ITALA iud. 8, 1 (Aug. loc. hept. 7, 36 p. 625, 22) cum -res pugnare in Madian (ἐπορεύθης, *Vulg.* pergeres). ITALA II Macc. 12, 19 (cod. M) Dositheus et Sosipater duces ... -euntes trucidaverunt *eqs.* (ἐξοδεύσαντες, *cod. B*: pervagantes; *aliter Vulg.*). VVLG. num. 27, 17 *al.* *et passim.* Ⓘⓘⓘ *proficisci, emitti sim. ad officium militare vel opus quodvis exsolvendum*: LIV. 22, 32, 2 frumentatum -eunti Hannibali ([*cf.* LIV. perioch. 57 p. 69, 20 pabulatum]. 44, 40, 2 ligna ... pabulum ..., ad quae petenda ex propinquis agris magna pars militum e castris -erat [FRONTIN. strat. 1, 5, 3 in lignationem]. PAP. Genav. 1 II A 5 [*s. I p. Chr.*] *miles quidam* -it ad frumentum ... anno I imp. Domitiano, r(edit) *eqs.* [II C 7]). PAP. Genav. 1 II B 2 (*s. I p. Chr.*) ad hormos confodiendos. *ibid.* C 2 ad chartam confici(endam). *al.* VEG. mil. 2, 22 p. 56, 12.

β magistratus vel legati sim. in regiones extraneas, provincias: CIC. Vatin. 12 -erisne legatus in ulteriorem Hispaniam (Att. 15, 26, 1 ψευδεγγράφῳ senatus consulto. NEP. Them. 6, 5 SEN. contr. 1, 5, 4). leg. 3, 9 imperia potestates legationes ... ex urbe -unto. Att. 4, 2, 6. 6, 3, 1. 7, 10 ut antequam luceret -rem, ne ... fieret ... sermo, lictoribus praesertim laureatis. 15, 11, 4 (*opp.* introire). epist. 7, 17, 2 me in provinciam -turum (LIV. 42, 21, 1 consules. *ibid.* 3 *al.* FEST. p. 241 praetor ... pro praetore aut pro consule. *al.* SEN. contr. 9, 2 [25], 1. PLIN. epist. 4, 12, 2 quaestor. LENT. Cic. epist. 12, 14, 5 in provincias [LIV. 27, 36, 11 *praetores*. 27, 39, 3 consules]. *cf. p. 1354, 49*). LIV. 44, 19, 4. IVV. 3, 47 nulli comes -o. PLIN. paneg. 20, 5 sic -at *imperator*, sic redeat, tamquam *eqs.* SVET. Vit. 7, 2 -turo *in Germaniam inferiorem* viaticum defuisse. CIL X 6977 qui -ebat in officio Asiae. *et al.*

γ quasi effugio e carcere, periculo sim.: *i. q. evadere* (*cf. p. 1358, 47. 1361, 76*): VARRO ling. 5, 151 carcer a coercendo, quod -ire prohibentur (SEN. dial. 6, 20, 2 *mors* e carcere educit, quos -ire imperium impotens vetuerat. epist. 24, 4. TERT. mart. 2 p. 6 Oe. e carcere [*opp.* introisse]. HIER. epist. 69, 1, 1 de carceribus. *al. cf.* SEN. dial. 9, 16, 3 [*in imag.*] omnes effugisti casus ..., -isti ex custodia [COD. Theod. 9, 21, 2, 2 = Iust. 9, 24, 1, 2: personam susceptam de custodia -ire *facere*]. *v. et p. 1355, 20*). CIC. Verr. II 1, 82 te vivum -ire passi sunt (Catil. 3, 3. Mur. 51 illinc [*antea*: erupit]. VELL. 2, 82, 3). Phil. 13, 31 ex quo loco *veterani* ... sentiunt se nunquam -turos (CAES. civ. 1, 67, 2 loco non posse clam -iri). Att. 11, 17[A], 3 quomodo -erit (*sc. ex Africa*). 15, 20, 2 ex hac nassa -ire ... non ad fugam, sed *eqs.* (FEST. p. 169 nassa ... quo cum intravit piscis, -ire non potest). LVCR. 4, 1148 captum retibus *amoris* -ire (*cf.* OV. ars 1, 392 non bene de laxis cassibus -it aper). VERG. Aen. 9, 736. AETNA 631 medium ... per ignem (*cf.* SEN. epist. 9, 18 [*in imag.*] ex incendio publico ... beatus. QVINT. inst. 2, 13, 16 si ianua tenebitur incendio, per parietem -bimus). SEN. contr. 1, 4, 1 -erunt adulteri. *passim.* SEN. dial. 1, 2, 10 portas miles obsideat; Cato qua -at habet (*sc. per suicidium*). 12, 19, 7 (*in naufragio*) *non* quemadmodum inde (*sc. e navi*) -ret *femina*, sed quemadmodum efferret *corpus mariti* (*cf.* rem. fort. 14, 1 nudus -ii *e naufragio* [CIL III 8910 ⟨n⟩aufragio]. *aliter p. 1357, 8*). epist. 20, 1 (*in imag.*) istinc, ubi sine spe -eundi

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fluctuaris. 74, 21 per metus ipsos et pericula. *al.* PETRON. 115, 1 cupientis -ire beluae. STAT. Theb. 11, 229 taurus ... obstantum mediis e coetibus -it. CYPR. epist. 61, 2 p. 695, 23 de camino ignis incolumes *pueri*. AVSON. Mos. 184 per medias ... manus (VVLG. Luc. 10, 39 de manibus eorum [AVG. in euang. Ioh. 49, 4 p. 1748[extr.]]. *al.*). AMM. 16, 11, 6 per eos tramites. VVLG. I reg. 14, 41. CIL XV 7172 Asellus servus ... foras muru(m) -vi.

δ *e navi in terram*: PLAVT. Men. 1075 non commeministi simul te hodie mecum -ire ex navi? ([Poen. 651 onerariā. BELL. Afr. 7, 5 aquatum e navibus. NEP. Them. 8, 7 *al.*]. CIC. Att. 2, 7, 4 *in imag. de rei p. administratione*: -ire de navi [epist. 14, 5, 1. OV. epist. 13, 99 novissimus]. *al.* *cf.* OV. met. 6, 520 iamque in sua litora fessis puppibus -erant). Poen. 652 adiit ad nos extemplo -ens. RHET. Her. 1, 11, 19 *unus aegrotus* -ire (*sc. e navi in scapham*) et fugere non potuit. CIC. inv. 2, 95. Verr. II 5, 91 in terram (II 5, 135. NEP. Alcib. 8, 6 praedatum. LIV. perioch. 112 p. 107, 23. DARES 2 de navi). Att. 6, 9, 1 in Piraeum cum -issem. epist. 9, 6, 1. LIV. 1, 1, 7 in agrum Laurentem. 37, 13, 10. MELA 3, 45 Indos quosdam ... ex Indicis aequoribus abreptos ... in Germaniae litora -isse. DARES 19 ad Troiam. *et al.* *aliter p. 1356, 81.*

ε *in navi proficisci* (*inde de ipsis navibus: l. 30 sqq.*): PLAVT. Bacch. 289 ubi portu -imus (CIC. Verr. II 5, 100 e portu. OV. met. 11, 474 portibus. *cf.* LVCAN. 8, 146 non intrare ... portus, non -ire vetent). CIC. Verr. II 4, 21 -euntes e Cilicia praedones. Att. 10, 7, 1 -amus modo (*sc. ex Italia*). LIV. 30, 10, 10 instruxere ... naves ... tamquam -turis contra Romanis (*sim. de pugna navali*: 37, 10, 10. 37, 22, 3. *cf. p. 1355, 63*). MELA 3, 3 sequentes ... ea quae -euntibus dextra sunt, aequor ... excipit. 3, 90 PLIN. nat. 4, 94. VAL. FL. 4, 588 vacuum ... in aequor (*antea*: currere). PAP. Genav. 1 II D 4 (*s. I*) -it *miles* cum potamofulacide (*opp.* redit). *de navibus* (*v. l. 21. 64*): NEP. Alcib. 3, 2 priusquam classis -ret (4, 2. PLIN. nat. 7, 85 e Carthaginis portu). HOR. epod. 10, 1 malā soluta navis -it alite (OV. Pont. 3, 1, 130 -at adversa ne tua navis aqua. 4, 9, 74. LIV. 37, 28, 7 ita clauditur portus, ut vix duae simul inde naves possint -ire. *al.*). OV. epist. 13, 125 venti prohibent -ire carinas. fast. 4, 279 navalibus -it puppis.

ζ *de populis in alias terras erumpentibus, emigrantibus sim.* (*cf. in imag.*: CIC. off. 1, 54 *consobrini sim.* in alias domos tamquam in colonias -unt): CAES. Gall. 1, 2, 1 ut *Helvetii* de finibus suis cum omnibus copiis -rent. 1, 33, 4 *Germani* in provinciam. SEN. nat. 1 praef. 9 ultra Istrum Dacus non -at, Ister ⌊cum Haemo⌋ (⌊ ⌋ *v. app.*) Thracas includat. VVLG. exod. 3, 21 cum egrediemini *ex Aegypto*, non -bitis vacui (17, 3 de). 12, 33 de terra *Aegypti* (BARNAB. 2, 7 [*ad Ier. 7, 22 libere versum; gr.* ἐκπορευομένοις] cum *parentes* -erunt de t. Aegypti). *al.*

η *i. q. generatum in lucem edi, emitti* (*v. p. 1358, 51. 1365, 31*). (I) *strictius: de fetu ex utero prodeunte* (*cf. et p. 1358, 17. sim.* de ovo: *l. 59*): VARRO ling. 5, 66 cum -it, quod oritur. LVCR. 1, 170 inde enascitur atque oras in luminis -it, ... ubi *eqs.* (*cf.* OV. met. 7, 127 infans ... maturus ... -it in auras. SEN. epist. 20, 13 in lucem [ARNOB. nat. 4, 19 p. 157, 3 ad l. AVG. gen. c. Manich. 1, 23, 35 p. 190[a. extr.] nascitur et -it ad l.]). OV. am. 1, 10, 51 e quibus *visceribus* -erat ... filius (ITALA Iob 1, 21 [Cypr. testim. 3, 6 p. 118, 21 *al.*] nudus -vi de matris utero [ἐξῆλθον]. VVLG. Ier. 1, 5 de vulva. SVLP. SEV. dial. 1, 15, 5 *catuli* ex alvo matris. *al.*). SEN. epist. 102, 26. PLIN. nat. 24, 21 abortus non -euntes trahit *galbanum*. ITALA exod. 21, 22 (Rufin. Orig. in exod. 10, 1 p. 244, 25 B.); ἐξέλθῃ, *Vulg. aliter*. FIRM. math. 7, 3, 6 p. 219, 20 (*opp.* interibit). *et al.* 'de ovo': PLIN. nat. 10, 38 cornicem a cauda de ovo -ire. HIL. in Matth. 24, 11 p. 1052[B] *pulli* -unt in volatum *ex ovis*. (II) *liberius: ex qualibet re prodire*: OV. met. 13, 697 de virginea geminos -ire favilla, ne genus intereat, iuvenes ... Coronos (-as *l. v.*). 15, 371 de *cancri* parte sepulta scorpius -bit.

2 *de corporeis rebus* (*de navibus v. l. 30*): **a** *c. vi foras eundi* ('*seorsum*': *i. q. abire l. 76; perire [cf. p. 1365, 56]: p. 1368, 13; fere i. q. declinare, averti: p. 1358, 26.* *in imag.*: SEN. dial. 7, 23, 5 [*opp.* excidat]; *v. p. 1235, 23 sqq.*): α *laxius*: (I) *in universum et vario usu*: VARRO Men. 430 retrimenta cibi, qua -rent (-erunt *trad.*), per posticum vallem feci (*sim. de egestione*: PLIN. nat. 25, 58. VVLG. Marc. 7, 19 in secessum [ἐκπορεύεται, *opp.* intrat]. 7, 20 de homine [*gr. item*]. SORAN. p. 74, 19 stercora et ventositas [*v. p. 1361, 20*]. *al.* *cf. et p. 1359, 54*). CIC. Verr. II 2, 57 pecuniam, quae via ... visa est -ire ab isto, eam semita revertisse. div. 1, 57 plaustrum ex oppido (*cf.* SIL. 14, 301 turris ... -ibat *in hostes. al.*). OV. am. 2, 15, 19 (*loq. anulus*) sit labor ut condar loculis: -ire negabo; *sc. a digito* (*cf.* IVV. 11, 42 talibus a dominis ... novissimus -it anulus *ordinis equestris*). met. 7, 778 calamus ... -it ab arcu (*item de telis missis*: SEN. Herc. f. 118 tela. LVCAN. 4, 202 qua lancea dextra -erit [STAT. Theb. 2, 637 in fratrem]. VAL. FL. 6, 687 alta ... supra caput ... harundo. STAT. Theb. 6, 701 *discus* manu magna et multo felicior -it. VVLG. Zach. 9, 14 ut fulgur iaculum *domini. al.* *cf.* LVCAN. 7, 620 letiferum per cuius viscera volnus [*i. telum*] -erit [*i.* '*transierit*']). LIV. 38, 56, 13 ut imago sua triumphali ornatu e templo Iovis ... -ret (*cf.* RVFIN. Orig. in lev. 11, 1 p. 447, 2 B. *paterae* de t.). FEST. p. 253 paveri frumenta dicebant antiqui, quae de vagina non bene -ibant; *i.* '*excidebant*' ([PLIN. nat. 18, 14 *ex comm. pontif.*: priusquam fr. vaginis -ant; *opp.* in v. perveniant]. *sim.*: COLVM. 12, 7, 1 holeris atri *flos* ... de folliculo [*cf.* AVG. civ. 4, 8 p. 156, 1 D. cum folliculi patescunt, ut spica -at]. *al.*). CELS. 5, 28, 12[N] tunica ... tota. 7, 20, 5 *testiculus* per volnus ([*opp.* contineatur]. *cf.* 7, 26, 2[G] *calculus vesicae*). 8, 3, 5 *specillum* (*syn.* educitur). SEN. benef. 2, 17, 3 (*in compar.*). *beneficium ut iacta pila* nec ab hoc (*sc. dante*) -bit nec ad illum (*sc. accipientem*) perveniet (*cf.* 7, 28, 1 [*in imag.*] quaedam *beneficia* perdidimus, ... quaedam e conspectu nostro paulatim -erunt *eqs.* [*cf. p. 1355, 31*]). nat. 1, 15, 7 non est ... in speculo quod ostenditur; alioquin non *protinus* -ret ([*seq.* interirent]. *sic vi pressa* '*evanescendi*': VVLG. Ezech. 24, 6 robigo *ollae* ... non -vit de ea. DIOSC. 1, 18 *opobalsamum stillatum e panno lauto [deest gr. 1, 19, 2]. al.*). 5, 10, 3 epist. 101, 5 *al.* PETRON. 54, 4 per parietem automatum aliquod. PLIN. nat. 9, 116. 10, 145 *ova* -unt a rotundissima sui parte, dum pariuntur (*cf. p. 1357, 47*). 31, 111 in *nitrariis* ... *nitrum* et rufum -it a colore terrae (*cf.* 37, 204 *metalla sim.* e terra. ANTH. 478, 8 attrita calculus -it humo. *al.*). 32, 154 purgamenta aliqua relatu indigna (*i. fere* '*comparent*'). *al.* FRONTIN. aq. 84 Virginis *Aquae* nomine -ibant extra urbem quinariae ducentae (*i.* '*emittebantur*'). PALLAD. 4, 10, 17 altera parte *trunci terebra*. THEOD. PRISC. eup. faen. 86 p. 91, 11 quibus ... intestinum -erit (*i.* '*prolapsum sit*'. *item*: ARNOB. in psalm. 77 p. 439[A] [*ad I reg. 5, 9*] ut ... -rent prominentes extales eorum). *et al. saepe.* *vi avertendi* (*v. p. 1357, 66*): VITR. 10, 2, 14 *onus rotis impositum* non poterat ad lineam via recta ducere, sed -ibat in unam partem. *technice de luxatione*: CHIRON 521[lit.] p. 171, 5 ⟨de⟩ cervice si ei -erit (*i.* '*statu suo emota sit*'; *cf. 566 p. 182, 13* ab loco eiecerit).

(II) *peculiariter*: (a) *de sorte ex urna eveniente*: CIC. Verr. I 39 senatores, qui C. Verre ... sortiente -rent in eum reum (SEN. benef. 3, 8, 2). II 2, 127 cuium nomen -isset (SEN. contr. 1, 2, 7 non -īt, sed eiectum est. SEN. benef. 6, 14, 1. *ibid.* 2 *bis*. LEX Malac. [CIL II 1964; *a. 81/84*] 2, 53 curiae nomen sorte. *al.* *cf.* FEST. p. 158 coniectis in sortem ... deorum nominibus Mamers forte -erat [VAL. MAX. 6, 3, 4 c. in s. omnibus tribubus ... *Pollia* prima]. VVLG. Esth. 3, 7 *missa sorte in urnam* mensis ... Adar). Att. 1, 19, 3 cum ... mea prima sors -isset (HOR. carm. 2, 3, 27 omnium versatur urnā serius ocius sors -tura. LIV. 24, 7, 12 praerogativae Aniensi *tribui*. *al.* SEN. contr. exc. 3, 1 VVLG. lev. 16, 9 *al.*). VERG. Aen. 5, 492 primus ... -it locus Hippocoontis. LAMPR. Heliog. 22, 1 sortes ... convivales ... habuit tales, ut alius -erit 'decem camelos', alius 'decem muscas' *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 5, 495 p. 481, 3 ipse. 5, 530 p. 485, 25 de sorte. VVLG. Luc. 1, 9 *Zacharias* sorte -iit, ut *eqs.* (ἔλαχε). (b) *in ludo latrunculorum de calculo* (*cf. Lamer, RE XIII 1928, 63. 1932, 10*): *i. q. evadere* (*v. p. 1356, 62*): SEN. epist. 117, 30 quomodo alligatus -at calculus. *i. q. progredi*: ANTH. 193, 3 sub *tesserarum* ... iactu discordans cauculus -it. *v. et p. 1353, 9; aliter p. 1364, 47 sq.*

β *strictius et significantius: i. q. excrescere, edi, provenire sim.*: (I) *de herbis, sativis, frugibus, floribus sim.*: VARRO rust. 1, 31, 2 primitus cum -it vitis. *ibid.* ut firmiore sarmento e terra -at ([1, 45, 1. PLIN. nat. 26, 97 *folia*. *v. infra l. 72*]. *sim.*: OV. trist. 3, 12, 12 herba ... obruta sulcis -it [-citat, erigit *l. v.*]. COLVM. 2, 10, 4 *lupinum* limoso ... non -it agro [2, 10, 23 arvis]. *al.* PLIN. nat. 1, 21, 66 flos antequam caules. 25, 138 *al.* HIER. epist. 22, 12, 2 *hyssopus* per parietem [*Vulg. III reg. 4, 33* egreditur]. AVG. in psalm. 90 serm. 1, 8 p. 1154[p. med.] quae -erant in petrosis. *al.* *cf.* PERS. 1, 25 [*in imag.*] nisi ... quae semel ... innata est, rupto iecore -erit caprificus [*i. ingenium*]. VAL. FL. 7, 76 Cadmei dum seminis -at hydri miles. *al.*). VERG. georg. 2, 53 sterilis quae stirpibus -it ab imis *herba*. 2, 81 ingens -iit (*v. p. 1352, 41*) ad caelum ramis felicibus arbos. 2, 368. OV. met. 4, 397 (*in metamorphosi*) de stamine pampinus -it (*sim.*: PRIAP. 61, 6 gemmas modo germine -euntes. GRATT. 138 procerus ad aëra termes. SEN. epist. 86, 18 *ex* materia ... radices. PLIN. nat. 13, 37 *comae palmarum* in altitudinem. 17, 181 e duro [PALLAD. 3, 15, 1 de duro]. 23, 125 *frutices* a radice. *al.* PALLAD. 3, 32 *al.*). NVX 31 cerasus bacas -ire vetabit (*cf.* HIL. in Matth. 21, 8 p. 1038[B] *poma; antea*: prorumpunt). PRIAP. 68, 21 radix de qua flos aureus -it ... μῶλυ (*cf.* PLIN. nat. 27, 82 flosculi. *al.*). PLIN. nat. 11, 109 semina ... in frugem ... e terra ([*v. l. 54*]. *cf.* 17, 173 *vitis* gracilis ... in fetum ... tota. 18, 51 alterum caput grani in radicem -it, alterum in herbam. 18, 57 fabae in folia [*seq.* emittunt]. 19, 114 *al.*). 13, 123 a genibus ... folia (16, 92 plura eodem pediculo. 20, 79 e caule. *al.*). *passim.* PASS. Matth. 9 p. 222, 16 de ... virga -erat arbor immanis (*gr.* γενόμενον). *et al.* (*aliter p. 1364, 69*). (II) *de rebus in corpore animantium oriundis*: OV. met. 5, 671 pennas -ire per ungues adspexere *Emathides* suos (*cf.* PLIN. nat. 11, 121 phoenici plumarum *series* ... e medio *apice*). CELS. 6, 2, 1 *porrigo* bene integro capite non -it (*sic de rebus ex passione editis*: SORAN. p. 44, 19 *si* exanthemata et pustellae ... -erint [*cf.* PALLAD. hist. mon. I 25 p. 311[D] per corpus ... papulae; *gr. p. 121, 9* ἐκβράσαι]. ANTIDOT. Brux. 41 p. 375, 3 sub hirco scabies.

[Leumann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al.). PLIN. nat. 8, 212 *apris* in India ... dentium flexus, gemini ... ex rostro, totidem a fronte ... -unt (PLAC. med. 3 rec. α l. 75^ut^ ut infantibus dentes sine dolore -ant [crescant *Ha*]). 11, 229 pili e cute ... crassa hirti (11, 231 recisi *p*. ... ab radice [*anteced.* crescunt]. *cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 8 p. 9, 9 ut capilli ... -ant [*syn. l. 4* effluere. 11 p. 12, 2 c. cadent numquam ulterius -turi]). THEOD. PRISC. eup. faen. 91 p. 96, 3 post quorum (*sc. unguium scabiosorum*) casum ut meliores -ant *eqs.*

b *fere i. q. eminere, extare, extendi (sc. ab altero loco in alterum. de orificio, porta aliquo ducente: infra l. 17. in alleg. infra l. 32. cf. et p. 1360, 39)*: LVCR. 4, 514 norma ... si fallax rectis regionibus -it. OV. met. 1, 344 colles ... -ire videntur *ex diluvio* (*cf.* CYPR. GALL. Ios. 421 qua Libanus -it in auras). VITR. 7, 1, 1 paries, qui non -at ad summum (10, 13, 6 -ibat ... in altum et supra tectum fastigium ... cubita duo [*seq.* extollebatur]. *cf.* CE 1552^A, 82 medias obeliscus in auras [*v. l. 13*]). 7, 4, 2 canales fiant et nares -ant ad locum patentem ([*cf. supra l. 10*]. *sim.*: ITIN. Theod. 1 p. 137, 2 porta Beniamin -ens ad Iordanem. *cf.* PLIN. epist. 5, 6, 38 *cubiculum* valvis in viridia prominet et -it). SEN. benef. 6, 24, 1 membra *infantium* ... in rectum -tura constringunt *parentes* (*cf.* epist. 78, 19 artūs in diversum articulis -euntibus tortos). nat. 3, 29, 1 recta linea ... per orbes omnium *siderum*. MELA 1, 81 Taurus ..., ubi terras diremit, -it in pelagus (*sim.* [*cf. et p. 1360, 3*]: 2, 23 ora ... media ... in promunturium. LVCAN. 8, 461 Cypri scopulos, quibus -it in austrum [*cf.* STAT. silv. 2, 2, 16 unum litus ... in terras scopulis pendentibus -it]). LVCAN. 9, 539 *ibi* in noton umbra cadit, quae nobis -it in arcton. PLIN. nat. 2, 160 mundus in centrum vergit, et terra -it a centro. 17, 224 *morbus inrumpit* in cacuminum digitos *arboris*, qui longissime a toto corpore -unt. *al.* STAT. Theb. 6, 258 obiectus ... agger campum -ire vetat (*i.* 'se *extendere*'). MART. 12, 26, 9 ruptā cum pes vagus -it alutā. VVLG. apoc. 1, 16 de ore eius gladius ... -ibat (ἐκπορευομένη). *nota* (*v. supra l. 10*): HIL. in Matth. 9, 6 p. 964^B spiritus sancti de Christi corpore modo fimbriae -euntis (*sim.* 14, 19 p. 1003^B ut ex veste ... fimbriae, ita ex ... Iesu ... sancti spiritus virtus -iit. *cf. p. 1361, 15*).

c *per certum spatium ire, i. q. emetiri (ad usum cf. p. 1366, 43)*: VITR. 10, 9, 3 quantum ... miliariorum numero cursus (cum *codd.*) raedae possit -ire. 10, 9, 4 quot calculi deciderint, sonando singula milia -isse (*i.* '*emensa esse*') monebunt (*an subaud. raedam?*). *cf. p. 1367, 6.*

3 *de liquidis: i. q. effundi, effluere*: **a** *de umoribus*: α *corporis animantium*: TRAG. inc. frg. 209 ut multus e visceribus sanguis -at (CELS. 4, 11, 1. 3. 5. 5, 26, 14 per nares. *al.* LVCAN. 3, 679 CHIRON 618 p. 198, 4. VVLG. Ioh. 19, 34 et aqua [ἐξῆλθεν]. *passim.* *cf.* OV. met. 7, 286 veterem *Aesonis renovandi* ... -ire cruorem passa *Medea*). LVCR. 4, 1041 *semen* simulatque suis eiectum sedibus -it, per membra ... decedit (*cf. de eiaculatione seminis*: APVL. Plat. 1, 16 genitale seminium humanitatis. ITALA lev. 15, 16 [Aug. loc. hept. 3, 38 p. 577, 19] concubitus seminis [ἐξέλθῃ, *Vulg.* egreditur]. *sim. in comparat.*: TERT. anim. 27 p. 346, 2 in ... voluptatis ... aestu, quo genitale virus expellitur, nonne aliquid de anima ... sentimus -ire? ... hoc erit semen animale). CELS. 2, 8, 22 ex iocinere si pus cruentum -it (5, 28, 4^C *al.*). 5, 26, 16 *intestino vulnerato* cibus (*v. p. 1357, 69*) et potio per vulnus -unt (7, 27, 6 *urina*). 5, 28, 4^A umor. 6, 3, 1 ex duro *ulcere* exiguum quiddam et glutinosum -it, ex umido plus et mali odoris. *al.* SEN. epist. 51, 7 omnis sudor per laborem -at (CLAVD. DON. Aen. 3, 175 p. 289, 28 ex frigido corpore). LVCAN. 9, 932 si quod ... virus (*sc. excantatum*) ... iussumque -ire repugnat, tunc *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 11, 40 p. 412, 20 *lacrimae*. HIPPOCR. progn. 18 in sputo ... -eunte foras (*gr. p. 98, 18 K.* ἐκχωρέοντος). CHIRON 412 p. 126, 19 de oculis *ictericorum* ... -et similitudo fa⟨b⟩ae (*cf. Veg. mulom. 2, 120, 1* profluit lippitudo ad similitudinem f.). *et al.* β *arborum, frugum*: PLIN. nat. 12, 60 rufum *tus ex arbore* ... -it. 20, 239 e cauliculo *sinapis* sucus lacteus. DIOSC. 4, 152 oleum ... ex ipso semine *balani* -et (*deest gr. 4, 157, 2*).

b *de naturalibus aquis, fontibus, fluviis, aequore*: α *i. q. profluere (e terra), foras fluere sim.* (*cf. etiam*: VERG. Aen. 8, 65 [*verba Tiberis*] hic mihi magna domus, celsis caput urbibus -it [*i.* '*fons provenit ex Tuscia*'; *cf.* 75 quocumque solo pulcherrimus -is. *v. Conington-Nettleship, Mackail, Sabbadini ad l.; aliter alii. v. p. 1352, 83*]): VARRO rust. 1, 14, 2 *aqua* e fundo *per fossam* (3, 5, 2 ex eis *canalibus* ... per fistulam. VITR. 5, 10, 1 ex tepidario in caldarium quantum aquae ... -erit *eqs.* [*cf.* SEN. nat. 3, 4 *e terra* tantum aquarum]. SEN. nat. 3, 25, 2 noxia a. ... per ferrum et aes. 6, 20, 2 per devexum. PEREGR. Aeth. 19, 7 de palatio. VVLG. exod. 17, 6 ex *petra*. Zach. 14, 8 [*alleg.*] a. vivae de Ierusalem. *al.*). OV. met. 11, 140 fonti, qua plurimus -it (LVCAN. 2, 485 totus nunc fontibus -i, ... gurges). 11, 602 saxo ... -it ab imo rivus aquae Lethes (*cf.* SEN. nat. 3, 12, 2 ex hoc *umore terrae* amnes [3, 25, 3 ex ... lacu. STAT. Theb. 4, 119 humo]. MELA 3, 77 Euphrates ... non -it tantum unde oritur, sed ... decidit. LVCAN. 3, 209 *Pactolos* ab auriferis ... metallis. 7, 193 Aponus terris. PLIN. nat. 2, 225 fluvius mersus ... -it. IVL. HON. cosmogr. A 12. ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 *al.*). VITR. 8, 3, 11 ex amaro suco terrae fontes -euntes ... amari (SEN. nat. 3, 11, 1 *fontes*. LVCAN. 4, 85 solitis e fontibus unda). IORD. Get. 17 *ex Oceano* bracchio -iente ... Germanicum mare efficitur. *et al.*

β *in mare sim., i. q.* ἐκβάλλειν, *effundi* (*cf. et* SIL. 12, 140 cavas luctatus rumpere sedis aut -ire fretis ... Mulciber; *i.* '*in freta*'): OV. am. 2, 13, 10 Nilus ... per septem portus in maris -it aquas (MELA 3, 13 per alia *ostia*. IVL. HON. cosmogr. B 45. *cf.* MELA 3, 39 duobus *alveis* ... in Caspium. 3, 69. VAL. FL. 8, 187 *Hister* septem -it aquis. *al.*). SEN. nat. 3, 27, 10 torrentes. MELA 1, 70 Cydnus ultra per Tarsum -it. 1, 101 -turi in Pontum pelagi. 3, 42 Iaxartes et Oxos ... in Scythicum -unt. *al.* LVCAN. 2, 420 *Eridanus* Scythicas ... in undas (5, 380). 8, 34 per quae *litora* Peneius ... -ibat in aequor. CLAVD. DON. Aen. 9, 125 p. 203, 27 *Tiberis* in fluctus maris. PRISC. periheg. 997. *et al.*

γ *per terras fluere*: LVCR. 5, 341 ex imbribus assiduis -isse rapaces per terras amnes (MELA 3, 20 in alias gentes). MELA 3, 97 *fons Nili* quonam -at, incertum est; *syn. antea*: abit (*cf.* IVL. HON. cosmogr. B 45 Nilus ... -iens ab eo loco. *ibid.* hinc. *al.*). CLAVD. DON. Aen. 3, 695 p. 350, 27 *flumen* in alias terras.

δ *extra ripas, i. q. abundare*: VERG. georg. 1, 116 amnis abundans -it ([SERV. auct. *ad l.* -ire ..., cum abundant extra ripas]. Aen. 2, 497 aggeribus ruptis ... spumeus [*cf.* SERV. auct. *ad l.* plena flumina cum extra alveum ... crescunt. NON. p. 296, 22 erumpere]). LVCAN. 10, 216 Nilus fonte soluto -it ([*aliter dist. Housman*]. 10, 231). SIL. 6, 603 ripas fluviorum -ire Latino sanguine (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 64 spumis rubicundior alveus -it). STAT. Theb. 3, 673 rapidus torrens ... vagus in campos frustra prohibentibus ... obicibus (*cf.* 7, 316 Asopus ... abreptis ... torrentissimus ... pontibus). Ach. 1, 87 flumina.

ε *de fluctibus maris, i. q. exaestuare*: MANIL. 4, 601 *pontus* ad Nilum derectis fluctibus -it (MIN. FEL. 3, 3 mare ... fluctibus ... ad terram). SEN. nat. 3, 30, 2 ut fluctus in litora tamquam -turus incurrat.

c *de liquefactis rebus*: PLIN. nat. 33, 69 argentum quod -it a fornace, sudorem *vocant*. AMPEL. 8, 1 lacus aquae pleni: inde pix -it et bitumen.

4 *de astris et signis caelestibus (sim. de die, nocte, anno: infra l. 60)*: **a** *i. q. per caelum (ex)currere, promoveri sim. (de positione [cf. p. 1359, 9]: i. q. se extendere infra l. 47; prominere infra l. 49. huc referas et per imag.*: MANIL. 4, 703 *singularum siderum tutela* in proprium *corpus* diversis artibus -it [-stet *l. v.*; *i.* '*diffunditur*', '*pertinet*']): LVCR. 5, 770 *luna* dum loca luminibus inimica per -it (*antea*: perlabier). SEN. dial. 12, 8, 6 stellas ... non in magnum spatium -euntes, sed intra suum se circumagentis vestigium (*cf.* nat. 7, 2, 1 *cometarum facies* quamvis spargatur et longius -at *quam stellarum* [7, 9, 1 altius. 7, 12, 8 ultra quem *locum*]. STAT. Theb. 5, 530 anguis ... usque notos alienumque -it in orbem [*v. supra l. 39*]. AVIEN. Arat. 603 ter in auras angulus *Pleiadum* [*i.* '*prominet*']. *al.*). PLIN. nat. 16, 27 sole de geminis -eunte. **b** *i. q. emicare, apparere, exoriri, prodire*: OV. met. 5, 571 sol ... victis e nubibus (*cf.* AMBR. Iob 1, 5, 14 sol ... se recepit et ... -vit [*i.* '*surrexit*'. ITIN. Anton. Plac. rec. A 9 p. 165, 10]. *al.*). fast. 5, 723 nocte sequente *hunc* diem canis Erigoneius -it (*sic de ortu*: MANIL. 4, 572 primus Aquarius. 5, 417 [*GL*, est sic *M*; *antea*: se erigit]. GERM. 312 *Sagittarius* in lucem [*cf. 310* exoriens]. 632 Scorpios. *al.* LVCAN. 5, 425 sidera prima poli Phoebo labente sub undas -erant). 6, 474 vigil Eois Lucifer -it aquis (*cf. p. 737, 6*). GERM. 213 *Equus* capite ... insignior -it stella nitens (*i.* '*apparet*'). 470 *al.* LVCAN. 9, 533 non obliqua meant, nec Tauro Scorpios -it rectior (*in oasi Ammonis*). CARM. poet. min. V 68, 17. *et al.* *adde de tempore* (*v. supra l. 37*): OV. met. 4, 92 aquis nox -it ab isdem (*i.* '*prorumpit*'. *cf.* SIDON. carm. 23, 488 mane ... novum; *i.* '*exortum*'). CLAVD. 28, 649 -at in populos cunctis illustrior annus natus fonte suo (*i.* '*prodeat*'). **c** *i. q. abire, caelum relinquere*: OV. met. 2, 115 Lucifer ... caeli statione novissimus -it (11, 296 caelo).

5 *de spiritalibus rebus atque aëriis*: **a** *de fumo, igni, fulmine (inde de oculorum radiis vel acie: p. 1361, 1)*: PLAVT. Aul. 301 fumus siqua -it foras (SEN. Thy. 774 non rectus. *cf.* PLIN. nat. 2, 199 flamma fumoque in caelum *e terra* [CLAVD. DON. Aen. 8, 195 p. 144, 18 -ebant de eius faucibus f. et flammae. *v. l. 71*]). CATO agr. 38, 4 *in fornace* si qua flamma -bit nisi per orbem summum (*ibid.* minus fumosa. PLIN. nat. 2, 240 e petra. 37, 189 in phlogitide intus f. videtur ardere quae non -at. *al.* AMPEL. 8, 1 de terra. *v. et l. 69.* *cf.* AETNA 150 nec tamen in rigidos -it ... canales vis animae [*v. p. 1361, 5*] flammaeve). LVCR. 6, 886 de terra ... ignis corpora ... in auras; *antea*: surgere, exspirare (*cf.* SEN. nat. 2, 18 fulguratio *est* aëris ... iactatio languidum ignem nec -turum aperiens. 2, 26, 6. *al.* CYPR. unit. eccl. 18 p. 226, 19 -ens [-ig- *G*] a domino i. VVLG. apoc. 11, 5 de ore *equorum* [ἐκπορεύεται]. GREG. M. dial. 2, 10 p. 154^B. *al.* *in imag.*: ITALA Ier. 4, 4 [Cypr. testim. 1, 8 p. 45, 12] ne -at sicut ignis ira mea [ἐξέλθῃ, *Vulg.* egredietur]). LVCAN. 1, 155 fulmen ... nulla ... -ire vetante materia ... dat stragem (PLIN. nat. 2, 139 e terra. *cf.* ITALA apoc. 4, 5 [Primas. in *h. l.*] e throno -unt coruscationes [ἐκπορεύονται; *Vulg.* procedebant fulgura]. VVLG. Matth. 24, 27 fulgur ...

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ab oriente [ἐξέρχεται]). *et al.* *nota* (*v. p. 1360, 67*): SEN. nat. 1, 3, 8 *aqua* radios luminum nostrorum ... eo, unde -erunt (-int, -it *trad.*), reflectit. 7, 18, 2 acies nostra non potest per medium sidus -ire, ut per illud superiora perspiciat.

b *de odore, vapore, halitu* (*cf. et p. 1360, 74. sim. de nube, vento: infra l. 23*): CATO agr. 113 *dolium* operito, ne odor -at (*cf.* MART. 1, 87, 6 olet gravius ... virus atque duplex animae [*i. anhelitus*] longius -it odor). LVCR. 4, 94 *res velut odor, fumus, vapor* qua contendant -ere coortae ([*v. p. 1360, 68*]. CLAVD. rapt. Pros. 3, 397. *cf.* SEN. nat. 5, 9, 2 calor ... evocat -euntia [*i. vapores e terra*]. 6, 13, 1. LVCAN. 5, 96 totius pars magna Iovis Cirrhaea per antra -it et aetherio trabitur ... Tonanti [*audi 'vapores calidos'. cf. commentt.*]). OV. met. 3, 75 halitus -it ore niger Stygio *dracontis*. SEN. nat. 6, 27, 4 afflatus aeris ... si maior (*i. altius*) -isset (*cf.* AVG. civ. 13, 24 p. 597, 17 D. dei flatus ... dei ore). 6, 31, 1 nondum ... spiritus omnis -erat *e terra* (PLIN. nat. 2, 192. SYMPH. 234 *ex utre. al. cf.* ITALA Is. 57, 16 [Tert. adv. Hermog. 32 p. 161, 21] sp. a me -vit et flatum ... feci [ἐξελεύσεται, *Vulg.* egredietur]. LACT. inst. 4, 8, 7 ex deo. *al. cf. et p. 1359, 33*). PLIN. nat. 2, 171 aquas et quidquid -it in nubes ac sidera. HIPPOCR. progn. 11 ventum ... sine strepitu (*gr. p. 89, 5* διεξιέναι. *cf. et p. 1357, 69*). *adde de re faetida*: VVLG. num. 11, 20 donec *caro* -at per nares vestras et vertatur in nauseam. *de nubibus ventisve*: LVCR. 6, 120 -erunt (-um *trad.*) donec regionibus artis *nubes*. SEN. nat. 5, 8, 2 illa collectio (*i. ventus*) ... eo ... -it ubi *eqs.* (*cf.* 5, 16, 4 ab oriente hiberno eurus -it).

6 *de animae, spiritus e corpore excessu* (*cf. et p. 1363, 15. 1367, 28. inde de daemonibus obsessorum: l. 45. sim. per imag.*: SEN. benef. 3, 20, 1 *mens carcere inclusa non potest teneri, ne* in infinitum comes caelestibus -at [*cf.* dial. 6, 23, 2 magnis ingeniis cara in corpore mora *non* est: -ire atque erumpere gestiunt]): VARRO frg. Tert. nat. 2, 2 p. 97, 15 cum -vit *animus*, emorimur (CIC. Tusc. 1, 51 SEN. dial. 9, 14, 9. epist. 70, 12 -at *a.* qua impetum capit. COMM. instr. 1, 26, 27 mortem ... adesse, cum semel -isset, animum perisse defunctum. *cf.* LVCR. 3, 772 quid ... *vis animi* foras sibi vult membris [*cf. l. 42*] -ire senectis?). LVCR. 3, 589 dispertitam animae naturam -isse per artus (*cf. totum l.*). 3, 695 nec ... *animae* -ire videntur incolumes posse et salvas exsolvere sese omnibus e nervis atque ossibus (OV. met. 11, 789 misera de sede. SEN. dial. 5, 19, 4. epist. 76, 33 per os an per iugulum. *al.* PLIN. nat. 11, 277 supremo *die*. CLAVD. DON. Aen. 9, 330 p. 232, 28). OV. ars 3, 741 iam spiritus -it in auras ([*vs. 739* morior. trist. 4, 3, 41 patrias ... in a.]. trist. 5, 6, 20 membris ... meis. ANTH. 398, 4 qua spiritus ingens -ret, ... fecit iter *gladio Cato*. CLAVD. DON. Aen. 4, 685 p. 419, 28. VVLG. psalm. 145, 4; *opp.* revertetur [sap. 16, 14]. *al. aliter supra l. 15*) *et al.* *de daemone sim.*: CYPR. idol. 7 p. 25, 5 *spiritus* de obsessis corporibus (VVLG. Matth. 12, 43 immundus ... ab homine [ἐξέλθῃ. Marc. 5, 8. 9, 24 *al.*]). epist. 69, 15 p. 764, 16 *diabolum ex homine*. VVLG. Matth. 8, 32 *daemones* -euntes abierunt in porcos ([ἐξελθόντες]. VITAE patr. 5, 15, 53 ab eo [*gr. Nau 1912 p. 204 n. 298* ἤλετο. *cf. 3, 125* discessit]. *al. cf.* VVLG. Matth. 17, 18 ab eo daemonium [ἐξῆλθεν. Marc. 7, 29 a filia; ἐξελήλυθεν]. *al.*). *et al.*

7 *de vocibus, sonis sim. ex ore erumpentibus* (*aliter p. 1365, 32 sqq.*; 'lyra' *pro 'sonitus lyrae': l. 69*): CIC. Vatin. 4 verbum ex ore -ire cuiusquam ([orat. 134]. de orat. 3, 42 *suavitas*. Brut. 265 nihil non consideratum [NEP. Timol. 4, 2 neque insolens neque gloriosum]. VVLG. Is. 48, 3 priora. *al.* *cf.* ITALA Iudith 5, 5 [Aug. civ. 16, 13 p. 148, 7 D.] mendacium de ore servi tui [ἐξελεύσεται, *Vulg.* egredietur. VVLG. Esth. 7, 8. PS. THOM. euang. 13, 2 sermones]). de orat. 3, 41 nolo verba exiliter animata (*v. p. 1174, 79 sq.*) -ire, nolo inflata (*sim. de pronuntiatione*: OV. Pont. 4, 12, 13 *ut syllaba* producatur, quae nunc correptius -it [*sc. in nomine 'Tūtĭcānus'*]. SEN. epist. 40, 12 ut oratio ... *sapientis* sine impedimento -at, proferatur tamen malo quam profluat). OV. epist. 8, 116 saepe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis -it. met. 3, 296 -erat iam vox properata sub auras (13, 610 in auras ... clangor. *cf.* LVCAN. 6, 445 una per aetherios -it vox illa recessus). SEN. benef. 1, 1, 6 vix -euntibus verbis. 5, 19, 4 illae voces -unt tibi (VVLG. apoc. 16, 17 vox magna de templo a throno [ἐξῆλθεν]. CASSIOD. var. 4, 59, 7 ab homine. *al.*). MART. 12, 11, 3 cuius Pimpleo lyra (*v. l. 53*) clarior -it ab antro. APVL. met. 2, 4 *latratus* de faucibus lapidis ([*i. canis lapidei*]. *cf.* ITALA num. 30, 13 [Aug. loc. hept. 4, 99 p. 597, 10] ex labiis eius [ἐξέλθῃ, *aliter Vulg.*]. ITALA deut. 23, 23 [Lugd.] per labia tua; ἐκπορευόμενα, *Vulg.* egressum). PS. QVINT. decl. 12, 3 p. 220, 11 publica mala narrabo *eqs.*? -bunt verba? subsequetur sermo? non alligabitur lingua? (19, 15 p. 350, 15). *et al.*

B ***translate***: **1** *i. q. ex statu alqo. egredi*: **a** *i. q. evadere ex malo statu, effugienda condicione sim.* (*cf. p. 1356, 62. 1367, 52*): LVCIL. 791 ex hac aerumna. CAEL. Cic. epist. 8, 6, 2 ex hac causa. VERG. ecl. 1, 40 *non* servitio me -ire licebat (AMBR. hex. 5, 14, 49. Cain et Ab. 1, 5, 20 tetro. *al. aliter p. 1362, 47*). GRATT. 372 nec viribus ullis ... *est* spes -ire precanti ([*i. morbos imminentes evitare*]. *cf.* 414 *morbus* qua sinit, artibus -i [*pro transit., sc. 'morbos' sensu 'expellendi' vix recte Enk ad l.; cf. p. 1367, 3*]). SEN. dial. 6, 18, 8 ut ad illa *bona* venias, per illa *mala* -eundum est. 7, 4, 5 ad libertatem (*i. fere 'liberando se pervenire'. cf.* epist. 52, 3 quosdam ait Epicurus [= frg. 192 Us.] ad veritatem sine ullius adiutorio -isse *eqs.*). nat. 2, 45, 2 mundo providetur, ut inoffensus -at (*sc. 'e chao periculisve' Gercke in adn.*). epist. 19, 8 quomodo -bo? (*cf.* PERS. 5, 130 si intus ... nascuntur domini [*i. affectus*], qui tu impunitior -is? RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 31^a p. 570^A qua hinc -itur; *syn.* erumpitur, evaditur). 73, 4. LVCAN. 6, 313 -ire (*ΩN*, -ciri *V*) e mediis potuit Pharsalia fatis (-cidere *post Burman proponit Housman*). PS. QVINT. decl. 18, 14 p. 333, 4 operis scelere maiore -ire tibi videris per orbitatem. VVLG. Ier. 11, 11 de quibus *malis*. *et al.*

b *separatum ab altera condicione in alteram transire: i. q. abscedere, relinquere, abire sim.* (*fere i. q. 'desinere': infra l. 30*): **α** *in universum*: *subi. homo*: PLAVT. Merc. 40 ⟨ut ex⟩ ephebis aetate -ii (*v. app. cr.*). CIC. de orat. 3, 35 ex eodem quasi ludo summorum ... magistrorum -isse discipulos dissimiles *eqs.* (*cf.* nat. deor. 3, 77 posse ... asotos ex Aristippi, acerbos e Zenonis schola -ire. *aliter p. 1354, 9*). Tusc. 3, 11 -isse ex potestate dicimus eos, qui ... feruntur ... libidine (*ibid.* 4, 77 iratos ... de p., id est de consilio, ... de mente). SEN. benef. 3, 16, 2 *nobiles feminae* -unt matrimonii causa (*sc. a maritis, in divortium*), nubunt repudii (*cf.* PERS. 5, 174 si totus et integer illinc [*i. a meretrice*] -eras *eqs.* [*vix ad p. 1361, 76; cf. commentt.*]). PETRON. 91, 4 *cum* coeperis a te -ire *per insaniam* (SERM. Corp. Vind. 21 p. 293, 13 ut si aliquis malus homo ... bona opera coeperit exercere, dicamus de illo '-ivit iste de se' [*ibid.*]. CAES. AREL. serm. 163, 1 p. 632, 10 iste a se [*opp.* rediit ad se]. *cf.* GREG. M. moral. 5, 20 p. 689^D *piae mentes* a se -ire pertimescunt). QVINT. inst. 1, 2, 1 puer ... de gremio. TERT. virg. vel. 11 p. 898 Oe. *cum mulier* coeperit ... de virginis *natura* -ire. *subi. res*: LVCR. 5, 833 aliud putrescit et ... languet, ... aliud ⟨suc⟩crescit et ⟨e⟩ contemptibus -it (5, 1278). MANIL. 1, 838 nunc prior haec species *cometarum* ... -it, ... sequitur *barbata* (*i. 'desinit', cf. Housman ad l.; vix pro perf., v. p. 1352, 44*). SEN. nat. 3 praef. 14 *bona* quasi -tura qua venerint. PLIN. nat. 37, 126 *chrysolithi* -ēre iam de gemmarum usu. PS. PRISC. de acc. gramm. III 526, 24 ab his ... regulis -unt novem (*ibid. l. 33. aliter p. 1366, 56*).

β *specialia*: ① *usu ad ius (priv. vel publ.) pertinente*: ⓐ *separari a potestate, possessione, familia, vitae statu sim.*: *de hominibus*: VARRO ling. 6, 71 *filia* de sponte eius *sponsoris*, id est de voluntate -erat (*sim.*: PAVL. FEST. p. 77 emancipati ... ex patris iure [TAC. ann. 4, 16, 2 patrio]. SVET. Vit. 6 de potestate patris [GAIVS inst. 1, 127. 130. 3, 114 *al.* MOD. dig. 28, 6, 3 servus ab *domini* ... p. VLP. dig. 37, 4, 1, 6. PAVL. dig. 37, 4, 6, 2 p. avi. *al.* GELL. 1, 12, 9 *al.* COD. Theod. 8, 18, 9, 2 [= Iust. 6, 60, 3, 1; -igisse *vel* -eg- *l. v.*]. *al.*). CIC. Caecin. 34 si qui me -ire domo mea (*i. possessione domus*) coegisset (har. resp. 49. *cf.* de orat. 2, 223 [*per facetiam*] modo -isti de balneis [*antea*: vendiderat, amisso patrimonio. *cf. p. 1353, 54*]). dom. 37 e patriciis. QVINT. inst. 11, 1, 88 *libertini* de servitute (VVLG. exod. 21, 3 cum quali veste intraverit servus in servitutem, cum tali -at. *al.* [*v. p. 1361, 78*]. *cf.* PS. QVINT. decl. 4, 7 p. 74, 2 -imus ... de necessitate parendi). PAVL. dig. 11, 3, 8 *servus* de hereditate (*opp.* manserit). 40, 12, 32 *liberti* ex cuius familia (COD. Iust. 10, 62, 3, 1 *filios*). COD. Theod. 6, 35, 5 ab immunitate legitima. COD. Iust. 3, 29, 81 (*a. 294*) de ... substantia *patris bonorum*. *et al.* *de rebus* (*praecipue de fideicommissis. huc forte pertinet*: DIRAE 70 nec nostros -ire [*ML*, servire *B*^{1}] sinant erro⟨n⟩ibus agros [*i. ex nostra in erronum postestatem*]): SCAEV. dig. 31, 88, 6 *praediolum* de nomine familiae meae ([PAPIN. dig. 31, 77, 28 f. CIL VI 13203 suae. X 8343 meae. *al.*]. SCAEV. dig. 32, 38, 1 meorum [CIL VI 9485 nostrorum aria maceria]. 32, 38, 2 de n. meo [*ibid.* 3 vestro. VAL. dig. 32, 94 *al.* CIL VI 10026 nostro -siat. 10219. 15080 de nominae meo aexxiant. 19915 *al.*]. *al.* CIL VI 7457 de nomen -iat [16177. 28318 Vareni -siat. 29240 -siat. 33160 -iat. *al.*]. 10848 de n. -iat [25771 -iet. 29909 -ire liceat. INSCR. NotScav. 1927 p. 431 n. 177 -iat *bis. passim*]. 15722 de nominibus. XIV 3031 de nomini eorum. *saepe*). NERAT. dig. 10, 2, 54 pars ... de hereditate (*opp.* remanet. GAIVS dig. 5, 3, 21. *al.*). *ibid.* de communione. PAPIN. dig. 31, 67, 5 fundus de familia (31, 77, 11 de f. nominis mei. CIL III 656. IX 5868 monimentum. X 3071. *al.*). INSCR. NotScav. 1924 p. 347 n. 3 ⟨ut quod⟩ relictum est possideant neque de manibus eorum ⟨exeat⟩.

ⓑ *officio, munere gerendo gestove abscedere* (*audacius c. respectu eius quo quis perveniat [sc. altero munere relicto ad alterum transeat]: infra l. 83.* *cf. in imag.*: LVCAN. 8, 493 -at aula qui vult esse pius [*i. 'decedat de imperio'*]): TAC. hist. 3, 68, 1 principem ... per populum ... -ire de imperio. AVG. in psalm. 36 serm. 2, 16 p. 373$^{med.}$ (*veterani*) incipiunt militare a iuventute, -unt senes (*i. 'militiam deponunt'. cf.* NOT. dign. or. 21, 6 cum insignibus -it transacto biennio. CASSIOD. var. 11, 17, 2 militiam perfunctus -erit. COD. Iust. 12, 21, 8 [*a. 484*] qui finitis militiae stipendiis -unt). COD. Theod. 6, 24, 8 ad ... clarissimatus honorem sequentibus, cum priores -erint, accessuris (*cf.* 6, 24, 9; *opp.* subierint). 8, 7, 8 (= Iust. 12, 52, 1) cornicularios, qui annis singulis ⌊ex numero deputatorum⌋ (⌊ ⌋ *om. Iust.*) -unt, post transactos corniculos *eqs.* COD. Iust. 2, 7, 17 pr. (*a. 474*) fisci patronatus officio impleto. 2, 7, 26, 4. 12, 5, 2 pr. (*a. 428*). *al.* BENED. reg. 35 intrantes et -euntes ebdomadarii. *i. q. pervenire ad certum munus* (*v. supra l. 70*): COD. Theod. 1, 9, 1 (= Iust.

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 31, 1 pr.) ut ad curas agendas et cursum illi -ant, quos ordo militiae vocat.

(II) usu christ.: ab ecclesia sive corpore christ. recedere (cf. et GREG. M. moral. 2, 4 p. 557[B] Satan ab angelorum ... sorte ... damnatus -vit): ITALA Luc. 17, 23 (Gat.) nolite -ire neque sectemini (ἀπέλθητε, Vulg. ire). CYPR. sent. episc. 11 p. 442, 14 Iohannes eos qui ab ecclesia -unt antichristos dicat ([epist. 69, 4 p. 753, 8 al. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 138, 2]. OPTAT. 1, 19 p. 21, 18 de. AVG. in epist. Ioh. 3, 4 p. 1999[init.] omnes haeretici ... ex nobis -erunt, id est ex e. -unt eqs. al.). epist. 69, 4 p. 753, 7 de collectis foras (OPTAT. 1, 11 p. 14, 3. 1, 15 p. 18, 4 [opp. in radice ... manserit]. al.). COMM. instr. 2, 25, 5 de civitate Christiana. OPTAT. 1, 5 p. 7, 12 ex nobis -istis (VVLG. act. 15, 24 quidam ex nobis -euntes turbaverunt vos [τινὲς ἐξ ἡμῶν]). et al.

c i. q. e vita excedere, mori, obire (cf. p. 1361, 26): α acced. additam. local.: e vita sim.: CIC. fin. 1, 49 animo aequo e vita ... tamquam e theatro -amus (Tusc. 1, 118. SEN. nat. 6, 2, 7 [seq. emittere animam]. epist. 22, 3. 14 [opp. intraverit. v. l. 19]. 24, 25 [opp. fugere]. al. PLIN. epist. 1, 22, 8 al.). Lael. 15 ut prius introieram, sic prius -ire de vita (SEN. dial. 10, 11, 1 [opp. extrahantur; syn. moriuntur]. PLIN. epist. 3, 9, 5 AVG. civ. 20, 15 p. 442, 2 D. al.). VAL. MAX. 9, 12 ext. 1 vitā (SIL. 11, 188. AVG. civ. 17, 18 p. 245, 25 D. a v. ... per mortem). et al. de corpore sim.: SEN. epist. 92, 34 ab hoc corpore modo aequo animo -it, modo magno prosilit (AMBROSIAST. in Phil. 2, 25 p. 413[C]). FILASTR. 119, 1 de c. Moses (HIER. epist. 23, 1, 1 al. CYPR. GALL. gen. 1104. VITAE patr. 5, 4, 15 [gr. Cot. p. 428 ἐξελθεῖν ... ἀπὸ τοῦ σώματος]. al. INSCR. christ. Diehl 1526 v kal. Feb. -sivi pisinnus ... de c. 1653 [a. 506 vel 551]. 2773 A essibe. 2774 una die. passim. v. vol. IV 1006, 43 sqq. dub.: INSCR. christ. Diehl 2773 [v. adn.]). AVG. civ. 20, 13 p. 438, 3 D. de corporibus. cf. TERT. resurr. 22 p. 56, 18 de corporis sepulcro. de saeculo: PS. QVINT. decl. 4, 11 p. 78, 7 festinato. TERT. spect. 28 p. 27, 15 ⌞-ire de s. et⌟ (⌞ ⌟ om. A) recipi apud dominum. idol. 24 p. 57, 21 CYPR. mort. 7 p. 300, 21 al. INSCR. christ. Diehl 2763 (a. 317/30) quae de s. -bit idibu(s) Aug. (2390 [a. 362] VI idus Iul. 331 -it de seculo. al.). EPIST. pontif. 374 Conc.[S] I 2 p. 7, 16; gr. I 1, 1 p. 78, 3 ἐκ τοῦ κόσμου μεθισταμένου. PALLAD. hist. mon. I 25 p. 312[B] (gr. p. 122, 14 τελευτᾷ). INSCR. christ. Diehl 1251. 2278 de seculu (2763 adn. 3053 A -siut ... nofitus. al.). alia: SEN. dial. 9, 5, 5 e vivorum numero. epist. 70, 16 ex hoc domicilio. PASS. Perp. 11, 2 de carne (gr. ἐκ τῆς σαρκὸς ἐξεληλύθειμεν). adv. local.: SEN. epist. 93, 2 quid ... interest, quam cito -as, unde utique -eundum est. 120, 15 scit ... quo -turus est, qui unde venerit meminit. CYPR. mort. 18 p. 308, 18 istinc necessitatis vinculo (cf. Fort. 13 p. 347, 7 hinc [al. AMBROSIAST. in Col. 1, 20 p. 425[A]. 2, 13 p. 431[A] al.]). adde: SEN. nat. 6, 32, 12 morti obviam.

β nude ponitur: CIC Tusc. 1, 74; v. p. 1056, 77 sq. CIL I² 2, 2520, 43 (in devotione) ⟨male perdat, male e⟩xs⟨eat⟩, male disperd⟨at⟩ (sic: INSCR. Wünsch, RhM. 55, 1900, 262 [Carthag., s. III] l. 44 -at Maur⟨russus⟩ [cf. p. 265]). SEN. benef. 5, 17, 5. dial. 5, 2, 6 per suum vulnus -ire. epist. 36, 11 aequo animo debet rediturus -ire (TERT. anim. 30 p. 349, 18 non plures ... -issent quam redirent). 54, 7 quae est ... virtus cum eiciaris -ire? (ibid.; antea: mori). 61, 2. 70, 24 (v. p. 837, 8). 91, 15 in eum intravimus mundum ... quacumque vis, -i (rem. fort. 2, 1 hac condicione intravi, ut -rem. fort. huc ref.: CIL III 8838 intravi ⟨simu⟩l [?] et exxivi). 98, 16 passim. CIL IV 1544 (a. 59) -it pr. Non. Iulias (cf. INSCR. christ. Diehl 2879 [a. 384] -vit d. III idus Decb. 2130 -bit III kal. Oct. 2880 A exxibit d. idus. al. TAB. devot. Audollent 248 B 3 vulneratos ... de an⟨pit⟩eatro -ire i(n) di⟨e⟩ muneris. v. et l. 28. 35 63). TERT. fug. 9 p. 478 Oe. CYPR. mort. 19 p. 309, 7 al. COMM. apol. 878 feliciter. PACIAN. sim. carn. p. 110, 18. INSCR. christ. Diehl 2883 (a. 360) qui -bit in pace XIIII kal. Ian. (2880 adn. Ζωὴ in p. ex(ivit) [?] die V idus Nob. 2883 adn. 2884 al. cf. 2883 A in pacis VII kal. Iulias). AVG. in euang. Ioh. 38, 6 p. 1678[init.] sine baptismo parvulus. et al. passim.

2 i. q. oriri, fieri, initium capere (cf. p. 1365, 31); in certam quandam formam transire vel redigi: a praevalet vis oriundi, prodeundi: α i. q. alicunde provenire, originem ducere sim.: VARRO rust. 2, 6, 2 ex his locis, unde optumi asini -unt (cf. PROB. Verg. georg. 3, 43 Epidaurus ... unde optimi et generosissimi equi -unt. EXPOS. mundi 16 a qua [India] triticum et omnia necessaria. 57 ex Norico vestis Noricus). SEN. benef. 2, 15, 3 beneficia a magnis viris. epist. 66, 3 potest ex casa vir magnus -ire, potest et ex deformi ... corpusculo formosus animus ac magnus.

apud ECCL. de deo, hominibus, populis: ITALA gen. 10, 14 (Aug. loc. hept. 1, 31 p. 512, 20) unde -iit inde Phylisthim (ἐξῆλθε, Vulg. egressi sunt). gen. 15, 4 (Aug. c. Faust. 22, 32 p. 626, 19) ad Abraham: de utero tuo ([ἐξελεύσεται, Vulg. egredietur]. cf. ITALA num. 24, 7 [Priscill. tract. 1, 32 p. 27, 1] ex semine Iuda; ἐξελεύσεται, Vulg. aliter. ITALA II reg. 16, 11 [Ambr. in psalm. 118 serm. 7, 23, 2 p. 140, 2]; ἐξελθών, Vulg. egressus. al. HIER. epist. 22, 11, 3 de femore Iacob. VVLG. Hebr. 7, 5 de lumbis Abrahae). ITALA Is. 11, 1 (Cypr. testim. 2, 11 p. 76, 4) -et virgo de radice Iesse (ἐξελεύσεται, Vulg. egredietur). ITALA Ioh. 8, 42 (codd. a d e al.) de deo -vi ([ἐξῆλθον, Vulg. processi. cf. TERT. adv. Prax. 22 p. 269, 2 ad h. l.: -vit ... a patre ut radius ex sole, ut rivus ex fonte, ut frutex ex semine. v. p. 1353, 23]. VVLG. Ioh. 13, 3 Iesus a deo -vit et ad deum vadit [ἐξῆλθεν. 16, 27]. al. CONC.[S] I 5 p. 158, 18 spiritus filii ex patre [gr. I 1, 6 p. 134, 10 ἐκπορευόμενον. item ibid. l. 37 ex deo et patre]). al. VVLG. Is. 39, 7 de filiis tuis, rex, qui -bunt de te, quos genueris (Nah. 1, 11 ex te Ninive, -bit cogitans eqs. [Matth. 2, 6 Bethlehem dux; ἐξελεύσεται]. al.). I Macc. 1, 12 -erunt ex Israel filii iniqui (ἐξῆλθον). al. CYPR. GALL. gen. 178 Malelum, quo Methusalemus ... genitore -iit. et saepe al.

β i. q. nasci, generari, fieri (manifestum) sim.: HOR. ars 22 currente rota cur urceus -it? CELS. 4, 8, 2 propter angustias, per quas spiritus evadit, sibilum -it (F V P, elidit J). SEN. dial. 8, 5, 5 unde ista sidera -erint. epist. 72, 2 serimus illas occupationes; itaque ex una -unt plures. 91, 6 incrementa lente -unt, festinatur in damnum. PLIN. nat. 2, 116 venti sive a suis sideribus -unt ... sive a stellis fixis ... cadunt (18, 278 tempestates). 32, 108 et a mari fabriles usus -unt. MART. 11, 31, 11 hinc (i. e cucurbitis) -it varium coco minutal. QVINT. inst. 10, 4, 90 ⟨e⟩ sotadeo -it retro trimetros (cf. TER. MAVR. 1123 pes creticus. 1130). 11, 3, 88 cum ipsis vocibus naturaliter -unt gestus (i. fere 'apparent'). SCHOL. Iuv. 3, 175 lacrimae et tristitiae ex tra⟨g⟩icis affectibus. CHIRON 473 p. 156, 17 vitium. CLAVD. DON. Aen. 12, 495 p. 610, 29 finis belli per Turni solius necem. GREG. M. epist. 9, 175 p. 171, 6 ut ea quae secutura sunt, per alios -rent. et al.

γ i. q. quasi egrediendo initium sumere ab alqa. re, proficisci, exordiri (sc. in demonstrando, arguendo sim.): SEN. benef. 4, 16, 2 illud ... a quo in cetera probationes nostrae -unt. AVG. in psalm. 51, 6 p. 603[a. extr.] de titulo isto ... ut dominus concessit, -tum est (serm. coll. Morin p. 597, 3 de hac quaestione absolutissime -vimus).

b cogitatur potius de ipso effectu: i. q. fieri, evadere sim.: α effectum indicant: (I) praedicativum (adi., part.; subst.: l. 37. 45. 48; sine damno: l. 39. audacius c. numeral. fere i. q. esse: l. 46 v. et l. 50. cf. Svennung, Unters. Pallad. p. 460): plenius sc. vi eundi quodammodo servata: e certamine, iudicio sim. evadere, abire (cf. et p. 1362, 5): SEN. benef. 5, 3, 3 ut in certamine graviter vulneratus et leviter saucius pares -isse dicantur (cf. ROMVL. fab. Aesop. 48, 9 [rec. gall.] pares -ite concordes de iudicio). PLIN. epist. 5, 1, 7 ne ex ... iudicio capitis rei -rent (AVG. civ. 20, 2 p. 407, 19 D. innocens -at de iudicio non solum inultus, verum etiam damnatus). IREN. 5, 30, 1 non sine damno tales -ent (ἐξελεύσονται). VVLG. psalm. 108, 7 cum iudicatur, -at condemnatus (INSCR. christ. Diehl 3851). CANON. Dionys. Exig. p. 77, 28 St. non ... impunitus.

magis debilitata vi i. q. fieri, existere: VITR. 4, 3, 2 metopae ... non -unt quadratae, sed oblongiores (antea: fiunt). SEN. epist. 95, 39 aliqua ... -bunt recta. PERS. 5, 78 verterit hunc dominus: momento turbinis -it Marcus Dama. PLIN. nat. 11, 34 ut largo alimento valida apium -at suboles. 12, 125 pretium optimo styraci X̶ XVII -it (v. supra l. 32). VOPISC. quatt. tyr. 13, 2 ad latrunculos cum ... decies imperator -isset. CYPR. GALL. gen. 583 Abram solito de nomine grandior (i. 'Abraham') -it. DIOSC. 1, 44 odorabilis -ire (gr. 1, 40, 1 γένηται). 5, 9 p. 171, 12 niger ... -et et spissu (gr. 5, 6, 4 παχύς ἐστι). al. CASS. FEL. 53 p. 139, 16 ne molle -at emplastrum. et al. (II) adv. (impers. usu; cf. evenire): VITAE patr. 5, 15, 43 etiam, modice tibi male -vit in coquendo (gr. Cot. p. 643 ἠφάνισας αὐτὸ μικρόν. cf. Hofmann, IF 43, 1926, 111).

β effectam formam indicat in c. acc., i. q. mutari, verti, abire sim.: MANIL. 3, 261 dies vernalis fertur in horas dimidiam atque novem, sed nox ... in bis septem et dimidiam ...; sic in duodenas -it utrimque et redit in solidum (i. 24 horas) ... summa. SEN. dial. 7, 8, 6 quidquid agetur, in bonum -bit (epist. 98, 2 in malum bonumve). nat. 1, 2, 2 aër in hunc (sc. rotundum) modum lumine percussus -bit (1, 3, 12 purpura eodem conchylio non in unum modum -it). epist. 114, 16 sententiae ... in vanum. 118, 14 quaedam incremento non tantum in maius -unt, sed in aliud (cf. de metamorphosi: APVL. met. 11, 13 pedum plantae per ungulas in digitos -unt). MELA 1, 6 mare etiam ... artius -it in spatium. LVCAN. 3, 112 -it in iram Libertas (i. fere 'irata fit'). 5, 410 rapiendi tempora belli in segnes -isse moras. PLIN. nat. 7, 79 -it hic animi tenor ... in rigorem ... torvitatemque. 8, 37 bovae in tantam amplitudinem -euntes (i. 'crescendo fiunt'. sim.: 14, 9 vites Cypriae ad praecipuam amplitudinem [19, 166 in cubitalem altitudinem]. 16, 86 folia in angulos. 17, 173 vitis in fetum. al. CLAVD. carm. min. 9, 14 saetae hystricis radix ... -it in solidae speciem pinnae. in imag.: HIL. in Matth. 12, 18 p. 990[A] ubertas omnis in fructus. cf. p. 1358, 67. 72). 33, 113 tot annis ante Praxibulum ..., quod tempus -it in urbis nostrae ... tŏtum annum (i. fere 'cadit'). 37, 76 chrysoberyllorum in aureum colorem -eunte fulgore (cf. 37, 83 color in florem herbae. 37, 93). QVINT. inst. 1, 5, 71 nova verba ficta ... repudiata ... in iocos -unt (cf. 8, 6, 14 continuus metaphorae usus ... in allegorias et aenigmata -it). PS. QVINT. decl. 2, 21 p. 38, 8 al. FRONTIN. aq. 92 ut Anio vetus ... in hortorum rigationem atque in ipsius urbis sordidiora -ret ministeria. SOL. 5, 19 tibiae milvinae in accentus -unt acutissimos. ARNOB. nat. 6, 14 p. 226, 14 simulacra ... conflata ... in formas quas cernitis -erunt. CONSTANT. epist. ad Opt. Porf. 9 studiorum tuorum felicitatem in illud -isse, ut eqs. PALLAD. 4, 1, 2 incisura sensim ... in acumen. HIL. trin. 9, 72 p. 339[A] agere

[Leumann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliquid, nisi in opus -at, non *intellegitur* (*cf.* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 30 p. 398[D] animae ... proprietates ... in operationis effectus). PELAG. epist. ad Demetr. 18 p. 1111[extr.] id solum petunt ... quod cito -it in famam (*i.* '*gloria afficitur*'). *et al.*

3 *c. vi excedendi certos terminos, fines; ultra modum sim. egredi* (*cf. et p. 1367, 32 et* STAT. Theb. 6, 839 Agylleus Herculea nec mole minor, sic ... alte insurgens ... hominem super ... -it [*i.* '*superat mortalium staturam*']): **a** *generatim*: *α varia*: VARRO rust. 2, 1, 25 vide ... ne ... novenae istae partes non -ant extra pecoris ... nomen. OV. am. 3, 12, 41 -it in immensum fecunda licentia vatum (SEN. epist. 39, 5 cupiditas quae *eqs.*). SEN. Phoen. 199 cuius haud ultra mala -ire possunt ([TER. MAVR. 2191 *pars versus* pedibus duobus orta ... *non* -it ultra]. *cf.* SEN. dial. 3, 4, 3 irae ... quaedam ultra querellas et aversationes. PS. QVINT. decl. 5, 9 p. 96, 9). AVSON. 172, 7 p. 38 P. aevi ... supra puberis -ire metas. *β de actionibus, rerum condicionibus sim. in longum temporis spatium productis*: OV. fast. 4, 947 *ex Aprili* -it et in Maias sacrum Florale Kalendas (*cf.* 5, 189 circus in hunc *Maium*). SEN. dial. 6, 12, 4 non durat nec ad ultimum -it nisi lenta felicitas. 6, 19, 5 mors dolorum ... finis, ultra quem mala nostra non -unt. 10, 6, 4 vita licet supra mille annos -at (LVCAN. 1, 668 multos ... -bit in annos hic furor *belli civilis*). PLIN. epist. 2, 11, 18 in tertium diem probationes.

b *speciatim: in oratione, scripto, carmine: i. q. digredi*: SEN. benef. 6, 7, 1 quasi longius -am; *seq.* quo ... abis (QVINT. inst. 4, 3, 17). dial. 5, 19, 1 aberrare ... et in devium -ire. epist. 58, 37 in longum -o (QVINT. inst. 4, 2, 51 ordo rerum). QVINT. inst. 11, 2, 11 *Simonides* more poetis frequentissimo digressus in laudes Castoris ... -erat (SERV. auct. Aen. 1, 21). *v. p. 1367, 4.*

4 *de rebus ad mentem, cogitationem, animum pertinentibus*: **a** *c. vi erumpendi*: *α i. q. in lucem prodire, apparere, exoriri sim.* (*cf. p. 1357, 46. 1363, 66*): Ⓘ *de dictis, cogitatis sim.* (*aliter p. 1361, 52*): CIC. Planc. 35 (*de dictis*) -it aliquando aliquid ... non rusticum (PERS. 1, 45 cum scribo, si forte quid aptius -it [QVINT. inst. 12, 10, 26 numeris]). OV. Pont. 2, 5, 65 distat opus nostrum (*i. carmina*), sed fontibus -it ab isdem. SEN. epist. 100, 11 (*de stilo Fabiani*) -bunt multa nec ferient *animum* (*seq.* praeterlabitur). 114, 11 animos ..., a quibus verba -unt (114, 22 ab *animo* ... sensus, ... v. -unt). VVLG. Matth. 15, 19 de corde ... -unt cogitationes malae (ἐξέρχονται). CLAVD. 17, 92 uno se pectore ... vetustas *philosophiae graecae* condidit et maior collectis viribus -it. Ⓘⓘ *de affectibus sim.*: SEN. dial. 3, 1, 5 ira ... in faciem ([MART. BRAC. ira 1 p. 43[B] i. se prodit et in facie -it]. AVG. catech. rud. 2, 3. *cf.* PANEG. 4, 13, 1 male clausi signa maeroris per vultus indices -erunt). epist. 49, 1 affectibus tuis inter ... coer⟨ci⟩tionem -euntibus. 52, 12 illa (*sc. impudicum, insanum sim.*) ... in apertum per notas -unt. AMBR. fug. saec. 4, 23 de quo virtus -ebat et sanabat omnes (*i.* '*effundebatur*'; *aliter l. 73*).

β c. vi evagandi, emergendi: OV. Pont. 3, 3, 101 livor ... mores non -it in altos utque ... vipera serpit humo (*i.* '*pervenit*', '*emergit*'. *cf.* SEN. dial. 9, 1, 14 ubi se animus cogitationum multitudine, levavit ... ad dignitatem rerum -it oratio [*i.* '*exsurgit*', '*effertur*']). SEN. benef. 1, 14, 2 *liberalitas* in quantum libet, -at, sed -at, non erret (*cf.* dial. 5, 7, 2 in vicinum spes). epist. 88, 1 nullum *studium* in bonis numero, quod ad aes -it (*subaudi*: '*requirendum*').

b *i. q. foras eundo evanescere, interire, excidere* (*tam strictius sc. e memoria [de oblivione] quam laxius sc. quovis modo [v. l. 74]. cf. in imag.*: OV. rem. 198 cum ... animum coepit mulcere voluptas *agrum colendi*, ... inritus -it Amor. *v. et p. 1357, 65. 1367, 22*): OV. rem. 653 in tenues evanidus -at auras *et* ... emoriatur amor ([*v. l. 59. 72*]. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 10, 650 p. 376, 1 ['ferre ... sua gaudia ventos'] omnia haec in ventos -ire [*i.* '*irrita fieri*']). LIV. 6, 37, 5 an iam memoriā -isse ... neminem ... creatum esse? (SEN. benef. 3, 38, 2 opus ... nunquam memoria hominum -turum). SEN. benef. 1, 15, 4 *beneficia* nunquam -tura. dial. 3, 16, 3 nequitiam ... ita visceribus immiscuisti, ut nisi cum ipsis *visceribus* -ire non possit. epist. 50, 9 virtutes receptae -ire non possunt (*sim.* 116, 3 *de affectibus*). 72, 4 domestica illi felicitas est; -ret ex animo, si intraret; ibi nascitur (*cf.* 98, 1 -bit gaudium, quod intravit). STAT. silv. 4, 4, 102 vatis honorem corde -ire veta. 5, 1, 248 quid ... longum ... vetas -ire dolorem. Theb. 8, 386 qui mente novissimus -it, lucis amor (*v. l. 61*). Ach. 1, 265 has sine ... minas nubemque -ire malignam (numenque ... malignum *M*). VVLG. Marc. 5, 30 virtutem quae -erat de illo, *sc. Iesu* (*i.* '*evanida facta*' [ἐξελθοῦσαν]. *sic*: Luc. 6, 19 [ἐξήρχετο]. *al. aliter l. 47*).

5 *i. q. divulgari, propagari, innotescere, emanare sim.* (*cf. et loc. q. e.* in usum [*sim.*] -ire: TERT. test. anim. 5 p. 142, 5 de humanis sententiis litterarum tuarum -isse haec [*sc. testimonia animae*] in usus communis callositatem. monog. 11 p. 780 Oe. [-ig- *trad.*]. ARNOB. nat. 2, 69 p. 103, 24 quod non ex aliquo coeperit tempore et in usum -erit experientiamque mortalium): **a** *de rebus*: *α peculiari usu*: Ⓘ *de fama, rumoribus, narrationibus sim. in vulgus proditis*: TER. Ad. 626 ut nequa -at *hoc factum*. NEP. Ages. 2, 1 fama -erat Artaxerxem comparare classis (Hann. 9, 2 de qua *pecunia*. LIV. 3, 20, 6 augures ... adesse. VVLG. Matth. 9, 26 -iit fama haec in ... terram illam [ἐξῆλθεν]. *al. cf.* VVLG. II Macc. 5, 5 cum falsus rumor -isset *eqs.* [γενομένης δὲ λαλιᾶς ψευδοῦς]. Ioh. 21, 23 -iit ... sermo iste inter fratres, quia *eqs.* [ἐξῆλθεν]). Dat. 6, 3 si in turbam -isset ... se relictum (*cf.* SVET. Galba 20, 2 in vulgus [CLAVD. DON. Aen. 4, 5 p. 356, 16 aliquid Didonem germanae dicturam, quod in v. non deberet -ire. *v. l. 12*]. *sim.*: PLIN. nat. 1, 2 in quaedam acta [*i. libros*] -a[n]t sciantque omnes ..., quam *eqs.*). LIV. 3, 36, 9 opinio ... sine auctore -erat ... eos ... conspirasse (SVET. Nero 53 descensurum eum). GELL. 12, 12, 3 ea res (*sc. Ciceronem a Sulla reo pecuniam accepisse*) ... prodita est et in vulgus (*v. l. 6*) -vit (LACT. inst. 1, 22, 8 in memoriam). ANTH. 476, 4. VVLG. gen. 10, 9 ob hoc -vit proverbium *eqs.* (I reg. 19, 24 unde. *cf.* PS. MATTH. euang. 6, 3 primum -iit ab ea [*sc. Maria*], quod *eqs.*). *al. et al.* Ⓘⓘ *de libris, scriptis, edictis sim. divulgandis*: CIC. S. Rosc. 3 nequaquam ... oratio mea -ire atque in volgus emanare poterit (PLIN. paneg. 75, 3 has *acclamationes*. GELL. 19, 14, 3 commentationes. *al.* [*v. et l. 23*]). parad. 5 hoc opus ... ex eadem officina -isse (LIV. 39, 8, 7 falsa signa testamentaque [*Roever*, testimonia- *trad.*] et indicia). Att. 13, 13, 1 libri (13, 21, 5 me *libros* ... -ire nondum velle. CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 6 peto a te ne -at *l.* aut ita corrigas, ne mihi noceat. *al.* MART. 10, 70, 1 quod mihi vix unus toto l. -at anno. FRONTO p. 190, 15 N. in volgus [GELL. 14, 3, 3 *al. v. l. 17*]). epist. 15, 21, 4 litteras. TERT. adv. Iud. 5 p. 710 Oe. (*ad psalm. 96, 7*) in omnem terram -ire habebat praedicatio apostolorum. VVLG. III reg. 1, 27 a ... rege -vit hoc verbum (*i. edictum. cf.* Is. 2, 3 de Sion -bit lex et verbum domini de Ierusalem [*al.*]. Dan. 6, 7 decretum imperatorium ... et edictum. II Macc. 6, 8 decretum ... in proximas civitates [ἐξέπεσεν]. Luc. 2, 1 [*seq.* ut]; ἐξῆλθεν. *al.*). Is. 28, 29 hoc *consilium* a domino ... -vit, ut *eqs.* *et al.*

β generatim de variis rebus propagatis: i. q. disseminari, dispergi sim.: ITALA Dan. 13, 5 (Priscill. tract. 3, 63 p. 49, 24) -iet iniquitas de Babylone (ἐξῆλθεν, *Vulg.* egressa est). VVLG. Is. 37, 32 de Ierusalem ... reliquiae et salvatio de monte Sion. IOH. BICL. chron. II p. 219, 1 de domo domini ... temptatio. ENNOD. dict. 17, 8 p. 475, 20 propagantur impunitate vitia et ... *sine* iudicantum censura ... peccandi vis per generale corpus (*i. rem publ.*) -ret.

b *de personis: i. q. innotescere, clarescere sim.*: MIN. FEL. 16, 5 philosophos vel si qui alii artium repertores in memorias -erunt (exerunt *P*[1]). PRVD. perist. 13, 102 *Cyprianus non* Libycae populos tantum regit, -it usque in ortum solis et usque obitum (*i.* '*clarus habetur*').

6 *de cursu temporis: i. q. peragi, decurrere, transire sim.* (*cf. p. 1359, 36. 1367, 49*): PLAVT. frg. inc. 68 ad -tam aetatem ([PAVL. FEST. p. 28 *interpr.*: ad ultimam aetatem]. *cf.* GLOSS. *p. 1352, 61*). CIC. div. 1, 53 quinto ... anno -eunte (OV. fast. 3, 43 quominus emeritis -ret cursibus annus. ITALA gen. 47, 18 [Lugd.]; ἐξῆλθε, *aliter Vulg.*). LIV. 1, 42, 2 indutiae -erant (DARES 26. 35. *cf.* LIV. 4, 58, 1 tempus indutiarum). 3, 8, 2 aliquot interregna. 4, 30, 14 *indutiarum* dies ([30, 24, 11 *al.*]. 9, 34, 22 censurae. 22, 33, 5 *stipendii*. GAIVS dig. 27, 6, 10 actionis. VLP. dig. 4, 8, 13, 3 compromissi. *al. cf.* SEN. epist. 8, 1 nullus mihi per otium dies -it [99, 13 sine flagitio. PLIN. paneg. 68, 2 securus tibi ... dies -it]). APVL. met. 5, 12 crescentes dies et menses -euntes ... numerat (PALLAD. 3, 25, 33 mense inchoante ... -eunte. 12, 7, 7 *al.*). SPART. Sept. Sev. 16, 1 aestate ... iam -eunte.

7 *apud gramm. fere i. q. cadere*: **a** *laxiore usu de verbis sub certas regulas, formas, species sim. cadentibus*: CHAR. gramm. p. 231, 12 B. 'rubens' 'calens' ... *non* in praeteritum -unt tempus sicut 'secans', 'sectus'. MART. CAP. 3, 292 quorum declinationes in duas species -unt (*cf.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 512, 16 *adverbium* in duas regulas [513, 25]. *al.*). *cf. p. 1362, 34.* *aliter*: DIOM. gramm. I 324, 24 *adiectiva* aut ... incipiunt aut ... -unt (*i. superl. tantum habent. v. Jeep, Redet. p. 154*[1]).

b *strictius de terminatione vocum*: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 159, 12 B. (*ex verbis Iulii Modesti*) *comparativi* accusativis pluralibus in 'is' -ent (*ibid.* p. 173, 23 QVINT. inst. 1, 5, 60. 1, 6, 25 in longe diversas figuras per aliquos casus [PROB. inst. gramm. IV 139, 13 participia ... in supra dictas formas, *i.* '*ans*' *et* '*ens*']. DIOM. gramm. I 306, 5 in 'ium' syllabam [406, 5 PROB. inst. gramm. IV 180, 22 *al.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 223, 13 *al.*]. DON. gramm. IV 385, 17 *al.* SERV. Aen. 3, 539 in 'es'. *al.* CLEDON. gramm. V 17, 3 *al.* PRISC. gramm. II 310, 7 in 'bus'. III 448, 12. *passim*). QVINT. inst. 1, 6, 8 per eandem litteram in infinito ([VEL. gramm. VII 67, 7 *al.*]. CHAR. gramm. p. 17, 21 B. per 'am' ... aut per 'an'. *al.* AVG. gramm. V 502, 5 *al.*). 1, 6, 14 cum 'es' litteris finita per varios -ant genetivos (DIOM. gramm. I 306, 7 *verba cum gen. pl. in* '*ium*' per multa nomina et per varias litteras -unt). GELL. 11, 15, 8 in quam *particulam* (*sc.* '*-bundus*') verba talia -unt (*i.* '*laetabundus*' *sim.*). CHAR. gramm. p. 51, 19 B. nomina in 'is' ... terminata, quae da⟨tivo et abla⟩tivo 'i'. -erint (*cf.* DIOM. gramm. I 306, 14 nominativo s producta -unt. 406, 13). *al.* SERV. Aen. 3, 475 quemadmodum -at *vocativus* ab ... nominibus *in* '*es*' POMP. gramm. V 177, 13 ita (*al.*). *talia persaepe.*

8 *in recensendo stemmate: i. q. per generationes redire, ascendere* (*syn. p. 1367, 1*): AVG. cons. euang. 1, 2, 4 p. 4, 19 *Lucas* ad ...

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

David non regium stemma secutus ascendit, sed per eos qui reges non fuerunt, -it (tex- *Q*) ad Nathan filium David.

II ***transitive*** (*cf. pass. p. 1352, 53. c. acc. interiore*: GREG. M. moral. 8, 5 p. 804^B si in eo quod ad nos egressum locutionis -itis [*v. p. 1365, 24*]. *ceterum cf. et p. 1359, 36. 39. 1361, 81*): **A** *localiter*: **1** *acc. significat locum sive unde -itur sive per quem (i. 'finem', trans quem) quis excedit (i. fere 'limitem transgredi')*: TER. Hec. 378 iam ut limen -rem ([CLAVD. DON. Aen. 2, 670 p. 238, 23 *al.*]. *cf.* Ov. met. 9, 309 -it et intrat saepe fores [PAVL. NOL. carm. 15, 254 *al.*]. ITALA Ios. 2, 19 [Cypr. epist. 69, 4 p. 753, 3] ostium domus ... foras; ἐξέλθῃ τὴν θύραν, *Vulg.* egressus. *al.* VVLG. Matth. 26, 71 ianuam; ἐξελθόντα ... εἰς [VIGIL. reg. Migne 50, 26 p. 378^B foris]. *al.*). CIRIS 466 classis ... infestum ... testudinis -it spelaeum (*i. 'transvehitur'. sic*: VAL. FL. 4, 698 litora longinquique ... flumina Rhebae). PROP. 3, 5, 37 cur ... suos fines ... non -at aequor (*cf.* VLP. dig. 1, 12, 3 praefectus ... terminos urbis. COD. Iust. 1, 27, 2, 8 *milites* non longe limitem). Ov. met. 10, 52. STAT. Theb. 2, 139 alienum ... aethera ... tardo ... Lucifer ... equo ([*v. p. 1360, 64*]. *cf.* FIRM. math. 5, 4, 19 p. 55, 26 Saturnus primum quadratum. MART. CAP. 1, 29 tractus aërios iam Phoebus). 2, 731. APVL. met. 9, 19 (*transl.*) nec ... auri ... splendor ... oculos ipsius (*sc. Myrmecis servi*) -ire potuit (*i. 'ex oculis excessit', 'evanuit'. v. p. 1365, 56*). IVL. VAL. 1, 4 p. 6, 12 conclave ([*nisi abl.*]. *cf.* HIER. epist. 22, 25, 2 domum. PALLAD. hist. mon. I 5 p. 266^B cellam suam [*gr. deest*]. CASSIOD. compl. in act. 13, 42 p. 1391^D synagogam. *al.*). ENNOD. epist. 8, 4, 1 p. 202, 20 (*in imag.*) muros. COD. Iust. 1, 3, 32 (33) pr. provinciam vel locum aut regionem quam habitant. GREG. M. dial. 4, 25 p. 357^A (*in imag.*) animae ... huius carnis claustra. *et al.*

2 *acc. indicat loca, quae ipsa percurruntur*: MAR. VICTOR aleth. 1, 451 virtus viva patris ... immensos -it diffusa recessus (*i. 'percurrit'*).

B *modaliter et temporaliter*: **1** *fere i. q. transgredi modum vel fines; excedere sim.*: **a** *liberius*: Ov. met. 9, 632 modum. STAT. silv. 4, 2, 58 patriae bis terque -ire senectae ... fines (*cf.* PAVL. NOL. epist. 23, 25 p. 182, 25 *mulier* terminos infirmitatis suae). TAC. ann. 6, 49, 2 lubricum iuventae (*cf.* FIRM. math. 4, 13, 13 p. 224, 6 *parentes* primum [in] iuventutis tempus). Ps. PROSP. carm. de prov. 178 aevi spatia ac numeros praecedit et -it *deus aeternus*. CASSIOD. var. 12, 8, 1 iura domini. **b** *significantius: i. q. quasi -eundo formam exuere* (*opp.* redire *l. 42*): APVL. met. 3, 25 rosis ... demorsicatis -bis asinum ... *et* in meum Lucium ... redibis (*i. 'figuram a.'; est i. q. gr.* ἀποδύσῃ τὸ κτῆνος). SOL. 1, 21 *Tatius* hominem -vit (*i. 'mortuus est'. sic cl. II, Prisc. gramm. II 22, 12 III 288, 10 al.*; exuit *cl. I*).

2 *fere i. q. superare, excellere*: SEN. suas. 1, 5 Alexandrum -isse quos superbissimos ... ⌊accepimus⌋ (⌊ ⌋ *v. adn.*). ANTHIM. 14 p. 8, 9 de laredo ... unde non est qualiter -ire (-igere *B*) delicias Francorum.

3 *c. vi perficiendi, i. q. peragere* (*syn.* consummare; *cf. p. 1366, 43*): MAX. TAVR. hom. 85 p. 449^A qui molam volvit, consummandi ... finem (fidem*?*) operis habet, -eundi spem gerit laboris.

C *i. q. evitare, effugere* (*cf. p. 1361, 76*): LVCR. 5, 1330 transversa feros -ibant dentis adactus (adauctus *codd.*) iumenta (*sim.*: VERG. Aen. 5, 438 corpore tela ... atque oculis ... -it [SERV. *ad l.*: vitat declinat]. 11, 750 vim viribus -it [NON. p. 296, 25 prohibere]. MANIL. 5, 164 nunc -ire levis [*i. habilis*] missas, nunc mittere palmas. STAT. Theb. 6, 802 immodice venientem eludit et -it *in certamine pugnorum*. AMBR. off. 1, 10, 32 adversariorum declinat ictus et vigilanti -it obtutu). LVCR. 6, 1206 profluvium ... qui ... sanguinis ... -erat. 6, 1217 acrem ... odorem (*v. p. 1352, 78*). GRATT. 197 vanae ... *canis* Calydonia linguae -bit vitium patre emendata Molosso. 495 fatorum labes -ire minasque. SIL. 14, 454 procellas. STAT. Theb. 11, 139 incertum leto tot iniqua fugane -at. GREG. M. epist. 1, 42 p. 68, 14. *huc pertinere vid.*: CE 2189, 4 famuli ... qui dum at praesidium intratu⟨r⟩ ... minatūs -imus lungos.

deriv.: *?*exitiae, *?*exiticius; exitio, exitium, exitus.

compos.: perexeo. *Leumann.*

*?***exeos** latibulum iudex extra terminum GLOSS. V 292, 41.

[**exepta** sagita GLOSS.^L Corp. E 491 (-⟨c⟩epta *coll. E 408 Lindsay* (*item* GLOSS. V 292, 10). *aliter Schlutter, ALL 10, 1898, 11* 'expecla' (*i.* specla *pro* 'spicula').]

exequiae, exequior, exequor *v.* exseq-.

[**exerampelinās** SCHOL. Iuv. 6, 519 *PS v. s.* xerampelinus.]

exerauticus *v. s.* xerant-.

exeratī *v. s.* exerceo *p. 1378, 19.* *K.-M.*

***exerceo**, -uī, -itum, -ēre. *ab* ex *et* arcere (*cf.* CASSIOD. gramm. VII 204, 8 [*ex Caesell.*]). exserc-: CIL XIII 1978. CHAR. gramm. p. 475, 23 B. *inter verba coni. II^ae*. *sec. III^am coni.*: -it: COMM. apol. 954 *M.* FVLG. Virg. cont. p. 94, 2 *PRD₁* (-et *rell.*). GLOSS. -ite (*imper.*): COMM. instr. 2, 27, 1 (*V^c pede*). *?*-ito: LEX Quinctia (Frontin. aq. 129; *a. 9 a.*) 19 multā pignoribus cogito, -ito (*cod., Krohn*; -eto *Bruns*, coercito *Buech.*; *cf. p. 1376, 26*). -iunt: GLOSS. *?*-ientes: CIL XI 4095 (*a. 341*) volumptatem thermarum ... cum augmento operi⟨s⟩ novi -ientes ... dedicaverunt (excientes *coni. Hirschf.*). -eunt: GREG. TVR. Franc. 1, 16 p. 42, 10. *pro depon.*: GREG. TVR. *p. 1377, 26* (*cf. et p. 1376, 21 et v. Bonnet, Lat. de Grég. p. 412*). NOT. Tir. 45, 25. *de notione*: SYNON. Cic. p. 439, 27 B. administrat, curat, ... -et. NON. p 294 sq. (*fusius*). GLOSS.^L IV dub. Plac. E 18 -it excitat fatigat. GLOSS. ἐκγυμνάζω, γυμνάζω μετὰ ὅπλων, ἀσκῶ. *al.* *legitur inde a* CARM. Nelei (-tus); *v. p. 1378, 26*; PLAVTO, TER., CATONE; *frequentant* SEN. min., TAC. *usu refl. vel mediopass.*: *v. p. 1369, 69. 1370, 73. 1372, 55. 1373, 23. 1377, 72*; -ere *pro refl.*: *v. p. 1370, 49.*

[*variat*: *c.* ex(s)erere: PLIN. nat. 31, 1 (*E*). PLIN. paneg. 20, 4 (*M*). PANEG. 3, 16, 2. AVG. civ. 21, 13 p. 516, 8 D. (*R*¹). epist. 149, 10 p. 358, 6. CAES. Gall. 5, 46, 4 (*β*, -spectandam *α*). SALL. Iug. 40, 5 (excita *P*). *c.* excitare: *v. p. 1257, 42.* CIC. Phil. 11, 13 -ere *falso V* (*v. s.* exeo, *p. 1352, 72*). *cf. et p. 1370, 14.* *ex coni.*: VARRO *p. 1371, 8.* COLVM. *p. 1372, 36.* TERT. bapt. 5 p. 205, 24. *falso trad.*: NEP. Hann. 10, 1 (*lege* -acuit). *cf. p. 1367, 84.* *corrupte*: CIC. inv. 1, 76. *dub. trad.*: GREG. M. in Ezech. 1, 11, 20 p. 913^C (*l. v.* erigitur).]

I *c. vi* ***agitandi, vehementer movendi***: **A** *opere, labore assiduo, intentione sim.* ***occupatum, agitatum,*** *instigatum* ***tenere***: **1** *strictius c. respectu certi cuiusdam finis, quem quis -endo assequi vult (solidandi, firmandi, corroborandi, poliendi colendive causa): i. q.* γυμνάζειν, ἀσκεῖν: **a** *c. variis obi.*: *α in universum*: Ⓘ *corporaliter (in medic. saepe de movendo sive gestando corpore, ut solidetur)*: ⓐ *obi. sunt res*: *corpus eiusque partes* (*inde de robore, vigore sim. -endis infra l. 35*): PLAVT. Vid. 34 talis iactandis tuae sunt consuetae manus. :: at qualis -endas nunc intellego (SEN. contr. 9, 4, 6. SEN. dial. 5, 18, 2 Catilina ... in omne facinus). CIC. off. 1, 79 corpus (SALL. Catil. 2, 1 pars ingenium, alii c. [SEN. epist. 80, 2 multi c. ..., ingenia ... pauci. *v. infra l. 83*]. rep. 2, 10, 2 armis atque equis. LIV. 35, 35, 9 CELS. 5, 28, 7^B. SEN. epist. 108, 27 per opera. *al.* *cf.* VELL. 1, 13, 3 aut c. periculis aut animum disciplinis [MELA 3, 26. PLIN. epist. 5, 6, 46 studiis a., venatu c. *al. v. p. 1369, 10*]). CELS. 1, 6, 1 pilā ... superiores partes. 1, 9, 1. 8, 10, 7^A membrum. *al.* SEN. dial. 6, 11, 3 bene lacertos (epist. 15, 2 *al.*). *et al.* *vires sim.*: CIC. de orat. 1, 149 in hoc vocem (*v. p. 1369, 62*) ... et vires -ent suas (VERG. georg. 3, 229 *taurus* omni cura. SEN. epist. 124, 22 v. corporis [PLIN. nat. 35, 168]. *al.*). SALL. Catil 5, 2 Catilina ... iuventutem suam *in caedibus* (*cf.* CALP. ecl. 5, 11 iuventam. SIL. 8, 587 robur ... iuventae ... cornipedis ... in ore *Cethegus*. *al. aliter p. 1372, 13*). VAL. CEM. hom. 16, 5 p. 745^D rudis miles ... adversus arborem ... robur. *sitim, famem i. 'se -ere siti (fami) perferendae'*: SIL. 1, 260 *Hannibal* -et ... sitim et spectato fonte recedit (*cf.* TERT. ieiun. 12 p. 290, 18 carcer ediscendus et fames ac sitis -endae).

ⓑ *animantia*: *homines*: CIC. off. 1, 122 haec aetas (*sc. iuvenilis*) ... -enda ... *est* in labore patientiaque et animi et corporis. CELS. 3, 18, 23. SEN. Med. 78 *virgines* Taygeti iugis *Sparta*. dial. 4, 14, 3 Pyrrhum ... praeceptorem certaminis gymnici ... iis, quos -bat, *praecepisse eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 34, 82 epistaten ... athletas. DRAC. Orest. 294). 4, 20, 3 labor illos citra lassitudinem (POMER. 2, 2, 2 p. 445^B). epist. 109, 2 peritos luctandi usus. FRONTIN. strat. 3, 5, 3 iuventutem studiose iaculis et sagittis (*cf.* IVST. 2, 4, 11 virgines ... non otio neque lanificio, sed armis ... -bant [DRAC. Romul. 8, 322 Achilles ... in arma *Centauros*]. *al.*). *et al.* *bestias*: GRATT. 261 alius *canis* quem tanta ad munia fetus -ere velis (*cf.* NEMES. cyn. 187 -eto diu *catulos* venandi munera cogens discere). PLIN. nat. 8, 113 editos partus -ent cursu et fugam meditari docent *cervae*. FRONTIN. (?) strat. 4, 7, 34 equos (*v. et p. 1369, 55. 1371, 13*).

Ⓘ *incorporaliter: respicitur animus, indoles, natura sim.: i. q. formare, alere, colere, instruere, docere sim.* (*ap. christ. hic illic c. vi firmandi, probandi [v. e. g. l. 72. 80. p. 1369, 18]. saepe in certarum artium [rhet., gramm., philos.] usu; e. g. l. 65 sqq. 74 sq. p. 1369, 8 sq.*): ⓐ *aliquem (singulos, multitudinem; sic et 'ecclesiam' i. 'fideles': infra l. 78)*: CIC. Catil. 1, 25 ad hanc te amentiam natura peperit, voluntas -uit. de orat. 1, 244 in hoc genere pueri apud magistros -entur (Brut. 230 *Philippus* me adulescentem ... in studio eiusdem laudis. 309 a *Diodoto* ... cum in aliis rebus tum studiosissime in dialectica -bar. orat. 46. BOETH. herm. sec. 4, 10 p. 272, 29 in *scriptione* ... nos philosophus. *v. supra l. 62*). Brut. 332 quid te -uit Pammenes. SEN. contr. 2 praef. 3 instruit etiam *eloquentia*, quos non sibi -et. 9 praef. 4. SEN. dial. 1, 4, 7 deus quos probat ... indurat, recognoscit, -et (*cf.* AVG. civ. 17, 2 p. 199, 27 D. ad -endos ... paucos fideles. 18, 8 p. 264, 17 *al.*). epist. 109, 1. QVINT. inst. 12, 11, 6 *Cicero* Pansam ... in morem praeceptoris -uit cotidie dicens audiensque. SVET. rhet. 25 p. 121, 15 vario modo quisque discipulos. AVG. civ. 15, 25 p. 114, 8 D. ut *scriptura* perterreat superbientes ... et -at quaerentes et alat intellegentes. 18, 52 p. 340, 4 persecutionum quibus -eri oportet ecclesiam (SACR. Leon. 381 ecclesiam tuam fovere beneficiis et ... -ere promissis. *al.*). c. Gaud. 1, 39, 53 -entur aut probantur boni (in Iob 16 p. 543, 3 ut -antur boni aut puniantur mali. *al.*). ISID. reg. monach. 11, 3 p. 881^B non sunt cotidianis ieiuniis -endi *monachi*. *et al.*

ⓑ *animum, ingenium sim.*: RHET. Her. 3, 21, 34 ingenium nostrum (SALL. Catil. 8, 5 i. nemo sine corpore. or. Cottae 4 neque

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... facundiam [*v. infra l. 32*] neque i. ad male faciundum -ui. VITR. 2, 1, 6 *al.* SEN. benef. 6, 1, 1 *al.* QVINT. inst. 2, 4, 20 *al.* TAC. dial. 14, 3 forensibus ... negotiis et declamatorio studio. GELL. 14, 1, 2. PANEG. 9, 10, 1 iuventutis. HIER. epist. 61, 4, 1. *al.* *cf.* CIC. de orat. 2, 354 hanc partem ingenii. OV. trist. 3, 14, 35 *venam i. v. et p. 1368, 29*). CIC. de orat. 1, 157 -enda est ... memoria ediscendis ... scriptis (Cato 21. 38 SEN. epist. 33, 8 QVINT. inst. 2, 7, 3 *al.* *cf.* QVINT. inst. 1, 11, 14 peritus adsistat ... ut ... pronuntiationem, vocem [*v. infra l. 62*], m. -at *discipuli* [*antea*: formet. *cf. p. 1368, 62*]). off. 1, 88 in liberis ... populis ... -enda ... est facilitas et altitudo animi (SEN. epist. 15, 5 *animum* noctibus ac diebus -e [CAEL. AVR. chron. 1, 5, 165 *al. v. et l. 23. p. 1368, 32*]. PLIN. nat. 14, 4 animi bona. *sim.*: AVG. civ. 20, 17 p. 446, 5 D. mentem legentis [SACR. Leon. 378 *al.*]). SEN. dial. 7, 25, 8 virtutes (8, 3, 4. epist. 94, 45. 109, 12 alienam v. -endo -at et suam. *al.* GELL. 20, 1, 39 omnibus ... virtutum generibus -endis colendisque. PALLAD. hist. mon. I 7 p. 279^A [*gr. p. 62, 2* ἐν τῇ ἀσκήσει]. *al.*). epist. 45, 5 disputationes ... acumen irritum (109, 17 BOETH. mus. 2, 8 p. 235, 31). AVG. civ. 1, 1 p. 5, 5 D. *divina providentia* vitam mortalium ... adflictionibus (*seq.* probatam). SALON. in eccles. p. 1010^B eorum ... conscientias ... ad dolorem et lamenta. *et al.*

(c) *doctrinam, eruditionem, alias facultates exercitatione formandas*: LIV. 28, 27, 2 non quo verba umquam potius quam res -erim (SEN. nat. 2, 21, 4 epist. 40, 6. 82, 8 non verba, ... sed animum. *al.*). VAL. MAX. 8, 7 ext. 4 ad percipiendam et -endam doctrinam; SEN. benef. 3, 2, 3. dial. 8, 2, 2 rationem vivendi. 10, 7, 3 nullam rem bene -eri posse ab homine occupato, non eloquentiam, non liberales disciplinas (*cf.* TERT. ieiun. 13 p. 292, 8 ad -endam sobrietatis et abstinentiae d. AMM. 16, 5, 10 proludia disciplinae castrensis). epist. 111, 2 philosophiam in remedium suum. QVINT. inst. 1, 4, 6 rerum subtilitas ... altissimam ... eruditionem ac scientiam (*cf.* FRONTO p. 140, 19 N. ⟨dis⟩cendae -endaeque sapientiae [AVG. civ. 18, 51 p. 336, 6 D.]. *al.*). 2, 4, 41 his ... veteres facultatem dicendi (GELL. 9, 15, 2 ad causas Romae orandas eloquentiae Latinae facultatem. *cf.* TAC. dial. 38, 1 eloquentiam ... illud forum magis -bat *eqs.* *al.* *cf. supra l. 1. 26*). 10, 5, 14. 15 -endi stili. *al.* TAC. ann. 13, 3, 3 *Nero* caelare, pingere, cantus aut regimen equorum -ere. PLIN. epist. 8, 14, 3 difficile est tenere quae acceperis, nisi -as. TERT. ieiun. 5 p. 279, 28 -endae continentiae causa (adv. Marc. 2, 18 p. 360, 2 *al.*). patient. 2 p. 2, 16 -endae patientiae (AVG. civ. 18, 51 p. 336, 5 D. epist. 137, 16 p. 120, 4 p. et temperantiam vigilanter. *al.*). *et al.*

β *peculiariter*: (I) *in re militari de instruendis et aptandis exercitione militibus* (*sic et re pro obi. posita*: VERG. Aen. 4, 87 non arma iuventus -et [*i.* '*armis sese -et*']. OV. am. 1, 8, 41 nunc Mars externis animos -et in armis. VEG. mil. 1, 16 p. 19, 7 fundarum usum. *al.*): CAES. Gall. 5, 55, 3 Indutiomarus ... copias cogere, -ere ... coepit (LIV. 26, 51, 3 SVET. Aug. 16, 1). 6, 23, 6 iuventutis -endae ac desidiae minuendae causa. civ. 3, 24, 1 -endorum remigum (NEP. Dion 9, 2). BELL. Afr. 26, 6 milites ... in opere (LIV. 4, 26, 4 muniendi -endique m. cura. 6, 21, 2. 32, 5, 8. 34, 13, 3 ea res [*sc. excursiones nocturnae*] novos m. *al.* FRONTO p. 206, 16 N. in campo. CYPR. epist. 31, 5 p. 561, 11 [*alleg.*] *dominus* m. ... in castris carceris. PANEG. 8, 8, 3 ad navale certamen. SPART. Hadr. 10, 2 *al.* VEG. mil. 1, 10 p. 14, 7 *al.*). LIV. 29, 1, 8 *vicarium* -as, docendum cures equo armisque. 29, 1, 10 *equites*; *syn.* docendorum (STAT. Theb. 7, 306 in proelia. VEG. mil. 1, 10 p. 15, 6 pedites ... equites ipsosque equos vel lixas ... ad natandum. *al.*). 42, 52, 2 *levia bella* -rent magis quam fatigarent *progeniem Macedonum*. *al.* VELL. 2, 109, 2 exercitum ... bellis (DARES 26 VEG. mil. 3, 10 p. 93, 5). LAMPR. Alex. 59, 7 *tirones* (VEG. mil. 1, 11 p. 15, 9. *ibid.* p. 15, 14 ad palos. *al.*). CAPITOL. Maximin. 6, 1 *legionem* (*al.*). VEG. mil. 3, 9 p. 88, 18 dux ... singulos numeros ... ad omnia genera ... armorum. *al.* CLAVD. 8, 321. *et passim.*

(II) *in rhet. de formandis corroborandisve voce ac spiritu*: SEN. contr. 1 praef. 16 nulla ... illi cura vocis -endae fuit (SEN. epist. 15, 8 non ... id agimus ut -atur vox, sed ut -at. 122, 15 APVL. flor. 17 p. 79. *cf.* TAC. dial. 31, 1 fictis ... controversiis linguam et vocem. *v. et supra l. 8. p. 1368, 36*). SEN. epist. 78, 5 legas clarius et spiritum ... -as (QVINT. inst. 11, 3, 54 -endus ... est *sp.*, ut sit quam longissimus). *aliter p. 1372, 65. 80.*

b *usu reflexivo*: α se -ere: (I) *corporali motu vel actione*: PLAVT. Bacch. 429 cursu luctando hasta ... saliendo sese -bant magis quam scorto aut saviis. Most. 862 sese ad cursuram (Rud. 525 me ad velitationem. PACVV. trag. 22 se ... ad ludos. SEN. epist. 121, 8 *al.*). CIC. Tusc. 2, 40 Iovem ... cui se -bit *athleta* (SCAEV. dig. 22, 2, 5, 1 unde se exhiberet -retque *a.*). CAES. Gall. 1, 48, 4 genus ... pugnae, quo se Germani -erant (6, 28, 3 labore. TIB. 2, 1, 69 se ... arcu. SPART. Hadr. 26, 2 armis ... et pilo se. *al.*). VITR. 5, 11, 3. CELS. 1, 1, 1 navigare, venari, ... se -ere. SEN. benef. 7, 1, 4 *al.* PETRON. 29, 7 gregem cursorum cum magistro se -entem. AMPEL. 9, 10. AVIEN. orb. terr. 1239 in arma. VEG. mil. 1, 11 p. 16, 2 contra ... palum ... tiro ... se. *al.* HEGES. 2, 9, 1 p. 152, 27 *Aegyptus* mavult ... Romani imperii tributis se -ere quam suis militare stipendiis (*gr. aliter*). *et al.* (II) *translate de animo, indole, eruditione sim.* (*subi. res*: *p. 1370, 14*): RHET. Her. 4, 5, 7 in paucis se (CIC. carm. frg. 45 B. quam quisque norit artem, in hac se -at. de orat. 1, 152 vehementissime se in his ... dictionibus. orat. 99. ad Brut. 1, 15, 1 se ... in verissimo genere dicendi. FRONTO p. 211, 12 N. se in ... rebus scribendis. RVFIN. hist. mon. 16 p. 437^A *al.*). 4, 56, 69. CIC. de orat. 1, 154 si ad *Ennii* ... versus me -rem. Brut. 119. 249 sese ... cotidianis ... commentationibus acerrume (Att. 9, 4, 3 in his ego me consultationibus. SALL. Iug. 63, 3 Graeca facundia ... sese. *al.*). epist. 1, 7, 9 haec cogites, ad haec te -as (SEN. epist. 20, 13 nos ... ad veram *paupertatem*. TERT. adv. Prax. 3 p. 231, 22 te ad sensum rei. VVLG. I Tim. 4, 7 teipsum ad pietatem [γύμναζε ... σεαυτόν]. AVG. in psalm. 148, 1 p. 1937^extr. *al.* *cf.* QVINT. inst. 4, 2, 29 in utrumque ... locum). TREBON. Cic. epist. 12, 16, 2 discendo -endoque se. SEN. epist. 56, 15 experiri et -ere me volui. *al.* PLIN. epist. 7, 9, 12. FRONTO p. 22, 12 N. tanto ... te studio ... et labore. *et al. saepe.* *subi. res*: CIC. Cato 36 animi ... se (*om.* PL^2) -endo (-ercitando *P*) levantur. PS. HIL. dedic. eccl. p. 882^A electorum spes ad *trinitatem* ... se -endo et purificando properat.

β *mediopass.* -eri: (I) *corporaliter*: AFRAN. com. 10 non istis -etur in locis (*seq.* delaborat). CIC. Verr. II 4, 56 armis ([CELS. 1, 8, 1 pila vel armis *eqs.* PANEG. 12, 14, 4 VEG. mil. 2, 23 p. 57, 2 *al.*]. CELS. 1, 7 lectione aliisque generibus. PETRON. 27, 2 pila prasina. PS. AVR. VICT. epit. 9, 15 vectatione [*opp.* requiescere]. AMM. 21, 2, 1 Iulianus ... variis motibus. *al.*). Tusc. 2, 56 cum -entur athletae (VITR. 5, 11, 4). nat. deor. 2, 161. NEP. Epam. 2, 4 -batur ... currendo et luctando ad eum finem *eqs.* LIV. 10, 11, 1 *Manlius* inter equites. 38, 29, 4. CELS. 3, 15, 5 ambulare, -eri *eqs.* (5, 28, 15 *al.* PLIN. epist. 9, 36, 3 ambulo, ungor, -or, lavor). 3, 22, 5 *al.* SEN. epist. 18, 8 (*in imag.*) -amur ad palum (VEG. mil. 1, 14 p. 18, 1 tiro. *al.*). 122, 9 -amur, ... ⌊gestemur⌋ (⌊ ⌋ *v. app.*), ... prandeamus. PORPH. Hor. carm. 1, 8, 8 in campo Martio (AVG. civ. 14, 17 p. 40, 23 D. iuvenes). LACT. inst. 3, 17, 3 *Epicuri disciplina* prohibet ... pigrum -eri (*sic trad.*; *cf. et Usener, Epicur. p. 328 adn.*), timidum militare. LAMPR. Comm. 17, 2 *al.* VEG. mil. 1, 16 p. 19, 5 ad lapides ... iaciendos ... iuniores. *al.* *et saepe.* (II) *incorporaliter* (*aliter p. 1377, 70 sqq.*): RHET. Her. 1, 8, 12 in quo (*sc. genere a causa civili remoto*) ... -eri convenit, quo *eqs.* (3, 24, 40 in imaginibus conlocandis. *al.* CIC. Cato 50 studio ... in dicendo. Att. 9, 4, 1 *al.* RVFIN. Orig. in gen. 11, 3 p. 105, 25 B. in verbo dei. GREG. M. in Ezech. 1, 3, 18 p. 814^A in bono semine operis. *al.*). 4, 44, 58 per *expolitionem* -emur ad elocutionis facultatem (SEN. epist. 98, 17 philosophiam ... discere et ad verum -eri. *al. v. et l. 46*). *al.* CIC. Brut. 315 apud Demetrium ... studiose -eri solebam (epist. frg. 1 [Suet. gramm. 2] studiosissimus quisque apud *Plotium*. CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 5. SEN. contr. 2 praef. 1 apud Arellium Fuscum. *al.*). *ibid.* oratoribus quibuscum -bar ... lubentibus. off. 2, 47. Att. 6, 1, 12 (*syn.* discunt). *al.* SALL. hist. frg. 4, 54 canina ... facundia *Cicero* ([HIER. epist. 134, 1, 1]. SEN. contr. 1 praef. 12. QVINT. inst. 5, 12, 17 *declamationibus* ad pugnam forensem. 10, 5, 11 Cicero *thesibus*. *al.* SVET. Nero 20, 1 meditari -erique coepit *musicā*. *al.*). QVINT. inst. 3, 8, 70 *al.* *et passim.*

γ -ere *sensu refl.* (*praeter infra l. 59 de corporali exercitatione*): *in finita forma*: VARRO Men. 237 -bam ambulando, ut siti capacior ad cenam veniret guttur ('*fort.* -bam me' *Linds. in Non. p. 207, 23*). ORIBAS. syn. 1, 1 antequam -ere quis incipiat, corpus ... calefieri debet (*gr.* γυμνασίων). *gerund.* (*cf. et supra l. 14*): RHET. Her. 1, 8, 13 haec in -endo transigentur (4, 44, 58). CIC. fin. 1, 69 si campum ... -endi aut venandi consuetudine *adamamus*. *part. praes.*: CIC. de orat. 2, 287 ceteris [se] (*om. J*) in campo -entibus (*cf. Usener, Kl. Schr. I 229 adn. 1*). SVET. Iul. 26, 3 *ut* ipsi *senatores* ... dictata -entibus *tironibus* darent. Aug. 98, 3 spectavit assidue -entes ephebos. IORD. Rom. 6 Romani armis et legibus -entes orbem terrae suum fecerunt.

structurae ad 1: *pendet* ut: SEN. epist. 69, 6 hoc meditare et -e, ut mortem ... excipias. *seq. inf.*: *i. q. docere, erudire*: SEN. epist. 88, 19 *iuventutem* maiores nostri rectam -erunt hastilia iacere, sudem torquere *eqs.* CLAVD. 7, 43 *pater* nova per duros instruxit membra (*sc. tua, Honori*) labores et cruda teneras -uit indole vires: frigora saeva pati, ... non cedere nimbis *eqs.* *pendet* de: HIPPOCR. aer. 16 p. 35, 6 illis est ratio, quomodo de bellicam rem -ant (*gr. p. 34, 7* τὰ πολέμια ἀσκήσωσιν). *refl. c. dupl. acc.* (*si quidem recta lectio est*): AVG. civ. 18, 17 p. 277, 10 D. *Demaenetum* pugilatum (-tu *l. v.*) sese -isse et Olympiaco vicisse certamine.

2 *liberius de quavis ratione movendi*: a *praevalet notio strenue, assidue, vehementer sim. agitandi, fatigandi* (*fere i. q. circumagere p. 1371, 17. refl. p. 1371, 34; mediopass. p. 1371, 11. 37. 57. 74 al.*; *acced.* de: *p. 1371, 57*): α *corporali vel locali motu*: (I) *animantia in opere vel labore*: (a) *homines*: PLAVT. Amph. 288 haec nox scita est -endo scorto conducto male (*v. p. 1377, 34*). TER. Haut. 74 quod in opere faciundo operae consumis tuae, si sumas in illis -endis, plus agas. CATO agr. 5, 2 *vilicus familiam* opere bene ([*ibid.* SEN. benef. 6, 12, 2 lanista ... f. summa cura -et atque ornat]. *cf.* MART. 3, 58, 29 -et hilares facilis hortus urbanos. 14, 46, 2. VLP. dig. 33, 7, 8 pr. homines qui agrum colunt et qui eos -ent). mor. frg. 3 vita humana ... uti ferrum est, si -as, conteritur, si non -as ... rubigo interficit (*v. p. 1372, 5*). item homines -endo videmus conteri, si nihil -as *eqs.* (*v. p. 1384, 32*). VERG.

[Hey-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Aen. 8, 412 famulas ... longo ... penso. Ov. met. 13, 921 (*Glaucus*) altis deditus aequoribus, tantum (iam tum *M*) -bar in illis (*i. piscando operam navabam*). PLIN. epist. 7, 6, 2 Magnus ... Nigrinum ... pertinacissime. COD. Theod. 6, 36, 1 (= Iust. 12, 30, 1, 1) *palatini* quos ... itinerum prolixitas et expeditionum difficultas -et. OROS. hist. 1, 4, 4. PRISC. periheg. 745 quos labor -et saevus ferrique metalla. ⓑ *bestias*: VARRO rust. 2, 1, 22 *pecudes* (COLVM. 7, 5, 3 mediocriter [*opp.* vehementer agitare]). 2, 7, 14 mediocriter -endum (-triendt- *trad.*) *equinum pecus*. NEP. Eum. 5, 4 quemadmodum stans iumentum concalefieri -erique posset. VERG. georg. 1, 210 -ete ... tauros. 4, 159 aliae *apes* victu invigilant et ... -entur agris ([SERV. *ad l.*: ut ... in agris laborent]. Aen. 1, 431 apes aestate ... per ... rura ... sub sole labor). Aen. 7, 782 aequore campi ... equos (PELAGON. 269 tripodo ... ad sudorem [*gr. Hippiatr. I p. 190, 1* γύμναζε]. FRONTO p. 22, 16 N. etsi aeque pernicitas equorum -etur [*v. p. 1368, 58*] sive quadrupedo currant atque -antur seu tolutim *eqs. cf.* COLVM. 6, 27, 11 *equas* neque opere neque cursu. *al.*). PALLAD. 4, 12, 3 *boves*. *i. q. circumagere*: TRYPH. dig. 7, 1, 62, 1 si vivariis inclusae ferae in ea possessione custodiebantur, num -ere eas fructuarius possit *eqs.*

Ⓘ *res*: ⓐ *partes corporis*: PROP. 3, 3, 34 puellae ... teneras in sua dona manus (SEN. dial. 8, 6, 3 [*in imag.*] *virtutem debere* aliquando manum -ere et *cogitata* ... ad verum perducere. LVCAN. 3, 693 incertas. PRVD. perist. 1, 47 barbaras ... tortor. *al.*). Ov. met. 8, 826 -et ... cibo delusum guttur inani (*i. 'occupatum tenet'*. *cf.* APVL. met. 4, 22 fauces diutina fame saucias ... valenter -o *edendo*; *i. 'occupo'*). fast. 4, 699 assiduis ... bracchia telis (*cf.* SIL. 11, 417 non ulla per auras lancea ... torta lacertos). CAEL. AVR. chron. 5, 4, 77 aegrotantes mordendo *ceram* dentes. *aliter p. 1372, 56.* ⓑ *poetice res naturales: i. q. lassare*: SIL. 1, 363 *falarica* penitus pluteis *turris* Vulcanum -et adesis. 4, 321 ubi -et discordia ventos. 12, 373 *Cyrene* -et scopulis late freta. 15, 769 venatu saltus ... opacos Dictynna.

β translate (*subi. res l. 35; cf. et infra l. 52*): TER. Haut. 146 hic me -o ([SCHOL. Bemb. *ad l.*: fatigo]. CIC. Arch. 28 *cur* tantis nos in laboribus -amus. SEN. epist. 95, 8 *ars vitae* nulla re quominus se -at, vetari potest [*antea*: occupatae]). SEN. nat. 1 praef. 16 id in quo -etur *deus*, saepe inobsequens arti est.

b *praevalente notione peiorativa i. q. inquietare, vexare, molestare, exagitare, sollicitare, turbare sim.*: *α homines* (*bestias: infra l. 65. cf. et* bello *alqm. inquietare sim.*: LIV. 45, 30, 7 ferociores eos ... barbari faciunt, nunc b. -entes *eqs.* [VELL. 2, 90, 3. ORAT. imp. Claud. CIL XIII 1668 (*a. 48*) 2, 33 *Galli* b. ... divom Iulium]. *cf.* AVR. VICT. Caes. 42, 20 externis motibus ... civilibus -etur *Constantius. al.*): Ⓘ *proprie et corporaliter*: TER. Ad. 587 ego te ... hodie, ut dignus es, silicernium. VERG. Aen. 8, 378 *non* te (*Volcane*) ... *nec* tuos volui -ere labores (*v. infra l. 80*). STAT. Theb. 1, 697 Phoebe ... seu te ... Patarea nivosis -ent dumeta iugis. *de morbis vexantibus* (*cf. et* TERT. bapt. 5 p. 205, 24; *v. p. 860, 18 sqq.*): CELS. 1, 3, 13 alios adstricta, alios resoluta alvus -et (1, 6, 1 cita). 2, 1, 9 *quartanae* per hiemem quoque. 2, 1, 18 pueros ... inflammationes. 3, 6, 16 sudor. 4, 24, 2. 7, 7, 15 *al.* Ⓘ *translate* (*fere incorp.; maxime de rebus velut cura, fato, affectibus sim. urgentibus*): CIC. Manil. 28 quod ... genus esse belli potest, in quo illum (*Pomp.*) non -erit fortuna rei publicae? (Tusc. 5, 3 in quibus *casibus* me f. vehementer. FRONTO p. 232, 6 N. multis ... maeroribus f. me. PANEG. 2, 8, 2). Att. 7, 9, 4 te in ea quaestione non -o. 13, 22, 4 te de praedio Oviae -eri moleste fero (*cf.* EPIST. synod. Hil. coll. antiar. p. 64, 22 tribuni et duces ... de episcoporum vita statuque). epist. 12, 4, 1. LVCR. 5, 1424 aurum et purpura curis -ent hominum vitam *et* ... fatigant ([VERG. Aen. 7, 441 te ... senectus ... c.]. SALL. hist. frg. 1, 84 gravis et multiplex cura patres [VERG. georg. 2, 415 SIL. 3, 62 AVR. Fronto p. 43, 24 N. SVLP. SEV. chron. 2, 40, 6 *al.*]). SALL. Catil. 11, 1 ambitio ... animos hominum ([AVSON. 419, 15 p. 357 P. quos -et ambitus]. *cf.* rep. 2, 12, 4 me ... cupido. COLVM. 8, 11, 7 ineundi cupiditas ... mares *pavonum* [*v. supra l. 40*]. *al.*). hist. frg. 1, 11 servili imperio patres plebem -ere (*cf.* VERG. Aen. 4, 623 o Tyrii, stirpem et genus omne futurum -ete odiis. LIV. 31, 26, 9 populationem sepulchris ... diruendis. SIL. 3, 163 AVELL. p. 57, 14 *al.*). VERG. georg. 4, 453 non te nullius -ent numinis irae (SIL. 2, 672 ira *Ditis* ... manes). Aen. 6, 739 *homines* -entur poenis *et* ... supplicia expendunt. HOR. epist. 1, 11, 28 strenua nos ... inertia. LIV. 1, 56, 3. 3, 14, 1 iudicium et ... lex -uit civitatem (*i. 'sollicitavit'*). SEN. dial. 10, 17, 6 Marium ... consulatus. epist. 95, 24 quantum hominum unus venter -et! *al.* PLIN. epist. 2, 14, 1 (*opp.* delectant). 6, 6, 2 pendeo ... et -or spe, adficior metu. AVSON. 322, 3 p. 261 P. pueros vox imperiosa magistri. 362, 43 p. 89 *al. et al.*

β obi. sunt res pro ipsis personis substitutae: PLAVT. Mil. 626 hancine aetatem -ere ⟨mei⟩ me amoris gratia? (*i. senem*). CATVLL. 71, 3 aemulus iste ... qui vestrum -et amorem. VERG. Aen. 8, 378 *v. supra l. 46*. LIV. 21, 16, 4 Sardos (*al.*) ... lacessisse magis quam -isse Romana arma. VAL. MAX. 8, 3, 2 *Afrania* inusitatis foro latratibus adsidue tribunalia -endo *eqs.* SIL. 13, 544 Rhadamanthus ... mortem ... -et inanem (*i. mortuos*). AVSON. 325, 14 p. 110 P. *al.*
nota noctem -ere (*aliter p. 1377, 53*): PROP. 1, 1, 33 in me nostra Venus noctes -et amaras (*i. fere 'vexat n. in me' sc. 'me noctibus amaris inquietat'; v. Butler-Barber ad l. et cf. 4, 11, 81*).

B *de tractatione* (*cf. et p. 1373, 20*): **1** *i. q. tractando uti, adhibere sim.*: **a** *arma, instrumenta sim.*: CATO mor. frg. 3 ferrum; *v. p. 1370, 83* (SEN. benef. 4, 28, 5 domi f. -entes). ACC. trag. 549 pinnigero, non armigero in corpore tela -entur (LVCR. 2, 1103 *ut* saeviat -ens telum [*i. fulmen*]. *cf.* Ov. met. 13, 54 spicula). VAL. MAX. 5, 1, 3 Quinctius ... in quo scelestе -as arma (SEN. benef. 5, 16, 5 ceteri a. cruentius -erunt *quam Caesar*. TAC. ann. 11, 16, 4). COLVM. 12, 52, 7 pro conditione *olei* ... praedictae machinae -entur. VAL. FL. 3, 161 pharetram aut ... arcus *Hercules* (CLAVD. 17, 188). AVIEN. Arat. 616 curvas in flava novalia falces. CLAVD. 22, 29 *Iuppiter* in Oetaeis -et fulmina silvis. **b** *vigorem iuventutis, pulchritudinem* (*aliter p. 1368, 35*): CATVLL. 61, 235 munere assiduo valentem -ete iuventam (*cf.* PHAEDR. app. 10, 4 fervidam adulescentiam). Ov. am. 1, 8, 53 forma nisi admittas *amatores*, nullo -ente senescit (STAT. silv. 1, 2, 166 -e formam et fugientibus utere donis). **c** *medicamenta*: PLIN. nat. 1, 25, 6 quare minus -antur ea remedia. **d** *certam formam in gramm. adhibere*: MARTYR. gramm. VII 166, 15 incipiamus de nomine ... -entes ubique scilicet nominativum (*cf. p. 1389, 56*).

2 *i. q. tractando in alium statum perducere, colere, subigere sim.*: **a** *agrum, solum, terram sim.* (*inde vi -endi plane abolita i. q. incolere, inhabitare infra l. 44; audacius* 'mare': *infra l. 31*): VERG. georg. 1, 99 tellurem (PLIN. nat. 6, 66. *cf.* Ov. met. 2, 287 [*loq. Tellus*] vulnera aratri ... fero totoque -or anno). 1, 220 si ... in messem *et* ... farra -bis humum. 2, 356 presso -ere solum sub vomere (COLVM. 4, 14, 2 frequenter. TAC. ann. 13, 54, 2 patrium. FLOR. epit. 4, 12, 60 *al.*). Aen. 7, 748 armati terram (AVIEN. orb. terr. 1347 PROB. Verg. georg. 1, 221 *al.* *audacius*: IVST. 43, 3, 5 Phocaeenses ... coacti studiosius mare quam terras -ere [*i. mare quasi tractando quaestum e navigatione, non agricultura sibi parare; v. supra l. 24*]). 7, 798 Rutulos ... vomere colles (11, 319 SIDON. epist. 2, 9, 1). 10, 142 pinguia culta ([AVIEN. orb. terr. 1022]. AVIEN. orb. terr. 461 sola [loca *trad.*] p. glaebae). HOR. epod. 2, 3 paterna rura bobus ... suis (COLVM. 8, 1, 1 [-periendi *SA*]. COD. Theod. 4, 13, 2 [= Iust. 4, 61, 5 pr.]. *al.* OROS. hist. 5, 7, 11 *al. cf.* COLVM. 4, 3, 4 omne genus ruris). MANIL. 1, 86 fera diversis -ta frugibus arva *sunt*. COLVM. 2, 2, 7 hic ager sive -etur seu cessat (MELA 2, 11 PLIN. epist. 7, 18, 3 OPT. PORF. carm. 7, 22 *al. v. vol. I 1290, 33 sqq.*). TAC. ann. 12, 43, 2 Africam ... et Aegyptum (*cf. tot. l.*). PLIN. epist. 1, 20, 16 arbusta ... campos curo et -o. PALLAD. 2, 13, 2 multis arationibus *locus* (*al.* COD. Theod. 7, 20, 11 loca ... squalida). CLAVD. DON. Aen. 11, 315 p. 461, 7. *et passim.* *i. q. incolere*: AVIEN. orb. terr. 858 longas -et Sarmata silvas (*cf. Dionys. periheg. 659* ὕλην ναιετάοντες ἀπείριτον).
b *oleum*: COLVM. 12, 52, 11 quanto saepius translatione ipsa ventilatur *oleum* et quasi -etur, tanto fit liquidius.
c *rem quamlibet corpoream*: VERG. Aen. 8, 424 ferrum -bant vasto Cyclopes in antro (*aliter supra l. 5*). CET. FAV. p. 276, 9 testacea spicata ... fricaturis et politionibus -antur. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 70 cibus erit diligenter masticatione -endus.

C *c. vi* **ciendi, concitandi, pellendi** *alqd.* (*i. q. excitare infra l. 67; exserere infra l. 56. 80; c. not. 'turbandi', 'miscendi' infra l. 76; refl. de sola vi movendi* [*opp.* stare]: *infra l. 77*):
1 *manus: i. q. exserere, huc illuc iactare, porrigere* (*aliter p. 1371, 21*): PLAVT. Amph. 324 gestiunt pugni mihi. :: si in me -turu's, quaeso in parietem ut primum domes (NON. p. 295, 18 immittere). SEN. Thy. 166 *fames* iubet irritas -ere manus ([*i. 'iactare'*]. *cf.* clem. 1, 7, 4 humili loco positis -ere manum, litigare, in rixam procurrere ... liberius est. nat. 7, 14, 1 [*syn.* iactare bracchia]. *al.* APVL. met. 7, 4 nec m. ... erogandae stipi porrigeret [*syn.*], sed hauriendo potius -ret auro). **2** *naturales res* (*vi maxime naturali motas; inde audacius de stella radios suos ciente et emittente: infra l. 71*): **a** *ignem, spiritum*: AETNA 325 spiritus ... densa per ardentes -et corpora ⌊vires⌋ ([⌊ ⌋ *v. app.*]. *cf.* EPIST. Sapph. 9 uror ut indomitis ignem -entibus Euris ... ardet ager [*i. 'excitantibus'*. *sic*: AVSON. Mos. 267 ubi fabriles -et sp. *fomitis* ignes). SEN. nat. 5, 18, 5 deus aera ventis -endum dedit (*cf.* 6, 28, 3 *non* prius pestilentia desinit, quam spiritum illum gravem -uit laxitas caeli ventorumque iactatio). *nota* 'radios' (*v. supra l. 64*): STAT. Theb. 6, 581 omnia clara nitent, sed clarior omnia supra Hesperos -et radios. **b** *aquas*: HOR. carm. 4, 14, 21 indomitas ... qualis undas -et Auster. Ov. met. 8, 166 Maeandrus ... nunc ad fontes, nunc ad mare ... incertas -et aquas (*cf.* SEN. nat. 6, 27, 3 *aquas* numquam usus; *v. p. 1022, 45*). *i. q. turbare*: Ov. met. 14, 556 virgineis -ent lusibus undas naides. **c** *de motu stellarum* (*v. supra l. 55*): SEN. nat. 7, 24, 3 quinque *stellas* ... quibus -ere se liceat, ceteras stare.
3 *vocem, linguam, sonum sim.: i. q. exserere, ciere, promere sim.* (*inde de ipsis instrumentis, quae sonum cient: p. 1373, 6. aliter p. 1369, 62*): PLAVT. Poen. 13 exsurge, praeco, fac populo audientiam ... -e vocem (PRVD. perist. 10, 925 libere). ENN. scaen. 304 -e linguam ut argutarier possis (Ov. met. 6, 375 turpes litibus.
[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SEN. dial. 7, 20, 6 bonorum . . . convicio. AVG. civ. 2, 12 p. 67, 7 D. *al. cf.* OV. trist. 5, 10, 35 sociae commercia linguae). VERG. georg. 1, 403 seros . . . noctua cantus. Aen. 9, 61 tuti sub matribus agni balatum -ent. SIL. 7, 130 ululatus turba luporum (PS. QVINT. decl. 10, 11 p. 198, 8 noctibus funebres). PS. QVINT. decl. 10, 19 p. 205, 20 ut horridum carmen, *mage*, -as. 'tubas' (*v. p. 1372, 81*): SIL. 9, 7 *Varro* Paulum increpitare, modo acris -ere tubas nocturnaque classica velle.

4 *varias res*: VERG. Aen. 7, 380 volitans sub verbere turbo, quem pueri magno in gyro . . . -ent. SER. SAMM. 264 decocta haec (*lympha, mel, furfur*) clauso . . . -entur in ore (*cf. vs. 272* volvatur). *in imag.*: APVL. met. 3, 16 adulescentem . . . Boeotium . . . efflictim deperit totasque artis manus, machinas omnes ardenter -et.

II *c. vi* ***agendi, factitandi, exhibendi*** *sim.*: A *i. q.* ***efficientiam rei alcis. curare sive persequendo*** *(i. exsequi, administrare, profiteri sim.) sive* ***exhibendo****; hic usus cum latissime pateat, singulas notiones variis modis fluctuare apparet (saepe i. q. merum verbum 'faciendi' [v. p. 1375, 19. 20. 39. 71. 1377, 61 al.]; fungi, satisfacere [p. 1376, 79]; exigere p. 1377, 9; rariora v. p. 1375, 58. 70. 1376, 31 sq. 1377, 14. in nonnullis dubites ad I B p. 1372, 3 pertineant potius necne; e. g. l. 32. 81. 83. p. 1374, 14. 1376, 32)*:

1 *in universum*: a *praevalet notio q. e. exhibere, efficacem reddere, agere ut quid valeat sim. (refl. i. q. efficacem esse, valere sim.*: VAL. MAX. 6, 3, 6 se in viris puniendis severitas; *seq.* se egit [SEN. dial. 6, 6, 2 omni se genere saevitiae . . . maeror. 12, 3, 2 pietas . . . multo se liberius. NOVATIAN. trin. 25 p. 936[B] *mors* adversus divinitatem sermonis non potuit se -ere. PANEG. 2, 24, 6 GREG. M. moral. 4, 16 p. 646[B] in Ezech. 1, 2, 13 p. 801[C] *al.*]. *fort. et mediopass.*: SEN. dial. 4, 27, 2 suas ista leges habent, quibus divina -entur. 11, 11, 7 in hoc *corpusculo* supplicia . . . latrocinia . . . morbi -entur):

α *res quae sunt animi, affectus, voluntatis sim.*: PLAVT. Mil. 656 Venerem, amorem amoenitatemque accubans -o (CATVLL. 68, 69 ad quam *dominam* communes -remus amores. SEN. benef. 7, 13 *al. cf.* TERT. adv. Marc. 1, 26 p. 328, 4 uti boni amorem odio mali -at). CIC. div. in Caec. 13 nimium familiariter inimicitias (SALL. Catil. 49, 2 cum illo gravis [VELL. 2, 45, 1]. 51, 16 gratiam aut i. LIV. 38, 43, 12 *al.* VVLG. I Macc. 7, 26 contra Israel [ἐχθραίνοντα]. *al.*). Verr. II 5, 145 libido crudelitatis -endae (Phil. 11, 8 insatiabilem . . . in vivo *eqs.* VAL. MAX. 9, 2, 4. RVFIN. hist. 3, 17 [*gr.* ἐπιδειξάμενος]. *al. cf.* LIV. 7, 4, 3 *saevitiam* in alienis *eqs.* [RVFIN. hist. 2, 26, 2 atrocissimam; *gr.* κατειληφέναι ταραχήν]). Flacc. 88 simultates . . . cum libertis . . . Flaccus (SALL. hist. frg. 1, 12 LIV. 39, 5, 2 SCHOL. Cic. Bob. p. 174, 22 St. *al.*). rep. 6, 29 hanc (*sc. naturam animi ac vim*) tu -e optimis in rebus. ad Brut. 1, 2, 5 in superatos iracundiam. *al.* SALL. rep. 2, 8, 3 malitia praemiis -etur (SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 109, 4 VVLG. gen. 50, 17 AVG. civ. 20, 8 p. 425, 8 D. *al.*). VERG. georg. 3, 152 iras (OV. met. 12, 583. 13, 614 aduncis unguibus *volucres*. LIV. 31, 26, 13 SEN. clem. 1, 17, 1 *al.* CLAVD. carm. min. 25, 136 *al.*). Aen. 4, 99 *v. p. 1377, 37.* OV. epist. 7, 47 odia ([met. 5, 245. 9, 275 in prole. VELL. 1, 1, 2 in eum. SEN. clem. 1, 19, 4. dial. 10, 7, 1 odia . . . iniusta vel bella. *al.* TAC. ann. 13, 37, 3 vetus adversus Armenios. *al.*]. *cf.* LVCAN. 9, 454 *auster* Aeoliam rabiem totis -et harenis [hab- *dett.*]. HIL. c. Const. 11 p. 589[A] in ecclesiam Tolosanam . . . furores [OPTAT. 3, 4 p. 83, 21 in quos]). met. 12, 534 ferro . . . dolorem (*cf.* HEGES. 1, 44, 3 p. 112, 4 magnum luctum [*gr. 1, 609* ἐποιήσατο πένθος]). *al.* LIV. 25, 6, 19 experiri animum et virtutem -ere liceat (MIN. FEL. 6, 2 in armis v. religiosam *Romani*. MACR. Sat. 1, 11, 16 -tas in servili pectore v. *al.*). PHAEDR. 3, 6, 11 vanas . . . minas. SEN. benef. 4, 40, 4 *bonitatem* (TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 319, 16 *al.*). 6, 35, 1 materiam -endae fidei (GRAN. LIC. p. 29, 1 *al.*). dial. 5, 8, 3 vitium (*al.*). 7, 24, 3 *pecunia* liberalitatem. 7, 27, 1 taetram istam licentiam. epist. 9, 8 amicitiam (TAC. hist. 1, 14, 1 -ta cum Pisone a. *al.*). 99, 13 suam alienamque libidinem (TAC. ann. 5, 4, 3. AVG. civ. 1, 18 p. 29, 24 D; *syn.* expleatur. *al.*). *al.* PETRON. 94, 6 quem animum adversus Ascylton sumpseram, eum in Eumolpi sanguinem -issem (*cf.* EPIST. pontif. 387 Conc.[S] I 2 p. 90, 34 pium . . . animum . . . in eos quos *eqs.* -e. *al.*). IVV. 14, 108 avaritiam. TAC. ann. 13, 19, 4 *al.* PLIN. epist. 1, 10, 10 iudicare, promere et -ere iustitiam (CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 30, 23). APVL. met. 7, 9 indignationem vestram (FIRM. math. 8, 28, 10). TERT. nat. 2, 4 p. 102, 9 stupidam . . . curiositatem (*al.*). ITALA apoc. 18, 7 (Pacian. paraen. 11 p. 124, 2) *meretrix* delicias -uit (ἐστρηνίασεν, *Vulg.* in d. fuit). TRACT. Pelag. p. 33, 6 pietatem (*al.*). PRISC. rhet. 6, 18 sceleratam . . . audaciam *in* deos (*gr.* παρῴνησε). CASSIOD. inst. 1, 27, 2 ad -endas versutias. BENED. reg. 72 hunc zelum ferventissimo amore. CIL IX 3436 ob eximiam adfectionem . . . quam unice -uit *patronus. talia frequenter.*

β *vim et potentiam, quales tam homines quam res exhibent (sic et 'victoriam' -ere i. ius ac potestatem victoris: l. 83 sqq. cf. etiam*: SEN. nat. 1, 16, 7 illa . . . supervacua mihi parte alicuius contumelia marem -o [*i. 'virilitatem'; v. Housman, Hermes 66, 1931, 405*]. PLIN. paneg. 21, 4 nomen *patris patriae* qua benignitate . . . -es. DRAC. Romul. 9, 88 hoc [*sc. ut corpus consumatur*] cuncta sepulcra -ent): SALL. Catil. 38, 4 victoriam crudeliter (*cf.* Iug. 16, 2 acerrume v. nobilitatis in plebem. *al.* LIV. 2, 55, 9. 6, 22, 4 foede . . . in captis. *al.* VAL. MAX. 9, 2, 1. AVG. civ. 3, 30 p. 143, 3 D. clementer. OROS. hist. 1, 13, 1 *al. v. p. 1373, 78*). NEP. Dion 6, 2 *fortuna* in filio . . . suam vim (*cf.* MANIL. 2, 456 *sidera* in *membris* . . . praecipuas. VELL. 2, 47, 3 SEN. benef. 6, 31, 2 dial. 7, 27, 3. epist. 11, 2 natura [94, 28. PLIN. nat. 31, 1 vires. *al.*]. *al.* PLIN. nat. 2, 215 *luna. al.*). VERG. georg. 2, 370 (*metaph.*) tum . . . dura -e imperia et ramos compesce fluentes ([NON. p. 295, 8 inmittere]. LIV. 3, 41, 6 *al.* PHAEDR. 1, 31, 12. SEN. clem. 1, 7, 2 miti animo. *al.* CVRT. 10, 3, 4 *al.* COLVM. 6, 23, 3 in tauros. TAC. hist. 1, 30, 1 bonis artibus. *al.*). LIV. 5, 2, 8 tribuni militum in plebe Romana regnum (*cf.* SEN. dial. 2, 6, 1 dives . . . r. orbae senectutis. epist. 53, 9 philosophia . . . suum. PLIN. nat. 10, 46 *galli. al. cf.* IVST. 9, 8, 17 *Alexander* in amicos regna -bat). 9, 22, 5 in *pugna* . . . fortuna -uit opes, ut *eqs.* (*cf.* SEN. contr. 10, 4, 17 principes viri . . . contra naturam divitias suas). 23, 2, 1 plebis sine modo libertatem -entis (*cf.* VAL. MAX. 6, 2, 2 Philippus consul adversus . . . ordinem [*i. fere 'libere respondit'*]). MANIL. 2, 934. SEN. contr. 1, 7, 8 tyrannidem (HIER. chron. a. Abr. 558. VVLG. sap. 16, 4 [τυραννοῦσι]. PALLAD. hist. mon. I 10 p. 286[C]). SEN. clem. 1, 13, 3 caedibus ac rapinis potentiam (dial. 5, 16, 2 multorum malo. 11, 14, 2 *al.* CVRT. 10, 1, 27. TAC. hist. 4, 44, 3 -ta malis artibus p. *al.*). nat. 6, 17, 1 ut *aer* naturam suam -at (PLIN. nat. 2, 106 *sidera. al.*). epist. 66, 23 in quae dominium casus -et (*cf.* SVET. Dom. 1, 3 vim dominationis . . . licenter [PORPH. Hor. carm. 1, 3, 14 dominationem *Notus. al. v. vol. V 1, 1879, 73 sqq.*]. CYPR. Demetr. 8 p. 356, 24 dominatum). LVCAN. 5, 303. QVINT. decl. 372 p. 411, 17 potestatem (TAC. ann. 4, 6, 2 minorum . . . magistratuum -ta p. SCAEV. dig. 14, 6, 6 senatus. *al.* ITALA Luc. 22, 25 [codd. a b] in eos -unt [ἐξουσιάζοντες αὐτῶν, *Vulg.* p. habent]. VVLG. I Macc. 10, 70 adversum nos [ἐξουσιάζῃ]. *al.* COD. Theod. 9, 12, 2 domesticam. *al. cf.* TERT. idol. 18 p. 52, 19 potestatis ius . . . in suos). TERT. nat. 2, 5 p. 104, 19 (*v. vol. V 1, 2131, 18 sq.*). COD. Iust. 1, 40, 5 (*a. 364*) qui insignia dignitatis ad hoc -et, ut *eqs.* 5, 13, 1, 2[a] *al. et passim.*

b *praevalet sensus exsequendi, profitendi, factitandi sim.*:

α *artes, studia, doctrinas, litteras sim.*: CIC. Cluent. 178 medicinae -endae causa (CELS. 1 prooem. 5 PLIN. nat. 22, 136 TERT. apol. 14, 5 *al.*). epist. 9, 8, 2 utinam . . . haec inter nos studia -ere possemus (OV. epist. 4, 87. SEN. dial. 5, 9, 1 citra lassitudinem. PLIN. epist. 6, 8, 6. SVET. Aug. 84, 1 eloquentiam [*v. l. 48*] studiaque liberalia . . . cupide et laboriosissime. COD. Theod. 14, 9, 3 pr. [= Iust. 11, 19, 1, 1] privatim. *al.*). HOR. epist. 1, 14, 44 quam scit uterque (*bos, caballus*) . . . -at artem (PLIN. nat. 29, 17 *al.* ITALA act. 8, 9 [Iren. 1, 23, 1] Simon . . . magicam [μαγεύων, *Vulg.* fuerat . . . magus]. FIRM. math. 4, 11, 2 pigmentorum. EVSTATH. Bas. hex. 2, 2 p. 881[A]; *gr.* ἠσχόληται. *al. v. vol. II 669, 10 sqq.*). PAVL. FEST. p. 21 artifices . . . scientiam suam per artus. SEN. epist. 111, 2 philosophiam in remedium suum. LAVS Pis. 127 sales inter convivia. PLIN. nat. 1, 30, 3 *magicam* Italia (*cf.* 35, 16 inventam liniarem a Philocle . . . -uere Aridices *eqs.* TERT. apol. 35, 9 palaestricam. *al.*). *al.* QVINT. inst. 2, 1, 3 rhetoricen ([2, 15, 27 SVET. gramm. 25 p. 119, 11]. *cf.* 10, 3, 13 *Florus in Gallia eloquentiam* [TAC. ann. 13, 42, 3 incorruptam . . . tuendis civibus. *v. l. 38*]. TAC. ann. 15, 48, 2 facundiam tuendis civibus. *sim. al.*). GELL. 13, 10, 1 Labeo . . . iuris . . . civilis disciplinam . . . studio -uit (15, 11[tit.] rhetoricam. *al.*). OPT. PORF. carm. 3, 25 Pegaseo nova carmina potu -ent (*cf.* SIDON. epist. 2, 2, 14 camenam . . . Tityri). FIRM. math. 3, 9, 10 computos. HIER. chron. a. Abr. 1863 picturam (PROSP. chron. I p. 402, 275). PHYSIOGN. 9 p. 14, 1 veteres . . . physiognomiam. CLAVD. MAM. anim. 3, 12 p. 177, 20 dialecticen. *et saepe al.*

β *negotiationes, opificia, quaestum sim.*: VARRO rust. 1, 2, 22 figilinas . . . argenti fodinas aut alia . . . metalla (figlinas: PAVL. dig. 8, 3, 6 pr. *al.* metalla: LIV. 45, 18, 4 sine publicano *metalla, praedia.* 45, 29, 11. PLIN. nat. 6, 98 *al.* PANEG. 2, 28, 1 COD. Theod. 10, 19, 11 *al.* fodinas: VLP. dig. 7, 1, 13, 5). OV. met. 6, 145 aranea telas. LIV. 25, 1, 8 quaestus . . . quem velut concessae artis usu -bant (VLP. dig. 3, 2, 4, 2 *al.*). VITR. 2, 8, 12 tabernam . . . -endo (SVET. Aug. 4, 2 unguentariam t., modo pistrinum Ariciae. VLP. dig. 14, 3, 13, 2 *al.* CAPITOL. Pert. 3, 3 *al.*). VAL. MAX. 5, 2, 10 libitinam (*cf.* PETRON. 38, 14 quam honestam negotiationem -uit, . . . libitinarius fuit). COLVM. 1 praef. 27 tot pomorum olerumque cultus ([RVFIN. hist. mon. 16 p. 439[B] ruris]. *cf.* VEG. mil. 4, 7 p. 133, 7 hortorum *curam* [AVG. civ. 7, 24 p. 305, 18 D. agriculturam]. *al.*). 8, 1, 3 ἰχθυοτροφεῖα sedulā curā (*cf.* 8, 2, 6 ὀρνιθοτροφίαν). MELA 2, 10 commercia (PLIN. nat. 12, 54 commercium turis fecere maximeque -ent. CAPITOL. Maximin. 4, 4 cum Gothis. HIER. epist. 37, 2, 1 COD. Theod. 13, 1, 18 *al.*). LEX met. Vipasc. CIL II 5181 (*s. I ex.*) 28 balinei -endi causa. *ibid.* frg. (Bruns, fontes[7] 113; *s. I ex.*) 2, 4 putei argentari ex forma -eri debent, quae hac lege continetur. QVINT. decl. 311 p. 224, 24 faenus ([CAPITOL. Pius 2, 8 publicum trientarium. *al. v. vol. VI 1, 482, 12 sqq.*]. *cf.* SCAEV. dig. 14, 3, 20 *mensam nummulariam.* VLP. dig. 2, 13, 4, 5 argentariam [*al.*]. 17, 1, 10, 3 pecuniam [*al.* LEO M. epist. 4, 3 p. 613[A] usurariam]. PELAG. in I Tim. 4, 14 p. 492, 10 [*alleg.*] acceptum talentum. *sim. al.*). TAC. hist. 2, 82, 1 destinantur . . . civitates -endis armorum officinis (*cf.* SVET. gramm. 23 p. 117, 18 o. promercalium vestium). SVET. Vit. 2, 1 furnariam. Vesp. 16, 1 negotiationes . . . vel privato pudendas (GAIVS dig. 40, 9, 10 *al.* SCHOL.

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cic. Bob. p. 120, 24 St. CASSIOD. var. 1, 10, 6 *saepe. v. p. 1374, 67.* *cf.* SCAEV. dig. 26, 7, 47, 6 negotium [*al.* VIR. ill. 72, 1 carbonarium. *al.*] COD. Theod. 13, 1, 2 negotiandi ... sollertiam). LEX imp. Hadr. (CIL VIII 26416) 2, 6 *partes* ex saltu Lamiano ... a conductoribus (*cf.* COD. Theod. 5, 14, 30 [= Iust. 11, 59, 7 pr.] fundum patrimonialem. *al. v. et p. 1374, 61*). GAIVS dig. 44, 7, 5, 6 navem aut cauponam aut stabulum (navem: PAPIN. dig. 12, 6, 55 VLP. dig. 4, 9, 7, 5 PAVL. dig. 9, 4, 19, 2 *saepe. cf.* COD. Theod. 13, 5, 5 pr. navicularium munus. cauponam [stabulum]: VLP. dig. 4, 9, 1, 5 *al. v. p. 1390, 3*). inst. 1, 34 si Latinus in urbe triennio pistrinum -erit (*al.* APVL. met. 9, 10. *v. p. 1374, 65*). VLP. dig. 5, 3, 27, 1 lupanaria. *saepe* (*v. V. i. R.*). TERT. idol. 11 p. 42, 8 patient. 7 p. 12, 22. CAPITOL. Pert. 13, 4 mercaturas. *al.* PS. AVR. VICT. epit. 40, 10 opera mercennaria. SYMM. epist. 9, 103 mancipes ... lavacra. SCHOL. Iuv. 1, 155 piscatoriam. AMBR. off. 2, 15, 69 sumptum ... diurnum (Nab. 4, 15 rapinis. *al.* HEGES. 4, 7 p. 251, 24 latrocinio. *al.*). CASSIOD. var. 2, 26, 4 monopolium (COD. Iust. 4, 59, 2 pr. [*a. 483*]. *al.*). 12, 24, 6 *salinas. al.* COD. Iust. 4, 63, 4 (*a. 408/9*) nundinas (*al.*). 12, 15, 1 (*a. 425*) professionem suam (*al.*). NICET. vigil. 1 p. 56, 13 femina ... lanificium. *et persaepe.*

γ *facinora, delicta, proelia sim., fere i. q. committere, facere*: PAVL. FEST. p. 125 *Macellus* in urbe latrocinium (FIRM. math. 6, 31, 83 in peregrinis locis. *cf.* TAC. ann. 15, 38, 4 raptus. AVSON. 146, 25 p. 13 P. [*in imag.*] furta corde in intimo *poetae* ... dextera *scribae*. CLAVD. DON. Aen. 1, 525 p. 106, 23 direptionem. COD. Theod. 8, 5, 21 *al.*). VAL. MAX. 1, 1 ext. 4 a civibus ... piraticam -entibus (PLIN. nat. 6, 176 IVST. 8, 3, 13 *al.*). SEN. dial. 2, 6, 7 loca -endis in publico vitiis destinata (FIRM. math. 7, 25, 3 latenter. *ibid.* publice. *al.*). SIL. 2, 40 Martem (*i. oppugnationem* [13, 206]. *cf.* 9, 524 dum Romuleis -et proelia turmis ... furor [IVL. VAL. 2, 20 -to per biduum p.]. 13, 741 bella *Hannibal* ∴ toto ... Latio [*cf. p. 1373, 52*]. IVV. 15, 60 puerilis ... acies. CLAVD. DON. Aen. 11, 510 p. 492, 21 certamen [*al.*]. AVG. serm. 4, 33, 36 p. 52^med. [*alleg.*] in corde ... tantam pugnam [VAL. CEM. hom. 17, 2 p. 744^D DRAC. Romul. 9, 59]. CASSIOD. in psalm. 134, 4 p. 962^B mysticam luctam ... Iacob. *al.*). SVET. Aug. 69, 1 adulteria (TERT. cult. fem. 2, 5 p. 721 Oe. FIRM. math. 8, 11, 1. *cf.* PS. ASCON. Verr. p. 233, 6 St. stupra -ta. HIER. epist. 55, 2, 6 fornicatio ... in corpore ... -etur [*antea*: administramus. TRACT. Pelag. p. 26, 34 *al.*]). APVL. met. 3, 3. ITALA Rom. 1, 27 (Pelag. in Rom. *h. l.* p. 16, 17) turpitudinem (κατεργαζόμενοι, *Vulg.* operantes). HERM. Pal. sim. 9, 22, 4 *mulieres* nequitiam ... in *hominibus* ([πονηρευομένων]. RVFIN. hist. 3, 33, 2; *gr.* κακουργεῖν. *al.*). ARNOB. nat. 4, 9 p. 148, 10 *libidines* experitur et -et obscenitas (AVSON. 71, 6 p. 341 P. Crispa ... cunctas ... corpore in uno. *al.*). 5, 32 p. 203, 9. FIRM. math. 6, 11, 7 facinus suum ... latenter. 6, 11, 9 circumscriptionum ... officia (*cf.* AVR. VICT. Caes. 16, 6 fraudem inter cenam [*al.*]. COD. Theod. 14, 16, 3 [= Iust. 11, 24, 2, 1] quantitatem, in qua suam calliditatem -erit, in duplum redhibere). *al.* OPTAT. 2, 15 p. 50, 15 *pagani* sacrilegia. CLAVD. DON. Aen. 11, 485 p. 488, 27 ultionem ... in perniciem Drancis (VVLG. num. 33, 4 SVLP. SEV. dial. 3, 12, 1 GREG. TVR. Franc. 2, 33 p. 96, 1 *al. cf.* AVG. pecc. mer. 2, 18, 32 in vindicta -enda. *cf. et p. 1376, 61*). HIER. epist. 65, 11, 3 *caedem* (VVLG. Esth. 9, 12 *al. cf.* PRVD. psych. 793 *lupus* per agninos -ens funera rictus. VAL. CEM. hom. 6, 1 p. 710^A homicidia -ere, adulteria fabricare. GREG. TVR. Franc. 1, 24 p. 45, 12 pro nece quam *Pilatus* in ... Christum -uit). TRACT. Pelag. p. 5, 25 maiora ... delicta. SVLP. SEV. dial. 2, 14, 1 persecutionem. *al.* AVELL. p. 55, 16 motus aliquos inquietos *Vrsinus*. *et al.*

δ *ludos, luctamina sim.*: VERG. Aen. 1, 499 Diana choros ([*i. fere* 'ducit']. CE 661, 3 [*a. 359*] rerum summa coros melius -endos ⟨d⟩o⟨c⟩et [*v. adn.*]. *cf.* MANIL. 1, 671 sidera ... -ent varias naturae lege choreas). 3, 281 patrias ... palaestras ... socii. PROP. 3, 14, 3 non infames ... corpore ludos (*Aurat.*, laudes *trad. falso, cf. Butler-Barber ad l.*) ... puella *Spartana* (*cf.* TAC. ann. 3, 66, 3 *Otho* litterarium l. SPART. Sept. Sev. 1, 4 nullum alium inter pueros l. nisi 'ad iudices' [GREG. TVR. Mart. 4, 17 p. 654, 18 *al.*]. AVSON. 450, 2 p. 395 P. Nausicaa ... l. in acta cum aequalibus. *al.*). VAL. MAX. 3, 7, 11 (*transl.*) voluminum, non imaginum certamina (*cf.* HIER. chron. a. Abr. 773 palaestricae artis). STAT. Ach. 1, 357 gymnadas. TAC. Germ. 24, 2 aleam ... sobrii inter seria (LAMPR. Comm. 2, 8). CAPITOL. Maximin. 6, 5 cum militibus ... luctamina. *aliter p. 1377, 31.*

ε *varia* (*fere i. q. praestare: p. 1376, 9; procurare: p. 1376, 6; saepe debilitata vi i. q. agere, facere, gerere*): (I) *obi. est subst.*: COLVM. 8, 8, 11 potest ... in ... aviario ... sagina -eri ([*seq.* farciuntur]. *cf.* TERT. ieiun. 17 p. 297, 27 adversus bestias maciem). 9, 15, 1. SVET. Tib. 34, 2 strenarum commercium ne ... -retur. TERT. bapt. 5 p. 205, 12 baptismum in suis (17 p. 215, 1 CYPR. sent. episc. 50 p. 453, 16 *al.*). VITA Cypr. 9 divinae clementiae instar -ens (*v. Weyman, BphW. 35, 1915, 1277*). ARNOB. nat. 4, 24 p. 161, 2 fabrilia opera ... Vulcanum (*cf.* HIER. adv. Iovin. 1, 34 p. 257^B *sacerdotes* opera nuptiarum. PALLAD. hist. mon. I 8 p. 280^A [*gr. p. 63, 14* ἐργαζόμενος]. *al.*). HIL. in Matth. 27, 2 p. 1059^A praesentium ... curam in cultu ventris -ens. PACIAN. sim. carn. p. 144, 28 virtutem *Christus* ([*i.* 'miraculum']. *sic*: VITA Caes. Arel. 1, 39 p. 472, 15 in dei nomine. VITA Nicet. 15 p. 524, 9 plurimas. *cf.* FAVST. REI. serm. 7 p. 252, 13 maiora ... miracula). FILASTR. 76, 1 silentium. RVFIN. Orig. in gen. 11, 2 p. 103, 3 B. hospitalitatem libenter. AVG. epist. 149, 10 p. 358, 6 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 51, 4 *Manasse* culturas impias (*cf.* 1, 52, 3 cultum dei). COMM. instr. 2, 27, 1 mysterium Christi ... -ite casti. COD. Theod. 9, 16, 1 publice ritum proprium. 16, 5, 58, 3 *haeretici* conventus (VICT. VIT. 3, 8). *al.* PALLAD. hist. mon. II 7 p. 352^C (*gr. p. 37, 9* ἐκτελεῖν). *al. et al.* *i. q. procurare, providere*: TERT. castit. 12 p. 754 Oe. ne civitates deficiant, si suboles non -antur. COD. Theod. 7, 1, 13 vagos natatus animalium (*i.* '*ut a. natent, curet*'; *aliter p. 1377, 22*). *i. q. praestare*: PALLAD. 1, 3 si fauces commeatum liquidae vocis -ent (emittunt *p*).

(II) *obi. est pron., adi. subst.*: VERG. georg. 1, 268 festis quaedam -ere diebus ... rivos deducere *eqs.* (*cf.* CYPR. epist. 50 p. 614, 1 Novatus ... qualia). SEN. epist. 95, 30 saeva. TAC. ann. 4, 19, 4 cunctă quaestione maiestatis -ta (*cf.* HIER. epist. 52, 3, 2 c. quae per corpus -entur). PS. TERT. adv. Iud. 9 p. 723 Oe. contraria lenitati et iustitiae -et, id est dolum. LAMPR. Heliog. 2, 1 omnia turpia. ARNOB. nat. 2, 43 p. 82, 24 haec mala (*syn.* gererent, percelebrarent). IVST. 16, 4, 11 nefandissima quaeque (HIL. in Matth. 17, 4 p. 1015^B in quo gravia q. atque aspera [*cf. Vulg. Matth. 17, 12* fecerunt]). CLAVD. DON. Aen. 2, 405 p. 202, 1 indigna ... in Cassandram. TRACT. Pelag. p. 8, 12 illicita ([GREG. TVR. Andr. 28 p. 842, 24 -bam [-bar *2b*, -crabar *3*]. *cf.* COD. Theod. 10, 19, 13 vetita). AVELL. p. 33, 6 episcopi ... per ... clericos ... atrocia. COD. Iust. 9, 18, 7 pr. (*a. 358*) aliquid horum simile. CAES. AREL. serm. 40, 2 p. 170, 24 hoc *Helias* ... in monte Carmelo -uit (*cf. p. 171, 19* operatus). *al. et al.*

2 *notabiliora*: a *technice*: α *t. t. iurid. de exhibitione sive exsecutione causae vel instituti alcis. ad ius (priv. et publ.) pertinentis* (*cf. et p. 1367, 81. hic et ea afferuntur exempla, quae quamvis per se extra rem forensem posita tamen colorem iuridic. prae se ferunt [v. e. g. l. 42. 48. 66 sqq.]. audacius*: 'poenas'. *fere i. q. sumere infra l. 66 sqq.; i. q. persequi: infra l. 73; fere i. q. adhibere, praestare infra l. 76*): LEX repetund. (CIL I² 2, 583; *a. 123/122*) 70 quei ex hace lege iudicium -bit (VARRO ling. 5, 81 qui quaestionum iudicia -ent, quaestores dicti. CIC. Verr. II 1, 155 in praetura publicum. Arch. 3 *al.* LEX Rubr. [?] frg. Atest. [CIL I² 2, 600] 9. LEX Vrson. [CIL II 5439; *a. 44*] 26 neve ... quaerito neve i. -eto. *al.* LIV. 39, 18, 2 *al.* QVINT. inst. 6, 1, 16 *al.* PAPIN. dig. 48, 13, 16 [14] *al. cf. et l. 68*). CIC. leg. 1, 14 *ius* civile (HOMER. 877 in *muris* ... leges *et* ... iura ... populi. QVINT. decl. 274 p. 123, 6 TAC. hist. 5, 9, 3 *al.* TRYPH. dig. 29, 1, 41, 4 *al.* COD. Theod. 9, 40, 12 relegationis. COD. Iust. 1, 3, 36 pr. [*a. 484*] proprium. *al. cf.* SEN. epist. 58, 6 ius a te datum parcissime). fin. 2, 54 *Tubulus* praetor quaestionem inter sicarios (SALL. Iug. 40, 5 q. -ta aspere violenterque. LIV. 9, 26, 6. 19 in me. 32, 1, 7 praetor. *al.* SVET. Iul. 11 de sicaris. COD. Theod. 1, 29, 7 [= Iust. 1, 55, 5]. *al. cf.* LIV. 1, 49, 4 cognitiones capitalium rerum [MARCELL. dig. 40, 14, 1]). LIV. 4, 51, 4 latam legem confestim -eri et tantam vim habere (*cf.* SEN. benef. 3, 6, 1 an haec lex quae in scholis -etur, etiam in civitate ponenda sit. TAC. ann. 1, 72, 3. SVET. Iul. 43, 2 sumptuariam. *al.* SCAEV. dig. 18, 3, 6, 2 *al.*). TAC. hist. 2, 10, 3 accusationes (COD. Iust. 9, 1, 18 [*a. 304*]. *al.*). PLIN. epist. 4, 29, 3 instituere ... exemplum non nisi severi, institutum ... -ere etiam lenissimi possunt *praetores*. SVET. Aug. 27, 1. GAIVS dig. 5, 3, 17 *actiones* (SCAEV. dig. 4, 3, 32 de dolo actionem in eum [COD. Iust. 2, 4, 19; *a. 293*]. *passim.* COD. Theod. 2, 21, 1 [= Iust. 3, 30, 1] -endae actionis copia. *al.* COD. Iust. 2, 20, 7 [*a. 294*]. *al. saepe*). SCAEV. dig. 5, 2, 20 nec actiones movere debet nec aliam ullam quam hereditatis petitionem -ere (COD. Iust. 3, 31, 7 pr. [*a. 294*]. *al.*). TRYPH. dig. 27, 1, 45, 1 causas excusationis (COD. Iust. 4, 35, 4 *al.*). *passim* (*v. V. i. R.*). AVR. VICT. Caes. 9, 9 censu more veterum -to. AMM. 29, 1, 12 *al.* COD. Theod. 1, 2, 10 (= Iust. 1, 20, 1). 1, 16, 2 competens ultio (7, 18, 14 pr. [= Iust. 3, 27, 2] communi -endae publicae ultionis. *cf.* COD. Theod. 5, 15, 20 [= Iust. 11, 65, 4, 1] in quod -enda vindicta est. *cf. p. 1375, 48*). COD. Iust. 2, 12, 2 (*a. 161*) appellationes ... per procuratores (7, 62, 10, 1 [*a. 294*]). 4, 1, 4 (*a. 290*). 8, 13, 3 (*a. 205*) *creditores* possessionem (*i. ius possessionis*). 9, 9, 7 pr. (*a. 223*) crimen. *persaepe* (*v. ind.*). *et saepissime al.* *sim.* poenas (*v. supra l. 30*): VERG. Aen. 6, 543 laeva *via* malorum -et poenas ([*cf. Norden ad l.*]. TAC. ann. 1, 44, 2 *Caetronius* iudicium [*v. supra l. 33*] et p. de singulis. VLP. dig. 47, 1, 3 eius rei. COD. Iust. 4, 44, 18 [*imp. Arcad.*]. *al.*). STAT. Theb. 3, 5 (*in imag.*) invigilant animo scelerisque parati supplicium -ent Curae (COD. Iust. 9, 12, 6 [*a. 317*] in eum [*Theod. 9, 10, 1* exseri]). COD. Theod. 16, 10, 13, 1 multam, quae in ipsos constituta est. *nota*: *i. q. persequi*: CALL. dig. 48, 19, 28, 12 fortuita incendia, si ... per neglegentiam eorum, apud quos orta sunt, damno vicinis fuerunt, civiliter -entur ... vel modice vindicaretur (-antur?). *i. q. adhibere, praestare*: VLP. dig. 1, 21, 2 pr. mandata iurisdictione a praeside consilium non potest -ere is cui mandatur.

β *munus, officium alci. traditum, i. q. fungi, explere*: VERG. Aen. 9, 173 legio ... excubat -etque vices, quod cuique tuendum est (*audi* '*eius*'). LIV. 28, 12, 8 per latrocinia militiam (AVR. VICT. Caes. 3, 14 per Quirites. COD. Theod. 12, 1, 58, 2 *al. cf.* LAVS Pis. 27 -ere togatae munia [munera *al.*] militiae). CIL VI 1877 (*a. 73*) Persicus ... -uit decurias duas, viatoria(m) et lictoria(m) consulares.

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SVET. Aug. 53, 3 officia cum multis mutuo (*cf.* HIER. epist. 58, 5, 1 o.... presbyteri. COD. Iust. 2, 7, 6 [*a. 439*] advocationis. *al.*). AVSON. 407, 4 p. 223 P. (*in imag.*) ubi tu (*Symmache*) veteris militiae praemia tiro meruisti, ego tirocinium iam veteranus -ui. COD. Theod. 1, 10, 8 non ... quicquam publici muneris palatinus (*cf.* 6, 35, 7 plenum vigiliarum munus. *al.*). AVELL. p. 34, 11 pontificium. CASSIOD. var. 6, 8, 1 iudicis fastigium. COD. Iust. 1, 36, 1, 1 (*a. 465*). 9, 5, 1 pr. (*a. 486*) carceris ... custodiam.

γ vectigalia, tributa: i. q. exigere: CIC. Manil. 4 in vestris vectigalibus -endis (16 qui -ent atque exigunt. LIV. 45, 29, 11 SVET. Cal. 40 PAPIR. dig. 50, 12, 13, 1 *al.* SCHOL. Cic. Bob. p. 157, 25 St. *al.*). SEN. dial. 2, 14, 2 illi ... qui hoc salutationum publicum (*i. tamquam portorium expendendum, ut admissio detur*) -at, donabit *sapiens*.

b *in locutionibus quasi periphrasticis (verbum sc. -endi obiecto addito idem fere valet atque illud verbum, quod ad eandem cuius est ipsum obi., stirpem redeat. sim.*: ad pacem -ere *i. q.* '*pacare*' *infra l. 28*): OV. met. 7, 786 vanos -et *canis* in aera motus (morsus *N²*; *i.* '*movetur*'). FIRM. math. 8, 12, 4 per praecipitia proiciuntur ... aut -entes saltum penduli corporis ruina ... franguntur (*i.* '*salientes*'). PALLAD. 4, 15, 3 *apes* curam gerendi mellis (*i.* '*curant*'). PACIAN. sim. carn. p. 145, 1 *Christus* mortuus resurrectionem ... -uit (*i.* '*resurrexit*'). AVSON. Mos. 94 laxos -es, barbe, natatus (*i.* '*natas*'; *aliter p. 1376, 8*). CLAVD. DON. Aen. 7, 800 p. 108, 19 super segetes ... cursum (*i.* '*curreret*'). FVLG. Virg. cont. p. 94, 2 pueritia ... vaginam puerilem (*i.* '*vagatur*'). ROMVL. fab. 8, 2 (rec. v.) venationem (GREG. TVR. Franc. 5, 14 p. 204, 21 cum canibus -amur venatione(m) [-em *B 1; C 1*; -amus *A 1*]. Mart. 1, 26 p. 601, 13 in silvis. *al.*; *i.* '*venari*'). *nota* (*v. supra l. 16*): HEGES. 2, 9, 1 p. 153, 21 illut pelagus XL naves ad pacem -ent (*gr. 2, 367* εἰρηνεύουσι θάλατταν).

B *abit in certos usus verbo* '**agendi**' *peculiares*: **1** *aliquid*: **a** *festa, sollemnia, spectacula sim.: i. q. celebrare, edere* (*per personat. subi. res: infra l. 47*): ACC. carm. frg. 3, 4 epulas (*al.*; *v. p. 699, 36 sqq.*). SALL. rep. 1, 4, 4 quo ... modo in belli administratione scorta (*v. p. 1370, 76*) aut convivia -erint nonnulli (TERT. uxor. 2, 4 p. 688 Oe. CLAVD. DON. Aen. 7, 175 p. 27, 7 sacra. VVLG. Tob. 9, 12 nuptiarum. COD. Theod. 16, 10, 19, 3 [*syn.* agitare]. *al.*). VERG. Aen. 4, 99 quin ... pacem (*v. p. 1373, 48*) aeternam pactosque hymenaeos -emus. LIV. 10, 2, 15 monumentum navalis pugnae ... quotannis sollemni certamine ... -etur. PAVL. FEST. p. 81 equirria ludi ... in campo Martio (AVR. VICT. Caes. 33, 15 l. ac festa triumphorum). HIER. epist. 51, 1, 5 sacrificia (*al.* COD. Iust. 1, 11, 7, 1 [*a. 451*]. *al. cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 15, 9 p. 443 *immolationes* [*gr. 15, 248* συντελεῖν]). OROS. hist. 2, 4, 1 *Olympias Elide* agone et ludis -eri solet. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 48, 9 in domibus ... orationum festivitates -ent (*gr. I 1, 5 p. 131, 15* ἑορτάζουσιν). SALV. gub. 6, 89 ludicra ... publica ... -enda (SALON. in eccles. p. 999[C] saltationum). *subi. est locus, quo spectaculum exhibetur*: CLAVD. 28, 621 haec ... belligeros -uit area lusus. ISID. Goth. 1[b] chron. II p. 267 volucres ... quadrigas ... Alfeus (*i. Olympia*). *aliter p. 1375, 57.*

b *tempus, vitam: i. q. degere*: VERG. Aen. 10, 807 ut possint (*agricolae, viatores*) sole reducto -ere diem ([SERV. *ad l.* hypallage ... pro 'ipsi per diem -eri']. *cf.* SEN. contr. 2, 5, 4 vir et uxor noctes [*Burs.*, non te *A¹ B*]. FRONTO p. 228, 15 N. *homines* noctes diesque negotiis -bant. *aliter p. 1371, 84*). MANIL. 5, 173 otia per varios ... dulcia lusus (SIL. 15, 704). SEN. contr. exc. 8, 5 ille annos suos. ARNOB. nat. 2, 16 p. 60, 13 -amus in flagitiis vitam (IVST. 20, 4, 14 *sodales Pythagorae* separatam a ceteris civibus v. AVSON. 393, 16 p. 245 P. PALLAD. hist. mon. I 29 p. 315[A] [*gr. p. 128, 11* ἀσκεῖται]. *al.*). AVG. in psalm. 148, 1 p. 1938[init.] illud tempus in ieiuniis ... -emus, hoc ... in laudibus agimus.

c *acced. adv.* (*cf.* agere, facere, gerere): ITALA IV Esdr. 15, 8 non silebo de impietatibus eorum ... nec sustinebo in his, quae inique -ent (*MSA*, -escent *C*; *v. p. 1379, 49*). CAES. AREL. serm. 237, 2 p. 899, 16 quomodo aucupes facere solent, ... ita ... hostis antiquus de ... clericis ... -ere consuevit.

2 *aliquem: i. q. personam alcis. agere*: HEGES. 2, 1, 2 p. 129, 21 cum usurpatione ... intra Iudaeam inconsulto Caesare regem -uisset (*gr. 2, 26* γεγονέναι βασιλέα). 5, 22, 1 p. 348, 15 ut hostem expelleres, non ut hostem -res (*deest gr.*).

III *ex* **hebraismo** *de* **meditando** (*not. paulo obscuriore; LXX* ἀδολεσχεῖν [*sensu, ut vid. q. e.* μελετᾶν], *pro* '*loqui*': *infra l. 83*]. *hebr.* שִׂיחַ *i.* '*meditari*'. *praeter pr. 1378, 2 mediopass. cf.* AVG. quaest. hept. 1, 69 p. 35, 25 sqq. (*ad l. 81*) scriptum ... graece ἀδολεσχῆσαι: ἀδολεσχεῖν ... ad animi exercitationem pertinet et saepe vitio deputatur ... videtur mihi significare animi affectum studiosissime aliquid cogitantis cum delectatione cogitationis. in psalm. 118 serm. 6, 4 p. 1515[fin.] (*ad p. 1378, 1*) 'ἀδολεσχήσω' latini ... quidam 'garriam' (*v. vol. VI 2, 1695, 74 sqq.*), quidam '-bor' interpretati sunt *eqs. ibid.* serm. 14, 4 p. 1540[med.] (*ad p. 1378, 2*). *v. Capelle, Texte du psautier lat. en Afr., p. 122. 157. 218 al. et v. s. deriv. p. 1383, 47. 1387, 56*): ITALA gen. 24, 63 (Aug. quaest. hept. 1, 69 p. 35, 25) exiit Isaac -eri in campo (*Vulg.* ad meditandum). PSALT. Rom. 68, 13 adversus me -bantur (*Vulg.* loquebantur). PSALT. Cas. 76, 4 -bar et scobebam spiritum meum (*Vulg.* exercitatus sum [*v. Hoberg ad l.*]). VVLG. psalm. 76, 13 in adinventionibus tuis -bor (118, 15 in mandatis tuis -bor [PSALT. Rom.: me -bo. 118, 78]. 118, 23. 27 -bor in mirabilibus tuis. 118, 48).

p. p. p. ***exercitus**, -a, -um *pro adi.* (*hic illic vim particip. adhuc vigentem accipias; v. l. 63. 68. 74. p. 1379, 15 al.*). *de formis*: *comp.* -ior: PAVL. FEST. *l. 12.* TERT. adv. Val. 18 p. 197, 4 PELAGON. 211 AMBR. off. 2, 15, 75 SORAN. p. 53, 16 *al.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 99. 4, 3, 32. magis -us: PLAVT. Cist. 379 CIC. Mil. 5. *superl.* -issimus: PAVL. FEST. *l. 12* (*e coni.*). *de notione: de diff. inter* -us *et* exercitatus (*v. p. 1387, 61*) *interced.*: PAVL. FEST. p. 81 exercitionem -i dicebant antiqui exercitationem exercitati. item -iorem, -issimum (-tatiss- *cod.*), sicut ab exercitato exercitatiorem, exercitatissimum (*v. et p. 1387, 63*). SERV. Aen. 3, 182 -e 'fatigate', nam exercitatus 'peritus' significat. SCHOL. Cic. Gron. D p. 321, 27 St. exercitatus ... qui in bonis actibus summam peritiam habet, -t[at]us autem qui malorum. AGROEC. gramm. VII 116, 7 -us laboribus, exercitatus studiis (DIFF. ed. Beck p. 55, 15. *cf.* ISID. diff. 1, 181). *inter* exercitus *subst. et* -us: PAVL. FEST. p. 81 *v. p. 1390, 55 sqq.* GLOSS.[L] III Abstr. EX 31 -i (-erati *codd.*) exercitati. [*e coni.*: CATO *infra l. 59. v. et l. 12.* *variat*: VERG. georg. 3, 434 (*M²*, -territus *recte rell.*). SEN. nat. 2, 5, 2 (*Φ*, -ercitata *Δ*. *item* epist. 71, 30 [*P*, -ercitat- *rell.*]. *cf. et infra l. 35. 46*). ANON. Vales. 9, 39; *v. infra l. 30.* *dub.*: MANIL. 2, 851.]

A *ad -ere I*: **1** *i. q. exercitatus, probatus, assuefactus sim.*: **a** *laxius* (*fere corporaliter, maxime in re militari*): *α de ipsis hominibus*: CARM. Nelei Fest. p. 314 (= TRAG. inc. 4) ⟨strigo⟩res -i (*cf.* FEST. *ad l.*: ⟨id est dens⟩arum virium ho⟨minibus⟩; *v. Ribbeck, R. Trag. 631*). PLAVT. Cist. 379 ad cubituram ... magis sum -a ... quam ad cursuram (*cf.* ANON. Vales. 9, 39 *Zeno* -us [-ertus *M*] in arma). STAT. Theb. 7, 168 raris ... castris turba (*sic c. abl.*: 12, 646. TAC. hist. 4, 12, 3 Germanicis bellis [*al.* CASSIOD. var. 8, 10, 11]. ann. 15, 26, 1 militem ... prosperis laboribus [PRVD. cath. 1, 23 omnes labore -os. *al.*]. *al.* SPART. Did. 9, 1 armis gladiatoriis [*al.*]. HEGES. 4, 29, 2 p. 287, 22 manum ... strenuam bellis, -am [-tatam *B p. c.*] triumphis. *al.*). TAC. hist. 1, 68, 1 *al.* AMM. 31, 3, 3 duces. CASSIOD. var. 10, 31, 3 regem. *et al.* *β de corpore, virtute*: STAT. silv. 1, 4, 72 virtus ... innumeris -a castris (Ach. 1, 793 campo maiore). MART. CAP. 1, 5 palaestra crebrisque discursibus -um corpus.

b *strictius i. q. eruditus, docilis, sollers sim.* (*acced. dat. fin.: l. 45; pendet inf.: l. 47*): *α de personis*: TAC. ann. 14, 2, 2 *Agrippina* -a ad omne flagitium patrui nuptiis. 15, 45, 2 *Carrinas* Graeca doctrina ore tenus -us (*cf.* GELL. 1, 7, 4 homo lectione multa -us. 10, 29, 1). TERT. adv. Val. 18 p. 197, 4 *Achamoth* auctoritate trium ... liberorum agendis rebus -ior facta. HEGES. 2, 13, 2 p. 168, 11 Alexandriam ... -am (-tatam *B a. c.*) usu imperii. *c. inf.*: TAC. ann. 14, 56, 3 *Nero* factus natura et consuetudine -us velare odium ... blanditiis. *β de animo, indole, disciplina*: SALL. (?) rep. 1, 8, 2 *animo* hebeti atque claudo pro -o uti. TAC. hist. 4, 4, 3 ingenium adulatione. ann. 3, 67, 2 eloquentiam.

2 *i. q. labore, opere, molestiis sim. agitatus*: **a** *strictius de fatigatione*: *α i. q. fatigatus, fessus, lassus, sollicitus, vexatus, exagitatus sim.*: Ⓘ *spectat ad homines* (*tam corporaliter quam de statu animi sim. sollicito*): ⓐ *de ipsis personis* (*cf.* CIC. Mil. 5 quid ... nobis ... laboriosius, ... magis sollicitum, magis -um dici ... potest): PLAVT. Bacch. frg. 17 quae sodalem atque me -os habet (Epid. 529. Persa 856 me ... parum. frg. inc. 68, 3 nos nostramque familiam. CATO or. frg. 41 M. me sollicitum atque -um [excitum *N Charis.*] habitum. ITIN. Alex. 31 EDICT. imp. Diocl. 1, 20). Merc. 65. 228 fui homo -us (ENN. scaen. 167 *Eurypylum* hominem -um [*cf. Vahlen ad l.*; *verba alii Cic. ipsi, Tusc. 2, 38, attribuunt*]). Trin. 1090 hic disperii ... propter eosdem, quorum causa fui hac aetate -us. AFRAN. com. 317 est animi -us (NON. p. 6, 8 fatigatum). CIC. Planc. 78 magis sum non dicam miser — nam hoc ... abhorret a virtute verbum —, sed certe -us. Att. 1, 11, 2. SALL. (?) rep. 2, 12, 6 insomniis -us, furibundus atque amens (*cf.* VERG. Aen. 3, 182 [= 5, 725] nate, Iliacis -e fatis [SERV. *ad l.* fatigate]. OV. met. 15, 768 sola ... ero iustis -a curis [TAC. Agr. 39, 3]. STAT. Theb. 1, 560. 3, 179. GELL. 9, 3, 2. APVL. met. 6, 12 Psyche tantis aerumnis. CLAVD. 26, 50 Roma ... internis furiis ... plebis. *al.*). SEN. dial. 5, 2, 1 SIL. 17, 351. PLIN. epist. 6, 13, 1 (*syn.* laboriosum). GRAN. LIC. p. 29, 2. *et al.*
ⓑ *de rebus ad homines pertinentibus*: *de corpore, membris*: SALL. Iug. 71, 1 Nabdalsa -o corpore fessus ... quiescebat (*cf.* OV. met. 7, 634 curis -a corpora somnus occupat). STAT. Theb. 11, 550 exilio rebusque -a egenis membra. *de animo animique virtutibus*: OV. met. 13, 265 haec sunt pectora semper ... vestris -a rebus (*cf.* trist. 5, 5, 49 adversis probitas -a r.). SEN. epist. 66, 50 haec ... laudaverim bona -a et fortia et cum fortuna rixata (*v. tot. l.*). AMBR. obit. Theod. 28 animae. *de voce*: PANEG. 6, 23, 1 vocem diversis ... officiis. Ⓘⓘ *de flumine: i. q. fatigatus fluendo* (*cogitatur per auxesin quandam de motu numquam desinente, sed quasi lassante; cf. Ov. met. 1, 582* fessas erroribus undas): VERG. georg. 3, 529 fontes liquidi atque -a cursu flumina (*vix ad p. 1379, 17 ref.*).

β i. q. gravis, molestus, plenus laborum sim.: PLIN. nat.

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 45 *Agrippa* misera iuventa, -o aevo inter arma *eqs.* TAC. ann. 1, 17, 4 duram hiemem, -as aestates (PLIN. epist. 7, 2, 2 inquietam... -amque). 1, 35, 2 finem tam -ae militiae. PLIN. paneg. 86, 3 Caesar, quantum tibi pro laboriosa ista statione et -a debeamus.

b *laxius de sola occupatione vel operatione: i. q. occupatus, laboriosus*: TERT. anim. 43 p. 370, 26 animam ... semper mobilem et ... -am (45 p. 374, 1 negotiosam et -am).

3 *i. q. frequentatus, tractatus*: **a** *c. vi terendi usu: fere i. q. attritus*: LVCR. 4, 1128 teritur... thalassina vestis ..et Veneris sudorem -a potat. **b** *i. q. subactus, paratus*: CAEL. AVR. acut. 3, 8, 80 teneris et -is pellibus agnorum vel haedorum.

4 *i. q. motus, pulsus, citatus sim.* (*inde fort. de sola celeritate dictum infra l. 18. huc pertinere vid. et*: STAT. Ach. 1, 622 consedere chori paulumque -a pulsu aera tacent): **a** *de atomis*: LVCR. 2, 97 *corpora* -a motu (4, 862 ⟨quae⟩ quia sunt -a motu). 2, 120 corpora ... certantia ... conciliis et discidiis -a crebris. **b** *de aquis* (*cf. p. 1378, 83*): MIN. FEL. 17, 9 vide fontes: manant venis perennibus. fluvios intuere: eunt semper -is lapsibus (*i. agitatis, celeribus? v. supra l. 12*). PELAGON. 211 *equus* de fluvio bibat, quia -ior est (*sc. aqua, i. 'agitatior'; falso Hippiatr. gr. I p. 202, 24* διὰ τὸ γεγυμνάσθαι τὸ ὕδωρ, *v. adn.*).

B *ad -ere II*: *i. q. efficax, potens* (*maxime pro t. t. med.; v. l. 25*): AMBR. off. 2, 15, 75 (*de liberalitate*) in se ... refluit ubertas prudentiae et quo pluribus fluxerit, eo -ius fit omne quod remanet. *in re medic.*: SORAN. p. 53, 16 -ioribus pessariis uti ([*gr. p. 103, 7* μαλακτικωτέρους πεσσούς]. p. 70, 2 [*gr. p. 120, 25* εὐτονωτέροις]. p. 99, 1 est et aliud -ius p.). p. 54, 2 enbasis eis (*mulieribus*) faciamus aut quod est verius et -ius, cyclo curemus (*gr. p. 103, 13* μεγαλωφελής). p. 66, 22 frictionem ... -am (*gr. p. 117, 34 tantum* τρίψεως). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 99 adiutoriis -ioribus adhibendis. 4, 3, 32 vinum -ioris paulo virtutis.

ab adv. (**exercitē**) *compar.* **exercitius.** [*dub. signif.*: SORAN. p. 117, 13.] **1** *i. q. sollicitius*: APVL. met. 11, 29 cura sollicitus ... suspensus animi mecum ipse cogitationes -ius agitabam (cog- *trad.*). RVFIN. apol. Orig. praef. 2 p. 547^A promptius ea proferentes -ius (-tatius *sine necess. edd.*) valeant concinnare calumnias. **2** *i. q. studiosius, intentius*: EPIST. pontif. 373 Conc.^S I 2 p. 22, 17 ut ... haec quae a nobis decreta sunt, -ius (-tatius *TC*) agerentur *eqs.* (*gr. I 1, 1 p. 91, 29* σπουδαιότερον). **3** *i. q. efficacius, vehementius, vivacius sim.*: SORAN. p. 15, 4 si velocius et -ius infans in utero moveatur (*opp.* tardius et languidius; *gr. p. 32, 5* ὀξυτέρας καὶ σφοδροτέρας ... κινήσεις). p. 16, 24 fricare (*opp.* patienter et quiete *agere*). p. 35, 11 ⟨si⟩ ... lac -ius minuetur et corrumpetur (*i. 'vehementius'; gr. aliter*). p. 64, 17 *duritia* digitis ... -ius pressa (*gr. p. 116, 11* βιαιοτέραις θλίψεσιν). p. 82, 10 agitabant. p. 112, 11 ut -ius *matrix* doleat (*gr. p. 151, 22* περιωδυνεῖν).

deriv.: ?exercescere; exercitare; exercibilis, exercitio, exercitium, exercitor, 1. exercitus. *cf.* exercipes.

[**exercēscent** ITALA IV Esdr. 15, 8 *cod. C; v. p. 1377, 63.*]

exercibilis, -e. *ab* exercere. *i. q. ad exercitationem (corporis) pertinens*: CAEL. AVR. chron. 3, 8, 151 *Themison* utitur gestatione, ... exercitio vel communiter regula -i.

exercidium *v. s.* exercitium. **exercio** *v. s.* exsarcio.

exercipes ταχυδρόμος, δρομεὺς καὶ κούρσωρ GLOSS.^L II Philox. EX 22 (*ibid.* 65 -s δρομεύς).

exercitāmentum, -ī *n.* *ab* exercitare. *fere i. q. exercitatio*: APVL. flor. 15 p. 57 mentium documenta ... corporum -a (CAEL. AVR. chron. 1, 5, 164 iucunda -a corporis adiuvant sanitatem).

exercitātē, exercitātim *v. s.* exercito, *p. 1389, 61. 67.*

***exercitātio,** -ōnis *f.* *ab* exercitare. PAVL. FEST. p. 81 *v. p. 1378, 11.* GLOSS. γυμνασία, γυμνασία μετὰ ὅπλων. *v. et p. 1383, 49. legitur inde a* VARRONE (*p. 1383, 8*), RHET. Her., CIC.; *frequentant* CIC., CELS., QVINT. [*e coni.*: SEN. contr. 9 praef. 1 (*Faber*, exercitatis, -us *trad.*). COLVM. *v. p. 1383, 12. cf. et* CELS. *p. 1380, 13. 38. l. v.: v. p. 1380, 47.*]

I *de motu, agitatione, operatione*: **A** *strictius c. respectu certi cuiusdam finis vel rei assequendae: i. q.* γυμνασία, ἄσκησις (*tam de ipsa actione exercendi quam de statu eius qui exercitatus est: i. q. peritia, experientia, facultas, sollertia sim.* [*v. p. 1380, 67. 1381, 8. 1382, 72. 79*]): **1** *corporaliter* (*cf. et p. 1381, 43. sic et de bestiis exercendis docendisque*: CAES. Gall. 4, 2, 2 *iumenta* [*i. equi*] cotidiana -e summi ut sint laboris efficiunt [VAL. MAX. 8, 11 ext. 7 equum ab -e venientem; *i. fere 'e cursu'. v. et p. 1380, 61*]). *cf. et eos locos quibus in universum dicitur de -e, quae tam ad corpus quam ad animum mentemque pertinet* (*opp.* ratio *infra l. 78*): CIC. ac. 2, 20 (*de sensibus*) adhibita ... -e et arte, ut oculi *eqs.*, aures *eqs.* Tusc. 2, 40 adhuc de consuetudine -is (*i. 'quae -e paritur'*) loquor, nondum de ratione et sapientia ([*v. quae seqq.*]. 2, 42 de -e et consuetudine et commentatione; *opp.* ratione [*v. Dougan ad l. et cf. p. 1381, 10*]). div. 2, 96 meditatione atque -e. nat. deor. 1, 102 *al.* *c. gen. explicat.*: MIN. FEL. 36, 8 vires ... et mentis et corporis sine laboris -e torpescunt.

a *generatim: de corporis exercitiis* (*firmandi, solidandi, servandi causa; in medic. de gestatione, motu sim.* [*cf. et p. 1385, 21 sqq.*]): **α** *absol.*: RHET. Her. 3, 7, 14 si vires atque velocitas *corporis* ..., honestis haec -bus et industriis dicemus conparata. VARRO frg. Non. p. 395, 4 propter -es puerilis modicas. CIC. de orat. 2, 21 Graecos -is et delectationis causa ... invenisse *palaestras* (FEST. p. 213 natatum et -is alioqui causa *venire*. *al. cf.* FEST. p. 263 gratia). fin. 2, 64 *Balbus* utebatur iis -bus, ut ad cenam et sitiens et esuriens veniret (Cato 36 modicis. CELS. 3, 23, 8. 3, 25, 2. 6, 6, 15^A his ambulationibus aliisque -bus. *al.*). Tusc. 2, 36 laboriosis. Cato 34 nat. deor. 2, 26 epist. 9, 18, 3 *al.* CAES. Gall. 4, 1, 9 cotidiana (SEN. epist. 83, 4 *al.*). NEP. Ages. 3, 3. LIV. 9, 16, 13 *Papirium cursu omnes vicisse* seu virium vi seu -e multa (28, 20, 3 corporum ... multa -e pernicium [SEN. contr. 1 praef. 16]. CELS. 6, 6, 34^B multa ambulatione ⌊atque -e⌋ [⌊ ⌋ *om. FVP*]. *al.*). VITR. 9 praef. 1 athletae sua corpora -bus efficiunt fortiora (QVINT. inst. 8, 3, 10 athleta cuius lacertos -o expressit. *al.*). PAVL. FEST. p. 211 pentathlum... genus -is (CELS. 2, 15, 4 levia ... genera -is. *al.* PLIN. epist. 3, 1, 8. SVET. Dom. 22 assiduitatem concubitus velut -is g. clinopalen vocabat [*cf. p. 1385, 38*]. *saepe. cf.* CELS. 1, 1, 3 huius generis -es). CELS. 1, 2, 7 -is ... finis esse debet sudor aut certe lassitudo. 1, 3, 8 modica (1, 3, 15 *al.*). 1, 3, 16 vehemens (4, 27, 2). 2, 17, 2 sol et -o (*al.* SEN. dial. 9, 3, 1 sole atque -e et cura corporis. APVL. Plat. 2, 16). 3, 15, 6. 3, 18, 17 frequens. *persaepe.* SEN. epist. 15, 4. 53, 6 nos ... in -e aliqua laborasse. 83, 5 ab hac fatigatione magis quam -e. *al.* QVINT. inst. 1, 11, 18 Lacedaemonios ... saltationem ... ad bella ... utilem habuisse inter -es. *al.* TAC. Germ. 24, 1 *al.* SVET. Nero 10, 2 campestres -es suas (PORPH. Hor. carm. 1, 8, 1 *al.*). FRONTO p. 44, 21 N. ludicras. APVL. Plat. 2, 9 -e valitudo corporis ... retinetur (*v. p. 1382, 49*). DON. Ter. Ad. 117 palaestricae. VVLG. I Tim. 4, 8 corporalis (γυμνασία). *et persaepe al.*

β *c. gen.*: *obi.*: CIC. rep. 4, 4 iuventutis ... -o quam absurda in gymnasiis. fin. 1, 32 quis ... -em ullam corporis suscipit laboriosam, nisi *eqs.* (off. 1, 130 CELS. 2, 9, 2 SEN. epist. 83, 3. ORIBAS. syn. 1, 2 p. 801 [Aa] -o c. est commotio *eqs.* [*seq.* exercitii; *gr. 1, 2, 1* γυμνάσιον, *La*: gymnasia]. *al. v. et infra l. 82*). CELS. 4, 12, 7 lectiones, -es ... superioris partis. *subi.*: PLIN. nat. 4, 83 insula Achillis ... -e eiusdem cognominata Dromos Achilleos (*cf. p. 1385, 47*). *explic.*: CELS. 4, 9, 3 -o ... ambulandi currendique necessaria (7, 26, 2^B ambulandi ... -e utatur [*J, aliter FV*]). SVET. Cal. 5 -e venandi et convictu megistanum. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 45 -bus variis palaestrarum ... utendum.

b *peculiariter*: **α** *in rebus militaribus*: (I) *de ipsa actione exercendi* (*de sollemni decursione, pompa sim.*: *l. 51 sqq. 54; in imag. de apibus: l. 58*): (a) *nude*: CIC. Catil. 2, 20 tertium genus *copiarum* est aetate iam adfectum, sed ... -e robustum. Cael. 11 (*de tirocinio*) ut -e ludoque campestri tunicati uteremur (VEG. mil. 1, 20 p. 22, 5 *al.*). CAES. Gall. 1, 48, 7. 4, 33, 3 *essedarii* tantum usu cotidiano et -e (excit- *l. v.*) efficiunt *eqs.* VELL. 2, 79, 1 remigi ... adsuescendo certaminibus atque -bus. 2, 79, 2 cotidianis (*v. l. 56*). FRONTIN. strat. 1, 4, 9 *al.* PLIN. paneg. 18, 2 *duces* instant operibus *militum*, adsunt -bus *eqs.* ORAT. imp. Hadr. (CIL VIII 18042; *ca. a. 129, Lambaesi*) A a 6 post alarem -em. Ab 8. Ba 5 *sqq.* Cb 1. frg. Inscr. Dessau 9133 imp. ... Hadrianus ... ⟨legionem⟩ ... -bus inspectis adlocutus est. 9134 tota -e perae⟨q⟩ue placuistis. 9135. MACER dig. 49, 16, 12, 2 milites ... ad -em producere. VLP. dig. 29, 1, 1, 1 exercitus ... nomen ab -e traxit ([*v. p. 1391, 64*]. *cf.* IVST. 37, 4, 2 exercitum ... ad ... laboris patientiam cotidiana -e [*v. app.*] durabat *Mithridates*). VEG. mil. 3, 5 p. 74, 11 castrensi. *al.* *in imag.*: PLIN. nat. 11, 68 *apes* effecto opere ... -em ... sollemnem habent spatiataeque in aperto ... gyris ... editis ... ad cibum redeunt.

(b) *acced. genet.* (*obi.; explicat.*: *l. 61*): CIC. Tusc. 2, 37 -o legionum. SVET. Aug. 83 -es campestres equorum et armorum ... post civilia bella omisit ([Tib. 13, 1 equi ... et a. solitas -es. *v. p. 1379, 73*]. COD. Iust. 1, 27, 2, 9 ut ... milites ad -em a. teneant *duces* [*al.*]). VEG. mil. 1, 1 p. 5, 5 tironum (2 pr. p. 34, 1 *al.*). 1, 17 p. 19, 21 plumbatarum. 2, 9 p. 44, 3 peditum ... equitum. COD. Iust. 1, 46, 4 (*a. 443*) eorum (*sc. militum*).

(II) *de experientia et sollertia* (*nota in gen. qual. fere i. q. 'exercitatus'*: *infra l. 77* [*cf. p. 1382, 73*]): *acced. gen. epexeget.*: CAES. Gall. 3, 19, 3 factum est ... virtute militum et superiorum pugnarum -e, ut *eqs.* (*cf.* BELL. Alex. 69, 1 *copiae* -e bellorum mediocres [CLAVD. DON. Aen. 6, 475 p. 569, 11 *al.*]. CLAVD. DON. Aen. 1, 550 p. 109, 23 spectata virtus in -e bellandi [6, 490 p. 570, 19 *al.*]). VELL. 2, 110, 5 *Pannoniis* litterarum usus et familiaris armorum (*Bothe*, anim- *AP*) erat -o (CLAVD. DON. Aen. 11, 290 p. 454, 7 in -e a. et virtutis robore Aeneas atque Hector pares fuerunt). *absol.*: VEG. mil. 2, 4 p. 38, 4 tanta in illis (*legionibus*) erat -o. *nota* (*v. supra l. 67*): CLAVD. DON. Aen. 11, 830 p. 535, 4 tantae -is femina *Camilla*.

β *de vocis (vel pronuntiationis) formandae -e* (*spectat ad artem rhet.* [*v. p. 1381, 11*]: *l. 81 sqq. sim.*: 'linguae': *p. 1381, 5; c. gen. obi.*: *l. 82 sqq. p. 1381, 5*): RHET. Her. 3, 15, 27 reliqua *in voce formanda* trademus -i. CIC. de orat. 1, 156 vocis et spiritus et totius corporis (*v. supra l. 31*) et ipsius linguae motus et -es non tam artis indigent quam laboris (QVINT. inst. 11, 3, 24 -o eius [*sc. vocis*] talis sit qualis

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

usus; *anteced.* consuetudine [*v. infra l. 68*]. AMBR. off. 1, 10, 33. CAEL. AVR. chron. 2, 6, 93 vocis -o quod Graeci ἀναφώνησιν vocant [*v. p. 1385, 43*]. 2, 14, 212). div. 2, 96 cum rho dicere nequiret *Demosthenes*, -e fecisse, ut planissume diceret (*cf.* VAL. MAX. 8, 7 ext. 1). QVINT. inst. 11, 3, 29. GELL. 7, 16, 1 qui tumultuariis ... linguae -bus ad famam sese facundiae promiserat (19, 9, 7. *v. et. p. 1380, 83*).

2 *de opera et industria ad formandum animum et ingenium pertinentibus* (*hic illic de ipsa peritia: v. l. 50. 72. p. 1382, 3. 23. 30. 35. 39.* *huc trahas et:* CIL XIV suppl. Ost. 4449 [*s. IV*] fide -em [*sic*] bonitati [*sic*] pollenti Lucio *eqs.* [*i.* 'peritiā'?, *an* 'probitate'?]. *aliter p. 1383, 47*): **a** *respiciuntur artes, disciplinae, litterae quae exercendo pariuntur, percipiuntur, excoluntur sim.* (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 3, 8 ars [*sec. Aristonem*] ... collectio est ex perceptionibus et -bus ad aliquem finem vitae pertinens [*cf. p. 1389, 23*]. *opp.* ars: *l. 36. 76. p. 1382, 17*; praeceptum: *l. 31. p. 1382, 15*; ratio: *l. 56. 73. p. 1382, 9*; scientia: *infra l. 65. p. 1382, 11*; studium: *infra l. 52. 76 al.*): *α speciatim in arte rhet.* (*cf. gr.* μελέτη, ἄσκησις, προγύμνασμα. *fusius* CIC. de orat. 1, 48 *sqq.*): *cf. defin.*: RHET. Her. 1, 2, 3 -o est assiduus usus consuetudoque dicendi. FORTVN. rhet. 3, 3 p. 122, 17 (*de elocutione*) quae ... summa est -is, id est quot partibus constat? quattuor ... ut Graeca in Latinum convertas, ut difficilia scribas, ut μετάφρασιν facias, ut de tempore adsidue dicas. *de -is in rhetorica vi*: QVINT. inst. 2, 13, 15 multo labore, adsiduo studio, varia -e, plurimis experimentis ... constat ars dicendi (*cf.* 2, 17, 42 *rhetorice* et inspectione et -e ut artes ceterae constat [*v. tot. l.*]). 3, 5, 1. MART. CAP. 4, 4, 22 omnis ars frequenti -e meditanda est, dictio autem -o est rhetoricae *eqs.* (*ibid.* rhetorica ... ⌊frequenti -e⌋ [⌊ ⌋ *om.* A^1] meditanda est).

(I) *nude* (*de 'mnemonice': infra l. 35*): RHET. Her. 1, 1, 1 hanc rationem praeceptionis ad -em accommodari ([2, 8, 12. 4, 56, 69]. *cf.* 3, 24, 40 in omni disciplina infirma est artis praeceptio sine ... adsiduitate -is [CIC. de orat. 1, 14 neque -is ullam vim neque aliquod praeceptum artis esse *in oratione*]. CIC. de orat. 1, 145 magna cum -e praecepta. MART. CAP. 5, 538 ars *memoriae* brevibus praeceptis, sed magna -e formatur). 1, 2, 3 arte, imitatione, -e (*cf.* 2, 4, 7 initia ... inventionis ab arte debent proficisci, cetera ... comparabit -o. 4, 56, 69. CIC. de orat. 1, 5 Brut. 25. TAC. dial. 31, 3 in his artibus -busque versatus orator. *al.*). 3, 24, 40. 4, 20, 27 usus et -o (IVL. VICT. rhet. 25 p. 443, 29 usu acri et -e intentissima). *al.* CIC. inv. 2, 50. de orat. 1, 90 consuetudo -oque (2, 32. 298 *al.* QVINT. inst. 10, 7, 8 *al. cf.* CIC. de orat. 2, 358 -o ... ex qua consuetudo gignitur). 1, 147 (*opp.* artificium). 1, 147 qui ingrediuntur in stadium quique ea quae agenda sunt in foro tamquam in acie, possunt ... nunc -e quasi ludicra praediscere ac meditari (*v. p. 1379, 70*). 1, 154; *syn. fere* commentationibus (*cf.* 1, 257 Brut. 105). 1, 157 educenda ... dictiost ex hac domestica -e et umbratili ... in agmen *eqs.* (SEN. contr. 1 praef. 12 *Cicero declamationem* putat d. -is esse [*opp.* verae actionis]. 3 praef. 1). 2, 96 crebris atque magnis (orat. 229 magnam -em res flagitat. *cf.* de orat. 2, 119 ingenii vel mediocris, -is autem maxumae [Brut. 303]. *al.*). 2, 109 puerilem (SEN. contr. 3 praef. 14). 2, 232 quae natura, quae studio, quae -e consequimur (Brut. 23. 239 studiis -busque; 327. SEN. epist. 40, 14 QVINT. inst. 12, 9, 20. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 1 p. 160, 9 st. est animi ad aliquid agendum pertinacia, -o ... suscepti actus continuatio. *al.*). 3, 93 verborum eligendorum ... facilis est vel ratio vel sine ratione ipsa -o (QVINT. inst. 3, 2, 1 *sermoni* incrementum *dedit* ... utilitas, summam ratio et -o. 10, 5, 19 *al.*). 3, 190 cum -e tum stilo (Brut. 321). Brut. 305 oratoriis (309 fat. 3). nat. deor. 2, 168 rhetoricis. epist. 9, 18, 3. *passim.* SEN. contr. 1 praef. 23 hoc genere -is (PETRON. 2, 5 neque Platona neque Demosthenen ad hoc g. -is [*sc. declamationes*] accessisse video. QVINT. inst. 2, 1, 9 hoc fuisse ad augendam eloquentiam genus -is, ut theses dicerent *eqs.* 10, 1, 4 *al.* PLIN. epist. 7, 9, 2). 9 praef. 3 scholasticis. 9, 1, 13 -is causa (*al. cf.* QVINT. inst. 3, 6, 93 -is gratia [3, 8, 53 *al.*]). QVINT. inst. 5, 13, 43. *frequenter.* TAC. dial. 33, 6 scientiam ab -e separat. *al. et saepe al.*

(II) *c. genet.*: (a) *obi. seu explic.*: *rei qua quis exercetur*: RHET. Her. 3, 11, 20 firmitudinem vocis ... conservat -o imitationis ([declam- *E*]. *cf. ibid.* mollitudinem v. ... faciet -o declamationis. *ad rem cf. p. 1380, 82*). CIC. inv. 1, 1 *consumere* operam in -e dicendi ([*opp.* studiis rationis et officii]. Manil. 2 cotidiana. Catil. 3, 11 qua semper valuit. Arch. 1. Cael. 54 -em usumque. de orat. 1, 81. 2, 70 in hac sive ratione sive -e d. [QVINT. inst. 2, 12, 11 brevem d. -em consecuti omissa ratione]. Brut. 331 *al.* QVINT. inst. 2, 4, 24 *al. cf. p. 1382, 32*). 1, 2 huius rei quae vocatur eloquentia, sive artis sive studii sive -is ... principium (QVINT. inst. 6, 4, 21 *al.*). de orat. 1, 263 facultatis. 3, 105 laudandi et vituperandi. 3, 110 harum ... causarum cognitio -oque (QVINT. inst. 12, 2, 25 forensium. *cf.* QVINT. inst. 2, 10, 4 declamatio ... imitetur eas actiones, in quarum -em reperta est). 3, 141 rerum ... cognitionem cum orationis -e coniunxit. part. 24 eloquendi ... -o. *al.* SEN. contr. 2 praef. 4 declamandi. QVINT. inst. 2, 4, 16 consuetudo (*sc. pueris*) pessime dicendi et malorum -o. 2, 4, 21. 9, 4, 114 scribendi. *al. et al.* *personae*: CIC. orat. 127 est ... illorum (*sc. Peripateticorum*) -o elegans ... ab Aristotele constituta. QVINT. inst. 6, 3, 15 ad iuvenum talem -em (*al.*). (b) *subi.*: CIC. Brut. 324 maxume ... perspecta est utriusque (*sc. Hortens., Cic.*) nostrum -o ... ante quam *eqs.* (*i. fere 'experientia et usus'*). Q. CIC. pet. 3 quae ⟨de⟩ Demosthenis studio et -e scripsit Demetrius. QVINT. inst. 2, 11, 1 vulgari modo et scholarum -e (3, 8, 43). TAC. dial. 33, 4 persequar -es eorum (*sc. oratorum*).

β generatim: in variis artibus, disciplinis: (I) *absolute*: CIC. div. in Caec. 35 aliqua in foro, iudiciis, legibus aut ratio aut -o (*cf.* ac. 1, 20 *consuetudinem* partim assiduitate -is, partim ratione formabant. BOETH. mus. 3, 10 p. 283, 8 frustra ... haec [*sc. consonantiae*] ratione et scientia colliguntur, nisi fuerint usu atque -e [*v. infra l. 13*] notissima. *al.*). 47 Appuleium ... non aetate, sed usu forensi atque -e tironem (Cluent. 84. off. 1, 60 ut nec medici nec imperatores nec oratores ... laude dignum sine usu et -e consequi possunt [*opp.* artis praecepta]. *ibid.* SEN. epist. 88, 27 *al. v. et l. 12*). de orat. 2, 139 sine hac forensi -e (*aliter p. 1383, 18*). epist. 7, 19, 1 nullam artem litteris sine interprete et sine aliqua -e percipi posse (*cf.* PS. VARRO sent. 112 numquam illi ars proderit, cui non primum profuit -o). SEN. epist. 89, 19 *Peripatetici philosophiae* partem adiecerunt civilem, quia propriam quandam -em desideret. QVINT. inst. 1, 1, 33. PLIN. epist. 2, 3, 4 ad tantam ἕξιν studio et -e pervenit. HIL. syn. 79 p. 533^{A} ignoscant mihi ... duo episcopi ... quod eos pro aetate atque -e sua ignorasse non credo (COD. Iust. 4, 50, 5 [*a. 290*]). HIER. epist. 53, 3, 7 (*syn.* meditatio). COD. Theod. 1, 5, 8 *al.* *talia passim.*

(II) *c. gen.*: (a) *obi., explic.* (*in imag. de argumento -is quasi pro campo exercendi sumpto: l. 36*): *rei*: CIC. inv. 2, 42 *post gestum negotium* videbimus ... ecquod eius rei artificium aut usus aut -o *sit* (Deiot. 7 neque ingenio neque usu atque -e rerum valere [COD. Theod. 14, 1, 1 studiorum liberalium usu atque -e pollere; *postea*: litteris expolitum]. *al.*). de orat. 1, 243 iuris civilis. QVINT. inst. 1 pr. 27 scribendi, legendi, dicendi (*v. p. 1381, 71*) ... continua -e. TERT. praescr. 14, 3 'fides ... te salvum facit' (*Luc. 18, 42*), non -o scripturarum (*cf.* NICET. symb. 9 p. 47, 9 si ... tibi est scientia scripturarum ..., si -o deest). *et al.* *hominis*: SEN. epist. 104, 15 (*in imag.*) Maeander poetarum omnium -o et ludus (*v. supra l. 26*). AVG. civ. 11, 32 p. 507, 19 D. ad -em legentium. (b) *subi.*: CIC. de orat. 3, 131 *cognitionem* cum eius qui ... in civitate valeat, scientia atque -e *socias, Crasse* (*sic vi pass.*: 3, 194 tantum ... hominis ingeniosi ac memoris valuit -o). epist. 1, 9, 24 de Lentuli ... studiis et -bus.

b *de duranda, solidanda, corroboranda vi et ratione animi, ingenii sim.*: *α sensu actionis*: (I) *praevalet not. institutionis, eruditionis, formationis sim.*: *nude*: CIC. epist. frg. 1 existimabant Graecis -bus ali melius ingenia posse (*cf.* QVINT. inst. 1, 1, 36 memoria ... praecipue firmatur atque alitur -e). SEN. epist. 82, 16 magna -e durandus est animus, ut conspectum *mortis* ... patiatur (90, 46 animo ... edocto et ad summum adsidua -e perducto). APVL. Plat. 2, 9 -i per quam pulchritudo animae et robur adquiritur (*v. p. 1380, 27*). *c. gen. obi.*: CIC. Brut. 44 -em mentis a reconditis ... rebus ad causas forenses ... traduxerat *Pericles.* Cato 38 haec sunt -es ingenii, haec curricula mentis (VAL. MAX. 2, 2, 3 alienigena i. -e. SEN. benef. 7, 1, 2 *al.*). off. 1, 123 senibus ... labores corporis minuendi, -es animi etiam augendae videntur. TERT. mart. 3 p. 10 Oe. ad -em virtutum (*Latin.*; -is *A*, -em *rell.*) animi et corporis (*aliter p. 1383, 41*).

(II) *significantius de homine (animo) ita probando seu temptando, ut firmior evadat: fere i. q. probatio* (*syn. infra l. 69*), *temptatio, periculum*: (a) *nude*: SEN. dial. 1, 2, 2 omnia adversa -es putat *vir fortis* (*cf.* AVG. civ. 18, 51 p. 336, 14 D. rebus adversis -o, ut non corrumpatur prosperis). 2, 9, 5 *sapientes* qui -e longa ac fideli robur perpetiendi ... consecuti sunt. epist. 94, 47 pars virtutis disciplina constat, pars -e (*seq.* agendo). AVG. civ. 10, 32 p. 460, 9 D. a temptationibus -o. gen. ad litt. 11, 9 p. 342, 20. serm. 15, 9, 9 p. 120$^{extr.}$ propter -em nostram. (b) *c. gen. obi.*: AVG. gen. c. Manich. 1, 13, 19 p. 182$^{med.}$ mortalium. pecc. mer. 2, 34, 54 p. 124, 1 certamina -esque iustorum; *opp.* supplicia peccatorum (divers. quaest. 27 p. 18$^{med.}$ *al.*). quaest. hept. 7, 17 p. 461, 23 ad eorum tentationem, id est -em atque probationem. serm. 50, 2, 3 p. 327$^{init.}$ humanitatis. *gen. rei*: AVG. civ. 11, 22 p. 491, 8 D. humilitatis -o ... aut elationis adtritio.

β de statu ac condicione: fere i. q. facultas (*acced. gen. explic.*: *l. 75 sq.*; *audacius in gen. qual.* [*v. p. 1380, 67*] *fere i. q. probatus et tentatus: infra l. 77*): CIC. Tusc. 5, 74 turpitudinis verecundiam, -em consuetudinemque patiendi (*sic c. gen. explic.*: PLIN. epist. 1, 8, 8 nascebatur ex his -o quaedam contemnendae pecuniae). *nota* (*v. supra l. 73*): AMBR. in psalm. 1, 18, 3 p. 13, 20 sanctus Iacob, vir -is.

structurae praepos. ad A: *pendet in c. abl.* (*i. q. usus, sollertia, experientia sim.*): CIC. de orat. 3, 60 quod omnis rerum optimarum cognitio atque in iis -o philosophia nominaretur. fin. 3, 41 egregia ... -e in dialecticis. Att. 15, 13, 4 nosti horum -em in latrocinio et amentiam. CAES. Gall. 1, 39, 1 *Germanos* incredibili virtute atque -e in armis esse. VITR. 10, 8, 6. GELL. 12, 5, 13 misera

[Hey-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... in perpetiendis doloribus -e. *aliae praepp.*: GELL. 15, 2, 6 -es adversum propulsandam vini violentiam. AVG. gen. ad litt. 11, 22 p. 354, 26 cautela ... et -o ad tolerandos malos et probatio ad diligendos inimicos.

B *liberius de quavis agitatione et motione:* **1** *de motu in operatione adhibito:* **a** *praevalente notione laboris, operae, fatigationis (corporaliter):* **α** *bestiarum:* (I) *absol.:* VARRO rust. 2, 1, 22 propter nimium laborem aut contra (*adv.*) nullam -em (*pecudum*). SEN. epist. 122, 4 sine ulla -e iacentibus *avibus*. COLVM. 6, 30, 2 (= PELAGON. 30) si ... ad praesepia, ad aquam, ad -em pecus duxerimus. 6, 37, 2 (*de admissario*) sopitum pecudis ingenium modica -e (excit- *AS*) concuti atque excitari. 8, 8, 12. (II) *c. gen. explic.:* CHIRON 185 p. 57, 17 digeruntur *scutulae* per itineris -em. **β** *hominum: acced. gen. explic.:* COLVM. 11, 1, 27 familia post operis -em fatigata ... quieti ... operam dabit. *nude:* COLVM. 12 praef. 4 natura comparata est mulieris ad domesticam diligentiam, viri ... ad -em forensem et extraneam (*ibid.* 7). *aliter p. 1382, 16.*

b *c. vi aerumnae, vexationis, exagitationis:* **α** *corporaliter:* CHIRON 185 p. 57, 16 ut lichene in hominibus sine ulla -e apparet. **β** *incorporaliter: c. gen. subi.:* SCHOL. Cic. Bob. p. 166, 12 St. (*ad* CIC. *p. 1378, 64*) non poenam magis ... quam -em esse fortunae. LEO M. epist. Conc.[S] II 4 p. 53, 18 catholica fides ... per ipsas adversantium -es ... validior semper *fit*. *c. gen. obi.:* GREG. M. moral. 1, 34 p. 543[A] inquisitionis -e fatigata illorum (*electorum*) cogitatio.

2 *de motu naturalis rei agitatae:* VITR. 8, 2, 1 (*aqua ex imbribus*) per aëris -em percolata ... pervenit ad terram. PLIN. nat. 31, 38 puteis ... *continget aqua probabilis*, quibus et -is ratio crebro haustu contingет (*i. fere 'quorum aqua haustu agitatur'*).

C *de tractatione (v. p. 1372, 3):* *agri (nota gen. qual.):* COLVM. 2, 1, 1 longo aevi situ longique ... temporis -e fatigatum ... humum consenuisse. *corporeae rei:* PLIN. nat. 16, 171 *harundines* praeparatae ... utiles esse incipiebant tunc quoque multa domandae -e.

II *i. q. exhibitio, exsecutio, actio:* **A** *generatim: variarum rerum (huc pertinere videtur et:* SEN. dial. 4, 5, 3 ira ... ubi frequenti -e et satietate in oblivionem clementiae venit [*i. 'ubi frequenter se exercuit'; cf. p. 1373, 47*]): CIC. Catil. 2, 9 idem ... stuprorum et scelerum -e adsuefactus. dom. 3 cuius *convicii*. Mil. 34 -em virtutis ... perdidit (Cato 9 aptissima ... sunt ... arma senectutis artes -esque virtutum. IVST. 20, 4, 1. *aliter p. 1382, 55*). RVT. LVP. 2, 5 virtutis labor vera voluptatis -o est. CONSVLT. Zacch. 3, 3 p. 101, 15 qui ... in legis -e versantur (*antea:* exsequuntur).

B *technice in re forensi (v. p. 1376, 26):* VLP. dig. 46, 1, 8, 3 si ... iudicati actionis acceptus non est, sed tantum litis -is *eqs.*

III *ex hebraismo de meditatione (v. infra l. 58; LXX ἀδολεσχία [inde origin. vi vocis gr. i. q. loquacitas, fabula: l. 57]. v. p. 1377, 70.* GLOSS. III 406, 8 -es ἀδολεσχίας. V 454, 29 verbositas): *cf. varias eccles. interpret.:* AVG. quaest. hept. 1, 69 p. 35, 27 sqq. (*ad gen. 24, 63*): *v. p. 1377, 73.* in psalm. 118 serm. 20, 5 p. 1559[init.] (*ad l. 56*) ἀδολεσχίας id est -es delectabiles verbis. CASSIOD. in psalm. 54, 2 p. 385[D] (ad psalm. 54, 3; *v. infra l. 58*) -em ... dicimus, quae ... intenta iugi labore in virtutis gloria perseverat. 118, 15 p. 841[D] (*ad p. 1378, 1*) -o in scripturis ... plerumque in bono ponitur (*al.*). ITALA psalm. 118, 85 (Ambr. in psalm. 118 serm. 11, 19 p. 245, 15) narraverunt mihi iniusti -es (*Vulg.* fabulationes). VVLG. psalm. 54, 3 contristatus sum in -e mea (*v. Hoberg ad l.*).

exercitātīvus, -a, -um. *ab* exercitare (exercitus). *i. q. exercitationis proprius:* BOETH. top. Arist. 1, 9 p. 917[C] secundum facultatem -am (*Arist. top. 1, 11 p. 105ᵃ, 9* κατὰ γυμναστικήν).

***exercitātor,** -ōris *m.* *ab* exercitare. *scrib.:* exserc-: CIL III 10378 VI 226, 14. ex. er. chi. ta. tor: CIL VIII 12622. *notatur:* exerc: CIL III 7904. VI 226, 14 (*v. l. 63*). 31154. *v. et p. 1384, 5.* exerci(t): CIL III 14477 VI 31122. exercita: CIL VI 273. exercitator(i): CIL VI 31151 ([*a. 143*]. *sic* -r(ibus): VI 228, 27 [*a. 205*]). GLOSS. γυμναστής. *inde a* PLIN. mai.; *fem.* -trīx QVINT. (*v. p. 1384, 15*). [*falso trad.:* AVG. serm. coll. Morin p. 67, 16 (-em *CN*, ex arce rectorem *recte GB*).]

qui exercet (i. q. certator, pugnator: p. 1384, 12; cf. et l. 76): **1** *corporaliter:* **a** *generatim (acced. gen. obi. l. 73. 74):* PLIN. nat. 23, 121 Pythagoras -r (*sc. athletarum* [*inde* ISID. orig. 17, 7, 17]. *cf.* FIRM. math. 8, 21, 7 athletarum -es). 35, 136 Lecythion agilitatis -r. FIRM. math. 8, 13, 3 aut auriga erit aut equorum nutritor ... aut certe -r aut mulomedicus. VITAE patr. 5, 17, 17 hoc ... audiens quidam -um fratrum (*gr. Nau 1912 p. 298 n. 348* τῶν ἀγωνιστῶν ἀδελφῶν. *cf. l. 71*). CIL VI 30894 ⟨Fe⟩lix -r liber(orum) Augusti. **b** *technice:* **α** *in re mil. de instructore, doctore sim. (quod munus maxime a centurionibus [v. l. 83] vel evocatis exigitur. acced. plerumque gen. obi. ad rem cf. Fiebiger, RE VI 1588, 50 sqq.; Bartoccini, Ruggiero, Diz. epigr. s. v.):* (I) *equitum:* CIL XI 395 (*a. 66*), 8 -i equit(um) speculatorum. VI 31147 (*a. 139*) a 15 centuriones -es (31150 [*a. 142*] a 12. 31151 [*a. 143*] a 15. 228, 27 [*a. 205*]. *al.*). CIL VI 224, 11 (*a. 197*) -bus Helius Sabinianus Aur. Titianus *eqs.* (*v. Dessau ad nr. 2185*). III 7904 -c(itator) eq(uitum) sing(ularium) (VI 273. VIII 2825, 5; *sc. equitum. al.*). 10378 -se⟨r⟩citato⟨r⟩i eq(uitum) praet(orianorum) (VI 32647 *al.*). VI 31187 *al.* INSCR. RevArch. VI 2 (1933) p. 424 n. 214 -c(itator) n(umeri) eiusdem. *v. et p. 711, 80 sq. et infra l. 21.* (II) *variorum officiorum:* CIL III 3470 C. Cusp. Secundus -r leg. II adi(utricis). VI 31122 -(tator) ⟨ar⟩maturar(um) (*cf. Domaszewski, Rangordung d. röm. Heeres 1908, p. 77. 107*). VIII 14854 militum frumentarior(um). **β** *cursorum:* CIL VIII 12622 (*Carthag.*) Primus Caes. n̄. servus -r cursorum (*'ad tabularia negotia administranda' Mommsen p. 1337; cf. Petron. 29, 7 p. 1369, 77*).

2 *incorporaliter: fere i. q. certator:* CASSIOD. hist. 2, 24 p. 942[C] *Eustathium* -em pietatis simul et castitatis egregium (*gr. Theodoret. 1, 21, 9 p. 72, 3* ἀγωνιστήν).

f. **exercitātrīx,** -īcis. *quae exercitat, i. q.* γυμναστική (*v. l. 18*): QVINT. inst. 2, 15, 25 quod *Plato* duas partes civilitatis corpori adsignet, medicinam et quam interpretantur -em (*Plat. Gorg. p 464ᴮ* ἰατρικήν ... γυμναστικήν). *ibid. vocat adulationem* -is mangonum *artificium.*

exercitātōrius, -a, -um. *ab* exercitator (-tus). *ad exercitationem pertinens:* **1** *in re mil.:* CIL VII 965 (*a. 222*) cohors I Ael(ia) ... eq(uitata) ... baselicam equestrem -am ... aedificavit (*i. in qua exercitia ab exercitatore praescripta perficerentur; v. p. 1383, 82*). **2** *trslt.: fere i. q. exercens, probans vel temptans (v. p. 1382, 58):* AVG. epist. 26, 2 p. 84, 14 sapientia quos ... alligaverit et -is quibusdam laboribus edomuerit, solvit postea.

exercitātrīx *v. s.* exercitator *supra l. 15.*

exercitātus *v. s.* exercito, *p. 1387, 61.*

exercitio, -ōnis *f.* *ab* exercere (-tus). PAVL. FEST. p. 81 *v. p. 1378, 11.* [*l. v.* -tium: *l. 33. v. et l. 45.*] *i. q. actus exercendi:* **1** *de corporis exercitatione et in opere agitatione:* CATO mor. frg. 3 (*ad locum p. 1370, 82 allatum*) si nihil exerceas *homines*, inertia atque torpedo plus detrimenti facit quam -o (-um *aliquot codd. dett. Gell. 11, 2, 6*). **2** *i. q. exhibitio, exactio (c. gen. obi.: l. 36. 42 sq.; subi.: l. 38):* **a** *in universum:* VLP. dig. 14, 1, 1, 20 navium (*cf.* 14, 1, 4 pr. si ... plures ... navem exerceant, pro portionibus -is conveniuntur. *cf. p. 1375, 6. 1389, 81*). coll. Mos. 15, 2, 2 utrum scientia huiusmodi hominum (*sc. mathem., hariolorum*) puniatur an -o et professio. **b** *techn. in re iurid. de exequendis poenis, iudiciis:* IVLIAN. dig. 50, 16, 200 noxas ... quae publicam -em et coercitionem capitalem habent. PAPIN. dig. 1, 21, 1 pr. publici iudicii ... -em (*ibid.* cui optigerit -o *publ. iudicii*. PAVL. dig. 36, 3, 15 pr. nonnullas moras -o iudicii habet). **3** *i. q. tractatio, cultura soli:* GREG. TVR. Franc. 10, 29 p. 441, 3 sive correctio familiae sive -o (-um *D 5*) agrorum sive cultus vinearum.

***exercitium,** -ī *n.* (*m.?, v. l. 52*). *ab* exercere. *de formis:* exercidium: ORIBAS. syn. 1, 2 p. 802 (Aa). 1, 3 p. 802 (Aa). *ibid.* p. 803 (Aa). 1, 6 p. 808 (La). 1, 7 p. 809 (Aa). 5, 41 p. 76 (As, Ab; -t- La). 5, 52 p. 89 (As, Ab). 6, 6 p. 101 (As, Ab). RVF. *p. 1385, 35.* NICET. vigil. 8 p. 64, 16 *cod. B. v. Thomas, Mél. Havet, p. 509* (*collatis vocibus velut* excidium, homicidium); *Moerland, Orib. übers. p. 62.* *masc. ut vid.:* ORIBAS. syn. 1, 3; *v. p. 1385, 33.* 1, 3 p. 803 (Aa) similes -dia. 5, 52 p. 89 (As, Ab) per -dium mediocrem. *de notione:* SERV. Aen. 4, 171 -um est meditatio (*cf.* ISID. orig. 15, 2, 30 γυμνάσιον graece vocatur, quod latine -um dicitur, hoc est m.). GLOSS. V 357, 40 (*anglos.*) -is bigangum. *legitur inde a* VELL. (*infra l. 74*), PLIN. nat. (*p. 1385, 49*), TAC., GELL.; *frequentat* VEG. mil.; *deest poetis* (*praeter* TER. MAVR. *p. 1385, 23 in vs. glyc.*). [*variat (cf. p. 1385, 58): c.* -ercitatio: *p. 1385, 14. 1387, 3; c.* -ercitio: *v. supra l. 33; c.* -ercitum: *v. p. 1386, 4. 13.* NICET. vigil. 8 p. 64, 16 (*AT*). *cf. ex. seq.* *coni.:* *ex* -ercitum: AVR. VICT. *p. 1385, 38;* CLAVD. DON. *p. 1386, 50.* HIPPOCR. *p. 1385, 26.* CAEL. AVR. salut. praec. 59 (-erciticio *cod. Aug. CXX*).]

i. q. actus exercendi (de statu exercitati i. q. experientia, facultas, peritia, usus sim.: v. p. 1385, 7. 49. 67): **I** *de agitatione, motu, operatione (i. q. labor, opera: v. p. 1386, 2. 34. 53; interdum sensu magis concreto de argumento, instrumento sim. exercendi: v. p. 1385, 82. 1386, 8. 20):* **A** *strictius de exercitatione ad certam rem perpetrandam suscepta: i. q.* γυμνασία, ἄσκησις: **1** *corporaliter (cf.* VEG. mil. 2, 24 p. 59, 16 artifices scaenici ab -is non recedunt pro laude vulgi, miles ... ab -o armorum ... cessare non debet): **a** *technice in re militari (opp.* praeceptum: *p. 1385, 5; syn.* decursus: *p. 1385, 8*): **α** *proprie:* (I) *absolute:* VELL. 2, 109, 1 corpus ... custodientium (*v. app.*) imperium *Marobodui* perpetuis -is paene ad Romanae disciplinae formam redactum ([VEG. mil. 2, 23 p. 58, 14 iugi perpetuoque]. *cf.* VEG. mil. 1, 9 p. 13, 16 assiduo -o ambulare celeriter ... discant [1, 26 p. 27, 11 *al.*]. 1, 16 p. 19, 16 frequenti. 2, 24 p. 59, 13 iugibus [*al. v. l. 76*]). TAC. hist. 3, 36, 1. PORPH. Hor. carm. 1, 8, 8 qui in campo Martio exercebantur, natabant post -um (3, 7, 25. 3, 12, 9 post -um campestre. *al.*). 3, 24, 54 militaris -i (SPART. Did. 5, 9 VEG. mil. 1, 28 p. 30, 1. *ibid. l.* 10 usum -umque m. CIL VIII 17910 *al.*). CAPITOL. Maximin. 10, 4 *al.* IVST. 7, 2, 6 cotidiano (VEG. mil. 2, 5 p. 38, 14 HEGES. 3, 24 p. 230, 16 *al.*). VEG. mil. 1, 8

[Hey-M]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 12, 8 tiro ... -o pertemptandus *est*, ut *eqs.* 1, 13 p. 16, 22 illo -i genere quod armaturam vocant (1, 27 p. 28, 12. 2, 7 p. 41, 12 *al.*). 1, 20 p. 23, 5 -um laboremque. 2, 1 p. 35, 1 exercitus ex re ipsa atque opere -i nomen accepit (*v. p. 1380, 55*). 2, 12 p. 46, 6. 3, 26 p. 124, 12 de equitatu sunt multa praecepta, sed cum haec pars militiae usu -i, armorum genere ... profecerit *eqs. persaepe.* (II) *pendet. gen. (de peritia infra l. 12):* *obi.*: TAC. ann. 2, 55, 6 Plancina ... -o equitum, decursibus cohortium interesse (*cf.* 3, 33, 3 praesedisse nuper feminam -o cohortium, decursu legionum). GALLICAN. Avid. 6, 3 omnium militum. *explic.*: SERV. Aen. 7, 162 -um ... vigebat armorum (VEG. mil. 1, 1 p. 5, 14 populum Romanum orbem subegisse ... a. -o [*v. l. 7*]. 1, 8 p. 12, 17 per cotidiana a. -a [3, 2 p. 68, 13 *al.* COD. Iust. 12, 35, 15, 1]. 1, 10 p. 15, 2 *al. v. et p. 1384, 71*). *subi.*: VEG. mil. 1, 9 p. 14, 13 de -o (-tione *Π*) Gnei Pompei *eqs.*

β *in alleg. christ.* (*c. gen. obi. vel explic.: l. 19 bis*): RVFIN. hist. 5, 1, 43 p. 419, 20 in fide Christi per omnia -a semper martyr (*sc. ut miles; gr.* ἐν τῇ Χριστιανικῇ συντάξει γεγυμνασμένος). PETR. CHRYS. serm. 12 p. 223^A *membra militis christiani* -o caelestium roborentur armorum. GREG. M. in Ezech. 1, 1, 19 p. 795^B navigii nostri quasi intra portum -um fecimus.

b *in universum de variis -is corporalibus* (*fere gymnasticis; saepe in medic. de gestando, movendo, solidando corpore*): α *nude*: TER. MAVR. praef. 12 *veterem virum* tale -i genus commentum *eqs.* ITIN. Alex. 6. LAMPR. Diad. 3, 2 puer fuit ... fortis naturaliter, -o delicatior. *al.* LACT. mort. pers. 24, 4 sub obtentu -i ac lusus. HIPPOCR. aer. 3 p. 21 -um (tertium *P*, *deest A*) amantes; *opp.* otiosi (*gr.* φιλογυμνασταί). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 78 deambulationibus atque -o levi gestari. 2, 1, 43 -i tempore (2, 4, 77). *al.* CASS. FEL. 54 p. 141, 2 uteris ... gymnasio, id est -o ([-is *p*, -ū *c*]. ORIBAS. syn. 5, 41 p. 76 [As, Ab] -dia [-t- La] utantur tarda; *gr. 5, 41, 1* γυμνάσια. *al.*). ORIBAS. syn. 1, 2 p. 802 (A a) ante -dium ([*La aliter; gr. 1, 2, 6* γυμνάσια]. 1, 6 p. 808 [La] ante -dium et balneum [*deest Aa; gr. 1, 6, 10* πρὸ γυμνασίων]. *al.*). 1, 3 p. 802 (A a) communis est corpori in omni re -dium (*La*: -ercitationum; *gr. 1, 3, 1* γυμνασίων). 1, 3 p. 803 (A a) fortia (*ibid.* [*La*: -ercitationes]. RVF. podagr. 3 fortissima et desiccativa).

β *c. genet.*: (I) *obi.* (*cf. et*: AVR. VICT. Caes. 11, 5 cuius *libidinis* foedum -um [*Schott*, -citum *trad.*] ... κλινοπάλην vocabat *Domitianus* [*v. p. 1380, 17*]): GELL. 2, 1, 1 labores voluntarios et -a corporis ... firmandi (AMBROSIAST. in I Tim. 4, 8 p. 474^A [*alleg.*] c. ... -um nihil aliud quam carnis frena sunt [*ibid.* p. 474^B]). MACR. somn. 1, 6, 75 *homo* ab -o virium alienus. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 37 vocis ... -um adhibemus quod Graeci ἀναφώνησιν vocant ([*v. p. 1381, 2*]. 3, 1, 8. 4, 3, 72 adiecto vocis -o [5, 2, 38]. 5, 11, 133 vehementi. *al.*). VITAE patr. 5, 5, 15. (II) *subi.*: *de actione*: CAPITOL. Ver. 2, 10 amavit venatus, palaestras et omnia -a iuventutis. AMM. 22, 8, 41 litus Ἀχιλλέως vocant indigenae δρόμον, -is ducis quondam Thessali memorabilem (*v. p. 1380, 36*). *de statu ac condicione, fere i. q. sollertia, agilitas*: PLIN. nat. 37, 203 *Hispania Galliam vincit* servorum -o, corporum ... duritia, vehementia cordis. (III) *explic.*: VVLG. II Macc. 4, 14 in -is disci (μετὰ τὴν δίσκου πρόκλησιν). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 72, 22 B. erga artem palaestricam vel cursus -a. Orig. princ. 3, 2, 6 p. 254, 16 palaestricae artis -is.

2 *incorporaliter* (*cf.* AMBR. off. 1, 10, 33 p. 33^B omnis ... res propriis ac domesticis -is augetur): **a** *spectantur artes, litterae, scientia, doctrina sim., quibus quis exercetur* (*huc pertinere vid.*: MART. CAP. 9, 936 [*in musica*] ἀπεργαστικόν est quidam materiae tract⟨at⟩us efficiens -um [exitum *β*] eius, cuius *eqs.* [*cf. Meibom ad l.*]): α *absolute*: (I) *vi activa*: GELL. 7, 15, 6 inter -a quaedam ludicra. PS. AVR. VICT. epit. 47, 5. SIDON. epist. 9, 12, 1 huic ... -o (*sc. carminum componendorum*) renuntiavi. BOETH. herm. sec. 4, 10 p. 274, 19 una *scriptio* ... plus habet -i, altera vero facilitatis (*i. 'legentem magis exercet'; cf. p. 1368, 69*). ENNOD. epist. 4, 23, 1 p. 115, 1 in tuo iure fuit linguae nostrae ferias -o commutare et rubiginem ... eloquii ... studiis amovere. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 17 p. 375^A -i loco (*gr.* ἐν γυμνασίας εἴδει). (II) *passive de peritia -is parta*: RVFIN. Adamant. 5, 16 p. 207, 7 licet in medicinae philosophia ... non mihi magnum fuerit -um (*gr.* ἤσκημαι ἰατρικήν). RVSTIC. Conc.^{S} I 5 p. 250, 3 dum non sit extra -um quod ad litteras attinet vir ille (*gr. I 1, 6 p. 110, 27* ἔξω τριβῆς). β *acced. gen.*: *rei exercendae* (*obi., epexeg.*): GELL. 3, 1, 12 aliarum ... rerum (*sc. atque corporis*) vel studio vel -o ... teneri. PANEG. 9, 2, 3 secreta studiorum -a (*cf.* 9, 19, 4 haec ... litterarum). LACT. inst. 5, 14, 4 oratorio -i genere in utramque partem disserendi. RVFIN. hist. mon. 21 p. 444^B scientiae divinae ([*antea*: scripturarum ... meditationes]. *cf.* MACR. somn. 1, 6, 76 sapientiae [CLAVD. MAM. anim. 2, 8 p. 129, 11]). MACR. somn. 2, 15, 18 in -o argutiarum talium. *hominum* (*subi.; vix obi.*): PANEG. 9, 6, 4 locum -i⟨i⟩s illius (*sc. iuventutis*) dedicatum (*i. scholam*).

b *de iis exercitationibus, quibus animus, natura, sensus ad puriorem melioremque ducatur statum, corroboretur, probetur sim.* (*fere christ.*): α *nude*: CYPR. mort. 16 p. 307, 15 -a sunt nobis ista (*sc. martyria*), non funera. RVFIN. hist. mon. 7 p. 410^D in -is spiritualibus conversatus (*cf.* PS. AVG. quaest. test. I 110, 9 p. 275, 1 [*ad psalm. 1, 2* 'meditabitur'] in dei lege -um facit). PS. AVG. quaest. test. I 109, 8 p. 261, 5 per -um et conluctationem proficit *humana natura*, ut melior fiat (125, 2 p. 385, 21 *al. v. p. 1384, 66*). 115, 50 p. 335, 4 (-tum *PMG*). *al.* LEO M. serm. 89, 4 p. 446^A BOETH. cons. 4, 6, 47 W. VITAE patr. 5, 7, 16 p. 896^A (*gr. Cotelier p. 695* γυμνασίοις). EVGIPP. Sev. 1, 2. *et al.*

β *addito gen.*: (I) *obi.*: *rei quae exercendo acquiratur*: LACT. inst. 3, 12, 35 *miseriae et labores* sunt -a et corroboramenta virtutis (AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 6, 2 p. 380, 6. MACR. somn. 1, 8, 3 in hoc [*sc. agnoscendis rebus divinis i. philosophia*] ... esse ... -a virtutum. CASSIAN. conl. 21, 15, 1 *al.* FAVST. REI. grat. 1, 7 p. 23, 13 *al. aliter infra l. 73*). PELAG. in I Cor. 10, 6 p. 181, 11 per -um (-tum *BH*$_1$) contemptūs mundi et abstinentiae (RVFIN. hist. mon. 16 p. 439^A summae. *al. cf.* VITAE patr. 6, 4, 18 continentiae). RVFIN. hist. mon. prol. p. 387$^{extr.}$ ad pietatis -a invitatur (*ibid.* p. 390$^{init.}$). 29 p. 453^D (= VITAE patr. 3, 42) ad acriora se ... spiritalis vitae extendit -a. CONSVLT. Zacch. 2 praef. p. 48, 3 iustitiae. BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 3 p. 142, 10. *et al.* *mentis exercendo formandae*: OROS. hist. 2, 18, 5 *mala veterum* facta sunt nobis -a ingeniorum et oblectamenta fabularum. (II) *subi.*: RVFIN. hist. mon. 29 p. 455^C ad monachorum -a properavit. VITAE patr. Iurens. (MG Merov. III) 2, 1 p. 143, 24 de conversatione atque -is beatissimi Lupicini abbatis. (III) *explic.* (*gen. inhaer. fere i. q. 'laboriosa', 'dura' -a infra l. 25*): CASSIAN. inst. 10, 8, 1 inquietum ... fuisse per operis -um; *seq.* operari ([*v. l. 24*]. *sic*: FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 31, 24 solam gratiam sine -o operis et laboris sufficere. *aliter infra l. 84*). MAX. TAVR. serm. app. 22 p. 891^A ieiuniorum vigiliarumque -is roboratus. FAVST. REI. serm. 15 p. 280, 20 per durae crucis -a ... carnis puniuntur gaudia.

B *laxius de quavis agitatione*: 1 *de motu in opera adhibito*: **a** *fere i. q. motio, gestatio*: PELAGON. 226 ne de -o aut de itinere *equorum* articulis lutum ... permaneat. **b** *i. q. operatio, occupatio, labor* (*inde vi quasi passiva de ipso opere: l. 40. 42; opp.* otium *l. 38*): α *c. gen. subi.*: AMBR. paenit. 2, 11, 104 p. 522^C terra quae non domatur -o cultoris. PS. AMBR. paenit. 18 p. 991^D -o aleonis intentum. SIDON. epist. 1, 6, 4 quod tu tibi iuventutis -um appellas, hoc est otium veteranorum (*sc. agricultura*). β *absol.*: AMBROSIAST. in I Thess. 5, 12 p. 452^A *piget* eum, qui inopiam patitur, -um facere quod prosit audientibus (*i. fere 'opus'. sic*: OROS. hist. 3, 2, 14 pacificis ... -is). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 6, 16 fori negotium ... maritimae artes, ... terrena -a (= *Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 45, 27* terrestris conversationis ... negotium).

2 *c. nota peiorativa de molestia, aerumna, vexatione* (*corporal. l. 53*): **a** *absol.*: HERM. vulg. sim. 6, 3 multis ... aliis -is et incommodis (*Pal. 6, 3, 5* m. incommodis fatigati; *gr.* πράξεσι πάσχοντες). **b** *c. gen.*: *subi.*: CLAVD. DON. Aen. 6, 750 p. 604, 29 ('ubi mille rotam volvere per annos') ubi ... omnis ... animas -um (*Georgii*, -tum *trad.*) rotae ... convolverit. '*identitatis*': CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 45, 4 talibus fatigantur neque a taediorum -o vacant (*i. fere 'taediis et aerumnis'*). *obi.*: CASSIAN. inst. 7, 19 nolens -o suarum manuum sustentari (*i. 'labore'*).

C *i. q. tractatio, cultura agri* (*sim.* culturae: *l. 63; praeter l. 63 c. gen. obi. cf. et* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 43, 1 p. 35, 22 campum ... serere -o aratri frequentis edomitum [*i. aratro fr. tractato, adhibito*]): PANEG. 8, 9, 3 ille praedator *Frisius* -o squali⟨do⟩ ruris (*Schenkl*, squali rudis *M*) operatur. IVL. VAL. 2, 29 p. 101, 22 ad agrorum -a ([*gr. Ps. Callisth. 2, 18, 4* πρὸς γεωργίαν]. SALON. in prov. p. 984^B [*alleg.*] agrum ... exercemus, si a spinis vitiorum corpus ... purgamus. post agri -um *eqs.*). CLAVD. DON. Aen. 7, 635 p. 95, 31 arvorum. HEGES. 3, 6, 3 p. 196, 15 fertilis ad usum ... mitis ad -um *regio* (*gr. 3, 44 aliter*). 3, 6, 4 p. 197, 9 ad -um culturae solubilis terra (*gr. 3, 49* εἰς ... γεωργίαν μαλθακαί). COD. Theod. 9, 42, 7 (= Iust. 9, 49, 7, 1) quot boum *sint* -is terrarum atque vomeribus instruentium (inservientium *prop. Mommsen*).

II *i. q. exhibitio, exsecutio, exactio*: **A** *praevalente vi exhibendi*: 1 *rei* (*praeter l. 71 c. gen. obi.*): HEGES. 5, 24, 4 p. 359, 3 venisse eos ad belli societatem, non ad -um flagitiorum (*gr. 5, 555 aliter*). RVFIN. hist. 3, 6, 9 p. 203, 12 (= *Ioseph. b. Iud. 5, 436*) ut crudelitas -o convalesceret (*gr.* γυμνάζοντες). OROS. hist. 1, 4, 6 nec foris erant ulla incendia bellorum nec domi tanta -a cupiditatum. SIDON. epist. 8, 4, 4 virtutis (*sc. dona spargere; aliter supra l. 9*). 2 *hominis, fere i. q. praestatio*: CYPR. idol. 12 p. 29, 3 uno *Christi adventu*, qui -o et exemplo hominis fungeretur, altero qui deum fateretur.

B *praevalente vi exsequendi, faciendi*: 1 *c. gen. obi.*: **a** *in re forensi* (*v. p. 1376, 26*): CAPITOL. Aur. 10, 2 quo magis eorum (*senatorum*) cum -o iuris auctoritas cresceret. **b** *negotii* (*v. p. 1374, 58*): COD. Theod. 9, 40, 6 pistrinorum -o (*cf.* 14, 17, 6 pistrinae). 10, 19, 3 (= Iust. 11, 7 [6], 1 pr.) quicunque -um metallorum vellet affluere. 13, 1, 8 qui in -o tabernarum usuque versantur. 14, 5, 1 in -o compendiisque salinarum. **c** *cuiuslibet rei*: AMBROSIAST. in Rom. 12, 10 p. 158^D in -o divini operis

[Hey-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aut legis (RVFIN. hist. mon. 16 p. 437^{B} cuiusque. al. cf. p. 1386, 25). Ps. AVG. quaest. test. I 110, 17 p. 277, 7 propensiores in -o implendae legis ([-tatione P, excitio N]. cf. l. 1). GREG. M. moral. 8, 78 p. 849^{C} in -o publicae actionis (antea: occupationibus).

2 absol. fere i. q. exactio, effectus: EVANG. Thom. 5, 1 omnes sermones ... de ore Christi ... -um habent (gr. A 5, 2 ἔργον ἦν, B 4, 2 ἔργον γίνεται).

***exercito**, -āvī, -ātum, -āre. ab exerceo (-citus). GLOSS. γυμνάζω μετὰ ὅπλων. formae verbi finiti multo rarius quam part. perf. pass. (iam TER.) occurrentes inde a VARRONE, SALL. leguntur (hic illic dubites in part. -tus vim participii an adi. statuas; v. e. g. p. 1388, 27. 1389, 57). [in sent. dub. trad.: SEN. clem. 1, 26, 4. falso fort. trad.: SVET. gramm. 17 (excitanda Reiffersch.).]

A c. vi agitandi, assidue movendi: 1 i. q. γυμνάζειν, ἀσκεῖν: a aliquem (praeter l. 28. 31 corporal.): α usu reflexivo (v. et l. 24): (I) absol. in gerund (pron. refl. subaud.): VARRO ling. 5, 87 exercitus quod -ando fit melior. SALL. rep. 1, 7, 5 extollere sese ... in labore, patientia bonisque praeceptis ... -ando. INST. Iust. 4, 3, 4 locus ad -andum militibus destinatus. (II) -are pro 'se -are' (cf. p. 1370, 49): ORIBAS. syn. 1, 3 p. 803 qui ... adhuc per se -are non possunt (ex Cels. 2, 15, 1; ubi exerceri). (III) mediopass.: INST. Iust. 4, 3, 4 dum iaculis ludit vel -atur. ibid. solitum est -ari. β c. variis obi.: MELA 2, 5 Achilles se ac suos cursu -visse memoratur. TAC. ann. 12, 12, 1 legiones (cf. CYPR. Fort. pr. 2 p. 317, 18 miles ... qui non -tus in campo prius fuerit [AVR. VICT. Caes. 37, 2 -andis ... varie. HEGES. 3, 3, 4 p. 188, 14; excitare M^{2}]. IVL. VAL. 2, 23 p. 84, 3 gentes ... ad commilitium -are). transl., i. q. corroborare: AVG. serm. 347, 2 p. 1525$^{init.}$ ad nos -andos ... descendit Isaias.

b res ad homines pertinentes: SALL. (?) rep. 2, 10, 8 corpus atque ingenium patriae ... -bat (TAC. ann. 14, 59, 2 -ando corpori). HIER. hom. Orig. in Ezech. 11, 1 p. 423, 25 B. oculorum acies si -etur in visu eqs. RVF. podagr. 6 -antur ... in his (aquis) bene articuli.

c c. dupl. acc. fere i. q. edocere: TERT. adv. Val. 14 p. 194, 1 Enthymesis non habens supervolare Crucem, id est Horon, quia nullum Catulli Laureolum (ad rem v. Diehl, RE XII 1016, 15 sqq.) fuerit -ta, ... coepit adfligi (gr. fuerit Λαυρέολον ἀσκηθεῖσα).

2 i. q. pellere, agitare, concitare, movere (c. vi ortum dandi i. q. 'excitare' infra l. 46): a corporaliter: CHIRON 410 p. 125, 32 facito ... cottidie paulatim -etur, ut digestionem patiatur (Veg. mulom. 2, 119, 6 exerceatur). b incorporaliter: AMBR. in psalm. 118 serm. 11, 4, 2 p. 234, 25 quanto maiore desiderio -ta fuerit anima. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 42, 22 -tam ex propriis ad pietatis zelum tuam reverentiam excitare (gr. I 1, 1 p. 97, 25 ἀκονηθεῖσαν). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 142, 19 quae certamina is qui temptationes -ari permisit ... ipse compescet (v. l. 39).

3 i. q. tractare (v. p. 1372, 3): CAEL. AVR. chron. 5, 1, 15 prodest farina conspersa atque manibus -ta.

B c. not. exhibendi, exsequendi, agendi: 1 generatim: negotiationem, professionem quandam: PAVL. sent. 2, 18, 2 fundi deterioris facti et culturae non -tae (-i MP) ... culpa. VEG. mulom. praef. 2 mulomedicinae professio a minus splendidis -ta (-ercita L) minusque eloquentibus collata docetur. 2 techn. in re forensi: NOVELL. Maior. 9 -andae iudicationis formam (v. app.). COD. Iust. 7, 63, 4, 1 -tis iam negotiis.

C per hebraismum i. q. meditari (v. p. 1377, 70): VVLG. psalm. 76, 4 v. p. 1377, 84. 76, 7 -bar et scopebam spiritum meum. huc pertinere vid.: VITAE patr. 5, 5, 34 quid -bas cum cogitationibus tuis in cella tua? (gr. Nau 1908 p. 272 n. 186 τί ἠδόλεσχες. seq. quid cogitabas).

p. p. p. ***exercitātus**, -a, -um pro adi. ([subst. p. 1388, 68. 1389, 47]; at v. supra l. 11). compar. -ior (-ius v. p. 1389, 59): CIC. Brut. 316 off. 2, 53 NEP. Iph. 2, 1 al. superl. -issimus: CIC. Verr. II 5, 142 Manil. 55 al. CAES. Gall. 1, 36, 7 al. valde -us: CIC. Brut. 267 ad Q. fr. 3, 3, 4; perquam: SCHOL. p. 1389, 22; satis: CIC. Att. 14, 12, 3. 20, 3 NEP. Epam. 5, 2 QVINT. inst. 2, 10, 1; magis: VEG. mil. 3, 9 p. 86, 21. v. et sub exercitus p. 1378, 12. NOT. Tir. 45, 26. de notione: v. p. 1378, 10 sqq. GLOSS.^{L} I Ansil. EX 477 -us vel arte vel studio vel doctrina. inde a TER.; saepe CIC., VEG. mil. [variat: c. exercitus: v. p. 1388, 59. 1389, 29 et cf. p. 1378, 21. restituitur -ercitus pro -tus trad.: SEN. dial. 3, 14, 3 (Goerenz al.). c. excitatus: v. p. 1263, 31 et cf. l. 73. HIER. p. 1389, 2. IORD. p. 1389, 34. falso trad. pro -citatus: v. p. 1257, 44 sqq. VITR. 10, 3, 3. coni. pro -citatior: CIC. Phil. 6, 17.]

I i. q. experientiam seu eruditionem assecutus, peritus, expertus, assuefactus, versatus, probatus, sollers sim. (tam de corporali habilitate seu dexteritate quam de animi sollertia ac peritia [persaepe in arte rhet.]): A de hominibus (bestiis: SEN. clem. 1, 16, 5 venator iam -is catulis utitur. de deis: p. 1388, 46): 1 pro adi.: a accedit ad subst. homo (vir) in apposit. usurpatum: α homo: in alqā. re: VARRO ling. 7, 2 Aelii hominis ... in litteris latinis -i (cf. CIC. Att. 14, 12, 3 in arithmeticis satis. BASS. gramm. VI 270, 13 Horatius h. in musicis -issimus). CIC. Quinct. 3 M. Iunius ... h. et in aliis causis

-us et in hac multum ... versatus. Verr. II 3, 17 h. in edictis praetoriis ... tam prudentem, tam -um. Cluent. 50 Cannutius h. ... in dicendo -us. 52. Manil. 55 (syn. paratissimos). CAES. civ. 1, 57, 3 Albici .. h. ... -i in armis. et al. c. abl.: SIDON. epist. 1, 11, 10 Athenius h. litium ... varietatibus -us. absol.: CIC. Brut. 154 Galli hominis acuti et -i (ad Q. fr. 3, 3, 4 valde -i et boni). β vir: PLIN. epist. 2, 9, 4 Erucius Clarus, vir ... disertus atque in agendis causis -us. 3, 9, 16 Restitutus ... vir -us et vigilans (GELL. 14, 2, 9).

b alio usu: α absol.: CIC. div. in Caec. 47 cum subscriptoribus -is et disertis. Brut. 169. 267 valde cum doctus tum etiam -us orator ... fuit (cf. SEN. benef. 2, 17, 4 cum -o et docto lusore). 316 recepi me ... -ior. Tusc. 2, 38. div. 1, 93 Etrusci ostentorum -issimi interpretes exstiterunt. CAES. civ. 1, 58, 3 minus -is remigibus minusque peritis gubernatoribus (cf. 3, 73, 3 peritissimis atque -issimis ducibus. CYPR. epist. 25 p. 538, 4). SALL. Catil. 50, 2 libertos ... lectos et -os. NEP. Iph. 2, 1 -iores copiae (cf. Ages. 3, 3 exercitum [SIDON. epist. 3, 3, 4]. VEG. mil. 1, 13 p. 17, 2 quantum -us miles inexercitato sit melior [2, 23 p. 59, 5 bene. 3, 6 p. 76, 5 al. HIER. epist. 58, 8, 2 al.]. 3, 6 p. 78, 18 -issimi campidoctores. 3, 20 p. 111, 1 bellatores. saepius). CELS. 1 prooem. 72 famem facilius inexercitatus quam -us homo sustinet (QVINT. inst. 10, 7, 6 modice. VEG. mil. 3, 9 p. 86, 21 al.). QVINT. inst. 5, 10, 82 exercitatio ... robustum corpus facit, sed non quisquis est robustus, -us nec quisquis -us, robustus. 11, 3, 117 actoribus causarum. PORPH. Hor. carm. 3, 7, 25. AMM. 18, 5, 1 protector -us et prudens. VEG. mil. 1, 11 p. 15, 17 qui diligenter -us docebatur ad palum. al. et al.

β c. additam., qua re vel ad quid alqs. exercitus sit, indicantibus: (I) c. praepp.: (a) ad: TER. Hec. 407 amor me ad hanc rem -um reddidit. CIC. Verr. II 5, 142 lictores ... valentissimi et ad pulsandos verberandosque homines -issimi. off. 2, 53 paratiores erunt et tamquam -iores ad bene de multis promerendum. VEG. mil. 3, 16 p. 101, 15 pedites ad hoc ipsum -i. AVG. soliloq. 2, 20, 34 p. 902$^{med.}$ (b) in alqa. re (cf. et l. 72. p. 1387, 81): c. 'esse': RHET. Her. 3, 24, 39 oportere eos ... in rebus difficilioribus esse ante -os. CIC. div. in Caec. 48 in clamando ... eum esse bene robustum atque -um. Mur. 22 ille -us est in propagandis finibus eqs. de orat. 3, 125. ac. 2, 110 (syn. versatus). Att. 14, 20, 3 rerum in quibus satis -i sumus. VVLG. II Macc. 15, 12 (ἐκμεμελετηκότα). et al. alia: CIC. Cluent. 66 se ad hominis ... audacis, in iudiciis corrumpendis -i ... familiaritatem ... applicavit (rep. 1, 11. PLIN. epist. 5, 13, 3 homo in dicendo -us. AVG. civ. 8, 6 p. 331, 1 D. ingeniosi et docti et in his -i h. al.). de orat. 3, 79 orator si minus erit doctus, attamen in dicendo -us (Brut. 179. NEP. Epam. 5, 2 satis. al. v. et l. 42). CAES. Gall. 1, 36, 7 Germani -issimi in armis (cf. CAPITOL. Gord. 15, 3 in re militari. CLAVD. DON. Aen. 11, 555 p. 500, 3 deos ... -os in iaculis et sagittis. al.). AMM. 15, 5, 4 versutus et in fallendo -us. CAEL. AVR. acut. 1, 2, 33. (c) c. variis praepp.: LIV. 29, 30, 9 prudentia inter ... arma -i ducis. QVINT. inst. 2, 10, 9 quamlibet per alia in scholis -i simus. CHALC. comm. 117 p. 183, 3 a prudentissimis viris et iuxta caelestium rerum observationem -issimis.

(II) c. cas. (fere abl. instr.; dat. fin. l. 56; de genet. v. l. 68): CIC. Font. 41 ipse ... usu ... bellorum gerendorum ... -us (BELL. Alex. 12, 4 cotidiano ... u. a pueris. LIV. 5, 3, 1 SEN. contr. 9, 6, 14 PLIN. epist. 5, 5, 1 SCHOL. Hor. sat. 2, 5, 55 al.). leg. agr. 2, 84 miseri nati in ... agris ... glebis subigendis -i (cf. APVL. met. 4, 17 tota familia per diutinam consuetudinem nutriendis ursis -a est. v. supra l. 52). CAES. Gall. 2, 20, 3 milites superioribus proeliis (cf. civ. 3, 93, 1 pugnis. HIRT. Gall. 8, 25, 2 civitas ... cotidianis -a [-ercita α] bellis [NEP. Epam. 5, 4 LIV. 27, 44, 6 FRONTO p. 205, 6 N. al.]. AVG. civ. 18, 22 p. 284, 9 D. armis gentes -ae). VITR. 1, 1, 2 architecti ... manibus ... -i (cf. AVG. in psalm. 125, 13 p. 1665$^{fin.}$ accedit pauper ad flumen -ior corpore quam dives). 1, 1, 17 grammaticus summis rationibus artis -us (seq. imbutus). al. COLVM. 1 praef. 17. CONC.^{S} I 5 p. 250, 12 eum scripturis ... -um (gr. I 1, 6 p. 111, 8 ἐνησκημένον). INSCR. christ. Diehl 4345^{a}, 9 peregrinorum fautor religiosissimus adquae -issimus totius sinceritatis disciplin(a). (v. et l. 4. 69).

2 vice subst. (nota superl. c. genet. l. 75): CIC. orat. 200 id ... bona disciplina -is ... non erit difficillimum (QVINT. inst. 10, 5, 17 forensibus certaminibus -os et quasi militantes. AMBR. in psalm. 118 serm. 18, 5, 3 p. 399, 7). ac. 2, 20 multa quae nos fugiunt ... exaudiunt in eo genere -i. QVINT. inst. 2, 10, 1 bene instituto ac satis -o. TERT. praescr. 14, 2. VVLG. Hebr. 12, 11 (τοῖς ... γεγυμνασμένοις). AVG. civ. 8, 6 p. 330, 30 D. melius -ior quam minus -us iudicaret. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 126 -is atque prudentibus. pendet genet. (cf. peritus, gnarus): TERT. praescr. 17, 4 quid promovebis, -issime scripturarum?

B de rebus (acced. ad: l. 83. p. 1389, 14. 16; in c. abl.: l. 84. p. 1389, 9; abl.: p. 1389, 11. 18. 26; dat. fin.: p. 1389, 5): 1 corporaliter: de corpore eiusque partibus (sim. de voce l. 80): RHET. Her. 4, 10, 14 vox petulans ... pone scaenam et in eiusmodi locis -a ([M, -us sis CE]. cf. CIC. de orat. 1, 83 philosophos alios nihil esse ... nisi quosdam operarios lingua celeri et -a [EVSTATH. Bas. hex. 9, 6 p. 964^{B} -as ad mendacium linguas; gr. γεγυμνασμένην]). CIC. Quinct. 97 Naevi ... manum ... in propinquorum bonis proscribendis

[Hey-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-am (ENNOD. opusc. 2, 107 p. 320, 11 -ior m. artificis. *cf.* HIER. epist. 1, 7, 2 -am [-ertam *B*, -citat- *KQ*] carnifex dexteram ... concitavit). Tusc. 5, 9 alii corporibus -is gloriam *in Olympicis petebant* (CELS. 5, 26, 22 GELL. 15, 20, 3 CAEL. AVR. chron. 2, 12, 141 *al.*). SEN. benef. 7, 9, 4 iam ... -ae aures oneri ferundo (*sc. unionum*) sunt.

2 *incorporal.*: **a** *de animo, vi ac qualitate ingenii sim.*: CIC. de orat. 3, 125 *orator* ad orationis ornamenta ... natura ipsa, si modo est -a, delabitur. ad Q. fr. 1, 1, 2 nostros animos maximis in rebus et gerendis et sustinendis -os ([SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 2 in illis rebus]. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 7 p. 17, 5 *al. cf.* TERT. test. anim. 1 p. 135, 21 *anima* scholis formata, bybliothecis -a, academi[c]is ... pasta). SEN. nat. 3 praef. 18 in occultis -a subtilitas non erit in aperta deterior. QVINT. inst. 5, 10, 123. HIER. hom. Orig. in Ezech. 11, 1 p. 424, 1 B. sensus animae ... -tos ad sentiendum quid ([RVFIN. Orig. in. gen. 14, 4 p. 126, 20 B. eruditos et -os ad audiendum verbum dei]. VVLG. Hebr. 5, 14 [γεγυμνασμένα]. FACVND. defens. 9, 5 p. 764^A pius atque -i sensus lector. *al.*). VVLG. II Petr. 2, 14 cor -um avaritia habentes (γεγυμνασμένην). AVG. doctr. christ. 2, 37, 35 -iora ... ingenia. BOETH. arithm. 1 pr. p. 4, 21 mentis (*al.*). *et al.* **b** *de oratione, stilo*: CIC. de orat. 3, 79 -a oratione (*cf.* FIRM. math. 1, 3, 4 licentia -i sermonis). orat. 150 stilus. SCHOL. Cic. Bob. p. 83, 25 St. perquam -a respondendi facultate. **c** *de variis rebus incorporal.*: CIC. (?) frg. inc. I 26 ars est perceptionum -arum constructio ad unum exitum utilem vitae pertinentium (*sim.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 3, 13. *cf. p. 1381, 13*). VITR. 1, 1, 17 officium ... architecti omnibus eruditionibus ... -um. TERT. adv. Val. 16 p. 196, 6 -a vitia (*cf.* FACVND. defens. 10, 1 p. 767^B calumniosos et pertinaces atque -ae malitiae. *al.*). IREN. praef. 1 subdole -a (-ercita *Ottobon.*) verisimilitudo (*gr.* συγκεκροτημένης πιθανότητος).

II *i. q. quolibet modo agitatus, motus, pulsus sim.*: **A** *liberius*: **1** *c. vi agitationis, excitationis*: **a** *de animo, affectu*: CIC. rep. 6, 29 *curis* (*sc. servandae patriae*) agitatus et -us animus velocius in ... domum suam pervolabit (*antea*: exerce). IORD. Get. 223 *Attila* deposuit -u(m) furore(m) (-us, -citatus *sim. l. v.; an i. q.* '*f. quem exercuerat*'?). **b** *de territorio, i. q. commotus*: TAC. Agr. 5, 2 non sane alias -ior (excitatior *Buchner; cf. Wölfflin, Ausgew. Schr. 77, falso*) magisque in ambiguo Britannia fuit. **2** *c. vi occupationis*: APVL. met. 8, 1 *iuvenis* luxuriae popinalis scortisque et ... potationibus -us. 9, 37 cruentus et multis ante flagitiis similibus -us percussor.

B *strictius c. nota vexationis, sollicitudinis, fatigationis sim.: i. q. vexatus, lassus, fatigatus sim.*: **1** *de homine*: **a** *adi.*: PETRON. 118, 2 forensibus ministeriis -i frequenter ad carminis tranquillitatem ... refugerunt (*cf.* APVL. met. 9, 13 variis ... fortunis. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 177 feminam humanis -am fatis). SIDON. epist. 5, 17, 7 iecusculi fibra tumente pungebant -um crebri dolores. **b** *subst.*: VARRO frg. Non. p. 88, 16 esurienti panem ... et -o somnum suavem.

2 *de re*: **a** *de rebus ad homines pertinentibus: i. q. sollicitus*: PETRON. 83, 7 senex canus, -i vultus et qui videretur nescio quid magnum promittere. AVG. nat. et grat. 23, 25 p. 252, 6 molestiis -a vita iustorum (op. monach. 25, 33 p. 579, 22 ex vita humiliore et ob hoc -iore). **b** *de regione vi ventorum vexata*: HOR. epod. 9, 31 -as ... petit Syrtis Noto aut fertur incerto mari.

III *i. q. tractatus*: MARTYR. gramm. VII 165, 8 *b et v litteras* non diligentius -as dedēre *auctores*, quo modo *eqs. v. p. 1372, 19.*

IV *i. q. efficax* (*v. p. 1379, 22*): CAEL. AVR. chron. 4, 8, 120 -ius cataplasma.

? **V** *i. q. exhibitus* (*cf. p. 1373, 14*): *v. l. 35.*

adv. **exercitātē.** *compar.* -ius: *l. 64; superl.* -issime: *l. 64.* *i. q. sollerter, prudenter, cum peritia sim.*: SEN. epist. 90, 33 multa ... quae ab imprudentissimis aut aeque fieri videmus aut peritius atque -ius. ARNOB. nat. 3, 22 p. 126, 16 rationem ... -issime comprehensam. DON. Ter. Eun. 809 p. 445, 21 non satis -e adolescens ... dictum repetit militis. *v. et p. 1379, 36. 38.*

meditatim **exercitātim** GLOSS. V 572, 54.

deriv.: exercitamentum, exercitatio; exercitator.

ˣexercitor, -ōris *m.* *ab* exercere (-tus). exercítωr: THEOPHIL. inst. Iust. 4, 5, 3. 4, 7, 2. ἐξερκίτορ ὁ κύριος τῆς νεός GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A. *gen.* ἐξερκίτορος: *v. p. 1390, 18.* *inde a* PLAVTO, ICTIS.

1 *i. q.* γυμναστής, παιδοτρίβης (*per iocum in imag. l. 75. 76; c. gen. obi. l. 77*): PLAVT. Trin. 226 (*in imag.*) me coquo ... et defetigo, magister mihi -r animus nunc est ([*v. Fraenkel, Plautin. i. Plaut. p. 56*]. *sim.*: 1016 huic ... gurguliost -r: is hunc hominem cursuram docet [*sc. ebrietas*]). MACR. somn. 2, 14, 27 ut -r corporum ... valentiam ... luctatoribus praestat.

2 *qui exsequitur, factitat negotium* (SCHOL. Hor. epod. 17, 20 duo sunt genera negotiatorum: institores [*v. p. 1390, 26*] et -es): **a** *navis* (*c. gen. obi.: p. 1390, 3 sqq.*): *cf. def.*: GAIVS inst. 4, 71 (= INST. Iust. 4, 7, 2) ideo ... exercitoria (*v. p. 1390, 26*) actio appellatur, quia -r vocatur is, ad quem cottidianus navis quaestus pervenit (*inde* GLOSS. V 499, 41). VLP. dig. 14, 1, 1, 15 -em ... eum dicimus, ad quem obventiones et reditus omnes perveniunt sive is dominus navis sit sive a domino navem ... conduxit. GAIVS dig. 44, 7, 5, 6 (= INST. Iust. 4, 5, 3) -r navis aut cauponae aut stabuli ([*v. l. 12*]. VLP. dig. 47, 5, 1, 3 -r navis vel caupo. PAVL. sent. 2, 31, 18. *cf.* VLP. dig. 4, 9, 1, 4 de -bus ratium, item lyntrariis). VLP. dig. 4, 9, 7, 2. 4 hac ... actione ... -r tenetur (*cf.* 14, 1, 1, 2 non datur actio in -em [14, 1, 1, 7 praetor dat in -em a. *al.*]. *al.* PAVL. dig. 4, 9, 6, 4 si cum -e egerimus [14, 1, 5, 2 *al.*]. *cf. infra l. 25*). 14, 1, 1, 5; *opp.* magistrum (*sic*: PAVL. dig. 14, 1, 5, 2 si unus ex his -bus cum magistro navis contraxerit. *al.*). *al.* (*v. V. i. R.*). **b** *aliorum negotiorum*: VLP. dig. 2, 13, 4 pr. argentariae mensae -es (*v. p. 1374, 78*). 4, 9, 3, 3 servus -is *stabuli, cauponae* (47, 5, 1 pr. [*item subaud.*]. PAVL. sent. 2, 31, 16 in -es eorum [*sc. cauponarum, stabulorum, deversoriorum*] furti actio competit. *v. l. 3*).

exercitōrius, -a, -um. *ab* exercitor. *fem. quasi pro subst.* -a, -ae (*sc.* '*actio*'): *v. l. 33 sq.* *scribitur*: ἡ μὲν -ía, ἡ δὲ ... institoría (*sc.* ἀγωγή): THEOPHIL. inst. Iust. 4, 7, 2. *ibid.* τὴν -ían. *ibid.* τῇ institoríᾳ καὶ τῇ -íᾳ *al.* ἐξερκιτορία· ἡ κατὰ τοῦ ἐξερκίτορος ἀγωγή (*v. p. 1389, 71*): GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A. **1** *pertinens ad exercendum*: TERT. paenit. 12, 4 (*in imag. de igni gehennae*) quis haec supplicia ... montium (*sc. disrumpentium; v. ibid. 3*) non iudicii minantis exemplaria deputabit? quis scintillas tales non magni alicuius ... foci missilia quaedam et -a iacula consentit?

2 *pertinens ad exercitorem* (*navis; v. p. 1389, 81. nonnisi de actione [formula l. 31] in exercitorem suscepta [v. et supra l. 6]; opp.* institoria: *l. 27 sqq.*): **a** *adi.* (*def. v. p. 1389, 81*): GAIVS inst. 4, 71 *praetor* conparavit duas alias actiones, -am et instit[ut]oriam. tunc ... -a locum habet, cum *eqs.* (dig. 14, 5, 1 actiones ... -a institoria tributaria. COD. Iust. 4, 25 rubr. INST. Iust. 4, 7, 2 *v. p. 1389, 82. cf.* COD. Iust. 4, 25, 4 [*a. 293*] -a actione ad similitudinem institoriae tenetur. GAIVS inst. 4, 74 cui ... -a vel instit[ut]oria formula conpetit). DIG. 14, 1 rubr. de -a actione (VLP. dig. 14, 3, 7, 1). **b** *subst.* (*v. l. 15*): AFRIC. dig. 14, 1, 7 pr. quaesitum est an non aliter Titius -a teneretur quam si *eqs. v. et l. 16.*

exercituālis, -e. *ab* 1. exercitus. *ad exercitum (bellum) pertinens, spectans, referendus*: **1** *de rebus*: AMM. 23, 5, 10 haruspices ... prolatis libris -bus ostendebant signum hoc esse prohibitorium. CASSIOD. var. praef. 6 -es flagitantur expensae (3, 40, 2. 3, 41, 2. 3, 42, 2 ex Italia destinavimus -es e. 5, 26, 2). 5, 17, 2 obtulisti oculis nostris ... classeam silvam, domos aquatiles, -es pedes (*i. naves exercitum portantes*). **2** *de personis*: CASSIOD. var. 8, 21, 4 fuerunt ... apud illum ... virum -a vel pacata servitia. 11, 1, 16 patricium Liberium ... -em virum.

1. ˣexercitus, -ūs (-ī *v. l. 76*) *m.* (*n. v. l. 83*). *ab* exercere. *de originatione*: VARRO ling. 5, 87 *v. p. 1387, 17.* VLP. dig. *v. p. 1380, 54.* GRAMM. suppl. 216, 13 -us dicitur ab exercitio: exercetur enim studio armorum. *cf. et* CIC. Tusc. 2, 37 nostri -us ... unde nomen habeant, vides (*antea*: exercitationibus). *de scriptura*: exs-: ACT. Arv. post a. 169 (CIL VI 2094) 3. *notatur in tit. et nummis*: exercit: CIL VI 3358. exerc: INSCR. numm. Cohen II² p. 153 n. 555 (*Hadr.*). p. 307 n. 376 (*Antonin.*). *al.* CIL V 8660 (*p. a. 166*). III 93. 3233. exer: INSCR. numm. Cohen II² p. 153 n. 553. 554 (*Hadr.*). *al.* CIL XII 3181 (*s. II/III*). III 3749 (*teg.*). 13483ᵃ. ex: CIL III 8063 (*teg.*). *graece*: ἐξερκετ-: *v. p. 1391, 1.* *de* ***formis ac genere:*** *sec.* ***IVam*** *decl.*: *cf. quae docent gramm.*: PAVL. FEST. p. 81 -us et militum copia dicitur (*v. p. 1391, 60*) et homo multis negotiis exercitus (*v. p. 1378, 4*); sed superius quarti ordinis, hoc secundi est (*sim.* PROB. inst. gramm. IV 116, 2 sqq.). PRISC. gramm. II 256, 9 hic -us ... huius -ūs. *al.* GRAMM. suppl. 44, 17 (*inter subst. IV^ae decl.*). 125, 22 *al.* ***sing.***: *genet.*: **-ūs:** *inde a* LVCIL. 823 *saepe* (-ús: CIL XIV 3608 [*a. 74*], 14). -uus: CIL XIII 8805. -uis (*cf.* senatuis *al.*): VARRO frg. Non. p. 485, 21 (*trad.* -i [*v. l. 77*], *sed in lemmate l.* 13 -uis). -ui: IORD. Rom. 363 (*HPY*, -us *SL*). Get. 50 (*HPY*, -uum *L*, -us *rell.*). *dat.*: **-u:** CATO orig. frg. 83, 3 VARRO ling. *p. 1394, 5.* frg. Don. Ter. Eun. 649. CAES. Gall. 6, 44, 3 (*π*, -ui *αρ*). civ. 3, 96, 2 (-ui *W^c R^c*). LIV. 9, 5, 6. 9, 41, 7. 22, 11, 5 (*praeterea* -ui). CIL III 6809 (*ante a. 40*). *?* VAL. MAX. 3, 7, 10 (*Kempf*, -um *L*, -tī *A¹*, -ui *A²*. *cf. et p. 1391, 27*). COMM. *p. 1399, 43.* GREG. TVR. Franc. 2, 37 p. 99, 24 (*B 3. 4. 5*). *ibid.* p. 100, 19 (-ui *B 2. 5*; -o *C1*). 3, 11 p. 118, 9 (-ui *A1*, -o *C1*). *al.* **-ui:** VARRO ling. 5, 87 *al.* CIC. Verr. II 3, 73 *al. saepe* (-uI: CIL I² 1 p. 193 n. XIII vs. 12). *abl.* -ú: CIL I² 1 p. 193 n. XIII vs. 14. ***plur.***: *nom.* -ús: R. GEST. div. Aug. 5, 19 CIL III 7267 (*aet. Iul.-Claud.*). *genet.*: **-uum:** CIC. Verr. II 3, 127 *saepe.* **-um:** R. GEST. div. Aug. 5, 40 GELL. 20, 5, 7 CIL VI 414. *cf. et* LIV. 27, 7, 17 (*ΠN*). ***II^i*** *ordinis*: *sing. gen.*: **-i** (*cf.* ROMAN. Char. gramm. p. 163, 9 B. NON. p. 485, 13 -i vel -uis [*v. l. 62*], pro -us): NAEV. *p. 1398, 26,* ACC. *p. 1391, 81 bis.* CIL VI 1450 (*s. III in.*). INSCR. numm. Cohen V² p. 302 n. 42 (*Valerian.*). *al.* VI² p. 22 n. 63 (*Postum.*). p. 53 n. 347 (*eodem tp.*). p. 186 n. 100 (*Aurelian.*). *passim* (*sed et* -ūs). *cf. et gr.-lat.*: NOVELL. Iust. 41 rubr. exercitov (50 rubr.). *abl.* **-o** (*v. l. 70 bis*): IORD. Rom. 176. 353. *plur. acc.* -os: ITALA I Macc. 14, 1 (rec. L). *neutr.* -um (?): ITALA act. 23, 10 (cod. e) iussit -um descendens rapere eum (στράτευμα καταβάν, *Vulg.* milites). *gr.* τὰ

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ἐξέρκετα: MALALAS p. 445, 16 ANON. parast. 98 p. 26, 4 Preger. NOT. Tir. 45, 27 sqq. *de notione: v. infra l. 60.* *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO; *frequentant rerum scriptt.; rarius propter metri necessitatem apud dactyl., qui collocant (nom. sg.* -us; -u *dat. v. l. 16; dat. plur.* -bus *v. l. 18): ante ultimum pedem:* ENN. ann. 316. VERG. georg. 1, 382 -us alis (SIL. 11, 411). Aen. 2, 415 -us omnis (5, 824. 11, 171. 598 SIL. 13, 308. 14, 140. 17, 514). 10, 27 -us alter (CLAVD. 24, 257). 12, 123 -us armis (SIL 4, 718. 7, 97. 10, 310. 12, 269. 596. 17, 126 HOMER 386 STAT. Theb. 10, 540 CLAVD. 10, 295. *cf.* STAT. Theb. 9, 790 -us, arma). GRATT. 370 -us ingens (CLAVD. 20, 248 carm. min. 27, 77). LVCAN. 4, 336. 5, 266. SIL. 1, 183 -us una (4, 436). 17, 165 STAT. Theb. 6, 84. PRVD. ham. 412 *al.* CLAVD. 5, 6. 18, 508 *al.* DRAC. laud. dei 1, 74 *al.* *ante paenultimum:* VERG. Aen. 7, 39. 9, 25 HOR. epist. 1, 18, 61. EPICED. Drusi 169 -ĕrcitus ... ărmis (LVCAN. 8, 735 SIL. 7, 45 STAT. Theb. 11, 247). VAL. FL. 6, 457 SIL. 9, 306 CLAVD. 7, 133. 21, 326 rapt. Pros. 2, 127. *item dat.* -u: COMM. instr. 2, 1, 39 apol. 983. *altero pede:* IVV. 10, 92 illum -bus praeponere. *primo:* COMM. apol. 913. *constr.* κατὰ σύνεσιν: SIL. 13, 308 stabant ... -us omnis (17, 514 caesi ... cadant -us o.). CLAVD. 18, 508. 24, 257. IORD. Get. 49 -u ... expeditione(m) gerentibus. 274.

[*falso trad.:* LIV. 3, 20, 6 (exitu *Perizonius*). 34, 61, 2 *B* (*lege* expertus). *in locis corruptis, mutilis, lacunosis:* CIC. har. resp. 40 CAES. Gall. 3, 17, 2 (*cf. et* civ. 3, 81, 2). CIL I^{2} 1 p. 193 n. XXII 3 vs. 1 ⟨...⟩um exerci⟨...⟩. HOMER. 386 FRONTO p. 126, 21 N. *al.* *suppl.:* NEP. Alc. 6, 2 LIV. 23, 32, 16. VAL. MAX. 3, 6, 1 -u (*dat., suppl. e Paridis* -um). *fort. etiam supplendum:* CIL III 12467 (*a. 109*) ⟨exerc⟩itu⟨s⟩. XIV 40, 7 ex⟨ercituum⟩ (*? 42, 8*). 4374 ⟨exe⟩rcitib(us). *v. et p. 1395, 28.* *dub.:* TAC. hist. 3, 9, 5. *del.:* LIV. 44, 9, 5.]

I *de actione exercendi: i. q. exercitatio* (cf. PRISC. gramm. II 256, 9 hic -us ἡ γυμνασία καὶ ὁ στρατός [III 444, 31 *al. v. infra l. 51*]): PLAVT. Rud. 296 ad mare ... prodimus pabulatum: pro -u gymnastico et palaestrico hoc habemus. *huc spectat fort. et* PLAVT. Cist. 58 *per lusum sc. verb.; cf. p. 1394, 69.*

II ***de multitudine:*** A ***technice:*** 1 *i. q. universitas civium R. ad centuriata comitia coeuntium* (*ad rem cf. Mommsen, Staatsr. III^{3} 294*): VARRO ling. 6, 88 (*ex comment. consul.*) qui -um imperaturus erit, accenso dicit hoc: ... 'voca inlicium omnes Quirites huc ad me' (6, 95 cum -us imperatur. GELL. 15, 27, 5 [*ex Laelio Fel.*] centuriata ... comitia intra pomerium fieri nefas esse, qui -um extra urbem imperari oporteat *eqs.* *ibid.* VARRO ling. 6, 93 quod hic [*consul*] -ui imperare potest quo eat, id quod propter centuriata comitia imperare solent). *ibid.* consul eloquitur ad -um. 6, 93 ad comitiatum vocatur populus ideo, quod alia de causa hic magistratus non potest -um urbanum (*cf. p. 1397, 11*) convocare *eqs. ibid.* quod censor[em] -um centuriato constituit quinquennalem *eqs.* LIV. 1, 36, 6 concilia populi, -us. 1, 44, 2 instructum -um omnem suovetaurilibus lustravit *Servius.* 39, 15, 11 comitiorum causa -us eductus (edict- *trad.*).

2 *t. t. mil.: i. q. militum copiae, numerus armatorum in certum sub duce corpus redactus (syn. saepe* copiae; *hic illic de solis peditibus [opp.* equites; *v. p. 1392, 83]; rariora v. p. 1394, 42).* *plur.* -ūs (*cf.* copiae) *de uno tantum -u sive ad indicandas complures in uno -u legiones, numeros sim. sive ex certo colore dicendi usurpatus:* CAES. civ. 1, 10, 3. 1, 85, 5 *al.* (*v. Klotz, Caesarstud. p. 167 sq.; non* Gall. [2, 2, 4 -um *recte α*, -us *β*]. *v. et Bojkowitsch, WSt. 45, 1927, 79*). TAC. Agr. 5, 2 intercepti -us (*i.* '*XI legio*'). hist. 3, 2, 3 ann. 3, 12, 3 *al.* (*v. Nipperdey-Andresen ad* ann. 1, 52, 3). *cf. et p. 1398, 39.* *cf. defin., explic.:* PAVL. FEST. p. 81 *v. p. 1390, 56.* VLP. dig. 3, 2, 2, 1 -um ... non unam cohortem neque unam alam dicimus, sed numeros multos militum (*quae seq. v. p. 1398, 42*). FAV. EVL. p. 3, 9 -um *dicimus* ex multis militibus unum. ISID. orig. 9, 3, 57 -us multitudo ex uno genere, ab exercitatione belli dicta (DIFF. ed. Beck p. 34, 55^{b}). DIFF. ed. Beck p. 67, 13 -us multitudo legionum est. GLOSS. στράτευμα, στρατιά, στρατός, στρατόπεδον, τάξις πολεμική.

a *proprie:* α *vario usu:* PLAVT. Amph. prol. 102 Amphitruo ... abiit ipsemet in -um (*cf.* Amph. 1137 in -um profectu's [CIC. inv. 1, 87 ad. Verr. II 1, 37 *al.* CAES. Gall. 4, 6, 1 *al. saepe*]. RHET. Her. 2, 26, 41 si ad -um non venisset [CIC. inv. 1, 87 *al.*]. NEP. Paus. 3, 1 ad -um rediit [LIV. 21, 15, 6 in hiberna]. *talia passim*). Amph. 504 summus imperator non adest ad -um (*cf.* CIC. Verr. II 4, 49 qui nunc apud -um ... est [Mur. 21 Arch. 11 *al.*]). 733 cum -u hinc profectus sum ad Teloboas hostes ([CIC. Phil. 5, 46 POMP. Cic. Att. 8, 12^{b}, 1 CAES. civ. 2, 24, 1 *al.* SALL. hist. frg. 2, 80. *passim*]. LIV. 10, 25, 4 profectus apto -u. *al.*). *al.* ENN. ann. 316 praeda -us undat (*cf.* CAES. Gall. 7, 89, 5 -ui capita singula praedae nomine distribuit. LIV. 3, 29, 5 -us praeda onustus. 4, 34, 5 *al.* LIV. 7, 24, 9 victorem -um opulentumque Gallicis spoliis [30, 9, 10]. *al.*). ann. 393. ACC. trag. 150 summa -i ([311 -i]. *cf.* CAES. Gall. 6, 34, 3 non in s. -us tuenda ... sed in singulis militibus conservandis. LIV. 42, 51, 11 CVRT. 4, 12, 13 *al.*). trag. 171. LVCIL. 823 deletionem nostri ad unum -us (*cf.* CIC. Pis. 40 -us nostri interitus [de orat. 2, 199 *al.*

LIV. 27, 49, 5 *al.*]. CAES. Gall. 1, 13, 7 ex ... internecione -us [FLOR. epit. 2, 17, 16]. LIV. 22, 9, 6 postquam de collegae -usque caede audivit [*al.* TAC. ann. 15, 29, 3 *al.*]. 22, 50, 2 strage [23 g, 48, 8 *al.* VAL. MAX. 6, 6 ext. 1 *al.*]. *al.*). QVADRIG. hist. 10^{b} SISENNA hist. 63. VARRO frg. Non. p. 485, 13 Decius imperator pro -uis salute se dis manibus devovit ([VAL. MAX. 5, 2, 1. CIL VI 414 pro s. imp. L. ⟨Septimi Severi Pii Pertinacis⟩ ... et -um et p(opuli) R. III 3233 *al.*]. CIC. Verr. II 3, 127 salus urbis atque -uum nostrorum. dom. 64 *al.* CAES. Gall. 6, 34, 3 ad salutem -us. INSCR. numm. Cohen VI^{2} p. 53 n. 347 [*Postum.*] salus -i. *al. saepe*). RHET. Her. 1, 14, 24 de -us amissione (*cf.* NEP. Hann. 5, 2 sine ullo detrimento -us [VELL. 2, 97, 4 *al.*]. CVRT. 6, 5, 12 sine magna vexatione -us. TAC. ann. 16, 28, 3 sine damno -uum. PANEG. 11, 9, 4 *al.*). *al.* CIC. Manil. 23 in regnum posteaquam L. Lucullus cum -u venit ([Sest. 9 Capuam. Att. 14, 21, 2 *al.*]. *cf.* Catil. 3, 8 ut ad urbem ... cum -u accederet. Phil. 5, 42 advolabat ... Antonius. div. 1, 49 progredi. epist. 15, 2, 2 per *Cappadociam* ... iter feci. *al.* CAES. civ. 1, 31, 1. LIV. 1, 10, 4 vastantibus fit obvius cum -u Romulus. 27, 6, 14 apparuit. VELL. 2, 39, 1. *passim*). p. red. ad Quir. 7 -u ... armisque (10 atque. prov. 33. Planc. 86 qui -u ... armis ... opibus plurimum poterant. *al.* LIV. 24, 28, 4 *al.* FLOR. epit. 3, 23, 5. *passim*). div. 2, 21 non fato interiit -us ([*al.*]. *cf.* NEP. Epam. 7, 4 totum -um ... periturum [LVCAN. 5, 266 QVINT. inst. 7, 4, 12 *al.*]). *al.* CAES. civ. 2, 22, 1 auxiliis provinciarum et -uum desperatis (SVET. Aug. 89, 2 -uum provinciarumque rectores. Tib. 38. Nero 43, 1 -us et provincias regentibus. *al.* PAVL. dig. 39, 4, 4, 1 *al.*). *al.* CIL I^{2} 1 p. 193 n. XIII vs. 12 *Fabius Maximus* -ui profligato subvenit. I^{2} 1 p. 195 n. XVII vs. 6. LEX Iul. munic. (CIL I^{2} 2, 593; *a. 45*) 121 quoi ... aput -um ingnominiae caussa ordo ademptus est erit. SALL. Iug. 44, 4 -us ... clade (or. Lep. 5 LIV. 25, 6, 10 *al.* TAC. ann. 16, 16, 2 SVET. Otho 10 *al.*). LIV. 2, 59, 9 in proditorem -um militaris disciplinae, desertorem signorum (*cf.* 25, 22, 3 ut desertores de -u volonum conquirerent. VELL. 2, 85, 3 *al.*). 7, 39, 8 valida ... numero manus erat, nec quicquam ad iusti -us formam praeter ducem deerat ([VELL. 2, 61, 2]. *cf.* 25, 6, 14 speciem iusti -us. *al.* *sim.:* LIV. 22, 54, 6 iam aliqua species consularis -us erat [TAC. hist. 3, 82, 1 *al.*]. TAC. hist. 1, 84, 3 Vitellius imaginem quandam -us habet. *al.*). 28, 19, 15 domitor ille totius Hispaniae -us (CVRT. 5, 1, 39 Asiae). *saepissime.* VELL. 2, 109, 5 -um qui in Illyrico merebat (2, 125, 1 qui in Germania militabat. *al.* CIL III 6809 [*ante a. 40*] P. Anicio ... Maximo ... praef. ex⟨er⟩citu qui est in Aegypto [XI 5211; *p. a. 73/74*: in Africa. XI 5271; *a. fere 74. al.*]. III 13439 sedit. *sim. passim*). *saepe.* SEN. epist. 102, 6 -us populus senatus (*cf.* ACT. Arv. post a. 169 [CIL VI 2094] 3 ⟨r(es) p(ublica) p(opuli) R. ...⟩ -us, so⟨cii⟩ *eqs.* LAMPR. Comm. 12, 7 ab -u et senatu [SPART. Did. 6, 5 VOPISC. Tac. 1, 1 *al.*]. VOPISC. Aurelian. 41, 1 [*in epist. ad sen. data*] felices ac fortes -us senatui P. Q. R. *al.*). *al.* CVRT. 3, 9, 2 robur -us (TAC. hist. 1, 87, 1. 2, 21, 4 *al.* AMM. 20, 2, 4 *al.*). *saepe.* INSCR. numm. Cohen I^{2} p. 342 n. 359 (*Galba*) fides -uum (VI^{2} p. 22 n. 63 [*Postum.*] -i. *al.*). CIL XIV 3608 (*a. 74*), 13 quamvis parte magná (*sic*) -ús ad expeditionem in Armeniam misisset. VI 1548 (*a. 98/99*) ⟨dum⟩ -us suos circumit *Traianus.* VIII 9990 (*Trai.*). INSCR. numm. Cohen II^{2} p. 285 n. 139 (*Antonin.*) concordia -uum (*al.*). VI^{2} p. 186 n. 100 (*Aurelian.*) genius -i (CIL VI 234 [*s. III ex. vel IV in.*] Genio -us qui extinguendis ... latronib(us) fideli devotione ... satis fecit). CIL VI 1139 (*in arcu triumph. Constant.*). II 1086, 9 *al.* *talia frequentissime.*

β *significantiora quaedam et notabiliora:* (I) *occurrit una c. aliis notionibus ad militum numeros, ordines spectantibus:* (a) *coniung.* legio (*opp. e. g. l. 67 sqq.; opp. -us externorum legioni Romanae: l. 75; fere syn. [variandi causa]: l. 61. 77. 81*): PLAVT. Amph. 217 Amphitruo ... castris ... producit omnem -um; Teloboae ... ex oppido legiones educunt suas. Asin. 554 eae nunc legiones, copiae -usque eorum ... fugae potiti. TAB. triumph. Gracch. (*a. 172*) 1 legio -usque populi Romani Sardiniam subegit (CIC. Phil. 14, 6 *al.* CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 10 *al.*). CIC. Phil. 3, 11. 10, 25 (*S. C.*) legiones, -us, equitatus in consulum senatus populique R. potestate sint. epist. 10, 28, 3 nisi ille veteranos ... conscripsisset legionesque duae de -u Antonii ... se ... contulissent *eqs.* (*sic opp.:* CAES. Gall. 6, 33, 1 partito -u T. Labienum cum legionibus tribus ... proficisci iubet. BELL. Alex. 56, 5. LIV. 37, 2, 4 alteri consuli totus novus -us decretus, duae legiones Romanae et socium Latini nominis *tantum.* SVET. Galba 10, 2 e plebe ... provinciae legiones et auxilia conscripsit super -um veterem. AMM. 25, 6, 3. VEG. mil. 2, 6 p. 39, 12 *aquila* praecipuum signum in Romano est semper -u et totius legionis insigne. *al.*). *al.* BRVT. Cic. epist. 11, 20, 4. LIV. 1, 25, 6 Albanus -us, Romanas legiones (*cf.* 26, 12, 14 ubi R. legiones sint, ibi et Carthaginiensium -us debere esse). 6, 22, 8 quattuor legionibus ... scriptis, -u indicto *eqs.* (*cf.* VELL. 2, 113, 1 iunctis -bus ... contractisque in una castra decem legionibus). 8, 9, 8 (*in formula devotionis*) pro re publica ..., -u, legionibus, auxiliis populi Romani. 10, 28, 14. 30, 41, 5 *al.* TAC. hist. 1, 70, 1 robur adventantium legionum et famam Germanici -us. *al. et saepe al.*

(b) *occurrit c. voce q. e.* equitatus, equites (pedites *v. p. 1393, 13 sqq.* -us *i. q.* '*peditatus*' *v. p. 1393, 8. 11.* *cf. et:* CATO orig. 83

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mittit ... imperator ... peditatum equitatumque, quos in -u viros habuit strenuissimos): TAB. triumph. Aemil. (*a. 179*) 3 inspectante ... Antiocho, -u omni, equitatu elephantisque. COEL. hist. 25 si vis mihi equitatum dare et ipse cum cetero -u me sequi (*cf.* CIC. epist. 15, 2, 7 cum rex a me equitatum cohortisque de -u meo postularet. CAES. Gall. 7, 80, 1 *al.* CVRT. 6, 9, 21 *al.*). CIC. Sest. 71 neque ... provinciam Macedoniam cum -u neque equitatum in Syria et cohortis ... perdidissemus. CAES. civ. 3, 38, 1 -um equitatumque (3, 109, 1 *al. v. p. 1392, 84*). *al.* VAL. MAX. 3, 1, 1. *et al.* (*v. et l. 44. 77*). equites: CIC. ad Brut. 1, 2 (= 9, 9), 3 -us equitumque (VVLG. I Macc. 15, 41 collocavit illic e. et -um [*i. 'pedites'*; ἱππεῖς καὶ δυνάμεις]). SALL. Catil. 19, 3 ab equitibus Hispanis, quos in -u ductabat *Piso*. LIV. 23, 13, 7 viginti milia peditum, quattuor equitum, quibus -us ... supplerentur (*cf.* FIRM. math. 8, 21, 2 dux qui equitum peditumque ducat -um [8, 27. 7 *al.* VVLG. I Macc. 15, 38; δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱππικάς. *al.*]). *al.* VELL. 2, 46, 4. *et al.*

(c) *coniung. c.* 'copiae' (*fere syn. voce q. e.* 'copiae' *per variandi studium maxime apposita, abundanter: infra l. 28*): CIC. inv. 1, 17 -us ... an teneatur in Italia, ut quam maxime contra Hannibalem copiae sint (*sim. syn.*: Deiot. 22 de -u ... eas copias *eqs.* ad Brut. 2, 7 [= 9, 6], 2 *al.* CAES. civ. 1, 68, 1 omnes copias castris educit *et* ... nullo certo itinere -um [e]ducit. 3, 37, 1 *al.* LIV. 22, 54, 7 occisum ... -um deletasque omnes c. 38, 12, 2 *al.* AVSON. 440, 3 p. 389 P. *al.*). Catil. 2, 24 instruite ... contra ... Catilinae copias vestra praesidia vestrosque -us (*cf.* epist. 4, 7, 2 nec copias Cn. Pompei nec genus -us. CAES. civ. 1, 70, 1 -um Caesaris viarum difficultates tardabant, Afrani copias equitatus Caesaris ... morabatur. 2, 17, 4 *al.*). SALL. Iug. 48, 2 *al.* LIV. 21, 32, 5 *al.* VAL. MAX. 6, 1 ext. 2 -u et copiis Gallograecorum ... deletis (*v. supra l. 18*). *al.* TAC. hist. 2, 14, 3 *al.* CLAVD. DON. Aen. 11, 445 p. 483, 5 castra Aeneas movebat, non parietes castrorum, sed -us copias. *et saepe al.*

(d) *adiungitur* 'classis' *sim.* (*aliter*: PAVL. FEST. p. 56 classes clipeatas antiqui dixerunt, quos nunc -us vocamus. *ibid. al.* [*v. vol. III 1281, 69 sqq.*]): naves: CATO or. frg. 1, 6 tantum navium, tantum -um, tantum ⟨com⟩meatum ... comparare. LIV. 21, 26, 7 ad naves undique contrahendas ..., traici -um. 21, 50, 8 cum -u et navibus (*cf.* 24, 6, 7 naves atque -um. 33, 19, 11 -u navibusque [VELL. 2, 72, 4 *al.*]). *sim. al.* classis: VARRO rust. 1, 4, 5 cum Corcyrae esset -us ac classis ([LIV. 23, 21, 4 *al.*]. CIC. Manil. 9 cum ... aedificasset ... classes -usque permagnos ... comparasset [*item* NEP. Arist. 3, 1. *cf.* NEP. Ages. 2, 1 Artaxerxen comparare classes pedestrisque -us. LIV. 31, 7, 15 classibus -busque. *al.*]). LIV. 35, 42, 10 *al.* SEN. contr. 10, 4, 11. VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 ubi ... classis? ubi tot -us? ubi tantus equitatus? (*v. p. 1392, 83*). *al.* CVRT. 9, 9, 16. *et al.*

(e) milites (*syn. l. 54*): QVADRIG. hist. 92 -u instructo pedetemtim milites ducere coepit (*sim.*: CAES. Gall. 7, 17, 3 difficultate rei frumentariae adfecto -u ..., ut ... frumento milites caruerint. civ. 3, 73, 2 *al.* LIV. 5, 6, 14 non uni aut alteri militi, sed universis -bus. PETRON. 82, 3 in -u vestro phaecasiati m. ambulant? [*antea*: legione, centuria]. *al.*). CIC. Flacc. 8 *al.* CASS. Cic. epist. 12, 13, 4 ex ... civitatibus Graecorum militum numero speciem -us effecit (*cf.* LIV. 7, 12, 9 robora militum ex duobus consularibus -bus electa). LIV. 22, 41, 5 duas prope partes tironum militum in -u esse. 23, 12, 13 *al.* TAC. hist. 2, 46, 2 ne fidissimum -um, ne optime meritos milites desereret. ann. 3, 12, 3 *al.* *et al.*

(f) cohors: CIC. Verr. II 4, 115 huius cohortem impuram cum illius -u invicto. SALL. Catil. 59, 5 cohortis veteranas ... in fronte, post eas ceterum -um ... locat (*cf.* TAC. hist. 4, 33, 1 Civilis parte copiarum retenta v. cohortes ... adversus Voculam -umque eius mittit. *al.*). PANEG. 10, 5, 2 non universo ... -u, sed paucis cohortibus. *et al.*

(g) *apponitur, opponitur* manus: VARRO ling. 5, 88 manipulus -us minima[s] manus, quae *eqs.* CIC. Manil. 39 cuius legiones sic in Asiam pervenerint, ut non modo manus tanti -ūs *eqs.* (*cf.* AMM. 15, 4, 1 cum validiore -us manu). CAES. Gall. 2, 2, 4 manus cogi, -um in unum locum conduci. SALL. Iug. 20, 7 non ... cum praedatoria manu, sed magno -u comparato (*sic opp.*: LIV. 3, 2, 13 multas ... manus quam magnam molem unius -us rectius bella gerere [FLOR. epit. 4, 2, 58]. 44, 5, 8 parva manu deleri omnem -um potuisse. *al.* TAC. ann. 3, 74, 3 *al.*). *al.* SIL. 17, 126. *et al.*

(h) *opp.* auxilia: CIC. ad Brut. 1, 10 (= 9, 19), 2 sunt -us boni ... Bruti et Planci, sunt fidelissima ... auxilia Gallorum (*cf.* LIV. 2, 53, 1 consul accitis Latinorum ... auxiliis cum -u Veios missus. *al.* AMM. 23, 2, 7 cum -u et Scytharum a.). PLANC. Cic. epist. 10, 8, 4 aucto -u auxiliisque multiplicatis (*cf.* TAC. hist. 4, 58, 4 donec e ... provinciis auxilia -usque concurrant. *al.*). *al.* CAES. Gall. 3, 20, 2 auxiliis equitatuque comparato ... -um introduxit *eqs.* (*cf.* civ. 1, 29, 3 veterem -um, ... auxilia, equitatum). *al.* LIV. 24, 31, 8 *al.*

(i) *adduntur variae notiones*: CIC. Balb. 49 in bello, in acie, in -u (*cf.* CAES. civ. 3, 89, 5 tertiae aciei totique -ui imperavit. VEG. mil. 3, 14 p. 97, 7 *al.*). CINC. Gell. 16, 4, 6 alae dictae -us equitum ordines (*cf.* SALL. Iug. 91, 1 pecus -ui per centurias, item turmas aequaliter distribuerat [TAC. ann. 3, 46, 2 paucae huius ... -us t. VVLG. num. 2, 3 *al.*]). SEN. benef. 6, 31, 11 Perses intellexit, quantum ab -u turba distaret (PANEG. 12, 5, 1 turbam potius quam -um). epist. 89, 3 discribitur in tribus populus, in centurias -us. AMM. 18, 2, 8 in unum coacta barbara multitudo ... prohibitura ... -um. *et al.*

(II) *de -us cum imperatore, duce sim. relatione* (*cf. et* VARRO ling. 5, 80 praetor dictus qui praeiret iure et -u): (a) imperator (*cf.* imperium: *l. 14 sqq.* *cf.* ADNOT. Lucan. 7, 653 -us corpus est imperatoris): RHET. Her. 2, 27, 43 ab imperatoribus ... apud -um donatum. 4, 46, 59 imperator novus qui accipit -um. CIC. Manil. 28 maximi ... -us i. 38. 46 noster i. -usque (off. 2, 40 LIV. 3, 10, 3 *al.* VELL. 2, 90, 2 *al. cf.* CAES. Gall. 6, 37, 7 deleto -u atque i. *al.*). LEX Iul. munic. (CIL I² 2, 593; *a. 45*) 121 quem ... imperator ingnominiae caussa ab -u decedere iuset iuserit (*cf.* EDICT. praet. Iulian. dig. 3, 2, 1 qui ab -u ignominiae c. ab i. ... dimissus erit). LIV. 2, 47, 10. 21, 4, 3 *al.* SEN. contr. 2, 6, 4. *et al. saepe.* imperium (*v. supra l. 6*): CIC. Verr. II 1, 54 cum -u imperioque (prov. 15 consulari -u i. que. *al.*). Manil. 45 imperio atque -u (61 epist. 1, 7, 9 *al.*). Pis. 38 imperio, -u, provincia consulari. ad Brut. 1, 15 (= 9, 24), 7 quid ... est sine imperio -us. *al.* SALL. Catil. 54, 4 magnum i., -um, bellum novom. *al.* *et al.*

(b) dux: CIC. Phil. 2, 37 res publica non tot duces et -us amisisset ([epist. 9, 6, 3 alterius ... -us et ducum interitu⟨m⟩. *al.*]. 4, 15 -uum ducumque vestrorum [*al.* CAES. civ. 1, 76, 2 *al.*]). 7, 1 paratos -us, expeditos duces (*cf.* LIV. 1, 1, 9 inter duces, inter -us. 30, 32, 6 tot duces Romanos, tot -us occidione occisos. *al.*). epist. 1, 9, 13 *al.* CAES. civ. 1, 40, 2 Pompeiani -ūs duces (LIV. 25, 37, 5 ducem -us comitiis militaribus creari. 45, 32, 4 duces -uum, praefecti navium *eqs.* *al.*). LIV. 2, 39, 1. 10, 19, 18. *passim.* APVL. mund. 35 in triremi gubernator, in curru rector ..., dux in -u (*gr. p. 400ᵇ, 8* ἐν στρατοπέδῳ ... ἡγεμών). *et saepe* (*v. et p. 1395, 51. 75*).

(c) *varia*: CIC. Tusc. 1, 89 ductores nostri ... universi ... -us (AMM. 28, 6, 26 *al.*). CVRT. 3, 11, 10 magnorum -uum praefecti (*v. et p. 1392, 40*). 4, 1, 1 Dareus tanti ... -us rex (4, 1, 12). 6, 2, 7 *Hystaspes* magni ... -us praetor. TAC. ann. 4, 18, 1 *Silius* ingentis -us ... moderator. CLAVD. DON. Aen. 4, 290 p. 392, 6 vocatis principibus -us (*al.* VVLG. gen. 39, 1 II reg. 2, 8. I Macc. 11, 70 Iudas ... pr. militiae -us; στρατιᾶς τῶν δυνάμεων). *saepe.* HIER. chron. a. Abr. 2297 p. 306 F. Saturninus magister -us (PROSP. chron. I p. 463, 1197. CONC.ˢ I 5 p. 358, 18 Flavius Dionysius ... utriusque -us m. [*cf. I 1, 7 p. 119, 30* utr. militiae]). VVLG. I par. 26, 26 tribuni et centuriones et duces -us. *alia v. p. 1392, 24. 1395, 1* (rector); *p. 1395, 29. 30. 34. 49. 62 al.* (legatus [pro praet.] *in inscr.*); *p. 1395, 37. 80* (decurio, *tit.*).

γ *speciales notiones*: (I) *fere i. q. acies* (*instructa*): ITALA exod. 14, 19 (Cypr. testim. 2, 5 p. 67, 17) angelus dei ... praecedebat -um filiorum Israel (παρεμβολῆς, *Vulg.* castra). (II) *i. q. castra*: ITALA Ios. 4, 3 (Lugd.) ponite *lapides* ... in -u, ubicumque castra habueritis, ibi per noctem (ἐν τῇ στρατοπεδείᾳ, *Vulg.* in loco castrorum). (III) *-ūs plur. i. q. singuli milites*: DICT. 1, 16 magna vis navium ... fabricatur, ... ne multa milia -uum ... incuria navigandi tardarentur.

b *in imag. et comparatione*: α *technica illa vi plane servata*: *de fraudibus dolisque quibus quis ad circumveniendum alterum tamquam copiis armatis utitur*: PLAVT. Bacch. 930 ego erum expugnabo meum sine classe sineque -u (*sim.*: Mil. 221. Pseud. 587 ad oppidum hoc vetus ... meum -um ... obducam [*v. Fraenkel, Plautin. i. Plaut., p. 63*]). Bacch. 1071 ut ovans ... incederem, salute nostra atque urbe capta ... domum reduco integrum omnem -um (*sim. in precatione quasi triumphali*: Persa 754 bello extincto, re bene gesta, integro -u et praesidiis [*v. Fraenkel, l. c. 236 sqq.*]. *cf. p. 1397, 28*). *in scurrili domus oppugnatione*: TER. Eun. 814 (*bello confecto*) iam dimitto -um (*i. familiam; cf.* DON. *ad l. et v. quae anteced.*). *de vi orationis*: FRONTO p. 121, 8 N. comitem tibi ad impetrandum adscisti -um, sed loquentem -um oratione pugnantem (*cf. l. 7*: quibus aliis tu quam eloquentiae copiis adortus es?).

β *de multitudine et copia rerum* (*cf. et p. 1400, 4*): PLAVT. Capt. 153 eheu, huic (*ventri*) illud dolet, quia ... remissus est edendi -us (*cf.* 155 nullumne ... nactu's, qui posset tibi remissum quem dixti imperare -um? [*v. commentt.; Fraenkel, l. c. p. 111*]). Cist. 58 noli ... lacrumis tuis mi -um imperare (*cf. et s. I, p. 1391, 35*).

c *vi magis debilitata de corpore quodam hominum in speciem quasi -us congregato*: CIC. Flacc. 13 qui comitatus in inquirendo! comitatum dico, immo vero quantus -us! (*cf. seqq.*: de manu, de armis, de copiis). Att. 1, 19, 4 cum agrariorum gratia confirmabam omnium privatorum possessiones — is enim est noster -us, hominum ... locupletium —. 2, 19, 4 videor mihi nostrum illum consularem -um bonorum omnium ... habere firmissimum. LIV. 3, 14, 4 cum ingenti clientium -u ... tribunos ... adorti sunt.

iuncturae selectae (*ad II A*): **A** ***nominales***: **1** *significatur aut natio aut regio, cuius -us est*: **a** *per genet.*: α populi Romani: TAB. triumph. Gracch. *p. 1392, 63.* CIC. Font. 16. Arch. 21 (*seq.* Armeniorum copias). div. 2, 21 Att. 9, 12, 3 *al.* CAES. Gall. 4, 16, 1 *al.* LEX VRSON. (CIL I² 2, 594; *a. 44*) III 5, 8. R. GEST. div. Aug. 5, 44 (στράτευμα Ῥωμαίων). *et persaepe.*

β *plur. nom. ethn.*: Achaeorum: LIV. 32, 23, 3. Achi-

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vorum: CIC. div. 1, 24 A. -us et tot navium rectores. Aequorum: LIV. 3, 60, 1. 4, 45, 6 *al.* Antemnatium: LIV. 1, 11, 1 *al.* Arabum: TAC. ann. 12, 14, 1 *al.* Argivum: STAT. Theb. 10, 540. Atheniensium: NEP. Them. 8, 6 *al.* QVINT. inst. 1, 10, 48 *al.* Boiorum: LIV. 32, 30, 1 *al.* Bruttiorum: LIV. 23, 30, 6 *al.* Canopitarum: CIC. or. frg. A XVI 11 S. Carthaginiensium: LIV. 23, 49, 7. 26, 12, 14 *al.* Cimbrorum: VAL. MAX. 6, 9, 14 Teutonorum C.que. Dacorum: R. GEST. div. Aug. 5, 48 (δυνάμεις). Dolopum: VERG. Aen. 2, 415. Gallorum: LIV. 5, 43, 8. 7, 11, 1 *al.* VAL. MAX. 3, 2, 7 *al.* Gothorum: CASSIOD. var. 1, 4, 17 *al.* Graecorum: AVSON. 421, 3 p. 379 P. Histrorum: LIV. 41, 10, 2. Hunnorum: IORD. Get. 248. Illyriorum: LIV. 45, 3, 1. Lacedaemoniorum: QVINT. inst. 1, 10, 14. Latinorum: LIV. 2, 19, 4 *al.* perioch. 2 p. 6, 3 *al.* Macedonum: NEP. Eum. 3, 3 LIV. 45, 1, 9 *al.* Numidarum: LIV. perioch. 48 p. 54, 16 *al.* Parthorum: VELL. 2, 101, 2. Persarum: VITR. 1, 1, 6 MELA 2, 26. Poenorum: CIC. Verr. II 3, 125. Romanorum: CAES. Gall. 6, 10, 4. 6, 35, 9 NEP. Hann. 5, 2. R. GEST. div. Aug. 5, 40 trium -um R. (στρατευμάτων Ῥωμαίων). *passim.* Sabinorum: CIL I² 1 p. 192 n. X vs. 6 *Ap. Claudius* S. et Tuscorum -um fudit. Samnitium: LIV. 7, 37, 4. 10, 16, 2 *al.* Siculorum: LIV. 25, 28, 4. Teutonorum: *supra l. 7.* CIL I² 1 p. 195 n. XVIII vs. 8. Troianorum: AVSON. 441, 3 p. 390 P. Tuscorum: *v. l. 20.* Tyrrhenum: VERG. Aen. 11, 171. Veientium: LIV. 1, 27, 4. 4, 21, 8 *al.* Vmbrorum: LIV. 9, 39, 4. Volscorum: LIV. 3, 60, 1 *al.* VAL. MAX. 5, 2, 1 *al.* *sim. al.*

γ *regionis, terrae:* Africae (*cf.* CIL V 531 [*p. a. 80*] ex⟨ercit.⟩ ⟨Afri⟩cae): CIL VIII 17891 (*p. a. 100*) 8 A. Larcio ... leg. Aug. pr. pr. -us provinciae Afric(ae). CIL III 8063 (*teg.*) ex(ercitus) D(aciae) P(orolissensis). CIL X 3870, 7 leg. ⟨p⟩r. pr. ... -us provinciae Dalmatiae. Europae: LIV. 35, 48, 4. CIL XII 1354 (*s. I/II, ante Hadr.*) leg. pro pr. exerc⟨it(us)⟩ Germ(aniae) infer(ioris). XII 3181 (*s. II/III*) miles -r(citus) G(e)r(maniae) sup(erioris) (*cf.* XIV 3610 [*ca. a. 160*], 5 C. Popilio ... Caro ... legato ... pro pr. Germaniae super(ioris) et -us in ea tendentis). Moesiae (-arum): SVET. Vit. 15, 1. CIL VI 33032, 7 C. Valerius Maximus, decurio alae Atectorigiarse (*sic*) -us Moesiae inferioris. Orientis: TAC. ann. 14, 57, 1. Pannoniae: SVET. Vit. 15, 1. CIL III 3749 (*teg.*)ᵃ⁻ⁱ. Syriae: VVLG. II par. 24, 23. I Macc. 3, 41 (δυνάμεις Συρίας). *et al.*

b *per adi. populi, loci (maxime sic usurpatum, ut ubi stet -us, indicetur [sic praecipue aetate imp. de singulis legionibus et numeris qui in certis provinciis constituti sunt]; pro gen. plur. 'gentis' e. g. l. 51. 53. 71. 81. 83; ex loco pugnae: l. 56. saepe in nummis; cf. Schulz, Rechtstit. u. Reg. progr. auf röm. Kaisermünzen, 1925, p. 97; Bernhart, Hdb. z. Münzkde. d. röm. Kaiserzeit, 1926, I 167*): Aegyptius: TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 484, 9. Africanus: PLANC. Cic. epist. 10, 24, 4 CAES. civ. 3, 10, 5 LIV. 31, 14, 2 *al.* CIL XI 3718 (*Hadr.*) P. Metilio ... Secundo ... ⟨legato⟩ ... ⟨pro pr.⟩ leg. ⟨III⟩ Aug. et -us A. *cf.* INSCR. Dessau 9200 (*aet. Dom.*) C. Velio ... Rufo ... duci -us Africi et Mauretanici. Albanus: LIV. 1, 25, 6. 1, 28, 1 *al.* Alexandrinus: CAES. civ. 3, 110, 5. CIL III 93 eq(uites) sing(ulares) exerc(itus) Arab(ici). Britannicus: TAC. hist. 1, 9, 2 *al.* INSCR. numm. Cohen II² p. 153 n. 555 (*Hadr.*). CAPITOL. Alb. 13, 4 *al.* AMM. 30, 7, 3 *al.* CIL VI 3358. XIII 8805 -ci⟨t⟩uus B. Campanus: LIV. 23, 35, 11. Cannensis: LIV. 23, 31, 4 legiones ... C. maxime -us. 24, 18, 9 *al.* Capitolinus: LIV. 5, 48, 6. Cappadocicus: INSCR. numm. Cohen II² p. 153 n. 553 (*Hadr.*). Gallicus: LIV. 5, 33, 6. 31, 19, 1 *al.* SVET. Nero 2, 2 *al.* *cf.* SPART. Sept. Sev. 5, 3 Gallicanus (*al.* AMM. 31, 12, 6 *al.*). Germanicianus: SVET. Otho 8, 1. CAPITOL. Alb. 1, 2 (Germaniani *trad.*). *al.* Germanicus: *p. 1392, 81.* CIL XII 113 Cn. Pinarius ... leg. eius (*sc. Vesp.*) pro pr. -us G. superioris. TAC. hist. 1, 19, 2. 1, 26, 1 *al.* INSCR. numm. Cohen II² p. 156 n. 574 (*Hadr.*). Hiberus: TAC. ann. 11, 9, 1. Hispaniensis: LIV. 23, 28, 8 *al.* TAC. ann. 1, 3, 3 *al.* Illyricianus: SPART. Sept. Sev. 5, 3. VOPISC. Aurelian. 17, 3 omnes -us Thracicos ... I. totumque limitem. *al.* AMM. 26, 5, 3 *al.* Illyricus: CIL III 7267 (*aet. Iul.-Claud.*). TAC. hist. 1, 31, 2 *al.* SVET. Aug. 19, 2. CIL II 4114 (*post Pesc. Nigrum*), 7. *al.* Iudaicus: TAC. hist. 1, 76, 2 I. -um ... Syriae legiones. *al.* SVET. Vesp. 6, 3. VVLG. II Macc. 13, 21 (τάξεως). *al.* Latinus: LIV. 1, 33, 4. 2, 19, 4 (*antea*: agmini hostium). *al.* Macedonicus: LIV. 44, 15, 7 *al.* CVRT. 3, 11, 1 *al.* Mauretanicus: *supra l. 51.* Moesiacus: SVET. Vesp. 6, 2. INSCR. numm. Cohen II² p. 153 n. 554 (*Hadr.*). CIL VI 1450 (*s. III in.*) L. Mario ... Maximo ... duci -i Mysiaci aput Byzantium et ... Lugudunum. XII 1358 *al.* Moesicus: TAC. hist. 3, 9, 2 *al.* Numidicus: VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 *al.* orientalis: VOPISC. Prob. 10, 1. Pannonicus: TAC. hist. 1, 26, 1 *al.* Punicus: LIV. 23, 49, 12 *al.* SEN. dial. 3, 11, 6 *al.* Raeticus: CIL V 8660 (*p. a. 166*) Aelius Seve⟨rus, Pe⟩tron(ius) Iulianus, decurion(es) -c(itus) R. V 7717 VI 3255 *al.* Romanus: NAEV. carm. frg. 39, 2 CATO orig. 83 CAES. Gall. 6, 34, 6 *al.* SALL. or. Lep. 19 *al.* LIV. 1, 12, 1 *al.* *et saepe.* Sabinus: LIV. 3, 30, 4 *al.* Siculus: LIV. 25, 27, 9. Syriacus: TAC. hist. 2, 8, 2 SVET. Vesp. 6, 4 CIL III 13483ᵃ *al.* Thracicus: *v. p. 1395, 67.* Troianus: APVL. Socr. 18 p. 161. *cf.* Troicus: VERG. Aen. 12, 123. Volscus: LIV. 4, 37, 7 *al.* *et al. passim.*

2 *indicatur imperator sive dux, cui -us paret:* a *per gen.:* α *nom. propr.:* Afranii: CAES. civ. 1, 37, 3 *al.* P. Africani: LIV. 35, 2, 8 *al.* Agamemnonis: CLAVD. DON. Aen. 6, 490 p. 570, 20 (*Verg.*: phalanges). Alexandri: CVRT. 4, 12, 14 *al.* (Alexandri *Severi*: LAMPR. Alex. 50, 3). (M.) Antonii: CIC. Phil. 5, 34 CAES. civ. 3, 34, 1 *al.* Attali: LIV. 32, 27, 1. D. Bruti: CIC. Phil. 8, 27 *al.* Caecinae: TAC. hist. 2, 17, 2 *al.* Caesaris: CIC. har. resp. 47 *al.* CAES. civ. 3, 49, 5 *al.* BELL. Afr. 28, 1 *al.* (L.) Catilinae: CIC. Mur. 79 (*antea*: copias). SALL. Catil. 51, 43 *al.* Cornelii: *v. l. 21.* M. Crassi: CAES. Gall. 1, 21, 4. Cyri: CVRT. 7, 3, 1. P. Decii: LIV. 10, 29, 18 *al.* Demetrii: VVLG. I Macc. 10, 49 (παρεμβολή). (Cn.) Domiti(i): CIC. Deiot. 14 Att. 7, 23, 1 *al.* Fabii: LIV. 27, 15, 9 *al.* Flacci: CIC. Flacc. frg. schol. Cic. Bob. p. 96, 10 St. Gordiani: CAPITOL. Gord. 16, 2 *al.* Hannibalis: VARRO Men. 213 LIV. 22, 42, 11. 23, 20, 1 *al.* Hasdrubalis: LIV. 28, 4, 3 *al.* Hirti(i): CIC. Phil. 10, 21 *al.* POLLIO Cic. epist. 10, 33, 4 *al.* Laelii: CINC. Gell. 16, 4, 2 (*in iureiurando a mil. dando*) C. Laelii C. fili consulis, L. Cornelii P. fili consulis in -u. Lentuli: FLOR. epit. 3, 20, 10. Lepidi: PLANC. Cic. epist. 10, 11, 2. FERIAL. Cuman. (CIL I² 1 p. 229; *p. a. 4 p. Chr.*) Sept. 3 ⟨exer⟩citus L. tradidit se Caesari. L. Luculli: CIC. Mur. 37 *al.* Manli: SALL. Catil. 29, 1. Marcelli: LIV. 23, 25, 7. C. Mari: CIC. Mil. 9 *al.* Metelli: SALL. or. Pomp. 9. Othonis: TAC. hist. 2, 38, 2. Pharaonis: VVLG. exod. 14, 28 *al.* (Cn.) Pompei: CIC. Font. 16 *al.* CAES. civ. 1, 3, 2 ex veteribus P. -bus. VELL. 2, 20, 1 *al.* Ptolemaei: PLIN. nat. 8, 14. Reguli: VAL. MAX. 1, 8 ext. 19. Scipionum: VAL. MAX. 2, 7, 15 reliquias duorum -uum Publi et Gnaei Sc. Sullae: CAES. Gall. 1, 21, 4 VELL. 2, 25, 2 *al.* Turni: CLAVD. DON. Aen. 9, 30 p. 190, 25 *al.* Vari: CAES. civ. 2, 28, 1. P. Vatini: CIC. Phil. 10, 11 imperatoris. Vespasiani: TAC. hist. 3, 66, 1 *al.* Vitellii: TAC. hist. 2, 38, 2 *al.* Xerxis: VAL. MAX. 1, 6 ext. 2 *al.* *sim. passim* (*cf. et p. 1393, 72*).

β *alia* (*sim.* -us domini, dei *in V. T. de Iudaeorum armata manu: infra l. 41*): consulis: LIV. 31, 8, 5 de -bus consulum praetorumque actum. dictatoris: LIV. 23, 25, 6. dominorum: *v. p. 1399, 44.* imperatoris: CIC. Manil. 28. praetoris: LIV. 30, 18, 14. *v. et l. 38.* regis: CVRT. 3, 7, 11 *al.* VVLG. I Macc. 6, 42 *al.* *nota* (*v. supra l. 36*): VVLG. exod. 12, 41 egressus est omnis -us domini de terra Aegypti (Ios. 5, 14 iud. 21, 5 *al.*). I reg. 17, 36 -ui dei viventis (I par. 12, 22 *al.*). *aliter p. 1399, 38.*

b *per adi. a proprio nom. deriv.:* Agamemnonius: CLAVD. DON. Aen. 6, 490 p. 570, 22. Appianus: LIV. 10, 19, 1. Caelianus: ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668; *a. 48*) 21. Cinnanus: VAL. MAX. 4, 7, 5. Claudianus: LIV. 27, 46, 2. Clodianus: CIC. Sest. 85. Crassianus: VELL. 2, 82, 2. Decianus: LIV. 10, 30, 8. 10, 31, 3 *al.* Domitianus: CAES. civ. 3, 36, 8. Fabianus: LIV. 2, 59, 2 *al.* Flavianus: TAC. hist. 3, 19, 1 *al.* Fulvianus: LIV. 27, 8, 13. Livianus: LIV. 28, 9, 10. Minucianus: CIL I² 1 p. 193 n. XIII vs. 14 ab -ú M. pater appellatus est. Othonianus: TAC. hist. 2, 45, 2 *al.* Pompeianus: CAES. civ. 1, 40, 2 *al.* VELL. 2, 55, 1 *al.* Quinctianus: LIV. 3, 28, 8. Sempronianus: LIV. 25, 19, 4. Sullanus: CIC. or. frg. A IX 14 S. *al.* Valerianus: PORPH. Hor. epist. 2, 2, 26. Vitellianus: TAC. hist. 2, 45, 1. 3, 22, 1 *al.* Volumnianus: LIV. 10, 21, 2. *et al.*

3 *additur genus, ordo, status militantium:* a *per genet.:* barbarorum: NEP. Arist. 2, 1. bellatorum: VVLG. Ios. 8, 3. civium: CIC. Sull. 33 Phil. 2, 37 LIV. 7, 40, 6. 26, 28, 7 c. sociorumque. SEN. contr. 2, 1, 10 c. cognatorumque. *al.* clientium: *v. p. 1394, 77.* colonorum: CIC. Mur. 49. equitum (*v. p. 1393, 81*): VERG. Aen. 11, 598 manus ... Troiana ... Etruscique duces e. que -us omnis. fugitivorum: LIV. perioch. 111 p. 107, 2. hostium: CIC. Catil. 2, 15 Phil. 14, 1 *al.* SALL. Catil. 58, 6 *al.* LIV. 1, 15, 2 *al.* pugnatorum: VVLG. num. 2, 8. 11 *al.* servorum: CIC. Mil. 76 *al.* sociorum: *v. l. 61.* tironum: LIV. 23, 36, 2 AVR. VICT. Caes. 27, 2 *al.* virorum: VVLG. I par. 19, 8 fortium. volonum: LIV. 24, 10, 3. 25, 20, 4 *al.* voluntariorum: LIV. perioch. 85 p. 90, 16 *al.* *sim. al.* deorum: CVRT. 9, 8, 5 ut videre ... tot militum arma ... territi ... d. -um et alium Liberum ... adventare credebant (*aliter p. 1399, 16*).

b *per adi.:* campestris: DICT. 1, 16. civilis: LIV. 7, 25, 7. 28, 12, 3 *al.* conducticius: NEP. Iph. 2, 4. VVLG. I Macc. 6, 29 (δυνάμεις μισθωταί). consularis: *p. 1394, 75.* CIC. Verr. II 1, 34. 3, 177 *al.* LIV. 3, 2, 7. 10, 25, 16 *al.* equestris: AMM. 31, 8, 3. inferior (*i. 'Germaniae inferioris'*): TAC. hist. 1, 61, 2 ann. 1, 31, 2. 3 (*cf. p. 1397, 3*). mercennarius: LIV. 26, 43, 5. navalis: LIV. 32, 24, 1 *al.* (*v. p. 1397, 5*). novus: *p. 1392, 70.* CIC. Tusc. 2, 38 inter novum et veterem -um (LIV. 22, 40, 5 *al.*). SALL. or. Phil. 21 LIV. 3, 69, 8 *al.* VELL. 2, 37, 1 *al.* pedestris: NEP. Con. 1, 1 Dion 6, 3 *al.* LIV. 1, 43, 8 *al.* CVRT. 3, 2, 8 *al.* AMM. 29, 4, 3 *al.* peregrinus: VVLG. I Macc. 11, 38 (ξένων δυνάμεων).

[*Hey-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praetorius: FLOR. epit. 3, 19, 11 SPART. Did. 6, 1. repentinus: LIV. 41, 10, 3. servilis: IORD. Rom. 195. socialis: LIV. 3, 4, 10. 8, 4, 3. 31, 21, 7 *al.* subitarius: LIV. 3, 30, 3. superior (*cf. p. 1396, 78*): TAC. hist. 1, 9, 1. 4, 37, 2 *al.* (*i. 'Germaniae sup.'*). terrestris: NEP. Them. 2, 5. LIV. 23, 48, 6 terrestris navalisque (33, 38, 9. *cf. p. 1396, 80*). 29, 35, 7 *al.* tumultuarius: LIV. 5, 37, 7. 8, 11, 10 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 24, 4. veteranus: CIC. Phil. 2, 61 DOLAB. Cic. epist. 9, 9, 2 BELL. Afr. 71, 1 LIV. 1, 15, 4. 22, 2, 3 *al.* vetus: *p. 1392, 72 al.* CIC. Manil. 26 CAES. civ. 1, 29, 3 *al.* SALL. Iug. 43, 3 LIV. 10, 18, 8 *saepe* (*v. et p. 1396, 81*). voluntarius: LIV. 4, 60, 9 *al.* urbanus (*aliter p. 1391, 46*): LIV. 22, 11, 9 (*cf. Mommsen, Staatsr. III³ 297*). 27, 3, 9. 27, 7, 10 *al.* *et al.*

4 *sollemnia quaedam vel notabiliora attributa*: **a** *adi.*: expeditus: BELL. Afr. 23, 1 expedito ... -u servorum, liberorum (LIV. 6, 3, 5 TAC. Agr 29, 2 *al.*). LIV. 27, 1, 6 -u expedito (*al.*). hostilis: VELL. 2, 112, 2 FLOR. epit. 2, 6, 38 CLAVD. DON. Aen. 11, 450 p. 483, 19 *al.* incolumis: TAB. triumph. Gracch. (*a. 172*) 7 -um salvomque atque incolumem ... domum reportavit (*cf.* NEP. Epam. 7, 2 *al.*). CIC. Phil. 14, 36 suo -u ita incolumi ut *eqs.* (Att. 5, 20, 5 CAES. Gall. 6, 41, 3 BELL. Alex. 28, 2 LIV. 27, 51, 8 *al.*). *al. v. l. 29.* incruentus: SALL. Iug. 92, 4 multis locis potitus ... -u incruento (hist. frg. 3, 29 *al.*). *cf.* TAC. ann. 12, 17, 2 -us Romani, quem incruentum et victorem ... afuisse *eqs.* inermis: LIV. 24, 40, 17 *al.* infensus: SALL. hist. frg. 2, 92 infenso -⟨citu⟩ adventare (TAC. ann. 14, 23, 1). infestus: SALL. Iug. 46, 5 intento atque i. -u (AVSON. 439, 3 p. 389 P.). LIV. 1, 23, 4. 10, 11, 11. 29, 5, 6 *saepe.* intactus: LIV. 10, 14, 20 altero -u integro intactoque. integer: *l. 27. p. 1394, 56.* NEP. Eum. 9, 6 *al.* salvus: CAES. civ. 2, 32, 12 s. atque incolumem (LIV. 41, 28, 9 *al.*). LIV. 31, 7, 10 salvis ducibus, salvis tot -bus. *al.* VELL. 2, 46, 3 *al.* (*v. et l. 18*).

b *subst. pro adi.*: bellator: AMM. 17, 12, 4 catervas ... b. -ūs. hostis: QVINT. decl. 272 p. 116, 23. tiro: BELL. Hisp. 26, 4 LIV. 21, 39, 3. 21, 43, 14 *al.* *cf.* BELL. Hisp. 28, 3 maiorem partem -us tironem. victor: CIC. Manil. 25 leg. agr. 2, 99 Sest. 38 Att. 11, 7, 3 saepe victorem. *al.* CAES. Gall. 7, 20, 12 SALL. Iug. 58, 5 *al.* LIV. 1, 10, 5. 3, 60, 8 *saepe.* SEN. dial. 2, 5, 6. *passim* (*v. l. 23*).

B ***verbales*** (*e copiosissima materia selectae*): **1** *de -u aliunde aliquo ducendo, movendo, mittendo*: abducere (*cf.* SCIP. min. or. frg. Fest. p. 258 partem -us): CIC. Phil. 10, 9 *al. v. vol. I 61, 51 sqq.* accire: LIV. 1, 27, 4 *al.* adducere: CATO or. frg. 1, 15 CIC. Manil. 23 *al.* admovere: CIC. Phil. 6, 5 *al.* (*v. vol. I 773, 18 sqq.*). arcessere: LIV. 34, 25, 1 *al.* ciere: TAC. hist. 3, 41, 3 *al.* circumagere: LIV. 38, 45, 4. circumducere: LIV. 1, 27, 8 *al.* collocare: CIC. opt. gen. 10 *al.* (*v. vol. III 1636, 22 sqq.*). componere: SALL. Iug. 103, 1 *al.* (*v. vol. III 2115, 77*). concire: LIV. 25, 27, 9 *al.* conducere: CAES. *p. 1393, 66.* BELL. Alex. 48, 2 *al.* constituere: *v. vol. IV 513, 55 sqq.* deducere: *v. vol. V 1, 274, 83 sqq.* deportare: *v. ibid. 588, 65 sqq.* dirigere: *v. vol. ibid. 1248, 42 sqq. 1249, 55 sqq.* disponere: *v. ibid. 1423, 26 sqq.* ducere: *v. ibid. 2140, 73 sqq.* ductare: *v. ibid. 2167, 34 sqq.* educere: *v. p. 118, 33 sqq.* exponere: COEL. hist. 12 CAES. Gall. 5, 9, 1 *al.* imponere: CIC. div. 2, 84 Brundisii; LENT. Cic. epist. 12, 14, 1 in *naves* (LIV. 21, 51, 6 *al. cf.* CVRT. 7, 9, 1 in ... rates). *al.* inducere: HIRT. Gall. 8, 2, 2 *al.* instruere: QVADRIG. hist. 92 -u instructo (CAES. Gall. 2, 22, 1 *al.*). CATO orig. 101 CIC. Rab. Post. 42 SALL. Iug. 97, 4 LIV. 4, 18, 4 *saepe.* locare: SALL. Catil. 59, 5 in subsidiis. mittere: CIC. inv. 1, 17 in Macedoniam contra Philippum (Manil. 66 hostes. *al.*). *passim.* movere: CIC. ad Brut. 1, 2 (= 9, 8), 2 LIV. 8, 7, 7 *al.* obducere: ACC. praetext. 3 in aciem. *v. p. 1394, 54.* perducere: LIV. 21, 56, 8 VELL. 2, 25, 1 *al.* portare: SALL. Iug. 27, 5. producere: PLAVT. Amph. 217 castris. CAES. civ. 3, 55, 1 *al.* promovere: AMM. 16, 12, 19. reducere: PLAVT. Amph. 207 domum. QVADRIG. hist. 35 CAES. Gall. 1, 50, 2 *al. v. p. 1394, 56.* reportare: *supra l. 18.* CIC. Att. 4, 18, 5 *al.* traducere: PLANC. Cic. epist. 10, 15, 3 *al.* CAES. Gall. 1, 13, 1 *al.* CIL III 14147⁵ (*a. a. Chr. 29*), 5 C. Cornelius ... Gallu⟨s⟩ ... -u ultra Nili catharacte⟨m⟩ ⟨transd⟩ucto (*gr.* σὺν τῇ στρατιᾷ). LIV. 10, 37, 3 *al.* traicere: PLANC. Cic epist. 10, 9, 3 *al.* CAES. civ. 3, 29, 3 *al.* transmittere: CAES. Gall. 7, 61, 2 LIV. 21, 24, 5 *al.* transportare: CIC. Pis. 47 *al.* CAES. Gall. 4, 16, 6 *al.* transvehere: LIV. 29, 26, 3 *al.* *et passim.*

2 *de copiis constituendis, parandis, augendis, dividendis sim.* (*armandis sim.: p. 1398, 12*): abscidere: CAES. civ. 3, 72, 2. adiungere: CIC. Att. 4, 1, 7 classem et -um. LIV. 10, 10, 7 *al.* alere: CIC. Verr. II 2, 5. *saepe* (*v. vol. I 1707, 55 sqq.*). ampliare: GRAN. LIC. p. 11, 9. augere: PLANC. Cic. epist. 10, 8, 4 *al.* (*v. vol. II 1345, 23 sqq.*). cogere: *v. vol. III 1520, 28 sqq.* colligere: CIC. Catil. 2, 5 *al.* (*v. vol. III 1610, 81 sqq.*). comparare: *v. ibid. 2014, 15 sqq.* conficere: CIC. Manil. 61 *al.* (*v. vol. IV 201, 14 sqq.*). conflare: *v. ibid. 241, 34 sqq.* congregare: *v. ibid. 290, 76 sqq.* coniungere: PLANC. Cic. epist. 10, 21, 5 SALL. Iug. 97, 3 *passim.* conscribere: *v. vol. IV 374, 5 sqq.* constituere: *v. ibid. 514, 66 sqq.* contrahere: *v. ibid. 760, 82 sqq.* discribere: CIC. dom. 13. SEN. epist. 89, 3; *v. p. 1394, 2 al.* distrahere: TAC. hist. 1, 77, 1 *al.* (*v. vol. V 1, 1541, 69 sq.*). distribuere: CAES. Gall. 3, 10, 3 *al.* dividere: *v. vol. V 1, 1596, 9. 1597, 6. 20.* efficere: LIV. 23, 25, 6. explere: LIV. 40, 36, 14. facere: *v. vol. VI 1, 109, 37 sqq. 113, 25.* imperare: *v. p. 1391, 39. 1394, 68 sq.* PAVL. FEST. p. 103. indicere: LIV. 10, 38, 4 *al.* instituere: CIC. Phil. 11, 33 *al.* iungere: LIV. 23, 28, 8 *al.* VELL. 2, 80, 1 *al.* multiplicare: LIV. 22, 36, 1 *al.* parare: CIC. Sest. 40 *al.* partiri: CAES. Gall. 3, 10, 3 *al.* renovare: LIV. 36, 14, 10 *al.* reparare: LIV. 30, 7, 7 *al.* replere: LIV. 24, 42, 6 *al.* (*cf.* CAES. Gall. 7, 56, 5 repleto his rebus [*sc. pecoris copia*] -u). restituere: SALL. epist. Mithr. 15 *al.* scribere: SALL. Iug. 27, 5 LIV. 2, 43, 5 *al.* supplere: LIV. 2, 17, 4 *al.* TAC. hist. 5, 19, 1 *al.* *de armando -u*: accingere: TAC. hist. 3, 21, 1 (*mediopass.*) in proelium. armare: CIC. Verr. II 2, 5 *al.* (armatus: CIC. Caecin. 43 LIV. 6, 2, 7 *al.*). cingere: PAVL. FEST. p. 225 cum -us cinctus erat Gabino cinctu ... pugnaturus. dearmare: LIV. 4, 10, 7 (*cf.* perarmare: CVRT. 4, 9, 6). instruere: CAES. Gall. 7, 59, 5 parato atque instructo (LIV. 8, 30, 4 *al. cf.* IVST. 6, 6, 7 armato i. que). *al.*

3 *de imperio et administratione -us*: **a -um:** administrare: CIC. inv. 1, 58. continere: CIC. Manil. 38 (*de imperatore*). ad Brut. 1, 5 (= 9, 14), 1 (*S. C.*) iisdem locis. LIV. 9, 37, 5 imperio. *passim.* curare: TAC. ann. 1, 31, 2 AMM. 29, 4, 3 *al.* deponere: CIC. Phil. 8, 25. dimittere: *v. p. 1394, 60. vol. V 1, 1210, 35 sq.* disponere (*i. 'gubernare'*): SEN. benef. 5, 25, 1. ducere: NAEV. carm. frg. 32 M. (= 35 B.) Marcus Valerius consul partem -i in expeditionem ducit. CIC. Mur. 20 *al.* SEN. dial. 8, 6, 4 *al.* ductare: SALL. Catil. 11, 5 *al.* exauctorare: *v. p. 1188, 68.* gerere: SALL. Iug. 55, 1. gubernari: GREG. M. epist. 5, 60 p. 374, 22 *al.* habere: CIC. Verr. II 3, 211 leg. agr. 1, 12 *al.* CAES. Gall. 1, 44, 10 SALL. Iug. 54, 2 *al.* NEP. Alc. 5, 3 *al.* LIV. 21, 40, 1 *al. saepe.* lustrare: CIC. div. 1, 77 cum imperator -um, censor populum lustraret. Att. 5, 20, 2 *al.* obtinere: CIC. Att. 7, 9, 2 *al.* recensere: LIV. 1, 16, 1 *al* SVET. Cal. 44, 1 *al.* regere: *p. 1392, 25.* CIC. inv. 1, 58 VELL. 2, 115, 5 *al.* VAL. MAX. 6, 9, 8 *al.* TAC. hist. 2, 77, 2 *al.* remittere: *v. p. 1394, 66.* retinere: CIC. prov. 28 Att. 7, 7, 6 *al.* tenere: CIC. inv. 1, 55 epist. 16, 11, 2 *al.* NEP. Dion 6, 3 *al.* tradere: ACC. trag. 18 tradam -us. M. ANTON. or. frg. Cic. de orat. 2, 164. RHET. Her. 4, 46, 59 peritus imperator imperito. CIC. inv. 1, 55 *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 11, 3 -um et provinciam. *al. saepe.*

b -ui: praeesse (*cf.* VLP. dig. 3, 2, 2, 1 -ui praeesse dicimus eum qui legionem vel legiones cum auxiliis ab imperatore commissas administrat): VARRO rust. 2, 4, 1 CIC. Verr. II 3, 211 *al.* MET. CELER Cic. epist. 5, 1, 1 CAES. civ. 3, 57, 3 *al.* SALL. Iug. 32, 2. *saepe.* praesidere: TAC. ann. 1, 58, 2 Varum qui tum -ui praesidebat. 14, 58, 1 *al.* *cf. et alqm. -ui*: praeficere: BELL. Hisp. 2, 2 quos legatos ante -ui praefecerat. NEP. Epam. 7, 1 *al.* praeponere: CIC. inv. 1, 58. LIV. 23, 38, 11 L. Apustio legato -ui praeposito (SVET. Tib. 32, 1 *al.*). IVV. 10, 92 VIR. ill. 31, 1. *saepius.*

4 *-um proelio sim. petere, pellere, superare sim.*: affligere: VEG. mil. 1, 21 p. 25, 8 *al.* aggredi: LIV. 26, 42, 2 *-um.* TAC. hist. 3, 15, 1 *al.* caedere: CIC. Phil. 14, 1 *al.* (*v. vol. III 62, 17 sqq.*). circumdare: CAES. civ. 1, 71, 1 *al.* circumgredi: *v. vol. III 1150, 71.* circumire: BELL. Afr. 82, 1 *al.* (*v. vol. III 1137, 19*). circumsedere: CIC. Phil. 5, 27 *al.* circumvenire: *v. vol. III 1179, 16 sqq.* claudere: BELL. Afr. 59, 5 *al.* concidere: CIC. div. 1, 77 epist. 11, 14, 1 *al.* conficere (*i. 'vincere', 'delere'*): LIV. 2, 40, 13 *al.* delere: *v. vol. V 1, 434, 4 sqq.* devincere: BELL. Afr. 31, 9 *al.* dispergere: VELL. 2, 21, 1 *al.* dissipare: CIC. epist. 15, 4, 2 *al.* (*v. vol. V 1, 1490, 62 sqq.*). frangere: SEN. nat. 4 praef. 21 *al.* fugare: *v. vol. VI 1, 1499, 49 sqq.* fundere: *v. ibid. 1568, 62. 66 sqq.* includere: LIV. 25, 25, 4 *al.* interficere: CIC. Phil. 2, 55 *al.* obsidere: LIV. 3, 4, 9 *al.* occidere: VERR. FLACC. Gell. 5, 17, 2 occidione (*al.*). *al.* opprimere: NEP. Alc. 8, 5 *al.* oppugnare: CIC. Phil. 5, 27 *al.* pellere: CIC. Caecin. 41. 43 vi. CAES. Gall. 1, 7, 4 *al.* persequi: LIV. 1, 10, 4. profligare: *p. 1392, 26.* R. GEST. div. Aug. 5, 47 *al.* prosternere: VAL. MAX. 1, 6, 9 *al.* spoliare: LIV. 24, 40, 17 *al.* sternere: LIV. 29, 3, 10. superare: CIC. Manil. 66 *al.* LIV. 2, 53, 3 *al.* trucidare: LIV. 8, 11, 7 VAL. MAX. 5, 3 ext. 1 *al.* vexare: LIV. 2, 58, 6 *al.* vincere: R. GEST. div. Aug. 5, 47 LIV. 21, 43, 14 *al.*

5 *-um deserere, perdere sim.*: amittere: RHET. Her. 1, 15, 25 CIC. leg. agr. 2, 52 *al. saepe* (*v. vol. I 1931, 83 sqq.*). deserere: CIC. Verr. I 11. II 1, 34 *al.* CAES. civ. 1, 76, 2 *al.* (*v. vol. V 1, 671, 61 sqq.*). perdere: CIC. Planc. 86 ad Q. fr. 3, 1, 24 *al.* prodere: CAES. civ. 1, 76, 2 *al.* SALL. epist. Mithr. 12 LIV. 4, 40, 5 *al.* relinquere: VARRO frg. Non. p. 245, 13 CIC. Verr. II 1, 73 *al.*

B ***translate de qualibet multitudine et complexu*** (*hic illic techn. illa vi adhuc servata; v. p. 1399, 11. 14. 27*): **1** ***de hominibus, deis*** (*angelis p. 1399, 55; de rebus personatis: p. 1399, 9 [cf. et p. 1399, 52]*): *i. q. chorus, caterva, turba, coetus sim.*:

[Hey-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a *laxiore sensu*: *α generatim*: (I) *deorum, numinum, Gigantum*: VERG. Aen. 5, 824 senior Glauci chorus ... Tritonesque ... Phorcique -us omnis (*sic de marinis numinibus*: APVL. met. 4, 31 talis ad Oceanum pergentem Venerem comitatur -us [*sc. Nereidum, Tritonum al.; antea*: catervae]. CLAVD. 24, 257 Nympharum). VAL. FL. 6, 457 volucrum ...-us omnis Amorum (*cf.* SIL. 11, 411 haec postquam Venus, applaudit ... et ... mittit se caelo niveis -us alis; *sc. Cupidinum*). SIL. 4, 436 *Mavors* implet curru campos; -us una Irarum Eumenidesque simul Letique ... inrumerae facies (*v. p. 1398, 83*). SIL. 9, 306 Phlegraeis quantas effudit ... voces terrigena in campis -us (*item de Gigantibus*: CLAVD. carm. min. 53, 27 vos, o tandem veniens -us ultor, solvite Titanas vinclis). 17, 165 (*Hannibale somniante*) omnis ... a Cannis Thrasymennique omnis ab undis in pontum impellens (*sc. eum*) umbrarum -us ibat ([*v. p. 1398, 82*]. *cf.* DRAC. laud. dei 1, 74 niger u. veniens -us [*vs. 71* manes]). TERT. apol. 24, 3 Iovem ... in caelo comitatum -u ... deorum ... et daemonum (*Plato Phaedr. p. 264*ᴱ στρατιά. *aliter p. 1396, 71*). (II) *hominum*: *acced. gen. explic.*: HIER. epist. 54, 13, 1 noli ... spadonum -u praeeunte viduarum circumferri libertate. BOETH. cons. 1, 3, 12 W. *malorum hominum* tametsi est numerosus -us ... tamen *eqs.* ENNOD. epist. 9, 1, 3 p. 228, 19 inter imperitorum -us (*cf. dict. 9, 12 p. 453, 18* imp. greges). opusc. 2, 57 p. 305, 12 medicorum (*cf. l. 11* agmen). *definitur per adi.*: CASSIOD. var. 7, 5, 5 tam magnus ille fabrilis -us (*sc. instructores parietum, sculptores marmorum, aeris fusores eqs.*).

β peculiariter in usu bibl. et christ. (*cf.* legio): (I) *de corpore fidelium, ecclesia, martyribus sim.* (*vi* '*militandi*' *e. g. l. 29. 30. 34. 40. 43 per alleg. vigente*): (a) *absolute*: CYPR. mort. 15 p. 306, 26 ad aciem recens ... -us robore ... colligitur pugnaturus *eqs.* Fort. praef. 2 p. 317, 15 populum et -um in castris caelestibus constitutum. HIER. epist. 60, 15, 2 Iulianus perditor animae suae et Christiani iugulator -us (PAVLA et EVSTOCH. Hier. epist. 46, 8, 1 Petrus et Paulus, Chr. -ūs duces). RVFIN. hist. mon. prol. p. 390 ᵉˣᵗʳ· velut quidam caelestis -us in procinctu positus (*de monachis. sic*: 7 p. 413 ᴮ c. quendam et angelicum. *aliter infra l. 63*). ALC. AVIT. hom. 25 p. 145, 32 praeconium felicis -us (*i. martyrum; cf. Greg. Tur. glor. mart. 1, 75 de eadem re*: martyrum legionis felicis). (b) *acced. genet.*: -us dei, domini *sim. i. q. agmen christianum sub deo militans* (*aliter p. 1396, 36*): CYPR. epist. 57, 2 p. 651, 19 -us domini ad certamen militiae caelestis *armatur* (VICT. VIT. 2, 30. 31 *al.*). HIER. epist. 58, 1, 3 quod prior in Christi -u coeperim militare (VICT. VIT. 2, 30). COMM. instr. 2, 1, 39 cum se inlidet -u dei tyrannus ... prosternuntur milites eius (apol. 983. GREG. M. epist. 3, 61 p. 222, 1 dominorum -us [*sc. Auctarit al.; cf. p. 1396, 38*] contra hostes crescit, quando dei -us ad orationem creverit). *c. gen. congregationem fidelium indicante*: RVFIN. hist. mon. 7 p. 413ᴬ populos ... monachorum et -um quendam piorum. CONSVLT. Zacch. 3, 10 p. 117, 28 beatorum martyrum (*seq.* catervas. NICET. hymn. 9 [recc. ABC]). ENNOD. opusc. 4, 37 p. 391, 27 sanctorum (*seq.* cohortem). VITA Eugen. 4 p. 608ᴮ psallentium. GREG. M. epist. 5, 44 p. 341, 31 sacerdotum.

(II) *de catervis caelestibus* (*angelis, siderum [v. p. 1398, 84] choro al.; inde honorifica dei significatio* 'dominus [deus] -uum': *infra l. 64 sqq.*): TERT. adv. Prax. 3 p. 231, 12 monarchia divina per tot legiones et -us angelorum administratur (fug. 8 p. 475 Oe. RVFIN. apol. Orig. 4 p. 571 ⁱⁿⁱᵗ· sanctorum. NICET. psalm. 9 p. 77, 2 *al.*). ITALA IV reg 21, 5 (Rufin. Orig. in num. 16, 7 p. 147, 1 B.) omni -ui coeli ([τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, *Vulg.* militiae. *cf.* RVFIN. *ibid. l.* 2]. VVLG. III reg. 22, 19 II par. 18, 18 *al.* GREG. M. moral. 2, 38 p. 574ᴬ *al.*). ITALA Luc. 2, 13 (cod. e) multitudo -us caelestium (πλῆθος στρατιᾶς, *Vulg.* militiae). DRAC. laud. dei 2, 209 te chorus angelicus, laudans (-ant *al.*) -us, orat. NICET. virg. laps. 20 p. 119, 3 angelicis. psalm. 10 p. 78, 3 vocem caelestis -us (SACR. Greg. 6, 3 cum omni militia caelestis -us. 7, 6. *cf. supra l. 34*). *et al.* deus -uum (*v. supra l. 53. ad vim vocis cf.* HIER. epist. 25, 2 quartum *nomen dei est* 'sabaoth' [צְבָאוֹת], quod Septuaginta 'virtutum', Aquila '-uum' transtulerunt. ISID. orig. 7, 1, 7): VVLG. I reg. 1, 3 ut adoraret ... dominum -uum (II reg. 6, 18 I par. 11, 9 Is. 2, 12 *saepe*). II reg. 5, 10 dominus deus -uum (III reg. 19, 40 Is. 1, 24 *passim*). Is. 3, 1 dominator dominus -uum (10, 33 *al.*).

b *significantius*: *α fere i. q.* χιλιάς (*hebr.* אֶלֶף): VVLG. num. 1, 16 per tribus ... et capita -us Israel (10, 36 ad multitudinem -us Israel. *al.*). *β i. q. comitatus imperatoris*: CONC.ˢ I 5 p. 368, 30 ad pium -um ([*gr. I 1, 3 p. 37, 29* στρατόπεδον, *cf. I 3 p. 177, 9 et I 4 p. 63, 33* comitatum]. I 5 p. 376, 19 ad vestrum p. -um [*gr. I 1, 7 p. 79, 1* στρατόπεδον, *I 4 p. 67, 2* comitatum]). *γ i. q. gens*: VICT. VIT. 1, 13 -ui ... Zeugitanam ... divisit *rex* (*opp.* sibi). 3, 60 ne contagio deficientium ... pararet etiam -ui (-amini *βF*) eius ... sepulchrum.

2 *bestiarum* (*cf. etiam comparationem*: VARRO rust. 3, 16, 9 *apes* omnes ut in -u vivunt): VERG. georg. 1, 382 e pastu decedens agmine magno corvorum ... -us. GRATT. 370 morbi[s] venere in vulgum iuxtaque (iusa *trad.*) -us ingens *canum* aequali sub labe ruit. PHAEDR. 4, 6, 1 victi mures mustelarum -u. CLAVD. rapt. Pros. 2, 127 mellifer ... -us obstrepit herbis (*i. apium; v. p. 1399, 81*). carm. min. 27, 77 stipat ... alituum suspensa cohors *Phoenicem*, -us ingens obnubit ... late convexa meatu.

3 *de copia incorporalium rerum* (*c. gen. l. 6. 10*): TERT. pudic. 16 p. 256, 1 *haereticos et psychicos* alicuius capituli ancipitis occasione adversus -um sententiarum instrumenti (*i. script. sacr.*) totius armari. AVG. contin. 3, 9 p. 151, 3 *apostolus* in hoc proelio adversus carnalem quodammodo -um (*i. opera carnis; cf. Gal. 5, 19*) velut aliam producens aciem spiritalem (*cf. Gal. 5, 22 sq.*). c. Iul. 2, 8, 24 p. 690 ᵐᵉᵈ· -um quendam variarum cupiditatum ... tamquam Christi miles ... debellabat *Ambrosius*. *aliter p. 1394, 65.*

deriv.: exercitualis.

2. exercitus, -a, -um *v. s.* exerceo *p. 1378, 4.* *Hey-M.*

exērēdo *v.* exher-.

exergasia, -ae *f.*, ἐξεργασία. [*vox gr.*: FORTVN. rhet. 2, 29 p. 119, 7 (ergasia *B*). DON. Ter. Ad. 33 p. 14, 22.] *t. t. rhet.: i. q. rei vel argumenti propositi tractatio et explicatio*: CASSIOD. in psalm. 47, 2 p. 337ᶜ figura ... -a id est quoties aliquid breviter proponitur et subtiliter ac latius explicatur.

exero *v.* exsero.

exerro, -āvī, (-ātum,) -āre. *ab* ex *et* errare. [*francog. vet.* esserrer. *M.-L.*] [*l. v.: infra l. 46; cf. et infra l. 63.*] *i. q.* (*a simpl. non diverso composito; v. e. g. l. 29. 47. 49. 60*) *aberrare, deviare, deflectere sim.*: **1** *proprie de corporali motu* (*fere i. q. vagari l. 31. 34; acced. abl. loci: l. 31*): **a** *de animantibus*: STAT. Theb. 6, 444 dum non cohibente magistro (*sc. Polynice*) spargitur in gyros dexterque -at Arion *equus* (*i. in dexterum deflectitur*). CLAVD. DON. Aen. 2, 735 p. 247, 22 utrum *Creusa* ... rapta -asset (*Verg.*: erravitne via). MAX. TAVR. c. pag. (J ThSt. 17, 1916, 327) l. 201 *Mercurius* vagus et miser ... semper -at. CORIPP. Ioh. 6, 274 sitiens calidis -at harenis Afer (*v. l. 25*). **b** *de rebus errabundis*: *de sanguine, fere i. q. diffundi*: ANTH. 304, 22 (*de apro necato*) nec vulnera sensit -ans anima iam pereunte cruor. *de nido natante et fluctivago*: ANTH. 383, 1 (*de alcyonibus*) stat domus -ans constructa ⌊lymphis et ulva⌋ (⌊ ⌋ *corrupte; v. app. cr.*).

2 *in alleg. et transl.*: **a** *significantius: mente, animo sim. aberrare, i. q. labi, averti, declinare* ([*sc. a recta fide, a deo sim.*]. *inde fere i. q. peccare, praevaricari: l. 42. 50. 52; originaria vi quodammodo servata: l. 54. 57. 58*): *α absolute*: ITALA deut. 4, 19 (Lugd.) ne ... videntes ... omnia ornamenta caeli -antes adoretis eis (πλανηθείς, *Vulg.* errore deceptus). 4, 25 (Lugd.) si -veritis et feceritis sculptilem similitudinem omnem (ἀνομήσητε, *Vulg.* decepti). ITALA Ezech. 18, 24 (Sulp. Sev. epist. app. 1, 2 p. 220, 7) iusto in qua die -verit, iustitiam non profuturam (ἀποστρέψαι, *Vulg.* averterit se. *item* 18, 26). Ezech. 33, 12 (Cypr. Fort. 8 p. 329, 10. patient. 13 p. 407, 11 [*ubi* erraverit *G*, peccaverit *V*]); πλανηθῇ, *Vulg.* peccaverit. ITALA Ezech. 48, 11 (Sangall.); ἐπλανήθησαν; *Vulg.* erraverunt. ITALA apoc. 18, 23 (Ps. Primas. in *h. l.*) maleficiis in tuis -verunt omnes gentes (ἐπλανήθησαν, *Vulg.* erraverunt). VVLG. sap. 12, 2 eos qui -ant ... corripis (τοὺς παραπίπτοντας, *seq.* peccant). II Macc. 2, 2 mentibus (ἀποπλανηθῶσιν ταῖς διανοίαις). BARNAB. 10, 10 qui ... -ant tamquam porcus (ἁμαρτάνουσιν). FVLG. RVSP. ad. Monim. 2, 4 p. 183ᴬ. *β c. additam. separativo*: de: ITALA deut. 11, 28 (Lugd.) ne -veritis de via quam mando (πλανηθῆτε, *Vulg.* recesseritis). LIB. iubil. 49, 21 non -bunt de post dominum. ab: ITALA Iob 31, 7 (Lucif. Athan. 1, 40 p. 137, 11) numquam pes meus -vit a via recta ([ἐξέκλινεν, *Vulg.* declinavit; *cf. Lucif. ibid. l. 13 in paraphrasi*: deorbitavisse]. CYPR. unit. eccl. 23 p. 231, 6 a via veri itineris. epist. 70, 2 p. 768, 23 veritatis). HERM. Pal. sim. 6, 3, 3 qui a deo -verunt (τοὺς ἀποπλανωμένους, *vulg.* erraverunt). **b** *laxius: i. q. errorem facere, falli*: HIST. Apoll. 1 (rec. A) virginem speciosissimam, in qua nihil rerum natura -verat nisi quod mortalem statuerat (*rec. B* err-; *cf. Klebs, Apoll. aus T., p. 273 adn. 1*).

exertus *v.* exsertus.

[**exērūgit** *v. s.* erugo *p. 835, 54 sqq.*]

TRACT. Pelag. p. 95, 6 (*ad Marc. 9, 43 sq.* 'vermis eorum non morietur') *si* tam vermium illis (*sc. damnatis quorum poena intermittit*) **exēsio** morietur quam *eqs.* (*i. actio exedendi, corrosio; cf. p. 1316, 6*).

LVCR. 6, 926 aestus ab undis aequoris, **exēsor** moerorum, litora propter (*i. qui exedit, erodit; v. p. 1316, 32*).

[**exessitās** (*ab* exedere) *coni. Stowasser, Xenia Austr. 1893, p. 150 in* PORPH. Hor. epod. 12, 7 p. 207, 19 vieta ... dicuntur -e (ex necess- *trad.*) contorta (*sed neque formatio neque sensus [i.* '*vetustate exedente*'*] cuiquam probetur*).]

{GROM. p. 329, 26 limitem transet qui venit **exestaneo** (*lege* e sextaneo; *cf. ibid. p. 316, 17 in eadem re*).]

exestō extra esto. sic ... lictor in quibusdam sacris clamitabat: hostis, vinctus, mulier, virgo exesto, scilicet interesse prohibebatur PAVL. FEST. p. 82.

exēsus *v.* exedo *p. 1315, 32.*

exetaseōn (-entession *cod.*) quaestion(um) GLOSS. V 358, 32 (*i.* ἐξετάσεων). *cf. Gloss. I ind. p. 408.*

exetasmos, (-ī) *m.*, ἐξετασμός. [*vox gr. l. 84.*] *fig. rhet., i. q. exquisitio*: SCHEM. dian. 28 p. 74, 22 ἐξετασμός est exquisitio,

[*M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum res complures divisas cum interrogatione exquirentes singulis quae conveniunt, adplicamus (*inde* CASSIOD. in psalm. 23, 3 p. 172 D quae figura dicitur -os, id est exquisitio *eqs.* [*rell. ut* SCHEM. dian.]).

exfābillāvero exeruero GLOSS.L IV Ps. Plac. E 22 (*inde* ANTH. 19, 20 [*praef. Salmas.*] mentorem -bit [-faballibit *A*] altiboans. *cf.* effafilatus *p. 126, 14 sqq. et v. s.* expapillatus. *v. Walde-Hofmann*³, *p. 394*).

exfebruāre expurgare: februare enim purgare est GLOSS. Ps. Plac. V 67, 4 (GLOSS.L IV Ps. Plac. E 24; *ubi trad.*: exfigurari [*v. l. 28*] expurgare est. *inde* ANTH. 19, 20 [*praef. Salmas.*] favorem -ate fellibrem).

exfervĕfacio, -ere. *ab* ex *et* fervefacere. *i. q.* *fervidum, calidum reddere*: CHIRON 614 p. 196, 17 cedriam -es (*gr. Hippiatr. I 269, 11* ἀναζέσας. *cf. Pelagon. 348* decoque; *Veg. mulom. 2, 135, 3* decoquis). 761 p. 237, 15 taedam ... minutam ... adicies ei vini cotulas VIII ... et -es, donec ad tertias decoquatur (*gr. Hippiatr. I 84, 11* ἀναζέσαι). *insere p. 152, 51.*

exfervēsco, -buī, -ere (*v. p. 153, 23 sqq.*). *ab* ex *et* fervescere. *i. q.* *calidum fieri*: **1** *corporaliter*: CHIRON 425 p. 131, 21 -it *iumentum* toto corpore *eqs.* (*gr. Hippiatr. I 286, 22* θερμὸς ὅλος γίνεται τῷ σώματι). **2** *transl.*: SCHOL. Hor. carm. 3, 21, 12 ('caluisse mero') excrevisse, -buisse (*A V*, et ferb- *γ*). *adde p. 153, 83 et 154, 16.*

exfibulo, -āre. *ab* ex *et* fibula. *i. q.* *fibula solvere*: PRVD. psych. 633 (*pace facta*) discingitur omnis terror (*i. fere* '*horrifica acies*') et avulsis -at ilia zonis.

exficio *v.* efficio *p. 164, 23.*

[**exfigūrārī** *v. l. 9*; *cf.* effiguratio *p. 185, 1 sqq.*]

exfīlo, (-āvī,) -ātum, -āre. *ab* ex *et* filum. **1** *fere i. q.* *exserere*: PAVL. FEST. p. 83 effafilatum exertum, quod ... omnes exerto bracchio sint -ti, id est extra vestimentum filo contextum (*v. p. 126, 16 sq.*). **2** *fere i. q.* *fili forma emittere, edere*: CASSIOD. in psalm. 38, 13 p. 285 A *aranea* telas ... tenuissimas viscerum digestione contexit, sicut et a quibusdam vermibus sericum dicitur -ari.

PAVL. FEST. p. 79 **exfir** purgamentum, unde adhuc manet suffitio (*v. Walde-Hofmann*³ *s. v.*).

exfociont *v.* effugio *p. 204, 9.* **exfodio** *v.* effodio *p. 195, 35.*

exfolio, -āre. *ab* ex *et* folium. *i. q.* *foliis privare*: APIC. 4, 129 accipies rosas et -bis, album tolles.

?**exformis** immanis forma GLOSS.L V Abba EX 33 (*de* exnormis *i.* '*enormis*' *cogitat Lindsay* [*cf. ibid. 127* exormis immanis. *item V Aa E 866*]. *an recte sc. formam excedens?*).

exfornicor, -ātus sum, -ārī. *ab* ex *et* fornicari. eff-: *l. 53.* *i. q.* *fornicationi deditum esse, scortari, luxuriosam lascivamque degere vitam* (*gr.* ἐκπορνεύω *praeter l. 53; Vulg*: fornicari): **1** *proprie* (*in imag. l. 48*): ITALA Os. 2, 5 (Sangall.) -ta est mater eorum (*sc. fil. Israhel; v. l. 47*). VVLG. Iuda 7 Sodoma et Gomorrha et finitimae civitates ... -tae *eqs.* **2** *transl.*: *fere i. q.* *deficere (a deo) sim.*: ITALA exod. 34, 15 (Lugd.) ne ... -entur post deos eorum (34, 16 [Lugd.; *seq.* fornicari]. iud. 2, 17 [Lugd.] alienos. 8, 33 [Lugd.] post Bahali⟨m⟩). *pendet* ab: ITALA Os. 9, 1 (Sangall.) effornicatus es a deo tuo (ἐπόρνευσας).

exfretat navigat GLOSS.L III Abstr. EX 109 (*al.*). *cf.* per-, transfretrare.

exfringo *v.* effringo *p. 202, 52.* **exfugātio** *v.* effugatio *p. 204, 5.*

CIL III 3166a L. Crepereio Celeri nepoti **exfunctō** (*i.* '*defuncto*'; *v. Schmalz-Hofmann p. 527*).

exfundo, (-āvī,) -ātum, -āre. [*ab* ex *et* fundus. *W.*] *i. q.* *funditus evertere* (*cf.* NON. p. 108, 8 -are a fundo evertere; *seq.* COEL.): COEL. hist. 46 -to pulcherrimo oppido.

exfutī *v.* effundo *p. 214, 79.*

exgener, -eris. *ab* ex *et* genus (*cf.* degener). *fere i. q.* *ignobilis*: NOVELL. Iust. 99 pr. egere ... explanatione et incremento non -e (*gr.* οὐκ ἀγεννοῦς).

exgēns *v.* egens *p. 238, 66.* **exgigno** *v.* egigno *p. 249, 4.*

GLOSS.L I Ansil. EX 534 **exgnārābant** (et enarra- *P*) ignorabant.

exgregius *v.* egregius *p. 287, 30.*

×**exhālātio,** -ōnis *f.* *ab* exhalare. *aspiratione hic illic caret in codd.* (*v. p. 1402, 78*): CIC. *p. 1402, 3* (*H G K V*). SEN. nat. 2, 10, 2 (*B F O al.*). 7, 4, 3 (*Φ*). 7, 7, 2 (*E J K ϱ*). PANEG. *p. 1402, 8* (*trad.*). AVG. gen. ad litt. 2, 13 p. 52, 20 (*E P R S*). *al.* SALV. *p. 1402, 52* (*trad.*). *v. et l. 78. 79.* GLOSS. -o ἀναθυμίασις. *legitur inde a* CIC., SEN. nat., PLIN. nat. [*variat c.* exaltatio: *v. p. 1156, 45.* AVG. gen. ad litt. imperf. 14 p. 493, 8 (*M L*). CASSIOD. var. 4, 50, 4 (*K*). *leg., ut vid., pro* -altatio: CASSIOD. *p. 1402, 32.* APVL. mund. 8 (et h- *α*, et elationes *δ*). *dub. interpr.*: VINDIC. gyn. p. 437 (rec. c) -al-; *deest rell. recc.* ORIBAS. syn. 2 add. p. 844 fin. -al-.]

i. q. *actus exhalandi, exspiratio, evaporatio, efflatio sim.* (*hic illic potius de ipsa re exhalata, fere i. q.* *vapor, halitus sim.*: *v. l. 84. p. 1402, 23. 26 sqq. 44*): **1** *praep.* ex *vim suam exercente*: **a** *liberius* (*cf.* AVG. gen. ad litt. 3, 14 p. 79, 18 pleraque *animalium minutorum* ... vel purgamentis vel -bus aut cadaverum tabe gignuntur): *α rerum*: (I) *naturalium: terrae, aquae sim.* (*de sepulcro: l. 14; ventorum: l. 13*): (a) *acced. gen. subi.*: CIC. Tusc. 1, 43 quod (*sc. caelum*) et umidum et caliginosum est propter -es terrae (SEN. nat. 7, 4, 3 calidior sicciorque terrarum -o [7, 7, 2. PLIN. nat. 2, 135 omnis ... t. -o rigens. *v. l. 11*]. SERV. auct. Aen. 1, 607. ANTIPATER Macr. Sat. 1, 17, 57 [= StVF III p. 250, 35]. *v. l. 9*). PLIN. nat. 2, 208 fatidici specus, quorum -e temulenti futura praecinant. PANEG. 4, 11, 5 maris (AVG. gen. ad litt. imperf. 14 p. 492, 6 humidis -bus maris et terrae [gen. c. Manich. 1, 15, 24 p. 184 med.]. *cf.* AVG. gen. ad litt. 3, 2 p. 64, 14 *aera* eius [*sc. aquae*] -bus pinguescere. 5, 21 p. 165, 12 *aer* terrarum et aquarum -bus humescit. CAEL. AVR. chron. 3, 5, 73 naturalium aquarum). HIL. trin. 12, 40 p. 458 B *ut* ventorum ... -es nubes ... validae continerent. PELAG. in Rom. 3, 13 p. 30, 20 sepulcrum ... clauditur, ne ... viventibus -e sui generet pestem. CASSIOD. var. 4, 50, 4 fuscantur ... aera loci illius (*Vesuvii*) -e taeterrima. (b) *nude*: SEN. nat. 2, 10, 2 pars ima *aeris* ... caliginosa est, quia terrenas -es receptat (CAEL. AVR. chron. 1, 1, 44). PLIN. nat. 4, 2 locus Aorno⟨s⟩ et pestifera avibus -o. 17, 14 animam terrae evanescentem -e. 31, 44 nebulosa. APVL. mund. 8 (*gr. π. κόσμ. 4 p. 394 a, 9* ἀναθυμιάσεις). *ibid. nebula* est ... -o vaporata et humore vidua (*gr. ibid. l. 20* ἀτμώδης ἀναθυμίασις). AVG. gen. ad litt. 2, 13 p. 52, 20 humidis. 3, 2 p. 64, 9 gen. ad litt. imperf. 14 p. 493, 8 *al.* EVSTATH. Bas. hex. 3, 8 p. 899 A -es hae quae ... nubibus inseruntur (*gr. p. 73 A* αἱ ... ἀτμοειδῶς ∴ ἐνεσπαρμέναι τῷ νέφει νοτίδες).

(II) *de vaporatione, qualem medicamenta emittunt*: CAEL. AVR. chron. 2, 4, 80 *liquorem mitigativum* carbonibus infundendum, ut exinde -e facta *eqs.* 2, 5, 88 hauriendae -is causa (*sc. ex ordoramentis iucundis*). 2, 6, 92 ut eorum (*medic.*) vaporatione sive -e accensum spiritum (*i.* '*surgentem vaporem*') rapiant aegrotantes. 3, 2, 42 horum (*sc. acrium*) -em aegrotantes haustu suo ... *debent recipere* (*cf.* 3, 2, 43 eius [*sc. medicamenti*] -em excipere). *al.*

β de animantium corpore (*huc pertinere vid. et*: CASSIOD. in psalm. 143, 14 p. 1020 A ista *promptuaria* [*sc. corda haeret.*] ... farcita ... diversas eructationes pessimae -is [-alt- *trad.*] emittunt [*i. fere* '*halitus*'; *an* '*odoris*'? *ad vim cf. p. 1404, 40*]): (I) *de naturali illa corporum expiratione* (*de mortuis: l. 40; significantius de internorum in caput ascendente vaporatione* [*gr.* ἀναθυμίασις]: *l. 47* [*cf. et l. 45*]): (a) *absolute*: AVG. civ. 19, 12 p. 376, 10 D. (*de corpore mortuo*) *si* naturali cursui relinquatur, ... quasi tumultuatur dissidentibus -bus et nostro inconvenientibus sensui *eqs.* (*seq.* in putore). CAEL. AVR. acut. 1, 11, 85 plurimae -is causa (*cf.* chron. 5, 11, 137 multa corpus -e insumatur vigilando). 2, 9, 44 turbationi commotae congruam (*cf.* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 406 B capillorum exortum ... per -es congruentissimas; *seq. syn.* vaporum. *v. et infra l. 74*). chron. 1, 4, 132 post cenam vomitum facit -bus implens caput (*v. l. 37*). (b) *c. gen. subi.*: THEOD. PRISC. log. 42 p. 140, 16 quibus ... -e inferiorum, quam ⌊anathymiasin appellamus⌋ (⌊ ⌋ *v. app.*), caput fuerit sollicitatum (*cf. l. 37*). CAEL. AVR. acut. 3, 3, 15 *cataplasmata* corrupta corporis -e. 3, 17, 142 *ventus corporis* infectus -bus stercorum. (II) *acced. gen. obi. de efflando spiritu, anima* (*v. p. 1404, 43*): LEO M. serm. 69, 5 p. 379 B qui ... saeva tormenta usque ad -em spiritus tolerando superaverunt. SALV. eccl. 2, 24 effusionem sanguinis, animae -em, mortem (*aliter l. 57*).

b *strictius c. vi evanescendi*: *α vini*: *i. q. per evaporationem in auras dissolutio*: MACR. Sat. 7, 6, 20 hausto vino (*dat., sc. a senibus*) -o nulla contingit, sed totum ad ipsam sedem mentis ascendit (*cf. 18* vapor vini ... evanescit). *β animae*: *fere i. q.* *infirmatio, defectio* (*v. l. 61; aliter supra l. 50*): CASS. FEL. 64 p. 156, 18 (*de cardiacis*) distensio membranae cordis, ex qua contingit -o fieri animae (-i *cp*; *cf. Cael. Aur. acut. 2, 32, 167* animi desponsione; *2, 35, 186* a. defectio).

2 *c. vi simpl.*: *i. q.* *spiratio, spiritus*: VITAE patr. 5, 12, 2 oratio ... usque ad ultimam -em opus est (*gr. Cotelier p. 376* ἐσχάτης ἀναπνοῆς).

exhālātus, -ūs *m.* *ab* exhalare. *i. q.* *exhalatio* (*cf.* exhalitus): MART. CAP. 2, 165 circa ... terrae circulum aer ex calore supero atque -u (-alatum *R*¹*B*¹; ex h- *scrib. esse putat Dick in adn.*) madoreque (odore- *R*¹*B*¹) infero turbidatus *eqs.*

?CASSIOD. var. 10, 29, 4 utere ... aquis ... dilutoriis, deinde thermarum **exhālitātiōnibus** (*Momms.*, -habit-, -hibit-, -alationibus *sim. trad.*) siccativis (*i.* '*evaporationibus*').

DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 405 B *calor et umor* cerebrum nutriunt ... per vapores, ex quo ... ad id quod est purius **exhālitio** tenuata (*i.* '*exhalatio*') perunget membra (*cf. l. 44*).

NOT. Tir. 102, 22 (*post* exalat) **ex(h)ālitus** (*cf.* halitus, -halitio; -halatus).

×**exhālo,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* halare. *scribitur persaepe sine aspiratione, e. g.* (*cf. et p. 1401, 69*): *trad.*: PACVV. trag. *p. 1403, 33* (*Varro ling. 5, 24 F*). VARRO *p. 1405, 5.* LVCR. 3, 432 *Q O* (5, 463). OV. met. 11, 43 *fere codd.* (15, 528). MIN. FEL. 5, 9 SER. SAMM. 221. PANEG. *p. 1405, 30.* SERV. *p. 1403, 69.* AMBR. Iac. 2, 11, 50 (*fere codd.*). AVG. c. Petil. 2, 15, 35. SALV. *p. 1404, 9. 11.* VICT. VIT. *ubique* (2, 36 -h- *Mb*). SEDVL. *p. 1404, 8* (*fere trad.*). VITAE patr. Iurens. *p. 1404, 61.* GREG. TVR. *ubique* (*praeter* Franc. 2, 23 p. 85, 18; *nonnisi* spiritum

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-are). Alex. Trall. p. 1405, 20. Gloss. *parte codd.*: Cic. Verr. II 3, 28 *V*. Lvcr. 2, 417 *O* (5, 253. 6, 811). 4, 864 *Q* (*cf. Lachmann ad 3, 432*). Verg. georg. 2, 217 *M* (Aen. 7, 84). Ov. met. 5, 62 *Fλ* (7, 861 *Fλς*). 6, 247 *BMNF*. 7, 581 *codd. praeter MN*. 11, 596 *MN* (14, 370). 13, 603 *NMFh*. 15, 343 *Fhς*. Sen. nat. 6, 28, 1 *HOϱ*. 7, 6, 1 *JKOϱ*. Pers. 5, 148 *P*. Plin. nat. 2, 111 *FRa*. Stat. Theb. 4, 736 *Cf*. 10, 108 *Mfb*. Pallad. 1, 7, 4 *QVF*. Avg. civ. 22, 12 p. 589, 17 D. *AB al. et al.* (*cf. et S. Ruehle, de aspir. vocab. ... haud, haurire, halare, diss. Marb. 1913, p. 78 sq. et v. l. 9. 18. 20. 21*). Not. Tir. 102, 21 -alat (-h- *l. v.; post* anhelat, anhelitus). *de notione*: Gloss.^{L} II Abav. ex 3 -at emittit spiritum (*cf.* III Abol. ex 8 an⟨h⟩el⟨it⟩um emittit). 4 -⟨a⟩vit effl⟨a⟩vit. III Abstr. ex 99 -antem expirantem, emittentem. 114 -at expirat, redolet. II Philox. ex 80 -antem ἐκφυσῶντα, ἐκπνέοντα (-πηθ- *cod.*). Corp. E 391 -vit (-alt- *trad.*) stanc (*anglos.*). Gloss. -at anhelat emittit. -o ἐξασθμαίνω. *al.* *legitur inde a* Pacvvio, Lvcilio, Varrone, Cic. *per totam latinitatem; deest e. g.* Caes., Sall., Val. Max., Tac. [*it.* scialare. *M.-L.*]

[*l. v.*: Lvcil. 106 Symmacus ... -alans animam ... agebat (*sic codd. Non. p. 279, 27; at* exspirans *p. 38, 25 recte*). Pass. Petr. Paul. long. 65 p. 175, 3 ut ... spiritum -alaret *C* (ut ... expiraret *rell.*). Pass. Paul. frg. p. 107, 7 animam agentem M^1 (-alante(m) M^2 *et* M^3; *gr.* μέλλοντα ἐκπνέειν). *falso trad.*: Ov. met. 7, 810 (*Fλε*, -ibat *MN*). *dub. trad.*: Plin. nat. 33, 65 (-citatur?). *in loco dub.*: Apvl. Plat. 1, 14. *inc. interpr.*: Misc. Tir. p. 53, 24.]

I *praep.* ex *adhuc vigente: i. q. halando foras dare, evaporare, expirare, efflare sim.*: **A** *laxiore usu*: **1** *proprie et corporaliter* (*saepius in imag. aut alleg.: v. e. g. l. 42. 54. 64. 72. 80. p. 1404, 11. 39*): **a** *de rebus* (*praeter l. 40. 44. 77 naturae: terra, solo, liquore, vento sim.; de flammis infra l. 46*), *quae halitu quasi emittunt*: **α** *aliquid*: (I) *auram, spiritum, vaporem, umorem, odorem sim.* (*morbum: infra l. 60; audacius de libris per imag. infra l. 64*): (a) *transit.* (*absol. infra l. 66; in fig. quasi etym. infra l. 39*): Pacvv. trag. 363 terra -at auram atque auroram umidam ([Manil. 1, 157 liquor; *v. p. 1072, 34*]. *cf.* Lvcan. 5, 84 ventos ... loquaces ... solum, *sc. Delphis*. Plin. nat. 2, 131 flatibus qui -ante terra ... coorti [Sil. 12, 137 tellus ... Stygios ... in aera]. 2, 197 specus ... conceptum spiritum [2, 208 scrobes mortiferum]. Pallad. 9, 9, 1 spiritus mixti *sulfuris, bituminis al.* anhelitum pestis -ant. *al.*). Lvcr. 2, 417 cum scena croco Cilici perfusa ... est araque Panchaeos -at propter odores (*cf.* Verg. Aen. 7, 84 Albunea ... fonte sonat saevamque -at opaca mephitim [*v. p. 1404, 3. 38*]. Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 91, 1 p. 68, 6 [*alleg.*] luto hoc faecis ... caeni sui foetorem venis ... -ante). 3, 432 -are vapore⟨m⟩ altaria ferreque fumum (Sen. nat. 6, 28, 1 pluribus Italiae locis per quaedam foramina pestilens -atur vapor. Min. Fel. 5, 9 terrae. Prvd. ham. 964 [*mystice*] mitificos incendia lenta v. -ent [*sc. quae reos post mortem purgant*]. Evstath. Bas. hex. 1, 7 p. 875^{B} tellus [*gr. p. 20*^{B} ἀναπεμπόμενοι]. Cassiod. var. 2, 39, 3 igneos. *al. cf.* Sol. 39, 1 mons Chimaera ... fumidum [*v. l. 52*]). 5, 253 *terra* pulveris ... nebulam nubesque (*v. l. 59*) volantis (5, 463 lacus ... fluviique perennes [Ov. met. 4, 434 Styx. 13, 603 Sil. 5, 35. Oros. hist. 4, 15, 3 *al.*]. Verg. georg. 2, 217 n. fumosque [*v. l. 49*]. Ov. met. 11, 596 humo [14, 370]. Lvcan. 4, 65 Gangetica tellus. Plin. nat. 18, 262 -are matutino nebulam quandam metas. *al.* *cf. in comparat.*: Oros. hist. 5, 24, 12 socialis belli nebulas in ... nubila coituras ... -bat Italia). 6, 811 quidve mali fit ut -ent aurata metalla (*antea*: expiret). Sen. nat. 7, 6, 1 arida humidaque terris -ta (*cf.* Plin. nat. 2, 111 umidam a terra ... caliginem). Stat. Theb. 4, 736 Kl. (= 729 Kohlm.) pulvere tellus -at calidam nubem (Hil. in psalm. 134, 12 p. 701, 10. *cf. l. 50*). Nemes. cyn. 209 letale periclum (*sc. canum rabies*), quod seu ... sidere manat ... -at seu terra sinu (*v. supra l. 31*). Sol. 2, 54 *Aquae Sextiae calorem*. Pallad. 1, 7, 4 quod *fluvius* -at. Evstath. Bas. hex. 3, 7 p. 898^{A} *aquam caelestem* paludes *eqs.* (*gr. p. 69*^{B} προΐενται). *et al.* *nota per imag.* (*v. supra l. 32*): Avg. c. acad. 2, 2, 5 p. 26, 22 tibi libri quidam ... bonas res Arabicas (*i. 'odores'*) ubi -arunt in nos (*cf. q. seq.*). *absol. de terra exhalationes mittente* (*v. et p. 1404, 63. 1405, 9*): Avien. Arat. 1520 -antis humi qua spiramenta madescunt. (b) *intrans.*: *i. q. effundi, edi, surgere*: Serv. Aen. 3, 442 -ans inde (*sc. e lacu Averno*) ... odor gravissimus ... aves *necabat*. Evstath. Bas. hex. 4, 7 p. 909^{A} vapores -antes de pelago ([*gr. deest*]. 6, 4 p. 925^{A} subinde; *gr. p. 125*^{A} τὴν ἐπίρροιαν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀτμῶν). *in comparat.*: Avg. c. Petil. 2, 15, 35 p. 39, 26 sepulchrum ... est guttur eorum (*psalm. 13, 3*), unde mendaciorum mortes -ant.

(II) *varias res*: Ov. met. 15, 343 tellus ... habet ... spiramenta locis flammam -antia multis (*cf.* Gloss. V 570, 40 mons Vesuvius ... cotidie ignem). Pers. 5, 148 Veientanum ... rubellum -et vapida laesum pice ... obba. Plin. nat. 6, 127 *lacum* nitrum nebulis -antem (*cf.* Cael. Avr. chron. 4, 1, 1 *aquae* aluminis naturam).

β *alqm.* (*per imag.*), *fere i. q. emittere, edere efflando*: Tert. adv. Marc. 1, 19 p. 314, 10 qui ita voluit (*sc. de caelo manare; v. app. cr.*), quoto ... anno Antonini maioris de Ponto suo -verit aura canicularis *eqs.* (*sc. eum i. Christum Marcionis*).

b *de animantibus deque corpore eorum* (*de deo p. 1404, 17. 26*): **α** *generatim*: (I) *odorem, fetorem sim.* (*praecipue de putredine; v. et p. 1405, 35*): Avson. 359, 11 p. 216 P. (*ex* Verg. *p. 1403, 41*) rima (*i. cunnus*) ... -at opaca mephitim (*cf.* Sidon. epist. 3, 13, 6 -tus e concavo molarium mephiticus odor). Rvfin. hist. 8, 16, 5 p. 791, 9 carnes ... graviorem ex corruptione nidorem putredinis ([*aliter gr.*]. *sim.*: Oros. hist. 5, 4, 9 saevi ... tabescentium ... cadaverum putores -bantur. 5, 11, 3 pestiferum odorem ... putrefacta congeries *locustarum* [Sedvl. carm. pasch. 4, 274 Lazarus ... corruptum tabo ... odorem]. Salv. gub. 6, 84 lues erat viventium foetor ... mortuorum: mors [*i. odor mortifer*] de morte -batur. *cf. in alleg.*: Vincent. Ler. 25, 35 foetores *haeretici*. Salv. eccl. 2, 4 turpium ex se actuum nidorem).

(II) *flatum, spiritum* (*sim. de anima infra l. 23*): (a) *transitive*: Sil. 6, 281 (*serpens ad Bagradam percussus*) tandem -vit in auras liventem nebulam fugientis ab ore veneni (*i. mortuus est*). Prvd. apoth. 839 flatum tepidum calor -tus (*ex ore*) anhelat; *seq.* efflans. Avg. anim. 2, 5, 9 p. 342, 23 *deum* de se ipso flatum -are corporeum (3, 3, 4 p. 363, 12 de hoc aëre per viscera corporis. Cassiod. var. 10, 30, 5 flatum suum ... *elephantus*). Cael. Avr. chron. 1, 4, 75 sine ullo periculo poterit collectus spiritus -ari (*sc. per os. aliter p. 1405, 56*). (b) *intrans.*: *i. q. effundi, emanare, exire* (*acced. vi quae est 'sursum'*: *l. 23*): Tert. anim. 55 p. 388, 12 quo⟨modo⟩ ... anima[m] -bit in caelum (*i. fere 'in altum effundetur', 'escendet'; v. supra l. 13. 22*). Clavd. Don. Aen. 6, 240 p. 541, 24 ('talis sese halitus ... faucibus effundens') tanta vis -bat ex illis faucibus. Ambr. virginit. 11, 63 p. 282^{B} spiritus sanctus -vit atque per omnium se corda diffudit (*cf.* Prvd. psych. 52 sp. *Libidinis* ... sordidus -ans ... polluit auras).

β *peculiariter*: (I) *nauseam, incommoda e stomacho orta* (*acced. vi tollendi* [*v. p. 1405, 1*]: *infra l. 34. 35. 36*): Lvcil. 136 -as tum acidos ex pectore ructus ([*de rutae acidae incommodis, ut vid.; cf. Marx ad l., Terzaghi, Lucilio p. 297*]. Mart. Cap. 3, 224 *fauces* fetidos ructus vitiosi oris). Cic. Verr. II 3, 28 qui nondum Aproniani convivi crapulam -assent (Phil. 2, 30 edormi c. ... et -a [*v. supra l. 30*]. Sen. epist. 95, 25 veterem. Avg. serm. 290, 6, 6 p. 1315$^{med.}$ [*in imag.*]; *antea*: ructantem). Phil. 2, 42 tu ... vini -andi, non ingenii acuendi causa declamas (*v. supra l. 30*). Pers. 3, 99 turgidus hic epulis ... lavatur gutture sulpureas lente -ante mefites (*cf. p. 1403, 42*). Cypr. laps. 15 p. 248, 7 (*in imag.*) *ad altaria* accedunt ... cibos ... ructantes -antibus etiam nunc scelus suum faucibus *eqs.* (*cf.* Facvnd. defens. 7, 2 p. 685^{C} indigestam ... offensionis praeteritae cruditatem. *v. et p. 1402, 34*).

(II) vitam, animam, spiritum *sim.*: *i. q. efflare* (*obi. subaud.*: *infra l. 59*): Verg. Aen. 2, 562 ut *Priamum* ... crudeli vulnere vidi vitam -antem (Ov. met. 5, 62 Athin. Sil. 10, 455 seminecem ... in auras [*v. l. 51*]. Ambr. Iac. 2, 11, 50 Ps. Avg. cons. mort. 2, 5 p. 1165$^{extr.}$ *al.*). Ov. met. 6, 247 animam simul -arunt (7, 861. 11, 43 in ventos a. -ta *Orphei* recessit. 15, 528 fessam ... -ari. Sen. epist. 101, 14 per stilicidia emittere a. quam semel -are. Ivv. 10, 281 Amm. 17, 7, 6 *al.* Sacr. Leon. 389 *al.*). Sil. 10, 153 supremam Telesinus in auras ... lucem (*cf. l. 46*). Tert. anim. 52 p. 384, 20 etsi prae gaudio quis spiritum -et (Lact. inst. 7, 12, 22 [*seq.* anima effletur]. Ambr. off. 3, 19, 114 p. 177^{B} Heges. 1, 29, 8 p. 50, 15. Rvfin. hist. 1, 8, 13 p. 69, 20 [= *Ios. b. Iud. 1, 660*]; *gr.* ἐκπνεύσω. 6, 19, 10 p. 561, 26 ultimos vitae [*gr.* τελευτῆς]. *al.* Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 9, 22 vitalem. Vict. Vit. 3, 31 alii ... sp. continuo reddiderunt, alii post paululum -verunt [*vix absol., v. l. 59*]. Greg. Tvr. Franc. 1, 34 p. 50, 18 *al.* [*v. p. 1402, 84*]. Pass. Paul. 2 p. 25, 15. *et al.*). *obi. subaud.*: Ov. met. 7, 581 (*pestilentia affecti*) hic illic, ubi mors deprenderat, -antes. Anon. Vales. 16, 96 antequam -ret *Symmachus* (animam *add. P*). Vitae patr. Iurens. (MGMerov. III) 1, 19 p. 143, 12. *v. et l. 57*.

(III) *absol. de corporis naturali exhalatione* (*cf. et p. 1405, 9*): Cael. Avr. acut. 1, 11, 85 si ... corpora minus -ent. Greg. M. moral. 27, 64 p. 437^{B} -antes membrorum poros.

2 *transl. et incorporaliter* (*halandi vi hic illic quodammodo servata vel pellucente: v. infra l. 73. 76. 80*): *de quavis proferendi ratione: fere i. q. edere, promere, proferre sim.* (*de verbis infra l. 76; fere i. q. edendo manifestare, exprimere: infra l. 79; c. vi ortum dandi: infra l. 80. 83*): **a** *transit.*: Optat. 1, 27 p. 30, 12 quas *caligines* livor et invidia -verat. Ambr. spir. 2, 5, 39 p. 751^{A} *Christus* mori ... nescius et mortuis aeternae vitae munus -ans. Petil. Aug. c. Petil. 2, 63, 141 p. 97, 13 vos persequendi malitia furoris divitias -atis (*v. tot. l.*). Vincent. Ler. 25, 36 novicium virus *haeretici* (Epist. pontif. 321 [Aug. epist. 181], 2 p. 704, 4 pestiferum). Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 9, 21 haec (*sc. falsa dogmata*) eructuares, haec evomeres, haec -res (*v. supra l. 68. cf.* Greg. M. moral. 26, 43 p. 374^{B} inflatas animi cogitationes per verba elationis). Alc. Avit. epist. 52 p. 81, 10 gaudium ... conceptum plus affectionibus quam sermonibus -vi (*v. l. 69*). Ennod. carm. 2, 44, 5 per glaciem zephyros -ant verba (*sc. carminis*) tepentes (*v. l. 69*). Primas. in apoc. p. 895^{D} conceptum in corde incendium oris impuri -ans blasphemiis (*cf. antea*: ebulliunt). **b** *intr.*: *fere i. q. surgere, oriri* (*v. l. 69*): Apon. 2 p. 37 antequam ardor libidinis -et in nobis (*seq.* aestus increverint).

[*M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *strictius vel significantius:* **1** *i. q. tollere, minuere efflando; efficere quasi halando ut quid evanescat* (*cf. p. 1404, 30*): **a** *proprie et corporaliter:* **α** *de rebus* (*umore, vino, odore*): (I) *transit.* (*nota p. p. p. in abl. abs.*): VARRO rust. 2, 2, 12 pruina iam -ta. ARNOB. nat. 5, 6 p. 178, 8 -ta ... vi meri. MACR. Sat. 7, 7, 20 -ta aqua qua molliebatur *vetus mustum.* (II) *intr. i. q. evanescere:* VEG. mulom. 2, 134, 3 ne odor herbae salutaris -et.

β *de animantium corpore, unde expiratione quadam res vel particulae emissae amitti dicuntur* (*de mortuis l. 13; inde p. p. p.* -ta, -ōrum *pro subst.: l. 16*): (I) *transit.:* LVCR. 4, 864 multa (*sc. corpora i. atomi*) per os -antur, cum languida anhelant. AVG. civ. 22, 12 p. 589, 17 D. corporum mortuorum ... aliud vertatur in pulverem, in auras aliud -etur (22, 20 p. 600, 14 *de eadem re.* 22, 20 p. 601, 8 quidquid ... carnium exhausit fames, utique in a. est -tum). *n. plur.* exhālāta, -ōrum *pro subst.* (*v. supra l. 11*): *i. q. res evaporatione perditae:* AVG. civ. 22, 20 p. 601, 14 D. *deus* potest etiam -a revocare. (II) *intr.: i. q. evaporatum evanescere:* AVG. vera relig. 40, 74 p. 155[mod.] aliud per totum corpus -at. ALEX. TRALL. 2, 23 -antem vitalem virtutem (*gr. 2 p. 251 P.* διαφορουμένην).

b *transl.:* **α** *intrans. i. q. evanescere, defervescere:* AMM. 14, 9, 1 *Vrsicinus a Caesare* implorans subsidia, quorum metu tumor Caesaris -ret. **β** *transit.: i. q. evanidum reddere, plane auferre:* RVFIN. Greg. Naz. orat. 6, 1, 3 p. 194, 9 ut aliquantum tristitiae decoquat et internum doloris vulnus -et per quietem. SIDON. epist. 8, 11, 14 me progredi amor impulit, cuius angorem silentio -are non valui.

2 *de domo taetris spiritibus purganda* (*sc. spiritus quasi foras flando expellere*): PANEG. 12, 16, 5 ut tu ... habitator sacris illis aedibus diu -tis expiatisque succederes.

3 *i. q. efflando formare:* MART. CAP. 3, 261 H *litteram* contractis (-rasis *codd.*) ... faucibus ventus -at.

II *c. vi simplicis: i. q. halare, spirare, flare:* **A** *intrans.:* **1** *de odore* (*praecipue de taetro odore, i. q. olere, fetere [v. p. 1404, 2]; opp.* fragrat *l. 43. nota locum ex* AVG. *l. 42* [horribiliter] *depromptum, ubi -are sine adv. i. q. 'fetere' significat: l. 44*): STAT. Theb. 10, 108 (*de Somno*) -ant vestes et corpore pigro strata calent. TERT. anim. 54 p. 387, 20 quo (*sc. in gremio infimae terrae*) omnes labes mundialium sordium confluendo ... -ent (*ex Plat. Phaed. p. 111[D] sqq., ubi aliter*). PRVD. psych. 722 immundis caeno -ante cloacis (AVG. civ. 1, 8 p. 14, 3 D. pari motu exagitatum et -at horribiliter caenum et suaviter fragrat unguentum. *inde* QVODV. [?] Aug. serm. app. 9, 105 [cod. Guelf. 4096 ed. Morin] illud -at, hoc [*sc. unguentum*] suaviter flagrat [*v. l. 37*]). VICT. VIT. 3, 58 cadaveribus ... -antium fetore mortuorum (*cf.* GREG. M. in euang. 39, 10 p. 1301[B] *caro leprosi* -antibus fetoribus impletur). **2** *i. q. flare* (*add. 'quo'*): SER. SAMM. 222 spiritus alterius prodest *in glaucomate,* qui grana cumini ... mandens visus -at in ipsos (*i. oculos*).

B *transit.* (*ex usu verbi q. e.* spirare, *cf. gr.* πνεῖν; *nonnisi transl.*): *i. q. superfluere, spargere, ostentare sim.* (spiritum *i. 'animum', 'ingenium': l. 56*): SCHOL. Hor. carm. 4, 13, 19 (*ad* 'spirabat amores') quae ita pulchra erat (*sc. Lyce*), ut amores -ret. AVG. in psalm. 102, 28 p. 1335[init.] quid prodest quia hymnum cantat lingua tua, si sacrilegium -at vita tua? ENNOD. epist. 2, 1, 3 p. 39, 3 ante legentum oculos semper -antia spiritum iam diu defuncti membra monstrare (*aliter p. 1404, 13*).

deriv.: exhalatio, -halatus, -halitio, -halitus.

exharēno, -āre. *ab* ex *et* harena. *i. q. harenis purgare:* PLIN. nat. 33, 65 aes cruciatur in primis ... restinguitur sale ..., postea -atur, an satis recoctum sit splendore deprehendente. *M.*

***exhaurio**, -sī, -stum, -īre. *ab* ex *et* haurire. *scribitur saepius sine* -h- *in codd.: e. g.* SISENNA hist. 116 *codd. G, Bamb. Nonii p. 68, 13.* CIC. leg. 2, 40 *H.* LIV. 22, 61, 2 *P.* VAL. MAX. 5, 3, 2[f] A^1. 7, 2, 4 A^1L^1. CELS. 5, 26, 3[B] *VP.* 7, 2, 6 *V.* SEN. epist. 15, 3 p^1P^1. 94, 68 *AB al.* CVRT. 4, 14, 13 P^1. PLIN. nat. 18, 37 (*codd. praeter d*). *al.* STAT. Theb. 10, 168 *PL al.* ANTH. 718, 10 *P.* LACT. inst. 6, 4, 18 B^1VS. ENNOD. dict. 21, 17 p. 485, 19 *B al.* NOT. Tir. GLOSS. *et al. in tit.:* CIL VIII 10335 (*a. 216*); *at rell. inscr.* -h-. *falso scriptionem aspirat. carentem originariam fuisse censet S. Ruehle, de aspir. vocab. ... haud, haurire, halare, diss. Marburg 1913, p. 60 sq.* -urire: PLAVT. Merc. 55 *P* (*corr. Camerarius*). *de formis: perf.* -ivit: SERG. gramm. IV 477, 11 exantlavit ... hoc est -vit (*B, Leidens.*; -aruit *F*, -ausit *Sangall.*). *fut.* -rebis: CHIRON *p. 1406, 60.* -surus: SEN. epist. 51, 6 (-sturus: SIL. 13, 835 TAC. ann. 14, 21, 2). NOT. Tir. 66, 49 sqq. -it, -sit, -stum. *de notione:* PAVL. FEST. p. 80 *v. p. 1171, 33.* SYNON. Cic. p. 415, 6 B. adversis rebus ... adflictis, effusis ... depensis, -stis *eqs.* SERV. Aen. 5, 396 effetae -stae (*vires*). ISID. orig. 10, 89 -stus quia consumptus est et inanis effectus. GLOSS.[L] I Ansil. EX 106 -ent consument (107. 121 -sta consumpta completa [*v. p. 1411, 30*]. GLOSS. -stus c. inanis. *al. cf. p. 1408, 63*). 122 finita (*cf.* GLOSS. IV 70, 23 -stum perfectum [IV 508, 40]. *v. p. 1411, 30*). 123 explicita exinanita. 124 evacuata (II Abav. EX 17 -it evacuat. III Abol. EX 102 -sta evacuata. V Abba EX 13 *al. cf.* I Ansil. EX 125 pervacua. *v. p. 1407, 7*). II Philox. EX 73 -it ἀναλίσκει, ἐξαντλεῖ. *al.* Corp. E 404 -stis defectis. GLOSS. V 454, 17 -stus aetate decursa, aetate defectis (*i.* -us*?*). *diff. inter simpl. et* -ire: ISID. diff. 1, 286 hauritur aqua. -itur puteus (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. EX 111). *legitur inde a* PLAVTO *infra l. 73*; SISENNA *infra l. 69*, RHET. Her. *p. 1409, 47 sing. locis,* CIC. *per totam latinitatem. usus p. p. p. (pro adi. adhibiti: v. p. 1407, 17. 1410, 22. 47; subst. p. 1407, 62. 1410, 65. 1411, 40) multo frequentior est quam form. finit.; refl. p. 1407, 76. 78. 1410, 3. 42.*

[*variat:* c. haurire: PLIN. nat. 20, 143 (*codd.*; hauserint *anon. Dalecamp.*). STAT. *p. 1408, 13. cf. et* VAL. MAX. 3, 2 ext. 6 (-sit *Paris,* haus- *codd.*) et h- *pro* exh-: SEN. contr. 7, 3 (18), 9 (et (h)a·stum *AB*). 7, 6 (21), 18 *A.* *c.* exuro: *v. p. 1411, 12.* CELS. *p. 1410, 4.* LVCAN. *p. 1410, 45.* STAT. Theb. 3, 259 (*BM*, -usti *recte PN*). PALLAD. 11, 2 (-urit *V*, -aruit *LF*). *cf. et* AETNA 199 -utae *CZ*, -ustae *recte Itali* (-haustae *G*). *falso trad. pro* -ustis: DRAC. Romul. 10, 305 (*corr. Rossberg*). *l. v.* -acto: *v. p. 1411, 72.* CLAVD. 1, 113 (*LFB*; -sto, *falso ut vid., PWR*). *cf. p. 1409, 10.* *e coni.:* ITALA *p. 1407, 78.* *in sent. corrupta:* SEN. contr. 2, 6 (14), 4 (*cf. Hagendahl, apophor. V. Lundström, Göteborg 1936, 296*). *locis dub. trad.:* MELA 3, 89 -sta fractu (*A*, -o fluctu *Voss*). PS. QVINT. decl. 12, 18 p. 235, 2. *dub. interpr.:* EPIST. Caspari 8 p. 180, 8 -sta papyri ariditate (*i. 'perfecta'?; sic C. cf. p. 1405, 83. 1411, 30*). PRISC. Anast. 277 deus pelago praesens -sit ab alto (*sc. te?; i. 'liberavit' te eximens? v. p. 1407, 6*). MAXIM. eleg. 5, 30.]

I ***c. vi locali egestionis, amolitionis:*** **A** *fere i. q. foras haurire, egerere, effundere, amovere sim.* (*c. not. q. e. 'in altum': infra l. 78.* *i. q. infundere [gr. ἐπαντλεῖν]: infra l. 45*): **1** *hauriendo liquida* (*maxime sentinam; per imag.: l. 37* [*inde audacius* flammam: *infra l. 47*]. *cf. et p. 1407, 33*): *i. q. exanclare:* CIC. Cato 17 cum ... alii per foros cursent, alii sentinam -ant (*cf.* SEN. dial. 4, 10, 8 quantum *sentinae* -stum est [*antea:* egerit]. *v. l. 39 sqq.*). VITR. 10, 4, 1 *tympanum* non alte tollit aquam, sed -it ... multitudinem magnam ([*antea:* ad hauriendam aquam]. *cf.* COLVM. 12, 52, 5 unde [*sc. e canali*] -iri possit, quidquid defluxerit). TAC. ann. 2, 23, 4 inrumpentis *in naves* undas (*cf.* CLAVD. 26, 276 succurrere velis, -ire fretum). *in imag. et comparat.:* CIC. leg. agr. 2, 70 urbanam plebem ... -endam esse; hoc enim est usus, quasi de aliqua sentina ... loqueretur. Catil. 1, 12 sin tu ... exieris, -etur ex urbe ... perniciosa sentina rei publicae ([*v. l. 41*]. Att. 1, 19, 4 urbis [LIV. 24, 29, 3]. *cf.* CIC. Catil. 2, 7 [*refertur ad* 1, 12 *l. 39*] si ... hanc s. urbis eiecerit *res p.* uno ... Catilina -sto *eqs.* VITAE patr. 5, 11, 33 interiorum cogitationum immunditiam *tamquam sentinam*). VVLG. prov. 20, 5 sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri, sed ... sapiens -et illud. *fere i. q. infundere* (*v. supra l. 28; cf.* haurientes *l. 48*): CONC.[S] I 5 p. 337, 27 *haeretici recte dicta* corrumpentes propriis capitibus ... ignis ... -unt flammam (*cf. I 2 p. 106, 43* haurientes; *gr. I 1, 4 p. 20, 8* ἐπαντλοῦντες).

2 *aliis modis:* **a** *proprie et corporaliter:* **α** *in universum:* (I) *solidas res (terram, corporis partes sim.; stercus l. 59 sq.): i. q. eximere sive egerendo, extrahendo, eiciendo (v. l. 57) sive effodiendo, eruendo (v. l. 55. 62); acced. additam. separ. (abl.: l. 56. 63; praep.* de [*i. q. amovere*]: *l. 60*): CAES. Gall. 5, 42, 3 manibus sagulisque terram -ire cogebantur ([PLIN. nat. 33, 76 QVINT. decl. 255 p. 46, 24]. *cf.* HOR. epod. 5, 31 Veia ... ligonibus duris humum -bat. *aliter p. 1407, 58. 62*). DIRAE 60 Neptunus ... fuscum cinerem canis -at undis (*i. fere 'eiciat et diffundat'*). SEN. apocol. 7, 5 (*in imag.*) maluisses cloacas Augeae purgare (*sc. quam audire causidicos*): multo plus ego stercoris -si, *sc. quam tu, Hercules* (*cf.* CHIRON 721 p. 225, 23 stercora de ano -rebis. *v. l. 53*). SIL. 13, 477 -sto instituit Pontus vacuare cerebro ora virum ([*i. extracto*]. *sim. corp. partes:* STAT. Theb. 4, 616 -stos ... vultus [*i. effossos oculos*]. CLAVD. 18, 50 *castrator* fecundum corporis ignem [*i. testiculos*] sedibus -it geminis). (II) *umores, aquam: fere i. q. emittere, effundere* (*opp.* infusis *l. 68; acced. abl. l. 70*): CELS. 5, 26, 23[A] sanguine ... vel suppresso si nimius erumpit, vel -sto si per se parum fluxit (*cf.* AMM. 19, 2, 15 saucii cruore -sto spiritus *efflabant*). PLIN. nat. 2, 226 lacus ... neque -stis aquis minuitur neque infusis augetur. *? fere i. q. excutere:* SISENNA hist. 116 pristinum vinum (*?, vitium Iunius*) apud ignem per sudorem corpore -serunt.

β *significantius:* (I) *aliena bona aliunde egerendo et efferendo sibi arripere, demere* (*ubique c. additam. separ.*): PLAVT. Merc. 55 iniurium trahere, -ire (*v. p. 1405, 72*) me (*subi.*), quod quirem ab se domo. CIC. leg. agr. 2, 98 cum omnem pecuniam ex aerario -sissetis (*sim.* ex: Pis. 48 *praedam* ex fortunis publicanorum ... ex agris urbibusque sociorum). PS. CIC. in Sall. 7, 19 unde (*e provincia*) tantum hic -sit, quantum potuit ... in naves contrudi. (II) *aquam maris ex imo protractam in altum efferre* (*abl. separ.: l. 79; cf.* in cumulos *l. 81*): AETNA 321 unda profundo terque quaterque -sta ... ubi perbibit euros *eqs.* LVCAN. 5, 644 pelagus qua parte sedet, non celat harenas -stum in cumulos (*v. Oudendorp ad l.*).

b *transl.: i. q. demere, adimere (c. dat. personae: l. 84. p. 1407, 5; ex: p. 1407, 5. cf. p. 1411, 48):* *per audacem locut.* vitam, spiritum: CIC. Sest. 48 eadem sibi manu vitam -sisse (*trag.*

[*H. G. Wackernagel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

redolent). 80 plaga ... extrema ... relicuum spiritum -sisset. *rem alqam. incorp.*: CIC. Att. 2, 21, 4 tantus fuit amor, ut -iri nulla posset iniuria (*fort. ad p. 1409, 46 trah.*). 14, 17^A (= epist. 9, 14), 4 libentius omnis meas ... laudes ad te ⌊transfuderim⌋ (⌊ ⌋ *v. adn. cr.*), quam aliquam partem -serim ex tuis. epist. 5, 16, 4 non facile -iri tibi istum dolorem posse (*aliter p. 1409, 54*). *? i. q. liberare: v. p. 1406, 24.*

B *i. q. egerendo aut adimendo vacuum reddere, evacuare, exinanire sim.* (GLOSS. *v. p. 1405, 84. c. abl. separ. [fere i. q. exuere, privare, nudare]: infra l. 14. 30. 53. 72 sqq. p. 1408, 56 sqq.* -stum *subst. v. infra l. 62*): **1** *liberius* (*saepius in imag.; v. e. g. infra l. 28. 39. 74. 84. p. 1408, 3. 18*): **a** *generatim*: *α res*: (I) *corporis partes* (*de exoneratione infra l. 19; cf. et infra l. 27. cf. et* AVG. nat. et grat. 20, 22 p. 248, 5 *substantia corporis* ita -itur viribus, ita lassitudine debilitatur et frangitur *eqs.* [*i. 'evacuatur'*]): VERG. georg. 3, 309 magis -sto spumaverit ubere mulctra ([*seq.* pressis ... mammis]. LVCAN. 4, 315 lacte negato ... -sto sorbetur ab u. sanguis. *al.*). CELS. 2, 10, 13 *sanguinis detractio* proximum ... locum primo -it. 2, 11, 3 *partem* (*sc. in qua vitium est*). 5, 27, 11 praecordia *vomendo. al.* SEN. nat. 3, 30, 4 corpora nostra ad egestum venter (epist. 51, 6 *in sudatoriis* siccus vapor c. -surus [*v. p. 1405, 75*] includitur. 68, 7 ieiunio; *syn.* purgat). STAT. silv. 5, 1, 34 citius genetrix Sipyleia fertur -sisse genas ([*i. oculos lacrimis vacuasse, exsiccasse*]. *cf.* Theb. 10, 167 trepidas incerto sanguine tendit [red- *al.*] -ritque g. [*i. 'implet vacuatque', sc. modo rubore, modo pallore inficit*]). Theb. 2, 634 singultibus artum -it thoraca dolor (*i. 'vacuefacit'. cf.* SCHOL. *ad l.*). CENS. 5, 2 p. 9, 21 medullas semine. PLIN. med. 2, 7 p. 49, 6 *cholera* vomitu et per sedem (*sc. ventrem*). *in imag.*: SEN. epist. 94, 68 plenum malis sermonibus pectus (*cf.* AVG. in epist. Ioh. 2, 8 p. 1993^extr. cum -seris cor tuum amore terreno, hauries amorem divinum).

(II) *vasa, receptacula quibus quid continetur -endum* (*sim.* navem *l. 33*): OV. met. 1, 443 -sta paene pharetra *Apollinis* (STAT. Theb. 9, 854). SEN. nat. 4^a, 2, 6 alter navem regit, alter -it (*i. hauriendo*). epist. 24, 20 clepsydram non extremum stillicidium -it. PLIN. nat. 2, 137 quo (*sc. tertio genere fulminis*) dolia -untur. FRONTIN. aq. 33 tamquam -sto modulo. HERM. Pal. mand. 11, 15 cum ... apothecam -as (*gr.* ἀποστιβάσαι, *vulg.* deponere ... stipationem. *v. q. anteced. et cf. p. 1408, 34*). VVLG. Ier. 48, 12 vasa eius -ent (*i. effundent*). *per comparat.*: SEN. contr. 10 praef. 1 sinite ... me semel -ire memoriam (*i. promendo quasi vacuare*). SEN. epist. 108, 26 id (*sc. quod est optimum*) -iri in aliis potius patimur, ut nobis faecem reservemus? (*sc. ut aqua in vase inclusa*).

(III) *rivos, lacus, flumina sim.* (*nebulas umore: l. 48*): LIV. 1, 59, 9 plebis in fossas cloacasque -endas demersae. SEN. epist. 36, 2 *lacum* (PLIN. nat. 3, 103 Nar amnis ... illos *lacus.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 62. *aliter*: SIL. 5, 582 praedantibus hamis -ire lacus [*i. piscibus evacuare*]). 55, 6 si adsidue -atur *euripus.* STAT. Theb. 9, 454 *Ismenus* umentes nebulas -it et aera siccat (*i. 'n. umore vacuat'*). PLIN. epist. 8, 17, 2 *Tiberis* fossa ... -stus premit valles (*cf.* SIDON. epist. 1, 5, 5 *Padus* derivatis tramitibus -stus). IVST. 11, 10, 9 ad puteos -endos hortosque inrigandos. SERV. Aen. 3, 701 *paludem; seq.* exsiccaverunt (SCHOL. Verg. Veron. *ibid.*). MARCELL. chron. II p. 97, 509, 2 portus Iuliani undis suis ... -stus caenoque effosso purgatus est.

(IV) *naturales res*: (a) *c. vi excavandi, aperiendi* (*terram, solum, montem sim. [syn.* foditur *l. 62; fere i. q. cavando efficere, aedificare: l. 60]. cf. p. 1406, 54. audacius de sole quasi cavato indeque obscuro: l. 66*): COLVM. 1, 6, 15 puteorum in modum ... -sta humus. STAT. Ach. 1, 108 pars *montis in antrum* -sta manu, partem sua ruperat aetas (*cf.* IVL. VAL. 3, 10 p. 119, 27 *diversoria* humi manu -unt *gymnosophistae* [*gr. Ps. Callisth. 3, 5, 1* εἰς κατάγαια καταμένοντας]). AVG. in psalm. 93, 16 p. 1204^med. (*alleg.*) quando foditur talis *fovea* ..., quando -itur? *subst.* -stum, -i *n. i. q. vacuum, evacuatum, cavatum* (*de cratere montis*): SCHOL. Iuv. 9, 57 'Gaurus inanis': aut super -sto aut *eqs.* (*v. Wessner, append. p. 275*). *nota* (*v. supra l. 56*): LVCAN. 5, 544 orbe quoque -stus *sol* medio languensque recessit (ADNOT.: concavus; *cf. 547 de luna*: exesa). (b) *c. sensu vacuefaciendi*: LVCAN. 5, 164 (*in imag.*) numen ... non -stae per tot ... saecula rupis spiritus ingessit vati (*cf.* ADNOT.: vacuatae, responsis ... scilicet).

β animantia (*i. q. exonerare [refl.] l. 76; nota de mystica Christi exinanitione [v. evacuo p. 984, 6 sqq.]: infra l. 78*): LVCAN. 5, 333 vos despecta senes -staque sanguine turba ([*i. 'exsanguis'*]. *sim. c. abl. separ.*: CENS. 5, 3 p. 10, 1 medullis ... adipe ... carne mares -iri. *in imag.*: GREG. M. moral. 18, 57 p. 70^A quos infimis curis -it *deus*, supernis rigat fluentis [*antea*: evacuat]). AMBR. Hel. 13, 50 *iuvenes vides* repleri *in conviviis*, ut -ant (*sc. se*) et -iri, ut bibant (*v. l. 70*). *nota* (*v. supra l. 71*): ITALA Phil. 2, 7 (Tert. adv. Marc. 5, 20 p. 647, 25) *Christus* -sit (*Rhen.*³, et haec sit *trad.*) semet ipsum accepta effigie servi (ἐκένωσεν, *Vulg.* exinanivit).

b *peculiariter: hauriendo sorbere, i. q. ebibere, exsorbere* (*devorare: p. 1408, 19 sq.*): *α vas, receptaculum* (*sim. certam mensuram p. 1408, 7*): CIC. Cluent. 31 -sto ... poculo mortis (*cf.* OV. fast. 5, 513 accipit ... pocula *Neptunus*: quae simul -sit *eqs.* LIV. 39, 50, 8 *al. in imag.*: MART. CAP. 1, 34 *Cyllenius Iunonis* uberibus educatus p. immortalitatis -serat). SER. SAMM. 625 ova (*cf.* MART. CAP. 2, 140 postquam rem dulcissimam [*i. ovum*] comperit, totam ... -sit; *antea*: hauriendam, sorbillandam). AMM. 16, 5, 8 (*in imag.*) *multos* valuisse memoria, quod epotis ... remediis id impetrarunt ... hunc totum memoriae dolium ... -sisse. CLAVD. DON. Aen. 9, 165 p. 210, 1 vasa. PALLAD. hist. mon. I 7 p. 277^C decem et octo Italicos (*sc. modulos*) ipsius vini solus -sit (*gr. p. 59, 14* πιών. *v. p. 1407, 81*).

β ipsam rem sorbendam: CIC. har. resp. 59 quae *Charybdis* tantos -ire gurgites possit, quantas iste ... praedas exorbuit. Phil. 2, 63 tu ... tantum vini in Hippiae nuptiis -seras, ut *eqs.* PROP. 4, 9, 63 postquam *Hercules* -sto ... flumine vicerat aestum (*cf.* CLAVD. 3, 103 totum ... -serit Hermum: ardebit maiore siti). STAT. Theb. 4, 560 alternum ⌊sitis -ire⌋ (⌊ ⌋ *P*, cuperent haur- *rell.*) cruorem (*sc. umbris est. cf.* MIN. FEL. 30, 1 ut quisquam illum ... sanguinem novelli ... hominis caedat, fundat, -at). QVINT. inst. 7, 2, 17 filius quod reliquum erat *veneni*, -sit (*cf.* decl. 321 p. 263, 28 -sta potione *veneni.* TERT. anim. 1 p. 299, 2 cicutis damnationis -stis. *al.*). SER. SAMM. 1077 lacte capellae -sto (*B*, -os *A*). *in comparat. et imag.*: SEN. epist. 46, 1 -si totum *librum* (*antea opp.*: degustare). PLIN. nat. 6, 101 nullo anno minus *tot* HS ... imperii nostri -ente India (*i. 'devorante'*). TERT. anim. 1 p. 300, 11 *ut sapientia christ.* mortem non de poculo (*sc. ut Socrates*) ... absorbeat, sed de patibulo ... -at.

2 *expressius et significantius: exinaniendo inopem atque egentem, desertum et vastatum sim. reddere* (*hic illic i. q. spoliare, diripere: v. infra l. 31 sq. 46*): **a** *c. solo obi.*: *α arcam, domos sim. pecunia et opibus exinanire* (*sim. opes: l. 32*): CIC. Verr. II 3, 164 ex aerario inopi atque -sto (*passim.* LIV. 5, 20, 5 bellis [22, 32, 5 VAL. MAX. 5, 6, 8 *al.*]. PLIN. paneg. 55, 5; *opp.* repleturus. *saepe. v. vol. I 1056, 83 sq.*). II 5, 109 cuius domum per hospitium -sit et exinanivit (*al. v. vol. V 1, 1987, 74 sqq.*). LIV. 5, 41, 10 diripi tecta, -stis inici ignes (10, 44, 2. 26, 30, 9 moenia et tecta; *seq.* spoliata). 34, 13, 6 non agros ... populari, sed urbium opes -ire (*v. l. 26*). COLVM. 3, 3, 5 arcam patris familiae (IVV. 6, 363). SCAEV. dig. 40, 7, 40 pr. apothecis -stis (*aliter p. 1407, 36*). SVLP. SEV. chron. 2, 21, 4 -stis penitus thesauris (*v. p. 1409, 28*). *β urbes, domos, regiones, orbem sim. sive hominibus nudare sive opibus copiisve exuere* (*sim. hortum l. 41; de monte l. 48. hic ea tantum exempla afferuntur, quibus corporea vis vacuandi adhuc percipitur; alia v. p. 1410, 77 sqq.*): CIC. Pis. 96 Achaia -sta; *seq.* exinanita. Phil. 12, 9 *Gallia* -itur, vastatur, uritur. OV. Pont. 3, 4, 63 quid mirum, lectis -sto floribus horto si ... non facta est digna corona? LIV. 3, 32, 6 urbs adsiduis -sta funeribus (SEN. nat. 6, 1, 7 *al. cf.* SVET. Iul. 42, 1 ut -stae ... urbis frequentia suppeteret *eqs.* IVST. 5, 9, 1 urbis reliquias caedibus et rapinis -unt *tyranni* [OROS. hist. 2, 17, 7]). 26, 26, 10 dilectibus Italiam (SVET. Iul. 79, 4. *cf.* LVCAN. 3, 181 totas ... dilectus Athenas). 31, 38, 1 -sto ... omni agro (*i. direpto*). SEN. dial. 3, 2, 2 solitudines ... desertas: has ira -sit. PLIN. nat. 13, 95 Ancorarius mons ... dedit ⌊citrum⌋ (⌊ ⌋ *v. adn. cr.*) iam -stus. 33, 3 quae ... futura sit finis ... -endi *tellurem* (*sc. effodiendis eius opibus*). SIL. 8, 403 viris ingens ... Aquinum. 10, 589 -stae ... Romae (*anteced.*: orbata). 11, 568 impensis belli vacuatos ... penates. *al.* STAT. Theb. 7, 25 miserum ... orbem *Mars* (Ach. 1, 441 Pelopis terras Graiumque ... orbem ... bellipotens). PANEG. 3, 1, 4 -stae provinciae ... depraed[ic]atione ... rapinis. 8, 2, 1 deusta atque -sta penitus Alamannia. 12, 16, 1 (*syn.* exinanitis). *et al.*

b *c. abl. separ.*: *i. q. denudare, privare*: CIC. Pis. 86 civitates ... bonis sunt -stae (SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 3 St. opibus). LVCR. 6, 1140 *pestilentia* -sit civibus urbem (STAT. silv. 3, 5, 73 DRAC. Orest. 389 *al.*). LVCAN. 2, 410 Eridanus ... Hesperiam ... -it aquis. 8, 253 domūs populis. EVTR. 8, 6, 2 Dacia ... bello ... viris fuerat -sta.

II *c. not. consumptionis, attritionis, eversionis*: **A** *expressiore vi conficiendi*: **1** *praevalente sensu consumendi* (*hic illic c. respectu 'usque ad finem', 'plane' conficiendi; v. e. g. l. 77. 82. p. 1409, 7. 46. 64.* GLOSS. *v. p. 1405, 80 sqq.*): **a** *proprie* (*et corporaliter*): *α in universum: quaslibet res qualibet ratione*: (I) *naturales* (*fere umores, liquores*): CIC. nat. deor. 2, 118 aqua omni -sta ([*antea*: umore consumpto]. DRAC. mens. 14 *Iunius* fontanas -it aquas. *al.*). VITR. 6, 1, 3 refrigeratis regionibus ... non -itur a caloribus umor (8, 1, 7 *sol* eripit -endo ... ex planitie camporum umorem. *cf.* 6, 1, 9 *serpentes* per calorem cum -stam habent umoris refrigerationem). *al.* SEN. nat. 3, 15, 7 -sta (*sc. interiora terrae umida*) replentur modo per se viribus collectis, modo aliunde translatis. 3, 26, 2 *sidera* quibusdam mensibus ... urgent et -unt flumina (*seq.* consumunt). 5, 8, 1 quicquid ex se paludes et flumina remittunt ... nocte non -itur. *al.* PLIN. nat. 2, 222 -sto inde (*sc. e mari*) dulci tenuique, quod ... trahat vis ignea. STAT. silv. 2, 6, 86 odoriferos -sit flamma Sabaeos et Cilicum messes *eqs.* FAV. EVL. p. 12, 4 lunaris cursus ... revolutio ... in XXVII diebus omne tanti sideris lumen -it. (II) *vigorem, vires sim.* (*ruborem p. 1409, 4*): VITR. 2, 5, 2 exustis atque -stis eorum (*sc. saxorum*) viribus (SEN. contr. 2, 7 [15], 2 *adulescens* adsidua satietate ... libidinis -stis v. *periit. al. cf.* ARNOB. nat. 7, 50 p. 284, 12 -stis rueret vita ipsa ... vitalibus). CELS. 2, 10, 10 cum iam spatio *temporis* ipsa materia *morbi* ... -sta est. SEN. dial.

[*H. G. Wackernagel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 19, 4 aegri et ... quorum aut lassitudine aut detractione sanguinis -stus est calor. epist. 66, 12 mortalia ... deteruntur crescunt, -untur (auri-, ex *fort. eras. P*) implentur. CLAVD. rapt. Pros. 3, 88 *Proserpinae in Tartaro vinctae* -stus ... gelu pallet rubor (*cf. infra l. 48*). (III) *varias res corporeas* (*comedendo absumere: l. 11; ictus pro 'telis': l. 10; acced.* in: *l. 9*): CVRT. 5, 9, 5 ut maior belli moles (*i. res ad b. necessariae*) supersit quam -sta sit. STAT. Theb. 10, 838 -stis ... Graiumque suisque missilibus (*cf.* TAC. ann. 14, 37, 1 postquam *legio* in ... hostis certo ictu tela -serat [*v. l. 6*]. ENNOD. carm. 1, 4, 117 in ... virum totos -sit [*B*, -torsit *rell.*] *Amor* fortior ictus [*i. fere 'tela'*]). FRONTIN. strat. 3, 4, 3 -sto oppidanorum frumento (*cf.* RVFIN. Orig. in gen. 16, 3 p. 140, 4 B. *ut victus mulieri* multipliciter abundaret -stus. *v. l. 5*). AVG. civ. 22, 20 p. 601, 7 D. quidquid ... carnium -sit fames (*i. absumpsit*).

β peculiariter: pecuniam, opes, patrimonium sim. (*c. not. peiorativa: i. q. profundere, prodige uti: l. 30. 33. 35; ap.* ICTOS *fere de hereditate, dote, peculio sim., quae legatis, donatione sim. [v. l. 30. 33. 38. 40. 43. 45] consumpta sunt. cf.* CIC. Phil. 5, 11 illi immanes quaestus ferendine, quos M. Antoni ⌊tota⌋ [*v. app.*] -sit domus? [*i. '-endo fecit'; at fort. duae dicendi formae confusae, sc.* 'q. -sit d.' *et* 'q. tota d. vix tenuit']): CIC. leg. agr. 2, 15 privatorum pecunias augeri, publicas -iri (QVINT. decl. 311 p. 225, 8 [*opp.* accepturus]. TAC. ann. 13, 44, 2 [*antea*: perditam]. *al.*). Phil. 2, 15 eos qui suam rem nullam habent, tuam -unt (13, 3 suis rebus -stis, beneficiis Caesaris devoratis. *cf.* TAC. ann. 14, 21, 2 rem familiarem [CYPR. ad Donat. 11 p. 13, 12 *al.*]). parad. 44 *cupiditates* brevi tempore maximas copias. NEP. Hann. 6, 1 -stis iam patriae facultatibus (POMPON. dig. 42, 1, 30 donatoris f. ORIGO Const. 6, 30 omnes ⌊thesauros⌋ [⌊ ⌋ *del. Momms.; v. p. 1408, 35*], regias f. COD. Iust. 3, 29, 1 [*a. 245*] donationibus. *al.*). PROP. 3, 13, 2 Venere -stae ... opes (*i. profusae*). SEN. contr. 7, 6 (21), 18 -stum tyrannidis iniuriis patrimonium (SEN. dial. 12, 14, 2. QVINT. inst. 5, 10, 48 sumptuosus fuit, p. -sit. COD. Iust. 3, 29, 4 [*a. 286*] liberalitatis effusione. 4, 9, 1 [*a. 294*]. *al.*). PLIN. nat. 18, 37 circiter |M| HS liberalitate ... Augusti congestum ... -sit *Tarius Rufus* (*i. profudit*). 29, 8 census ... operibus (*cf. p. 1410, 83*). QVINT. decl. 301 p. 188, 6 si quid *pecuniae* ex cotidianis superrat laboribus, educatio -sit. IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 8 *si* semis pupilli legatis -stus esset (GAIVS dig. 35, 2, 77). POMPON. dig. 15, 1, 4, 5 aere alieno dominico ... peculium servi. GAIVS dig. 35, 2, 78 *heredis* pars legatis -sta (*ibid.* MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 2 [*ex Iuliano*]. *al. cf.* PAVL. dig. 35, 2, 1, 14 coheredis ... portio [*opp.* integra. 35, 2, 21, 1 *al.*]). VLP. dig. 35, 3, 1, 11 legatum. PAVL. sent. 3, 8, 1 -sta ... hereditate (COD. Theod. 2, 21, 1 dote [= Iust. 3, 30 omnia bona]. *al. v. vol. VI 3, 2638, 57 sq. cf.* COD. Iust. 8, 3, 1 pr. [*a. 293*] si -sta legatis successio *heredis* probatur). *et al. cf. p. 1410, 73.*

b *translate*: *α res*: (I) *i. q. absumere* (*p. p. p.* -stus *fere i. q. 'qui desiit': l. 52; cf. et l. 54*): RHET. Her. 4, 10, 14 ubi ... iste vidisset scurram -sto rubore (*i. pudore*), qui *eqs.* (*cf. supra l. 4*). CIC. de orat. 3, 102 actio ... si esset consumpta superiore motu et -sta. off. 2, 52 largitio ... fontem benignitatis -it (*cf.* Att. 4, 2, 7 amicorum benignitas -sta est in ea re. VAL. MAX. 5, 5 pr. *benevolentiam* priorem). ad Q. fr. 1, 2, 1 -stus est ... sermo hominum (*i. 'desiit'. cf.* AMM. 17, 7, 9 nondum -sta physicorum iurgia). STAT. Theb. 8, 216 corda levavit -stus sermone dolor (*i. consumptus ita, ut desineret. aliter p. 1407, 6*). QVINT. inst. 10, 3, 3 vires faciamus ante omnia (*sc. scribendo*), quae sufficiant labori certaminum et usu non -antur. *cf. et p. 1407, 2.* (II) *i. q. absumere in usum, adhibere* (*cf.* consumere): STAT. Theb. 10, 295 iam taedet inanes -ire minas (*i. minis incassum uti*). *acced.* in *alqd.*: QVINT. inst. 8 prooem. 6 plurimum in hoc laboris -simus, ut ostenderemus *eqs.* (*aliter p. 1411, 52*). 12, 11, 20 tot annos non in percipiendo -serunt, ⟨sed in praecipiendo⟩ (*add. Halm; antea*: consumpserunt).

β hominum numerum, multitudinem, complexum sim.: *i. q. consumendo diminuere, extinguere* (*v. l. 68. 70. 72*): LIV. 27, 9, 2 dilectibus, stipendiis se -stos esse (29, 15, 3). SEN. contr. 7, 3 (18), 9 ut repleret -stum bello civili ordinem ([*i. senatum*]. SVET. Vesp. 9, 2 amplissimos ordines. *cf.* SEN. suas. 6, 1 senatum ... -stum crudeliter, repletum turpiter). VAL. MAX. 3, 2 ext. 9 Gelonis stirps ... -sta cladibus ad unicam filiam ... redacta (*cf.* SEN. Ag. 702 turba fraterni gregis -sta ..., regia ... senes vacua relicti; *i. extincta* [dial. 6, 15, 2 Augustus amissis liberis ... -sta Caesarum t. adoptione desertam domum fulsit]. Phaedr. 470 Venus ... supplet ac restituit -stum genus. TAC. ann. 11, 25, 2 -stis *familiis*). 7, 6, 1 adversis proeliis ... -sta militari iuventute. CVRT. 4, 14, 14 aciem ([*antea*: raros]. *cf.* TAC. hist. 2, 76, 5 legiones integrae, nulla acie -stae. VEG. mil. 2, 3 p. 37, 4 quamvis copiosus -itur exercitus [*v. quae anteced.*]. OROS. hist. 2, 16, 12 supplere ... numero -stas copias).

2 *respicitur magis vis ac sensus attenuandi, atterendi, frangendi, exercendi sim.*: **a** *proprie* (*praeter p. 1410, 8 corporaliter*): *fere i. q. fatigare, infirmare, lassare, debilitare*: *α animantia corpusque eorum* (*vires p. 1410, 7; spiritum p. 1410, 22; pallorem p. 1410, 22. refl.: p. 1410, 3*): VERG. georg. 4, 248 quo magis -stae fuerint *apes*. CELS. 2, 12, 2[C] in corpore infirmo diuque ... valetudine -sto (CVRT. 4, 16, 18 tanto ... cursu [*antea*: fatigatas]. IVST. 12, 8, 12 aetate consumpta c. ... cicatricibus -sta. HIER. epist. 22, 30, 3 febris c. invasit -stum. *al.*). 2, 12, 2[F] cum ... desidendo aliquis se -sit (*cf.* 7, 2, 6 cubantem ... aegrum fluens alvus -it [-urit *P*]. AVR. Fronto p. 91, 29 N. etsi nunc te *profluvium* -serit *eqs.*). 5, 26, 3[B] quoniam -ire hominem profusione sanguinis possunt *venae maiores* (*cf.* LVCAN. 4, 622 virum). *al.* SEN. dial. 4, 14, 2 *athletae* vires caedentis (epist. 84, 2 CVRT. 8, 14, 36. SIL. 10, 378 certamine. *al. cf.* CVRT. 7, 9, 14 ipse -stis etiam animi viribus in castra se recepit). 6, 1, 5 defessos -stosque oculos (11, 2, 1 fletibus domesticis. *al. cf.* CALP. decl. 10 p. 10, 15 cessate, ... -sti fletus, differ ..., saucium lumen. *aliter p. 1406, 62*). *al.* COLVM. 7, 6, 3 *caper* veneris cupidine ... -stus. LVCAN. 2, 340 *Marcia* visceribus lassis partuque -sta. 4, 303 -sta ... multo sudore iuventus ([*seq.* lassata]. *cf.* 4, 638 sudoribus artus). 8, 3 cornipedem -stum cursu (AMM. 19, 8, 7 iumentum [*v. p. 1409, 84*]. *cf.* STAT. Ach. 2, 115 *Achillem puerum* vago per gramina passu). MART. 13, 63, 1 ne nimis -sto macresceret inguine gallus *eqs.* SVET. Claud. 44, 3 cum velut -stum refici cibo oporteret. AMM. 31, 13, 5 labore et periculis pedites. CLAVD. 28, 262. AVIAN. fab. 37, 1 -sto *fame* ... leoni. COD. Theod. 9, 3, 1, 1 (= Iust. 9, 4, 1, 5) si aliquem *carcere clausum* ... inedia aut ... aliquis stratorum -serit. *et al.* *nota* (*v. p. 1409, 82*): SEN. epist. 15, 3 exercitationes, quarum labor spiritum -it. MART. CAP. 2, 139 *virgo* -sto pallore confecta (*i. fere 'marcido'; cf. Apul. met. 5, 22* m. p. defecta).

β aliquid (*in locut. poeticis de rebus quasi personatis: l. 29. 33 sqq.; in re agr. de infirmanda ubertate, edendi vi: infra l. 30 sqq.; refl. infra l. 42. acced.* ad *fin.: infra l. 33; in similit. de incorporea re: infra l. 44. cf. et ?* STAT. Theb. 2, 37 -sti posuere cubilia venti [*vs. num Stati sint, inc.; v. l. 36*]): AETNA 367 -stos cessare sinus dare tempora, rursus ut rapiant vires. SEN. dial. 9, 17, 5 cito ... *agros* -et numquam intermissa fecunditas ([*cf. l. 42*]. *sim.*: COLVM. 4, 24, 11 *extremae materiae* vitem [5, 6, 26; *syn.* attenuat]. PALLAD. 11, 2 terrae uber [-rtatem *al.*] -it *lini semen. v. l. 25*). LVCAN. 6, 81 *abstrahunt* armis Pompeium -stae praebenda ad gramina terrae (*cf.* AVSON. 298, 24 p. 153 P. *euripus* innumeros populi non umquam -stus ad usus. *v. l. 26*). STAT. Theb. 5, 420 tunc modus armorum ... *et* -sta quierunt flamina (*v. l. 28*). 6, 683 *discus* sublime petit ... tandemque -stus ab alto tardior ad terram redit (*i. quasi lassus consumpta sc. vi impetus, quo missus fuerat*). 7, 748 tandem ... -stus turbine fesso *horror* (*i. montis ruina*). CYPR. Demetr. 3 p. 353, 4 *argentum, aurum non* suggerunt -sta iam metalla. ANTH. 718, 10 -stis ... die radiis *Solis*. CASSIOD. var. 1, 34, 1 iustius est, ut incolis propria fecunditas serviat quam peregrinis commerciis studio se (*Traube*, studiosae *trad.*) cupiditatis -at (*cf. l. 30*). *nota incorp. rem* (*v. supra l. 27*): LVCAN. 3, 132 pacis ad -stae (-utae *post Heinsium Housm.*, -ustae *U*) spolium non cogit egestas: bellum, Caesar, habes (*cf. Fraenkel, Gnomon 2, 1926, 512 sq.*). TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 323, 5 *imperfecta bonitas* et defecta, exigua et -sta est (*i. fere 'marcida', 'vi egens'*).

b *translate*: *α aliquem* (*de Christo* [*acced.* in]: *l. 58; vires: l. 55. 71; pestem l. 53*): (I) *in universum: variis modis alqm. vexare, atterere*: CIC. har. resp. 37 quod te iudices emiserunt excussum et -stum. VERG. Aen. 1, 599 omnibus -stos (-is *F*[1], *Serv.; v. p. 1411, 42*) iam casibus *nos*. LIV. 6, 10, 8 pestem (*i. Volscos*) ... tot ... bellis -iri nequisse (30, 44, 4 diutino. VELL. 2, 21, 4 exercitum. QVINT. inst. 8, 4, 22 *Priamus* decenni bello -stus). VAL. MAX. 3, 4, 4 vires populi Romani *Varro pugna Cannensi* (*v. p. 1411, 3*). IVST. 9, 1, 5 Philippus longa obsidionis mora -stus. *nota* (*v. l. 49*): TERT. carn. 15 p. 452 Oe. dei filius in tantum humilitatis -stus (*i. fere 'deminutus et debilitatus'*). (II) *peculiariter: erogandis vel iubendis opibus, pecuniis sim. infirmare, affligere, perdere*: CIC. leg. agr. 1, 11 *v. infra l. 80.* prov. 6 illi -sti sumptibus bellisque (*v. l. 53*) maximis (ad Q. fr. 1, 1, 9. TAC. hist. 1, 46, 3 s. -stus socordia ... elanguerat *miles*. COD. Theod. 6, 35, 7 senatoriis. *al.*). Att. 4, 3, 6 ne omnino -stus essem (*antea*: re familiari comminuti). NEP. Alc. 8, 1. LIV. 1, 57, 1 rex ... -stus magnificentia publicorum operum. 5, 20, 8 -stis atque exinanitis tributo ... succurri (*v. p. 1406, 8*). 6, 5, 5 *plebem* impensis. 37, 19, 4 commeatibus praebendis socios. *al.* SEN. benef. 6, 38, 4 *captatores testamenti* quisquis *mortem* differt, -it (PETRON. 141, 1 c. iam -sti liberalitatem imminuerunt). IVV. 9, 59 -sti lumbos donare clientis iugeribus paucis. TAC. hist. 2, 62, 1 conviviorum apparatibus principes civitatum. *al.* PLIN. epist. 3, 19, 6 *prior possessor* vires *colonorum* (*antea*: minuit). 5, 1, 9 si heredem ... instituisset ex asse, sed legatis (*v. p. 1409, 17*) ... -sisset. SVET. Cal. 38, 1 -stus ... atque egens (Nero 32, 1). VLP. dig. 50, 4, 6 pr. (*rescr. div. fratr. ad Rutil. Lup.*) si ita ... tenues et -sti sunt, ut ... vix de suo victum sustinere possint. NOVELL. Valent. 1, 1 possessorem. *et al.*

β regiones, terras (*praecipue 'opibus' infirmare [cf. l. 59]; sim. vires territorii: p. 1411, 3; tyrannidem [i. territorium tyranno subditum]: p. 1411, 2. aliter p. 1408, 35*), *i. q. exercere, debilitare sim.* (*i. q. perdere, affligere: p. 1411, 7*): CIC. leg. agr. 1, 11 provincias, civitates ..., socios amicos reges ([*v. supra l. 60*]. Att. 6, 1, 2 sumptibus et iacturis. ASCON. Corn. p. 47, 16 St. usuris. AMM. 25, 5, 24 impensis. *cf.* SVET. Nero 38, 3 conlationibus ... p. privatorumque census [*v. p. 1409, 35*] prope -sit). NEP. Ham. 1, 3 patriam -stam sumptibus

[H. G. Wackernagel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(LACT. inst. 6, 15, 12 pestilentia). LIV. 38, 14, 11 quinque et viginti talenta tyrannidem tuam -ent? (*v. p. 1410, 78*). SEN. suas. 5, 8 Graeciae vires (*cf.* VAL. MAX. 3, 7, 10 Cannensi clade ... R. imperii. *al. cf. p. 1410, 55*). OCTAVIA 627 mittat immensas opes -stus orbis (*cf.* SVLP. SEV. chron. 2, 32, 5 bellis mundus). CVRT. 4, 14, 11 omnia (*i. cunctas regiones*) tam diutino bello -sta (*v. l. 5*). TAC. Agr. 44, 5 *Domitianus* uno ictu rem publicam (*i. evertit.* OROS. hist. 5, 23, 1 exsanguis atque -sta ... Romana res p.). IVST. 7, 6, 3 -sti regni. AMM. 17, 4, 5 civitatem (*v. p. 1410, 80*). *et al.*

B *c. vi abolendi, delendi, tollendi*: **1** *corporali destructione: muros, vias, i. q. evertere*: VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 praevalidis manibus -sta (A^1L, -usta A^2 [*recte?*]) moenia pulchrioribus operibus consurgunt. CIL VIII 10335 (*a. 216*) vias -austas restituit. 22397 (*a. 245/46*) vias torrentib(us) -s⟨t⟩as res⟨tit⟩uit (22399 [*s. III*]. INSCR. Dessau 9498 [*a. 253*]). **2** *incorporaliter*: **a** *laxius: i. q. tollere, auferre* (*de peccatis remittendis: l. 23*): CIC. Att. 1, 18, 1 multa ... quae me sollicitant anguntque ... unius ambulationis sermone -iri *possunt*. LIV. 7, 21, 8 -sta vis ingens aeris alieni *est* (*i. dissoluta. cf.* COD. Theod. 1, 2, 5 [= Iust. 1, 19, 2] vires principalis negotii; *syn.* tollit). HOMER. 929 -sta paene salute. GELL. 11, 13, 10 omne *vitium* (*C. Gracchi*) ... auctoritas ... -sit et vetustas consumpsit. TERT. patient. 12 p. 19, 23 cetera; *v. p. 985, 28.* VVLG. Hebr. 9, 28 ad multorum -enda peccata (ἀνενεγκεῖν). ENNOD. dict. 21, 11 p. 486, 6 -sit partium tuarum defensiones pirata. GREG. M. moral. 25, 27 p. 338ᴮ soliditatem ... religionis (*antea*: destruentes). **b** *strictius: i. q. irritum reddere*: STAT. Theb. 5, 563 cassa ducis virtus ... serpens venientem -serat ictum (*aliter p. 1409, 10*). COD. Iust. 3, 29, 8 pr. (*a. 294*) qui ... actiones filiorum -serint.

III ***c. not. exsequendi, usque ad finem et perfectionem subeundi sim.***: **A** *i. q. perficere, persequi* (*cf.* GLOSS. *p. 1405, 81. 83 et v. p. 1406, 23*): **1** *mandata*: CIC. Att. 5, 1, 5 ut ... mandata nostra -as (5, 13, 3. *cf.* 5, 6, 2 mandavi omnia, quae ... tu ... -es). **2** *i. q. scribendo vel tractando libri materiam sive argumentum absolvere*: VAL. MAX. 5, 3, 2ᶠ in eodem nomine versor necdum Corneliae gentis querellas -si. SEN. benef. 7, 1, 1 reliqua hic liber cogit et -sta materia circumspicio *eqs.* COLVM. 7, 5, 1 quamquam pars haec exordii paene tota iam -sta est. *aliter infra l. 63.*

B *i. q. labores, molestias, bella, pericula sim. subire, perpeti, exanclare, tolerare* ([*cf. et p. 1412, 9*]. *sim. orationem [sc. tamquam rem laboriosam]: infra l. 63. p. p. p.* -stum *subst. vice de exanclato labore, data opera: infra l. 64. cf. et* SERV. auct. Aen. 1, 599 'omnibus -stis' [*v. p. 1410, 52*]: veteres ... dicebant 'clades hausi' id est 'pertuli'): VERG. Aen. 4, 14 quae bella -sta canebat (SERV. *ad l.*: finita, terminata]. SIL. 6, 656. SERV. Aen. 10, 370 'devicta ... b.': finita -sta. *cf.* LIV. 33, 11, 6 dura atque aspera belli Aetoli [SIL. 12, 326 adversa et quidquid duri sub Marte manebat, -stum est vobis]. STAT. silv. 1, 1, 18 armis *i. bellis*). 9, 356 poenarum -stum satis est ([*i. 'caedis sumptum ac toleratum'*; *cf. p. 1406, 82*]. *cf.* SIL. 6, 287 supplicia et ... iras; *antea* luimus). 10, 57 pericula (OV. met. 12, 161 adita atque -sta. *cf.* LIV. 21, 30, 9 quid ... periculi, quid laboris [*v. l. 52*] -stum esse). 11, 256 quae muris bellando -sta sub altis *sunt.* OV. ars 1, 771 pars est -sta laboris ([fast. 5, 387]. LIV. 5, 5, 6 tantum laboris [PLIN. epist. 3, 9, 1 quantum in publica provinciae ... causa. *v. l. 59. al.*]. SEN. epist. 52, 5 multum. LVCAN. 3, 496 frustra ... labore -sto. QVINT. inst. 4, 5, 23 *al.* AVSON. 129, 3 p. 429 P. [= CARM. poet. min. V 50, 22] immanem [*cf. Anth. Plan. 4, 136, 3* μυρίον ἄρατο μόχθον]. AMM. 21, 5, 4. *passim. v. et l. 50*). LIV. 27, 39, 4 quae ... in transitu ... Rhodani ... Alpium ... -sisset. 32, 3, 4 *militiam.* PLIN. epist. 5, 5, 7 quantum vigiliarum, quantum laboris (*v. l. 53*) -serit frustra. HIER. hom. Orig. in Ezech. 10, 3 p. 421, 2 B. *mala.* 10, 4 p. 421, 26 (*ad Ezech. 16, 58* impietates tuas ... porta) cum impietates tuas et iniquitates ... -seris. *aliter p. 1409, 60.* *nota* (*v. supra l. 40*): QVINT. inst. 11, 3, 147 cum ... magna pars est -sta orationis, utique adflante fortuna *eqs.* *aliter supra l. 33.* *p. p. p.* -stum *quasi pro subst.* (*v. supra l. 41*): VERG. georg. 2, 398 est etiam ... labor curandis vitibus ..., cui numquam -sti satis est ([SERV. *ad. l.*: exhaustionis, finitionis]. BOETH. cons. 4, 1 carm. 1, 15 W. ubi iam -sti fuerit satis [*sc. explorando*]. 4, 6, 2). OV. met. 5, 149 plus tamen -sto superest (*cf.* Pont. 1, 3, 14 non minus -sto, quod superabit, erit).

C *tempus exigere, perficere, absolvere* (*sim. fatum i. 'vitam': l. 73; not. 'laboris', 'aerumnae' l. 72. 73. 74 subaudienda videtur*): LVCAN. 5, 44 nostrum (*i. consulum*) -sto (-acto *N*) ius clauditur anno. STAT. silv. 3, 5, 40 -sti ... tempora fati (*v. l. 70*). Theb. 10, 383 -stas ... dolent pallere tenebras (*i. noctem. cf.* TAC. hist. 4, 29, 3 sic -sta nocte novam aciem dies aperuit). COD. Theod. 11, 31, 1 redintegrari sibi (*possessori*) -stum ... spatium (*i. exactum, evolutum*).
H. G. Wackernagel.

antlia rota **ex(h)auritōria** *eqs.* GLOSS. V 266, 18 (GLOSS. Scal. V 590, 4. 632, 25 [-uria]). *cf.* hauritorius (*vol. VI 3, 2574, 20 sqq.*).

?**exhausterantibus** ubertim fluentibus, veluti exhaurientibus GLOSS.ᴸ IV Ps. Plac. E 33 (-austr- *Goetz coll.* austrare, haustrum). *M.*

exhaustio, -ōnis *f.* *ab* exhaurire. *i. q. actio exhauriendi*: **1** *corporaliter* (*fere i. q. effusio, evacuatio vasis [alleg.]: p. 1412, 4; i. q. egestio, amolitio rei solidae [cf. p. 1406, 50]: l. 1*): PAVL. NOL. epist. 24, 20 p. 219, 20 -e ruderum nudata humo. FAVST. Aug. c. Faust. 19, 5 p. 501, 11 (*alleg.*) *Israelita* refertus ... lege ... replendus eo, cuius ... videretur esse capacior ... alioquin nec circa eum adimpletio haec (*sc. legis per Iesum*) esset, sed -o (*cf. quae anteced.; audi 'velut vasis'*). **2** *incorporal.: i. q. actio perferendi, toleratio sim.* (*v. p. 1411, 38*): SERV. georg. 2, 398 *v. p. 1411, 66.* HIER. in Mich. 1, 1 p. 1164ᴬ (*anteced.* haustus, hauritio, *gr.* ἄντλησις *eodem sensu*) quae ... habitat in Lachis ... veniet usque ad testimonium -is suae, quod exhauriet (*cf. p. 1411, 39*) atque ebibet iuxta operum suorum mensuram (*cf. prov. 9, 12* ἀναντλήσεις κακά. *Hier. ibid.* hauries [*Vulg.* portabis]). *H. G. Wackernagel.*

exhausto, (-āre). *ab* exhaustus. *i. q. exhaurire*: PAVL. FEST. p. 82 -ant efferunt (GLOSS.ᴸ V Abba EX 82 -ant exhauriunt).

ἐξάντλησις **exhaustus** GLOSS. II 301, 51 (u *poster. pro* o *corr.*). *cf.* haustus.

exhebenus *v.* exeb-. **exhedra** *v.* exedra.

exherbo, -āre. *ab* ex *et* herba. *i. q. herbas exstirpare, herbis nudare*: COLVM. 4, 31, 2 *perticalis salix* cum germinabit ..., crebre ... foditur atque -atur (*recte?; v. Schneider ad l.*). 11, 3, 11 cum sationis appropinquabit tempus, ante quintum diem -andus erit locus. [*sic.* sirvari, *helv.* eserba. *M.-L.*]

exhērēdateuo *v. s.* exheredo, *p. 1413, 7.*

×**exhērēdātio,** -ōnis *f.* *ab* exheredare. *plur.*: PAVL. dig. 28, 2, 19. COD. Iust. *infra l. 53.* *gr.-lat.*: NOVELL. Iust. 155, 4, 9 p. 546, 6 (*in textu gr.*) τῆς -ιονος (*cf.* THEOPHIL. inst. Iust. 2, 13, 6 -ίονος). THEOPHIL. inst. Iust. 2, 13 pr. -ιων (2, 13, 6 *al.*). *ibid.* -ίονα. *al. inde a* QVINT. [*variat: c. simpl.*: PS. QVINT. *infra l. 33. 56. c.* -hereditatio: QVINT. *l. 32.* NOVELL. Maior. *l. 50.*]

i. q. actus exheredandi, hereditatis abrogatio (*ad rem cf. Klingmüller, RE VI 1680, 45 sqq.; Girard, Gesch. u. System d. röm. Rechtes, p. 926 sqq.; Sohm, Instit. d. röm. Rechtes, p. 704 sqq.*): **1** *nude*: QVINT. inst. 7, 1, 53 -em (-ditat- *G*) meruisti. PS. QVINT. decl. 2, 5 p. 24, 25 filium ... -e protegere. *ibid. l.* 28 ut -em (her- *V*) ... impetraret noverca ... ab homine, cui *eqs.* AFRIC. dig. 38, 2, 27 vivo filio si nepos exheredatur, nocebit ei -o ad bona libertorum avitorum (GAIVS inst. 3, 64 in hereditate civis Romani liberti liberis manumissoris nulla -o nocet, in bonis Latinorum nocere nominatim factam -em ... significatur. PAPIN. dig. 28, 2, 23 pr. -em antea scriptam nocere. *al.* NOVELL. Maior. 6, 3. *cf. infra l. 62*). GAIVS dig. 29, 1, 17, 2. inst. 2, 134 -is modus (*cf.* COD. Iust. 6, 28, 4, 8 iura -is). 2, 177 cretio sine -e. *al.* MARCELL. dig. 5, 2, 5 se ... indigne praeteritum vel ... -e summotum (VLP. dig. 37, 4, 8, 2 non quaevis -o summovet filium a ... bonorum possessione. *al. cf.* VLP. dig. 37, 4, 8 pr. -e notatos et remotos). TRYPH. dig. 37, 4, 20 pr. ad notam -is (VLP. dig. 37, 8, 1 pr. COD. Iust. 3, 28, 18 [*a. 286*]. 6, 21, 10 [*a. 246*]. *al. cf.* COD. Iust. 6, 37, 24 pr. post -is iniuriam). VLP. dig. 28, 5, 1 pr. ab -e quam nominatim facit (COD. Iust. 6, 28, 1, 1 [*a. 204*]. *al. v. supra l. 37 sq.*). *al.* PAVL. dig. 28, 2, 25 pr. Titius testamento heredem instituit et filium habens sic -em posuit: 'ceteri omnes filii filiaeque meae exheredes sunto' (*v. p. 1415, 51*). *al.* NOVELL. Maior. 6, 8 non iustis causis -is (-ditacionis *l. v.*) exstantibus. POMER. 2, 3, 2 p. 446ᴮ -is metu. COD. Iust. 6, 28, 1 pr. (*a. 204*) cum post omnes heredum gradus -o scribatur (*cf. l. 38. 58*). 6, 28, 4, 6 similibus verbis -es nominatim procedere. *al. et al.*

2 *acced. genet.*: **a** *obi.*: PS. QVINT. decl. 2, 15 p. 32, 28 nullum adiectum ad -em (hered- *M*) iuvenis elogium. POMPON. dig. 28, 5, 69 (68) filii (AFRIC. dig. 48, 10, 6, 1 si institutus heres -em nominatim filii vel aliarum personarum adscribat. VLP. dig. 28, 5, 4, 2). PAVL. dig. 38, 2, 47 pr. nepotis. AMBR. epist. 77, 1 p. 1264ᴬ ne laesa pietas patris ulciscatur se -e vel abdicatione contumacis pignoris (*i. 'liberorum'*). INST. Iust. 2, 13ᵗⁱᵗ· de -e liberorum. **b** *subi.*: IVLIAN. Vlp. dig. 38, 2, 10, 1 nihil mihi nocere patris -em ad avitorum libertorum bona (*antea*: si pater me exheredavit).

[**exhērēditātio** *v. l. 28.*]

exhērēdito, -āvi, -ātum, -āre. *ab* ex *et* heres (*cf.* exheredo, heredito). NOT. Tir. 51, 97 -at. *vox inde a ?* RHET. Her. *l. 70 obvia ubique fere c. var. l.* -heredare *traditur (v. et p. 1413, 15): in* RHET. Her. *et* TERT. *l. 74 iure dubites, utram lect. sequaris.* *i. q. hereditatis iure privare, hereditatem adimere* (*cf.* exheredare): **1** *proprie et technice* (*in imag. l. 74; acced.* de: *l. 74. 76*): RHET. Her. 4, 23, 33 patris bona venierunt. hereditas aliqua venit? non potest dici, sed etiam a necessariis omnibus -tus est (*M*, -hered- *ΠBE*; *v. l. 68*). TERT. castit. 12 p. 754 Oe. (*in imag.*) heredes dei servus desiderabit, qui semetipsum de saeculo -vit ([*A ex coll. Baluzii, B*; -hered- *A sec. Hildebr.; cf. l. 68 et v. p. 1415, 73*]. GREG. TVR. Franc. 9, 33 p. 389, 5 filiam -tura [-eredaretur *A1*, -heredatura *D 1. 3. 5*] de facultate paterna). BOETH. top. Arist. 2, 2 p. 929ᴮ pravos -andos ... esse (*gr. 2, 6 p. 112ᵇ, 19* φαύλους τοὺς ἀποκλήρους ... εἶναι). **2** *transl.*: *de Iudaeis reprobatis* (*v. p. 1414, 77. pendet* ab): IREN. 3, 21, 1 *scripturae* eos, qui gloriantur domum se esse Iacob et populum Israel, et -tos (-heredari *l. v.*) ostendunt a gratia dei.

×**exhērēdo,** -āvi, -ātum, -āre. *ab* ex *et* heres. CHAR. gramm. p. 472, 15 B. *inter verba act. Iᵃᵉ coni.* EVTYCH. gramm. V 471, 4 heres, -o -as (*seq. Cic. S. Rosc. 53*). PRISC. gramm. II 433, 21 ab ...
[*M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

heres -o (-hae- *RGL*). *scribitur*: -ere-: CIC. Phil. 2, 41 *V*. VAL. MAX. 7, 7, 5 *A*[1]. QVINT. decl. 347 p. 367, 18 *A*. FRONTO p. 14, 20 N. PS. ORIG. tract. p. 184, 16 *BF*. GLOSS. *al. cf. et* APVL. apol. 99 (ex. ered- *F*). -haer-: VAL. MAX. 3, 5, 2 *L* (-hẹr-). PRISC. *l. 1.* *gr.-lat.*: THEOPHIL. inst. Iust. 2, 16, 4 -dátois αὐτοῖς γενομένοις. *ibid.* -dátu pupillu ... -dátων. 2, 18, 3 -dátῳ. 2, 25, 2 -édatos (*nom.: v. l. 12*). *al.* *inde* exheredateuein: THEOPHIL. inst. Iust. 2, 13 pr. inter ceteros -eúein (2, 13, 2. 4 *al.*). 2, 13, 1 -eúontai ... -eúεσϑαι. 2, 13, 3 -euésϑωσαν ... -euϑῶsi (*cf.* 2, 18, 5 -euϑείς. *al.*). 2, 13, 6 -dáteusen (*cf.* 2, 18, 4 -dáteusa. *al.*). *sim. al.* *de notione*: GLOSS.[L] I Ansil. EX 483 -eredatus extra hereditatem factus. GLOSS. V 499, 42 -o probicio. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A ἐξερέδατος· ἀπόκληρος. *cf. et* NON. p. 276, 20 damnare est -are *et v. p. 1414, 76.* *legitur inde a* MET. MAC. *p. 1414, 62*, ?RHET. Her. (*v. p. 1412, 70*), CIC.; *vox maxime Ictorum* (*v. V. i. R.*). [*variat c.* -hereditare: *v. p. 1412, 67.* PLIN. epist. 5, 1, 9 *Fu*. FIRM. math. 7, 10, 3 p. 236, 15 *AN*. AVG. *p. 1414, 80.* GREG. TVR. *p. 1414, 65.* *falso* her- *pro* ⟨ex⟩her-: VLP. dig. 4, 4, 3, 4 (*F*). *cf. et l. 54.*]

I *proprie* (*in imag., alleg. p. 1414, 46*): **A** *c. obi.* (*subaud. e. g. l. 69. p. 1414, 25*): **1** *usu technico: i. q. et iure hereditatis adeundae et rebus hereditariis privare, exuere* (*tam strictius de iis qui 'sui heredes' vocantur [i. q. ius heredis alci. adimere; v. e. g. l. 29. 31 sqq. 47 sqq. 68 sqq. p. 1414, 21] quam liberius de aliis quibuslibet personis, quae heredes non instituuntur [v. l. 30. 37. p. 1414, 38]. extra rem Romanam: l. 80 p. 1414, 65. subi. res: l. 83. p. 1414, 32 [in ioco]*): **a** *notabiliora quaedam ad rem spectantia*: α *de testamentis, clausulis sim., quibus quis -atur*: CIC. Cluent. 135 elogium recitasti de testamento Cn. Egnati patris ... idcirco se -asse filium, quod *eqs.* (*cf.* PETRON. 53, 9 saltuariorum testamenta, quibus Trimalchio cum elogio -batur [*v. supra l. 24*]. QVINT. inst. 7, 4, 20 si -tum a se filium pater testatus fuerit elogio. APVL. apol. 99. COD. Iust. 1, 4, 27, 1 *al. v. p. 405, 54 sqq.*). Cluent. 135 Egnatium ... pater censoria subscriptione -vit. 162 P. Aeli testamento propinquus -tus cum esset, heres hic alienior institutus est (QVINT. decl. 347 p. 367, 18 *al.* TRYPH. dig. 49, 15, 12, 1. APVL. apol. 100 testamentum ... inofficiosum ... in quo ... maritum -vit, ... filium scripsit heredem. MVTIAN. Chrysost. hom. 16, 1 p. 541[med.] testamentum fit in ... die mortis ... alios ... habet heredes, alios .... -tos [*gr. p. 123*[med.] ἀποκληρονόμους. *v. p. 1415, 11*]. COD. Iust. 6, 28, 2 [*a. 225*] avus ... te ... t. nominatim. *al.*). QVINT. decl. 308 p. 210, 17 homines binis iam tabulis -ti. GAIVS inst. 2, 273 codicillis nemo heres institui potest neque -ari.
β *de formulis et ratione -andi* (*cf.* COD. Iust. 6, 28, 4 pr. aliis verbis -ari debere filium ... aliis filiam et inter nepotes -andos alia iura civilia, alia praetoris introduxerunt. *v. s.* exheres *p. 1415, 35*): 'nominatim' *-are* (*cf. supra l. 40. infra l. 61*): IVLIAN. dig. 38, 2, 20, 4 nisi filius ab eo nominatim -tus fuerit (POMPON. dig. 28, 2, 21 si f. n. -vero et eum postea heredem instituero, heres erit. GAIVS dig. 28, 3, 13. inst. 2, 123 qui f. in potestate habet, curare debet, ut eum vel heredem instituat vel n. -et. 3, 63 ad liberos ... non n. -tos. epit. 2, 3 pr. *al.* TRYPH. dig. 37, 4, 20, 1 *al.* VLP. reg. 22, 16 [*opp.* heres institutus]. *al.* PAVL. dig. 28, 2, 25 pr. filios et filias n. sent. 3, 4[b], 10 *al.* COD. Iust. 6, 12, 2 [*a. 224*]. *al.*). GAIVS inst. 2, 127 nominatim ... ⟨ex⟩heredari videtur *filius*, sive ita -etur: 'Titius filius meus exh⟨eres esto', sive ita: 'filius meus⟩ exheres esto' non adiecto proprio nomine (2, 132. 134 virilis sexus ⟨postumi⟩ n. VLP. dig. 28, 2, 2 n. -tus filius et ita videtur: 'f. meus exheres esto'. 28, 3, 3 pr. *al.*). *v. et p. 1412, 37. 46. 53. 1415, 69.* 'inter ceteros': GAIVS inst. 2, 128 ceterae ... liberorum personae vel feminini sexus vel masculini ... inter ceteros -antur ... his ⟨ver⟩b⟨is⟩: '⟨ceteri⟩ omnes exheredes sunto' (2, 132. 134 feminini *sexus postumi* vel nominatim vel inter ceteros. COD. Iust. 6, 28, 4, 8 postumam. *al.*). *alia*: FLORENT. dig. 28, 2, 17 filii ... hoc modo -antur: 'filius exheres sit', 'filius exheres erit'.

b *generalia quaedam* (*p. p. p. vice subst. fungens: p. 1414, 41; locutionem q. e.* -tum facere *v. p. 1414, 37; in imag. et alleg. p. 1414, 46.* *nota* 'mensam': *p. 1414, 27; verborum lusum: p. 1414, 30*): CIC. S. Rosc. 52 istum (*sc. filium*) -are in animo habebat *pater* (53. 54 *filium. ibid. bis.* Cluent. 135 [*opp.* coheredes]. dom. 34 [*sc. futurum*]. SEN. clem. 1, 14, 1 a prima offensa. QVINT. inst. 5, 13, 32. PLIN. epist. 5, 1, 1 [*opp.* heredem reliquerat me]. CELS. dig. 37, 6, 6 a patre. IVLIAN. dig. 28, 2, 13, 2 *al.* POMPON. dig. 28, 2, 8 [*opp.* herede instituto]. *al.* GAIVS dig. 38, 1, 22, 1 -to emancipato f. [VLP. dig. 4, 4, 3, 4 PAVL. dig. 5, 2, 23 pr. *al.*]. inst. 3, 71 filium filiamve [*v. p. 1414, 8*]. SCAEV. dig. 28, 2, 29, 10 *al.* VLP. dig. 28, 3, 6 pr. *saepe.* [*v. V. i. R.*]. TERT. nat. 1, 4 p. 64, 31 FIRM. math. 7, 10, 3 p. 236, 11 *al.* COD. Iust. 6, 37, 24, 1 *al.*). Phil. 2, 41 fratrem -ans te faciebat heredem (VAL. MAX. 7, 7, 5 cum patre septem fratres. IVLIAN. dig. 29, 2, 41 -ti f. hereditati. SCAEV. dig. 32, 103, 1 PAPIN. dig. 38, 2, 42 pr. *al.*). NEP. Them. 1, 2 *Themistocles* a patre -tus est. SEN. contr. exc. 6, 3 unus omnium -tus sum dividendo (*i. 'ex ambabus partibus matrem praeferendo res hered. amisi'*). VAL. MAX. 3, 5, 2 quem ... patris indulgentia heredem reliquerat, publica severitas -vit (*antea*: paternis bonis interdixit). 7, 7, 3 *al.* QVINT. decl. 338 p. 333, 17 novum -andi genus (*antea*: abdicaretur). PS. QVINT. decl. 2, 10 p. 28, 19 *al.* PLIN. epist. 5, 1, 3 inique. 5, 1, 9. 6, 33, 2 femina ... nupta praetorio viro, -ta ab octogenario patre ... bona paterna repetebat. *al.* ALF. dig. 28, 5, 45 (44) neminem (*cf.* VLP. dig. 28, 2, 2 nullum). IVLIAN. dig. 27, 1, 20 pupillum ([*opp.* heredem scriptum]. CLEM. dig. 28, 6, 6 PAPIN. dig. 35, 2, 10 COD. Iust. 6, 37, 24, 2 *al.*). 38, 2, 11 si pater meus a patre suo sit -tus (MARCELL. dig. 37, 8, 3. VLP. dig. 37, 8, 1, 4 emancipatus. *al.*). POMPON. dig. 37, 7, 4 -tae *filiae* vel ... emancipatae et praeteritae (AFRIC. dig. 30, 108, 13 SCAEV. dig. 26, 2, 31 *al.* PAPIN. dig. 5, 2, 16, 1 PAVL. dig. 24, 3, 44, 1. COD. Iust. 6, 28, 1, 1 [*a. 204*]. *al. v. et p. 1413, 74. l. 20*). AFRIC. dig. 28, 2, 14 pr. si postumus a primo gradu -tus, a secundo praeteritus sit (SCAEV. dig. 28, 3, 19 pr. [*opp.* instituti]. *al.* VLP. dig. 37, 9, 1, 5 sub condicione. *al.* COD. Iust. 6, 28, 4, 8 *al.* *cf.* PAVL. dig. 28, 6, 43 pr. eum qui postea nasceretur). AFRIC. dig. 38, 2, 27 vivo filio si nepos -atur (GAIVS dig. 28, 3, 13 nepotem neptémve [inst. 3, 71 *al.*]. SCAEV. dig. 28, 2, 29, 13 MOD. dig. 37, 8, 5. COD. Theod. 5, 1, 4 [= Iust. 6, 55, 9, 2]. *al.*). GAIVS dig. 28, 2, 30 de liberis heredibus instituendis vel -andis (inst. 2, 135. 183 *al.* MAECIAN. dig. 36, 1, 66 [64], 3 VLP. dig. 11, 7, 6 pr. *al.* HERMOG. dig. *v. infra l. 37. al.* ARNOB. nat. 2, 5 p. 50, 28 a parentibus. *al.*). inst. 3, 66 filia (*v. l. 8*) ceterique sui heredes (VLP. reg. 22, 14; *opp.* instituendi). MARCELL. dig. 28, 5, 54 (53). *al.* VLP. dig. 24, 3, 24, 1 si -to marito mulier agat *eqs.* 29, 2, 30, 2 nisi si proponas ventrem institutum vel -tum (37, 9, 1, 2. 37, 9, 1, 7 si ab institutis praeteritus sit venter, a substitutis -tus). *persaepe al.* (*v. V. i. R.*). COD. Iust. 5, 13, 1, 11 *mulier* emancipata vel -ta. *al.* *cf. et l. 57. p. 1412, 63. 1415, 70.* *nota* (*v. p. 1413, 67*): 'mensam': PLIN. nat. 37, 20 T. Petronius ... moriturus invidia Neronis, ut mensam eius -ret, trullam myrrhinam ... fregit (*sc. ne imperator, si pro legato trullam accepisset, mensam ornare posset*). *iocose in verborum lusu*: MART. 3, 10, 6 *pater* te moriens heredem ex asse reliquit: -vit te, Philomuse, pater (*sc. quia menstruam stipem erogando rem iam exhauserat*). QVEROL. p. 45, 20 -asti nos, thesaure: quon[i]am redituri sumus tot abdicati? (*i. Sardanapallus se Euclionis pecunia privatum putat, cum aurum in urna sub cinere absconditum non invenerit; ad lusum verb. cf. p. 4, 4* parasitum ... cognitum filio [*i. Querolo*] coheredem instituit *Euclio*).

-tum facere *i. q. exheredem reddere*: HERMOG. dig. 37, 14, 21, 3 naturales liberi liberti -ti facti (COD. Iust. 3, 28, 22 pr. [*a. 294*] filia ... -ta facta. 6, 37, 24, 1). COD. Iust. 3, 28, 34 pr. si quis filium suum -tum fecerit alio scripto herede (6, 37, 24 pr. 6, 42, 31 pr. quem neque heredem neque -tum fecit). *p. p. p. pro subst.* (*cf. et p. 1415, 9*): QVINT. inst. 7, 4, 11 quae in scholis abdicatorum, haec in foro -orum a parentibus et bona apud centumviros (*Cuiac., v. app.*) repetentium ratio est. 9, 2, 98 pro -o. FRONTO p. 15, 6 N. heredes scripti navigabunt, -i autem in possessione remanebunt.

allegorice (*cf. p. 1413, 66*): VAL. CEM. hom. 4, 6 p. 705[B] qui habet unicum filium, cogitet Christum sibi natum atque inter ... plures ... opes suas dividat, ne Christus noster -tus abscedat (*antea*: hereditatem ... inhereditare; *seq.*: admisso ad consortium hereditatis *Christo*).

2 *usu magis debilitato: i. q. pauperem, inopem, rerum expertem reddere* (*christ., sc. opibus erogandis; opp.* hereditas in caelo [*v. infra l. 69*]: *l. 55. nonnisi refl.*): HIER. epist. 108, 6, 5 *Paula filiis* antequam proficisceretur, cuncta largita est -ans se in terra, ut hereditatem inveniret in caelo. SALV. eccl. 2, 22 quam longe ab ea devotione sunt, ut -ent ipsos se propter deum, qui -are nolunt ... extraneos (*i. cognatos; v. supra l. 26*) propter se ([*cf. quae anteced.*]. 3, 44 illi ... ob deum donantes omnia sua etiam se ipsos -vere viventes). EPIST. Merov. 11 p. 453, 1 quae facultates suas parentibus derelinquant et se exinde -ent.

B *acced. additamento*: **1** *separativo* (*cf. et p. 1415, 14*): *i. q. exuere, privare, nudare*: **a** *c. abl. separ.*: MET. MAC. or. frg. Gell. 1, 6, 8 (= 9 M.) parentes, si pergunt liberi errare, bonis (nobis *A*) -ant. **b** *c. praep.* de: GREG. TVR. Franc. 9, 20 p. 379, 12 ut nec hic (*Chlotarius*) videatur -ari (-ditari *A 1*) de regno meo.
2 *additur 'unde' (abl. separ.) et 'quo': fere i. q. eiectum, privatum diffundere, dispergere*: PAVL. MED. bened. 2, 10 p. 719[D] populus *Iudaeorum* paterno solo -tus in cunctas gentes.

II *translate: hereditate illa caelesti (i. caeli possessione) exuere, fere i. q. reprobare, abominari, (a dei societate) excludere sim.* (*propria vi hic illic perlucente: cf. l. 79. p. 1415, 2. 6 et v.* AVG. in euang. Ioh. 11, 10 p. 1480[fin.] Iacob et Esau: unus ... eligitur, alius reprobatur; unus succedit in hereditatem, alter -atur. 12, 2 p. 1485[init.] *quater.* *ad vim verbi*: AVG. in psalm. 5, 8 p. 86[extr.] apto verbo usus est *psalmista*, quod ait 'abominabitur' [*psalm. 5, 7*]; solent enim abominati dici -ti): **A** *c. obi.*: **1** *respiciuntur Iudaei a deo reiecti* (*opp. 'Christiani heredes'; cf. l. 78. 84*): LACT. inst. 4, 20, 5 testator ... Christus ... nos heredes regni aeterni facit abdicato et -to populo Iudaeorum. epit. 43, 3. AVG. epist. 69, 1 p. 243, 18 *ecclesia* vos in hereditatem Christi ab -ta (-ditata *U*) praecisione fugientes ... suscepit. in epist. Ioh. 4, 10 p. 2011[init.] qui inde (*sc. de carne Abraham*) nati sunt, -ti sunt ([*opp.* efficeris filius]. *cf.* in euang. Ioh. 9, 16 p. 1466[init.] *filii Abrahae* degenerando -ti, ... nos imitando *fidem* adoptati [*sic opp.*: 42, 5 p. 1701[extr.] *al.*]).

[*M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *pertinet ad Christianos infideles* (*inde p. p. p. quasi subst. infra l. 9*): TERT. praescr. 37, 6 vos *haereticos* ... -verunt *apostoli* ... et abdicaverunt ut extraneos (*sc. velut a possessione excluserunt. cf.* AVG. serm. 1, 2, 2 p. 25$^{init.}$ -tis haereticis). AVG. epist. 43, 25 p. 107, 16 (*ad psalm. 2, 8* 'dabo tibi gentes hereditatem tuam') huic hereditati qui non communicat ... -tum se esse cognoscat (*cf. quae seq.*). in psalm. 124, 10 p. 1656$^{init.}$ filii ... hereditatem habebimus ... vocabitur ... hereditas ... pax, ... -ti sunt qui non amant pacem. *p. p. p. pro subst. de non credentibus*: AVG. in psalm. 49, 4 p. 567$^{init.}$ audiatur vox concinentium testamentorum, non calumniantium -torum (*cf. p. 565*$^{med.}$). MVTIAN. Chrysost. hom. 16, 1 p. 541$^{med.}$ (*cf. p. 1413, 38*) de -tis audi *Christum* ... dicentem *eqs.* (*seq. Ioh. 17, 20; gr. p. 123*$^{med.}$ ἀποκληρονόμων). *cf. p. 1414, 41.*

B *add.* '*qua re*' *quid privetur*: ab: TERT. resurr. 49 p. 101, 5 quas substantias (*sc. carnem, sanguinem*) quali condicione -verit apostolus ⌊a dei regno⌋ (⌊ ⌋ *ed. Gangn., om. PMF*) ... discere est ([*seq. I Cor. 15, 27*]. *cf.* PS. ORIG. tract. p. 184, 16 carnem ... apostolus a r. d. [*seq. I Cor. 15, 47*]. *v. p. 1414, 61*). *abl. separ.* (*in lusu verb. inter proprium vim et transl. interced.*): SALV. eccl. 2, 22 ut heredes alios quoscumque faciatis (*proprie*), vos ipsos vestro -atis (*i. fere 'hereditate caelesti privatis vos'*).

***exhērēs,** (-dis). *retrograde ab* exheredare *s.* exheredatus. -hae-: PRVD. perist. 2, 79 *V*. *sine* -h-: COMM. instr. 1, 38, 2. GREG. TVR. Franc. 7, 33 p. 313, 21 *C 1*. *leguntur hae formae: sing.: nom.* -s *inde a* POLLIONE *l. 36 saepe; acc.* -em *inde a* PLAVTO (*l. 65. 80*) *saepe* (-e *falso trad. l. 75*). *plur.: nom.* -es *inde a* VARRONE *infra l. 49 saepius; abl.* -bus: GREG. TVR. Franc. 7, 33 p. 313, 21. NOT. Tir. 51, 96 (*post* heres, coheres). GLOSS. II 237, 38 -s ἀποκληρονόμος. 237, 41 -em facio (*v. p. 1416, 9*) ἀποκληρονόμον ποιῶ. *inde a* PLAVTO (*infra l. 65. 80*), VARRONE *infra l. 49*, CIC. *infra l. 55. 67*, POLLIONE *infra l. 36*. [*corr. ex* ethe-: VLP. *l. 43.*]

A *proprie* (*per alleg. infra l. 71*): 1 *t. t. iurid.: i. q. heres non institutus, iure heredis privatus*: a *absolute*: α *in certis formulis*: Ⓘ *sing.*: *c. pers. tertia*: -s esto (*cf. et p. 1416, 8*): POLLIO or. frg Quint. inst. 9, 2, 34 (= 35 M.) mater mea ... -s esto. IVLIAN. dig. 28, 2, 13, 2 'Titius post mortem filii mei heres esto': 'filius -s esto' (28, 5, 37, 2 *al.* POMPON. dig. 28, 5, 69 [68]. GAIVS inst. 2, 127 *v. p. 1413, 54.* VLP. dig. 28, 2, 2 meus. 28, 2, 3, 2 *al.* PAVL. dig. 28, 3, 14 *al.*). AFRIC. dig. 28, 2, 14, 2 'ille quem scio ex me natum non esse, -s est⟨o⟩'. MAECIAN. dig. 28, 5, 87 (86) pr. SCAEV. dig. 32, 41, 8 *al.* VLP. dig. 37, 10, 1, 9. reg. 22, 23 (etheres *C*). *al.* -s sit: QVINT. inst. 5, 10, 107 'qui patri proditionis reo non adfuerit, -s sit' (7, 1, 42. FLORENT. dig. 28, 2, 17 'filius -s sit'). -s erit: QVINT. inst. 7, 1, 50. 7, 1, 55. FLORENT. *p. 1413, 63.* PAVL. dig. 28, 2, 19 'et in cetera parte -s mihi erit'. *c. altera pers.*: GAIVS inst. 2, 165 quod ni ita creveris, -s esto (2, 174 VLP. reg. 22, 27).

Ⓘⓘ *plur.*: -es sunto: VARRO Men. 543 *filii* si erunt ὄνοι λύρας, -es sunto. ALF. dig. 28, 5, 45 (44) omnes (GAIVS inst. 2, 128 ⟨ceteri⟩ o.; *v. p. 1413, 60.* PAVL. dig. 28, 2, 25 pr.; *v. p. 1412, 49. al.*). SCAEV. dig. 35, 2, 27 (*opp.* heredes mihi sunto). *al.* -es sint: CAES. AREL. testam. (Rev Bén. 16, 1899, 101) l. 18 *pontificem Arelatensem* heredem ... meum esse volo ac iubeo; ceteri ceteraeve -es sint (*v. app.*).

β *loci generales*: CIC. de orat. 1, 175 *miles egit* lege in hereditatem paternam, testamento -s filius (VLP. dig. 38, 2, 12, 6 licet -s sit eodem testamento). VAL. MAX. 7, 8, 9 *Oppius anulos* heredibus illius (*sc. Popilii*) -s ipse reddidit. QVINT. inst. 7, 1, 47 lex ... iubet -em esse eum qui *eqs.* POMPON. Vlp. dig. 37, 10, 1, 8 cum filius heres vel -s scriptus est (37, 10, 1, 9 sine elogio. *al.* GAIVS dig. 29, 1, 17, 2 VLP. dig. 37, 4, 8, 1 *al. cf. et infra l. 69*). VLP. dig. 38, 6, 1, 9 *al.* LACT. inst. 5, 18, 14. GREG. TVR. Franc. 7, 33 p. 313, 21 tu ... heres in ... regno ... succede ceteris -bus factis.

b *indicatur res, qua quis exuitur*: α *per abl. separ.*: PLAVT. Most. 234 utinam ... pater ad me nuntietur, ut ego -em meis bonis me faciam atque haec sit heres. β *per gen.* (*inde in alleg. l. 71. cf. et l. 81. p. 1416, 4*): CIC. de orat. 1, 175 possetne paternorum bonorum -s esse filius, quem pater testamento neque heredem neque -em scripsisset (*v. supra l. 60*) nominatim. PAVL. dig. 28, 2, 19 (*ex Scaev.*) quoniam nec fundi -s esse iussus recte exheredaretur. *allegorice de homine christ. terrenis opibus rebusve exuendo*: TERT. monog. 16 p. 786 Oe. heredes ... Christianus quaerat saeculi totius -s ([*v. totum l. et cf. p. 1412, 74*]. *cf.* TRACT. Pelag. p. 160, 33 ut Christianus heredes velit in mundo relinquere, qui totius mundi iubetur esse -s [-de *cod.*]).

2 *vi laxiore: fere i. q. inops, egenus, fortunis nudatus* (*cf. p. 1414, 51*): PRVD. perist. 2, 79 addicta avorum praedia foedis sub auctionibus successor -s gemit.

B *translate*: 1 *in locut. iocosa fere i. q. orbus* (*acced. gen.*): PLAVT. Bacch. 849 neque Bellona mi ... neque Mars creduat, ni illum exanimalem faxo, si convenero, nive -em fecero vitae suae (*i. 'vita privavero'*). 2 *usu christ.*: a *i. q. de hereditate dei, possessione caeli sim. reiectus* (*cf. p. 1414, 69*): *absol.* (*de Iudaeis*): COMM. instr. 1, 38, 2 improbi *Iudaei* ... vinci vos non vultis: sic -es eritis. *acced.* ab: GREG. M. past. 3, 20 p. 86^{C} dum per avaritiae nequitiam hic multiplicari appetunt, illic ab aeterno patrimonio (*i. regno dei*) -es fiunt. b *fere i. q. non particeps* (*c. gen.*): NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 2 p. 550, 17 -em fidei factum. BACHIAR. repar. laps. 17 p. 1055^{A} -s Christi passionis. 3 *in iure sepulcrali* (*nota dat. l. 7*): INSCR. Herm. 49 (1914), 312 (*Tridenti*) ⟨Pis⟩tauci f(ilius) sibi et Luppae ... uxori carissimae. huic monumento Turus filius meus -s esto (*i. 'monumento excludatur'*).

iunctura -em facere: *v. supra l. 4. p. 1415, 63. 66. 81* (*cf. p. 1415, 29. supra l. 3*).

***exhibeo,** -uī, -itum, -ēre. *ab* ex *et* habere. CHAR. gramm. p. 475, 23 B. (*inter verba coniug. II*^{ae}). *de scriptura: saepe sine aspirat. scribitur*: *in tit.*: CE 251, 2 (*a. 215*). DECRET. fabr. Sentin. (CIL XI 5748; *a. 260*) 8. DECRET. centon. Sentin. (CIL XI 5749; *a. 261*) 7. CIL VIII 21665 (*a. 299*). EPIST. Orcist. (CIL III 7000; *a. 323/26*) 2, 28. CIL VIII 14783. 23964, 15. X 520, 15. 1492, 13. 5200, 13. 5968. XI 264, 2 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 58. exibit: INSCR. RevArch. 18, 1911 p. 506 nr. 165. *in auct. codd. varr.*: PLAVT. Asin. 457 (*B. cf.* Men. 1072 *B D.* Mil. 546 *P al.*). Rud. 556 *A*. OV. epist. 17, 116 *G*. met. 6, 213 *hλ al.* VAL. MAX. 4, 7, 2 *L*^{1} (5, 2, 1 *L al.*). 5, 6 pr. *A* (5, 6, 7 *A*^{1} *al.*). CVRT. 7, 2, 12 *B*^{1}*LV*. APVL. apol. 44 φ *testis cod. F* (-h- *add.*; *sic*: 46 met. 11, 13 *al.*). met. 6, 24 φ (-h- *add. al. man. item* 10, 9 *al.*). LACT. inst. 6, 20, 32 *PV al. sim. saepius. v. et l. 26.* exsib- (-sib-): CIL IX 4215 (*a. 338*) 11 INSCR. Le Blant *infra l. 52.* -(h)iv-: PAVL. dig. 43, 1, 2, 1 *F*^{1}. HIER. chron. a. Abr. 1571 p. 195, 10 F. (*L* [-iv-]; *v. l. 24*). PS. APVL. herb. 42 l. 8 *Ca.* -iubere: SCAEV. dig. 49, 1, 28, 1 *F*^{1}. *graeco-lat. v. p. 1420, 43.* NOT. Tir. 7, 58 -et (*inter compos. verbi q. e.* habere). *de significatu* (*cf. et p. 1417, 65*): NON. p. 105, 3 -eri inferri. SYNON. Cic. p. 438, 9 B. praebet, -et, suggerit, sumministrat, suppeditat (*v. p. 1429, 20*). GLOSS.^{L} II Abav. EX 49 -uit praebuit praestavit praestitit (V Aa E 811 *al. cf. p. 1424, 25*). II Philox. EX 76 -ent παρασχῶσιν. 79 -et ἀποκαθίστησιν, παριστᾷ, παρέχει (*i.* -σχ-), παραβάλλει. *al.* V Aa E 812 -uit optulit, dedit, tribuit (*v. p. 1431, 52*). 813 -isti transmisisti (816). 814 -amus praeparemus (815). GLOSS. -et praesentat manifestat (*v. p. 1422, 26*). -ere accersire, adesse ... praesto esse (*cf. p. 1418, 50*). *al.* *legitur inde a* PLAVTO (*p. 1421, 7. 1423, 29. 1427, 73. 1428, 9 sqq. 27. 42*), CIC. *per tot. latin.; vox e. g.* TER., VARRONI (*v. l. 42*), CAES., SALL., VERG. *deest, adamatur tam ab* ICTIS *quam a* TERT., *recentiore aevo increbrescit.*

[*variat c.* -igere: LACT. *p. 1424, 54. 59.* *falso trad.*: CIC. Sest. 107 se ... supplicem populo R. -uit (*Hs K*; praebuit *Madv.* [*cf. opusc.*^{2} *377*]; *alia alii. v. p. 1427, 20*). VARRO Men. 118 *codd. Non. p. 105, 11* (*varia temptata*). PAVL. dig. 23, 3, 20 ne a viva *dos* -atur (*si recte,* -ere *sensu 'exigendi' usurpatur; cf. Basil.* ἀπαιτεῖσθαι [-igatur *Cuiac.*]). *in sent. dub. trad.*: CIC. Phil. 6, 7. PORPH. Hor. sat. 1, 5, 46 p. 258, 4 ἀπὸ τοῦ παρέχειν [ab -ere] (*om. P, del. W. Meyer*). *ex coni.*: *certa*: CELS. *p. 1428, 33.* *inc.*: CATVLL. 100, 6 (*Lachmann; vers. nondum sanatus*). FIRM. err. 20, 6 p. 53, 2 *suppl. Ziegler* (*v. praef. p. XLI sq.*). *dub. interpr.*: VICTORIN. Macc. 218 (aestuat *Hil. Macc. 222*). INSCR. RevArch. 18, 1911 p. 506 nr. 165 Gesulla cu Bituso -ibit latece (*i.* lateres*?*) *eqs.* (*cf. p. 1431, 6*). INSCR. Le Blant 678 B (*s. fere V*) divinis ... visionib(us) ... admonit(us) et virtutis ... maiestatis martyrii caelestium virgin(i?) imminentium ex partib(us) orientis -sibitus *eqs.* (*i. 'arcessitus'? v. p. 1418, 49; pro syn. verbi* admonit(us) *accipit Le Blant*). *in inscr. lacera*: CIL VIII 21665 (*a. 299*) ⟨...⟩ ⟨pecun⟩ia sua -erunt. INSCR. christ. Rossi I 1202.].

materiam in hunc modum digessimus:

CONSPECTVS MATERIAE

I *i. q.* ***copiam sive praesentiam facere***:
- A *c. vi* ***foras, extra se dandi***:
  - 1 *praevalente sensu tradendi*:
    - a *t. t. iur.*: α *alqm.*: *p. 1417, 77.* β *res*: *p. 1418, 21.*
    - b *vario usu*: *p. 1418, 27.*
  - 2 *praevalente vi producendi, arcessendi, sistendi*:
    - a *peculiariter in re forensi*: α *alqm.*: *iudicio sistere*: *p. 1418, 51.* β *alqd. proferre, praesentare*: *p. 1419, 60.* γ *in formula* ad -endum: *p. 1420, 36.*
    - b *generatim*: α *homines arcessere*: *p. 1421, 4.* β *bestias*: *p. 1421, 36.* γ *res afferre*: *p. 1421, 46.*
    - c *i. q. educere*: *p. 1421, 69.*
  - 3 *c. not. procreandi, gignendi*: a *proprie*: α *fructus*: *p. 1421, 72.* β *bestias*: *p. 1421, 84.* b *transl.*: *fingendo formare*: *p. 1422, 2.*
  - 4 *c. sensu emittendi, promendi*: a *transit.*: *p. 1422, 10.* b *refl., mediopass.*: *exire, effundi*: *p. 1422, 15.*
- B *i. q.* ***dare in conspectum, lucem, effectum: ostendere, praestare***:
  - 1 *c. vi ante oculos ponendi*:
    - a *ostendendo producere, manifestare*:
      - α *proprie*: Ⓘ *res*: *p. 1422, 32.* Ⓘⓘ *animantia*: Ⓐ *generat.*: *p. 1422, 59.* Ⓑ *speciatim*: *p. 1423, 4.*

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β transl.: (I) *scripto et verbis ostendere: p. 1423, 14.* (II) *occultum revelare: p. 1423, 64.* (III) *affectus exprimere: p. 1423, 70.* (IV) *qualitatem, virtutem alcis. repraesentare: p. 1423, 76.*

b *vi ostendendi attenuata: in se vel secum habere*:
α statum, formam sim. habere: p. 1424, 1. *β fere i. q. continere: p. 1424, 8.* *γ i. q. praeditum esse: p. 1424, 15.* *δ i. q. gestare: p. 1424, 19.*

2 *efficacem, vigentem, manifestum reddere*:

a *praestando in lucem edere*:
α res:
(I) *generalia quaedam: p. 1424, 30.*
(II) *notabiliora*: (A) *operam, ministerium sim.: p. 1425, 71.* (B) *auxilium, opem sim. praestare: p. 1426, 7.* (C) *curam, laborem sim. adhibere: p. 1426, 34.* (D) *t. t. iurid. i. q. in se recipere: p. 1426, 50.* (E) *i. q. implere (opp. 'promittere'): p. 1426, 57.*
β aliquem: (I) *refl.: p. 1426, 68.* (II) *praedicative: p. 1427, 20.*

b *praestando efficere*: *α c. simpl. obi.*: (I) *c. vi efficiendi: p. 1427, 48.* (II) *c. vi parandi: p. 1427, 58.* (III) *c. vi reparandi, restituendi: p. 1427, 67.*
β c. dupl. obi.: reddere, facere: p. 1427, 73.

c *praebendo facessere*: *α* negotium: *p. 1428, 8.*
β c. aliis obi.: p. 1428, 27.

d *praestando agere, exercere, gerere*:
α vim exercere: p. 1428, 39.
β exercendo exsequi, perficere: (I) partes suas: *p. 1428, 51.* (II) *artem: p. 1428, 55.* (III) excubias: *p. 1428, 57.* (IV) *sacra, sollemnia facere: p. 1428, 63.*
γ c. mera vi faciendi: p. 1428, 78.

C *c. vi* ***dandi, praebendi, suppeditandi*:**

1 *usu certo et artiore*:

a *escas, victum, convivia sim.*: *α praevalente vi ministrandi: p. 1429, 23.* *β praevalente vi apponendi: p. 1429, 57.*

b *technice*:
α de sollemnitatibus edendis: (I) *ludos, munera: p. 1429, 84.* (II) *funus, luctum: p. 1430, 79.*
β de praestandis iis quae publice exiguntur: p. 1431, 6.
γ usu iurid.: i. q. cedere: p. 1431, 39.

c *de impensis, sumptibus erogandis: p. 1431, 42.*

d *de oblatione*:
α i. q. offerre: p. 1431, 52. *β i. q. dedere: p. 1431, 76.*

e *in certis formulis: p. 1431, 79.*

2 *vario usu*:

a *laxius i. q. dare, donare*: *α corporaliter: p. 1432, 6.*
β incorporaliter: p. 1432, 23.

b *significantius*: *α c. vi concedendi: p. 1432, 50.* *β fere i. q. ex se in alterum transferre: p. 1432, 63.* *γ de scriptis vel auctoribus quasi quid praebentibus: p. 1432, 65.*

II *i. q.* ***alere, sustentare*:**

A *laxiore usu*:
1 *alqm.*: **a** *transit.: p. 1432, 75.* **b** *refl.: p. 1433, 9.*
2 vitam: *p. 1433, 15.*

B *strictius: hospitaliter excipere: p. 1433, 18.*

III *i. q. in usum sumere,* ***uti,*** *tractare: p. 1433, 20.*

IV *i. q.* ***prohibere*:** *p. 1433, 32.* *syntactica v. p. 1433, 36.*

I *i. q.* ***copiam sive praesentiam facere*:** **A** *c. vi* ***foras vel extra se, extrorsum dandi*:** *cf. defin. ICTORUM*: POMPON. dig. 50, 16, 246 pr. qui sistit, praestat eius de quo agitur praesentiam, nec tamen eum -et *eqs.* GAIVS dig. 50, 16, 22 plus est in restitutione quam in exhibitione: . . . -ere est praesentiam corporis praebere, restituere est etiam possessorem facere fructusque reddere (*cf.* VLP. dig. 43, 29, 3, 8 -ere est in publicum producere et videndi tangendique hominis facultatem praebere: proprie . . . -ere est extra secretum habere. PAVL. dig. 10, 4, 2 -ere est facere ⟨rei⟩ in publico potestatem, ut ei qui agat experiundi sit copia. *cf. p. 1418, 49*). VLP. dig. 10, 4, 9, 5 -ere est in eadem causa praestare, in qua fuit cum iudicium acciperetur. 43, 5, 3, 8 -ere . . . est materiae ipsius apprehendendae copiam facere.

1 *praevalente sensu tradendi, ex sua potestate vel auctoritate dimittendi*: **a** *technice in re iudic.*: *α alqm. ex auctoritate, potestate, tutela sim. tradere (per similitudinem ap. christ. de iudicio illo ultimo: p. 1418, 15 sqq.* *opp.*: detinere: *p. 1418, 2. 13;* retinere: *l. 84. p. 1418, 1; coniung.* abducere, deducere, ducere: *p. 1418, 3. 8. 10. 12. 15*): CIC. Att. 5, 18, 4 iam -o pupillum neque defendo (*sc. Ariobarzanen, qui in tutela Cic. erat; intellege: creditoribus trado obaeratum*). EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 29, 1 pr. quem liberum dolo malo retines -as (DIG. 43, 29 rubr. de

homine libero -endo [VENVL. dig. 43, 29, 4 pr.; *opp.* dolo malo retinet. *al.* GAIVS dig. 10, 4, 13; *opp.* detinere. PAVL. dig. 43, 1, 2, 1 *al.* COD. Iust. 8, 8 rubr.]. DIG. 43, 30 rubr. de liberis -endis, item ducendis [*cf.* VLP. dig. 43, 1, 1 pr. liberae personae, de quibus -endis ducendis *eqs. al.* COD. Iust. 8, 8 rubr. *al.*]. VLP. dig. 43, 30, 3, 2 *al.*). MEN. dig. 49, 16, 4, 11 requisitus iuvenis (*sc. qui militare debet*) vel a patre postea -tus (*opp.* subtrahit militiae). VLP. dig. 25, 4, 1, 1 a muliere . . . filium . . . aut -eri sibi (*marito*) aut ducere permitti (COD. Iust. 8, 8, 2 [*a. 293*]. *al. cf.* 43, 30, 1, 5 si quis filiam suam . . . velit abducere vel -eri sibi desideret [COD. Iust. 8, 8, 3; *a. 293. al.*]). 43, 29, 3, 13 *al.* PAVL. dig. 10, 4, 12 pr. 43, 1, 2, 1 de liberto -endo. *al.* HERMOG. dig. 43, 30, 2 de uxore -enda ac ducenda (*cf.* COD. Iust. 5, 4, 11 -ta muliere [*i. uxore*; *opp.* detinetur]. *al.*). *passim.* MARCELL. chron. II p. 71, 412, 2 Attalus in mari captus atque Honorio -tus. COD. Iust. 1, 49, 1, 2 (*a. 479*) vel deducatur. *et al.* *usu eccl.* (*v. p. 1417, 79*): ITALA apoc. 20, 13 (Primas in *h. l.*) -uit mortuos mare, qui in eo erant ([*seq.* reddiderunt; ἔδωκεν, *Vulg.* dedit]. *cf.* AVG. civ. 20, 15 p. 441, 5 D. [tit.] qui sint mortui, quos ad iudicium -uit mare [*seq.* reddiderunt]. *ibid.* p. 441, 26 sq. hos . . . m. -uit mare . . . id est, -uit homines hoc saeculum). *v. et p. 1419, 51.*

β res (*cf. p. 1420, 36 sqq.; in imag. infra l. 24*): SEN. contr. 1, 7, 6 -o, res publica, piratarum depositum tibi: manus hae tuae salvae ad te perlatae sunt (*cf. ibid.* 9 si parum est *exurere* . . . manus praecide. -o tibi). *per imag.* (*v. supra l. 21*): PLIN. epist. 5, 10, 1 appellantur cotidie *scripta tua, Suetoni* . . . ac iam periculum est, ne cogantur ad -endum formulam accipere (*cf. p. 1420, 36*).

b *vario usu*: *α res ab alqo. retentas quasi e manu dare*: *diversas*: CIC. Verr. II 5, 63 ut omnia sibi integra . . . -rentur (*sc. e nave argenti plena*). *scripta, libros, epistulas tradere (fere i. q. tradendas curare, perferre: l. 37. 39)*: PLIN. epist. 1, 2, 1 librum quem prioribus epistulis promiseram -o (4, 27, 5 totum l. repromitto, quem tibi . . . -bo). 2, 5, 1 actionem . . . a te . . . efflagitatam et a me . . . promissam -ui tibi. 3, 10, 4 omnia quae iam composui vobis. 7, 2, 2 quid . . . ex nugis meis tibi -am. SYMM. epist. 1, 27 litteras quales . . . facultas tua promittit, amor semper -uit (DIONYS. EXIG. Conc.[s] IV 2 p. 196, 4. *cf.* SYMM. epist. 1, 57 quantum satis visum est amicitiae munerandae . . . -o [*i. brevem epist.*]. 1, 87 tabellarius . . . non solum epistulam, sed insinuationem . . . actuum meorum tibi . . . -bit [*antea*: tradidisset]. *al.* SIDON. epist. 2, 13, 1 epistulam tuam nobis Marcellinus. *v. l. 30*).

β personas (*sim. caput occisi: l. 46; partum: l. 48*): SEN. Herc. O. 844 (*Deianira loquitur*) natum reposcit Iuppiter (*sc. Herculem*) . . . reddendus orbi est; quod potes, redde, -e. Tro. 704 (*Vlixes ad Andromacham*) -e natum et roga. LVCAN. 9, 1018 rex *Ptolemaeus* tibi (*Caesar*) . . . belli pelagique labores donat et, Emathiis quod solum defuit armis, -et (*sc. caput Pompei, quo necato bellum finitum est; cf. vs. 1011* regis dona ferens). PS. AVR. VICT. orig. 19, 6 *Amulius* necari iussit sacerdotem (*sc. Rheam Silviam*), partum sibi -eri.

2 *praevalente vi producendi, aliunde arcessendi, ciendi, sistendi sim.* (*cf. et p. 1416, 54. 1417, 68 sqq.*; GLOSS. *v. p. 1416, 36*):
a *peculiariter in re forensi*: *α alqm.: fere i. q. iudicio sistere (cf. infra l. 83), in causam producere, evocare sim.* (*abl. instr.* legibus: *p. 1419, 16.* *sim. in fab.: p. 1419, 41; ap. eccl.: p. 1419, 51 sqq.* *p. p. p.* -tus *pro subst.: p. 1419, 20; mediopass. fere i. q. comparere, praesentem fieri: p. 1419, 10. 46.* *syn.*: adesse *infra l. 69*; adducere: *p. 1419, 19. 56*; advehere: *infra l. 68*; coram ponere: *p. 1419, 50*; deducere: *p. 1419, 28*; producere: *l. 71. 72. p. 1419, 8* [*cf.* prodire: *l. 71*]; *opp.* abesse: *infra l. 67 bis*; tradere: *p. 1419, 7*): (I) *sine additam.*: CIC. Verr. II 2, 191 aut -as nobis Verrucium necesse est aut te Verrucium esse fateare. II 5, 17 is . . . servus in familia non erat, eum statim -eri iubet (ASCON. Mil. p. 35, 30 St. EDICT. praet. Vlp. dig. 39, 4, 1 pr. IVLIAN. dig. 9, 4, 39 pr. POMPON. dig. 9, 4, 43. PAPIN. dig. 48, 3, 2, 2 *servi* qui -endi postulati sunt propter *eqs. al.* VLP. dig. 9, 4, 21, 3 ut facultatem . . . -endi eius [*sc. servi*] habeat *dominus*. 47, 10, 17, 4 an velit *dominus servum* . . . verberandum [*v. p. 1419, 32*] -ere. *al.* PAVL. dig. 9, 4, 22, 3 [*opp.* absentem]. *saepe al.* [*v. V. i. R.*]. APVL. apol. 44 [*opp.* abest; *syn. fere* advehat]. 45 quos postulasti. *al.* *et al.* *cf.* APVL. apol. 44 conservi eius plerique adsunt, quos -eri denuntiastis). Flacc. 35 cedo tabulas. 'non deportavi'. fratres saltem -e. 'non denuntiavi' ([*antea*: prodeant, producti]. CVRT. 7, 2, 12 *Polydamas* iussus est fr. suos -ere [*seq.* produxerant eos]). CVRT. 6, 10, 15 res ad me deferebatur a puero qui non testem, non pignus indicii (*cf. p. 1419, 60*) -ere poterat. 7, 1, 5. ASCON. Mil. p. 32, 24 St. postulaverunt . . . familiam Milonis . . . -endam duo adulescentuli (VLP. dig. 10, 4, 3, 7 [*in noxali iudicio*] *si* actor . . . destinare non possit nisi ex praesentibus *servis* . . . nonne aequum est ei familiam -eri, ut noxium servum adgnoscat? *al.*). POMPON. Vlp. dig. 10, 4, 3, 12 omnium interest -eri hominem; *i. servum* (VLP. dig. 10, 4, 17 debilitatum . . . vel eluscatum. *ibid.* PAVL. dig. 10, 4, 12, 4 quominus . . . h. -retur. *ibid. al. cf. et l. 82*). VENVL. dig. 43, 29, 4, 3 debitorem latitantem. *al.* GAIVS inst. 4, 162 *al.* VLP. dig. 2, 6, 4 qui duos homines (*v. l. 79*) in iudicio sisti promisit, si alterum -et, alterum non, ex promissione non videtur eos stetisse, cum alter eorum non sit -tus (*sim.* 2, 9, 1 pr. PAVL.

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 2, 8, 4. 17, 1, 45, 3 *al.*). 48, 3, 4 si quis reum criminis ... non -erit ... si dolo non -at (FIRM. math. 1, 7, 2 p. 19, 16 COD. Theod. 1, 11, 2. 9, 2 rubr. [= Iust. 9, 3 rubr.] de -endis vel transmittendis reis. 9, 3, 1 pr. [= Iust. 9, 4, 1 pr.]. *al.* *cf.* COD. Theod. 2, 1, 11 *rector provinciae* habeat -endis obnoxiis potestatem). *saepe.* PAVL. dig. 2, 4, 17 *ter.* 48, 5, 42 ut personae -antur (*cf.* AMM. 29, 3, 8 ad -endas missi [*v. infra l. 13*] personas. COD. Iust. 8, 40, 26, 1 personam -ere et eam tradere). *al. saepe.* (*v. V. i. R.*). APVL. apol. 46 Aemiliane ... -e pueros (*seq.* producas. *cf.* 59 -at nobis Aemilianus iuvenem). *al.* SYMM. rel. 38, 4 p. 310, 29. AMM. 15, 5, 14 omnes sunt absoluti, quos -eri delatio compulit. 28, 6, 27 *al.* AVG. c. Cresc. 3, 47, 51 p. 459, 6. COD. Theod. 8, 8, 2 (= Iust. 3, 2, 1) quisquis fuerit -tus. 9, 2, 3 (= Iust. 9, 3, 2, 2) qui ad -endum (*sc. accusatum longinquum*) missus est (*cf. quae anteced. et v. l. 6*). 10, 4, 3 colonos vel conductores ... quorum repraesentatio poscitur, -endos esse. *al.* AVELL. p. 15, 15. p. 566, 19 episcopos. *al.* DRAC. Orest. 889 legibus -tum mediis induxit Athenis *Oresten* (*v. p. 1418, 53*). CASSIOD. var. 6, 3, 3 sine praescriptione longinquos. COD. Iust. 3, 32, 13 (*a. 293*) -tis (-utis *l. v.*) mancipiis. *al.* PASS. Theclae 20 Cd p. 51, 20 praeses iussit, ut ... ipsa *Thecla* -retur (perduceretur *Cac*, adduc- *Cb*; accersiri *Babc*). *et al. saepe.* *p. p. p.* -tus *pro subst.*: PS. PROSP. conf. p. 610^B^ tolerabilius iudicium sit accusatis quam confessis, reis contumacibus quam supplicibus, -tis quam reversis.

(II) *adduntur* (*v. et infra l. 57. 59*): (A) *iuncturae ad rem iudic. pertinentes* (iudicio; ante, apud iudicem, tribunal *sim.*; *in imag. l. 25. 39*): PLIN. paneg. 63, 8 (*imag.*) ut te et religioni deorum et iudiciis hominum -res (*cf.* PAVL. dig. 12, 2, 28, 2 qui debitorem ... in iudicium -ere promisit [COD. Iust. 1, 46, 2; *a. 416*: curiales ... ad militare ... i. 10, 53, 6 pr.; *a. 333*: ad i. deduci vel -eri]. COD. Theod. 9, 2, 4 [= Iust. 9, 3, 3] neminem iudicio -endum esse. *al.*). VLP. dig. 11, 4, 1, 1 qui ... fugitivos vel dominis reddidissent vel apud magistratus -issent. VLP. dig. 47, 10, 17, 6 si ante iudicem dominus verberandum (*cf. p. 1418, 66*) servum -erit (*sim.* AVG. serm. 308, 5, 5 p. 1409^extr.^ ad iudicem). APVL. apol. 44 nobis Aemilianus denuntiavit, ut servos ... apud te (*sc. Max. Claud.*) -remus. COD. Theod. 1, 16, 5 ante tribunal nostrum -tus (PALLAD. hist. mon. I 1 p. 253^D^ [*gr. p. 19, 1* ἀχθεῖσα ... πρὸ τοῦ βήματος]. *cf.* COD. Iust. 4, 56, 2 [*a. 223*] per officium militare -eri apud tribunale oportet). CONST. Sirmond. 14 p. 918, 26 proprio -tos examini. GREG. TVR. Mart. 2, 32 p. 620, 30 (*in imag.*) quid ... nuper actum est, multos in testimonium -ens declarabo *eqs.* (*cf. infra l. 59*). *cf. et de bestiis in fab. personatis*: ROMVL. fab. 7, 2 (rec. gall.) quem secum -ret *gallus* (*sc. ante accipitrem iudicem*). (B) *additam. localia*: *indicatur unde quis ducatur*: AMM. 29, 2, 10 ab extremis regionum intervallis -tis omnibus (*seq.* perduci). AVG. in psalm. 147, 26 p. 1935^med.^ ut undique -at Christianos. '*quo*': OROS. hist. 4, 20, 13 Hannibal ... -eri Romam a senatu iussus (*cf.* AVELL. p. 15, 20 Clementius vicarius ... Gregorium per officium Cordubam iussit -eri [*v. p. 1418, 55*]). GREG. M. epist. 3, 36 p. 194, 5 quatenus ... Ianuarium ... hic (*i.* '*huc*') -ere instantia non omittas (*seq.* eo coram posito). *cf. et p. 1431, 14.*

apud eccl. de iudicio caelesti (*v. p. 1418, 53*): TERT. apol. 48, 4 quia ratio restitutionis destinatio iudicii est, necessario idem ipse qui fuerat -bitur. resurr. 14 p. 44, 2 hominem ... in utraque *substantia* (*sc. anima ac carne*) -endum, quem totum oporteat iudicari. HIER. epist. 14, 11, 1 *in ultimo iudicio* -bitur cum prole sua ... Iuppiter; adducetur ... cum suis ... Plato discipulis. VISIO Pauli p. 20, 23 iube domine angelum ... -er⟨e⟩ animas illas (*ibid.* l. 24 in medio). VITA Caes. Arel. 2, 34 p. 496, 27 malo iniuriam pati quam in diem iudicii mihi iste sanctus in testimonio (*cf. l. 40*) -atur. *v. et p. 1418, 15.*

β *aliquid: i. q. proferre, praesentare* (*sc. ut res ab actore petenda ante iudicem agnosci et agnita vindicari possit* [*cf. p. 1420, 12. 23. 26. 34*]. *sim.* porcos: *p. 1420, 32*. *syn.*: proferre: *l. 67*; sistere: *p. 1420, 16*; *opp.*: restituere: *p. 1420, 13. 18*; tradere: *l. 80. p. 1420, 14*; vindicare: *l. 81. ad rem cf. Jörs-Kunkel-Wenger, Röm. Recht*², *Berlin 1935, § 163 p. 264.* *v. et p. 1418, 73. 1420, 36*): CIC. Mil. 33 -e, -e ... Sexte Clodi, librarium illud legum (*cf.* SENT. Helvidi Prisci [CIL IX 2827; *s. I*] 10 cum libellus vetus ab actoribus Histoniensium prolatus sit, quem desideraverat ... Sassius -eri). PAP. Michigan 1320 (ZSavSt. 46, 1926, 276; *aet. Claud.*), 12 ipsi c⟨a⟩vit⟨iones p⟩r⟨oxim⟩itatis -erunt ([*ad rem cf. Meyer-Levy ad l. p. 283*]. GAIVS dig. 10, 2, 5. CALL. dig. 35, 1, 82 cautiones instrumentaque omnia actus sui ... heredi. COD. Iust. 5, 33, 1, 5 [*a. 389*]. *al.* *cf.* INTERLOC. praef. vig. [CIL VI 266; *a. 244*], 21 apud me nullae probationes -⟨be⟩ntur, quibus *eqs.* [*v. Mommsen, Ges. Schr. III 98; Karlowa, R. Rechtsgesch. I 816 sq.*]). PETRON. 15, 4 sequestri placebant et *unus* ... ex cocionibus ... qui solebat aliquando ... causas agere, invaserat pallium -turumque crastino die affirmabat (*cf.* 15, 7 quod nos centonem -endum postularemus). PLIN. epist. 7, 6, 2 a consulibus postulabat, ut Varenus -ere rationes cogeretur (PIVS Vlp. dig. 35, 1, 50 quas r. quaeque instrumenta tradere aut -ere dominis suis debeat [*antea*: reddidissent]. IVLIAN. Vlp. dig. 10, 4, 3, 14 [*seq.* vindicare]. SCAEV. dig. 40, 5, 41, 17 *al.* VLP. dig. 2, 13, 8 pr. *al.* PAVL. dig. 10, 4, 19 *al.* COD. Iust. 2, 1, 1 [*a. 155*]. *al.* *et al.*). SVET. Vit. 14, 3 equitem R. proclamantem ... 'heres meus es', -ere testamenti tabulas coegit utque legit *eqs.* (EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 5, 1 pr. *tabulas t.* illi. AFRIC. dig. 48, 10, 6 pr. VLP. dig. 10, 4, 3, 8 t. t. vel codicillos vel ... aliud ad testamentum pertinens. 43, 5, 3, 5. 6 *al.* PAVL. dig. 48, 1, 4. *passim.* COD. Iust. 8, 7, 1 [*a. 260*]. *et al.* tabulas: DIG. 43, 5 rubr. de t. -endis. POMPON. dig. 3, 3, 62 *al.* COD. Theod. 9, 20, 1 [= Iust. 9, 31, 1, 1]. *et al.*). IMP. HADR. Call. dig. 49, 14, 2, 1 qui instrumenta ad causam fisci pertinentia, cum possit -ere, non -et (SCAEV. dig. 13, 7, 43 pr. *al.* CALL. dig. 12, 3, 10. *saepius* [*v. et p. 1419, 71. 80*]. COD. Iust. 3, 42, 4 [*a. 230*]. 5, 53, 2 pr. [*a. 212*] si heres ... i. pupillaria dolo ... -ere non vult. *et al.*). LABEO dig. 16, 3, 33 posse ... cum eo apud quem deposita esset *res* (*i. pecunia*), incerti agere, id est ad -endum (*v. l. 36 sqq.*) et -tam vindicare (IVLIAN. dig. 9, 2, 42 quia corruptam rem restituerit aut -erit [*sc. tabulas t. deletas*]. SCAEV. dig. 33, 4, 12 omnes res ... heredi meo; *opp.* tradiderit. *al.* VLP. dig. 10, 4, 3, 5. 13. 10, 4, 9, 3 [*ex Sabino*] rem deteriorem [COD. Iust. 3, 42, 7; *a. 286*]. *al.* PAVL. dig. 4, 7, 8 pr. MACER dig. 1, 18, 16; *syn.* sisti. *saepe*). GAIVS inst. 4, 140 cum *praetor* praecipit, ut aliquid -atur aut restituatur (*cf.* 4, 157; *v. p. 1435, 59.* PAVL. dig. 12, 3, 2 culpa non restituentis vel non -entis punitur. *ibid.*). *al.* PAPIN. dig. 36, 3, 5, 2 si scripturam, qua relict⟨u⟩m affirmet, -erit (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 177, 20 St. ne -eri litterae possent ... propter incendium. COD. Theod. 11, 30, 8 pr. opinionis sive relationis exemplum privatis. COD. Iust. 2, 1, 2 [*a. 194*] acta publica ... inspicienda. 2, 3, 26 [*a. 294*] de chirographis ... -endis. *sim. al.*). *al.* VLP. dig. 2, 12, 2 de testamentis -endis (*al.*). 10, 4, 9, 3. 43, 5, 3, 9 -ere ... apud praetorem oportet, ut ex auctoritate eius signatores admoniti venirent ad recognoscenda signa. *al.* PAVL. dig. 33, 5, 4 omnibus scyphis -tis. *al. saepe.* (*v. V. i. R*). APVL. apol. 63 signum magiae ... ut -rem (*i. formam cadaveris; cf. opp.*: rem absentem). met. 10, 9 pecuniam ... ut iste repraesentatus est iudicio ... ecce perlatam coram -o. INST. Iust. 4, 1, 4 per actionem furti non -ti adversus eum, qui furtivam rem ... non -uit (*ibid.*). *et al. saepe.* *nota* (*v. p. 1419, 62*): VLP. dig. 41, 1, 44 et furti et ad -endum (*v. l. 36 sqq.*) teneri eum (*sc. colonum, qui pastoris porcos a lupis abreptos servasset*) arbitror et vindicari -tos ab eo porcos posse.

γ *in formula q. e.* **ad -endum** (*fere res* [*v. et p. 1418, 26*]. *fort. de notione* '*tradendi*' *cogitare licet* [*v. p. 1418, 21*]: IVLIAN. *infra l. 61.* VLP. dig. 43, 16, 1, 6. *ad restituendum damnum spectat: e. g.* IVLIAN. *infra l. 63.* VLP. dig. 12, 1, 11, 2; *ad alteram rem ab altera separandam: l. 83 sqq. cf. Jörs-Kunkel-Wenger, l. c. § 73 p. 131 sq.; Wenger, Istit. di proced. civ. rom., trad. Orestano, Milano 1938, p. 104 sq. 144.* *opp.* vindicare: *l. 55. 70. 79; coniung.* furti: *l. 66. 73. 75*; condicere: *l. 77. 81*): GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A ἀδεξιβένδουμ· πρὸς τὸ παρέχειν. *ibid.* ἡ παραστατικὴ τοῦ πράγματος ἀγωγὴ ἡ περὶ ἐκνικήσεως. (I) actio ad -endum: (A) *addita voce q. e.* actio: CELS. Vlp. dig. 10, 4, 5, 3 per ad -endum actionem ([COD. Iust. 3, 42, 2; *a. 222. al.*]. *cf.* POMPON. dig. 16, 3, 12, 1 in ad -endum [PAVL. dig. 6, 1, 4 *al.*]). IVLIAN. dig. 9, 4, 40 competit (POMPON. Vlp. dig. 10, 4, 9, 1 VLP. dig. 4, 4, 11 pr. *al.*). POMPON. dig. 10, 4, 14 ad -endum actione tenetur (CALL. dig. 31, 63 VLP. dig. 10, 4, 9, 4 *al.* PAVL. dig. 10, 4, 12, 3 *al.* COD. Iust. 3, 42, 5 [*a. 239*]. *al.*). GAIVS dig. 10, 4, 13 *al.* MAECIAN. dig. 49, 17, 18, 4 'in rem' vel ad -endum a. VLP. dig. 10, 4, 3, 13. 13, 1, 7, 1. 47, 3, 1, 1 ad -endum danda est a. (*al.*). *saepius.* PAVL. dig. 25, 2, 6, 4 *al. saepe.* COD. Iust. 3, 42, 3 (*a. 223*) neque ad -endum a. neque proprietatis vindicatio (4, 34, 1 [*a. 234*]). *al.* *ad binas voces refertur* 'actio': IVLIAN. dig. 9, 2, 42 depositi actione et ad -endum tenetur. VLP. dig. 4, 3, 7, 4 legis Aquiliae actioni et ad -endum accedit. 15, 1, 30 pr. circa ad -endum et in rem actionem (*cf.* MARCIAN. dig. 12, 3, 5 pr. in actionibus in rem et in ad -endum). *al.* (B) *om. verbo q. e.* actio (*per ellipsin q. v.*): DIG. 10, 4 rubr. ad -endum (COD. Iust. 3, 42 rubr. *al.*). IVLIAN. Vlp. dig. 10, 4, 5, 2 emptorem qui ruta caesa non restituit, ad -endum teneri (IVLIAN. Vlp. dig. 10, 4, 9 pr. si vinum vel oleum ... effuderit ... ad -endum tenebitur. MARCELL. dig. 20, 1, 27. VLP. dig. 10, 4, 5 pr. eos qui facultatem -endi habent, ad -endum teneri [*al.*]. 10, 4, 5, 5 *al.* PAVL. dig. 6, 1, 4 furti et ad -endum. *et al. v. supra l. 33*). PAPIN. dig. 3, 5, 32. VLP. dig. 10, 4, 7, 3 municipes ad -endum conveniri possunt. *al.* COD. Iust. 3, 42, 6 (*a. 244*) si ... crimen intendis, ... sin vero ad -endum intendis. 3, 42, 8 pr. (*a. 293*) adversus tenentem ad -endum vel vindicatione uti. (II) ad -endum agere: IAVOL. dig. 41, 3, 16 ad -endum cum creditore ... agendum est (IVLIAN. dig. 24, 1, 37 vel ad -endum vel damni iniuriae cum ea [*sc. muliere*] agi poterit. POMPON. dig. 13, 7, 3 [*ex Labeone*] furti ... agere cum debitore ... et ad -endum. VENVL. dig. 46, 8, 8 pr. PAPIN. dig. 15, 1, 50, 3. *et al.*). IVLIAN. dig. 19, 1, 25 ad -endum vel iniuriarum agere. POMPON. dig. 10, 4, 15 furti ... aut ad -endum (VLP. dig. 19, 5, 17, 2 [*ex Pompon.*] furti agere ... vel condicere vel ad -endum agere. PAVL. dig. 10, 4, 12, 2 *al. v. et l. 73*). *al.* AFRIC. dig. 15, 1, 38 pr. *al.* VENVL. dig. 46, 8, 8 pr. procurator. *al.* GAIVS dig. 29, 3, 3 heredi vindicatio tabularum ... competit et ob id ad -endum ... agere potest (*cf. sim. opp.*: 41, 1, 7, 10. VLP. dig. 11, 5, 1, 3 [*seq.* vindicare vel condicere]. 12, 1, 11, 2 vindicari nummi possunt si extant, aut si dolo malo desinant possideri, ad -endum agi. *al.* PAVL. dig. 10, 4, 6 gemma inclusa auro alieno ... vindicari non potest, sed ut excludatur ad -endum agi

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

potest. al. COD. Iust. 3, 41, 1 [a. 223]). GAIVS inst. 4, 51 al. VLP. dig. 2, 7, 3 pr. 3, 3, 56. 10, 4, 3, 1 passim. PAVL. dig. 6, 1, 23, 6. saepe. (v. V. i. R.). COD. Iust. 3, 42, 7 (a. 286). al.

b generatim: α homines arcessere (syn. infra l. 21), adducere (syn. l. 16. 27. 28), evocare (syn. ducere l. 13; gerere infra l. 35; offerre l. 11; perducere l. 15): (I) c. obi. (acced. acc. praedicativo: infra l. 14): PLAVT. Mil. 546 quid nunc ...? vidistin ambas? :: vidi. :: erum -as volo. SEN. dial. 3, 18, 3 Piso iussit duci ... eum, qui ex commeatu sine commilitone redierat, quasi interfecisset quem non -bat. HIL. myst. 1, 28, 3 p. 23, 2 soror Moysi cum adesset, nutricem ex Hebraeis optulit: matrem deinde -uit (cf. 1, 29, 2 p. 23, 10). EVOD. Aug. epist. 158, 10 p. 495, 24 missus sum (puer mortuus in somnio visus), ut -am patrem meum (l. 14 ducendum). HIST. Apoll. 7 p. 12, 1 (rec. A) quicunque mihi ... Apollonium ... vivum -erit (rec. B perduxerit 8 p. 14, 4 [recc. AB]). LIB. iubil. 42, 7 quousque -amus illi fratrem ... Beniamin (rec. alt. adducerent). CAES. AREL. serm. 85, 4 p. 336, 21 accepit ... puer Rebeccam et -uit Isaac (dat.; i. 'adduxit'. cf. gen. 24, 51 sqq.). (II) c. additam.: (A) indicatur 'unde' (abl. separ., ab): SOL. 1, 52 Pompeium ... feminam Asiā -tam ... in theatro ... publicasse. NEPOTIAN. 9, 3 ut a b Epidauro Aesculapius -retur ([Val. Max. 1, 8, 2 arcessitus]. SCHOL. Iuv. 6, 585 ab ipsa Phrygia). (B) 'quo': a d (c. not. 'in altum': l. 31): LAMPR. Heliog. 25, 6 herniosos ad balneas suas. AMM. 21, 4, 6 -tus ... rex ad principis castra. SCHOL. Iuv. 1, 71 Lucustam veneficam Nero -uit a d s e propter venena conficienda (SVLP. SEV. Mart. 18, 1 daemoniacum. cf. VITAE patr. 5, 18, 19 -ete ... ad me ipsam ... monacham, ut eam videam [antea: adducite]. GREG. TVR. glor. mart. 77 p. 540, 17 -ete ad me hominem quem adduxistis). CASSIOD. var. 1, 39, 1 studiorum causa fratris filios ad Romanam ... civitatem. GREG. TVR. Mart. 3, 54 p. 645, 24. PALLAD. hist. mon. I 10 p. 286^A (gr. p. 73, 10 ἤχθη). et al. nota (v. l. 22): PHOEBAD. c. Arrian. 26, 9 D. induerat ... hominem ... quem excitatum -uit ad caelum. ante: VITA Caes. Arel. 2, 19 p. 491, 17 -ta ante illum energumena. (C) secum (cf. et l. 63. p. 1419, 42): CARM. poet. min. V 64, 3 Candidus -uit secum ter quinque nitentes totque geris nigros, Maure, colore pares.

β bestias producere, afferre sim. (fere i. q. excire: l. 43): SOL. 56, 17 unde (sc. Canariā) ... duo canes -ti sunt Iubae regi (cf. PASS. Petr. Paul. long. 27 p. 143, 13 qui angelos promiserat contra me esse venturos, canes -uit [gr. παρήγαγεν]). LAMPR. Heliog. 27, 2 iubebat sibi ... x milia murum -eri, mille mustelas ... sorices (ROMVL. fab. 96, 9 [rec. g.] milvus volans in altum -uit ei [sc. aquilae] ... soricem [des. recc. W., vet.]). PALLAD. 5, 7, 4 apis ... ad commune pabulum pergens alias -bit (v. l. 36). CYPR. GALL. gen. 1456 -tis gregibus Memphitica turba emit ... fruges ([gen. 47, 16 adducite pecora vestra]. cf. PASS. Theclae Cd 35 p. 99, 24 statim -erunt tauros [des. rell.]).

γ res: i. q. afferre, arcessere (de navibus ferentibus: l. 51. acced.: ob: l. 50; de: l. 57 sqq. 67; secum: l. 63; indicatur 'quo': l. 58. 60. syn.: afferre: l. 53. 64; deferre: l. 55. nota de rebus quas nupta in matrimonium secum fert: infra l. 66): APVL. met. 11, 13 sacerdos porrecta dextera ob os ipsum meum coronam -uit. EVTR. 3, 7, 1 naves Romanorum frumenta -bant (i. 'advehebant'). HIL. in Matth. 14, 3 p. 997^B matri puella munus (sc. caput. Ioh.) -uit ([cf. Vulg. Matth. 14, 11 attulit caput matri]. sic c. dat.: GREG. TVR. Franc. 2, 16 p. 82, 26 ut ei sacerdotes reliquias sanctorum ... -ant. Mart. 1, 35 p. 605, 12 defer lignum ... Gregorio et ipse secum retineat. at ille nihil moratus mihi -uit). PASS. Macc. 3, 14 aquam regi (ἐκόμισαν). al. GREG. TVR. Franc. 6, 2 p. 246, 3. Mart. 2, 1 p. 609, 15 pulverem d e ... domni sepulcro (cf. CAES. AREL. serm. 54, 6 p. 230, 9 ut nec in domum vestram permittatis de illo sacrilego convivio aliquid -eri). PALLAD. hist. mon. I 53 p. 336^B ut ternos ad eum per ... dies ex concubitu ... solidos -ret (gr. p. 161, 12 φέρων). al. CAES. AREL. serm. 107, 1 p. 425, 5 in medio duorum ... uva -ta (sc. e Canaan). reg. mon. 1 p. 1099^B quaecumque secum -uit, abbati tradat. al. SERM. RevBén. 23, 1911 p. 213, 12 'afferte mihi vas ... et mittite in eo sal'. cumque -issent eqs. PASS. Theclae Bb 38 p. 106, 16 iussit -eri vestimenta et indui Theclam (recc. A, Bac, Cabc afferri). et al. nota (v. supra l. 48): LEX Sal. capit. 1, 7 (1a, Eq) cathedras quae de casa patris mei -ui.

c i. q. educere: ITALA num. 21, 5 (Lugd.) ut quid -isti nos de Aegypto (ἐξήγαγες, Vulg. eduxisti). ITALA Ios. 2, 3 (Ps. Orig. tract. 12 p. 133, 22) -e viros qui intraverunt in domo tua (ἐξάγαγε, Vulg. educ).

3 c. not. procreandi, gignendi: a proprie: α fruges, fructus, semina sim. (opp. absumere l. 77; in alleg. l. 81 sqq.; acced. dat. comm. l. 78 sq.): COLVM. 3, 2, 15 uvarum ... quas vites faeciniae ... in iugo ... et in arbore melius -ent. TERT. resurr. 12 p. 41, 10 sq. (de terra) -ere eadem ⌊quam⌋ (⌊ ⌋ MP, i. 'atque'; quae FR) absumpta sint semina nec prius -ere quam absumpta (cf. FILASTR. 95, 3 humano generi et volatilibus ... fruges et fructus [v. l. 74] -et terra [96, 4 terra ... copiose humano generi ... alimenta. cf. p. 1429, 21]). PALLAD. 4, 10, 36 ut ... varios fructus una ficus -at (cf. in alleg.: CAES. AREL. serm. 6, 6 p. 36, 11 fr. legitimos. 6, 7 p. 36, 32 virgines -ent centesimum fr. 6, 8 p. 37, 20 aeternae vitae fr. al.). CAES. AREL. serm. 6, 7 p. 37, 1 (alleg.) alius ... -et amplius, alius minus. β bestias: CYPR. GALL. gen. 42 -tis animantum ex ordine turbis ... cunctis nomen ... indit Adam (Vulg. gen. 2, 19 formatis). b transl.: i. q. fingendo formare, effingere: α simulacra, effigiem: SEN. contr. 10, 5 (34), 8 non vidit Phidias Iovem, fecit tamen ..., nec stetit ante oculos eius Minerva, dignus tamen illa arte animus et concepit deos et -uit. SEN. nat. 1, 13, 1 quot nubes fuerunt aptae ad -endam solis effigiem. β litteram pronuntiando: MART. CAP. 3, 261 (de litteris ore formandis pronuntiandisque) v ore constricto labrisque prominulis -etur.

4 c. sensu emittendi, ex interiore promendi (cf. l. 15), edendi sim.: a usu transit.: α proprie: CELS. 5, 26, 16 cetera intestina icta vel stercus vel odorem eius -ent. β transl.: OV. trist. 3, 11, 54 Phalaris monstratis ... ignibus ustus -uit (emisit Fς) geminos ore gemente sonos. SEN. suas. 4, 1 quandam imaginem dei praeferat, qui iussa -at dei (sc. futurorum praesagiens; i. 'quasi promendo edat'. antea: qui iubente deo canat). b usu refl., mediopass.: fere i. q. exire, effundi (syn. erumpere; indic. 'unde' et 'quo': l. 19 sq.; ante conspectum: l. 23): corporal.: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 361^D medium locum videtur cor totius corporis continere, quatenus se spontaneus motus e medio ad omne corpus facilius -ens, in quos voluerit effectus, erumpat (gr. p. 156^D aliter: τῆς ... κινήσεως ... πρὸς ἅπαν μεριζομένης σῶμα. aliter p. 1423, 75. 1429, 16). incorporaliter: EPIST. pontif. 290 Migne 20 p. 631^C animorum occulta erumpent et -buntur ante conspectum omnium (gr. ἐκχυθήσονται πρὸς ὑπόδειγμα. aliter p. 1431, 80).

B i. q. dare in conspectum, in lucem, in effectum; ostendere, praestare (cf. GLOSS. p. 1416, 35): 1 c. vi ante oculos ponendi: a i. q. ostendendo producere: manifestare, repraesentare sim.: α proprie (in imag. infra l. 40. 54) et corporaliter (syn. demonstrare: infra l. 68; ostendere: infra l. 68; ostentare: infra l. 72; repraesentare: infra l. 51. nota: fere i. q. asservare [sc. libros in bibl. quasi ostentatos]: infra l. 56): (I) res: (A) partes corporis (sim. signa morbi: l. 39. cf. et OV. am. 2, 4, 38 non est culta puella: subit quid cultae accedere possit; ornatast: dotes -et ipsa suas [sc. corporis]): OV. ars 2, 348 te ... videat puella, ... -at vultus noxque diesque tuos ([sc. ei]. CLAVD. DON. Aen. 1, 255 p. 59, 9 Iuppiter talem v. filiae qualem habet eqs. cf. OV. met. 15, 611 Cipus -uit gemino praesignia tempora cornu [sc. populo]. TERT. cult. fem. 2, 9 p. 726 Oe. faciem ... frugi et expeditam). CELS. 3, 2, 5 ab iis ... quae notas ... futurae adversae valetudinis -ent (v. l. 32). per imag.: OV. met. 6, 213 Niobe -uit linguam ... paternam ([i. audaciam sermonis]. cf. 14, 526 notam linguae [sc. pastoris] bacis oleaster amaris -et: asperitas verborum cessit in illas). HIER. epist. 64, 9, 1 alius aurum sensuum, alius argentum eloquii, alius vocem aeris -at. (B) varias res corporeas (naturales praeter l. 50 sq.; c. dupl. acc.: l. 49): OV. epist. 18 (19), 34 ubi lux actast et noctis amicior hora -uit pulso sidera clara die (cf. LACT. inst. 2, 5, 18 ut globus Archimedis stellarum ... dispares cursus ... dum vertitur -ret. AVG. civ. 12, 14 p. 531, 16 D. sive ... oriens et occidens mundus eadem semper quasi nova, quae transacta et ventura sunt, -ret). TERT. apol. 16, 4 si id colebatur, quod aliqua effigie repraesentabatur, ... in sacrario suo (i. templo Hierosol.) -retur. SOL. 52, 52 hebenum ex India Mithridatico triumpho Romae primum ... Pompeius -uit. MART. CAP. 2, 157 Hammon ... sitientibus undam fontis -it (antea: monstravit). in imag.: OV. met. 10, 181 discus recidit in ... terram ... et -uit iunctam cum viribus artem (i. 'manifestavit, quid ars et vires iaciendi valerent'). nota (v. supra l. 30): TERT. apol. 18, 8 Graeca monumenta hodie apud Serapeum Ptolemaei bibliothecae cum ipsis Hebraicis -entur.

(II) animantia: (A) generatim: (1) transit. (de Christi in templo praesentatione: l. 65; de vanis imaginibus: l. 70 sqq.; c. dupl. acc.: l. 69): OV. epist. 10, 52 (Ariadne:) saepe torum repeto, qui nos acceperat ambos (sc. me et Theseum), sed non acceptos -turus erat. TERT. scorp. 10 p. 168, 17 fratres ... et patres et filios et socrus et nurus ... ibidem (sc. in caelo) -ere debetis (v. tot. l.). monog. 8 p. 772 Oe. ubi infans templo -etur, quis eqs. (cf. Luc. 2, 22 παραστῆσαι τῷ κυρίῳ. v. l. 60). IVL. VICT. rhet. 4, 4 p. 390, 7 is cuius filius non comparebat, edixit se ... pecuniam daturum ei qui filium sibi -uisset (seq. ostendit, demonstrare). RVFIN. hist. mon. 28 p. 452^B eductum eum (sc. mortuum) de sepulcro ... -erunt viventem (v. l. 61). de visis (v. supra l. 60): AVG. civ. 18, 5 p. 263, 2 D. hoc daemones figuris fictis ... possunt animalibus concipientibus -ere (antea: phantasiam ... tauri ... ostentare vaccae concipienti). 18, 18 p. 279, 25 alteri per imaginem phantasticam -tum est vigilanti (sc. philosophus adveniens ostentatus), quod alter vidit in somnis. (2) refl., mediopass.: i. q. se ostendere, conspici, apparere (act. pro refl. p. 1423, 1. cf. et OV. met. 6, 44 Pallas 'venit' [sc. Pallas, quam desideras] ait formamque removit anilem Palladaque -uit [i. P. videndam fecit = 'se P. ostendit']. cf. l. 82): refl. c. dupl. acc.: OV. epist. 17, 116 in altae vallibus Idae tres tibi se nudas -uere deae. SVET. Cal. 22, 2 consistens ... inter fratres deos (sc. Cast., Poll.) medium adorandum se adeuntibus -bat. mediopass. (i. q. somnio videri: p. 1423, 1): OV. met. 11, 264 ingemuit Thetis 'neque', ait, 'sine numine vincis, Peleu' -ta estque Thetis (orat. usque ad Thetis continuat Ehwald, vix recte. cf. l. 75). EVOD. Aug. epist. 158, 10 p. 495, 9 puer ... tempore

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quo solvebatur -tus (*sc. somnio*). *act.* -ere *i. q. se -ere* (*cf. et p. 1422, 77*): GREG. TVR. Franc. 9, 6 p. 362, 16 inusitato populis -ens indumentis (*cf. Bonnet, lat. de Grég. p. 632*). *cf. et p. 1430, 63.*

(H) *speciatim*: (1) *i. q. imitando, agendo alqm. repraesentare*: PETRON. 52, 9 ipse ... Syrum histrionem -bat. DON. Ter. Ad. 679 p. 136, 15 non hic -isset personam patris *Micio*, nisi *eqs.* (SCHOL. Iuv. 3, 93 praesentes; *antea*: agit). *aliter p. 1427, 20.* (2) *mystice de Christi in carne apparitione* (*praeter l. 13 mediopass.*): TERT. adv. Marc. 1, 11 p. 305, 11 qui (*deus*) ... tantopere notitiam sui procuravit, ut in dedecore carnis -retur. 3, 4 p. 380, 28 vane sustinuit *deus* praedicari Christum eius, quem non sustinuit -eri (3, 10 p. 392, 13 consilium dei tui, quo Chr. suum non in veritate carnis -uit. *ibid. l.* 21 *al.*). *al.*

β translate et incorporaliter: (I) *scripto, verbis ostendere*: (A) *fere i. q. describere, depingere, scribendo effingere (cf. gr. ἐνδείκνυσθαι. c. dupl. acc. l. 21)*: *aliquid*: CIC. ac. 1, 18 quid me ... putas, qui philosophiam ... professus sim populo nostro me -turum. FRONTIN. (?) strat. 4 praef. p. 115, 6 hoc *libro* -bo ea quae *eqs.* *aliquem*: SEN. dial. 2, 3, 3 ex hac tibi nota sapientem -bo (2, 7, 1 qualem conformamus [-firm- *trad.*], -uimus, -bimus *s.*). FRONTO p. 23, 12 N. Polemone ... quem mihi tu in epistula ... -isti Tullianum, ego in oratione ... philosophum reddidi ... peratticum.

(B) *fere i. q. exponere, proferre, nominare (v. infra l. 35. 38), edere sim.* (*syn.* edere: *infra l. 47*; ostendere: *l. 43. 56*; ponere: *l. 33*; proferre: *infra l. 44*; *acced.* de: *infra l. 51. fere i. q. ostendendo probare: l. 53 sqq.; i. q. scribere, dicere: infra l. 61. c. dupl. acc. [de scriptura]: l. 48 sqq. in re forensi: infra l. 35 sqq.*): (1) *c. obi.*: PLAVT. Most. 2 exi e culina ... mastigia, qui mi inter patinas -es argutias (*i. profers*). VAL. MAX. 2, 6, 7 *cicuta* datur ei, qui causas sescentis ... -uit, propter quas *eqs.* SCRIB. LARG. 200 p. 81, 6 quamvis ... *diaeteticas* compositiones iam -uerimus, tamen *eqs.* (*seq.* posuerimus). PLIN. nat. 2, 241 plura mox et distinctius; nunc ... quadam mixtura rerum omnium -entur miracula. QVINT. decl. 325 p. 281, 3 quamdiu etiam tertium *heredem* non -es *eqs.* ([*seq.* nominasses]. *simil. in causis agendis*: IAVOL. dig. 4, 8, 39 pr. si testium nomina ex sententia arbitri -ta non sunt. MARCIAN. dig. 49, 14, 24 *mandatorem* -ere debet delator [*cf. Call. ibid. 23* non habita mentione m.]. COD. Iust. 6, 2, 5 [*a. 223*] civile est quod a te adversarius ... exigit, ut rei quam apud te fuisse fatearis, -as venditorem. 9, 22, 3 [*a. 227*]). TERT. pudic. 21 p. 269, 16 -e ... mihi, apostolice, prophetica exempla, ut *eqs.* (*sic c. imperat.*: anim. 10 p. 313, 12 [*antea*: demonstra, deprome, ostende]. adv. Prax. 11 p. 242, 22 -e probationem, quam expostulo [*seq.* profero]. adv. Marc. 1, 11 p. 304, 21 -e rationem deo dignam, cur *eqs.* [1, 23 p. 321, 19; *Rig.*, -ere *trad.*]. 1, 21 p. 318, 6. carn. 2 p. 427 Oe. -e auctoritatem. *al. cf.* TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 600, 18 -at itaque Marcion dei sui dona, aliquos prophetas *eqs.* [*seq.* edat]). anim. 18 p. 328, 12. adv. Marc. 3, 13 p. 396, 13 ante ... inspicias aetatis demonstrationem (*sc. in Is. 8, 4*), an hominem (*praedic.*) iam Christum (*obi. dir.*) -ere possit, nedum imperatorem (*v. supra l. 28*). *al.* HIER. chron. a. Abr. 1571 p. 175, 10 F. ea ... quae *eqs.*, -bimus de libro Machabaeorum et Iosephi ... scriptis. RVFIN. Adamant. 1, 26 p. 51, 7 veriora tibi -o documenta (παρέξω). *i. q. probare*: COD. Theod. 3, 4, 1 (= Iust. 4, 58, 5) si illud quod dixerit fugitivum poterit -ere. (2) *pendet*: *acc. c. inf.* (*inf. l. 60*): TERT. anim. 6 p. 307, 2 sicut ... Soranus ... rebus ostendit animam corporalibus ali, perinde et philosophus -at illam ⌊incorporalibus⌋ (⌊ ⌋ *v. app.*) pasci. adv. Marc. 4, 43 p. 568, 6 -uimus ... Christum prophetarum doctrinis ... non alium (*sc. esse*) quam creatoris. PS. SEN. epist. 7 ita invicem vivamus, ut etiam cum horrore divino esse -es (*sc. litteris ad Galatas datis; i. fere 'scribis'*). *interrog. obl.*: TERT. adv. Prax. 27 p. 282, 22 qui filium dei carnem interpretaris, -e, qui sit filius hominis.

(II) *occultum, absconditum in apertum dare, fere i. q. revelare, patefacere*: SEN. Phaedr. 691 tacitum diu crimen *Pasiphaes* biformi partus -uit nota (*sc. Minotaurus; seq. arguit*). CVRT. 6, 10, 29 -endae veritatis fidem (*i. argumenta*). TERT. adv. Val. 1 p. 177, 13 *ut epoptis* (*in sacris Eleus.*) tantam maiestatem -ere videantur, quantam praestruxerunt cupiditatem.

(III) *affectus, animi motus ostendendo exprimere*: SEN. contr. 7, 3 (18), 3 si debitas vires dolori meo non -ero. QVINT. inst. 11, 3, 116 plus ... adfectus ... iunctae -ent manus. HIER. epist. 39, 4, 7 scindere vestimenta et luctum -ere gentilem (*aliter p. 1431, 1*). GREG. M. moral. 2, 29 p. 570^A quod motus exterius -uit *Iob*, ostendit, quia *eqs.* (*aliter p. 1422, 22*).

(IV) *i. q. qualitatem, formam, indolem sim. alcis. quasi repraesentare*: (A) *aliquem*: SEN. epist. 31, 1 agnosco Lucilium meum: incipit quem promiserat -ere. HIER. epist. 54, 4, 2 -uit Ciceronis filius patrem in eloquentia? (*cf.* 79, 6, 2 Nebridius pusio patrem *mortuum* quaerentibus -et [*sc. quia eius simillimus; seq. Verg. Aen. 3, 490*]). (B) *rem*: HIL. trin. 7, 41 p. 234^C filius dei ... naturam in se dei gignentis -uit. BOETH. mus. 3, 14 p. 294, 12 quod ·P· necesse est eundem sonum quem ·C· numerus -at.

b *vi ostendendi attenuata: i. q. vel in se vel secum habere*: *α statum, formam, qualitatem sim. habere* (*syn. l. 3. 7; praeter l. 4 corporaliter*): CELS. 2, 1, 13 si hiems sicca septentrionales ventos habuit, ver autem austros et pluvias -et *eqs.* PHAEDR. 4, 24, 24 quorum virtus -et solidum decus (*cf. l. 2*). COLVM. 5, 2, 1 ager ... nonnumquam ... plurium angulorum formam -et. PLIN. nat. 21, 41 *nuces insitorum prunorum* faciem parentis sucumque adoptionis -ent. APVL. Plat. 1, 5 nihil incorporale corpus -at (*seq.* habent). AMM. 22, 15, 7 *Nilus ripis egressus* speciem -et maris. *β fere i. q. continere, comprehendere (de scriptis; sim. de exemplo l. 12)*: TERT. carn. 6 p. 438 Oe. nihil de hoc constat (*sc. unde angeli carnem sumpserint*), quia scriptura non -et (*antea*: cum relatum non sit). IVL. RVF. rhet. 23 p. 44, 17 exemplum aut personas tantum -et sine sermone aut sermonem sine personis aut simul utrumque. CIL IX 2826, 14 〈nisi quis vel〉 diplomatis annotationem -en〈tis〉 ... 〈auxilio〉 vel ... ratione defendet〈ur〉. *γ i. q. possidere, praeditum esse*: EPIST. Orcist. (CIL III 7000; *a. 323/26*) II 28 *oppidum Orcistus* in medio confinio Galatiae p〈erben〉ae situm est. nam quattuor via〈rum〉 〈tr〉ansitus -et *eqs.* DRAC. laud. dei 1, 258 silva comis vestita viret nidosque loquaces -et. *δ fere i. q. gestare (vestem; inde per alleg. l. 24)*: CAES. AREL. serm. 14 p. 67, 16 ut homines *in ecclesias venientes* ... vestimenta ... nova ... aut ... nitida studeant -ere (229, 4 p. 863, 18 mulieres quando ad altare veniunt, linteola n. -ent. *cf. ibid. l.* 20 ut quomodo nitida l. -ent, sic etiam nitidas animas suas -ant [*i. 'habeant'*]).

2 *i. q. efficacem, vigentem, manifestum reddere* (*cf.* praestare [*syn. infra l. 40. 53. 60. 82. p. 1425, 26*] *et p. 1416, 31*): **a** *praestando in lucem edere* (*saepius c. nota explendi [v. infra l. 33. 37. 56. 64. p. 1425, 62 sqq. 1426, 38. 57 sqq.], probandi [e. g. infra l. 42. 72. p. 1425, 6. 44], perficiendi [infra l. 45]*): *α res*: (I) *generalia quaedam*: (A) *varias virtutes, res animi, affectiones sim. praestare* (*mediopass. infra l. 54*): (1) *c. nudo obi.*: OV. met. 7, 323 obstipuere *Peliades* ... promissaque *Medeae* postquam -uere fidem *eqs.* (*sim.*: VAL. MAX. 1, 8, 5 miram dicti f. ... cadavera -uere [PHAEDR. 3 epil. 9 praemium ... reddas ... quod es pollicitus, -e vocis f.]. *cf.* RESCR. imp. Carac. VLP. dig. 50, 13, 1, 10 *si patronus causae tuae* fidem susceptam -ere paratus est. PAPIN. dig. 19, 5, 1, 2 non -ta fide. *al.* COD. Iust. 5, 11, 3 [*a. 240*] stipulationis f. *al.*). VAL. MAX. 3, 7, 5 praesentia animi ... quam P. Furius ... in senatu -uit. 4, 7, 5 gratum animum; *seq.* praestitit. 5, 6, 7 pietatem ... plenissimam *Scipio. al.* SEN. dial. 1, 4, 2 si tibi fortuna non dat facultatem -endae virtutis (10, 18, 1 *al.* SCRIB. LARG. praef. p. 5, 8 *medicina* per medicamenta v. suam -et. ARNOB. nat. 2, 11 p. 55, 23 [*syn.* edidit]. VAL. CEM. hom. 16, 5 p. 744^A *al.*). epist. 26, 5 nihil est ... adhuc quod aut rebus aut verbis -uimus (*i. 'perfecimus'*). PLIN. paneg. 33, 2 quam ... in edendo liberalitatem, quam iustitiam -uit (SVET. Nero 10, 1 liberalitatis ... clementiae [*v. l. 48*] ... comitatis ... -endae). SVET. Iul. 75, 1 moderationem ... clementiamque (*v. l. 47*). Tib. 48, 1 publice munificentiam bis. VLP. dig. 48, 5, 14 (13), 5 periniquum ... videtur esse, ut pudicitiam vir ab uxore exigat, quam ipse non -at. TERT. patient. 1 p. 1, 10 sq. uti pudor non -endi (*sc. id*), quod aliis suggestum imus, -endi fiat magisterium (*audi: 'patientiam'*). resurr. 14 p. 43, 5 *deus* iustitiam (*seq.* praestat. LACT. inst. 4, 17, 21 [exig- *P*]. *al.*). adv. Marc. 1, 24 p. 323, 6 (*mediopass.*) *perfecta bonitas* non in omnibus -etur. PANEG. 4, 34, 2 laudatio ... in ipsis ... philosophis non tam re -ta quam disputatione iactata ([*sc. pudicitiae feminarum*]. *cf.* GREG. M. moral. 3, 12 p. 604^D *Iob* ditiorem fieri per -tam laudem conditoris). LACT. inst. 2, 3, 18 stultitiam (*opp.* sapientiam professi). 6, 23, 29 mutuam caritatem ([-ig- *R*; *antea*: praestare]. *cf.* FIRM. math. 5, 3, 33 p. 40, 10 coniugales affectus [*al.*]). OPTAT. 5, 7 p. 136, 20 veniunt gentes ad gratiam: -et ille qui *eqs.* (*cf.* SACR. Greg. 13, 3 ut de perceptis muneribus gratias -entes *eqs.*). *al.* CLAVD. DON. Aen. 7, 90 p. 18, 3 plenum -ens officium patris et regis (VEG. mil. 3, 26 p. 125, 5 imperatoris ... et militis. COD. Theod. 12, 1, 82 maiora. CE 710, 7 commune parentum. *al. cf.* AVG. in epist. Ioh. 8, 3 p. 2037^extr. officia caritatis). VVLG. II Macc. 14, 30 *Nicanorem* consuetum occursum ferocius -entem (*ἀπάντησιν ἀγροικότερον ἐσχηκότα. i. fere 'obviam voluntatem'*). COD. Theod. 3, 11, 1 (= Iust. 5, 7, 1 pr.) minacem favorem suum. FAVST. REI. grat. 1, 16 p. 52, 21 oboedientiam (VITAE patr. 3, 141 *al.*). CE 2103, 9 unica materia est, quo sumit femina laudem (*sc. fides et amor coniugalis*), quod te coniugio -isse doces. *et saepe al.*

(2) *acced.*: (a) *dat., i. q. habere, tribuere alci.* (*cf. et* CE 141, 6 iugum ... coniugalem pudicum ... marito -ui. *audacius* pericula *i. 'periculorum amorem', 'audaciam': p. 1425, 42*): CIC. rep. 5, 9 tam diu stare rem publicam, quam diu ab omnibus honor principi -retur (CLAVD. DON. Aen. 3, 115 p. 281, 21 quibus numinibus. *al.* AVG. civ. 9, 20 p. 395, 17 D. h. divinos et religionis servitutem ... sibi [*sc. daemonibus*]. *al.* COD. Iust. 6, 3, 5 [*a. 212*]. *al. cf.* CLAVD. DON. Aen. 1, 335 p. 70, 22 *honorificentiam* numinibus [1, 735 p. 142, 6 *al.*]). VAL. MAX. 4, 7, 2 caritatem toti patriae Horatius Cocles; *seq.* praestitit ([*al. cf.* CYPR. eleem. 18 p. 388, 1 si *filiis* ... -es ... paternam dulcedinem caritatis]. *sim.*: PLIN. epist. 2, 1, 8 ille mihi tutor ... adfectum parentis. FIRM. math. 5, 4, 5 p. 51, 3 amicis

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... amorem [Clavd. Don. Aen. 11, 75 p. 418, 9 Pallanti. CIL VIII 20869 ob ... a. et defensionem, quam patriae ac civibus suis -et. XI 5634 *al. v. et l. 10*]. *al.*). 5, 6 pr. patriae *pietatem* (Sen. benef. 6, 36, 1 occasionem -endae p.... parentibus [Lact. epit. 66, 2]. *al.*). Sen. dial. 12, 19, 7 huic parem virtutem -as oportet (Ivst. 16, 5, 13 patriae. *al.*). Cvrt. 5, 12, 11 regi vestro ... fide -ta (Colvm. 11, 1, 7 *villicus* domino f. ac benevolentiam. Tert. adv. Marc. 3, 2 p. 378, 26 deo ... ab homine [4, 29 p. 520, 6 perfectam. Cypr. testim. 3 praef. p. 101, 6 *f. ac devotionem* domino deo. *al.*]. Capitol. Ver. 3, 6 *Verus* f. -uit *Antonino*, non amorem. Treb. Claud. 17, 3 mihi. *al.* Cod. Theod. 1, 7, 3 rei publicae. Cod. Iust. 3, 36, 23 [*a. 294*] bis. *al.*). Plin. epist. 5, 19, 2 *Zosimo* maior humanitas -enda est (Vlp. dig. 3, 1, 1, 4 his personis ... praetor. Cod. Theod. 6, 29, 5, 1 venientibus. *al.*). Svet. Aug. 41, 1 liberalitatem omnibus ordinibus. Tib. 32, 2. Vlp. dig. 1, 16, 9, 3 obsequium parentibus et patronis (Ps. Hil. libell. 19 p. 748^{B} deo. Vitae patr. 3, 17 *al.* Cod. Iust. 6, 6, 6 [*a. 242*] libertos ... consuetum potius o. quam servile ministerium [*v. l. 78 sqq.*] manumissoribus -ere. *al.* *cf.* Bened. reg. 5, 28 oboedientia quae maioribus praebetur, deo -etur [*al.*]). 2, 4, 10, 3 reverentiam patrono (24, 3, 14, 1 maritis. *al.* Capitol. Aur. 5, 7 parentibus. Avell. p. 16, 11 nomini episcopatus. Mvtian. Chrysost. hom. 7, 3 p. 288$^{extr.}$ canis istis [*gr. p. 65$^{extr.}$* αἰδέσθητι. *ibid.*; *gr.* αἰδῇ. *seq.* canos revereri. *al. v. et p. 1426, 28*). 40, 5, 26 pr. fideicommissis libertatibus favor -etur (Ps. Varro sent. 42 praeparatis favor, repentinis gratia -enda est). Tert. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 17. castit. 13 p. 756 Oe. ad continentiam deo -endam (*seq.* praestant). *al.* Cypr. epist. 68, 1 p. 744, 17 censuram vigoris peccatoribus -emus. *al.* Capitol. Aur. 4, 10 *comitatem* suis ..., amicis atque ... notis. *al.* Arnob. nat. 6, 2 p. 215, 11 cunctis benivolentias (*al. v. supra l. 7*). Firm. math. 5, 1, 26 p. 14, 17 amicis ... amicitiam ... affectu (*cf.* 5, 1, 33 p. 17, 12 amicis fidam amicitiae necessitudinem). Clavd. Don. Aen. 2, 155 p. 169, 8 cui ... est a civibus -ta religio (Avg. civ. 10, 1 p. 403, 11 D. necessitudinibus. *al.*). Avg. civ. 4, 29 p. 183, 17 D. naturae ... religiosum cultum qui deo debetur, -endum putabant ([8, 13 p. 339, 28 dis. *al.*]. *cf.* Avg. quaest. hept. 5, 6 p. 373, 10 gentes culturam ... caelestibus [Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 192, 34 adorationem et c. *salvatori*; *gr. I 1, 4 p. 34, 27* τελοῦσιν]). doctr. christ. 1, 30, 31 p. 31$^{med.}$ cui ... -endum est officium misericordiae (*cf.* in euang. Ioh. 120, 4 p. 1954$^{med.}$ officiis quae mortuis -entur. Cod. Iust. 2, 7, 27 [*a. 524*] o.... causis fiscalibus. *al.*). Cod. Iust. 1, 27, 1 pr. quas gratias aut quas laudes ... deo ... -ere debeamus. *al.* CIL IX 3685 ob ⟨merita q⟩uae ... civibus vel adve⟨ni⟩entibus -ere ⟨cons⟩uevit. *et persaepe.* nota (*v. p. 1424, 75*): Heges. 5, 12, 2 p. 314, 28 *Romani* morte gravius arbitrabantur non -ere pericula sua Caesari ([*aliter gr. 5, 310*]. *cf. ibid. l. 26* ductoribus p. sua ... probare [*gr. 5, 309* προκινδυνεύσας χαρίσαιτο τοῖς ἡγεμόσιν]).

(b) *praepp.* (*indicatur 'in quem'*): adversus: Val. Max. 6, 6, 3 a. eosdem hostes parem fidem in iure legationis ... patres conscripti -uere. circa: Tert. apol. 36, 2 *pietatem* c. omnes. Dict. 2, 14 *amorem* c. omnem exercitum (*cf.* Ennod. epist. 1, 22, 1 p. 34, 4 affectio ... c. humiles -etur). Pelag. in Rom. 12, 8 p. 96, 24 c.... aegrotos est misericordia -enda (*cf. ibid. l. 25* misericordiae titulus ... c. omnes) Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 179, 28 favorem c. nos (*gr. I 1, 3 p. 71, 20* κεχρῆσθαι εὐνοίᾳ). CIL X 5968 ob plura ... beneficia et munificent(ias) largitionesque, que c. collegium suum -erit. in: Decret. fabr. Sentin. (CIL XI 5748; *a. 260*) 8 ut adfectione(m) splendoris sui in singulos quosquae ... merentes -ant. erga: Decret. centon. Sentin. (CIL XI 5749; *a. 261*) 7 adfectionem amoris ⟨erg⟩a n(umerum) n(ostrum) -entibus adsistere. CIL V 5847, 13 ob merita ... quae e. se sive parentes ... semper ... -uit (*cf.* CIL X 520^{15} ob eius m. et amorem, quem e. ordinem vel cives -et).

(B) *in certa locutione q. e.* vicem (instar) *alcis. praebere*: Cels. 3, 4, 3 *Asclepiades in febricitantibus* tortoris vicem -uit (Plin. nat. 23, 125 spodi v. -et fruticum a radice *fici* exeuntium cinis. Pavl. dig. 29, 7, 16 codicilli ... v. testamenti -ent. Pallad. 1, 33, 2 Clavd. Don. Aen. 5, 285 p. 455, 6. Cod. Iust. 1, 55, 4 [*a. 385*] parentis v. plebi). Cod. Theod. 9, 17, 6 humanitatis instar -ant (*cf.* 12, 1, 142 [= Iust. 10, 32, 45] cum duae partes ... *decurionum* in urbe positae totius curiae i. -ant [*i. si duae partes adsunt, velut totum corpus repraesentant*]).

(II) *significantiora et notabiliora*: (A) *operam, ministerium praebere*: Papin. dig. 50, 1, 17 pr. an operas patrono vel ministerium capto luminibus -at ([Vlp. dig. 12, 6, 26, 12 o. patrono]. Call. dig. 50, 6, 6 [5], 12 necessariam o. publicis utilitatibus. 24, 3, 64, 2 marito [*antea*: praestabit; *seq.* praestare]. *al. cf.* Tert. idol. 11 p. 42, 6 quod mihi de stupro interdictum sit, aliis ad eam rem nihil aut operae aut conscientiae -o. *aliter p. 1426, 41*). Lact. ira 24, 13 (27) corpus cui -et ministerium *voluptas* (Cet. Fav. p. 274, 6. Heges. 1, 8 p. 12, 6 puer ... regiis usibus [*gr. 1, 82* τὶς τῶν ἐν θεραπείᾳ παίδων]. Cod. Theod. 14, 20, 1. Cod. Iust. 1, 2, 11 [*a. 445*] nobis. *al. cf. et supra l. 17. 73*). Optat. 2, 15 p. 50, 2 quem famulatum -erit deo *Constantinus* (Avg. civ. 18, 14 p. 274, 11 D. pecc. mer. 2, 22, 36 p. 107, 23 corpus *animae* [*antea*: oboediret]. Iord. Get. 24, 129 *al.*). Pelag. in Col. 3, 24 p. 469, 17 servitium ... propter deum -tum (Avg. c. Pelag. 1, 16, 32 p. 450, 2 *al.* Ps. Avg. quaest. test. I 46, 10 p. 89, 3 dominicis caerimoniis. *cf.* Cod. Theod. 14, 17, 6 *pauperrimus* cogetur -ere operariam servitutem [Sacr. Greg. 87, 1 puram tibi, *sc. deo*. Petr. Chrys. serm. 6 p. 203^{B} *al.*]). Prvd. cath. 10, 63 qui ... cadavera ... tegit *terra* ... opus -et ... benignum Christo pius. *et al.*

(B) *auxilium, utilitatem, tutelam sim. praestare, ferre* (*inde in locut. transl. q. e.* manus obvias -ere: *infra l. 29 sqq.*; *seq.* adversus: *l. 25*): Scrib. Larg. praef. p. 3, 10 negando aegris auxilia, quae per vim medicamentorum frequenter -entur (Veg. mil. 3, 16 p. 139, 5 *musculi* ballaenis auxilium adminiculumque). Apvl. Plat. 1, 15 ne esculenta ... penetrarent *in ventrem*, sed ut retenta paulisper utilitatem sui ⌊ac censum⌋ (⌊ ⌋ *v. adn.*) animantibus -rent (Cet. Fav. p. 271, 12 aesculus ... perpetuam [*sc. aedificando*]. Cod. Iust. 3, 34, 7 [*a. 286*] aquae ... per certa loca profluentis u. certis fundis ... -ere. *cf.* Lact. opif. 5, 3 pinnae per ordinem fixae volandi -ent usum [Ambr. Abr. 2, 8, 50 *aries* vestis u. nobis -et; *seq.* ministrat]). Cypr. epist. 55, 16 p. 635, 18 opem ... medellam nostram vulneratis -ere debemus (Hil. in Matth. 24, 11 p. 1052^{A} *Christus* universis. *cf.* Bened. reg. 2, 18 si ... morbidis *ovibus* ... universa fuerit cura -ta). Edict. impp. Constant. Licin. Lact. mort. pers. 48, 10 supra dicto corpori Christianorum intercessionem tuam efficacissimam -ere debebis (*cf. vers. gr. Euseb. hist. 10, 5, 12* παρασχεῖν). Firm. math. 4 pr. 2 p. 196, 1 laborantibus hominibus ... purum ac fidele patrocinium defensionis -ui (Cod. Iust. 2, 8, 2 [*a. 254*] potes ... adversus fiscum ... p. -ere privatis). Clavd. Don. Aen. 1, 170 p. 40, 11 ut *nemora* ... tuitionem ... metuentibus -rent. Cod. Iust. 8, 46, 5 (*a. 287*) filia tua non solum reverentiam (*v. p. 1425, 19*), sed et subsidium vitae ut -at tibi *eqs.* *et al.* manus (*v. supra l. 8*): Ennod. epist. 2, 25, 1 p. 67, 11 praedicto obvias in negatione manus -ere non potui (opusc. 2, 74 p. 310, 18 obviam m. famosis ... ingeniis. *cf. ibid. 57 p. 305, 14* o. m. adferre [*al.*]. *epist. 3, 17, 2 p. 85, 1* o. m. adhibere non potui).

(C) *curam, laborem, diligentiam sim. adhibere* ([*syn. l. 42*]. *acced. dat. l. 39. 43. 46* [*i. q. consumere, conferre in*]; circa: *l. 47. sim.* ingenium *i. fere 'studium'*: *l. 49*): Colvm. 3, 20, 5 quam ... diligentiam nisi per ipsum patrem familiae -eri posse non adfirmaverim ([*i. fere 'explere'*]. *cf.* Cypr. epist. 68, 4 p. 747, 16 Christi ovibus -ere diligentiam plenam [*cf. ibid.* adhibere medicinam]. *v. et infra l. 51*). Frontin. strat. 2, 5, 30 cum ... promptam et enixam operam -ret (*aliter p. 1425, 72*). Vlp. dig. 16, 2, 10 pr. si ... alter tantam neglegentiam -erit (*antea*: n.... adhibuimus). Siric. epist. 10, 13 p. 1190^{A} parandis -ent voluptatibus curam (*cf.* Veg. mil. 4, 32 p. 151, 10 militibus exercendis cotidianam c. et iugem ... industriam. *aliter l. 20. p. 1428, 32*). Cod. Theod. 14, 4, 6 (= Iust. 11, 17, 1) cum *porcinarii* pervigilem laborem populi R. commodis -ant (*cf.* CIL X 5200, 13 ob his omnibus laboribus ... quos circa patriam civesque ... -uit. *aliter p. 1428, 37*). Novell. Iust. 62, 1, 1 altera *pars senatorum* ... alio modo suum ingenium rei p. *valet* ... -ere (*v. l. 36*). *et al.*

(D) *t. t. iuridic.*: *i. q. recipere in se, tueri* (*cf. syn.* praestare): Gaivs dig. 18, 6, 2, 1 eam diligentiam venditorem -ere debere, ut *eqs.* (*antea*: d. praestet. Pavl. dig. 23, 3, 17 pr. *vir* d. praestabit, quam in suis rebus -et. *cf. supra l. 37*). Vlp. dig. 13, 6, 5, 2 tunc ... etiam culpa -etur ([*antea*: praestamus]. *cf.* Cod. Iust. 8, 13, 19 [*a. 293*] creditor ... dolum et culpam, sed et custodiam -ere cogitur [*antea*: praestare]).

(E) *opp. vox 'promittendi'*: *i. q. implere* (*syn. l. 67 cf. et p. 1423, 78*): Tert. adv. Marc. 5, 2 p. 574, 3 quando nec promissio spiritus sancti aliunde probetur -ta quam de instrumento Actorum. Pelag. in Rom. 1, 17 p. 12, 19 illud testamentum, quod per legem deus ... promiserat, debuerat -eri. in Gal. 6, 7 p. 340, 3 deus -et quod promittit ([*seq.* redd[id]it]. in Tit. 1, 2 p. 525, 13 *al.* Avg. c. Faust. 15, 10 p. 437, 1 ipsis Iudaeis ... non -uit quod promisit *d.* [*l. 5* promissum ... praesentatum]. in psalm. 96, 1 p. 1237$^{extr.}$ *al*). Avg. serm. 4, 2, 2 p. 34$^{med.}$ certum habentes eum qui promisit potentem esse qui -at. Greg. M. moral. 14, 36 p. 1058^{C} diabolus de *Iob* ... quod promisit -uit (*cf. 14, 38 p. 1059^{C}* d. q. pr. non implevit). *sim. al.*

β *aliquem*: (I) *reflexive* (*de asino in fab.*: *p. 1427, 5*): *i. q. se praestare, praebere* (*syn. p. 1427, 2. 8. 11 et cf. p. 1416, 41. 1427, 21*): (A) *c. dupl. acc.*: (1) *praedicat. est nomen* (*subst., adi.*): Liv. 24, 31, 15 *ut miles* auctorem ... se -endo ac velut visa ... narrando concitaret iras hominum. Val. Max. 4, 1, 8 quam Ti.... Gracchus admirabilem se -uit. 6, 5, 2 (*v. app. cr.*). Fronto p. 38, 12 N. in omnibus causis iustum te et gravem ... iudicem -isti (Moys. Cypr. epist. 31, 6 p. 562, 2 te praesentem). Vlp. dig. 50, 14, 3. Tert. adv. Marc. 4, 8 p. 439, 18 timendum se. monog. 6 p. 769 Oe. Cypr. unit. eccl. 14 p. 222, 12 *al.* Lampr. Alex. 2, 5 dignum se ... quem *eqs.* (Dionys. Exig. Conc.^{S} I 5 p. 299, 29 non ... se d. -ent qui *eqs.* [*cf. I 4 p. 236, 35* pronuntiant; *gr. I 1, 6 p. 157, 22* ἑαυτοὺς ἀποφαίνουσιν]). Vvlg. Tob. 10, 13 Avg. anim. 4, 1, 1 p. 380, 15 Greg. M. moral. praef. 14 p. 525^{A} *al.* *et al.* *acced. dat. comm.*: Sen. benef. 6, 35, 1 in omnia utilem te -ere amico potes (Clavd. Don. Aen. 8, 400 p. 174, 8 Troianis). Plin. epist. 1, 23, 4 malui me tribunum omnibus -ere quam paucis advocatum (Paneg. 2, 47, 3).
[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Capitol. Pert. 9, 9 civilem se salutantibus. Arnob. nat. 7, 51 p. 285, 5 *dea* aliis se praebuit -uitque fautricem. Ps. Hil. libell. 13 p. 745[C] se deo puros (Vulg. II Tim. 2, 15 te ipsum probabilem d.; παραστῆσαι). Heges. prol. p. 3, 10 Avg. in psalm. 36 serm. 2, 20 p. 379[extr.] *et al.* *de asino*: Apul. met. 4, 5 statui ... asinum me bonae frugi dominis -ere. (2) *praedicat. est pron.*: Claud. Don. Aen. 9, 645 p. 271, 28 quod talem se esset -turus nepoti qualem Anchisae avo ... se ... praebuerat (Pelag. in Rom. 11, 14 p. 88, 18 ut ... talem me -am, ut *eqs.* Sulp. Sev. epist. app. 2, 18 p. 249, 11. Uran. epist. 7 p. 863[A] [*syn.* talem se reddidit]). Aug. serm. 22, 5, 5 p. 152[init.] utrumque se -et deus, utrumque praestat (*sc. misericordem, iustum*).

(B) *pro acc. praedicat. ponitur* qualiter, ita, sic: Pelag. in Rom. 5, 8 p. 44, 14 qualiter se -ere debeant *peccatores* (Caes. Arel. serm. 225, 4 p. 845, 10 q. se unusquisque). in I Cor. 10, 33 p. 186, 18 ego me sic -o, ut *eqs.* (Bened. reg. 63, 27). in II Cor. 8, 23 p. 279, 12 ita se ..., ut *eqs.* (Frg. epist. Pelagian. [RevBén. 34, 1926, 266] I 34. *ibid.* II 105 [p. 270]. Sulp. Sev. epist. app. 2, 14 p. 244, 16 *al.*).

(II) *praedicative* (*vix de ellipsi pron. refl.* se *cogites. syn.* agere: *l. 24*; praebere: *l. 29*; praestare: *l. 38.* se *add. falso codd. vel edd.*: *l. 28. 37; cf. et l. 42 [de ecclesia]. sim. c. adv.* [*cf.* gerere, agere]: *infra l. 44. aliter p. 1423, 4 sqq.*): Val. Max. 4, 2, 2 ne, si *eqs.*, pertinacem -endo inimicum malum consulem ageret (*cf.* Iust. 27, 2, 10 qui pro fratre hostem ... -uit). Quint. inst. 12, 2, 7 Romanum ... qui non ... disputationibus, sed rerum experimentis atque operibus vere civilem virum -at. Suet. Vit. 17, 2 cum *Vitellius* auriganti Gaio ministratorem -ret (se *inserunt ante vel post* m. δ, *GPOST*). Apul. met. 10, 28 talem parentem praebuit, qualem -erat uxorem (*cf.* Hier. epist. 60, 11, 1 interpellatricem duri iudicis mihi viduam [*v. Luc. 18, 2 sqq.*]. Ennod. dict. 15, 7 p. 470, 27 novercam tutius. *paulo aliter*: Drac. laud. dei 3, 498 *Semiramis* -et infelix incerto pectore matrem et sibi socrus erat *eqs.* [*i. fere* 'pectore matrem se gerit' *i.* 'matris instar sentit']). Tert. pudic. 21 p. 269, 21 *tu, apostolice*, neque prophetam nec apostolum -ens (*cf. Löfstedt, Spr. Tert. p. 50*). Iust. 8, 4, 4 ut professum adversus Phocenses ducem Graeciae -at ([se *add.* ς, *Ruehl*]. *cf.* Heges. 1, 25, 4 p. 41, 7 *rex* civem praestaret . . tyrannum -ret [*gr. 1, 202 aliter*]). Ennod. dict. 28, 2 p. 505, 20 in doloribus meis (*sc. Didonis*) non -uit pari dolore collegam *Aeneas.* *de ecclesia* (*cf. supra l. 22*): Synod. Hil. coll. antiar. p. 97, 1 catholica synodus patientiam habuit et piam ecclesia ... -uit iuxta Ursacium (se *add. Feder; lect. trad. def. Weyman, Neophilol. 6, 1921, 258; dubites an recte* [*cum ceteris exemplis praedic. semper subst. sit, nusquam adi.*]). *c. adv.* (*v. supra l. 22*): Greg. M. epist. 9, 156 p. 158, 12 adversus pravis desideriis salubriter ac unanimiter -ete.

b *praestando efficere, in effectum vocare*: α *c. simpl. obi.*: (I) *c. vi efficiendi* (*de summa in computatione: l. 56. syn.*: dare: *l. 51*; efficere: *l. 58*): Cels. 2, 1, 15 ubi ... calor a primo vere orsus aestatem quoque similem -et. 8, 10, 1[I] si septimus dies non dedit (*sc. hanc mutationem*), certe nonus -et. Scrib. Larg. praef. p. 5, 11 profectus ... quos ... supra ... opinionem plurimorum -bamus. Itala Matth. 5, 45 (Lucif. Athan. 2, 4 p. 153, 25) *deus* qui solis ortus -et super bonos et malos (ἀνατέλλει, *Vulg.* solem ... oriri facit). Apring. in apoc. 1, 3 auditus ... operis perfectionem (*antea*: faciat). *in computatione*: Fav. Eul. p. 20, 3 secunda medietas (*sc.* 4 × 8) sibi complexa atque in semet adducta eandem ...-et quantitatem (*i. 64; cf. p. 19, 18* efficiat q.). (II) *c. vi parandi*: *acced.* sibi, *fere i. q. sibi procurare*: Lact. inst. 7, 6, 7 si ea (*sc. tura*) desiderarent *dii*, sibi ipsi possent -ere cum vellent. Aug. civ. 10, 11 p. 421, 5 D. *daemones* voluptaria sibi ludibria de hominum erroribus -entes. in psalm. 50, 12 p. 593[p. med.] (*ex* Eph. 5, 27; *v. infra l. 80*) de talibus sibi -et Christus vestem sine macula. Ps. Aug. serm. 144, 3 p. 2027[a. med.] (= Max. Taur. serm. 21 p. 577[A]) *Ioannes in eremo versans* poterat ... piscium sibi -ere delicias. *fere i. q. parando facere*: Lampr. Heliog. 23, 7 marinae aquae colymbos -uit in mediterraneis locis *eqs.* (*cf. quae seqq.*). (III) *fere i. q. restituere, reficere* (*sc. deficientem materiam quasi replere; cf. s.* exhibitio *p. 1434, 39*): Tert. apol. 48, 5 quomodo ... dissoluta materia (*in iudicio*) -eri potest? resurr. 55 p. 114, 1 peribit *caro* ... demutata, si non ipsa (*i. eadem*) permanserit in demutatione, quae -ta fuerit in resurrectione.

β *c. dupl. obi.*: *i. q. reddere, facere*: (I) *aliquid*: Plaut. Asin. 457 da modo *argentum* ... rem salvam ego -bo. Prop. 4, 11, 54 cui iuratos (*Butler post Phillimore*, cuius rasos *trad.*; *alia alii*) cum Vesta reposceret ignes, -uit vivos carbasus alba focos (*sc. Aemiliae; i.* 'vividos fecit'). Ov. Pont. 4, 5, 34 te sibi ... barbariae tutas -uisse vias. Tert. carn. 11 p. 446 Oe. deus ... gestivit animam visibilem hominibus -ere faciendo eam corpus. Ps. Hil. libell. 11 p. 743[B]. Vulg. Eph. 5, 27 ut -ret ipse sibi gloriosam ecclesiam (παραστήσῃ. *cf. l. 62*). (II) *alqm.* (*refl. p. 1428, 5. cf. et*: Vict. Vit. 3, 44 cui ... pietas Christi ... subveniens ... sanum -uit): Tert. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 17 iustitia ...-ens deum perfectum et patrem et dominum (*cf.* Vulg. Col. 1, 28 ut -amus omnem hominem perfectum in Christo [παραστήσωμεν]). Cypr. epist. 11, 7 p. 501, 11 tutos ab inimici infestationibus -bit *nos deus.* Vulg. Col. 1, 22 -ere vos sanctos et immaculatos ... coram ipso ([παραστῆσαι]. *cf.* Hier. adv. Iovin. 1, 38 p. 265[A]). Greg. M. moral. 6, 43 p. 753[C] *deus* ad salutem *nos* certiores. Pallad. hist. mon. II 16 p. 374[C] servum se -uit Eulogius ad tuum ministerium (*gr. p. 67, 23* ἑαυτὸν ἐδούλωσεν).

c *praebendo facessere* (*nonnisi de difficultatibus; cf. gr.* παρέχειν *l. 25. opp.* habere: *l. 23. 26*): α negotium (*in causa forensi: l. 18; in def. Epicuri de beato [deo]: l. 21 sqq.*): Plaut. Amph. 894 illi (*Alcumenae*) dudum meus amor n. insonti -uit. Men. 1072 huic. Merc. 273 hircum castrari volo, ruri qui vobis -et n. Most. 565 ne ego ... sum miser, ita et hinc et illinc mi -ent n. (*cf.* Rud. 556 is -bit hic mihi n.). Persa 315 secari iubeas *vomicam*.: metuo, ne immaturam secem, ne -at plus negoti (Plin. nat. 26, 43 plurimum ... homini negotii alvus -et. *cf.* Plaut. Poen. 239 nimia omnia nimium -ent negoti hominibus ex se). Rud. 473 mi. Plin. epist. 9, 18, 1 tibi. Lact. inst. 6, 18, 22 serpentes ac ferae ... n. non -ent. *et al.* *in re iurid.*: Cic. off. 3, 112 cum audivisset adulescens filius n. -eri patri *in causa*, accurrisse Romam *eqs.* Sen. benef. 5, 24, 3 vetuit illi (*sc. veterano*) -eri n. Caesar et agellos ... militi suo donavit (*sensus est: 'iussit actionem celeriter perfici'*). *in defin. beati* (*v. l. 9*): Cic. nat. deor. 1, 45 quod beatum aeternumque sit id, nec habere ipsum negotii quicquam nec -ere alteri ([= *Epicur. sent. 1 p. 71, 3 sqq. Us.* τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει οὔτε ἄλλῳ παρέχει]. *item* 1, 85. *cf.* off. 3, 102 *philosophi* qui deum nihil habere ipsum negotii dicunt, nihil -ere alteri. Lact. ira 8, 5 *al.*).

β *c. aliis obi.*: Plaut. Capt. 817 ut sciant *piscatores*, alieno naso quam -ant molestiam (Persa 274 -as m. ... si *eqs.* Cic. Cael. 18 nobis. Att. 2, 1, 2. epist. 12, 30, 1 noli impudens esse nec mihi m. -ere. Cael. Cic. epist. 8, 1, 1 [ex ea hibea *M*]. Phaedr. 4, 7, 24 maiorem ... tibi [*antea*: molestus esse]. Sen. epist. 56, 6). Tib. 2, 1, 61 teneris curam -tura puellis ... ovis (*sc. ob lanificium. aliter p. 1426, 43*). Cels. 7, 26, 1[C] *urinae in feminis iter* aliquanto minus difficultatis -et (*v. p. 1416, 47*) *quam virorum.* Sen. dial. 9, 8, 1 quae nobis mala pecunia nostra -et. epist. 42, 5 quos postea tibi -erit ludos (*sc. quem te tenere aiebas*), quam *eqs.* (*aliter p. 1429, 84*). Colum. 5, 5, 17 *cultura vineae* difficilem laborem colonis -et (*aliter p. 1426, 46*). Ps. Apul. herb. 42 l. 8 ea quae dolorem -ent ... sedabuntur.

d *praestando exercere, agere, gerere, facere*: α *i. q. exercendo efficacem reddere· vim, potestatem sim.* (*inde mediopass. i. q. efficacem esse, operari* [*acced.* in *c. abl.*]: *infra l. 48*): Plaut. Cas. 409 patiundum est, siquidem me vivo mea uxor imperium -et. Val. Max. 9, 4, 2 maiores vires in Q. Cassio -uit *avaritia* (*cf.* Colum. 2, 15, 5 *lupinum* vim optimae stercorationis. *sim.*: Sen. dial. 6, 7, 4 ferrum in omni corpore -bit secandi potentiam). Scrib. Larg. 75 p. 32, 27 *arteriace* diutius -et suum effectum (106 p. 46, 18. 271 p. 106, 8. Cael. Aur. acut. 2, 39, 231 suos). *mediopass.* (*v. supra l. 40*): Tert. adv. Marc. 1, 23 p. 321, 14 cum prima bonitatis ratio sit in rem suam -eri, secunda autem in alienam *eqs.* (*ibid.* p. 322, 5. *cf. ibid. l. 3* operetur).

β *exercendo exsequi, perficere, exsolvere*: (I) partes (suas): Val. Max. 8, 1 absol. 3 quoniam ... accusatio partes suas plene -bat (Cod. Iust. 2, 26, 2 [*a. 238*] qui provinciam regit, impertienda cognitione suas p. ... -bit. 3, 29, 6 [*a. 286*] praeses ... iurisdictionis suae p. 5, 53, 4, 1 [*a. 238*]). (II) *artem, professionem*: Ulp. dig. 50, 13, 1, 2 obstetricem ... quae ... medicinam -ere videtur. CE 512, 3 argentariam -ui artem. (III) vigilias, excubias *sim.*: Claud. Don. Aen. 4, 200 p. 380, 9 *ignis* excubias divum continuas -ret (*cf.* Ambr. c. Aux. 7 p. 1009[B] frustra pervigiles ... custodias -istis et excubias. Epist. pontif. 374 Conc.[S] I 2 p. 10, 23 non sunt istae vigiliae, quas non -es custodiae sed rapinae [*gr. I 1, 1 p. 81, 17* ἐγρηγορήσεις, ἃς ἀπονέμεις οὐ τῇ φυλακῇ κτλ.]). (IV) *sacra, sollemnia facere* (*sepulturam l. 64. sim.* miracula: *l. 75*): Optat. 3, 4 p. 83, 4 quando nec sepultura in domo dei -eri concessa est (*cf. l. 2* ut insepultam faceret s. *aliter p. 1432, 44*). Dict. 2, 14 immolatio centum victimarum ... pro ... exercitu -batur (2, 28 ob -tam ... i. [*cf. 1, 2* i. ... celebrata]. Aug. doctr. christ. 2, 23, 36. *al.*). 6, 5 -tis quibusdam sacris (Aug. civ. 6, 3 p. 249, 4 D. -entur ... ab hominibus in locis et temporibus s. *ibid.* 5[ies]. 8, 26 p. 364, 3 *al. cf.* Claud. Don. Aen. 3, 65 p. 273, 17 talem sacrorum speciem ... quae ... mortuis -eri consuevit). Claud. Don. Aen. 5, 605 p. 491, 27 *dum* -rent sepulchro sollemnia. 6, 250 p. 543, 3 regi inferorum nocturna sacrificia ([Aug. in psalm. 94, 6 p. 1220[extr.] Macr. Sat. 3, 5, 9 dis. *al.*]. *cf.* Vict. Vit. 2, 34 divini sacrificii ritus). 6, 885 p. 617, 9 parentalia mortuis. *et al.* miracula: Greg. M. dial. 2, 30 p. 121, 11 M. *miracula* (*syn.* impetrabat. in euang. 2, 6 p. 1084[B]). *ibid. l. 14* signa (*syn.* faciant).

γ *c. mera vi agendi, faciendi*: (I) *in certis locutionibus*: vitam (*aliter p. 1431, 78. 1433, 15*): Cod. Theod. 7, 20, 7 qui (*veterani*) ... neque rus colunt neque utilem v. commerciis -ent. Greg. M. in Ezech. 1, 3, 11 p. 810[C] qui per activam v. quam perfecte -erit, ad contemplativae vitae libertatem transit. Pallad. hist. mon. I 43 p. 329[B] proposito eius -uit parem v. (*gr. p. 150, 1* ἠκολούθησε τῇ γνώμῃ). diem: *fere i. q. celebrare* (*aliter p. 1430,*

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

46): Pelag. in Tit. 4, 9 p. 325, 5 Iudaeis isti dies ... concessi sunt, ne eos amore festivitatis idolis -rent. praesentiam: *i. q. praesentem fieri* (*cf.* pr. sui facere [*v. l. 7*]. *in re iudic. l. 5 sqq.; sim.* audientiam: *l. 10*): Avg. gest. Pelag. 11, 25 p. 79, 11 cui (*terrae*) dominus pr. suae incarnationis -uit. Cod. Theod. 1, 34, 3 (= Iust. 1, 51, 8) ut *cancellarii domesticique* provincialibus pr. sui -ant (12, 1, 60 [= Iust. 10, 32, 25]. Novell. Maior. 2, 4 iudici ... sui facere et -ere pr. [*sc. actores, procuratores*]. *cf.* Act. Archel. p. 93, 21 pr. sui Manes -et apud regem). Cod. Theod. 1, 16, 6 cum *praesides* negotiis omnibus ... -erint audientiam.

(II) *in circumlocutionibus variis* (*cf. p. 1433, 46*): Clavd. Don. Aen. 2, 1 p. 145, 12 regina volente audire debuerat -eri silentium (*i.* 'sileri'). Arnob. nat. 5, 14 p. 187, 14 *Iuppiter Agdesti permisit*, minimissimus digitorum *Attidis mortui* ... ut in corpore viveret, solus motus perpetuos -ret (*i.* 'semper se moveret'. *ad rem v. Knaack, RE I 767, 55 sqq. aliter p. 1422, 22*). Ennod. epist. 1, 2, 3 p. 4, 5 (*in imag.*) *maledictor* ad eos (*sc. clericos*) semper novelli et acuti dentis morsus -uit (*i.* 'momordit').

C ***c. vi dandi, praebendi, suppeditandi***: 1 *usu certo et artius circumscripto* (Gloss. *v. p. 1416, 29 sqq.*): **a** *escas, victum, vitae necessaria dare, ministrare sim.* (*epulas, convivia edere: infra l. 45. 48 sqq. syn.* dare: *infra l. 37*; ministrare: *infra l. 68*; praebere: *l. 75*): α *praevalente notione ministrandi, praebendi* (*sim. tectum: l. 26; potionem: l. 26. cf. infra l. 55; elemosynas: infra l. 53. acced.* donum: *infra l. 55*): Hermog. dig. 50, 4, 1, 4 ad -endum cibum, potum, tectum et similia (*cf.* Apvl. met. 10, 16 esurienter -tas escas adpetebam. Clavd. Don. Aen. 3, 80 p. 275, 5 de -tis alimoniis [Const. Sirmond. 5 morienti]. Cod. Theod. 8, 7, 6 pastionem. Greg. Tvr. Mart. 2, 22 p. 616, 22 fratribus alimentum. *ibid. l.* 25 pauperibus ... victum. Greg. M. epist. 11, 17 p. 279, 1 Iohannem ... mensis pauperum et -endae diaconiae elegimus praeponendum [*seq.* exhibitionem. *cf. p. 1431, 37*]. Visio Pauli p. 33, 15 agapes. Vita Fulg. p. 127 L. *al.*). Apvl. met. 2, 24 iube ... cuncta, quae sunt usui necessaria, nobis -eri (*cf.* Schol. Cic. Bob. p. 142, 20 St. illi necessaria victus). Tert. nat. 2, 10 p. 113, 17 eadem (*sc. cenulam, scortulum*) Herculi (*cf.* Avg. civ. 6, 7 p. 259, 7 D. hoc idem [*i. cenam, amicam*] ... voluptati Herculis; *seq.* dedit. *cf. p. 1432, 4*). ieiun. 9 p. 285, 11 Daniel⟨i⟩ ... esurienti prandium metentium -tum est (*cf.* 12 p. 290, 27 in carceribus popinas [*i. escas*] -ere martyribus. Prvd. cath. 4, 60 dapes inemptas ... messoribus Ambacum). CIL VIII 15497 (*a. 225*) frumenti copiam propriis sumptibus popularibus -uit (*cf.* Cod. Theod. 14, 16, 2 [= Iust. 11, 24, 1] annona in pane cocto domibus -enda [CIL XI 5634 ob a. quam eis ... -uit]). Inscr. RevArch. 4 sér. VI 1905 p. 190 (*a. 265*) populari b⟨u⟩s epulo -to (*cf.* Lact. mort. pers. 11, 1 vicanis [-ariis *cod.*] suis epulas *mulier* [Dict. 1, 2 *al.*]. *cf. p. 1430, 27*). Capitol. Aur. 17, 6 viris clarioribus permisit, ut eodem cultu quo et ipse vel ministris similibus convivia -rent ([Ps. Avr. Vict. epit. 16, 8 Evtr. 8, 14, 1]. Lampr. Heliog. 19, 2 aestiva c. coloribus -uit, ut ... prasinum, vitreum *eqs.* 30, 3 *al.* CIL IX 4215 [*a. 338*], 11 ex quorum usuris ... c. ⟨de⟩dicationis sib(i) -sibeant [Inscr. Dessau 8376; *s. IV*: ex ... fundi fructibus c. bis annua]. *al. cf. vol. IV 883, 65*). Avg. civ. 1, 13 p. 24, 13 D. pro elemosynis quas viventibus ... -emus (Caes. Arel. serm. 229, 4 p. 862, 32 pauperibus. *v. supra l. 25*). Sidon. epist. 5, 17, 8 -ta *aqua* poscenti est. *et al.* *alci.* donum -ere: Evtr. 3, 1, 2 CC milia modiorum tritici populo donum -uit.

β *praevalente vi apponendi, proponendi* (*sc. singula fercula, cibos, vinum sim.; alqm.: l. 68. in fab.: infra l. 76; mystice ap. christ.: l. 78. acced.* de: *infra l. 64. 80*): Svet. frg. 112 p. 148, 10 rex qui vocabat ad cenam, si sibi ea res -enda indiceretur, quam -ere non posset, respondebat *eqs.* Apvl. met. 6, 24 nec mora cum cena nuptialis affluens -etur (Lampr. Heliog. 25, 9 parasitis ... ceream cenam ... ligneam ... -uit, ... ut omnia illis -rentur videnda ... quae ipse cenabat. 27, 4 parasitis c. ... de vitreis. 32, 4 c. sibi ... tales). Porph. Hor. carm. 1, 20 pr. p. 28, 29 Maecenatem ad cenam invitat promittens se ei vinum Sabinum -turum (1, 20, 11 p. 29, 28 nec Falernum v. se habere, quod ei in cena [*v. l. 70*] -at. *al.* Ambr. Hel. 5, 13 [*antea*: ministrabat]). Lampr. Comm. 11, 2 duos gibbos retortos in lance argentea sibi (*del. Helm*) sinapi perfusos -uit (*v. supra l. 58*). Heliog. 20, 7. 27, 3. 28, 4 struthocamelos ... in cenis ([*v. l. 67*]. *cf.* Vopisc. Car. 17, 3 centum libras avium ... piscium ... in convivio suo [Schol. Iuv. 1, 140 in c. aper integer. *al.*]. Dict. 1, 2 etsi ea quae -bantur *in epulis*, cum laetitia accipiebant *reges*). 29, 5 hydrogarum ... primus publice. 30, 6 Sybariticum missum semper ... ex oleo et garo. *al.* Treb. Gall. 16, 2 hieme summa melones (*seq.* praebuit.). *al.* Avg. doctr. christ. 3, 21, 31. *et al.* *in fabula*: Romvl. fab. 15, 2 (recc. g., W.) rogatur *mus* a mure agrario, ut ... glandem et hordeum -ret (*rec. v.*: mensam apposuit inferens *eqs.*). *mystice* (*v. supra l. 58*): Avg. civ. 17, 20 p. 249, 25 D. mensae huius, quam sacerdos ipse mediator testamenti novi -et ... de corpore et sanguine suo.

b *technice*: α *de sollemnitatibus edendis praebendisve* (*syn.* dare: *p. 1430, 42*; edere: *p. 1430, 8. 49*; praebere: *p. 1430, 84*; praestare: *p. 1430, 6*): (I) *ludos, munera, spectacula sim.* (*diem pro 'festivitatem illo vel illo die celebrandam': infra l. 46; in imag. infra l. 52. de pompa, triumpho: infra l. 32 sqq. paulo strictius: pugnas [sim.] -ere de eo qui ipse pugnat [sim.]: l. 8. 10. 17. 58*): (A) *obi. est spectaculum*: Mart. epigr. 21, 2 quidquid in ... Rhodope spectasse theatro dicitur, -uit, Caesar, harena tibi (*cf. 5, 4* praestat h. tibi). Svet. Aug. 89, 1 *comoediam veterem.* Claud. 21, 4 gladiatoria munera (Spart. Hadr. 7, 12 [*seq.* edidit]. *al.* [*v. l. 25*]. *cf.* Capitol. Aur. 19, 5 mille ... pugnas ... populo inspectante gl. imperator *Commodus.* Opil. 4, 5 gl. pugnam *Macrinum* -uisse ... et accepta rudi ad Africam isse [*v. l. 3*]. Edict. imp. Constant. [CIL XI 5265], 20 ludos schenicos et gladiatorum munus). Svet. Nero 12, 1 naumachiam marina aqua (*cf.* Lampr. Heliog. 23, 1 in euripis vino plenis navales circenses). Gran. Lic. p. 32, 4 *proelium taurorum adversum elephantos* Claudius ... in circo ludis circensibus (*cf.* CE 251, 2 [*a. 215*] litoribus vestris [*sc. Ostiae*] ... certamina laetum -isse iuvat, Castor ... *et* Pollux. Capitol. Alb. 6, 7 Commodus et in foro et in theatro pugnas -uisse perhibetur [*v. supra l. 3*]. Avg. civ. 2, 25 p. 90, 25 D. *cf. et l. 8. 9*). Tert. spect. 9 p. 10, 26 de artificio quo circenses -entur (Serv. georg. 3, 18 *al. cf.* Lampr. Heliog. 27, 1 quadrigas circensium ... sibi. *v. et l. 13*). Act. lud. saec. Sept. Sev. (RhM. 81, 1932, 390; *a. 204*) 38 miss⟨u⟩ primo quad⟨rigas -bimus⟩ (41). CIL VIII 12425 (*a. 239*) Rufinus de suo ... spectaculum pugilum et gymnasium -uit (Edict. imp. Constant. [CIL XI 5265], 33 sp. tam scenicorum ludorum quam gladiatorii muneris -ere. Cod. Theod. 15, 5, 4 sp. ... sollemnia ... populis. Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 58 ludorum et circensium sp. *al.*). Porph. Hor. sat. 2, 3, 84 p. 300, 21 paria ... gladiatorum populo et epulum (*v. p. 1429, 45*) ad Arri voluntatem (Capitol. Gord. 3, 5). Spart. Hadr. 19, 3 Athenis ... venationem in stadio -uit (*cf.* Lampr. Heliog. 25, 8 dum pranderet, noxios [*v. l. 62*] et venationes sibi -uit). 19, 8 militares pyrric⟨h⟩as populo frequenter. Vopisc. Aurelian. 32, 4 de Z⟨en⟩obia et Tetrico ... triumphum Romanis oculis (*cf.* Serv. Aen. 7, 662 Hercules ... pompam triumphi sui [*sc. de Hispania*] -uit. Epist. impp. de Asia [Bruns fontes[7] p. 272; *a. 375*] 4 *non* utile videbatur, u⟨t po⟩npa conventus publici unius arbitrio gereretur, qu⟨a⟩m consuet⟨u⟩dinis instaurata deberet solemnitas -ere [*aliter gr. 17; v. Schulten, OeJh. 9, 1906, 65*]). Car. 19, 3 ludum Sarmaticum ... Cyclope[m]a (Anon. Vales. 12, 60 p. 322, 14 l. circensium et amphitheatrum. *al.* Avg. civ. 1, 32 p. 49, 16 D. dii propter sedandam ... pestilentiam l. sibi scaenicos -eri iubebant [Cod. Theod. 6, 4, 2. CIL VIII 12374 epulum deder⟨unt⟩ et l. sc. ... -⟨erunt⟩. 23964[16] l. scenicos; *cf. 23965[14] de eadem re*: l. sc. dedet. *v. et supra l. 11*]. 2, 4 p. 57, 10 *al.*). Edict. imp. Constant. (CIL XI 5265), 49 editionum in praedicta civitate -endorum (*sic*) vobis licentiam dedimus (*cf. ibid.* v. 54). Avg. civ. 2, 13 p. 68, 20 D. di ... sibi *theatricas artes* -eri petierunt. *al. et al. saepe* (*v. et infra l. 68*). diem (*v. supra l. 1*): CIL VIII 14783 Egnatius ... praeter gymnasium et missilia quae aediles edere solent, diem sacri Liberaliorum auxit et ... inpensa eum civib(us) ... -uit; *seq.* edidit. X 3704[8] diem felicissim(um) ... denis besti(i)s ... et IIII paribus ferró dimicantib(us) ceteroq(ue) ... apparatu largiter -uit. X 3759, 13 diem ... ludorum plenissime. *aliter p. 1428, 84.* *in imag.* (*de martyrum agone: l. 57*): Plin. epist. 2, 1, 1 insigne ... populi Romani oculis spectaculum -uit publicum funus Vergini Rufi (*cf.* Cypr. epist. 37, 3 p. 578, 12 in certamine constituti ... pugnam diu geritis *et* ... cotidie sp. deo vestris virtutibus -etis [*v. supra l. 3*]. Lact. inst. 6, 20, 32). Cypr. epist. 10, 4 p. 492, 18 agon caelestis -tus ... est (*cf. ibid.* p. 493, 20 pugnam quam spopondit martyr -uit et palmam ... accepit. *v. supra l. 3*). Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 214, 25 quid loquimini contra illum qui ab eo ... aperte theatrizamini? videte quam de vobis -et pompam *eqs.* (*cf. l. 33*). *aliter p. 1428, 35.*

(B) *obi. sunt ipsi homines vel bestiae, qui in spectacula dantur* (*hic illic et de vi 'ostendendi' cogites: v. l. 73. 74. v. et supra l. 30*): Mart. epigr. 9, 1 praestitit -tus ... tibi, Caesar, harena ... proelia rhinoceros. Plin. epist. 6, 34, 3 vellem Africanae quas coemeras ... occurrissent; ... tu tamen meruisti ut acceptum tibi fieret quod quo minus -res non per te stetit (Svet. Claud. 21, 3 super quadrigarum certamina Troiae lusum [*v. supra l. 37*] -uit et A. *cf.* Capitol. Gord. 3, 6 feras Libycas una die centum. Marcell. chron. II p. 102, 521 Iustinianus ... triginta pardos ... in amphitheatro ... -uit. *al.*). Svet. Aug. 43, 3 adulescentulum Lycium (*sc. ad scenicas operas*). Nero 12, 1 -uit ... ad ferrum *tot* ... senatores *totque* ... equites R. Mod. dig. 48, 19, 31 pr. ut digne populo R. -eri possint *ad bestias damnati.* Sol. 30, 20 *in circensibus* monstra. Capitol. Pius 10, 9 edita munera, in quibus elephantos et corocottas ... -uit. Aur. 17, 7 centum leones ... simul (Evtr. 8, 14, 1 *al.*). Capitol. Aur. 23, 6 pantomimos. Lampr. Heliog. 25, 7 gladiatores ante convivium pugnantes sibi et p⟨y⟩ctas ... -uit (*om. P*). *al.* Vopisc. Car. 19, 2 neurobaten ... et toec⟨h⟩obaten.

(II) *funus, luctum celebrandum* (*sim. certum ritum: l. 81; lectisternia p. 1431, 5*): Lampr. Heliog. 7, 3 Salambonem ... omni planctu et iactatione Syriaci cultus -uit (*v. l. 79*). Spart. Sept. Sev. 19, 4 ei funus amplissimum -erant (*cf.* Avg. civ. 1, 12 p. 22, 28 D. praeclaras exequias in conspectu hominum -uit ... illi diviti turba famulorum; *seq.* praebuit). Hier. epist. 39, 4, 1 Moysi ... et Aaron ... sollemnis

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est ... luctus -tus (cf. 39, 4, 3 Moysi et Aaron ex veteri more est ... planctus -tus [seq. fecerint]. RVFIN. hist. 3, 6, 13 p. 205, 3 [ex Ios. bell. Iud. 5, 515] nec pl. ex more defunctis -batur aut luctus; οὔτε ... θρῆνος ... οὔτε ὀλοφυρμὸς ἦν. al. aliter p. 1423, 73). AVG. civ. 3, 17 p. 123, 23 D. diis ... populus ... nova lectisternia.

β de iis praestandis vel suppeditandis, quae publica auctoritate, iussu, legibus sim. exiguntur (cf. et COD. Theod. 14, 3, 4 et v. p. 1416, 50): Ⓘ homines quasi sistendo praebere: milites, operas (inde strictius fere i. q. deputare, delegare: l. 14 sqq.): LACT. mort. pers. 7, 5 quae ad -endos milites spectant (cf. COD. Theod. 7, 13, 1 quotiens iuniores -endi sunt. 7, 13, 2 ad -enda tironum corpora [seq. flagitantur. 7, 13, 7, 1 in -endo tirone; antea: tironum praebitio]). 7, 8 in -endis operariis et artificibus et plaustris (v. infra l. 27) eqs. i. q. deputare (indicatur 'quo': l. 15 sqq.): NOVELL. Theod. 4 rubr. ne ... limitanei milites ... ad comitatum -antur (4, 1 neminem limitaneum m. ... -eri ad nostrum ... c. NOVELL. Marc. 1 rubr. neminem -eri de provincia ad c.). 4, 1 remissis omnibus ... ad propria sacramenta, qui videntur -ti. vix ad p. 1419, 50. in sermone iurid.: COD. Iust. 4, 65, 4 pr. (a. 222) ut domini horreorum effractorum ... querellas deferentibus custodes -ere debeant. 5, 20, 1 (a. 381) ut vir uxori fideiussorem servandae dotis -at.

Ⓘⓘ res requisitas, exactas sim. (sim. boves l. 31. de cursu publico fere i. q. praestando curare: l. 28 sqq. acced. acc. direct. [de diaconia sumministranda]: l. 37): LACT. mort. pers. 31, 3 sustinendi multiplices cruciatus nisi -retur statim quod non erat (sc. tributa). IVST. 11, 7, 16 Alexander iugum plaustri requisivit, quo -to eqs. ([cf. supra l. 13]. cf. de cursu publ. [v. l. 23]: COD. Theod. 6, 29, 5 pr. in his ... provinciis, in quibus c. a provincialibus -etur [8, 7, 6. COD. Iust. 11, 38, 1; aet. Diocl.: ad munus -endarum angariarum. cf. p. 1434, 71]. sim. boves: COD. Theod. 8, 5, 1 si ... boves non habuerit [in mansione, ut pergat iter], immorari debet donec fuerint -ti ab his qui cursus ... curam gerunt). AMM. 21, 6, 6 omnis ordo ... vexabatur, vestem armaque -ens et tormenta, aurum ... et argentum ... rei cibariae copias eqs. (cf. 23, 5, 6 alimentorum augmentum; sc. pro exercitu). GREG. M. epist. 10, 8 p. 243, 5 quod annonas atque consuetudines diaconiae, quae Neapolim -etur, eminentia vestra subtraxerit (v. l. 25. p. 1429, 31).

γ usu iurid. i. q. cedere (cf. praestare): GAIVS dig. 18, 1, 35, 4 ut ... vindicationem rei et condictionem -at emptori. VLP. dig. 30, 57 poterit fideicommissarius ... consequi, ut actiones sibi -rentur.

c de impensis et sumptibus erogandis: i. q. impendere, solvere (syn. expendere: l. 49; add. ad alqd.: l. 47): CYPR. eleem. 21 p. 389, 25 (in imag.) quanto ... et apparatus uberior et sumptus largior -endus est (sc. quam in ludis publ.), ubi eqs. (COD. Theod. 16, 10, 20, 1 inhibitus est publicus s. superstitioni ... -eri). SCHOL. Verg. Veron. ecl. 3, 31 'quo pignore certes' ... quod praemium ad certamen -as. COD. Theod. 6, 4, 13 pr. in Constan⟨tini⟩ana praetura ... ⟨mille⟩ libras argenti praetor expendat pro editionibus, Flavialis ... quingentas operibus ... urbis -⟨ibeat⟩. CIL III 12150 statuae omnia inpendia -ente Luciae Pacciae ... filiae suae (pro 'filia eius').

d de oblatione (cf. p. 1416, 34): α i. q. offerre: Ⓘ deis, inferis sim. (fere i. q. libare: l. 58 sqq.): Ⓐ proprie: APVL. met. 6, 28 quas tibi gratias perhibebo (Fortuna), quos honores habebo, quos cibos -bo. HIL. myst. 1, 6, 2 p. 8, 3 ex fructibus ... suis unusquisque mysterii deo munus -uit (Cain, Abel). CLAVD. DON. Aen. 5, 75 p. 435, 11 lac et sanguis mortuorum sacrificiis -entur (i. fere 'libantur'. sic ibid. l. 13 'iacit' et 'fundit' largum animum -entis ostendunt). Ⓑ in alleg. sive mystice: alqd. alci.: CYPR. epist. 49, 2 p. 610, 18 cor mundum ... iam deo -rent (LACT. inst. 6, 25, 9 id ... deo -ere atque offerre debemus, ad quod eqs.). c. dupl. acc. (refl. l. 63. 65): CYPR. epist. 76, 3 p. 830, 24 vosmet ipsos ... immaculatas victimas -entes. VVLG. Rom. 6, 13 neque -atis membra vestra arma ... peccato (παριστάνετε). ibid. -ete vos deo tamquam ex mortuis viventes (gr. item). 12, 1 ut -atis corpora vestra hostiam viventem ([gr. item]. AVG. civ. 10, 6 p. 411, 23 D. ut -amus c. nostra h. vivam. al. cf. AVG. contin. 10, 24 p. 172, 12 si h. vivam ... de gentis tenebrarum corporibus -emus. al.). pendet inf.: VVLG. Rom. 6, 19 -uistis membra vestra servire immunditiae ... -ete m. v. servire iustitiae ([παρε-, παραστήσατε]. cf. PELAG. in Rom. ad l. p. 53, 11 al. AVG. epist. 145, 5 p. 270, 5 deservire. al.). Ⓘⓘ de merce offerenda, praebenda: COD. Iust. 9, 9, 22 (a. 290) si ea quae tibi stupro cognita est, passim venalem formam -uit. CE 437, 3 notus in urbe ... vendenda pelle caprina -ui merces popularibus usibus aptas.

β i. q. dedere (refl. l. 76): DICT. 3, 21 me ... -o poenae mortis. FRG. epist. Pelagian. (RevBén. 34, 1922, 266) I 17 ut Christus soli nos faceret vitam -ere iustitiae (aliter p. 1428, 79).

e in certis formulis verbi dandi propriis: α conspectui (oculis) -ere i. q. visibilem reddere: TERT. anim. 57 p. 392, 18 magia quiescentes animas evellere ab inferis creditur et conspectui -ere (cf. resurr. 38 p. 80, 29 qui ... a. ... quiescentes conspectui subdidit, posset ... et resurgentes oculis -ere sine carne [vix de vi 'ostendendi' cogitandum]. aliter p. 1422, 24).

β frequentiae i. q. divulgare, edere: TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 290, 10 fratris ... apostatae ... qui ... descripserat quaedam mendosissime et -uit ⌊frequentiae⌋ (⌊ ⌋ cf. app.).

2 vario usu: a laxius i. q. dare, donare, tribuere sim. (cf. et VAL. MAX. 8, 7 ext. 12. fere i. q. attribuere: l. 48): α corporaliter (v. p. 1429, 36 sqq. seq. dat. fin. l. 17 sqq.): TERT. uxor. 2, 8 p. 695 Oe. maritum ... idoneum -endae sellae et mulabus et cinerariis (sc. uxori). SPART. Hadr. 17, 2 his, quos ad militiam ... vocavit, equos, mulos, vestes ... -uit. CAPITOL. Pius 7, 6 balneum ... populo (CIL III 324 lavacrum thermarum Antoninianarum ... populo suo -eri iussit; sc. Dioclet. providentia [LAMPR. Heliog. 8, 6 Plauti⟨a⟩ni lavacrum populo]. aliter p. 1433, 23). LAMPR. Heliog. 20, 6 Palatinis ⟨patinas⟩. 24, 2 lupanaria domi amicis (Alex. 39, 1 poculum. al.). al. LACT. inst. 4, 17, 19 animalia indumentum homini exuviis suis -ent. 6, 11, 24 utiliora ... civibus suis ... munera (sc. quam ludos, spectacula). fort. huc pertinet: CIL XII 4290 sarcofagu⟨m⟩ ⟨...⟩ -ere cur⟨avit⟩ (inscr. lacunosa). c. dat. fin.: SPART. Hadr. 19, 12 transtulit ... colossum ... ingenti molimine, ita ut operi ... elephantos viginti quattuor -ret. CIL VI 31564 (aet. Const.) formam aqu⟨ae⟩ Virginis ... con⟨l⟩apsam ... populi ⟨nec⟩essario usui tribuit e⟨xh⟩iberi (LAMPR. Alex. 24, 5 iussit thermas ... populi usibus -eri. CIL XII 3165 b balneum úsibus plebis).

β incorp., transl. (opp. accipere: infra l. 33; eripere: l. 40; syn. impendere: l. 35; praebere: l. 30. 35; praestare: l. 33. 39): Ⓘ c. solo obi. (absol. l. 35): OV. Pont. 1, 3, 11 tantas facundia vires, ut eqs. 3, 5, 22 nisi peccassem ... quod legi, tua vox -isset opus (sensus: audissem orationem Cottae, non legissem). VAL. MAX. 4, 5, 1 verecundia certissimum sui documentum ... illo die -uit, quo eqs. (cf. 8, 4, 3 cum certius argumentum innocentiae unus octies tortus -ret quam octo semel torti praebuissent. 8, 7 ext. 2 multiplicis scientiae ... specimen Pythagoras. LVCAN. 4, 498 quaecumque per aevum -uit monumenta fides eqs.). TERT. bapt. 10 p. 209, 24 caeleste ... caelestia (antea: praestare). FIRM. math. 4, 19, 29 p. 253, 16 accipientes pariter ac [dantes] (del. Sittl) -entes fidele commercium. AMM. 17, 12, 13 pignera foederis. DRAC. laud. dei 3, 543 -et impendit praebet deus. et al. Ⓘⓘ addito dat. comm.: APVL. Plat. 1, 12 ut omnia ... quae ⌊caelitus⌋ (⌊ ⌋ v. app.) mortalibus -entur ... teneant. TERT. adv. Marc. 4, 16 p. 470, 12 non -ens mihi mercedem praecepti (seq. praestare). 4, 27 p. 514, 8. adv. Iud. 2 p. 704 Oe. legem ... deus ... gentibus. CYPR. Fort. 13 p. 347, 5 occiso mundus eripitur, sed restituto paradisus -etur. LACT. inst. 3, 23, 13 habent ... lunatici ... alteram lunam quae illis nocturnum lumen -at, sicut haec -et nobis (cf. PRVD. perist. 2, 384 Aegyptia plaga Hebraeis diem sudo -bat lumine). CLAVD. DON. Aen. 6, 360 p. 555, 21 sepultura ... quam sibi dolebat non -tam ([seq. s. defuncto procurare]. HIER. epist. 39, 4, 8 mortuo patri. VVLG. Tob. 1, 20 occisis. aliter p. 1428, 64). ENNOD. epist. 2, 12, 2 p. 51, 23 prioribus litteris -ui ... responsum. fere i. q. attribuere (v. l. 5): TERT. adv. Marc. 3, 9 p. 370, 27 putativae carni veros et sensus et actus -ere.

b significantius: α c. vi concedendi, indulgendi (seq. inf. [cf. dare, permittere]: l. 61): OV. am. 2, 6, 45 septima lux venit non -tura sequentem psittaco Corinnae (i. mortuus est novo iam die non concesso). epist. 17, 194 (Hypsipyle et Ariadne testes sunt in hospitibus firmum amorem non esse) in non -tis utraque ⌊lusa⌋ (⌊ ⌋ vg., questa, victa al.) toris (i. nuptiis). LIV. 34, 32, 10 -e liberam contionem ... Argis vel Lacedaemone. CLAVD. DON. Aen. 3, 115 p. 281, 9 ut dei navigaturis flatus semper placidos -rent. 4, 680 p. 419, 25 'date, vulnera ... abluam' hoc fuit quod morienti potuit -eri eqs. COD. Theod. 7, 8, 13 cum privatae ... domus tertiam partem ... soleant -ere (sc. militibus recipiendis). EVGRAPH. Ter. Haut. 381 p. 175, 25 mulieres ... quae plurimis sui corporis -ent potestatem. pendente inf.: GEST. Liber. 5 p. 1390 C Damasus ... dixit: '-e nobis celebrare pascha'.

β fere i. q. transferre, ex se in alium dare: COLVM. 6, 36, 3 nonnumquam aliquis admissarius generositatem suam natis -et, sed eqs.

γ de scriptis, scriptoribus qui legentibus quasi quid praebent (aliter p. 1423, 14): FRONTIN. strat. 1 praef. p. 2, 4 nostra sedulitas impendet operam, ut ... ipsum quod exigitur quasi ad interrogatum -at. TERT. anim. 46 p. 377, 16 cetera oracula ... cum ... historia somniorum Hermippus Berytensis quinione voluminum satiatissime -bit. coron. 7 p. 433 Oe. plura quaerentibus omnia -bit praestantissimus in hac ... materia commentator Claudius Saturninus.

II i. q. alere (syn. p. 1433, 2. 3. 4), sustentare, victum praebere: A laxiore sensu: 1 aliquem (de terra, natura homines alente: p. 1433, 5 sqq. acced. abl. instr.: l. 76. 82. p. 1433, 8): a transitive: PIVS Vlp. dig. 25, 3, 5, 6 ut filiam suam pater -at (MARCVS Vlp. dig. 25, 3, 5, 14 alimentis. SCAEV. dig. 44, 4, 17 pr. cum ipse f. suam -erit et maritus nullam impensam fecerit. PAPIN. dig. 34, 1, 10, 2 eam [sc. filiam]. al.). SCAEV. dig. 15, 3, 20 pr. sine quibus (sc. quae mutuata est filia) aut se tueri aut servos paternos -ere non posset (15, 3, 21). 17, 1, 60, 3 ut onus -endae uxoris ad maritum rediret praestante patre dotis usuras (PAPIN. dig. 24, 1, 54 cum ... sumptibus suis uxorem et eius familiam vir -ret [24, 3, 42, 2 si propriis s. uxorem suam -uit, ... si patris s. -ta sit]. al.). 44, 4, 17 pr. al. VLP. dig. 1, 12, 1, 2 patronos egentes ... si

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

desiderent ... a libertis -eri. 25, 3, 5 pr. ut *liberi* a parente -antur ([*antea*: ali]. 25, 3, 5, 1 [*seq.* alendos]. 25, 3, 5, 3 a parentibus [*seq.* alere]. *al.*). 25, 3, 5, 15 a milite ... filio ... parentes. *al.* PAVL. dig. 3, 5, 33 tam filium quam familiam eius (*cf. p. 1432, 82*); *antea* alere. *al. (v. V. i. R.).* *subi. natura, terra:* TERT. ieiun. 6 p. 280, 5 natura ... quales nos ante pabulum et potum in virgine (*pro adi.*) adhuc saliva -ere consuerit rebus ... sensu agendis. IVST. 9, 2, 7 *terrae sterilitas* non patrimoniis ditet Scythas, sed vix alimentis -at.

b *reflexive: i. q. se sustentare:* VLP. dig. 25, 3, 5, 7 (*ex Pio*) si filius possit se -ere ([*ibid.* ei alimenta decernere]. 27, 3, 1, 6 quia aliter se -ere non poterat *libertus pupillo pro tutore datus.* CYPR. epist. 8, 3 p. 487, 21 sive viduae sive thlibomeni, qui se -ere non possunt). VLP. dig. 10, 4, 11, 1 si ... servus ex operis vel artificio suo solebat se -ere, nunc vero *vacat. al.*

2 vitam (*i. fere* '*se*'): IVST. 11, 10, 9 misere vitam -entem (22, 1, 3 *Agathocles* forma ... egregius diu v. stupri patientia -uit. *aliter p. 1428, 79*).

B *strictius: fere i. q. hospitaliter excipere:* VVLG. act. 28, 7 qui nos suscipiens triduo benigne -uit (ἐξένισεν).

III *i. q. in usum sumere,* ***uti, adhibere, tractare*** (*paulo aliter: fere i. q. utendo observare: l. 30. incorp. l. 26; in imag. l. 29*): LAMPR. Heliog. 24, 1 momentarias de rosato et rosis piscinas -uit et lavit cum omnibus suis (*ibid.* caldarias de nardo -ens). *ibid.* in lucernis balsamum -uit. CAEL. AVR. chron. 2, 4, 81 ferrei alteres -ti. BOETH. mus. 5, 2 p. 354, 10 non est aurium sensui dandum omne iudicium, sed -enda est etiam ratio, quae *eqs.* (*v. l. 21*). VITA Eugen. 29 p. 620B sic denique chaos fecerunt (*sc. fornaces thermarum extincti*), ut ulterius -eri non possent. BENED. reg. 28, 7 (*in imag.*) si -uit fomenta *abbas* (*sc. ut medicus*). *nota* (*v. supra l. 21*): LAMPR. Heliog. 22, 2 sortes ... convivales scriptas in coclearibus habuit tales *eqs.* quod quidem et ludis suis -uit, cum *eqs.*

IV *i. q.* ***prohibere*** (*si quidem sanum; syn.* interdicere *l. 35*): EPIST. pontif. 864, Migne 67 p. 1286C alienationem ecclesiasticorum praediorum decretis praesentibus -emus (*antea*: alienatio ... interdicta).

syntactica *quaedam* (*cf. et* PRISC. gramm. III 268, 17 quaedam quae cum accusativo etiam dativo adiunguntur ... ut 'do tibi aurum' ... similiter 'praebeo', 'praesto', '-o' [*exempla habes fere ubique; v. e. g. p. 1424, 73. 1432, 36*]). *refl.: v. p. 1422, 15. 74. 1426, 68. 1431, 62. 76. 1433, 9; mediopass.: p. 1418, 54. 1422, 15. 74. 1423, 8. 1424, 32. 1428, 48; act. pro refl.: p. 1422, 75. c. dupl. acc.: p. 1422, 45. 61. 78. 1423, 16. 1427, 73. 1431, 62 (v. p. 1421, 6). acced.: inf.: p. 1423, 60. 1432, 51; acc. c. inf.: p. 1423, 55. interr. obl.: p. 1423, 61. part. pro subst.: praes.: p. 1420, 19. 1431, 59. perf. pass.: p. 1419, 20. hic illic* -ere *obi. auctum quasi in circumlocutione (v. p. 1429, 11) usurpatur: e. g.* famulatum, ministerium, servitium -ere *pro 'famulari', 'servire': p. 1425, 78 sqq.;* reverentiam -ere *pro 'revereri': p. 1425, 19 sqq. (v. imprimis p. 1425, 22 c. gr.);* oboedientiam, obsequium -ere *pro 'oboedire', 'obsequi': cf. p. 1424, 70. 1425, 15.*

***exhibitio,** -ōnis *f. ab* exhibere. exib-: PRISCILL. can. 37 p. 126, 1 *A.* AVG. c. epist. fund. 11 p. 206, 25 *P.* GLOSS. παράστασις. *inde ab* ICTIS, GELLIO. [*lect. var.: v. p. 1435, 32.*]

A *i. q. actio copiam vel praesentiam faciendi* (*saepe acced. gen. obi.: e. g. infra l. 60. 84 sq. p. 1434, 13. 63*): **1** *c. vi foras, extrorsum habendi* (*nonnisi usu iuridic.*): **a** *fere i. q. in ius vocatio, productio, ante iudicem praesentatio:* α *personae* (*coniung.*: deductio: *l. 76*; praesentia: *l. 75. inde per similitud. de ultimo iudicio: l. 78 sqq.*): DIG. 48, 3 rubr. de custodia et -e reorum (*cf.* COD. Theod. 1, 15, 6 non officialis ad -em *obnoxii* ... dirigatur [*seq.* rei indago]. 9, 37, 3 [= Iust. 9, 46, 9] post -em accusati. COD. Iust. 9, 39, 2, 3 [*a. 451*] post -em eorum qui accusantur). PAVL. dig. 2, 8, 4 ante diem -is *decedere.* 12, 2, 28, 2 se ... -em eius (*sc. debitoris*) non promisisse. SYMM. epist. 2, 41 postulo ut ... iuveni (*sc. Nicagorae*) in bonum vertat -is occasio (*sc. cum a te, Flaviane, sub custodia ex Sicilia in Italiam duci iussus sit*). 6, 29, 2 *al.* AVG. epist. 105, 3 p. 597, 17 nisi ... Procullianus sibi -em videret imminere. SVLP. SEV. epist. app. 6, 2 p. 254, 23 -is ... formidine (NOVELL. Theod. 4, 2 -is submota f.). COD. Theod. 1, 6, 11 omnem -is iniuriam (9, 1, 8). 6, 28, 3 (= Iust. 12, 21, 1 pr.) -o personarum (11, 39, 13 [= Iust. 4, 20, 11 pr.] in -e necessariarum p., hoc est testium [*v. l. 73*]). 9, 6, 3 (= Iust. 9, 1, 20 GREG. M. epist. 13, 50 p. 417, 5) ante -em testium (*v. l. 71*). *al.* LEO M. epist. 14, 1 p. 670B insontis antistitis (COD. Iust. 1, 3, 22 pr. [*a. 445*]). AVELL. p. 27, 14. COD. Iust. 1, 51, 9 (*a. 433*) si ... praesentiam vel -em domesticorum quaerimonia provincialium ... postulaverit. 2, 7, 22, 6 (*a. 505*) nec -is seu deductionis onere ... molestari (2, 7, 24, 6 *al.*). *al.* GREG. M. epist. 1, 16a p. 19, 9 *al.* *in similitud.* (*v. l. 58 sq.*): TERT. test. anim. 4 p. 138, 17 nulla ratio sit iudicii sine ipsius -e qui meruit iudicii passionem (*sc. carnis*).

β *rei: i. q. prolatio* (*cf. p. 1419, 60 sqq. opp.* restitutio: *l. 82*): GAIVS dig. 50, 16, 22 plus est in restitutione quam in -e (*v. p. 1417, 67*). PAPIN. dig. 42, 8, 19. VLP. dig. 29, 3, 2, 7 an desideranti tempus dabit ad -em *tabularum testamenti* (PAVL. sent. 4, 7, 6 si tabulae testamenti non appareant, de earum -e ... agi possit). *al.* GELL. 14, 2, 7 expensi latione, ... chirographi -e, tabularum obsignatione. COD. Iust. 3, 32, 10 (*a. 290*) citra instrumentorum -em. 4, 20, 7 (*a. 293*) grave est quod petitis urgueri ad -em partem diversam (*i.* '*ad exhibendum*'). *al.*

b *fere i. q. traditio, e potestate dimissio:* VLP. dig. 43, 30, 3, 1 superiora interdicta exhibitoria sunt (*v. p. 1435, 64*), hoc est pertinent ad -em liberorum ceterorumque, de quibus *eqs.* (*cf. p. 1417, 78*).

2 *de ostensione, manifestatione, in efficientiam vel vigorem provocatione:* **a** *i. q. actus sub oculos quasi collocandi: ostensio, demonstratio sim.:* *de mortuorum, Christi praesentatione* (*syn. fere* praesentia: *l. 17*): TERT. anim. 57 p. 394, 7 ut omnem mortuorum -em incorporalem praestigias iudices ([*antea*: repraesentat], *cf.* AVG. in euang. Ioh. 64, 1 p. 1806 p. med. *Christus cum discipulis* fuit diebus ... quadraginta -e corporalis praesentiae. GREG. M. in Ezech. 1, 6, 17 p. 836D carnalis). GREG. M. moral. 9, 47 p. 884B *redemptoris* manifesta -e (*antea*: praesentiam). *de demonstratione in scripto obvia* (*cf. l. 20 et p. 1423, 14*): TERT. adv. Hermog. 33 p. 163, 2 donec ad scripturas provocata deficiat -o materiae (*cf. p. 162, 19* materia demonstrata sit *in scriptura*).

b *i. q. actio vigentem, manifestum sim. reddendi, praestatio:* α *laxius* (*fere i. q. probatio: l. 24 sqq.*): TERT. patient. 4 p. 5, 25 de obsequii -e (ENNOD. epist. 8, 16, 1 p. 210, 26. *v. et l. 25*). cult. fem. 2, 1 p. 714 Oe. in -e ... pudicitiae. paenit. 4, 6 ad -em praecepti (obsequii *l. v.*) prior est maiestas divinae potestatis ... quam utilitas servientis (*i. fere* '*ad probandum*'; *cf. Rauschen ad. l., qui etiam de sensu* '*procreandi*' *falso cogitat*). PETR. CHRYS. serm. 42 p. 317C misericordiae.

β *strictius:* (I) *fere i. q. impletio: opp. vox* '*promittendi*': TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 597, 28 sub illa praescriptione ... qua non alterius credenda sit -o quam cuius probata fuerit repromissio. AVG. c. epist. fund. 11 p. 206, 25 haec ... pollicitatio est, nondum -o veritatis. in psalm. 47, 7 p. 537 med. *ecclesia* audivit in promissionibus, videt in -bus (POMER. 3, 10, 2 p. 489A in promissione ..., in -e). *vario usu:* NOVELL. Iust. app. 2 quantum apud nos eorum legatio valuit, ipsa testatur -o praestitorum (*nota tautologiam*). GREG. M. in euang. 1, 1 p. 1078C sequentium rerum certitudo est praeteritarum -o (*antea*: completa). (II) *i. q. reparatio, restitutio* (*cf. p. 1427, 68*): TERT. resurr. 17 p. 48, 26 haec erit ratio in ultimum finem destinati iudicii, ut -e carnis omnis divina censura perfici possit. ITALA act. 3, 21 (Tert. resurr. 23 p. 58, 22) ad usque tempora -is omnium (ἀποκαταστάσεως, *Vulg.* restitutionis). (III) *i. q. executio, perfectio: actionis, rei gerendae:* CLAVD. DON. Aen. 4, 55 p. 363, 25 deorum favorem sacrorum sibi -e conciliant. AVG. in psalm. 109, 5 p. 1449 init. miraculorum -o, passionum perpessio ([GREG. M. in Ezech. 1, 5, 11 p. 825B]. *sim.* MAX. TAVR. serm. 61 p. 657B Elisaeus ... maior est quam Elias in -e signorum [*i. miraculorum. cf. antea*: signa fecisse]. GREG. M. in euang. 31, 1 p. 1228B). GREG. M. dial. 1, 4 p. 36, 22 M. pro caritatis -e (*gr. Migne 77, p. 175A* τὸ ποιῆσαι ἀγάπην). in Ezech. 1, 6, 16 p. 836C ostendunt sacra eloquia notitiam praeceptorum cum -e operum. *muneris* (*sim.* oneris *i.* '*regiminis divini*' *per alleg. l. 55*): COD. Theod. 6, 4, 21 pr. temona⟨rii⟩ *et* ... complices ... eorum in -em p⟨ro⟩prii muneris urgueantur (*aliter p. 1435, 17*). GREG. M. moral. 25, 38 p. 346B in -e ... suscepti oneris ... durae viae sunt servitutis (*cf. quae anteced. et v. l. 52*).

3 *i. q. datio, praebitio, erogatio sim.:* **a** *usu technico:* α *ludorum, spectaculorum* (*sim.* funeris *l. 62*): EPIST. impp. de Asia (Bruns, fontes⁷ p. 270; *a. 375*) II 5 dum a singulis *civitatibus* -⟨hi⟩bitio (*sc. pompae*) postulatur (*seq.* praebeat editorem; *gr. 18 aliter; cf. p. 1430, 34*). SCHOL. Cic. Bob. p. 109, 25 St. sumptus ... ad -em funeris impenduntur. CLAVD. DON. Aen. 5, 50 p. 432, 2 in -e ludorum (*cf.* CASSIOD. var. 7, 10, 1 administranda est ... -o voluptatum [INSCR. RevArch. 30, 1929, p. 365 nr. 2 ob diversarum v. -es. p. 366 nr. 3 ob diversarum v. -em]).

β *munerum praestandorum* (*syn.* praebitio: *l. 70. fere i. q. curatio: l. 71 sq., cf. et l. 77 sqq. inde potius de iusso, mandato ad solvendas praebitiones edito: infra l. 75*): HERMOG. dig. 50, 5, 11 *munera* ut ... praediorum collatio viae struendae angariorumve -o (*cf. Char. dig. 50, 4, 18, 4* angariarum praebitio). COD. Theod. 8, 4, 7 (= Iust. 1, 3, 4 pr.) -e cursus ... neglecta (8, 5, 51 [= Iust. 12, 50, 14] publici c. -o ... curialibus ... debet ... distribui. *v. l. 66 sq.*). 8, 5, 16 pr. (*de cursu publ. in Sardinia exercito*) auctoritas tua ... necessitatem tolerandae ('*fort.* tollendae' *Mommsen*) huiusmodi -is imponat. *nota* (*v. l. 67 sq.*): NOVELL. Theod. 4 pr. *limitanei* quorundam querimoniis vel -bus diversorum iudicum dicuntur adflicti.

γ thermarum (*fere i. q. tutela, curatio: l. 79 sqq. de praebitione [an* '*adhibitione*', '*usu*'*?; cf. p. 1435, 36] fort. l. 83 sqq. cogites [sensu tamen vix satis perspicuo]*): PS. RVF. bell. Iud. 1, 27 ad -em ... thermarum aliis reditus annuos ... delegavit ([*gr. 1, 423 aliter*]. CASSIOD. var. 2, 37 Spoletinis ... ad -em th. ... aliam millenam [*i. iugum*] esse deputandam). COD. Theod. 14, 5, 1 mancipes ... th. -em Romae curant. *v. l. 77.* *obscurius* (*v. l. 78*): CASSIOD. var. 2, 39, 6 quia et ipsis (*mulieribus*) altera -o *thermarum* decora

[*M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

collata est ([*cf. l. 33 de eadem re*: uno munere]. 5, 38, 2 *pura aqua influente* erit -o decora th.). 6, 4, 6 si -o salubriter accensa th. rapinarum ardoribus non tepescat (*sensus: 'si th. ignes corruptione non tepescant frigescantve'*).

δ *de erogatione ad eruditionem praestanda*: COD. Iust. 5, 50, 2, 1 (*a. 223*) quae vir ... arbitrabitur ... ad -em educationis ministeria ... erogata esse.

b *generatim* (*variarum rerum, praecipue cibi, potionis* [*l. 11 sqq.; inde in alleg. de apponendis ferculis l. 14*]): TERT. monog. 8 p. 773 Oe. quae de victuaria -e abstinentiam eius ostendunt. PS. HIER. epist. 35, 11 p. 253 B in convivii -e (*cf.* GREG. M. epist. 11, 17 p. 279, 3 quod ad mensas pauperum vel diaconiae -em percepisti [*cf. p. 1429, 31*]. moral. 9, 23 p. 872 D *Moyses* pro aquae -e diffidens. *per alleg.*: NICET. psalm. 12 p. 79, 10 sicut boni convivae ferculorum varietate delectantur, ita nostrae animae ... hymnorum -e [*v. l. 9*] saginantur). ENNOD. opusc. 3, 179 p. 377, 21 ne ... laboris vicissitudinem in relatione gratiarum aut in -e munerum ... videretur exigere (*aliter p. 1434, 54*).

B *i. q. victus, sustentatio* (*syn.* alimentum: *l. 24; c. gen. obi.: l. 23*): SCAEV. dig. 17, 1, 60, 3 si pater puellae -em mandasse se doceat (PAPIN. dig. 36, 2, 26, 2 praeter -em quam ... matri mandavit). 29, 2, 98 pro usuris in -em certam summam praestabat (*sim. ibid.*). PAPIN. dig. 23, 3, 69, 3 ad -em uxoris (*sic c. gen. obi.*: PAVL. dig. 33, 7, 18, 9 mancipiorum). VLP. dig. 27, 2, 3, 3 (*seq.* alimentis). TERT. idol. 6 p. 35, 28 quibus -is nostrae gratia obligati sumus (*cf.* monog. 16 p. 786 Oe. -is causa; *seq.* victu et vestitu). 8 p. 37, 3 necessitas -is ([*seq.* opem victus praestent]. 12 p. 42, 31 male nobis de necessitatibus humanae [*v. l. 30*] -is supplaudimus, si post fidem ... dicimus 'non habeo quo vivam'). coron. 8 p. 435 Oe. per communia ista instrumenta -is humanae (*cf. l. 28*). *al.* ITALA I Tim. 6, 8 (Cypr. testim. 3, 61 p. 165, 16 domin. orat. 19 p. 281, 19 eleem. 10 p. 381, 22) habentes ... -em (victum *A p. 165, 16*; nutrimentum *W p. 281, 19*) et vestitum (tegumentum *l. v.*) his contenti simus ([διατροφάς, *Vulg.* alimenta]. PRISCILL. can. 37 p. 126, 1 [*ex loco bibl.*] contenti cottidiana -e).

C *i. q. usus* (*v. p. 1433, 21. 30*): CAEL. AVR. chron. 1, 4, 111 cum ... destruendae passionis causa una sola sufficiens ... -o non approbetur (*sc. ellebori. antea*: usus adhibendus). *cf. et p. 1434, 78.*

exhibitor, -ōris *m.* *ab* exhibere (-tus). exib-: *l. 53.*
1 *qui dat, edit: i. q. praebitor, dator, editor*: a *technice*: ARNOB. nat. 7, 42 p. 275, 13 ludorum -r magistratus (*cf.* CIL IX 4976, 8 ⟨quod is⟩ primus omnium -i⟨tor(um)⟩ ⟨volu⟩ptatium spectaculum ... ediderit). NON. p. 281, 14 dominus rursum appellatur convivii -r (*cf.* SCHOL. Hor. sat. 2, 8, 7 [*Γ' z*] 'cenae pater' pastor, ... -r ὁ ἀρχισυμποσιαστής). b *generatim*: PS. AVG. praed. dei 4, 5 p. 1679 init. est ... poenarum custos et -r *diabolus*. 2 *qui praestat, explet, fere i. q. impletor* (*cf. p. 1426, 57*): AVG. in psalm. 36 serm. 1, 7 p. 359 extr. promissorem adhuc tenes, -em autem exspectas ([*antea*: nemo tibi ostendit quod promisit]. 44, 2 p. 494 p. med. aurem accommodent promissori, credant -i). 3 *qui alit, victum dat, i. q. nutritor*: CIL VI 406 (= 30758) I(ovis) o(ptimi) m(aximi) D(olicheni) ... conservatori totius poli et numini praestantiss(im)o -ibitori invicto (*cf. Cumont, RE V 1279, 30 sqq.*).

exhibitōrius, -a, -um. *ab* exhibere (-tor). GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A ἐξ[ν]ιβιτόρια· παραστατικά. *i. q. ad exhibitionem i. prolationem, productionem (v. p. 1418, 49) pertinens (non nisi de interdictis; opp. et* restitutorius [*l. 61. 64. 65. 68*] *et* prohibitorius [*l. 64. 66. 68*]. *ad rem v. Wenger, Institut. d. röm. Zivilprozessr., p. 243*): *cf. defin.*: GAIVS inst. 4, 157 simplicia *interdicta* sunt ... in quibus alter actor, alter reus est, qualia sunt omnia restitutoria aut -a; nam ... actor est qui desiderat aut exhiberi aut restitui, reus is est a quo desideratur, ut exhibeat aut restituat (*cf. p. 1420, 18*). INST. Iust. 4, 15, 1 -a *i.* sunt per quae iubet exhiberi *praetor* (*antea*: restitutoria, prohibitoria). *v. et p. 1434, 7.* GAIVS inst. 4, 140 omnia interdicta aut restitutoria aut -a aut prohibitoria vocantur (*sim.*: 4, 142 VLP. dig. 42, 2, 6, 2. 43, 1, 1, 1 PAVL. dig. 43, 1, 2 pr.). 4, 141. 162. VLP. dig. 43, 1, 1, 1 quaedam interdicta ... mixta, quae et prohibitoria sunt et -a (restitut- *Smallenburg*). 43, 5, 3, 8. *M.*

CASSIOD. Ios. antiq. 14, 19 p. 406 (*decret. Iul. Caes.*) **exhiemātiōnēs** ... militum aut pecunias exigendas ab *Iudaeis* ... minime probavi (*gr. 14, 195* παραχειμασίαν. *cf. l. 80*).

exhiemo, -āre. *ab* ex *et* hiemare. *i. q. hiemem agere* (*sensu a simpl. non discrepante. techn. de militibus: l. 79 sqq.*): ITALA Tit. 3, 12 (Theod. Mops. in *h. l.* p. 256, 2) illic (*sc. Nicopoli*) ... decrevi -are ([παραχειμάσαι, *Vulg.* hiemare]. *cf.* PAVL. NOL. epist. 50, 14 p. 417, 12 [= Aug. epist. 121, 14 p. 736, 7] dum Carthagini -rem [hi- *l. v.*]). MARCELL. chron. II 106, 538, 7 Belisarius accedens Romae ad -andum in deditione suscipit Vrbinum *eqs.* (*sic in re mil.* [*v. l. 74*]: CASSIOD. Ios. antiq. 14, 19 p. 406 [*decret. Iul. Caes., v. l. 70*] *ne* militibus liceat pecunias exigere ad -andum [*gr. 14, 204* εἰς παραχειμασίαν]).

exhilarātio, -ōnis *f.* *ab* exhilarare. 1 *i. q. actus hilarem reddendi, oblectatio* (*syn.* laetitia *p. 1436, 1; opp.* adflictio *p. 1436, 3. acced. gen. obi.*): HIER. in Hab. 2, 5 p. 1293 A laetitia et mentis -o vertitur in ruinam. AVG. gen. ad litt. 8, 8 p. 243, 7 *agricultura Adae* non ... erat laboris adflictio, sed -o voluntatis (*l. 3* voluptate animi). 2 *i. q. actio nitidum, splendidum faciendi* (*cf. p. 1437, 21*): AVG. in psalm. 103 serm. 3, 13 p. 1369 fin. (*ad psalm. 103, 15; v. p. 1437, 2*) quid est -o faciei in oleo? gratia dei, nitor *eqs.*

***exhilaro** (-io?, *v. l. 13*), -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* hilaro. *scribitur saepe* -il- *in codd., e. g.*: SIL. 11, 51 (-ilare *F V*, -hilare *pro* -arare *LO*). ITALA Ioh. 8, 56 (Ps. Orig. tract. 2 p. 17, 5) *F.* ANTH. 487a, 14 (*TQB*, -hil- *D*). ARNOB. nat. 5, 25 p. 196, 23 *P.* AVG. gest. Pelag. 26, 51 p. 105, 2 (*LUFF¹*). *al.* -hy-: *l. 17.* *de formis et usu* (*inter verba act. I^ae coni. enumerat* CHAR. gramm. p. 472, 19 B.): -hilario (?): BARNAB. 1, 2 -or *cod.*, i *super* o *scr. m.¹ ut vid.* (*formam* -io *tuetur Wohleb, BphW. 1914, 573 collatis* alleviare *iuxta* allevare, angustiare *et* angustare *al.; dubites an recte*). *act.* -ans *pro* -tus (?): ORIBAS. syn. 5, 2 *feminae* valentes corpore adque mente et animo -hylarante ([*antea*: hylarae; *deest gr.*]. *cf. et infra l. 42*). NOT. Tir. 69, 95 -at (*inter* hilaris, Hilarius). GLOSS.^L II Philox. EX 81 -at χαροποιεῖ. *inde a* CIC. *p. 1437, 14*; PAVL. FEST., CELS., SEN. *sing. locis.* [*l. v.*: PLIN. nat. 36, 13 -tum *B* (hil- *RFdh*); *v. infra l. 79.* *coni. dub.*: COMM. instr. 2, 28, 12 (*Domb.*, -alaratur *trad.* [*versu nondum sanato*]).]

i. q. hilarem reddere: A *respicitur animi affectio: i. q. laetum, alacrem facere, delectare sim.* (*structura q. e.* -tum facere *i. fere 'hilarem f.': infra l. 60; mediopass. l. 37. 41 sq. 53. 56; refl.: infra l. 75; p. p. p. pro adi. l. 60. p. 1437, 14. acced. abl. causae: l. 34. 36. 53. 57* [gaudio *infra l. 40*]. *syn. aut coniunct.*: exultare, exultatio: *infra l. 34. 54*; gaudere, gaudium: *l. 41. 45. 54. p. 1437, 12*; iucundare: *l. 71*; laetificare, laetitia, laetus: *l. 39. 44. p. 1437, 7*; *opp.*: angi: *p. 1437, 15*; contristare: *l. 72. 74. p. 1437, 10*; se excruciare: *p. 1437, 15*; tristis: *l. 49. 70. 79*): 1 *animantia* (*per comparat. de arboribus: p. 1437, 11*): a *pertinet ad homines* (*deos infra l. 45*): α *pro obi. sunt ipsi homines*: PAVL. FEST. p. 96 qui subita felicitate -tus ... exultat (*sic perf. pass.*: PETRON. 13, 4 -tus ego non tantum quia *eqs.*, sed etiam quod *eqs.* SVET. Aug. 98, 2 qua re admodum. ITALA Luc. 10, 21 [cod. e] -tus est Iesus in sancto spiritu [ἠγαλλιάσατο, *Vulg.* exultavit]. ITALA Ioh. 8, 56 [Ps. Orig. tract. 2 p. 17, 5]; ἐχάρη, *Vulg.* gavisus est. EPIST. Alex. ad Arist. p. 210, 4 K. [*l. 1* laetus]. PS. ORIG. tract. 2 p. 17, 7 gaudio [*cf. infra l. 64*]. HIST. Apoll. 25 p. 45, 9 [rec. A] rex ut audivit omnia gaudens et -tus est *eqs.* [*rec. B*: hilaratus]. PASS. Paul. 4 p. 27, 16 Patroclus -tus corde [-ans *NT; v. supra l. 16*]. *al.*). SEN. dial. 7, 22, 3 sic illum adficiunt divitiae et -ant, ut *eqs.* (*antea*: laetitiam). COLVM. 11, 1, 17 *villicus* variis ... exhortationibus in opere ipso -et laborantes. MART. 8, 50, 6 -ant ipsos gaudia nostra deos (*sc. in publ. convivio a Domit. edito*). PSALT. Cas. 89, 15 -a nos pro diebus humilitatis nostrae (εὐφράνθημεν, *Vulg.* laetati sumus). PORPH. Hor. carm. 3, 29, 16 p. 133, 22 ('cenae ... sollicitam explicuere frontem') id est tristem -vere. ARNOB. nat. 5, 25 p. 196, 23 quam (*sc. Cererem tristem*) serio non quibat allicere *Baubo*, ludibriorum statuit -are miraculis. AVG. epist. 146 p. 273, 20 quod me litteris tuis -are dignatus es (*cf.* gest. Pelag. 26, 51 p. 105, 2 me scriptis suis). serm. 206, 1 p. 1041 p. med. uberius -bimur laudibus. serm. coll. Morin p. 693, 29 (*antea*: gaudemus, exultationem). serm. dub. 376, 4 p. 1671 extr. videamus si -atis pauperes (*sc. elemosynis*). *al.* BACHIAR. repar. laps. 10 p. 1047 A hi ... -antur, cum *eqs.* BARNAB. 1, 2 supra modum -or (*v. supra l. 13*) beatis ... spiritibus vestris, quod *eqs.* (ὑπερευφραίνομαι). MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 5 p. 416 talibus circumdator (*imperat. mediopass., gr.* περιτίθεσο) vestimentis, ut illos -es (εὐφράνῃς). HIST. Apoll. 10 p. 18, 5 (rec. A) cives ... Tharsis ... -ti facti ... gratias agebant (rec. B: -ti; *v. supra l. 25*). 16 p. 30, 5 (rec. A) iube tibi afferre lyram et aufer iuveni lacrimas et -a ad convivium ([rec. B: -a convivium; *v. p. 1437, 16*]. *cf.* CIL IX 3160, 7 ordinem liberosq(ue) et coniuges ... et populum public(e) epulantes maximo cum gaudio -vit [*cf. l. 40*]). *et al.*

β *pro obi. sunt*: (I) *animus, mens, cor sim.*: CELS. 3, 24, 5 lusu ioco ludis lascivia, per quae mens -etur. HERM. Pal. mand. 12, 3, 4 (= vulg.) mandata haec ... -are cor hominis possunt ([εὐφρᾶναι]. ANTH. 487a, 14 [*epitaph. Vitalis*] motibus ac dictis .. placebam -ans variis tristia corda modis. CASSIOD. in psalm. 15, 6 p. 114 A [*syn.* iucundat]. GREG. M. in euang. 1, 3 p. 1079 B *al.*). AVG. doctr. christ. 4, 2, 3 p. 89 extr. animos audientium ... terreant, contristent, -ent, exhortentur. OP. imperf. in Matth. 15 p. 717 extr. hypocritae ... *non* bonis actibus -antes conscientiam suam ([*opp.* contristantes]. *cf.* CASSIOD. in psalm. 44, 9 p. 325 A unde se conscientia semper -at [*v. supra l. 26*]). (II) *facies, vultus* (*acced. not. q. e. 'splendens', 'nitidus' sim.* [*v. s. B, p. 1437, 21*]: *infra l. 84* [*cf. et gr. l. 81*]): PLIN. nat. 36, 13 *Chiae* Dianae facies in sublimi posita *est*, cuius voltum intrantes tristem, abeuntes -tum (*v. supra l. 21*) putant (CASSIOD. hist. 6, 45 p. 1061 A [*cf. gr. Theodoret. 3, 24, 2 p. 203, 9 P.* γανωθῆναι τὸ πρόσωπον]). VVLG. prov. 15, 13 cor gaudens -at faciem (Sirach 36, 24 species mulieris ... f. viri sui [*gr. 36, 22* ἱλαρύνει]. AVG. in psalm. 123, 3 p. 1641 med.). *nota bibl. locum de externa faciei specie splendente dictum* (*v. l. 77*), *qui*

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tamen ab ECCL. *l. 6 sq. sensu 'laeti' acceptus videtur*: VVLG. psalm. 103, 15 ut *vinum* -et faciem in oleo (*audi comparat. sc. 'ut in o'*. [*inde* AVG. in psalm. 103 serm. 3, 13 p. 1370^init. omnes ... venientes accipiunt gratiam, ut -etur facies in oleo. *v. p. 1436, 6*]. *cf. et* [*v. l. 1*]: SACR. Greg. 77, 7 David ... vultus nostros in oleo -andos esse cantavit [EVSTATH. Bas. hex. 5, 6 p. 915^C olea fructum ferens qui vultum -at; *gr. p. 108^A* ἱλαρύνειν, *antea*: laetificans]).

b *bestias*: COLVM. 6, 24, 2 satietate verni pabuli pecudes -tae lasciviunt in venerem (*sim. part. pass.*: 8, 8, 5 *columbae* cum ... circa aedificia volitaverint -tae recreantur [*opp.* contristatae]).

c *per comparat. de arboribus* (*v. p. 1436, 32*): PLIN. nat. 16, 95 neque ilex ... larix pinus ullo flore -antur (*antea*: flos gaudium arborum). *at cf. l. 23*.

2 *res*: CIC. epist. 9, 26, 1 miraris tam -tam esse servitutem nostram? (*opp.* angar, excruciem me). SIL. 11, 51 -are viris convivia caede mos olim et miscere epulis spectacula dira (HIST. Apoll. 16 p. 30, 5 [rec. B]; *v. p. 1436, 62*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 7 p. 385, 16 B. mysterium baptismi. PS. VARRO sent. 63 iniucunda sunt seria, quae non otium -vit (*v. app. cr.*). ARNOB. ad Greg. 16 p. 413, 8 *patientia* virginitatem deo dicatam -at.

B *spectatur externa species: i. q. nitidum, splendentem, lucidum sim. reddere* (*opp.* contristatus: *l. 25. cf. etiam p. 1436, 77*): **1** *proprie* (*v. et supra l. 11*): PLIN. nat. 22, 154 colorem hominis frequentiores *lupini* in cibo -ant (*cf.* 35, 198 pretiosos colores emollit Cimolia et quodam nitore -at contristatos sulpure). PORPH. Hor. carm. 4, 5, 6 p. 146, 27 ('instar veris ... vultus ubi tuus adfulsit') hoc est: praesentia tua ad instar vernae gratiae -antur omnia.
2 *in alleg.*: AVG. serm. coll. Morin p. 689, 21 *pascha* noctem tulit ex nocte fugans ... tenebras et fidem nostram tamquam diem cordis -ans. *K.-M.*

exhinc *adv. coaluit de* ex *et* hinc, *v. et p. 1126, 21*. [*in codd. variat* c. et hinc, exin, exinde (*cf. et* SVET. Nero 7, 2 SEDVL. carm. pasch. 3, 182). *ex coni. dub.*: TERT. adv. Marc. 3, 5 p. 381, 21 sed et hinc (-c *Kroymann*) iam.]

i. q. simplex hinc: **1** *de tempore et ordine*: **a** *i. q. postea, deinde, tum*: APVL. met. 11, 24 -c festissimum celebravi natalem sacrorum. IVVENC. 1, 435 -c (exin *l. v.*) per terram Galilaeam sancta serebat. 4, 594 (exin *l. v.*)]. PASS. Is. et Max. Migne 8, 769^A -c ... referre quis possit Christi virtutem? (*antea*: inde). FVLG. Virg. cont. p. 105, 16 -c etiam Mezentium ... interficit (THEOD. PRISC. phys. 4 p. 252, 17 [et hinc *cod.*]). aet. mund. p. 147, 23. VINC. VICTOR Aug. anim. 2, 13, 18 p. 353, 19 -c alia substruuntur obprobria. MART. CAP. 2, 171. 6, 650 (*antea syn.* deinde). 8, 874. CASSIAN. inst. 2, 6 -c (exin *l. v.*) ... senatus ... decrevit *eqs.* IVL. HON. cosmogr. B 45 -c iam (*cf. l. 52*) mitis per bracchia divisus meat *Nilus* (*seq.* deinde ... inde ... -c). GREG. TVR. Franc. 1, 3 p. 35, 22. 2, 2 p. 61, 21. VIRG. gramm. epit. 1 p. 4, 3 (*syn.* dein). **b** *i. q. inde a certo quodam puncto temporis*: IVVENC. 1, 130 -c (exin *l. v.*) secretis in vallibus abdita semper vita fuit puero. SYMM. rel. 40, 4 -c (et hinc *l. v.*) per aliquot annos cucurrit ista praebitio. FVLG. aet. mund. p. 131, 5 rerum nobis -c sumendus est tenor (p. 163, 24 -c ergo sumemus initium, quo Iudaici regni perduximus terminum). p. 177, 9 -c iam luxu perfracta virtus relanguit (IORD. Get. 222 [et hinc *l. v.*]. ISID. orig. 1, 38, 2 iam -c. *cf. l. 44*). PS. PROSP. carm. de prov. 542 hactenus in nostris te, Iesu, novimus; -c in tua nostra abeunt. SIDON. epist. 9, 16, 3 v. 59 (*antea syn.* posthac).

2 *de loco*: MART. CAP. 2, 150 in arces ducit aërias *Philologiam Iuno* atque -c multarum diversitates edocet potestatum. ENNOD. opusc. 2, 15 p. 292, 10 -c digressi (*transl.*).

3 *de origine* (*saepe i. q. ex hoc, ex his* [*sic c. pron. relat. l. 70*]): **a** *sensu artiore de proveniendo*: FVLG. myth. 1, 1 p. 17, 6 -c ergo inveteratus error prolabitur. THEOD. PRISC. eup. faen. 21 p. 24, 6 umorem -c (exinde, deinde *ll. vv.*) manantem (57 p. 58, 12 emanaverit; ex hoc *l. v.*). CLAVD. MAM. anim. praef. p. 19, 1 multa -c (*i. ex his libris*, exinde *l. v.*) derivare poterit. *adde*: NOVELL. Iust. 38 praef. 1 venditionem subiciebant adiectioni decreti et aliis -c necessitatibus (ταῖς ἐντεῦθεν ἀνάγκαις). THEOD. MOPS. in Col. 1, 16 p. 268, 9 una ... copulatio -c fieri videbatur. **b** *de intellegendo sim.*: PS. ORIG. serm. de Melchis. (ed. Baehrens TU 42, 1, 246) 1 l. 16 intellege itaque -c, quae commentati sumus, aliud esse regem loci (5 l. 127 -c ergo, quae supra diximus, videtis *eqs.* [*v. Baehrens, BphW. 1916, 222; Löfstedt, Syntactica II 150*]). VINC. VICTOR Aug. anim. 4, 2, 2 p. 381, 6 neque se posse -c aliquid determinare. EPIST. ed. Morin RevBén. 40 (1928) p. 298, 12 -c ... metire, quam *eqs.* DRAC. Romul. 8, 337 quae sit gens Dardana, ... -c nosce. **c** *de causa, i. q. propterea*: MART. CAP. 9, 958 -c in modulando alia euthia dicitur, quod est recta (EVGRAPH. Ter. Hec. 114 -c excusatur adulescens, q. non ipse nuptias petit). **d** *de instrumento* (*cf. et l. 73*): THEOD. PRISC. eup. faen. 62 p. 64, 3 -c (*r*, ex hoc *b*, ex his *B*, *sc. faecula et sapone*) linimus loca. 66 p. 68, 13 quae *spongia* frequenter -c (*sc. aqua*; ex hoc *b*) irriganda erit. *Rehm.*

exhodium *v.* exodium.

exhomologēsis *v.* exom-. *K.-M.*

exhonōrātio, -ōnis *f.* *ab* exhonorare. *i. q. actio exhonorandi, detractio honoris* (*cf.* GLOSS. V 551, 25 decoloratio. *c. gen. obi.*: *infra l. 9. opp.* honos: *infra l. 9*): AVG. civ. 5, 18 p. 225, 4 D. gravissimam -is passus iniuriam (in psalm. 36 serm. 2, 17 p. 373^a. extr. contingat illi, ut ... tribulationem patiatur, ... -em, ... contumeliam). in psalm. 66, 3 p. 805^init. aliqua -o et humiliatio. serm. 96, 3 p. 586^med. *Christus* venturus erat ... ad -em, ad contumelias, ad flagella *eqs.* (*cf.* FACVND. defens. 11, 7 p. 822^B *Christo* a Iudaeis -o, detractiones, iniuriae, plagae *eqs.*; *v. infra l. 53*). PS. ARNOB. confl. 2, 17 p. 295^A servus ... qui de honore domini vel -e eius cum conservo contendit (*postea*: inhonorare).

˟exhonōro, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* honorare. *vox eccl. gr.* ἀτιμάζω, *ubi nil adnotatur*. [*l. v.*: -horreat: AVG. epist. 54, 4 p. 163, 1 *PP¹M*. honorare: *infra l. 62*. inhon-: *infra l. 40*. *e coni.*: RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 229, 18 *Lupus* (et hon- *M*). *dub. constr.* (*abl. separ.?*, *v. infra l. 47*): CONC.^S I 5 p. 263, 13 *Christus* a mensura humanitatis non -ans ([*V*, -onerans, -orbitans *s P*]. *gr. I 1, 5 p. 19, 25* τὸ τῆς ἀνθρωπότητος οὐκ ἀτιμάσας μέτρον. *cf. l. 81*).]

1 *servata adhuc vi 'honoris'*: *i. q. honore privare, dehonestare tam contemnendo, despiciendo* (*v. infra l. 26. 41. fere i. q. 'aspernari' infra l. 39*) *quam laedendo, iniuriis afficiendo* (*v. infra l. 35. 46; sic sensu iurid.*: *infra l. 42. refl.*: *infra l. 44. mediopass. acced. abl. separ. i. q. exuere se alqā re* [*sc. velut verbum 'privandi'*]: *infra l. 47. cf.* inhonorare): **a** *aliquem* (*rem pro persona*: *infra l. 30*): **α** *homines*: (I) *laxius*: IREN. 4, 26, 5 neque deum blasphemantes neque patriarchas -antes neque prophetas contemnentes (*cf.* 4, 33, 15 neque patres accusans neque prophetas -ans *eqs.*; *antea*: inhonorant). LVCIF. Athan. 1, 4 p. 71, 13 -ari Athanasium, quem deus praeceperit honorandum (*similiter opp.*: VVLG. Sirach 10, 23 semen hominum honorabitur ... *timens* deum: semen ... -bitur ... *praeteriens* mandata domini [σπέρμα ἄτιμον]. AVG. c. Adim. 16 p. 160, 17 cum lex praeceperit honorari patrem et matrem, instituerunt ..., quomodo -entur parentes [*cf.* in euang. Ioh. 8, 5 p. 1452^fin. matrem; *opp.* honorari, reddere honorem. NOVELL. Iust. 22, 21 pr. non valentibus filiis ex parente a se -to praemium habere; *i. 'iniuria affecto'*]. bapt. 5, 12, 14 p. 275, 6 *al.*). VVLG. Sirach 10, 32 quis honorificabit -antem animam suam? Iac. 2, 6 pauperem (*opp.* elegit. *sic*: NOVELL. Iust. 2, 1 nullam esse licentiam matri alios quidem filiorum eligere, alios autem -are; *v. supra l. 21*). AVG. c. mend. 2, 3 p. 472, 12 sententia sanctos martyres (in- *V*). in psalm. 61, 5 p. 732^p. med. 144, 18 p. 1881^a. med. (*seq.* ex honoratis fiunt abiecti). SALV. gub. 6, 53 inlustrem ac praepotentem virum (*ibid.*; *seq.* iniuriarum auctor, iniuriosum. *v. supra l. 22*). FAVST. REI. symb. 2 (Caspari, Anecd. p. 331, 19) quid ... te, o homo, erubescendis (*v. app. cr.*) cupiditatibus -as? CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 241 *Osarsifa* causas suas et aliorum qui simul fuerant -ti significans (*i. fere 'c. iniuria tractati'*; *gr.* τοὺς συνατιμασθέντας). *et al. c. abl. separ.* (*v. supra l. 23*): SALV. gub. 2, 19 *David* humiliatur, compungitur, ... gemmas regias abdicat, crispantia ... indumenta deponit, purpura exuitur, diademate -atur. *cf. et supra l. 15*. (II) *significantius*: *i. q. muneris et officii honore privare*: AVG. civ. 3, 16 p. 119, 26 D. Iunius Brutus -tum eiecit urbe collegam Lucium Tarquinium.

β *deum, Christum* (*praecipue de dehonestatione qua Chr. in passione affectus est* [*v. l. 60 sqq.*]. *cf. et* ITALA Is. 53, 3 [Tract. Pelag. p. 50, 30] non habuit *vir domini* speciem neque honorem, sed facies eius -ta est [ἄτιμον, *Vulg.* despectum]): LVCIF. Athan. 1, 10 p. 83, 20 quia sis -ans deum (*ibid. l. 21. 25* [*antea*: spernentes]. *al. cf. l. 23* dominum). MVTIAN. Chrysost. hom. 15, 4 p. 339^med. -atur Christus, contemnitur. GREG. TVR. Franc. 6, 40 p. 281, 5 *Christum* tu quasi inglorium. *de Christo passo*: AVG. epist. 220, 1 p. 432, 3 Christus ... -tus atque crucifixus est (*cf.* CONC.^S I 5 p. 332, 3 rec. Q [*sim.* rec. B] filius erat ⟨in⟩ inglorie affixo et -to [hon- *V*] corpore; *aliter infra l. 79*). in euang. Ioh. 36, 4 p. 1664^fin. parum fuit ei hominem fieri ... reprobari ... -ari: parum erat -ari et occidi *eqs.* (*cf.* serm. dub. 363, 2 p. 1635^extr. pro nobis flagellatus, -tus et occisus est. LEO M. serm. app. 7, 2 p. 493^C). serm. 279, 7 p. 1279^a. med. occisus ille veniet excitaturus, -tus ille veniet honoraturus.

b *rem*: LVCIF. Athan. 1, 11 p. 84, 6 divinitatem (*cf.* CONSVLT. Zacch. 2, 11 p. 71, 35 ut substantiam indissociabilis dei simplicem et divinitatis ... maiestatem aut interpretationibus dividant aut gradibus -ent [*i. 'dehonestent gradatim partiendo'*]. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 162, 39 quae abiecta et vilia sunt, dei naturam non -ant [*Rustic.*: iniuriant, *gr. I 1, 2 p. 75, 5* ὑβρίζῃ]). AVG. bapt. 3, 19, 27 p. 221, 15 sacramenta et divina eloquia. civ. 16, 2 p. 122, 26 D. passionem ... Christi ... et adnuntiant profitendo et male agendo -ant (*cf.* RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 18, 25 nolite verbo quod conpetit profitentes id -are operibus). epist. 54, 4 p. 163, 1 neuter ... -at corpus et sanguinem domini ([*opp.* honorare]. *cf.* c. Pelag. 2, 2, 3 p. 462, 15 gratiam Christi ... oppugnant, ... carnem eius -ant *Manichaei et Pelagiani* [*ibid. l. 27*]. *aliter supra l. 62*). CONC.^S I 2 p. 49, 11 quando *Christus* ... humanitatis mensuram non -ans Iudaeos adloquitur *eqs.* (*cf. supra l. 16*). CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 197, 18 anticum illud et venerabile *symbolum*. *al.*

2 *originario sensu omnino abolito*: **a** *fere i. q. reprobare*: VVLG. Sirach 10, 16 -vit dominus conventus malorum et

[*Beutler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

destruxit eos usque in finem (*gr. 10, 13* παρεδόξασε ... τὰς ἐπαγωγάς). **b** *tempus: fere i. q. neglegere, non curare*: NOVELL. Iust. 5, 9 pr. (*de ordinatione abbatum*) non ... -andum est ... tempus et ex eo ordo.

syn., coniuncta: abicere: *p. 1438, 42.* contemnere: *p. 1438, 27. 59.* inhonorare: *p. 1438, 28.* iniuriare: *p. 1438, 73.* reprobare: *p. 1438, 64.* *opp.*: eligere: *p. 1438, 38.* honorare (*sim.*): *p. 1438, 29 sqq. 37. 67. 78.* *Beutler.*

exhorcismus, -horcista *v.* exorc-.

exhorreo, -uī (-ēvī; *v. l. 16*), -ēre. *a perf.* exhorrui *retrograde.* *de script.*: *sine* -h-: TERT. orat. 14 p. 189, 11 *D corr.* AVG. gen. ad litt. 9, 8 p. 276, 16 *ERS.* c. Pelag. 4, 3, 3 p. 527, 29 *O al. v. et l. 13. 50. p. 1440, 10.* -or- (*cf. l. 22*): AVG. c. Pelag. 4, 10, 27 p. 553, 27 *O*¹ (*item* c. Petil. 3, 46, 56 p. 208, 5). *de formis: formas stirp. perf. s.* exhorrescere *attulimus exceptis his*: ITALA lev. 18, 25 (Aug. quaest. hept. 3, 67 p. 294, 21) -horrevit (*C*, -ebit [*i.* -ev-] *PSNVT*; -uit *Zycha in textu*, -evit *in scheda.* -uit *trad. altero Aug. loco* [loc. hept. 3, 45 p. 578, 15]. *quod si recipias, tamen perf. formam ad* -ere, *non* -escere *redire statuas; cf. enim quae* AVG. quaest. hept. *l. c. adicit* [*l.* 23 terra ... -at. p. 295, 1 -et ... -ent]. *v. infra l. 63*). FVLG. RVSP. *p. 1440, 5 (sensu eo q. e. 'terruit')*. *inde a ?* COLVM. *l. 23*; TERT. [*l. v.*: -hort-: *v. l. 50.* -ore(n)t: *v. l. 13. v. et p. 1438, 12.*]

1 *? i. q. rigere (cf. p. 1441, 29)*: COLVM. 10, 154 sicco ut consuescat pulvere planta nec mutata loco sitiens -at (extorreat *Leumann*) aestu (-ūs *R*).

2 *i. q. vehementer horrere, pavore vel stupore perfusum esse, timore tremere sim.* (*tam corporaliter* [*v. infra l. 30. 39*] *quam de animi, mentis horrore* [*hic illic i. q. perturbatum, sollicitatum sim. esse; e. g. infra l. 32. 34. 42*]): **a** *absolute* (*quasi intr.*): TERT. spect. 21 p. 22, 10 qui ad cadaver hominis ... defuncti -et. orat. 14 p. 189, 11 ne exclamet ... Eseias, ne -at Christus. AVG. c. acad. 2, 7, 16 p. 34, 24 quid me ... ineptus crucio aut quid -o? (*cf. p. 1440, 33*). civ. 21, 14 p. 517, 9 D. quaest. hept. 6, 9 p. 428, 13 humana -et infirmitas (*syn.* timuerunt).

b *c. additam.*: *α c. acc.*: Ⓘ *praevalet notio horroris, stuporis, timoris*: ⓐ *aliquem*: AMBR. serm. 59ᵇ, 2 p. 726ᴬ ne *martyr* ... carnifices teneris sensibus -ret. AVG. civ. 14, 23 p. 49, 23 D. apostolum horrenda feminarum flagitia reprehendentem. ⓑ *aliquid*: AVG. civ. 8, 14 p. 342, 28 D. omnes ... daemonum nomen -ent. 22, 12 p. 589, 3. serm. 341, 7, 9 p. 1498 ᵐᵉᵈ· verba. PS. AVG. serm. 43, 5 p. 1831 ᵉˣᵗʳ· gaudent cuncti qui eius (*sc. Naaman Syri*) valetudinem -bant (*i. 'vehementer sollicitabantur'*). BOETH. cons. 2, 4, 15 W. CASSIOD. var. 12, 5, 6 falsarius vocem praeconis -at (*antea*: expavit, intremiscat).

Ⓘⓘ *praevalet notio aversationis seu abominationis: i. q. detestari, abhorrere, proicere, repudiare* (*saepius ap. christ. de aversatione ea, qua orthodoxus in errores utitur; v. l. 53. 58. 69 sqq.*): ⓐ *homines* (*inde pass.* -eri *ab alqo.*: *l. 58. subi. terra: fere i. q. 'furore incensum abicere'*: *l. 61*): TERT. uxor. 2, 7 p. 694 Oe. inveniuntur, qui tales *homines* non -ant (-orr- *A*, -hortant *B*¹*C*). AVG. epist. 151, 11 p. 391, 10 hunc ... detestare ... -e (*cf.* serm. 51, 1, 2 p. 333 ᵉˣᵗʳ· detestantes eos *martyras* et -entes). QVODV. adv. haer. p. 1101 ᵐᵉᵈ· pagani dicunt quid est quod nos -etis atque abicitis? AVELL. p. 679, 17 eos omnes ... ecclesia. MAR. MERC. Conc.⁸ I 5 p. 8, 21 quis te non -at? (*seq.* fugiat. *sim.* p. 9, 25; *seq.* diffugient). ARNOB. in psalm. 136 p. 541ᴰ (*opp.* dilexisti, diligis; *syn.* horruisti). DRAC. Romul. 10, 456 innuptae nuptam -ete sorores. FVLG. RVSP. c. Fastid. 1 p. 509ᴬ blasphemum (*v. l. 60*). *usu pass.* (*v. supra l. 48*): AVG. in psalm. 74, 9 p. 952 ᵐᵉᵈ· non audent palam *homines contra deum dicere iniquitatem*, ne blasphemi -antur ab hominibus piis (*cf. l. 58*). *nota de terra* (*v. supra l. 49*): ITALA lev. 18, 25 (Aug. loc. hept. 3, 45 p. 578, 15 quaest. hept. 3, 67 p. 294, 21) et -vit (*v. supra l. 16*) terra eos qui insident super eam (προσώχθισεν, *Vulg.* ut evomat; *v. p. 1073, 41*). ⓑ *res*: AVG. civ. 2, 22 p. 84, 9 D. *Sullae* vitam mores facta ... quis non -at? 15, 16 p. 92, 29 ipsam ... licentiam (*sc. quae in fraternis coniugiis posita est. seq.* aversetur). 21, 6 p. 499, 21 *discere* quid quisque ... appetat, quid -at. in euang. Ioh. 97, 3 p. 1879 ᵃ· ᵐᵉᵈ· audacias *haereticorum* ... quas maxime -et sensus humanus. gen. ad litt. 9, 8 p. 276, 16 *bis.* c. Pelag. 4, 3, 3 p. 522, 29 ista nefaria dogmata ... mente catholica. c. Petil. 3, 28, 33 p. 188, 5 hoc est quod -emus in vobis (*cf.* c. Cresc. 3, 18, 21 p. 427, 22 quod ... quibuslibet detestantibus et -entibus *eqs.* [*sc. multos rebaptizare*]). CASSIAN. conl. 10, 10, 7 perceptionem panis -o (*cf. p. 1441, 9*). AVELL. p. 478, 10 quorum pravitatem ... condemno, detestor, -o. FVLG. RVSP. epist. 6, 4, 5 p. 350ᴮ divitias.

β acced. dat. personae: fere i. q. valde improbari, displicere, invisum esse: HIL. c. Const. 23 p. 599ᴬ sed tibi statim hoc quod utraque fide (*sc. Ps. Sardicensi et Sirmiensi contra Photinum*) continebatur, -et.

γ seq. inf.: *i. q. valde vereri*: AVG. civ. 4, 2 p. 147, 15 D. de his malis quae stulti sola perpeti -ent. SIDON. epist. 3, 13, 5 cadavere ... quod ... reddere pyrae ... pollinctor -et. *cf. et*: AVG. c. Petil. 3, 46, 56 p. 208, 5 dum -ent quod nefas est dicere (dicere *ex* -ent *pendere probari vid. l. 12* dum timent dicere).

δ c. praep. ab (*cf.* abhorrere): CANON. Dionys. Exig. p. 42, 13 velut -ens a nuptiis (*gr. Mansi 2 p. 1101*ᶜ ὡς ἂν βδελύττων).

3 *causativa vi i. q. horrentem reddere, perterrere* (*cf. et l. 10*): AVG. serm. dub. 391, 5 p. 1708 ᵉˣᵗʳ· ut non vos -at eius (*sc. sapientiae*) aspectus. FVLG. RVSP. serm. dub. 75 p. 947ᴬ (*in pugna alleg. animae*) inde grando ... festinat, hos plumbo volatus ictus -uit (*v. p. 1439, 20*).

4 *de horrida specie externa: i. q. horridum erumpere, exsistere (?)*: THEOD. PRISC. eup. faen. 95 p. 99, 13 in *facie* ... huius vitii (*sc. elephantiasis*) plus -et (-orruit *b*) imago (*an ad 3 l. 3* [*sc. subaud. homines?*]).

syn. vel coniunct.: abicere: *p. 1439, 54.* aversari: *p. 1439, 67.* condemnare: *p. 1439, 74.* cruciare (se): *p. 1439, 32.* detestari: *p. 1439, 51. 74.* expavescere: *p. 1439, 44.* horrescere: *p. 1439, 56.* intremiscere: *p. 1439, 44.* timere: *p. 1439, 34* (*cf. p. 1439, 84*). vereri: AVG. epist. 23, 3 p. 66, 18. *opp.*: appetere: *p. 1439, 67.* diligere: *p. 1439, 56.* gaudere: *p. 1439, 41.*

ˣ**exhorrēsco**, -uī, -ere. *ab* ex *et* horrere, *cf.* horrescere. *scrib.* -orr-: VAL. MAX. 2, 10, 3 *A.* CLAVD. 28, 145 *AΠB.* CASSIAN. c. Nest. 3, 10, 3 *M.* *de formis stirpis perf. v. p. 1439, 15.* NOT. Tir. 75, 1 -it. *inde a* CIC. [*suppl.*: LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527; *a. 8—2*) II 41 adeo ex⟨horruisse ac⟩tus tuos, ut *eqs. cf. l. 60.*

A *i. q. horrore percuti, perhorrescere, contremiscere, obstupescere, perterreri sim.* (*de corporali horrore: infra l. 32* [*comparatur mare agitatum*]. *infra l. 45. 48*): **1** *absolute* (*quasi intr.* *acced. abl. causae*: *l. 29. 38. 45. 47*): **a** *de animantibus*: *α de personis*: CIC. de orat. 3, 53 in quo *oratore* ... homines -unt, quem stupefacti dicentem intuentur? fin. 1, 43 *sapientia* nos -ere metu non *sinit* (AMM. 18, 2, 14). PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3 non possum non -ere, si *eqs.* OV. met. 4, 135 *Thisbe* tremebunda videt ... membra *Pyrami* ... et ora ... buxo pallidiora gerens -uit aequoris instar, quod tremit *eqs.* (*cf. l. 25*). SEN. contr. 1, 6, 12 cum omnia implesset terrore, adiecit: quid -isti, adulescens? (9, 2 [25], 24 q. -istis, iudices? [DECL. in Catil. 11]. 10, 3 [32], 3. 10, 4 [33], 3 q. -itis [contr. exc. 10, 4]. *cf. et p. 1439, 31*). 7, 6 (21), 9. SEN. Thy. 744 o novum scelus! :: -istis? PETRON. 104, 2 -uit Tryphaena. 140, 13. VAL. FL. 2, 202 *Venus* novam ... vocem ... per auras congeminat, qua ... Athos et pontus et ... Thraca ⌊palus⌋ (⌊ ⌋ pavet *Pierson*; *v. infra l. 46*) *et* ... toris -uit omnis mater. DON. Ter. Eun. 992 p. 475, 22. HIER. vita Pauli 16 p. 27ᶜ (*opp.* intrepidus). AVG. civ. 3, 16 p. 120, 2 D. clementer. c. Parm. 1, 8, 14 p. 34, 22 si sanguis exit de carne ... quisquis aspicit -it. *al.* MACR. Sat. 1, 11, 2. GREG. M. in euang. 37, 9 p. 1280ᴮ (*seq.* obstupefactionis). *et al.* *β de bestiis*: DIFF. Suet. p. 312, 12 R. (*de signif. vocum q. s.* metus, pavor *sim.*) etiam equus dicitur pavidus, qui tactu subito -it.

b *de rebus naturae quasi personatis*: VAL. FL. 2, 202 *v. supra l. 37.* 7, 557 omnis spiris *draconis* -uit arbor (*antea*: metu). ITALA Ier. 2, 12 (Cypr. testim. 3, 59 p. 161, 19 *al.*) -uit caelum in hoc et obhorruit ... vehementer ([ἐξέστη, *Vulg.* obstupescite caeli]. *inde* OPTAT. 4, 9 p. 114, 17 illud ... in Hieremia propheta ... -isse c. *ibid.* p. 116, 7).

2 *c. additam.* (*cf. et supra l. 26*): **a** *seq. obi.*: *α c. acc. dir.* (*transit.*): Ⓘ *usu liberiore: i. q. horrescere, stupescere sim.* (*hic illic vi magis debilitata fere i. q.* [*vehementer*] *timere, metuere; v. e. g. infra l. 61. 63. 68. 78*): ⓐ *res*: *res quae sunt hominum*: VERG. Aen. 7, 265 *Aeneas* adveniat, voltus neve -at amicos. TAC. hist. 2, 70, 4 *Vitellius* tot milia insepultorum civium *non* -uit. TERT. resurr. 42 p. 87, 27 ossa adhuc succida et capillos olentes populus -uit. VVLG. Iob 19, 17 halitum meum -uit uxor mea. *varias res* (*maxime incorp. cf. et supra l. 22*): LIV. 8, 35, 11 ni tristia edicta *dictatoris* -isset *legatus.* VAL. MAX. 3, 1, 2 propositum *Catonis* (*sc. Sullae necandi; seq.* extimuit). 6, 9, 9 captivus carcerem (*cf. l. 67*). SIL. 3, 146 nec ... incautos laudum -e furores (*cf.* 3, 427 *Pyrene* patrias ... iras). 10, 107 quae flagrarent galea ... flammas. IVV. 8, 196 mortem (AVG. quaest. hept. 7, 49 p. 482, 1 mortes hominum ... -ere et formidare. *cf.* LACT. inst. 6, 17, 5 quae omnia [*sc. mortem, carcerem al.*] quisquis non -erit, fortissimus iudicatur). SVET. Vit. 3, 2 genituram eius ... parentes. APVL. met. 9, 19 -uit Myrmex inauditum facinus (10, 4 adulescens ... tale). CLAVD. 28, 145 *Alaricus* quos modo temnebat (*opp.*), rediens -uit amnes. AVG. anim. 4, 7, 10 p. 390, 7. in epist. Ioh. 3, 12 p. 2004 ⁱⁿⁱᵗ· -e quod minatur omnipotens ([*opp.* ama]. *cf.* ENNOD. opusc. 2, 49 p. 303, 6 quod districtioni eorum *coepiscoporum* minus licebat, -uit). c. Parm. 2, 13, 29 p. 81, 1 illum militiae characterem in corpore suo ... pavidus. *al.* ⓑ *homines* (*sim.*: VAL. FL. 6, 52 *Colaxes non* nymphae [*sc. Horae*] geminos -uit angues [*i. in quas desinebat*]): QVEROL. p. 48, 11 qualiter ... ille -it mortuum. HIER. epist. 50, 5, 3 quasi aemulum *me* (*seq.* metuit. *cf.* AVG. conf. 4, 4, 8 ille ita me -uit ut inimicum). AVG. serm. 161, 5, 6 p. 880 ᵃ· ᵉˣᵗʳ· quem times, quem -is, quem fugis (*postea*: expavescis). 361, 1, 1 p. 1599 ᵐᵉᵈ· homines. MACR. Sat. 1, 24, 8 adhuc dicentem omnes. OROS. hist. 1, 16, 2 (= ISID. Goth. 2 chron. II p. 268) Getae ... quos Alexander evitandos pronuntiavit, Pyrrhus -uit. Ⓘⓘ *vi pressiore de aversatione et abominatione: i. q. detestari, abicere, aversari, repudiare sim.* (*de*

[K.-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

reiciendo *dogmate*: *l. 7*): ⓐ *aliquid*: VAL. FL. 7, 286 *Hippodamia* patrios -uit axes (*i. currum Oenomai*). SVET. Aug. 53, 1 domini appellationem ut maledictum et obprobrium semper -uit. RVFIN. hist. 2, 10, 6 p. 129, 10 *rex* impietatem inlicitae adulationis *non* -uit (*gr.* ἀπετρίψατο). CLAVD. 18, 317 -uit annus nomen *Eutropii cos. facti* (*i.* '*ex E. nominari horruit*'). LEO M. epist. 1, 2 p. 594^{B} quicquid in doctrina eorum ... ecclesia -uit, detestentur (*cf. l. 1 et v. p. 1439, 47*). SIDON. epist. 7, 14, 11 nostram ... mensulam nullus ut specum Polyphemi hospes -uit. ALC. AVIT. hom. 7 p. 113, 32 *Petrus* appetitum ... talem ([*i.* '*escam*'. *cf. act. 10, 15*]. *cf.* GREG. TVR. virt. Mart. 3, 30 p. 639, 22 puerulus ... stomacho *laborans* ... cibum potumque. *cf. p. 1439, 73*). ACT. Archel. 46, 7 parvulus ... debet abicere atque -ere nutricis mamillas (*opp.* veneratur, colit). CE 2142 (= INSCR. christ. Diehl 3348), 2 mundi tristitias. ⓑ *aliquem*: *i. q.* (*iratum*) *reicere* (*cf. 1439, 49*): VVLG. sap. 12, 3 habitatores terrae ... tuae, quos -isti *eqs.* (μισήσας).

β *pendet acc. gr.*: *i. q. horrentem tremere* (*acced. abl. causae*): VAL. FL. 4, 380 (*Io*) quae pabula carpsit, verbere candentes quotiens -uit armos (*sc. ob plagas quas ei Argus infligebat*).

b *pendet*: α *inf.* (*cf.* timere, vereri, dubitare): *post verbum negative usurpatum*: VAL. MAX. 2, 10, 3 *Macedones* propter *Paulum* ... gentis suae cladium indicia per ora vulgi ferre (*sc. in triumpho*) non -erunt. 5, 3, 3 *Sextilius* truculento victori (*sc. Cinnae*) iugulandum *Caesarem* tradere non -uit. *positive*: CASSIAN. c. Nest. 3, 10, 3 -is deum audire passum. ENNOD. epist. 6, 10, 1 p. 155, 4 pro impensis gratias non referre et deus (*i. Christus*) ... -uit. β *acc. c. inf.*: ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668; *a. 48*) 4 deprecor, ne quasi novam istam rem introduci -atis.

B *c. vi rigoris, stuporis*: *fere i. q. derigescere, exarescere* (*de umore*): STAT. Theb. 4, 698 dixerat *Bacchus* (*sc. fluviorum nymphas se adiuvare debere undis exsiccatis*), ast illis ⌊tenuis⌋ (⌊ ⌋ *v. app.*) percurrere visus ora situs viridisque comis -uit (-aruit *Schrader*) umor. *cf. p. 1439, 23.*

coniunguntur, apponuntur: abicere: *l. 12.* detestari: *l. 7.* expavescere: *p. 1440, 80.* extimescere: *p. 1440, 62.* formidare: *p. 1440, 66.* metuere: *p. 1440, 78.* obhorrescere: *p. 1440, 49.* stupefieri: *p. 1440, 28.* terrore implere: *p. 1440, 33.* timere: *p. 1440, 79.* tremere: *p. 1440, 32.* obstupefaetio: *p. 1440, 43.* pavidus: *p. 1440, 45. 74.* tremebundus: *p. 1440, 30.* *opponuntur*: amare: *p. 1440, 72.* colere: *l. 13.* temnere: *p. 1440, 70.* venerari: *l. 13.* *K.-M.*

exhortāmentum, -ī *n.* *ab* exhortari (*cf.* hortamentum). *i. q. exhortatio, incitamentum*: **1** *proprie* (*de remigum hortatione*: *i. q.* κέλευσμα): NON. p. 151, 20 portisculus ... est hortator remigum ... qui eam perticam tenet ... qua et cursum et -a (hort- *ed. princ., L. Müller*) moderatur. **2** *trsl., acced. gen. obi.* (*cf. infra l. 49*): CHALC. comm. 157 p. 213, 12 *laus, vituperatio* praemiique gratia et suppliciorum animadversio, cetera ... -a (-ort- U^1) virtutis malitiaeque retinacula ... prospecta sunt.

[ALC. AVIT. carm. 6, 102 haec dicens teneros sancto **exhortāmine** (*Sirm.*; ortamine *recte codd.*) sensus impulit. *v. s.* hortamen.]

exhortātio, -ōnis *f.* *ab* exhortari. *scribitur* exort-: ITALA Luc. 2, 25 (*cod. a*). AMM. 16, 12, 32 (*cod.*). *saepe in varr. codd. varr. scriptt., e. g.* SEN. epist. 13, 15 (*LPb*). 52, 14 (*P*). *al.* CYPR. epist. 43, 1 p. 591, 1 (L^1). *al.* CHALC. prooem. p. 3, 1 (U^1). *al.*

de notione: *cf.* RVFIN. Orig. in Rom. 9, 3 p. 724^{C} -o species est doctrinae et verbi, quo afflictae animae scripturarum ... sermonibus relevantur. GLOSS. παράκλησις. *legitur inde a* PLANCO (*aet. Cic.*), SEN. *per magnam partem latinitatis exceptis poetis; frequentant Christ.* *vertuntur gr.*: παράκλησις *longe maximam partem* (*non adnotatur nisi gravioribus quibusdam locis*; *v. p. 1442, 2. 4. 1443, 11*); προτροπή: *p. 1442, 5. 1443, 5.* προτρεπτικός: *v. p. 1443, 13*; παραινετικός: *v. p. 1443, 4. 14.* [*variat* c. -oratio: CYPR. fort. 11 p. 341, 10 S^1; *cf. et p. 1442, 38.* *falso trad.*: APVL. apol. 77 (*dett.*, exorat- (φ); ex hort- *vel* ex orat- *edd.*). *locus dub.*: TERT. patient. 4 p. 6, 9.]

actio exhortandi: *i. q. incitatio* (*v. e. g. l. 77. p. 1442, 8 sqq.*; *nota iunct.* -em incitare *p. 1442, 65*), *admonitio* (*v. l. 84. p. 1442, 15 al.*; *sic saepe christ.*; *opp. l. 78* [*v. et infra l. 84*]); *confirmatio sim.* (*in re mil.*: *p. 1442, 9 sqq. p. 1442, 36*; *opp. vel coniung.* consolatio: *infra l. 83 sqq. p. 1442, 48. 69. 74. 83*; *syn.* adhortatio: *p. 1442, 20* [*cf. p. 1443, 5*]; *opp.*: dehortatio: *p. 1442, 84 sq.* metus: *p. 1442, 38. 44*; obiurgatio, vituperatio *sim.*: *infra p. 1442, 19. 24. 28.* *in catechizat. christ.*: *p. 1442, 27. 1443, 6*): **1** *strictius c. vi plena hortandi*: **a** *generatim*: α *nude*: PLANC. Cic. epist. 10, 7, 1 omnia me rei p. praestitisse, quae et tua -e excepi et mea adfirmatione tibi recepi. SEN. epist. 13, 15 diu te cohortor, cum tibi admonitione magis quam -e opus sit *eqs.* ([*v. supra l. 69*]. 47, 21. 94, 19 [*opp.* consilio]. *cf.* CYPR. Fort. praef. 4 p. 318, 24 in -e tam necessaria, quae martyres faciat [AMBROSIAST. in I Cor. 12, 24 p. 249^{A}]. *v. et p. 1442, 69*). epist. 52, 14 talis laudatio aliquid -is adfert ... audientibus et animos adulescentium exstimulat. 54, 6. 94, 21 licet et consolationes dicas supervacuas et -es: ... non sunt ..., ergo ne monitiones (*i.* '*praecepta*'; *v. supra l. 69*) quidem (MVTIAN. Chrysost. hom. 21, 2 p. $368^{fin.}$ quanta magnitudo -is et consolationis; *gr. p.* $150^{a.\ extr.}$ ὦ μέγεθος παρακλήσεως [*sic* 23, 4 p. $384^{init.}$ *al., quod ne abundanter pro* '*consolatio*' *accipias, monet* 23, 1 p. $377^{med.}$ perfecta c. et -o; *gr. p.* $159^{fin.}$ παράκλησις καὶ προτροπή]. *aliter p. 1443, 25*). COLVM. 11, 1, 17. PETRON. 111, 10 eadem -e *miles* temptavit dare mulierculae cibum (*vergit iam ad not.* '*consolandi*'; *cf. antea*: consolatione *et v. p. 1443, 25*). QVINT. inst. 12, 2, 6. decl. 345 p. 363, 16. FRONTIN. strat. 1, 12, 3 *Gracchus* -e confirmat suos (*sic in re mil.* [*v. p. 1441, 70*]: 3, 1, 1. TAC. hist. 1, 36, 2 *in castris* strepere cuncta clamoribus ... et -e mutua [*v. infra l. 17*]. 1, 65, 2 nec iam secreta *Lugdunensium ad milites* -o, sed publicae preces: irent *eqs.* [*sim.*: ann. 14, 36, 1 ut spernerent *eqs.*; *v. infra l. 56*]. *al.* IVST. 38, 3, 10; *seq.* incitat. AMM. 16, 12, 32 VVLG. II Macc. 15, 11 *al.* *cf. per alleg. christ.*: CYPR. Fort. praef. 2 p. 317, 17 populum et exercitum in castris caelestibus constitutum adversus diaboli tela ... -bus ... praeparare [*sim.* epist. 57, 1 p. 651, 10 *al.*]). PLIN. epist. 1, 14, 1. 3, 7, 15 invicem se mutuis -bus amici ad amorem immortalitatis exacuunt (CYPR. epist. 13, 6 p. 508, 17 corroboremus nos -bus mutuis. *cf. supra l. 10*). *al.* TERT. apol. 39, 3. resurr. 16 p. 47, 17 exprobratio ... et -o (*syn. l. 16* adhortatio). 26 p. 63, 26 voces ... -is et advocationis (*cf.* PASS. Theclae 40 p. 113, 7 [*rec. Cb*] verba plurima -is). fug. 10 p. 478 Oe. divinis (*cf.* PELAG. Aug. nat. et grat. 68, 82 p. 297, 12 christianis -bus. spir. et litt. 34, 60 p. 220, 11 euangelicas). CYPR. epist. 20, 2 p. 527, 18 *al. saepius.* CLAVD. DON. Aen. 9, 10 p. 185, 12 (*opp.* terrorem, obiurgationem). *al.* VVLG. act. 13, 65 sermo -is ad plebem. *al.* AVG. bon. viduit. 18, 22 p. 332, 14 (*opp.* orationibus). civ. 1, 27 p. 43, 13 D. in eis -bus ... quibus baptizatos adloquendo studemus accendere (*cf. p. 1441, 74*). 5, 9 p. 204, 7 obiurgationes laudes, vituperationes -es (*item* 5, 10 p. 209, 30). *al.* COD. Theod. 12, 1, 192 (= Iust. 10, 32 [31], 59). PETR. CHRYS. serm. 72 p. 404^{C}. SIDON. epist. 3, 2, 1 quae tua ... -o, quae ... suadentis animositas. *et al.*

β *acced. additam.* (*cf. et p. 1443, 18*): (I) *c. genet.*: ⓐ *subi.*: QVINT. inst. 1, 2, 25 -em docentium, paedagogorum custodiam (*antea*: concitabat; acriores ... faces subdidisse). TAC. hist. 2, 21, 4 diversae -es hinc ... robur, inde ... decus attollentium (*sic militum*: 5, 16, 1 ducum [VVLG. Iob 39, 25]. *v. p. 1441, 70*). PANEG. 9, 15, 1 principum (*cf.* COD. Theod. 9, 10, 4 [= Iust. 9, 12, 8, 1] si *servi* metu atque -e [-urat-, -orat-, ex ordinat- *l. v. codd. Theod.*] dominorum violentiam admiserint). ⓑ *obi.* (*c. gerund. infra l. 46*): *rei*: QVINT. inst. 3, 8, 54 apud Ciceronem (*sc. Cael. 34 sqq.*) ... *Appius* in castigationem, ... *Clodius* in -em morum (in -em vicio *A*, in ortat- morum *P*, in orationem m. *B*; vitiorum *Zumpt*) compositus, adloquitur *Clodiam*. 12, 11, 25 studiorum. VLP. dig. 1, 1, 1, 1 bonos non solum metu poenarum, verum etiam praemiorum ... -e efficere. TERT. pudic. 15 p. 250, 24 de -e sanctimoniarum. resurr. 43 p. 88, 25 -o fastidiendae vitae huius. adv. Marc. 5, 10 p. 608, 10 spei caelestis. CYPR. Fort. 11 p. 341, 10 (*ad II Macc. 7, 27 sq.*) in -e virtutis (HIER. epist. 58, 10, 1). PS. ORIG. in Iob 1 p. 374^{C} pro consolatione atque -e dolorum. *hominum*: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 21 *exorcista* qui -e ... fratrum plurimorum ... excitatus erexit se contra ... spiritum. SERV. auct. Aen. 11, 24 ad -em audientium ... laus defunctorum viventium -o est. SCHOL. Cic. Bob. p. 141, 15 (*post lac.*) implet -em bonae sectae (*v. infra l. 70*). ⓒ *explicat.*: PRISCILL. tract. 4, 76 p. 58, 8 *ut sensus obsessos* in novam lucem religiosa docendi -e laxemus.

(II) *c. additam. finali*: *sent. fin.* (ut, ne. *cf. et supra l. 12*): SEN. benef. 2, 35, 3 -o est illa (*sc. in aere alieno relinquere gratiam relaturum, qui iam rettulerit*) non infitiatio ⟨beneficii, ne⟩ beneficia timeamus *eqs.* TERT. resurr. 49 p. 101, 28 -em ut ... habitum Christi sectemur *eqs.* *praep.* ad: TERT. patient. 7 p. 11, 14 maior ad pecuniae contemptum -o (*antea*: concitatur, commonetur). CHALC. comm. 355 p. 379, 13. SERV. auct. Aen. 1, 401 ad facilitatem rei. *cf. et p. 1444, 53.* (III) *separative c.* ab (*i. q.* '*monitio*'): DON. Ter. Andr. 208 p. 94, 19 'quae si *eqs.*' -o a periculo (*item* EVGRAPH. *ad l.* -o a [*om.* α] periculis incitatur; *v. p. 1441, 68*).

b *significantiora quaedam et potiora*: α *respicitur certa in certis artibus pars*: (I) *in philos. de parte quadam phil. moralis* (*cf. et p. 1443, 15*): SEN. epist. 95, 65 Posidonius ... praeceptionem, ... suasionem et consolationem et -em necessariam (*cf. p. 1441, 80*) indicat. (II) *in rhet.*: ⓐ *minus presse de -e oratoria qua quis pro particula orationis utitur* (*iuxta pos.* laudes, consolatio *infra l. 74 sqq. cf. supra l. 53*): QVINT. inst. 5, 11, 9 ad -em ... praecipue valent imparia (*seq.* accendatur). 10, 1, 47 ut de laudibus, -bus, consolationibus *Homeri* taceam *eqs.* ([*cf.* PELAG. in I Thess. 4, 1 p. 428, 14 post laudem et consolationem incipit -o (-are, -ari *l. v.*): 'rogamus *eqs.*'; *nisi ad p. 1441, 83 ref.*]. *sim.* 11, 3, 153 in laudationibus ... gratiarum actione, -e, similibus laeta et magnifica et sublimis est actio). ⓑ *vi pressa et technica de schemate sententiae* ('*narrationi*' *adnexo p. 1443, 8*; '*perorationem*' *subsequente p. 1443, 9. v. s.* exhortativus *p. 1443, 51*). *improbat hanc figuram et rhet. omnino excludens*: MAR. VICTORIN rhet. 1, 5 p. 174, 30 qui in pluribus rebus rhetoricam materiam constituunt, -em et consolationem ... ponunt ... in materia rhetorica. *ibid. l.* 33 quia officium oratoris est persuadere dictione, -o sive de-

[*Beutler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hortatio ad materiam non pertinent oratoris (*cf. l. 37; ad vim vocab. v. p. 1444, 51 sqq.*). QVINT. inst. 9, 2, 103 *Rutilius et* Celsus (= rhet. frg. 18 Marx) posuerunt schemata: consummationem ... consequens ... collectionem ... minas ... -em, *παραινητικόν* (*v. app. cr., -ειν ετικόν Raderm.; cf. Iul. Ruf. rhet. 35 p. 46, 30 προτροπή* adhortatio ad aliquam rem). AVG. catech. rud 1, 1 (*in catechizando; cf. p. 1441, 74*) quousque sit producenda narratio, utrum -em aliquam terminata narratione adhibere debeamus an praecepta sola *eqs.* (*cf. Christopher ad l. et v. p. 1442, 79*). PRISC. rhet. 2, 10 p. 553, 25 post omnia inferes -em, quod oportet parere illi qui dixit aut fecit ([*ἐν δὲ τῷ τέλει παράκλησιν προσθήσεις*]. 6, 19 p. 556, 8 post omnia perores in -em desinens [*τελεύτα εἰς π.*]).

β in tit. scriptt.: i. q. gr. προτρεπτικός (*λόγος, cf. et* CHALC. prooem. p. 3, 1 Isocrates in -bus suis virtutem laudans [*i. παραινετικῷ, sc. or. ad Demonic. 7*]): *absol.*: SEN. -es (*legitur ap.* LACT. inst. 1, 5, 27. 1, 7, 5. 13 *al.*; *cf.* frg. 14 sqq. H. *de plur. v. Gerhäuser, Protr. d. Poseid., diss. München 1912, p. 7¹. 69 sq.*). *v. et p. 1442, 67 sqq.* *c. additam.* (*v. p. 1442, 32*): TERT. de -e castitatis (*sic c. gen. obi.*: AMBR. virginitatis. MART. BRAC. humilitatis [*v. l. 40*]. *cf.* HIER. adv. Iovin. 2, 11 p. 411, 3 B. Galenus dicit in -e medicinae [*i. πρ. ἐπ' ἰατρικήν*]. *adde* CYPR. Fort. *inscr. cod. B R* p. 317 de -e martyrum [*sim. subscr. cod. W* p. 347]). PS. CYPR. -o de paenitentia. AVSON. 8 tit. p. 311 P. -o ad modestiam (PS. ATHAN. ad monachos). *al.*

2 *vi magis attenuata*: **a** *i. q. consolatio* (*aliter p. 1441, 70*): *cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 10, 34, 1 p. 223, 21 (*ad psalm. 118, 76; v. p. 1446, 81*) etiam in apostolo legimus (*sc. II Cor. 1, 4. 6; v. infra l. 36*) '-em' pro 'consolatione' dictam et 'consolationem' pro '-e' (*v. et Roensch, Collectanea p. 99*). ITALA psalm. 93, 13 (Aug. in psalm. 93, 22 p. 1210$^{a. extr.}$) -es tuae (*Vulg.* consolationes). ITALA Is. 57, 18 (Ps. Cypr. ad Novat. 10 p. 60, 27) dedi ei -em veram (*Vulg.* c.). ITALA Luc. 2, 25 (cod. a) homo ... expectans -em Istrahel (*Vulg.* c.). ITALA act. 4, 36 (cod. g) Barnabas ... filius -is (*Vulg.* c.; *cf. Bauer, Wtb. z. N. T. s. v. παράκλησις*). 9, 31 (cod. g) -e spiritus sancti replebantur (*Vulg.* c.). *al.* PRAEF. bibl. monarch. in Marc. habentes mercedem -is. VVLG. II Cor. 1, 4; *v. p. 1446, 84.* 1, 6. **b** *i. q. rogatus, precatio* (*cf. p. 1446, 66*): VVLG. II Cor. 8, 4 cum multa -e obsecrantes nos gratiam.

exhortātiuncula, (-ae) *f.* *ab* exhortatio *deminutive.* *i. q. exhortatio* (*nota tit. libelli [l. 19] h. l. ex affectata modestia et captandi voluntate per deminut. significari*): MART. BRAC. humil. 1 p. 39^{A} hanc -am meam diligenter, quaeso, recipias.

exhortātīvus, -a, -um. *ab* exhortari (-hortator). *vox praeter l. 62 rhet. et gramm.* (*aliter s.* -orius; *v. p. 1444, 5*). *i. q. ad exhortationem pertinens, adhortativus sim.* (*gr. v. l. 48*): **1** *technice*: **a** *in rhet.*: **α** *de certo statu vel genere orationis* (*cf. def. l. 48; syn. fere* suasorius *l. 49*): QVINT. inst. 3, 6, 47 quattuor (*sc. status*) fecit Athenaeus, *προτρεπτικὴν στάσιν* vel *παρορμητικήν*, id est -um qui suasoriae est proprius. 5, 10, 83 haec ad -um (hort- *BP*) maxime genus pertinent. *β de fig. sent.* (*cf. s.* exhortatio *p. 1442, 80*): ISID. rhet. 21, 20 p. 520, 3 (= orig. 2, 21, 20) aliae *sententiae* -ae *sunt*, cum ad sententiam provocamus ([*exemplo est Verg. Aen. 8, 364; opp.* dehortativae]. *ibid.* 25 p. 520, 12 [= orig. 2, 21, 25] gementis, -ae, consolativae *eqs.*; *cf. l. 13* figurae). **b** *gramm. de modo 'adhortativo'* (*opp.* imperativus *l. 61. sim. de interiect.*: GLOSS.^{L} IV dub. Plac. H 1 'heia (age)' -a vox [*v. p. 301, 55 sq.*]): DIOM. gramm. I 397, 6 cum facere ex animo suademus, non ita loquimur, 'feceris' 'videris', sed 'facias' 'videas', -o (-ort- *ABM*) utentes sermone. MACR. exc. gramm. V 617, 40 (*de imperat.*) cum ... dicimus, 'fugiamus' ... et similia, ad -um sensum, non ad imperativum modum pertinere dicenda sunt.

2 *laxius de epistula, i. q. 'exhortatorius'* (*v. p. 1444, 11*): MAR. VICTORIN. in Phil. 4, 23 p. 1236^{A} (*'gratia domini eqs.'*) tantum -a epistola scripta et in prece.

***exhortātor,** -ōris *m.* *ab* exhortari. *vox* ECCL. *inde a* TERT. [*ex coni. dub.*: CYPR. epist. 31, 1 p. 558, 4 ⌊-i paruit⌋ (⌊ ⌋ *Hartel*; et ex(h)ortavit, et hortavit, -tus est *trad.*; *v. p. 1444, 46*).] *qui exhortatur, i. q. incitator, admonitor sim.* (*'consolando': p. 1444, 2; 'corrigendo' vel 'castigando': infra l. 76; c. gen. infra l. 72 sqq.; pendet* ad *fin.*: *infra l. 81 sqq.* *coniung.*: deductor *infra l. 72;* deprecator *infra l. 79; opp.* retentor *infra l. 84*): TERT. fug. 14 p. 492 Oe. paracletus ... deductor omnium veritatum, -r omnium tolerantiarum (*item c. gen. obi.*: HESYCH. in lev. 27, 24 p. 1172^{B} a sacerdote et -e eius qui poenitentiam acturus erat [*i. fere 'correctoris per monitionem'; cf. ibid. p. 1171^{C}* qui movit fratrem ad p. ... utpote qui ... eum correxit. *v. supra l. 69*]. VEREC. in cant. 4, 11 conversionis). PRISCILL. tract. 2, 41 p. 34, 12. HIER. in Ezech. 21, 8 p. 204^{C} ut ... te quasi fautor tuus et -or instigem. AVG. epist. 35, 1 p. 27, 15 molestus -r aut deprecator ([*cf. l. 16* si suadere voluissem]. *cf.* serm. 105, 9, 12 p. 624$^{init.}$ domini d. et vester qualiscumque -r). 218, 2 p. 425, 18 -es et exhortationes ad viam salutis (*sic* ad [*v. l. 70*]: c. Gaud. 1, 7, 8 p. 205, 11 [*ad verba Gaudentii*: quod exhortatus sum et impensissime persuasi, ut *eqs.*; *v. p. 1446, 49*] cur ... te etiamsi non invitarem retentorem, tamen ad bonum opus -em ... profiteris). *al.* SIDON. epist. 7, 16, 1 recorderis ut sollicitudines ipsas ... qui -r attenuas, intercessor incidas (*i. 'consolator'; cf. antea*: curas ... litteris mitigas consolatoriis *et v. p. 1443, 68*).

***exhortātōrius,** -a, -um. *ab* exhortari (-hortator). GLOSS. V 342, 48 aceodo (?) -ae. *vox christ.* (*cf. p. 1443, 44*). *i. q. excitans, monitorius* (*coniung.* consolatorius: *l. 17. 19.* *final. c. praep.* ad: *infra l. 13. 31; gr. παραινητικός*: *l. 16;* *προτρεπτικός infra l. 33.* *subaud. subst. l. 28* [*cf. et l. 13 sq.*]): **1** *significantius*: *coniung. c. certis quibusdam notionibus*: **a** *'epistula', 'liber'* (*cf. et p. 1443, 62*): FVLG. aet. mund. p. 174, 3 *Paulus* quos acceptis epistolis cruciaturus exquirit, illos -is epistulis docuit (HIER. epist. 52, 1, 1 scripsi ad avunculum tuum [*Nepotiani*] ... Heliodorum, -am e. [*i. epist. 14. cf.* vir. ill. 135 p. 55, 21 ad H. -am *sc. e.; ad rem v. Bardenhewer III 465*]. GENNAD. vir. ill. 63 p. 83, 5 *Philippi* e. familiares ... ad paupertatis et dolorum tolerantiam -as [*v. supra l. 7*]. CONC.^{S} I 5 p. 251, 11; *gr. I 1, 5 p. 16, 18 παραινητικῇ*). HIER. epist. 54, 6, 1 -as litteras (AVG. epist. 208, 1 p. 343, 5 vel consolatorias vel -as l.). AVG. gest. Pelag. 19 p. 71, 21 Pelagii libros -os vel consolatorios (*cf.* GREG. M. epist. 9, 147 p. 143, 1 libellum). **b** *'sermo', 'verba'* (*inde 'homilia' per ellipsin q. v.: v. infra l. 26; cf. etiam l. 31*): AVG. serm. 157, 1, 1 p. 859$^{a. med.}$ hinc vobis -um et consolatorium praebere sermonem admonet nos *dominus* ([*seq. psalm. 141, 6*]. CASSIAN. inst. 11, 6 in ecclesia facere ... -um plebi s. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 69, 13 APON. 6 p. 11, 6 VEREC. in cant. 4, 20 *al.*). EPIST. Austras. 1 p. 113, 6 -a ... verba (LAVRENT. eleem. p. 115^{D}). *nota* (*v. supra l. 20*): HIER. epist. 33, 4, 9 (*in catal. scriptt. Origenis*) de pace omelia I, -a ad ⌊Pioniam⌋ (⌊ ⌋ *v. adn. cr.*), de ieiunio *eqs.* (*vid. subaud. esse 'homilia'; cf. Harnack II 2, 47 adn. 2. 3; Bardenhewer II 176*). **2** *laxius c. quibuslibet subst.*: AVG. epist. 243, 2 p. 569, 4 -as similitudines. ORIG. in Matth. 15, 25 p. 1325 non contemptibilem rationem et ... -am ad contemnendam omnem carnalem cognationem (*gr. p. 1325^{C} εὐκαταφρόνητον λόγον ... καὶ προτρεπτικὸν ἐπὶ τὸ ... καταφρονεῖν. v. supra l. 7 sq. et cf. l. 20*).

***exhortor,** -ātus sum, -ārī *et* **exhorto,** -āre (*v. infra l. 44*). *ab* ex *et* hortor. *scribitur* exort-: ITALA psalm. 118, 52 (Veron.). PS. AVG. quaest. test. I 12, 1 p. 36, 26 VEN. FORT. vita Leob. 22, 70 *al.* *praeterea saepe in varr. codd. variorum auct., e. g.*: OV. met. 5, 403 (*Mλ*). 7, 35 (*N*¹). 12, 78 (*MN*). *al.* VAL. MAX. 5, 1, 8 (*A*¹). SEN. epist. 24, 9 (*P*¹). PLIN. nat. 2, 241 (*R*²*E*, -ora- *ADFa*, -orna- *R*¹ [*v. p. 1445, 1*]; -hort- *d*). *et al.* (*cf. l. 76. 79. 84. p. 1445, 3 sqq. 14. 1446, 22*). *de formis*: *imperat.* -are: VVLG. deut. 1, 38 II reg. 11, 25 *al.* -amini: ITALA *p. 1445, 68. 71* (*mediopass.*). VVLG. II Cor. 13, 11. *active* (*v. etiam infra l. 80*): PETRON. 76, 10 -vit. (*v. p. 1445, 1*). THEOD. MOPS. -are *inf. bis* (*v. p. 1446, 36. 50*). *cf. et l. v. p. 1447, 3 et dub. p. 1443, 67.* [*neap.* asortare. *M.-L.*] *pass. v. infra l. 66 sqq.* NOT. Tir. 53, 52 -atur. *de notione*: CHAR. gramm. p. 409, 8 sqq. B. (*fusius*) -aris me. animum mihi confirmas ... facis me velle *eqs.* PAPIN. dig. 3, 2, 20 qui -atur, mandatoris opera *non* fungitur (*anteced.* accusationis instigator). AVG. in psalm. 118 serm. 1, 1 p. 1501$^{extr.}$ qui -atur, id agit, ut excitetur voluntas eius cum quo agit ad illud, propter quod exhortationis adhibetur alloquium (*v. p. 1442, 63*). *de diff.*: *inter '-ari' et* 'dehortari': MAR. VICTORIN. rhet. 1, 5 p. 174, 34 cum ... '-or', nihil persuadeo, sed volentem aliquid ut magis velit, instigo, et cum 'dehortor', nolentem aliquid ... ut magis nolit, instigo. *inter '-ari' et 'docere'* (*cf. p. 1445, 57*): LVCVLENT. 4 p. 816^{A} inter 'docere' et '-ari' hoc interest: maior est qui docet quam qui -atur, 'docere' non potest nisi ... doctus ... '-ari' omnes possumus dante deo, qui ceteros ad peragendum hortatur (*v. p. 1445, 19*). GLOSS.^{L} III Abstr. EX 79 -atur provocat, consolatur. II Philox. EX 82 -or *ἀποτρέπω* (*προ- Goetz*). GLOSS. *προτρέπομαι.* *in gr. respondet fere παρακαλεῖν, quod praeter locos quosdam notabiliores non adscribitur* (*v. p. 1445, 47. 68. 72. 1446, 68. 76. 80; aliter p. 1446, 65*). *de usu*: *adhibetur*: *refl.*: *p. 1445, 34. 38. 1446, 12. 29. 57.* *passive*: *in gerund.*: COLVM. 1, 8, 8. QVINT. *p. 1446, 13. 18.* PLIN. epist. 8, 6, 4. CALL. dig. *p. 1445, 83* (*cf. ibid.*). *al.* *in rell. formis*: TERT. *p. 1446, 68* (*cf. et p. 1446, 22*). ITALA psalm. 118, 52 (Veron.) *notione q. e. 'consolari'* (*sic et*: VVLG. II Macc. 15, 17 I Cor. 14, 31 II Cor. 1, 4. 6 *al. v. p. 1446, 77 sq. cf. Roensch, Collect. p. 104*). AVG. *p. 1445, 66. 1446, 46 et saepius al.* in euang. Ioh 22, 1 p. 1574$^{med.}$ VEN. FORT. *p. 1446, 48.* *part. praes.* -ans *pro subst.*: *p. 1445, 78.* *legitur inde a* VERG. (*p. 1445, 32. 74. 1446, 12*), OV. (*p. 1445, 32 al.*), VAL. MAX., SEN.

[*variat c. simpl.* hort- (et bort-): TAC. dial. 14, 2 (*U* [ex -or *b*²] = *Put.*; et h- *BYEb* [ort-]). TERT. uxor. 2, 8 p. 696 Oe. (*A ex coll. Hildebr.*, hortantes *A sec. Baluze, BC*). CYPR. zel. 15 p. 429, 16 (hort- *D*). *al. v. et p. 1445, 57. 1446, 7.* *corr.* exh- *ex* hort- *trad.*: CALL. dig. 50, 6, 6, 3 (*Brencm.*; et ort-, ort- [ho- Y] *FXYMOS*). TERT. patient. 12 p. 18, 21 et ortat, exortat *trad.* (*i.* -hortat *act.? v. supra l. 44; vix* -hortat⟨u⟩r *c. edd.*; -orat *Pamel.*). *falso trad.* exh- *pro* et hort-: TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 340, 27 (*Engelbr.*). *c.* adhort-: SVET. Iul. 33 (*falso* exh- *Πς*, *quod ap.* SVET. *non invenitur*). *variat c.* **exorare**: *falso* exorare: OV. met. 9, 305 (-orantur *M*, *s. scr.* t *m*²). PETRON. 76,

[*Beutler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10 (exoravit *codd.; at* -vit *H in mg.*). PLIN. *v. p. 1444, 41* STAT. Theb. 8, 673 -hort- *codd. praeter P* (-orantem; *v. l. 45*). APVL. Socr. 17 p. 158 -ortatus *codd. praeter G* (-oratus *loc. dub., v. l. 15*). *recte* exorare: CIC. Cato 42 (-ortatus *falso* $P^1 V A$; -oratus *recte* $P^2 b L A^1$). OV. met. 5, 418 (-ort-, t *eras. M; sic et* 7, 591). SVET. Cal. 16, 1 (-(h)ort- *M G T*). CYPR. epist. 55, 29 p. 647, 9 (-ort- *Q*, -opt- *C R*). CLAVD. carm. min. 26, 87 (-(h)ort- *V P*). *al.* *falso trad.* -ortati: SVLP. SEV. chron. 1, 29, 3 (-orati *corr. Sigon.*). *v. s.* exoro. *dub.*: PS. HOR. sat. 1, 10 l. 6 qui multum puer⟨um⟩ e⟨s⟩t loris et funibus udis -tus ([ς, -oratus *fere trad.*]. *sic Heinze ad l.; Rothstein, Herm. 68, 1933, 79 et E. Fraenkel, ibid. p. 395 [an recte, sc. per hyperbolen i. q. 'verberando incitare'?, cf. infra l. 32]; aliter al. cf.* IVV. 6, 415 vicinos humiles rapere et concidere loris -ta [*P* exort-; exora-, exara-, rogata *al.*] solet; *inc. interpr.; at cf. Knoche, Gnomon 9, 1933, 249 sq.* [-ortata *frequent. ab* exorior?, *cf. l. 3 et v. suo l.*]). *l. v.* deprecari (*dub. utra rectior; cf. p. 1446, 73*): HIER. epist. 47, 2, 2 Paula me est deprecata (*Θ D C*, est exort-, ex(h)ort-, hortata est *rell.*). *coni.*: SIL. 17, 329 -or (-(s)ortes *trad.*).]

i. q. alqm. (alqd. v. l. 30. p. 1446, 39) **eo adducere,** *ut aut faciat alqd.* **impulsus** (*seu i. q. incitare, instigare sim. [v. l. 32. 76. p. 1446, 12 al. milites: l. 43. p. 1446, 17. 30 sq. 46; de operis adhortatore infra l. 78; i. q. 'suscitare' infra l. 65; 'irritare' p. 1446, 27] seu lenius i. q. admonere, suadere [v. e. g. infra l. 51 sq. 56. p. 1446, 4. 35; sic saepe* ECCL., *inde acced. verbo 'dicendi' fere pleonast. de monitione per sacram orationem: v. infra l. 41. p. 1446, 6]*) *aut* **animi** *statu* **erectior** *sit et* **alacrior** (*i. q. animum addere, erigere, confirmare sim.; v. infra l. 34 sqq. 70. p. 1446, 15. 31 sqq.* [adversus]. *al.*).

A ***strictiore** et **pleniore vi***: **1** *c. obi. dir.*: **a** *pro obi. est is qui incitatur*: **α** *homines* (*inde res velut animum, mentem sim. infra l. 60 sqq.; de parte corporis in personatione: l. 68. 71. de* PS. HOR. *v. supra l. 9*): VERG. Aen. 8, 510 (*verba Euandri*) natum -rer, ni *eqs.* (*sc. ad capessenda regna Tyrrhena*). 12, 159 *Iuno Iuturnam.* OV. met. 8, 388 viri sese (*seq.* addunt ... animos). 9, 305 matres Cadmeides ... dolentem *Alcmenam* (*cf.* 15, 152 *homines* trepidos ... obitumque timentes. SEN. dial. 9, 5, 2 Socrates ... lugentis patres consolabatur et desperantis de re publica -batur. *v. supra l. 27*). SEN. dial. 9, 3, 3. epist. 24, 9 *v. p. 1446, 31.* 78, 13 si -ari te coeperis ac dicere 'nihil est *eqs.*' (*cf.* TERT. paenit. 10, 3 *rubor* hominem ... -atur 'ne me respexeris' dicens *eqs.* CYPR. epist. 58, 1 p. 657, 8 Paulus ... -atur et docet dicens *eqs.* [*sic in admonit. christ.* [*cf. supra l. 25*]: VVLG. act. 2, 40. APRING. in apoc. 2, 3 p. 15; *syn.* admonet. *al.*]). epist. 82, 20 educturus exercitum ... quomodo -bitur? (*sic in re mil.* [*v. supra l. 21*]: 108, 23 *tirunculos.* PLIN. nat. 32, 3 *Antonius* suos. SIL. 17, 329 [*v. supra l. 18*]. STAT. Theb. 8, 673 *Eteoclem* -antem [*v. supra l. 2*] cuneos. AMM. 25, 4, 13 simplici oratione militem [*cf.* VVLG. II Macc. 15, 17 -ti ... Iudae sermonibus bonis; παρακληθέντες, *syn.* extolli, confortari]. *al.*). PETRON. 76, 10 nolentem me negotium meum agere -vit (*v. p. 1444, 84 sq.*) mathematicus (*sunt qui inf. ex* -vit *pendere statuant: cf. p. 1446, 58*). 109, 5 -antibus universis ([*audi 'ut ita fieret'. an ad p. 1446, 66 sqq. ref.?*]. *cf. sim. c. abl. abs.*: CYPR. eleem. 4 p. 375, 19 -ante spiritu sancto. zel. 15 p. 429, 16 *deo* -ante et monente [VVLG. II Cor. 5, 20]. MART. CAP. 9, 920 Delio Palladeque. *al.*). QVINT. decl. 253 p. 37, 27 *al.* TERT. mart. 5 p. 14 Oe. (*opp.* confundendos). *al.* CYPR. Fort. praef. 5 p. 319, 14 *al.* HIL. dedic. eccl. p. 884^B -ando, obsecrando, increpando. VVLG. act. 20, 2 eos ... multo sermone (*cf.* PASS. Andr. brev. 4 p. 68, 15 plurimis eos -batur [hort- *B*] verbis). Rom. 12, 8 qui docet in doctrina, qui -atur in -ando (*cf. p. 1444, 66 sqq.*). I Thess. 3, 2 ad confirmandos vos et -andos. *al.* AVG. virg. 21, 21 p. 255, 9 (*opp.* dehortantur). *al et al.* *pro homine substituitur res (v. supra l. 30)*: *animum, indolem sim.* (*virtutes: l. 64*): SEN. dial. 7, 25, 7 in his (*liberalitate sim.*) continemus animum ..., in illis (*patientia al.*) -amur incitamusque. epist. 34, 2 *indolem tuam* -tus sum, addidi stimulos ... incitavi. 121, 4 et virtutes -bor et vitia converberabo (*i. fere 'suscitabo'; v. supra l. 22*). VVLG. II Thess. 2, 16 *Christus* corda vestra (*syn.* confirmet). AVG. epist. 102, 10 p. 553, 14 plurimum refert, quo et humana -etur vel toleretur infirmitas. *aliter infra l. 79 sqq.* *membra*: ITALA Is. 13, 2 (Tycon. 4 p. 50, 15) -amini manus (παρακαλεῖτε *falso; hebr.* נוף *hi., i. 'vibrare', 'elevare'; recte Vulg.* levate). ITALA Is. 35, 3 (Cypr. testim. 2, 7 p. 71, 18) confortamini, manus resolutae et genua debilia, -amini (ἰσχύσατε χεῖρες ... καὶ γόνατα ..., παρακαλέσατε κτλ. [*in lat. falso ad* γόνατα *relato. cf. p. 1444, 43*]; *Vulg.* roborate).

β *bestias*: VERG. Aen. 11, 610 furentīs (*prolept.*) ... equos (OV. met. 5, 403 nomine ... vocando. 12, 78. CLAVD. rapt. Pros. 2, 307 orantes). PLIN. nat. 8, 175 *mulus* derelictus senectā scandentia iumenta comitatu nisuque. 11, 53 cum populus *apium* in labore est, ipse *rex* opera intus circumit similis -anti (*cf. l. 22*).

b *obi. est res, ad quam quis impellit* (*cf.* hortari; *primitus pass. in gerund.* [*v. l. 84 sqq.*]. *aliter supra l. 60*): **α** *c. nomine* (*huc forte trah. c. dupl. acc.*: TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 508, 22 *Christus* non aeternam *vitam* ... -tus est hominem [⟨ad⟩ aet. *add. edd. inde ab* R^3. *cf. p. 1446, 14 sqq.*]): CALL. dig. 50, 6, 6, 3 renumeranda esse pericula ... *negotiatorum et naviculariorum,* qui etiam- anda (*v. p. 1444, 78*) praemiis (*sic in gerund.*: GELL. 13, 24 [23], 2 ad -andam parsimoniam sustinendamque inopiam. PS. AVG. quaest. test. I 12, 1 p. 36, 26 a quo sanctimonium -ortandum erat). TERT. praescr. 36, 5 *ecclesia* martyrium -atur (*cf. infra l. 22*). **β** *c. pron.: fere i. q. admonere*: VVLG. Luc. 3, 18 multa ... et alia -ans euangelizabat. I Tim. 6, 3 haec doce et -are ([Tit. 2, 15 h. loquere et -are. *v. p. 1445, 25*]. *cf.* PASS. Andr. brev. 3 p. 67, 10 haec et alia plurima [et hort- *P*]). PELAG. in I Cor. 14, 5 p. 206, 14 hoc non prohibeo, illut -or (et h- *V*, hortor *Cassiod.*).

2 *c. structuris*: **a** *acced. praepp.*: **α** *indicatur 'quo'* (*v. et p. 1445, 82*): (I) *c. respectu 'finis'* (*'ad quid'*): in: VERG. Aen. 7, 472 certatim sese Rutuli -antur in arma. QVINT. inst. 10, 7, 19 -andis in hanc spem (*sc. extemporalis dictionis*). PRISCILL. tract. 4, 76 p. 58, 1 in commemorationem impensae ... passionis. ad: VAL. MAX. 5, 1, 8 *L. Paulus Persen procumbentem* adlevavit et ... ad spem -tus est. SEN. epist. 23, 1 te ... ad bonam mentem. COLVM. 1, 8, 8 (*opp.* arcendus). PLIN. nat. 2, 241 L. Marcio ... milites ad ultionem -anti. QVINT. decl. 249 p. 24, 8 non estis -andi mihi ad tuendam castitatem (*sic c. gerund.*: FRONTIN. strat. 1, 1, 10 *Themistocles* suos ad suscitandos ... muros). PLIN. epist. 8, 6, 4. TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 462, 19 *Christus* ad tolerantiam. fug. 9 p. 478 Oe. *spiritus* omnes ... ad martyrium -atur (-ortantur *trad.; v. p. 1444, 68*), non ad fugam (*cf. et supra l. 4*). *al.* AVG. civ. 2, 29 p. 95, 28 D. serm. 296, 11, 12 cum *quidam* ad paenitentiam ab episcopo -retur. *al. et al.*

(II) *c. vi q. e. 'contra'*: in (*alqm., sensu sc. adversat.: fere i. q. irritare, exstimulare* [*v. p. 1445, 22*]): OV. met. 7, 35 (*loq. Medea*) cur non tauros -or in illum (*sc. Iasonem*) terrigenasque feros ... *et* draconem? 10, 685 (*verba Veneris*) me ... ipsam (*v. adn. cr.*) -or in ambos (*sc. Hippomenen, Atalantam*). 13, 234 trepidos cives ... in hostem. adversus *quid* (*cf. p. 1445, 27*): SEN. epist. 24, 9 ut te a. id, quod maxime terribile videtur, -er. facilius ... -bor si *eqs.* (*v. p. 1445, 38*). 49, 10 a. difficilia. 82, 8 a. quam (*sc. mortem*) non -bitur nec attollet, qui *eqs.*

β de *alqa. re* (*cf.* monere): THEOD. MOPS. in I Tim. 2, 9 p. 91, 20 ceterorum, de quibus ... maxime -are mulieres necessarie videbatur (*v. p. 1444, 45*).

b *pendet enunt.*: **α** *fin.* (ut, ne *infra l. 50 sq.; per nud. coni. adhortativ. l. 53 sqq.*): ut (*in personatione de libello: infra l. 43*): SEN. Phoen. 333 (*loq. Oedip.*) -or aliquid ut patre hoc dignum gerant *nati.* epist. 82, 21. PETRON. 140, 9 clara Eumolpus voce ... Coraca, ut spissaret officium. PLIN. nat. 12, 63. MART. 4, 86, 2 -or moneoque te, libelle, ut docto placeas Apollinari (*v. supra l. 39*). QVINT. inst. 12, 8, 7 *al.* TAC. dial. 14, 2 Maternum ut ... converteret. CYPR. epist. 10, 4 p. 494, 1 et opto pariter et -or. *al.* VVLG. II Macc. 13, 14 suos ut fortiter dimicarent. *al.* AVG. contin. 13, 29 p. 180, 1 admonentur et -antur, ut *eqs.* (*item pass.*: epist. 228, 8 p. 491, 13 [*coniung.* consolantur, aedificantur]. VEN. FORT. vita Leob. 22, 70). GAVD. Aug. c. Gaud. *v. p. 1443, 83.* THEOD. MOPS. in II Thess. 3, 4 p. 61, 3 sufficiens est ... -are illos, ut *eqs.* (*v. p. 1444, 45*). ne: SEN. epist. 16, 6 ut te moneam et -er, ne patiaris *eqs.* VVLG. II Cor. 6, 1 adiuvantes -amur, ne in vacuum ... recipiatis (*potest et ad l. 66 sqq. referri*). *coniunctiv. solus* (*v. supra l. 38 sq.*): PLIN. paneg. 69, 2 iuvenes nostros -tus es, senatum circumirent, senatui supplicarent *eqs.*

β *infin.* (*acc. c. inf. infra l. 63*): COLVM. 11, 1, 11 plurimi *philosophi et oratores* semetipsos -antur vel aliquas partes earum (*sc. disciplinarum*) addiscere. PETRON. 76, 10 *v. p. 1445, 48.* STAT. silv. 3 praef. 24 qua egloga mecum secedere Neapolim Claudiam meam -or. HIER. vita Malchi 10 p. 60^A virgines castitatem custodire -or. AVG. adv. Don. 20, 31 p. 131, 21 *alter populus* ad immundum prohibetur accedere, ... -batur praevalescere. PS. AVG. quaest. test. I 38, 2 p. 66, 9. LEO M. serm. 28, 1 p. 221^D (*seq.* incitamur). *et al.* *acc. c. inf.* (*v. supra l. 56*): VVLG. II Macc. 12, 31 -ti etiam de cetero erga genus suum benignos esse (προπαρακαλέσαντες ... εὐμενεῖς εἶναι).

B ***debilitatius et laxius***: **1** *fere i. q. rogare, orare* (*cf. et supra l. 52. p. 1445, 50 et v. p. 1443, 37*): TERT. bapt. 18 p. 216, 9 -tus *Philippus* adsumitur *in currum* (*cf. act. 8, 31* παρεκάλεσέν τε τὸν Φ., *Vulg.* rogavit). ITALA act. 16, 39 (cod. g) timuerunt cum audissent *Romanos esse* ... et venerunt et -ti sunt eos; *seq.* rogabant ([*Vulg.* deprecati; *Italae codd. d e*: rogaverunt]. *cf. et* NOVATIAN. Cypr. epist. 36 p. 572 *inscr. cod. Vind. 798* [*s. XV*]: -antes pro eorum salute *et v. p. 1445, 16*).

2 *i. q. solacium ferre, consolari* (*cf. p. 1444, 69*): ITALA psalm. 118, 52 (Veron., Hil. *ad l.* zain 3 p. 420, 4) memor fui (memoratus sum *Hil.*) iudiciorum tuorum ... et -tus sum ([παρεκλήθην, *Vulg.* consolatus s.]. *cf.* AVG. *ad l.* serm. 15, 5 p. $1542^{extr.}$ 'et consolatus sum' vel sicut alii codices habent 'et -tus s.', id est 'exhortationem accepi'. utrumque enim potuit interpretari de verbo graeco ... παρεκλήθην). ITALA psalm. 118, 76 (Ambr. *in l.* p. 223, 19) ut -etur me *misericordia* (*Vulg.* consoletur; *cf. p. 1443, 26*). ITALA act. 15, 32 (cod. g); *seq.* confortaverunt, *Vulg.* consolati sunt. ITALA Hebr. 10, 25 (Mutian. Chrysost. hom. 19, 1 p. $357^{p.\ med.}$) non derelinquentes ... sed -antes (*Vulg.* consolantes). VVLG. Bar. 4, 30. II Cor. 1, 4 per exhortatio-

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nem, qua -amur ... ipsi a deo (*syn. antea* consolari). 1, 6 (*pass.*). 13, 11 gaudete, perfecti estote, -amini (*inde* PELAG. *ad h. l.* p. 304, 17 [*pro* '-amini' consolamini *pars codd.*] laicos iubet se invicem -ari [-are *Ps. Hier., Cassiod.*]). *et al.* *Beutler.*

exhūmōro, -āre. *ab* ex *et* humor. [*catal.* aixmorar. *M.-L.*] *i. q.* *umorem detrahere*: CAEL. AVR. chron. 4, 1, 12 alii (*in elephantiasi*) ... cutis vulnerationem affectandam probant, qua corpus -etur.

[**exia** *trad.* PLIN. nat. 22, 45 (hex- *x*) *v. s.* ixia.]

exibeo *v.* exhibeo *p. 1416, 13.*

exibilo *v.* exsibilo. **exico** *v.* exseco.

?GLOSS.[L] V Abba EX 66 **exidium** divortium, repudium (*an leg.* discidium?).

[VVLG. IV Esdr. 7, 65 (= ITALA 7, 135) pro **exigentiīs** (*lect. vulg.*) *lege* pro exigere (*sic trad., cf. ed. Violet p. 212*).]

[**exigitus** *v.* expergo.]

exignēsco, -ere. *ab* ex *et* ignescere. *i. q. in ignem totum converti* (*cf. opp. l. 19*): CENS. 18, 11 p. 39, 11 his alternis temporibus (*sc. in ecpyrosi et cataclysmo*) mundus tum -ere tum exaquescere videtur (*v. p. 1178, 5 sqq.*). *K.-M.*

***exigo,** -ēgī, -āctum, -ere. *ab* ex *et* agere. CHAR. gramm. p. 477, 5 B. (*inter verba III*^ae^ *coniug.*). *de* a *simpl.* agere *per compositionem in* i *mutata*: PRISC. gramm. II 437, 30. 438, 20. exag-: DICT. 5, 17. *de compositione*: *cf.* CIC. orat. 158 ex ... vocalis excipiebat ... ut -egit. *de scriptura*: *scribitur* exs-: LEX Bant. *p. 1453, 28.* LEX agr. *p. 1453, 31. 65.* CE 1882 *p. 1465, 29.* CIL IX 5813, 2 exsig-. CIL VII 412 CE 67, 3 exseg-. CE 362, 3 exsacto. -áctus: ORAT. imp. Claud. *p. 1449, 82.* *notatur per* exact. exac. exa. ex: *v. p. 1454, 77. 1462, 67 sqq.* *de formis*: *in stirp. perf.* exig-: FVLG. aet. mund. p. 149, 22 -igerat (-igeret *RS*). MARCELL. med. 10, 48. 16, 102 *al.* (*v. Niedermann, ind. p. 294*). ANTHIM. praef. p. 2, 19 (-ierit *G*, -ieg- *A*, -eg- *l PHN*). 12 p. 8, 2 (-ierit *G A*, -ig- *l B g*, -eg- *P H*); *v. l. 35.* GLOSS. *cf. et Niedermann, Essais p. 74.* *perf.* -iguit: AVELL. *p. 1452, 83.* *ad formas q. s.* -ierit, -ire *pro* -igerit, -ere *cf. Bücheler, KlSchr. III 313; Liechtenhan, ind. Anthim. p. 34 sq.* ([*v. l. 32*]. *at* ANTHIM. 14 p. 8, 9 -ire *vix pro* -ere *i.* 'expellere' *sumendum* [*v. s.* exeo *p. 1367, 46 sqq.*]). *v. p. 1454, 1.* NOT. Tir. 28, 88 -it. 28, 96 -egit. *de notione*: SYNON. Cic. p. 414, 15 B. ademit ... eripuit ... extorsit, -egit *eqs.* (*cf.* NON. p. 290, 26 -ere vi extorquere. *v. p. 1453, 10*). NON. p. 290, 31 -ere est excludere ([*seq.* PLAVT. Aul. 414; *v. p. 1450, 18*]. SERV. Aen. 2, 357. *cf.* GLOSS.[L] I Ansil. EX 15 -cti reges e⟨i⟩ecti, id est in exilium missi. 16 -ct⟨u⟩s fugatus aut exspoliatus aut extenuatus. 540 *al. v. p. 1449, 59*). p. 291, 13 -ere facere cogere (GLOSS.[L] I Ansil. EX 542). *al.* GLOSS.[L] II Abav. EX 51 -it exposcit (*cf.* GLOSS. V 413, 30 -igerit poposcerit vel petierit. *al. v. p. 1453, 7*). *cf. et p. 1453, 13. 1455, 9. 1464, 9. 32. 1465, 8.* *part. praes. pro subst.*: *p. 1454, 29. 40. 70 sqq. 1458, 43.* *p. p. p.* -ctus *pro adi. v. p. 1467, 1 sqq.*; *pro subst.*: *p. 1454, 75. 1455, 42.* *refl.*: *p. 1452, 27. 1464, 19*; *cf. l. 58*; *mediopass.*: *p. 1458, 9.* *legitur inde a* NAEVIO (*v. p. 1449, 84*), PLAVTO *per totam latinitatem*; *in tit. inde a* LEGG. Bant., repetund., agr. (*v. p. 1453, 26 sqq. 64*). [*raet.* etschar. *M.-L.*]

[*variat*: *c.* erigere: *v. p. 777, 71 sq.* SEN. nat. 2, 6, 6. *falso trad. pro* erig- (VITR. 10, 14, 2 [*Iocund.*]. *v. p. 777, 66 sq.*): RVT. LVP. 1, 14 (*verba Dinarchi*) ignavus turbae strepitus ... nihil eorum mentes ad virtutem -bat (erig- *Heusinger*; *vix ad p. 1464, 17 referas*). SEN. dial. 11, 16, 5 non ... mutabitur *fortuna*, adversus omnis se preces omnisque querimonias -et (*def. Madv. advers. crit. II 403*; *recepit Hermes* [*at sensus* 'penetrandi' *nec verbo inest nec hoc loco quadrat*; *aliter se habent quae p. 1464, 17 sqq. colliguntur*]; erig- *vulg.*). *c.* eximere: PLAVT. Rud. 257 (*P*, exigat *A*). HOR. *p. 1451, 10. 15. v. et p. 1451, 42.* *c.* expetere: SEN. Herc. O. 1794 (-at *A*, -petet *E*). *c.* exercere: LIV. *p. 1456, 34.* *c.* exhaurire: *v. p. 1411, 72.* SEN. epist. 70, 18 (-at *codd. vett.*, -cit- *ς*). *v. et p. 1450, 53. 1464, 5 al.* *falso trad.*: *pro var. lect.*: CIC. dom. 25 (*P*[1], ex re *rell.*, ex lege *Halm*). fin. 2, 119 (-rem *V N*^mg.^, elicerem *N*[2] *recte*, elig- *rell.*). SEN. contr. 2, 5 (13), 2 (-unt *AB*, -ibuit *V*[1]; texit *Kiessling*). Ps. QVINT. decl. 5, 17 p. 104, 17. *pro unica lect.*: LIV. 22, 49, 12 (exagentis *codd.*, eos agentes *Madv.*, agentes *Weissenb.*). CELS. 7, 26, 1^C^ (-hibet *Constant.*, *v. p. 1428, 33*; *frustra tueri conatur Lyngby, Textkrit. studier till C.' med., Göteborg 1931, p. 76*). PLIN. nat. 17, 192. 251 (*v. s.* exacuo *p. 1138, 52*). *e coni.*: *v. p. 1451, 27.* CIC. Rab. Post. 8 (-acta est *Momms.*, lex aequa est *trad.*). SEN. contr. 2, 4 (12), 9 exemplar ... ad quod patris mei mentem -am (*H. J. Müller sec. complur.*; *recte ut vid., cf. p. 1464, 17*; patris met gat *sim. trad.*). 2, 5 (13), 8 (*corr. Burs., Madv.*; elegisset *codd.*). *dub. trad.*: CIC. epist. 5, 20, 6. TAB. defix. Audollent 248^A^, 7 (*prov. procos.*) facias *eos* .. victos, pervictos, -clos (*i.* -ctos?), exiliatos *eqs.* ('*corrupt. fort. pro* -anclatos' *Audollent*; *pro* -ctos *i.* '*confectos*' = '*necatos*', '*superatos*' *Niedermann, WklPh. 1906, 965; Goldberger, Glotta 20, 1932, 116. v. p. 1451, 35*). *ad* PLAVT. Trin. 427^a^ (*vs. del. Ritschl*) *v. Leo ad l.* *inc. interpr.*: ANTH. 843, 5 HERM. vulg. sim. 8, 9.

materiam hac ratione digessimus:

CONSPECTVS MATERIAE

I *c. vi* ***foras agendi vel abigendi***:

A ***pellendo***: *i. q.* ***expellere, eicere, abigere***:

1 *animantia*:

a *homines*:

α *generatim*: (I) *proprie*: *p. 1449, 66.* (II) *transl.*: *p. 1450, 27.*

β *peculiariter*: (I) *uxorem abigere*: *p. 1450, 39.* (II) *christ.*: *daemonas*: *p. 1450, 48.*

b *bestias*: *p. 1450, 56.*

2 *res*:

a *c. respectu foras vel loco pellendi*:

α *laxiore usu*: (I) *in universum*: *p. 1450, 76.* (II) *speciatim de fabulis expellendis*: *p. 1451, 21.*

β *significantius*: (I) *pellere sic, ut pulsum deleatur*: *i. q. extinguere, tollere sim.*: *p. 1451, 34.* (II) *i. q. pellendo reicere*: *p. 1451, 49.*

b *c. variis pellendi notionibus*:

α *t. t. de armis adigendis*:

(I) *indicato fine quo telum adigatur*: (A) *i. q. traicere, penitus ferire*: *p. 1451, 55.* (B) *i. q. iacere, mittere, iaculari*: *p. 1451, 74.*

(II) *sine additam.*: (A) *i. q. vibrare*: *p. 1451, 80.* (B) *i. q. trudere, infigere*: *p. 1451, 81.* (C) *i. q. emittere*: *p. 1452, 14.*

β *vario usu*: (I) *pellere altero loco in alterum*: *p. 1452, 17.* (II) *i. q. impellere*: *p. 1452, 20.*

B ***aliis rationibus***:

1 *i. q. mittere foras, edere*:

a *i. q. effundere liquores*: *p. 1452, 25.*

b *i. q. ortum dare, gignere*:

α *proprie*: *p. 1452, 28.*

β *transl.*: *i. q. evocare, efficere*: *p. 1452, 47.*

c *i. q. emittere per spatium, extendere*: *p. 1452, 52.*

d *in bellum mittere*: *p. 1452, 54.*

2 *merces, i. q. exportare*: *p. 1452, 57.*

3 *c. sensu ducendi*: a *i. q. educere milites*: *p. 1452, 61.* b *i. q. simpl. ducere*: *p. 1452, 65.*

4 *in altum levare, erigere*: a *partes corporis*: *p. 1452, 69.* b *surculum a solo*: *p. 1452, 75.*

5 *c. vi eximendi, eripiendi*: a *corporaliter*: *p. 1452, 78.* b *transl. i. q. liberare*: *p. 1452, 82.*

6 *i. q. exprimere*: *p. 1453, 1.*

II *c. vi* ***flagitandi, petendi, postulandi***:

A ***usu stricto et technico***:

1 *de poscendis et colligendis debitis, tributis sim.*:

a *pecuniae summas*:

α *c. obi. simpl.*: (I) *obi. est id quod postulatur solvendum*: (A) *proprie*: *p. 1453, 22.* (B) *in imag. et compar.*: *p. 1454, 78.* (II) *obi. est is, a quo reposcitur debitum*: *p. 1455, 20.*

β *c. dupl. acc.*: *p. 1455, 44.*

b *ea quae ut tributa sim. pro pecuniis peti solent*: α *aliquid*: *p. 1455, 76.* β *aliquem*: *p. 1456, 16.*

2 *munera, officia, operas sim.*: *p. 1456, 29.*

3 *quae iure, lege, institutis sim. praescribuntur*:

a *obi. res*: *p. 1456, 68.*

b *obi. persona*: α *c. simpl. obi.*: *p. 1457, 24.* β *c. obi. dupl.*: *p. 1457, 28.*

4 *poenas, supplicia, ultionem sim.*:

a *rem*:

α *obi. res, quae ipsa solvenda postulatur*: (I) *poenas*: *p. 1457, 43.* (II) *alia*: *p. 1457, 63.*

β *obi. delictum, pro quo poena petitur*: *p. 1458, 12.*

b *hominem*: α *c. simpl. obi.*: *p. 1458, 21.* β *c. acc. dupl.*: *p. 1458, 24.*

B ***laxiore usu et magis attenuato***: *i. q.* ***poscere, requirere, desiderare***:

1 *c. nudo obi.*:

a *aliquid*:

α *subi. homo*: *p. 1458, 46.*

β *subi. res*: (I) *additur obi.*: *p. 1459, 36.* (II) *absolute*: (A) *c. diversis subi.*: *p. 1459, 77.* (B) *in certis locut.*: *p. 1460, 15.*

b *animantia*:

α *homines*: (I) *c. obi. simpl.*: *p. 1460, 48.* (II) *dupl.*: *p. 1460, 59.*

β *bestias*: *p. 1460, 69.*

2 *c. additam.*:

a *pendet enunt. fin.*:

α ut (ne): (I) *seq. obi. et* ut: *p. 1460, 73.* (II) ut *nudum*: *p. 1460, 83.*

β *c. coni. nud.*: *p. 1461, 37.*

[*M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b seq. inf. (acc. c. inf.):
α -unt personae: p. 1461, 42. β -unt res: p. 1461, 68.

III c. **vi examinandi:**
A **sensu stricto** de **ponderatione:** i. q. **expendere, ponderare, examinare:**
1 proprie:
a techn.: rem ad mensuram, pondus, regulam sim. ponderare:
α varia: p. 1462, 52. β specialiter de ponderibus publ. auctoritate examinatis: p. 1462, 65.
b generaliter: p. 1462, 74.
2 in imag. et transl.: i. q. inquirere, explorare, scrutari sim.:
a indicatur ad quid fiat examinatio:
α per ad: p. 1462, 82. β per abl.: p. 1463, 11.
b sine normae indicatione:
α c. obi.: p. 1463, 14. β c. interrog. indir.: p. 1463, 40.
B **sensu magis debilitato et dilatato:**
1 praevalente not. tractandi:
a i. q. deliberare, agere, pertractare: α c. praepp.: p. 1463, 48. β c. nudo obi.: p. 1463, 55.
b fere i. q. exponere, enarrare: p. 1463, 58.
c ex parte adversarii agere: i. q. expostulare: p. 1463, 62.
2 praevalente vi interrogandi:
a c. obi.: α simpl.: p. 1463, 67. β dupl.: p. 1463, 72.
b c. enunt. interrogat.: p. 1463, 76.
3 praevalente not. definiendi, statuendi: p. 1464, 8.
4 fere i. q. formare, effingere:
a seq. ad: p. 1464, 17. b imitando fingere: p. 1464, 22.

IV c. **vi ducendi ad finem,** terminum: i. q. **absolvere, perficere** sim.:
A de **actionibus** exsequendis: i. q. **transigere,** finire:
1 generalia quaedam: p. 1464, 35.
2 potiora ac notabiliora:
a opera arte facienda: p. 1464, 53.
b munus, laborem, molestiam exsequi: p. 1464, 68.
B respicitur **tempus peragendum:**
1 i. q. certum spatium degere, agere: p. 1465, 4.
2 i. q. explere, perficere tempus:
a usu passivo:
α c. p. p. p.: p. 1465, 66. β in plenis enunt.: p. 1466, 42.
b active:
α anni sim. cursum absolvere: p. 1466, 51. β vitam -ere i. q. mori: p. 1466, 58.
C de **spatio sive loco** transeundo: i. q. **transgredi:**
1 proprie: p. 1466, 64.
2 in imag.: p. 1466, 67.
D de **aerumnis** perpetiendis: i. q. **tolerare:** p. 1466, 71.

V **singularia:**
A i. q. **facere:** p. 1466, 79.
?**B** i. q. **exhibere:** p. 1466, 82.

I c. **vi vel foras agendi vel abigendi** (GLOSS. v. p. 1447, 41): **A** **pellendo:** i. q. **expellere, eicere, abigere, loco pellere** sim. (fere i. q. impellere: p. 1450, 36. 1452, 20. cf. p. 1453, 19): 1 animantia (fere i. q. huc illuc agere, agitare: l. 80. p. 1450, 58. v. et p. 1450, 75): **a** homines (sim.: daemonas p. 1450, 49 sqq.; nomen terrae pro populo p. 1450, 6. 8; sceptra [in imag.]: l. 75; animas p. 1450, 17. sensu artiore i. q. pugna pellere, fugare: l. 79; i. q. in exilium mittere: l. 78 [cf. p. 1450, 19 sq.]): α generatim: (I) proprie: (A) c. obi.: VARRO rust. 1, 2, 9 post reges -ctos ([CIC. Phil. 3, 9 Brut. 62 al. LIV. 2, 8, 9 p. -ctos r. 4, 4, 1 al. VAL. MAX. 1, 8, 5 al. EVTR. 1, 11, 2 tertio anno post r. -ctos. al.]. CIC. Phil. 5, 17 regibus -ctis [div 1, 3 al. LIV. 3, 39, 9. 4, 4, 3 al. VAL. MAX. 4, 1, 1 al. POMPON. dig. 1, 2, 2, 3 al. CENS. 17, 10 p. 33, 18. passim]. leg. 3, 25 -endi reges non fuerunt. al. v. l. 74). CIC. Phil. 2, 87 L. Tarquinius -ctus (rep. 1, 62 Tarquinio -cto. TAC. ann. 11, 22, 3 post Tarquinios -ctos. cf. LIV. 2, 1, 3 Superbo -cto rege. LACT. inst. 4, 14, 11 non multo post quam T. S. -ctus est. in imag.: SIL. 10, 482 sceptra [i. Superbum]). HOR. carm. 2, 13, 31 pugnas et -ctos tyrannos. LIV. 3, 61, 6 post -ctos decemviros. TERT. apol. 48, 1 lapidibus ... a populo -etur. FIRM. math. 1, 7, 8 p. 20, 30 virum ... infamis testulae iactus -egit (v. supra l. 65). AVSON. Mos. 423 hostibus -ctis (v. supra l. 65). AMM. 17, 13, 3 post -ctos dominos. al. et saepius al. nota: fere i. q. agitare (v. supra l. 62): OV. trist. 4, 4, 70 Orestes -ctus furiis. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668; a. 48) 1, 20 Caelius varia fortuna -áctus. (B) acced. additam.: (1) indicatur 'unde': per abl. separ.: NAEV. trag. 9 indigne -or patria innocens (AVIEN. orb. terr. 885). GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3 (= 45 M.) uti balneis -rentur qui lavabantur. LIV. 4, 33, 4 fumone victi ... velut examen apium loco vestro -cti ... cedetis hosti? (cf. infra l. 56). 39, 11, 2 eum ... domo. VAL. MAX. 4, 3, 5 Italiā Pyrrhum regem (cf. TAC. ann. 6, 3, 3 curia, deinde I. -ctus [12, 59, 2 Tarquitius ... curia -ctus est]). SIL. 1, 623 -ctam ponto Libyen (i. Poenos [v. l. 8]. cf. PLIN. paneg. 29, 1 -ctus hostis mari). 16, 659 Scipio ... pepulit Poenos ..., -egit ab orbe Hesperio nomen Libyae (v. l. 6. p. 1449, 63. cf. TAC. ann. 13, 56, 3 Ampsivarii terris -cti). DICT. 5, 17 Antenorem regno. acced. ex: CIC. de orat. 2, 199 reges ex hac civitate non -i (LIV. 6, 37, 10 ex urbe). LIV. 3, 61, 8 pedes movit hostem, pulsum vos ... equis -ite e campo. 39, 55, 4 Gallis ex provincia -ctis. FEST. p. 321 ex Septimontio Ligures Siculosque. MELA 1, 92 quos ex Andro insula vis et seditio -erat. inde, hinc: LIV. 1, 60, 2 -cti ... inde (sc. e castris) liberi regis (PLIN. nat. 3, 50 Vmbros inde [sc. ex Etruria] -egēre ... Pelasgi). VAL. FL. 3, 382 ferro ... morantes -ere hinc animas (v. p. 1449, 64; aliter p. 1452, 13). (2) indicatur 'quo': PLAVT. Aul. 414 omnis -egit foras. Merc. 68 se rus ... -i solitum a patre. CIC. rep. 1, 62 -cti in exilium innocentes ([VLP. dig. 48, 8, 8 mulierem praeses. LAMPR. Comm. 4, 4]. TAC. ann. 16, 17, 1 Crispinus in Sardiniam -ctus). LIV. 38, 8, 4 Antiocho ... superato et ... extra orbem terrae ultra iuga Tauri -cto (cf. PAVL. FEST. p. 379 extra fines. PLIN. nat. 2, 175 ultra ... famam ... adcolas [i. 'u. quam f. est'; antea: pellimus]). SIL. 2, 103 Mopsum artae res -egēre per aequor. TAC. ann. 1, 35, 1 quonam tribunos, quo centuriones -issent rogitans.

(II) translate: (A) vi abigendi: e statu, condicione sim. eicere (c. abl. l. 30, ex l. 29; acced. in: l. 31): PLAVT. Persa 143 (iocose) -am ... ego te ex hac decuria (v. vol. V 1, 223, 15 sqq.). COD. Theod. 1, 32, 3, 1 specie honoris -ctus exauctoratusque. AVELL. p. 19, 24 ipsos episcopos in laicorum numerum -bant. vitā -ere i. q. vita expellere, privare: SEN. dial. 3, 6, 4 hic (sc. rector civitatis) damnatos cum dedecore ... vita -it. huc fort. trahas: AMM. 25, 10, 12 hinc ... Iovianum celeri gradu praescriptus vitae finiendae dies -egit (subaud. 'vitā'? v. quae seq.). (B) vi impellendi (seq. in fin.; cf. et p. 1452, 20): STAT. Theb. 1, 216 (loq. Iuppiter) quonam usque nocentum -ar in poenas? (i. 'stimuler, ut puniam'. aliter p. 1457, 33).

β peculiariter: (1) uxorem abigere (c. abl. separ.: l. 42. sim. maritum [acced. ab se]: PLAVT. Mil. 1277 quin tua causa -egit [-ig- trad.] virum ab se): PLAVT. Merc. 822 uxor virum si clam domo egressa est ... -itur matrimonio (cf. GELL. 1, 17, 2 cur Socrates mulierem tam acerbam domo non -ret). 828 ut illae -untur, quae eqs. TER. Hec. 242 ubi duxere impulsu vestro uxores, vestro impulsu easdem -unt (SVET. Iul. 50, 2 post tres liberos. LAMPR. Comm. 5, 9 u. ... -egit, -ctam relegavit). AFRAN. com. 167 praegnatem. CIC. Phil. 2, 69 mimam suas res sibi habere iussit, ... clavis ademit, -egit. SVET. Claud. 26, 3 Paetinam olim. (II) usu christ. de pellendis daemonibus, diabolo (c. de: l. 50 sqq.; procul: l. 54): MIN. FEL. 27, 5 daemones a nobis tormentis verborum ... de corporibus -untur (TERT. test. anim. 3 p. 137, 21 daemonia ... de c. -imus. cf. TERT. apol. 32, 3 ut illos [sc. daemonas] de hominibus -amus [P, -pellamus F]. SVLP. SEV. Mart. 17, 3 al.). PAVL. NOL. carm. 5, 77 (= AVSON. 153 p. 10 P.) procul -e (deus) saevum insidiatorem ... anguem (i. diabolum).

b bestias (additur 'unde': ex l. 64 sqq. [l. 66 fere i. q. exagitare]; abl. separ. l. 67; 'quo': in, supra, ultra [i. q. agere, pellere; cf. et l. 62]: l. 59 sqq. 69 sqq. i. q. agitare: l. 63. cf. et supra l. 2. 55): VARRO ling. 5, 164 pecus in bucita (v. adn. cr.) circum antiquum oppidum -bant (cf. rust. 2, 1, 17 muli ⌞e Rosea⌟ [⌞⌟ v. app.] ... -untur in ... altos montes [2, 8, 5]. 2, 3, 8 al.). rust. 2, 4, 6 sues pastum (ibid.). VERG. Aen. 2, 357 lupi ... quos ... ventris -egit caecos rabies (v. l. 58). LIV. 10, 27, 8 cerva fugiens lupum e montibus -cta (sic c. praep. ex: 26, 6, 12 elephantos igni e castris [30, 33, 16 e. telis -cti ex Romana acie ... in suos. cf. Polyb. 15, 12, 4 ἐξέπεσε]. SIL. 3, 295 Vmber canis ... e calle feras [cf. supra l. 56]). 37, 41, 12 medio inter duas acies campo -untur quadrigae (item c. abl.: APVL. met. 3, 28 nos duos asinos ... domo iam vacua ... baculis -unt). CVRT. 8, 14, 9. 31 elephanti infesti ultra aciem -bantur (cf. FLOR. epit. 1, 7, 3 Tullia supra ... patrem ... consternatos equos -egit [egit NL; cf. Liv. 1, 48, 7 egisse]). VAL. FL. 4, 633 -ctae ... abiere volucres. HYG. astr. 4, 3 Homerus (κ 82) ... ita brevem noctem dicit esse, ut pastores cum alii -ant, alii reducant pecus, possit alius alium audire (gr. ἐξελάων). ibid.

2 res (personam p. 1451, 22. 1452, 11): **a** c. respectu vel foras vel loco pellendi: α laxius: (I) in universum: (A) res corporales et naturales (medicamenta, morbos l. 80. p. 1451, 1. 4. fere i. q. extrahere: l. 79): SIL. 5, 354 unguere vulnus herbarum ... sucis ferrumque e corpore cantu -ere ([i. 'extrahere']. sic c. additam.: PLIN. nat. 25, 68 exacum ... mala medicamenta ... e c. ... per alvum [v. p. 1451, 1]. VAL. FL. 2, 475 caelo ... -cta ... temperies est [SIL. 15, 251 Aurora ... terris -erat umbras]. APVL. apol. 41 nisi Aristotelis libros bibliothecis -eris et studiosorum manibus extorseris [i. 'quasi in exilium expuleris']). PLIN. nat. 25, 127 centaurium

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... mala medicamenta -it per alvum (*v. p. 1450, 81*). MART. 14, 40, 2 *lucerna* tenebras (*cf* PRVD. c. Symm. 1, 576 -ctas ... servare t. [*i. gentilitatem*]). MACR. Sat. 5, 19, 11 sacris quibus delinire ... aut devovere aut ... -ere morbos volebant. *cf. et p. 1466, 19.* Ⓑ *incorp. res* (*famem l. 8*): ① *mala, incommoda* (*acced.*: ex *l. 6; abl.: l. 12*): PLAVT. Capt. 841 ex corpore -am omnis maculas maerorum tibi ([Capt. 1001 *in lapicidinis* labore lassitudo est [omnis] -unda ex c.]. Stich. 387 [*vs. om. P*] ex utero famem. GRATT. 476 Liber tenuis e pectore curas [*v. l. 11*]). LVCIL. 643 vestimentis frigus atque horrorem. HOR. carm. 3, 14, 14 hic dies ... mihi ... atras -et (*B*, -imet *al.*) curas (*cf. l. 9*). APVL. flor. 22 p. 102 *Crates* omnes pestes (*sc. luxuriam sim.*) mentibus -egit (*sic abl. separ.*: PRVD. cath. 3, 122 conscia culpa ... sede pia procul -itur). ② *varia* (*c. abl.: l. 16*): HOR. carm. 4, 15, 18 custode ... Caesare non furor civilis aut vis et (-imet φψδ) otium (*aliter p. 1465, 61*). APVL. met. 5, 8 nec ... Psyche coniugale illud praeceptum ... pectoris arcanis -it.

Ⓒ *armis alqd. pellere* (*in circumlocut. sc. pro 'alqm. necare'*): OV. met. 7, 338 (*Medea ad fil. Peliae*) officium praestate patri telisque senectam -ite et saniem ... emittite ferro (*cf.* SEN. Oed. 1027 morere et nefastum spiritum ferro -e).

(II) *speciatim de fabulis excludendis improbandisque* (*item histrionem: l. 33; opp.* probare *l. 27 sq.*; stare *l. 29. 33*): TER. Andr. prol. 27 ut pernoscatis ... quas faciet ... comoedias, spectandae an -endae sint vobis (DON. *ad l.*: ἔξω agendae. EVGRAPH. *ad l.*: foras mittendae). AMBIV. Ter. Hec. prol. 12 novas *comoedias* qui -ctas feci ut inveterascerent (DON. *ad l.*: expulsas). DON. Ter. Hec. 9 p. 195, 17 *Terentio* Hecyra -cta (et act- *trad.*), probatae sunt ceterae, ... *Caecilio* partim -ctae, partim ... vix probatae (*l. 20 Terentius* expulsus. *sim.* SCHOL. Ter. p. 73, 12). Hec. 15 p. 197, 10 fabulae aut stare dicuntur aut -i (Phorm. 9 p. 352, 5 SCHOL. Ter. Bemb. Phorm. prol. 9). SCHOL. Ter. p. 140, 28 (*antea*: reiecta). *al.* *nota* (*v. l. 22*): AMBIV. Ter. Hec. prol. 15 in eis *comoediis* quas ... Caecili didici novas, partim sum earum -ctus, partim vix steti.

β *significantiore usu*: (I) *pellere sic, ut pulsum deleatur, extinguatur, evanescat: i. q. delere, demere, tollere sim.* (*huc fort., si recte explicatum, trahas p. 1447, 80*): Ⓐ *corporaliter*: ① *i. q. desecare*: GRATT. 144 stringe (*i. 'decide'*) notas ... et gemmantis -e versus (*i. 'tolle ramorum exeuntium series'*). ENNOD. carm. 2, 53, 1 -e mendaces, populorum uxorcula, barbas. ② *i. q. demere* (*de excretione: l. 44*): SVET. Aug. 94, 4 in corpore *Atiae* ... extitisse maculam velut picti draconis nec potuisse umquam -i (-imi *X*). FRONTO p. 64, 18 N. (*de sordibus vestium*) siquid ... magis haeserit nec sine aliquo detrimento -i possit.
i. q. excernendo demere: PLIN. nat. 31, 33 *medici* ex gelu ac nivibus insaluberrimos potus praedicant, quoniam -ctum sit inde quod tenuissimum fuerit. Ⓑ *incorporaliter: i. q. evanidum reddere, extinguere*: CATO orig. 31 *Ligures* unde oriundi sunt, -cta memoria (*sc. est*).

(II) *fere i. q. pellendo spernere, reicere*: PS. CYPR. laud. mart. 20 p. 43, 10 pro ... merito salutis -ctae vires suas suggerit *deus*, dum *eqs.* (*antea*: recusata, contempta).

b *c. variis pellendi notionibus*: α *t. t. de armis adigendis*: (I) *indicato fine quo telum adigatur* (*sim. dentem: infra l. 66; discum: infra l. 78; audacius rabiem ut arma: infra l. 73. c. vi 'foras': l. 67. 70*): Ⓐ *fere i. q. traicere, penitus ferire*: *c.* per: VERG. Aen. 10, 682 crudum per costas -at ensem (10, 814 per medium Aeneas iuvenem. SEN. Ag. 200 per tuum ... latus. Herc. O. 845 *al.*). OV. epist. 9, 157 ferrum sua per praecordia mater (met. 4, 734 per ilia. LVCAN. 2, 149 per viscera [QVINT. decl. 256 p. 48, 4]. STAT. Theb. 10, 309 pectus. *al.*). met. 12, 572 sagitta per ... latus ... iugulo est -cta sinistro. LVCAN. 10, 32 (*in compar.*) *Alexander* gladium ... per omnis -egit gentes (FLOR. epit. 4, 2, 68 per viscera. RVFIN. Orig. in gen. 1, 17 p. 21, 8 B. per ... pectus). SIL. 1, 307 -cti ... per viscera teli. *et al.* *nota* (*v. supra l. 53*): SIL. 9, 585 per membra, per arma -it Vfentis ... belua dentem. *c. aliis constructionibus* (*per abl.: l. 67*): OV. met. 5, 139 *hasta* nare recepta cervice -cta est *et* ... eminet (*v. supra l. 55. cf.* SEN. Med. 1006 hac ... qua doles, ferrum -am. SIL. 1, 515 ensem qua capuli statuere morae). SEN. Med. 126 in hanc ferrum -atur (*v. et l. 73*). Thy. 740 ferrum ... manu -egit ultra corpus ac ... ensis in tergo extitit. Tro. 1155 *v. p. 1452, 7*. SIL. 5, 294 galeam ... super ictum. *nota* (*v. supra l. 54*): CLAVD. rapt. Pros. 2, 211 leo ... viscera fodit unguibus et rabiem totos -egit in armos *iuvencae* (*i. fere 'exercuit', 'exseruit'. cf. l. 69*). Ⓑ *fere i. q. iacere, mittere, iaculari* (*per imag. l. 76*): SEN. dial. 6, 16, 5 (*in imag.*) tela quae *Fortuna* in Scipiones ... -egit, quibus Caesares petit. SIL. 1, 642 *Hannibal* mole sonantis -it ... trabes *in muros Sagunti*. 14, 506 sub sidera nisu (vis- *l. v.*) ... discum (*v. l. 54*). STAT. Theb. 6, 718 saxum Polyphemus ... iuxta ... Vlixen.

(II) *sine additam.*: Ⓐ *fere i. q. vibrare*: OV. met. 5, 171 non circumspectis -ctum viribus ensem fregit. Ⓑ *fere i. q. trudere, ferire, infigere*: ① *obi. est ipsum telum* (*in re med. de infigenda sagitta: p. 1452, 2*): LVCAN. 4, 565 dextrā -egēre enses (8, 656 aliquis ... comes -at ensem). VAL. FL. 4, 390 celerem mediis in cantibus -it harpen (*pro 'educit' sc. e vagina accipit Langen perperam*). *in re medica* (*v. p. 1451, 83*): VEG. mulom. 1, 22, 4 sagittam -es (-uex *AF*) ... bene acutatam (CHIRON 7 p. 6, 10. *cf.* 9 p. 6, 22 ne hoc plus quam tribulum [*i. triobolum?*] -egeris, ne gulam ... rumpas [*Veg. mulom. 1, 22, 5* ne altius imprimas manum]. *aliter infra l. 15*). ② *pro obi. sunt*: *manus trudens, i. q. perferre, ferire*: SEN. Tro. 1155 ut dextra ferrum penitus -cta (*trad.*, -ctum *Heinsius al.*) abdidit (*v. p. 1451, 71*). QVINT. inst. 6, 4, 8 (*in imag.*) non ... cogitandum, sed dicendum statim et est prope sub conatu adversarii manus -enda (*aliter l. 72. p. 1464, 62*). *persona icta* (*sim. animas l. 13*), *fere i. q. transfodere, traicere*: VAL. FL. 6, 572 Latagum ... Daraps ... -it hastā. ENNOD. opusc. 1, 86 p. 285, 7 *adulescentes* tot -cturi animas, quot tela vibraverint (*v. tot. loc.; aliter p. 1450, 17*). Ⓒ *i. q. emittere*: IVL. VAL. 1, 23 p. 33, 13 quod remissior arcus intentio sagittam (*cf. l. 3. p. 1451, 61*) imbecillius -isset.

β *vario usu*: (I) *pellere altero loco in alterum* (*proprie, acced. 'quo'*): SCRIB. LARG. 84 p. 35, 27 constrictio (*in vulnere sim.*) in utramque partem -et aeque subiectam materiam (*cf. infra l. 37*). (II) *i. q. impellere, excitare* (*trslt., c. additam. fin.*): LVCAN. 2, 24 nec mater ... -it ad saevos famularum bracchia planctus (*audi: 'famulas pellit, ut bracchiis se pulsent'. cf.* ADNOT.). *cf. p. 1450, 36.*

B *aliis rationibus*: **1** *i. q. mittere foras, edere sim.*: **a** *i. q. effundere liquores* (*refl. l. 27*): OV. epist. 2, 114 qua ... admissas -it Hebrus aquas. AVIEN. ora 641 *Rhodanus* ore semet -ens hiantis antri.

b *i. q. ortum dare, gignere, emittere sim.*: α *proprie et corporaliter*: (I) *aliquid*: Ⓐ *res quae excrescunt* (*pass. -i fere i. q. provenire: l. 39; i. q. creare: infra l. 41*): *res in corpore oriundas*: CELS. 5, 28, 14^{C} (*de verrucis*) *myrmecia* radices altius -unt (*cf. ibid.*^{D} *radicula clavi* relicta idem rursus -it). 8, 1, 7 osse quod superiores dentes -it. 8, 1, 11 ab utroque latere processus duos *vertebrae* (*ibid.* deorsum versus). 8, 1, 13 vertebra ... tubercula. *fruges, sativa, arbores sim.*: COLVM. 3, 2, 10 *vites* geminae ... duplices uvas (-ae *AS*) -unt (3, 6, 2 compluris). 3, 2, 22 visulla brevem materiam, durum folium et latum (*cf.* 4, 24, 17 furunculus ... verĕ m. 5, 5, 13 *al. aliter supra l. 19. infra l. 76*). AVSON. 346, 3 p. 164 P. *verĕ* radicitus -itur (-seritur *Mommsen, alia alii; cf. l. 30*) stirps. Ⓑ *naturales res* (*regionem, i. q. creare* [*acced.* in *fin.*: *l. 43*]): OV. trist. 5, 5, 31 sensus inest ... nebulis, quas -it ignis (*antea*: fumos ... coortos). LVCAN. 9, 310 male deseruit nullosque -egit in usus hanc partem natura sui (*sc. Syrtis. v. l. 41*). CORIPP. Ioh. 2, 219 (*in tempestate*) nimbus ... influit -ctis vasto cum pondere guttis grandinis. (II) *aliquem: i. q. in lucem edere, parere*: IVL. VAL. 1, 6 p. 11, 26 femina ... -egit puerum.

β *transl.: fere i. q. evocare, efficere, causam esse*: TERT. apol. 11, 1 causas quae hoc (*sc. homines post mortem deos factos*) -erint, retractemus. OROS. hist. 7, 35, 20 pugna ... caedem (*in constr. q. e.* ἀπὸ κοινοῦ. *v. p. 1457, 84*). *acced.* ut: OROS. hist. 7, 27, 4 prima sub Nerone -egit plaga, ut ubique morientium sanguis esset.

c *i. q. emittere per spatium, extendere*: STAT. Theb. 2, 42 ubi prona dies *est* longos super aequora fines -it *Malea*.

d *in bellum mittere milites* (*acced.* ab): SIL. 8, 480 quos a niveis -egit Luna *oppidum* metallis (*i. a marmore caedendo*). *aliter l. 61 sqq.*

2 *de divendendis mercibus, fere i. q. exportare*: LIV. 34, 9, 9 Hispani ... mercari ... et ... ea, quae externa navibus inveherentur, et agrorum -ere fructus volebant. COLVM. 10, 317 mercibus -ctis. *cf.* 3. exactus, *p. 1138, 3 sqq.*

3 *sensu ducendi*: **a** *aliunde aliquo ducere milites, i. q. educere* (*c. abl. l. 62*, ex *l. 64*): SIL. 9, 249 Varro -cta vallo legione movebat *eqs.* EPIT. Alex. 118 praesidium quod ibi reliqui, ex oppido (*Rhodo*) -ere iubeo (*cf. 107* pr. educere; *Ps. Callisth. 3, 33, 4* τὴν φρουρὰν ἐξαγαγεῖν τῆς πόλεως). *cf. supra l. 54.* **b** *fere i. q. ducere*: STAT. Theb. 12, 24 quacumque Dolor Luctusque cruenti -egēre duces (*sc. itur*).

4 *i. q. in altum vel sursum levare, tollere, erigere*:
a *partes corporis* (*acced.* alte: *l. 72*; *c. abl. l. 75*, ex *l. 70 sqq.* *sim.*: AVIEN. Arat. 682 *scorpius* telum -it e pelago, telum trahit *eqs.* [*gr. Arat. 305 aliter*]): SIL. 16, 233 -it e stratis corpus ... Scipio. QVINT. decl. 247 p. 14, 22 *non* revellere poterat tam alte -ctam manum *puella* ..., existimabat hoc eum (*raptorem*) fecisse causa miserationis (*aliter supra l. 10*). AVIEN. Arat. 1113 Erigone *Virgo* salsis cum vultum -erit undis. **b** *surculum a solo sursum ducere*: COLVM. 4, 4, 1 ad frontem *sulci* ... ab imo usque recta materies -atur (*sc. vitis*). *cf. l. 37.*

5 *c. vi eximendi, eripiendi*: **a** *corporaliter* (*pendet* de: *l. 79*): TERT. resurr. 13 p. 42, 13 uti credas de ignibus ... substantiam corporis -i posse. SER. SAMM. 723 ferro talem candente dolorem (*i. carbonem*) -ctum (-sect- *vulg., antea*: pepulere).
b *incorp.: i. q. liberare* (*acced.* ab, *cf. syn. l. 84*): AVELL. p. 617, 24 *deus* diem ... ab omni iniquitate -uit (eripuit *l. v.*) et omnem nodum colligationis absolvit.

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6 *i. q. exprimere* (*c.* ab): GREG. M. dial. 3, 37 p. 218, 12 gentiles ... ab olivis -ere oleum torquendo non poterant.

syn., coniuncta ad I: agere: *p. 1450, 71.* educere: *p. 1452, 64.* emittere: *p. 1451, 19.* expellere: *p. 1451, 28.* movere: *p. 1450, 11.* pellere: *p. 1450, 7. 11. 24. 1452, 81.* *opp.: v. p. 1450, 73. 1451, 22.*

II *c. vi flagitandi, petendi, postulandi* (*cogitatur hic illic de not. assequendi, impetrandi, accipiendi sim., quae fluxit ex usu illo q. e.* 'pecuniam petere et petitam accipere' [*v. s. A 1, l. 14 sqq.*]. *interdum idem sonat ac cogere, extorquere, vi violentia adhibita petere et assequi* [*v. e. g. p. 1454, 1. 1455, 78. 1456, 74. 77. 1457, 18. 1459, 26. 1461, 8*]. GLOSS.[L] II Philox. EX 85 -it ἀπαιτεῖ, εἰσπράσσει. *v. p. 1447, 44 sq.*): **A** *usu stricto et technico* (*cf. gr.* εἰσπράττειν): **1** *pertinet ad poscenda ac colligenda debita, tributa, lucra sim.* (*tam de ipsa postulatione* [*cf. l. 58. 75. 76. 84. p. 1454, 34. 82. 83*] *quam de obtinenda per postulationem re* [*i. q. accipere: l. 60. 62. 63. p. 1455, 1*]. *in re forensi fere i. q. in ius vocare et iudicio petere: v. e. g. l. 82. p. 1454, 41 sqq. 1455, 23 sqq.; vigente etiam not.* 'expellendi' [*v. p. 1449, 58*]: *infra l. 62.* *cf.* NON. p. 291, 11 -ere debitum repetere): **a** *pecuniae summas*: **α** *c. obi. simpl.*:

① *obi. est id quod postulatur solvendum*: Ⓐ *proprie* (*nota part. praes. pro subst. i. q. exactor: p. 1454, 29. 70; p. p. p.* -ctum *pro subst. i. q. ? vectigal: p. 1454, 75*): ① pecuniam (*cf.* VLP. dig. 50, 16, 187 verbum '-ctae p.' non solum ad solutionem referendum est, verum etiam ad delegationem): LEX Bant. (CIL I[2] 2, 582; *a. 100*) 9 eam p. quei volet magistratus -sigito (LEX Tarent. [CIL I[2] 2, 590; *a. 89/62*] 36 m. quei -erit *p.*). *ibid.* 13 (*e suppl.*). LEX repetund. (CIL I[2] 2, 583; *a. 123/122*) 67 ab eis pr⟨aedibus⟩. LEX agr. (CIL I[2] 2, 585; *a. 111*) 71. 72 ⟨p.⟩ quae ... populo debetur ... aliter -sigatur (CAES. civ. 3, 31, 2 debitam biennii p. [*antea*: imperaverat]. SEN. benef. 6, 4, 6 *al.*). LEX Tarent. (CIL I[2] 2, 590; *a. 89/62*) 22 p. ... publica⟨m deder⟩it -erit (24). LEX Mamil. (grom. p. 265; *a. 59*) 13 si is unde ea p. petita erit, condemnatus erit, eam p. ab eo deve bonis eius ... -ito (*sim. opp.*: LABEO dig. 28, 7, 20 pr. si eam p. ... neque petisset neque -isset. IVLIAN. dig. 23, 3, 48, 1 *al.*). VARRO ling. 5, 177. 181 ea p. quae populo imperata erat, tributim a singulis ... -ba[n]tur (CAES. civ. 3, 3, 2 magnam i. Asiae ... p. -erat. 3, 32, 1). CIC. div. in Caec. 33. Verr. II 1, 73 ad -endas p. (*cf.* SALL. hist. frg. 4, 1 de p. ... -enda. PLIN. epist. 10, 108, 1 in -endis p. SVET. Iul. 2 -endae p. [CIL XIV 375, 10 cura⟨tor⟩i p. publicae -en⟨d⟩ae et adtribuendae. 376, 14]. *al.*). Verr. II 3, 173 ab iis ... tantum pecuniae (*cf.* LIV. 28, 36, 3 quantam *p.* potuit a Gaditanis -egit. *sim. al.*). Att. 11, 2, 3. *saepe al.* LENT. Cic. epist. 12, 14, 5. CAES. civ. 1, 6, 8 a municipiis (*anteced.*: imperantur). *al.* LIV. 3, 13, 10 crudeliter. 10, 23, 13 ex multaticia .. p. quam -erunt pecuariis damnatis. 33, 47, 2 omnibus residuis p. -ctis (*cf.* 38, 37, 11 ad reliquum pecuniae ... quod pepigerant -endum). *al.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 54, 1 p. ... et iam -ctae sunt et -untur. POMPON. dig. 12, 5, 7. AFRIC. dig. 12, 1, 41 p. defuncti aut -egit aut credidit *servus* (*sim. opp.*: EDICT. imp. Aur. Vlp. dig. 42, 5, 24, 1 in p. quae credita erit, privilegium -endi *habere*). GAIVS dig. 28, 8, 6. *al.* ICTI. (*v. V. i. R.*). *et saepe al.*

② *alia obi.*: PLAVT. Asin. 439 quae credidi vix anno post -egi (CATO agr. 5, 3. CIC. Rab. Post. 39 quod crediderat [*sim.* POMPON. dig. 46, 3, 19]. *al.* SEN. epist. 101, 4 emam ... credam -am. QVINT. inst. 5, 10, 105 creditum suum [decl. 273 p. 117, 25. *ibid.* p. 118, 4 inhumane -is, iniuste petis *cr.* SVET. Vesp. 11]. *al.*). Bacch. 223 de amittenda Bacchide aurum ... -et ([*Bothe*, -it *trad.*]. 903 *bis* [*i.* '*accipiam*']. COD. Theod. 1, 10, 7 [= Iust. 1, 32, 1, 2]. *al.*). Persa 423 possum a te (a *om. A, Lindsay; v. p. 1455, 45*) -ere argentum ([*i.* '*tamquam expulsum et elicitum accipere*'; *v. supra l. 19*]. LIV. 30, 38, 2). Trin. 1053. CATO agr. 2, 5 quid vēnierit, quid -ctum siet (*sim.*: LEX agr. [CIL I[2] 2, 585; *a. 111*] 20 quo ... quid ... populo ... detur -sigaturve. CIC. Q. Rosc. 38. 39 *al.*). orig. 125 cum tributus -retur (CIC. epist. 3, 7, 2. LIV. 23, 31, 2 ut ... duplex t. imperaretur, simplex confestim -retur. PAPIN. dig. 50, 1, 17, 7 COD. Theod. 1, 14, 1 *al. cf. et p. 1454, 22*). LEX Papir. Fest. p. 347 (*inter a. 242/124*) tres viri ⟨capitales⟩ ... sacramenta -⟨igunto⟩ iudicantoque (*ibid. aliter p. 1457, 19*). CIC. Q. Rosc. 32 pete tu tuum, -e et aufer quod debetur (LIV. 35, 16, 8 quae ex foedere debent. GAIVS dig. 3, 5, 38 [39]. *al.* COD. Theod. 1, 10, 2 *al. saepe.* *cf.* CLEM. dig. 34, 3, 21, 2 debitum [*al.* VVLG. deut. 15, 3 *debitum*; *syn.* repetendi. COD. Theod. 1, 11, 2 = Iust. 11, 74, 1 fiscalium d. 2, 30, 1 = Iust. 8, 16, 7 pr.; *syn.* poscuntur. *al.*]. *passim*). Q. Rosc. 38 quod iam ... ipse -egit (52 quod sibi -egit [*ibid.*; *coniunct.* petisse, petere]. *al.* PROC. dig. 18, 1, 68 pr. IAVOL. dig. 24, 3, 66, 7 [*ex Labeone*]. IVLIAN. dig. 46, 3, 34, 9 *al.*). Q. Rosc. 52. 55 HS *tot* ... ab eo (div. in Caec. 30 duodenos sestertios. Verr. II 2, 93. II 3, 194 *al.*). 56 cum -egit suam partem ([*antea*: peteres]. SCAEV. dig. 32, 37, 4 p. dimidiam ... dotis. *cf.* LEX met. Vipasc. [CIL II 5181; *s. I ex.*] 1, 6 centesimam [1, 11]). Verr. II 1, 28 nomina sua (SCAEV. dig. 34, 3, 28, 3. VLP. dig. 32, 11, 13 debitoris). II 1, 117 mercedem (VLP. dig. 25, 3, 5, 22. *cf.* QVINT. inst. 12, 11, 14 -endi mercedulas *a discipulis*). Verr. II 3, 73 tanto *frumento* ... imperato et expresso, nummi ... -untur (Att. 7, 18, 4 [-ire *M*]. TEST. Galli [CIL XIII 5708; *s. I ex.*] II 14 potestatem -endi hos n. PROC. dig. 32, 86 a debitoribus. *al.*). II 3, 189 denarios ternos ab aratoribus (Font. 19 *bis.* *cf.* COD. Theod. 11, 17, 2 viceni ... solidi pro singulis equis [NOVELL. Valent. 36, 2 *al.*]). II 5, 186 iter iste ad suum quaestum ... faciundum -endumque curavit. Font. 19 ab ⟨i⟩is portorium esse -ctum (BELL. Alex. 13, 1 LABEO dig. 19, 2, 60, 8 *al.*). Manil. 16 qui vectigalia ... exercent atque -unt ([*opp.* pensitant]. LENT. Cic. epist. 12, 15, 1. 6. LIV. 41, 17, 2 v. imperatum -ctumque. EDICT. impp. CIL VI 1016, 15 [*a. 176/180*] vectigali foriculari(i) ... semel ... -undo. COD. Theod. 4, 13, 1 [= Iust. 4, 61, 4]. *al. saepe.* *cf.* CAPITOL. Aur. 11, 9 ultra vectigalia quicquam). Att. 5, 21, 10 *syngrapham* (SVET. Iul. 23, 2). epist. 6, 18, 5 a Dolabellae procuratoribus ... primam pensionem (SCAEV. dig. 40, 7, 40, 5 a vilicis. *al.* INTERLOC. praef. vig. [CIL VI 266; *a. 244*] 34 iudicatas. COD. Iust. 1. 5, 8, 5 [*a. 455*] qui p. domus -it. *al.*). HOR. sat. 1, 5, 13 aes (*cf.* AFRIC. dig. 46, 8, 25, 1 procurator cum ab ... *patre* aes alienum -erat [COD. Iust. 6, 2, 19]). EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 71, 3 si quas manus remisi (*i. debita ex iactibus aleatorum orta*) cuique -issem *eqs.* LIV. 21, 40, 5 a quibus stipendium ... -istis (29, 15, 9. 35, 16, 3 a quibus st., a quibus naves [*v. p. 1456, 2*] ... -itis. PAVL. dig. 25, 1, 13 neque st. neque tributum [*v. p. 1453, 65*]. *al.*). 30, 38, 2 viginti quinque milia pondo argenti. *al.* SEN. suas. 1, 6 quae *talenta* (CVRT. 3, 7, 2 ducentis t. multae nomine -ctis. FAVST. REI. grat. 2, 5 p. 69, 6 servo ... decem milia t. ... -untur [*opp.* remissa]). VAL. MAX. 6, 9, 8 diurnas capturas. 9, 10 ext. 2 *tot* ab his drachmas (*cf.* ITALA Matth. 17, 23 [Gat.] didragma [λαμβάνοντες, *Vulg.* accipiebant]). *al.* SEN. benef. 2, 17, 7 male *audit* ... fenerator, si acerbe -it. 6, 18, 1 *al.* PETRON. 8, 4 pro cella meretrix assem (CASSIOD. var. 5, 39, 5 -entes ... assem publicum [*pro subst. t. t. q. e.* '*exactor*'; *v. p. 1453, 23.* *cf.* LEX met. Vipasc. [CIL II 5181; *s. I ex.*] 1, 23 a viris ... aeris semisses et a mulieribus ... aeris asses -ito. COD. Theod. 7, 11, 2 diurnos tremisses pro lignis et balneis. *al.*). QVINT. decl. 361 p. 393, 14 quadruplum *depositi rapti* ([*syn.* petit]. *cf.* VLP. dig. 16, 1, 7, 6 duplum [COD. Theod. 8, 5, 59 ex bonis suis]. *al.*). *al.* SVET. Cal. 40 pro edulibus ... certum statumque -batur. Galba 12, 1 tres uncias. *al.* S. C. Iuvent. Vlp. dig. 5, 3, 20, 6[a] (*a. 129*) redactae ex pretio ... pecuniae usuras non esse -endas (RESCR. div. fratr. Scaev. dig. 50, 1, 24. PAVL. dig. 22, 1, 16 pr. *al.* PORPH. Hor. serm. 1, 2, 12 p. 231, 24 acriter. COD. Iust. 2, 11, 20 [*a. 290*] usuras usurarum illicite -entibus. *al. saepe*). IAVOL. dig. 24, 1, 50 pr. eam summam (CELS. dig. 39, 5, 21, 1 a debitore meo. SCAEV. dig. 34, 3, 28, 8 *al.*). *al.* CELS. dig. 31, 22 Titius militiam vendidit et pretium -egit (*ibid.* vel militiam [*v. p. 1456, 29*] vel pr. eius. *al.* OROS. hist. 6, 13, 2 sociis civitatibus auxilia indixit, pr. -egit. PALLAD. hist. mon. I 31 p. 317[C] a quibus .. p. ... -ctum est [*gr. p. 132, 14* ἀπαιτηθέντες τὸ ... τίμημα]. *al.*). *al.* IVLIAN. dig. 24, 3, 30, 1 ne dos a socero ... -retur (PAPIN. dig. 17, 2, 81 *al. v. vol. V 1, 2050, 17 sqq.*). *al.* AFRIC. dig. 30, 108, 12 in -endo eo legato (COD. Iust. 1, 3, 28, 1 [*a. 468*] legati seu fideicommissi ... -endi licentiam). *al.* MARCELL. dig. 46, 3, 48 reditus (COD. Iust. 11, 48, 20, 1). *al.* SCAEV. dig. 19, 2, 61, 1 *vecturas* (VLP. dig. 14, 1, 1, 12 [*opp.* locet]. *ibid.* 13. CIL IX 5435 a possessoribus ⟨...⟩ -ere v.). *al.* PAPIN. dig. 22, 1, 1, 2 (*de usuris*) iudicatum. *al.* VLP. dig. 5, 3, 20, 18 (*ex Iuliano*) quod indebitum -egit (15, 1, 11, 2). *saepe.* PAVL. dig. 50, 13, 4 (*ex rescr. Anton. Pii*) iuris studiosos, qui salaria petebant, haec -ere posse. *saepe.* MOD. dig. 27, 8, 9 (*seq.* peti). *saepissime* (*cf. V. i. R.*). LAMPR. Comm. 9, 1 sumptum itinerarium (COD. Iust. 4, 24, 7, 1 [*a. 241*] creditor. *al.*). FIRM. math. 5, 2, 15 p. 25, 6 fiscales praestationes. COD. Theod. 1, 10, 1 canonem propriae administrationis (16, 8, 29 [= Iust. 1, 9, 17]. *al.* NOVELL. Maior. 7, 16. *cf.* COD. Theod. 1, 12, 7 antiquam -endi consuetudinem in ... canone). 1, 16, 5 cunctos ... titulos. 5, 7, 2, 4 decem librar(um) auri a se (7, 1, 18 [= Iust. 12, 35, 14, 1]. *al.* *cf.* 6, 4, 13, 3 auri pondus). *al. saepe.* NOVELL. Theod. 20, 2 (= COD. Iust. 7, 41, 3 pr.) functiones (NOVELL. Valent. 7, 1). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 11, 10 omnes ... census haeresis (*gr. Isid. epist. 1, 419* φόρους ἀπαιτοῦσα αἱρέσεων). GREG. TVR. Franc. 4, 26 p. 162, 9 -ctis Leontio ... mille aureis. COD. Iust. 1, 27, 1, 17 sportulas. 3, 1, 13, 9 honorariis ... per exsecutores negotiorum -endis (*cf. p. 1458, 60*). *al.* *et frequentissime.*

part. praes. pro subst. de exactore (*absol.; plenum locut. v. supra l. 30. cf. p. 1453, 23*): COD. Theod. 8, 8, 5 remota -ium permixtione. 9, 35, 6 (= Iust. 9, 41, 17 pr.) venalis -ium terror (*cf.* NOVELL. Maior. 2, 2 -ium atrocitate perterriti). CASSIOD. var. 2, 24, 2. 4, 19, 2 si manus non incursarint -tum. GREG. M. epist. 5, 38 p. 324, 23 tanta nimietate -ium ... ut *eqs.* *p. p. p.* -ctum *pro subst. fere i. q. ? vectigal* (*v. p. 1453, 24*): CIL XI 1585 Isidi ... ob remissa -c(ta) inliga (?) populo a max(imis) imperat(oribus).

Ⓑ *per imag. et compar.*: CIC. rep. 3, 40 quam *mercedem* (*i. honorem*) ... illa (*sc. virtus*) accipit facile, -it non acerbe (*cf.* fin. 2, 73 omnibus ... ex rebus voluptatem quasi mercedem -it). Tusc. 1, 93 ab *infante mortuo* ... acerbius -egit natura quod dederat (*cf.* off. 2, 64 cum in dando munificum esse tum in -endo non acerbum). Lael. 31 (*seq.* feneramur). off. 3, 94 Theseus -egit promissum a Neptuno ([*sc. quasi debitum*]. *cf.* Brut. 17 ea quae polliceris [*seq.* sol-

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

veris]). de orat. 2, 128 quo facilius id a te -am quod peto (*i. 'accipiam'*), nihil tibi a me postulanti (*opp.*) recusabo. 2, 233 conlectam a conviva. Brut. 17; *opp.* debes ([*v. totum l.*]. 19 quod mihi deberetur se -cturum. Q. CIC. pet. 19. OV. epist. 20, 140 -e polliciti debita iura tori. SEN. Phoen. 171 debitum tandem -e. nunc solvo poenas. *al.* PALLAD. hist. mon. I 24 p. 306^D *voracitas* sicut ... fenerator -ens d. ... ac flagitans. *sim. al.*). Att. 4, 1, 2 praetermissos fructus tuae suavitatis. epist. 15, 16, 1 *litteras* longiores ... exspectabo vel potius -am ([NON. p. 291, 11 debitum repetere]. *aliter p. 1458, 79*). OV. fast. 6, 594 (*Tullia ad Tarquin.*) si vir es, i, dictas -e dotis opes (*i. regnum Servii*). LIV. 45, 42, 11 pretium *beneficiorum* (*opp.* gratuita). SEN. benef. 3, 6, 1 cum urbes ... conlata a posteris -ant (*antea*: praestitēre). epist. 97, 2 dati iudicibus nummi sunt (*sc. pro Clodi adulterio*) et ... stupra ... matronarum ... stilari loco -cta sunt. *al.* PETRON. 11, 1 osculis ... bona fide -ctis. TERT. nat. 2, 17 p. 133, 15 (*de dominatione Rom.*) summam tamquam pecuniam de multis nominibus -ctam *deus in arcam condidit.* OROS. apol. 30, 5 tu serve ... qui quod dominus ... remisit, conservis tuis (*sic trad.*, ⟨a⟩ *add. edd.*) conaris -ere. *et al.*

(II) *obi. est is, a quo reposcitur debitum* (*maxime in re iudic.; significanter de vectigalibus l. 37 sqq. per similitudinem 'fundos': l. 40. p. p. p.* -ctus *pro subst. sc. is, a quo pecunia -cta est* [*opp.* exactor]: *infra l. 42*): IAVOL. dig. 23, 4, 32, 1 id quod pacto convento, ne invitus -retur *pater*, convenerit *eqs.* (*antea*: ne invitus *pecuniam* ... solveret). VLP. dig. 3, 5, 5, 12 (*ex Pedio*) si Titii debitorem ... convenero ... et -ero (PAVL. dig. 19, 5, 5, 4. AVG. epist. 185, 15 p. 14, 7 -ere d. auxilium ... poscentem. CASSIOD. var. 2, 38, 3 in cassum ... nudatos *d. creditor.* 4, 14, 1). PAVL. dig. 24, 3, 44, 1 maritus coheredes ... -ere et mulieri reddere *debet dotem.* COD. Theod. 1, 14, 1 *militares possessores* per militare officium -antur (*cf. Iust. 1, 37, 1* ad solutionem compelli). 9, 45, 1 pro his (*sc. debitoribus publ.*) ... episcopos -i. 11, 3, 3 (= Iust. 4, 47, 3) non possidentes pro possidentibus. 11, 7, 1 si quis ... indebite -ctus est. *cf. et p. 1456, 24. fort. hic addas*: HESYCH. in lev. 25, 17 p. 1116^D (*alleg.*) unumquemque -it secundum virtutem suam *deus* (*i. quasi debitum a singulis hominibus postulat*). *significanter i. q. vectigalia ab alqo. colligere* (*v. supra l. 21*): VVLG. IV reg. 23, 35 unumquemque iuxta vires suas -egit *Ioakim.* GREG. M. epist. 1, 42 p. 66, 6 *rustici* in duplo -cti *sunt* (*cf. quae anteced.*). *nota 'fundos'* (*v. l. 22*): COD. Theod. 6, 3, 4 ut senatorii fundi ... per curiales ... -antur (*antea*: exactionem tributorum). *p. p. p.* -ctus *pro subst.* (*v. supra l. 22*): DRAC. laud. dei 3, 37 non exactorem pudor imprimit aut dolor ullus afficit -ctum.

β *c. dupl. acc.* (*et personae sc. et rei; maxime pass., act. v. infra l. 48. 53. 59. 60. 71. 74. in imag. l. 57. 60. v. et* PLAVT. *p. 1453, 61*): *cf.* GELL. 15, 14, 4 (*ad* METELL. NVM. *l. 50*) id nobis videbatur Graeca figura dictum, Graeci enim dicunt εἰσεπράξατό με ἀργύριον ... '-egit me pecuniam'. quod si id dici potest, etiam '-ctus esse aliqui pecuniam' dici potest (*seq.* CAECIL.). CAECIL. com. 92 ego illud minus nilo -or portorium. METELL. NVM. or. frg. Gell. 15, 14, 2 (= 5 M.) questum ... venisse, sese pecunias maximas -ctos esse. SPART. Hadr. 21, 12 Mesopotamenos (*P*[1] *teste B*, -tamiis *P corr. in ras.*) non -egit tributum (⟨a⟩ -tamenis *Lessing, Hohl falso*; Mesopotamiis *vix recte Svennung, OrosianQ p. 15*). AMM. 29, 1, 5 palatinos -i quae de aerario interceperant iussos (PS. ASCON. Verr. p. 223, 15 sestertium *tot* ... -i iussus est). HIER. adv. Iovin. 1, 12 p. 228^B (*in imag.*) reddere quod -aris. AVG. c. Pelag. 2, 7, 13 p. 473, 13 si *quis* ... duos habeat debitores et alteri velit dimittere debitum, alterum -ere ([*sim. ibid.* p. 474, 21]. CASSIOD. var. 11 praef. 1 [*in imag.*] quod constat otiosos debere, nemo potest occupatos -ere. COD. Iust. 1, 12, 6 pr. [*a. 466*] episcopos aut ... oeconomos -i, quae debeantur ab eis. 3, 25, 1 pr. [*a. 439*] qui -untur publica d.). epist. 105, 4 p. 598, 13 decem libras auri ... -ctus (COD. Theod. 8, 1, 1 multae nomine denas. 10, 10, 22 *tot* auri l. de suis facultatibus -i. GREG. M. epist. 1, 42 p. 62, 14 libram septuagenum ... -antur [*antea*: exactionem ... fieri]. *cf.* COD. Theod. 10, 10, 2 quinque auri librarum multam -atur, qui *eqs.* [12, 1, 176]). COD. Theod. 4, 13, 2 (= Iust. 4, 61, 5 pr.) *provinciales* nullum vectigal ... -antur (4, 13, 3 rusticanos). CASSIOD. var. 9, 22, 5 plus -itur heres bonorum (COD. Iust. 11, 50, 1 colonus plus a domino -itur quam *eqs.*). IOS. antiq. 14, 8 p. 397 decem milia talenta ... Romani nos -erunt (*gr. 14, 78* παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο). COD. Iust. 4, 32, 28 pr. *debitores* usurarum usuras -bantur. *al.* NOVELL. Iust. 112, 1 aliam rem pro eodem legato heredem -ere. 112, 3, 2 (εἰσπρᾶξαι). LEX Sal. 13, 4. *et al.*

b *ea quae ut tributa, vectigalia, debita pecuniae loco -i soleant*: α *aliquid* (*similiter de anseribus diaria postulantibus: p. 1456, 14*): CIC. Verr. II 3, 42 senatus ... decernat, ut alterae decumae *ab aratoribus* -antur (*ibid.* edictis tuis [*syn.* eriperes]. *al.* LIV. 36, 2, 12. 13 *al.*). Verr. II 3, 86 haec frumentaria lucra (*cf.* II 3, 86 utrum ... numerum tritici Venerius ... sibi acceperit an huic -erit. II 3, 87 frumentum a civitatibus [II 5, 56; *opp.* dare. *al.* Pis. 90 -cti imperatique fr.]. VEG. mil. 3, 3 p. 69, 13 pabula frumentum cetera ... annonariae species [*syn.* deposcit]. CHAR. dig. 50, 4, 18, 8 annonam [COD. Theod. 7, 4, 22 pr.]. *al.*). II 3, 114 a multis quaterna *medimna*, etiam quina (*ibid.* terna). Verr. II 5, 59 navem (LIV. 26, 39, 5 debitas *n.* ex foedere [36, 42, 2]. *cf. et p. 1454, 21*). LIV. 9, 41, 7 binae tunicae in militem -ctae. 42, 7, 2 cerae ... *tot* milia pondo. COLVM. 1, 7, 2 in diebus pecuniarum, ut lignis et ceteris ... accessionibus -endis (*cf.* VOPISC. Aurelian. 7, 5 oleum salem lignum nemo *miles* -at). PLIN. paneg. 20, 3 nullus in -endis vehiculis tumultus. LEX Manc. (CIL VIII 25902; *aet. Trai.*) 3, 16 custodes -ere debebu⟨n⟩t *fructus agrorum* (*cf.* LEX Hadr. [CIL VIII 26416; *aet. Sev.*] 3, 10 de oleis ... captorum fructuum nu⟨lla pars⟩ ... -et⟨ur⟩). EDICT. imp. Iulian. (CIL VIII 17896; *a. 361/363*) 46 numquam amplius sex *tomis chartae* a litigatore -i. AMM. 16, 5, 3 fasianum et vulvam et sumen -i vetuit et inferri *in mensam.* AVG. civ. 7, 26 p. 307, 14 D. COD. Theod. 7, 11, 2 ab provincialibus lavacra. *et al. nota* (*v. p. 1455, 76*): PETRON. 136, 4 anseres sacri ... solebant ab anu diaria -ere.

β *animantia*: *homines* (*praeter l. 24 milites, obsides. c. acc. dupl.: l. 25*): CIC. Verr. II 4, 76 in nautis remigibusque -endis, in frumento imperando. CAES. civ. 1, 30, 4 equitum peditumque ... numerum a civitatibus Siciliae (*cf.* LIV. 40, 47, 10. 42, 27, 3 peditum octo milia, quadringentos ⟨equites⟩ ab sociis). 3, 12, 1 obsides ... ab Apolloniatibus (LIV. 44, 23, 3 [*v. infra l. 73*]. LIV. perioch. 84 p. 89, 25. *al. cf.* SVET. Aug. 21, 2 novum genus obsidum, feminas -ere). LIV. 41, 5, 5 ab civitatibus ... quantum quaeque posset militum -ere. VLP. dig. 30, 39 pr. cum servus legatus ... longinquo absens -atur ([*sc. ut debitum*]. *sim. c. obi. dupl.*: COD. Iust. 6, 1, 5 [*a. 319*] ut pro fugitivo servo ... defensor duo vicaria mancipia -atur). *equos*: COD. Theod. 8, 5, 7 quisquis ... paraveredum -erit (*antea*: paraveredorum exactio).

2 *munera, officia, operas sim. praestandas poscere* (*de opere quasi curando, regendo, administrando sim.: l. 32 sqq. 35. 44 sq. 51 [fere i. q. administrare: l. 43. 56]. alleg. c. lusu verb.: l. 65. v. etiam p. 1454, 43*): CIC. Verr. II 1, 103 sartorum tectorum -endorum (II 1, 130 *cum consules non* potuissent omnia s. t. -ere. II 3, 16 *al.* LIV. 29, 37, 2 acriter et cum ... fide [-ercerunt *ΠN*]. 42, 3, 7). II 1, 154 quam tu viam tensarum atque pompae eius modi -isti, ut tu ipse illa ire non audeas (PS. ASCON. *in l.* p. 255, 5 -ere v. dicuntur magistratus, cum viciniam cogunt munire ... sumptu facto. *cf. ad rem p. 1454, 5 sq.*). off. 1, 41 operam -endam *a servis* (LEX Vrson. [CIL I² 2, 594; *a. 44*] 98, 32 ita muniendum curanto, dum ne invito eius o. -atur. MART. 3, 46, 1 -is a nobis o. sine fine togatam. ALF. dig. 38, 1, 26 pr. liberas o. ab *libertis.* IVLIAN dig. 38, 1, 25, 1 -ere magis o. quam mercedem capere. *al. cf. p. 1458, 74. 1459, 52*). OV. met. 14, 268 *Circe* quod hae (*nymphae*) faciunt opus, -it ([*seq.* examinat]. LIV. 6, 4, 6 aedilibus [*cf. l. 50*] velut publicum -entibus o. [*sc. aedes privatas*]. COLVM. 1, 7, 1. 3, 13, 11 huic operi -endo ... maiores ... regulam fabricaverunt. 4, 18, 1. TRAIAN. Plin. epist. 10, 40, 1 a privatis ... opera. *aliter p. 1458, 75. 1463, 5. 1464, 40. 56*). LIV. 45, 36, 3 -cta acerbe munia militiae (*cf.* IAVOL. dig. 50, 4, 12 [*de muneribus*] cetera ... quae ad tempus extra ordinem -untur veluti munitio viarum. *ibid.*). SEN. epist. 86, 10 aediles (*v. l. 44*) fungebantur officio ... -endi ... munditias et ... salubrem temperaturam *in balneis.* PLIN. epist. 9, 37, 1 translaticia haec et quasi publica officia a familiaribus (*cf.* AFRIC. dig. 40, 4, 20 ut talia o. ab his [*sc. servis*] -antur. *al.* COD. Iust. 5, 31, 8 [*a. 291*] a matribus sedulum petendi tutoris o. *et al. v. p. 1459, 13*). SVET. Aug. 45, 4 xysticorum certationes aut gladiatorum pugnas severissime ... -egit (*i. fere 'curandas postulavit', 'administravit'*). GAIVS dig. 21, 1, 18 pr. non continuus labor per dies noctesque *a servo* ... -atur ([*antea*: desideretur]. *cf.* CASSIAN. inst. 10, 24 cotidianum pensum ... a semet ipso. *sim. al. aliter p. 1458, 73. 1459, 50. 1464, 80*). S. C. CIL II 6278 (*a. 176/77*), 41 ea opservat⟨i⟩o a lanistis ... diligentissime. EDICT. imp. Comm. (CIL VIII 10570; *a. 180/183*) 4, 7 (*de operibus per colonos praestandis*) ne quit per iniuriam contra perpetuam formam a vobis -atur. OPTAT. 2, 26 p. 66, 1 (*alleg.*) indixistis paenitentiam plebibus: ... non acta est ab aliquo, sed a vobis -cta (*nota lusum verb.*). COD. Theod. 7, 6, 5 (= Iust. 12, 39, 4).

3 *quae iure, legibus, institutis sim. sancta et praescripta sunt*: a *pro obi. est res* (*pellucente not. 'pecuniae eliciendae': l. 70*): LVCIL. 63 (*in imag.*) quae ego nunc ⟨huic⟩ (*add. Marx*) Aemilio praecanto atque -o et excanto ([*i. quasi debitum a teste responsum; v. l. 68*]. *cf.* CIC. leg. 1, 4 a teste veritatem [*antea*: postulatur]). LIV. 32, 5, 4 ius iurandum (38, 39, 1 ab rege. 44, 23, 3 i. i. a Perseo obsidesque [*v. supra l. 20*]. SEN. contr. 1, 6, 10 ne puella videretur ... i. i. -isse [*i. fere 'extorsisse'. cf. them.* iurare ... coegit]. QVINT. inst. 5, 6, 1. SVET. Aug. 98, 2 et cautionem [*v. p. 1457, 6*] ... a singulis. IVLIAN. dig. 38, 2, 24 communi liberto si ... *patronus* i. i. -erit [ad- *Cuiac.*]. *al. passim. cf.* FIRM. math. 2, 30, 9 p. 87, 22 iuris i. fidem. 7, 1, 1 p. 208, 6 iuris i. necessitatem). SEN. contr. 2, 3 (11), 7 ratio a me -itur alienae culpae ([QVINT. decl. 379 p. 424, 7 alieni facti]. VAL. MAX. 3, 1 ext. 1. PLIN. epist. 2, 19, 9 a te. SVET. Aug. 101, 4 a *libertis servisque.* SCAEV. dig. 34, 3, 28, 9 r. actus rei meae. MOD. dig. 40, 7, 26 pr. heres ... scriptam. *al.* IVST. 19, 2, 5 r. rerum gestarum. *et al.*). QVINT. inst. 4, 1, 57 in iudiciis ... capitalibus iudices ... accuratas actiones. decl. 270 p. 103, 20. 325 p. 278,

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

19 ne quis iudicum manifestas -at probationes (CELS. dig. 22, 3, 11 VLP. dig. 32, 11, 12 COD. Theod. 11, 39, 12 *al.*). SVET. Tib. 19 disciplinam acerrime -egit (HEGES. 3, 3, 4 p. 188, 15 ab omnibus). Cal. 27, 2 votum ... ab eo (*cf.* QVINT. decl. 326 p. 284, 20 sq. sacra -i a dis ... dixi: non sacra -bantur? non sacris placati sunt?). POMPON. dig. 24, 3, 18, 1. RESCR. imp. Comm. Call. dig. 35, 3, 6 cautionem a te (PAPIR. dig. 50, 8, 12 [9], 4 [7]. SCAEV. dig. 33, 1, 21, 4 *al.* COD. Iust. 3, 33, 1 [*a. 199*] a te. *al.* [*v. p. 1456, 75*]. *cf.* PAPIN. dig. 36, 3, 5, 1 a legatario ... cautum). SCAEV. dig. 32, 41, 14 a qua Seia satis -i veto (*al.* VLP. dig. 10, 4, 9, 4. 27, 8, 1, 2. *ibid.* 11 si magistratus ... tutorem idoneum dedit et s. non -egit *eqs.* quod si s. -egit et idoneum -egit *eqs.* [*v. infra l. 26*]. *al.* *cf.* SCAEV. dig. 33, 1, 21, 4 -endae satisdationis [VLP. dig. 3, 3, 40, 3. 46, 5, 1, 5 *stipulationes praetorianae* s. *al.*). TRYPH. dig. 16, 3, 31 pr. bona fides quae in contractibus -itur (*item* COD. Iust. 4, 44, 5 pr. [*a. 293*]). VLP. dig. 39. 2, 4, 6 praetorem -ere denuntiationem. *saepe.* OROS. hist. 5, 15, 6 *Iugurtha Postumium* oppressit cuique (*codd.*, ad- *Zangem.*) victo ignominiosissimum foedus -egit (*i. fere* 'coegit'. *cf. Svennung, Orosiana p. 15*). GREG. TVR. Franc. 4, 45 p. 180, 2 -cta ... populo ... sacramenta (5, 14 p. 205, 8 Guntchramno [-um *C 1*]. 6, 43 p. 283, 1 *a Mirone* s. -it *rex* sibi in postremum fore fidelem. *cf. p. 1453, 69*). *et al.*

b *obi. est persona* (*fere i. q. ante iudices vocare: l. 25*): *α c. obi. simpl.*: COD. Iust. 1, 3, 36, 2 (*a. 484*) *convenit* quos res -erit iudicialibus ad iudicium vocari sententiis (*v. l. 23*). 5, 44, 5 (*a. 294*) ubi tutor -itur. 6, 23, 21, 2 (*a. 439*) testatorem. 11, 34, 1 fideiussores (*al.*). 12, 25, 4, 3 (*a. 474*) alios vades. *cf. et supra l. 11.* *β c. dupl. acc.* (*in compar. l. 30; act. l. 32*): VITAE patr. 5, 3, 21 sic debemus vivere utpote qui de singulis motibus nostris rationem -endi simus a deo (*gr. Nau, Or. chr. 1908 p. 48 n. 136* λογον ἀπαιτουμένοις. *cf. l. 28*). COD. Iust. 4, 30, 13 non *liceat* ... causae probationes stipulatorem -ere. *cf. et l. 20.*

4 *poenas, supplicia, ultionem sim.* (*et i. q. postulare, flagitare [v. infra l. 56. 64. 68. 70. 72 al.] et i. q. sumere, patrare [ex eo usu q. e. p. 1453, 17]: e. g. l. 45. 47. 49 sqq. 65. 76. p. 1458, 4. aliter p. 1450, 37*). *ortum vid. a* 'pecuniam', 'multam' -ere: *cf.* VARRO ling. 5, 177 multa [a] pecunia quae a magistratu dicta, ut -i posset ob peccatum. LIV. 10, 23, 13 *p. 1453, 46.* CVRT. *p. 1454, 23* (*v. et p. 1455, 64. 67*). CYPR. ad Donat. 13 p. 14, 22 faenore ... nocendi quam fuerit amplior *dignitas* ... tam maior -itur usura poenarum. **a** *rem* (*cf. et* VVLG. deut. 19, 21 oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu *eqs.* -es): *α obi. est ipsa res, quae solvenda postulatur*: (I) poenas (*cf.* SYNON. Cic. p. 419, 34 B. supplicium capere, p. -ere. p. 449, 24 vindicare, p. -ere, punire *eqs.*): CIRIS 74 -egit ... poenas *Amphitrite.* OV. epist. 7, 58 perfidiae p. ... ille locus. met. 4, 190. trist. 5, 8, 9 a dignis ultrix Rhamnusia p. *al.* LIV. 25, 31, 4 graviores. 45, 19, 16 dis -entibus p. VAL. MAX. 1, 1, 17 *al.* SEN. Ag. 995 morte. Herc. O. 1471 Nessus ... has ... p. sibi. Phoen. 92 dextra, quid cessas ... -ere p. benef. 5, 7, 2 a me (7, 21, 2 a se. dial. 1, 3, 5 a se ... erroris *sui. al* PS. QVINT. decl. 3, 11 p. 50, 13 a se. *al.* *cf.* PORPH. Hor. serm. 1, 2, 20 p. 232, 16 senex ... de se). Phoen. 92 quidquid *poenarum* -ctum est adhuc (*cf.* Tro. 286 -ctum satis poenarum et ultra est [SVET. Aug. 27, 2 DICT. 5, 6]). *al.* LVCAN. 7, 771 a meritis tristes victoria p. *al.* PLIN. nat. 7, 144 *al.* SIL. 7, 280 *al.* IVV. 10, 84. SVET. Iul. 69 de sontibus. SCAEV. dig. 45, 1, 122, 3 an ... p. ab ea *muliere* centum -i possit. PAPIN. dig. 18, 7, 6 pr. p. peti et -i (exi *F*). PAVL. dig. 4, 8, 32, 3 *al.* CYPR. ad Donat. 13 p. 14, 16 de potentiore sublimitas (*i. deus. cf.* LACT. mort. pers. 5, 7 tales p. de sacrilegis deus). FIRM. err. 27, 2 p. 69, 24 ignis ... de facinoribus tuis (*cf.* AVSON. 12, 11 p. 324 P. facti). IVST. 21, 4, 7. CLAVD. 28, 113 ense. DRAC. laud. dei 3, 444 COD. Iust. 2, 3, 14 (*a. 241*). *al.* *et saepe al.* *aliter p. 1464, 83.*

(II) *diversa* (*mortem: l. 64 sqq.*): MAECEN. pros. frg. Sen. epist. 114, 5 (= 11 L.) temptant domos et spe mortem -unt ([*v. Kappelmacher, RE XIV 221, 67. 222, 32*]. SEN. Phoen. 158 *dextra*, m. -e. QVINT. decl. 305 p. 194, 21. TERT. anim. 50 p. 381, 27 *deus* de Christo [*syn.* flagitantis]. *al.* [*aliter p. 1458, 18*]. *cf.* HEGES. 5, 24, 1 p. 355, 25 cum in carcere *parentes* vitae finem supremum -ant [*i.* '*desiderent*']. OROS. hist. 2, 9, 8 *Lacedaemonii* armantur tamquam ... interitum suum et -rent et vindicarent [*aliter Svennung, Oros. p. 144*]). PROP. 1, 13, 10 multarum *puellarum* miseras -it una vices (*antea*: poena). OV. fast. 5, 314 -rem nostrae qualia damna notae? LIV. 29, 18, 18 *dea* a violatoribus gravia piacula -egit (VAL. MAX. 1, 1, 14 *dii* iusta. SIL. 13, 702 caedis. IVST. 8, 2, 6 *al.*). SEN. exc. contr. 8, 1 supplicium de ea (VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 Thrasippo s. a se voluntaria morte -ere volente [SEN. Phoen. 539 dira]. SEN. Phaedr. 706 clem. 1, 14, 1 *al.* STAT. Theb. 11, 167. GALLICAN. Avid. 11, 1 s. ... graviter. IVST. 12, 11, 9. DRAC. Orest. 477 -e s. de coniuge [*seq.* solvat ... poenas]. *al.*). SEN. contr. 10, 4 (33), 9 -i a te talio <non potest> (CALP. decl. 43 p. 33, 15 raptor). VAL. MAX. 2, 7, 3 ultionem vindictamque (*v. p. 1458, 1*) laesae *disciplinae* (4, 1, 15. PS. QVINT. decl. 5, 9 p. 96, 26. IVST. 1, 4, 7 necati infantis ... a ministro. *al.* COD. Theod. 12, 6, 5 *al.* *cf.* OROS. hist. 7, 35, 20 ubi nec pugna gravem caedem [*v. p. 1452, 49*] nec victoria cruentam -erit u. [*cf. Svennung, Oros. p. 144*]). 6, 8, 4 debitam ... vindictam (CALP. decl. 23 p. 21, 12 v. ... filiae vel nocenti. DICT. 5, 15 *Aiax* v. ... sanguine eorum. MACR. Sat. 1, 11, 27. COD. Iust. 1, 19, 1 [*a. 290*] severissimam. *al.* *v p. 1457, 81*). LVCAN. 8, 703 *fortuna* clades ... omnes -egit in uno ... *die* (*sc. Pomp., antea*: petit. *cf. p. 1464, 75*). STAT. Theb. 8, 757 plus -it ultrix Tisiphone (*sc. ultionis Tydei*). QVINT. decl. 317 p. 248, 22 sanguinem (TERT. resurr. 32 p. 71, 9 de quibus). HIER. epist. 22, 30, 5 cruciatum. *et al.* *sensu christ. fere i. q. ?castigare* (*nota mediopass.*): SALV. gub. 2, 19 *David reus* purpura exuitur, ... cultu ... mutatur, ... ieiunio -itur, ariditate siccatur, fletu effunditur, solitudine carceratur.

β obi. est delictum, pro quo poena expetitur (*inde i. q. ulcisci, vindicare: l. 15 sq. cf. et Svennung, Oros. p. 143 sq.*): TERT. adv. Marc. 2, 15 p. 355, 11 patrum delicta de filiis -bat *deus iudex* (monog. 7 p. 771 Oe.). *i. q. vindicare* (*v. l. 13. pendet ab: l. 19*): OROS. hist. 1, 20, 6 imperatores ... post comminutas rei p. bono tyrannides ne ipsorum quidem iniurias -unt tyrannorum (*cf.* IORD. Get. 276 Gothi tam regis sui mortem [*aliter p. 1457, 64*] quam suam i. a rebellionibus -entes [*antea*: se suaque iniuria ulciscuntur]).

b *hominem*: *α c. simpl. obi.*: *fere i. q. plectere, punire*: COD. Theod. 9, 25, 3 (= CONST. Sirmond. 10) *non* -i convenit proditorem, quem pro pudicitia religionis invitat humanitas. *β c. dupl. acc.* (*alqm. poenam; act. l. 28. cf. gr. l. 27. 33. 35*): VVLG. Iob 11, 6 minora -aris ab eo (*deo*) quam meretur iniquitas tua. RVFIN. hist. 1, 8, 16 p. 71, 13 digna supplicia scelere ... -ctus est *Herodes* ([*sc. morte sua; gr.* ποινὴν ... ἐκτίσαντος]. CLAVD. 26, 195 s. cunctis pro montibus Alpes -egēre Getas [*C* -tis *rell.; v. p. 1462, 21*]). COD. Theod. 6, 35, 1 (= Iust. 12, 28, 1) ut qui haec contempserit ... poenas debitas -atur (CASSIOD. hist. 6, 45 p. 1064B [*in imag.*] ferus sacrae vineae devastator [*sc. imperator ut sus*] poenas -ctus est vastationis [*gr. Theodoret. 3, 20, 3 p. 203, 13 P.* τὸν σῦν ... δίκας εἰσπεπρᾶχθαι]). 16, 5, 54, 3 totiens multam -etur. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 12, 1 -endus est ultionem ([*opp.* absolvendus ab accusatione; *gr. Isid. epist. 3, 223* δίκας ἀπαιτείσθω]. p. 146, 13).

B ***laxiore usu et magis attenuato:*** *i. q.* ***poscere, requirere, desiderare*** (*c. vi rogandi, precandi, orandi: l. 53. 62. 80. p. 1459, 11 sqq. 29. 1460, 74. 83. 1461, 38. 66; fere i. q. impetrare, consequi sim.* [*cf. p. 1453, 8*]: *infra l. 55. p. 1459, 33. 63. 74. 1461, 35.* *audacius fere i. q. expectare: infra l. 65. p. 1459, 73* [*v. et p. 1462, 30*]): **1** *c. nudo obi.* (*saepe absolute aut supplendo obi.; e. g. infra l. 67. 84. p. 1459, 9. 10. 11. 12. 23. 26. 30. 75 sqq.; part. praes. pro subst. infra l. 67. 84. e copiosissima materia selecta tantum exempla afferuntur*): **a** *aliquid* (*obi. sunt quaelibet res. cf. etiam*: COLVM. 1 praef. 26 aliud -it equinum atque aliud bubulum armentum, aliud pecus ovillum [*seq.* postulat]): *α subi. homo* (*fere i. q. excipere: p. 1459, 35*): VARRO rust. 2, 1, 28 si -ere mavis ... numerum octoginta et unum ([*i. ut 81 efficiatur*]. *cf.* AMM. 31, 5, 10 nequis *legentium* a nobis ... n. -at peremptorum). CIC. Verr. II 3, 109 meae diligentiae pensum magis in Leontino agro est -endum (*cf.* CALL. dig. 26, 7, 33 pr. diligentia -enda est). opt. gen. 15 quid ab illis -ant qui se Atticos volunt (*cf.* SEN. epist. 89, 2 faciam ... quod -is; *i.* '*desideras*', '*rogas*' [FRONTIN. strat. 1 praef. p. 2, 4 ipsum quod -itur. ENNOD. epist. 1, 5, 13 p. 12, 22 quorum meritis a divina clementia, quod postulatur, -itur; *i. fere* '*impetratur*']. *al. saepe*). *al.* OV. am. 1, 8, 69 parcius -ito pretium *amoris* (*cf.* SEN. benef. 5, 8, 2 aeger ... mercedem a se). epist. 15, 378 munera pacta (MART. 8, 64, 1 ut poscas ... munus -asque. SVLP SEV. chron. 1, 30, 3 MACR. Sat. 1, 7, 33 *al.* *cf.* IVV. 6, 36 munuscula. TERT. idol. 10 p. 40, 7 carae cognationis honoraria [*aliter p. 1454, 68*]). Pont. 3, 1, 74 hoc (LACT. inst. 2, 3, 19 hoc ab iis -o, quod *eqs.* FIRM. err. 18, 3 p. 44, 17 hoc [*sc. benedictionem*] ... Esau <a> patre suppliciter [*i.* '*rogaret*'. *abl. def. Baehrens, Philol. Suppl. 12, 1912, 303*]. *sim. al*). *al.* MANIL. 2, 300 *si quis putet* tria sub quinis signis ornare trigonum, ut socias vires et amicos -at ortus ... falsus erit (*i.* '*expectet*'. *v. commentt.*). SEN. contr. 1 praef. 1. 1, 1, 5 fortunae lex est praestare quae -eris (*cf.* VAL. MAX. 2, 2, 6 quidquid imperio cogitur, -enti magis quam praestanti acceptum refertur). 1, 6, 5 uxores divites servitutem (*cf.* ITALA Luc. 12, 48 [Cypr. unit. eccl. 21 p. 229, 1] plus de illo ... servitutis [αἰτήσουσιν, *Vulg.* petent ab eo]). 2, 5 (13), 1 uxor ... tyrannicidium. 7, 4 (19), 6 (*antea*: quaerit). *al.* VELL. 2, 117, 1 *v. p. 1459, 45.* SEN. benef. 4, 28, 5. dial. 1, 4, 11 praeceptores ... plus laboris ab *discipulis* ... -unt, in quibus *eqs.* (*cf.* QVINT. inst. 1, 1, 20 *a tenera aetate* plane operam. 2, 4, 14 pro modo virium et -endum et corrigendum opus. FIRM. math. 3, 8, 7 p. 166, 30 vigiliae ... ab operantibus. *cf. p. 1456, 38. 43. 58*). 4, 7, 2 deficiet *sapiens*, si totiens a se iram, quotiens causa poscet, -erit. epist. 94, 26 ab uxore pudicitiam (VLP. dig. 48, 5, 14 [13], 5). 118, 1 a me frequentiores epistulas ([ENNOD. epist. 1, 7, 5 p. 16, 25 votivas. *al.*]. *cf.* MART. 5, 73, 2 meos libellos oranti ... et -enti. HIER. epist. 7, 4, 2 a papa ... litteras [CONC.[S] I 3 p. 17, 19 praesentes; *gr. I 1, 1 p. 25, 10* εἰσεπράξατο. *al.*]. ENNOD. epist. 1, 24, 1 p. 35, 13 frequentiam litterarum. 4, 2, 1 p. 97, 21 ad vos paginas *Amantius. al.* *cf. p. 1455, 8*). *saepe* CVRT. 7, 1, 33 inter retinentem et -entem (*seq.* poscentis). *al.*

[*M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

QVINT. inst. 1 prooem. 9 dicendi ... in *oratore* facultatem *et* ... omnes animi virtutes -imus (*cf.* 12, 7, 8 illo quem -imus animo. *al.*). 2, 5, 1 a grammaticis -itur poetarum enarratio. 12, 10, 35 qui a Latinis -et illam gratiam sermonis Attici (*cf.* TAC. dial. 20, 3 vulgus ... laetitiam et pulchritudinem orationis. *al.*). decl. 270 p. 106, 19 vocem raptae (326 p. 284, 19). *al.* FRONTIN. aq. 90 *aestate* gratior aquarum sinceritas -itur. 123 *fidem* ([*antea*: poscit]. TAC. Germ. 10, 1 auspiciorum. TERT. nat. 2, 7 p. 107, 20 a poetis. *al.*). *al.* TAC. Germ. 14, 2 *v. p. 1462, 29.* PLIN. epist. 1, 7, 2 praesertim te -ente (*cf.* RESCR. div. fratr. Vlp. dig. 40, 12, 27 pr. -ente Varia Hedone matre. *al.*). 3, 10, 2 mitterem -entibus vobis (*cf.* 3, 13, 1 librum ... misi -enti tibi, missurus etsi non -isses. 7, 12, 1. 9, 16, 2). 7, 23, 2 ab eo ... officium, quod parenti suo remisisset (*aliter p. 1456, 53*). *al.* SVET. Aug. 98, 3 permissa, immo -cta iocandi licentia. *al.* FRONTO p. 49, 3 N. a te ... ⟨ver⟩sus diurnos. *al.* LABEO dig. 28, 1, 2 *in testatore* integritas mentis, non corporis sanitas -enda est. *saepe.* TERT. test. anim. 4 p. 139, 1 sobriam tuam sententiam. adv. Marc. 2, 9 p. 347, 11 illam (*sc. animam*) -is deo parem. 4, 23 p. 497, 26 -ens maiori aetati honorem *deus* (MACR. Sat. 3, 5, 11 divinos h. sibi *Mezentius*). *al.* IVL. VAL. 1, 16 p. 27, 6 quem ipse (*Dareus*) morem petendis pecuniis indixisset, hunc a se (*Alex.*) protinus -ctum iri. OPTAT. 3, 3 p. 77, 8 tantum sibi de episcopis suis ... ut *eqs.* 5, 3 p. 126, 9 *al.* AMM. 21, 5, 7 si quis -erit (23, 5, 22). *al.* VEG. mil. 1, 18 p. 20, 16 a tironibus ... salitio equorum districte est semper -cta. AMBR. fid. 4, 9 p. 636B ⟨a⟩ nobis responsionem (*cf.* ENNOD. epist. 5, 24, 2 p. 145, 1 a papa ... responsum. *v. p. 1456, 71*). PRVD. ham. 702 non cogo nec -o per vim, sed moneo. *al.* AVG. civ. 7, 24 p. 305, 30 D. *daemones* tam crudelia (*sc. abscisos Gallos sim.*). *al.* MART. CAP. 1, 40 consilium (*syn.* optaverat). CASSIAN. conl. 13, 5, 2 *al.* SIDON. epist. 2, 1, 2 indicit ut dominus, -it ut tyrannus, addicit ut iudex. *al.* FAVST. REI. grat. 2, 11 p. 89, 18 ei arbitrium non negatur, cui consensus -itur. ENNOD. epist. 4, 6, 2 p. 101, 20 grave est si amorem non merui, gravius si quem -eram forte turbavi (*v. p. 1458, 38*). *talia persaepe.* *nota* (*v. p. 1458, 47*): VITAE patr. 5, 10, 76 p. 926B cum ... haec ... ab eo senex responsione eius -isset (*gr. Cotelier p. 659A* ἐξέλαβεν).

β *subi. res*: (I) *additur obi.*: MORET. 63 nil illi derat, quod pauperis -it usus ([SEN. epist. 50, 6 in id ... quod u. noster -it. ENNOD. epist. 5, 9 p. 133, 8 *al.*]. *cf.* POMPON. dig. 19, 5, 11 id ... utilitas eius legis. *al.*). OV. am. 3, 14, 17 est qui nequitiam locus -at (MACR. Sat. 7, 1, 4 quae praesens ... l. et tempus [*v. l. 71*] -it). trist. 5, 5, 2 *dies* natalis honorem. Pont. 3, 1, 73 hoc socialis amor. *al.* VELL. 2, 88, 2 ubi res vigiliam -ret (SEN. epist. 61, 3 quicquid res -et [*cf.* SVET. Aug. 49, 3 si quid res -ant]. FRONTIN. aq. 1 omnis res ab imperatore delegata ... curam. CYPR. epist. 56, 3 p. 649, 24 res tanta ... maius ... consilium. *saepius al.*). VELL. 2, 117, 1 causa ⟨et⟩ persona (*v. p. 1458, 72*) *Varii* moram -it (QVINT. inst. 12, 9, 8 nisi id c. -it. CLAVD. DON. Aen. 11, 370 p. 471, 22 *c.* auxilium publicum. *al.*). CELS. 2, 10, 4 quicquid ... prudentiam -it (*al.*). 3, 6, 1 febris ... aquam. 7, 8, 1 oculi ... curationem, etiam manus (*cf.* COLVM. 11, 2, 10 faba eandem culturam. QVINT. inst. 8 prooem. 13 plus ... laboris et curae, quae sequuntur. *al. cf. p. 1456, 58*). SEN. Ag. 934 fidem secunda poscunt, adversa -unt. benef. 3, 2, 2 hoc quod non operam -it, non opes (COLVM. 2, 12, 2 hordei modii quinque bubulci operas tres -unt [*antea*: desiderant, postulant; *seq.* volunt]. *al. cf. p. 1456, 38*). epist. 50, 3 urbs *Roma* ... magnas impensas -it (*cf.* COLVM. 1, 1, 1 sine sumptibus quos -unt opera. FRONTIN. aq. 17 quae maiora impendia -ant). 102, 15 *saepe.* CVRT. 5, 4, 12 *al.* COLVM. 1, 8, 14 quicquid -it ratio culturae ([*item* 11, 1, 28 -erit]. PLIN. epist. 2, 5, 4 quantum. QVINT. inst. 4, 1, 24 id ... r. non numquam [TERT. monog. 5 p. 768 Oe. a te]. *al.*). *al.* LVCAN. 7, 367. 8, 282 ardua ... fides (*sc. tyranni Alexandrini*) robustos -it annos ([*i.* 'poscit'; *aliter p. 1465, 28*]. *cf.* OPTAT. 5, 8 p. 138, 26 fides quantum praesumpsit, -egit [*i.* 'impetravit'; *opp. antea*: petiit, postulavit]). *al.* PLIN. nat. 22, 143 in iis, quae acrius remedium -ant. STAT. silv. 2 praef. 15 *al.* QVINT. inst. 1, 6, 3 omnia ... haec -unt acre iudicium. 1, 7, 8 (*antea*: poscit). 10, 3, 31 *al.* PLIN. paneg. 85, 3 (*amor, amicitia*) *affectus* qui ... vices -at. *al.* PRISC. gramm. III 267, 9 casum ... genus sive significatio verbi. VLP. dig. 13, 5, 18, 1 *haec sententia* interpretationem pleniorem -it. PAVL. dig. 4, 3, 14 admisit quae non magnam machinationem -unt. MACER dig. 48, 5, 33 (32) pr. lex ... indignationem (*syn.* requirit). *saepe* (*v. V. i. R.*). CLAVD. DON. Aen. 1, 685 p. 135, 30 tempus facta, non verba vel fabulas -bat (*v. supra l. 40*). *al.* APIC. 1, 3. CASSIAN. conl. 13, 13, 1 (*syn.* exspectet). ENNOD. epist. 6, 23, 3 p. 162, 21 (*i.* 'impetrare', 'accipere'). *al.* *et frequenter al.*

(II) *absoluto usu* (*abl. abs.* -'ente *illa vel illa re*' *fere i. q.* '*per*', '*propter*': *l. 82 sqq. p. 1460, 20. 27*; res -entes *fere i. q.* '*discrimen*': *p. 1460, 39*): (A) *c. diversis subi.*: SEN. suas. 7, 14 ubi (i- *trad.*) pietas non -ret. COLVM. 12, 4, 4 prout condicio conditurae -erit (*cf.* POMPON. dig. 7, 8, 22, 1 temporis condicio. VLP. dig. 48, 18, 1, 19 pr. causa -erit. MARCELL. epist. ad Maec. 9 p. 16, 14 *al.*). MELA 1, 60 ubi negotium -erat. 2, 58 de Italia magis quia ordo -it quam quia monstrari eget *eqs.* FRONTIN. aq. 6 ita -ente libramento (*sic c. abl. abs.*: TERT. apol. 35, 4 solemnitate publica. TER. MAVR. 741 syllabā. GREG. M. in euang. 17, 16 p. 1148A -ente fatuitate nostra [*cf. p. 1147C* n. faciente neglegentia]. moral. 11, 12 p. 959A *al.*). RESCR. div. fratr. Papir. dig. 48, 12, 3 pr. vilius quam annona -it vendere (*cf.* PORPH. Hor. ars pr. p. 162, 13 plus quam -it materia. TREB. Claud. 13, 8 atrocius quam luctamen -it. *sim. al. cf. l. 5*). RESCR. div. fratr. Vlp. dig. 17, 1, 8, 8 in *maius* ... damnati quam (*v. l. 2*) debiti ratio -bat (*cf.* FIRM. math. 7, 9, 7 p. 234, 16 cum temporis r. -erit. SVLP. SEV. chron. 1, 1, 4 sicubi. *al.*). MARCELL. dig. 27, 10, 12 quatenus negotiorum -it administratio. TERT. pudic. 14 p. 246, 30 sic ... -erant schismata *eqs.* (*cf.* adv. Marc. 4, 14 p. 459, 3 sic ... -it interpretatio vocabuli *graeci*. *al.*). COD. Theod. 1, 34, 3 (= Iust. 1, 51, 8) si ... idonea causa -erit. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 22 si -egit passio. SALV. gub. 7, 84 quia dolor -it. SIDON. epist. 4, 3, 5 si fors -it. *al.* COD. Iust. 1, 3, 31 pr. (*a. 472*) ut opus -erit (1, 37, 1 si. 10, 49, 3). *et al.*

(B) *in certis locutionibus*: (1) *c. certis quibusdam subst.*: necessitas (*v. et l. 24*): VAL. MAX. 6, 5 ext. 1 ultra quam rei p. necessitas -erat. COLVM. 2, 9, 4 si n. -at (VEG. mil. 1, 5 p. 9, 20 *al.* ANTHIM. praef. p. 2, 19. 12 p. 8, 2 nisi. COD. Iust. 3, 11, 1, 2 [*a. 294*]; *syn.* flagitaverit. *et al.*). PLIN. epist. 10, 67, 1 ita officii necessitate -ente. usus (utilitas *sim.*; *ad locut. ap.* CELS., MARCELL. *obviam cf. Helmreich, BphW. 37, 1917, 1510* [*gr.* ἡ χρεία καλεῖ]): CELS. 5, 20, 4 cum usus -it (COLVM. 1, 6, 17 -et. 9 praef. cum -isset u. epularum. VLP. dig. 43, 19, 1, 2 c. u. -erit ita. MARCELL. med. 10, 48. 16, 102. 36, 10 *al.* *cf.* COD. Theod. 8, 5, 3 c. u. necessitatis -erit). SEN. epist. 72, 1 quotiens u. -erit (MARCELL. med. 26, 115). VEG. mil. 2, 15 p. 48, 17 si usus -erit (*al.*). IORD. Get. 165 ubi u. -erit. *et al.* PAVL. dig. 27, 10, 11 utilitate furiosi -ente. CYPR. epist. 55, 7 p. 628, 14 sicut ... medendi vulneris utilitas -bat. COD. Iust. cod. confirm. 4 prout communis rei commoditas -it. res (*cf.* SYNON. Cic. p. 448, 5 B. ut res tulit ... ut res -egit, ut res postulavit, ut res poposcit. *v. l. 36*): SEN. epist. 26, 10 si quando res -et (COLVM. 7, 3, 12 -it. 7, 3, 16 -at. QVINT. decl. 253 p. 36, 11 si ita res -at [TAC. dial. 9, 5 r. familiaris. VLP. dig. 10, 1, 8, 1. COD. Theod. 1, 10, 7 = Iust. 1, 32, 1 pr. *al.*]. CALL. dig. 42, 1, 31 IVST. 18, 6, 4 *al.* PALLAD. 1, 18, 2. *et al.*). SCRIB. LARG. 114 p. 50, 2 prout res -erit (PLIN. nat. 31, 58 -et). PLIN. nat. 27, 17 ut res -it (AVELL. p. 47, 1 *al.* *v. l. 31.* *cf.* TREB. trig. tyr. 12, 16 utcumque). POMPON. dig. 1, 2, 2, 18 re -ente (COD. Iust. 2, 2, 1 [*a. 230*]. *al.* *cf.* ARNOB. nat. 6, 8 p. 220, 19 auxilium rebus in -entibus [*v. p. 1459, 76*] postulare). GAIVS dig. 10, 2, 5 cum res -erit (IVST. 31, 2, 4 *al.*). COD. Theod. 6, 4, 21, 5 quia r. -it (SALV. gub. 6, 93 *al.*). IORD. Get. 172 unde res non -eget (*HPV*, -egit *L*, -ig- *al.*). *et al.* (2) *impersonaliter*: CELS. 2, 10, 7 tum ... si -etur, sanguinem mittere. EDICT. imp. Claud. de Anaun. (CIL V 5050; *a. 46*) 12 *cum* quod (*i. quia*) ab eo (*Pinario*) non -batur, referre ... neglexserit (*vix* referre *c.* -ere *coniung.*; *v. p. 1461, 41*). CVRT. 7, 2, 17 Polydamas ... impensius ... quam -batur, promittit operam.

b *animantia*: α *homines* (*deum l. 58*): (I) *c. obi. simpl.*: LIV. 33, 19, 2 undique se (*Philippum*) suosque -ente Fortuna. SEN. apocol. 1, 2 quis ... ab historico iuratores -egit (*cf.* SVLP. SEV. dial. 3, 7, 4 si ad haec probanda ... testes ... auditor -erit). benef. 5, 9, 4 id intra unum non potest fieri, quod ... duos (*sc. dantem, debentem*) -it. COLVM. 1 praef. 28 si quem desideramus agricolam ... -ero a participibus agrestium operum. 1, 9, 3 vineae ... latos et lacertosos viros -unt (*cf.* TERT. resurr. 60 p. 121, 18 salvum ... hominem tribunal dei -it). CYPR. GALL. Ios. 40 rex (*sc. urbis Iericho*) terrore minaci -it absconsos *iuvenes* (*sc. a Rahab meretrice*; *aliter Vulg. Ios. 2, 3 sq. cf. vs. 43* requirit). *deum*: TERT. adv. Hermog. 5 p. 132, 2 veritas ... unum deum. (II) *c. acc. tam pers. quam rei* (*act. l. 64. 68*): HIER. adv. Iovin. 1, 12 p. 227C (*de virginit. praeceptum non habere apostolum*) angelorum vitam non -imur, sed docemur (*sensus*: '*non postulatur a nobis, ut a. vitam vivamus*'; *cf. de eadem re virg. Mar. 11 p. 205A*). HESYCH. in lev. 25, 14 p. 1116A eam *virtutem* quae *eqs.* ... nos ... deus -it. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 197, 20 fidei expositionem -cti ... a nobis ([*gr. I 1, 4 p. 23, 21* ἐξῄτηνται]. *cf.* CASSIOD. hist. 4, 20 p. 966C cum f. suae confessionem -rentur). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 101, 38 subscriptionem nos -it depositionis illius viri. CASSIOD. var. 1, 3, 8 meliora ... -amur.

β *bestias*: VARRO rust. 3, 6, 3 ⟨in⟩ has *pavones* a procuratore ternos pullos -it (3, 6, 6). STAT. Theb. 10, 345 totidem (*sc. quot occidi hostes*) ... -e tauros.

2 *c. additam.*: a *pendet enunt. fin.*: α ut (ne): (I) *seq. obi. et* ut: (A) hoc, illud *sim.*, ut (ne *l. 78*): CIC. fin. 4, 80 hanc ... primam -am a te operam, ut audias me (*cf.* Q. CIC. pet. 37 qui ... tibi debent, ab is ... hoc munus -ito ... ut *eqs.*). OV. met. 5, 21 si ... id ipsum -is, ut pereat. SEN. dial. 1, 6, 1 hoc ... a deo -it, ut *eqs.* (8, 3, 5 hoc ... ab homine -itur, ut *eqs.* epist. 93, 7 hoc a me -e, ne ... emetiar. *al.*). epist. 63, 1 illud, ut non doleas, vix audebo -ere (AVELL. p. 47, 16 illud ... res -it, ut *eqs.*). SVET. Nero 49, 4 *v. p. 1461, 20.* (B) *alqm.* (*i.* '*ab alqo.*'), *ut quid faciat*: NEPOTIAN. 9, 20 duo iuvenes ingressi ... -egēre Simonidem, ut prodiret (*v. Löfstedt, Komm. Peregr. Aeth. p. 239*).

(II) ut (ne) *nudum*: (A) *subi. homo* (*i. q. rogare, desiderare: p. 1461, 2 sqq. 12. 13. 14*): OV. rem. 333 -e uti cantet. trist. 5, 1, 51.

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 12, 7. Pont. 3, 5, 40 -is ut recitent. *al.* SEN. contr. 9, 2 (25), 24 SEN. benef. 6, 13, 1 clem. 1, 25, 1. dial. 3, 1, 1 -isti a me, Novate, ut scriberem (*i. fere* 'rogasti'. *sic*: MART. 4, 72, 1 ut donem nostros tibi ... libellos [7, 77, 1]. PS. QVINT. decl. 16, 9 p. 298, 21 ille precibus -egit, ut sibi crederetur [*cf. exc. Mon. p. 385, 23* rogavit]. PLIN. epist. 3, 18, 4 *al.*). epist. 38, 1. 113, 16 *divini artificis ingenium* -egit a se, ut quae (*in creanda creatura*) alia erant, et dissimilia essent (*cf.* VITAE patr. 5, 4, 58 facta est hora tertia, -egit a se, ut fieret sexta [*gr. Nau, 1908 p. 50 n. 145* ἐβιάσατο]). CVRT. 6, 11, 14 *al.* LVCAN. 8, 348 -et ... ut lacrimis se, Magne, roges. QVINT. inst. 1, 1, 37. decl. 286 p. 151, 19 (*syn.* peto). *al.* IVV. 7, 237. 238. PLIN. epist. 7, 14, 1 rogas et -is, ut ... iubeam (*sim.*: 7, 14, 2). 8, 20, 3 paneg. 46, 2 *al.* SVET. Aug. 37. Claud. 12, 1 precario. Nero 49, 4 *v. infra l. 20.* NERAT. dig. 30, 118 eo modo relictum '-o, desidero uti des' fideicommissum valet. VLP. dig. 3, 3, 40, 4 *al.* AVSON. 318, 7 p. 21 P. neque ut laudet -o, sed ut amet postulo. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 93, 26 (*gr. I 1, 3 p. 54, 28* ἀπαιτεῖ). SIDON. epist. 8, 15, 1 -eras mihi, ut *eqs.* (*anteced.*: vis, desideras). *al.* *et al.* *negative*: SEN. dial. 11, 18, 5 numquam ... a te, ne ex toto maereas, -am. IVV. 13, 36 -is a quoquam, ne peieret et putet *eqs.* SVET. Nero 49, 4 nihil ... magis a comitibus -erat, quam ne potestas cuiquam capitis sui fieret, sed ut ... cremaretur (*v. p. 1460, 80*).

Ⓑ *subi. res*: OV. Pont. 2, 5, 6 candor ... -it ut faciam ... vota. fast. 4, 417 -it ipse locus, raptus ut virginis edam (CELS. 7, 26, 2^A l. ipse -ere videtur, ut subiciam *eqs.* VEG. mil. 1, 20 p. 21, 16. OROS. hist. 6, 1, 12 et mihi l. -it, ut pauca subiciam). SEN. contr. 2, 3 (11), 16 *lex* (SALV. gub. 5, 5 a paganis l. ..., ut *eqs.*). CELS. 6, 7, 1^B dolor. SEN. nat. 6, 1, 3 *al.* QVINT. inst. 2, 17, 36 aliquando -it communis utilitas, ut ... falsa defendat *rhetorica* (*cf.* COD. Iust. 8, 50, 6 [*a. 291*] cum ... ius et ... utilitatis ratio -at, ut *eqs.*). decl. 320 p. 255, 17. DIOM. gramm. I 377, 22 -bat analogia, ut *eqs.* (PRISC. gramm. II 264, 14). IAVOL. dig. 19, 2, 21 bona fides -it, ut *eqs.* TERT. monog. 14 p. 784 Oe. ita res -bant, ut *eqs.* (HEGES. 3, 26, 1 p. 234, 1). *al.* PORPH. Hor. ars 95 p. 167, 14 *al.* ENNOD. epist. 2, 7, 1 p. 46, 7 -at licet amor, quod non potest implere perfectio et impetret (*syn.*) caritas, ut *eqs.* *et al.* *aliter p. 1452, 50.*

β *coni. nud.*: SEN. clem. 2, 1, 2 Burrus ... -bat a te, scriberes *eqs.* (*seq.* instabat). PLIN. epist. 6, 8, 5 rogo ... -o etiam ... cures ut *eqs.* IORD. Get. 88 causa -egit (*HPV*), ad id unde digressimus, redeamus (ut *add. codd. dett.*).

b *seq. inf.* (*acc. c. inf.*: *infra l. 53. 60. 68; cf. et p. 1460, 45*): α *subi. persona*: Ⓘ *c. inf. act.* (*depon.*): Ⓐ *acced. obi. dir. personae* (*sc. -ere alqm. alqd. facere [pro* '*ab alqo.*'*]; praeter l. 46 sq. passive -i*): VLP. dig. 2, 13, 8 pr. ubi -itur argentarius rationes edere, tunc *eqs.* IVL. VAL. 1, 16 p. 27, 8 *Alexander* -it homines (*i. legatos*) proficisci (*sim. constr.*: INSCR. christ. Diehl 1806^b, 5 [*c. a. 445*] Marcellus ... prece -egit episcopum hoc on(us) suscip(ere) [*v. Löfstedt, Komm. p. 239*]). AVG. epist. 108, 5 p. 616, 24 -ar probare quod loquor. CONC.^{S} I 2 p. 45, 30 a tua reverentia -imur te diligere (*cf. Dionys. Exig. I 5 p. 236, 12* deposcimur; *gr. I 1, 1 p. 33, 8* ἀπαιτούμενοι). II 2, 1 p. 33, 27 -bar duas naturas confiteri (*sim. ibid.* p. 68, 5. VICT. VIT. 2, 96 *spiritum s.* -or ... c. [*opp.* prohibeor]). COD. Iust. 4, 21, 18. Ⓑ *c. solo inf.* (*acc. c. inf. l. 55. acced.* iubere: *l. 59*): VLP. dig. 49, 14, 25 est ... decretum ab ... Severo ... nullo modo -endum quem probare, unde habeat circa delationes fiscales (*sic acc. c. inf.*: VEN. FORT. carm. 9, 7, 5 -ens nuper nova me movere metra [*vix ad* Ⓐ *l. 43*]). NOVELL. Theod. 16, 1 testes -unt ... quae testamento continentur agnoscere. CASSIAN. c. Nest. praef. 3 -is ac iubes ... conserere ... manus *eqs.*
Ⓘ *c. inf. pass.* (*acc. c. inf.*): MART. 3, 93, 23 si cadaver -is tuum scalpi. SVET. Cal. 43 *ut* a propinquarum urbium plebe verri sibi vias ... -ret. VLP. dig. 2, 11, 2 pr. non -imus reum iudicio sisti. 5, 3, 20, 11. 48, 6, 10 pr. TERT. adv. Marc. 2, 27 p. 373, 2 diutius persuaderi *eqs.* AVG. epist. 225, 3 p. 459, 12 de his taceri -unt quorum *eqs.* (*syn.* deposcimus). SIDON. epist. 3, 3, 3 quos olim Latinos fieri -eras, barbaros ... esse vetuisti. 7, 17, 4 -it te rogari ut *eqs.* (*v. p. 1458, 37*). *et al.*

β *-unt res* (*acc. c. inf. praeter l. 72*): *inf. act.*: VLP. dig. 1, 16, 10 pr. *cum* utilitas provinciae -at esse aliquem, per quem *eqs.* PAVL. dig. 22, 3, 25, 3 *regula* eos qui *eqs.* ... haec ostendere -it. ARNOB. nat. 3, 43 p. 140, 21 res -it ... deos scire (OROS. hist. 1, 1, 7 res ipsa -it ... contingere *eqs. al.*). PS. HIL. libell. 8 p. 739^D. *pass.*: VLP. dig. 18, 4, 2, 3 rerum ... donatarum pretia praestari aequitatis ratio -it (COD. Theod. 1, 10, 8). TERT. anim. 51 p. 383, 5 anima indivisibilis ... mortem indivisibilem -it credi. adv. Hermog. 20 p. 149, 10. adv. Prax. 27 p. 281, 8 cetera sic accipi -unt. *al.* PLIN. med. praef. p. 8, 14 (= MARCELL. epist. Plin. ad amic. 2 p. 17, 29) si forte curatio -erit aquam marinam quaeri. CLAVD. DON. Aen. 11, 515 p. 493, 6 celerius et dici omnia et fieri necessitas -bat (VEG. mil. 1, 3 p. 7, 14 COD. Theod. 8, 5, 12. CASSIAN. inst. 5, 24. 10, 24 hoc fieri ... n. victūs. *al.*). AVG. loc. hept. 4, 57 p. 590, 7 *al.* MACR. Sat. 7, 13, 2 calorem ... qui liquorem sibi -it ministrari. FAVST. REI. grat. prol. p. 4, 29. *et al.*

coniuncta, apposita, synonyma: accipere: *p. 1454, 79. 1455, 80.* cogere: *p. 1458, 67. 1459, 26.* deposcere: *p. 1455, 83.* desiderare: *p. 1456, 58. 1459, 54. 1460, 53. 1461, 14.* eripere: *p. 1455, 78.* exercere: *p. 1454, 8.* exprimere: *p. 1454, 1.* exspectare: *p. 1459, 73.* flagitare: *p. 1455, 7. 1460, 19.* imperare: *p. 1453, 32. 38. 46. 66. 84. 1454, 9. 1455, 82 al.* impetrare: *p. 1461, 35.* indicere: *p. 1454, 45. 1459, 21. 29.* iudicare: *p. 1453, 69.* optare: *p. 1459, 29.* orare: *p. 1458, 80.* petere: *p. 1453, 58. 76. 1454, 34. 56. 1457, 57. 1459, 20 al.* poscere: *p. 1453, 75. 1458, 58. 77. 1459, 52 al.* postulare: *p. 1456, 72. 1459, 54. 1461, 16.* quaerere: *p. 1458, 71.* repetere: *p. 1453, 73.* requirere: *p. 1459, 70. 1460, 58.* rogare: *p. 1461, 5. 10. 12. 38. 66.* velle: *p. 1461, 18.*

opponuntur: agere: *p. 1456, 65.* credere: *p. 1453, 51. 54.* dare: *p. 1453, 33. 65. 1454, 81. 1455, 81 al.* dimittere: *p. 1455, 58.* exspectare: *p. 1455, 8.* locare: *p. 1454, 52.* pensitare: *p. 1454, 8.* petere: *p. 1453, 34. 80. 1455, 1. 1459, 63 al.* postulare: *p. 1455, 2. 1458, 55. 1459, 63.* praestare: *p. 1455, 12. 1458, 68.* reddere: *p. 1455, 57.* remittere: *p. 1454, 18. 25. 76. 1455, 18 al.* reposcere: ENNOD. epist. 7, 16, 3 p. 185, 19.

syntactica *quaedam*: -ere **ab** *alqo.*: *inde a* PLAVTO *p. 1453, 61,* LEGE repetund. *p. 1453, 29 saepissime.* **de**: *p. 1457, 52. 58 al. saepius.* ***dat.*** *alci., fere c. vi* '*exprimendi*', '*extorquendi*' (*aliter dat. comm.*: *e. g. p. 1455, 81. 1457, 49. 1458, 2. 1459, 18*): *v. p. 1454, 24. 67. 1455, 18. 1456, 76. 1457, 17. 1459, 31* (*cf. et* LIV. 29, 15, 9 [*iuxta* imperare]; *p. 1454, 45* [*acced.* indicere]. *p. 1458, 28. 1459, 25 [?]; vix huc pertinet* SVET. *p. 1454, 19*). *ad rem v. Svennung, Oros. p. 15; Löfstedt, Synt. I 190* (*v. etiam l. v.*: *p. 1455, 54*). TRACT. Pelag. p. 163, 10 si nobis blandimenta -ant (*non abl., ut voluit Baehrens libro l. 29 laudato*). ***abl.*** (*pro* '*ab, de*' *c. abl.*) *agnovit Baehrens, Philol. Suppl. 12 (1912), 363. 365 hisce locis*: TAC. Germ. 14, 2 -unt ... principis sui liberalitate ... equum ... frameam ([*i.* '*exspectant*']. ⟨a⟩ principis *Acidal.*; *at abl. recte, ut vid.*; *cf. Wissowa, GGA 178, 1916, 672. v. p. 1459, 9*). FIRM. *p. 1458, 61* (*dub.*). TRACT. Pelag. *l. 27.* *at falso* VAL. MAX. 6, 1, 5 filio (*A*[1], *LA*[2] *Paris*: a filio *recte*); *ceterum cur* filio *aut* nobis (*v. l. 27*) *abl., non dat. sint, vix intellegas* (*cf. Svennung, l. c. 16*). *deinde longe aliter se habet abl. nom. abstr. ut* liberalitate (*v. l. 30*) *quam pron.* nobis, *subst.* patre *sim.* (*v. l. 27. p. 1458, 62*). ***acc.*** (*alqm. pro* '*ab alqo.*'; *aliter p. 1455, 20 al.*): *alqm. alqd.* (*dupl. acc.*): *v. p. 1455, 44. 1456, 17. 1457, 28. 1458, 24. 1460, 60.* *c. enunt.*: *p. 1460, 72* (ut). *1461, 41 sqq.* (*inf.*).

accedunt ***adv.***: *ad II A*: acerbe: *p. 1454, 28. 79. 81. 1456, 48* (*cf. p. 1454, 82*). acriter: *p. 1454, 40. 1456, 34.* avare: COLVM. 1, 7, 1. crudeliter: *p. 1453, 46.* illicite: *p. 1454, 40.* inhumane: *p. 1453, 58.* *ad II B*: suppliciter: *p. 1458, 62.* *abl. instr.* prece (-bus): *p. 1461, 4. 47.*

III ***c. vi examinandi***: **A** ***sensu stricto*** *et plane* ***servato de ponderatione***: *i. q.* ***expendere, ponderare, examinare*** *sim.*: **1** *proprie*: **a** *technice: rem ad mensuram, pondus, regulam sim. accurate ponderare et aequare* (*cf.* SERV. auct. Aen. 4, 476 -it [*v. p. 1464, 10*] ad certum redigit, ut solent pondera †iures et ad -ctum redigi [*v. infra l. 65*]): α *varia* (*c.* ad *infra l. 53; abl. instr. l. 60; de trutina l. 63*): CIC. Verr. II 1, 133 vis ad perpendiculum columnas -ere ([*ibid.*]. *sic acced.* **ad**: VITR. 7, 1, 3 ad regulam et libellam -cta pavimenta [PLIN. nat. 36, 188]. 7, 3, 5 uti longitudines ad regulam et ad lineam, altitudines ad perpendiculum [*v. l. 53*], anguli ad normam respondentes -antur. VEG. mil. 1, 5 p. 9, 15 proceritatem tironum ad incommam). Verr. II 1, 134 negat oportere -i *columnas* (*ibid.* II 1, 135 quem ad modum ostendisset, se id -cturum). FEST. p. 372 *aurum a Gallis* iniquis ponderibus -⟨igi⟩ (*sim. c. abl. instr.*: PLIN. nat. 17, 159 fossum *sŏlum debet* purgari, ... verum -i mensurā. SVET. Iul. 47 *Caesarem* sua manu -isse pondus *margaritarum*). PANEG. 2, 26, 1 stabat ... ad lances et momenta ponderum nutusque trutinarum pallens ... -bat. *cf. et p. 1464, 51.*

β *specialiter de ponderibus* (*mensura l. 70*) *publ. auctoritate examinatis probatisque* (*tantum p. p. p.* -ctus. SERV. auct. *v. l. 51*): CIL X 8067, 1 (*a. p. Chr. 47*) ponder(a) -ct(a) ... *illis* aedil(ibus). *ibid.* 2 ad Artic(uleiana) cura aedil(ium) (INSCR. Dessau 8633 [*a. 47*] p(ondera) -(acta) ad A. ius(su) aed(ilium). 8634 [*eodem a.*]. 8635). *ibid.* 3 -cta in Capito(lio) (INSCR. Dessau 8628 [*a. 73*] mensurae -ctae in C. p(ondo) (decem)). CIL V 8119, 4^a (*in pondere*) exac(ta) ad (decem) Castor(is) (*sic ibid.* $^{b-h}$ [*variantibus et notis et mensuris*]. XI 6726, 2$^{a.b}$ XIII 10030, 13^{a-c}. 14^{a-c}).

b *generaliter*: TAC. Germ. 7, 2 *coniuges* numerare aut -ere plagas *non* pavent.

2 *in imag. et transl.*: *i. q. examinare, inquirere, explorare, scrutari sim.* (*audacius i. q. compensare* [*sc. quasi de aequilibrio efficiendo*]: *p. 1463, 32. p. p. p.* -ctus *i. q. compertus, certo exploratus*: *p. 1463, 17. 18. 34*). NON. p. 290, 28 -ere inquirere, verum perdiscere (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil EX 7 -cta inquisita). GLOSS.^{L} I Ansil. EX 8 -cta arte ... peracta, explorata (9 peracta exquisita. *al.*). **a** *indicatur, ad quid fiat examinatio*: α *per* **ad** (*obi. est persona p. 1463, 2*): VARRO ling. 10, 11 (*in declin.*) ad quae (*sc. principia*) similitudines -i oporteat. CAEL. Cic. epist. 8, 6, 1 si ad

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

illam summam veritatem legitimum ius -eris *eqs.* EDICT. imp. Aug. Suet. Aug. 31, 5 ut ad illorum velut [ad] exemplar . . . principes -rentur a civibus (*cf.* VAL. MAX. 4, 7, 3 si *Lucius Reginus* ad debitam publico ministerio sinceritatem -atur. SEN. dial. 7, 24, 4). OV. ars 2, 502 opus *amoris* ad vires . . . suas. rem. 372. met. 9, 501 ad caelestia ritus . . . humanos. LIV. 34, 31, 17 nolite ad vestras leges atque instituta -ere ea quae *eqs.* (*cf.* SEN. benef. 7, 2, 2 ad hanc l. [*sc. honestum esse bonum*] et agat cuncta et -at. dial. 11, 3, 5). SEN. clem. 1, 1, 6 principatus tuus ad gustum -itur. nat. 4[b], 5, 1 omnia argumenta ad obrussam (*cf.* epist. 95, 39 regula ad quam -antur *eqs.*). CVRT. 7, 2, 33 omnia ad fortunae suae . . . modum. *β per abl.*: SEN. epist. 108, 6 legem vitae . . . qua mores suos -ant *auditores scholarum* (⟨ad⟩ qua⟨m⟩ *Erasm. cf. p. 1464, 19*).

b *sine normae indicatione*: *α c. obi.* (*fere i. q. experiri, temptare [syn.]: infra l. 30; p. p. p. -ctum pro subst.: infra l. 34*): HOR. sat. 2, 4, 36 *ne quis* sibi cenarum . . . arroget artem non prius -cta tenui ratione saporum. LIV. 34, 62, 11 veram originem iuris. MANIL. 3, 250 regula . . . -cta primum formetur in hora, quae *eqs.* (*i. 'certo comperta' Housm.*). SEN. contr. 9, 6 (29), 6. SEN. epist. 89, 9 tertia *pars philosophiae* (*sc. rationalis*) proprietates verborum -it et structuram *eqs. al.* PLIN. nat. 3, 45 siquis id diligenti subtilitate -at. MART. 4, 82, 4 *Venuleius* non tetrica nugas -at aure meas (*cf.* 5, 80, 3 dum nostras legis -isque n. 7, 28, 8 -e . . . certa, quos legis, aure iocos. QVINT. inst. 1, 5, 19. *sim.*: QVINT. inst. 1, 4, 7 an cuiuslibet auris est -ere litterarum sonos?). QVINT. inst. 1, 5, 2 (*antea*: examinet). decl. 302 p. 191, 6 *al.* TERT. apol. 2, 4 (*in iure dicendo*) nisi et consequentia -atis, qualitatem facti *eqs.* ([*cf.* 2, 3 examinatio criminis]. nat. 1, 2 p. 61, 4). bapt. 3 p. 202, 21 auctoritas *aquae* . . . -enda est (*cf.* coron. 3 p. 420 Oe. a. scripta [*seq.* quaeramus]). *al.* AMBR. Abr. 1, 7, 59 iterum Sarrae temptatur pudicitia, ut -atur omnium (*sc. pudicitia mulierum. v. supra l. 15*). HIER. epist. 52, 11, 4. *et al. nota: i. q. compensare* (*v. p. 1462, 77*): CASSIAN. inst. 5, 26 perceptionem cibi . . . panis *et* . . . somni ipsius deminutione durius -entes (*anteced.*: compensant). *p. p. p.* -ctum *pro subst.* (*v. l. 15*): VERG. Aen. 1, 309 *Aeneas per missos exploratores* qui teneant locos . . . quaerere constituit sociisque -a referre ([SERV. *ad l.*: exquisita]. *cf.* SIL. 1, 684 mitti . . . viros qui -a reportent). PLIN. nat. 6, 219 hactenus antiquorum -a celebravimus (*i. 'accurata inquisitione comperta'*).

β pro obi. est interrog. indir.: OV. am. 3, 7, 16 truncus iners iacui . . . et non -ctum, corpus an umbra forem. fast. 3, 637 *Lavinia* non habet -ctum, quid agat (SEN. epist. 95, 57 nisi *animus* . . . quid de quoque iudicandum sit, -erit. QVINT. inst. 6, 5, 5). GRATT. 73 -e si qua meis respondet ab artibus . . . gratia *eqs.* VLP. dig. 5, 3, 20, 11 a quo denuntiatum est, senatus non -it.

B **sensu magis vel debilitato vel dilatato: 1** *praevalente not. tractandi*: **a** *i. q. deliberare, disputare, agere, pertractare sim.*: *α c. praepp.*: de: PLANC. Cic. epist. 10, 24, 7 de his rebus (*sc. quantum tibi debeam*) ut -ret cum eo (*sc. Octavio*), Furnio mandavi (PLIN. epist. 9, 26, 13 diem quo et de illis et de his coram -ere possimus). cum (*cf. et p. 1464, 11*): OV. met. 10, 587 dum talia secum -it Hippomenes (SEN. Tro. 546 si . . . tecum -as. epist. 27, 1 mecum -o). PLIN. epist. 6, 12, 3 ex *epistulis tuis* . . . sentio quanto opere me diligas, cum sic -eris mecum, ut solebas cum tuo filio. *aliter infra l. 63.* *β c. nudo obi.*: *fere i. q. discutere*: CYPR. epist. 72, 1 p. 775, 6 in quo *concilio* multa . . . prolata adque -cta sunt.

b *fere i. q. exponere, explicare, enarrare*: MANIL. 3, 161 quoniam certo digestos orbe labores (*i.* ἆθλα, *sortes*) nominaque in numerum (*i. in ordinem*) viresque -egimus omnes *eqs.* *cf. etiam p. 1466, 67 sqq.*

c *ex parte adversarii agere: i. q. experiri, expostulare c. alqo.*: SEN. dial. 10, 1, 2 Aristotelis cum rerum natura -entis . . . lis (*per errorem pro Theophr.; cf. ad rem Cic. Tusc. 3, 69.* Th. . . . moriens accusasse naturam dicitur *eqs.* [*v. Dougan-Henry ad l.*]).

2 *praevalente vi interrogandi, quaerendi ex alqo.*: **a** *c. obi.*: *α simpl.*: OV. ars 2, 130 Calypso . . . fata *Rhesi* (*sc. ab Vlixe. vs. 127* rogabat, *132* rogat). SEN. contr. 10, 6 (35), 2 nolite a me omnia -ere quae scio (*cf. l. 80*). SEN. Thy. 434 causam timoris . . . quam ignoro -is (CVRT. 5, 5, 23 rege tristitiae c. -ente. QVINT. decl. 316 p. 245, 26). CLAVD. DON. Aen. 3, 305 p. 308, 16 *Aeneas* ostenditur . . . *non* aliquid prior -isse (*sc. ab Andromacha*). *β c. obi. personae et rei*: AMM. 18, 5, 3 cum nullus causam veniendi ad extremas Romani limitis partes iam possessorem cum plurimis auderet -ere.

b *pro obi. est enunt. interrogat.*: OV. met. 5, 572 -it . . . Ceres . . . quae tibi causa fugae, cur sis, Arethusa, sacer fons (TAC. ann. 2, 85, 3 -ctum . . . a . . . Labeone . . . cur in uxore . . . ultionem legis omisisset. TERT. adv. Marc. 1, 5 p. 296, 20 carn. 11 p. 446 Oe. *al.*). SEN. contr. 1, 1, 4 uter discordiae causam praebuerit, nolite a me (*v. l. 68*) -ere. VLP. dig. 43, 18, 1, 2 *praetor non* -it ab eo, quam causam possidendi habeat (*cf.* ARNOB. nat. 1, 48 p. 32, 2 non inquiro, non -o, quis deus *eqs.*). PAVL. dig. 27, 1, 31 pr. dicat aliquis hoc ne -i an *eqs.* ([hoc -i anne *Momms.*]. ARNOB. nat. 5, 2 p. 175, 8 non . . . requiro, non -o, an *eqs.* 7, 6 p. 242, 5 [*syn.* inquiro]. *al.*). TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 434, 1. coron. 2 p. 420 Oe. facile est . . . -ere, ubi scriptum sit ([*antea*: quaeritur]. HIER. c. Lucif. 8 p. 164[A]. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 36, 11 [*syn. l. 6* interrogamus]. *al.*). CYPR. epist. 49, 1 p. 609, 15 qui cum venissent et a presbyteris quae gesserant -rentur (eis ingred- *T*, '*fort.* eis ingererentur' *Hartel*). AVG. dial. 6 p. 12, 7 instat atque -it, unde *eqs.* (*antea*: quaerere, *postea*: scrutatur).

3 *praevalet not. definiendi, statuendi* (secum *l. 11*): *cf.* NON. p. 291, 26 -ere definire, constituere. GLOSS.[L] I Ansil. EX 543 -it definit. VERG. Aen. 4, 476 ubi *Dido* . . . decrevit . . . mori, tempus secum ipsa modumque -it (*cf. p. 1463, 51*). PLIN. nat. 18, 333 caeli -cta parte *eqs.* AGENN. grom. p. 43, 16 Th. quando -cto (*B*, quatenus acto *suspic. Lachm.*) limite accepta finiatur *ars mensoria* (*cf.* NIPS. grom. p. 285, 12 -es medium . . . rigorem *fluminis* a tetrante ad tetrantem). p. 43, 24 in his agris -itur . . . mensura secundum postulationem ⟨aeris⟩ formarumque (*cf. l. 12* in adsignationem mensurae).

4 *fere i. q. formare, effingere*: **a** *seq.* ad (*sc. quasi ad alqam. regulam examinando excolere*): SEN. epist. 11, 10 opus est . . . aliquo, ad quem mores nostri se ipsi -ant (*cf. quae seq. et v. p. 1463, 12*). CVRT. 5, 1, 23 equites . . . Babylonii suo equorumque cultu ad luxuriam magis quam ad magnificentiam -cto . . . ibant. *huc trahas p. 1447, 75.* **b** *i. q. imitando, ad similitudinem fingere vel formare*: QVINT. inst. 1, 9, 2 Aesopi fabellas . . . narrare sermone puro . . . deinde eandem gracilitatem stilo -ere condiscant. PANEG. 7, 6, 5 (*de pictore*) curiose ab hilaritate illius aetatis (*sc. puerilis Constant. et Faustae*) vultus immobiles et serios -endo *in tabula*.

syn.: compensare: *p. 1463, 34.* examinare: *p. 1463, 25.* inquirere: *l. 1. p. 1463, 82.* interrogare: *l. 4.* quaerere: *l. 3. 7. p. 1463, 29.* requirere: *p. 1463, 84.* rogare: *p. 1463, 68.* scrutari: *l. 7.* temptare: *p. 1463, 30.*

IV **c. vi ducendi ad finem, terminum usque: i. q. absolvere, perficere, explere** *sim.* (GLOSS.[L] II Philox. EX 1 -cta ἀνυσθέντα [2]. I Ansil. EX 13 -ctis finitis. *al.*): **A** **de actionibus exsequendis: i. q. transigere, finire** *sim.*:

1 *generalia quaedam*: VERG. Aen. 6, 637 his demum -ctis, perfecto munere divae *eqs.* (*cf.* ALC. AVIT. carm. 3, 195 sic [α (*praeter F*[1]: hic); his β] pater -ctis haedorum pellibus ambos [*sc. Adam, Eva ex paradiso pellendos*] induit. ENNOD. opusc. 3, 104 p. 357, 25 quibus . . . ab eo celeriter -ctis). OV. epist. 11, 8 ipse necis cuperem nostrae spectator adesset auctorisque oculis -retur opus (*cf.* DRAC. laud. dei 3, 215 fides hominis . . . virtutis opus, miracula summa. *cf. p. 1456, 43*). GRATT. 12 partes quisque secutus -egēre suas tetigitque industria finem (*i. opus a dis inchoatum perfecerunt homines*). SEN. dial. 7, 7, 1 videremus . . . quaedam . . . honestissima, sed aspera, per dolores -enda. STAT. silv. 5, 1, 157 tenduntur dura sororum licia et -cti superest pars ultima fili. CLAVD. DON. Aen. 1, 740 p. 142, 21 post -cta convivia, post honores . . . expletos (*aliter p. 1465, 62*). COD. Theod. 4, 8, 4 profligatis -ctisque paene iudiciis (4, 8, 6, 7 [= Iust. 7, 18, 3, 2] libertatis). DRAC. laud. dei 2, 684 -egit quid plena fides (3, 240. *cf. 3, 253* impendat quid pura f. *al.*). ENNOD. opusc. 9, 3 p. 416, 15 mundi fabricam perpendiculo repentinae iussionis -ctam (*cf. p. 1462, 49*).

2 *potiora ac notabiliora*: **a** *opera arte facienda* (*fere de carminibus, libris; in aedificando: l. 66. c. vi poliendi [v. p. 1467, 73]: l. 58. 59*): HOR. carm. 3, 30, 1 -egi monumentum aere perennius (*cf.* OV. rem. 811 hoc opus -egi [met. 15, 871 iam . . . o. -egi, quod *eqs. aliter p. 1456, 43*]). PROP. 3, 1, 8 -ctus tenui pumice versus eat ([*cf. Butler-Barber, introd. p. XL*]. *cf.* PORPH. Hor. carm. 3, 1, 2—3 p. 86, 16 *carmina Laevii* non Graecorum lege ad lyricum characterem -cta. SYMM. epist. 1, 4, 1 illa *epigrammata* bono metallo cusa, torno [turno *sim. trad.*] -i nescierunt). 3, 21, 30 sive ebore -ctae seu magis aere manus (*i. 'artificia'. aliter p. 1452, 10*). OV. met. 1, 406 (*de lapidibus in homines mutatis*) forma . . . hominis . . . uti de marmore coepta, non -cta satis *eqs.* fast. 1, 723 iam prima mei pars est -cta laboris *et* . . . finem . . . libellus habet (*cf. p. 1456, 58*). VITR. 3, 5, 4 erunt figurae compositionis aedium ⌊contracturae iusta ratione⌋ -ctae (⌊ ⌋ *v. adn. cr.*).

b *munus, laborem, molestiam exsequi, explere, transigere* (*fere i. q. gerere [de pugna, alleg.]: l. 78; poenam l. 83*): PROP. 2, 14, 3 errore -cto laetatus Vlixes. LIV. 22, 31, 7 -cto iam prope semestri imperio (*cf.* SVET. Cal. 8, 2 -cto consulatu [APVL. apol. 94 prope -cto consulatus sui munere]. CE 678, 5 [*a. 398*] septem post decem [*sic*] peractos -eras fasces [*v. adn.*]). COLVM. 12, 10, 1 circa messem vel etiam -ctis iam messibus (*cf.* PALLAD. 3, 26, 5 -cta vindemia). LVCAN. 7, 490 quota pars cladis (*sc. Pompeian.*) iaculis ferroque . . . -cta est? ([*aliter p. 1458, 4*]. *cf.* PRVD. psych. 770 pax belli -cti pretium est [*i. finiti, exhausti*]. RVFIN. hist. 5 pr. 4 p. 401, 19 [*alleg.*] certamina . . . quae *anima* pro fide veritatis -egit [*i. fere 'gessit'*. CLAVD. 1, 113 -cto laetus certamine victor. *v. p. 1406, 17*]). STAT. Theb. 12, 246 -cti si spes non blanda laboris ([*sc. Argiae Thebas eunti*]. COD. Theod. 6, 27, 13 qui post iugis militiae tempus . . . praemium l. -cti gesserint principatum. *cf. etiam l. 65. p. 1456, 58*). QVINT. decl. 218 p. 18, 26 post -ctam . . . quinquennii . . . poenam (*cf. thema p. 15, 11* explevit tempus quinquennii. *aliter p. 1457, 43*). INSCR.

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Dessau 2400 Paconius Castus b(ene)f(iciarius) ... cum suis -cta sta(tione) v(otum) s(olvit).

B ***respicitur tempus peragendum*** *(item de otio, cena infra l. 59)*: **1** *i. q.* *certum temporis (item vitae) spatium agere, degere, terere (ubique supplemento addito, quo ipsum verbum artius definiatur; praeter l. 32. 36. 48. 49. 54 active tantum. cf. et* CIL VII 412 hic -segere fata ⟨...⟩):
NON. p. 291, 17 -ere significat agere (GLOSS. IV 441, 14 -at agat peragat). GLOSS.[L] V Aa E 761 -egit vixit, transegit. 821 *al.* GLOSS. IV 441, 15 ere degere. *al.* PLAVT. Aul. 43 ut misera sis atque .. mala malam aetatem -as (Capt. 720 illi quicum ... a. eram [Trin. 15. 953]. Cas. 320 cum cane a. [Cist. 79; *vs. 77* a. degerem]. Cist. 243 mecum in matrimonio [Mil. 1039. 1275 tecum vivere volt atque a. -ere. *al.*]. CATO or. inc. frg. 15 [= 245 M.] taetre. CE 67, 3 [= CIL I² 2, 1218] quoad a. volui -segi meam. PLIN. nat. 7, 139. *et al.*). TER. Hec. 216 nescire ... quo quisque pacto hic vitam vostrarum -at (490 reliquam v. ... cum eo viro *eqs.* Haut. 280. LVCIL. 811 sine cura. QVADRIG hist. 27 miserrimas [SALL. Iug. 14, 15 graviorem. VAL. MAX. 3, 5, 4 scortis abiectiorem et obsceniorem. *al.* SEN. benef. 4, 31, 2. CE NotScav. 1933 p. 315 amantes ut apes v. mellita(m) -unt. INSCR. christ. Diehl 3917 iucundam. *al.*]. SALL. Iug. 85, 49. VITR. 2, 1, 1 homines ... cibo ... agresti vescendo v. -bant. ENNOD. dict. 21, 5 p. 484, 22 quo omine v. meam. CIL VI 14636. *et al.* *aliter p. 1466, 58*). LVCR. 4, 1235 ut sterili Venere -at aevom (VERG. Aen. 7, 777 in silvis ... ignobilis [10, 53]. 11, 569 solis ... montibus [CIRIS 518 in rupibus]. OV. met. 12, 209 studiis ... virilibus *Caeneus*. PHAEDR. 4, 20, 10 in tenebris SEN. Ag. 988. AMBR. hex. 5, 10, 28 quietum. CE 1431, 9 [*christ.*] mutuum. *et al.*). CE 1882 *(opt. aet.)* ann(um) vicensumum -sigens misera occídi ([*sic pro* occi-]. VERG. Aen. 1, 75 CIRIS 45. OV. met. 7, 752 *Procris* dulcis concorditer [*cf.* CE 1028, 4; *aet. impp. opt.*: vitā ... dulciter ... meā]. SEN. dial. 6, 24, 2 tot ... a. matribus ... per sollicitudinem -i. epist. 93, 3 octoginta anni ... per inertiam -cti. AVSON. 319, 62 p. 24 P. HEGES. 1, 45, 12 p. 126, 13. *et al. cf. p. 1459, 61.* *sim.*: VAL. MAX. 8, 13, 5 *Appius* infinitum numerum annorum orbatus luminibus -egit). PROP. 3, 10, 29 cum fuerit multis -cta trientibus hora. OV. epist. 18 (19), 69 tot viduas -egi frigida noctes (VAL. MAX. 8, 14 ext. 1 *Themistocles* n. inquietas. SEN. dial. 10, 16, 4 in complexu scortorum aut vino. LVCAN. 10, 106 *Cleopatra* infandam. PETRON. 26, 6. 115, 6. PS. QVINT. decl. 15, 6 p. 281, 21 -ctas mero n. AMM. 25, 1, 1. *et al.* *cf.* PLIN. epist. 7, 5, 1 magnam noctium partem ... vigil -o. HIER. in eccl. 4 p. 1047[A] noctis requiem melius). trist. 4, 3, 36 tempus ... -e triste (VAL. MAX. 3, 3 ext. 6 *Indi* omne vitae t. nudi. STAT. silv. 5, 1, 182 potiora. PLIN. epist. 3, 1, 1 iucundius. SIDON. epist. 2, 9, 1 voluptuosissimum. *et al.*). LIV. perioch. 60 p. 74, 2 *Gymnesii* aestatem nudi -unt. VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 *Solon* senectutem Cypri profugus -egit (*cf.* PLIN. nat. 7, 141 orbam luminibus ... senectam). SEN. dial. 9, 14, 6 dies sine ulla sollicitudine (PS. QVINT. decl. 17, 14 p. 314, 2 -cti sordibus d., anxietate noctes [*v. l. 37*]. TAC. hist. 1, 47, 1 -cto per scelera die. PORPH. Hor. carm. 1, 11 pr. p. 17, 24 laeta. *al.* ANIAN. Chrysost. hom. 4, 7 p. 1013[extr.] in circo ... totos ... d. [*gr.* διημερεύοντα]. CIL IX 5813, 6 tales d. -sigat quales ego. *et al.*). epist. 122, 3 in vino unguentoque tenebras suas. LVCAN. 9, 949 *Lepti* statione quiea -egēre hiemem (AMM. 16, 11, 1 -cta apud Senonas hieme turbulenta). 10, 354 pinguis -e somnos. TERT. spect. 29 p. 27, 17 delectamentis -ere spatium hoc (*i. vitam*. IVL. VAL. 1, 7 p. 12, 12 in his *coronalibus obsequiis* -egit spatia lactandi *infans*. *cf p. 1466, 36*). HEGES. 2, 15, 3 p. 173, 26 illic -egit triduum. ENNOD. opusc. 3, 119 p. 362, 1. CE 1366, 8 s⟨e⟩x lust⟨ra⟩ -egit ... ter. *talia persaepe.* *otium, convivium* (*v. supra l. 3*): SEN. dial. 8, 3, 4 commendare se bonis artibus et inlibatum otium -ere (PLIN. epist. 9, 40, 1 quemadmodum in Tuscis otium aestatis -rem. *aliter p. 1451, 15*). MACR. Sat. 1, 5, 11 cenam ... quaestionibus doctis pudicam ... -amus (*cf. p. 1464, 47*).

2 *i. q. absolvere, explere, perficere tempus*: **a** *usu passivo* (GLOSS.[L] I Ansil. EX 14 -ctis completis, transactis):
α c. part. perf. pass.: ① *in certis formulis dicendi*: -cta (-ctae) aetate (-is) *de senibus* (*cf. et*: SALL. Iug. 6, 2 postquam *Micipsa* ... adulescentem [*i. Iug.*] -cta sua a. ... magis ... crescere intellegit): *abl.*: TER. Ad. 870 nunc -cta aetate hoc ... fero *eqs.* ([*antea*: contrivi ... vitam atque aetatem meam]. PACVV. trag. 328 *patrem* a. -cta .:. lacerasti. TITIN. com. 101. CIC. Verr. II 5, 21 patri -cta a. et adulescenti filio. *al.* LIV. 2, 40, 11 [*seq.* seni]. 4, 13, 12 *al.* TAC. hist. 3, 33, 1 grandaevos senes, -cta a. feminas. *et al.*).
genet. qual. (*cf.* SYNON. Cic. p. 434, 13 B. maior natu ... confectus aetate, -ctae a., decursae a.): CIC. Q. Rosc. 44 cum illis -ctae aetatis (*sc. viris*) ... fructum ... retribuam ([*antea*: aetate grandes natu]. *sic*: LIV. 4, 41, 12 -ctae iam a. Capitolinus Quinctius. 6, 22, 7 Camillus erat. 30, 26, 7 Q. Fabius Maximus moritur -ctae a. QVINT. decl. 322 p. 266, 19 senex ille et a. -ctae. SVET. gramm. 17 p. 113, 19. *et al.*).
② *exempla varia (quasi t. t. de absolutis praegnantium mensibus: l. 84. p. 1466, 1. 2. 5. 6* [*cf.* SERV. georg. 1, 435 -cti menses dicuntur, qui circa partum sunt]. *de festo: p. 1466, 40*): PLAVT. Cist. 163 quam compresserat, decumo post mense -cto ... peperit filiam

(VERG. georg. 1, 435 -ctum ad m. [SERV. *ad l.*: usque ad mensis ultimam partem]. 3, 139 *pecudes* -ctis gravidae cum mensibus errant. Aen. 5, 46 LIV. 43, 11, 9 SCAEV. dig. 3, 5, 34 [35], 2 *al.* GELL. 3, 16, 1 decem m. non inceptos, sed -ctos. IVST. 13, 2, 5 *al.* DON. Ter. Ad. praef. p. 6, 19 a puero [*sc. qui pariendus erat*]. COD. Theod. 7, 18, 9 pr. *et al.*). CIC. Verr. II 1, 48 *Latonam* iam ad pariendum temporibus -ctis confugisse Delum (HOR. sat. 1, 1, 118 qui ... -cto contentus t. vita cedat. OV. epist. 4, 26 *amoris*. VAL. MAX. 8, 11, 2 PLIN. epist. 6, 31, 9. VLP. dig. 24, 1, 7, 8 post -ctum t. PAVL. dig. 40, 12, 38, 3 [*syn.* expleto]. *al.* COD. Theod. 5, 11, 8 *al.* COD. Iust. 2, 52, 2 [*a. 238*]. *et al.*). Catil. 3, 6 interim tertia fere vigilia -cta *eqs.* CAES. Gall. 6, 1, 4 ante -ctam hiemem (LIV. 10, 25, 10 h. hauddum -cta. *al.* AMM. 18, 5, 8 *al.*). CE 362, 2 (= CIL I² 2, 1603) non aevo -sacto vitai es traditus morti (CLAVD. 1, 276). VERG. georg. 3, 190 tribus -ctis ubi quarta accesserit (-cep- *l. v.*) aestas (TAC. Agr. 38, 2 -cta iam aestate. *al.*). HOR. carm. 3, 22, 6 per -ctos ... annos (LIV. 2, 60, 4. 10, 47, 1 iam. *al.* COD. Theod. 3, 32, 1 *vitae*. CIL XII 2058, 6 [*a. 491*] -ctis vitae a. *tot. al.*). PROP. 1, 3, 38 ubi ... meae consumpsti tempora noctis, languidus -ctis ... sideribus (*i. fere 'nocte'; at possis et de not. q. e. 'pulsis' cogitare; cf. p. 1450, 77*). LIV. 22, 29, 7 diei maiore parte -cta (*cf.* SIL. 16, 226 quod ... est de parte diei -cti [-cta *S*] super *eqs.* [PAVL. dig. 50, 16, 134 incipiente plane, non -cto die. PALLAD. 12, 17, 2 AMM. 16, 12, 62. ENNOD. opusc. 3, 43 p. 341, 19 dedicationis suae. COD. Iust. 2, 50, 1; *a. 197* post -ctos d. CE 575, 4; *cf. adn.*]. *et al.*). 31, 22, 4 autumno ferme -cto (*cf.* AMM. 17, 1, 10 aequinoctio ... autumnali -cto). MANIL. 3, 547 -ctis bis sex iam solibus (*i. annis. audi: 'dodecaeteridos intervallo', Housm.*). SEN. epist. 86, 20 Martio -cto. PLIN. nat. 2, 130 quadriennio -cto. 7, 61 octogensimo *vitae anno* -cto. 16, 102 -cto frigore. *al.* CE 1109, 7 (*aet. Flav.?*) -cta prope nocte ... quum Lucifer ignes spargeret ... vidi *eqs.* (QVINT. decl. 296 p. 171, 13 *al.*). STAT. silv. 2, 2, 47 illa *villa* cadentem detinet -ctamque negat dimittere lucem (CLAVD. carm. min. 30, 52 -cta luce). TAC. hist. 4, 84, 1 triennio -cto (SCAEV. dig. 35, 2, 95, 2). ITALA Marc. 16, 1 (cod. k) sabbato -cto (διαγενομένου, *Vulg.* cum transisset). IVST. 12, 16, 8 -cta pueritia (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 653 Phoenicis -ctam ... iuventam). PALLAD. 3, 10, 7 -cto annui temporis spatio (COD. Iust. 12, 60, 3, 1 [*a. 416*] sp. anni.) (*v. p. 1465, 57*). 13, 1. AVSON. 291, 6 p. 148 P. -cto ... lustro (CE 712, 23 [*a. c. 590*] -ctis iam septem ... l.). CLAVD. 18, 287 -cta vetustas (*seq.* longi ... aevi). ALC. AVIT. epist. 21 p. 55, 12 -cta festivitate (*v. p. 1465, 83*). CE 1366, 3 -cto vitae ... cursu. *et al. saepe.*

β in plenis enuntiatis: CAES. Gall. 3, 28, 1 etsi prope -cta iam aestas erat (SALL. Iug. 61, 1 iam a. -ctam esse. LIV. 24, 20, 15 media). OV. met. 4, 399 iam ... dies -ctus erat ([*opp.* tempus ... subibat]. TAC. dial. 42, 1 FRONTO p. 6, 3 N. PAVL. dig. 22, 2, 6 praefinitus. *al.*). AVR. Fronto p. 15, 10 N. ver -ctum est. *ibid. l.* 21 duo menses -cti sunt idibus proximis. CLAVD. DON. Aen. 8, 405 p. 175, 14 ubi ... medium noctis -ctum est. CIL VIII 9520, 6 Tadiae ... coniugi, cum qua vita iucunda, ..., frugalitas honesta, fides cum disciplina -cta est (*'elata' adn., non recte*).

b *active*: *α anni, diei, horae cursum finire (poetice)*: OV. am. 1, 5, 1 aestus erat mediamque dies -erat horam (SEN. Herc. O. 1987 cum summas -et h. consumpta dies, iter *eqs. pertinet quodammodo ad C, l. 61*). met. 1, 118 Iuppiter ... per ... hiemes aestus ... autumnos ... ver spatiis -egit quattuor annum (PROP. 3, 20, 11 tu .. qui aestivos spatiosius -is ignes, Phoebe, ... contrahe lucis iter [*qui ampliore spatio agis ignes, sc. tardius cursum perficis*]).
β expressa vi: vitam -ere *i. q. mori*: CASSIOD. chron. II p. 153, 1138 Athanaricus ... ibi (*sc. Constantinopoli*) ... vitam -egit (*aliter p. 1465, 16*).

C ***de spatio, loco transeundo*: *i. q.* *permetiri, transgredi, superare*** (*sic intelleg. videtur et*: VAL. FL. 2, 75 cum primus equis -egit ... Phoebus Athon *et* ... diem dispersit in undas [*aliter alii explicant; v. commentt.*]): **1** *proprie*: PLIN. nat. 12, 87 *Trogodytae* hibernum mare -unt circa brumam. IVL. VAL. 2, 24 p. 84, 14 cum multum spatii ... pedibus -isset (*cf. supra l. 36*). *v. et l. 53.* **2** *in imag.*: VITAE patr. 5, 7, 42 cogitationes *malae* ... coronam nobis provident, si bene eas -erimus (*gr. Nau 1908 p. 280 n. 210* διεξερχώμεθα, *cf. 3, 104* pertractantes transierimus. *an ad p. 1463, 58?*).

D ***de aerumnis perpetiendis*: *i. q.* *exanclare, tolerare, perferre***: PLAVT. Capt. 1009 salve Tyndare. :: et tu, quoius caussa hanc aerumnam -o. LVCAN. 8, 376 *Parthus* in pugna perfusus sanguine ... *non* -et aestivum calido sub pulvere solem.
syn.: conterere: *p. 1465, 70.* degere: *p. 1465, 12.* explere: *l. 10. p. 1464, 47. 84.* impendere: *p. 1464, 50.* peragere: *p. 1464, 73.* perficere: *p. 1464, 35.* *opp.*: incipere: *supra l. 4. 22* (coeptus: *p. 1464, 64*).

V ***singularia***: **A** *i. q. simpl.* ***agere, facere***: ITALA Luc. 3, 13 (Gat., ff² l q *al.*) nihil amplius quod constitutum est vobis -atis (πράσσετε, *Vulg* faciatis; *cod. e* egeritis).

B *? i. q.* ***exhibere, praestare***: CIL VIII 26626 (*prov. procos. in inscr. lacerata*) ⟨h⟩onestatem in rem ⟨pub⟩l(icam) et patriam cum ⟨sui⟩s -egit.

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. p. p. *****exāctus**, -a, -um *pro adi.* (*subst. v. p. 1447, 49. in quibusdam exemplis dubites, huc an ad verbum finit. pertineant: v. e. g. infra l. 18. 58*). *compar.* -ior: *inde ab* Ov. *p. 1468, 10.* Scrib. Larg. *infra l. 29*; -ius Mart. 4, 86, 4. *superl.* -issimus: *inde a* Sen. contr. 2, 4, 8. 7, 5, 11 Val. Max. 1, 1, 8. 4, 3, 5 *al. saepe.* *adv.* -ē: *v. p. 1468, 16.* [*e coni.: infra l. 60. in loco corrupto*: Sen. suas. 6, 24. *dub. trad.*: Sidon. epist. 2, 2, 5 -issima spatiositate (*habent Vat. Reg. 216 al. codd.; deest in mell.*).]

A *ad -ere III*: **1** *i. q. examinatus, ponderatus, accuratus, diligens* (*hic illic c. not. severi, gravis, religiosi: v. infra l. 25. 37. 40. syn.*: diligens: *infra l. 35. 56*; severus: *l. 23. opp.*: levis, simplex *infra l. 36*): **a** *de rebus*: *α proprie de pondere ac mensuris*: Scrib. Larg. praef. p. 4, 13 habent ... omnes pondera atque mensuras -as.

β transl.: (I) *vario usu de quibuslibet rebus*: Ov. fast. 3, 162 *Caesar* moras solis ... traditur -is disposuisse notis (*cf.* Manil. 3, 392 singula *signa* ... nequeunt ... temporibus numerisque suis -a referri). Pont. 4, 9, 46 -a cuncta locare fide (Ps. Rvfin. bell. Iud. 1 praef. 1 p. 593 -a f. ... historiae [*gr.* τὸ ἀκριβές]. *aliter infra l. 60*). Liv. 3, 5, 12 quot pugnaverint ... -o adfirmare numero. 26, 43, 3 magis operis ... quam emolumenti rationem -am (Vitr. 3, 1, 1 membrorum). Vitr. 7, 1, 3. Sen. contr. 10 praef. 10 omnia ad -am regulam reducam ([*antea*: severissimis]. *cf.* Val. Max. 4, 3, 5 M.' ... Curius -issima norma Romanae frugalitatis. Petron. 5 vs. 3 mores frugalitatis lege poliat [polle- *trad.*] -a). Val. Max. 1, 1, 8 ab -issimo cultu caerimoniarum (*cf.* 8, 13, 1 -issimae agrorum ... culturae). Sen. dial. 10, 18, 4 frugalitatis -ae (*v. l. 25*) homines. nat. 6, 5, 2 opiniones veteres parum -as esse et rudes. Scrib. Larg. 97 p. 41, 27 *compositionem* usu -iore comprobatam. Qvint. inst. 10, 7, 30 *Ciceronis* commentarii ita sunt -i, ut *eqs.* (*cf.* Clavd. Don. Aen. 2, 10 p. 146, 9 *reginae* relatio -a negari non poterat. Vvlg. II Macc. 15, 40 legentibus si semper -us sit sermo, non erit gratus; *gr. aliter* [Vincent. Ler. 1, 1, 6 neque ornato et -o, sed facili communique s.]. Mar Merc. Conc.[S] I 5 p. 363, 18 definitiones [*gr. I 1, 7 p. 70, 3* ἀκριβεῖς]. Inst. Iust. 1, 1, 2 diligentissima atque -issima interpretatione [*opp.* levi ac simplici]. *al.*). Lact. inst. 6, 17, 29. Macr. Sat. 7, 3, 22 inter cetera -ae vitae instituta ([*sc. ap. Lacedaem.*]. *cf.* Epist. pontif. 339 [*Zosim.*] Migne 20 p. 673[A] -ior ... v. [auct- *l. v.*]). Conc.[S] I 5 p. 369, 19 pietatem (*gr. I 1, 3 p. 38, 28* τῆς εὐσεβείας ... τὸ ἀκριβές). Cod. Iust. 4, 35, 21 (*Constantino*) aliena ... negotia -o officio geruntur (*i.* '*severo*', '*religioso*').

(II) *potiore usu de iis rebus, quae sunt animi, mentis, ingenii sim.*: Sen. contr. 2, 4 (12), 8 fuit ... Messalla -issimi ingenii (7, 5 [20], 11 Vinicius -issimi vir i.). Val. Max. 8, 7 ext. 2 magorum -issimae prudentiae (Sen. epist. 74, 29). Sen. benef. 7, 8, 2 *Demetrium* virum -ae, licet neget ipse, sapientiae. dial. 10, 20, 3 Turannius fuit -ae diligentiae senex (Frontin. aq. 89. Gaivs dig. 17, 2, 72 ad -issimam d. *dirigere*. 44, 7, 1, 4. Pavl. dig. 18, 6, 3 -iorem. *al.* Inst. Iust. 3, 27, 1). epist. 94, 12 qui habet -um iudicium de fugiendis petendisque (98, 3 Qvint. inst. 10, 2, 14). Svet. Tib. 18, 1 curam ... solito -iorem praestitit *bello in Germania gerendo* (Sol. 52, 32 Arnob. nat. 6, 6 p. 219, 10. Cod. Theod. 8, 5, 23, 3 -issima c. inspicere). Pavl. sent. 4, 12, 7 neque furiosus neque pupillus -i consilii capax est (*cf.* Gell. 10, 17, 1 cogitationes ... vegetiores et -iores).

b *de viro severae notae*: Boeth. herm. sec. 1 praef. p. 11, 16 *Alexandrum* -um diligentemque Aristotelis iudicem.

2 *i. q. certo statutus, definitus, firmus sim.* (*cf. p. 1464, 8*): Ov. epist. 16 (17), 177 et libet et timeo nec adhuc -a voluntas est satis *eqs.* (Gratt. 259 huic *cani* -a v.). Manil. 3, 505 cum -[h]ac⟨ta⟩ fides steterit sub cardine primo (*i.* '*certa*'. *cf. l. 18*).

B *ad -ere IV*: *i. q. perfectus, absolutus sim.* (*syn.* subtilis *l. 64*): **1** *spectantur res*: **a** *in universum*: *α de variis rebus* (*fere i. q. eximius l. 66*): Sen. dial. 3, 3, 7 *apud animalia* principale parum suptile, parum -um. epist. 71, 28 virtutis -ae. Gaivs dig. 21, 1, 18 pr. *in servo* non -a gravitas et constantia quasi a philosopho desideretur. Macr. Sat. 7, 10, 7 -ae siccitatis (*i.* '*eximiae*'). Sidon. epist. 1, 2, 2 *Theodoricus* est corpore -o, longissimis brevior, procerior ... mediocribus. *β de luna plena*: Lvcan. 2, 577 signa tuli ... ante bis -um quam Cynthia conderet orbem (*i. duobus mensibus peractis*).

b *speciali usu*: *α de artificio (versibus, libris, operibus sim.)*: *i. q. politus, bene exaratus sim.* (*c. vi fere pressiore sc. de elegantia, subtilitate, arte egregia dictum. cf. p. 1464, 54*): Hor. epist. 2, 1, 71 emendata videri *carmina Livi* ... et -is minimum distantia miror (*cf.* Sidon. epist. 8, 11, 5 versus ... -os tam pedum mira quam figurarum varietate). Prop. 3, 9, 10 -is Calamis *sculptor* se mihi iactat equis. Val. Max. 8, 7 ext. 10 *Chrysippus* λογικῶν -issimae subtilitatis volumen reliquit. Mart. 9, 81, 2 lector ... nostros probat ... libellos, sed quidam -os esse poeta negat.

β t. t. gramm.: species -a *de* '*plusquamperfecto*' (*cf. p. 1468, 2. 6. 7; def. v. l. 84. opp.* absoluta [*i.* '*perfect.*']: *l. 82 sqq.*): Char. gramm. p. 227, 11 tempore praeterito specie absoluta et -a (*sic opp.*: p. 228, 12. Diom. gramm. I 346, 7 sp. tam absoluta quam -a. 348, 23. 349, 16 *al.* Prob inst. gramm. IV 160, 1 [*def.*] species verborum sunt tres: imperfecta, quae est ... inchoativa, perfecta, quae est et absoluta, plusquamperfecta, quae est et recordativa sive -a. Mart. Cap. 3, 314. 317. 321 *al.*). p. 227, 15 *ab audeo* 'ausus sum' ... et in -a specie 'ausus eram' (*sim. ibid. l. 16* Diom. gramm. I 348, 27 *al.* Explan. in Don. gramm. IV 555, 28 *al.*). p. 229, 25. Diom. gramm. I 348, 11 tempore praeterito plusquamperfecto specie -a (350, 38). *al.* Prob. inst. gramm. IV 160, 17 specie plusquamperfecta sive recordativa vel -a (*item* 160, 39. 162, 10. 32 *al. cf. et l. 6*). *al.*

2 *de hominibus*: *i. q. egregius, perfectus sim.*: **a** *pendet gen.*: Ov. fast. 3, 383 Mamurius — morum fabraene -ior artis, difficile est ... dicere *eqs.* **b** *absolute ponitur*: Mart. 4, 86, 4 nil -ius eruditiusque est *Apollinari docto*. Plin. epist. 8, 23, 5 Serviano, -issimo viro (Sidon. epist. 7, 8, 3). Sidon. epist. 3, 11, 1 summates viri optimarum te -issimarumque partium praestantissimum patremfamilias ... prosequuntur. Ennod. carm. 1, 7, 51 poetas.

adv. **exāctē**. *compar.* -ius: *inde a* Mela *l. 18*; *superl.* -issime *l. 26*. *i. q. accurate, diligenter*: Mela 1, 2 dicam ... alias plura et -ius, nunc ... strictim ([1, 24 -ius oras situsque dicturo]. *cf.* Gell. 1, 3, 21 -ius pressiusque disserit. Sidon. epist. 4, 22, 6 si quid simpliciter edamus, insani, si quid -e, praesumptiosi vocamur. 7, 9, 2 ut -e perorantibus mos est). Gaivs inst. 1, 93 diligentius ... -iusque causam cognoscit de *eqs.* (*cf.* Sidon. epist. [carm. 22] 2 nullum hoc -ius compertum habere censuerim *eqs.*). Schol. Hor. carm. 3, 1, 2—3 *carmina Laevii* non ad plenum et -e facta (*cf. p. 1464, 59*). Sidon. epist. 5, 11, 2 colis ut qui sollertissime, ... pascis ut qui -issime, iocaris ut qui facetissime *eqs.* 9, 16, 1 (*opp.* instanter). *M.*

*****exiguitās**, -ātis *f.* *ab* exiguus. Gloss. ἐλαχιστότης. *inde a* Varrone *l. 34*, Cic. *p. 1469, 26*, Cael., Caes., Sall., Liv., Vitr. *plur.*: *p. 1469, 73. 79.*

fere i. q. parvitas. cum respectu: **A** *quantitatis*: **1** *de copia parva in universum*: **a** *rerum corp.*: *α variarum*: Vitr. 5, 6, 7 -e copiarum, id est marmoris. Victric. 20 queri ... de -e (*reliquiarum*) non possumus. *cibi, frumenti sim.*: Varro rust. 2, 4, 13 porci ... matres aspernantur propter -em lactis. Sall. or. Macri 19 ut illis (*sc. alimentis carceris*) -e mors prohibetur. Colvm. 7, 5, 5 cibi. Tert. adv. Marc. 4, 21 p. 488, 20 pabuli -em non tantum sufficere, verum etiam exuberare. Sedvl. op. pasch. 3, 21 p. 248, 14 ut ... cadentium micarum -e pascantur *canes*. Vitae patr. Iurens. 2, 3 p. 144, 34 venite ... filioli, spicarium hunc nostrum, in quo -s manipulorum superest, intrantes *eqs.* *fere i. q. ieiunium*: Sacr. Leon. 415 ut simus ... de -is castigatione solliciti. *sanguinis, corporis* (*fere i. q. exilitas*): Vitr. 6, 1, 4 propter sanguinis -em timidiores sunt ferro resistere. Colvm. 9, 1, 9 propter -em corporis facile clatris subrepunt *lepusculi*.

β rei familiaris, pecuniae, agrorum fructus sim. (*inde fere i. q. paupertas l. 51*): Vitr. 3 praef. 2 rei familiaris. Qvint. inst. 6, 3, 62 congiariorum. Svet. Claud. 25 fisci (*opp.* abundaturum). Vlp. dig. 19, 2, 15, 5 cum quidam de fructuum -e quereretur *eqs.* Val. Cem. hom. 7, 4 p. 715[A] sine causa -em tuae facultatis accusas. *fere i. q. paupertas* (*v. l. 47*): Itala Luc. 21, 4 (cod. a) haec (*vidua pauper*) ... de -e sua omnem facultatem suam quam habebat, misit (ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς, *Vulg.* ex eo, quod deest illi). Ps. Rvfin. in Am. 5, 10/11 p. 1078[B] parvas res tamen pauperibus ipsa -e pretiosas. 7, 1—3 p. 1089[B] ad tantam -em ... gens nostra pervenit. Ps. Avg. quaest. test. I 124, 1 p. 382, 1 pauper ... de -e sua largiri non timuit. Vitae patr. 6, 3, 15 videntes ... tribuni illi hos duos monachos, veteres pannos indutos ... beatificabant -em ipsorum. Cassiod. var. 12, 13, 4 divitem ... fieri de -e mendaci.

γ rerum naturalium (*syn.* raritas *l. 62. opp.* magnitudo *l. 65. fere i. q. sterilitas l. 67*): Colvm. 3, 2, 24 graeculae vites ... nostris regionibus et raritate uvarum et acinorum [et] -e minus fluunt. Sol. 32, 14 -s (*sc. Nili aquarum*) minimum adportet fecunditatis. Hil. in Matth. 12, 10 p. 987[A] neque -em ignis ... exstinctam. Cassiod. inst. 1, 29, 1 p. 73, 6 amnis ... qui nec magnitudine undarum suspectus habeatur nec -e temnibilis. Greg. Tvr. Franc. 9, 17 tit. de -e anni huius.

b *rerum incorp.* (*syn.* brevissimum, pauca; *opp.* ubertas, amplitudo *l. 73 sq.*): Caes. Gall. 2, 21, 5 temporis tanta fuit -s (2, 33, 2 Liv. 24, 17, 4). Cassiod. in psalm. 78, 9 p. 576[D] paupertas est ... -s bonorum operum. Ven. Fort. vita Radeg. 39, 91 de beatae virtutibus sufficiat -s, ne fastidiatur ubertas, nec reputetur brevissimum, ubi de paucis agnoscitur in miraculis amplitudo. Orig. in Matth. ser. 91 p. 207, 30 mediocres ..., quantum ad periculum dico iactantiae, ipsa fidei -e muniti sunt.

2 *praevalente numeri ratione* (*syn.* paucitas): *de hominibus*: Cael. Cic. epist. 8, 10, 1 copiarum (*i. militum. cf.* Caes. Gall. 3, 23, 7 copias propter -em non facile diduci. Salv. gub. 7, 33 in eam ... -em redigi agmen militum iussit [*syn.* paucitas]). Schol. Cic. Bob. p. 154, 24 oppida vacua ... et populi -e deserta. Novell. Theod. 22, 1, 3 lex ... quae ... ordinum dignitatem a corporum -e defendat. *dierum*: Itala psalm. 101, 24 (Veron.) -em dierum meorum adnuntia mihi (ὀλιγότητα, *Vulg.* paucitatem).

B *formae exterioris et ambitus*: **1** *locorum, castro-*

[*K.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum, agrorum (*syn.* angustior. *opp.* magnitudo): CAES. Gall. 4, 30, 1 cum ... paucitatem militum ex castrorum -e cognoscerent, quae hoc erant etiam angustiora, quod sine impedimentis *eqs.* PALLAD. 1, 6, 8 fecundior est culta -s (*sc. agri*) quam magnitudo neglecta. MART. CAP. 6, 658 -s insularum denique navigantibus caprae similitudine divulgatur (*cf. Sol. 11, 2* id [*i. Antandrum*] ... visentibus procul caprae simile creditur). COD. Theod. 13, 6, 7, 1 (= Iust. 11, 3, 2, 3) ubi ... spatia loci et -s nullam habuit pensionem.

2 *rerum variarum: vestitus, chartae, seminis, lunae* (*syn.* breve spatium *l. 13*, angustia *l. 13. 16*. *opp.* integritas *l. 17*): CAES. Gall. 4, 1, 10 quarum (*i. pellium*) propter -em magna est corporis pars aperta. HIER. epist. 11, 1 chartae -s indicium solitudinis est: et idcirco longum sermonem brevi spatio coartavi *eqs.* (*syn.* angustia scedulae). PELAG. in I Cor. 13, 2 p. 202, 12 S. non propter -em (*grani sinapis. cf.* AVG. serm. 247, 2 p. 1158$^{init.}$ in illa -e [*seminis*], illis angustiis et radix latet ... et folia futura *eqs.*). GREG. TVR. stell. 16 p. 863, 5 luna inter quinis diebus vel crescit ad integritatem vel ad -e (*sic*) minuitur.

3 *animantium* (*syn.* parvitas *l. 23*): PS. RVFIN. in Os. 4, 16 p. 988^{A} agni (*opp.* taurina ... mole). in Ioel 2, 24—25 p. 1048^{A} locustarum ipsa -s potentiam indicat ... creatoris. AVG. civ. 22, 14 p. 591, 5 D. *infantes* non in ea resurrecturi sunt corporis -e, qua mortui (MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 12, 31 *statum* -is et parvitatis, in qua nascuntur infantes).

C *qualitatis*: 1 *significatur id, quod parvi momenti est, fere i. q. levitas, tenuitas*: CIC. fin. 4, 29 dicit obscurari quaedam nec apparere, quia valde parva sunt; ... itaque in quibus propter eorum -em obscuratio consequitur *eqs.* (4, 32).

2 *fere i. q. exilitas, sterilitas* (*syn.* macies): IVST. 43, 3, 5 Phocaeenses -e ac macie terrae coacti studiosius mare quam terras exercere.

3 *de statu exili et quasi contemnendo, fere i. q. humilitas*: a *generaliter* (*v. et infra l. 54*): RVFIN. Orig. princ. 2, 11, 6 p. 191, 1 *non* intellegamus eum (*i. Christum*) in ea -e, in qua propter nos effectus est. b *specialiter: circumlocutio modestiae animique demissionis sim., qualis adlocutionum honorificarum instar in epistulis et scriptis eccles. adhibetur missis ad homines sive superioris sive aequalis sive inferioris ordinis (a papa v. l. 50, episcopis sim.), fere ut pron. q. s.* 'ego, nos' *significentur* (*sim. usurpat Ennod.* [*cf. Dubois, Lat. d'E. p. 307*]: fragilitas, humilitas, mediocritas, parvitas *al. cf. O'Brien, titles of address in christ. lat. epistol., diss. Washington 1930, p. 72* [*p. 125, v.* exiguus *p. 1477, 2 sqq.*]. *opp.*: apex, auctoritas, beatitudo, corona, honorabilitas, magnitudo, venerabilitas, veneratio. *syn.*: flebilitas, parvitas, tenuitas). -s mea (*sim. v. l. 59*): GAVDENT. serm. 16, 1 p. 137, 10 metuo ..., ne virtus verborum caelestium -is meae sermone tenuetur. AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. A 9 precor, pro -e m., ut *eqs.* (*opp.* beatitudine vestra). AVG. epist. 146 p. 274, 5. 197 p. 231, 4 litteras tuae venerationis accepi, quibus -em m. visitare dignatus es. 257 p. 604, 12 gest. Pelag. 27, 52 p. 105, 24. LEO M. serm. 3, 1 p. 144^{C} respiciens ad -is m. tenuitatem et ad suscepti muneris magnitudinem. PASCASIN. Leo M. epist. 3, 1 p. 606^{B} (*opp.* corona vestra, *i. papa*). AVELL. p. 617, 5 m. -is non esset tam magna praesumere (*cf.* p. 618, 2 pro meae flebilitatis -e). CONC.^{S} II 2, 1 p. 81, 5 litteris vestris ad m. -em datis. ENNOD. epist. 4, 7, 3 p. 102, 18 magnitudo tua circa -em m. bene coepta non deserat. EPIST. Austras. 12 p. 127, 27 semper -em m. vestrorum apicum elocutio desiderata confortat. VEN. FORT. vita Albin. 3, 6. *cf.* ENNOD. epist. 5, 1, 4 p. 124, 6 iungo et ego ... partibus vestris pro modulo -is propriae ... consensum. -s nostra: AVG. contin. 1, 1 p. 141, 4 -em nostram ... *deus* adiuvabit. gest. Pelag. 34, 59 p. 114, 19 auctoritate ... tua, quae longe maior est quam n. -is industria. AVELL. p. 38, 23 episcopus ... n. -em despiciens. GREG. M. epist. 1, 41^{a} p. 61, 3 dignetur ergo beatitudo vestra opus ipsum ... -i n. transmittere. FACVND. defens. 4, 2 p. 618^{A} tua honorabilitas n. -em petens *eqs.* (*cf. Epiphan. Avell. p. 744, 15* tua venerabilitas a parvitate nostra ... postulans). MIRAC. Theclae 10 p. 173, 21 *miracula* propter multitudinem a n. -e non possunt scribi.

4 *fere i. q. infirmitas*: AVG. pecc. mer. 29, 57 p. 56, 23 de sancta virginitate ... pro mearum virium -e disserui (APRING. in apoc. 3, 7—8 propter -em virium tuarum [*syn.* humanam fragilitatem]). EVCHER. form. 7 p. 40, 7 hic (*I Cor. 3, 2*) 'lac' -s sensus. COD. Iust. 1, 17, 2, 16 propter ingenii mortalis -em. *metonym. de re ipsa, fere i. q. peccatum*: HERM. vulg. vis. 3, 2 p. 14, 15 -es tuae multae sunt, emundaberis autem ab -bus tuis (*syn.* peccatis. *gr.* τὰ ὑστερήματα, *Pal. 3, 2, 2* reliquiae).

5 *ap. gramm. quasi t. t.: fere i. q. deminutio, extenuatio* (*sc. oratione magis deminuta quam verborum significatione. opp.* '*amplificatio, augmentum*'): DON. Ter. Andr. 178 p. 87, 7 non dixit 'litigium' aut 'rixam', sed 'verbum'. istae -es adseverationis ⟨sunt⟩ et dicuntur cum pronuntiatione, ut intellegatur: 'ne verbum quidem'.

exiguus, -a, -um. *cf. c.* exigere, exagium, *v. Walde-Hofmann*^{3} *s. v.* (*sc. sensu passivo: fere i. q.* '*parce ac tenuiter trutinā exactus*'). *de scriptura*: exsig-: CE 1269, 2 (*at cf.* CASSIOD. [*ex Caesellio*] gramm. VII 204, 7 exsequiae *eqs.*; -ae non habent s, sicut

indignae, quae egeant, ⟨unde⟩ exiguitas). exicuus: INSCR. christ. Diehl 1786 B adn. exigūs: CE 1178 B, 23 (*sc. lapicida nota usus est ad geminandam litteram*). NOT. Tir. 29, 10 -um. *de notione*: SYNON. Cic. p. 426, 22 B. gracilis, exilis, tenuis, macer. p. 433, 10 imbecillum, infirmum. SERV. auct. georg. 2, 179 quia malignum veteres -um dicebant. ISID. orig. 10, 88 -us multum egens. *diff.*: CHAR. gramm. p. 395, 22 B. parvum in tempore, breve in spatio, -um in corpore infantis (*v. p. 1475, 7*), pusillum in corpore pumilionis. DIFF. ed. Beck p. 42, 10 breve est, quicquid longo contrarium est, pusillum magno, parvum multo, -um vero minimae portionis est. GLOSS.^{L} I Ansil. EX 546 (= III Abstr. EX 74) -a modica, perparva (*ad* IVV. 3, 24 ? *v. p. 1478, 14*). 556 -um parvulum, modicum. V Aa E 818 -a minima. 819 -us humilis, parvus, minimus. 820 -os minores. GLOSS. inutile. sine ⟨p⟩atrimonio (*Castiglioni in plagulis*, ma- *trad.*). GLOSS.^{L} II Philox. EX 101 -um ἐλάχιστον. GLOSS. -a ratio ⟨ο⟩ὐδεὶς λογισμός. *praeterea in gr.*: βραχύς: *p. 1473, 37. 1476, 38 al.* ἐλαχύς: *p. 1471, 82. 1473, 43. 49. 1475, 55 al.* μικρός (σμικρός): *p. 1471, 14. 1472, 11. 1473, 71. 1474, 64 al.* ὀλίγος: *p. 1472, 13. 66. 1473, 35. 44. 46. 70. 84 al. v. et p. 1471, 51. 1477, 24. 48. 55. 1479, 4.* *respondet (vel iungitur) positivo q. e.* -us: *compar.*: maior: CIC. Deiot. 20 *v. p. 1473, 20.* plenior: CELS. 1 prooem. 34 *v. p. 1472, 3.* minor: *v. p. 1473, 44.* μικρότερος: EVSTATH. Bas. hex. 6, 9 p. 931^{D} *v. p. 1473, 71.* *superlat.*: minimus: SEN. epist. 38, 2 *v. p. 1474, 46.* AMM. 14, 6, 8 *v. p. 1478, 17.* SIDON. epist. 8, 7, 4 *v. p. 1477, 33.* uberrimus (*opp.*): AVG. serm. 362, 5, 5 *v. p. 1471, 75.* maximus, plurimus (*opp.*): SIDON. epist. 8, 7, 4 *v. p. 1477, 33.* ἐλάχιστος: ITALA II Macc. 8, 35 (rec. P) *v. p. 1473, 49.* VVLG. sap. 6, 7. 14, 5. *nota variis significationibus saepius eo sensu q. e.* '*nimis -us*' *adhiberi, e. g.* OV. met. 4, 442 *p. 1475, 21.* LIV. 28, 12, 7 *p. 1474, 6.* 35, 9, 8 *p. 1473, 32.* SEN. Thy. 1053 *p. 1472, 52.* GELL. 9, 9, 16 *p. 1478, 49.* COD. Theod. 14, 4, 10, 3 *p. 1474, 43.* SEDVL. carm. pasch. 4, 150 *p. 1473, 50.* *de usu*: *pendet abl. limit.*: *p. 1474, 7. 51. 1477, 29 sqq.* *genet.*: *p. 1477, 34.* *dat. ger.*: LIV. 28, 12, 7 *v. p. 1474, 7.* *v. Onom.* (*cf. p. 1477, 4*). *positiv. legitur inde a* CIC., LVCR., CAES. *compar. ap.*: FRONTIN. aq. 32 DIG. 6^{ies}. DIFF. ed. Beck p. 35, 66. *superl. ap.*: OV. epist. 14, 115 PLIN. epist. 7, 24, 7 HERM. vulg. sim. 8, 1 p. 98, 16.

[*l. v.*: CIC. de orat. 1, 57 tenui quodam exsanguique (*codd. recc.*; -i M^{1}; -o *L* M^{2}) sermone disputant. VERG. georg. 2, 472 *v. p. 1477, 38.* TIB. 1, 1, 6 adsiduo ... igne (*Fris. A V*ς; -o *P*ς *Berol. in ras.*). *e coni.*: CE 1166, 1 (exuviis *sched.*).]

I *minus expresse: fere i. q. parvus*: A *de -a parte, copia sim. alcis. rei*: 1 *corporeae*: CIC. rep. 1, 26 nos -a eius (*i. terrae*) parte adfixi (CAES. civ. 3, 112, 8 in eo tractu [*v. app. crit.*] pars erat regiae -a. VERG. Aen. 10, 128 fert ingens ... saxum, haud p. -am montis. LIV. 2, 10, 7 -a p. pontis relicta. 9, 23, 17 -am deformatam incendio p. [*sc. castrorum*]. 44, 27, 11 Gentius -a p. pecuniae accepta *eqs.* CELS. 5, 26, 30^{A} mellis. 6, 7, 3^{B} aut mali Punici sucum cum -a murrae p. 8, 10, 1^{I} -a p. olei adiecta. *et al.*). CAES. Gall. 5, 12, 5 *ferri* -a est copia (BELL. Alex. 1, 5 alterius rei [*i. aquae*] copiam -am; *opp.* nullam). CELS. 6, 8, 1^{B} mel cum -o modo resinae. TAC. hist. 4, 32, 3 Batavi ... -a Galliarum portio. *et al.* 2 *incorp.* (*cf. p. 1471, 1 sqq.*): CIC. rep. 6, 25 unius anni partem -am (LVCR. 3, 399 temporis. CAES. Gall. 4, 20, 1 aestatis. BELL. Afr. 18, 4 diei). IVV. 13, 13 quamvis levium minimam -amque malorum particulam vix ferre.

B *de re fam., censu, opibus, pretio sim.*: CIC. epist. 9, 13, 3 res familiaris ... valde -a est (*cf.* LIV. 2, 16, 7 copiis f. adeo -is. COD. Iust. 12, 59, 4 [*a. 393*] qui vel -am rei f. substantiam habent [nullam *Cod. Theod.*]). HOR. epist. 1, 1, 43 censum. OV. Ib. 580 perdat ob -as te tuus hospes opes (*opp.* magnas. Pont. 4, 9, 122). Pont. 1, 1, 40 -ae ... stipis aera (CVRT. 4, 1, 19 APVL. met. 1, 4). VAL. MAX. 2, 10, 8 patrimonium (*al.*). CVRT. 4, 5, 8 tanti belli -am hanc esse mercedem. 8, 5, 10 -ā turis impensā tanta beneficia pensaturi (SVET. Vesp. 18). COLVM. 8, 5, 9 pulli non -is pretiis veneunt (IVV. 8, 66. IAVOL. dig. 17, 1, 36, 1 -o pr. ... rem abicere. VLP. dig. 13, 3, 3 ne ad -um pr. aestimatio redigatur. COD. Iust. 2, 36, 3, 1 [*a. 294*] nimis -o. *al.*). 9, 16, 1 cerae fructus quamvis aeris -i non tamen omittendus est. QVINT. inst. 5, 10, 19 *scelus* propter -am summam factum (IVV. 14, 219 vendet periuria s. -a. *al.*). IVV. 11, 131 res (*v. p. 1478, 14*) despicit -as (AMM. 15, 2, 9 tenues ... quibus -ae res erant ad redimendam salutem aut nullae [*opp.* opulenti ... pretiis immensis]). PLIN. epist. 7, 24, 7 -issima legata. VLP. dig. 26, 7, 5 pr. tam -am esse tutelam (*i. pecuniam pupilli*). COD. Iust. 4, 39, 4 (*a. 223*) qui nondum certus de quantitate hereditatis, ... quasi -am quantitatem eam vendidit. 10, 3, 2 (*a. 239*) ob -um debitum. *et al.*

C *de iis quae per motum aliquem fiunt*: 1 *corporaliter*: LVCR. 1, 435 cui si tactus erit quamvis levis -usque, ... corporis augebit numerum. 2, 292 id facit -um clinamen principiorum. OV. fast. 3, 274 saepe, sed -is haustibus, inde bibi. 4, 325 -o funem conamine traxit *vestalis*. EPICED. Drusi 11 -o ... fulminis ictu. CVRT. 4, 6, 16 -a corporis declinatione (*al.*). *et al.* 2 *incorporaliter*: LVCAN. 7, 241 *Caesar* coeperat -o tractu civilia bella ut lentum damnare nefas.

[K.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

D *de rebus incorp.* (*cf. p. 1470, 52. 82*): **1** *de iis quae spectant ad animantium sive corpus sive ingenium et animum:* Cic. div. in Caec. 21 cur eorum spem -am ... vi extorqueri conaris? (Flacc. 4. Att. 3, 24, 1 spes -a quae erat, ... sublata. epist. 12, 9, 2 [*opp.* nullam]. Ov. trist. 3, 5, 25. Liv. 3, 6, 8 Servilius -a in spe trahebat animam. 42, 16, 3 [*syn.* prope nullam]. *et al.*). Brut. 118 *in Catone* summam eloquentiam non desiderem, quam -am in Fannio, ne in Rutilio quidem magnam, in Tuberone nullam video fuisse. Verg. Aen. 11, 63 solacia luctus -a ingentis ... sed debita patri. Ov. ars 2, 603 virtus (*opp.* gravis ... culpa). met. 6, 486 labor -us Phoebo restabat (trist. 5, 3, 20 non -o facta labore via est [*aliter p. 1472, 25*]. *cf.* Colvm. 12 praef. 4 cura). Sen. contr. 2, 1, 13 magna non capit -a ⌊mens⌋ ([⌊ ⌋ *Hause*; est *trad.*]. *cf.* Rvfin. hist. 3, 39, 13 -i sensus vir et minus capacis [σφόδρα ... σμικρὸς ὢν τὸν νοῦν]). Sen. epist. 85, 12 ista (*sc. mala animi*) quamvis -a sint, in maius excedunt. Sil. 16, 351 decus ... corporis -um (*sc. Asturis equi*). Frontin. strat. 4 praef. non -o scrupulo digestis *strategematibus.* Apvl. apol. 90 suspicionem. Cassian. conl. 13, 13, 1 p. 383, 7 -is ... parvisque conatibus. *et al.*

2 *de incorp. variis:* Cic. rep. 1, 27 divitiarum levis fructus, -us usus. leg. 1, 14 quid est tantum, quantum ius civitatis, quid autem tam -um, quam est munus hoc eorum qui consuluntur? (*antea:* magna ... parvis). ac. 2, 127 cogitantes ... caelestia haec nostra ut -a et minima contemnimus (fin. 5, 78 mala ... -a et paene m.). fin. 5, 71 parvae et -ae ... istae accessiones bonorum (Cypr. laps. 12 p. 245, 21 parva haec et -a huius temporis damna. Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 56, 1 p. 46, 15 omnia parva duxit et -a pro desiderio Christi. *v. supra l. 18*). Ov. ars 2, 286 carmen ... -i muneris instar erit (*cf.* Sen. benef. 2, 15, 2 nec -um beneficium dilatabo nec magna pro parvis accipi patiar). trist. 2, 122 non -o crimine (*cf. sim.:* 5, 2, 11 *malis* -is [*opp.* grandibus. *v. l. 24.* Amm. 24, 7, 8 aliud haud -um m. *al.*]. *al.*). Liv. 1 praef. 4 res *populi Romani* ... ab -is profecta initiis eo creverit, ut iam magnitudine laboret sua. 9, 41, 16 -am appendicem Etrusci belli conficere. Gratt. 326 -is magna sub imagine (*i. exemplo rerum magnarum*) rebus prospicies (*v. p. 1475, 74*). Manil. 1, 547 discrimine (Tac. Agr. 12, 3 Clavd. carm. min. 27, 11. *cf.* Plin. nat. 35, 183 coloris differentia). Sen. dial. 10, 3, 1 contentio (*cf.* Colvm. 3, 3, 2 inter auctores non -a pugna). Sen. epist. 110, 19 quid interest, magna sint an -a, quae servire te cogant. Plin. epist. 6, 10, 3 est ... adhuc imperfectum *monimentum* nec difficultas operis in causa, modici ac potius -i, sed *eqs.* Apvl. met. 7, 2 indicium (*cf.* Anth. 447, 5 -a ingentis ... vestigia famae). Avg. civ. 12, 10 p. 526, 26 D. *terras* ita vastari, ut redigantur homines ad -am paucitatem (*opp.* multitudo pristina. 13, 16 p. 526, 21). Drac. laud. dei 3, 663 *sine deo* nil posse moveri grande vel -um. *v. et p. 1474, 80.*

II *praevalente notione:* **A** *quantitatis:* **1** *de copia parva, fere i. q. parvus, non multus:* **a** *generali usu:* α *de rebus corp.:* (I) *naturae:* Cic. Arat. 174 Aquarius ... obscurum dextra rigat Amnem, -o qui stellarum candore nitescit (*cf.* frg. 27, 2 *Capra* est magno atque inlustri praedita signo, contra Haedi -um iaciunt ... ignem [*gr. Arat. 166* λεπτὰ φαείνονται Ἔριφοι]. Rvt. Nam. 1, 635 Lepus, -um radiis sed magnis fluctibus astrum. *aliter:* Ov. met. 10, 691 luminis -i ... recessus. fast. 2, 743 lumen ad -um famulae data pensa trahebant). Verg. georg. 1, 70 sterilem -us ne deserat umor harenam (Colvm. arb. 1, 4). 4, 87 haec certamina tanta (*sc. apium*) pulveris -i iactu compressa (Hor. carm. 1, 28, 3 pulveris -i ... parva ... munera [*sc. sepulcralia. item:* Lvcan. 8, 867 congeriem] *sim.:* Lvcan. 9, 2 nec cinis -us tantam [*sc. Pompei*] compescuit umbram. Clavd. 5, 452 iacet en, qui possidet orbem -ae telluris inops et pulvere raro ... tegitur sepultus. *aliter:* Pavl. Nol. carm. 27, 447 magna et in -o sanctorum pulvere virtus. *cf.* Ov. met. 8, 496 vos cinis -us gelidaeque iacebitis umbrae. Pavl. Nol. carm. 19, 370 -os cineres et magnos servat honores [*cf. antea:* pulvere parvo]. CE 395, 3 manes ... quos parva petunt post lumina vit(a)e -us cinis et ... umbra. 1178 B, 22 [*s. II in*] hic cinis -us ossaque parva manent). Ov. met. 3, 450 *Narcissus:* nec nos mare separat ingens, ... -a prohibemur aqua (Vlp. dig. 43, 12, 1, 15 aqua, ut -ior facta minus sit navigabilis. Iord. Get. 46 *amnis* parvum fontem suscipit, ... huius aquis -is immutetur. *cf.* Sen. nat. 6, 6, 4 ad ultimum non tam -a fieret ... eruptio *aquarum*, ... sed ... ingens inundatio). 4, 136 aequoris instar, quod tremit -a cum summum stringitur aura (*in imag.:* Pont. 4, 8, 29). 15, 351 -is ardescunt sulphura fumis. trist. 4, 6, 36 imbre (Frontin. aq. 89 *al. cf.* Colvm. 2, 4, 5 nimbis). Vvlg. act. 27, 20 tempestate non -a imminente (οὐκ ὀλίγου). Avg. serm. 362, 5, 5 p. 1614[med.] -um rivum (*opp.* uberrimum fontem). *et al.* (II) *de pabulatione, fructibus, vindemia sim.:* Hirt. Gall. 8, 7, 8 *pabulatio* cum -a tum disiecta. Colvm. 2, 1, 4 non ... est -arum frugum causa terrae vetustas. 2, 10, 9 -as paleas, nec multam siliquam facit. 4, 24, 12 -um fructum praebent (4, 24, 21 [*opp.* largos]. *et al.* Herm. vulg. sim. 9, 28 p. 152, 15 [*alleg.*] qui vero timidi ... fuerunt ..., horum fructus -iores sunt [*Pal. 9, 28, 4* minores; ἐλάττους]). Plin. epist. 9, 16, 1 vindemiae (Pallad. 1, 6, 4 post bonam v. strictius, post -am largius puta). *et al.* (III) *tam de cibis quam de iis, quae variis medicamentis componendis usui sunt:* Moret. 112 -i ... super vires infundit aceti (*al.*). Ov. Ib. 114 -um ... petas ... cibum (Sen. contr. 1, 1, 20 -os furtive cibos mitto. Cels. 1 prooem. 34 alios ... usos esse cibo pleniore, alios -o [2, 12, 2[F]]. *al.* Ivv. 14, 301 *sufficit.* Fortvn. rhet. 3, 17 p. 131, 13 cibo tenero et -o. *et al. v. infra l. 27*). Cels. 1, 3, 12 cena -a prodesse *consuevit.* 1, 3, 30 potio (Colvm. 6, 30, 5 potiones. *al.*). Colvm. 9, 8, 9 melle (*al.*). arb. 23, 1 -um admodum laser (*cf. p. 1477, 81*). Scrib. Larg. 7 cum -o flore aeris. 77 aqua (*saepe. cf. p. 1478, 2*). 99 pane (*cf.* Lvcan 4, 96 -am Cererem. *aliter p. 1475, 45*). Plin. nat. 28, 189 sale -o. Itala I Cor. 5, 6 (Pacian. paraen. 8 p. 113) -um fermentum totam massam fermentat (μικρὰ ζύμη, *Vulg.* modicum). Pelagon. 43 -o faeno dato (*Hippiatr. gr. I p. 132, 13* ὀλίγῳ). *et al.* (IV) *de variis rebus:* Ov. epist. 1, 32 pingit ... -o mero. Val. Max. 2, 10, 1 iudices ... indignum rati integritatem tanti viri -a cera et paucis litteris per⟨pen⟩di (*cf. p. 1475, 52*). Colvm. 5, 11, 1 gemmas cum -o cortice ... recipit (*al.*). Plin. nat. 33, 14 Romae ne fuit quidem aurum, nisi admodum -um longo tempore (34, 4 Livianum *aes* ... admodum -um invenitur). Ser. Samm. 865 magna ... -is perimantur venenis. *et al.* (V) *cum respectu corporis animantium; de sanguine (deminuto vel aetate vel siccitate l. 28) sim., labore, somno* (*cf. infra l. 35*): Ov. met. 7, 314 -o maculavit sanguine ferrum (7, 599 *al. aliter infra l. 30*). Plin. nat. 25, 56 vomitus ... -os aut nimios. Mart. 12, 82, 9 capillos (*opp.* Achilleas ... comas). Colvm. 2, 2, 5 quod postulat *ager pinguis*, -o labore atque impensa conficitur (6, 2, 1 -us in domitura labor eorum [*i. vitulorum*] et minus sit periculi. *al. aliter p. 1471, 10*). Amm. 20, 11, 20 cibo ... -o (*v. supra l. 2*) refectus et somno (21, 16, 6). *nota* (*v. supra l. 21*): Ov. met. 13, 409 neque ... -um ... senis Priami Iovis ara cruorem combiberat (*cf.* Val. Max. 3, 8, 5 propter -um senilemque sanguinem. Sen. Ag. 657 vidi senis in iugulo telum Pyrrhi vix -o s. tingui. *aliter:* Vitr. 6, 1, 4 qui [*i. populi*] ... sunt proximi ad axem meridianum subiectique solis cursui ... s. -o solis impetu perficiuntur [*opp.* sub septentrionibus ... s. multo ... sunt conformati]).

β *de rebus incorp.* (*cf. et supra l. 21*): Cic. leg. agr. 2, 5 -a laus et ab invitis expressa. Prop. 3, 1, 31 -o sermone fores nunc Ilion et tu, Troia (*sc. nisi carminibus celebratae essent. aliter:* CE 1988, 11 -o sermone inreprehensa manebat [*sc. uxor mortua*]). Ov. ars 1, 440 nec -as ... adde preces. 3, 275 -o signet gestu, ... cui digiti pingues. Pont. 1, 1, 78 forsitan -a dignus habebor ope *superum* Sen. dial. 11, 10, 2 corporis -a desideria sunt, frigus summoveri volt *eqs.* epist. 73, 8 vera bona non sic dividuntur, ut -um in singulos cadat: ad unumquemque tota perveniunt. Colvm. 2, 4, 7 -o profectu operis. Pavl. dig. 32, 46 adiectio legatum alias -ius, alias plenius efficit. augetur ..., minuitur *eqs.* Tert. adv. Marc. 1, 24 p. 323, 4 nec iam imperfecta *bonitas*, immo et defecta, -a et exhausta. Cypr. epist. 11, 8 p. 501, 17 inter numerosam languentium stragem et -am stantium firmitatem. Arnob. nat. 2, 29 p. 71, 24 res parvas atque -i mominis immanibus pretiis aestimare. 5, 22 p. 193, 11 humanitatis.

in locutionibus '-um est' *sim.:* Ov. am. 1, 6, 3 quod precor, -umst. epist. 18, 170 -um, sed plus quam nihil illud erit. ars 2, 515; *opp.* plus. rem. 715. Sen. Thy. 1053 (*de sceleribus commissis*) hoc quoque -um est mihi. benef. 1, 7, 3 -um est, quod in me contulit. 2, 17, 1 nihil tam -um est, quod non *eqs.* epist. 17, 9 si vero -um erit et angustum, quo possit vita produci. 78, 13 *dolor* nihil est aut certe -um est. 81, 14; *opp.* magnum. Clavd. 22, 236 -umne putat, quod *eqs.* *neutr. pro obi.:* Sen. contr. 10, 4, 7 cur tu *mendicando* tam -um refers? (Sen. dial. 11, 10, 6 error est, cum tam -um capias, cupere multum). Sen. dial. 10, 3, 3 quam -um tibi de tuo relictum sit. 10, 8, 3 facile est quamvis -um dispensare, quod certum est.

b *usu magis definito:* α *spectatur tempus: fere i. q. brevis* (*cf.* Prosp. in psalm. 101, 24 p. 283[B] -um est omne, quod finitur et transit; vita enim temporalis in comparatione aeternitatis -a est): (I) *tempus* (*cf. et p. 1477, 54. 58*): Cic. Arat. 74 nimis -o lux tempore praesto est. 185 (*gr. Arat. 404* ὀλίγον ... ἐπὶ χρόνον). leg. agr. 3, 2. Rab. perd. 17 in hoc tam -o meo t. off. 2, 56 ad breve -umque t. (Sen. epist. 76, 28). 12, 18, 1; *opp.* longum. Lvcr. 1, 1016. Aetna 191 sub. Hor. epist. 2, 2, 198. Prop. 1, 12, 12 in (Ov. am. 2, 2, 40). Sen. Phaedr. 762 -i donum breve temporis. benef. 3, 5, 2 post (Pallad. 3, 25, 10 *al.*). dial. 1, 1, 4 intra (6, 7, 2 *saepe.* Pallad. 6, 3, 3). nat. 6, 32, 9 nihil interesse inter -um tempus et longum. Plin. epist. 4, 24, 5; *opp.* aevum. Const. Sirmond. 16. *et al.* *pendet gen.:* Liv. 3, 71, 8 sibi -um vitae tempus superesse. Sen. contr. 1 praef. 19 paucissimorum dierum. (II) *in variis locut. temporal.:* Cic. Verr. II 3, 16 -am diem praefinire. Rab. perd. 9 ad haec crimina ... intellegis mihi semihoram istam nimium longam fuisse. illam alteram partem de nece Saturnini nimis -am atque angustam esse voluisti (Mela 3, 53 parte diei). 30 -um nobis vitae curriculum natura circumscripsit ([*opp.* immensum]. Arch. 28; *syn.* brevi). Tusc. 3, 69 tam -am vitam (Att. 10, 8, 8; *opp.* perpetua. Fronto p. 88, 25 N. -a vita, quae mihi superest. *al.*). 4, 37 in tam -a brevitate vitae. epist. 5, 15, 4 -am oblivionem doloris. Verg. georg. 2, 292 -a ... nocte (*opp.* longis ... diebus [Sen. dial. 10, 16, 4]. Lvcan. 3, 252; *v. Housman ad l.* [K.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. MART. CAP. 8, 846 diebus -is noctes ... grandiores). OV. epist. 7, 176 moras (SEN. epist. 99, 32 APVL. apol. 97 AMM. 25, 5, 4. *cf. p. 1474, 25*). met. 4, 629 requiem (CELS. 4, 22, 1 requies. LVCAN. 4, 195. *cf.* AMM. 25, 4, 5 quiete). VAL. MAX. 9, 8, 1 momento (9, 13, 3 vitae. SEN. dial. 11, 17, 2. nat. 7, 22, 1 intra -um m. *al.* PLIN. epist. 7, 4, 5 perquam -o temporis m. BOETH. cons. 5, 6, 12 W. huius -i volucrisque m.). SEN. apocol. 3 -is intervallis temporum. Phoen. 485 indutias. dial. 10, 14, 2 ab hoc -o et caduco temporis transitu. epist. 14, 10 quidquid nobis dedit *providentia*, breve est et -um, si *eqs.* FLOR. epit. 2, 15, 1 bellum ... tempore -um. GELL. 14, 1, 5 in tam brevi -oque vitae spatio (APVL. met. 2, 28 CE 996, 3. *cf.* APVL. met. 7, 6 illas opes -o temporis amisi sp. AMM. 27, 10, 10 sp. deliberandi aut -um aut nullum. AVG. civ. 12, 13 p. 529, 22 D. omnia saeculorum spatia ... non -a ..., sed nulla). APVL. met. 10, 4 dilationis. 10, 12 momento modico, immo puncto -o post. PALLAD. 13, 4, 2 aetate. AVG. civ. 21, 11 p. 512, 26 D. voluptatis (*opp.* diuturno dolore). SIDON. epist. 1, 2, 7 somnus meridianus saepe nullus, semper -us.

β respicitur numerus: (I) *de copia parva hominum* (*saepius fere i. q. paucitate invalidus, infirmus* [*cf. p. 1475, 64 sqq.*]): CIC. Quinct. 2 -ae amicorum copiae sunt (Deiot. 22 *militum*; *opp.* maiores [epist. 3, 3, 2 CAES. civ. 2, 39, 3 NEP. Milt. 4, 5. LIV. 21, 32, 5 admodum]. *et al.*). prov. 5 Macedoniam ... tenui praesidio atque -a manu ... tuebamur (CAES. Gall. 6, 8, 1 ut tantis copiis tam -am m. ... adoriri non audeant. NEP. Milt. 5, 5; *opp.* tantas opes. LIV. 5, 44, 5 *al.* CVRT. 3, 13, 3. FLOR. epit. 4, 2, 56; *opp.* ingentis exercitus molem. *et al.*). Planc. 49 non -a pars populi, sed universus populus (LIV. 23, 27, 8 *militum.* 39, 31, 14 *hostium.* CVRT. 8, 13, 4 Indorum. *et al.*). de orat. 1, 16 tam -um oratorum numerum (epist. 12, 2, 3. CAES. civ. 2, 39, 4 equitum. VERG. Aen. 5, 754 ipsi ... -i numero [PS. RVFIN. in Os. 10, 9 p. 1013^B Gabonitae, quamvis -i numero, magno tamen ... labore superati. AVG. epist. 93, 11 p. 455, 18 estis numero -i; *opp.* contra adversarias ... multitudines]. LIV. 35, 9, 8 numerus [*deductorum*] -us pro copia agri. *al.* COLVM. 7, 3, 9 *ovium.* PLIN. epist. 10, 19, 1 militum. 10, 116, 1 e plebe non -um numerum. ITALA gen. 34, 30 [Aug. quaest. hept. 1, 109 p. 55, 21] ego autem -us sum ⟨in⟩ numero [ὀλιγοστός εἰμι ἐν ἀριθμῷ, *Vulg.* nos pauci sumus]. deut. 26, 5 [Lugd.]; ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, *Vulg.* paucissimo. *et al.*). CAES. Gall. 7, 17, 2 civitas erat -a et infirma. TIB. 1, 1, 33 -o pecori ... parcite (*opp.* magno ... grege). OV. epist. 14, 115 de fratrum populo pars -issima restat. LIV. 5, 16, 3 -o eoque parum valido exercitu (25, 33, 1 *al.*). 6, 12, 5 vix seminario -o militum relicto. 27, 27, 10 expeditionis reliquias (*al.*). ITALA num. 26, 54 (Lugd.) pluribus *hominibus* plures in hereditate, -ioribus autem -am dabis hereditatem ([*v. p. 1470, 57 sqq.*]; τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσεις τὴν κληρονομίαν αὐτῶν, *Vulg.* paucioribus minorem *partem*). exod. 12, 4 (Ps. Cypr. pasch. 1 p. 249, 12) si -i erunt in domo, ut non sint sufficientes ad ovem (ὀλιγοστοί, *Vulg.* sin autem minor est numerus, ut sufficere possit ad vescendum agnum). II Macc. 8, 35 (rec. P) prostratus ab his qui secundum ipsum existimabantur -i esse (ὑπὸ τῶν ... νομιζομένων ἐλαχίστων εἶναι, *Vulg.* quos nullos existimaverat). SEDVL. carm. pasch. 4, 150 colonis (*cf. op. pasch. 4, 14 p. 264, 4* rari cultoris). *et al.*

(II) *de paucis rebus* (*cf. opp. l. 53. 57*): SEN. Ag. 412 -as trahens lacerasque victor classe de tanta rates (*cf.* LVCAN. 3, 182 puppes. *al. aliter p. 1474, 26*). MAECIAN. distrib. prol. p. 409, 11 (*de assis distributione*) ne tam -a res (*v. p. 1475, 74*) ingenium tuum (*i. Caesaris*) ... moraretur, cum partes ipsas, tum vocabula et notas proponendas existimavi; et deprehendes distributionem quidem partium infinitam, oppido autem quam -a vocabula et notas (*cf.* GELL. 2, 26, 2 multiplex colorum facies, appellationes autem incertae et -ae forent). VLP. dig. 32, 75 nummis indistincte legatis hoc receptum est, ut -iores legati videantur. ANTH. 724, 9 mensibus (*cf.* CE 1166, 1 hic iacet -is [*v. p. 1470, 41*] Dionysia flebilis annis). *et al.*

2 *sensu locali, corporali (c. respectu ambitus, formae [staturae] exterioris, extensionis): fere i. q. parvus, non magnus, brevis, angustus sim.*: a *generaliter*: α *de rebus*: (I) *corp.*: *naturae*: CIC. Arat. 155 -ae tenui cum lumine multae ... fusae sparsaeque videntur ... stellae (*gr. Arat. 367* οἱ δ' ὀλίγῳ μέτρῳ ὀλίγην δ' ἐγκείμενοι αἴγλην ... εἱλίσσονται). VERG. georg. 1, 196 igni (EVSTATH. Bas. hex. 3, 7 p. 897^C licet -us habeatur in visu ignis [*gr. p. 69^A* ὀλίγον ... τῷ μεγέθει. *cf.* 6, 9 p. 931^D quae eminus posita sunt, -a nostris putantur obtutibus; *gr. p. 140^A* μικρότερα]). LIV. 25, 11, 15 *naves* sinu -o intus inclusae. SEN. nat. 5, 2 (*ex Democrito*) cum -um locum multa corpora impleverint. LVCAN. 6, 25 colli. PRVD. apoth. 734 -as rerum species elementaque mundi ex nihilo primum modica et mox grandia sensim crevisse. PAVL. NOL. carm. 27, 466 -am ... guttam (*i.* '*guttulam*', *metri causa*; *cf. P. L. Kraus, diss. Würzburg, 1918, p. 48*). *et al.* *de aedificiis, loco, sede sim.*: CAES. Gall. 5, 49, 7 *castra.* HIRT. Gall. 8, 5, 1 aedificiis. VERG. georg. 4, 295 locus, *in quo parietes exstruantur* (OV. fast. 6, 263). Aen. 4, 212 urbem (*al.*). 7, 229 dis sedem -am patriis ... rogamus (OV. met. 6, 187). TIB. 1, 10, 20 cum paupere cultu stabat in -a ligneus aede deus (*cf.* MART. 10, 28, 3 *de Iano*: -os habitabas ante penates). 2, 1, 40 domum (ITALA Mich. 5, 2 [Cypr. testim. 2, 12 p. 77, 5] tu Bethleem domus illius Effrata numquid -a es [*gr. 5, 1* ὀλιγοστὸς εἶ, *Vulg.* parvulus es]). OV. trist. 5, 10, 18 moenibus (LIV. 23, 17, 12 *al.*). fast. 4, 526 casae (*al.*). SEN. Phoen. 594 liceat -o lare pensare regnum ([*cf. antea*: regia ... superba, parva ... casa]. APVL. met. 1, 21 -o lare inclusus). CVRT. 5, 3, 9 castelli -i et ignobilis. SIL. 15, 295 -os habitat ... muros. *et al.* *de agris, rure sim.*: VERG. georg. 2, 413 *agrum* -um colito (*opp.* ingentia rura. MORET. 3. LIV. 28, 12, 7 -us ... tanto alendo exercitui erat. *al.*). MORET. 60 hortus ... -us spatio. TIB. 1, 1, 22 -i ... hostia parva soli. VAL. MAX. 7, 2, 12 -i ruris ... cultor (IVV. 14, 155). APVL. apol. 101 herediolum. RVFIN. hist. 2, 17, 5 in hortulis vel -is quibusque agellulis degant (ἐν μοναγρίοις καὶ κήποις). RVT. NAM. 1, 555 -us regum ductores caespes habebat et Cincinnatos iugera pauca dabant. *et al.* *de materia artificis cuiusdam*: PROP. 2, 1, 72 breve in -o marmore nomen ero (*sim. de sepulcro*: OV. am. 2, 6, 60 lapis -us par sibi carmen habet). MART. 9, 43, 2 -o magnus in aere deus (*i. Hercules*). *de foramine sim.*: OV. fast. 2, 672 -um templi tecta foramen habent (CELS. 2, 11, 1 *al.* PALLAD. hist. mon. I 1 p. 255^A per f. -um necessaria alimenta suscipiens [*gr. p. 21, 5* δι' ὀπῆς]. *cf.* HIL. in Matth. 19, 2 p. 1027^B neque in angustiis cavernae -issimae [*i. foraminis acus*] recipi poterit belluae [*i. cameli*] informitas). CHIRON 533 p. 174, 27 flosculum habet oculum rotundum et valde -um. *et al.* *de pannis sim.*: VAL. MAX. 6, 2, 7 -i panni. APVL. met. 9, 12 tegili. 9, 32 tegimen. *de rebus variis*: LVCR. 6, 454 moris ([*i.* '*hamis*', *coniec. Lachmann*; modis *trad.*]. EPICED. Drusi 118 plenior unda defluit, -a siqua retenta mora [*an i. re -am moram faciente? cf. p. 1473, 2*]). TIB. 2, 5, 34 linter (*cf.* LVCAN. 5, 503 carina. *al.* 8, 39 alnum. *et al. de navibus*). PROP. 2, 13, 33 sit in -o laurus super addita busto. OV. met. 8, 650 resecat de tergore partem -am (*cf.* RVFIN. hist. 3, 6, 7 in -o panis fragmento; *gr.* τῶν ψωμῶν). Ib. 449 libello. GRATT. 118 quam longa -i spicant hastilia dentes. SEN. epist. 43, 2 gubernaculum (*opp.* magnum). APVL. apol. 1, 22 -o admodum grabattulo. *et al.*

(II) *de incorporeis*: *de mensurae ratione, spatio, modo, intervallo, parvitate, pondere sim.*: CIC. Verr. II 3, 215 *sesquimodios* ad mensurae tam -am rationem populo Romano in capita *descriptos*. PROP. 3, 9, 14 Myos -um flectit acanthus iter. LIV. 10, 36, 2 iam -um inter duas acies erat spatium (27, 12, 10 castra -o distantia sp. *al.*). COLVM. 4, 23, 2 si erit -us modus possessionis (*opp.* ruris vastitas. PAVL. dig. 19, 1, 42 si -us modus silvae desit et plus in vineis habeat). CVRT. 3, 3, 14 -o intervallo *ibant*, quos cognatos regis appellant. APVL. met. 7, 18 -um scilicet et illud tantae molis superpondium. CASSIOD. in psalm. 89, 4 p. 645^D figura ... tapinosis, id est humiliatio, quando cuiuslibet rei magnitudo minuitur in -am parvitatem. COD. Theod. 14, 4, 10, 3 per quinque autem menses quinas ... libras carnis possessor accipiat, ne per minutias -i ponderis amplius fraus occulta decerpat.

β de herbis, foliis sim.: SEN. epist. 38, 2 *semen* (*syn.* minimo). COLVM. 10, 410 malo *Persico.* 12, 58, 2 cepam. SCRIB. LARG. 227 florem. PLIN. nat. 19, 26 in Africa -um et inutile gignitur *spartum.* 24, 155 radicem -am et gracilem (SVLP. SEV. dial. 1, 13, 2 omnia arentia, ... nullius ... seminis vel -am radicem ferunt). 26, 133 *equisaeti* folia ... pauca, tenuia, -a (27, 76 parva herba -is foliis. *al.*). *et al.*

γ de animantibus (*fluviis p. 1475, 11*): (I) *in universum*: (A) *de ipso animali*: (1) *de hominibus*: *i. q. brevis, humilis* (*opp.* altus): OV. trist. 2, 431 Calvi. STAT. Theb. 6, 844 quamquam ipse (*Tydeus*) videri -us, gravia ossa tamen *eqs.* IORD. Get. 128 *Alani* -i quidem forma, sed argutis motibus expediti. (2) *de bestiis*: *i. q. parvus*: VERG. georg. 1, 181 mus. GRATT. 258 (*de thoe*) genus -um et ... informe. SEN. clem. 1, 19, 4 animalibus (*i. apibus*). LVCAN. 9, 764 seps. COLVM. 7, 2, 3 *oves* (*opp.* proceras, quadratas). MART. 10, 79, 9 grandis ut -am bos ranam ruperat olim, sic *eqs.* NEMES. auc. 24 vermes (*cf.* AVG. civ. 11, 27 p. 499, 19 D. ab immensis draconibus usque ad -os vermiculos. EVSTATH. Bas. hex. 7, 5 p. 342^B animali (*i. echino. gr. p. 160^B* μικρῷ). *et al.* (B) *de corpore*: *i. q. brevis, parvus* (*hic illic potius exilis, gracilis*): HOR. epist. 1, 20, 24 me ... corporis -i, praecanum *esse.* NEP. Ages. 8, 1 et statura fuit humili et corpore -o et claudus altero pede. SEN. nat. 1 praef. 10 quid illis (*i. formicis*) et nobis interest nisi -i mensura corpusculi? PLIN. nat. 10, 42 omnibus *avibus* alae grandes, corpus -um. 11, 79 *araneorum.* STAT. Theb. 1, 417 maior in -o regnabat corpore *Tydei* virtus (*cf.* SYMPH. 117 -um corpus [*vulpi*], sed cor mihi corpore maius). VAL. CEM. hom. 6, 1 p. 709^D in -is apum ... corporibus. *et al.* (C) *de corporis partibus sim.* (*de animae parte infra l. 84. de ovis l. 81*): CIC. div. 2, 37 contractum aliquo morbo bovis exile et -um et vietum cor. OV. am. 3, 3, 7 pes erat -us (*syn.* artissima forma. ars 1, 622). ars 3, 139 nodum *capillorum.* met. 7, 625 grande onus -o formicas ore gerentes. CELS. 4, 1, 3 -a in arteria ... lingua est, quae *eqs.* 4, 16, 3 lienes (PLIN. nat. 11, 204 admodum -um). 7, 7, 14^B oculus. COLVM. 6, 17, 1 mus ... araneus ... quamvis -is dentibus non -am pestem (*v. p. 1471, 1 sqq.*) molitur. 6, 29, 2 pullus ... -o capite (*al.* PALLAD. 4, 13, 2). 8, 4, 2 ova. PLIN. nat. 11, 188 *pulmonem.* SIL. 6, 305 in -is vigor ... membris (*opp.* magnos ... artus). SVET. Aug. 79, 2 dentes raros et -os et scabros. PHYSIOGN. 80, 11 nimium breves manus et -ae. *et al.* *nota* (*v. supra l. 73*): TERT. anim. 53 p. 386, 9 pars *animae* ... nec

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quia -a est, statim et ipsa peritura est. Ⓓ *de iis, quibus corporis superficies afficitur:* SEN. contr. 7, 5 (20), 13 vulnus (SEN. dial. 1, 6, 8 corpora opima taurorum -o concidunt vulnere. HOMER. 608 *al. cf.* CELS. 5, 26, 35^{B} si levius id [*vulnus*] erit et in parte -a *eqs.*). CELS. 5, 28, 1^{B} -ae pusulae oriuntur. 5, 28, 11^{F} si plaga -a est (*al.*). 7, 27, 7 ut vel nulla ibi fistula vel -a admodum relinquatur. *et al.*

(II) *propter aetatem* (*cf. p. 1470, 8. aliter l. 14*) *parvus, formae minoris* (*in similit. de fluviis l. 11*): OV. am. 3, 10, 22 -us tenero lac bibit ore puer. COLVM. 8, 14, 8 anser . . . dum -us est, decem primis diebus in hara clausus. *hic addo:* MART. 10, 61, 4 mānibus -is (*puellulae*). *de fluviis* (*v. p. 1474, 53. l. 8*) *aut nascentibus aut ariditate parvis:* OV. ars 2, 343 nascitur -us, sed opes adquirit eundo, quaque venit, multas accipit amnis aquas. LIV. 44, 8, 6 fluit . . . aestate -us (*opp.* hibernis . . . pluviis *ingens*). PANEG. 6, 13, 2 viciniā fontis -us *Rhenus.*

b *specialiter:* *α fere i. q. angustus, artus:* (I) *usu laxiore:* Ⓐ *de loco: proprie:* CIC. Arch. 23 Graeca leguntur in omnibus fere gentibus, Latina suis finibus -is sane continentur. HOR. carm. 2, 9, 24 intra . . . praescriptum Gelonos -is equitare campis. OV. epist. 4, 80 -o flexos miror in orbe pedes *equi* (LIV. 7, 37, 8 in -um orbem contracta castra). met. 4, 442 omnes animas locus accipit ille, nec ulli -us populo est. LIV. 5, 40, 5 turba, quam nec capere tam -us collis . . . poterat. 7, 33, 9 in spatio -o volvere turmas. *et al.* *transl.:* CIC. de orat. 1, 264 -is . . . finibus totum oratoris munus circumdedisti (HOR. carm. 1, 18, 10 fas atque nefas -o fine . . . discernunt). 3, 70 ex ingenti quodam oratorem immensoque campo in -um sane gyrum compellitis. off. 1, 53 artior . . . colligatio societatis propinquorum; ab . . . immensa societate humani generis in -um angustumque (*sc. fere locum*) concluditur. *et al.* Ⓑ *de toga:* HOR. epist. 1, 19, 13 -ae . . . togae simulet textore Catonem. Ⓒ *de fistula:* FRONTIN. aq. 32 vicenariam -iorem faciunt. (II) *usu strictiore:* *spectatur latitudo parva:* *sensu locali:* LIV. 28, 17, 10 freto -o dirimuntur *Africa et Hispania* (32, 16, 7 *al.*). 32, 5, 11 iter -um super ripam praebens. 44, 37, 7 senescentem -o cornu fulgere lunam. MELA 2, 81 *Atax flumen* -us vadusque est ([*opp.* ingentis . . . alvei tenens]. DIFF. ed. Beck p. 35, 66 flumen vastioris [id est latioris] naturae est, fluvius -ioris). LVCAN. 10, 534 molis in -ae spatio. *transl.:* ARNOB. nat. 7, 28 p. 262, 17 omnis haec ratio longe est ab diis sita nec -i limitis interiectione discreta. BOETH. cons. 2, 7, 6 W. gloria tam angustis -isque limitibus artata.

β fere i. q. exilis, subtilis sim.: tam de pellibus (membranis), libis sim. quam de filis, capillis, palis sim. (*cf. et p. 1474, 49. opp.* ingens *l. 51*): VERG. Aen. 7, 113 ut vertere morsūs -am in Cererem (*cf. antea:* adorea liba) penuria adegit edendi (*sc. de -is panibus in formam rotundam vel quadram redactis, quibus mensarum vice Troiani usi sunt. aliter p. 1472, 9*). MORET. 89 -o coriandra trementia filo. CELS. 2, 7, 12 *si urina* crassa caruncula quasdam -as quasi capillos habet (*Hippocr. aphor. 4, 76* σαρκία σμικρὰ ὥσπερ τρίχες). MART. 14, 190, 1 pellibus -is (*i. membranis*) artatur Livius ingens (*cf.* CLAVD. 19, 19 concidit -ae dementia [*Eutropii*] vulnere chartae [*i. tenuis papyri sc. de Caesaris rescripto*]. *cf. p. 1472, 15. 1476, 4*). PALLAD. 3, 15, 2 calamis novellis vel -is palis. HERM. vulg. sim. 8, 1 p. 98, 16 -issimum . . . aridum erat in virgis eorum, id est ipsum cacumen (ἐλάχιστον . . . τῶν ῥάβδων. Pal. 8, 1, 14 -um . . . in summum aridas).

γ fere i. q. brevis (*sc. de rebus; de hominibus v. p. 1474, 54. 65 sq. al. opp.* longus *l. 61*): OV. met. 3, 50 fecerat -as . . . sol altissimus umbras. PAVL. FEST. p. 95 genus quoddam tibiarum -arum. SEN. contr. 9 praef. 4 intra -um spatium de velocitate *cursorum* . . . iudicetur. LVCAN. 6, 259 Cantaber -is aut longis Teutonus armis. 9, 875 -ane via legem convertimus anni? (*sc. qui ex Cyrenis brumā iam rigentibus in Libyae loca solis ardore exusta venimus*).

B *qualitatis:* **1** *fere i. q. levis, tenuis, vilis, modicus, parvi momenti sim.; spectatur alcis. rei:* **a** *indoles, vis, natura sim.* (*fere i. q. restrictus l. 81*): CIC. Arch. 1 si quid est in me ingeni, quod sentio quam sit -um (*cf.* OV. trist. 2, 532 ingenio vires -as . . . dedit *natura.* Pont. 3, 3, 33 forsitan -as, aliquas tamen . . . ingenii vires. PRVD. c. Symm. 2, 97 -a est vis humani ingenii tantoque angusta labori [*sc. dei coniectandi*]). de orat. 2, 47 omnia, quae cadunt . . . in oratorem, quamvis -a. 3, 81 hac tam -a disputatione . . . totum oratoris munus explicemus. 3, 92 instrumentum . . . hoc forense . . . -um saneque mendicum est. OV. trist. 2, 216 non vacat -is rebus adesse Iovi (*cf. p. 1473, 55. aliter p. 1470, 70. 1471, 35*). GRATT. 150 cur -is tantos in partibus orbes (*i. ambages*) lustramus (*sc.* '*in ea parte operis quae minoris sit momenti*'). CELS. 5, 26, 1^{D} circumspiciat *medicus,* ne quod per se -um est, maius curantis neglegentia fiat. SEN. rem. fort. 9, 1 si -us est *dolor,* feramus (*opp.* gravis). IVV. 13, 190 minuti semper et infirmi est animi -ique voluptas ultio. ARNOB. nat. 1, 56 p. 37, 24 extulero in immensum -a gesta et angustas res. *et al.* *fere i. q. restrictus, minutus:* VLP. dig. 50, 5, 13, 1 duo genera tribuendae muneris publici vacationis sunt, unum plenius, cum et militiae datur, aliud -ius *eqs.*

b *aestimatio, auctoritas sim.:* *α generatim:* CIC. prov. 26 gratulatio. SEN. contr. exc. 6, 8 tibi (*i. Vestali*) consules . . . viā cedunt; numquid -ā mercede virgo es? LVCAN. 2, 708 -a est fugiens victoria Magnus. QVINT. decl. 375 p. 278, 14 si nihil aestimaverit -um, quo inveniri veritas possit. IVV. 1, 68 quis se . . . beatum -is tabulis et gemma fecerit uda (*de falsario qui se heredem vilibus tamen t. scripsit*). APVL. mund. praef. $^{fin.}$ ceterum si terrarum orbem omnemque mundum contemplari pariter . . . potuissent, minus -as eius et singulas partes dignas laudibus credidissent, quibus esset universitas comprehensa (*aliter Ps. Arist. 1 p. 391^{b}, 2* μικρὰ κατεφαίνετο ἂν καὶ οὐδενὸς ἄξια πρὸς τὴν τούτων [*sc.* τῶν ἐν κόσμῳ μεγίστων] ὑπεροχήν). COD. Theod. 6, 19, 1 si quidem haud -us sit titulus meritorum . . . gubernare provincias. *et al.* *β speciatim: de scriptis, carminibus tam ambitu* (*cf. s. II A 2*) *quam re* (*cf. s. II B 1a*) *parvis, de exili sive scriptoris sive poetae materia et argumento, de versibus elegiacis* (*sc. collatis c. grandibus operibus epicis*), *de poeta ipso infra l. 32* (*cf. et l. 30. syn.:* exilis, tenuis): HOR. ars 77 quis tamen -os elegos emiserit auctor (*cf.* OV. fast. 2, 4 nunc primum velis, elegi, maioribus itis: -um . . . nuper eratis opus [Pont. 3, 4, 5 est opus -um *carmen*]. fast. 6, 22 o vates . . . ause per -os magna referre modos). PROP. 3, 9, 36 (*per imag. de poeta, qui in vastum scribendi aequor se mitti non vult*) tuta sub -o flumine nostra mora est (*v. et l. 18. cf.* 4, 1, 59 -o quodcumque ex pectore rivi fluxit). PHAEDR. 4, 25, 7 -a cum frenaret materia (*i. pyctae victoris laus carmine celebranda*) impetum *poetae* (*cf.* COLVM. 10 praef. 4 adgressi sumus tenuem admodum . . . materiam quae tam exilis est, ut *eqs.* nam etsi multa sunt eius quasi membra, de quibus aliquid possumus effari, tamen eadem tam -a sunt, ut *eqs.*). SVET. gramm. 24 p. 119, 7 nimis pauca et -a de quibusdam minutis quaestiunculis edidit *Probus.* reliquit autem non mediocrem silvam (*opp.*) observationum sermonis antiqui. AVSON. Mos. 443 haec ego . . . audax -a fide (*i. exili chorda*) concino. 419, 41 p. 364, 1 P. sermonis -i. DRAC. Romul. 7, 123 poetam.

c *vires, robur sim.:* *fere i. q. exilis, infirmus sim.:* *α speciatim de voce* (*c. respectu quantitatis l. 37, cf. p. 1472, 20 sqq. syn.* parvus. *opp.* grandis, validus, nullus): VERG. Aen. 6, 493 pars *umbrarum* tollere vocem -am (QVINT. inst. 11, 3, 15 *spectatur opposita sc. qualitati vocis quantitas* [*v. l. 34*]; *opp.* grandis. SVET. Nero 20, 1 -ae vocis et fuscae [*cf. Diod. 61, 20* βραχὺ . . . φώνημα ἔχων]. VLP. dig. 29, 5, 1, 27 licet alii validioris vocis, alii -ioris sunt. *cf.* PAVL. FEST. p. 142 *litteras* mutas . . . appellatas . . . putant . . . quidem quod parvae -aeque sint vocis). OV. epist. 14, 52 -o dixi talia verba sono (fast. 1, 344 non -o [*i. claro*] laurus adusta sono). 14, 85 vel -o vel nullo murmure dixi (17, 19 fast. 5, 458). GELL. 12, 13, 8 *particulae:* 'in, cis, uls' . . . quoniam parvo -oque sonitu obscurius promebantur, addita est tribus omnibus eadem syllaba (*sc.* '*tra*'). *β generali usu:* (I) *de rebus corp.* (*syn.* imbecillus): CELS. 3, 19, 1 venarum -i imbecillique pulsus. IVV. 10, 205 iacet -us . . . nervus. PS. CATO dist. 2, 9, 1 corporis -i vires contemnere noli, consilio pollet, cui vim natura negavit (*inde fort.:* 2, 22, 2 *Vindic. epist. ad Valent. 8 p. 24, 21* corporis ⌞-a⌟ [⌞ ⌟ *PLA, i.* '*morbos*'; *v. Boas, RhM. 15, 1926, 129 sqq. cf. p. 1478, 25*; auxilium *Ps. Cato*]). (II) *de incorp.:* CIC. part. 40 veri similia . . . etiam si videntur esse -a per se, multum tamen cum sunt coacervata proficiunt. (III) *in re mil.:* PLANC. Cic. epist. 10, 24, 3 exercitus numero amplissimus . . ., firmitate -us. VERG. Aen. 8, 473 nobis ad belli auxilium . . . -ae vires.

2 *fere i. q. vilis, miser, pauper, humilis, parcus, modicus:* **a** *de rebus:* *α corporeis: fere i. q. vilis, parvi pretii sim.* (*syn.:* pauper *infra l. 64*): HOR. carm. 3, 6, 12 torquibus. OV. fast. 1, 200 dabat -um fluminis ulva torum. 2, 362 caesa de more capella venit ad -as turba vocata dapes. LIV. 40, 8, 14 Eumenem Attalumque fratres ⌞ab tam⌟ (⌞ ⌟ *Madvig,* a quam *codd.*) -is rebus, prope ut puderet regii nominis *eqs.* LVCAN. 1, 97 -um dominos (*i. Romul. et Remum*) commisit asylum. CONSVLT. Zacch. 3, 2 p. 99, 26 victus -us pauperque vestitus. *β incorp. de vocabulis vilibus et imparibus, sc. quae Christi maiestati minime respondent:* RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 16, 2 p. 129, 16 Iesus vero agnus et margarita et aliis huiuscemodi -is vocabulis nuncupatus est.

b *de hominibus* (*cf. subst. p. 1478, 26*): *fere i. q. pauper, humilis* (*syn. l. 71*), *inops, egenus* (*opp. v. l. 73 bis*): *α generaliter:* AMBROSIAST. in II Cor. 9, 8 p. 313^{C} licet . . . -i hominis parvum sit, quod tribuit. RVFIN. hist. mon. 1 p. 395^{B} homines . . . sumus humiles et -i. AVELL. p. 5, 12 cum nec in -is hominibus despicitis veritatem, nec in multis vel potentibus *eqs.* p. 6, 27 supplices quaesumus, ut regias aures vestras nobis -issimis (*cf. p. 1477, 2 sqq.*) commodetis. SACR. Leon. 333 Petrus piscator -us. MAX. TAVR. serm. 66 p. 666^{A} in his duobus (*sc. Petro et Paulo*) . . . quantum -is sentire fas est genuina ecclesiae forma. GREG. TVR. Franc. 4, 42 p. 177, 9 nisi satisfaciatis prius his, quos -os (*i. spoliatos*) reliquistis. glor. mart. 96 p. 553, 20 anus -a et . . . euangelicae illi pauperculae (*v. Luc. 21, 1*) similis. *β specialiter:* (I) *de origine obscura et ignobili* (*opp.* dignus): VITAE patr. Iurens. 1, 1 p. 131, 37 Romanus abbas . . . non adeo -ae familiae, quantum testatur parentalis dirivata posteritas (2, 14 p. 151, 33 hic peregrinus est et . . . constat non -⟨a⟩e familiae esse personam). VEN. FORT. vita Albin. 5, 11 Albinus epi-

[K.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scopus . . . non -is parentibus oriundus, immo digni germinis dignissima proles emergens. (II) *pro titulo modestiae (quem adhibet aliquis ad se ipsum significandum. cf. p. 1469, 35 sqq. 42. 1476, 74. monuit Svennung in plagulis* Dionysium *monachum illum, ut* humilitatem suam demonstraret, *sumpsisse cognomen* 'Exigui'; *cf. Jülicher, RE V 998, 7)*: LEPOR. p. 1221 dominis beatissimis . . . dei sacerdotibus . . . Leporius -us. IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 3, 6 dominis viris beatissimis . . . libellus ab -o Maxentio (*cf. praef. p. V*). PETR. Fulg. Rusp. epist. 16$^{tit.}$ p. 443^{A} dominis sanctissimis . . . -i Petrus diaconus, Ioannes . . . et ceteri fratres. STEPHAN. 1 p. 34^{A} venerando patri patrum universali patriarchae Bonifacio Stephanus -us episcopus (p. 41^{A} Stephanus et Timotheus -i episcopi. INSCR. christ. Diehl 1001 [*s. fere VI*] hic requiescit Iohannes -us epis(copus). 1786 B adn. exicuus eps fecit). p. 38^{C} data supplicatio a Stephano -o. p. 40^{B} Stephanus -us huic supplicationi subscripsi. FERRAND. epist. 4$^{tit.}$ fratri Eugippio presbytero Ferrandus -us (6$^{tit.}$ dominis beatissimis. 10).

3 *fere i. q.* parcus, miser, modestus *(syn.*: angustus *l. 19)*: LVCAN. 8, 766 -am . . . accipe flammam (*de Pompeio in rogo parco modestoque posito*). STAT. Theb. 10, 428 angusti puero (*i. Parthenopaeo*) date pulveris haustus -amque facem. CE 1269, 2 ne . . . heres conderet -o (*v. p. 1469, 83*) busta suprema rogo.

4 *fere i. q.* moderatus, modicus, μέτριος: STAT. silv. 3, 3, 107 dapes (*cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 18, 2 p. 514 Pharisaei . . . quotidianam conversationem -am habent; *gr. 18, 12* δίαιταν ἐξευτελίζουσιν). SPART. Sept. Sev. 19, 7 hic tam -is vestibus usus est, ut vix et tunica eius aliquid purpurae haberet.

5 *fere i. q.* tenuis, indigens *(aliqua re, alcis. rei l. 34)*, egenus *(de hominibus; sim. de anima*: TERT. adv. Marc. 1, 23 p. 321, 18. *opp.* abundans, maximus, plurimus): *c. abl.*: AVSON. 200, 38 p. 60 P. qui rudibus pueris prima elementa dabat doctrinā -us (*magister*). RVFIN. Orig. in gen. 9, 1 p. 86, 24 qui -i meritis et ingenio tenues (*opp.* vastum mysteriorum pelagus). SIDON. epist. 8, 7, 4 animo -us vivit et patrimonio plurimus (*antea*: per se minimus per sua maximus). *c. gen.*: CLAVD. 20, 381 abundans corporis -usque animi.

pro subst.: **1** *neutr.* **-um,** -ī: **a** *fere i. q.* parvum, paucum *(sensu modali; temporali l. 54)*: α *vario usu (opp.* immensum, magnum, multum): VERG. georg. 2, 472 patiens operum -oque (parvoque *l. v.*) adsueta iuventus (*cf. sim.*: SEN. dial. 2, 13, 3 *mendici* -o, hi [*i. divites*] multo egent. 11, 10, 5 cum famem -o possint sedare, magno inritant. epist. 16, 8 -um natura desiderat, opinio immensum. SIL. 1, 615 -o faciles [*i. facile contenti -a fortuna*]. CLAVD. 3, 215 vivitur -o melius. *al.*). OV. rem. 715 illud. SEN. contr. 1, 1, 20 praestitisse *patri* se dixit *filius* -um (*sc. alimenti*), tantum quo spiritum posset producere (QVINT. decl. 330 p. 298, 29 hoc -um, quo anima in posterum diem prorogaretur. PALLAD. hist. mon. I 49 p. 334^{B} nec nobis quidem . . . -a praestiterunt [*v. seqq.*: officiosissimo nos susceperunt hospitio. *gr. p. 157, 10* οὐ μικρῶς δὲ . . . ἐτίμησαν]). SEN. benef. 1, 7, 1 qui -um tribuit, sed libenter (*cf.* 2, 26, 2 tam -o dignum me iudicavit. APVL. met. 5, 10 de . . . tantis divitiis -a nobis invita proiecerit. *al.*). 3, 30, 2 (*quod natus sum*) animadvertis -um et incertum et boni malique communem materiem. IVV. 3, 123 stillavit in aurem -um de . . . veneno. PLIN. epist. 3, 6, 1 in hac certe *re* perquam -um sapio. CANDID. epist. 1 p. 6, 5 W. neque -o (*v. supra l. 37*) aliquo praecedit deus filium, semper deus, semper filius (οὔτε ἀτόμῳ τινί). AVG. civ. 22, 8 p. 568, 30 D. propter -um (*sc. laboris*), quod remansit. *et al.*

β *acced. gen. part.*: (I) *rerum incorp.*: *temporis sim. (syn.* tenue. *opp.* multum): OV. met. 13, 888 intra temporis -um (SEN. dial. 10, 1, 3 non -um temporis habemus, sed multum perdimus. epist. 59, 10. PLIN. epist. 7, 27, 13 -um t. medium. PAVL. NOL. carm. 31, 12 in -o temporis. *al.*). LIV. 9, 42, 6 ni -um superfuisset diei (*cf.* AMM. 19, 2, 5 cum superesset -um noctis). SEN. dial. 10, 1, 1 quod in -um aevi gignamur. *spatii*: COLVM. 6, 2, 4 ad stipites religato ita, ut -um laxamenti habeant *buculi*. *rerum variarum*: OV. trist. 3, 11, 15 poenae. LIV. 7, 4, 7 si quid in eo (*i. filio*) -um naturalis vigoris (*i. ingenii*) sit, id extinguere vita agresti. SIL. 4, 28 in tenui spes -umque salutis *est*.

(II) *rerum corp.*: *natural.*: OV. trist. 5, 2, 20 -um pleno de mare demat aquae (*cf.* PLIN. nat. 21, 84 in vas, quod -um frigidae habeat). PLIN. nat. 15, 15 in Aegypto carnosissimis *olivis* olei -um est. ACT. Archel. p. 97, 18 (*alleg.*) per hoc ipsum -um lucis (*opp.* tenebrae). *et al.* *cibi sim.*: CVRT. 7, 4, 23 tritici nihil (*opp.*) aut admodum -um. COLVM. 8, 11, 2 hordei. SCRIB. LARG. 122 cibi. *et al.* *spectantur animantia eorumque corpus sim. (opp.* nimium): CELS. 7, 7, 9^{A} si nimium palpebrae deest, . . . si -um, mederi licet. COLVM. 7, 3, 17 -um lactis emulgendum (12, 13, 1 cum iam -um lactis est). LVCAN. 2, 140 *Sulla* quod -um restabat sanguinis urbi (*i. Romae*) *hausit*. *et al.* *in componendis varii usus medicamentis (opp.* plusculum): COLVM. 5, 10, 15 -um admodum laseris (*cf. p. 1472, 7*) vino diluimus et *arbores* . . . oblevimus. 6, 17, 5 adicitur -um picis liquidae (= PELAGON. 279 additur [*Hippiatr. gr. I p. 316, 9* πίσσης ὑγρᾶς βραχύ τι]. *al.*). 12, 16, 1 olei ([*cf. p. 1478, 8*]. PLIN. nat. 20, 242 addito. *et al.*). 12, 49, 5 deinde -um aceti piperati et plusculum mellis . . . adiciunt (*al. cf. p. 1472, 1.* PLIN. nat. 20, 21 addito aceti -o. *et al.*). *al.* SCRIB. LARG. 90 aquae -um adicitur. PLIN. nat. 31, 83 decoquere . . . donec -um superesset umoris. SER. SAMM. 877 -o piperis cerebrum conspergito galli. *et saepe al.* *varia (syn.* modicum): LIV. 27, 27, 3 -um campi ante castra erat. SEN. contr. 7, 7 (29), 9 tam -um auri accepit. PRVD. perist. 3, 123 si modicum salis . . . turis et -um . . . tangere velis. SVLP. SEV. chron. 1, 45, 4 de -o olei immodicis incrementis solutum mulieris debitum (*cf. IV reg. 4, 1 sqq.*). *et al.*

b *fere i. q.* vile, tenue, pusillum, miserum, pauper *(de incorp. fere rebus; de bonis parvis l. 15. syn.* indignum, minimum. *opp.* immensum; *v. et l. 13. 16. 19*): SEN. dial. 5, 34, 2 quod -a magno aestumatis. IVV. 3, 24 res hodie minor est, here quam fuit, atque eadem (*res*) cras deteret -is (*v. p. 1470, 12. 70; pro masc.* SCHOL. *ad l., cf. infra l. 26 sqq.*) aliquid. LACT. mort. pers. 7, 7 p. 180, 22 ob -a et vilia multus sanguis effusus. AMM. 14, 6, 8 -a haec spernentem et minima *ad veram gloriam ascendere*. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 38, 2 p. 32, 9 origo . . . pater est non -i alicuius et indigni, sed deitatis et bonitatis. AVG. gen. ad litt. 5, 22 p. 166, 22 cuius (*providentiae*) extrema et -a videas tanta dispositione formari. CONSVLT. Zacch. 2, 16 p. 83, 20 de immenso quasi possis -a definire. *et al.*

c *n. plur.*: α *fere i. q.* argutiae, subtilitas: CONSVLT. Zacch. 1, 2 p. 9, 17 credi nolitis recepta (*i. fere fidem*) primum parte vos destruere et ad hoc -is manus dare, ut integra subruatis. β *fere i. q.* morbi: *v. p. 1476, 50.*

2 *masc.* **-us,** -ī *(v. l. 15)*: *fere i. q.* humilis, inops, pauper (*syn.* parvus, pauper. *opp.* pollens, potens): COMM. instr. 1, 23, 8 -us tyranni in domo resides. VVLG. sap. 6, 7 -o . . . conceditur misericordia (*opp.* potentes). RVFIN. hist. mon. prol. p. 388 nec dignum . . . ingenium rerum -os ac parvos fieri auctores. AVELL. p. 5, 18 ius . . . ideo scriptum est, ne contra verum aequumve potentia . . . praevaleat, etiamsi ab -is vindicetur. CE 709, 11 (*episcopus*) pollens et -is dapes porregere multas. 2087 (*nisi ad p. 1476, 68 ref.*).

pro adv. (sim. adi. ita acced. ad certa subst., ut locutio per se adverbialis efficiatur [*syn.* pauxillo]: LVCR. 5, 595 pauxillo posse minores esse *ignes* vel -a maiores parte brevique. CELS. 5, 25, 4^{B} adiectis -o modo rutae suci [sucis *Fm. 2*] ac passi. COLVM. 4, 29, 2 si -o numero periclitandum sit. 6, 4, 4 -a portione. *et al.*):

1 exiguē. *comparat.*: COLVM. arb. 28, 4 VLP. dig. 30, 14, 1 (*Papin.*). **a** *fere i. q.* modice, paullum, non multum *(parum l. 49. syn.* modice, parce. *cf. et* strictim *l. 60,* exiliter *l. 63. opp.* graviter): α *pendet a verbo*: TER. Haut. 207 praebent -e sumptum (EVGRAPH. *ad l.*: modice suggerunt s.). PLANC. Cic. epist. 10, 9, 3 nihil aut sero aut -e a patria civi tributum potest videri. CAES. Gall. 7, 71, 4 ratione inita frumentum se -e dierum XXX habere (*v. app. cr.*). LIV. 9, 13, 9 suppeditabantur . . . adeo -e. COLVM. arb. 28, 4 aridum si dabis, -ius dato (*cf. 5, 12, 4* parcius praebeto). VLP. dig. 30, 14, 1 *Papinianus* ait posse dici -ius esse praestandum (*sc. ex testamenti legatis*). GELL. 9, 9, 16 quod hunc Homeri versum -e (*i. parum*) secutus sit. 19, 3, 1 turpius esse dicebat Favorinus . . . -e atque frigide laudari quam insectanter et graviter vituperari. β *acced. ad adi.*: COLVM. 2, 2, 1 campum non aequissima situm planitie nec perlibrata, sed -e prona (2, 16, 5 planities). 3, 16, 1 -e umidum pastinatum sationi convenit. APVL. apol. 92 quis omnium vel -e rerum peritus . . . auderet *eqs.*

b *fere i. q.* breviter, paucis *(sc. verbis; i. q. parce, aegre l. 59)*: CIC. de orat. 3, 144 cum de duabus primis *orationis partibus* nobis quidem satis, sed, ut ipse dicebas, celeriter -eque dixisses *eqs.* Att. 11, 16, 1 -e scripta est *epistula* (*i. parce, cf. syn. e. g. Caecina Cic. epist. 6, 7, 3*). MART. CAP. 3, 324 quae (*sc. anomala*) strictim -eque memorabo.

c *fere i. q.* anguste: CIC. Lael. 58 hoc . . . est nimis -e et exiliter ad calculos vocare amicitiam. **d** *fere i. q.* parum, raro: OV. epist. 17, 171 -e (*P*^{1}, -um *G*) misero contingis amanti.

2 exiguō *(opp.* nimio): GRATT. 115 -o nimiove nocent (*sc. venabula inutiliter novata*). SCRIB. LARG. 240 si quis tincto extractoque specillo, quod ei quasi pulvis adhaeserit, -o oras ulceris tetigerit. PLIN. nat. 31, 6 -o post obitum eius. FRONTIN. aq. 30 -o minus viginti. 75 alius modus . . . ad capita, alius nec -o minor in piscinis. PAPIN. Vlp. dig. 30, 14, 1 *v. l. 47.*

3 exiguum: **a** *modaliter (nisi mavis hic illic aut accus., e. g. p. 1479, 5, aut usum praedicativum agnoscere, e. g. l. 77. syn.*: parum. *opp.*: abundanter, brevius, longius): SEN. epist. 92, 5 Antipater . . . aliquid se tribuere dicit externis, sed -um admodum (COLVM. 2, 24, 4 vitis . . . sive longius prosiluit . . . sive brevius . . . sive admodum -um *eqs.* 5, 9, 10 truncus . . . -um admodum supra scrobem emineat). COLVM. 12, 52, 1 quoniam -um fluit (*oleum*), nisi *eqs.* SCRIB. LARG. 22 illud (*opium*) . . . cum magno labore -um conficitur, hoc sine molestia et abundanter. LVCAN. 5, 431 lintea . . . -um . . . tument. PLIN. nat. 10, 209 aquatilia . . . -um . . . dormire . . . existimant. 16, 42 -um . . . sudat *abies* aliquando contactu solis. 21, 115 Phoenicio *cypiro* -um spirans odor est, nullus Aegyptio. FRONTIN. aq. 36 *calix* inversus et supinus, id est ad haustum pronior, segniter et -um sumit. HERM. vulg. sim. 6, 4 p. 91, 18 -um . . . cruci-

[K]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

antur, oportebat enim eos ... septies tantum pati poenas (om. cod. Sin.; Pal. 6, 4, 2 multum -um). LACT. inst. 6, 16, 6 p. 540, 16 in illo -um laetari et in hoc parum laetari. HEGES. 1, 43, 6 p. 109, 9 non -um ... a fratris affectu ... deerravi (gr. 1, 596 ἤ πολύ γε). VVLG. Sirach 6, 20 in opere ... sapientiae -um laborabis. MART. CAP. 6, 717 cum latior fuerit directo angulo sive multum sive -um, obtusus ... erit.

b *usu temporali*: COLVM. 12, 16, 1 deinde uvas ... in aeneum fervens demitti et -um pati (sc. incsse), dum decolorentur.

deriv.: exiguitas. compos.: perexiguus.

exiliāticius, (-a, -um). ab exilium. cf. exulaticius. fere i. q. exilio affectus, expulsus, extorris: ALTERC. Heracl. p. 134, 1 hoc Eusebius ille -us te docuit et Hilarius qui nunc ipse de exilio venit. v. exiliaticus.

exiliāticus, (-a,) -um. ab exilium. i. q. exiliaticius: ACT. Petr. 32 p. 85, 7 inde (sc. Aricia) tultus est quasi -um ab urbe nomine Castorem Terracina ('expectes: ad -um. sed fuisse videtur in graeco exemplo quo interpres usus est ὥς τινα ἐξορισθέντα'. gr. πρός τινα Ῥώμης ἐξορισθέντα Κάστωρα εἰς Ταρακίνα⟨ν⟩). v. exiliaticius.

1. exīliātus, -a, -um. ab ex et ilia, cf. enervatus. v. Niedermann, WklPh. 1906, 965; Goldberger, Glotta 20, 1932, 116; Walde-Hofmann³ s. v. exilis (aliter s. v. ilia, ubi sec. Löfstedt, Eranos 7, 1907, 116 pro p. p. p. verbi q. e. exīlio [v. infra l. 43] sumitur, minus recte, ut vid.; vel glossis probari potest, verbum vix temere agnosci). GLOSS.ᴸ V Aa E 824 exilium (lacuna, ut vid.). ⟨824a⟩ -um maceratum. M 9 macer -us, tabescens. cf. Theander, Eranos 23, 1925, 59, qui tamen vocem q. e. 'exilis' pro etymo sumit. is cuius ilia nihil iam valent, fere i. q. exhaustus (sc. violenta persecutione): TAB. devot. Audollent 248 A, 7 ut facias Tziolu ... et Tzelica ... victos, pervictos, exaclos (l. -ctos?, cf. p. 1447, 79), -os, ex[i]pilatos, plagatos.

2. exiliātus v. exilio.

exilica causa quae adversus exulem agitur PAVL. FEST. p. 81. ab exilium.

[? **exīlicō**: PLAVT. Merc. 17 in versu corrupto. v. vol. VII 1, 330, 38 et supra p. 1090, 67 sq. cf. Hofmann, Umgangsspr. p. 84.]

exilio, -āvī, -ātum, -āre. ab exilium. GLOSS.ᴸ II Abav. EX 53 -tus (-tur trad.) extorris (V Aa E 1060 extorris -tus, id est exul. GLOSS. I [Synon. Cic. cod. Harl.] 83, 64 -tus extorris. [flamescens, q. seq., aliud lemma est, sc. interpret. deficiente]). GLOSS. -tus est ἐξώρισται. cf. et: exultus (i. -tus an exulatus?) porro fugatus. vers. gr. v. l. 41 et infra l. 55. 56. 60. cf. l. 24. inde ab IREN. l. 68. [francog. vet. essillier. M.-L.]

fere i. q. *in exilium mittere, expellere, eicere* (pass.: *in exilio vivere* sim. infra l. 64 sqq. seq. in c. acc.: infra l. 58. 71. syn. proiectus l. 70 sq. opp. v. infra l. 63. 69): 1 *proprie*: e patria, civitate, sede: a *de quovis homine* (Christo l. 50): AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. A 3 p. 809 fin. Iudaei amoverunt eum (i. Christum) a principatu suo et ... de civitate -erunt. ARNOB. ad Greg. 19 p. 426, 7 ille (servulus delinquens) plagis fatigatur, ille abicitur, ille -atur eqs. b *de eccles.*: CANON. Migne 56 p. 853ᴰ (epist. Athanas.) quis non ingemuit aspiciens quos -erunt isti? RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 11, 6 tunc quidem virtutes animi nutriebant (fere episcopi sim.), nunc autem virtutibus studentes -ant (ἐξοστρακίζουσιν. cf. p. 17, 13). p. 21, 31 bene viventes -antur (ἐξοστρακίζοντας. sim.: p. 184, 13 ut pellantur, -entur et persecutionem sustineant). p. 203, 28 Alexander episcopus ... qui et -tus est in Famothin Aegypti metallum. VITAE patr. 5, 18, 16 abbas Ioannes qui -tus est a Marciano (gr. Cot. p. 636 ὁ ἐξορισθείς). NOVELL. Iust. 42, 2 quorum secutus ⟨est⟩ errorem, horum imitetur et conversationem episcopus -tus longissime. VITA Caes. Arel. 1, 43 p. 473, 17 Arelatensium ingreditur civitatem ... secumque, expedita redemptione, octo milia solidorum, qui -andus erat, ab Italia defert. fere i. q. *in exilio vivere* (v. l. 45 sq. et l. 70 sq.): RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 203, 12 ob hoc Irinaeum ... in Petris -ari decernimus. ibid l. 31 iste eiectus, -tus est in Caesarea Cappadociae. ibid l. 35 hic -tus in Melitene ... defunctus est.

2 *per simil. vel alleg.*: IREN. 4, 8, 2 Christus ipse moriens, uti -tus homo exiret de condemnatione et reverteretur ... ad suam hereditatem. PASS. Barth. 4 p. 136, 8 Adam de paradiso est proiectus et in isto mundo -tus (l. v.: istum mundum).

3 *transl.*: RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 126, 36 unde duas naturas ... persuasi sunt et vertibilitatem confusionemque ab ecclesiasticis -antes dogmatibus, naturarum ⟨differentiam⟩ clara praedicant voce eqs. K.

***exīlis**, -e. originis non satis certae. *de originatione*: PAVL. FEST. p. 81 -es et ilia a tenuitate inarum, quas Graeci in chartis ita appellant, videntur esse dicta. PRISC. gramm. II 131, 21 -is ... a Graeco ἐξίτηλος factum. ISID. orig. 10, 88 -is tenuis quod possit quamvis per angustum exire (sive sine iliis C). *de formis*: comparat.: inde a CIC. epist. 15, 14, 3 saepius. superlat.: NOT. Tir. 30, 73ᵃ -issimus. *de notione*: CHAR. gramm. p. 426, 22 B. gracilis. -is. tenuis. macer. exiguus. PAVL. FEST. p. 52 (ad Plaut. Cist. 408, cf. adn. crit.) cro[co]tillum valde -e. NON. p. 361, 15 obesum gracile et -e. ISID. orig. 10, 89 exesus ... aridus, tenuis, -is. GLOSS.ᴸ II Abav. EX 54 -is tenuis subtilis gracilis. Philox. EX 93 -e ἰσχνόν. 94 ἐκτικός. GLOSS. λεπτός, ψιλός. legitur inde a PLAVTO (v. p. 1481, 80), LVCIL. (v. infra l. 18), VARRONE, RHET. Her., CIC. *de usu*: pro subst.: v. p. 1482, 66. acc. pro adv.: v. p. 1482, 61 sqq. c. gen.: v. p. 1481, 80. c. dat. comm.: v. p. 1482, 47. c. abl. qual.: v. e. g. l. 21 sq. 31. 74. p. 1482, 22. [lect. var.: v. p. 1482, 26. 1484, 6. e coni.: v. l. 73. p. 1484, 63. dub.: PLIN. nat. 11, 220 -is (codd. praeter M [exitus], excitus Mayhoff, vix prob.).]

fere i. q. *tenuis, exiguus*, ἰσχνός:

I *de forma externa*: A *sensu stricto*: c. respectu gracilitatis (tam animantium quam rerum): 1 *proprie*: a *de corpore animantium* (cum de animantibus ipsis l. 16 sqq. 45 [v. et p. 1482, 36 sqq.] tum de corporis partibus l. 31 sqq. 49 sq. 51. cf. etiam p. 1482, 30 sqq.): fere i. q. *gracilis, macer* sim.: α *hominum* (dei l. 20. cf. etiam p. 1481, 81 sqq. syn.: macer, tenuis. opp.: crassus, latus, praepinguis, prolixus, tumens): LVCIL. 332 quod deformis, senex arthriticus ac podagrosus est, quod mancus miserque, -is eqs. CIC. nat. deor. 1, 123 ut Epicurus homunculi similem deum fingeret ... -em quendam atque perlucidum. MORET. 35 serva cruribus -is (opp. spatiosā prodiga plantā). VITR. 1, 6, 3 aer agitatus ... efficit ea (i. vitiosa corpora) -iora (syn. extenuatur). PLIN. nat. 35, 128 fuit Euphranor pictor in universitate corporum -ior et capitibus articulisque grandior. SVET. Claud. 30 et prolixo nec -i corpore erat. Galb. 3, 1 tam -is, quam sunt ... galbae (opp. praepinguis). TERT. ieiun. 17 p. 297, 17 facilius per angustam salutis ianuam introibit caro -ior (app. levior, aridior). ITALA iud. 3, 17 (Aug. loc. hept. 7, 12 p. 622, 12) Eglon vir -is valde (cf. AVG. ad l.: hoc κατ' ἀντίφρασιν dictum ... sequentia indicant eqs. Vulg. crassus, LXX aliter). VEG. mil. 1, 6 p. 10, 16 adulescens -ior clunibus (cruri- l. v.). *de partibus corporis* (v. et l. 21. 31): HOR. epod. 8, 10 femur tumentibus -e suris additum. PROP. 2, 22, 21 sed tibi si -es videor tenuatus in artus, falleris ([cf. Ov. am. 2, 10, 23 graciles non sunt sine viribus a.]. OV. Pont. 1, 10, 27). OV. met. 5, 433 (de Cyane) membris. 6, 143 Arachnes -es digiti. SEN. epist. 78, 8 maximi dolores consistunt in macerrimis corporis partibus: nervi articulique et quicquid aliud -e est, acerrime saevit, cum in arto vitia concepit. STAT. Theb. 11, 642 pectore. PLIN. epist. 3, 6, 2 collum. LACT. inst. 7, 12, 23 venae -iores in extrema corporis porriguntur (seq. tenuiores). AMBR. Noe 7, 23 p. 428, 7 pedum gressus, qui etsi -iores videntur, fiunt tamen cum incedimus latiores. PHYSIOGN. 10, 2 cervix -ior eademque longior. 121, 6 vultus non refertos carnibus nec nimium -es (λεπτά). SIDON. epist. 3, 13, 9 lumborum cluniumque crassitudini comparata censetur alvus -is.

β *bestiarum* (syn.: exiguus. opp.: amplus, pinguis, plenus, vastus): VARRO rust. 2, 4, 4 potius ex his locis, ubi nascuntur amplae quam -es, pararis sues. 2, 4, 13 porci qui nati hieme, fiunt -es propter frigora eqs. 3, 2, 12 hic aprum gla⟨n⟩s ... empticia facit pinguem, illic gratuita -em. CIC. div. 2, 30 pecudis iecur ... horridum -e (opp. nitidum atque plenum. cf. 2, 37 contractum aliquo morbo bovis -e [i. imminutum] et exiguum et vietum cor). COLVM. 6, 1, 1 boves (opp. vastos. 6, 2, 15 tam vitium bubulci pinguem quam -em bovem reddere).

b *rerum*: α *variarum corporearum*: fere i. q. *tenuis, angustus* (fere i. q. *macer*: l. 70. syn.: contractus, macer, tenuis. opp.: grandis, solidus): (I) *arte quadam factarum*: CIC. Brut. 163 praeter illum de ratione dicendi ... -em libellum (opp. plura ... scribere). VITR. 3, 3, 11 si in aerostylo nona aut decima pars crassitudini fuerit, tenuis et -is apparebit columna. PLIN. nat. 15, 5 sive in sportis prematur oliva, sive ... -bus regulis. FRONTIN. aq. 25 moduli -es et velut puncta, quibus olim aqua cum exigua esset eqs. PALLAD. 4, 7, 2 palus (opp. solidus). (II) *naturalium*: AETNA 98 humus ... cavata latebris -es suspensa vias agit, ut ... percurrunt corpora venae (cf. SEN. nat. 1, 1, 6 ignes tenuissimi iter -e designant). MELA 2, 62 Padus flumen parvis se primum e fontibus colligit, et aliquatenus -is ac macer, mox ... augescit (PLIN. paneg. 30, 3 Nilus contractior et -ior. AVSON. Mos. 362; syn. tenuem). 3, 101 quo magis surgit Atlas mons, -ior. PLIN. nat. 2, 151 minores arcus caelestes oriente aut occidente, sed in latitudinem demissi, meridie -es, verum ambitus maioris. 13, 47 dactyli macro ... corpore -es (cf. 15, 43 pruna grandiore ... ligno et -iore carne).

β *de herbis, surculis, foliis* sim. (opp.: crassus, latus): FEST. p. 262 ruscum ... amplius paulo herba et -ius (Ursinus, exirius cod.) virgultis fruticibusque. COLVM. arb. 29, 2 evanidam -emque ... harundinem (cf. PLIN. nat. 16, 165 alius calamus brevior, alius procerior, -ior crassiorque). 20, 177 Heraclium latioribus foliis, ... alterum -ioribus (21, 117 al.). 21, 40 longissima haec (iris) et ... -is (23, 21 huius vitis sarmenta longis et -bus internodiis geniculata scandunt. PALLAD. 4, 9, 16 cucurbitas; opp. crassiores, latas). 24, 154. 25, 44 ramulis -bus (cf. 25, 64 SVET. Vesp. 5, 2). al.

2 *translate*: a *t. t. rhet.*: *de oratione tenui, ieiuna, humili* ([de oratoribus ipsis p. 1481, 26 sq.]. significat aut quemvis sermonem tenuem aut pressius antiquum illud genus dicendi eiusque generis imitationem [i. 'Atticismum']. de re cf. Norden, Kunstprosa, im-

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

primis *p. 261. 263, 2.* *similiter*: *de dicendi praeceptis infra l. 22; de versibus l. 35 sqq.* *syn.*: aridus, concisus, exsanguis, ieiunus, minutus, pressus *l. 31 [opp. l. 29].* *opp.*: acer, (ef)fusus, grandis, liquidus, tumidus. *cf. p. 1483, 18*): VARRO ling. 7, 2 Aelii ... interpretationem carminum Saliorum videbis et -i littera expedita⟨m⟩ et praeterita[m] obscura[m] multa. RHET. Her. **4, 11,** 16 aridum et exsangue genus orationis (*v. l. 13*), quod non alienum est -e nominari. CIC. de orat. 1, 83 *Mnesarchi Stoici* spinosa quaedam et -is oratio (*sim. de Stoicorum genere dicendi*: 2, 159 genus sermonis ... non liquidum, non fusum ac profluens, sed -e aridum concisum ac minutum [*cf.* 3, 66 *g.* orationis ... fortasse subtile et certe acutum, sed, ut in oratore, -e, inusitatum ..., inane, ieiunum. Brut. 114 peracutum et artis plenum ... tamen ... -e *eqs. cf. supra l. 7*]. fin. 4, 7 ista ipsa *verba* quam -ia de virtutis vi). 2, 315 nullum mihi occurrit *exordium orationis* nisi aut -e aut nugatorium aut vulgare aut commune. 3, 97 caveatis, ne -is, ne inculta sit vestra oratio, ne vulgaris, ne obsoleta (SEN. contr. 2 praef. 1 summa inaequalitas orationis ... modo -is ..., modo nimia licentia vaga et effusa. *in imag.*: LACT. inst. 3, 1, 6 oratione, quae de tenui fonte admodum -is emanat). Brut. 82 sed nescio quomodo huius (*Ser. Galbae*), quem constat eloquentia praestitisse, -iores orationes sunt et redolentes ... antiquitatem (*seq.* exaruerunt). 263 Hermagorae praecepta dicendi quae si minorem habent apparatum — sunt enim -ia *eqs.* (*i. sine ornatu. cf.* MART. CAP. 5, 436 invita compellar [*i. Rhetorica*] scholarium iuvenilium monitus et -ia [*cf. 5, 437* aridiora] decantatae artis praecepta memorare). leg. **1, 6** quamquam ex his (*oratoribus veteribus*) alius alio plus habet virium, tamen quid tam -e quam isti omnes (*cf.* SEN. contr. 7 praef. 5. QVINT. inst. **10, 2, 16** fiunt ... pro grandibus tumidi, pressis -es, fortibus temerarii. *v. p. 1480, 82*). SEN. epist. 100, 10 (*verba Lucilii*) sit aliquid oratorie acre, tragice grande, comice -e. PLIN. epist. 7, 12, 4 addere statim pressius quiddam et -ius vel potius humilius et peius. DON. vita Verg. l. 182 Br. novae cacozeliae ... non tumidae nec -is, sed ex communibus verbis atque ideo latentis. OPT. PORF. epist. ad Constant. 7 sermo (SIDON. epist. 8, 16, 4). AVSON. 406, 79 p. 242 P. -i stilo pedestre ... opus. *nota* (*v. l. 2*): GRAMM. VI 274, 6 poematum versificationes ... gravis et plena, aequalis et temperata, subtilis et circumspecta ... quibus contrariae sunt tumida et dissoluta, -is et fucosa.

b *t. t. gramm.*: *α de prolatione, enuntiatione litterarum* (verbi *infra l. 55*): *fere i. q. tenuis* (*syn.*: exsanguis. *opp.*: gravis, pinguis, plenus. *fere i. q. brevis infra l. 47*): VEL. gramm. VII 68, 8 enuntiandum (*-ibus, -ubus*), ut nec nimis 'i' littera -is sit, nec 'u' litteram si scripseris, ... nimis plena. 79, 10 Nisus censet ubique 'c' litteram ponendam tam in nomine quam in verbo (*cocus, cocere*), quod mihi nimium videtur -e. nam sicut non est prima syllaba (*co-*) oneranda, sic sequens (*-qu-*) videtur explenda. SCAVR. gramm. VII 18, 23 Lucilius (*frg. 358*), ubi 'i' -e (*v. supra l. 41*) est, per se iubet scribi, at ubi plenum est, praeponendum esse 'e' credit ... 'mille' ... 'meilia'. GELL. 13, 21, 5 nimis -is vox (*urbes, urbis*) erit et exsanguis (*opp.* insubidius, pinguius). MART. CAP. **3, 241** 'l' littera tripliciter sonat. nam -em sonum reddit cum geminatur ut 'sollers' *eqs.* (*opp.* medius, plenus. *fere sim.*: PRISC. gramm. II 29, 9). CONSENT. gramm. V 394, 17 ut -is eius (*sc. 'i' litterae*) sonus sit, ubi ab ea verbum incipit (*opp.* pinguior). FORTVN. rhet. 3, 6 p. 124, 3 sunt ... quaedam *verba* aut levia aut gravia ... alia contra dura lēvia (*v. l. 58*) sordida -ia. *β t. t. versus hiulci* (*gr.* λαγαρός): DIOM. gramm. I 498, 29 *v. p. 23, 43.* 500, 11 versus in media parte -es vel hiulci graece vocantur λαγαροί. *γ de nota vocalis lēvis* (*syn. l. 61. opp.* adspiratus *l. 62*): PRISC. gramm. II 35, 27 *dextram litterae H* partem supra litteram ponentes 'psiles' notam habent, quam Remmius Palaemon -em, Grillius ... levem nominat. AVDAX gramm. VII 357, 20 notae ... adspiratarum vel -ium, quorum nomina sunt ... adspiratio, exilitas.

B *sensu latiore*: *spectat ad*: **1** *magnitudinem, ambitum, parvitatem*: *fere i. q. tenuis, parvus*: COLVM. 3, 2, 15 gracilibus (*syn.*) et -bus uvis (*cf. sim.*: PLIN. nat. 15, 35 nucleos. 20, 163 cuminum. 20, 205 *papaveris* semen). AVSON. Mos. 346 hospes ... crederet Euboicas simulacra -ia Baias his donasse locis.

2 *subtilitatem, tenuitatem rerum corp.*: *fere i. q. subtilis* (*syn.*: levis, tenuis. *opp.*: crassus, gravis): *de pellicula, cortice sim.*: PAVL. FEST. p. 328 -is pellicula (*ibid.*: tenue et macrum). PLIN. nat. 18, 304 tenuior hordeo palea, -is et legumini (*opp.* furfure crasso). CLAVD. carm. min. 26, 46 levis *velut* -i cortice terra (*i. insula*) natat. *de materia*: TERT. cult. fem. 2, 10 p. 728 Oe. vestes leves et -es, solo pretio graves. PALLAD. 3, 22 lina ... -ia (*cf. 11, 2* ut linum subtile nascatur). 11, 14, 11 cinerem sarmentorum, cui vis flammea corpus reliquit -e omni soliditate detracta.

II ***praevalet notio qualitatis, indolis***: **A** *vario usu*: **1** *c. notione q. e. 'non plenus'*: **a** *fere i. q. vacuus* (*acced. vox syn. q. e.* 'inanis' *c. genet.*): PLAVT. Stich. 526 omnium me -em atque inanem fecit *uxor* aegritudinum. **b** *de legione expletum militum numerum non habente* (*cf. opp.*: *Cic. epist. 3, 6, 5* cohortes plenissimae. *nisi ironice dictum, ita ut ad I A 1 a α pertineat, v. p. 1480, 17*): CIC. Att. 5, 15, 1 cum exercitum noster amicus (*Pompeius?*) habeat tantum, me nomen habere duarum legionum -ium.

c *fere i. q. tenuis, pauper*: HOR. carm. 1, 4, 17 domus -is Plutonia (*i. pauper, sc. 'expers voluptatum', cf. Heinze ad l.*). epist. 1, 6, 45 -is domus est, ubi non et multa supersunt *eqs.* **d** *fere i. q. mollis, non firmus* (*acced.* fistulosus, *opp.* durus), *de lapide*: CET. FAV. 9 p. 269, 26 quae *calx* ... erit ex spisso et duro saxo ..., quae autem ex fistuloso aut -iore lapide *eqs.*

2 *fere i. q. minus fertilis, macer de agro, terra* (*sim. de urbe infra l. 22 sqq.* *syn.*: aridus, ieiunus, macer, miser. *opp.*: clemens, crassus, ferax, laetus, mediocris, (prae)pinguis, uber, (prae)validus): CIC. leg. agr. 2, 67 quod solum tam -e et macrum est, quod aratro perstringi non possit (COLVM. 3, 1, 8 optimum est solum ... nec -e nec laetissimum, proximum tamen uberi. 3, 5, 2; *opp.* ex mediocri materia [*i. solo*]; *syn.* ieiuno s. 5, 6, 11; *opp.* uberi. *al.* PALLAD. 2, 13, 1). COLVM. 1, 4, 3 pestilentis simul et -is agri cultorem (2, 4, 11. 5, 5, 1 ieiuno atque -i. arb. 10, 3; *opp.* crasso validoque. 20, 2; *opp.* pinguiorem. *al.*). *ibid.* in -i terra cultoris prudentia maciem soli vincere potest (2, 9, 14; *opp.* praevalida. 3, 2, 8; *opp.* praepingui mediocri. *al.* PALLAD. 3, 9, 9 -is natura t.; *opp.* pinguis). 2, 2, 19 *humus* (*al.*). 2, 8, 3 locis (*al.* PALLAD. 3, 12, 3; *opp.* clementioribus. 10 tit., 9 fecundat. *al.*). **3, 14,** 1 autumno ... si -is atque aridus campus. LVCAN. 3, 204 nimium glaebis -is Arisbe (*cf.* STAT. Theb. 7, 307 -em Glisanta; *opp.* feracem messe Coroniam). PALLAD. 9 tit., 2 vinea (*syn.* misera).

3 *ex usu v. q. e.* 'exiguus' *temporaliter fere i. q. brevis, compendiosus*: OV. trist. 1, 2, 86 -em (-ē G^2, exilii *vel* exilio *rell.*) facio per mea vota viam ([*cf. vs. 84* quodque sit a patria tam fuga tarda, queror]. *aliter p. 1480, 63*).

B *significantius*: *fere i. q. infirmus, invalidus, non fortis, sine viribus*: **1** *in universum*: **a** *refertur ad animantia* (*tam ad corpus quam ad animum, indolem. syn.*: infirmus, mollis, tener, tenuis. *opp.*: subtilis, (prae)validus): VAL. MAX. 9, 12 ext. 8 uvae suco tenues et -es virium reliquias foventem. SEN. Oed. 1055 quisquis -em iacens animam retentat *eqs.* dial. 4, 15, 2 *ingenia fortia* nihil ... tenue et -e capiunt. 7, 22, 2 sapiens ... si fuerit ... -is corpore (*aliter cf. p. 1480, 25*), ... malet tamen sibi esse corporis robur (*cf.* PLIN. nat. 25, 61 *hominibus* -bus aut teneris [*antea syn.* mollis]. AVG. civ. 13, 18 p. 580, 15 D. -is et morbidus; *opp.* salvus et validus). FRONTIN. strat. 1, 10, 1 duobus equis, praevalido alteri, alteri admodum -i (*syn.* infirmi. *cf. totum loc.*). APVL. met. 11, 25 at ego referendis laudibus tuis -is ingenio *sum* (*cf.* CYPR. adv. Donat. 2 p. 4, 7 RVFIN. symb. 1 p. 335B. SIDON. epist. 4, 3, 4 eloquium non -is sed subtilis ingenii. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 3, 13 p. 118C).

b *de rebus*: *α corporeis* (*in alleg.*: RVFIN. patr. 8, 3 p. 326B *Christum non intellegentes* edunt quidem et ipsi panem de caelo, sed aridum et -em): *fere de lumine tenui, obscuro*: PLIN. nat. 15, 25 *oleum cicinum* lucernis -e (*cf. 23, 84* ex oleo *cic.* lumen obscurum). PLIN. paneg. 19, 1 est haec natura sideribus, ut parva et -ia validiorum (*opp.*) exortus obscuret. AVSON. 369, 17 p. 96 P. -em demittit ... *sol* lucem. *β incorp.*: GELL. 14, 2, 4 argumentis admodum -bus nitebatur (*cf.* ARNOB. nat. 1, 54 p. 36, 31 adprobationibus). APVL. met. 10, 14 suspicio non -is (10, 22 metu). VVLG. IV Esdr. 12, 2 regnum.

2 *speciatim*: *de voce, sono sim.* (*de recitatione l. 60 [nisi potius etiam de argumento et materia, sc.* κατασπερισμῶν, *v. quae antecedd.]; nota plur. pro subst.*): *fere i. q. tenuis, lenis, submissus* (*opp.*: gravis, plenus): PLIN. nat. 11, 269 bubus tantum femineis vox gravior, in alio omni genere -ior quam maribus (11, 270 roboratur a XIV annis, eadem in senecta -ior. QVINT. inst. 11, 3, 15 est et candida et fusca, et plena et -is, et levis et aspera *eqs.*). PLIN. epist. 5, 17, 2 *in recitando* excelsa depressis, -ia plenis, severis iucunda mutabat. ANTH. 452, 6 -i murmure. *neutr. sg. acc.* -e *pro adv.*: STAT. Theb. 7, 362 -e profatur. PRVD. apoth. 847 *tibia* -e trahens *flatum* sonitus producit acutos.

III *i. q. parvus, exiguus, vilis, levis sim.* (*sic ut quasi **ex parte aestimantis** aut ad plenitudinem aut ad bonitatem aliquid deesse indicetur. fere pro subst. l. 78. 82. p. 1483, 2.* *syn.*: parvus, puerilis, pusillus, rarus, tenuis. *opp.*: benignus, uber): *de rebus* (*corp.*: AMM. 31, 6, 5 vino -i vel panis crustis): *naturalibus* (*sim. de nidore*: TERT. apol. 25, 13): VITR. 8, 1, 2 in creta (*sc. terra*) tenuis et -is *aqua* et non alta est copia ([*cf. ibid.* stillae -es]. PLIN. nat. 31, 48 *aquas* [*seq.* venas. *cf.* PALLAD. 9, 8, 2 venas ... -es, *i. artas, v. p. 1480, 31 sqq.* RVFIN. Orig. in gen. 13, 3 p. 118, 27]. AMM. 18, 7, 9 in puteis aqua reperitur -is). STAT. Theb. 6, 639 -is plantis (*sc. euntis*) intervenit aer. *de rebus fere incorp.*: CIC. Sest. 115 emptos plausus -es et raros excitare. fin. **4, 13** materiam ... rerum et copiam apud hos (*i. Stoicos*) -em (*opp.* uberrimam. *in imag.*: COLVM. 10 praef. 4, *v. p. 1476, 24.* *cf.* SEN. dial. 4, 1, 1 ad -iora veniendum est; *antea*: benigniorem ... materiam *libri*). epist. 15, 14, 3 *fructus* gratulationis (AVSON. 198, 6 p. 57 P.). NEP. Eum. 5, 1 -es res (*i. imminutae, adversae*) animi magnitudinem, etsi non frangebant, tamen minuebant. SEN. dial. 7, 13, 1 voluptas ... ad parvum et -e revocatur (*cf.* TERT. anim. 24 p. 337, 10 felicitatis. AVSON. 200, 53 p. 60 P. gloriolam [*i. modestam*]. 212, 17 p. 69 honore. AMM. 15, 5, 32 meritorum. *al.*). PLIN. epist. 2, 1, 1 causae centumvirales

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pleraeque parvae et -es (paneg. 40, 1 hereditas. GELL. 2, 4, 5 p. et -ia. *cf.* CLAVD. MAM. anim. 3, 18 p. 189, 10 pauca haec et -ia ... responsa). TER. MAVR. 63 -e negotium et dignum pueris (*cf.* ARNOB. nat. 1, 23 p. 15, 25 puerile, pusillum est et -e). AVSON. 8, 8 p. 311 P. qui ... repente dives ab -i (*i. humili*) progrediere loco. 180, 1 p. 42 notitia -is nobis ... tecum (*seq.* plane ... nulla). *al.* AMM. 23, 6, 35 *Brachmanorum* numerus. *fere i. q. levis, caducus*: HIER. interpr. Iob 7, 6 et vita -ior est quam loquela (*LXX* ἐλαφρότερος λαλιᾶς, *Vulg.* dies me velocius transierunt).

adv. **exiliter** (*cf. usum adv. p. 1482, 61*). *inde a* VARRONE (*compar.*), CIC.; *deest superlat.* **1** *usu generali*: *fere i. q. anguste, exigue, parce*: VARRO ling. 5, 2 de quibus duabus rebus in his libris promiscue dicam, sed -ius (*i. rarius*) de posteriore. CIC. Lael. 58 hoc ... est nimis exigue et -r ad calculos vocare amicitiam. SALV. eccl. 4, 30 parce -rque vixisti. SIDON. epist. 4, 21, 1 aliquid -ius (*i. minus*) ... honorari. CLAVD. MAM. anim. 1, 1 p. 22, 16 istoc ... vitio moveor -ius (exillius *codd.*, *praeter* ex illis *M*).

2 *technice* (*praeter l. 24. cf. p. 1480, 81 sqq.*): **a** *de oratione ieiuna* (*v. syn. l. 20,* anguste *l. 21*): CIC. de orat. 1, 50 eisdem de rebus ieiune quosdam et -r, ut ... Chrysippum disputavisse. Brut. 106 annalis sane -r scriptos. 289 si anguste et -r dicere est Atticorum *eqs.* (SIDON. epist. 9, 13, 5). **b** *de enuntiatione, prolatione litterarum aut verborum*: *fere i. q. tenuiter* (*sim. de sono*: PLIN. nat. 2, 193 *motum terrae* praecedit ... terribilis sonus ... -ius grassante in angusto. *opp.*: gravius, pinguius. *fere i. q. brevius l. 28* [*cf. p. 1481, 47*]): CIC. de orat. 3, 41 nolo verba -r exanimata exire, nolo inflata et quasi anhelata gravius. VEL. gramm. VII 49, 17 in eo quod est 'prodit' ... -ius volo sonare (*sc.* '*i*' *litteram. opp.*: in ... 'prodire' ... usque pinguescit. *aliter*: CONSENT. gramm. V 394, 11 iotacismum dicunt vitium quod per 'i' litteram vel pinguius vel -ius prolatam fit *eqs. ibid. l.* 14. *cf. l. 33*). VII 67, 14 *per* '*u*' *litteram* enuntiare, an per hunc *sonum* qui iam videtur elegantior -ius, id est per 'i' litteram (MAR. VICTORIN. gramm. VI 20, 1 pinguius quam 'i', -ius quam 'u'). CONSENT. gramm. V 394, 2.
c *de adspiratione*: SCAVR. gramm. VII 20, 5 (*ex Varrone*) pulcrum, quamvis in consuetudine aspiretur, nihilo minus tamen ratio -r et enuntiandum et scribendum esse persuadet. 23, 1 nusquam 'y' littera praecedens -r enuntietur, ut 'hypnos' *eqs.*

deriv.: exilitas. *compos.*: perexilis.

exilitās, -ātis *f.* *ab* exilis. GLOSS. macies. NOT. Tir. 40, 73. *legitur inde a* CIC.

I *de forma externa*: **A** *strictiore sensu* (*ad amplitudinem et latitudinem tam animantium quam rerum spectante*): **1** *proprie*:
a *de hominibus, partibus corporis*: *fere i. q. gracilitas, macies* (*opp.*: crassitudo, opimitas, tumor): SEN. dial. 2, 18, 1 -em crurum (*cf.* PASS. Mar. Iac. 5 p. 22, 10 digitorum tenuis -s). TERT. anim. 20, 4 p. 333, 2 opimitas sapientiam impedit, ⌊-s expedit⌋ (⌊ ⌋ *om. A*). PORPH. Hor. epod. 8, 10 (*v. p. 1480, 32*) 'additum' dixerit, quasi non convenienter in hac diversitate tumoris et -is. FIRM. math. 1, 10, 11 corpora *hominum* ... nunc tenui -e subtilia, nunc obesa crassitudine latiora. AVG. in Iob p. 539, 21 homo ... ad -em perductus *eqs.*

b *de rebus corp.*: **α** *de arboribus, foliis, herbis*: *fere i. q. gracilitas, tenuitas* (*cf. etiam p. 1480, 72 sqq.*): COLVM. 5, 5, 10 haec bracchia non statim primo anno tam procera submittuntur, ne oneretur -s vitis (*subaud.* '*infirmitas*', *cf. p. 1484, 13*). PLIN. nat. 16, 206 cornus ... non potest videri materies propter -em. 21, 30 foliorum (24, 178). *et al.* **β** *de re arte facta*: PLIN. nat. 8, 201 *pontis* (*syn.* angustiae; *antea*: in ponte praetenui).

2 *translate*: **a** *de orationis ieiunitate* (*cf. p. 1480, 81*): **α** *technice* (*syn.*: inopia. *opp.*: copia, ubertas): CIC. de orat. 1, 50 qui (*i. quomodo*) discernes eorum ... in dicendo ubertatem et copiam ab eorum -e, qui hac dicendi varietate ... non utuntur. Brut. 284 Atticum se Calvus noster dici oratorem volebat: ... inde erat ista -s, quam ille de industria consequebatur. SEN. contr. 1 praef. 22 cum ille *Marullus* -em orationis suae imputaret controversiae *eqs.* SEN. epist. 40, 3 inopia et -s minus intentum auditorem habet. VEL. gramm. VII 50, 4 sermonis. **β** *generatim*: AMM. 22, 16, 12 altis sufflata fastigiis templa, inter quae eminet Serapeum, quod licet minuatur -e verborum *eqs.* ENNOD. epist. 1, 5, 5 p. 10, 20 necesse ... est -em thematis narrantis opibus ampliari. 2, 6, 2 p. 44, 22 amplissima meritorum tuorum praeconia relatoris artet -s.

b *t. t. gramm.* (*cf. et p. 1481, 39*): **α** *de prolatione, enuntiatione litterarum*: *fere i. q. tenuitas* (*opp.* pinguitudo): QVINT. inst. 1, 11, 4 quarundam ... litterarum vel -e vel pinguitudine nimia laboramus. VEL. gramm. VII 70, 7 nulla praepositio 't' littera finitur ... propter nimiam 't' litterae -em. 75, 19 secundum -em ⟨'i'⟩ litterae ... secundum pinguitudinem ⟨'u'⟩ litterae.
β *de adspiratione*: AVDAX gramm. VII 357, 21 *v. p. 1481, 61.*

B *latiore sensu*: *spectat ad*: **1** *magnitudinem, i. q. parvitas*: SEN. nat. 2, 6, 5 parvula admodum semina et quorum -s in commissura lapidum locum invenit. PLIN. nat. 11, 3 cum cerni non possit -s *teli culicis.* **2** *subtilitatem, tenuitatem* (*cf. et p. 1481, 69*): PLIN. nat. 11, 198 nulla est ei (*i. praecordiorum membranae*) caro, sed nervosa -s. GARG. MART. pom. 2, 13 cutis -s *pomi persici.*

II *praevalet notio qualitatis*: **A** *de agro sim.*: *fere i. q. macies, macritas* (*opp.* laetitia): COLVM. 4, 21, 2 nam loci laetitia plures *palmites*, -s pauciores desiderat (PALLAD. 11, 4 contra -em glebae [exilem glebam *E*] hibernis imbribus adiuventur *loci*). 8, 16, 6 soli.
B *de voce*: *fere i. q. lenitas, tenuitas*: VAL. MAX. 8, 7 ext. 1 propter nimiam -em acerbam auditu vocem suam exercitatione continua ad maturum et gratum auribus sonum perduxit *Demosthenes.* QVINT. inst. 1, 11, 1 non ... puerum ... femineae vocis -e frangi volo aut seniliter tremere (*cf.* 11, 3, 19 *curanda* firmitas corporis, ne ad spadonum et mulierum et aegrorum -em [-e *H*] vox nostra tenuetur). **C** *vario usu*: **1** *fere i. q. imbecillitas, infirmitas*: TERT. adv. Marc. 2, 9 p. 347, 17 per substantiae -em (*sc. animae. aliter l. 24*). AVG. serm. 362, 11 p. 1617 [med.] *esurie sitique corpus* perducitur ad tabificam maciem et ad quandam morbidam -em. ENNOD. epist. 3, 18, 1 p. 85, 13 ad quod enarrandum idonea non est mentis -s nec sufficit oris egestas. **2** *fere i. q. vilitas*: ARNOB. nat. 1, 47 p. 31, 12 quanta sint ... haec *facta domini* vel -is cuius repperientur (*cf. Hildebrand ad l., recte, ut vid.; alii aliter*). **3** *fere i. q. paucitas, copia parva*: PS. RVFIN. in Am. 4, 7 p. 1072 [C] tanta ... fuit imbris -s, ut *eqs.* ENNOD. epist. 2, 19, 14 p. 63, 12 non ... pauper est divina gratia, sed meritorum nostrorum putatur quadam macie aut -e tenuari. opusc. 7, 9 p. 413, 11 quem substantiae (*sc. rei familiaris. aliter l. 14*) -s non permiserit habere consortem *in cellula.* *Beutler.*

exilium, -ī *n.* *ab* exul (*cf. Walde-Hofmann*[3] *s. v.* ex(s)ul). *etymologiam falsam docent*: CASSIOD. gramm. (*ex Cornuto*) VII 152, 6 -um cum 's': ex solo enim ire est, quasi exsolium, quod Graeci ἐξορισμόν dicunt, antiqui exsoles dicebant ([*sim. ex Caesellio* p. 203, 22]. ISID. orig. 5, 27, 28 [= SERV. auct. Aen. 2, 638] -um dictum quasi extra solum). *scribitur* exs- (*saepe in codd. cf. et l. 28*): INSCR. christ. Diehl 1601 B, *v. p. 1490, 9.* *praeterea in titulis nonnisi* exi-. GRAMM. suppl. 74, 6 exulo consulo 'u' paenultima in 'i' conversa -um consilium. *de formis*: *gen.* -li: ENN. trag. 87 CIC. carm. frg. 39 B. *abl.* -lis: SEN. Phoen. 625. NOT. Tir. 67, 55 (*post* exul, *ante* peregre). *de notione*: GLOSS.[L] II Abav. EX 55 -um exul. III Abstr. EX 68 -um damnationem. V Aa E 823 -um exterum vel malum (*cf. adn.*: GLOSS. 'Accipe' -um malum. *v. p. 1485, 56*). GLOSS. -o peregre. -a error[um] marinus. GLOSS.[L] II Philox. EX 92 -um ἐξορισμός. GLOSS. ἐξορία. φυγαδεία. *cf. versiones gr.*: CHAR. gramm. p. 457, 32 B. 461, 44 *et p. 1485, 18. 1486, 30. 75 sq. 1489, 70. 75. 76. 80.* *de usu*: *plur. num. pro sing.*: *e. g. p. 1485, 68. numero plur. plura fere ac diversa -a (-i loca) significari, singulari tamen numero -a quamvis compluria quasi notione generali contineri observat Salonius, Vitae patr. p. 81 ad* RVFIN. hist. 10, 28, *v. p. 1489, 44; at cf. p. 1486, 29. v. et p. 1491, 23. nota voc. q. e.* -um *pro acc. finis vel rectionis pendere a verbis eundi, movendi p. 1485, 7. 25. 78 sq. 1489, 35. adhibentur voces* -um *et* exitium (*v. et l. 53 sqq.*) *in lusu verb.*: *p. 1489, 72, cf. et p. 1528, 20 sqq.; in adnominatione bimembri*: *p. 1485, 16 sq. (cf. Fraenkel, Plautin. im Plaut. p. 361). legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, PACVV., ACC., LEGE repetund., CIC. [*francog. vet.* essil. *M.-L.*]

[*confund. c.* exitium: *ex corr. rest.*: CIRIS 332 (*anonym.*). SEN. Thy. 1019 (*Gronov*). TERT. idol. 9 p. 38, 16 (*Gelen.*). *dub.*: PHAEDR. 2, 9, 18 (*Gruner*). *cf.* PETRON. 81, 4 *p. 1488, 46.* *falso trad.*: PLAVT. Capt. 519. *v. et s.* exitium *p. 1528, 1.* *dub.*: MANIL. 4, 42 quid referam Cannas *eqs.*? speratum Hannibalem nostris cecidisse catenis -umque rei furtiva morte luisse? (*i. quid referam nos speravisse Hannibalem in nostram potestatem casurum [cf. Housman ad l.] et ⟨quid referam Hannibalem, i. reum⟩ fugam furtiva morte expendisse. aliter p. 1485, 66 sq.*). SIL. 10, 420 parabant Hannibalem mutato evadere caelo. dux erat -o collectis Marte (*i. e bello*) Metellus (*cf. p. 1485, 65. an recte?* ex illo ... Marte *Heinsius*; exilis *Livineius* [*sc. bello; opp. 421* sed stirpe haud parvi cognominis]; -i non laetus Marte *Postgate*).]

Caput primum: *fere i. q.* **privatio soli patrii** (*sc. mutandae regionis gratia sedisque in terram externam transferendae*), *qualis sive alicuius discessu voluntario efficitur* (*cf.* demigratio, fuga, peregrinatio *sim.*) *sive lege et damnatione infertur* (*cf.* expulsio, eiectio, aquae et ignis interdictio, deportatio, relegatio). *adhibetur tam de actione expellendi, eiciendi quam de exulis statu ac condicione.*

I ***proprie***: **A** *stricte de hominibus* (*Demiurgo p. 1486, 60*): **1** *in universum* (*i. praeter locos illos legali vi praeditos [cf. p. 1486, 73 sqq.]; sed cum distingui secernique satis accurate omnia nequeant, hic etiam nonnulla quibus sensus legalis non alienus est, inveniri scito; nam huc [v. p. 1485, 32. cf. p. 1490, 15 al.] et illuc [v. p. 1486, 78. cf. p. 1490, 15 al.] pertinet e. g.* -um voluntarium, *quod per se omnino carens notione legali tamen hac eadem vi per instituta ac leges instruitur. et sim. al. cf. def.*: CIC. parad. 18 -um ... quasi circumscriptus est habitandi locus. Tusc. 5, 107 -um ... quantum tandem a perpetua peregrinatione differt? SEN. dial. 11, 6, 1 videamus, quid sit -um. nempe loci commutatio. *v. etiam notabiliora*: *p. 1486, 5. 6. 7. syn. p. 1486, 10 sqq.*): **a** *generalia*:

[K.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLAVT. Merc. 652 quis modus tibi -o tandem eveniet, qui finis fugae? ([*cf. 644* certumst exulatum hinc ire me, *sc. amore ex patria pulsum*]. OV. ars 2, 25 *Daedalus*: sit modus -o ..., iustissime Minos). 848. 933 quandoquidem pater mihi -um parat. 947 (*fictive*) iam sum domi, iam redii ⟨ex⟩ -o (*cf. p. 1488, 27*). 980 in -um cum iret, reduxi domum (Persa 562 hinc. CIC. Phil. 2, 45 Att. 10, 14, 3. CATVLL. 33, 5 cur non -um malasque in oras itis? VAL. MAX. 3, 8, 4. ASCON. Mil. p. 32, 13 ivisse *Milonem* in voluntarium -um. VIR. ill. 57, 3 Tiberius [*Gracchus*] iuravit se cum illo in -um iturum, ita reus absolutus est. *et al. cf. p. 1487, 33*). ENN. trag. 22 multis sum modis circumventus, morbo -o atque inopia. 87 quove nunc auxilio -i aut fuga freta sim? (CIC. Verr. II 3, 144 si quem aratorum f., calamitates, -a, suspendia denique non permovent. II 5, 44 *navis* prospectare iam -um atque explorare f. domini videbatur. *al.* SALL. Iug. 14, 23 f., -um, egestatem. LIV. 5, 53, 5 -um ... ac f. nobis ex eo loco consciseremus. SEN. Ag. 123 *al.* CVRT. 8, 3, 1. *et saepe. cf. l. 22. 44*). 272 mihi maerores, illi luctum, exitium illi, -um mihi (*i. Medeae. cf. Eurip. Med. 399 φυγὰς ἐμὰς χθονός*). TER. Phorm. 243 cum secundae res sunt, ... meditari secum oportet, quo pacto advorsam aerumnam ferant: pericla, damna, -a *eqs.* (*sim.*: CIC. carm. frg. Tusc. 3, 29 [= 39, 2 B.] futuras mecum commentabar miserias: aut mortem acerbam aut -i maestam fugam. *cf. Eurip. frg. 964, 3 N. φυγάς τ' ἐμαυτῷ προστιθεὶς πάτρας ἐμῆς*). PACVV. trag. 20. 24 fraternum. ACC. trag. 305 maneas, adsis? an te -o mactem Pelopis ex terris? (*v. Lindsay, Non. p. 342, 17*). 599 iussit proficisci -um (*v. Schmalz-Hofmann*[5] *p. 386, cf. p. 1484, 46 sqq.*) quovis gentium ([*sc. Oedipum; cf. Eurip. Phoen. 1592 ἀλλ' ἐκκομίζου*]. *cf.* CIC. Catil. 1, 20 in -um. fin. 2, 54 *al.* SALL. Catil. 34, 2 se [*i. Catil.*] ... fortunae cedere, Massiliam in -um proficisci [ASCON. Mil. p. 45, 23 damnatus ... Milo in -um Massiliam intra paucissimos dies profectus est]. NEP. Att. 8, 5 Brutus et Cassius ... desperatis rebus. LIV. perioch. 69 p. 80, 5 *Metellus Numidicus* ne causa certaminum esset, in -um voluntarium, Rhodum, profectus est, ... aqua et igni interdixit *illi Marius.* SEN. contr. exc. 6, 2 VAL. MAX. 4, 2, 2. *et al.*). CIC. Verr. II 3, 205 comitatus -o quaeritur? (*cf.* VERG. Aen. 11, 542 infantem ... -o comitem [LIV. 6, 3, 4 -i comites, *sc. mulier et pueri.* 43, 16, 15 si collega damnatus esset, non expectato de se iudicio comitem -i eius futurum. VELL. 2, 100, 5 Scribonia voluntaria -i ... c. MART. 12, 25, 6. *et al.*]. SVET. gramm. 3 p. 101, 17 *Aelius Stilo* Metellum Numidicum in -um comitatus est). II 5, 13 nobiles supplicio aut -o levarentur (*cf.* parad. 18 mortem mihi minitaris, ut omnino ab hominibus, an -um, ut ab improbis demigrandum sit? OV. met. 10, 232 -o poenam potius gens impia pendat, vel nece, vel si quid medium est mortisque fugaeque [13, 61]. LIV. 3, 67, 2 ignominiam ... vel -o vel morte ... vitassem. 24, 33, 5 FEST. p. 210. 245. *et al. cf. p. 1487, 72*). Sull. 74 cum lege retineretur, ipse se -o paene multavit (*v. p. 1487, 60*). or. frg. A XIV (= XIII M.), 33 non te (*Clodi*) ... retinere in civitate, sed -o privare voluerunt. fin. 5, 84 bonum patria, miserum -um (epist. 7, 3, 4 si esset aliqua forma rei p., tamquam in patria ut essem, si nulla, tamquam in -o. VERG. georg. 2, 511 -o ... domos ... mutant atque alio patriam quaerunt sub sole iacentem. LIV. 39, 36, 15 *v. p. 1490, 82.* VAL. MAX. 6, 4, 4 cum ei reditum in patriam ... praestaret, in -o ... remansit. SEN. epist. 85, 40. rem. fort. frg. 8, 1 nulla terra -um est, altera patria est. BOETH. cons. 2, 4, 17 W. hic ipse locus, quem tu -um vocas, incolentibus patria est. *et al. cf. p. 1486, 34*). Tusc. 5, 106 -um ... in maximis malis ducitur (*cf.* SEN. dial. 7, 21, 1 -um vanum nomen putat et ait: 'quid enim est mali mutare regiones?' *v. p. 1488, 12*). Att. 14, 18, 1 Bruto ... -um meditanti (*al.*). *al.* BRVT. Cic. epist. 11, 1, 3 in -o vivemus (*opp.* revertemur Romam. LIV. 34, 41, 6 in -o victuros. VELL. 2, 62, 3 perpetuo. SEN. dial. 9, 16, 1 epist. 86, 12. *et al.*). VERG. Aen. 2, 638 *Anchises* abnegat ... -um pati (LVCAN. 1, 279 pellimur e patriis laribus patimurque volentes -um. *al. cf. p. 1488, 48*). 2, 780 longa (*sc. Aeneae.* OV. met. 8, 184 Daedalus ... longum ... perosus -um tactusque loci natalis amore). 2, 798 collectam -o (*i. fugae*) pubem. OV. met. 3, 625 Lycabas, qui Tusca pulsus ab urbe -um ... poenam ... luebat (SATVRN. dig. 48, 19, 16, 8 apud Graecos -o voluntario fortuiti casus luebantur). 15, 515 mihi (*i. Hippolyto*) mens interrita mansit -is contenta suis (*cf. 506* Troezena petebam). trist. 3, 11, 36 pendimus en profugi ... poenas -oque graves -ique loco (*v. p. 1486, 5. cf.* LIV. 2, 15, 5 *Tarquinii* alium ... -o quaerant locum. 42, 41, 7. QVINT. inst. 12, 10, 19 Aeschines *Rhodum* ... -o delegerat locum. *cf. p. 1490, 75*). Ib. 12 ille relegatum gelidos aquilonis ad ortus non sinit -o (*cf. p. 1490, 74*) delituisse meo (suo *P, Eutych.*). fast. 6, 665 -o mutant urbem *tibicines* Tiburque recedunt: -um (*v. p. 1490, 82*) quodam tempore Tibur erat (*scilicet hoc cum suspirio enuntiandum a poeta secundis curis additum est. cf. Pont. 1, 3, 81*). LIV. 3, 13, 8 *Caeso* dimissus e foro nocte proxima in Tuscos in -um abiit (3, 29, 7 Volscius damnatus Lanuvium ⟨in⟩ [*v. p. 1484, 46 sqq.*] -um abiit [SEN. contr. exc. 4, 3]. QVINT. decl. 254 p. 41, 17 graviores in -um abeundi causas. *et al. cf. p. 1487, 51*). 10, 17, 2 sibimet ipsi -um conscivere (29, 36, 12 *al. v. supra l. 15*). 24, 26, 1 voluntarium (39, 52, 9. perioch. 38 p. 45, 7 Scipio Africanus ... ne amplius tribuniciis iniuriis vexaretur in v. -um ⟨Liternum⟩ concessit. *et al. v. supra l. 8. 32. p. 1484, 78. cf. et l. 38*). *al.* SEN. contr.

7, 6, 12 quo in -um fugimus (7, 6, 15 [*opp.* ab -o rediebas]. IVV. 10, 160 Hannibal. *et al.*). CARM. Suet. Tib. 59, 1 vs. 4 Rhodus -um est. 59, 2 vs. 6. SEN. Med. 220 rapida fortuna ... *Medeam* -o dedit (*cf. p. 1489, 52*). 459 exuli (*i. Medeae*) -um imperas (*i. Iason*). Phoen. 617; *opp.* reditus. dial. 9, 10, 13 quosdam -a uno loco tenent 11, 7, 5 istae populorum transportationes quid aliud quam publica -a sunt? 11, 13, 8 -um saepe contemptione omni carere. 11, 16, 7 Rutilia Cottam filium secuta est in -um (epist. 9, 10. PLIN. epist. 7, 19, 4 bis maritum. *et al.*). PS. SEN. mon. 142 -um sapiens ferat ut incommodam migrationem (*cf.* PLIN. nat. 30, 9 Pythagoras, Empedocles ... Plato ad hanc [*i. magicam*] discendam navigare -is verius quam peregrinationibus susceptis. SCHOL. Cic. Bob. p. 110, 22 tristem magis profectionem quam ignominiosum illud -um [*sc. Ciceronis*] fuisse [p. 172, 10 maluit discessionem vocare quam poenam]). CIL IV 4788 Fauste, Pollianum reporta -o. STAT. Theb. 7, 500 ille -o vagus et miserabilis hospes (*i. Polynices*). QVINT. inst. 11, 1, 12 P. Rutilius ... revocante eum P. Sulla manere in -o maluit. TAC. ann. 1, 53, 2 longinquitate -i. 4, 71, 4 viginti annis -um toleravit *Iulia* (*al.*). APVL. flor. 17 p. 81 in solitudine cantilavit Orpheus ... -o desolatus ('*at voluntario quidem, ad quod se, post amissam Eurydicen, hominum pertaesus ultro damnaverat', Floridus*). ANTH. 237, 8 hic (*in Corsica*) sola haec duo sunt: exul (*i. Seneca*) et -um. FIRM. math. 2, 29, 16 p. 83, 16 de -o liberatus. 3, 4, 32 p. 124, 26 in -is deperire. VIR. ill. 62, 2 Metellus Numidicus ... in -um actus Smyrnae exulavit (*al. v. p. 1488, 2*). AVG. civ. 2, 17 p. 73, 28 D. *Marcus Camillus* de sua damnatione certissimus in -um sponte discederet. 3, 27 p. 139, 16 quando de -o se ipse restituit *Marius.* MVTIAN. Chrysost. hom. 33, 4 p. 449[init.] pater optimus ... cum filium viderit amore meretricis alicuius deperire ..., illam ... de medio auferens in -a longinqua detrudit (*gr. p. 232*[init.] *ἐξορίζουσι. cf. p. 1489, 54*). TRACT. Priscill. (RevBén. 24, 334) 6, 130 ut fuit David XXX annis in -is. *et al.*

b *specialia*: α *de Alexandro in terra peregrina et mortuo et sepulto quasi -o affecto*: VERG. catal. 3, 8 subito in medio rerum certamine praeceps corruit, e patria pulsus in -um (*'quod aliis vivis accidit, id ipse expertus in morte ac sepultura', Buecheler, Kl. Schr. II 504; aliter, vix recte, Birt p. 63 sqq.*).

β *de mortuorum ad inferos excessu et migratione*: HOR. carm. 2, 3, 38 omnium versatur urnā serius ocius sors exitura et nos in aeternum -um impositura cumbae.

γ *de civium absentia, sc. de militibus, ne suffragia ferant, ex urbe removendis, abducendis*: LIV. 3, 10, 12 bellum ... geri cum plebe Romana, quam oneratam armis ex urbe praecipiti agmine acturi essent, -o et relegatione civium ulciscentes tribunos.

δ *de hominum per Adae culpam exactione ex paradiso (c. gen. separ. l. 46. 58), ex caelesti patria (l. 57), in vitae huius poenam*: TERT. resurr. 49 p. 102, 5 per -um paradisi. AVG. civ. 14, 26 p. 54, 22 D. -um de paradiso. monog. 5 p. 768 Oe. quando novissimus Adam, id est Christus, innuptus in totum, quod etiam primus Adam ante -um. PACIAN. sim. carn. p. 125, 6 video Adam ... prius paradisi hominem, post -i; prius in Edem post Edem extra viventem. PETR. CHRYS. serm. 44 p. 323[D] hominem de regimine vitae ad mortalis habitaculi transmisit -um, de paradisi deliciis *eqs.* POMER. 2, 19, 1 p. 464[A] ipsos de paradiso proiecit *deus* in hoc vitae poenalis -um. GREG. M. moral. 4, 45 p. 649[A] in huius vitae -o (*sim.*: 7, 6 p. 770[A] in huius caecitatis -o [*opp.* paradisi gaudiis]. 9, 39 p. 880[A] aegre hoc -um caecitatis ferunt. *cf.* 7, 2 p. 767[D] caecitatem -i sustineas homo). *al.* *e caelo* (*v. supra l. 45*): PS. HIL. libell. 14 p. 745[D] -um caelestis patriae. DRAC. laud. dei 2, 508 hostis ... cohortes praecipiti iactu ... celsa palatia caeli -o trusere gravi.

ε *de expulsione Demiurgi, sc. extra Pleromatis limites constituti*: TERT. adv. Val. 20 p. 198, 14 Demiurgus ... in ignominiosa aeterni -i vastitate novam provinciam (*i. hunc mundum*) condidit.

ζ *de Iudaeorum et post mortem Christi (v. l. 65 sqq.) peregrinatione, vagatione et demigrationibus variis (v. l. 68 sqq.)*: COMM. apol. 243 post quem (*i. Christum*) in -um devenerunt *Iudaei* corde durato (*cf.* PRVD. apoth. 541 -is vagus huc illuc fluitantibus errat Iudaeus, postquam patria de sede revulsus supplicium pro caede [*Christi*] luit). AMBR. exc. Sat. 2, 95 p. 1342[B] exierunt de terra sua patriarchae ... -o, sed -um non putarunt, quod devotio obiret, non necessitas imperaret. PRVD. ham. 453 num ... dubium est, animas de semine Iacob -um gentile pati, quas Persica regna captivas retinent? (*cf.* tituli 90 gens Hebraeorum ... fleverat -um dirae Babylonis ad amnes).

2 *praevalente notione legali: respicitur apud Romanos et Graecos cum -um voluntarium, quod quasi fugam (cf. Polyb. 6, 14, 7 ἑκούσιος φυγαδεία. P. M. Meyer, Iur. Pap. 93, 102 αὐθ⟨αί⟩ρετον φυγήν), ut periculum evitarent, cives subire solebant, tum inter eosdem et ceteros populos (v. e. g. p. 1488, 71) -um supplicii loco legibus institutum. voluntarium illud -um (cf. et p. 1484, 78) Romanorum prioribus saeculis iure civibus concessum nec pro poena nec turpe ignominiosumve ducebatur. civis ille Romanus qui patrio solo relicto sedem et domicilium in alia civitate, in qua civi R. ius exulandi erat, collocavit, amisit Romanam civitatem alia illa civitate adscita, cum ei bonorum publicationi obnoxio aqua et igni interdiceretur. postea vero iuris ratione mutata (inde a Cic. aetate) im-*

[K.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

primis imperatorum temporibus -um inter poenas et supplicia receptum est ac capitalium praesertim delictorum reo puniendo imponebatur. de re v. Mommsen, Staatsr. III 48 sqq., Strafr. p. 68 sqq.; Kleinfeller, RE VI 1683, 28 sqq.; A. Rosenberg, Hermes 55 (1920), p. 349 sq.

a *generali usu*: α *notabiliora quaedam* ([*def.: v. l. 13 sqq. 41 sqq. 47 sqq.*]. *de aquae et ignis interdictione v. l. 42. p. 1485, 33. 1488, 15 al. de publicatione bonorum v. l. 62 sqq. 73. 77. p. 1488, 9. 10. 12. 14. 71 sqq. 1489, 10 al. iuxta ponuntur e. g.*: deportatio: *p. 1489, 59.* relegatio: *p. 1488, 48. 61. 1490, 3. 67. damnatus in -um abit: infra l. 31. 67. 69. p. 1485, 29. 37. 1488, 3 al. indemnatus: infra l. 68. cf. etiam p. 1488, 66*): CIC. Caecin. 100 -um ... non supplicium est, sed perfugium portusque supplici. nam quia volunt poenam aliquam subterfugere aut calamitatem, eo solum vertunt (*v. infra l. 52*), hoc est sedem ac locum mutant. itaque nulla in lege nostra reperietur, ut apud ceteras civitates, maleficium ullum -o esse multatum; sed cum homines vincula, neces ignominiasque vitant, quae sunt legibus constitutae, confugiunt quasi ad aram in -um (*v. p. 1490, 72 sqq.*). *ibid.* cum ex nostro iure duarum civitatum nemo esse possit, tum amittitur haec civitas denique, cum is qui profugit receptus est in -um, hoc est in aliam civitatem (*cf.* Balb. 29 quodsi civi Romano licet esse Gaditanum sive -o sive postliminio sive reiectione huius civitatis *eqs.*). Planc. 83 me (*i. Ciceronem*) mea lege -o ambitum sanxisse (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 79, 3 postea ... poenam de ambitu graviorem consules C. Antonius et Cicero sanxerunt, ut praeter haec veteribus legibus constituta etiam -o multarentur). de orat. 1, 177 cum Romam in -um venisset, cui Romae exulare ius esset *eqs.* frg. inc. I 33 M. octo genera poenarum in legibus esse, damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, -um, mortem, servitutem. SALL. Catil. 51, 22 aliae leges item condemnatis civibus non animam eripi, sed -um permitti iubent (51, 40). LIV. 25, 4, 9 *v. p. 1488, 14.* 29, 21, 1 Pleminium .. in -um Neapolim euntem forte in Q. Metellum, unum ex legatis, incidisse et ab eo Regium vi retractum tradunt. ASCON. Scaur. p. 25, 26 L. Tubulus propter multa flagitia cum de -o accersitus esset, ut in carcere necaretur, venenum bibit. FRONTO p. 194, 10 N. cum ei (*Volumnio*) ius introeundae curiae non esset ut relegato, quod neque ante -um pro decurionatu omnem pecuniam ... intulisset. PAPIN. coll. Mos. 4, 10, 1 ut non quasi homicida puniatur capite vel deportatione, sed usque ad -um poena eius statuatur (*cf. l. 44 sqq.*). PAVL. dig. 48, 1, 2 capitalia sunt, ex quibus poena mors aut -um est, hoc est aquae et ignis interdictio: per has enim poenas eximitur caput de civitate. nam cetera non -a, sed relegationes proprie dicuntur: tunc enim civitas retinetur. sent. 5, 17, 2 summa supplicia sunt ..., mediocrium ... delictorum poenae sunt metallum, ludus, deportatio, minimae relegatio, -um, opus publicum, vincula. MARCIAN. dig. 48, 22, 5 -um triplex est: aut certorum locorum interdictio, aut lata fuga, ut omnium locorum interdicatur praeter certum locum, aut insulae vinculum, id est relegatio in insulam.

β *ceteri loci*: LEX repetund. (CIL I 2[2], 583) 29 ⟨de iudicio in eum quei mortuos e⟩rit aut in -um abierit (*ibid. cf. p. 1485, 78*). CIC. Quinct. 60 qui -i causa solum verterit (86 Phil. 5, 14 LIV. 3, 13, 9. 3, 58, 9. 21, 63, 9. 43, 2, 10. *v. et supra l. 15. cf.* LIV. 30, 20, 7 patriam -i causa relinquentem. AMM. 15, 3, 11 vertere solum -o). Rab. perd. 25 istam imaginem, quae domi posita pestem atque -um Sex. Titio attulisset (*cf. 24* non retinendum in civitate). Catil. 1, 13 exire ex urbe ..., in -um (2, 14). 1, 20 ire in -um (1, 22. 1, 23 iussu consulis. *al.* SEN. benef. 6, 37, 1 *al.* BOETH. cons. 1, 4, 17 W. cum ... ire in -um *Opilionem* regia censura decrevisset. *et al.*). Cluent. 29 quem leges -o, natura morte multavit (*al.* BELL. Afr. 22, 2 bonos *cives.* NEP. Arist. 1, 2 testula illa -o decem annorum multatus est. *al.* LIV. 4, 15, 4 decemviros bonis -o capite multatos [31, 19, 1 -o eum multarent, bona eius publicarent. MEN. dig. 49, 16, 4, 11 -o et bonorum parte. *al.*]. *al.* QVINT. inst. 7, 4, 43 perpetuo an quinquennali. *cf. l. 27. p. 1485, 46. 1489, 60. et al.*). 2, 12 a me eiectum in -um esse Catilinam (*ibid.* 2, 14 Massiliam. *al.* NEP. Pel. 1, 4 principes partim interfecerant, alios in -um eiecerant [3, 3]. LIV. 35, 50, 4 damnatus. SCHOL. Cic. Bob. p. 132, 35 indemnatus Cicero. *et al.*). Mur. 47 -um in nostrum ordinem concessit senatus postulationi tuae. dom. 86 damnati ... comitiis centuriatis cum in -um profugissent, rursus ab eodem populo placato sunt in suam pristinam dignitatem restituti. Sest. 47 illas res tantas ... cum gerebam, non mihi mors, non -um ob oculos versabatur? (140. Planc. 97 publicatio bonorum -um mors. Marcell. 31 -o aut m. dignos. de orat. 1, 194. 228. LIV. 45, 31, 2 -um pulsis aeque ratum fuit ac mors interfectis. TAC. hist. 4, 6, 1 *al.* VVLG. I Esdr. 7, 26 iudicium erit de eo sive in mortem, sive in -um, sive in condemnationem substantiae eius, vel certe in carcerem. *v. p. 1485, 41. 1488, 16. cf.* PLIN. paneg. 63, 3 consulibus ... -um et caedem machinabantur). Phil. 1, 24 de -o reducti (2, 9 *al.* LIV. perioch. 69 p. 80, 16 ab -o ... civitatis favore. 104 p. 101, 25 SCHOL. Cic. Bob. p. 139, 6). de orat. 2, 56 *Thucydides* in -um pulsus (PLIN. nat. 7, 110. CONC.[S] IV 2 p. 97, 21 [*a. 530*] in -o [*sic*] ... esse pellendum. *al. v. p. 1489, 51. cf.* CIC. Lael. 42 expulsus. NEP. Phoc. 2, 2 populi scito. R. GEST. div. Aug. 1, 10 qui parentem meum ⟨trucidaver⟩un⟨t⟩, eos in -um expuli. LIV. 38, 50, 7 *al.*). rep. 1, 62 tum exacti in -um innocentes (*cf.* LIV. 1, 49, 5 in -um agere, bonis multare poterat *Tarq. Superbus.* 1, 54, 9. 25, 2, 9 matronas ... damnatas. *al.* SEN. contr. 7, 6, 6 SEN. epist. 74, 4 *al.* PLIN. nat. 7, 110 TAC. ann. 13, 22, 2 *al.* SCHOL. Cic. Bob. p. 143, 3 *Aristides Themistocle* accusante in -um decennii actus est. *et al. cf. p. 1486, 24. 1489, 48*). parad. 30 -um sceleris ... poenam (SVET. Dom. 9, 2 accusatori ... -um poena esset. *v. infra l. 47*). 31 scelerati ... quos leges -o affici volunt, exules sunt (NEP. Thras. 3, 1 afficerentur -o ... bona publicarentur. RVT. LVP. 1, 19 [*ex Hyperide*]. COD. Theod. 9, 23, 1 facultates eius fisci dominio vindicentur et ipse adficiatur -o. *et al.*). fin. 4, 22 patronusne causae ... negaret esse malum -um, publicationem bonorum? nat. deor. 3, 80 cur ... in -o est? (NEP. Thras. 3, 3 qui simul cum eo in -o fuerant. LIV. 25, 4, 9 videri eum in -o esse bonaque eius venire, ipsi aqua et igni placere interdici. PLIN. epist. 1, 5, 5 is tunc in -o erat, a Domitiano relegatus. *et al.*). off. 3, 23 eos morte -o vinclis damno leges coercent (VLP. dig. 2, 11, 4 pr. qui morte -ove coercitus est. *al.*). Att. 9, 14, 2 -i poena (VAL. MAX. 6, 5, 3 QVINT. decl. 280 p. 143, 7 TERT. idol. 9 p. 38, 16 PAPIN. dig. 49, 14, 39 pr. *al.* COD. Theod. 8, 5, 17 si liber sit, -i p., si servus, metalli perpetua supplicia subeunda [*cf. l. 37. 41. 75. 80*]. CASSIOD. var. 9, 18, 4 p. 284, 5 p. religentur -i. COD. Iust. 1, 4, 15 per quinquennium sustinebit. 4, 63, 4, 1 sempiternae. *et al. v. p. 1490, 12. cf.* CIC. epist. 13, 19, 2 in calamitate -i sui Patrensis civis factus [VELL. 2, 45, 2]. COD. Theod. 9, 42, 20 supplicium -i ... et proscriptionis. COD. Iust. 12, 60, 6, 2; *a. 485/6* s. perpetui -i). *al.* PS. SALL. in Tull. 7 quo auctore (*i. Pompeio*) de -o tuo Dyrrachio redisti (PLIN. epist. 9, 13, 5 ab -o redierant. SCHOL. Cic. Bob. p. 125, 15 Cicero ab -o [ex *v. p. 1485, 5*]. *cf.* SVET. Cal. 59 sorores ab -o reversas [PAPIN. dig. 3, 1, 8 divus ... Hadrianus rescripserat de -o reversum postulare posse]. *et al. v. p. 1489, 31*). LIV. 1, 60, 2 Tarquinio ... -um indictum. 5, 46, 10 revocatus de -o iussu populi Camillus (27, 34, 14 VELL. 2, 20, 5. SVET. Cal. 28 quendam a vetere -o. *et al. v. p. 1486, 17. 1489, 75*). 7, 13, 9 milites ... ad bellum, non in -um missos (perioch. 103 p. 101, 9 M. Cicero ... quod indemnatos cives necavisset, in -um m. VAL. MAX. 3, 7, 6 *al.* SEN. benef. 5, 17, 2. dial. 3, 16, 2 et loca ignota. PAVL. dig. 48, 19, 38, 3 humiliores in metallum damnantur, honestiores in insulam relegantur aut in -um mittuntur. *et al. v. p. 1489, 9. 33*). 25, 6, 16 nemo *militum* ... relegatus in -um est (26, 2, 16. SCHOL. Cic. Bob. p. 99, 4 duces maximos ... in -um relegatos ab Atheniensibus *eqs.* LEX Burg. Rom. 18, 5 p. 142, 15 quod si vilior persona fuerit, ad tempus in -um relegatur, in servo *eqs. et al. cf. p. 1489, 19*). SEN. suas. 7, 2 *Ciceronis* -um consulatu honestius (*v. l. 57. cf.* VELL. 2, 15, 4 nec triumphis ... quam aut causa -i aut -o clarior fuit Numidicus). OCTAVIA 464. dial. 1, 3, 2 in -um proici (*al.*). LVCAN. 5, 785 notescent litora clari nominis -o (*i. claro exule*). PETRON. 81, 4 adulescens ... sua quoque confessione dignus -o (exitio *ed. Pithoeana*). QVINT. inst. 11, 1, 18 servatae patriae poenam passus -um *Cicero* (GAIVS dig. 47, 10, 43 -um aut relegationem aut ordinis amotionem patiatur. SCHOL. Iuv. 11, 49. 13, 246 κατὰ κοινοῦ, id est: patietur -um, in insula -o deputabitur [*v. p. 1489, 13*]. CASSIOD. var. 3, 46, 4 p. 102, 7 sex mensium. *al. v. p. 1485, 62. 1489, 68*). decl. 248 p. 17, 32 qui commisit iterum idem quo -um meruit (305 p. 195, 23 incredibile est ..., quando difficilius finibus careant, qui -um non meruerunt. MIN. FEL. 5, 12. SCHOL. Cic. Bob. p. 110, 18 ut numquam de periculo suo laboraret, cum -um non meruerit aeternum sed mature in patriam et decretis senatus et consensu populi restitutus sit. *et al.*). TAC. hist. 1, 21, 1 alterius -i honorem expectandum (*cf. l. 43*). ann. 1, 6, 2 ut -um eius (*i. Postumi Agrippae*) senatus consulto sanciretur *eqs.* 4, 42, 3 -o punivit *Caesar Aquiliam* (APVL. apol. 89 o mendacium viginti annorum -o puniendum. PAVL. sent. 5, 4, 11 omnes calumniatores -i vel insulae relegatione aut ordinis amissione puniri placuit. *al.*). 16, 14, 2 si brevem -i veniam impetrasset. *al.* PLIN. epist. 1, 5, 10 nondum ab -o venerat. 4, 11, 13 ipsi ... permisit ... ex rebus suis raperet, antequam bona publicarentur, -umque molle velut praemium dedit. *al.* PAPIN. dig. 27, 1, 28, 2 per tempus -i. MARCIAN. dig. 48, 19, 4 ut relegatus interdictis locis non excedat: alioquin in tempus quidem relegato perpetuum -um ... adrogatur. CAPITOL. Aur. 26, 11 deportatus est Heliodorus ... et alii liberum -um acceperunt cum bonorum parte[m]. PS. AVR. VICT. epit. 1, 24 Ovidium ... -o damnavit *Augustus* (COD. Iust. 1, 9, 16 [*a. 423*] Iudaei et bonorum proscriptione et perpetuo -o damnabuntur, si *eqs.* 4, 59, 2, 2 [*a. 483*] bonis ... spoliatus perpetuitate ... damnetur -i. NOVELL. Iust. 112, 2, 1 confiscatione suae substantiae patietur et -o quinquennali damnabitur. *al.* LEX Burg. Rom. 20 p. 143, 10 honestiores person⟨a⟩e damnantur -o, viliores ... metallis deputantur. *al.*). AVSON. 206, 12 p. 64 P. dum Constantini fratres opulenta Tolosa -i specie sepositos cohibet. AMM. 22, 3, 7 portati sunt in -um (*cf.* CASSIOD. chron. II p. 158, 1287 Arabundus imperium temptans iussu Anthemii -o deportatur. LEX Burg. Rom. 11, 3 p. 136, 8 expellatur in -o deportandus. 18, 3 p. 142, 9 honestiores -o, viliores metallo deportantur. *al.* GREG. M. epist. 13, 50 p. 416, 18 et verberibus subdendum et in -o deportandum. *v. p. 1489, 71*). 26, 10, 14 trusus ... in -um (*al. v. p. 1489, 58*). 27, 7, 3 Orfitum ... solutum -o, patrimonii redintegrata iactura remitti fecit in lares *praef. praet.* (CONST. Sirmond. 8). 28, 1,

[*K.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

21 ablegatus est in -um ad Brittanos. *al.* SCHOL. Cic. Bob. p. 132, 10 quatenus in -um Cicero discederet. *al.* CLAVD. 15, 199 -is dispersa feror (*'ego, Africa, i. incolae mei variis -is a Gildone dispersi sunt'*). COD. Theod. 7, 10, 1 -o tradantur (14, 14, 1 spoliatos omnibus facultatibus tradi in perpetuum -o. *cf.* 14, 10, 2 tradi in perpetuum -um. *al.*). 7, 18, 8 -o perpetuae relegationis plectatur (*cf.* 9, 26, 1 deportationis ... -o. 10, 24, 2 [= Iust. 10, 6, 2, 1]. 16, 2, 10 [= Iust. 1, 2, 5] uratur). 9, 21, 1 exterminatus genitali solo ad quamcumque in longinquo positam civitatem sub perpetui -i condicione mittatur. 16, 10, 23 bonorum proscriptio ac -um (*opp.* capitali poena. 16, 10, 24 pr.). *al.* BOETH. cons. 1, 3, 3 W. in has -i (*i. carceris*) nostri solitudines. COD. Iust. 1, 27, 1, 4 vitam in -o peregerunt. LEX Burg. Rom. 9, 2 p. 132, 9 compositores ipsius criminis in -o deputentur (*v. l. 79. p. 1488, 50*). *et al.*

b *apud Christianos*: CYPR. laps. 2 p. 238, 18 euangelicis praescriptionibus roboratos non praescripta -a, non destinata tormenta ... terruerunt. epist. 43, 4 p. 593, 4 non suffecerat -um iam bienni et ... ab oculis vestris ... separatio. 66, 7 p. 731, 21 coepiscopi ... vel adprensi in carcere et in catenis fuerunt aut qui in -um relegati *eqs.* (80, 1 p. 840, 2 matronae ademptis bonis. *al. cf.* AVELL. p. 4, 14 Vrsino -o relegato. p. 157, 1 *al. cf. et p. 1488, 38 sqq.*). ARNOB. nat. 2, 77 p. 111, 4 flammis, -is, cruciatibus, beluis ... non vitam eripitis nobis. HIL. c. Const. 2 p. 578ᴰ post sanctorum virorum -a Paulini, Eusebii, Luciferi *eqs.* 11 p. 588ᴮ *Paulinum* usque ad mortem demutasti -is et fatigasti, extra Christianum quoque nomen relegasti. syn. 63 p. 522ᶜ. 78 p. 531ᴬ contradicentes episcopos ad -um coegerunt (IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 1, 75 p. 1101^init. cum ... Athanasius Alexandrinus episcopus ... in -a coactus esset. SVLP. SEV. Mart. 6, 4). coll. antiar. p. 102, 13 indignus ecclesiae ab episcopis, dignus -o (*cf. p. 1487, 74 sqq.*) a rege est iudicatus *Paulinus episcopus Trevirorum.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 109, 10 de -o revertentes (*cf. p. 1488, 29*). p. 110, 1 qui adhuc in -o detinentur (AVELL. p. 520, 18). p. 128, 11 omnes clericos in -um mitterent (COD. Theod. 16, 5, 52 clerici. *al.* AVELL. p. 1, 10 pro fide servanda. *al.* CONC.ˢ II 2, 2 p. 15, 7 Dioscorum agros vastare, multorum deiecisse domos, alios -um misisse, alios multare [*cf. p. 1484, 46 sqq.* LIBERAT. 20 p. 135, 27 S. -um missus est iuxta basilicam aris Focae. 23 p. 139, 24 Paulo episcopo Gazam -um misso Rhodo]. LIBERAT. 22 p. 137, 9 in -um missus est in civitatem ... quae Patara dicitur. 23 p. 138, 24 postquam ... Theodosius Alexandrinus ⌊in -um⌋ | *W^corr., T^corr.*; -um *P I, v. l. 36*] missus est. *et al. v. p. 1488, 34*). RVFIN. apol. ad Anast. 2 p. 624ᴮ fides nostra ... in carceribus, in -is ... probata (AVELL. p. 14, 21. *cf.* INSCR. christ. Diehl 1102 [*a. 495*] m⟨u⟩ltis -is ⟨...⟩ probatus). hist. 10, 28^tit. de episcopis ab -o relaxatis (10, 28 p. 990, 24 *Iulianus imp.* primo ... episcopos iubet de -is relaxari. p. 990, 25 qui superfuerant episcopi de -is relaxantur. AVG. epist. 141, 9 p. 243, 8 *Donatistas* de -o relaxandos [*ibid. l.* 13 ut de -o dimitterentur]. AVELL. p. 20, 18 *al.*). SVLP. SEV. chron. 2, 35, 2 acti ... in -um episcopi (AVELL. p. 45, 22 *al. cf. p. 1488, 2*). 2, 39, 1 edictum ab imperatore proponitur, ut qui in damnationem Athanasii non subscriberent, in -um pellerentur (*al. cf. p. 1487, 81*). 2, 39, 7 Liberius ... et Hilarius ... dantur -o (dial. 2, 7, 3; *opp.* restitueret. AVELL. p. 12, 19 in -um [*al.*]. *al. cf. p. 1486, 3*). 2, 42, 2 Hilarius quartum iam -i annum in Phrygia agens. 2, 45, 2 adempto episcopatu in -um detrusi (COD. Theod. 16, 5, 49. GREG. M. epist. 3, 8 p. 168, 28 *episcopum* ex eodem, in quo detrusus est, eici faciatis -o [3, 9 p. 169, 18]. 8, 11 p. 14, 19 frustra [*opp.* restituendum]. *al. v. p. 1486, 29. cf.* AVELL. p. 85, 29 truderentur. *cf. p. 1488, 82. et al.*). *ibid.* ita optimis episcopis ... -o deductis (COD. Theod. 16, 5, 58 sub poena deportationis ad -um deducantur). 2, 51, 5 -is multati (*al. cf. p. 1487, 60*). COD. Theod. 16, 5, 57 in -um ... ablegandos. AVELL. p. 1, 13 Liberius ad -um proficiscebatur. p. 2, 20 Liberio ... in -o constituto (*i. versanti.* VICT. VIT. 3, 34). p. 4, 17 ad -um sponte properavit. p. 5, 1 per -a et peregrina loca dispersi sunt (VICT. VIT. 1, 51 dispersis per diversa -orum loca [*v. p. 1485, 70*] ... presbyteris. *v. l. 2*). p. 7, 7 -um perpeti (p. 30, 19 *Luciferum* decem annos -a fuisse perpessum. *al.*). p. 10, 12 ut resistentes poenis vel -o cruciarent. p. 23, 23 Lucifer de quarto -o Romam pergens. p. 39, 19 Eleutheropolitanae civitatis patiebatur -um (CONC.ˢ I 3 vers. Tur. p. 118, 27 cum eis -um pati lucrum existimamus [*gr. I 1, 3 p. 52, 17 συνεξορισθῆναι*]. *al. cf. p. 1488, 48 sqq.*). p. 520, 14 in -um deportatos (*al. cf.* GREG. M. epist. 11, 53 p. 328, 5 in -o deportari. *cf. p. 1488, 79*). CONC.ˢ I 2 p. 100, 2 innocentium exitium est istud -um (*sc. Nestorii Antiochiae versantis*). I 3 vers. Tur. p. 114, 9 ut cogitarent ... de -o contra nos (*i. Cyrillum. gr. I 1, 3 p. 45, 5 ἐξορίας*). RVSTIC. Conc.ˢ I 3 p. 119, 7 ab honesto -o iam revocari (*vers. Tur.* optima ista conclusione; *gr. I 1, 3 p. 52, 33 εὐπροσώπου περιορισμοῦ. cf. p. 1488, 31*). CONC.ˢ I 3 vers. Tur. p. 179, 5 -o Nestorium destinavit ([*gr. I 1, 3 p. 67, 5 ἐξώρισε*]. *cf.* MARCELL. chron. II p. 97, 511, 24 *Macedonius episcopus ab Anastasio* Euchaita in -um deputatus [*cf. l. 13*]). p. 181, 1 -um Petrae (*gr. I 1, 3 p. 67, 23 εἰς ἐξορίας. cf.* RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 203, 6 de -o in Petram). VEN. FORT. carm. app. 2, 39 -o. positi patres pro nomine Christi. GREG. M. epist. 9, 22 p. 56, 13 -o transmittatur. 13, 47 p. 410, 17 utrum adhuc in -o demorari an certe in ecclesia et officio suo debeat revocari. p. 410, 20 si nulla contra eum (*i. episcopum*) criminalis causa, quae -o vel depositione digna est, ... probata est (p. 411, 16. 24 13, 49 p. 413, 23). PALLAD. hist. mon. I 49 p. 333ᶜ qui erant -i damnati relegatione. PASS. Mar. Iac. 2 p. 49, 4 in -a submotos. 3 p. 49, 7 ab -o suo perducebantur ... episcopi. *et al.* INSCR. christ. Diehl 412 subscr. (*a. 593*) *de femina*: dec(essit) in -o (967, 42 insuper -o decedis martyr ad astra [*sc. Liberius papa*]. *cf.* 1601 A Donatianus prsb. in -o pro fide catolica hic aput Mad(auros) relegatus recessit. 1601 B presviter Liberatus pro fide catolica in exsilio recessit in pace). 963, 8 *Eusebius episc.* (*obiit a. 354*) pertulit -um domino sub iudice laetus. 1049, 4 quem (*Eusebium episc. Vercellensem, mort. a. 370*) mille labores -ique dolor victi stupuere fidelem (*cf.* 1050, 13 -i poenas et carceris iste [*Honoratus*] subivit *simul c. Euseb.*). *v. p. 1479, 13.*

epitheta selecta: cum respectu: **1** *qualitatis*: voluntarium (*cf. p. 1484, 78. 1486, 78*): *v. p. 1485, 82.* VAL. MAX. 5, 6, 3 SEN. epist. 86, 3 AVG. civ. 8, 3 p. 324, 10 D. *et al.* ultroneum: APVL. met. 1, 19. *cf.* sponte: *p. 1486, 26. 1489, 63.* commodum: OV. Pont. 2, 8, 72. contumax: SEN. dial. 10, 17, 6. crudele: VICT. VIT. 3, 34. delicatum (*i. Massiliense*): SEN. clem. 1, 15, 2. durum: OV. Pont. 3, 1, 10. grave: SEN. dial. 11, 9, 3. inops: SEN. dial. 11, 10, 11. leve: SVET. Aug. 51, 1. miserum: CIC. Rab. perd. 16 LIV. 28, 29, 1. *v. p. 1485, 48 sq. al.* mite: OV. trist. 2, 185. 4, 4, 51 *al.* molle: OV. Pont. 4, 4, 50. *v. p. 1488, 65.* praeceps: IVV. 10, 160. quietum: OV. trist. 2, 577. trepidum: SEN. Thy. 922. triste: OV. Pont. 3, 7, 34 LIV. 5, 51, 1. trux: SIL. 13, 281. tutum: OV. trist. 2, 577 SPART. Sept. Sev. 8, 15 Pesc. 5, 8. famosum: FIRM. math. 2, 29, 12. honestum: *v. p. 1488, 43. 1489, 75.* ignominiosum: *v. p. 1486, 13.* indignum: LIV. 28, 29, 1. iustum: LIV. 26, 3, 12. turpe: CIC. Sest. 140. **2** *loci* (castrense: *v. p. 1491, 10*): Etruscum: CLAVD. 21, 242. gentile: *v. p. 1486, 71.* Massiliense: SCHOL. Cic. Bob. p. 126, 21. longinquum: TAC. ann. 14, 12, 4 AVELL. p. 157, 1 BOETH. cons. 1, 5, 2 W. propinquum: OV. trist. 4, 4, 51. **3** *temporis*: aeternum: *v. p. 1486, 39. 62. 1488, 55.* longum: SEN. Phoen. 466 AVELL. p. 448, 3. *v. p. 1485, 63.* perenne: COD. Iust. 4, 63, 6 pr. perpetuum: *v. p. 1485, 60. 1487, 64. 1488, 26. 67. 71. 1489, 5.* VAL. MAX. 5, 6, 3 QVINT. decl. 244 p. 2, 5 APVL. met. 10, 12 PAPIN. dig. 49, 14, 39 pr. FIRM. math. 5, 5, 2 p. 58, 17 AVG. civ. 8, 3 p. 324, 10 D. *et al.* quinquennale: QVINT. decl. 244 p. 2, 8 *v. p. 1487, 64.* quinquennium: QVINT. decl. 296 p. 169, 5. sempiternum: CLAVD. DON. Aen. 7, 370 p. 58, 30. temporale: FIRM. err. 12, 8 VLP. dig. 37, 14, 1 COD. Theod. 10, 7, 16 (= Iust. 10, 19, 7, 1). AVELL. p. 11, 15 CASSIOD. var. 3, 46, 4 p. 102, 11. *et al.* temporarium: MEN. dig. 49, 16, 4, 3 SVLP. SEV. chron. 2, 51, 4. COD. Iust. 2, 11, 4 (*a. 198*). vetus: *v. p. 1488, 33.* *cf.* irrevocabile: COD. Iust. 1, 2, 14, 6 (*a. 470*).

B *audacius de rebus in '-um' pulsis* (*in imag. de anima l. 58 sqq.*): VAL. MAX. 6, 3 ext. 1 *Archilochum* carminum -o multarunt. PLIN. nat. 35, 26 *M. Agrippae* oratio ... de tabulis omnibus signisque publicandis quod fieri satius fuisset quam in villarum -a pelli (*i. quam ut tabulae in villis laterent*). PLIN. paneg. 47, 1 *studia* priorum temporum immanitas -is puniebat, cum ... princeps inimicas vitiis artes ... relegaret. APVL. flor. 15 p. 60 *apud Pythagoreos* gravioribus viris bienni (*Brantz*; brevi *trad.*) spatio satis videbatur taciturnitas modificata, loquaciores enimvero ferme in quinquennium velut -o vocis punieba⟨n⟩tur. TERT. resurr. 8 p. 37, 13 quid de ea (*carne*) sentis, cum pro nominis fide ... in carceribus maceratur taeterrimo lucis -o. FVLG. aet. mund. p. 149, 6 migratur ab Hebreis nox triduano -o religata (*i. releg-. cf. exod. 10, 22 sq.*). *in imag. de demigratione animae ex corpore*: TERT. resurr. 40 p. 83, 7 nec caro sine anima homo, quae post -um animae cadaver.

II *translate vel per comparationem*: CIC. Mil. 101 -um ibi esse putat, ubi virtuti non sit locus (*cf. STVF III p. 170 n. 679 ὁ φαῦλος φυγάς ἐστιν ... ἀπελήλαται ἄρα καὶ πεφυγάδευται eqs.*). PVBLIL. E 12 -um patitur, patriae qui se denegat (*i. 'qui non in rep. versatur, quasi exul est'*). LIV. 4, 4, 6 (*antea*: ne conubium patribus cum plebe esset) quid est aliud quam -um intra eadem moenia, quam relegationem pati? ANTH. 405, 10 quo sōlo (*i. amico optimo*) careat si quis, in -o est. AVELL. p. 125, 8 *Timotheus* tamquam per deserta vagus sceleratae conscientiae ... in -um proprii erroris abductus est. HIL. trin. 1, 1 p. 26ᶜ quies inops prope quoddam vitae ipsius intelligatur esse -um.

Caput alterum: metonymiae variae: **I** *sensu fere concreto, i. q.* **-i locus**, *sedes domiciliumque in terra peregrina collocatum* (*e. g. p. 1491, 5 sq.*), *fere i. q.* **refugium, latibulum** (*cf. l. 77. 83. p. 1485, 73. distinguuntur* locus *et* -um *p. 1485, 70. 1489, 64*): CIC. Caecin. 100 *v. p. 1487, 13.* Vatin. 22 ut quod in privatis semper est servatum, id te tribuno plebis consuli domus -um esse non posset. Lig. 33 quodvis -um his est optatius quam patria, quam domus, quam di penates (*an ad p. 1484, 66 sqq.?*). SALL. hist. frg. 5, 17 qui nullo certo -o vagabantur. VERG. Aen. 3, 4 diversa -a et desertas quaerere terras. OV. fast. 1, 540 felix, -um cui locus ille fuit (*i. Latium*; *cf.* 6, 666 *p. 1485, 75*). LIV. 39, 36, 15 quorum opera patria extorres ne in tuto quidem -o posse consenescere se indignabantur (TAC. ann. 13, 55, 1 pulsi a Chaucis et sedis inopes

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tutum -um orabant). SEN. Herc. f. 93 ultra nocentum -a. 1223 si quod -um latet ulterius Erebo. 1331 ubique notus perdidi -o locum. dial. 11, 6, 4 nullum invenies -um, in quo non aliquis animi (*i. delectationis*) causa moretur (11, 8, 5 nullum inveniri -um intra mundum). CVRT. 3, 7, 11 Sisenes Perses quondam ... missus ad Philippum ... -um patria sede mutaverat. PLIN. nat. 14, 49 ipsum Africani colebat -um. SIL. 3, 568 parumne est, -a errantes totum quaesisse per orbem? (*opp.* tutis *sc. locis*). TAC. hist. 4, 44, 2 egressos -um *senatores* in easdem insulas redegit. IVST. 14, 4, 14 *Eumenes ad milites*: ut inopes extorresque omne aevum in hoc castrensi -o agatis. AVELL. p. 32, 6 non solum in Sardinia sed in ipsis quattuor -is. VICT. VIT. 3, 33 -o arido et invio relegatur. ALC. AVIT. carm. 1, 294 *Ganges* praelabens furatur opes (*i. papyros, scirpos, algas in ripis crescentes*) et gurgite nostrum ducit in -um (*i. in mundum divitiarum talium expertem*).

II *fere i. q.* ***vagatio, peregrinatio*****:** VAL. FL. 4, 351 Inachidos ... vias pelagusque emensa iuvencae -a ... canit. APVL. Socr. 15 p. 153 qui ... ob adversa vitae merita nullis ... sedibus incerta vagatione ceu quodam -o punitur ... id genus plerique Larvas perhibent. SERV. Aen. 1, 2 exul qui adhuc vagatur, ut in Sallustio (*v. p. 1490, 79*) ...: adeo -um est ipsa vagatio. GILD. or. (Gött. Nachr. 1912) p. 57, 6 sancti ... spiritus praesidio fungar semper hic vel in -o.

III -a *i. q.* ***exules*** (*sc. abstr. pro concr. cf. p. 1488, 45 sq.*): TAC. hist. 1, 2, 2 plenum -is mare, infecti caedibus scopuli (*cf.* servitia).

IV *i. q.* ***poena*****:** FVLG. aet. mund. p. 148, 17 aquaticae mortis -o praedamnatos *pueros Israelitarum (cf. exod. 1, 22)*.

deriv.: exiliaticius, exiliaticus, exilicus, exilio.

? **exillūstris,** -e. *hypostasis q. d. ad analogiam vocis q. e. 'exquaestor', ut vid., formata. qui fuit vir illustris*: RVST. HELP. benef. tit. ⟨FL.⟩ Rusticii Helpidii ⟨Domnuli⟩ v. c. -is exquaestoris carmen de Christi Iesu beneficiis.

exim *v.* exinde. *K.*

eximietās, -ātis *f. ab* eximius. NOT. Tir. 59, 55 -s (*in titulorum honorif. serie, cf. l. 43 sqq.*). 82, 87ª -s. GLOSS.^{L} I Ansil. EX 586 -s sublimitas magnifica (*cf. l. 43 sqq.*). GLOSS. sublimitas. ἐξοχή, ὑπεροχή. *vox infimae latin.*

1 *in universum: fere i. q.* ***sublimitas, excellentia, virtus eximia*** *sim.*: TRACT. Pelag. p. 104, 5 patrem etiam super terram vos vocare prohibui (*cf. Matth. 23, 9*), ne qua vobis post caelestis generositatis -em terrenae ... originis gloria maneret. CASSIAN. conl. 1, 23, 1 super discretionis -e vel gratia, quae inter cunctas virtutes ... primatum (*syn.*) tenet, pauca disserere.

2 *speciatim in epistulis pro* ***allocutione honorifica*** *viri eximii* (*episcopi l. 49, feminae*: AVG. epist. 99, 1 p. 533, 13. *cf. l. 33 sqq.*): -s tua (vestra *v. infra l. 57*) *i. q. 'sublimitas tua'*: CANON. Migne 56 p. 500^{A} *Constantius II ad praef. urbis* (SYMM. epist. 3, 3, 2 [*a. 388*]. AVELL. p. 76, 15; *a. 419*). SYMM. epist. 7, 62 (*ad Patricium, magistrum epistularum*). 8, 64 (*a. 398*) spem visendae -is tuae. 9, 24, 2 (*a. 399; ex coniect.*). AMBR. epist. 89, 1 p. 1284^{B} -is tuae litteras. AVG. epist. 34, 5 p. 25, 24 viros, quos ad tuam -em misi (*nota huic epistulae et plerisque earum quae subsequuntur Aug. epistularum praescriptum esse*: domino eximio, *cf. p. 1492, 66 sqq.*). 35, 1 p. 28, 9. 56, 1 p. 214, 5. 58, 3 p. 218, 21. 97, 3 p. 518, 13. *ibid.* 4 p. 519, 22. 103, 1 p. 578, 19. 113 p. 659, 15. 116 p. 663, 7. 139, 1 p. 149, 16 (*p. 148, 15* praestantia tua). 139, 4 p. 154, 11. 189, 1 p. 131, 6. epist. RevBén. 51, 1939, p. 113, 40. TRACT. Pelag. p. 67, 13 qua *temeritate* audeo -i vestrae (*v. l. 45*) ... verba dirigere (*ad duas vel complures personas epistulam datam esse adnotat Caspari p. 232 adn. 4*).

⌘ **eximius,** -a, -um. *ab* eximere (*v.* PAVL. FEST. *l. 73. cf.* egregius, ἔξοχος). *scribitur*: exum-: PLAVT. Merc. 210 $C^{1}D^{1}$ (*item* 260 CD^{1}). Stich. 381 *codd. P.* APVL. met. 8, 30. 9, 12. 10, 16. exs- (*cf. p. 1492, 1*): CIL IX 1459 X 451, 5 INSCR. christ. Diehl 270, 4 (= CE 1384; *a. 562*). INSCR. RevA. V 34, 1931, p. 342 n. 38, 3. esc-: INSCR. christ. Hisp. 389, 6 (= VEN. FORT. carm. 4, 11, 6; ex- *codd.*). *dub.*: INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 492, 6 (*s. V in.*) [illegible]ssimia. *de formis: voc.* -e: AVG. epist. 86 p. 396, 14. 133, 3 p. 83, 13 RVRIC. epist. 1, 1 p. 351, 20. *compar.*: GRAMM. suppl. 232, 28 -us non facit -mior. *at v.* PS. AVG. serm. 62, 6 *p. 1495, 42.* *pro compar.*: magis -us *p. 1494, 64. 1495, 10*; supra quam ut *p. 1495, 13.* *respondet gr.* κρείττων *p. 1492, 48.* *pro superlativo*: LIV. 1, 7, 5 *p. 1493, 10*; CVRT. 8, 9, 5 (*c. gen. part., cf. Schmalz-Hofmann⁵ p. 390. v. et p. 1492, 37*) *p. 1495, 5*; MELA 2, 12 *p. 1492, 36*; *cf. etiam p. 1492, 55 sqq. 59.* NOT. Tir. 59, 54. 82, 87. *de notione*: PAVL. FEST. p. 82 -um ... quod in sacrificiis optimum pecus e grege eximebatur, vel quod primum natum erat (MACR. Sat. 3, 5, 6 [*cf. p. 1493, 8*] -i ... in sacrificiis vocabulum non poeticum ἐπίθετον sed sacerdotale nomen est. Veranius ... docet -as dictas hostias, quae ad sacrificium destinatae eximantur e grege, vel quod -a specie ... eligantur. DON. Ter. Hec. 66 p. 205, 17 -a pecora *eqs. ibid. l. 20* proprie -i sunt porci maiores qui ad sacrificandum excepti uberius pascantur; *syn.* boves egregii [oves lectae]. *ibid. l.* 27 -us porcus ... exemptus a grege atque signatus macula aut nota. *cf. Marquardt, Staatsverw. III p. 172*). SYNON. Cic. p. 424, 8 B. -a. rara. unica. singularia. p. 424, 12 formosa. -a. decora. pulchra. optima. egregia *eqs.* CASSIOD. (*ex Caesellio*) gramm. VII 204, 14 exemptus ita (*non* exs-) scribitur et -us qui est quasi exemptus et extra ceteros positus. DIFF. ed. Beck p. 42, 9 -us ob eminentiam exemptus ceteris. ISID. orig. 7, 1, 9 'ex' ... pro 'valde' ponitur, sicut -us quasi valde eminens (10, 82 GLOSS. V 195, 23). GLOSS.^{L} I Ansil. EX 580 sq. -a magna, magnifica. 592 sqq. -um magnificum, nobilem. 596 -us magnus, insignis, magnificus. III Abstr. EX 85 -us magnificus, praecipuus, nobilis, decorus. V Abba EX 151 -us sublimis, praeclarus. Aa E 834 -um egregium. 835 praeclarus, magnificus, nobilis, pulcer. II Philox. EX 86 -a ὑπεροχή. 88 ἔξοχον. *cf. et gr. l. 48. p. 1495, 78. 82 sq.*. GLOSS. -um ἀνείκαστον. -us ἐξαίρετος. ἐναίρετος. *legitur inde a* PLAVTO; *non habent e. g.* SALL., NEP., SEN. rhet.; HOR., TIB., PROP., OV., VAL. FL., PERS.; *semel* LVCAN., SIL., MART., IVV. [*bearn.* esene. *M.-L.*] [*e coni.*: CIC. prov. 7 pro -is (*Madvig*; proximis *codd.*); *v. p. 1494, 26. cf. et p. 1495, 14.* *dub.*: MANIL. 2, 106.]

I ***vi verbali praevalente*****:** **A** *i. q.* ***exemptus, separatus***: TER. Hec. 66 hortor ne cuiusquam misereat ... :: utine -um neminem habeam? (DON. *ad l.* p. 205, 26 separatum ex omnibus [*v. p. 1491, 79*]. *sim.* EVGRAPH. *ad l.*). CIC. div. in Caec. 52 te illi (*sc. Verri*) -um cui consuleret fuisse. LIV. 9, 34, 11 tu unus -us es, in quo hoc unum praecipuum ac singulare valeat? QVINT. inst. 8, 2, 8 cum res communis pluribus in uno aliquo habet nomen -um, ut carmen funebre proprie naenia. LACT. inst. 3, 10, 6 sapientia ... in hoc -um facit hominem quod *eqs.* (7, 9, 11). **B** *i. q.* ***electus****, sc. bos in sacrificio, v. p. 1491, 74. 1493, 8. 11.* **C** *i. q.* ***eminens*** (*v. p. 1494, 82 et cf. l. 4 sq.*): DRAC. laud. dei 3, 696 verticis -i replentur et ossa cerebro.

II ***sensu translato*****:** **A** *i. q.* ***praecipuus, excellens***: **1** *de animantibus*: **a** *ipsis*: **α** *de hominibus*: (I) *generaliter*: PLAVT. Bacch. 927 -is bellatoribus (PS. AVR. VICT. epit. 40, 15). LIV. 7, 7, 5 hunc -um florem iuventutis. 7, 12, 13 -um imperatorem, unicum (*syn.*) ducem (*sim.* AMM. 27, 2, 2 rector. 30, 9, 1 militaris disciplinae censor. CLAVD. 5, 119 ducis -i. SIDON. carm. 5, 101 princeps. DRAC. Orest. 384 -i proceres Danaum populique pusilli). VAL. MAX. 6, 2, 6 -i civis. COLVM. 8, 8, 9 -us auctor M. Varro. MELA 2, 12 ut quisque plures interemerit, ita apud eos habetur -us. STAT. Theb. 6, 15 -i regum (*sic c. gen. part.* [*aut vi superl., v. p. 1491, 70, aut elative*]: IVVENC. 3, 292 -os vatum. RVFIN. Greg. Naz. orat. 6, 1, 1 p. 193, 5 Hieremias -us prophetarum [IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 19, 6 ille pr. -us Isaias]. CASSIAN. conl. 22, 12, 3 apostolorum -us Petrus [23, 19, 4 c. Nest. 5, 9, 1]. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 270^{B}). IVV. 10, 211 sit licet -us *citharoedus.* PLIN. epist. 4, 15, 1 est homo -us. APVL. met. 2, 8 -ae pulcherrimaeque feminae (DRAC. laud. dei 3, 352 virginis -ae). MIN. FEL. 1, 3 vir -us et sanctus (NICET. vigil. 9 p. 66, 11 inter pastores). CANDID. epist. 1 p. 1035^{D} inter -os (*subst.*) excellens Eusebius. PS. AVR. VICT. epit. 48, 5. PS. HIL. dedic. eccl. p. 881^{C} ecclesiae doctores. RVFIN. hist. 3, 24, 13 quae pars *euangelii* sine dubio ipsi (*i. Ioanni, sc. praeter Lucam et Matthaeum*) velut -o ... reservata est (*gr.* κρείττονι). SACR. Leon. 396 usque ad sanguinem ... confessor -us. SIDON. epist. 7, 2, 9 iuvenis. carm. 23, 478 -i ... Marini. INSCR. christ. Diehl 3426, 1 (= CE 1835) suscipit -um sublimis regia caeli Basilium. INSCR. Afr. Gsell I 2616 ⟨a prima⟩ adules⟨centia⟩ -us, sincerus. *et al.*

constructiones: (1) *c. casibus*: *abl.* (*cf. p. 1493, 5. 1494, 83*): LIV. 6, 11, 3 -o simul honoribus atque virtutibus (VELL. 2, 18, 1 bello acerrimus, virtute -us, ... animo maximus). VELL. 2, 29, 3 innocentiā -us, sanctitate praecipuus. VAL. MAX. 9, 8, 3 nobilitate, moribus ... civis -us (POMER. 1, 13, 2 p. 430^{B}). PLIN. nat. 7, 56 -os formā pueros. PAVL. MED. bened. 3, 1 p. 720^{B} quod robore inter fratres suos -us haberetur *Iudas.* *cf. p. 1493, 18.* *gen.*: STAT. silv. 2, 6, 97 animi. IORD. Get. 112 virtutis. (2) *c. praepp.*: ad: MELA 1, 65 hominum genus ... ad belli pacisque munia -um. in *c. abl.*: PLIN. nat. 7, 116 cum plures una gens (*sc. Romana*) in quocumque genere -os tulerit quam ceterae terrae. *v. et l. 65.* in *c. acc. v. p. 1493, 14.* (3) *c. infin.*: LVCAN. 3, 697 pugnā fuit unus in illā (*v. l. 62*) -us ... animam servare sub undis.

(II) *speciatim*: *in* ***allocutione honorifica*** (*sc. hominum ordinis dignitatisque superioris. cf. O'Brien, titles of adress in christ. lat. epistologr., diss. Washington, 1930 p. 144. cf.* GLOSS. ὁ ἔξοχος): *de episcopis sim.*: SYNOD. coll. antiar. p. 130, 15 -a gravitas tua (*item appellatur episcopus*: RVRIC. epist. 1, 1 p. 351, 20 [*ad Faustum*] doctor -e). MONTAN. epist. 2 tit. p. 54^{C} domino -o ... et filio Thuribio (*i. 'praedicatori adversus idolatriam, non episcopo', v. adn. p. 55*) Montanus episcopus. *cf.* INSCR. christ. Rossi II p. 128 n. 8, 24 (*a. 638*). *de summae dignitatis viris, de senatoribus*: SYMM. epist. 2, 10 p. 45, 18 (*ad Flavianum fratrem*) ut noverit -a dignatio tua (*cf. et* 7, 118 p. 210, 12 [*ad Patruinum*] frequento conloquia quae scio apud -um virum magni esse momenti). CONC.^{S} II 2, 2 p. 82, 2 sedentibus omnibus (*episcopis*) ante cancellos sancti altaris cum magnificentissimis principibus et gloriosissimis et -is (*subst.*) senatus adveniente etiam piissimo imperatore. *in epist. titulo* (*ubique primo loco, praeter p. 1493, 4* [*legitur in contextu, v. l. 71*: AVG. epist. 86 p. 396, 14 domine -e. 133, 3 p. 83, 13]): domino -o (*cf. l. 71*), dominis -is, dominae (famulae) -ae: AVG. epist. 34 p. 23 domino -o ... fratri Eusebio. 35 p. 27. 56 p. 213. 58

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 216 *al. saepe* (*v. p. 1491, 52*). FVLG. RVSP. epist. 8 p. 360^D domino -o . . . filio Donato. AVG. epist. 127 p. 19 dominis -is . . . Armentario et Paulinae. AVG. epist. 92 p. 436 dominae -ae. 266 p. 647. *cf.* 264 p. 635 honorabili et -ae . . . famulae dei.

β *bestiae* (*cum abl. l. 10. 13. 14, v. p. 1492, 53*; in *c. acc. l. 14. cf. p. 1492, 63 sq.*): VARRO rust. 3, 7, 10 paria *columbarum* . . . veneunt . . . -a *tot nummis*. VERG. georg. 4, 538 (= 550) quattuor -os praestanti corpore tauros (MACR. Sat. 3, 5, 6 *ad l.*: 'quod eximuntur'. *sim. de bubus ad sacrum faciendum electis l. 11. 12. cf. p. 1491, 75*). LIV. 1, 7, 5 boves, -um quemque pulchritudine (1, 7, 12 bove -a capta de grege sacrum . . . factum *est*. 7, 37, 1 consul . . . *P. Decium* centum bubus -oque uno albo . . . donat. 7, 37, 3 bovem -um Marti immolavit). 23, 15, 15 equom. COLVM. 7, 9, 1 verres . . . corporis amplitudine -i. PLIN. nat. 8, 171 mula, . . . animal viribus in labores -um. 9, 38 -a⟨e⟩ testudinis, sed rarae. MART. 14, 67, 2 alitis -ae (*i. pavonis*). CLAVD. 24, 334 leones.

b *spectantur eorum qualitates, virtutes, vires* (*de corporis partibus l. 30 sq. 32. 39. 41. saepe acced. abl.*): **α** *qualitates corporis*: Ⓘ *exteriores* (*pulchritudo sim.*): PLAVT. Merc. 13 formā -a mulierem (*v. l. 31 et vol. VI 1, 1062, 9 sqq. al. cf. gen.* -ae formae: LIV. 44, 28, 15 equos. FRONTIN. strat. 2, 11, 5 *al.*). ACC. praetext. 20 pecus lanigerum -a pulchritudine (CIC. Verr. II 1, 64 mulierem. div. 1, 52. LIV. 4, 19, 1 corporis [PLIN. epist. 3, 3, 4 FIRM. math. 8, 21, 3 p. 323, 11]. CVRT. 4, 10, 24 PLIN. epist. 3, 16, 3. PANEG. 10, 10, 7 feras. *al. cf.* APVL. met. 9, 17 formositate). GRACCH. or. frg. Gell. 15, 12, 2 pueri -a facie ([VAL. MAX. 1, 1, 16]. CIC. Verr. II 5, 82). CATVLL. 64, 323 o decus -um magnis virtutibus augens (STAT. silv. 3, 3, 113. Ach. 1, 290 formae. silv. 5, 1, 150 carpitur -um . . . Priscilla decorem. TAC. hist. 4, 83, 1 d. -o . . . iuvenis). LIV. 7, 9, 7 -a corporis magnitudine . . . Gallus ([*cf.* 1, 10, 7 corpus . . . magnitudine -um]. PLIN. nat. 37, 4 piscis. SVET. Iul. 32 et formā. IVST. 20, 3, 8 *al. cf.* VAL. MAX. 1, 1 ext. 2 dentes eburneos -ae magnitudinis [1, 6, 7 anguis. 1, 8, 6 iuvenis. 6, 3, 5 CVRT. 3, 3, 11. 8, 1, 15. 8, 12, 11. 9, 1, 32]. CVRT. 4, 13, 5 -am *esse* . . . m. corporum). FEST. p. 238 pulcher bos appellatur ad -am pinguitudinem perductus. VAL. MAX. 9, 15 ext. 2 ob -am similitudinem. CVRT. 4, 8, 7 -o aetatis flore (ORAT. imp. Hadr. CIL XIV 3579, 23 iuventutis). 6, 5, 29 -a specie (8, 4, 23 corporis. SIL. 17, 71 TAC. ann. 2, 41, 3 APVL. met. 4, 30 *al.*). PLIN. nat. 7, 53 honorem -ae frontis. SVET. Aug. 94, 6 bis senis equis candore -o trahentibus. FLOR. epit. 3, 3, 10 vir proceritatis -ae. SER. SAMM. 105 -um capitis . . . honorem (*i. capillum*). PANEG. 3, 5, 3 propter -am formae dignitatem (BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 2 p. 201, 1). Ⓘⓘ *interiores* (*vis, robur sim.*): CIC. Manil. 40 -a vis remigum aut ars inaudita . . . gubernandi (VAL. MAX. 7, 3, 6 a iuvene -arum virium. PLIN. nat. 1, 7, 19. 7, 81 -is viribus *gladiatorem*. *cf.* CVRT. 7, 10, 5 *captivi* corporum robore -o [8, 13, 6 elephantos]). CVRT. 5, 2, 10 cameli . . . velocitatis -ae (PLIN. nat. 7, 11 homines. *cf.* 7, 30 pernicitatis -ae). COLVM. 3, 8, 1 -ae fecunditatis (*sc. gens*). PLIN. nat. 1, 7, 21 -i visūs. 8, 174 mulae . . . duritia -a pedum.

β *virtutes animi* (*fere de bonis, praeter p. 1494, 8; cf. et p. 1494, 6 sq.*): Ⓘ *ingenium, indoles*: CIC. S. Rosc. 127 ipsius -a virtus (Verr. II 1, 56 laus -ae virtutis et innocentiae. II 5, 3 in re militari. Cluent. 48. Manil. 3 singulari -āque v. leg. agr. 1, 5. Rab. perd. 26 summa sapientia, -a v., singularis humanitas. dom. 23 cuius -a virtus, dignitas et . . . fides et continentia. p. red. in sen. 13. Cael. 43 -ae virtutes [*item plur.*: fin. 1, 42 LIV. 30, 14, 6 VAL. MAX. 5, 5, 3. CYPR. laps. 4 p. 239, 10 confessorum]. prov. 32 divina atque -a. Balb. 40 Phil. 5, 23. 5, 47 excellenti -āque. or. frg. A VII 38 S. [= 37 M.]. epist. 5, 17, 1. CAES. civ. 1, 46, 4 *i. fortitudinem* [BELL. Hisp. 23, 3. 31, 5 LIV. 2, 45, 16. 4, 34, 4. 39, 31, 9]. SEN. benef. 3, 32, 3. 5, 5, 1. 9, 7, 16 virium. COLVM. 1, 3, 10 FLOR. epit. 2, 2, 13. COD. Theod. 16, 2, 16 -ae ac singularis). CIC. Sull. 12 animum -um in rem publicam. Arch. 15 ad naturam -am et illustrem (nat. deor. 1, 116 deorum). Tusc. 5, 68 ingenio -o sit (epist. 6, 5, 3 FRONTO p. 3, 8 N. p. 47, 6 p. 58, 18). FLOR. epit. 1, 6, 1 -am indolem (FRONTO p. 105, 24 N.). Flacc. 85 pro tua -a liberalitate (TAC. dial. 9, 5 miram et -am. CIL XI 6356 ob -as liberalitat⟨es⟩. 6357. 6358, 11. ? INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 492, 6 [*s. Vin.*] liberalitate ⁞ ssimia ⁞. *cf.* CIL X 5853 ob -am munificent[iam]). de orat. 1, 234 pro eius -a suavitate (*cf.* VAL. MAX. 4, 2, 7 -am humanitatem [APVL. apol. 94]. SEN. dial. 10, 13, 6 bonitatis -ae [CIL VI 1725, 18. INSCR. christ. Diehl 336; *inter a. 379—464.* 1270; *a. 384* mirae innocentiae adq. -ae b. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 456 -ae potestatis et moderationis et b.] CVRT. 10, 1, 38 -ae . . . benignitatis in regem. CIL VI 32415; *ca. a. 250* ob -am eius erga se benivolentiam [32416. 32418 VIII 11242, 11 X 451, 5. XI 6337, 14 circa se ac patriam suam]). epist. 5, 8, 2 -a pietate, virtute, gratia (LIV. 30, 30, 13 OCTAVIA 528 SEN. benef. 3, 33, 3 PLIN. epist. 10, 44 SOL. 40, 26. CIL VI 32414 [*a. 247*] ob -am eius erga se p. XIII 6968. *cf.* CVRT. 4, 3, 21 *Apollinem* -a religione colerent). VELL. 1, 4, 2 urbis -a semper in Romanos fides (CVRT. 4, 6, 7). 1, 15, 3 -a civitatis severitas (*sc. morum. cf.* FRONTO p. 179, 19 N. morum -a probitate. INSCR. christ. Diehl 4341, 2 [= CE 1620] moribus -is decus. CE 1969, 2 moribus -(i)s). VAL. MAX. 1, 8 ext. 15 ob -am calliditatem (*cf.* 8, 7 ext. 7 -ā . . . prudentiā). 3, 7, 1^d -ae fiduciae. 5, 6, 4 -ae fortitudinis viros (PANEG. 4, 33, 2). CVRT. 3, 6, 1 -a caritate diligebat (PLIN. epist. 6, 23, 3 mei. *cf.* QVINT. inst. 1 prooem. 6 -o litterarum amore [CIL VIII 23207 in se. 23963 in patriam]. CIL VIII 23219 ob -am . . . condisc⟨ipu⟩latus affectionem [IX 1459. XI 16962, 13 ob -am benignamque erga . . . cives . . . a.]). APVL. met. 2, 10 cruciatum voluptatis -ae sustinere (MIN. FEL. 2, 4; volunt- *cod.*). 10, 1 propter -am impotentiam. VVLG. sap. 14, 18 artificis -a diligentia. CIL X 7234 pro meritis -ae lenitatis *eqs.* INSCR. RevA. V 32, 1930, p. 340 n. 2 -ae integritatis et incomparabilis prudentiae . . . viro. Ⓘⓘ *artes, scientia*: CIC. Manil. 36 multae sunt artes -ae huius (*i. bellandi*) administrae comitesque virtutis (CVRT. 7, 5, 41 -am eius artem, *sc. sagittas mittendi*. 9, 5, 25 inter medicos artis -ae. TAC. ann. 6, 39, 3). 49 -a belli scientia, singularis virtus, clarissima auctoritas, egregia fortuna (de orat. 3, 109 rerum maximarum. *cf.* de orat. 3, 230 doctrina -a et memoria singulari. AVG. civ. 11, 33 p. 509, 27 D. tam -ae divinaeque sapientiae). de orat. 2, 299 non de praestanti quadam et -a, sed prope de vulgari et communi ⌊lingua⌋ disputo ([⌊ ⌋ *M*; vi ingeni *Stangl*; vi nunc *Friedrich, sc. oratoris*]. *cf.* 3, 67 -o quodam . . . lepore dicendi. LIV. 10, 19, 6 adversus -am eloquentiam [FRONTO p. 152, 4 N. p. 184, 3]. QVINT. inst. 1 prooem. 2 dicendi . . . -am in eo facultatem). Ⓘⓘⓘ *beneficia, facta, opera, studium sim.*: CIC. S. Rosc. 137 viris . . . quorum opera -a in rebus gerendis exstitit (LIV. 2, 47, 10 pro -a eo bello opera. SVET. Tib. 3, 2 adversus Gracchos. *cf.* PAVL. dig. 39, 5, 34, 1 -i laboris. COD. Theod. 6, 27, 3 pr.). prov. 7 pro -is (*v. p. 1492, 14*) suis beneficiis (*cf.* PLIN. nat. 2, 154 -a propter merita. INSCR. RevA. V 34, 1931, p. 342 n. 38, 3 [*a. 144*] pro -(i)s eius exsemplis. *sim.*: DECRET. decur. CIL V 532, 1, 17 facta . . . quamquam immensa et -a s⟨i⟩nt). epist. 5, 8, 4 tibi . . . polliceor -um et singulare meum studium in omni genere officii (APVL. met. 9, 16 quod . . . -o studio commentus est). MELA 2, 19 simul . . . sepeliri votum -um habent. Ⓘⓥ *laus, gloria sim.* (*de urbe personificata l. 37*): CIC. Q. Rosc. 15 *advocatum* propter -um splendorem ut iudicem unum vereri. Catil. 4, 21 -a laude (rep. 2, 61. CATVLL. 111, 2 *illud est* laus e[st] laudibus -is [*Scaliger*; est l. ex nimiis *Baehrens*]. VERG. Aen. 7, 496 LIV. 30, 15, 11. VAL. MAX. 5, 3 ext. 2 gravitatis -am sibi laudem vindicat *Lacedaemon*. SEN. dial. 7, 19, 2. SVET. Aug. 98, 2; *i. q. laudationes*. INSCR. christ. Diehl 270, 4 [= CE 1384; *a. 562*]). Mur. 58 hanc accusatoris dignitatem (dom. 23 p. red. in sen. 25 Phil. 11, 11 VAL. MAX. 5, 2, 7). prov. 38 -os honores . . . et prope singularis (*cf.* 39 -is aut novis rebus ornatus). Q. CIC. pet. 29 -am quandam gloriam et dignitatem (CIC. rep. 1, 18 belli. 2, 17 virtutis [AVG. civ. 3, 15 p. 117, 5 D.]. Att. 1, 19, 6 atque immortalem. LIV. 6, 20, 12 CVRT. 8, 10, 18 PLIN. epist. 3, 11, 4). CAES. Gall. 2, 8, 1 propter -am (nimiam *A*¹) opinionem virtutis. LIV. 25, 16, 20 decus -um (SEN. Phoen. 238 ingeni sollertis). VAL. MAX. 6, 9 ext. 4 nobilitatem -am (9, 14, 3 TAC. ann. 15, 52, 2). SEN. benef. 4, 19, 4 propter maiestatem dei -am, singularem naturam (CVRT. 5, 10, 1 regum). IVST. 2, 4, 17 -a servatae . . . virginitatis admiratio. INSCR. christ. Diehl 298, 2 (= CE 1974) nomen dignitatis -um laudemq(ue) superbam deum videre cupiens vidit (*'i. ante oculos habuit'*). *meton. de personis*: VAL. MAX. 4, 3, 3 Germanicum, -am Claudiae familiae gloriam. LAVS Pis. 212 -um . . . gentis decus (*i. iuvenis*).

2 *de rebus*: **a** *in universum*: **α** *paulo magis indefinite* (*tam usu attributivo et praedicativo [v. e. g. l. 74. 79] quam pro subst. [pendet gen. l. 81]. accedit ad* res, *sc. notione prorsus universa [v. l. 59 sqq.] ad pronom.* quod, quae, illud *al.*, nihil, multum. *acced. ad l. 65*): CIC. nat. deor. 2, 140 quantae res hominibus a dis quamque -ae tributae sint. SEN. epist. 6, 4 ulla res . . . licet sit -a et salutaris. ARNOB. nat. 1, 53 p. 36, 10 periculum non parvum, sed in rebus -is, sed in praecipuis constitutum, si quidem res anima pretiosa est. CIC. inv. 2, 35 quae magis rara et -a sunt (*sc. facta*). de orat. 1, 37 *regum* multa sunt -a ad constituendam rem p. 2, 125 *de arte ornandi*: ea semper in te -a et praestantia fuerunt. leg. 2, 36 cum multa -a divinaque . . . tum *mysteria*. nat. deor. 1, 116 an quicquam -um potest esse in ea natura, quae *eqs.* off. 1, 67 quae -a plerisque et praeclara videntur, parva ducere. ad Q. fr. 1, 1, 9 quid reperiri tam -um aut tam expetendum potest, quam *eqs.* 1, 1, 41 (*syn.* nihil praeter aliorum consuetudinem). VAL. MAX. 6, 9, 9 etiam illud -um est, quod *eqs.* 8, 15, 1 quod hodieque -um (*i. fere honorem*) capit *Scipio*. SEN. epist. 42, 1 mediocria . . . saepe fortuna producit, -a . . . raritate commendat. 85, 22 quod -um habet *vita*. PLIN. nat. 21, 150 inungui -um habetur. PLIN. epist. 2, 11, 17 respondet Cornelius Tacitus eloquentissime et, quod -um orationi eius inest, σεμνῶς. FRONTO p. 100, 26 N. multa alia nova et -a *facere* . . . in orationibus. SOL. 5, 3 numeratur inter -a. 33, 22 in paederote *gemma* . . . quidquid -um est. CHAR. gramm. p. 411, 5 B. -um hoc mihi erit (*i. desideratum, iucundissimum*). MART. CAP. 6, 696 elephantis . . . vehi -um putant. CASSIOD. var. 10, 24, 1 venerationis -a.

β *magis definite*: Ⓘ *de rebus corporeis* (*fere i. q. eminens p. 1495, 2 sq. 12. 16. c. abl. p. 1495, 8. 9*): *manu factis*: CIC. Verr. II 4, 68 re tam -a (*i. candelabro*). LVCR. 4, 1131 -ā veste et victu convivia.

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. nat. 36, 37 in operibus -is. 37, 59 incudes. SPART. Carac. 9, 4 thermas. INSCR. christ. Diehl 777, 9 (⇒ CE 900) postquam -is nobabit moenibus urbem. *res naturae*: LVCR. 2, 593 -⟨i⟩s vero furit ignibus impetus Aetnae. CVRT. 8, 9, 5 Ganges omnium ab oriente fluvius -us (*edd.* maximus *ponunt, falso quidem. v. p. 1491, 71*). COLVM. 1, 5, 2 *aqua* sic habetur -a, si *eqs.* 2, 10, 25 ex iis quae placent -a est herba Medica. PLIN. nat. 2, 13 sol ... praeclarus, -us, omnia intuens. 12, 22 ficus ibi -a pomo (*i. fructu*) est. 12, 41 radix ... odore -a. 16, 242 arborem. 28, 123 remedia. SOL. 26, 2 -o ... marmore. 30, 30 *cinnamum* quod gracilius provenerit, -um magis ducitur. 52, 54 *adamas* (*cf.* 52, 61 *berylli*). DRAC. laud. dei 1, 318 gemmas. *loca, urbes*: LVCR. 2, 607 -is munita locis *Mater Magna* (*i. tellus. v. p. 1494, 82*). MELA 1, 72 specus ... supra quam ut describi facile possit -a. 2, 28 -a est Aenos (*i. oppidum*). 3, 54 -a Scadinavia (ex iis codanovia *trad.; cf. Schönfeld, RE II 2, 341, 10 sqq.*). CYPR. GALL. exod. 1040 monte sub -o (*i. alto*). AMM. 23, 6, 47 civitates (*cf.* MART. CAP. 6, 690 urbes). CLAVD. 22, 449 -a regione domūs.

(II) *de rebus incorp.*: CIC. Quinct. 74 quasi -o praemio sceleris exposito (*cf.* Verr. II 4, 64 illud ... -um ac pulcherrimum donum, *de candelabro, v. p. 1494, 84* [PLIN. nat. 11, 7 naturae dona. 22, 101]. APVL. met. 8, 2 muneribus [MIN. FEL. 40, 3]). Verr. II 5, 163 o ius -um nostrae civitatis. Font. frg. 9 -a virtute et felicitate (*cf.* Cael. 30 hac tam -a fortuna). de orat. 3, 71 illam praeclaram et -am speciem oratoris perfecti et pulchritudinem (orat. 9 species [*i.* ἰδέα] pulchritudinis -a quaedam). nat. deor. 1, 116 ut in eo *mundo* ... -a pulchritudo sit. epist. 1, 7, 11 -a spe summaque virtute adulescentem. LIV. 4, 27, 10 illud -um consilii animique specimen *fuit* ... quod *eqs.* (VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 Aristides ... continentiae ... -um specimen. *cf.* CIL VIII 23751 ob -um ... amoris exemplum). VAL. MAX. 9, 1 ext. 3 opum regiarum ostentatione -a (*cf.* PASS. Petr. 1 post ... -a atque celeberrima miraculorum ostenta). COLVM. 3, 20, 3 -um genus *vitium* (7, 2, 3 generis -i *oves* [PALLAD. 3, 9, 11 sarmenta]). 5, 8, 2 -a ... *oleae* ratio est, quod *eqs.* 11, 2, 26 *hoc tempore* -a est vitium putatio. MELA 3, 37 semet ipsi in pelagus ex ... rupe ... dant: id eis funus -um est. SVET. Dom. 4, 4 ederent ... -as venationes (*cf.* APVL. met. 4, 28 -i spectaculi). DECRET. decur. CIL V 532 (*a. 138/161*) 1, 37 -a ac ⟨pr⟩udentissima oration(e) (SVBSCR. Statilii Maximi *Cic. leg. agr. 2* [*s. II/III?; v. Fruechtel, ed. praef. p. XII*] III [*i. tertia*] oratio -a. *cf.* CASSIOD. inst. 1, 17, 1 p. 56, 1 dictionis -ae). APVL. Plat. 2, 1 bonorum alia -a ac prima per se ... esse. COMM. apol. 349 apud quos -um (*proleptice*) nomen meum magnificatur. PEREGR. Aeth. 17, 1 tam -ae vitae esse. PS. AVG. serm. 62, 6 p. 1869^med. quibus ... gradus professionis -ior est. INSCR. christ. Diehl 1787, 3 (= CE 2043) -um vitae t⟨ulerunt qui sanguine fructum⟩ (*i. martyres*).

b *cum respectu qualitatis certae*: *α externae* (*sc. pulchritudinis, coloris, magnitudinis sim. fere de corporeis. cf.* CIC. epist. 10, 52, 1 meritorum ... -a quadam magnitudine): CIC. Arat. frg. 12^b -o ... fulgore Corona *sidus* (*cf. in imag.*: VAL. MAX. 1 praef. 3, 8, 7). Verr. II 2, 87 in his *signis* -a pulchritudine ipsa Himera in muliebrem figuram ... formata (II 4, 72 *Dianae simulacrum.* PLIN. nat. 34, 55 ex aere ... Minerva. 36, 15 Phidiae ... Venerem. PLIN. epist. 5, 6, 13 neque enim terras tibi, sed formam aliquam ad -am p. pictam videberis cernere). II 4, 5 aenea ... signa non maxuma, verum -a venustate. LIV. 3, 52, 5 vasa ... -ae artis (SVET. Tib. 74 Apollinem ... et amplitudinis et artis -ae). SEN. nat. 4, 11, 1 notos ob -am altitudinem montes (CVRT. 9, 1, 9 in -am a. editis arboribus). CVRT. 4, 3, 2 navem magnitudine -a ([TAC. hist. 3, 23, 2 ballista]. 9, 10, 25 -ae magnitudinis vasa). COLVM. 2, 9, 16 *hordeum* ponderis et candoris -i (12, 57, 2 *sinapi.* PLIN. nat. 21, 23. 36, 62). PLIN. nat. 24, 160 *herbae* colorem. 34, 39 *canis aerei* -um miraculum. 37, 84 gratiam *gemmae.* FRONTO p. 219, 8 N. habebat anulo ... facie -a lapidem smaragdum. SVLP. SEV. chron. 1, 19, 2 *loci* (*sc. in quo deus stabat, cf. exod. 24, 10*) mirabilis forma et claritudo -a refertur. *β interioris, sc. de rei vi ac virtute*: SEN. dial. 11, 10, 5 -us sapor *cibi* (COLVM. 9, 4, 6 saporis praecipui [*syn.*] mella reddit thymus, -o deinde proximum thymbra. SVLP. SEV. dial. 1, 16, 1). PLIN. nat. 5, 24 regio ... fertilitatis -ae (18, 162 -a f. soli). 12, 116 sucus ... suavitatis -ae (SOL. 35, 1 amnis. 52, 47 pomum). 24, 152 *herbam* -i usus ad vulnera (PAVL. dig. 33, 10, 3, 4 -um usum et pretium, *sc. crystallinorum*). 24, 162 odore -o *herba* (INSCR. christ. Diehl 316, 6 [= CE 669] inde p(er) -os paradisi regnat odores). 27, 127 -i adversus scorpiones remedii *herba.*

syn.: clarissimus, egregius, excellens, maximus, praecipuus, praeclarus, praestans, primus, singularis, unicus. *v. et p. 1494, 70. opp.*: mediocris, parvus. *pro subst.*: *v. p. 1492, 45. 80.*

B *fere i. q. immodicus, immanis, permagnus*: CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 144, 25 beate Iohannes, qui filius vocatus es tonitrui, magnum aliquid et -um sonans sub caelo (*gr. I 1, 2 p. 95, 19* ἐξαίσιον κατεκτύπησας τὴν [*sc.* οἰκουμένην] ὑπ' οὐρανόν).

adv. **eximiē.** SYNON. Cic. p. 414, 2 B. adprime, unice, singulariter, magne, maxime, praecipue, -e, decore, magnifice, egregie *eqs.* p. 434, 31. p. 446, 33. GLOSS.^L II Philox. EX 87 -e ἐξόχ⟨ως⟩. GLOSS. ἄκρως. [*e coni. p. 1496, 27.*] *i. q. praecipue, imprimis, valde* ([*v. p. 1496, 15. 17 al.*]. *raro de actionibus contemnendis, v. p. 1496, 15.*

17. 25): **1** *cum verbo*: CIC. Arch. 20 -e L. Plotium dilexit. CATVLL. 64, 25 vos ... compellabo, teque adeo -e. LVCR. 2, 644 quae (*sc. narrata*) bene et -e quamvis disposta ferantur. NEP. Ages. 1, 1 collaudatus est. LIV. 25, 40, 2 templum ... a Marcello -e ornatum est (*cf.* 31, 26, 11 ornata *templis* ... -e ... Attica). VAL. MAX. 7, 4, 2 re -e delectatus (GELL. 11, 13, 4 et unice. APVL. met. 2, 5. 10, 16). COLVM. 1, 3, 9 *ager* angustus -e *cultus; opp.* non bene. 7, 3, 1 id ... inter cetera -e talibus numeris significavit. SCRIB. LARG. 21 *medicamentum* -e prodesse (103 PLIN. nat. 27, 12. 29, 126. *item de medicamentis*: 22, 66 tollit -e verrucas. 27, 127 *herbā* anginam -e curari. 29, 131 oculis cinis ... -e medetur. DAMIG. lapid. 9 vulnus -e sanat. *cf. l. 21*). MELA 1, 27 *parmam Herculis* -e colunt. PLIN. nat. 34, 84 infans *ex aere factus* -e anserem strangulat. IVV. 11, 1 Atticus -e si cenat *eqs.* GELL. 13, 8, 1 -e hoc atque verissime ... opinatus est. APVL. met. 1, 19 -e metuens *sibi* (3, 5. 5, 21. 9, 25 trepidans -e. *cf. l. 25*). 2, 22 noctem -e vigilandum est. 8, 30 vir et alias religiosus et -e deam reverens. 9, 12 -e fatigatus. DON. Ter. Hec. 810 p. 335, 24 -e dixit, quasi *eqs.* CASSIOD. inst. 1, 17, 2 p. 56, 20 *chronica* usque ad tempora sua deduxit -e *Hieronymus.* EPIST. imp. CIL III 6866, 11 -e cupere ... ut *eqs.* **2** *cum adiectivo*: COLVM. 8, 17, 1 stagnum censemus -e optimum, quod *eqs.* (*cf.* INSCR. christ. Diehl 78, 2 [= CE 666; *a. 375*] dulcibus -e carissima semper. *v. Schmalz-Hofmann*^5 *p. 465*). MELA 1, 21 *Africae* quantum incolitur, -e fertilis *est.* PLIN. nat. 20, 41 *medicamentum sim.* (*v. l. 8 sqq.*) -e utile est (22, 128). APVL. met. 8, 17 -e ... trepidi (*v. l. 15*). **3** *in sent. hypothet.*: *i. q. si maxime*: COLVM. 8, 17, 15 ficus ... arida semper obicitur, -e (-a *trad.*) si sit ... larga.

adv. **eximiō.** SYNON. Cic. p. 416, 29 B. bene, optime, recte ... belle, -o.

ˣeximo, -ēmī, -ēmptum, -ere. *ab* ex *et* emere. *de scriptura: v. p. 1492, 1. 1497, 66. de formis*: exemet *v. p. 1498, 63.* exīmeret *v. p. 1500, 39.* exemsit eripuit GLOSS. V 196, 9. *supin.* -ptum: *v. p. 1501, 17.* CHAR. gramm. p. 477, 8 B. *inter verba coni. III*^ae. *notatur* ex (*cf. p. 1250, 15*): *p. 1501, 57 sqq. de notione*: SYNON. Cic. p. 424, 1 B. amovet, excludit, evellit, -it, extrahit ... eruit. PAVL. dig. 2, 7, 4 pr. quoquo modo auferre; *v. p. 1500, 45.* GLOSS.^L I Ansil. EX 599 -ere extrahere. 604 -ret liberaret. II Arma E 199 -ptis sublatis. Abav. EX 59 -emit produxit, exc⟨lu⟩sit. III Abstr. EX 52 -pta sublata, tulta. Abol. EX 114 -emit tulit vel extraxit. V Abba EX 31 produxit, abstulit. Aa E 850 -e eripe. 831 -it educit, producit, excutit, exclusit seu percutit (?). 832 -m[u]it aufert. GLOSS. -erim ei⟨ecerim⟩. -ptis ademptis. V 292, 10 exepta (?) sagitta (*v.* GLOSS. *s.* exceptus). *v. etiam l. 32.* GLOSS.^L II Philox. EX 69 -endum ἐξαιρετέον. GLOSS. ἀφαιρῶ. ἀφαιροῦμαι. ἐξαιροῦμαι. -ptum ἀφαιρεθέν. *al. v. p. 1500, 74. 1501, 10. 1502, 45.* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A ἐξέμπτον· ἀφαιρετικόν. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE. [*sens. inc.*: CIL I^2 2, 595, 7 ⟨sei quis ex eis e⟩xemptus erit, quei ab eo ⟨...⟩. *l. v.*: HOR. carm. 3, 14, 14 *v. p. 1451, 10.* TERT. apol. 25, 5 M. Aurelio ... ⌊rei publicae -pto⌋ (⌊ ⌋ *P*; subito interempto *F. cf. Köstermann RhM. 86, 1937, 233*). ITALA psalm. 49, 15 (Cypr. testim. 3, 30 p. 143, 23) invoca me in die tribulationis tuae et eripiam (*A*; -am *WLMB*) te (ἐξελοῦμαι, *Vulg.* eruam). *v. et p. 1498, 33. 1501, 13. 1502, 39.*]

I ***proprie et generatim:*** *aliquid (ex aliqua re) extrahere, promere, sumere, educere, adimere* ([ἐξαιρεῖν, ἀφαιρεῖν]. *additur* ex, de, ab; *abl. [loci sim.]; dat. [plerumque personae]; cf. et gen. p. 1501, 44*): **A** *res fere concretas*: **1** *quoquo modo*: **a** *res varias* (*fere i. q. exuere l. 82 sq.*): PLAVT. Amph. 796 hinc (*i. ex cistula*) pateram tute -isti (*cf.* SEN. epist. 90, 14 e perula calicem). Aul. 471 -emi ex manu † manubrium. CATO agr. 16 ex fornace calcem -it (*item subaud. 'ex f.'*: VITR. 2, 5, 3 *saxa.* 7, 8, 2 -ptis glaebis. FEST. p. 274 *s. Ratumenna*). 20, 1 si movebitur *columella in miliario*, -ito. *al.* HOR. epist. 2, 2, 212 -pta ... spinis de pluribus una ([*in imag. i. fere vitia ex animo*]. *cf.* COLVM. 6, 15, 1 si forte surculum calcaverit, -ptā stirpe *ex ungula.* PLIN. nat. 25, 55 surculo per aurem traiecto et postero die -pto). VITR. 6, 1, 8 unus *calix* in aquam demittatur, postea ex aqua -atur (8, 3, 9. 9 praef. 11. 12. ARNOB. nat. 5, 21 p. 193, 7 aureus coluber in sinum demittitur consecratis et -itur rursum ab inferioribus partibus. *cf. p. 1497, 31*). 7, 13, 3 quod ex concharum ... testis -itur (*i. ostrum. cf.* PLIN. nat. 9, 133). CELS. 5, 19, 11^B ex sebo ... membranulae diligenter -ptae. COLVM. 9, 14, 1 ut ... purgamenta ... -antur *ex apum alveis.* 9, 16, 1 *ceram* concretam *e formis.* 12, 11, 1 spurcitia *ex melle.* 11, 17, 2 (*ex aceto*). PETRON. 94, 7 clavem. LAVS Pis. 143 -pto ... laxat cornua *arcūs* nervo. PLIN. nat. 9, 109 in aqua mollis unio, -ptus protinus durescit (*cf.* MARCELL. dig. 34, 2, 6, 1 uniones et hyacinthos ... ornamento ... -ere). 31, 101 passa uva, -pto eius ligno. 36, 100 sine ferreo clavo ita disposita contignatione, ut -antur trabes sine fulturis ac reponantur (*cf.* GAIVS dig. 8, 2, 6 si ... -ero tignum ..., foramen unde -ptum est t. [41, 1, 7, 10 *lege duodecim tabularum* cavetur, ne quis t. alienum aedibus suis iunctum -ere cogatur]. VLP. dig. 19, 1, 17, 11 pali *in vinea*). STAT. Theb. 10, 759 -pta manifestus casside nosci (*fere i. q. exuta. cf.* SVET. Tib. 73, 2 -ptum anulum [IVST. 12, 15, 12 digito]). silv. 2, 6, 87 Phariae ... -pta volucri (*i. rogo Phoenicis*) cin-

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nama. MART. 11, 99, 4 quas *tunicas surgens* cum conata es dextrā ... vellere, cum lacrimis -is (*sc. ex natibus, i. detrahere*). TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 476, 5 (*in imag.*) -at ... de oculo suo trabem. ITALA iud. 8, 20 (Lugd.) non -emit ... gladium suum (*sc. e vagina*. ἔσπασε, *Vulg.* eduxit. 9, 54 [Lugd.] -e [σπάσον, *Vulg.* evagina]. ITALA act 16, 27 [Lucif. non parc. 27 p. 269, 21] -emit [σπασάμενος, *Vulg.* evaginato]. VVLG. Matth. 26, 51; *gr.* ἀπέσπασεν. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 12, 775 p. 629, 19 hastam -ere [*sc. ligno, in quo fixa erat. syn.* educi. *Verg.* convellere]. *cf. p. 1498, 48*). ITALA lev. 14, 43 (Monac.) -pti sunt lapides (ἐξελεῖν, *Vulg.* eruti. *aliter v. infra l. 49*). AVIEN. ora 368 -ere classi pondera. CLAVD. DON. Aen. 11, 210 p. 437, 8 ossa ... -pta cineribus (CIL VI 36467, 6 aram fecit sibi, ubi ossa sua coiciantur; qua(m) si quis violaverit aut inde -erit, opto *eqs.*). RVFIN. hist. 3, 6, 5. *et al.*

b *res naturales, in mundo sitas (fere i. q. removere l. 18. 21)*: LVCR. 1, 660 -pto rebus inani (1, 742). OV. met. 1, 24 *caelum terras undas* caeco ... -emit acervo (*i. ex chao*). PLIN. nat. 5, 88 Palmyra urbs ... velut terris -pta a rerum natura. STAT. silv. 5, 3, 207 -ptum terris ad sidera montem *Vesuvium* (*sc. qui eiecit immanem illam molem pulveris, cineris, lapillorum*). SIDON. epist. 2, 2, 17 *fluvius* scopulis ... -ptus lacu conditur.

c *res quae ad nutrimentum (medicamentum e. g.* PS. APVL. *infra l. 45. cf. et p. 1498, 27 al.) parantur coquendae, servandae sim., etiam vasa inde repleta sim. (de furno l. 48)*: CATO agr. 69, 2 (*de dolio oleario*) amurcam -ito et arfacito (*opp.* impleto. 112, 3 -ito de dolio *acina*). 76, 2 *caseum ex aqua* (*antea opp.* indito. COLVM. 7, 8, 4 *caseus* ut formis aut calathis -ptus est. 7, 8, 6 fiscellis. *aliter* PLIN. nat. 30, 144 serum -pto caseo potum). 76, 4 *placenta* ubi cocta erit, -ito (79 globos ... coctos. *cf.* 84 ubi coctum erit *savillum*, catinum -ito, ... sub testum subde paulisper, postea -ito). 120 mustum, si voles totum annum habere, in amphoram *inditum* ... demittito in piscinam, post dies XXX -ito (*item opp.* demittere: 156, 2. 3 -ito in linteum. COLVM. 12, 46, 5. *cf. p. 1496, 66 sqq.*). 125. 162, 2 *pernas ex sale* (162, 3). VARRO rust. 1, 59, 3. 3, 16, 17 favum (3, 16, 32. 33. 34 [*ibid.* si fecunda sit alvus, ne plus tertia pars -atur mellis. COLVM. 12, 11, 1 mel de favis. PLIN. nat. 11, 44. 67 *al.*]. COLVM. 9, 14, 20. 9, 15, 8. 10. 11 PLIN. nat. 11, 24. 35). CELS. 4, 26, 7 malum Punicum ... -ptis ... seminibus (COLVM. 12, 38, 1. 42, 1. 47, 4. *cf.* 12, 5, 2 nucleis [PLIN. nat. 23, 160]. PLIN. nat. 24, 16 fico ... -ptis granis). COLVM. 6, 3, 4 vinacia ... de lora. 6, 10, 1 *lens* valvulis (6, 14, 2 ervum). 12, 4, 5 -ptis ad usum salgamis. 12, 28, 4 ex *vasis* ... vinum (*cf.* STAT. silv. 4, 5, 15 testā ... Lyaeus). 12, 49, 2 de muria olivam (*ibid.* 8 de oleo. PALLAD. 12, 22, 2 balneis). *al.* PLIN. nat. 30, 122 cocleae ... manduntur -ptae testis (APIC. 2, 1, 3 camari vel scillae testa sua -untur). PS. APVL. herb. 35 l. 9 centauriae minoris manipulum in vini congio coquitur ... mox -ito. 42 l. 4. 116 l. 12 -pta ruta. APIC. 2, 1, 6 elixatos spondylos conteres et nervos eorum -es. 7, 9, 1 -as furno. *al.*

2 *effodiendo, eruendo*: **a** *lapides sim.*: PLAVT. Capt. 730 sub terra lapides -et (PLIN. nat. 36, 170 aestate ... -ere. VLP. dig. 39, 5, 6 PAVL. dig. 8, 3, 6, 1 *al.* MARCIAN. dig. 41, 1, 8, 1 terrā. *aliter supra l. 10*). CATO agr. 135, 6 orbīs *lapideos* ... ex lapicaedinis. ALF. dig. 39, 4, 15 (*ex lege Caesaris*) ne quis cotem ex insula Creta fodito neque -ito neque avellito (avehito *Pithoeus*). VITR. 2, 4, 3 *arenae* -ptae. 2, 6, 3 genus spongiae, quod inde -itur. 2, 7, 1 de *lapicidinis* ... saxa (2, 7, 2. 5 aestate -antur. VLP. dig. 39, 5, 6 *al.*). 7, 7, 2 rubricae ... multis locis. EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 27 quae inde -pta erunt (*antea 25*: operum ... eius aquae⟨ductus faciendor⟩u⟨m⟩ ... ⟨causa⟩). NERAT. Vlp. dig. 8, 3, 5, 1 cretae -endae (POMPON. dig. 19, 5, 16 pr. permisisti mihi cretam -ere de agro tuo ita, ut eum locum, unde -issem, replerem. *ibid.*). **b** *herbas, radices, arbores sim.*: CATO agr. 28, 1 oleas bene cum radicibus -ito cum terra sua (*cf.* 61, 2 diligenter -ere semina *oleae*). 31, 2 materiem omnem cum effodies, luna decrescente -ito (37, 4 *tum* optime -itur). 47 ubi trima erit *vitis*, -ito. *ibid.* quotannis porrinam serito, quotannis habebis quod ex[s]imas. 48, 2 simul herbae inceperint nasci, -ito (*syn.* velles, evelles. COLVM. 11, 3, 46 herbae ... -endae). 51 ficum, oleam, ... platanum, haec omnia a capite propagari -ique serique ... oportet (133, 2). COLVM. 3, 15, 3 de seminario transferre plantam, diligenter -ptam et integram (5, 6, 20). 3, 18, 2. 4, 16, 1 *malleolus* commodissime post idus Octobris -ptus conseritur. 4, 33, 3. 4 *castanea* quae radicibus -pta et deposita est, biennio reformidat. arb. 16, 2 si ... utraque (*ulmus et pōpulus*) vixerint, altera -atur. *al.* PLIN. nat. 17, 87 -ptas radices ... non evolsas (22, 38 *urticae radix; syn.* eruatur). *et al.*

3 *evellendo, resecando (ramos, librum, medullam herbarum, arborum sim.; transl. de beryllo l. 83)*: CATO agr. 44 olivetum ... incipito putare. ... quae arida erunt et siquid ventus interfregerit, ea omnia -ito. 42 librum scalpro -ito (*cf.* PLIN. nat. 17, 118 -pta scutula, ita *eqs.* 17, 119 -ptā cortici tessellā). COLVM. 4, 29, 15 (*in vitis insitione*) scobis numquam sic -batur, ut non inhaereret foramini (4, 29, 16). 5, 11, 8 cuneum -ito (*opp.* inserito. 5, 11, 15 arb. 27, 4). PLIN. nat. 13, 39 medullā -ptā ... vivunt *palmae* (25, 53. 26, 116 e caule. *cf. de beryllo*: 37, 79 medulla candoris -pta). 18, 316 -pto acino *ex uva*. *et al.*

4 *separando: fere i. q. segregare (plumbum), replumbare*: VLP. dig. 34, 2, 19, 3 si centum pondo argenti fuerint relicta, .. -pto plumbo appendi debere.

B *animantia eorumque corpus sim.*: **1** *de animantibus*: PAVL. FEST. p. 82 optimum pecus e grege -batur (*v. p. 1491, 74*). COLVM. 6, 2, 6 ricini *bubus* ... -antur (*cf.* 6, 15, 2 *vermina ex ulcere*). 8, 5, 15 haerentes pullos *putaminibus ovorum* manu -ere. PERS. 2, 32 cunis -emit puerum. PLIN. nat. 8, 60 -emit catulos *ex fovea*. 9, 177 anguillas -ptas aquis. PROC. dig. 41, 1, 55 -ptum (*ex laqueo aprum*) ... abstuli. CYPR. epist. 61, 2 p. 696, 9 quos de camino ignis -ret *deus*. DRAC. laud. dei 2, 133 exurgit ... Lazarus ante sepultus ... -ptus *sepulcro*. *et al.*

2 *de corporis partibus (de membris luxatis l. 30 sqq.; fere i. q. extendere l. 32 sqq., de anima remota ex corpore mortuo l. 35 sqq.)*: VARRO rust. 2, 5, 14 -ptis testiculis *taurus*. LVCR. 3, 368 -ptis oculis (ITALA Matth. 5, 29 [cod. k] -e *oculum* [ἔξελε, *Vulg.* erue]. 18, 9 [cod. e]). CELS. 6, 9, 5 dentem (6, 9, 9. 6, 13, 4. 7, 12, 1^{AF}. PLIN. nat. 28, 45 insepulto. 30, 20 talpae vivae. MART. 10, 56, 3 -it aut reficit. SVET. Vesp. 5, 5). 7, 4, 2^{A} *costam*. 7, 31, 1 vena ... manu -itur (PLIN. nat. 28, 142). COLVM. 9, 14, 15 -ptis interaneis occisas aves (PLIN. nat. 29, 70. 121. 135 intestinis [32, 118]. LAMPR. Heliog. 16, 5 alios -ptis vitalibus necarent). MELA 2, 12 sauciant se ... -ptumque sanguinem ... degustant. CIL IV 5341 i⟨n nig⟩rum condo (copo *lapis, ut vid.*), rubrun (nubrun *lapis*) -o (*sc. penem. cf. Buecheler, CE 42 adn.*). PLIN. nat. 8, 153 *ex cauda canis* nervo -pto. 11, 205 -pto liene (30, 51 viventi *cani*). 28, 114 *linguam* viventi *chamaeleonti*. 30, 116 *cocleae* totae ... -ptae recentia vulnera ... conglutinant (30, 126 testis. *cf. p. 1497, 44*). 30, 8 cor (102). 30, 22 ossibus (133). 32, 75 inutilibus pilis -ptis. *al.* PELAGON. 56 *glandulas maxillae. et al.* *nota de articulis luxatis*: CHIRON 20 si articulum -erit vel intorserit (692 coxam -erit vel luxaverit). *fere i. q. extendere, tollere (cf. supra l. 14)*: OV. met. 13, 838 caput -e (exsere *l. v.*) ponto (*cf.* AVIEN. Arat. 1288 cetera *Persei sideris praeter umeros* nondum sunt -pta salo). CLAVD. DON. Aen. 8, 260 p. 152, 9 -pto bracchio. *animam ex defunctorum corpore*: TERT. anim. 8 p. 309, 9 corpora defunctorum, cum leviora esse deberent, unius corporis pondere (*sc. animā*) -pto (27 p. 345, 28 corpus -ptā eā friget. HIL. in psalm. 118 vau 8 p. 415, 8 -ptae a corpore animae [CLAVD. DON. Aen. 6, 715 p. 600, 27 corporibus]. *cf.* COMM. instr. 1, 27, 16 -ptus [*i. separatus*] ab illa *carne* [*sc. mortalis homo*. EVOD. Aug. epist. 158, 10 p. 495, 12 qui iam ante octo menses corpore erat -ptus]. *sim.*: TERT. carn. 24 p. 464 Oe. carnem in caelis vacuam sensu ut vaginam -pto Christo sedere).

3 *de removendis iis, quibus corpus afficitur (sive aliunde illatis sive ex corpore ipso provenientibus)*: CELS. 6, 7, 7^{B} sordes ... specillo -endae sunt. 6, 13, 3 pure -pto. 7, 19, 8 -endum ... aut effundendum ⟨quic⟩quid est noxium (8, 2, 5; *syn.* excidi). 7, 5, 1^{C} telum -endum est (*sc. ex vulnere. sim.*: 7, 5, 2^{A} sagitta si retrorsus quam si contra -atur. QVINT. inst. 9, 2, 75 *in imag.* ITALA iud. 3, 22 [Lugd.] *gladium* de ventre eius [ἐξέσπασε, *Vulg.* eduxit]. DARES 35. *cf. p. 1497, 8*). 7, 26, 1^{C} calculus -endus est (7, 26, 2^{M}. 3^{B}. *cf.* PLIN. nat. 22, 72 lapides renium ... *ea radice* pota ... -i). 7, 29, 9 concisus -i debet *infans ex utero*. COLVM. 6, 2, 6 *v. supra l. 6*. 6, 30, 8 -pto ... stercore (*ex ano iumenti*. 6, 30, 10 fimum). PLIN. nat. 11, 279 hominum ... qui venena serpentium suctu corporibus -rent (TERT. patient. 6 p. 11, 3 [*in imag.*] -ptum linguae venenum). CHIRON 667 *pulmunculum* foras -e. MARCELL. med. 19, 55 nitrum cum pulvere opii ... livores statim -it (19, 61). *et al.*

II ***speciatim et translate*** (*cf. p. 1497, 77*): **A** *homines*: **1** *ex servitio, statu, infortunio sim.* (*hic saepius* se -ere, *inde a* PLAVTO, *l. 65. 69*): **a** *vinculis, servitute sim., fere i. q. liberare, expedire sim.*: INSCR. column. rostr. (CIL I^{2} 2, 25) 2 op⟨sidione⟩d -emet lecione⟨s⟩ (SALL. hist. frg. 4, 93 LIV. 9, 21, 3 *al.* PLIN. nat. 7, 105. *cf. p. 1499, 58*). PLAVT. Bacch. 952 vinctus sum, sed dolis me -emi (964 blanditiis. Capt. 674 ita mi -isti Philocratem fallaciis). Capt. 204 vinculis (ENN. frg. var. 90 SVLP. SEV. chron. 2, 15, 9. *cf.* PLAVT. Capt. 356 ex v. ENNOD. epist. 8, 3, 2 p. 202, 9 de vinculo). 758 ex servitute ... filium (LIV. 37, 56, 7 regiā. SEN. epist. 104, 16 *v. p. 1499, 7. cf.* LIV. 33, 23, 2 servitute [34, 52, 12]). Men. 84 se ex catenis -unt. Merc. 486 -am mulierem pretio (*i. redimam* [*cf. l. 82*]. ANTH. 839, 4). TER. Andr. 200 te inde (*i. ex pistrino*). OV. Pont. 2, 2, 112 numen adora, -ar (*v. app. cr.*) ut Scythici de feritate loci. LIV. 6, 15, 9 de nervo cives. 28, 39, 18 Saguntinos servitio (CVRT. 6, 3, 3 TAC. ann. 12, 27, 3 PANEG. 2, 39, 4 SVLP. SEV. chron. 2, 15, 4). 31, 29, 6 Syracusas ... in libertatem (*sc. ex servitio*). SEN. contr. 9, 1, 7 te carceri -emi (SVLP. SEV. chron. 1, 11, 6 carcere [1, 54, 4]. PRVD. perist. 5, 329). SEN. clem. 2, 6, 2 ludo. COLVM. 1, 8, 16 *aliquem* compedibus. GELL. 3, 3, 15. 6, 19, 8. TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 324, 21 de domicilio atque dominatu dei saevi. ITALA psalm. 143, 11 (Aug. epist. 155, 7 p. 437, 16 *al.*) -e me de manu filiorum alienorum (*gr.* ἐξελοῦ με, *Vulg.* libera me. AVG. *ibid.* 8 p. 438, 17 a filiis). PORPH. Hor. carm. 1, 10, 14 *Hectoris* corpus -emit (*i. redemit*). IVL. VAL. 3, 31. ARNOB. nat. 2, 25 p. 69, 1 *homo* nunquam nodis corporeis -atur. PS. AVR. VICT. epit. 5, 9 plebs ... tamquam saevo -pta domino. AVIEN. orb. terr. 729 *pios* Iuppiter

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imis -emit tenebris. AMM. 22, 8, 14 Amyci saevitiā Bebryces -pti virtute Pollucis. PS. PROSP. carm. de prov. 365. COD. Iust. 12, 3, 5, 1 ab aliena ... potestate. *in imag.*: CIC. Cael. 72 ex nullius legis laqueis (COD. Theod. 11, 34, 2 necessitatis ... laqueis. COD. Iust. 5, 5, 4, 2; *a. 393*). orat. 77 *oratorem generis tenuis* e vinculis numerorum -amus (PLIN. epist. 1, 8, 9 nos ... amor liberalitatis ... avaritiae vinculis -bat). SEN. epist. 104, 16 -endus animus ex miserrima servitute.

b *ex numero, statu aliquo movere, removere sim.* (*ex vita v. infra l. 34 sqq. fere i. q. se in altiorem locum extollere: e. g. l. 24. 25*): SCIP. min. (*at v. Malcovati I p. 116*) frg. Cic. de orat. 2, 268 qui te ex aerariis -emit. CIC. Verr. II 2, 99 ne tu ex reis -rere (II 4, 41 de reis. MACER dig. 48, 2, 11, 2. *cf.* VLP. dig. 48, 16, 12 -ptum reum. *v. etiam p. 1500, 59*). Pis. 94 nulli conicientur in illum ordinem, nulli -entur. NEP. Att. 10, 4 Canum de proscriptorum numero -isse (HOR. carm. 2, 2, 19 Phraaten ... numero beatorum -it virtus. SEN. dial. 6, 3, 3 -es te numero vivorum. QVINT. inst. 1, 3, 4. AVG. anim. 2, 3, 6 p. 340, 19 de numero fidelium. civ. 22, 13 p. 590, 20 D. *abortivi fetus* de numero mortuorum. COD. Theod. 1, 32, 1 numero civium Romanorum. COD. Iust. 12, 9, 15, 1; *opp.* addere). LIV. 45, 31, 12 Leucas -pta est Acarnanum concilio. perioch. 55 p. 66, 27 milites. SEN. Oed. 951 nec sepultis mixtus et vivis tamen -ptus. dial. 5, 25, 3 qui se -erit turbae et altius steterit (QVINT. inst. 10, 1, 74 decl. 384 p. 429, 23. AMM. 20, 4, 6 ut se militari -ret turba). epist. 44, 1 cum possis -ere te vulgo et ... emergere. CVRT. 6, 11, 24 *Alexander hominibus* se -emit (*opp.* dis se exaequavit). SIL. 15, 665 quis deus infernis quemquam nostrum -at umbris. STAT. Theb. 2, 698 mānibus -ptum mediis (*i. morti*). VLP. dig. 37, 13, 1, 2. ITALA psalm. 139, 2 (Aug. in psalm. 139, 4 p. 1805 [init.]) -e me ... ab homine maligno (ἐξελοῦ, *Vulg.* eripe. *item*: 142, 9 [*ibid.* 142, 16 p. 1854 [init.]] de inimicis meis). ITALA I Cor. 5, 13 (Ps. Cypr. aleat. 4 p. 96, 16) -ite malos e medio vestro (ἐξάρατε, *Vulg.* auferte). COD. Theod. 5, 2, 1 cuius (*i. ordinis decurionum*) corpori fatali necessitate. 12, 1, 19. 12, 1, 66 ex ordine. 12, 2, 6 clericis. COD. Iust. 8, 47, 10 pr. familiā. 12, 19, 13, 1 adiutoribus. *de defunctis (v. supra l. 8) sc. ex mundo remotis, ereptis, liberatis* (*absol.*: *i. q. mortuum esse*): SEN. dial. 12, 3, 3 antequam felicitatem suam nosset frater tuus, -ptus est. SOL. 9, 17 quo -pto. 9, 20 apud Babylonem ... -ptus est. *cf. et p. 1498, 35 sqq.*): SEN. epist. 76, 28 rebus humanis (SPART. Geta 1, 2 COD. Theod. 5, 6, 1 AVELL. p. 2, 18 ENNOD. opusc. 4, 10 p. 385, 17. COD. Iust. 2, 3, 16 [*a. 286*]. 9, 9, 35, 1 CIL VI 2548. 15316 INSCR. christ. Diehl 2783. GLOSS. II 453, 4 τελευτήσας). TERT. uxor. 1, 5 p. 676 Oe. isto saeculo -i (ITALA Gal. 1, 4 [Aug. c. Faust. 21, 9 p. 579, 25] de praesenti s.; ἐξέληται, *Vulg.* eriperet). CYPR. mortal. 7 p. 301, 4 iam saeculi laqueis non teneri ... -ptum pressuris augentibus et venenatis diaboli faucibus liberatum. 23 p. 311, 22 qui deo placeant, maturius istinc (*i. ex mundo*) -i et citius liberari. PANEG. 6, 8, 2 terris (BOETH. cons. 2, 7, 23 W. *mens* quae se caelo fruens terrenis gaudet -ptam). LVCIF. reg. apost. 6 p. 50, 21 in pace. CLAVD. DON. Aen. 3, 295 p. 306, 16 vitā (6, 665 p. 594, 15. *cf. p. 1500, 6 sq.*). PETR. CHRYS. serm. 83 p. 434 [B] se mundo. COD. Iust. 3, 33, 17, 1 ab hac luce (7, 15, 1, 1 [a]). CIL V 5343, 14 horis (?).

c *condicioni plerumque adversae, infortunio, fato, muneri sim. adimere, segregare, saepe fere i. q. liberare, fato, periculo subtrahere* (vita, rebus humanis *v. l. 8 sqq. 48. bonā condicione [cf. e. g. p. 1500, 4. 36] fere i. q. privare, exuere, eicere p. 1500, 8. 27. 28.* colla mea *pro* '*me*' *p. 1500, 29*): PLAVT. Capt. 924 ex miseriis plurimis me -erunt. Epid. 611 ex cruciatu. Rud. 232 -es ex hoc miseram metu. 257 deus ... nos ex hac aerumna. Stich. 303 eram ... ex maerore. CIC. inv. 1, 24 ex culpa. epist. 5, 6, 2 ex obsidione (*cf. p. 1498, 62*) feneratores. PROP. 3, 18, 27 Nirea non facies, non vis -emit Achillem (*sc. morte*). OV. met. 7, 351 non -pta foret poenae (TAC. ann. 14, 40, 3 magis quam infamiae). LIV. 6, 24, 8 crimine (CVRT. 7, 1, 6 supplicio magis quam crimini). 6, 41, 2 qui se arbitrio vestro -at. 8, 35, 5 noxae. SEN. Tro. 977 *Cassandram* furor sorti -it Phoebusque (CE 111, 23 [*a. 384*] sorte mortis -ens *me*). benef. 6, 9, 1 querellae. 7, 2, 4 curis -ptus (SIL. 12, 32. *cf. et p. 1501, 73*). epist. 58, 29 si mundum ... providentia periculis -it (IVST. 35, 2, 1 belli. 39, 3, 7 AMM. 19, 11, 13 *al.* periculo: SEN. epist. 95, 49 PLIN. nat. 29, 6 TAC. hist. 1, 59, 1 *al.* GAIVS inst. 4, 172 sponsionis. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 13 calumniae vel desertionis. TERT. ieiun. 10 p. 288, 21. AMM. 29, 8, 6 servitutis. *al.* COD. Theod. 9, 38, 7 periculo carceris metuque poenarum). VAL. FL. 2, 256 -e nos sceleri. STAT. silv. 2, 2, 126 -ptus fatis. QVINT. inst. 4, 2, 74 se *neci faciendae*. 12, 2, 28 nos opinionibus vulgi. decl. 259 p. 61, 4 quo *interitu*. 260 p. 62, 10 lēgi reum (VLP. dig. 47, 10, 17, 7 Corneliā *sc. lege*). 333 p. 314, 28 nec me ei (*patri*) in reliquum -o tempus. TAC. Germ. 29, 1 *Batavi* -pti oneribus et collationibus (CALL. dig. 50, 6, 6 pr. ab hoc onere). hist. 2, 33, 2 dubiis proeliorum. 3, 4, 2 discrimini (3, 10, 4 ann. 2, 55, 3. 6, 9, 3. AMM. 16, 12, 55 discriminibus [*al.*]. 18, 2, 13 discrimine [29, 5, 14 mortis]). 3, 84, 5 ludibrio (FLOR. epit. 3, 21, 15). ann. 1, 48, 2 ut ... cunctos infamiae (*cf. l. 61*), se ipsos morti -rent ([14, 48, 2. AMM. 17, 12, 5 celeritas morti. 21, 12, 11]. AMM. 15, 4, 12 quos fuga -erat morte [29, 3, 7. 31. 11, 4]. AVG. epist. 130, 5 p. 45, 16 animam ... de morte *eqs.* [DRAC. laud. dei 3, 655]. *per se i. q.* '*morti*' -ere: FLOR. epit. 3, 21, 8 Marium servilis fuga -emit). ann. 1, 64, 3 nox ... legiones adversae pugnae -emit. 3, 18, 1 Pisonem ignominiae -emit (GAIVS inst. 2, 154 ignominiā). 3, 22, 4 -emit Drusum ... dicendae primo loco sententiae. 4, 29, 1 hi ... -pti, *sc. accusatione* (*cf. p. 1499, 11 sqq.*). 4, 35, 1 quos mors odio aut gratiae -isset (PORPH. Hor. epist. 1, 6 pr.). 12, 51, 1 morte honesta contumeliis captivitatis -retur. 12, 56, 3 occidioni. 14, 64, 1 puella ... praesagio malorum iam vita⟨e⟩ -pta (*i. quasi amota, subducta. aliter l. 27. v. etiam p. 1499, 48. 53*). PLIN. epist. 2, 12, 3 exsectum et -ptum honoribus senatoriis (COD. Theod. 6, 2, 26 senatoriis functionibus 6, 27, 22). 3, 4, 3 excusare me et -ere (*sc. ab advocatura provinciae*). 4, 24, 3 illum civilibus officiis. paneg. 39, 1 vicesimae (*sc. vectigali*) *cognatos*; *syn.* abstulisse. POMPON. dig. 45, 2, 19 obligatione. PAVL. dig. 40, 8, 7 (*sc. fere ancillam prostitutione*). 44, 1, 22 pr. damnatione. 50, 1, 22, 5 senatores *nove facti* origini -untur. GELL. 4, 20, 9 notae iam destinatae. APVL. flor. 20 p. 97. TERT. apol. 2, 15 debito poenae nocens expungendus est, non -endus. scorp. 9 p. 163, 25 -pti de iniquitate. ITALA Soph. 1, 18 (Gild. Brit. 55 chron. III p. 55, 36) argentum ... non poterit -ere eos in die irae domini (ἐξελέσθαι, *Vulg.* liberare). ITIN. Alex. 14 Darius aegre illi fortunae -itur. AVR. VICT. Caes. 20, 1 cohortes ... militiā -emit (COD. Theod. 12, 1, 22. 16, 5, 29). HIL. syn. 78 p. 531 [B] se invidiā apud deum ... impiae voluntatis -emit. in psalm. 1, 21 p. 34, 9 -emit iudicio fideles. DICT. 4, 3 quos fuga bello -erat (SERV. auct. Aen. 1, 97). AMM. 19, 12, 17 a quaestionibus ... cruentis (28, 1, 11). 20, 8, 21 malis se -emit. 29, 1, 35 Eutropius ..., arcessitus in crimen, abscessit innocuus, Pasifilo *eum* -ente (*sc. per falsum testimonium*). 31, 13, 4 dedecore captivitatis. HEGES. 1, 1, 7 Ptolomaeus se ultioni -emit. RVFIN. hist. 10, 20 p. 987, 10 regno et vitā. PS. RVFIN. in Os. 4, 17 Iudam reatibus -isse. CLAVD. 22, 310 *Eutropium* -ptum (*i. consulatu motum*). PAVL. NOL. carm. 21, 420 tu mea colla ... gladio, patrimonia (*v. p. 1501, 41 sqq.*) fisco -is. SVLP. SEV. chron. 1, 3, 1 Noë (*acc.*) ... vita innocens destinatae -emit sententiae. ZACCH. 2, 18 p. 1143 [A] Aaron ... gravi -ptus offensae. COD. Theod. 6, 27, 17 agentem in rebus (*sc. munere*; *syn.* discingere). 7, 13, 6, 2 de publicis fascibus. 8, 4, 26 stipendiis. 12, 1, 74, 1 glebae senatoriae brevibus (16, 2, 42). 13, 1, 12 muneribus publicis. 14, 3, 14 *uxorem* consortio. PETR. CHRYS. serm. 5 p. 201 [A] paternis bonis se -it, ... se paternis excludit gaudiis. 88 p. 448 [B] corpore sacerdotis ... -pto iuventutis incendiis. SIDON. epist. 2, 12, 3 ardori civitatis atque torpori nos ... -imus. DRAC. Orest. 572 donec ab undecimis aetas me (*i. Orestem*) exīmeret annis (*i. separaret a matre.* exemerit *Rossberg*, exemerat *Haase*). CASSIOD. var. 11, 38, 1.

2 *spec. ap. ICTOS i. q. prohibere aliquem, ne in ius eat*: NERAT. dig. 15, 1, 55 is ... a te vi -ptus est (GAIVS inst. 4, 46. *cf.* PAVL. dig. 2, 7, 4 pr. -endi verbum generale est, ut Pomponius ait: eripere est de manibus auferre per raptum, -ere quoquo modo auferre: ut puta si quis non rapuerit quem, sed moram fecerit, quominus in ius veniret, ut actionis dies exiret vel res tempore amitteretur, videbitur -isse quamvis corpus non -erit). DIG. *passim*.

B *res manibus fere non tractabiles* (*saepe vigente notione originaria*): 1 *varias res*: a *fere i. q. extrahere, demere, tollere sim.*: α *cum vi praep.* ex: ① *i. q. sive auferre, (de medio) tollere sive delere, abolere* (*plerumque rei -ptae ratione in posterum non habita. i. q. expungere e. g. l. 61 sq., impedire l. 72, privare l. 73, omittere l. 81*): CATO agr. 119 odorem ... malum de vino (PLIN. nat. 19, 188 apio ... -unt ... obsoniis acetum ... et odorem vino gravem. *cf.* PLIN. nat. 19, 85 salugine amaritudo eorum *raphanorum* -itur. 24, 3 polline nimium salem cibis -unt. EVSTATH. Bas. hex. 5, 7 p. 917 [B] molestiam saporis; *gr. aliter*). LEX repetund. (CIL I² 2, 583) 5 quoium nomen ... ex reis -ptum erit (ASCON. Corn. p. 49, 7 de reis. *sim.*: CIC. S. Rosc. 26 nomen Sex. Roscii de tabulis. LEX Vrson. [CIL I² 2, 594] 91, 6 de decurionibus ... de tabulis publicis. TAC. ann. 3, 18, 1 fastis. PAP. Marini 115 II 10 de polypticis publicis. *cf. etiam p. 1499, 11 sqq.*). VARRO ling. 9, 44 cum de extremis syllabis -ptum sit 'e' *littera* (QVINT. inst. 1, 7, 29 'consules' -pta n littera legimus. 9, 4, 40 *m finale ante vocalem* non -itur, sed obscuratur. FRONTO p. 64, 7 N. CHAR. gramm. p. 316, 19 B. GELL. 1, 25, 8 *al.*). CIC. Verr. II 2, 129 diem ... ex mense (*ibid.* 132 de fastis). Lael. 23 ex rerum natura *amicitiam*. LVCR. 1, 976 omne (*i.* τὸ πᾶν) ... -pta fine (*i.* ἄπειρον) patēre ([*sim.* 1, 1007 -ptis finibus]. OV. am. 1, 9, 10 strenuus -pto fine sequetur amans *puellam*). 3, 864 id ... mors -it (LIV. 24, 29, 9 -endum id de foedere esse). 6, 265 nisi inaedificata superne multa forent multis -pto nubila sole (*i. fere impedito. cf.* MANIL. 4, 846 *sidera* solito ... -pta [*i. fere privata*] vigore [vigori *l. v.*] lugent). VERG. Aen. 6, 746 donec longa dies ... concretam -emit labem ([*huc* GLOSS. tulit vel extraxit, *v. p. 1490, 39*]. *cf.* OV. ars 2, 653 -it ipse dies omnis e corpore mendas; *i. tempus efficit, ut mendae non iam appareant*). HYG. frg. Gell. 10, 16, 18 potest ... medius -i versus (*ibid.* SERV. auct. Aen. 1, 21. *aliter p. 1501, 5*). OCTAVIA 837 *poenam* aetas nulla quam famae -et. QVINT. inst. 3, 7, 20 M. ... Manlio, cuius praenomen e familia in posterum -ptum est. 9, 3, 62 figura ... cui coniunctiones -untur. 12, 1, 9 ut maximam partem quaestionis -am (*i. omittam. sim.*: decl. 252 p. 29, 20. PLIN. epist. 7, 20, 1 commutanda ... -enda). TAC. Agr. 3, 2 -ptis e media vita tot annis. SVET. Claud. 11, 1 id biduum ... memoriae -ere. LACT. inst. 6, 3, 13 sive vitia -as (*opp.* vir-

[Leumann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tutes inseras). HIL. trin. 6, 48 p. 195^C naturae damnum (*i. caecitatem, sc. caeco*) . . . *Iesus* -erat. COD. Theod. 6, 24, 5 matriculi⟨s⟩ -antur (*v. vol. VIII 475, 16*). *et al.* (II) *ita ut rei -ptae usus aliquis sit, fere i. q.* sumere (*excerpere*): PERS. 6, 67 fenoris accedat merces; hinc -e sumptus. GELL. 2, 23, 8 versus . . . -i iussi et aliis ad iudicium faciendum exponi (*cf. 1500, 77*). 7, 9 (lemma) locus -ptus ex annalibus L. Pisonis (10, 22 lemma).

β vi praep. ex *fere evanida i. q.* tollere *sim.* (*fere i. q. fugare l. 10; peragere, finire l. 22. 24. cf. p. 1502, 45*): VERG. Aen. 1, 216 -pta *est* fames epulis ([SERV. *ad l.*: fugatam. GLOSS. satiata]. 8, 184 [= AVSON. 352, 11 p. 210 P.]. POMER. 2, 22, 1). 9, 445 nulla dies unquam memori vos -et aevo (*i. e. memoria hominum*). OV. fast. 1, 626 ius . . . -ptum (exsertum *l. v.*) restituisse (*cf.* PAVL. FEST. p. 82 exrogare est ex lege vetere aliquid -ere per novam legem). SEN. dial. 6, 16, 8 -pto discrimine (CVRT. 5, 2, 6 nationum). STAT. silv. 4 praef. qua *via* gravissimam harenarum moram -emit. 4, 3, 22 longos -it ambitus. GELL. 10, 19, 3 peccatum suum peccatis alienis -ptum purgatumque ibat. TERT. bapt. 5 p. 206, 10 -pto . . . reatu -itur et poena. anim. 50 p. 381, 28 *magia* ut -at mortem. ITALA Mich. 2, 19 (Tert. adv. Marc. 4, 10 p. 445, 5) *deus* -ens iniquitates (καταλύσει, *Vulg.* deponet). PAVL. dig. 18, 7, 9 libertas eam -it iniuriam (*nisi potius legendum*: l. eam *servam* -it iniuria[m]). AMM. 22, 2, 2 post -ptos periculorum aestus et . . . turbas (*sim.* SVLP. SEV. chron. 1, 14, 6 ubi clades *locustarum* -pta est IORD. Rom. 150 necdum Etrusco bello -pto).

b *i. q.* extra numerum ponere, *non in numero sive ordine habere* (*cf.* numero -ere *l. 31. cf. l. 32*): LIV. 5, 15, 2 causa . . . quae rem (*i. incrementum lacūs*) miraculo -ret. QVINT. inst. 9, 1, 6 tropis hoc genus (*i. hyperbaton*) -unt. TERT. anim. 8 p. 308, 25 *aliquid* (*i. animam*) de corporalium -ere censu. 43 p. 371, 24 esum et potum de naturae sortibus. ieiun. 4 p. 278, 17 eam . . . carnem esui -emit. SCHOL. Cic. Bob. p. 108, 19 *orationem* numero -endam. SIDON. epist. 9, 9, 12 *philosophia* e numero sacrilegarum artium -pta. *inde pass. fere i. q.* non subiectum esse potestati sive condicioni: SEN. dial. 6, 24, 4 cetera -pta casibus. epist. 30, 18 quod . . . morti tempus -ptum est? PLIN. nat. 5, 2 colonia . . . regum dicioni -pta. TERT. anim. 46 p. 375, 11 *veritatem* solam . . . eventui omnibus debito -i. AMM. 28, 2, 4 castra . . . inquietudini urgentis amnis -pta. COD. Theod. 4, 14, 1, 2 huic -enda sanctioni actio est. INST. Iust. 3, 19, 2 dominio nostro -pta (*ntr. pl.*). GREG. M. epist. 3, 7 p. 167, 32 de . . . iurisdictione *episcopi*.

c *i. q.* excipere, excludere (*fere usu iurid. opp.* accipere *l. 48*): CIC. Phil. 2, 101 agrum Campanum . . . de vectigalibus (*cf. l. 51 sqq.* COD. Theod. 5, 15, 19 -pti ab enfyteutico . . . titulo *fundi*. COD. Iust. 4, 54, 9 pr. alio modo humani iuris eum *locum* -ere). COLVM. 3, 3, 11 sic computavimus, quasi nullae sint viviradices, quae de pastinato -antur. QVINT. decl. 343 p. 353, 21 -itur . . . rei persona. TAC. ann. 4, 6, 2 leges . . . si maiestatis quaestio -retur, bono in usu. 13, 43, 5 -bantur . . . quae testamento matris . . . acceperat. 14, 49, 1 paucis -⟨m⟩ptis (exceptis *Pichena*). SCAEV. dig. 33, 2, 32, 9 tributa . . . a quantitate. VLP. dig. 15, 1, 11, 3 id . . . de peculio. MOD. dig. 10, 2, 30. *de fundi parte a tributo* libera, *i. ager tributo* exceptus (*cf. p. 1250, 15* ex(cepta) . . . iugera [*opp. ager* colonicus]. *an subst. n.* ex(emptum), -ī? [*opp.* colonicum; *cf.* excepta, -orum *p. 1250, 46*]. *de re v. Schulten, Herm. 41, 1906, 27, quo loco fusius egit de formis et* tabellis, *in quibus recensentur fundi, nomina, possessorum census, tributa sim., q. d. nobis* 'cataster'. *aliter Mommsen, Ges. Schr. V 110*): CIL XII 1244 (*cf.* p. 824; *a. 20 a. Chr.*) A 5 ex(empti) trib(uto) *tot iugera.* A 8 extr. C 3 ex(empti) tri(buto) XII (*cf. Schulten l. l.*). INSCR. RevA. VI 14 (1939) 39 frg. l. 5 EXT (*cf. Picard ad l.* [*p. 41*]).

d *i. q.* adimere: LIV. 9, 43, 10 moram certaminis hosti -emit. TAC. ann. 3, 46, 1 praesumpta spes hortandi causas -erat. PLIN. epist. 9, 40, 2 meridianus somnus -itur. FLOR. epit. 4, 7, 13 pulvere et strepitu . . . -entibus gestae rei sensum. CELS. dig. 17, 1, 48 pr. potestatem -ere reo . . . suo iure uti. VLP. dig. 4, 6, 24, 6 ait praetor: si . . . actio -pta esse dicetur (*cf.* 4, 6, 1, 1. 4, 6, 26, 5 actio -pta sic erit accipienda, si desiit agere posse). 43, 8, 2, 25 si viae publicae -ptus commeatus sit. AMM. 26, 9, 9 undique facultate evadendi -pta. RVFIN. hist. 3, 33, 2 laedendi copia . . . -pta. SVLP. SEV. Mart. 4, 8 -emit pugnae necessitatem *deus*. COD. Theod. 2, 6, 1 cum . . . negotium . . . casu temporibus fuerit -ptum (*i. fere promissum tempus excesserit*). CLAVD. MAM. anim. 3, 10 p. 172, 5 -*pta* animae *corporalitas*.

2 *curas sim. animo, lassitudinem, neglegentiam, scrupulum, vitia, virtutes al. fere i. q.* tollere, auferre (*quasi localiter e. g. p. 1502, 5*), demere (*i. q. delere p. 1502, 8. 12. 15. passivum personae c. accus. rei p. 1502, 14*): PLAVT. Merc. 127 nunquam . . . balineae mi hanc lassitudinem -ent. CIC. Tusc. 2, 29 illud . . . quod me angebat, non -is. SALL. or. Lep. 1 captis libertatis curam miseria -at (LIV. 5, 55, 3 festinatio curam -emit vicos dirigendi. PLIN. epist. 8, 23, 1 omnia mihi studia, omnes curas, omnia avocamenta -emit excussit eripuit dolor. *v. et p. 1451, 10*). HOR. epist. 1, 5, 18 ebrietas . . . sollicitis animis onus -it. LIV. 4, 31, 4 augures . . . eam religionem -emere. 5, 51, 4 omnem neglegentiam divini cultus -ptam hominibus. 25, 10, 5 Romanis Punica . . . arma cognita dubitationem -erunt (34, 37, 6 d., quin pugnandum esset. 42, 58, 4. 44, 7, 6 CVRT. 5, 11, 7. 7, 11, 21 *al.*). 45, 4, 4 miserationem omnem stultitia eius . . . -emit. SEN. dial. 6, 8, 2 hanc *tristitiam* . . . tibi aetas minutatim -et. epist. 28, 4 istud . . . malum (*i. tristitiam ex animo*). 82, 19 hoc (*i. cogitationem*) e pectore (QVINT. inst. 11, 1, 32 animo). 88, 3 quid ex his metum demit, cupiditatem -it, libidinem frenat? 95, 37. COLVM. 6, 2, 8 vitia *bovi* (6, 2, 11. QVINT. inst. 1, 1, 37 linguae v. *cf. et p. 1500, 84*). PLIN. nat. 33, 149 haec emendi . . . verecundia -pta est. SIL. 10, 195 virtutis amorem adversa -*unt*. TAC. hist. 1, 64, 1 Gallis cunctatio -pta est (IVST. 30, 3, 5 belli). ann. 1, 32, 1 plurium vecordia constantiam -erat *legato*. 6, 22, 3 plurimis . . . non -itur (*sc. opinio*), quin *eqs.* 11, 32, 2 res adversae consilium. 13, 15, 2 dissimulationem nox et lascivia -erat. PLIN. epist. 3, 17, 2 -e hunc mihi scrupulum (6, 8, 7). TERT. pall. 1 p. 917 Oe. vobis . . . senium, non fastigium -ptis (*v. p. 1501, 75 sq., i. fere exutis*). IVST. 11, 11, 12 -pta comitate.

3 tempus, diem: a *i. q.* adimere (*huc fort. etiam* dicendo diem -ere *l. 30*): CIC. ad Q. fr. 2, 4, 4 dies comitiales -emit omnes (2, 4, 6. LIV. 1, 50, 8 quia ea res -isset illum diem, postero die acturum. 25, 3, 17 ut concilio diem -ret, *sc. intercedendo*. PLIN. epist. 5, 9, 2 -itur dies. HIL. in psalm. 118 lamed 8 p. 461, 13 dies . . . non perseverat, interventu noctis -ptus. *paulo aliter*: TAC. hist. 3, 81, 2 -i supremo certamini unum diem postulabat [*i. certamen u. d. differre*]). LIV. 9, 44, 3 biennio -pto (*i. omisso vel neglecto in annalibus conscribendis*). CVRT. 4, 8, 4 imminens bellum . . . otiosae peregrinationi tempora -erat (PLIN. epist. 3, 5, 14 solum balinei tempus studiis -batur. SVET. Otho 6, 1 medium . . . tempus religio et Seleucus -emit). CALP. ecl. 3, 3 *iuvenca* iam paene duas dum quaeritur -it horas. APVL. apol. 72 quod illam *hiemem* mihi infirmitas -isset (*sc. consumendam in proficiscendo*). b *inde fere i. q.* consumere, absumere: CIC. Tull. 6 ne dicendo dies -atur (ad Q. fr. 2, 1, 3 AT. CAP. Gell. 4, 10, 8 TAC. dial. 19, 2). Att. 4, 3, 3 calumniā dicendi tempus (AMM. 24, 2, 11 cavillatione). SEN. nat. 3 praef. 2 aetatis male -ptae (*syn.* annos . . . consumptos). STAT. Theb. 12, 44 iam lacrimis -pta dies (AVR. Fronto p. 92, 24 N. iudicia . . . quae . . . dies totos -ent [*in marg.*; exhibent *in textu*]). VLP. dig. 4, 6, 26, 7 feriae tempus -unt, *sc. actionis* (THEOD. PRISC. gyn. 21 p. 238, 14 -pto [*B f Gel.*; expleto *Rose*] mox tempore secretorum [*cf. Sundelin ad l.*]. COD. Iust. 7, 62, 5; *a. 294*. GREG. M. dial. 4, 11 p. 242, 14 M. cum vero iam anni quadragesimi fuissit [*M*] in caecitate tempus -ptum [expletum *l. v.*], ei dominus lumen reddedit [*M*]). CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 166^A edicat officium quantum diei iam videatur emensum. Rufinianus scriba dixit: -ptae sunt horae undecim diei. ADDIT. Prosp. chron. I p. 497 tribus annis . . . -ptis (ENNOD. opusc. 3, 195 p. 382, 4 triginta *annos* in hac . . . conversatione -emit *anima*). IORD. Get. 254 STEPHAN. 2 p. 40^B. -ptus *i. q.* exactus (*non nisi abl. abs. huc* GLOSS. -pto παρεληλυθότος. *cf. p. 1501, 9*): PALLAD. 3, 17, 8 anno . . . -pto (FAV. EVL. p. 10, 1 AVELL. p. 444, 4). 3, 25, 10 quarto -pto mense. 3, 33 -pto tempore (AMM. 17, 5, 8). 11, 14, 16 -ptis . . . *tot* diebus (11, 15. 12, 20, 1 CLAVD. DON. Aen. 11, 210 p. 437, 9).

p. p. p. pro subst. n.: *v. p. 1501, 39* (*cf. p. 1501, 53*).

deriv.: exemplum, exemptibilis, exemptio, exemptor, exemptus (-ūs). eximius. *Leumann.*

exin *v.* exinde.

[**exinānibile** *lect. var. falsa* CONC.^S I 5 p. 95, 7 *pro* inexinanibile. *cf. p. 1504, 65.*]

exinānesc- *v.* exinanisc-.

***exinānio**, -īvī, -ītum, -īre. *ab* ex *et* inanio. *fut.* -bitur: APIC. 8, 364 *v. p. 1505, 72.* *gerund.* -undus: CIC. Verr. II 5, 64. *formae stirpis perf.* breviores: -ierit: MARCELL. dig. 20, 1, 27. -ierat: AVG. civ. 22, 20 p. 601, 14 D. -isti, -isse. *al.* pleniores: -vit: CIC. Verr. II 5, 109 *al.* -verit: AMBR. fug. saec. 7, 38 p. 193, 21. NOT. Tir. 79, 50 -it. *enumeratur inter verba act. coniug.* I^ae: CHAR. gramm. p. 478, 17 B. GLOSS.^L II Philox. EX 72 -tus (*i.* -os) κενωθέντας. III Abstr. DE 66—7 deplet evacuat, -it. *al. v. p. 983, 7. S.* GLOSS. effeminatus mollis, enervatus aut -tus. *legitur inde a* PLAVTO, SISENNA, CIC.; *deest poetis praeter* PLAVT. [*variat c. simpl.: v. p. 1503, 34. 76. 1505, 44.* VITR. 5, 12, 5 *alterum* -itur *del. Krohn. ex coni. dub.*: PLIN. nat. 20, 122 *ocimum* inlinitur mammis -itque (*Mayhoff*, extinguit *codd.*) lactis proventum (*cf. Diosc. 2, 141, 1 p. 211, 1* γάλακτος προκλητικόν. '*an* ⟨in⟩stinguit? *sed videtur Plin. aliter ac Diosc. sensisse*', *Svennung in plagulis*).]

I *c. obi. rei quae* inanis *redditur*: A *i. q.* inanem reddere, evacuare: 1 in universum: a *c. mera notione* evacuandi (*v. etiam p. 1505, 51 sq. saepe acced. abl. separ., e. g. l. 81. p. 1503, 52. 84*): α proprie: (I) receptacula, vasa *sim.* (*navem, vehicula exonerare v. l. 82. 83.* ova *v. l. 83 sqq.,* ubera *v. p. 1503, 9.* *opp.* com-, im-, replere. *syn. v. p. 1503, 7. 9*): VARRO rust. 3, 16, 28 praeparandus cibus *apibus*, ne . . . melle cogantur solo vivere aut relinquere -tas alvos. 3, 17, 2 (*in imag.*) *maritimae piscinae* potius marsippium domini -unt, quam implent (*cf.* AVG. in psalm. 66, 3 p. 804^p. med. arca -ta est auro, cor plenum est fide). CIC. Verr. II 5, 64 nox illa tota in -unda nave consumitur. PLIN. nat. 7, 82 vehicula ⟨vini⟩ culleis onusta, donec -rentur, sustinere solitus. 10, 167 *ova* sale -iri creduntur (MARCELL. med. 14, 31; *opp.* completum. 21, 11 ovum crudum . . . -es

[Burckhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

idque implebis oleo [*inde Ps. Theod. Prisc. add. p. 328, 22* evacuas]). 12, 95 quem (*sc. casiae corticem*) ... labare (*v. adn. cr.*) et -iri pretium est. 36, 96 paulatim -ens imos *aerones* (*antea*: aeronibus harenae plenis). PLIN. epist. 4, 30, 10 an nescio quod libramentum abditum ..., quod cum -tum est, suscitat et elicit fontem, cum repletum, moratur et strangulat? ITALA Is. 51, 17 (Ambr. in psalm. 37, 17, 3 p. 149, 4) calicem ... ruinae bibisti et -isti ([ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας, *Vulg.* potasti usque ad faeces]. *inde* AMBR. in psalm. 37, 17, 4 p. 149, 7. exhort. virg. 12, 81 p. 360[B]; *syn.* bibant. *al.*). IVST. 43, 2, 5 *lupa* distenta ubera -ire cupiens. ZENO 2, 60 p. 515[B] -tum cornu iam non spirat unguenta. AMM. 19, 5, 5 -tis proiectisque ante pedes faretr's (CAES. AREL. serm. 131, 1 p. 516, 18 pharetram sagittarum suarum -vit *diabolus*). *et al.* (ii) *aedificia, urbes* (*fere hominibus. naves v. l. 15. inferna: v. l. 20*): SISENNA hist. 66 -tis castris. CIC. Verr. II 5, 104 *Cleomenes* solus habuerit constratam navem et minus -tam ([*sc. militibus. antea*: naves inanes] *sim.*: II 5, 107 istius avaritiā navibus -tis. *aliter p. 1502, 82*). AMM. 17, 2, 1 munimentis duobus, quae olim -ta sunt, occupatis. HEGES. 5, 53, 1 p. 412, 11 omnes fugavit, ut totam urbem -ret (*cf.* SIDON. epist. 7, 1, 3 discessu primorum populariumque statu urbis -to. *aliter v. p. 1504, 2*). EVOD. Aug. epist. 163 p. 521, ° -tis inferis (*inde* AVG. epist. 164, 5 p. 525, 11 inferna. *cf. ibid.* 12 p. 532, 9 illa loca poenalia tamquam carceres -tos [*ibid.* evacuatis]). (iii) *terram, elementa umore seu aquis* (*nota fluvios per mare fere i. q. absorbere l. 30 sq.*): VITR. 5, 12, 5 cocleis, rotis, tympanis conlocatis locus ... -atur sicceturque. AMBR. hex. 3, 3, 14 p. 69, 10 *utrum* modo aequoris fusa congregatio una potuerit omnes illas aquas recipere atque -ire terras, quae ante fuso per universum flumine stagnabantur (*cf.* epist. 45, 2 p. 1142[B] collecta ... in unum congregatione aquarum non se penitus -vit terra, ut *eqs.*). 4, 7, 29 p. 135, 2. Noe 16, 58 p. 453, 18 mare *ventis* (*ibid.* evacuaretur. ventus poterat siccare diluvium). *nota* (*v. l. 23*): AMBR. hex. 2, 3, 12 p. 52, 5 qui (*fluvii*) vel in nostrum mare derivantur vel -untur oceano. (iv) *partem corporis fere i. q. absumere, exedere*: PLIN. nat. 25, 45 cum exta super eam (*sc. herbam q. e. Teucrion*) proiecta essent, adhaesisse lieni eumque -isse ([inanisse *E*]. *sim.* PS. APVL. herb. 56 l. 5 [*cf. Diosc. 3, 135 p. 144, 13* τήκει σπλῆνα]). *homines v. p. 1505, 6.* (v) *lunam, fere i. q. diminuere*: AMBR. epist. 34, 7 p. 1076[A] novit *luna* quando pleno orbe suo luceat, quando -to. *v. etiam p. 1504, 58.*

β in imag. et transl. apud ECCL. (*syn.*: evacuare, fundere, inanem esse, ad egestatem perducere, vacuum inveniri. *opp.*: implere, plenum esse, replere): *spectat aut ad mentem malis cogitationibus saeculi evacuandam, purgandam, ita ut gratiae spiritali recipiendae se praebeat (l. 45 sqq.) aut ad animum qui ut mundanis, stultitia sim. repletus ita Christo doctrinaque christ. egens et vacuus invenitur (l. 59 sqq.)*: AMBR. Abr. 2, 9, 61 p. 614, 7 *mens* evacuat se cogitationibus ... saeculi huius, ut advenienti gratiae spiritali puram se et -tam praebeat (*cf.* AVG. in epist. Ioh. 4, 6 p. 2009[med.] -i quod implendum est [*seq.*: funde malum. mundandum est ipsum vas]. in psalm. 118 serm. 2, 2 p. 1505[fin.] ubi est homo tuus -ens se, ut impleatur te? 136, 10 p. 1767[p. med.] oportet ut -aris quo plenus es, ut possis impleri quo inanis es [*antea*: plenus es malis cupiditatibus]). exc. Sat. 2, 114 p. 1349[A] -ti vitiis plenitudinem spiritalis mysterii consequamur. AVG. in psalm. 36 serm. 2, 14 p. 372[init.] -tas animas confitendo peccata implevit *eqs.* (74, 4 p. 348[extr.]). serm. 290, 6, 6 p. 1315[p. med.] o divitem -endum ([*opp.*: o esurientem bonis implendum]. *ibid.* p. 1316[init.]. *cf. Vulg. Luc. 1, 53* esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes). CAES. AREL. serm. 58, 4 p. 246, 22 quia -ta et penitus extincta omni malignitate transibit in pectoribus hominum caritas angelorum. HERM. vulg. mand. 11 -itur homo ille (*sc. pseudopropheta*), quoniam spiritus ille terrestris fugit ab illo (*Pal. 11, 14* vacuus invenitur. *gr.* κενοῦται). Pal. (= vulg.) sim. 9, 22, 3 propter stultitiam suam multi sunt ... -ti (*gr.* ἐκενώθησαν). AMBR. fug. saec. 7, 38 p. 193, 20. 21 mundus ... -it cum repleverit, cum -verit replet (*seq.*: haec omnia inania et vacua). Isaac 7, 61 p. 685, 2 *malitia* suo ... defraudatur atque alieni indiget, -itur ac repletur sine ulla mensura. AVG. doctr. christ. 3, 10, 16 quae (*sc. flagitia*) cum -verint animum et ad quandam egestatem perduxerint *eqs.* (*cf.* in psalm. 43, 25 p. 492[fin.] percutis te damno graviore implens sacellum tuum et -ens cor tuum).

b *i. q. vastando, spoliando sim. -ire, exhaurire, delere* (*inde absol. i. q. vastare: p. 1504, 8. syn. vel iuxta pos.*: (de)populari, exhaurire, spoliare, vastare, vexare): *α loca, aedificia sim.* (*acced. abl. l. 84. p. 1504, 7*): CIC. div. in Caec. 11 Siciliam provinciam C. Verres per triennium depopulatus esse, Siculorum civitates vastasse, domos -isse, fana spoliasse dicitur (Verr. II 5, 109 cuius [*sc. Sthenii*] domum per hospitium exhausit et -vit [*αβ*, inanivit *V*]. AMM. 26, 8, 13). Verr. II 3, 119 arationes et agros vectigales ([*ibid.* vastasse]. II 3, 122 eiectos aratores esse dico, agros vectigalis vexatos atque -tos a Verre, populatam ... provinciam). Pis. 96 Thessalia vexata, laceratae Athenae, Dyrrachium et Apollonia -ta *eqs.* CAES. civ. 1, 48, 5 civitates (*v. adn. cr.*) *erant* -tae, quod Afranius ... frumentum ... Ilerdam convexerat. BELL. Alex. 43, 1 neque provinciae facultatibus sublevabatur *Gabinius*, quae partim erat -ta partim infidelis. BELL. Afr. 20, 4 omnem ... regionem Africae ... frumento. PANEG. 12, 16, 1 omnibus insulis -tis (*antea*: omni Africa ... exhausta). AMM. 24, 3, 5 direptum aerarium est, urbes -tae, populatae provinciae (*cf.* OROS. hist. 3, 1, 24 p. 142, 11 eam *urbem* [*i. Athenas*] a Lacedaemoniis -tam Lacedaemoniorum praedis replevit. *v. p. 1503, 18*). HEGES. 4, 23, 2 p. 277, 15 omnia (*cf. gr. 4, 534*). OROS. hist. 3, 17, 9 p. 177, 5 Syria tota vastata, Tyrus excisa, Cilicia -ta, Cappadocia subacta. PROSP. chron. I p. 477, 1339 *ecclesias* sacris vasis (*seq.* sacerdotum administratione privatas). *inde absolute i. q. vastare*: VVLG. psalm. 136, 7 -ite, -ite usque ad fundamentum in ea ([*sc. in urbe Ierusalem*]. *gr.* ἐκκενοῦτε. *cf. p. 1506, 28*). *β homines, gentes exhaurire, spoliare (perdere) sim.*: PLAVT. Truc. 712 istum (*Camerarius*, estum *codd.*) *amatorem* -i. CIC. Verr. II 3, 100 Imacharenses iam omni frumento ablato, iam omnibus iniuriis tuis -tos tributum facere ... coegisti. II 3, 199 illi quoque homines sunt ab isto (*sc. a Verre*) omni ratione -ti ac perditi. leg. agr. 2, 72 vectigalibus abalienatis ..., regibus atque omnibus gentibus -tis. LIV. 5, 20, 8 satius ... esse reconciliari eo dono plebis animos, exhaustis atque -tis (*v. p. 1506, 1*) tributo tot annorum succurri. ITALA Bar. 3, 19 (Rem.) -ti sunt et ad inferos descenderunt (ἠφανίσθησαν, *Vulg.* exterminati). HEGES. 2, 1, 1 p. 128, 17 tributum additum, exhausta omnia, locupletatos alienigenas, Iudaeos -tos. VVLG. Sirach 13, 8 *dives* confundet te in cibis suis, donec te -at bis et ter (ἀποκενώσῃ. *antea vs. 6*: evacuabit te). OROS. hist. 7, 4, 16 p. 443, 18 continuae clades Iudaeorum, donec -ti dispersique deficiant. CAES. AREL. serm. 159 p. 616, 28 incipit ... vires suas quodam modo velut prodigus erogare. -itur (*refl.*), effunditur, mendicus efficitur (*cf. p. 1505, 17*).

2 *t. t. med. de vacuefaciendo corpore* (*cf.* evacuo *p. 983, 57*): a *strictius de purgatione alvi, ventris sim.; i. q. exonerare, purgare*: *α alvum sim.* (*absol. de medicamentis vim purgativam habentibus l. 37*): CELS. 4, 19, 2 post cibum vomere atque ita ventrem (*v. l. 46*) -ire. 4, 31, 9 cum evidens sit, omni purgatione non superiora tantummodo, sed etiam inferiora -iri. SEN. dial. 7, 20, 5 edendi mihi erit bibendique finis desideria naturae restinguere, non inplere alvum et -ire (PLIN. nat. 20, 204 *papaver erraticum* alvum -it [*Theophr. hist. plant. 9, 12, 4* καθαίρει ... κάτω]. 22, 58. 26, 57 alvum et bilem et pituitam. 27, 58 alvos mensesque mulierum. 32, 96 alvum et vesicas). PLIN. nat. 20, 89 foliorum aridorum farina alterutra parte -it (*sim. absol.*: 22, 133). 32, 47 corpora ... clysteribus -ta. AMBR. hex. 6, 9, 71 p. 258, 13 -tis atque exhaustis visceribus, dum momentaria effusione vacuarentur ([*antea*: esca ... ab stomacho decurrat]. Noe 8, 24 p. 429, 5). *β hydropicos*: PLIN. nat. 24, 52 hydropicos. PS. APVL. herb. 120 l. 5 qui per urinam -untur ([*v. adn. crit.*]. CASS. FEL. 76 p. 184, 1 postquam sive per ventrem sive per urinam aquoso humore fuerint -ti. *cf. ibid. p. 182, 18. 183, 10*). THEOD. PRISC. log. 107 p. 209, 8 *per paracentesin.* b *laxiore usu de qualibet corporis evacuatione*: CELS. 3, 4, 9 quando venter (*v. l. 30*), quando corpus ipsum -retur ([*sc. cibo non sumendo*]. SEN. epist. 108, 16 decoquere corpus atque -ire [*v. app. cr.*] sudoribus inutile ... credidimus). CHIRON 439 sub crura venae quae sunt -i.

3 *mystice de Christo, qui ut hominis formam sibi adscisceret, quasi se ipsum -erit* (*cf.* evacuo *p. 984, 6*): VVLG. Phil. 2, 7 semetipsum *Christus* -vit formam servi accipiens (ἑαυτὸν ἐκένωσεν). *citatur vel respicitur*: NOVATIAN. trin. 22 p. 930[B] si homo tantummodo natus fuisset *Christus*, per hoc -tus non esset: homo enim nascens augetur, non -itur. *al.* MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 6 sqq. p. 1207[C] se ipsum -vit potentiā (APON. 9 p. 184). p. 1208[B] se et potentiam suam. HIL. in psalm. 55, 5 p. 164, 25 se ex dei forma (67, 6 p. 280, 14 *al.*). AMBR. hex. 4, 8, 32 p. 137, 21 -vit eam (*sc. lunam*), ut repleat, qui etiam se -vit, ut omnis repleret *eqs.* (*antea*: minuitur luna. *v. p. 1503, 36*). *al.* PAVL. NOL. epist. 24, 9 p. 210, 1 dominus in formam servi -tus ([*opp.*: servus in cupiditatem dominicae aequalitatis elatus]. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 46, 13 [*gr. I 1, 1 p. 95, 28* κενώσαντα]. *al.*). *al.* AVG. in euang. Ioh. 69, 3 p. 1817[p. init.] in psalm. 28, 6 p. 213[p. med.] -vit se nobilitate sua. *al.* LEO M. serm. 25, 2 p. 209[B] (*syn.* evacuaverit). CONC.[S] I 5 p. 126, 14 clementiae verbum -itur, quod natura inexinanibile est. p. 348, 2 -tus ... dicitur, eo quo ante exinanitionem plenitudinem habuit in propria natura *eqs. et saepe al.* *transfertur ad deum paganum* (*hominem l. 70*): MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 6 sq. p. 1209[B] Mercurius ... patris cum pareret imperio, se ipsum composuit et se -vit ut volaret. AVG. serm. 315, 6, 8 p. 1430[med.] docuit deus per Stephanum non -tum.

B *debilitata vi originaria: fere i. q. vires, vigorem sim. demendo debilitare, consumere, irritum facere sim.*: 1 *res corporeas et naturales*: PLIN. nat. 17, 12 arbores fetu -tas et foliorum ... amissione languidas ... esurire. 18, 151 *venti* -unt grana *frumenti et hordei* (*i. exsiccant*). 18, 189 multiplici partu ... ubertas *vitis* (*cf. in imag.*: PETR. CHRYS. serm. 137 p. 568[B] posteaquam legis vomere et iugi cultu -ta Iudaici caespitis est ubertas). AMM. 25, 2, 6 (*de stella transvolante*) decurrit quidem dum viribus ignium sustentatur: amplitudine vero spatiorum -tum, in aerarium solvitur corpus. AVG. serm. 361, 11, 11 p. 1604[fin.] purgamenta (*i. stercora*) ... contemptibilia, -ta (*i. privata*) omni utilitate.

2 *homines* (*i. q. vita privare v. p. 1505, 14. sim. de acie fere i. q. extenuare*: CVRT. 4, 13, 34 qui cornibus praeerant, extendere ea iussi, ita ut nec circumvenirentur, si artius starent, nec tamen

[Burckhardt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ultimam aciem -rent): AVG. civ. 22, 20 p. 601, 14 D. quem fames -ierat (*antea l. 8* quidquid ... carnium exhausit fames). BACHIAR. repar. laps. 16 p. 1053[B] -ta membra ieiunio (*cf. in imag.*: PETR. CHRYS. serm. 166 p. 635[B] Moyses ... ieiunio ita humano defaecatus est et -tus a corpore, ut totus divinitatis mutaretur in gloriam). OROS. hist. 3, 4, 3 p. 148, 6 quos non egit in mortem *pestilentia*, turpi macie -tos adflictosque dimiserit. 4, 9, 1 p. 230, 12 Carthaginienses fracti bellis et cladibus -ti. 5, 1, 6 p. 277, 18 *Hispani* obsidionum fame -ti (*cf. 6, 21, 5* consumpti). 7, 26, 4 p. 494, 1 dilacerati cruciatibus, -ti mortibus toto orbe Christiani. GREG. TVR. glor. mart. 39 p. 513, 21 *Theodoricus rex* plagis magnis -tus interiit (Franc. 5, 36 p. 228, 15 aegritudine). Franc. 8, 4 p. 328, 19 *gens* valde -ta. Mart. 3, 8 p. 634, 16. VEN. FORT. vita Radeg. 25, 60 p. 45, 16 ut sanguis (*v. l. 15*) fusus ad extremum -ret corpusculum. *et al.* *inde i. q. vitā privare*: SIDON. epist. 8, 11, 12 tamquam sanguinis eum superaestuans fluxus (*v. l. 13*) -isset.

3 *patrimonium sim.* (*cf. p. 1504, 24 sqq.*): PAVL. dig. 31, 87, 3 patrimonium ... donationibus ... factis (COD. Iust. 3, 29, 3 [*a. 257*]. *cf.* AMBR. off. 1, 30, 151 p. 67[C] dedit regulam *Christus*, ut bona ratio sit -ti patrimonii [*i. largitionibus exhausti. cf. infra l. 24*]). AMM. 30, 8, 8 -to aerario. COD. Iust. 3, 29, 1 (*a. 245*) *mater* vos ex duabus unciis fecit heredes easque legatis ... -ire gestivit (*antea*: facultates suas ... exhausit). MVTIAN. Chrysost. hom. 13, 5 p. 327[fin.] integras substantias -unt (*sc. danda eleemosyna. gr. p. 109* ὁλοκλήρους οὐσίας κενώσαντες. *an ad II l. 50 sqq. fere i. q. erogare? cf. s.* evacuo *p. 984, 24 sqq.*).

4 *res incorporeas: fere i. q. irritum facere, frustrare sim.*: MARCELL. dig. 20, 1, 27 quod debilitando aut vinciendo (*sc. servum*) persecutionem pignoris -ierit. ZENO 1, 9, 3 p. 329[B] honorum ... -tus a te gradus non inveniat, quid tibi praestet. AMBROSIAST. in Rom. 3, 31 p. 81[B] non ... lex -itur per fidem, sed adimpletur (*ibid.* evacuamus. *cf. p. 984, 75*). 11, 25 sq. p. 153[B] *gratiam* (*opp.* abundat). VVLG. Rom. 4, 14 -ta est fides, abolita est promissio ([κεκένωται. *inde* PELAG. *in h. l.* p. 39, 8 S.]. PS. AVG. quaest. test. I 91, 5 p. 155, 2). RVFIN. Orig. in num. 11, 1 p. 77, 7 B. non -itur apud discipulos euangelii scriptura ista, sed adimpletur. AVG. anim. 1, 12, 15 p. 316, 2 *praescientiam.* c. Iul. op. imperf. 6, 26 p. 1563[init.] iram dei ut ... -res et frustrares. OROS. hist. 7, 35, 7 p. 526, 18 tantae dissolutae elusaeque insidiae, tanti apparatus -ti sunt. PETR. CHRYS. serm. 103 p. 488[D] signorum Christi ... virtutes. FAVST. REI. serm. 12 p. 271, 9 -ta et penitus extincta omni malignitate. spir. 2, 4 p. 139, 5. GREG. TVR. vit. patr. 15, 3 p. 723, 9 oratio virus serpentium (*metaphorice*). PASS. Petr. Paul. long. 1 observationem nostrae legis evacuavit, ... et legitimas ferias -vit ([inanivit *codd. plerique*, inanit *U*]. *gr.* ἀπέκλεισε τὸν σαββατισμὸν ... καὶ τὰς νομίμους ἀργίας). *in imag. de sermone*: SIDON. epist. 7, 12, 2 quamlibet *stilus noster* posset triumphalibus adoreis familiae tuae defetigari, non tamen eatenus explicandis antiquorum stemmatibus -retur, ut ob hoc ad narrandam gloriam tuam fieret obtusior.

II *c. obi. rei, quae -endo eximitur (effunditur) sim.* (*v. etiam supra l. 25*): **A** *terrena: fere i. q. excavare* (*duos priores Vitr. locos, quamquam eo sensu q. e. s. I A 1 a accipias, tamen a tertio seiungere nolui*): VITR. 3, 4, 2 locus fodiatur -aturque (5, 9, 7 *ambulationes* fodiantur et -antur quam altissime). 8, 6, 15 parietibus calcatis in medio quod erit terrenum -atur ad libramen: tum infimum parietum.

B *liquores (excrementa): fere i. q. effundere sim.*: PLIN. nat. 8, 134 -tā (F^2E^2; -it /// F^1; -tates [-atis E^1] *rell.*) ... urinā. ITALA iud. 6, 19 (Lugd.) ius (*v. l. 77*) -vit in ollam (*gr. rec. A* ἐνέχεεν εἰς χύτραν. *cod. B* ἔβαλεν ἐν τῇ χύτρᾳ, *Vulg.* mittens in ollam). ITALA cant. 1, 2 (Ambr. in psalm. 118 serm. 1, 5, 3 p. 8, 11. Rufin. Orig. in cant. 1 p. 101, 8 B. *al.*) unguentum -tum nomen tuum ([ἐκκενωθέν, *Vulg.* oleum effusum]. *inde*: AMBR. inst. virg. 13, 83 p. 325[C] gratiae caelestis unguentum ... -tum est et plus redundat. RVFIN. *l. c.* l. 21 *al.*). AMBR. Noe 9, 28 p. 431, 8 priusquam replerentur -entes omne quod sumpserant statimque esurientes. HEGES. 1, 43, 6 p. 109, 20 venenum (*gr. 1, 597* κατεκένωσα). VVLG. psalm. 74, 9 (*in sent. alleg.*) faex eius (*sc. domini*) non est -ta ([*gr.* ἐξεκενώθη]. *citant vel respiciunt*: GAVDENT. serm. 19, 40 *al.* AMBR. in psalm. 37, 17, 2 p. 148, 24. 25. 118 serm. 20, 41 p. 465, 5 AVG. doctr. christ. 3, 25, 36. *et al.*). SORAN. p. 112, 1 -tis stercoribus ([*cf. gr. p. 375, 6*]. APIC. 8, 364 per novissimam partem stercus -bitur [*v. p. 1502, 58*]). GREG. M. moral. 3, 59 p. 628[C] ius ... carnium desuper fundit, qui ... ipsas a se ... carnales cogitationes -it (*cf. Vulg. iud. 6, 20*). *in praeceptis artis coquinariae* (*medicinalis l. 75*): CHIRON 928 haec ... -ito de mortario et coicito in plumbeato. APIC. 2, 41 in patella aenea -es. *ibid.* in boletari. 2, 45 in caccabo (4, 171 in caccabum. *al.*). 3, 67 ius (*v. l. 59*) ... in patinam (4, 147 *al.*).

C *exta: fere i. q. exenterare*: APIC. 7, 289 ventrem porcinum bene -es. 8, 364 intestina eius (*sc. haedi*) integra -antur ([*codd.*, *Svennung*, -untur *edd.*]; *cf. Svennung, Unters. Pallad. p. 230*).

D *gladium: i. q. evaginare*: ITALA Ezech. 28, 7 (Tycon. 7 p. 77, 26) -ent gladios suos super te ([*gr.* ἐκκενώσουσι, *Vulg.* nudabant]. 30, 11 [Sangall.]; *gr.* ἐκκενώσουσι, *Vulg.* evaginabunt).

p. p. p. pro subst. m. v. p. 1504, 17.

deriv.: exinaniscere, exinanitas, exinanitio, exinanitus; *cf.* inexinanibile.

deplet, evacuat. **exinānīscit** GLOSS. V 496, 28.

×**exinānitās**, -ātis *f.* *ab* exinanio. GLOSS. ἀποκένωσις. *i. q. exinanitio* (*mystice ap. Christ.; v. s.* exinanio *p. 1504, 50 sqq.*): CONC.[S] I 5 p. 119, 11 *Christus* se inmisit in -em (*cf.* p. 125, 25 in voluntariam -em). p. 127, 39 *al.* (*in gr. ubique* κένωσις).

×**exinānītio**, -ōnis *f.* *ab* exinanire. GLOSS. annullatio. ἐκκένωσις. *i. q. actio exinaniendi, evacuatio*: **1** *strictiore usu*: **a** *proprie*: *α t. t. med. de exonerando corpore*: PLIN. nat. 13, 18 succurrit aliquando praeceps alvi -o. CHIRON 282 post -em. *nota de partu*: RVFIN. Clement. 3, 4 post illam natorum coagulationem -e uteri facta. *β mystice ap. Christ.* (*cf. s.* exinanio *p. 1504, 50 sqq.* *in gr. respondet* κένωσις): HIL. trin. 9, 51 p. 322[B] ignorandum existimas hanc dispensationem salutis tuae -em formae dei esse? *al.* RVFIN. Orig. princ. 1, 2, 8 p. 38, 17. AVG. in euang. Ioh. 26, 19 p. 1615[med.] missio ... eius (*sc. Christi*) -o suimet ipsius est et formae servilis acceptio (LEO M. epist. 124, 7 [Conc.[S] II 4 p. 162, 26] quae ... est eius -o ... nisi formae servilis acceptio? *sim. saepe*). *al.* LEO M. epist. 28, 3 (Conc.[S] II 2, 1 p. 27, 12) -o illa ... inclinatio fuit miseratio, non defectio potestatis (= serm. 23, 2 p. 201[B] *al.*). *saepe.* CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 30, 10. I 5 p. 240, 35 se ... ad -em spontaneam *inclinavit* (*al. cf.* FVLG. RVSP. ad Tras. 3, 5 p. 272[D] voluntariae). FVLG. RVSP. epist. 14, 36 p. 425[A]. *et al.* **b** *transl.*: *i. q. vastatio, extinctio*: PROSP. in psalm. 136, 7 p. 392[C] persecutoribus populis dei non sufficit qualiscumque vastatio, nisi etiam fidem ... saeva -e subvertant ([*spectat ad p. 1504, 8 sqq. al.*]. CONC. Vas. a. 442 Mansi 6, 453[C] usque ad -em fidei pervenire certum est hanc divinae pietatis exacerbationem). **2** *laxiore usu fere i. q. debilitatio, imminutio*: PLIN. nat. 17, 13 ut absumpto partu arborum sequatur protinus conceptus, id est germinatio, ac deinde alia florescendi -o.

exinānītus, -ūs *m.* *ab* exinanire. *i. q. exinanitio sensu christ.* (*v. p. 1504, 50*): THEOD. MOPS. in Phil. 2, 7 p. 216, 13 S. -um divina scriptura pro nihilo vocat ([*gr.* κένωσιν]. *de subst. neutr. cogitat Swete in adn.*). *Burckhardt.*

×**exinde**, ×**exin**, ×**exim** *adv.* [*ab ex et inde; v. quae sub* deinde *dicta sunt. W.*] *cf.* PAVL. FEST. p. 75 *vol. V 1, 406, 45.* *scrib.* ex.inde CIL XI 5042. *de accentu*: SERV. Aen. 6, 743 -e una pars orationis est, et tertia a fine accentum habet, licet paenultima longa sit. quod ideo factum est, ut ostenderetur una pars esse orationis, ne praepositio iungeretur adverbio (*sc. 'ex inde', sed cf. l. 40*), quod vitiosum esse non dubium est (*sim.* PRISC. gramm. III 35, 17. 67, 13 quae omnia [*sc. '-e deinde proinde' al.*] antepaenultimam habent acutam, vel quia per adiectionem habent 'de', ut quibusdam videtur, unde frequenter invenimus '-n' et 'dein' ... vel magis *eqs.* [*eadem fere ac l. 42 sqq.*]. AVG. gramm. V 519, 34). NOT. Tir. 20, 69 -e. *de notione*: GRAMM. suppl. 188, 2 -e deinde vel ex illo tempore vel loco. SERV. Aen. 6, 890 -n deinde (12, 92. GLOSS.[L] IV Ps. Plac. E 25 tum deinde. II Abav. EX 60 ex hoc, deinde vel postea. *al.*). 7, 341 (⌊⌋ auct.) -n ⌊statim, et est⌋ ordinis adverbium. GLOSS.[L] II Abav. EX 57 -m confestim. GLOSS. continuo. ἐκεῖθεν, ἔκτοτε, ἐξ ἐκείνου, ἐντεῦθεν, ἔπειτα, εὐθέως. *formae* **-n** *et* **-m** (*explic.*: CIC. orat. 154 dein ... et -n [-m *l. v.*] pro deinde et pro -e dicimus. PAVL. FEST. p. 82 -n [-m *l. v.*] metri causa dicitur pro -e. PRISC. gramm. III 125, 3 *idem* ab 'is' et 'demum' per apocopen 'um', quomodo -n pro -e. *v. et l. 47.* CLAVD. DON. Aen. 12, 90 p. 563, 5 -n, hoc est -e) *ante* TAC. (*v. e. g. p. 1507, 51*) *praeter* VARRONIS rust. 1, 28, 2 (*p. 1508, 10*), *sed etiam ap.* SVET., ITIN. Alex., AMM. *et omnes poetas non nisi ante cons. leguntur* (*v. Skutsch, Plautin. u. Romanisches p. 91*). *poetici et* (*inde a* TAC.) *historici stili sunt, minime sermonis vulgaris. formam* -m *paucissimi auctores adamaverunt* (*v. l. 73. 77. 81. 82. 84*). -n *et* -m *variant passim, v. e. g. p. 1507, 19. 33. 40 sqq. 69; rarius* -n *et* -e: *p. 1507, 55. 1510, 59. 1511, 67.* LACT. inst. 4, 10, 18 VVLG. gen. 40, 20. *exhibent*: PLAVT. (*3* -e, *1* -n, *2* -m), ENN. (*3* -n, *3* -m), PS. TER. Andr. alt. exit. 17 -e, LVCIL. (*?, v. p. 1509, 57*), ACC. (*1* -e, *1* -n), COEL. hist. (*v. p. 1507, 35*), VARRO rust. (*2* -e, *2* -n), CIC. Arat. (*4* -e, *4* -n [-m *l. v.*]; *non in pedestri orat. praeter supra l. 55. p. 1507, 34. 36 sq., cf. p. 1507, 10. 13*), LVCR. (*1* -e, *1* -m), VERG. (*1* -e, *4* -m [-n *ubique l. v.*]), LIV. (*8* -e, *1* -m), VELL. 1, 6, 6 -e (*interpol.*), NEPOTIAN. (*4* -n), PLIN. nat. (-n *falso legebatur* 3, 46. 5, 66), SIL. (*8* -n), STAT. (*2* -n), TAC. (-n *et multo saepius* -m [*v. E. Wolff, WklPh. 1915, 630*]), SVET. (*5* -n [*l. v.* -m]), AVR. Fronto (*v. p. 1507, 57*), ICTI (-e *tantum, etiam* COD. Theod. *et* Iust.), GELL. (-e). APVL. (*18* -e, *6* -n), TERT. (-e *saepissime*); *hinc ex eis, qui* -e *tantum habent, delectum affero*: CYPR. (-e), PS. CYPR. mont. (-e), COMM. (-e), ITIN. Alex. (-m *saepius*), PANEG. (-e), IVL. VAL. (-e, -n, -m), LACT. (-e, *sed v. l. 65*), IVVENC. (*2* -n, *v. p. 1507, 6*), IVST. (-e), EMPOR. rhet. (-n [-m *l. v.*]), ITIN. (-e), HIL. (-e), QVEROL. (-e), AMM. (-e *saepe*, -n), CLAVD. DON. (*7* -e, *1* -m), HIER. (-e, -n), VVLG. (*8* -e, *v. supra l. 66*), PRVD. (*8* -m [*l. v.* -n]), AVG. (-e), CYPR. GALL. (-e, -n; -m *saepius*), SVLP. SEV. (-e, -n), CONSVLT. Zacch. (-e, -n [*l. v.* exhinc]), SORAN. (-e), OROS. (-e; -m [-n *l. v.*] *saepius*), SIDON. (-e, -n), CLAVD.

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

MAM. (-e, -n [-m *l. v.*]), SEDVL. (-n [-e *l. v.*]), PAVL. PETRIC. (Mart. 1, 191 -m [-n *l. v.*]), ALC. AVIT. (-m [-n *l. v.*]), VITAE patr. (-e), CASSIOD. (-e), IORD. (-e), GREG. TVR. (-e, -n, -m), MIRAC. Theclae (-n). [*variat in codd. c.* inde: *p. 1508, 79. 1510, 26.* et inde: *p. 1508, l. 26.* TERT. adv. Marc. 4, 40 p. 560, 29. exhinc: *infra l. 55.* IVVENC. 3, 600 *al.* CONSVLT. Zacch. 1, 32 p. 40, 23 CLAVD. MAM. anim. praef. p. 19, 1. *cf. praeterea p. 1509, 58.* LIV. 37, 43, 3 minae -e erant (*BΦ*, non deerant *M*). HIER. epist. 54, 5, 2 (exit *l. v.*). CARM. de Iona 63 (sic tum *P*, -m *VT*). *dub. vel falso trad.*: CIC. nat. deor. 2, 101 -n (*AHV²*, -m *B*, ex *V¹ recte?*) mari finitumus aër. PLIN. nat. *p. 1506, 72.* POMPON. dig. 41, 6, 4. HIL. ad Const. 2, 5, 3 -e aliquid atque inviolabile. *ex coni. probab.*: ORIGO Const. 1, 1 POL. SILV. chron. I p. 547, 31. *non probab.*: CIC. Att. 4, 3, 3 VLP. dig. 40, 7, 6, 7 NOVELL. Marc. 4, 1. *dub. interpr.*: ACC. trag. 74 APVL. Socr. prol. p. 105 TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 477, 12 CIL IV 6819.]

I *de tempore et ordine*: **A** *i. q. tum, deinde, postea* (*praesertim in narratione, cf. et p. 1509, 56 sqq. de ordine l. 25 sqq. 31. 32. 38. 47. 48. 50. 51. 53 al., v. et p. 1509, 70. iteratur l. 63. adiungitur* que *infra l. 71. 72*): ENN. ann. 44 -m (-n *l. v.*) compellare pater me voce videtur. 90 -n candida se radiis dedit icta foras lux. 155 -n Tarquinium bona femina lavit. 231 pone petunt, -m referunt ad pectora tonsas. 460. frg. var. 64 (Lact. inst. 1, 14, 1) -m (-n *l. v.*) Saturnus uxorem duxit Opem. ACC. praetext. 25 -n prostratum terrae ... contueri ... mirificum facinus. VARRO rust. 1, 31, 4 dicta primo ... 'parilema', -n mutatis litteris ... dici coepta 'palma' (PAVL. MED. vita Ambr. 41 p. 84, 16. *cf.* TAC. ann. 3, 62, 4 primi ... proximi ... posthac ... -m Cyprii [SVET. Tib. 9, 1 PRVD. praef. 13 -m (-n *l. v.*). ALC. AVIT. carm. 5, 193 -m (-n *l. v.*)]. 5, 1, 2 primum ... -m Caesar [TERT. adv. Hermog. 19 p. 148, 22. adv. Prax. 7 p. 235, 20 primum ... dehinc ... -e]. AVG. in psalm. 73, 1 p. 929^med. primitus ... -e). CIC. Arat. 102 -e Orion ... inferiora tenet ... Tauri. 139 -n semotam ... Andromedam ... quaerere Pistrix pergit. 155. 167. 282. 323 -n (-m *H¹*) proiectae ... Chelae. 328 -n (-m *H¹*) squamiferi ... Pisces. frg. 32, 8. leg. 3, 7 (*verba legis*) censores ... -n pecunias, aevitatis, ordines partiunto. div. 1, 55 (*ex Coelio Antipatre, cf. frg. 49*) -n cuidam rustico ... dormienti visus est venire, qui diceret *eqs.* -n filium eius esse mortuum. LVCR. 5, 786 principio genus herbarum ... terra dedit ..., arboribusque datumst variis -e per auras crescendi ... certamen. VERG. Aen. 6, 743 -e per amplum mittimur Elysium. 7, 341 -n (*RV*, -m *M*) Gorgoneis Allecto infecta venenis ... Latium ... petit. 8, 306 -m (*MP*, -n *R*) se cuncti ... ad urbem ... referunt. 12, 92 -m (*M*, -n *R*). LIV. 1, 28, 10 -e duabus admotis quadrigis in currus earum ... inligat Mettium. 24, 42, 1 ad Mundam -e castra Punica mota. 27, 5, 6 -m Muttine *eqs.* 28, 10, 9 praetores -e sortiti sunt (*sim.* 31, 4, 4. 31, 6, 2. 37, 47, 8. 42, 9, 8). SIL. 3, 14 -n clavigeri ... numinis aras ... onerat donis. 3, 594. 13, 537 (*descriptio Tartari*) -n, qui *eqs.*, sua limina servant. *al.* STAT. Theb. 3, 223 (*in enumeratione*) -n mille duces. 6, 268 -n magnanimum series ... parentum invehitur. TAC. hist. 2, 71, 1 -n Bononiae ... spectaculum editur. ann. 2, 16, 3 auxiliares Galli ...; post quos ...; dein ...; -m totidem aliae legiones. 11, 2, 1 Suillio corruptionem militum ..., -n adulterium Poppaeae, postremum mollitiam corporis obiectante. 15, 41, 1 (*in enumeratione*) -n monumenta *eqs. saepe.* SVET. Aug. 19, 1 *compressit tumultus* Lepidi ..., deinde Varronis ..., mox M. Egnati, -n Plauti Rufi ... ac praeter has *eqs.* Nero 7, 2 -n (-e, exhinc *ll. vv.*). Galba 6, 1 -m (-n *l. v.*, -e ς) provinciae Aquitaniae ... praefuit; mox *eqs.* Vesp. 4, 3 -m (*M*, -n *rell.*) sortitus Africam *eqs.* AVR. Fronto p. 31, 18 N. -m (*corr. in* -n *m. 1 ?*; -nte [*pro* -e] *m. 2*) antemeridie apricum. GELL. 1, 9, 7. APVL. met. 7, 14 -n me suum sospitatorem nuncupatum matrona prolixe curitabat. 10, 10. 10, 16 ingens -n oborta est epulonum expectatio. mund. 3 -n inferioris aëris qualitas ... infunditur (*Ps. Arist. 2 p. 392ᵇ, 5* ἑξῆς δὲ ταύτης). *al.* TERT. spect. 4 p. 6, 13 commemorabimus origines ..., -e titulos ..., -e apparatus ..., tum loca ..., tum *eqs.* nat. 1, 7 p. 67, 5 quis ... sponsor aut illis tunc aut -e vobis de fide? 2, 8 p. 110, 3 Aegypto et frumentandae et -e curandae eum praefecit. anim. 14 p. 319, 1 *Posidonius* a duobus exorsus titulis, principali ... et a rationali ..., in decem et septem -e prosecuit (*sc. partes animam*). 36 p. 362, 10 nunc ordinem sequentium -e tractatuum teximus (IVST. 11, 9, 10. SVLP. SEV. chron. 1, 20, 1 -n). adv. Marc. 5, 9 p. 602, 23 (*syn.* ex hoc). *al.* COMM. apol. 567. IVL. VAL. 1, 3. 1, 4 p. 6, 7 nuptias agit -mque ... inquit. 1, 7 p. 13, 6 -nque. IVST. 24, 2, 1. EMPOR. rhet. p. 568, 7 -m (-n *l. v.*) nomen tractabitur. MAR. VICTORIN. in Gal. 5, 6 p. 1190ᴬ quam *caritatem* habemus in Christum et in deum et -e circa omnem hominem. AMM. 20, 11, 26. 21, 5, 6 Daciarum ... fines ... occupemus, -e quid agi oporteat ... instruendi. 25, 9, 6 -n variae complentur viae. *al.* HIER. epist. 65, 16, 2 -n. *al.* VVLG. I Cor. 12, 28 (ἔπειτα, *syn.* deinde). OROS. hist. 3, 12, 10 -m (-n *l. v.*) Graeciam ... domuit *Philippus. al.* SEDVL. op. pasch. 2, 16 p. 219, 3 (*carm. pasch. 2, 220* protinus). GREG. TVR. Franc. 5, 39 p. 232, 2 regi -m (-n *l. v.*) haec ... insinuans *eqs. al.* MIRAC. Theclae 1 p. 170, 21 -n. INSCR. christ. Diehl 4813 (*a. 420*) vixit annis XXVI ..., -e cum marito annis X. *et al.* *nota pleonasmum*: RVFIN. Adamant. 1, 9 p. 19, 24 mulier, quae prius lacte parvulo ubera propinavit, post -e iam adulto robustiores praebuit cibos (μετέπειτα). MACR. Sat. 5, 19, 8 ponam ... Vergilianos versus, mox -e (et inde *codd.*) Sophoclis.

fere i. q. (ex) nunc, porro (*pleonasmus l. 7*): TERT. pudic. 11 p. 241, 1 -e quod ad euangelium pertinet, parabolarum quidem discussa iam quaestio est. 13 p. 244, 4 quasi non -e iam liceat quod nec semel licuit (*an ad l. 9 ref.?*). monog. 6 p. 769 Oe. -e res viderint. VICTORIN. POETOV. in apoc. 4, 1 p. 46, 3 et nunc -e recolit, quae per legem ... praenuntiata erant.

B *i. q. inde ab eo puncto temporis* (*syn.* ex eo tempore *p. 1509, 3.* statim *infra l. 34* [*cf. p. 1506, 52*]): VARRO rust. 1, 28, 2 hinc ..., inde ..., dein ad aequinoctium autumnale dies LXVII, -n ad vergiliarum occasum dies XXXII, ab hoc ..., inde *eqs.* TRYPH. dig. 49, 15, 12, 1 sui iuris -e (*a captivitate patris*) ... intelleguntur. VLP. dig. 26, 7, 2 pr. hoc etiam divus Pius rescripsit et -e multis rescriptis declaratum est (*sim.* 29, 1, 1 pr.). 46, 6, 4, 4 hanc stipulationem placet finita demum tutela committi et fideiussoribus -e incipit cedere (TERT. adv. Marc. 5, 2 p. 571, 19 desinentium -e veterum et incipientium novorum. PORPH. Hor. carm. 4, 4, 46—48. COMM. apol. 43 mitior -e paulatim coepit adesse. LACT. inst. 4, 15, 4 *al.* TYCON. 5 p. 58, 26. VVLG. Matth. 4, 17; ἀπὸ τότε [16, 21]. *et al.*). PAVL. dig. 10, 1, 4, 2 GELL. 6, 1, 4. APVL. met. 7, 2 cum eadem nocte ... profugisset nec -e usquam compareret. 10, 25 -n flagrantissimis febribus ardebat. 11, 26 flor. 14 p. 47. TERT. apol. 5, 5 de tot -e (*a Domitiano*) principibus ad hodiernum. 7, 9 *fama* ubi probavit, cessat esse et quasi officio nuntiandi functa rem tradit; -e res tenetur, res nominatur. idol. 3 p. 32, 22 -e (et inde *A*) iam caput facta est idololatriae ars omnis (*v. vol. VII 1, 112, 73 et supra l. 5. infra l. 29. 59. 74*). 9 p. 38, 25 ut Christo edito nemo -e nativitatem alicuius de caelo interpretetur (*cf.* pudic. 13 p. 246, 2 -e iam perierat baptismate amisso. adv. Marc. 5, 8 p. 598, 16). p. 39, 4 ad euangelium usque. nam -e et Simon Magus *eqs.* ieiun. 14 p. 293, 3 cur pascha celebramus? ... cur quinquaginta -e diebus in omni exultatione decurrimus? (*cf.* monog. 3 p. 765 Oe. annis ... CLX -e productis). anim. 1 p. 299, 6 *Socratis animam* nec coniugis fletus statim viduae nec liberorum conspectus -e (*sc. a morte eius*) pupillorum ... inflexerat. 17 p. 326, 12 tactu -e creduli Thomae. adv. Marc. 2, 11 p. 350, 11 usque ad delictum hominis deus a primordio tantum bonus, -e iudex. uxor. 1, 6 p. 677 Oe. ut, cuius maritus de rebus abiit, -e requiem sexui suo ... iniungat. *saepe.* IREN. 5, 23, 2. CYPR. epist. 73, 3 p. 780, 16 -e in hodiernum diem. *al.* ANTH. 248, 3 nulla fuit -e finis. ITIN. Alex. 21 -mque tepentes in noctis medium concalescunt fontes. PANEG. 11, 3, 6 *al.* LAMPR. Comm. 3, 2 LACT. inst. 4, 5, 7 *al.* IVST. 1, 2, 3 quem morem vestis -e gens ... tenet. *al.* HIL. ad Const. 2, 4, 3 sub cuius necessitatis ... occasione ... innovandae fidei -e usus inolevit. *al.* FILASTR. 112, 1 -e usque ad Abraham ... quinta est generatio. AMM. 21, 12, 21. CLAVD. DON. Aen. 8, 260 p. 152, 19 -m. HIER. epist. 10, 1, 1 -e paulatim recrudescente peccato. *al.* VVLG. Matth. 26, 16 (ἀπὸ τότε). Ioh. 19, 12 (ἐκ τούτου. *falso interpr.* AVG. in euang. Ioh. 116, 6 p. 1943 'propter hoc', 'ex hac causa', 'ideo'). act. 13, 21 (κἀκεῖθεν). *al.* PRVD. tituli 42 tenet urceus aureus -m (-n *l. v.*) servatum manna. AVG. civ. 18, 45^tit. SVLP. SEV. chron. 1, 49, 4 -e ea pars Samaria appellata. *al.* OROS. hist. 3, 10, 1 parvo -m (-n *l. v.*) tempore interiecto. *al.* CE 1603, 6. *et al.*

accedit adverbiale (*cf. abl. abs. supra l. 28*): -e ab: TERT. resurr. 45 p. 92, 3 -e a benedictione geniturae caro atque anima simul fiunt. adv. Marc. 3, 19 p. 408, 4 *Christus* -e a passione ligni superata morte regnavit (p. 408, 15 a ligno [*inde* Ps. TERT. adv. Iud. 10 *bis*]). IREN. 3, 22, 3 gentes -e ab Adam dispersas. HIER. epist. 54, 1, 2 -e a Camillo. *cf. etiam*: Ps. CYPR. rebapt. 16 p. 89, 29 qui originem iam -e trahunt a Simone mago. -e post: TERT. adv. Marc. 3, 13 p. 397, 9 signo nativitati novae adscripto -e post signum alibi ordo iam infantis edicitur (*inde* Ps. TERT. adv. Iud. 9 p. 722 Oe.). *cf.* castit. 1 p. 738 Oe. cum post matrimonium interceptum -e sexui renuntiatur.

in correlatione: *enunt. secundarium antecedit*: PLAVT. Curc. 363 ostium ubi conspexi, -e me ilico protinam dedi ([*aliter, sc. de loco, interpr. Thomsen, Pleonasmus p. 26; cf. p. 1509, 44*]. TERT. pudic. 6 p. 230, 9 patient. 5 p. 8, 7 adv. Marc. 4, 16 p. 471, 25). Truc. 82 postquam ..., -e ([*loco corrupto*]. VERG. Aen. 6, 890 postquam ..., -n [*MPR F²*, -m *F*] bella viro memorat). LVCR. 3, 160 *anima* cum animi ⟨vi⟩ percussa est, -m corpus propellit (TERT. adv. Hermog. 2 p. 127, 13 ut, cum ostenderit neque ex semetipso fecisse [*i. facere*] potuisse neque ex nihilo, quod superest -e confirmet ex aliquo eum fecisse. IVL. VAL. 3, 14 -m). TERT. apol. 9, 17 simul error impegerit, -e iam tradux proficiet incesti. adv. Iud. 4 p. 708 Oe. ex quo ..., -e (COD. Iust. 9, 8, 6, 2). PANEG. 11, 15, 3 ut ... lucem gentibus extulistis, -e salutares spiritus iugiter manant. *enunt. secundarium subsequitur*: PAPIN. dig. 49, 15, 11 pr. -e sui iuris videtur fuisse, ex quo pater hostium potitus est (VLP. dig. 1, 16, 4, 6 *al.* MACER dig. 48, 17, 4 pr. *et* 1. TERT. adv. Hermog. 3 p. 129, 21 [*F*, inde *PN*]. 18 p. 146, 1 adv. Marc. 3, 21 p. 413, 28 LVCIF. non parc. 27 p. 268, 7 PHOEBAD. c. Arrian. 9, 17 D. COD. Iust. 2, 20, 3 [*a. 240*]. *al.* INST. Iust. 1, 12, 5). APVL. met. 1, 24 diu est quod intervisimus te: at hercules -e cum a ... magistro digressi sumus (TERT. patient. 5 p. 9, 18. 19 p. 51, 22). TERT. pudic. 6 p. 230, 15 -e, quo statum vertit caro

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(anim. 27 p. 345, 8 -e . . . vita, quo anima. adv. Prax. 28 p. 284, 4 adv. Marc. 1, 22 p. 318, 28. 2, 3 p. 336, 26 *et* 27. 2, 12 p. 352, 7. 5, 8 p. 598, 13. 5, 11 p. 610, 22 [*syn.* ex eo tempore]. Ps. TERT. adv. Iud. 9 p. 721 Oe. *falso trad.* -e quod [*an potius vi causali?* [*cf. p. 1511, 49*]: TERT. adv. Marc. 3, 12 p. 395, 16. Ps. TERT. adv. Iud. 13 p. 734 Oe. [*del.* et]. -e qua [*recte?*]: TERT. adv. Marc. 3, 14 p. 400, 3). CYPR. zel. 4 p. 421, 17 -e invidia grassatur in terris, dum *eqs.* -e ut *i. q. ubi primum* (*cf.* PORPH. Hor. epist. 1, 19, 3 'ut' temporis adverbium est, quasi dicat '-e ut'): APVL. apol. 3 quamquam -e ut male facere coeperunt, consueverint male audire (24 cuius ego locum . . ., -e ut participare curiam coepi, . . . tueor). 98. met. 2, 13 memora quemadmodum, -e ut de Euboea . . . enavigasti, . . . confeceris iter. 10, 9.

C *singularia*: 1 *i. q. incessanter, continuo* (*ad exemplum vocis q. e. 'subinde', v. Wiman, Textkr. studier till Apul., 1927, p. 57*): APVL. met. 6, 25 me . . . fustibus -e tundentes producunt in viam. 7, 27 eiulans et -e proclamans stabulum inrumpit. *dub.*: 8, 24. 10, 25 *v. p. 1508, 22.* 2 *i. q. adhuc, nunc usque*: QVEROL. p. 6, 6 hic -e sibimet sufficiens fuit . . ., nunc autem etiam locupletissimus erit. 51, 18 solus -e hic fui. ubinam mihi nunc tu frater nasceris? *dub.*: QVEROL. p. 24, 18.

II *de modo* (*ubique accedente* ut *in enuntiato secundario*): PLAVT. Epid. 49 utcumque in alto ventust . . ., -m (-n B^2) velum vortitur (*sim.* Poen. 754). Most. 227 ut fama est homini, -n solet pecuniam invenire. Pseud. 680 proinde ut quisque Fortuna utitur, ita praecellet atque -e sapere eum omnes dicimus. VARRO rust. 1, 20, 4 alii asellis, alii vaccis ac mulis utuntur -e ut pabuli facultas est (1, 24, 3).

III *de loco* (*pertinet ad hominem l. 37. p. 1510, 1*): A *generatim c. verbis* (*subst. infra l. 53*) *motionis*: TERT. nat. 1, 8 p. 72, 6 -e (*sc. e faucibus*) tabo in praecordia refluente. carn. 20 p. 458 Oe. pandentibus (*Latinius*, pend- *trad.*) -e (*sc. ex vulva*) venis sentinam illam . . . sanguinis in mamillam. CYPR. epist. 81 p. 841, 13 *et* 15 -e . . . proficisci (AMM. 24, 4, 29 -n. 25, 8, 16 *al.*). AMM. 14, 7, 19 Constantinopolim petit -eque . . . retractus *eqs.* 16, 3, 2 Agrippinam ingressus non ante motus est -e quam *eqs.* 16, 12, 66 missus . . . -e Romam. 18, 2, 2 Hariobaudem ad Hortarium miserat, . . . ut -e progressus *eqs.* 21, 12, 3 ire monuit -e Iovinum. 22, 12, 8 corpora statuit -e transferri. 23, 6, 56 cameli . . . -e perducti. *al.* SERV. Aen. 9, 446 ut -e ad alia templa numina evocarentur. CLAVD. DON. Aen. 6, 580 p. 585, 22 emergendi -e (*ex Tartaro*) . . . occasio. VEG. mil. 3, 20 p. 107, 19 adversarios -e (*i. sinistra parte*) pellere (CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 75, 8 [*syn.* inde]). GENNAD. dogm. 22 -e surgere (*in imag.*). Ps. ORIG. in Iob 1 p. 399^B -e venientes ubi deus non fuerit praesens (*cf. p. 1508, 66*). AVG. civ. 16, 43 p. 194, 6 D. -e (*i. ex Aegypto*) fugiens. SORAN. p. 117, 6 non -e recedat. MART. CAP. 8, 823 *al.* COD. Theod. 9, 45, 5 (= Iust. 1, 12, 4) -e (*ab altari*) . . . abstrahatur. OROS. hist. 3, 7, 7 -m (-n *l. v.*) . . . erupturos *Iudaeos.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 173, 23 virtus -e (*Constantinopoli*) allatorum synodicorum. CONC.^{S} II 3, 1 p. 215, 8 -e (*de caelo*) appariturus (*gr. I 1, 7 p. 99, 33* ἐκεῖθεν, *cf. I 5 p. 99, 16* inde). *al.* CHRON. Alex. chron. I p. 94, 22 -e dispersit eos . . . super omnem faciem terrae. VITAE patr. 5, 18, 10 *daemones* -e fugare (*om. gr.*). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 104 egressum eorum -e (*ex Aegypto; gr.* τὴν ἐκεῖθεν ἀπαλλαγήν). *al.* IORD. Get. 26 *al.* (*v. Werner, Die Lat. d. Get. p. 81*). VITA Caes. Arel. 2, 3 ut . . . -e discederet. *et al.* *in itinere faciendo sim.* (*haec etiam de tempore [v. p. 1507, 17] intellegi possunt.* *dub.*: LVCIL. 124 ad portam mille a porta est; -e [*Gell. 1, 16, 2*; sex inde *Macr. Sat. 1, 5, 6*] Salernum): TAC. ann. 2, 61, 2 Nili . . . angustiae . . .; -m ventum Elephantinen (HIL. myst. 1, 33, 2 atque -e ad duodecim fontes . . . venitur. AMM. 19, 8, 12 -eque Melitinam venimus. ITIN. Anton. Plac. rec. A 24 et -e venimus ad arcum). 12, 16, 2 ventum . . . Sozam . . .; -m in Siracos pergunt (OROS. hist. 3, 19, 6 -m [-n *l. v.*] Alexander ad amnem Agesinem pergit). 15, 12, 1 Commagenam, -m Cappadociam, inde Armenios petivit. ITIN. Alex. 7. 8 -m praemittit Parmeniona. 22 -mque . . . Babyloniam tendebat (SIDON. carm. 24, 84 -n tende gradum). 29. AMM. 18, 7, 1 citius -e ad satrapen reversi *eqs.* 24, 1, 6 -n dierum quattuor itinere . . . peracto. *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 16, 4. 1, 17, 5 -n ad Sinam montem perventum. OROS. hist. 3, 16, 12. *saepe.* *adde de ordine locali* (*cf. p. 1507, 17*): IVL. VAL. 3, 10 ad Oxydracontas, quae gens -m colit, iter . . . dirigit.

de distantia: AMM. 18, 6, 21 ad . . . rupes -e longe distantes. 21, 15, 2 suburbanum disiunctum -e tertio lapide. 22, 8, 41 longo -e intervallo paene est insula. ITIN. Anton. Plac. rec. A 10 -e non multum longe *est* ad Segor.

c. mera vi separationis: GAIVS epit. 2, 1, 1 publici iuris sunt muri *alia* . . ., quae antiqui sancta appellaverunt pro eo, quod -e tolli aliquid aut contingi non liceret (*an ad p. 1512, 12?*). APVL. mund. 32 si quis . . . artificis voluisset -e (*sc. ex clipeo*) imaginem separare (*Ps. Arist. 6 p. 400^a, 2* αὐτὸ περιαιρεῖν). FVLG. myth. praef. p. 9, 12 nisi me etiam -e (*sc. ab iis bonis*) . . . Galeni curia exclusisset. AVG. civ. 21, 12 p. 514, 26 D. -e (*ex damnatione*) liberantur (ROMVL. fab. 75, 8 rec. vet. [*rec. gall.* inde]). serm. coll. Morin p. 461, 22 extirpati -e perierunt. EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 93, 22 si quaelibet

earum *naturarum* . . . proprietas -e (*a Christo*) subtrahatur. CONC.^{S} II 5 p. 20, 10 delevit -e (*ex diptycho*) . . . Proterii nomen.

B *i. q. inde a certo loco* (*syn.* abhinc *l. 5*): APVL. Plat. 1, 11 -e (*sc. a luna*) elementis omnia . . . occupari (*cf.* CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 144, 18 -n [-m *R*; *syn.* abhinc]). AMM. 15, 11, 17 -eque non millenis passibus sed leugis itinera metiuntur. 22, 15, 10 -e lenius means *Nilus eqs.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 3 p. 323, 14 auriga . . . est igneus . . . pube tenus a pedibus et -e usque ad summum electri fulgore rutilat. CIL XI 5042 -e via pub(lica). *in libro*: HIER. Victorin. Poetov. in apoc. prol. p. 15, 1 -e (*sc. a crucis signo*) usque ad finem voluminis addita esse cognosce.

C *de loco, in quo positus alqs. actionem aliquo dirigat*: AMM. 26, 8, 1 *Rumitalca* Helenopolim venit, -eque Nicaeam spe celerius occupavit. 31, 7, 10 tumulosos locos adpetere temptaverunt, quo -e . . . obvios . . . convolverent. 31, 16, 1. CLAVD. DON. Aen. 7, 516 p. 78, 27 tantum profecit altitudo loci ut -e . . . sonitus etiam ad silvarum profunda pervenisset. VEREC. in cant. 1, 5 -e (*i. ex curribus*) catervis inimicorum obsistunt. FVLG. RVSP. praedest. 2, 18, 30 p. 643^D (*in imag.*).

IV *de origine* (*cf. et p. 1508, 59*): A *sensu artiore*: 1 *de nascendo, proveniendo sim.*: *c. verbis*: TERT. scorp. 6 p. 158, 10 dimicationem martyrii et lavacrum sanguinis -e secuturum. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 6 homo damnatur in mortem ob unius arbusculae delibationem et -e proficiunt delicta. SERV. Aen. 3, 113 Schoenos civitas est. -e fuit virgo Atalante (SCHOL. Stat. Theb. 4, 656 [*l. v.* inde]. Ps. MATTH. euang. 13, 1 [*CD*, inde *rell.*]). SCHOL. Iuv. 10, 276 -e discordia inter eos nata est (FVLG. myth. 2, 1 p. 39, 19. 3, 8 p. 72, 15 BOETH. arithm. 2, 34 p. 131, 25. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 39 cum civibus -e [*ex Ionia*] natis [τοῖς αὐθιγενέσι πολίταις]. LEX Burg. Rom. 37, 2). CLAVD. DON. Aen. 7, 370 p. 58, 15 disputatio -e exorta. DIOSC. 2, 74 fit -e (*ex athera*) pulenta (2, 89 [*gr. 2, 106, 2* ἐξ αὐτῶν]. 4, 171. CAEL. AVR. acut. 1, 8, 56 BOETH. herm. pr. 1, 3 p. 65, 30. *cf.* ROMVL. fab. 24, 6 rec. gall. retia facient -e [*rec. vet.* ex hoc. CASS. FEL. 61 p. 152, 5 *al.* GREG. TVR. Franc. 10, 3 p. 708, 2]). APIC. 2, 38 -e isicia plassantur. CASS. FEL. 33 p. 71, 2 -e . . . trociscos finges. COD. Theod. 10, 19, 15, 1 (= Iust. 11, 7, 7) nullum -e praeiudicium fisco esse generandum (ANTHIM. 79). CONC.^{S} II 5 p. 14, 12 nescientibus eius loci culturam et -e gratiam emanantem. *de decl. verb.* (*cf. l. 44*): SERV. Aen. 5, 52 'Mycene' . . . sicut . . . 'Agaue' . . ., potest et -e Latinam fecisse declinationem . . ., ut 'Fidena'. *sine verbo*: TERT. pudic. 9 p. 236, 39 baptismatis, . . . spiritus sancti et -e spei aeternae. anim. 37 p. 363, 20 decurialem numerum ut -e reliquorum parentem colunt. ITIN. Alex. 20 -m (*ex hoc sale*) mola sacrificanti pro ture est. SERV. Aen. 5, 85 'gyros' nomen legimus; verbum -e non invenimus. VINC. VICT. Aug. anim. 4, 14, 20 p. 399, 24 -e . . . homo interior. Ps. AVG. hypomn. 6, 4, 5 quos -e (*ex Pisidia*) dominus praeordinavit ut crederent (*cf.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 278 neque . . . -e quilibet immixti sunt [τῶν ἐκεῖθέν τινες]).

2 *c. verbis sumendi sim.* (*quaedam transeunt ad not. instr. [l. 71. 76] vel partit. [l. 59. 66]. de homine l. 57. 68*): GELL. 9, 4, 5 in legendo carpsi -e (*ex iis libris*) quaedam (*cf.* IORD. Rom. 114 aliqua -e praelibans multa supersedi). APVL. met. 6, 26 nec quicquam lucri -e cepimus (*cf.* Ps. AVG. serm. 193, 1 susciperet. COD. Iust. 6, 35, 1, 2 [*a. 204*] *fructus* -e perceptos). TERT. ieiun. 3 p. 277, 14 -e deducens carnalium adpetitionem. anim. 27 p. 346, 11 substantiae ambae . . . in uno semina . . . miscuerunt atque -e generi propagando formam tradiderunt. praescr. 34, 8 habent suam -e (*ex apostolis*) damnationem (SERV. Aen. 9, 1). EPIST. Alex. p. 211, 11 locus . . . opobalsamo . . . abundabat . . .; -n (*H*, -e *C*) vesci incolae . . . consueverant (*cf.* COD. Theod. 7, 4, 32 aviditas -eque nutrita licentia. *aliter p. 1512, 26*). PASS. Is. et Max. Migne 8, 768^C omnes ut secum -e (*e calice*) compotassent . . . conrogabat (*cf.* SERV. Aen. 9, 24 *ut* haurirent -e [*ex aqua augures.* CONC.^{S} I 5 p. 308, 17; *gr.* ἐκεῖθεν. IORD. Get. 93]. *aliter p. 1512, 24*). AMM. 25, 4, 26 adortus est Persas, triumphum -e relaturus. AVG. serm. coll. Morin p. 78, 9 quod pauperibus -e (*ex illis divitiis*) dabam (*cf. p. 1512, 25*). CYPR. GALL. exod. 1212 sumptis . . . -e (*ex pelago*) fluentis ([*v. Vulg. exod. 32, 20* ex eo]. *cf.* CONC.^{S} I 5 p. 253, 4 principium -e [*ex Maria*] ut esset adsumens [ἐκεῖθεν]). FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 3 p. 529^D ut -e (*ex bonitate dei*) nostra quoque possit ditari pauperies. CASSIOD. var. 9, 14, 2 cum . . . nulla -e (*ex illa pecunia*) surrexerit promissa constructio (*cf.* EPIST. Austras. 2 captivos -e [*ex tuis opibus*] liberabis). ORIBAS. syn. 5, 52 (Ab) omnis dieta ex media debet esse materia et -e sunt species elegendae. COD. Iust. 1, 3, 34 pr. (*a. 472*) cum -e sustentatio . . . orphanis . . . comparetur. *al.* BENED. reg. 35 *nisi* in causa gravis utilitatis quis occupatus fuerit, quia -e maior merces . . . acquiritur. ISID. nat. 3, 2 (*ex Suet., cf. frg. p. 161, 3*) -e (*a sole*) mutuat lumen *luna.* *et al.* *nota*: SVLP. SEV. Mart. 1, 1 -e perennem . . . memoriam quaesierunt, si vitas clarorum virorum stilo illustrassent.

3 *de intellegendo sim.*: VICTORIN. POETOV. in apoc. 1, 1 p. 16, 4 -e (*ex eo libro*) opera discat. AMM. 23, 5, 14 si -e (*ex eo portento*) praenoscitur aliquid. CLAVD. DON. Aen. 1, 65 p. 25, 17 -e conicere Aeolus potuit *eqs.* 10, 640 p. 375, 1 ut -e (*ex eo exemplo*) appareat

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eqs. CONC.[S] I 5 p. 173, 19 -e ... advertere veritatem. FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 28 p. 789[B] -e intellegas, quare *eqs.* CASSIOD. inst. 1, 27, 1 aliquid -e ... cognoscant. RVSTIC. c. aceph. p. 1187[D] ut -e invenias veritatem. VICTORIN. POETOV. in apoc. 4, 2 p. 46, 16 quia iaspis aquae color est et sardi ignis, haec duo testamenta posita esse usque ad consummationem orbis ... -e manifestabatur (*cf.* PS. AMBR. trin. 4 p. 512[D] quod *eqs.*, -e demonstratur, quia *eqs.*). LACT. ira 10, 17 nihil ... per atomos fieri -e apparet, quod *eqs.* (inst. 3, 19, 14).

B *sensu latiore*: **1** *de causa* (*v. et p. 1508, 48. 1509, 4*): **a** *ambigua quaedam, quae etiam de tempore intellegi possunt*: VARRO frg. Serv. auct. Aen. 10, 13 quinta *pars* ... quondam a Graecis possessa est, quae -e Alpes Graiae appellantur. TAC. ann. 14, 48, 1 Antistius ... probrosa adversus principem carmina factitavit ...; -m a Capitone ... maiestatis delatus est. tum *eqs.* 14, 61, 1 *al.* (*v. Gerber-Greef*). TERT. apol. 46, 9 deum quilibet opifex christianus et invenit et ostendit et -e totum, quod in deo quaeritur, re quoque adsignat. nat. 1, 8 p. 71, 27 Phryges primum genus -e habentur. pudic. 14 p. 249, 4. PS. CYPR. mont. 6 p. 110, 7 inventi sunt non posse ... legem sustinere ...; -e deo in odio conversi sunt. 8 p. 112, 14 -e exacerbatus pater fecit caelum patefactum. 9 p. 115, 4.

b *exempla certa* (*et de causa efficiente, i. q. [ex] eo, per id [cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 1, 56 'eo fit', id est -e fit, ut *eqs.] et de causa logica, i. q.* *propterea* [*e. g. l. 28. 30. 37*]): APVL. met. 7, 23 ferocissimos equos ... mansuetos ... -e (*castratione*) factos. TERT. ieiun. 9 p. 284, 20 Danielem et fratres eius leguminum pabulum ... ferculis ... regiis praeferentes atque -e formosiores. adv. Marc. 1, 3 p. 293, 13 principalis ... et -e tota congressio de numero *est*. 3, 18 p. 407, 27 sanitas ... peccatorum et salus -e praedicabatur. 5, 3 p. 578, 14 Abraham deo credidit ... atque -e pater multarum nationum meruit nuncupari. *al.* AMM. 23, 6, 85 -e (*sc. umore*) ... gravidulae *conchae*. AVG. in psalm. 32, 2 serm. 2, 3 p. 287 ut adimpleretur -e prophetia. SORAN. p. 34, 10 si valitudo ... incurrat et -e lac imminuitur. p. 55, 9 -e ambae res impediuntur. p. 76, 7 ut ... viri semen non admittant et -e steriles sint. p. 80, 16. p. 109, 13. ROMVL. fab. 27, 4 -e multi terrebantur. VAL. CEM. hom. 13, 2 p. 732[B] nullam -e (*ex lege*) ... patietur iniuriam *sapiens*. FVLG. RVSP. praedest. 2, 20, 33 p. 645[C] ut -e maius recipiant punitionis augmentum. CASSIOD. var. 3, 49, 3 quantum -e gratia se vestrae civitatis extulerit. 7, 17, 1 -e parietum firmitas roboratur. *al.* COD. Iust. 1, 2, 14, 5 (*a. 470*) quodcumque -e incommodum ecclesiae contigerit. NOVELL. Iust. app. 1, 1 et non -e (*i. ea dispositione*) deminutio aliqua dominis inferatur. *nota anacol.*: PAVL. NOL. epist. 50, 18 p. 423, 4 ex eo, quod animam eius ... gladius ... pertransivit, -e multorum cordium cogitationes revelatae sunt. *determinative c. enunt. secundario*: PAPIN. dig. 22, 1, 3 pr. si ... in mora heres fuit, -e fructuum praestandarum necessitate adstrictus *eqs.* (VLP. dig. 43, 25, 1, 2 CONSVLT. 9, 16. HIER. epist. 41, 3, 2 quasi -e ambitiosior religio fiat, si *eqs. cf. l. 58*). TERT. paenit. 3, 8 -e spiritalia et corporalia *peccata* nominantur, quod delictum omne aut agitur aut cogitatur (AMM. 16, 12, 38. 17, 9, 7. 20, 7, 9). SERV. auct. Aen. 1, 71 quod -e adserunt, quia *eqs.* (EVGRAPH. Ter. Andr. 671). CASSIOD. inst. 1, 15, 9 antiquarii -e potius probantur offendere, dum elocutioni ... nesciunt servire disposite.

paulo aliter i. q. pro eo: VLP. dig. 27, 4, 3, 3 quam impendit *pecuniam* desinit vertisse et -e usuras non praestabit (*seq.* eius summae non praestet usuras). PELAG. in II Cor. 9, 8 p. 282, 6 gratiam nascentiae, quia -e per opera vestra domino gratiae referuntur. LEX Sal. 13, 6 si ... puella ... trahitur in verbum regis ..., fritus -e MMD dinarios ... est.

c *de auctoritate, i. q. secundum id*: PAVL. dig. 4, 5, 7 pr. legitimae tutelae ex XII tabulis intervertuntur eadem ratione, qua et hereditates -e legitimae. AMBROSIAST. in Rom. 11, 8 p. 150[A] praedicationem eius ... per prophetas comparare et -e profiteri hunc esse, qui promissus est. COD. Theod. 9, 34, 1 si ... famosi libelli repperiantur, nullas -e calumnias patiantur ii, quorum de factis ... aliquid continebunt. CLAVD. MAM. anim. 2, 4 p. 111, 7 quo ... testimonio in id ... usus es, ut -e (*M*, ex *C*, -n *rell.*) probatum velis *eqs.*

2 *de instrumento* (*cf. p. 1510, 49*): SERV. Aen. 5, 745 'farre pio' ..., quia -e sacrificabant. CHIRON 314 decoctam facies et -e totam gregem potionabis. MARCELL. med. 15, 4 fauces -e perunguntur. 20, 96 -e linteum densum tingues. ANON. med. ed. Piechotta 129 -e fricabis papulas. CASS. FEL. 42 p. 102, 10 -e ... stomachum ... vaporabis. 73 p. 178, 1 -e vultum lavabis (ORIBAS. eup. 2, 1 L 12 Aa [*La* ex ea]. 4, 8 Aa [*La et gr. aliter*]). VITAE patr. 5, 4, 68 involvit -e (*pallio*) manus suas (*om. gr.*). GREG. TVR. patr. 8, 6 p. 696, 30 quattuor -e (*iis foliis*) sanos factos. 8, 11 p. 701, 5 non -e (*eo coopertorio*) ad plene tegitur *corpus*. COD. Iust. de cod. confirm. pr. rei p. tuitio de stirpe duarum rerum, armorum atque legum, veniens vimque suam -e muniens. *fort. huc pertinet*: EVGRAPH. Ter. Ad. 229 si in ipso articulo quis aliquem teneat rigore confecto, cum flexura nulla fiet, nihil agi -e potest.

3 *de relatione, i. q. de eo*: QVEROL. p. 9, 18 proinde quidquid -e quereris, ... expromito (*cf.* CASSIOD. var. 5, 30 ne ad nos -e ... querela revocetur). AVG. bapt. 5, 22, 30 p. 289, 11 apostoli ... nihil ... -e praeceperunt. PS. AVG. serm. 106, 11 p. 1955[fin.] -e aliquid dicam (GREG. TVR. patr. 8, 9 p. 699, 24). VITAE patr. 5, 7, 24 p. 899[C] tu -e reddes rationem. VITAE patr. Iurens. 1, 5 p. 135, 3 extat ... -e ... epistola regularis (GREG. TVR. Franc. 2, 24 p. 87, 7. 2, 34 p. 97, 15). CASSIOD. inst. 1, 1, 3 deinde ... Ambrosius ... -e (*de octateucho*) sex libros ... confecit. GREG. TVR. Franc. 2, 7 p. 70, 9 cum aliud -e fuisset ... praefinitum. Mart. 1, 6 p. 592, 4 conticere -e. EPIST. Merov. 6[extr.] nisi ad ... principem -e retulissetis. LEX Burg. Rom. 25 secundum legem ... Maioriani, qu(a)e -e (*de adulteriis*) ad ius vetus cuncta revocavit. CAES. AREL. capit. RevBén. 21, 1904, p. 226, 4 quid -e (*de gratia*) Innocentius ... praedicaverit.

V *de partitione* (*cf. p. 1509, 78. 1510, 50*): **A** *pendet ex numeral., pron., subst. quantitatis*: CASS. FEL. 21 p. 37, 4 -e ieiunis coclearium unum dabis. 34 p. 75, 2 -e in modum avellanae dabis. 41 p. 95, 17 -e datur ... fabae ... quantitas. VICT. VIT. 2, 52 quousque peritos quosque ... viros -e separaret. CASSIOD. var. 5, 14, 1 aliquid -e suis applicare compendiis (INTERPR. novell. Sev. 1 [*cf. ibid.* quid]. LEX Sal. 8, 1. 8, 4). 12, 13, 1 nonnullam -e partem ... canonicarii substrahebant (GREG. TVR. Franc. 5, 26 p. 221, 17). ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 doleos -e (*ex manna*) plenos habent. GREG. TVR. Franc. 3, 31 p. 135, 20 nihil -e dare regi (CONC. Aur. a. 538 p. 80, 1. a. 549 p. 105, 7 INTERPR. novell. Sev. 1 LEX Visig. Eur. 280. 321. 323). LEX Visig. 8, 5, 1 unum -e (*ex porcis*). **B** *nude c. verbo*: DIOSC. 3, 165 cotidie -e (*de eo semine*) bibere debent ([*gr. aliter*]. *aliter p. 1510, 62*). CASS. FEL. 39 p. 88, 17 -e ieiuno dabis (*al. cf. p. 1510, 66*). VITAE patr. 5, 4, 4 -e comedebamus et nos (*gr. Cot. p. 356* ἐξ αὐτοῦ. *cf. p. 1510, 59*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 13 *satum* colligitur ... et -e in pascha communicatur. *Rehm.*

exīnfulābat ex(s)er[c]ebat: infulas enim sacerdotum filamenta vocabant PAVL. FEST. p. 81. [**exinitio**, -ōnis *f. v. p. 1527, 21.*]

exinnuit innuit GLOSS. V 196, 26. *cf. p. 626, 15.*

exintero *v.* exen-.

exintestero, -are. *cf.* intestina *et* interanea, exinterare (*ad formas varias verbi q. e.* exentero *v. p. 1350, 80 sqq.*). *i. q.* *exenterare*: VINDIC. gyn. p. 431 rec. d anatomicis li⟨c⟩ui⟨t⟩ mortuos exintesterare [⌊cit⌋] (⌊ ⌋ *deprav. ex* ut, *cf. recc. g p*), ⌊ut⌋ scirent, unde et quomodo mortui essent. se⟨d⟩ nobis hoc facere non lic(e)t, quia proibitum est.

exinventio, -ōnis *f.* *ab* ex *et* inventio, *cf.* adinventio. DIDASC. apost. 31, 28 discurrunt *viduae* ad -em lucri (*gr.* περιτρεχούσας ἐν ἐπινοίᾳ πορισμοῦ).

exinventor, -ōris *m.* *ab* ex *et* inventor. [*ex coni.: l. 44.*] *fere i. q.* *repertor, auctor*: FIRM. math. 3, 10, 4 Mercurius et Iuppiter pariter constituti -es (*Kroll*, ex invento [₍ta] *fere trad.*) calculi et organi (*sc. adhibiti in arte astronomica*) facient. 3, 12, 15.

exipilātos *v.* exp-.

exippito (*i.* ex⟨h⟩ippito), -āre. *cf. Walde-Hofmann*[3] *s. v.* hippacare. GLOSS.[L] IV Ps. Plac. E 28 -⟨h⟩ippitandum ⌊hiandum⌋, oscitandum (⌊ ⌋ dicendum *R*). GLOSS. hiare, id est os aperire. oscitare. *opp. v. l. 53.* ANTH. 19, 13 (*cf. Lindsay, Gloss. IV p. 8 sq.*) actutum de vobis ⌊lampenam comtulam⌋ (⌊ ⌋ *i. stellam decoram*) spero adiutanamque (-tamentaque *Lindsay*) cupediā praesumentis. iam non -⟨h⟩ippitandum sed op[p]itandum (*Lindsay*, '*i. optandum*') sibi esse coniectat. *v. et vol. VI 3, 2814, 34 sqq.*

CASS. FEL. 45 p. 114, 12 **ēxīra** medicamentum inferius scriptum *eqs.* (*i.* ἡ ξηρά, *cf. Rose, adn. crit.*).

ēxīrīcula idest gluten GLOSS. III 623, 64 (**ix-** *ibid.* 612, 53. erigula 611, 52 *al.*, *v. vol. VI 2, 2117, 73*) *i.* (ἡ) ξηρὴ κόλλα, ἡ ξηροκόλλα.

[**exirtant** *corrupt.* LVCR. 6, 48 (*O Q*).]

exis *i.* hexis (*v. vol. VI 3, 2681, 49 sqq., ubi addendum*). *fere i. q.* *habitudo corporis*: PS. SORAN. quaest. med. 56 quid est -is? corporis habitudo *eqs.* (*ibid.* corporis habitudo, ea qua sicca et calida et tenui corporis sunt natura consistentes. 71 sensibilitas corporis et passiones animae vigilantes in corpore). *K.*

exīstimābilis, -e. *quod coniectari, putari potest* (*opp. v. l 67. 69.* *praedicative et accedente [acc. c.] inf. l. 67. 68*): CAEL. AVR. acut. 2, 5, 23 -e, non certum probatum est liquidorum plenitudinem iudicare. 2, 35, 185 cum cor ipsum pati sit -e potius quam verum. 3, 17, 169 -es ... suspiciones. *cf. p. 1526, 4.*

***exīstimātio**, -ōnis *f.* *ab* existimare. *scribitur*: existum- *e. g.*: CIC. Flacc. 52 *V*. exest-: RHET. Her. 4, 14, 20 *H*. exaest-: COD. Theod. 9, 6, 3, 1 *N G*. CONC.[S] II 3, 2 p. 7, 20. 26 *C D*. extim- *e. g.*: CIC. Q. Rosc. 44 *Ω* (*v. p. 1518, 20*). exstim-: SYMM. epist. 5, 54, 1 *P*[1]. *de notione* (*v. def. p. 1515, 53*): GLOSS.[L] V Aa E 848 -o credulitas. II Philox. EX 71 (= 97) -o οἴησις. GLOSS. ὑπόληψις. δόκησις. *v. et vol. I 814, 6.* *pro gr.*: διάληψις *p. 1513, 71*, ὑπόληψις *p. 1515, 25*, εὐδοκία *p. 1514, 71*, εὐδοξία HEGES. 3, 24, 1 p. 230, 10 (*Ios. bell. Iud. 3, 480*). *syn.* dignitas *p. 1515, 79*, fama *p. 1515, 60*, gloria *p. 1514, 82*, honestas *p. 1515, 30*, honor *p. 1515, 12*. *numerum pluralem v. p. 1513, 41. 49. 1514, 36.* *legitur inde a* TER. *per totam lat., sed vitatur a poetis.* [*e coni.*: TAC. ann. 15, 21, 1. *falso trad.*: CIC. Quinct. 82 festinatio (extim- *codd.*). Verr. II 2, 60 (*in interpol.*). AQVILA rhet. 17 p. 27, 3 ex imitatione. VLP. dig. 50, 1, 27, 2. *dub. interpr.*: TERT. cult. fem. 2, 9 p. 728 Oe. nos destinati a deo ante mun-

[*Friedrich*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dum in extimatione temporali. *in loco praeterea mendoso*: SEN. contr. 2, 7, 15.]

I (*active vel transitive*) *i. q.* ***iudicium, arbitrium, opinio*** *alcis. de rebus, factis, personis (c. gen. explic. l. 51)*: **A** *spectatur magis factum aliquod aut dictum, de quo bonum, rectum an secus sit certo plerumque temporis momento iudicatur (fere i. q. aestimatio infra l. 19 sqq.; de senatus consulto l. 16)*: **1** *generatim*: TER. Haut. 25 arbitrium vestrum, vestra -o valebit (*sc. an inimici poetae vera dixerint*). CAEL. Cic. epist. 8, 1, 1 quemadmodum actum sit et quae -o secuta ..., perscribemus (*nisi potius ad B ref.*). LIV. 4, 15, 1 tumultuantem deinde multitudinem incerta -e facti ad contionem vocari iussit *dictator*. 35, 49, 3 parvi Achaeorum -em *fecerunt Aetoli*. PLIN. nat. 11, 8 denique -o sua cuique sit (*de sanguine insectorum*): nobis propositum naturas rerum manifestas indicare (*nisi forte ad C trah.*). TAC. hist. 4, 7, 1 sorte et urna mores non discerni: suffragia et -em *senatus* reperta, ut in cuiusque vitam ... penetrarent (*sic iuxta ponitur* suffragium *infra l. 29*). AVR. Fronto p. 43, 22 N. neque fidem in negotio ... neque modestiam in -e tua laeseris. NERAT. dig. 38, 1, 50 operarum *editio pendet* ex -e edentis. VLP. dig. 43, 12, 1, 1 flumen a rivo magnitudine discernendum est aut -e circumcolentium. COD. Iust. 10, 68, 1 (*Alex.*) -e vera. *et al.* *nota abundantiam*: COD. Theod. 16, 2, 27 pr. arbitrii sui -e.

pendet interrog. indir. (quam supplere possis etiam supra l. 8 al.; cf. p. 1519, 20): LIV. 4, 20, 8 quis in ea re sit error ..., -o communis omnibus est (23, 47, 8 quam vera sit *res*, c. -o est). 4, 41, 2 quanta prudentia ... in C. Sempronio esset, non militis de imperatore -em esse. 34, 2, 5 utrum e re p. sit necne id, quod ad vos fertur, vestra -o est, qui in suffragium ituri estis (*v. supra l. 16*). APVL. met. 5, 18 iam tua est -o, utrum sororibus ... adsentiri velis. PANEG. 4, 33, 3 quid magis iuverit, difficilis -o est.

2 *speciatim*: **a** *in malam partem fere i. q. vituperatio, reprehensio (v. p. 1525, 51)*: CIC. Quinct. 36 me facile vestra -e revocabitis, si ... egredi conabor. Verr. II 5, 176 si qui ... de recta regione deflexerit, non illa tacita -o, quam antea contemnere solebatis, sed vehemens ... populi R. iudicium consequetur (*v. p. 1514, 10*). CAES. Gall. 5, 44, 5 Vorenus ... omnium veritus -em subsequitur. SEN. dial. 7, 26, 5 non conviciari vos putabo sed vagire *eqs.* -o me vestra non ... movet. epist. 76, 29 factum tuum ... sequetur ... parum grat[i]a -o civium. SVET. Tib. 58 *capital erat* dictum ullum factumve *Tiberii* -e aliqua laesisse. *numero plurali*: PLIN. paneg. 62, 9 ne respexeris clandestinas -es (*seq.* susurros).

b *iudicatur de poetarum ac scriptorum operibus (v. p. 1517, 72. 1520, 72; in malam partem l. 46. 49; in bonam l. 48; in utramque l. 51)*: GELL. 11, 8, 3 (= MACR. Sat. 1 praef. 14) veniam gratiamque malae -is, si quid esset erratum, postulavit *Albinus*. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 153, 41 quae ... placuerunt, per tuam monitione⟨m⟩ et -e⟨m⟩ etiam in scripto a nobis dari ... praeparasti. *numero plurali*: GELL. 4, 15, 5 obnoxiam ... et obiectam falsis -bus eam rem (*sc. narrationem rerum gest.*) dicendam aiunt. 17, 2, 1 conabamur ... recensere, quae in eo libro scripta essent, in utrasque -es laudis aut culpae adnotamentis digna.

B *spectatur magis persona, i. agitur praesertim de ipsis hominibus (de deo l. 71) eorumque indole vita moribus, et an aliquis probus sit necne aestimatur*: **1** *auctoribus -is expressis verbis non indicatis (praep. de antecedit obiectum log. l. 57 sqq. 63 al.; seq. gen. explic. infra l. 73)*: RHET. Her. 1, 5, 8 quae de *iudicibus* -o, quae iudicii exspectatio sit, aperiemus (*cf.* CIC. inv. 1, 22 de iis quam honesta -o quantaque ... exspectatio sit, ostendetur). CIC. Verr. II 2, 40 tibi nulla lex fuit, nulla religio, nullus -is pudor, nullus iudici metus? II 5, 175 te liberatum iam -is metu, defunctum honoribus ... *cogitas* (*v. p. 1514, 15*). Cluent. 56 Oppianico se et -e iam, lege et pronuntiatione nondum condemnato. Sest. 113 de C. Fannio quae sit -o videmus; quod iudicium populi R. in honoribus eius futurum sit, nemini dubium esse debet. ASCON. Mil. p. 40, 4 *Cassius virgines Vestales* nimia etiam, ut -o est, asperitate usus damnavit. PLIN. epist. 5, 3, 3 nec vero moleste fero hanc esse de moribus meis -em. CAPITOL. Maximin. 10, 3 volens -em de se habitam tenere (*cf. p. 1516, 44*). TERT. adv. Marc. 4, 43 p. 566, 21 *Christus* non sustinuisset hanc de se -em, si non is esset qui existimabatur. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 14, 1 summa sapientia est recta de deo -o (διάληψις). *quasi persona inducitur -o*: VARRO Men. 147 forenses decernunt, ut -o nomen meum in sanorum numerum referat. *nota gen. explic.*: CIC. Font. 28 laboratis ..., ut et cum proditis, -o sit quaedam tacita de vobis pudoris ac religionis, et cum disceditis, ea diligenter conservata ac retenta videatur.

2 *indicatur -is auctor, sive per gen. subi. (auctoris) sive per pron. possess. (per adi. l. 83; de iudicum sententia p. 1514, 6; de nota censoria p. 1514, 27; iuxta ponitur* iudicium *p. 1514, 19)*: RHET. Her. 4, 14, 20 quem senatus damnavit, quem populus damnarit, quem omnium -o damnarit, eum vos ... absolvatis? (PS. QVINT. decl. 19, 9 p. 345, 4 filium ... totius civitatis -e damnatum. *cf.* ARNOB. nat. 5, 31 p. 202, 9 genus ... probri tam communi -e damnabile. *v. et supra l. 62*). CIC. Quinct. 51 haec ... viri boni faciunt et hominum -is et communis humanitatis causa (div. in Caec. 57 quid enim facere potuit elegantius ad h. -em. Verr. II 1, 87 h. -o non movebat. II 4, 102 non metus, non religio, non deorum vis, non h. -o. *al.* SEN. epist. 26, 6 remove -em h.: dubia semper est et in partem utramque dividitur. PLIN. epist. 2, 5, 3. *et al.*). S. Rosc. 55 horum (*sc. iudicum*) -em et legem Remmiam putares aliquid valere oportere. Q. Rosc. 44 magis mea adulescentia indiget illorum bona -e quam illorum ... senectus desiderat meam laudem (Q. CIC. pet. 28 *homo* plurimorum studio atque omnium bona -e *munitus*. *v. et infra l. 84*). Verr. I 20 quid? iudices ... non -em populi Romani sequentur? (29 *servire* populi -i. II 5, 35 meam voluntatem spemque reliquae vitae vestra populique R. -o comprobet. *al. cf.* Att. 1, 12, 1 nec per bonorum nec per popularem -em. *v. et l. 25*). I 44 in rebus iudicandis populi R. -i satisfacere (II 3, 133 omnium -i). II 1, 21 -em populi R. concupivi. II 1, 93 en metum vivorum -is (*v. p. 1513, 61*). II 1, 148 iste ... omnium sermonem atque -em *contempsit* (*iuxta pon.* sermo *etiam l. 33*). II 3, 132 -i hominum se *venditare*. II 3, 137 hominum -i te atque innocentiam tuam probari *vis*. II 3, 210 hominum -o gravis habebatur et iudicia severa fiebant (*sic iuxta pos.* iudicia: II 4, 54. Cluent. 80 quemadmodum audiar sentio, non modo ab iis, quorum iudicium ac potestas est, sed etiam ab illis, quorum tantum est -o. ad Brut. 1, 10, 3). II 5, 143 hic ... ubi senatus auctoritas, ubi -o populi R. *est* (Phil. 2, 9 *audaciam tuam* neque a. huius ordinis neque -o populi R. neque leges ullae *coercent*). CAES. Gall. 1, 20, 3 amore fraterno et -e vulgi commoveri (*v. l. 13*). TERT. uxor. 2, 8 p. 695 Oe. omnium hominum -e despecta. AVG. civ. 5, 12 p. 212, 17 D. BOETH. cons. 1, 4, 43 W. *de censorum iudicio*: CIC. Cluent. 132 neque L. Gelli iudicio stetit Lentulus neque Lentuli -e contentus fuit Gellius et ... uterque censor censoris opinione standum non putavit (*nota varietatem verborum*). Q. CIC. pet. 8 *Catilinam* ex senatu eiectum scimus optima vero (optimorum *Eussner*) censorum -e. *interdum de -e pronuntiata, i. de sermone cogitatur (v. p. 1525, 51)*: SEN. epist. 102, 8 fama non est unius sermo nec infamia unius mala -o (*sim. ibid.* 12 fama erit unius hominis -o et infamia unius malignus sermo?). *v. et l. 16.* *numero plurali*: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 43 non est tibi his solis utendum -bus ac iudiciis qui nunc sunt hominum.

C *sensu laxiore i. q. sententia, opinio, coniectura, suspicio* (*v.* DIFF. ed. Beck p. 56, 4 -o suspicio est. *syn.* sententia *infra l. 49*, placita, visa *infra l. 56*, opinio *infra l. 67; iuxta pon.* opinari *l. 45. opp.* iudicium *l. 45. 60*): **1** *generaliter*: CIC. Verr. II 3, 190 in hoc genere facilior est -o quam reprehensio, ideo quod eum qui hoc facit avarum possumus existimare, crimen in eo constituere non tam facile possumus. Cael. 4 quod de pietate dixistis, est ista quidem nostra -o, sed iudicium certe parentis. quid nos opinemur, audietis ex iuratis, quid parentes sentiant, ... luctus ... declarat. CAEL. Cic. epist. 8, 2, 2 de comitiis ... incertissima est -o (*cf.* VERVS Fronto p. 130, 3 N. consilia ... sub incerto adhuc exitu dubia -e perscribere. *v. et p. 1513, 11*). PLIN. nat. 11, 47 propior vero prior -o fieret, ni *eqs.* (*syn. antea* sententia). TERT. paenit. 10, 8 adeone -o hominum et dei conscientia comparantur? (*sic opp.* conscientia: carn. 3 p. 428 Oe. *Christus* quanto ... dignius ... humanam sustinuisset -em vere natus, eandem -em etiam non natus subiturus cum iniuria conscientiae suae). LAMPR. Alex. 66, 2 *decipere* -em principis. ? PELAG. in II Cor. 10, 2 p. 285, 2 non omnis -o (aest- *l. v.*) falsa est. CAEL. AVR. acut. 3, 15, 118 singulorum placita sive visa vel -es ordinamus. ACT. Archel. 20, 9 p. 32, 18 etiam in nobis ... inest ... aliquid providentiae et -is nonnumquam certae (*cf. l. 47*).

2 *specialiter de falsis opinionibus sive erroribus*: VAL. MAX. 3, 2 ext. 6 Theramenes ... inimicorum -e punitus, suo iudicio finitus *est* (*v. l. 45*). COLVM. 1 praef. 20 *est* publice concepta et confirmata iam vulgaris -o (*aliter* -e vulgi *supra l. 25*). FRONTIN. strat. 1, 1, 10 ad diluendam hanc -em. NERAT. dig. 41, 10, 5 quod quis, cum suum esse existimaret, possederit, usu capiet, etiam si falsa fuerit eius -o (GAIVS dig. 3, 2, 18 quae falsa -e decepta est [*v. l. 68*]. FRG. Vat. 260 rei substantia [*v. l. 69*] plus *pollet* -e falsa). VENVL. (?) dig. 43, 24, 4 non opinionem cuius et resupinam -em ⟨prod⟩esse *oportet*. GAIVS dig. 41, 3, 36, 1 aliqua -e deceptus (*v. l. 65*). IVLIAN. dig. 40, 2, 4, 1 plus in re est quam in -e (*sic opp.* res: PAVL. dig. 41, 4, 2, 15. *v. et l. 66*). LACT. inst. 5, 21, 9. *et al.*

D bona -o *pro gr.* εὐδοκία (*cf. p. 1525, 44*): ITALA Eph. 1, 9 (Tert. adv. Marc. 5, 17 p. 632, 15) secundum b. -em, quam proposuerit in sacramento voluntatis suae (*Vulg.* bonum placitum). ? ITALA Phil. 1, 15 (Tert. adv. Marc. 5, 20 p. 647, 1) alii ex fiducia ... sermonem *enuntiant*, ... quidam vero et per b. (*Iun.*, sermonis *trad.*) -em, plerique ex dilectione *eqs.* (*Vulg.* propter bonam voluntatem).

II (*passive vel intransitive*) *i. q.* ***fama vel infamia*** *qua aliquis cluet apud homines (de deorum -e p. 1515, 49, virtutum humanarum p. 1515, 15)*: **A** *-is qualitas attributis significatur*: **1** *adiectivis (ab his exemplis aliena est locutio* integra, salva -o, *quae cum integram. salvam bonam -em significet, affertur sub B)*: **a** *in bonam partem (syn.* gloria *p. 1515, 6. 35; opp.* pecunia, res familiaris *l. 84. p. 1515, 1. 13)*: C. GRACCH. or. frg. Gell. 11, 10, 1 peto a vobis non pecuniam, sed bonam -em (*ibid.* 4 petunt non a vobis b. -em,

[Friedrich]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

verum a Mitridate rei familiari suae pretium et praemium. *ibid.* 5 inpertitis b. -em. CIC. inv. 2, 157 *dignitatem cum utilitate coniungunt* amicitia, bona -o. Q. Rosc. 15 illa *oratio* victoriae, haec b. -is causa comparata. Verr. II 3, 140 cupidus b. -is. Font. 23 studio -is b. Cluent. 39 -is b. *fructus.* de orat. 2, 172 si b. -o divitiis praestat et pecunia tanto opere expetitur, quanto gloria magis est expetenda. NEP. Ages. 4, 3 LACT. inst. 5, 12, 9 *al.*). CIC. Verr. II 4, 33 ita studiosus est huius praeclarae -is [ut putetur in hisce rebus intellegens esse], ut nuper *eqs.* (*sent. explic. del. Bake; cf. et l. 4*). Mur. 42 L. Murenae provincia multas bonas gratias cum optima -e attulit (*nisi potius ad I ref.*). epist. 15, 13, 2 tua summa amplitudo et dignitas et meus magnus honos magnaque -o (SVET. Aug. 3, 1 C. Octavius ... et re et -e magna fuit). SVET. Claud. 7 *Gaius* secundam -em ... omnibus lenociniis *collegit.* ARNOB. nat. 3, 19 p. 124, 25 haec bona ... -em meruerunt habere laudabilem (*perverse pro* laudem *aut* bonam -em). COD. Iust. 6, 61, 5, 1 Iuliani tantae -is viri.

b *in malam partem*: CIC. Caecin. 8 videte ... quam inique accidat, quia res indigna sit, ideo turpem -em sequi; quia turpis -o sequatur, ideo rem indignam non vindicari. PORPH. Hor. serm. 1, 6, 85 ne in malam -em apud cives ... recideret (LACT. inst. 3, 8, 40 errore ac pravitate hominum m. -o *subsequitur*). ARNOB. nat. 4, 34 p. 169, 21 *est* rectius multo deos esse non credere quam esse illos tales talique -e sentire (MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 49, 36 talem semper *habuit* -em, qualem nullus ... provenire ... inimicis optaverit [*gr. I 1, 1 p. 26, 5* ὑπόληψιν]). **c** *in utramque partem*: SVET. Vit. 5 proconsulatum Africae ... curamque operum publicorum administravit et voluntate dispari et -e.

2 *pronominibus* (*in malam partem l. 30*): CIC. inv. 2, 37 sin ... in ante acta vita aliquae turpitudines erunt, ... falso venisse in eam -em dice[n]tur *reus.* Quinct. 99 quam -em, quam honestatem ... attulit, eam liceat ei ... efferre (VLP. dig. 26, 2, 17, 2 eius -is vel eius honestatis sunt, ut non debeant hanc contumeliam subire. CHAR. dig. 22, 5, 21, 3 eiusdem honestatis et -is). *ibid.* quae -o P. Quinctium usque ad senectutem produxit, eadem usque ad rogum prosequatur. Deiot. 27 qui ... adulescens, nondum tanta gloria praeditus, nihil ... fecerit, is ea -e eaque aetate saltavit? ad Q. fr. 1, 2, 7 *audio* qua sit -e C. Vergilius. EDICT. imp. Hadr. Char. dig. 22, 5, 3, 1 *testes* cuius dignitatis et cuius -is sint. APVL. flor. 17 p. 77 eam ... -em morum ac studiorum cum in provincia nostra tum etiam Romae penes amicos tuos *quaesivi* (*v. p. 1516, 6*). *v. et l. 8.*

3 *genetivo rei subiectae: significatur virtus quae laudatur aut vitium quod vituperatur* (*aliter p. 1516, 6*): **a** *in bonam partem*: CIC. Verr. II 1, 100 homo ... aut industria aut opera probata aut frugalitatis -e praeclara (*v. supra l. 8*). II 2, 192 in alterius impudentia sui pudoris -em *non* amitterent. Font. 41 praeturae ... et ceteris ornamentis et -e innocentiae maxime floruerunt. CAEL. Cic. epist. 8, 10, 2 latet sub hac temperantiae -e nolle provinciam. *singulariter de deis*: ARNOB. nat. 1, 18 p. 14, 1 *dei* immortales ... non sunt nec in divinitatis alicuius -e ponendi. **b** *in malam partem*: PS. QVINT. decl. 18, 5 p. 324, 23 infirmitas huius sexus non potest totam improbitatis -em debere tantum moribus suis.

B *absolute: nullo addito adiect. aut pron. aut gen. accipitur -o pro bona -e* (*nota def.*: CALL. dig. 50, 13, 5, 1 -o est dignitatis inlaesae status, legibus ac moribus comprobatus, qui ex delicto nostro auctoritate legum aut minuitur aut consumitur. [2] minuitur -o quotiens manente libertate circa statum dignitatis poena plectimur: sicuti cum relegatur quis vel cum ordine movetur vel cum prohibetur honoribus publicis fungi *eqs.*): **1** *singulorum*: **a** *in universum*: RHET. Her. 4, 10, 14 nihil *habuit,* quod de -e perderet, ut omnia sine famae detrimento facere posset (*sic syn.* fama: CIC. Quinct. 50 cuius bona ex edicto possidentur, huius omnis f. et -o cum bonis simul possidetur. *cf. abundantiam*: FIRM. math. 6, 32, 50 -is famam colligere). CIC. Quinct. 53 offici rationem atque -is duci *convenit* (Att. 14, 7, 2 id cum ad o. nostrum pertinet tum ad -em et dignitatem [14, 16, 4]. RVT. LVP. 1, 2 officia consuetudo tempus -o periculum religio. *v. et ex. seq.*). Quinct. 66 aliena aut ipsius officio aut huius -e suspicio (epist. 6, 1, 21 alienum *est* -e mea). 72 Hortensius excellens ingenio nobilitate -e (Verr. II 2, 102 homo summa nobilitate -e virtute ornatissimus. *v. et infra l. 78*). Q. Rosc. 7 *tabulae* perpetuae -is fidem et religionem amplectuntur. Tull. 3 proferre de vita et moribus et -e M. Tulli (Verr. II 4, 45 non conferam vitam neque -em tuam cum illius. Flacc. 35 fortuna egens, vita turpis, -e damnatus [*aliter, ut vid., p. 1513, 81*]. *v. et p. 1516, 7*). div. in Caec. 72 habet honorem ..., habet spem (*v. p. 1516, 30*) ..., habet -em multo sudore ... collectam (*iuxta pos.* honos *in ex. seq. et saepius al.*). Verr. II 1, 64 genere honore copiis -e facile princeps Lampsacenorum (Flacc. 72. *cf. et* Cluent. 11 homo ... regionis illius ... virtute -e nobilitate facile princeps). Verr. II 2, 111 quo hic in civitate sua splendore, qua apud omnis Siculos dignitate atque -e sit (epist. 12, 17, 3. 13, 77, 1. ad Q. fr. 1, 3, 6 dignitate auctoritate -e gratia non inferior. CAES. civ. 1, 7, 6 SEN. epist. 95, 58 *al.*). Piso 65 -o [de]decus infamia turpitudo verba atque ineptiae *tibi sunt.* Planc. 6 aut *amici* -o offendenda est ... aut optime de me meriti salus deserenda (*sic opp.* salus: SYMM. orat. 4, 9 COD. Iust. 12, 20, 4 pr.). Planc. 79 agitur studium tuum vel etiam ... -o (Att. 16, 16, 10. *et al.*). Att. 1, 1, 2 inopes et ab amicis et -e sunt. epist. 3, 10, 8 eius -em oppugnare in provincia, cuius laudem domi defenderis (CAES. civ. 1, 26, 4 rei magnam partem laudis atque -is ad Libonem perventuram [*cf. et p. 1515, 41*]). *et al.* *c. gen. non hominis sed eius vitae vel indolis*: CIC. Verr. II 3, 146 nihil putas valere ... ante actae vitae -em (de orat. 2, 182 conciliantur ... animi dignitate hominis rebus gestis -e vitae). de orat. 2, 192 agitur ... ingeni nostri -o. *v. et p. 1515, 38.*

b *loci certa peculiaritate insignes*: α *opp. pecunia, res fam., emolumentum* (*v. p. 1514, 84. 1515, 13*): CIC. Quinct. 49 pecuniam si cuipiam fortuna ademit ..., tamen dum -o est integra, facile consolatur honestas egestatem (Q. Rosc. 15 *Roscio* et p. levissima et -o sanctissima fuit semper. COD. Iust. 4, 35, 21 [*a. 313*]. *cf.* Cluent. 120 non modo de -e ... sed ne pecuniaria quidem de re). Tull. 3 minus diligenter illius -em quam rem M. Tulli viderer defendere. Att. 16, 15, 5 me res familiaris movet. rem dico? immo vero -o (16, 16, 7). epist. 5, 20, 1 contra rem aut -em tuam. 11, 1, 1 omnem ... spem habeo -is privatarumque rerum in tua ... benevolentia. 13, 77, 1 *numquam* aut rei aut -i aut dignitati tuae dero. PLIN. paneg. 80, 2 non de fortunis suis, sed de tua -e solliciti. COD. Theod. 12, 1, 76 praeter iacturam -is etiam rerum discrimen. COD. Iust. 2, 6, 5 (*a. 325*) -i suae immensa ... compendia *praetulerunt. sim. al.*

β *de -e conservanda vel augenda*: CIC. Quinct. 49 integra (*v. l. 13*). SVET. Nero 12, 1 *senatores equitesque* fortunae atque -is integrae. VLP. dig. 26, 10, 3, 18. 26, 10, 4 pr. COD. Iust. 2, 11, 18 integram -em illibatamque conservare [9, 51, 7 *reservare*]. 9, 1, 15. CIL IX 3686 homo integrae -is parcus diligens frugi. *cf.* PS. ASCON. Verr. p. 206, 28 integritati et -i). Quinct. 98 tibi suas omnis opes fortunasque commendat, tibi committit -em ac spem reliquae vitae (ad Q. fr. 1, 1, 14 huic ... nullam partem -is tuae commiseris. *cf.* Verr. II 3, 137 negat se de -e sua cuiquam nisi suis commissurum). div. in Caec. 48 consulet laudi et -i tuae (Verr. II 3, 131 ad Q. fr. 1, 1, 12. 15. *v. et supra l. 3*). Verr. II 2, 29 ab eo, cui meam -em caram fore arbitror, peto *eqs.* (epist. 3, 4, 1 *significabo* tuam mihi -em et dignitatem carissimam esse. NEP. Att. 15, 2 suam ... -em in ea re agi putabat, qua nihil habebat carius). Verr. II 2, 58 nisi ... tuae potius -i servisset quam suae (Att. 5, 11, 5. *aliter p. 1514, 11*). II 2, 117 *eum* -is meae studiosissimum cupidissimumque cognovi. II 3, 154 bono praesidio munitur -o tua (*cf. p. 1514, 9*). II 4, 45 -is partae fructus (PS. CIC. exil. 23 -o, quae virtute parta, non quae infelicitate inlata est. APVL. flor. 9 p. 29 ante parta -o et vestra de me benigna praesumptio). Cluent. 144 *non cupidior est* civitatis retinendae quam -is (PS. CATO brev. sent. 42 -em retine [*Cleobul. 8* εὔκλειαν φυλάττειν]. *cf. p. 1513, 68*). epist. 15, 10, 2 meam ... -em satis tibi esse commendatam putes. 15, 13, 3 -is meae procurationem susceptam velim habeas (*cf.* CAPITOL. Aur. 7, 1 -is ... tantam curam habuit. AVG. civ. 5, 19 p. 229, 27 D. curā -is amissā. anim. 1, 20, 35 p. 334, 27). ad Brut. 1, 18, 2 dignitati et -i ... conducere. ad Q. fr. 1, 1, 10 laborare de -e sua. CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 2 polliceris te bucinatorem fore -is meae. CAEL. Cic. epist. 8, 3, 2 ut ... -o tua conservaretur (VLP. dig. 3, 2, 13, 7. CLAVD. DON. Aen. 1, 720 p. 140, 9 ut -em ... Didonis ... poeta conservaret. *v. et supra l. 27*). CAES. civ. 3, 1, 3 ad debitorum tuendam -em. VLP. dig. 47, 10, 1, 4 spectat ... ad -em (*cf.* PAVL. dig. 26, 7, 12, 2 respectus -is [AMM. 22, 4, 4 periuria et nullus -is r.]). VLP. dig. 47, 10, 1, 6 purgare. SYMM. epist. 5, 21 (20) salva iudiciaria -e ([*v. praef. p. LVIIII adn. 241*]. COD. Iust. 7, 71, 8 pr. salva eorum ... -e).

γ *de detrimentis -is*: RHET. Her. 4, 10, 14 nihil *habebat,* quod de -e perderet (CIC. Font. 29 verebatur ... nequid apud vos populumque R. de -e sua deperderet, ne qua fama consequeretur). CIC. Quinct. 73 violare P. Quincti -em (epist. 13, 73, 2. *cf.* COD. Iust. 2, 11, 21 [*a. 293*] inviolatam -em obtinent. 9, 9, 20 [*a. 290*]). Q. Rosc. 39 illudere viri optimi -i. Verr. II 2, 173 litterae, quibus -o C. Verris laederetur (PAPIN. [?] dig. 28, 7, 15 quae facta laedunt pietatem -em verecundiam nostram. APVL. met. 6, 22 licet tu ... turpibus adulteriis -em famamque meam laeseris [*v. p. 1515, 60*]. ARNOB. nat. 4, 27 p. 164, 9 -em *deorum* maiestatemque. *cf.* VLP. dig. 3, 3, 25 inlaesa -e). CIC. Planc. 6 amicissimi hominis -o offendenda est (epist. 3, 8, 7). de orat. 2, 200 nihil mihi ad -em turpius ... accidere *potest.* epist. 2, 13, 2 contra ... -em. 3, 10, 8 -em oppugnare. NEP. Cato 2, 4 non modo nullum detrimentum -is fecit, sed ... virtutum laude crevit (COD. Iust. 9, 46, 3. *cf.* COD. Theod. 12, 1, 76 praeter iacturam -is etiam rerum discrimen [*v. supra l. 10 sqq.*]. 16, 2, 41 damno pudoris, -is dispendio [COD. Iust. 7, 49, 2; *a. 319* -is dispendiis]. COD. Iust. 5, 47, 1 [*a. 197*] sine damno -is [12, 45, 1, 4]). SVET. Iul. 75 carminibus maledicentissimis laceratam -em suam civili animo tulit (APVL. met. 5, 28 avis in auribus Veneris fili[um] lacerans -em ganniebat. *cf.* AMBR. in psalm. 61, 21 p. 963, 21 -em meam, castimoniam meam sauciandam falsis calumniis putaverunt). APVL. Plat. 2, 11 qui senserit vitia non solum turpitudinem -i invehere, sed nocere alio pacto *eqs.* ITIN. Alex. 26 neglegens -is. ARNOB. nat. 4, 32 p. 167, 27 decus nominis atque -is infamat. SYMM. epist. 10, 26, 1 *devenustare.* AMM. 18, 4, 4 invidia gravi *pulsare.* COD. Theod. 12, 1, 92 qui -em

[Friedrich]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

suam servili obsecundatione damnaverit (*v. p. 1515, 73*). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 49, 30 garriunt . . . quidam de -e mea (καταφλυαροῦσι ὑπολήψεως). CONC.[S] I 5 p. 337, 36 comperi quosdam -i meae detrahentes multa garrire ([*gr. I 1, 1 p. 25, 24* ὑπολήψεως]. SYNON. Cic. p. 428, 17 B. -i detrahere de fama secus dicere). BOETH. cons. 1, 4, 45 W. dignitatibus exutus, -e foedatus. COD. Iust. 2, 11, 17 (*a. 242*) -is maculam . . . adspergere (12, 35, 8). 9, 35, 2 (*a. 230*) pater in -e filiorum propriam iniuriam *patitur*. *nota propter sermonis abundantiam*: COD. Iust. 2, 11 (12), 14 (*a. 238*) nullam -is infamiam . . . pertimescat. 9, 40, 3 (*a. 421*) famae -em laedere.

δ spectat ad iudicia poenas pericula sim. (*v. Mommsen, Strafr., ind. p. 909 s. v. 'Ehrenstrafen'*): CIC. Q. Rosc. 16 sunt privata iudicia summae -is et paene dicam capitis (Caecin. 6 ad summam illius -em hoc iudicium *pertinet*. Att. 1, 1, 4 ne contra amici s. -em . . . venirem. epist. 13, 65, 1 eius s. -o agitur in eo, ut *eqs.*). div. in Caec. 71 diligentissime . . . accusarunt, qui se ipsos in discrimen -is venire arbitrati sunt (PLIN. epist. 2, 9, 1 meus pudor, mea -o, mea dignitas in d. adducitur. VLP. dig. 47, 10, 7 pr. cum discrimine alienae -is. COD. Iust. 3, 26, 6). Verr. I 27 in tanto rei p. -isque meae periculo (II 2, 28 sine p. -is. II 2, 177 *obligari* iuris iurandi atque -is periculo. Caecin. 7. 9 APVL. flor. 9 p. 29 *al.*). Verr. II 2, 57 praetoris caput -oque *agitur* (*sic opp.* caput: 2, 173. CALL. dig. 48, 19, 28, 1 ceterae poenae ad -em, non ad capitis periculum pertinent, veluti relegatio [VLP. dig. 50, 16, 131, 1]. COD. Iust. 9, 1, 20 [*a. 397*] -em c. atque fortunas petiturus. *v. et l. 13*). Verr. II 3, 139 ibi de tua -e iudicium *fit*, ubi *eqs.* (*ibid.* 140 tollis exspectatum -is tuae i. 142. *v. et l. 13*). MOD. dig. 20, 10, 9 cum notata fide et -e removeri (*cf.* COD. Iust. 12, 35, 7 ne nota . . . -em tuam iam veterani laesisse videatur). VLP. dig. 50, 17, 104 si in duabus actionibus alibi summa maior, alibi infamia est, praeponenda est causa -is (*v. p. 1516, 10*). COD. Theod. 15, 1, 43 reprehensione -is suae et poena officiorum suorum. COD. Iust. 1, 24, 1 (*a. 398*) -is suae poenam *subire* (*v. l. 23*). 9, 4, 1, 5 (*a. 320*) -is . . . metus iudici imminebit.

2 *rei publicae, ordinis, coetus hominum aliquo munere vel officio coniunctorum*: RHET. Her. 4, 13, 19 cum istos (*sc. iudices*) ut absolvant te rogas, . . . ut -em neglegant rogas (*sic de iudiciorum -e*: CIC. Verr. I 2 reconciliare -em iudiciorum amissam, redire in gratiam cum populo R. *potestis*. II 1, 5 *non* magis meae quam vestrae laudi -ique *servii* [II 1, 22 quod ad vestram famam -em . . . pertinet. Flacc. 12 *illis* ius iurandum iocus est . . ., -o vestra tenebrae]. II 4, 113 agitur -o veritasque iudiciorum). CIC. Verr. I 42 (*ironice*) o commemoranda iudicia praeclaramque -em nostri ordinis (II 2, 28 pertinet hoc . . . ad -em ordinis nostri. II 2, 117 -o . . . offensa n. o. ac iudiciorum). II 4, 60 -o atque auctoritas populi R. imminuta *est*. II 5, 94 habita est a multitudine ratio . . . dignitatis -isque communis. II 5, 167 *nostri* magistratus, qui et legum et -is periculo continentur (*v. supra l. 20*). epist. 15, 4, 10 ad -em imperii pertinere arbitratus sum comprimere *hostium* audaciam. VITR. 7, 5, 6 indecens . . . status signorum publice civitati vitium -is adiecit. AVG. civ. 2, 12 p. 67, 5 D. itane pluris tibi habenda est -o curiae vestrae quam Capitolii, immo Romae unius quam caeli totius? NOVELL. Theod. 18 pr. (*a. 439*) -em rei publicae . . . pudendae turpitudinis labe atque ignominia *liberare*.

existimātor, -ōris *m.* *ab* existimare. *scribitur* exest-: ENNOD. epist. 1, 16, 2 (*v. p. 1518, 10*); *de scripturis* -tim- *et* -tum- *v. p. 1518, 4. e confusione c.* aestim- (*v. p. 1518, 48*) *nata est media scriptura* extim-, extum-: CIC. Brut. 320 *OB*[1]*G*[1] (*v. p. 1518, 20*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 434, 33 B. maledicus -r detrectator lividus *eqs.* (*v. p. 1525, 51*). GLOSS. IV 265, 16 opinatores -es (estim- *l. v.*). V 529, 42 taxator aestimator extimator. *legitur inde a* CIC.

significat eum, qui pretium alicuius rei aestimat, de aliquo homine sive aliqua re iudicat sim. (*pendet fere gen. obi.,* de *c. abl. infra l. 70; nude infra l. 68*): **1** *iudicant varii de variis hominibus rebus factis*: CIC. Marcell. 15 nemo erit tam iniustus rerum -r, qui dubitet quae Caesaris de bello voluntas fuerit (orat. 141 quis tandem id iustus r. -r reprehenderet? AVG. civ. 15, 9 p. 74, 18 D. nullus prudens r. -r dubitaverit *eqs.* conf. 5, 6, 10 qui *Faustum* mihi promittebant, non boni r. -es erant). GELL. 20, 1, 10 noli . . . ex me quaerere quid ego existimem *eqs.* sed non levis -r neque aspernabilis est populus R., cui . . . poenae . . . nimis durae visae sunt. FERRAND. epist. 7, 5 p. 933[C] etiam de futuris non imprudens invenieris -r.

2 *speciatim de eis, qui oratorum scriptorum artificum aut virtutes aut vitia agnoscere et notare solent* (*iuxta pos.* iudicare *l. 79; opp.* orator *l. 77 sq.*, magister *l. 81*, histrio *l. 75*): CIC. de orat. 3, 83 neque . . . me esse histrionem necesse esset, sed fortasse non stultum alieni artificii -em. Brut. 146 in augendo in ornando in refellendo magis -r metuendus quam admirandus orator *Scaevola*. 200 intellegens dicendi -r . . . uno aspectu et praeteriens de oratore saepe iudicat (320 quantum non quivis unus ex populo, sed -r doctus et i. *potest* agnoscere). 252 de hoc huius generis acerrimo -e saepissime audio *eqs.* orat. 112 -es videamur loqui, non magistri (existimatione . . . magisterio *A*). fin. 3, 6 te habeo aequissimum eorum studiorum . . . -em. AVG. ord. 2, 2, 5 p. 148, 5 tamen dicam; vobis enim -bus aut confirmem (-er *A T*) aut discam. ENNOD. epist. 1, 16, 2 p. 27, 18 quid faceres, si certamina promisissem . . . nec mei idoneus -r penetralia tuta servarem. *fort. huc pertinet p. 1517, 67.*

×exīstimo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* aestimare. *scribitur*: -um- (*quod quamquam secundum edd. praevalere videtur in codd. et aliis et Sallustianis, tamen locos non afferam, nisi de singulis codd. fuerit adnotatum. v. etiam Meusel, Lex. Caes. s. v.*): ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323; *a. a. Chr. 17*) 65 CE 64, 3. CIC. Tull. 9 *T.* Font. 2 *P* (*ibid.* exeistumes). Cluent. 149. 197 *V. al.* LIV. 42, 26, 6 *V* (exustum-). SEN. dial. 5, 4, 4 *A*[1] (-im- *A*[2]). PLIN. nat. 22, 153 *E. et al. v. et l. 21.* ex(a)est- (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 22, 7 legenda ut scripta sunt, ut . . . -o, non exaestimo): LEX repetund. (CIL I[2] 2, 583) 18. CAES. Gall. 3, 23, 7 *B.* SEN. contr. 3 praef. 18 *M.* PLIN. nat. 33, 14 *R.* QVINT. decl. 326 p. 284, 15 *A*[1]. *al.* DON. gramm. IV 283, 9 *P.* CYPR. hab. virg. 15 p. 198, 19 *D. al.* HEGES. 1, 36, 1 *M. et al. v. et l. 8.* exhist-: EDICT. imp. Diocl. I 12 *Aeg.* CIC. inv. 1, 1 *P* (*sic saepius*). AVG. civ. 12, 28 p. 556, 12 D. *l* (*cf.* CIC. Att. 5, 20, 10 -o tum: ex his motum *codd.*). exsist-: EPIST. procur. de salt. Bur. I (CIL VIII 10570) 2, 24 ⟨ex⟩sistimamus. CIL VI 1783, 12. 32. exstim-: BELL. Alex. 10, 6 *S* (estim- *V*). OPTAT. 7, 5 p. 178, 8 *C G.* AVSON. 301, 7 p. 172 P. *(V).* COD. Theod. 10, 10, 3 *PML.* extim-: CIC. Phil. 11, 20 *V.* Att. 1, 17, 3 *Mm* (extum-). CAES. Gall. 2, 17, 5 *α.* ASCON. in Scaur. p. 23, 16 *P, al.* PLIN. nat. 10, 209 *FR*[1]. TAC. ann. 15, 71, 2. AMPEL. 2, 7 (aest- *Salmas.*). TERT. bapt. 12 p. 211, 7 *T. et al.* (*v. et Svennung, Unters. Pallad. p. 99 sq.*). [stimo (*pro* aestimo?): COD. Theod. 3, 1, 8 *B*[1] (*de stemo v. vol. I 1096, 80 sq.*).] NOT. Tir. 32, 36 exaestimat. *cf. Lindsay, Not. Lat. p. 426, 40.* *de formis: supin.*: LIV. 23, 15, 11 -tu facile *est*. *fut.* -vis *pro* -bis: FRONTO p. 211, 8 N. *notes praeterea: gerund.* -ando *pro part.* -ans: PLIN. nat. 16, 155 COD. Iust. 2, 58, 2 pr. FRONTO p. 173, 10 N. ne me -asses (-assis *Heindorf, exspectes* -res). *de prosodia: prima syll. corripitur*: CE 64, 3 (*v. p. 1520, 69. cf. Leo ad Plaut. Poen. 874*). *de significatu*: PAVL. FEST. p. 82 -are dictum ab aestimatione. DIFF. Suet. p. 287, 5 R. putat qui dubitat, -at qui ea quae acta sunt perpendit, opinatur qui opinioni . . . credit (*sim.* DIFF. gramm. suppl. p. 286, 3). PRISC. gramm. III 274, 18 arbitror -o reor. AVDAX gramm. VII 348, 15 alia *adverbia sunt* -antis (extim- *B*, aestim- *V. v. supra l. 20 sqq.*) ut 'ferme', alia ordinis ut 'deinceps'. GLOSS.[L] I Ansil. EX 1237 ex⟨is⟩timare et arbitrar⟨i⟩. 1238 -at in re mala est dicenda existimatio (*cf.* V Abba EX 65 -at putat, considerat in rem malam). III Abav. EX 64 -are modum considerare (V Abba EX 170 modo [*l.* -um] considerare aut credere aut sentire). V Aa E 849 -at arbitratur, credit, putat. 850 -are ponderare. II Philox. EX 95 -at ὑπολαμβάνει. GLOSS. -o λογίζω. δοξάζω ἀντὶ τοῦ νομίζω (*cf.* CIC. Tim. 50). ἡγοῦμαι. male -o καταγινώσκω. -vi ᾠήθην. *v. p. 1524, 20. 52. 1525, 46 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO *per tot. latin.; vitatur a poetis elegantioribus; habent scaen. vett.*, CIC. carm. frg. 31, PHAEDR. (*quater*), AVSON. (*quinquies in senariis*), PRVD. (*ter in iambicis*), CE 64, 3. *recentiore aevo obscuratur ab* 'aestimare', *ut nonnumquam dubites utra vox lateat sub scriptura* 'extimare'. *deest e. g. apud* FILASTR. (*v. Juret, Lat. de Fil. p. 150*) *necnon, ut vid., ap.* MART. CAP., *sed habet* CASSIOD. (*erratur vol. I 1097, 8*).

[*variat c.* aestimare: SEN. benef. 3, 17, 1 PLIN. nat. 32, 153 QVINT. inst. 9, 2, 29 PLIN. epist. 4, 17, 3 SVET. Claud. 1, 4. *et saepe al.* (*v. vol. I 1096, 75 sqq.*). *c.* arbitrari: CAES. Gall. 5, 13, 6. *c.* docere: CAES. Gall. 5, 28, 3. *c.* censere: LIV. 34, 54, 4. *c.* explicare: HIER. hom. Orig. in Luc. 5 p. 31, 19. *e coni. dub. pro* aestimare: SEN. contr. 10, 1, 7 VAL. MAX. 2, 6, 8 SEN. dial. 11, 5, 6 QVINT. decl. 326 p. 283, 2. *in loco lacunoso*: PLAVT. Aul. 298. *dub. interpr.*: QVEROL. p. 26, 29. *falso trad.*: CAES. civ. 3, 92, 2 (exanimarentur *Ald.*).]

I *sensu strictiore*: *personarum rerum rationum qualitatem quantitatem pretium* **aestimare, perpendere, deliberare** (*syn.* ponderare *l. 72*, probare *p. 1520, 77*): **A** *generatim*: **1** *absolute* (*i. sine praedicamento*): **a** *regit obiectum* (*passive l. 71. 75 al.*): TER. Hec. 163 ad exemplum ambarum mores earum -ans (DON. intellegens, EVGRAPH. reputans et pertractans). Haut. 282 ea res dedit tum -andi copiam cottidianae vitae consuetudinem. VARRO ling. 7, 48 *cortinae* a corde, quod inde sortes primae -tae. RHET. Her. 3, 24, 40 non te fallit . . . quanto labore sit adpetendum *facile meminisse*: quod (*om. M*) poteris -are utilitate cognita (*nisi forte omisso* quod *iungitur* -are *c. interrog. ind. ut p. 1519, 20*). CIC. Font. 21 ad unamquamque rem -andam (aest- *Naugerius, al.*) momentoque suo ponderandam. fin. 1, 12 haec uberiora certe sunt (*sc. quam quae de iure civ. disputantur*). quamquam id quidem licebit iis -are qui legerint (*v. et p. 1520, 72*). SEN. contr. 3 praef. 18 iniquom . . . erit ex his eum -ari quae . . . subtexam (*v. supra l. 12*). PLIN. nat. 2, 192 et haec quidem arbitrio cuiusque -anda relinquantur. PS. QVINT. decl. 14, 2 p. 266, 13 calamitatis meae penitus velitis -are mensuram. VERVS Fronto p. 132, 5 N. unam rem volo non quidem demonstrare . . . sed -andam dare. IVL. VICT. rhet. 6, 3 p. 401, 26 non exitu, sed conatu male facta -antur. *in parenthesi*: CIC. S. Rosc. 35 tres sunt res, quantum ego -are possum, quae obstent. epist. 13, 5, 1 quod tu optime -are potes. *? in malam partem*: GELL. 10, 23, 3 Cato non solum -tas (-at *Q*, -tus *l. v.*), sed et multatas quoque a iudice mulieres refert (*loc. vix sanus; fort.* ⟨malas⟩ -tas).

[*Friedrich*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *acc. c. inf. (sensu paululum laxato, sed servata vi ingressiva fere i. q. opinionem concipere, iudicare de aliqua re; cf. J. Fr. Gronovius ad Liv. 34, 2, 5 ap. Drakenb.); additur fere (except. l. 10. 18), unde opinio nascatur (cf.* CIC. epist. 2, 6, 4 me memorem ... ex hoc ipso ... -are potes [*sic iuxta acc. dupl.*: CLAVD. DON. Aen. 1, 100 p. 33, 12. 7, 545 p. 82, 27 inde]. *v. et p. 1518, 74. infra l. 37*): CIC. Cluent. 197 ex lacrimis horum ... -are potestis omnes haec decuriones decrevisse lacrimantes. off. 1, 97 haec ita intellegi, possumus -are ex eo decoro quod *eqs.* LIV. 43, 8, 5 ea *non* ... fieri voluntate senatus, quem non posse -are? *propter similem struct. addo hos locos ceterum magis ad II A 1 c pertinentes*: VAL. MAX. 2, 6, 8 consuetudinem ... ex Graecia translatam i n d e -o, quod *eqs.* (*cf.* AVG. civ. 13, 24 p. 592, 24 D. unde [*sc. e verbis Christi*] tale aliquid factum -ant. *cf. et l. 28; aliter p. 1518, 67*). AVG. civ. 11, 9 p. 472, 14 D. non ... esse praetermissos *angelos* hinc -o, quod *eqs.* 20, 20 p. 453, 25 *sensus*, quo -emus etiam illos ... passuros mortem. COD. Iust. 5, 37, 1 (*a. 206*) ne ex hoc aliquis -et commune periculum te recepisse. *nota ellipsin*: CIC. Att. 12, 43, 1 *res levamento est* perinde ut -are tu non potes (*sc. eam esse*).

c *regit interrog. indirectam (notes hanc structuram ad retinendam vocis -are genuinam vim efficacissimam et e. g. Ciceroni familiarem abolevisse post Livium nec regenerari ante Frontonem)*: TER. Phorm. 45 illa universum abripiet haud -ans, q u a n t o labore partum (CIC. Tusc. 1, 59 *hominum eruditorum* quanta mens sit, difficile est -are. Brut. 25 Att. 1, 5, 1. 11, 13, 1 *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4, 1. *v. l. 27*). PS. TER. Andr. alt. exit 17 studium exinde ut erit, tute -veris. CATO agr. praef. 1 *maiores* q u a n t o peiorem civem -rint feneratorem quam furem, hinc licet -are ([*v. supra l. 4 sqq. infra l. 55*]. CIC. Verr. II 3, 3 -are, quanto liberior vita sit eorum qui *eqs.*). RHET. Her. 4, 9, 13 q u i d ... populus R. posset, scire et -are poterant ([*cf.* CIC. Sull. 13 de quo aliquid scire ipse atque -are potuisset]. CIC. Cluent. 70 p. red. in sen. 6. Att. 12, 22, 3 -a [*fere i. q.* 'delibera'. *sim.* SALL. (?) rep. 1, 3, 1 quid optimum factu sit -a. *v. et l. 36*]). CIC. Verr. II 1, 92 cur. II 2, 58 q u a m (Att. 14, 13, 6 epist. 5, 5, 2). Font. 2 u t r u m ... an (LIV. 22, 59, 14 CONC.[S] IV 2 p. 96, 2). Font. 22 q u a e causa nobis tacendi fuerit, -are debetis (Brut. 137 quae fuerit ascensio ... ex eo quod dicam -ari potest [*v. l. 4 sqq.*]. leg. 2, 43 non ... recte -amus, quae poena divina sit. *v. l. 30*). leg. agr. 2, 2 quare dignus ... sim, ... vos ... -turos *puto*. p. red. in sen. 22 q u o animo in me fuerint (epist. 15, 20, 3 quo statu simus. *cf.* LIV. 44, 14, 13 qui habitus animorum patribus fuerit). Sest. 122 quae tum significatio fuerit ... -are (aest- ς) f a c i l i u s possunt qui adfuerunt (NEP. Att. 20, 5 hoc quale sit, f. -bit is, qui iudicare poterit. *cf.* CIC. Att. 14, 13, 6 quam dissolute *Antonius scripserit* ..., facile -bis. epist. 1, 5[a], 3 non facile. *v. p. 1521, 38*). CAES. civ. 3, 102, 3 utrum ... Pompeius ... Macedoniam tenere conaretur, -ari non poterat. SALL. or. Macri 1 si ... parum -retis, quid ... interesset. LIV. 9, 26, 15 qua de causa (*sc. nobiles homines adnisi sint*), vos -are quam me ... dicere melius est (*v. p. 1529, 39*). FRONTO p. 211, 8 N. tu ... -vis (*v. p. 1518, 27*), lusa sit opera ista an locata. HIL. in psalm. 64, 6 p. 237, 11 bona domūs quae sint, possumus -are. *nota ellipsin*: CIC. Att. 16, 15, 3 sed tu, cum legeris, -bis (*sc. an ille deiectus sit de gradu*).

2 *acced. praedicamentum*: **a** *accus. (passive nomin.)*: *α duplex accus. sive nom.*: CATO agr. praef. 1 *v. l. 27.* 3 mercatorem ... strenuum studiosumque rei quaerendae -o. VARRO Men. 435 forum hara atque homines ... plerique sues sunt -andi. ling. 7, 97 quae sinistra sunt bona auspicia -antur. rust. 1, 2, 10 *Scrofa* de agricultura Romanus peritissimus -atur. 1, 6, 5 *al.* (*nota Varronem nonnisi passiva uti struct. v. p. 1522, 53*). RHET. Her. 4, 4, 7 ipsi ab aliis potius eligendi quam aliorum boni selectores -entur. 4, 16, 23 veneficii quoque damnata -batur. 4, 17, 24 *al.* CIC. inv. 1, 7 has ... res alii plures, alii pauciores -runt. Quinct. 11 neque parum facetus scurra Sex. Naevius neque inhumanus praeco umquam est -tus. 16. 47. S. Rosc. 151 ne hoc quod maiores consilium publicum vocari voluerunt, praesidium sectorum -etur. 154 *p. R.* quondam in hostes lenissimus -batur. Q. Rosc. 20. 29 illum eruditum et perfectum -bant. div. in Caec. 5 Verr. I 34. TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 337, 11 *Christus interrogavit*, quem se -rent *discipuli. saepe al.* *nota*: IVLIAN. dig. 41, 3, 33, 2 si dominus ... homines armatos venientes -verit ([νομίσας ... ἐπιβαίνειν *B*, extimuerit *Cuiac.*]. *sim. c. partic. pro inf.*: AVG. c. acad. 2, 6, 14 p. 33, 20 incolens ... Academicorum mentes sententia non impudenter -ta est). *c. ellipsi obiecti*: C. GRACCH. or. frg. Gell. 15, 12, 3 (= 26 M.) si ulla meretrix domum meam introivit ..., omnium nationum postremissimum nequissimumque -tote (⟨me⟩ nequ. *H. J. Müller*). SEN. nat. 2, 36, 1 PLIN. nat. 17, 2, 58. *acc. praedicativi*: SEN. dial. 12, 13, 3 qualem volet esse, -et causam meam (*sc. talem*).

β obiecto substituitur inf. vel acc. c. inf. vel enunt. secund.: Ⓘ *acc. c. inf. (inf. l. 82. p. 1520, 5)*: PLAVT. Asin. 514 neque ... te accuso neque id me facere fas -o (*cf. Bennett, Synt. I 388*). CIC. Verr. II 1, 26 t u r p e sibi -ent non primo iudicare (LIV. 37, 26, 11 turpe -bat ... classem adiuvare consulem). Tusc. 1, 111 *Laco* permagnum -ans tris Olympionicas una e domo prodire *eqs.* Lael. 63. NEP. Att. 9, 6 maximum -ans quaestum memorem gratumque cognosci. LIV. 48, 14, 15 si g r a v e ac superbum -rem virtute gloriari (SEN. benef. 1, 11, 4 ab illis quam vitā divelli gravius -et). VAL. MAX. 1, 5, 1 indignum diis -antibus ... Romanum nomen ... mutari. 3, 2, 6 deforme sibi -ans ... superari. COLVM. 1 praef. 7. 5, 5, 5. PLIN. nat. 8, 198 *al. v. et p. 1519, 69 sqq.* Ⓘ *enunt. secund.*: VELL. 2, 3, 1 q u i d q u i d publice salutare non esset, privatim alienum -ans (QVINT. inst. 10, 4, 3). SEN. nat. 2, 7, 1 argumentum ... -ant ..., q u o d avibus ... tam facilis motus (PLIN. paneg. 84, 3 admirabilius -andum est, quod *eqs.* TERT. apol. 27, 2. *et al.*). VAL. MAX. 4, 1 ext. 2 deforme sibi futurum -ans, s i commisisset, ut *eqs.* (QVINT. decl. 329 p. 295, 14 parum -verunt, si illum alius occidisset. TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 568, 28 *v. infra l. 47.* CLAVD. DON. Aen. 3, 650 p. 347, 11 SVLP. SEV. epist. 3, 6. *cf. infra l. 38*). PLIN. epist. 5, 6, 42 primum ego officium scriptoris -o, ut titulum suum legat. VVLG. Iac. 1, 2 omne gaudium -ate ... cum in tentationes varias incideritis (ἡγήσασθε ... ὅταν).

b *genet. (abl. l. 20)*: *α pretii*: PLAVT. Most. 76 satin abiit neque quod dixi f l o c c i -at? (? frg. inc. 29 [-o *Scaliger*, aest- *trad.*]). Persa 353 non ego inimicitias omnes plure (*Charis., Lindsay*, pluris *codd. Plaut.*) -o, quam ... si *eqs.* CIC. Mur. 34 *Mithridatis* vita t a n t i -ta (aest- *Ascens., edd.*), ut *eqs.* (Att. 1, 20, 2 SEN. benef. 6, 35, 2). SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 2 animus callere iam debet atque omnia m i n o r i s -are (SEN. epist. 73, 13 sapiens nihilo se m. -at, quod *eqs.*). NEP. Cato 1, 2 m a g n i ... opera eius -ta est (SVET. Aug. 40, 4; *seq. inf.*). IAVOL. dig. 41, 3, 21 an ullius momenti eam locationem -es, quaero: quodsi n u l l i u s m o m e n t i -as *eqs.* (IVLIAN. dig. 40, 4, 17 pr. *cf.* PASS. Petr. Paul. long. 23 alicuius momenti; *gr.* τύχης τινὸς ... λογίσασθαι).

β possessivus (licet de accusativis c. inf. decurtatis cogitare possis, exempla tamen hic quam sub II A 1 c α Ⓘ *ponere malui)*: CIC. Verr. II 2, 121 *leges* debent et populi R. et senatus -ari. de orat. 1, 216 eiusdem hominis ... utraque facultas -anda est. off. 3, 91 non necesse putat Diogenes (*sc. de vino vendendo verum dicere*), Antipater viri boni -at (*v. p. 1525, 31*). NEP. Att. 6, 1 ut semper optimarum partium et esset et -retur. SEN. epist. 104, 4 hoc quoque summae humanitatis -o. COLVM. 7, 2, 3. PLIN. nat. 3, 8. 39 ingrati ac segnis animi -ari *potest*, si *eqs.* (*v. supra l. 11*). *al.* QVINT. inst. 4, 2, 37. FRONTIN. aq. 23 rationis -o ... ostendere *eqs.* SVET. Aug. 43, 2 APVL. Plat. 2, 1 *al.*

c *subst., cuius vis praedicativa sive praepositione sive adverbio (l. 47) sive altero subst. adverbiali (infra l. 55) quodammodo firmatur*: PLIN. nat. 6, 35 *ab Arimphaeis* capillus iuxta feminis virisque in probro -atur (*v. vol. VII 1, 789, 2. aliter, sc. in non praed., sed sensu locali*: CIC. Verr. I 13 socii ... in hostium numero -ti). PLIN. paneg. 81, 1 instar refectionis -as mutationem laboris. TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 568, 28 q u a s i improvidentiam -o, si *eqs.* ([*v. l. 11*]. ITALA II Cor. 10, 9 [Pelag. in *h. l.* p. 286, 19] ut ... non -er q. terrens vos [ὡς ἂν ἐκφοβεῖν, *Vulg* tamquam terrere]. CHIRON 389 q. scauros futuros sic eos multi -ant [extim- *trad.*; *v. p. 1518, 48 et Ahlquist, Stud. Chiron. p. 106*]. VVLG. II Thess. 3, 15 q. inimicum [ὡς ἐχθρόν]. VINDIC. med. 14 cor ipsius [*sc. abortus*] q. granum papaveris magnitudine -vi). ARNOB. ad Greg. 2 p. 386, 4 -er ac si vile mancipium (*cf. l. 62*). COD. Iust. 1, 11, 7 pr. (*a. 451*) absit a saeculo nostro ... religionis loco -ari sacrilegium (*pro* rel. l. haberi s. *aut* religionem -ari s.). 6, 51, 1, 2[a] ea pro non scripto esse leges -bant.

d *adverb.*: PLAVT. Merc. 352 si dico ut res est ..., q u e m a d m o d u m -et me? ([*i. quam de me opinionem habeat*]. *cf.* CIC. div. in Caec. 37 de te ... q. -es vide. epist. 5, 21, 2). TER. Hec. 604 si cetera ita sunt ... uti esse ego illa -o (*male* EVGRAPH. *ad l.*: sicuti ego arbitror). Phorm. 369 quem ego viderim in vita optumum ... nam ni ita eum [esse] -assem *eqs.* ([*v. adn.*]. ANON. Vales. 12, 72 ac si intra muros civitatis esset, ita -retur [*cf. l. 53*]). CIC. Verr. II 3, 29 intellegatis ... cuiusmodi ... recuperatores -ti sint. LIV. 1 praef. 8 haec ... utcumque animadversa (*opp.*) aut -ta erunt *eqs.* VVLG. I Cor. 4, 1 s i c nos -et homo ut ministros Christi ([οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω]. COD. Iust. 8, 37, 13, 1 sic -entur huiusmodi stipulationes, quasi ... in dandum fuerant [-rint?] conceptae). CE 64, 3 qui bene cognorunt (*mortuam*), cognitam bene -ant. *singulariter*: VVLG. II Cor. 12, 6 ne quis me -et supra id quod videt in me (μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με).

B ***speciatim** de hominum litteratorum iudiciis*: CIC. orat. 76 orationis subtilitas imitabilis illa quidem videtur esse -anti, sed nihil est experienti minus. top. 73 ad *vulgi opinionem* omnia dirigunt et qui iudicant et qui -ant. AVR. Fronto p. 30, 4 N. satisne ego audaci consilio ... videar (*sc. esse*), cum de tantae gloriae viro -o? FRONTO p. 62, 12 N. se ipse *indicat ... verba* male probare et temere -are et inscie contrectare. *v. et p. 1522, 11 sqq.* *nota: part. praes. pro subst. fere i. q.* '*arbiter eloquentiae*': CIC. Brut. 92 putant ... dicendi gloriam ... etiam maiorem visum iri, si in -antium arbitrium sua scripta non venerint. *cf.* existimator *p. 1517, 72.*

II ***sensu laxiore*: A *vi transitiva** *(i. c. obi. logico aut expresso aut subaudiendo) fere i. q.* ***censere*** *(de senatus consultis p. 1523, 74),* ***opinari*** *(de somniantibus*: VAL. MAX. 1, 7, 7. 1, 7 ext.

[*Friedrich*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1. 4 *al.*), ***arbitrari*** *sim.* (*vis aestimandi adhuc perspicitur in locutionibus ut* bene, male -are *de aliquo* [*l. 26*]; *contra in ornamentum inane abiit p. 1524, 29. item*: BELL. Hisp. 3, 1 *Corduba*, quod eius provinciae caput esse -batur [*i.* '*cap. erat*', *cf.* haberi *pro* '*esse*' *vol. VII 2459, 5 sqq.*]. AVR. Fronto p. 27, 8 N. quas tu litteras te ad me -as scribsisse? *notes et* CIC. carm. frg. 31 te hoc tenere -o *verti simplex illud Aeschyl. Prom. 377* τοῦτο γιγνώσκεις): 1 *structurae* (*c. dat. auct.*: PLIN. nat. 28, 112 TERT. adv. Marc. 4, 43 p. 566, 24 ARNOB. nat. 1, 46 p. 30, 23): **a** *absolute* (*sc. voce* -andi *non regente nec obi. grammaticum nec sententiam*): *α c. adverbio*: CIC. leg. agr. 2, 25 an vos aliter batis? (orat. 173 nec vero a. -o [*in parenthesi*]. nat. deor. 2, 61 Velleius a. -at. *v. l. 28*). Planc. 42 neque nunc multo secus -o (*v. l. 42*). Brut. 125 sic prorsus ... -o (leg. 2, 31. fin. 2, 98 [*in parenth.*]. *al. v. l. 39*). rep. 2, 28 ita intellegimus vulgo -ari (Tusc. 2, 12 et vero i. -o. VLP. dig. 9, 2, 27, 1 i. Proculum -asse Vrseius refert. *al.* TERT. resurr. 45 p. 93, 19 ne i. quis -et. *cf.* FEST. p. 343 vulgo- atur [p. 363 SVET. Tib. 7, 2]). Tusc. 1, 10 ita prorsus -o (1, 11. 2, 14 nat. deor. 3, 26. *cf.* Tusc. 2, 8 prorsus -o). QVINT. decl. 271 p. 110, 12 sententiam dicit contra quam -at (VLP. dig. 40, 7, 2, 1 Cassius negat; Iulianus c. -at, quae sententia verior habetur). MIN. FEL. 32, 1 si recte -es, *est* dei homo simulacrum (AMM. 17, 4, 5 is est, si r. -o, Gallus poeta. *v. p. 1523, 48*). HIL. syn. 79 p. 533[B] malo ... male -ans iudicari quam *eqs.*

β -are de *aliquo* (*aliqua re. c. ellipsi v. infra l. 48. cf.* SCAVR. gramm. VII 31, 4 de [*sc. non* '*ex*'] provincia -amus, cum de ea bene aut male praedicamus): (I) male, bene *al.* -are de (super *l. 45*) *aliquo* (*aliqua re*): CIC. S. Rosc. 50 maiores nostri longe aliter ... de *Atilio* ... -bant (*v. supra l. 11. infra l. 49*). Q. Rosc. 15 *iudicem* nos non minus bene de nobis -are *volumus* (Verr. II 2, 151. 167 Phil. 8, 22 Att. 6, 2, 3 *al. cf.* epist. 13, 16, 1 perbene [*sed v. adn.*]. 15, 21, 4 valde bene). Q. Rosc. 18 estne quisquam ... de quo melius -es tu? (Brut. 298 SEN. epist. 104, 26. *cf.* CIC. Verr. II 2, 117 optime). div. in Caec. 37 de te ... quemadmodum -es vide etiam atque etiam (*v. p. 1520, 57. cf.* Verr. II 2, 167 de te aratores ... quomodo -ent *non curas?*). Verr. I 8 de omnibus bonis male -at (II 3, 50. off. 2, 36 non ... omnes eos contemnunt, de quibus male -ant. *al. cf.* Phil. 2, 9 non male. epist. 3, 8, 7 peius). Verr. II 2, 19 facilius de singulari eius impudentia -are *potestis* (*v. p. 1519, 42*). II 4, 16 vere (Cael. 2. *cf.* LIV. 31, 48, 5 verius). Cluent. 49 de homine sic, ut necesse erat, -bant (epist. 13, 55, 1 deque eo sic -rem ut res declarat. *cf.* SEN. epist. 70, 21 -etur de facto hominis ..., ut cuique visum erit). Cluent. 133 neque ipsi secus -ant quam nos -ari volumus de huius pudore (epist. 3, 6, 6. *v. l. 13*). Phil. 14, 19 ita de quoque, ut quemque meritum arbitrantur, -ant (AVR. Fronto p. 43, 18 N. GELL. 1, 4, 2 super eo enthymemate). Att. 15, 4, 3 ut libet. SALL. (?) rep. 2, 6, 4 de M. Druso iuxta ac se -verunt. PLIN. nat. 33, 57 varie. GELL. 1, 3, 22 non de unoquoque facto singillatim -at. *sim. passim.* *nota ellipses*: CIC. Q. Rosc. 18 estne quisquam qui tibi purior ... videatur? quid, tu ... -as aliter? (*sc. de illo*). de orat. 2, 322 *eos*, apud quos agetur, ... benivolos beneque -antis (*sc. de nostra causa*) efficiamus. Att. 12, 23, 3 quoquomodo tu -as (*sc. de me*).

(II) *adv. non addito*: CIC. Q. Rosc. 18 de hoc ut -bas praedicabas. Brut. 82 exstant orationes, ex quibus -ari de ingeniis oratorum potest (*sic additur, unde opinio nascatur*: 122 de ingenio ex orationibus eius -ari potest. epist. 1, 7, 5 ex eventu homines de tuo consilio -turos *videbamus. v. p. 1519, 1 sqq.*). PANEG. 4, 5, 1 -are de principibus nemini fas est (*nisi potius ad III*). *aliter l. 48 sqq.*
i. q. cogitare de aliqua re (*v. et s. B p. 1525, 44*): PLIN. nat. 11, 13 nec quisquam in Italia de alvis -at ante fabas florentes.

γ in parenthesi (*sine adverbiis ut* bene, male): CIC. Flacc. 55 civitatis pudentis, ut ego semper -vi, ... iustum dolorem ... cognoscite (ATT. Cic. Att. 9, 10, 4 SEN. benef. 3, 5, 2). ac. 1, 13 magnus vir, ut tu -as ipse. Att. 13, 47[b], 2 ut equidem -o (*v. l. 78. p. 1522, 79*). epist. 13, 65, 1 quemadmodum omnes -ant et ego intellego (15, 4, 13). BELL. Alex. 55, 3 ut quidam -ant. FEST. p. 281 ut Verrius -at (*sim.* p. 313 ut Ateius -at. *cf.* SEN. nat. 2, 56, 1 Heraclitus. 3, 24, 1 Empedocles). SEN. contr 10, 5, 14 laesa non ⟨est⟩, ut -o. PLIN. med. 3, 34 quantum -o (3, 35 AVG. civ. 4, 2 p. 147, 12 D. *aliter p. 1518, 81*). *sim. saepe.* *sine coniunctione*: CONC.[S] I 5 p. 254, 33 sed, -o, cessabit (οἶμαι). *passive impersonaliter* (*c.* ut): CIC. de orat. 2, 268 P. Cornelius homo, ut -batur, avarus (*nisi etiam in parenth. subi. est Corn.* Brut. 89 Lusitanis contra interpositam, ut -batur, fidem interfectis). CAES. Gall. 5, 13, 2 Hibernia insula dimidio minor, ut -atur, quam Britannia (*v. Klotz, Cäsarstud. p. 49*).

b *regit obi. simplex* (*sed fort. interdum infinitivum subaudire malis, ut e. g.* CIC. Tusc. 3, 25 aegritudinem ... in sapientem cadere dixisti; quod [*sc. fieri*] ego nullomodo -o. 5, 29 videamus, qui dicendi sint beati, equidem eos -o [*sc. esse dicendos*], qui *eqs.*):
α neutrum pronom. (*adi. p. 1522, 8*; nihil *p. 1522, 17; passive l. 81 sqq.*): (I) *sine additam.*: CIC. div. in Caec. 12 si id audebis dicere, quod C. Verres ... maxime -ari vult ([*seq. acc. c. inf.*]. de orat. 1, 186 quod ... a plerisque aliter -atur [*v. l. 11*]. fat. 3 id quod recte -as [*v. l. 21*]. epist. 2, 17, 7 quod numquam -vi [PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 6 q. ego n. -vi]. 10, 3, 3 SVET. Iul. 30, 5 *al.*). Verr. II 2, 151 metuit, ne hoc vos -etis (AVG. civ. 8, 11 p. 337, 18 D. hoc ut -etur. *cf.* CIC. div. 2, 36 haec ne aniculae quidem -ant). 5, 46 quid eos loqui qui videbant, quid -are eos qui audiebant arbitrabare? (Font. 14 quid volunt, quid -ant? de orat. 2, 186 *al.* LIV. 2, 38, 4 SEN. nat. 2, 57, 1 *al.*). de orat. 2, 123 si ... hoc idem -atis (Att. 14, 17, 5 non dubito, quin tu i. -turus sis. epist. 2, 17, 3 [*item var. lect.*]. *cf.* Att. 8, 12, 3 i. quod video te -asse). fin. 5, 33 -ent quod velint (*cf.* epist. 9, 15, 2 -es licet quidlubet). TERT. apol. 21, 27 nemo aliud -et (*v. p. 1521, 79*). *in parenthesi*: CIC. S. Rosc. 27 in qua muliere ..., id quod omnes semper -verunt, ... vestigia ... remanent. *aliter p. 1518, 82.* (II) *acced.* de (super *l. 20*) *aliquo*: CIC. inv. 1, 82 aliud de eo, quod comparabitur, et de eo, quicum comparabitur, -are *oportet*. 2, 151 non idem *videtur* de utraque *re* -ari oportere (orat. 15 quod i. de Demosthene -ari potest. GAIVS inst. 2, 37 i. de necessariis heredibus diversae scholae auctores -ant. *cf.* MACR. Sat. 3, 4, 6 Labeo de dis penatibus eadem -at). Cluent. 124 vince ... virum bonum fuisse Oppianicum ..., nihil de eo secus esse -tum (*v. p. 1521, 42*). Manil. 43 quid socii de imperatoribus nostris -ent (Sull. 4. 92 *al.* VELL. 2, 27, 5 SEN. apocol. 9, 1. GELL. 2, 27[tit.] quid T. Castricius -rit super Sallustii verbis). de orat. 2, 3 *artes*, de quibus aliquid -are *possum* (*nisi potius ad I B*). CAEL. Cic. epist. 8, 13, 1 gratulor tibi adfinitate viri ... optimi; nam hoc ego de illo -o. LIV. 38, 47, 9 quae communiter ... scitis, ea de illis quoque ... -etis Gallis.
in parenthesi: CIC. prov. 23 ardeo ... — id quod vosmet de me -atis et facitis ipsi — ... amore patriae. *nota ellipsin*: TER. Ad. 897 hominem maxumi preti te esse hodie iudicavi ... :: bonus es, cum haec -as (*suppl. aut* '*de me*' *aut* '*ita se habere*').

β masc. vel fem. relat.: TERT. ieiun. 15 p. 294, 15 escam profitebatur, non quam discipuli -verant, sed paterni operis perfectionem. adv. Marc. 4, 43 p. 567, 7 non crediderant ipsum fuisse (*sc. eum*), quem -verant. *γ singulariter subst.* (*passive*): GELL. 6, 5, 6 Electra *complorat* ... interitum *Orestis* -tum (*i. temere creditum*; -tum *Gronov*, -tur *trad.*).

c *iungitur acc.* (*nom.*) *c. inf.* (*saepe pendet a part. praes. tam a. c. i. plenus* [*cf. α* (I) *infra l. 42 sqq.*] *quam decurtatus* [*cf. α* (II) *p. 1523, 35 sqq.*]: VATIN. Cic. epist. 5, 10[b] ad Caesarem meam causam agas ... hoc [*v. p. 1523, 10*] -ans neminem te tui amantiorem habere. SALL. Catil. 40, 1 -ans ... oppressos ... adduci posse. Iug. 10, 1 NEP. Cim. 3, 3. *et al. v. et infra l. 73.* BELL. Afr. 58, 2 -ans ... adversarios ... ante se concursuros propiusque se acccessuros. 65, 3 -ans Caesarem ... commeaturum. SALL. Iug 29, 3 *al.* NEP. Lys. 3, 2. *et al.*): *α generatim*: (I) *plenus*: PLAVT. Amph. 1024 nisi me esse oblitum -as. Asin. 821 ne illa -et amoris causa ... id fecisse te. Most. 27 hoccine boni esse officium servi -as? (*sic in interrog. rhet.*: L. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 3, 4 me his -as pignoribus terreri? CIC. Verr. II 5, 40 quid hunc ... fecisse -atis? Font. 31 Cluent. 112 *al.* VAL. MAX. 9, 11, 3 SEN. benef. 3, 8, 2). Most. 305 merito id fieri uterque -at. Stich. 162 TER. Haut. 9. Ad. 13 (*v. p. 1523, 52*). LVCIL. 719 parcat illi ..., cui fidem esse -et (eximent *codd.*). FANN. or. frg. Iul. Vict. rhet. p. 402, 13 -atis vos ... habituros locum. VARRO ling. 5, 76 lusci⟨ni⟩ola ... luctuose canere -atur. rust. 1, 6, 5 segetes meliores -antur esse campestres. 1, 41, 2 *al.* (*nota Varronem nonnisi passiva uti struct. v. p. 1519, 59*). RHET. Her. 2, 1, 2 te velle -bamus. 2, 15, 22 *al.* CIC. inv. 1, 7 ars ... in hac materia ... versari -anda est (*sic* -andus: Verr. II 3, 147. 214 dom. 93 *al.*). 1, 8. 1, 9 *rhetorem* scribere oportere -amus (*sic pendet* oportere: Quinct. 60 Cluent. 3 *al.* CAES. civ. 3, 95, 1 VAL. MAX. 4, 2, 1 *al.*). Quinct. 28 -a ... modo et ratione omnia ... Naevium fecisse (*sic imperat.*: Att. 3, 8, 4 -ato me ... poenam ferre. POLLIO Cic. epist. 10, 31, 5 eum me -a esse, qui *eqs.* CAES. Gall. 6, 8, 4 -ate [LIV. 31, 31, 4]. *al. adde*: QVINT. decl. 265 p. 82, 16 -emus ... esse aliquem *eqs. v. et p. 1523, 23*). Quinct. 88 cum testimonia creditorum -entur ad rem maxime pertinere (CAES. civ. 3, 107, 2 ad populum R. et ad se ... p. -ans. BELL. Alex. 33, 4 NEP. Alc. 3, 6 SEN. benef. 7, 1, 2 *al.*). CIC. Mur. 46 -asti (⟨si⟩ -asti *Wunder*) te utrique negotio satis facere posse: vehementer errasti (de orat. 1, 203 si quis -at ... vehementer errat. CAEL. Cic. epist. 8, 16, 1 SEN. clem. 1, 19, 4 *al.* CALP. decl. 24 p. 22, 27 erras ... qui -as. COD. Iust. 9, 9, 16, 1 [*a. 256*] erras -ans). Flacc. 48 nolite -are ..., non ... eandem omnibus in locis esse ... impudentiam (*sic pendet a* noli, nolite: 105 Planc. 52 de orat. 2, 194 *al.* CAES. civ. 3, 87, 2 LIV. 34, 4, 19 *al.*). *et passim.*
notes struct.: PLIN. nat. 10, 110 quin et patriam nobilitavere columbae in Campania grandissimae provenire -tae. AMM. 20, 11, 24 forsitan cedere (*pro* '*cessuros esse*') -ans Persas.

interdum haec struct. fungitur munere duplicis accusativi itaque ad I A 2 a prope accedunt exempla haec (*obiecto substituitur inf. aut acc. c. inf. aut sent. secund. p. 1523, 4 sqq.* [*cf. I A 2 a β*]): PLAVT. Asin. 149 ne id quidem me dignum esse -at, quem adeat. Capt. 325 non ego ... lucrum omne esse utile ... -o. Most. 27 *v. l. 44.* 909 non equidem ullam (*sc. porticum*) in publico esse maiorem hac -o. CAECIL. com. 260 deum qui non summum putet (*Amorem*), aut stultum aut rerum esse imperitum -o ([*Bentley*; -et, *sc. Caecilius, Cic. Tusc. 4, 68*]. AFRAN. com. 416 ego me esse stultum -o, fatuum non opinor). TER. Eun. 758 metuo qualem tu me esse hominem -es (estimes *A*). Ad. 17 quod illi maledictum vehemens esse -ant, eam laudem

[Friedrich]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hic ducit maximam. LEX repetund. (CIL I 2^2, 583) 18 ⟨quos ... oetiles ... ioudices -verit esse⟩ (*v. p. 1518, 11*). VERSVS Rhet. Her. 2, 24, 38 improbum Chrespontem esse -as. CIC. inv. 1, 16 Hermagoras inventor esse -atur. 1, 69 summam ... amentiam esse -bat ..., id non ... interpretari (*v. p. 1522, 76*). *al.* LIV. 31, 22, 8 si urbs agrique ... defenderentur, satis ... -anti Claudio esse *eqs.* (VAL. MAX. 5, 2 ext. 2 satius esse -ans ... circumiri. COLVM. 12, 52, 16. *cf.* NEP. Cim. 3, 3 satius -ans ... ⟨disceptare⟩. QVINT. decl. 348 p. 370, 15 id satis probationi -vi).

antecedit particula vel pron. demonstr. (idem *l. 22*, tantum *l. 25*): TER. Eun. 5 sic -et, responsum, non dictum esse (CIC. S. Rosc. 123 ego s. -o ... eum cupere verum inveniri. Verr. II 4, 136 Caecin. 85 Manil. 28 *al.* CAES. civ. 3, 99, 3. *aliter, sc. sic et acc. c. inf. non coniungendis,* HIRT. Gall. 8, 54, 5 AVG. civ. 9, 9 p. 381, 16 D.). CIC. Tull. 9 hoc ita -vit ... nihil opus fuisse iudicio (Font. 20 ego i. -o, ... maiorem ... iniuriam fieri. Mil. 78 *al.* SALL. Catil. 14, 7 LIV. 27, 8, 10 SEN. nat. 1, 3, 5 *al.*). Verr. II 2, 16 hoc -ant, ... salutem in istius damnatione consistere (II 4, 135 -are vos h. volo, ... dolorem accipere eos. epist. 5, 2, 6. 10, 1, 4. SEN. nat. 5, 5, 2 [*sed v. adn.*]. QVINT. decl. 337 p. 326, 23 haec). Verr. II 3, 223 id volumus populum R. ... -are *eqs.* Att. 1, 20, 3 illud (ad Q. fr. 1, 1, 45 SEN. nat. 1, 1, 5). Att. 15, 6, 1 si forte idem tu ... -res, istos ... vereri ne *eqs.* (SEN. epist. 22, 3). *speciatim apud imperat.*: CIC. epist. 4, 4, 3 sic fac -es, ... nihil esse actum aliud (13, 26, 4 s. velim -es [13, 28^a, 2. 32, 2 *al.*]. 14, 4, 6). 5, 2, 6 hoc velim -es. 12, 29, 2 tantum velim -es.

pass. impersonaliter: PLIN. nat. 3, 94 ventos Aeolo paruisse -tum. 6, 81 Taprobanen alterum orbem terrarum esse diu -tum est. S. C. Iuvent. dig. 5, 3, 20, 6 petitam ... fisco hereditatem ... -andum esse (*sim. c. gerundio*: NERAT. dig. 41, 3, 41 *rem* ... usu ... capi posse -andum est. IVLIAN. dig. 24, 1, 4 neque -andum est ... non fieri me pauperiorem. *al.* APVL. mund. 25 p. 161, 11 tantum -andum est eum ... rebus utilitatis dare [*aliter Ps. Aristot. p. 397^b, 34*]). AFRIC. dig. 35, 1, 32 si ... bona fide redditas esse rationes -tum fuerit. MARCELL. (?) dig. 46, 3, 73 (*v. Schulz, Einführg. p. 116*).

(II) *varie decurtatur*: *deest acc.*: PLAVT. Amph. 330 vix incedo inanis, ne ire posse cum onere -es. Bacch. 548 ei se cum frustrantur, frustrari alios ... -ant. Most. 814 bene monitum duco atque ⟨es⟩se -o humani ingeni. TER. Haut. 30 ne ille pro se dictum -et (Eun. 5 qui d. in se inclementius -vit esse [DON. *ad l.* pro '-arit']). Ad. 270 ne id ... facere -es (*sc. me*). CIC. Cluent. 156 si obtinuerit causam Cluentius ... omnes -bunt ... obtinuisse propter innocentiam. Flacc. 31 epist. 11, 12, 2 LIV. 33, 40, 4. 45, 2, 5 -ari Samothraciam petiturum (*sc. regem*). CVRT. 9, 7, 26. 10, 2, 8 -ans modico exercitu continere posse Asiam (*sc. se*). QVINT. decl. 326 p. 284, 16 exorare posse (*sc. nos*) ... -bamus deos. MIN. FEL. 38, 1 abstinemus ..., ne quis -et ... daemoniis cedere (*sc. nos*). PANEG. 4, 11, 4 dolis ... -vit decipi posse (*sc. te, quod suppl. Baehrens*). AMM. 17, 4, 13 nihil committere (*sc. se*) recte -ans. 24, 1, 15. 25, 4, 7 SCHOL. Cic. Bob. p. 121, 7. AVG. civ. 2, 25 p. 90, 20 D. ne quis ... -ret in deos convicia ... scriptitasse (*sc. poetas*). COD. Theod. 15, 5, 5 ne quis -et ... compelli.

deest inf. (*pro plenis accipiuntur exempla, quibus inest part. perf. pass., quale est* TER. Ad. 13 pernoscite, furtumne factum -etis an locum reprehensum): PLAVT. Merc. 566 equidem hercle opus hoc facto -o (VITA Caes. Arel. 2, 14 p. 489, 9 exhibiti sunt *panni* prout o. -vit qui serviebat. *cf.* NEP. frg. Lact. inst. 3, 15, 10 o. esse magistros). VARRO ling. 7, 48 *p. 1518, 67*. CIC. Verr. II 1, 64 mulierem summa integritate ... -vi (*sic c. abl. qual.*: MACR. Sat. 5, 17, 8 *Pindarus* nimis opima ... facundia -tus est. *c. gen. qual.*: CIC. nat. deor. 2, 44 vix eum sanae mentis -em). Att. 16, 7, 5 me -ari ad Olympia (*sc. proficisci*). ad Q. fr. 1, 15, 10 -o equidem nihil a te nisi sapienter (*sc. fieri*). SEN. nat. 6, 21, 2 ego et tertium illud (*genus terreni motus*) -o (*sc. esse*). TAC. ann. 15, 71, 2 quasi principem non quidem odissent, sed tamen -rentur (extim- *trad.; sc. odisse*). *deest praedicam.*: CIC. inv. 1, 24 dissimulare te id defensurum, quod -eris (*sc. esse defensurus*).

(III) *totus omittitur*: CIC. S. Rosc. 60 aliter causam agi atque ille -ret. Verr. II 3, 93 Brocchus ..., homo ... ea virtute, qua (*sc. eum esse*) omnes -atis (*v. l. 57*). Att. 12, 23, 1 qui etiam nunc molesti sunt, quid -as (*sc. eos futuros*), si venero? 13, 21, 4 rectumne -as cuiquam ante quam Bruto? (*sc. me προσφωνεῖν*). epist. 6, 13, 4 ita sum meritus, ut tu -as (*cf. p. 1521, 14*). SEN. benef. 2, 24, 4 scire te oportet, quanto plus sit, quam -as (*sc. id esse*). PLIN. epist. 8, 6, 13 finem -as? (*sc. hoc esse*).

β *speciatim*: (I) *de senatus consultis* (*cf. et l. 28.* *de nota censoria p. 1524, 2*): CIC. Phil. 3, 37 censeo ... senatum -are D. Brutum ... optime de re p. mereri. 5, 36 censeo ... senatum populumque R. -are D. Bruti ... opera ... rei p. ... esse subventum. 8, 33 senatum -turum eum contra rem p. fecisse. 9, 17 senatum censere atque e re p. -are *eqs.* 14, 37 senatum -are et iudicare *eqs.* Att. 4, 2, 4 CAEL. Cic. epist. 8, 8, 6 (*bis*). LIV. 42, 26, 6 senatum -are non aecum eum facere, qui *eqs.* QVINT. decl. 262 p. 72, 27 senatus aut populus pertinere id ad rem p. -vit. *aliter*: Q. CIC. pet. 53 MESSALLA Suet. Aug. 58, 2 sic ... nos (*i. senatus*) ... felicitatem rei p. ... precari -amus. *propius acced. exempla c. dupl. acc.*: CIC. har. resp. 29 Deiotarum ... a senatu regali nomine dignum -tum *eqs.* (*cf.* VAL. MAX. 2, 9, 2 optimo ... iudicio censores indignum eum -verunt aditu curiae).

(II) *subi. est res personata* (*pendet acc. c. inf.*): VAL. MAX. 1, 1, 9 imperia ... se humanarum rerum futura regimen -antia. PLIN. nat. 2, 138 Tuscorum litterae novem deos emittere fulmina -ant. 2, 191 Babyloniorum placita. QVINT. inst. 8 praef. 22 eloquentia ... non -bit ... pertinere. *v. p. 1522, 62.* COD. Iust. 6, 51, 1, 2^a leges. 6, 58, 14 pr. *lex* XII tabularum.

d *c. gerundivo aut gerundio*: α *generatim*: (I) *personaliter* (*sc. acc. [acc. c. inf.] c. gerundivo*): CIC. inv. 1, 3 ut ... vitam amittendam -rent. 1, 96 haec quidem -vimus esse dicenda. Verr. II 1, 103 quod ... multa ... praetermittenda -em. Font. 42 ut homines ... vobis retinendos -etis. Cluent. 27 domo sibi quaerendum remedium -vit. Manil. 40 rep. 2, 25 Att. 11, 3, 3 *al.* CAES. Gall. 4, 5, 1 Caesar ... nihil hic committendum -vit (4, 13, 3 n. spatii dandum -bat). 4, 6, 5 Caesar ea ... dissimulanda sibi -vit. *saepe al.* (*frequentasse Caesarem hanc struct., ut facta sua necessaria fuisse ostenderet, monuerunt Meusel, Lex. Caes. s. v. 'putare' p. 1299; Hey, ALL 15, 1908, 56*). *et passim.* *nota*: VVLG. act. 28, 6 -bant eum in tumorem convertendum (*pro 'conversum iri'; gr. προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι*). (II) *impersonaliter* (*gerundium*): CIC. fin. 1, 2 contra quos omnes breviter dicendum -o. div. 2, 37 his ... credendum potius -as? (2, 113). CAES. Gall. 1, 23, 1 rei frumentariae prospiciendum -vit. 1, 37, 4 maturandum sibi -vit. 1, 38, 2 praecavendum Caesar -bat. *saepe al.* (*v. l. 17*). VAL. Max. 7, 8, 1 quid scriptum esset ... considerandum -verunt. PLIN. epist. 10, 81, 5 cum ... consulendum -rem (te *add. Keil, alii*). TERT. nat. 1, 16 p. 86, 8 AVG. civ. 1, 27 p. 43, 9 D. *al.*

β *speciatim pro ornamento et in abundantia quadam sermonis* (*sic enim aetate recentiore haec locutio saepe usurpatur, sensu eam nequaquam poscente; v. Hey, ALL 15, 1908, 55 sqq. cf. l. 68 sqq.*): (I) *personaliter*: EDICT. imp. Diocl. II 22 qui ... species ... necessarias ... -verit subtrahendas (*i. subtraxerit*). HEGES. 1, 12, 2 p. 18, 1 quod ... ab immanitate viri semper alienam sese faciendam -verit (*gr. 1, 107 μακρὰν ἀποδέουσα*). 1, 16, 3 p. 25, 27 Pisoni ... commissum, ut ... aulam regiam ceteraque urbis tuenda -ret (*gr. non resp.*). COD. Theod. 1, 2, 1 epistulas ... nostras ... -es audiendas (*i. audias*). 3, 1, 8 qui ... ineundos furtim -ant esse contractus. 6, 30, 18 *al.* (II) *impersonaliter*: HEGES. 1, 1, 6 p. 6, 10 multitudini cedendum -vit (*gr. 1, 55 ἐξεκρούσθη*). 1, 16, 4 p. 26, 15 decertandum sibi ... -ant (*gr. 1, 146 ἀμύνονται*). *al.* COD. Theod. 10, 3, 4 si contra id reluctandum -verit, alius possessor ... quaeratur. 15, 1, 1 nemo propriis ornamentis esse privandas -et civitates. COD. Iust. 6, 30, 22 pr. qui deliberandum pro hereditate sibi delata -verunt. 6, 49, 6, 1^a (*a. 489*). PASS. Petr. Paul. long. 21 ne ... -es credendum mendaciis Iudaeorum (*ὑπολαβὼν πιστεύσῃ*).

e *seq. sent. secund.*: α ut (*cf.* censere): VLP. dig. 19, 1, 13, 14 placet mihi Neratii sententia -antis, ut ... exempto actio competat (*sim.* PAVL. dig. 39, 2, 18, 11 Sabini s. vera est -antis, ut ... possim agere). CYPR. sent. episc. 78 p. 459, 4 hoc ... -o, ut *haeretici* ... baptizentur. β quia (quod): ITALA Bar. 6, 55 (Firm. err. 28, 5) quomodo -andum est vel recipiendum quia sunt dii? (*πῶς ... νομιστέον ὅτι εἰσὶ θεοί; Vulg.* aest-). ITALA Hebr. 11, 19 (Mutian. Chrysost. hom. 25, 1) -ans, quia ... potens est deus (*λογισάμενος ὅτι, Vulg.* arbitrans). VVLG. psalm. 49, 21 -asti inique, quod ero tui similis. Luc. 19, 11 quia -rent, quod (*διὰ τὸ ... δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι*). Ioh. 20, 15 illa -ans quia hortulanus esset *eqs.* (*δοκοῦσα ὅτι*). Rom. 8, 18 (*λογίζομαι γὰρ ὅτι*). PASS. Tarach. 7 p. 464, 41 ne -es quia acquiescam iniquitati tuae (*gr. prorsus aliter*). *acc. pron. demonstr.* (*v. p. 1523, 10*): VVLG. Rom. 2, 3 -as ... hoc, ... quia tu effugies? (*λογίζῃ δὲ τοῦτο ... ὅτι eqs.*).

f *seq. sent. primaria* (*sc. pro acc. c. inf.*): CIC. leg. agr. 2, 2 equidem -o: si iam campus Martius dividatur ..., promiscue toto ... frui ... malitis. SEN. nat. 6, 15, 1 quidam ita -ant: terra multis locis perforata est (*v. p. 1521, 14.* *cf.* AVR. Fronto p. 43, 18 N. de iis autem, quae per litteras ... tuas consulis, ita -o: omnia ... plane proferunda).

g *hic ponantur aliquot loci verborum compositione, partim etiam ambagibus sive abundantiis insignes* (*aliter l. 29 sqq.*): *in structura per* 'ut -em' *sim.*: CIC. inv. 1, 1 me quidem ... ratio ipsa in hanc ... sententiam ducit, ut -em *eqs.* (Cluent. 171 nisi forte ... fabulis ducimur, ut -emus *eqs.*). Att. 11, 7, 3 si me adduxeris, ut -em *eqs.* (epist. 2, 16, 1 adduci *potuisti* ... ut -res *eqs.* SVET. Tib. 21, 3 adduci ... nequeo quin -em *eqs.*). VAL. MAX. 9, 14 pr. alii in ea sunt opinione ut -ent *eqs.* (*pro 'alii -ant' sim.* QVINT. inst. 1, 10, 15 eius sectae ... principes in hac fuere sententia, ut -rent). COLVM. 2, 10, 7 quod sic ego interpretor, ut -em *eqs.* (*cf.* 2, 11, 7 adeoque fabam sariendam censeo, ut -em). PROC. dig. 23, 3, 67 propius est ut -em (50, 16, 125 NERAT. [?] dig. 4, 1, 14, 1 CELS. dig. 12, 1, 32). *aliter*: CIC. Manil. 38 statuetis quid -etis (*sim.* 46 potestis constituere, quantum ... *auctoritatem* valituram esse -etis). TERT. resurr. 48 p. 100, 8 illa praesumptione hoc ... *instituerunt*, qua alii ... baptisma profuturum -rent (*sim.* PORPH. Hor. carm. 2, 18, 6 suspicionem dat, qua -emus ... Romanos ... vindicavisse). *cf. etiam quasi*

[*Friedrich*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pleonasmum verb. q. s. -are *et* censere: TERT. idol. 2 p. 31, 25 si quis -et adulterium . . . in ipsa carnis congressione censendum (*i. 'esse'*).

b *afferuntur adverbia minus communia, certe aurea q. v. latinitatis aetate nondum c.* -are *coniuncta*: VAL. MAX. 1, 7 ext. 5 similiter. 4, 3, 7 merito (AVG. civ. 16, 23 p. 160, 7. *cf.* SVET. Iul. 55 non immerito [COD. Iust. 4, 54, 5]). COLVM. 3, 2, 27 falso (PLIN. nat. 2, 67. 33, 151 QVINT. inst. 10, 1, 23 IVLIAN. dig. 23, 3, 46, 2 *al.*). PLIN. nat. 2, 221 haud frustra (COD. Iust. 5, 11, 1 [*a. 231*]). 8, 80 confidenter (*cf.* AMM. 15, 1, 3 fidenter). 8, 207 non inlepide. 9, 108 non improprie. 33, 57 varie. TRAIAN. Plin. epist. 10, 76 potissimum (*nisi hoc obi.; sim.* POMPON. dig. 41, 1, 27, 1). AFRIC. dig. 46, 3, 38, 5 rectius (*cf.* PAVL. dig. 5, 3, 40 recte. MIN. FEL. 32, 1 AMM. 17, 4, 5). MARCELL. (?) dig. 46, 3, 73 magis. GELL. 1, 3, 22 singillatim. 16, 6, 13 ultro. CLAVD. DON. Aen. 10, 810 p. 392, 11 inprudenter (*cf.* AVG. civ. 4, 31 p. 186, 28 D. prudenter). VVLG. psalm. 49, 21 inique. AVG. civ. 16, 15 p. 152, 14 D. non incredibiliter (17, 14 p. 236, 11). c. acad. 2, 6, 14 p. 33, 20 non inpudenter. COD. Iust. 1, 17, 2 pr. penitus (*v. p. 1518, 77*). 6, 51, 1, 14ª imperialiter. ISID. sent. 3, 44, 5 nequaquam.

2 *synonyma et opposita*: **a** *syn.* (*quid intersit inter* scire *et* -are *apparet e* LIV. 38, 47, 9 [*v. p. 1522, 23*]. *cf. et*: AVG. in psalm. 118 serm. 24, 7 p. 1571^med. deputavi [*v. l. 27*] vel putavi [*v. l. 31*] vel -vi . . . multis enim modis nostri interpretati sunt . . . verbum, quod est ἐλογισάμην. PETR. CHRYS. serm. 79 p. 424ᴮ cogitare capere -are): arbitror: C. GRACCH. frg. Gell. 15, 12, 1 CIC. Att. 13, 21, 5 (*v. et p. 1518, 54*). censeo: CYPR. epist. 59, 17 p. 687, 14 (*v. et p. 1518, 55*). deputo: TERT. adv. Hermog. 1 p. 126, 10. iudico: TER. Ad. 897 CIC. Manil. 42 leg. agr. 2, 2 Phil. 14, 37 *al.* CAES. civ. 2, 32, 4. 3, 85, 2. opinor: AFRAN. com. 416 PLIN. nat. 10, 148 (*cf.* 4, 93. 9, 16, *ubi iuxta positum est* opinio). pendo: MVTIAN. Chrysost. hom. 20, 2 p. 361. puto: CIC. p. red. in sen. 13 Sest. 43 Cael. 1 *al.* CAES. civ. 3, 17, 1 QVINT. inst. 10, 1, 33. recipio: ITALA Bar. 6, 55 (Firm. err. 28, 5). sentio: CIC. de orat. 2, 186 leg. 2, 31 Lael. 16 QVINT. inst. 2, 15, 10. *passive* -or *idem quod* habeor: PLIN. nat. 22, 8.

b *opp.* (*v. et p. 1520, 73. gradationes* -andi *sunt quodammodo*: mihi persuadeo: CIC. Mur. 7; intellego: CIC. Att. 16, 16, 10 epist. 13, 65, 1 AVG. civ. 17, 19 p. 246, 21 D.): animadvertere: LIV. 1 praef. 8. appellare: CIC. Cluent. 88 Lael. 6 PORPH. Hor. sat. 1, 3, 49. dicere: CIC. Verr. II 3, 213 Sest. 87 *al.* LIV. 9, 26, 15 VAL. MAX. 6, 9 ext. 7. dictitare: BELL. Alex. 64, 2. loqui: CIC. Verr. II 5, 46 Q. CIC. pet. 50. praedicare: CIC. Q. Rosc. 19 BELL. Alex. 64, 2. scribere: CIC. Att. 1, 17, 3. 11, 12, 3. *passivo* -ari *opp.* esse: CIC. Planc. 50 NEP. Att. 6, 1 APVL. flor. 16 p. 75.

B ***intransitive:*** *interdum (fere mala ex gr. versione) factum est, ut* -are *nullo obi. supplendo ipsam significaret* ***actionem cogitandi*** *vel* ***reputandi***: VVLG. psalm. 72, 16 -bam ut cognoscerem hoc (ὑπέλαβον τοῦ γνῶναι τοῦτο). Luc. 3, 15 -ante . . . populo et cogitantibus omnibus . . . de Iohanne *eqs.* (προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ. -are *pro* προσδοκᾶν *etiam* act. 28, 6; *v. p. 1524, 19*). PS. ORIG. in Iob 3 p. 508ᶜ Iob vermes . . . sustinuit apud semetipsum -ans ac dicens *eqs.*

III ***sensu mutato*: male** (bene *l. 56*) **-are** *de aliquo pro* **'male ligne** (*bene*) *de aliquo* **loqui'** (*v. p. 1517, 57*): SEN. dial. 5, 22, 2 *duo manipulares* incumbentes regis tabernaculo faciebant quod homines et periculosissime et libentissime faciunt, de rege suo m. -bant ([-ant *A*]. *cf.* epist. 68, 6 quod homines de aliis libentissime faciunt, de te apud te m. -a). HERM. vulg. sim. 10, 2, 2 bene . . . de te hic apud me -vit (*Pal.* locutus est; *gr. deest*). MACR. Sat. 2, 4, 18 Strabone in adulationem Caesaris m. -ante de pervicacia Catonis ait *Augustus eqs. fort. huc trahend.*: SEN. dial. 8, 7, 2 epist. 31, 10. 63, 10. 70, 13. INSCR. AJPh. 48, 1927, p. 25 non reliquit (*mortua*) qui de se m. -ret. *Friedrich.*

exist- *v.* exsist-.

exitiābilis, -e. *ab* exitium. *compar. p. 1526, 20.* maxime -is *l. 84.* GLOSS.ᴸ IV Plac. E 60 -is est homo qui alii exitium praestat. dicimus enim -em et locum in quo exitium fieri potest ut fovea vel gladius. GLOSS. ὀλέθριος. [*l. v. falsa pro* exitialis: *p. 1526, 68. 78.*] *i. q.* ***exitium adferens, funestus, perniciosus*** (*syn. l. 77, cf. l. 72.* ***de homine***: *l. 75. p. 1526, 15. acced. dat.*: *l. 71. 72. 73. 82 al.*; in *c. acc.*: *p. 1526, 1*; dictu: *l. 81. c. inf.*: *p. 1526, 11. 18*; quod: *l. 78. p 1526, 13. n. sing. pro adv.*: *p. 1526, 8*): PLAVT. Epid. 606 -em ego illi faciam hunc, ut fiat, diem. CIC. Att. 10, 4, 3 bellum . . . civibus -e; *app.* calamitosum (LIV. 30, 7, 6. IORD. Get. 61 sibi -e). OV. met. 6, 257 telum (SIL. 14, 306). 8, 425 caput *suis Calydonii* (*cf.* GILD. Brit. 95 chron. III p. 78, 22 ore). LIV. 27, 23, 4 prodigiorum eventus (VELL. 2, 21, 2 *proelii*). 29, 17, 19 tyrannus (EVTR. 8, 1, 1. *cf.* VELL. 2, 12, 6 homines. SIL. 6, 151 monstrum. 15, 384 nomen). VELL. 2, 18, 6 leges perniciosas et -es (EVTR. 9, 7. AVG. in psalm. 50, 1 p. 586^init. p. et pro certo -e *est*, quod *eqs.*). 2, 44, 1. 2, 112, 3 famem (SYMM. epist. 4, 21, 1). 2, 112, 4 paene -em omnibus cladem (SVET. Aug. 23, 1). SIL. 9, 496 irae -is ultor. STAT. Theb. 1, 395 (*de oraculo*) monstrum (*aliter l. 76*) -e dictu. TAC. hist. 2, 69, 2 -e id rei publicae, ingratum militi. 3, 22, 3 proelium . . . his . . . -e (*cf.* SVLP. SEV. chron. 1, 44, 6 pugnam). ann. 3, 15, 2. 6, 7, 2 quod (*sc. delationes*) maxime -e tulere illa tempora. 6, 24, 1 -em in suos, infensum reipublicae animum. 15, 44, 2 superstitio *Christianorum* (SVLP. SEV. chron. 2, 46, 1. *cf.* 2, 46, 5 doctrinam. AVG. gen. ad litt. 12, 14 p. 399, 9 errorem. OROS. hist. 7, 28, 23 *et* 25 dogma). 16, 5, 2 morbo -i correptos (AVG. fid. et op. 20, 36 p. 82, 10 [existimabilis *l. v.*]). SVET. Iul. 78, 1 -em sibi invidiam hinc . . . movit. Claud. 25, 3 ob -es inter se discordias. APVL. met. 2, 20 ad -es viventium fortunas (ARNOB. nat. 2, 76 p. 110, 6 -es multiplicesque). 2, 32. 4, 10. 5, 5 periculum. 6, 16 renidens -e. 6, 27. 10, 11 -em . . . potionem (*i. venenum*). ARNOB. nat. 1, 10 p. 10, 9 *res.* p. 10, 14 pestilentias morbos fames atque alias . . . malorum -es formas. 2, 55 p. 91, 23 quod sit nocens atque -e. p. 92, 1 foris . . . ab his esse -e ac mortiferum ducat (AVG. epist. 175, 4 p. 658, 12 quam sit pestiferum et -e ovibus Christi, quod *eqs.*). FIRM. math. 6, 15, 17. 6, 30, 11. RVFIN. hist. 2, 6, 8 ultimum et -e malum . . . obsidionis. PRVD. c. Symm. 2, 715 gens -is (*i. Gothi*). AVG. in euang. Ioh. 89, 1 p. 1857^init. (*opp.* salutaris). gen. ad litt. 8, 9 p. 245, 2. SVLP. SEV. chron. 1, 54, 4 -i foetore. OROS. hist. 7, 28, 2 vita (*cf. infra l. 65*). 7, 33, 19 -i pravitate. LEO M. epist. 38 Conc.ˢ II 4 p. 18, 13 quid . . . tam -e, quam . . . spem salutis humanae velle dissolvere. GILD. Brit. 4 chron. III p. 29, 13 fluvios olim -es, nunc . . . utiles. 30 p. 43, 4 -iore parricidiorum . . . caeno. POMER. 2, 5, 2 seria verba corripientium in iocos -es *convertere.* CASSIOD. in psalm. 118, 101 p. 870ᴬ -i dulcedine.

adv. **exitiābiliter.** *i. q.* ***perniciose, funeste***: AVG. civ. 1, 17 p. 29, 2 D. -r paenitens. conf. 6, 7, 11 quod circum -r amaret. epist. 188, 3 p. 122, 9 quantum et quam -r erret. GILD. Brit. 12 chron. III p. 32, 22 donec Arriana perfidia . . . fratres . . . -r faceret seiungi. CAPREOL. epist. 2, 5 p. 852ᴰ. *compos.*: inexitiabilis.

? **exitiae** poenae, sententiae GLOSS.ᴸ V Abba EX 126 (exitia *Goetz, cf. p. 1527, 82*).

exitiālis, -e. *ab* exitium. magis -is: *l. 43. 53.* nimis: *l. 79.* GLOSS. mortiferum, mortale, periculosum. ὀλέθριος. *i. q.* ***perniciosus, exitiabilis*** (***de homine***: *l. 45; bestia*: *l. 43. 47. acced. dat.*: *l. 40. 46. 50. praedicative*: *l. 51. 68.* -e est *sim. c.* (*acc. c.*) *inf.*: *l. 54. 68. 79. n. pro subst.*: *l. 61. 71. 73*): CIC. Verr. II 5, 12 exitus -es (*v. p. 1537, 55*). LVCR. 2, 569 motūs . . . -es. 6, 566 mundi -e aliquod tempus clademque (PLIN. nat. 18, 245; *syn.* noxium). VERG. Aen. 2, 31 donum -e Minervae (VAL. FL. 5, 447 coronae. SIL. 8, 53 mariti). 6, 511 scelus -e Lacaenae (AMM. 17, 13, 23). LIV. 40, 54, 9 litteras. VELL. 2, 22, 4 -i hausto spiritu. 2, 72, 5 (*in imag.*) tempestatem. PLIN. nat. 5, 45 solem . . . -em ipsis agrisque. 7, 14 virus -e serpentibus (8, 85. 11, 87 colores *veneni.* 27, 5 *venena* [DRAC. Romul. 10, 491]). 8, 136 urinam . . . leoni -em. 8, 204. 10, 198 omnia (*sc. serpentes*) magis -ia, si *eqs.* 21, 77 mel. 28, 77 coitūs; *syn.* pestiferos. VAL. FL. 5, 261 vellus. SIL. 2, 787 -e caput; *i. Hannibal* (*item de viris*: AMM. 26, 1, 6 -is postea magister officiorum. 28, 3, 4. 29, 2, 23 optimo cuique. *cf. infra l. 63*). SIL. 8, 257 Cannas . . ., malum -e (AMM. 21, 4, 1. 22, 15, 15 quadrupes [*i. crocodilus*]. 26, 10, 14 -bus malis [SALV. gub. 6, 68]. 31, 12, 13. CLAVD. DON. Aen. 2, 235 p. 179, 30). 11, 560 bellum (LACT. inst. 7, 16, 1 CLAVD. 21, 280). 14, 98 sceptrum (STAT. Theb. 1, 34 geminis tyrannis). STAT. Theb. 1, 243 genus. 4, 192 hoc aurum vati fata -e monebant. 11, 751 vallum. silv. 4, 6, 41 robur (*i. clava Herculis*). Ach. 2, 58 praemia. PLIN. paneg. 50, 5. 62, 3 nihil magis -e erat quam illa principis cogitatio. SVET. Cal. 50, 1 capram nominare criminosum et -e habebatur. GELL. 9, 4, 8 fascinationem. TERT. adv. Marc. 5, 16 p. 630, 10 poenam luituros -em aeternam (*cf.* PASS. Matth. 18 supplicium [πικροτέρῳ θανάτῳ]). PANEG. 3, 1, 4 -bus . . . *et* pudendis . . . rapinis. 12, 23, 1 -es vobis move⟨te⟩ conatus. AVSON. Mos. 277 gramina . . . -ia Circes. AMM. 14, 2, 19 inediae . . . aerumnas -es (exitalis *V*). 14, 5, 5 vitium. 14, 9, 1 *lis.* 19, 4, 8 peste. 19, 12, 2 innocentibus -es causas affingens. 24, 4, 15 impetūs. 25, 7, 12 quibus -e aliud accessit et impium, ne *eqs.* 26, 6, 7 incentivum. 28, 1, 19. 28, 2, 12 commentum. 28, 5, 7 manum latronum -em. 30, 5, 6. 30, 10, 2. 30, 10, 10 -ium pugnarum (31, 15, 1). ORIGO Const. 6, 33 -is vita (*verba 'epitomatoris' ex* OROS. 7, 28, 2 [*v. supra l. 17*] *inserta, cf. Mommsen p. 6*^init.). HEGES. 4, 13, 1 p. 261, 12 tria genera -ium calamitatum: tyrannis, bellum, seditio. 5, 15 p. 322, 20 sit utile vobis non oboedire imperio Romano: videamus, si liberum, si non -e (exitiabile *l. v.*). RVFIN. hist. 3, 5, 5. 3, 8, 2 -bus flammis (*sc. cometae*). *ibid.* portentum. hist. p. 953, 21 stagni -is. PRVD. cath. 3, 178 ne libeat teti. gisse manu -e quid aut vetitum. c. Symm. 2, 568 -i . . . die *Cannensi.* CLAVD. 5, 89 iugum. AVG. contin. 14, 32 p. 183, 14 superbiam. c. Iul. op. imperf. 3, 27 p. 1257 per tam abrupta, tam -ia orbitas ducere (*cf.* LEO M. epist. 71 Conc.ˢ II 4 p. 32, 14 impietas . . . caecis ausibus in -ia [exitiabilia *l. v.*] abrupta processit). HIPPOCR. progn. 19 (*gr. p. 99 K.* ὀλεθριώτεραι). MART. CAP. 2, 197 toto . . . -is saeviebat horrore *leo.* CONC.ˢ IV 2 p. 102, 21 -i errore (ὀλεθρίῳ). CASS. FEL. 36 p. 78, 10 ulceratio faucium (exiciabilis *l. v.*). CASSIOD. in psalm. 2 concl. p. 43ᴬ nimis -e est duas naturas . . . permanere. CE 1671, 7 (*frg.*).

adv. **exitiāliter.** *i. q.* ***perniciose***: RVFIN. hist. 5, 5, 2 hostes . . . -r imminebant. CAEL. AVR. acut. 1, 3, 40 affici. CASSIOD. in psalm. 34, 27 p. 250ᴬ (*opp.* salutariter). GREG. M. moral. 24, 30 ut . . . eius *spinae* . . . vulnus . . . -r pertimescat.

? **exitīcius,** -a, -um. *ab* exire, exitus. *e coni. dub., i. q.* *[Leumann]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mortuus: Ps. QVINT. decl. exc. Paris. 10 p. 407, 14 exi⟨ti⟩cium (*Klotz, alii alia*) filium. [*loco corrupto*: gemesius exicitius GLOSS. IV 82, 46 (= GLOSS.ᴸ III Abol. GE 20); *varie temptatur*: 'genesius exitīcius?', *Leumann, Glotta 9, 1918, 162*; gnesius ex(s)iticius, *Niedermann in plagulis*; *Lindsay*: gymnasium exercitium, *v. adn. et vol. VI 2, 1736, 9*.] *cf. et Du Cange s. v.*

exitio, -ōnis *f.* *ab* exire (*cf.* abitio). *gr.* ἐξιτίων: *l. 24*. [*e coni. l. 18.*]

1 *i. q. actus exeundi, egressio, exitus* (*acced. acc. l. 11*): **a** *propr. et corporal.*: *e periculis, fere i. q. effugium*: PLAVT. Capt. 519 neque exitium (*Pontanus*, exilium *trad.*) -o est (*v. p. 1356, 62; ad acc. cf. p. 1367, 3*). *ex utero* (*iocose*): PLAVT. Truc. 511 quid illi ex utero -ost prius quam *eqs.* **b** *transl. de Christi a deo profectione* (*v. p. 1364, 3*): HIL. trin. 6, 31 p. 182ᶜ -o illa *Christi* a deo. 6, 35 p. 185ᶜ. 9, 30 p. 303ᴰ Ps. AVG. quaest. test. I 91, 5 p. 155, 6. 97, 8 p. 177, 25. 27. **c** *metonym. i. q. exsequiae* (*cf. p. 1533, 76*): DIDASC. apost. 61, 20 eucharistiam offerte ... in coemiteriis et in dormientium (*i. mortuorum*) exi[ni]tione (*corr. Connolly*; *cf. Const. apost. 6, 30, 2* ἐν ταῖς ἐξόδοις τῶν κεκοιμημένων, *v. Tidner, Sprachl. Komm. z. lat. Didasc. Apost. p. 245*). [*vix i. q.* exinitiatione (*i. initiatione*) *sc. per haplologicam q. v. abbreviationem*; *cf.* exinventio *p. 1512, 39*.]

2 *i. q. expensae* (*v. Meinersmann, Lat. W. i. gr. Pap. p. 17*): PAP. Cairo catal. 67057 I 7 (*a. 554/9*) τῆς ἐξιτίωνος νομίσματα (*cetera dub.*).

exitiōsus, -a, -um. *ab* exitium. *scrib.* exs- *l. 64*. *compar. et superl. passim.* SYNON. Cic. p. 430, 8 B. periculosum, -um, pestiferum, perniciosum. ISID. orig. 10, 91 -us eo quod multis exitio sit. **1** *i. q. perniciosus, exitialis* (*de homine: l. 40. 47. 52. 57. bestia: l. 38*; *acced. dat.: l. 38. 41. 42 al.* -um est *c. acc. c. inf.: l. 33. 39. cf. l. 34. 45.* *n. pl. pro subst.: l. 46. 50. 51*): CIC. Catil. 4, 6 tam -am ... coniurationem. har. resp. 4 prodigiis. Planc. 87 caedem fieri senatūs ... rei publicae -um fuisset (leg. 3, 42 nihil est ... -ius civitatibus ... quam ... quicquam agi per vim). Att. 8, 13, 1 -i belli (9, 6, 7 crudele et -um. 9, 9, 2. TAC. ann. 13, 57, 2 Hermunduris prosperum, Chattis -ius fuit. AVG. civ. 3, 21 p. 132, 11 D.). epist. 6, 1, 5. SEN. dial. 3, 20, 7 *mala ingenia* -a possunt esse. epist. 71, 15 opibus -a res, luxus. COLVM. 7, 4, 6 serpentibus. PLIN. nat. 28, 123 concipere nutrices -um est (AVG. serm. 23, 5, 5 p. 157ᵖ·ᵐᵉᵈ· 40, 4, 7 p. 246ᵖ·ᵐᵉᵈ·). MART. 6, 21, 4 tu ne quid pecces, -e, vide. TAC. Agr. 15, 2. hist. 1, 68, 1 proelium. 1, 89, 3 cunctationem ut Neroni ... -am. 2, 16, 1 temeritas nihil in summam profutura, ipsi -a (ann. 16, 26, 3. *cf.* hist. 3, 2, 1 festinationem ipsis utilem, Vitellio -am). 2, 31, 1 Otho luxu ... rei publicae -ior. 3, 12, 1 -iore discordia. 3, 49, 2 quod -ius erat, quam Vespasianum sprevisse. 4, 44, 2. 4, 50, 2 ann. 3, 8, 2. 3, 31, 5. 4, 59, 2 quamquam -a suaderet (AMM. 14, 10, 5 -a coeptantem). 6, 36, 2. 11, 17, 2 privatim degeneres, in publicum -i. 13, 2, 2 adoptione -a. 13, 27, 1 paucorum culpam ipsis -am esse. GELL. 9, 4 ᵗⁱᵗ· de ... diris et -is effascinationibus. TERT. spect. 25 p. 25, 14 voluptatis -ae. idol. 1 p. 30, 24 crimina tam -a. scorp. 5 p. 154, 13; *opp.* salutaria (adv. Marc. 2, 29 p. 376, 7). pudic. 19 p. 265, 23 graviora et -a. anim. 34 p. 359, 12 Helenam fuisse -issimam Priamo (*cf.* IVST. 7, 5, 5 *matrem liberis* -am fore). adv. Marc. 2, 6 p. 341, 4 si libertas ... arbitrii -a futura esset. cult. fem. 2, 3 p. 718 Oe. IREN. 2, 7, 6. PORPH. Hor. carm. 1, 16, 17 ira ... hominibus. PRESB. Cypr. epist. 36, 3 p. 575, 2 venena. CYPR. epist. 43, 2 p. 592, 5 temeritatem. IVST. 31, 2, 7. Ps. AVR. VICT. epit. 13, 13 sumptūs. AMM. 31, 4, 9 dux. AMBROSIAST. in II Cor. 11, 27 p. 327ᶜ laborem. AVG. civ. 3, 21 p. 133, 23 D. non adhuc ... gloriosam, sed contentiosam et -am ... libertatem. AVG. epist. 157, 5 p. 451, 23 -um tumorem (*sc. liberi arbitrii*). serm. 180, 4, 4 p. 974ᵐᵉᵈ· falsa iuratio -a est. GLOSS. Verg. ed. Hagen D 174 p. 501 dies infanda, id est ... -a. **2** *i. q. infelix* (*cf. vol. VII 1, 621, 47*): CIL X 2132 Augurio gymnico inconparabili, dulci, exsitioso. *cf.* calamitosus *tam activa quam pass. not.*

adv. superl. **exitiōsissimē**. GLOSS. V 293, 5 -e perniciosissime. *i. q. ratione valde pestifera*: AVG. epist. 28, 3 p. 107, 12 videtur -e credi aliquod in libris sanctis esse mendacium.

***exitium**, -ī *n.* *vix recte* FEST. (*l. 76*) *secuti derivant ab* exire *coll.* initium; *ab ipsis certe Romanis c.* exitus *coniungebatur* (*cf. et* VARRO ling. 5, 60 *p. 1535, 79*) *et partim confundebatur* (*v. p. 1530, 41. 1538, 59*). *fort.* *ex-xitium, *cf. gr.* φθίνω, *ind.* kṣiṇoti. *metro firmatur gen. sing.* -ti: PLAVT. Poen. 918 (*trad. etiam* CIC. div. in Caec. 7 Mil. 76 Deiot. 16 *al. cf. Maas, ALL 12, 1902, 511*). -ii: OV. trist. 4, 8, 50 Ib. 526 PRVD. perist. 3, 115 *al.* *plur. inde ab* ENN., PLAVTO; *gen.* -um *v. p. 1528, 28.* *pro masc.* (?): *p. 1530, 38.* PAVL. FEST. p. 81 -um antiquissimi ponebant pro exitu (*v. p. 1528, 13. 27*); nunc -um pessimum exitum dicimus (*cf.* GLOSS.ᴸ V Aa E 855 -⟨i⟩um periculum seu exitum malum vel calamitas). DIFF. ed. Beck p. 55, 11 *v. p. 1231, 82.* CHAR. gramm. p. 457, 30 B. ὄλεθρος (GLOSS.). SYNON. Cic. p. 433, 21 B. lues tabes labes -um calamitas clades pestis pestilentia pernicies. GLOSS.ᴸ III Abstr. EX 58 mors vel periculum (*al.*). V Aa E 857 -a poena sententia tormenta (*cf. p. 1530, 40*). GLOSS. calamitas, pernicies. κίνδυνος. *inde ab* ENN., PLAVTO, CATONE; *deest ap.* CAES., NEP., LVCAN. *al.*; *adamant* TAC., APVL. met., FIRM., AMM.

[*confunditur c.* exilium (*v. et p. 1484, 53*): VERG. Aen. 7, 129 *v. p. 1530, 21.* 10, 850 (exilium *Serv.*, *P*ᶜᵒʳʳ·, *recte ut vid.*). SEN. epist. 71, 15 (exilii *codd. vett.*, -i ς *recte*). -um *falso trad.*: CIRIS 332. -um *e coni.*: PLAVT. Capt. 519 *v. p. 1527, 11.* TAC. ann. 6, 20, 1 FIRM. math. 1, 7, 41. *v. et l. 63. p. 1529, 6. 49. 1536, 36.* *dub.*: CE 2121, 8 nunc me Cerberus ducit in -um (exilium *Birt, PhW 1929, 1132*). **c.** exitus: *variat: p. 1529, 78. 1530, 7. 1531, 32.* CIC. Att. 3, 13, 2 (exitum *M*¹). IORD. Get. 254. -um *falso trad.*: LIV. perioch. 25 p. 31, 9. TAC. ann. 2, 54, 4 (*def. Wolff, WklPh. 1915, 636*). APVL. met. 8, 14. -um *e coni.*: TAC. ann. 13, 1, 1. 14, 7, 4 AMM. 30, 7, 7. *restituitur praeterea*: PLAVT. Cist. 691 (*Leo*). TAC. ann. 5, 4, 1. 15, 2, 2. 16, 8, 1 AMM. 14, 11, 21. *dub. trad. vel interpr.*: PVBLIL. I 58 inimico extincto -um ('*exitum*' *interpretantur, cf. p. 1527, 76*; pretium *Ribbeck*) lacrimae non habent. ALC. AVIT. epist. 7 p. 37, 17 post ⌊hinc in -a⌋ (⌊ ⌋ *L* [*in ras., prior i ss.*], incerti nexi *P*, incesti nexum *S* [*recte?*]) sera coniunctio est.]

i. q. **pernicies** (*syn. infra l. 35. 55 al.*), **interitus** (*syn. p. 1530, 68. 1531, 1*), **perditio** (*syn. p. 1530, 4*; *alia syn. l. 55. 68. p. 1529, 60. 1530, 2. 73. 1531, 38*; *opp. l. 45. 54. p. 1529, 46. 1531, 33.* *nota lusum verb. c.* excidium: PLAVT. Bacch. 944 *p. 1232, 67*; exilium: *infra l. 36.* EPIST. pontif. 385 Conc.ᔆ I 2 p. 100, 1 innocentum -um est istud exilium; exitus: FACVND. defens. 2, 6 p. 579ᴮ evidenti rerum exitu, quin potius -o comprobatur): **1 proprie: a** *generatim de hominibus* (*bestiis l. 78. p. 1529, 16. 56. 75 al.*): **α** *vi primigenia plus minus vigente* (*saepe fere i. q.* **caedes** *[l. 71]*, **mors** *[e. g. p. 1529, 7. 21. 1530, 17. i. q. poena mortis: p. 1530, 12]*; *i. q.* '*malus exitus*' *[cf. p. 1527, 77]*: *infra l. 41. p. 1529, 18*): ENN. scaen. 66 -um (*i.* -*orum, testante* CIC. orat. 155) examen rapit *classis hostium.* 167 qui alteri -um parat ([*syn.* pestem]. CIC. Phil. 7, 14 TAC. hist. 4, 58, 1 ann. 3, 54, 1 APVL. met. 7, 11. *et al. cf.* RHET. Her. 2, 19, 28 inimico -um machinari [SEN. Phaedr. 1221 -a. IVST. 39, 4, 5]. PROP. 3, 22, 32 -um nato matre movente. VAL. FL. 5, 625 mutua divi -a ... molimur [TAC. ann. 14, 7, 4; exitum *cod.* SVLP. SEV. chron. 1, 35, 6]. TAC. ann. 5, 4, 2 -um domui eius intendi. SVET. Nero 36, 1 nobilissimo cuique -um destinari). ENN. scaen. 272 illi perniciem dabo, mihi maerores, illi luctum, -um illi, exilium mihi (TER. Andr. 666 OV. trist. 4, 8, 50. *v. et p. 1529, 60*). PLAVT. Aul. 275 nobis prope adest -um (Pseud. 60 SALL. Iug. 70, 5 TAC. ann. 14, 32, 1). Bacch. 1093 omnibus -is *interii* (Cist. 663 quovis -o. GELL. 3, 9, 5. AMM. 22, 15, 18 tali. *similia de certo quodam genere necis*: PACVV. trag. 288 nam me perbitere, illis opitularier quovis -o cupio. VAL. MAX. 1, 1, 19 occisus eodem -o [*sim.* FIRM. math. 7, 2, 6 AVR. VICT. Caes. 3, 3]. SEN. Med. 1001 hic ... dabitur -o pari. SIL. 17, 500 mactantur comminus uno -o. TAC. ann. 14, 3, 2 tali iam Britannici -o. *al.*). Merc. 849 (*interpol.?*). Poen. 918. Rud. 68 tetuli ei *virgini* auxilium et lenoni -um simul (PHAEDR. 1, 31, 2 auxilia dum requirit, -um invenit. *v. et p. 1529, 1. cf.* CIC. Mur. 56 praesidio ..., -o ... esse [LIV. 40, 15, 10 ubi (*i. in fratre*) praesidium esse oportebat, ibi -um est]. SEN. dial. 3, 5, 2 homo in adiutorium mutuum genitus est, ira in -um. TAC. ann. 3, 66, 4 cum securitate ... cum -o). TER. Phorm. 200 quod ego huic ... subito -o remedium inveniam? CATO orig. 83 (Gell. 3, 7, 5 tribunus ... ostendit -um de loci importunitate ... maturum. TRAG. inc. Rut. Lup. 2, 6 *crudelitas* parit odium; inde ... nascitur -um. CIC. S. Rosc. 146. 149 qui quantum possent in salute alterius quam in -o mallent ostendere (Catil. 1, 33 [*syn.* pestis, pernicies]. p. red. in sen. 24 ab -o ad salutem vocavit. Mil. 100 or. frg. A III 5 VELL. 2, 124, 1 APVL. met. 10, 11. *et al.*). Verr. II 3, 62 in periculo atque -o suo, *sc. apud iudices* (Sest. 46 NIGID. Gell. 9, 12, 6. TAC. ann. 4, 28, 2 periculum pro -o habebatur. APVL. met. 9, 1 TERT. anim. 46 p. 376, 14. AVIEN. Arat. 676 -umque sali rabidique pericula ponti anteveni). Cluent. 18 *huius* -um exoptat (*cf.* VAL. MAX. 1, 8 ext. 6 -i eius cupidus. 6, 2 ext. 2 tyranni -um ... expetentibus. TAC. hist. 1, 32, 1 caedem Othonis et coniuratorum -um [exilium *cod.*] poscentium. 2, 68, 4 flagitabant. *sim. al.*). Catil. 3, 17 ante -i ac fati diem. har. resp. 51 ad poenam -umque praeceps (SVET. Aug. 47 *urbes* licentiā. AMM. 25, 3, 14. 31, 15, 3 *al. cf.* CIC. Att. 3, 15, 7 me ... ad [CELS. 3, 21, 3 in] -um praecipitantem. LIV. 24, 7, 1 AMM. 28, 1, 30). Mil. 78 (*syn.* sceleris). Deiot. 16 propter metum praesentis -i (TAC. ann. 14, 9, 2. AMM. 24, 4, 25 timore. *cf.* TAC. hist. 1, 28, 1 -um metuens). Phil. 13, 33 ad -um eorum (*item* -*um i. q. caedes*: or. frg. A XII 3. Att. 3, 13, 2 meum. SALL. or. Macri 10 ad -um usque insontis tribuni. VAL. MAX. 9, 7 mil. Rom. 1 legati. SEN. Med. 913 in -um senis armasse natas. dial. 4, 8, 2. nat. 5, 18, 6 quae nos dementia .., in mutuum compellit -um [TAC. hist. 4, 7, 3. *cf.* 4, 36, 1 in -um ducum accendebatur (AVG. civ. 15, 7 p. 70, 8 D.). FLOR. epit. 2, 20, 5 barbarum ... in -um sui ... concitat. APVL. met. 2, 27 *hortari* ad. 9, 29 instigare]. SEN. epist. 66, 13 in -um suum verti. PLIN. nat. 10, 62 honos iis *ciconiis* serpentium -o tantus, ut *eqs.* 11, 106. 21, 81 SIL. 14, 111 TAC. ann. 1, 23, 2 APVL. met. 10, 4. 10, 6. AVR. VICT. Caes. 5, 15 mandatum sui -um [33, 20]. *et al.*). leg. 1, 33 id (*sc. seiunctionem utilitatis a iure*) ... caput esse -orum omnium. 2, 22 periurii poena divina -um, humana dedecus (CVLEX 230 poena sit -um. PRVD. psych. 546. *cf.* APVL. met. 7, 21 poenale ... -um [RVFIN. hist. 5, 1, 33. *sim. ibid.* 3, 5, 6 feralis poenae -um. AVG. civ. 22, 22 p. 606,

[*Leumann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

29 D. a poenarum -o poenali eruantur auxilio]. *cf.* CIC. ad Q. fr. 1, 4, 4 meis -o fuero, quibus ... dedecori non eram. PLIN. epist. 3, 14, 6 contumeliae ... -i). nat. deor. 2, 8 *al.* MAT. CIC. epist. 11, 28, 3 cum ... idem homines illi et invidiae et -o fuerint (*similiter coniungitur*: SIL. 5, 518 volvens iram -umque Sychaeo. TAC. ann. 6, 47, 1 unde illis odia, mox Othoni -um [exilium *M*]). LVCR. 3, 473 multorum -o (*i. morte*). 5, 1000 *viros* una dies dabat -o (OV. met. 13, 259. SEN. Phoen. 579 cives leto et -o datos. dial. 2, 18, 1 TAC. ann. 11, 34, 3. *et al. v. et p. 1528, 43*). 6, 1229 hoc aliis erat -o letumque parabat (VERG. georg. 3, 511 Aen. 9, 314. HOR. carm. 1, 28, 18 avidum mare nautis. OV. Ib. 248 facies *Bellerophonti*. VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 *divitiae* multis [*sim.*: SEN. dial. 3, 11, 2 *ira* saepius sibi. STAT. silv. 2, 1, 214 his amor -o, furor his. TAC. hist. 2, 1, 1. ann. 3, 28, 1; *opp.* impune (*cf.* 6, 30, 3). *al.* LACT. mort. pers. 51, 2 pudicitia et condicio]. SEN. dial. 7, 1, 4 in strage ... magna ... primi ... sequentibus. COLVM. 9, 14, 8 papiliones ... apibus. PLIN. nat. 8, 79. 28, 149 VAL. FL. 1, 28. SVET. Iul. 1, 3 *Caesar* optimatium partibus. *et al. v. et p. 1528, 47. supra l. 2. 4*). SALL. Catil. 55, 6 -um (exitum *Vogel, cf. p. 1535, 26*) vitae (ARNOB. nat. 2, 14 p. 59, 14. *cf.* RVFIN. hist. 10, 5 p. 964, 11 vitae suae ... *inferre* -um). VERG. georg. 3, 503 ante -um (*i. mortem*). Aen. 12, 761 Aeneas mortem ... praesensque minatur -um (*cf.* TAC. hist. 1, 75, 2 -um ipsi ... minitans [2, 49, 1 *al.*]. TERT. spect. 3 p. 5, 24. *et al. v. et infra l. 25. 41*). 12, 924 -um dirum hasta ferens (*cf.* SIL. 1, 428. APVL. met. 1, 4 lanceam, qua parte minatur -um. DRAC. Romul. 8, 422). *al.* HOR. carm. 1, 16, 17 irae Thyesten -o gravi stravere. 2, 19, 16 cantare ... -um Lycurgi (*cf.* OV. met. 6, 383 virorum rettulit -um). TIB. 1, 5, 48 venit in -um callida lena meum (OV. am. 1, 1, 22 in -um spicula *Amoris* facta meum. met. 7, 406 Ib. 522 SEN. nat. 2, 59, 12 TAC. ann. 1, 22, 1 APVL. met. 8, 12. 9, 15. *v. et p. 1528, 73. 74. infra l. 45. 48*). PROP. 2, 22, 4 o nimis -o nata theatra meo. OV. met. 1, 146 imminet -o vir coniugis, illa mariti (8, 370 *aper. cf.* LAMPR. Heliog. 15, 6 milites ad eius -um). 2, 290 -um fac me meruisse. 7, 527. 764. Ib. 526 causa sit -i dextera laesa tui (LIV. 26, 41, 21 VAL. MAX. 1, 7, 8 TAC. ann. 1, 5, 2 *al.* FLOR. epit. 2, 10, 2. *et al.*). LIV. 26, 12, 9 patriae occasum cum suo -o ... exspectabant (AMM. 24, 4, 7 *al. v. et p. 1528, 50. 1530, 30*). VAL. MAX. 1, 6, 10 ea re significari -um suum (*item in ominibus sim.*: PLIN. nat. 8, 221 mures ... portendēre ... Carboni ... -um [SVET. Nero 36, 1]. TAC. hist. 4, 83, 3 donec species ... -um ipsi regnoque denuntiaret. APVL. met. 3, 23 *bubones* infaustis volatibus familiae minantur -um. LAMPR. Heliog. 7, 3. FIRM. math. *passim de constellationibus*). VAL. MAX. 5, 4, 1 -um imminens (6, 7, 2 SEN. dial. 6, 23, 5 COLVM. 9, 13, 13 AMM. 24, 4, 25. *et al. cf.* PLIN. epist. 3, 11, 3 mihi ... impendere idem -um [AMM. 30, 1, 5 grave]). 7, 2 ext. 18. 7, 3, 6 gens barbara ... in -um suum ruens (TAC. hist. 1, 84, 1 *milites*). *al.* CELS. 3, 1, 2 sub quibus *morbis* neque sanitas in propinquo neque -um est. SEN. Ag. 523 mitti ... -o (*dat.*), *sc. per naufragium*. Med. 51 te ... in -um para furore toto. 513 me ... in -um (exilium *codd.*) trahis (AMM. 22, 3, 5 ad -um ... tale). Med. 972. benef. 5, 16, 2 civilis -i et trucidationis (*cf.* SIL. 4, 424 plus ... uno consulis -o, tota quam strage cadentum). dial. 10, 18, 5 -o ac fame. nat. 3, 27, 1 ad -um humani generis, *sc. in die diluvii* (3, 30, 7. dial. 12, 17, 3. *cf.* nat. 3, 27, 3 mortalium. *addo*: AVG. civ. 15, 11 p. 77, 25 D. in arca -um ... evasisse diluvii. serm. 361, 20, 19 p. 1610[p. med.]). *al.* CVRT. 8, 11, 12 cum ... alieno -o, quid ipsis timendum foret, admonerentur. COLVM. 6, 2, 13 utraque res inferiori *bovi* celeriter affert -um (9, 7, 6 lacertus apibus. *cf.* SIL. 8, 64. TAC. ann. 4, 11, 1 *offerre*. INSCR. christ. Diehl 3440, 8 cum suprema dies intulit -um. 3537, 4 contulit). PLIN. nat. 11, 102. 21, 74 *al.* VAL. FL. 1, 810 date ... senectae (*i. mihi Aesoni*) -a indecoresque obitus (*cf.* TAC. ann. 1, 70, 4 illic ... honestae mortis usus, hic inglorium -um [TERT. scorp. 1 p. 146, 2 FIRM. err. 8, 1 *al.*]. EVTR. 10, 4, 4 vicinum -um fortuita ... morte praevenit. *v. et supra l. 7. 21*). 2, 292. 3, 302 mens ... vatum ... patriae -um crudele senectae et tot acerba canens (TAC. ann. 2, 54, 4 Germanico ... maturum. *cf.* AVSON. 464, 2 p. 402 P. vaticinatur). SIL. 8, 307 supremo absumus -o, ... si eqs. (TAC. hist. 5, 3, 2 haud procul -o ... procubuerant *Iudaei in deserto* [AVSON. Mos. 149]). 8, 668 cesserit huic Trebia -o. 11, 577; *i. q. clades* (TAC. ann. 2, 24, 2 *al.*). STAT. Theb. 4, 613. TAC. hist. 1, 2, 3 certissimum. 1, 43, 2 latebrā imminens -um differebat (ann. 6, 4, 3 dilatio -i). 1, 45, 2 Celsum ... praesenti -o subtraxit (APVL. met. 4, 3 AVG. civ. 1, 1 p. 5, 15 D. *v. et p. 1528, 69*). 1, 86, 2 cum praesenti -o etiam futuri pavor (ann. 4, 52, 1 in Agrippinam. 4, 60, 3 *al.*). 2, 10, 2 dēdī ad -um (ann. 1, 32, 2). 2, 60, 2 *non* sine -o Celsi (4, 74, 3 *al.* SVET. Cal. 49, 3 *venenis* infecta maria ... non sine piscium -o. AVG. civ. 3, 23 p. 135, 20 D.). ann. 2, 62, 1 usque in -um insisteretur. 3, 15, 1 *al.* SVET. Dom. 15, 1 quo ... facto maturavit sibi -um (exitum *l. v.*). APVL. met. 1, 16. 3, 29 *ne* evidens -um inter manus latronum offenderem. 5, 27 in ... simile mortis -um cecidit (FIRM. math. 4, 4, 5 violentae. 6, 24, 10 malae. 6, 31, 74 miserum. err. 18, 4 acerbae. *al.* CLAVD. DON. Aen. 2, 130 p. 164, 15 *al.* AVG. civ. 13, 14 p. 573, 9 D. secundae [APRING. in apoc. 2, 11]. EVGEN. 3 p. 771[A] CE 1203, 8. *et al. cf.* ARNOB. nat. 2, 63 p. 98, 19 *ut Christus* animas ab interitionis -o liberaret. FIRM. err. 2, 3 miserandae necis -um [12, 4]). 6, 17 ad promptum -um sese compelli (6, 30). 7, 16 *haec* spes ... in capitale processit -um (*cf. infra l. 57*). 8, 1; *syn.* infortunium. 10, 6 illum *esse* parricidam fraterno -o. Plat. 1, 17 *al.* TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 323, 10; *syn.* perditio. SOL. 27, 51 *basiliscus* animantium -is datus. PANEG. 6, 14, 5 voluntarium (*cf.* FIRM. err. 16, 4 ut volentibus concedatis -um. *sim.* 28, 12). LAMPR. Heliog. 13, 4 nec defuit *ei* ... furor usque ad -um (*P*, exitum *Σ*) voti pessimi. ARNOB. nat. 4, 20 p. 157, 22 *deos* -orum sevisse discrimina (FIRM. math. 5, 3, 7). AMM. 16, 2, 13 cum ... -o ... urgeretur ancipiti (20, 7, 15). 23, 2, 8 *acervus palearum* pari ... -o quinquaginta obruit homines. 29, 3, 3 necatus ad -um fustibus. *al.* PRVD. perist. 3, 115 ministeria excruciabilis -i. 10, 94 primus -um luas. 11, 26 exultante anima carnis ad -um (*cf.* DRAC. Orest. 406 corporis). CLAVD. rapt. Pros. 2, 271 -o succurre meo (DRAC. laud. dei 3, 627). 3, 439 -i ... reos flores. SVLP. SEV. chron. 1, 16, 1 -a hostium ... exultans. CASSIOD. in psalm. 32, 11 p. 229[B] mors domini diabolicum ... extinxit -um. CE 1327, 2 (*i. mors*). *et al.*

β vi debilitata: ① *laxius: i. q. miseriae, infortunium, damnum* (*cf. p. 1528, 38. 46. 51. 81. 1529, 12. 27. 28. 31. infra l. 71. 77. p. 1531, 3.* *ap.* FIRM. *al. hic illic ad meram circumscriptionem adhibetur, e. g. l. 27. 29. 38*): VERG. Aen. 7, 129 fames ... -is (exiliis *Ribbeck c. cod. Gothano*) positura modum. VAL. MAX. 6, 5, 1 ut -o suo laetari possent. 8, 1 damn. 2 Deciano ... vox sua -um attulit. TAC. ann. 2, 24, 2 tanti -i (*sc. classis perditae*) reum. FIRM. math. 4, 16, 2 miserae calamitatis -a mitigantur (6, 17, 3 infortuniorum et ... calamitatis. 6, 39, 4 *al.* EVGIPP. Sev. 4, 1). 5, 3, 4 grave periculorum decernit -um (*al.*). 6, 9, 16 gravia aegritudinis ... -a (*cf.* 6, 22, 6 nigri fellis. 6, 22, 10 caecitatis. 6, 32, 43 miserorum vulnerum). 6, 24, 8 mala et maxima ... poenarum -a. err. 2, 7 miserandae animadversionis (28, 13). *talia saepe.* AMM. 18, 8, 14 aliis cum -o sauciis. HYG. fab. 190, 6 *se* ad hoc -um venisse, ut sibi scelus imperaretur. PAVL. NOL. carm. 20, 147 iustum parque maligno me fateor merito -um cepisse. COD. Theod. 9, 35, 2 pr. quod ... capitale iudici erit, si in contumeliam ordinis -umque temptetur (12, 1, 149 curiales in -um curiarum se conantur exuere *patrimonio*). 12, 10, 1 ad perniciem provincialium -umque. CONC.[S] IV 2 p. 102, 34 praesentis mali -um (*gr.* ὁ τοῦ παρόντος κακοῦ ὄλεθρος). ADDIT. Prosp. Havn. a. 408 chron. I p. 299 captivitatis -um, quem post biennium experta persolvit. EVGIPP. Sev. 25, 2 -o venturae cladis.

② *usu pressiore et strictius*: Ⓐ *i. q. tormentum, cruciatus* (*non nisi plur.; v. et p. 1527, 82. l. 12 et cf.* exitus *p. 1538, 84*): AMBROSIAST. in Rom. 8, 36 p. 130[A] -a, tribulationes, pressuras et mortem. in I Cor. 4, 16 p. 206[C] multa -a ... ab incredulis passus est (in Gal. 4, 13 p. 362[A]. AVG. in euang. Ioh. 55, 7 p. 1787[p. med.] passurus ... -a praemisit obsequia *Christus*). 12, 28 p. 249[D] -a et vincula. in II Cor. 11, 23 p. 326[B] toleraret. in Gal. 1, 6 p. 341[A] raro ... contingit, ut quis de laetitia confugiat ad -a. in Eph. 6, 18 p. 402[C]. in Phil. 1, 26 p. 407[B] post tanta -a (PS. AVG. quaest. test. I 109, 9 p. 261, 19 magna [exercitia *Souter*]. GREG. TVR. Franc. 3, 34 p. 137, 9 post multa -a, damna atque erumnas). *al.* AVG. civ. 1, 24 p. 39, 24 D. ad tanta -a revertit intrepidus *Regulus*. PS. AVG. qua st. test. I 119, 5 p. 360, 20 tribulationes et damna et reliqua -a vel contumelias. p. 360, 23. II mixt. 6 p. 467, 17 obtrectatores ... David, cum -is eius faverent, gratulabantur malis eius. AVELL. p. 39, 4 nobis -a minitantur et turbas.

Ⓑ *i. q. poena, animadversio* (*cf. et l. 29. 33*): COD. Theod. 7, 18, 6, 1 gravioris -i dominum *praediorum* ... casus involvat. 8, 5, 47 pr. sub capitalis -i minis (13, 11, 1. *cf.* 1, 22, 1. *aliter supra l. 2*). 11, 11, 1 ablatis omnibus facultatibus ultimo subiugetur -o.

b *de urbibus, regionibus, gentibus sim., i. q. excidium, vastatio* (*cf. et. p. 1528, 66. 1529, 45. 50. 52. 67. de orbe terr. l. 69. p. 1531, 18; domo i. gente p. 1531, 7; bestiarum gente p. 1531, 6*): PLAVT. Bacch. 947 Alexander, qui erit -o (-um *P*) rei patriae suae (*cf.* 953 Ilio tria fuisse audivi fata quae illi forent -o [987 nunc adest -um Ilio]. VERG. Aen. 2, 190 Priami imperio. SIL. 17, 229 Iliacum -um. DARES 8 Troianis. *v. et p. 1531, 38*). CIC. div. in Caec. 7 socii ... iam non salutis spem sed solacium -i quaerunt (Verr. II 1, 59). leg. agr. 2, 10 civitatum ([*v. p. 1537, 57*]. PLIN. nat. 7, 69 IVST. 8, 1, 2 VEG. mil. 4, 24). Catil. 1, 9 qui de nostro omnium interitu, qui de huius urbis atque adeo de orbis terrarum -o cogitent (4, 10 LIV. 5, 40, 2. 6, 1, 11. VAL. MAX. 1, 7 ext. 6 SEN. epist. 9, 18 CVRT. 4, 2, 14. TAC. hist. 3, 77, 4 *non* sine -o urbis [*cf. l. 77*]. *et al. cf.* LIV. 5, 18, 12 ut -um ab urbis tectis ... arcerent. CLAVD. 15, 17 -um iam Roma timens). 1, 12 Italiam totam ad -um et vastitatem vocas (*cf.* FLOR. epit. 2, 6, 12 Scipio ... in -um Africae crescit. TERT. spect. 3 p. 5, 24 Aegypto et Aethiopiae). 3, 25 -um rei publicae quaesivit (Mur. 6 Phil. 2, 55. SALL. or. Lep. 25 [*iuxta* turbamenta]. FLOR. epit. 3, 12, 13 VLP. dig. 49, 15, 21, 1. VOPISC. Car. 2, 4 non sine [*cf. l. 71*] gravi -o semet ulta est *res p. cf.* LIV. 25, 16, 11 res ... Romana, quae prope -um clade Cannensi venisset [TAC. ann. 4, 1, 2]. PLIN. nat. 32, 20 unde origo socialis belli et -a rerum [SIL. 6, 473]. *v. et l. 62*). Sull. 33 cum ... luctuosissimum -um patriae comparasset (VAL. MAX. 9, 3 ext. 2. SEN. benef. 5, 17, 1 ultima. SIL. 2, 311. *et al.*). Flacc. 5 indicia communis -i cepit (102 dom. 134 Sest. 145 Mil. 103. SEN. benef. 7, 20, 1 [*seq.* sine pernicie publica]. AMM. 31, 5, 4 *al.* CLAVD. 5, 20.

[Leumann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et al.). har. resp. 6 interitum -umque Carthaginis (LIV. 30, 28, 11. 30, 44, 3). Mil. 3 quos P. Clodi furor rapinis et incendiis et omnibus -is publicis pavit (SEN. dial. 4, 9, 3 TAC. hist. 1, 33, 2 ann. 4, 30, 3 SVLP. SEV. chron. 1, 29, 5). VERG. Aen. 5, 625 o gens infelix, cui te -o Fortuna reservat? (SEN. clem. 1, 26, 4 [*iuxta* singulorum *caedes*]. dial. 3, 2, 1 *al.* PALLAD. 4, 15, 3 totius gentis *apium.* IORD. Get. 260). HOR. carm. 3, 16, 13 *Amphiarai* domus ob lucrum demersa -o. LIV. 4, 9, 3 *factiones* erunt ... populis magis -o quam bella externa (CYPR. laps. 9 p. 243, 8). 30, 10, 21 haud procul -o fuisse Romanam classem. VAL. MAX. 7, 3 ext. 4 oppidum ... -o ... subtraxit. PLIN. nat. 7, 126 picturam Magnetum -i. 8, 104 -i documenta (*sc. oppidorum per animalia perditorum*). 10, 41 -um imperio portandi, si *eqs.* (*cf. p. 1530, 64*). VAL. FL. 2, 102 Lemno ... merenti -um furiale movet. SIL. 1, 110 latura -um Laurentibus. 2, 487 Sagunti (AVG. civ. 3, 20^tit.). *al.* TAC. hist. 3, 60, 3 Cremonae. 13, 41, 3 *al.* SVET. Aug. 94, 2 Veliterni ... paene ad -um sui cum populo R. belligeraverant (FLOR. epit. 3, 13, 5. 4, 2, 1). APVL. met. 4, 34 totius orbis -o natus (*v. et p. 1530, 69. cf.* PRVD. ham. 206 ultimus -um subverso praeside mundus sortitur). TERT. ieiun. 7 p. 282, 17 Ninive de -o praedicato liberatur (adv. Marc. 2, 17 p. 358, 14. 2, 24 p. 368, 28). AMM. 19, 3, 3 cum -o provinciarum. IORD. Get. 277. *et al.*

c *de rebus variis* (*v. et l. 45. 50. 55*): PLAVT. Capt. 832 (*iocose*) pultando assulatim foribus -um affero. CIC. Verr. II 3, 19 cum ... detrimento atque adeo -o vectigalium. carm. frg. 3 (de consul.), 51 legum -um (*cf.* APVL. met. 10, 6 disciplinae civitatisque [*v. p. 1530, 67*]). LVCR. 1, 224 nullius -um patitur natura videri. 1, 850 pereunt neque ab -o *eas res* res ulla refrenat (6, 569 reprehendere euntīs). 5, 95 tria corpora (*i. maria, terras, caelum*) ... una dies dabit -o (OV. am. 1, 15, 24. *cf.* LVCR. 5, 98 -um caeli terraeque futurum. 5, 344). 5, 301 -um celeri celatur origine flammae. SEN. Phoen. 342 rapite in -um omnia. nat. 3, 30, 5. COLVM. 2, 16, 5 aquarum ... penuria graminibus ... est -o. APVL. met. 8, 9 ad -um (exitum *F*) salutis tuae. PALLAD. 7, 9 praesenti -o vel salute *granorum frumenti.* AMM. 14, 1, 8 mariti fortunas trudebat in -um praeceps. PAVL. PETRIC. Mart. 3, 247 *Christus* vita hominum, mors culparum ... -um sceleris causam iubet esse salutis.

2 ***metonymice*** (*cf. l. var. p. 1530, 62*): **a** *-um est homo* (*bestia l. 47*): ENN. scaen. 46 eum (*Paridem*) esse -um Troiae, pestem Pergamo (PLAVT. Bacch. 1054 fore me -um [-o *edd.*] Pergamo. OV. met. 13, 500 Achilles. HOMER. 253. *cf.* HOR. carm. 1, 15, 21 Laertiaden -um tuae genti [gentis *l. v.*]. *de eadem re v. p. 1530, 62*). PLAVT. Asin. 133 adulescentum -um (*i. lena*). CIRIS 292 o bis iam -um crudele meorum *Minos.* SEN. Herc. f. 358 nostri generis -um ac lues *Lycus* (*cf.* Tro. 892 pestis -um lues utriusque populi *Helena*). Oed. 876 iuris -um sacri *Oedipus* (*cf.* dial. 6, 17, 5 Dionysius ... libertatis, iustitiae, legum -um). SIL. 5, 460 -um trepidis letique ... causa Sychaeus erat. APVL. met. 9, 2 -um commune *asinus rabidus.* CLAVD. 18, 155 *Eutropius.* **b** *res quaecumque* (*bestiae minutae l. 57*): PLAVT. Bacch. 944 *v. p. 1232, 67.* VARRO rust. 1, 47 solum (*i. planta*) ... hominis -um herbae. CIC. Verr. I 11 cuius legatio -um fuit Asiae. fin. 5, 28 aut laqueos aut alia -a quaerant. VERG. ecl. 3, 101 amor -um est pecori. Aen. 10, 13 cum fera Carthago Romanis arcibus olim -um magnum atque Alpes immittet apertas. SEN. benef. 1, 10, 2 foedissimum patrimoniorum -um, culina. clem. 1, 4, 2 hic casus Romanae pacis -um erit. 1, 25, 1 manus ista, -um familiarium certissimum. dial. 11, 13, 3 infixum visceribus ... -um *libido.* COLVM. 1, 6, 16 quod genus -i cum incidit (*i. curculio. cf.* PLIN. nat. 19, 178 formicas, non minimum hortorum -um). SIL. 5, 44 geminum ... -um: hinc rupes, hinc undae claustra premebant. 12, 36 cum dulce ... -um (*i. carmen exitiabile*) ... caneret ... nautis *Siren.* 13, 297 dat penetrare medullas -o, *i. veneno* (TAC. ann. 3, 7, 2 signa sumpti -i. SVET. Tib. 53, 1). 17, 187 (*de invidia*) o dirum -um mortalibus. AMM. 19, 7, 6 -o ita atroci (*i. ballistis*). MART. CAP. 1, 17 urna ... plena undosae hiemis ... Saturni vocabatur -um. CASSIOD. in psalm. 134, 19 p. 967^A non profutura (*i. utilia*), sed sua ... colere ... -a (*i. idola*).

syntactica: -o esse (*de ratione interced. c.* -um esse [*l. 37 sqq.*] *v. Löfstedt, Synt. I 161*): *p. 1529, 9. 1530, 62. 63.* *dat. fin. praeterea: p. 1529, 31. l. 18.* CVRT. 4, 5, 6 illius -o se esse venturum. SVET. Cal. 11 -o suo ... vivere. APVL. met. 4, 10 *al.* in (*fin., consec. sim.*) -um: *p. 1529, 27. 1530, 34.* LIV. 30, 28, 11 ducem in -um suum natum (TAC. ann. 15, 2, 2 APVL. met. 3, 9. VVLG. II Macc. 5, 8 sui). TAC. hist. 3, 86, 2 *nimia* simplicitas ac liberalitas ... in -um vertuntur (*cf.* APVL. met. 3, 14 convertit). APVL. met. 6, 12 TERT. apol. 22, 4 adv. Marc. 2, 28 p. 375, 21 AMM. 18, 5, 4 CLAVD. carm. min. 30, 234. *et al.* ad -um: *p. 1529, 32. 52. 74. 1530, 35. supra l. 16.* AMM. 20, 11, 5. *et al.*

deriv.: exitiabilis, exitialis, exitiosus.

[exitāre *falso trad. pro* excitare CATVLL. 17, 24 (*v. p. 1258, 27*); *def. Traube, Vorl. u. Abh. III 69 tamquam intensivum ab* exire; *sed vix recte.*] *Leumann.*

exitus, -ūs *m.* *ab* exire. *scribitur* hex-: CIL VIII 11483. exs-: CIL I² 2, 1347 VI 15106, 9 XI 2518 Ps. AVG. serm. ed. Mai 24, 3. exc-: INSCR. christ. Diehl 3053 A excituui (*i. -um*) fecit. *cf. p. 1533, 36.* *dat. sing. non legitur; plur. nom. et acc.* -us *saepe inde ab* AFRAN., RHET. Her. (-os *scrib.* IORD. Get. 254); *gen.* -uum: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 363^C, *?* -um *v. p. 1537, 23; dat. abl.* -bus *inde a* TERT. (*v. e. g. p. 1535, 52*), ITALA (*infra l. 63*). CHAR. gramm. p. 451, 14 B. -us ἔκβασις (*v. et p. 1537, 42*), ἔξοδος (GLOSS.). GLOSS.^L V Abba EX 21 egressio, mors. GLOSS. τέλος, πέρας, ἀπώλεια. *v. et p. 1537, 35. 1538, 60.* *legitur inde a* LVCIL., AFRAN., VARRONE, RHET. Her.; *deest* TIB., MANIL. *aliis.* [*variat in codd. c.* exitium: *v. p. 1528, 7.* *falso trad.*: PLIN. nat. 11, 220 (*v. p. 1480, 9*). MART. CAP. 9, 936 (*v. p. 1385, 58*). *deletur*: VAL. MAX. 7, 2, 2. *ex coni.*: *p. 1536, 36.* TAC. hist. 3, 9, 5 (exercitu *cod.*). *dub. trad.* (*v. p. 1538, 44. 72. 1539, 49*): LIV. 3, 20, 6 (... u *V*, exercitu *rell.*, -u *Perizonius*). TERT. apol. 50, 6 Anaxarchus cum in -um (Ω, exemplum *F*) ptisanae pilo tunderetur. TER. Ad. 775 *v. p. 1353, 60.*]

I *spectatur notio* ***foras*** *exeundi* (*opp.* ingressus: *infra l. 64.* aditus: *l. 55. 83 al.* introitus: *l. 35. p. 1534, 18 al.* reditus: *l. 25.* permansio: *l. 68.* *i. q. effusio: l. 33. 69; editio [libri]: l. 54; i. q. liber alter Mosis: l. 60*): **A** *i. q. actio exeundi* (*v. et p. 1535, 73. transl.: l. 65*): CIC. Verr. II 5, 68 nihil tam clausum ad -um *quam lautumiae* (LIV. 37, 16, 8 difficilia ad -us loca. SEN. nat. 3, 26, 3 quae ***pars*** minus ad -um *aquarum* repugnavit. *v. et l. 36*). II 5, 148 quaerite ... vestigia quibus -us eorum ex illo loco compareant (VITR. 9, 3, 2 e pectore ... Leonis ... solis -us [sol cum exiit *Degering in sched.*] percurrens reliquas partes Leonis imminuit diei magnitudinem. *v. et l. 58*). Deiot. 24 speravit ... difficiles tibi Alexandreae fore -us propter regionum naturam. parad. 29 reditum mihi gloriosum iniuria tua dedit, non -um (exilium *Baiter-Halm*) calamitosum (*cf.* SEN. benef. 6, 37, 2). LVCR. 6, 586 quas -us hic animai (*sc. e terra*) disturbat urbes (*cf.* SEN. nat. 6, 25, 1 spiritus ... coepit ... rixari et de -u cogitare. *aliter l. 46*). CAES. Gall. 7, 44, 4 quin ... omni -u et pabulatione interclusi viderentur. civ. 1, 21, 4 singulorum hominum occultos -us. frg. Cic. Att. 9, 14, 1 *ut Pompeium aut* traicere quod habet Brundisii copiarum cogamus aut -u prohibeamus (SEN. nat. 4, 2, 22 -u prohibitus *Nilus.* SVET. Iul. 34, 2). SEN. dial. 1, 6, 7 non tam longas in -u vobis quam intrantibus moras posui. 7, 23, 1 opes ..., quarum tam honestus sit -us quam introitus (PALLAD. 1, 24, 1 ad i. -umque. VVLG. I reg. 29, 6 *al.*). epist. 90, 26 *tuba vel tibia* exceptus spiritus aut in -u (*vix meton. i. q. 'pars extrema tubae', cf. p. 1533, 10*) aut in transitu formatur in vocem. COLVM. 7, 3, 8 ut sit in eam *cohortem* tutus *ovium* -us aestivandi. SCRIB. LARG. 183 dolorem cum urinae difficili -u (*cf.* SORAN. p. 48, 4 menstruorum retentio vel cum dolore -us. HIPPOCR. aer. 7 p. 13, 23 aquas ... de ventris -u contrarias [πρὸς τὴν διαχώρησιν]. CAEL. AVR. acut. 2, 4, 24 ut etiam involuntario -u stercora sive urinae fundantur. 3, 17, 141 -us per podicem venti. *sim. al. cf. p. 1533, 23. 84*). TAC. Germ. 37, 1 *castrorum* ambitu ... metiaris molem ... gentis *Cimbrorum* et tam magni -us fidem. ann. 16, 11, 2 precantes labenti animae celerem -um (TERT. anim. 6 p. 307, 3 cunctanti de -u animae. CLAVD. DON. Aen. 11, 825 p. 534, 21 urgebatur pleno -u animae. *cf.* VVLG. Sirach 38, 24 in -u spiritus. *aliter l. 27. cf. p. 1535, 58.* *aliter de origine animae*: TERT. test. anim. 5 p. 141, 1 anim. 3 p. 303, 6). FLOR. epit. 3, 20, 4 *servi* ad imas eius *montis* descendere radices et -u inviso nihil tale opinantis ducis ... castra rapuerunt. TERT. anim. 25 p. 341, 23 infans ... in -u (*i. partu*) obliquatus (*cf.* VVLG. Sirach 40, 1 a die -us de ventre matris [ἐξόδου]). adv. Marc. 1, 1 p. 290, 12 opusculi sui -um ... praefatur. coron. 3 p. 423 Oe. ad omnem aditum et -um ... frontem signaculo terimus. ITALA exod. 19, 1 (Aug. quaest. hept. 2, 70 p. 134, 24) -us filiorum Israhel de terra Aegypti ([ἐξόδου, *Vulg.* egressionis]. FILASTR. 21, 1 VVLG. psalm. 113, 1. AVG. civ. 15, 8 p. 74, 9 D. ex Aegypto. *et al.* *nota*: Ps. AVG. serm. ed. Mai 166, 1 [= LEO M. serm. app. 7 p. 493^A] scripturam ... hebraici -us [*i. libri exodi*] ... audistis [*cf.* EVCHER. instr. 2 p. 160, 23]). ITALA deut. 16, 8 (Lugd.) septima die -us, dies festus domini (ἐξόδιον, *Vulg. aliter*). psalm. 143, 13 (Aug. bapt. 6, 31, 60 p. 329, 18 *al.*) oves ... multiplicantes in -bus suis (ἐξόδοις, *Vulg.* egressibus). AMM. 23, 3, 6 -u simulato per Tigrim ... flexit dextrorsus. SERV. Aen. 6, 282 ingressus et -us (PAVL. NOL. epist. 18, 7 p. 134, 1 -us tuus a militia et i. ad fidem). AVG. adv. Don. 10, 14 p. 111, 23 *pisces boni et mali* non possunt ante litoris -um separari. APIC. 1, 2 *nonnihil vini* adiciendum propter mellis -um solutiorem. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 176, 10 permansionis et -us. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 25 in -um provocata materies (*i. sanguis.* 3, 5, 59 *al.*). *et al.* *i. q. excessus, inundatio*: SOL. 23, 18 *oceani* accessus incrementa circa litora Indiae vehementissime proruunt maximosque ibi -us faciunt. 32, 13. 15 maximos eius (*Nili*) -us cubitis duodeviginti consurgere (*syn.* excessus). *i. q. occasus*: PRVD. cath. 12, 91 a solis ortu ad -um. c. Symm. 2 praef. 3 lucis ... sub -u, cum vesper croceus rubet.

B *metonymice*: **1** *i. q. locus vel via, qua exitur* (*v. etiam p. 1534, 4. 1536, 48. syn.* os: *p. 1533, 27. cf.* HIER. in Ezech. 48, 30 p. 489^D ternas fuisse portas, quas Aquila *alii* ... διεξόδους, LXX διεκβολάς vocant; nos interpretati sumus egressus et -us civitatis): **a** *sensu locali et corporali*: **α** *generatim* (*i. q. fores: p. 1533, 25*): VARRO frg. Plin. nat. 36, 91 quo (*in labyrinthum*) si quis introierit sine glomere lini, -um invenire nequeat. CIC. Verr. II 4, 117 *portus Syracusani* cum diversos inter se aditus habeant, in -u coniunguntur et confluunt (*cf.* Att. 9, 12, 1 ratibus ... -us portus

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

teneri. CAES. civ. 1, 25, 4. BELL. Alex. 19, 4 qua -us navibus erat fornice exstructo. LIV. 37, 28, 6. *cf. infra l. 60*). CAES. Gall. 7, 28, 3 cum angusto -u portarum se ipsi premerent (LIV. 9, 37, 8 HIER. in Ier. 1, 9, 2 p. 13, 20. *et al.*). civ. 3, 69, 3 reliqui per horum corpora salutem sibi atque -um pariebant. NEP. Hann. 12, 3 ut in omnibus partibus aedificii -us haberet (*cf.* LIV. 39, 51, 5 septem -us e domo fecerat). 12, 5 -us occupatos. GAV. BASS. Gell. 5, 7, 2 os coperimento personae tectum ... in unum tantummodo -um collectam coactamque vocem ciet (*cf.* SEN. epist. 108, 10 *cum spiritum* tuba per longi canalis angustias tractum patentiore novissime -u effudit. QVINT. inst. 1, 11, 7 quae *tibiae* praeclusis ... foraminibus recto modo -u graviorem spiritum reddunt. *cf. p. 1532, 37*). LIV. 3, 8, 9 conpulsos in cavas valles, cum -us haud in facili essent, circumveniunt. 24, 39, 4 ad -us theatri ... obsistunt (41, 26, 3). 30, 4, 2 mittebat, qui ... aditus -usque ... specularentur. 30, 5, 9 ad -us itinerum ... dispositos. *al.* CELS. 7, 26, 1^C non longe ab -u *fistulae*. PHAEDR. 1, 11, 9 *bestiae* dum paventes -us notos petunt (*cf.* SEN. nat. 5, 12, 5 inclusi et in -um nitentis spiritus [PALLAD. 1, 17, 2 *al.*]). SEN. nat. 2, 31, 2 animalium, quae icta sunt, caput spectat ad -um fulminis ..., percussarum arborum contra fulmina astulae surgunt. 5, 8, 1 eo incumbit *ventus*, quo liberior -us invitat et loci laxitas. COLVM. 6, 30, 8 manus uncta inseritur alvo et obsessi naturales -us adaperiuntur (*cf.* PLIN. nat. 11, 116 *animal*, cui cibi non sit -us [28, 129. *vix ad p. 1532, 40*]). 9, 1, 3 amites, qui -us ferarum obserent (AMM. 30, 5, 17). ASCON. in Pis. p. 18, 29 *domus*, cuius -us ... in publicum versus declinaretur, hoc est, extra privatum aperiretur. PLIN. nat. 21, 82. TAC. ann. 14, 23, 2 ora et -us specuum ... igni exurit. CIL XIV 1636 facit sibi et Liciniae ... introitum -umque omnemque rem possidere, quod *eqs.* TERT. anim. 2 p. 300, 24 et in tenebris aditus quidam et -us deprehenduntur caeca felicitate. ITALA deut. 13, 17 (Tert. scorp. 2 p. 149, 21) colligerentur omnia spolia eius *civitatis* in omnes -us eius (διόδους, *Vulg.* in medium platearum). prov. 1, 20 (Tert. scorp. 7 p. 159, 5) sophia in -bus cantatur hymnis (ἐν ἐξόδοις, *Vulg.* foris. *cf.* HIL. in psalm. 118 daleth 12 p. 398, 7). Ier. 5, 1 (Hier. adv. Pelag. 2, 26 p. 565^A) circuite in -bus Ierusalem (ταῖς ὁδοῖς, *Vulg.* vias). AMM. 26, 8, 10 hoc ... -u (excitu *V*) civitas hostili impetu patuit (*syn.* aditus). *al.* VVLG. Mich. 1, 11 quae habitat in -u. Matth. 22, 9 ite ... ad -us viarum (ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν). *al.* PRVD. perist. 10, 899 medicus digito -um vocis (*i. fauces*) pererrans (*cf.* 10, 939 -u oris). SORAN. p. 28, 10 omnes poros et -us patentes habeat *infans* (*gr. p. 58, 2 Ilb.* τοὺς πόρους ... οἷον ὤτων ῥινῶν φάρυγγος κτλ.). LEX Sal. capit. 1, 9 B. (= 3, 1 G.) in quorum campo vel -u corpus inventum est (*syn.* vestibulum). *et al.*

β specialia: ① *i. q. ostium fluminis* (ISID. nat. 44, 5 [= SVET. frg. p. 244] ostia -us fluminum in mare): FEST. p. 197 Ostiam urbem ad -um Tiberis in mare fluentis Ancus Marcius rex condidisse ... fertur (CLAVD. DON. Aen. 8, 75 p. 125, 5). MELA 1, 86 amnis Maeandri -um. 3, 23. 78 nusquam manifesto -u effluit *Euphrates*. VAL. FL. 4, 718 Histri (8, 185). LACT. opif. 6, 5 aquarum cadentium decursus et -us et receptacula. AMM. 17, 13, 4 PRVD. cath. 5, 120. *similiter*: PLIN. nat. 2, 226 in -u paludis Reatinae. 4, 71 in Euripo ... primo fere introitu Petaliae ... insulae et in -u Atalante. AVIEN. orb. terr. 212 quod brevis -us undas exserat (*gr. aliter*). ⓘⓘ *i. q. rivus, alveus*: ITALA psalm. 1, 3 (Tert. adv. Marc. 2, 19 p. 361, 21) erit tamquam lignum, quod plantatum est iuxta -us aquarum ([διεξόδους, *Vulg.* decursus]. psalm. 118, 136 [Aug. in psalm. 118 serm. 27, 9 p. 1582^fin. *al.* = VVLG.; AVG. *l. c. interpretatur* -us *sive 'fontes' sive 'lacrimas'; cf. et* CASSIOD. *ad l.*]. IV reg. 2, 21 [Chromat. in Matth. 4, 3 p. 339^A]; διεξόδους, *Vulg.* fontem. VVLG. psalm. 106, 33. 35). ⓘⓘⓘ *i. q. portus* (*cf. p. 1532, 83*): ITALA iud. 5, 17 (Lugd.) Aser habitavit secus mare et ad -us eius habitavit (ἐπὶ διεξόδοις αὐτοῦ, *Vulg.* in portibus).

b *sensu magis abstracto, i. q. ratio vel occasio exeundi, evadendi* (*v. et l. 5. 17. p. 1534, 8. 12. 14 al.*): CIC. Verr. II 3, 190 non solum viam quaestus invenerunt, verum etiam -um ac rationem defensionis (Att. 10, 14, 1 nullius consilii -um invenimus. VLT. SYLL. gramm. IV 262, 22 -us faciles. AVG. c. Parm. 2, 10, 20 p. 66, 19 -um responsionis). Sest. 93 quemnam ostenditis -um nobis, quam spem rei publicae datis? (LIV. 2, 47, 6). SALL. Catil. 40, 2 requirere coepit, quem -um tantis malis sperarent (SEN. epist. 22, 6 sperat salutarem etiam ex difficillimis -um). PS. QVINT. decl. 4, 21 p. 87, 9 non -um captasse dicar sed excusationem. 17, 3 p. 304, 7 non habet alium quam mortis -um filius qui nec reconciliari potest nec abdicari (18, 2 p. 322, 5). COD. Iust. 6, 30, 22, 16 ampliore tractatu habito melior -us est.

2 *i. q. pompa exeundi ad funus, exsequiae* (*locos l. 80 sqq. sunt qui interpretentur 'sepulcrum'*): COMM. instr. 2, 33, 8 ('de pompa funeris') faustum felicemque diem [in] -u vultis habere, ut coeat populus *eqs.* PS. CYPR. mart. 8 p. 32, 8. *in tit.*: CIL XIV 2112 I 16 (*a. 136*) ut -us d⟨efu⟩nctorum honeste prosequamur. V 8722 mater ... -um fili⟨o?⟩ et sibi fecit (VI 15106, 9. CE 1598 [*s. II*] -um ac memoriam fecit Silicio. 1897 INSCR. christ. Diehl 3053. 3053 A *c. adn.*).

3 *i. q. res exiens* (*e corpore humano*): SCRIB. LARG. 192 ixia ... mentem abalienat, ventremque et omnes naturales -us supprimit.

ITALA prov. 30, 12 (Ps. Aug. spec. 21 p. 389, 7) filius malus iustum se iudicat, -um autem suum non abluet (ἔξοδον, *Vulg.* a sordibus). *cf. p. 1532, 40.*

C *locutiones quaedam sollemniores* (*ad A et B 1*): **-um**: VARRO ling. 5, 145 fundula a fundo, quod -um non habet ac pervium non est (CIC. Verr. II 2, 185 insula, quae undique -us maritimos [*cf. l. 22*] habeat. Phil. 5, 42 fugam quaerebamus omnes, quae ipsa -um non habebat. Att. 3, 8, 1 -us difficilis. 11, 15, 2. LIV. 21, 49, 12 liberum. VITR. 1, 4, 12. 2, 9, 4. 5, 3, 5 *al.* CELS. 6, 18, 9^A *al.* SEN. nat. 6, 14, 3. *et al. v. et p. 1533, 6. 72. aliter infra l. 76*). CIC. Verr. II 2, 59 -us nullus reperiebatur (dom. 123 date huic religioni aditum ...: iam nullum fortunis communibus -um reperietis. fin. 1, 54 nat. deor. 1, 104. 107 Att. 14, 1, 1 AMM. 31, 7, 3 *al.*). de orat. 2, 312 quae *causae* plurimos -us dant ad eiusmodi degressionem (fin. 5, 63. LVCR. 1, 100 -us ut classi felix faustusque daretur. 4, 720 *seminibus* -us ex oculis liber datur [BELL. Alex. 63, 4]. VERG. Aen. 6, 894 cornea *porta*, qua ... datur -us umbris. CELS. 7, 19, 11 *al.* SEN. Ag. 282. epist. 70, 14 unum introitum nobis ad vitam dedit, -us multos [*v. p. 1535, 73. sim.* VVLG. sap. 7, 6]. *al.* COLVM. 5, 6, 17. *et al. cf.* LVCR. 6, 494 -us introitusque elementis redditus. SEN. Ag. 888 negant [PLIN. epist. 6, 16, 14]. COLVM. 8, 3, 3 *praebere.* TER. MAVR. 189 ministrat [307]). Att. 9, 15, 1 claudere mihi videtur maritimos -us (LIV. 3, 26, 4. 24, 39, 1 *al.* SEN. nat. 2, 27, 2. *cf.* intercludere [*cf. p. 1532, 30*]: LIV. 22, 13, 5. 30, 36, 8. praecludere: SEN. nat. 6, 15 COLVM. 2, 2, 11. 9, 13, 14). Att. 9, 18, 1 summa fuit, ut ille, quasi -um quaerens, 'ut deliberarem' ([*an ad l. 49?; cf. infra l. 30*]. SEN. nat. 3, 11, 1 *aquae* retentae novos -us quaerunt. 5, 14, 4 *al.* PLIN. nat. 2, 156 PANEG. 2, 38, 4. *et al.*). SEN. apocol. 3, 1 Claudius animam agere coepit nec invenire -um poterat (benef. 1, 1, 5 longis sermonibus et de industria non invenientibus -um [*cf. l. 25*]. dial. 9, 2, 8 illa animi iactatio non invenientis -um. *al.* APVL. mund. 18 [*Ps. Arist. 4 p. 395^b, 35* ἔξοδον]. *v. et p. 1532, 82. 1533, 65*). PLIN. nat. 9, 32 ut -um non aperiant (AMM. 29, 5, 30. *v. et p. 1533, 23. 26*). **-us:** CIC. Att. 9, 3, 1 intellegere Gnaeum non esse faciles nobis ex Italia -us (CAEL. Cic. Att. 10, 9a, 5 [= epist. 8, 16, 5] ne te ... eo demittas, unde -um vides nullum esse. LIV. 34, 40, 1 ad fugam. 38, 4, 6 ab urbe. SEN. epist. 57, 7 -us liber. *et al. v. et p. 1533, 1*). LVCR. 4, 398 inter quos *montes* liber patet -us ingens (LIV. 7, 34, 14 qua pateat hinc -us. 30, 12, 10 *al.* SEN. dial. 1, 6, 7 nat. 2, 59, 5 COLVM. 8, 17, 3. PRVD. ham. 600 nascendi. *et al. adde*: PLIN. epist. 4, 30, 6 quibus *ampullis* non hians nec statim patens -us [AMM. 25, 6, 5]. *v. et p. 1533, 41*). 6, 727 *ut* liber minus -us amni ... fiat (VITR. 1, 4, 11 fossis ... ductis fit aquae -us ad litus). sine -u (*aliter l. 84. p. 1535, 16. 1538, 28*): SEN. Thy. 1042 clusum nefas s. -u luctatur et quaerit fugam. dial. 9, 2, 10 inclusae cupiditates s. -u. nat. 5, 13, 1. 5, 14, 2. 6, 11. 6, 25, 2. epist. 53, 3 nausia ... me segnis haec et s. -u torquebat.

II *spectatur notio ad finem perveniendi*: **A** *respicitur ipsum factum desinendi, i. q. finis* (*syn. l. 67. p. 1535, 1 al. cf.* τέλος *p. 1535, 11*), *terminatio*: **1** *in universum de variis rebus* (*plerumque opp.* principium, initium *sim. quaedam transeunt ad not. s. B descriptam, e. g. l. 71. p. 1535, 6. i. q. 'conclusio': l. 59.* CIC. inv. 1, 74): LVCIL. 1264 principio -us dignus exodiumque sequetur. RHET. Her. 3, 22, 36 rerum principia ab ingenio profecta sunt, [et] -us disciplina comparantur. 4, 8, 12 qui se non putant id quod voluerunt ad -um perduxisse (CIC. inv. 2, 169. 178 fin. 2, 105 CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 6 LIV. 35, 32, 10 *al.* VAL. MAX. 7, 5, 4. *et al. cf.* adducere: CIC. Tusc. 5, 15. SEN. epist. 64, 2 usque ad. ducere: HOR. carm. 4, 8, 34. deducere: AFRIC. dig. 3, 3, 78 pr.). CIC. inv. 1, 53 quo spectent illae primae inductiones et ad quem sint -um perventurae (Phil 12, 22 orat. 116 fin. 2, 3 epist. 10, 22, 2 VITR. 5, 3, 6. *cf.* CIC. Tusc. 5, 18 videtur ... ad -um venisse quaestio [fat. 44 SEN. nat. 6, 1, 8]). Verr. II 1, 2 *ne* impudentiae suae pudentem -um quaesisse videatur. II 2, 99 -us principio simillimus (LIV. 1, 48, 7 OPTAT. 7, 6 p. 179, 17 RVFIN. Orig. princ. 2, 1, 3 *al. cf.* SEN. contr. 9, 2, 10 quam dissimiles -us initiis habes. *sim.*: CIC. epist. 11, 5, 3 ut principiis consentiant -us. SEN. epist. 9, 9 congruant. FLOR. epit. 1, 18, 24). Cluent. 7 falsae infamiae finis aliqui atque -us (*cf.* LIV. 28, 29, 12 f. -umque. PLIN. nat. 30, 82 APVL. mund. 19. TERT. scorp. 10 p. 169, 5 aditum et -um, id est initium finemque. AVG. civ. 22, 2 p. 554, 27 D. -us sive fines. *et al. v. et p. 1535, 3*). Mur. 34 eius belli conficiendi -um. ac. 2, 26 sic et initium quaerendi et -us percipiundi ... tenetur. epist. 13, 41, 2 ut ea, quae initio ostendisti, deinceps fecisti, ad -um augeri et cumulari per te velis (SEN. dial. 6, 14, 1 quota ... quaeque domus usque ad -um omnibus partibus suis constitit? [nat. 3, 29, 2 epist. 120, 22 SVET. Vesp. 12. *et al. v. et l. 57. p 1535, 3*]). CAES. civ. 3, 22, 4 magnarum initia rerum ... celerem et facilem -um habuerunt (LIV. 38, 26, 6. *v. et l. 65. p. 1535, 10*). *al.* HOR. carm. 3, 6, 6 hinc omne principium, huc refer -um. OV. trist. 5, 12, 62 absumimus igne libellos: -us est studii parva favilla mei. LIV. 30, 13, 10 -um sui furoris eum fuisse, non principium. 33, 41, 1 ut nullus -us imponeretur sermonibus (37, 19, 1. 43, 17, 6. 44, 22, 3). SEN. contr. 9, 1, 2 illius calamitatium -us fuit carcer, mearum initium. SEN. dial. 6, 23, 3 quidquid ad summum pervenit, ab -u (ad -um *A*) prope est. 8, 6, 1 petens ... adsiduam contemplationem sine -u (CYPR. epist. 11, 1 p. 496, 13

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*syn.* sine fine]). nat. 3, 13, 2 ignis -us m u n d i est, umor primordium (*cf.* epist. 110, 9. TERT. apol. 20, 1 mundus et saeculum et -us [⟨rerum⟩ *F*]. EVSTATH. Bas. hex. 9, 2 p. 957^C usque ad finem rerum omniumque -um [*gr. p.* 189^C μέχρι τῆς συντελείας τοῦ παντός]. *cf. infra l. 53*). CVRT. 9, 2, 26 non in limine operum ... nostrorum, sed in -u stamus. CE 995, 22 (*s. I*) viximus: hic omnis -us unus habet (*cf.* 1136, 5 fortunam mirare meam, verum -us hic est: omnia mecum uno hoc composui tumulo). SVET. Dom. 11, 2 ut non aliud iam certius atrocis -us signum esset quam principii lenitas (*cf.* AVG. civ. 17, 20 p. 247, 5 D. *Salomon* bonis initiis malos -us habuit). CONC.^{S} I 5 p. 201, 10 si -us legis ... Christus est (*ex Rom. 10, 4* τέλος, *Vulg.* finis). *et al.*

2 *usu certo et circumscripto*: **a** *de spatio*: α *loci*: VARRO Men. 402 ab uno quoque compito ternae v i a e oriuntur, e quibus singulae -um ac τέλος habent proprium (VLP. dig. 43, 7, 3, 1. *cf.* SEN. epist. 77, 13 nullum sine -u iter est). SEN. nat. 1, 15, 4 quorum *fulgurum* ignis in -u sparsus est. 6, 8, 4 paludes, quarum -um nec incolae noverant. COLVM. 2, 2, 11 in principio atque -u fossae. ITALA Ios. 16, 3 (Lugd.) est -us eorum *t e r m i n o r u m* ad mare ([διέξοδος, *Vulg. aliter*]. 19, 33 [Aug. loc. hept. 6, 19 p. 618, 8; διέξοδοι, *Vulg.* egressus]. VVLG. Ios. 15, 7 *al.*). VVLG. IV Esdr. 6, 1 antequam starent -us saeculi (*aliter l. 53*). *adde in imag.*: SEN. epist. 110, 4 illud cadere non habet in se mali quidquam, si -um spectes, ultra quem natura neminem deiecit.

β *temporis*: AFRAN. com. 304 haec, Tite, tua post principia atque -us vitiosae v i t a e (CIC. epist. 6, 4, 4. NEP. Eum. 13, 1 talem. LIV. 38, 56, 1 *al.* VITR. 1 praef. 3 ut a d -um v. non haberem inopiae timorem [AMM. 20, 8, 13 ad usque]. 6 praef. 3 ad s u m m u m -um v. [*cf.* VLP. dig. 24, 1, 32, 3 supremum (34, 4, 4)]. VELL. 2, 7, 1 v. mortisque. 2, 53, 3. VAL. MAX. 5, 4, 3 specioso. 9, 12, 6 acer ... et animosus. SEN. epist. 8, 4 PLIN. nat. 7, 103. 138 QVINT. decl. 260 p. 67, 13. SVET. Claud. 43, 1 s u b -u v. [Nero 54]. FRONTO p. 237, 12 N. AMM. 19, 2, 4. *et al. cf.* STAT. Theb. 2, 17 -us a e v i [silv. 2, 1, 215. *aliter infra l. 55*]. *aliter de supremis annis vitae* [*cf. infra l. 66*]: LABER. mim. 78 volo elucificare -um aetati meae. PROP. 3, 5, 47 -us hic vitae superest mihi. *v. et p. 1529, 18*). VARRO rust. 2, 2, 14 *ovium* fit partus -u[s] a u t u m n a l i (PLIN. nat. 25, 117 autumni [26, 46]. *cf.* LIV. 23, 48, 4 -u a e s t a t i s eius [26, 21, 1. 27, 4, 1 iam aestas in -u erat]. PLIN. nat. 11, 101 v e r i s [17, 170]). CIC. Catil. 4, 3 expectans huius -um d i e i (*cf.* SEN. epist. 12, 6 *dies* ab initio ad -um venit, ab ortu ad occasum. *aliter l. 55*). Mur. 80 in -u iam est meus c o n s u l a t u s (*aliter p. 1537, 67. cf.* LIV. 29, 37, 11 -u censurae). CAEL. Cic. epist. 8, 10, 3 nunc -us est a n n i (LIV. 6, 4, 7 -u a. 6, 18, 1 sub -um a. 9, 21, 1. 25, 41, 8 iam ferme in -u annus erat. *saepe.* TAC. ann. 5, 11, 1 SVET. Tib. 4, 2 VVLG. exod. 23, 16. *cf.* AMM. 16, 1, 11 ad unum distinctumque -um circumversio cursus annui revoluta). HIRT. Gall. 8 praef. 2 *Caesaris commentarios* confeci usque ad -um non quidem civilis dissensionis, cuius finem nullum videmus, sed vitae Caesaris (COD. Theod. 4, 18, 1 litis). SEN. epist. 12, 4 pueritiae maximus in -u decor est (*cf.* PRVD. cath. 9, 43 -u dulcis iuventae raptum ephebum). PLIN. nat. 2, 42 m e n s i s -um (21, 110). TERT. apol. 18, 2 *deus* saeculum certis temporum dispositionibus et -bus ordinavit. resurr. 25 p. 61, 27 plenitudinem eius agnoscimus -u s a e c u l i (monog. 16 p. 786 Oe. ultimo. *aliter supra l. 22. cf.* COMM. apol. 136 nullo datur scire, donec fiat -us aevi. ASSVMPT. Moys. 1, 18 in consummatione -us dierum. *cf. et l. 1*). SCHOL. Cic. Bob. p. 137, 21 in -u belli civilis sua manu interfectus.

b *de h o m i n u m* -u (*plerumque i. q. o b i t u s, m o r s* [*syn. e. g. p. 1536, 35. 54. cf.* excessus. *v. et p. 1532, 12. l. 6. 23. 26. i. q. genus mortis: p. 1536, 34. 46*], *sed et* [*not. ad B transeunte*] *i. q. f o r t u n a sim.* [*sic et l. 81. 84. p. 1536, 1. 22 al.*]): SEN. dial. 5, 16, 4 habuit itaque quem d e b u i t -um *Xerxes* [VAL. MAX. 5, 1, 3 dedit utrique caeleste numen debitum -um]. QVINT. inst. 4, 1, 29. IVV. 7, 129 Pedo conturbat, Matho deficit, -us hic est Tongilii. 7, 204. 10, 159 TERT. pudic. 13 p. 244, 1. COD. Iust. 6, 61, 8, 5^a tristem -um sentiant, qui eos post dispersum expectat patrimonium. *i. q. u l t i m u m t e m p u s v i t a e* [*cf. supra l. 34*]: MAXIMIN. c. Ambr. 63 in -u suo usque in ipso mortis momento. *apud christ. de f o r t u n a p o s t m o r t e m*: TERT. anim. 7 p. 308, 5 imaginem existimas -um illum pauperis laetantis et divitis maerentis? resurr. 59 p. 119, 26 -us, non substantias distinxit *carnis et foeni.* adv. Marc. 4, 29 p. 522, 19 quis erit -us segregatorum? nonne amissio salutis? FIRM. err. 15, 5 p. 37, 8 hic est -us finisque vestra, haec est poena. *hic illic mors intellegitur tamquam* '*actio exeundi e vita*' [*cf. p. 1534, 18*], *velut* SEN. benef. 7, 20, 3 [*seq.* abire]. dial. 1, 2, 12 *Catonem* memorabili -u evadentem. epist. 117, 23. GELL. 15, 16, 1 -um habuit e vita miserandum [HIER. in Is. 13, 6 p. 209^C de vita]. CYPR. mortal. 22 p. 310, 24 non est -us iste sed transitus et ... ad aeterna transgressus): VARRO ling. 5, 60 animae et corporis discessus quod natis is exi⟨t⟩us, inde exitium. RHET. Her. 4, 36, 48 -us omnium considerate. CIC. Verr. II 5, 189 Verrem ... d i g n u s -us eiusmodi vita atque factis vestro iudicio consequatur (LIV. 39, 52, 7 splendore vitae. VELL. 2, 112, 7 furore suo. PANEG. 4, 30, 1 TREB. Claud. 5, 3. *et al. v. et p. 1536, 24. cf.* CIC. epist. 15, 11, 2 tibi velim ei sint -us, q u o s m e r e r i s [VAL. MAX. 7, 6, 3]). prov. 16 cuius exemplo se consolatur, eius -um e x p e c t e t (LIV. 6, 18, 9 SEN. epist. 70, 14). Brut. 329 fortunatus illius -us, qui *eqs.* rep. 1, 25 Romulum ... etiamsi natura ad humanum -um abripuit, virtus tamen in caelum dicitur sustulisse (*cf.* OV. met. 15, 449 caelum ... erit -us illi). Tusc. 1, 91 ut, quomodo initium nobis ... ortus noster adferat, sic -um mors. nat. deor. 3, 89 at nonnumquam bonos -us h a b e n t boni div. 2, 24 fatales. NEP. Phoc. 4, 3 LIV. 6, 20, 14. VAL. MAX. 1, 7, 6 fraternum. *al.* TAC. hist. 1, 49, 2. *et al.*). div. 2, 22 clarissimorum hominum ... gravissimos -us in consolatione collegimus (*cf.* PLIN. epist. 5, 5, 3 s c r i b e b a t ... -us occisorum ... a Nerone [6, 16, 1. 8, 12, 4 HIER. epist. 60, 16, 1]). off. 2, 23 -us t y r a n n o r u m ([*syn.* interitus]. SEN. contr. 1, 7, 1. *cf.* PANEG. 2, 44, 3 tyrannici -us). Att. 9, 12, 1 ut iam illum Mucianum -um exoptem. 11, 6, 5 de Pompei -u mihi dubium numquam fuit. *al.* LVCR. 3, 1086 quid ... ferat nobis casus quive -us instet. CIL I^2 2, 1347 fama ... bona -uq. h o n e s (to) (SALL. Iug. 14, 24 TAC. ann. 16, 16, 1 SVET. Claud. 1, 5. CE 839 vita boná fama fuit, mors -ú honesto. *cf.* PROP. 2, 26^b, 58 non inhonestus). VERG. Aen. 2, 554. 10, 629 nunc m a n e t insontem gravis -us (OV. met. 9, 726 SEN. epist. 19, 9. 91, 12 CVRT. 7, 1, 19 MART. 8, 43, 4 *al.* IVV. 11, 39 TAC. hist. 1, 21, 2 *al.* SVET. Dom. 15, 3. *et al. cf. p. 1538, 26*). LIV. 40, 5, 5. 45, 19, 16 egregium ..., ut fabulis traditus impiorum fratrum eventus taceatur, Persei -um videri. *al.* SEN. contr. exc. 8, 1 bonum -um f a c i e t (SEN. epist. 115, 15 PETRON. 45, 9 PS. QVINT. decl. 5, 20 p. 107, 9. SVET. Nero 46, 3 dignum. OROS. hist. 4, 1, 7 *al.* CIL VI 20051 malum. *cf. Heraeus, Kl. Schr. p. 118 c. adnot.; v. etiam infra l. 71*). suas. 6, 24 VELL. 2, 55, 3 *al.* VAL. MAX. 1, 6, 8 Ti. Gracchi ... tristis -us. *al.* SEN. Med. 614. Tro. 600 me fata maturo -u f a c i l i q u e solvant (dial. 3, 6, 4 SVET. Aug. 99, 1). dial. 5, 2, 6. 9, 16, 1 ubi bonorum -us m a l i s u n t (epist. 66, 43 FIRM. math. 1, 7, 13 *al.*). epist. 7, 4 -us pugnantium mors est. 99, 9 intervallis distinguimur, -u aequamur. *al.* CVRT. 7, 2, 33 hic -us Parmenionis fuit. 10, 1, 38 *al.* PETRON. 58, 12. 103, 1 ut vos tam turpi -u vitam finiatis. *al.* PLIN. nat. 8, 197. STAT. silv. 5, 3, 259 segnis tabe senili -us. PS. QVINT. decl. 2, 18 p. 35, 18 *al.* IVV. 6, 33 si de multis nullus placet -us. 10, 127. 271. TAC. dial. 40, 4. hist. 1, 3, 1 laudatis antiquorum mortibus pares -us. ann. 2, 54, 4 m a t u r u m -um ([exilium *cod.*]. CYPR. mortal. 25 p. 313, 8 PASS. Perp. 14, 2. *v. et l. 27. cf.* TAC. ann. 2, 71, 1 praematuro. SIDON. epist. 2, 8, 1 immaturo). 6, 40, 2 duo Blaesi voluntario -u cecidere. *al.* PLIN. epist. 6, 25, 3 *al.* SVET. Aug. 100, 3 a primo die natali ad -um eius. *al.* VLP. dig. 3, 2, 11, 3 p o s t huiusmodi -um mariti (RVFIN. Orig. princ. 2, 11, 6 COD. Theod. 9, 14, 2). TERT. apol. 50, 6. scorp. 15 p. 178, 17 sensus *apostolorum* in -bus recognosco. ieiun. 10 p. 287, 17 de -u d o m i n i (*cf.* adv. Marc. 3, 18 p. 406, 13 Christi. carn. 17 p. 453 Oe. de -u p a s s i o n i s [VAL. CEM. hom. 20, 9 p. 755^B salvator ... -um voluntariae passionis ... implevit. PASS. Mar. Iac. 4 p. 51, 4]). anim. 32 p. 353, 30 vitae modos et -us m o r t i s (52 p. 384, 14 varii -us m. [53 p. 385, 2]. 53 p. 385, 16. ITALA psalm. 67, 21 [Aug. civ. 17, 18 p. 245, 12 D.] *et* VVLG. domini -us m. [αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου]. CYPR. epist. 12, 1 p. 502, 17 glorioso [*al.*]. 55, 13 p. 632, 19 *al.* FIRM. math. 1, 9, 1 mortium. *saepe.* LVCIF. non conv. 12 p. 26, 30 usque ad m. -um. *al.* DICT. 4, 15 SCHOL. Cic. Bob. p. 92, 3. PRVD. perist. 5, 528 m. supremus -us. *et al. aliter p. 1533, 73. 1535, 29. cf.* CYPR. laps. 30 p. 259, 20 mortalitatis -u. CLAVD. DON. Aen. 11, 180 p. 433, 8 -um necis. PRVD. perist. 7, 53 palmam mortis et -us). 44 p. 373, 14 in ultimo -u *Neronis.* 51 p. 383, 4 poenali -u. praescr. 36, 3 Paulus Iohannis -u coronatur. *al.* CYPR. unit. eccl. 14 p. 223, 9 non ... religiosae virtutis -us g l o r i o s u s, sed desperationis interitus (epist. 9, 1 p. 489, 2. *v. et l. 49*). Demetr. 25 p. 370, 10 sub ipso ... -u et vitae temporalis occasu. epist. 18, 1 p. 524, 5 *s i* u r g e r e -us coeperit (*al.*). LAMPR. Heliog. 1, 3 -u naturali functi. LVCIF. non parc. 15 p. 240, 16 in f i n e -us sui (PS. AMBR. serm. 57, 2 p. 721^D PALLAD. hist. mon. II 12 p. 366^A. *cf.* PRVD. perist. 10, 825 sub uno fine dispar -us). VVLG. Sirach 33, 24 in tempore -us tui (ἐν καιρῷ τελευτῆς). CIL XI 2518 ante biennium -us tui. INSCR. christ. Diehl 748 (*a. 326*) felix vita viri, felicior -us ipse. 1196 (*a. 451*). *et al.* *de corpore, carne* (*cf. p. 1535, 70*): TERT. resurr. 4 p. 30, 6 in omnem -um *carnis* (40 p. 83, 2). FILASTR. 26, 5 post -um corporis. *transl. de rebus*: VELL. 2, 72, 1 hunc -um M. Bruti partium septimum et tricesimum annum agentis fortuna esse voluit. SEN. nat. 7, 9, 3 omnis violentia (*v. app. crit.*) necesse est ipsa concitatione in -um sui tendat. PETRON. 2, 9 pictura quoque non alium -um fecit (*cf. supra l. 23*). MART. 12, 48, 9 mullorum leporumque et suminis -us hic est. TERT. ieiun. 16 p. 295, 4 Sameas ... cum -um prophetasset idololatriae.

c *technice in certis artibus*: α *in oratione, partibus eius, libro sim.* (*cf. p. 1537, 14. 46*): RHET. Her. 3, 8, 15 utemur enumeratione ad -um causae. CIC. inv. 1, 98 conclusio est -us et determinatio totius o r a t i o n i s (Manil. 3. epist. 3, 12, 2 quemadmodum expediam -um huius institutae o. CAES. Gall. 4, 8, 1 SCHOL. Cic. Bob. p. 84, 29). Verr. II 5, 32 ad -um defensionis tuae. de orat. 2, 213 (*opp.* principia). SEN. nat. 5, 18, 16 circa -um *libri.* DON. Ter. Hec. 143 'quid deinde fit?' interponitur persona ad -um (*sc. narrationis*) festinans. AVG. c. Pelag. 2, 4, 6 p. 467, 2 novissimo -u *epistulae.* β *in arte scaenica de fabulis*: CIC. Cael. 64 haec tota fabella ... quam nullum invenire -um potest. 65 mimi ergo iam -us, non fabulae. nat.

[*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deor. 1, 53 ut tragici poetae, cum explicare argumenti -um non potestis, confugitis ad deum. LACT. frg. 2 p. 156, 18 in -u *fabularum* quadratos *versus posuerunt* (DON. Ter. Hec. 489 ad -um fabulae poetae respiciens. *cf.* DON. Ter. Phorm. 534 comoediae). DON. Ter. Ad. 288 tragoedia in tria dividitur: expectationem, gesta, -um. QVEROL. p. 4, 23. *aliter, i. q. scaena, exodium*: TERT. adv. Val. 13 p. 192, 17 haec intra coetum Pleromatis ... prima tragoediae scaena, alia autem trans siparium coturnatio est ...; ⟨hic⟩ -us (si talis R^3 *vg.*) sub sinu patris ...: qualis extra iam in libero? FIRM. math. 6, 31, 39 cinaedos ..., qui veterum fabularum -us in scaenis ... saltantes imitentur. *γ de sententiis singulis*: CIC. orat. 199 cum aures extremum semper expectent ..., id vacare numero non oportet, sed ad hunc -um ... a principio ferri debet verborum illa comprehensio. SEN. epist. 114, 16 illa in -u lenta *compositio*, qualis Ciceronis est. DIOM. gramm. I 300, 17 oratio est structura verborum composito -u ad clausulam terminata. SCHOL. Cic. Bob. p. 113, 3 in hunc -um desinit.

δ t. t. gramm. de vocabulis: VARRO ling. 10, 21 nominatus ut similis sit nominatus, habere debet ut sit eodem genere, specie eadem, sic casu, -u. *seq.* -u, ut quas unum *nomen* habeat extremas litteras, easdem alterum habeat. 10, 62 quod ei habent -us aut in a ... aut in e (*cf. l. 27*). RHET. Her. 4, 20, 28 cum, tametsi casus non insunt in verbis, tamen similes -us sunt (4, 20, 28. *cf. ibid.* haec duo genera, quorum alterum in -u [-us *d*, -um *H, edd.*], alterum in casus similitudine versatur. CIC. orat. 164 casus ... in -u similes. POMP. gramm. V 174, 33 *al.*). TER. MAVR. 346 -us nam nostra lingua non capit tam plurimos. CHAR. gramm. p. 149, 29 B. (*ex Romano*). p. 171, 23 (*ex Romano Plinium secuto*) in r debent vocis -um ducere. p. 370, 27 homoeoteleuton est oratio pari verborum -u finita. SERV. gramm. IV 433, 27 aliquando ... omnes casus varios -us sumunt (POMP. gramm. V 184, 12 *al.*). MACR. exc. gramm. V 654, 12.

B *respicitur qualitas desinendi, i. q. eventus* (*v. et p. 1534, 51. 1535, 60. app.* fortuna: *l. 78. p. 1538, 41*; *opp.* causa: *l. 48. 78. p. 1538, 6*; conatus: *l. 83. p. 1538, 51*; consilium: *l. 47. p. 1538, 12. 13. 28. 32*; propositum: *p. 1538, 33*; voluntas: *p. 1538, 36. 41.* *definitiones, syn. sim.*: CIC. inv. 1, 42 eventus est -us alicuius negotii. epist. 6, 1, 5 de eventu atque -u rerum [6, 6, 12 -us eventusque. IVNIL. 1, 19 -u vel e.]. SIL. 5, 479 arguit asper -us eventu pravi consulta timoris. TERT. praescr. 28, 2 nullus inter multos eventus unus est -us. BOETH. cons. 5, 4, 6 W. *al.* SYNON. Cic. p. 424, 23 B. forte, fortuna ..., eventu, -u, fatali momento. *v. et p. 1538, 6 sq.* QVINT. inst. 5, 10, 86 quidam haec, quae vel 'ex causis' vel 'ex efficientibus' diximus, alieno nomine vocant ἐκβάσεις, id est -us. SCHEM. dian. 45 p. 76, 23 παραπροσδόκημα est inopinatus -us, id est cum aliud proponitur et aliud concluditur [*sim.* CASSIOD. in psalm. 17, 32 p. 132ᴮ]): **1** *usu generali*: RHET. Her. 1, 8, 13 illud genus narrationis ... debet habere ... iucundum -um rerum ([CIC. inv. 1, 27]. 1, 9, 14 CIC. Planc. 86. Mil. 19 quasi -us r., non hominum consilia, legibus vindicentur. Marcell. 26. de orat. 3, 21 causae r. atque -us. leg. 2, 42 Att. 10, 5, 2. 11, 3, 1 dubio r. -u. 11, 16, 2 expectant. *al.* CAES. Gall. 7, 52, 3 LIV. 5, 44, 7 *al.* SEN. dial. 10, 6, 1 *al.* QVINT. inst. 12, 1, 3 improviso. *et al. cf.* rei: LIV. 3, 53, 2 VAL. MAX. 4, 7 ext. 1 QVINT. inst. 4, 2, 41 COD. Theod. 10, 1, 5 pr.). 4, 15, 21 habet adsentatio iucunda principia, eadem -us amarissimos adfert. CIC. Q. Rosc. 39 non -um exactionis, sed initium repromissionis spectare debes. Verr. II 5, 12 perditae civitates ... hos solent -us exitiales habere (FIRM. math. 6, 32, 44. *cf.* CIC. leg. agr. 2, 10 qui civitatum adflictarum perditis iam rebus extremi exitiorum solent esse -us). II 5, 28 *conviviorum* erant -us eiusmodi, ut alius ... tamquam e proelio auferretur, alius *eqs.* (*cf.* PETRON. 54, 2 malum -um cenae). II 5, 152 civilis ... dissensionis ... non est iste molestus -us, in quo reliquos saltem cives incolumes licet conservare (*cf.* har. resp. 54 discordiarum). Cluent. 63 si incertum fuisset, quisnam -us illius iudicii futurus esset (Flacc. 105 expectare [Mil. 3]. Att. 1, 16, 3 i. ... incredibili -u. epist. 3, 11, 2 gloriosum. ad Q. fr. 8, 9, 1 foedum et perniciosum. VITR. 7 praef. 3. VAL. MAX. 2, 9, 6 tristi. SEN. dial. 7, 1, 5 QVINT. inst. 6, 1, 35 *al.* GAIVS dig. 4, 7, 1 pr. *et al. cf.* NOVELL. Valent. 35, 1 iudicati). Catil. 4, 2 si hunc -um consulatus mei di immortales esse voluerunt, ut *eqs.* (Brut. 128 tristis -us habuit consulatus. *aliter p. 1535, 41*). Flacc. 105 hunc -um nostrae temeritatis feremus. Pis. 91. 92 hic cum similem -um (*i. damnationem*) expectaret (Att. 16, 15, 3. ad Q. fr. 1, 4, 2. 3, 5, 3 promissorum. CAEL. Cic. epist. 8, 4, 2. LIV. 5, 6, 2 spei. *et al. v. et l. 49. 53. cf.* SVET. Nero 34, 3 opperiens coeptorum -um). Mil. 56 adde incertos -us pugnarum Martemque communem (VAL. MAX. 7, 2 ext. 16 FRONTIN. strat. 2, 7, 13. *cf.* CIC. Marcell. 17 proeliorum [epist. 6, 4, 1 incerti (12, 10, 3 *al.*). VAL. MAX. 5, 4, 2. *et al. cf. supra l. 58*]. Att. 7, 3, 5 epist. 6, 3, 2. CAES. Gall. 7, 62, 6 incerto ... -u victoriae. NEP. Ages. 6, 1). Marcell. 15 cum esset incertus -us et anceps fortuna belli (Phil. 5, 39. 8, 7 *belli* ignoro causam, detestor -um. 10, 20 incertos [13, 5 epist. 6, 1, 2 LIV. 5, 16, 8]. off. 2, 26 *al.* HOR. carm. 4, 14, 38 secundos. LIV. 30, 31, 5 *al.* SEN. Herc. f. 407 CVRT. 6, 1, 21. *et al.*). de orat. 2, 72 vis oratoris ... -u et victoria iudicatur (*cf.* QVINT. decl. 281 p. 145, 20 numquam mens -u aestimanda est. IVL. VICT. rhet. 6, 3 p. 401, 25 non -u, sed conatu male facta existimantur. *cf. l. 47. p. 1538, 3. 36*). part. 32 suavis ... narratio

est, quae habet admirationes, expectationes, -us inopinatos *eqs.* (*cf.* 73. *v. et p. 1537, 45*). div. 1, 29 veram ... fuisse obnuntiationem ... -us adprobavit (*cf.* OV. epist. 2, 85 -us acta probat [met. 3, 349 TERT. nat. 2, 8 p. 110, 1 *al.* MAXIMIN. c. Ambr. 90. *v. et infra l. 74*]). 2, 52 quae *haruspicum responsa* aut nullos habuerint -us aut contrarios. fat. 36 post ... causa fuit propior et cum -u iunctior; ratio igitur eventus aperit causam. Att. 2, 22, 6. 2, 24, 1 res est, ut spero, non tam -u molesta quam auditu (aditu *Victor.*). 9, 5, 2. 9, 7, 1 non iam id ago ..., ut prosperos -us consequar (AMM. 25, 8, 12). epist. 2, 10, 4 haec aestas habuit hunc -um satis felicem (BELL. Alex. 20, 6. VAL. MAX. 3, 2, 20 audaciae. AMM. 17, 13, 28. *cf.* VAL. MAX. 7, 4, 3 illud ... consilio prudenter et -u feliciter provisum). ad Brut. 1, 11 (= 9, 20), 2 si contigerit nostris consiliis -us, quem optamus (*cf.* CAES. Gall. 5, 29, 7. HIRT. Gall. 8, 44, 1 -um consiliorum [BELL. Alex. 63, 4 SEN. benef. 5, 2, 2 PLIN. epist. 3, 9, 17]). *al.* BRVT. et CASS. Cic. epist. 11, 2, 2 nos ab initio spectasse otium ... -us declarat (*cf.* VERG. Aen. 5, 523 docuit post -us ingens [*inde* STAT. Theb. 6, 944. *aliter p. 1534, 38. 1539, 11*]. PLIN. epist. 3, 14, 6 ut -us docuit [FLOR. epit. 4, 1, 11 *al.* TERT. pudic. 21 p. 270, 11 PANEG. 4, 11, 3 SPART. Geta 3, 7 PS. HIL. libell. 19 p. 90, 21 AMM. 16, 12, 13 *al.* CLAVD. 26, 196]). CAES. Gall. 3, 8, 3 eundem ... omnes fortunae -um esse laturos (7, 77, 1). *al.* HOR. epod. 17, 81 plorem artis in te nil agentis -us? carm. 3, 29, 29 prudens futuri temporis -um ... nocte premit deus. OV. epist. 18, 186 -us hic fractis puppibus esse solet. 19, 44 -us in dis est (*cf.* met. 12, 522 -us in dubio est [fast. 2, 781. *cf. p. 1537, 49*]). met. 8, 60 quis ... manet -us urbem? (*cf. p. 1536, 18*). 10, 8 -us auspicio gravior. *al.* LIV. 1 praef. 10 foedum inceptu, foedum -u, quod vites (26, 38, 4 consilium. SEN. benef. 7, 2, 2). 32, 40, 3 disceptatio sine -u fuit (VLP. dig. 4, 8, 17, 6. *v. p. 1534, 43*). 44, 4, 8 pertinaci audacia, quae prudens interdum in -u est. *al.* SEN. contr. 1, 2, 3 vultis auctionis -um audire? 2, 1, 12 in hos ergo -us varius ille secatur lapis? *al.* VAL. MAX. 1, 7, 3 somnium ... clari -us. 7, 4, 3 periculoso consilio salutarem -um dedit. 9, 12 ext. 9 quos et propositum et -us pares fecit. *al.* CELS. 3, 18, 3 -u deprehenduntur. SEN. benef. 2, 14, 2 cum initia beneficiorum ... spectare tum etiam -us decet (epist. 110, 13. CALL. dig. 48, 8, 14 [*div. Hadr.*] in maleficiis voluntas spectatur, non -us [*sim.* 49, 14, 3, 2]). *al.* PLIN. nat. 2, 159 omnes hi opulentiae -us ad scelera caedesque ... tendunt. 7, 69 veridico -u consecuto. *al.* MART. 5, 22, 11 -us hic operis vani. *al.* QVINT. inst. 11, 2, 12 fuisse ... gratos erga se deos -u comperit. *al.* PS. QVINT. decl. 5, 10 p. 97, 24 non fortunam tibi debeo sed affectum, non -um sed voluntatem. *al.* TAC. dial. 9, 3 quorum *versuum* ... hic -us est, ut *eqs.* hist. 3, 12, 2 metu, quisnam -us foret, intra domum opperiebatur. ann. 4, 33, 3 easdem -u (exitii *Pichena*) causas. *al.* MARCELL. dig. 28, 4, 3 ut intestati -um faceret (TRYPH. dig. 37, 4, 20 *al.*). TERT. pudic. 2 p. 224, 1 *delicta* dividimus in duos -us: alia erunt remissibilia, alia inremissibilia. resurr. 26 p. 62, 14 ut ille (*homo*) iuvetur sive laedatur per consistorii sui (*i. terrae*) -us. castit. 1 p. 737 Oe. post uxorem ... praemissam ... de -u singularitatis cogitare. *al.* ANTH. 501 lusori cupido semper gravis -us instat. PANEG. 12, 5, 6 iunctus ... rebellibus fuit conatus et -us. AMM. 14, 11, 26 exorsa ... alio, quam quo contendebant, -u terminans *Nemesis*. *al.* VVLG. Hebr. 13, 7 intuentes -um conversationis (τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς). AVG. catech. rud. 10, 14 repentina verba coaptare incerto -u, sive utrum occurrant pro sententia sive utrum accipiantur utiliter. gen. ad litt. 1, 20 p. 30, 5 cum tam multis -bus verba scripturae, quae tractavimus, exponantur. EVSTATH. Bas. hex. 8, 4 p. 949ᴮ sunt ... inrationabiles -us urnae (*gr. p. 173ᴬ αἱ συντυχίαι τῶν κλήρων*). *et al.*

2 *usu pressiore*: **a** *in malam partem, fere i. q. exitium* (*cf. p. 1537, 55. supra l. 51. 52.* SYNON. Cic. p. 440, 19 B. pestis, pernicies ..., interitus, finis, -us. *nota*: FACVND. defens. 2, 6 p. 579ᴮ evidenti rerum -u, quin potius exitio comprobatur. *aetate recentiore incidisse videtur confusio, cf.* AVG. c. Gaud. 1, 39, 53 p. 252, 13 sqq. 'opto te ... ab innocentium -bus temperare' ... ille vobis dedit -um [*i. mortem*], sed ipsi vobis dare vultis exitium; puto enim quod verbi ignorantia te fefellit, ut volens intellegi exitia -us diceres):

α i. q. interitus, maxime urbium, gentium sim.: LIV. 5, 27, 10 qui modo efferati odio iraque Veientium -um paene quam Capenatium pacem mallent. VAL. MAX. 7, 1 ext. 1 *regnorum* -us saepe ... miserabiles cernuntur (FLOR. epit. 4, 2, 61). CVRT. 5, 7, 8 hunc -um habuit regia totius orientis. PLIN. nat. 22, 7 liberatis obsidione abominandoque -u (exitio *vg.*) totis castris. TAC. hist. 3, 34, 1 hic -us Cremonae. TERT. apol. 21, 5 etsi ipsi *Iudaei* non confiterentur, probaret -us hodiernus eorum (adv. Marc. 3, 23 p. 416, 23 CYPR. idol. 10 p. 27, 14 AMBR. in psalm. 118 serm. 15, 10, 2 p. 335, 16. *cf.* TERT. resurr. 20 p. 53, 19 dispersionis -um [31 p. 69, 13]. 22 p. 55, 7 templi. adv. Marc. 5, 7 p. 596, 4 populi). scorp. 9 p. 163, 16 eundem in universos nominis -um effundit. resurr. 20 p. 53, 16 gentium et urbium (AMM. 22, 2, 5 post cruentos -us regum et g.). 22 p. 56, 16 Babylonis (PAVLA Hier. epist. 46, 12, 1). 25 p. 61, 8. Scap. 3 p. 545 Oe. in illo -u Byzantino. SOL. 7, 7 Leuctrae non obscurae ... Lacedaemoniorum foedo -u. IVST. 16, 3, 3 Heracleae ... urbis et initia et -us admirabiles fuere. OROS. hist. 1, 6, 6 Sodomorum.

β i. q. labor, cruciatus, πάθημα sim. (*cf. p. 1530, 40*): TERT.

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nat. 1, 16 p. 88, 7 referunt invicem -us suos: illi, quod alumnus in pueritia perisset, ille *eqs.* adv. Val. 9 p. 188, 3 quidam -um Sophiae et restitutionem aliter somniaverunt (10 p. 188, 16 [*syn.* aerumnae]. 15 p. 194, 18). praescr. 2, 1 febrem . . . inter ceteros mortiferos et cruciarios -us erogando homini deputatam. CYPR. laps. 26 p. 256, 17 nec necesse est ire per -us singulorum (*fere i. q.* '*poenas*'. *cf.* FIRM. err. 18, 4 divinae animadversionis -us ingeratur. COD. Theod. 12, 1, 9 deportationis -um [indignationem competentem *Iust. 10, 32, 16*] sortiatur. CONST. Sirmond. 8 l. 23 competens . . . reos -us teneat). FIRM. math. 5, 3, 35 erunt in angustiis et in -u (*coni. alii alia*) et in laboribus. SYNOD. Hil. coll. antiar. 16, 1 p. 58, 28 cum ingenti -u et labore ad Serdicam veneramus. AMBROSIAST. in I Cor. 15, 19 p. 263[C] ut quid . . . vigiliae, -us, . . . misericordia, mors, si pro his nulla merces in futuro? in II Cor. 4, 10 p. 291[B] qui pro fide patiuntur aut -us aut vincula (in Col. 4, 18 p. 442[B] [δεσμῶν]). in II Thess. 3, 7 p. 459[B] quem *laborem* sedulo -u operabatur. VVLG. Iac. 5, 10 exemplum accipite . . . -us mali, laboris et patientiae (τῆς κακοπαθίας). RVFIN. Basil. hom. 3, 1 ad inextricabiles istos cogitationis -us devolutus. SVLP. SEV. Mart. 17, 1 servus daemonio correptus dolendo -u cruciabatur ([*fere i. q.* '*accessio*']. GREG. TVR. Mart. 4, 7 p. 651, 19 [*syn.* plaga]. *al.*). dial. 3, 6, 4 cerneres miseros diverso -u perurgueri. CASSIAN. inst. 7, 22 paupertatis ac nuditatis -us tolerasse. GREG. TVR. Franc. 5, 5 p. 197, 2 cum grandi -u. Iul. 46[a] p. 582, 7 nec erat ei cibus confortatio, sed magis -us putabatur. vit. patr. 2, 1 p. 669, 17 *al.* (*v. Bonnet, Lat. de Grég. 715*[1]).

b *i. q.* *effectus, perfectio*, ἀποτέλεσμα (*cf. et p. 1537, 81. infra l. 65. syn.* vis *l. 47*): CIC. inv. 2, 118 quod illius rei neque administratio neque -us ullus extet (*ibid. bis*). Cael. 66 nullum argumentum in re, nulla suspicio in causa, nullus -us criminis reperitur (*an ad C l. 57?*). Att. 7, 11, 4 videtur hoc consilium -um habiturum (PAVL. dig. 29, 3, 5 publice . . . expedit suprema hominum iudicia -um habere [*cf.* INST. Iust. 2, 20, 11]. SERV. Aen. 6, 459 ubi promissa -um non habent. AVG. gen. ad litt. 9, 41 p. 376, 7). ad Brut. 1, 10, 4 advola . . . atque eam rem publicam, quam virtute atque animi magnitudine magis quam eventis rerum liberavisti, -u libera (*cf.* PLANC. Cic. epist. 10, 8, 3 ut, quae rei p. . . . polliceremur, -u praestaremus. 10, 11, 1 me . . . quem esse voluisti, eum -u rebusque cognoscis. VAL. MAX. 1, 7 ext. 2 Cassandri pestiferam sibi dexteram somnio prius cognovit quam -u sensit). OV. fast. 3, 352 si verba sequetur -us (*cf.* 6, 565 -us accessit verbis). LIV. 5, 12, 4 ut nullo bello veniretur ad -um spei (rei *M*). SEN. contr. exc. 4, 7 scelera . . . quamvis citra -um subsederint. QVINT. inst. 2, 15, 35 idem sentit et finis . . . 'persuadere quod oporteat', nisi quod artem ad -um adligat. GAIVS inst. 4, 161 ut de ordine et de -u eorum (*interdictorum*) dispiciamus (INST. Iust. 4, 15, 8). TERT. spect. 2 p. 4, 5 quaecumque condidit *deus* non in -um operum constat condidisse quae damnat. HERM. vulg. *et* Pal. vis. 3, 4, 3 volebam scire -um lapidum et vim eorum qualis est (τὴν ἔξοδον). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 3 p. 166, 45 qui dolo ac fraude -um (externum *Halm*) virtutis imitantur. 1, 9 p. 184, 30 *genera dicendi* inter se rebus et -u *distant*; atque ut rationes ex similitudinibus colligamus, res est lectio, -us intellectus (*syn.* finis. *an ad C l. 57?*). CONC.[S] I 5 p. 189, 1 corpus . . . concupiscentiae -um delectationem propriam ducit (ἀποτέλεσμα). IVNIL. 1, 4 prophetiae intentio est . . . praedictorum -um comprobare. COD. Iust. 6, 45, 2, 1 (*a. 240*) post -um *condicionis* (7, 39, 7, 4). INST. Iust. 2, 7, 2 ad uberiorem -um donationum.

C *respicitur finis, propter quem alqd. agitur, fere i. q.* *propositum* (*v. et l. 29. 50 sq.*): CIC. inv. 2, 13 quorum . . . generum fines et -us diversi sunt, eorum praecepta eadem esse non possunt. de orat. 1, 92 artem . . . negabat esse ullam, nisi quae cognitis . . . et in unum -um spectantibus et numquam fallentibus rebus contineretur (*cf.* frg. inc. I 26 M. [Diom. gramm. II 421, 6] ars est praeceptionum exercitatarum constructio ad unum -um utilem vitae pertinentium). QVINT. decl. 315 p. 241, 5 quis est huius constitutionis -us? . . . vindicare vos vultis. TERT. fug. 1 p. 462 Oe. quis est . . . -us persecutionis, quis effectus alius, nisi probatio . . . fidei? (*an ad B 2 b l. 26?*).

syntactica: acced. gen. explic. (partim per pleonasmum): p. 1533, 40. 55. 65. 66. 73. 1536, 44. 46. 1538, 76. l. 8. adde: FIRM. err. 16, 3 ut tristis lamentationis -us renovatus annuis luctibus renascatur. *cf. p. 1538, 38. 49. alii pleonasmi: p. 1534, 70. 1535, 55. 1536, 61.* -us exitialis: *p. 1537, 55. nota gen. loci audacius appositum p. 1532, 67* (*item p. 1532, 24?*).

exiūro *v.* eiuro.

[**exiuue** (exibue *l. v.*) pinguedo GLOSS. IV 411, 9 (GLOSS. Scal. V 597, 62 [exibus]). sebus *Semler*.]

exlaudo *v.* elaudo. **exlecebra** *v.* 1. elecebra.

exlēx, -gis *adi.* [*per hypostasin q. d. coaluit ex* (qui) ex lege (est). *Leumann.*] TER. MAVR. 946 consonis praefertur *x littera* . . ., expuli cum dico . . ., seu quis excussam . . . dicat aut -x. PRISC. gramm. II 280, 8 composita simplicium declinationem sequuntur: pernox pernoctis, -x -is. *inveniuntur formae* -x, -is, -em, -es. NON. p. 10, 10 inlex et -x est, qui sine lege vivit (*citat* LVCIL., SISENNAM, VARRONEM, CIC.). SERV. auct. Aen. 8, 552 'exsortem' . . . ut '-em' (*cf.* FRG. Bob. gramm. VII 542, 25). AMBR. in psalm. 118 serm. 15, 21, 1 p. 341, 13 παράνομος -x vocatur qui extra legem est (GLOSS. *cf.* PRISC. gramm. III 42, 17 'ex' . . . in quibusdam dictionibus loco 'extra' fungitur, ut '-x: qui extra leges est'). PRISC. gramm. III 35, 27 privationem quoque significat '*ex*', ut . . . '-x'.

i. q. *extra legem positus, tam de eo, qui quasi indignus a legum tutela excluditur (l. 10. 11. 13. in alleg. christ.* [*cf.* adoptari] *l. 21) quam de eo, qui quasi supra communem sortem elatus a legum observatione eximitur (l. 14. 17; inde i. q. lege solutus, legem despiciens l. 19 bis)*: LVCIL. 83 vincat licet, et vagus exulet, erret -x. 1088 accipiunt leges, populus quibus legibus -x (*sc. fit. v. Cichorius, Unters. zu Lucil. p. 211*). SISENNA hist. 113 armis equis commeatibus nos magis iuverunt -es: et minus honore dignos putabitis? VARRO Men. 507 quaero: parebis legibus an non? anne -x solus vivis? (AMBR. epist. 56, 4 p. 1171 solus -x Flavianus, ut illi videtur, non venit. *cf.* LIV. 9, 34, 8 an *dicis* populum *lege* teneri, te unum -em esse?). CIC. Cluent. 94 non quo . . . -em esse Sullam . . . putarent. HOR. ars 224 inlecebris erat . . . morandus spectator functusque sacris et potus et -x. ANTH. 794, 19 turpis atrox -x, naturae crimen *aemulus*. PS. HIER. epist. 22, 2 p. 212[A] ut nos *ex gentibus*, qui . . . sine testamento eramus -es, adoptaremur in filios dei.

exlīdo, exloquor *v.* el-.

[**exlūridus**, (-a, -um) *i. q.* *luridus vel* expallidus *dubitanter proposuit Hosius* GELL. 19, 1, 6 (extrilidum *codd.*).]

exlūx, -cis. *ab* ex *et* lux. *i. q.* *luce carens*: SCHOL. Hor. carm. 3, 27, 31/32 (*V c p*) *nocte* sublustri: crepusculo vel -e.

exmīgro *v.* emigro, *p. 487, 67.*

exminūtuāre pauperem facere GLOSS. V 599, 12.

exmoveo *v.* emoveo, *p. 525, 57.*

exmucco, -āvī (*nota formam* -aut), (-āre). *ab* ex *et* muc(c)us, *cf.* emungere. CIL IV 1391 Veneria Maximo mentla(m) -aut per vindemia(m) tota(m) (*i. quasi* '*mucco exuit*' [*opp.* mucci os plenu(m)]; *ad sim. hyperbolas v. s.* emungo *p. 543, 51 sqq. cf. Väänänen, Le Latin vulgaire des Inscr. Pompéiennes [1937], p. 183*).

exmungo *scrib. pro* emungo GLOSS. II 239, 15 (*insere p. 543, 8*).

ἀπὸ τρίτης ἡμέρας **exnūdiustertiānus** GLOSS. II 242, 5.

exnunc *v. p. 1126, 28.*

exnuo *v.* enuo *p. 626, 16. 1512, 35.*

exoblītus (*i. oblitus*) sum edere panem meum PSALT. Cas. 101, 5 (ἐπελαθόμην, *Vulg.* oblitus sum). *ab* ex *et* oblivisci.

exobruo, (-uī), -utum, -ere. *ab* ex *et* obruere. *i. q.* *effodere*: APVL. met. 9, 6 ut -tum protinus tradatur emptori *dolium*. ITALA prov. 29, 22 (Ps. Aug. spec. 49 p. 509, 11) vir animosus fodit contentionem, vir autem iracundus -et peccata (ἐξώρυξεν ἁμαρτίαν, *Vulg.* erit ad peccandum proclivior). ANTIDOT. Brux. frg. phys. p. 397, 6 fabae . . . vasi terrae mandatae et post nonaginta dies -tae. CASSIOD. hist. 5, 31 p. 1108[C] non oportere principis ossa migrari, ne quasi -i (*Jacob*, exsobriri *codd.*, exorbiri *vel* exsopiri *edd. vett.*) viderentur (ἀνορύττεσθαι).

?auxilium domini pervigili **exobsecrātiōne** (*Engelbrecht*, etobs- *cod.*, obs- *vg.*) deposcit FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 12, 1. *ab* exobsecrare.

exobsecro, -āre. *ab* ex *et* obsecrare. *i. q.* *valde obsecrare*: PLAVT. Asin. 246 supplicabo, -bo ut quemque amicum videro (*sc. ut mihi viginti minas det*). Mil. 69 orant, ambiunt, -ant (*A*, obsecrant *P*), videre ut liceat (*66* obsecraverint). *deriv.*: ?exobsecratio.

exoccupo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* occupare. **1** *i. q.* *ab occupatione avocare*: PETR. CHRYS. serm. 65 p. 382[A] nunc exoneremus animos, abiciamus curas, -emus sensus. BENED. reg. 5 -tis manibus et quod agebant imperfectum relinquentes vicino oboedientiae pede iubentis vocem factis sequuntur. **2** *i. q.* (*valde*) *occupare*: ARNOB. ad Greg. 18 p. 419, 16 cuius *matronae* manus ars humanarum vestium magis quam lectio divina -at. GLOSS. Verg. ed. Hagen c 411 p. 493 corripuere (*Aen. 2, 167*) -verunt (GLOSS.[L] III Abol. CO 45).

exoc(h)adium, *pl.* -a *n.* (? *masc. l. 73*), ἐξοχάδιον. *i. q.* *genus tumorum circa anum* (*nota appos.*): MARCELL. med. 31, 7 confectio ad rhagadia vel -a (*ibid. iterum.* 31, 9 [exog- *PL*]. ANTIDOT. Brux. 29 [28] ad -um). THEOD. PRISC. eup. faen. 78 quibus . . . sub operimento cutis veluti -um (exoc- *r*, exocc- *b*) fuerit natum (81 [exoc- *r b*, exocodia *B*; *antea* haemorroides]). 83 quibus . . . condylomata fiunt vel -a (exocc- *b*). *ibid.* -a . . . consumentur. *ibid.* -a (vel ragadia *add. b*, ragadia *r*) spontanea . . . ceciderunt. PS. THEOD. PRISC. add. p. 286, 29 tanta vis est remedii, ut statim curet et -um latentem (latens *Rose*) incidat (*antea* ragadia, haemorroides).

exoc(h)as, -dis *f.*, ἐξοχάς. *i. q.* *exochadium*: GARG. MART. med. 42 p. 184, 19 si quando reverendis partibus condylomata vel papulae eminentes, quas -as (*Heraeus, WklPh. 1917, 704*; exacodas *codd.*, cacoethes *Rose*) medici vocant, vel callosa pars carnis excreverit. AVG. epist. 38, 1 p. 64, 28 nec stare nec sedere possum rhagadis vel -is dolore et tumore.

exochē, *acc.* -ēn *f.*, ἐξοχή. *scrib. litt. gr. p. 1541, 5. 8.* [*suppletur*: DON. Ter. Ad. 229 in lenonis mercibus -η (*Stephanus, lac. reliquerunt codd.*) mulieres.] *t. t. rhet.*, *figura orationis* (*cf. s.* eminentia *p. 490, 28*): SACERD. gramm. VI 470, 8 -e est oratio incipiens ab specie et

[Rehm]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gradatim ad genus cum coniunctione decenter adscendens. huius species sunt tres: ... -e prima ... ut est 'leonem atque alias feras' ... secunda ... tertia ...; -e autem dicta est, quod gradatim oratio emineat: nam eminere graece ἐξέχειν dicunt. PORPH. Hor. carm. 1, 29, 15 'Iovis et deorum' ... σχῆμα -ή (*v. app. crit.*). SERV. Aen. 1, 740 'post alii proceres': ergo et Bitias unus est de proceribus; nam -e sine similitudine numquam fit. ISID. orig. 2, 21, 12 *figura* -e: (*affert Cic. Mil. 59*). κατ' ἐξοχήν *litteris graecis, ut vid., scribitur in codd.*: PORPH. Hor. carm. 1, 29, 15. 3, 26, 9 SERV. Aen. 3, 159; *latinis* (catexochen [cathex-, cataex- *sim.*]): SERV. georg. 1, 3. 149. 228. 2, 2. 3, 2 Aen. 2, 556. 6, 659 (per catex- *M*). 11, 3. 12, 5. *v. et Onom.*

exōcoetus, -ī *m.*, ἐξώκοιτος. -cit- *l. 16.* *piscis* (*idem atque 'adonis', cf. Wood, AJPh. 49, 1928, 181*): PLIN. nat. 9, 20 miratur et Arcadia suum -um appellatum ab eo, quod in siccum somni causa exeat ...; idem aliquis adonis dictus. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 13 adonis, exocitus.

exoculo, -āvī (-āssitis *l. 18*), -ātum, -āre. *ab* ex *et* oculus. *i. q. oculis privare*: PLAVT. Rud. 731 ni ei caput -assitis, ... ego vos virgis circumvinciam. APVL. met. 7, 2 caecam et prorsus -tam esse Fortunam (8, 13 *Thrasyllum* p. -tum relinquens).

exodiārius, -ī *m.* *ab* exodium. NOT. Tir. 107, 50. [*dub.*: CIL II 65 Patricius IXODINPIVS.] *i. q. histrio*: SCHOL. Iuv. 3, 175 (*v. infra l. 62*) -us apud veteres in fine ludorum intrabat, quia ridiculus foret, ut *eqs.* LYD. mag. 1, 40 Ἀτελλάνη δέ ἐστιν ἡ τῶν λεγομένων ἐξοδαρίων. GLOSS. V 67, 11 -us in mimis est turpitudo delectabilis ([*Ribbeck* MIM. inc. frg. 23 *inde mimi titulum* '-us' *vult enucleare*]. V 454, 33 -ianus t. *cf.* 499, 48 exodatus [exoletus *Heraeus; an ad l. 35?*] turpis). AMM. 28, 4, 33 ut in omni spectaculo -o, venatori, aurigae et histrionum generi omni ... clametur adsidue 'per te illi discant'. CIL VI 1064, 1, 13 (*inter alios mimos*) Asini Ingenue exo(diarius). *transl.*: CIL VI 9797 (= CE 29; *a. 126*), 19 sum victus (*in pilae lusu*) ... *a* Vero patrono ..., cuius libenter dicor -us. *i. q. exodium* (*v. Loewe, Gloss. Nom. p. 84*): GLOSS.[L] V Abba EX 56 exo[r]diarius ludus theatri. *v. et l. 26. 60.*

exodiātus NOT. Tir. 46, 89[b] (*89* inodiatus. *91* perodiatus). *cf. l. 27.*

exodiōsa μεμισημένη GLOSS. II 65, 27.

exodium, -ī *n.*, ἐξόδιον. exhod-: SVET. Tib. 45. exsod-: CIL I[2] 1058 ('*lectio et interpr. incertae*'). NOT. Tir. 107, 49 (*cf. supra l. 21. 51* Atellae. *52* Atellanus). [*variat* c. exordium: *l. 50. 51 56. dub.*: TERT. cult. fem. 1, 2 p. 703 Oe. *nigro pulvere* oculorum exordia (-a *Iunius*) producuntur, *v. p. 1566, 11.*] **1** *i. q. exitus, finis* (*v. et l. 61. 76.* PAVL. FEST. p. 80 -um exitum. NON. p. 27, 12 -um est finis, a graeco tractum, quasi ἔξω τῆς ὁδοῦ, id est extra viam. GLOSS. V 7, 6 [= 44, 18] ad -um [exodum *codd.*] ad finem vel terminum [*inde* ANTH. 19 l. 17, *praef. cod. Salmas.; cf. Gloss. V p. VI; Loewe, Gloss. Nom. p. 71*]): VARRO Men. 99 Socrates ... in -o vitae. 174 vitae cursum ut cognoscere possem et quae (⟨series⟩ *add. Bücheler*) servitutis et libertatis ab origine ad -um adductae. 520 quod coeperas modo in via narrare ut ad -um ducas. TERT. resurr. 25 p. 61, 14 in -o (exordio *codd.*) saeculi. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 117, 1 sermonis nostri istud -um (exordium *codd.*). **2** *i. q. fabula ludicra post alias acta* (*maxime Atellanas* [*cf. l. 39. 57. 64*], *an idem atque Atellana?* [*cf. supra l. 24*]; *etiam titulus fabulae* NOVI [Atell. 19 sqq.]; *v. Skutsch, RE VI 1686.* LIV. 7, 2, 11 iuventus histrionibus fabellarum actu relicto ipsa inter se more antiquo ridicula intexta versibus iactitare coepit, quae [unde *l. v.*] -a [exordia *l. v.*] postea appellata consertaque fabellis potissimum Atellanis sunt [*inde* GLOSS. V 568, 38 -a intexta ridicula]. GLOSS. IV 71, 6 cantio in theatris ludicra et scurrilis [*al. cf.* V 358, 64 exossum canticum in theatrum]. 411, 10 exodiarius [*al. cf. supra l. 33*]): LVCIL. 1265 principio exitus dignus -umque sequ⟨a⟩tur (*an ad 1? sed citatur a Schol. Iuv. 3, 175* [*v. supra l. 22*] huius *exodiarii* et Lucilius meminit: *eqs.*). IVV. 3, 175 tandem ... redit ad pulpita notum -um. 6, 71 Vrbicus -o risum movet Atellanae gestibus Autonoes (SVET. Tib. 45 in Atellanico -o). SVET. Dom. 10, 4 occidit et Helvidium filium, quasi scaenico -o sub persona Paridis et Oenones divortium suum cum uxore taxasset. *deriv.*: exodiarius.

exuvias *leonis* ... **exodōrātās** (*i. odore purgatas*) TERT. pall. 4 p. 936 Oe. (*v. p. 1041, 26*). *ab* ex *et* odor.

***exodus**, -ī *f.* (*l. 81. p. 1542, 8*) *et m.* (*l. 84, cf. p. 1542, 8*), ἔξοδος. *scribitur* exh-: *l. 80. p. 1542, 33.* CYPR. Fort. 7 p. 328, 4 *S*[2]. epist. 72 p. 777, 4 *L* ⟨*Q*⟩. HIER. in Ier. 5, 63, 9 *L a. corr.* quaest. hebr. in gen. p. 37, 28 *φ*. AVG. c. Adim. 6 p. 126, 1 *P*. EVCHER. instr. 2 p. 149, 1 *P*. ? -um *n.*: NOT. Tir. 121, 74. *l. 76.* HIL. in psalm. 118 daleth 12 p. 398, 12 (*cf. p. 1533, 33*) quod nos 'in exitibus' dicimus, graecitas ex hebraeo ἐξόδους transtulit; et -um (*VCR*, -us *C*, exodium *Zingerle dubitanter*) proprie est, ubi ex multis angustis viis in unam patentem viam coitur. *v. et p. 1542, 3 sqq.* **1** *latius, i. q. exitus* (*Israel de Aegypto; aliter l. 76. v. et p. 1542, 4*): PSALT. Cas. 113, 1 in exhodo Israhel in Egypto (ἐξόδῳ, *Vulg.* exitu). GAVDENT. serm. 1, 13 G. -us ... beata atque perfecta consummatur in nobis, quando *eqs.* AMBR. in psalm. 36, 47, 3 Moyses multa videt miracula in -o (*ad 2?*); non tanta alius videt qui non est in -o. AVG. serm. 8, 11, 12 donec educatur populus de Aegypto quodam -o suo. *cf.* CANON. Migne 56 p. 721[A] genesis mundi, -us Aegypti, leviticus *eqs.* **2** *strictius, i. q. liber secundus veteris testamenti* (*v. et p. 1541, 80. 83. l. 1 et cf. p. 1532, 60.* GAVDENT. serm. 1, 11 G. -us egressio appellatur, egressio autem fuit de captivitate ... Aegyptiorum [EVCHER. instr. 2 p. 160, 23 -us exitus vel egressus, id est populi Israhel; *inde* ISID. orig. 6, 2, 4 GLOSS. IV 235, 53]. HIER. epist. 32, 1, 2 -um ..., quem illi [*Hebraei*] elle smoth vocant [prol. gal. ISID. orig. 6, 1, 4]): TERT. scorp. 2 p. 147, 17 item in eadem (eodem *A*) -o (ieiun. 10 p. 288, 3 PS. TERT. adv. Iud. 11 p. 732 Oe. CYPR. testim. 1, 1 p. 38, 22 Fort. 1 p. 322, 12. epist. 63, 16 p. 714, 16 sicut in -o scriptum est [FIRM. err. 28, 7 PEREGR. Aeth. 5, 6 HIER. epist. 18 A, 2, 2 *al.* OP. imperf. in Matth. 1 p. 616[a med.] *et al.*]. *al.* PS. ORIG. tract. 15 p. 164, 19 in -o legimus [AMBR. off. 1, 18, 80. HIER. epist. 25, 2 legitur. *al.*]. GAVDENT. serm. 2, 21 G. *al.* HILARIAN. pasch. 6 p. 1109[C] FILASTR. 118, 1 *al.* HIER. epist. 29, 6, 5 *al.* EVCHER. form. 3 p. 20, 2. *et al. v. et l. 17*). adv. Marc. 4, 20 p. 484, 5 inspice -um. CYPR. unit. eccl. 8 p. 217, 9 in -i lege (*cf.* HESYCH. in lev. 8, 4 p. 875[C] lex in -o ... sic dicit). GAVDENT. serm. 1, 6 G. in -i (-o *l. v.*) libro (6, 1 *al.* HIER. epist. 29, 4, 3 BACHIAR. repar. laps. 4 p. 1040[A] HESYCH. in lev. 3, 1 p. 813[C] *al.* QVODV. prom. 1, 32, 44. *et al. v. et l. 33. cf.* AVG. quaest. hept. 2, 177, 1 p. 204, 16 liber qui -us dicitur [*sim.* spec. 1 p. 11, 6 HESYCH. in lev. 1, 1 p. 793[A]]). 6, 1 ordinem lectionis -i (7, 1 *al.* COMPVT. Carth. 2, 5). HIER. epist. 33, 4, 2 in -um excerpta *Origenis* (*cf.* 33, 4, 6). 36, 11, 3 secundum -um. 53, 8, 1 manifestissima est genesis ...; patet -us cum decem plagis *eqs.*; *seq.* leviticus (*sim. in enumeratione librorum scripturae*: HIER. prol. gal. CANON. Dionys. Exig. p. 81, 27 ISID. eccl. off. 1, 11, 4 praef. test. 2 *al.* NOT. Tir. 121, 74. *v. et vol. VI 2, 1804, 22*). *al.* RVFIN. Orig. princ. 4, 2, 6 p. 316, 21 exemplis ... utitur de -o vel numeris (ἀπὸ τῆς ἐξόδου). HESYCH. in lev. 26, 3 p. 1144[A] haec -i verba. PROSP. in psalm. 105, 11 quae *laus dei* cantico -i continetur. ORIG. in Matth. ser. 134 p. 276, 13 scriptura -i. SVBSCR. Itala cod. Lugd. explicit genesis. incipit -us. ... explicit liber -us. Priscill. tract. 5 finit tractatus genesis. incipit exhodi (tract. 6 -i). *et al.* *Rehm.*

exoleo, -ēre. *ab* ex *et* olere. PRISC. gramm. II 33, 21 exeo, exigo, -o. 488, 19 (*perf. in* '-vi'; *v. l. 60*) oleo olevi, ... adoleo adolevi, -o -vi. *cf.* 489, 16 -o quoque -vi, unde -tus, -a, -um. Plautus in medico [*v. l. 83*]: ... '-am virginem', id est grandem, quae -verat [*v. infra l. 84*]). NOT. Tir. 103, 27 -et. GLOSS. -o παρακμάζω. *omnes autem formas stirp. perf.* (*et part.* -tus) *ad inchoat. traximus* (*v. l. 66*).

***exolēsco**, -ēvī, -ētum, -ere. *ab* ex *et* alere, alescere (*cf. Walde-Hofmann*[3] *p. 427 sq.*). *inter verba, quae lat. active proferuntur, apud Graecos autem pass. signif. habent, enumerat* CHAR. gramm. p. 468, 10 B. *de scriptura: sine* -s- *esse scrib. docet* CASSIOD. (*ex Caesellio*) gramm. VII 204, 18 -tus *sine s*, quod ex alterius partis praepositione manifestum fit: 'adolevit' enim est. *scrib.* exs- (*cf. p. 1543, 49*): SEN. epist. 66, 52 *p V Pb.* 95, 24 *B A.* 114, 10 *Q.* CVRT. 4, 1, 1 *A, infra l. 60.* 7, 5, 30 *A.* COLVM. 1, 8, 12 *S A d*[1]. PLIN. nat. 29, 1 *E.* 37, 92 *L.* SVET. rhet. *v. l. 58.* Tit. 7, 1 *G.* TERT. nat. 2, 15 p. 127, 15 *A. v. et p. 1544, 18.* CYPR. ad Donat. 8 p. 9, 20 *W B.* Demetr. 3 p. 353, 13 *S.* LAMPR. *praeter* Comm. 5, 4 Heliog. 26, 5. 27, 7. 31, 6 *ubique.* SERV. auct. Aen. 3, 119 NOT. Tir. 40, 38. GLOSS. *v. et l. 64.* -litus: SEN. epist. 114, 10 *B A Q.* GLOSS. *de* -o- *in* -tus *servata v.* GRAMM. suppl. 180, 11. 13. *de formis: perf.* -ui (*cf.* abolui, obolui. *notandum tamen* -solui *facile c. verbo q. e.* -solvere [*sic e. g.* PLAVT. Bacch. 1135 -solvēre *falso ad* -ere *saepe iam relegatum est*] *confundi potuisse*): *certo trad.* SVET. rhet. 25 p. 122, 6 (-(s)oluerunt *D L H V S*, -soluerint *N; Reifferscheid.*). CHAR. gramm. p. 91, 27 B. CVRT. 3, 13, 17 *A* -soluisse. -evi, -tus *ab* exoleo *derivat* PRISC. (*v. supra l. 35*). *de diff. inter* ad-, in- *et* -ere *interced.*: AGROEC. gramm. VII 118, 24 'adolescere' augmenti est, 'inolescere' coaugmenti, '-ere' evanescendi (*inde* ISID. diff. app. 125; exs-). *v. etiam infra l. 81. p. 1543, 7 sqq. 52 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO (*v. l. 83. p. 1543, 11*), CIC. (*p. 1543, 18*); *prius nonnisi part.* -tus *occurrit, formae finitae et praes. et perf. stirpis* (*quas universas hic afferimus; cf. l. 39. 40*) *non ante* R. GEST. div. Aug. (*v. p. 1543, 72*) *habentur* (*cf. Kroll, Glotta 17, 1929, 160*). *vis inchoat. hic illic adhuc viget* (*v. p. 1543, 73. 1544, 39. 41*); *prorsus abolitam probant imprimis acced. ut* paulatim *p. 1544, 9. 45*; sensim *p. 1543, 84* (*cf. et p. 1544, 24. 36*).

[*variat* c. insol-: SVET. *p. 1543, 26.* c. -solvere: *v. supra l. 56 sqq.* *restit. ex* -coleto *sim.*: LABER. *p. 1543, 17.* *falso trad.*: HIER. epist. 22, 9, 1 -tos cibos (*Kk Ψt*, -alet-, (h)elect- *rell.*; ex oleo *Hilberg*, exoleatos *Engelbr.*). *dub. huc pertineat necne*: NOT. Tir. 40, 38 obsoledum. exsoledat (*Gu*, -lid- *Ge Go G V*; obsoletum -tum *vix recte Kopp*).]

A *i. q. modum vel statum crescendi excessisse* (*ad verbum sc.* 'alescendi'): **1** *p. p. p.* -tus *pro adi.* (*subst. p. 1543, 16 sqq.*): *i. q. adultus, adolescens* (*v.* PRISC. *l. 37 sqq.*): *cf.* PAVL. FEST. p. 5 (*ab* '*adolescere*') adultus, adulescens ... et -us, qui excessit olescendi, id est crescendi, modum (*cf.* p. 80 -us qui adolescere, id est crescere, desiit). **a** *laxius*: PLAVT. Paras. med. frg. 4 domi reliqui -am virginem. SVET. Galba 22 libidinis in mares pro-

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nior et eos nonnisi praeduros -osque (*cf. Ps. Aur. Vict. epit. 6, 2* adulescentes). **b** *strictius et quasi technice: de adulescente, qui alienae libidini inservit, prostituitur sim. (subst. fere i. q.* παιδικά. *haud raro c. nota delicati, mollis, corrupti, turpis sim. [v. e. g. infra l. 10. 20. 23. 28. 36]; inde fere i. q. 'libidinosus' de sene: infra l. 15. sensus 'adulti' posterior. tp. non iam videtur perceptus esse: cf.* puber -us *infra l. 33*): *cf.* SERV. auct. Aen. 3, 119 pulchros ... a veteribus -os dictos (*i. 'delicatos'*). GLOSS.^L II Philox. EX 106 -us ὑπέρακμος καὶ ἐξώλης. 112 ὑπέρακμος. τριβακός. I Ansil. EX 721—722 -us infamis, turpis, vanus, solutus. *al.* *α adi.*: PLAVT. Curc. 473 ibidem erunt scorta -a quique stipulari solent (Poen. 17 s. -um ne quis in proscaenio sedeat). ARNOB. nat. 4, 35 p. 169, 24 illa mimorum atque -i generis multitudo. *nota* (*v. supra l. 6*): FIRM. math. 1, 7, 28 p. 26, 3 Sulla, qui numquam fuit memor sexus sui ... senex -us (senes -os, *corr. A*) in aliena aetate flagitia corporis detinebat. *β vice subst.* (*huc pertinet et* LABER. mim. 56 [*in vs. corrupto*]; -coleto *LB*^A, -cul- *F*^3 *Nonii p. 90, 29*): CIC. Mil. 55 *Clodius* qui semper secum scorta ..., -os, ... lupas duceret. SEN. contr. 10, 4 (33), 17 principes ... viri ... castratorum greges habent, -os suos ([*v. p. 1242, 9 sq.*]. SEN. dial. 10, 12, 5 -orum suorum tunicas. SVET. Iul. 76, 3 suo. Cal. 24, 3 AMPEL. 11, 4. *cf.* SEN. epist. 66, 52 ut malaxandos articulos -is meis porrigam). SEN. dial. 1, 3, 13 -us omnia pati doctus exectae virilitatis aut dubiae. epist. 12, 8 inter plausus -orum. 95, 24 agmina (*cf.* 114, 25 -orum feminarumque turba. SVET. Tib. 43, 1 puellarum et -orum greges [Tit. 7, 1 -orum et spadonum; insol- *Y*]). CVRT. 6, 7, 2 -i ... amore (TAC. ann. 14, 42, 1). 6, 7, 33 (*antea syn.* scorti). *al.* MART. 3, 82, 8 *al.* TAC. ann. 15, 37, 2 remiges ... -i per aetates et scientiam libidinum componebantur *navi*. 16, 19, 3 sub nominibus -orum feminarumque. SVET. Iul. 49, 2. TERT. nat. 2, 15 p. 127, 15 Iovis -us (*sc. Ganymedes. sim.* PRVD. perist. 10, 235 *aquila* -um ... tyranno pertulit). LAMPR. Comm. 5, 4 cum trecentis concubinis ... trecentisque aliis puberibus -is, quos *eqs.* Heliog. 26, 5 ⟨ad⟩ -e[c]tos habitu puerorum qui prostituuntur. 27, 7 meretricibus, lenonibus -is *eqs.* (31, 6. Alex. 24, 3 l. ... m. et -orum. *cf.* ARNOB. nat. 2, 42 p. 82, 17 in maribus -i, in feminis ... m., sambucistriae, psaltriae). Alex. 34, 2 nanos ... et moriones et vocales -os. *al.* ARNOB. nat. 5, 17 p. 189, 18 effeminati ... -i (*cf.* 5, 31 p. 202, 17 abscisos ... -os, ... versipelles). *al.* FIRM. math. 8, 20, 2 p. 320, 1 (*syn. fere* cinaedi).

2 *in finitis formis* (*acced.* ad *fin.*: *l. 41*; in: *l. 45. cf. et l. 56*): PS. CIC. in Sall. 5, 13 postea quam ... aetas tua iam ad ea patienda, quae *eqs.* -verat (*opp.* adoleveris). *per plenam imag. fere i. q. adultum fieri, evadere* (*opp.* inolescere): TERT. adv. Val. 39 p. 212, 6 atque ita in[s]olescentes doctrinae Valentinianorum in silvas iam -verunt Gnosticorum (*antea*: superfruticant).

B *c. vi intereundi: i. q. evanescere, emori, excidere sim. (ad hunc usum non nihil tribuisse apparet cum vocem q. e.* obsolescere, obsoletus [*v. praecipue infra l. 68 sqq. et cf. p. 1544, 52*] *tum id, quod confusione quadam orta* -ere *ad verbum* solere *quodammodo referebant [sc. velut si esset 'solere desinere'; cf. infra l. 67. 71 et v. script.* exs- *p. 1542, 47 sqq.]. cf. etiam* inolescere *et v. Walde-Hofmann*^3 *s. v.*): *cf.* GLOSS.^L III Abstr. EX 33 -it evanescit (*al.*). Abol. EX 101 delere (-ri) vel de memoria exire (*cf.* V Abba EX 112 in oblivionem venit). V Aa E 864 -litus minuatus (*al.*). *al.*

1 *alescendi vi adhuc perlucente: i. q. crescendo emori, degenerare (cf.* abolescere. *pendet* in: *l. 61 [cf.* eo usque: *l. 64]. cf. et supra l. 40*): *proprie (de sativis, herbis. cf.* GLOSS.^L III Abol. EX 54 -ere est in duritiam verti gratiamque aetatis amittere): COLVM. 2, 17, 3 multa *prata* sunt ... quae neglegentia -ant et fiant sterilia. 3, 11, 2 de vinetis, quae longo situ -verunt. *acced.* in *result.*: APVL. met. 9, 32 lactucae veteres ..., quae seminis enormi senecta ... in amaram ... cariem -unt. *in imag. de re abstr.*: TERT. pudic. 1 p. 219, 13 de qua (*sc. pudicitia*) incipimus, eo usque iam -vit, ut non ei⟨u⟩ratio, sed moderatio libidinum pudicitia credatur (*vix ad p. 1544, 46*).

2 *c. mero sensu evanescendi*: **a** *strictius et significantius: excidere sic, ut alqd. in desuetudinem abeat, vim et auctoritatem amittat; obsolescere (praecipue de institutis, moribus, certis disciplinis seu artibus sim.; in re iudic.: p. 1544, 11; in gramm. et rhet.: l. 82. acced. hic illic notio 'vetusti': v. e. g. l. 73. 75. 76 sqq. p. 1544, 4. inde audacius fere i. q. desuefieri ab alqa. re [voce sc. ad* solere *revocata; v. l. 49]: p. 1544, 16*): R. GEST. div. Aug. 2, 12 legibus novis ... multa exempla maiorum -entia iam ex nostro saeculo reduxi ([*gr.* πολλὰ ... τῶν ἀρχαίων ἐθῶν καταλυόμενα]. *cf.* CVRT. 7, 5, 29 mores patrii nondum -verant [*al.* COLVM. 12 praef. 10 cum in totum non solum -verit, sed etiam occiderit vetus ille ... m. APVL. apol. 66 m. ... apud antiquos concessus diu]. COLVM. 1, 8, 12 iam illa vetera ... optimi moris, quae nunc -verunt utinam possint obtineri. PLIN. nat. 4, 91 hoc ipsum [*i. consuetudo antea enarrata*]. TAC. hist. 4, 8, 1 antiquitus instituta. *et al.*). CVRT. 6, 10, 23 iam pridem nativus ille sermo commercio aliarum gentium -vit (*cf. in gramm. et rhet.*: QVINT. inst. 1, 6, 11 'pagunt' ... inde prima positio, etiamsi vetustate -verat, apparebat 'pago'. SVET. rhet. 25 p. 122, 6 donec sensim haec [*certae exercitat. rhet.*] -uerunt; *v. p. 1542,* 58. CHAR. gramm. p. 91, 27 B. 'septem decem' ... sed iam ⌊aut consuetudine⌋ -uit [*v. p. 1542, 59*] ⌊aut natura⌋ [⌊ ⌋ *add. C*]. MART. CAP. 5, 509 verborum veterum iam -vit usus). COLVM. 1 praef. 13 deserta ... disciplina ruris (TAC. ann. 11, 15, 1 vetustissima Italiae d. [*i. haruspicum*] per desidiam. *sim.*: PLIN. nat. 14, 62 *cura agri*. 33, 157 ars haec [*sc. crustaria. cf.* 34, 5 fundendi aeris pretiosi ratio. 35, 4 imaginum ... pictura ... in totum; *v. l. 8*]). PLIN. nat. 14, 76 -vit et protagion *vinum*. 37, 72 Calchedonii — nescio an in totum (*v. l. 7*) — -verunt. TAC. ann. 3, 55, 1 luxus ..., mensae ... paulatim. 14, 21, 4 Graeci amictus ... tum -erunt (*Heinse*, -verant *M*). PLIN. epist. 10, 114, 3 legis quae (*v. app. cr.*) iam pridem consensu quodam -visset ([POMPON. dig. 1, 2, 2, 3]. *sim. usu forensi*: VLP. dig. 4, 2, 14, 2 cum per metum facta iniuria anno ... -verit [*i. fere 'infirmata sit'. sim.*: COD. Theod. 6, 4, 34, 10 triennii dilatio ... lege concessa]). TERT. nat. 2, 16 p. 129, 15 omnibus iam artificiis antiquitas -vit usu quotidiano ... instruente novitatem. *nota* (*v. p. 1543, 71*): TERT. virg. vel. 17 p. 908 Oe. vos *mulieres* admonemus, ... ne sic a disciplina velaminis -atis (exs- *A B*), ut *eqs.*

b *laxius: quavis ratione interire i. q. emori, extingui, minui sim.*: *α corporaliter* (*per. similitud.*: *l. 30*): LIV. 37, 8, 4 nondum -ta stirpe gentis *Gallograecorum* (*cf.* CVRT. 7, 6, 27 *incolarum adscitorum* posteri nunc quoque apud eos [*sc. indigenas*] tam longa aetate ... non -verunt). SEN. nat. 7, 12, 8 extingueretur cito, sicut coronae, quae solem lunamve cingunt, intra brevissimum spatium -unt (*cf.* RVFIN. Clement. 8, 42 arcus forma resolvitur et -it). SVET. Aug. 7, 1 imagunculam *Augusti* ... ferreis et paene iam -entibus litteris ... inscriptam. CYPR. ad Donat. 15 p. 15, 27 pigmento parietis aut auro -ente. RVFIN. Orig. princ. 2, 2, 1 p. 112, 6 inquirant, si ... natura corporea ... aeternitate perduret an ... absoluta interibit et -et. *in imag.*: TERT. scorp. 1 p. 146, 7 pristini sensus retorpescunt *scorpione*, sanguis animi gelascit, caro spiritus -et *eqs.* *β incorporal. et transl.* (*fere i. q. oblivione obrui: l. 34 sqq. 40. 42*): LIV. 2, 52, 4 cum ... patris Agrippae favor hauddum (-dudum *trad.*) -visset (IVST. 36, 1, 8). SEN. nat. 7, 30, 5 cum memoria -verit (CVRT. 3, 13, 17 nondum in omnium animis memoriam maiestatis suae -visse [*Lauer*, -solv- *A*]). SEN. amicit. frg. 2 momento amicitiae vestrae -unt, quarum *eqs.* (*cf.* PLIN. paneg. 85, 1 iam ... in privatorum animis -verat priscum mortalium bonum, a.). COLVM. 7, 3, 20 pabula aut ... pascua, quorum gratia non -at usu continuo *eqs.* STAT. silv. 1, 6, 99 nullo sacer *dies* -et aevo. TAC. ann. 4, 10, 1 rumorem, validum adeo, ut nondum -at. 4, 34, 5 spreta. 4, 64, 1 nondum ea clades (*sc. amphitheatri ruina*). 6, 25, 1 dolor. PLIN. epist. 1, 4, 4 consuetudine metus ([MACR. Sat. 3, 17, 8 -ente metu legis antiquioris]. *cf.* FLOR. epit. 1, 18, 9 terror beluarum). FRONTO p. 97, 15 N. scripsisti -ere paulatim quaecumque didicisses (*opp.* adolescere). TERT. pudic. 1 p. 219, 13 *v. p. 1543, 63*. CYPR. ad Donat. 8 p. 9, 20 ne saeculis transeuntibus -at, quod aliquando commissum est (*cf.* OROS. hist. 2, 18, 5 haec ipsa ... multo interiectu saeculorum). AMBR. spir. 2, 10, 109 p. 766^C per spiritum sanctum ... luporum rapacitas de nostris -vit affectibus (*i. 'desiimus bestiae esse'; cf. quae anteced.*).

p. p. p. -tus, -a, -um *pro adi.* (*v. p. 1542, 79. subst. n.: l. 57; cf. et p. 1543, 16*): **1** *fere i. q. obsoletus*: **a** *i. q. ab usu remotus* (*syn.* reconditus *l. 55*; antiquus *l. 54*; vetus *l. 58*; *opp.* novus *l. 57*): SEN. epist. 114, 10 antiqua verba atque -a ([*v. p. 1542, 54*]. *cf.* SVET. Aug. 86, 2 -as ... et reconditas voces). QVINT. inst. 8, 2, 12 auctores (*antea*: verbis ... ab usu remotis). SVET. Claud. 22 quaedam circa caerimonias ... aut correxit aut -a (*v. l. 51*) aut etiam nova instituit (*cf.* Galba 4, 4 veterem civitatis -umque morem [*cf. p. 1543, 75*] ... retinuit). **b** *i. q. usu detritus*: TERT. pudic. 10 p. 239, 26 magis ... sapient remedia prima quam -a (*antea*: abusus).

2 *i. q. emortuus, extinctus, elapsus sim.*: **a** *de rebus incorp.* (*opp.* recens *l. 64. 65*; novus *l. 66*; *acced.* vetustate: *l. 64. 65. 66*): LIV. 2, 35, 8 in -o iam vetustate odio (*opp.* recenti). 27, 8, 9 -is vetustate annalium exemplis (*opp.* recentissimae). 37, 1, 9 res aut nova aut vetustate exemplorum memoriae iam -ae (SEN. Oed. 821 spatio obrutam levis -am m. revocat nota). SEN. dial. 7, 6, 1 -arum voluptatium memor (*antea*: praeterita). **b** *corporaliter* (*de vi oculorum emortua: l. 74. in lusu verb. c.* obsoletus [*opp.*]: *l. 72*): APVL. apol. 76 venit ... nova nupta (*filia Rufini*) ... intrepida, pudore dispoliato, flore -o (*i. 'pudicitia extincta'*), flammeo obsoleto (*v. l. 69*). CYPR. Demetr. 3 p. 353, 13 declinante iam cursu -is cornibus luna tenuatur. CAEL. AVR. chron. 2, 14, 198 (*in pthisi*) sequitur oculos -us aspectus et corporis tenuitas. *Beutler.*

exolo *v.* exulo. **exolvo** *v.* exsolvo.

exōmides sunt comici vestitus exertis umeris PAVL. FEST. p. 81 (*i.* ἐξωμίδες). *de re v. Amelung, RE III 2328, 19 sqq.*

[in **exomologēsinis** (*leg.* -sibus) humilitas ostenditur PRIMAS. in apoc. p. 867^A.]

×exomologēsis, -eōs (*p. 1545, 40*; -is *p. 1545, 43. 47*), *f.*, ἐξομολόγησις. exh-: TERT. orat. 7 p. 185, 21 *A*^corr. patient. 15 p. 22, 20. CYPR. laps. 16 p. 248, 21 *W (ita semper) R.* epist. 4, 4 p. 476, 8 *BLQRW. al.* -gis-: CYPR. epist. 19, 2 p. 525, 18 *Q (ita semper)*. *nom. sg.* -is: *passim.* -in (*cf. p. 1545, 3. 23*) *vel* -im: CYPR. epist. 55, 17 p. 636, [*Rehm*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

8 *B.* GLOSS. *gen.: v. p. 1544, 80.* *acc.* -in: *passim.* -im: *l. 41.* CYPR. laps. 16 p. 248, 21 (-in *WR*). 28 p. 257, 23 *al.* PACIAN. paraen. 10 p. 121 (-in *P*). *et al.* *abl.* -i: TERT. paenit. 12, 5 *et passim.* -in (*cf. p. 1544, 84*): CYPR. epist. 4, 4 p. 476, 8 *BLQR W.* 19, 2 p. 525, 18 *EQT o.* 59, 13 p. 682, 19 *L*, *cf.* -im *PC.* -is: CYPR. epist. 20, 3 p. 528, 20 *FLNQ.* *? plur. nom. acc.* -is (*i.* -εις): *infra l. 22.* CYPR. epist. 18, 1 p. 524, 5 ut ... -in (*Hartel cum paucis codd.*, -is *E¹ Q T et Watson, Style a. Lang. p. 282*) facere delicti sui possint. *i. q. confessio* (*peccatorum praeter l. 31; -is est pars paenitentiae, cui accedit satisfactio [cf. appos. infra l. 25. 29. 41. 47. 49]; idem q. paenitentia: infra l. 15. 24. 25. 39. 46. 48.* *acced. gen. obi.: l. 8. 23. 35. 36 bis. 42*): *cf. defin.:* TERT. orat. 7 p. 185, 21 -is est petitio veniae, quia, qui petit veniam, delictum confitetur. paenit. 9, 2 is actus, qui magis graeco vocabulo exprimitur, -is est qua delictum nostrum domino confitemur. 9, 3 -is prosternendi et humilificandi hominis disciplina est (*inde* ISID. orig. 6, 19, 79). ISID. orig. 6, 19, 75 -is ... latine confessio interpretatur (GLOSS. IV 66, 40 preces vel c. *[al.]*. *v. et infra l. 45*). 6, 19, 80 inter litanias et -in hoc differt, quod -is pro sola confessione peccatorum agitur; litaniae vero, quae indicuntur propter rogandum deum et impetrandam in aliquo misericordiam eius. sed nunc iam utrumque vocabulum sub una designatione habetur nec distat vulgo utrum litaniae an -is (*i.* -εις*?*; -in *l. v.*) dicantur. TERT. orat. 9 p. 187, 4 -is debitorum. ieiun. 9 p. 285, 14 tali victu David -in suam expressit. 10 p. 288, 23 *Daniel cum* in sacco et cinere -in deo ageret. patient. 15 p. 22, 20 paenitentiam expectat, -in adsignat *patientia.* paenit. 9, 5. 10, 9 ad -in pervenire (*cf.* CYPR. epist. 16, 2 p. 518, 19 veniant). 12, 1 si de -i retractas, gehennam in corde considera, quam tibi -is extinguet (*inde* PACIAN. paraen. 11 p. 125). 12, 7 -in operatus. 12, 8 paenitentiam ... et ministerium eius, -in, abiecerat *al.* ITALA psalm. 29, 10 (Cypr. testim. 3, 114 Lucif. reg. apost. 12) numquid -in faciet tibi pulvis? ([ἐξομολογήσεται, *Vulg.* confitebitur; *sic ubique in transl.*]. 91, 2 [Pacian. epist. 3, 17 p. 80]. Dan. 3, 25 [Cypr. laps. 31 Pacian. paraen. 10 p. 121]. HERM. vulg. mand. 10, 2 [*Pal. 10, 3, 2* confitetur]. IREN. 3, 4, 3. 4, 36, 8. CYPR. laps. 16 p. 248, 21 criminis. 28 p. 257, 23 conscientiae. epist. 15, 1 p. 514, 10 delicti. *al.* ZENO 1, 10, 3 p. 335ᴬ *al.* CONC.ˢ II 2, 2 p. 101, 20 [*p. 58, 11* confitentibus]. *cf.* CYPR. epist. 17, 2 p. 522, 9 fiat [55, 29 p. 647, 13 fieri]). IREN. 1, 13, 5ᵉˣᵗʳ· omne tempus in -i consummavit (ἐξομολογουμένη). 4, 27, 1 psalmum -eos ... psallebat *David.* PS. ORIG. tract. 2 p. 21, 7 per paenitentiam et legitimam satisfactionem atque -in (*B*, -im *F*) ... delictorum. PS. HIL. libell. 11 p. 84, 5. PACIAN. epist. 1, 5 p. 14 *si* nulla -is, nulli gemitus audiantur. paraen. 2 p. 103 actus ... -is administrandae ... nesciunt. *al.* RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 1, 5 p. 1328ᴮ per -im, id est confessionem, revela ea domino. in Rom. 6, 9ᵉˣᵗʳ· *Danielis* -is ... in ieiuniis et cilicio et cinere describitur. PS. AVG. serm. 255 qui criminum sorde pollutus est, -is satisfactione mundetur. SALV. eccl. 1, 49 -is diuturna. epist. 9, 10 quae admiserunt -i ac satisfactione ... redimere *non* dignantur. *Rehm.*

exonerātio, -ōnis *f.* *ab* exonero. *i. q. actio exonerandi, fere i. q. liberatio, remissio:* VLP. dig. 19, 2, 15, 7 ubicumque ... remissionis (*sc. mercedis*). ratio habetur ex causis supra relatis, non id quod sua interest conductor consequitur, sed mercedis -em pro rata *eqs.* (*cf. p. 1548, 3 sqq.*).

exonerātor, -ōris *m.* *ab* exonero. CIL VI 9384 (= Dessau 7664) Sex. Cornelio Vitalioni -i calcariario *eqs.* (*i. qui receptaculum quoddam calcis exonerat?, cf. Marquardt-Mau p. 634, 8. Waltzing, Étude hist. sur les corporations professionn. [Louvain 1900], I 276*).

exonero, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* onero. exhon- (*sc. confus. c. voce q. e.* exhonoro; *v. l. 68*): *persaepe in codd.* (*v. e. g. infra l. 72. p. 1546, 32. 33. 47. 52.* *nota p. 1547, 84*). NOT. Tir. 80, 76 -at. GLOSS.ᴸ III Abol. EX 80 -are (-hono- [*v. l. 68*]) liberare. GLOSS. ἀπογομῶ. ἀποφορτῶ. -vit ἐξεφορτίσατο. *mediopass.: p. 1546, 12. 31.* *reflex.: p. 1546, 14. 82. 1547, 1. 5. 1548, 8. 15. 22. 30.* *legitur inde a* PLAVTO (*v. p. 1546, 1. 59*), TER. (*v. p. 1547, 70*), BELL. Afr. (*v. p. 1546, 5*), *saepius apud* ICTOS. *deest* CIC., CAES.; VERG., HOR., TIB., PROP. *al.* [*variat: c. simpl.: p. 1547, 64.* *c.* ex(h)onorare (*v. supra l. 60*): SEN. *p. 1547, 82*; SOL. *p. 1546, 32.* *cf. et p. 1546, 53. 72.* *e coni.:* BELL. Afr. *p. 1546, 6*; SEN. *p. 1547, 27.* *dub. interpr.:* CVRIO pater or. frg. Prisc. gramm. II 385, 12 (= 14 M.) nusquam demolitur (*passiv.*), nusquam -atur (-hono- *B*) pecunia (*fort. cf. c. p. 1548, 40 sqq.*). *loc. dub.:* SEN. contr. 9, 3 (26), 9. PETRON. 5 vs. 16 Romana manus ... Graio -ta sono mutet suffusa saporem (*cf. Suess, Petr. imit. serm. pleb., p. 96 adn. 69*; vox onerata *Schmidweiler BphW. 42, 1922, 1052 [probante Schönberger, ibid. 55, 1935, 1243]. cf. p. 1547, 69 sqq.*).]

i. q. onus vel demendo vel egerendo evacuare, onus levare, liberare onere sim.: **I** *strictius: cogitatur de corporali vi oneris, ponderis, sarcinae sim. (vel copiae, abundantiae) evacuandi, exinaniendi:* **A** *proprie* (*opp.* onerare: *p. 1546, 2. 17; acced.* '*unde*': ex: *p. 1546, 60; abl. separ.: p. 1546, 11. 37 sq. 39 sq. 44. 47;* '*quo*' [*cf. et p. 1547, 65*]: in: *p. 1546, 12. 70*): **1** *in universum:* **a** *res* (*caput capillis p. 1546, 10*): PLAVT. Stich. 531 hodiene -amus navem, frater? :: clementer volo. nos potius oneremus nosmet vicissatim voluptatibus ([*sic opp.:* VITR. 10, 2, 10 ad onerandas et -andas n. EDICT. praet. de flum. Vlp. dig. 43, 14, 1 pr. navem ratem agere ... onerare -are]. BELL. Afr. 8, 1 -tis ... partim navibus longis. 37, 1 Caesar ... n. -tas [*Wölfflin*, sex onerarias *codd.*] ... iubet Lilybaeum ... proficisci. VITAE patr. 5, 7, 18 [*gr. Cot. p. 696* ἀποσκευάζουσι τὴν ναῦν]. *cf.* SEN. contr. exc. 4, 4 necessitas est, quae navigia iactu -at [eximerat *M¹*, *corr. M³*]). OV. fast. 3, 818 lanam mollire puellae discant et plenas -are colos (*v. app. cr.*). PETRON. 107, 13 -are capita molesto et supervacuo pondere (*v. p. 1545, 84*). 123 vs. 197 rigido concussae flamine nubes -bantur (*v. p. 1545, 64*). *acced.* in: PLIN. nat. 3, 118 nec amnes tantum ... capiens *Padus*, sed lacus quoque immensos in eum sese -antes *eqs.* **b** *animantia:* LIV. perioch. 57 p. 69, 9 iumenta omnia, ne -rent militem, vendidit *Scipio* (*i. sarcinis portandis exuerent*). PLIN. nat. 11, 21 *apes* onustae remeant sarcina pandatae. excipiunt eas ternae quaternae, quae -ant (*antea:* onerant).

2 *peculiariter:* **a** *de corpore vacuefaciendo:* **α** *de alvi, ventris, stomachi sim. purgatione* (*sim. de nautilo aqua se evacuante infra l. 39; audacius de herba purgativa fere i. q. solvere infra l. 29*): CELS. 3, 12, 6 siquidem id quoque (*i. ducere alvum*) -to corpori prodest (SEN. dial. 3, 6, 2 abstinentiā c. -at *medicus.* epist. 70, 20 unus e Germanis ... secessit [*cf. l. 27*] ad -andum [exhunerandūdum *V*] c. PLIN. nat. 8, 96 *hippopotamius* profluvio sanguinis morbidum alias c. -at [*cf. Sol. 32, 31* levetur sagina]). SEN. nat. 5, 4, 2 *inflatio* ventrem interdum cum sono -at, interdum secretius (epist. 82, 12 Brutus ... ad -andum v. secessit [*cf.* AVG. c. Cresc. 3, 43, 47 p. 454, 12 ventris -andi causa ad eum devertisset locum. *v. et supra l. 23*]. SVET. Vesp. 20. *fere i. q. solvere:* MART. 10, 48, 7 -turas ventrem mihi vilica malvas attulit). epist. 95, 17 omnia, per quae -amur (*v. p. 1545, 64*), internis ulceribus adfecta. PETRON. 27, 6 -tā ... vesicā (APVL. met. 1, 13 [exh- *φ pro F*]. SOL. 45, 18 *equae* -are [-ate *N*; -hono- *Q*; levare *SAP²*] v. etiam in fuga possunt). 103, 5 unus ... ex vectoribus ... acclinatus lateri navis -bat stomachum nausea gravem (SVET. Claud. 33, 1). PLIN. nat. 10, 126 *aves* alvum -turas subvolare. MACR. somn. 1, 34 si *dormiens* temeto ingurgitatus aut distentus cibo vel abundantia praefocari se aestimet vel gravantibus -ari *eqs.* *cf. et p. 1547, 7.* *nota* (*v. supra l. 19*): PLIN. nat. 9, 88 ut *nautilos* emissa omni per fistulam aqua velut -tus sentina facile naviget (*cf. Arist. h. an. 9, 37 p. 622ᵇ, 8* κενῷ ναυτίλληται *sc.* τῷ ὀστράκῳ). **β** *de partu:* PS. QVINT. decl. 8, 13 p. 157, 9 dum primum (*geminorum*) uteri pondus egeritur, dum parumper -ta (exh- *V*; exorner- *P* [*corr. p*]) vitalia altero rursus homine laxantur. MIRAC. Steph. 2, 2, 2 p. 845ⁱⁿⁱᵗ· Megetia uteri sui partu -ta. **γ** *de purgatione menstrua:* MACR. Sat. 7, 6, 17 docent (*sc. mulierem humectissimo esse corpore*) ... adsiduae purgationes superfluo -antes (exh- *P*) corpus umore. somn. 1, 6, 62 uterum *non* ... occupatum ... velut decreto -andae mulieris vectigali mense redeunte purgari. **δ** *variis morbis purgare:* PLIN. nat. 8, 201 oculos suffusos capra iunci punct⟨u⟩ sanguine -at. GARG. MART. med. 45 p. 190, 14 fit ex citrio nobile antidotum tussientibus, quod eximie pectus -at (exh- *g l*). *similiter de daemone eiciendo:* VEN. FORT. vita Germ. 62, 169 *mulier* -ta (-hono-, -hone- *l. v.*) inimici (*i. diaboli*) fasce (*antea:* eiecto insidiatore).

b *spectatur copia, multitudo hominum* (*inde* '*vires*' *infra l. 65;* '*regnum*': *infra l. 69*) *per deductionem, migrationem sim. quasi evacuanda.* *huc referas etiam* (*iocose dictum de una tantum persona tamquam pro onere habita: i. q. expellere, eicere*): PLAVT. Epid. 470 si sexaginta mihi denumerantur minae, tuas possidebit mulier faxo ferias; atque ita profecto, ut eam ex (*cf. infra l. 68*) hoc -es agro. **α** *c. nudo obi.* (*aliter p. 1547, 80*): LIV. 24, 29, 1 legatio *Leontinorum* peropportuna visa ad (*v. app. cr.*) multitudinem (*v. infra l. 74*) inconditam ac tumultuosam -andam ducesque eius ablegandos. SEN. dial. 12, 7, 4 alios nimia superfluentis populi frequentia ad -andas vires emisit. TERT. anim. 30 p. 349, 24 sollemnes ... migrationes, quas ἀποικίας vocant, consilio -andae popularitatis in alios fines examina gentis eructant. **β** *c. additam.:* (I) *acced. abl. separ.:* LIV. 5, 34, 3 *Ambigatus* -are praegravante turba regnum cupiens *eqs.* *v. et supra l. 60.* (II) *acced.* in: *fere i. q. exinaniendo deducere:* *huc fort. pertinet:* LIV. 10, 6, 2 Romae quoque plebem quietam -ta [m deducta] (*sic Madvig*; et [*om. A*] -tam [*vel* -hon-] deducta(m) *fere trad.; alia alii*) in colonias multitudo praestabat. TAC. hist. 5, 2, 1 quidam *memorant de Iudaeis* ... exundantem per Aegyptum multitudinem (*v. l. 63*) ducibus Hierosolymo ac Iuda proximas in terras -tam *esse.*

B *in imag. vel alleg.: onere vel pondere emundare, exsolvere, liberare* (*plena vi vacuefaciendi ubique servata [cf. e. g. p. 1547, 7. 12]; acced. abl. separ. p. 1547, 1. 3. 5. 10*): **1** *obi. est homo:* **a** *ipsa persona:* *cf. etiam:* SEN. benef. 6, 35, 2 *qui optat amico aliquam necessitatem, quam adiutorio suo discutiat,* -are ... se vult et gravi sarcina liberare. PANEG. 5, 12, 2 (*de censu*) -andi praesumptio dat patientiam sustinendi (*antea:* sub pristina sarcina vacillemus. *11, 5* levato onere). CYPR. ad Donat. 12 p. 14, 2

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dives cum -are se possit et levare ponderibus, pergit magis fortunis augentibus incubare *eqs.* (*sim.*: AVG. epist. 157, 34 p. 481, 8 *ut* superfluis -etur [exh- *P*] sarcinis *dives.* SVLP. SEV. dial. 1, 9, 6 -tus quodammodo gravi fasce ... liber ... ad Aegypti extrema contendi). AVSON. 419, 22 p. 359 P. sive te pondere conceptae sponsionis -as seu fidei commissum patris exsolvis *eqs.* **b** *animus, corpus*: PETR. CHRYS. serm. 2 p. 188^{A} vacuandus est ... venter (*v. p. 1546, 18 sqq.*) moderatione ieiunii, ut -tus animus possit ad alta pertendere (*antea*: oneratus v.). VAL. CEM. hom. 2, 2 p. 697^{B} -andum corpus est saecularibus desideriis impeditum (*i.* '*emundare*'. *sim.*: 2, 3 p. 697^{C} onustum vitiis pectus [6, 8 p. 712^{D} o. v. p. studio religionis]. hom. 2, 3 p. 698^{A} -etur mens iniustis ponderibus occupata [*antea*: liberis ... corporibus]. POMER. 2, 22, 2 p. 469^{A} sensus ... crassos ... consuetudo parcitatis -at [*syn.* attenuat; *opp.* gravare]).

2 *terram*: AMBR. hex. 3, 12, 50 circumfodit eam (*sc. vineam i.* '*ecclesiam*'; *cf. Is. 5, 1*), quando -vit (exh- *Π*) terrenarum mole curarum (*seq.* mentem onerat).

II *liberius: c. vi levandi, exuendi* (*sc. aut sic, ut quo quis [quid] premitur, minuatur [v. e. g. l. 32 sqq. 55 sqq. 65. p. 1548, 40 sqq.] aut plane solvatur [e. g. l. 28 sqq. 41 sqq. 61 sqq. 69 sqq. p. 1548, 49]. fere i. q. purgare: l. 58. p. 1548, 21; excusare: p. 1548, 53. vi corporali: l. 61. 64. cf. opp.* liberare: *p. 1548, 9. 15; syn. p. 1548, 35; syn.* levare: *infra l. 53*): **A** *generatim*:
1 *aliquid*: **a** *obi. sunt res animi* (*animus, mens, affectus sim.*; '*caput*' *pro* '*animo*' *infra l. 46*): *α non addito* '*unde*': LIV. 42, 13, 12 (*verba Eumenis*) functus necessario mihi officio et quodammodo liberata atque -ta fide mea *eqs.* SEN. contr. 7, 7 (22), 20 ut *imperator* ... -ret (*Hervag.*; ex eo narraret *codd.*) verecundiam suam ([PANEG. 2, 17, 3 ad -andam debentium v. *i.* '*eorum quos obstringis*']. *cf.* CVRT. 6, 8, 12 Nicomachum religione quoque deum adstrictum conscientiam suam -are [exh- *P*] properasse. SERV. Aen. 11, 164 pudorem). SEN. Phaedr. 445 curas Bacchus -et graves ([*antea*: mentem relaxa]. *cf.* PETRON. 132, 13 quid ... mali feci, si dolorem meum naturali convicio -vi?). LVCAN. 9, 881 sic dura (*subst.*) suo patientia questu (*MP, Hosius*; suos p. questus *Ω*, *Housm., recte, ut vid.*; *cf. l. 40*) -at. PETRON. 133, 3 vs. 11 hac prece, quaeso, -a mentem culpaeque ignosce minaci (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 65 p. 382^{A} -emus animos, abiciamus curas, exoccupemus sensus *eqs.*). PS. QVINT. decl. 11, 9 p. 215, 12 -bis (exonerabilis *BM* [-li- *eras. M*]; exh- *β*) gemitus tuos (*cf. l. 35*), cum meorum sepulcra numerabis. *β indicato qua re mens sim. liberetur*: CVRT. 4, 13, 22 credisne me prius somnum capere potuisse quam -rem animum sollicitudine, quae quietem morabatur (AVG. civ. 8, 3 p. 323, 27 D. purgandae bonis moribus vitae censebat instandum *Socrates*, ut deprimentibus libidinibus -tus a. ... in aeterna se adtolleret). LAVS Pis. 256 possumus impositis caput -are (exh- *p*) tenebris (*i.* '*curis*') et lucem spectare novam, si *eqs.* PS. QVINT. decl. 10, 17 p. 204, 1 quotiens humani pectoris carcerem effregerit *anima* et -ta (exh- *V*) membris mortalibus levi se igne lustraverit (AVG. anim. 4, 19, 30 corruptibilibus -tae [exonore *c*; exh- *BDIT*] corporibus animae). VAL. CEM. hom. 3, 4 p. 701^{D} corda nostra impia contagione.

b *varias res*: *α c. solo obi.*: QVINT. decl. 260 p. 67, 20 malis vos (*i. patres*) sane filiis levastis et -ta sunt vestra patrimonia. TAC. ann. 3, 54, 5 (*epist. Tib. ad senatum*) si quis ex magistratibus ... ire obviam (*sc. luxuriae*) queat, hunc ego et laudo et -ari laborum meorum partem fateor (*cf.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 82, 21 exspectationes fructuum pondus laboris -ant [*l. 5* labores ferendos]). *nota* (*v. supra l. 21*): *i. q. purgare, emendare*: TAC. hist. 4, 40, 2 sorte ducti ... *qui* fastos adulatione temporum foedatos -rent *eqs.*
β indicatur: (I) '*unde*' *per abl. separ.*: OV. trist. 1, 3, 36 hanc odiis -ato fugam. SEN. Ag. 423 ense fessum miles -at latus (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 11, 735 p. 525, 2 cur non deponitis ferrum? cur non -atis dexteras gladiis?). nat. 5, 10, 3 veri ... simile est ... terras -tas (exh- *BlP*, honeratas *E*) nive retectasque spirare liberius. (II) '*quo*' *acced.* in (*cf. p. 1545, 83*): *i. q. levare edendo, effundendo*: SEN. epist. 3, 4 quidam quae tantum amicis committenda sunt, obviis narrant et in quaslibet aures, quicquid illos urserit (*p*, urit *QALPb*), -ant.

2 *aliquem* (*deos l. 77, civitatem l. 72. 81*): **a** *c. abl. separ.* (*cf. et p. 1545, 74*): TER. Phorm. 843 nosque amicos eius (*i. eri*) -astis, *Fors Fortuna*, metu ([*antea*: commoditatibus ... onerastis diem]. LIV. 2, 2, 7 amicus abi, *L. Tarquini*, -a civitatem vano forsitan metu [*antea*: remove metum]). LIV. 10, 21, 5 parte curae -arunt senatum L. Volumni ... litterae (MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 5 p. 416$^{extr.}$ virum tuum cura -as et te sollicitudinis resolvis angoribus [*gr. p. 199*$^{med.}$ ἀπαλλάττεις. *antea*: liberabis]). MART. 9, 86, 10 numina cum videas duris obnoxia fatis, invidia possis -are deos. AMBROSIAST. in Rom. 7, 14 p. 112^{A} est ad dei misericordiam confugiendum, ut severitatem legis effugiat et -tus delictis ... inimico resistat (*cf.* 7, 24 p. 114^{D} -tus malis et purgatus). **b** *c. solo obi.*: SEN. epist. 86, 3 *Scipio* in exilium voluntarium secessit et civitatem -vit. rem. fort. 11, 3 '*pecuniam perdidi*': ... -vit (exhono- *S*) te fortuna *eqs.* (*antea*: eris ... in via expeditior). VEN. FORT. Mart. 4, 208 -tus (*i. a daemone liberatus.* exh- *M*; '*fort. sic scripsit propter verborum lusum*' *Leo; immo lusu verborum probatur Venantio falsam aspirationem visam esse legitimam*) ... iudex revocatur honori.

B *significantius et quasi technice: iure, officio, lege sim. obstrictum vel obligatum solvere*: **1** *aliquem* ('*immanitatem*' *pro* '*immanem*' *infra l. 26*): **a** *c. obi.*: *α beneficiis obligatos*: SEN. benef. 5, 1, 4 usque eo ... vis -are, quos obligas, ut quidquid in aliquem confers, velis videri ... reddere. PS. SEN. mon. 161 qui beneficium accipit, reddere studeat, ut -et se (exhose *P*), non liberet. MART. 5, 59, 4 quisquis magna dedit, voluit sibi magna remitti; fictilibus nostris -tus eris. *β iure, praescriptione sim. obstrictos*: IVLIAN. dig. 12, 7, 3 alias condictione id agitur *obligatus*, ut omni obligatione liberetur, alias ut -etur. AFRIC. dig. 28, 6, 35 substitutus in partem legati nomine -etur, ut ... portio ... quae abscesserit, minuat *legata*. VLP. dig. 14, 6, 9, 4 (*antea*: actione liberantur). 30, 50, 2 se. 36, 1, 17 (16), 4. 36, 3, 1, 19 pro rata -andi sunt heredes eius partis nomine, cuius emolumentum sibi ablatum est ([*antea*: onerari]. MARCIAN. dig. 36, 2, 20). MARCIAN. dig. 29, 2, 55. MOD. dig. 40, 12, 21 pr. id quod alter eorum (*i. venditor aut servus*) solverit, nihil ad -andum alterum pertinebit *eqs.* *γ crimine, causa sim. obnoxios*: SEN. contr. 7, 2 (17), 4 numquid magis -are te possum? (*i.* '*purgare*'). CVRT. 6, 9, 9 ⟨Metron⟩ ne momentum quidem temporis distulit -are se, ut *eqs.* (*sc. indicio, quo caedis Alex. particeps haberi potuisset*). LAVS Pis. 99 eloquio ... modo permulcere (*v. adn. cr.*) senatum, -are (exh- *p*) pios modo, nunc onerare (hon- *p*, hono- *n*) nocentes. PS. QVINT. decl. 8, 2 p. 147, 22 non -at (exh- *V*) ... immanitatem (*v. l. 5*) saevissimi patris, quod *eqs.* (MEN. dig. 40, 12, 29 pr. nec -at eum, quod *eqs.*).

b *acced. abl. separ.*: SEN. epist. 81, 17 debet laetior esse, qui se maximo aere alieno accepti beneficii -at, quam qui cum maxime (*v. app. cr.*) obligatur (*cf.* VLP. dig. 46, 3, 1 quo ... debito se [*v. app.*; *antea*: soluturus]). VLP. dig. 50, 10, 1, 1 petere -ari priore *munere.* MAECIAN. dig. 36, 1, 73 (71) actionibus hereditariis. PAVL. dig. 12, 2, 30 pr. -are petitorem probandi necessitate. 35, 1, 43 pr. praestatione fideicommissorum et legatorum heres -atur per praetorem (pro parte *Momms.*). 45, 1, 126, 1 ille liberatus est dando usum fructum, hic nulla parte obligationis -atur, nisi *eqs.* SIDON. carm. 13, 24 ut reddas, *Maioriane*, patriam simulque vitam Lugdunum -ans suis ruinis *eqs.* (*i. censu imposito*).

2 *res iure, lege praescriptas*: **a** *debitum, tributum sim.*: *α c. vi minuendi* (*cf. et p. 1545, 71 sqq.*): FRONTIN. aq. 118 commoda (*v. app. cr.*) publicae familiae ex aerario dantur, quod impendium -atur vectigalium reditu ad ius aquarum pertinentium. SCAEV. dig. 46, 3, 89, 2 quaero, an quod solutum est eam stipulationem -verit, cuius *eqs.* FLORENT. dig. 13, 7, 35 pr. debitor ... si ... eligit, quo nomine -ari pignus suum malit. PAVL. dig. 14, 2, 2, 7 si res quae iactae sunt *ex nave* apparuerint, -atur collatio. COD. Iust. 4, 24, 3 (*a. 222*) creditor ... fructus quos percepit (*sc. ex praedio pigneraticio*) ... in rationem -andi debiti comportare necesse habet *eqs.* (4, 32, 12 sortis d.).
β c. vi plane solvendi, i. q. exsolvere: VLP. dig. 23, 3, 5, 10 *filius sui iuris factus* non aes alienum solvit, sed suum aes alienum susceptum ... -vit. MARCIAN. dig. 20, 1, 16, 6 si *debitor* tantum solverit, quantum debebat, -etur hypotheca (*postea*: hypothecam liberare).

b *culpam: fere i. q. excusare*: MART. CAP. 5, 458 (*de purgatione*) casus ... culpam eventus (*v. app. cr.*) -at, ut qui *eqs.* (*cf. Cic. inv. 2, 96* casus ... inferetur in concessionem). *Beutler.*

exono *v.* exsono.

exŏnychon *n.*, ἐξώνυχον. *nomen herbae*: PLIN. nat. 27, 98 lithospermo nihil est mirabilius; aliqui -n (*Sillig, coll. Diosc. 3, 141* λιθόσπερμον, οἱ δὲ ἀετώνυχον [*vel* αἰγ-], οἱ δὲ ἐξώνυχον; exconychon *vel* exontycon *codd.*) vocant, alii Διὸς πυρόν, alii Ἡρακλέους (1, 27, 74 l. sive -n).

exoperor, -ātus sum (*sensu pass. l. 68*), -ārī. *ab* ex *et* operari. GLOSS. II 303, 2 ἐξεργάζομαι -or. *fere i. q. operari*: ITALA Phil. 2, 12 (Ambrosiast. *in loc.*) cum timore et tremore vestram ipsorum salutem -amini (*sic Souter, The earliest Lat. comm. on the epist. of St. Paul p. 90 sec. cod. Casin.*, operamini *ed.*; κατεργάζεσθε, *Vulg.* operamini). ORIG. in Matth. ser. 71 p. 168, 8 ne margaritae nimis -tae (*fere i. q. expolitae, cf. l. 62*) ante porcos mittantur.

viderint alii, quid de hoc (*v. app. crit.*) **exopīnissent** (*i. opinentur*) PETRON. 62, 14. *ab* ex *et* opīnari (*cf. verba gr. in* -ίζω). *Rehm.*

exoptābilis, -e. *ab* exoptare. *compar.* -ius: *p. 1549, 1.* NOT. Tir. 64, 50. [*l. v.*: et opt-: *l. 80.* et o(b)st-: *p. 1549, 1.*]
i. q. optatus, gratus, desideratus; aptus qui optetur sim.:
1 *attributive* (*praeter l. 77 de rebus*): PLAVT. Stich. 392 citus praecucurri, ut nuntiarem nuntium -em (obt- *P*). LVCIL. 598 summa in aerumna, obrutam, neque inimicis invidiosam neque amico -em ([*fort. de Antiopa*]. *sic c. dat.*: IVL. VAL. 1, 31 p. 42, 2 [*vers.*] urbs cunctis -is saeclis. *cf.* AVG. serm. 277, 5, 4 p. 1260$^{init.}$ *sanitas* quam -e bonum est omnibus). SIL. 11, 385 tempus. TERT. cult. fem. 2, 6 p. 722 Oe. solis animando ... et siccando capillo -is (et opt- *A ex coll. Hildebr.*) ardor nocet. CONSVLT. Zacch. 2 praef. p. 48, 3 ad exercitium iustitiae optima atque -is via *est eqs.* SORAN. p. 79, 9 ex quattuor schematibus (*sc. quibus infantes nascuntur*) ... quae sunt -ia et secundum naturam? (*opp.* adversa). **2** *praedicative*: SORAN. p. 24, 13
[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ius (et o(b)stabiliter *lh*) est, si etiam cum secundis (*i. corio*) suis ceciderit *infans.*

exoptātio, -ōnis *f.* *ab* exoptare. *i. q. actio exoptandi, desiderium, ardens voluntas, studium, cupido sim.*: **a** *generatim* (*c. gen. obi. l. 6*): PS. CYPR. laud. mart. 25 p. 47, 5 quae illic anxietas (*sc. cum martyres cruciantur*), quae -o precum (*v. l. 5*), quae vota *eqs.* MARCELL. med. praef. 7 p. 4, 13 N. ut lectorem scrutatoremque huius operis et poema pelliciat et -o blanda conciliet. **b** *t. t. gramm. de optativa sententia*: DON. Ter. Andr. 807 p. 230, 6 'utinam': novo genere -em pro negatione intulit.

exoptātor, -ōris *m.* *ab* exoptare. **1** *qui valde cupit, desiderat*: GREG. M. moral. 22, 26 p. 228^C -es suae mortis. **2** *qui preces dat, i. q. precator* (*cf. p. 1550, 31*): FVLG. aet. mund. p. 151, 25 *sacerdos* -r ... ipse causae iam factus est impetratae (*sc. ut Anna fecunda fieret: antea*: votum optantium, mulieris petentis).

exoptātus *v.* exopto *p. 1550, 49.*

*ᵡ***exopto**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* optare. -obt-: VAL. MAX. 1, 8, 2 *A*¹ (7, 3 ext. 2). APRING. in apoc. 22, 11. GLOSS. NOT. Tir. 64, 46 (*inter* optat, ad-, cooptat). *de notione* (*v. et p. 1550, 52*): GLOSS.^L I Ansil. EX 701 -obtare cupire, diligere. 702 -at desiderat (III Abstr. EX 60). *legitur inde a* PLAVTO, TER., ACC., *vitant cum* NEP., VELL., TAC. *tum* CATVLL., HOR., TIB., PROP., OV. *al.*

[*variat in codd.*: *c.* optare: PLAVT. *infra l. 43.* TER. *infra l. 44.* CARM. *infra l. 81.* *falso* ex opt- *pro* -opt-: TER. Andr. 962 *Σ praeter L*¹ (*item* Haut. 758). *perperam, ut vid., etiam* PLAVT. Rud. 639 equidem tibi bona -vi omnia (*trad., Lindsay* ĕxóptavi *legens* [*vix recte*]: optavi *post Guietum fere edd.* [-opto *Marx*]. *ad not. v. p. 1550, 26*). AVG. epist. 231, 3 p. 505, 23 *in vs. Enn. ann. 560 citando.* *c.* adopt-: CIC. *p. 1550, 77.* *c.* exspectare: TER. Haut. 408 (*codd. recc. falso*, -ta⟨m⟩ *A al.*). 596 (-pectat *recte AD*¹ *p, Don. ad l.*). *cf. et p. 1550, 74.* *falso trad.*: TERT. uxor. 2, 7 p. 694 Oe. *B*² (*v. p. 1439, 50*).]

1 *c. vi cupiendi, avendi*: **a** *laxiore usu*: *i. q. vehementer cupere, desiderare, valde optare sim.* (*saepius vi magis debilitata i. q. simplex orare* [*cf.* vehementer-are *p. 1550, 19*]): **α** *c. obi. dir.* (*absol. infra l. 56. acced. dat* '*sibi*': *infra l. 46. 58 bis. 60. c. dupl. acc. infra l. 66*): Ⓘ *aliquid* (*obi. tam pron. quam subst. sunt*): PLAVT. Asin. 723 sq. -a id quod vis ... tibi evenire: fiet. :: quid ego aliud -em amplius nisi *eqs.* (*antea*: opta, opto). 846 sunt quae -as: mihi quae ego -em volo ([*v. Leo ad l.*]. Persa 16 dabunt di quae -es [opt- *A.* SEN. Thy. 978 quae -as dabo]. 18 si eveniunt quae -o. TER. Hec. 579 [*A*, opto *al.*]. CIC. ad Q. fr. 1, 2, 15 maxime. *al.*). Men. 818 istuc (*responsum ad vs. p. 1550, 13 allatum*). Rud. 673 tibi optigit quod plurimi -ant sibi (CIC. parad. 45 id quod -as. FRONTO p. 230, 11 N. quod cupis quodque -as. QVEROL. p. 18, 20 *al.*). AFRAN. com. 358 di tibi dent propria quaecumque -es bona (*cf.* AVG. civ. 10, 14 p. 424, 30 D. ea ... quae temporaliter -at bona). TRABEA com. 4 complexum ... meum (CE 979, 3). CIC. Cluent. 18 exitium -at, sanguinem ... profundere ... cupit (*cf.* Att. 9, 12, 1 torqueor ... ut iam illum Mucianum exitum -em. CLAVD. DON. Aen. 2, 655 p. 234, 30 mortem [PS. RVFIN. in Am. 4, 12—13 p. 1074^A. *v. et l. 55*]). Flacc. 36 praeturam potius ... quam mortem (*v. l. 53*). off. 1, 1, 118 ea. de orat. 1, 2 *non* nobis cupientibus atque -antibus fructus otii datus est *eqs.* (*v. supra l. 38*). epist. 1, 8, 4 otium nobis -andum est. SALL. Catil. 11, 2 gloriam honorem imperium bonus et ignavus aeque sibi -ant (*cf.* 54, 4 sibi magnum i., exercitum, bellum novom. MARCELL. chron. II p. 103, 532 i. quod sibi ... -bant). 16, 4 civile bellum (*v. l. 59*). 37, 3 vetera odere, nova -ant. LIV. 9, 25, 5 Samnitium adventum. APVL. met. 8, 10 noctem ... et opertas ... tenebras. *al.* TERT. patient. 12 p. 18, 21. AVG. anim. 2, 9, 13 p. 348, 2 *annos.* civ. 7, 7 p. 283, 26 D. finem quem ... aliquid *incipiens* ... adpetit ... expectat -at. serm. 248, 3, 3 p. 1159^med. (*syn.* ardenter optamus). *al.* SIDON. epist. 5, 16, 4 concordia ... quam parem nostris suisque liberis ... -o (*cf. supra l. 39. an sc.* '*esse*'?, *v. p. 1550, 3*). BOETH. cons. 2, 1, 16 W. blanditias (*opp.* formidandas). in top. Cic. 5 p. 375, 13 non appetenda. *al.* *et al.*

Ⓘ *aliquem* (*aliter p. 1550, 21*): CIC. Planc. 43 non fuisse fugiendos tribulis huic ... cui quaesitorem tribulem -andum fuisse videatis. VAL. FL. 4, 194 -ant ... virum (*sc. Amycum; seq.* poscunt). INSCR. RevA. 16 (1910) p. 453, 171 amicis qui a me hodie -antur et optantur ibidem (*sc. mortuis; i. fere* '*desiderantur*').

β *pro obi. sunt enuntiata*: Ⓘ *inf.*: *nudus inf.* (*subaud. l. 76*): ACC. trag. 181 (*Vlixes ad nuntium*) audire volo (*sc. te*), si est quem -o (*intellege* audire. *v. l. 75*). TER. Andr. 20 quorum *poetarum* aemulari -at neglegentiam potius quam *eqs.* (*cf.* HIER. epist. 49, 15, 1). CIC. epist. 4, 6, 3 te -o quam primum videre. PERS. 2, 44 rem struere -as caeso bove. SIL. 7, 644 *v. p. 1244, 77.* 10, 302. TERT. apol. 50, 15 pati. CYPR. mortal. 22 p. 311, 2 mutari et reformari. CARM. de pascha 44 veros -ant (*sic E M V*, optantes *al.*) sumere fructus. IVVENC. 3, 131 AMM. 15, 8, 8 VINCENT. LER. 5, 7, 3. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 128, 27 est ... omnibus sapientibus -andum honorem ... praeceptoribus distribuere (*sensus: optandum, ut sapientes ... distribuant. gr. I 1, 7 p. 96, 20* εὐχῇ ... τοῖς εὖ φρονοῦσι τιμὴν ... ἀπονέμειν). DRAC. laud. dei 3, 35 millesima reddere lucra. *et al.* (*cf. etiam infra l. 35*). *acc. c. inf.* (*v. et p. 1549, 66*): PLAVT. Mil. 1135 nam quas videre -bam me (*om. A*) maxume, ... exeuntis video. VARRO frg. Non. p. 499, 28 ut vel caelum ruere, dummodo magistratum adipiscantur, -ent (*sc. honorum cupidi*). CIL I² 2, 1761 honestam vitam vixsit ... ut sibi quisque -et se honeste vivere. CALP. ecl. 3, 35. SYMM. epist. 7, 130 sollicitudinis tribui levamen -o. 8, 21, 2. AMM. 29, 3, 9 -p⟨tans⟩ *ursam* similes *ursos* edit⟨uram⟩. SCHOL. Cic. Bob. p. 153, 18 TRACT. Pelag. p. 137, 21 AVG. nat. et grat. 55, 65 p. 281, 29 AVELL. p. 137, 23. DRAC. Romul. 6, 117 cupiunt transire diem, succedere noctem -ant *eqs.* APRING. in apoc. 22, 11. *et al.*

Ⓘ ut *fin., coni. voluntat.*: PLAVT. Men. 817 omnium hominum -o ut fiam ... miserrimus (*v. p. 1549, 45*). Pseud. 937 si -em, quantum dignu's, tantum dent *eqs.* (*sic c. nudo coni.*: CENS. 2, 1 p. 5, 1 id ... saepissime facias. DRAC. Romul. 8, 186 genus ingratum poenas persolvat avari -at). CIC. epist. 2, 7, 1 ut ... laudi tibi sit iste tribunatus -o teque hortor, ut *eqs.* BOETH. cons. 4, 4, 6 W. uti ... careant patrandi sceleris possibilitate ... vehementer -o. *cf. etiam infra l. 27. 46.*

b *usu significantiore*: **α** *fere i. q. eligere*: PLAVT. Bacch. 502 illum (*sc. Pistoclerum*) -vit potius *Bacchis*? Cist. 77 ego ... misera maceror, quom ... illum meum mi -vi, quicum aetatem degerem. *aliter p. 1549, 69.*

β *alteri precari alqd., i. q. imprecari*: Ⓘ *prospera* (*seq.* ut *l. 27*): ? PLAVT. Rud. 639 *v. p. 1549, 27.* TER. Hec. 490 illi ... -o, ut relicuam vitam exigat cum *eqs.* AMM. 23, 2, 4 *multitudo imperatori* itum felicem reditumque gloriosum -ans. Ⓘ *adversa*: CIC. Pis. 96 *milites* te oderunt, tibi pestem -ant, te exsecrantur.

2 *c. vi vovendi, preces fundendi, orandi*: **a** *fere i. q. exorare, implorare*: **α** *in certo orandi ritu*: VARRO frg. Non. p. 547, 10 manalis lapis appellatur in pontificalibus sacris, qui tunc movetur cum pluviae -antur (*de exorantur dubitanter cogitavit Müller*). **β** *vario usu* (*acced.* ab *alqo.*: *l. 37; pendet inf.*: *l. 44; c. abl. instr.* votis: *infra l. 38 sqq. 44*): PLAVT. Stich. 296 tam gaudium grande adfero, vix ... domina hoc ... -are ab deis audeat. APVL. met. 11, 22 adest tibi dies votis adsiduis -tus (CYPR. laps. 1 p. 237, 11 -tus v. omnibus d. venit. SERM. [JThSt. 16 p. 169] 4 l. 1. *aliter infra l. 69.* *cf.* TERT. cult. fem. 2, 6 p. 722 Oe. erubescit aetas -ta votis [*i. senectus*]). PS. APVL. Ascl. 19 magna tibi pando ... mysteria, cuius rei initium facio -to favore caelesti. CYPR. epist. 81 p. 841, 16 pro vobis ... confiteri et ibi pati ... orationibus ... deprecor et votis omnibus -em et debeam (*v. l. 35*).

b *refl.* se -are *alci. fere i. q. se devovere*: PS. AVG. serm. 195, 3 p. 2108^extr. omnibus ... me modis -o ego deo meo, ut et habeam prolem et non perdam pudorem (*nota ut consecut.; aliter l. 13 sqq.*).

p. p. p. *ᵡ***exoptātus**, -a, -um *pro adi.* (*subst. v. p. 1551, 2*). *compar.* -ius *infra l. 75*; magis -us *infra l. 72. 79.* *superl.* -issimus *inde a* PLAVT. Trin. 1072 CIC. Att. 4, 1, 2 *saepius.* *de notione*: GLOSS.^L I Ansil. EX 706 -um desideratum (V Abba EX 93). II Philox. EX 107 -um πεποθημένον. *al.* GLOSS. -us εὐκταιότατος. *inde a* PLAVTO.

i. q. desideratus, acceptus, gratus, exspectatus sim.: **1** *de hominibus*: PLAVT. Amph. 654 me uxori -um credo adventurum domum (*sic c. dat.*: TER. Haut. 408 te, Antiphila, maxime animo -a⟨m⟩ [*v. p. 1549, 31*] meo. SVLP. SEV. dial. 2, 14, 6 -issimo nobis viro). Capt. 1006 salve, -e gnate mi (Curc. 306. Trin. 1072 o mi ere -issime, s.). Truc. 514 adduco tibi -um Stratophanem. VERG. Aen. 2, 138 dulcis natos -umque parentem (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 2, 135 p. 165, 21 patrem [*al.* PAVL. NOL. epist. 3, 6 p. 18, 5 domine pater ... venerabilis et -issime]. CIL VI 1767 [*a. 438*] socero -issimo). SIL. 1, 483 -us ades (*cf.* APVL. met. 2, 13 quam olim ... -us nobis advenis). SVET. Cal. 13 -issimus princeps. PANEG. 8, 19, 1 vindex. EVTR. 10, 2, 2. *et al.*

2 *de rebus*: CIC. S. Rosc. 19 -um inimico nuntium (AMM. 19, 9, 5. *cf.* BELL. Afr. 91, 2 rumore -o de Caesaris victoria audito). Rab. Post. 6. Mil. 43 hunc ... diem campi speratum atque -um ([*sc. comitia*]. SEN. suas. 1, 2 NOVATIAN. cib. Iud. 1 p. 226, 2. AMM. 28, 4, 31 equestrium ludorum. *al.* [*aliter l. 38 sqq.*]. *cf.* CIC. Phil. 5, 1 magis -ae Kalendae quam serae. CVRT. 5, 9, 9 -um tibi tempus [AMM. 16, 20, 30 pugnandi ... mihi. FAVST. REI. serm. 12 p. 270, 10; spectantiss- *B*]). Att. 4, 1, 2 in maxima laetitia et -issima gratulatione (PLIN. epist. 10, 4, 6 mihi). 5, 15, 1 nihil -ius adventu meo (*cf.* CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 1 quorum mihi fuit adventus -issimus [*FHD*, adopt- *M*, opt- ς]. PLIN. epist. 10, 10, 2 -issimi a. tui [-issime *trad.*]). VERG. Aen. 6, 330 stagna. VAL. MAX. 1, 6, 3 victoriae (*cf.* HIL. in Matth. 3, 1 p. 928^B victoria ei est magis -a de sanctis). 1, 8, 2 rei (7, 3 ext. 2). 5, 2, 6 -um libertatis statum. *al.* FRONTO p. 137, 6 N. ea quae amplissima inter homines et -issima sunt. APVL. met. 2, 6 occasionem (TERT. castit. 10 p. 751 Oe.). *al.* GARG. MART. med. 26 p. 160, 15 calorem. MOYS. Cypr. epist. 31, 1 p. 557, 14 in turbido mari -a tranquillitas (*cf.* AMM. 30, 8, 14 ut agitato mari iac-

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tatis portus patuit -us). PASS. Mar. Iac. 3 p. 48, 13 -a divinae in se dignationis signa. *al.* *et al.* *inde neutr. subst.* **exoptātum,** -ī, *i. q. res desiderata*: PLAVT. Asin. 726 dabuntur ... -a optingent (*cf.* Mil. 1011 conveniundi mihi potestas evenat. :: erit et tibi -um optinget). APVL. Plat. 2, 18 sperata ... atque -a vix pauca ... proveniunt.

part. praes. **exoptāns,** (-antis) *pro adi.* *i. q. avidus, cupidus* (*acced. gen.*): SYMM. epist. 1, 88 novi quam sis mei sermonis -ans.

syn., iuxta posita: appetere: *p. 1549, 64.* cupere: *p. 1549, 47. 55. 1550, 11.* deprecari: *p. 1550, 43 sq.* expectare: *p. 1549, 64.* optare: *p. 1549, 41. 65. 73.* poscere: *p. 1549, 71.* *opp.*: formidare: *p. 1549, 67.* fugere: *p. 1549, 69 sq.* odisse: *p. 1549, 60.* *deriv.*: exoptabilis, exoptatio, exoptator. *M.*

exōrābilis, -e. *ab* exorare (*cf.* exorabula *et v. Leumann, Adj. auf -lis, p. 81*). *comp.* -ior: SEN. *infra l. 63*; TAC. *infra l. 56.* NOT. Tir. 64, 34. GLOSS. facilis (*v. l. 23*). placabilis (*v. l. 44*). [-ortab-: *v. l. 55. 63.* *e coni.*: CIC. ad Q. fr. 1, 2, 8 (*Manutius, vulgo*; inex- *trad., quod tuetur Sjögren*).]

A *passive: qui facile exoratur, flecti precibus potest sim.* (*haud raro negative* [*cf.* inexorabilis]: *v. infra l. 28. 41 et cf. l. 30. 49* [minus, minime]): **1** *laxius: qui preces audit et explet* (*fere i. q. facilis l. 27; syn. infra l. 36* [*cf. l. 17*]; *de hominibus vel numinibus; de corvo l. 29; de fato infra l. 39*; 'potestates' *pro* 'potentes' *l. 31*): **a** *per se ponitur* (*acced. abl. instr. l. 28*): PLAVT. Stich. 74 consilium dabo ... ut exoremus *patrem* (*v. p. 1584, 80*). novi ... nostros: -est (-is est *A*, -e est *P*). CIC. dom. 45 -is populus. HOR. epist. 2, 2, 179 Orcus ... non -is auro ([*v. l. 25*]. Ov. met. 2, 546 ales ... Phoebeius [*i. corvus*] ... non -is index [*sc. vitii Coronidis*]). LIV. 34, 1, 7 minime -em alterum ... consulem ... Catonem habebant *mulieres.* PLIN. nat. 29, 67 mites praestare dominos potestatesque -es (*v. l. 25*). STAT. silv. 5, 1, 164 numen (*cf. infra l. 70*) Caesaris. **b** *pendent*: *α praepp.*: (I) '*in aliquem*': adversus: LIV. 34, 4, 18 (*verba Catonis*) adversus te et rem tuam et liberos tuos -is es (*v. quae anteced.*). in: SVET. Tib. 13, 2 *Caesar* tunc M. Lollio offensior, facilis -isque in vitricum fuit (*sc. ut Tib. redire posset. cf. quae anteced. et v. infra l. 63*). (II) in '*finale*': CVLEX 288 non fas, non erat in vitam divae (*i. Proserpinae*) -e mortis (*i. ne P. quidem fas m. sc.* '*fatum*' *exorare poterat, ut vitam concederet. cf. Leo ad l.*). *β casus*: *dat. comm.* (*v. l. 42. 65*): SIL. 5, 131 *Flaminius* nulli -is. *gen. explicat.*: IORD. Get. 182 *Attila* supplicantium (-antibus *ABXY*) -is.

2 *significantius c. nota placationis, propitiationis: i. q. promptus ad veniam dandam, reconciliandus, placabilis* (*v. supra l. 17*), *mitigandus sim.* (*inde audacius de re fere i. q.* '*excusabilis*': *v. infra l. 60*; *opp.* implacabilis: *l. 57. 66*; iracundus *infra l. 54*): **a** *de hominibus* (*inde de affectu: l. 57 sq.; de vitio infra l. 59*): *α nude*: CIC. Att. 1, 3, 3 *Sallustius* in se expertus est illum (*sc. amicum nostrum*) esse minus -em (*cf. antea*: de ... a. placando). LIV. 25, 16, 12 nullam ... gentem magis -em promptioremque veniae dandae fuisse *Romana.* SEN. contr. 2, 3 (11), 8 ne ille quidem, quamvis dicatur nimis -is, ignovisset, si sic rogatus esset (*ibid.* 17 QVINT. decl. 290 p. 158, 15). exc. contr. 5, 4. PLIN. nat. 35, 69 *Parrhasius* pinxit demon Atheniensium ... iracundum *eqs.* ... eundem -em (-ort- *V*), clementem, misericordem. TAC. Agr. 16, 3 Petronius ... tamquam -ior et ... paenitentiae mitior. *de rebus* (*v. supra l. 47*): CIC. ad Q. fr. 1, 1, 39 si implacabiles iracundiae sunt, summa est acerbitas, sin autem -es, summa levitas. SEN. epist. 116, 2 nullum est vitium sine patrocinio. nulli non initium verecundum est et (*v. adn.*) -e (*i.* '*excusabile*'; *v. supra l. 45*). *β acced.*: (I) in: in *alqa. re*: VELL. 2, 29, 3 *Pompeius* in offensis -is (*cf.* SEN. clem. 1, 20, 2 in suis quam in alienis iniuriis -ior [-ort- *N*]). in *alqm.* (*cf. et supra l. 35*): SVET. Aug. 27, 1 illis (*collegis triumviratus*) in multorum saepe personam (-a *Madv.*) per gratiam et preces -bus solus *Augustus eqs.* (II) *dat.* (*cf. l. 40 et l. 72*): PLIN. epist. 8, 22, 3 nobis implacabiles simus, -es istis etiam qui dare veniam nisi sibi nesciunt. **b** *de dis, numine* (*sic christ. infra l. 71 sqq.*): PROP. 2, 30, 11 si pecces, deus (*i. Amor*) -is ... est (*seq.* preces). IVV. 13, 102 sed -e numen (*v. supra l. 32*) fortasse experiar, solet ... ignoscere (*antea*: ira deorum). *ap.* ECCL. (*per meton. de* '*terrore*' *i.* '*deo irato*': *infra l. 77.* *additur*: super *l. 75*; *dat. infra l. 76*): HERM. Pal. mand. 9, 3 ipse *dominus* -is est ⟨et⟩ miseretur *eqs.* ([*gr.* ἀμνησίκακος, *vulg.* immemor malorum]. HIER. psalt. sec. hebr. 90, 13 domine ... -is esto super servis tuis [*Vulg. 89, 13* deprecabilis. SACR. Greg. 202, 7 tuis ... supplicibus. *cf. et supra l. 65*]). EVG. TOLET. carm. 5, 22 deus ... semper -is. *nota* (*v. l. 71 sq.*): PRVD. cath. 7, 99 suspendit ictum terror -is (*seq.* mitis ultor).

B *vi instrumentali, ut vid., de carmine, quo quasi exorandi instrumento utimur* (*cf.* exorabula *et v. Leumann, l. c. 81 sq.; 97 sqq.*): VAL. FL. 1, 782 (*in vs. et suspectis et paulo obscur.*) tergeminam tum placat eram (*dub.* '*quis*') Stygiasque ... obsecrat ... domos, iam iam -e retro (?, rite *Bauer*) carmen agens (*v. Langen ad l.; an act.?* [*sc.* '*facile flectens*'; *cf.* placabilis *al.*]).

exōrābula, -ōrum *n.* *ab* exorare (*cf.* conciliabulum). *varia quasi instrumenta* (*velut preces, illecebrae*) *exorando et mulcendo apta* (*in fig. etym. l. 4*): PLAVT. Truc. 27 quot amans exemplis ludificetur ... quotque (quoque *B*) exoretur (*v. p. 1585, 35*) -is. APVL. flor. 18 p. 87 -a iudicantium et decipula adversantium et artificia dicentium.

***exōrātio,** -ōnis *f.* *ab* exorare. GLOSS. ἱλασμός, ἐξιλασμός (*v. l. 27*). -or[t]atio supplicatio (*v. l. 13*). *inde a* PS. QVINT., APVL. (*v. l. 20*), ECCL. [*l. v.*: -(h)ort-: *l. 21.* CASSIAN. conl. 20, 4, 2 de paenitentiae -e (-ort- $B^2 O^2$, -hort- *β recte ut vid.; an i. q.* '*deprecatio sc. veniae dandae, qualis fit in paenitentia agenda*' [*gen. explic.*]?; *cf. l. 19*).]

i. q. actus exorandi: **1** *i. q. supplicatio* (*v. l. 8*), *rogatio* (*vi praep. servata* [*i.* '*instans rogatio*', '*imploratio*']: *l. 20; de actione orandi christ.*: *infra l. 18. 25. 26.* *v. s.* exoro *p. 1587, 66 sqq.*): **a** *nude*: PS. QVINT. decl. 8, 19 p. 164, 7 haec -o, haec fuit perituri iuvenis adloquium: 'fortiter dura' *eqs.* AVELL. p. 662, 4 orare nos et ... vota persolvere ... non vestrae studium -is invitat, sed *eqs.* **b** *pendet*: *α genet.* (*cf. et l. 10*): *subi.*: APVL. apol. 77 non clam se (*sc. matre*) esse, Rufini -e (*sic φ*, -hort- *dett.*; ex or- *vix recte Hildebr.*) secum expostulari (*cf. l. 14*). *obi.*: AMBR. spir. 1, 3, 54 p. 717B si quis ... sancti spiritus dignitatem ... abneget ... non potest ibi -o esse veniae. *explic.*: CONSVLT. Zacch. 1, 33 p. 41, 25 (*diabolus, socii eius*) humilitatis -e crimen superbiae diluentes (*i. fere* '*humili oratione*'). *β* ad: GILD. Brit. 72 chron. III p. 66, 30 ferventi -e ad deum facta.

2 *c. vi propitiationis, expiationis* (*gr.* ἐξιλασμός *praeter l. 37; cf. p. 1587, 47*): **a** *technice de expiatione in ritu facta* (*cf. et*: ITALA I reg. 12, 3 [Ps. Aug. spec. 143 p. 697, 9] si ... ex alicuius manu accepi pro -e [ἐξίλασμα, *Vulg.* munus]; *vid. interpres gr. voc. falso accepisse* [*intell.*: '*redemptionis pretium*' *sc. pro vita commissa; v. Wtb. z. NT. III 303*]): ITALA Ezech. 43, 23 (Weing.) post consummationem -is offeres vitulum (*Vulg.* expians). 45, 19 (Wirc.) de sanguinem -is (*Vulg. aliter*). VVLG. III Esdr. 9, 20. **b** *laxius* (*pendet* pro: *l. 36. 42; gen. obi. l. 36. 39*): ITALA I Ioh. 2, 2 (Rufin. Orig. in Rom. 3, 8 p. 951A *al.*) ipse est -o pro peccatis (peccatorum *Aug. c. Pelag. 3, 5, 15 p. 504, 15 al.*) nostris ([ἱλασμός, *Vulg.* propitiatio. *cf. Wtb. l. c. 318*]. *v.* RVFIN. *ibid.* p. 951A. *cf. et l. 53 sq.*). PS. PHILO antiq. p. 59B vado cum filiis meis mori, si ruina mea -o est iniquitatum mearum. VVLG. Sirach 16, 12 *deus* potens -o et effundens iram. RVFIN. Orig. in lev. 13, 3 p. 471, 16 B. veluti -o quaedam et supplicatio ... pro singulis *tribubus.*

exōrātīvus, (-a,) -um. *ab* exorare. *i. q. ad exorandum aptus*: CASSIOD. in psalm. 17, 32 p. 132B 'deus meus' aggressus est dicere nescio quid -um *eqs.*

exōrātor, -ōris *m.* (*fem.* -trīx *v. l. 58*). *ab* exorare. *qui orando*: **1** *impetrat* (*opp.* orator; *seq.* ut *l. 48*): TER. Hec. 10 orator ad vos venio ... sinite -r sim, eodem ut iure uti senem liceat quo *eqs.* (*v.* PAVL. FEST. p. 182. *cf.* DON. *ad l.* 'orator' est, dum rogat, '-r' cum impetraverit *eqs.* [*sim.* EVGRAPH. p. 261, 3 *ad l.*]). **2** *propitiat, veniam deprecatur* (*non nisi christ. de deprecatore, intercessore* [*cf. p. 1587, 29*]; *pendet gen. obi.*: *l. 54*; quatenus: *l. 56*): TERT. pudic. 19 p. 265, 21 horum *delictorum* ... erit venia per -em patris *Christum* (*ibid. l.* 25 horum *delictorum* ultra -r non erit Chr. [*cf. I Ioh. 2, 2; v. l. 35*]). VIGIL. TRID. ad Simplic. 3 p. 552A sanctos ad ipsos -r accede, quatenus possim. PAVL. NOL. carm. 27, 645 illis (*i. sanctis*) -bus.

inde fem. **exōrātrīx,** -īcis. *quae propitiat, deprecatur* (*c. gen. obi.*: *l. 61*): PACIAN. paraen. 10 p. 122 viduas obsecrare, presbyteris advolvi, -em ecclesiam deprecari. SALV. gub. 3, 48 oratio eorum auctrix est (*v. app. cr.*) magis criminum quam -x.

exōrātōrium, -ī *n.* *ab* exorare. *i. q. placatorium, propitiatorium* (*gr.* ἵλασμα, ἱλαστήριον. *cf. Wtb. z. NT. III 320*): ITALA Ezech. 44, 27 (cod. Vind. 954 [*cf. A. Vogel, Beitr. z. Herst. d. alt. lat. Bibelübers., Wien 1868 p. 24*]) offerunt -um (*Vogel*, -i *cod.* [προσοίσουσιν ἱλασμόν, *Vulg.* pro peccato suo]. *cf. Billen, Latin Texts p. 210*]). AVG. quaest. hept. 3, 53 p. 283, 14 (*ad lev. 16, 16* 'exorabit' = '*propitiabit*') unde et propitiatorium vocatur, quod alii -um interpretati sunt; graece autem dicitur ἱλαστήριον (*cf. p. 1587, 47*). *Beutler.*

exōrātrīx *v. s.* exorator. **exorbātus** *v.* exorbo.
exorbeo *v.* exsorbeo. [**exorbire** *v. p. 1540, 48.*]

exorbitātio, -ōnis *f.* *ab* exorbitare. *de scriptura*: -horb-: CHALC. *l. 81.* [*coni.* TERT. anim. 52 p. 384, 13 *Reiffersch.* (oblationis *trad., quod defendit Waszink ad l.*).] *i. q. actus exorbitandi, declinatio, deflexio, aberratio sim.*: **1** *proprie* (*de corporali motu*): *de sideribus declinantibus*: CHALC. transl. p. 22D (*post fab. Phaethontis narratam*) fit ... longo intervallo mundi circumactionis -o, quam inflammationis vastitas consequatur necesse est (*gr.* παράλλαξις, *antea*: sollemnibus ... orbitis). p. 40B ignes siderei ... nullos errores -esque (-horb- U^2) patiuntur *et* ... in semet ipsos convertuntur aeterno circuitu (*aliter gr.*).

2 *transl.*: *i. q. aberratio a recta fidei via, a disciplina christiana, violatio legis* (*opp.* observatio *p. 1553, 9*), *excessus, praevari-*
[Gerhard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

catio sim.: **a** *absolute*: TERT. anim. 24 p. 337, 12 *animam* a primordio -is capacem et inde oblivionis affinem. adv. Marc. 1, 29 p. 331, 12 ita huiusmodi non institutio, sed -o reprobanda est secundum censuram institutionis ipsius. AVG. c. Iul. 4, 16, 83 p. 781 med. quid nobis obicis vanas -es tuas? AVELL. p. 433, 27 quae (*sc. membra*) nisi essent hac -e foedata (*cf. l. 14* excessus). **b** *c. additam.*: *α acced. gen. obi.*: TERT. idol. 8 p. 37, 4 habent et alias species quae sine -e d i s c i p l i n a e, id est sine idoli confictura opem victus praestent (*cf.* 14 p. 45, 22 dum sumus in observatione disciplinae, non in -e; dum probamur, non dum reprobamur). *β c. praep.* ab: MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 7, 24 exprobrationes eius ... patienter accipimus et -es illius a catholica veritate divinis scripturarum ... elogiis ... confutamus.

exorbitātor, -ōris *m.* *ab* exorbitare. *qui aberrat, declinat (sc. a disciplina, doctrina, fide sim. [cf. l. 37 sqq.]), fere i. q. peccator (opp.* obsecutor *l. 18), violator (l. 21)*: **1** *absol.*: TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 26 ideo lex utrumque definit: 'diliges deum' (*Matth. 22, 37 al.*) et 'timebis deum' (*lev. 19, 14*). aliud obsecutori proposuit, aliud -i. **2** *c. gen. obi.* (*coniung.* destructorem): TERT. adv. Marc. 3, 6 p. 385, 26 *Iudaei Christum* Iudaeum, sed Iudaismi -em et destructorem, *deduxerunt* ... in iudicium.

***exorbito**, -āvī, -āre. [*confictum ab* ex *et* orbita, *cf.* deviare, delirare. *Leumann.*] *scribitur*: -horb-: CYPR. *infra l. 48.* *de notione*: AVG. in euang. Ioh. 47, 11 p. 1739 med. exsulare extra solum fieri, -are extra orbitam fieri. GLOSS. errare, declinare. GLOSS. V 547, 41 alienare vel extra urbem (*? orbem pro orbitam?*) fieri. *legitur inde a* TERT.; *vox fere christ., pro transit.*: SIDON *p. 1554, 28.*

i. q. ex orbita venire, a via deflectere, deviare sim.: **A** *proprie et corporaliter*: **1** *de siderum, temporum cursu* (*c. praep.* ab: *l. 33*): TERT. apol. 20, 3 quod ... officia temporum et elementorum (*i. signorum caelestium*) munia -ant. LACT. inst. 2, 5, 12 -are illis (*sc. astris*) a praestitutis itineribus non licet. **2** *de animalibus: fere i. q. e via agitari, salire*: AVG. civ. 22, 8 p. 576, 9 D. puerum ... in area *ludentem* ... -antes boves, qui vehiculum trahebant, rota obtriverunt.

B *in alleg. et transl.* (*propria vi hic illic per acced. quodammodo vigente: v. e. g. infra l. 54. 72. p. 1554, 2. syn.* desciscere *p. 1554, 6*; deviare *l. 50. 51*; discedere *l. 51*; exerrare *infra l. 49*): **1** *praevalente notione rectae viae linquendae: i. q. deflectere, declinare, aberrare, recedere sim.* (*maxime a fide, vera religione, deo sim. declinare; in argumentando: infra l. 81. p. 1554, 14: de castitate l. 52*): **a** *subi. personae* (*angeli l. 46; diabolus infra l. 64*): *α absol.*: TERT. apol. 9, 14 inlicitum esse penes illos, per quod -are eos vultis. virg. vel. 8 p. 894 Oe. quia non propter illum (*virum*) angeli -verint. praescr. 44, 12. IREN. 5, 20, 1 necessitatem ... habent ... haeretici ... alteram et alteram ambulare -antes viam. CYPR. epist. 70, 2 p. 768, 22 ne quis -ans (-horb- *Q*) et a via veritatis exerrans ... ungeretur. AVG. corrept. 9, 24 si qui eorum deviant et -ant. in euang. Ioh. 46, 4 p. 1729 med. noli -are, noli a trinitate discedere. serm. 38, 1, 2 p. 236 med. *ibid.* (*syn.* deviant). 196, 2, 2 p. 1020 med. nemo -et; nemo praeter uxorem (*v. l. 43*). serm. coll. Morin p. 93, 9 *Quadratus martyr viator* in via erat ... timebatur, ... ne remaneret ... ne retro rediret ... ne -ret (*v. l. 37 sq.*). *al.* CASSIOD. Ios. antiq. 17, 6 p. 489 (*gr. 17, 113* ἐξώκειλας). *cf. et l. 69 sqq.*

β acced. additam. (*abl. separ.?*: GREG. M. epist. 7, 10 p. 453, 21 ne *fratres* arto [*Mommsen coll. Matth. 7, 14*; apto *trad.*, a recto *ed. pr.*] conversationis itinere per inlicitas evagando cogitationes -ent): Ⓘ *indicatur, unde quis deviet*: ⓐ *per* ab (*v. et l. 31. p. 1554, 5. 17. 31*): TERT. apol. 16, 11 -antes et ipsi a Iudaico more. nat. 2, 2 p. 96, 11 *philosophi* -antes ... ab initio sapientiae, id est metu in deum. pudic. 8 p. 234, 8. adv. Marc. 2, 10 p. 350, 1 *diabolum* ab institutionis forma. FIRM. err. 6, 9 p. 18, 18 a salutaribus tuis l e g i b u s ... consul ... Postumius (AMBROSIAST. in Rom. prol. p. 47 A Iudaeos ... a lege. AVELL. p. 26, 12 Christianis). OPTAT. 1, 3 p. 4, 20 ab Esaiae ... vocibus. LVCIF. Athan. 2, 24 p. 192, 8 te ... a iustitiae regula -asse (SIDON. epist. 8, 11, 13 a catholicae fidei. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 23, 9 veritatis. *cf.* SIDON. epist. 9, 9, 2 *salutationem* qui porrigit verbis non necessariis, a regula Sallustiani tramitis detortus -at [*an ad l. 44 sqq. ref.?*]). AVG. civ. 16, 8 p. 137, 8 D. gentes ... ab usitato naturae cursu (*cf. l. 37 sq.*). anim. 1, 19, 34 p. 334, 22 a t r a m i t e v e r i t a t i s ([GREG. M. moral. 24, 53 p. 318 A]. c. Iul. 3, 7, 16 p. 710 med. a t. *dialecticae disciplinae. al.*). anim. 2, 3, 6 p. 340, 9 longe ... a f i d e catholica -asti (ALC. AVIT. hom. 8, 4 p. 119, 26. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 4, 6 p. 122 B apostolica. *al.*). 3, 5, 7 p. 365, 15 te a vero. in euang. Ioh. 71, 2 p. 1820 fin. *haeretici* a via veritatis (in psalm. 89, 13 p. 1146 extr. dei. AVELL. p. 699, 18). c. Pelag. 3, 9, 25 p. 517, 19 nimis a deo. *al.* PS. LEO serm. 14, 3 p. 507 A a pascuis ad quae vocat nusquam -emus. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 18, 4 quod qui dicit, a recto ordine rationis -at (*cf.* GREG. M. moral. 1, 13 p. 533 B in cogitatione a rectitudine; *syn. fere* peccat). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 13 p. 365 D a naturali constitutione (*gr.* παρατρέπεσθαι). *et al.* ⓑ de: TERT. castit. 5 p. 745 Oe. in utraque degenerat is, qui de monogamia -at. AVG. serm. 235, 1, 2 p. 1118 med. *Iesus* invenit *discipulos* ... -asse de v i a ([*in lusu verb. inter propriam vim vocis q. e.* 'via' *et transl. interced.*; *cf. p. 1553, 37 sq.*]. GREG. M. in euang. 37, 4 p. 1277 A de via dei). Ⓘ Ⓘ '*qua in re*' (*additur* ab: *l. 7*): TERT. apol. 6, 1 respondeant ... si a nullo desciverunt, si in nullo -verunt. IREN. 2, 12, 2 in utrisque. AVG. nupt. et concup. 2, 4, 10 p. 262, 19 ea ... confutem, in quibus a tramite veritatis -at. pecc. orig. 23, 26 p. 184, 21 in ea quaestione. Ⓘ Ⓘ Ⓘ *additur* '*quo*', '*ad quid*': *per* a d (*cf. l. 13*): TERT. praescr. 4, 6 qui ad haereses non -verint. e x t r a: TRACT. Pelag. p. 104, 21 ne iustitiae ... extra ⌊limen⌋ (⌊ ⌋ *v. adn. cr.*) -remus. Ⓘ Ⓥ *respicitur* '*unde*' *et* '*ad quid*' (*qua in re*: *l. 14*): TERT. nat. 1, 13 p. 84, 3 -antes ... ipsi a vestris a d alienas religiones (*cf.* AVG. anim. 2, 3, 5 p. 338, 19 cetera quibus iste in hac quaestione ad immane praecipitium -vit. *v. l. 12*). Scorp. 3 p. 152, 11 quotienscumque ab illo (*deo*) ... i n idolatriam -verunt *Iudaei*.

b *-ant res* (*acced.* ab: *infra l. 20. 26. 29*): *α intrans.*: Ⓘ *de variis rebus abstractis*: TERT. adv. Marc. 3, 2 p. 378, 13 suspectum habebitur omne, quod -arit a regula rerum (*sic c.* a b: AVG. civ. 9, 3 p. 370, 32 D. ad aliquid probandum ... quod -et ab itinere sapientiae et lege iustitiae. GREG. M. moral. 24, 40 p. 310 B haec ... sententia ... a tramite veritatis. *al.*). AVG. c. Gaud. 2, 13, 14 p. 273, 29 ecclesiae causam ... in hominum causis ratione -ante *ponere*. Ⓘ Ⓘ *de animabus*: CHALC. comm. 207 p. 246, 22 *est* a n i m a e pars altera sanctior ... numquam -ans neque ... erroribus ... derivabilis (*cf.* 267 p. 298, 14 *musicam* -antes animas a recta via revocare ... ad symphoniam veterem). *β transitive (v. p. 1553, 27): fere i. q. demovere, depellere*: SIDON. epist. 5, 16, 3 nec animum tuum a tramite ... gaudiorum vicinae ... obsidionis terror -at.

2 *praevalet vis divagandi, digrediendi (sc. a certo argumento, a proposito scribendi; c.* ab *l. 33. subi. res: l. 34)*: CHALC. comm. 176 p. 226, 6 de quo (*sc. dei natura*) plura dici nunc -are est. PS. AMBR. paenit. 8 p. 981 A a finibus eius (*sc. materiae*) interiectae probationis non -at argumentum (*ante*: deviasse, trames declinatae materiae).

3 *fere i. q. perturbari, ex ordine excuti*: TERT. pall. 5 p. 946 Oe. (*de toga*) recognito rursus ⌊umbone et⌋ (⌊ ⌋ *v. app.*) si quid -vit reformato.

deriv.: exorbitatio, exorbitator. *Gerhard.*

exorbo, (-āvī,) -ātum, -āre. *ab* ex *et* orbare. **1** *i. q. omnino orbare, privare*: CIL VIII 9513 ⟨fratribus⟩ quos myseros -tos reliquisti.

2 *i. q. oculis privare, orbare (syn. v. l. 46), caecare*: ACT. Petr. 20 p. 67, 15 qui me putavi -tum ab splendore eius (*i. Christi in monte Tabor maiestatem exhibentis*) et ... dixi ...: 'forsitan dominus meus voluit me hic adducere, ut me orbaret'. *cf. Löfstedt, Synt. II p. 375.* *K.*

exorcidio *v.* exorcizo.

catechumeni ... per **exorcisma** (*n.*) purgati EPIST. pontif. Thiel Gelas. p. 509 (frg. 49; *dub., v. adn.*). *cf.* exorcismus *et* baptismus, baptisma (-atis).

exorcismus, -ī *m.* (-um, -ī *n.?*, *v. l. 57. 58*), ἐξορκισμός. *scribitur*: -chism-: TERT. spect. 26 p. 25, 23 (*A*). *cf.* -ch-: AVG. pecc. mer. 1, 34, 63 p. 63, 28 (*VG*). -issim-: GREG. TVR. glor. mart. 23 p. 502, 11 (*1b*). *de notione*: ISID. orig. 6, 19, 55 -us graece, latine coniuratio sive sermo i n c r e p a t i o n i s (*v. p. 1555, 47*) est adversus diabolum, ut discedat. *ibid.* 56 hoc est -us (-um *CKT*) increpare et coniurare adversus diabolum. GLOSS. -um sermo correctionis. *legitur apud* ECCL. *inde a* TERT.

1 *i. q. actio exorcizandi, sc. actio expellendi ea, qua spiritus aliquis immundus adiuratione ex homine evocatur, eicitur, excluditur, fugatur, abigitur (sc. a sacerdote [a muliere haeretica v. l. 73]. describitur*: GREG. M. in euang. 29, 4 p. 1215 C sacerdotes eius [*i. ecclesiae*] cum per -i gratiam m a n u m credentibus i m p o n u n t et habitare malignos spiritus in eorum mente c o n t r a d i c u n t, quid aliud faciunt, nisi daemonia eiciunt. *syn. vel iuxta pos.*: exsufflatio *p. 1555, 28*; incantatio *infra l. 76*; invocatio *p. 1555, 53*; in nomine *dei p. 1555, 22*): **a** *generatim*: TERT. spect. 26 p. 25, 23 *mulier* quae theatrum adiit et inde cum daemonio rediit. itaque in -o, cum oneraretur immundus spiritus *eqs.* anim. 57 p. 392, 9 *spiritus immundus* in -is interdum aliquem se ex parentibus homin⟨is⟩ sui (*i. in quo fuerat*) affirmat, interdum *eqs.* praescr. 41, 5 ipsae mulieres haereticae quam procaces, quae audeant docere, contendere, -os agere, ... forsitan et tingere. IREN. 1, 23, 4 horum (*qui Simoni mago adhaerent*) mystici sacerdotes ... magias perficiunt ..., -is et incantationibus utuntur.

b *speciatim: spectatur exorcizandi ritus in eccles. christ. ante baptismum adhibitus, ut cum infantes tum competentes (vel catechumeni)* 'n o m i n i b u s d a t i s' (*v. p. 1555, 19. v. et p. 1555, 14. 30; cf. p. 1555, 10*) *ieiuniis, abstinentia, vigiliis, cotidianis orationibus praeparati* '-i s a c r a m e n t o' (*v. p. 1555, 23*) *et* 'gratia' (*v. l. 64*) *purgentur, mundentur, expientur, sanctificentur (cf. etiam l. 64 sqq.)*: CYPR. sent. episc. 37 p. 450, 11 primo per manus impositionem in -o, secundo per baptismi regenerationem, tunc

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

possunt ad Christi pollicitationem pervenire (LEO M. epist. 168, 1 p. 1210^{A}. *v. et p. 1554, 64 sq.*). OPTAT. 4, 6 p. 110, 12 *spiritum immundum* necesse sit ante salutare lavacrum ab homine excludi et separari. hoc -us operatur, per quem ... depellitur et in loca deserta fugatur. AMBR. symb. rec. A(B) p. 50$^{init.}$ per -um non solum corporis, sed etiam animae quaesita ... est sanctificatio (AVG. c. Iul. 3, 9, 18 p. 711$^{p. med.}$ *homo a malo* sanandus est per salvatorem, ... et abluendus per lavacrum et eruendus per -um. FERRAND. epist. 1, 2 p. 378^{D} catechumenus ... propinquante solemnitate paschali [*v. l. 17*] inter competentes affertur, scribitur [*v. p. 1554, 80*], eruditur ..., celebrato sollemniter scrutinio baptizandus per -um contra diabolum vindicatur. NICET. symb. frg. 6 p. 7, 16 *v. l. 44. cf. l. 4*). EPIST. pontif. 255, 3 (Siric.) Migne 13 p. 1135^{A} *baptizandis* his ... electis, qui ante quadraginta dies ... nomen dederint, et -is cotidianisque orationibus atque ieiuniis fuerint expiati (*cf.* LEO M. epist. 16, 6 p. 702^{B} -is scrutandi et ieiuniis sanctificandi ... sunt ..., duo tantum tempora, id est Pascha et Pentecosten [*cf. l. 9*], esse servanda). AVG. fid. et op. 6, 8 p. 43, 19 per ipsos dies quibus *baptismum* ... percepturi suis nominibus datis abstinentia, ieiuniis -isque purgantur. c. Iul. op. imperf. 3, 182 p. 1323 baptizandi et exsufflentur (*v. l. 28*) et -o mundentur infantes (pecc. mer. 1, 34, 63 p. 63, 28. in psalm. 48 serm. 2, 1 p. 555$^{fin.}$ mundati verbo dei et -is in nomine Christi). serm. 227 p. 1100$^{init.}$ vos ante ieiunii humiliatione et -i sacramento quasi molebamini (*sim.* serm. 229 p. 1103$^{init.}$ serm. coll. Morin p. 463, 17 tritura ... in ieiuniis ... in vigiliis, in -is molebamini, quando exorcizabamini). EPIST. pontif. 381 (Coelestin.) Migne 50 p. 536^{A} (= GENNAD. dogm. 31 p. 988^{B}) non prius fontem vitae adeant, quam -is et exsufflationibus clericorum (*v. l. 20*) spiritus ab eis immundus abigatur. FVLG. RVSP. serm. 78 p. 950^{C} primam accepit *diabolus* (*sc. Pharaoni figuraliter comparatus*) plagam, quando nomina vestra dedistis, ut ibi vos conscribamini, unde ille deletus est. ... plaga est ... tertia ieiuniorum, quarta vigiliarum, quinta terribilium -orum.

2 *i. q. vel sermo in adiuratione, obtestatione prolatus vel verborum formula ipsa*: **a** *apud profanos*: TERT. coron. 11 p. 443 Oe. quos (*deos paganos sim.*) interdiu -is fugarit *miles*, noctibus defensabit (*cf. antea*: excubabit pro templis).

b *in clericorum usu: i. q. formula*: *α qua utitur sacerdos ante baptismum* ([*aliter l. 48*]. *cf. p. 1554, 77 sqq.* *-i compositi sunt ex divinis eloquiis v. l. 46, scripti in libro v. p. 1556, 61*): PS. AMBR. exorc. p. 1019^{A} *affertur exemplum talis formulae* (*cf. e. g. ibid. p. 1020^{B}*) discede ergo nunc, discede seductor ... *dominus* ille te eicit ... expellit ... excludit *eqs.*). GREG. TVR. Franc. 7, 44 p. 322, 1 *episcopus* cum -um super *mulierem* ... diceret *eqs.* NICET. symb. frg. 6 p. 7, 16 sqq. per -os (*v. supra l. 12*) veluti per ignem (*cf. p. 1558, 8*) purgantur, quia ignita sint eloquia domini, ex quibus sunt -i compositi. ISID. eccl. off. 2, 21, 2 p. 814^{C} -us ... sermo increpationis (*v. p. 1554, 56*) est contra immundum spiritum in energumenis (*v. l. 39*) sive catechumenis factus, per quem ab illis diaboli *nequitia* ... fugetur. epist. 1, 4 p. 895^{A} *v. p. 1556, 64*. *β qua oleum et aqua* (*res sc. ad usum ecclesiae adhibendae*) *a sacerdote quasi expulsis daemonibus benedicuntur* (*cf. p. 1558, 32*): PS. AMBR. sacr. 1, 5, 18 p. 422^{C} *sacerdos* -um facit secundum creaturam aquae (*v. adn.*), invocationem postea et precem defert, ut sanctificetur fons (*cf.* GREG. TVR. glor. mart. 23 p. 502, 11 piscinam ... vacuam, repperiunt plenam ..., tunc cum -o sanctificatum *vas* conspersum desuper chrysma *eqs.*). SVLP. SEV. dial. 3, 2, 1 p. 200, 11 *Martinus* pusillum olei cum -i praefatione benedicit (*cf.* SACR. Greg. 78$^{tit.}$ -us olei; *seq. formula -i*).

exorciso *v.* exorcizo.

exorcista (exh- *v. l. 61. cf. p. 1557, 23*), -ae *m.*, ἐξορκιστής.
scribitur: exh-: INSCR. christ. Diehl 1260 (*a. 511*) Iochannis exhorcista qui *eqs.* *in codd.*: CYPR. epist. 23 p. 536, 6 (*T*). PAVL. NOL. epist. 21, 6 p. 154, 6 (*PU*). AVG. adv. Don. 25, 44 p. 146, 9 (*A*). CONC. Matisc. a. 585 p. 171, 6 (*B*). *cf.* ext-: AVG. gen. ad litt. 11, 28 p. 360, 23. exs-: INSCR. christ. Diehl 1261. 1263 a. exsc-: *ibid.* 1259 A *β*. aess-: *ibid.* 1258 B. exurc-: *ibid.* 1262 a (*a. 525*) hic requiescit ... famulus dei v(ir) r(eligiosus) (*vel sim., v. adn.*) exurcista Vincentius (*cf. O. Prinz, de o et u vocal., diss. Hal. 1932, p. 86*). exorch-: CYPR. epist. 69, 15 p. 764, 14 (*P*). exorz-: VEN. FORT. carm. 10, 19, 18 (*F*). NOT. TIR. 55, 36 -a (*inter* subdiaconus *et* acolythus). *notatur* exorc: INSCR. christ. Diehl 1038. 1258. 1258 A. 1259 A adn. *de notione*: ISID. orig. 7, 12, 31 -ae ex Graeco in Latino adiurantes sive increpantes vocantur. invocant enim super catechumenos vel super eos qui habent spiritum immundum, nomen domini, adiurantes per eum ut egrediatur ab eis. GLOSS. adiurans. *legitur inde a* CYPR., FIRM., SYNOD. Hil. coll. antiar., AMBROSIAST., HIER.

qui daemones malos adiurando ex homine aliquo expellit (*cf. Wendland, Handb. z. N T. I 1912, 124*):

1 *apud paganos* (*-ae vi verborum et iussione exorcismum faciunt; opp. magi illi, qui praesentia et sola sui ostensione homines sanant. cf. et distinctionem p. 1556, 2*): FIRM. math. 3, 4, 27 p. 123, 13 *homines sub Marte nati* erunt ... omnibus daemonibus terribiles (*v. p. 1556, 75*) *eqs.* hi sunt, qui vulgo -ae dicuntur (*cf. postea*: ut laborantem hominem ab omni malignorum daemonum spiritu facile possit iussionis suae auctoritate purgare). 3, 8, 9 p. 167, 7 -as et qui laborantes daemonum incursione homines remediis liberent, ut his artibus maxima illis vitae substantia conferatur.

2 *apud Iudaeos* (*def. v. l. 6*): HIER. in Matth. 12, 97 p. 80^{A} filios Iudaeorum ... -as gentis illius ... significat, ... qui ad invocationem dei eiciebant daemones. tract. in Marc. p. 336, 21 quia daemon egressus fuerat, nihil novum hoc, nam et -ae Hebraeorum facere consueverant. VVLG. act. 19, 13 tentaverunt ... quidam et de circumeuntibus Iudaeis -is invocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen domini Iesu, dicentes: 'adiuro vos per Iesum, quem Paulus praedicat' (ἐξορκιστῶν).

3 *apud christianos*: **a** *sensu generali* (*cf. etiam infra l. 83 sq.*): CASSIAN. conl. 15, 7, 4 numquam monachos probos ... esse duxerunt, qui semet ipsos -as coram hominibus profitentur et inter admirantium turbas hanc ... gratiam ... ostentatione diffamant.

b *speciatim: est ordo tertius clericorum minorum post ostiarium et lectorem, ante acolythum collocatus* (*de officii humilitate v. infra l. 77. 79*): *α notabiliora*: (I) *-ae munus affertur: iuxta unum aliumve ordinem sive maiorem sive minorem* (*cf. etiam infra l. 50*): CYPR. epist. 23 p. 536, 6 praesente de clero et -a et lectore Lucianus scripsit (EPIST. pontif. 255, 14 [Siric.] Migne 13 p. 1143^{A} qui ... grandaevus ... ex laico ad sacram militiam pervenire festinat, ... lectorum aut -arum numero societur. *cf.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 160, 16 haec per ... presbyterum, ... lectorem et ... -am transmisimus). LVP. EVPHRON. epist. 2 p. 66^{B} -as ... aut diaconos a secundis nuptiis penitus excludit (*cf. ibid.* 66^{C}. 67^{A} CONC. Matisc. a. 585 p. 171, 6). VEN. FORT. carm. 10, 19, 18 (*antea vs. 15 sq.*: de milite princeps ... Iustinianus erat) hoc et in ecclesia Christo tribuente refertur de -a aliquo pontificalis honor. *in honorum cursu vel enumeratione* (*cf. et p. 1557, 65 sqq.*): RVFIN. hist. 6, 43, 12 *Novatus* nesciebat in ecclesia catholica unum episcopum esse debere, ubi videbat esse presbyteros quadraginta et sex, diaconos *tot*, subdiaconos *tot*, acoluthos *tot*, -as et lectores cum ostiariis *tot* (ἐξορκιστάς). COD. Theod. 12, 1, 121 qui ... ex ordine curiali vel presbyteri fastigium vel ministerium diaconi vel -ae suscepit officium *eqs.* 16, 2, 24 (= Iust. 1, 3, 6) presbyteros, diaconos, subdiaconos atque -as et lectores, ostiarios etiam *eqs.* EPIST. pontif. 339 (Zosim.) Migne 20 p. 671^{A} in lectorum primitus gradu *eqs.* nec illi vile sit -am, acolythum, subdiaconum, diaconum per ordinem fieri. CANON. Turner II 2 p. 262, 9 placuit .. synodo ... *chorepiscopos* constituere ... lectores et subdiaconos et -as. SACR. Greg. 79, 5 p. 47 ISID. epist. 1, 13 p. 896^{C} quaest. test. 42 p. 205^{C}. INSCR christ. Diehl 1038 Fl. Latino episcopo an. III, m. VII, praesb. an. XV, exorc. an. XII.

(II) *respiciuntur officia -ae* (*dist. ab acolythi officio l. 52. 56*): CYPR. epist. 69, 15 p. 764, 14 ut per -as voce humana et potestate divina flagelletur et uratur et torqueatur diabolus. PS. AVG. quaest. test. I 101, 4 p. 196, 2 sacerdos totius honoris ecclesiastici dignus habeatur. maior enim ordo intra se ... habet et minorem; presbiter enim et diaconi agit officium et -ae et lectoris (*cf.* IOH. epist. ad Sen. 10 p. 404^{D} acolythi ... -is ... differunt, quod -is portandi sacramenta eaque sacerdotibus ministrandi negata potestas est; tantumque manus impositioni vacent propter quod -ae dicuntur; vel cetera quae intra acolythorum ordinem esse probantur, explere festinent. *ibid.* p. 405^{A} -a fieri potest acolythus, iste vero ad -orum officium nulla penitus promotione descendit). CANON. Migne 56, 885^{C} omni die -ae energumenis manus imponant (*ibid.* p. 888^{B}. *v. l. 54. 65. p. 1554, 83. 1557, 15. 35*). *ibid.* energumenis in domo dei assidentibus victus cotidianus per -am ... ministretur. p. 888^{B} -a cum ordinatur, accipiat libellum, in quo scripti sunt exorcismi (*inde* ISID. eccl. off. 2, 13, 4 p. 793^{B}). ISID. eccl. off. 2, 13$^{tit.}$ p. 792^{D} de -is. 2, 13, 1 p. 793^{A} invenimus eos, quos Esdra actores memorat templi, eos nunc esse -as in ecclesia dei (*ibid. al.*). epist. 1, 4 p. 895^{A} ad -am pertinet exorcismos memoriter retinere, manus super energumenos et catechumenos exorcizandos imponere.

β ceteri loci: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 20 unus de -is, vir probatus. *ibid.* p. 817, 26. AMBROSIAST. in Eph. 4, 11 p. 387^{D} magistri vero -ae sunt, quia in ecclesia ipsi compescunt et verberant inquietos. RVFIN. hist. 6, 43, 13/14 Novatus in iuventute spiritu immundo vexatus ... cum tempus aliquantum consumpsisset apud -as *eqs.* (*cf. gr. p. 620, 5* βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἐπορκιστῶν [*ἐξορ- Sync. Georgius*]). PAVL. NOL. epist. 19, 4 p. 142, 11. 21, 6 p. 154, 6. *ibid.* p. 154, 11 clericum probabilem hominibus et -am daemoniis terribilem (*v. p. 1555, 83*). SVLP. SEV. Mart. 5, 2 p. 115, 10 intellexit *Hilarius* ... uno eum (*Martinum*) modo posse constringi, si id ei officii imponeret, in quo quidem locus iniuriae videretur. itaque -am eum esse praecepit. quam ille ordinationem, ne despexisse tamquam humiliorem videretur, non repudiavit (*cf.* PAVL. PETRIC. Mart. 1, 190 -a gradu, sed iam virtute sacerdos [*cf. quae anteced.*]. VEN. FORT. vita Hil. 9, 33 p. 5, 4 Martinus qui ab Hilario -a est postea [*v. adn.*] institutus). AVG. adv. Don. 25, 44 p. 146, 9. gen. ad litt. 11, 28 p. 360, 23 cum daemon in eis (*hominibus*) loquitur ea passione, cui -a requiritur. PAVL. MED. vita Ambr. 21 p. 60, 24. INSCR. christ. Diehl

[*Gerhard*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1259 Macedonius -a de katolika (*i. ecclesia*) a Partenium (*item in inscr. sepulcr.*: 1259 A adn. *ter.* 1263 A Ianuarius -a sibi et coniugi fecit. 1263 A adn. exorc⟨istae⟩. 1263 B. 2493 Gelasius -⟨a ... dormi⟩t in pace. *inscrr. rell. v. p. 1555, 65 sqq.*).

exorcistērium, -ī *n.*, *ἐξορκιστήριον, *ab* ἐξορκιστής *sive* ἐξορκίζειν (*Leumann*); *cf.* baptisterium, baptizare. *i. q. domus, in qua exorcismi aguntur*: AVG. c. Cresc. 4, 47, 57 p. 554, 13 ostendam domum, quam Maximinianus propriam defendebat, Primianum procuratione mandata -i ecclesiastici nomine favente sibi Sacerdote legato ... abstulisse.

exorcizātio, -ōnis *f.* *ab* exorcizare (*cf.* baptizatio). *i. q. actio exorcizandi, exorcismus*: GREG. TVR. vit. patr. 4, 4 p. 676, 20 in monasterio ... Cambidobrensi veniens cum inergumінum quendam repperisset atrocius debacchantem, *Quintinianus* misit presbiteros, ut ei manus imponerent; sed cum eorum -e larva non fuisset expulsa *eqs.*

exorcizo (exh- *v. l. 24*), -āvī, -ātum, -āre, ἐξορκίζω *et* **exorcidio,** -āvī, -ātum, -āre (*cf.* baptizo, baptidio). *verbi forma vulg.* -cidio *legitur*: CYPR. sent. episc. 1 p. 436, 16 (*SV*). 31 p. 448, 11 (*S*). VICTORIN. POETOV. in apoc. 2, 1 p. 34, 12 (*TF, rec. Hier. p. 35, 13*. OPTAT. 2, 21 p. 57, 21 (*P; item* p. 59, 8). SVLP. SEV. dial. 3, 6, 3 p. 204, 10 (*V*). AVG. pecc. orig. 40, 45 p. 203, 12 (*M*). SACR. Greg. 207, 1 (*C*). ACT. Archel. 11, 30 p. 19, 20 PASS. Matth. 27 p. 257, 32. *scribitur*: exh- (*sc. aspiratione vocis gr. q. e.* ὅρκος *servata, cf. p. 1555, 61 sqq.*): OPTAT. 2, 21 p. 57, 21 (*P; item* p. 59, 8). AVG. bapt. 6, 38, 74 p. 335, 10 *et* 12 (*N*). pecc. orig. 40, 45 p. 203, 12 (*TPCM*). *cf.* ext-: OPTAT. 2, 21 p. 57, 21 (*G, t exp.*). ACT. Archel. 11, 30 p. 19, 20 (*A*). -chiz-: AVG. bapt. 6, 38, 74 p. 335, 10 *et* 12 (*N, sc.* h *erasa*). nupt. et concup. 1, 20, 22 p. 235, 20 (*K*). -ziz-: AVG. nupt. et concup. 1, 20, 22 p. 235, 20 (*BMWμ*). 2, 59, 51 p. 308, 10 (*A*). -cisz-: VICTORIN. POETOV. in apoc. 2, 1 p. 34, 12 (*A*). -cis-: AVG. fid. et op. 6, 9 p. 44, 19 (*SM*[1]). -cit-: AVG. epist. 194, 43 p. 210, 16 (*O; ibid.* 46 p. 212, 18 *O*[1]). *de formis*: *perf.* -astis: OPTAT. 2, 21 p. 57, 21. *de notione*: AVG. beat. vit. 3, 18 p. 103, 13 spiritus immundus ... cui excludendo qui praesunt, manum imponere vel -are dicuntur, hoc est per divina eum adiurando expellere. IOH. epist. ad Sen. 3 p. 402[A] -atur *diabolus* ..., id est coniuratur, ut exeat et recedat. GLOSS. -o adiuro. *de usu*: *cf. Watson, Style and language of Cypr. p. 286; G. Stählin, Skandalon p. 426.* *legitur ap.* VLP. (*v. l. 43*), *qui vocem vulgarem appellat* (*cf. p. 1555, 84*) *et ap.* ECCL. *inde a* TERT.

i. q. daemones, spiritus immundos ex alqo. adiuratione, nominis sacri invocatione expellere, ut qui (quae) malo spiritu laborent liberentur, purgentur (*ubique sensu christ., praeter*: VLP. dig. 50, 13, 1, 3 medicos fortassis quis accipiet eos qui *eqs.*, non tamen, si incantaverit, si imprecatus est, si, ut vulgari verbo impostorum utar, si -vit, non sunt ista medicinae genera *eqs.* *nota obi. esse aut daemonem, qui eicitur aut personam [rem] ipsam daemone obsessam*): **A** *generatim*: **1** *sine obi.* (*cf. et p. 1558, 7*): CYPR. sent. episc. 1 p. 436, 16 apud haereticos ..., ubi -at daemoniacus. AVG. civ. 10, 22 p. 435, 25 D. homines dei aeriam potestatem inimicam contrariamque pietati -ando eiciunt, non placando. LEO M. serm. 87, 2 p. 439[B] saevissimorum spiritus daemonum, qui ab obsessis corporibus nullis -antium fugantur imperiis, sola ieiuniorum et orationum virtute pellantur.

2 *c. obi.*: **a** *alqm.* (*v. supra l. 46 sqq.* *ratione reprobanda sc. haeret. l. 62 sq. 64*): TERT. idol. 11 p. 42, 23 christianus turarius ... quo ore fumantes aras despuet et exsufflabit, quibus ipse (*negotiando*) prospexit? qua constantia -bit alumnos suos (*transl., sc. merces suas, i. tura sim.*), quibus domum suam cellarium praestat? PS. CYPR. spect. 4 p. 6, 12 christianus fidelis ... impudenter in ecclesia daemonia -at, quorum voluptates in spectaculis laudat. OPTAT. 2, 21 p. 57, 21 *vos, scismatis auctores*, -astis fideles (4, 6 p. 110, 18. *cf.* 5, 3 p. 125, 13 absit ..., ut umquam -emus sanum fidelem). *ibid.* p. 59, 8 quid iniquius, quam -are spiritum sanctum. AMBR. off. 1, 44, 215 p. 87[C] unusquisque ... suum ingenium noverit. alius distinguendae lectioni aptior, alius psalmo gratior, alius -andis, qui malo laborant spiritu sollicitior, alius sacrario oportunior habetur (*cf. p. 1556, 31*). HIER. tract. in Marc. p. 335, 9 (*antea opp.*: non exit nisi in multis ieiuniis) video multos vacare ebrietatibus ... et inter epulas -are et clamare daemones. SVLP. SEV. dial. 3, 6, 3 p. 204, 10 si quando ... -andorum daemonum Martinus operam recepisset *eqs.*

b *alqd.* (*cf. p. 1558, 31*): VICTORIN. POETOV. in apoc. 2, 1 p. 34, 12 *Nicolaitae* fecerant sibi haeresim, ut delibatum -etur (*i. immunditiis purgetur*), ut manducari posset.

B *speciatim*: **1** *de ritu in ecclesia ante baptismum adhibito* (*cf. p. 1554, 77.* *c. obi. et personae liberandae, purgandae et daemonis fugandi [cf. supra l. 46 sqq.].* *iungitur* exsufflare *p. 1558, 18*): CYPR. sent. episc. 8 p. 441, 12 censeo ... haereticos ..., qui ad catholicam ecclesiam voluerint venire, non ante ingredi, nisi -ti et baptizati prius fuerint (31 p. 448, 11 h. ... exsecrandos censeo et ideo -andos et baptizandos [*locum affert* AVG. bapt. 6, 38, 74 p. 335, 12 *his additis*: ego exsecrandos censeo, sed non ideo -andos et b.]). PEREGR. Aeth. 46, 1 p. 97, 13 consuetudo est ... talis, ut qui accedunt ad baptismum ... a clericis -entur. AVG. epist. 194, 43 p. 210, 16 antiquitus tradito ac retento firmo ecclesiae ritu in baptismate parvulorum ... cum -antur et cum ei se per eos, a quibus gestantur, renuntiare respondent, a diaboli dominatione liberari (*cf.* nupt. et concup. 1, 20, 22 p. 235, 20). fid. et op. 6, 9 p. 44, 19 intueamur alios qui ... ad lavacrum regenerationis adcurrunt, quales sint ipsis diebus, quibus catechizantur, -antur, scrutantur. in psalm. 65, 17 p. 797[fin.] in catechizando et in -ando adhibetur prius ignis (*cf.* NICET. symb. frg. 6 p. 7, 15 cur -atur nisi ad consequendam gratiam praeparatur. per exorcismos enim veluti per ignem purgantur). serm. coll. Morin p. 463, 17 (*v. p. 1555, 24. cf.* serm. 272 p. 1247[a. med.]). OP. imperf. in Matth. 30 p. 790[init.] -amus catechumenos qui sunt baptizandi (ISID. eccl. off. 2, 21, 2 p. 824[D]. epist. 1, 4 p. 895[A] *v. p. 1556, 64 sqq.*). PASS. Matth. 21 p. 257, 32 per multis precibus -diavit eum (*i. imperatorem*) ... et baptidiavit eum (*gr.* ἐνξάμενος, ἐπευξάμενος).

nota in formula (*cf. p. 1555, 37 et v. l. 32*): SACR. Gelas. 49 -o te, immunde spiritus in nomine patris *eqs.* (*item ibid.* per patrem *eqs.*).

in iunctura c. exsufflare (*cf. p. 1555, 28 et Funck, ALL 3, 1886, 437.* *v. p. 1557, 46 sqq.*): *parvulos baptizandos*: AVG. epist. 194, 46 p. 212, 18 non inveniunt, quid ad hoc respondeant, quod -antur et e. infantes *eqs. ibid.* p. 212, 20 c. Iul. 1, 4, 14 p. 649[a. med.] 1, 5, 19 p. 653[init.] parvulos -ando et e. de potestate eruit tenebrarum. c. Iul. op. imperf. 1, 50 p. 1073[a. med.], nupt. et concup. 2, 29, 50 p. 306, 3. 2, 29, 51 p. 308, 10. symb. 1, 2 p. 628[med.] parvuli e. et -antur, ut pellatur ab eis diaboli potestas inimica. *daemones*: AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 181 p. 1220[p. med.] princeps mundi, qui mittitur foras (*opp.* imago dei. *cf.* ISID. orig. 6, 19, 56). pecc. orig. 40, 45 p. 203, 12 prius -atur in *parvulis* ... et e. potestas contraria. IOH. epist. ad Sen. 3 p. 402[A]. ISID. eccl. off. 2, 21, 3 p. 815[A] potestas ... diaboli -atur et ⟨ex⟩sufflatur in eis *baptizandis.*

2 *i. q. res ad usum ecclesiae adhibendas adiurando fere per formulam (cf. l. 16) consecrare, benedicere* (*cf. p. 1555, 50 sqq. v. et indicem* SACR. Gelas. p. 381. *p. p. p. pro subst. n.* [*cf. Tidner, Sprachl. Komm. z. Didasc. apost. p. 86*]: *l. 38*): CANON. Migne 13 p. 1188[B] de oleo ... -to (ACT. Archel. 11, 30 p. 19, 20 orarent et mitterent super caput oleum -diatum invocatis nominibus plurimis [ἐξωρκισμένον]). DIDASC. apost. 75, 2 catecumenis ... panis -tus detur (*cf.* 75, 34 catecumenus -tum [*v. l. 34*] id ipsut accipiat). SACR. Gelas. 47 -o te creatura salis in nomine dei patris *eqs.* (286). SACR. Greg. 206, 1 postquam eum catecizaveris, benedicis aquam his verbis: -o te creatura aquae in nomine domini nostri *eqs.* (207, 1 -o te cr. aquae ..., ut fias aqua -diata [-ta *Or*] ad effugandam omnem potestatem inimici [*antea* 207[tit.] oratio aquae -tae in domo]).

deriv.: exorcizatio. *graeca ab* ἐξορκίζειν: exorcismus, exorcisma, exorcista, exorcisterium. *Gerhard.*

exordiālis, -e. *ab* exordium. *i. q. ad exordium, principium pertinens*: GENNAD. vir. ill. 6 p. 63, 14 Heliodorus ... scripsit librum 'de naturis rerum -ium', in quo ostendit unum esse principium *eqs.*

exordinātio, -ōnis *f.* *ab* ex *et* ordinatio (*cf.* exordinare). *i. q. perturbatio ordinis*: BENED. reg. 65 hinc suscitantur invidiae, rixae, detractiones, aemulationes, dissensiones, -es.

exordino, (-āvī,) -ātum, -āre. *ab* ex *et* ordinare (*cf.* excommunicare; *syn. l. 58*; *opp.* ordinatus *l. 58*). *i. q. ex ordine, munere removere*: CONC.[S] II 5 p. 31, 29 de Timotheo ... sic sapimus: quoniam ... adhuc vivo et existente episcopo ... ab excommunicatis est ordinatus, -tum et excommunicatum ecclesiastica regula eum esse decernit. *deriv.*: exordinatio. *K.*

***exordior,** -sus sum, -īrī. *ab* ex *et* ordior. -ire *II*[a] *pers. sg.*: PLAVT. *p. 1559, 17.* -am: GLOSS. *l. 67* (*bis*). NOT. Tir. 68, 97[b] -itur (91, 50). 92, 98 -sus. *de notione atque usu*: PRISC gramm. II 379, 16 ex his *verbis* multa antiqui tam activa quam passiva significatione protulisse inveniuntur et maxime ea quae apud Graecos activa habentur et passiva: ... '-or'. *passive*: *v. p. 1559, 6. 1560, 35. 41. 1561, 1.* GLOSS.[L] III Abol. EX 71 -ar incipiam (V Aa E 875 -am i.). GLOSS. IV 514, 1 -am initium incipiam. *al. v. et p. 1559, 13 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO (*10*[ies]), *v. p. 1559, 2. 17. 1560, 55*; CATONE *l. 83*; TER. *p. 1559, 46.* *in tautol., abundantiis*: *v. p. 1559, 33 35. 1560, 30. 72* (*aliter p. 1559, 44. 1560, 58*). *confundi vid. c. verbo* 'exoriendi': *p. 1560, 2. 78. cf. etiam*: VICTORIN. Macc. 199 sic -ta ... cum rex dubitaret ... 'protrahe' *eqs.* (*sensus*: '-sa loqui'; *Hil.*: est orsa. *v. p. 1559, 74 et cf. p. 1560, 2. 1578, 27*; *sim. s.* exordium *p. 1569, 58*).

[*variat c. simpl.*: CIC. de orat. 1, 119 (*J*, ord- *rell.*). QVINT. inst. 3, 9, 9 (*A*, ord- *B*). *c.* -orior: *p. 1559, 47. 1560, 82. 1561, 11.* *falso trad.*: GRATT. 24 (*v. p. 1561, 63*). *loco nondum sanato*: CIRIS 265. *restit. pro* exordium: TERT. nat 1, 10 p. 78, 24 (*Reiffersch., seq. lacuna*). *corrigitur*: LIV. 45, 39, 10 *p. 1560, 38.* *cf. etiam sub* exoriri *p. 1570, 70 sqq.* *v. et p. 1590, 23 sq.*

i. q. initium capere, incipere, inchoare sim.: **I** *originaria vi ut vid. de tela incipienda* (*v. s.* exordium *p. 1561, 70 et cf. simpl.* ordiri): **A** *proprie*: CATO agr. 135, 4 funem (*i. torculum*) -iri oportet longum p. LXXII.

[*Klepl-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *per similitudinem et imag.*: **1** *active* (*notes verba 'texendi' apposita: l. 3. 5*): PLAVT. Pseud. 399 neque -iri primum unde occipias habes neque ad detexundam telam certos terminos (*ad hoc genus cumulandi v. Vahlen, opusc. II 155*). CIC. de orat. 2, 145 pertexe modo, Antoni, quod -sus es. *v. et p. 1560, 63.* **2** *passive* (*v. p. 1558, 65; cf. adiuncta l. 10*): PLAVT. Bacch. 350 -sa haec tela non male ... mihi est, ut amantem ... copem facerem filium (*cf. J. B. Hofmann, verb. dep. p. 43*). CIC. de orat. 2, 158 *dialectici* multa ... reperiunt non modo ea *eqs.*, sed etiam quibus ante -sa et potius detexta prope retexantur.

II *de quavis inceptione*: **A** *subi. est homo* (*res pers. in fabula infra l. 76; deus infra l. 77*): **1** *de dicendo, loquendo, tractando sim.* (GLOSS.[L] I Ansil. EX 762 -sus locutus. 763 -sus incipiens loqui. 764 -sus est loqui coepit [III Abol. EX 104. *sim.* V Abba EX 22]. *al.*): **a** *generatim*: **α** *c. additam.*: (I) *acced. obi.* (*expressius fere i. q. enarrare, explicare: infra l. 43*): PLAVT. Bacch. 127 me advorsus (*sc. paedagogum tuum*) -ire argutias? (*opp. vs. 128* mutum). Cist. 730 involvolum, quae in pampini folio intorta implicat se: itidem haec -itur (-et- *trad.*) sibi intortam orationem (SALL. hist. frg. 4, 44 magnam. LIV. 2, 38, 2 in contionis modum. 21, 39, 10 talem. 32, 37, 5. 36, 6, 4 in concilio gentis ... eandem orationem [*M*, eadem -e *B; v. infra l. 82*] -sus. *al.* CVRT. 9, 3, 20). Mil. 98 nunc argumentum -ar ([-at *trad.*]. *cf.* PETRON. 61, 5 talem fabulam -sus est. AVIEN. ora 77 narratione⟨m⟩ [*Pithou*, -e *trad.; v. infra l. 82*] opusculi paulo altius -emur). COM. pall. inc. 72 quid clamore⟨m⟩ (*Ribbeck*, -e *trad.; v. infra l. 82*) -sa verbis parvam rem magnam facis? RHET. Her. 3, 9, 17 -iri causam aut ⟨a⟩ narratione aut aliqua firma argumentatione ([*seq.* cum inceperimus]. QVINT. inst. 4, 1, 2 ea quae priusquam c. -antur ... praelóquuntur ... *prooemium* signarunt. *cf. et p. 1560, 28*). CIC. Att. 4, 8ª, 3 de Fabio Lusco, quod eram -sus ([*sc. tibi narrare in epist. priore quadam*]. *cf.* NEP. praef. 8 ut ea explicem quae -sus sum. APVL. met. 1, 5 quod inchoaveram, porro -ar). ad Q. fr. 3, 6 (8), 3 cognovit Caesar me aliquid esse -sum (*i. poema. cf.* TAC. ann. 13, 15, 2 *Britannicus* carmen [LACT. inst. 4, 6, 5 in carminis sui principio quod a summo deo -sa est Sibylla]. SVET. Aug. 85, 2 tragoediam. Galba 13 Atellanis notissimum canticum -sis [-sus *trad.; seq. Atell. inc. 3*]). LIV. 2, 56, 7 *Laetorius* [in] accusationem (*del. Crevier*) Appi familiaeque ... -sus (*cf.* TAC. ann. 4, 34, 2 quam *defensionem*). STAT. Theb. 12, 390 *Antigone et Argia* mutua (*sc. verba*) ... -sae ... renarrant *eqs.* SVET. Iul. 32 classicum. AVG. civ. 6, 9 p. 266, 11 D. *Varro deorum* numerum est -sus a Iano (*antea*: coepit). 18, 8 p. 265, 30 librum. *et al.* *nota* (*v. supra l. 16*): TERT. apol. 27, 4 omnem quam in primordio -si sumus ... saeviendi iniquitatem (*i. 'in initio exposuimus'*).

(II) *c. inf.*: TER. Hec. 362 nequeo ... initium ... invenire, unde -ar (-oriar *A*) narrare. CIC. Q. Rosc. 27 -itur *accusator* ... histrionis exponere societatem. rep. 1, 56 *Aratus* magnis de rebus dicere -ens a Iove incipiendum putat (fin. 1, 29. div. 2, 101 ab alio principio. LIV. 36, 27, 3 [*opp.* interfatus]. APVL. apol. 50 *al.* AMM. 26, 6, 18 *al.* AVG. civ. 4, 1 p. 145, 24 D.). NEP. Pel. 1, 4 Pelopidas ... de quo scribere -si sumus (SVLP. SEV. Mart. 1, 7). GELL. praef. 4. PANEG. 3, 1, 1 gratias agere. DIONYS. EXIG. Conc.[S] IV 2 p. 196, 8.

(III) *indicatur, unde quis initium sumat (om. vel subaud. obi.)*: *acced.* ab (*sic v. et l. 28. 36. 42. 49. p. 1560, 20 al.*): RHET. Her. 3, 10, 17 si narratio parum probabilis, -imur ab aliqua firma argumentatione *causam* (*cf. p. 1560, 28*). CIC. de orat. 2, 31 a veritate ... a nescio qua dignitate. 2, 88 a familiari nostro -ar (*cf.* Brut. 233 a M. Crasso). part. 70 a principiis ... et laudandi et vituperandi. TERT. apol. 16, 2 ab origine gentis *Iudaicae* (= nat. 1, 11 p. 81, 1). anim. 14 p. 318, 28. adv. Marc. 4, 14 p. 462, 4 *deus* a consolatione pauperum *eqs. al.* LACT. inst. 1, 7, 9 *Apollo* ab hoc versu. AMM. 28, 4, 1 ad ea (*sc. negotia urbana*) exsequenda regrediar -sus ab Olybrii praefectura (*cf.* 31, 16, 9 a principatu Caesaris Nervae). AVG. civ. 18, 2 p. 257, 23 D. *c. adv.*: PS. APVL. Ascl. 10 itaque hinc -ar (AMM. 25, 10, 6). TERT. pudic. 19 p. 263, 16 unde ... -sus est (*sc. Ioannes epistulam*).

(IV) *additur adv. sive adverbialis locut., qua ad orat., verba, scripta sim. seqq. adducimur*: CIC. de orat. 1, 30 qui cum ita esset -sus (ac. 1, 15. 2, 10. QVINT. inst. 1 prooem. 4 ceteri ... qui artem orandi litteris tradiderunt, i. sunt -si, quasi *eqs.* TAC. ann. 11, 24, 1 GELL. 4, 1, 12. TERT. carn. 22 p. 460 Oe. [*seq. Matth. 1, 1*]. HIER. vita Pauli 10 p. 25ᴮ SVLP. SEV. dial. 1, 2, 6 *al.* MACR. Sat. 1, 3, 1 *al.*). ac. 2, 13 sic rursus -sus est (MIN. FEL. 5, 1. CAPITOL. Max. Balb. 2, 1 [*antea*: dicere, interfari]. CLAVD. DON. Aen. 6, 400 p. 560, 20. 9, 250 p. 221, 3 *al.* ROMVL. fab. 62, 3 rec. vet. lima ad viperam. AVG. civ. 20, 3 p. 409, 7 D. MART. CAP. 1, 39 *Iuppiter* [*sic sine verbo q. e.* esse: 4, 334. 6, 586 *al.*]. BOETH. cons. 2, 1, 1 W. [*opp.* obticuit]. *al.* *acced. part.*: CLAVD. DON. Aen. 8, 440 p. 179, 1 s. ... -sus est dicens). TAC. ann. 3, 50, 1 M.' Lepidus in hunc modum -sus est (*cf.* LACT. ira 23, 3 *Sibylla* hoc modo -sa est). *cf. etiam p. 1558, 72.*

(V) *acced. abl. instr.*: TAC. ann. 6, 6, 1 *Caesar* his verbis -sus est (*sc. litteras*). *dub. v. supra l. 22. 25. 26; ceterum v. p. 1560, 47.*

(VI) *c. additam. fin.*: *seq.* ut: CLAVD. DON. Aen. 9, 35 p. 191, 18 *Caicus* sic -sus est, ut fateretur se *eqs.* *seq.* ad *fin.* (*vocibus sc. q. s.* -or *et* -orior *confusis* [*v. p. 1558, 71*]): CONC. Tolet. a. 589 Mansi 9, 977ᴰ sic ad loquendum -sus est.

β *absolute* (*opp.* praefari: *l. 13*): CIC. fin. 5, 8 Quintus et Pomponius cum idem se velle dixissent, Piso -sus est. phil. frg. V 28 perge, quaeso, nec enim imperite -sus es. APVL. met. 1, 1. TERT. adv. Marc. 4, 2 p. 426, 14 *discipuli Christi et apostolorum* isdem regulis -si (*sc. praedicare*), quantum *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 8, 310 p. 159, 7 *Euander rex* plene -sus est ostensurus *eqs.* HIER. epist. 7, 6, 3 miremini ... quod in fine ... epistulae rursus -sus sim. EVSTATH. Bas. hex. 6, 5 p. 926ᴬ paulo superius repetita serie narrationis -ar (*gr. p. 128ᴬ* μικρὸν ἄνωθεν ἀναλαβόντας εἰπεῖν). GREG. TVR. vit. patr. 17 praef. p. 728, 10 haec ... de eo praefatus relator -sus est (*seq. narratio; cf. l. 4*).

b *t. t. rhet. de inchoanda per prooemium oratione, fere i. q. prooemium facere* (*cf. s.* exordium *p. 1566, 72*): **α** *nude ponitur*: RHET. Her. 1, 3, 5 quo commodius -iri possimus genus causae est considerandum. 1, 6, 9 -iri poterimus his rationibus *eqs.* (CIC. inv. 1, 20 dispari ratione in uno quoque genere). 1, 6, 10 ab adversarii dicto ([CIC. inv. 1, 25]. 3, 4, 7 -iri licebit vel a principio vel ab insinuatione [*cf. p. 1566, 84*]. CIC. de orat. 2, 320 ab ipsa re. Brut. 197 Crassus ab adulescente ... qui *eqs.*, -sus est [*seq.* initio]). CIC. inv. 1, 19 -endi praecepta (*cf.* SVLP. VICT. rhet. 18 p. 322, 19 -endi officia). 1, 21. de orat. 2, 80 (*in partienda oratione*) *rhetores* iubent ... -iri ita, ut eum qui audiat benivolum ... faciamus (*v. p. 1566, 78*). 2, 311 et in -endo et in perorando. GRILL. rhet. p. 90, 24. **β** *acced. obi.* (*nota abundantiam l. 30*): RHET. Her. 1, 7, 11 (*de exordio rhet.*) -enda causa servandum est, ut lenis sit sermo (CIC. inv. 1, 20 bene. *cf. p. 1559, 27. 57*). FRONTO p. 100, 25 N. a te ... novom factum, quod principium orationis tuae figura ista (*sc.* παραλείψει) -sus es (*cf. l. 27 et v. l. 72*).

2 *quaslibet res*: **a** *laxius i. q. incipere*: **α** *c. obi.*: (I) *pugnas, caedes sim.*: (A) *activa vi*: LIV. 4, 17, 6 cum ... finitimis populis ... bellum -sis. SVET. Nero 33, 1 parricidia et caedes a Claudio -sus est. (B) *usu pass.* (*v. p. 1558, 65*): AMM. 31, 10, 13 -sum ... proelium vergente in meridiem die tenebrae quoque occupavere. (II) *varia*: (A) *active*: LIV. 45, 39, 10 maiores ... magnarum rerum et principia -si ab dis (etobsiad *V*, *corr. ed. pr.*) sunt et finem statuerunt. GELL. 4, 9, 5 *diebus religiosis* rem quampiam novam -iri temperandum est. (B) *passive*: VISELLIVS Prisc. gramm. II 386, 8 bonae res per illos a raro initio -sae pervenerunt (*cf.* PRISC. *ibid.*: -sae id est 'initae'. *v. p. 1558, 65*).

β *acced. inf.* (*cf. etiam inf. subaud.*: PS. LACT. inst. interpol. 1, 1, 14 dabit tibi [*sc. imp.*] deus felicitatem ... ut eadem iustitia, qua iuvenis -sus es [*audi*: '*gubernare*'], gubernaculum rei publicae etiam senex teneas [*abl. ad inf. at cf. p. 1559, 83*]): TERT. patient. 5 p. 8, 1 hinc (*sc. ex impatientia hominis*) deus irasci -sus. AMM. 24, 1, 2 ductor ... agminibus incedere quadratis -sus est. 28, 2, 6 *Arator dux* fodere ... per militem ... fundamenta -sus. 29, 2, 22 Festus ... regere Asiam proconsulari potestate -sus (*cf.* 30, 7, 5 Valentinianus ... imperitare -sus).

b *vi pressiore*: **α** *c. acc.*: (I) *c. nota peiorativa: fere i. q. struere, moliri* (*dolose: l. 60; opp.* coepit: *l. 58* [*cf. et l. 55*]): PLAVT. Asin. 115 pergam quo occepi atque ibi consilia -ar (*cf.* Mil. 257 ut teneat consilia nostra, quem ad modum -si sumus). Bacch. 722 nescis quid ego acturus sim neque facinus quantum -ar? Cas. 651 tua ancilla hoc pacto -iri coepit (*v. p. 1558, 70*), quod haud Atticam condecet disciplinam. Persa 455 hanc ego rem -sus sum facete et callide. *cf. et p. 1561, 17.* (II) *de fabricatione seu creatione mundi, temporis*: LACT. inst. 1, 18, 24 cur quisquam derelinquat eum, qui terram cum animantibus, caelum cum astris ... -sus est, ut eam veneretur quae telam docuit ordiri (*cf. p. 1559, 5*). 2, 8, 7 -sus ... deus fabricam mundi. AVG. civ. 12, 15 p. 533, 16 D. *deus* aeternus et sine initio ab aliquo ... initio -sus est tempora et hominem ... fecit.

β *absolute: fere i. q. proficisci, loco moveri*: AMM. 15, 10, 11 *Hannibal* inde (*sc. a saltibus Tricoriis*) ... -sus aliud iter antehac insuperabile fecit. 21, 3, 1 Alamannos a pago Vadomarii -sos ... vastare *eqs.* 31, 8, 6 *barbari* pandebantur impune, ab ipsis tractibus *Histri* ... -si ad usque Rhodopen.

B *pro subi. est res*: **1** *c. vi inchoandi*: **a** *in tautologia* (*v. l. 27. p. 1558, 69*): AMM. 14, 4, 3 apud has gentes, quarum -ens initium ab Assyriis ad Nili cataractas porrigitur. **b** *de dicendo*: AVG. civ. 11, 9 p. 472, 17 D. cum liber ipse ita sit -sus (*seq.* verba).

2 *i. q. incipiendo oriri, creari, originem ducere* (*suspicari licet verborum et '-endi' et 'exoriendi' alterum in alterius fines transisse; cf. l. 84 et v. p. 1558, 71*): TERT. adv. Val. 9 p. 187, 12 *vitium* quod -sum ... fuerat in illis aliis qui *eqs.* AVG. civ. 18, 54 p. 343, 18 D. *Hierosolymis* -sus est huius nominis (*sc. christ.*) cultus (*ibid.* p. 344, 10 [-ortus *B*]). pecc. mer. 2, 13, 19 p. 91, 10 in hoc sacerdotum numero ... ipse Aaron, a quo iste ordo -sus est, fuit. NICET. fid. 3 p. 12, 11 B. de ... haeresi quae ab Arrio auctore -sa est (*cf. l. 79*).

[Klepl-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. p. **exorsa**, -ōrum *n.* *fictum a* VERG. **1** *passive i. q.* *coeptum, res incepta* (*v. p. 1558, 65*): **a** *laxius usu vario* (*syn. fere* ausa: *l. 12*): VERG. Aen. 10, 111 sua cuique -a laborem ... ferent (SERV. *ad l.*: rerum initia, actus hodierni diei, [auct.] id est secundum sua coepta habebit eventum [*verba citat* AVSON. 351, 10 p. 209 P. 426, 2 p. 382]). STAT. Theb. 1, 23 nova ... -a parentis. HOS. GETA Med. 222 quid ego ambages (*v. l. 22*) et iussa -a revolvo? nil super imperio moveor (*i. 'quae iussu Iasonis facere coeperam'*). AMM. 17, 7, 14 sed hinc ad -a (*i. quae narrare statui. fort. et sic interpreteris*: MART. CAP. 4, 424 [*Dialectica*] referam iussa pedem atque ilicet -a [-ta ς] silebunt [*'quaeque -sa eram dicere, mittam' Kopp ad l.*]). 26, 7, 8 id quod in publicis turbamentis aliquotiens ausa ingentia vel iustis -a primordiis impedivit.

b *strictius et pressius*: **α** *fere i. q. propositum, consilium* (*cf. p. 1569, 74*): AMM. 14, 11, 26 *Nemesis* voluntatum ... nostrarum -a interdum alio quam quo contendebant exitu terminans. **β** *fere i. q. fraudes, fallaciae*: STAT. Theb. 10, 723 non me ulli monitus nec vatum -a furentum sollicitant. *v. p. 1560, 60.*

2 *i. q. initium* (*sc. quasi active, i. 'exordium'*): **a** *techn. i. q. prooemium*: VERG. georg. 2, 46 non ... te carmine ficto atque per ambages (*v. l. 7*) et longa -a (*cf. infra l. 83*) tenebo (SERV. *ad l.*: prooemia longe repetita; *de longo opere i. 'epico carmine' cogitavit Forbiger, vix recte*). **b** *i. q. origo* (*v. p. 1564, 9*): STAT. Theb. 5, 626 dum patrios casus famaeque -a retracto *eqs.*

deriv.: exordialis, exordium, exorsus (-ūs).

***exordium**, -ī *n.* *ab* exordior (*cf.* primordium). *scribitur*: exhord-: PRISCILL. *p. 1570, 5.* AVG. epist. 102, 12 p. 554, 11 (-hordi, *m.*¹ *corr.* -ordio *H*). SACR. Leon. 432. NOT. Tir. 32, 9. 45, 22ᵃ (?). *de notione*: GLOSS.ᴸ I Ansil. EX 743 -a initia, principia, primordia. 749 -um principium, initium. *al.* (*v. p. 1562, 4*). II Philox. EX 105 -um ἀρχή. *al.* GLOSS. II 246, 45 ἀρχὴ πράγματος -um, inceptio (*v. p. 1562, 11*). *rell. v. l. 74. p. 1566, 75. 1567, 80.*

de usu: legitur inde ab ENNIO *p. 1569, 84*, TRAG. *infra l. 81*, LVCILIO *p. 1566, 59*, VARRONE *per totam latin.*; *deest e. g.* CAES., SALL., NEP., SEN., TAC. *aliis script.*, PLAVT., TER., HOR., OV. *aliis poetis*; *frequentant recentiores.* *plur.* -a *pro sing. ante* GELL. *non nisi in carm. legitur* (*metri causa*), *postea vero sine ulla et signif. et stili distinctione.* *adhibetur saepissime in locut. velut* sumere -um, capere, ducere *sim.*; *saepe iuxta verba 'inchoandi' variationis gratia legitur* (*v. e. g. p. 1563, 82 sqq. 1564, 24. 1565, 5. 1566, 20. 1570, 22 sqq.*). *quae iuncturae tam sensu activo 'incipiendi' quam pass.* (*i. q.* 'incipi'; *v. p. 1563, 25. 79*) *usurpantur.* *ad vim verbi augendam saepe vox q. e.* primus (*vel sim.*) *adiungitur*: *v. e. g. p. 1562, 18. 1565, 15. 29. 76.* *in gr. respondent*: ἀρχή: *p. 1562, 1. 1565, 15 al.*; ἄρχεσθαι: *p. 1562, 21. 1566, 5 al.*; ἀπάρχεσθαι: *p. 1562, 23*; κατάρχεσθαι: *p. 1562, 48*; ἐφάπτεσθαι: *p. 1562, 30*; *liberiora*: ἀγενεαλόγητος: *p. 1564, 72*; ἐκηρύχθη: *p. 1570, 15.*

[*variat*: c. ex ordine: STAT. *p. 1565, 37. 1569, 78.* MART. CAP. 9, 993 (exordine(m) *vel* ord- *B R²Aᵐ*). *falso trad.* exordine *pro* -a: LVCR. 2, 1062 (*corr. Marullus*; *v.* 5, 430 *et p. 1564, 52*). *c.* exortum: PLIN. paneg. 8, 2 (*M recte*, -um *R*). *corr. ex* exortum: APVL. Socr. 8 p. 140 (*ed. Rom.*). *c.* initium: HIER. *p. 1566, 22.* NICET. symb. 10 p. 48, 4. *c.* primordium: CLAVD. *p. 1563, 50.* 20, 150 (*V³*). *perperam trad.*: TERT. resurr. 25 p. 61, 14 in -o saeculi (*corr. Iunius, v. p. 1541, 50; cf. p. 1566, 12*). *dub. trad.*: VERG. ecl. 6, 33 ut his -a primis omnia et ipse tener mundi concreverit orbis (*sic R αγ*; *Serv., Claud. Don.* ['ex seminibus, id est atomis'; *v. p. 1567, 38*], *plerique edd.* [*cf. Skutsch, Aus Verg. Frühzeit, p. 46*]; *at rectius vid. id quod P exhibet*: ut his ex omnia pr., omnis et *eqs.* [omnisa s *eras. P*]; *v. Sabbadini ad l.*). DIOM. gramm. I 456, 12 (*seq. lacuna*). *e coni. minus certa*: PLIN. nat. 29, 1 (*Mayh.*, et (i)talium *sim. trad.*). *fort. recte restit.*: GRATT. 24 armorum casses plagiique ⌊-a restes⌋ prima iubent ... iungere *eqs.* (⌊ ⌋ *Vollmer*, -ordiar estis *A*, -ar astus *vg.*; *'armorum -a prima sunt casses, cassium autem restes' Vollmer ad l.* [*v. p. 1566, 17*]). *dub. interpr.*: PRISCILL. tract. 5, 82 p. 62, 18. *in inscr. dubiae interpr.*: CE 273, 10 (*v. adn.*).]

I ***i. q. initium, principium,*** **ἀρχή**: **A** *vi ut vid. primaria de initio telae texendae* (*cf. s.* exordior *p. 1558, 81 sqq. et v. s.* ordior): **1** *proprie* (*cf.* PAVL. FEST. p. 185 ordiri est rei principium facere, unde et togae vocantur -a[e]. NON. p. 30, 22 -um est initium, unde et vestis ordiri dicitur cum instituitur detexenda. GLOSS. III 323, 71 δίασμα -um): QVINT. inst. 5, 10, 71 non possum togam praetextam sperâre, cum -um pullum videam (*proverb.? cf. Otto, Sprichw. p. 350*). CHALC. comm. 220 p. 256, 17 sqq. sicut aranea in medietate cassis omnia filorum tenet pedibus -a ... sic animae principale ... in media sede cordis sensuum -a retinere (*v. p. 1562, 2*). GREG. TVR. glor. mart. 103 p. 558, 4 araneae ... telarum praetendunt stamina. at illi ... -a telae conspiciunt *eqs.*

2 *in imag.*: TRAG. inc. 181 nunc ego te ab summo ... detexam -o (*cf.* APVL. met. 5, 16 -o sermonis huius quam concolores fallacias adtexamus. *at cf. p. 1562, 46*). STAT. Theb. 5, 36 quid longa malis -a necto? (*i. 'ambages facio.' de locut. v. supra l. 22*). CHALC. transl. 17ᴮ ab -o dicta ... retexe ([*gr.* ἐξ ἀρχῆς]. 48ᴮ genituram substantiamque ... ab -o retexamus [*gr.* ἀπ' ἀρχῆς]). comm. 220 *v. p. 1561, 76 sqq.*

B ***de quovis principio*** (GLOSS. *v. p. 1561, 30 sq.*): **1** *spectatur magis vis verbalis incipiendi, inchoandi*: **a** *laxius* (*hic illic fere i. q. ortus, origo, fons: e. g. p. 1563, 28. 1564, 9. 14.* [*de condendo regno p. 1563, 4*]; *ceterum v. s. b, p. 1564, 43 sqq.*): **α** *cogitatur de initio rei quasi agendae, faciendae, persequendae sim.* (*sc. tamquam actionis, facti per homines* [*res l. 31 sqq. 74*] *gerendi; inde fere i. q. coeptum, conatus sim. infra l. 76 sqq.* *cf.* GLOSS. *p. 1561, 32 sq.*): Ⓘ *peculiari usu de sermone, disputatione, tractando sim.*: Ⓐ *nude ponitur* (*nota 'rem' pro homine: l. 31*): CIC. Phil. 5, 35 *in viris fortibus honorandis* a Bruto ... capiamus -um (fin. 5, 23 hinc *disserendi* [APVL. met. 10, 3 unde *loquendi. al.*]). Tusc. 1, 8 nascetur (*sc. disputationis*). 2, 10 sermo ... a tali ... ductus -o. VERG. Aen. 4, 284 quae prima -a sumat *Aeneas fandi* ([*antea*: adfatu]. *sim.*: SERV. Aen. 6, 125; *opp.* desiit [*Verg.*: orsa loqui]. CLAVD. DON. Aen. 3, 1 p. 260, 2 primum. CLAVD. rapt. Pros. 2, 366 [*sc. canendi*]. *al.* *tractando, probando sim. -um alicunde s.*: PS. APVL. Ascl. 14 hinc [CENS. 20, 12 p. 44, 14 inde; *seq.* tractabo. RVFIN. hist. 1, 1, 2 aliunde; *gr.* ἄλλοθεν ... ἄρξομαι]. LACT. inst. 1, 5, 8 a deo ... a chao [VEG. mil. 4, 38 p. 155, 5. RVFIN. hist. 3, 24, 13; *gr.* ἀπάρξασθαι. *al.* AVG. civ. 7, 7 p. 282, 26 D. *Varro* a *Iano. al.* CAEL. AVR. acut. 1 praef. 3 *al.*]. AVG. in psalm. 34 serm. 2, 1 p. 333ᵃ·ᵐᵉᵈ· *al.*). QVINT. inst. 11, 3, 38 novum rursus -um faciam *declamandi* (*cf.* APVL. Plat. 1, 4 a naturali philosophia. FIRM. math. 4, 22, 7 p. 266, 25. *al.*). TERT. anim. 3 p. 303, 24. CLAVD. 28, 126 nunc ... sacra ... libet ... edere Musis grataque patratis -a sumere bellis *canendis*. RVFIN. hist. 1, 5, 1 (*in imag.*) velut itineris nostri adgrediamur -um *narrandi* (*gr.* ὁδοιπορίας ἐφαψώμεθα). *v. et p. 1567, 37.* *nota* (*v. supra l. 13*): QVINT. inst. 1, 12, 19 proximus liber ... novum sumet -um et ad rhetoris officia transibit (9, 4, 63 proximam clausulis diligentiam postulant initia ... -um sumunt *eqs.* [*v. app. cr.*]).

Ⓑ *acced. gen. obi.* (*nota gen. explic. ut vid.*: CIC. Tim. 7 difficillimum ... est in omni conquisitione rationis -um [*gr.* ἄρξασθαι κατὰ φύσιν ἀρχήν]): CIC. leg. 1, 8 dissensio ... a quibus temporibus capiat scribendi *historiam* -um (DIOM. gramm. I 300, 3 artis grammaticae auctores -um s. varium ... sumpserunt). COLVM. 6 praef. 7 ab hoc ... promissi operis capiamus -um (CHALC. comm. 138 p. 199, 23. *cf. p. 1566, 39*). QVINT. inst. 4, 4, 9 initium probationis intellegat et ... novum audiendi sumat -um. APVL. met. 11, 14 quid ... praefarer (*sc. ex asino denuo homo factus*) primarium, unde novae vocis -um caperem, quo sermone ... renata lingua ... felicius auspicarer ([*i. fere inciperem nova voce fari. v. p. 1568, 45*]. *cf.* PANEG. 6, 1, 1 de eo ipso [*sc. celeberrimo die*] ducere⟨m⟩ sermonis -um [CLAVD. DON. Aen. 1, 595 p. 117, 12 s. sui sumpsit -um. RVFIN. Adamant. 1, 2 p. 5, 11 dedit; *gr.* κατήρξατο τοῦ λόγου. *cf. et p. 1561, 82*]. CLAVD. DON. Aen. 8, 125 p. 133, 22 loquendi. FVLG. Virg. cont. p. 87, 3 dicendi. *al.*). FIRM. math. 6, 32, 34 p. 184, 14 computationis. VIGIL. TRID. ad Simplic. 2 p. 551ᴬ lector Martyrius ... religiosae professionis -a post militiam temporalem catechumenus induit (*i. coepit religionem profiteri; cf. p. 1568, 18*). SCHOL. Cic. Bob. p. 119, 28 cuius (*sc. narrationis*) ... a persona sumit -um (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 8, 8 p. 955ᴬ *si* oculos ad diversitatem creaturae convertero, nec -um narrationis arbitror assumpsisse [*gr. p. 185* ⁱⁿⁱᵗ· ἤρχθαι ... τῆς διηγήσεως]. *aliter p. 1566, 52*). *al.* PAVL. NOL. epist. 24, 1 p. 201, 18 superioris *epistulae* fine commoniti, ... ut istius faceremus -um (*i. 'epistula respondere inciperemus'*). BOETH. arithm. 1, 1 p. 12, 12 disputationis. *et al.*

Ⓘⓘ *generatim c. respectu quarumlibet actionum*: PLIN. nat. 6, 96 X⟨y⟩l⟨i⟩nepolis ... unde ceperunt (coep- *E⁸DF*) *Onesicritus et Nauarchus* -um *navigationis* (*cf.* RVFIN. hist. 4, 27 *Cataphrygae et Montanus* deviandi a recto itinere -um sumpserunt). PRISCILL. tract. 5, 82 p. 63, 3 *ut Moyses* signorum prior faceret -um (*i. 'primus miracula ederet'*; *l. 4* principium). AMM. 17, 8, 1 Iulium mensem, unde sumunt Gallicani procinctus -a (*sim.*: 24, 2, 9 oppugnandi. VEG. mil. 1, 20 p. 23, 22 pugnandi. *aliter p. 1564, 21. 1565, 33 sqq.*). 26, 6, 14 Procopium infausti dominatus -a molientem (*cf.* HIER. epist. 36, 10, 4 Roboam ... regni sumpsit -um *tot annos natus. v. p. 1563, 5 sqq.*). CLAVD. 20, 150 (*ad Bellonam*) aliis -a sume rapinis (*i. 'aliis locis incipe furari'*). AVG. civ. 17, 8 p. 225, 25 D. *Christus* a flumine dominandi sumpsit -um. BOETH. cons. 3, 10, 5 W. *non* ab deminutis ... natura rerum cepit (*K*, coep- *rell.*) -um (*'creandi' fere subaud.*), sed ab integris ... procedens *eqs.*

i. q. inceptio, conatus, coeptum sim. (*v. supra l. 10*): STAT. silv. 4, 4, 87 si ... meis quae sint -a musis scire petis *eqs.* Troia ... magnumque mihi temptatur Achilles (*cf.* 5, 3, 234 te, *pater*, nostra magistro Thebais urgebat priscorum -a vatum). PANEG. 10, 12, 7 *ducum navium* ad felicissimum illud -um magis opus erat nautico carmine quam labore (*sc. ut in altum veherentur*). HEGES. 1, 16, 4 p. 26, 9 irrita Pompei fuissent -a, nisi *eqs.* (*sc. in oppugnandis Hierosolymis; gr. 1, 146 aliter*). *cf. s.* exorsa, *p. 1561, 20.*

β *c. respectu rei quasi coeptae, accidentis, evenientis sim.*

[Klepl-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ita, ut quod inchoare dicitur, existat, appareat, vigeat sim. (fere i. q. locus vel punctum, in quo quid incipit: p. 1564, 39 [cf. et infra l. 61]): Ⓘ potiora quaedam et significantiora: Ⓐ de imperio, regno, munere sim. (de condendo regno: l. 10): CIC. rep. 2, 4 quod habemus ... institutae rei publicae ... tam clarum ... -um quam huius urbis condendae principium profectum a Romulo? (cf. SVET. Claud. 11, 3 Gai ... diem ... necis quamvis -um principatus sui vetuit inter festos referri. AVG. civ. 16, 43 p. 196, 15 D. regni terreni surrexit -um. aliter p. 1562, 69 sqq.). EVTR. 1, 1, 1 Romanum imperium, quo neque ab -o (i. 'statim post conditum i.'; cf. l. 4 et p. 1568, 11) ullum minus neque incrementis ... amplius ... potest ... recordari, a Romulo -um habet (cf. PELAG. in Rom. 13, 1 p. 101, 15 potestates saeculi a deo -um acceperunt). CLAVD. 7, 1 tertia Romulei sumant -a fasces (i. consulatus).

Ⓑ usu forensi de rebus ad ius, leges, causas spectantibus (l. 22. 33. 35 intelleg. tale initium, quo quid efficax vel ratum esse et legitime valere incipiat. per alleg.: l. 36): CIC. leg. 1, 19 a lege ducendum est iuris -um (sc. quia 'lex' a 'legendi' verbo derivatur ut Graecis νόμος a voce q. e. νέμειν. antea: proficisci ... a lege). PAPIN. dig. 44, 3, 11 -um possessionis ... bonae fidei ratio non tuetur. VLP. dig. 28, 2, 3, 6 Sabinus ... Iulianus putant, testamentum ab eo gradu -um capere, unde eqs. ([v. l. 16]. COD. Iust. 6, 30, 22, 2 -um capiat inventarium super eqs. cf. et l. 24). COD. Theod. 2, 4, 4 lis -um auspicatur inter iustas personas ([7, 63, 5, 3 ceperit]. cf. NOVELL. Valent. 35, 13 causa contestatae litis sumpsit -um [syn. antea: coeptam, inchoari]. COD. Iust. 3, 10, 3 sin ... liti praebuit -um [antea: inchoatam l.]. al.). 2, 4, 5 negotia ... ex rescriptorum auctoritate sortiuntur -um. 2, 4, 6 debitum ex faenore ... sumpsit -um (v. p. 1562, 6). 6, 26, 10 ut a Nestorio ... dignitatis huius sumatur -um (i. ut N. hac dignitate incipiat). 6, 30, 21. 11, 1, 33. 16, 5, 9 accusationis. 16, 7, 3, 1 (= Iust. 1, 7, 2) iudicii. NOVELL. Theod. 22, 2, 16 (= COD. Iust. 10, 36 [35], 1, 5) res ... quae ... lucrativae semel nomen -umque sortita est (v. l. 16). COD. Iust. 4, 1, 11, 2 ne repetita lite finis negotii alterius causae fiat -um. 6, 51, 1, 1^{c} materiam et -um caducorum lex Papia ab aditionibus ... sumpsit (v. l. 16). 7, 15, 3, 1 ut sit domini mors libertatis eorum (sc. servorum) -um. al. saepe. in alleg. christ. (cf. supra l. 17): ARNOB. in psalm. 67 p. 417^{C} hereditas dei ... in apostolis sumpsit -um.

Ⓒ de tempore eiusque spatiis (de festo l. 54): PS. APVL. Ascl. 30 temporum agitatio ... ex aeternitate ... sumit -um (cf. FIRM. math. 2, 27, 3 p. 76, 14 annus ab horoscopo [AMM. 26, 1, 9 a prima vigilia]. RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 1, 2 p. 111, 8 sanctus ... dies ... de baptismo ... Christi. ARNOB. in psalm. 134 p. 537^{C} tempus deo ... non potuit necessitatem imponere, quia ut esset tempus ab eo [deo] sumpsit -um [v. p. 1565, 75 sqq.]). AVSON. 381, 15 p. 101 P. Martius refert -a prima anni (COD. Theod. 8, 11, 1 pr. cum anni -a certis inchoanda consulibus nuntiantur). 385, 3 p. 104 Vulcani ... dies, autumni -a primi. CLAVD. 1, 7 iam nova ... vestigia ... torqueat annus ... laetique petent -a menses. rapt. Pros. 2, 84 Phoenix ales longaeva ... optato repetens -a (prim- FAB) saeclo (sensus: 'novum s. inchoat optato'; v. Bücheleri adn. ap. Birt. aliter p. 1564, 79). AVG. civ. 12, 13 p. 530, 16 D. tempus absolutum quod a nullo coepit -o, non consumi potest (opp. l. 6 ab aliquo initio progreditur). ALC. AVIT. epist. 62 p. 88, 2 prospera ... festivitatis -a.

Ⓓ de vita, aetate (cf. et p. 1565, 57): CIC. Tim. 26 animus divinum sempiternae ... vitae induxit -um ([gr. θείαν ἀρχὴν ἤρξατο]. IVVENC. 2, 190 coeptae revocare -a vitae. HIL. hymn. 2, 13 o v. laetae -a [sc. renatae]). AVG. civ. 4, 11 p. 161, 16 D. iuvenalis aetatis -a (cf. 16, 43 p. 195, 26 iuventutis populi dei).

Ⓔ de principio cursus stellarum (vi magis locali de eo puncto, unde motus incipit [v. supra l. 2]: l. 69): APVL. Plat. 1, 10 annus magnus implebitur, cum ... stellarum comitatus ad eundem pervenerit finem novumque sibi -um et itinera ... reparaverit (sim. CHALC. transl. 39^{D} cum ... cursus peracti velut ad originem atque -um circumactionis alterius revertantur [gr. aliter]. cf. CHALC. transl. 39^{C} sol ... emensis anfractibus renovet -a [gr. ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιέλθῃ κύκλον]). CHALC. comm. 70 p. 137, 18. 83 p. 154, 25 planetes ... confecto cursu ad -a revertuntur, fit reditus ad -a (cf. l. 61). 123 p. 188, 15 omnis ... motus post stationem sumit -um. al.

Ⓕ de secta, congregatione aliunde initium ducente (sim. de numine l. 72): FIRM. err. 13, 1 p. 31, 19 venerandum Alexandriae numen (sc. Sarapis) unde sumpsit -um (v. l. 71). RVFIN. symb. 3 p. 339^{B} nulla haeresis illic (sc. Romae) sum⟨p⟩sit -um (PROSP. chron. I p. 440, 856 a Novato h. Novatianorum s. -um. PRAEDEST. 1, 1 p. 587^{B}. cf. PROSP. chron. I p. 429, 685 hac tempestate pseudoprophetia quae Cataphrygas nominatur, accepit -um). hist. 1, 1, 8 genus hoc hominum (sc. christ.), unde ducat -um (gr. aliter; aliter p. 1564, 53 sqq.).

Ⓖ de rebus ad corpus hominis pertinentibus (de morbo l. 81 sq.): LACT. opif. 12, 7 fictio hominis in utero a capite sumat -um (i. 'incipiatur'. cf. CAEL. AVR. acut. 1, 8, 57 sensuales vias ab occipitio ... sumere -um). CAEL. AVR. chron. 2, 7, 95 febricula ... noctis initio sumit -um (sic de passione: 5, 2, 28 [in arthritis] a pedibus sumens dolor -um ceteros articulos implicavit, aliquando in aliis incipiens pedes invasit).

Ⓘ generalia quaedam: Ⓐ i. q. initium: ① de rebus incorporeis: CIC. inv. 1, 3 huius ... -um mali, quoniam principium boni diximus, explicemus (cf. AVIEN. Arat. 1437 Phoebus Lunaque his peperere malis [i. tempestatibus] -a). LVCR. 1, 149 principium cuius (sc. physiologiae) hinc ... -a sumet nullam rem e nilo gigni ([cf. p. 1565, 75 sqq.]. sim: MAR. VICTORIN. defin. p. 45, 10 definitio a genere -um sumens ad proprium rei ... descendit). STAT. Theb. 4, 651 quis iras Inachidarum flexerit, ... Phoebe, doce, nos rara manent -a famae (i. fere 'origo fabulae'; cf. s. exordior p. 1561, 24). CYPR. unit. eccl. 4 p. 213, 4 -um ecclesiae ab unitate proficiscitur (l. 1 originem ab uno incipientem). LACT. inst. 2, 10, 22 esse ... nulla res sine -o potest (antea: origo, coepisse). FIRM. err. 2, 9 p. 7, 16 -um lucis (i. 'salutis'; aliter p. 1569, 16). 13, 1 p. 31, 20 ad veritatis -um ([i. fere 'fontem']. cf. HIL. trin. 5, 26 p. 146^{C} prudentiae [antea: sapientiae initium]). CHALC. comm. 175 p. 225, 6 series ... causarum ... unde accipiat -um eqs. (cf. BOETH. cons. 4, 6, 19 W. causarum conexio cum ab ... providentiae proficiscatur -is. al.). HIL. trin. 5, 1 p. 130^{B} fidei ([v. p. 1566, 27]. cf. AVG. lib. arb. 1, 2, 5 p. $1224^{med.}$ pietatis). syn. 17 p. 493^{B} al. AMM. 20, 8, 3 trepidarum rerum novarum -a (cf. 29, 5, 28 nationes ... immanium -a concitare bellorum [cf. p. 1566, 25]). CLAVD. DON. Aen. 8, 170 p. 140, 21 mensarum auspicia sub testificatione dei praesentis -a sumant (cf. SACR. Leon. 432 annua festa repetentes sacerdotalis -i hostiam ... offerimus). HIER. epist. 30, 2, 1 ex prima littera ... aleph octo versus inciperent, ... ex ... beth totidem ... um sumerent (sim. de metro: MART. CAP. 9, 978 hemiolium ... a pentasemo ducit -um. 9, 981 proceleusmaticus ... a quadrisemo -um debet accipere. aliter p. 1566, 55 sq.). PELAG. in I Cor. 1, 19 p. 133, 17 sapientia ... de bona natura ducit -um (cf. PS. ARNOB. confl. 1, 13 p. 260^{A} nobis ... tunc creata est sapientia, quando nostra eruditio sumpsit -um [antea: coeperit]). AVG. civ. 12, 3 p. 516, 10 D. c. Iul. op. imperf. 5, 41 p. $1477^{med.}$ cum ... unde orta sit voluntas, ... non -um eius, sed exitium requiris. pecc. mer. 1, 14, 19 p. 19, 6 novi testamenti ([i. 'foederis']. cf. SACR. Greg. 35, 3 sacramenti. PROSP. chron. I 386, 27 promissionis). al. MACR. Sat. 3, 12, 3 multo post Romam conditam haec consuetudo (sc. sacrificantes lauro coronare) sumpsit -um. SACR. Leon. 330 (= Greg. 129, 1) religionis. et al. ② de naturali re: SOL. 43, 1 Sagaris fluvius ... -um facit Mariandyni sinus (cf. Plin. nat. 6, 4 incipiunt).

Ⓑ i. q. locus, a quo quid incipitur (sc. de mensura inde a certo puncto inchoanda): PLIN. nat. 3, 16 in dimetienda Hispania aliunde aliis -um mensurarum est. 6, 207 universus ... circuitus ... ab eodem -o (sc. a freto Gaditano) colligit passus tot (inde MART. CAP. 6, 703).

b strictiore vel magis presso usu: α c. vi nascendi, oriundi, fere i. q. ortus, origo (de viva creatura, rebus natural., sc. de iis tantum quae proprio ortu vel creari vel propagari credantur [rell. exempla quibus haec vis inesse videatur, s. a, p. 1562, 6 colliguntur, cum singulae quaeque notiones accurate discerni nequeant]. cf. et p. 1567, 83. 1568, 20. 42. 64. 81. 1569, 27):

Ⓘ animantium (deorum, daemonum l. 59. 82 sqq.; de Christi nativitate infra l. 73 sqq.; de eius incarnatione infra l. 69 sqq.): Ⓐ vario usu (de corpore avis Phoenicis reparando: l. 79 sq.): LVCR. 2, 1062 semina rerum ... coniecta repente magnarum rerum fierent -a (v. p. 1561, 51. 1565, 12) ..., terrai, maris et caeli generisque animantum (cf. GELL. 14, 1, 22 hominum qui post nascentur -a. CENS. 4, 2 p. 6, 28 alii semper homines fuisse ... adque eorum generi caput -umque nullum extitisse arbitrati sunt, alii ... his ortum aliquem principiumque natura tributum. HIER. epist. 53, 8, 1 de creatura mundi ... de -o generis humani [AVG. civ. 12, 9 p. 526, 3 D.]. al. aliter p. 1563, 76. 1567, 71). APVL. Socr. 3 p. 123 deos Plato existimat naturas ... animalis neque fini ullo neque -o (cf. HIER. epist. 15, 4, 2 quae creata sunt ... non sunt quia aliquando non fuerunt ... deus ... aeternus ... qui -um non habet, essentiae nomen ... tenet. DRAC. laud. dei 2, 29 sq. domine, qui das -a rebus [v. p. 1565, 9 sqq.] et finem, sine fine parens -a nescis). SOL. 7, 10 Inachus ... -um Argivae nobilitati dedit (i. ortum dedit stirpium nobilium, ita ut ab Inacho generis auctore se ducerent). HIL. hymn. 1, 62 Christus constitutus in cunctorum -a (i. ut omnes orerentur). trin. 2, 24 p. 66^{B} dei filius corporis sibi initia consevit et -a carnis instituit (sim. de incarnatione [v. supra l. 50]: ibid. deus pudorem humani -i non recusavit [PRISCILL. tract. 4, 78 p. 60, 1. HIER. hom. Orig. in Luc. 28 p. 172, 10 divinitas eius h. non subiacet ... -o; gr. ἀγενεαλόγητος μὲν ὤν, seq. ortus in carne. PAVL. NOL. epist. 21, 4 p. 151, 22. al.]. de nativitate [cf. supra l. 50]: HIL. trin. 10, 35 p. 371^{C} Christus spiritalis conceptionis sumpsit -um [gen. expl., sensus: 'natus est spiritu s. conceptus']. al.). PAVL. NOL. epist. 21, 3 p. 150, 24 ad caput mundi et visibilium creaturarum -a (cf. p. 1565, 7). AVG. civ. 12, 23 p. 550, 1 D. bestiarum ex aquis et terris plurium pullulavit -um. pecc. mer. 1, 9, 9 p. 11, 3. al. et al. nota (v. supra l. 51): CLAVD. carm. min. 27, 41 (de Phoenice) conscius aevi defuncti reducis ... parans -a formae (aliter p. 1563, 49).

Ⓑ acced. voces eiusdem sive cognatae signif. (de sim. abund. v. p. 1565, 16. 1568, 21 et cf. p. 1569, 82 sqq.): ARNOB. nat. 2, 35 p. 76, 24 sq. angeli, daemones ortus necesse est habeant et -a nativitatis et vitae; quod ... habet introitum et vitae incipientis -um

[Klepl-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... habere debeat et occasum (7, 35 p. 269, 9 *deos* aut ingenitos ... aut si habent n. -um *eqs.* [*seq.* fecerit]. *cf.* IVVENC. 2, 186 nascendi -a [*syn.* capiat . . . vitam]). HIL. in Matth. 5, 12 p. 949^B *a deo* vitale -um sumpsimus (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 9, 490 p. 254, 12 *a matre Euryali* hostis vester exortus est et vivendi sumpsit -um). CLAVD. 24, 176 *Roma* dedit haec -a lucis Eucherio (*i. ortum in vitam. aliter p. 1569, 20*). NICET. spir. 7 p. 25, 27 ipsa -a creaturae (*i. fere 'vitae'; cf. p. 1564, 76*).

(II) *rerum naturae, mundi sim.: i. q. origo, ortus, creatio sim.* (*de regeneratione orbis: l. 19; audaciora: vi fere passiva de eo quod creatum est: l. 28 sqq.; de solis exortu: l. 25 sqq. cf. et p. 1564, 63*): LVCR. 2, 1062 *v. p. 1564, 52.* 5, 471 *aetherem* -a sunt solis lunaeque secuta. APVL. Plat. 1, 8 p. 198 nullum . . . eius (*sc. mundi*) -um atque initium esse *eqs.* ([*anteced.* initio, originem, natum]. CHALC. transl. 48^A prima rerum mundique -a [κατ' ἀρχάς]. HIER. epist. 121, 7, 2 mundus . . . rursum nascendi [*cf. p. 1564, 82*] sumet -a. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 10, 1 p. 96, 8 secundi . . . m. *cf.* PRVD. cath. 11, 61 vagitus *parvulorum* . . . -um . . . orbis prodidit [*i. regenerationem, v. l. 10; seq.* renatus . . . mundus]. SACR. Greg. 200, 6). CHALC. comm. 264 p. 296, 4 *scire* rerum causas *et* eorum . . . quae ortum habent temporarium, -a (*cf.* PRISCILL. tract. 10, 126 p. 93, 17 ea quae neque in -o neque fini obnoxiantur). CONSVLT. Zacch. 1, 25 p. 31, 34 (*antea*: initium). PALLAD. 9, 8, 3 sapor *aquarum* si optimus fuerit, noveris eas sub terris -um de monte sumpsisse. *nota (v. supra l. 11): fere i. q. exortus (de sole diei luce; vigente sc. altera illa verbi 'oriendi' not.)*: PANEG. 2, 3, 2 a qua *plaga caeli* lucis -um est (*i. oriens, unde sol exoritur; seq.* coepit. *aliter p. 1569, 16 sqq.*). *v. et p. 1569, 55.* *passive (v. supra l. 11)*: AMBR. in psalm. 1, 1 p. 3, 15 prima naturae -a . . . videns dominus ait: 'bona valde' (*antea*: opera sua; *cf. gen. 1, 31* cuncta quae fecerat).

β *praevalente vi causae efficientis*: (1) *i. q. condicio, causa (de homine pro auctore alcis. rei sumpto l. 51)*: VERG. Aen. 7, 40 primae revocabo -a pugnae ([*v.* SERV. *ad l.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 10, 8]. *cf.* VAL. FL. 6, 20 *a vellere aureo* odium et tanti venisse -a belli. SIL. 7, 435 *Proteus* involvens repetita -a retro [*i. praeterita*] incipit *dicere [sc. belli Troiani, inde a Paridis iudicio]. aliter p. 1562, 67 sqq.*). STAT. Theb. 12, 666 Theseus . . . propriae . . . -a (-ordine *P*) laudis centum urbes umbone gerit *et* . . . seque ipsum . . . torquentem *eqs.* ([*sc. Thesei in Creta res gestae causa laudis eximiae fuerunt*]. *fort. huc trahas*: CLAVD. carm. min. 30, 34 nobilitas cunctis -a pandit laudibus [*seq.* causae]). silv. 3, 1, 49 quaenam subiti veneranda -a templi, dic age Calliope (*fere i. q. gr.* αἴτιον). CYPR. unit. eccl. 21 p. 228, 15 confessio -um gloriae est, non meritum . . . coronae nec perficit laudem, sed initiat dignitatem (*cf.* HIL. coll. antiar. p. 176, 19 eidem [*Christo*] voluntas ad id quod subsistat -um fuit [*i. Chr. voluntas causa substantialiter existendi fuit*]. AMBROSIAST. in Rom. 13, 9 p. 164^C -um . . . iniustitiae discordia. SACR. Greg. 156, 1 beatae virginis partus exstitit salutis -um). PANEG. 11, 19, 3 inde sanctitatis vestrae omniumque successuum manat -um, quod *eqs.* COD. Iust. 9, 9, 12 (*a. 239*) ab ea quae . . . nupta est adulterium passa -um accusationis sumi *non* potest. *de homine (v. l. 32)*: EPIST. pontif. CONC.^S I 2 p. 107, 24 *Petrum* habuerunt coepiscopi . . . gratulationis testem, quem habemus honoris -um.

(II) *fere i. q. instinctus, impulsus*: *in bonam partem*: CIC. fin. 5, 18 prudentia quam artem vitae . . . diximus, in earum trium rerum (*sc. voluptate, vacuitate doloris, primis sec. naturam*) aliqua versetur, a qua totius vitae ducat -um (*aliter p. 1563, 55. 1566, 24*). *in malam: fere i. q. irritamentum (cf. syn. l. 59)*: CONC.^S II 2, 2 p. 22, 20 hinc haereticae insaniae -a fomitemque praeberi.

(III) *cogitatur potius de materia, i. q. argumentum*: PANEG. 8, 2, 2 det . . . mihi hodiernae gratulationis -um . . . vestrae maiestatis ortus (PAVL. NOL. carm. 23, 106 dat . . . prima narrandi . . . -a frater).

2 *respicitur potius id ipsum, quod primum est (vi sc. plus minus concreta; saepe i. q. prima pars, caput)*: **a** *in universum*: α *de opere, actione (nota locut.* -um est *c. inf. sive* ut: *l. 75 sqq.)*: LIV. 1, 38, 6 *muri lapidei* -um operis Sabino bello turbatum erat (*cf.* PANEG. 6, 13, 5 *pons* in -o sui [*syn. postea*: inchoato; *opp.* perfecto ponte]. HEGES. 5, 27 p. 362, 19 aedificantibus . . . plana -a fundamentorum, sed ardua . . . opera fastigiorum [*i. fundamenta facilia inchoatu*]. *aliter p. 1566, 39*). PS. QVINT. decl. 13, 18 p. 263, 14 *apes* primum . . . fundamenta suspendunt, tum ab -o in omnem partem opus aequaliter crescit (*cf. p. 1569, 50*). TERT. nat. 1, 12 p. 82, 17 huic -o (*sc. crucis imagini in nostro corpore quasi naturali*) et velut statumini argilla desuper intexta . . . membra *hominis fingendi* complet *plasta*. *pendet inf. vel* ut (*v. supra l. 65 sq.*): COLVM. 3, 13, 9 primum . . . praedicti operis (*sc. pastinationis*) -um est non . . . sulcum . . . exaltare . . ., sed *eqs.* (*cf.* NOVELL. Valent. 1, 3, 2 prima sunt venientis *discussoris in provinciam* -a, ut proferat *eqs.*). *v. et p. 1563, 45. 1564, 6. 1570, 5.*

β *de prima parte regionum, terrarum, locorum*: MELA 1, 25 *Africae* orae finis Mulucha, caput atque -um promunturium *Ampelusia*. SOL. 42, 1 Bithynia in Ponti -o *sita est* (*sim.*: IVL. HON. cosmogr. B 45 Nilus . . . in -o in Aethiopia videtur. AMM. 22, 8, 38 in . . . huius compagis -o *eqs.* 24, 2, 7 *al.*). 50, 1 ab -o . . . plagae (*sc. a mari Caspio ad orientem*) profundae nives, mox longa deserta ([*cf. Plin. nat. 6, 53* prima pars. *inde* MART. CAP. 6, 693]. AMM. 28, 2, 1 Rhenum omnem a Raetiarum -o ad usque . . . Oceanum). AMM. 15, 11, 17 locus (*sc. quo confluunt Rhodanus et Arar*) -um est Galliarum (HEGES. 1, 15, 2 p. 23, 15 Iudaeae . . . possessionis [*gr. 1, 134* ἄρχεται]). HEGES. 3, 6, 1 p. 195, 12 superiori Galilaeae aperitur -um (*gr. 3, 39* ἀρχή). 4, 16, 2 p. 266, 19 (*gr. 4, 454* ἀρχόμενον). *ibid.* p. 267, 1 (*opp.* finis; *aliter gr. 4, 455*).

γ *de parte corporis animantis*: TERT. anim. 51 p. 382, 11 ungues . . . cum -a nervorum sint . . . nervis resolutione porrectis provectiores . . . videntur. cult. fem. 1, 2 p. 703 Oe. illum . . . nigrum pulverem quo oculorum -a (-odia *Iunius; v. p. 1541, 40*) producuntur (*i. supercilia stibio dilatantur*). CLAVD. 22, 430 serpens . . . caudam . . . reductam ore vorat tacito relegens -a lapsu (*sc. s. ille, qui figuram aevi significans caudam ore continebat*). CAEL. AVR. acut. 3, 4, 27 vaporare . . . colla atque gutturis -um, quod Graeci anthereona vocant.

δ *varia*: ? GRATT. 24 *v. p. 1561, 63.* APVL. met. 5, 20 *maritus* -o somni prementis implicitus (*i. 'primo s.', opp.* altum . . . soporem). CYPR. patient. 19 p. 410, 24 -a ipsa . . . videamus (*sc. historiae generis h.*). EVTR. 7, 16, 2 *imperium Galbae* bona haberet -a, nisi *eqs.* (*sim. de vita agenda*: HIER. epist. 54, 6, 4 Paulus male coepit, sed bene finivit, Iudae laudantur -a [initia *KΨ*], sed finis . . . damnatur [*antea*: initia]. PRVD. apoth. 169 nova materies [*sc. Christi cum deo uniti*] . . . exuit antiquae corrupta -a vitae). HIER. epist. 9, 4 (*opp.* finem). AVG. civ. 7, 30 p. 313, 5 D. *deus* bellorum . . . -is, progressibus finibusque moderatur (*v. p. 1564, 21*). CONSVLT. Zacch. 2, 7 p. 63, 11 inter -a et plenitudinem fidei lex media subrepsit (*cf. p. 1564, 18*).

b *speciatim sive technice*: α *de libris, scriptis, orationibus, versibus sim.*: (1) *liberius de quibuslibet initiis*: PLIN. nat. 18, 35 Mago . . . hoc -o praecepta pandere ingressus (*ad rem cf. Colum. 1, 1, 18*). QVINT. inst. 9, 4, 74 T. Livius hexametri -o coepit (*sim. de versibus*: TER. MAVR. 926 [*opp.* extimum]. 2583. AVSON. 340 p. 158 P. [*opp.* terminantur, fine]. SIDON. epist. 9, 14, 4 *versus recurrentes* ut ab -o ad terminum, sic a fine releguntur ad summum [*cf. p. 1569, 45 sqq.*]). 10, 1, 85 Vergilius auspicatissimum dederit -um (*sc. in Rom. poetis enarrandis; cf. ibid. 46* coepturi ab Homero). 10, 3, 14. TER. MAVR. 911 (σίγμα) ἀρχτικὸν Graeci vocarunt adseruntque -is *verborum*. FIRM. math. 2 praef. 4 p. 41, 18 institutionis. LACT. inst. 1, 3, 1 nostri operis (*cf. p. 1562, 40*). epit. 4, 5 *Hermae Trismegisti* ad filium scribentis -um tale est (*seqq. ipsa verba. sim.*: CHALC. comm. 276 p. 306, 8 HIL. in Matth. 7, 11 p. 958^A. trin. 10, 37 p. 373^A hoc . . . petitionis suae coepit -o *eqs.* HIER. hom. Orig. in Luc. 1 p. 3, 2 in -um Lucae *eqs.* epist. 57, 10, 4 vicesimi primi psalmi . . . id ipsum -um est *eqs. al.*). HIL. in Matth. 7, 1 p. 954^A in -o sermonis admonuimus ([*sc. 2, 2*]. 12, 21 p. 991^C ex ipso initi s. -o. APRING. in apoc. 29, 9—10). 21, 9 p. 1038^D in -o genesis (HIER. epist. 53, 8, 16 *al.*). *al.* AMM. 22, 3, 4 voluminis publici (*cf.* AMBR. Iob 4, 5, 20 scripturae sacrae. AVG. civ. 2, 18 p. 74, 10 D. *Sallustius* in primo historiae suae libro atque ipso eius -o [6, 3 p. 249, 14 istorum *l.* HESYCH. in lev. 5, 6 p. 835^A]. *al.*). AMBR. Iob 4, 1, 5. HIER. epist. 28, 2, 1 diapsalma . . . dixerunt . . . nonnulli alterius sensus -um. 65, 8, 1 finito prohoemio hinc narrationis -um est (CONSVLT. Zacch. 2, 13 p. 75, 8. *cf. p. 1562, 54 sqq.*). *al.* AVG. pecc. mer. 1, 27, 50 p. 47, 26. CONSVLT. Zacch. 2, 15 p. 80, 31 interrogationis. *al.* MART. CAP. 9, 993 dactylus per chorium, qui ex iambi similitudine -um mutuetur, *mixtus est* (*aliter p. 1564, 25 sqq.*). GREG. M. past. 3, 17 p. 79^A. *et al.*

(II) *usu artato: i. q. prooemium, prologus, praefatio quibus opus componendum inchoatur (aliter p. 1569, 60 sqq.)*: (A) *apud varios poetas vel scriptt.*: *in fabulis i. q. prologus*: LVCIL. 875 tristis contorto aliquo ex Pacuviano -o. VARRO Men. 354 qui fabularum collocant -a. EVGRAPH. Ter. Andr. prol. p. 4, 4 prius -um sumitur, quod propositum ita est, ut poetam populo commendet . . . est igitur ad comparandam benivolentiam sumptum principium (*cf. p. 3, 8* prologus). *i. q. praefatio, prooemium*: CIC. leg. 2, 17 hoc ipsum de deis -um (*antea*: legis prooemium). COLVM. 11, 1, 10 quod primo scriptorum meorum -o . . . conquestus sum ([*i. 1 praef. 3 sq.*]. *cf.* HIER. in Mich. 2 praef. p. 1189^C librorum nostrorum -a). CHALC. comm. 126 p. 190, 16 *Homerus* in Iliadis -o (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 7, 40 p. 9, 25 facit . . . novum adventus *Aeneae* . . . initium, novum -um carminis [*cf. quae seqq.* VEG. mil. 2, 1 p. 34, 6; *at v. adn. cr.*]). *ibid. l.* 21.

(B) *t. t. rhet. de prooemio pro certa et necessaria parte orationum (scriptorum) sumpto (fusius* QVINT. inst. 4, 1, 1 sqq. MART. CAP. 5, 545. *ad rem v. Piderit-Harnecker, Cic. de orat. I p. 63 sqq.* GLOSS.^L I Ansil. EX 747 -is principiis, proprie -um est quod in causa facit dicturus orator. II Philox. EX 171 -um προοίμιον. *al.*): (1) *notabilia*: *definitur*: RHET. Her. 1, 3, 4 -um est principium orationis, per quod animus auditoris constituitur ad audiendum ([CIC. inv. 1, 20 -um est oratio animum auditoris idonee comparans ad reliquam dictionem *eqs. cf.* GRILL. rhet. 20 p. 600, 9 CASSIOD. inst. 2, 2, 9]. QVINT. *v. p. 1567, 13 sqq.* MART. CAP. 5, 545 -um est oratio noscendae causae praeparans auditorem). 1, 4, 6 -orum duo sunt genera: principium, quod Graece προοίμιον appellatur, et insinuatio, quae ἔφοδος nominatur ([*inde* MART. CAP. 5, 546].

[Klepl-M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim. Cic. inv. 1, 20 -um in duas partes dividitur, pr. et i. [Qvint. inst. 4, 1, 42 Svlp. Vict. rhet. 17 p. 322, 11]. Fortvn. rhet. 2, 14 p. 109, 15 quo differt -um a principio et insinuatione? quod -um genus est, pr. et i. species sunt eius. Grill. rhet. 20 p. 601, 21 sqq. Serv. Aen. 4, 284 in pr. et orationem [*sic*]. *al.*). Qvint. inst. 4, 1, 1 quod principium latine vel -um dicitur, maiore ... ratione Graeci videntur προοίμιον nominasse, quia a nostris initium modo significatur, illi ... partem hanc esse ante ingressum rei, de qua dicendum sit, ostendunt. *enumeratur inter partes orationis*: Rhet. Her. 1, 3, 4 inventio in sex partes orationis consumitur: in -um, narrationem, divisionem, confirmationem, confutationem, conclusionem ([Cic. inv. 1, 19 *orationis* p. sex esse ... videntur: -um, narratio, partitio, confirmatio, reprehensio, conclusio]. Qvint. inst. 8 prooem. 11 in omni ... causa iudiciali quinque esse p., quarum -o conciliari audientem [*v. p. 1566, 78 sqq.*] *eqs.* [Mart. Cap. 5, 544]. Isid. orig. 2, 7, 1 quattuor). *de qualitatibus -i*: Rhet. Her. 1, 7, 11 vitiosum -um est, quod in plures causas potest accommodari, quod vulgare dicitur *eqs.* (*cf.* Cic. inv. 1, 26 vitia ... certissima -orum: ... vulgare *eqs.* [Qvint. inst. 4, 1, 71 Svlp. Vict. rhet. 18 p. 322, 25 Mart. Cap. 5, 549]). 3, 12, 22 (*syn.* principio). Cic. inv. 1, 25. de orat. 2, 317 nec est dubium, quin -um dicendi vehemens et pugnax non saepe esse debeat (*cf.* Qvint. inst. 4, 1, 28 in epilogo ... liceat totos effundere affectus ... quae minus in -is sunt usitata). Qvint. inst. 11, 3, 161 (*syn.* prooemio). *al.* ② *varia exempla*: Rhet. Her. 1, 7, 11 per -um causae. 1, 9, 16 *al.* Cic. inv. 1, 21. 26 de -is praecepta traduntur (Qvint. inst. 6, 1, 12 in praeceptis -i. Mar. Victorin. rhet. 1, 18 p. 201, 15 *al.*). Cluent. 11 ut intellegatis *eqs.* ... paulo longius -um rei demonstrandae petam. de orat. 2, 315 omnibus rebus consideratis ... denique id quod primum est dicendum, postremo soleo cogitare, quo utar -o (*cf.* Mar. Victorin. rhet. 1, 14 p. 194, 25 sqq. [*syn.* principia]). Qvint. inst. 3, 11, 28 prima, id est -a. 4, 1, 3 vitiose ... in scholis facimus, quod -o semper sic utimur quasi causam iudex iam noverit. 4, 1, 11. 26. 73 est interim prooemii vis etiam non -o (in *add. AP*), *sed in aliis partibus*. 4, 3, 9. 9, 4, 133. 11, 3, 48 *al. saepius*. Mar. Victorin. rhet. 1, 14 p. 194, 35 sqq. 1, 18 p. 201, 7 si homicida tibi accusandus sit et tu ab adulterii facinoribus -um sumas (*an ad p. 1562, 30 ref.?*). Schol. Cic. Bob. p. 110, 15.

β *de primis variarum rerum particulis sive primordiis*: ① *fere i. q. elementum*: Ⓐ *in physica* (*? Verg. ecl. 6, 33 v. p. 1561, 56*): ① *ap.* Lvcr. *ex doctrina Epicurea de primis illis particulis, unde omnia gignuntur* ('*atomis*', '*seminibus*'; *nota aut vocem q. e.* '*prima*' *addi aut gen. pl.* '*cunctarum rerum*'): Lvcr. 2, 333 nunc age ... cunctarum -a rerum qualia sint ... percipe (3, 21 [= 4, 45]. 4, 114 -a r. c.). 3, 380 quantula prima queant nobis iniecta ciere corpora semiferos motus ..., tanta intervalla tenere -a ⌊prima⌋ (⌊ ⌋ *trad.*, priva *Bentley, Diels*) animai (*ad rem v. Heinze ad 3, 31*). *cf. et l. 61 sqq.* ② *de quattuor illis elementis, quibus mundus constat*: Pavl. Nol. carm. 32, 174 *deus* quattuor haec auxit variis -a rebus (*sc. mare, terram, aera, caelum*). Ⓑ *in variis doctrinis et litteris: i. q. fundamentum, rudimentum, elementa* (*syn.* elementa *l. 53, abundanter* elementa -i: *l. 56*): Hier. epist. 30, 4 quomodo ... non potest quis ad legenda verba ... procedere, nisi prius ab elementis coeperit, ita et in scripturis divinis non valemus ... maiora nosse, nisi ethicae habuerimus -um (*postea*: scientiam secretorum). Vvlg. Hebr. 5, 12 vos doceamini quae sint elementa -i sermonum dei (τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων, *i. fere* '*elementa prima*'). Mart. Cap. 3, 326 haec cum Grammatice velut rerum -um instauratura dixisset.

Ⅱ *fere i. q. species seu imago iam delineata, quae posterioribus rebus incrementum dans pro exemplari potest haberi*, πρωτότυπον (*hic nescio an adferas etiam*: Lvcr. 5, 677 ubi sic fuerunt causarum -a prima atque ita res mundi cecidere ab origine prima *eqs.* [*sensus*: '*quales causae in ineunte causarum serie erant, tales eqs.*' *an ad l. 40 sqq.?*]): Stat. Ach. 1, 276 obstat genitor (*i. Peleus*) roganti *Thetidi* nutritorque (*i. Chiron*) ... et cruda -a magnae (manant *P*) indolis (*sim.*: Ambr. Abr. 2, 1, 1 iam in Adam intellectus profundioris -a degustavimus). Avg. civ. 11, 1 p. 462, 13 D. dicam quem ad modum -a duarum ... civitatum in angelorum diversitate praecesserint (*sim.* 11, 34 p. 511, 18).

Ⅲ *i. q. semen*: Chalc. transl. 42ᴰ sementem fecit eiusmodi deus, ut partim in terra, partim in luna generis humani iacerentur -a *eqs.* (*gr.* ἔσπειρε. *aliter p. 1564, 53 sqq.*).

γ *singulariter: de eo quod primum nascitur, i. q. primitiae* (*syn.*), *primae fruges*: Cypr. Gall. exod. 979 primitias operum messisque (*Peiper*, -nsis *AC*) -a nosce festa tibi *eqs.* (*cf. Vulg. exod. 23, 16* primitivorum). *cf. p. 1568, 32.*

3 *adhibetur in certis quibusdam locutionibus* (*praepp., abl. p. 1569, 25*) *ad significandas has notiones*: a *temporalem*: α *add. praepp.* (*v. et p. 1563, 10. 1565, 22. 1566, 34 al.*):

Ⅰ ab -o (*cf.* Synon. Cic. p. 412, 25 B. ab -o ab initio, a primordio, ab origine. Hier. quaest. hebr. in gen. 5, 3 Aquila posuit ἀπὸ ἀρχῆθεν et nos 'ab -o' *eqs.*): Ⓐ *vi vocis -i adhuc servata*: ① *laxius vario usu* (*de origine, creatione p. 1568, 5. 13; de condita urbe p. 1568, 3*): Qvint. inst. 11, 1, 54 non ab -o dicendi usque ad

ultimam vocem continuus ... gemitus ... servabitur (*cf.* Vvlg. Dan. 9, 23 ab -o precum). Svet. Vesp. 8, 5 *aereis tabulis* continebantur paene ab -o urbis senatus consulta. Tert. apol. 48, 11 ab -o rerum (Lact. inst. 2, 13, 13). anim. 28 p. 347, 2 *Moyses* decursus generis humani ab -o mundi ... digessit (Lact. inst. 7, 14, 6 saeculorum milia enumerant. *al.* Svlp. Sev. chron. 1, 1, 1. 1, 23, 8 in excessum Christi. *al.*). resurr. 16 p. 46, 25 caro ... ab -o uteri (*i.* '*inde a conceptione*') consata, conformata ... animae. Sol. 49, 7 *Scythae et Parthi* legem placiti ab -o moris *custodiunt*. Avson. 420, 3 p. 377 P. ab -o belli *Troiani* usque ad Achillis iurgium. Amm. 27, 9, 1 ab -o Valentiniani imperii ([Cod. Theod. 11, 20, 6, 3 patris mei]. *cf.* 27, 12, 1 imperitandi. *sim. p. 1563, 10 sq.*). Avg. civ. 7, 32 p. 315, 5 D. inde ab -o generis humani (epist. 102, 12 p. 554, 11. *cf.* Avg. epist. 102, 15 p. 558, 2 propagationis humanae usque in finem). gen. ad litt. 6, 3 p. 172, 15 saeculorum (Nicet. symb. 10 p. 48, 4). Cod. Theod. 16, 5, 9 a latae dudum legis -o (*cf.* Cod. Iust. 1, 3, 32, 8 [*a. 472*] coeptae controversiae. 7, 39, 7, 6 [*syn.* ab initio]. *al.* Lex Burg. Rom. 36, 5). Sidon. epist. 9, 12, 1 primum ab -o religiosae professionis (*v. p. 1562, 51 sqq.*) huic ... exercitio (*sc. carminibus pangendis*) renuntiavi. ② *strictius de ortu, nativitate hominum* (*inde de aetate puerili l. 27; per abundantiam: l. 25*): Pass. Macc. 8, 5 avita ab -o antiquorum parentum usque ad praesens tempus generis approbata nobilitas. Avg. nupt. et concup. 2, 55 p. 312, 15 *homines* ab -o reos. retract. 1, 9, 6 p. 46, 13 *ignorantiam* patitur ... homo ab -o nativitatis suae (*v. l. 21*). Sacr. Leon. 325 *Ioannem Baptistam* ab -o sui usque in finem tot honorum insignibus decorasti. *de primis annis* (*v. l. 21; syn. l. 28*): Leo M. epist. 12ᵃ, 4 p. 660ᴬ omnis aetas a puerilibus -is usque ad provectiores annos.

Ⓑ *debilitata vi vocis*: ① *absolute ponitur: i. q. initio, primo sim.* (*cf. etiam*: Itala apoc. 14, 4 [Primas. *ad l.*] empti sunt deo ... ex omnibus ab -o [ἀπαρχή, ἀπ' ἀρχῆς *l. v.*, *Vulg.* primitiae]; *v. p. 1567, 73 sqq.*): Itala gen. 1, 1 (Chalc. comm. 276 p. 306, 13) ab -o condidit deus caelum et terram (ἐν ἀρχῇ, *Vulg.* in principio). Arnob. nat. 2, 1 p. 47, 11 pacatas ab -o nationes. Lact. ira 10, 15 legem ab -o datam. Chalc. comm. 237 p. 272, 11 (*i.* '*primo*'). *al.* Hil. in Matth. 21, 9 p. 1038ᶜ Veg. mil. 4, 7 p. 133, 9 Hier. hom. Orig. in Luc. 35 p. 209, 17 Vvlg. II Esdr. 12, 45 Is. 41, 4 *al. et al.* ② *acced. genet.* (*voce sc. -i plane detrita*): Inscr. Dessau 7742ᶜ Gellia Honorata ... ab -o nuptiarum concordi marito defuncto et sibi ... arulam posuit (*i.* '*inde a nuptiis*').

Ⅱ in -o: Ⓐ *c. vi vocis -i vigente*: ① *in universum* (*de origine l. 55*): Cic. de orat. 1, 122 animadverti, Crasse, ... te ... in dicendi -o permoveri (*cf.* Hier. epist. 126, 2, 1 in ipso dictandi -o. Marcell. chron. II p. 93, 484, 3 *rex Hunericus* mutus ... gloriam ... deo in primo vocis suae -o dedit [*cf. p. 1562, 44*]). Frg. Vat. 9 sive in -o contractus ita convenit sive postea (*cf.* Edict. imp. Constant. CIL III 12043 [*s. IV in.*] 31 professio ... atrocis audaciae statim in admissi ... -o ... comprimatur. Cod. Theod. 9, 6, 3 [= Iust. 9, 1, 20] in ... expositione criminum atque accusationis -o. Cod. Iust. 2, 56, 1, 2 [*a. 294*] litis). Capitol. Max. Balb. 17, 4 in ipso -o principatus vestri (*sim.*: Avg. civ. 12, 11 p. 527, 19 D. *Assyrii* regni [17, 8 p. 225, 8 Vict. Tonn. chron. II p. 185, 450, 3]. Cod. Theod. 9, 16, 9 imperii mei [Cassiod. var. 1, 3, 3 nostri]. *al.*). Hil. myst. 1, 5 p. 7, 21 in -o saeculi ([*i. incipiente s.*]. *cf.* in Matth. 8, 4 p. 959ᶜ in -o generis humani *eqs.* trin. 3, 17 p. 86ᴬ *nomen dei* genesis in -o creati orbis nuntiavit). Clavd. Don. Aen. 5, 40 p. 430, 19 in ipso lucis (*i. diei*) -o ([*cf. p. 1569, 16*]. *sim.*: Vvlg. Ezech. 40, 1 anni. Avg. gen. ad litt. imperf. p. 462, 18 utrum *angeli* in tempore facti sunt an ante ... tempus an in -o temporis). 7, 50 p. 13, 17 in ipsis -is iuventae (*cf.* Hier. epist. 10, 1, 1 in ipso ... lucis -o [*i. vitae. v. p. 1569, 16*] mors secuta nascentem. Avg. enchir. 12, 40). 9, 640 p. 271, 2 *Ascanium* in ipsis coeptis et in -o certandi placuisse (*cf.* 11, 300 p. 457, 15 belli). Isid. vir. ill. 40 episcopatus. *et al.* ② *de ortu, creatione hominis, dei* (*per pleonasmum l. 66*): Cypr. laps. 9 p. 243, 11 infantes ... amiserunt ... quod in primo statim nativitatis -o fuerant consecuti (Clavd. Don. Aen. 11, 560 p. 501, 9 in ipso suae n. -o [*de Camilla*]. Chromat. in Matth. 9, 1 p. 349ᴰ. *v. l. 64*). patient. 12 p. 405, 17 *homo* vitae ... anxietates et labores ... in -o statim suo ploratu ... testatur. Leo M. serm. 34, 1 p. 245ᴬ dum ... recolitur ... in -is suis salvatoris infantia *eqs.* (*seq.* orta).

Ⓑ *debilitate quasi pro adverbio temporali*: Papin. dig. 18, 2, 20 ob pecuniam in -o venditori ... solutam (*sim. usu forensi*: Papin. dig. 35, 1, 79, 2. 39, 6, 42 pr. *al.* Frg. Vat. 14 quoniam ... contractum in -o videtur). Lact. inst. 2, 14, 1 quod *diabolus* in -o fecerat. Avr. Vict. Caes. 33, 12 *libidine* cohibita in -o. *al.*

Ⅲ ante -um (citra *l. 82*): Plin. nat. 11, 134 *in cerebro infantis* ossicula ... *non* corroborantur ante primum sermonis -um (*i. antequam fari incipiat*). Prvd. cath. 9, 10 ante mundi -um. Cod. Theod. 4, 10, 2 (= Iust. 9, 1, 21) delationis (*cf.* 11, 5, 4 [= Iust. 11, 17, 2] indictionis. Sidon. epist. 1, 7, 9 propositionis). Alc. Avit. c. Eutych. 2 p. 19, 15 cum patre filius fuisse dicitur ante carnis -um (*i.* '*antequam caro factus est Chr.*'). citra: Chalc. transl. 28ᴮ mundus fueritne semper citra -um temporis (*i.* '*ante*'. *gr. aliter*).

Ⅳ inter -um (*v. et p. 1569, 42*): Ⓐ *vi plena: i. q. inter*

[*Klepl-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ipsa initia, in incipiendo sim.: AVR. VICT. Caes. 2, 3 id (*sc. Cappadocia*) inter -a in provinciam subactum ([*sc. principatus Tib. sic*: 24, 6]. *cf.* AMM. 21, 1, 4 principatus [25, 9, 3]. 21, 16, 8 imperandi). AMM. 16, 5, 15. 17, 4, 1 inter haec ⟨re⟩creandarum -a Galliarum (*cf.* 17, 4, 3 pandentis se late Carthaginis). 19, 11, 16 inter confligendi -a (*cf.* 21, 3, 3 dimicandi. 23, 1, 7 procinctus Parthici. *al.* COD. Theod. 7, 20, 12 inter -a militiae in ipso aetatis flore [*i. fere* '*tirocinia*']. COD. Iust. 8, 35, 12 [*a. 363*] litis). 21, 7, 1 inter -a ipsa coeptorum (*i.* '*in ipsis rebus ad imperii eversionem capessendis*'). COD. Theod. 7, 18, 6. 13, 5, 27 naviculariis *tantum canonis* ... inter prima navigationis iubemus deferre -a (*i.* '*simulac navigationem exercere coeperint*'). VEN. FORT. vita Albin. 5, 12 novellae iuventutis (*cf.* INSCR. christ. Diehl 2780 inter -a vivendi de hac luce sublata est).
Ⓑ *attenuata vi pro adv.: i. q. primo*: AMM. 28, 1, 6 *Maximinus* egit ... inter -a cautius.

Ⓥ *c. variis praepp.*: **cum -o:** AMM. 24, 8, 5 cum lucis -o ([*i.* '*cum die orto*']. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 9, 600 p. 266, 9 unusquisque cum nascitur, cum ipso vitae lucis -o labores ... auspicatur [*i.* '*cum ipso exortu in vitam*'. *v. p. 1568, 60*]. *cf. et l. 31. p. 1565, 27. 1568, 57; aliter p. 1564, 13. 1565, 6*). **ex -o:** COD. Theod. 6, 8, 1 ex huius (*sc. Macrobii*) administrationis -o. **de -o:** PS. RVFIN. in Os. 13, 9—11 p. 1029^{A} de cuius opinionis ... -o. **post -um:** GREG. M. in Ezech. 1, 3, 16 p. 813^{A} qui post -a boni operis ad mala revertitur.

β *c. abl. temp.* (*cf.* SYNON. Cic. p. 438, 24 B. primo, initio, iam pridem, principio, -o *eqs.*): Ⓘ *pleno sensu*: GELL. 14, 1, 20 primo caeli atque mundi -o (*cf.* APVL. met. 10, 33 cum rerum -o inter deos et homines agitatum iudicium corruperit gratia [11, 2 primis r. -is]). AMM. 16, 12, 12 vexilla victricia primo lucis moveamus -o ([20, 6, 3 matutinae. 21, 12, 12. 24, 2, 5 primo. *al.* CIL IX 5274 lu⟨cis ex⟩ordio. *v. supra l. 16 sqq.*]. *cf.* COD. Theod. 11, 1, 18 eius anni atque indictionis -o). COD. Theod. 11, 36, 3 ipsis ... primae interlocutionis -is (*cf.* NOVELL. Theod. 22, 2, 16 [= COD. Iust. 10, 36, 1, 5] si *causa* ... contractus -o lucrativae nomen evaserit).
Ⓘⓘ *debilitate adverbii loco*: PAPIN. dig. 20, 1, 1, 3 quamvis -o minores *usurae*.

b *modalem seu localem*: α ab -o *pro adv.* (*sc. de ordine vel serie inde a capite repetendis; item de scripto inde ab initio legendo l. 45; de veste infra l. 48*): SVET. Tib. 42, 1 de quibus *vitiis* singillatim ab -o referam (*cf.* APVL. met. 10, 28 ab ipso -o ... cunctis atrocitatibus ... expositis. AMM. 29, 1, 28 Patricius et Hilarius ordinem ... replicare iussi gestorum, cum inter -a [*v. p. 1568, 84*] variarent ... aperiunt negotii fidem ab ipsis -is replicatam. AVG. retract. 21, 24, 1 de Genesi ... scripsi ab -o, donec *eqs.* [*i. lb. q. e. gen. ad litt.*]). AMM. 20, 9, 6 volumine edicti ... legi ab -o coepto (AVG. gest. Pelag. 6, 19 p. 72, 1 cum ... libri ab -o legerentur. *cf. et p. 1566, 35*). COD. Theod. 12, 1, 15 (= Iust. 10, 32, 50) cunctis rursus ab -o muneribus (*i.* '*omnibus ab initio deinceps m.*'). *de veste* (*v. l. 39*): TERT. pall. 5 p. 945 Oe. *non* artificem necesse est qui pridie rugas *vestis* ab -o formet et inde deducat in tilias (in tillias, nitillius *sim. trad.*). *ad usum cf. etiam p. 1565, 71.*

β *significanter de loco*: Ⓘ ab -o *fluminis: i. q. a fonte*: APVL. mund. 7 p. 304 quidam ab -o Tanais ad ora Nili Asiae terminos metiuntur (*gr. π. κόσμου 3 p. 393^{b}, 30 ἀπὸ Ταναΐδος μέχρι Νείλου στομάτων*). Ⓘⓘ in -o: *fere i. q. in exortu* (*sc. de mundi plaga oriente et nascente; syn.* exoritur): CLAVD. DON. Aen. 7, 215 p. 34, 6 sol ... cum exoritur et adhuc in -o mundi est (*confusis ut vid. vocibus q. s.* -um *et* exortus; *cf. p. 1565, 26 et v. s.* exordior, *p. 1558, 71*).

II *vi* '*initii*' *plus minus* **evanida:** **A** *de certa parte totius cuiusdam operis scripti, i. q.* **liber, tractatus** (*cf. syn. l. 63. 70. 71; usus fluxit ex not. s. I B 2 b α Ⓘⓘ, p. 1566, 57 sqq. illustrata*): COLVM. 2, 21, 6 finem ... praesentis disputationis faciam, dicturus -o sequente, quae *eqs.* ([*sc. lbr. 3—5*]. *sic syn.*: 4, 2, 3 iam prioris libri disputatio repetit a nobis promissum sequentis -um. *cf. l. 70 sq.*). 4, 4, 1 ratio quam priore tradidimus -o (7, 12, 1. 10 praef. 3 *cultus hortorum* prosa oratione prioribus subnecteretur -is, nisi *eqs. cf.* 7, 5, 4 ne ... repetamus, quae superiore -o percensuimus). 5, 11, 13 (= arb. 27, 2) longiore. 7, 5, 1 pars haec -i paene ... exhausta est, cum de medicina ... pecoris priore libro disputaremus. 8, 17, 16 sequenti -o (*v. l. 65. antea*: praesenti disputationi, volumine). 11, 3, 65. PS. SEN. epist. Paul. 7 *Augusto* perlecto (lecto, perfecto *l. v.*) virtutis in te -o ista vox fuit *eqs.* (*sc. Ps. Sen. de Pauli virt. tractatus*).

B *i. q.* **sententia, consilium, propositum**: STAT. Theb. 1, 503 (*Adrastus ad noctem*:) tu mihi ... quaesitam erroribus ... advehis ... fidem veterisque -a fati detegis ([*i.* '*revelas mihi, quid vetus illud de apro et leone oraculum sibi voluerit*']. 8, 618 *Procne et Philomela* stant super nidos v. que -a [ex ordine *Q*^{1}] f. adnarrant tectis. *sim.*: Theb. 3, 636 [*loq. Amphiaraus*] potui ... nescire, quis armis casus, ubi atra dies, quae f. -a cunctis, quae mihi [*sc. sint; sensus*: '*quid consilii f. in nos habeat*']). *cf. s.* exordior *p. 1561, 14.*

abundantiae notabiles (*v. et p. 1563, 24. 57. 1564, 81 sqq. supra l. 8*): **1** *verbales*: **a** incipere, inchoare: α -um *pro obi.*: ENN. scaen. 248 *utinam ne* inde (*sc. ab abiegna trabe*) navis incoandi -um coepisset ([cep- *l. v.; v. Vahlen ad l. et cf. vol. III 1427, 84 sqq.; Eur. Med. 3 sq. aliter*]. PRISCILL. tract. 6, 95 p. 72, 2 Christus ... origo omnium ... sine principio, sine fine ... quoniam quod semper est nec desistentis terminum in deo nec inchoare coepit -hordium [inchoantis*?, ad inf. cf. p. 1565, 75 sqq.*]. *v. et ll. vv. p. 1562, 62. 74*). COD. Iust. 12, 25, 4, 4 (*a. 474*) ab -o incipiendo usque ad terminum finemque negotii (PALLAD. hist. mon. I praef. p. 249$^{fin.}$ incipiens narrationis -um. EVGRAPH. Ter. Hec. 342 p. 277, 5 quae causa ... iracundiae fuerit, unde -um lites inceperint). *cf. p. 1563, 47. 1564, 84.* β -um *subi.* (*quasi intrans.*): HIL. syn. 39 p. 513^{A} post generalem ... expositionem hinc exponendae fidei adversum haereticos coepit -um ([*vix obi.; v. vol. III 1428, 5*]. HEGES. 4, 7 p. 252, 21 quaerite, unde coeperint -a tumultus [*anteced.* excitoribus belli]. RVFIN. hist. 4, 26, 14 orientis eum locum, ubi praedicationis nostrae coepit -um [*gr. ἔνθα ἐκηρύχθη*]). **b** *alia*: TERT. adv. Iud. 6 p. 712 Oe. adventu *Christi* ... comprimi legis veteris praecepta et oriri ... novae legis -a. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 26, 30 haeretici huius ... illusionis -um ab ipsis in Christo sacrae nativitatis tripudiis ordiuntur.

2 *nominales*: HIL. trin. 1, 38 p. 49^{B} trepidi huius coepti -a incites, *deus*, et profectu accrescentes confirmes. HIER. hom. Orig. in Luc. 8 p. 55, 4 quomodo peccatum coepit a muliere ... sic et principium salutis a mulieribus habuit -um ([*gr. tantum ἤρξατο, animadvertas variandi genus* coepit ... habuit -um]. *cf.* PAVL. NOL. epist. 21, 4 p. 151, 17 Iohannes ... ab ipso intimo ... omnium principiorum principio evangelii fecit -um). RVFIN. patr. 1 praef. 3 p. 300$^{init.}$ capituli tractatus amplius ... inveniret, si ab initio benedictionis sumpsisset -um. *Klepl-M.*

***exorior,** -tus sum, -īrī. *ab* ex *et* orior. *scribitur* exhor-: *in inscr.*: INSCR. christ. Diehl 4711 B -hortus sum. *in codd.*: CLAVD. DON. Aen. 5, 735 p. 511, 6 *LR*. 10, 95 p. 306, 16 *V* (*item* 10, 140 p. 310, 26). COD. Theod. 16, 10, 3 *V. v. et l. 56. 58. 84.* *notatur*: exori(untur): *p. 1571, 63.* *de coniugat.*: SCHOL. Ter. p. 64, 27 ('-ere') -or, -reris, -or -riris utriusque et tertiae et quartae coniugationis invenitur (*seq. pro teste Prisc. gramm. I 501, 12; ubi tamen* 'orior oreris' *et* 'oriris'). -orere, -orere(n)tur *sim. inde a* TER. Hec. 213 (*v. l. 33*). LVCR. 1, 180. 2, 507 *saepe; coniug. III^{a} usquequaque viget* (-ītur *inde a* PLAVT. Curc. 647 Men. 828 *al.* ENN. ann. 92 scaen. 243 *al.*), *IV^{ae} autem praeter inf.* -īrī (*inde a* CAES. civ. 2, 12, 3) *certum exemplum non legi* (*v. Neue-Wagener III^{3} 254 sq.*). *variant codd. his locis*: HYG. astr. 2, 4 p. 37, 18 (-iretur *D*, -ere- *M*). AVG. gen. ad litt. 5, 4 p. 144, 2 (-irentur *E^{2}R^{2}S*). 5, 23 p. 168, 24 (-irentur *S*). 7, 28 p. 227, 5 (-ir- *RS*). *ibid. l.* 6 (-ir- *RS*). -orturus: PS. RVFIN. in Am. 3, 13—14 p. 1070^{B} AVG. civ. 15, 18 p. 97, 16 D. 17, 14 p. 236, 24. gen. ad litt. 8, 3 p. 235, 7 (*R*, -itura *S*; *v. l. 47*). gen. ad litt. imperf. p. 470, 21 c. Pelag. 4, 12, 32 p. 568, 14 PROSP. epist. 5 p. 71^{C}. -oriturus: PROSP. carm. de ingrat. 476 (*v. et l. 46*). NOT. Tir. 68, 97 (*antea*: ortus, occasus, oritur). *de notione*: *cf.* ASCON. Verr. p. 234, 23 'existit' emergit, -itur, exsurgit. DON. Ter. Hec. 213 p. 229, 9 (-ere) emergis, reperiris. verbum hoc impudentiam notat. *ibid. l.* 11 existis. *ibid. l.* 12 -iri dicitur, qui non exspectatus invadit aliquem (*cf. p. 1573, 68*). GLOSS. II 65, 29 -⟨i⟩etur ἐπαναστήσεται, ἐγερθήσεται, ὑψωθήσεται (*cf. p. 1574, 10*). 66, 60 -torta est (*v. l. 73*) ἐξεστράφη (*sc. ad* -torquere), ἀνεφάνη (*cf.* II 226, 37 ἀνεφάνη -ta est apparuit. *cf. p. 1571, 3*). III 128, 67 ἀνατέλλω -urior. IV 69, 43 -horere exsurge[re] ([*imp. mediopass.; corr. Castiglioni*]. 71, 16 -itur exsurgit. *al. cf. p. 1573, 42*). IV 71, 3 -hortus natus (*cf.* 71, 32 -[c]oriare nascere. 441, 13 -tam notam [*sic*] procreatam. *al. cf. p. 1575, 8*). 339, 8 -tus abortus. *al.* *adhibetur part. perf. pro subst.* (*cf.* natus): *p. 1575, 16* (*v. etiam part. praes.* -ens [*sc.* 'sol']: *p. 1572, 56*). *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO (*v. p. 1571, 12. 16. 32 sqq. 41. 1572, 7. 51 al.*) *per totam latinitatem; saepius ap.* CIC., LIV., *frequentant* COLVM., PLIN. nat., CLAVD. DON., AVG. civ.; *sing. l.* CAES., SALL., *omnino deest* NEP., HOR., VELL., PLIN. min. *al.*

[*variat*: *c. simpl.* orior: *falso* ex- *pro simpl.*: TER. Andr. 449 (*A*, ortum *recte rell.*). LVCR. 1, 874 *F recte* (ori- *OQG*). FIRM. math. 8, 6, 3 p. 296, 9 (or- *A*^{1}; *item* 8, 11, 1 p. 304, 20). HIER. epist. 39, 5, 3 (or- *ΣD*). HYG. astr. 4, 8 p. 105, 26 (or- *D*). PHYSIOGN. 73 p. 93, 3 (*CE*, ori- *SH*). *cf. etiam* EVAGR. sent. virg. p. 1185^{D} -ens sol, *ubi altera rec.* (*RevBén. 28 p. 148, 6*) oriens *exhibet.* *c.* -ordior (-sus; *cf. II C p. 1578, 27*): CIC. acad. 2, 15 -tus *dett., ed. Rom.* (-sus *AVB*). *v. et p. 1558, 76.* *c.* -orat- (*cf. l. 77*): CIC. dom. 95 *P*^{1}. NOVELL. Marc. 5 pr. p. 193 (-orat *XG pro* -ta). *c.* -tort- (*v. l. 54*): CYPR. laps. 7 p. 241, 21 *R*. CAPITOL. Ver. 10, 2 *P*. COD. Theod. 9, 37, 1 *H*. *falso pro* exsert-: PLIN. nat. 11, 58 (-ta *R[?], vulg.*; -(s)erta *MDFEd*^{2} *recte*). *restituitur*: ACC. trag. 596 (-tus *Fruterius, Scal.*; -oratus *codd. Non.*). MANIL. 2, 567 *v. p. 1575, 16.* *dub. coni.*: CIL I^{2} 2, 2161, 6 (= CE 63) nomen ⟨s⟩i quaeras, -atur Salviae (*sic Buech.*, -oraturi *lapis* [-aratum *Haupt*]; *at* -atur *a sensu verbi abhorrere videtur. aliter p. 1577, 66*). RHET. Her. 4, 15, 22 (*Halm*, -ornari, -orari *sim. trad.*). APVL. Socr. 17 p. 158 (*Wower; Wiman, textkrit. studier till Apul., diss. Göteborg 1927, p. 80*; -ortatus [*v. p. 1589, 76*] *codd.*). AMM. 30, 4, 19 (-itur *Petschenig*, etaritur *cod.*; *expectes merum pass.* [-oritur *Gelen.*]). *dub. trad.*: SACR. Leon. 341 (-horta *cod.*).
[*M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inc. interpr. (in inscr. mutila): INSCR. christ. Diehl 4711 B ⟨...⟩ -tus sum ⟨...⟩ mihi. e suppl.: p. 1576, 33.]

I c. vi surgendi, in conspectum erumpendi, apparendi sim. (cogitatur saepe de eruptione ex abdito, necopinato, praeter spem sim. facta: v. ex. gr. p. 1572, 8. 1573, 11. 25. 32. GLOSS. v. p. 1570, 55): **A** i. q. surgendo apparere, oriri: **1** technice de siderum, signorum caelestium ortu (de aurora: l. 46 sqq. p. 1572, 41. fere i. q. emicare: infra l. 31): **a** de ipsis astris (sim. de lumine l. 84 sqq.; circulo caeli p. 1572, 4): α spectatur actio oriundi, in caelo apparendi: (I) proprie (in imag. p. 1572, 3): (A) de sole (de fulgore emicante: infra l. 30): PLAVT. Amph. 422 signi in cista ... quid est? :: cum quadrigis sol -ens (VERG. georg. 1, 438 sol ... et -ens et cum se condet in undas signa dabit. PLIN. nat. 2, 50. 129 [opp. occidens]. 18, 342 concavus sol oriens pluvias praedicit, ... ventos cum ante -entem eum nubes rubescunt. al. MACR. Sat. 1, 17, 46 al.). ENN. ann. 92 se ... dedit ... foras lux nocte abeunte ... simul aureus -itur sol ([opp. 89 recessit. CARM. de Sod. 99 Loth ingreditur Segor: simul -itur sol]. CLAVD. DON. Aen. 10, 1 p. 288, 15 unam ... portam, qua sol -itur, alteram quae illum accipit occidentem). CIC. Arat. 343 semper signum -ens Titan trahit unum (gr. Arat. 561 συνανέρχεται). nat. deor. 2, 68 sol dictus ... quia cum est -tus obscuratis omnibus solus apparet (LVCR. 3, 1044 Epicurus homines ingenio superavit ... stellas -tus ut ⌊aetherius⌋ sol [⌊ ⌋ v. app.]. VITR. 8, 1, 1. 9, 2, 4 [syn. oritur]. MELA 3, 36 [opp. occidit]. AVIEN. Arat. 1641 si solem circulus ater ambiat -tum [vulg., -tam A; gr. Arat. 86 sq. ἔτ' ἐόντι πέρην]. VVLG. Marc. 4, 6 quando [ἀνέτειλεν]. al. saepe). SEN. Oed. 2 nocte Titan ... expulsa redit et nube maestus (-um trad.) squalida -itur iubar ([LACT. Phoen. 42; anteced.: Phoebi nascentis ad ortus]. cf. SVET. Aug. 94, 3 somniavit ... pater Octavius utero Atiae iubar solis -tum [i. fere 'emicuisse'; v. l. 8]).

(B) de reliquis astris: PLAVT. Amph. 274 Luna ... uti -ta est semel ([opp. 275 occidunt]. PROP. 3, 5, 27 qua venit -ens, qua deficit ['cadit'] ... l. PLIN. nat. 2, 180. 18, 347 al. cf. MANIL. 1, 232 his modo, post illis apparet Delia terris -ens ... atque cadens). Rud. 4 sum Arcturus ... signum, quod ... tempore -itur suo, hic atque in caelo ([i. ambigue sc. de sidere in c. et de histrione in scaena apparente; v. p. 1572, 80]. 71; opp. occidendo. VARRO ling. 9, 24. cf. LVCR. 4, 393 sidera longos obitus -ta revisunt, cum eqs. PLIN. nat. 2, 107 fervent maria -ente sidere caniculae [2, 123 CENS. 18, 10 p. 38, 26 al.]. 21, 124 al. AMM. 19, 9, 1. et al.). ENN. scaen. 243 cum capra aut nepa aut -itur nomen aliquod beluarum (cf. CIC. Arat. 418 cum ... vis est vehemens -ta Nepai [gr. deest]. COLVM. 11, 2, 78 Nepae frons. al. COLVM. 11, 2, 37 III Kal. Mai. mane capra -itur [antea: oriuntur, apparet. FIRM. math. 8, 6, 7 p. 297, 15 al.]). LVTAT. epigr. 2, 1 sq. constiteram -entem Auroram forte salutans, cum subito a laeva Roscius -itur ([v. p. 1572, 81; sensus: 'R. pulchriorem esse Aurora']. AMM. 31, 12, 10 -ente ... aurora diei, quem eqs. MART. CAP. 9, 902 vs. 5 al.). VARRO ling. 6, 6 cum stella prima -ta ... id tempus dictum ... ἑσπέρα ([seq. ortum]. PLIN. nat. 2, 59 tres stellae errantes matutino. 2, 61 vespere. 18, 219 [opp. occidunt]. al. SVET. Iul. 88 ludis ... stella crinita ... fulsit -ens circa undecimam horam [i. 'apparens']. al.). rust. 3, 16, 34 antequam totus -atur arcturus (COLVM. 11, 2, 63 Non. Sept. arcturus -itur. al. AMPEL. 2, 6). CIC. Arat. 376 caput Hydrae et Lepus (gr. Arat. 594 ἀντέλλει). 380 Virgo ([gr. 597 ἀντέλλουσα]. HYG. astr. 3, 6 p. 83, 19 al.). 402 Nixus ... quem nocte extinctum atque -tum vidimus una ([gr. 617 ἀνιόντα]. 456). 407 Arcus. 409 Corona ([gr. 625 aliter]. 448 COLVM. 11, 2, 73 al. PLIN. nat. 18, 312 [opp. occidit]. ibid. al. FIRM. math. 8, 11, 1 p 304, 20 HYG. astr. 3, 4 p. 82, 23 al.). al. div. 2, 93 post solstitium Canicula -itur (HYG. astr. 2, 4 p. 37, 18 quo tempore c. -retur [v. l. 77. p. 1572, 47]. al. cf. MANIL. 5, 207 canis; syn. surget). FAST. ann. Iul. Venus. Mai. 7 (CIL I², 1 p. 221) Vergili(ae) -i(untur). OV. fast. 1, 316 -ente Lyra (HYG. astr. 3, 6 p. 83, 19; opp. occidere). MANIL. 3, 279 Aries ([opp. cadit]. COLVM. 11, 2, 31; antea: occidit). 3, 497 (v. Housman ad l.). 5, 631 Piscibus -tis (syn. nascetur). GERM. 181 Myrtilos -itur summo cum fluctibus ore eqs. 310 -ens ... Scorpios ([item AVIEN. Arat. 680; gr. Arat. 304 ἀντέλλων]. 644; gr. ἐρχομένοις. COLVM. 11, 2, 93 al. HYG. astr. 2, 26 p. 68, 24 al.). GERM. frg. 4, 51 Venus ... cum ... fulsit sub lucem -ens (PLIN. nat. 2, 36 V. ante matutinum -ens luciferi nomen accepit). frg. 4, 56 Hesperos ... noctem inducere terris incipit -ens (cf. HOMER. 869 Lucifer unde suis, unde Hesperus ... -retur [v. p. 1572, 44] equis. CLAVD. DON. Aen. 2, 800 p. 258, 9 ante ipsum diem -itur lucifer [Verg. surgebat]). COLVM. 11, 2, 24 Argo navis (antea: oritur). 11, 2, 39 Vergiliae ([antea: apparet, occidit]. 11, 2, 74 al.). 11, 2, 43 Suculae (PLIN. nat. 18, 248. 313 bis [opp. occidunt]. al.). 11, 2, 53 Canicula apparet ... Aquila -itur (PLIN. nat. 18, 283 HYG. astr. 3, 15 p. 88, 11 al.). 11, 2, 66 Haedi (PLIN. nat. 18, 248). al. saepe. PLIN. nat. 18, 234 delphinus matutino (opp. occidit). 18, 256 gladius Orionis (cf. 18, 268 Orion). 18, 311 saepe. FIRM. math. 8, 6, 3 p. 296, 9 Auriga. AVIEN. Arat. 1132 Bootes (gr. Arat. 609 ἀντέλλει). al. CLAVD. DON. Aen. 3, 140 p. 285, 10 al. HYG. astr. 3, 4 p. 82, 23 (opp. occidere). 3, 17 p. 88, 27 Equus. frequentissime. et sim. al. de lumine, circulo

(v. p. 1571, 9): CLAVD. DON. Aen. 10, 275 p. 329, 5 ut ostenderet lumen (cometae, Sirii) non semper esse optimum, sed aliquando -iri contrarium (cf. per imag.: VVLG. psalm. 111, 4 -tum est in tenebris lumen rectis). HYG. astr. 4, 2 p. 100, 17 ut circulus ... arcticus ... semper appareat, antarcticus ... numquam -atur. (II) in comparat. et similitud.: surgere vel erumpere sicut oriens sidus: alqs.: PLAVT. Pseud. 39 quasi solstitialis herba ... fui: repente -tus sum, repentino occidi. PANEG. 3, 2, 3 hic primum editus, hic quasi quoddam salutare ... sidus -tus (⟨es⟩ add. Livin. clausula obstante; v. adn. cr.). de rebus: corporeis: de signis templi: VITR. 4, 5, 1 (aedem sic collocandam, ut signum in cella ad vesperem spectet) uti qui adierint ad aram ... spectent ad partem caeli orientis ... et ... contueantur aedem et orientem caelum ipsaque simulacra videantur -entia contueri (-audientia inepte Krohn). de insula e mari prorumpente: SEN. Phaedr. 1021 (in tempestate) quae novum tellus caput ostendit astris? Cyclas -itur nova? incorp.: FRONTO p. 103, 15 N. nunc ... virtus tua integra orbe splendido -ta est et radiis disseminata (antea: lucebat, serenus dies, lumine). GELL. 13, 25, 12 eloquentiae Latinae tunc primum (sub Catone) -entis lumina quaedam.

β spectatur potius: (I) tempus illud quo quid astrum oritur, ita ut pro temporis sit indicatione: (A) respicitur sol (sc. de tempore matutino, de incipiente die sim. cf. def. unius diei spatii: GELL. 3, 2, 5 a sole ... -to ad exortum eiusdem incipientem esse diem [opp. occaso, occidentem]. CENS. 23, 2 p. 49, 23 dies est tempus ab -ente s. ad solis occasum ... nox ab occasu solis ad exortum. cf. p. 1590, 40): PLAVT. Bacch. 424 ante solem -entem nisi in palaestram veneras. PACVV. trag. 347 -to iubare, noctis decurso itinere (VERG. Aen. 4, 130 it portis iubare -to ... iuventus. COLVM. 10, 294 [cf. opp.]). VARRO rust. 2, 2, 10 sole -to greges potum propellunt (VITR. 1, 4, 1; opp. meridie, vespere). VITR. 1, 4, 1 quod per aestatem sole -ente calescit, meridie ardet (SVET. Nero 6, 1 natus ... XIII Kal. Ian. ... -ente s.). (B) de certis ex luna oriente temporum spatiis (respicitur prima quarta lunae: l. 36): VARRO rust. 3, 17, 9 mole qua aestus bis cotidie ab -ta luna ad proximam novam introire ... posset ([v. l. 34]. COLVM. arb. 3, 3 plantaria facito ab -ente ad decimam lunam et a vicensima ad tricesimam). (C) de variis ex ortu variorum siderum temporibus: VARRO rust. 2, 11, 4 a vergiliis vernis -tis ad aestivas vergilias (VITR. 9, 3, 1 sol cum ingreditur in geminos -entibus v. ... crescit). CATVLL. 64, 271 Zephyrus ... incitat undas aurora -ente vagi sub limina Solis (cf. LVCR. 4, 538 sermo ... noctis ad umbram aurorae perductus ab -ente nitore). AVSON. 361, 12 p. 410 P. vidi ... rosaria ... -ente novo roscida lucifero. COLVM. 2, 10, 21 seruntur grana cannabis ... arcturo -ente, quod est ultimo mense Febr. PLIN. nat. 10, 87 -ente sirio occultata oenanthe ab occasu eius prodit. 16, 103 ex iis quae hieme aquila -ente ... concipiunt eqs. 28, 187 canicula -ente.

(II) regio caeli et terrae, ex qua sol apparet, i. q. oriens, orientalis ([nonnisi part. praes. -ens]. cf. etiam: ELEG. in Maecen. 56 ad extremos -entis equos [utraque sc. vi et 'solis' orientis et 'plagae' indicatae vigente]): acced. subst.: 'sol': ENN. frg. var. 21 a sole -ente supra Maeotis paludes nemo est qui eqs. (FEST. p. 293 'posticam lineam' in agris dividendis Ser. Sulpicius appellavit ab exor⟨iente sole⟩). 'pars': VARRO frg. Fest. p. 339 a deorum sede cum in meridiem spectes, ad sinistram sunt parte⟨s⟩ mundi -entes, ad dextram occidentes. ponitur part. -ens solum: VARRO rust. 3, 9, 6 in loco saepto ... duae caveae ... constituendae, quae spectent ad -em versus eqs. (cf. HYG. astr. 4, 8 p. 105, 26 si ... aliquis astiterit contra -em, necesse est eqs.). PLIN. nat. 2, 90 alii medios fecere Hyperboreos ... inter utrumque solem, antipodum occasus -entemque nostrum (cf. Sol. 16, 2 antipodum occidentem et nostrum renascentem).

b de die et luce diei orto sole apparentibus (per plenam imag.: infra l. 72. inde de anno incipiente: infra l. 73 sqq. adhibetur pro temporis indicatione: l. 67 sqq.): LVCAN. 1, 234 iam ... dies primos belli visura tumultus -itur (SIL. 6, 98 STAT. Ach. 1, 819 al. AMM. 25, 2, 8 al. [v. vol. V 1, 1046, 1 sq.]. de tempore [v. l. 64 sq.]: MACR. Sat. 1, 6, 2 ut ab -to die se nobis indulgerent). HOMER. 741 lux -ta viros in pristina bella remisit (CLAVD. DON. Aen. 3, 530 p. 334, 7 [syn. nascitur, nascentem]. 3, 590 p. 339, 27 [Verg. surgebat]. al. in imag.: SIL. 4, 474 [loq. Mars] excindes, Scipio Carthaginem, ... nulla ... longo tanta -etur in aevo l. tibi [i. 'gloria diei illius omnes ceteras laudes vincet']). nota de anno: LYGD. 1, 2 Martis ... venere Kalendae: -ens nostris hic fuit annus avis (sim. ISID. nat. 4, 2 [ex Suet.] a Martio, quia ex ipso a. -entis ordinem servaverunt antiqui. at cf. p. 1578, 27).

2 vario usu: **a** praevalente vi apparendi, in conspectum veniendi, emergendi sim. (vi significantiore c. dat. comm. fere i. q. tamquam comparendo accidere, evenire: p. 1573, 28): α in universum: (I) de personis: PLAVT. Rud. 4 v. p. 1571, 37. LVTAT. epigr. 2, 2 v. p. 1571, 46. STAT. Theb. 9, 701 ubi pugnae (P, -a rell.) cassis anhela calet, resoluto vertice nudus Parthenopaeus -itur (i. 'se [faciem suam] ostendit'; cf. quae seqq.). (II) de rebus (acced. praedicat.: p. 1573, 13): (A) corporalibus (per alleg.
[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

infra l. 9): PLAVT. Men. 828 viden ... illi (*sc. Menaechmo*) oculos virere? ut viridis -itur colos ex temporibus atque fronte *eqs.* (*cf.* VVLG. lev. 13, 42 [*de lepra*] sin ... in calvitio ... albus vel rufus color fuerit -tus. *aliter p. 1578, 3*). LVCR. 4, 1172 *mulier* esto ... oris honore, cui Veneris membris vis omnibus -atur (*i. fere* 'erumpat', 'emicet'). VAL. FL. 2, 393 -itur novus urbe dolor planctusque (*v. p. 1574, 32. 1576, 27*) per omnes et facies antiqua domos (f. *per zeugma c. verbo coniunctum, i.* 'apparet ea ubique f., quae tum erat, cum viri e Thracia redibant'. *v. Langen ad l.*). *per alleg.*: PRVD. c. Symm. 2, 873 hinc alia -itur ... semita *fidei eqs.* (B) *incorp.* (*de affectu l. 12*): CIC. Cluent. 12 repente est -ta mulieris ... nefaria libido (*seq. opp.*: in illa cupiditate continebatur. *aliter p. 1577, 44*). COD. Theod. 11, 30, 36 super eo, quod -etur ambiguum (*antea*: reperietur incertum; *v. p. 1572, 84 et cf. l. 61 sqq.*).

β *potiora quaedam et notabiliora*: (I) *ex inferis emergere* (*aliter p. 1575, 28*): CIC. Tusc. 4, 106 ecce alius -itur e terra, qui *eqs.* (*seq. Pacuv. trag. 197 sqq., de Deiphilo*). CLAVD. DON. Aen. 3, 215 p. 295, 26 nihil ... peius ab inferis potest -iri quam sunt harpyiae (*Verg.*: sese extulit). (II) *de somniorum visis, ostentis* (*sim. de Hecate*: CLAVD. rapt. Pros. 1, 16 [*seq.* procedit; *v. tot. loc.*]. *inde per translat. de miris vel singularibus rebus*: *l. 26 sqq.*): LVCR. 1, 124 *Ennius* sibi -tam ... Homeri commemorat speciem lacrimas effundere ... coepisse. APVL. met. 9, 34 maius ostentum et quod omnes ... perhorrescerent -itur (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 2, 680 p. 241, 1 -ens subitum ... monstrum [*Verg.* oritur. 8, 80 p. 126, 15 m. dicitur quod -itur contra rationem naturae]). *translate* (*v. l. 21*): PLAVT. Men. 1039 nimia mira mihi ... hodie -ta sunt miris modis ([*i. fere* 'evenerunt'; *v. p. 1572, 79*]. *cf.* PLIN. nat. 1, 162 quid hoc refert [*sc. terram undique incoli*], alio miraculo -ente pendere ipsam ac non cadere nobiscum *eqs.*). (III) *in re milit.*: *i. q. ex abdito, insidiis sim. (subito) prorumpere* (*aliter infra l. 68*): LIV. 1, 14, 9 inde (*sc. e latebris*) subito -ti Romani transversam invadunt hostium aciem (*cf.* 9, 31, 8 hostium exercitus ... repente -tus [*sc. ex insidiarum in saltu locis*] ... incautos invadit. 40, 39, 6 -ti hostes Romanos invaserunt. *al.*). 21, 55, 9 Mago Numidaeque ... -ti ab tergo ... terrorem fecere. 22, 18, 14 insidiatores (42, 15, 9. *cf.* AMM. 24, 4, 29 manum insidiatricem ... ut inde -ta *eqs.*). 27, 27, 3 Numidis speculator ... signum dat, ut ... ab suis quisque latebris -rentur. non ante apparuere ... quam *eqs.* (*cf. Polyb. 10, 32, 4* ἐξαναστάντες). 29, 34, 14 inde (*sc. e tumulis*) ... equites. AMM. 16, 12, 27 dispositum erat, ut abditi repente -ti cuncta turbarent.

b *praevalente not. exsurgendi* (*cf.* GLOSS. *p. 1570, 56 sq.*): α *laxiore vi*: (I) *de animantibus*: *i. q. existere, surgere, assurgentem prodire sim.*: (A) *de hominibus* (*acced. praedicativo fere i. q. evadere, existere, fieri*: *l. 61 sq.*; *in imag. de timore*: *l. 58*): PACVV. trag. 155 unde -itur? quo praesidio fretus *eqs.*? (*fort. ad β, l. 68 sqq. trahendum*). TER. Hec. 213 tu sola -ere quae perturbes haec tua impudentia (*sic c. sent. rel. fin.*: CIC. Balb. 23 si quis ex his populis sit -tus [*sc. Massil., Gadiens., Saguntin.*], qui nostros duces ... iuverit. Deiot. 3 cum *eqs.* ... -tus est servus qui ... accuset. Tusc. 4, 71. ac. 2, 15 -tus est ⟨ut⟩ in optuma re p. Tib. Gracchus ... sic Arcesilas qui ... philosophiam everteret). CIC. leg. agr. 3, 10 qui a me Sullanas possessiones defendi criminatur ... novas adsignationes instituit et repentinus Sulla nobis -itur. de orat. 1, 11 numero, in quo perraro -itur aliquis excellens *eqs.* (*antea*: exstitisse). 2, 94 ecce tibi est -tus Isocrates. opt. gen. 15 Thucydides. Tusc. 5, 31. parad. 40 cum ... alius est dominus -tus ex conscientia peccatorum, timor ([*v. l. 45*]. *cf.* TAC. hist. 4, 42, 5 Neronem extremum dominorum ... crediderant qui ... Gaio superstites fuerunt, cum interim intestabilior et saevior -tus est *dominus*). PLIN. nat. 7, 96 *Pompeius* primum S⟨u⟩llanus in rei p. causa -ens auspicatus est. *c. praedicativo* (*v. l. 44 sq.*): CIC. off. 3, 38 *Gyges* repente anuli beneficio rex -tus est Lydiae. (B) *de bestiis*: STAT. Theb. 5, 506 campis, nemoris ... horror Achaei, terrigena -itur serpens. TAC. ann. 15, 5, 3 -ta vi locustarum aberat, quicquid herbidum aut frondosum. (II) *in similit. de re*: CIC. off. 3, 52 -itur Antipatri ratio ex altera parte: 'quid ais?' *eqs.*

β *significantiore usu*: (I) *adversativa vi*: *hostem, adversarium, ultorem, iniquum sim. existere* (*item de haeresi*: *l. 83 sq.*; *de acie in pugna consurgente*: *l. 78 sq.*; *per similit. de lege*: *p. 1574, 2. cf.* GLOSS. *p. 1570, 52. et v. l. 47 sq.*): CIC. Phil. 5, 43 subito ... *Octavianus* -tus prius confecit exercitum ... quam *eqs.* (*sc. contra Anton.*). VERG. Aen. 4, 625 (*verba Didonis*) -are aliquis nostris ex ossibus ultor. LIV. 2, 35, 1 *Cn. Marcium, tribunorum inimicum* sibi (*sc. populo*) carnificem novum -tum. 5, 16, 2 eo anno Tarquinienses novi hostes -ti ([6, 21, 2 h. novi ... Lanuvini ... subito. IVST. 25, 1, 1]. 7, 16, 2 ad bella nova. 25, 37, 12 tot ... subito. *al.*). 7, 24, 2 velut nova rursus -ente acie ([*cf. 8, 8, 13* exsurgentem]. 8, 10, 5 [*antea*: consurrexerunt]. 9, 39, 8). 10, 20, 1 in Samnio novi exercitus -ti ad populandos imperii R. fines. 27, 27, 3 *al.* TAC. ann. 13, 7, 2 -tus ... in tempore aemulus Vologaeso filius Vardanes. VVLG. I Macc. 9, 23 post obitum Iudae emerserunt iniqui ... et -ti sunt omnes qui operabantur iniquitatem (ἀνέτειλαν). AVG. c. Pelag. 4, 12, 32 p. 568, 14 haeresim Pelagianorum ... -turam (*cf. l. 69*). PROSP. chron. I p. 465, 1232 Constantinus in Brittania ... -itur et ad Gallias transit. *aliter p. 1573, 30 sqq.* *nota de lege* (*v. p. 1573, 70*): INST. Iust. 4, 18, 8 lex Iulia ... adversus eos -itur, qui *eqs.* (II) *pressa vi (transl.)*: *de animo*: *i. q. erigi, respirare, se recipere*: CIC. Att. 7, 26, 1 non venit idem usu mihi quod tu tibi scribis (*venire*): 'quotiens -or'. ego enim nunc paulo -or et maxime quidem iis litteris, quae *eqs.* *de statu, condicione*: *i. q. evehi, efferri* (*acced.* ad): PAVL. NOL. carm. 21, 187 *dies* quo ... patronus natus in caelestibus Felix ad illam -tus est potentiam, qua *eqs.*

[*?γ i. q. (e lecto) surgere, expergefieri*: GLOSS. *v. p. 1570, 53* (*cf. etiam p. 1589, 73 sq.*).]

B *i. q. eminere* (*corporal.*): LACT. opif. 10, 4 ex *superciliorum* ... confinio nasus -ens et veluti aequali porrectus iugo utramque aciem ... munit.

II *c. vi originis, initii, ortus sim.* (*per pleonasmum quendam de ipsa origine -ente*: *p. 1577, 46. 62 sq.*): **A** *cogitatur adhuc plus minus* **de originaria not.**, *ita ut sit*: **1** *surgendo fieri, nasci; sursum quasi levatum initium sumere sim.*: **a** *proprie et corporaliter*: α *de ventis, fumo, nebula sim.* (*cf.* coorior): PLAVT. Curc. 647 -itur ventus turbo (CVRT. 7, 4, 29 a mari. *cf.* AMM. 24, 1, 11 ventorum ... turbo [SVLP. SEV. dial. 3, 14, 1]). BELL. Afr. 47, 2 nimbus cum saxea grandine subito est -tus ingens (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 5, 10 p. 426, 19 -ta sunt nubila, nimbi ... hoc est pluviae). AETNA 314 vallibus -ens ... nubilus aer. 383 *venti* frangunt iter, acrior ictu impetus *ventorum* -itur (*i. fere* 'fit'). LIV. 29, 27, 10 nebula (*cf.* VAL. FL. 4, 723 brumā). SEN. nat. 6, 7, 6 maior solito -ta tempestas (VOPISC. Car. 8, 3. 5 CLAVD. DON. Aen. 1, 200 p. 47, 20 *al.*). COLVM. 1, 6, 20 locis unde ... fumus -itur (APVL. apol. 57 domus suae). 11, 3, 5 cum iam Favonius -itur (*cf.* VAL. FL. 5, 438 notus). *et al.*

β *de clamore, sono, voce, tumultu sim., i. q. tolli* (*inde magis debilitate de sermone orto*: *l. 52 sqq.* planctus: VAL. FL. 2, 393 *v. p. 1573, 6*): ENN. ann. 442 tollitur in caelum clamor -tus utrisque (VERG. Aen. 2, 313 clamorque virum clangorque tubarum. *al.* OV. trist. 1, 3, 77 c. gemitusque meorum [*v. l. 38*]. LIV. 45, 1, 3 c., ⌊plausus⌋ [⌊ ⌋ *v. adn.*]. CLAVD. 20, 404 [*antea*: fit plausus]. *al. saepe. v. vol. III 1258, 51 sqq.*; *aliter p. 1578, 31*). LIV. 9, 4, 6 tantus gemitus omnium subito -tus est (*v. l. 35*). 31, 12, 6 Lanuvi i⟨n⟩ templo ... Iunonis nocte strepitum ... -tum. 34, 47, 1 cum alius tumultus ex aversa parte castrorum est -tus (SVET. Otho 11, 1. VVLG. I reg. 14, 19 in castris Philisthinorum. *al.* *cf.* COLVM. 9, 9, 4 *apibus erupturis* velut militaria signa moventium t. ac murmur [*v. l. 46*] -itur. *aliter p. 1576, 74*). 42, 53, 1 tum ... vociferatio ... indignantium ... -ta est (*cf.* CVRT. 5, 2, 7 tumultuantium fremitu -ente). STAT. Theb. 3, 124 fragor (*i. planctus mulierum*). SVET. Claud. 41, 1 risus. APVL. flor. 19 p. 95 murmur interea -tum (CLAVD. DON. Aen. 10, 95 p. 306, 16. *cf.* AMM. 26, 2, 3 obmurmuratio gravis. *v. et l. 42*). SOCR. 19 p. 163 vocem quampiam divinitus -tam (20 p. 166 unde ea *vox* -ta sit. AVG. civ. 18, 51 p. 336, 17 D. in psalmo [*sc. 93, 19*] illam v. non aliunde. *aliter p. 1578, 4*). CLAVD. DON. Aen. 6, 255 p. 543, 21 mugitus sub pedibus -tus (*Verg.*: mugire *coepit*). *de sermone* (*v. supra l. 32*): AVR. Fronto p. 28, 1 N. ex ea re (*sc. epistula tua*) longus sermo nobis super te -tus est (CLAVD. DON. Aen. 4, 275 p. 390, 9. SVLP. SEV. Mart. 22, 6 de diabolo).

b *incorp. et translate*: α *de rebus ad publ. vel forenses causas pertinentibus* (*huc spectat etiam*: PLAVT. Trin. 1053 duarum rerum -itur optio: vel *creditum* ... perdas vel ... amicum amiseris): CIC. Caecin. 90 ut ... nulla dubitatio sit *eqs.* ... -itur hic ... illa defensio *eqs.* (*v. l. 60*). Verr. II 3, 36 peculiare edictum (*antea*: edixit). II 5, 39 intelleges non modo nullam tibi defensionem (*v. l. 59*), sed maximam vim criminum -tam (*cf.* Rab. Post. 6 hinc primum -itur crimen illud *eqs.* [30 ex hoc ipso. CLAVD. DON. Aen. 1, 25 p. 14, 17 ex. 3, 40 p. 266, 14 ex uno c. multa -iri posse]. *al.*). har. resp. 42 -ta est illa rei publicae ... funesta quaestura. epist. 1, 5[a], 2 subito -ta est nefaria Catonis promulgatio. LIV. 38, 54, 8 eam -tam rogationem. 40, 12, 8 accusatio (COD. Theod. 9, 37, 1 accusationis -tae abolitio). TAC. ann. 15, 56, 1 accitur Natalis et diversi interrogantur *eqs.* ... tum -ta suspicio *eqs.* NOVELL. Marc. 5 pr. p. 193 materiam scribendis ... legibus negotia inopinato -ta suppeditant (NOVELL. Anth. 3 pr. p. 206. COD. Iust. 3, 21, 2 [*a. 423*] ob n., quod militiae causa est ei [*sc. militia functo*] -tum. 7, 19, 7 pr. [*a. 317/19?*]). COD. Iust. 3, 22, 5 (*a. 294*) si quae causae libertinitatis et servitutis inter fiscum et privatos -rentur. *et al.*

β *de quaestione, disputatione sim., quales in investigando, explicando sim. surgunt*: CIC. part. 66 aliud ... disputandi genus (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 7, 370 p. 58, 15 [*de verbis Amatae*] non insinuatio negotii, sed disputatio exinde -ta haberi). 104 ex rationis ... et ex firmamenti conflictione ... quaestio ... -itur *disceptationis* (QVINT. inst. 1, 5, 58 inde. 5, 10, 113 hinc ... q. -itur de iure belli. 12, 2, 23 ex hoc alia mihi. CLAVD. DON. Aen. 1, 645 p. 126, 6. AVG. civ. 15, 11 p. 77, 22 D. famosissima. *al.* COD. Iust. 1, 3, 49 pr. *al.* *cf.* PLIN. nat. 11, 5 unde [*de insectorum spiratione*] numerosa quaestionum series -itur. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 82, 1 si quid ... noviter -tum est quaestionis [*gr. I 1, 2 p. 53, 21* ἀναφυῇ]). fin. 3, 51. div. 1,

[M.]

99*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

116 hic magna . . . -itur . . . somniorum . . . interpretatio. COD. Iust. 3, 28, 37 pr. alii casus emergunt, in quibus dubitationis -tas sopiri necesse est (4, 21, 19 pr. 5, 70, 7, 3 vetustissimo iuri. 8, 33, 3, 5ᵃ *al. cf.* 7, 7, 1 pr. ambiguitas).

2 *foras rumpendo fieri*: a *corporali tamquam eruptione* (*cf. et p. 1590, 2*): α *i. q. emitti, edi*: ① *de creatione quae gignendo pariendoque vel nascendo fit*: Ⓐ *de animantibus* (*deo l. 58 sqq.*): ① *i. q. nasci, procreari, edi sim.* (*acced.* '*quo*': *l. 15; item de vita oriunda*: *l. 37 sqq.; de mortalitate hominum*: *l. 40 sq.* [*pro* '*h. mortalibus*']. GLOSS. *v. p. 1570, 58 sq.*): TRAG. inc. 44 ego egens -tus sum. 120 Thesprote si quis sanguine -tam tuo prolem . . . immolet. CIC. Arat. frg. 20, 1 ferrea . . . proles -ta repentest (*gr. Arat. 129* ἐγένοντο). LVCR. 1, 5 per te (*Venerem*) . . . genus omne animantum concipitur visitque -tum lumina solis (*cf.* 1, 23 *non* sine te, *Venus*, quicquam . . . in luminis oras -itur [*seq.* fit]). MANIL. 2, 567 ⌊piscibus -tos⌋ (⌊ ⌋ pisces -tus [*pro subst.*] *trad.*) . . . Aquarius urguet. STAT. Theb. 12, 553 Siculis -ta sub antris monstra. silv. 5, 3, 121 *puero* protinus -to dextrum risere *Musae*. APVL. apol. 30 Venus . . . pelago -ta (*cf.* CENS. 4, 12 p. 9, 6 Erichthonius ex Vulcani semine [*v. l. 31*] humo -tus [*antea*: editos]). Socr. 8 p. 138 *Aristoteles tradit* animalia . . . in igni deversari, cum eo -iri cumque eo extingui [*gr. hist. anim. 5, 19 p. 552ᵇ, 11* γίνεται θηρία]. *cf.* CENS. 4, 7 p. 7, 24 ex aqua terraque -tos esse . . . pisces seu piscibus simillima a. ([*ex Anaximandro; cf. Diels, Vorsokr. I*⁵ *p. 88, 33 sq.*]. PS. AVG. dial. quaest. 37 p. 745ᵐᵉᵈ· [*ante* creata]). ARNOB. nat. 2, 70 p. 105, 11 quando sint -ti dii vestri, quas origines habeant (*seq.* proruperint, emicuerint). CLAVD. DON. Aen. 6, 250 p. 542, 24 deputatur inferis . . . sterile animal . . . quod ab inferis nihil possit -iri (*aliter p. 1573, 15 sqq.*). 9, 490 p. 254, 12 me, a qua (*sc. Euryali matre*) hostis vester -tus est et vivendi sumpsit exordium. HIER. epist. 39, 5, 3 ex eius (*sc. Ruth*) semine Christus -itur (*cf. l. 20*). PS. RVFIN. in Am. 3, 13—14 p. 1070ᴮ Iosiam . . . -turum qui ulcisceretur (*cf. III reg. 13, 2* nascetur . . . I.). AVG. civ. 10, 8 p. 414, 11 D. -tis vermibus. 16, 7 p. 134, 28 terrā *bestiae*. SVLP. SEV. chron. 1, 31, 2 mures per omnem regionem (*cf. I reg. 5, 6* nati sunt m.). SACR. Leon. 324 die . . . quo beatus . . . Iohannes -tus est. CASSIOD. Ios. antiq. 19, 1 p. 547 cum ei filia fuisset -ta (*gr. 19, 11* αὐτῷ γενομένης). *nota* (*v. supra l. 9*): AVSON. 369, 10 p. 96 P. *Sol* creditur . . . nondum -tae leges componere vitae (*i.* '*iam in utero infantulus nondum editus a sole regitur*'). AVG. civ. 12, 13 p. 530, 28 D. si in tantum haec mortalitas hominum -endo et occubando . . . perseveraret. ② *i. q. originem* (*longe petitam e. g. l. 48. 50. 52. 55*) *ducere, oriundum esse*: ACC. trag. 596 ab dracontis stirpe . . . -tus (*v. p. 1570, 76*) genere antiquior (*cf. Eur. Phoen. 942* [*Tir. ad Creonta*] σὺ δ' ἐνθάδ' ἡμῖν λοιπὸς εἶ σπαρτῶν γένους. AVG. civ. 13, 3 p. 559, 10 D. quicquid *peccatorum* . . . stirpe esset -tum. 16, 3 p. 127, 11 de st. *Sem. sim.*: AVG. civ. 15, 1 p. 58, 33 D. ex damnata propagine. CE 1554, 7 ⟨m⟩atrona . . . -ta genere regio). VAL. FL. 4, 620 Amazonidum . . . -ta Gradivo gens (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 3, 125 p. 283, 17 unde [*sc. e Creta*] Troianum genus dicebatur -tum). CLAVD. DON. Aen. 6, 530 p. 578, 11. 8, 110 p. 131, 27 'qui genus? unde domus?' . . . quo estis ex genere vel ex qua civitate -ti? (*cf.* 10, 140 p. 310, 26 regionem unde esset -tus *Ismarus*). *al.* AVG. civ. 15, 18 p. 97, 10 D. *Abel* de patre generationum in meliorem partem . . . -tus (*cf.* 16, 41 p. 191, 10 de tribu Iuda . . . Christus). 16, 11 p. 145, 15 ex filio Cham . . . Aegyptii. 17, 7 p. 220, 25 David unde . . . Christus Iesus. *al.* ③ *fere i. q. crescere, augeri, adolescere* (*nonnisi part. praes.* -ens *i. q. infans* [*sc. qui adhuc crescit*]); *pro epitheto Iovis*: INSCR. numm. Cohen V² p. 520 nr. 33 (*Salonini*) Iovi -enti (*idem atque usitatior illa inscr.* 'Iovi crescenti' *in nummis Gallieni et Salonini obvia; v. vol. IV 1178, 23*).

Ⓑ *de rebus excrescentibus*: *i. q. enasci, emergere, crescere sim.*: ① *de herbis, sativis, frugibus sim.* (*cf. in alleg.*: ITALA Is. 66, 14 [Aug. civ. 20, 21 p. 457, 2 D.] ossa vestra ut herba -entur [ἀνατελεῖ, *Vulg.* germinabunt]. VVLG. psalm. 91, 8 cum -ti fuerint peccatores sicut faenum): LVCR. 1, 180 (*flores, fruges al.*) si de nilo fierent, subito -rentur incerto spatio *eqs.* 1, 187 e terra . . . -ta . . . arbusta ([*antea*: crescere, fierent]. *cf.* 1, 869 *corpora* quae terris -untur [*anteced.* crescunt; *cf. p. 1576, 20*]. APVL. apol. 56 lini seges . . . terrā). TERT. anim. 46 p. 375, 21 ex isdem locis (*sc. membro muliebri*) vitem -tam (*cf. Herod. 1, 108* φῦναι). VVLG. Matth. 13, 5 alia . . . ceciderunt in petrosa, ubi *eqs.* . . . et . . . -ta sunt ([ἐξανέτειλεν]. *item* Marc. 4, 5. *cf.* Luc. 8, 7 aliud cecidit inter spinas et . . . -tae spinae *eqs.* [συμφυεῖσαι]). AVG. civ. 5, 7 p. 200, 27 D. -ta segete ([*antea*: germinant]. PROSP. carm. de ingrat. 476 arte colentis -itura seges). gen. ad litt. 5, 4 p. 144, 2 antequam essent super terram et . . . -rentur (*sim. ibid. l.* 4 [*syn.* fieri]. 8, 3 p. 235, 7 quae s. t. -tura erant. *al.*). 5, 6 p. 148, 3 sqq. antequam -tum est fecit deus fenum agri (*ibid. l.* 5. 7, 28 p. 227, 5 sq. *al.*). ② *de capillo*: PHYSIOGN. 73 p. 93, 3 praeter caput . . . in aliis . . . partibus corporis -untur capilli.

Ⓘ *de rebus natural. erumpentibus*: Ⓐ *de liquidis*: *i. q. effundi, prorumpere, emitti sim.* (*in imag. p. 1576, 13*): *de fluviis, fontibus*: PLAVT. Trin. 940 ad caput amnis qui

(*Guietus*, quod *trad.*) de caelo -itur . . . :: e caelo? :: atque ⟨e⟩ medio quidem (MELA 2, 8 a. *Danubius* [*2, 7* oritur]. AMM. 23, 6, 72. MART. CAP. 6, 685 Aulocrene . . . unde Meander a. -itur. *al.*). LVCR. 6, 723 *Nilus* venit . . . ab austro . . . -ens . . . media ab regione diei (*cf.* MELA 2, 62 *Padus* ab imis radicibus Vesuli [*2, 61* exsurgens]. SOL. 52, 6 *Gangen* a Scythicis montibus [*antea*: nasci]). MELA 3, 5 *Baetis* quasi ex novo fonte ([*antea*: nascitur]. 3, 69 Indus ex monte Caroparnaso. *v. l. 1*). LVCAN. 6, 45 (*in auxesi*) flumina (*i. aqua in fossis, castris*) . . . illic -ta . . . illic mersa ([ADNOT.: orta]. *cf.* AMM. 23, 6, 71 [*post lac.*] Arabium . . . appellatum quod inde -itur [*supple*: '*flumen*']). PLIN. nat. 2, 230 fons . . . alio atque alio loco. 3, 9. 117. 6, 135 Eulacus ortus in Medis *et* . . . conditus ac rursus -tus. *in imag.*: FRONTO p. 170, 20 N. ut cum Appiano . . . procurationem dedisses, causidicorum scatebra -retur idem petentium. *de lacrimis* (*cf.* oboriri): MVTIAN. Chrysost. hom. 31, 3 p. 433ᵐᵉᵈ· lacrimae illae (*sc. Esau, Iacob*) non erant paenitentiae, sed animi violenti . . . -tae (*gr. p. 215ᶠⁱⁿ·* τὰ . . . δ. οὐκ ἦν μετανοίας κτλ.).

Ⓑ *de igni, flamma emicante* (*cf.* LVCR. 1, 874 in lignis si flamma latet fumusque cinisque, . . . consistant . . . ex alienigenis quae lignis -untur [*cf. p. 1575, 69*]): SVET. Tib. 6, 2 flamma . . . e silvis undique -ta (APVL. apol. 25 flammam stipulā). VLP. dig. 1, 15, 2 pluribus uno die incendiis -tis. COMM. apol. 909 hic *ignis* (*sc. ultimi iudicii*) . . . -ens cum coeperit . . . venire *eqs.* (CLAVD. DON. Aen. 5, 1 p. 425, 16 unde). *cf. et l. 47.*

β *varia ratione nasci, oriri*: ① *de morbis, doloribus, pestilentia sim.*: PLAVT. Amph. 1092 postquam parturire . . . uxor occepit tua, ubi utero -ti dolores *eqs.* (CELS. 4, 30 cum in umeris . . . d. aliquis -tus est. *cf. p. 1577, 27*). CELS. 7, 3, 2 suppuratio. CLAVD. DON. Aen. 3, 135 p. 284, 25 ex aëris corruptione lues (*cf.* AVG. civ. 3, 17 p. 123, 21 D. pestilentia [*ibid.* p. 124, 5 gravis. *al.*]. *v. l. 55 sqq.*). ② *de ortu variarum rerum naturalium*: SIDON. carm. 2, 105 -to . . . melle. CIL III 1128 (*a. 138/161*) numini . . . ⟨Iovis OM Dolicheni⟩ nato, ubi ferrum -or⟨itur⟩ *eqs.* (*cf. III 11927* IOM Duliceno ubi f. ⟨. . .⟩ur *et VI 423* ubi f. nascitur [*f. repertum in Dacia sub Pio, v. adnott.*]).

b *transl. vel incorporal.*: α *laxiore usu*: ① *de bello, discordia, certamine, calamitate sim. orientibus* (*in causa forensi*: *l. 63. 78. p. 1577, 3; audacius de comitiis, quibus rixae ortae sunt*: *p. 1577, 5*): *cf. etiam*: CIC. leg. agr. 2, 90 (*de seditione sim.*) quod non ante extingui . . . posset quam plane ⟨esset⟩ -tum ac natum (*Baiter al.*, esset ortum ac n. *Müller, Klotz*). PLAVT. Mil. 654 *non* per vinum . . . ex me -itur discidium in convivio ([PS. AVR. VICT. epit. 41, 5 inter Licinium Constantinumque. CLAVD. DON. Aen. 7, 550 p. 84, 8 dissensiones . . . et d. emergere atque -iri non possunt]. *cf.* VERG. Aen. 12, 583 inter discordia cives [LIV. 4, 43, 3 moles discordiarum. 4, 52, 8 domi d., foris bellum). CIC. Verr. II 5, 14 -tam videtur flammam (*i. bellum fugitivorum imminens*) paucorum . . . morte restinxisse (*cf. l. 18 sqq.*). rep. 2, 63 maxima perturbatio et totius commutatio rei p. div. 1, 105 bellum domesticum . . . paucis post mensibus -tum . . . a te est . . . oppressum (epist. 12, 18, 2. AVG. civ. 3, 30 p. 142, 19 D. civilia [5, 26 p. 240, 7; *opp.* finita, terminata]. SVLP. SEV. chron. 1, 38, 4; *opp.* extinctum. *al. v. vol. II 1833, 26 sqq. et l. 46. 69*). Att. 2, 24, 4 (*in imag.*) caedes ([*i.* '*iudicia*']. *cf.* AVG. civ. 15, 5 p. 65, 8 D. illud . . . quod inter Remum et Romulum -tum est [*i. caedes*]). LIV. 3, 15, 4 aliud novum malum *in civitate* (*cf.* 3, 16, 4 id m. [*sc. trib., plebem*; *opp.* quiescere . . . sopitum]. 3, 32, 2 duo . . . m. ingentia . . , fames pestilentiaque. SEN. Tro. 427. CLAVD. DON. Aen. 10, 20 p. 294, 1 augmentum . . . malorum, quod muris perditis constabat -tum. *cf. l. 29 sq. p. 1577, 30*). 3, 24, 3 nova -ta causa motus (*cf.* 9, 43, 1 in Samnio . . . novi motus -ti). 4, 45, 7 certamen . . . inter tribunos -tum ([TAC. ann. 2, 36, 1]. *cf.* 22, 5, 7 nova de integro . . . pugna. 39, 39, 1 hac sedata contentione alia . . . Decimi praetoris morte -ta est [COD. Theod. 1, 29, 5; *opp.* compescet. 7, 3, 2 dignitatis. *al.* COD. Iust. 6, 27, 5, 1 inter veteres. *al.*]. *v. et p. 1577, 5*). 5, 51, 7 quid haec . . . urbis nostrae clades nova? num ante -ta est quam *eqs.* ([AMM. 15, 3, 7]. *sim.*: AVG. civ. 13, 14 p. 573, 7 D. series calamitatis huius. SIDON. epist. 7, 4, 4 *gerulo litterarum* istic . . . quiddam necessitatis -tum sanari *tua auctoritate* . . . potest). 6, 11, 1 grave bellum foris (*v. l. 49 sqq.*), gravior domi seditio -ta (SVET. Tib. 25, 1 militum. PRVD. psych. 7 [*alleg.*] quo milite pellere culpas mens . . . queat . . . , -itur quotiens turbatis sensibus . . . seditio. SVLP. SEV. chron. 1, 21, 3 *al.* *cf.* LIV. 6, 14, 1 maior domi -ta moles [*i. seditio*] coegit acciri Romam *dictatorem* [TAC. ann. 3, 43, 1 apud Aeduos]. *cf. l. 80*). LIV. 41, 19, 3 tumultus . . . Gallicus et Ligusticus . . . -tus (LIV. perioch. 139 p. 120, 20. SEN. contr. 1, 8, 6 quotienscumque t. aliquis -tus est. *cf. p. 1574, 40*). 10, 3, 1 multiplex . . . -tus terror. STAT. Ach. 2, 55 lis illa (*sc. dearum ante Paridem*) tuis -ta sub antris (*cf.* COD. Theod. 10, 13, 1 iurgii quod -tum est amissione [COD. Iust. 6, 29, 4 pr. antiquis interpretatoribus legum]. COD. Iust. 6, 61, 8 pr. variae altercationes [7, 40, 1 pr. tantae moles altercationum; *v. supra l. 73*]). CYPR. epist. 61, 3 p. 696, 22 unde . . . repentina persecutio nuper -ta est (SVLP. SEV. chron. 2, 32, 4). LAMPR. Comm. 14, 1 inopia ingens Romae. AMM. 15, 5, 1 haut dispari provinciarum malo calamitatum turbo novarum (18, 3, 1 in comitatu

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Augusti turbo novarum -itur rerum). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 187, 7 e medio tollenda quae -ta sunt scandala (*gr. I 1, 4 p. 9, 10* ἀναφυέντα). COD. Iust. 3, 31, 12, 1 cum ... multae varietates et controversiae veterum -tae sunt (6, 23, 30 veteribus iuris interpretatoribus. *al.*). *talia al.* *nota* 'comitia' *pro* '*certamina in comitiis orta*' (*v. p. 1576, 38*): LIV. 39, 40, 1 his comitiis ... sublatis alia maioris certaminis ... sunt -ta. (II) *de animi affectibus, de moribus sim.* (*praeter l. 16. 21. 23. 41 vitiosis*): PLAVT. Trin. 1009 (*iocose*) Stasime ... *redi* ad dominum ... ne subito metus -atur scapulis ⌊stultitia tua⌋ ([*v. app.; fere pro* '*malo*']. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 8, 145 p. 137, 2 metum qui poterat ... -iri). CIC. Sull. 75 nova quaedam ... immanitas -ta est, incredibilis fuit ... furor (*seq.* exarsit). leg. 1, 33 vitia contraria ([*opp.* extinguantur]. COD. Iust. 8, 47, 10 pr.). Tusc. 3, 82 *aegritudo* non naturā ... sed iudicio ... opinione. Lael. 48 id cum contigit (*sc. cum similis animus se ad virtutem applicuit*), amor -atur necesse est (FRONTO p. 7, 21 N. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 1, 670 p. 133, 14 voluntarius ... amoris adsensus et humano arbitrio -tus). 85 -ta aliqua offensione (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 3, 405 p. 321, 18 ne ⌊-ta offensa in deos aliquid⌋ mutetur *eqs.* [⌊ ⌋ *LR*; -atur o. in d. ⟨si⟩ a. *Georgi, vix recte*]). VERG. Aen. 3, 99 mixto ... ingens -ta tumultu laetitia ([AVG. civ. 7, 20 p. 299, 2 D.]. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 5, 105 p. 438, 28 fuit ... in illis regionibus imperata ludorum [*gen. obi.*] gratia, quae -ens repente ... finitimos provocarat ad visendum). LIV. 28, 43, 10 unde haec repente cura de me -ta? 40, 8, 13 mos sibi cuique rapiendi tyrannidem. SEN. contr. 1, 3, 12 publica indignatio (SEN. dial. 5, 23, 3). SEN. Oed. 62 luctu in ipso luctus -itur novus (*cf.* VAL. FL. 2, 393 novus ... dolor; *v. p. 1573, 6* [AVG. civ. 22, 8 p. 569, 3 D. ex maerore ... domini tantus est in domo illa -tus d.]. *cf. p. 1576, 27*). OCTAVIA 427 cupido belli crevit ... maximum -tum est malum, luxuria (CLAVD. DON. Aen. 3, 135 p. 285, 7 quot mala ex illo principali malo. AVG. civ. 2, 18 p. 75, 23 D. morum. *al. cf. p. 1576, 55*). SEN. dial. 5, 13, 6 iram ... magnitudine ... iniuriae -tam (*cf.* SIL. 4, 351 rabies caedum. APVL. apol. 28 inde ... ira ... rabies ... denique insania). PLIN. nat. 10, 139 pestis -ta opimas aves ... devorandi. TAC. ann. 15, 23, 3 adulationes. CLAVD. DON. Aen. 1, 675 p. 134, 30. 2, 25 p. 150, 25 deceptio (*cf.* 3, 180 p. 291, 1 error [10, 5 p. 290, 15 *al.* CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 81, 34 *errores* quos ... expugnavit ecclesia et in his temporibus quibus -ti sunt; *gr. I 1, 2 p. 53, 19* ἀνεφύησαν]. *al.*). 3, 45 p. 269, 14 horror ... ex visu sanguinis *eqs.* (*cf.* 8, 10 p. 115, 7 formido). 5, 290 p. 455, 24 *praemiis propositis* augebatur ... studium et -batur ... cupiditas *certandi* (*cf.* 6, 370 p. 557, 20 unde ... tibi -ta est istius cupido desiderii, hoc est cupiditas [*Verg.*: cupido *sc. est.* CLAVD. 8, 254 satiata *cupido* ... rursus -itur ... redit]. AVG. civ. 13, 24 p. 599, 18 D. libido [*opp.* deseruisset]. *al. aliter p. 1573, 12*). HIER. epist. 36, 13, 1 maior quaerendi ardor. AVG. epist. 63, 2 p. 227, 9 unde origo huius tribulationis -ta est. PROSP. epist. 5 p. 71[C] ut -tura erat bonarum credulitas voluntatum.

β strictiore vel significantiore usu: i. q. proficisci, initium sumere, exire: (I) *de hominibus, qui doctrina, fide sim. ad unum quoddam sectae corpus congregantur*: CIC. Tusc. 2, 3 ieiunitatem ... unde erat -tum genus Atticorum *eqs.* PRAEDEST. 1, 24 p. 595[A] haeresis Severianorum qui sunt a Severo -ti (*cf. 1, 23* cepit exordium; *1, 26* orti). (II) *de rebus* (*incorp.*): (A) *variis*: TER. Hec. 632 nullam ... culpam commeruit tua *uxor*: a Myrrina haec sunt ... -ta omnia. LVCR. 5, 1153 vis atque iniuria ... unde -ta est, ad eum ... revertit. TERT. adv. Marc. 3, 21 p. 413, 15 adlectio nationum a novissimis diebus -ta est (*seq. Is. 2, 2 sqq.*). CYPR. epist. 59, 14 p. 683, 11 ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis -ta est. ARNOB. nat. 7, 21 p. 254, 20 ius *consecrandi hostias* ... debet habere suam causam certisque ab rationibus -iri, duci. CLAVD. DON. Aen. 3, 260 p. 301, 28 *dis* origo feralis nuntii dicebatur -ta (*cf.* COD. Theod. 16, 10, 3 cum ex nonnullis *templis* vel ludorum ... vel agonum origo fuerit -ta *eqs.*). 9, 370 p. 238, 23 e[t] diverso eventus -ens. 11, 345 p. 465, 1. AVG. civ. 8, 2 p. 321, 33 D. *a Pythagora* ferunt ipsum philosophiae nomen -tum (*aliter p. 1570, 78 sqq. 1578, 11*). 16, 3 p. 127, 3 ad *Sem* ... generationum istarum pervenit a minimo -ta narratio. (B) *de fama, rumoribus, fabulis sim.: fere i. q. emanare, disseminari, propagari*: CIC. dom. 95 extinctum est ... illud maledictum crudelitatis ... aliud -tum est. LIV. 6, 21, 9 de Praenestinorum ... defectione eo anno primum fama -ta (9, 27, 11. 10, 11, 7. TERT. apol. 7, 11 quod ab uno aliquando principe *f.* -ta sit necesse est [*item* nat. 1, 7 p. 67, 20 ab uno ... ore]. CLAVD. DON. Aen. 4, 320 p. 400, 18 deiecto eo ex quo fuerat *f.* -ta. *al.*). QVINT. decl. 259 p. 58, 2 rumor ... in civitate (FRONTO p. 37, 14 N. quanti ... r. adversi, quantae querimoniae -entur). SVET. Nero 6, 4 quae fabula (*de dracone*) -ta est deprensis in lecto eius ... serpentis exuviis (*cf.* APVL. met. 2, 1 fabulam ... Aristomenis de situ civitatis *Thessalicae*. CAPITOL. Ver. 10, 2). AVG. civ. 7, 20 p. 298, 29 D. -tam esse opinionem (18, 12 p. 271, 18 hanc o. fabulosam hinc).

B *c. mera vi quavis ratione nascendi: i. q.* ***fieri, effici*** (*cf.* oriri): 1 *in universum*: a *de rebus corporeis et natural.* (*fere de origine variorum corp. primorum*): LVCR. 2, 252 motus ... vetere -itur ⟨semper⟩ novus ordine certo. 2, 507 (*si semina infinitas formas haberent*) aliis aliud praestantius -retur (*cf. 510* esset). 2, 792 proclivius -entur candida (*subst.*) de nullo quam nigro nata colore (*vs. 790* creantur; *aliter p. 1573, 2*). 4, 605 dividitur vox, ex aliis aliae (*partes vocis*) quoniam gignuntur, ubi una dissuluit ... in multas -ta *eqs.* (*aliter p. 1574, 48*). CLAVD. DON. Aen. 11, 195 p. 435, 13 ex tritura ... axis et rotae magnus fervor -itur. **b** *de variis incorporalibus*: CAES. civ. 2, 12, 3 *legati dixerunt* nullam -iri moram posse (*sc. urbis tradendae*). CLAVD. DON. Aen. 9, 245 p. 220, 16 principiorum cursus habet continuationem suam, sed quando est ad alia ventum, -ta interruptio est. 10, 30 p. 295, 15 nihil tale. DECRET. Gelas. 155 *Antiochiae* primum nomen Christianorum novellae gentis -tum est (*cf. p. 1577, 66*).

2 *potiore usu seu speciali*: a *de ortu regni vel urbis, fere i. q. condi*: CLAVD. DON. Aen. 11, 295 p. 456, 4 ut ille de quo dixit (*1, 286*) 'nascetur ... Caesar' digno auctore videretur ... progenitus et pio ... principe Romanum imperium constaret -tum. PRVD. c. Symm. 2, 416 regius -tam iam tunc tenuit status urbem *Romam* (*i. statim ex condita u.*). b *in arithm. de certo numero, qui computando ex altero efficitur*: FAV. EVL. p. 9, 13 octavus *numerus* ex duobus quaternariis -tus ([*seq.* paritur ... non parit]. p. 13, 22 quadratus n. ... ex tribus in se triplicatis -itur. MART. CAP. 7, 744 *n.* 'primi' ... a nullo numero -untur. BOETH. arithm. 2, 28 p. 119, 8). BOETH. arithm. 1, 32 p. 69, 11 sesqualtera quantitas ex termino duplicitatis (*l. 12* nascatur). 1, 32 p. 72, 7 ex superbipartiente duplus superbipartiens. 2, 3 p. 83, 27. *ibid.* p. 85, 7 ex duplici ... et sesqualtero triplex ratio proportionis.

C *i. q.* ***incipere, inchoare*** (*cf.* exordiri *et v. p. 1572, 64*): 1 *generatim*: a *nude ponitur*: SEN. Herc. f. 137 *die incipiente* labor -itur durus. GELL. 2, 2, 9 publicos honores cessare, naturales ... -iri. b *acced. inf.*: IVVENC. 4, 208 noctis medio clamor crebrescere magnus -itur (*v. p. 1574, 33*).

2 *technice de initio libri*: COD. Iust. 1, 17, 2, 6 quintus ... -itur nobis digestorum articulus (1, 17, 2, 7 sexta ... pars d.).

syn., coniuncta: *ad I*: apparere: *p. 1571, 45. 76. 77. 1572, 5.* consurgere: *p. 1573, 79.* emergere: *p. 1573, 82.* exsistere: *p. 1573, 55.* exsurgere: *p. 1573, 78.* nasci: *p. 1571, 66.* oriri: *p. 1571, 15. 25. 45. 75.* porrigi: *p. 1574, 13.* procedere: *p. 1573, 20.* surgere: *p. 1571, 62.* *ad II*: creari: *p. 1575, 25. supra l. 3.* crescere: *p. 1575, 68. 69.* edi: *p. 1575, 21.* emergere: *p. 1575, 2. 1576, 44.* emicare: *p. 1575, 27.* exardescere: *p. 1577, 12.* exordium sumere: *p. 1575, 30.* exsurgere: *p. 1576, 5.* extolli: AMM. 16, 12, 43. fieri: *p. 1574, 36. 1575, 16. 68 al.* germinare: *p. 1575, 75.* gigni: *supra l. 4.* nasci: *p. 1575, 35. 1576, 6. 7. supra l. 24.* originem habere: *p. 1575, 26.* oriri: *p. 1576, 2. 12.* pari: *supra l. 20.* prorumpere: *p. 1575, 27.* tolli: *p. 1574, 33.*

opp.: *ad I*: cadere: *p. 1571, 34 sq. 65.* deficere: *p. 1571, 34.* extingui: *p. 1571, 57.* occidere: *p. 1571, 14. 20. 25. 33. 51. 59. 64 sq. 76 sq. saepe.* *ad II*: compesci: *p. 1576, 63.* condi: *p. 1576, 12.* extingui: *p. 1575, 22. 1576, 40. 52. 1577, 13.* finiri: *p. 1576, 51.* opprimi: *p. 1576, 50.* quiescere: *p. 1576, 56.* sedari: *p. 1576, 62.* terminari: *p. 1576, 52.*

pendet praep.: ex: *p. 1573, 2. 16. 74. 1574, 40 saepissime.* ab: *p. 1573, 18. 36. 1575, 28. 1576, 4 al.* de: *p. 1575, 46. 54. 55. 1576, 1. supra l. 2.* *abl. separ., orig.*: *p. 1571, 30. 1573, 5. 63. 1574, 24. 1575, 19 saepius.* hinc: *p. 1573, 10. 1574, 61. 79.* inde: *p. 1573, 32. 37. 1574, 79. 1576, 10 al.* (exinde: *p. 1574, 77*). unde: *p. 1574, 28. 49. 1575, 50. 1576, 3 persaepe.* *acced. dat. comm. (incomm.)*: *p. 1573, 27. 1574, 60. 1576, 79. 1577, 4. 10. 42.* c. ad: *fin.*: *p. 1573, 77. 79.* *consec.*: *p. 1574, 9.* *acced. sent. rel. fin.*: *p. 1573, 48.*

deriv.: exortivus, exortor, exortus. *M.*

[exoritatus *v. p. 1584, 50.***]**

exormis (-ornis, -ornis) immanis GLOSS. IV 235, 56 *al.* (*cf. Niedermann, IF 26, 1909, 54* 'exormis *ad analogiam illius formae, q. e. male separata* in-ormis, *i.* enormis').

exormisda (*l. 70*) *et* **exormiston** *n.* (*?, v. Skahill, Synt. Cassiod. var. p. 1*), *f.* (*l. 71*), ἐξορμιστόν. *genus piscis* (*v. l. 73*): POL. SILV. voc. anim. chron. I p. 544, 9 (*inter natantia*) ciprinus. horfus. -a. mugilis. lucusta. CASSIOD. var. 12, 4, 1 p. 362, 20 -on Sicula quibuslibet laboribus offeratur. 12, 14, 5 p. 371, 25 -on ... inter pisces regium genus, compar murenis corpore, sed colore distans ... colostrea delicatudine praeditum, ... suavi liquore coagulatum *eqs.* *K.*

[☒]**exornātio,** -ōnis *f.* *ab* exornare. *plur. l. 84. p. 1579, 1. 2. 5 al.* [*variat c.* ex oratione: *p. 1579, 26. cf. ex coni. p. 1579, 5.* *falso trad.*: CIC. phil. frg. I 10 M. (Colum. 12, 3, 2); excoctionem *coni. Kurfess, Eranos 11, 1911, 250.*]

i. q. actio exornandi vel ornamentum (*sic l. 83 sqq.*): 1 *t. t. rhet.*: a *in universum*: CIC. inv. 2, 11 hic tantum ipsa inventa unamquamque in rem exponentur simpliciter sine ulla ... -e. *cf. et p. 1579, 26.* b *i. q. tropi et figurae*: RHET. Her. 4, 3, 5 -em, quae verbi causa constet ex similiter desinentibus verbis. 4, 8, 11 -es sententiarum aut verborum. 4, 11, 16 omne genus orationis

[Beutler-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... dignitate adficiunt -es. 4, 13, 18 dignitas ... in verborum et in sententiarum -es dividitur (*cf.* 4, 44, 56. 4, 45, 58. *v. et p. 1578, 84*). verborum -o est, quae ipsius sermonis insignita continetur perpolitione (*tractatur* 4, 13, 19—34, 46. *terminus legitur etiam*: 4, 14, 20. 21 -um. 16, 24. 18, 26 [orationis *codd.*]. 22, 32 -um. 23, 32 -bus [31, 42]. 43, 56 *al.*). sententiarum -o est, quae non in verbis, sed in ipsis rebus quandam habet dignitatem (*tractatur* 4, 34, 46—55, 69. -o *legitur etiam*: 4, 35, 47. 4, 37, 50 *al.*). **c** *i. q. pars argumentationis*: RHET. Her. 2, 18, 28 absolutissima et perfectissima est argumentatio ea, quae in quinque partes est distributa: propositionem, rationem, rationis confirmationem, -em, conplexionem (*sim.* 3, 9, 16). *ibid.* -o est, qua utimur rei honestandae et conlocupletandae causa, confirmata argumentatione. 2, 19, 30 *ter.* 2, 29, 46 -o constat ex similibus et exemplis et amplificationibus et rebus iudicatis et ceteris rebus, quae pertinent ad exaugendam et conlocupletandam argumentationem. QVINT. inst. 5, 14, 6 ita erit prima *pars epichirematis* intentio, secunda adsumptio, tertia conexio. nam confirmatio primae ac secundae partis ⟨et⟩ -o eisdem cedere possunt, quibus subiciuntur. **d** *i. q. genus dicendi demonstrativum sive laudativum*: CIC. part. 10 tria haec genera iudicii deliberationis -is; quae quia in laudationes maxime conferatur, proprium iam habet ex eo nomen. 11 quas res sibi proponit in istis tribus generibus orator? :: delectationem in -e. 12. 69.

2 *i. q. honos, laus*: CIC. inv. 2, 112 ex sua vi quaerentur *beneficia* hoc modo: magna an parva, facilia an difficilia, singularia sint an vulgaria, vera an falsa quadam -e (ex oratione *codd. vett.*) honestentur. CIL XI 3614 (*a. 113*) cum tam honesta exsempla etiam provocari honorifica -e debea⟨n⟩t.

3 *i. q. decoratio urbis vel aedificii*: CIC. inv. 2, 168 aliae ... (*sc. res sunt in re publica*), quae iam quiddam magis amplum et minus necessarium conficiunt, ut urbis egregia -o atque amplitudo. CIL VIII 2340 Aesculapiu⟨m⟩ L. Acilius Granianus L. Iulio Ian⟨u⟩ario socero suo at -e⟨m⟩ balinei dono dedit (*cf.* VIII 2398 ad -em operis macelli [= VIII 2399]).

4 *i. q. formatio, dispositio mundi, materiae sim.* (*de anima l. 39*): CHALC. transl. p. 37^{E} dies ... et noctes et menses et annos, qui ante caelestem -em non erant (*πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι*). 38^{D}. 47^{D} Harmonia ... discrepantes et inconsonantes animae commotiones ad concentum -emque concordiae Musis auxiliantibus revocet (*εἰς κατακόσμησιν καὶ συμφωνίαν ἑαυτῇ*). 52^{D} ante mundi ... sensilis -em ([*πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι*]. 53^{A} [*πρὶν ... τὸ πᾶν ... διακοσμηθὲν γενέσθαι*]. comm. 354). comm. 269 consultis providae mentis et necessitatis rationibus constitit *mundus* operante quidem providentia et agente, silva vero perpetiente -ique se facilem praebente (*cf.* 270. 300 praebere cultui atque -i suae patientiam. 312 nondum ante -em ... fine circumdatam). 287 neque ipsa (*sc. species i. εἶδος*) se, inquit (*sc. Aristot. phys. p. 192^{a}, 20*), *adpetit*, quia nihil ei deest ad perfectam -em.

exornātor, -ōris *m.* *ab* exornare. *qui exornat*: **1** *res in oratione*: CIC. de orat. 2, 54 paulullum se erexit et addidit maiorem historiae sonum vocis ... Antipater. ceteri non -es rerum, sed tantummodo narratores fuerunt. **2** *aedificium*: INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 220 ⟨memoriae per⟩petuae fundatorum et exor⟨natorum⟩. **3** *mundum, i. q. formator* (*v. l. 35*): CHALC. comm. 130 -em mundi deum.

PLAVT. Cist. 306 mulierculam **exornātulam.** *ab* exornatus *demin. sec. subst. anteced. iocose formatum* (*v. Hofmann, Umgangsspr. p. 140*).

***exorno,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* ornare. *scrib.*: ex.orn-: CIL XIV 2795, 3. exs-: CIL XI 3614. exh-: *hic illic in codd.* *apices*: CIL IX 5177 exornát(am). X 1839 exórnávér⟨unt⟩. *abbrev.*: ex (?): CIL VI 2168. exor: CIL VIII 7978 X 5064. exorn: CIL XII 408 XIV 390. 3005 *al.* NOT. Tir. 33, 88 -at. *inter verba act. coni.* I^{ac}: CHAR. gramm. p. 472, 21 B. *formae perf. brev.*: *p. 1580, 17. 1581, 57. 1582, 66. 1583, 81.* ITALA Matth. 23, 29 (cod. e) -astis. NON. p. 105, 22 -are ornare (p. 299, 17). SCHOL. Lucan. 6, 256 -ant ... valde ornant (ISID. orig. 10, 82 -tus v. ornatus. GLOSS.). GLOSS. -are perornare. -o *διακοσμῶ. ἐκκοσμῶ.* *v. et p. 1584, 11.* *legitur inde a* PLAVTO, VARRONE, RHET. Her.; *deest e. g.* LVCR., CAES., VERG. (*sed v.* CIRIS *p. 1580, 17*), HOR., *elegiacis*, VELL., VAL. MAX., CELS., TAC. [*variat in codd. c. simpl.* ornare: *p. 1580, 47. 1582, 47.* *c.* exornatio: *p. 1583, 31.* *c.* exorare: *p. 1580, 39. 1581, 70.* PLIN. nat. 35, 173 SIL. 11, 549. *ex coni. pro* exorare: *p. 1582, 14. 1583, 45.* exarmare: *p. 1581, 35.* AMM. 28, 4, 19 (*Baehrens, Burs Jber. 203, 1925, 55*). *falso vel dub. trad.*: TERT. cult. fem. 2, 9 p. 726 Oe. gratiam ... exarmatam (*A*, -tam *rell.*, *quod interpretati sunt quidam 'ornatu privatam'. cf. p. 1584, 20 et* GLOSS. Verg. ed. Hagen E 146 p. 515 eversus -tus, orbatus). *dub. interpr.*: ATTA com. 8 cum primo luci hodie ut -ta sit, atque ut auspicetis: cras est communis dies. CIL VIII 23983 (*frg.*).]

I *i. q. ornare* (*syn. p. 1580, 8. 1582, 38 al.*), *decorare* (*syn. p. 1582, 38. cf. appos.* polire: *p. 1580, 42*; illustrare: *p. 1582, 40*; instruere: *p. 1580, 67. 1582, 18.* augere: *p. 1582, 25. 29.* *per ironiam*: *p. 1580, 25. 1582, 4. fere i. q. donare: p. 1582, 11*): **A** *corporaliter* (*per compar.*: *p. 1581, 20*): **1** *animantia, sc. veste, corona sim.* (*corpus vel partes corporis*: *l. 10. 17. 23. 24. 26 al.*; *bestiam*: *infra l. 19*; *statuam sim.*: *l. 11*; *v. et p. 1583, 53*): **a** *in universum*: PLAVT. Cas. 768 vilicus ... cum corona, candide vestitus, lautus -tusque ambulat (*cf.* Epid. 226 quasi non fundis [*i. vestibus fundorum pretio emptis*] -tae multae incedant [APVL. met. 2, 9. *v. et infra l. 53*]). Poen. 284 quom ornatum aspicio nostrum ambarum, paenitet -tae ut simus (*syn.* ornatae). Most. 290 (*interpol.?*) nequiquam -ta est bene, si morata est male. Truc. 270 advenisti huc te ostentatum cum -tis ossibus. TER. Eun. 683 varia veste -tus fuit (CVRT. 8, 13, 21. *v. et l. 12*). RHET. Her. 3, 22, 37 si aliquas *imagines* -bimus, ut si coronis aut veste purpurea (*cf.* LVCAN. 6, 256 -ant ... deos [*aliter infra l. 84*] ac nudum pectore Martem armis, Scaeva, tuis [FLOR. epit. 3, 2, 6. -ta armis hostilibus tropaea; *cf. p. 1584, 18*]. SVET. Nero 46, 2 -ti Lares in ipso sacrificii apparatu conciderant. CIL IX 5177 [*a. 172*] *statuam* omni cultu -t(am) de suo posuit). CIRIS 148 sacerdos ... foliis caput -arat (-at A^1R, -tus *L*) olivae (*cf.* PS. AVR. VICT. epit. 41, 14 habitum regium gemmis et caput -ans perpetuo diademate *Constantinus*). LIV. 7, 6, 5 equo ... quam poterat maxime -to insidentem *Curtium* (*sim. de asino*: APVL. met. 10, 18. *de aliis bestiis*: PHAEDR. 1, 3, 6 graculus ... pennas, pavoni quae deciderant, sustulit seque -vit. PLIN. nat. 32, 17 *pisces* -ti auro). SEN. Herc. f. 912 populea nostras arbor -et comas *eqs.* (*cf.* FIRM. err. 4, 2 crines). SEN. nat. 7, 31, 2 -amus anulis digitos. PETRON. 110, 5 *ancilla* sevocatum ... me ... decoro -vit capillamento. QVINT. inst. 8 prooem. 20 muliebris et luxuriosus *cultus* non corpus -at, sed detegit mentem. TERT. adv. Marc. 3, 7 p. 387, 24 dehinc *adveniet Christus* despoliatus pristinas sordes et -tus podēre et mitra et cidari munda. HERM. vulg. vis. 4, 2, 1 occurrit mihi virgo quaedam -ta tamquam de thalamo prodiens (*gr. κεκοσμημένη*, *Pal.* ornata). IVST. 7, 3, 5 mulieres ... e convivio evocat, cultius -turus gratioresque reducturus. 21, 3, 6 feminae impensius -tae. CLAVD. 1, 192 Proba praecipuo natos -at amictu. *reflexive* (*v. et l. 22. p. 1581, 82. 1582, 25*): PLAVT. Most. 293 tibi me -o ut placeam (*cf.* Stich. 744 vobis). Stich. 701 sed amica mea et tua dum ... se -at, nos volo tamen ludere inter nos. SEN. epist. 79, 18 se non -vit et pinxit, sed idem fuit, sive ex denuntiato videbatur, sive imparatus ac subito. FRONTO p. 215, 21 N. sese magnopere. *mediopassive*: MELA 3, 86 *Aethiopes* aere -antur (exorantur *A*), auro vincla sontium fabricant. APVL. apol. 13 ut ... habere *speculum* concedam ..., non tamen ex eo accipi necesse est -ari quoque ad speculum solere. SIDON. epist. 1, 7, 11 se sub atratis accusatoribus -tum ille politumque iudicibus intulerat

b *peculiariter*: *i. q. habitu mutato ad alterius personae simulationem conformare* (*cf. et supra l. 36.* *transit ad not. instruendi, subornandi* [*v. p. 1583, 74*]: *l. 55*): PLAVT. Cas. 769 illae ... armigerum ilico -ant (in cubiculo armigerum ornant *P*) duae, quem dent pro Casina nuptum nostro vilico. Mil. 1183 ubi ero -tus quin tu dicis quid facturus sim? Persa 335 ex causa ad hoc exemplum te -vi ego (APVL. met. 11, 24 ad instar Solis -to ⟨me⟩ et in vicem simulacri constituto. *paulo aliter l. 54. cf.* Trin. 767 homo -etur graphice in peregrinum modum). 462 -tu's basilice; tiara ornatum lepida condecorat schema ([*v. app. cr.*]. Poen. 577 b. -tus incedit et fabre ad fallaciam). Poen. 426 iam et ornamentis meis et sycophantiis tuom -bo vilicum (Pseud. 757 cum o. omnibus). Pseud. 751 ubi hominem -vero, subditivom fieri ego illum militis servom volo. Trin. 857 ut ille me -vit, ita sum ornatus. CIC. har. resp. 44 nisi eum (*i. Clodium*) mulieres -tum ita deprendissent. APVL. met. 11, 8 pompae magnae paulatim procedunt anteludia votivis cuiusque studiis -ta pulcherrime. IVST. 7, 3, 6 in quarum (*i. mulierum*) locum matronali habitu -tos iuvenes opponit.

2 *res*: **a** *aedificia sim.* (*viam*: *p. 1581, 17*), *sc. marmoribus, statuis sim.* (*sertis*: *p. 1581, 10*; *arboribus*: *l. 69*; *inscriptione*: *l. 65. 77*): VARRO rust. 1, 1, 10 cum ... villam haberes ... spectandam ⟨et⟩ parum putasses esse, ni tuis quoque litteris -ti parietes essent *eqs.* (PELAG. in I Tim. 5, 6 p. 494, 6 marmorum crustis). CIC. Verr. II 2, 84 domum eius -tam et instructam fere iam iste reddiderat nudam atque inanem (Sull. 88 domus erit ... -ta. SALL. [?] rep. 1, 8, 1 signis. PLIN. nat. 15, 127 *laurus* sola et domos -at et ante limina excubat. APVL. Socr. 22 p. 170 ditissime. p. 171 domus vice templorum -tas. CE 882 [*s. II ex.*] si nitidus vivas, eccum domus -ta est. VLP. dig. 15, 3, 4. CAPITOL. Gord. 39, 1 pulcherrime. *et al. cf.* SALL. hist. frg. 2, 70, 2 -tis aedibus per aulaea et insignia). CIC. Verr. II 4, 62 -at ample magnificeque triclinium (*cf.* CVRT. 3, 11, 23 Dareo tabernaculum -verant. PETRON. 26, 1 thalamum ... incesta -verant veste. IVV. 3, 8, 19 tota licet veteres -ent undique cerae atria). Arch. 27 Decimus ... Brutus ... Acci ... carminibus templum ac monimentorum aditus -vit suorum (LIV. 26, 11, 9 auro argentoque ... -tum habebant. CIL XIV 2795, 8 [*a. 140*] pietatis suae adfectu. SVLP. SEV. chron. 1, 46, 2 magnis ... sumptibus. CIL VIII 20251 de suo. *cf.* LIV. 10, 46, 8 *aedem Quirini* hostium spoliis [CIL XIV 2795, 3; *a. 140* statuis. VI 213; *a. 181* marmoribus]. 43, 4, 7 tabulis ... pictis ... fanum. AMM. 22, 16, 12 *Serapeum*. INSCR. RM 18, 1903, 336 Caesareum fecit et omni cultu -vit. *adde*: *deos ipsos* [*aliter supra l. 13*] *pro templis*:

[Beutler-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Liv. 42, 3, 9 tamquam non idem ubique immortales sint, sed spoliis aliorum alii colendi -andique). Cic. leg. 2, 65 *sepulchrum* opere tectorio (Amm. 25, 10, 5. CIL III 7545 lucu⟨m⟩ et sepulchru⟨m⟩ [*gr.* ἐξήρτισεν]. *cf.* Vlp. dig. 11, 8, 6 religionis interest monumenta exstrui et -ari [Itala Matth. 23, 29 (cod. e); κοσμεῖτε, *Vulg.* ornatis]). Cic. epist. 7, 23, 2 signa ego emere soleo, quae ad similitudinem gymnasiorum -ent mihi in palaestra locum (*cf.* Plin. nat. 35, 5 palaestras athletarum imaginibus et ceromata sua -ant). Sen. epist. 86, 9 olim et pauca erant balnea nec ullo cultu -ta (Capitol. Gord. 32, 5). Plin. nat. 35, 173 comitium. Homer. 550 festis altaria sertis -ant (*cf.* CIL VIII 11151 ⟨a⟩ram a solo aedificavit et opere albari -vit). Mart. 3, 19, 2 -ant pictae ... platanona ferae. Plin. epist. 10, 8, 4 opus .. tua statua (Inscr. NotScav. 1921 p. 189 n. 30 [*ante a. 268*] ⟨p⟩on⟨derarium⟩. Inscr. Afr. Gsell I 1276 [*aet. Iuliani*] forum. *al. v. et p. 1580, 81*). CIL XI 3614 (*a. 113*) phetrium ... sua impensa (X 1839). Svet. Aug. 18, 2 Tert. idol. 8 p. 36, 28. Paneg. 5, 8, 4 -vimus vias ... paupere quidem suppellectili, sed *eqs.* Sidon. carm. 23, 58 portas -as asaroticis lapillis. CIL VI 34861 scholam marmoribus -vit (VIII 23888 porticum. *al. v. et p. 1580, 82*). X 7225 sacrarium. *et al.* *per comparationem* (*v. et l. 55*): Hier. epist. 58, 7, 1 verum Christi templum anima credentis est: illam -a, illam vesti, illi offer donaria. Salon. in prov. p. 984^B habitaculum nostrae mentis piis cogitationibus -amus.

b *urbes, regiones sim., sc. monumentis sim.* (*montem sativis: infra l. 47*): Cic. Verr. II 1, 55 urbem totam templaque deorum omnesque Italiae partes illorum (*Flaminini et Mummii*) donis ac monumentis -tas videmus (II 2, 3 Siculorum urbes signis monumentisque. Liv. 23, 10, 8 ite obviam Hannibali, -ate urbem. 26, 31, 9 spoliis ... urbem Romam. 39, 4, 12 captarum civitatum ornamentis. 40, 5, 7 urbis nondum -tae neque publicis neque privatis locis [44, 7, 3]. Svet. Iul. 28, 1 operibus. *cf.* Plin. nat. 29, 8 operibus Neapoli -ta. CIL XI 3614 [*a. 113*] si qui r(em) p(ublicam) n(ostram) exsornat. Paneg. 4, 38, 4 -tae mirandum in modum ac prope de integro conditae civitates [*cf.* Amm. 27, 3, 7 per omnia ... civitatis membra, quae diversorum principum -arunt (exarmarunt *V*) impensae]. Avr. Vict. Caes. 40, 28 Cirtae ... oppido ... reposito -toque nomen Constantina inditum). Sall. Iug. 16, 5 alteram (*sc. partem Numidiae*) specie quam usu potiorem, quae portuosior et aedificiis magis -ta (ornata *H*) erat, Adherbal possedit (*cf.* Frontin. [?] strat. 4, 3, 15 non Italiam solum sed etiam provincias tabulis statuisque -vit. Amm. 14, 8, 2 hanc [*i. Ciliciam*] ... praeter oppida multa duae civitates -ant, Seleucia ... et Claudiopolis [27, 4, 12 *Thraciam* Filippopolis ... et Beroea, amplae civitates, -ant]). Liv. 37, 21, 7 egregie ... -ta insula erat (*cf.* 41, 20, 9 Delon aris insignibus statuarumque copia -vit. Lvcan. 5, 51 Phoebeia donis -ta Rhodos). Ivst. 12, 7, 7 montis *Nysae* ... naturalibus bonis ... non aliter vestiti, quam si manu cultus colentiumque industria -tus esset (*cf.* Evstath. Bas. hex. 5, 5 p. 917^C campos ... turgidis messibus -tos [*gr.* φρίσσοντα τοῖς ληΐοις]).

c *caelum, mundum sim.* (*materiam: infra l. 56*), *fere de opificio dei*: Cic. nat. deor. 1, 22 varietatene eum (*i. deum*) delectari putamus, qua caelum et terras -tas videmus? Manil. 1, 498 cur eadem aestivas -ant sidera noctes semper et hibernas eadem? (Avg. serm. 204, 1 p. 1037^med. caelos angeli habitant et sidera -ant). Tert. adv. Hermog. 29 p. 156, 21 omnia opera sua deus consummavit, incultis primo elementis depalans quodammodo, dehinc -tis velut dedicans. 42 p. 172, 10 si commune aliquid habebat cum deo *materia*, non desiderabat -ari ab ipso. Comm. instr. 1, 3, 1 cum deus omnipotens -asset (*C*; -ret *cett.*) mundi naturam. Ps. Hil. libell. 2 p. 72, 14 solum verum deum, qui quaedam generaverit, quaedam fecerit, disposuerit, ordinaverit, -verit *eqs.* 6 p. 76, 20 postquam universa deus per sermonem suum ... perfecta atque -ta vidisset *eqs.*

d *varias res corporeas* (*ornamentum est homo: l. 63*): Sen. dial. 7, 25, 4 in alienum inponar fericulum -turus victoris superbi ac feri pompam. Cvrt. 3, 3, 20 hastas argento -tas ... gestabant. Colvm. 7, 2, 1 casei lactisque abundantia ... etiam elegantium mensas iucundis et numerosis dapibus -at (*cf.* Evstath. Bas. hex. 5, 9 p. 920^A [*gr.* κατακοσμῆσαι τράπεζαν]). Plin. nat. 34, 163 coepere (*sc. Galli*) ... et esseda sua colisataque ac petorita -are simili modo (*cf.* Clavd. 15, 344 -et geminos Maurusia laurea currus). Mart. 14, 167 -ent (-et *T*, exorent *P*, exordent *γ*) docilem candida plectra lyram. Vlp. dig. 25, 1, 7 pr. quae *impensae* species -ant. Porph. Hor. ars 1 *si pictor voluerit* inferiorem partem membrorum exprimere piscis effigie, superiorem vero mulieris -are specie. Ps. Avr. Vict. epit. 41, 14 habitum regium gemmis (Cod. Iust. 11, 12, 1 pr. aliis ... gemmis frena et equestres sellas et balteos suos privatos -are permittimus. CIL XIV 3941 hydraeum gemmis -tum et auratum). Apic. 2, 60 circellos isiciatos ... -as (*cf.* 7, 319 tubera -as et inferes [8, 369. 372 *al.*]. 8, 400 *al.*).

B *incorporaliter*: **1** *vario usu* (*fere virtutibus vel bonis externis*): **a** *aliquem* (*urbem sim.: l. 83; ecclesiam sanctis: p. 1582, 6*): Plavt. Most. 168 satin haec me vestis deceat ... :: quin tu te -as moribus lepidis, quom lepida tute -es? Cic. Tusc. 5, 10 *Pythagoras* -vit Graeciam, quae Magna dicta est, ... praestantissumis et institutis et artibus (*cf.* Ivst. 41, 5, 4 *Darea urbs ut* ve-

nationum voluptatibus -etur). Sen. dial. 12, 9, 5 omnia ista bona ... eos ... ipsos, quos -ant, et premunt. Plin. nat. 14, 5 postquam senator censu legi coeptus, iudex fieri censu, magistratum ducemque nihil magis -are quam census, ... pessum iere vitae pretia. Tert. patient. 15 p. 22, 26 *patientia* feminam -at, virum adprobat. Sacr. Leon. p. 331 per ipsos *sanctos* unigeniti sacrum corpus (*i. ecclesiam*) -ans. Salon. in eccles. p. 993^D consummatum virum atque perfectum in omnibus, et variis -tum virtutibus (*cf.* p. 997^C hoc distat [*sc. inter virum sapientem et stultum*] quia iste sapientia et claritate illustratur et -atur; ille vero errore stultitiae suae obtenebratur et deturbatur). *transit ad not. 'donandi'*: Manil. 4, 524 *Taurus* propria ... iuvencum (*i. hominem in Tauro natum*) dote (*i. ruris, opibus*) per inversos -at vomere campos. Petron. 88, 9 ne quis dubitet pecuniam concupiscere, Iovem quoque peculio -at (exorat *codd.*).

b *aliquid* (*res incorporeas; spatium temporis: l. 32*): Cic. Quinct. 49 mors honesta saepe vitam quoque turpem -at (Sen. benef. 1, 11, 1 aliter ... ad animum pervenit, quod vitam continet, aliter quod -at aut instruit. Firm. math. 6, 4, 2 *Iuppiter cum Sole* vitam claro semper ⟨splendore⟩ dignitatis -ant. Amm. 25, 4, 3 pudicitia ... v. -at. *cf.* Firm. math. 6, 10, 6 omnem vitae substantiam honesta dignitate ... -at). Tusc. 2, 12 ne philosophiam falsa gloria -es (2, 33. Tert. anim. 54 p. 387, 8 amore puerorum. *cf.* Salon in eccles. p. 998^A carnalis sapientia quamvis eloquentiae floribus -etur. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 9, 15 *prima pars philosophiae practicae* sui curam gerens cunctis sese erigit, -at augetque virtutibus). Pvblil. Q 50 quicquid fortuna -at, cito contemnitur (Sen. epist. 97, 14 nec ullum scelus, licet illud fortuna -et muneribus suis, ... impunitum est). Sen. epist. 13, 15 natus es ad ista quae dicimus; eo magis bonum tuum auge et -a. Plin. epist. 10, 4, 4 pro moribus Romani mei, quos et liberalia studia -ant et eximia pietas (Firm. math. 6, 3, 11 ornamento pudicae ... conversationis). paneg. 92, 4 *nos* mensi attribuisti, quem tuus natalis -at (*cf.* Clavd. rapt. Pros. 3, 38 fructibus annum). Tert. adv. Marc. 1, 28 p. 330, 15 *deus Marcionis* quid aut onerat infirmam *carnem* aut -at indignam? quid non salute remunerat quam onerat vel -at? paenit. 8, 6 immolans vitulum pro eo (*filio*) opimum (*v. app. crit.*) convivio gaudium suum -at. Firm. math. 1, 5, 12. 6, 2, 6 ipsam ... partem similis splendor maiestatis -at (*antea*: decoratur, ornantur). Hier. epist. 51, 4, 1 (*Epiphan.*) fidem suam bonis operibus -ant. Rvfin. Orig. in Rom. 8, 10 p. 1188^C ministerium suum (*syn.* illustrare [*Rom. 11, 13* δοξάζω], *opp.* dehonestare). Salon. in prov. p. 973^C quicumque in bonis operibus *legem* studet implere et -are. CIL VIII 26239 Apronius ... ad -andam mu⟨ni⟩ficentiam fratris basem ... posuit.

2 *aliquem* (*urbem: l. 78; abstractum pro concreto: l. 65*) *honoribus, insignibus sim., fere technice* (*cf. et supra l. 4*): Cic. leg. agr. 2, 101 ego cum vestris armis armatus ⟨sim⟩ insignibusque amplissimis -tus (*Ee*, ornatus *cett., v. app. crit.*), non horreo *eqs.* Vitr. 10, 16, 8 Rhodii Diogneti sollertia liberati bello publice gratias egerunt honoribusque omnibus eum et ornamentis -verunt ([CIL VIII 22903 omnibus honoribus ⟨in⟩ republica sua e⟨xorn⟩ato]. Plin. nat. 7, 136 L. Fulvius ..., Tusculanorum rebellantium consul, eodemque honore, cum transisset, -tus confestim a populo Romano *eqs.* *cf.* Cod. Theod. 12, 1, 122 eos praestiti honoris splendor -et). Inscr. lat. Corinth. West 68 equo ⟨publico⟩ -to a divo Claudio (CIL VIII 8319 XIV 390 *al. v. p. 735, 44*). Plin. nat. 30, 11 Ostanes comitatu eius (*Alexandri Magni*) -tus. CIL III 384 Sex. Quinctilio ... Valerio Maximo lato clavo -to a divo Augusto Nerva (VII 504 VIII 7041). Plin. epist. 2, 13, 2 regis exercitum amplissimum: hinc tibi beneficiorum larga materia, longum praeterea tempus quo amicos tuos -are potuisti. 2, 13, 10. 10, 12 rogo, ut Accium Suram praetura -are digneris. 10, 13 ad testimonium laudemque morum meorum pertinere tam boni principis iudicio -ari (*cf.* Tert. Scap. 4 p. 548 Oe. clarissimas feminas et clarissimos viros Severus, sciens huius sectae esse, non modo non laesit, verum et testimonio -vit *eqs.*). 10, 26, 3 rogo gaudere me -ta quaestoris mei dignitate (*cf.* Fronto p. 170, 5 N. Calpurnii dignitatem ... -asti duabus iam procurationibus datis. *aliter p. 1583, 24*). Inscr. RevA. V 34, 1931, p. 342 n. 38, 9 (*a. 144*) qui ... per tres militias -tus sit (CIL XIV 2947 [*ca. a. 180*] militia prima praefecturae equit(um). VIII 9760 [*ca. a. 200*] milit(iis) equestrib(us). Papin. dig. 29, 1, 43. CIL X 1493 -to militiae). CIL XIII 1751 (*a. 160*) Qu. Samnio Secundo ab XV viris occabo et corona -to. VI 1598 (*ca. a. 160*) pontif(icatu) min(ore) -tus (XIV 2922 [*ca. a. 180*]). XIV 2113 (*ca. a. 190*) ornamentis decurionat(us) decreto ordinis -to (X 1727 decurionalibus. XII 408 flamin(atus)). Avson. 332, 35 p. 26 P. iam venit Augustus, nostros ut comat honores, officio -ans, quos participare cupisset. Cod. Iust. 11, 22, 1 (*a. 448—450*) propter multas ... causas metropolitano nomine ac dignitate Berytum decernimus -andam iam suis virtutibus coronatam (*cf.* Novell. Iust. 37, 9 *Carthago Iustiniana* imperialibus ... privilegiis -ta florescat).

3 *in oratione*: **a** *rem vel personam, cuius in orat. mentio fit, fere i. q. laudare* (*appos.* exaggerare: *p. 1583, 5. carminibus: p. 1583, 6*): **α** *aliquid*: Cic. inv. 2, 138 in hoc loco cum diutius commoratus sui facti rationem et aequitatem causae -verit. Marcell. 4

[*Beutler-R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nullius tantum flumen est ingenii, nulla dicendi aut scribendi tanta vis tantaque copia, quae non dicam -are, sed enarrare, C. Caesar, res tuas gestas possit (*cf.* AMM. 17, 11, 1 gesta . . . verbis comptioribus). de orat. 2, 292 mea . . . ratio haec esse in dicendo solet, ut boni quod habet (*sc. causa*), id amplectar, -em, exaggerem, ibi commorer. PLIN. epist. 1, 17, 3 clarissimi cuiusque vitam egregiis carminibus -at. CYPR. epist. 10, 2 p. 491, 4 robur pectoris vestri et perseverantiam fidei quo praeconio vocis -em? *β aliquem*: SEN. dial. 2, 3, 3 ego . . . sapientem non imaginario honore verborum -are constitui. QVINT. inst. 5, 7, 25 interim et singulos (*sc. testes*) ut -are, ita destruere contingit. SCHOL. Cic. Bob. p. 96, 25 vigilanter omnes hos . . . laudativa γνώμῃ (*v. app. cr.*) orator -at. EVSTATH. Bas. hex. 6, 7 p. 829ᴮ iudices honestos laudibus (τιμῶντες). DRAC. laud. dei 3, 535 deus . . ., quem numquam verba diserti -ant aut forte notant.

b *orationem ipsam vel eius partes vel verba (carmen: infra l. 44), fere technice (absolute: l. 19. 45. appos.* amplificare: *infra l. 19*; illustrare: *infra l. 25*): RHET. Her. 2, 19, 30 est cum exornatio (*sc. argumentationis*) praetermittenda est, si parum locuples ad amplificandum et -andum res videtur esse. 4, 31, 42 sed si commode quis eo *genere exornationis* utatur et raro, non modo non offendet novitate, sed etiam -at orationem (4, 40, 52. 4, 44, 58. CIC. de orat. 1, 215 neque eadem ratione ac via M. Cato, P. Africanus, Q. Metellus, C. Laelius, qui omnes eloquentes fuerunt, orationem suam et rei publicae dignitatem [*aliter p. 1582, 65*] -bant. 3, 152 [*syn.* inlustrandam]. Tim. 8 si . . . minus . . . consequimur, ut tota dilucide et plane -ta oratio sibi constet et ex omni parte secum ipsa consentiat [*29ᶜ* αὐτοὺς ἑαυτοῖς ὁμολογουμένους λόγους καὶ ἀπηκριβωμένους]. FRONTO p. 18, 23 N. *cf.* DIOM. gramm. I p. 464, 26 de compositione, quae gratiam orationis inluminatam -at, superius iam coepisse loqui videmur). 4, 44, 58 conveniet . . . in dicendo uti *expolitione*, cum -bimus argumentationem ([exornationibus argumentatione *M*]. CIC. inv. 1, 50). CIC. de orat. 2, 350 *nihil aliud Crasso* relinquam nisi ea, quibus haec (*i. partes orationis*) -entur. part. 58 in illis . . . causis, quae ad delectationem -antur. SEN. epist. 75, 2 ista oratoribus reliquissem, contentus sensus meos ad te pertulisse, quos nec -assem nec abiecissem (*cf.* LAVS Pis. 95 -ta figuris . . . sententia). QVINT. inst. 1, 9, 2 breviare quaedam et -are salvo modo poetae sensu permittitur. 2, 4, 27 ut . . . extemporales eorum dictiones his velut emblematis -rentur. 2, 10, 13 actores comici . . . morem communis huius sermonis decore quodam scaenico -ant. 4, 2, 116 narrationem, ut si ullam partem orationis, omni qua potest gratia et venere -andam puto. 8, 6, 41. 10, 1, 114 -at haec omnia (*sc. Caesaris*) mira sermonis . . . elegantia. 12, 10, 33 tanto est sermo Graecus Latino iucundior, ut nostri poetae, quotiens dulce carmen esse voluerunt, illorum id nominibus -ent. decl. 268 p. 95, 26 supervacuum . . . in -ando (exor- *codd.*) laborem. CASSIOD. inst. 1, 21, 1. *adde ap. gramm.*: auditum, *i. iucundiorem reddere*: VEL. gramm. VII 61, 5 quoniam et 'acondit' hiabat et 'abcondit' durius sonabat, intervenit 's' littera, quae -ret [et] auditum.

II *i. q.* ***instruere*** *(cf. et p. 1579, 83), parare (administrare: infra l. 64)*: **A** *res*: navem (*huc pertinere vid.* PLAVT. Bacch. 280 ego lembum conspicor longum, strigorem [?] maleficum -arier): PLAVT. Poen. 213 navem et mulierem (*cf. p. 1580, 3*), haec duo comparato. nam nullae magis res duae plus negoti habent, forte si occeperis -are . . . neque is ulla ornandi satis satietas est. *cf.* classem *l. 62*. nuptias, convivium: PLAVT. Aul. 784 repudium rebus paratis, -tis nuptiis? SALL. Iug. 85, 39 (*verba Marii*) sordidum me et incultis moribus aiunt, quia parum scite convivium -o (CVRT. 8, 5, 9 omni opulentia convivium -ari iubet. 9, 7, 15. IVST. 12, 3, 11 convivium . . . iuxta regiam magnificentiam ludis -at. VAL. CEM. hom. 10, 3 p. 724ᴬ [*opp.* polluere]). *varia*: SALL. Iug. 52, 5 quietus *Bomilcar*, uti res postulabat, aciem -at (*cf.* IVST. 5, 6, 1 Conon . . . classem maxima industria -at). CONC.ˢ II 5 p. 13, 33 *episcopum* sedem propriam regulariter -antem (τὸν οἰκεῖον διέποντος θρόνον). CIL VIII 8480 (*aet. Theodosii*) *molas* ⟨instrumento⟩ pistorio -tas ad annon⟨ae publicae⟩ coctionem pistoribus tradi⟨dit⟩. *absolute*: SALL. Iug. 90, 1 *consul* pro rei copia satis providenter -at.

B *homines*: **1** *corporaliter, sc. armis sim.*: SALL. Catil. 36, 1 vicinitatem antea sollicitatam armis -at (*cf.* STAT. silv. 3, 1, 133 Mulciber . . . castis -at Pallada donis). PHAEDR. 4, 22, 24 veste, nummis, familia hominem (*i. Simonidem*) -vit. *per compar. bestiam*: APVL. met. 10, 1 *me* sarcinis propriis onustum et prorsum -tum armatumque militariter producit ad viam. **2** *incorporaliter, sc. aliquem (sensus l. 79) subornare, instituere, destinare, ut alqd. faciat (cf. et p. 1580, 55)*: PLAVT. Pseud. 1207 (*interpol.?*) hominem -vit mulierem qui abduceret (RHET. Her. 4, 15, 22 utrum aliquem -ari [exoriri *Halm*] oportuit, qui istaec prohiberet?). VLP. dig. 32, 49 pr. puellae . . ., quas sibi comatas (comites *Bynkershoek*) mulieres -ant. PS. APVL. Ascl. 6 humanos tantum sensus ad divinae rationis intellegentiam -at *spiritus* (CYPR. epist. 78, 2 p. 837, 13 tuis . . . vocibus et quae minus in nobis instructa erant -asti et confirmasti ad sustentationem . . . passionum). TERT. spect. 23 p. 23, 16 leno, quem curru rapiendum diabolus adversus Elian -vit.

structurae: acced. adverbia: p. 1580, 32. 52. 60. 74 al. abl. instr. passim (gen. falso pro abl. p. 1582, 71); cf. per: *p. 1580, 73. 1582, 6. 68 (aliter p. 1582, 13). dat. commodi: p. 1580, 34. 74. 1583, 78.* ad: *p. 1580, 54. 1583, 34. 79. aliter p. 1580, 49. acc. dupl.: p. 1583, 78. 82.*

part. perf. pass. **exornātus,** -a, -um *pro adiectivo. cf. etiam p. 1580, 5. 8. 9. 29. 42. 67. 68. 71. 78. 1583, 72. superl. infra l. 14.* [*compar.* -ior: ANTH. 803 (= CARM. poet. lat. min. V 77), 25 (*medii aevi ut vid.*).] **1** *i. q. ornatus, specie pulchra praeditus*: **a** *corporaliter*: TER. Haut. 950 (*ironice*) Syrum . . . adeo -um dabo, adeo depexum, ut dum vivat meminerit semper mei (EVGRAPH. *ad l.* '-um' et ad poenas posse aptari. SCHOL. Ter. p. 125, 5 '-um' carentem ornatu. *cf. et* NON. p. 299, 15 -are foedare. GLOSS. IV 68, 28 -um deformatum). RHET. Her. 4, 47, 60 citharam tenens -issimam auro et ebore distinctam. LIV. 31, 30, 8 qualem terram Atticam fecerit *Philippus*, -am quondam opulentamque. **b** *incorp. (t. t. rhet. l. 19)*: CIC. inv. 1, 69 quid magis Epaminondam . . . quam victoriae Thebanorum consulere debuit? quid hunc tanta Thebanorum gloria, tam claro atque -o tropaeo carius . . . habere convenit? Brut. 325 -o et faceto genere verborum. **2** *c. vi praep. privativa, i. q. ornatu exutus (v. et p. 1579, 77)*: SCHOL. Ter. *l. 12*.

deriv.: exornatio, exornator, exornatulus. *Beutler-R.*

*exōro, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* oro. *de originatione*: VARRO ling. 6, 76 oro ab ore et perorat et -at et oratio *eqs.*

de formis: CHAR. gramm. p. 472, 22 B. (*inter verba act. coni. 1ᵃᵉ*). *formae perf. brev.* -asse, -assem *sim. inde a* PLAVT. Mil. 1224 TER. Ad. 630 *passim. pass.* -arier: PLAVT. Asin. 687 Most. 1175 Poen. 380 TER. Phorm. 535. *pass. imperat. quasi med.* -are: *p. 1589, 13. ?depon.*: VEREC. in cant. 4, 24 -atur (-at *Pitra, recte? cf.* VITA Desid. 5 p. 632, 6 famulus . . . -tus est dominum). NOT. Tir. 64, 28 -at. *de notione deque diff. inter* 'orare' *et* '-are' *statuenda*: PAVL. FEST. p. 227 impetrare est -are (*cf.* SERV. Aen. 3, 370 [*ad* '-at pacem divum'; *v. p. 1588, 24*] 'orare' est 'petere', '-are' 'impetrare'. ergo impetrat pacem *eqs.* [*falsa loci Vergil. interpret.*]. *sim.*: SCHOL. Ter. p. 134, 6 [*ad Phorm. 515; v. infra l. 69*] -et impetret. ISID. orig. 6, 19, 59. diff. 1, 403 'orare' est 'poscere', -are i. GLOSS.ᴸ III Abol. EX 63. GLOSS. V 292, 50 -are cum impetratione [ex]orare. *v. infra l. 58*). SYNON. Cic. p. 428, 12 B. expostulat, -at, exposcit *eqs.* (*v. p. 1587, 66 sqq.*). p. 434, 30 mulcet . . . placat, mitigat . . . -at (*v. p. 1586, 49 sqq.*). DIFF ed. Beck p. 76, 16. GLOSS.ᴸ II Philox. EX 108 -at ἐξιλάσκεται, δυσωπεῖ (*v. p. 1588, 30. 1589, 14*), ἐνεύχεται (*cf.* Abav. EX 73 supplicatur). 110 -amur παρακαλούμεθα (*v. p. 1589, 13*), δυσωπούμεθα. *al. legitur inde a* PLAVTO, TER., VARRONE (*v. supra l. 24*); *frequentant* SEN. rhet., QVINT. decl.

[*variat.*: *c. simpl.*: *cf. p. 1586, 48. 1587, 36.* PASS. Petr. 12 p. 34, 11 (*RT*). *c.* -hortari: *saepius (v. s.* exhortor, *p. 1444, 83 sqq.). c.* -ornare: *v. p. 1579, 72. 1586, 73. 1588, 2 (cf. et p. 1579, 73. 1588, 34). var. lect.* -purgare: *v. p. 1585, 35. e coni.*: PLAVT. Truc. 27 (-oritur *trad.*). AVSON. 434, 4 p. 386 P. -toque Somno (*Heinsius recte, ut vid.*; -oritatoque *P*; -ornatque Somnum *male Peiper*). SVLP. SEV. chron. 1, 29, 3 (exortati *P*). *cf. et p. 1588, 50 et v.* SEN. contr. 2, 3 (11), 21 -ori *trad.* (-orari *Bursian*). *falso trad.*: ACC. trag. 596; *v. p. 1570, 76 (ll. vv.* -ortus *et* -orat- *v. p. 1570, 72 sq.). dub.*: PREC. herb. 1 (-o *del., ut vid.*). PS. HOR. sat. 1, 10 l. 6 *v. p. 1445, 9*.]

I *praep.* ex *vim quasi perfectivam exercente: i. q.* ***cum eventu orare; rogare sic ut petenti satisfiat*** (*opp. saepe* orare [rogare, petere]: *v. l. 66 sqq. 1585, 4 sqq. 23. 26. 69. 83. 1586, 24 [cf.* oratrix *p. 1586, 28]; syn.* impetrare: *e. g. p. 1585, 10. 11. 66. 84. 1586, 7. 44. cf. supra l. 32*): **A** *usu laxiore: i. q. orando impetrare, obtinere (sc. in rebus petendis) aut precibus plane movere, expugnare (syn. p. 1585, 38), flectere (alqm.) ad alqd. faciendum (sim.), inducere (pass. fere i. q. se exorabilem praestare; in locut. sollemni:* sinere -are [-ari]: *v. l. 70. p. 1585, 31 sqq. 56 sqq. 1586, 28. 43. 46. in lusu verb. iuxta* perorare: *infra l. 74. p. 1585, 79. subi. res: p. 1585, 15. 50. 61*): **1** *ponitur absolute*: **a** *opp. expresse* 'orare' *sim.*: PLAVT. Cas. 43 orat ut eam (*puellam*) det sibi: -at, aufert. 697 -et *uxor Casinam*. :: orat. Rud. 1219 et tua filia . . . oret (*sc. Plesidippum, ut manu me mittat*); facile (*cf. infra l. 76. 1585, 72. 1586, 33. 60*) -bit. TER. Phorm. 515 haud longumst [id] quod orat: Dorio, -et sine. CALP. decl. 47 p. 35, 15 rogare non nosti: orare et -are nostrum est (*sc. oratorum*), qui hinc . . . nomen accepimus. CLAVD. 18, 267 mergi . . . fretis . . . orat . . . -etque utinam (*i. 'obtineat quod desiderat'*). *et al. in lusu verborum (v. supra l. 64)*: APVL. apol. 101 qui potuit perorare, poterit -are. PLAVT. Epid. 687 te . . . Apoecides, nihil moror mihi deprecari. :: facile (*v. supra l. 69*) -as, Epidice. PS. QVINT. decl. 6, 15 p. 124, 25 -bit qui prior rogaverit. *et al.* **b** *varia*: PLAVT. Asin. 707 iam sat est (*sc. equi instar me te vehere*). :: numquam . . . -bis (*sc. me*). Mil. 1224 te adiisse atque -asse *militem* (*vs. 1226* impetrandi). Poen. 357 -a, blandire, expalpa. Stich. 74 *v. p. 1551, 26.* 621. SEN. Phoen. 496 (*Iocaste ad fil.*) -o (*sc. vos*)? an patri invideo vestro?

2 *c. nudo obi.*: **a** *simplici*: **α** *aliquid (saepius pro obiecto est pronom.; audacius de re rem -ante [i. 'impe-*

[*Beutler-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

trante'; syn. fere merere]: *infra l. 15. p. p. p.* -tus *negatione acced. fere i. q. inexorabilis [adi. sc. instar]: l. 16 sqq.*): PLAVT. Persa 43 alicunde -a mutuom *argentum*. TER. Andr. 592 gnatam ut det oro vixque id -o (*sic opp.*: SEN. suas. 1, 7 cum Athenienses tempus peterent ad pecuniam conferendam nec -rent *eqs.* COLVM. 5, 9, 15 [*proverb.*] eum qui aret olivetum, rogare fructum; qui stercoret, -are; qui caedat cogere). PHAEDR. 1, 19, 6. SEN. Phaedr. 713 (*Hippol. ad Phaedr.*) abscede, vive ne quid -es. dial. 4, 21, 8 *puer* nihil per iracundiam -et; quod flenti negatum fuerit *eqs.* QVINT. decl. 377 p. 421, 25 iudicio impetrem quod per amicos -are non potui. APVL. flor. 16 p. 69 *honorem* laboriose (*seq.* impetrarit, adeptus est). AMM. 23, 5, 4 nondum pace numinum -ta (*i. 'impetrata'; aliter p. 1588, 24*). Ps. CIC. epist. ad Oct. 8 Antonius ea ... -bat, quae volebat auferre: tu extorques. SVLP. SEV. dial. 3, 14, 4 (*opp.*: orando *i. 'orationes fundendo'*). *nota* (*v. p. 1584, 84 sq.*): OV. am. 3, 11, 43 facta *perfidiae puellae* merent odium, facies -at amorem. *p. p. p.* -tus *pro adi.* (*v. supra l. 2*): PROP. 4, 11, 4 cum ... infernas intrarunt funera leges, non -to stant adamante viae. OV. met. 7, 591 quotiens ... coniunx ... genitor, dum verba precantia dicit, non -tis animam finivit in aris.

β aliquem (*cf. p. 1584, 61. deos: infra l. 42; rem personatam: infra l. 44*): (I) *opp. verbum 'orandi'*: PLAVT. Asin. 687 istanc ... iube petere atque orare ... :: amandone -arier vis ted an osculando? (CIC. Cluent. 69 post -tus *eqs.* [*cf.* 68 orare hominem]. Deiot. 9 cum facile orari, Caesar, tum semel -ari soles. AMM. 30, 3, 3 *al.*). LIV. 34, 4, 17 *mulier* virum rogabit. miserum illum ... qui -tus et qui non -tus erit *eqs.* (SEN. benef. 2, 14, 4 -ari in perniciem [*aliter p. 1588, 50*] rogantium saeva bonitas est [5, 25, 4 dial. 7, 20, 5 QVINT. decl. 281 p. 146, 15 *al.*]). QVINT. decl. 275 p. 125, 24 -ari me debuisse cum pater peteret (330 p. 298, 26; *antea* rogare). (II) *alia exempla*: PLAVT. Bacch. 1176 sine ... te -em. :: -es tu me? (Most. 1175 s. te⟨d⟩ -arier [te ⟨hoc⟩ *Ritschl, Leo; v. infra l. 57*]. 1180 Poen. 375. TER. Haut. 1050 pater, obsecro [ut] mihi ignoscas. :: da veniam ...: sine te -em [-ent *A al.*; *an ad p. 1586, 49 sqq. ref.?*]. Ad. 936). Truc. 27 *v. p. 1552, 3.* TER. Andr. 167 (-purgandus *l. v. Don. ad l.*). CIC. Verr. II 1, 138 negat *meretrix* ... posse hominem -ari (SEN. contr. 1, 2 thema [= exc. contr. 1, 2] *puella* militem. exc. contr. 5, 5; *syn.* expugnare. *al.*). Mur. 61 (*ex parad. Zenonis; cf. St VF I 214 p. 52, 15 sqq.*) viri non esse neque -ari neque placari (63. *aliter p. 1587, 12*). 62. Sest. 16 *Clodium* solvit ... lege (*v. app.*) curiata consul (*i. Caesar*) vel ... -tus vel ... iratus (prov. 42. *aliter p. 1586, 70*). Scaur. 35. TIB. 3, 13, 3 -ta meis illum (*amorem*) Cytherea Camenis attulit (*cf.* PRVD. perist. 6, 118 -ta suos obire tandem maiestas [*i. Christus*] famulos iubet. *sim. de victoria*: PRVD. c. Symm. 2, 24. *v. supra l. 21*). OV. epist. 20 (21), 128 -anda tibi, non capienda fui (*cf.* ars 1, 37 placitam -are puellam [fast. 4, 111 duram. QVINT. decl. 247 p. 13, 31 *puellam*. *al.*]. met. 5, 418 [*antea*: roganda; *opp.* exterrita]. CALP. ecl. 3, 93 Phyllida. SVLP. APOLL. perioch. Ter. Eun. 12 Phaedriam ... Thraso. *sim. al.*). SEN. Phoen. 348 (*nuntius ad Oed.*) te publica -ent mala auctorque ... pacis veni (*cf. vs. 322* rogant *eqs.*). PETRON. 52, 5 (*antea*: orare, rogas, impetres). SVET. Vit. 4 *quod Neronem* -andum ... praebuerat (*i. fere 'exorabilem'* [*coni. Bentley*]). COD. Iust. 11, 71, 5, 1 etiamsi *possessionem* ... imperator vel -tus vel sponte donaverit. *et al.*

b *c. dupl. acc.* (*fort. acc. temp. l. 60; cf. et p. 1586, 45; aliter p. 1588, 35*): PLAVT. Bacch. 1199 hanc veniam illis sine te -em (*cf.* Poen. 380 mea voluptas, s. te [*om. A*] hoc [*om. P*] -arier. TER. Andr. 901 da veniam. :: s. te hoc [*om. Σ*] -em. :: sino. Eun. 185 [*cf. et p. 1586, 36*]. *v. l. 31 sqq.*). 1200 id me. TER. Phorm. 535 hic si pote fuisset (potuisset nunc γD^2) -arier triduom hoc (*v. l. 55*). SEN. dial. 7, 14, 1 *voluptas* aliquid nos -bit, nihil coget.

3 *c. additamentis*: **a** *id quod rogatur, indicatur*: *α per enunt. fin.*: (I) ut (*cf. et p. 1586, 32 et v. s. c, p. 1586, 40. per iocum 'oculos': infra l. 80; sim. personate 'arbores': infra l. 82; nota struct.* -tum volo [*opp.* oratum]: *infra l. 83*): PLAVT. Asin. 917 Argyrippus -ari ... poterit, ut sinat *eqs.* (*seq.* impetro). Bacch. 689 ego patrem -vi. :: ... hoc ut faceret *eqs.*? :: immo tibi ne noceat neu ... suscenseat (*seq.* impetravi. *v. p. 1586, 4*). Cas. 705 me⟨d⟩ uxorem orare, ut -et illam gladium ut ponat. Men. 1049 si possum -are *meretricem* ut pallam reddat (POMPON. Atell. 43 possum -are te ut recedas *eqs.*? CIC. Q. Rosc. 46 quem ... ut mentiatur inducere possum, ut peieret -are facile [*cf. p. 1584, 69*] potero. Phil. 8, 19 [*opp.* deterrere, ne]. SVET. Aug. 65, 3 nullo modo [*seq.* deprecanti, instanti *al.*]. *al.* *cf.* TER. Phorm. 489 non queo te -are ut maneas *eqs.* [512 nequeo. *v. et infra l. 80*]). Rud. 1218 TER. Haut. 358 Ad. 630. CIC. Cato 42 (*cf.* SEN. contr. 9, 2 [25], 21). CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 3. SVET. Aug. 63, 1 -ta sorore, ut sibi genero cederet. SIDON. epist. 9, 3, 5 cum ... collegarum ... rogatu -reris (*sc. Fauste papa*), ut perorares (*cf. p. 1584, 64*). *et al.* *rem* (*v. supra l. 64*): PLAVT. Pseud. 76 pumiceos oculos habeo: non queo (*cf. supra l. 74 sq.*) lacrumam -are ut exspuant unam modo. PLIN. nat. 16, 136 ipsas ... arbores -ari, ut vivant atque tramigrent (*seq.* impetrari). *nota* (*v. supra l. 65*): SYMM. epist. 1, 22 unum est ..., quod oratum a te atque -tum volo, ut ineat gratiam *eqs.* (*cf. s.* impetro, *vol. VII 602, 83 sqq.*). (II) ne (*cf. et* CIC. p. red. ad Quir. 23): PLAVT. Bacch. 521 eadem -bo, Chrysalo ... pater ne noceat neu quid ei suscenseat (Cist. 303 expurges, ... ores blande per precem eamque [*sc. matrem*] -es ne tibi suscenseat. *v. p. 1585, 68*). Cas. 304 ne Olympionem mea uxor -verit ne Casinam ducat. CIC. Rab. Post. 21. HIRT. Cic. Att. 15, 6, 2 Brutus et Cassius utinam quam facile a te de me impetrare possunt, ita per te -entur, ne *eqs.* SVET. Cal. 16, 1 spintrias (*v. app. cr.*) ... aegre ne (*Y*, non *al.*) profundo mergeret, -tus. FRONTO p. 227, 15 N. NOVELL. Valent. 2, 4 aditi -tique sumus, ne *eqs.* *et al.* (III) *per coni. nudum*: PAVL. NOL. carm. 13, 32 (*Felix*) dominum ... -es, liceat placati munere Christi ... in statione tua ... consistere.

β consecut. (quin): PLAVT. Men. 518 numquam ... quisquam me -bit, quin tuae uxori rem ... eloquar.

γ inf., acc. c. inf. (*aliter p. 1589, 4*; -tum *acced. dat. comm. [vix auctoris] i. fere 'praestitum post preces': l. 18* [*cf. infra l. 74. p. 1588, 42*]): PAVL. NOL. carm. 13, 6 tandem -tum est inter tua limina nobis natalem celebrare tuum (*v. l. 16*). COD. Theod. 11, 20, 5 pr. qui ... possessiones ... obtinent titulo aut ... canonem ex parte vel integrum adimi -verunt.

b *adduntur praepp.*: *α indicatur 'unde' quid impetretur*: (I) ab (*obi. dir. suppl. l. 26; aliter s. δ l. 37*): PLAVT. Trin. 325 res quaedamst quam volo ... abs te -are. 759 ab amico ... mutuom argentum rogem (*v. app. cr.*). :: potin est ab amico alicunde -ari? PORPH. Hor. carm. 2, 14, 4 p. 73, 20 nemo ab ea (*sc. morte*) indulgentiam -et. *subaud. obi.*: PLAVT. Bacch. 1177 ego ... ab hoc ... -bo. :: immo ego te oro, ut *eqs.* (II) ex: PLAVT. Mil. 1072 quomque me oratricem haud (hic, hii *trad.*) sprevisti sistique -ari ex te. *β* (*alqm.*) pro *aliquo* (*aliter p. 1587, 29 sqq.*): SEN. dial. 4, 33, 4 *Pastor* cenavit *cum imperatore*, tamquam pro filio -asset *Caligulam* (*cf. 3* rogante ... ut *eqs.*). *γ indicatur, 'quo' pertineat rogatio per praep.* de (*cf. et p. 1588, 48; acced.* ut *l. 34*): Ps. QVINT. decl. 10, 19 p. 205, 25 te, mage, facies ... invisum, si facilius (*v. p. 1584, 69*) de filio -aris ut includas (*v. l. 32*). APVL. apol. 101 ipse ... matrem suam de cetero (*sc. testamento*) -et (*seq.* deprecer). *cf. et* DON. Ter. Eun. 185 nove nunc nōn 'de te -em', sed 'te -em' (*v. p. 1585, 58*). *δ c.* ab *separ., fere i. q. precibus detinere, avocare* (*aliter supra l. 22*): IVST. 9, 7, 4 *Philippus* aegre ... a filii caede amicorum precibus -tus.

c *structurae mixtae* (ut *fin. acced. ad obi. dupl., obi. c. praep.* ab. *cf. et p. 1589, 19*): *α alqd. ab alqo.*, ut (*subaud. obi. l. 44; cf. supra l. 34*): PLAVT. Aul. 309 censen talentum ... -ari pote[st] ab istoc sene ut det. Bacch. 1170 senex ... sine ⟨me⟩ hoc -are abs te, ut ... desistas. Cas. 269 si ego impetro atque -o a vilico, ... ut eam illi permittat. *β alqm. alqd.* ut (*cf. p. 1585, 55*): PLAVT. Capt. 211 unum -are vos sinite nos. :: quidnam ...? :: ut ... nobis detis locum loquendi. TER. Haut. 705 iam me hoc voles patrem -are (orare *A*) ut celet senem.

B *usu artiore c. vi propitiationis*: **1** *praevalet notio placandi (syn. p. 1587, 3. 12. 14), mitigandi, reconciliandi (cf. p. 1584, 39); saepe i. q. veniam deprecari, excusare sim. (cf. l. 59. 61 sqq. 1587, 22 sqq. [praesertim christ. p. 1587, 29 sqq.]. syn.* deprecari: *l. 59. 64 [cf. p. 1587, 24. 26]; opp.* irasci: *infra l. 61. 65. 70; cf. et p. 1585, 41*): **a** *generatim* (*subi. res infra l. 66*): *α animantia* (*hic illic re posita pro ipsa persona: 'affectus' infra l. 72;* colum *i. 'Parcam' p. 1587, 9; rem personatam: p. 1587, 1*): (I) *aliquem*: (a) *homines*: *c. nudo obi.*: SEN. contr. 1, 5, 3 *raptor* huic priori (*sc. puellae raptae*) supplices summisit manus, hanc prius deprecatus est, -vit (*cf.* 2, 3 [11], 4 nisi tam facile [*cf. p. 1584, 69*] puellam -vit quam patrem [*v. l. 62*]. 2, 3 [11], 17. 7, 8 [23], 1 [*opp.* irata]. *al.*). 2, 3 (11) thema (= exc. contr. 2, 3) raptor nisi et suum et raptae patrem ... -verit, pereat ([QVINT. inst. 9, 2, 90 decl. 349 p. 373, 3 sqq.]. *ibid.* raptor raptae p. -vit, suum non -at. 2, 3 [11], 8 sic aliquis -at? sic deprecatur? [*seq.* rogare]. 10, 3 [32], 4; *opp.* irato. *persaepe.* QVINT. decl. 349 p. 374, 24 *al.* Ps. QVINT. decl. 17, 12 p. 311, 10 *te, pater* mitigent lacrimae, pallor -at. MARCIAN. dig. 48, 6, 5, 2). 9, 1 (24), 3. 10, 3 (32), 6 scit -ari etiam hostes ([*opp.* rogat]. *cf.* suas. 6, 13 inimicos). suas. 6, 14. TAC. hist. 1, 66, 3 *ducem* stupris et adulteriis. PLIN. epist. 2, 2, 2; *opp.* irascor (*sim.* 9, 21, 3. *aliter p. 1585, 41*). AMM. 27, 11, 6 ita implacabilis *Probus erat* ... ut ... -ari *non* posset *eqs.* *et al.* *sim. 'affectus'* (*v. supra l. 55*): SIL. 11, 549 undantia pectora felle tandem ... tot ... -ta (*Col.*, -ornata *S*) trophaeis. PLIN. epist. 2, 5, 6 huius ... tristitiam. *acced. dat. comm.* (*pron. l. 76. 77; cf. et supra l. 15*): SEN. contr. 10, 3 (32), 3 qua *satisfactione* filia -tum sibi patrem non sentit (*cf.* SVET. Tib. 11, 4 -are filiae patrem frequentibus litteris). STAT. Theb. 10, 773 mihi deceptum, precor, -ate parentem. *additur* ut (*consec.?*): SEN. suas. 6, 9 roga, Cicero, -a unum, ut tribus servias. (b) *deos, numina* (*christ. p. 1587, 12; dei 'iram' p. 1587, 11. cf. et l. 56*. *v.* STAT. Theb. 12, 157 Busiridos aras Odrysiique famem stabuli Siculosque licebit -are deos [*v. l. 82*]): OV. trist. 2, 22 -ant magnos carmina saepe deos ([*antea*: leniet iram]. QVINT. decl. 326 p. 384, 16 sollemnibus sacris [*v. l. 81*]. *cf.* OV. trist. 3, 13 [14], 23 nec dare tura libet nil [*v. p. 1587, 4*] -antia divos).

[*Beutler-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SEN. nat. 2, 36 *necessitatem* si sacrificiis . . . -ari iudicas (*cf. p. 1586, 56*). PLIN. nat. 28, 39 ut sit -ta . . . Fortuna gloriae carnifex. SIL. 13, 53 Phrygium placare . . . numen et Iliacos . . . -are penatis. STAT. silv. 5, 2, 94 saevas ... Eumenidas. 5, 3, 274 cur nihil (*v. p. 1586, 84*) -et . . . chelys . . . tua manes aut mea? (Ps. QVINT. decl. 10, 7 p. 194, 15. SVET. Nero 34, 4 evocare m. et -are; *sc. matris*). MART. 4, 54, 5 lanificas nulli . . . -are puellas contigit ([*i. Parcas*]. *cf.* 9, 17, 2 qui mitibus herbis Parcarum -as pensa brevesque colos [CLAVD. carm. min. 26, 87 Parcarum . . . colos -tura (-orta- *V*, -horta- *P*) severas flumina; *v. p. 1586, 56*]. *aliter p. 1588, 40*). PLIN. paneg. 5, 1 numina. TERT. ieiun. 12 p. 290, 15 ad -andam dei iram ([*v. p. 1586, 80*]. *sim. christ.*: CYPR. epist. 11, 1 p. 495, 14 ad placandum atque -andum [*cf. l. 14; aliter p. 1585, 39*] deum [DRAC. satisf. 115 -ent haec pauca deum. *al.*]). QVEROL. p. 33, 4 *genii* sunt placandi atque -andi (*cf. l. 12*).

(II) *bestias*: *i. q. mitigare*: PROP. 3, 18, 23 -anda canis tria sunt latrantia colla (*i. Cerberi*). MANIL. 4, 235 *sub Centauro natus potest* -are tigris, rabiem . . . auferre leoni. MART. 1, 6, 3 nunc sua Caesareos -at praeda (*sc. lepus*) leones (*sc. ita mitigat, ut incolumis dimittatur*).

β *rem*: VAL. FL. 1, 155 Pelias freta tuta carinae optat et -et nostris cum matribus undas.

b *peculiariter*: α *in rhet. de deprecatione in causae genere obvia, i. q.* προπαραιτεῖν (*cf. vol. V 1, 597, 52 sqq.*): QVINT. inst. 11, 1, 52 sunt . . . actiones in satisfactione, deprecatione, confessione positae: sententiolisne flendum erit? epiphonemata aut enthymemata -bunt? MART. CAP. 5, 458 deprecatio . . : nihil causationis associat, sed in -andi humilitatem precesque suspirat (*cf. Cic. inv. 2, 104*).

β *usu christ.: deprecari ad veniam (a deo) petendam (sc.* pro *delictis, delinquentibus sim.; ubique addito* pro. *aliter p. 1586, 29; v. et l. 42 sqq.*): TERT. pudic. 19 p. 266, 9 moechiam et fornicationem . . . esse delicta . . . inremissibilia . . . , pro quibus nec -are permittitur (*cf.* PELAG. Aug. nat. et grat. 18, 20 p. 245, 22 expianda esse peccata . . . et pro eis dominum -andum [HESYCH. in lev. 5, 13 p. 839^{A} pro peccatis populi]). PELAG. in Phil. 4, 7 p. 413, 2 *Christus* pro suis persecutoribus -bat ([or- *Cassiod.*]. *cf.* CHROMAT. beat. 5 p. 326^{B} CASSIOD. in psalm. 34, 9 p. 244^{B} *al.* SACR. Greg. 10, 1. *cf.* FAVST. REI. serm. 28 p. 336, 15 *Stephanus* libens pro necis suae auctoribus . . . -bat [*ad act. 7, 59* 'oravit dicens']. *et al.*).

2 *i. q. expiare*: **a** *in universum*: MART. 7, 54, 4 -at noctes dum mihi saga tuas.

b *speciatim in V. T.: de expiatione per sacerdotem in ritu ac sollemnitate facta, ut peccata tollantur (inde laxius in* Sirach [*v. l. 51 sqq.*] *fere i. q. 'quomodocumque' expiare. ad rem cf.* AVG. quaest. hept. 3, 53 p. 283, 15 sq. 3, 55 p. 286, 3 an . . . '-bit' dictum est '-ando purgabit' [*ibid. l. 6 sq. v. et p. 1552, 27 sqq. 69*]. *gr.* (*praeter l. 59 sq. 64 sq.*) ἐξιλάσκεσθαι. *cf. Wtb. z. N. T. III 302 sqq. 315*): α *acced.* pro (*cf. supra l. 30. c. additam. separ. [v. p. 1589, 28]: l. 55*; ut: *l. 58*): ITALA lev. 5, 6 (Aug. quaest. hept. 3, 2 p. 235, 6) -bit (-vit *pars codd.*) pro eo sacerdos pro peccato ([*Vulg.* orabit]. *inde laxius* [*cf. l. 43 sq.*]: VVLG. Sirach 3, 4 -bit pro peccatis. 16, 8. *cf.* VVLG. Sirach 28, 5 pro delictis. *aliter supra l. 30*). ITALA lev. 9, 7 (Aug. loc. hept. 3, 15 p. 573, 13) -a pro te et domo tua (*Vulg.* deprecare). *ibid.* pro eis (*Vulg.* ora). ITALA lev. 16, 16 (Aug. quaest. hept. 3, 53 p. 282, 20) -bit pro sanctis ab immunditiis (*v. l. 48*) filiorum Israhel *eqs.* (*Vulg.* expiet). ITALA num. 15, 28 (Aug. loc. hept. 4, 50 p. 588, 15) sacerdos pro anima invita (*Vulg.* deprecabitur). *al.* VVLG. II Esdr. 10, 33 pro Israel. *cf. et l. 62.* ut: VVLG. II Macc. 12, 46 pro defunctis -are ut a peccatis solvantur (τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο). β *c. obi. dir.*: ITALA lev. 16, 33 (Aug. quaest. hept. 3, 55 p. 286, 4 sqq.) -bit sanctum sancti et tabernaculum . . . et altare -bit et pro sacerdotibus (*v. supra l. 48 sqq.*) . . . -bit (*Vulg.* expiabit). ITALA Ezech. 45, 20 (Wirc.) -bis domum (*Vulg.* expiabis pro domo).
γ *absol.*: VVLG. II Macc. 3, 33 cum . . . sacerdos -ret (ποιουμένου . . τὸν ἱλασμόν).

II *c. vi preces fundendi: i. q. instanter orare (cf. p. 1552, 13 sqq.), implorare, supplicare (vi sc. praep. vigente [ex analog. vocis q. e.* 'supplicare' -are *alci.: p. 1588, 78*]) *aut (praep. ex debilitata) i. q. simpl. orare, rogare (sic saepe ap. posteriores [hic illic de oratione habenda; cf. l. 82. p. 1588, 52. 1589, 22]; v. l. 77. p. 1588, 12 sq. 29. 68. 1589, 21 et v. apposita velut*: suppliciter, ferventer, fideliter [*l. 80. 1588, 70. 80*]. *cf. et p. 1589, 4 sqq.*): **A** *in universum* (*subi. res: infra l. 82* [*preces*]): **1** *nude ponitur*: PLAVT. Stich. 70 -ando (*sc. patrem*), haud adversando sumendam operam censeo. TERT. pudic. 5 p. 227, 25 (*homicida, moechus al.*) eisdem precibus ambiunt, eisdem genibus -ant *eqs.* adv. Marc. 5, 11 p. 610, 15 Ninivitis -antibus (*i. fere pro simpl. [v. l. 69]. item*: HYMN. Ambros. I 10, 11 ut prosit -antibus, quod . . . psallimus [*antea*: postulantibus]. VVLG. Sirach 7, 10 [*gr.* ἐν τῇ προσευχῇ σου]. CASSIOD. in psalm. 62, 5 p. 435^{D} [*antea*: orat]. GREG. TVR. Mart. 2, 10 p. 612, 18 fideliter [2, 14 p. 613, 29]. IVLIAN. epit. novell. 119, 7 antequam episcopus -verit [*i. 'orationem solverit'*]. *al.* *cf.* PAVL. NOL. carm. 19, 238 prece sanctorum -ante [*v. l. 73*]).

2 *c. obi.*: **a** *simplici*: α *aliquem*: (I) *homines*:

HOR. epist. 1, 1, 6 Veianius . . . latet . . . , ne populum extrema . . . -et (-ornet Φ) harena; *i. ut se dimittat* (*cf.* SEN. contr. 1, 2, 6 *tu, puella,* -asti populum [*i. qui ad te veniebant, ut stipem tibi erogarent*]; numquid et lenonem *eqs.*). SEN. contr. 2, 3 (11), 17 tu -asse te dicis *puellam*, ego te -tum puto (*i. instanter rogatum, ut p. raperes et duceres*). 10, 3 (32), 14 ducem. *al.* CALP. decl. 18 p. 17, 20. VERVS Fronto p. 131, 2 N. (*antea*: orare). APVL. met. 9, 29. TERT. pudic. 13 p. 243, 26 ad -andam fraternitatem. SIDON. carm. 7, 337 celsum . . . virum (*i. Avitum*). *et passim.*

(II) *deos* (*inde statuam dei: l. 14; christ. l. 18*): OV. met. 9, 700 (*verba Isidis*) dea sum auxiliaris opemque -ta fero. Pont. 4, 8, 22 si quid agi sperabis posse precando . . . -a supplice voce deos; *i. Caesarem* (*cf.* CYPR. GALL. iud. 113 mutos . . . divos [*v. p. 1587, 69*]). STAT. Theb. 7, 418 Perseos effigiem . . . Mycenae et . . . Iunonis ebur (INSCR. Dessau 8940 Solis simulacrum . . . ture, cereis *eqs.* [*cf.* IVV. 9, 138 Lares, quos ture minuto aut farre et . . . soleo -are corona; *cf.* SCHOL. *ad l.*: 'precari']). CLAVD. 15, 117 di . . . -ate patrem (*i. Iovem*). *apud* ECCL. (*sim.* maiestatem *l. 22*): TERT. paenit. 10, 6 cum te ad fratrum genua protendis . . . Christum -as (CYPR. epist. 59, 12 p. 680, 7 precibus et satisfactionibus. *al.*). CYPR. epist. 65, 1 p. 722, 2 ad dominum -andum (CORIPP. Iust. 2, 162 *al.*). SACR. Leon. 311 (= 327) ad maiestatem tuam . . . -andam. *et al.*

β *aliquid*: (I) *c. obi. 'exteriore'*: VERG. Aen. 3, 370 Helenus (*in sacrificando*) . . . -at pacem divum (*cf. p. 1584, 33; aliter p. 1585, 12*). CYPR. epist. 43, 7 p. 597, 5 circa domini misericordiam -andam (55, 29 p. 647, 9 deprecantibus atque -antibus [-opt- *CR*, -ort- *Q*]. SACR. Greg. 2, 7 *al.* *cf.* SACR. Greg. 209 clementiam tuam). AMM. 17, 13, 11 *nemo* veniam petit . . . aut -vit celerem mortem. CYPR. GALL. gen. 1191 -at coitum domina . . . servi (*i. 'orat'*). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 90, 12 amicitiam *Nestorii* (*gr. I 1, 2 p. 69, 23* δυσωπηθέντες). PAP. Marini 74 (*s. V/VI*) 7, 10 in qua (*ecclesia*) omnes (*sic*) populus cristianus -at remedia peccatorum. (II) *c. 'interiore' obi.*: PROP. 4, 5, 19 *lena* -bat opus verbis (*i. 'effectum operis'* [-ornabant *Itali; temptaverunt alii alia; seqq. nondum sanata*]).

b *obi. dupl.* (*cf. et p. 1585, 55*): α *c. dupl. acc.*: VARRO Men. 283 altera -at patrem libram ocellatorum, altera virum semodium margaritarum. SEN. contr. 1, 2 thema (= exc. contr. 1, 2) *puella prostans* venientes ad se -bat stipem. PETRON. 44, 18 *mulieres stolatae* Iovem aquam (*cf.* STAT. silv. 2, 3, 75 hoc illi [*i. parentes*] duras -avere sorores [*i. Parcas; aliter p. 1587, 9*]. 2, 7, 122 unum . . . diem deos silentum -es [*sc. ut ex inferis redire possis.* MART. 11, 60, 9]).
β *alqd. alci. i. 'pro algo.'* (*cf. p. 1586, 16*): TERT. resurr. 63 p. 124, 22 tu . . . illi (*carni*) -are debueras resurrectionem.

3 *structurae*: **a** *adduntur praepp.*: α *'unde' petatur* (ab): TERT. pudic. 3 p. 225, 4 *veniam* a solo deo (AVSON. 459 p. 400 P. *Telemachus* a Menelao veniam reversionis -at. qua . . . impetrata *eqs.*). mart. 1 p. 5 Oe. pacem . . . a martyribus. β *'quo' spectent preces*: (I) de (*cf. et p. 1586, 32*): SEN. contr. 2, 3 (11), 1 ne novo . . . more de nuptiis puellae vitiator (*Burs.*, -tur *B*) -tus sit (*Kiessl.*, -omas(s)it, -orn- *trad.*). (II) in *fin.*: AMM. 19, 11, 6 principem -bant in veniam obsecrantes, ut *eqs.* (*aliter p. 1585, 27*).
γ *in cuius favorem per* pro (*non nisi christ.; fere i. q. 'orare', 'orationem exhibere'; praeter l. 57 sq. absol. cf. et p. 1589, 22; aliter p. 1587, 29 sqq.*): PELAG. in Rom. 15, 30 p. 121, 2 ut pro invicem -emus (*cf.* in II Thess. 3, 1 p. 447, 10 [*ad* 'orate pro nobis'; *gr.* προσεύχεσθε] pro alterutro audacius [or- *Cassiod.*]). in Phil. 1, 4 p. 388, 13. in I Thess. 5, 17 p. 436, 15 pro vobis deum (*cf.* VITAE patr. 3, 19 *monachi* -ant deum pro salute vestra; *sc. imperatoris* [*5, 15, 66* orant]). *al.* (*v. Souter, Introd. p. 100*). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 204, 36. CORIPP. Ioh. 8, 338 pro populo. *et al.*

b *pendent enunt.*: α *finale*: (I) ut (*nota alci.* ut [*v. p. 1587, 68*]: *infra l. 78*; *rem personat. l. 65, bestiam l. 72. cf. et p. 1589, 20. 22*): CIC. de orat. 1, 133 nunc . . . te, *Crasse*, iam -emus necesse est . . . ut nobis explices *eqs.* 2, 14. 2, 16. leg. 1, 39 perturbatricem . . . Academiam . . . recentem -emus, ut sileat (*v. l. 62*). Tusc. 5, 62. SEN. contr. 1, 3, 2 -emus te, mulier (*v. app. cr.*), ut *eqs.* SEN. epist. 41, 1 LVCAN. 4, 219. PETRON. 140, 7 puellam . . . *Eumolpus* -vit, ut sederet *eqs.* (*i. 'rogavit', 'oravit' [v. p. 1587, 69]. sic et*: MACR. Sat. 6, 7, 3 -tus sit a nobis . . . doctor, ut *eqs.* [*cf. 5, 2, 3* oratus sis]. SACR. Leon. 310 suppliciter -antes, ut *eqs.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 126, 24 ferventer. SACR. Greg. 24, 3 te, *deus*, supplices. *al.*). PLIN. nat. 8, 169 si mutentur aquae, ut bibant, cogendae *asinae* -andaeve sunt (*v. supra l. 62*). virg. 11 p. 195, 10 IVST. 22, 2, 5. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 34 p. $613^{init.}$ obsecrans et -ans, ut *eqs.* RVRIC. epist. 2, 54 p. 435, 25 -ans divinam misericordiam, ut . . . conferat (*cf.* COD. Iust. 1, 1, 8, 3 -bitur divina potentia, ut *eqs. al.*). VEREC. in cant. 4, 24 dominum, ut se glorificet, -atur (*v. p. 1584, 29*). GREG. TVR. Franc. 2, 37 p. 101, 1 *al.* (*v. Bonnet, Lat. de Grég., p. 231*). *et al.* *nota: alci.* ut (*v. supra l. 61*): GREG. TVR. Franc. 3, 36 p. 138, 22 *Parthenius* duobus episcopis suppliciter -at, ut eum . . . deducentes . . . seditionem comprimerent. (II) quo (*i. 'ut eo'*): VAL. MAX. 3, 8 ext. 4 puerum ad se -andum, quo parcius patris criminibus insisteret, venientem. (III) ne: LAMPR. Heliog. 14, 8 praefectus milites . . . sacramenti admonitione -vit, ne . . . *Varium* occiderent. PS. AVR. VICT.

[*Beutler-M.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

orig. 21, 1 AMM. 25, 6, 12. *cf. et l. 24.* (IV) quatenus: COD. Iust. 1, 1, 8, 36 deum ... et salvatorem ... -amus, quatenus ... vos dignetur custodire *eqs.*

β inf., acc. c. inf. (*inde plane abolita 'rogandi' vi fere i. q. cupere, desiderare: l. 15 sqq.*): IVVENC. 2, 323 Samaritum populi venere rogantes -antque (-ort- R^1) illic geminos expendere soles. AMM. 16, 12, 13 *milites* in hostem se duci ... -bant. RVFIN. Greg. Naz. orat. praef. 5 p. 4, 17. hist. 1, 13, 2 supplex ei ... factus -at ... morbi vinculis ... absolvi (*gr.* ἀξιῶν). 7, 9, 3 mundari se (*gr.* δεόμενος). *al.* PRVD. c. Symm. 2, 769 (*i. instanter precata est*). COD. Theod. 1, 2, 3. AVELL. p. 4, 3 dei populus episcopos convenire multis precibus -bat. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 46, 25 haec a nobis persuadentur tibi, rogo; haec agere -are (*gr. I 1, 1 p. 96, 7* παρακαλῶ ... παρακληθῆτι). p. 142, 8 (*gr. I 1, 3 p. 49, 31* ἐκδυσωποῦμεν). VEN. FORT. Mart. 3, 201 -ant fieri se lege beati (*i. 'ut Martini fiant sec. legem'*). *debilitate i. q. cupere* (*v. supra l. 5*): RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 179, 29 decies milies ab ecclesia pelli -em et per mortis genera universa transire quam ... amplecti *eqs.*

c *structurae mixtae* (*cf. et p. 1586, 40*): *α alqm. alqd. ut*: QVEROL. p. 33, 22 ego te, Mandrogerus, hoc -o, futura ... mihi ut enarres (*i. 'rogo'*).

β christ.: pro *aliquo* (*v. p. 1588, 52*) *orare*: (I) ut, ne: (*obi. dir. suppl. l. 25*; ad *alqm. infra l. 28*): COMM. instr. 2, 35, 17 -at ille altissimum (altum *Hanssen*) pro plebe devota, ne pereat aliquis (*cf* apol. 991). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 33, 42 pro quo ... ut propitieris, -o. VITAE patr. 3, 8 deprecor te, ut -es pro me misericordiam domini, ut det mihi virtutem (PALLAD. hist. mon. II 4 p. 349[D] ad dominum, ut *eqs.*). (II) ab *alqa. re* (*cf. p. 1587, 48*), *fere i. q. precando tutari*: VVLG. Sirach 29, 15 *eleemosyna* pro te -bit ab omni malo (ἐξελεῖταί σε).

B *spectatur obsecratio per ritum, magiam sim. facta*: 1 *rem*: a *de fulguribus in disciplina Etrusca obtestandis* (*cf. Thulin, RE VII 2448, 22 sqq.; Wissowa, Rel. u. Kultus², p. 546 ⁴*): SEN. nat. 2, 33 *fulminum* ars in ... tria dividitur: quemadmodum exploremus, ... interpretemur, ... -emus (-ploremus *Φ*; *cf. quae seqq.*). b *nubem sacrificio sic obsecrare, ut sese avertat*: SEN. nat. 4, 6, 3 grando se vertebat ... ab illo *agello*, in quo maioribus hostiis -ta erat.

2 *alqm. 'exsecrando'*: DRAC. laud. dei 3, 234 -at *Petrus* precibus mag⟨ic⟩um (*Vollmer*, magnum *trad.*) ..., Simona ... sternit.

deriv.: exorabilis, exorabula (-orum), exoratio, exorativus, exorator, exoratrix, exoratorium. *compos.*: inexorabilis.

Beutler-M.

exors *v.* exsors.

[**exorsor** *coni. Hildebrand in l. corr.* APVL. Plat. 1, 5 p. 190 *deus* genitor rerumque omnium -or (*i. 'inchoator', vix recte*; -ornator, -structor *alii*).]

1. exorsus, -ūs *m.* *ab* exordior, -sus. [*falso trad. pro* -tus: COLVM. 2, 17, 7 (*v. p. 1591, 77*).] *i. q. initium*: 1 *technice in orat.* (*cf.* exordium *p. 1566, 28 sqq.*): CIC. Manil. 11 de vestri imperi dignitate atque gloria, quoniam is est -us orationis meae, videte *eqs.* 2 *generatim*: FRONTO p. 220, 9 N. huius⟨cemodi⟩ -sus (*sc. in somniis*) ⟨felices ha⟩bent ⟨exitum⟩ interdum ⟨infaustum⟩ (*sic Haines*, huius ⟨fabulae⟩ *minus probab. Mai*).

2. exorsus, -a, -um *v. s.* exordior *p. 1558, 60 sqq. 1561, 1 sqq.*

exort- *v.* exhort-.

exortīvus, -a, -um. *ab* exortus (-orior). *i. q. ad ortum pertinens*: 1 *refertur ad siderum ortum*: PLIN. nat. 7, 160 *Petosiris et Necepsos* negavere ... quemquam *hominum* LXXXX partium -am mensuram (quod anaphoras vocant) transgredi (*i. 'm. siderum surgentium'*). 2 *spectat ad orientem caeli regionem*: a *pro adi.*: PLIN. nat. 2, 143 optimum est *fulmina* in -as redire partes (18, 333, *v. s.* exortus *p. 1591, 49.* 18, 338 quarta a septentrione linia, eadem austro ab -a parte proxima). 37, 39 *Hypobarum flumen Indiae* fluere a septentrione in -um oceanum (*e Ctesia; cf. frg. 57, 19 M.*). b *neutr. pl.* -a, (-ōrum) *pro subst.*: *i. q. loca orientalia* (*cf. acced. l. 68*): PLIN. nat. 6, 215 *quarto subiacent circulo* septentrionalia Siciliae, Narbonensis Galliae -a.

[**exorto** *v.* exortor.]

[**exortor,** -tātus sum, -ārī *et* ***orto,** -āre (*l. 82*) *quasi frequent. verbi q. e.* exorior. IVV. 6, 415 vitium ... quod vicinos humiles rapere et concidere loris *-ortata (*P*; -hort-, -arata, -orata, rogata *al.*) solet (*def. Knoche, Gnomon 9, 1933, 250 sensu q. e. 'experrecta'; at verbum exoriendi hoc sensu [nisi Gloss. p. 1570, 53] non extat, unde fit ut Iuv. talem usum adscribere non liceat. v. p. 1445, 14 sq.*). APVL. Socr. 17 p. 158 desideratur ... vir facundia laudatus ... quis igitur tali in tempore † me (*om. G*) ad dicendum -ortatus est? nempe Pylius orator *eqs.* (*tuetur Knoche l. l.* [*vi eadem ac verb.* -orior], *sc.* me *deleto*; [me] ... -ortus est *Wower* [*recte?*]; me⟨dius⟩ ... -or[ta]tus est *Thomas*; me⟨at⟩ ad dicendum? -ort[at]us est nempe Pylius orator *Wiman [loco p. 1570, 81 allato]; aliter alii. cf. et p. 1445, 3*); *de* ad *v. s.* exorior *p. 1578, 61 (admodum rarum). act.* -ortasse *sensu q. e. ortum, natum esse (opp.* facta) *agnoscit Knoche, l. c. ap.* SERM. Caspari anecd. 4 p. 195 h(a)ec (*sc. solem, ignem, aquam sim.*) omnia non a deo esse facta ad usus hominum, sed ipsa -ortasse credebant et colebant quasi deum (*falso putes, leg. videtur* -orta ⟨e⟩sse [ex se orta esse *iam Caspari, at* se *non necessarium. v. p. 1575, 6*]. *dubitanter act. pro vera forma accipit Weber, ALL 1, 1883, 263* [*cf. et ibid. 3, 1886, 133*]).]

***exortus,** -ūs (-ī *l. 7*) *m.* *ab* exorior (-tus). exh-: SACR. Leon. 323. *de formis*: *plur. acc.* -os *velut a II^a decl.*: VARRO rust. 1, 12, 1. 2, 3, 6. *plur. abl.* -bus: PLIN. nat. 2, 68. PS. APVL. *p. 1591, 62.* *praeterea a plur. nonnisi nom. acc.* -us *occurrunt*: PLIN. nat. 2, 59. 61 *al.* NOT. Tir. 93, 15 -us (*anteced.* adortus, abortus). *de usu*: *legitur inde a* PACVVIO (*l. 23 [?]. 35*), VARRONE; RHET. Her., CIC., LIV. *sing. locis; non habent dactylici praeter astron. poetas* (MANIL., AVIEN.) *et recc. ut* AVSON., PAVL. NOL. (*in hex.*); *in troch.* PACVV., *iamb.* LABER., AVIEN., HYMN. Ambros., *anap.* SEN. trag. *plur. adhibetur poetice e. g.* APVL. *p. 1591, 20.* PS. APVL. *p. 1591, 63* (*cf. v. Geisau, de Apul. synt. diss. Münster 1912, p. 17*). *vox a simpl. nil diversa*: *v. e. g. l. 84. p. 1591, 30. 1592, 46.*

[*variat c.* ortus: SEN. *infra l. 67. 75.* COLVM. *infra l. 68.* HYGIN. astr. 3, 28 p. 93, 10 (*M, plerique*; ort- $D^{1.2}$). *restituitur pro* -orsus: COLVM. *p. 1591, 77.* *e coni.*: *p. 1591, 35.* *falso pro verbo* -tus: MANIL. 2, 567; *v. p. 1575, 16.* *dub. interpr. et trad.*: PACVV. trag. 425 obstinati -us (*de ventorum impetu cogitat Buecheler [?, cf. p. 1591, 75 sqq.]; alii* -orsus; *cf. p. 1558, 80*).]

i. q. actus surgendi, erumpendi, apparendi: A *c. vi quasi ex abdito, interiore sim. emergendi vel surgendi*: 1 *de astrorum et signorum in caelo apparentia, i. q. ortus*: a *spectatur ipse ortus (hic illic pro indicando certo temporis momento adhibetur: e. g. l. 38 sqq. 47 sqq. 60 sqq. cf. etiam p. 1592, 75)*: *cf. def.*: PLIN. nat. 18, 218 -us occasusque binis modis intelleguntur: aut ... adventu solis occultantur stellae et conspici desinunt aut eiusdem abscessu proferunt se, ⟨ut⟩ emersum hoc melius quam -um consuetudo dixisset et illud occultationem potius. *α solis* (*in imag. l. 43 sqq.*): (I) *opp.* occasus, obitus: PACVV. trag. 89 quod ... solis ... -u capessit candorem, occasu nigret, id ... caelum *eqs.* RHET. Her. 3, 22, 36 ⟨solis⟩ (*E, deest in M*) -us, cursus, occasus nemo admiratur. LIV. 21, 30, 4 ab occasu solis ad -us *intendebant* ... iter (*sim.*: PLIN. nat. 2, 6 solis -us et occasus. 2, 39 ante solis -um ... post occasum. 2, 188 Babylonii inter duos s. -us, Athenienses inter duos o. *diem observaverunt* [GELL. 3, 2, 5 CENS. 23, 2 p. 49, 24. *ad rem v. l. 53. p. 1591, 43 et p. 1572, 24*]. *al.*). AVSON. 333, 15 p. 27 P. -us obitusque *solis*. *per imag.* (*v. supra l. 34*): AVG. serm. 209, 1 p. 1046[p. med.] post multos solis ortus et occasus etiam ipsae (*sc. inimicitiae*) suo tandem ... extinguantur occasu nec ulterius ullo renoventur -u. (II) *alia exempla*: SEN. Thy. 836 aeternae facis -u dux astrorum saecula ducens. CVRT. 5, 10, 12 peracta nocte sub lucis -um ... aderant (FRONTIN. strat. 2, 12, 1 ad l. -um. APVL. met. 5, 4 ante. AVIEN. Arat. 1024 l. ab -u [*gr. Arat. 553* ἐξ ἠοῦς]. AMM. 17, 7, 2 primo [29, 5, 22]. 26, 10, 16 *al.* CAEL. AVR. acut. 3, 5, 58 *al. cf. et p. 1591, 47 sq.*). COLVM. 11, 2, 77 XIII et XII Kal. Nov. solis -u Vergiliae incipiunt occidere (PLIN. nat. 2, 57 *al.* CENS. 23, 3 p. 50, 2 Babylonii ... a s. -u ad -um eiusdem astri diem statuerunt [*v. l. 41*]. AMM. 17, 1, 5 primo. 31, 1, 2 squalidi s. -ūs. CLAVD. DON. Aen. 6, 255 p. 543, 19 sub s. -um. HYG. astr. 4, 16 p. 119, 11 *Mercurius* modo nocte prima, modo ... ad s. -us incipit apparere. *al.*). APVL. met. 1, 18 iubaris -u cuncta conlustrantur (8, 30).

β stellarum, signorum caelestium (*sim. aurorae p. 1591, 4; in alleg. de resurrectione [c. gen. 'inhaerentiae']: p. 1591, 7*): VARRO rust. 1, 28, 2 ad vergiliarum -um ([COLVM. 9, 14, 1 ab aequinoctio primo]. 1, 30, 1 inter vernum aequinoctium et v. -um [1, 31, 1 et solstitium]. 2, 2, 11 a v. -u ad *eqs.* [COLVM. 9, 14, 5]. 3, 16, 34 COLVM. 9, 14, 4 PLIN. nat. 2, 123. 18, 222 matutinus. *saepe*). 1, 35, 2 a favonio usque ad arcturi -um ([COLVM. 9, 14, 11]. COLVM. 9, 14, 10 post [*opp.* occasum]. PLIN. nat. 2, 178 ante. *al.*). 1, 40, 3 vere et autumno et caniculae -u ([PLIN. nat. 2, 107. 9, 58 *al.*]. SEN. nat. 4, 1, 2 Nilus ante -um c. [ortum *η Z*, ortus *g E*] augetur [COLVM. 11, 2, 62]. COLVM. 2, 20, 1 per [ortum *R*]. CENS. 21, 10 p. 46, 19 quo tempore solet c. ... facere -um. *al.* *cf.* PLIN. nat. 6, 104 ante canis ortum aut ab -u [CENS. 21, 13 p. 47, 2; *syn.* ortu, *opp.* occasu. AMM. 25, 6, 12 c. -u sideris. *al.*]). rust. 2, 5, 13 tempus ... a delphini -u usque ad *eqs.* (PLIN. nat. 8, 177). CIC. div. 2, 17 -us quōque die signi alicuius aut ... occasus (HYG. astr. 4, 8 p. 105, 21 in duodecim signorum -u. 4, 10 p. 108, 5 *al.*). SEN. nat. 7, 15, 1 talium stellarum -us ([et ort- *δ*]. PLIN. nat. 2, 59 -us vespertinos *stellarum errantium* [*opp.* occasus. *sim.* 2, 61 *st. e.* faciunt -us matutinos]. 2, 70 in vespertino earum -u. *al.* SVET. Claud. 46, 1 -us crinitae st. quam cometen vocant. *al.*). PLIN. nat. 2, 68 in -bus matutinis ... augeri *stellarum motus*. 2, 106 haedorum. 2, 212 inter duos -us lunae (18, 318; *opp.* occasum. MART. CAP. 6, 594 in -us primi splendore *Lunae* [*cf. Plin. nat. 2, 180* exoriens]). 2, 218 propter dispares siderum ... -us (11, 30. 34 magnorum. 18, 202 -us et occasus [18, 218]. PLIN. paneg. 19, 1 validiorum *s. al.*). 11, 37 Veneris aut Iovis Mercurive -us. 16, 99 aquilae -u, ... canis ortu (17, 191 ante). 18, 224 a co-

[M.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ronae -u. 18, 237 cancri (*cf.* HYG. astr. 3, 13 p. 87, 17 occidens *Ophiuchus* -u geminorum, cancri, leonis). 18, 237 aquilonii piscis. *passim.* AVIEN. Arat. 1252 capricorni ([*gr. Arat. 689* ἀντέλλοντι]. HYG. astr. 3, 12 p. 87, 3 Sagittarii et c.). AMM. 20, 3, 1 a primo aurorae -u ad usque meridiem (*item* 27, 2, 5 pr. a. -u). HYG. astr. 4, 11 p. 108, 15 ut -us cum occasu permisceantur *Draconis* (*cf. gr. Arat. 62* δύσιές τε καὶ ἀντολαί). *al. et al.* *nota alleg.* (*v. p. 1590, 59*): AVG. in Iob 38 p. 603, 24 dominum ... luciferum dicit propter ipsum matutinum resurrectionis -um.

b *pertinet ad eam partem caeli significandam, a qua sol (signum infra l. 37) oritur: i. q. oriens (artius definitur hic illic appositis adi. velut* aequinoctialis, brumalis *al.; v. infra l. 21. 29 al. de utraque not. [sc. et 'apparentiae' et 'plagae'] cogitatur.: l. 49 sqq. 62 sqq. [cf. l. 15])*: *cf. def.*: GELL. 2, 22, 3 limites regionesque esse caeli quattuor: -um occasum meridiem septentriones. -us et occasus mobilia et varia sunt *eqs.* (*v. l. 11*). *α laxius*: Ⓘ *notatur 'quo'*: LABER. mim. 73 Democritus ... clipeum constituit contra -um Hyperionis, oculos effodere ut posset splendore aereo (*cf.* APVL. flor. 6 p. 19 Indi ... siti prope oceani reflexus et solis -us). VARRO rust. 1, 12, 1 *villa* quae posita est ad -os aequinoctiales aptissima *est.* 2, 3, 6 stabulatur pecus melius, ad hibernos -os si spectat (HYG. astr. 2, 21 p. 62, 12 *taurus* spectat ... ad -um solis. 3, 29 p. 94, 7 [*opp.* ad aquilonem]. 3, 40 p. 98, 10 *al.*). PLIN. nat. 2, 119 inter *septentrionem* ... et -um solstitialem aquilo ([*antea*: oriente; *opp.* occasu]. *cf.* 2, 120 inter aquilonem et -um aequinoctialem ab ortu solstitiali). 2, 143 prima *pars caeli* est a septentrionibus ad aequinoctialem -um ([*seq. opp.* meridiem, occasum]. *cf.* 17, 85 ea septentrionibus aut ab ea parte caeli usque ad -um brumalem). 3, 94 Strongyle ... ad -um solis vergens. 6, 57 ab aestivo solis ortu ad hibernum -um *Indiam metari* (*sim.* 6, 118). 14, 133 cellae vinariae ... fenestras obverti in aquilonem ... vel ... in -um aequinoctialem. AVIEN. orb. terr. 598 Phocis lucis in -um protentior ([*gr. Dionys. periheg. 437* πρὸς ἀντολίην τε καὶ ἠῶ]. *cf.* AVIEN. orb. terr. 1029 *Cilicia* in ... diei tenditur -um [*ed. princ.*, et tortum *A*; *gr. 865* ἐπ' ἀντολίην]). HYG. astr. 4, 19 p. 120, 15 quamdiu sol ab occasu ... ad -um revertatur, *nox est.* *de ea regione qua certa signa oriuntur* (*v. supra l. 11*): HYG. astr. 3, 20 p. 89, 23 Taurus ad -um signorum ... collocatus.

Ⓘ *indicatur 'unde'*: VARRO rust. 1, 57, 1 granaria ... quae perflentur vento ab -u ac septentrionum regione. PLIN. nat. 2, 57 ab occasus parte ... ab -us (*cf.* HYG. astr. 4, 19 p. 120, 13 *dies est* quamdiu sol ab -u ad occasum veniat. *cf. p. 1590, 41*). 2, 143 *partes caeli* octo ab -u sinistras. 4, 9 a septentrione et -u (*cf.* 6, 36 ab -u et meridie). 4, 110 ab -u aequinoctiali in occasum brumalem. 5, 110 Lydia ... Phrygiae ab -u solis vicina. AVIEN. orb. terr. 680 lucis ab -u (*sc. a Sunii, Salaminos parte*) ... Cyprus *est* (*gr. Dionys. periheg. 508* εἰς αὐγάς).

Ⓘ *alia*: PLIN. nat. 18, 333 lineae caput septentrioni proximum a parte exortiva (*v. p. 1589, 63*), solstitialem habebit -um, hoc est longissimi diei ([*cf. supra l. 13*]. *item* 18, 337 aequinoctialem. 18, 338 brumalem. *al.*). AMM. 23, 6, 66 -um ... solis suspiciunt Rabannae *eqs.* (*seq.* ab occidentali parte).

β strictius in astrol. de eo puncto, quod in oriente circuli signiferi parte situm nativitatis momento supra horizontem surgit: MANIL. 2, 791 *cardo* unus ab -u caeli nascentis in orbem (*cf.* 2, 844 quicquid ab -u curvatur in orbem). 2, 827 *cardo* tertius ... nitentem qui tenet -um, qua ... sidera surgunt (3, 181 [*opp.* demergit]. 3, 591 si ... constiterit primo sub cardine Luna ... nascensque tenebit -um *eqs. [v. Housman ad l., aliter alii]. cf. et* 3, 216 [*v. Housman ad l.*]).

acced. adi.: PS. APVL. mund. 11 apeliotes *ventus* ... vocatur, cum aequidianis -bus procreatur (*gr. Ps. Arist. π. κόσμ. 4 p. 394ᵇ, 23* ἀ. δὲ ἀπὸ τοῦ περὶ ἰσημερινάς [*sc.* ἀνατολάς]. *cf. supra l. 13*). aequinoctialis: *supra l. 21. 26. 32. 45. 51.* brumalis: *supra l. 29. 52.* solstitialis: *l. 50. cf. l. 26.* hibernus: *supra l. 22. 30.* matutinus: *p. 1590, 63. 76. 78.* PLIN. nat. 2, 68. 75. 76 *al.* vespertinus: *p. 1590, 75. 77.* PLIN. nat. 2, 71. 77 *al.* primus: *l. 4. p. 1590, 50. 54. 80.*

2 *personae: i. q. actio existendi* (*cf. p. 1573, 44*): PLIN. nat. 33, 41 quae omnia (*sc. morem imperatt. imagines in anulis gerendi*) salutaris -us Vespasiani imperatoris abolevit (*sensus: 'V. contra hunc morem quasi surrexit'*).

B *c. vi originis, initii, primordii sim.*: **1** *servata adhuc not. surgendi sive erumpendi*: **a** *de ortu ventorum* (*item nubis: l. 79*): PLIN. nat. 7, 10 ab ipso aquilonis -u. COLVM. 2, 17, 7 secundum Favonii -um (-orsū *S [t s. scr. m. rec.] A.* GARG. MART. pom. 2, 2 ab -u F.). CLAVD. DON. Aen. 11, 280 p. 453, 14 turbinis vis ... fit ex repentino tempestatis -u. *nubium* (*v. l. 76*): APVL. Socr. 11 p. 143 si nubes sublime volitant, quibus omnis et -us e⟨s⟩t terrenus et retro defluxus in terras *eqs. cf. et p. 1590, 23.*
b *de eruptione, proventu*: *α aquae*: PLIN. nat. 31, 25 circa Danuvii -um audiri *pisces mortiferos esse,* donec veniatur ad fontem alveo adpositum. 31, 57 *aqua in plumbo veniens* subit altitudinem -us sui. *β vocis*: CLAVD. DON. Aen. 1, 225 p. 51, 12 est ... maximus dolor, qui ante vocis -um lacrimis ... nuntiatur.

2 *abolita not. originaria c. mera vi initii, originis sim.*: **a** *de ea origine, quae fit partu, i. q. ortus, nativitas* (*cf. et* AVG. gen. ad litt. 9, 17 p. 291, 16 omnia quae gignuntur, suo quaeque tempore -us processusque sumunt finesque): *α proprie* (*locut. q. e.* ab -u *v. l. 18 sqq.; c. genet. 'identitatis'*: -us nativitatis *v. infra l. 23. 35. 48*): Ⓘ *hominum*: CLAVD. DON. Aen. 7, 320 p. 51, 5 *Paridis* nativitatem praecesserant somnia, quae non -um hominis, sed ... interitum nuntiabant (*cf.* 10, 390 p. 343, 6 ut uno ... momento provenit -us *geminis*, ita utrumque unus exitus et vivendi finis absumpsit). PAVL. NOL. carm. 6, 16 promissum -um *Ioannis* (*cf.* 6, 201 *Ioannem* insolito -u nasci. SACR. Leon. 323 magnifici praeconis -u). AVG. civ. 13, 1 p. 556, 25 D. de nostri saeculi -u et de initio generis humani. pecc. mer. 1, 25, 38 p. 36, 6 in -u corporali. CASSIOD. var. 2, 1 cognoscere dominantis (*i. Athalarici*) -um (*sim.* 9, 10, 1 quibus fuit gratissimus noster -us [*i. 'primordia'; antea*: ortum nostri imperii]). *nota locut. q. e.* ab -u (*v. l. 7*): *i. q. inde a statu nascendi*: AVG. civ. 18, 2$^{tit.}$ p. 256, 22 D. ab -u Abrahae (*cf. ibid. p. 257, 20* natus A.). c. Iul. op. imperf. 1, 3 p. 1052$^{p. med.}$ a qua (*sc. miseria*) nullum hominem ab -u usque ad obitum videmus alienum ([*i. 'a partu ad mortem'*]. *cf.* FVLG. RVSP. praedest. 1, 6, 13 p. 609ᴰ ab ipso nativitatis -u usque ad ... senectutem). *de remotiore generis origine*: AVSON. 167, 2 p. 34 P. proceres veteremque ... celebrare senatum claraque ab -u stemmata Burdigalae. *fere i. q. prima infantia*: CE 312, 5 (= INSCR. christ. Diehl 1778ᵃ) ab -u Christi nutritus in aula (*sim.* INSCR. christ. Rossi II p. 127 nr. 7 vs. 7 hic vir ab -u Petri est nutritus ovili). Ⓘ *Christi* (*mystice 'humanitatis' i. dei Chr. qui humana nativitate oriri se passus est: l. 34; sim.* conceptionis *l. 38*): AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 215 p. 1234$^{init.}$ nihil hic de -u humanitatis agitur ([*syn.* generationis]. PS. AVG. serm. 118, 2 p. 1981$^{p. med.}$ aliter ... fuit h. -us longe a nostra nativitate diversus. *cf. l. 30*). PS. AVG. serm. 118, 2 p. 1981$^{med.}$ noli communem hunc ... credere nativitatis -um ex opere coniugali. EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 86, 7 in conceptu ... virginis sacrae atque ipso ... initiali domini salvatoris -u. *ibid. l.* 11 utriusque naturae ... unitio ab ipso suae conceptionis -u mirabiliter *existebat* (*cf. l. 31*). ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 21, 17 corporali -u creatoris (*antea*: de Christi generatione). FVLG. RVSP. epist. 17, 20, 40 p. 476ᴮ carnis *Christi.*

β spiritualiter: de illo apud eccl. ortu, quo post creatam carnem spiritus regenerandus creditur (*cf.* regeneratio): PAVL. NOL. carm. 19, 644 *extat* Christus in -um vitae finemque malorum (AVG. spir. et litt. 6, 10 p. 162, 18 mysterio dominicae mortis et resurrectionis figuratum v. nostrae veteris occasum et -um novae). epist. 4, 3 p. 21, 10 nolo ... me corporalis ortus magis quam spiritalis -us aetate consideres. FVLG. RVSP. ad. Thras. 3, 4 p. 272ᴬ spiritalis (-es *l. v.*) esse coepimus nativitatis -u (*cf.* epist. 17, 1, 14 p. 459ᴬ nisi ... ex virgine homo ... nasceretur *Christus*, numquam nobis carnaliter natis spiritaliter ex deo nascendi conferretur -us).

b *de rerum origine*: *α laxius*: Ⓘ *corporaliter*: Ⓐ *de ortu terrae, mundi*: AMBR. epist. 45, 13 p. 1144ᴬ primus homo ... ex terra creatus virgine, quae ad verbum dei formata et creata recenti fuerat -u *eqs.* hex. 1, 4, 13 dedit ... formam futuris annorum curriculis mundi primus -us, ut *eqs.* Ⓑ *capillorum*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 406ᴮ capillorum -um tenuissimum per exhalationes ... perfecit, quae ... capillos ... generant. Ⓘ *incorp.*: GELL. 12, 5, 8 sensibus doloris voluptatisque ante consilii et rationis -um recens natus homo imbutus est. AVG. epist. 140, 32 p. 182, 25 de adventu vel -u animae (143, 7 p. 257, 11. 19). c. Iul. op. imperf. 1, 63 p. 1082$^{init.}$ IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 1, 100 p. 1116$^{med.}$ per -um sui (*de voluntate. cf.* FVLG. RVSP. praedest. 2, 1, 2 p. 628ᶜ *nullo* bonae voluntatis -u neque effectu cuiusquam boni operis). FVLG. RVSP. epist. 4, 6, 10 p. 343ᴬ pravae cupiditatis. incarn. 43 p. 596ᶜ peccati. GREG. TVR. Franc. 9, 39 p. 394, 16 (*epist. episc.*) cum ... catholicae religionis -u coepissent ... fidei primordia respirare.

β significantius: Ⓘ *de urbis, civitatis conditione* (*in similitud. de civitate caelesti: l. 72*): SOL. 1, 28 inter -um urbis et Troiam captam (SYMM. rel. 15, 1 ab -u paene u. Martiae). AVG. civ. 1, 2 p. 5, 27 D. vel ante conditam Romam vel ab eius -u et imperio. 1, 35 p. 51, 28 de quarum *civitatum* (*sc. christ. i. caelestis et terrenae*) -u et procursu et debitis finibus (*sim.* 10, 32 p. 460, 33. 11, 1 p. 462, 10 *al. cf.* 11, 9 p. 472, 4 de sanctae c. -u. *al.*).
Ⓘ *de initio certi temporis momenti* (*in exemplis l. 79 sqq. allatis adhuc notio q. e. s. A 1 a α, p. 1590, 47 sqq. perspicitur*): PALLAD. 12, 13, 7 hirci admittendi ... ut fetum primi veris fovere possit -us (*cf.* AVSON. 346, 1 p. 164 P. annus ab -u cum floriparum reserat ver, cuncta vigent). HYMN. Ambros. I 2, 10 p. 1410 peracto iam die et noctis -u (*cf.* PS. RVFIN. in Os. 11, 1 p. 1016ᴬ *crepuscula* noctis ... digressu et diei [die, dies *ed.*] coartantur -u [AVG. serm. 188, 2, 2 p. 1004$^{init.}$ manet *dies quo dominus natus est*, sine occasu, quia non coepit -u. PROSP. in psalm. 109, 3 p. 319ᴰ ante -um diei]. *cf. l. 75 sq. p. 1572, 63*).
deriv.: exortivus. *M.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exos, (-ssis) *adi.* *ab* ex *et* os. Non. p. 103, 6 -s dicitur sine osse (Gloss. V 640, 69). [*e coni.*: Priap. 19, 3 quae clunem ... -s (*Vollmer, SBMünch. 1918, 4, 25 coll. l. 68 sq.* [-ōs?]; extis *codd.*) altius altiusque motat.] *i. q. exossis*: Lvcr. 3, 721 animantum copia . . . -s et exsanguis tumidos perfluctuat artus. Fest. p. 330 spetile vocatur infra umbilicum suis quod est carnis, proprii cuiusdam habitus, -s. Ser. Samm. 670 -s (*B*, exul *A*) hirudo. Arnob. nat. 4, 8 p. 147, 12 si -s ⟨genus⟩ humanum velut quidam vermiculi nasceremur. *cf. s.* exossis.

exōsculātio, -ōnis *f.* *ab* exosculari. *i. q. actio exosculandi* (*de avibus*): Plin. nat. 10, 32 illam -em, quae saepe cernitur *in corvis*, qualem in columbis esse. 10, 104 in satisfactione *columbarum* -o.

exōsculor, -ātus sum, -ārī. *ab* ex *et* osculari. *forma act.* -ate: *l. 48.* -tus *sensu pass.*: *l. 58.* Gloss.^{L} III Abol. de 32 demulceri -ari. *inde a* Sen. contr.

i. q. (valde) osculari, osculis perfundere (*app.* amplecti: *l. 22. 28. 29 al.* complecti: *infra l. 24. 25 al.* salutare: *l. 23. 26. 31. cf. l. 61. 62*):

1 *sensu corporali* (*obi. suppl.: l. 31. 38. 40. 48.* ore. *infra l. 48*, labiis: *l. 32*): **a** *homines*: Plin. epist. 5, 17, 4 multum ac diu -tus adulescentem . . . laudibus incitavi (*cf.* Svet. Nero 28, 2 *puerum Sporum* identidem -ans. Dict. 4, 11 amplexus . . . iuvenem. *postea* exspirantem . . . -ti . . . salutant. Heges. 5, 40 p. 383, 3 ipsa complectar, quem genui, ipsa -bor). 9, 13, 21 non . . . quisquam in senatu fuit, qui non me complecteretur, -retur. Svet. Tib. 10, 2 Nero 13, 2. Vit. 7, 3 militum obvios -ans. Fronto p. 50, 27 N. te salutantium et . . . -antium turba (p. 50, 28 ut te solus non . . . complecterer nec -rer. p. 74, 2 [*app.* amplectar]. Vervs Fronto p. 132, 25). p. 89, 8 matronas . . . -are (*imper.*). Apvl. met. 2, 13 conversum amplexus -atur. 7, 9 singulos. 10, 21 *me* -ta pressule. Dict. 5, 10 singuli plures, uti quisque occurrerat, . . . salutant gratulantes atque . . . -antur *firmatores pacis.* *in imag.*: Rvric. epist. 2, 9 p. 384, 6 vos labiis mentis -or. **b** *partes corporis*: Petron. 91, 9 -tus pectus *Gitonis* sapientia plenum (Fronto p. 167, 25 N. p. . . . et manum. Mart. Cap. 2, 114. *cf.* Svet. Nero 34, 2 papillas *matris*). Plin. nat. 11, 146 *oculos* (*cf. infra l. 60*) cum -amur, animum ipsum videmur attingere. Tac. hist. 1, 45, 1 -ari Othonis manum (2, 49, 3 volnus manusque. ann. 1, 34, 2 prensa manu eius per speciem -andi inseruerunt digitos [*sc. in os*]. Svet. Otho 12, 2 manus et pedes. Calp. decl. 24 placabo dexteram meam [*i. patris*], cedo tantisper -er. Ps. Qvint. decl. 15 p. 289, 12 Fronto p. 75, 9 N. Cypr. epist. 64, 4 p. 719, 23 dei manus . . . in homine . . . recens nato [*cf. l. 45*] -amur. *cf. et l. 34. 59*). Svet. Cal. 33 uxoris . . . collum. Cypr. epist. 64, 4 p. 719, 15 vestigium (*cf. infra l. 60*) infantis in primis partus sui diebus . . . unusquisque . . . horreat -ari (*postea* osculari; *cf. l. 42*). Rvfin. hist. mon. 16 p. 437^{D} caput eius -ans benedixit eum (Avg. anim. 2, 3, 7 p. 340, 27). Caes. Arel. serm. 10, 3 p. 53, 9 pedes eorum (*hospitum*) lavate . . ., ore -ate (*cf. l. 39*). **c** *res*: Svet. Cal. 7 effigiem . . . Cupidinis . . . Augustus . . . -batur. Prvd. perist. 2, 520 apostolorum et martyrum . . . limina. 5, 556 lectulum (*cf.* Sidon. epist. 2, 8, 2 libitinam). Pavl. Med. vita Ambr. 10 *vestimenta.* Oros. hist. 3, 2, 8 *cum Epaminondas moriens* scutum . . . -tus esset.

2 *sensu incorporali, i. q. valde admirari, laudare*: Sen. contr. 1, 2, 17 adiecit sententiam, quam solebat mirari Latro, immo, ut ipse aiebat, -ari. Gell. 1, 23, 13 fidem atque ingenium pueri (*inde* Macr. Sat. 1, 6, 25). 2, 26, 10 scientiam rerum uberem verborumque eius elegantiam.

p. p. passive adhibitum: Apvl. met. 4, 26 puella . . . deterrita manuque (manumque φ, manusque ς, *cf. supra l. 37*) eius -ta (Hier. vita Pauli 12 -tis eius oculis manibusque). 11, 17 -tis vestigiis deae. Amm. 22, 7, 3 *Iulianus Maximum* -tum susceptumque reverenter secum induxit. Greg. Tvr. Franc. 5, 2 p. 192, 17 *rex illis* -tis . . . et dignanter acceptis epulavit cum eis.

deriv.: exosculatio.

exossis, -e *et* exossus, -a, -um (*l. 69*). *ab* ex *et* os. *i. q. sine ossibus*: *proprie*: Apvl. apol. 40 *lepus marinus* cum sit cetera -is, duodecim . . . ossa . . . in ventre eius conexa . . . sunt. *translate*: Apvl. apol. 74 *histrio* saltandis fabulis -is plane et enervis (*cf.* met. 1, 4 enervam et -am saltationem [*v. p. 567, 10*]). Sidon. epist. 8, 16, 2 dictio -is, tenera, delumbis. *cf.* exos.

exosso, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* os. exocs-: *p. 1594, 7.* Char. gramm. p. 472, 14 B. *inter verba coni. I*^{ae}. exossiat *trad.* Gloss. II 65, 25. Don. Ter. Ad. 379 'purga' . . . -a significat, non ut quidam putant '-bitur' comedetur. Schol. Ter. p. 155, 22 '-bitur' minutatim per partes caedetur. Gloss. ἐξοσταΐζω. [*l. v.* Plavt. Aul. 399 *v. p. 1314, 53.*]

1 *i. q. ossibus exuere, exdorsuare*: **a** *proprie*: Ter. Ad. 378 ubi ego rediero, -bitur *conger piscis* (*cf.* Apic. 4, 137 -bis *salsos pisces.* 9, 431. 432 Sarda -atur. *v. et p. 1594, 3*). Colvm. 12, 55, 1 sitientem *suem*, cum occideris, bene -ato (12, 55, 2. *cf.* Petron. 65, 2 -tas . . . gallinas. Pelagon. 85 acronem porcinum [Apic. 8, 379 porcellum. 8, 380. 384. 386]. Chiron 494 *catulum.* Marcell. med. 8, 199 *viperam.* Apic. 5, 200 turdos. 5, 206 pullum [5, 207]. 7, 266 ofellas. 8, 364 haedus sive agnus . . . -atur diligenter a gula [8, 369]. 8, 400 leporem [8, 401]). **b** *per imag.*: Plavt. Amph. 318 sqq. -tum os esse oportet, quem probe percusseris. :: mirum ni hic me quasi murenam -are cogitat. ultro istunc, qui -at homines (342 qui pugnis os -as hominibus. Pseud. 382 -bo illum simulter itidem ut murenam coquos. *cf. p. 1593, 78*). *v. et l. 10.* **2** *i. q. enucleare* (*cf.* exenterare *p. 1351, 55*): Soran. p. 99, 3 uva passa -ta (Oribas. syn. 2, 53, 3 La p. 118, 21 Mø. exocsata [ἐκγιγαρτισθεῖσα, *Aa*: sine semine]). Apic. 8, 384 dactyli -ti (*cf.* Cass. Fel. 48 p. 125, 12 palmulas). ? **3** *i. q. proterere, delere* (*quasi* '*ossa carne exuere*', *nisi trahere malis ad l. 1*): Vvlg. Ier. 50, 17 iste (*Nabuchodonosor*) novissime -vit eum (*gregem Israel. antea syn.* comedit).

p. p. p. **exossātus,** -a, -um *pro adi.* (*v. et p. 1593, 80. l. 1*). *transl. i. q. viribus exutus*: Lvcr. 4, 1271 *mulier* -o ciet omni pectore fluctus (*cf. p. 1593, 68*). Pers. 6, 52 -us ager iuxta est (*cf.* Schol. *ad l.* -us ager est plenus lapidibus secundum eos, qui definiunt lapides ossa esse terrae [*cf. Ov. met. 1, 393*]. '*ager lapidibus purgatus*' *expl. Leo, alii* '*viribus exhaustus*').

1. exossus *v.* exossis. **2. exossus** *l.* exosus *l. 35.* *Oellacher.*

exōstra, -ae *f.*, ἐξώστρα. **1** *i. q. machina versatilis, quae in scenam promota ea quae intus geruntur, spectatoribus ostendit; cf.* ἐκκύκλημα. *usu metaph.*: Cic. prov. 14 *Piso cum suis Graecis* iam in -a helluatur, antea post siparium solebat (*opp.*).

2 *i. q. machina quaedam belli, per quam quasi pontem bellatores urbem obsessam invadunt* (*cf. def. l. 26*): Veg. mil. 4, 21 p. 142, 14 sambuca -a et tollenone obsidentes in murum hostium penetrant. *ibid.* p. 143, 2 -a dicitur pons, quem superius (*sc. p. 142, 16 sqq.*) exposuimus, quia de turri in murum repente protruditur (*i.* ἐξωθεῖται). *de re v. Reisch, RE VI 1689, 56 sqq.* *K.*

exōsus,** -a, -um, *p. p. p.* *ab* ex *et* osus (odi, odisse); *cf.* odio, -ivi, -ire *et* **exōdīvit** (*i. oderat*): Psalt. Cas. 80, 16 -vit dominus negantes eum (οἱ ἐχθροὶ κυρίου ἐψεύσαντο αὐτῷ, *Vulg.* inimici domini mentiti sunt ei). *de origine*: Serv. Aen. 5, 687 '-us' antiqui et 'odi' dicebant et 'osus sum': hinc est '-us', quo utimur, licet iam 'osus sum' non dicamus (*inde* Isid. orig. 10, 91 -us ab odio dictus *eqs.*). *scribitur* -ss- *saepius in codd., e. g.*: Verg. Aen. 11, 436 (*Pγ*^{1}, -s- *MRbc*). Cypr. Gall. Ios. 251 Boeth. cons. 2, 4, 6 W. (*P*). 2, 4, 9 (*PL*^{1}). *cf. et infra l. 56.* *de formis: v. infra l. 71 sqq. et p. 1596, 9.* Not. Tir. 46, 89^{a}. *ex doctrina gramm.: respicitur: vis transit.*: Arvs. gramm. VII 472, 5 -us illud, Verg. Aen. XII ([517 *v. p. 1595, 2*]. *ad eundem l.*: Pomp. gramm. V 173, 3 sunt aliqua *nomina* quae accusativum secuntur, ut -us bella: sic enim dicimus '-us [sum *add. C, cf. p. 1595, 24*] illam rem'. 188, 1). *v. et infra l. 48.* *coniugatio* (*cf. et p. 1595, 24*): Char. gramm. p. 338, 25 B. perfectum odi quidem, passivo modo -us sim et fuerim; plusquamperfectum -us essem et fuissem. Diom. gramm. I 387, 12 odi . . . accipitur . . . pro instanti et perfecto . . .; nonnulli distinguendi temporis gratia perfecto declinant -us sum et perosus sum illum. *de notione*: *activa* (*cf. infra l. 74 sqq.*): Serv. auct. Aen. 6, 435 sane 'perosus' et '-us' de eo tantum qui odit dicitur (12, 818). 12, 517 quaeritur sane quis primus '-um' pro 'peroso' dixerit (*cf. l. 61 sqq.*). Isid. diff. 1, 182 inter -um et odiosum. -us dicitur qui aliquem odit, odiosus qui oditur. Gloss.^{L} V Aa e 888 -a peccata (*cf.* Gloss. Accipe (*in adn.*) -a peccatum: odiens peccatum *et* V Aa e 1112). *passiva* (*cf. p. 1595, 42*): Gloss.^{L} I Ansil. ex 772 -a odiosa. 774 -um odibilem. III Abol. ex 4 -us odio habitus (*al.*). Gloss. V 287, 10 dies infanda, dies tristis -ssa (*ad Verg. Aen. 2, 132*). Gloss. μεμισημένος. *nota praep.* ex *vim auctam praecipue ap. poetas exercere; quo tamen sensu aucto omnino caret e. g. in substitutione periphr. verbi simpl.* 'odisse' (*cf. infra l. 78*). *de usu: legitur: notione* ***activa *inde a* Verg. (*vocis, ut vid., auctore; cf. Landgraf, ALL 12, 1902, 155; Norden, Aen. VI*^{2} *p. 246. metri rationem spectasse videtur poeta*: perosus *enim vocab. non ab eo novatum* [*v. Norden l. l.*] *bis in fine versus* ⏑$\overset{6}{\text{–}}$⏑ [6, 435. 9, 141] *legitur*, -us *contra quater, ubi per* 'ex' *syllaba longa explenda erat*); *praeterea ap. poetas*: Ov., Germ., Sen., Petron., Val. Fl., Sil., Stat., Avien., Prvd., Cypr. Gall. *ap. scriptores*: Sen. dial., Cvrt., Flor., Gell., Ivst., Ambr. ***passive*** *inde a s. IV ap. scriptores*: Spart., Evtr., Lvcif., Qverol., Amm., Ambrosiast., Hier., Vvlg., Rvfin., Avg., Cod. Theod. *et al.* *ap. poetas*: Cypr. Gall., Avian., CE 769, 2. 783, 13. *vi verbali vigente: v. imprimis p. 1595, 24. 47.* *pro adi.: v. e. g. p. 1595, 53 sqq. (sensu pass.).* *compar. et superlat. desunt.* [*it. sept.* ezos. *M.-L.*]

I ***sensu activo***: *fere i. q. valde osus, perosus, odio habens, abhorrens* (*cf. et l. 49 sqq. 53.* *ubique de hominibus* [*vel deis; de re personata infra l. 80, de fortuna p. 1595, 30. v. et p. 1595, 10*]): **A** *c. acc. obi.*: **1** *vi part. praes.* (*cf. p. p. p.* osus, *ad analogiam verb. depon. pro part. praes. verbi* odisse *adhibitum*): **a** *obi. ex* '-us' *tantum pendet.* *pro obi. sunt*: **α** *homines* (*sim.*: manes *l. 83*): Ov. fast. 5, 153 templa . . . oculos -a viriles. Germ. 100 -a . . . mortale genus. Val. Fl. 5, 345 nondum miseros -a parentes *Medea.* 6, 390 -us Pyrrhae genus *Iuppiter.* Stat. Theb. 11, 588 -us manes (*Charon*). Ambr. in psalm. 118 serm. 15, 22 p. 342, 6 ille . . . -us patrem etiam laudabilis est. Mart. Cap. 9, 921 -a (*Har-*

[*Ibscher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

monia) terrigenas. β turpia quaecumque detestabiliaque vel ea quae odit, fastidit aliquis: VERG. Aen. 12, 517 iuvenem -um nequiquam bella Menoeten. OV. met. 1, 483 taedas -a Daphne iugales. 7, 367 quorum (i. Telchinum) oculos ipso vitiantes omnia visu Iuppiter -us. 7, 524. 14, 92 Iuppiter fraudem et periuria. trist. 5, 8, 8 Fortuna -a verba superba. SEN. dial. 6, 2, 5. CVRT. 5, 13, 9 parricidium. SIL. 6, 103 culmina ... Tarpeia -us. 13, 655. STAT. silv. 2, 1, 164. FLOR. epit. 4, 11, 1 arma. IVST. 13, 8, 2 adrogantiam. AVIEN. Arat. 375 lucemque et fata. SCHOL. Stat. Theb. 5, 431 Iuno -a munus. PRVD. c. Symm. 2, 442 Roma ... cultus -a priores. ham. 851 carcereos -a (scintilla, i. animus) situs. CYPR. GALL. gen. 1325 terram ... Chanannam. MART. CAP. 9, 899 -a Harmonia terrigenae stoliditatis ignaviam. COD. Theod. 16, 7, 5 gratiam communionis -i, ab hominibus recesserunt. BOETH. syll. categ. 1 p. 793C providentiam.

b obi. iungitur et voci q. e. '-us' et accedenti alicui verbo (notionis fere fugiendi, horrendi), sc. structura ea q. v. 'ἀπὸ κοινοῦ': VERG. Aen. 11, 436 non adeo has (sc. Turni) -a manus victoria fugit (SEN. Phaedr. 230 -us omne feminae nomen fugit Hippolytus). 12, 818 pugnas ... -a relinquo (sc. Iuno. cf. AVIEN. Arat. 337 oculos fugiens -a sequentum linquebat coetus hominum; cf. gr. Arat. 129). PETRON. 124 vs. 247 mitis turba deum terras -a furentes deserit. AMBR. in psalm. 118 serm. 15, 15 p. 338, 9 praevaricatores ... divinae legis -us horrescat.

2 part. c. verbo 'esse' coniunctum vice verbi depon. fungitur (supplenda est forma verbi: es l. 29, estis l. 31 [ad rem cf. Housman in Lucan. 1, 441]. adhibetur -us sum sim. c. vi temporis praes. [cf. Landgraf, ALL 12, 1902, 154]: l. 29. 30. 31 bis. 35; praeteriti: l. 35 sqq. -us fui, fueram v. l. 32 sq.): VERG. Aen. 5, 687 si nondum -us ad unum (sc. es) Troianos (BOETH. cons. 2, 4, 9 W. nondum est ad unum omnes -a fortuna). CVRT. 8, 7, 12 patrios mores -us es. STAT. Theb. 3, 632 adeone ... Argos -i (sc. estis)? GELL. 15, 20, 6 mulieres fere omnes ... -us fuisse dicitur Euripides (PS. RVFIN. in Am. 8, 11 p. 1095C pietatis magistros ... fuerant ... -i). AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 46 p. 179, 6 etsi omnem emendationem nostri inimicus -us sit. BACHIAR. repar. laps. 13 p. 1050B Amnon eam (i. sororem) magis -us est (v. supra l. 28) quam antea amaverat ([opp.]. cf. ibid. non mansit in crimine, sed materiam ipsius peccati vehementer -us est).

B c. genet. obi. (cf. pertaesus): SCHOL. Stat. Theb. 4, 103 vitam finivit -a lucis. BOETH. cons. 2, 4, 6 W. vivit uxor ... vitae huius -a.

II sensu passivo: fere i. q. odiosus, plane invisus, quod odio est, habetur alicui (sc. hominibus; bestiae infra l. 60. syn.: despectus infra l. 51. odibilis infra l. 56. odiosus infra l. 68. opp.: carus infra l. 65. delectatus p. 1596, 18. dilectus infra l. 55. 60. cf. p. 1596, 21. nota fig. etym. p. 1596, 13. cf. l. 49. p. 1596, 20): A integra vi verbali: QVEROL. p. 18, 7 omnem aetatem -us agito (i. odio sis ceteris). per abl. abs.: AMM. 14, 11, 3 eo (i. Gallo) dignā omnium ordinum detestatione -o. CONSVLT. Zacch. 3, 1 p. 96, 13 consequens bonum est ... -is facinoribus in proximos studium caritatis. GREG. TVR. Mart. 1, 29 p. 602, 8 -is clericis ... dispectisque sacerdotibus.

B vi verb. plus minus abolita vel fere pro adi. (saepe c. dat. pers.): 1 usu attribut.: HIER. epist. 65, 13, 4 -a iniquitas (opp. dilecta iustitia). IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 4, 128 p. 1423 extr. -a tibi opera faciebant (syn. odibilia). PS. AVG. serm. 204, 2 p. 2124 med. -um sibi nomen innocentis agni persequitur (CE 783, 13). CYPR. GALL. Ios. 251 deprensi horrescunt -saque tela relinquunt. AVIAN. fab. 2, 13 quieti. 33, 6 moras. fab. apol. 35 -um (sc. natum) in dorso comportat simia (opp. dilectum). COD. Theod. 8, 15, 5 -a miseris claustra. 16, 5, 12 vitiorum institutio deo atque hominibus -a (SALV. eccl. 1, 60. cf. LEO M. serm. 46, 3 p. 294A -a domino ... argumenta. CASSIOD. var. 3, 3, 1 divinitati). PETR. CHRYS. serm. 127 p. 550C sacrilegis -a sanctitas. ENNOD. dict. 24, 8 p. 500, 2 navigatio. APON. 8 p. 145 facta. CASSIOD. var. 9, 14, 9 cupiditatis. CE 769, 2 hic iacit ... cunctis karus, -us non nisi malivolis.

2 usu praedicat.: a c. esse (hic illic subaudiendo): SPART. Carac. 9, 3 omnibus castris -us fuit (syn. odiosus). EVTR. 7, 23, 6 Domitianus cum ob scelera universis -us esse coepisset eqs. AMM. 18, 3, 6 ea re multis -us (27, 9, 7 saevitia morum). HIER. epist. 8, 2 tibi -us est oriens. RVFIN. Clement. 1, 5 -um ... divinitati ... negotium esse ferunt. PS. RVFIN. in Am. 6, 1 p. 1083C -am ... deo fuisse superbiam (MACR. Sat. 1, 11, 45 non ... dis -os esse qui eqs. AVG. civ. 19, 23 p. 395, 17 D. IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 4, 125 p. 1422 med. animas ... -as deo. PS. AVG. quaest. test. I 25 p. 52, 9. cf. SALV. gub. 4, 92 domino. v. l. 71). CONC.S I 2 p. 99, 31 -us est blasphemus. AVELL. p. 530, 19 apud eos ipsos ita -us atque fugiendus (VAL. CEM. hom. 19, 3 p. 750C quid igitur apud illos -um est?). CASSIOD. var. 1, 18, 4 quibus fuit -a societas parentum.

b cum verbis quae duplici accusativo utuntur: adhibetur: α c. verbis faciendi, reddendi, probandi: AMBROSIAST. in Tit. 2, 9 p. 501C placita est doctrina, si hic qui eam profitetur, non illam -am faciat (PS. RVFIN. in Am. 3, 12 p. 1069C illos ... -os f. ... profanitas. VAL. CEM. hom. 2, 6 p. 699B quos ... nequitia ... aut superbia facit -os). PS. RVFIN. in Os. 4, 15 p. 987B quod alios audacia reddat -os. MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 4 p. 241 init. opinio ... bona ... si absit, ... hominem ... et ridiculum constituet omnibus et -um (gr. p. 18 init. ποιεῖ ... πᾶσιν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον). passive (dupl. nom.): CONC.S II 4 p. 108, 12 qui ... facinore suo deo probantur -i. CASSIOD. in psalm. 17, 9 p. 126A vitia humana domino probantur -a.

β c. habere, sc. usu periphr. (quae formae periphr. [temp. et praes. et perf.] ad substituendas formas inusitati iam verbi q. e. 'odisse' valebant, primitus in serm. eccl.; cf. Landgraf, ALL 12, 1902, 155; Thielmann, ALL 2, 1885, 381 sqq.): LVCIF. non conv. 7 p. 15, 26 qui ista ... habeamus -a. moriend. 11 p. 308, 23 cur nos -os habes? VVLG. II reg. 13, 15 -am eam habuit ... odio. Tob. 1, 18 filios Israël -os haberet in conspectu. prov. 1, 29 eo quod -am habuerint disciplinam. Os. 9, 15 -os habui eos. GREG. TVR. Franc. 6, 46 p. 286, 19 causas pauperum -as habebat. 7, 36 p. 316, 13 quod me ... pater ... -um habuerit. 7, 46 p. 322, 16. Mart. 1, 33 p. 604, 35 eodem die primo vinum delectatus sum (opp.) bibere, cum illud ... usque tunc -um habuerim. CONC. Aurel. a. 511 p. 27, 4 quas (sc. basilicas haeret.) tanta execratione habemus -as: LVCVLENT. 5 p. 822B nos -os habebat (opp. diligere. ibid.). passive: GREG. TVR. Franc. 9, 8 p. 364, 8 cum -us reginae haberetur. Ibscher.

exotericus, -a, -um, ἐξωτερικός. scrib. litt. gr. l. 25. CIC. fin. 5, 12 duo genera librorum sunt Aristotelis, unum populariter scriptum, quod ἐξωτερικόν (i. exterius) appellabant, alterum limatius (Att. 4, 16, 2 Aristoteles in iis libris, quos -os [extericos fere codd., litt. gr. pars edd.] vocat. GELL. 20, 5, 6 ut alii libri -i dicerentur, partim acroatici. cf. 20, 5, 1. 20, 5, 5 illas ... -as auditiones exercitiumque dicendi ... vesperi faciebat). v. et l. 35.

exoticus, -a, -um, ἐξωτικός. NON. p. 108, 1 -um adventicium, a graeco. 540, 19 -um (sc. vestimentum, v. infra l. 58) dicitur peregrinum (ISID. orig. 19, 22, 21 -a vestis est peregrina deforis veniens [sim. GLOSSL. IV Plac. E 24]. GLOSS.). GLOSS. V 196, 34 alienus. v. et l. 56 sq. [dub.: PS. APVL. Ascl. 1 a nobis esse conscripta ... multa physica -aque (exotericaque Cumont, ex ethicaque Hildebrand, diexodicaque Thomas, coll. Reitzenstein, Poimandres p. 117. 126 1 [διεξοδικοὶ λόγοι]) quam plurima. SIDON. epist. (carm. 22), 2 quid sidera zodiaci obliqua, quid planetarum vaga, quid -i (i. reliqui caeli excepto zodiaco?; an diexodici sc. circuli?; -a CbP) sparsa praevaleant.]

i. q. peregrinus, peregre allatus: PLAVT. Men. 236 mare superum omne Graeciamque -am (i. Magnam) orasque Italicas ... sumus circumvecti. Most. 42 non omnes possunt olere unguenta -a (PLIN. nat. 13, 24 urbis anno DLXV ... censores edixisse, ne quis venderet u. -a, sic enim appellavere). GELL. 13, 5, 5 quaeri debere -um vinum (i. non Atticum), vel Rhodium aliquod vel Lesbium. APVL. apol. 8 neque ille (illo Gulielmus, ullo Latinius) -o pulvere dentīs emaculet, quos iustius carbone de rogo obteruerit. met. 1, 1 praefamur veniam, si quid -i ac forensis (v. app. crit. ap. Helm) sermonis rudis locutor offendero (opp. indigenam sermonem). 10, 16 pisces -o iure perfusos. SOL. praef. 4 addita pauca de arboribus -is. SYMM. or. 2, 24 illi vates -is nominibus licenter ornati. FVLG. myth. 1 praef. p. 14, 9 faleratum -is diadema carbunculis. ENNOD. opusc. 1, 86 p. 285, 5 per -os (terexoticus codd.) discursus adsueti pharetrarum dispendia neglegenter effundere. transl. i. q. inconveniens, malignus: PRVD. psych. 759 ne secta -a tectis nascatur conflata odiis (SCHOL. ad l.: -a odibilis [inde GLOSS. IV 69, 2 V 196, 33] vel vestis peregrina).

n. sing. -um (sc. vestimentum, cf. l. 31. 57) pro subst.: PLAVT. Epid. 232 basilicum aut -um. m. plur. -i pro subst.: CASSIOD. var. 9, 23, 6 ut, licet gratiam praestetis -is, prole vestra vivacius gaudeatis. ? -a n. pl.: v. l. 35.

[exozomus APIC. exc. 25 et 130 v. oxyz-.]

? expadat NOT. Tir. 63, 26; cf. vol. V 1, 1389, 43. Rehm.

expalleo, -ēre. ab ex et pallere. PRISC. gramm. II 438, 15 palleo -o (inter verba composita, quae servant 'a'). formae perf. -ui, quae huc trahi possunt, attuli s. expallesco.

expallēsco, -uī, -ere. ab ex et pallere. inter verba coni. IIIae affert CHAR. gramm. p. 477, 6 B. NOT. Tir. 70, 35 expaluit. 70, 36 expalescit.

i. q. pallidum fieri (incipere, cf. opp. pallere l. 78), nativo colore privari: 1 intrans. (acced. abl. modi: l. 81; causae: p. 1597, 1. 4; cf. sub p. 1597, 5): a de hominibus: -ere indicium est: α virium exhaustarum: PLAVT. Curc. 311 viden ut -uit (palluit V). OV. met. 1, 543 viribus absumptis -uit illa (Daphne). β animi perturbati (sc. metu [e. g. l. 83. p. 1597, 1], terrore [l. 82], pudore [e. g. l. 77. 78], admiratione [p. 1597, 4]): RHET. Her. 2, 5, 8 adversarium ... erubuisse, -uisse, titubasse, ... quae signa conscientiae sint (cf. PLIN. epist. 1, 5, 13 -uit notabiliter, quamvis palleat semper. APVL. apol. 46 quid -uisti? quid taces?). CATVLL. 64, 100 saepe magis fulgore -uit auri Ariadne. CIRIS 81 quotiens mirata novos -uit artus Scylla (an ad 2?). OV. met. 4, 106 Pyramus toto ... -uit ore (6, 602; antec. horruit). 10, 185 -uit aeque quam puer Hyacinthus ipse deus. SEN. dial. 4, 3, 3 et fortissimus plerumque vir dum armatur -uit. epist. 71, 29 et tremet et sapiens et dolebit et -et. STAT. Theb. 11, 327

[Ibscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ipse *Eteocles* metu famulumque -uit omnis coetus (*cf.* AVG. civ. 9, 4 p. 372, 15 D. vi timoris -uit. 22, 8 p. 568, 17 expavit, -uit nimio turbatus timore). PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 1, 9 Apollo cum eam (*Daphnen*) conspexisset, forma eius -uit. AVG. serm. 161, 5, 5 p. 880^{med.} quem times, et sub cuius comminationibus -is, non potest occidere animam tuam. **b** *de luna vel caelo, fere i. q. obscurari*: LVCAN. 1, 539 Phoebe ... terrarum subita percussa -uit umbra. SIL. 12, 146 tradunt ... spiramine anhelo *gigantum* torreri ... campos, quotiensque minantur rumpere compagem impositam, -ere caelum.

2 *transitive* (*v. et p. 1596, 80*): HOR. epist. 1, 3, 10 Pindarici fontis qui non -uit haustus.

deriv.: expallidus.

expalliātus (*i. pallio privatus*) sum miser PLAVT. Cas. 943. *ab* ex *et* pallium.

expallidus, -a, -um. *ab* expallescere *sec.* pallidus. [*dub.*: CIL IV 1388^a Timele extaliosa (*'an fuit -a?' ed.*).] *i. q. (valde) pallidus*: SVET. Cal. 50, 1 statura fuit eminenti, colore -o (pallido *YTN*, squalido *Bentley*). TERT. resurr. 57 p. 116, 29 corpus (*v. p. 125, 57*). *Ibscher.*

(expallium, -ī *n.*) *ab* ex *et* pallium. ISID. orig. 18, 2, 8 spolia ... a palliis quasi -a; victis enim detrahuntur.

[**expalmitantem** *l. v. pro* palmitantem (*messem; i. germinantem*) LEX Sal. 34, 3.]

expalmo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* palma. *inter verba act. coni. I^{ae} enumerat* CHAR. gramm. p. 472, 19 B. GLOSS. ῥαπίζω, ἐξαλαπίζω. V 599, 15 -are dealapare (*Heraeus*, depellere *trad.*). *i. q. palma percutere, colaphizare* (*per pleonasmum acced.* manibus *l. 33*, alapis *l. 36*. *nota lusum verb. l. 34*): ITALA Matth. 5, 39 (cod. k) qui te -verit in maxillam tuam (*ῥαπίζει, Vulg.* [*et ceteri codd. Italae*] percusserit). AVG. in epist. Ioh. 7, 3 p. 2031^{init.} cum -retur *dominus*, voluit se vindicari? (fid. invis. 7, 10 p. 179^{med.} flagellatum, -tum, exprobratum. in psalm. 56, 13^{init.} colaphis percussum, -tum manibus. 95, 4^{init.} *iuxta* consputus, spinis coronatus [*sim.* 103 serm. 3, 25^{med.} PS. AVG. serm. 106, 11 p. 1956^{init.} -atur, qui est vera palma victoriae]. serm. 103, 5, 6^{fin.} numquid adhuc -atur? PS. HIER. in Marc. 14 p. 635^D alapis ... -tus est).

expalpo, -āre *et* expalpor, -ārī (*l. 38. 40*). *ab* ex *et* palpare. NON. p. 104, 7 -are elicere (GLOSS.). 476, 22 -bitur pro -bit, quod est extorquebit. *i. q. palpando elicere*: PLAVT. Vid. frg. 16 nunc servos argentum a patre -bitur. POMPON. Atell. 32 si quid -are possim ab illo. *cf. et Plaut. Pers. 704 (interpol.?), ubi* nummosexpalponides *coni. Ritschl* (nundesexp- *P*, nugidesp- *A*). *? i. q. palpare, blandiri*: PLAVT. Poen. 357 periisti, nisi illam (*Adelphasium*) mihi ... tranquillam facis ... :: quid faciam? :: exora, blandire, -a (*P Non.*, palpa *A fort. rectius*).

expama (DIOSC. 1, 84) *v.* spasma. *Rehm.*

expandium NOT. Tir. 63, 31 (*inter* pandium *et* dispandium).

***expando,** -dī, -assum *et* -ānsum, -ere. *ab* ex *et* pandere. *scribitur*: span-: PLIN. nat. *p. 1598, 47*. DIOSC. *p. 1598, 19 sqq.* VISIO Pauli *p. 1598, 41*. *de formis*: *perf.* -diderunt: ITALA Ezech. 19, 8 (Sangall.) retia (*v. infra l. 76 sqq.*; ἐξεπέτασαν, *Vulg.* -erunt). *part. perf. pass.*: GELL. 15, 15, 1 veteres dixerunt ... expassum non -nsum. *v. l. 64.* SCHOL. Germ. Bas. p. 78, 10 (manibus -ssis *coni. Kießling ap. Robert, Eratosth. Catast. rell. p. 118*; eius passis *codd.*). NOT. Tir. 63, 27^a -it. *de notione*: SERV. auct. Aen. 6, 283 *v. p. 1598, 15. cf. et p. 1598, 75.* GLOSS. ἀνοίγω, ἐξανοίγω. -e ἅπλωσον. *legitur inde a* CAECIL., LVCR., OV., SEN. [*it.* spandere, *prov.* espandre, *hisp.* espandir. *M.-L.*] [*ll. vv. v. p. 1598, 15 sq. 41. 1599, 3. 40. 49. 60. dub. trad.*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 201, 13 (testans *Schwartz*). *coni. dub.*: AMM. 14, 6, 9 -entes (*Valesius*; expectantes *V*).]

I *fere i. q. pandere, dispandere, extendere, porrigere* (*diducere, diffundere, dilatare*): **A** *proprie*: **1** *res*: **a** *corporeas*: **α** *varias res fere arte quadam factas* (*praeter p. 1598, 10*): Ⓘ *vestes sim.* (*opp. v. l. 76*): CAECIL. com. 198 flammeum -ssum domi. PLIN. nat. 2, 228 supra fontem ... -nsae vestes (*cf.* HIER. tract. in Marc. p. 350, 11 vestimenta ... ad solem *fullones*). 15, 31 velleribus supra halitum eius (*i. picis, sc. dum coquitur*) -nsis atque expressis (31, 70 -nsa circa navem vellera madescunt accepto halitu maris). VVLG. iud. 8, 25 -entes super terram pallium (Ruth 3, 9 [*alleg.*] super famulam. *al.*). *al.* SVLP. SEV. dial. 1, 1, 2 -nsis in terram ciliciis consedimus. *in imag.*: SEN. epist. 74, 6 ad haec quae a fortuna sparguntur, sinum -it (GREG. M. in Ezech. 2, 5, 5 p. 987^C plus se cotidie ipsa misericordia aperit et quasi ... sinus boni operis -it [*an ad p. 1599, 65?*]. 2, 5, 21 p. 996^D electus ... in -nso sinu ... ecclesiae. *al.*). HIER. in psalm. 64 p. 53, 18 -nsa ... fortitudinis ... veste (*opp.* contrahit). Ⓘⓘ *retia, vela*: PLIN. nat. 10, 23 -nsa ... retia *piscatorum in litore* (ITALA Luc. 5, 4 [cod. a] -ite retias vestras ad capiendum [χαλάσατε, *Vulg.* laxate. *item* 5, 5]. VVLG. Is. 19, 8 piscatores ... -entes r. super faciem aquarum. *al.* *in imag.*: ITALA Ezech. 12, 13 [Weing.] -am retia mea super eum [ἐκπετάσω, *Vulg.* extendam]. HIER. in Hab. 1, 1 p. 1288^B *haeretici* -unt r. VVLG. prov. 29, 5 gressibus *amici*. thren. 1, 13 pedibus meis. Ezech. 17, 20 -am [*deus*] super eum r. [*v. l. 50 sq.*]. *al.*). HIER. epist. 14, 10, 1 (*in imag.*) -enda vela sunt ventis (*cf.* CORIPP. Ioh. 1, 164 sinus velorum). Ⓘⓘⓘ *tectum sim.*: VVLG. exod. 40, 17 *Moyses* -dit tectum super tabernaculum (*sim. de caelo*: Is. 40, 22 -it eos [*i. caelos*] sicut tabernaculum ad inhabitandum). *in locut. hyperbolica*: TERT. adv. Val. 7 p. 183, 20 haeretici quantas supernitates supernitatum et ... sublimitates ... in habitaculum dei sui ... suspenderint, extulerint, -erint. Ⓘⓥ *librum sim.*: VVLG. IV reg. 19, 14 *Ezechias* ascendit in domum domini et -dit eas (*i. litteras*) coram domino (*item* Is. 37, 14 *libros*). Ezech. 2, 9 manus ... in qua erat involutus (*opp.*) liber: et -dit illum coram me (*cf.* HIER. *ad l.* p. 35^A. *v. l. 8*). *al.* Ⓥ *in re coquinaria*: APIC. 7, 8 lumbuli ... aperiuntur in duas partes, ita ut -nsi sint. 7, 13, 6 pultem ... in patellam -is.

β *res naturae*: Ⓘ *herbas, arbores* (*aliter p. 1599, 47*), *earumque partes*: Ⓐ *ramos sim. extendere* (*mediopass. l. 18 sq. 22. refl. l. 23*): EPIST. Sapph. 159 supra *fontem* ramos -it (*l. v.* exten-) aquatica lotos. SERV. auct. Aen. 6, 283 'pandit' *bracchia arbor*: non aperit sed -it, id est extendit (VVLG. Is. 6, 13 ramos. CORIPP. Anast. 14 comas. *al.*). PALLAD. 3, 12, 3 in locis clementioribus altius vitem licebit -ere. 4, 10, 27 putanda est *ficus*, ut inclinata per latera possit -i. DIOSC. 1, 85 spansos frutices habens (*gr. 1, 76* εἰς πλάτος ... ἐκχεόμενον). 3, 40 spansus super terra ([*3, 38, 1* ἕρπων]. 3, 50 folia [*3, 48, 1* χαμαιπετῆ]. 3, 80 [*3, 74, 1* ἐπὶ γῆς ἐστρωμένα]. *al.*). 4, 67 hastae ... *strigni* cum creverint terrae spanduntur (*gr. 4, 71* χαμαικλινεῖς γίνονται). 4, 109 *loton* dicunt ascensu solis spandere se (*gr. 4, 113* ἀναπλοῦσθαι). *al.* Ⓑ *fructus dispergere* (*cf. infra l. 33*), *sc. siccandi, servandi causa*: COLVM. 12, 13, 2 herbae ... sub umbra -untur (12, 49, 2 oliva. *cf.* PALLAD. 12, 7, 18 in u. castaneae siccentur -nsae). 12, 15, 1 *mala* in eo loco -i *debet* qui ... solem accipiat (12, 15, 2 in s. *ficos*. [12, 27 uvas; *falso impressum est* expangito. PLIN. nat. 16, 89]. *al.*). PLIN. nat. 17, 60 bacae *lauri* -untur ... rarae ne calefiant acervo (PALLAD. 11, 10, 1 olivam). PALLAD. 3, 25, 27 in cratibus (*al.*). *al.* SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 93. Ⓘⓘ *naturales res varias*: Ⓐ *c. vi diffundendi, dilatandi* (*de ossibus fere i. q. dispergere* [*cf. supra l. 24*]: VVLG. Ier. 8, 2 -ent ad solem ..., non sepelientur. *refl.*: *l. 36*, *med. pass.*: *l. 39*. *opp. et syn. v. l. 36 sqq.*): SEN. nat. 3, 9, 2 *aer* (*aqua repletus*) aliquando ... sole tenuatur, aliquando ventis -itur (5, 6 modo spissat se, modo -it et ... alias contrahit diducit ac differt. AVG. serm. coll. Morin p. 369, 3 *deum* mare diffundere, aerem -ere). PLIN. paneg. 30, 4 *Nilus* cum -itur (*opp.* substiterat). VVLG. Iob 26, 1 -it super illud (*i. solium*) nebulam suam *deus* (*cf.* psalm. 104, 39 -dit nubem in protectionem eorum. VISIO Pauli 13 p. 16, 4 spansam [sparsam *suprascr.*] per omnem mundum). Is. 13, 10 non -ent lumen suum *stellae* (*cf. in imag.*: GREG. M. moral. 4, 45 p. 659^B *pii* in huius vitae caligine virtutum ... radios -ant). GREG. M. moral. praef. 6 p. 519^B aromata fragrantiam suam. Ⓑ *potius respicitur ipsa forma quae extendendo, dilatando effecta est* (*ubique med. pass. vel refl.*): *de figura concharum*: PLIN. nat. 9, 103 in obliquum, in rectum -nsa (*vg.*, spansa *trad.*). *de mari, terris quasi technice in geogr.*, *cf.* porrigere, pertinere (*v. syn. et opp. l. 50. 51. 52. 53*): MELA 1, 7 *mare* ubi primum se artat (*opp.*) Hellespontus vocatur, Propontis ubi -it (*syn.* se laxat, diffunditur, effudit; *opp.*: artius exit in spatium, pressit). 1, 9 *Asia* rursus -itur (*syn.* fit ... lata; *opp.* angustior *est*). 2, 38 terris huc se et illuc ... -entibus (*syn.* progressis, *seq.* extenditur). 3, 16 *Gallia* ad ripas Rheni amnis -itur. DIMENS. provinc. 9 Sarmatia et Scythia ... -untur in longitudinem *eqs.* (24 *Hispaniae* spatia). AMM. 23, 6, 41 per tractus meridianos -nsa ... Persis.

b *incorporeas*: **α** *virtutes, vitia sim.* (*syn.*: diffundere *l. 62*, dilatare *l. 63*. *fere i. q. porrigendo dare l. 60*): SEN. epist. 59, 7 omnes virtutes suas undique -at *sapiens* (*cf. q. anteced.*). 94, 70 apparatum vitiorum suorum. PSALT. Cas. 35, 11 -e misericordiam tuam scientibus (*παράτεινον, Vulg.* praetende). AVG. in psalm. 88 serm. 1, 9 p. 1125^{fin.} nisi illa veritas -retur et ... in circuitu diffunderetur. PETR. CHRYS. serm. 9 p. 213^A famam (*syn.* laudem dilatat). **β** *ecclesiam* (*med. pass., fere cum notione augendi*): AVG. bapt. 1, 6, 8 p. 153, 23 in toto orbe qua ecclesia catholica -itur.

2 *partes corporis* (*corpus l. 80, animam, mentem p. 1599, 13*) *animantium* ([*praeter l. 78*]. *inde de homine ipso* [*de locusta p. 1599, 12*] *se pandente, extendente p. 1599, 6. cf. et p. 1599, 28. fere i. q. erigere*: *p. 1599, 5. syn.* pandere, porrigere *l. 75. 81*): **a** *generatim*: PLIN. nat. 10, 43 gemmantes ... pavo -it colores. 10, 111 *aves* alas (SCHOL. Arat. p. 311, 5 Cygnus *sidus*. VVLG. deut. 32, 11 aquila [Ier. 49, 22. IV Esdr. 11, 2 in omnem terram. *al.*]. Iob 39, 26. *cf.* exod. 25, 20 *Cherubim* [III reg. 8, 7 *al.*]. *in imag.*: AVG. in psalm. 90 serm. 1, 5 p. 1152^{fin.} protectio a. -nsarum *eqs.*). GELL. 15, 15, 3 'capillo ... passo' dicitur quasi porrecto et -nso (*cf.* HIER. hom. Orig. in Ier. 9 p. 652^C). TERT. nat. 1, 12 p. 82, 16 si statueris hominem manibus -nsis (*v. l. 80*), imaginem crucis feceris (*v. p. 1599, 18 sqq. cf.* MIN. FEL. 29, 8 signum ... crucis ... visimus in navi -[*v. l. 67*] ..., cum -nsis palmulis labitur). pudic. 22 p. 271, 24 in patibulo iam *martyris* corpore -nso. SOL. 1, 93 quantus manibus -nsis (*Plin. nat. 7, 77* pansis) inter digitos longissimos modus est, tantus *eqs.* (*v. l. 76 sqq.* VVLG. Is. 65, 2 -di [*deus*] m. meas ... ad populum [*inde* LEO M. serm. 59, 7 p. 341^A. *cf. in imag.*: FAVST. REI. serm. 10 p. 261, 27 -nsis ... caritatis brachiis]. GREG. TVR. Franc. 7, 22 p. 304, 15. *aliter*

[*Deicke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

infra l. 18 sqq.). SCHOL. Arat. p. 310, 16 Cepheus . . . -nsis bracchiis (*cf. p. 1598, 84*). SEDVL. carm. pasch. 5, 378 foratas -ens palmas (*cf. l. 28. p. 1598, 79*) *Iesus* (expediens *ed. c. aliquot codd.; cf. op. pasch. 5, 32 p. 299, 2* manus aperuit). *singulariter fere i. q. erigere* (*v. opp. l. 6*): TERT. paenit. 10, 2 ad delinquendum -ens frontem, ad deprecandum vero subducens. *de ipso animanti* (*refl. et med. pass. cf. p. 1598, 67*): VVLG. III reg. 17, 21 -dit se *Elias resuscitans filium viduae* atque mensus est super puerum tribus vicibus (*cf. aliter [i. sensu fere augendi, v. opp. l. 10] et interpr. mystica*: HIER. tract. in psalm. I p. 144, 26 contraxit [*opp.*] se et os ad os posuit . . . et pedes ad pedes, si enim -isset se, non reversus esset filius viduae). Nah. 3, 16 bruchus -nsus est et avolavit.
in imag. vel translate (*cf. et p. 1598, 73. 83*) *de anima, mente*: RVSTIC. Conc.[s] I 4 p. 51, 35 dum firma sit *anima* et circa fallacias non -nsa. GREG. M. in Ezech. 2, 7, 5 p. 1075[C] ut *mens* non sit angusta (*opp.*) . . . sed -nsa in bonis actibus per caritatem. past. 3, 17 p. 79[C] *Moysis mentem* ad prophetiae scientiam cognitio divinitatis -erat. b *usu peculiari*: manus -ere, *porrigere de Christianis qui orantes bracchia in crucis formam extendunt* (*cf.* TERT. orat. 29 p. 200, 9 PAVL. MED. vita Ambr. 47. *v. et l. 31. p. 1598, 77*): *α stricta locutione*: TERT. apol. 30, 4 Christiani manibus -nsis . . . oramus (adv. Marc. 3, 18 p. 407, 15 *al.*). CLEM. ad Cor. 2 -entes m. vestras ad deum . . . rogantes *eqs.* (HIER. adv. Pelag. 3, 14 p. 583[C] VVLG. I Esdr. 9, 5 *al.* VITAE patr. 6, 2, 14 p. 1003[C] [*gr. Cot. p. 666* ἐξέτεινε]. *al.*). FIRM. err. 27, 3 Moyses -nsis m. extenditur. VVLG. III reg. 8, 22 Salomon . . . -dit m. in caelum (*al.* VITAE patr. 6, 3, 2 p. 1005[C], *gr. Cot. p. 544* ἐκτείνουσι). Ier. 4, 31 *al.* CORIPP. Iust. 2, 50 -nsis . . . palmis. *et al.* *β inde laxius de homine precante ipso eiusque habitu* (*cf. p. 1598, 67 sq. med. pass. vel refl.; acced. dat. l. 32*): TERT. apol. 30, 7 nos ad deum -nsos. orat. 14 p. 189, 12 nos . . . -imus . . . dominicam passione⟨m⟩ modula⟨ntes⟩. adv. Marc. 1, 23 p. 322, 23 qui . . . ad alienum caelum alii deo -itur.

B *translate: fere i. q. (pandendo) explicare, explanare, exponere sim.* (*v. opp. l. 36. 38 sq.*): LVCR. 1, 126 rerum naturam -ere dictis. SEN. benef. 7, 9, 2 prima mihi luxuriae spolia propone, sive illa vis per ordinem -ere sive in unum acervum dare. TERT. adv. Marc. 2, 21 p. 364, 15 figuras argumentorum omnium creatoris -ere. GREG. TVR. Mart. 2, 19 p. 615, 31 singula . . . miracula beati viri succincte scribimus nec ea in ampliore sermone -imus. GREG M. moral. 17, 29 p. 24[D] scientiae suae latitudinem per sententias -it (expe- *l. v.*) dicens.

acced. praep.: ad: *l. 23. 30. 32. p. 1598, 54. 82.* circa: *l. 14. p. 1597, 68.* in *c. acc.*: *l. 26. p. 1597, 70. 1598, 11. 72.* per: *p. 1598, 41. 56.* super: *p. 1597, 69 sq. 80. 83. 1598, 2. 39.* supra: *p. 1597, 65. 67. 1598, 14.* *cf. dat.*: *p. 1598, 22. 61.*

II *fere i. q. (pandendo)* **aperire**: A *i. q. convolutum, inclusum alqd. explicare, evolvere: de herba, arbore sim.* (*aliter p. 1598, 12. syn. et opp. v. l. 50. 55*): OV. trist. 3, 12, 12 herba . . . exit et -it (*v. app. cr.*) molle cacumen humo. PLIN. nat. 12, 40 *arbor quaedam roseum florem* noctu comprimens aperire incipit solis exortu, meridie -it. TERT. virg. vel. 1 p. 884 Oe. de grano frutex oritur et de frutice *eqs.* deinde rami . . . invalescunt et totum arboris nomen -itur. GREG. M. moral. 19, 49 p. 129[B] (*de electorum vita in similit. palmae*) in summo . . . quasi pulchrae viriditatis foliis . . . -itur (*opp.* in imo . . . angustatur). *translate*: AVG. catech. rud. 3, 5 quaedam mirabiliora . . . tamquam in involucris ostendere . . . quasi resolvere atque -ere et inspicienda . . . offerre animis auditorum.

B *i. q. clausum alqd. patefacere* (*syn. l. 68, cf. opp. l. 68*): 1 *corporaliter*: TERT. nat. 1, 8 p. 72, 12 sonum . . . sine modulatu labellorum, -nso (expr- *A*) ore, lingua stupente de solis faucibus cogi licet. VEREC. in cant. 2, 11 fertur *aquila* pullos suos singulatim pedibus comportare . . ., degenerem . . . -nsis pedibus humi *prosternere*. ALC. AVIT. carm. 5, 591 cessit fluctus *maris rubri* -ditque viam cui (*i. populo Isr.*) terram clauserat hostis. 2 *in imag. et transl.* (*cf. et p. 1597, 74*): TERT. pudic. 6 p. 228, 5 ianuam paenitentiae -as. AMBR. Noe 18, 65 p. 460, 10 *ad virtutes appropinquantes* iustus . . . gremium suae mentis -it. CANON. Migne 56, 850[B] olim . . . latebant haereticorum mores, nunc omnibus -nsi sunt et patefacti. GREG. TVR. Franc. 8, 15 p. 334, 3 ut nulli quae referebat -rem.

deriv.: expandium, expansio, ?expansare. *Deicke.*

[**expango** *v. p. 1598, 28.*]

expānsio, -ōnis *f.* *ab* expandere. *i. q. actio expandendi, extensio*: HIER. in Ezech. 16, 27 p. 145[A] nec solum extensio et immissio, sed -o manus dei dicitur (ARNOB. in psalm. 35 p. 373[B] -e manuum in cruce fixarum). PS. SORAN. quaest. med. 79 vigilantia est -o virium per omnes . . . partes corporis. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 139 corporis -em ex thalamo (*i. concubitu*) fieri. VEREC. in cant. 9, 24 *spiritus* semetipsum diffundit . . . nec tamen -e sua dividitur. GREG. M. moral. 24, 16 p. 295[C] in -e librorum.

?**expānso,** -āre. *ab* expandere *intens.* CARM. de Iona 50 -ant (*T, Hartel*, expanse *V*, expandunt *Pp, vg., Peiper*) . . . manus nullorum ad numina divum.

expapillātō bracchio, exerto; quod cum fit, papilla nudatur PAVL. FEST. p. 79 (*cf.* NON. p. 103, 3 usque ad papillam renudato. GLOSS. V 195, 28 excapillato exerto br. ad mammam. 640, 68 nudato). *ab* ex *et* papilla. *loci citati spectant ad* PLAVT. Mil. 1180 exfafillato (*P, v. p. 126, 14; de lect. in A non constat* [expalliolato?]) bracchio. *cf. et* exfabillo *p. 1401, 4*, exinfulo *p. 1512, 29*; *Loewe, Prodr. p. 269.*

[**exparata** *v. l. 13.*] **expargo** *v.* spargo. **expars** *v.* expers.

expart(us), -a, -um. *ab* ex *et* parere (*v. Hofmann, de verb. dep. p. 6*). GLOSS.[L] III Abol. EX 40 -a partu vacua (*al.* [*sic emend. etiam*: GLOSS.[L] I Ansil. EP 15 eparcua patula aqua[e]. 16 epatula pacula aqua. GLOSS. IV 236, 19 experita parva vacua. 337, 54 exarta vacua vel parva. 339, 7 exortum parvum vacuum]. *cf.* GLOSS. V 196, 36 exparata evacuata. 37 -a partu vacuata). *quae non iam parere potest*: VARRO rust. 2, 5, 7 qui gregem armentorum parere vult, observare debet . . ., ut sint eae pecudes aetate potius ad fructus ferendos integrae quam iam -ae.

anima nostra ut passer liberata est (ἐρρύσθη) a fossa insidiarum, fossa dissipata est et nos ipsi **expassāvimus** (ἐρρύσθημεν, *Vulg.* liberati sumus) PSALT. Cas. 123, 7. *ad* *passare (*a* pandere) *refert F. Stabile, RivFil. 43, 1915, 574* (*cf. REW n. 3033 s. v.* *expassare); *an ad* passare (*a* pati), *sc. i. q. 'pati desiimus'?*

expassus *v.* expando *p. 1597, 52.*

expatēsco ἀναφαίνω GLOSS. III 447, 62. 480, 59.

expatior, expato *v.* exspat-.

? evehit **expatriat** (expatrat, expectat *ll. vv.; an* exportat?) GLOSS. IV 337, 30. *ab* ex *et* patria.

expatro, -āvī, -āre. *ab* ex *et* patrare (*cf. Goldberger, Glotta 20, 1932, 102*). GLOSS. II 65, 30 -vit ἐπετέλεσεν. 291, 8 ἐκκρίνω ἐπὶ συνουσίᾳ -o. III 480, 56 -o ἐσσινω (*i.* ἐκκινῶ?, ἐκκρίνω?). CATVLL. 29, 16 parum -vit (*i. confecit, consumpsit; an patrando i. futuendo? cf. l. 28 sq. et Kroll ad l.*) an parum helluatus est *Mamurra*? *Rehm.*

HYG. fab. 47 p. 72, 12 tauri *e mari apparentis* mugitu equi **expavēfactī** Hippolytum distraxerunt (*i. pavefacti, consternati*).

expaveo, (-āvī), -ēre. *ab* ex *et* pavere. *formas stirpis perf. s.* expavesco *afferimus.* NOT. Tir. 43, 20 -et. *i. q. pavore vel stupore captum esse*: 1 *c. vi timendi, abhorrendi (transit.)*: PLIN. nat. 34, 151 -entes . . . (-escentes *h; v. l. 68*) potum *canis rabidi morsu correpti.* 2 *c. vi stupendi* (*acced.* de): PALLAD. hist. mon. II 8 p. 353[C] -ens . . . daemon de circumventione hac (*gr. p. 42, 2* ἀστοχήσας).

deriv.: expavefacere, expavescere, expavidus.

expavēscentia, -ae *f.* *ab* expavescere. *i. q. actio expavescendi*: IREN. 1, 5, 4 de -a . . . et aporia quasi de vesaniori corporalia . . . mundi elementa facta esse (*ibid.* terram . . . secundum -ae statum *esse factam. gr.* ἔκπληξις, *syn.* timor. *v. loc. seq.*). 2, 18, 5 timor . . . et -a et passio *eqs.* (2, 18, 7 passionem et -am et timorem et consternationem).

*expavēsco, -pāvī, -ere. *ab* ex *et* pavescere. *scribitur*: -isc-: *v. p. 1601, 69. 1602, 23. 82.* exspav- PRISCILL. tract. 8, 120 p. 88, 3 (*apud quem* -xs- *passim*). epav-: ITALA I Petr. 4, 12 (Tert. scorp. 12 p. 172, 18) *A*, ex- *B*. spav-: *v. l. 56.* ITALA Marc. 9, 15 (cod. l) spaverunt (expav- [*ut* VVLG.] *corr. m*[2]). ORIBAS. *p. 1604, 6. 7.* NOT. Tir. 43, 21 -it. *de notione*: CHAR. gramm. p. 468, 25 B. (*inter verba activae ap. Lat. format., pass. autem ap. Graecos not.*) spavesco πτύρομαι, spavi. GLOSS. ἐκπλήττομαι, θροοῦμαι, πτοοῦμαι, φοβοῦμαι. *de usu*: *legitur inde ab* HOR. (*usu transit.; v. p. 1601, 59*), LIV. (*v. p. 1602, 79*), SEN. rhet., CELS.; *vox imprimis recent. latinitatis. adhibetur eodem fere ac simpl. sensu; vis auctior quaedam hic illic subauditur (v. e. g. l. 75. 83. p. 1601, 22. 23 sq.; at cf. appos. velut* vehementer *p. 1601, 12*; stupore vehementi *p. 1603, 47*). *passive in gerundivo*: *p. 1602, 62* (*cf. et p. 1602, 32 sqq.*). [*falso trad., ut vid.*: ASSVMPT. Moys. 10, 6 mare . . . decedet, . . . fontes deficient et flumina -ent (exarescent *Haupt; cf. Charles ad l.*). *inc. trans. an intrans.* (*ob sentent. difficile distinguendam*): POTAM. epist. ad Athan. RevBén. 30, 1913, p. 281 (*cf. Vulg. Ier. 9, 10*). *variat c. simpl.*: *p. 1603, 1. var. lect.*: *v. p. 1601, 6. 29; cf. et l. 38.*]

I *pro verbo affectus: i. q. pavore seu stupore affici tam c. sensu perfectivo et ingressivo (strictius) i. q. pavefieri, exterreri, perturbari sim. (i. q. consternari: p. 1601, 44) quam (laxius) durative et imperfective i. q. timere, vereri, sollicitum esse sim. (cf. e. g. p. 1601, 7. 61. 71. 77 et al.; imprimis p. 1603, 62. 66 sqq.; ab alqo. alqd.: p. 1602, 65 [inde hic illic vi auctiva fere i. q. abhorrere, reformidare sim.: e. g. p. 1601, 78. 1602, 5. 6]. notiones 'pavendi' et 'stupendi' inter se fluctuantes non seiunximus [i. q. 'obstupescere', 'mirari': p. 1601, 27. 53. 68. 1602, 9. 51. 1603, 11. 28. 29. 32. 53. 66]*): A *ponitur nude* (*intrans.*): 1 *de animantibus*: a *de hominibus* (*deis p. 1601, 6. 21; Christo p. 1601, 25. inde de animo p. 1601, 37, parte corporis p. 1601, 36. in alleg.: p. 1601, 39*): CELS. 3, 18, 21 subito . . . terreri et -ere in hoc morbo (*sc. insania*) prodest (*seq.* turbat). SEN. nat. 6, 29, 2 nemo . . . sine aliqua iactura sanitatis -vit (*seq.* timet). epist. 24, 13. 97, 14 timere semper et -ere et securitati

[Ibscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

diffidere. PETRON. 51, 3 Caesar non pote valdius (*v. adn. cr.*) quam -vit. PLIN. nat. 8, 60 (*antea*: pavore). 23, 49 -entibus repente. QVINT. inst. 6, 2, 31 non -et circumventus? (*cf.* ENNOD. opusc. 4, 29 p. 390, 6 deprehensus). decl. 335 p. 321, 8 excidunt multa his qui -verunt. *al.* PLIN. epist. 5, 5, 6 -vit Fannius (*sc. evigilans de somnio*). PS. TERT. haer. 4 p. 220, 16 *Achamoth* -vit (-pand- *A*), extimuit et contristatus est. ITALA deut. 20, 3 (Lugd.) nolite timere neque -ere ([θραύεσθε, *Vulg.* formidetis]. Luc. 21, 9 [cod. s]; πτοηθῆτε, *Vulg.* terreri. VVLG. Marc. 16, 6 [ἐκθαμβεῖσθε]. *al. cf. l. 42*). Ios. 2, 11 (Lugd.) audientes nos -vimus corde nostro ([ἐξέστημεν, *Vulg.* pertimuimus. PASS. Paul. 4 p. 27, 11 cum audisset ... Caesar ..., -vit corde]. VVLG. I Macc. 16, 22 ut audivit ..., vehementer -vit [ἐξέστη]. *al.* *sim*: ITALA Luc. 1, 13 [Hier. hom. Orig. in Luc. 4 p. 24, 12] Zacharias cum angelum vidisset, -vit; ἐταράχθη, *Vulg.* turbatus est [PSALT. Cas. 47, 6 videntes ... mirati sunt ... et -verunt; ἐσαλεύθησαν, *Vulg.* commoti sunt. PS. MATTH. euang. 9, 2; *syn.* contremuit]. *al.* DRAC. Romul. 10, 38 ut Scytha conspexit Graiam de litore puppim ire ..., -vit). iud. 7, 22 (Lugd.) tubis cecinerunt ... et ... adversarii -verunt ([*aliter LXX et Vulg.*]. *cf.* VVLG. Am. 3, 6 si clanget tuba ... et populus non -et. MART. CAP. 5, 425 sonuere tubae ...; turbati -vere dei). *al.* COMM. apol. 980 -et ... terribilis ille tyrannus. VVLG. Ruth 3, 8 -vit homo et conturbatus est (*cf.* I Macc. 6, 8 -vit et commotus est valde; ἐθαμβήθη). AVG. civ. 22, 8 p. 568, 17 D. -vit, expalluit nimio turbatus timore *aegrotus*. *al.* CONC.S I 5 p. 161, 36 *Christus* more hominum ... -vit (*gr. I 1, 6 p. 139, 16 ἐδειλίασεν. anteced.*: pavere). CAPREOL. epist. 2, 5 p. 853B -entibus ... respondetur (*i. 'mirantibus'*). DRAC. Romul. 2, 129 -vit ... raptus Hylas (*seq.* pavidus). 10, 261 (*seq.* stupuere). *al.* SCHOL. Ter. p. 81, 6 'hem' interiectio est -entis (*M*, iras- *CD. cf. ibid.* l. 10). VITAE patr. 5, 7, 10 p. 894C (*antea*: terrere; *gr. Cot. p. 535B* ἐπτοήθη). CASSIOD. Ios. antiq. 6, 14 p. 176 Saul magis -vit et animo corruit (*gr. 6, 329* κατέδεισεν, *antea*: timore ... conturbatus). 10, 7 p. 287 (*gr. 10, 85* ὠλιγώρησεν). var. 2, 41, 2 triumphus est Alamannum ... sic -visse, ut *eqs.* (*antea*: exterriti). *saepius.* PASS. Perp. 11, 7 (*gr.* πτοουμένους). *et al. saepe.* *pro personis res* (*v. p. 1600, 80 sq.*): STAT. silv. 1, 3, 57 *prae stupore* -vere gradus (*i. pedes*) *poetae* (*cf. vs. 55* calcabam .. opes). ITALA gen. 45, 26 (Lugd.) -vit sensus *Iacob* ([ἐξέστη, *Vulg. aliter*]. *cf.* ITALA Ios. 7, 5 [Lugd.] cor populi [ἐπτοήθη, *Vulg.* pertimuit. VVLG. I reg. 28, 5]). *per alleg.*: ITALA Hab. 3, 7 (Aug. civ. 18, 32 p. 301, 4 D.) tabernacula Aethiopum -ent (πτοηθήσονται, *Vulg.* turbabuntur. *cf.* AVG. *ad l.*: hoc est 'gentes repente perterritae' *eqs.*). AVG. serm. 47, 11, 20 p. 305p. med. nolite, oves, -ere (*sc. vos quos Christus pascit*).

b *de bestiis* (*i. q. consternari [de equo]: l. 48; fere i. q. consternatum concursare: l. 46*): SEN. dial. 3, 3, 8 cum *animalia* acerrime saevierunt -veruntque, ex fremitu discursuque vesano ... quies soporque sequitur (*v. l. 45*). epist. 85, 41 *v. p. 1602, 34*. SPART. Sept. Sev. 11, 8 equum supra cadaver Albini egit -entemque admonuit, ut *eqs.* (*v. l. 44. fort. et eodem sensu*: CHIRON 436 *iumentum splene laborans* in equitatu -it). ROMVL. fab. Aesop. 35, 4 (recc. gall. vet.) ubi venit agmen leporum, -verunt ranae.

2 *de flumine*: DRAC. laud. dei 1, 702 alveus -vit (*i. 'stupuit'*) violento vertice torrens (turg- *Eug.*), dum reduces sentiret aquas et sisteret amnes (*de Iordane ut vid.; ad rem cf. Ios. 3, 15 sq. et v. Vollmer in ed. mai.*).

B *c. additamentis*: 1 *acced. obi.* (*vice transitivi; cf. et p. 1602, 77*): a *pro obi. est subst.* (*gerund.* -endus *fere i. q. abominabilis, terribilis p. 1602, 32*): α *subi. est animans*: ① *homo* (*res animi p. 1602, 29*): HOR. carm. 1, 37, 23 *Cleopatra non* muliebriter -vit ensem ([*v. p. 1602, 50*]. *cf.* SEN. contr. 2, 3 [11], 10 securem [*antea*: timeo]. AMBR. obit. Theod. 9 *Isaac* gladium feriturі parentis. VAL. CEM. hom. 16, 2 p. 742A tortoris ungulas). SEN. contr. 9, 6 (29), 4 matrem ([*seq.* extimuisti]. *sic alqm.*: SEN. Thy. 40 fratrem -at frater et natum parens. STAT. Theb. 7, 485 trepidi visam *Iocasten* ... manipli. FRONTIN. strat. 2, 3, 13 *multitudinem* ... Graecorum. CLAVD. carm. min. 30, 145 *Nausicaa* Vlixem. SALV. eccl. 3, 95 *deceptores* [*syn.* timeas]. DRAC. laud. dei 3, 184 illaesos pueros -vit Persa tyrannus [*i. 'stupuit'*]. ENNOD. opusc. 2, 5 p. 289, 2 adversarium debilem -iscat [*BV1*]. CASSIOD. var. 10, 14, 3 *al.*). LVCAN. 4, 556 inexpertis quod primum fecerat herbis, -vit Medea nefas (10, 453 *Caesar* servile nefas [*cf. antea*: timuit]. *cf.* PS. AVG. serm. ed. Mai 36, 2 *Thomas* culpam suam). 7, 484 *pugnantes* voces ... furoris ... sui ... tellure relatas ([SIL. 1, 67]. *cf.* QVINT. inst. 10, 3, 30 *Demosthenes* contionum fremitus non. PASS. Paul. 7 p. 31, 9 Nero clamores [-em, -e *l. v.*] populi -ens. *al.*). PETRON. 26, 3 puella ... nuptiarum nomen (*cf.* PRISCILL. tract. 1, 33 p. 27, 28 nomen domini, quod omnis ... ferarum ... natura timuit, -e). PLIN. nat. 9, 92. 23, 45 *vina* marmore ... condita quis non et validus -verit? (*i. fere 'abhorreat'*). 25, 17 milite a morsu canis incipiente -ere aquas ([*antea*: pavorem]. PLIN. med. 3, 10 p. 86, 1; *antea* pavescentibus [*cf.* ὑδροφόβος]. *cf.* PLIN. nat. 32, 57 potum. *v. et p. 1600, 39*). SIL. 5, 619 manes ... antiquum ... diem (ALC. AVIT. carm. 3, 31 *Adam et Eva* -vere d. detecto in crimine testem). 17, 624 *al.* STAT. silv. 3 praef. 5 hanc audaciam stili nostri frequenter. Theb. 7, 337. Ach. 1, 26 *Thetis* sub gurgite remos. *al.* FRONTIN. strat. 3, 5, 2 obsidionem. IVV. 6, 361 frigus ... famemque (CASSIOD. var. 12, 25, 6 novum fr. messor). TAC. hist. 2, 76, 2 speciem adulantis. PLIN. paneg. 20, 2. SVET. Aug. 55 sparsos de se in curia famosos libellos *non* ... -vit. 71, 1 aleae rumorem. 90 tonitrua et fulgura paulo infirmius (Tib. 69 praeter modum). Nero 2, 3 mortem timore appetitam ita -vit, ut *eqs.* (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 82 p. 432B sepulcrum sicut mortales ... mortaliter). FLOR. epit. 3, 4, 6 Curio ... tenebras saltuum *Daciae*. *al.* AVR. Fronto p. 34, 16 N. numerum *excerptorum* (*i. 'obstupescas'*). VICTORIN. POETOV. in apoc. 2, 3 p. 36, 8 persecutionem (PELAG. in I Thess. 2, 2 p. 420, 13). FIRM. err. 28, 6 p. 76, 15 insperatam imperatoris faciem Britannus (*cf.* CAEL. AVR. acut. 1, 15, 122 Orestes ... Electrae furiales vultus). VIR. ill. 20, 1 *soror* fasces lictorios (*cf. infra l. 80 sq.*). AMBR. in psalm. 48, 23, 1 p. 375, 6 (*ad psalm. 48, 17* ne timueris *eqs.*) noli ... -ere divitias et potentiam divitis *eqs.* (*cf.* AVG. serm. 36, 2 p. 215extr. non ... d. *Paulus* -vit, sed morbum divitiarum). *al.* HIER. epist. 1, 7, 2 imbellem manum percussor (*seq.* miratus). AVG. pecc. mer. 1, 21, 29 p. 28, 3 *dei* abyssi (*cf. psalm. 35, 7*) altitudinem veluti -ens exclamat apostolus *eqs.* ([*seq. Rom. 11, 33*]. *sim. in iisdem locis proferendis vel interpretandis*: c. Pelag. 4, 6, 16 p. 538, 28 *altitudinem*. CASSIAN. conl. 13, 17, 3 *dei* scientiae admirationem, quam ... gentium magister -vit. CAES. AREL. grat. p. 438, 106 abyssum iudiciorum dei -iscens. *al.*). *al.* COD. Theod. 11, 7, 3 (= Iust. 10, 19, 2) nemo carcerem *et* ... verbera aut ... alia ... supplicia ... -at. SIDON. epist. 4, 15, 3 superiectas nives. *al.* ENNOD. epist. 2, 27, 2 p. 69, 6 calumniam. *al.* CASSIOD. Ios. antiq. 10, 10 p. 291 adinventiones inimicorum et machinamenta (*gr. 10, 132* καταπληττόμενος). var. 6, 10, 2 expensas consulatus pauper nobilis. *al.* CORIPP. Ioh. 8, 307. *talia saepe.* *res pro persona*: CASSIOD. in psalm. 101, 4 p. 708C virtus oblocutiones hominum et conscientiae suae iudicia graviter -it. GREG. M. in euang. 39, 3 p. 1296A *anima perversa* damnationem quam patitur. *nota gerundivum* (*v. p. 1601, 57*): SEN. epist. 31, 3 fieri ... non potest, ut una ... res modo mala sit, modo bona, modo levis et perferenda, modo -enda. 85, 41 domitores ferarum, qui saevissima animalia et ad occursum -enda (*Gertz*, -entia *codd. vix recte*) hominem pati subigunt (sub iugum *trad.*) *et* ... mitigant.

② *bestia*: SEN. Oed. 338 taurus *immolandus* ... primos ad ortus positus -vit diem. PLIN. nat. 8, 51 *leaena* venabula. 9, 24 hominem non -it ut alienum *delphinus*. STAT. silv. 1, 1, 72 *equus* habitus lucemque coruscam ... maioris equi *aenei* (Theb. 6, 425 Arion *equus* dirum ... -verat ... Oedipodioniden [*sc. Polynicen*]).

β *subi. sunt res* (*fere personatae*): ① *loca, urbs, amnes sim.*: PLIN. nat. 3, 5 oceanus ... Atlanticum mare infundens et ... terras, quaecumque venientem -vēre, demergens (*cf.* SIL. 9, 469 longe ... relatos ... sonitus ... Sason *insula*. TERT. anim. 30 p. 350, 16 restitutionem *generis humani* ... orbis [*i. 'timuit'*]). SIL. 3, 464 grĕgis *elephantorum* illapsu ... territus acrĭs -vit moles Rhodanus (*cf.* STAT. Theb. 12, 610 classica Dirce. SIDON. carm. 23, 275 Phasis ... iactos super arva Colcha dentes). PAVL. NOL. carm. 15, 165 intentos ... piis -vit civibus enses *Nola* ([*v. p. 1601, 60*]. *cf.* DRAC. laud. dei 2, 509 Iudaea deum ... populis dantem miracula Christum [*i. 'stupuit'*]). CAPREOL. epist. 2, 5 p. 852D non ... mirum, si deum locus aliquis recipit nec ... capit ..., -vit omnipotentiam, substantiam non includit. DRAC. laud. dei 2, 422 sucoso caespite cocto ... fecundus ager steriles -vit harenas. ② *res variae*: PLIN. nat. 13, 134 *cytisum* non aestuum ... frigorum ... iniuriam -it. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 23, 18 dei iniuriam ... dies (*sim.* FVLG. RVSP. serm. 7, 1 p. 741C *Christo crucifixo* -vit dies non solitam noctem). VEN. FORT. virt. Hil. 12, 34 quam semper scit subdere, hic (*adv.*) ceram ignis -vit (*i. fere 'veritus est sic, ut non combureret'*).

b *obi. sunt neutr. pron. et adi.* (*sent. rel.*: *infra l. 69. sic et in gerund.* [*v. p. 1600, 62*] *pass.*: QVINT. inst. 9, 4, 35 non ... id [*sc. vocalium concursum*] ut crimen ingens -endum est. SCAEV. dig. 28, 2, 29, 8 quod): SEN. Oed. 27 cuncta -o (*anteced.*: horreas, metuas). Thy. 610 quidquid a vobis minor -it, maior hoc vobis dominus minatur (*v. p. 1600, 74*). dial. 1, 4, 6 nolite ... -ere ista, quae *eqs.* (*cf.* TERT. Scap. 1 p. 529 Oe. neque -imus neque pertimescimus ea quae ... patimur). epist. 13, 13 dubia pro certis (*seq.* in timorem). 18, 6 ne umquam -rent quod saepe didicissent. 87, 16 nec ... bona, nec ... mala ... aut cupit nimis aut -it *virtus*. 94, 7 quicquid publice -vimus ... non esse tam timendum quam *eqs.* 107, 4 inparatus etiam levissima -vit. *al.* TERT. nat. 1, 7 p. 69, 4 continere, quod horruit mens, quod -vit oculus (PRVD. psych. 409 *equi*. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 138 quod Apion -vit; *gr.* ἔδεισεν). VAL. CEM. hom. 2, 4 p. 698C aspera quaeque et difficilia rudis animus. CAPREOL. epist. 2, 6 p. 853D. *et al.*

2 *indicatur causa pavendi* (*praeter p. 1603, 43. 64 intr.* *de rebus inanimis, in personat., alleg., sim. v. p. 1603, 14. 22. 26. 64. 78*): a *per praepp.*: α *singulas*: ① *c. acc.*: ad: LIV. 6, 34, 6 cum ad id, moris eius insueta, -visset ... Fabia (*de re cf. et supra l. 13*). SEN. clem. 1, 7, 3 inter trementes et ad repentinum sonitum -entes ([-isc- *N*]. *cf.* dial. 5, 35, 3 ad clamorem servi, ad tinnitum aeris aut ianuae impulsum. epist. 56, 13 ad omnem crepitum. PLIN. nat. 10, 210 ad tumultum aliquem). PETRON. 94, 15 mer-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cennarius ad raptum ferramentum. PLIN. nat. 29, 67 non -ere (pav- *E*) ad nocturnas imagines etiam pavidos. STAT. Theb. 3, 190 ad (*om. f*) comitum lacrimas ... Agaue. TERT. apol. 37, 7 (*P*, *om. F*). adv. Prax. 3 p. 230, 12 ad oikonomiam (*v. adn. cr.*). CYPR. epist. 58, 11 p. 666, 6 miles Christi ... non -it ad pugnam (*cf.* 76, 2 p. 829, 6 ad fustes christianum corpus. Fort. praef. 5 p. 320, 26 ad pressuras et persecutiones). HIL. in Matth. 14, 14 p. 1002A ad domini adventum *discipuli* (*antea*: solliciti erunt). AVG. in psalm. 53, 4 p. 623 init. ad iudicem (*i. Christum*). *al.* ALC. AVIT. carm. 4, 436 Aegyptus tunc novas -vit ad undas. MVTIAN. Chrysost. hom. 25, 3 p. 393 init. ad ista sic -is (*i. fere 'stupes'; antea* mirari; *gr. p. 176 init.* ἐπτοημένος). *et al.* ante: PS. ORIG. in Iob 2 p. 494C *Iob non* ante mortem -vit. super: TERT. adv. Marc. 3, 17 p. 404, 11 multi super te. ITALA Ier. 2, 12 (Ps. Tert. adv. Iud. 13 p. 736 Oe.) caelum super hoc ([*syn.* horruit, contremuit; ἐξέστη, *Vulg.* obstupescite]. VVLG. Iob 37, 1 cor meum [*seq.* emotum est]). ⓑ *c. ablat.*: ab (*gr.* ἀπό, *v. l. 20.21.24. aliter p. 1602, 65*): PLIN. nat. 21, 62 quoniam anseres a primo conspectu eius (*sc. chenamyches herbae*) -ant. ITALA deut. 31, 6 (Lugd.) noli timere neque formidare neque -ere a facie eorum ([πτοηθῇς ἀπό, *Vulg.* paveatis ad conspectum]. Ios. 10, 10 [Lugd.]; ἐξέστησεν ... ἀπό, *Vulg.* conturbavit ... a f.). ITALA Hab. 3, 16 (Aug. civ. 18, 32 p. 302, 25 D.) venter meus a voce ... labiorum meorum (ἐπτοήθη, *Vulg.* conturbatus est). PSALT. Cas. 118, 161 a sermonibus tuis -vit cor meum (ἀπὸ τῶν λόγων ... ἐδειλίασεν, *Vulg.* a verbis ... formidavit). in: ITALA Ier. 2, 12 (Barnab. 11, 2) horruit caelum et in hoc plurimum -vit terra (ἔφριξεν, *Vulg. aliter*). AVG. in psalm. 143, 13 p. 1865 med. in ipsis miraculis -entes haesitabunt (*i. 'stupentes'*). 148, 10 p. 1944 med. -is in minimis; lauda magnum (*i. obstupescis*). PS. MATTH. euang. 8, 5.

β binas (de, ad): TERT. apol. 39, 9 qui de uno utero ignorantiae ... ad unam lucem (*cf. l. 34*) -verunt (*F*, -erint *P*) veritatis (*i. 'ex tenebris venientes stupuerunt ad l.' sic*: mart. 3 p. 9 Oe. ne ... -ant de umbra ad solem). *paulo aliter*: TERT. spect. 17 p. 19, 10 pudoris sui interemptrices de gestibus suis ad lucem (*v. l. 31*) et populum -entes.

b *per casus*: *α abl. causae* (*instr. in fig. etym. [hebraism.]: infra l. 47; abl. abs. infra l. 49 sqq. dub.*: POTAM. tract. 1 JThSt. 19, 1918 p. 303, 109 qui ... in antrum sollicitius *spectabant* ..., veniente *Lazaro resuscitato* foras, -ente formidine longius recurrebant [-ente⟨s⟩*?*]): STAT. Theb. 8, 637 subito ... pigra tumultu -vit domus (*cf.* AMBR. Noe 7, 19 adtonitos aut vocis ... aut tumultus sono [*antea*: consternari]). TERT. orat. 22 p. 196, 15 *sponsas* velandas ex ea die esse, qua ad primum viri corpus osculo et dextera -verint. FIRM. math. 8, 19, 11 ita ... timidus, ut ... vanis suspicionibus -at. AMBR. hex. 1, 9, 33 (*alleg.*) resplenduit subito ... aer et -verunt tenebrae (*cf. et infra l. 83*) novi luminis claritate (-em *l. v.*). VVLG. gen. 27, 33 -vit Isaac stupore vehementi. CAEL. AVR. acut. 3, 15, 122 -ere ... sive confundi ... hac passione (*sc. hydrophobia*). *abl. abs.*: PLIN. nat. 35, 114 Hippolytum tauro emisso -entem. VVLG. Tob. 7, 11 quo audito verbo Raguël -vit (*cf.* PAVL. MED. vita Ambr. 10, 46 qua voce audita. CORIPP. Iust. 2, 357 vulgus). AVG. civ. 16, 37 p. 185, 2 D. benedictionem promissam repetente maiore -it Isaac (*i. obstupescit; seq.* miratur). *β per dat.*: PS. HIER. in Matth. p. 551A (*ad vs. 11, 17* 'lamentavimus et non planxistis') annuntiavimus vobis paenitentiam, -vistis confessioni.

c *per enunt.*: *α causale* (quod, quia; *sic et* quando *l. 60*): PS. QVINT. decl. 1, 1 p. 4, 7 nec quod sceleratissima feminarum calamitatem nostram imitata est, -imus ([*antea*: terrebitur]. AVG. bapt. 7, 54, 103 p. 375, 20). AVG. in psalm. 132, 4 p. 1730 extr. ne -atis quando ibi inveniuntur reprobi. PASS. Perp. 3, 5 recipimur in carcerem et -vi, quia numquam experta eram tales tenebras (*gr.* ἐξενίσθην). *β per* ne (*cf. verba 'timendi'; acced. obi. l. 64*): PRISCILL. tract. 4, 80 p. 61, 7 ne divinae iussioni natura contrairet, *Iesus* -vit. SEDVL. carm. pasch. 5, 247 *Christo crucifixo* supremum -vit natura modum, ne *eqs.* (*op. pasch. 5, 20 p. 291, 1* dubio pependit ... sub termino, ne *eqs.*). *γ inf.* (*cf.* vereri. *acc. c. inf. fere i. q. 'mirari': l. 68 sqq.*): TERT. praescr. 2, 2 haereses ad languorem et interitum fidei productas, si -imus hoc posse, prius est ut -amus hoc eas esse (*cf.* 4, 1 et sicut esse illas [*haereses*] non -imus *eqs.* [*seq.* mirari]). AVELL. p. 44, 2 quasi -amus pro vero interfici (*sic inf. pass.*: PROSP. in psalm. 142, 2 p. 406C -o ... discuti, metuo iudicari. VEN. FORT. carm. 3, 9, 62). CONC.S I 5 p. 260, 39 non -vit audax inevitabilibus necessitatibus naturam verbi subicere (*gr. I 1, 6 p. 119, 21* δέδιεν ... ὑποτιθείς). IV 2 p. 132, 18 (*anteced.* metuat). ENNOD. epist. 3, 4, 4 p. 75, 5 clericus -vit causam dicere. opusc. 3, 101 p. 357, 3 fabricas ... adtollere. CASSIOD. hist. 6, 33 p. 1053D haec agere non -vi. GREG. M. in euang. 16, 1 p. 1135B humanae hoc audire aures -unt. moral. 14, 52 p. 1066A (*ad Iob 19, 17*) exhorruit synagoga eum, quem videbat hominem, deum credere -vit.

II *corporaliter*: **A** *i. q. prae pavore pallidum fieri* (*cf.* expallescere. *de umbris clarescentibus et evanescentibus*): STAT. Theb. 12, 310 scissis magnum dea (*Diana*) nubibus orbem (*i. lunam*) protulit: -vere umbrae fulgorque recisus sideribus (*aliter l. 46*).

B *c. vi rigoris: t. t. med. de certis quibusdam passionibus* (*cf.* stupor): 1 *de nervis*: PLIN. VAL. 3, 15 *medicamentum* ad eos quibus nervi -unt (*cf. Chiron 733* n. ... stupescunt. *740* stuporem n.). 2 *de dentibus* (*agitur de morbo qui Graecis est* αἱμωδία. *ad rem cf. Svennung, Wortstud. Oribas. p. 77 sq.*): ORIBAS. eup. 4, 63 p. 580 (rec. Aa) oleus ... amputat aemodiam dentium, quam nos rustice spavescere dicimus dentes (rec. La p. 579 quod si dentes spaviscant). *v. et Mørland, SyOsl., suppl. 5, 1932, 151.*

deriv.: expavescentia.

expavidus, -a, -um. *ab* expavere *sec.* pavidus. [*it. sept.* spavio, *francog.* épave. *M.-L.*] *i. q. valde pavidus, perterritus*: LAEV. carm. frg. 22, 7 etsi ne utiquam, quid foret -a gravis dura fera asperaque famultas, potui *eqs.* (*cf. Leo, Hermes 49, 1914, 183*^{1}). GELL. 1, 8, 6 tali petulantia mulieris (*sc. Laidis*) ictus -usque Demosthenes avertitur. [GELL. 19, 1, 6 *coni. Heraeus.*] *Ibscher.*

[**expausātum** VEG. mulom. 1, 38, 8 *v.* exposc-.]

expectābilis, expectāculum, expectāmen *v.* spect-.

[**expectara** CE 920 *i.* spectra (*cf. Stolz-Leumann*^{5} *p. 98, bis*).]

expectio, -ōnis *f.* *ab* 2. expecto. *i. q. actio pectinandi*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 98 capillos decurramus -e, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam.

1. expecto, -āre *et deriv. v.* exspect-.

2. expecto, (-xī, -xum), -ere. *ab* ex *et* pectere. [*e coni.*: VEL. gramm. VII 63, 10 *Commelin, in textu foede interpolato.*] *i. q. pectino* (*syn. l. 28*): QVINT. inst. 1, 7, 4 *grammatici* putaverunt illa ... servanda discrimina, ut 'ex' praepositionem si verbum sequeretur 'specto', adiecta secundae syllabae s littera, si 'pecto', remota scriberemus. CASSIOD. gramm. VII 203, 19 (*ex Caesellio*) facile intellegitur aliud esse pecto, aliud specto; et ideo ab eo quod est pecto, id est pectino, cum compositum fuerit -o (exsp- *C*), s litteram non habet *eqs. deriv.*: expectio. *Hiltbrunner.*

expectoro, (-āvī), -ātum, -āre. *ab* ex *et* pectus. exsp- *l. 41.* CIC. de orat. 3, 154 (*laudato* ENN. *l. 37, cf. ibid.* 3, 218 Tusc. 4, 19) videtis ... 'versutiloquas' et '-at' ex coniunctione facta esse verba, non nata (*cf.* QVINT. inst. 8, 3, 31 at veteres ne '-at' quidem timuerunt [*sc. ne fingerent*]). PAVL. FEST. p. 80 -at ex pectore eicit (NON. p. 16, 1 -are est extra pectus eicere [GLOSS. IV 235, 17. V 499, 51]). GLOSS. V 650, 40 -are de consilio deicere (*cf. l. 45; ex Non. pleniore?*). *i. q. ex pectore eicere*: 1 *res animi*: ENN. scaen. 23 tum pavor sapientiam omnem mi exanimato -at. ACC. trag. 301 eloquere proprie (propere *Iunius*) ac pavorem hunc meum -a. CYPR. GALL. exod. 1196 flectitur his dominus tetramque (*A*, totamque *C*) -at (exsp- *C*) iram. CONC. Ilerd. a. 546 Mansi 8, 615A -to affectu totaque disciplinae severitate posthabita. 2 *aliquem*: ACC. trag. 595 incusant ultro, a fortuna opibusque omnibus desertum abiectum adflictum ex animo (exanimum *N. Faber*) -ant (*si recte trad., fere i. q. 'ex propria mente excutiunt', cf. l. 36; Eur. Phoen. 874* οὔτε ... γέρα πατρὶ [*sc. Oedipo*] οὔτ' ἔξοδον διδόντες ἄνδρα δυστυχῆ ἐξηγρίωσαν. *nota tautologiam*).

pretiis emptos maximis apud nos **expecūliātōs** (*i. peculio exutos*) servos fieri suis eris PLAVT. Poen. 843. *ab* ex *et* peculium.

[**expedientia**, -ae *f.*, *v. p. 1617, 66. cf. Du Cange s. v.*]

[**expedīmentātum** *v.* experimentatum.] *Rehm.*

expedīmentum, -ī *n.* *ab* expedire (*v. p. 1614, 24 sqq.*). [*falso trad.: v. p. 1622, 28.*] *i. q. utilitas* (*plur. utroque loco*): TERT. nat. 2, 8 p. 109, 18 *Pharaoni somnium exposuit* Ioseph, -a de carcere edocuit. uxor. 2, 7 p. 693 Oe. *fidem adeptus* sensit magnalia, vidit -a (*BC*, experimenta *A*, *Oehler*). *i. q. bonus eventus* (*sing.*): ITALA II Cor. 9, 13 (cod. d) per -um ministrationis huius magnificantes deum (διὰ τῆς δοκιμῆς, *Vulg.* probationem).

***expedio**, -īvī (-iī), -ītum, -īre. *ab* ex *et* *pedis, -is *f.* (*gr.* πέδη), *cf. gr.* ἐκποδίζω (*v. Walde-Hofmann*^{3} *p 428 sq.*). DON. Ter. Hec 755 -ire se dicitur, qui pedem retentum liberat. *scribitur*: esp-: LIV. 24, 23, 9 (*P*). sp-: INTERPR. novell. Valent. 32 p. 138, 4 (*H*; experire *E*, experiri *S*). expid-: SEN. epist. 97, 14 (*A*). CASSIAN. conl. 9, 5, 5 p. 255, 21 (*V*^{1}). *cf. p. 1618, 3. 1625, 6.* *de formis*: -ibat: CVRT. 7, 1, 38 (*A*). *fut.*: -bo (*cf.* NON. p. 476, 34 -bo pro -am): ENN. scaen. 148 PLAVT. Truc. 138 PACVV. trag. 66. 281 ACC. trag. 490 POMPON. Atell. 175. -peret: CIL XV 7199b (*i.* -ped⟨i⟩et [*cf. ibid.* a -pedet]. *cf. Svennung, Unters. Pallad. p. 127.* exper- *pro* exped- *saepius in codd., v. l. 64. p. 1605, 11. 18*). *inf.* -irier: PLAVT. Poen. 1007. *perf.* -īt: CIC. Mur. 21. *de coniug.*: CHAR. gramm. p. 331, 15 B. de inpersonalibus ... quarti ordinis: -it (*p. 478, 17*). p. 477, 7 coniugationis tertiae (*?*): ... -o. NOT. Tir. 51, 47 -it.

de notione (*v. l. 62*): SYNON. Cic. p. 416, 23 B. -ire, efficere, extricare, explicare, perficere, perducere ad finem (*cf.* p. 440, 4 -vit, explevit, persummavit *eqs.*). p. 422, 28 exponit ... palam facit ... enodat, -it, explicat, extricat ... ad purum redigit, ad limpidum, ad liquidum (*cf.* NON. p. 296, 33 -ire est definire). *v. etiam p. 1606, 4. 1610, 12. 38.* GLOSS.L Corp. E 441 -o exsolvo. I Ansil. EX 801 manifestem. 802 -am dictis: dicam. 803 eloquar. 804 edicant. 805 exponas. 806 edisseret, dicet. 807 -or liberor. 808 -isse persolvisse. 825 parant. 826 educant. 827 proferunt. *al.* II Arma E 87 praeparant. *al.* Abav. EX 39 -it liberat, eliberat. III Abol. EX 129 explicabo, narrabo. *al.* GLOSS. absolvo. GLOSS.L II Philox. EX 130 -i ἔκπλεξον.

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GLOSS. ἀπευλυτῶ -o, exploro, explico. εὐλυτῶ -o . . . enodo. συμβάλλομαι -o, proficio. ἀπαρτίζω. *al. v. et l. 62. p. 1610, 18. 1614, 28.* *legitur inde ab* ENNIO, PLAVTO *per totam latinitatem.* [*it.* spedire. *port.* despir. *M.-L.*]

[*variat c.*: adiuvare: *v. p. 1606, 21.* convenire: PELAG. in Phil. 1, 23 p. 393, 12 S. conveniunt (*H*). expandere: *v. l. 75.* expellere: PLIN. nat. 22, 156 (*E*). PRVD. perist. 9, 88 (*O*). expendere: AMBR. hex. 1, 3, 8 p. 7, 20 expendit (G^2N), expectit (*V*), -it (*C*). HIER. epist. 1, 7, 3 p. 5, 11 expendit (*D*, expetit *Q*). 14, 6, 3 p. 52, 16 expendite (*t*). NICET. spir. 20 p. 36, 7 expendit (*C*). experiri: *recte* -ire (*cf. p. 1604, 69*): CIC. Att. 5, 21, 3. epist. frg. IV 8 (Non. p. 297, 7). OV. rem. 440 (*R*, experienda *E*). SOL. 1, 36 (*ll. vv.* experirentur, expertirentur, explicarentur). *al. v. l. 18.* *falso*: CAES. Gall. 7, 78, 1 (*a*, experiantur *β*). *v. s.* experior. (ex)petere: VARRO rust. 2 praef. 5 -it (*mv, recte*; expetiit *PA*). ANTHIM. 75 expetit (*P*). *al. v. et l. 8. 9. 24. 26.* explicare: AVG. civ. 1, 3 p. 8, 12 D. explicem (*pars codd.*). SEDVL. epist. 1 p. 5, 2 explicare (*Y*). *e coni.*: *pro* experiri (*cf. l. 11. p. 1604, 69. 1618, 25. 1625, 8*): VARRO ling. 8, 24 (*O. Müller, v. p. 1613, 84*; experiero *F*, *frustra def. Dahlmann p. 91*). CIC. Att. 7, 1, 9 (-amus *Wesenberg*, experiamur *codd.*). OV. rem. 804 -ere (*Heinsius*, experiere *codd.*). TAC. ann. 15, 15, 1 -entis (*edd.*, experientis *M*). TERT. adv. Val. 11 p. 190, 12 -ire (*Rhenanus*, experiri *codd.*). AMM. 30, 8, 5 -iri (*edd.*, experiri *V*). COD. Theod. 12, 1, 77 pr. AMM. 29, 6, 11 -iit (*edd.*, expetit *V*). ITIN. Alex. 5 quibus . . . -tis (*Dilthey*, deditus A^2). *dub.*: TERT. resurr. 48 p. 98, 22 -iet (*Engelbr.*, expectent *MF an recte?*, expetent *P*).]

CAPVT PRIMVM: *personaliter* (*v. et p. 1616, 70*).

I *valente **vi originaria solvendi** (ex impedimento, vinculo qualicumque) i. q. solvere, extricare, explicare (nota hic illic* 'ex' *praep. vim perfectivam exhibente vocem et significare i. q. difficultates superare et transire in notiones perducendi, mittendi, perveniendi sim., v. l. 61. p. 1606, 36. 47. 81. 1607, 1 al.*):

A *proprie*: **1** *aliquid*: **a** *funes, laqueos, nodos sim.* (palaestram *pro* '*amplexum luctantis*' *l. 42*): SISENNA hist. 84 funis -unt, claustra foribus imposita periclitantur. OV. met. 6, 57 inseritur medium radiis subtemen acutis, quod digiti -unt. APVL. met. 1, 16 restim, qua erat intextus *grabattulus*, . . . -ire. HIER. epist. 14, 6, 3 -ite rudentes, vela suspendite (CLAVD. 15, 481 r. -unt et vela legunt. *aliter p. 1609, 79*). *nota* (*v. l. 36*): AVSON. 419, 64 p. 369 P. quis palaestram tam lubricus -vit? (-untur *M*). *in imag.*: CAECIL. com. 3 oram (*i. 'vestimenti extremam partem'*; 'pro initio rei' *Festus*) reperire nullam quam -am queo. CIC. Att. 5, 21, 3 dum hic nodus -atur (BOETH. c. Eut. 7, 42 hoc . . . -to . . . ambiguitatis nodo [modo *l. v.*] *eqs.*). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 13 p. 36, 2 id ipsum latius -it, quod superius stricto et sentuoso brevitatis vinculo colligaverat (*cf.* arithm. praef. p. 4, 23). MART. BRAC. form. vit. 2, 10 *prudens* perplexa -it. *paulo aliter*: PRVD. perist. 9, 88 Christus iubet resolvi pectoris ligamina . . . ac retinacula vitae relaxat artas et latebras -it (*i. viam ad caeli refugium aperit*).

b *capillos implicatos (pectine) comere* (*syn. l. 58*): STAT. Theb. 6, 403 circumstant fidi *comites* nexusque et torta iubarum (*sc. equi*) -unt. silv. 3, 4, 89 ipsi . . . adcurrunt *Amores* . . . -untque comas *pueri delicati*. FRONTO p. 143, 3 N. capillus etsi non cottidie acu ornandus, tamen pectine cotidie -endus est (APVL. apol. 4 capillus . . . implexus atque impeditus . . ., inenodabilis diutina incuria . . . comendi, . . . -endi et discriminandi).

c *orbes* (*i. obi. effectūs* [*v. et p. 1610, 65*]): PLIN. epist. 9, 33, 5 delphinus . . . exilit . . . variosque orbes implicat -itque.

audacius: discum, iaculum a manu vehementer relaxatum emittere (*cf. l. 34 et* GLOSS.[L] II Arma E 81 -unt adcelerant): HOR. carm. 1, 8, 12 saepe disco, saepe trans finem iaculo . . . -to.

2 *aliquem (necnon partem corporis*; linguam *p. 1610, 66*, gressum *l. 67) ex aliqua re impediente, retinente (aliter v. l. 74)*: APVL. met. 9, 5 amplexibus *mulieris* -tum hominem. flor. 6 p. 20 *serpentes elephantos* lubrico volumine . . . revinciunt, ⟨u⟩t illis -ire gressum nequeuntibus vel . . . abrumpere . . . squameas pedicas necesse sit *eqs.* ARNOB. nat. 1, 46 p. 30, 18 *sepulcro* conditos . . . post diem funeris tertium pollinctorum voluminibus -iri. PRVD. psych. praef. 32 Loth . . . ruptis -tus nexibus . . . colla liber erigit. SVLP. SEV. dial. 2, 3, 3 p. 183, 9 funibus inplicatis protentos . . . ordines miscuerunt *iumenta*; dumque aegre -untur, moram fecere. *i. q. aperire* (*syn. l. 76. cf. l. 65*): SEDVL. carm. pasch. 5, 378 *dominus* foratas -iens (*HO ex corr.*; expandens, ostendens *ll. vv.*) palmas ([*op. pasch. 5, 32 p. 299, 2* manus aperuit perforatas]. *cf. p. 1609, 69. aliter p. 1610, 78*). *in imagine*: HOR. carm. 1, 27, 24 vix inligatum te triformi Pegasus -et Chimaera. 3, 24, 8 non animum metu, non mortis laqueis -es caput.

refl. (*v. et p. 1606, 25*): LIV. 42, 66, 8 vix ab incondito agmine captivorum -ierant sese (*antea*: explicaretur agmen). PROC. dig. 41, 1, 55 utrum in eo' *laqueo* ita haeserit aper, ut -ire se non possit ipse, an diutius luctando -turus se fuerit. APVL. met. 2, 6 manu eius velut catena quadam memet -o. *in imag.*: CIC. Verr. II 2, 102 videte in quot se laqueos induerit, quorum ex nullo se umquam -et (or. frg. A VII 8; *opp.* tenerer. AVG. c. acad. 1, 9, 24 p. 22, 2. SALV. gub. 7, 73 p. 179, 12 ut . . . in aliquos insidiarum l. incurreret, etiam qui se de plurimis -isset).

B *translate*: *i. q. alqm. (alqd.) solvere, liberare* (*cf.* NON. p. 296, 39 -iri liberari): **1** *ex impedimentis variis*: **a** *e periculo, incommodo, cura; morbo sim.*: **α** *i. q. eximere, liberare (expressius: i. q. sanare l. 21. cf. et l. 48)*: PLAVT. Capt. 454 -vi ex servitute filium. TER. Andr. 617 viden me tuis consiliis miserum impeditum esse? :: at iam -am. :: -es? :: certe (*cf.* DON. *ad l.*: bene ad 'impeditum' '-am' rettulit). Hec. 297 vix me illim abstraxi atque inpeditum in ea -vi animum meum (*cf.* SCHOL. Ter. p. 143, 24 absolvi, retraxi). CIC. Att. 2, 25, 2 ad Brut. 2 (= 9 Sj.), 2, 2. CASS. Cic. epist. 12, 13, 4 rem p., ut vos istic -istis, ita pro nostra parte celeriter . . . -iri (LIV. 2, 24, 3 tantis circumventam terroribus. *cf.* CIL XI 4213 [*aet. Aug.*] quod eius opera universum municipium ex summis pereiculeis . . . -tum et conservatum est). NEP. Att. 12, 4 in proscriptorum numerum . . . relatum -vit. HOR. epod. 11, 25 amor Lycisci me tenet, unde -ire non . . . queant . . . contumeliae graves. LIV. 7, 34, 6 nos deinde aut fortuna populi Romani aut nostra virtus -et (9, 9, 15). CELS. 3, 9, 3 quos Herophili . . . aemuli diu tractos non -ierunt ([*J*, *sc. morbo*, adiuverunt *FV*, *ed.*]. SCRIB. LARG. 171 nemo adhuc correptus hoc malo . . . -tus est [*v. l. 7*]. *cf.* APVL. met. 9, 3 *ut* sanum me atque omni morbo scirent -tum). TERT. fug. 6 p. 473 Oe. se per murum . . . -iri de persecutione. AMM. 16, 4, 3 civitas . . . malis obsidionalibus. *refl.*: PLAVT. Persa 458 lenonem ita hodie intricatum dabo, ut ipsus sese, qua se -at, nesciat. TER. Hec. 288 te -as his aerumnis (*cf.* DON. *ad. l.*: absolvas). Phorm. 823 hic simul argentum repperit, cura sese -vit (*cf.* CIC. Att. 16, 15, 6). Ad. 614 quo modo hac me -am turba (*v. app. cr.*; *cf.* ARVS. gramm. VII 471, 5). CIC. Rab. Post. 24 sapientis est, cum . . impeditus sit, quoquomodo possit se -ire. Att. 3, 20, 2 (*cf. Havet, ALL 4, 1887, 246*). epist. 9, 19, 2 me cotidie aliud ex alio impedit; sed, si me -iero *eqs.* ad Q. fr. 2, 14, 2 SEN. epist. 37, 3 APVL. Plat. 2, 16. AMM. 18, 8, 8 discrimine magno. POMER. 2, 10, 1 p. 454[B]. NICET. symb. 1 p. 39, 11 his . . . malis se homo -iens.

β *i. q. impeditum, intricatum alqm. (alqd. l. 44) per difficultates perducere (v. p. 1605, 33. ex malis evadere med.-pass. v. l. 39. 41)*: VERG. Aen. 2, 633 ducente deo flammam inter et hostis -or (*i. liberum iter habeo*). HOR. carm. 4, 4, 76 Claudiae . . . manus, quas . . . curae sagaces -unt per acuta belli (VAL. FL. 1, 218 per quot discrimina rerum -or. *paulo aliter*: LIV. 35, 30, 4 iter tale, per quod vix tranquillum ab hostili metu agmen -iri posset). LIV. 2, 24, 3 *v. l. 14.* *refl.*: *i. q. se explicare, procedere*: VAL. FL. 8, 383 -ant donec Iunonia sese consilia atque aliquem bello ferat anxia finem.

γ *i. q. iuvare (v. p. 1605, 33. specialiter in re medic. v. l. 48)*: VAL. FL. 7, 277 Pelopis duros prior Hippodamia labores -iit (*i. fecit, ut sine periculo essent*). *i. q. sanare (v. l. 46. cf. et p. 1614, 24 sqq. morbum sim. l. 50. 51* [*cf. l. 21*]): CELS 1 prooem. 39 quaerendum esse . . ., quid gravem tardumque spiritum -at. PLIN. nat. 32, 132 *cancri* in iure cocti cum . . . apio menstruas purgationes -unt. TERT. anim. 20, 4 p. 333, 2 opimitas sapientiam impedit, exilitas -it.

b *ex accusatione (refl. l. 55. 56 i. q. se purgare), ex causa iuris sim.*: TER. Hec. 755 te . . . hoc crimine -i. CIC. Verr. II 2, 106 ut, dum -ire sese vult, induat. II 4, 28 de peripetasmatis quem ad modum te -as, non habes (*de lus. verb. v. Holst, SyOsl. suppl. 1, 1925, 55*). Pis. 74 haererem . . ., nisi tu me -isses. epist. 13, 37. EPIST. pontif. 650 Cassiod. var. p. 389, 9 *Eucharistius* ubi convenienter ab accusatoris obiectionibus -tus liber apud nos posset existere (*cf. l. 74*). *sensu christiano*: SACR. Greg. 64, 3 nos . . . propriis reatibus indesinenter -at (171, 2 a r. nostris. *al.*).

c *ex quaestione implicata, dubitatione, disputatione sim.*: OV. rem. 804 quid tibi praecipiam de Bacchi munere quaeris: spe brevius . . . -ere. fast. 4, 669 *Numam* -it errantem . . . coniunx. AVG. serm. 52, 4, 8 p. 357[fin.] de quaestione ista videmur iam -ti (*syn. ante*: liberet). SIDON. epist. 7, 8, 2 precor, ut consulentem de scrupulo incursae ambiguitatis -as. *refl.*: CIC. fin. 1, 66 alii . . . tuentur . . . eum locum seque facile . . . -unt. SEN. nat. 2, 2, 4. GELL. 7, 2, 15 Cicero . . ., cum quaestionem istam diceret . . . esse . . . inplicatissimam, Chrysippum quoque philosophum non -isse se in ea (*syn.* explicet, *opp.* intricatur). RVFIN. Orig. in exod. 4, 1 p. 171, 13 plura, in quibus haereat intellectus, quam in quibus -ire se possit. AVG. nat. et grat. 44, 52 p. 271, 18 quomodo se ab obiectione (*v. l. 60*) quaestionis huius -at *Pelagius*. RVSTIC. c. aceph. p. 1252[C] tua obiectio . . nec contra illos se -vit.

2 *notione locali praevalente aut i. q. liberare (saepe refl.), aut ita promovere ut alqs. aliquomodo extricatus, adiutus aliquo procedere possit (v. l. 81. acced.* ad *p. 1607, 2)*: PLAVT. Rud. 908 Neptuno has ago gratias . . ., quom me ex suis locis . . . -vit. CIC. Att. 11, 18, 1 te rogo, ut me hinc (*i. Brundisio*) -as (*cf.* 14, 16, 3 nunc . . . me fac ut -as: cupio . . . excurrere in Graeciam). TERT. apol. 16, 2 p. 41, 6 Iudaeos . . . Aegypto -tos sive, ut putavit *Tacitus*, exterminatos. *peculiariter: de anima vinculis corporis solutis altiora*

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

petente: Tert. anim. 51, 2 p. 382, 14 Plato, etsi quas vult animas ad caelum statim -it *eqs.* Prvd. perist. 6, 72 *rogus* animas . . . fracto carceris -ret antro. Macr. somn. 1, 8, 8 *purgatoriae virtutes* animum eius -unt, qui decrevit se a corporis contagione purgare. *refl.: fere i. q. exire (syn. l. 8; cf. l. 12)*: Sisenna hist. 66 exinanit⟨i⟩s castris Romani, qui clauso se loco potuerant -ire (*cf.* Nep. Hann. 5, 2 clausus locorum angustiis noctu . . . se -vit. Clavd. Don. Aen. 11, 395 p. 476, 5; *syn.* exire). Pomp. Cic. Att. 8, 12ᵃ, 1 ut Domitius implicaretur . . . neque ⟨se⟩ . . . -ire posset. Nep. Paus. 3, 5 hinc (*i. vinclis publicis*) . . . se -vit *Pausanias* (Eum. 5, 3). Pallad. hist. mon. I 57 p. 340ᶜ cum *parturientem* urgerent . . . dolores . . . neque -ire se partus ipsius posset angustiis (*gr. p. 166, 12* οὐκ ἐξήρχετο). *de stellis, fere i. q. surgere*: Avien. Arat. 417 qui (*i. haedi*) postquam Oceano sese -iere sonoro. 1212 tempore . . . isto reliquae se serta coronae -unt pelago.

indicatur: unde (v. p. 1606, 18. hinc: l. 10. p. 1606, 81): per: abl. separ.: saepissime, e. g. l. 6. 12. 14. p. 1605, 66. 70. 77. 1606, 23. 25. 27. 28. 55. 83. praepp.: ab: *p. 1605, 79. 1606, 60. 62.* de: *p. 1606, 3. 24. 66. 67 al.* ex: *p. 1605, 84. 1606, 8. 15. 80. cf.* in *c. abl.: p. 1606, 71. quo: per:* ad: *l. 2.* trans: *p. 1605, 63.*

II *c.* **vi eventus, finis, effectus** *(quem quis solutis impedimentis assequitur) i. q.* **absolvere: A** *intransitive (sc. 'se' omisso, cf. 'sich abwickeln'; v. Walde-Hofmann³ p. 428): i. q. evenire, evadere*: Plavt. Amph. 521 nequiter paene -vit prima parasitatio. Trin. 236 amoris artis eloquar quem ad modum (*P*; se *add. A*) -ant.

B *transitive: i. q. perficere, conficere, transigere (finire)*: **1** *obi. non expresso*: Plavt. Persa 626 nimis pavebam, ne peccaret *virgo.* -vit. Ter. Phorm. 238 illud durum. :: ego -am, sine. Clavd. Don. Aen. 9, 80 p. 198, 6 qui -endi necessitate constringitur. *neutr. pl. gerundivi pro subst.*: Cassiod. var. 11 praef. 2 p. 326, 13 occupatus . . ., cui iugiter incumbit responsum reddere et alteri -enda dictare.

2 *c. obi.*: *personae: usu significantiore i. q. interficere* (*syn. Vulg. l. c.*): Theod. Mops. in II Thess. 2, 8 p. 56, 2 nec . . . satanan -it Iesus (*syn.* expendens).

rei (*subi. fere homines [deus l. 50. p. 1608, 42 al.* res *p. 1608, 38. numerus p. 1609, 42.* oratio *p. 1609, 43.* membra *p. 1609, 38.* casus *p. 1608, 35]. c. acc. dupl. p. 1609, 12*): **a** *obi. est res, quae persolvitur, pertractatur*: **α** *corporalia: i. q. tractando absolvere, manu tractare, perficere*: Colvm. 11, 2, 13 pinus . . . quinque et viginti pedum aeque ab uno *fabro* -itur (*antea syn.* conficere). Lex met. Vipasc. (CIL II 5181) 47 qui . . . pulverem . . . ex scaureis rutramina⟨ve⟩ ad mesuram pondu⟨sve purgare tundere ure⟩re -ire frangere cernere lavare volet. 54 lapides lausiae -tae. Vlp. dig. 7, 8, 12, 6 si lanam conduxerit usuarius -endam, poterit etiam per usuarias ancillas opus perficere (*cf. p. 1608, 4*).

β *incorporalia*: ① *i. q absolvere, conficere, transigere et saepius i. q. finire, terminare*: Ⓐ *per subst.*: res: Plavt. Amph. 5 ut res rationesque vostrorum omnium bene -ire voltis *eqs.* Cic. Brut. 154 *Ser. Sulpicius* Balbi . . . *in agendo* tarditatem vicit -endis conficiendisque rebus. off. 2, 33 Att. 11, 18, 2 Nep. Eum. 9, 2. Liv. 3, 1, 4 certamen aderat, ni Fabius . . . rem -isset. 26, 35, 8. Sen. contr. 9, 3, 8 non est vis, ubi aliquid -endae rei causa patiendum est. Phaedr. 1, 16, 2 Svet. Tib. 48, 1. Pavl. dig. 24, 1, 57 viginti *nummum* ad -endas quasdam res. *et saepe.*

res forenses (cf. et l. 51. p. 1608, 2): Cic. div. in Caec. 45 unumquidque *membrum accusationis* transigere.-ire, absolvere. Ivlian. dig. 27, 1, 20 aequum est . . . remoto eo (*i. patruo*) a tutela ita litem de hereditate -ire (Gaivs dig. 12, 2, 1 Vlp. dig. 5, 1, 62. Cod. Iust. 4, 31, 14, 1 litem . . . pristinam iam paene -tam sententia terminali component *iudices*). Clem. dig. 23, 3, 61, 1 -atur quaestio. Papin. dig. 26, 7, 39, 3 (= resp. frg. 5) causam quidem iuris -iri potuisse (*cf.* Marcian. dig. 50, 4, 7 pr. intra annum. *et al.*). Vlp. dig. 1, 10, 1, 1 collegam posse manumissionem -ire (Hermog. dig. 40, 2, 23). 1, 16, 9, 1 per libellum. 23, 1, 18. 40, 9, 12, 6 quae cognitio tam facile -iri potuit adulterii, ut intra sexagesimum diem finiatur? 43, 17, 1, 4 restitutae possessionis ordo aut interdicto -itur aut per actionem. *et al.*

res grammatici, oratoris, poetae artem spectantes: Varro ling. 7, 2 Aelii . . . interpretationem carminum Saliorum videbis et exili littera -a⟨m⟩ et praeterita[m] obscura[m] multa. Cic. epist. 3, 12, 2 quemadmodum -am exitum . . . orationis, non reperio. Tac. ann. 14, 55, 1 non tantum praevisa, sed subita -ire. Mart. Cap. 5, 507 pro Cluentio coniecturae partibus -tis ad praescriptionem legis accessit. Alc. Avit. epist. 57 p. 86, 2 ut . . . metri legem . . . barbarismo contempto -at *Vergilius.* Boeth. in top. Cic. 2 p. 308, 5 Tullius *propositione* . . . nisus argumentationem -vit.

varia: Ter. Hec. 291 iram -es (*i. discordiam compones*), rursum in gratiam restitues *socrum et uxorem* (*cf. Don. ad l.*: ponitur iracundia). *negotium, opus, mandatum sim.*: Cic. epist. 13, 26, 2 peto . . ., ut eius (*i. Mescenii*) negotia . . . explices et -as cum iure et potestate, . . . tum etiam auctoritate et consilio tuo (13, 63, 2 ut, quod habet in tua provincia negotii, -as. Papin. dig. 50, 15, 5 pr. -endi n. causa. Dict. 2, 8 p. 23, 1 Clavd. Don. Aen. 1, 675 p. 134, 7). Pompon. dig. 1, 2, 2, 2 *Romulus* rei publicae curam per sententias partium *curiarum* -iebat. Vlp. dig. 7, 8, 12, 6 non operas *ancillae usuariae* locavit, sed opus, quod conduxit, -iit ([*syn.* perficere; *cf. p. 1607, 47*]. Apvl. met. 6, 10. *cf.* Theod. Mops. in Gal. 1, 19 p. 15, 1 apostolatus sui opus iam in multis ante -ierat *Paulus* [*audacius* 2, 1 p. 15, 27 longum tempus apostolatus sui]. *al.*). Clavd. Don. Aen. 7, 40 p. 10, 11 *Musae* ob -enda necessaria quaerebat auxilium (*cf.* Cod. Theod. 12, 1, 149 ad -endas publicas necessitates. *al.*). Cod. Theod. 8, 7, 16, 1 Greg. Tvr. vit. patr. 10, 1 p. 706, 26. *bellum, certamen sim.*: Sil. 13, 773 audendo bella -as. Amm. 22, 9, 2 militibus . . . ad -enda incidentia . . . animatis. Clavd. Don. Aen. 5, 285 p. 454, 22 -to *certamine.* *iter (aliter p. 1609, 28), navigationem*: Itala act. 21, 7 (cod. d) nos . . . navigatione -ta a Tyro venimus Ptolemaidem (διανύσαντες, *Vulg.* expleta [explicita *pars codd.*]. Novell. Valent. 21, 2, 1 navigatio servis tantum comitibus -ta). Sedat. Ruric. epist. 4 p. 447, 4 animalia, quibus tantum tali tempore posset itineris -iri (Greg. Tvr. Thom. p. 98, 7 iter illud, quod semper in trium annorum spatio -iebatur, nunc in tribus mensibus est impletum. glor. mart. 54 p. 526, 5). *sacrum, officium dei*: Prob. Verg. ecl. praef. p. 324, 16 pastores ex . . . agris contraxerunt et per eos sacra *Dianae* -ierunt *Lacedaemonii.* Greg. Tvr. Mart. 2, 36 p. 622, 23 -ta solemnitate. stell. 42 p. 871, 17 quibus (*i. psalmis*) -tis ([*syn.* explicare, decantare]. 43 p. 871, 22 octo psalmos poteris in antiph⟨o⟩nis -ire. *al. cf.* 44 p. 872, 2 -tis . . . et reliquis cursibus). *funus, cenam*: Capitol. Aur. 7, 10 publice . . . funeris -tus est ordo (*cf.* Schol. Cic. Bob. p. 109, 25 sumtus . . . qui . . . inpenduntur per eos, qui -endae sepulturae curam sustinent). Vita Caes. Arel. 2, 33 p. 496, 12 cenam . . . iam . . . -vimus (*ibid.* l. 17).

Ⓑ *per pron.* (*neutr. adi. l. 34. 38. 39. nonnulla magis ad l. 84 pertinere videntur*): Cic. div. 2, 122 sine *arte* . . . nihil earum rerum (*sc. geometriae al.*) . . . -iri potest (Att. 9, 15, 2). Att. 3, 15, 6 haec (*i. restitutionem bonorum*) nisi vides -iri, quam in spem me vocas? (epist. 12, 1, 2 haec omnia. Vlp. dig. 1, 16, 9, 3. Amm. 27, 1, 1 dum per eoum orbem haec . . . diversi rerum -unt casus. *al. cf.* Ivlian. dig. 37, 6, 3, 2 hoc. *al.*). Att. 10, 15, 2. epist. 6, 18, 3 *cum Galba* communicare, si quid -iri possit (Sidon. epist. 1, 2, 4). *al.* Sall. Catil. 20, 10 tantummodo incepto opus est, cetera res -et (Sil. 16, 161). Liv. 25, 11, 16 multa, quae inpedita natura sunt, consilio -untur. Val. Fl. 4, 669 Gaivs dig. 35, 1, 16. Marcian. dig. 36, 1, 67, 3 quod aliquatenus . . . -iri potest (Vlp. dig. 1, 16, 9 pr. Tert. carn. 14 p. 450 Oe. cur . . . descendit *Christus* ad id, quod per angelum erat -turus? *cf.* Pavl. dig. 10, 2, 25, 15. *al.*). *et al.*

Ⓘ *res pecuniarias tam nomen, debitum, onera sim.* (*v. l. 46 sqq.*) *quam munera sumptibus persolvere* (*v. l. 56*): Cic. Att. 6, 7, 1 percontando ⟨de⟩ nominibus Milonis et, ut -at, ut mihi receperit, hortando aliquid . . . proficies (16, 6, 3 nomina mea, per deos, -i, exsolve. Bibac. carm. frg. 2, 6 [*lus. verb.*; *v. p. 1611, 57*] *Catonem* grammaticum . . . omnes solvere posse quaestiones, unum difficile -ire nomen). 12, 29, 2 si -atur illud Faberianum *debitum.* 14, 18, 2 Erotem ad ista -enda factum mihi videbar reliquisse. 16, 6, 4 hoc . . . peto a te, ut ante provideas planeque -as et solutum relinquas. Vlp. dig. 22, 1, 21 si amicos adhibendos debitor requirat vel -endi debiti vel fideiussoribus rogandis. 23, 4, 4 ut . . . mulier se suosque aleret . . . et universa onera sua -ret (50, 4, 3, 17 *al.*). *munera sumptibus sim.*: Papin. dig. 50, 5, 8, 4 philosophis . . . munera . . . corporalia remitti placuit, non ea, quae sumptibus -untur. Vlp. dig. 50, 4, 3, 17 si *testator* . . . nihil de -endis muneribus . . . filii ex communi patrimonio supremis suis cavit *eqs. ibid.* Char. dig. 50, 4, 18, 18 patrimoniorum sunt munera, quae sumptibus patrimonii et damnis administrantis -untur. Cod. Theod. 12, 1, 177 pr. quisquis . . . ultro munus curiale putaverit subeundum vel oblata dumtaxat pecunia, per quam id ex integro poterit expe⟨d⟩iri.

b *obi. est res, quae -endo efficitur*: **α** *corporalia: efficere, conficere, absolvere, fabricari*: *aedificia, partes aedificiorum*: Vitr. 5, 12, 2 structuris sive aggeribus -antur progressus *in mare, ut portus fiat.* 7, 2, 2 camerarum dispositiones in conclavibus -antur. 7, 3, 2. 7, 4, 1 nunc quemadmodum umidis locis politiones -antur . . . exponam. 10 prooem. 2 uti patres familiarum ad id *pretii*, quod praeparavissent, . . . aedificia -rent. Sen. dial. 11, 9, 2 quo longiores porticus -ierint, quo altius turres sustulerint *eqs.* Amm. 29, 6, 11 m⟨ur⟩orum . . . maximam partem. Greg. Tvr. Mart. 1, 11 p. 595, 16 *rex* fabricavit miro opere ec⟨c⟩lesiam, -tamque, proclamat *eqs.* *alia*: Vitr. 1, 1, 4 geometria . . . circini tradit usum, e quo maxime facilius aedificiorum in areis -untur descriptiones *eqs.* 10, 6, 1 tigni quanta ⟨pa⟩ratur pedum longitudo, tanta digitorum -itur crassitudo. 10, 14, 1 foramina, quo vectes traiecti versationes earum (*i. arbuscularum*) -ant. Apvl. apol. 61 ita minutatim ex tabellis compacta crassitudine Mercuriolum -iri potuisse. Tert. idol. 8 p. 36, 27 *complures artes* ea, sine quibus idola nil possunt, . . . -unt. Potam. epist. ad Athan. (RevBén. 30, 1913) p. 282, 81 calamus . . . radiis consonantibus -itur (*antea*: denticulorum subdivisa aequalitate ducitur).

β *incorporalia (v. et l. 30)*: *i. q. perficere, facere,*

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

peragere (c. dat. comm. [e. g. l. 6. 10. 30. 35] acced. saepius notio parandi, praebendi [cf. l. 58]): fallaciam, salutem, consilium sim.: PLAVT. Capt. 40 hic hodie -et hanc docte fallaciam. CIC. Mil. 10 ut, si vita nostra in aliquas insidias . . . incidisset, omnis honesta ratio esset -endae salutis (*cf.* THEOD. MOPS. in I Thess. 1, 6 p. 5, 7 per crucem salutem nobis -iens *Christus patiens. al.*). POLLIO Cic. epist. 10, 33, 5 proximis litteris consilium meum -etur (LIV. 8, 14, 1 principes senatus . . . ita -iri posse c. dicere *eqs.* 22, 55, 3. 37, 7, 1 SEN. dial. 9, 7, 3 TAC. hist. 2, 52, 2 *al.* AMM. 30, 10, 4). LVCR. 5, 113 multa tibi -am doctis solacia dictis. TERT. apol. 50, 15 veniam . . . compensatione sanguinis sui. *c. acc. dupl.*: THEOD. MOPS. in Gal. 2, 15 p. 27, 5 ipsam . . . rationabilitatem in nobis efficacem -ire volens *dominus* (*syn.* faciens). *numerum verborum, scripta, sonos sim.*: VARRO ling. 6, 39 etymologus . . . *derivando ex mille principiis verborum* immanem verborum -at numerum (*syn. 38* efficere). AVR. Fronto p. 45, 4 N. εἰκόνας decem ferme -vi. PORPH. Hor. carm. 4, 2, 2 altiora quam possit -ire conatus (*p.p.*) decipietur. SIDON. epist. 5, 17, 11. 8, 16, 1. VAL. CEM. hom. 6, 5 p. 711B cum hic agili plectro tinnientis citharae sonos -it. *decreta, comitia, victoriam sim.*: CIC. Att. 5, 4, 2 non dubito, quin S. C. -um sit, in quo *eqs.* CAEL. Cic. epist. 8, 9, 2 non -itur successio (*sc. in administratione provinciarum*). LIV. 4, 55, 4 nec dilectum consules nec comitia . . . tribuni -iebant. ITALA II Macc. 4, 23 (rec. P) misit Iason Menelaum . . . de necessariis rebus -turum responsa (τελέσοντα, *Vulg.* perlaturum). AMM. 31, 10, 18 hanc victoriam oportunam et fructuosam . . . Gratianus. CASSIOD. var. 6, 12, 2 p. 185, 31 ut ad utilitates publicas -endas alteram credas esse quaesturam (*cf.* COD. Iust. 12, 57, 9 pr.). *locum, fugam, iter (aliter p. 1608, 13) sim.*: CAES. civ. 2, 9, 7 ad aedificandum sibi locum -iebant *milites* (*cf.* VITR. 6, 6, 3 ita . . . erit vectiario spatium -tum). POMP. TROG. Iust. 38, 7, 3 Darium et Philippum aegre inde (*i. e Scythia*) fugam sibi -isse. LIV. 38, 2, 14 *Macedonas* dispersos . . . et per invia atque ignotas rupes iter fugae non -entes (PETRON. frg. 38, 8 omne iter impedio [*opp.*], nullum iter -o. TAC. ann. 15, 15, 1 *Paetus* flumini Arsaniae . . . pontem imposuit specie sibi illud iter -entis [*cf.* *p. 1605, 22*]). *damnum corporis, motum*: COD. Theod. 7, 13, 5 *si miles* fuerit inventus truncatione digitorum damnum corporis -isse. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 406 non membra -unt motum.

peculiariter: de numeris (sententia v. l. 43) i. q. explere (*syn.* complere): SOL. 1, 36 ut . . . quattuor reliqui *menses* tricenis et singulis *diebus* -rentur (*cf. p. 1605, 12*). FAV. EVL. p. 6, 19 III, II et I . . . senariam -it quantitatem. *simili ratione*: BOETH. herm. sec. 2, 4 p. 95, 12 perfectas . . . voco eas *orationes*, quae conplent -untque sententiam . . . *genus* aliud est imperfectum, quod sententiam non -it. *? de somnio i. q. eventum habere*: FRONTO *v. p. 1611, 66.*

3 *pendet*: **a** *enuntiatum: rel.* (*v. et p. 1607, 84*): CIC. epist. 7, 3, 6 ego si, quae volo, -iero. VERG. Aen. 8, 50 nunc qua ratione quod instat -as victor . . . docebo. NEMES. Cypr. epist. 77, 3 p. 835, 21. SORT. Sangall. 47, 1 vix -es, quod cogitas (*cf. Astrampsychus 2, 10* ἀπαρτίσεις *et p. 1605, 2*). AMM. 14, 7, 17 Luscus . . . eos (*i. milites*) . . . ad -endum, quod orsi sunt, incitans. *et al.* *consecut.*: TERT. bapt. 3, 3 p. 203, 8 ut terram aridam expanderet, segregatis aquis -iit *deus* (*syn.* fecit). **b** *inf. fin.*: HOR. epod. 16, 15 forte quid -at communiter aut melior pars malis carere quaeritis laboribus (*i. fortasse omnes aut m. pars quaeritis quid valeat efficere, ut laboribus careat civitas*).

III *c.* **vi** *(impeditum) aliquid* ***promptum faciendi, parandi*** (*acced. dat. commodi pers.: l. 75. p. 1610, l. 50. 56 sqq.; v. l. 1. indicatur finis per: dat. [gerund. p. 1610, 9]: p. 1610, 76. praepp.:* ad: *l. 65. p. 1610, 2. 6. 14. 74. 1611, 10. 27. 51.* adversus: *p. 1611, 15. 17.* in *c. acc.: l. 69. p. 1611, 3. inf.: l. 67*): **A** *in universum* (*refl. et med. pass. [cf. p. 1611, 4. 16] i. q. se parare, se accingere ad alqd.*: TAC. ann. 14, 8, 1 adfluere ingens multitudo . . . atque . . . ut ad gratandum sese -ire. EPIPHAN. in euang. 50 p. 126, 14 *discipulus* volebat patrem sepelire. ita -itur [-tus *G*] dominum sequi): **1** *i. q. parare, sive promptum sive ad usum quendam aptum facere* (*audacius*: SEN. Herc. O. 1860 -i in planctus . . . bracchia [*v. p. 1605, 74. aliter p. 1610, 79*]. *cf.* SEN. Thy. 1004 -i amplexus pater): **a** *homines, usu significantiore, sc. accedente notione foras mittendi*: TAC. hist. 4, 83, 4 *v. p. 1610, 1.*

b *res corporeas* (*praeter p. 1610, 4*: animum): **α** *varias: i. q. promptum, paratum reddere*: VARRO rust. 2, 10, 6 mulieres . . ., quae sequantur greges ac cibaria pastoribus -ant (*sim.* VAL. FL. 2, 342 famulae convivia . . -unt. *cf. p. 1610, 17*). VERG. Aen. 6, 219 pars calidos latices et aena undantia flammis -unt (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 538, 15 haec fuit causa caldae -endae; *syn.* procurabant). Ov. epist. 16, 200 -unt iam tua vela Phryges (*sim. de nave*: VAL. FL. 1, 313 hi celso cornua malo -unt. *cf. p. 1611, 40*). VITR. 10, 2, 1 tigna duo ad onerum magnitudinem ratione -untur. 10, 2, 3. 10, 2, 4 trocleae et ductarii funes . . . -untur. PETRON. 99, 4 itaque . . . -ite sarcinulas et . . . sequimini me (*cf.* TERT. coron. 1 p. 418 Oe. nec dubito quosdam . . . emigrare, sarcinas -ire, fugae accingi). TAC. hist. 4, 83, 4 tum legatos (*v. p. 1609, 71*) et dona Scydrothemidi regi . . . -iri iubet *Ptolemaeus*. PALLAD. 13, 6 ad turdos . . . *et* aves capiendas laqueos -ire.

β *i. q. praeparare, instruere ad quemvis usum: animum* (*cf. p. 1611, 27*): SEN. epist. 88, 20 liberales artes non perducunt animum ad virtutem, sed -unt (*syn.* locum parat). *sinum (ad recipiendum aurum)*: SEN. dial. 7, 23, 5 quid -itis sinum? *agrum*: COLVM. 2, 2, 12 *solum* saxosum facile est -ire lectione lapidum. 2, 2, 14. 2, 2, 21 sationibus faciundis. 2, 4, 6. 2, 4, 8 iugerum talis agri quattuor operis -itur. *pullum i. q. exenterare*: APIC. 6, 252 pullum . . . a cervice -es.

2 *i. q. promere, proferre* (*cf.* NON. p. 297, 2 -ire proferre. *syn. l. 20*): **a** *corporalia: varia*: VARRO rust. 1, 26 fiscinas -i et urnam (*sc. ad vindemiam*). 1, 63 far, quod . . . ad usus (usum *Keil*) cibatus -ire velis, promendum hieme. CIC. Cael. 65 cum Licinius venisset, pyxidem -ret, manum porrigeret, venenum traderet. VERG. Aen. 1, 178 tum Cererem corruptam undis Cerealiaque arma -unt ([*cf.* SERV. auct. *cod. P ad l.*: adhibent vel parant. GLOSS.L II Arma E 6 adparant]. 1, 702 famuli . . . Cererem . . . canistris -unt [*cf.* SERV. auct. *ad l.*: proferunt]. *v. et p. 1609, 75*). 5, 209 nautae . . . contos (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 447, 16). Ov. ars 1, 422 institor ad dominam veniet . . . emacem *et* -et merces . . . suas. AVSON. 146, 3 p. 12 P. *quasi technice: instrumenta tormenti, supplicii*: CIC. Verr. II 5, 161 hominem . . . in foro medio nudari ac deligari et virgas -iri iubet *Verres* (LIV. 2, 55, 5 consules spoliari hominem et virgas -iri iubent. 3, 36, 5. 3, 45, 7. 8, 32, 10 Papirius . . . spoliari magistrum equitum ac virgas et secures -iri iussit [VAL. MAX. 2, 7, 8]. 29, 9, 4). LIV. 9, 16, 17 lictorem -ire securem iussit *Papirius* (VIR. ill. 31, 4 -i . . . lictor secures. AMM. 30, 8, 5 securem per lictorem -iri. *v. l. 27. al.*). AMM. 29, 1, 23 -untur pondera plumbea. RVFIN. hist. 4, 15, 31 ut . . . -ta sunt, quae ad ignem pertinebant (*gr.* ἡρμοσμένα). **b** *incorporalia*: LACT. inst. 3, 8, 33 p. 197, 17 -ant acumen suum erroremque defendant. AMBR. hex. 1, 3, 8 p. 7, 20 nec artis igitur usum nec virtutis -it (*v p. 1605, 8*), qui momento suae voluntatis maiestatem tantae operationis inplevit *deus creator*. HIER. epist. 1, 7, 3 p. 5, 11 dum totas -it vires *carnufex*.

3 *copiam alcis. rei (pecuniae [aliter p. 1608, 44], alimenti sim.) praestare, comparare* (*cf.* NON. p. 297, 6 -ire colligere): CIC. epist. frg. IV 8 (Non. p. 297, 7) tunc pecunia -etur . . . legionibus victricibus *persolvenda* (SVET. Iul. 4, 2 GAIVS inst. 3, 78. VLP. dig. 11, 7, 12, 6 *aurum argentumque* distrahi aut pignerari iubebit, ut p. -atur. 27, 9, 5, 9. *sim.*: EVGRAPH. Ter. Ad. 242 minas decem de toto posse corradi, hoc est cum labore -iri). BRVT. Cic. ad Brut. 2, 5 (= 9, 3 Sj.), 5 duabus rebus egemus, Cicero, pecunia et supplemento, quarum altera potest abs te -iri, ut *eqs.* CAES. Gall. 7, 36, 1 Caesar . . . de obsessione non prius agendum constituit, quam rem frumentariam -isset (civ. 1, 54, 5. 1, 60, 5 -ta re f. 3, 16, 1). LIV. 9, 17, 15 commeatus (22, 3, 2 copias ad commeatus -endos. 34, 34, 4. 37, 37, 5. 44, 26, 5). TAC. ann. 6, 43, 2 *Artabanus* repertus est . . . alimenta arcu -ens (TRYPH. dig. 27, 2, 6 *curator* -et alimenta pupillo *eqs. ibid.*). PANEG. 3, 14, 5 -endae annonae. CASSIAN. inst. 10, 18 p. 188, 7 quod necessitatem sui tantummodo corporis -ret *Paulus apostolus* (conl. 9, 5, 5 p. 255, 21 cum possit operatio unius solidi necessitatem nostri corporis -ire. *cf.* 19, 6, 2 p. 540, 4 *al.*).

4 *i. q. alicui potestatem alcis. rei facere, aliquid (alqm. l. 56) comparare, praebere*: LIV. 29, 1, 8 vicarium tibi -am, cui tu arma equumque . . . tradas. VAL. MAX. 4, 4, 10 quia . . . *non* ei (*i. filiae*) sine se (*i. patre*) dos -iri posset. 5, 1, 1d senatus . . . quaestorem ire iussit, cuius cura et hospitium adulescenti -retur et omnia praeberentur (CIL X 2641 -i mi hospitium). SEN. benef. 1, 9, 1 -am dignum nihilo minus huic viro munus. APVL. met. 9, 7 quin tu . . . lucernam . . . actutum mihi -is. MACR. Sat. 2, 3, 11 decurionatum privigno. *nota de praebenda voce*: PERS. prol. 8 quis (*venter, i. fames*) -vit psittaco suum chaere picamque docuit verba nostra conari? (*an potius c. vi orig. [p. 1605, 64] de lingua solvenda? cf.* SIDON. epist. 9, 7, 3 *oratio* quae . . . lectoris linguam . . . decenter -at, ne . . . balbutiat).

B *in certaminibus, proeliis variis et speciatim in re militari*: **1** *transitive (refl. p. 1611, 4; med.-pass. p. 1611, 15) i. q. parare (ad alqd.), promptum habere*: **a** *homines*: **α** *singulos, copias*: CATO or frg. 30, 1 -ito pauperem plebeium atque proletarium. CAES. Gall. 7, 27, 2 legionibus . . . intra vineas in occulto -tis (*v. app. cr.*). LIV. 26, 39, 8 ut ad componenda armamenta -endumque remigem ac militem ad imminens certamen satis temporis esset. TAC. ann. 13, 7, 1 Agrippam et Antiochum -ire copias, quis Parthorum fines ultro intrarent *iubet Nero* (15, 10, 4 -iri . . . itineri singula milia ex tribus legionibus). OROS hist. 7, 35, 13 p. 529, 6 Eugenius atque Arbogastes instructas acies campis -ierant. **β** *manus* (*cf. p. 1609, 69*): VERG. Aen. 12, 258 Rutuli . . . -unt . . . manus (*sc. ad pugnam. aliter Serv. ad l.: i. q. efferre, promittere manus, sc. ut dimicare se velle significarent*). SEN. Thy. 1084 (*Thy. ad Iovem*) manumque non qua . . . immeritas domos telo petis minore, sed qua montium tergemina moles cecidit, . . . haec arma -i (*struct. explic. Leo I 40*). epist. 95, 38 nihil . . . proderit arma in conspectu posuisse pro-

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

piusque admovisse, nisi usurae (*nom. part.*) manus -untur. PETRON. 108, 8 illinc Tryphaenae familia nudas -it manus. PANEG. 2, 42, 2 *Fortuna* -tam in vulnus manum percussit et tenuit.

reflexive (cf. p. 1609, 64): i. q. se accingere (*cf. syn. l. 5 al.*): PLAVT. Amph. 308 cingitur: certe -it se. CIC. Att. 11, 15, 2 alii ... non veniunt in dubium de voluntate, ... cum se -ierint et una (*sc. cum Pompeio*) esse coeperint. CAES. civ. 1, 51, 4 celeriter sese tamen Galli equites -unt proeliumque committunt. SALL. Iug. 105, 4 igitur se quisque -ire, arma atque tela temptare intendere. LIV. 2, 55, 8 concitati homines veluti ad proelium se -unt ([5, 49, 2. 21, 46, 4]. *cf.* 37, 9, 11 ad oppugnationem sese -iebant *Romani*. 38, 21, 2 ad pugnam. TAC. ann. 14, 36, 3 ad intorquenda pila. *v. et l. 51*). *in imagine*: CIC. Att. 4, 15, 9 deinde me -o ad Drusum, inde ad Scaurum *defendendum*. SEN. epist. 103, 1 ab homine homini cotidianum periculum. adversus hoc te -i. *med.-pass.* (*cf. p. 1609, 67. dub.*: TAC. hist. 2, 99, 1 *v. l. 51*): TERT. adv. Marc. 4, 5 p. 432, 8 cum de evangelii fide adversus haereticos -imur.

b *res ad bellum pertinentes* (*cf.* LIV. 9, 2, 12 -ire quosdam utilia operi. 27, 10, 11 -entibus quae ad bellum opus erant): *α* arma (*nota adiungi* animos *l. 27*, equos *l. 28. cf. et p. 1610, 83*): CIC. Tusc. 2, 37 ut ... abiectis oneribus -tis armis ut membris pugnare possint *milites*. CAES. Gall. 7, 18, 4 Caesar celeriter sarcinas conferri, arma -iri iussit. VERG. Aen. 4, 592. LIV. 22, 4, 7 ante ... pugnari coeptum est, quam satis instrueretur acies aut -iri arma stringique gladii possent. 24, 14, 10 armis -endis (25, 38, 23). 30, 32, 1 arma -rent milites animosque ad supremum certamen (*cf.* 38, 25, 12 tela animosque). 31, 33, 8 equos armaque (VAL. MAX. 7, 3, 3. *cf.* LIV. 38, 25, 14 tela equosque). *al.* TAC. hist. 4, 62, 1 *al.* DICT. 3, 9 p. 57, 23 arma -ire et producere militem placet. AMM. 27, 2, 3 *al.* tela *sim.*: SALL. hist. frg. 3, 59 Oppius ... pugionem -ire conatus a Cotta ... impeditur. LIV. 24, 26, 10 ferrum (PRVD. perist. 13, 93). VAL. FL. 8, 302 iam ... alii clipeos et tela trabalia dextris -unt (AMM. 17, 12, 7. *cf. l. 27. 29*). STAT. Theb. 9, 864 arma tamen .. molitur (*syn.*) pallens et surdos -it arcus *Parthenopaeus*. TAC. hist. 2, 21, 3. AMM. 27, 12, 8 -tis mucronibus. 28, 2, 8 gladiis. 30, 1, 21. *in imagine*: LIV. 3, 13, 6 appellati tribuni medio decreto ius auxilii sui -unt. AVSON. 325, 66 p. 112 P. cunctae exprobrantes tolerati insignia leti -unt, haec arma putant *heroides Amorem accusantes*.

β naves: CAES. civ. 1, 56, 1 Massilienses usi L. Domiti consilio navis longas -unt numero XVII (2, 4, 5 Tauroenta ... perveniunt ibique naves -unt *Massilienses*. LIV. 28, 17, 14. 34, 12, 6 *consul* iubet ... naves ... in diem tertium -iri. 42, 27, 2 reficeret atque -ret *C. Memmius*). BELL. Alex. 25, 3 un⟨ivers⟩am classem iubet -iri atque instrui (*syn.*) *Caesar* (LIV. 29, 22, 1).

2 *intransitive (cf. Valmaggi, BollFilCl. 30, 1924, 173): i. q. ad expeditionem proficisci*: TAC. hist. 1, 10, 2 (*de Muciano*) nimiae voluptates, cum vacaret, quotiens -ierat, magnae virtutes. 1, 88, 1 magnam consularium partem Otho non participes aut ministros bello, sed comitum specie secum -ire iubet. 2, 99, 1 Caecinam ac Valentem -ire (*Acidalius, -iri M*) ad bellum iubet *Vitellius*.

IV *c.* ***vi explicandi res obscuras*** (*implicatas*), ***illustrandi, exponendi*** (*et hic illic sensu coartato: probandi v. p. 1612, 2*): **A** *cogitatione et ratiocinatione (non expressis verbis) explicare, apertum facere (i. q. computare l. 62. 70; alcis. rei rationem et viam invenire l. 61. 74 sqq.): pendet*: **1** *acc.*: VARRO ling. 5, 13 (*in etymol.; cf. p. 1608, 48*) nec vinalia sine vino -iri nec curia calabra sine calatione potest aperiri (*syn.*). CIC. off. 3, 118 fortitudinem ... -unt *Epicurei*, cum tradunt rationem neglegendae mortis. Att. 12, 5, 3 hunc ... locum -es. LIV. 30, 12, 19 quod (*i. quomodo promissi fidem praestaret*) cum -ire non posset *Massinissa*. VITR. 10 prooem. 4 uti caute ..., antequam instituantur opera, eorum -antur rationes (*i. computentur. aliter p. 1614, 2*). SEN. benef. 6, 7, 2 haec quaestio facile -etur (ARNOB. nat. 2, 24 p. 68, 5 BOETH. c. Eut. praef. 19. *cf.* SEN. epist. 120, 1 *quaestiunculam. v. p. 1612, 16*). FRONTO p. 220, 7 N. *Polycrati* crucianti (*i. in cruce pendenti*) somnium expe⟨ditum⟩ (*antea* interpretati. *an i. q. evasit, eventum habuit? v. p. 1609, 45*). GAIVS inst. 3, 141 alioqu⟨in non posse⟩ rem -iri (BOETH. cons. 5, 4, 1 W. res diu ... quaesita, sed haudquaquam . firmiter -ta). *et al. add. unde*: VITR. 3, 5, 8 ex altitudine columnarum -endae sunt altitudines epistyliorum.

2 *enuntiatum: relat.*: CIC. rep. 1, 55 -iri, quae restant, vix poterunt. *interrog. obl.*: LIV. 32, 9, 11 magis fieri id placebat quam, quomodo fieret, satis -iebant (*cf.* PHAEDR. 4, 5, 14 nemo -it, quo pacto *eqs.*). 39, 50, 1 ne in proximam quidem noctem, ubi satis tuto custodiretur *Philopoemen*, -iebant (SEN. nat. 7, 25, 2 quid ... sit animus ..., non magis tibi quisquam -et, quam ubi sit). PHAEDR. 3, 14, 6. SEN. nat. 1, 6, 3 tu non -es, quare *eqs.* epist. 88, 12 SIL. 9, 637 STAT. Theb. 2, 241. TRYPH. dig. 49, 17, 19, 5 difficile erit -ire ..., an id *legatum* ad ipsum pertineat. CHALC. comm. 297 p. 325, 22 nec -unt *Stoici* adhuc, unde ipsa perversitas. VINCENT. LER. 11, 16, 9 BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 7 p. 19, 12.

B *voce vel scriptis* (*similiter*: manibus *exprimere*: PS. CYPR. spect. 6 p. 9, 14 *pantomimus*, cui ars sit verba manibus -ire. re *-ire v. l. 35*): **1** *sensu stricto: i. q. explanare, aperire* (*ita dilucide, evidenter explicare, ut nihil dubii relinquatur, fere i. q. probare [v. p. 1611, 53] l. 4. 35*): TER. Phorm. 399 qui est cognata? ...:: dilucide -vi quibus me oportuit iudicibus ([*cf.* DON. *ad l.*: probavi]. *sim. in iudicio*: CIC. har. resp. 18 quoniam mea causa -ta est, videamus, quid haruspices dicant. LIV. 34, 61, 11 nec causam adventus satis -iebat *Aristo. cf. p. 1613, 45*). RHET. Her. 2, 26, 42 vitiosum est, cum id, de quo summa controversia est, parum -itur et, quasi transactum sit, relinquitur. CIC. fin. 1, 64 *sensus* qui tollunt ..., ii remotis sensibus ne id ipsum quidem -ire possunt, quod disserunt. TERT. adv. Prax. 15 p. 253, 8 si hunc articulum quaestionibus scripturae veteris non -am, de novo testamento sumam confirmationem nostrae interpretationis (PHOEBAD. c. Arrian. 21, 18 D.). ARNOB. nat. 2, 58 p. 94, 3 potestis inducere atque -ire rationem, cur *eqs.* (*syn.* explicare ac promere). CLAVD. carm. min. 29, 9 haec mihi quaerenti ... -at. AVG. civ. 7, 1 p. 273, 13 D. quid de hac quaestione -enda ulterius desideret, non habebit (13, 1 p. 556, 25 -tis ... difficillimis q. COD. Iust. 7, 33, 12, 3[b]. *cf. p. 1611, 64*). PAVL. PETRIC. 4, 491 obscura poetae in lucem fando -ant. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 5, 10 quaeri ... atque -iri. in top. Cic. 3 p. 311, 8 illud ... planissime -tum est *eqs.* COD. Iust. 6, 24, 14 pr. hanc *speciem* apertius -ire nobis visum est. *additur unde* (*cf. p. 1611, 70*): RHET. Her. 4, 18, 26 *orator* ex eo, quod dubium non est, -it illud, quod est dubium.

significantius: i. q. vertere: PLAVT. Poen. 1007 sic volo profecto vera cuncta huic (*i. Poeno*) -irier. 1024 quid ait aut quid orat *Poenus*? -i (*cf. l. 71*). *i. q. enodare, interpretari*: SEN. epist. 97, 14 hoc *Epicuri dictum* ego repugnare sectae nostrae, si sic -atur, non iudico. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 217, 24 ego tibi -am epistulae verba ostendamque illum virum hanc vocem nullatenus reppulisse (*cf. p. 1613, 5*). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 13 p. 35, 9 *Victorini* ut sunt verba enodanda (*syn.*) atque -enda sumamus. *i. q. probare (v. l. 2): verbis: v. l. 4. 12 al.* re (*v. p. 1611, 84*): VITR. 1, 1, 12 Pytheos ... ait ... architectum omnibus artibus ... plus oportere posse facere, quam qui singulas res ... ad ... claritatem perduxerunt. id autem re non -itur.

2 *sensu magis debilitato et dilatato: i. q. exponere, enarrare, dicere, enumerare*: **a** *usu generali*: *α pendet acc.*: Ⓘ *substantivi*: PLAVT. Poen. 556 ut sciam vos scire rem, -ite et ... dicite (RHET. Her. 4, 54, 68 res ... verbis necessariis -ta. CIC. de orat. 3, 66 dicendo. fin. 3, 19 plane ... et perspicue). Rud. 1317 perge alia (*sc. quae contineat vidulus*) tu -ire (BOETH. cons. 5, 1, 1 W. tractanda atque -enda). Truc. 790 capita rerum -ite. CIC. ad Brut. 1, 15, 1 (= 9, 23 Sj.) omnia ... elegantissime -ire (*syn.* explicem, exponet). VERG. georg. 4, 397 ut omnem -at morbi causam *Nereus* (*cf. l. 5 sq.*). APVL. met. 3, 9 novae illius imaginis rationem idoneis verbis -ire. TERT. adv. Marc. 4, 2 p. 426, 3 habes nunc ad 'antithesis' -tam a nobis responsionem. DON. Ter. Phorm. 277 oratorie naturam iudicum τῷ ὁρισμῷ -vit. AVSON. 419, 67 p. 370 P. AMM. 15, 9, 1 ignota quibusdam (*syn.* ostendere). RVFIN. Orig. in num. prol. p. 1, 13 *in interpretando* proprios -ire sensus (BOETH. mus. 1, 12 p. 199, 8 -endis ... sensibus [*syn.* exprimendis]). *expresse: i. q. praenuntiare* (*cf. p. 1613, 32*): PRVD. perist. 10, 623 crux ista Christi ..., factus ut primum est homo, expressa signis, -ta est litteris (*sc. sacris bibliis*).

Ⓘ *pronominis*: PLAVT. Persa 215 hoc mi -i, quo agis? (TER. Eun. 694 agedum hoc mihi -i primum: istam ... unde habes vestem? *v. et l. 71 sqq. cf.* CIC. de orat. 2, 142 haec; *syn.* exponet). Stich. 363 tum tu igitur, qua caussa missus es ad portum, id (*om. P*) -i (TER. Phorm. 197 quid portas? ... id si potes, verbo -i [*syn.* eloquere. *cf.* SCHOL. Ter. p. 130, 2 expone, enarra]). *al.* Trin. 880. TER. Eun. 990 sed istuc, quidquid est, primum -i. CIC. nat. deor. 1, 7 nihil est, quod -ire tam facile possimus (*al.*). *et al. adde*: AVSON. 394, 2 p. 252 P. versibus -iens, quod volo quodve queror (ENNOD. opusc. 2, 127 p. 326, 20 o vim doloris interni, qui nequit -ire, quod concepit [*syn.* eloquar]).

reflexive (subi. est oratio): i. q. se exprimere: RHET. Her. 4, 11, 16 *genus orationis* fluctuat ... nec potest confirmate neque viriliter sese -ire. BREV. fid. adv. Arrian. p. 656[B] humana locutio aliter se non valet -ire, nisi ut, cum unum (*i. patrem*) dixerit, sic alterum (*i. filium*) dicat.

β cum *enuntiato interrogativo* (*ap.* PLAVT. *non nisi imperat.* [*l. 78 in adhortativa interrog. c.* quin]): *directo* (*cf. l. 26. 54*): PLAVT. Amph. 1081 agedum -i: scin me tuom esse erum Amphitruonem? Men. 614 qui tu misera es? mi -i. Poen. 1196 quid est, ... quid vis? -i. Stich. 427 quid id ... unumst? -i. *decurtato*: PACVV. trag. 150 quam rem? -i. *obliquo*: *ponitur indicat.*: PLAVT. Persa 640 sed tamen, virgo, quae patriast tua, age mi actutum -i. Rud. 1102 tu paucis -i, quid postulas. *coniunct.*: PLAVT. Merc. 174 quin tu -is, quid siet, quod me ... quaerebas (Rud. 628). Poen. 1111 nutrix qua sit facie, mi -i. VARRO ling. 5, 9 qui poetarum modo verba ut sint ficta -unt. 10, 33. APVL. apol. 48 causidicos ..., quod, cur quaeque facta sint, -ant (SEDVL. epist. 1 p. 5, 2). *al.* TERT. paenit. 1, 4. *et al.*

γ c. praepp.: de: *nude*: TERT. uxor. 1, 8 p. 681 Oe. de viduitatis honoribus apud deum uno dicto eius (*i. dei*) per prophetam

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-tum est. *add. enunt.*: CIC. epist. 16, 11, 3 Lentulus consul ... simul atque -isset, quae essent necessaria de re p. *eqs.* super: BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 4, 9 interrogatus ..., super quibus vellet rebus enodare atque -ire ([*sc. me*]. *syn.* explices).

b *usu speciali*: **α** *ponitur in capite argumenti vel enarrationis quam quis prolaturus est* (*praecedit* nunc *saepissime, e. g. l. 14. 21. 24. 34. 42. 51. 55. 57. 68. 78 al.* prima *l. 28.* primo quidem *l. 58*): Ⓘ *absolute*: PLAVT. Amph. 912 cur dixisti? inquies. ego -am tibi. Truc. 138 qui, amabo? :: ego -bo. PACVV. trag. 281 mane, -bo. SEN. epist. 108, 1 statim -am (*sc. id, de quo quaeris*). STAT. silv. 1, 4, 68.

Ⓘⓘ *c. acc.*: ACC. trag. 490 (*loquitur Dolo*) cuncta -bo (*cf.* HOMER. 727 consilium Priami ... remque ordine gentis -am Phrygiae). VARRO ling. 5, 7 nunc singulorum verborum origines -am ([*syn.* explanandi]. *cf.* TAC. ann. 4, 1, 1 nunc originem *Seiani*, mores *eqs.*). SALL. Iug. 5, 3 priusquam huiusce modi rei initium -o (-am *l. v.*), pauca supra repetam (TAC. hist. 1, 51, 1). VERG. georg. 4, 286 altius omnem -am ... famam (*syn.* pandere). Aen. 12, 503 quis carmine caedes diversas ... -at. VITR. 5 prooem. 5 hoc libro publicorum locorum -am dispositiones (*syn.* exposui). STAT. Theb. 5, 207 FRONTIN. (?) strat. 4 praef. TERT. adv. Marc. 2, 25 p. 369, 24 iam nunc, ut omnia eiusmodi -am *eqs.* 4, 18 p. 478, 12. AVIEN. orb. terr. 359 istius ergo tibi formam regionis et oras -am versu ([*gr. Dionys. perieg.* 238 αὐδήσαιμι]. 1331 nunc tibi formam terrarum -am [*syn.* fabor, absolvam. *gr. Dionys. perieg.* 1128 ἐνέποιμι]). AVSON. 260, 2 p. 187 P. 316, 2 p. 409 septenis patriam Sapientum, nomina, voces versibus -am. 385, 4 p. 104; *syn.* loquar, memorabo. AMM. 21, 16, 1 bonorum ... vitiorumque *Constantii* ... praecipua prima conveniet -iri. OROS. hist. 1, 2, 35 p. 17, 16. CASSIAN. conl. 21, 32, 1 p. 607, 1 *quaestionem* verbis absolvere (*syn.*) et breviter -ire temptabo (*cf. p. 1611, 64*). BOETH. arithm. 2, 44 p. 144, 27. cons. 5, 4, 3 W.; *syn.* patefacere, expendero. *peculiariter: in vaticinatione* (*cf. p. 1612, 52*): VERG. Aen. 3, 379 pauca tibi e multis, quo tutior hospita lustres aequora ..., -am dictis (6, 759 nunc age ... -am dictis et te tua fata docebo [*syn.*]). 3, 460 *Sibylla* tibi Italiae populos venturaque bella et quo quemque modo fugiasque ferasque laborem -et (*cf. l. 54*). VAL. FL. 4, 558 fata locosque tibi ... -am rerumque vias finemque docebo (*syn.*). *fere i. q. sententias, opiniones alienas sim. summatim proferre, exponere*: PS. TERT. haer. 4 p. 219, 21 has (*i. Valentini fabulas*) ego circumcidens breviter -am. AMM. 22, 15, 4 *de fontibus Nili* opiniones ... veritati confines ... -am paucis. BOETH. arithm. 2, 46 p. 149, 20 ut -amus nunc quiddam (*v. p. 1612, 54*) nimis utile in Platonica quadam disputatione.

Ⓘⓘⓘ *sequitur inf., acc. c. inf., acc. c. part.*: *nudus*: ENN. scaen. 148 id ego aecum ac[c] ius fecisse -bo atque eloquar ([*syn.*]. *cf. p. 1612, 4*). *acc. c. inf.*: LVCR. 1, 499 paucis dum versibus -amus esse ea ... semina. *acc. c. part.*: STAT. Theb. 1, 9 *Cadmum* infandis condentem proelia sulcis -am (*syn.* penitus sequar).

Ⓘⓥ *pendet enuntiatum*: *interrog.*: *c. indicat.* (*cf. p. 1612, 75*): POMPON. Atell. 175 qui ... error vos agitat, -bo. VERG. georg. 4, 150 nunc age, naturas apibus quas Iuppiter ipse addidit, -am. AVSON. 200, 4 p. 58 P. nunc ... -am, qui ... introtulere. CONC.^{S} IV 2 p. 176, 20 quemadmodum suscepta vel confirmata est *naturarum diversitas*, paucis -am. *c. coniunct.* (*cf. l. 35. p. 1612, 77*): LVCR. 2, 66 nunc age, quo motu genitalia materiai corpora res varias gignant ... -am. 4, 634. 4, 931. 5, 77. 6, 245. 497. 641. 682. 739. 1093. VERG. Aen. 7, 40 nunc age ..., quis Latio antiquo fuerit status, ... -am. 11, 315; *syn.* paucis ... docebo. MELA 1, 2 primo quidem, quae sit forma totius ..., -am (*syn.* memoranda sunt). SIL. 11, 3. IVV. 10, 220 promptius -am, quot amaverit Oppia moechos *eqs.* (*syn.* percurram). TAC. Germ. 27, 2. hist. 4, 12, 1 id bellum quibus causis ortum, quanto ... motu flagraverit, altius -am (*cf. l. 17*). *al.* TERT. apol. 22, 7 SER. SAMM. 854 AVIEN. orb. terr. 607. AVSON. 300, 25 p. 171 P. -rem, quis theatra, quis forum ... condidisset. VEG. mil. 2, 2 p. 35, 16 quid ... inter legiones et auxilia interesse videatur, -am (-at *M*). OROS. hist. 2, 1, 6 p. 82, 14 quod utrum ita sit, apertissime -ire curabo. POMER. 3, 10, 1 p. 488^{A}; *syn.* disputatis, declaremus. *et al.* *rel.*: PACVV. trag. 66 nam quod conabar ... dicere, nunc -bo. PS. APVL. Ascl. 7 sed nunc vobis -am, quae coeperam. AVG. civ. 1, 3 p. 8, 12 D. nunc, quod institueram de ingratis hominibus dicere, parumper -am (*cf. p. 1605, 16*). 19, 21 p. 389, 20 *syn.* demonstraturum. *al.*

ⓥ *c. praepp.*: de: *nude*: VARRO ling. 5, 57 nunc de his, quae in locis esse solent immortalia et mortalia, -am (*syn.* dicam. *item*: rust. 2, 4, 1). TAC. hist. 4, 48, 1 ea de caede quam verissime -am. THEOD. PRISC. log. 2 p. 105, 6 de chronicis vero secundis partibus promissi sermonis -am. *additur acc. vel enunt.*: VARRO ling. 9, 36 quare, quod sequitur, de partibus singulis deinceps -emus. LVCR. 2, 183 nunc id, quod superest, de motibus -emus. BOETH. arithm. 2, 4 p. 86, 7 nunc ... in hac sequentia quaedam de ea quantitate, quae per se ipsam constat ..., -am. *et al.* super: AMM. 22, 14, 7 super qua re pauca conveniet -iri (23, 6, 32 super quorum [*i. Magorum*] secta studiisque).

β *ponitur in fine explanationis, enarrationis*: VARRO ling. 8, 24 de quibus quom -iero (*cf. p. 1605, 19*) singulis tribus, tum de alteris totidem scribere ... incipiam. VITR. 10, 16, 12 quas potui de machinis -ire rationes .... in hoc volumine perfeci. TERT. nat. 2, 3, 1 p. 97, 18 his ita ⟨expe⟩ditis (BOETH. mus. 1, 21 p. 212, 24 *al. cf.* AVG. civ. 2, 2$^{tit.}$ p. 54, 13 D.). PRISCILL. tract. 1, 40 p. 33, 8. CASSIAN. inst. 3, 1 p. 33, 20 de ... orationum ... modo ... quantum tenuitas ingenii nostri praevaluit, arbitror -tum (BOETH. arithm. 1, 19 p. 39, 19). BOETH. herm. sec. 4, 10 p. 264, 17. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 7, 5 -isti ... de intentione, nunc utilitatem explica (*syn.*). CORIPP. Iust. 3, 103 cuncta quis -et, dominis quae parturit orbis?

V *singularia* (*vi foras mittendi* [*cf. p. 1609, 71*]): **A** *in sermone vulgari cauponum*: *i. q. vendere*, καπηλεύειν: PETRON. 39, 10 *nascuntur* in libra laniones et unguentarii et quicunque aliquid -unt (expendunt *Burmann*). 62, 1 dominus Capu⟨a⟩e exierat ad scruta scita -enda.

B *ora -ire, fere i. q. vocem, sermonem edere* (*aliter p. 1610, 63*): CORIPP. Iust. 3, 315 *legatos decet esse eos*, qui ... possint scire locis humiles quibus et quibus ora superbi -ant.

C *i. q. extollere*: AVIEN. orb. terr. 716 Lesbus item et Tenedus per aperti marmora ponti -unt arces et culmina nubibus indunt.

D *fere i. q. submovere* (*opp.* perducere): MAX. TAVR. serm. 99 p. 732^{A} Zacchaeus ..., quem divitiae suae a regio limine -ire minime potuerunt.

CAPVT ALTERVM: *impersonaliter* *i. q.* ***utile est, bonum est*** (*nota usum personalem inde ortum p. 1616, 70. cf.* CHAR. gramm. p. 410, 34 B. SYNON. Cic. p. 423, 16 B. -it. utile est. conducit. adiuvat. prodest. pro re est *eqs.* p. 448, 7. NON. p. 296, 27 -ire utile esse [HIL. in Matth. 18, 2 p. 1019^{A}]. GLOSS.^{L} II Abav. EX 82 prodest. commodum est. GLOSS. -ire prodesse vel commodare [BENED. reg. 64, 28 *al.*]. non -it. non convenit. *al.* GLOSS.^{L} II Philox. EX 115 -ire λυσιτελεῖν. 137 -it συνφέρει. GLOSS. III 112, 54 ὅτι ⟨ο⟩ὐ σ⟨υ⟩μφέρ⟨ε⟩ι σοι quod non -it tibi. *legitur inde a* TER., CATONE [PLAVT. prol. *v. p. 1615, 13*]).

I *generaliter*: A *absolute*: **1** *nude*: CATO agr. 64, 2 quam citissime conficies *oleam*, tam maxime -et. CIC. Att. 15, 22 Pansam ... amicissimum Bruto et Cassio puto, si -et (*al.*). CAEL. Cic. epist. 8, 6, 2 si ... clarius quam deceat aut -at, fiet. OV. ars 3, 95 non -it (*cf.* QVINT. inst. 3, 8, 35 est utilitatis et in tempore quaestio: '-it, sed non nunc' *eqs.* VVLG. II Cor. 12, 1 si gloriari oportet, non -it quidem [συμφέρει, *Italae cod. deg al.* opus est]). SEN. epist. 9, 9 amicus esse ... quia -it. *al.* PETRON. 80 9. QVINT. inst. 4, 2, 6 quia sic magis -it (ANTHIM. 75 sic melius -it). *et al.*

2 *acced. dat. commodi*: **a** *personae*: CIC. Att. 3, 23, 5 gravius consulere de se, quam -at sororis tuae filio. LIV. 6, 15, 7 adversus Volscos totiens hostes, quotiens patribus -at. SEN. contr. exc. 6, 3 non -iebat mihi. SEN. epist. 86, 2. MART. 10, 24, 6 si ... -it roganti. PLIN. paneg. 67, 6 optantibus. VITAE patr. 5, 10, 111 p. 932^{C} non ita -it ei (*gr. Nau 1907 p. 402 n. 111* συμφέρει). CASSIOD. Ios. antiq. 10, 10 p. 291, 2 rex ... dixit ... -ire sibi (*gr. 10, 127* συνοίσειν). *et al.* **b** *rei fere incorporalis*: CIC. leg. agr. 2, 73 si rei publicae non -at (SEN. benef. 4, 32, 2). PLIN. nat. 23, 46 resina condita *vina* frigidis stomachis utilia (*syn.*) existimantur, non -ire vomitionibus. QVINT. inst. 7, 3, 18 ut -et causae. TAC. ann. 12, 7, 3 dominationi. *et al.*

B *accedit neutr. sing. pronominis* (*plur. v. p. 1616, 75*): **1** *nude*: CIC. Verr. II 3, 211 Verres reperietur, qui quicquid (*O*, quod *β*) -at, id licere dicat. leg. agr. 2, 66 ut ... deliberare plebes Romana possit, quid intersit sua (*syn.*), quid -at (epist. 4, 2, 2 quid maxime -at, obscurum [5, 19, 2; *syn.* conducant]. OV. Pont. 2, 3, 9. SEN. epist. 110, 7; *opp.* noceat. CE 1497, 2). fin. 2, 76 te omnia ... utilitatis tuae causa facturum, nihil nisi quod -at *eqs.* (LIV. 26, 38, 2 quod minime tum -iebat. CONC.^{S} I 3 Rustic. p. 47, 8 rescribere ... quod -it [*gr. I 1, 1 p. 96, 26* συμφέρον, *vers. Tur.* est utile]. *et al.*). off. 3, 75 est istuc quidem honestum (*opp.*), verum hoc -it (*al.*). *et al.*

2 *acced. dat. commodi*: **a** *personae*: CIC. Quinct. 48 non opinor id quidem neque ius esse neque cuiquam -ire (ad Q. fr. 1, 4, 1). Verr. II 3, 201 perspicere ..., Siculis quanto opere hoc -at ... ad minima malorum eligenda (PRIAP. 85 [Verg. 2], 17. VVLG. Hebr. 13, 17 hoc ... non -it vobis [ἀλυσιτελές]). Marcell. 30 multi dubitabant, quid optimum esset, multi, quid sibi -ret, multi, quid deceret, non nulli etiam quid liceret (Att. 14, 7, 2 quid honestum mihi sit, quid liceat, quid -at. *cf.* RVFIN. hist. 3, 36, 9 mihi [συμφέρει]. *al.*). Att. 7, 22, 1 *al.* OV. fast. 2, 591 quod -it illi. *et saepe.* *adde*: TERT. carn. 5 p. 433 Oe. quodcumque deo indignum est, mihi -it.

b *rei*: SEN. contr. 1, 7, 7 qualem optem patrem, nescio. divitem? ... egentem? ... neutrum manibus meis -it. *incorp.*: VAL. MAX. 2, 7, 15 faceret, quod -ire rei publicae iudicasset (3, 7, 3). QVINT. decl. 328 p. 290, 15 inquisitioni meae. PAVL. dig. 17, 2, 65, 5 (*Proc.*) societati (*syn.* interest). FORTVN. rhet. 3, 1 p. 121, 7 hoc utriusque -it causae *eqs.* *et al.*

3 *pendet* ut (*cf. p. 1616, 3*): PALLAD. 4, 15, 2 illud ante omnia -et, ut putres partes favorum ... recidas. CLAVD. DON. Aen. 1, 310 p. 67, 24 hoc ... -iebat ei (*i. Aeneae*), ... ut esset -tus (*v. p. 1622, 72*).

[*Hillbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVG. anim. 4, 9 p. 393, 5. AVELL. p. 40, 8 -it . . . hoc Romano imperio . . ., ut *eqs.* *et al.*

4 *additur inf.* (*cf. l. 12 sqq.*): OV. Pont. 2, 2, 58 an nihil -at tale movere, vide (COLVM. 7, 9, 4). VITAE patr. 5, 8, 9 p. 907^A^ non . . . tibi tantum procedere -it, quantum sedere (*gr. Cot. p. 688^A^* φέρει . . . ὠφέλειαν).

5 *accedit* de: EPIPHAN. in euang. 43 p. 102, 1 considerate . . ., quid vobis -at in futuro de ista tanta neglegentia.

6 *nota structuram contaminatam* (*cf. Löfstedt, Synt. II 162*): LVCIF. Athan. 1, 11 p. 83, 30 aestimare, quid tibi agendum -at.

C *acced. inf.* (*v. et l. 3. inf. pass. v. l. 27. 43. 62 sqq.*): **1** *solus*: **a** *nude*: PLAVT. Capt. 54 profecto -et fabulae huic operam dare (*cf. Lindsay ad l.; v. p. 1614, 32*). LVCIL. 659 mordicus petere aurum e[t] flamma -at, e caeno cibum. 734 per⟨f⟩iciam, ut me amare -a⟨t⟩. CATO agr. 9 hoc est, praedium quod ubi vis -it facere (COLVM. 8, 10. 4 vix -it. *al.*). VARRO rust. 1, 16, 1 regio . . ., quo neque fructus nostros exportare -at *eqs.* (CIC. Verr. II 3, 193). 1, 16, 2 agros . . colere (*al.*). 1, 23, 1 quae et quo quidque loco maxime -at serere (PLIN. nat. 21, 31 minime -it). *al.* RHET. Her. 2, 2, 3. POMP. Cic. Att. 8, 12^c^, 2 contrahere copias. PVBLIL. E 6 interdum (*al.*). HOR. carm. 2, 8, 9. LIV. 9, 14, 6 aut pacem . . . cupiebant aut -iebat simulare. CELS. 1, 6, 2 numquam vinum salsum bibere -it (*al.* PLIN. nat. 22, 156). *al.* SEN. dial. 4, 33, 2 *al.* QVINT. inst. 6, 4, 16 *al.* TAC. hist. 1, 11, 1 *al.* PLIN. paneg. 27, 1 talis es, ut sub te liberos tollere libeat, -at. TERT. castit. 4 p. 743 Oe. cur non -at nubere (VVLG. Matth. 19, 10; συμφέρει). *et saepe.* *inf. pass.* (*v. et l. 43. 62 sqq.*): MAT. Cic. epist. 11, 28, 5 si sentis -ire recte fieri (SEN. benef. 3, 16, 1). SEN. epist. 105, 5 VLP. dig. 5, 3, 13, 5. LACT. inst. 3, 27, 7 non -at . . . laboribus confici. SORT. Sangall. 47, 6 modo non -it secari. IVL. SEV. rhet. 7 p. 358, 14 narrari pro eo non -it, qui *eqs.* AMM. 25, 7, 10 cum pugnari deciens -ret, ne . . . quicquam dederetur.

b *c. dat.*: α *commodi* (*v. l. 53. 55. cf. p. 1614, 42. 65*): Ⓘ *personae*: TER. Hec. 57 ut lubeat scribere aliis mihique ut discere novas -at *fabulas* (*cf.* DON. *ad l.*). Haut. 337 VARRO rust. 3, 16, 18. CIC. Tusc. 1, 84 *Hegesias* omnino vivere -ire nemini putat *eqs.* (SEN. suas. 6, 4 *al.*). *al.* OV. fast. 3, 70. SEN. Herc. f. 368 pacem reduci velle victori -it, victo necesse est. *al.* PAP. Berol. 611 II 1 tenuisse caussam petitóri -at (*cf. Stroux, SBMünch. 1929, p. 44*). PETRON. 101, 10. QVINT. decl. 306 p. 204, 17 *puero* mori (*al.*). *al.* ITALA Matth. 19, 10 (Hier. epist. 55, 4, 5 p. 493, 19) non -it homini uxorem accipere (*cf.* VVLG. *l. 26*). ORIBAS. eup. 4, 1 p. 528^med.^ -it . . . eis requiescere (*gr. p. 437, 26* συμφέρει). *et saepe.* *pass.*: CIC. Verr. II 1, 9 ut ego hunc unum eius modi reum . . . fuisse arbitrer, cui damnari -ret. MARCIAN. dig. 1, 7, 33 si pubes factus non -ire sibi in potestatem eius (*i. patris adoptivi*) redigi probaverit. Ⓘⓘ *rei incorp.*: CAEL. Cic. epist. 8, 6, 5 et huic rei . . . et dignitati tuae . . . hoc ita facere -it. LIV. 25, 7, 12 quia nec ipsis nec civitati⟨bus⟩ eorum fallere Romanos -iebat (*cf.* SEN. contr. 1, 8, 9 rei publicae. *al.*). SEN. dial. 7, 27, 2. QVINT. decl. 325 p. 281, 20 praesenti fortasse liti vel -iebat confiteri.

β *fin. gerund.*: PLIN. nat. 24, 13 decoctum *cerri* . . ., cui et insidere -it siccandis adstringendisque partibus. POMER. 2, 16, 1 p. 459^C^ congregandis fratribus aut alendis -it facultates ecclesiae possidere.

inf. supplendus est: ANTHIM. 21 de ficato porcino frixo penitus non -it (*sc. manducare*) nec sanis nec infirmis. ORIBAS. syn. 4, 1 Aa p. 4 etiam his (*sc. uti*) -ire potest, si aspratiles *pisces* desunt (*gr. 4, 1, 12 p. 124, 23* χρῆσθαι . . . ἐγχωρεῖ). *et al.* *in secunda parte anaphorae*: SEN. clem. 1, 7, 1 -it . . . habere inexorabilia . . . numina, -it usque ad ultimam infesta perniciem? TERT. uxor. 2, 8 p. 697 Oe. non licet aliter fidelibus nubere, non -it (*A*, et si liceret non -ret *rell.*).

2 *acc. c. inf.* (*saepe pass.*): **a** *nude*: CATO agr. 3, 2 patrem familiae villam . . . bene aedificatam habere -it. AFRAN. com. 278 ut scire possis, ad quo te -at loqui. CIC. Verr. I 29 homo . . ., quem minime -at esse in eo consilio *eqs.* Caecin. 16. OV. ars 1, 637 -it esse deos et, ut -it, esse putemus. trist. 1, 9, 56. VAL. MAX. 3, 3 ext. 3 admodum. CELS. 7, 5, 3^A^ telum . . . educi non -it. *al.* SEN. benef. 3, 11, 1 COLVM. 2, 3, 2 *al.* PLIN. nat. 19, 177. QVINT. inst. 4, 1, 60 prout formari animum iudicum -et. TAC. ann. 3, 53, 1 *al.* VVLG. Ioh. 18, 14 -it unum hominem mori pro populo (συμφέρει). *et saepe.*

b *c. dat. commodi*: α *personae*: CATO agr. 65, 2 domino de matura olea oleum fieri maxime -et. CIC. Verr. II 5, 8 *ut Siculis* pacem -at esse (Lig. 4). epist. 7, 2, 1 ei mandasti . . ., cui -ret illud venire quam plurimo. *al.* LIV. 6, 27, 3 *al.* SEN. contr. 2, 1, 38 hoc fieri -it. quo⟨i⟩? inquit. mi⟨hi⟩, tibi, diviti. VAL. MAX. 4, 1 ext. 2 SEN. dial. 7, 19, 2 *al.* SVET. Claud. 25, 5 *talis fuit*, qualem esse eum aut -ret illis (*i. uxoribus libertisque*) aut liberet. VLP. dig. 27, 4, 3 pr. -it pupillo ita tutelam administrari (*al.*). ORIBAS. syn. 1, 8, 1 Aa p. 45, 8 Mø. quibus evacuari -it sanguinem (*syn.* convenit; *gr. p. 10, 4* χρεία). *et al.* β *rei*: *corp.* (pullis *l. 82*): CELS. 8, 10, 7^C^ his (in his *edd.*) . . . *membris* neque intendi nervos neque ossa tractari satis -it. COLVM. 8, 8, 5 id facere eas (*i. columbas*) nec ovis nec pullis . . . -it. *incorp.*: VELL. 2, 58, 2 ita (*i. tyrannum*) appellari Caesarem facto eius (*i. Bruti*) -iebat. ASCON. Corn. p. 56, 10 causae. POMER. 2, 13, 3 p. 457^C^ -it facultates ecclesiae (*dat.*, *cf. p. 1615, 53*) possideri. *et al.*

D *accedit enuntiatum*: *per*: **1** ut (ne *l. 19. cf. p. 1614, 82. l. 31*): **a** *nude*: QVINT. decl. 305 p. 198, 30. TAC. ann. 3, 69, 3 neque -ire, ut ambitione aliena trahatur *princeps*. TERT. nat. 2, 2, 10 p. 96, 15 ut sint *dei*, -ire *scio*. CLAVD. DON. Aen. 6, 830 p. 613, 6 FVLG. RVSP. epist. 8, 2 p. 361^C^. RVSTIC. Conc.^S^ I 4 p. 54, 18 -ire . . ., ut . . . decreta imperialia vulgarentur (*gr. I 1, 7 p. 68, 3* συμφέρειν). ORIBAS. syn. 2 add. p. 142, 19 Mø. -it tunc, ut iniciantur *intestina* suco.

b *acced. dat. commodi*: α *personae*: SORT. Sangall. 2, 8 -it tibi, ut accipias, quod desideras (7, 6; *syn.* multum lucraris. *al.*). IVST. 34, 1, 7 -ire omnibus dicunt, ut singulae civitates sua iura . . . habeant. VVLG. Matth. 18, 6 -it ei, ut *eqs.* (συμφέρει). Ioh. 11, 50. 16, 7 AVG. serm. 45, 2 p. 264, 2 *al.* COD. Iust. 12, 3, 3, 1 ipsis quoque *consularibus honorariis* -it, ut *eqs. et al.* β *rei incorp.*: VVLG. Esth. 3, 8 nosti, quod non -at regno tuo, ut insolescat per licentiam *populus Iudaeorum.* COD. Iust. 1, 2, 14, 9 ecclesiae . . . -ire, ut desideranti cuiquam . . . possessio . . . praestetur. INST. Iust. 1, 8, 2 -it . . . rei publicae, ne quis re sua male utatur.

seq. coni. nudus: ANTHIM. 76 praeterea et tisicis sic -it, ita, dum calet, . . . lacte sic bibatur. NICET. spir. 20 p. 36, 7 quanto magis fidelibus -it, voluntarie . . . adorent spiritum sanctum.

2 quod, quia: AVG. civ. 4, 27 p. 180, 9 D. *creditur* ei (*i. infirmo*) -ire, quod fallitur. VITAE patr. 5, 8, 12 p. 907^D^ -it, quia draconem videns fugi (*gr. Cot. p. 575^A^* συμφέρει).

3 si: ITALA Matth. 26, 24 (Iren. 4, 28, 1) quoniam -iebat eis, si non essent nati (*gr.* καλὸν ἦν, *Vulg.* bonum erat. *cf. l. 47*). AVG. adult. coniug. 1, 18, 22 p. 369, 12 quamvis magis -ret magisque honestum esset, si virgo consilium . . . arriperet.

II ***notabiliora quaedam grammatica***: **A** *usu impers.*: **1** *sequitur* quam *comparativum*: **a** *accedente adv. comp.* (*c. ut l. 37. 54*): magis: CATO agr. 54, 5 nihil est, quod magis -at, quam boves bene curare. CELS. 1, 4, 4 bibere huic . . . vinum dilutum, leve, quam aquam magis -it. COLVM. 1, 3, 4. 8, 14, 4 PETRON. 92, 11. VLP. dig. 30, 44, 8 -et heredi ipsum statuliberum praestare magis quam aestimationem. 42, 5, 9, 3. VEG. mil. 3, 15 p. 100, 12 magis . . . -it, ut conferti pugnent quam longius separati. VVLG. Tob. 3, 6 prov. 17, 12. minus: PLIN. nat. 18, 36 nihil minus -ire quam agrum optime colere. TAC. ann. 6, 8, 1 fortunae . . . meae fortasse minus -at adgnoscere crimen quam abnuere. potius: GAIVS dig. 14, 4, 11 agentibus -it potius de peculio agere quam tributoria.

b *notione compar. in ipsum verbum translata, i. q. melius esse, praestare*: VLP. dig. 26, 10, 5 -it . . . pupillo rem suam salvam fore quam tabulas rem salvam fore cautionis habere. PAVL. dig. 44, 4, 5 pr. -it . . . legatario retinere summam quam mitti in possessionem rerum hereditariarum. TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 538, 25 -isse ei, si natus non fuisset . . ., quam unum ex illis . . . scandalizasset (*cf. l. 26*). pall. 5 p. 947 Oe. quem . . . non -at in algore et ardore rigere nudipedem quam in calceo vincipedem. ITALA Matth. 18, 9 (cod. e) -it . . . tibi cum uno oculo venire ad vitam quam *eqs.* (καλόν . . . ἐστιν, *Vulg.* bonum . . . est). GALLICAN. Avid. 2, 8. SORT. Sangall. 31, 4 -it discedere quam nihil agas. AMM. 28, 4, 17. AMBROSIAST. in II Cor. 5, 8 p. 294^C^ scientes multum -ire illic esse quam *eqs.* (in I Tim. 5, 14 p. 478^C^). VVLG. Matth. 5, 29 -it . . . tibi, ut pereat unum membrorum tuorum quam *eqs.* ([συμφέρει]. 5, 30). AVG. epist. 157, 2, 10 p. 456, 19 -it ab imo surgere quam ex alto cadere. gen. ad litt. 8, 11 p. 248, 15 in psalm. 140, 12 p. 1823^med.^ Ps. AVG. quaest. test. I 109, 17 p. 265, 27. VITAE patr. 5, 8, 21 p. 909^B^ -ierat tibi . . . comedere carnes quam audiri hanc vocem (*gr. Nau 1909 p. 367 n. 256* συνέφερε. *syn. 3, 54 p. 768^B^* oportuit . . . magis).

2 *acced. praedicativum*: **a** *dat.*: TER. Phorm. 766 nostrapte culpa facimus, ut malis -at esse (malos *pars codd.*). QVINT. decl. 294 p. 167, 14 -iebat alioqui mihi vivere, -iebat suspenso ac sollicito transigere haec tempora? **b** *acc.* (*v. l. 62*): TER. Haut. 388 -it bonas esse vobis. NVX 129 nuda quidem tunc sum, nudam tamen -it esse. SEN. contr. 2, 7, 1 tantum in istam dives amator effudit, ut post poenam quoque -at fuisse adulteram. CELS. 4, 5, 5 neque tamen illis ipsis diebus, quibus aliqua omittenda sunt, -it tamquam aegros agere.

B *labitur structura in usum personalem* (*v. Mørland, Die lat. Oribasiusübers. p. 156 sq.* *ad alterius structurae in alteram transitum cf. e. g.* AMBROSIAST. in I Cor. 6, 12 [*v. l. 77*] p. 213^B^ aut certe si omnia licent *eqs.* sed licet, non tamen -it *eqs.*): *i. q. utilem esse, utilitatem habere, prodesse* (*iuvare, convenire al. saepe acced. dat. comm.*): *pro subi. sunt*: **1** *pron. neutr. pl.* (*sg. v. p. 1614, 54*): VVLG. Sirach 37, 31 non . . . omnia omnibus -unt (I Cor. 6, 12 omnia mihi licent, sed non omnia -unt [*gr.* συμφέρει. *Itala* (*Tert. castit. 8 p. 748 Oe.*) prosunt; *Itala* (*Ambr. off. 2, 6, 23 p. 109^C^*) utilia sunt]. *cf.* PELAG. in I Cor. 10, 23 p. 184, 20 non semper -unt. AVG. adult. coniug. 1, 15, 16 p. 364, 18 ea . . . ut, quamvis sint licita, non -ant *eqs. cf. et p. 1614, 71*). CANON. apost. 66, 7 *vidua* praesbyteris renuntians ea, quae -unt ([*gr.* τὰ δέοντα]. PELAG. in Phil. 2, 4 p. 396, 16 non quae nobis solis -unt, sed quae et aliis prosunt [*syn.*]. THEOD. PRISC. log. 114 p. 217, 2. CONC.^S^ II 2, 2 p. 4, 15

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ea, quae -unt veritati et orthodoxae fidei [*gr. II 1, 1 p. 28, 26* τὰ συμβαλλόμενα, *syn. II 3, 1 p. 22, 16* quae prosint]. VITAE patr. 5, 10, 30 p. 917D non loquuntur, nisi quae -unt [*gr. Cot. p. 496B* τὴν ἀλήθειαν]. ORIBAS. eup. 4 pr. p. 526extr. quae sanis -unt [*gr. aliter*]. 4, 16 La p. 540 syn. 2 add. p. 140, 23 Mø. PS. PRIMAS. Pelag. in II Cor. 11, 13 p. 293, 6 S. dicentes, quae placeant, non quae -ant audienti. PALLAD. hist. mon. II 16 p. 374C dixit eis, quae -iebant saluti animae eorum [*gr. p. 68, 2* τὰ πρὸς τὴν χρείαν]). PELAG. in Phil. 1, 23 p. 393, 12 in tantum mihi utraque -unt (conveniunt *H*), ut *eqs.* RVF. podagr. 7 haec ... in nimio [ex]tu⟨m⟩o⟨re⟩ -unt. *additur inf.*: ORIBAS. eup. 4, 1 p. 528extr. alia facere, quae ad inflammationes fieri -unt ([*gr. aliter*]. RVF. podagr. 1extr. quae -unt in hanc aegritudinem facere).

2 *subst.*: a *nomina actionis (quasi inf. vice fungentia)*: *sing.*: AVG. civ. 8, 4 p. 326, 25 D. deum, sine quo ... nulla doctrina instruit, nullus usus -it. 14, 15 p. 35, 20 *creatura*, cui libera servitus -ret. PS. VARRO sent. 2 -it vulgo timor mortis. THEOD. PRISC. log. 117 p. 221, 6 *ischiadicis* -it etiam equi vectatio, -it iniectio ... ex oleo amaracino. VITAE patr. 5, 16, 15 p. 972A quia fecerit opus, quod non -iebat ei (*gr. Nau 1912 p. 296 n. 341* συμφέρον). ANTHIM. 14 illa frictura (*sc. laredi*) penitus non -it (nocet *B*, manducari *add. l*). ORIBAS. syn. 5, 51 Ab p. 89init. -it ... et frigida pocio ([*gr. 5, 51, 4 p. 179 9* ὀνίνησι]. *v. et l. 24*). *plur.*: THEOD. PRISC. log. 92 p. 192, 6 omnes amarissimae ex absinthio -unt potiones. ORIBAS. syn. 1, 25, 2 p. 77, 8 Mø. humidae ... fumentationes inflammationi -unt (*gr. p. 21, 23* ἁρμόττουσιν). b *alia*: *sing.*: GAIVS dig. 17, 1, 2, 6 apud se explorare, an -at sibi consilium. *ibid.* MAECIAN. dig. 36, 1, 73 si -ire sibi compererint hereditatem. MARCIAN. dig. 20, 6, 8, 13 ut pretio accepto ipsi ... res -at (*i. creditori venditio*). ANTHIM. 58 inimicum est (*opp.*) satis aceto crudo (*nom.*) renibus ... et epati non -it. ORIBAS. syn. 1, 18, 11 Aa p. 63, 8 Mø. haec (*sc. posca*) ... dentibus -it (*gr. p. 17, 17* συμφέρει). 1, 19, 3 Aa p. 65, 17 Mø. *decoctio* -it ... et his, qui ... habent ulcera (*gr. p. 17, 29* ἁρμόζει). 1, 29, 6 Aa p. 84, 23 Mø. *aqua* calcanthodes ... oculis -it ([expeditissema est *As Ab*]. *gr. p. 24, 22* διαφερόντως ἐπιτήδεια. *syn. La* praecipue utilia). *plur.*: THEOD. PRISC. log. 101 p. 201, 1 -unt caules decocti, plantago *eqs.* (*syn.* conveniunt). ANTHIM. 22 *aves*, quae ... carnem albam habent, ipsa magis -unt ([uti oportet *B*]. *syn.* congruum est). ORIBAS. syn. 1, 18, 4 Aa p. 62, 9 Mø. haec (*i. rafani, erucae al.*) ... -unt ad vomica facienda (*gr. p. 17, 2* συνεργεῖ). 1, 30 Aa p. 85, 5 Mø. dropaces longis aegritudinibus -unt (*gr. p. 24, 26* ἁρμόττει). 2 add. p. 137, 30 Mø. 5, 39 Ab p. 73extr. *aerum qualitates*, qui contrarie sunt, -unt (*gr. p. 169, 19* συμφέρουσι). 6, 11 p. 105, 3; *gr. p. 191, 28* ἁρμόσειεν. *acced. pron.*: RVF. podagr. 14 menistrabis cibos ... considerando magis quid -ant ventri.

additur: *inf.*: ORIBAS. syn. 8, 7 Aa p. 213fin. -unt ... lactis seros inicere (*gr. p. 249, 11* συμφέρει, *l. v.* convenit). eup. 1, 3 Ab p. 407 interdum ... -unt accipere, que mediocriter purgant (*gr. p. 322, 9* συμφέρει). RVF. podagr. 7 quales -unt herbas in aquas dulces mittere (*cf. Mørland p. 11 sq.*). ut: RVF. podagr. 31 aliquibus ... -unt, ut ulcera sanari non permittantur. *acc. rei cui -it* (*cf. et p. 1606, 49*): ORIBAS. syn. 1, 29, 2 Aa p. 84, 6 Mø. *aquae calidae* -unt ... humida et frigida *corpora eqs.* (*gr. p. 24, 13* ἁρμόζει).

part. praes. **expediēns**, -entis *pro adi.* *compar.* -ius *l. 61*; *superl.* -issimus *l. 76. 82.* *neutr. pro subst. l. 64.* *pertinet ad -ire ea notione, quae in capite altero, p. 1614, 24, prolata est.* *scribitur* -petens: ORIBAS. syn. 1, 6, 1 La p. 40, 13 Mø. (expedit *l. v.*). GLOSS.L II Philox. EX 116 exped⟨i⟩ens λυσιτελής. [*variat c.* expedit: PS. VARRO sent. 100 -ius (*AC*, expedit *P*).]

1 (*quod expedit*), *i. q. utilis*: a *generaliter*: PS. VARRO sent. 100 timorem mortis vulgo non demi, sed augeri, uti -ius, oportet (*cf. l. 59*). HIL. in Matth. 18, 2 p. 1019A et mola et asinaria et cum ea in mari mergendus et hoc ei -s (*ad Vulg. Matth. 18, 6 v. p. 1616, 13*). *neutr. pro subst.*: BOETH. top. Arist. 6, 2 p. 972D si universali dicto addidit et particulare, ut si clementiam imminutionem -ium (-iam *error typogr., ut vid.; corr. Stangl., PhW. 32, 1915, 1101*) et iustorum, nam iustum -s quidpiam est, quare continetur in -e (*Aristot. 6, 3 p. 141a, 16* συμφερόντων). b *in medicina*: THEOD. PRISC. log. 110 p. 212, 8 potio omnibus vesicae ... causis -s (*rV*, et pectinis *B*). ORIBAS syn. 1, 10, 4 La p. 48, 16 Mø. media *vena incisa* ... utrisque partibus -s est (*syn. Aa* succurrit; *gr. p. 11, 9* ὠφέλιμος). 1, 17, 25 La p. 59, 10 ad hictericus fiunt cataputia -es (*syn. Aa* utilissimum; *gr. p. 16, 3* ἁρμόζοντα). 1, 26, 5 La p. 80, 3 (*syn. Aa* iubat, *gr. p. 22, 29* ἁρμόσει). 1, 27, 1 Aa p. 80, 21 qui ... lavores -es utuntur (*gr. p. 23, 8* κατὰ τὸ ἁρμόττον). 8, 17 La p. 226extr. omnibus -issimus est castorius (*syn. Aa* melior; *gr. 8, 16, 9 p. 254, 12* ὠφελιμώτατον). RVF. podagr. 1extr. curationes -es. *v. et l. 12.* *paulo aliter, fere i. q. idoneus*: ORIBAS. syn. 1, 6, 4 La p. 40, 21 Mø. natura ... haec -s est ad venerios actos (*syn. Aa* hutilis; *gr. p. 8, 22* ἐπιτήδειοι).

2 *i. q. prosper*: PS. PHILO antiq. p. 55B pugnavit Saul cum allophylis ... pugna -issima.

p. p. p. **expeditus**, -a, -um *pro adi.* (*subst. v. p. 1618, 82. 1619, 66. 1623, 84.* *de quibusdam dubites, huc an ad verbum finit. pertineant: v. e. g. p. 1620, 32*). *de etymologia*: NON. p. 58, 4 -i et inpediti ex una proprietate habent vocabuli causam, aut exsolutis pedibus aut inligatis. *scribitur* expiditi: IORD. Get. 128 (*HP*). *cf. p. 1604, 64. 1625, 6.* *de formis*: *comp.* -ior: *inde a* CIC. (magis -us *v. p. 1620, 82*). *nota formas per haplologiam q. v. breviores* (*v. p. 1621, 70 sqq.*): expedior: ORIBAS. eup. 2, 1 S 57 La p. 504fin. expediores: *ibid.* 2, 1 A 37 p. 440init. *al.* expedius: *ibid.* 4, 78 La p. 599fin. *cf. Svennung, Wortstud. zu Oribas. 78.* *superl.* -issimus *inde a* CIC. *et saepe* (maxime -us: VITR. 10, 11, 9). *adv.* -ē *v. p. 1624, 15.* NOT. Tir. 51, 48. *de notione*: SYNON. Cic. p. 438, 3 B. pronus, facilis, promptus, proclivis, animatus, -us, paratus, voluntarius (*cf. p. 440, 6. 447, 8*). *in interpr. verb. bibl.*: HIER. in Is. 15, 4 p. 169A verbum Hebraicum חֲלֻצֵי pro quo Aquila ἐξώμους, id est '-os' et 'exertis umeris', Symmachus 'accinctos' interpretatus est (quaest. hebr. in gen. p. 70, 3 Gad ..., qui significantius εὔζωνος, id est 'accinctus' sive '-us' exprimi potest. sit. et nom. p. 129, 17). LYD. mag. 1, 46 p. 49, 3 ἐξπεδῖτοι, εὔζωνοι, γυμνοί, ἕτοιμοι πρὸς μάχην (*cf. Magie, Iuris publici sacrique vocabula p. 135 sq.*). GLOSS.L I Ansil. EX 821 -us explicitus, liber. II Abav. EX 83 alacer, fortis, paratus. 84 velox, hilaris. V Aa E 926 -os non graviter armatos. GLOSS. efficax vel promptus. cinctus, paratus, liberatus. GLOSS.L II Philox. EX 128 εὔζωνος. GLOSS εὔλυτος. ψιλός. -us, agilis, nudus. *cf. Onom.*

[*ll. vv.*: CIC. fin. 3, 36 (perexpedita *ARV*, *edd.*; -a *rell.*). CELS. 2, 10, 15 -issimum (*codd. praeter J*: expertissimum, *cf. l. 26*). TERT. uxor. 2, 2 p. 686 Oe. -a (*ed.*, -ae *A*, experta *C* [*v. l. 25*], exerta *rell.*). *v. et p. 1622, 28.* *ex coni.*: LABER. mim. 97 (*Buecheler*, perditae *codd.*). CAES. Gall. 7, 86, 4. VAL. MAX. 5, 7 ext. 1 -iorem (*Heraeus*, excitatiorem *codd.*). AMM. 24, 7, 2. *falso trad.*: VARRO Atcarm. frg. 7 huic similis curis expe⟨r⟩dita lamentatur (*corr. Buecheler*). VEG. mil. 3, 16 p. 101, 15. *lectio incerta*: FRONTO p. 149, 11 N. vox -a, vox absoluta, vox facilis (*Naber*, eximia *Hauler*. *opp.* vox impedita. *cf. p. 1620, 21*). *legitur loco mendoso*: SEN. dial. 6, 25, 3. *lacunoso*: AVR. Fronto p. 106, 8 N.]

I in universum: A *i. q. explicatus* (*vi propria, cf. p. 1605, 30, servata*): 1 *de veste, i. q. non implicatus sim.*: SEN. Phaedr. 390 brevis -os zona constringat sinus (*cf.* SIDON. epist. 8, 11, 3 vs. 6 rugas tibi [*Thaliae*] syrmatis profundi succingant hederae -iores). *transl.*: *i. q. commodus, habilis* (*v. l. 67*): TERT. pall. 5 p. 948 Oe. pallio nihil -ius. 2 *de tentorio, i. q. non involutus, explicatus*: TERT. mart. 3 p. 9 Oe. nemo miles ... de cubiculo ad aciem procedit, sed de papilionibus -is et substrictis. 3 *de filo: quod devolvi potest*: VEG. mil. 4, 30 p. 149, 6 linum tenue et -um uno capite nectitur in sagitta.

B *i. q. solutus, liber ab re impediente, onerante, ligante* (*hic illic notione ex impedimento solvendi vigente et perlucente. acced.*: *abl. separ.*: *p. 1619, 36. 44.* ab: *p. 1619, 37. 39. 40.* de: *l. 62. 63.* ad [*sc. sensu propius ad p. 1621, 38 declinante*] *saepius, e. g. l. 65. 78. p. 1619, 17. 26.* in *c. acc. p. 1619, 27.* *cf. dat. fin. p. 1619, 81. 1620, 13. 1621, 47*): 1 *de hominibus* (*v. et p. 1619, 33.* *de bestia v. infra l. 54*): a *i. q. vacuus ab incommodis, obligatione, occupatione sim.*: α *generaliter*: PLAVT. Epid. 86 neque ego nunc quo modo me -um ex impedito faciam, consilium placet. VARRO rust. 3, 9, 15 potius ad pariendum sint -ae *gallinae* quam in nutricatu occupatae. CIC. Quinct. 23 quae habebat vadimonia differt, ut -us in Galliam proficisci possit. Att. 4, 18, 1 iudicia reliqua impendent: nondum est plane -us *Gabinius reus*. 6, 1, 23 cupio hos -os videre (*item de aere alieno*: ad Q. fr. 2, 14, 3 nihil nobis -is ... fore fortunatius *eqs.* [*antea*: exspectationem debitorum tuorum]. CASS. Cic. epist. 12, 12, 2). CAES. Gall. 1, 52, 7 Crassus ... -ior erat quam ii, qui inter aciem versabantur. TERT. bapt. 9, 1 p. 208, 8 populus de Aegypto liber e⟨t⟩ -us vim regis ... evadit. adv. Val. 17 p. 196, 14 Achamoth -a tandem de malis omnibus. CLAVD. DON. Aen. 9, 585 p. 263, 21 *Mezentium* hastas posuisse, ut -ior esset ad fundam. RVFIN. hist. 3, 30, 1 ut ad praedicationem evangelii -ior fiat (*gr.* διὰ τὸ ... εὐσταλές).

β *speciatim*: *de homine cingulo circumdato sim. et ideo veste non impedito* (*veste deiecta l. 74*); *t. t. de viatore praecincto* (*qui certum spatium tot diebus conficere potest. cf. l. 82*): ① *adi.*: HOR. epod. 5, 25 -a Sagana (*cf.* PORPH. *ad l.*: succinctam videtur dicere). PAVL. FEST. p. 77 *v. p. 1623, 47.* AMM. 19, 9, 5 -us viator ... Nisibin passibus citis ingressus (22, 8, 42 quod *spatium* ... -o viatori diebus conficitur quindecim). CLAVD. DON. Aen. 11, 775 p. 529, 4. HIER. epist. 64, 4, 2 p. 592, 17 incurrisset laqueos, nisi -us et nudus persequentium impetus declinasset *adulescens*. 64, 10, 1 p. 597, 9 *sacerdotes* -i mactant victimas. 64, 11, 2 p. 598, 11 lineas ... sic aptas membris et adstrictas corporibus, ut -i sint *militantes* vel ad cursum vel ad proelia. CASSIAN. inst. 1, 2, 3 p. 10, 17 monachum semper inpigrum -umque oportet incedere. *in imagine*: TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 521, 8 succingere debemus lumbos, id est -i esse ab impedimentis laciniosae vitae et implicitae (*cf. p. 1619, 10*).

② *pro subst.* **expedītus**, -ī *m.* *i. q. viator (altius) succinctus* (*t. t. in mensura itinerum, gr.* εὔζωνος. *cf. p. 1623, 84*): CAES. Gall. 6, 25, 1 Hercyniae silvae ... latitudo novem dierum iter -o patet.

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Liv. 9, 9, 13 tridui iter -is erat. 44, 1, 4 diei unius -o iter est (Porph. Hor. sat. 1, 5, 4 -ioribus; *Hor.* altius . . . praecinctis).

b *cum respectu pecuniae, divitiarum hominem onerantium:* Sen. rem. fort. 11, 3 'pecuniam perdidi' . . . eris nunc in via -ior. Sidon. epist. 7, 2, 3 puer iste vos petiit nimis -us, . . . nihil est enim viatico levi gravius. *peculiariter significatur voluntaria paupertas christiana (in imag. e. g. l. 8):* Cypr. laps. 11 p. 244, 18 nec ad recedendum parati aut -i (*SW*, -i aut succincti *R*) esse potuerunt, quos facultates suae velut conpedes ligaverunt. domin. orat. 20 p. 282, 12 qui -us et succinctus nullis laqueis rei familiaris involvitur (*syn.* solutus, liber). Lact. inst. 1, 1, 4 nudi -ique (7, 1, 20. Hier. epist. 58, 2, 1 p. 529, 4 -ior et levior scandis scalam Iacob. Gennad. vir. ill. 24 [*cf. Stangl, PhW. 37, 1917, 869*]. Avell. p. 35, 15. *cf. p. 1618, 75*). 7, 1, 19 *pauperes,* qui sunt -i, quam divites, qui sunt inpedimentis pluribus inplicati (*opp.* catenati, conpediti). Rvfin. hist. mon. 29 p. 455B *homo dives* cum videret . . . vilibus indumentis atque ad omnia -os iacere monachos. hist. 3, 37, 2 Prvd. cath. 4, 31 Avg. civ. 5, 18 p. 226, 32 D. bon. coniug. 8, 8 p. 199, 14 qui omnem suam substantiam dimiserunt, ut -iores eundem dominum sequerentur (Svlp. Sev. Mart. 25, 4. *et al.*). Chron. Gall. chron. I p. 650, 41 Paulinus Nolanus . . . venditis omnibus . . . religionem -us elegit.

2 *de hominis corpore (cf. l. 42), animo:* **a** *de membris a re impediente vacuis:* Caes. Gall. 4, 24, 3 militibus . . . impeditis manibus . . . erat pugnandum, cum illi (*Britanni*) . . . omnibus membris -is (*χβ*, -i *φ*) . . . tela conicerent. Nep. Dat. 6, 2 ad dimicandum manum haberet -am (Mela 3, 34 -a in ictus m. *cf.* Apvl. flor. 21 p. 101). *in imag.:* Cassian. inst. 1, 9, 1 p. 14, 12 animae nostrae pedes . . . -i ad spiritalem cursum *eqs.*

b *de animo a libidinibus, saeculi curis, dubitationibus sim. vacante (de corpore l. 42):* Sen. benef. 7, 9, 1 ego vero me ad istud inextricabile pondus non adligo nec in al⟨t⟩am faecem rerum hunc -um hominem demitto (*cf.* Nicet. vigil. 8). nat. 1 praef. 11 si sordidum omne detersit et -us levisque . . . emicuit *animus.* epist. 90, 13 cum hoc quoque saeculo esse quam -issimus cupiat *sapiens.* Prisc. gramm. III 265, 15 dudum -us essem amore (*gr. Plato Alc. I p. 104e* ἀπηλλάγμην). Pelag. in Eph. 6, 14 p. 383, 17 ab omnibus c[r]uris saeculi -i (Avg. epist. 31, 4 p. 4, 21. *v. et l. 44*). Oros. comm. 1 p. 151, 6. Epist. pontif. Thiel Hil. 2, 2 a dubiis omnibus -i. Sacr. Leon. p. 354 ab his iniquitatibus -i. Pomer. 1, 12, 1 p. 428B voluptatibus factus -a mente superior (2, 16, 2 p. 460A. *cf.* Sacr. Greg. 202, 28 mente et corpore [*v. l. 23*] pariter -i). *nota enallagen:* Hor. carm. 1, 22, 11 ultra terminum curis vagor -is ([*ΞΦ Bland. Porph.*, -us *dett.*]. *cf.* Porph. *ad l.*: pro ipse curis -us, id est securus).

3 *de incorporeis:* Cic. Att. 9, 12, 1 at quam honesta, at quam -a tua consilia. *de statu et condicione hominis:* Sen. epist. 17, 3 paupertas -a est, secura est (*cf.* rem. fort. 10, 1 illa -a est, hilaris, tuta). 74, 30 honestum . . . securum et -um est, interritum est, in procinctu stat (*cf. p. 1623, 46*). Ps. Qvint. decl. 16, 10 ista tamquam levior, tamquam -ior condicio. Apvl. apol. 21 animi ita ut corporis sanitas -a, imbecillitas laciniosa est. *de motu (in imag. l. 55):* Vitr. 6, 6, 3 sic erit ad p⟨rel⟩um opus facientibus libera versatio et -a. Hier. epist. 58, 6, 1 p. 535, 6 quoniam sanctae sororis tuae ligatus es vinculo et non penitus -o pergis gradu (*cf. l. 83*).

significantius: de verbis, scriptis, locutionibus i. q. brevis, circumcisus (cf. p. 1618, 67): Frontin. strat. 1 praef. ducum facta . . . -is amplectar commentariis. Plin. epist. 3, 9, 12. Tert. adv. Marc. 2, 28 p. 375, 26 -a virtus veritatis, paucis amat (*sc. agere*). resurr. 18 p. 49, 17 duo verba -a, decisa, detersa (*al.*). uxor. 2, 2 p. 686 Oe. districta, -a sententia est, et ipsa sui brevitate facunda. Serv. auct. Aen. 8, 82 elocutio. Schol. Cic. Gron. D p. 306, 26 -a facilitate conclusit . . . quaestionem. A p. 345, 1 expedi⟨ta⟩ βραχυλογίᾳ usus est (*syn.* velocitas). Salv. eccl. 1, 19 p. 230, 8. *et al.* *neutr. pro subst. (cf. p. 1622, 17 sqq.):* Tert. patient. 4 p. 6, 8 in -o et quasi in praescriptionis compendio. *in imagine (cf. et l. 53 sqq.):* Tert. adv. Marc. 4, 1 p. 424, 9 compendiatum est . . . novum testamentum et a legis laciniosis oneribus -um.

C *sensu dilatato, notione impedimenti sublati fere evanida, i. q. mobilis, agilis: spectat ad:* 1 *corpus:* Varro rust. 2, 10, 3 formae hominum legendae ut sint firmae ac veloces, mobiles, -is membris (*v. et l. 26*). Val. Max. 2, 3, 3 -i corporis (Cels. 2, 1, 10 *aquilo* corpus . . . mobilius atque -ius reddit). Sen. benef. 2, 17, 4 manus illam (*i. pilam*) -a et agilis repercutiet (*cf. p. 1624, 47*). Ps. Qvint. decl. 1, 7 *ironice:* cum homine -issimo loquitur (*sc. secum caecus*). Cypr. eleem. 26 p. 394, 25 (*alleg.*) si -os, si celeres, si in hoc operis agone currentes dies nos . . . redditionis . . . invenerit. Amm. 16, 12, 57. 31, 2, 12 hoc -um indomitumque hominum genus ([*sc. Hunorum*]. Iord. Get. 129 -issumum. *cf.* 128 exigui quidem forma, sed argutis motibus -i et ad equitandum promptissimi). Sidon. epist. 2, 12, 1 remiges . . . robustos -osque. 4, 24, 3 quem noveram . . . corpore erectum, gressu -um, voce liberum (*cf. l. 55*).

2 *ingenium: de homine:* Sen. epist. 79, 9 alius erit adfabilior, alius -ior, alius promptior in eloquendo (*cf.* Gell. 17, 13, 9). Vict. Vit. prol. 3 p. 2, 6 video . . . sublimem atque -um magistri gentium Lucam . . . apostoli Pauli discipulum. *de ingenio:* Sen. epist. 52, 6 quaedam ingenia facilia, -a (Gell. praef. 12 prompta -aque. Tert. anim. 25, 7 p. 342, 24 Hier. in Gal. 3, 1 p. 347A). Tac. hist. 4, 42, 5 reservate hominem tam -i consilii ([Amm. 31, 5, 7]. *sic c. gen. qual.:* Amm. 15, 10, 11 Hannibal . . ., ut erat -ae mentis et callidae [30, 7, 11]. 29, 6, 16 dux virtutis . . . -ae).

3 *orationem: de oratore:* Cic. de orat. 2, 131 hominem . . . ad pronuntiandum -um. Brut. 180 fuit etiam facilis et -us ad dicendum . . . T. Iunius (245 T. Torquatus . . . a natura ad dicendum satis solutus atque -us). 221 acutior Q. Varius rebus inveniendis nec minus verbis -us. 263 ex hac inopi ad ornandum, sed ad inveniendum -a Hermagorae disciplina. *de oratione (scriptis l. 18):* Cic. Brut. 220 propter verborum bonitatem . . . et -am ac profluentem quodam modo celeritatem. 227 -a . . . erat et perfacile currens oratio. 271 et compositum dicendi genus et acre et -um. 280. Vitr. 7 prooem. 10 facundiores et -iores . . . ad scribendum facultates. Cels. 2, 7, 24 insania timenda est, ubi -ior alicuius, quam sani fuit, sermo . . . est. Fronto p. 159, 7 N. impediti voce dicuntur, qui balbuttiunt, et contrarium est soluta et -a voce, multo melius apparuit enodata.

D *(quod difficultate vel superata vel nulla iam opposita perficitur) i. q. facilis:* 1 *vi temporis perfecti quodam modo vigente (cf. p. 1621, 50), i. q. extra difficultatem positus, transactus sim.:* Cic. Att. 2, 22, 4 -a mihi erunt omnia, si te habebo. 13, 31, 1 non . . . puto tam -um (expetum M^1) Faberianum negotium futurum . . ., ut non habeat aliquid morae (epist. 1, 3, 1 Sen. dial. 5, 7, 1). epist. 3, 2, 2 *si provinciam* quam -issumam mihi tradideris *eqs.* 14, 19 me multa impediverunt, quae ne nunc quidem -a sunt. Planc. Cic. epist. 10, 8, 7 rebus. Caes. civ. 3, 70, 2 munitiones . . . expugnatis iam castris Pompei prop⟨e⟩ iam -am Caesaris victoriam interpellaverunt (*cf. l. 69*). Val. Max. 5, 7, 3 cum . . . iam . . . fugae -um initium haberet *Balbus* (*cf. l. 65*). Cod. Iust. 3, 28, 36, 2a -us . . . ita tractatus inducitur filio . . . movere querellam.

de pecunia ad solvendum praesto reddita (cf. p. 1608, 44): Cic. Att. 13, 29, 3 Dolabellae nomen ⟨t⟩am -um videtur, ut etiam repraesentatione confidam. 16, 15, 5 ne Terentiae quidem adhuc quod solvam -um est. epist. 11, 24, 2 pecunia -issima quae erat, tibi decreta est. 16, 24, 1 a Flamma . . . partem aliquam velim extorqueas in primisque, ut -a sit pensio K. Ian. *sim.:* Cic. Att. 11, 1, 2 huius pecuniae permutatione fidem nostram facile tuebere, quam quidem ego nisi -am relinquere m⟨e⟩ putassem *eqs.*

2 *vi temporis evanida:* **a** *de corporeis vel ad corpus spectantibus, i. q. ad comparandum, praestandum facilis (celer):* Vitr. 10, 1, 4 *primi homines inventores* comparaverunt, ut essent -iora, alia machinis . . ., nonnulla organis. Cels. 5, 19, 9 *medicamentum* -issimum (*cf.* Plin. nat. 13, 8 unguentorum -issimum . . . primumque). Sen. epist. 90, 16 sapientes fuerunt . . ., quibus -a erat tutela corporis (*cf.* Tert. cult. fem. 2, 9, 1 quid prodest faciem . . . frugi et -am et simplicitatem . . . exhibere). Plin. nat. 19, 58 *acetaria,* quae non egerent igni . . ., -a res et parata semper. *al.* Plin. epist. 3, 12, 1 veniam ad cenam, sed iam nunc paciscor, sit -a, sit parca. *cf. et p. 1623, 80.*

b *de incorporeis (v. et l. 49 sqq.): i. q. facilis, promptus (praeparatus e. g. l. 75; commodus, habilis sim.):* α *variis:* Cic. off. 2, 69 -ior et celerior remuneratio (Liv. 27, 39, 6 Hasdrubali et sua et aliorum spe omnia celeriora atque -iora fuere). epist. 10, 25, 2 etsi etiam sine eo (*i. Planco consule*) rationes -as haberes *in petitione magistratus* (*cf.* Qvint. inst. 11, 1, 75 *apud iudicem inimicum* ut persuadendi ardua ratio, ita dicendi -issima. 11, 2, 33). Planc. Cic. epist. 10, 24, 8 neque -issimam dimicationem putamus *eqs.* Caes. Gall. 7, 11, 1 quo -iore re frumentaria uteretur (*cf.* Liv. 10, 14, 4 commeatus. Vitr. 1, 5, 1 comportationes). Liv. 8, 26, 4 -ior in praesentia fuga. Vitr. 5 prooem. 1 id (*i. ut auctoritas augeatur*) non est . . . -um. 10, 2, 7. Sen. epist. 48, 9 quam iucunda sit vita, quam -a illas (*sc. leges naturae*) sequentibus ([*opp.* inplicita]. *cf.* 122, 19; *syn.* facilia). Qvint. inst. 5, 7, 22 patronorum . . . interrogatio (*opp.* difficilior). Frontin. strat. 2, 2, 3 quae res -am ei (*i. Caesari*) victoriam fecit (*cf. l. 32*). *et al.* *nota sensu comparativo:* Tert. idol. 24 p. 57, 27 lex nostra, quo -a, hoc plenius administranda.

sensu presso: Vlp. dig. 22, 6, 6 ut neque neglegentia crassa aut nimia securitas satis -a sit (*i. facile et omnino sine incommodo et damno neglegentis committi possit*), neque delatoria curiositas exigatur.

β *in re rustica:* Colvm. 2, 4, 11 -ior . . . labor eiusmodi solo est. 4, 27, 2 *pampinatio* anni sequentis -iorem putationem facit (arb. 11). 6, 2, 9 -ior tutiorque ratio domandi est ([Pallad. 4, 12, 4; expiticior *E*]. Pallad. 4, 9, 10. *aliter p. 1621, 19*). 11, 1, 9.

γ *in medicina:* Cels. 1 prooem. 21 *quaerendum esse cibum,* in quo hoc (*i. putrescere*) -issimum est (*syn.* facillime). 4, 11, 3 si . . . sanguis . . . fluit, -ius et remedium et finis est (6, 6, 29 minus -us). 5, 26, 20D eius vulneris -a magis curatio est (5, 28, 12B. 6, 18, 2A Plin. med. 1, 25). 8, 2, 3 in carie quidem -a cognitio est.

δ *de via, itinere sim. (hic illic i. q. apertus, notione sc. locali*

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praevalente): POMP. Cic. Att. 8, 12d, 1 *ut Caesar* te implicet, ne ad me iter tibi -um (expediam *M*[1]) sit (CAES. Gall. 1, 6, 2 multo facilius atque -ius. civ. 3, 79, 2 *al.* LIV. 26, 9, 5. 42, 55, 1. CVRT. 5, 5, 2 -um iter esse, quamquam Araxes amnis interfluat. AMM. 15, 10, 6). CAES. Gall. 4, 33, 2 ut ... -um ad suos receptum habeant *essedarii.* LIV. 44, 43, 3 recta -a via. *in imagine*: CIC. Flacc. 104 cum illam viam sibi videant -iorem ad honores (VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 *Socrates* -a et conpendiaria via eos ad gloriam pervenire dicebat, qui *eqs.* SEN. benef. 2, 1, 1. dial. 1, 6, 7 quam brevis ad libertatem et quam -a ducat via. QVINT. inst. 8 prooem. 3). Lael. 13 reditum in caelum ... -issimum. PLANC. Cic. epist. 10, 8, 2 -ius iter communis salutis (Ps. SEN. mon. 23 -ius ad divitias i[n]ter. STAT. silv. 4, 7, 42).

E *fere i. q. (explicando, exponendo dilucide) perspicuus, manifestus* (*i. q. probatus l. 21*): **1** *universe*: CIC. leg. agr. 2, 65 illud, quod -issimums[i]t, ne disputo quidem *eqs.* fin. 1, 33 facilis est et -a distinctio. ac. 2, 105 sic ... induct⟨o⟩ et constitut⟨o⟩ probabili[a], et eo quidem -o, soluto, libero, nulla re inplicato. VITR. 5 prooem. 5 ita ... -a erunt ad intellegendum *volumina a me scripta* (10, 8, 6 ratio [*opp.* obscura]). 6, 1, 12. CELS. 3, 5, 2 ratio (COLVM. 3, 15, 1 *al.* *v. l. 19. aliter p. 1620, 77*). COLVM. 5, 1, 13. FRONTIN. aq. 70 adprobatio nostra -issima est (*cf.* TERT. adv. Marc. 1, 20 p. 315, 13 huic -issimae probationi. praescr. 22, 1). PLIN. epist. 7, 18, 1 sententia. MAECIAN. distrib. 79 mensurarum liquoris atque grani -ior (-ius *C*v) et forma et appellatio est. TERT. adv. Hermog. 33 p. 163, 3. *et al.*

2 *in re iuridiciali*: RHET. Her. 2, 26, 41 non -a aut iudicata res, sed inpedita ... profertur (COD. Theod. 9, 37, 3 [= Iust. 4, 19, 25] signis ad probationem luce clarioribus -a. INST. Iust. 3, 28, 3 licet antea dubitabatur, tamen post nostram decisionem res -a est). CIC. Cael. 38 fili causa est -issima (VLP. dig. 37, 10, 3, 5). ad Q. fr. 1, 1, 20. SEN. contr. 9, 3, 6 *ad iudices*: -ae partes vestrae sunt. IVLIAN. dig. 45, 1, 54, 1 solutio ... eius obligationis -issima est. GAIVS dig. 2, 14, 28, 2. VLP. dig. 24, 1, 32, 14 quaestio ([*opp.* difficilis]. COD. Iust. 3, 31, 12, 1. 7, 17, 2 pr. -am antea quaestionem ... in quandam difficultatem incidere periclitantem). 28, 5, 9, 13 sententiam. *al.* PAVL. dig. 19, 1, 45, 1 illud -ius videbatur, si *eqs.* 45, 1, 91, 3 -um intellectum habet constitutio. *et al.*

F *i. q. paratus sim.* (*v. p. 1623, 54. cf. p. 1609, 58*): **1** *de hominibus: i q. promptus, pronus* (*idoneus, aptus l. 43*): CIC. har. resp. 60 bonorum animus ad nutum nostri ordinis -us iam non erit. Ps. CIC. exil. 6 cum ego ad promerendum officium tam fuerim -us, vos ad gratiam referendam esse tardiores. VITR. 7 prooem. 5 *Ptolomaeus* quaesiit, si quem novissent ad id (*i. iudicanda poemata*) -um (*syn.* idoneum). SEN. amic. p. 29, 9 sic erat in dando consilio -us, in accipiendo facilis. PETRON. 114, 14 procurrere piscatores parvulis -i navigiis ad praedam rapiendam. TERT. spect. 1 p. 1, 18 Christianos, -um morti genus (IORD. Get. 91 *Carpi*, genus hominum ad bella nimis -um). castit. 12 p. 754 Oe. certe -issimus in persecutionibus, constantissimus in martyriis, promptissimus *eqs.*

2 *de rebus*: **a** *quod praesto est, ut promatur, capiatur* (*v. p. 1620, 24*): VARRO rust. 1, 69, 1 far ..., quod ad cibatum -um esse velis. RHET. Her. 3, 20, 33 hoc ... ad defendendum nobis -um. CIC. de orat. 2, 117 *copia*, unde statim -a possunt argumenta depromere *oratores.* 2, 118 quos quidem locos ... multa commentatione atque meditatione paratos atque -os habere debetis. Att. 16, 7, 4 excusatio. ad Q. fr. 2, 14, 2. PLANC. Cic. epist. 10, 24, 3 non ... magna subsidia res p. habet -a. SEN. dial. 4, 35, 1 arma nobis -a prospicimus, gladium commodum et habilem. COLVM. 2, 15, 5. **b** *i. q. idoneus, aptus*: **α** *universe*: CIC. Att. 5, 18, 2 consedimus ... -o ad mutandum loco (CAES. civ. 1, 27, 6 -o loco actuaria navigia relinquit). CAES. Gall. 4, 25, 1 naves longas, quarum ... erat ... motus ad usum -ior (VITR. 7, 8, 4 id [*i. argentum vivum*] ... multis rebus est ad usum -um. 9, 8, 15. 10, 2, 8 genus machinae ... ad usum celeritatis -um). VITR. 9 prooem. 7 *Pythagorae* ratio ... etiam in aedificiis scalarum aedificationibus ... est -a (*syn.* utilis). *al.* RVFIN. hist. mon. 10 p. 428B navigium ... paratum, ad iter ... -um. **β** *i. q. efficax, de medicamentis* (*cf. p. 1617, 68*): CELS. 5, 18, 15 -ius ad idem fit, quod habet visci ... resinae ... pares portiones. 5, 28, 12K -issimum ... est ex praecepto Megetis. ORIBAS. eup. 2, 1 A 37 Aa La p. 440init. *adtriplices* silvestres expediores sunt (*gr. 82 p. 354, 12 συμφορώτεραι, syn. Aa* hutilissima). 2, 1 S 12 Aa La p. 504extr. adeps ... ad inflammationes ... -ior (*Aa*, expedior *La*) est (*gr. 26 p. 379, 16 ἁρμόττουσι*). 4, 78 La p. 599extr. ad ... tusses expedius est gitter (*gr. 4, 77, 8 p. 467, 23 ἁρμόζει*). syn. 4, 18 La p. 21init. expediores ... sunt cum aceto condite *olivae* (*gr. p. 134, 25 ἐπιτηδειότεραι, syn. Aa* hutiliores). *v. p. 1617, 34.*

neutr. *in certis locutionibus*: **1** -um (esse) *sim.*: **a** *i. q. facile esse*: **α** *c. inf.*: CELS. 2, 10, 15 mittere ... sanguinem cum sit -issimum usum habenti, tamen ignaro difficillimum est (*cf. p. 1618, 25*). 3, 6, 5 SEN. nat. 2, 9, 4. 4, 7, 2 quanto -ius erat dicere *eqs.* (VLP. dig. 7, 9, 9 pr.). epist. 95, 32. CVRT. 10, 10, 8 omnibus -ius videbatur *eqs.* QVINT. inst. 1, 10, 42 TAC. hist. 1, 10, 2. ann. 3, 53, 3 mihi ... neque honestum silere neque proloqui -um. PLIN. epist. 8, 2, 2. 10, 61, 4. PAVL. sent. 5, 33, 2 -issimum est poenam ... deponere. *singulariter*: TERT. pall. 1 p. 915 Oe. nec cingulo sinus dividere -um (*i. tam strictae erant tunicae, ut non facile succingendo sinus efficere posses. cf. Geffcken, Kynika p. 59, 1*). **β** *c.* ut: SYMM. epist. 7, 24 -ius visum est, ut a te potius gratiam ... posceremus. **b** *i. q. perspicuum esse*: *absolute*: VLP. dig. 24, 1, 21, 1 si convenerat, uti se mulier pasceret ..., -um erit. PAVL. dig. 45, 1, 91 pr. si ... occidat eum (*i. servum*) promissor, -um est. *c. enunt. interr.*: ARNOB. nat. 5, 2 p. 174, 21 quid ultimum ... exsequatur animus ..., nec facile dictu est neque ullis considerationibus -um. AVG. c. Pelag. 1, 10, 17 p. 439, 3 quod sequitur non ita -um est, quomodo de Paulo possit intellegi. *c.* de: VITR. 10, 11, 1 de ratione earum (*i. ballistarum*) non est omnibus -um. VLP. dig. 42, 5, 8, 4 si unus sit, qui possideat bona, -um erit de locatione *eqs.* (*ibid.*).

2 -um habere (*cf. Thielmann, ALL 2, 1885, 393*): VITR. 10, 11, 2 ut etiam qui geometricen non noverunt habe⟨a⟩nt -um *de proportionibus ballistarum.*

3 in -o esse (*i. q. facile, promptum esse*): LIV. 33, 19, 4 quibus fuga in -o fuit, ... in fines suos redierunt. SEN. epist. 94, 29 quaedam sunt quidem in animo, sed parum prompta, quae incipiunt in -o esse, cum dicta sunt. CVRT. 3, 1, 21 cuncta in -o fore, si *eqs.* 4, 2, 22. PLIN. nat. 4, 121 ne quid non in -o sit noscere volentibus. PAPIN. dig. 31, 67, 5 rem in -o fore. VLP. dig. 46, 1, 10 pr. nec ... facilis est nominis emptio, cum numeratio totius debiti non sit in -o. TERT. nat. 2, 1, 4 p. 93, 21.

4 in -o habere (*i. q. paratum habere*): LIV. 36, 16, 10 ut ... in -o haberent integras copias ad opem ... ferendam. SEN. clem. 2, 6, 1 sapiens et providet et in -o consilium habet. nat. 6, 32, 5 anima in -o (expedimento *l. v.*) est habenda.

5 in -o ponere (*i. q. in promptu habere*): QVINT. inst. 10, 7, 24 promptum hoc (*i. facultas extemporalis*) et in -o positum exercitatione sola continetur.

II ***speciatim*** *in re militari* (*t. t. de milite qui minus habet impedimenti ad iter faciendum, ad pugnam sim.; de levis armaturae milite; de duce exercitus l. 64. p. 1623, 45; de navibus p. 1623, 61*): **A** *sensu stricto* (*de hominibus*): **1** *c. respectu impedimenti, oneris*: **a** *universe* (*cf. etiam* CIC. Mil. 28 Clodius -us, in equo, nulla raeda, nullis impedimentis *eqs.* [QVINT. inst. 5, 10, 50]. 55 iter -i latronis cum Milonis impedimentis comparate): SISENNA hist. 73 inermos armat⟨i⟩, inpeditos -i ... cunctos interficiunt. NEP. Iph. 1, 4. LIV. 21, 36, 1 -us miles. CLAVD. DON. Aen. 9, 355 p. 236, 23. 12, 165 p. 573, 33 *Turnus* -ior processit *quam Latinus*, duos habens equos et duo hastilia. **b** *de copiis sine impedimentis iter facientibus* (*t. t.*): PLANC. Cic. epist. 10, 15, 3 ipse maximis itineribus cum IV legionibus -is et reliquo equitatu subsequar (CAES. Gall. 5, 2, 4. 6, 5, 6 HIRT. Gall. 8, 36, 2 BELL. Alex. 73, 2 LIV. 9, 31, 7. 9, 44, 10. 24, 41, 9 TAC. ann. 13, 41, 1). CAES. civ. 1, 81, 6 *Pompeiam*, quo essent ad iter (id *codd.*) -iores, omnia sarcinaria iumenta interfici iubent. 3, 6, 1 mancipia atque inpedimenta in Italia relinquerent, ipsi -i naves conscenderent. 3, 77, 1 Caesar ... praemissis ... impedimentis ... egreditur, ut ... subitum casum -o exercitu subiret (BELL. Afr. 23, 1. LIV. 6, 3, 5 -o e. profectus [*antea*: sarcinas ... deponi ... iubet]. 27, 1, 6. 35, 27, 14 TAC. Agr. 29, 2 ann. 1, 56, 1 *al.*). 3, 85, 4 confestim ... -as copias educit *Caesar* (BELL. Afr. 80, 4). HIRT. Gall. 8, 14, 2. BELL. Afr. 9, 1 sarcinis ... relictis ipse cum -a manu proficiscitur (AMM. 31, 11, 6 cum -⟨i⟩ore militum manu. *v. p. 1623, 19*). LIV. 7, 37, 11. 10, 12, 7 cum inpedimenta ... reliquisset, -o agmine ad populandos hostium fines incedit *Scipio* (28, 7, 16. 36, 30, 4 satis -o. CVRT. 4, 14, 16 mobile et -um [*opp.* praeda grave]. 5, 3, 16. 7, 5, 1. 8, 14, 5 -o ac levi [*opp.* graves, immobiles]. TAC. hist. 3, 50, 1). *al.* TAC. hist. 2, 40 *al.* AMM. 19, 11, 8 naves vehentes quosdam legionarios -os. 21, 13, 8. *sensu laxiore*: SALL. Catil. 57, 4 Antonius ... qui magno exercitu locis aequioribus -us (*edd.*; -os *codd.*, *Prisc. gramm. III 343, 22*) in fuga sequeretur (*i. difficultatibus viae non impeditus, non tardatus*). **c** *de ducibus exercituum, i. q. minimo comitatu*: CIC. Att. 8, 9, 4 Pompeius ... -us ... antecesserat legiones. LIV. 36, 31, 7. SVET. Iul. 57 longissimas vias incredibili celeritate confecit, -us, meritoria raeda. Tit. 5, 3 Romam ... contendit -issimus *Titus.*

2 *c. respectu armaturae: i. q. leviter armatus*: **a** *de singulis*: LIV. 9, 43, 3 omnia ... loca hostes ... interceperunt, ut pervadere -us nuntius non posset. 25, 9, 14 cum -o venatore. CLAVD. DON. Aen. 1, 310 p. 67, 25 expediebat ei (*v. p. 1614, 84*), qui iturus in solitudines fuerat, ut esset -us (*cf. antea*: cum solis ... hastilibus geminis). 11, 710 p. 521, 30 pura parma, hoc est -a et sine pondere *stetit Camilla.* AVG. serm. 32, 4, 4 p. 198init. -issimus ille (*i. David*) ad proelium procedere cupiebat.

b *de copiis*: **α** *variis*: CAES. Gall. 1, 49, 3 eo circiter hominum numero sedecim milia -a cum omni equitatu Ariovistus misit (*cf.* LIV. 31, 16, 3 cum -is duobus milibus peditum [31, 24, 2 cum -is quinque m. p. et trecentis equitibus; *cf. Luchs, Emend. Liv. IV 8*]). BELL. Alex. 29, 2 equitatum omnem -osque delectos pedites (*cf.* LIV. 31, 40, 8. 34, 26, 2. *v. et l. 79*). LIV. 2, 11, 7 cum -a iuventute (*cf.* 37, 16, 8 auxiliares et ... -os iuvenes). 21, 46, 3 cum equitatu iaculatoribusque -is. 22, 2, 4 cum -is Numidis. 22, 21, 4 cum -is auxi-

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

liis. 25, 21, 3 tria milia -orum militum (35, 27, 5 AMM. 18, 2, 11). 37, 41, 11 et levis armatura et -i funditores et velox Cretensis. CAPITOL. Maximin. 11, 8 sagittarii. AMM. 21, 4 8 cum auxiliorum -issimis globis. 21, 7, 4 discursatoribus. VEG. mil. 3, 14 p 98, 8 quartus ... ordo construitur de scutatis -issimis, de sagittariis ..., qui dicebantur levis armatura. *β certis*: cohors -a: BELL. Afr. 11, 3 ipse cum c. -is xxx frumentatum est profectus. SALL. Iug. 46, 7 cum -is c., item funditorum et sagittariorum delecta manu. 50, 1. 90, 2. 103, 1. LIV. 5, 16, 3 praedatum ... c. -as mittunt. 10, 34, 11. 27, 40, 10. 28, 23, 8. 34, 19, 9. 34, 26, 8 TAC. Agr. 37, 4. hist. 3, 2, 4; *opp.* legiones. 3, 77, 1. 5, 11, 1 ann. 1, 50, 3. 4, 25, 1. 12, 39, 1. AMM. 24, 5, 5 procursatorum c. -ae. CIL VIII 9358 P. Aelio ... trib(uno) coh(ortis) Ael(iae) -ae. equites -i *sim.*: BELL. Alex. 77, 2 cum -is e. SALL. Iug. 68, 2 legionem ... et quam plurumos potest Numidas e. ... -os educit (*cf. p. 1622, 84*). LIV. 8, 33, 5 cum -o equitatu. 22, 55, 4. 40, 41, 9. 44, 2, 12. TAC. hist. 4, 3, 1 cum -o equite. AMM. 16, 11, 5 missis cuneis tribus e. -orum et fortium (*sic opp.*: VEG. mil. 3, 16 p. 101, 8). CLAVD. DON. Aen. 11, 510 p. 492, 17 levia arma, hoc est -os e. VEG. mil. 3, 7 p. 80, 24. manus -a (*cf. p. 1622, 55*): CVRT. 3, 4, 15 Parmenione ... cum -a manu praemisso. 4, 3, 1. 4, 7, 3 delectorum. *al. saepe.* TAC. hist. 2, 83, 1 *al.* FLOR. epit. 3, 10, 22. AMM. 20, 4, 5 lecta -iore manu. velites -i (PAVL. FEST. p. 28, 20 velites dicuntur -i milites): FRONTIN. strat. 2, 3, 16 *manipulorum* intervalla -is velitibus inplevit. AMM. 17, 13, 17. 21, 12, 9. 24, 1, 13. *de peditibus equitibus intermixtis* (*cf. p. 1624, 1*): CAES. civ. 3, 75, 5 huic suos Caesar equites opposuit -osque (*v. l. 84*) antesignanos admiscuit CCCC. SALL. Iug. 59, 3. VEG. mil. 3, 18 p. 103, 6 de equitibus supernumerariis mixtis peditibus -is adversariorum sinistrum cornum ... circumire. *γ peculiariter de iis, qui armis promptis paratisque custodiam gerunt sive in statione sive primo novissimoque agmine incedentes*: CAES. Gall. 2, 19, 2 Caesar sex legiones -as ducebat; post eas totius exercitus impedimenta conlocarat (7, 11, 8 quas -as esse iusserat. *al.*). civ. 1, 79, 1 -ae cohortes novissimum agmen claudebant (LIV. 28, 13, 8 ab stationibus ... -ae cohortes). BELL. Afr. 75, 4 -os ex singulis legionibus tr⟨e⟩cenos milites esse iusserat *Caesar* ([*opp.* sub onere ac sub sarcinis defatigatos]. 78, 5). SALL. Iug. 100, 2 primos et extremos cum -is manipulis tribunos locaverat. LIV. 22, 23, 10 cum tertia *parte exercitus* ipse -a in statione erat *Hannibal*. VEG. mil. 3, 6 p. 77, 5 inpedimenta ... in medio *agmine* conlocentur, ita ut -a pars peditum et equitum subsequatur.

B *sensu latiore*: **1** *de hominibus*: **a** *i. q. armatus* (*de manu*: PRVD. perist. 1, 37 vile censent -is ferre dextris spicula *eqs.*): CIC. leg. agr. 2, 82 homines ..., ad seditionem parati, qui ... armati in civis et -i ad caedem esse possint. Phil. 7, 1 paratos exercitus, -os duces (*cf.* 11, 26 -o nobis homine et parato ... opus est). PAVL. FEST. p. 77 cum ex castris in proelium exitum est, procinctos, quasi praecinctos atque -os (*v. p. 1618, 71*). nam apud antiquos togis incincti pugnitasse dicuntur (*cf.* GAIVS inst. 2, 101 procinctus est ... -us et armatus exercitus). ASCON. Mil. p. 31, 7 servi xxx fere -i ..., gladiis cincti sequebantur. ITALA Ios. 1, 14 (Lugd. *al.*) vos ... *Iordanen* transibitis -i priores ante fratres vestros (*εὔζωνοι, Vulg.* armati). VVLG. gen. 14, 14 *Abram* numeravit -os vernaculos suos. num. 32, 20. 32, 27. I par. 12, 38 viri bellatores -i ad pugnandum. *saepe.*

b *i. q. promptus, paratus*: LIV. 6, 9, 11 Valeriani -iores ad persequendos fuere (ASCON. Mil. p. 37, 13 -ior et paratior ad pugnam Clodianorum *familia* ... fuerat. VEG. mil. 4, 31 p. 150, 14 nemo ... facere audet iniuriam ei regno vel populo, quem -um et promptum ad resistendum ... cognoscit). CLAVD. DON. Aen. 12, 285 p. 587, 29 alii saltu in equos facto -iores aderant eductis gladiis et paratis ad necem.

2 *de navibus*: **a** *i. q. levis, velox*: BELL. Alex. 25, 2 *Alexandrini* -is navigiis locis idoneis ... in statione dispositis navibus insidiabantur nostris. LIV. 26, 24, 1 M. Valerius Laevinus ... ad ... concilium Aetolorum classe -a venit (FLOR. epit. 2, 2, 35 Romana c. prompta levis -a [*opp.* gravis]). 31, 46, 1. 32, 16, 5 ipse tribus quinqueremibus -is Piraeum praecedit. **b** *i. q paratus* (*cf. p. 1621, 38*): BELL. Alex. 20, 6 nonnulli ... -as ad ancoram naves consecuti.

C *in comparatione*: **1** *de hominibus* (*de mente l. 73. de parasito impetu cenam aggrediente*: ENN. sat. 15 -o bracchio, alacer, celsus *eqs.*): CIC. Sest. 36 tota ... Italia ad omnem contentionem -a. Att. 2, 20, 5 tu ... -us facito ut sis, si inclamaro, ut accurras. GELL. 13, 28, 4 mens ... -a in sollicitis. TERT. uxor. 1, 5 p. 676 Oe. ad primam angeli tubam -ae prosilient *viduae* ... nulla ... aestuante sarcina nuptiarum. cult. fem. 2, 13, 5 stemus -ae ad omnem vim, nihil habentes, quod relinquere timeamus. CYPR. Fort. 8 p. 329, 15 nos paratos semper esse debere et -os in procinctu firmiter stare. *de gestu, fere i. q. pugnax, militaris*: QVINT. inst. 11, 3, 146 habet ... acre quiddam atque -um et calori concitationique non inhabile. **2** *de rebus* (*sarcinis, impedimentis*): CATVLL. 28, 2 cohors inanis, aptis (*syn.*) sarcinulis et -is. SIDON. epist. 4, 18, 2 *matronales partes*, quas cum -is tulistis impedimentis (*anteced. opp.*: graves sarcinae).

inde ***expedītus**, -ī *m.* (*cf. p. 1622, 32; Göler, Caes. Gall. Krieg II²* *p. 232 sq.*): CAES. Gall. 7, 18, 1 cum equitatu -isque, qui inter equites proeliari consuessent (7, 80, 3 civ. 3, 84, 3. *v. et p. 1623, 25*). civ. 1, 27, 5 -os ... ex evocatis ⟨cum⟩ sagittariis funditoribusque. HIRT. Gall. 8, 34, 1. SALL. Catil. 60, 4 Catilina cum -is in prima acie versari. LIV. 7, 34, 3 collem ... aditu arduum inpedito agmini, -is haud difficilem (*sim. c. respectu itineris*: 36, 15, 9. 40, 21, 3 *al.* CVRT. 4, 7, 6). 22, 16, 2 cum -is equitibusque (*cf.* 28, 14, 16. *saepe*). 24, 41, 6. 38, 34, 6 ire praetorem cum -is et comprehendere id genus hominum (*sim. magistr. addito*: AMM. 21, 9, 6). *saepe.* FRONTIN. strat. 1, 5, 19 *al.* TAC. hist. 2, 45, 1 ann. 3, 74, 3. AMM. 21, 13, 16 cum lanceariis et mattiariis et catervis -orum. *al.* VEG. mil. 3, 22 p. 114, 17. HIER. epist. 34, 4, 4 p. 263, 13 (*ad Vulg. psalm. 126, 4*) 'excussos' ... consuetudo sermonis humani vegetos et robustos et -os vocat. in psalm. 126 p. 89, 6 -os et adcinctos. VVLG. num. 31, 5 Is. 15, 4.

adv. ***expedītē**. *scribitur* sp-: SEN. epist. 40, 12 (*P, corr. P¹*). *posit. inde a* PLAVTO; *compar.* -ius *creberrime occurrit inde a* CIC. *l. 25; superl.* -issime *l. 26 al.*

[*var. lect.*: COLVM. arb. 11 (-ior *ak* [*recte*], -(i)us, -itur *ll. vv.*). *v. et l. 66.* *falso trad.*: PORPH. Hor. sat. 1, 5, 5 -ius et agilius (*Petschenig*: expeditis et agilibus).]

A *i. q. sine impedimento*: **1** *strictius*: **a** *universe*: *α in itinere faciendo*: PLAVT. Merc. 120 (*componitur c. nom. actionis*) quid illuc est, quod ille tam -e exquirit cursuram sibi? CIC. Att. 6, 8, 4 epistulam dedimus L. Tarquitio simul e portu egredienti, sed -ius naviganti. epist. 6, 20, 2 *locus* ex quo te ... facillime et -issime conferas. CAES. civ. 3, 36, 3 quo iter -ius faceret. GELL. 5, 3, 4 facile atque -e incedentem (AMM. 22, 10, 5 *al.*). AVG. serm. 46, 1, 2 p. 271^init.^ (*alleg.*). *metaphorice, de processu iuris*: INST. Iust. 2, 6, 7 quod ... ad eas res, quae solo continentur, -ius procedit, ut quis ... possessionem ... nanciscatur.

β i. q. ratione aut ab onere corporali (*v. l. 34. cf. l. 35*) *aut incorp. libera*: SEN. dial. 9, 14, 3 Zenon ... cum omnia sua audiret submersa: iubet, inquit, me fortuna -ius philosophari. ITIN. Alex. 25 Paeonibus ... -ius pugnantibus, quod *eqs.* AMM. 26, 2, 3 *Valentiniano*, ut -ius loqueretur, bracchium exertante (*aliter l. 54*). HIER. epist. 39, 5, 5 p. 305, 18 -ius tibi servitura sum, domine, quia tanto me liberasti onere. *al.*

b *significantius de verbis, scriptis sim.*: *i. q. breviter, praecise, summatim*: FRONTO p. 126, 12 N. (Hauler, Eranos Vindob. 1909 p. 224) Pollio As⟨ini⟩us iubilatus consiliorum suorum si in formam epistulae contulisset, necessario brevius et -ius et densius, ... scribsisset melius. GELL. 16, 8, 6 Varro ... -issime ita ἀξίωμα finit *eqs.* (*opp.* planius). TERT. apol. 47, 10. AMM. 29, 1, 24 -ius absolvemus (*syn.* summatim). SCHOL. Cic. Bob. p. 105, 29 breviter et -e ... probavit.

2 *sensu laxiore, i. q. agiliter*: **a** *cum respectu corporis* (*cf. p. 1619, 71*): SEN. benef. 2, 32, 1 non dicitur bonus lusor, nisi qui apte et -e remisit, quam acceperat *pilam* (*cf.* epist. 121, 5 membra apte et -e movent *animalia* [*syn.* agilitas, ex facili, mobile]). ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (CIL VIII 2532) frg. Aa 11 *equites* saluistis ubique -e (*syn. frg. nov. B 5* agiliter, velociter). **b** *c. respectu sermonis, orationis facile decurrentis* (*cf. p. 1620, 9*): SEN. epist. 40, 12 Fabianus ... disputabat -e magis quam concitate. SVET. Aug. 89, 1 non tamen ut *graece* aut loqueretur -e aut componere aliquid auderet *Augustus*.

B *i. q. facile* (*non magno labore, celeriter sim.; fere i. q. sine scrupulo, dubitatione l. 64*): CIC. inv. 1, 5 facilius et -ius animus ... rationem ... artis considerare poterit. fin. 5, 36 ne quid impediat ... in iis rebus celeriter -eque percipiendis. VITR. 1, 6, 3 in his *locis* ... -ius curabuntur *morbi*. 6, 1, 9 meridianae nationes ... -ius celeriusque moventur *eqs. al.* CELS. 8, 11, 7 si nervi infirmi, -ius os reponitur. *al.* SEN. dial. 9, 11, 5. CVRT. 4, 11, 9; *syn.* facilius. COLVM. 2, 10, 12 *faba* sine vento purgari -issime sic poterit. *al.* AFRIC. dig. 16, 1, 19, 5 haec paulo -ius dicenda (*v. l. 75*). VLP. dig. 10, 3, 6, 2 partem suam ... -e locare. ARNOB. nat. 7, 18 p. 252, 20 *al.* AMM. 24, 2, 18. NICET. vigil. 9 p. 66, 15 ut integrati -ius (et expediti *l. v.*) vigilare possimus. *et al.*

C *i. q. perspicue, dilucide, manifeste* (*syn.* certissime; *opp.* obscurus, implicite, abscondite): PLAVT. Men. 176 -e fabulatu's. RHET. Her. 2, 11, 16 dum caute et -e loqui volunt, infantissimi reperiuntur. 2, 18, 27. CIC. inv. 2, 69 patentius et -ius (*opp.* implicite et abscondite). 2, 158 ut -ius ratio tradatur *eqs.* Brut. 237 C. Censorinus ... quod proposuerat explicans -e. PLIN. epist. 6, 22, 6 TERT. cult. fem. 1, 3, 2 AVG. civ. 21, 9 p. 510, 5 D. serm. 240, 2, 2 p. 1131^init.^ quae possunt -ius dici (SALV. gub. 3, 4 p. 42, 27 -issime ac certissime. *al.*). *et al.*

D *i. q. in promptu, parate* (*cf. p. 1621, 38*): SEN. dial. 4, 31, 5 gubernator numquam ita totos sinus securus explicuit, ut non -e ad contrahendum armamenta disponeret.

E *i. q. efficaciter, modo expediente* (*cf. p. 1621, 67*): ORIBAS. syn. 4, 28 Aa p. 30^extr.^ -ius ventrem deducit *coccimela* (*syn. La* plus iuvat; *gr. 19 p. 141, 3 συντελεῖ*).

F *i. q. perfecte, usque ad finem* (*cf. p. 1608, 24*): GREG. TVR. stell. 39 p. 871, 3 triginta psalmos -e decantandum.

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deriv.: expedimentum, expeditio, [expeditor], expeditum, expeditus (-ūs); expeditivus (*ab* expeditus).

compos.: perexpeditus.

***expedītio**, -ōnis *f.* *ab* expedire. *scribitur* exs-: CIL VI 1377, 18 (*post a. 171*) in exspeditionem Parthicam. es-: CIL III 3447. expae-: CIL X 1780 defuncto in expaeditio⟨ne⟩. expi- (*cf. p. 1618, 3*): FLOR. epit. 4, 2, 94 (*L*). COD. Theod. 11, 16, 18 (*V*). exp⟨e⟩ricione⟨m⟩: CHIRON 737 (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 631. v. et p. 1601, 68*). *apex*: CIL II 6145 expeditióne Dácica prima. i *longa: e. g.* CIL XIV 3608, 15. *notatur*: expedition: *abl.*: CIL VI 1838 in -(e) Parthica. VIII 6706, 5 XVI 99, 14 INSCR. RevA. VI 4, 1934 p. 234 n. 2. *plur.*: INSCR. NSc. 1929 p. 103 expedition(i)b(us) interfuit Daciae, Armeniae *eqs.* expedit: *gen.*: CIL X 5398 praeposit(o) vexi⟨ll⟩(aris) Germ(anicae) -(ionis). *abl.*: CIL III 5937 reversus ab -(ione) Burica. III 6818 Suebic(a) et Sarm(atica). exped: *nom.*: INSCR. numm. Bernhart tab. 80, 10 (*Hadr.*) -(itio) Aug(usti). *acc.*: INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 455 (*s. II ex.*) ob -(itionem) felicis(simam) Gall(icam). *abl.*: CIL III 3553 fuit in -(itione) Part(hica). IX 4753 Dac(iae). *plur.*: CIL V 2155 disp(ensatori) rat(ionum) cop(iarum) -(itionum) fel(icissimarum) II et III Germ(anicarum). exp: *gen.*: INSCR. Cagnat-M.-Ch. 455 (*s. II ex.*) praep(osito) ann(onae) -(editionis) felicis(simae) urbicae. *abl.*: CIL III 5218 (obito) in -(editione) Daccisca.

de notione: HIER. epist. 78, 31, 1 p. 74, 3 *voc. hebr.* גְּדוּד interpretatur 'nuntius' sive '-o et accinctio'. CASSIOD. var. 1, 17, 2 p. 23, 22 hanc merito -em nominavere maiores, quia mens devota proeliis non debet aliis cogitationibus occupari (*antea*: male constructio loci [*i. munitio castrorum*] tunc quaeritur, quando iam pericula formidantur. *ludit inter signific. q. afferuntur l. 59 et l. 70*). *v. et l. 68. 69. p. 1626, 27 sqq. 1628, 55.* *de usu: adhibetur de re concreta: v. l. 68. cf. et p. 1628, 55.* *legitur inde a* NAEVIO (*v. p. 1628, 2. praeterea non in carminibus nisi* SIDON. *p. 1627, 1*), RHET. Her., CIC.

[*confunditur c.*: constitutio: CONC.[S] II 2, 2 p. 3, 18 (*O*). exhortatio: *v. l. 36.* exspectatio: TERT. uxor. 1, 5 p. 676 Oe. (*C; v. l. 63*). CASSIOD. var. 9, 19, 4 p. 285, 18 (*H*, exhortationibus *I*). expositio: PS. QVINT. decl. 2, 23 p. 39, 15 (*J a. corr.*). AVG. in psalm. 8, 12 p. 114 extr. (*v. p. 1626, 12*). ANTHIM. praef. p. 2, 16 (*P*, spectione *g*). *e correct.*: APVL. met. 7, 11 (-um *vulg.*, expositionum *φ*). CLAVD. DON. Aen. (-tit- *trad.*) *v. l. 46. 48. 80. p. 1626, 3 et cf. s.* expetitio.]

I *spectat ad notionem verbi expediendi q. e.*: A *evolvendi, liberandi* (*cf. p. 1606, 4*): 1 *i. q. actio exsolvendi sim., fere i. q. liberatio* (*acced. gen.: separ. l. 45, subi. l. 50*): TERT. anim. 53, 6 p. 386, 24 *anima de corpore* erumpit ..., statim semet ipsam in -e substantiae recognoscit et in divinitatem ipsa libertate resipiscit. CLAVD. DON. Aen. 7, 90 p. 18, 8 propter -is (*cf. l. 40*) effectum (*sc. ut per oracula Fauni expediretur ex dubitatione Latinus*). 10, 68 p. 301, 31 petere incerta propter -em (*cf. l. 40*) necessariam. AVG. civ. 21, 27 p. 551, 15 D. nec evolvi talibus implicamentis (*sc. delictorum*) ullius virtutis -e *curarent homines*.

2 *significatur status (corporalis) ille non impeditus, quo fit, ut aliquis vel opus aliquod vel motum quempiam sine obstaculo, mora sim. facere possit*: ARNOB. nat. 6, 12 p. 223, 23 Vulcanus ... manu liber ... dextera et fabrili -e succinctus. HIER. epist. 64, 12, 2 p. 599, 9 *balteus*, cum ad sacrificia cursu et -e opus est, in laevum umerum retorquetur. OROS. hist. 5, 15, 11. *de inopia Christiana* (*cf. p. 1619, 6*): PAVL. NOL. epist. 24, 8 p. 207, 7 video ... nobis et in beato patriarcha Iacob huius -is ordinem prolusisse.

translate: respicitur animus sim. paratus, promptus, ad ducis iussa velut miles (*v. l. 25 sqq. cf. p. 1626, 26*) *attentus* (*de* 'die -is' *l. 64*): TERT. fug. 1 p. 463 Oe. ecclesia in attonito est: tunc et fides in -e, sollicitior et disciplinatior in ieiuniis et stationibus. uxor. 1, 5 p. 676 *dominus* filiorum impedimenta testatur in illa die -is incommodum futura (*v. l. 35.* CYPR. unit. eccl. 27 p. 233, 7).

B *perficiendi, explendi* (*cf. p. 1607, 27*): 1 *in aedificando i. q. exstructio, dispositio* (*fere intellegi potest de re concreta. certe significatur res ipsa*: GLOSS. II 579, 11 -o fossa capiendi hominem seu bestiam. III 447, 63 ἀνάχωμα. *huc pertinere videtur* CASSIOD. var. 1, 17, 2 p. 23, 22, *v. l. 25; nisi forte sensu p. 1626, 26 allato intellegendum est*): VITR. 6, 5, 3 urbanas rationes aedificiorum ... proposui; nunc rusticorum -um, ut sint ad usum commodae ..., dicam. 8, 6, 5 *aquae* ductio, quae per fistulas plumbeas est futura, hanc habebit -em.

2 *in negotiis, rebus gerendis*: a *sensu generali: i. q. exsecutio, transactio sim.* (*syn.* expletio *p. 1626, 1*): PANEG. 3, 7, 1 sufficere ... poterat ad -em praesentium negotiorum sola properatio. EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 93, 6 in tanta rerum -e ... causam fidei ... rei publicae necessitatibus ... praeposuisse (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 6, 190 p. 535, 5 *columbas* ferre .. eius -em rei, de qua cogitabatur. p. 535, 9). CLAVD. DON. Aen. 6, 185 p. 534, 6 *funeris* -o (*cf. antea*: ad effectum expediendae rei). 11, 780 p. 529, 29 cupienti tardus est exitus -is. *sensu Christiano*: ITALA act. 21, 26 (cod. d) Paulus ... adnuntians -em dierum purificationis (ἐκπλήρωσιν, *cod. e* repletionem, *cod. g* consummationem, *Vulg.* expletionem). b *acced. notione facilitatis*: CLAVD. DON. Aen. 5, 630 p. 495, 15 omittenda non est tantae -is (*cf. p. 1625, 40*) occasio. DIFF. ed. Beck p. 56, 5 facilitas *est* -o rerum. PASS. Mar. Iac. 12 p. 61, 8 hanc sibi -em sceleris invenit *carnifex, ut per ordinem dirigeret percutiendos*.

C *exponendi sim.* (*cf. p. 1611, 52*): 1 *fere i. q. explanatio, interpretatio, enarratio* (*sensu presso i. q. explicatio, propositio*: SEN. dial. 7, 16, 2 quid tibi pro hac -e promittit *virtus*?): TERT. anim. 2, 6 p. 302, 9 quot varietates sententiarum ..., quot implicationes -um. PORPH. Hor. sat. 2, 1, 19 'verba per attentam non ibunt Caesaris aurem': maioribus -bus intentam. AVG. in psalm. 8, 12 p. 114 extr. facilis -o est huius sententiae (CASSIAN. conl. 24, 23 tit. p. 673 responsio cum -e sententiae). dialect. 9 p. 16, 18; *syn.* definitione. BOETH. in top. Cic. 3 p. 311, 11 superior -o patefecit.

2 *technice in rhet.*: a *i. q. figura q. e. enumeratio* (*syn. Cic. inv. 1, 45. definit. l. 18, cf. Rhet. Her. 4, 29, 41* haec exornatio ... iuvabit coniecturalis argumentationes *eqs.*): RHET. Her. 4, 29, 40 -o est, cum rationibus conpluribus enumeratis, quibus aliqua res ⟨c⟩on⟨fici⟩ potuerit, ceterae tolluntur, una relinquitur, quam nos intendimus. b *i. q. explicatio, enumeratio*: RHET. Her. 4, 54, 68 habet paucis conprehensa brevitas multarum rerum -em. FRONTO p. 126, 8 N. epistulae ... breves nec ullam rerum gestarum -em continentes.

II *fere i. q. excursio, iter sim.* (*cf. p. 1622, 33*): A *technice in re militari: i. q. militum expeditorum in hostem iter* (*inde i. q. bellum, v. e. g. p. 1627, 61.* GLOSS.[L] II Philox. EX 131 -o ἔξοδος ἐκδημητικὴ στρατιωτῶν. GLOSS. ἀποδημία ἐπὶ στρατείας. ἔξοδος ἢ εἰς πόλεμον. στρατιωτικὴ ἀποδημία): 1 *vario usu*: a *nude* (*vel c. adi.*): α *c. oppositis, iuxta positis*: LIV. 3, 6, 8 ut non modo ad -es ..., sed vix ad quietas stationes viribus sufficerent. 3, 12, 5 egregia facinora nunc in -bus, nunc in acie (TAC. hist. 1, 51, 1). 37, 53, 18 nulla -o, nullum equestre proelium sine me factum est (perioch. 42 p. 49, 8. TAC. Agr. 33, 2. *v. et p. 1627, 45*). perioch. 72 p. 82, 15 -es ... expugnationesque urbium. TAC. Agr. 18, 6 -em aut victoriam (*cf.* SVET. Aug. 25, 3). SVET. Tib. 46 comites peregrinationum -umque (*cf.* COD. Theod. 6, 36, 1, 1 [= Iust. 12, 30, 1, 1] itinerum prolixitas et -um difficultas. *cf. p. 1628, 64*). Dom. 19 in -e et agmine. SPART. Hadr. 21, 8 -es sub eo graves nullae fuerunt, bella etiam silentio p⟨a⟩ene transacta (HIL. c. Const. 11 p. 588A. *et al.*). LAMPR. Alex. 51, 5 in procinctu atque in -bus. AVR. VICT. Caes. 16, 9 ne -i aut pugnae se ... committeret *M. Aurelius*. *et al.* β *ceteri loci* (*selecti*): HIRT. Gall. 8, 6, 4 perpetuo suo labore invicem legionibus -um onus iniungebat. 8, 8, 3 omnium impedimentorum agmen, quod tamen erat mediocre, ut in -bus esse consuevit (*sim. c. respectu impedim. variorum*: LIV. 10, 20, 4 ut relicta ... praeda in -em redeant. 27, 46, 2 exercitus nihil ferme praeter arma secum in [*pars codd.*] -em tulerat. FRONTIN. (?) strat. 4, 1, 1 SVET. Iul. 46. SPART. Pesc. 10, 4 pistores sequi -em prohibuit. GALLICAN. Avid. 5, 3 praeter laridum ac buccellatum ... militem in -e portare prohibuit [*cf.* AMM. 17, 9, 2 annona decem dierum et septem, quam ⟨in⟩ -em pergens vehebat cervicibus miles]. *al.*). LIV. 1, 54, 2 cum ... ipse ... praedatum atque in -es iret. 3, 43, 3 -is ... comites (VAL. MAX. 4, 3, 2. SVET. gramm. 15, 1 Pompei libertus et paene omnium -um comes. SCAEV. dig. 34, 2, 40 pr. VIR. ill. 85, 1. CIL III 550 [*a. 112*] comiti -is Dacicae. *v. et l. 36. 79*). 9, 15, 2 Publius consul ... aliquot -e una populos ... subegit (*cf.* 36, 31, 11 -e fractis animis. CVRT. 7, 9, 17 haec -o deficientem ... Asiam ... domuit [PANEG. 7, 8, 5]). 10, 44, 4 *Papirius* armillis aureisque coronis donavit Nautium propter -em (*cf.* CIL III 6809 donato ab imp. donis militaribus ob -em [XIV 3610, 17. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 281; *s. II ex.*]. III 6818 donat(o) don(is) milita⟨r⟩ib(us) (-e) Sueb⟨i⟩c(a) [*item abl. nud.*: VIII 6706 IX 4753 X 5829. INSCR. Dessau 8977 -e Parthica, qua donatus est *eqs.*]. VI 1523 vexillo mi⟨l. d⟩onato a divo Hadriano in -e Iudaic⟨a⟩ [VI 1838. VIII 217; *post a. 199*: consecutus ob virtutem in -em Parthicam (*sic*) coronam muralem *eqs.*]). 25, 9, 1. 38, 39, 3 Telmessum eadem -e territis subito adventu classis oppidanis recipit (*cf.* VELL. 2, 31, 2 orbem classibus iam, non furtivis -bus piratae terrerent. *v. et l. 82*). VAL. MAX. 7, 3, 3 remittere Scipio illam -em ... edixit (IVST. 11, 1, 3). IVST. 6, 4, 13 multis -bus indurato milite. *et al.*

b *c. additamentis*: α *gen.*: ① *rei* (*i. explic.*): CIL XVI 17 (*a. 71*) quod se in -e belli (*cf. p. 1627, 36*) fortiter industrieque gesserant. HIER. sit. et nom. p. 106, 13 Bethbera ..., quam in -e bellandi occupavit Gedeon. ② *personae* (*regionis hostium p. 1627, 1 sqq.*): Ⓐ *subi.* (*cf. p. 1627, 55*): *ducis*: LIV. 9, 37, 1 hac -e consulis motum latius erat ... bellum (perioch. 31 p. 39, 11 -es Philippi regis et Sulpici consulis). PLIN. nat. 12, 24 Alexandri. CIL VI 1074 (*a. 202/4*) necessarii Aug(ustorum) et comitis per omnes -es eorum. CONC.[S] II 2, 2 p. 4, 32 nostrae ... mansuetudinis -es ad partes Illyrici (*syn. II 3, 1 p. 23, 8* profectum, *gr. II 1, 1 p. 30, 17* ἄφιξιν). CIL VIII 20941 -o imperatoris in German(os). *et al.* *militum*: VELL. 2, 121, 1 classicis peditumque -bus. MARCELL. chron. II p. 103, 529 -o nostrorum. Ⓑ *obi.* (*significantur hostes; sic per praepp. p. 1627, 6; per adi.*

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 57sqq.): SIDON. carm. 23, 91 Persidis -em. CIL XVI 99, 14 (*a. 150*) in -(e) Mauretan(iae) Caesarens(is). VI 8883 -bus duabus Galliae et Syriae. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 455 (= Dessau 9015; *s. II ex.*) ob -em felicissimam Quador⟨um⟩ et Marcomann(orum). INSCR. NSc. 1929 p. 103 *v. p. 1625, 13. cf. et p. 1628, 25.*

β c. praepp. (*cf. p. 1626, 84*): ad: SVET. Nero 19, 2 parabat ... ad Caspias portas -em. adversus: LIV. 28, 26, 4 -o adversus Mandonium Indibilemque edicitur. TAC. ann. 4, 24, 3 SVLP. SEV. dial. 1, 22, 1 p. 174, 18 CHRON. Gall. chron. I p. 629, 26. *v. et l. 69.* contra: TREB. trig. tyr. 22, 8 cum contra Indos pararet -em. in: CVRT. 7, 2, 26 rex ... -em parat in Arachosios (AMM. 22, 12, 1. HEGES. 1, 21, 1 p. 32, 25; *gr. 1, 175* στρατεύειν). TAC. hist. 4, 4, 2 in Sarmatas -o fingebatur. SVET. Dom. 2, 1 -em ... in Galliam ... inchoavit. FLOR. epit. 3, 9^tit. *al. v. et l. 26. 66. 68. 77. 80.*

2 *iuncturae selectae*: a *nominales: per adi.*: α *appellat.: significatur: magnitudo, difficultas, vis, eventus*: ardua: VEG. mil. 1, 19 p. 21, 8. 3, 3 p. 70, 11. FRONTIN. (?) strat. 4, 1, 43 cum *legio* ... secuturam ... se ... in -em asperam et insidiosam negasset. SEN. contr. 7, 2, 12 difficillimae mihi -es ⟨man⟩dabantur. felix: LIV. 31, 28, 1 hac satis f. -e bello commisso. IVST. 44, 5, 3. *superl. (posit. l. 23) techn. de -bus Augustorum* (*cf. l. 38*): PANEG. 4, 3, 3 aliae felicissimae tuae prius ac deinceps -es. COD. Theod. 7, 8, 14 felicibus. CASSIOD. var. 5, 32, 1 p. 160, 27. 5, 36, 1 p. 163, 7. CIL VIII 2564 regressi de -e felicissima Orientali. INSCR. Dessau 9124 tempo⟨r⟩e -is felicissi(mae) Brittannic(ae). *et saepius.* fortis: SEN. epist. 120, 2. AMM 27, 10, 5 in Alamannos -o solitis gravior. *v. p. 1626, 39.* LIV. 27, 27, 10 exiguas ... infelicis -is reliquias. CASSIOD. var. 11, 1, 12 p. 329, 13 Franci ... quam ingenti -e turbati sunt? insuperabilis: AMM. 14, 1, 1. longior: VEG. mil. 1, 3 p. 7, 19. modica: SVET. Claud. 17, 1. opportuna: LIV. 31, 43, 4. parva: LIV. 3, 26, 2. 10, 1, 4. 29, 35, 6 populationibusque. periculosa: SEN. epist. 96, 5 -es periculosissimas obeunt. QVINT. decl. 312 p. 226, 16 AMM. 18, 6, 5. *cf. p. 1628, 68.* prospera: LIV. perioch. 94 p. 95, 22 TAC. ann. 2, 26, 1. AMPEL. 11, 3 parum. FLOR. epit. 2, 2, 14 -i tantae supervixit. *genus* (*cf. etiam p. 1626, 68. 82*): bellica: LAMPR. Alex. 45, 1 -es b. habuit. COD. Theod. 6, 24, 6, 1. divina: PANEG. 4, 14, 6 divinas -es iam divus agitabat. 8, 8, 1 (*item de -bus Augustorum: l. 21. 43*). militaris: COD. Theod. 12, 1, 52. COD. Iust. 2, 52, 1 (*a. 238*). *paulo aliter* (*cf. p. 1628, 68*): COD. Theod. 8, 5, 66 pr. (= Iust. 12, 50, 20) nemo ... itineribus faciendis cursu adque angariis ... utatur, sed -em militarem iumentis propriis exsequatur. publica: LEX Visig. 8, 1, 7. sacra (*v. l. 38*): CIL VI 323 (*a. 222*). XIII 1807. *tempus*: aestiva: VELL. 2, 114, 3 SEN. dial. 4, 25, 4. SALL. epist. Pomp. 6 proelia aut -es hibernas (LIV. 21, 57, 14. 43, 19, 14. *cf. p. 1628, 16 al.*). HIRT. Gall. 8, 34, 3 -bus nocturnis castella nostrorum adoriuntur (VELL. 2, 42, 3. *v. et p. 1628, 38*). *series vel ordo*: prima: SVET. Tib. 14, 3 IVST. 29, 4, 10. 44, 5, 4. CIL VI 8541 dispensator Aug(usti) primae et secundae -is Germ(anicae) fel(icissimae). secunda: SPART. Hadr. 3, 6 Dacica. CIL V 2155 disp(ensatori) rat(ionum) cop(iarum) exped(itionum) fel(icissimarum) II et III Germ(anicarum). INSCR. RevA. VI 4, 1934 p. 234 n. 2 secunda -(e), qua universa Dacia devicta est. *v. l. 49.* IVST. 2, 5, 1 tertia -e Asiana. *v. l. 51.* PANEG. 6, 7, 1 suprema.

β nom. proprii: vice gen.: subi. (*cf. p. 1626, 74*): TAC. hist. 4, 15, 2 Gaianarum -um ludibrium. AMM. 20, 8, 1 Constantius metuens -es Parthicas. *obi.* (*cf. p. 1626, 84*): Arabica: PLIN. nat. 6, 141. CIL II 4114 (*s. II ex.*) -e Asiana item Parthica item Gallica. *sim. saepissime.*

b *verbales*: α *per casus*: ① *dat.*: EVTR. 10, 16, 1 cui -i (*i. Parthicae*) ego quoque interfui (*v. p. 1625, 13*). AMM. 14, 7, 5 ut -i ... adesset (COD. Theod. 8, 7, 4). *v. p. 1626, 41.* ⑪ *acc.* (*c. verbis agendi, faciendi, destinandi sim., inchoandi, finiendi* [transigere cum *l. 82*]): ITALA II Macc. 12, 19 (rec. P) -e agitata ([*gr.* ἐξοδεύσαντες, *om. Vulg.*]. *v. l. 38*). AMM. 17, 8, 2 duas -es consummari. SVET. Aug. 8, 2 Caesare ... -em in Dacos ... destinante. CVRT. 8, 1, 25 post -em, quam ... fecisset ipse in Illyrios *Alexander* (10, 1, 44. INSCR. Dessau 9200 bello Marcommannorum ... adversus quos -em fecit per regnum Decebali. *v. p. 1626, 33*). FLOR. epit. 1, 11, 14 sic -e finita (VEG. mil. 3, 9 p. 87, 13). IORD. Get. 49 in aliis partibus -e (-em *dett.*) gerentibus. SVET. Otho 8, 3 -em ... praepropere incohavit (CHRON. Gall. chron. I p. 629, 1. *v. l. 13 al.*). SVET. Iul. 58, 1 in obeundis -bus (*v. l. 33. cf. et p. 1628, 64*). TAC. Agr. 18, 1 omissa -e. TAC. hist. 1, 86, 3 paranti -em Othoni (*cf.* SVET. Nero 44, 1 in praeparanda -e. *v. l. 6. 11 al.*). MARCELL. auct. chron. II p. 104, 536, 5 -e soluta (IORD. Get. 273). FLOR. epit. 4, 12, 6 in *Illyrios* -em ipse sumpsit *Augustus* (4, 12, 48). SVET. Tib. 37, 4 -e suscepta (Dom. 6, 1. ALC. AVIT. epist. 91 p. 99, 4 in ipso susceptae -is procinctu). AMM. 23, 5, 4 suspendi -em in Parthos. AMM. 16, 11, 15 -e eventu prospero terminata. CVRT. 8, 3, 1 hanc ... -em ... fortuna ... pro absente transegit (*cf.* TAC. Agr. 34, 3 transigite cum -bus).

β per praep. (*v. et l. 82*): ① ad, in *c. acc.*: AMM. 30, 2, 7 ad -em accingi. VEG. mil. 3, 4 p. 72, 4 milites ... cum ad

-em ex diversis convenerint numeris. VVLG. Iudith 2, 7 Holofernes ... dinumeravit viros in -em. NAEV. carm. frg. 32 Manius Valerius consul partem exerciti in -em ducit (VEG. mil. 3, 1 p. 67, 1 quam manum praetores ... ad -em saepe ducebant. *cf.* CIC. div. 1, 72 ut in -em exercitum educeret [2, 65 VAL. MAX. 1, 6, 4]). AMM. 16, 5, 13 egressurum eum ad -em. SORT. Sangall. 5, 3 in -em ire (*al.* LEX Visig. 8, 1, 9 *al. cf.* PAVL. dig. 4, 6, 35, 6 in -e⟨m⟩ ... transierat [AMM. 26, 7, 9 ad]). CAES. Gall. 5, 10, 1 tripertito milites equitesque in -em misit, ut *eqs.* (LIV. 42, 11, 7 missum a patre in -es multas variasque. CVRT. 9, 5, 21 CIL XI 5632 INSCR. Dessau 9491. CIL XIV 3608 [*s. I*] ad). CASSIOD. var. 1, 24, 2 p. 27, 25 ut ad -em ... moveatis. SALL. Iug. 103, 4 *Sullam* consul in -em proficiscens pro praetore reliquerat (AMM. 18, 3, 2 ad [27, 10, 1]. *et al.*). SORT. Sangall. 4, 2 vade in -em feliciter (7, 5 ad. *et al.*). CIC. inv. 2, 93 qui, cum praetor esset, in -em ad arma (*syn.*) populum vocarit (*cf.* SALL. Iug. 37, 3 milites ... ex hibernis in -em evocat. AMM. 18, 2, 3 ad -em ... milite convocato). ⑪ ab, de, ex, in *c. abl.*: SEN. dial. 9, 17, 7 nox inmunis est ab -e redeuntium (MARCELL. chron. II p. 81, 443, 2 Theodosius imperator ex Asiana -e urbem rediit. LEX Visig. 9, 2, 1 de -e domum redire. *v. p. 1627, 24*). CIL XIV 2905 (*a. 167*) ⟨revers⟩us de -e (CIL III 3512). in *c. abl.* (*eadem significatione abl. nudus l. 25. 28*): esse *sim.*: LIV. 7, 37, 3 qui secum in -e fuerant (SPART. Pesc. 11, 3 quamdiu in -bus. VEG. mil. 3, 9 p. 88, 13). COD. Theod. 7, 4, 4 cum in -e milites degant (COD. Iust. 6, 21, 15 pr. [*a. 334*]. *cf.* CIL XIII 6104 agens -e Germaniae). NOVELL. Valent. 13, 4 in -e militi constituto (COD. Iust. 3, 28, 37, 1^e. *et al.*). ANTHIM. praef. p. 2, 16 homo in -e positus. COD. Iust. 2, 50, 8 qui in -bus occupati sunt (*al. cf.* 7, 35, 8 qui -bus occupati sunt [*al.*]). *mori sim.*: LIV. 31, 34, 2 *equites* qui ceciderant in -e. SEN. dial. 6, 3, 1 in -e decesserat *Drusus.* CIL III 4184 de⟨fun⟩cto in -e (*cf.* VII 126). VI 8635 obiit in -e Germanica (*v. p. 1625, 23*).

metonymice: fere i. q. exercitus expeditus: VVLG. Iudith 2, 8 omnem ... -em suam fecit praeire in multitudine innumerabilium camelorum.

B *extra rem mil.*: 1 *sensu stricto: ad -is mil. similitudinem de excursione quacumque*: a *proprie* (*c. gen. explic. l. 42. 50. 51. cf. p. 1626, 71*): α *furum, latronum* (*piratarum v. p. 1626, 68*): SEN. contr. 10, 6, 3 narravi nocturnam -em meam. APVL. met. 7, 11 non modo ... -um praedarumque, verum etiam voluptatum vestrarum ducem me ... sentire debetis. *β in feras*: PLIN. nat. 7, 26 ternis -em eam mensibus confici (*sc. Pygmaeorum contra grues*). ARNOB. nat. 3, 21 p. 125, 24 venationum praepotens ... in -bus Diana. *de -e venatoria intellexit Mommsen*: CIL VIII 21567 B 3 (*a. 174*) quicum⟨que⟩ in hac ex⟨pe⟩ditione ⟨salv⟩us fueris. *γ insectorum*: PLIN. nat. 11, 19 *apes* noctu deprehensae in -e excubant supinae. EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 953^C locustarum (*gr. p. 181^C* τὰς φοβερὰς ἐπιστρατείας).

b *transl. vel sensu dilatato*: α *de libidinosi in mulierem impetu*: ARNOB. nat. 3, 10 p. 118, 20 Pria⟨p⟩um inter deas virgines ... circumferentem res illas proeliorum semper in -e⟨m⟩ paratas. 5, 9 p. 182, 16 Iovis ad obsceni certaminis -em parati. *β i. q. facinus audax*: PS. QVINT. decl. 2, 23 p. 39, 15 (*ex incendio domus adulescens patrem extulit*) -is illius incredibilem ... faciem.

2 *sensu laxiore: i. q. iter, migratio* (*syn.*: peregrinatio *l. 63.* GLOSS. III 501, 15 ὁδοιπορία -o itinerarium [*v. p. 1625, 31*]): SEN. epist. 45, 2 hanc senilem (*i. e. a me sene, quamvis molesta sit, susceptam*) -em indixissem mihi. CVRT. 8, 9, 29 longior ubi -o est, elephanti vehunt currum *regis.* TERT. apol. 10, 7 *in Italia* Saturnus post multas -es ... consedit. nat. 1, 11, 2 p. 81, 2 Iudaeos ... in -e ... aquae inopia laborantes (*sim. de emigratione ex Aegypto*: adv. Marc. 2, 20 p. 363, 24 in tempore -is. 4, 24 p. 500, 6). adv. Marc. 4, 20 p. 484, 16 praedicatio marinae istius -is (*i. Christi*). PANEG. 12, 14, 4 in Sallustianos hortos ire peregrinatio et -o putabatur. CAPITOL. Pius 7, 11 nec ullas -es obiit (*item de itineribus principum*: COD. Iust. 10, 49, 2 [*a. 445*] ad felicissimam -em numinis nostri *eqs.* [*ibid.*]. 12, 50, 21 [*a. 441*]. *cf p. 1626, 80*). ARNOB. nat. 5, 28 p. 199, 23 cum primum ab inferis conpos s⟨u⟩i (*em. Wiman*) voti atque -is redisset *Liber deus.* TRACT. Pelag. p. 3, 2 periculosam. COD. Theod. 8, 5, 66 pr. (= Iust. 12, 50, 20) *v. p. 1627, 40.* INSCR. christ Diehl 3332b (*a. 217*) Prosenes ... regrediens in urbe (*i. acc.*) ab -bus. *acced. gen. 'ident.'* (*ut distinguatur ab -e mil.*): PS. HIER. epist. 4, 4 p. 60^B occulta magis fuga quam libera proficiscendi -e discedit *Iacob.* COD. Iust. 7, 62, 6, 2 sumptus ... ad faciendi itineris -em praebere. CIL III 11697 ob peregrinationis -um (*i. acc.*).

deriv.: expeditionalis.

expedītiōnālis, -e. *ab* expeditio. *de script. v. p. 1629, 4. 5. notatur* exp: INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 455 (= Dessau 9015; *s. II ex.*) proc(uratori) arc(ae) exp(editionalis).

i. q. ad expeditionem militarem pertinens: SPART. Pesc. 10, 1 omne argentum summov⟨er⟩i de usu -i (*cf.* AMM. 28, 6, 23). AMM. 23, 2, 2 missa per militares numeros -i tessera. 31, 16, 5 -ium rerum. COD. Theod. 7, 4, 4 milites ... biduo -em annonam, tertio die panem consequantur (7, 4, 5) 13, 5, 35 ut ... -ium portuum necessitas impleatur (13, 9, 2). CANON. Turner I 2, 3 p. 507^fin. rec. IV

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imperator -bus rei publicae gubernaculis occupatur. CASSIOD. in psalm. 14, 1 p. 109^A tabernacula ... dicta sentimus -es et subitas habitationes (*cf.* 30, 27 p. 215^D). GREG. TVR. Franc. 2, 9 p. 75, 6 suscepto expeticionale (-ditionali *A1*) procincto Rheni limitem petit. LEX Burg. lib. const. 10, 1 servum ... ministerialem sive -em (expectionale *B7*, expendictionalem *B1*).

expedītīvus, -a, -um. *ab* expeditus (*v. Niedermann, NJb. 29, 1912, 329*). *i. q.* *expediens*: ORIBAS. syn. 8, 5 Aa p. 210 scotomaticos in accessione constitutos relevandi sunt expeditibis odoribus (*syn. La* expedientibus, *gr. 8,4,1 p. 247,23* ἐπιτηδείοις).

[expedītor, -ōris *m.* *falso trad. pro* expeditior: VITR. 10, 2, 7 AMM. 31, 11, 6. *cf.* HIER. epist. 34, 4, 4 p. 263, 13 *AD.* *v. et s.* expetitor. *cf. Du Cange s. v.***]**

expedītum, -ī *n.* *cf.* expeditus, -ūs *m.* *scribitur litteris lat. (sc. in versione lat. ex gr.): l. 24. cf. et l. 32. praeterea legitur nonnisi litt. et flexione gr.:* τὸ **ἐξπέδιτον,** -ov. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A -ov· ἔνθα διάγει τὸ στρατόπεδον. HESYCH. -ov. SVIDAS E 1857 -α· τὰ στρατιωτικὰ πλήθη (*cf. l. 29*).

1 *i. q. expeditio (syn. l. 22. 25), iter mil., militia sim.*: **a** *-ov in textu gr. (respondet: -o l. 24 [cf. l. 15]*; expeditionibus *l. 22)*: NOVELL. Iust. 117, 11 τὸ ... νομοθετηθὲν περὶ τῶν ἐν -ῳ ὄντων καὶ ἐν στρατείαις καταλεγομένων (de his qui in expeditionibus sunt et in militiis constituti). *ibid.* ὁσουσδήποτε ἐνιαυτοὺς ἐν -ῳ μείνωσι (quantoscumque annos in -o manserint. *v. l. 15*). **b** *-ov in vers. vocis lat. q. e. expeditio (plur. l. 27. cf. et l. 20)*: MARCELL. chron. II p. 81, 443, 2 ἀπὸ τοῦ -ov τῆς Ἀσίας. THEOPH. ANTEC. inst. 2, 11 pr. p. 162, 6 ἐν κάστροις ἤτοι ἐν τῷ -ῳ διάγωσιν ([in expeditionibus]. 2, 13, 6 p. 175, 9 στρατιώτης ἐν -ῳ διάγων).

2 *i. q. exercitus*: MALALAS ed. Bonn. p. 98, 22 ἀνηγορεύθη βασιλεὺς ... ἐπὶ πάντων ὁ Ἀγαμέμνων ἐκ τοῦ -ov. 309, 6. 336, 8 διασῶσαι αὐτὸν καὶ τὰ -α αὐτοῦ. 364, 6. 7. 373, 5. 427, 12 Πέτρον ... λαβόντος τὰ -α (ἐχρέδιτα *Ox.*, *sc. litt. lat.* exp-) παρ' αὐτῶν. 478, 1.

1. expedītus, -a, -um *v. s.* expedio.

2. expedītus, -ūs *m.* *ab* expedire. *i. q. expeditio militaris (ab imperatore ipso suscepta; a Belisario l. 43. gr.* ἐκστρατεία, *v. l. 38 al.)*: CONS.^S II 3, 1 p. 20, 8 nisi ... publicae ... curae nos in -um fecerint occupari (p. 20, 25 in -u [*gr. II 1, 1 p. 28, 6* εἰς ἐκστρατείαν, *syn. II 2, 2 p. 3, 18* in expeditionibus]. p. 21, 3 retinent ... nos publicae ... utilitates in -u [*PC*, -o, -um, -a, -os *ll. vv.*]). p. 23, 9 hunc ... -um interim superponimus (*gr. II 1, 1 p. 30, 19* ἐκστρατείαν, *syn. II 2, 2 p. 4, 34* expeditiones). p. 23, 21 iterum ad -um felicissimum remeare (*gr. II 1, 1 p. 30, 33* ἐκστρατείαν). MARCELL. auct. chron. II p. 106, 541, 1 Belisarius Orientis suscipit -um. *sensu locali praevalente (gr.* στρατόπεδον*)*: CONC.^S II 5 p. 11, 16 in sacratissimum nostrum -um ... venientes (*gr. Euagr. 2, 9 p. 2528^C* στρατόπεδον). CASSIOD. hist. 3, 7, 10 p. 952^C ad -um nostrae mansuetudinis concurrere (*Socrat. 1, 34 p. 168^C* εἰς τὸ στρατόπεδον). *fere i. q. exercitus (gr.* στρατιά*)*: CASSIOD. hist. 8, 13 p. 1119^D *Valens* Traianum cum -u contra barbaros destinavit ([*Theodoret. 4, 33, 1* σὺν τῇ στρατιᾷ]. 9, 4 p. 1125^A ad barbaros [*Theodoret. 5, 5, 2* μετὰ τῆς ... στρατιᾶς]). *Hiltbrunner.*

expeiūrābant, exsecrabant se ac suos AFRAN. com. 192 (expeier- *Studemund; cf. Ribbeck, coroll. LXXII*). *ab* ex *et* peiurare (peierare). *i. q. per ius decipere.* *K.*

***ἐξπελλευ(σ)τής,** -οῦ *et* **expelleuta,** -ae (*acc. pl.* -as *v. l. 60*) *m.* *ab* expellere, *fort. formatum sec.* ἐκπελεύειν (*cf. p. 1630, 1*). -ευστ- *exhibet* COD. Iust. (*l. 58*) *tantum.* *i. q. exactor vectigalium, impulsor (cf. l. 62)*: COD. Iust. 10, 19, 9, 1 (*a. 496*) -στής ... μὴ πεμπέσθω (*et deinceps novies*). IVLIAN. epit. novell. 124, 6 iubemus ... canonicarios destinari, qui tributa ... exigere debeant, -as ... nullo modo cum eis transmittimus. *postea*: -a ... nequiquam mittatur (*Novell. Iust. 128, 6* impulsorem, *gr.* -ήν). PAP. Flor. 291, 6 (*s. VI*) σκρινιάριος ... διὰ ... σιγγουλαρίου ... καὶ -οῦ. PAP. Grenf. I 67, 1 sq. (*s. VI—VII; cf. Wilcken, APF 3, 1906, 122*). *de aliis exemplis s. VI et VII cf. Preisigke, Wörterbuch der griech. Papyrusurk. III sect. 8 p. 112 s. v.; v. et Herwerden, lex. gr. suppl. I 523.*

expellis, (-e). *ab* expellere, *cf.* aspellis. *i. q. expulsus, exul*: LEX Sal. 14 add. 5 (*3a*) si quis corpus sepultis (-tum *3se*) exfodierit et expolivaerit, wargus sit, id est -is (*cf. 55, 2*).

expellitīvus (-it-?), (-a, -um). *ab* expellere (*a forma* *expellitus *derivat Thomas, Mél. Havet p. 509; aliter Svennung, Wortstud. Oribas. 79*). *i. q. purgatorius (syn. v. l. 74)*: ORIBAS. syn. 4, 23 Aa p. 25^init. qui ex betis est sucus, -us (-ibus *codd.*) est (*syn. ibid.* extenuatorius, laxativus, subtiliatorius; *gr. 4, 23, 3* ῥυπτικός, *La* proiectorius).

***expello,** -ulī, -ulsum, -ere. *ab* ex *et* pellere. *de formis: perf.* -ulsisse: POMP. dig. 50, 7, 18. AMM. 15, 5, 37 (*V*). ?-uluerint: ITALA Luc. 6, 22 (Cypr. test. 3, 16 p. 130, 7) *cod. A.* NOT. Tir. 50, 66^{d-f} -lsus. *de significatione*: SYNON. Cic. p. 424, 11 B. *v. p. 1308, 66.* SERV. Aen. 10, 354 *v. p. 1631, 72.* CASSIOD. in psalm. 5, 13 p. 57^C -lsos ... illos dicimus, qui de loco aliquo interiore iactantur. GLOSS. ἐξωθῶ, ἀπωθῶ, ἐκβάλλω, ἀποβάλλομαι. -it alienat, repulit (repudiat?), exturbat. -ulit eiecit. -lsus ἐκβρασθείς, ἐκριφείς. GLOSS.^L II Abav. EX 110 -lsus exul[is]. V Abba EX 95 extrudo -o recludo. *ab -ere fort. fluxit gr.* ἐκπελεύειν: HESYCH. ἐκπελεύει ἐξωθεῖ. SVIDAS E 559 ἐκπελλευθῆναι ἐκβληθῆναι. ZONAR. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE (?, *v l. 12*). [*prov.* espelir. *M.-L.*]

[*falso trad. pro* et pellere: OV. epist. 9, 131. exspuere (*cf. p. 1638, 11*): TERT. apol. 50, 8 (*F*). repellere: DARES 17. explodere: HIER. epist. 22, 15, 1. *locis interpolatis*: CAES. Gall. 7, 55, 9 (*v. Meusel ad l.*). PLIN. nat. 37, 66 *smaragdus Cyprius* ut traluceat et niteat ⌊, hoc est ut colorem -at (*i. eiciat?*), aciem recipiat⌋ (⌊ ⌋ *secl. Urlichs, Mayh.; an ad p. 1638, 31?*). *dub. trad.*: PLAVT. Bacch. 965 ego dolis me illo -uli (extuli *Dissald*) e periclo (*def. Löfstedt, Peregr. Aeth. 267; totum locum secl. Leo. at cf. l. 15. p. 1638, 40*). CATO agr. 33, 4 ubi uva varia fieri coeperit, vites subligato, pampinato uvasque -ito (expedito *Pontedera, cf. Colum. 4, 28, 1 uvas* foliis ... nudare; -ito *def. Keil, Löfstedt l. l.; an ad p. 1637, 43?*). SERM. de conf. diab. 110^v Lazarus exivit sicut leo -it ad venationem (*gr.* ὡς λέων ἐκ σπηλαίου εἰς θήραν ἐπειγόμενος, *cui sec. Hey fortasse respondeat*: ex ⟨s⟩pel⟨unca prosi⟩lit). *v. et p. 1638, 40.* *ex coni. dub.*: TRAG. inc. 199 -ulisti (*Ribbeck*, -tul- *trad.*) saucios patrio lare. *ex falsa versione*: ITALA Is. 42, 3 (Ps. Cypr. mont. 15 p. 119, 3) quoadusque -at in contentione iudicium (*gr.* ἐξοίσει, *legit* ἐξώσει, *Vulg.* educet). *ll. vv. l. 79. p. 1636, 78. 1638, 10.*]

i. q. foras pellere. *et artiore notione i. q. e loco interiore foras agere (cf. p. 1629, 81. nota opp.* repellere *l. 55) et sensu dilatato i. q. ab aliquo loco abigere, aspellere, repellere (sic e. g. l. 49. 64. p. 1631, 17. 53. 1635, 9. 55. 1636, 57).*

I *respicitur magis* ***unde*** *alqs. vel alqd.* -atur, *fere i. q.* ***eicere*** *(syn. l. 74. p. 1631, 38 al.),* ***exturbare*** *(syn. l. 78. p. 1633, 82. 1634, 61),* ***fugare*** *(syn. l. 40. p. 1631, 47 al. i. q. abstrahere? l. 53)*: **A** ***proprie*** *vel in imagine aliquatenus perspicua*:

1 ***animantia*** *(res pro anim. l. 48. 76. p. 1632, 7. 29. 1633, 33)*:

a *generatim*: **α** *bestias (cf. et p. 1634, 18. 1635, 14. 18 sq. 1638, 5)*: Ⓘ *c. mera not. agendi, sc. ex stabulis in pascua sim.*: TIB. 2, 3, 14^a deus solitus stabulis -ere vaccas. OV. met. 2, 843 -lsi ... monte iuvenci. LIV. 2, 11, 5 pecus (POMP. dig. 9, 2, 39, 1 *in agro.* MACR. Sat. 1, 17, 41 ad pastum stabulis). Ⓘⓘ *c. not. fugandi*: OV. met. 2, 595 *Nyctimene in avem mutata* a cunctis (*sc. avibus*) -itur aethere toto. PHAEDR. 1, 30, 8 -lsus regno nemoris qui profugerit *taurus* (AVSON. 366, 8 p. 106 P. -lso ... tauro [*Anth. Planud.* ἤλασε]). COLVM. 1, 6, 17 *curculiones* -untur. 9, 15, 1 fucos ab apibus -i ac fugari (*aliter p. 1638, 43*). PLIN. nat. 10, 194 *pisces* speluncis latentes salsamento inlitis faucibus scopuli piscator -it. 29, 121 ius ... pediculos e toto corpore -it. TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 11 canes, quos foras apostolus -it (Ps. AVG. serm. ed. Mai 4, 3 *canem* non famis effugat, non caedes -it). ITALA Ezech. 34, 3 (Tert. pudic. 7 p. 233, 11) *pecus*, quod -lsum est, non convertistis ([πλανώμενον, *Vulg.* abiectum]. *sim. al.*). VITAE patr. 5, 4, 42 venenosa animalia acriora medicamenta a se -unt (*syn.* depellit, *gr. Cot. p. 693^B* ἀπελαύνει). Ⓘⓘⓘ *c. not. eiciendi (cf. p. 1638, 5)*: AMM. 27, 11, 3 natantium genus elemento suo -lsum.

β *homines*: PLAVT. Stich. 401 ni illos homines -o, ego occidi. TER. Haut. 261 neque eum potuisse ... ab hac (*meretrice, sc. ex domo eius?*) me -ere (*codd.*, aspellere *Bentley*, pellere *Lindsay*. *an potius hyperbolice: i. q. abstrahere, separare? aliter p. 1631, 21*). CIC. Caecin. 39 ut ille cogatur restituere, qui ingressum -erit, ille, qui ingredientem reppulerit, non cogatur. leg. agr. 2, 89 -lsis aratoribus, effusis ac dissipatis fructibus (*cf.* LIV. 2, 39, 2 colonos inde Romanos -ulit liberamque eam urbem Volscis tradidit. CLAVD. 20, 566 -lsis Oriens squalescit aratris [*i. aratoribus*]). Sest. 63 ille ... vi -retur ... ex hac urbe (SIL. 13, 225 praecipites. *cf.* CAES. civ. 2, 20, 2 *Gaditani* Gallonium ex oppido -rent. *v. p. 1632, 76*). Phil. 7, 25 a qua (*i. Gallia*) -lsus et repudiatus est *Antonius.* 13, 33 Theopompum nudum ... -lsum a Trebonio confugere Alexandriam neglexistis. Att. 4, 3, 2 -lsi sunt fabri de area nostra. 10, 4, 2 Italiā. SALL. Catil. 37, 5 quos flagitium aut facinus domo -erat (ITALA iud. 11, 7 [Lugd.] a domo [ἐξεβάλετε, *Vulg.* eiecistis]). Ov. met. 4, 651 manibus ... -ere temptat cunctantem. VAL. MAX. 4, 6 ext. 3 Minyae ... a Pelasgicis -lsi. 9, 15, 5 filium ... eius patriis penatibus -ulit. SEN. dial. 3, 14, 3 errantem per agros ignorantia viae melius est ad rectum iter admovere quam -ere. 9, 12, 6 nihil ... habentem, in quod laboret, lux orta -it (*sc. e domo*). 11, 7, 4 alios excidia urbium ... in aliena spoliatos suis -erunt (epist. 28, 4 in ultimas ... terras [VVLG. Ioel 2, 20]. VVLG. II Macc. 4, 26 [συνήλαστο]. Marc. 1, 12 in desertum [ἐκβάλλει]. *cf. p. 1637, 63*). 11, 7, 10 ille, unde (*i. ex qua terra*) -erat, eiectus est. epist. 28, 2 *al.* CVRT. 6, 11, 2 unde (*sc. ex quibus deversoriis*) commilitones (*acc*) -issent. LVCAN. 2, 574 fama furoris -ulit armatam patriis e sedibus urbem ([*i. Romanos*]. SIL. 11, 86 qui sede Tonantis -ulit orantem. OPTAT. 2, 18 p. 53, 8 [*syn.* exturbata]. AMM. 15, 9, 4. 19, 11, 1). 3, 673 avolsas ... rotant -lso remige sedes. 5, 79. 5, 209 *vates* -lsa (exclusa *B*) ... templis prosiluit. PETRON. 102, 5 nec posse inde custodem nisi aut caede -i aut praecipitari viribus. VAL. FL. 2, 164. SVET. Otho 7, 2 manes Galbae, a quo deturbari -ique se viderat *Otho.* Vesp. 14. TERT. cult. fem. 1, 1, 3 Eva ... de paradiso -lsa (FILASTR. 115, 1 [*cf. gen. 3, 23* ἐξαπέστειλεν, *Vulg.* emisit]. AMBR. Hel. 4, 7 gula de p. regnan-

[Oellacher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tem -ulit [*cf.* HIER. epist. 22, 10, 1; *opp.* reducat]. AVG. serm. 167, 1, 1 p. 909fin.. CASSIOD. in psalm. 1 div. p. 26D [*opp.* receptus in caelum]). ITALA Ier. 24, 9 (Ps. Cypr. pasch. 11 p. 259, 14) in omni loco, quo eos -ero (ἔξωσα, *Vulg.* eieci). Matth. 9, 25 (cod. k) cum -lsa esset turba (ἐξεβλήθη, *Vulg.* eiecta). *al.* VVLG. gen. 26, 27 hominem, quem odistis et -istis a vobis. exod. 23, 30 -am eos de conspectu tuo. Ier. 29, 14 *congregabo vos* de cunctis locis, ad quae -uli vos Luc. 13, 28 vos ... -uli foras (ἐκβαλλομένους ἔξω). *al.* PSALT. Rom. 87, 6 de manu tua -lsi sunt (ἀπώσθησαν, *Vulg.* repulsi sunt). PSALT. Cas. 68, 5 -entes me inimici mei mendacio (ἐκδιώκοντες, *Vulg.* persecuti sunt). COD. Theod. 7, 8, 10, 1 (= Iust. 12, 40, 5, 1a) ut eum, qui praeparandi gratia ad possessionem venerit, -endi habeat facultatem (*aliter p. 1634, 41*). 12, 1, 146 *potentes, qui cives abscondunt,* omnes ... quos tegunt, -ant (*cf. p. 1634, 21*). VITAE patr. 3, 14 p. 747A mulierem (*gr. Nau 1908 p. 269 n. 176* ἀπόστειλον. *aliter p. 1633, 80*). PASS. Theclae A 21 p. 54, 2 extra civitatem (*Bac* repellere, *Cbcd* proicere). *et al.* *i. q. repellere, excludere a portis clausis*: PROP. 1, 3, 36 te nostro referens iniuria lecto alterius clausis -ulit e foribus. SEN. contr. exc. 6, 2 absoluta est, quae receperat, damnatus est, qui -erat (*sc. patrem exulem; antea syn.* exclusisti). EVGRAPH. Ter. Eun. 46 p 94, 2 adulescens ... -lsus a meretrice (*aliter p. 1630, 54*)

γ deos, daemonia sim. (*rem personat.: l. 35; c. vi arcendi: l. 50*): ① *apud paganos* (*cf. p. 1632, 11*): CIC. dom. 108 deos penates et familiares meos lares -ulit (*cf.* SEN. Ag. 297 *Phoebum* caelo. OCTAVIA 241 hostis... templis -ulit superos suis civesque patria [*cf. p. 1632, 73*]). LVCAN. 3, 12 (*loq. umbra Iuliae ad Pomp.*) sedibus (*cf. p. 1630, 76*) Elysiis campoque -lsa piorum ([QVINT. decl. 299 p. 182, 3 -lsus sedibus]. *cf.* 6, 512 -lsis ... umbris. SIL. 2, 593 ceu prodita tecta -lsi fugiant manes). 5, 246 clausus ... et frigidus ensis -erat belli furias (*cf.* 6, 735 *Tisiphonem et Megaeram* -am tumulis. CLAVD. 3, 378 tu *Megaera* ... religata catenis -ēre die). STAT. silv. 3, 3, 4 qualis adhuc praesens nullaque -lsa nocentum fraude ... populos ... colebas, *Pietas*. CLAVD. 7, 186 luget Avarities ... cumque suo demens -itur Ambitus (*v. l. 23*) auro. ② *apud Christ. (gr.* ἐκβάλλειν *praeter l. 42. 47): daemonia*: TERT. spect. 29 p. 27, 25 quod calcas deos nationum, quod daemonia -is. adv. Marc. 4, 26 p. 511, 15 (*syn.* eicere). Scap. 2 p. 542 Oe. *daemones* de hominibus. *al.* ITALA Matth. 12, 24 (Tert. adv. Marc. 4, 28 p. 516, 21; *Vulg.* eicit). Marc. 9, 38 (cod. k; *Vulg.* eicientem). *al.* HIER epist. 59, 4, 2 a qua septem daemonia -erat (*Vulg. Marc. 16, 9* de qua eiecerat). VVLG. Marc. 5, 10 ne se -ret extra regionem, *daemon orabat* (ἀποστείλῃ). ROMVL. fab. 62 prol. rec. vet. daemon daemonem non -it (VITAE patr. 5, 5, 28, *cf. p. 1636, 3*). INSCR. christ. Diehl 967, 49 *al.* *adde*: ITALA Matth. 10, 1 (cod. k) dedit illis potestatem -endi spiritus immund⟨o⟩s ([*Vulg.* eicerent]. PALLAD. hist. mon. I 23 p. 304D dum spiritus ille -itur [*syn.* fugare, *gr. p. 107, 22 B.* ἐξελαύνει]). *diabolum sim.*: ITALA Matth. 12, 26 (cod. k) si ... satanas satanan -it (*Vulg.* eicit). HIL. in Matth. 10, 2 p. 967A *poterat* turbator -i. PAVLA Hier. epist. 46, 8, 2 de obsessis corporibus. *al.* *aliter i. q. arcere, repellere* (*cf. l. 22. p. 1635, 1. 1636, 38*): PS. MAR. VICTORIN. phys. 11 p. 1301C cui (*diabolo*) statim respondens *Eva* -ulit ita: *eqs.* (*antea syn.* repulit).

b *speciatim*: *α hostes* (*cf. p. 1632, 37 sqq.*): CIC. Mur. 32 Hannibale ex Italia -lso, ex Africa eiecto (LIV. 28, 41, 3. *cf.* SALL. Iug. 97, 2 Romani Africa -lsi. LIV. perioch. 104 p. 101, 23 *Caesar* Germanos Gallia -ulit. FRONTIN. strat. 2, 6, 8 *Xerxem* Europa. SVET. Tib. 2, 1 Poenos Sicilia). 34 *hostis* -lsi et eiecti (*antea syn.* pulso). CAES. Gall. 4, 3, 4 *Ubios* cum Suebi ... finibus -ere non potuissent (LIV. 10, 16, 2. 10, 17, 5. CORIPP. Ioh. 6, 52 a ... finibus. *cf. p. 1633, 10*). 4, 4, 1 *Usipetes et Tencteri* agris -lsi (6, 23, 2. POMPON. dig. 49, 15, 20, 1 ex agris. *cf. p. 1634, 62*). 4, 34, 5 si Romanos castris -issent (civ. 2, 35, 3 *al.* LIV. 3, 22, 7. 9, 14, 12 e castris. *al.*). civ. 2, 21, 1 quod praesidia -issent (LIV. 34, 25, 7. *al. v. l. 68. 77*). 3, 32, 4 se domo patriaque -lsos (*v. p. 1632, 20. cf.* HIRT. Gall. 8, 5, 4 tectis -lsi nullo loco ... consistere). 3, 100, 3 ex portu insulaque -i (PAVL. FEST. p. 33 ex insula. *cf.* BELL. Alex. 47, 5 classe adversariorum ex illo toto sinu -lsa. LIV. perioch. 99 p. 98, 23 *Pompeius piratas* toto mari -ulit). *al.* NEP. Epam. 10, 3 *exules* praesidium ... ex arce -erunt (LIV. 38, 1, 8). SALL. Iug. 14, 8 eis finibus eiectus sum ... unde pater et avos meus ... -ulere Syphacem (102, 13 vi Iugurtham). VERG. Aen. 10, 354 -ere tendunt nunc hi, nunc illi (SERV. *ad l.* hoc est loco se invicem movere contendunt). LIV. 2, 25, 4 cum Volscos inde ... pavor -isset (40, 17, 2). 10, 33, 3 -lsi ... extra vallum (*postea*: extra portam vallumque). 21, 9, 2 hostem ... in ruinas muri -unt ([*syn.* exturbant]. 38, 59, 6 Antiocho ... -lso in ultimum angulum orbis terrarum). 27, 18, 14 hostem ... -erunt loco (38, 1, 9 praesidia Macedonum. 38, 41, 7). 32, 23, 8 (*syn.* pulsuri). 32, 17, 8 Romanos per impeditum ac difficilem ad receptum locum -erunt (COD. Iust. 1, 27, 2, 4a. CORIPP. Ioh. 5, 277 verterat -lsis acies per devia signis). *al.* QVINT. inst. 5, 10, 36 hostes urbe (*cf. p. 1632, 80*. FLOR. epit. 1, 13, 19 moenibus. AVG civ. 16, 21 p. 158, 24 D. Hierosolymis). TAC. Germ. 2, 3 Gallos. SVET. Iul. 4, 2 praefecto regis provincia -lso (*cf. p. 1632, 46*). CAPITOL. Gord. 26, 4 quidquid hostium in Thraciis fuit, delevit, fugavit, -ulit atque summovit. IVST. 3, 4, 12 -lsi sedibus suis veteres Tarentini (20, 5, 8 NOVELL. Valent. 6, 3, 1 *al.* IORD. Get. 23). PEREGR. Aeth. 19, 13. CLAVD. DON. Aen. 10, 800 p. 390, 28 hostem terrebant -entes procul eius accessum. VVLG. deut. 2, 23. NOVELL. Valent. 2, 3, 1 *Afri* infortuniis hostilis cladis -lsi eiectique fortunis (*cf. l. 22. p. 1634, 54*). GREG. TVR. Franc. 2, 18 p. 83, 8 INSCR. christ. Diehl 1991, 10. *et al.* *in imag.*: PLIN. epist. 8, 14, 26 ex tribus sententiis duae factae tenuitque ex duabus altera tertiā -lsā, quae cum ambas superare non posset, elegit ab utra vinceretur.

β reges sim. regno (*cf. p. 1630, 37. in imag. de eloquentia: l. 25*): ENN. frg. var. 92 Saturno sortem datam, ut caveret ne filius eum regno -ret (COMM. instr. 1, 7, 4 LACT. inst. 1, 10, 10. 5, 5, 10). PACVV. trag. 55 mortem ostentant, regno -unt, consanguineam esse abdicant. ACC. praetext. 34 teque (*i. Tarquinium*) regno -at *Brutus* (CIC. Phil. 3, 8 Tarquinio -lso. 3, 11 Brut. 53. LIV. 3, 44, 1 urbe [*v. l. 80*] regnoque. FEST. p. 254 VAL. MAX. 5, 6, 1 OCTAVIA 294 PLIN. nat. 34, 28. 139 TAC. hist. 5, 8, 3. *et al. cf. l. 30*). CIC. Manil. 12 regno est -lsus Ariobarzanes rex. leg. agr. 2, 52 Mithridates ... regno -lsus (VIR. ill. 74, 5). CAES. Gall. 5, 54, 2 Senones ... Cavarinum ... insecuti regno domoque -erant (*cf. p. 1634, 51*). civ. 3, 103, 2 *Cleopatram*. 3, 110, 5 BELL. Afr. 25, 4. SALL. Iug. 14, 2 regno fortunisque (*cf. l. 5*). 24, 6 patrio regno. NEP. Milt. 3, 5 *tyrannos* potestate -lsos (Pelop. 5, 2 Timol. 2, 3). LIV. 37, 25, 9. 37, 53, 21 Massinissa ... extorris -lsus (*cf. p. 1633, 2*). 42, 40, 5. VELL. 1, 2, 1 (*syr.* pulsis). TAC. dial. 32, 4 eloquentiam ... -lsam regno suo (*v. p. 1633, 33 sq.*). IVST. 39, 4, 2 nec filium regno -isse contenta *Cleopatra eqs.* VIR. ill. 76, 2. SVLP. SEV. Mart. 20, 2 qui (*i. Maximus*) imperatores unum regno, alterum vita -isset (*v. p. 1633, 67*). *et al.* *inde per meton. regnum sim. (i. regem, dominum) -ere*: VAL. MAX. 5, 8, 1 Brutus ... filios suos dominationem Tarquinii a se -lsam reducentes ... securi percuti iussit (AVG. civ. 3, 16 p. 119, 25 D. -lsa regia potestate. DRAC. laud. dei 3, 331 fera regna tyranni -ulit *Brutus*. *cf. l. 15*). AVG. serm. 71, 20, 33 p. 463fin. *remissione peccatorum* in se divisi spiritus evertitur et -itur regnum.

γ cives ex patria sim. (*virtutem i. virum egregium: l. 81*): ① *vi et armis quasi hostes* (*cf. p. 1631, 53. de summotione ex parte urbis: l. 51. p. 1633, 25*): CIC. Mur. 6 *Catilinam* verbis et ... imperio ex urbe (*cf. l. 76. 80*). p. red. in sen. 38 Marius ... tempestate civili -lsus est ([*opp.* restitutus]. Pis. 43 -lsum et naufragum [*cf. p. 1637, 69*]. LIV. perioch. 77 p. 85, 10. CIL XI 1831, 15 C. M. ... post LXX annum patria per arma civilia -lsus armis [*opp.* restitutus]. *al.*). ad Brut. 1, 10, 2 *Antonio* -lso. CAEL. Cic. epist. 8, 15, 1 ex Italia Pompeium (CAES. civ. 3, 10, 5 BELL. Alex. 3, 4 LIV. perioch. 109 p. 105, 25). LENT. Cic. epist. 12, 15, 4 CAES. civ. 1, 16, 1. STAT. Theb. 2, 117 germanum ([*i. Polynicem*]. *cf.* HYG. fab. 69, 2). SVET. Aug. 10, 2 D. Brutum obsessum ... provincia ... -ere armis (*cf. p. 1631, 83*). *magistratus*: CIC. Catil. 3, 24 Octavius consul armis -ulit ex urbe (*cf. l. 80. p. 1631, 80*) collegam (Phil. 2, 54 SVET. Iul. 20, 1). Sest. 84 tribunos plebis ferro e rostris -ret (Att. 7, 9, 2 CAES. civ. 1, 22, 5 LVCAN. 1, 266). Vatin. 22 cum ... scelere ... atque audacia tua M. Bibulum foro, curia, templis, locis publicis omnibus -isses (SVET. Iul. 20, 1). POLLIO Cic. epist. 10, 32, 2 a seditiosis senatus trucidatus aut -lsus est (LVCAN. 5, 270). *per personationem q. v. rem publicam ipsam*: CIC. dom. 137 *res publica* mecum simul -lsa. Phil. 2, 54 rem publicam -lsam atque exterminatam suis sedibus.

② *vi legali* (*v. l. 68 sq. p. 1633, 8 al.*) *i. q. in exilium mittere* (*cf. syn. p. 1633, 14. 21.* GRAMM. suppl. 284, 23), *relegare* (*syn. l. 80. p. 1633, 5 al.* *opp.* restituere *l. 65. 78. p. 1633, 8 al.* revocare *l. 65. p. 1633, 1 al.* recipere *infra l. 67 sq.* reducere *infra l. 71*): CIC. Sull. 90 an vero inimicum ut -as? Flacc. 96 auctores, duces, principes spoliari omnibus fortunis (*cf. p. 1634, 54*) atque civitate -i (CAES. Gall. 7, 4, 4 *Vercingetorix* adversarios suos, a quibus ... erat eiectus, -it ex c. NEP. Alc. 6, 2. VELL. 2, 15, 4 *Metellus* -lsum c. ... restituit patrem. POMPON. dig. 1, 2, 2, 52 [*opp.* revocatus]. 5, 7, 8 *al. cf. l. 75. p. 1631, 16. 1633, 34. 44*). dom. 51 tulisti de me (*i. Cicerone*) ne reciperer ...; quid enim diceres? damnatum? certe non. -lsum? qui licuit? ([*postea syn.* ut exirem, eiectio, *opp.* reciperit]. *Cicero ipse cum terminis exilii legitimi et expulsionis violentae ludere solet; cf.* dom. 66. 87 -lsi sunt inique, sed tamen legibus [*postea syn.* ex civitate eiecisset. *opp.* reducti]. Sest. 53 civis erat -lsus ..., et -lsus ... eo ipso crimine. erat ... -lsus sine iudicio vi lapidibus ferro. 63. 84 cives indemnatos. Mil. 87 me patria. 103 ut inspectante me -rentur ei, per quos essem restitutus [*antea* reducem]. epist. 6, 6, 2 ex re publica. Att. 10, 4, 1 civitate. *item de Ciceronis exilio*: VAL. MAX. 4, 2, 4 *Gabinius Ciceronem* in consulatu suo urbe -erat [SVET. Tib. 2, 4]. SEN. dial. 4, 2, 3 ASCON. Pis. p. 17, 4 SCHOL. Cic. Bob. p. 128, 25). dom. 87 ab improbis -lsus ... per bonos restitutus. Sest. 7 fluctibus rei publicae -lsum, in alienis terris iacentem (*cf. p. 1637, 69*). 29 ut ex urbe -erit, relegarit ... equitem Romanum *eqs.* ([*syn.* eiecerit]. Mil. 101 haec tanta virtus [*v. l. 35*] ex hac u. -etur, exterminabitur, proicietur. *cf. l. 16. 76. p. 1630, 59. 1631, 80. 1633, 31*). Sest. 30 exterminabit cives Romanos edicto consul a suis dis penatibus. -et ex patria (or. frg. A VII 55. Att. 8, 2, 3 non -lsi, sed evocati ex p. SALL. [?]

[Oellacher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rep. 1, 6, 5. NEP. Cim. 3, 3 [*opp.* revocatus]. Epam. 6, 3 Thras. 1, 5. LIV. 2, 6, 7 nos extorres [*cf. p. 1632, 24*] -ulit p. *al.* IVST. 21, 6, 5. *et al.* *cf.* OV. met. 11, 269 domo patria. QVINT. decl. 366 p. 400, 12. *ibid. l.* 14 exul . . . dictus est, quasi ex solo patrio -lsus [IORD. Get. 162]. AMM. 27, 5, 10 genitalibus terris). Phil. 2, 33 (*syn.* relegatos). de orat. 2, 75 Carthagine (*cf.* CAES. Gall. 7, 4, 2 ex oppido Gergovia. NEP. Arist. 3, 3 Athenis [Alc. 11, 3 CVRT. 3, 2, 10]). Brut. 128 Bestia . . . Popilium vi C. Gracchi -lsum sua rogatione restituit. 305. Att. 9, 14, 2 Milone per vim lso. *al.* HIRT. Gall. 8, 31, 4 Dumnacus suis finibus -lsus errans latitansque . . . extremas Galliae regiones petere est coactus (VERG. Aen. 1, 620 finibus -lsum patriis. CELS. dig. 41, 2, 18, 4. INSCR. christ. Diehl 962, 6 finibus -lsus patriae est feritate tyranni. *cf. p. 1631, 58*). NEP. Arist. 1, 5 (*opp.* restitutus). Phoc. 2, 2 populi scito in exilium erant -lsi (LIV. 38, 50, 7. R. GEST. div. Aug. 2 qui parentem meum interfecerunt, eos in exilium -uli). *al.* OV. trist. 4, 2, 17 nos procul -lsos communia gaudia fallunt. Pont. 1, 8, 7 deque tot -lsis sum miles in exule solus. LIV. 5, 33, 1. 32, 19, 2. 34, 26, 13 (*seq.* exulum). *al.* FEST. p. 158 (*seq.* patria decedere). VELL. 2, 45, 3 neque post Numidici exilium aut reditum quisquam aut -lsus invidiosius aut receptus est laetius. SEN. Phoen. 512. benef. 6, 37, 1 (*syn.* in exilium iret. *opp.* restituendi). dial. 11, 9, 7. 11, 16, 7 QVINT. decl. 351 p. 380, 20 TAC. Agr. 24, 3 ann. 15, 71, 4. *et saepe.* *fortasse huc referendum (in imag.)*: SEN. epist. 94, 68 in naturam converti et eo restitui, unde publicus error -erit.

similia: de relegatione a Palatio: SVET. Nero 34, 1 matrem . . . honore omni et potestate privavit abductaque militum . . . statione . . . contubernio . . . ac Palatio -ulit (OROS. hist. 7, 28, 18 Licinius . . . Christianos a P. iussit -i). CAPITOL. Opil. 9, 1 *Maesa* ex aulica domo fuerat -lsa per Macrini superbiam. *de expulsione peregrinorum, certarum quarundam professionum, haereticorum sim.*: SEN. nat. 4, 13, 9 unguentarios Lacedaemonii urbe -ulerunt et . . . cedere finibus suis iusserunt (SVET. Aug. 42, 3 venalicias et lanistarum familias peregrinosque. *cf. p. 1632, 80*). QVINT. inst. 2, 16, 4 *eloquentiam* (*cf. p. 1632, 25*) Lacedaemoniorum civitate -lsam (PAVL. sent. 5, 21, 1 vaticinatores. COD. Iust. 1, 5, 5, 1 [*a. 428*] *Manichaeis* de civitatibus -endis. *cf. p. 1632, 63*). TAC. Agr. 2, 2 -lsis . . . sapientiae professoribus (*cf.* MIN. FEL. 8, 3 cum Protagoram . . . -erint [LACT. ira 9, 2]). SVET. Tib. 36 mathematicos (TERT. idol. 9 p. 38, 13). Claud. 25, 4 Iudaeos impulsore Chresto . . . tumultuantis Roma -ulit (COD. Theod. 16, 5, 62 *haeretici* -lsi [*sc. Roma*] usque ad centesimum lapidem solitudine . . . macerentur). CONST. Sirmond. 6 p. 912, 18 *episcopos haereticos* Gallicanis regionibus (*i. dioecesibus*) -i. COD. Theod. 16, 5, 34 pr. Eunomianae superstitionis clerici seu Montanistae consortio vel conservatione civitatum.

δ *magistratum (deum l. 48) munere, dignitate sim., fere i. q. amovere* (*syn.* deponere *l. 53*): CIC. Sest. 56 lege tribunicia . . . ille sacerdos -lsus et spoliatus sacerdotio est (COD. Theod. 16, 2, 35 [= Iust. 1, 3, 14]). TERT. adv. Marc. 1, 13 p. 306, 16 deum hoc gradu -imus (*cf.* CASSIOD. Didym. in Iud. 5 p. 90, 21 *Iesus* non -it auctoritate patrem). OPTAT. 1, 19 p. 21, 9 reus de sede (*i. episcopatu*) debebat -i (EPIST. pontif. 230 Migne 13, 23A *episcopos* inculpabiles de suis ecclesiis. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 84, 28 episcopatu). VVLG. Is. 22, 19 -am te de statione tua et de ministerio tuo deponam te.

ε *aliquem e collegio, societate sim., i. q. excludere (maxime apud Christianos)*: CIC. Phil. 3, 23 senatu vi et minis mortis -ere. TERT. pudic. 7 p. 233, 24 homo de ecclesia -itur (COD. Theod. 16, 1, 3 haereticos ab e. 16, 6, 2. COD. Iust. 1, 12, 6 pr. [*a. 466*]). ITALA Ioh. 9, 22 (cod. e) -retur de synagoga ([ἀποσυνάγωγος γένηται, *cod. d* eiciatur, *cod. r* proicietur, *Vulg.* extra synagogam fieret]. 16, 2 [cod. e] a synagogis [ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν, *Vulg.* absque synagogis facient]). HYG. fab. 192, 6 *Electra* de choro sororum (*i. Pleiadum*) -lsa. COD. Theod. 16, 5, 12 *haeretici* -antur a coetibus (EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 140, 25 a sacro coeto [ἀπωθεῖται]). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 86, 34 -ere . . . hos, qui aliquid aliud dicunt. BENED. reg. 71 de monasterio -atur. MART. BRAC. corr. 8 daemones ex illis, qui de caelo -lsi sunt.

ζ *aliquem vita sim.* (sensibus *l. 76*, spe *l. 78*. *cf. p. 1635, 60*): CIC. Mur. 34 *Mithridatem* vita -ulit *Pompeius* (SEN. dial. 5, 16, 1 nihil . . . nos -at e v. ARNOB. nat. 1, 40 p. 27, 7 Socrates iniuria . . . -lsus e v. est. 7, 42 p. 275, 17. 7, 44 p. 278, 24 et v. . . . et lumine. ORIG. in Matth. ser. 117 p. 245, 22 K. non convenit servum dei seipsum -ere de hac v. [ἐξάγειν ἑαυτὸν τοῦ βίου]. *v. et p. 1632, 28*). LVCR. 3, 358 *corpus* -itur aevo (*cf.* Ps. QVINT. decl. 17, 12 p. 311, 12 -isse de saeculo). OV. met. 2, 313 *Iuppiter Phaethonta fulmine pariter* animaque rotisque (*cf. p. 1630, 78*) -ulit. CE 963, 6 me ex luce -ulit officium (*cf. l. 70*). Ps. QVINT. decl. 4, 19 p. 85, 22 -lsum me repente sensibus meis. TERT. adv. Val. 26 p. 203, 6 ut carnis nostrae habitum alienando a Christo, a spe etiam salutis -ant.

η *familiares aliosque homines aliqua vicissitudine coniunctos*: Ⓘ *uxorem (maritum p. 1634, 3); de viro, i. q. repudiare (syn. p. 1634, 5. 9) et de aliis personis aemulam sim. extrudentibus*: CIC. Cluent. 14 (*syn.* exturbare). 188 cupiditate matris -lsam ex matrimonio filiam. SEN. Herc. O. 431 sic coniuges -it Alcides suas. 757 Med. 208. OCTAVIA 910 thalamis -lsa. LVCAN. 2, 345. QVINT. decl. 257 p. 50, 26 quam (*nurum*) nihil peccasse tu (*i. pater*) . . . confiteris, qui -is. 327 p. 286, 28. 338 p. 337, 9 matrem (*v. l. 7*) filii adulescentis domo -ulit (TAC. Germ. 19, 1. VLP. dig. 25, 2, 11 pr. sive vir uxorem, sive uxor virum d.-ulit). ITALA num. 30, 10 (Aug. quaest. hept. 4, 59 p. 364, 18) votum . . . viduae et -lsae (ἐκβεβλημένης, *Vulg.* repudiatae, *Aug. ibid.* a viro abiectis). IVST. 9, 5, 9 *Philippus Attali* sororem . . . -lsa . . . Olympiade . . . in matrimonium susceperat. 39, 4, 6 *Cleopatra* matrem toro -ulit (*cf. l. 2*). COD. Iust. 5, 17, 8, 3 (*a. 449*) nec licebit ei (*i. viro*) . . . propriam repudiare iugalem nec ullo modo -at nisi adulteram.

Ⓘ *filium, i. q. abdicare (sim. bestias: l. 19. v. et l. 31. 75 sqq.)*: TER. Haut. 989 inventa est causa, qua te -rent. SEN. contr. 2, 4, 3 nescii, quis esset abdicandus: meliorem -uli. QVINT. decl. 290 p. 158, 18. p. 159, 13 (*opp.* reducere). *al.* Ps. QVINT. decl. 17, 6 p. 306, 18 osculor illas -entis (*i. patris*) manus. VLP. dig. 38, 2, 6 pr. heredem institutum . . . filium . . . -ere. Ps. ORIG. tract. 7 p. 82 16 Christum a synagoga matre carnali -lsum atque expositum quasi infantem (*sc. Moysen*). SALV. eccl. 3, 25 cur eos (*i. filios sacerdotium petentes*) velut a natura -itis et quasi a iure sanguinis abdicatis? *item de bestiis pullos suos quasi reicientibus* (*v. l. 10*): PLIN. nat. 10, 13 *aquilae* excludunt pullos binos . . .; alterum -unt taedio nutriendi.

Ⓘ *alios, sc. parasitum, hospitem sim.*: SEN. benef. 4, 37, 4 qui hospitem suum nudo et naufrago similem (*cf. p. 1637, 69*) in id, quo iacuerat ipse, litus -erat (*cf.* AVSON. 414, 1 p. 272 P. concesso ab hominibus tuis usus hospitio immature periclitatur -i. *v. et p. 1631, 13*). QVINT. decl. 379 p. 424, 18 *parasitus a patrono* -lsus est (*p. 423, 12 syn.* dimittere). VVLG. II reg. 13, 16 maius est hoc malum, quod nunc agis adversum me (*i. ancillam*), quam quod ante fecisti (*sc. me stuprans*), -ens me (SVLP. SEV. chron. 1, 7, 1 ancillam de qua Abraham filium susceperat, Sara -ulit).

Ⓘ *per similitudinem ap. Christ. de deo homines reiciente*: ITALA Matth. 8, 15 (Cypr. domin. orat. 13 p. 276, 15) filii . . . regni -untur in tenebras exteriores ([ἐκβληθήσονται, *Vulg.* eicientur. *Cypr. testim. 1, 23 p. 58, 17* exient]. VVLG. Iob 18, 18 de luce). HESYCH. in lev. 24, 23 p. 1109D *nos a deo* separare et -ere (*cf.* CASSIOD. Didym. in Iud. 11 p. 93, 11 *Cain* a vultu eius -lsus est). VVLG. act. 7, 45 *gentes* -ulit deus a facie patrum nostrorum (ἐξῶσεν). AVG. in psalm. 5, 14 p. 88p.med. 'secundum multitudinem impietatum eorum -e eos', id est longe eos -e; hoc est . . . ut multum -antur. -untur ergo impii ab . . . hereditate . . . sicut -untur morbidi oculi fulgore lucis (*i. excluduntur, privantur*), cum illis ea poena est, quae aliis laetitia.

ϑ *in iure*: Ⓘ *fundo, domo, possessione sim.* (*cubiculis conductis: l. 68. hypotheca: l. 71. aliter p. 1631, 13*): CIC. Quinct. 28 -lsus atque eiectus e praedio (85 de pr.). 83 de fundo -lsus, . . . a suis dis penatibus praeceps eiectus (GAIVS dig. 43, 16, 10. VLP. dig. 43, 16, 1, 32 a *fundo*. PAVL. dig. 19, 2, 54, 1 COD. Iust. 4, 49, 17. 4, 65, 15 [*a. 259*]. *cf.* PAVL. dig. 41, 3, 4, 22 si tu me vi -eris de fundi possessione. 41, 3, 4, 26 si viam habeam per tuum fundum et tu me ab ea vi -uleris). 90 ex . . . saltu . . . per vim -lso socio (*syn.* eiectos). S. Rosc. 27 eiectum domo atque -lsum ex suis bonis (Verr. II 2, 62 -lsi b. omnibus. Mil. 50 SEN. benef. 4, 37, 3. *v. et l. 76*). 32 me domo mea per vim -istis (Pis. 16. 52 epist. 1, 9, 5 *cf.* PLIN. paneg. 35, 3 -ere penatibus [*syn.* exturbentur]). 147 quem tu e patrimonio tamquam e naufragio nudum -isti (*cf. p. 1637, 69*). Verr. II 3, 127 deiectos, fortunis omnibus -lsos esse p. R. socios (*cf. p. 1632, 62*). Caecin. 39 cum . . . in possessione vestigium fecero, tum -ar ac deiciar (CAES. Gall. 6, 22, 3 *ne* potentiores . . . humiliores possessionibus -ant. SEN. epist. 1, 3. MACER dig. 48, 2, 11, 1 a p. COD. Theod. 9, 10, 3 [= Iust. 9, 12, 7, 1]. *al.* COD. Iust. 3, 32, 15, 1 [*a. 293*]. *al.* INST. Iust. 4, 15, 6 EDICT. Theodor. 75. *cf.* PAPIN. dig. 43, 16, 18 emptor vi colonum -ulit. VLP. dig. 43, 16, 1, 28 -lso vetere possessore. PAVL. dig. 41, 3, 4, 24 *v. et l. 47*). leg. agr. 2, 84 exturbari et -i plebem ex agris, non constitui et conlocari (SALL. or. Lep. 24 -lsa a. plebes. SALL. [?] rep. 2, 5, 4. SEN. epist. 88, 12 paterno a. et avito . . . -or. SVET. Iul. 38, 1. PORPH. Hor. carm. 2, 18, 23 agris. VIR. ill. 66, 10. *cf.* HOR. sat. 2, 2, 130 nos -ulit ille, illum aut nequities aut vafri inscitia iuris. postremum -et certe vivacior heres. *v. et p. 1631, 61*). PAPIN. dig. 39, 5, 27 -lsus Nicostratus *de cenaculo* (*cf.* COD. Iust. 4, 65, 3 [*a. 214*] diaetae . . . si pensionem domino insulae solvis, invitum te -i non oportet). PAVL. dig. 19, 2, 24, 4 -lsus a conductione in aliam se coloniam contulit. COD. Iust. 5, 12, 29 pr. praesidium ad -endum ab hypotheca creditorem (*cf. p. 1637, 53*). *in imag.*: PLIN. nat. 36, 184 lithostrota -ulere *artem picturae*. QVINT. inst. 8, 6, 18 metaphora . . . aut vacantem locum occupare debet, aut, si in alienum venit, plus valere eo, quod -et.

Ⓘ *hereditate* (*cf. l. 15. 39*): Ps. QVINT. decl. 9, 2 p. 169, 13 -lsum ab omnibus bonis (*cf. l. 49*) filium. TRYPH. dig. 37, 4, 20 pr. nec filius, qui in potestate remansit, aditione adhibita in totum -endus erit, sed ad hereditatis petitionem admittendus est (*antea syn.* repellere). VLP. dig. 36, 4, 5 pr. -endi heredem ius. MOD. dig. 28, 7, 27 pr. quaerebatur, cum heres institutus condicioni non paruisset, an -endus est ab hereditate. FRG. de form. Fab. 8. INST. Iust. 3, 3 pr. lex duodecim tabularum . . . eos, qui per feminini sexus necessitudinem sibi iunguntur, adeo -bat, ut *eqs.* (*syn. ibid. 6* ab . . . successione . . . repelleretur).

[Oellacher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(III) *ipso iudicio (quasi a limine repellere, cf. p. 1631, 17), fere i. q. actionem non dare*: Calp. decl. 14 p. 14, 15 si quasi filius experirer, merito ut abdicatus -rer, utor patroni actione, non filii. Tert. adv. Marc. 5, 1 p. 570, 11 te a defensione eius -o (*cf.* Cod. Theod. 11, 30, 22 omnes praesides moneantur, ut ... accipiant libellos ... nec appellantes iniuriarum adflictatione deterritos a suffragio necessariae defensionis -ant). Cod. Theod. 3, 32, 1 qui post hoc tempus agere temptaverit, -atur. 4, 16, 1 (= Iust. 7, 50, 3) qui tale rescriptum meruerint, ... limine iudiciorum -i. Cod. Iust. 2, 58, 2, 6 ab iudicio eum quam longissime -at (Lex Burg. Rom. 11, 3 de i.).

c *sensu magis presso: i. q. e corpore eicere (i. q. edere l. 15)*: α *partu*: Cels. 5, 25, 13 infantem ... mortuum aut secundas (*v.l. 45*) -it aquae potio (*cf.* Plin. nat. 28, 248 abortus mortuos. Chiron 760 fetum *immaturum ex equa.* 761 pullamen [*Hippiatr. gr. 1 p. 84, 9* διαχνίσαι]. *aliter l. 33. p. 1637, 19*). *aliter i. q. edere (v. l. 11)*: Sen. epist. 102, 26 magno nisu matris -lsus es. *cf. et p. 1638, 48.*

β *egestione*: Plin. nat. 20, 151 ventris animalia (*cf.* Anthim. 14 *lumbricos*).

2 res (*v. et p. 1630, 30. personam pro re: p. 1636, 17. 1637, 40*): **a** *in universum c. notione eiciendi, fugandi (saepe perlucente imagine ab animantibus sumpta)*: α *res corporeas et sensibus perceptibiles*: (I) *res naturae* (naturam *v. l. 79*): Sen. Herc. O. 113 Borean -ulit Africus (*sic de ventis*: 382. Calp. ecl. 4, 100 deus -ulit Euros). Oed. 1 nocte Titan dubius -lsa redit. Phaedr. 1027 *scopuli* cacumen rorat -lso sale (*cf.* Petron. 120, 88 [*de aedificiis*] -untur aquae saxis [*sim.* Rvt. Nam. 1, 528 -lsis insula ... fretis]. Plin. nat. 4, 75 mare ... ab Europa porrecto Chersonnesi litore -lsum). Thy. 881 seu perdidimus solem ... sive -ulimus. nat. 6, 13, 2 frigus -lsum (*syn.* discessit). Stat. silv. 1, 3, 32 Chalcida fluctus -unt (*i. a Boeotia separant*) reflui. Drac. mens. 7 post -lsum chaos rident primordia mundi.

(II) *res corpori animalium graves vel noxias (aliter p. 1636, 77. 1637, 19. 27)*: Ⓐ *ipsos morbos, passiones*: Catvll. 44, 7 malam ... pectore -uli tussim. Hor. epist. 2, 2, 137 -ulit elleboro morbum bilemque meraco (Tib. 3, 10, 1 tenerae morbos -e puellae. Ps. Apvl. herb. 3 l. 45. *cf.* Chiron 346 amaritudinem *morbi.* 401 radices et folia ... -ent vitium [*Veg. mulom. 2, 89, 3* vitio medentur]). Ser. Samm. 993^tit. lethargiae -endae. Theod. Prisc. eup. faen. 38 obscuritates oculorum -imus. Ⓑ *alia*: Cels. 1, 3, 18 si quid iam corruptum esset, -i debere (1, 3, 19 *vomitu*). 5, 20, 6 ex vesica ... calculum (7, 26, 2^F. Plin. nat. 28, 213 [*syn.* pellunt]. Ps. Apvl. herb. 93 l. 34). 8, 3, 10 quod abscessit. Ps. Qvint. decl. 15, 1 p. 277, 6 ne iuvenis ... potionem illam *odii* dolore coactae sanitatis -ret. Diosc. 1, 53 secundas (*1, 48, 2* ἐπισπᾶται. *v. et l. 13*). Capreol. epist. 2, 6 p. 853^D (= Conc.^S II 3, 3 p. X 15) *ut* venenum a serpente propinatum tali antidoto salutis -ret.

(III) *varia*: Plin. nat. 17, 100 Vergiliana *inoculatio* quaerit sinum in nodo germine -lsi corticis (*cf. antea*: cortice exciso; *locus est subobscurus*). Prisc. gramm. III 98, 14 (*ex auctore ignoto*) remex vel -it (*i. a se repellit*) remum vel attrahit. Ser. Samm. 102 defluit -lsus morbo latitante capillus. Pallad. 11, 14, 14 mustum ... despumabis et omnia uvarum grana, quae fervor in summum regessit, -es. Avg. in psalm. 77, 3 p. 984^med. (*allegor.*) quod ... infunditur, concavo humilitatis excipitur, eminentia tumoris -itur. Salv. eccl. 2, 70 tabulam, cui inhaerere ... quasi ... naufragus possit ..., abiciat atque a se penitus -at. Caes. Arel. serm. 180, 4 p. 692, 19 nemo quaerat -ere totam paleam nisi tempore ventilationis.

β *res incorporeas*: (I) *ad homines singulos pertinentes*: Ⓐ *vitam, sensus sim. (cf. p. 1633, 67)*: Ov. met. 6, 618 per vulnera mille sontem animam -am (Tert. anim. 52 p. 384, 24 mors ... a.... -it). Sen. Thy. 905 ut spiritu -lso stupens corpus rigescat (Flor. epit. 3, 5, 26 ferro). Tac. ann. 16, 19, 1 *Petronius non* praeceps vitam -ulit (Sol. 45, 13 equus ... vitam inedia -ulit). Lvcan. 5, 168 Paean mentem ... priorem. Clavd. rapt. Pros. 1, 6 furor ... de pectore sensus -ulit. Conc.^S I 3 Rustic. p. 156, 11 miraculum ... dei est -ens rationem (παρωθούμενον, *vers. Tur.* fugiens). Ⓑ *varias condiciones fere corporales*: Verg. Aen. 8, 408 prima quies ... -erat somnum (Ov. epist. 14, 72 Sen. Tro. 457. Stat. silv. 4, 6, 14 oculis. *cf.* Hymn. Ambros. I 10, 7 somnolentiam [*syn.* fugare]). Ov. met. 8, 828 -lsa quies (Sil. 15. 548 rumpe atque -e quietem). Sen. dial. 4, 36, 5 nec quam -erant mentem (*i. mentis sanitatem*) unquam receperunt. Petron. 10, 4 paupertatem ... privatis quaestibus temptemus -ere. Tac. Germ. 23 *Germani* sine blandimentis -unt famem (Hier. epist. 54, 12, 1. *cf.* Arnob. nat. 7, 25 p. 259, 1 ad -enda fastidia saporum varietas quaeritur). Rvfin. hist. mon. 28 p. 451^B omni fallacia visus -lsa. Facvnd. defens. 2, 3 p. 568^B non reducere ..., sed -ere sanitatem. Ⓒ *indolem animi, mores, virtutes, vitia sim.*: Hor. epist. 1, 10, 24 naturam -es furca, tamen usque recurret. Sen. contr. exc. 5, 5 *impotentia* non potest expugnari precibus, -atur ignibus. Sen. dial. 4, 9, 1 -lso melioris aequiorisque respectu. Lvcan. 2, 242 -lsae terris olimque fugatae virtutis (Plin. epist. 5, 16, 8. *cf.* Conc.^S II 3, 2 p. 90, 23 -lsa ... sanctione retineat vitae gloriaeque ... laudem). Vvlg. Sirach 1, 27 timor domini -it peccatum (Sacr. Leon. p. 345 p., quibus impugnantur, -e. Sacr. Greg. 63, 4. *cf.* Cassiod. Didym. in I Ioh. 3, 10^a p. 61, 8). Avg. epist. 93, 6 p. 450, 21 malum iniquitatis. Vitae patr. 5, 10, 53 malitia nequaquam -it malitiam (*gr. Cot. p. 634^C* ἀναιρεῖ, *7, 7, 3* exsuperat. *cf. p. 1631, 43*). Sacr. Greg. 81 caecitatem cordis. Vita Caes. Arel. 1, 48 p. 476, 8 a se -ulit omne vitium.

Ⓓ *affectus*: Plavt. Trin. 650 corde -e desidiam tuo. Catvll. 76, 22 -ulit ex omni pectore laetitias. Lvcr. 5, 50 haec ... qui cuncta (*i. omnes affectus*) subegerit ex animoque -erit (*cf.* Sen. Herc. f. 1089 omnes -ulit aestus [*syn. 1092* pelle insanos fluctus animi]. Med. 557 omnia ex animo -uli. epist. 88, 35 [*syn.* tollenda]. 116, 1 nostri illos *adfectus* -unt, Peripatetici temperant. 116, 3 excluditur facilius quam -itur *omnis affectus.* Mart. Cap. 2, 141). Ov. fast. 6, 245 spem metus -erat. Sen. contr. 2 praef. 2 cum veros compressisset adfectus et iram doloremque (*v. l. 18*) procul -isset (Sil. 16, 236 catulis rabiem atque iras -ere alendo). Sen. Med. 900 abeat -lsus pudor (Ennod. epist. 3, 24, 2 p. 89, 9). 928 ira discessit loco materque tota coniuge (*i. coniugis animo*) -lsa redit. clem. 2, 1, 4 -lsa alieni cupidine (*cf.* Apvl. Plat. 1, 2 humilitatem cupidinis). epist. 99, 26 dolorem aut admittendum in animum non esse aut cito -endum (Sil. 6, 86 de corde. *v. et l. 14*). Lvcan. 3, 53 pectore curas -ulit (Coripp. Ioh. 7, 130. *cf.* Boeth. cons. 3, 5, 7 W. sollicitudinum morsus). Plin. nat. 37, 61 adamas ... lymphationes abigit metusque vanos -it a mente (Tert. ieiun. 9 p. 285, 3. *cf.* Vvlg. sap. 17, 8 timores et perturbationes ... ab anima languente [Sirach 23, 27 -it a se t. dei ... hominis timor. Ps. Avg. serm. 297, 2 Apring. in apoc. 1, 18]. Pelag. in Rom. 5, 5 p. 43, 3 spes futurorum omnem confusionem -it. 8, 31 p. 69, 17). Sil. 11, 176 terrore -lso (*cf.* Drac. Orest. 871 -lsus terrore furor). Ⓔ *cogitationes sim.*: Caes. Gall. 5, 48, 10 *fumus incendiorum* omnem dubitationem adventus legionum -ulit. civ. 1, 34, 3 ne nova ... officia veterum ... beneficiorum ... memoriam -rent. Sen. Herc. O. 928 mortis ... -e decretum. Phaedr. 169 -e facinus mente. benef. 6, 1 prout ille (*i. voltus tuus*) suaserit mihi, alia detinebo diutius, alia -am. dial. 7, 4, 5 orietur ... -lsis ... erroribus ex cognitione veri gaudium (epist. 75, 18). epist. 94, 6 nisi opiniones falsas, quibus laboramus, -eris (94, 33). Cassiod. inst. 1 praef. 2 ut *anima* et humanas cogitationes a se navanter -at et divinis eloquiis salubriter occupetur (*aliter p. 1637, 34*). Ⓕ *crimen a se, sim., i. q. arcere, refutare*: Apvl. apol. 81 ad -endum a me crimen magiae. Isid. alleg. 162 -lso a corde daemonum cultu.

(II) *res communes et quasi publicas (plerumque mala)*: Ⓐ *vario usu*: Cic. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 20), 17 (*Hercules loquitur*) omnem ecferitatem -uli (*Soph. Trach. 1061* γαῖαν καθαίρων ἱκόμην). Sall. (?) rep. 1, 5, 3 firmanda ... sunt vel concordiae bona et discordiae mala -enda (Porph. Hor. carm. 1, 27, 21 praecantatrices, quae vel arcessere carminibus mala hominibus possunt vel -ere). Sil. 13, 16 procul hanc -ite gentis femineam Tyriae labem. Cod. Iust. 1, 17, 1, 1 legum auctoritas, quae ... omnem iniquitatem -it (Inst. Iust. de inst. promulg. pr.). Ⓑ *ap. Christianos, sc. doctrinam, cultum sim.*: Tert. adv. Prax. 1 p. 228, 12 *Praxeas* prophetiam -ulit et haeresim intulit. Itala act. 13, 46 (Cypr. testim. 1, 21 p. 57, 6) *verbum dei* -istis (ἀπωθεῖσθε, *Vulg.* repellitis). Synod. Hil. coll. antiar. p. 104, 8 iniqua ... doctrina penitus -lsa ([ἐξελαθείσης]. *cf.* Conc.^S IV 2 p. 102, 22 confusam exitiali errore humani generis perditionem -ere et novam religionis dare doctrinam [ἀποσείεσθαι]). Hier. epist. 134, 1, 3 *haeresis* foras -lsa moriatur. Rvfin. hist. 4, 13, 5 cultum ... immortalis dei ... -itis et deturbatis (ἀμελεῖτε). Avg. gen. c. Manich. 1, 1, 1 errores ... ab animis ... imperitorum -ere (Cod. Iust. 1, 5, 8 pr. [*a. 455*] Nestorii e. -lsus). Rvstic. Conc.^S I 4 p. 72, 24 ut haeretica illa capitula, quae superintroducta sunt fidei, -antur (ἐκβληθῆναι. *cf.* Conc.^S II 3, 2 p. 91, 11 improba ... commenta).

(III) *in artibus, i. q. excludere, reprobare*: Ⓐ *in medicina*: Cels. 1, 3, 17 *Asclepiades* purgationes ... eodem volumine -ulit ([*syn.* eicere, submovere, condemnare]. *cf.* 4, 31, 9 quod Erasistratus ... -ulit). Cael. Avr. chron. 2, 13, 187 *medici* acetum ... -erunt (*syn.* excludere, prohibere). Ⓑ *alia*: Sen. epist. 88, 18 luctatores et totam oleo ac luto constantem scientiam -o ex ... studiis liberalibus. Vel. gramm. VII 53, 6 qui K -unt (*sc. e numero litterarum*), notam dicunt esse.

b *c. notionibus peculiaribus*: α *excutiendi, evellendi, extrahendi (per vim extrinsecus admotam)*: (I) *res naturae*: Acc. trag. 396 sublime (*cf. l. 74*) ventis -lsum rapi saxum *opinatur pastor navem videns* (*cf.* Sen. nat. 2, 26, 5 rupes ..., quas spiritus ... -erat). Verg. georg. 1, 320 *venti qui* segetem ab radicibus imis sublimem (*cf. l. 71*) -lsam eruerent. Avg. serm. 81, 9 p. 595^init. homo cum aedificaret, posuit lapidem super lapidem, et homo cum destrueret, -ulit lapidem a lapide.

(II) *partes corporis: varia*: Ov. met. 13, 562 *Hecuba* -it (*M*, expilat *N*) ... genis oculos *tyranni* (Lvcan. 3, 712 sedibus). Stat. Theb. 9, 132 -lsi salierunt cuspide dentes (Mart. 1, 19, 2 d. -ulit ... duos tussis). *ossa sim., i. q. luxare (t. t. med.)*: Cels. 8, 11, 7 *os*, quod -lsum est (*syn.* excidit, *opp.* reponere). 8, 11, 31 articuli ... excidunt ... vi -lsi. 8, 25, 4. Mart. 8, 75, 3 -ulit offenso vitiatum pollice talum.

(III) *varias res corpori inhaerentes*: Sen. epist. 74, 7 ex qui-

[Oellacher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bus (*i. bonis a fortuna datis*) quaedam aliud agentibus inciderunt, quaedam, quia nimis captabantur, amissa et, dum avide rapiuntur, -lsa sunt (*sc. e manibus*). ITALA Matth. 7, 5 (cod. k) -ere ... trabem de oculo tuo (*ἔκβαλε, Vulg.* eice).

β exprimendi, extrudendi, egerendi (per vim de intus efficacem): (I) *de rebus naturae: de fontibus sim.*: SEN. nat. 3, 26, 7 fontes ... *ut* lutum ... folia testas ... -ant (*syn.* emittere, exportare, se purgare). CVRT. 6, 4, 7 *praecipitatorum* corpora ... -lsa (*sc. ex amne*). PLIN. epist. 4, 30, 5 *spiritus* prout inlatus (*sc. fonti*) occurrit aut decessit -lsus. *de herbarum et arborum partibus succrescentibus*: PLIN. nat. 13, 57 fetus *fici* ... priorem (*cf. l. 17*) ... -it. 17, 234 *arbores quaedam* corticem mittunt ... eum, qui subnascente alio -itur. 21, 34 *crocus* floret ... paucis diebus folioque florem -it.

(II) *de rebus ad corpus animantis spectantibus*: Ⓐ *de iis, quae in corpore increscunt*: CELS. 8, 1, 10 ex ... eadem radice in pueris novus dens subit, qui .. priorem (*cf. l. 11*) -it. TERT. anim. 51 p. 382, 23 *mortui* ungues ... provectiores et cotidie deficiente carne -i videntur. Ⓑ *de rebus ex corpore animalium egestis*: SEN. Herc. O. 1274 *dolor* rictus ... infregit et lacrimam -ulit (*cf.* epist. 99, 18 *oculorum* umorem perpremit et -it *spiritus*). PLIN. nat. 21, 118 *radici cyperi est* tanta vis ut ... -at *vulvas*. 23, 38 *vino* urina ... -itur (*ibid. iterum. cf.* TERT. anim. 27 p. 346, 1 genitale virus). VEG. mulom. 2, 109, 1 gravem foetorem naribus -et (emittit *P; Chiron 368* ostendit). VINDIC. gyn. p. 438g *venae* recipiunt sanguinem vel -unt (*438l et 439d* repellunt).

(III) *de telis corpori infixis*: OV. met. 6, 259 -ulit hanc (*i. sagittam*) sanguis (*cf.* 13, 394 telum -ulit ipse cruor. LVCAN. 3, 590 largus cruor -ulit hastas. STAT. Theb. 10, 322 iacentis ... iugulum fodit, -ulit ingens vina cruor). LVCAN. 7, 622 quis ... demissum faucibus ensem -erit moriens animā (*cf.* VAL. FL. 3, 107 purpuream singultibus -ulit hastam). TERT. paenit. 12, 6 cervus sagitta transfixus, ut ferrum ... de volnere -at, scit sibi dictamnum edendum.

(IV) *vocem, cogitationem* (*syn.* rumpere, exprimere): CALP. ecl. 6, 24 voces rumpis et -is ... singultantia verba. QVINT. inst. 10, 7, 17 difficiliorem cogitationem exprimit et -it dicendi necessitas et secundos impetus auget placendi cupido (*imagine 'teli' aliquatenus valente. cf. p. 1638, 27 et Spalding ad l. aliter p. 1636, 36*).

γ explodendi (sc. fabulam vel poetam): DON. Ter. Hec. 9 totiens -lsa fabula. *ibid.* quod -lsus est *Terentius* (SCHOL. Ter. p. 73, 24). 12 'exactas' -lsas.

δ eximendi, in loco forinsecus sito collocandi (cf. et p. 1630, 14): GREG. TVR. Franc. 4, 34 p. 169, 18 ut -entes ... de horrea annonas ... ad solem siccare ponerent.

B ***translate:*** *i. q. excludere, prohibere, tollere, irritum reddere*: 1 *vario usu*: TERT. resurr. 10 p. 39, 12 si ignominiae carnis resurrectionem eius -unt, cur non dignitates potius inducent? (40 p. 84, 12). adv. Prax. 18 p. 260, 14 ut multitudinem falsorum deorum unio divinitatis -at. coron. 11 p. 446 Oe. si omni ope -ero militiam, frustra iam de corona militari provocarim (*sc. adversarios*). AVG. in psalm. 118 serm. 15, 8 p. 1545fin. 'haec' inquit 'facta est mihi', non utique 'haec lex', quia hunc sensum ... Graecus -it. COD. Iust. 8, 17, 12, 2 senioribus hypothecis novas mulieris hypothecas ... -bant (*cf. p. 1634, 71*).

2 *in iure i. q. abrogare*: COD. Theod. 8, 18, 5 vis ac vocabulum cretionis -lsum est. COD. Iust. 4, 27, 3 pr. talem differentiam -entes sancimus et condictionem et hypothecariam actionem ... ad dominum contractus pervenire. 4, 38, 15, 2 hoc ... impossibile esse credentes per ... sanctionem -imus. 7, 25, 1 antiquae subtilitatis ludibrium per hanc decisionem -entes. INST. Iust. 1, 5, 3 dediticios (*i. ordinem et nomen dediticiorum*) ... per constitutionem -ulimus.

II *respicitur magis* **quo** *alqs. vel alqd. -atur, fere i. q.* ***propellere, emittere*** (*v. et p. 1630, 34. 71. 1631, 3. 7. 8. 1634, 23*): A *de eis, quae circa mare vel flumina versantur*: 1 *de navigatione in altum*: LIV. ANDR. carm. frg. 42 in altum -lsa lintre (LIV. 41, 3, 2 ab litore naves in a. -unt). CVRT. 8, 13, 26 *suam ratem* primam iussit -i. STAT. silv. 3, 2, 63 quis ... telluris alumnos -ulit in fluctus pelagoque immisit hiantes.

2 *de eiectione ad litus*: a *naufragos*: *α homines (cf. p. 1632, 39. 79. 1634, 22. 53)*: CIC. Pis. 43 naufragio -lsus (SEN. contr. exc. 8, 6 in ... fundum). OV. epist. 17, 197 optabo ..., ut partis -ar in illas. SEN. contr. exc. 8, 4 naufragos ... fluctus ... -ulit (SEN. benef. 4, 37, 1 in possessiones cuiusdam Macedonis). PETRON. 114, 11 ad idem litus -ere. PLIN. nat. 35, 89 *Apelles* Alexandriam vi tempestatis -lsus. VAL. FL. 8, 349 hoc, fluctus, -ite corpus (QVINT. decl. 388 p. 437, 20. 26. 27 [*iuxta* advolutum]). SIL. 8, 68 Annam ... fatalis turbo in Laurentis -ulit oras. AMM. 30, 1, 10 *natantes* -untur ad contrarias margines *fluminis*. *in imag.*: FLOR. epit. 4, 2, 64 huc (*i. in Africam*) reliquias partium naufragarum ... fugae aestus -erat. LACT. opif. 3, 1 hominem ... nudum et inermem tamquam ex naufragio in huius vitae miserias proici et -i. *β naves vel partes earum (cf. p. 308, 83)*: CIC. Verr. II 1, 46 navis ... onusta signis ... -lsa atque eiecta fluctu frangitur (COD. Iust. 11, 6, 1 si ... naufragio navis -lsa fuerit ad litus). II 5, 91 classem ... in litus -lsam et eiectam. CVRT. 9, 4, 11 navigia ... in ripam ... -lsa sunt. IAVOL. dig. 41, 2, 21, 1 quod ex naufragio -lsum est usucapi non potest. GAIVS dig. 41, 1, 9, 8 si quis eas (*i. res*) fluctibus -lsas ... abstulerit, furtum committit. 47, 9, 5.

b *bestias vel res maris sim.*: *α bestias (cf. p. 1630, 48)*: OV. epist. 10, 87 freta dicuntur magnas -ere phocas. PLIN. nat. 6, 205 beluis, quae -antur ..., putrescentibus (9, 11). 9, 93 saepias ... et lolligines ... -lsas in litus. *adde*: OV. met. 15, 511 corniger hinc taurus ruptis -itur undis (*Eur. Hippol. 1214 κῦμα ἐξέθηκε ταῦρον*). *β res*: LVCAN. 7, 755 quidquid Tagus -ulit (*UVG*, extulit *MP*, exspuit *Z²*) auri. PLIN. nat. 36, 141 *Gagatem lapidem* -i mari atque ... colligi. 37, 42 *sucinum* mari ... in litora -itur. TAC. Agr. 12, 6 prout -lsa sint *margarita*. APVL. apol. 35 maris eiectamenta, quae ubique locorum ventis -untur.

c *ipsos fluctus*: MANIL. 1, 437 *Cetus* -ulit adveniens ultra sua litora pontum. SIL. 14, 123 pontum -ulit in terras *Boreas*.

3 *de fluminis cursu*: PLIN. nat. 5, 85 Taurus aufert *Euphratem* victusque et abscissus ... vincit ac fractum -it in meridiem. *sim. stagnum, i. aquas inde abundantes in mare deferre*: PLIN. nat. 5, 115 stagnum Pegaseum, quod Phyrites amnis -it.

4 *de promunturio: i. q. protendere*: PLIN. nat. 4, 58 *Creta* ad orientem promuntorium Samonium adversum Rhodo, ad occidentem Criumetopum Cyrenas versus -it.

B *de eis, quae per aerem iactantur, efferuntur*: 1 *tela sim.* (*in imag. cf. p. 1637, 37*): OV. met. 8, 381 sagittam imposuit nervo sinuatoque -ulit arcu. SEN. nat. 2, 16 ballistae ... scorpionesque tela cum sono -unt ([*syn.* eiciunt, emittunt]. QVINT. inst. 10, 3, 6 -lsuri tela nervos retro tendimus). SIL. 13, 160 -lsum nodo iaculum atque ... vibrabat ... hastam (STAT. Theb. 7, 680. 10, 396). SIDON. epist. 1, 2, 5 spicula capit, implet, -it.

2 *alia (fere i. q. in altum efferre; audacius l. 40)*: SEN. nat. 7, 10, 3 ignem circumacto turbine accendi et hunc -lsum in sublime (IVST. 24, 6, 9 frigidus spiritus vi quadam velut vento in sublime -lsus). 7, 23, 3 cometes habet suam sedem et ideo non cito -itur (*cf.* PLIN. nat. 2, 70 *planetae* in summas apsidas -untur). PETRON. 27, 3 *pilae* inter manus lusu -ente vibrabant (*cf. infra sub* expulsim). PLIN. epist. 5, 6, 37 fons egerit aquam et recipit: nam -lsa in altum in se cadit *eqs.* *adde*: *de sidere exoriente*: GERM. 676 sicca Oceano Chiron pernicia crura -it. *de homine saliente (refl.)*: ACT. Petr. 11 iuvenis -ulit se (*syn.* impetum fecit. *cf. p. 1630, 10. 15*).

C *de hominibus (bestiis l. 43), qui ad opus mittuntur vel destinantur*: PLIN. nat. 11, 27 *apes fucos* -unt in opera, tardantes ... puniunt (*aliter p. 1630, 40*). VAL. FL. 6, 79 ab Hyrcanis Titanius -ulit antris Cyris in arma viros. SVET. Cal. 1, 2 *Germanicus* ad componendum orientis statum -lsus. FRONTO p. 135, 3 N. ut eum (*i. Gavium Clarum*) invitum -rem in Syriam.

D *singularia*: 1 *de partu (cf. p. 1635, 17)*: OV. met. 9, 705 se ... ipsum pondus (*sc. fetus*) in auras -ulit. 2 *de caelatura*: PLIN. nat. 33, 129 pocula ... figurantur -lsis (exsculptis ς) intus crebris ceu speculis.

III ***not. originali evanida***: A *vi praep. 'ex' vacante, i. q. pulsare, tundere*: CHIRON 288 iumentum ... *insaniens*, cum prensus fuerit, conatus in pariete pectore -et (fugere *ante* in *add. Niedermann, Proben a. d. Mulom. Chir., Heidelberg 1910* [*Veg. mulom. 2, 12, 1 ut* parietibus se illidens conetur effugere]. *cf.* 294 capite parietem -it).

B *vi pellendi prorsus obscurata, i. q. liberare, emittere (cf. Löfstedt, Peregr. Aeth. 267)*: VITAE patr. 7, 8, 2 *eremita* -ens latrones de carcere liberavit eos publice. COD. Iust. 11, 48, 21, 1 *dominus potest* et servum cum peculio manumittere et adscripticium cum terra suo dominio -ere.

structurae notabiliores: indicatur unde (cf. ARVS. gramm. VII 470, 9): *casibus: abl.: p. 1630, 33 et passim. ?acc.*: IORD. Get. 152 quomodo eos fines (finibus *et* extra fines *ll. vv.*) Italos -ret (*def. Löfstedt, Verm. Stud. 147*). *praepp.*: ex: *p. 1630, 42. 59. et passim.* de: *p. 1630, 63. 83. 1631, 50. 1633, 50 al.* ab (*cf. p. 1630, 24*): *p. 1630, 47. 51. 1631, 6. 59. 1633, 78. 1634, 18. 44. 1636, 24 al.* *advv.*: inde: *p. 1630, 57. 1631, 73.* unde: *p. 1630, 73. 1633, 24 al.* *indicatur quo*: *acc.*: *p. 1637, 74.* *praepp.*: ad: *p. 1630, 35. 1631, 7. 1637, 74. 78 al.* in *c. acc.*: *p. 1630, 71. 1631, 74. 1633, 14. 1634, 22 al.* extra: *p. 1631, 16. 73.* ultra: *supra l. 15.* *advv.*: huc: *p. 1637, 79.* quo: *p. 1631, 3.* foras: *p. 1631, 8. 1636, 55.* intus: *supra l. 51.* *alia additamenta*: procul: *p. 1633, 16. 1636, 14.* vi: *p. 1630, 59. 62. 1633, 55 al.*

reflexive: supra l. 40. 49. p. 1630, 10. *?mediopass.: p. 1630, 79.*

p. p. p. pro subst.: p. 1633, 17. 1634, 5.

deriv.: ἐξπελλευτής (expelleuta), expellis, expellitivus, expulsim, expulsio, expulsivus, expulso, expulsor (-trix). *Oellacher.*

***expendo**, -dī, -ēnsum, -ere. *ab* ex *et* pendere. *scribitur* exped-: VOPISC. Prob. 23, 2 (*corr. Pb*). *al.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 72 dispensatores dicti, quia aes pensantes -bant, non ad-

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

numerabant. *cf. p. 1643, 39. 1644, 40.* GLOSS.^{L} I Ansil. EX 835 -ent praestant. 838 -unt patiuntur (*ad* VERG. Aen. 6, 740). II Arma E 90 solvunt. III Abol. EX 112 -isse exsolvisse (*ad* VERG. Aen. 2, 229). 121 -et extimat. GLOSS. V 413, 28 -so expleto (*ad* BENED. reg. 18, 17). GLOSS.^{L} II Philox. EX 121 -ere διακρίνειν δοκιμάζειν δικάζειν. GLOSS. ἐκτιννύω pendo, solvo, -o. ἐξοδιάζω erogo. ἵστημι ὅ ἐστι σταθμίζω. καταβάλλω ὅ ἐστι δίδωμι, dependo. τρυτανεύω. χορηγῶ, praebeo, porrigo, praesto. *inde a* PLAVTO, ACC., RHET. Her., CIC. [*variat c.:* attendere: SALV. eccl. 2, 50 p. 260, 26 (*B*^{2}, -amus *AB*). excedere: Ov. am. 3, 5, 34 (*Paris. 9344*, -ens *PS*). -pandere: SEN. epist. 82, 20 (*Q, b*^{1} [*fortasse recte*], -ere *cett.*). VVLG. deut. 26, 14 (*ΘH*). -pedire: *v. p. 1605, 8.* CONC.^{S} I 5 p. 267, 10 (*P*). -pellere: AETNA 265 (*CSZE*, -imus *G*). -periri: POMER. 1 prol. 1 p. 415^B (*l. v.*). -petere: CASSIAN. conl. 8, 18, 2 p. 234, 21 (*O*, -entibus *rell.*). *al.* -tendere (VERG. georg. 1, 230 -ere *R*, *falso*; -tende *rell.*): PLIN. epist. 1, 22, 3 (*a*, -it *β*). MAXIM. eleg. 1, 233 (*D*, *ed.*; -ere *rell.*). *v. et l. 20.* *e coni.:* CIC. Caecin. 49 (-is *Francken*, -primis *codd.*). PETRON. 39, 10 (-unt *Burmann*, -pediunt *cod.*). TERT. scorp. 6 p. 156, 17 (-ere *Gelen.*, -primere *A*). *falso trad.:* CAES. AREL. serm. 199 p. 763, 29 (-tendere *Engelbrecht*). *dub.:* PORPH. Hor. carm. 3, 6, 1 (poenas [in] posteros -ere *W. Meyer*; p. in posteros expetere *Petschenig, Holder*).]

I *valente notione primaria ponderandi, pensandi:*

A *proprie:* 1 *i. q. aequa lance aliquid pendere, (cum) aliqua re pondere exaequare (homines fere in imag.):* PLAVT. Bacch. 640 hunc hominem decet auro -i (Merc. 487 qui potius quam auro -as *mulierem*? 488 aurum ut mihi det, Hector qui -sus [*i. redemptus*] fuit. Rud. 1087 aurum auro -etur, argentum argento exaequabitur [*syn.*]. VIR. ill. 65, 6 *C. Gracchi* caput . . . auro -sum fertur). Ov. medic. 96 aequent -sas cum sale tura rosas.

2 *i. q. alcis. rei pondus examinare, pendere, ponderare (pro obi. est vel pondus, uncia sim. vel res ponderata):* PLAVT. Asin. 300 (*in lusu verb.* [*c.* de-, pro-, pendēre] *acced. sensu transl.*) quot pondo ted esse censes nudum? . . . ego, qui te⟨d⟩ -i, scio: nudus vinctus centum pondo es, quando pendes per pedes (*cf. 305* nec dependes nec propendes, quin malus nequamque sis). CIC. Flacc. 68 in foro -sum est auri pondo centum paulo minus (VAL. MAX. 6, 1 ext. 2). Phil. 2, 97 tanti acervi nummorum . . ., ut iam -antur (app- *l. v.*), non numerentur pecuniae (*idem opp. v. l. 70. 83*). VITR. 2, 5, 3 *saxa in fornacem coniecta* cum -untur, . . . circiter tertia parte ponderis inminuta esse inveniuntur (7, 8, 2). CELS. 5, 19, 12 antequam -atur (*nux, baca*), ei summam pelliculam esse demendam. SEN. nat. 3, 25, 5 quamcumque vis rem -e et contra aquam statue. PLIN. nat. 11, 44. IVV. 10, 147 -e Hannibalem (*i. Hannibalis cinerem*): quot libras in duce summo invenies? (*cf.* SCHOL. *ad l.*: examina, pensa). GAIVS inst. 3, 173 hanc tibi libram primam postremamque -o secundum legem publicam. ITALA Is. 40, 12 (Novatian. trin. 3 p. 891^B) qui -it montes in pondere (ἔστησεν . . . σταθμῷ, *Vulg.* libravit) et nemora in statera (*at cf. 30 p. 947^B* suspendit). PLIN. med. 2, 26 p. 70, 20 pondera singularum ⟨specierum⟩. CASS. FEL. 76 p. 183, 17 ex ipso suco -es unciam unam.

in imag.: HOMER. 657 *Iuppiter* sustinet auratas aequato pondere lances fataque dura Phrygum casusque -it Achivum (CYPR. GALL. Ios. 455 quae [*i. an admittatur piaculum*] proceres mandat librata -ere lance. ENNOD. dict. 1, 11 p. 426, 7 meritum tuum). POMER. 1 prol. 1 p. 415^B cum me oporteret prius ipsius rei pondus, unde dicendum foret, -ere. ENNOD. epist. 1, 1, 1 p. 1, 6 *sermonis* cursum artificem fabricatus trutinator -is.

B *translate (v. et l. 33): fere i. q. aestimare (syn. saepe), examinare (syn. e. g. p. 1640, 6), iudicare (syn. l. 74), considerare (hic illic sensu debilitato fere i. q. cogitare [syn. p. 1640, 50], reputare [numerare p. 1640, 37]. fere i. q. probare:* SYMM. epist. 1, 98 amicitia usu credita et -sa documentis a periculo suspicionis aliena est. *indicatur norma, ad quam examinatur: per abl. l. 63. 78. 79. p. 1640, 11. per praepp.:* de: *l. 76. p. 1640, 33* [*aliter p. 1640, 44*]. ex: *p. 1640, 38.* secundum: *p. 1640, 35*):

1 *c. obi. simpl.:* a *homines:* CIC. Flacc. 12 in privatis minimarum rerum iudiciis testem diligenter -itis (*syn.* exquirendos). 61 tum se ipsi -ant, tum cum his comparent. rep. 6, 1 cum boni plus quam multi valent, -endos civis, non numerandos puto (*opp.; cf. l. 39. 83*). SIL. 3, 574 hac ego Martis mole viros spectare (*syn.*) paro atque -ere bello. PS. CYPR. laud. mart. 16 p. 38, 9 nos . . . his saeculi malis scrutatur (*syn.*) Christus et -it. IVVENC. 2, 228 nec deus . . . natum disquirere iure severo iudiciove (*cf. Ioh. 3, 17* iudicet) truci terras -ere misit. PAVL. NOL. epist. 38, 11 p. 333, 22 non iam te de sermone virtutis, . . . sed de virtute (*v. p. 1640, 8*) ipsius sermonis -ens.

b *res fere incorp. (corp. p. 1640, 20 vigente notione manu pensandi):* CIC. Verr. II 5, 23 haec -ite atque aestimate pecunia (Brut. 186 haec [*i. oratoris praestantiam*] arte aliqua volumus -ere. SEN. dial. 3, 19, 8; *syn.* aestimanda. SIL. 16, 224). p. red. in sen. 15 *Epicurei* -unt atque aestimant voluptates. Rab. Post. 43 vera laus . . . prudentium iudicio -itur. de orat. 2, 309 non tam ea (*i. argumenta causarum*) numerare soleo quam -ere ([*opp.; v. l. 39*]. *cf.* orat. 47; *syn.* seliget). VERG. Aen. 12, 21 tanto me impensius aequum

est consulere (*syn.*) atque omnis . . . -ere casus (CLAVD. DON. *ad l.* p. 549, 18 incerta pertractat). AETNA 265 glebarum -imus (*v p. 1639, 13*) usum (AMBR. myst. 2, 6 p. 391^A). Ov. am. 3, 5, 34 augur -ens animo singula dicta suo ([*v. p. 1639, 10*]. *cf.* TAC. ann. 13, 3, 2 Tiberius artem . . . callebat, qua verba -ret. *aliter de verb. sensu exquirendo:* PLIN. epist. 8, 14, 19 examina singula verba et -e. SVLP. SEV. dial. 1, 21, 5 p. 174, 10. CLAVD. MAM. anim. 2, 10 p. 140, 4 v. . . et sensus. *cf.* HIL. trin. 9, 19 p. 295^C verbi virtutem [12, 44 p. 461^B]. *al.* AMBR. Noe 25, 89 p. 476, 15 ut non -ant sermonis examen [*cf. antea:* qui simpliciter intellegunt]. *de interpret. certae vocis* [*cf. infra l. 48*]: TERT. adv. Prax. 3 p. 230, 18 trinitas rationaliter -sa). met. 13, 150 meritis -ite causam (TAC. ann. 13, 27, 3 *senatores* privatim -rent causam libertorum. *cf.* MANIL. 3, 115 iurgia. *aliter l. 22*). MANIL. 4, 118 fatum. VAL. MAX. 6, 9, 6 quae tam . . . contraria si quis . . . attentiore conparatione -ere velit (*cf.* SEN. benef. 3, 8, 3 quis inter se ista conparabit? quis -et? *item de compar. rerum duarum:* LVCAN. 3, 439 -sa superorum et Caesaris ira. CYPR. patient. 20 p. 411, 18 bonis patientiae et inpatientiae malis). SEN. benef. 4, 34, 5 consiliis certis incertos eventus -it *sapiens*. SIL. 15, 137 molem . . . belli. STAT. Theb. 6, 650 laborem. MART. 9, 59, 15 -it veteres calathos et si qua fuerunt pocula Mentorea nobilitata manu. TAC. ann. 14, 35, 2 si copias armatorum, si causas belli secum -rent (PLIN. epist. 1, 22, 10 deliberare . . . et causas . . . *mortis* -ere. RVT. NAM. 1, 487 naturae [*v. adn. crit.*]. *et al. aliter l. 12*). *al.* PLIN. epist. 1, 22, 3 dubitat diversitate rationum, quas . . . discernit, -it (*v. p. 1639, 16*). 4, 14, 7 sapiens . . . lector debet non diversis conferre diversa, sed singula -ere (*sim. iudicatur de arte poetarum, oratorum:* AVSON. 327, 3 p. 115 P. seria contractis -e poemata rugis. ENNOD. epist. 1, 5, 10 p. 12, 3 aurum Demosthenis et ferrum Ciceronis -it. *v. p. 1639, 57*). TERT. apol. 44, 1 p. 103, 3 illam iniuriam civitatis nullus -it, cum tot iusti impendimur (*syn.* circumspicit). paenit. 2, 1 p. 10, 4 merita . . . paenitentiae -rent *paenitentes* (COD. Theod. 3, 32, 2 provocationis). scorp. 6 p. 156, 17 artes corporum et vocum de praestantia -ere (*v. p. 1639, 18*). PANEG. 2, 40, 1 anguste fortunam tuam . . . -it. HIL. trin. 3, 25 p. 94^A divinae potestatis efficientiam secundum infinitatem coelestis virtutis -unt. *al.* PRISCILL. tract. 10, 138 p. 101, 1 ut . . . omne, quod . . . virtus fecisse putabatur humana . . . inter divinas professiones habitae de se protestationis -ret (*v. p. 1639, 62*). CLAVD. DON. Aen. 3, 50 p. 270, 2 ex sua natura mores alienos -ens (*cf.* AMBR. Noe 18, 65 p. 460, 16 virtus -it naturas). *al.* ANIAN. Chrysost. hom. 8, 3 p. 1056, 7 ea quae fiebant (*gr.* προσέχειν). *et al.*

2 *acced. praedicativum:* TERT. anim. 24, 2 p. 337, 9 nos . . . animam longe infra deum -imus.

3 *c. praep.* de: CONC.^{S} I 5 p. 175, 18 oportebat . . . sapientissimum virum et de Enoch . . . diligenter -ere. *v. et p. 1639, 65.*

4 *pendet enuntiatum:* a *interrog.:* CIC. orat. 48 nec inveniet solum, quid dicat, sed etiam -et *orator* (off. 1, 113 -ere oportebit, quid quisque habeat sui. IVV. 10, 347 permittes ipsis -ere numinibus, quid conveniat nobis. HIL. trin. 6, 45 p. 194^A quid sit 'proprium' -e [*cf. supra l. 10*]. *al.* SYMM. epist. 6, 10 p. 155, 28 ipse, quid statuas, altius cogita [*syn.*] et sapienter -e. CLAVD. DON. Aen. 5, 355 p. 463, 22 *al.* ENNOD. dict. 9, 4 p. 451, 2; *syn.* aestimare, colligere. *al.*). SIL. 17, 185 *Hannibal* aegra -it tacite cura secum ipse volutans, an *eqs.* TAC. ann. 16, 26, 4 multum . . . secum -ret, quod . . . iter ingrederetur. TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 526, 24 invitatoris parabola cui magis parti occurrat, -e. SVLP. SEV. dial. 1, 13, 8 p. 166, 2 facile potuimus -ere, quanta in illo fidei virtus . . . esset. SALV. eccl. 2, 50 p. 260, 26 videamus . . . et -amus diligentissime, si est . . . in actibus nostris . . ., unde haec . . . emere possimus (ENNOD. epist. 3, 10, 5 p. 79, 5). *et al.* b *per* quod: CONC.^{S} I 5 p. 354, 26 non -ens, quod in religione non numerus, sed dogmatum rectitudo . . . quaeritur (*gr. I 1, 5 p. 130, 40* λογισάμενος ὡς).

II *i. q. solvere, impendere:* A *proprie:* 1 *sensu strictiore: in re pecuniaria:* a *i. q. pecuniam exsolvere (absolute l. 75. 81; acced.: dat.: pers. l. 71. rei l. 73* [*aliter:* COD. Iust. 2, 18, 13 (*a. 230*) quod in uxorem tuam aegram erogasti . . . adfectioni tuae debes -ere (*i. quasi in rationibus sub certo nomine scribere, expensum ferre; cf. p. 1645, 16*)]. *praepp.:* ad: *p. 1641, 6.* circa: *l. 72. p. 1641, 4. 5.* de: *l. 77 al.* ex: *l. 74. 79.* in *c. acc. vel abl. saepe.* pro: *l. 74.* *nota:* expensas -ere *p. 1641, 4; sumptus l. 84*): α *universe:* CIC. Font. 3 ut, quod acceptum populo Romano est, id [d]expensum quoipiam sit (*ante: pecunias* aut solverunt aut *mutuas* dederunt). PAPIN. dig. 5, 3, 51 pr. si quid circa furiosum necessarie fuerit -sum (VLP. dig. 4, 4, 22 si quid legatis -sum est. *cf.* 24, 3, 28 pro muliere aliquid -it *maritus*). VLP. dig. 24, 3, 21 pr. maritus ex dote -it, ut a latronibus redimeret . . . personas. *al.* VOPISC. Prob. 23, 2 nihil -retur a principe ([*syn.* erogarentur]. COD. Theod. 13, 5, 7 de suis facultatibus). IVST. 12, 11, 3 viginti milia talentum in hos sumptus -sa (LEX Visig. suppl. p. 467, 29). VVLG. deut. 26, 14 nec -i ex his quicquam in re funebri (*cf.* COD. Iust. 6, 30, 22, 9 in funus. *et al.*). *al.* DIDASC. apost. 24, 31 *oportet esse episcopos* non in vano -entes (*gr.* πολυδαπάνους). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 76, 17 ea, quae ad pauperum offeruntur inopiam, -unt in seditionariis suis ([*gr. I 1, 7 p. 75, 43* ἀναλίσκουσιν. *v. p. 1641, 69*]. *cf.* FACVND. defens. 10, 1 p. 767^B *sumptus* quos in suos complices . . . -unt). POMER. 3, 24, 2

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 507^B totum, quod *pauperibus erogandum* acceperint, in suas voluptates -unt. VITAE patr. 5, 10, 76 p. 926C in prandio meo multum auri -batur (*gr. Cot. p. 659C* ἀνηλίσκετο). COD. Iust. 3, 1, 13, 2a in omnes expensas, quae ... circa lites -untur (*al.* GREG. M. epist. 9, 198 p. 187, 10 de proprio [*ibid.* l. 15]). 5, 14, 11, 1 *maritum* usuras ... circa se et uxorem -ere. 10, 34, 2, 1 ad praediorum ... comparationem. GREG. M. epist. 5, 39 p. 328, 16 ecclesia, quae ... clericis, monasteriis, pauperibus (*v. l. 65*), populo atque insuper Langobardis tam multa indesinenter -it. *et al.*

β in usum certum: Ⓘ *pecuniam in fenus dare* (*cf. p. 1643, 51*): HOR. epist. 2, 1, 105 dulce diu fuit ... cautos nominibus rectis -ere nummos. GREG. M. in euang. 9, 3 p. 1107C *servus inutilis* timuisse se dicit in lucrum talentum -ere (*ad Matth. 25, 25*). Ⓘⓘ *pendere quod debitum fere est*: usuras, vectigalia, debita, multas *sim.*: PAVL. dig. 19, 1, 47 emptor ... usuras gravissimas -it. SORT. Sangall. 20, 9 -at denarios et liberatur de custodia. COD. Theod. 5, 11, 11 annonarii canonis vectigal -at. 11, 1, 15 quisque ... sua debita optat -ere (11, 24, 1). 11, 16, 8 *iudex* si quid ... arbitrio suo ... exegerit, in duplum inferet (*syn.*) et officium eius quadruplum cogetur -ere (*cf.* 11, 36, 20 argentariam multam. 13, 1, 15). COD. Iust. 2, 18, 15 mercedes pro ... *privignis* aliquas magistris -isti. *et al.*

in imag.: SIL. 7, 713 Poeno ... ob mitia facta ... dignum -amus pretium. AVR. Fronto p. 49, 23 N. (*Hauler, Mél. Boissier p. 247, 20*) sei resolvi vis nil, quomodo tibi par pari -am, nisi obsequio? TERT. apol. 25, 3 ista merces Romano nomini a Romanis deis pro gratia -sa est. SYMM. epist. 9, 114, 2 p. 266, 23 ne ... totum (*sc. gratiae officium*) videar -isse, quod debeo.

b *acced. notio hauriendi (c. vi praep. perfectiva [cf. infra p. 1642, 40]) i. q. pecuniam consumere, absumere*: TERT. cult. fem. 1, 9, 3 graciles aurium cutes kalendarium -unt. EPIST. impp. de Asia (Bruns fontes[7] p. 270) II 13 ut -sis rebus suis (*sc. in muneribus publicis*) laboribusque transactis ... ad curiam transeat alienam (*gr.* ἀναλώσαντες). FVLG. myth. 2, 10 p. 50, 22 *Mida rex* sua ... -sa avaritia (*i. divitiis*) fluvium fertilem reddidit. CONSVLT. Zacch. 3, 4 p. 104, 12 sumptu ... quaerendo (*opp.*) occupamur et sollicitamur -so. CASSIAN. conl. 24, 13, 2 p. 688, 15 -sis in sumptu omnibus, quae hic multo tempore collecta servaverat. *al.* VITAE patr. 5, 6, 21 p. 892B -it, quod collegerat, in medicos (*gr. Nau 1909 p. 368 n. 261* ἀναλῶσαι). 5, 8, 19 p. 909A thesaurus manifestus cito -itur (*syn. 3, 114 p. 781D* minuitur). CASSIOD. in psalm. praef. 3 p. 15A dicimus ... finitam pecuniam, quae docetur -sa (*syn.* consumptus). *al.* COD. Iust. 1, 17, 2, 12 mole divitiarum -sa. *al.* PALLAD. hist. mon. I 3 p. 264B his ... universam suam substantiam modis ... -it (*gr. p. 38, 10* κατηνάλωσε). ISID. orig. 10, 17 assiduus dicebatur ... qui assibus ad aerarium -sum conferendis erat. *et al.*

2 *sensu laxiore*: **a** *spectantur largitiones (sim.) publicae (nec non de muneribus quibusdam, honoribus sim., quae velut pecunia eroganda tribui solent, v. e. g. l. 55. 60sq.)*: **α** *de donativis et sportulis imperatorum vel de erogationibus quae iis, qui magistratum ineunt, in publicum faciendae sunt: i. q. praestare, donare, largiri*: FRONTO p. 135, 12 N. cui ... divus pater vester sumptum praeturae de fisco vestro cum -isset (COD. Theod. 6, 4, 6 erogationem debitam fiscus -at). PANEG. 2, 17, 4 *beneficia Caesaris; syn.* praestare, *opp.* reddere, rependi. LAMPR. Alex. 40, 3 *imperator* vestem ... statim -i iussit (*seq.* donavit). SPART. Hadr. 23, 12 *Hadrianus* ludos circenses dedit et donativum populo ac militibus -it. COD. Theod. 6, 4, 5 tertia *praetura* triumphalis ... triginta argenti libras ... -at (6, 4, 13 pr.; *syn.* exhibeat). 12, 1, 26. 15, 9, 1; *syn.* dare. COD. Iust. 12, 3, 2, 1 (*a. 452*) nec -ere ... *consules* sine effectu patimur. **β** *de praestatione publica annonae (fere i. q. distribuere)*: SPART. Sept. Sev. 23, 2 moriens septem annorum canonem, ita ut cottidiana septuaginta quinque milia modium -i possent, reliquit. COD. Theod. 11, 14, 1 (= Iust. 10, 26, 1) omnia ... quae in horreis habentur, -i. 14, 16, 2 (= Iust. 11, 24, 1) ita ... debet canon ... -i.

b *de stipe, quam egentibus largiri christiani iubentur: i. q. donare, porrigere (cibum l. 68)*: ITALA II Cor. 12, 15 *v. p. 1642, 72.* LEO M. serm. 42, 2 p. 277A vidua sancta de Sarepta, quae beato Eliae ... exiguum farinae et pusillum olei incunctanter -it (*syn.* apposuit). CONC.[S] I 5 p. 373, 27 quae -enda in usus pauperum, in suos insumunt milites (*cf. p. 1640, 82*). VAL. CEM. hom. 9, 4 p. 721C unusquisque ... eroget, largiatur, -at. *al.* PAVL. PETRIC. Mart. 2, 707 -sis gaudet donis bonus atque retentis. DRAC. laud. dei 2, 767 vestibus, expensis (*v. p. 1646, 74; nota fig. etymol.*), epulis ... Tabitha -bat opes miseris alimenta ministrans. VITAE patr. 5, 10, 65 p. 923C in eleemosynam (*syn.* dat, *gr. Cot. p. 638A* δίδωμι). 5, 15, 46 p. 962C huc et illuc -imus eas *sportellas* (*gr. p. 668B* ἀναλίσκομεν). *et al.* *in imag.*: RVFIN. apol. Orig. praef. 2 p. 545D cum omni religione veritatis, quam omnibus proximis nostris cum caritate iubemur -ere.

c *de portione cibariorum, quae servis, iumentis tribuitur*: CASSIOD. Ios. antiq. 10, 12 p. 296a. med. ea, quae rex iusserat eis -i (*gr. 10, 190* τὰ ... κομιζόμενα). GREG. TVR. Mart. 1, 29 p. 602, 16 cum ... equites ... fenum coepissent -ere *equis*.

B *translate*: **1** *aliquatenus vigente notione debiti sim. solvendi*: **a** *i. q. poenas solvere, luere (audacius pro obi. ponitur: scelus l. 10, delictum l. 16. in alqm.: l. 14. accedit gen.: obi. rei, propter quam poena exigitur, saepe. explic.: l. 8. 13)*: ACC. trag. 536 Prometheus *cluet* ... poenas ... Iovi fato -isse supremo (VERG. Aen. 10, 669. 11, 258 infanda ... supplicia et scelerum p. -imus omnes [*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 448, 29]. SIL. 13, 698 dignas pro talibus ausis Carthago -at p. TAC. ann. 12, 19, 2 capite. CLAVD. DON. Aen. 6, 170 p. 532, 3 temeritatis. *al.* RVFIN. hist. 2, 1, 12 quam merebatur [ἔτισεν τιμωρίαν]. COD. Theod. 16, 6, 5 inopiae [*v. l. 2*]. *cf.* OROS. hist. 2, 4, 10 p. 90, 3 Mettium Fufetium ... duplicis animi noxam poena divisi corporis -isse. *et al.*). VERG. Aen. 2, 229 scelus -isse merentem Laocoonta ferunt (*cf.* SERV. *ad l.*). 6, 740 exercentur poenis veterumque malorum supplicia -unt (SIL. 6, 588. AVG. catech. rud. 18, 30 p. 78, 13 mortalitatis [*v. l. 2*]. *v. et l. 4.* *et al.*). QVINT. decl. 272 p. 114, 18 satis poterat ... vindictae in eam -sum videri per tormenta. TERT. anim. 35, 3 p. 361, 6 *e carcere inferno* non dimittaris nisi modico quoque delicto mora resurrectionis -so. scorp. 9 p. 163, 25 cum magister ... perpessus sit persecutionem et ... occisionem, multo magis ... discipuli ea[n]dem -ere debebunt. QVODV. prom. 1, 2 p. 736A *mortem* -it omne simul genus humanum (PETR. CHRYS. serm. 108 p. 500B). ACT. Archel. p. 65, 20 quod ... *Moyses* oculum pro oculo, dentem pro dente in lege cavisset -i. *nota*: DRAC. laud. dei 2, 573 *Iuda* -sus obiit (*p. p. sensu fere activo*).

b *c. notione sumptus faciendi*: **α** *i. q. insumere, impendere: res corp.*: VVLG. exod. 38, 24 aurum, quod -sum est in opere sanctuarii. *al.* EVSTATH. Bas. hex. 3, 7 p. 898A ut asserant solem nihil -ere de humore (*gr. p. 69C* ἀπαναλίσκειν). *tempus* (*cf. p. 1643, 13*): IVVENC. 2, 323 exorant *Christum* illic geminos -ere soles (*i. dies*). SYMM. epist. 1, 31, 3 tali negotio -e otium tuum. 1, 53, 1. CASSIAN. inst. 2, 7, 2 p. 23, 16 in supplicatione maiorem temporis partem -unt (CAES. AREL. serm. 1, 19 p. 17, 18). VITAE patr. 5, 11, 17 p. 935B nox ... mihi et dies in hoc (*i. orando*) -batur. *operam sim.* (*cf. p. 1643, 19*): RVFIN. Orig. in num. 2, 1 p. 10, 1 *presbyter* si ... praecipuam ... curam erga sollicitudinem saeculi et ventris -at (*al.*). PS. RVFIN. in Ioel 1, 6 p. 1038B in ... descriptionem multam operam intentus -it (*al.*). MACR. somn. 2, 17, 6 si quis ... doctrinae supellectilem ad exercitium divinae disputationis -at. CASSIAN. conl. 13, 3, 1 p. 363, 11 agricola cum omnes conatus suos in excolendis -erit terris. THEOD. MOPS. in Gal. 5, 12 p. 93, 3 homines, qui pro nihilo sollicitudinem -ere properant (*al.*).

β *i. q. absumere, exhaurire* (*opp.* inpendere *l. 51*, dependere *l. 53*): Ⓘ *usu generali (fere i. q.: conterere*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 186, 10 genua, quae in orationibus -isti [*cf. p. 187, 30* ita mea genua laborasse]. *peragere*: BENED. reg. 18, 17 -so ... psalmo): Ⓐ *res* (vitam *v. l. 82*): EVSTATH. Bas. hex. 3, 7 p. 897C *ignis* multitudinem ... aquarum valet -ere ([*syn.* consumit; *gr. p. 69A* ἔστι ... ἀναλωτικόν]. *ibid.* p. 898A fervore solis -sa [*gr. p. 69B* διατμηθέν]). 6, 3 p. 923B *luna* decrescens ... non toto corpore prorsus -itur ([*gr. p. 121D* δαπανᾶται]. *ibid.*: minime totum corpus eius -itur [*gr. p. 124A* ἀπαναλίσκεσθαι]). 9, 5 p. 961C ut non ... deleretur genus *imbecilliorum bestiarum* ... a carnificibus -sum feris (*gr. p. 200A* ἐκδαπανώμενον). RVRIC. epist. 2, 27 p. 412, 7 quod nobis in affectu inpenditis, non -itis, quod tribuitis, non amittitis (*syn.*). GRAEC. Ruric. epist. 1 p. 443, 14 *caritas* dum ... dependitur, non -itur. VITAE patr. 5, 11, 14 p. 934C quia fecerit ... plectas ad duas sportas et -erit eas in una sporta (*gr. Cot. p. 471C* ἔρραψεν). CASSIOD. var. 8, 21, 2 p. 252, 7 *perennis fons* fluendo non -itur (*syn.* siccatur). 11 praef. 8 p. 327, 13 cito -untur horrea, quae ... non fuerint adiectione fulcita (*opp.*). *al.* MVTIAN. Chrysost. hom. 14, 4 p. 333fin. ne spiritum suum -ens derisui fiat *cornicen* (*gr. p. 116med.* δαπανώμενον). *et al.*

peculiariter: *cibum, vinum edendo bibendo consumere*: AMM. 17, 9, 3 *miles* -sis quae portabat *cibariis eqs.* SCHOL. Hor. carm. 1, 36, 11 prolatum vinum -atur continuata laetitia (*et al.*). VVLG. Iudith 12, 4. CASSIOD. in psalm. praef. p. 11A apotheca ... copiosa, de qua cum bibant tam magni ... populi, ubertas eius nescit -i. 74, 8 p. 539A calix, unde quamvis iugiter bibatur, numquam tamen -itur. 74, 9 p. 539C. GREG. TVR. Iul. 36 p. 579, 20 de ipso *vase*, cum satis abundeque fuisset -sum, nihil prorsus defuit. *al.* PALLAD. hist. mon. I 6 p. 270C vixit ... unum ... -ens sextarium olei, quod per totum illi annum sufficiebat (*syn.* assumens). *et al.*

Ⓑ *homines (vitam); nonnumquam fere i. q. perimere* (*refl. l. 76. p. 1643, 4; mediopass. l. 72*): ITALA II Cor. 12, 15 (Rufin. Orig. in num. 10, 2 p. 71, 21) libenter ... -am (*v. p. 1641, 66*) et -ar pro animabus vestris (δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι. *Vulg.* impendam et superimpendar). SYMM. rel. 47, 2 eos, qui ... ausus inpios ... extulerint ..., harena urbis -at. HEGES. 5, 42, 6 p. 390, 9 hostem ... sui prodigum et totum se -entem periculis. OROS. hist. 3, 2, 13 p. 145, 14 Lacedaemoniorum civitas ... inmaturas misere -bat aetates. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 179, 1 pro conscientia Christo devincta et per custodias -i et per omnem tormentorum speciem trahi. CONC.[S] II 3, 3 p. 55, 13 coram altari me plagis -it ([afflixit, affecit *l. v.*]. *gr. II 1, 3 p. 46, 27* ἀνήλισκεν). MARCELL. chron. II p. 95, 498, 2 cruciatibus. p. 102, 523 ferro igni suspendioque. SERM. Corp. Vind. 21 p. 335, 11 vita feliciter administrata felicius -sa est (CASSIOD. Ios. antiq. 15, 6 p. 437 pro lucro mortem esse putaverunt, ne in tribulationibus vitam -rent. *aliter*

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 17). MAXIM. eleg. 1, 233 quid miseros variis prodest -ere (*v. p. 1639, 16*) poenis? THEOD. MOPS. in II Thess. 2, 8 p. 56, 11 *filium perditionis* Christus ... cessare faciet ab opere totum illum -ens (ἀναλώσας). in I Tim. 5, 23 p. 173, 9 te ipsum aquae potu -ens (κατανάλισκε).

Ⓘ *accedente notione in cassum profundendi: varia*: PALLAD. 1, 7, 1 ne ... colentium ... inertia ... in degeneres surculos uber soli feracis -erit. SYMM. epist. 1, 76 ut unis litteris gemina -retur occasio. PS. AMBR. act. Seb. 4, 14 p. 1027C *delectationes*. CASSIAN. conl. 4, 19, 7 p. 115, 4 ut ... nequaquam velut in sterili atque infructuosa terra ... semen verbi salutaris -ant. VITAE patr. 5, 10, 72 p. 925A noli ... subito arma tua -ere, ne nudus inventus in bello facile capiaris. PASS. Thom. p. 149, 15 qui amorem suum in amorem carnis -erit *eqs.* *tempus* (*cf. p. 1642, 26*): IOH. MAXENT. Conc.S IV 2 p. 16, 15 ne in his, quae ad rem non pertinent, tempus videamur -ere (p. 19, 35 in supervacuis. *et al.*). PETR. CHRYS. serm. 21 p. 259A ne noctem totam perniciosus somnus ... -at. EVSTATH. Bas. hex. 7, 5 p. 942A nostram vitam per ... illicitas voluptates -imus (VITAE patr. 5, 3, 20 p. 863B sub negligentia [*gr. Nau 1908 p. 47 n. 135* κατηνάλωσε]. *cf. p. 1642, 82*). *operam, verba sim.* (*cf. p. 1642, 31*): RVFIN. hist. 10, 37 p. 996, 24 cum ... se omni -sa crudelitate Salutius nihil egisse perspiceret. CASSIAN. conl. 7, 21, 5 p. 199, 19 cunctis conatibus -sis cum deceptionem nostram non potuerint obtinere. 8, 18, 2 p. 234, 21 ipsis *daemonibus* in cassum suas -entibus vires atque inaniter redeuntibus (VEN. FORT. virt. Hil. 11, 30 sua verba in animo socii nolentis). CONC.S I 5 p. 267, 10 quiescite inanes fatigationes -ere (*gr. I 1, 6 p. 127, 4* δαπανῶντες).

2 *vi propria prorsus evanida: i. q. largiter effundere* (*cf.* impendere *vol. VII 1, 546, 25*): RVSTIC. Conc.S I 4 p. 81, 19 lacrimarum cunctos umores -i (p. 81, 40 in lacrimis meditationes. CASSIOD. hist. 9, 30 p. 1145D continuas lacrimas incessabiliter [*Theodoret. 5, 18, 5* ἀναλίσκων]). p. 83, 22 -entes ... sagittas inpugnabant adversus nos.

p. p. p. pro adi. ***expēnsus**, -a, -um. I *generaliter*: A *i. q. ad certam mensuram vel rationem constrictus, aequatus*: PROP. 2, 4, 6 ibat ... -o planta morata gradu. B *i. q. moderatus, consideratus*: CYPR. epist. 34, 4 p. 570, 20 -a ... moderatione libranda ... res est. ARNOB. nat. 6, 3 p. 215, 28 res ... libare *deis* ... non est rationis -ae, sed tracti per consuetudinem moris.

II *specialiter de pecunia* (*c. not. originaria pensandi*: PORPH. Hor. epist. 2, 2, 158 per libram -a pecunia, per aes ipsum pretium demonstratur. DON. Ter. Phorm. 43 cum pecunia -a ferretur more veterum, non ut nunc adnumeraretur *eqs. cf. p. 1638, 84. 1644, 40*): *i. q. erogatus* (*opp.* acceptus): A *usu vario*: CIC. Verr. II 1, 92 -a Chrysogono servo HS sescenta milia accepta pupillo Malleolo rettulit *Verres*. VAL. MAX. 3, 7, 1d *libro* acceptae et -ae summae continebantur ([*cf. p. 1644, 51*]. PS. ASCON. Verr. p. 226, 27 quaestores urbani aerarium curabant eiusque pecunias -as et a. in tabulas publicas referre consueverant). PAP. Genav. 1 IB 9 -as dr(achmas) *tot* (*quinquies*). VLP. dig. 2, 14, 53 quantitas eo nomine -a (COD. Iust. 8, 50, 2 pr. [*a. 241*] nummi eo n. -i). *peculiariter: i. q. in fenus datus*: PLAVT. Truc. 73 *scorta circum argentarias sedent quasi* pro tabulis ... ubi ae⟨ra⟩ perscribantur usuraria: accepta (*corr. Acidalius, accipiat trad.*) dico, -a ne qui censeat (*in eiusmodi codice non sunt nisi eae paginae, quibus aes alienum scribitur. cf. Ussing ad l.*). *in imag.*: VAL. CEM. hom. 8, 1 p. 717A bene facere (*i. pauperibus stipem dare*) et -ae fenus pecuniae reportare.

B *in certis locutionibus*: 1 -um ferre (*v. et p. 1644, 66*): *t. t. rei argentariae* (*opp.* acceptum referre): a *sensu stricto: de certa forma debiti contrahendi (iuxta ponuntur 'mutui datio' et 'stipulatio': l. 69. p. 1644, 72. paulo aliter p. 1644, 83. v. Jörs-Kunkel, Röm. Privatrecht² 188, 4; R. Beigel, Rechnungswesen, Karlsruhe 1904, 82 sqq.) ita, ut in codice accepti et expensi (i. pagina expensi, v. p. 1644, 49) eius, qui dedit, scribatur debitoris nomen, sive arcarium (i. pecunia praesenti data) sive transscripticium (sc. scriptura ipsa per litteras, non numerata pecunia, obligante [e. g. l. 74. 77. describitur: p. 1645, 1]): praevalet notio*: α *scribendi* (*syn. l. 84*): CIC. Q. Rosc. 1 qui per tabulas hominis ⟨ac⟩citi pecuniam -am tulerunt (*cf. Pflüger, Cic. Rede f. Q. Rosc. 105 sqq.*). 14 pecunia necesse est aut data aut -a lata aut stipulata sit *eqs.* ([*v. l. 60*]. *ibid.*). Verr. II 1, 92 *HS sescenta* quomodo Chrysogono -a lata sint, cur id nomen infimum ... sit. II 2, 170 quas pecunias ferebat iis -as, quibuscum contrahebat, eas ... *Verri* referebat acceptas *Carpinatius*. Caecin. 17 *Aebutium* habere argentarii tabulas, in quibus sibi -a pecunia lata sit acceptaque relata (*cf. ante*: pecuniam argentario promittit Aebutius. ... emptione facta pecunia solvitur a Caesennia [*v. l. 65*]). epist. 5, 20, 9 si mihi -a ista HS c̄ tulisses. VAL. MAX. 8, 2, 2 Varro ... trecenta milia nummum ab Otacilia ... -a ferri sibi passus est ... libidinosam liberalitatem debiti nomine colorando. EPIST. imp. Dom. Plin. epist. 10, 58, 5 summam -am liberalitati meae feres (*iubet imp. pecuniam, quam procurator in dono praestando exsolverit, sacris rationibus -am ferri. cf. p. 1644, 79 et Herm. 77, 1942, 381*). *in imag.*: SEN. benef. 1, 2, 3 turpis feneratio est beneficium -um ferre ([*syn. ante*: in calendario scribit]. epist. 87, 5).

β *erogandi: i. q. credere alci. per contractum litterarum*: RHET. Her. 2, 13, 19 id, quod argentario tuleris -um, ab socio eius recte petere possis. BELL. Alex. 49, 2 pecuniae locupletibus imperabantur, quas Longinus sibi -as ferri non tantum patiebatur, sed etiam cogebat (*cf. Menge, Neue phil. Rundsch. 1889, 120*). 56, 3 arcessit omnes, qui sibi pecunias -as tulerant, acceptasque eas iubet referri. LIV. 6, 20, 6 homines ... quibus sine faenore -as pecunias tulisset. ASCON. Corn. p. 47, 11 ne quis legatis exterarum nationum pecuniam -am ferret (*syn.* magnā daretur usurā). *translate: fere i. q. commodare*: CAEL. Cic. epist. 8, 4, 4 *legio*, quam -am tulit C. Caesari Pompeius.

b *sensu laxiore, notione contractus evanida: fere i. q. alci. onus pecuniae erogatae, debitae iniungere, inducere in debiti rationem, imputare*: VLP. dig. 5, 3, 25, 16 quod ... quis ex hereditate erogavit, utrum totum *hereditati* decedat (*syn.*) an vero pro rata patrimoni⟨o⟩ eius? ... utrum totum hereditati -um feratur an aliquid et patrimonio eius? 36, 1, 23, 4 dicendum est potius fructibus hoc (*i. dotem*) -um ferendum quam fideicommisso. MARCIAN. dig. 20, 4, 12, 5 (*Papin.*) ut *creditor* primam tantum pecuniam -am ferat (*sc. quantitati ex venditione pignoris redeunti*), non etiam quam postea credidit. *in imag.*: PLIN. nat. 2, 22 huic (*i. fortunae*) omnia -a, huic omnia feruntur (referuntur *d T* [*v. l. 25*]) accepta, et in tota ratione mortalium sola utramque paginam facit (*sc. mala tamquam -a, bona tamquam accepta ei imputantur*).

2 -um referre: *fere i. q. -um ferre* (*v. l. 1; cf.* acceptum referre): *in imag.*: SEN. contr. 10, 4, 3 egregius educator plus acceptum crudelitati quam -um misericordiae refert (*sc. quod m. quasi creditum dedit, multiplicatum a crudelitate exegit*). *sensu dilatato: fere i. q. condonare*: PANEG. 9, 11, 3 salarium, quantum ad honorem pertinet, ... accipio et in accepti ratione perscribo (prae- *M, cf. l. 34*), sed -um referre patriae meae cupio.

3 -um perscribere: *i. q. in tabulam expensi referre*: POMPON. dig. 35, 1, 111 ut neque subtraxerit quid ex his, quae acceperit, neque -um rationibus perscripserit (prae- *F, cf. l. 30*), quod non dederat *servus procurator*.

4 -um facere: *i. q. facere, ut alqd. expendatur, -sum sit*: SCAEV. dig. 26, 7, 59 si aliquis tutorum creditor patris pupillae solidam pecuniam -am sibi ex re pupillae cum usuris fecerit.

[*adv.* **expēnsē** *v. p. 1352, 78.*]

neutr. pro subst. **expēnsum**, -ī. *notione pensandi valente* (*cf. p. 1638, 84. 1643, 39*): VARRO ling. 5, 183 ab ... aere pendendo ... in tabulis scribimus '-um'. PAVL. FEST. p. 72 hinc deducuntur '-a'. PLIN. nat. 33, 42 *quia librales adpendebantur asses*, adhuc '-a' in rationibus dicuntur. NOT. Tir. 41, 67. GLOSS.L II Philox. EX 120 δάνειον.

i. q. pecunia -a: A *usu vario*: 1 *generaliter*: STAT. silv. 5, 3, 118 fortuna parentum artior -is (*cf. p. 1645, 34*). ENNOD. epist. 6, 16, 2 p. 158, 12 de -is, quae ... episcopus ... fecerat.
2 *specialiter et techn. de nomine in libro rationum scripto* (*opp.* acceptum. *fere i. q. iactura: l. 55; debitum [c. gen. explic.]: l. 65. v. et p. 1647, 63*): CIC. Q. Rosc. 2 si tabulas C. Fannius accepti et -i profert suas (Verr. II 2, 186. *cf.* Q. Rosc. 4 in codice [5. 8. 9]. SCAEV. dig. 2, 14, 47, 1 ratio [IVL. VICT. rhet. 3, 5 p. 379, 12 acceptorum, -orum et solutorum. COD. Theod. 10, 1, 14]. *v. l. 59*). CATVLL. 28, 7 ecquidnam in tabulis patet lucelli? -um, ut mihi, qui ... refero datum (*syn.*) lucello ([*opp.*]. *ironice: pro lucro exspectato nihil in tabulas referre potui nisi -um, damnum*). SCAEV. dig. 34, 3, 31, 1 *rationes* secundum accepta et -a heredibus reddere. *in imag.*: PLAVT. Most. 304 bene ... ratio accepti atque -i inter nos convenit: tu me amas, ego te amo (SEN. benef. 4, 32, 4 apud me istae -orum acceptorumque r. dispunguntur. dial. 7, 23, 5. *cf.* AVSON. 419, 23 p. 359 P. tabulae. *v. et l. 51*). CIC. epist. 9, 10, 1 profert alter (*i. Vibius*) ... duobus versiculis -um Niciae. SEN. epist. 81, 18 conferentur accepta et -a. TERT. apol. 36, 3 non ab homine aut laudis aut praemii -um captamus (*v. l. 50*).

B *in certis locutionibus*: 1 -um ferre (*v. et p. 1643, 57*): *t. t. rei argentariae*: a *sensu stricto: de contractu litterarum* (*v. p. 1643, 59*): *praevalet notio*: α *scribendi* (*syn. l. 69. 77. opp.* credere *l. 75*): CIC. Q. Rosc. 2 scripsisset (*syn.*) ille, si non iussu huius -um tulisset? :: non scripsisset (*i. acceptum rettulisset*) hic, quod sibi -um ferre (ferri *edd.*) iussisset? 13 adnumerasse sese negat, -um tulisse non dicit, cum tabulas non recitat. reliquum est, ut stipulatum se esse dicat (*v. p. 1643, 60*). Verr. II 1, 100 quod minus Dolabella Verri acceptum rettulit, quam Verres illi -um tulerit *eqs.* II 1, 102 si, quibus pecuniam credebas (*opp.*), his -um non ferres neque in tuas tabulas ullum nomen referres (*cf.* PS. ASCON. *ad l.* p. 247, 11 '-um ferre' est scribere te pecuniam dedisse). Att. 2, 4, 1 pro eo *libro* tibi praesentem pecuniam solvi imperavi, ne tu -um muneribus ferres (*iocose: ne mihi nomen [sc. transscripticium a re in personam] feceris ideo, quod aliquid in muneribus erogasti. cf. p. 1643, 80*). 15, 20, 4 videas, unde nummi sint, mihi feras -um. FORMVLA Baet. (CIL II 5406) 7 quam pecuniam L. ⟨Titius L.⟩ Baianio dedit dederit, credidit crediderit, -umve tulit tulerit (*v. p. 1643, 60*). FRG. Vat. 329 sub condicione ... non recte ... acceptum vel

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um fertur. GAIVS inst. 3, 129 ⟨a re in personam trans⟩scriptio fit, veluti si id, quod tu ex emptionis causa . . . mihi debeas, id -um tibi tulero. 3, 130 a persona in personam transscriptio fit, veluti si id quod mihi Titius debet, tibi id -um tulero, id est si Titius te ⟨pro⟩ se delegaverit mihi. 3, 137 cum . . . in nominibus alius -um ferendo obliget, alius obligetur. 3, 138 absenti -um ferri potest.

β erogandi, credendi: CIC. Phil. 6, 15 quis umquam . . . *argentarius* inventus est, qui L. Antonio mille nummum ferret -um? (*cf. ad l.* GELL. 1, 16, 5). Att. 7, 3, 12 ipsis . . . -um nemo ferret. 10, 15, 1 ait . . ., cui -um tulerit, morari.

b *sensu laxiore, notione contractus evanida*: *α proprie: i. q. pecuniae quantitatem quolibet nomine erogatam in librum rationum referre*: NEP. Att. 13, 6 non amplius quam terna milia [aeris] peraeque in singulos menses ex ephemeride eum (*Atticum*) -um sumptui ferre solitum. *β translate: fere i. q. imputare, culpam attribuere* (*cf. p. 1644, 13*): SCAEV. dig. 42, 8, 24 *si neglexerint exactionem* creditores suae neglegentiae -um ferre debeant. VLP. dig. 36, 4, 3, 3 (*rescr. imp. Pii*) ipsam *feminam* . . . facilitati suae -um ferre debere, quae minus fideiussores idoneos accepit.

2 -o ferre: *i. q. in rationem inducere*: IAVOL. dig. 33, 10, 10 qui vestem omnem et res plurium generum supellectilis (*sc. nomine*) -o ferre solitus erat.

f. pro subst. ˣ**expēnsa,** -ae (*sc.* summa, pecunia *sim., v. p. 1643, 39; cf.* impensa). *de orig.*: PS. ASPER gramm. suppl. p. 46, 29 -a de pensando dicitur. scribitur: insp-: VVLG. Sirach 22, 21 cod. Tol. (*v. Thielmann, ALL 8, 1893, 523* [impensa *cett.*]. *cf. p. 1647, 50*). sp-: PAP. Marini 131, 28 (*saec. VI*). -pins-: CONC. Carpent. a. 527 p. 41, 13. GREG. M. dial. 2, 27 p. 118, 20 M. (*A*). *de genere*: PS. ASPER gramm. suppl. p. 41, 12. 46, 27 pensa -a feminini generis sunt et dices pluraliter . . . pensae -ae; . . . pensum et pensa, quae mulieres trahunt, neutri generis sunt. GLOSS. dispensatio domus. δαπάνη -a, hic sumptus, hoc inpe⟨n⟩dium, inpensio. *legitur inde a* SCAEV., VLP., PAVL. *aliisque ICTis*, VEG., AMBR. (*incertum* STAT., *v. p. 1644, 47*). [*it. vet.* spesa, *francog. vet.* espoise. *cf. theod. vet.* spîsa. *M.-L.*] [*variat c.*: dispensa: CAES. AREL. serm. 7, 4 p. 41, 19 (*Q16*). expendis: DRAC. laud. dei 2, 754 (*B*). expensius: PAVL. NOL. carm. 31, 542 (*BO*). impensis: HIER. chron. a. Abr. 2133 (*A*). *cf. et p. 1647, 59.* *suppl.*: ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 23 (CIL VI 32326) communi e⟨xpensa⟩. *e coni.: p. 1647, 52.*]

I *i. q. sumptus, impendium, impensa* (*hic illic fere i. q. copia, ex qua erogatur, e. g. l. 55. 62. p. 1647, 30. 35*): **A** *in re pecuniaria*: **1** *notione generali*: **a** *in usus varios* (-as expendere *v. p. 1641, 3.* *sensu presso i. q. magna -a: l. 50. cf. p. 1647, 11*): *α nude* (*aut adi. acced.*): SCAEV. dig. 4, 4, 39, 1 omnes -as quas . . . emptor fecisse adprobaverit, ei praestare (COD. Iust. 2, 18, 24, 2 utiliter. *al.* GREG. M. epist. 5, 39 p. 328, 13 cotidianas. *al.* CAES. AREL. serm. 1, 17 p. 16, 11 ibi non parvas -as faciunt. *et saepe*). 19, 2, 61 pr. VLP. dig. 24, 1, 21 pr. si . . . *mulieri profectae* aliquid maritus -arum nomine . . . praestiterit. TRACT. in Luc. 5, 14 p. 205init. *dominus* non -is, sed religione laetatur (*cf.* DRAC. laud. dei 2, 754 nec . . . -is, sed puro corde litandum. *v. l. 43*). SCHOL. Hor. carm. 1, 14, 6 sine -is et pecunia (*syn.*). *al.* VEG. mil. 2, 18 p. 52, 20 quidvis . . . efficit sollertia, si competentes non denegentur -ae (*cf.* DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVI b 1 congruas). 4, 34 p. 152, 6 gravior. COD. Theod. 16, 10, 20, 2 omnis -a . . . ad superstitionem *gentilium* pertinens *fisco addicitur*. *al.* OROS. hist. 7, 7, 8 p. 454, 6 *Nero* centies centena milia sestertium . . . ad -as . . . conferri sibi imperavit (VITAE patr. 5, 6, 20 p. 892A *pecuniam* habe ad -as tuas [*gr. Nau 1909 p. 368 n. 260* εἰς ἀνάλωμα]. 5, 6, 21 p. 892B [*gr. Nau 1909 p. 368 n. 261* ἀναλωμάτων]. CASSIOD. hist. 5, 17, 28 p. 998B [*gr. Theodoret. 2, 16, 27* εἰς δαπάνας]). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 115, 9 *clerici* res suas vendunt non habentes -as (*gr. I 1, 3 p. 46, 3* ἀναλώματα). p. 170, 1 adflicti . . . in -is (*gr. I 1, 3 p. 6, 14* εἰς δαπανήματα). SIDON. epist. 5, 20, 3 *magistratuum petitores* libentius . . . verecundi leguntur, idque cum -a. PAVL. PELL. 217 minimo pretio (*syn.*) -aque. 560 -is . . . sustentari alienis. CASSIOD. inst. 1 praef. 1 p. 3, 10 ut . . . collatis -is . . . doctores scholae . . . acciperent. var. 2, 21, 3 p. 58, 13 tenaciter parcit -is. *al.* MVTIAN. Chrysost. hom. 24, 3 p. 389 non sunt negotia laboribus aut -is aut sudoribus indigentia (*gr. p. 172init.* δαπάνης). COD. Iust. 3, 31, 12, 1 -is . . . necessariis et utilibus deductis (*al.*). CIL XI 1233 quod opus -arum diur(narum) *eqs.* *et al.*

β c. additam. (*v. l. 44*): ① *gen.*: *subi.*: PAVL. dig. 31, 8 pr. *servus fugitivus* -is legatarii reducitur (*syn.* sumptibus). *v. p. 1646, 26 al.* *obi.*: SCHOL. Hor. carm. 4, 1, 19 *effusior* ad . . . amoris -as. VEG. mulom. 4, 1, 13 uberiores ciborum . . . -as ([*sc. cum faenum pro palea bubus detur*]. *cf.* MACR. Sat. 3, 17, 10 *legibus* coercetur -a cenarum [FAVST. REI. symb. 1 Caspari Anecd. p. 315, 8 symbola vocabantur, quod de substantia collecti . . . sodales . . . conferebant . . . ad cenae communes -as]. PASS. Thom. p. 146, 20 gulae. *v. p. 1646, 6*). AMBR. hex. 4, 4, 19 p. 126, 16 *ut* non legendae vindemiae subeat -am, sed ultro (*i. sine labore et -a*) ei . . . vina fundantur. HIER. vir. ill. 61 praebens ei septem . . . notarios eorumque -as. COD. Theod. 13, 11, 16 (= Iust. 11, 58, 7, 2) rei melioratae. 15, 9tit. de -is ludorum. *al.* ENNOD. opusc. 3, 173 p. 376, 2 ad -as redemptionis suggessit necessaria. GREG. M. epist. 9, 150 p. 151, 16 itineris (*cf. l. 83*). *et al.*

② *praepp.*: ad: VEG. mil. 2, 20 ut . . . de . . . sacco ad sepulturam . . . promeretur -a. *v. l. 25. 54 al.* circa: COD. Iust. 2, 18, 24 pr. pro -is, quae circa res factae sunt. de: GREG. M. epist. 2, 38 p. 138, 24 quas -as de rebus ecclesiae fecisti. *v. l. 2 al.* in: *c. acc.*: MACR. Sat. 3, 17, 14 -ae in cenam solitae conferri (*cf. p. 1645, 75*). *v. l. 38 al.* *c. abl.*: GAIVS epit. 2, 1, 6 -as vel impendia (*syn.*), quae in *alienis* . . . fecerint. INTERPR. Paul. sent. 4, 5, 6 in funere. *al.* pro: ENNOD. epist. 3, 10, 3 p. 78, 14 -a, quae pro necessitatibus . . . papae . . . facta est. 6, 33, 2 p. 168, 8 LEX Visig. 4, 3, 3 p. 191, 10. propter: *v. l. 39.*

b *certo et definito usu*: *α t. t. de nominibus in libro rationum scriptis* (*cf. p. 1644, 49*): QVEROL. p. 36, 17 -as . . . rationesque totas propria perscribit manu. NOVELL. Marc. 2, 5 si quid . . . ex quintae decimae indictionis . . . debitis ad -as primae indictionis . . . deputatum est. CASSIOD. var. 2, 9, 2 p. 51, 13 -arum paginae his titulis onerantur. 12, 2, 6 p. 361, 12. *peculiariter, i. q. pecunia in rationibus deficiens*: COD. Theod. 11, 25, 1 ne ⌊discordante brevium modo⌋ (⌊⌋ *abl. abs.*) in eorum damnum -a revocetur, qui . . . exsolvant.

β de iis, quae ad rem publicam, res forenses, vectigalia sim. pertinent: -ae: publicae: VLP. dig. 29, 1, 42 *tirones* publicis -is iter faciunt ([*et al.*]. COD. Theod. 11, 20, 4, 1 ut aliquid in adiumentum aerarii nostri p. requirat -a. CASSIOD. chron. II p. 141, 774 Hadrianus ad instaurationem *urbium* p. largitur -as. *al. cf. p. 1647, 37*). HIER. in Zacch. 8, 6 p. 1467B *rex* -is rei publicae ecclesiarum basilicas exstruat (*al.*). COD. Theod. 5, 14 (13 Kr.), 35 *vectigalia* aerarii conferebant -⟨as⟩. ENNOD. opusc. 3, 188 p. 379, 24 immanium -arum pondus. *in milites factae* (*v. l. 22*): VEG. mil. 2, 1 p. 34, 18 maior numerus militum sumptu et -a minore nutritur. 2, 10 p. 44, 14 *al.* CASSIOD. hist. 5, 17, 29 p. 998B opus . . . habet haec ad -as militum suorum (*gr. Theodoret. 2, 16, 28* εἰς . . . ἐξόδιασιν). var. praef. 6 p. 4, 1 *a praetoriana* sede exercituales flagitantur -ae (*al.*). NOVELL. Iust. 75 pr. militares. *et al. v. et p. 1647, 34.* litis, iurgii: APPEND. Visig. 2, 2 (*a. 386*) qui . . . neclexerit adesse iudiciis . . . sumptus et litis -as . . . reddere compellatur (COD. Theod. 4, 18 [19 Kr.]tit. [= Iust. 7, 51tit.]. *et saepe. cf.* COD. Iust. 7, 4, 17, 2 -as, quas legatarius in litem fecit. NOVELL. Iust. 112, 3, 2 -as vel sumptus . . . propter litem). AMBR. epist. 82, 4 p. 1277A iurgii. COD. Theod. 2, 12, 7 -arum nomine vel factorum litis causa sumptuum. COD. Iust. *saepe, v. ind.* *peculiariter: de sportula officio iudicis solvenda*: COD. Iust. 4, 1, 12, 4c -is . . . praestandis officio iudicis. 12, 35, 18, 2a (*a. 492*) pro omnibus . . . -is ingressus in iudicio . . . faciendi. *de vectigali, tributo sim.*: COD. Theod. 8, 4, 13 variis . . . iuvare rem publicam . . . -is. 13, 3, 12 archiatrorum . . . nulla dignitatem sequatur -a. *al.* NOVELL. Valent. 10, 2 vexationi -arum . . . remedia porrigamus. *al.* CASSIOD. var. 5, 14, 7 p. 151, 19 provincialium. *al.*

γ quae honores petentibus faciendae sunt (*c. gen. obi. l. 49. 51*): COD. Theod. 6, 24, 7 ad nullas . . . senatorii ordinis vocentur -as. 7, 13, 22 maioribus sacerdotes fatigantur -is. *al.* CASSIOD. var. 6, 1, 8 p. 175, 4 consulatūs (6, 10, 2 p. 184, 9 si -as c. pauper nobilis expavescat).

δ in aedificiis aedificandis sim.: HIER. in Zacch. 14, 10 p. 1531C -is *turris aedificandae* . . . et sumptibus supputatis. VVLG. III reg. 9, 15 summa -arum, quam obtulit rex Salomon ad aedificandam domum domini (IV reg. 12, 12). PS. RVFIN. in Am. 5, 12 p. 1078C habitationes . . . grandibus . . . -is (*cf.* EPIST. pontif. 388 Conc.S I 2 p. 97, 24 tales [*gr. I 1, 7 p. 136, 31* ἀναλώματα]. INSCR. christ. Diehl 799 maximā. *et al.*). ALC. AVIT. epist. 50 p. 78, 15 adscribere conditori . . . in -arum profusione iacturam (*i. largitatem*). ENNOD. opusc. 3, 101 p. 357, 1. CASSIOD. var. 1, 21, 2 p. 26, 7 labor operis concordat -is. 4, 51, 12 p. 139, 20. COD. Iust. 1, 24, 4 (*a. 444*) -is propriis statuam collocari (CIL VIII 24016, 4 ⟨. . .⟩soni [*gen.*] . . . -ā). *al.* *nota lusum verborum c. ea signif. q. e. sub ε, l. 66*: GREG. M. in euang. 37, 6 p. 1277D terrenum aedificium -as colligendo construitur, caeleste vero aedificium -as dispergendo.

ε in rebus eccl., i. q. beneficium, donum: ALC. AVIT. epist. 64 p. 88, 19 festivitatem nostram . . . refecistis -a (*syn.* oblatio). *peculiariter de stipe, quae pauperibus sim. praestatur*: PAVL. NOL. carm. 31, 542 -is . . . piis (LEO M. serm. 87, 4 p. 440B pietatis -ae). AVG. epist. 262, 5 p. 625, 8 tuis inopinatis . . . -is. CONSVLT. Zacch. 1, 35 p. 43, 21 prompta . . . in opere bonae voluntatis -a. PETR. CHRYS. serm. 41 p. 316A misericordiae . . . -as. VAL. CEM. hom. 7, 4 p. 714D tantas erogationis -as (*al. cf.* 9, 4 p. 721C erogatio tenuis -ae). DRAC. laud. dei 2, 766 *v. p. 1641, 73.* CASSIOD. var. 2, 30, 2 p. 63, 22 pro -is pauperum (COD. Iust. 1, 12, 6, 9 [*a. 466*]. GREG. M. epist. 6, 5 p. 384, 9). *al. cf. l. 63.*

2 *praevalente notione profusionis, iacturae faciendae*: VLP. dig. 27, 10, 1 pr. hominem . . ., qui neque tempus neque finem -arum habet. GAVDENT. serm. 18, 4 p. 153, 66 facultatibus abuti . . . aut -as usurpare superfluas. CLAVD. 22, 146 non indecores aeraria lassant -ae. NOVELL. Maior. 2, 2 p. 158, 42 cum magno sumptuum -arumque detrimento (*cf.* 3 p. 160, 18). SALV. gub. 5, 31 p. 112, 6 patereris -am (CASSIOD. var. 6, 22, 1 p. 194, 34 itineris tantas pati . . . -as [*syn.* dispendia]. *cf.* SIDON. epist. 4, 21, 6 ut *res familiaris* tuam -am hoc sit

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

facilius toleratura, quo crebrius). 6, 43 p. 137, 10 ut ... in res nugatorias perditae profundantur -ae. 6, 51 p. 139, 21 non sentiebatur -a ([*syn.* dispendia]. FAVST. REI. spir. 1, 13 p. 126, 19). CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 195. 2, 291 segnitiem et multas -as procul abicientes (πολυτέλειαν). LEX Visig. 4, 3, 3 p. 191, 9 ut non *tutor* haec, quae debet minoribus reservare, nimiis evertat -is.

B *extra rem pecuniariam:* **1** *spectat ad victum (fere hominum; equorum l. 28); fere i. q. praestatio earum rerum, quae ad usus vitae necessarios expendi debent* (*annonae v. l. 33 sqq. metonym. de re ipsa [cf. theod.* speise, *v. p. 1645, 35]: l. 18. 20. 25. 30 al. i. q. magna -a, deliciae: l. 12 [cf. p. 1645, 43]*): QVEROL. p. 40, 16 quis ... tantam -am tantamque impunitatem praestare possit libero, *quanta servi astuti fruuntur* (*v. l. 11*). SCHOL. Hor. carm. 3, 24, 14 *Getae* non plus *agri* colant, nisi quod -is unius anni sufficiat. RVRIC. epist. 2, 54 p. 435, 22 usibus tuis detrahis, quod nostris largiaris -is. PAVL. PELL. 535 -as, vitae quas posceret usus ... ex agris sperare paratas (POMER. 2, 14 p. 458A vitae corporalis -am). *al.* ALC. AVIT. epist. 27 p. 57, 28 illam magis -am numeraveras, quae penu adhuc frigente animis tuis calet (*v. l. 10*). VITAE patr. 5, 13, 13 p. 946C attulit multas -as et vinum et pisces ([*gr. Nau 1909 p. 374 n. 286* ἀναλώματα]. *cf.* CAES. AREL. serm. 7, 4 p. 41, 19 et panem et vinum et oleum et diversas -as sibi ordinant praeparari *ad iter proficiscentes*). CASSIOD. var. 3, 44, 3 p. 100, 31 victualia ... quae vestras relevare videantur -as (*cf.* 11, 37, 2 p. 351, 8 victuales -ae. 12, 22, 5 p. 379, 5 victualium; *opp.* deliciis). *al.* GREG. TVR. Franc. 9, 35 p. 390, 9 ut ... omnia, quae erant ad -am eius necessaria, praepararet (10, 28 p. 439, 20 regalis -ae). Mart. 1, 29 p. 602, 15 pueri fenum ... accipiunt in equorum -as (*v. l. 8*). vit. patr. 6, 3 p. 682, 22 ut datis de publico -is cives invitarentur ad epulum. PALLAD. hist. mon. II 18 p. 376B furabatur de -is fratrum (*gr. aliter*). DIONYS. EXIG. vita Pachom. 43 p. 260D. CAES. AREL. serm. 30, 6 p. 126, 33 vestras ... conputate -as. 52, 6 p. 223, 10 -a vobis de cellario non negatur. *peculiariter: de erogatione publica annonae* (*milit. l. 34*): COD. Theod. 16, 10, 19 pr. templorum detrahantur annonae ... -is ... militum profuturae. OROS. hist. 5, 18, 27 p. 326, 18 cum ... ad stipendium frumenti deesset -a (*cf. p. 1645, 41*). CASSIOD. var. 1, 34, 2 p. 33, 17 ut non ante ... naves frumentis oneret ..., quam -ae publicae ad optatam possint copiam pervenire (2, 26, 2 p. 61, 8. 12, 22, 1 p. 378, 10). GREG. M. epist. 5, 38 p. 325, 13 in Italiae -is transmittitur *messis Sardiniae* (*ibid. quater*).

2 *-a rerum incorp., fere i. q. impendium, erogatio:* AMBR. Hel. 8, 22 p. 424, 1 ieiunium ... *est* purificatio animae, miserationis -a, lenitatis institutio. in psalm. 118 serm. 16, 15 p. 360, 12 pretiosa haec servitus, quae virtutum constat -is (*sc. deus expendit, donat servis suis virtutes*).

II *metonymice* (*v. l. 9*) *de aliis rebus:* *i. q. apparatus, materia* (*cf.* impensa *vol. VII 1, 552, 6*): RVST. HELP. hist. testam. 31 caedis in -as propriae fert hostia lignum (*i. Isaac immolandus affert l. ad sui ipsius sacrificium. cf. vol. VII 1, 552, 7*). *speciatim: i. q. mortarium* (*v. et p. 1645, 26. cf.* impensa *vol. VII 1, 552, 31*): CET. FAV. p. 292, 10 *quinque partibus harenae duabus partibus calcis mixtis* redivivas -as fieri (&pensas *x*, impensas *S*). *in imag.:* SALV. gub. 3, 1 p. 41, 5 *fundamenta* non sunt solubili luto posita ..., sed sacrarum -arum confectione valida.

deriv.: expensio, expensare, *?* expensus (-ūs). [*? compos. v. l. 62.*]

expēnsa, -ae *f.* *v. s.* expendere *p. 1645, 23.*

? **expēnsātio,** -ōnis *f.* *ab* expensare. *i. q. erogatio:* CONC. Aurel. a. 549 p. 105, 3 *xenodocii* ordinem vel -em (*F*, expensae [-a, -am] rationem *rell., recte ut vid.*) ... suscriptione firmavimus.

[**expēnsē** *v. p. 1352, 78.*]

expēnsilātio, -ōnis *f.* *ex* expensi latio *coaluit; cf.* acceptilatio; *vel potius* expensi latio *scribendum* (*v. l. 66, cf. s.* latio). *t. t. iuridicialis, i. q. certa forma debiti contrahendi* (*v.* expensum ferre *p. 1643, 59*): GELL. 14, 2, 7 probari apud me (*i. iudicem*) debere pecuniam datam consuetis modis: -e (*per duo verba edd.*), mensae rationibus, chirographi exhibitione *eqs.*

expēnsio, -ōnis *f.* *ab* expendere; *cf.* impensio. GLOSS. II 303, 50 ἔξοδος τὸ ἀνάλωμα erogatio expensus (-io *a*).

i. q. sumptus, erogatio, expensa: **1** *de pecunia:* SYMM. epist. 2, 78, 1 p. 65, 33 me votiva delectat -o. 5, 76, 3 p. 146, 31 cessantibus novis -bus. rel. 8, 3 p. 286, 28 -o *in muneribus et ludis edendis.* COD. Theod. 6, 4, 24 ne quis praetorum semel praestitutae -is transeat modum (*syn.* erogatio). **2** *de frumento, pane:* COD. Theod. 1, 6, 7 *ut* praefecto urbis per publicum incedente ... -o panis habeatur. 11, 14, 1 (= Iust. 10, 26, 1 pr.) ut non prius ad frumentum tendatur -o. 12, 6, 24 *horreorum praepositi* -em susceptarum specierum probare cogantur.

expēnso, -āvī, -āre. *ab* expendere. *scribitur* expesavt (*cf. Sommer, Handb.*[1] *619*): *p. 1648, 2.* NOT. Tir. 41, 69 -at.

1 *i. q. pecuniam erogare, expendere:* *?* PLAVT. Pseud. 627 argentum accepto, ⌊-o⌋ (⌊ ⌋ *del. Bothe, recte ut vid., nota metrum*) et quoi debet dato. SCAEV. dig. 40, 5, 41, 10 *Cupitus* nummos redactos -vit eisdem tutoribus. VAL. CEM. hom. 20, 9 p. 756A pecunia sua circa pauperes -anda. CIL X 3608 c(oniugi) b(ene) m(erenti) f(ecit) ... Isidorus ..., in qua (*i. in cuius funere*) -v(i)t (*v. p. 1647, 79*) *eqs.* **2** *i. q. compensare, exaequare:* MACR. Sat. 1, 13, 12 *Romani* alternis ... annis binos et vicenos *dies,* alternis ternos vicenosque intercalantes -bant intercalationibus quattuor.

deriv.: *?* expensatio.

expēnsum, -ī *n.* *v. s.* expendere *p. 1644, 40.*

? **expēnsus,** -ūs *m.* *cf. p. 1647, 69 et* impensus *vol. VII 1, 552, 82.* *Hiltbrunner.*

experdo, (-didī), -ditum, -ere. *ab* ex *et* perdere. GLOSS. III 447, 64 (481, 5) -ens ληστής. *i. q. valde perdere, pessum dare:* VARRO AT. carm. frg. 7 (24) huic similis curis expe⟨r⟩dita lamentatur (EXPLAN. in Don. gramm. IV 564, 17 *inter soloecismos per praepp.:* ex enim supervacua est; *corr. Buecheler, Kl. Schr. I 625 [cf. 626] et Atacini Argonaut. vindicavit; cf. Morel, Herm. 61, 1926, 234 sq., qui contulit Apoll. Rh. 3, 664* τῇ ἰκέλη Μήδεια κινύρετο).

[*?* experiisse *quasi ab* **expereo,** -īre *v. p. 1660, 66.*] *K.*

*****expergēfacio,** -fēcī, -factus, -ere. *ab* expergere *et* facere. *scribitur* exsp-: *infra l. 84.* CHAR. gramm. p. 346, 4 B. -fio, -tus sum *inter* verba quae perfectum mutant. p. 470, 3 -fio, -o *inter verba quae praep. additis aliam signif. habent.* DIOM. gramm. I 376, 12. *de formis:* -facis: PLAVT. Curc. 198. -fac (*mediopass.*): PSALT. Cas. *v. l. 69.* -fiam: PSALT. Cas. 107, 3. *inf.:* CIC. *v. l. 79* (*et l. 38*). -fecit: RHET. Her. 4, 34, 45. *praeterea p. p. p.*-pergefactus *inde a* LVCR. [*et ?*-perfactus, *sc. syllaba q. e.* 'ge' *ante accentum per pronuntiationem vulg. sublata, ut vid.:* CHAR. gramm. p. 323, 22 B. -fio, ⌊-fis⌋ (⌊ ⌋ *add. P*) -gefactus sum et ⌊-perfactus sum⌋ (⌊ ⌋ *sic N, om. P;* -perrectus sum *Lindemann*). 467, 5 expergor -perfactus sum. expergiscor διυπνίζομαι -gefactus sum. GLOSS.L V Abba EX 160 -perfactus (-⟨ge⟩f- *Lindsay*) cautus sollicitus. *cf. l. v.:* PASS. Matth. 11 *infra l. 65.*] *de notione:* PAVL. FEST. p. 80 *p. 1649, 71.* p. 215 pergere dicebant -ere. CLAVD. DON. Aen. 2, 300 p. 188, 28 -tus: hoc ... ex satietate somni contingit aut de tranquillitate ac securitate mentis potest provenire. GLOSS.L V Abba EX 54 -tus a somno surgens. 160 *v. l. 29.* Aa E 921 -ti exsuscitati. 922 -tus cautus aut a somno surgens. GLOSS. διυπνίζω· ἐξυπνίζω (*sim.*). *de usu* (*v. et l. 25*): *legitur inde a* PLAVTO *p. 1649, 5,* RHET. Her. *infra l. 67,* CIC. *l. 79,* LVCR. (*ter*), PLIN. nat., SVET., FLOR., TERT. *in tmesi:* CIC. *l. 79,* ITALA *l. 54.* [*vv. ll.:* FLOR. epit. 2, 10, 3 (-tus *B*; experrectus *LN. cf. et p. 1650, 7 sq.*). HIER. epist. 22, 25, 1 et -ta (*ΣD*, extrema facta [et *om.*] *Φ*, et tremefacta *Hilberg*).]

I *proprie de dormiente ac somniante (per similit. infra l. 67) i. q. somno excitare, suscitare aut evigilare, expergisci* (*pass. aut mediopass. ubique praeter l. 68. syn.: l. 35. 60. opp.: l. 48 sqq. 51 sqq. 69. cf. graeca l. 36. 55. 56. 66 al.*): **A** *nude:* LVCR. 4, 994 canes -ti ... secuntur ... cervorum simulacra. PLIN. nat. 11, 143 ut -tus noctu ... contueretur omnia. SVET. Aug. 94, 4 illam -tam ... purificasse (*opp.* obdormisse. *cf.* CLAVD. Don. Aen. 8, 65 p. 123, 14 ut Aenean -tum ... tantumque ... dormisse monstraret. VVLG. gen. 41, 4 *v. p. 1649, 64.* ROMVL. fab. 22, 2 rec. vet. *leo; opp.* dormiente). SVET. Otho 11, 2 circa lucem -tus ... se traiecit (*opp.* somno quievit. *sim.* IVST. 15, 4, 17; *opp.* somno captus. ACT. Petr. 22 p. 70, 22 [*v. l. 65*]; *opp.* in somno conversus). *al.* TERT. ieiun. 6 p. 281, 14 *Iezabel* ab angelo -tus. ITALA act. 16, 27 (cod. e, g) experge autem factus est custos carceris (ἔξυπνος δὲ γενόμενος, -tus autem *Vulg.*). PSALT. Cas. 107, 3 -fiam ⟨di⟩luculo (ἐξεγερθήσομαι, exurgam *Vulg.*). SPART. Sept. Sev. 1, 10 serpens ... -tis ... familiaribus abiit. LAMPR. Heliog. 25, 1. CHALC. transl. p. 46A -tos (ἐγερθεῖσιν) ... memoria *simulacrorum* comitabitur. AMM. 19, 6, 8 nec ... cautum ... -tis ... in apertum properare discrimen (*syn.* discusso somno excitatis). 25, 4, 5 -tus explorabat ... vigiliarum vices. CLAVD. DON. Aen. 3, 175 p. 290, 4 -tus sum et somnio considerato surrexi (*sim. de hominibus ex visione et somnio excitatis:* HIST. Apoll. rec. A B 48 p. 105, 11 -tus ... indicat somnium. PASS. Polycarp. 5, 2 p. 141, 4 ait [*gr. aliter*]. PASS. Mar. Iac. 6 p. 53, 12 narravit. ACT. Petr. 22 p. 70, 22 dixit. *cf.* PASS. Matth. 11 p. 228, 20 -tus [-perf- *Q*, ἐξυπνισθείς] ... signavit se signo crucis). *et al.* *in imagine:* RHET. Her. 4, 34, 45 hic Italiam tumultus -fecit terrore subito. LVCR. 5, 1208 cura ... -tum caput erigere infit (*opp.* oppressa malis). PSALT. Cas. 43, 23 -fac (*v. l. 22; gr.* ἀνάστηθι, exurge *Vulg.*), ne repellas in finem (*antea:* exurge, somniaris). PS. PHILO antiq. p. 32, 14 ecce nunc video (*sc. in chao*) flammas non ardentes et audio venas ⟨non *add. James*⟩ -tas de somno (*cf. q. seq.* vidi de vena illa ⟨quae?⟩ excitabatur quasi spumam ebullientem).

B *indicatur* '*unde*' ([*cf. etiam l. 72. p. 1649, 15*]. *add. abl. causae l. 76. cf. l. 68*): SVET. Cal. 6, 1 -tus e somno Tiberius gratulantium vocibus (38, 3 Caesonia).

II *translate* (*cf. et l. 67 sqq.*): **A** *i. q. ex animi, mentis sim. languore, torpore excitando alqm. ad rationem revocare, mediopass. i. q. resipiscere, ad se redire:* CIC. Verr. II 5, 38 neque illud rationis habuisti, si forte experge te facere (*PQH, sed in P cum signo transpositionis* [te exp-]; expergef- te *ς, om.* te *SD*) posses. FLOR. epit. 2, 10, 3 rex ... captum sese ... postquam -tus (*v. supra l. 39*) est, didicit; *opp.* crapula et capitis errore lapsaret. PSALT. Cas. 138, 18 -spergefactus sum et repeto tecum (ἐξηγέρθην, exsurrexi *Vulg.*, *[Dursteler]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

evigilavi *Hier. psalt. sec. Hebr.*). HEGES. 5, 8, 2 p. 309, 12 *duces Iudaeorum* inter se convenerant . . . ad primum Romanorum impetum -ti. MACR. Sat. 3, 12, 10 *Vergilius* quasi -tus adiecit (*opp.* errasse).
B *i. q. quasi excitando, evocando, provocando sim. creare, facere ut oriatur, exsistat aliquid*: PLAVT. Curc. 198 flagitium probrumque . . . -is. LVCR. 2, 412 musaea mele . . . mobilibus digitis -ta. MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 28 p. 1061A hoc . . . dogma nunc -tum est; *syn.* inventum.

deriv.: expergefactio. *cf. et* expergificus.

expergēfactio, -ōnis *f.* *ab* expergefacio. *i. q. actio expergendi* (*transl.*: *fere de statu evigilandi, expergiscendi l. 14. c. gen. obi. l. 13; acced. praep.* ab: *l. 15*): IREN. 4, 22, 1 passio (*Christi*) . . . -o est dormientium discipulorum. AVG. in psalm. 3, 5 p. 75[init.] -o qua transitur ad vigilationem (*opp.* dormitio morientis [*v. p. 1650, 15*]. *cf.* vera relig. 50, 99 p. 166[med.] a somno -o. *v. p. 1648, 74*).

expergēfio *v.* expergefacio.

expergifico, -āre. *ab* expergificus. *i. q. ex mentis hebetudine excitando acutum, argutum facere*: GELL. 17, 12, 1 *materiae* ingenio -ando *idoneae*.

expergificus, -a, -um. *cf.* expergefacere; *format. sec.* terrificus *iuxta* perterrefacere *sim., v. Walde-Hofmann*³ *s. v.* expergiscor; *Stolz-Leumann*⁵ *p. 251*[med.]. GLOSS. IV 235, 11 -a suscitabilis. *i. q. somno vel quiete excitans*: APVL. flor. 13 p. 46 Galli -o *carmine occinunt*.

deriv.: expergificare.

***expergīscor,** -pergitus (*originaria forma [cf. l. 42], ut vid.; cf. Sommer, Handb.*²·³ *p. 612*) et -perrēctus (*sc. forma assumpta a verbo g. e.* pergo, *quod per etym. vulg. q. v. coniungebant; v. Ernout-Meillet s. v.* expergo) sum (*cf. et* expertus *ab* *expertare; *v. Walde-Hofmann*³ *s. v.* expergiscor *et l. 55*), -ī. *ab* expergere (*v. Ernout-Meillet s. v.*). *de etym.*: PAVL. FEST. p. 79 -ctus a porrigendo se vocatus, quod fere facimus recentes a somno. PRISC. gramm. II 513, 16 -or a 'pergo pergis'. *de scriptura*: -perc-, -peris-, -porr-: *v. l. 57. 66. p. 1650, 21. 44.* -ges-: EPIST. pontif. *p. 1651, 17.* GLOSS.ᴸ I Ansil. EX 845 -gescitur a somno evigilat. *v. et p. 1651, 14.* *de formis: inf.* -ier: PLAVT. Asin. 249. *activ.*: NON. p. 473, 3 -ret pro -retur (*seq.*: POMPON. Atell. 5, *v. p. 1650, 22*). -ite: GLOSS.ᴸ II Philox. EX 127 περιυπνίσατε. *p. praes.* -ens: AVG. loc. hept. 1, 157 p. 530, 17 exsurgens ait pro -ens. CAEL. AVR. acut. 2, 2, 10. *cf.* GLOSS.ᴸ III Abol. EX 47 -⟨giscen⟩s evigilans. *p. p. p.* -itus, -ctus (expertus *l. 55*): PRISC. gramm. II 512, 24 -or -ctum facit, quamvis vetustissimi etiam -itus dicebant (*seq.* LVCIL. *v. p. 1650, 60*). *variae lectionis specimen habeas sex locos* PASS. Perp. (*ed. van Beek, Noviomagi 1936*): 20, 8 -itus (*sic codex Casinensis, editor*; expergefact- *ceteri codices, cf. infra l. 48*) *pro gr.* ἐγερθεῖσα. 4, 10. 7, 9. 8, 4. 10, 14. 13, 8 -ctus (*sic codex Casinensis ter, editor ubique*) *vel* expertus (*codices plurimi, etiam Casinensis bis, nescio an recte, v. infra l. 55 sqq.*) *vel* expergefactus (*codex unus quater*) *pro gr.* ἐξυπνίσθην. -itus (*nusquam sensu pass.*) *inde a* LVCIL., LVCR., FRONTONE. *adv.* -itē *v. p. 1651, 40.* -ctus *inde a* PLAVTO, CAECIL. *p. 1651, 29,* VARRONE, CIC., PROP. *cf. l. 46. saepius pro adi.* (*v. p. 1651, 28*). *compar.* -ctior: COLVM. 9, 7, 5 domicilia . . . obversa ad . . . orientem componi debebunt ut apricum habeant apes . . . egressum et sint -ctiores. *utroque p. p. p. utuntur*: APVL., AVSON. (*?* 135, 7 p. 431 P.). *cf. l. 43.* expertus (*v. l. 29. 47. aliter l. 76. p. 1683, 44 sqq.*): CHIRON 261 non se movit nisi difficiliter, quasi de somno expertus videbitur (-ctus *Buecheler; sed def. Heraeus, ALL 14, 1906, 122 coll.* ALBIN. gramm. VII 301, 19 -or et experior faciunt praeteritum expertus sum). VEN. FORT. vita Germ. 24, 72 p. 387, 7 iam putredine resoluta, vigorem pristinum restitutum (*sc. lacerato*) sine cunctatione velut experto (-cto *codd. nonn.*) de sopore dolor recessit. GLOSS. V 292, 40 expertus vel evigilavit (*cf.* IV 511, 27). *lect. var.* (*v. l. 47 sq. cf. l. 61*): VVLG. gen. 41, 4 expertus *codd. nonn.* (-ctus *A*, expergefactus *GO, vulg.*). Ps. CIC. in Sall. 15 experti (*V*; perrecti [ex *s. s.*] *H*). [*falso confunditur c.* exporrectus: VARRO Men. 107, *v. p. 1650, 34; at* NON. p. 47, 7 *ex fonte suo falsam scripturam hausisse videtur. cf. etiam l. v.*: PROP. 4, 5, 73 (*NL*). RVT. LVP. 2, 7 p. 16, 7 *ex Lycone* (*V*, -perr- *cett.*).] NOT. Tir. 56, 11 -ctus. 56, 12 -itur. *de prosodia*: LVCIL. 143 -ītus (*v. p. 1650, 60*). *de notione: diff.*: PAVL. FEST. p. 80 -ctus est qui per se vigilare coepit, -itus ab alio excitatus, quem solemus dicere expergefactum (*ex doctrina falsa, item*: DIOM. gramm. I 376, 12 -itus dicitur qui satiatus somno sponte evigilat [*cf.* GLOSS.ᴸ I Ansil. EX 846 -or post satietatem somni evigilo], . . . -ctus autem a quiete impeditus, . . . expergefactus . . . qui per alium excitatur). CHAR. gramm. p. 393, 1 B. expertum (*aliter l. 55*) et -ctum. expertus est aliquid aut in bona parte aut in mala, -ctus de somno (DIFF. Suet. p. 308, 4 expertus in re aliqua vel in negotio, -ctus a somno et quiete. ISID. diff. 1, 203 expertum aliquid agnitum, -ctum a somno). CHAR. gramm. 467, 5 B. *v. p. 1648, 28. cf. et l. 39.* GLOSS.ᴸ I Ansil. EX 541 -itus (exigitus *trad.*) -ctus, expergefactus. IV Ps. Plac. E 18 -ito velut somno ablato. V Abba EX 94 -or excutior somno. Aa E 908 -ctus a somno su⟨r⟩gens. 923 -ctus insurgens. *al.* *syn.*: *p. 1650, 19. 40. 1651, 7. 19.* *opp.*: *l. 18. 23 sqq. 32. 37. 38. 42. 46.* *cf. et graeca*: GLOSS. διυπνίζομαι, ἐξυπνίζομαι. *v. et p. 1649, 38. 44 sqq. 1651, 13. 19.* *de usu*: *legitur inde a* PLAVTO, CAECIL., TER., LVCIL., POMPON., VARRONE, CIC. *de p. p. p. v. p. 1649, 40 sqq.* [*francog. vet.* esperir. *M.-L.*]

[*ll. vv.*: CIC. Pis. 27 -cta (*Ascon.*, ς; -pecta *trad.*). SALL. Iug. 72, 2 somno -ctus (*Diom. gramm. I 376, 16*; excitus, -citatus, -ercitus *codd.*). IVL. VAL. 1, 32 (-itur *T*; -itus *A*). *variat c.*: expergefactus: *v. l. 11. p. 1649, 45. 48.* expertus: *v. p. 1649, 55 sqq.* *cf. et p. 1648, 39.* *e coni.*: VARRO Men. 107 *v. infra l. 34.* CIC. S. Rosc. 141 (expectata *trad.*). SEN. epist. 102, 2 -ctus *vel* expergefactus *Itali* (experfectus *BA*). *dub.*: SEN. nat. 3, 18, 1.]

I ***ingressivo sensu*** *ac perfectivo*: *i. q. somno solvi, evigilare*: **A** *proprie*: *de dormiente ac somniante*: **1** *nude* (*cf. et l. 54.* *nota significantiorem de mortuis resurgentibus usum, quippe qui 'dormire' dicantur*: *infra l. 48*): PLAVT. Amph. 739 somnium narrat tibi. sed, mulier, postquam -cta es *eqs.* (*cf.* CIC. ac. 2, 90 recordatio eorum qui -cti sint; *opp.* somniantium. *al. v. et infra l. 64*). Mil. 218 (*in imag.*) vigila, . . . -ere (*corr. B²*, -is *B*), . . . lucet hoc ([*cf. 215* nec somno stude]. *cf.* Poen. 321 priu'quam Venus -atur [*A*; -peris- *P*] *sacrificant*; . . . vigilante Venere *eqs.* CIC. ac. 2, 88 CELS. 3, 20, 2 *al. cf. l. 51. p. 1649, 35. 40. 63. 71 sqq.*). POMPON. Atell. 5 cum tam clare tonuerit, ut si quis dormitaret, -ret (*cf.* CIC. Att. 2, 23, 3; *opp.* dormis [*al.* PLIN. nat. 7, 175 SEN. epist. 24, 26. 49, 10 *bis.* SVET. Aug. 78, 1 septem horas dormiebat, . . . sed ut . . . ter aut quater -retur; *seq.* interruptum somnum reciperare. FRONTO p. 13, 3 N. VVLG. gen. 41, 4 *v. p. 1649, 63.* Ier. 51, 57 et non -entur, . . . et dormient somnum sempiternum; *cf. l. 48 sqq.* *et al.*]. HYG. astr. 2, 4 p. 35, 21 qui . . . obdormierant. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 83 addormiunt atque difficile -untur). VARRO Men. 105 homines cum -cti sint (CIC. ac. 2, 88 Ennius. div. 1, 59. Att. 13, 38, 1 cum somno repetito . . . -ctus essem. CELS. 3, 5, 11. CENS. 12, 4 cum esset -itus [*opp.* somno se daret]. SERV. Aen. 1, 67. *v. et l. 69. cf.* CELS. 1, 2, 4 ubi [3, 23, 6]). Men. 107 si in somnum recideris et ἀωρί ποτε (*v. app. crit.*) eris iterum -ctus (-porr- *trad. v. p. 1649, 66*). ling. 7, 3 *v. infra l. 52.* CIC. ac. 2, 51 simul ut -cti sumus, visa illa contemnimus. 2, 88 *quater.* Tusc. 1, 92. div. 1, 79 noctu . . . -cta nutrix. 2, 135 (*opp.* somno . . . consopitus). SALL. Iug. 71, 5 (*opp.* somnum cepit). HOR. epist. 1, 2, 33 (*spectat et ad animum, v. l. 71 sqq.*) ut te ipsum serves, non -eris? (*antea*: surgunt). LIV. 1, 39, 2 *reginam* moveri vetuisse puerum, donec sua sponte -ctus esset. RVT. LVP. 2, 7 p. 16, 7 meridiano tempore plenus crapulaest (*Halm*) -ctus. CELS. 2, 2, 2 si saepius -itur aliquis (*opp.* soporatus). *al.* PETRON. 22, 6. 79, 10 PLIN. nat. 22, 31. FRONTO p. 10, 13 N. quid tum -itus (-rcitus *cod.*) Vlixes? APVL. met. 4, 22 nocte promota latrones -iti (*al.*). 11, 20 -ctus (*al.*). IVL. VAL. 1, 32. ARNOB. nat. 5, 1 p. 174, 7 -itos (*opp.* vino sopitis). AVG. in psalm. 75, 10 p. 964[a. med.] strepitus -i solet facere homines. NICET. vigil. 2 p. 57, 9 si somniculosi sunt, -entur. *et al.* *de mortuis* (*cf. supra l. 16. 27 sq. v. et l. 55*): VVLG. Is. 26, 19 -imini et laudate qui habitatis in pulvere ([*antea*: resurgent]. *cf.* HIER. *ad l.* [*v. p. 1039, 80*] *non* resurgere, sed -i et evigilare). **2** *c. additam.*: **a** *indicatur 'unde'* (*similiter infra l. 62*): **α** *per abl. separ.*: VARRO ling. 7, 3 Epimenides ⟨s⟩opore (*?Goetz-Schoell*; opôs *trad.*; Cres *Spengel, al. an* ⟨s⟩op⟨h⟩os*? v. l. 15*) post annos L -ctus. LVCR. 3, 929 leto (*v. l. 48*) nec quisquam -itus extat. AVSON. 435, 3 p. 387 P. somno -itus (458, 2 p. 399. *v. et supra l. 6*). **β** *per praepp.*: ab: PASS. Perp. 20, 8 quasi a somno -ita (*gr. v. p. 1649, 45.* SORAN. 109 p. 38, 14 a somno -cta nutrice quid facere oportet? [*gr. p. 280, 18* ἀφ' ὕπνου . . . ὑπάρχουσα]). *v. p. 1649, 79.* de: *v. p. 1649, 57.* ex: LVCIL. 143 e somno pueros cum mane -itus clamo (CAEL. AVR. acut. 2, 2, 10 extensio crurum tamquam mox e somno -entis). *adde* CAEL. AVR. acut. 2, 6, 28 sanis . . . post (*v. l. 52*) altum somnum -ctis. *cf. p. 1649, 74.* **b** *indicatur causa*: **α** *per abl.* (*v. et p. 1651, 9*): PLIN. nat. 10, 211 pavore -itur *infans* (*opp.* somniat. APVL. met. 11, 1 -ctus p. subito). APVL. met. 1, 17 nescio an casu nostro an absono clamore -ctus Socrates. BOETH. mus. 1, 1 p. 186, 1 *Pythagorici* altis quibusdam modis -cti stuporem somni . . . purgabant (*antea*: cantilenis uterentur, ut eis . . . sopor inreperet). **β** *per praep.*: IVL. VAL. 3, 54 ad strepitum inrumpentis cum -itus foret *rex.* PASS. Perp. 4, 10 ad sonum (a sono *2*) vocis (*v. p. 1649, 43 sqq.*). *cf. p. 1651, 25.*

B *in imagine aut translate* (*v. et l. 19. 39*): *de homine* (*de indole, virtute l. 83. p. 1651, 22. cf. et p. 1651, 37*) *i. q. animi, mentis sim. languore, hebetudine sim. pulsa evigilare, excitari, sollicitari; alacrem, vegetum fieri* (*saepe in exhortatione; inde in similitudine de simulacro, sc. pro nota idololatriae*: VVLG. Hab. 2, 19 vae qui dicit ligno: -ere; surge, lapidi tacenti. *fere i. q. resipiscere, ad se redire*: VVLG. Ioel 1, 5 -imini ebrii. *hic illic vi propria adhuc vigente, e. g. l. 79. p. 1651, 8. 16*):
1 *absolute*: PLAVT. Asin. 249 Libane, nunc te meliust -ier atque argento comparando fingere fallaciam (*cf. 253* dormitasti in otio). TER. Ad. 631 cessatum usque adhuc est; nunc porro . . . -ere. CIC. S. Rosc. 141 idcircone -cta (*v. supra l. 10*) nobilitas armis atque ferro rem publicam reciperavit? Pis. 27 cum -cta (*v. supra l. 5*) tandem virtus (*v. supra l. 72*) clarissimi viri celeriter . . . amicum . . . requisivit. SALL.

[*Dursteler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Catil. 20, 14 quin igitur -imini? 52, 5 -imini aliquando et capessite rem publicam (PLIN. epist. 1, 4, 3 ut mei *servi* -antur aliquando qui me secure ac neglegenter expectant. CLAVD. DON. Aen. 4, 275 p. 390, 2 -ere aliquando et ... utilitatem ... perpende. 9, 785 p. 284, 13. AMBR. Iac. 2, 10, 43 relaxa ... pervicaciam, -ere aliquando; *seq.* ratione invitatus). LIV. 1, 41, 3 nunc te excitet flamma, nunc -ere vere (*antea*: erige te). SEN. epist. 39, 2 haec ... res (*i. index philosophorum*) -i te coget. 53, 8 -amur ergo, ut errores nostros coarguere possimus. 102, 2 cum subito -ctus (*v. p. 1650, 10*) sum epistula tua accepta et tam bellum somnium perdidi. 122, 10 (*Aemilio Butae*) post patrimonium ingens consumptum Tiberius paupertatem confitenti, sero, inquit, -ctus es. APVL. apol. 25 quin igitur tandem -imini? ITALA I Cor. 15, 34 (Rufin. Adamant. 5, 23 p. 225, 15) -imini (ἐκνήψατε, *Vulg.* evigilate) iusti et nolite peccare. HIER. epist. 8, 3 -ere, -ere (*BΣ*; -ges- *cett.*), evigila de somno, praesta unam chartae schedulam. AVG. serm. 185, 1, 1 p. 997^fin. -ere homo: pro te deus est factus homo (*seq. Eph. 5, 14* surge qui dormis *eqs.*). EPIST. pontif. Conc.^S I 2 p. 10, 23 -escere, quia non sunt istae dicendae vigiliae, quas non exhibes custodiae, sed rapinae (*gr. I 1, 1 p. 81, 16* ἐξυπνίσθητι). SIDON. epist. 1, 6, 3 -ere et ad maiora se ... animus adtollat (*seq.* personam suam excolere). 2 *c. additam.: indicatur: 'in quo'*: AVG. civ. 2, 29 p. 95, 23 D. -ere (*sc. indoles Romana*), dies est, sicut -cta es in quibusdam, de quorum virtute perfecta ... gloriamur. *'ad quid'*: SALL. (?) rep. 2, 5, 7 magna me spes tenet fore ut omnes -antur ad libertatem. *causa*: AVG. enchir. 74, 19 ad tam magnum tonitruum (*i. adhortationem, ut homines peccata aliis dimittant*) qui non -itur, non dormit, sed mortuus est. *cf. p. 1650, 69. 70.*

II *durativo sensu* (*ubique part. pass. fere pro adi.*): A *proprie: i. q. vigilans, vigil: de homine*: CAECIL. com. 96 si ego obdormivero, tute idem ubi eris -ctus? FRONTO p. 207, 18 N. iamdudum -itus. *de cane*: PROP. 4, 5, 73 canis *lenae* in nostros nimis -cta dolores. SEN. contr. 7, 5 (20), 12 insomne (inomne *trad.*) et -ctum est animal canis, utique catenarius paratus. B *translate: i. q. alacer, vegetus, sollicitus, diligens*: PS. CIC. in Sall. 15 ita -cti non sumus, ut a te cavere possimus (*antea*: diligentes; *opp.* languorem, soporem). COLVM. 1 praef. 12 vel si nescium (*facis vilicum*), certe vigoris (*v. p. 1650, 72*) -cti, quo celerius ... addiscat. 9, 7, 5 *v. supra p. 1649, 52.* APVL. apol. 43 an ipse animus -itus cito ad divinationem suam redigatur (*antea*: sollers).

adv. **expergitē**: *i. q. viliganter, attente*: APVL. met. 2, 23 vide oro ..., quam -e munus obeas. 8, 31 -e mi ausculta.

expergitus *v.* expergiscor.

1. expergo, -perrēxī (*v. l. 48. 49*; -pergitus *v. sub* expergiscor *p. 1649, 26 sqq. 40 sqq.*), -ere. *ab* ex *et* pergo (*cf. p. 1649, 28*). *de formis*: CHAR. gramm. p. 467, 5 B. -or *v. p. 1648, 28.* DIOM. gramm. I 376, 11 -or expergitus. *de notione*: NON. p. 104, 13 -o pro expergefacio. GLOSS.^L III Abol. EX 48 -imini (-i⟨sci⟩mini *Lindsay*) evigilate. V Abba EX 52 -rexit evigilavit (GLOSS. IV 234, 30 -rexi evigilavi). *v. et p. 1649, 40.* *legitur inde ab* ACC., SANTRA. [*falso trad.* -ens: TAC. ann. 14, 7, 3.]

i. q. somno excitare, suscitare, expergefacere: A *proprie de dormiente*: 1 *transitive*: ACC. trag. 140 properate, -ite pectora tarda sopore, exsurgite. SANTRA trag. 4 excita evadit ... genetrix et omnis vocis -it sono. 2 *intransitive (medio-pass.) i. q. evigilare, expergisci*: PAVL. NOL. carm. 24, 270 (*frater*) abeunte somno fit sui tandem memor recipitque sese, -itur. B *translate: i. q. inertia, languore excitare, incitare*: GELL. 7, 10, 1 *Taurus* maxime ista re iuvenum animos -bat, Euclidem quam dicebat ... factitavisse (*antea*: hortabatur *eqs.*).

deriv.: expergefacio, expergificus, expergiscor.

2. expergo *v.* exspergo, exspargo. *Dursteler.*

experiēns, experienter *v. s.* experior *p. 1682, 73. 1683, 38.*

***experientia,** -ae *f.* *ab* experiens, experiri. *plur.*: TERT. *p. 1652, 31 (in serie subst. pluraliter adhibitorum ex analogia). de notione*: GLOSS.^L II Philox. EX 122 -a ἐμπειρία, ἀγχίνοια (*cf.* EX 134 ἐμπειρίαν, ἐντρέχειαν. GLOSS. II 217, 47 ἀγχίνοια sagacitas, -a, prudentia. *al.*). III Abstr. EX 32 -a experimentum (*cf.* IV Ps. Plac. E 14 -a experimentorum notitia). EX 105 efficacia, sapientia. V Abba EX 92 prudentia (*v. p. 1653, 20*). *al.* *legitur inde a* VARRONE (*not. q. e. sub I*), CIC. (*item*) *per totam latinitatem; crebrescit apud recc.* [*restituitur*: TERT. *p. 1652, 31.* *dub.*: TERT. cult. fem. 2, 10 l. 33, *v. p. 1655, 76.* nat. 2, 14 p. 126, 12 (*Oehler*, e⟨...⟩ *trad.*). INSCR. christ. Diehl 4357 experient(iae) (?).]

I *i. q.* ***periclitatio, probatio, temptatio***: A *de ipsa actione* (*cogitatur potius de industria et labore* [*v. s.* experiens *p. 1682, 77*]: *infra l. 79. p. 1652, 2; de audacia, temeritate: l. 83*): 1 *nude ponitur*: VARRO rust. 1, 18, 7 bivium nobis ... ad culturam dedit natura, -am et imitationem ([*seq.* temptando, imitando]. *sim.* 1, 18, 8 et imitari alios et aliter ut faciamus -a temptare quaedam [*opp.* rationem]). 1, 19, 2 frg. Gell. 1, 18, 2. CIC. Tusc. 4, 56 aegritudinem suscipere pro -a, si quid habere velis. PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3 agam gratias ... constantiae meae, quae me ad hanc -am excitavit. SEN. suas. 1, 2 immensum et humanae intemptatum -ae pelagus (*i. fere 'audaciae'; v. l. 76 et cf. p. 1666, 22*).

2 *acced. genet.*: a *subi.*: VARRO rust. 1, 40, 2 primigenia semina dedit natura, reliqua invenit -a coloni (*cf. p. 1651, 75*). b *obi.*: CIC. Rab. Post. 43 amicum suum ... non libidine ... sed -a patrimonii amplificandi labantem (*Wurm*, labentem *trad.*). OV. met. 1, 225 perdere morte me parat *Lycaon*: haec illi placet -a veri (*i. 'ut verum exploret'*). 7, 737 cui non ista fide (*gen.*; fidei, fides *l. v.*) satis -a sano magna foret (*v. l. 13; vs. 728* temptamenta fide, *734* temptamina).

B *quasi passive de eo quod temptando probatum est: fere i. q. documentum, exemplum*: OROS. hist. 3, 16, 1 *Alexander* primam -am animi et virtutis suae compressis celeriter Graecorum motibus dedit (*v. s.* experimentum *p. 1656, 5 sqq.*). *hic fort. addendum*: SACR. Leon. p. 382 -am fidei (*loco corrupto; aliter l. 6*).

II *i. q.* ***peritia, scientia, notitia*** *sim. ex usu collecta*: A *proprie*: 1 *artius* (*vi sc. experiendi usu plus minus servata*): a *in bonam sive neutram partem*: α *generatim*: ① *absolute*: VERG. georg. 1, 4 quae cura boum, qui cultus habendo sit pecori, apibus (*sc. habendis*) quanta -a parcis ... canere incipiam (*cf.* SERV. *ad l.*: usu nata doctrina. auct.: ἡ πεῖρα vel notitia). MANIL. 1, 61 per varios usus artem -a fecit exemplo monstrante viam (*cf.* COLVM. 1, 1, 16 usus et -a dominantur in artibus. TAC. hist. 5, 6, 3 *bituminis* legendi usum ut ceteras artes -a docuit). VELL. 2, 57, 1. 2, 114, 1 o rem ... -a suavissimam (*sic in abl. causae vel instr.*: TAC. ann. 1, 46, 2. 13, 29, 2 Nero praetura [praefect- *trad.*] perfunctos et -a probatos delegit. RVFIN. Orig. princ. 3, 2, 2 p. 247, 21 usu longo atque -a *discere*. AVG. civ. 21, 3 p. 489, 5 D. quod sensu corporis homines et -a collegerunt. conf. 10, 32, 48. CIL VI 1724 [*a. 435*] Fl(avio) Merobaudi ... castrensi -a claro. PALLAD. hist. mon. I 7 p. 278^C. *al.*). SEN. epist. 68, 12 (*opp.* rationi). COLVM. 11, 3, 61. TERT. anim. 20 p. 333, 6 *mentem* acuunt doctrinae, disciplinae, artes, -ae (-perimentiae *A*), negotia, studia (*opp.* inexperientiae). DON. Ter. Ad. 856 p. 165, 2 (*ad* 'res aetas usus') 'res' pro -a ponitur. AVSON. 322, 77 p. 265 P. ardua temperies, dura -a, rarus eventus. RVFIN. Orig. princ. 3, 2, 2 p. 247, 14 humana -a (AVG. civ. 21, 8 p. 506, 1 D. per h. suam -am *cognosse*). AVG. conf. 10, 35, 55 *al.* OROS. hist. 6, 15, 16 paulatim discernente -a (*cf.* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26 p. 389^B -a ipsa testante. BENED. reg. 1, 14 -ā magistrā). *et al.*

Ⓘ *c. genet.*: Ⓐ *subi.*: LVCR. 5, 1452 *varias artes* usus et impigrae ... -a mentis paulatim docuit. VERG. georg. 4, 316 unde nova ingressus hominum -a cepit (*cf.* SERV. *ad l.*). COLVM. 1, 1, 18 labor et -a villici. PLIN. nat. 34, 171 -am vitae (*seq.* intemptata). PLIN. paneg. 81, 2 iuventutis. IREN. 4, 37, 7 male valentis. ARNOB. nat. 2, 69 p. 103, 24 *omne coepit* ex aliquo ... tempore et in usum ... -amque mortalium *exiit*. AVG. civ. 21, 7 p. 503, 10 D. Ⓑ *obi.*: ① *rerum*: *acced. variis subst.*: VELL. 2, 78, 2 *Caesar* patientia periculorum bellique -a durabat exercitum ([2, 110, 6 firmatum tantorum b. -a Caesaris Augusti animum. 2, 119, 2]. *cf.* TAC. ann. 14, 36, 3 vetus miles et multa proeliorum -a). VAL. MAX. 2, 1, 3 multorum matrimoniorum -am ... intemperantiae signum esse credentes (*aliter p. 1653, 2*). STAT. Theb. 7, 701 -a caeli (*cf.* SCHOL. *ad l.*: doctrina et scientia auguriorum). AVG. civ. 9, 22 p. 397, 19 D. *daemones* signorum nobis occultorum maiore -a ... plura quam homines ... prospiciunt. *al.* COD. Iust. 3, 1, 14, 1 leges ... suae utilitatis -am litigantibus praebuerunt (*i. notitiam, quam utiles essent*). *adde*: COD. Theod. 16, 2, 34 (=Iust. 1, 3, 18) qui pro consuetudine curandi gerunt -am (curandi *quasi* ἀπὸ κοινοῦ *positum*). rerum -a: GRATT. 427 o rerum prudens quantam -a vulgo materiem largita boni (*similia*: COLVM. 10, 338 salutis ipsa novas artes varia -a r. et labor ostendit miseris ususque magister tradidit agricolis. AVG. civ. 20, 30 p. 486, 13 D. magis ... docebit r. -a quam ... hominum intellegentia valet consequi). SEN. nat. 5, 18, 14 sine magna -a r. homo. TAC. ann. 1, 4, 3 *Agrippam* non aetate neque r. -a tantae moli parem (*sim.*: 13, 6, 3 Burrum ... et Senecam multarum r. -a cognitos [AMM. 19, 12, 5 ducis r. -a clari. COD. Iust. de cod. confirm. 1 electis viris ... tam doctrina legum quam -a r. PALLAD. hist. mon. I 4 p. 265^B; *gr.* οἱ διὰ πείρας]. ARNOB. nat. 7, 50 p. 283, 27). TAC. ann. 6, 48, 2 ARNOB. nat. 2, 18 p. 62, 24. EVSTATH. Bas. hex. 5, 4 p. 913^B (*antea*: sollertia; *gr.* πεῖρα). CASSIOD. Ios. antiq. 14, 1 p. 392 (*gr. 14, 3* ἐμπειρίαν). *et al.* ② *animantium (deorum)*: PRVD. c. Symm. 1, 18 cuius (*sc. Mercurii*) dedit -a fures (*sensus: cuius cum notitiam percepissent homines, fures extiterunt*).

β *specialia*: ① *in arte med. de empirica*: Ⓐ *pro t. t. sectae illius q. v. empiricam*: CELS. 1 prooem. 27 ii qui se empiricos ab -a nominant (AVSON. 336, 68 p. 203 P. triplex ... forma medendi: cui [que *trad.*] logos, aut methodos cuique -a nomen [*i. empirice seu* ἐμπειρία]. AMBR. in psalm. 37, 1, 2 p. 136, 25. 137, 1 prima ... secta medicinae, quam -a non coniectura formavit. ideo ... ab -a empirici *eqs.*). Ⓑ *de peritia illa quae usu medici in adhibendis curationibus acquiritur*: CELS. 1 prooem. 31 *remedia* quae -a in ipsis curationibus docuerit (36 utrum ratio idem doceat quod -a an aliud). 47. 48 (*opp.* coniectura). 63. SCRIB. LARG. praef. p. 1, 5 medicamenta usu -aque probata. CENS. 11, 10 p. 21, 8 frequens medicorum -a. CHIRON 530 p. 173, 20. Ⓘ *de consue-*

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tudine c. muliere inita: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 201 alterius *mulieris*...-am habere nequissimum est (*gr.* τὸ ... τὴν ἄλλον πειρᾶν ἀνόσιον). *v. s.* experior, *p. 1675, 33; aliter p. 1652, 50.*

b *c. respectu rerum malarum, incommodarum, arduarum sim.: i. q. passio, tolerantia: cf.* AVG. lib. arb. 1, 7, 17 nullo modo *scientiam malum esse posse* arbitror, nisi cum translato verbo scientiam pro -a dicimus: experiri enim non semper bonum est, sicut experiri supplicia (ISID. diff. 1, 186. *v. p. 1681, 31*). AVG. civ. 1, 10 p. 19, 24D. praecedente sapientia...consequente -a (*cf.* pecc. mer. 2, 21, 35 p. 106, 14 *lignum* scientiae boni et mali, quo nomine significaretur -ae consequentia. *al.*). 21, 9 p. 510, 7 cognoscendarum illarum poenarum necessaria . . . -a ([*seq.* sapientia]. *item c. genet. obi.*: c. Faust. 22, 58 p. 653, 24 temptationum. CONC.S I 2 p. 37, 8 [= I 3 p. 17, 7] omnia parati sumus pati et ad vinculorum -am venisse [*gr. I 1, 1 p. 24, 28* δεσμωτηρίων εἰς πεῖραν ἐλθεῖν. *cf. p. 1681, 36*]. I 3 vers. Tur. p. 22, 4 mortis [I 5 p. 175, 22. 29. FACVND. defens. 11, 4 p. 807D; *antea*: passionibus, qui passus est. *v. p. 1659, 52*]. GREG. M. moral. 4, 6 p. 641A calamitatum). LEO M. serm. 54, 4 p. 320D poenalis -ae metum.

2 *liberius*: **a** *fere i. q. doctrina, prudentia, sapientia* (*cf. et infra l. 38 sq.*): VAL. MAX. 4, 3, 3 in eodem . . . toro alterius (*i. Antoniae*) adulescentiae vigor extinctus est, alterius (*sc. Octaviae*) viduitatis -a consenuit ([*i.* '*prudentissima viduitas*' *pro* '*vidua*']. *item c. gen. subi.*: ARNOB. nat. 1, 23 p. 15, 26 quos . . . -a doctorum daemonas appellat et errones [errores *trad.; scr. Stewechius, alia alii*]. 1, 43 p. 29, 3 illorum doctrina et -a. EPIST. pontif. 366 [Coelestin.] Migne 50, 429A *Rufi.* COD. Iust. 5, 51, 6, 1 [*a. 290*] *non* praesidis -am possit latere). TAC. hist. 2, 76, 5 tua (*sc. Vespasiani*) . . . -a (*aliter infra l. 40*). ann. 13, 8, 3 *Quadratus* super -am sapientiamque etiam specie inanium validus. FRG. Vat. 271 praeses provinciae . . . non ignorans pro sua auctoritate atque -a (274). RVFIN. Adamant. 5, 18 p. 211, 31 (*gr.* τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ). VINCENT. LER. comm. 11, 16, 5 *in Nestorio* plus famae quam -ae fuit. **b** *fere i. q. sollertia, artificii vis* (*pendet inf. l. 36*): STAT. Theb. 6, 775 is vigor ingenio, tanta -a dextrae est. silv. 4, 6, 44 quis modus in dextra *Lysippi*, quanta -a docti artificis, . . . gestamina mensae fingere et ingentes animo versare colossos (*v. l. 34*).

B *per metonym. in allocutione honorifica (ad vim vocis v. supra l. 20): honorantur hoc titulo (praeter l. 54 non nisi sg.* -a tua): *proconsul*: EPIST. impp. de Asia (Bruns, fontes⁷ p. 270) I 13 (*a. 370/71*) -ae tu⟨ae⟩ (*ad Eutropium proc. Asiae*). *ibid.* II 10 (*a. 375*) lauda⟨ta⟩ . . . -a tua (*ad Festum; gr.* ἡ ἐπαινετὴ ἐνπειρία σου). COD. Theod. 16, 5, 28 (*Aureliano proc. Asiae*). *comes rer. privat.*: COD. Theod. 10, 10, 16 (*Nebridio*) laudanda . . . -a tua . . . constituat *eqs.* *dux*: COD. Theod. 8, 5, 57 (*Remistheo d. Armen.*). 16, 10, 8 (*Palladio d. Osdroenae*). *praefectus*: COD. Theod. 12, 1, 126 (*ad Potamium praef. Aug.*). CASSIOD. var. 12, 9, 3 (*Paschasio praef. annonae*). *fort. et*: FRG. rescr. princ. s. V (Mommsen, GesSchr. II 344) I 12 ⟨laudabilis . . . e⟩xper⟨i⟩entia tua (*de praef. Aeg., ut vid.; v. Mommsen p. 349*). *defensor*: GREG. M. epist. 1, 50 p. 76, 11. 20. 4, 28 p. 262, 22 *saepe* (*item in eccles.: notarius*: 1, 82 p. 100, 16. 2, 3 p. 102, 23 *passim. subdiaconus*: 1, 9 p. 11, 16. 1, 23 p. 27, 16 *al. saepe. notandum*: 9, 129 p. 129, 18 [*Savino subd.*] ⌊-ae⌋ vestrae [⌊ ⌋ *om. codd.*]. *v. O'Donnell, voc. of the letters of S. Greg., Washington 1934, p. 177*). *alii*: COLL. Mos. 5, 3, 2 (*ad Orientium vicarium urbis*). COD. Theod. 3, 32, 2 (*Constantinus et Constantius ad Severum*). CASSIOD. var. 11, 35, 3 (*cancellar. prov.*). 12, 23, 1 (*ad Laurentium virum experientissimum; v. p. 1683, 11*). COD. Iust. 3, 12, 1 (*a. 305*) Verine carissime, rescribi placuit -ae tuae.

experīmento, -āvī, -ātum, -āre. *ab.* experimentum. *scribitur*: sperim-: *l. 62. 83 bis. 84. p. 1654, 5.* *de notione*: GLOSS.L V Abba EX 83 experiendum -andum. GLOSS. V 499, 50 experire speremintare, cognoscere (*v. l. 61 et cf. Heraeus, KlSchr. 95 adn. 5*). *vox praeter l. 69. p. 1654, 9. 12 medic. recc.* (*abundantiam q. e.* -tum experiri *v. p. 1679, 11*). [*variat: c.* -perimentum: *l. 77. p. 1654, 14.* *c.* -pedimentum: *infra l. 76.* *e coni.: infra l. 72.* *cf. et p. 1658, 24.*]

1 *i. q. tentare, probare*: **a** *technice in re med.: i. q. experimentis adhibitis, usu probare* (*cf.* AVG. serm. RevBén. 50, 1938 p. 6, 55 remedia...magis probata, magis talia qualia appellantur quasi -ta. *v. p. 1684, 57*): **α** *usu pass.*: CHIRON 198 p. 60, 21 saepe -ta est haec potio. 935 p. 280, 9 hoc . . . -tum (-pedim- *cod.*) collirium fistularem. MARCELL. med. 5, 18 remedium adversum . . . catarrum (*v. et l. 70.* *cf.* SORAN. app. 54. ALEX. TRALL. 1, 5 *medicamina* quae -ta habuimus [*gr.* ὧν πεῖραν αὐτὸς ἐγὼ εἴληφα] vel probata. ORIBAS. syn. 1 praef. 3 La p. 30, 21 M. sola -ta [-pedimenta, -perim- *sim. l. v.*] adiutoria). SORAN. app. 21 pessus ad conceptionem mirifice -tus. PLIN. VAL. 1, 3 res saluberrima (2, 28). PHILAGR. med. 4 p. 184, 1 M. *epitimata.* THEOD. PRISC. gyn. 18 p. 236, 8 aliud *pessarium* omnibus -tum usibus sequens hoc est *eqs.* (*dat., vix abl.*). MISC. Tir. p. 56, 15. ALEX. TRALL. 1, 15 hoc . . . -tum multum habeo (*cf.* ORIBAS. syn. 2, 46 La p. 114, 20 M. haec omnia. 7, 29extr. hoc -tum est. 8, 23 extr. sperimentatum. 9, 22 p. 288med. [La] hoc sperimentatum multum habemus [*Aa*: hos in speriments habemus]). 1, 50extr. a multis tradita et -ta (*gr.* πλείστην δεδωκότα πεῖραν). ORIBAS. syn. 1, 19, 16 La p. 69, 15 M. a me . . . -tum est *eqs.*
β *active*: PS. APVL. herb. 131 l. 35 hoc (*sc. herba mandragora sanari dolores*) auctores -verunt (ORIBAS. syn. 1, 31, 5 Aa p. 87, 7 M. hoc et ego -vi et alii plurimi [La: cataplasma . . . sperimentavi. *pro gr.* αἰγῶν σπύραθοι *aut legisse aut intellexisse vid. interpres* ἐγὼ ἐπειράθην]).

b *generatim: i. q. tentare, explorare* (*alqm.; v. p. 1665, 42*): RVSTIC. Conc.S I 4 p. 118, 31 eorum...qui in Germanicia sunt, aliquos -ans inveni . . . dicere *eqs.* (*cf. p. 232, 20* expertus *sum* eos qui *eqs.*).

2 *i. q. tolerare, pati* (*v. p. 1680, 19*): EPIST. Alex. p. 191, 15 quae utinam minus laboriosa nobis nec tot rebus -ta necesse esset cognoscere (*sic LBC* [-ta *eras.*], -perimenta *GMVHP*).

experīmentōsus experimento multa scie⟨n⟩s GLOSS. II 579, 8 (*ab* experimentum. *cf.* laboriosus, negotiosus *sim.*).

ˣexperīmentum, -ī *n.* *ab* experior. *scribitur*: sperim-: PLIN. nat. 22, 111 (*VR*). ORIBAS. syn. 9, 22 p. 288med. Aa (*v. p. 1653, 84*). exsperim-: PLIN. nat. 25, 23 *N.* exprim-: PLIN. nat. 25, 23 *V. v. et* AMM. *p. 1657, 70.* *de prosodia*: -perī- *probatur metro* PRVD. *p. 1656, 1* (*dim. iamb.*). NOT. Tir. 56, 13. *de notione*: CHAR. gramm. p. 461, 43 B. hoc -um ἡ πεῖρα (GLOSS.L II Philox. EX 136 *al.*). NON. p. 364, 5 periculum -um. GLOSS.L V Abba EX 143 usum. GLOSS. II 239, 39 ἀπόπειρα temptatio, temptamentum, temptatus, hoc -um (*al.*). GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 263, 15) apodixen (*i.* ἀπόδειξιν) -um. *al. cf. p. 1651, 67.* *cf. etiam* MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 22 p. 1214C '-um eius . . . scitis' (*v. p. 1657, 20*) id est probationem de eo habetis. *de diff. inter* experientia *et* -um *intercedente*: SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 4 (*v. p. 1652, 17*) ut 'experientiam' dicant actum rei, '-um' rem ipsam. *legitur inde a* SALL. (*not. II; v. p. 1657, 41*), LIV. (*p. 1655, 16*), SEN. rhet., VELL. *per totam latinitatem; frequentant* CELS., PLIN. mai., AVG.; *in inscr.*: ORAT. imp. Claud. *p. 1656, 17* (*v. et infra l. 44*). *vitant praeter* PRVD. (*v. l. 20*) *cuncti poetae propter structuram metro* (*imprimis hexam.*) *minime aptam.*

[*e coni.*: *falsa*: CIC. Tusc. 3, 74 (-um *edd. ante Pohlenz complures*; -primendum *trad. recte, v. Pohlenz ad. l.*). *admodum dubia*: TERT. nat. 2, 8 p. 109, 18 (*Oehler*, -pedimenta *trad.*). *varia. t c.* -pedimentum: VAL. MAX. *p. 1659, 39.* PLIN. nat. 22, 1 (*Vx*). TERT *p. 1656, 67; recte, ut vid.* (*aliter p. 1604, 57*). VEG. *p. 1659, 44.* *c.* -peritis, -pertis: *p. 1657, 41. 1658, 12.* *c.* -perimentata: *v. p. 1653, 65.* COLVM. 3, 2, 31 -perimendo (*S*). *v. et p. 1651, 72. 1658, 24.* *falso trad.*: PLIN. nat. 15, 67 (sic -i *codd.*; siccet frumenti *Mayh.*). *ex suppl.*: CIL VIII 23822 (*dub. interpr.*).]

I *i. q.* ***periculum, conatus, tentatio, inceptum*** *sim.*:
A *cogitatur de* ***ipsa actione*** *conandi seu temptandi* (*hic illic de quavis operatione vel re gerenda: v. infra l. 79. 82. p. 1655, 12; i. q. res* [*opp.* verbum]: *p. 1655, 15*): **1** *praevalente vi conandi, incipiendi, tentandi*: **a** *potiore usu: in certis artibus et disciplinis de certis actibus experimentandi*:
α *in re med.* (*c. gen. obi. l. 54. 55*): CELS. 1 prooem. 16 -a . . . esse necessaria (*opp.* ratione). 5, 28, 19C utrum . . . aliquod horum *vitiorum* sanabile sit an non sit, -o facile colligitur. 6, 16 reprimentium (*sc. medicaminum*). SCRIB. LARG. 172 p. 70, 24 remedium habere . . . ad tantae rei -um (*cf. infra l. 84*). PLIN. nat. 29, 18 *medici* discunt periculis nostris et -a per mortes agunt (*ad rem v. p. 1673, 14 sqq.*). PS. QVINT. decl. 8, 11 p. 155, 25 temeritas -i (*sc. qua medicus utebatur*). 8, 17 p. 161, 17 contigit tibi magna -orum materia, medice, aegri duo et languor idem. *al.* AMM. 22, 16, 18. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 45 hoc omne -um sive tentatio *eqs.* (*sc. curandi, medendi*). *v. et p. 1658, 23.*

β *in aliis artibus*: COLVM. 1, 4, 4 *si* nostra promiserimus exempla novaque tentaverimus -a. 1, 4, 5 -orum varietas. 2, 2, 20 citra hoc -um multa sunt, quae *eqs.* 4, 29, 2 (*opp.* ratione). 6, 2, 8 *al.* SCRIB. LARG. praef. p. 4, 12 probato . . . artifici per quaedam -a atque ita electo (*sc. pictori*). PETRON. 88, 3 *Democritus* aetatem inter -a consumpsit. PLIN. nat. 2, 183 puteum . . . eius -i gratia factum (*cf.* 28, 30 *Euagon* in dolium serpentium coniectus -i [-is *l. v.*] causa [*sc. Psyllos serpentibus non necari*]). 17, 120 *non* omnia -is adsequi ⟨in⟩ natura possumus. 22, 111. 31, 46 ad alia -a decurrunt *in aquae notis inveniendis* (*cf.* CET. FAV. 5 p. 267, 5 his -is utilitas . . . *aquae* probanda erit [*Vitr. 8, 4, 1* expertiones . . . et probationes. *v. p. 1691, 1*]). *al.* QVINT. inst. 1, 10, 42 nos facillimum etiam imperitis sequamur -um (*sc. in geometria*). PALLAD. 1, 6, 2 ante -um. *et al.*

b *de quibuslibet conatibus, inceptis* (*per meton. de homine, in quo periculum rei alcis. fiat: p. 1655, 16.* *acced. genet. obi.*: *l. 84 sqq.; pendet inf.*: *p. 1655, 9.* *i. q. res* [*gerenda*]: *l. 79 sqq. p. 1655, 12*): SEN. dial. 1, 4, 3 opus est...ad notitiam sui -o; quid quisque posset nisi temptando non didicit (*i.* '*conatu*', '*actione*'; sui *fort.* ἀπὸ κοινοῦ *etiam c.* -o *coniung.; v. l. 84*). PLIN. nat. 16, 156 principatum in his (*sc. aquaticis fruticibus*) tenebunt harundines belli pacisque -is necessariae ([*i. in bellis gerendis et pacis operibus.* OROS. hist. 5, 5, 15 ad -um . . . belli; *i.* '*conatum, coeptum*'. *aliter p. 1659, 2*]. *sic c. genet. obi.* [*v. et l. 79*]: APVL. flor. 3 p. 11 rei -um [*opp.*

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spei rudimentum. *aliter p. 1658, 83*]. TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 422, 9. IVL. VAL. 1, 4 p. 5, 13 harumce nuptiarum. FIRM. math. 1, 3, 4 p. 10, 6 utrumnam cepit ... ipsius scientiae [*sc. astrol.*] -um an sciscitanti ei nemo vera respondit. OROS. hist. 2, 14, 15 Athenienses terrestri proelio victi -a maris ineunt [*i. mari se committunt; v. p. 1667, 49*]). QVINT. inst. 12, 11, 9 ante -um (AVG. anim. 4, 7, 10 p. 389, 16; *seq.* temptando, experiendo). decl. 339 p. 340, 8 *al.* PLIN. epist. 9, 33, 6 *v. p. 1664, 46.* ITALA deut. 28, 56 (Wirc.) *mulier* mollis ..., cuius -um n⟨o⟩n accep⟨it⟩ pes eius transire su⟨per⟩ terram *eqs.* (ἧς οὐχὶ πεῖραν ἔλαβεν ὁ πούς αὐτῆς βαίνειν κτλ., *Vulg. aliter. i. 'cuius pes non conatus est ire eqs.'*). IVST. 11, 1, 9 *Alexander* ita moderate de se multa pollicitus est, ut appareret plura eum -is reservare ([*i. fere 'rebus gerendis'*]. *cf.* AVG. civ. 16, 32 p. 176, 3 D. animus humanus sibi ... innotescere non potest, nisi vires suas non verbo, sed -o temptatione quodam modo interrogante respondeat [*i. 're'*]. *v. p. 1654, 47 sq.*). SVLP. SEV. chron. 1, 21, 3. *et al.* *nota* (*v. p. 1654, 76*): LIV. 42, 17, 8 Rammius veritus, ne ... primus ipse veneni -um esset.

2 *praevalente notione probandi: i. q. probatio, tentatio, examinatio sim.*: **a** *techn. de examinatione rerum corp., utrum probae (sim.) sint necne*: **α** *nude* (*audacius -um de ipsa particula dictum, quae ad explorandum eximitur: l. 26; aliter p. 1656, 32 sqq.*): PLIN. nat. 1, 12, 19 adulterationes, -a, pretia. 9, 22 vivunt *delphini* et tricenis, quod cognitum praecisa cauda in -um (9, 133 vellus *purpurae* ... mergitur in -um). 10, 151 (*de ovis*) in aqua est -um (34, 112 *aeruginis est* in vatillo ferreo. 37, 83 *al.*). 33, 127 -o *argenti* ... fraus intervenit (*antea*: probatur). *al.* *nota* (*v. l. 21*): PLIN. nat. 33, 126 his coticulis (*sc. Lydiis*) periti cum e ⌊vena⌋ (⌊ ⌋ *v. app. cr.*) lima rapuerunt -um, protinus dicunt quantum auri sit in ea.

β *acced. genet. obi.*: COLVM. 12, 6, 2 est et aliud muriae maturae -um. PLIN. nat. 1, 33, 44 argenti genera et -a (*cf.* 33, 59 auri ... -um ignis est. 34, 163 plumbi albi -um in charta est, ut *eqs.*). 13, 19. 17, 43. 35, 194 -um eius (*sc. Chiae terrae*), si *eqs.* 37, 200 decussi fragmenti ... efficacissimum -um (*B*, -a *a*, *vulg.*).

b *in universum de vi vel qualitate seu animantium seu rerum exploranda probandaque*: **α** *absolute*: SEN. epist. 18, 7 *paupertatem fer* interdum pluribus diebus, ut non lusus sit, sed -um. 26, 4 (*de momento mortis*) velut adpropinquet -um et ille laturus sententiam de omnibus annis meis dies venerit. 68, 14. PS. QVINT. decl. 4, 12 p. 78, 22 en quem mittamus in -um (*cf.* TAC. Agr. 8, 2 *eum* saepe parti exercitus in -um, aliquando maioribus copiis ex eventu praefecit [*i. 'ut eum tentaret exploraretque'*]. FLOR. epit. 1, 5, 3. 1, 13, 3 ea ... fuit vis calamitatis, ut in -um inlatam putem divinitus, scire volentibus ... dis, an *eqs.* [*sensus: 'ut periculum fieret Romanorum, utrum eqs.'*]). 16, 3 p. 293, 6 sumere de nobis etiam nunc voluit -um ipsa amicitia ([*cf. Reitzenstein p. 32 sq.*]. *sim.*: VAL. CEM. hom. 16, 5 p. 743^D virtus ... magna in minoribus semper -um capit [*i. 'se probat'*]). MIN. FEL. 37, 2 nemo ... praemium percipit ante -um (*i. 'antequam se probaverit'*. *cf. II Tim. 2, 5* qui certat in agone non coronatur, nisi legitime certaverit). VEG. mil. 1, 8 p. 12, 13 *plerique tirones* quamvis non improbabiles videantur in specie, tamen -is comprobantur indigni. VVLG. Esth. 3, 5 (*i. fere 'examinando'*).

β *pendet gen.*: Ⓘ *obi.*: Ⓐ *animantium*: *personarum*: SEN. contr. 2, 2 (5), 1 ut illud non periculum esset amantis, sed -um. SEN. dial. 2, 9, 3 *sapiens per iniuriam* -um sui capit et virtutem temptat (*cf.* rem. fort. 6, 1 tempus quo -um mei caperem. PLIN. paneg. 79, 2 tolerabilius fuit -um tui nobis quam usum negari [*sensus: 'primo cos. illo tuo cum te iam experti simus, tertium vix negare poteris, quia in consuetudinem tu nobis iam abiisti'*]. VVLG. gen. 42, 15 vestri capiam. BOETH. cons. 4, 6, 41 W. *ratio* hos in -um sui tristibus ducit [*i. 'ut se probent'*]). VEG. mil. 3, 10 p. 91, 2 omnium (*antea*: exploret). 3, 26 p. 121, 4 numquam miles in acie producendus est, cuius antea -a non ceperis. *bestiarum*: VLP. dig. 19, 5, 20 pr. inter nos hoc actum, ut -um gratuitum *equorum* acciperes. 19, 5, 20, 1 intra dies -i *mularum*. Ⓑ *rerum*: *ad indolem, animum, affectus sim. pertinentium*: SEN. contr. 4 praef. 6 *viri* qui ... adversas res suae virtutis -a faciunt ([*vix ad p. 1656, 71*]. *cf.* SEN. dial. 7, 25, 8 *virtutum* -um sanguis et sudor est [*antea*: exercendae *v.*]. epist. 70, 18). 10, 4 (33), 17. VAL. MAX. 3, 3 ext. 1 perseverantiae. 6, 4, 4 *P. Rutilius* effecit, ... ut periculum (*sc. accusatio*) non impedimentum gravitatis eius esset, sed -um. 6, 5, 6 iustitiae. SEN. epist. 20, 1 -um profectus tui capias non oratione nec scripto, sed animi firmitate ...: verba rebus proba (FIRMIL. Cypr. epist. 75, 2 p. 811, 5 fidei et sapientiae vestrae). QVINT. inst. 3, 7, 14 certissimum ... morum -um. TERT. castit. 8 l. 25 abstinentiae ([*antea*: temptatur]. *cf.* cult. fem. 2, 10 l. 33 continentiae -a [*A*, -perientia *rell.*]). *et al.* *variarum*: PLIN. nat. 7, 131 *Thracia gens* calculos colore distinctos pro -o cuiusque diei in urnam condit. Ⓘ *explicat.*: PACIAN. epist. 2, 5 p. 34 post -a flammarum (*cf. Dan. 3, 12 sqq.*). VVLG. II Cor. 8, 2 in multo -o tribulationis (δοκιμῇ θλίψεως). NOVELL. Iust. 90, 1, 1 inferat eis (*sc. veritatem corrumpentibus*) verberum -um (*gr.* τὴν ἐκ τῶν βασάνων πεῖραν).

3 *c. vi gustandi* (*v. p. 1668, 33*): **a** *proprie* (*per ironiam sc. de martyre flammis torrendo quasi in arte coquinaria*): PRVD. perist. 2, 407 coctum est, devora, *praefecte*, et -um cape, sit crudum an assum suavius (*vs. 403* fac periclum). **b** *translate*: TERT. patient. 13 p. 21, 3 cum ... *caro* producitur ad -um felicitatis, ad occasionem secundae intinctionis *eqs.*

B *quasi* ***passive*** *de eo quod tentatione probatum est: i. q.* ***argumentum, documentum,*** *signum, indicium,* ***exemplum,*** *specimen, testimonium sim.*: **1** *praevalente not. documenti vel argumenti, quo quid probetur, affirmetur, demonstretur, doceatur*: **a** *ponitur nude*: VELL. 2, 116, 3 utinam non maioribus -is (*sc. virtutum*) testatum esset, quantum in omni re fortuna posset (VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 longo -o testatam gloriam *Hannibalis*. *cf.* SEN. dial. 6, 1, 1 exploratum iam robur animi et magno -o adprobata virtus tua, *Marcia* [CONC.^S II 4 p. XXXXIV Leo M. epist. l. 3 quam *caritatem* tibi a nobis impendi -is plurimis approbasti]. FRONTIN. strat. 1 praef. p. 1, 14 ne *dux* de eventu trepidet inventionis suae, qui probatis eam -is comparabit). ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668; *a. 48*) II 41 quod opus quam arduum sit nobis ... nimis magno -o cognoscimus (*cf.* TAC. ann. 13, 15, 1 *Britannici* indolem levi ... -o nuper cognitam). QVINT. inst. 3, 8, 66 habeatur ... -um velut quoddam rationis testimonium (*anteced.* exemplorum). TAC. ann. 3, 56, 4 neque nunc propere, sed per octo annos capto -o ... noti laboris participem *Drusum* sumi. 12, 26, 2 MIN. FEL. 12, 1. AVG. civ. 10, 32 p. 459, 33 D. ad eorum fidem ... quae *non* ... ad -um celeri facilitate perduci *poterant* ([*i. 'facile probari et affirmari'*]. *cf.* 15, 9 p. 75, 28 annorum ... numerositas *hominum* ... nullis nunc talibus documentis venire in -um potest [*sc. qualibus illorum magnitudo*]). CONSVLT. Zacch. 1, 35 p. 43, 10 *non* tota in spiritalibus -a quaerenda sunt (*cf.* PASS. Petr. Paul. brev. 8 p. 228, 20 plerique -um quaerentes, utrum *eqs.*). SIDON. epist. 6, 12, 9 si aliter esse non poterat tua largitas -o. PASS. Mar. Iac. 1 p. 48, 2 ut praecedentibus -is multitudo plebis ... ad exemplum fidei posset armari. *et al.*

b *seq. genet.*: **α** *obi.* (*saepe rei corporeae, i. signum, argumentum, quo sinceritas aut probitas demonstratur [aliter p. 1655, 19]. inde genet. subaud. fere i. q. documentum probitatis: l. 48*): PETRON. 91, 2 ut -um oculorum caperem (*i. 'ut probarem, recte an falso vidissem'*). PLIN. nat. 14, 130 *vini* in vitium inclinantis -um est lamnae plumbeae mutatus in eo colos. 20, 5 hoc ... veri *elaterii* -um est, si *eqs.* (*cf.* 22, 48 sincerae *anchusae radicis*. 33, 163 caerulei sinceri *eqs.*). 20, 203 -um opii est ... in odore *eqs.* 23, 64 -um est legitime coctae *faecis vini*, ut *eqs.* 29, 52. 31, 49 -um huius periculi est demissa *in puteum* ardens lucerna. 33, 127 politi *argenti*. 36, 147. 177 *al. passim.* QVINT. decl. 306 p. 199, 22 *ne* vos latentium natalium credatis -um, quod *eqs.* (*sic de eadem re*: p. 206, 3 si non duxeris *matrem*, non fiet sic generis -um? [*p. 204, 4* nullam esse quod adfectat *filius* g. probationem]). TERT. adv. Marc. 3, 3 p. 380, 2 *documenta* egentia -is fidei (*v. infra l. 80*). PALLAD. 7 tit. 9 qualiter fructuum venturorum -a sumantur (*i. 'signa, indicia, argumenta'*). *nota* (*v. supra l. 34*): PLIN. nat. 1, 37, 22 vitia *opalorum* ... et -a (*sic opp.*: 1, 37, 26 [*om. F*]. 14, 127). **β** *gen. explic.*: AVG. gen. ad litt. 2, 17 p. 60, 1 documentorum -a quae illi (*sc. mathem.*) ἀποτελέσματα vocant (*v. vol. V 1, 1804, 76 sq.*). COD. Iust. 6, 54, 2 ipsis rerum -is cognovimus (*i. fere 'documentis qualia res praebent'; aliter p. 1658, 83*).

2 *praevalente vi exempli et documenti, quo quid manifestetur, illustretur, in lucem edatur sim.*: **a** *laxius*: **α** *absolute*: SEN. contr. 2, 7 (15), 9 (*in sent. corrupta*) multa ... ac varia daturis -a (TAC. ann. 13, 24 *ut* plebes daret -um, an *eqs.* PS. HIL. libell. 13 p. 745^A [*syn.* documentum]. VEG. mil. 1, 13 p. 17, 10 *antequam tirones sub praef. leg.* -is datis ostendissent, se *eqs.*). VAL. MAX. 4, 1 ext. 3 nequaquam Platoni *litteris* ... par ... Dio, sed quod ad praestandam moderationem attinuit, vehementioris -i (*seq. narratio*). 4, 3, 3. PLIN. nat. 2, 141 innumerabilibus in utroque (*sc. genere fulgurum interpret.*) publicis privatisque -is. QVINT. inst. 3, 8, 36 quamvis exempla plurimum in consiliis possint, quia facillime ad consentiendum homines ducuntur -is *eqs.* decl. 338 p. 335, 23 *al.* SVET. Nero 7, 1 prodita immanitate naturae quibus ... potuit -is. Vit. 7, 3. TERT. uxor. 2, 7 l. 11 sensit magnalia, vidit -a (*A R³*, exped- *rell.*; *antea*: documentis dignationis).

β *acced. gen.*: Ⓘ *obi.*: Ⓐ *rerum*: *quae ad animum, mentem, ingenium sim. spectant*: VELL. 2, 94, 4 (*de Ti. Claudio Nerone*) praecipuis omnium virtutum -is ... editis ([2, 116, 1 magna in bello Delmatico -a v. ... Germanicus dedit]. FLOR. epit. 1, 13, 2 PANEG. 12, 7, 7 IVST. 7, 1, 1. 30, 4, 15 *al.* RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 7, 29 *al.* *cf.* SVLP. SEV. chron. 1, 21, 7 [*de Moyse*] post tot virtutum suarum -a. *cf. p. 1655, 67*). VAL. MAX. 3 praef. certo cum indolis -o (*cf.* SEN. epist. 123, 5 aliquod ... -um animi sumpsi subito [*seq.* argumenta]. TAC. dial. 29, 4 non severitate disciplinae nec ingenii -o [SVET. vita Lucani p. 50, 4 prima i. -a in Neronis laudibus dedit]). 3, 8 ext. 4. PLIN. nat. 7, 120 religionis -o *fuit* Claudia inducta Romam deum matre. QVINT. decl. 259 p. 57, 9 fidei (TAC. Germ. 28, 4 *Ubii* -o f. super ipsam Rheni ripam collocati. *cf. supra l. 46*). TAC. ann. 15, 24, 2 lenitatis. SVET. Dom. 9, 1. PANEG. 5, 5, 3 misericordiae. QVEROL. p. 33, 7 da nobis -um tuae potestatis et sapientiae. HEGES. 2, 1, 2 p. 132, 1 devotionis nostrae (*gr. 2, 91* ἐπιδεί-

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ξεσθαι). SIDON. epist. 1, 11, 6 propter -a felicis audaciae. *variarum*: PLIN. nat. 35, 95 -um artis *Apellis* (SVET. Cal. 57, 4 a. *scaenicae* darent [Nero 22, 3 harum artium -a ... dedisse. *aliter p. 1659, 5*]. *cf.* TERT. scorp. 6 p. 156, 16 studiorum -um committere [*v. adn. cr.*]. PELAG. in Tit. 1, 6 p. 526, 20 doctrinae. *al.*). TAC. ann. 12, 6, 1 datum ab *Agrippina* ... fecunditatis -um. APVL. met. 2, 12 prima ... divinationis. SIDON. epist. 2, 7, 1 recti. Ⓑ *hominum, dei*: SEN. benef. 6, 31, 5 Lacones ... dabunt sui -um (IVST. 22, 1, 11 primo bello adversus Aethnaeos magna -a sui *Agathocles* Syracusanis dedit. HIER. reg. Pachom. 49 p. 25, 14. *cf.* LEO M. epist. 12, 4 p. 650^{A} *sacerdotes* -um sui probabile praebuissent). ACT. Petr. 23 p. 71, 7 cuius (*sc. dei veri*) -a polliceor vobis facere (*l. 9* testimonium). *cf. l. 19*. (ii) *epexeg.*: PRAEF. bibl. monarch. Ioh. p. 14, 3 L. *Iohannes* per multa signorum -a promens Christum (*sim.* ALC. AVIT. epist. 27 p. 58, 4 illud ... fidas [*Peiper*, fidus *trad.*] post haec miraculorum -a). (iii) *subi.*: PLIN. epist. 10, 87, 3 sicut primis eius (*sc. Nymphidii Lupi*) -is cognoscere potes (*seq.* testimonium). IVST. 36, 2, 10 tanta ... -a eius (*sc. Ioseph in Aegypto*) fuerunt, ut *eqs.* VVLG. II Cor. 13, 3 an -um quaeritis eius, qui in me loquitur Christus (δοκιμήν [*vix obi.; v. l. 7*]. *sim.* Phil. 2, 22. *cf. p. 1654, 27*). ACT. Petr. 23 p. 71, 2 habemus ... -a Simonis, habemus et tua.

b *strictius de oratione vel libro, i. q. specimen*: SVET. Claud. 3, 1 saepe -a cuiusque *disciplinae* ... publicavit. APVL. Socr. prol. p. 104 qui me voluistis dicere ex tempore, accipite rudimentum post -um (*sc. orationis paratae*). PS. MVSA herb. Vett. l. 8 opus hoc, curae meae -um (*aliter p. 1658, 78*).

3 *i. q. exemplum quo monetur,* ὑπόδειγμα (*c. gen. explic.: l. 30*): ITALA Iac. 5, 10 (cod. ff) accipite -um, fratres, de malis passionibus (ὑπόδειγμα, *Vulg.* exemplum). AVG. in psalm. 47, 9 p. 539$^{extr.}$ casus primi hominis ad -um cavendi debet nobis valere, non ad imitationem peccandi.

C ***translate*** *de ipso* ***artificio,*** *adiumento, instrumento sim.: i. q.* μηχανή, μηχάνημα: ROMVL. fab. 61 rec. vet. rusticus -o excogitato (-o *om. E*) per artem cepit vitulum blandiens. CASSIOD. Ios. antiq. 14, 26 p. 452 machinamenta inferentes murum permovebant et omnibus -is utebantur (*gr. 14, 473* πάσαις ἐχρῶντο πείραις).

II *i. q.* ***usus, peritia,*** **ἐμπειρία** *sim.*: **A** *c. respectu* ***sciendi,*** *cognitum habendi: i. q. prudentia, scientia ex usu vitaque collecta, sapientia sim.*: **1** *collocatur absolute*: **a** *generatim de quolibet ex quibuslibet rebus acquisito usu*: SALL. Iug. 46, 3 Metello iam antea -is (-peritis *P*^{1}) cognitum erat genus Numidarum infidum ... esse (QVINT. decl. 268 p. 93, 15 alia forsitan discantur, quaedam -is cognoscenda sunt *eqs.* TAC. ann. 12, 14, 1. PLIN. epist. 5, 14, 3 non fama ... sed longis magnisque -is. *al.* CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 180, 4 ipso -o cognovimus, quia *eqs.* [*gr. I 1, 7 p. 133, 17* διὰ πείρας]. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 3 p. 75, 26 quia [*gr.* πείρᾳ γνόντος]. *al.*). POMP. TROG. Iust. 38, 4, 5 si quem aliena magis exempla quam sua -a moveant. SEN. epist. 121, 19 (*cf. p. 1686, 20*). PLIN. nat. 7, 190. 10, 63 olorum morte narratur flebilis cantus, falso ut arbitror aliquot -is. *al.* QVINT. inst. 1, 12, 8 mirum sit forsitan (*sc. aetatem iuvenum minime defatigari*), sed -is deprendas (FLOR. epit. 2, 4, 1 -o deprehensum est *eqs.*). decl. 271 p. 111, 23 -um triste ... haberes. *al.* FRONTIN. strat. 1, 10, 1 (= 4, 7, 6) Q. Sertorius ... -o didicerat imparem se *eqs.* (PLIN. paneg. 49, 3. VVLG. gen. 30, 27 -o didici, quod *eqs.* AVG. gen. ad litt. 8, 14 p. 252, 21 [*antea*: expertus]. CONC.^{S} I 5 p. 159, 38 quis est qui -is didicit oboedientiam, quam ante -a nesciebat [*gr. I 1, 6 p. 136, 22* πείρᾳ μαθών]. *al.*). TAC. Agr. 19, 1 prudens ... *et* doctus per aliena -a (*cf.* dial. 34, 6 iuvenis ... eruditus et assuefactus alienis -is [PLIN. epist. 1, 5, 16 multis -is e.]. APVL. met. 5, 25 multis -is instructus. Socr. 17 p. 158 Pylius orator eloquio comis, -is catus. *al.*). hist. 2, 97, 2 socii de imperio utriusque coniectabant, sed -um contra fuit (*cf.* NOVELL. Iust. 111 praef. quod credebat coniectura prodesse, -o inveniatur inutile [*gr.* πείρας]). PLIN. epist. 2, 11, 6. paneg. 31, 3 discat ... Aegyptus credatque -o non alimenta se nobis, sed tributa praestare. *al.* SVET. Galba 12, 2 TERT. apol. 4, 7. LACT. inst. 3, 7, 4 p. 191, 1 usus ... rerum et cottidiana -a. 3, 26, 3 p. 260, 4 cottidiana -a demonstrant (*cf.* CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 17, 24 monstrabit ... -um, quantus *eqs.* [*gr. I 1, 1 p. 25, 14* ἡ πεῖρα]. p. 88, 3 ostendit [*gr.* ἡ πεῖρα]. *al.*). AMM. 19, 4, 6 -is (prim- *m*^{1} *in* exprim- *m*^{2}) ... multis ... novimus. AVG. civ. 21, 4 p. 493, 26 D. hoc miraculum si ... audiremus et in nostrum -um venire non posset *eqs.* (22, 21 p. 603, 2 [*pendet interrog. obl.*]. *al. cf.* serm. 252, 7, 7 p. 1175$^{extr.}$ ista *ecclesia* ... qualis sit, audivimus et novimus ... illa autem, qualis futura sit, in prophetia ... est; sed adhuc non pervenit -o). *et al.*

b *notabilius in certis artibus*: **α** *in medicina* (*tam de empirice illa, unde sectae nomen tractum est [v. l. 83 sqq.] vel usu medicinali [v. p. 1658, 2. 4. 18] quam de ea peritia, qua certa medicamina approbantur [p. 1658, 7. 8; nota locutionem q. e. remedium de -o: p. 1658, 9 sqq.]; inde vi pressa -um pro 'medicamentum usu probatum': p. 1658, 19 sqq.*): CELS. 1 prooem. 10 *Serapion* nihil hanc rationalem disciplinam pertinere ad medicinam professus, in usu tantum et -is eam posuit ([*cf. quae seqq.*]. *sim. de empirice*: 1 prooem. 12 [*opp.* ratione]. 57. 63 ii quos -a sola sustinent *in arte. al.* PLIN. nat. 29, 5 alia factio ab -is se cognominans empiricen. QVINT. inst. 2, 17, 9 *medicina* tota constat ex -is [*antea*: observatione]. *al.*). 1 prooem. 39 (*seq.* usu). 1, 3, 21 interdum ... recte fieri *vomitum* -is credo (4, 26, 4). 4, 11, 6 id (*sc. crura sim. deligare*) saepe commode respondere -a testantur (*cf.* AMM. 21, 16, 5 diuturna -a et professiones medendi monstrarunt). 5, 28, 2^{D} *al.* PLIN. nat. 21, 79 *mel Creticum* -o singulare medicamentis eligitur. GARG. MART. med. 53 domesticis ... -is probavi (MARCELL. med. 20$^{tit.}$ remedia diversa -is probata usuque collecta. *al.*). VEG. mulom. 2, 80, 1 de -o ... remedium ([*i.* ἀπὸ πείρας]. *sic*: 2, 135, 7. PELAGON. 126 p. 58, 30 aliud. MARCELL. med. 8, 20$^{tit.}$ 8, 78 *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 25 p. 27, 3 [-pertis, -um *l. v.*]. *al.* de -is: MARCELL. med. 8$^{tit.}$ de probabilibus -is. 8, 115$^{tit.}$ remedia de -is. 13, 16. 19$^{tit.}$ *al. cf.* VEG. mulom. 4, 4, 3 de -o medicina est. PELAGON. 398 p. 112, 18 hoc de -o est. MARCELL. med. 1, 27 bene facit de -o capitis curatio. *al.*). MARCELL. med. 27, 19 *al.* PS. SORAN. quaest. med. 9 quod ... lectio invenit ... -um confirmavit. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 36, 15 imitati sumus eos qui medicinale habent -um (*gr.* ἰατρικὴν ... ἐμπειρίαν).
vi pressa (*v. p. 1657, 80*): PLIN. nat. 28, 56 posca oculos *colluere* contra lippitudines certa -a sunt. MARCELL. med. 9, 14 valde hoc remedium inter -a laudatur (*de* -perta *vel* -perimentata *cogitavit Niederm.*). *fort. et* PS. APVL. herb. 57 l. 6 radicem ... circa collum eius qui patitur ligabis, -um est (*sic β*, -um factum est [*v. p. 1654, 61*] *Ca*; -perta res est *Ha*, -perimentatum *γ*).

β *in reliquis artibus disciplinisque* (*agricult., rebus nat. investigandis, rhetor., re mil. sim.*): COLVM. 1, 8, 2 eligendus est rusticis operibus ... inspectus -is (11, 1, 7 multis ... -is inspiciendus ... vilicus). 3, 9, 2 (*de fecunditate vitium*) verum esse nos docuit -um (*cf.* PLIN. nat. 2, 235 terra tantum restingui *limum flagrantem* docuere -a. QVINT. inst. 11, 2, 33 si quid me -a docuerunt. *al.*). 6, 36, 3. PLIN. nat. 2, 109 miretur hoc qui non observet cotidiano -o. 2, 166 nec argumentis hoc (*sc. terram mari cinctam*) investigandum, sed iam -is cognitum (2, 181 *al.* VEG. mil. 1, 7 p. 11, 20 quantum usu -isque cognovimus. *al.*). 5, 12 *Atlantem montem pervium esse* fallacissimum -o deprehenditur ([QVINT. inst. 11, 2, 42 non omittam ... quod cotidianis -is deprenditur, minime fidelem esse *eqs.*]. *cf.* PALLAD. 2, 13, 8 illud -is adsiduis comprehendi). 17, 13 inutilissimum -is creditur (17, 24. QVINT. inst. 11, 2, 17 *iuvari memoriam signatis animo sedibus* credet [*Raderm.*, credere *trad.*] e suo quisque -o. *opp. verbum credendi*: PLIN. nat. 17, 163. GARG. MART. pom. 2, 1 frustra id credidisse tunc sentiunt, cum coeperint -a consulere). 25, 169 nos *senecionem* ... Romanis -is per usus digeremus (*cf.* VEG. mil. 3, 22 p. 112, 1 digestis omnibus, quae ratio militaris -is et arte servavit. 3, 26 p. 124, 16). 34, 139 aliquot -is probatum est posse innocens esse ferrum (QVINT. inst. 10, 2, 2 rustici probatam -o culturam in exemplum intuentur). *passim.* QVINT. inst. 2, 5, 15 in omnibus ... minus valent praecepta quam -a (*cf.* 12, 6, 7 cum inter se congruunt p. et -a). 2, 13, 15 multo labore, adsiduo studio ... plurimis -is ... constat ars dicendi (*cf.* 11, 2, 17 nata est ... ut in plerisque, ars ab -o. TAC. dial. 22, 2 *Cicero* postquam ... usu ... et -is didicerat, quod optimum dicendi genus esset). 4, 2, 86 *al.* FRONTIN. aq. 2 libris, quos post -a et usum composui. *et al.*

2 *acced. genet.*: **a** *subi.*: **α** *hominum*: CELS. 5, 28, 7^{B} quorundam rusticorum -o cognitum (6, 9, 7 agrestium. *cf.* PLIN. nat. 20, 144 sanari elephantiasin ... fortuito cuiusdam -o ... compertum est. ALC. AVIT. epist. 49 p. 78, 2 piissimi domini -o interpretante cognovi [*cf. p. 1659, 12*]). NOVELL. Iust. 49, 2$^{init.}$ ex ipso litigantium ... -o. *v. et l. 62.*

β *rerum*: (i) *temporum, vitae* (*aliter p. 1659, 15. 80*): PLIN. nat. 25, 23 de hoc ... iudicavere aevi -a ([TERT. adv. Marc. 1, 18 p. 313, 25 secundum totius aevi -a]. *cf.* PS. QVINT. decl. 8, 17 p. 161, 8 quod non tot saeculorum, tot languentium [*v. l. 53*] -a deprehenderint [PS. PROSP. vocat. gent. 2, 10 p. 695^{A}]. TERT. ieiun. 6 p. 280, 2 ad primordiorum -a. VEG. mil. 4, 38 p. 154, 19 ⌊-um posterioris aetatis⌋ [⌊⌋ *v. adn. cr.*]). QVINT. decl. 332 p. 309, 21 vitae -is credere parum putavit (PRISCILL. tract. 1, 2 p. 4, 12. 2, 41 p. 34, 12 *Damasus* v. -is nutritus. *cf.* IVST. 16, 1, 11 regem ... se Macedoniae vel aetatis -is vel causis iustiorem esse). (ii) *artium*: QVINT. decl. 350 p. 379, 23 adeone ignota medicinae -a sunt? FRONTO p. 52, 15 N. utar ... vitae ... cotidianae usu atque cultu, artiumque omnium -is ([*opp. antea*: testimoniis]. AVG. doctr. christ. 2, 30, 47 harum ... cunctarum artium de praeteritis -a).

b *obi.*: **α** *rei* (*audacius in re med. [v. p. 1657, 76]: -um rei i. q. 'optimus effectus' remedii, quem experientia probavit: p. 1659, 7*): CELS. 7, 4, 3^{A} cuius -o *eqs.* ([*antea*: usus ostendit]. FIRM. math. 1, 3, 8 p. 11, 9 eius rei, c. -um capere noluit [*i. 'notitiam'*]). SCRIB. LARG. praef. p. 2, 11 *si* nullum -um eius generis remediorum habent (CHIRON 109 p. 35, 22 curae [*aliter p. 1657, 26*]. CASSIOD. Ios. antiq. 10, 1 p. 281 linguae huius [*gr. 10, 8* τῆς ... γλώττης εἶχεν ἐμπείρως]. Ios. c. Ap. 1, 272 eis non valde provinciae -um habentibus [*gr.* ἐμπείρως ἐχόντων]. 2, 177 legis [*gr.* ἐμπειρίαν]. hist. 11, 17 p. 1199^{B}). QVINT. inst. 12, 2, 7 qui (*sc. orator ille vere R.*) non secretis disputationibus, sed rerum -is atque operibus vere civilem virum exhibeat (COD. Iust. 1, 17, 2, 9. *aliter p. 1654, 55. 84. 1656, 52*). TAC. Agr. 16, 3

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Trebellius segnior et nullis castrorum -is (*cf.* Ivst. 2, 10, 24 [*de Xerxe*] ante -um belli [*aliter p. 1654, 81*]. Veg. mil. 3 praef. p. 64, 5 primi *Graeci* . . . -a pugnarum de evidentibus colligentes *eqs. cf. infra l. 16*). Plin. epist. 8, 11, 2. Veg. mil. 4, 12 p. 137, 1 discriminum. Cassiod. Didym. in I Ioh. 5, 14 sq. p. 76, 25 qui -o artis (*cf. p. 1658, 70; aliter p. 1657, 3*) agnoscunt, quomodo *eqs.* (*gr.* οἱ πείρᾳ τεχνικῇ μαθόντες). Novell. Iust. 49, 2[init.] causarum. *i. q. ipse effectus* (*v. p. 1658, 74*): Ps. Apvl. herb. 38 l. 4 herbae -um auctores plures affirmant. *β personae*: Plin. nat. 22, 106 non censuerim . . . cavernis dentium in dolore inditum cera includi *laser*, magno -o hominis, qui se ea de causa praecipitavit ab alto. Qvint. inst. 10, 1, 41. Tac. hist. 1, 11, 2 post -um domini minoris (*i. postquam Africa dominum m. usu cognovit. cf. p. 1658, 56*).

c *qualit. (l. 15), epexeg.*: Colvm. 3, 10, 8 nos . . . primum rationem secuti, nunc etiam longi temporis -um. Plin. nat. 8, 18 proboscidem *elephantorum* . . . facillime amputari Pyrrhi proeliorum -is patuit (*sim.* Veg. mil. 4, 33 p. 151, 15 -o tanti certaminis p.). *cf. l. 1. 3.*

B *c. respectu* ***rerum*** *quae* ***accidunt:*** **1** *i. q. summa rerum quas quis in vita agenda vidit, sensit, passus est (fere i. q. sors, casus: l. 25. 66)*: **a** *pertinet ad dura, gravia, incommoda quaedam (i. q. passio, tolerantia: infra l. 46. 47. 49; fere i. q. aegritudo, cura sim.: infra l. 34)*: **α** *absolute*: Val. Max. 5, 4, 7 eo certius *pretium carae pietatis est*, quo miserius -um habet. Sen. benef. 1, 1, 10 adeo . . . adversus -a pertinaces sumus, ut bella victi et naufragi maria repetamus (*i. fere 'casus'. cf.* Amm. 25, 4, 27 adeo -a quosdam ridere improvidos, ut *eqs.*). Qvint. decl. 246 p. 7, 19 notiora sunt quaedam, pernicie et -o deprehenduntur. Fronto p. 73, 24 N. quanto opere te diligam, non minus de gravibus et seriis -is quam . . . frivolis sentio. Avg. civ. 1, 10 p. 18, 16 D. (*v. tot. locum*). 19, 16 p. 383, 29 ut . . . ipse qui plectitur corrigatur -o aut alii terreantur exemplo (*i. 'iis quae in castigatione ipse vidit, sensit'*). conf. 4, 5, 10 tu, *domine*, . . . longe abiecisti a te miseriam nostram . . ., nos . . . in -is volvimur (*v. supra l. 23*). gen. ad litt. 8, 14 p. 252, 26 *al.* Alc. Avit. epist. 52 p. 81, 23 dolis . . . docti post -a non credite (*cf.* Sigism. Alc. Avit. epist. 93 p. 100, 31 Indus ipse post -a mansuetus). Greg. M. moral. 3, 47 p. 623[B].

β c. gen. obi. (expl. [?]: l. 46): Val. Max. 4, 7 praef. *Orestis et Pyladis amicitia* ipsarum miseriarum -o (-pedim- *LA*[1]) enituit. Plin. nat. 16, 3 tribunalia exstructa . . . ad -a altissimi aestus (*sensus: 'cum damna, quibus aestus se affecisset, satis perpessi essent'*). Ps. Qvint. decl. 2, 19 p. 36, 12 quidam . . . contra verbera, -a telorum mortium pertulere patientiam. Paneg. 2, 8, 1 per tot laborum (*v. l. 52*) -a. Veg. mil. 4, 9 p. 135, 1 ⌊Romanae necessitatis⌋ (⌊ ⌋ *v. adn. cr.*) -o ([-pedim- *V*]. *intellege: 'quod experti sumus illo R. discrimine quo Capitolium oppugnabatur'*). Ps. Rvfin. in Os. 2, 8 p. 975[B] in longa plagarum -a. Avg. civ. 10, 31 p. 454, 12 D. post -um malorum (*cf.* gen. ad litt. 8, 14 p. 253, 19 sine mali -o [*seq.* sentiat]). 13, 4 p. 560, 27 relinqui animae (*dat.*) -um separationis a corpore (*i. 'passionem'. cf.* Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 29 p. 369[A] perseverantem . . . in bonis animam nulla corporalis coniunctionis -a sentire). 14, 10 p. 27, 12 post nullum laboris (*v. l. 43*), doloris, mortis -um (*sim.*: Rvstic. Conc.[S] I 3 p. 22, 4 in -um mortis [*gr. I 1, 1 p. 27, 22* εἰς πεῖραν. *vers. Tur.*: experientiam]. p. 43, 29 [*vers. Tur.*: pati; *gr.* παθεῖν]. p. 73, 25 usque ad m. . . . -a. *al.* I 3 vers. Tur. p. 126, 31 *al. cf. et p. 1653, 16*). gen. ad litt. 8, 6 p. 240, 9 per -um poenae (*cf.* Pomer. 3, 12, 3 p. 493[A] suae damnationis). in euang. Ioh. 105, 4 p. 1905 passionis (Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 245, 24). *al.* Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 142, 6 ad nullum periculorum segnes -um (*gr. I 1, 3 p. 49, 29* πεῖραν κινδύνων). Greg. M. moral. 8, 18 p. 812[C]. *et al.*

b *spectat ad res neque in bonam neque in malam partem sumendas*: Tert. orat. 22 p. 196, 17 pudor per osculi -um *praenupsit*. virg. vel. 9 p. 896 Oe. -is omnium affectuum instructae matres. Avg. in psalm. 103 serm. 3, 16 p. 1371[fin.] ut loquerer ista, non solum credidi, sed vidi. dedit mihi intellectum ipsum -um. Avell. p. 120, 13 quod Alexandrinae ecclesiae -a demonstrant (*i. fere 'sors'*).

c *de bonis laetisque rebus: i. q. perceptio, haustus (v. p. 1681, 81)*: Leo M. serm. 50, 2 p. 307[B] quisquis . . . -a supernorum hauserit gaudiorum (*cf.* Cassiod. Didym. in Iac. 1, 12 p. 3, 13 fruentibus dominum et -um habentibus paradisi deliciarum). Ps. Prosp. vocat. gent. 2, 4 p. 690[A] de -is tot bonorum, de perceptione tot munerum (*cf.* Evstath. Bas. hex. 6, 1 p. 921[C] *deus* -o praesentium *bonorum* illa quoque, quae sperantur, affirmat). Sidon. epist. 1, 5, 9.

2 *i. q. summa rerum quae eveniunt, fiunt,* τὰ συμβαίνοντα: Plin. nat. 2, 108 *non* imbribus tantum tempestatibusque, sed multis et corporum et ruris -is (*i. qualia et corporibus et ruri evenerint*). 7, 162 primum . . . ipsius artis inconstantia declarat, quam incerta res sit. accedunt -a (⟨et⟩ exempla *add. codd. nonn.*) recentissimi census (*i. 'quae habendo censu recens facta sunt'*). Avg. civ. 22, 20 p. 601, 1 D. et vetus testatur historia et nostrorum temporum infelicia -a docuerunt (*aliter p. 1658, 59*). Cod. Theod. 15, 1, 4 -is nuperrimis palam factum est *eqs.*

iuncturae notabiliores: *coniunguntur, apponuntur, opponuntur*: argumentum: *p. 1656, 77.* documentum: *p. 1656, 26. 58. 68 (syn.); p. 1656, 50 (opp.).* exemplum: *p. 1654, 63. 1656, 20. 63. 1657, 48 (syn.); p. 1656, 31. 1658, 46. 1659, 32.* Qvint. decl. 314 p. 235, 18 (*opp.*). *al.* praeceptum: *p. 1658, 47 sq.* ratio (*opp.*): *p. 1654, 52. 64. 1657, 84 al.* usus: *p. 1657, 67. 83. 1658, 3. 9. 34. 50. 52. 70. 75.* Cels. 1 praef. 12 *al. (syn.); p. 1655, 57 (opp.).* testimonium: *p. 1656, 20. 1657, 12. 17 (syn.); p. 1658, 71 (opp.).* *attribuuntur*: assiduum: *p. 1658, 37.* cottidianum: *p. 1657, 67. 1658, 31. 36.* diuturnum: *p. 1658, 5.* *iuncturae verbales*: **-um:** demonstrat: *p. 1657, 67.* docet: *p. 1658, 28 sqq. 1659, 81.* Lact. inst. 3, 7, 4 p. 191, 1 Ps. Varro sent. 134 *al.* monstrat: *p. 1657, 68. 1658, 6.* ostendit: *p. 1657, 69.* testatur: *p. 1658, 5.* **-o esse:** *p. 1656, 29. 79.* **-um:** capere: *p. 1655, 3. 47. 55. 56. 63. 72 sqq. 1656, 1. 21. 35. 1658, 76.* Plin. nat. 13, 19 Plin. paneg. 69, 1 Min. Fel. 12, 1 Ivl. Val. 1, 4 p. 5, 13 *al.* (*cf.* accipere: *p. 1655, 8. 64*). dare: *p. 1656, 57 sqq. 72. 79. 83. 1657, 3 bis. 6. 8 sqq.* Tac. ann. 15, 24, 2 Svet. Dom. 9, 1 *al.* habere: *p. 1657, 20. 53. 1658, 78 sqq. 1659, 25. 70.* Avg. civ. 22, 21 p. 602, 23 D. Cassiod. Didym. in I Ioh. 2, 3 p. 43, 1 *al.* sumere: *p. 1655, 45. 1656, 47. 76.* Val. Max. 3, 3 ext. 1 Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 7, 29. **-o:** cognoscere: *p. 1656, 18. 52. 1657, 17. 41 sqq. 1658, 33 sq. 54.* Cels. 1 prooem. 39 Plin. nat. 9, 183 Plin. paneg. 75, 3 *al.* (noscere: *p. 1657, 70.* Garg. Mart. med. 2. agnoscere: *p. 1659, 6*). comperire: *p. 1658, 56.* Avg. civ. 21, 4 p. 493, 11 D. comprehendere: *p. 1658, 37.* deprehendere: *p. 1657, 51 sq. 1658, 35 sq. 1659, 28.* Qvint. decl. 339 p. 340, 8 *al.* discere: *p. 1657, 54 sqq.* Tac. dial. 22, 2 Veg. mil. 3, 1 p. 66, 19 Bened. reg. 59 *al.* probare: *p. 1658, 8. 9. 44 sq.* Colvm. 3, 2, 31 Plin. paneg. 43, 3 Vvlg. Esth. 3, 5 Pomer. 3, 12, 3 p. 493[A] *al.* (approbare: *p. 1656, 13.* comprobare: *p. 1655, 52*). palam fit: *p. 1659, 82.* patet: *p. 1659, 17 bis.* Plin. nat. 36, 70. testatus: *p. 1656, 10 sq.*

deriv.: experimento, experimentosus.

*experior, -tus sum, -īrī (*act. v. l. 56 sqq.*). [*cf. c.* perī-tus (sum), perī-culum (*tam significatione quam flexione paulo longius absunt* comperio(r), opperior) *et c. gr.* πεῖρα *'experimentum'* (ἔμπειρος, ἐμπειρής *'peritus'*), *fortasse arm.* pᶜorj *'experimentum' et got.* fēra *'insidiator'* (*theod.* Ge-fahr). *ad flexionem* expertus sum *cf.* com-, oppertus sum. *J. B. Hofmann.*] *de origin.*: Prisc. gramm. II 400, 15 sqq. ab 'aperio' . . . activo videtur quibusdam esse '-or' . . . quamquam simplex eius 'peritus' esse videtur. 540, 13 '-tus' et 'oppertus' ostendunt a 'pario' esse composita. *de scriptura*: -áre: CE 995 B (= CIL VI 12652), 23. spert- *pro* expert-: Hier. epist. 54, 15, 3 (*K*). espert-: Sen. contr. 2, 2 (10), 3 *AB*. et pert-: *trad.* Amm. 14, 10, 14. et per-: Ivlian. dig. 18, 4, 18 *P*[a]. *de formis*: *inf.* -irier: Plavt. Pseud. 1007. Truc. 753 (*Camerar.*, -ire *P*). Ter. Phorm. 589. -peri *pro* -iri: Plavt. Asin. 247 *e coni. (?); v. p. 1665, 14.* Papin. dig. 47, 12, 10 *cod. F* (*sic et* Vlp. dig. 47, 10, 24 *al.*). *fut.* -bor: Avg. mus. 1, 2 p. 1083[fin.] quaest. hept. 1, 39 p. 22, 22 serm. coll. Morin 1930 p. 558, 11. -bere: Ter. Haut. 824. *in gerund. variant formae in* -und- *et* -end- *saepe: e. g.* Cic. leg. 1, 12 (*ubi priore loco ABH* -end- *exhibent, posteriore autem* -und- *AB [H* -and-, *sscr.* -u-*]*). Att. 9, 10, 3 (-end- *OPR*). Cels. 6, 18, 2[B] (-und- *J*). *al.* -periturus (*cf. et* experitus *p. 1686, 31*): Svet. Dom. 11, 2 (*Y*). Theod. Mops. epit. in psalm. 48, 6[a] -ituri. -irus pro -iris (-ire): Cato agr. 157, 8 (*v. Stolz-Leumann*[5], *307; Till, Sprache Catos p. 3*). *at vix accipiendum*: Catvll. 21, 6 (-ibis *O*, -ibus *G*, *ut vult Friedrich ad l.*). *formae activae*: -amus: Capitol. Gord. 11, 7 (*P*, -amur *vulg., Lessing, Hohl*). -emus: Ivl. Vict. rhet. 4, 2 p. 387, 15. -etis: Greg. Tvr. dorm. 2 p. 763, 2. -ēre *perf. pro* -ti sunt: Greg. Tvr. Mart. 1, 2 p. 588, 11. -rem: Epist. Alex. p. 210, 14 K. (*C*, -ire, -iri *rell.*). *dub. (in loco dub. trad. et interpret. [v. p. 1661, 49])*: Comm. instr. 1, 7, 2 -peritis (-petitis?). *falso trad.* -periero: Varro ling. 8, 24 (*recte* -pediero *O. Müller [v. p. 1605, 18. 1661, 46]. frustra tutari conatur Dahlmann, p. 91; nam neque Varroni haec forma potest tribui [non probatur Catulli -bis; v. l. 55] nec sensus ['quae cognovero'; v. p. 1674, 4] h. l. accipiendus est*). ? Leander reg. 21 p. 892[A] hoc in eius (*sc. matris*) -periisse desideriis memor sum, ut . . . patriam . . . non reviseret (*vid. a verbo q. e.* expereo *derivatum [i. 'plane extinctum'], cum nulla notio, quam '-endi' verbum exhibet, ad sententiam referri posse videatur. v. p. 1648, 17*). *inf.* -ire: Greg. Tvr. *p. 1668, 75.* *falso scribitur hic illic in codd.* -ire *pro* -iri: *ex. gr.* Cic. Lael. 84 (*M*). Sen. epist. 35, 4 (*Lp. item* 66, 48 [*p*]. *al.*). Cvrt. 5, 11, 12 (*V*). Prvd. perist. 10, 666 (*E, P*[a. c.]). *al.* Not. Tir. 56, 10. *de significatione*: *de diff. inter* '-tus' *et* 'expers' *intercedente*: Serv. Aen. 3, 182 '-tum rerum' (*v. p. 1683, 55. 73*) si dixero, significo peritum, si 'expertem', ignarum (*inde* Isid. diff. 1, 180. *cf.* Explan. in Don. gramm. IV 543, 6 inter '-tum' et 'e.' hoc interest: -tum alicuius rei, ut si dicamus 'fortem virum -tus sum' [*sic*]; expertem vero ignarum). *inter* '-tus' *et* 'experrectus': *v. s.* expergiscor, *p. 1649, 76 sqq.* *inter* pati *et* -iri (*v. p. 1680, 19*): Diff. gramm. suppl. 285, 8 patimur voluntate, -imur necessitate (Diff. ed. Beck p. 74, 2). Synon. Cic. p. 417, 20 B. conari, -iri, temptare, periculum facere (*sim.* p. 446, 21. *cf.* Gloss.[L] IV Plac. E 35 -imini experimentum capite. V Aa E 911 -ar incipiam seu temptem. II Philox. EX 124 -iri ἀνάξαι [*leg.* ἀνάρ-

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ξαι?], ἀποπειραθῆναι. Gloss. διαπειρῶμαι. ἐκπειράζω. pertempto. *al. cf. cap. prius, p. 1663, 32 sqq.*). Non. p. 295, 33 -iri est pati, sentire (Gloss.^{L} V Aa E 910 -atur sentiat. *al. cf.* Gloss.^{L} V Abba EX 91 -ire cognoscere [106 *al.*]. III Abstr. EX 73 -or certior reddor. *sim. al. v. cap. alterum, p. 1674, 4 sqq.*). *cf. etiam p. 1668, 56. 1670, 71. 1673, 36. 1683, 50.* *de usu: variarum structurarum esse docent gramm.*: Arvs. gramm. VII 469, 5 sqq. -ar hoc facere ... -or cum his ... -or illam rem ... -or hanc rem et hac re ... -tus illum ... -tus illius (*cf. p. 1682, 50 sqq.*). Prisc. gramm. III 345, 21 Attici πειρᾶσαι ταύτην καὶ ταύτης. Latini ... -tus ... et illam rem et illius rei. *passive (cf. et* Prisc. gramm. II 379, 10): *praeter gerundiv. (v. e. g. p. 1663, 44. 1665, 52. 1667, 68) et* Iord. *p. 1670, 3 nonnisi p. p.* -tus. *quod seorsim attulimus (v. p. 1683, 82 sqq.).* *legitur inde a* Naevio (*v. p. 1676, 25*), Plavto (*saepe*), Enn., Ter., Accio *per totam latinitatem; frequentant* Cic., Liv., Sen. min., Plin. mai. *et* min., Tac., Icti., Tert., Avg. [-tus *it. sept.* spert, *prov.* espert. *M.-L.*]

[*variat:* c. expedire *plurimis locis: v. s.* expedio *p. 1605, 11 sqq. 18 sqq. et cf. p. 1671, 41.* Cic. off. 1, 113 (-ped- $B^{corr.}$ *V falso*). Liv. 29, 35, 12 (-ped- *HJ*, -per- *recte IINK*). Plin. nat. 29, 15 (-endum *d [?]*, exped- *rell.*). 34, 108 (-ped- *codd. praeter a* [-per- *recte*]). Tert. anim. 19 p. 332, 1 (-ped- *B*, -per- *A* $B^{mg.}$ *recte*). Cypr. patient. 18 p. 410, 10 (-ped- *S falso*). *v. etiam p. 1682, 16.* *falso trad.* -ped-: Arnob. nat. 4, 9 p. 148, 20 *P (corr. Ursin.). cf. et p. 1673, 48* (-ped- *coni. Ursinus, non recte*). *perperam* -per- *pro* -ped-: *v. p. 1605, 18 sqq. et cf. p. 1604, 69. 1618, 25. 1625, 8.* c. expers (*sc. cas. obl.* expertem *sim. confusis c.* -pertum *sim.*): Porph. Hor. carm. 4, 4, 18 (-pertes *codd. falso praeter P* [-ti]). Firm. math. *p. 1683, 72. 73.* Alc. Avit. c. Eutych. 2 p. 25, 29 (-pertem *S*). *cf. et scripturas* ex parte, ex partast *sim.*: Plin. nat. 28, 29 (ex parte *trad.*, -perta *corr. recte Gelen.*). Tert. anim. 33 p. 356, 20 (-partast *A*). Ivl. Val. 2, 28 p. 97, 17 (-partes *P*). Rvf. Fest. 16 (-parte $GP\omega^{1}$). Avson. 464, 2 p. 402 P. (-parte *P*). *al. v. et infra l. 48. p. 1683, 72 et cf. s.* expers. exporto *pro* -perto: Plavt. Merc. 289 *A*. c. expirare: Prop. 4, 6, 50 F^{1}. Sen. nat. 3, 18, 2 (-piret *recte codd. praeter δ* [-rentur]). Stat. Theb. 11, 339 (-pirare [ei *sscr.*] *L correct.*, -pertare *P corr. recc.*). Liv. 34, 61, 2 exercitusque (*B*, -pertusque *Mog. recte*). Plin. nat. 19, 12 se exemplum (*codd. praeter* D^{2} [se -tum *recte*]). c. experimenta: Veg. mulom. 2, 129, 12 (*L*). c. inexpertus: Liv. 29, 24, 12 (*IIN*, exp- *rell. recte*). *v. et p. 1666, 76. 1680, 66. 1686, 23. 28.* *e coni.*: *dub.*: Plavt. Cist. 221; *v. p. 1671, 14.* Octavia 407 (-ta *Leo*, conspecta *trad.*; secuta *Buech., alia alii*). Porph. Hor. sat. 1, 8, 7 (*Pauly*, esse passus *trad.*). *certa*: Plavt. Men. 334 (-terior *trad., corr. Lips.*). Verg. catal. 9, 34 (-pecta(n)t *trad., corr. Scal.*). *locis mendosis, lacunosis, nondum sanatis*: Plavt. Rud. 186 Hor. *p. 1675, 36* Liv. 5, 54, 6 Vitr. 9 praef. 14 Qvint. inst. 8, 6, 64 Vlp. dig. 6, 2, 11, 3 *al.* *falso trad.* (*cf. et p. 1660, 61 sqq.*): Colvm. 8, 1, 1 (-endi *SA*, exercendi *leg.*). Lvcan. 5, 412 (-tos *U*, -pertes $M^{1}Z^{1}$; *v. l. 25*). Sil. 12, 502 (-ens *V*, hesperior, asperior *rell.* [*leg.* Hesperio]). *dub. interpr..*: Comm. *p. 1660, 60.* Carm. poet. min. V 108 (= Anth. 931), 48. Vvlg. Sirach 34, 10 (*gr.* ἐπειράθη).]

materiam hac ratione digessimus:

CONSPECTVS MATERIAE

***caput prius*: *i. q.* πειρᾶσθαι.**

I *strictiore usu*: *i. q.* temptare experimento adhibito, examinare:
- **A** *c. obiecto*:
  - **1** *nude ponitur: p. 1663, 36.*
  - **2** *acced. additam.*:
    - **a** *in quo: p. 1663, 56.*
    - **b** *res qua quid examinatur*:
      - **α** ad: *p. 1663, 70.*
      - **β** cum: *p. 1663, 73.*
      - **γ** *abl. instr.: p. 1663, 75.*
- **B** *pro obi. est*:
  - **1** *enunt.*:
    - **a** *interrog. obl.: p. 1663, 80.*
    - **b** *acc. c. inf.: p. 1664, 4.*
  - **2** *locutio praep.: p. 1664, 7.*

II *laxiore usu*: *i. q.* quavis ratione periclitari:
- **A** *c. respectu sive actionis incipiendae sive rationis vel qualitatis temptandae*:
  - **1** *generalia quaedam*:
    - **a** *absolute*:
      - **α** *vario usu: p. 1664, 14.*
      - **β** *usu certo et artius circumscripto: p. 1664, 67.*
    - **b** *c. obi.*:
      - **α** *animantia*:
        - ① *c. vi inchoandi, sese committendi: p. 1665, 12.*
        - (II) *c. vi periclitandi, spectandi, explorandi*: Ⓐ *homines: p. 1665, 43.* Ⓑ *bestias: p. 1665, 77.*
      - **β** *res*:
        - ① *i. q. conari, tentare, explorare*: Ⓐ *corporaliter: p. 1665, 84.* Ⓑ *incorporaliter*: ① *obi. est subst.: p. 1666, 40.* ② *obi. pron.: p. 1667, 69.* ③ omnia *sim.: p. 1668, 3.*
        - (II) *i. q. gustu temptare, degustare: p. 1668, 33.*
      - **γ** *reflexive: p. 1668, 43.*
    - **c** *pro obi. est enunt.*:
      - **α** *pendet inf.: p. 1668, 52.*
      - **β** *seq. interrog. obl.: p. 1668, 65.*
      - **γ** *pendet* ut: *p. 1669, 74.*
  - **2** *potiora et significantiora*:
    - **a** *in re mil.: p. 1669, 82.*
    - **b** *artes certas: p. 1670, 12.*
    - **c** *in re forensi*:
      - **α** *absolute: p. 1670, 31.*
      - **β** *acced. obi.: p. 1670, 58.*
      - **γ** *c. variis additam.: p. 1670, 76.*
- **B** *c. vi adhibendi, utendi*:
  - **1** *in universum*:
    - **a** *rem corpoream: p. 1672, 56.*
    - **b** *incorp.: p. 1672, 64.*
  - **2** *techn. in re med.*:
    - **a** *c. obi.: p. 1672, 79.*
    - **b** *absolute: p. 1673, 29.*
- **C** *i. q. efficax reddere, exercere, efficere:*
  - **1** *varias res exercere: p. 1673, 37.*
  - **2** *notiones pressae*:
    - **a** *fere i. q. perficere, conficere: p. 1673, 68.*
    - **b** *fere i. q. aggredi, adire: p. 1673, 74.*
    - **c** *fere i. q. operari: p. 1673, 77.*
- **D** *i. q. temptando quaerere: p. 1673, 81.*

***caput alterum*: *i. q.* πεῖραν λαμβάνειν.**

I *i. q.* cognoscere, sentire, videre:
- **A** *usu absoluto*:
  - **1** *exempla varia*:
    - **a** *c. nudo verbo: p. 1674, 12.*
    - **b** *acced. additam.: p. 1674, 34.*
  - **2** *potiore usu*:
    - **a** *occurrit in certis quibusdam locut.*:
      - **α** ut -tus est: *p. 1674, 51.*
      - **β** -to credere, -tus dico: *p. 1674, 58. 65.*
    - **b** *occurrit c. verbis discendi, cognoscendi: p. 1674, 73.*
    - **c** *opp.* inexpertus, expers: *p. 1675, 1. 5.*
- **B** *c. obi.*:
  - **1** *accusat.*:
    - **a** *aliquem*:
      - **α** *homines: p. 1675, 10.*
      - **β** *deos, numina: p. 1675, 77.*
    - **b** *aliquid*:
      - **α** *generali usu*: ① *corporaliter: p. 1676, 6.* (II) *varias res incorp.: p. 1676, 41.* (III) *pro obi. est pron.: p. 1676, 72.*
      - **β** *notabiliore usu*: ① *res animi, affectus, mores sim.: p. 1677, 19.* (II) *vires, potestatem sim.: p. 1678, 7.* (III) *rem naturae: p. 1678, 21.* (IV) *manus, arma: p. 1678, 35.* (V) *nuptias, matrimonium: p. 1678, 47.*
  - **2** *genet.: p. 1678, 58.*
  - **3** *ablat.: p. 1678, 65.*
- **C** *pendet enunt.*:
  - **1** *infinitum*:
    - **a** *seq. acc. c. inf.: p. 1678, 68.*
    - **b** *seq. inf.: p. 1679, 36.*
  - **2** *finitum*:
    - **a** *pendet quaestio obl.: p. 1679, 38.*
    - **b** quod (quia) *causale: p. 1680, 11.*

II *acced. not. acerbi, molesti, duri*: *i. q.* pati, tolerare, subire *sim.*:
- **A** *c. accusat.*:
  - **1** *c. solo obi.*:
    - **a** *generalia quaedam: p. 1680, 23.*
    - **b** *significantiora*:
      - **α** *casum, fortunam: p. 1680, 62.*
      - **β** *damna, pericula, labores: p. 1680, 75.*
      - **γ** *poenas, servitutem sim.: p. 1681, 10.*
      - **δ** *morbos, dolores sim.: p. 1681, 39.*
      - **ε** *mortem: p. 1681, 59.*
  - **2** *acced. additam. separ.* (ab): *p. 1681, 66.*
- **B** *c. genet.: p. 1681, 71.*

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

III ***acced. vi fruendi, habendi*:**
A *sensu durativo: i. q. frui, habere: p. 1681, 81.*
B *sensu ingressivo: i. q. in possessionem venire:*
1 *fere i. q. accipere: p. 1682, 12.*
2 *fere i. q. adipisci, assequi: p. 1682, 14.*

***participia*:**
I *praes.* **experiens:**
A *i. q. strenuus, laboriosus, industrius: p. 1682, 77.*
B *i. q. peritus: p. 1683, 6.*
II *perf.* **expertus:**
A *active:*
1 *i. q. peritus, sciens: p. 1683, 47.*
2 -um *subst. i. q. experimentum: p. 1683, 78.*
B *passive:*
1 *ad verbi cap. prius:*
a *i. q. πειρασθείς, tentatus: p. 1684, 5.*
b *i. q. probatus, spectatus:*
α *de rebus: p. 1684, 19.*
β *de animantibus: p. 1684, 77.*
c *i. q. adhibitus, in effectum datus: p. 1685, 8.*
2 *ad verbi cap. alterum:*
a *i. q. cognitus, notus:*
α *in variis formis: p. 1685, 22.*
β *neutr.* -tum: *p. 1685, 71.*
b *i. q. (in vita) visus, toleratus: p. 1686, 5.*
c *i. q. perceptus, fruendo captus: p. 1686, 7.*

CAPVT PRIVS

i. q. πειρᾶσθαι:

I ***strictiore usu:*** *i. q.* ***periclitari, temptare experimento quasi adhibito;*** *probare, examinare (cogitatur de mero fere experimento, quo quid [vis, qualitas, ratio sim. rei fere corporeae; doctrina ipsa infra l. 51] inquiratur, examinetur sim.)*:

A ***c. obi.*** *(aut absol. cf. et l. 80)*: 1 *nude ponitur:* CATO agr. 108, 1 vino quod voles -iri (PLIN. nat. 16, 155 *hedera* mira ... ad -enda v.). LIV. 32, 2, 2 quia probum non esse *aurum Carthaginiensium* quaestores renuntiaverant, -entibusque pars quarta decocta erat *eqs.* (*cf.* VITR. 9 praef. 12 *Archimedes* cum id [*sc. argentum in aqua*] -tus esset, tum *eqs.*). VITR. 1, 4, 9 (*in examinando aere locorum*) cum *maiores nostri* pluribus *animalibus* -ti erant et probaverant integram ... naturam iocinerum *eqs.* 6, 1, 8. 8, 1, 1 quae (*sc. capita fontium quaerere et colligere*) sic erunt -enda, uti *eqs.* (8, 1, 4). COLVM. 12, 47, 2 nihil ... certius aut melius -ti sumus, quam ut *eqs.* PLIN. nat. 9, 183 id cuius -endi cotidie occasio est (*antea*: experimentis). 10, 14 *aquilae rapta* primo deponunt -taeque pondus tunc demum abeunt. 19, 12 quod se -tum (*v. p. 1661, 37*) ... prodidit Mucianus (*sc. singula lini fila CCCLXV filis constare*) ... parvasque iam reliquias eius superesse hac -entium iniuria (*an* hoc?). APVL. flor. 18 p. 90 *Thaletis rationem de sole* equidem non didici modo, verum etiam -undo comprobavi. CENS. 10, 8 p. 18, 1. PALLAD. 3, 25, 27 ut ego -tus sum, in locis calidis fecundior fiet *siliqua* (*cf.* 12, 7, 12 quod -tus sum). 7, 9 Aegyptios hoc more proventum futuri ... seminis -iri (*seq. descriptio*). *al.*

2 *acced. additam.*: a *indicatur, in quo (praeter l. 62. 66 in homine; in qua re l. 64) quid examinetur* (*cf. etiam*: SEN. dial. 1, 3, 4 *Fortuna* ignem -itur in Mucio, paupertatem in Fabricio, exilium in Rutilio, tormenta in Regulo, venenum [*v. l. 61*] in Socrate, mortem in Catone [*aliter p. 1681, 29. 59*]): CIC. Cael. 58 *Caelium* vim *veneni* ... esse -tum in servo quodam (*cf.* SVET. Nero 33, 3 *Nero venenum* in haedo -tus. *v. l. 59*). SEN. nat. 4ᵇ, 5, 3 si volueris verum exquirere, nivem in Ca⟨r⟩e (cane *δΦ, v. p. 1667, 71*) -aris (-eris *ST*). PLIN. nat. 29, 82 quis ... -iri et praecipue in capillo potuit? (*sc. ovum bubonis efficax esse*). 37, 60 quae fuit coniectura -endi rem immensi pretii (*sc. adamantem*) in foedissimo animalium (*i. hirco*). APVL. apol. 45 cuius (*sc. lapidis q. gagaten vocant*) odore (*v. infra l. 75*) ... in venaliciis vulgo sanitatem aut morbum venalium -antur.

b *indicatur res, qua cuius rei (bestiae infra l. 72) examinatio fiat*: α *additur* ad: PLIN. nat. 8, 117 *cervi* increscentia *cornua* solis vapore durant ad arbores subinde -entes; ubi placuit robur *eqs.* (*cf.* 29, 123 aquilam diximus [*sc. 10, 10*] pullos ad contuendum solem -iri). β *additur* cum: PLIN. nat. 19, 9 *lini* nervositas filo aequalior paene quam araneis tinnitusque, cum dente libeat -iri. γ *ponitur abl. instr.* (*v. et supra l. 67*): COLVM. 12, 21, 6 *paterfamilias* tres aut quattuor notas conditurae totidem amphoris musti -etur, ut exploratum habeat *eqs.* PLIN. nat. 12, 29 quis ille primus -iri *piper* cibis voluit? 17, 220 id (*sc. num arbores vermiculentur*) ... aves cavi corticis sono -untur.

B ***pro obi. est*:** 1 *enunt.*: a *interrog. obl.* (*acced. obi. dir.: infra l. 82 sqq.*): CATO agr. 108, 1 vinum si voles -iri, duraturum sit necne ([agr. capp. 117]. *sic. c. obi. dir.*: LVCR. 2, 489 ubi ... partis unius corporis ... omnimodis -tus eris, quam quisque det ordo formai speciem *eqs.*). CELS. 2, 17, 6 -iri ... num tempora adstringantur an sudor aliqui oriatur. 6, 18, 2ᴮ cum vi quoque -endum, an cutis sequatur (PLIN. nat. 30, 104 in tertianis fiat potestas -endi ... anne *eqs.*). 7, 17, 1ᴮ. PLIN. nat. 9, 122 ut -retur in gloria⟨m⟩ palati, quidnam saperent margaritae. b *acc. c. inf.*: VITR. 7, 9, 5 si qui velit -iri id (*sc. minium*) sine vitio esse, sic erit faciendum.

2 *locutio praeposit.* (de): VITR. 6, 6, 6 de ea re sic erit -undum: ex qua parte lumen *eqs.*

II ***laxiore usu:*** *i. q.* ***quavis ratione temptare, periculum facere*:**

A ***c. respectu*** *sive* ***actionis incipiendae*** *sive* ***rationis, qualitatis*** *sim.* ***tentandae*** (*sunt loci, quibus iure dubites, huc referas an ad cap. alterum, p. 1674, 2 [v. p. 1665, 24. 1666, 52. 80]*): 1 *generalia quaedam:* a *absolute (seu suppl. obi.)*: α *vario usu:* ① *c. verbo nude posito:* PLAVT. Asin. 722 (*Leonida ad Argyripp.*) opta id quod ut contingat tibi vis ... eveniet. :: opto *eqs.* :: impetrasti ... (*Liban.*) ad me adi vicissim atque -ire. exopta id quod *eqs.* ... fiet. Most. 1090 i cum illo in ius ... :: -ar ut opinor, certum est (*sc. num servos quos se daturum promisit, quaestioni daturus sit*). Truc. 753 mitte (*me*) intro ... ad vos ⟨volo⟩ ire. :: non potest ... :: -iri [sine] (*Leo*, s.-iri *Bothe*). :: immo opperire. vis est -irier. TER. Phorm. 495 sin fidem do? :: fabulae! ... :: crede mihi, gaudebis facto ... :: somnia! :: -ire, non est longum. 589 neque defetiscar ... -irier, donec ... effecero. Ad. 497 nitar, faciam, -ar. CIC. Verr. II 2, 26 veniat nunc *Volcatius*, -atur (*num quis ei pecuniam sit daturus*), tecto recipiet nemo. Caecin. 20. orat. 2 aggrediar non tam perficiendi spe quam -endi voluntate (*cf.* GELL. 6 [7], 17, 1 percontabor ... grammaticum ... non ... -undi vel temptandi gratia, sed discendi ... studio *eqs.* [PANEG. 9, 2, 5 -undi causa]). 76 -enti (*part. pro subst.; cf. Dionys. Hal. de imit. 5 p. 211, 18* πειρωμένοις). nat. deor. 2, 74. div. 1, 32 (*sc. cotem praecidere*). Lael. 62 iudicare difficile est (*sc. num amici firmi sint*) ... nisi -tum; -undum autem est in ipsa amicitia (*cf.* PLIN. epist. 5, 8, 1 non quia commode facturum esse confidam [*sc. historiam conscribere*], id enim temere credas nisi -tus *eqs.*). *ibid.* -endi potestatem (AVSON. 465, 4 p. 403 P. dat Telemachus Vlixi ... -endi p. [*sc. arcum tendere; anteced.* temptasset]. *cf. p. 1670, 45*). CAES. Gall. 5, 55, 2 (*postea*: temptaturos). civ. 1, 64, 3 conandum tamen atque -endum (*sc. flumen transire*). CELS. 7, 7, 6ᴮ. SEN. Herc. O. 719 libet -iri (*cf.* VIR. ill. 9, 1 cum ... in ... convivio coniugem suam unusquisque *e Tarquiniis* laudaret, placuit -iri. *al.*). benef. 5, 23, 2 *al.* PLIN. nat. 33, 79 *Gaius princeps* propter avaritiam -tus (*sc. ex auripigmento aurum facere; seq.* temptatum). VAL. FL. 2, 33 iniectam fesso dum pectore molem commovet *Typhoeus*, -ens gemitu reponit inani (*num onus a se deicere possit*). QVINT. decl. 339 p. 340, 9 *al.* PLIN. epist. 1, 15, 4. 6, 25, 5 -amur tamen. 9, 33, 6 crescit audacia experimento. maxime puer, qui primus -tus est (*sc. ad delphinum natare*), adnatat *nanti delphino*. 9, 37, 4 (*seq.* auxilia temptanda). SVET. Vesp. 7, 3 cum vix fides esset, ullo modo rem successuram ideoque ne -iri quidem auderet *eqs.* ARNOB. nat. 2, 18 p. 62, 26 dum *vita* imitatur, -itur et temptat. *et al. saepe.*

② *acced.*: Ⓐ *abl.*: *modi, instr.* (*sim. praep. l. 57*): PLAVT. Asin. 245 (*inveniendae mihi sunt XX minae*) pergam ad forum atque -ar opibus, ⌊omni⌋ copia ([⌊ ⌋ ἀπὸ κοινοῦ. *audi: argentum invenire*]. *sic. abl. instr.*: CIC. Phil. 10, 23 *M. Brutus* temptavit quid patientia perficere posset: nihil cum proficeret, vi contra vim -undum putavit). Pseud. 135 quibus nisi ad hoc exemplum -or (*sc. verberibus*), non potest usura usurpari (*v. l. 52*). *temp.*: CAES. Gall. 4, 3, 4 Suebi multis saepe bellis -ti (*sc. ut Ubios finibus expellerent*). Ⓑ *adv.*: BELL. Afr. 43, 1 *Considius in obsidenda Ancylla* diu multumque -tus *nihil profecit*. HOR. sat. 1, 10, 46 hoc erat, -to frustra Varrone Atacino atque quibusdam aliis melius quod scribere possem (ars 440 *si* melius te posse negares bis terque -tum f. *eqs.*). Ⓒ *gerund.* (*abl.*): PLIN. epist. 3, 15, 5 non ... de universitate pronuntio (*sc. Proculi opus bonum esse*), de partibus -ar legendo.

β *usu certo et artius circumscripto*: ① *fut.* (*coni.*) *indicatur aliquem rem quamvis arduam difficilemque conaturum*: VARRO rust. 1, 1, 2 fundum ... fructuosum cum facere velis meque ut id mihi habeam curare roges, -ar. CIC. de orat. 1, 187 video ... dictum a me esse paulo obscurius; sed -ar et dicam ... planius (*cf.* OV. epist. 14, 21 scribere de facta non sibi caede [*i. non a se f.*] timet *Hypermestra*; sed tamen -ar [*seq. enarratio*]. PLIN. epist. 1, 18, 1 difficile est, sed -ar). fin. 3, 15 -amur igitur ... etsi *eqs.* Tusc. 2, 15 -ar equidem, sed magna res est. HOR. sat. 2, 6, 39 'imprimat his, cura, Maecenas signa tabellis', dixeris: '-ar'. AVG. mus. 1, 2 p. 1083ᶠⁱⁿ. potes ... definitionem meam *musicae* probare? :: -bor, si dixeris *eqs.*

② *adhibetur verbum* -endi *in gerund. modali vel instr.*: Ⓐ *abl.*: TER. Haut. 331 quid aliud tibi vis? :: siquidem hoc fit. :: siquidem? -undo scies ([*v.* SCHOL. *ad l.* p. 117, 27 temptando]. *cf.* QVINT. inst. 5, 10, 123 si ... necesse sit, ut temptantes unum quodque eorum, quod sit aptum ..., -endo noscamus). CIC. inv. 2, 114 quae ... rara et ardua sint, ea -endo pulcra et iucunda hominibus

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

videri (*sim.* TAC. ann. 15, 59, 2 multa -endo confieri, quae segnibus ardua videantur). LIV. 44, 41, 4. CVRT. 7, 11, 10 -endo quae ceteri desperaverunt, Asiam habemus in potestate. *et al.* Ⓑ in -endo: TER. Hec. 38 vetere in nova *comoedia* coepi uti consuetudine, in -undo ut (*explic.*) essem: refero denuo (*i.* '*ut -rer*'). Ad. 858 ut illa quae tu scisse credas nescias et quae tibi putaris prima (*i. optima*), in -undo ut repudies. CIC. leg. 1, 12 nullum ... in -endo periculum (HIRT. Gall. 8, 36, 2 *Caninius* in -undo cum [*a*, c. in -undo *β*] p. n. videret). epist. 10, 6, 3 quae (*sc. quae scripsi*) tu in -endo [in] ea ratione, quae *eqs.* ... vera esse cognosces.

b *c. obi.* (*v. et p. 1669, 19*): *α animantia*: Ⓘ *praevalente vi inchoandi, conandi, sese committendi*: Ⓐ *homines*: ① *c. acc.* (*sic per meton. oppidum pro incolis: infra l. 34*): ⓐ *fere i. q. opera alcis. uti*: PLAVT. Asin. 247 *ad minas inveniendas* dignos indignos adire atque -iri † certumst mihi (-peri *Skutsch ap. Pradel, de praepos. p. 515*³ [*v. p. 1660, 44*]; unumst m. *Vahlen, opusc. II 21 sqq.; alia alii.* *sim.*: TER. Hec. 778 nostras mulieres suspectas fuisse falso nobis ... invenimus: porro hanc nunc -amur [*cf.* DON. *ad l.*: utamur opera eius]). ⓑ *fere i. q. alcis. periculum facere* (*alqm. quasi conando ad alqd. adhibere, in alqa. condicione vel re tentare; cf. p. 1672, 67*): PLAVT. Cas. 812 nimis tenax es.:: num me -tu's uspiam? CASS. Cic. epist. 15, 19, 4 malo veterem et clementem dominum habere quam novum et crudelem -iri. VERG. Aen. 4, 535 (*Dido secum*) rursusne procos ... priores -ar Nomadumque petam conubia? SEN. contr. 2, 3 (11), 5 iste habet suum iudicem nec potest inexorabilem queri, quem nondum -tus est (*cf.* CYPR. testim. 3, 44^tit. p. 104, 5 = p. 151, 9 fideles ... discrepantes non debere gentilem i. -iri). SEN. epist. 81, 2 est tanti, ut gratum invenias, -iri et ingratos (*aliter p. 1675, 63*). CVRT. 10, 7, 10 -rentur modo stirpem Philippi (*sensus: eum regem eligerent*). PLIN. epist. 2, 20, 4 haruspicem consulam, quem sum frequenter -tus. 9, 34, 1 cogito ... recitaturus familiaribus amicis -iri libertum meum (*sc. ut ipse legat, cum ego versus male recitem*). *nota* (*v. supra l. 13*): VAL. FL. 3, 512 (*Iuno*) quam Nemeen ... -ar? ② *? c. genet.*: CIC. Att. 12, 29, 2 de illo Ostiensi nihil est cogitandum. si hoc non adsequimur — a Lamia non puto posse — Damasippi -endum est (*v. Schmalz-Hofmann*⁵, *408*². *at dubites re vera genet. statuendus sit: possis enim subst. velut* '*praedium*', '*hortos*' [*v. quae anteced.*] *subaudire* [*sic Tyrrell-Purser ad l.*]). Ⓑ *bestias*: OV. fast. 4, 814 'nil opus est', dixit, 'certamine' Romulus ... 'magna fides avium est. -amur aves'.

Ⓘⓘ *praevalente vi periclitandi, temptandi, spectandi, explorandi, probandi*: Ⓐ *homines*: ① *subi. homo*: ⓐ *c. solo obi.* (*vi paulo pressiore, sc. alqm. tentare munere, officio dando infra l. 56. 64.* *nota gerundium* ad -endum *pro gerundivo* [*e. g. infra l. 52. 56*]: APVL. apol. 76 *filia* per adulescentulos ditiores invitamento matris suae nequicquam circumlata, quibusdam etiam procis ad -undum permissa): CIC. Lael. 84 qui se amicos habere arbitrantur, tum se ... errasse sentiunt, cum eos gravis ... casus -iri cogit (*cf.* PS. VARRO sent. 21 vis -iri a.? calamitosus fias. PS. SEN. mon. 63). div. 2, 97 quadringenta septuaginta milia annorum in periclitandis -undisque pueris ... Babylonios posuisse. LIV. 7, 13, 6 priusquam, *imperator*, -tus nos esses, de nobis ... desperasti (*cf.* SEN. suas. 1, 16 vos. SEN. nat. 4 praef. 19 te. *al.*). SEN. contr. 7, 3 (18), 7 patrem. VELL. 2, 128, 4 haec naturalis exempli imitatio (*sc. virtuti plurimum esse tribuendum*) ad -endum Seianum Caesarem ... propulit (*cf. supra l. 44*). PHAEDR. 1, 14, 6 eius (*sc. medici*) -endi gratia. SEN. benef. 6, 29, 1 *gratos*. CVRT. 4, 13, 3 suos. GELL. 16, 6, 1 linguae Latinae litterator ... -undum sese vulgo dabat. ⓑ *c. additam.*: *abl. instr.*: VERG. Aen. 7, 373 his ubi nequiquam dictis -ta Latinum contra stare videt *Amata eqs.* SEN. contr. 7, 1 (16), 21 temptari me putavi a patre; uno ... supplicio alterum filium punire, alterum -iri volt. VELL. 2, 95, 1 Neronem Caesar haud mediocris belli mole (*Heinsius*; molem, morem *trad.*) -iri statuit (*cf. supra l. 44*). SEN. benef. 7, 11, 2 si temptare ... me constituerat *Caligula*, toto illi fui -endus imperio (*supple: non parva illa tantum pecunia*). CVRT. 7, 10, 8 si quis ipsos beneficio quam iniuria -iri maluisset *eqs.* SVET. Tib. 70, 3 *Tiberius* grammaticos ... eiusmodi fere quaestionibus -batur: quae *eqs.* in *c. abl.*: SEN. contr. exc. 3, 3 *adulescentem* lex in patrimonio dividendo -itur.

② *subi. deus mortales tentans* (*sim. personate de morte l. 73*): SEN. dial. 1, 1, 6 *deus* bonum virum in deliciis non habet, -itur, indurat, sibi illum parat. epist. 54, 4 'tam saepe mors -itur me?' faciat (*v. p. 1676, 17*). TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 477, 9 ut novus deus ... inobsequentes pronuntiaret, quos non potuisset -iri. paenit. 2, 4 *deus populum* ingratissimum totiens -tus.

Ⓑ *bestias* (*acced.* in *c. abl. l. 78*): PLIN. nat. 8, 149 ne *Alexander canem* in parvis -iri vellet, sed in leone elephantove. VLP. dig. 19, 5, 20 pr. si tibi equos venales -undos dedero (ALF. dig. 9, 2, 52, 3 uti daret *venditor boves* -undos: postea dedit -undos: emptoris servus in -endo percussus ... cornu *bovis* est. VLP. dig. 19, 5, 20, 1 si mulas tibi dedero ut -aris [*seq.* experimenti]).

β res: ① *i. q. conari, tentare, periclitari, explorare sim.* (*c. vi audaciae: p. 1666, 22 sqq.*): Ⓐ *corporaliter*: ⓘ *partes corp.* (*sim.* somnum *l. 7*; agilitatem *l. 11.* *c. additam.: l. 6. 9; acced. interrog. obl.* [*v. p. 1668, 65*]: *infra l. 12*): CATO agr. 157, 8 haec si uteris (*sc. brassicam crudam pro medicamine*), omnis articulos poteris -iri (*i. in omnibus a. poteris experimentum facere, qualem usum haec medicamenta allatura sint. cf. Keil ad l.*). LVCR. 2, 441 si forte manu quamvis ... corporis ipse tute tibi partem ferias atque -are. PROP. 4, 4, 65 (*Tarpeia*) -ar somnum, de te (*Tatio*) mihi somnia quaeram (*i. conabor dormire; v. l. 1*). OV. fast. 2, 368 *Romulus, Remus iuventusque* caestibus et iaculis et misso pondere saxi bracchia per lusus -enda dabant. LIV. 44, 34, 8 alii aptare corpori arma -irique sub his membrorum agilitatem ([*v. l. 20*]. CVRT. 6, 1, 13 *Agis* -tus ... membra, an impetum animi sequi possent *eqs. cf. l. 2*). PLIN. nat. 8, 117 dum -untur *cervi cornua*. QVINT. inst. 2, 8, 3 *v. p. 1667, 7.* ② *utensilia, instrumenta*: VAL. FL. 7, 21 *Medea* iactata toro totumque (*Lochbach*, tumque *V*) -ta cubile ecce videt *eqs.* (*sensus: totum c. explorat, an hic illic iacens quietem inveniat*). STAT. Theb. 6, 23 tranquillo ... arma lacu clavumque *et* ... explorant remos *biremium*, ... at cum -ta cohors, tunc pontum inrumpere *eqs.* POMPON. dig. 13, 6, 13, 1 is qui -endum quid accepit ... qui -undum dedit. *c. abl. modi*: LIV. 26, 51, 6 agilitatem navium simulacris navalis pugnae -bantur (35, 26, 2). *cf. l. 11.* ③ *res naturales* (*praeter l. 29 c. not. audaciae: v. p. 1665, 84*): HOR. carm. 1, 3, 34 -tus vacuum Daedalus aera pinnis non homini datis. PLIN. nat. 2, 125 *piratae coegere* hiberna -iri maria (*cf.* VAL. FL. 8, 51 [*loq. Medea*] tecum aequora, tecum -ar quascumque vias. IVST. 4, 1, 9 torrens fretum ... neque -entibus modo terribile, verum etiam procul visentibus. VVLG. Hebr. 11, 29 mare rubrum ... quod -ti Aegyptii devorati sunt [ἧς πεῖραν λαβόντες]). 8, 11 Antiocho vadum fluminis -enti renuit Aiax *elephantus.* ④ *varia*: LVCR. 1, 1026 *primordia rerum* omne genus motus et coetus -undo tandem deveniunt *eqs.* (*i. cum temptant.* 5, 428). FRONTIN. strat. 3, 5, 1 *Clearchus* qui tam detestabiles epulas (*sc. cadaver membratim distributum*) sustinuisset -iri (*i. conari, audere*). SVET. Cal. 41, 1 ne quod non manubiarum genus -retur, lupanar in Palatio constituit. Vesp. 7, 3 *cum V.* ne -iri quidem auderet rem (*sc. caeco medicinam adferre*). *cf. etiam*: COLVM. 3, 21, 6 necessitas cogit agricolam musti annonam -iri (*i. vendere*).

Ⓑ *incorporaliter* (*saepe c. vi sese committendi* [*v. e. g. infra l. 43. 54. p. 1667, 4*]; *versibus -iri: i. q. conari vs. exprimere: p. 1667, 80*): ① *obi. est subst.*: ⓐ *res ad animum spectantes, affectus, mores, indolem, studia sim.* (*inde explices et* TAC. Germ. 10, 2 proprium gentis equorum quoque praesagia ac monitus -iri [*i.* '*temptando sequi*' *sc. quasi se committentes. antea*: interrogare; *seq.* observant]): PLAVT. Capt. 349 meo periclo huius ego -ar fidem (CIC. epist. 1, 5^a, 1 eiusmodi tempora ... ut et meam et ceterorum erga te fidem et benevolentiam [*aliter p. 1677, 23. 41*] absens -rere. CAES. civ. 2, 33, 1 suam [*i. militum*] f. virtutemque [*v. infra l. 57. 74*]. SALL. Iug. 74, 1. LIV. 30, 12, 15 [*Sophoniba*:] Numidae ... quam alienigenae et externi f. -iri mallem. *al.* CVRT. 8, 2, 27 f. quam vim [*v. l. 53*] Macedonum *malle* -iri. 8, 12, 6. *et al.* *aliter p. 1677, 40*). CIC. Brut. 231 te arbitror malle ipsum tacere quam taciturnitatem nostram -iri. Att. 16, 16, 10 amorem ... tuum. div. 1, 55 *Latinium* iterum esse ... monitum, ne vim suam (*sc. Iovis*) -iri vellet ([*cf. quae seqq.*]. SALL. Iug. 32, 5 ne *Iugurtha* v. quam misericordiam [*v. p. 1667, 4*] eius [*sc. populi R.*] -iri mallet. 102, 9 v. et gratiam nostram. LIV. 4, 5, 4 animos vestros illi temptabunt semper, vires non -entur. 23, 45, 10 virtutemque [*v. l. 74*]. 36, 7, 5 *al.* PLIN. paneg. 31, 1 *al. v. l. 50. 63; aliter p. 1672, 72. 1673, 40. 1678, 7 sqq.* *cf.* LIV. 2, 59, 4 legati tribunique *Appium monebant* ..., ne ... -iri vellet imperium, cuius *eqs.* [*i. ne periclitaretur, quid i. suum valeret*]. *aliter p. 1673, 63. 1681, 21*). CAES. civ. 3, 60, 3 novam temptare fortunam novasque amicitias -iri constituerunt (LIV. 21, 34, 2 a. malle quam vim [*v. l. 53*] Poenorum [*item* 28, 3, 4; *syn. antea*: temptarent]. SEN. benef. 7, 14, 4 nihil incidit durius, quod veram a. -retur). LIV. 2, 25, 3 *consul* -endi animos militum causa ... moratus ([27, 13, 8 m. suorum. CVRT. 7, 2, 36]. 34, 13, 4 *al.* VELL. 2, 87, 3 victorum. SEN. benef. 2, 3, 2 meum. QVINT. inst. 5, 7, 20 IVST. 14, 1, 11 *al. aliter p. 1673, 55. 1677, 72.* *cf.* VAL. FL. 5, 319 tecta petenda urbis et ignoti mens -enda tyranni). 3, 56, 10 iudicium populi R. (QVINT. inst. 2, 5, 13 *praeceptor debebit* frequenter interrogare et i. discipulorum -iri. DON. Vita Verg. l. 114 Br. hominum. CYPR. epist. 59, 16 p. 686, 9 si i. nostrum voluerint -iri [-iri *om. V*], veniant. *aliter p. 1670, 65.* *cf.* AVSON. 462, 4 p. 401 P. *Penelopa* singulorum *procorum* studia -ens). 5, 43, 6 Gallos ... ad Romanam -endam virtutem fortuna ... Ardeam ... duxit (PLIN. epist. 6, 31, 2 variae cognitiones et quae virtutes iudicis per plures species -rentur [rep *-γ*]. *v. et l. 48. 57; aliter p. 1673, 45. 1677, 32*). 10, 19, 4 voluntatem militum (*aliter p. 1677, 31*). 31, 7, 6 segnitiam nostram. *al.* POMP. TROG. Iust. 38, 7, 10. CVRT. 6, 4, 24 *Phrahates* in fidem receptus multis exemplo fuit -endi clementiam regis (8, 3, 2. TAC. ann. 5, 6, 3 non crudelitatem, non cl. cuiusquam -ar [*seq.* probatus]. 15, 12, 2. VIR. ill. 80, 4 Caesaris. *aliter p. 1677, 49*). PLIN. nat. 8, 159 obsequia *equorum* (*i. quomodo ad iaculantium gestus obsequerentur*). QVINT. inst. 6 praef. 10 quo (*sc. filii mei ingenio*) nihil praestantius cognovi plurima -tus

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*cf.* PRVD. perist. 10, 666 Romanus . . . -iri innoxiam lactantis oris indolem. *aliter p. 1677, 77*). 11, 2, 34 memoriam. TAC. ann. 6, 21, 1 cuius artem -iri Tiberius statuisset (*cf. infra l. 17. p. 1670, 22*). 12, 18, 1 misericordiam (*v. p. 1666, 55*). 14, 13, 1 venerationem sui. *et saepe al.* *acced. additam.*: *abl. modi, instr.*: LIV. 3, 61, 12 *animos* proeliis . . . levibus -undo adsuefecerat *eqs.* (CVRT. 3, 6, 12 quo maxime modo velles, a. -iri meum. *ibid. cf.* QVINT. inst. 2, 8, 3 *palaestrae peritus in gymnasio* -tus *puerorum* . . . omni modo corpus animumque [*v. p. 1666, 13*]). 25, 6, 22 vis tu mari, . . . terra . . . acie . . . urbibus oppugnandis -iri virtutem? SEN. dial. 1, 4, 11 *Lacedaemonii liberorum* indolem publice verberibus admotis (*cf.* PLIN. paneg. 45, 4 beneficiis potius quam remediis ingenia nostra). PLIN. nat. 7, 14 mos *Psyllis* . . . eo . . . genere (*sc. veneno serpentium*) pudicitiam coniugum -endi. TAC. ann. 6, 20, 2 *Tiberius* peritiam *Thrasylli* . . . hoc modo -tus. PLIN. epist. 3, 7, 5 *Silius poeta* nonnumquam iudicia hominum recitationibus -batur. in *c. abl.*: CIC. epist. 13, 20 *Asclaponis medici* iucunda fuit . . . ars . . ., quam sum -tus in valetudine meorum (*cf. l. 3*). SEN. dial. 9, 7, 5 *Cato* habere debuit . . . malos, in quibus vim suam -retur (QVINT. inst. 10, 1, 103 in *Cicerone* . . . totas vires suas eloquentia).

ⓑ *bellum, pugnam sim.* (militiam *l. 34*): *i. q. conari, periclitari*: CAES. Gall. 1, 44, 4 si *Galli* iterum -iri velint (*α*, vellent *β*) *bellum*, se (*Ariovist.*) paratum esse decertare. LIV. 25, 6, 10 ne -tus quidem certamen arma tradidit hosti (31, 40, 3. *cf.* BACCHIAR. repar. laps. 10 p. 1047A periculum certaminis -iri). 38, 45, 3 legatorum precibus, ne . . . praedictam superantibus terminos fatalis cladem -iri vellet (*i. ne periclitaretur, utrum cladem re vera accepturus esset necne*). CVRT. 5, 4, 28 antequam discrimen -rentur, in fugam *versi* (AMM. 31, 7, 8 postrema d.). 8, 10, 10 pugnam (*cf.* VAL. FL. 3, 512 [*Iuno*:] quae proelia [*Ald., edd.*; belua *corrupte trad.*] Lernae -ar?). STAT. Theb. 11, 339 (*Iocaste ad Eteoclem*) me miseram, vinces! prius haec tamen arma necesse est -are domi: stabo *eqs.* (*cf. p. 1668, 7; aliter p. 1678, 40*). Ps. QVINT. decl. 19, 9 p. 344, 23 non -iri militiam, non temptare maria (*aliter p. 1676, 56; ad rem cf. l. 49. p. 1655, 5*).

ⓒ *casum, fortunam* (*aliter p. 1668, 40. 1680, 62 sqq.*): fortunam: CAES. Gall. 1, 31, 14 *ut* f. . . . quaecumque accidat, -antur. 2, 16, 3 uti *Nervii* eandem belli f. -rentur (LIV. 38, 28, 5 utrum se dedere Romanis an b. f. -iri mallent. CVRT. 8, 12, 13 *al.* CAPITOL. Gord. 15, 2 *al.*). SALL. Iug. 63, 1. LIV. 22, 60, 23 nullam f. certaminis -ti tradiderunt arma (25, 27, 8 navalis certaminis. *cf.* 23, 16, 7 f. pugnae. TAC. hist. 4, 20, 2 f. proelii. *sim. de iuris certamine [v. p. 1670, 28] per imag.*: COD. Theod. 1, 22, 2 [= Iust. 3, 14, 1 pr.] -antur iurgandi f. 10, 10, 27, 2 *die praestituta lapsa* nec subeundi ultra certaminis -endam esse f.). 42, 50, 11 *al.* SEN. contr. exc. 5, 1 illam (*sc. f.*). SEN. dial. 9, 13, 2 *f.* raro. nat. 5, 18, 6 incertam (*syn. antea*: periclitamur). *al.* CVRT. 7, 11, 5 obsidionis. QVINT. inst. 10, 7, 32 praesentem. TAC. hist. 2, 31, 2 *al.* FLOR. epit. 3, 22, 2. FRONTO p. 206, 16 N. variam. IVST. 5, 6, 7 *Athenienses* iterum . . . f. maris -undam decernunt (*ad rem cf. supra l. 34*). *et al.* *c. additam.*: CAES. civ. 2, 30, 2 per virtutem in pugna belli fortunam -iri (*cf.* LIV. 7, 37, 4 certamine ultimo f. -iri statuit). LIV. 31, 31, 16 ne . . . plures . . . ad -undam adversus nos f. belli incitemus. VAL. MAX. 1, 6, 12 ne cum Caesare ultimam belli f. -iri contenderet (IVST. 2, 11, 6 *Leonidas hortatur* sibi cum Spartanis f. -endam). eventum, casum: CAES. Gall. 3, 3, 4 maiori . . . parti placuit . . . rei eventum -iri et castra defendere (CVRT. 8, 13, 12 parvae rei discrimine summae . . . e. AVG. civ. 3, 14 p. 113, 8 D. e. belli de tergeminis hinc atque inde fratribus [*i. Horatiis, Curiatiis*] placuit -iri). TAC. ann. 12, 33 novissimum casum (SVET. Iul. 60. AMM. 24, 2, 14 imperator omnes aleae c. inter mutuas clades -iri festinans. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 2, 745 p. 249, 1 c. . . . saevientes fortunae et periculorum omnium sortem).

ⓓ *varias res*: CIC. epist. 13, 65, 1 nos eam rem (*i. pactiones*) Ephesi -tos esse neque ab Ephesiis ullo modo impetrare potuisse (LIV. 3, 11, 1 velut rei -undae causa. 4, 35, 9 *al. cf.* LIV. 1, 36, 4 *Attus Navius* augurio rem -tus [FLOR. epit. 1, 5, 4]). NIGID. frg. Prisc. gramm. II 386, 9 -enda ratio.

② *obi. est pron.*: TER. Ad. 172 istuc (*sc. quod in animo habes i. pugnis caedere*) volo . . . ipsum -iri. :: em serva. CIC. Flacc. 65 (*proverb.*) si quid cupio -iri velis, in ⌊Caria⌋ (⌊ ⌋ *Σb*, Care *Erasm.*; *cf. gr.* ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον *et v. p. 1663, 63*) id *eqs.* Balb. 61 voluimus quaedam, contendimus, -ti sumus. orat. 3 multorum qui desperatione debilitati -iri id nolent, quod se assequi posse diffidant (leg. 1, 12. TAC. ann. 4, 54, 1 id . . . quo acrius -retur *Tiberius [sc. an verum esset]*. *cf.* COLVM. 1 praef. 28 nolent -iri, quod se consequi posse diffident. APVL. Socr. prol. 2 p. 106 ego quod Aristippus dixit, -ar. TERT. paenit. 7, 5 *ii qui naufragio liberati sunt*, bona . . . sollicitudine iterum -iri devitant, quod semel didicerunt timere. AVSON. 394, 2 p. 252 P. salve . . . dico Theoni, versibus -ens quod volo quodve queror [*cf. p. 1666, 39*]). top. 2 utrumque. Att. 6, 2, 7 omnia feci, quae potui aut in mea provincia perficere ⟨aut⟩ in regno -iri (PORPH. Hor. ars 341 quae -ti non sunt, exagitant). FRONTO p. 23, 2 N. ea quae magis necessaria, frequentius sunt -unda (*cf.* CLAVD. 8, 357 cur non potius, verbis quae disseris, usu -or? . . . duc tecum *me* comitem *in Alpes*). *et al.*

③ omnia -iri (*sim. formulae*: ultima, cuncta *al.*; *v. infra l. 22 sqq.*): *i. nil inexpertum omittere, omnia conari atque agere* (*cf. Landgraf ad Cic. S. Rosc.*[2] *p. 65 sq.*): omnia (LIV. 4, 44, 10 *v. p. 1669, 75*): TER. Andr. 311 o. -iri certumst prius quam pereo (Eun. 789 o. prius -iri quam armis [arma *Bentley*; *supple*: 'agere'] sapientem decet [*cf. p. 1667, 32*]. LENT. Cic. epist. 12, 15, 3 iniurias perpeti et . . . o. prius -iri malui. CAES. Gall. 7, 78, 1 *al.*). CIC. orat. 4 par est omnis o. -iri, qui res magnas . . . concupiverunt. Att. 1, 3, 3 feci et -tus sum o. (*sc. ut amicum placarem*). 2, 16, 4. 7, 2, 6 o. -ar et ut spero adsequar (epist. 7, 23, 4. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16 [= 9, 24], 9 -ar . . . et temptabo o.). CATVLL. 21, 6 pedicare cupis meos amores . . . haerens ad latus o. -iris (*v. p. 1660, 55*). CAES. Gall. 4, 4, 4. civ. 3, 57, 2 sese o. de pace -tum nihil adhuc ⟨effecisse⟩. *al.* SALL. Catil. 26, 5 bellum facere et extrema o. -iri. LIV. 10, 16, 4 (*seq.* temptasse). 26, 30, 6. 29, 35, 12 nequiquam (-pediens *HJ*). *al.* SEN. clem. 1, 12, 4 *al.* CVRT. 4, 1, 29. 5, 11, 12 pro fide (*v. infra l. 32*). *al.* PLIN. nat. 8, 58 vis malorum etiam feras o. -iri cogit. 25, 37 *al.* PLIN. epist. 1, 20, 15 omnia pertempto, o. -or, πάντα denique λίθον κινῶ. FLOR. epit. 1, 13, 15 *al.* PANEG. 8, 14, 5 -amur o. (*i. navigemus*). *et al.* *aliae formulae*: cuncta: LIV. 5, 14, 2 c. -entes . . . homines *et* . . . deos . . . exciebant (PLIN. nat. 15, 57 -tis c. hominibus *inserendo*). QVINT. inst. 4, 2, 38 *non* aliud in eloquentia c. -ti difficilius reperient quam *eqs.* nihil non: PLIN. nat. 16, 56 nihil non -ente vita. FLOR. epit. 3, 22, 9 in fame nihil non -ta (4, 5, 3). multa: PVBLIL. H 8 hominem -iri multa paupertas iubet. ultima: LIV. 2, 28, 9 prius . . . quam u. -rentur, senatum . . . consulere placuit. 3, 2, 11 u. audere et -iri. 5, 43, 1. 24, 3, 14 *al.* SEN. clem. 1, 14, 1 *pater bonus* multa ante temptat quibus dubiam indolem *filii* . . . revocet; simul deploratum est, u. -itur. CVRT. 5, 3, 4 pro fide (*cf. supra l. 18*). 8, 14, 35. *v. etiam p. 1673, 21.*

Ⓘ *i. q. gustu temptare, degustare sim.*: Ⓐ *corporaliter*: AVSON. 156, 4 p. 12 P. an vegeto madeant condita obsonia gustu, . . . -undo proba, *Sosia*. Mos. 278 Glaucus gramina gustatu postquam exitialia Circes -tus carptas moribundis piscibus herbas sumpsit. AVG. civ. 21, 7 p. 503, 4 D. (*in imag.*) multi se locuntur -tos *fructus Sodomitarum arborum*, ut *eqs.* Ⓑ *incorporaliter*: CIC. Tusc. 5, 61 visne . . . Damocle, quoniam te haec vita delectat, ipse eam degustare et fortunam -iri meam? (*aliter p. 1667, 36*). AVSON. 95, 2 p. 348 P. aspice, quam blandae necis ambitione fruatur, letifera -ens gaudia (*intellege*: '*aquam*') . . . Hylas.

γ reflexive (*de re personata l. 46. 48. acced. fort. interrog. indir.: l. 49*): SEN. dial. 1, 3, 3 non licuit . . . illi (*Demetrio*) se -iri. 9, 2, 13 modo mari se, modo terra -itur semper praesentibus infesta levitas (*sic c. additam.*: QVINT. inst. 12, 11, 16 in foro nos -iri potuimus). epist. 56, 15 -iri et exercere me volui. 64, 4. PANEG. 2, 35, 4 nondum se virtus -batur: iam disciplina vincebat. *? c. interrog. obl.*: SEN. nat. 6, 4, 2 temptare me voluerim et -iri, ⟨si⟩ (*add. Gercke*) aetas aliquid nobis . . . ad scientiam . . . adiecerit (*cf. p. 1669, 29*). *aliter p. 1678, 24.*

c *pro obi. est enunt.*: *α pendet inf.* (*v. etiam p. 1671, 67*): PLAVT. Capt. 425 magis non possum factum velle, quam opera -ar persequi. TER. Phorm. 538 quin . . . beneficium . . . ei -emur (-amur *Σ*) reddere? (*cf.* OV. epist. 17, 194 ire per invitas -emur aquas). LVCIL. 1027 summatim . . . -ar rescribere paucis ([NON. p. 296, 5 -iri temptare]. OV. met. 7, 175. Pont. 1, 8, 58 -ar . . . spargere semen humo. QVINT. inst. 2, 13, 17 dicere -ar. PANEG. 12, 1, 5 *al.*). LVCR. 5, 1309 temptarunt etiam tauros in moenere belli -tique sues saevos sunt mittere in hostes. VERG. ecl. 8, 67 coniugis ut magicis sanos (*i. 'non amantes'*) avertere sacris -ar sensus. OV. epist. 16, 76. trist. 5, 7, 40 -or curis . . . dare verba meis. AVSON. 419, 6 p. 355 P. EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 954A (*gr.* εἰ . . . ἐπειρώμην ἐφικνεῖσθαι). BOETH. arithm. 2, 50 p. 160, 16. *et al.*

β seq. interrog. obl. (*v. etiam l. 49. p. 1666, 2*): ① *varia exempla selecta* (*disiunctive p. 1669, 13; c. additam. p. 1669, 7 sqq.*): PLAVT. Cas. 274 tu *Chalinum* . . . orato, ego . . . orabo vilicum. :: sane volo. :: . . . -emur, nostrum uter sit blandior. Most. 237 in te . . . certumst principe *me* ut sim parcus -iri: nam *eqs.* (*cf.* Rud. 917 tempestate saeva -iri expetivi, paupertatem eri qui et meam servitutem [*Camerar.*, sententiam *trad.*] tolerarem). Pseud. 1007 ut occepisti, perge opera -irier, quid epistula ista narret (LIV. 6, 26, 6 in nos quid arma polleant vestra, si patiendo -endum est, inermes -emur. SEN. dial. 10, 18, 1 AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 558, 11. GREG. TVR. Franc. 8, 30 p. 345, 7 iam -ire debemus, quid agi oporteat. *al.*). Truc. 398 quanti sese penderem (*cf.* CIC. Phil. 6, 3 ut quantum senatus auctoritas . . . apud Antonium valiturus esset, per legatos -remur. LIV. 3, 39, 7 -rentur, quanto fortior dolor . . . esset. SEN. clem. 1, 11, 2 *non decet Caesarem* q. sibi in cives suos liceat -endo temptare. QVINT. decl. 294 p. 166, 19 *al.*). TER. Haut. 46 -imini in utramque partem (*sc. statariam, motoriam*) ingenium quid possit meum (RHET. Her. 2, 16, 23. CIC. orat. 5 *artifices non* minus -ti sunt, q. efficere aut quo progredi possent [COLVM. 1 praef. 31]). CIC. Verr. II 2, 14. LIV. 5, 9, 5 (*verba C. Servili Ahalae*) ne ego libenter -rer *minas vestras,*

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam non plus in iis iuris quam in vobis animi esset (SEN. dial. 6, 15, 3 -endum se dedit *Tiberius* Seiano ad latus stanti, quam patienter posset suos perdere). SEN. contr. 9, 1 (24), 7 Callias -itur, an gratus sim (LVCAN. 3, 114 exit in iram, viribus an possint obsistere iura, per unum Libertas -ta virum [*sc. Metellum*]. PLIN. nat. 30, 104 potestas -endi . . . anne *eqs.* TERT. cult. fem. 2, 10 l. 35 EPIST. Alex. p. 210, 14 *al.*). *et al.* *acced. additam.:* *praepp.:* NEP. Alc. 1, 1 in hoc (*Alcibiade*) quid natura efficere possit, videtur -ta (SEN. dial. 1, 4, 8 in quibus -retur *deus*, quantum humana natura posset pati). SEN. epist. 90, 5 nemo quantum posset, adversus eos -batur, per quos coeperat posse. *abl. instr.:* PLIN. epist. 1, 17, 2 pulchrum *est* . . . quantum . . . gratia valeas, aliorum honoribus -iri (2, 9, 5 q. . . . valeam, precibus -or). *disiunctive (v. et infra l. 19. 36. 57. 68):* ENN. ann. 198 (*Pyrrhus ad Rom.*) vosne velit an me regnare era quidve ferat Fors, virtute -amur (*cf. H. Fränkel, Hermes 70, 1935, 68 sq.*). CIC. Verr. II 1, 24 ut -ar, utrum ille ferat molestius me tunc tacuisse an nunc dicere (*sc. Hortensius*). CVRT. 6, 11, 28 utrumne vino gravatus effudisset *Hegelochus* illa an *eqs.*

(ii) *acced. obi. dir. (v. p. 1665, 11; disiunct. l. 22):* Ⓐ *aliquem:* PLAVT. Pseud. 73 nunc . . . te -ar, quid ames, quid simules. AVG. catech. rud. 11, 16 deus nos -iri voluit, utrum *eqs.* VVLG. iud. 2, 22 ut in ipsis *gentibus* -ar Israel, utrum custodiant viam domini . . . an non (3, 4). Ⓑ *aliquid:* PLAVT. Amph. 662 (*verba Alcumenae*) an ille (*sc. Amph.*) me temptat sciens atque id se volt -iri, suom abitum ut desiderem? SEN. contr. 7, 3 (18), 7 volui -iri adfectum *patris* . . ., quomodo mentionem mortis meae ferret. TAC. ann. 11, 17, 1 virtutem -rentur, an *eqs.* AVG. quaest. hept. 1, 39 p. 22, 22. *cf. et p. 1666, 12.*

(iii) *interrog. obl. per* si *inducitur (cf. et p. 1668, 50):* CIC. Phil. 9, 2 *Ser. Sulpicius* non recusavit, quo minus vel extremo spiritu, si quam opem rei publicae ferre posset, -retur (*cf.* div. 2, 26 -amur . . . si possimus cornua commovere disputationis tuae). VAL. FL. 5, 561 -ti *iuvenes* . . ., si tela artusque sequantur (*sensus: num lacertis longa navigatione defatigatis probe uti possint*).

(iv) *in certis formulis, rationibus dicendi:* Ⓐ licet, libet -iri (*sim.* iuvat *l. 45; disiunctive l. 39. 44. 45*): libet: PLAVT. Trin. 938 quia lubet -iri, quo evasurust denique. LIV. 25, 38, 11 -iri libet, quantum audeatis duce vestro auctore. OCTAVIA 576 libet -iri, viribus fractus (-ctis *A*) meis an cedat *eqs.* ARNOB. nat. 1, 52 p. 36, 5 -iri libet et recognoscere, an *eqs.* PRVD. perist. 10, 881 (*vs. 876* temptemus). licet: CIC. orat. 232 quantum . . . sit apte dicere, -iri licet, si *eqs.* (PLIN. paneg. 59, 4 liceat -iri, an *eqs.*). VERG. Aen. 11, 387 possit quid vivida virtus, -are licet (BOETH. arithm. 1 praef. p. 4, 19 -are igitur licet, quantum . . . an . . . utrum *eqs.*). iuvat: LIV. 21, 41, 6 -iri iuvat, utrum alios . . . Carthaginienses . . . terra ediderit an iidem sint, qui *eqs.*

Ⓑ velle -iri (cupere *l. 56; disiunct. l. 57*): CIC. off. 1, 113 oportebit . . . nec velle -iri, quam se aliena deceant (VAL. MAX. 3, 2, 15 [*Porcia ad Brutum*] -iri . . . volui, . . . quam aequo animo me ferro essem interemptura). BELL. Afr. 51, 4 voluit . . . -iri, . . . haberetne *eqs.* (LIV. 24, 44, 10 -iri . . . volui, fili, satin scires consulem te esse). VAL. MAX. 2, 2, 4 an (SEN. epist. 35, 4). SEN. nat. 4 praef. 16 quod *fortuna* -iri voluisset, quanti aestimarem fidem (AVSON. 350, 3 p. 206 P.). QVINT. decl. 357 p. 389, 13 quid *eqs.* *similiter:* VERG. ecl. 3, 29 vis . . . inter nos, quid possit uterque vicissim -amur? PLIN. paneg. 59, 5 cupimus . . . -iri, an nunc quoque *eqs.* *disiunctive:* NEP. Dat. 9, 2 *Datames* -iri voluit, verum falsumne sibi esset relatum.

Ⓒ *coni. (fut.)* -ar (*disiunct. l. 68; c. abl. instr. l. 72*): PLAVT. Bacch. 405 nunc -ar (-or *B*), sitne aceto tibi cor acre in pectore (SIL. 4, 608 -ar, sitne in terris *eqs.*). TER. Ad. 877 nunc . . . -amur [porro] contra, ecquid ego possiem blande dicere aut *eqs.* (APVL. apol. 37 -amur, an *eqs.*). SEN. contr. 1 praef. 3 quid possit *memoria*, -ar *eqs.* (IVV. 1, 170 -ar, quid concedatur in illos quorum *eqs.*). VAL. FL. 1, 559 (*verba Iovis*) arbiter ipse locos terrenaque summa movendo (*i. 'l. summae potestatis terrenae mutando'*) -ar, quaenam populis . . . cunctis regna velim *eqs.* STAT. Theb. 3, 618 hodie, volucrum quae tanta potestas *sit*, -ar. *disiunctive:* PLAVT. Stich. 311 -ar fores an cubiti ac pedes plus valeant (*cf.* OV. met. 1, 222 Lycaon . . . ait '-ar, deus hic . . . an sit mortalis'. STAT. Theb. 10, 847 -ar, quid sacra iuvent, an falsus Apollo). SEN. epist. 25, 3. *acced. abl. instr.:* CVRT. 10, 8, 18 altera legatione, an mitigari possint, -amur.

γ *pendet* ut: *fere i. q. niti (syn. l. 77; cf. etiam* LIV. 4, 44, 10 nequiquam omnia -tis patribus, ut mitigarent plebem [*v. p. 1668, 5*]): PLAVT. Merc. 111 ex summis opibus viribusque usque -ire, nitere, erus ut minor opera tua servetur. CIC. Att. 9, 10, 3 nunc, si vel periculose -undum erit, -ar certe, ut hinc avolem (*cf.* 11, 23, 3 vel nocturnis itineribus -ar, ut te videam). NEP. Dat. 2, 3 Datames . . . -iri voluit, ut sine armis propinquum ad officium reduceret. *non huc pertinere vid. p. 1660, 67.*

2 *potiora et significantiora:* a *in re mil.: proelio, bello sim. alqm. tentare (rem p. 1670, 4):* α *c. obi.:* *nudo (huc fort. etiam* ITIN. Alex. 82 [*l. varie temptato*] *referas*): NEP. Hann. 4, 3 *Hannibal* assiduis patris obtestationibus eo est perductus, ut interire quam Romanos non -iri mallet. IORD. Rom. 141 converso . . . a Gallis Manlio Torquato Latini -ti sunt et devicti (*pass., v. p. 1661, 12*). *c. abl. instr.:* TAC. ann. 12, 14, 2 rem in casum dare proelioque -iri. PANEG. 12, 8, 3 clausos . . . -i⟨ri⟩ armis coegisti (*seq.* temptaverant. *v. l. 10*). β *absol.:* FLOR. epit. 3, 22, 7 duces comminus invicem -ti (4, 10, 1 -tis i. Parthis atque Romanis. *aliter p. 1674, 29*). γ *acced. praep. (c. abl. instr. l. 10):* adversum: PANEG. 4, 24, 6 Antoninus imperator . . . cum adversum Parthos armis (*v. l. 5*) -retur. cum: PANEG. 8, 15, 6 *hostis* cum ducibus tuis maluit -iri quam *eqs.*

b *artes certas:* α *obi. est res artem quandam indicans:* *carmina, artificia:* VERG. ecl. 5, 15 haec . . . quae . . . carmina . . . modulans alterna notavi, -ar (*sc. in certamine. aliter p. 1676, 67*). STAT. silv. 1, 3, 51 quicquid et argento primum vel in aere minori lusit (*i. 'quasi ludendo perfecit'*) et enormes manus est -ta colossos (*sensus: m. se in fingendis colossis tentavit; conata est an magnos c. facere posset*). *instrum. musica:* SEN. epist. 56, 4 qui ad Metam Sudantem tabulas -itur et tibias nec cantat, sed exclamat (*cf.* CALP. ecl. 4, 59 forsitan illos -ar calamos, here quos mihi . . . Iollas donavit). *in arte coquendi:* MART. 11, 31, 15 hinc (*sc. e cucurbitis*) cellarius -itur artes, ut condat *eqs.* (*cf. p. 1667, 3*).

β *refl.: i. q. alqo. genere artis poeticae sui ipsius facere periculum (acced. abl. instr.):* PLIN. epist. 7, 4, 3 -tus sum me aliquando et heroo, hendecasyllabis nunc primum. 9, 29, 1 variis me studiorum generibus, nulli satis confisus, -or.

c *in re forensi pro t. t.: i. q. 'in iure', 'apud praetorem' agere, causam in iudicium vocare sim. (inde magis debilitate fere i. q. agere cum alqo., expostulare sim.: v. p. 1671, 13. v. et p. 1667, 42):* α *absolute:* PLAVT. Merc. 769 (*verba coci*) vin me (*subi.*) -iri? :: nolo. :: mercedem cedo (*sic Ussing, Enk accipiunt; alii aliter*). TER. Ad. 350 quando . . . conscia mihi sum . . . *nullam* rem . . . intercessisse illā aut me indignam . . . -ar (DON. *ad l.:* apud iudices agam). CIC. Quinct. 75 ego -iri non potui (85 cotidie. Q. Rosc. 19 [-ire *codd. plerique*]. COD. IUST. 4, 44, 14. 6, 35, 2, 1 [*a. 208*]. *al.*). dom. 34 LIV. 40, 29, 11 CALP. decl. 14 p. 14, 14. PROB. litt. sing. gramm. IV 275, 21 Romae rec⟨t⟩e -iri possit (SCAEV. dig. 47, 6, 6, 1 [*ex Labeone*]. *al.*). EDICT. praet. VLP. dig. 2, 9, 1, 1 qui ad -endum non facit ius actoris deterius. POMPON. dig. 23, 4, 7 *al.* AFRIC. dig. 15, 1, 38, 3 intra annum . . . an postea. *al.* GAIVS dig. 6, 1, 36 pr. ne frustra -atur (FRG. Vat. 276 *al.*). *al.* VLP. dig. 2, 2, 3, 2 quandoque. 4, 7, 11. 25, 5, 1, 1 *saepe.* PAVL. dig. 3, 4, 6, 1 *al.* COD. Theod. 9, 1, 5 sub -endi periculo. COD. IUST. 4, 54, 5 si coeperis -iri. *al.* *et al.* *in certis quibusdam locutionibus:* -undi potestas est (*sim.; cf. p. 1664, 35*): CIC. Quinct. 51 cum -undi p. non est (EDICT. praet. VLP. dig. 42, 8, 1 pr. 43, 17, 1 pr. 43, 24, 1 pr. *al.* PAPIN. dig. 21, 1, 55 VLP. dig. 4, 6, 28, 4. 42, 8, 6, 14 *al.* PAVL. dig. 47, 8, 3 cum domino -undi p. [*ibid.; syn.* agatur, agetur]. COD. IUST. 9, 33, 2 [*a. 260*]. *al.*). VENVL. dig. 10, 2, 7. GAIVS dig. 3, 6, 6 si . . . p. ei fieret -undi. 3, 6, 6 -undi potestatem non habere (PAPIN. dig. 21, 1, 55 VLP. dig. 4, 6, 28, 4 *al.*). *al.* *et al.* *alia:* CIC. Caecin. 39 nullam esse actionem, nullum -endi ius constitutum. VLP. dig. 47, 8, 4, 8 intra annum . . . -undi facultatem (*cf.* PAVL. dig. 10, 4, 2 ut ei qui agat, -undi sit copia. COD. Theod. 5, 19, 2 [= IUST. 11, 50, 2, 4] non adimitur eis . . . -undi licentia). COD. IUST. 5, 51, 6, 1 (*a. 290*) adversus unum liberum -undi arbitrium competere.

β *acced. obi.:* ⓘ *acc. (cf. quasi defin.:* PAVL. dig. 2, 4, 1 in ius vocare est iuris -undi causa vocare): CIC. Caecin. 33 homines . . . qui ad constitutum -undi iuris gratia venissent (Sest. 92 ut *Milo* ius -retur, vim depelleret. TAC. ann. 3, 36, 3 CALP. decl. 24 p. 22, 19. COD. IUST. 8, 46 [47], 4, 1 [*a. 259*] ad ius -undum. *aliter p. 1673, 64. 1681, 27*). LIV. 3, 56, 10 (*Appius*) sua propria bona malaque (*i. quae meruisset quaeque peccavisset*), cum causae dicendae data facultas sit, tum se -turum (*i. iure acturum*). QVINT. decl. 254 p. 39, 3 iudicia felicius -tus ([*ibid.* p. 41, 10 totiens infeliciter; *seq.* nihil temptasse privatim]. RESCR. div. Hadr. VLP. dig. 48, 18, 12 liberale i. PAVL. dig. 10, 2, 25, 5 familiae erciscundae i. ITALA Matth. 5, 40 [cod. k] tecum i. [κριθῆναι, *Vulg.* iudicio contendere]. act. 25, 10 [cod. g]; κρίνεσθαι, *Vulg.* iudicari. COD. IUST. 1, 4, 7 [*a. 398*]. 11, 17 [16], 2 *al.* GLOSS.[L] II Abav. IV 20 i. -iri iudicari. *aliter p. 1666, 69. 1681, 24*). COD. IUST. 8, 5, 1 pr. (*a. 326*) nec eos . . . ab -unda re secludant (*cf. l. 74*). (ii) *c. genet. (per gerund.):* COD. Theod. 4, 22, 1 (= IUST. *l. 72*) nec eos qui deiecti sunt absentium nomine possidentes, ab -undo rei secludant.

γ *acced. variis additamentis:* ⓘ *indicatur, quocum, adversus quem (pro quo p. 1671, 35) iure agatur (cf. etiam l. 48. 56. 69. p. 1671, 37. 41 sq. 61 al.):* Ⓐ cum: ⓘ *pleno sensu:* PLAVT. Poen. 1408 quamquam . . . te meruisse ut pereas scio, non -ar tecum ([IAVOL. dig. 9, 2, 38 omnimodo . . . tecum recte lege Aquilia. VLP. dig. 16, 3, 1, 11 qua actione. *al.*]. *cf.* VLP. dig. 11, 3, 9, 1 mecum. *al.*). CIC. Quinct. 68 fuisse procuratorem *C. Aquilium*, quicum -retur (*T*, -iri posset *rell.*) *P. Quinctius.* or. frg. A VII 16 S. (= 15 M.) quod ne cum eis quidem -tus es, quos *eqs.* (POMPON.

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 7, 1, 19, 1 suis actionibus... cum eo. 13, 6, 13, 2 *al.* VENVL. dig. 42, 8, 25, 1 GAIVS dig. 4, 7, 3 *al.* PAVL. dig. 13, 7, 18 pr. *al.* COD. Iust. 4, 39, 2 suo ordine. *al.*). IVLIAN. dig. 3, 5, 29 (30). 9, 4, 39 pr. (*antea*: agere). 18, 4, 18 cum emptore ... vel ex stipulatu vel ex vendito recte (GAIVS dig. 15, 1, 27, 7 PAVL. dig. 15, 1, 47, 3 *al.*). GAIVS dig. 43, 16, 10 *al.* SCAEV. dig. 24, 1, 58, 2 an mater cum marito suo -iri ... possit (VLP. dig. 24, 3, 22, 12). *al.* PAPIN. dig. 26, 7, 36 cum pupillo. *al.* VLP. dig. 9, 4, 8. 21, 2, 51, 4 cum uno (43, 24, 15, 2 vel cum uno vel cum singulis). 24, 2, 11, 2 cum liberta (*cf.* PAVL. dig. 14, 1, 5 cum libero). *al.* PAVL. dig. 17, 1, 22, 2 cum reo. *al. saepe.* COD. Iust. 3, 41, 4 pr. (*a. 293*) cum ipso *domino*...-iri non prohiberis (7, 21, 4, 1 [*a. 228*] cum manumissis ordinata lite secundum formam edicti -iri n. pr.). *al. passim.* *et al.* ② *debilitate: i. q. contendere, expostulare* (*v. p. 1670, 29*): PLAVT. Cist. 221 maritumis moribus mecum -itur (-petitur *trad.; at dub. tam* -perĭtur *quam* ĕxpĕrītur *in his anap. [cf. p. 1661, 40]. ad signif. v. Langen, Beiträge p. 242*). TERT. scorp. 6 p. 156, 4 martyria ... per quae cum adversario -remur. anim. 3 p. 302, 29 nihil ... cum philosophis super anima ... -remur *eqs.* (*cf.* 6 p. 306, 29 Soranus ... cum omnibus philosophorum sententiis -tus). 18 p. 329, 13 de deo suo quoque campo -emur cum haereticis.

Ⓑ *contra quem*: adversus: IAVOL. dig. 44, 3, 4 an -undi potestas fuerit adversus eum qui *eqs.* ([*seq.* agere]. IVLIAN. dig. 2, 10, 3, 2 *al.* SVLP. SEV. epist. app. 6, 4 ut adversum eos -atur, qui *eqs.* COD. Theod. 10, 16, 2 [= Iust. 10, 2, 4] legibus et iudiciis. COD. Iust. 2, 2, 3 [*a. 287*]. *al.*). IVLIAN. Vlp. dig. 37, 10, 5, 1 a. ipsum pupillum. *al.* VLP. dig. 2, 4, 10, 4 a. rem publicam vel universitatem. 8, 5, 4, 7. 44, 4, 4, 20 a. ... debitorem. *al.* PAVL. dig. 14, 1, 5, 1 *al.* COD. Iust. 4, 2, 15 (*a. 294*). 8, 13, 8 (*a. 239*) personali actione -tus a. reum. 8, 40 (41), 3, 1 (*a. 208*). *al.* *et al.* in: VLP. dig. 43, 18, 1, 1 melius est possidere potius quam in personam -iri. 43, 29, 3, 13 saepius in eum interdicto -iri. contra: COD. Iust. 4, 2, 12 (*a. 294*) de restituenda tibi parte contra Ionem -iri, ut debitum posceres, ... potes. 6, 30, 14 (*a. 294*) c. possidentes.

Ⓒ *acced.* pro (*sc. in favorem alcis.*): COD. Iust. 2, 12, 7 (*a. 223*) militem nec pro patre ... nec ex sacro rescripto procuratorio nomine -iri oportet. 8, 41 (42), 7 (*a. 294*) adversus eum ... pro chirographario debitore tuo.

Ⓘ *indicatur, qua de re contendatur*: Ⓐ *per praepp.*: de: CIC. Cael. 20 iis confitendum numquam se...constituto coepisse de tantis iniuriis -iri ([-pediri *GE*]. VLP. dig. 47, 10, 7, 5 tecum...de singulis i.). IVLIAN. dig. 23, 3, 44, 1 (*ex Marcello*) actione ... de dote si -etur (24, 3, 30 pr. cum priore marito. *al.* COD. Iust. 5, 12, 7 [*a. 238*]. INST. Iust. 4, 6, 29). POMPON. dig. 44, 2, 21, 3 de usu fructu. AFRIC. dig. 15, 3, 17, 1 de peculio Pamphili (COD. Iust. 4, 26, 7, 2 [*a. 293*]). VENVL. dig. 26, 7, 51 (*seq.* ad iudicium vocari). *al.* VLP. dig. 4, 3, 1, 7 de dolo -iri non poterit (4, 3, 9, 2 *al.*). 8, 5, 4, 3 de iure ...ipso. 42, 8, 10 pr. de ea re *eqs.* (44, 2, 5 eadem. *al.*). *saepe.* MACER dig. 42, 1, 63 *al.* COD. Theod. 9, 19, 4 pr. (= Iust. 9, 22, 23 pr.) de scripturae fide. *cf. et l. 20. 33. p. 1672, 5.* super: GELL. 11, 18, 10 si qui super manifesto furto iure et ordine (*v. p. 1672, 42*) -iri velit *eqs.* COD. Iust. 6, 2, 17 (*a. 294*) s. his, quae *eqs.* propter: COD. Iust. 4, 34, 4 ultra non potes propter usuras -iri. contra: VLP. dig. 12, 6, 23, 3 dolo ... facit, qui contra transactionem -tus amplius petit. in (*in certis formulis*): GAIVS dig. 15, 1, 27, 8 permittendum est ei, cum quo velit dominorum, in solidum -iri. VLP. dig. 4, 2, 14, 2 in quadruplum. 38, 5, 1, 11 patronus ... in partem sibi debitam (*cf.* 39, 2, 40, 2 in solidum agere...in partem -iri). COD. Iust. 4, 30, 1 (*a. 197*) in rem (8, 32 [33], 1 [*a. 197*]. *v. p. 1672, 27*). ad *finale c. gerundivo*: PAVL. dig. 19, 2, 55, 1 ad recipienda ea quae impendit ex conducto cum domino fundi -iri potest.

Ⓑ *per enunt.*: ① *finit.*: *acced.* ut *finali*: VLP. dig. 10, 2, 18, 2 praescriptis verbis posse eos -iri, ut monumentum fiat (*antea*: temptat). 18, 4, 2, 19 ex vendito poterit -iri adversus emptorem, ut servitutes ei restituantur. *sentent. relat.*: COD. Iust. 4, 44, 14 (*a. 294*) venditor ... quanti interest -iri potest (4, 51, 3 [*a. 294*]). ② *infinite*: *inf.*: COD. Iust. 8, 3, 1, 1 (*a. 293*) secundum sententiam interdicti ... in possessione constitui, ut ... utaris, -iri potes. *cf. p. 1668, 52.* *acc. c. inf.*: MARCELL. dig. 8, 5, 11 *an socius* possit cum his ita -iri ius sibi esse aedificare et an socii cum eo ita agere possint ius sibi prohibendi esse (*ibid.*).

Ⓘ *indicatur, quibus de causis, quibus modis agatur*: Ⓐ *in potioribus quibusdam formulis*: ① *abl.*: iure: CIC. Quinct. 38 *si* summo iure -retur. VLP. dig. 47, 5, 1, 3 utrum mallet cum exercitore honorario i. an cum fure i. civili -iri. PAVL. sent. 3, 5, 18 ordinario. FRG. Vat. 325. GELL. 11, 18, 10 *v. supra l. 51.* lege: NEP. Timol. 5, 2 hanc...speciem libertatis esse, si omnibus quod quisque vellet, legibus -iri liceret (*anteced.*: lege agere). PAPIN. dig. 9, 2, 54 lege ... Aquilia ... non recte (VLP. dig. 43, 15, 1, 5. 43, 24, 13 pr. *al.*). *al.* *cf. et l. 25. 84. p. 1670, 80.* iudicio: CIC. Q. Rosc. 25 formulam non noras? notissima erat. iudicio gravi -iri nolebas? RESCR. div. Hadr. Vlp. dig. 37, 10, 3, 5 *si* tutores... i. -iri volunt. AFRIC. dig. 44, 1, 18 huiusmodi iudiciis (*cf.* COD. Theod. 10, 16, 2 [= Iust. 10, 2, 4] ut adversus eos, quos *eqs.*, legibus et i. -endum esse cognoscant. *al.*). SCAEV. dig. 26, 7, 58, 1 *i. tutelae* (49, 1, 28, 2 PAPIN. dig. 22, 1, 1, 3 *al.*). *al.* NERAT. Vlp. dig. 10, 2, 18, 7 familiae erciscundae i. (VLP. dig. 9, 4, 8 *al.* COD. Iust. 3, 36, 1 [*a. 197*]. *al.*). VLP. dig. 17, 1, 12, 7 contrario i. (27, 4, 1, 4 *al.*). 40, 12, 12, 5 liberali. 47, 8, 2, 1 publico i. de vi. *saepe.* COD. Iust. 9, 35, 3 (*a. 239*) more solito iniuriarum i. *al.* *et al. saepe. cf. p. 1671, 25.* *similiter*: PAPIR. dig. 42, 5, 30 (*ex rescr. div. Anton. et Veri*) eos qui bona sua negant iure venisse, praeiudicio -iri debere. interdicto (*v. et p. 1671, 32*): IVLIAN. dig. 43, 8, 6 qui hoc i. -itur (PAVL. dig. 3, 5, 46 [47] pr. *al.*). 43, 33, 1, 1 Salviano i. POMPON. dig. 39, 3, 22 pr. PAPIN. dig. 43, 16, 8, 1 *al.* VLP. dig. 10, 3, 12. 10, 4, 3, 7 noxali. *saepe.* PAVL. dig. 2, 14, 27, 4 *al.* *cf.* COD. Iust. 4, 49, 17 ad instar interdicti seu actionis promissae -endum esse perspicitis. actione (*cf. p. 1670, 81. 1671, l. 29*): DECRET. div. Marc. Call. dig. 4, 2, 13 si quas putas te habere petitiones, actionibus -aris (PAVL. dig. 39, 2, 18, 15 [*syn.* egerit]. MOD. dig. 22, 1, 43. COD. Iust. 4, 2, 4 pr. [*a. 246*] mandatis a. *al.*). POMPON. dig. 21, 2, 34, 2 Serviana actione (*cf.* PAPIN. dig. 21, 2, 66 pr. Publiciana ... vel ea *eqs.* [VLP. dig. 6, 2, 7, 16. 6, 2, 7, 17 *bis*]. VLP. dig. 38, 5, 1, 8 Faviana. 44, 4, 4, 30. *sim. al.*). AFRIC. dig. 21, 1, 51 pr. redhibitoria vel ex empto *a.* (*cf.* VLP. dig. 13, 7, 9, 4 pigneraticia [13, 7, 11, 5]. PAVL. dig. 24, 1, 55 condicticia. 50, 17, 155, 1 ordinaria. *al.*). VENVL. dig. 10, 2, 7 *al.* GAIVS dig. 41, 1, 9, 2 *al.* PAPIN. dig. 3, 5, 32 (33) si...negotiorum gestorum *a.* cum *uxore defuncti*...fuerit -tus (*cf.* VLP. dig. 47, 10, 11, 8 iniuriarum. *al.* HERMOG. dig. 46, 1, 64 mandati. COLL. Mos. 10, 2, 7 furti. *al.* COD. Iust. 4, 34, 4 depositi. *al.*). *al.* VLP. dig. 4, 2, 9, 3. 8, 5, 4, 7 in rem a. 9, 4, 21, 6 noxali (*cf.* COD. Theod. 9, 20, 1 [= Iust. 9, 31, 1 pr.] *criminali*). 14, 4, 5, 1 qua...a. (*al.*). 16, 3, 1, 30 hac (*al.* PAVL. dig. 6, 2, 12, 7 *al.*). *saepe.* PAVL. dig. 13, 2, 1 quo genere actionis -amur. *passim.* COD. Iust. 3, 28, 7 (*a. 215*). *al.* *et al. saepe.* *alia*: COD. Iust. 9, 33, 5 (*a. 293*) notione praesidali poteris -iri. INST. Iust. 4, 13 pr. persecutio, qua actor -itur. ② *c. praepp.*: PAPIN. dig. 48, 2, 2, 1 per interdictum (VLP. dig. 43, 16, 1, 32 per hoc i.). VLP. dig. 21, 1, 19, 5 utrumque posse ex hoc edicto -iri. COD. Iust. 7, 53, 2 iudice accepto secundum iuris formam -ire (*cf. p. 1671, 12*).

Ⓑ *vario usu*: *abl.*: SCAEV. dig. 46, 3, 13 pr. utrumne suo nomine an hereditario -atur ([VLP. dig. 3, 3, 39, 1 *al.* COD. Iust. 6, 37, 18; *a. 294. al.*]. VLP. dig. 3, 3, 33, 4 alicuius [3, 4, 3 civitatis vel curiae. PAVL. dig. 41, 3, 31, 4 furiosi. *al.* MOD. dig. 16, 3, 23 cibariorum n. apud eundem iudicem]. COD. Iust. 2, 12, 7 [*a. 223*]. *al.*). GELL. 11, 18, 10 ordine ([*v. p. 1671, 51*]. COD. Iust. 4, 39, 2 cum eo cui *eqs.* -aris suo o.). *cf. et p. 1671, 3. 36.* ex: GAIVS dig. 9, 4, 20 qui ex pluribus noxis diversis temporibus -itur (VLP. dig. 5, 1, 18, 1 ex aliqua noxa). VLP. dig. 25, 4, 1, 8 ex hac causa. 39, 2, 13, 6 ex conducto (PAVL. dig. 14, 2, 2, 7 *al.*). 44, 4, 2, 3 ex ea stipulatione (*cf.* 44, 4, 4, 6 ex stipulatu. *v. p. 1671, 4*). MOD. dig. 18, 1, 62, 1 ex empto...adversus venditorem. *cf. etiam p. 1671, 4. 36. 61. 64.*

Ⓝ *indicatur, apud (per) quem quis iure agat*: ad, apud (*v. etiam l. 41*): VLP. dig. 49, 12, 1 quasi ad offensum iudicem non debeat -iri ([*antea*: apud eundem i.... agere]. *cf.* MOD. dig. 16, 3, 23; *v. l. 40*). COD. Iust. 6, 42, 16, 1 (*a. 283*) apud praesidem. per: MACER dig. 49, 1, 4, 2 qui per procuratorem -tus victus est.

B **c. vi adhibendi, utendi** (*sc. tamquam temptando quid sibi in usum capere*): **1** *in universum*: **a** *rem corporalem* (*in imag. l. 61*): SEN. epist. 57, 1 cum a Bais deberem Neapolim repetere, facile credidi tempestatem esse, ne iterum navem -rer ([*aliter p. 1681, 84*]. *cf.* FLOR. epit. 3, 20, 13 *fugitivi cum* dolia conexa virgultis in...freto frustra -rentur). 78, 18 cum...tortores omnia instrumenta crudelitatis suae -rentur. *inde per imag.*: FACVND. defens. 9, 5 p. 766B in hoc adamantino viro suos -antur dentes adversarii.

b *incorp. res*: CAES. Gall. 3, 5, 2 unam esse spem...si eruptione facta extremum auxilium -rentur (LIV. 5, 37, 1 ultima -ens auxilia. *cf. infra l. 83*). LIV. 6, 18, 13 tempus est etiam maiora conari. -imini modo et vestram felicitatem et me, ut spero, feliciter -tum (*v. p. 1665, 21*). 7, 40, 16 imperator, ... cuius auspicia pro vobis -ti, *milites*, nolite adversus vos velle -iri. 10, 4, 6 insidiis...quas feliciter -ti erant, hostem temptant. 32, 11, 6 *consul* -iri spem oblatam statuit (*sc. ut Charopus sibi iter per montes ostenderet*). 36, 13, 7 ne vim ultimam -iri vellet *Philippus* (*aliter p. 1666, 53*). VAL. MAX. 4, 1, 14 *Cato* campestrem -iri temeritatem (*i. comitia*) quam curiae beneficio uti satius esse dixit (*cf.* TAC. dial. 13, 5 nec ... lubricum forum famamque pallentem ... -ar). PANEG. 8, 1, 1 rudimenta quaedam vocis meae.

2 *technice in re med.*: *i. q. uti medicaminibus aliisque rebus, quibus aegri curantur* (*per similit.*: *p. 1673, 10. sim. i. q. in experimento adhibere [sc. animalia]: p. 1673, 32*): **a** *c. obi.*: **α** *obi. est subst.* (*audacius* commentaria *pro* 'remediis': *p. 1673, 14*): CATO agr. 157, 8 si sumptus esset *in adhibenda brassica cruda*, tamen valetudinis causa -rus *eam* (*v. p. 1660, 53*). CELS. 2, 10, 8 satius ... est anceps auxilium -iri quam nullum (*cf. supra l. 65*). 2, 15, 2 si quis ... -iri volet *gestationem in febribus*, sic -atur: si *eqs.* 3, 2, 2

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ea *medicamenta* in remissionibus potius -enda sunt (*cf.* CVRT. 3, 5, 16 remedium; *antea*: inexperta r. [AVR. Fronto p. 71, 10 N. *v.l.13*]). 3,13 post febrem -iri balneum et vinum (3,15,2). 7,20,1. 8, 4, 10 emplastra. SCRIB. LARG. 271 p. 106, 2 *compositiones*. PLIN. nat. 23, 112 hos (*sc. flosculos in cytino*) ... -ti *prisci homines* invenere scorpionibus adversari (*antea*: intemptatum). 23, 113. 25, 16 *medicinas ex herbis* agrestes. 29, 76 quae Magi tradunt contra incendia, quoniam ignes *salamandra* ... extinguat, si forent vera, iam esset -ta Roma. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 149 herbam ... vulneri tuo ... semel -tus. *in similitudine*: CIC. epist. 4, 3, 3 solacia ... quae ego -ens cotidie sic probo, ut ea mihi salutem adferre videantur. PANEG. 4, 9, 2 quod erat consentaneum clementiae tuae, -iris (-reris *X*) remedia molliora, ut *eqs.* (*v. l. 2*). *nota* (*v. p. 1672, 80*): PLIN. nat. 34, 108 impendio miserorum -iri commentaria (*de medicis collyria in libellis descripta adhibentibus; cf. 29, 18* experimenta per mortes agunt medici).

β obi. est pron. (ultima *l. 21*): (I) *acc.*: CELS. 1 praef. 50 id quod aliquis esset -tus *medicus* (7, 26, 2^{A} in omni vitio). 2, 10, 1 in pueris ... idem -iri (*sc. sanguinem incisa vena mittere*) ... vetus non est. 3, 1, 6 aliud atque aliud. 3, 18, 5 utrumque. 7, 26, 2^{B} ubi ultima -iri statutum est (*v. p. 1668, 28*). SEN. nat. 4^{b}, 5, 3 illud ... adiciunt quod nec sum -tus nec -iri cogito ... minus algere aiunt pedes eorum qui *eqs.* (COLVM. 9, 13, 3 i. quod Hyginus ... prodidit [*sc. pro remedio apium*], ipse non -tus asseverare non audeo: volentibus tamen licebit -iri. SCRIB. LARG. 172 p. 70, 20 quod ego adhuc non sum -tus). (II) *abl.* (*ex analogia verbi q. e.* uti [*praecedit loco citando*]): VINDIC. epist. ad Valent. 7 p. 24, 8 N. his *medicamentis* ... utamur, quibus sumus bene -ti.

b *absol. sive obi. suppl.*: SCRIB. LARG. 19 p. 12, 1 in aliis ... -tus (*sc. lycium Indicum*) intelleges ... vix credendos effectus (103 p. 44, 25 -tus ... unusquisque intellegit *eqs.* [*antea*: usus; *opp.* ratione]). *nota* (*v. p. 1672, 79*): APVL. apol. 36 quae ... gloriosum illis (*sc. Aristoteli al.*) fuit scribere, cur turpe sit nobis -iri? (*sc. pisces, animalia*).

C ***i. q. efficax reddere*** *aliquid*, ***exercere, efficere,*** *facere ut quid vigeat sim.* (*cf.* GLOSS.L III Abol. EX 131 exercent):

1 *i. q. exercere varias res incorp.* (*vires, potestatem, condicionem sim.; de voce l. 57 sqq.; acced. abl. instr.: l. 41. 44. 61*; cum, pro *alqo.: l. 40. 43*; in *alqa. re: l. 59*): PLAVT. Bacch. 1167 redditis nobis filios et servum? an ego -or tecum vim maiorem? ([LIV. 31, 14, 4 *rex* cum Rhodiis et Attalo navalibus certaminibus ... vires -tus]. *sim.*: OV. ars 2, 180 frangis *ramum*, si vires -ere tuas [SEN. epist. 13, 1]. trist. 3, 6, 22 illas *v.* pro nobis -are, *Celse*, rogo. PLIN. epist. 8, 24, 6 male v. suam potestas aliorum contumeliis -itur. *aliter p. 1666, 53*). RHET. Her. 3, 3, 6 res non eiusmodi ... esse, ut virtutem possimus egregiam -iri (TERT. adv. Marc. 5, 20 p. 648, 17 frustrato potius *virtutem colluctationis* quam -to *Christo*. ARNOB. nat. 1, 20 p. 14, 20 *di* intestinas exerant -anturque [*P*, -pediant- *Ursinus*] v. *aliter p. 1666, 74*). CIC. Quinct. 9 in eiusmodi rebus opes suas -untur, in quibus *eqs.* (OV. Pont. 1, 9, 30 omnem quo levius doleas, -etur [-atur *A*] opem. *cf.* CVRT. 8, 5, 18 potentiam tuam -iri libet: fac aliquem regem, si deum potes facere. *aliter p. 1678, 7*). SALL. Iug. 31, 5 (*verba Memmi*) ego libertatem quae mihi a parente ... tradita est -ar (*aliter p. 1676, 52*). LIV. 25, 6, 19 *non* virtutis praemium petimus, modo -iri animum et virtutem exercere liceat (*aliter p. 1666, 65*). 39, 26, 8 *Thessalos* servorum modo praeter spem ... manu missorum licentiam vocis et linguae -iri (*cf.* SEN. epist. 47, 9 servus ... in primam decuriam [*sc. ad vendendum*] coniectus, in qua vocem praeco -itur. 49, 7 verba dubie cadentia consectari et vafritiam in illis meam -iri. PANEG. 2, 2, 4 libet ... redditam postliminio securitatem loquendo -iri ... quia *eqs.*). TAC. dial. 9, 5 suum genium propitiare, suam -iri liberalitatem (libert- *l. v.; aliter p. 1677, 59*). FLOR. epit. 2, 17, 3 *Hispaniae non libuit* imperium -iri (*aliter p. 1666, 60*). PANEG. 2, 12, 5 ius summum facultate ... commodandi, non securitate peccandi -iris (*aliter p. 1670, 60*). ARNOB. nat. 4, 9 p. 148, 10 *libidines* quas iubet sapientia fugere et quas ... propudiosa -itur (*v. p. 1661, 23*) et exercet obscenitas.

2 *notiones pressae*: **a** *fere i. q. perficere, conficere, explere*: *α acc.* (*acced. abl. instr.*) *de verbis in effectum ducendis*: PLAVT. Capt. 429 istaec dicta te (*sc. te ei semper bene facere velle*) -iri et opera (-is *B, Leo*) et factis volo. *β abl.* (*sec. verbum q. e.* fungi [*syn., v. l. 74*]; *pendet interrog. obl.*): ARNOB. nat. 4, 6 p. 146, 15 *Lateranus deus* an rite pulmenta condita sint, praegustatoris fungitur atque -itur officio. **b** *fere i. q. aggredi, adire*: CIC. Att. 7, 1, 9 hanc quoque suscipe curam, quemadmodum -amur (*sc. negotium; i. 'incipiamus'. an de 'expediamus' cogitandum? v. Tyrrell-Purser ad l.*). **c** *fere i. q. operari*: CANON. Migne 56, 394^{B} communicaturos se his, qui forte secundas nuptias -ti sunt (*cf. de eadem re p.* 827^{C} communicare se bigamis. *aliter p. 1678, 51*).

D ***i. q.*** *temptando* ***quaerere, interrogare*** (*seq. quaestio dir.*): PLAVT. Truc. 608 cur ausa es *eqs.*? :: lubitumst. :: ain tandem? istuc primum -ar. tun tantilli doni causa *eqs.*? SEN. contr. 1, 3, 3 iterum -amur: quid times propitios deos?

CAPVT ALTERVM

i. q. **πεῖραν λαμβάνειν, εἰς ἐμπειρίαν ἔρχεσθαι:**

I *i. q.* (*experimentis atque usu*) ***cognoscere, comperire, sentire, videre*** *sim.* (*saepe fere i. q. scire, intellegere [v. e. g. infra p. 1676, 52. 68]; i. q. vita, experientia, usu cognovisse, videre: e. g. infra l. 14. 16. 37. 41. 53 al. [sic gerund.* -endo *fere i. q. usu, experientiā saepe: e. g. l. 43. 74. 75. 78]; i. q. experimentis adhibitis statuere: p. 1679, 6 sqq. [cf.* experimentatum -iri *p. 1679, 11]. fere i. q. pati [v. p. 1680, 19]: p. 1675, 33 sqq. 1676, 35. 37*):

A ***usu absoluto*** (*sive suppl. obi.* SEN. contr. exc. 6, 8 *v. p. 1678, 55*): **1** *exempla varia*: **a** *c. nudo verbo*: CIC. dom. 11 neque id coniectura prospiciebamus, sed iam -ti videbamus (*cf.* Cael. 42 ea quae ratione antea non perspexerat, satietate abiecisse et -endo contempsisse videatur). Mil. 69 *motus temporum* quam crebro accidat, -ti scire debemus (*sim.*: VELL. 2, 118, 1 quod nisi -tus vix credat [AMM. 21, 13, 13 et ipse -tus et docente antiquitate facile credo]. SEN. epist. 30, 9 si quis ... in morte nihil mali esse narraret -tus. AMM. 14, 10, 14 *hostis* -tus sentit *eqs.* PRVD. ham. 892 -tus dubitas *eqs. al.*). Phil. 1, 30. top. 74 eis qui -ti sunt. epist. 5, 12, 4 *fortunae vicissitudines* etsi nobis optabiles in -endo non fuerunt, in legendo tamen erunt iucundae (*cf.* LIV. 45, 32, 7 *leges* quas ne usus quidem longo tempore ... -endo argueret. PRVD. c. Symm. 2, 78 documenta ... quae quis -endo probet. OROS. hist. 6, 15, 17. *cf. et infra l. 45. 74 sqq.*). POLLIO Cic. epist. 10, 31, 6. VERG. Aen. 2, 676 sin aliquam -tus sumptis spem ponis in armis (*i. experientia hodiernae pugnae doctus*). SEN. epist. 47, 16 et domi invenies *amicum* ...: tempta et -ēre (*Pontan.*, -ire *trad.*). VAL. FL. 2, 51 STAT. Theb. 9, 342. TAC. hist. 2, 47, 1 -ti invicem sumus ego ac fortuna (*aliter p. 1670, 7*). *et al.* *vi pressa*: PLAVT. Mil. 637 ut apud te exemplum -undi habeas (*i. gen. explic.; sensus: 'exemplum ex experientia ductum', sc. eius qui amorem ipse ex usu noverit. cf. Ussing ad l.*).

b *acced. additam.*: *α abl. modi, instr.*: PLAVT. Merc. 151 vin tu te mihi obsequentem esse an nevis? :: opera (*i. eo quod factum est*) licet -iri, qui *eqs.* (*cf.* Trin. 826 te, *Neptune*, omnes ... commemorant ... immanem ...: contra o. -tus *sum*, nam *eqs.*). Truc. 815 idem istuc ipsa ... reapse -ta intellego (PACVV. trag. 374 id [*sc. fortunam non esse, sed temeritatem in vita*] magis veri simile esse usus reapse [*Victorius*, re ab se *trad.*] -undo edocet. *sim.*: TER. Haut. 824 ipsa re -bere [*sc. te argentum ad Bacchidem deferre posse*]. CIC. Cato 85 re -ti). LIV. 34, 3, 4 *legem* usu tot annorum et -endo comprobastis (*cf.* APVL. Plat. 2, 9 p. 235 *iustitiam putat* nunc docilem esse, nunc usu et -endo provenire. PAVL. PELL. 550 ut ... quantum tua gratia [*Christe*] posset, ... paulatim usu -endo probarem [*gerundium, vix gerundivum; v. p. 1675, 9*]). *β praepp.*: de *alqo.*: CIC. Phil. 12, 6 de me -or, cuius *eqs.* Att. 14, 20, 3 de *Bruto* ... -ti sumus nuper in edicto. in *alqo.*: PROP. 2, 21, 18 -ta in primo *amatore*, stulta, cavere potes.

2 *potiore usu*: **a** *occurrit in certis quibusdam locutionibus*: *α in sent. rel.*: ut (sicut) -tus *est quisquam*: VARRO rust. 2, 8, 3 *asinus* seminio natus ... Arcadico, ut antiqui dicebant, ut nos -ti sumus, Reatino (LIV. 36, 17, 8 ut vos prius -ti estis, nunc Antiochus -itur. QVINT. inst. 1, 12, 11 frequenter [AMM. 25, 9, 2 saepe]. PALLAD. 3, 25, 27 ego. AVSON. 414, 1 p. 272 P. AMM. 21, 5, 9. HIER. epist. 1, 1 nunc. *al.*). LIV. 34, 7, 4 sicut -ti estis (QVINT. decl. 323 p. 270, 6).

β part. perf.: (I) *dat.* -to, -tis credere: VERG. Aen. 11, 283 -to credite, quantus in clipeum adsurgat *eqs.* ([*pro adv. i. 'explorato' sumit falso* CLAVD. DON. *ad l.* p. 453, 20; *v. p. 1685, 83*]. *sic*: OV. ars 3, 511. SEN. Thy. 81 credite -to mihi. *sim. formulae*: OV. fast. 5, 674 si iuvat -tis credere. COLVM. 4, 3, 5 -to mihi crede. SIL. 7, 395 crede -to [SER. SAMM. 366 -to crede]. HIER. epist. 22, 8, 1 si -to creditur [SIDON. epist. 1, 9, 6 si quid -to credis]). (II) *nom.* -tus dico *sim.* (*acced. abl. instr. l. 69; in alqo. l. 66*): CIC. Planc. 21 omnia quae dico de Plancio, dico -tus in nobis (PROP. 2, 34, 3. AVG. catech. rud. 13, 19 -tus haec dico. *cf.* SEN. Thy. 453 -tus loquor). epist. 13, 9, 3 illud tibi -tus promitto et spondeo, te *eqs.* CIRIS 332 hoc unum exilio (exit- *l. v.*) docta atque -ta monebo. PLIN. epist. 7, 25, 1 -tus scribo quod scribo. CONSVLT. Zacch. 1, 3 p. 9, 25 -tus affirmo. *quasi subst. (plur.)*: MELA 1, 76 ut -ti tradidere. PLIN. nat. 26, 93 -ti adfirmavere *eqs.* *cf. p. 1683, 46*.

b *rationem init c. verbis discendi, cognoscendi sim.*: CIC. epist. 1, 7, 10 -endo ... magis quam discendo cognovi *eqs.* (LIV. 27, 17, 14 quales ex ea die -undo cognorit, perinde *eqs.* AMM. 26, 2, 7. CLAVD. DON. Aen. 11, 705 p. 521, 19 [*Verg.*: iam nosces]. *cf.* GREG. M. moral. praef. 10, 21 p. 528^{C} docemus quod -endo novimus). TAC. ann. 1, 11, 1 -endo didicisse *eqs.* (CLAVD. DON. Aen. 5, 850 p. 526, 19 *al.* AVG. in psalm. 118, 66 serm. 17, 3 p. $1548^{extr.}$ disciplina ... accipiendo discitur, id est: non audiendo vel legendo vel cogitando, sed -endo). APVL. apol. 81 multa fando ... audisti, etiam plura legendo didicisti, non pauca -endo comperisti. AMM. 17, 5, 14 id -endo legendoque scientes (PELAGON. 185 p. 68, 28 nos -undo scimus *eqs.* [*gr. Hippiatr. I 255, 4* ἐπιστάμεθα]).

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c *opponitur*: α inexpertus *sim.* (*v. et p. 1678, 56. 1683, 40. 76. 1685, 26*): HOR. epist. 1, 18, 87 dulcis inexpertis cultura potentis amici, -tus (*i. qui usum iam et experientiam habet ut ego*) metuit. PS. VARRO sent. 152 aeque incertum inexperienti (*sc. nil iucundius esse philosophia*) quam et certum -to (-perito *P*). β expers (*in lusu verb.; sim. infra l. 11*): APVL. flor. 9 p. 39 *moderatione effecisti ut* te amare debeant, -ti propter beneficium, expertes propter exemplum.

B ***c. obiectis*** (*cf. et p. 1674, 46. 1679, 32. 80*): 1 *accusat.*: a *aliquem*: α *homines* (*v. et p. 1678, 24* [*refl.*]): Ⅰ *c. obi. dir.*: Ⓐ *generatim* (*in lusu verb. c. adi. q. e.* expers [*v. l. 6*]: *infra l. 21; fere i. q. deprehendere: infra l. 30. acced. additam.: infra l. 23 sqq.*): CIC. Att. 11, 8, 2 nosti genus *hoc hominum*, etiam -tus es fortasse: in me id est omne conversum (*cf.* TERT. anim. 3 p. 302, 31 *apostolus* Athenis ... -tus linguatam civitatem. AVG. conf. 3, 7, 13 gentium, quas -ti non sunt *homines* ... quas -ti sunt). epist. 6, 4, 1 alteros (*victores*) propemodum iam sumus -ti, de altero *eqs.* VAL. MAX. 5, 9, 3 PLIN. nat. 7, 79. SVET. Tib. 14, 4 Thrasyllum ... mathematicum. TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 475, 4. DRAC. Orest. 536 Patroclus Achillem, Thesea Pirithous non sic -tus amavit (*i. 'quamvis perquam nosset'*). *nota* (*v. supra l. 11*): AVG. conf. 5, 6, 11 -tus sum ... hominem ... expertem liberalium disciplinarum *eqs.* *adduntur additam.*: *abl. instr.*: PLIN. paneg. 26, 3 ut ... inde ab infantia parentem (-um *trad.*) publicum munere educationis -rentur *infantes* (*cf.* CLAVD. 28, 435 credit pietas [*sc. mea, Honorii*], non sanguine solo, sed claris potius factis -ta parentem [*i. Stilichonem*]). in *c. abl.* (*alqo., alqa. re*): LIV. 24, 8, 13 in minore te -ti, T. Otacili, re (*v. adn. cr.*) sumus (*seq.* documenti). AVG. civ. 21, 18 p. 522, 15 D. sunt ..., quales in collocutionibus nostris ipse sum -tus. *fere i. q. deprehendere* (*v. supra l. 12*): APVL. apol. 28 neque occasionem fuisse, ut me in aliquo maleficio -rentur *accusatores*.

Ⓑ *speciatim*: ① *de muliere virum passa* (*vi magis attenuata* [*sc. non de ipso concubitu*]: *l. 41. inde de viro feminam per amorem cognoscente: l. 43* [*cf.* cognoscere *vol. III 1503, 83 sqq.*]. *ad rem cf. p. 1676, 29. 1678, 47*): HOR. carm. 3, 14, 11 vos, o pueri et puellae †iam virum -tae ([*v. adn. cr.; varia temptata sunt, vs. autem nondum extricatus*]. PETRON. 127, 6 feminam ... hoc primum anno v. -tam. TERT. monog. 17 p. 787 Oe. per vim nocturnam. orat. 22 p. 193, 11 nondum [SCHOL. Verg. Veron. Aen. 12, 468]. EVGRAPH. Ter. Ad. 290 p. 307, 25). *debilitata vi* (*v. l. 34*): STAT. Ach. 1, 268 *Thetis* terras (*v. p. 1680, 28*) humilemque -ta maritum. *de viro* (*v. l. 34*): PALLAD. hist. mon. I 58 p. 341C favore ... Christi feminam -tus est nullam (*gr.* πεῖραν οὐκ ἔσχε). ② *in re bellica: hostem alqm. noscere* (*c. abl.: l. 49 sqq.*): VERG. Aen. 7, 434 *Latinus* Turnum -atur in armis. 11, 396 (*loq. Turnus*) haud ita me -ti Bitias et Pandarus *sunt eqs.* (*cf.* SIL. 12, 501 [*verba Hannibalis*] non ita me -ti Fabius Fabiique magister). LIV. 9, 19, 14 -ti ... sunt Romani Macedonem hostem. 28, 17, 10 *Syphax* bello iam -tus ipsos Carthaginienses (*sic c. abl. modi, instr.*: 38, 17, 8 non legionibus legiones eorum [*sc. Gallorum*] solum -ti sumus, sed vir unus cum viro congrediendo. 42, 34, 7 illum [*Catonem*] et alios duces longa militia). PANEG. 2, 46, 1 *Roma* -ta Cinnanos furores et Marium *eqs.*

Ⅱ *acced. praedicativo*: NEP. Them. 9, 4 (*Them. ad Artaxerxen*) non minus me bonum amicum habebis quam fortem inimicum ille (*sc. Xerxes*) -tus est. HOR. carm. 4, 4, 3 alitem, cui *Iuppiter* ... regnum in aves ... permisit -tus fidelem ... in Ganymede (*cf.* OV. Ib. 324 quos ... putas fidos, ut ... Ale‹u›as, vulnere non fidos -are [-ere *l. v.*] tuo [STAT. Theb. 7, 540 *Tydeus* fidum Eteoclea ... -tus. CLAVD. 15, 306 *Stilichonem*]). PROP. 3, 15, 30 durum Zethum et lacrimis Amphiona mollem -ta est *Antiopa*. VAL. MAX. 5, 3 ext. 2 quo minus infestos cives -retur *Lycurgus*. 5, 4, 1. 7, 8, 7 *al.* SEN. benef. 1, 1, 4 multos -imur ingratos, plures facimus ([*aliter p. 1665, 29*]. *cf.* TERT. paenit. 2, 4 ingratissimum *populum* totiens -tus *eqs.*). TAC. hist. 2, 77, 1 PLIN. epist. 5, 1, 10. 10, 26, 1 habui illum (*sc. Rosianum Geminum*) quaestorem in consulatu, mei sum observantissimum -tus (*cf.* 10, 85, 1 *Maximum* disciplinae tenacissimum. SVLP. SEV. Mart. 27, 3 non nullos -ti sumus invidos virtutis. *al.*). paneg. 21, 3 *al.* FRONTO p. 101, 15 N. p. 155, 11 faxo magistrum me -are. TERT. adv. Marc. 4, 23 p. 497, 19. ITALA I Cor. 7, 13 (Tert. uxor. 2, 2 l. 9) mulier fidelis infideli nupta, si consentaneum maritum -itur, ne dimiserit eum ([*i. fere: 'cognovit eum consentire'*]. οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, *Vulg.* consentit habitare cum illa). HEGES. 1, 29, 6 p. 49, 19 graviores ... Parthis -tus Iudaeos (*gr. 1, 265* βαρυτέρους ... Πάρθων 'Ι. ἐπείρασεν). 2, 17 p. 179, 15 *Iudaei* Iudaeos temtare adorsi adversarios -ti sunt (*gr. 2, 466* ἐπείρασαν πολεμίους). *et al.*

β *deos, numina, daemones* (*praedicative: l. 78. 79. 82. 83 sqq.*): CVLEX 289 nimium manes -ta severos *Eurydice* (*cf.* OV. trist. 3, 2, 27 di quos -or nimium constanter iniquos). PROP. 3, 13, 66 (*de Cassandra*) -ta est veros irrita lingua deos (*sc. Troia deleta*). MART. epigr. 13, 5 *Semele* -ta est numen moriens utriusque Dianae *eqs.* (IVV. 13, 103 [*periurus secum*] exorabile n. fortasse -ar). TERT. apol. 40, 11 *ut humana gens* observatum *deum* propitium magis -retur quam iratum ([*anteced.*: cognosceret]. *cf.* LACT. inst. 5, 2, 7 propitios sibi deos. SVLP. SEV. chron. 2, 15, 7 iratum aut placatum deum). resurr. 42 p. 87, 5 *homo post mortem* ne inferos -atur usque novissimum quadrantem exacturos. adv. Marc. 4, 25 p. 504, 4. PALLAD. hist. mon. I 10 p. 286A daemones (I 25 p. 312A tam vehementer [*gr.* ἔλαβε πεῖραν]).

b *aliquid*: α *generali usu*: Ⅰ *corporaliter* (*v. et p. 1678, 18*): Ⓐ *subi. persona* (*audaciora v. l. 24 sqq.*): ① *c. nudo obi.*: OV. epist. 15, 218 hostibus eveniant convivia talia nostris, -or posito qualia saepe mero. PAVL. FEST. p. 105 'irquitallus' puer, qui primo virilitatem suam -itur (*sic c. respectu corporis*: SER. SAMM. 249 *sale cum ture permixto dentem dolentem* tractato ... miram -ere medelam. IVST. 3, 4, 6 *Spartani* maturiorem futuram conceptionem rati, si eam singulae *mulieres* per plures viros -rentur). VAL. MAX. 9, 2 ext. 2 *Hannibal e corporibus R. ponte facto in Vergello* exercitum transduxit, ut aeque terrestrium scelestum Carthaginiensium copiarum ingressum terra (*v. infra l. 34*) quam maritimarum Neptunus -retur. SEN. epist. 54, 4 (*ad l. p. 1665, 73 citatum*) [at] ego illam (*sc. mortem*) diu -tus sum (*i. 'cognovi' sc. antequam natus sum. aliter p. 1681, 59*). AMM. 21, 13, 2 *v. p. 1677, 77.*

② *praedicat.*: COLVM. 12, 49, 8 si per se quis uti *colymbadibus* velit, satis iucundas -etur. PLIN. nat. 28, 72 *lac* in malacia stomachi ... efficacissimum. SVET. Iul. 45, 2. TERT. apol. 9, 14 nisi forte suaviorem *sanguinem humanum* ... -ti ⌊estis⌋ (⌊ ⌋ *F, om. P*). PRVD. perist. 14, 56 SVLP. SEV. epist. 1, 15. *audaciora*: *per metonymiam*: NAEV. com. 121 cocus (*i. pistor*) edit Neptunum Cererem ⟨...⟩ et Venerem -tam Volcanom, Liberumque obsorbuit ([-tam Volcano *Vat., quod mavult Buech.*]. *cf.* GLOSS. V 521, 15 olera cocta ad ignem *et v. Landgraf, ALL 9, 1896, 172 sq. possis etiam quodammodo ad p. 1675, 33 referre, si magis locutionem quam sensum consideres*). *in sententia torta*: SEN. Oed. 736 *Sparticum pugnam inirent* non ante linguas agiles et ora vocis ignotae clamore primum hostico -ti (*iunge: 'l. non antea agiles et ora v. i. fundentia tunc primum bellico clamore senserunt'. v. Leo I 115*).

Ⓑ *subi. res corp., nat.* (*v. et l. 16*): CELS. 4, 8, 3 sulpuris ignem non -ti (*i. 'passi'. sic*: 5, 18, 14. 15. 5, 28, 18B *al. cf.* 5, 19, 19 nitri i. non -ti. 5, 27, 2A *vulnus* quod -tum i. non est). 7, 2, 4 is locus qui -tus ferrum non est (*i. 'passus'*). STAT. Ach. 1, 112 hominum nullos -ta cruores spicula (*cf.* Theb. 9, 479 Ismene *flumen* ... cruorem femineis -te choris). AMM. 22, 8, 42 per solitudines vastas nec stivam aliquando nec sementem -tas.

Ⅱ *varias res incorp.*: Ⓐ *c. solo obi.* (*c. additam.* [*abl., in c. abl.*]: *l. 45. 46. 47. 51. 54. 62 sqq.*): CIC. div. 1, 37 omnis aetas oraclorum illorum (*sc. Delphicorum*) veritatem esset -ta. CIRIS 2 me vario iactatum laudis amore irritaque -tum fallacis praemia vulgi. SEN. benef. 4, 37, 1 *Philippus militis* in multis expeditionibus utilem -tus operam (SVET. vita Ter. 4 p. 42, 3 R. *virorum* o. et in bello et in otio et in negotio populus. *cf.* EVTR. 10, 15, 2 *non* inhonores sinens, quorum laboriosa -tus fuisset officia *Constantius*). SCRIB. LARG. praef. p. 2, 13 sive -ti ... sunt eorum (*sc. medicaminum*) utilitatem (*antea*: nullum experimentum ... habent. *cf.* IVL. VICT. rhet. 4, 2 p. 387, 15 ignoratione, casu, necessitate, quorum omnium usum in exemplo -emus [*i. 'intellegemus'; seq. exempl.*]). PLIN. paneg. 67, 2 libertatem quam dedit *imperator* (*aliter p. 1673, 53*). TERT. scorp. 10 p. 166, 3. orat. 25 p. 197, 19 *Petrus* visionem communitatis ... in illo vasculo -tus est (*cf. act. 10, 9 sqq.*). IVST. 11, 12, 16 *non* aliam quam sit -tus victoriam. HIER. in Is. 23, 13 p. 279B ut qui militiam male -ti sunt, transeant ad negotiationem (*aliter p. 1667, 34*). PRVD. cath. 11, 114 Iudaea tunc fulmen crucis -ta (*seq.* senties). AVG. civ. 15, 9 p. 76, 1 D. 21, 5 p. 495, 16 miracula praedicamus, quae *infidelibus* ... -enda non valemus ostendere (21, 6 p. 498, 26. *cf.* 21, 7 p. 502, 12 *res miras* vel ipse sum -tus et cuivis facile est -iri [*l. 26* nōvi]. *v. et p. 1685, 72*). conf. 10, 21, 30 beatam vitam nullo sensu corporis in aliis *hominibus* -imur (*ibid.*). gen. ad litt. 4, 27 p. 126, 11 illum diem vel illos dies ... in hac ... mortalitate terrena -iri ac sentire non possumus (*cf. p. 1678, 31*). *al.* EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 148, 33 praecedentes negationes. *al.* *et al.* Ⓑ *praedicative* (*acced.* per *alqd.: ex. seq.*): OV. Ib. 250 quae rata (*sc. carmina mea*) per luctus -are (-ere *l. v.*) tuos (*i. ut scias, intellegas. aliter p. 1670, 14*). LIV. 35, 15, 9 regi ... seu iam -to eam (*sc. disceptationem cum legatis habitam*) minus prosperam *eqs.* PLIN. epist. 7, 17, 14 non paenitet me consuetudinis meae, quam utilissimam -or.

Ⅲ *pro obi. est pron.* (*sim. enunt. rel. p. 1677, 17; praedicat.: p. 1677, 11 sqq.; acced.* in *alqo., alqa. re: l. 83 bis; abl.: l. 76. 81. p. 1677, 4. 5. 18*): PLAVT. Amph. 512 (*Alcmene*) -iri istuc (*i. 'quam me ames'*) mavellem me quam *eqs.* (*cf.* TER. Ad. 888 tibi lubens bene faxim ... hoc verumst et ipsa re -ere propediem [CIC. ad Q. fr. 1, 3, 9 haec. MART. CAP. 4, 417 *al.*]). 637 (*Alcmene*) id (*sc. maerorem subsequi voluptatem*) nunc -or domo; *seq.* scio (Curc. 680 [*sc. argentariis et bene et male credi*]. Epid. 527. CIC. epist. 13, 42, 2 id ut re -atur *Lucceius*, iterum ... te rogo [*sc. apud Culleolum Cic. auctoritatem maximum valere*]. SALL. Iug. 110, 4. APVL. flor. 18 p. 85 usu [*sc. ubi uber, ibi tuber*]. *al.*). CIC. Verr. II 1, 27 dissimulamus, Hortensi, quod saepe -ti in dicendo sumus ([*cf.* epist. 13, 29, 7 quod in me ipso -iri potui *eqs.*]. de orat. 2, 76 quod ... ipsi [*sc. qui de arte di-*

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cendi praecipiunt] -ti non sunt, id docent ceteros. or. frg. AVI 2 S. CASS. Cic. epist. 12, 13, 1 id quod saepe iam -ti sumus. PS. APVL. herm. 14 p. 281. AVG. civ. 14, 24 p. 51, 17 D. illud ... quod plerique fratres memoria recentissima -ti sunt: presbyter *eqs.* 21, 3 p. 489, 7 [*antea*: experientia]. NOVELL. Theod. 3 pr. p. 7, 5 quod ... usu longae aetatis. *al.*). Tusc. 2, 38 cur tantum interest inter novum et veterem exercitum, quantum -ti sumus? SEN. contr. 1, 7, 2 nihil -tus sum durius quam patrem (*cf.* PS. AVR. VICT. epist. 14, 2 ut elegantius umquam raro quicquam humanae res -tae videantur *quam Hadrianum*). AVG. civ. 18, 18 p. 278, 5 D. quaedam vel certissima audisse vel etiam -tos se esse adseverant. *et al.* *praedicative*: SEN. epist. 6, 4 mitte ... nobis ista, quae tam efficacia -tus es. TAC. ann. 14, 51, 3 quod (*sc. prospera populi uti fama*) apud Neronem adversum -batur *Rufus* (HEGES. 1, 29, 2 p. 48, 17 quod Phasaelus ... probatum in tempore, mox sibi perniciosum -tus [*gr. 1, 255 aliter*]). PLIN. epist. 6, 29, 5 illud quod vel Pollionis vel tamquam Pollionis accepi, verissimum -or. *pro obi. enunt. relat.* (*v. p. 1676, 72*): BOETH. cons. 5, 1, 2 W. quod tu ... dixisti, re -or.

β potiore usu et notabiliore: (I) *res animi, indolem, affectus, mores sim.*: Ⓐ *c. obi. dir.* (*acced. additam.: l. 29. 33. 34. 52. 53. 54. 66 al.*): PLAVT. Merc. 289 benignitatem tuam mi -to praedicas ([*v. l. 34*]. *cf.* CIC. epist. 13, 8, 1 cum ... tuam erga me benevolentiam -tus essem [13, 69, 1 b. ... et fidem. ad Brut. 1, 2ᵃ, 1 = 9, 8, 1 exercitus equitumque. VAL. MAX. 4, 7 ext. 2 *al. v. l. 41*]. SVLP. SEV. dial. 3, 14, 5 Lycontius divina -tus beneficia. *cf. p. 1666, 46*). CIC. Verr. II 1, 77 istius perfidiam. Brut. 280 industriam *Curionis* non sum -tus, studium certe fuit. Att. 2, 21, 1 iracundiam atque intemperantiam illorum sumus -ti, qui *eqs.* (SEN. dial. 5, 13, 5 intemperantiam in morbo suam -ti. *cf.* AMM. 22, 9, 9 *multorum calumniatorum* petulantem saepe dementiam ad usque discrimen -tus [-tur *trad.*]). 6, 7, 2 *magistratuum* voluntatem in supplicatione (*aliter p. 1666, 77*). 14, 10, 2 in quibus plus virtutis putarunt quam -ti sunt (*cf.* LIV. 35, 38, 6 *civitates* et v. nuper in bello ⟨et⟩ in victoria iustitiam benignitatemque [*v. l. 21*] -tas. VAL. MAX. 6, 4 ext. 3 Dareo ... proelio v. *Alexandri* ... -to. CVRT. 5, 8, 7 maiore ... documento et v. vestram et fidem [*v. l. 40*] -tus. PANEG. 2, 46, 3 gravius ... tuam quam alienam -ta v., *Roma* [*sc. cum intestinis bellis magis quam externis vexareris*]. CAPITOL. Gord. 11, 7; *v. infra l. 69*. ISID. Goth. 2 chron. II p. 268 [rec. A]. *al. aliter p. 1666, 74*). epist. 1, 5ᵃ, 1 (*ad Lentulum*) ut et meam et ceterorum erga te fidem et benevolentiam (*v. l. 23*) absens -rere (*ibid.* R. GEST. div. Aug. 32 plúrimae ... gentes ... ⟨p. R.⟩ f. [*gr.* πεῖραν ἔλαβεν]. VAL. MAX. 6, 8, 5 PLIN. epist. 3, 4, 4. SVET. Otho 8, 1 animum [*v. l. 72*] f. que erga se praetorianorum. AVSON. 407, 4 p. 223 P. meam. CLAVD. 5, 276. AVIAN. fab. 2, 8 -ta est similem perfida lingua f. [*sc. testudinis*]. NOVELL. Theod. 24, 6 p. 63, 67 *al. cf.* AVSON. 173, 10 p. 38 P. hoc [*i. tuam f. dexteritatemque*] praefecturae sedes, hoc Illyris ora, ... -ta est, fiscus et ipse cliens. *v. et l. 23. 36. 80. p. 1678, 14; aliter p. 1666, 45*). epist. 15, 15, 2 eandem clementiam -ta esset Africa quam cognovit Asia (LIV. 42, 38, 4 si male meriti c. populi R. -ti essent, bene merendo liberalitatem [*v. infra l. 59*] -rentur. *al.* *cf.* VAL. MAX. 7, 3, 6 Sertorius ... corporis robore atque animi consilio parem naturae indulgentiam -tus [PLIN. epist. 10, 51, 2. 10, 94, 3 *imperatoris* in omnibus desideriis meis i.]. *al.* IVST. 13, 1, 6 pietatem filii in eo [*sc. Alex.*] ... -ta *mater Darei*. VVLG. Esth. 16, 11 *peregrinus* tantam in [*i. erga*] se -tus humanitatem. *aliter p. 1666, 80*). ad Brut. 1, 10, 2 (= 9, 18, 2) *Lepidi* levitatem ... saepe perspectam maioribus in malis (LIV. 39, 51, 4 *Hannibal* Prusiae ... l. *cf.* LIV. 36, 22, 1 *Aetoli* -ti regiam vanitatem). *al.* BRVT. Cic. epist. 11, 4, 2 et liberalitatem nostram et animum (*v. l. 72*) sunt -ti *milites* ([*v. l. 51*]. *cf.* COD. Theod. 11, 28, 10 ut largitatem nostram non nomine, sed re ipsa provinciales -antur. *aliter p. 1673, 62*). RVT. LVP. 2, 16 (= DEMETR. PHALER. or. frg. 345 S.) superbiae nostrae nemo vestigium (*v. adn. cr.*) -itur (*cf. p. 1678, 12*). LIV. 4, 46, 10 *Q. Servilii Prisci* providentiam in republica cum multis aliis tempestatibus ante -ta civitas erat tum eventu eius belli *eqs.* (*cf.* NOVELL. Theod. 23, 2 p. 61, 26 *tuam* provisionem amoremque ... ipsis rerum documentis saepe sumus -ti). 22, 12, 6 *Hannibal* constantiam *dictatoris* hauddum -tus ([*opp.* temptare animum]. *cf.* CAPITOL. Gord. 11, 7 *ut* Gordiani senis felicitatem atque prudentiam, iuvenis virtutem [*v. l. 32*] atque c. laeti -amus). 34, 61, 2 *Aristonis* sollertiam levioribus ministeriis *Hannibal. al.* CVRT. 9, 8, 24 *Ptolemaeus* -tus *est* suorum animos (*v. supra l. 43. 60; aliter p. 1666, 65*). PETRON. 75, 6 cerebrum meum. TAC. ann. 15, 61, 1. TERT. apol. 41, 3 et lenitatem *dei* ... et severitatem (*sim.* SVLP. SEV. chron. 1, 24, 7 et misericordiam et severitatem dei). *al.* AVSON. 322, 67 p. 264 P. *non* rudis hoc avus admoneo, sed mille docendo ingenia -tus (*aliter p. 1666, 84*). AMM. 21, 13, 2 firmitatem moenium munimenti (*v. p. 1676, 19*) defensorumque alacritatem -tus. 30, 4, 4 *indignitatem*. AVG. conf. 10, 21, 30 -tus sum *gaudium* in animo meo (*antea*: vidi, audivi). INSCR. christ. Diehl 2157 queius fidelitatem et castitate(m) et bonitate(m) omnes vicinales -ti sunt. *talia saepius al.*

Ⓑ *addito praedicativo*: VERG. ecl. 3, 110 quisquis amores aut metuet (*i. 'non sperabit'*) aut -etur amaros. LIV. 42, 45, 4 omissa quam saepe vanam -ti essent regum fovendorum spe. TAC. dial. 39, 3. PLIN. epist. 10, 4, 1 indulgentia tua, imperator ..., quam plenissimam -or (10, 104 pleniorem. VLP. dig. 29, 5, 3, 17 pleniorem). INSCR. RevArch. V 34 (1931) p. 342 nr. 38, 20 (*Afr., a. 144*) eantem comitatem praesenti dexteritate iucundam futuro post exsemplo salubrem -remur. IVST. 11, 15, 7 (*Dareus de Alex.*) in matre liberisque suis regium eius, non hostilem animum -tus.

(II) *vires, potestatem sim.*: CIC. Phil. 5, 32 -etur consentientis senatus nervos atque vires ([*antea*: sentiet]. OV. met. 2, 392 *Iuppiter* v. -tus equorum *Solis*. CVRT. 8, 14, 42 meas ... noveram v., nondum -tus tuas. AVIAN. fab. apol. 40 [*loq. imber*] o amphora ... -eris ... v. nostras. *cf.* OV. epist. 18, 139 *Neptunus* totiens v. -tus amoris. *aliter p. 1666, 53*). LIV. 42, 63, 2 quidam *Graeci* vim superbiamque (*v. p. 1677, 63*) -ti *Persei* (45, 8, 4 *Romanorum* et v. ⟨in⟩ bello et fidem [*v. p. 1677, 40*] in pace. VELL. 2, 68, 4 v. dominationis. APVL. met. 2, 25 antequam nostri v. praesentariam -aris. TERT. adv. Marc. 4, 8 p. 438, 13 *al.*). VAL. MAX. 8, 10 ext. 1 *Aeschines* -tus acerrimum vigorem oculorum, terribile vultus pondus, ... sonum vocis, efficacissimos corporis motus (*v. p. 1676, 10*) *Demosthenis* (*cf.* COD. Theod. 13, 8, 1 [= Iust. 11, 5, 1] publicae cohercitionis ... v.). PALLAD. hist. mon. I 58 p. 341ᴮ millies ... daemonum potestates.

(III) *rem naturae* (*praedicat. l. 26*): VERG. georg. 2, 222 illam *terram* -ere colendo et facilem pecori et patientem vomeris unci (*cf.* SEN. nat. 5, 15, 4 illo ... ubi novam rerum positionem, terrarum ... habitus ventosque ... -rentur. TAC. hist. 1, 51, 3 legiones seque [*v. p. 1675, 10*] et Gallias -tae [*antea*: noverant]. SVET. Aug. 72, 1 quamvis parum salubrem valetudini suae urbem hieme -retur. *aliter p. 1680, 28*). VAL. MAX. 2, 7, 9 id egit Piso, ut ... *ignavi* amarum lucis usum -rentur mortemque ... optarent (*cf.* TERT. adv. Prax. 15 p. 255, 16 lucem ... neque *Christus* ... sine periculo luminis -tus est neque Petrus ... sine rationis [*l. 18* passuri]. PRVD. ham. 607 proles [*sc. viperae*] dum nascitur orba haud -ta diem [*i. lucem diei pro 'vita'*]. *cf. p. 1676, 64*). SEN. Oed. 973 *Oedipus* attollit caput cavisque lustrans orbibus caeli plagas noctem -itur (*sensus: 'se caecum esse intellegit'*).

(IV) *manus, arma sim.* (*praedicat. l. 43 sqq.; c. additam.: l. 37*): VERG. Aen. 7, 235 per Aeneae ... dextram ... potentem, sive fide seu quis bello est -tus et armis (*cf.* PROP. 2, 15, 18 scissa veste meas -ere manus *in Venere* [SEN. Phaedr. 227 -ta saevam est ... Antiope m. *Thesei*. STAT. Theb. 9, 210 unam ... m. domitis -tus *equus* ab annis]). CVRT. 8, 10, 5 genti nondum arma Macedonum -tae ([*aliter p. 1667, 32*]. *cf.* LVCAN. 8, 302 -ti Scythicas [*i. suas Parthi*] Crasso pereunte pharetras. FLOR. epit. 3, 8, 6 *piratae* -ti ... rostra et pila venientia. PORPH. Hor. carm. 4, 4, 18 quod potentissima [-um *trad.*] in se tela secures Amazonum -ti *Vindelici* fuissent [*vix acc. c. inf.; v. infra l. 68*]. AVSON. 163, 24 p. 32 P. *in longa vita* -tus Fortis tela cavenda deae).

(V) *nuptias, matrimonium* (*huc referas etiam* SEN. *l. 55 sqq.* [*obi. suppl.; cf. p. 1674, 11*]; *ad rem cf. p. 1675, 33*): SEN. epist. 94, 15 *femina* quae alicuius ante matrimonium -ta est (TAC. ann. 12, 6, 2 principi sua tantum matrimonia -to. PLIN. epist. 10, 94, 2 parum felix). TERT. castit. 13 l. 27 ne ... secundas *nuptias* -retur *Dido* ([*cf. ibid. de Lucretia*: virum passa est]. *item* monog. 17 p. 787 Oe. *aliter p. 1673, 78*). ORIG. in Matth. ser. 25 p. 43, 1 -tae ... torum virilem *virgines* (*gr.* τὰς ... πεπειραμένας κοίτην ἀνδρός). *adde* (*v. l. 47*): SEN. contr. exc. 6, 8 'nubere dulce est': aut -ta iuras aut inexperta (*cf. p. 1675, 1*) peieras. *ibid.* quam ex imis visceribus emissa *vox 'dulce est amari'* non -tae tantum, sed delectatae.

2 *genet.* (*non nisi part. perf.; cf. gr.* πειρᾶσθαι, ἔμπειρος *sim.* *artiore sensu i. q. conscius sibi: l. 62*): IVL. VAL. 2, 28 p. 97, 17 *phalanges* ferri hostiumque nondum -tae. BOETH. cons. 3, 5, 6 W. -tus sortis suae ... tyrannus. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 2, 2 sq. p. 43, 8 Iesus -tus ... omnium. *i. q. (sibi) conscius*: ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 25, 29 *latro in cruce fixus* adoravit -tus culpae, particeps poenae.

3 *ablat.*: CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 6 p. 57, 2 nec videre eum (*i. Christum*), qui eo -tus non est (*cf. antea*: quia participium non habet eius).

C **pendet enuntiatum**: 1 *infinitum*: **a** *seq. acc. c. inf.* (*cf. et supra l. 44*): *α c. nudo verbo*: PLAVT. Men. 334 haud mendacia tua verba -or (*v. p. 1661, 42*) esse. Merc. 771 nunc ego verum illud verbum esse -or vetus *eqs.* (Mil. 405 n. ... -or mi ob oculos caliginem obstitisse. 671 Trin. 460. Truc. 529 id ita esse -ta es: n. -ere ... me te amare. *cf.* QVINT. decl. 301 p. 185, 16 sciebam et -tus proxime eram esse nobis ... libertatem). Mil. 633. Rud. 1221 ut gratum mi beneficium factis -ar (*sc. esse*). Stich. 509 TER. Hec. 489 CIC. Verr. I 8. II 2, 5 nos ... -ti sumus Italico ... bello Siciliam nobis ... pro aerario illo maiorum fuisse. Att. 6, 2, 2 *Cincium* multa ... asperius loqui saepe sum -tus. epist. 11, 29, 1. 13, 16, 3 CAES. civ. 2, 9, 5. SALL. Iug. 24, 4 (*Adherbal ad senatum*) iam antea -tus sum parum fidei miseris esse (*cf.* 108, 2 *Dabarem* Bocchus fidum esse Romanis multis ante tempestatibus -tus). VERG. catal. 9, 34 *Semele et Danae* immitti -tae (*v. p. 1661, 43*) fulmine et imbre Iovem (*i. 'Iovem descendere'*). PROP. 2, 22, 23. 4, 6, 50 (*Apollo ad Aug. in pugna Actiaca*) quod ... vehunt prorae Centaurica saxa minantis,

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tigna cava et pictos -ere (-are *l. v.*) metus (*i. 'senties nil nisi pictos esse terrores'*). LIV. 2, 55, 9. 22, 35, 3 *al.* SEN. contr. 10, 4 (33), 4. SEN. clem. 1, 3, 3 (*antea*: sciunt). *al.* LVCAN. 5, 502 *Caesar* temeraria (*i. quae temere temptaverat*) prono -tus cessisse deo (*i. 'feliciter cessisse'*; *opp.* temptare). PLIN. nat. 27, 5 *aconitum* in usus humanae salutis vertĕre scorpionum ictibus adversari -endo datum in vino calido (*i. fere 'experimentis statuendo' [v. p. 1674, 9]. sim.*: 29, 140. PALLAD. 2, 15, 19 Martialis -tum se ait, virides nuces ... melle demergi. 3, 25, 31 *al.* PELAGON. 4 p. 34, 5 *his morbis* remedia haec a maioribus profuisse accepimus et facientes nosmet ipsi -ti sumus [*gr. Hippiatr. I 34, 10 τῇ πείρᾳ μεμαθήκαμεν*]. CHIRON 893 p. 269, 14 experimentatum -tus sum [*v. p. 1674, 9*], optimum esse *eqs.*). MART. 7, 58, 3. QVINT. inst. 2, 4, 13 -tus sum prodesse *eqs.* 10, 3, 32 PLIN. epist. 1, 6, 3. 7, 15, 3 (*syn.* noram). paneg. 62, 3 *al.* AMM. 22, 2, 2 *al.* SCHOL. Cic. Bob. p. 88, 11. HEGES. 3, 3, 5 p. 189, 7 (*gr. aliter*). AVG. civ. 14, 24 p. 51, 13 D. *al.* SVLP. SEV. dial. 2, 13, 7 (*syn.* sensimus). *al.* SIDON. epist. 4, 17, 2. COD. Iust. 2, 6, 7, 3 (*a. 370*) ostendet ... iniquam a se litem foveri et auctoritatem iudicis a se lusam -etur (*sc. esse*).

β *c. additam.*: ① *acced. abl. instr.*: PLAVT. Bacch. 387 id opera -tus sum esse ita (*nil nisi deos amico praestare*). CIC. epist. 13, 67, 1 multis rebus (*inf. 'esse' suppl.*). LIV. 10, 22, 3 censura duobusque consulatibus ... -tum se (*Fabium*) nihil concordi collegio firmius ... esse. 35, 45, 6. SEN. contr. 7, 3 (18), 3 tribus iudiciis -ti estis *eqs.* (*cf.* TAC. ann. 15, 71, 5 reos fuisse se tantum poena -ti [AVG. gest. Pelag. 3, 7 p. 58, 10 poenis]). PLIN. epist. 9, 13, 6 usu. FRONTO p. 174, 1 N. usu didici multisque documentis -tus sum. PANEG. 3, 29, 1 hoc ita esse oculis paulo ante licuit -iri (*cf.* PRVD. apoth. 236 haec fore ... nos oculis, manibus, congressu, voce, loquella -ti [*seq.* intelleximus]). ② *c. praepp.*: in *alqo.*: CIC. Att. 1, 3, 3 in se -tus est illum esse minus exorabilem. per *alqd.*: LIV. 37, 18, 5 *Attalus* per levia certamina -tus nulla parte virium se parem esse. ③ *acced. obi. dir.*: SEN. clem. 1, 8, 1 tu (*Nero*) -iris istud, ⌊nobilem esse⌋ tibi servitutem (⌊ ⌋ *corr. Wilamowitz [Herm. 37, 1902, 307] ex Aelian. v. h. 2, 20 βασιλείαν ... ἔνδοξον εἶναι δουλείαν.* nobis esse *sim. trad.*).

b *seq. infin.*: CVRT. 7, 4, 11 (*verba Gobaris*) -tus es utique (utramque *trad.*) quod ipse reppereris, aut solum aut optimum ducere.

2 *finitum*: **a** *pendet quaestio obl.* (*c. indicat.*: *l. 46. 75*): ***α*** *in locutionibus, q. s.*: valere: CIC. Planc. 54 cum iam essent -ti, quid valerent ([*cf. antea*: nondum cognita populi voluntate]. SEN. dial. 12, 5, 5. AMM. 17, 13, 28 quid nostra valeat virtus. 21, 5, 13. 31, 7, 3 hi numeri nondum -ti, quid cum desperatione rabies valeret indomita). epist. 13, 6, 4 quantum ([*opp.* suspicor]. LIV. 4, 5, 3). posse: PRVD. psych. 298 *Goliath* -tus, pueri quid possent (-int *l. v.*) ludicra parvi (CORIPP. Ioh. 4, 625 *Antalas* -tus totiens, quid terror in armis et virtus Romana potest [*v. supra l. 38*]).

β *varia exempla selecta* (*acced. abl. instr. l. 51. 53. 55 al.*): PLAVT. Capt. 145 -tus, quanti fuerit *gnatus tuus*, nunc desidero (*cf.* CIC. epist. 9, 13, 2 etsi saepe -tus sum, quantum me amares *eqs.* [PLIN. paneg. 86, 1 q.... amares eum, desiderio -tus es]. LIV. 3, 19, 12 quantum periculum ab illis populis fuerit ... suspicari de praeterito quam re ipsa -iri est melius [29, 19, 2. SEN. contr. 9, 1 (24), 5 (= contr. exc. 9, 1). VAL. FL. 5, 639 *in luco meo* quantus ibi deus *Mars sim*, -ere. *al.*]. 31, 7, 3 hoc quantum intersit ... proximo certe bello -ti estis. PHAEDR. 5, 2, 12 ego qui sum -tus, quantis fugias viribus, scio *eqs.* [PLIN. paneg. 44, 1 scis et -tus es, quanto opere *eqs.*]. SEN. dial. 10, 4, 4 CVRT. 7, 7, 11 PLIN. epist. 2, 18, 1 *al.*). Pseud. 174 sqq. nunc scibo atque hodie -ar, quae capiti, quae ventri operam det *eqs.* quam libertam fore mihi credam et quam venalem, hodie -ar. Truc. 776 propemodum -tae estis (essetis *trad.*), quam ego sim mitis ([*Camerar.*, similes *codd.*]. CIC. Att. 2, 5, 2 quae putavi esse praeclara, -tus sum, q. essent inania. CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 4 q. difficile sit evadere. LIV. 23, 43, 11 *al.* SEN. Thy. 537. CVRT. 8, 14, 43 dies ... quo -tus es, q. caduca felicitas esset. PLIN. epist. 5, 15, 1 paneg. 10, 6 *al.* SVET. Dom. 11, 2 -turum se illa die, q. carus senatui esset. IVST. 21, 5, 9 *al.*). CIC. Phil. 10, 8 quo consilio *in urbem* redierim, initio audistis, post estis -ti (*cf.* AMM. 17, 5, 3 rebus ipsis -tum, ... cupiditas quas aliquotiens ediderit strages). 13, 45 si victi Pompeiani tam insolentes sunt, victores quales futuri sint, vos potius -emini (LIV. 25, 20, 7 cum saepe alias tum paucis diebus ante -tus, qualis sub inscio duce exercitus esset). BELL. Afr. 45, 4 (*seq.* cognoscas). IVV. 11, 56 -ere hodie, numquid pulcherrima dictu ... non praestem *eqs.* (*cf.* AMM. 16, 12, 18 -eris quid miles sub conspectu bellicosi ductoris ... viribus efficiet [*v. l. 38*] excitatis. AVG. gen. ad litt. 11, 5 p. 338, 11 *al.*). PLIN. epist. 3, 14, 2 *servi erum* abiciunt in fervens pavimentum, ut -rentur, an viveret (APVL. Socr. prol. 104). CASSIOD. Ios. antiq. 17, 6 p. 491 ut *Varus* -retur, quaenam esset vis *Antipatri* (*gr. 17, 131 ἵν' εἰδῇ τὴν ... δύναμιν*).

γ *adduntur*: ① *obi. dir.* (*et abl. instr. l. 82*): PLAVT. Amph. 508 (*Alcmene*) ecastor te -or, quanti facias uxorem tuam. CYPR. epist. 69, 16 p. 765, 5 hoc ... et rebus ipsis -imur, ut ... in aegritudine baptizati ... careant immundo spiritu. ② in *c. abl.*: *in alqa. re*: CIC. Vatin. 10 de te ... homines quid sentiant, in honore -ti sumus, in salute expectamus. LVCAN. 5, 249 haud magis -tus discrimine Caesar in ullo ⌊est⌋ (⌊ ⌋ *om. ZMG*), quam non e stabili ... culmine cuncta despiceret (*cf.* ADNOT.). TERT. resurr. 4 p. 31, 3 quantum ... spurciloquio liceat illorum, in congressibus -ire (*Oehler*, -iri *trad.*, -iri ⟨est⟩ *male Kroym.*) ... ethnicorum. *in alqo.*: CIC. de orat. 1, 121 in me ipso saepissime -or, ut ... et exalbescam in principiis dicendi et ... contremiscam.

δ *disiunctive*: LIV. 37, 1, 10 -iri libebat, utrum plus regi Antiocho in Hannibale victo an in victore Africano ... auxilii foret (*cf. Iust. 31, 7, 2* ut intellegeret Antiochus *eqs.*).

b quod (quia) *causale*: CHALC. transl. 21^{E} *Solo* referebat *se* -um *in Aegypto* ... liquido, quod de vetustatis memoria nullus nostrae nationis vir ne tenuem quidem habeat sententiam ([*gr. σχεδὸν ... οὐδένα ... εἰδότα*]. AMM. 22, 9, 1 Iulianus ... periclis -tus adsiduis, q. ei ... Fortuna ... cuncta gloriosa deferebat et prospera. 25, 3, 16 q. dolores omnes ut insultant ... ita ... cedunt). AVG. civ. 15, 1 p. 58, 31 D. in uno homine ... -imur, quia non 'primum' *eqs.* (*I Cor. 15, 46*).

II ***acced. notione acerbi, duri, molesti*** *sim.*: *i. q.* ***pati, tolerare, sustinere, subire*** *sim.* (*cf. et p. 1674, 10. praeter infra l. 24. 64 [de fortuna] non nisi de incommodis, aerumnosis, gravibus*):

A ***c. accusat.***: **1** *c. solo obi.* (*acced. abl. instr. infra l. 44*): **a** *generalia quaedam* (*cf.* SEN. epist. 66, 48 apud Epicurum sunt haec bona, quae malles non -iri): CIC. epist. frg. VIII 2 M. (= VII 2 Sj.) his contraria atque parata, ut esse solet, -tus sum. VERG. Aen. 1, 202 vos *socii* ... et Cyclopia saxa -ti *estis* ([*i. pertulistis*]. *sic rem nat.*: VAL. FL. 1, 567 orbe peracto Liber [*sc. venit*] et -tus terras remeavit Apollo [*sc. cum apud Admetum et Laomedontem vitam mortalis instar egisset*]. SIL. 15, 49 [*verba Voluptatis ad Scip.*] non glaciem Arctoam, non -ere furentis ardorem Cancri. *cf. et p. 1675, 42; aliter p. 1678, 22*). OV. Ib. 262 (*Oedipodis*) -tus scelus est cuius uterque parens (*sc. Laius, Iocaste*). LIV. 4, 52, 7 solitudinem in civitate aegra -ti consules sunt. 9, 5, 11 hora fatalis ignominiae (*sc. cladis Caudinae*) advenit, omnia tristiora -undo factura (*i. patiendo sc. cladem*). 28, 42, 9 defectionem militum. SEN. suas. 5, 1 quae male -tus est vota *animus*, deponit. VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 Themistocles eorum qui ingratam patriam -ti sunt, celeberrimum exemplum. 6, 9, 14. PHAEDR. 1, 3, 15 contumeliam (*seq.* sentiret). app. 18, 17 haec -iris ... incommoda ([*sc. serve a domino; seq.* passurum]. *cf.* PAVL. PELL. 409 mihi plurima saepe adversa -to). SEN. epist. 18, 8 *paupertatem voluntariam* (*syn.* pati). PLIN. nat. 7, 152 minimum in vita mali (PLIN. paneg. 42, 4. ARNOB. nat. 2, 7 p. 52, 19 cur malorum tanta -atur examina *homo*. AVSON. 195, 35 p. 54 P. minus malorum munere [*Scal.*, munera *trad.*] -tus dei. VVLG. eccles. 8, 5 qui custodit praeceptum, non -etur quidquam mali [*οὐ γνώσεται ῥῆμα πονηρόν. v. l. 60*]. AVG. civ. 22, 30 p. 633, 14 D. quantum ... ad -entis [*sc. mala*] sensum [*sim. ibid. l.* 23 aliter ea ... obliviscitur eruditus et doctus, aliter -tus et passus]. *al. cf. p. 1681, 48*). SIL. 15, 108 (*loq. Virtus*) omnia contra -enda manent (*sc. tibi, Scipio*), quam spondet ... Voluptas. STAT. silv. 2, 3, 68 (*Melior*) incorrupte fidem nullosque -te tumultus (*sc. animi. cf.* PRVD. c. Symm. 2, 730 *Roma* aure tenus Geticos -ta tumultus). FRONTO p. 219, 2 N. nihil in aetate agunda duri aut acerbi -tus esse dicitur *Polycrates* (*cf.* TERT. apol. 32, 1 *acerbitates*). TERT. anim. 12 p. 317, 16 nihil istorum animam -iri, ut non et animo deputetur ([*sensus: 'si animus nil patitur, nec anima quicquam patietur, quod non et animo accidat'*]. test. anim. 4 p. 139, 14 [*cf. l. 10* passionis, *l. 12* pati]). CYPR. patient. 18 p. 410, 10 ne quid ... remaneret, quod non Iob in suis temptationibus -retur. SCHOL. Cic. Bob. p. 138, 11 VVLG. Iudith 6, 6. ORIG. in Matth. ser. 55 p. 127, 12 'non sciet verbum malum': id est non -etur verbum malum (*πείσεται. cf. l. 46*).

b *potiora et significantiora*: ***α*** casum, fortunam (*aliter p. 1667, 36 sqq. hic etiam eos locos collegimus, quibus de secunda f. dicitur [v. supra l. 21], cum singula quaeque exempla difficile possint separari*): LIV. 9, 17, 5 nondum alteram fortunam -tus *Alexander* (28, 34, 10 utramque f. [*deest in P*] -tis [-peti *AN*]. *al.* CVRT. 5, 8, 11 -to belli f. EVTR. 9, 23 adversam et secundam. *al.* *cf.* VAL. MAX. 2, 6, 8 *mulier* hilarem fortunae vultum semper. 6, 9 ext. 7 fortunae iniquitatem. AMM. 14, 11, 29 versabiles *fortunae* ... motus. *al.*). 35, 26, 10 militaris viri et multos -ti casus ([*sc. Philopoemenis*]. SEN. epist. 82, 7 securos. SVET. Iul. 25, 2 adversum c. *in bello*). SEN. Ag. 707 Hecuba fatorum novas -ta leges. CVRT. 5, 8, 17 ut eadem constantia ... qua praeterita tolerastis, -amini quicquid ... fors tulerit. TAC. hist. 1, 29, 2 adversas res.

β *damna, pericula, labores sim.*: CIC. Mur. 46 ego -tus et petendi et defendendi et accusandi molestiam ... intellexi *eqs.* (*cf.* AMM. 18, 10, 2 *infantes* graves aerumnas ... -ti. AVG. civ. 11, 4 p. 466, 20 D. *animam* -tam miserias. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 170, 38 multas ... difficultates [*gr. πειραθῆναι*]). Sest. 138 multa proponi pericula, multas inferri iniurias, magnos esse -undos et subeundos labores *conservatoribus rei publicae* (VERG. georg. 4, 157 *apes* aestate laborem -untur et in medium quaesita reponunt. 4, 340 *Lycorias* primos Lucinae -ta labores [*inde* AVSON. 356, 5 p. 213 P.]. PROP. 2, 24^{b}, 29 quos utinam in nobis, vita, -are labores. *v. p. 1681, 8*). VERG. georg. 1, 119

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

haec (*sc. varia per umores damna*) cum sint hominumque boumque labores versando terram -ti. SEN. contr. 2, 2 (10), 3 in duo pericula mulier incidit, quorum neutrum esset -ta, si *eqs.* (LVCAN. 1, 300 bellorum ... socii, qui mille p. Martis mecum ... -ti. PLIN. epist. 6, 20, 20 VLP. dig. 37, 13, 1. EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 959C nondum p. -itur *formica* hiberni *victum aestate comportando* [*gr. aliter*]). PANEG. 7, 11, 6 curi[i]s, quas viginti annis -tus fueras (*cf.* AVR. VICT. Caes. 20, 29 *Severus in imperio* graviora -tus, laborem [*v. p. 1680, 80*], curas, metum et incerta prorsus omnia).

γ poenas, iudicium, servitutem, cruciatus sim.: OV. trist. 3, 11, 74 velim poenas -are (-ere *l. v.*) meas (AVG. civ. 13, 21 p. 586, 6D. p. ... non suo bono -itur homo. *fort. et* QVINT. decl. 254 p. 43, 8 qui exilii vel eandem vel ... graviorem p. ⌊-retur⌋ *eqs.* [⌊ ⌋ *corrupte?*]). RVT. LVP. 1, 19 (= HYPERID. or. frg. 28 Blass-Jensen) ne liberi servitutem -rentur (MARCELL. dig. 40, 5, 9 ne servus alienam s. patiatur -iri. SCAEV. dig. 40, 5, 41, 1 tuam. *al.* *cf.* LIV. 24, 22, 2 servitii onus [*Walters-Conw.*; servitudinis, servitutis *codd.*] indignitatesque [*v. l. 71*] homines -tos [SIL. 14, 152 *Asilus captus* servitium facile et dominantis mollia iussa -tus]). POMP. TROG. Iust. 38, 7, 2 (*verba Mithr.*) nullam subiectarum sibi gentium -tam *esse* peregrina imperia (*cf.* HIER. epist. 22, 16, 3 *viduae* maritorum -tae dominatum. *v. et l. 19; aliter p. 1666, 60*). VAL. MAX. 6, 3, 3 *senatus animadversionem* Cornelius Scipio. 7, 3 ext. 6 clementissima suffragia. ASCON. Scaur. p. 24, 3 iudicia quae pater Scauri -tus est ([*Cic.* subiit]. *cf.* TERT. anim. 33 p. 356, 20 *anima* exultans adversus humana i., si ea -ta est. VVLG. sap. 12, 26 dei [πειράσουσιν]. *aliter p. 1670, 65*). MARCIAN. dig. 40, 5, 51, 3 *ne* aut libertas eius impediatur aut iura patronorum graviora -atur (*aliter p. 1670, 60*). CYPR. epist. 58, 6 p. 662, 7 si tormenta toleramus, graviora -tus est ... Christus (*cf.* GREG. TVR. dorm. 2 p. 763, 2 -etis diversa genera tormentorum). IVST. 11, 3, 7 *Thebani* victi gravissima quaeque supplicia (*v. p. 1653, 8*) miserrimae captivitatis -ti sunt (*cf.* SVLP. SEV. chron. 2, 15, 4 c. mala). 38, 6, 6 carcerem ac triumphi spectaculum (VVLG. Hebr. 11, 36 ludibria et verbera ... et vincula et carceres [πεῖραν ἔλαβον]. MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 52, 24 omnia sumus parati tolerare et vincula et carceres -iri et ... mortem ... subire. *cf. p. 1653, 14*). PRISCILL. can. 85 p. 145, 5 rei dei iudicantis -entur examen. COD. Theod. 16, 6, 5 ut certa ... poena sequatur legisque censuram -antur ultricem.

δ morbos, passiones, dolores corporales: CELS. 2, 7, 26 magnas febres. 2, 17, 5 ne *imbecillus* ... frigus aliquod -atur. SEN. epist. 78, 1 -tus sum hoc genus (*sc. destillationes*) valetudinis ([*antea*: vexari]. SVET. Aug. 81, 1 graves et periculosas v. per omnem vitam aliquot -tus est. 81, 2 anniversarias *v.*). SCRIB. LARG. 58 p. 26, 22 dolorem *dentium* (AVG. civ. 22, 8 p. 571, 24 D. d. acerrimum, qualem numquam -tus est. CIL VI 7308, 6 iendem [*i.* 'eun-'] d. experiscatur [*v. p. 1686, 28*], quem ego -ta sum [*item fere* 27458 d. experisci, quod nos ... parent⟨es⟩ -ti sumus]. 12652 [= CE 995 B], 23 similem). PLIN. nat. 25, 9 *Antonius Castor* nullum corporis malum (*cf. p. 1680, 42*). *al.* MART. 6, 70, 4 taedia lectuli calentis. TERT. resurr. 40 p. 83, 26 *corruptelam carnis* tormentis atque suppliciis (*anteced.*: patiatur). 53 p. 110, 10. GARG. MART. med. 27 p. 162 ad mitigandos morsus, quos in eiusmodi causis (*sc. fluxu ventris*) necesse erit -iri. HIER. epist. 3, 3, 1 quicquid morborum esse poterat *in Syria* -tus. PLAC. med. 4, 16 rec. α. PS. APVL. herb. 29 l. 25 *flos herbae Britannicae* devoratus, per annum totum anguem (*i.* συνάγχην, *cf. l. 23* 'anginam') non -etur. PETR. CHRYS. serm. 158 p. 617A ut *Christus mundum intrans* ventris -atur angustias, partus patiatur iniuriam, ... cunabula toleret.

ε mortem (*aliter p. 1663, 60. 1676, 18*): SEN. epist. 91, 21 nemo eorum, qui illam (*sc. mortem*) accusat, -tus est. TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 616, 22 'nolentes exui corpore' (*II Cor. 5, 4*) ... id est nolentes mortem -iri (carn. 6 l. 34 AVG. civ. 20, 20 p. 454, 12 D. PS. BOETH. fid. cath. 101 in Abel [105 in altero]). ARNOB. nat. 1, 40 p. 27, 9 acerbissimarum mortium ... formas (*cf.* AVG. civ. 13, 3 p. 559, 8 D. nullum mortis ... genus).

2 *acced. additam. separativo* (ab), *quo indicatur, unde quis malo alqo. afficiatur*: TERT. apol. 14, 3 ne *Iuppiter* eandem vim a ceteris caelitibus -retur. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 6 *absurdum est, ut evangelium* Marcionis ante credatur aemulationem a nostro -tum quam et editum (*l. 2* passione).

B ***c. genet.*** (*cf. et supra l. 17*): AMBR. in psalm. 47, 8, 2 p. 352, 14 *reges* in semet ipsis non mediocris laboris -ti (*cf. quae seqq.*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 6, 3 p. 243, 14 graviora ... retinent thesauri irae dei, quorum absit nos -iri. et non -emur, si *eqs.* (*gr.* ὧν ... πεῖραν λαβεῖν). SCHOL. Germ. Bas. p. 69, 6 *Castor et Pollux* multis laboribus tempestatibusque conflictati, periculorum atque animorum (*AB*, animar- *Breysig*, nimborum *Swoboda*) -ti *eqs.* (*nota membra parallela*: laboribus *voci q. e.* periculorum *respondet, ita ut et* animorum *c. vocab. q. e.* tempestatibus *congruere videatur. unde quaerere licet, utrum* animorum *pro gr.* ἀνέμων *positum sit necne*).

III ***acced. vi fruendi, habendi*** (*not. sc. sentiendi et noscendi plane abolitis*): **A** ***sensu durativo:*** *fere i. q.* ***frui, habere***: 1 *aliquid*: *corporaliter*: PLIN. epist. 10, 17a, 1 saluberrimam navigationem, domine, usque Ephesum -tus ([*opp.* vexatus]. TRAIAN. Plin. epist. 10, 18, 1. *aliter p. 1672, 58*). AVR. Fronto p. 82, 5 N. nos aestivos calores adhuc -imur (*seq.* frui). *incorp.*: SYMM. epist. 1, 19 si mihi placabilitas tua, *Ausoni*, -undo probe cognita est (*sim.* 1, 42, 1 ut amicitia bene locata -undo cottidie provehatur [*Gruter*, praebea-, dilate- *trad.*]). 2 *aliquem*: **a** *c. acc.*: TERT. monog. 8 p. 773 Oe. tales arbitros infans dominus -tus non alios habuit et adultus. **b** *c. abl.* (*ex analog. verbi q. e.* uti [*v. l. 10*]; *praedicative*): RVF. FEST. 10, 4 Rhodiis et insularum populis -ti primum infestissumis sumus, post isdem fidelissimis auxiliatoribus utebamur.

B ***sensu*** *quasi* ***ingressivo:*** *i. q.* ***in possessionem venire***: 1 *fere i. q. accipere*: VLP. dig. 40, 5, 24, 8 *si dominus scripsit* 'ne servum vendas', quia coercere voluit servum et cruciare, ne meliorem dominum -atur. 2 *fere i. q. adipisci, assequi*: TERT. anim. 19 p. 332, 1 Christus ex ore lactantium et parvulorum -endo (-ped- *B*) laudem *eqs.* GREG. TVR. Mart. 1, 2 p. 588, 11 multi ... ex hoc *liquore* infirmi -ēre salutem (*cf.* glor. mart. 33 p. 509, 31 de hoc ... sudario multi infirmi sanitatem -ti sunt).

apponuntur, coniunguntur: *ad cap. prius*: *ad I. II A*: adire: *p. 1665, 15.* ad iudicium vocare: *p. 1671, 46.* agere: *p. 1670, 49. 54. 1671, 4. 23. 58. 71. 1672, 16. 51.* audere: *p. 1668, 29.* conari: *p. 1664, 38. 1672, 66.* degustare: *p. 1668, 40.* explorare: *p. 1666, 17.* facere: *p. 1664, 24. 1668, 11.* niti: *p. 1664, 24. 1669, 77.* observare: *p. 1666, 44.* periclitari: *p. 1665, 52.* pertemptare: *p. 1668, 20.* probare: *p. 1666, 81.* temptare: *p. 1664, 28. 37 bis. 42. 48. 50. 55. 82. 1665, 62. 65. 1666, 56. 61. 64. 1667, 34. 1668, 13. 17. 30. 49. 59. 79. 1669, 24, 41. 1670, 6. 66. 1671, 64. 1672, 70.* *ad II B. C*: exercere: *p. 1673, 55. 67.* exerere: *p. 1673, 48.* fungi: *p. 1673, 74.* uti: *p. 1672, 74. 1673, 28.* *ad cap. alterum*: *ad I*: audire: *p. 1677, 10. 80.* comperire: *p. 1674, 82.* cognoscere: *p. 1674, 74. 1675, 84. 1677, 49. 1679, 40.* discere: *p. 1674, 78. 80. 1679, 26.* intellegere: *p. 1679, 29.* noscere: *p. 1674, 76. 1675, 13. 1676, 61. 1679, 14.* pati: *p. 1678, 52.* scire: *p. 1674, 16. 83. 1676, 78. 1678, 74. 1679, 3. 57. 59.* sentire: *p. 1674, 20. 1676, 58. 64. 1678, 8. 1679, 16.* videre: *p. 1677, 80.* *ad II*: pati: *p. 1680, 40. 48. 57. 1681, 51. 57.* subire: *p. 1680, 80. 1681, 36.* tolerare: *p. 1680, 73. 1681, 29. 35. 58.* *ad III*: frui: *l. 3.* habere: *l. 7.* uti: *l. 10.*

opponuntur: *ad cap. prius*: assequi: *p. 1667, 74. 1668, 12.* cognoscere: *p. 1666, 84. 1672, 1.* comprobare: *p. 1663, 52.* consequi: *p. 1667, 76.* discere: *p. 1663, 51.* efficere: *p. 1669, 8.* inexpertus: *p. 1673, 2.* intemptatus: *p. 1673, 6.* novisse: *p. 1671, 81.* opperiri (*in lus. verb.*): *p. 1664, 21.* pati: *p. 1669, 10.* perficere: *p. 1664, 26. 1667, 82.* scire: *p. 1664, 81. 1665, 6.* *ad cap. alterum*: accipere: *p. 1679, 10.* audire: *p. 1674, 80.* cogitare: *p. 1674, 80.* discere: *p. 1674, 74.* doctus: *p. 1680, 48.* CIC. de orat. 2, 72. eruditus: *p. 1680, 48.* ignotus: *p. 1676, 31.* inexpertus: *p. 1675, 1 sqq.* suspicari: *p. 1679, 43. 52.* temptare: *p. 1674, 28. 1675, 75. 1677, 69.*

syntactica notabiliora: *pendet*: *genet.* (*cf. p. 1661, 9. 10*): *p. 1665, 35(?). 1670, 73. 1678, 58. 1681, 71; part.* (*v. infra l. 73*): *p. 1683, 19. 36. 55. 71. 1685, 5.* *abl.*: *l. 7. p. 1673, 26. 71. 1678, 65; part.*: *p. 1683, 23. 59.* *adduntur*: *abl. instr., modi*: *persaepe; v. e. g. p. 1664, 52. 1666, 6. 9. 1669, 11. 1670, 4. 1674, 34.* *notanda praeter cetera exempla haec sunt*: copia: *p. 1664, 54.* factis: *p. 1673, 71. 1675, 26.* moribus: *p. 1671, 15.* opera: *p. 1673, 71. 1674, 35 sqq. 1679, 20.* opibus: *p. 1664, 54.* re, reapse: *p. 1674, 38 sqq. 1676, 76. 79. 1677, 18. 61. 1679, 53* (rebus: *p. 1679, 68. 82*). usu: *p. 1668, 1. 1674, 42 sqq. 1676, 81. 1677, 5. 1679, 25.* *cf. etiam* omnimodis: *p. 1663, 83.* *praepp.*: in *c. abl.*: *saepissime; v. e. g. p. 1665, 69. 1667, 16. 1669, 8. 1674, 48 al.* cum (*alqo.*): *p. 1667, 54. 1670, 10. 78. 1673, 40.* adversus (*alqm.*): *p. 1670, 8. 1671, 22.* pro (*alqo.*): *p. 1671, 35. 1673, 43.* ab *separ.*: *p. 1681, 66.* de (*alqa. re*): *p. 1664, 7. 1671, 40. 1674, 47.* *ceterum v. p. 1670, 76 sqq.* (*ap.* ICTOS). *additur enunt.* (*cf. et p. 1684, 74. 1685, 74 sqq.*): *acc. c. inf.*: *p. 1664, 4. 1671, 69. 1678, 68. 1685, 76.* *inf.*: *p. 1668, 52. 1671, 67. 1679, 36.* *interrog. obl.*: *p. 1663, 80. 1666, 2. 1668, 49. 65. 1679, 38. 1685, 74.* quod (*causale*): *p. 1680, 11. 1685, 78.* ut: *p. 1669, 74. 1671, 62.* *part. praes.* -ens *pro subst.* (*v. infra l. 73*): *p. 1663, 50. 1664, 29.* *p. p.* -tus *pro subst., adi.*: *v. p. 1683, 46. 83. 1684, 54 al.* *reflexive*: *p. 1668, 43. 1670, 24. 1678, 24.* *passive*: *v. p. 1661, 10.*

part.: **I** ***praes.*** **experiēns**, -entis *pro adi.* (*subst. p. 1683, 15*). *compar.* -ior: AVG. *p. 1683, 14.* ISID. *p. 1683, 25; superl.* -issimus: *inde a* CIC. *l. 80.* *adv.* -enter: *v. p. 1683, 38.* [*variat c.* -pertissimus: *p. 1683, 9. 11; cf. et p. 1683, 34.*]

A *ad verbi cap. I: qui quid audet, agit, operatur; i. q. strenuus, navus, laboriosus, industrius sim.*: 1 *de homine, viro*: CIC. Verr. II 3, 28 reperietur aliqui fortis et -s arator, qui *eqs.* (II 3, 53 Nympho est ... homo gnavus et industrius, -issimus ac diligentissimus a.). II 4, 37 C. Cacuri, prompti hominis et -is et in primis gratiosi. Cluent. 23 A. Aurius, vir fortis et -s (HOR. epist. 1, 17, 42 aut virtus nomen inane est aut decus et pretium recte petit -s vir. LIV. 6, 34, 4 ulli viro acri -ique). OV. met. 14, 159 Neritius

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Macareus, comes -is Vlixei (*i. πολυτρόπου, vix de 'multum perpesso' U. [cf. infra l. 36] cogitandum*). Pont. 3, 7, 12 *uxor* in me quam proba, tam timida est -sque parum (*i. 'parum audet, conatur'*). 2 *de indole hominis*: Ov. am. 1, 9, 32 desidiam quicumque vocabat amorem, desinat: ingeniist -is amor.

B *ad verbi cap. II* (*sic et adv. infra l. 38*): **1** *i. q. peritus, sciens* (*i. q. ἐμπειρικός: infra l. 33. pro allocutione, titulo honoris l. 11 sqq. 16*): **a** *de hominibus*: *α absolute*: ① *pro adi.*: PANEG. 2, 4, 5 durissimos milites, -issimos (-pertiss- *X*) duces (FACVND. defens. 10, 5 p. 785B). AVR. VICT. Caes. 20, 21 vir -s (CASSIOD. var. 12, 22, 6 Laurentium v. -issimum [-pertiss- *EF*]. *item de eodem* 12, 23tit., *ut de allocutione honorifica liceat cogitare* [*cf. sub* experientia *p. 1653, 58 et v. l. 16*]). AVG. conf. 6, 9, 15 sic ... multarum in ecclesia causarum examinator -ior instructiorque discessit. ② *pro subst.*: COD. Theod. 6, 35, 11 (= Iust. 12, 28, 3) tamquam -es et idonei. PARTHEN. epist. p. 4, 4 virorum -issime atque doctissime (*v. l. 12*). PHYSIOGN. 39 p. 57, 1 apud -es. PRIMAS. in apoc. prol. p. 759A.

β acced. additam.: ① *genet.* (*cf.* peritus, *ἔμπειρος sim.*): PANEG. 4, 25, 4 Ruricius -issimus (-um *M*) belli (*cf.* ARNOB. nat. 2, 38 p. 78, 22 rei militaris -issimos duces, capiendarum urbium peritos). PS. HIPPOCR. epist. 1 p. 10, 24 qua *cura*, *rex Antioche*, -issimus rerum mathesim quoque ... adeptus es. ② *abl. limit.*: AVSON. 165, 6 p. 33 P. *Aemilia* more virorum medicis artibus -s (*cf.* ISID. orig. 16, 25, 2 *Phidon Argivus* hac arte [*sc. ponderum ratione*] -ior fuit quam antiquiores). OROS. hist. 1, 19, 5 *Diocles* vir armis -issimus. ③ *c. praep.* in: VVLG. II Macc. 8, 9 Gorgia viro militari et in bellicis rebus -issimo (*πεῖραν ἔχοντα, Italae cod. P* in negotiis b. -em).

b *de rebus (nota de ipso genere medicinae q. empiricam vocant: l. 33)*: *fere i. q. prudens*: OROS. hist. 7, 33, 7 cum *Theodosius* -issima providentia totam ... Africam meliorem pristinis reddidisset *eqs.* *i. q. empiricus* (*v. l. 30*): ISID. orig. 4, 4, 1 secunda *medicina* empirica, id est -issima (-perimentiss- *B D H K*, -perimentis simul *T*), quae ... solis constat experimentis.

2 *i. q. patiens* (*seq. genet.; cf. etiam supra l. 1*): Ov. met. 1, 414 genus durum sumus -sque laborum.

adv. **experienter.** *i. q. perite, scienter* (*syn. l. 39*): BOETH. top. Arist. 2, 3 p. 932A si quod iuste est, scienter et -r est, quod iniuste est, ignoranter et ⟨in⟩experienter (*gr. p. 114b, 11 ἀπείρως. v. p. 1675, 1. 1682, 41*) est. *seq.* quod iniuste est, ignoranter et -r est (*cf. gr. ibid. l. 12 μᾶλλον ... ἂν φανείη τὸ ἀδίκως ἐμπείρως ἢ ἀπείρως*).

II ***part. perf.*** ***expertus**, -a, -um (*aliter p. 1649, 55*). [SIDON. epist. 3, 3, 9 -tissimus *Leo*, spectatissimus *trad.*] **A** *active pro adi., subst.* (*v. etiam p. 1674, 58. 65. 71. 1675, 5. 1678, 57*): **1** *ad verbi cap. II: i. q. peritus, doctus, sciens sim. cf.* SYNON. Cic. p. 413, 2 B. doctus, peritus ... instructus. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 39 'catus' -us et doctus. ISID. orig. 10, 82 -us multum peritus, 'ex' enim hic pro 'valde' ponitur (*v. p. 1686, 35*). GLOSS.L III Abol. EX 58 *al.* **a** *pro adi.*: *α nude ponitur*: PALLAD. 7, 2, 1 opera una messoris -i (*opp.* mediocris). VITAE patr. 5, 6, 21 venit quidam de -is medicis (*gr. Nau, Rev. Or. chr. 1909 p. 368 nr. 261 τις ἔμπειρος ἰατρός*). CORIPP. Ioh. 6, 284 acti terrore magistri -i trepidant.

β seq. additam.: ① *casus*: Ⓐ *genet.* (*cf.* peritus *et v. p. 1660, 74*): VERG. Aen. 10, 173 -os belli iuvenes ([SERV. *ad l.*: peritos]. TAC. hist. 4, 76, 2 nec subitum militem, sed veterem -umque b. AMBR. epist. 19, 32 p. 993B). SIL. 8, 614 viros in Marte sagittae -os. *cf. et p. 1685, 5.* Ⓑ *abl. limit.*: IORD. Get. 24, 123 natio ... venatione (-em *A*) tantum nec alio labore (-em *A*) -a, nisi *eqs.* ② *praepp.*: in *alqa. re*: VIRG. gramm. epist. 3 p. 141, 29 Lupo ... viro ... in ratione verborum satis -o. VVLG. Sirach 34, 9 vir in multis -us (*gr. ἀνὴρ πεπλανημένος, at πεπαιδευμένος A B*). ad *alqd.*: CASSIOD. Ios. antiq. 10, 12 p. 296 *Daniel* ad somniorum interpretationes -us (*gr. 10, 194 ἱκανῶς ... σοφίας ἐμπείρως ἔχων περὶ κρίσεις ὀνείρων*). ③ *pendet inf.*: CORIPP. Ioh. 4, 735 Romani proceres ..., -i totiens belli portare labores *eqs.*

b *pro subst.*: GRATT. 350 nec -os fallet deus (*sc. Diana*). VIRG. gramm. epit. 4 p. 22, 7 geometria est ars ... quae omnium herbarum ... experimentum enuntiat. unde ... medicos hac fretos geometres vocamus, id est -os herbarum (*sic c. genet.*: FIRM. math. 7, 26, 1tit. p. 277, 1 de -is litterarum [*A*, -partis *G*, -pertes *N; lemma om. B D*]. *item ibid. l.* 6 -os [-tes *Δ*] faciet l.). GARG. MART. med. 6 p. 141 didicimus ⌊ab -is⌋ *eqs.* (⌊⌋ *om. a*). ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 25, 13 -orum conscientiae (*opp.* nescientibus). BOETH. cons. 2, 4, 15 W. inest ... quod inexpertus ignoret, -us exhorreat (*sic opp.*: OP. imperf. in Matth. 28 p. 780. *v. p. 1675, 1*).

2 *ad verbi cap. I*: -um *subst. i. q. experimentum, conatus*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 4, 1 p. 212, 24 iuvat haec ... damnare silentiis, nisi ... ob hoc ... reminiscamur, ut -i pigeat, ut refugiat animus (*gr. ἡ πεῖρα*).

B *usu passivo* (*plerisque locis verbali vi plus minus servata [v. e. g. p. 1684, 7. 21. 22 sqq. 36. 47. 52. 1685, 22]; pro mero adi.: p. 1684, 69 sqq. 1685, 64. 82*). *superl.* -tissimus: *p. 1684, 39. 64. 66. cf. et p. 1683, 9. 11.* GLOSS.L III Abol. EX 136 -ta temptata. V Aa EX 907 -tus edoctus vel probatus. *al.* **1** *sensu verbi q. e. priore capitulo* (*sunt quibus dubites loci, utrum huc potius pertineant an ad 2 p. 1685, 19 [i. q. 'cognitus'; cf. et p. 1664, 12]: v. infra l. 25. 30. 80. p. 1685, 9*): **a** *i. q. experimento, conatu sim. tactus, πειρασθείς, tentatus sim.* (*cf. I. II A, p. 1663, 32. 1664, 9*): *α de rebus*: *nude*: Ov. epist. 7, 54 -tae (*sc. a te, Aenea*) totiens tam male credis aquae? (*cf.* STAT. Theb. 7, 722 *Alcathous* moriens hiemes ... laudat et -ti meliora pericula ponti [*i. quem tam saepe tentaverat*]). STAT. Ach. 1, 187 *Chiron* fila movet leviterque -tas pollice chordas dat puero (*i. tactas, sc. ut periculum faceret, utrum bene sonarent necne*). *acced.* in *alqo.* (*de incorp. re*): PS. CIC. exil. 14 ne rei crudelitas -ta in me in vos convalescat.

β de homine (*v. et p. 1685, 57*): ITALA Hebr. 2, 18 (Mutian. Chrysost. hom. 5, 1 p. 272med.) in quo ... passus est, ... ipse -tus, potest et nos qui tentamur iuvare (*gr. p. 47fin.* [= *NT*] *αὐτὸς πειρασθείς, Vulg.* tentatus).

b *i. q. periculo faciendo, conando sim. probatus, spectatus*: *α de rebus*: ① *generalia*: Ⓐ *pro part. aut adi.*: ① *res incorp.* (*acced. abl. instr., modi: l. 24. 26. 27. 35 al.*): CIRIS 325 tuum ... -tum multis miserae mihi rebus amorem. POLLIO hist. frg. Prisc. gramm. II 386, 9 (= 8 Peter) -ta virtus bello Germaniae (*sim.* VELL. 2, 4, 2 fortunae virtutique -tae in Africa [TAC. ann. 13, 37, 4 virtutem fortunamque saepius iam clade Romana -tam. *v. l. 3*]. *al.*). LIV. 2, 42, 8 post tres continuos consulatus unoque velut tenore omnes -tos tribuniciis certaminibus. 3, 2, 5 tutum receptum ad -tam clementiam fore (26, 14, 2 multis ... bellis -tam populi Romani c. *al. cf.* 28, 34, 3 nihil tutius *esse* in adflictis rebus -ta fide [*v. l. 31*] et c. Scipionis). 24, 28, 6 quinquaginta annis feliciter -tam amicitiam (*opp.* incognitae, infideli. *cf. supra l. 3*). 35, 49, 12 -tae ... spectataeque Romanorum fidei credere (*v. et l. 29*). GRATT. 116 lubricus errat mos et ab -tis festinant (*i. cito recedunt*) usibus omnes (*cf.* SIL. 6, 99 Marus instat vulneris aestus -tis medicare modis). ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668; *a. 48*) II 35 obsequium ... multis trepidis rebus nostris plus quam -tum (*sc. Comatae Galliae*). TAC. Agr. 41, 3 constantiam et -tum bellis animum (*cf.* hist. 4, 42, 4 ignotum adhuc ingenium et nullis defensionibus -tum). SVET. Tib. 19 ostento (*sc. lumine sua sponte lapso*) sibi a maioribus suis in omni ducatu -tissimo. *adhibetur in genet. qual.*: LIV. 3, 44, 3 viro acri et pro causa plebis -tae virtutis (TAC. ann. 3, 74, 3 centuriones. IVST. 41, 4, 6. SVLP. SEV. dial. 3, 7, 4 [-tam *M*]). 5, 18, 1 moderationis -tae in priore magistratu virum. 38, 25, 8 audaciae -tae ... equites. SVET. Vesp. 4, 5. GELL. 14, 2, 5 notae ... et -tae fidei. RVF. FEST. 16 Cn. Pompeius -tae felicitatis (28). AVSON. 464, 2 p. 402 P. Theoclymenus ... divinationis -tae. AVG. pecc. orig. 35, 40 p. 199, 11 veritatis. *et al.* ② *res corp., partes corp. seu res ad corpus hominis spectantes, vires*: PROP. 3, 4, 7 -tae bello date lintea prorae. SEN. Herc. f. 68 *Hercules* robore -to tumet (*cf.* QVINT. inst. 2, 6, 7 *aves* -tas vires *fetuum* [-tos *Spalding*] libero caelo ... permittunt). CVRT. 8, 13, 11 amnis *et* ... hostis ... pectora ... saepe ... -ta ... pavore percusserant. SIL. 12, 384 donec ad -tos enses, fidissima tela, perventum. 16, 669 iam dextera nobis -ta (*sc. iuventute est*) et robur florentibus auximus annis. TAC. ann. 12, 2, 3 femina -tae (*Agric.*, -ta *trad.*) fecunditatis. Ⓑ -tum, -ī *n. pro subst.*: *i. q. res approbata, spectata* (*acced. abl. instr.*): PANEG. in Mess. 107 non per dubias errant mea carmina laudes: nam bellis -ta cano.

② *specialia in re med.: de medicaminibus experimentis et usu probatis (item in agric. de seminibus l. 66)*: Ⓐ *acced. ad subst.*: SCRIB. LARG. praef. p. 4, 3 *medicus* ad singula quaeque vitia binas ternasve compositiones -tas et ... paratas habeat (praef. p. 5, 18. MARCELL. med. 4, 31 c. optima et -ta ad vitia capitis). VEG. mulom. 2, 129, 12 ad levem tussim viatoria sunt -taque remedia (MARCELL. med. 4, 20. 8, 31 ad lippitudinem. 23, 19 ad splenis dolorem -tissimum [26, 15]. *al.* *cf.* MARCELL. med. 15, 86 adversus languorem ... -tum medicamen hoc facias). MARCELL. med. 20, 69 epithema optimum ... mihique -tissimum. 22, 4. *nota* (*v. l. 58*): PALLAD. 1, 6, 2 genera omnium ... frugum praeclara, sed terris tuis -ta, committe. in novo enim genere seminum ante experimentum non est spes tota ponenda. Ⓑ *neutr.* -tum *in certis formulis*: hoc -tum est: CATO agr. 157, 10 cito sanum facies *hominem* hac cura: -tum hoc est (MARCELL. med. 17, 34 hoc saepe. SORAN. app. 11 p. 121). PELAGON. 414 p. 116, 2 hoc ... -tum esse firmavit (MARCELL. med. 34, 45 hoc -tum esse legi). -tum est (dicitur) *c. inf.*: VEG. mulom. 2, 132, 9 -tum dicitur ulmi cinerem ... aqua tepenti permiscere. MARCELL. med. 1, 64 -tum est mihi puleium in oleo coquere *eqs.*

β de animantibus: ① *de hominibus*: Ⓐ *nude*: LIV. 6, 9, 6 -tum exercitum adsuetumque imperio. 27, 6, 10 veteres et -tos bellique peritos imperatores (*cf.* 35, 31, 10 novus et incognitus pro vetere et -to ... rex [*cf. supra l. 3*]. SVET. Tib. 54, 1 non debere talia praemia tribui nisi -tis et aetate provectis). Ⓑ *c. additam.*: *abl.*: BELL. Alex. 61, 1 veteranas multisque proeliis -tas legiones (LIV. 29, 24, 12 veteres milites ... -tosque non variis proeliis modo, sed urbibus etiam oppugnandis). LIV. 10, 13, 13 P. De-

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cium -tum mihi concordi collegio virum (*cf.* PLIN. paneg. 61, 7 -tum honoribus v.). *praep.* per: LIV. 1, 34, 12 *Tarq. Priscus* per omnia -tus ... tutor ... liberis regis *institutus est.* 10, 26, 2 consulis per tot collegia -ti (*cf.* 45, 6, 1 amicum ... per tot casus -tum).

(II) *de bestiis* (*acced. genet.*): GRATT. 266 primum -tos animi *canes* ... in venerem iungam (*audi: 'qui animis probati sunt'; ad genet. v. p. 1683, 55*).

c *fere i. q. adhibitus, in effectum datus sim.* (*cf. II B. C, p. 1672, 55. 1673, 35*): LIV. 1, 17, 3 libertatis dulcedine nondum -ta (*at cf. p. 1684, 3*). 6, 35, 6 -tam multis iam ante certaminibus intercessionem. 21, 1, 2 haud ignotas belli artes ... sed -tas primo Punico conferebant bello (*cf.* TAC. ann. 3, 17, 2 venena et a. tam feliciter -tas verteret in Agrippinam). 31, 46, 10 quicquid aliud priore oppugnatione -tum profuerat (*falso Weissenborn-Müller ad l.*). 41, 18, 1 *Ligures* locorum magis praesidio adversus infeliciter -tam vim quam armis se defensuri. SEN. contr. exc. 5, 1 nemo infeliciter -ta negotiatione alios appetet quaestus. PLIN. nat. 29, 11 *populus R.* medicinae ... etiam avidus fuit, donec -tam damnavit.

2 *sensu verbi q. e. altero capitulo:* **a** *i. q. cognitus, notus, experientia perspectus sim.* (*v. I, p. 1674, 4 et cf. p. 1684, 3; fere i. q. exploratus [sc. temptando seu adoriendo cognitus]: infra l. 57*): α *in variis formis:* (I) *verbali vi plus minus vigente:* (A) *de rebus:* (1) *in universum:* ACC. trag. 681 multa inventa -taque ex hoc sunt bona. LIV. 2, 29, 1 utraque re satis -ta tum demum consules *eqs.* (*cf.* AVG. civ. 14, 23 p. 49, 22 D. non de fide rerum inexpertarum, sed de sensu -tarum *argumentari* [*cf. p. 1675, 1*]). 31, 29, 3 -ta inutili societate Romana *a Macedonibus.* PLIN. nat. 28, 29 carmina ... extant contra grandines contraque morborum genera ..., quaedam etiam -ta (*v. p. 1661, 29*), sed prodendo obstat ... verecundia *eqs.* AVG. civ. 14, 17 p. 40, 10 D. -ta ... morbi molestia (*i. 'perspecta'*) evidentior fit etiam iucunditas sanitatis (*anteced.*: sciendi, *l. 12* cognoverunt). 21, 7 p. 502, 27 de his ... quae posui non -ta, sed lecta (*cf.* GREG. TVR. Mart. 1, 25 p. 601, 7 haec -ta [*i. 'his cognitis'*]. Iul. 21 p. 573, 24 non arbitror postponendum, quod -tum valde cognovimus. 34 p. 578, 20 [-tus sum *l. v.*]). (2) *potiora quaedam et notabiliora:* (a) *de affectibus, indole, moribus sim.*: PROP. 1, 3, 18 non ... ausus eram dominae turbare quietem, -tae metuens iurgia saevitiae (*cf.* IVST. 8, 4, 5 -tam ... Philippi crudelitatem pati). LIV. 44, 26, 12 de perfidia et feritate Gallorum disserere multorum iam ante cladibus -ta. (b) *de corp. rebus et naturalibus:* *de rebus naturae:* PROP. 1, 20, 14 neque -tos semper adire lacus (*i. 'inexpertos', 'incognitos'*). LIV. 44, 6, 13 -ta difficultas *montium* spem omnem *inciderat* (*sc. cum per montes iam descendissent*). PLIN. nat. 5, 15 loca inhabitabilia fervore, quamquam hiberno tempore, -to (-tos *l. v.*). PAVL. PELL. Euchar. 36 rursus ad aequor -tasque vias revocor. *de armis, signis bellicis:* STAT. Theb. 8, 535 *aper* -tae iam non venit obvius hastae. CLAVD. 28, 321 instante fugam Stilichone retendit *Alaricus* -tas horrens aquilas (*cf.* CORIPP. Ioh. 6, 239 signis). *de corporis vitio:* HIER. epist. 54, 15, 3 si non habes *liberos,* quare -tam non metuis sterilitatem?

(B) *de animantibus:* *de personis:* LIV. 22, 22, 19 *Carthaginienses* graves [superbos] in rebus secundis -tos (M^3 *A*, -tus [-ti] *rell.*) fortuna et timor mitigasse videri poterat (*opp. postea*: incognitus). TAC. hist. 3, 44 *milites* -tum iam principem *Vespasianum* anxii mutabant. SVET. Iul. 44, 3 *Caesar statuit* Parthis inferre bellum ... nec nisi ante -tos adgredi proelio (*i. fere 'exploratos' [v. supra l. 21]; vix ad 1 p. 1684, 2*). *de dis* (*cf. p. 1675, 77*): STAT. Theb. 5, 724 *mater* -tis non audet credere divis. PS. QVINT. decl. 6, 5 p. 115, 14 dii ... uni mihi adhuc omnes male -ti (*audi: 'quos adhuc o. mihi non propitios cognovi'*). *de bestia:* MAXIM. eleg. 2, 61 rusticus -tum deflet cessisse iuvencum, cum quo consenuit (*i. sibi notissimum*).

(II) *pro mero adi.*: (A) *i. q. manifestus, evidens:* GREG. TVR. glor. conf. 39 p. 772, 5 illud ... quod saepius per visiones -as dominus revelare dignatur. FACVND. defens. 10, 4 p. 782C convictiones quas pro -a obstinatione adversariorum protulimus. (B) *i. q. notus* (*syn. l. 69*): GREG. TVR. Iul. 23 p. 574, 28 ad -a dudum praesidia confugiens (*cf.* MAXIM. eleg. 2, 51 bene nota tibi atque -a ... hospitia; *opp.* non manifesta).

β *neutr.* -tum: (I) *adi.*: -tum habere, -tum est *sim.* (*huc. fort. trahendum et*: GREG. TVR. Mart. 4, 8 p. 651, 32 miracula quae saepius urbs propria habet -ta [*n. plur. an pro perf. act. i. '-ta (f. sg.) est' (v. p. 1676, 59)?*]): *seq. interrog. indir.*: PLANC. Cic. epist. 10, 24, 3 quantum ... in acie tironi sit committendum, nimium saepe -tum habemus. *pendet acc. c. inf.*: GELL. 15, 7, 1 observatum ... -tumque est, senioribus ... sexagesimum tertium vitae annum cum periculo ... venire. *pendet* quod: PASS. Petr. Paul. long. 17 cum -tum (-im, -o *l. v.*) tibi sit (*i. manifestum, clarum*), quod me superare non possis. (II) *subst.*: AVG. trin. 11, 5, 8 p. 990fin. praevalet animus non solum oblita, verum etiam non sensa nec -a confingere. (III) de -o, -o *vice adverbii:* CLAVD. DON. Aen. 11, 280 p. 453, 20 (*ad* -to credite; *v. p. 1674, 59 sq.*) non nomen accipi debet -o, sed adverbium *eqs.* (*sc. ita ut -o idem fere sonet atque 'explorato', 'cognito'. v. Georgii ad l.*). AMBROSIAST. in I Cor. 6, 5 p. 212A hoc de -o *dixit* apostolus, sciebat enim *eqs.* (*cf.* de comperto; *sensus: 'quippe qui rem compertam haberet', 'ex usu et experientia'. anteced.*: imperitos). *v. et p. 1685, 79.*

b *i. q. (in vita) visus, toleratus sim.* (*v. II, p. 1680, 19*): SEN. Med. 519 casus saepe iam -tos time, *Medea.*

c *fere i. q. perceptus, fruendo captus sim.* (*v. III, p. 1681, 81*): HIER. epist. 22, 15, 2 *quod soror nupta amisso marito* difficilius -ta careat voluptate (49, 2, 7 [= adv. Iovin. 1, 3 p. 213C] -tae quondam voluptatis illecebris abstinere). *fort. hic addendum*: EVGIPP. Sev. 16tit. p. 9, 8 ne ulterius -ta requie privaretur *mortuus* (*16, 5* quiete perpetua; *sensus: quiete quam iam percepisset*).

deriv.: experientia, experimentum, experiscor, [experitus].

experīscor, -i. *ab* experiri. *perf. ab* experior (-tus) *sumptum: v. p. 1681, 45.* [*e coni.*: SEN. *l. 20; coni. dub.*: CHIRON 662 p. 209, 30 (-eris *Oder,* experrexis *cod.*; perexis *Heraeus, ALL 14, 1906, 121. ad rem cf. Svennung, Unters. Pallad. 569 sq.*).]

1 *i. q. temptare, periclitari:* SYNON. Cic. p. 446, 21 B. temptare, -i, experiri, periculum facere. **2** *i. q. cognoscere, sentire:* **a** *laxius* (*absol.*): SEN. epist. 121, 19 apparet *parvis* animalibus inesse nociturí scientiam non experimento collectam: nam antequam possint -i, cavent (*corr. Buecheler, ALL 2, 1885, 118 [= KlSchr. III 78]*; -periscavent *sscr.* i *super* c *B,* -peris cavent p^1, -periri cavent *A. v. l. 15*). **b** *pressius c. nota molesti, acerbi: i. q. pati, tolerare* (*cf. p. 1680, 19*): HERM. Pal. sim. 6, 2, 7 graves cruciatus -bantur (*gr.* ἐταλαιπώρουν). 6, 3, 1 flagellari et miserias -i (*gr.* ταλαιπωροῦντα). PLIN. med. praef. p. 7, 4 varias fraudes medicorum -rer (-perirer *ed. princ.*). CIL II 2102 nequis vestrum talem dolorem -atur (VI 7308 *et* 27458 *v. p. 1681, 45 sq.*). VI 7579 (= CE 2170), 9 ne tam scelestum discidium -ar diutius.

experītus (, -a, -um). *ab* ex *et* peritus (*ut vid., confus. fortasse c.* expertus). **1** *c. vi peiorativa: i. q. imperitus:* PAVL. FEST. p. 70 -os imperitos. GLOSS.L IV Ps. Plac. E 20 non peritus, sed extra peritiam positus, sicut 'expers' extra partem (*cf. Pierie, ClQ. 22, 1928, 110 sq.*). [**2** *c. vi auctiva: i. q. valde peritus, expertissimus:* CASSIOD. hist. 6, 28 p. 1048B *avus meus* arithmeticae artis ... -us (expertus *Jacob in plagulis editionis*).] *Meyer.*

experno *v.* exsperno. **experrēctus** *v. p. 1649, 27.*

***expers,** -tis. *ab* ex *et* pars. PRISC. gramm. II 593, 21 ut '-s' ab 'ex' praepositione et 'pars'. *de formis:* **expars:** TVRPIL. com. 157, *v. p. 1689, 49* (-ars *vel* -ers *codd.*); *forma q. d. recomposita (cf. Löfstedt, Komm. 260) h. l. propter adnominationem (ad* par*) adhiberi videtur* (*scribitur* -ars *saepius in codd. [codd. parte]:* *e. g.* CIC. leg. 1, 22 EVTR. 10, 10 AVG. c. Pelag. 1, 22, 40 p. 458, 2 DRAC. laud. dei 2, 470). *cf.* GLOSS.L II Abav. EX 80 -artia aliena (*al.*). *abl. sg.* -e: LIV. 4, 9, 9 (-em *codd. v. p. 1690, 17*). AVG. anim. 2, 16, 22 p. 357, 18 (*affertur Vinc. Vict.*). NOT. Tir. 56, 9. *de notione:* PAVL. FEST. p. 79 expreta ... quasi -ia habita. CHAR. gramm. p. 385, 27 B. *v. infra l. 64.* SYNON. Cic. p. 432, 9 B. ignarus. inscius. imprudens. -s. SERV. Aen. 6, 428 'exsortes' -es, ἀκλήρους. EXPLAN. in Don. gramm. IV 556, 11 -s ... extra partem, a parte alienus (ISID. orig. 10, 83 -s quia e. p., caruit enim partem). ISID. orig. 10, 82 -s ... qui extra peritiam et intellectum. *de diff. inter* -s *et* expertus (*syn.: v. p. 1690, 69 sqq.*): SERV. Aen. 3, 182 'expertum' rerum si dixero, significo peritum; si '-em', ignarum (*inde* ISID. diff. 1, 180). 10, 173 expertos belli peritos, nam '-es' sunt ignari. EXPLAN. in Don. gramm. IV 543, 6. GLOSS.L I Ansil. EX 892 alienus vel extraneus ab aliqua re. 895. 903 extra partem, alienae. 909 -ia ignara, stolida. IV Ps. Plac. E 20 experitus, non peritus, sed extra peritiam positus; sicut -s extra partem. V Abba EX 100 aliena. Aa E 943. GLOSS. inpartes -es, sine parte. ἄμοιρος. *v. et l. 45. 65. p. 1687, 53. 1688, 68. 81. 1689, 22. 1690, 72 (cf. gr. p. 1687, 28. 1688, 1. 11. 1689, 59. 61. 1690, 73).*

de usu: CHAR. gramm. p. 385, 27 B. genetivi et ablativi casus: -s sum causae et causa, ignoro causam; -s sum fundi et fundo, non habeo fundum (ARVS. gramm. VII 470, 13 -s illius rei ..., -s illa re). PRISC. gramm. III 217, 27 genetivo solent iungi ... nescius, -s, doctus, peritus. *nota:* *voces q. s.* -s *et* expertus *litterarum similitudine quasi affinitate praeditae (cf. et l. 54. p. 1690, 69) coniungi solere, sive adnominatione quaesita, sive ut lusus verborum fiat, cf. p. 1675, 6. 21. abundantiam locutionis:* TER. Haut. 652, *v. p. 1689, 71.* *legitur inde a* PLAVTO (*sexies, sc. bis [ter? v. p. 1690, 52] c. gen., ter [quater?] c. abl.*), TER. (*c. gen., item:* TITIN., CATONE), TVRPIL. (*c. abl.*), ACC. (*absol.*, VARRONE), CIC. (*c. gen.; abl. nonnisi* Tim. 36 [*acced.* orbus], *v. p. 1689, 51; cf. et* Verr. II 4, 23 vacui, -es, soluti ac liberi ab omni sumptu). *posteriore aetate, inde a s. IV, abl. denuo paulo increbruisse videtur.*

[*var. lect.*: OV. met. 9, 252 *v. p. 1688, 32.* SEN. nat. 3, 19, 2 (inexperta ε, *v. p. 1687, 23*). BOETH. mus. 1, 34 (exsortes *l*). IORD. Get. 69 (expertos, *v. p. 1690, 74*). *suppl.(?)*: CVRT. 3, 13, 14 tantae cladis ⟨-s⟩ (*Vogel [cf. p. 1688, 38]. item* 6, 11, 33). *locis praeterea lacunosis, mendosis* (*cf. et* CIC. Manil. 57 *p. 1690, 2*): CATVLL. 66, 77 *in versu varie temptato.* SEN. dial. 11, 11, 6 TERT. nat. 2, 2 p. 95, 12. *falso trad.*: HOR. epod. 16, 37 (*pars codd., recte*

[Klepl]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rell.: exspes). *confunditur in codd. c.* expertus (*cf. p. 1686, 80*): CATO mil. frg. 1 Ov. met. 13, 727 LIV. 40, 8, 4.]

I *i. q.* ***nullam partem*** *alcis. rei* ***habens***: A *qui (quod)* ***sine*** *aliqua* ***re est***, *aliquam rem (rei partem) non habet*: 1 *absolute* (*de hominibus; de auribus l. 9. fere. i. q.* non adsuetus *l. 10,* imperitus, rudis *l. 11. significantius: fere i. q.* infelix, ἄμοιρος *l. 8. supplendo casu, ut vid., l. 9*): ACC. trag. 415 exul inter hostes, exspes, -s, desertus, vagus (*v. l. 6 sq.*). VARRO ling. 9, 21 auris -is velint esse (*sc. novarum verbi formarum*). PLIN. nat. 22, 102 *medicamentum* adsuetis (*opp.*) ... utilius quam -bus (23, 51). CASSIAN. conl. 24, 4, 2 tamquam -es (*i. q. imperiti*) ac novicii proturbentur. VITAE patr. 5, 5, 4 p. 874B *senex* quia -s (*sc. affectibus, illecebris, cf. p. 1689, 62*) erat, indignatus est (*cf. antea 3*: qui experimentum non habebant *et p. 874D*).

2 *acced. casus* (*tam de animantibus quam de rebus. nota gen. et abl.*: AVIEN. Arat. 1625 noxque diesque nimborum -es et tempestatibus atris durabunt [*cf. gr. Arat. 860 sq.*]. *v. et p. 1690, 53*): a *gen.* (*v. l. 16*): α *vi generali*: -s: (I) *rerum corporearum* (corporis: CIC. ac. 1, 39 *nihil* effici posse ab ea [*natura*] quae -s esset c. 2, 139 Zeno quasi c. simus -es animum solum complectitur. DRAC. laud. dei 2, 470 *de angelis*): Ⓐ *in natura rerum* (*cf. p. 1690, 25*): CIC. Arat. 49 pars ... obscura ... luminis -s (*sim.* APVL. Socr. 1 p. 118 *luna* proprii candoris -s, alienae lucis indi⟨gn⟩a. PRVD. perist. 5, 246 aeterna nox ... -s diurni sideris. *aliter*: SEN. nat. 3, 19, 2 corpora [*piscium*] ... ex tenebris saginata et lucis -ia [*v. p. 1686, 78*]). Tusc. 1, 65 ut illa natura caelestis et terra vacat (*syn.*) et umore, sic utriusque harum rerum humanus animus est -s (*cf.* Tim. 13 solidum ... nihil, quod terrae sit -s; *gr. 31B* οὐκ ἄνευ γῆς). nat. deor. 2, 26 aer minime est -s caloris. Ov. met. 13, 727 ad arctos aequoris -es (-tus *M*) spectat ... Peloros. MELA 1, 49 terra -s imbrium (2, 125 omnium animalium). COLVM. 7, 2, 2 nationibus frumenti -bus. Ⓑ *in hominum usu*: HOR. sat. 2, 8, 15 Chium maris -s (*inde transl.*: PERS. 6, 39 nostrum hoc *sapere* [*i. sapientia*] maris -s [*v. vol. VIII 389, 35. 37*]). Ov. met. 4, 262 -s undaeque cibique. PLIN. nat. 15, 124 virgei anuli -es ferri.

(II) *rerum incorp.* (*pers. pro re l. 55*): Ⓐ *variarum*: CIC. Arat. 170 -is nominis ... stellas (LVCR. 3, 242 quarta ... natura. 279. SIL. 10, 28 turba. AVIEN. Arat. 173 imago ... -em quam quondam dixit Aratus n.; *gr. 64* εἴδωλον, τὸ μὲν οὔτις ἐπίσταται ἄμφαδον εἰπεῖν). top. 24 Graeci talis argumentationes ἀτέχνους vocant, id est artis -es (73. *cf. p. 1689, 22*). LVCR. 5, 998 eos vita privarant vermina ... -is opis (6, 1241). HOR. ars 341 *poemata* -ia frugis. SEN. Herc. f. 165 -s somni (AMM. 31, 7, 8 [*syn.* exsomnes]. *cf. p. 1689, 54*). APVL. Socr. prol. 5 p. 113. AVR. VICT. Caes. 15, 5 triumphorum -em *esse* socordiae videtur.

Ⓑ *originis et finis sim.*: LVCR. 3, 687 neque originis esse ... -es animas nec leti lege solutas (*cf.* PRVD. cath. 4, 8 -s principii carensque [*syn.*] fine *deus*). 3, 712 neque natali privata (*syn.*) ... die natura animae nec funeris -s. VICTRIC. 17 p. 28init. primordia ... generis ... -ia. DRAC. laud. dei 2, 69 deus ... temporis -s.

Ⓒ *thalami sim.* (*cf. et p. 1689, 30 sqq.*): VERG. Aen. 4, 550 non licuit thalami -em ... vitam degere (*cf. Quint. inst. 9, 2, 64 ad l.*: sine thalamis. GLOSS.L I Ansil. EX 896 sine marito. *cf. p. 1689, 32 sq.*). VAL. MAX. 6, 1 extr. 3 Teutonorum ... coniuges ... virilis concubitus -es futuras. PRVD. cath. 11, 15 parens ... -s coniugis. *cf. etiam* MART. CAP. 1, 40 *p. 1690, 44*.

Ⓓ *qualitatum, virtutum*: ① *quae fere cogitationi se praebent*: *cum respectu*: ⓐ *indolis* (*i. humanitatis, pietatis, amicitiae, gratiae sim.*): CATO mil. frg. 1 verae laudis -es (*v. l. 2*). CIC. Phil. 2, 7 homo et humanitatis -s et vitae communis ignarus ([*syn.*]. de orat. 2, 72 homini ... nec communium litterarum et politioris h. -i. div. 2, 80. epist. 11, 27, 8 omnis officii et h. *cf. p. 1690, 41*). de orat. 3, 55 quarum virtutum (*probitatis et prudentiae*) -bus *copia dicendi non tradenda est* (fin. 3, 11 rem ... virtutis -em. *al.* VERG. Aen. 10, 752 avitae. VELL. 2, 74, 2 PHAEDR. 1, 11, 1 *al.*). fin. 2, 35 tres sunt fines -es honestatis (2, 38). nat. deor. 1, 113 deos ... voluptatis -es. 1, 119 religionum omnium. Lael. 87 nec *amicitia* ullam aetatis degendae rationem patitur esse -em sui (TAC. ann. 6, 9, 3 amicitiae tot illustrium virorum -s). MELA 3, 53 omnium virtutum ignari (*syn.*) ... pietatis admodum -es (AVG. civ. 20, 3 p. 410, 3D. verae). TAC. ann. 1, 25, 3 *senatum* neque gratiae neque severitatis -em (RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 168, 5). EVTR. 10, 3, 2 vir ... civilitatis penitus -s. AVSON. 400, 5 p. 231 P. *et al.* ⓑ *rationis sim., consilii, iudicii*: CIC. inv. 1, 109 mutas et -is animi res. Sest. 47 tam eram ... ignarus rerum, tam -s consilii aut ingenii? (SALL. or. Phil. 11 agitur ... -s c. HOR. carm. 3, 4, 65 vis c. -s. SEN. nat. 1 praef. 15 hoc ... universum. *cf. p. 1688, 2 sqq.*). top. 69 ut anteponantur ... ratione utentia (*opp.*) rationis -bus ([leg. 2, 16 omnia quae rationem habent, praestent iis, quae sint r. -ia. Tim. 45; *gr. 42D* ἄλογον ὄντα. *et al.*]. ac. 1, 39 perturbationes *animi* ... r. -es. Tim. 3 sensus r. -s [*gr. 28A* μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου]. 37 r. -bus [*40D* τοῖς οὐ δυναμένοις λογίζεσθαι]. off. 2, 11 animalia ... r. -ia ... alia ratione utentia [*v. l. 78. ibid.* -es r. equi, boves eqs. SEN. clem. 1, 26, 4 *al.* MART. CAP. 5, 476 alia rationabilia, alia r. -ia. EVSTATH. Bas. hex. 9, 4 p. 961A canis; *gr. p. 197B* λόγου ... ἄμοιρος. *al.*]. *et al.* *coniung. vox altera*: CIC. leg. 1, 22 r. et cogitationis. nat. deor. 2, 87 mundum consilii et r. -em. 2, 115 natura mentis et r. off. 1, 50 ferae r. et orationis. AVG. civ. 7, 29 p. 312, 20 D. animam ... sensus ac r. [9, 13 p. 384, 15 arbusta vel pecora. *al.*]). nat. deor. 2, 56 mentis. *al.* CVRT. 6, 3, 7 illa (*i. fruges*) sensus omnis -ia (SEN. dial. 12, 15, 2 nemo ... tam -s erit s. ac sanitatis. *v. l. 5*). *et al.* ② *quae visu maxime percipiuntur*: Ov. met. 2, 381 *Sol* -s ... sui decoris. 15, 202 herba ... roboris -s ... et insolida. CHALC. transl. p. 47E rhythmus ... datus est ... contra inlepidam gratiaeque -em ... naturam (διὰ τὴν ... χαρίτων ἐπιδεᾶ ... ἕξιν). CONC.S I 5 p. 352, 24 *Christus* speciei -s (*gr. I 1, 4 p. 60, 6* ὁ ἀνείδεος). BOETH. arithm. 2, 4 p. 89, 12 *linea* latitudinis -s est ([2, 5 p. 90, 9]. *cf.* 2, 4 p. 89, 22 punctum et longitudinis et l. et profunditatis -s). *et al.*

β *vi significantiore*: ① *fere i. q.* vacuus, liber (*cf. p. 1689, 48*): Ⓐ *operis, muneris*: PLAVT. Amph. 170 dominus ... operis et laboris (*cf. p. 1689, 39*) -s. SEN. dial. 11, 20, 1 animus omnis occupationis -s. COD. Theod. 15, 7, 4 *mulieres*, quae ... -es muneris turpioris esse meruerunt (*item* 15, 7, 9). 16, 2, 24 (= Iust. 1, 3, 6) presbyteros ... personalium munerum -es esse praecipimus. COD. Iust. 1, 3, 51 *clericos* non solum tutelae esse ... -es, sed etiam curae ... pupillorum *eqs.* Ⓑ *rei fere malae, molestiae, incommodorum, periculi, mortis sim.* (sanguinis *l. 35*): CIC. Verr. II 3, 109 Leontinos ... -is incommodorum atque iniuriarum fuisse (VAL. MAX. 4, 7 ext. 2. 6, 9 ext. 5. 8, 13 ext. 3). II 4, 48 domus ... -s huius iniuriae (LIV. 29, 17, 18). Tusc. 3, 59 nemo in perpetuum ... -s mali (TAC. hist. 2, 45, 3. *de defunctis*: SEN. dial. 12, 9, 2 -s omnis m. CIL VIII 23145 [= INSCR. christ. Diehl 3457], 5 veniet ... dies, ut securi et -es m. iaceamus). epist. 4, 14, 4 periculorum (NEP. Att. 2, 1 periculi. TAC. ann. 6, 29, 2. *cf.* LVCAN. 5, 194 tanti discriminis. SVET. Claud. 13, 1 insidiarum). LVCR. 5, 357 aeterna ... durare ... posse, plagarum quia sunt -ia. Ov. met. 9, 252 (*verba Iovis*) aeternum est a me quod traxit *Hercules* et -s (ex me *E ς*) atque immune (*syn.*) necis (*cf.* Pont. 4, 8, 47 sepulcri. EPICED. Drusi 59 funeris. LACT. inst. 7, 11, 5 esse animam mortis -em. DRAC. Romul. 10, 203 numen ... sanguinis [*aliter infra l. 52*] -s mortis et infaustae). fast. 1, 687 *seges* scabrae robiginis -s. VAL. MAX. 6, 8, 2 Syllanae crudelitatis. TAC. ann. 15, 26, 3 *legio* -s cladis fuerat (DICT. 2, 11. *cf. p. 1686, 81*). VAL. FL. 6, 122 -es canentis Iazyges aevi (*i. senectutis*). STAT. Theb. 1, 26 PRVD. ham. 654. COD. Theod. 3, 6, 1 (= Iust. 5, 2, 1) poenae ... -es sint (*cf.* 3, 17, 3 pr. [= Iust. 5, 33, 1 pr.] damni. BOETH. cons. 4, 3, 13 W. supplicii). EPIST. pontif. 288 Migne 20, 495A sub testibus Nicaeni concilii canonibus ... securitatem habebis contradictionis -em (ἀναντίῤῥητον). *et al.* Ⓒ *rerum male commissarum, delictorum, stuprorum sim.* (*personae pro re v. l. 49 sq., sanguinis effusi l. 52*): CIC. Verr. II 2, 191 nulla vitae pars ... turpitudinis ... -s. Cluent. 61 illum -em eius consilii fuisse non probatur (DICT. 2, 15. *aliter p. 1687, 75. cf.* LIV. 2, 6, 3 ne quis -s sceleris esset [CVRT. 6, 11, 30]. SVET. Dom. 10, 5 culpae [POMPON. dig. 26, 7, 61]). SVET. Claud. 33, 2 marum omnino -s ([*v. l. 45.* LAMPR. Alex. 39, 2 exsoletorum ... -s]. *cf.* AMM. 23, 6, 76 puerilium stuprorum). AVSON. 271, 2 p. 190 P. *Titus* -s civilis sanguinis (PRVD. c. Symm. 2, 1091 pietas. DRAC. Orest. 91 mucro sacerdotum ... ieiunus et -s s. humani. *aliter l. 35*). POMER. 2, 18, 1 p. 463C -s peccati, capax (*opp.*) dei. Ⓓ *rerum animi propriarum, affectuum sim.*: TITIN. com. 149 omnium vitium ⟨ne⟩ (*Lindsay*) -em consili plenum (*opp.*) prohibui (VELL. 2, 29, 4 vitiorum [*Aldus*, votorum *AP*]). CIC. Tusc. 1, 44 et cupiditatum et aemulationum erimus -es. CATVLL. 64, 338 -s terroris Achilles (*cf.* VELL. 2, 87, 1 Cleopatra ... -s muliebris metus [LVCAN. 2, 290]. VAL. MAX. 7, 1, 2 glebas pavoris -es). Ov. met. 4, 418 de ... sororibus -s una doloris erat (FRONTO p. 183, 2 N. *cf.* LIV. 22, 56, 4 nec ulla matrona -s luctus [SIL. 13, 289 l. lacrimaeque]. VAL. MAX. 1, 1, 15 maeroris). LIV. 1 praef. 5 omnis -s curae (1, 25, 2 periculi [*v. supra l. 29*] magis praesentis quam c. -es *exercitus*. SEN. dial. 9, 1, 11. STAT. silv. 2, 2, 71 curarum). SIL. 7, 516 irarum. CLAVD. 10, 17 virgo ... fraudis adhuc -s (*cf.* CE 740, 3 vixit ... laeta doli -s). *et al.*

(II) *fere i. q.* carens, egens (*i. q.* orbus, privatus *l. 75. cf.* GLOSS. carens): *rerum*: Ⓐ *corpor.*: CATVLL. 66, 91 unguinis -em non siris esse ... me (*sc.* πλόκαμον). AMM. 24, 4, 28 quidam calceorum -es. CLAVD. 20, 253 humani ... puer uberis -s. PRVD. psych. praef. 65 (*in imag.*) animam ... prolis -em diu. Ⓑ *incorp.*: CIC. de orat. 1, 264 oratorem ... nullius ornamenti -em esse oportere. NEP. Att. 18, 5 ne eius (*poetices*) -s esset suavitatis. Ov. Pont. 1, 8, 5 vivimus ... -es pacis. CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 44, 28 infantes ... totius lucis (*i. vitae*) efficiuntur -es.

(III) *i. q. alcis. rei* (*pers. pro re p. 1689, 34*) *peritiam non adeptus, fere i. q.* inscius, ignarus, imperitus, inexpertus *sim.* (*fere i. q.* non adsuetus, insuetus *e. g. p. 1689, 13 sq. 37 sq.,* rudis, indoctus *e. g. p. 1689, 15 sqq. iuxta ponitur fere syn.*: ignarus *l. 84. p. 1689, 15*; ignotus *p. 1689, 5*; rudis *e. g. p. 1689, 22. 29*; imperitus *p. 1689, 27*. GLOSS.L I Ansil. EX 888 ignarus, inscius. 902 nescientes. II Arma E 204 nescius. III Abol. EX 57 *al.*): *spectantur*: Ⓐ *res animi, ingenii sim. propriae*: PLAVT. Pseud. 498 †te -em amoris nati habuerim. CIC. Mil. 72 nec tam sum ... vestri sensus ignarus

[*Klepl*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

atque -s. Att. 8, 8, 1 omnis nos ἀπροσφωνήτους, -is sui ... consilii relinquebat (NEP. Ages. 6, 3 [*i. q. proditionis*]. LIV. 4, 14, 1 consiliorum regni. TAC. ann. 6, 8, 3 novissimi. *cf.* LIV. 36, 12, 5 proditionis). AVG. anim. 4, 2, 2 p. 381, 8 homo ... -s sui (*aliter p. 1690, 42*) sit (*syn.* habeatur ignotus). Ⓑ *res ad rem (vitam) publicam pertinentes, negotia sim.*: CIC. Sull. 42 eius iudicii ... -em esse neminem volui. HOR. carm. 4, 14, 7 legis -es Latinae Vindelici (LIV. 3, 57, 1 Ap. Claudium et legum -em et civilis et humani foederis esse aiebat). LIV. 23, 5, 11 omnis iuris et condicionis et linguae prope humanae (SEN. Tro. 1106 LAMPR. Diad. 7, 3). PLIN. nat. 6, 74 incolae liberi et regum -es. TAC. Agr. 30, 1 *al.* PAVL. dig. 22, 3, 25, 1 miles ... forensium rerum (*cf.* GELL. 14, 7, 2 rerum -s urbanarum). MOD. dig. 27, 1, 6, 19 -s negotiorum. AVR. VICT. Caes. 39, 6 animus potentiae -s. *et al.* Ⓒ *artes, doctrinae, litterae sim.*: CIC. de orat. 2, 1 M.... Antonium omnino omnis eruditionis -em atque ignarum (*syn.*) fuisse. rep. 1, 36 me ... *non* ut ... -em Graecarum rerum (*cf.* NEP. praef. 2 qui -es litterarum [*aliter l. 20*] Graecarum nihil rectum putabunt. PLIN. nat. 18, 205 inter rusticos litterarumque [*an ad l. 20 sqq.?*] -es, non modo siderum). nat. deor. 2, 47 doctrinae. GELL. 11, 16, 2 litterarum et vocum Graecarum (AVR. VICT. Caes. 41, 26 prorsus. COD. Iust. 10, 32, 6 [*a. 293*]. *aliter l. 17.* GLOSS. II 217, 8 -s litterarum ἀγράμματος). OV. fast. 2, 292 artis -s et rude volgus (FRONTO p. 61, 25 N. GELL. 13, 10, 1 bonarum artium. MIN. FEL. 5, 4 etiam sordidarum. EVTR. 10, 10, 2 liberalium. SIDON. epist. 7, 14, 10 litterariae a. -em turbam. CASSIOD. inst. div. 1, 15, 9 grammaticae a. *v. et p. 1687, 41. cf.* AVG. conf. 5, 6, 11 [*v. p. 1675, 21*]). PLIN. nat. 29, 17 apud imperitos -esque linguae (*cf.* BOETH. arithm. 1 praef. p. 4 Graiae orationis). 30, 7 Thrace magices (*cf.* APVL. met. 3, 19 rerum [*i. magiae*] rudis vel -s). AVSON. 92, 7 p. 318 P. Musarum et Apollinis -s. *et al.* Ⓓ *nuptiae sim.* (*cf. p. 1687, 51*): HOR. carm. 3, 11, 11 equa ... nuptiarum -s et ... cruda marito (*cf.* STAT. Theb. 7, 298 nymphe ... -em thalami crudumque maritis ignibus ... violavit [CLAVD. carm. min. 30, 119 rapt. Pros. 3, 279. *v. p. 1687, 52*]). OV. met. 1, 479 Daphne impatiens -sque viri. STAT. Theb. 10, 62 thalamo desponsa Tonantis -s conubii. Ⓔ *labores, opera, aerumnae, bella sim.*: COLVM. 5, 4, 2 pastinationis -es ... agricolae (*cf.* CYPR. GALL. exod. 8, 56 iuvencus -s ruris adhuc curvique inmunis aratri). PETRON. 102, 12 iuvenes adhuc laboris -es (*cf. p. 1688, 17. 1690, 15*). PLIN. nat. 5, 45 proeliorum ... -es ([AMM. 23, 6, 67 armorum ... et pr.]. *cf.* TAC. ann. 5, 52, 5 bellorum). STAT. silv. 5, 5, 59 o nimium felix, nimium crudelis et -s imperii Fortuna tui (*cf.* AVR. VICT. Caes. 39, 27 -es aerumnarum. CLAVD. 26, 160 terrorum [*sc. belli*] -s ... aetas [*i. fere proles*]). APVL. met. 6, 15 -s rerum talium. Ⓕ *res naturales*: COLVM. 7, 3, 13 *agni* dum adhuc herbae sunt -es. LVCAN. 5, 412 -es animos pelagi.

b *abl.* (*v. p. 1687, 17*): *i. q. aliqua re orbus, vacuus, liber sim.* (*cf. p. 1688, 15. v. etiam p. 1686, 75*): PLAVT. Asin. 44/45 ut -s sis metu (*cf. p. 1688, 59*). TVRPIL. com. 157 educta ut par est -s (*v. p. 1686, 41*) malitiis. CIC. Tim. 36 quinque ... reliquis motibus orbum (*syn.*) ... esse et -em (*gr. 40ᴮ* τὰς δὲ πέντε κινήσεις ἀκίνητον). LVCR. 2, 1092 natura videtur libera (*syn.*) ... dominis privata ... ipsa sua ... sponte omnia dis agere -s. 6, 1181 lumina ... -ia somno (*cf. p. 1687, 43*). CLAVD. DON. Aen. 7, 500 p. 77, 8 homines ... animo feros et ratione -es (*cf. p. 1687, 78*). AVG. c. epist. fund. 29 p. 129, 24 chaos -s omni qualitate. COD. Theod. 6, 22, 6 officiis publicis atque militiae muneribus -es. CONC. S I 2 p. 64, 32 novas, doctrinas et ante hoc ecclesiasticis auribus -es (*i. sine cognitione, examinatione, probatione eccles. gr. I 1, 2 p. 53, 17* ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀκοαῖς ἀπείρους). I 5 p. 188, 31 anima ... -s ... passionibus corporis et naturalibus (*gr. Exc. Par. p. 220, 28* ἀμέτοχος. *cf.* PAVL. PELL. 98 carnis ... illecebris. 492). MAXIM. eleg. 1, 122 sensibus -em (*i. senem*).

B *qui (quod)* **extra** *alqd.* **est,** *non interest alci. rei, in partem alcis. rei non vocatur; fere i. q.* **non particeps** (*fere i. q. alienus ab aliqua re hic illic s. 2 a β et 2 b*): **1** *absolute* (*opp.* expertus *p. 1675, 7*): SALL. hist. frg. 1, 11 ceteris -bus soli (*senatores*) in imperio agere. LIV. 28, 7, 4 Orcum ... ab Romano milite -bus regiis direptum fuerat. APVL. flor. 9 p. 39 *v. p. 1675, 6.*

2 *c. additam.*: **a** *casus*: **α** *gen.*: ① *praemiorum, beneficiorum, legatorum*: TER. Haut. 652 ne -s partis (*v. p. 1686, 71*) esset de nostris bonis. CIC. Balb. 20 omnium praemiorum beneficiorumque nostrorum -is faciat foederatos (TAC. hist. 4, 2, 1. AMM. 20, 5, 8 miles dignitatum iam diu -s et pr. BOETH. cons. 4, 3, 7 W.; *opp.* compotem). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 15 sororem omni⟨um rerum⟩ fore -em (*cf.* COD. Iust. 5, 9, 1, 2 [*a. 380*] omnium ... hereditatum legatorum ... mortis causa donationum sit -s). LIV. 45, 34, 7 qui tamquam nullum ... gessissent bellum -is regiae praedae esse indignabantur. SEN. benef. 4, 4, 3 invenies non ex toto beneficiorum caelestium -es (*cf.* AVG. civ. 18, 47 p. 330, 13 D. gratiae [*opp.* participes]. c. Pelag. 1, 22, 40 p. 458, 2 -es corporis et sanguinis Christi. PRVD. cath. 9, 70 ne salutis inferi -es forent). SIL. 16, 301 nec quisquam ... discedet muneris -s (*cf.* PLIN. paneg. 25, 3 liberalitatis tuae. DICT. 2, 6 munificentiae regis).

② *rerum ad rem publicam, regnum sim. pertinentium*: CIC. Manil. 57 -s esse debet victoriae atque gloriae (*A. Klotz, v. app. cr.*) eius imperatoris atque eius exercitus (LIV. 8, 16, 11 VAL. MAX. 4, 1, 14. TAC. hist. 3, 52, 2 belli gloriaeque). leg. agr. 2, 25 *Pompeium absentem* -em fieri dignitatis. Phil. 12, 10. rep. 1, 3 negotii publici (*cf.* SVET. Tib. 15, 1 publicorum munerum. AMM. 14, 9, 5 forensium rerum). 1, 43 in regnis nimis -es sunt ceteri communis iuris et consilii (leg. 1, 14). 1, 47 sunt ... -es imperii, consilii publici, iudicii delectorum iudicum (LIV. 1, 56, 11 VOPISC. Tac. 1, 3). Att. 3, 24, 1 cum ... -es consilii fuerint ei, qui causam ... susceperant (LIV. 33, 11, 5 consiliorum. 38, 57, 7. 40, 5, 9 CVRT. 8, 6, 10 IVST. 31, 4, 9 *al. v. l. 8*). 7, 3, 2 LIV. 4, 60, 3. TAC. hist. 1, 89, 1 communium curarum -s populus. ann. 13, 34, 2 fratrem ... dati a se regni -em. ③ *belli, seditionis, militiae sim.*: CIC. Balb. 6 hunc ... nullius laboris (*cf. p. 1689, 39*), nullius obsessionis, nullius proeli -em fuisse (TAC. ann. 2, 45, 3). Att. 8, 9, 1 testificor me -em belli fuisse (OV. met. 5, 91 SVET. Aug. 8, 1). LIV. 4, 9, 9 -e (*Drakenborch; alii aliter;* -em *codd.*) ante certaminis multitudine. 7, 32, 11 verbis tantum ferox, operum militarium -s ([*opp.* qui ipse tela tractare *eqs.* sciat]. SVET. Vesp. 1, 2 Sabinus -s militiae. *cf.* SVET. Aug. 38, 2 ne qui -s castrorum esset [COD. Theod. 11, 18, 1]). 28, 24, 10 -is seditionis defectionisque. MELA 2, 12 -em esse caedis inter opprobria vel maximum (*i. q. abstinere*). TAC. Agr. 37, 1 Britanni ... adhuc pugnae -es. ann. 15, 52, 3 -s coniurationis. ④ *rerum naturae* (*cf. p. 1687, 21*): SEN. epist. 117, 19 nihil ... in hoc mundo ... -s ordinis volutetur. AVIEN. Arat. 1129 chelas sideris -es (*sc. extra sidus q. e. Scorpio positas*). ⑤ *rerum incorp.*: *sermonum sim.*: CIC. Sull. 11 scis me ... illorum -em temporum et sermonum fuisse (de orat. 3, 45 mulieres ... multorum [*i. plebis*] sermonis -es ea tenent semper, quae prima didicerunt. VVLG. Hebr. 5, 13 *parvulus* qui lactis est particeps, -s est s. iustitiae; *gr.* ἄπειρος). VAL. MAX. 8, 9, 2 is ... in ambitu -s Antonianae eloquentiae steterat. *artis rhet., histr.*: CIC. orat. 21 medius *orator* ... utriusque (*dicendi generis*) particeps (*opp.*) vel utriusque ... -s. LIV. 7, 2, 12 actores Atellanarum ... tamquam -es artis ludicrae (*sc. non histrionum numero ducebantur*). *certaminum, facinoris*: LIV. 40, 8, 4 Philippus ... vocari ... iussit ... amicos duos -es (-os *M*) iuvenalium inter fratres certaminum. VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 *Ptolemaeus Physcon* quasi ipse cladis quam illi *Cleopatrae*) inferebat, -s. *animi, humanitatis sim.*: VAL. MAX. 5, 1, 1ᶠ ne Aegyptus quidem Romanae humanitatis -s fuit (*aliter p. 1687, 60*). SEN. Tro. 675 Maenas -s sui (*i. non compos. aliter p. 1689, 4*). VOPISC. Tac. 2, 4. *variarum*: AVG. anim. 2, 16, 22 p. 357, 18 me ... huius censionis -e. MART. CAP. 1, 40 *Pallas* ita -s totius copulae (*cf. p. 1689, 30 sqq.*) censeatur (7, 731 *monas* -s totius elationis aut c.). EVSTATH. Bas. hex. 3, 5 p. 896ᴮ vivendi penitus -s (*gr. p. 65ᴬ* ἔξω τοῦ βίου).

β *abl.*: PLAVT. Amph. 713 eo more -em te factam ... offendi domi (Persa 509 ea res me domo -em facit. IVS IVR. Arit. [CIL II 172; *a. p. Chr. 37*] 17 me ... -em patria [*v. l. 53*] incolumitate fortunisque omnibus faxint. IORD. Get. 175 consilio suo. *cf. et l. 61*). Asin. 505 ⌊matris -s⌋ (⌊ ⌋ *transpos. Camerarius*) imperio (*Luchs;* imperii *trad.*). SALL. Catil. 33, 1 plerique patria (-ae *trad.*, *cf. Heraeus, ALL 15, 1908, 562. v. p. 1687, 17*), sed omnes fama atque fortunis -es sumus. DICT. 2, 4 perpaucis clade belli eius -bus.

b *praepp.*: **α** ab (*cf. p. 1686, 76*): PS. AVG. hypomn. 6, 5, 7 p. 1660ᵐᵉᵈ· qui iudicio iustitiae eius (*i. dei*) ab hac gratia efficiuntur -es. MVTIAN. Chrysost. hom. 33, 2 p. 443ᵉˣᵗʳ· hodie ... Iudaei dicunt alium esse venturum: -es semetipsos ab eo reddentes, qui verus est pontifex (*gr. p. 225ᵉˣᵗʳ·* ἀποστερήσαντες ἑαυτούς). **β** in *c. acc.*: CASSIOD. Ios. antiq. 8, 7 p. 235 in gloriam huius (*i. patris*) factus est -s *Salomon* (*cf. gr. 8, 196* ἀκλεῶς. *v. l. 48*).

II *id quod in partes dividi non potest,* ***individuus,*** ἀμερής: CHALC. transl. p. 51ᴮ ignis quidem pars eius (*i. materiae*) ignita ..., si modo -is rei pars ulla dici potest (*gr. aliter*). *pro subst.*: CHALC. comm. 214 p. 251, 22 qui dividuam fore silvae substantiam censuerunt interponentes immenso inani modo -ia modo partes quidem *eqs.*

III *i. q.* ***expertus, peritus,*** *gnarus* (*vocum terminationibus in posteriore Latinitate neglectis vox q. e. -s notionem alterius vocabuli q. e. -tus usurpare potuit; v. Löfstedt, Verm. Stud. p. 97.* GLOSS. L I Ansil. EX 891 ignarus sive probatus. II Philox. EX 126/7 ἄπειρος καὶ ἔμπειρος. GLOSS. V 291, 47 ignarus vel g⟨n⟩arus, scius *eqs.*): *acced.*: **A** *gen.*: IORD. Get. 69 logicam instruens rationis eos supra ceteras gentes fecit -es (-tos *pars codd.*).
B *abl.*: VEN. FORT. carm. 10, 11, 33 quae ... noscendo Gregorius -s plaudat. Mart. 1, 28 ego ... arte carens ... ore nec -s parvula grammaticae lambens refluamina guttae. 2, 222 placidis adulescens moribus -s. 3, 93 miris Euantius actibus -s. *v. et p. 1686, 68 sq.* *Klepl.*

? CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 23 si vero ambulare per multum desertum poterant et ⌊**expersequentibus**⌋ repugnabant, non omnes *eqs.* (⌊ ⌋ *fortasse:* se persequentibus, *alii aliter; nisi sanum. gr.* εἰ δ᾽ οἷοι βαδίζειν διὰ πολλῆς ἐρημίας καὶ προσέτι νικᾶν τοὺς αὐτοῖς ἀνθισταμένους μαχόμενοι πάντες, οὐκ ἂν *eqs.*).

[K.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

expertio, -ōnis *f.* *ab* experior. *i. q. experimentum* (*v. p. 1654, 72*): VITR. 8, 4, 1 -es ... et probationes eorum (*i. fontium*) sic sunt providendae.

1. expertus *v.* expergiscor. **2. expertus** *v.* experior.

expēs *v.* exspes. **expēso** *v.* expenso. *K.*

expetenter *v. p. 1700, 4.*

expetesso, -ere. *ab* expeto. *vox Plautina.* [*e coni.*: PLAVT. Cist. 13 (*Gronov*; expetes *B*, *v. l. 15*). 739 (expetit *B*, -it *Seyffert*). Mil. 1244 (exspectet *B*, -at *Ritschl*).] *i. q. vehementer expetere* (*accedit dat.*: *l. 14. 18*; ab: *l. 15. 17*): 1 *hominem*: PLAVT. Asin. 526 *lena ad meretricem*: ultro amas *adulescentem*, ultro -is, ultro ad te accersi iubes. Mil. 1229 ut eius mihi sit copia, quem amo quemque -o. 1231 quamquam illum multae sibi -unt. 2 *rem*: PLAVT. Cist. 13 quae vos arbitrabor velle, ea ut -am (*v. l. 8*). Epid. 255 nunc consilium a te -o. Mil. 959 femina, quae te amat tuamque -it (-isset *codd.*) pulcram pulcritudinem. Rud. 258 qui sunt, qui a patrona preces mea -unt? (*cf. Marx ad l.*). Trin. 228 utram potius harum mihi artem -am.

expetibilis, -e. *ab* expetere. *comparat. v. l. 28. 29. 30. i. q.* αἱρετέος (*v. l. 25*), αἱρετός, *in doctrina Stoicorum*: SEN. epist. 117, 5 coguntur nostri verba torquere et unam syllabam expetendo (*v. p. 1699, 78*) interponere, quam sermo noster inseri non sinit. ego illam ... adiungam. 'expetendum (*i.* αἱρετόν) est ... quod bonum est, -e (*i.* αἱρετέον), quod nobis contingit, cum bonum consecuti sumus' ([*cf. StVF III p. 22, 19*]. *Pittet, RevEL. 12, 1934, 79*). BOETH. cons. 2, 6, 4 W. quae ... est ista vestra -is ac praeclara potentia? top. Arist. 1, 4 p. 913^{C} utrum honestum an quod confert -ius (*gr. 102^{b}, 17* αἱρετώτερον). 3, 1 p. 933^{D} utrum felicitas an divitiae -iores. p. 935^{B} quod ad vitae finem -ius quam quod ad aliud aliquid.

expetītio, -ōnis *f.* *ab* expetere. [*falso trad. pro* exped-: CLAVD. DON. Aen. 5, 630 p. 495, 15 (*LR, corr. ed.*, *item* 7, 90 p. 18, 8 [*V*]. 10, 68 p. 301, 31 [*VR*]. *v. p. 1625, 40*).] *i. q. actio expetendi, efflagitandi* (*c. gen. obi. l. 36* [*cf. l. 40*], *subi. l. 38*): SVLP. VICT. rhet. 25 p. 325, 26 dividitur coniectura perfecta locis his: probatione -e, facultate *eqs.* (p. 325, 30. 28 p. 328, 10. 30 p. 328, 31. 33 p. 331, 26. 37 p. 335, 6 [*syn. 32 p. 330, 26* petitione]). HIL. trin. 10, 40 p. 375^{A} Matthaeus et Marcus ... de -e diaboli (*cf. Luc. 22, 31*) nihil locuti sunt. LEX Burg. lib. const. 81, 1 quia ... absentias ... iudicum frequenter patuit evenire -e (*sc. interpellationis regis, cf. adn.*) ... credidimus statuendum *eqs.*

[**expetītiōnālis**, -e *v. p. 1629, 4.*]

expetītor, -ōris *m.* *ab* expetere. [*ex correct.*: *l. 49.*] *qui aliquid expetit, cupit, exigit* (*acced. gen. obi. personae l. 46, rei l. 47. 48; possess. l. 49*): SYMM. epist. 8, 46, 1 p. 228, 11 hoc animus meus vestri -r efflagitat. AVG. civ. 2, 14 p. 70, 4 D. contra deos ludorum scaenicorum -es. PS. ORIG. in Iob 1 p. 386^{A} *priores* non ... erant ita auri -es, sicut sumus omnes nos. *techn.*: GLOSS. II 580, 19 fisci advocatus, fisci expe⟨t⟩itor (exped- *cod.*). *cf.* exactor *p. 1135, 57.*

***expeto**, -īvī (-iī), -ītum, -ere. *ab* ex *et* petere. *de formis*: *perf.* -īt: CENS. 15, 5 *D* (-iit *V*). VVLG. Luc. 22, 31 *DQ* (-ivit *rell.*). *cf. et Neue-Wagener^{3} IV 136.* *formae coniug. IV^{ae}*: -iunt: GREG. TVR. Franc. 5, 15 p. 206, 23. -ire: ENNOD. epist. 6, 38, 3 p. 171, 23 (*B*). *gen. pl. part. praes.* -entum: SIDON. epist. 5, 20, 3. VITAE patr. Iurens. 1, 14 p. 139, 17 (*1*, -ium *2. item*: 2, 3 p. 144, 28). *de notione*: NON. p. 104, 4 -unt pro volunt (*seq.* PACVV. trag. 206, *v. p. 1697, 56*). p. 301, 21 -ere est adposcere. -ere acci⟨d⟩ere (*seq.* PLAVT. Amph. 174, *v. p. 1692, 16*). p. 301, 24 -ere transferr⟨i⟩, evadere (*seq.* PLAVT. Amph. 495, *v. p. 1692, 22*). SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 52 rogabit. ISID. diff. 1, 443 p. 55^{A} petivit pro parum ponitur, -vit pro satis petivit. et inimicissime ac vehementer adnisus est. ex enim pro valde ponitur. GLOSS.^{L} III Abol. EX 55 -ere male evenire. 79 -it rogat (*ad* TER. Hec. 727). V Aa E 925 -ere exquirere (927). II Philox. EX 138 -e αἴτησον. GLOSS. adcersit. petissem, quaesissem. *legitur inde a POET. scaen.* (PLAVTO, ENN. *cett.*), CORNELIA, RHET. Her., CIC., CAES. *per totam latinitatem. habent e poetis* (*v. l. 66*) CATVLL., HOR. (*semel*), OV. (*quater*), VAL. FL., SIL. (*bis*), AVIEN., AVSON. *al.*; *deest e. g.* VARRONI, SALL.

[*variat in codd. vel confunditur c.* appetere: COD. Theod. 2, 15, 1, 1 (appetita *G*). excipere: OV. met. 7, 476 (-it *recte Fλς*, excipit *MNεH*, et cupit *h*). VVLG. iud. 15, 7 (exceptam *V*, expectam *ΨM*). exigere: SEN. Herc. O. 1794 (-et *E*, exigat *A*). AVSON. 259, 4 p. 186 P. (exegit *ε^{2}ΦΨX*, expendit *B*). expedire: *recte* expet-: PLAVT. Men. 763 Stich. 284 CAES. civ. 1, 32, 7 LIV. 6, 29, 2 PLIN. nat. 16, 18 RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 8, 4 p. 274, 13. *cf. p. 1698, 10.* *falso trad.*: VARRO rust. 2 praef. 5 AMM. 29, 6, 11. VVLG. Matth. 19, 10 (-it *H*, -dit *rell.*). *al.* expendere (*cf. l. 74*): CIC. leg. 1, 49 (-itur *dett.*, -nditur *ABH*). *v. et p. 1692, 28.* expostulare: TERT. cult. fem. 2, 4 l. 11 (*recte*). exprimere: CIC. leg. 1, 48 (-it *dett.*, -primit *ABH*). ex(s)pectare: *passim; e. g.* CIC. rep. 1, 28 expec̄tat. Tusc. 4, 37 (expectens *X*; *sim.* 5, 69). PLIN. nat. praef. 14 (-et *p*, -ctet *rell.*; -at *Bas.*, *edd.*). *cf. et p. 1692, 6. 9. 10 al.* petere (*v. et p. 1692, 5. 6. 11*): PLAVT. Amph. 1127 (petam *Non. p. 388, 6*). TER. Phorm. 378 (-o *γ D^{2} L*, peto *cett.*). PACVV. trag. 206 (-unt *Non. p. 104, 4*, petunt *p. 97, 14*). DON. Ter. Hec. 194 (petisti *C*). *al.* *loco mendoso*: EXPOS. mundi 5 p. 105, 24 APRING. in apoc. 18, 20. *v. et p. 1694, 32.* *falso trad.* (*v. et p. 1691, 77*): PLAVT. Cist. 221; *v. p. 1661, 40.* *e coni.*: PLAVT. Mil. 1386 (*corr. Pareus*, petit *CD*, *om. B*). Pseud. 1087 (*corr. Beroaldo*, expecto *trad.*). CIC. fin. 4, 39 (-amus *Baiter*, ea petamus *BEV*). Tusc. 5, 42 (-tam *Manutius*, -ditam *codd.*). VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 p. 241, 21 (-retur *Rossbach*, experet *codd.* [*cf. sic om.* -⟨te⟩-: CVRT. 9, 2, 11 *B^{1}*. PLIN. nat. 35, 8 *R*]). ARNOB. nat. 2, 55 p. 91, 28 (expe[c]tat *Sabaeus*). ENNOD. opusc. 4, 37 p. 391, 27 (-amus *Vogel*; expectamus *B*, petamus *cett.*). *suppletur*: AMM. 25, 5, 9 (*Gelenius*). LEX Visig. Eur. 320. *cf. et l. 31. p. 1694, 52. 59.*]

***intransitive*:**

I *personaliter* (*cf. p. 1693, 1 sqq. 1697, 13*): *i. q. accidere, evenire*: A *absolute*: PLAVT. Amph. 174 in servitute -unt multa iniqua. B *c. additam.*: *acced.*: 1 *dat.*: PLAVT. Amph. 872 quod egomet contraxerim, si id Alcumenae innocenti -at. 896 insonti mihi (*i. Iovi*) illius (*i. Amphitruonis*) ira in hanc (*i. Alcumenam*) et male dicta -ent. Mil. 393 satin eadem vigilanti -unt, quae in somnis visa memoras? 2 in *c. acc.*: a *personae* (*partis corporis l. 24*): PLAVT. Amph. 495 delictum suom suamque ut culpam -ere in mortalem ut sinat *deus* (*cf. p. 1691, 59*). 589 quoius ego hodie in tergum (tergo *B*) faxo ista -ant mendacia. LIV. 1, 22, 7 deos facere testes, uter prius populus ... legatos aspernatus dimiserit, ut in eum omnes -ant huiusce clades belli. PORPH. Hor. carm. 1, 28, 30 haec *fraus* -et in eos, qui ex te nati sunt. 3, 6, 1 aiunt poenas in posteros -ere (*Petschenig* [*cf.* SCHOL. Hor. carm. 3, 6, 6 *app. cr.*], -pendere *codd.*) saepe, quas maiores effugerint (LACT. inst. 2, 4, 23 ne ... in ipsos -ant poenae). b *rei evenientis*: CIC. prov. 5 ut ... scelus imperatoris in poenam exercitus -isse (*Gulielm.*; -tus [-tum *P*, -itur *G*] esse *PGEH*) videatur. DON. Ter. Phorm. 696 cum vis ... tendentis arcum ... in ruptionem nervi -it.

II *impersonaliter*: *i. q. competere, proprium esse*: PS. MAR. VICTORIN. phys. 15 p. 1303^{D} ipsum renovare (*inf. pro subst.*, *sc. hominem peccatorem*) -it deo creatori.

III *adhibetur in versione pro voce graeca q. e.* ἐκπέτομαι (*cf. Klotz, Philol. 65, 1906, 121*): EXPOS. mundi 7 p. 106, 11 ponens se ibi (*i. in sarcofago*) expectat -entem animam (*gr.* ἐκπετομένην).

transitive (*in struct. pass. acced. dat. auctoris passim, rarius* ab):

I ***notione motus praevalente*:** *i. q.* (*aliquo se vertendo, dirigendo*) *petere, assequi studere, et inde sensu debiliore i. q. pervenire, accedere ad alqm.* (*alqd.*): A *hostiliter fere* (*cf. p. 1691, 62*): *i. q. aggredi, adoriri, impetum facere in alqm.* (*-ere vitam l. 51*): 1 *proprie*: PLAVT. Bacch. 51 duae unum -itis palumbem. ENN. scaen. 28 adsunt, me -unt. CIC. Scaur. frg. 15 *castores* propter *testiculos* ... maxime -untur. PLIN. nat. 8, 34 *elephantos ob frigidissimum sanguinem* praecipue draconibus -i. VVLG. Iob 31, 30 non ... dedi ad peccandum guttur meum, ut -rem maledicens (*i. devotionibus*) animam eius. Luc. 22, 31 *v. p. 1697, 66.* LEX Burg. lib. const. 29, 2 quos latrocinio suo crediderat -endos. 2 *translate* (*c. inf. epexeg. l. 55*): HOR. epod. 11, 3 amore, qui me praeter omnes -it mollibus in pueris aut in puellis urere (*cf.* AVSON. 404, 16 p. 237 P. non ut tigris te, non leonis impetu, amore sed caro -o [*ex Hor. carm. 1, 23, 10* persequor]).

B *sensu generali*: 1 *id agere, ut locum quendam alqs. assequatur*; *contendere, ut aliquo se conferat*; *aliquo pervenire, accedere*: a *c. obi.*: CIC. Tusc. 5, 69 *indagatur*, qua omnia delata gravitate medium mundi locum semper -ant (nat. deor. 2, 116). SEN. Med. 22 limen alienum -at *Iason*. HIL. myst. p. 27, 8 evangelicae praedicationis sedes -itur. SVLP. SEV. dial. 1, 18, 2 p. 170, 25 monasterium (VITA Caes. Arel. 1, 5 p. 459, 6). NOVELL. Maior. 3 qui ... rurales habitationes et solitudines -unt. PAVL. PELL. 483 quominus ... rem propriam (*i. fundos*) -rem (ENNOD. epist. 6, 13, 1 p. 156, 18 agellum suum). ALC. AVIT. epist. 34 p. 64, 3 *Romam* (*cf.* ENNOD. epist. 5, 10, 3 p. 134, 7 [*syn. 5, 11, 2 p. 135, 1* petenti]. 6, 7, 1 p. 153, 20 Ravennam. opusc. 3, 36 p. 339, 24 Mediolanum. *al.*). 44 p. 73, 23 Viennensem *ecclesiam* -ere (*cf.* VITAE patr. Iurens. 1, 15 p. 140, 3 basilicam sanctorum ... in Acaunensium locum. GREG. TVR. Franc. 5, 14 p. 202, 3 Martini templum. 5, 49 p. 242, 39 *al.*). hom. 20 p. 133, 31 terram repromissionis. 29 p. 150, 8. ENNOD. epist. 3, 17, 2 p. 85, 2 Gallias pro certis negotiis (7, 14, 7 p. 184, 4. *cf.* 8, 35, 3 p. 222, 23 Libycas Syrtes). 6, 38, 3 p. 171, 23 (ἀδύνατον) facilius credo ... relictis fluentorum alimoniis aether vacuum pisces -ere. *al.* GREG. TVR. Iul. 5 p. 567, 5 ille ... nostrae religionis custodiam, ... cellulam -iit martyris gloriosi (*sic acced. sensu transl.* [*cf. p. 1695, 64 sqq.*]: Mart. 1, 28 p. 602, 4 *sancti* moenia. VITA Caes. Arel. 1, 35 p. 470, 14 *virginum multitudines* Caesariae matris -unt gremium). INSCR. christ. Leblant I 31, 18 *regina Sabaeorum* -iit mirum ... Salomonis opus. *et al.* *nota*: *venatoris retia a feris*: ENNOD. epist. 1, 4, 1 p. 7, 16 ultro -enda retia. *c. inf. finali*: GREG. TVR. glor. mart. 86 p. 546, 11 dum dominici natalis vigilias celebrare ecclesiam -isset

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Epachius (cf. p. 1698, 5). b obi. non expresso: α absolute: i. q. advenire: VITAE patr. Iurens. 1, 14 p. 139, 17 circa sepulchrum sancti Romani pro fide vel meritis -entum plus videt quisque, quod credat. 2, 3 p. 144, 28 -entum secularium multitudo. β acced. praepp.: ad: GREG. TVR. Franc. 5, 14 p. 201, 21 consilium ...-endi ad basilicam sancti Martini (Mart. 3, 20 p. 637, 32). Mart. 1, 19 p. 598, 27 cum ad beatum sepulchrum ... mulier -isset. v. l. 8. in: GREG. TVR. Franc. 5, 49 p. 242, 44 Leudastis ad hospites (v. l. 11) suos iterum in Biturigo -iit. 9, 33 p. 388, 17 in basilica Martini. VEN. FORT. vita Pat. 3, 9 p. 34, 8.

2 i. q. alqm. hominem (coetum hominum l. 28 sqq.) vel adire, convenire studere vel ad alqm. accedere: a proprie: TAC. Germ. 13, 3 principes -untur ... legationibus (cf. ALC. AVIT. epist. 9 p. 43, 7). SVLP. SEV. Mart. 5, 1 p. 115, 5 sanctum Hilarium ... -iit (-vit AF) Martinus (PAVL. PETRIC. Mart. 1, 182). 25, 2 p. 135, 2 quem (i. Martinum) peregrinatione suscepta -remus. dial. 1, 8, 2 p. 159, 26 Hieronymus ... obtinuerat, ut nullum mihi -endum rectius arbitrarer. 1, 15, 4 p. 168, 3 anachoreta, qui se intellexerat -itum a leaena. ALC. AVIT. epist. 48 p. 77, 19. ENNOD. dict. 21, 1 p. 483, 10 pater ... venditis facultatibus piratas -iit. VITAE patr. Iurens. 1, 19 p. 143, 7 germanam ... suam ... ad vale dicendum -iit Romanus. GREG. TVR. Franc. 2, 1 p. 60, 12 Romanae urbis papam. 4, 11 p. 147, 20 te. LEX Burg. lib. const. 12, 4 al. CONSTANTIVS vita Germ. 22 p. 267, 7 quos praeteriens pro studio antiquae caritatis -iit (CAES. AREL. reg. virg. 61 p. 20, 25 M. homines ... vos ... pro sui aedificatione). VITA Caes. Arel. 1, 44 p. 474, 10. adde: VEN. FORT. vita Leob. 4, 11 p. 74, 23 beatissimi Aviti praesentiam se obtulit -endam Leobinus. coetus hominum: PS. QVINT. decl. 4, 19 non sustineo eosdem -ere convictus (HIER. epist. 21, 2, 6 p. 114, 15 convivium). COD. Theod. 12, 1, 161 (= Iust. 10, 32, 51 pr.) peregrinos ... commeatus. SIDON. epist. 1, 2, 4 antelucanos sacerdotum suorum coetus minimo comitatu -it Theudoricus rex. ENNOD. opusc. 4, 37 p. 391, 27 sanctorum -amus (cf. p. 1692, 10) exercitum. CASSIOD. var. 2, 2, 2 quod nostrum -isses imperium. b translate: SYMM. epist. 1, 76 p. 33, 4 hoc exemplum me -it (i. in me intendit).

II **c. respectu cupiditatis:** A sensu strictiore (nota -ere saepius in sermone philosophorum dici et respondere voci gr. q. e. αἱρεῖσθαι, e. g. CIC. leg. 1, 48 [bis]. 1, 49 fin. 3, 36. 5, 90 [ter]. SEN. epist. 94, 11. 117, 5 [ter]. cf. etiam p. 1696, 30; StVF IV s. v. αἱρετός [v. p. 1698, 60]. distinguitur ab: eligere l. 46. cf. p. 1696, 32. sumere p. 1696, 32. 54; cf. StVF III p. 32, 16 sqq.): 1 absolute: i. q. petere, desiderare, postulare (i. q. exigere [sc. pecuniam] l. 46, de petitione iuridiciali l. 47): CIC. Manil. 57 ne legaretur A. Gabinius Cn. Pompeio -enti ac postulanti. ac. 2, 29 extremum -endi (i. finis bonorum). fin. 5, 90 quid ... interest, -as an eligas? VVLG. Sirach 20, 16 hodie foeneratur quis et cras -it. COD. Theod. 11, 39, 12 (= Iust. 3, 31, 11) cogi possessorem ab eo, qui -it, titulum suae possessionis edicere. ALC. AVIT. epist. 28 p. 58, 27. EVGRAPH. Ter. Andr. 950 hoc verbo indicat dotem, et quasi manu tangatur vestis, ita intellegi debet, ut -ere videatur. et al.

2 c. acc. (praeter p. 1694, 25): a c. obi. simpl. (indicatur: unde per: ab passim; de l. 73. p. 1694, 43; ex p. 1694, 44. 1695, 6. 12; in c. acc. p. 1694, 46. finis per dat. p. 1694, 82. 1696, 3): α iure quasi debita exigere, exposcere, postulare (sensu fere technico [cf. etiam l. 43. p. 1694, 84 sqq.]; hic illic vi magis generali, e. g. p. 1694, 11, imprimis p. 1694, 72): ① -unt homines (dei e. g. p. 1694, 4. 39 al., res publica l. 59):

Ⓐ in iudicio (de synodo l. 68): PLAVT. Rud. 1393 mirum quin tuom ius meo periclo abs te -am (LIV. 3, 40, 4 rem publicam, si a volentibus nequeat, ab invitis ius -turam). CIC. Sull. 50 quid est, quod iam ab hoc (i. Sulla) -as? (90). VVLG. exod. 21, 22 subiacebit damno, quantum -ierit maritus mulieris et arbitri iudicarint. COD. Theod. 2, 15, 1, 1 contra quem decernenda intentio huiusmodi fuerit -ta. 2, 26, 2 (= Iust. 3, 39, 4) unusquisque contentus suo rem non -at iuris alieni. 5, 14, 32. 10, 10, 23 facultatibus proscriptorum ... -endis eqs. ([syn. postulanda, petendas]. cf. 10, 10, 27, 5 bona). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 107, 29 quia praesto sum et nunc -ens rationem ... de his quae in nobis commisit ... Iohannes, ... synodus pervidet eqs. (gr. I 1, 3 p. 24, 12 ἐξαιτῶν). COD. Iust. 1, 3, 25 pr. (a. 456?) eminentissimae tuae sedis examen (cf. LEX Burg. praef. 12 interpellationem nostram). 6, 42, 32 pr. sensu christ.: CYPR. epist. 72, 2 p. 777, 18 eorum, qui seducti perierunt, animae in die iudicii de ipsorum manibus -entur, qui perditionis auctores ... extiterunt.

Ⓑ de petitione muneris publici (ecclesiast. p. 1694, 3), honoris (postulati a deis sim.: p. 1694, 4): CIC. div. in Caec. 27 tibi ipse istuc (i. munus accusatoris), quod -is, ... concedam. Verr. II 2, 120 ecqua res apud civitates Siculas -itur, in qua aut honos aliquis sit aut eqs.? Mur. 11 Asia provincia ab hoc non ad voluptatem et luxuriam -ta est (Phil. 11, 24 si provinciae consulibus -endae videntur, sicut saepe multis clarissimis viris [v. p. 1692, 41] -tae sunt). Phil. 14, 18. LIV. 10, 7, 12 eos nos ... esse spero, qui sacerdotia ... deorum magis quam nostra causa -amus. TAC. ann. 11, 23, 1 cum ... primores ... Galliae ... ius adipiscendorum in urbe honorum -rent. COD. Theod. 1, 32, 5 (= Iust. 11, 7, 4) dignitates. 6, 26, 11. 12, 1, 20 ab -to officio repellatur. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 116, 3 (v. p. 1693, 75) Nestorius -it ... decreta, ut in locum meum ordinet (gr. I 1, 3 p. 47, 3 ἐξαιτῶν). sim. de deorum, angelorum postulatis: AVG. civ. 2, 13 p. 67, 27 D. si dei ludos -rent agendos conviciis Romanorum. 8, 19 p. 350, 16 daemones sibi ... divinos honores (10, 31 p. 454, 21). 10, 16 p. 427, 3 angeli sacrificia sibi -unt (item p. 427, 11. p. 428, 12, 15. 10, 21 p. 434, 9. 15, 16 p. 94, 10).

Ⓒ de exactione tributorum, vectigalium sim.: generatim: APVL. met. 6, 18 Charon protenus -ens portorium. PELAG. in II Cor. 8, 12 p. 276, 13 ne putetis me ... tantum ... a paupere quantum a divite -ere. technice (syn. exigere l. 16, exposcere l. 18, postulare l. 14): EPIST. praef. praet. ad Orcist. (CIL III 7000) 3, 29 pecuniam deinceps pro supra dicta specie -i a vobis postularique. COD. Theod. 7, 4, 18 nec illud annonae, quod in pretio -iit miles, permittatur exigere (11, 15, 2. cf. 7, 4, 20 [= Iust. 12, 37, 7] id quod contra hanc legem -it. 14, 17, 7 alter alterius sibi -ens annonam [syn. exposcat]). 11, 1, 33 (= Iust. 10, 16, 12 pr.) id ab unaquaque provincia censuimus -endum, quod eqs. 11, 10, 1 (= Iust. 10, 24, 1) operarum praebitionem, quae illicite a provincialibus hactenus -ta est. NOVELL. Valent. 1, 3, 2 securitates -unt ... vetustate consumptas. et al. neutr. pl. gerundivi pro subst. (cf. p. 1699, 78): COD. Theod. 11, 22, 4 quod sponte pronius inferant -enda (i. debita vectigalia). impersonaliter: PLIN. nat. 26, 43 alvus ... instat ut creditor et saepius die appellat. huius gratia praecipue avaritia (abl.) -itur ([trad., -it edd.]. i. avide, ut ventri edaci satis fiat, debita exiguntur).

Ⓓ de poena exigenda: ① -ere rem (cf. p. 1692, 31), sc. poenas, supplicia, ultionem, vindictam (saepe accedente gen. obi. rei, e. g. l. 33. 34. 35. 37 al.; gen. obi. personae l. 48 [aliter l. 38]. nota usum significantiorem -ere vitam, sanguinem infra l. 62; iniquitatem infra l. 65): poenas (huc pertinere vid. sent. mutila VELL. 1, 9, 1): CIC. har. resp. 43 C. ... Gracchum mors fraterna ... ad -endas domestici sanguinis p. excitavit. LIV. 6, 29, 2 adeste, di, ... et -ite p. debitas. 8, 29, 3 bello p. -tae. 9, 41, 16 vocis inpiae. 28, 19, 4. CVRT. 3, 2, 18 -et poenas consilii mei spreti is ipse, contra quem tibi suasi. 10, 8, 10 al. SIL. 9, 265 cum furiae -rent poenas. 13, 544. QVINT. inst. 12, 7, 1 scelerum. indicatur a quo poena exigatur: per praepp.: ab: CIC. Flacc. 95 nunc a Flacco Lentuli poenae per vos -untur. Pis. 16 Mil. 56. Marcell. 18 di poenas a populo Romano ob aliquod delictum -verunt (DICT. 1, 19 p. 15, 6 al.). nat. deor. 3, 90 LIV. 5, 33, 3. 9, 3, 13. 26, 16, 13 ad -endas p. ab infidelibus sociis. 28, 19, 7. 28, 34, 10 al. AMM. 22, 11, 11 -turus p. a noxiis ultimas. et al. de: AVSON. 259, 4 p. 189 P. -iit p. de Caesare Chaerea mollis. cf. l. 57. 60. ex: CVRT. 4, 13, 13 -ere praesides Persarum imperii deos debitas e vecordibus poenas. cf. l. 58. in c. acc.: LIV. 1, 23, 4 deorum numen ab ipso capite (i. rege) orsum in omne nomen Albanum -turum poenas ob bellum impium. cf. infra l. 59. per genet.: LIV. 25, 30, 1 nec causam -endae p. eorum ullam Romanis esse. VAL. MAX. 8, 1 absol. 3 iudices poenam hominis cupide -bant. PANEG. 4, 7, 1 impiorum. supplicia (v. et l. 63): LIV. 26, 13, 13 tanta aviditas supplicii -endi est (cf. CVRT. 7, 5, 23 avidus -endi [Vogel, -plendi A] s.). SEN. Herc. O. 1794 paelex supersum, a qua (quanta Leo) s. -et Iuno. CVRT. 8, 7, 6. RVFIN. hist. 1, 8, 6 Herodem ... morbus urgebat s. commissi dudum sceleris -ens (gr. ἐκπρασσομένου). ultionem: HIL. in Matth. 4, 25 p. 941B fides ... nullius tam gravem dolorem esse patitur iniuriae, ut u. -at. DICT. 2, 3 p. 19, 26. VVLG. num. 31, 3 u. domini -ere de Madianitis. iud. 15, 7 ex vobis. CASSIAN. inst. 8, 21 p. 165, 4. vindictam: QVINT. decl. 272 p. 114, 18 satis poterat ... vindictae in eam -tum (expensum codd.) videri per tormenta. VVLG. Ezech. 25, 12 -vit de filiis Iuda. COD. Theod. 9, 19, 4, 1 (= Iust. 9, 22, 23, 1). significantius: vitam, sanguinem pro capitis poena: CIC. Pis. 99 numquam ego sanguinem -vi tuum, numquam illud extremum ... supplicium legis (cf. p. 1695, 2). Deiot. 30 non ficto crimine insectari, non -ere vitam, non capitis arcessere. iniquitatem pro poena iniquitatis: VVLG. Iob 34, 33 numquid a te deus -it eam (i. iniquitatem), quia displicuit tibi? ② -ere hominem sc. poenae (dat. l. 68, ad: l. 69, in: l. 71): SEN. Med. 256 Iasonem poenae -it Ietoque Acastus. APVL. met. 6, 2 Venus te ... ad extremum supplicium -it. VVLG. Esth. 16, 13 Mardochaeum et Esther novis quibusdam atque inauditis machinis -vit in mortem Aman (αἰτησάμενος).

Ⓔ varia (v. p. 1693, 56): SEN. Tro. 249 solita iam et facta -o. CVRT. 10, 9, 1 regnum ... a pluribus -batur (GRAN. LIC. p. 30, 6). ITALA Luc. 12, 20 (Cassian. inst. 7, 30 p. 148, 25) hac nocte animam tuam -unt a te (ἀπαιτοῦσιν, Vulg. repetunt). HIER. epist. 22, 4, 2 p. 148, 15 diabolus ad cribrandos apostolos -it potestatem. MVTIAN. Chrysost. hom. 19, 1 p. 357 p.med. nihil ... scruteris neque rationes -as (gr. p. 140med. ἀπαιτεῖ). et al.

② -unt inanimata (cf. et p. 1693, 57): SEN. Tro. 528 Hectoris subolem fata -unt. VOPISC. Aurelian. 17, 2 -it a te munus solitum nostra res publica. VVLG. Esth. 9, 27 dies festos ..., quos ... certa -unt tempora. AVG. civ. 2, 14 p. 69, 17 D. deorum divinitate honori suo ludos scaenicos -ente (cf. supra l. 4). COD. Theod. 4, 22, 3, 4 ut sacratissima domus nostra expectare litem, non inferre cogatur, ne-

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que -at, sed patiatur examen. 10, 10, 20 *animadversio*, quae non facultates eorum sit -tura, sed sanguinem (*cf. p. 1694, 62*). 12, 12, 13 pr.

β precibus (v. l. 20) sim. -ere, i. q. orare, rogare: Ⓘ *ab hominibus:* Ⓐ *alqd.:* auxilium (*aliter p. 1698, 15*) *sim.*: PLAVT. Pseud. 43 Phoenicium Calidoro... per ceram... salutem impertit et salutem ex (abs *P*) te -it. TER. Andr. 319 ad te advenio spem salutem auxilium consilium -ens. CIC. Manil. 30 Italia, quae...ab hoc (*i. Pompeio*) auxilium absente -vit (Balb. 16). Tusc. 2, 19 GREG. TVR. Mart. 3, 7 p. 633, 36. *varia:* PLAVT. Cas. 12 studiose -ere vos Plautinas fabulas (*sim. de scriptis*: COLVM. 11, 1, 2 tibi... pertinaciter -enti versificationis nostrae gustum. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 51 carmina ... ex me -is. VOPISC. Prob. 1, 5). CAES. civ. 1, 32, 7 -ta conloquia et denegata. VAL. MAX. 2, 10, 2 conspectum et congressum tanti viri quasi caeleste aliquod beneficium. TAC. ann. 3, 69, 6. 11, 32, 2 Vibidiam...oravit pontificis maximi aures adire, clementiam -ere. PS. TER. Andr. alt. exit. 14 id quod abs te -o me repperisse. Ⓑ *alqm.*: TAC. ann. 12, 10, 1 legati Parthorum ad -endum...Meherdaten missi senatum ingrediuntur (*syn.* accersere). CASSIOD. var. 2, 40, 1 cum rex Francorum ... a nobis citharoedum magnis precibus -isset. VITA Caes. Arel. 1, 11 p. 461, 7. Ⓘⓘ *a deis* (*acced. abl. instr. l. 22, v. et infra l. 34*): PLAVT. Amph. 1127 ut Iovis supremi multis hostiis pacem -am. CORNELIA epist. frg. 2 p. 222, 35 non pudet te eorum deum preces -ere, quos vivos... desertos habueris (*cf. Marx ad Plaut. Rud. 258*). CIC. dom. 107 -i nihil ab his (*i. deis*) quod sit iniustum. nat. deor. 3, 88 spei ..., victoriae facultas a dis -enda est. PLIN. nat. 17, 12 imbres. VAL. FL. 4, 582 ne vanas inpende preces finemque malorum -e. RVFIN. hist. 3, 23, 19 indulgentiam. AVG. civ. 3, 18 p. 126, 10 D. adult. coniug. 1, 18, 20 p. 367, 13 bona terrena, quae pro magno -bant a domino *Israhelitae* (in psalm. 89, 6 p. 1143). COD. Theod. 9, 45, 4 pr. ne, qui *supplicantem ex ecclesia extraxerit*, ad -endam opem ipse quoque confugiat. CONC.[S] I 5 p. 160, 1 quis est...liberationem mortis -ens? (*gr. I 1, 6 p. 136, 25 ὁ αἰτῶν* [*syn. p. 275, 21* poposcit]). SACR. Greg. 202, 33 *al. et al.* *nota iuncturam* votis (voto) -ere: VAL. MAX. 6, 2 ext. 2 omnibus Dionysii tyranni exitium...votis -entibus. 7, 2 ext. 1 (*syn.* petendum a dis). 7, 8, 7. CVRT. 3, 8, 19 omni -ierat voto (9, 9, 4 omnibus votis. FRONTO p. 121, 20 N. CASSIAN. conl. 18, 7, 4 p. 515, 6. *et al.*). 7, 10, 6 honestam mortem. TAC. hist. 2, 37, 2 tacito v. ... bonum ... principem pro pessimis ... -tum (4, 8, 2). PLIN. paneg. 10, 2 PANEG. 5, 9, 6. AMM. 25, 5, 9 *cf. p. 1692, 11.* SACR. Greg. 100, 10.

γ ex affectu quodam amoris concupiscere: Ⓘ *alqm., fere i. q. desiderare, amare* (*syn. l. 44. 45*): PLAVT. Merc. 937 ut illam videas, quam -is. Mil. 1386 te volt, te quaerit, teque exspectans -it (*cf. p. 1692, 5*). Stich. 284 amat virum suom, cupide -it. 739 peregre advenientes te -imus. CAECIL. com. 264 quem...amari, quem -i, quem arcessier *velit Amor deus.* *peculiariter: aliquam uxorem -ere*: PLAVT. Cas. 80 quam servi summa vi sibi uxorem -unt ([*cf.* ARGVM. Plaut. Cas. 1]. TER. Andr. 520 scimus, quam misere hanc amarit: nunc sibi uxorem -it. Haut. 383. *cf.* PLAVT. Cas. 920 mihi te -vi [TER. Andr. 696]. *cf. l. 53*). OV. met. 9, 48 pretium pugnae toto nitidissima saltu -itur coniunx. 13, 741. PHAEDR. app. 14, 1 virginem. AMBR. exc. sat. 1, 53. *cf.* SIDON. epist. 2, 4, 3 qui ita -tus (*v. p. 1697, 80*) deberes illi (*i. proco supplici*) -ere pollicendam *Optantii filiam.* Ⓘⓘ *alqd.: coniugium, venerem sim.*: CATVLL. 15, 4 si quicquam animo tuo cupisti, quod castum -res et integellum. VAL. MAX. 6, 1, 2 cum App. Claudius ... virginis stuprum ... pertinacius -ret. 8, 2, 3 inpudicae coniugium -isse (LEX Visig. Eur. 320). TAC. ann. 13, 13, 2 quae (*i. amorem libertinae*) prima aetas et summa fortuna -rent (*cf.* LACT. inst. 6, 23, 13 avide). COLL. Mos. 5, 3, 2 alienum -isse sexum (*i. viros natos muliebria pati*). APVL. Plat. 2, 22. IVST. 12, 3, 6 concubitus (*al.*). AVG. serm. 51, 15, 25 p. 348 carnale opus. CASSIAN. conl. 21, 32, 2 p. 607, 10 lex ... iubet -i copulam nuptiarum. GREG. TVR. Franc. 2, 12 p. 80, 19 cohabitationem.

δ universe i. q. appetere, cupere, optare (syn. p. 1696, 23. 46. 50. v. et p. 1697, 45), requirere (sensu presso: petere, ut sibi indicetur, enumeretur, sciscitari: VAL. FL. 5, 577 ipse ... tantis concita furoribus arma -it Aesonides et amicos ordine reges): Ⓘ *-unt homines* (oculi *infra l. 75*): Ⓐ *alqm.* (*saepius vel fere i. q. ambire vel adire propter aestimationem magnam*): TRAG. inc. 186 cum te -bant omnes florentissimo regno, reliqui. CIC. Pis. 82 cum me -at, diligat, omni laude dignum putet *C. Caesar.* Brut. 207 Antonius, qui maxume -batur *causidicus* (*cf.* TAC. dial. 30, 2 -untur, quos rhetoras vocant). orat. 137 sic...dicet ille *orator*, quem -imus. fin. 2, 82 utilitatis causa amicum -i (*cf.* AVG. conf. 4, 4, 9 -bant eum undique oculi mei). PANEG. 2, 21, 5; *syn.* desideratur. *al.* HIER. epist. 48, 1 p. 347, 9 non amicum quaerere, sed potentiorem...-ere. SIDON. epist. 5, 20, 3 redde te...exspectantium (*syn.*) votis -entumque caritatem proba.

Ⓑ *alqd.:* ① *per nomen:* ⓐ *res corporales* (*colorem p. 1696, 5*): PLAVT. Cist. 739 ille quidam o⟨peram bonam magis⟩ -it quam argentum (*cf.* CIC. dom. 46 cuius denique pecunia non -batur [de orat. 2, 172 *v. p. 1699, 8*]. off. 1, 25 divitiae [SEN. contr. 2, 1, 11 in quid ... istae d. -untur? GELL. 6, 3, 52]. 3, 87 opes). Rud. 943 non edepol piscis -o quam tui sermonis sum indigens ([PLIN. nat. 12, 4]. *item de cibis:* PLIN. nat. 10, 60 *grus.* 15, 40 pomum innocuum -itur aegris. 23, 107). SEN. Med. 471 -ta spolia Phrixei arietis. PLIN. nat. 12, 110 radix *aspalathi* unguentis -itur (*sim. c. dat. fin.*: 16, 124 faba Graeca ... praecipue domibus. *cf.* 13, 106 *loti arboris lignum* ad tibiarum cantus). 33, 112 *minium* -i constat Aethiopum populis (*cf.* 37, 50 colos). 35, 8 *al.* FRONTO p. 210, 12 N. minus acribus stimulis congiaria quam spectacula -i. ARNOB. nat. 7, 26 p. 260, 19. IVST. 3, 7, 3 praedam potius quam pugnam (*v. l. 10*) -isse. QVEROL. p. 57, 2 bustum -isse, aurum abiecisse (*opp.*). *et al.*

ⓑ *incorpor.* (*cf. et l. 8. p. 1695, 80*): PLAVT. Most. 861 *servi,* qui nil metuont, ... stulta sibi -unt consilia (SEN. Ag. 108 quid ... tuta c. -is? *cf. p. 1698, 20*). Truc. 203 miles, quoius nunc ista adventum -it (*cf.* SEN. Oed. 795 reditum). TER. Phorm. 431 egon tuam -am amicitiam? (CIC. inv. 2, 157 epist. 3, 10, 9 Q. CIC. pet. 31 LIV. 34, 58, 7. *v. infra l. 61. et al.*). RHET. Her. 4, 44, 57 qui patriae pericula suo periculo -ant (*opp.* fugiunt). CIC. inv. 2, 26. Verr. II 4, 108 Atheniensium sacra summa cupiditate -untur (*cf.* CVRT. 5, 5, 19). Arch. 25 *Archiae* ingenium et virtutem in scribendo et copiam non -isset *Sulla*? (31). Sest. 139 famam (*cf.* PLIN. nat. 18, 5 famae gratia). Planc. 11 sin eos (*i. honores*) -amus ([*syn.* magni...putemus]. PLIN. paneg. 58, 5 -to semper honore abstinere. 77, 6. FRONTO p. 136, 4 N.; *syn.* desideretur). orat. 66. part. 91 neque honesta tam -unt quam devitant turpia *eqs.* ([*opp.* fugit]. off. 1, 66; *syn.* optare. PLIN. paneg. 44, 8. *v. l. 68 al. cf.* CIC. Tusc. 3, 3 honestatem [*syn.* anquirit]). rep. 5, 6 laudem ... et decus ([*opp.* fugiunt]. *al.* CVRT. 3, 11, 7. 4, 15, 25 AVG. civ. 5, 18 p. 224, 14 D. *cf.* CIC. Tusc. 1, 109 gloria [5, 103]. *cf. p. 1697, 10*). leg. 1, 31 mors fugitur ..., vita -itur (fin. 5, 37 VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 [*cf. p. 1692, 7*]. LACT. inst. 3, 12, 19). fin. 1, 42 sapientia (off. 2, 5. *cf.* ARNOB. nat. 2, 30 p. 73, 19 philosophia). 2, 14 qui potiatur corporis -tis voluptatibus (2, 32 [*bis; v. l. 78. p. 1697, 8 al.*]. *cf. Epicur. epist. 3, 129 ἡδονὴν αἱρούμεθα*). 4, 72 illa (*i. praeposita*) non dico me -ere, sed legere, nec optare, sed sumere. Tusc. 1, 116 cupide mortem -verunt (*al. cf.* PANEG. 2, 43, 1 ut, qui oppetere timuerat interitum, non timeret -ere). 3, 47 cum virtus maxime -atur (*v. et l. 65. 73. 74*). Att. 6, 9, 2 in -endo *triumpho* (*opp.* abiciendo). 7, 8, 5. epist. 3, 10, 8 *al.* LIV. 2, 9, 3 civitates *libertatem* (*v. et l. 77 al.*). CVRT. 9, 2, 11 *al.* PLIN. nat. 35, 2 *pictura* regibus populisque. PLIN. epist. 9, 19, 8 debitos titulos (*opp.* contempsisse). FRONTO p. 119, 8 N. HIL. in psalm. 1, 7 p. 23, 28 *impii* cognitionem dei -ere fastidiunt (*cf.* PRISCILL. tract. 1, 40 p. 33, 12 fidem veri. COD. Theod. 15, 7, 8 religionem. *al.*). AVG. civ. 8, 8 p. 332, 31 D. bonum hominis...vel ab animo vel a corpore ... -verunt (*syn.* adpetiverunt). *et al.*

② *per pron.*: PLAVT. Aul. 434 me haud paenitet, tua ne -am. Cas. 370 ita fit, ubi quid tanto opere -as (CIC. Tusc. 4, 37 sitienter. SYMM. epist. 1, 75 p. 32, 31 si quid ultra -is. BOETH. cons. 3, 10, 39 W.; *syn.* optari. *et al.*). Mil. 620 ea (*i. facinora puerilia*) te -ere ex opibus summis mei honoris gratia (CIC. part. 77. epist. 6, 17, 1 id...quo magis -am. HIL. in Matth. 18, 2 p. 1019[B] *al.*). Trin. 273 boni sibi haec -unt, rem, fidem *eqs.* (Truc. 960 istuc habeo, hoc -o. CIC. Verr. II 4, 102. Pis. 46 haec ego semper de vobis -vi, haec optavi, haec precatus sum). ACC. trag. 215 id quod multi invideant multique -ant inscitiast postulare ([CIC. off. 1, 28. SEN. dial. 7, 7, 1; *syn.* amatis. GELL. 18, 7, 9 potissimum]. *cf.* CIC. de orat. 1, 19 id quod -unt consequi. 1, 134 rep. 1, 28 AVG. civ. 14, 1 p. 4, 2 D.). CIC. fin. 4, 39 ut alia sumamus, alia -amus (*cf. p. 1693, 41*). TAC. ann. 11, 7, 2 nihil (VERVS Fronto p. 138, 18 N.). CASSIOD. compl. in I Thess. 4, 1 p. 1350[C]; *opp.* vitare (*sim.* CAES. AREL. serm. 130, 4 p. 515, 4; *opp.* vitare vel fugere). *et al.* *accedit* ne: PLAVT. Cas. 430 id -visse opere tam magno senem, ne ea mihi daretur. CIC. Att. 7, 3, 1.

iuncturae (*cf. p. 1699, 30 sqq.*): per se: CIC. fin. 3, 70 nisi ipsae per se -untur *iustitia et amicitia* (Lael. 80 per se et propter se. off. 3, 118). propter se: CIC. part. 87 eorum ..., quae propter se -untur, partim honestate ipsa, partim commoditate aliqua -untur. fin. 5, 46 *bis.* SEN. benef. 4, 20, 1. *v. l. 61. 70. et al.* propter (ob) *aliud*: CIC. de orat. 3, 112 virtus suamne propter dignitatem an propter fructus aliquos -atur? (MAR. VICTORIN. rhet. 2, 52 p. 301, 26. *cf. ibid.* p. 301, 30. 302, 5; *opp.* propter aliquod emolumentum). leg. 1, 52. fin. 2, 48 *honestum* -itur propter voluptatem (MAR. VICTORIN. rhet. 2, 52 p. 302, 7 *al.*). 5, 47 vires, vacuitatem doloris non propter utilitatem solum, sed etiam ipsas propter se -emus *eqs.* (MAR. VICTORIN. rhet. 2, 52 p. 302, 12 nullam ob u.). AVG. civ. 19, 25 p. 401, 19 D. suapte ⟨vi⟩, sua sponte: CIC. leg. 1, 49 si emolumentis, non suapte ⟨vi⟩ virtus -itur. fin. 5, 44. sui causa: APVL. Plat. 2, 10 virtutes, quas et sui causa -imus ... et alterius (*syn.* adpetenda).

Ⓘⓘ *-unt bestiae* (*in similit.: l. 79 sq.*): CIC. leg. agr. 2, 9 *libertatem* non solum ab hominibus, verum etiam a bestiis -i ... videtis (*cf. supra l. 36*). fin. 2, 32 voluptatem -i nihil dolendi (*cf. supra l. 30*). CVRT. 4, 13, 14 *ducem* ritu ferarum praedam (*cf. supra l. 8*) modo, quam -ret, intuentem (*sim.* SACR. Greg. 84, 6 *populus* sicut cervus aquarum tuarum -it fontem). PLIN. nat. 8, 129 qua maxime causa favos -unt *ursi* (*cf.* 9, 92 mire omnibus marinis -entibus odorem *salsamentorum* [25, 92]. 16, 18 fagum ... -itur et turdis).

Ⓘⓘⓘ *-unt inanimata (vi personificationis plus minus vi-*

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gente): PLAVT. Poen. 636 (*in lusu verborum*) bono si quid male facias, aetatem -it (*sc. maleficium vitam cupit et assequitur, i. vivit; opp. vs. 635* beneficium interit). CIC. leg. 1, 48 iustitia nihil -it praemii *eqs.* ([*cf. p. 1691, 80*]. fin. 5, 66). Tusc. 2, 46 *natura* honestatem *eqs.* ([*syn.* postulat]. AVG. civ. 14, 25 p. 52, 14 D.). 4, 36 cupiditas avide semper aliquid -ens. PANEG. 6, 7, 1 expeditio. LACT. inst. 5, 1, 19 eloquentia ... opes -it (*syn.* concupiscit, exposcit). 7, 9, 15 vita ista terrena ... et voluptatem -it ... et dolorem fugit. HIL. in Matth. 11, 7 p. 981B hereditatem adoptio -it, familia reicit. *al.* PRISCILL. tract. 2, 41 p. 34, 4 catholica fides ... credendi gloriam potius -it quam loquendi. *in certis locutionibus, condicione rationeque rerum aliquomodo cogente i. q. poscere, requirere (vel c. acc. vel obi. omisso l. 18. 19. 20. 22 al. acced.* ut *l. 15*): TERT. resurr. 38 p. 81, 10 exemplorum condicio illud potius -ret, quod minus haberetur (*cf.* GREG. M. moral. 15, 72 p. 1120C ratio ... -it, ut prius, quod minus est, et post ..., quod plus est, diceretur). PS. ASCON. Verr. p. 218, 10 hoc tantum -it tempus huius (*i. Verris*). RVFIN. Orig. in lev. 8, 10 p. 407, 14 humilius quam dignitas puritatis -it. AVG. civ. 6, 1 p. 243, 6 D. ut promissus ordo -it (MART. CAP. 9, 973). COD. Theod. 6, 4, 21 pr. ita res -it. CASSIOD. inst. 1, 4, 2 p. 21, 3 breviter ... diximus, quod textus ipsius qualitas -bat. var. 8, 10, 3 p. 239, 22 agens ... ut locus potius -bat (BENED. reg. 65, 25).

b *c. dupl. acc.*: *α c. obi. personae et rei (cf. gr.* ἐξαιτεῖν τινά τι): RVSTIC. Conc.S I 4 p. 139, 16 per singulos episcopos -endus sum singulas ultiones. p. 215, 5 -am ... eos fidei huius testimonium. MVTIAN. Chrysost. hom. 6, 3 p. 281med. non oportet -ere dominum reciprocationes (*gr. p. 58* ἀπαιτεῖν). *huc pertinere vid.*: MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 64, 4 auditorum me -entium doctrinam desiderium movet. *β in structura passiva, acced. inf. (cf. l. 34)*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 146, 13 rationem reddere -tus *Nestorius*. CONC.S II 4 p. 144, 10 -bar duas naturas fateri (*syn. II 2, 1 p. 33, 27* exigebar). FACVND. defens. 6, 5 p. 675B *Cyrillus* -tus est ... confessioni subscribere.

3 *pendet inf. (cf. l. 29. p. 1698, 5. aliter supra p. 1692, 54. 83)*: **a** *inf. nudus*: PLAVT. Asin. 27 quid sit, quod scire -is (Cas. 184 istuc -o scire quid sit. 669 Poen. 1131 TER. Haut. 890 CVRT. 4, 10, 32. 6, 11, 17). Aul. 652 audire -is (Cist. 554 animus. Pseud. 1087 SEN. Phaedr. 895 DON. Ter. Hec. 194 SVLP. SEV. dial. 2, 6, 7 p. 188, 12). Curc. 107. Mil. 1258 prope adest, quem -o videre (Rud. 240 te). Rud. 917 experiri -vi. Trin. 674 reputes quid facere -as. CIC. Phil. 12, 9 vincere illi -unt (*syn.* concupiverunt). OV. met. 7, 476 turba ... tantae ... virum cognoscere famae -it (SEN. Oed. 514 nosse quae nimium -is [*syn.* cupies]. ARNOB. nat. 2, 55 p. 91, 8 [*syn.* studuisse]. *al. cf.* CENS. 15, 5 quis a te nosci ... non -iit? [*syn.* optavit]). 9, 550 PHAEDR. 1, 16, 2. SEN. Phoen. 556 regere (*syn.* petendo). CVRT. 6, 6, 3. 9, 3, 8. HIL. coll. antiar. p. 149, 3 *haeretici* placere -unt novitate doctrinae. AVSON. 360 p. 218 P. ridere, nil ultra, -o. CONC.S II 4 p. 146, 2 a sancto concilio episcoporum -i a se duas naturas in Christo confiteri conqueritur *Eutyches*. COD. Iust. 8, 33, 3, 3a. *et al.* **b** *acc. c. inf. (perf. l. 54. 55. 56; cf. Schmalz-Hofmann5 p. 592)*: PLAVT. Most. 128 ut alii sibi esse illorum similis *liberos* -ant. 628 id me scire -o. Trin. 366 qui se fictorem probum vitae agundae esse -it. 652. ENN. scaen. 402 quem metuunt oderunt, quem quisque odit, per⟨i⟩isse -it (LIV. 40, 10, 5). TER. Hec. 727 non hoc de nihilost, quod Laches me nunc conventam esse -it. PACVV. trag. 206 di me etsi perdunt, tamen esse adiutam -unt. CIC. ad Q. fr. 1, 1, 2 dum nostram gloriam tua virtute augeri -o. ARNOB. nat. 2, 55 p. 91, 28. LACT. inst. 7, 5, 27 coli se deus -it *eqs.* (AVG. civ. 2, 13 p. 64, 17 D.). HEGES. 4, 6, 4 p. 248, 26 EPIST. pontif. 624 Schwartz p. 58, 1. GREG. TVR. Franc. 10, 29 p. 440, 23 -iit adulescens a beato sacerdote se corrigi *eqs.* *et al.*

4 *pendet enuntiatum*: *per*: ut (*cf. etiam l. 13. 74*): QVINT. decl. 294 p. 167, 9 neque ... quisquam -et, ut hoc iudicio dicam, quomodo prodiderit. TAC. ann. 6, 8, 1 fatebor et fuisse me Seiano amicum et ut essem -isse. ITALA Luc. 22, 31 (cod. f *al.*) ecce satanas -vit, ut vos ventilet sicut triticum (*gr.* ἐξῃτήσατο ὑμᾶς. VVLG. [*v. p. 1692, 52*] -vit vos, ut cribraret *eqs.*). PANEG. 10, 10, 4 quid ... ille aliud -vit ..., nisi ut ... regnaret (PALLAD. 1, 25). SCHOL. Cic. Bob. p. 166, 1 EVGRAPH. Ter. Ad. 601 CASSIOD. inst. 1, 28, 2 p. 70, 4 var. 5, 36, 1 p. 163, 7. *et al.* ne: *v. p. 1696, 58.*

B *sensu laxiore*: **1** *i. q. arcessere (syn. l. 74. 75), alicunde repetere (sensu hic illic vel ad I B vel ad II A 2 a δ declinante)*: **a** *alqm.*: *α notione generali (seq.* ut *l. 74)*: PLAVT. Men. 763 quod filia sic repente -it me, ut ad sese irem (*syn.* me accersit). TER. Eun. 52 cum nemo -et, ... ultro ad eam venies (*syn. 47* accersor, *49* revocat). ACC. trag. 300 quid istuc ... est ..., quod me⟨d al⟩to (*v. Barwick, Char. gramm. p. 376, 16 adn.*) -ens timidam e tecto excies? CIC. Arch. 19 illi alienum (*sc. Chii aliique Homerum*) quia poeta fuit, post mortem etiam -unt ([*syn.* suum vindicant, repetunt]. 22). prov. 38, *v. p. 1698, 64.* *β ad quodvis officium (cf. p. 1695, 52) gerendum*: PLAVT. Merc. 489 sanus si sim, non te medicum mi -am. CIC. Manil. 5 unum ab omnibus sociis et civibus ad id bellum imperatorem deposci atque -i (*cf.* Phil. 2, 4 me augurem a toto collegio -tum. SPART. Pesc. 3, 1 per omnes uno consensu Pescennius Niger ad tutelam urbis est -tus. COD. Theod. 12, 1, 49 pr.). COD. Theod. 12, 1, 78 ut *veteranorum filios curiae addictos* ... officiis anterioribus redderent nec pro his vicarios -rent iuniores (*cf.* 12, 1, 136). CASSIOD. var. 1, 38, 1 nos querelis gravibus -tos. *nota: c. inf. (cf. p. 1697, 34)*: GREG. TVR. glor. mart. 86 p. 546, 15 celebrare solemnia missarum -itur *Epachius*. VEN. FORT. vita Leob. 3, 9 p. 74, 18 ne ... basilicam regere aut petitor ambias aut -tus adquiescas.

b *alqd.*: *α reliquias sanctorum (sc. in basilica sim. collocandas; ipsum patronum l. 14)*: GREG. TVR. Franc. 10, 29 p. 441, 6 *Aredius sanctorum* -iit (-pediit [-dit] *codd.*) ... pignera (*cf.* glor. mart. 13 p. 497, 2 reliquias. 43 p. 517, 20. 54 p. 526, 1. Iul. 32 p. 577, 25 fideliter ac devote. 48 p. 583, 24 Mart. 1, 10 p. 594, 18. 2, 36 p. 622, 16. 3, 8 p. 634, 12 vit. patr. 8, 8 p. 698, 11). Mart. 1, 11 p. 595, 22 coram -to patrono. *β incorporalia (acced.* de *l. 23 al.*; ex *l. 21. 24. 25)*: PLAVT. Cas. 624 nescio unde auxili, praesidi, perfugi mi aut opum copiam comparem aut -am (Cist. 671. *aliter p. 1695, 4*). Most. 103 sibi quisque inde (*i. ab aedibus probe factis*) exemplum -unt (1116). 155 optumi quique -bant a me doctrinam sibi. ENN. scaen. 141 unde (*i. ab Apolline Pythio*) sibi populi et reges consilium -unt. CIC. har. resp. 26 haec sacra maiores nostros ex vestris libris -isse. Tusc. 4, 1 quae *studia* sero admodum -ta in hanc civitatem ... transtulerunt (4, 2). HIL. in Matth. 24, 4 p. 1049B. myst. p. 28, 16 temptationis huius ratio de consequentibus -enda est (in psalm. instr. 21 p. 17, 22 ex *psalmis*. *cf.* trin. 9, 2 p. 282B dictorum intelligentia aut ex praepositis aut ex consequentibus [*al.*]). trin. 7, 4 p. 202B. QVEROL. p. 29, 18 oracla (*cf.* CASSIAN. conl. 24, 26, 17 p. 710, 27). HIER. epist. 15, 2, 2 p. 64, 7. SIDON. epist. 7, 2, 2 sermocinaturo materia longius quaeratur -aturque. *et al.*

2 *acced. notione necessitatis, fere i. q. indigere (pass. i. q. opus esse)*: **a** *-unt homines*: PLIN. paneg. 32, 2 ut quae ferunt quaeque -unt opes (*M, i. acc.*; omnes *edd.*) gentes (*i. et gentes, quae in sua terra nascentes fructus vendunt, et gentes, quae importatis egent*) ⌊capiant⌋ invicem (*cf. antea*: alternis commeatibus), ⌊discant⌋, quanto *eqs.* (⌊ ⌋ *transposuerunt Schwarz, Keil al.*). **b** *-unt inanimata (corporea et incorp.)*: VAL. MAX. 5, 1 pr. *liberalitas, humanitas, clementia* idem genus laudis -unt. PLIN. nat. 17, 249 siccis locis genita *vina* non -unt umorem nisi necessarium. SIC. FLACC. grom. p. 113, 13 Th. si ... non -ent terrae, quarum sustinendarum causa videatur maceria esse facta *eqs.* TERT. praescr. 9, 1 p. 14, 17 R.2 hic -it sensus certare cum interpretationis gubernaculo. NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 5 p. 553, 19 tam grande -i consilium, quam late propagatum videtur esse delictum. AVG. civ. 11, 16 p. 484, 10 D. *necessitas indigentis*, quid propter quid -at, cogitat (VITAE patr. 3, 24 p. 753A quae necessitas infirmitatis eius -bat).

gerundiv. ***expetendus**, -a, -um. -undus: CIC. Sest. 48 (*G1 suprascr.*). Cael. 39 (*pars codd.*). off. 3, 87 (*Z*). GLOSS.L II Philox. EX 125 -um αἱρετέον. [*variat in codd. c.*: ex(s)pectandus: CIC. leg. 1, 37 (-a *H*, ex(s)pectanda *AB*). ad Q. fr. 1, 1, 43 LIV. 28, 32, 12 SEN. benef. 5, 13, 2 PLIN. nat. 8, 7. CYPR. Fort. praef. 4 p. 319, 12 (expectenda *RB*). HIL. in psalm. 51, 1 p. 96, 12. COD. Theod. 9, 45, 4 pr. (expectandam *HGt*, explendam *GV*). *cf. et l. 57. cett. ll. vv.*: SEN. epist. 109, 13 (-a *q ς*, excedenda *QBA*). HIL. trin. 7, 4 p. 202B (expendendae *Corb.*). CIC. Tusc. 4, 26 (-a *KRH*, fugienda *GV*). CIC. fin. 5, 73 (petendam *codd. potiores. v. l. 56*). *coni.*: CIC. dom. 76 (-a *R. Klotz*; emendanda *codd.*). 146 (-am *edd.*; extendendam *codd.*). Verr. II 3, 200 (petendum *codd., edd.*; -um *Pluygers*). CASSIOD. compl. in I Cor. 13, 1 p. 1337B (-am *Stangl*; exspectandam *ed.*).]

i. q. appetendus (optandus, optabilis, laudandus; gr. αἱρετός *in sermone philos.* [*diff. ab* expetibilis, *i.* αἱρετέος: *v. p. 1691, 24*]): **I** *absolute*: **A** *de hominibus*: CIC. Mur. 57 -us amicus est, qui *eqs.* prov. 38 *homines a senatu depulsi, si* referunt aspectum in curiam ..., non modo non repellendi sunt, verum etiam -i (*v. p. 1697, 79*).

B *de locis (cf. p. 1699, 26)*: PLIN. nat. 6, 104 emporium ... non -um propter vicinos piratas. HIER. epist. 58, 2, 3 p. 529, 18 illa -a est civitas.

C *de rebus (fere incorporeis*; praeda *l. 84)*: PLAVT. Persa 521 forma -a ... virginem (*cf.* BOETH. cons. 3, 4, 17 W. -ae pulchritudinis). TER. Phorm. 164 tua ... vita haec -a optandaque est. CIC. inv. 2, 157 rerum -arum tria genera sunt (de orat. 2, 67 *quaestio de r.* -is aut fugiendis. 3, 115 top. 91. rep. 1, 27 qui inperia consulatusque nostros in necessariis, non in -is rebus ... putet [*cf.* parad. 6 in bonis rebus aut -is]. *al.* PLIN. nat. 14, 44 *praecepta* omnium rerum -arum). Cael. 39 ⟨qui⟩ nihil in vita -um putaret, nisi *eqs.* (Tusc. 5, 75 BOETH. cons. 2, 6, 20 W.). de orat. 1, 221 ea, quae vulgo -a atque optabilia videntur (part. 87). 2, 42. top. 84 -ane sit gloria *eqs.* (*al.*). fin. 1, 42 *virtutes* aut laudabiles aut -as. 4, 50 quod bonum sit, id esse optabile, quod optabile, id -um, quod -um, id laudabile (*al.* SEN. epist. 118, 9 ita demum petendum est *bonum*, cum coepit esse -um). SEN. contr. 2, 1, 11 VAL. MAX. 3, 7 ext. 5. SEN. benef. 1, 15, 6 nullius puto -um esse beneficium, cuius vile iudicium est (epist. 36, 4). epist. 117, 17 sapientia (*cf.* MART. CAP. 9, 897 -ae cognitionis adprobandaeque subtilitas). PLIN. nat. 8, 7 praedam ...

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

elephanti in se -am sciunt solam esse in armis (*i. dentibus*) suis. INSCR. RevA. V 34, 1931, p. 342 n. 38, 8 (*a. 144*) omnia ... habere, quibus meliora -a non fuerint. AVG. civ. 19, 28 p. 405, 4 D. fines bonorum et malorum, illos -os, istos cavendos (*opp.*). *et al.*

II *c. additamentis* (*fere de rebus; de hominibus l. 28. 45. 69*): A *adverbialibus*: 1 *c. adverbiis*: magis: TER. Phorm. 1024 an mea forma atque aetas nunc m. -ast? CIC. de orat. 2, 172 *si* pecunia tanto opere -itur, quanto gloria m. est -a. 3, 116. fin. 1, 40 *statum* praestabiliorem aut m. -um. 3, 43 beatiorem vitam fieri aut m. -am (3, 46 *al.*) 3, 44 *ter.* 5, 60 m. ... ipsum propter se (*cf. l. 46*) -um. 5, 90. off. 1, 80 ratio quam ... fortitudo. QVINT. inst. 2, 15, 2 dicendi facultatem a maiore ac m. -a vitae laude secernunt. *v. et l. 74.* maxime: CIC. de orat. 1, 194 *ex iure civili et legibus* dignitatem maxime -am (2, 334). rep. 1, 43. fin. 5, 38 virtus (5, 58). off. 1, 6 honestatem propter se ([*cf. infra l. 43*]. 3, 33). AVG. civ. 19, 5 p. 362, 28 D. *socialis vita.* magnopere *sim.*: CIC. Arch. 14 nihil esse in vita magno opere -um nisi laudem. orat. 4. fin. 4, 73 bonum. Tusc. 3, 6 quanto opere et -a esset et colenda *philosophia.* 3, 37 tantopere -a ... *virtus.* tam: CIC. dom. 146 fortunae ... munera, quorum ego non tam facultatem umquam et copiam -am putavi quam ... in carendo patientiam. fin. 1, 66 eas voluptates, quae ad amicos pertinerent, ... esse per se ipsas (*cf. l. 40*) tam -as quam nostras -remus. off. 3, 82 commodum. ad Q. fr. 1, 1, 9; *syn.* eximium. *v. et l. 66. 67 al.* valde: CIC. fin. 5, 90. Tusc. 4, 26 definiunt ... animi aegrotationem opinationem ... de re non -a, tamquam valde -a sit *eqs.* (SEN. epist. 75, 11). Att. 14, 16, 1 loca. *alia*: PLIN. nat. 28, 9 vitam ... non adeo -am *eqs.* SYMM. epist. 2, 90 p. 69, 10 -i plane et exambiendi (*syn.*) viri familiaritate. CASSIOD. compl. in I Cor. 13, 1 p. 1337B *caritatem* omnimodis -am (*cf. p. 1698, 57*).

2 *c. locut. adverb.*: a *quae causam afferunt*: *alcis. rei* causa (*cf. et p. 1695, 74*): CIC. Lael. 46 praesidii adiumentique causa ... amicitias esse -as. off. 3, 87. PLIN. nat. 22, 78 libidinis causa -a *herba.* ex se: *v. infra l. 50.* CIC. fin. 1, 30 quam ob rem voluptas -a, fugiendus dolor. per se (*gr.* δι᾽ αὐτὸ αἱρετός): CIC. leg. 1, 37 omnia recta atque honesta per se -a duxerunt (fin. 2, 56. 5, 61 suapte natura per se. *al.* SEN. benef. 4, 1, 3 *bis*). 1, 48 ius. fin. 3, 21 summum ... bonum. 5, 73 rem ullam aliam (SEN. benef. 4, 1, 1. 4, 9, 1 *al.*). *al.* SEN. benef. 4, 16, 2 nisi gratum esse per se -um ... esset (4, 18, 1). 4, 19, 4 epist. 94, 11 *al. v. et l. 55. 68. 80.* ipsum per se: CIC. fin. 1, 31 voluptatem (Tusc. 5, 95. *cf. supra l. 22*). *al.* Tusc. 5, 104 gloriam (epist. 15, 4, 13). solum per se: CIC. fin. 5, 20. propter *alqd.*: CIC. inv. 2, 167. fin. 1, 46 propter voluptates (1, 69). propter se: CIC. top. 69 anteponantur, quae propter se -a sunt iis, quae propter aliud (MAR. VICTORIN. rhet. 2, 55 p. 303, 5). fin. 2, 9. 5, 67 *homines. al.* propter se ipsum: CIC. fin. 5, 46. 5, 47 pulchritudo ... ipsa propter se -a. SEN. epist. 9, 12 LACT. inst. 6, 9, 19 *al.* AVG. civ. 19, 2 p. 353, 7 D. prima naturae (*al.*). bon. coniug. 9, 9 p. 200, 1. *v. et l. 10. 15. 50. 51. 65. 79.* suapte natura: *v. supra l. 36.* sua sponte: CIC. leg. 1, 48 honestum. fin. 2, 83 amicitiam ipsam s. s., vi sua, ex se et propter se -am. vi sua: CIC. fin. 2, 44 ipsum vi sua propter seque -um *honestum* (3, 21 solum vi sua et dignitate). *v. et l. 50.*

b *indicatur unde*: CIC. de orat. 1, 133 quae a natura -a sunt, ea dicis non ... deesse nobis. *v. et l. 13.*

B *c. enuntiato*: CIC. part. 86 *bonorum* alia sunt per se -*a* ..., alia, quod aliquid commodi efficiunt (Lael. 31 amicitiam..., quod omnis eius fructus in ipso amore inest, -am putamus [GELL. 17, 5, 1; *syn.* diligendam]). fin. 1, 48 temperantiam ... -am, non quia voluptates fugiat, sed quia maiores consequatur.

C *accedunt casus*: 1 *dat. expetentis*: TER. Phorm. 202 nullast mihi vita -a (CIC. Pis. 32 optandam duco mihi fuisse illam -amque fortunam. epist. 15, 4, 13 honorem [*v. l. 68*]). CIC. Sest. 48 nec sine ... *dignitate* quicquam -um esse homini in vita (Pis. 68 Tusc. 3, 3). Mil. 49 illi nocturnus ad urbem adventus vitandus potius quam -us fuit (VAL. MAX. 2, 6, 7 causas ..., propter quas mors sit illi -a). parad. 12 fin. 3, 22. ad Q. fr. 1, 1, 43 *gloria* non tam -a nobis fuit quam tuenda est. VAL. MAX. 2, 8, 3 tam -um aliis triumphi honorem. SEN. epist. 109, 13 invenire ... sapientem sapienti per se res -a est. PANEG. 2, 15, 1 ceteris -i ... magistri. HIER. epist. 58, 4, 4 p. 533, 6 cunctis monachis ... habitaculum. 2 *abl.*: a *instr.* (*cf. p. 1695, 34*): VAL. MAX. 3, 4, 6 Catonis incrementa publicis votis -a fuerunt. CYPR. Fort. praef. 4 p. 319, 12 *martyrium* amplectenda res est et optanda et omnibus ... precibus -a. NOVELL. Valent. 6, 2 pr. quid ... magis professis est desideriis -um, quam ut ... augeatur exercitus? b *causae*: MAR. VICTORIN. rhet. 2, 52 p. 301, 27 est quiddam medium et dignitate et fructu alio -um, ut amicitia *eqs. v. et l. 52.*

neutr. pro subst. (*cf. p. 1694, 22*): CIC. top. 84 de -o fugiendoque *quaestio eqs.* (89). fin. 5, 68 duo genera propter se -orum. SEN. benef. 4, 17, 3 honesti et per se -i amor. 5, 13, 2 commoda ... et -a. BOETH. cons. 3, 9, 23 W. 3, 10, 37 omnium ... -orum summa atque causa bonum est (38). 3, 11, 5 inter -a numerentur (4, 2, 43). 4, 2, 29 -orum finem. *v. et p. 1691, 22.*

part. praes. pro adi. **expetēns,** -entis. *fere i. q. cupidus, avidus*: CIC. rep. 2, 68 cupido ... et -i et lubidinoso et volutabundo in voluptatibus. HIER. epist. ed. Morin (BullLAChr. 3, 1913, 54 sq.) 103 -i gutturi durior dominus.

inde adv. **expetenter.** *fere i. q. cupide, libenter*: ARNOB. ad Greg. 20 p. 429, 15 *carni* quidquid fragrans *est* odoribus -r adferimus. MAX. TAVR. serm. 56 p. 645A quam -r eius virgines comiteris, attendit *Christus.*

p. p. p. pro adi. **expetītus,** -a, -um. *c. dat.*: *auctoris*: *passim; finali*: *l. 20. 21. 22. 30.* [*e coni. v. infra l. 18.*] 1 *de locis*: *i. q. frequentatus, celebratus*: PLIN. nat. 6, 173 fons Cucios -us navigantibus. 10, 68 cychramus (*avis*) ... festinat ... pervenire ad -as sibi terras. *translate*: PLIN. nat. 5, 115 Ephesus ... multis antea -a (*i. appellata*) nominibus.

2 *i. q. desideratus, exoptatus*: a *de hominibus*: SEN. Phaedr. 865 -i coniugis vultum. Thy. 1022 accipe hos (*i. liberos*) ... diu -os.

b *de rebus*: α *variis* (*incorp. l. 18. 20. 24*): CIC. Tusc. 5, 42 illam maxume optatam et -am (*Manutius*, exped- *codd.*) securitatem. SEN. Ag. 401a reducem -o litori impressit pedem. Thy. 509 complexus mihi redde -os. PLIN. nat. 9, 125 florem *purpurae* ... tinguendis -um vestibus. 16, 41 abieti -ae navigiis. 37, 18 abacis ... escariisque vasis -is *myrrhinis.* 37, 135 *cerauniam gemmam* magorum studiis -am. GELL. 2, 27, 3 eventu rerum -arum. EPIST. praef. praet. ad Orcist. (CIL III 7000) 2, 8 et ipsi oppidumque ... -o legum adque appellationis splendore perfruantur. β *de cibis* (*aliter l. 30*): PLIN. nat. 8, 31 commendationem ... -i in callo manus (*i. proboscidis*) saporis. 13, 103 *citrus* malum ferens exsecratum (*opp.*) aliquis odore ..., aliis -um. 17, 73 semen *cupressi* formicis mire -tum. 18, 190 herbae ... in tantum -ae bubus, ut *eqs.* 19, 48 *struthion* caule ferulaceo ... cibis indigenarum -o et unguentis. 19, 64 cucumis mira voluptate Tiberio principi -us.

neutr. pro subst.: AVIEN. ora 29 dare -um ... non parci viri est (*syn. 27* desideratum).

deriv.: expetesso, expetibilis, expetitio, expetitor.

Hiltbrunner.

expiābilis, -e. *ab* expiare. NOT. Tir. 63, 47. GLOSS.L I Ansil. EX 929 immundus. II Abav. EX 89 -is (explanabilis *Mountford*) exaequatur. V Aa E 490 purgabilis.

qui (quod) expiari, in integrum restitui potest, fere i. q. purgabilis, emendabilis, -sanabilis (*v. opp. l. 48*): TERT. pudic. 18 p. 259, 6 in proverbiis Salomon ... specialiter de moecho nusquam -i ... inquit *eqs.* (*seq.* ignominia ... eius non abolebitur in aevum). IVL. VAL. 2, 24 p. 84, 25 ut *Alexander* undique protinus doloribus concurrentibus morbi causa contracta vix -is videretur. RVFIN. Orig. in lev. 8, 5 p. 401, 14 *de peccatis dicendum* quae purgationem possint recipere secundum ... iudicium pontificis illius, ... qui ... dispensabit animas singulorum secundum hoc, quod in iis maculas leprae aut -es aut inexpiabiles viderit.

compos.: inexpiabilis.

expiāmentum, -ī *n.* *ab* expiare. GLOSS.L I Ansil. EX 930 -a placamenta. *i. q. expiatio, purgatio quae fit ritu sollemni, placatio*: SCHOL. Cic. Bob. p. 113, 21 Horatius sub iugum traductus est. id -um memoriae servatum ... tigillum sororium appellatur. DIOSC. 4, 39fin. *pentaphyllon* ... domibus posita -um (*MP*; experimenta *l. v.*) est (*gr. 4, 42, 3* πρὸς καθαρμοὺς καὶ ἱερουργίας καὶ ἁγνείας).

mappa, gausape, ⌊tegilla, **expiārium**⌋ GLOSS. V 605, 7 (*'pro instrumento sive linteo expurgationi inserviente', Forcellini*; ⌊ ⌋ tergilla, expurgatorium *Iansonius ab Almeloveen, supervacuo*).

***expiātio,** -ōnis *f.* *ab* expiare. GLOSS. ἀπολύτρωσις. ἀποτροπιασμός. ἐξευμενισμός. ὁ καθαρμός. *legitur inde a* CIC., LIV. [*e coni.*: CIC. har. resp. 18 *v. infra l. 69.* PORPH. *v. p. 1701, 25.* *var. lect. v. p. 1701, 43.* *falso trad.*: PLIN. nat. 23, 20 utuntur ea (*uva*) pro amuleto et ad exp⟨ui⟩tionem (*Barbarus*; -em *codd.*).]

I *i. q. expiandi actio* (*sacralis*): A *i. q. procuratio qua expiantur, procurantur prodigia, fulmina sim., ut pericula imminentia submoveantur, leventur, differantur* (*cf. l. 76. syn.* procuratio *l. 72. 80; v. abundantiam locutionis l. 80*): CIC. har. resp. 18 *maiores nostri* portentorum -es (*Sigonius*; -plati- *P*1, -planati- *P*c*bE*) Etruscorum disciplina contineri putaverunt. leg. 2, 34 de haruspicum religione, de -bus et procurationibus sat esse plane (*v. app. cr.*) in ipsa lege dictum puto (SEN. nat. 2, 35, 1. 2, 38, 3 -es procurationesque prodigiorum pericula avertant. *cf. l. 80*). OBSEQ. 44 *fulminis* -em (*cf.* SEN. nat. 2, 37, 1 procuranda existimant fulmina et -es non dubitant prodesse aliquando ad submovenda pericula, aliquando ad levanda, aliquando ad differenda. ARNOB. nat. 5, 3 p. 176, 10). SEN. nat. 2, 38, 2, *v. p. 1706, 10.* OROS. hist. 5, 4, 8 inter cetera prodigia androgynus Romae visus iussu haruspicum in mare mersus est, sed nihil impiae -is procuratio (*v. l. 69*) profecit (*cf.* 5, 4, 10 -o illa crudelis).

B *i. q. purgatio, lustratio qua pollutum alqd. violatumve pium reddatur ritu sollemni quodam adhibito*: 1 *ap. paganos*: a *usu vario et generali*: CLAVD. DON. Aen. 4, 635

[*K.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 411, 27 adferre -bus necessaria. Ps. Avg. quaest. test. I 83, 3 p. 145, 15 primo mense, in quo aequinoctium habent Romani, sicuti et nos, ea ipsa observatio ab his (*i. paganis*) custoditur, ita ut et per sanguinem dicant -em fieri, sicuti et nos per crucem (*cf. l. 37 sqq.*). Macr. Sat. 1, 16, 8 sunt ... feriae propriae familiarum ut *eqs.* sunt singulorum, uti natalium fulgurumque susceptiones, item funerum atque -um.

b *spectat ad expianda*: **α** *fana, aedificia sim.* (*de hominibus l. 16. cf. l. 13. syn. v. l. 15. 16*): Liv. 5, 50, 2 *fanorum; v. p. 1704, 58.* Qvint. decl. 265 p. 82, 2 in ultionem deorum immortalium et templi, ut proprie dixerim, -em. Clavd. Don. Aen. 3, 65 p. 273, 10 violati sepulchri. 6, 230 p. 539, 27 'ter socios pura circumtulit unda ... lustravitque domus (viros *Verg.*) ...': quoniam supra (*v. 150*) dixit 'totamque incestat funere classem' (*Misenus*), hic -em omnium purgationemque describit ... aqua pura *sparsa eqs.* (p. 540, 3 haec fuit lustratio omnis et -o, hominum scilicet et domorum [Diosc. 4, 157 p. 75, 8 *elleborus niger* in aqua infusus et aqua ipsa domui sparsa -o est; *gr. 4, 162, 4* καθάρσιον]). **β** *scelera, vitia sim.*: Cic. har. resp. 21 audio quibus dis violatis -o debeatur, sed hominum quae ob delicta quaero. leg. 1, 40, *v. p. 1704, 28.* Liv. 5, 17, 3 unam -em eorum (*i. caerimoniarum neglectarum intermissive sacri, non rite concepti sim.*), ut tribuni militum abdicarent se magistratu, auspicia ... repeterentur *eqs.* Liv. 9, 1, 4 foederis *rupti* (*cf. p. 1707, 74 sq.*). Pavl. Fest. p. 307 locus sacer ... quem Horatius ... statuerat causa sororis a se interfectae ob suam -em. Porph. Hor. epist. 1, 1, 36 ait inanis gloriae cupiditatem ut perniciosum vitium -bus (*Daniel*, exspectat- *trad.*) quibusdam sanari posse. Serv. Aen. 6, 569 piacula commissa propter quae -o debetur.

2 *de mundatione (syn. infra l. 33) sollemni et sanctificatione in VT obvia*: Vvlg. exod. 29, 36 cum immolaveris -is hostiam (lev. 1, 4. *cf.* 16, 27 num. 5, 8. 28, 30 hircum ... qui mactatur pro -e [29, 5 qui offertur in -em populi]. *al.*). lev. 16, 30 in hac die -o erit vestri atque mundatio (*cf.* 23, 27 dies -um [-is *l. v.*]). num. 19, 13 quia aqua -is non est aspersus (*al.*). II Esdr. 12, 44 Max. Tavr. serm. app. 30 p. 911B. Greg. M. moral. 24, 51 p. 317A Iob ... tam crebra sacrificia in -e (-em *l. v.*) filiorum ... offerebat.

3 *ap. Christianos (cf. supra l. 4): respicitur*: **a** *purgatio, lustratio, purificatio* (*c. gen. subi.: l. 49. syn. l. 51. 54. 59*): Tert. adv. Marc. 4, 9 p. 442, 2 quapropter septies, quasi per singulos titulos (*capitalium delictorum septem*) in Iordane lavit (*v. IV reg. 5, 14*), simul ut et totius hebdomadis *Heliseus* caneret (*i. praedicaret*) -em *eqs.* (praescr. 40, 3 R. tingit et ipse *diabolus* quosdam, ... -em [*l. v.* expositionem] delictorum de lavacro repromittit. *cf.* Avg. cons. euang. 2, 4, 12 p. 93, 16 peccatorum [in euang. Ioh. 41, 6 p. 1695fin.]. Sacr. Greg. 93, 2). 5, 10 p. 609, 6 anima ... merebitur dei regnum per -em (*sc. in purgatorio, Kroymann*) eorum, quae in corpore admisit. Zeno 2, 38, 1 p. 483A devotissima *ante baptisma* completa -is sacrae casta ieiunia (*cf.* Pacian. sim. carn. p. 133, 17 -o aquae. Avg. c. Faust. 23, 3 p. 708, 24 in -e eius [*i. Christi*] apud Iordanem). Avg. c. Cresc. 3, 18, 21 p. 428, 7 de ipsa correctorum -e vel mundatione. *al.* Longin. Aug. epist. 234, 2 p. 520, 19 purgati antiquorum sacrorum piis praeceptis -busque purissimis (*inde cf.* Avg. epist. 235, 2 p. 522, 20). Avg. quaest. hept. 6, 9 p. 426, 19 (*coniung.* purgationem). Theod. Mops. in II Tim. 4, 6 p. 225, 6 libatio vini dicitur effusio quae fit in divini honoris -e. *et al.* **b** *redemptio (nota abundantiam l. 57), propitiatio (syn. l. 59)*, ἱλασμός: Priscill. tract. 6, 104 p. 77, 14 *ut Christus* suum sanguinem in redemptionem humanae -is afferret. Hier. in Dan. 8, 16—17 p. 538B ubi populo prospera promittuntur, ut ἱλασμός, quod nos vel propitiationem vel -em possumus dicere *eqs.* Sacr. Leon. p. 356.

II *metonymice: fere i. q. vindicta*: Cod. Theod. 13, 5, 16 qui digna -e est luiturus ausum immanis admissi.

expiātor, -ōris *m.* *ab* expiare. *fere i. q. exsecrator (syn. l. 67), mundator* ([*syn. l. 72*]; *fere i. q. defensor* [*opp.* criminator] *l. 68. absol. l. 73, praeterea c. gen. obi.*): Tert. pudic. 15 p. 252, 12 sanctitatis omnis ... ex semetipso magistrum (*i. Paulum*), impuritatis omnis exsecratorem et -em. Avg. c. Iul. op. imperf. 4, 108 p. 1403fin. coniugalis ... operis criminator, sed libidinum -r. *de Christo redemptore*: Itala I Ioh. 4, 10 (Lucif. Athan. 2, 16 p. 177, 21) quod ... miserit filium suum -em peccatorum nostrorum (ἱλασμόν, *Vulg.* propitiationem). Pavl. Nol. carm. app. 2, 71 crucifixe victor, -r criminum. Mar. Merc. Conc.S I 5 p. 18, 7 quod mundator seu -r est.

inde fem. **expiātrīx**, -īcis. Fest. p. 213 ⟨piatrix dicebatur sacerdos, quae expiare erat solita,⟩ quam quidam ... sagam, alii -em vocant; et piamenta, quibus utitur ⟨in⟩ expiando, alii purgamenta.

expiātōrius, -a, -um. *ab* expiare. *i. q. ad expiandum (propitiandum l. 81) pertinens, purgatorius*: Serv. Aen. 3, 264 ('numina magna vocat meritosque indicit honores') meritos congruos, id est -os; unde sequitur: 'di prohibete minas'. 3, 395 'vocatus' *Apollo*, quia ut supra (*v. 370*) diximus, -um fecit sacrificium. Avg. civ. 21, 13 p. 515, 28 D. (*ad Verg. Aen. 6, 739 sqq.*) nullas poenas nisi purgatorias volunt esse post mortem, ut, quoniam terris superiora sunt elementa aqua, aer, ignis, ex aliquo istorum mundetur per -as poenas, quod terrena contagione contractum est.

expiātrīx *v. p. 1701, 74.*

expiātus, -ūs *m.* *ab* expiare. *i. q. expiatio, purgatio*: Tert. adv. Val. 13 p. 192, 10 Sophiae ... casum, Hori oportunissimum auxilium, Enthymeseos et coniunctae Passionis -um (*cf. Iren. 1, 2, 4* διὰ ... τοῦ Ὅρου τούτου φασὶ κεκαθάρθαι ... τὴν Σοφίαν ..., χωρισθείσης ... τῆς Ἐνθυμήσεως ... σὺν τῷ ἐπιγινομένῳ πάθει). Ps. Rvfin. in Os. 9, 4 p. 1005C qui nec sacrificium deo sinantur offerre, nec de -u aliquid sperare culparum. Avg. c. Iul. op. imperf. 6, 15 p. 1538fin. quis poenitentiae gemitibus iuvaretur, nisi doloris et internae aegritudinis -u?

expīlātio, -ōnis *f.* *ab* expilare. Gloss. furtum sacrilegorum. γύμνωσις. [*l. v.* expolatio *l. 19.*]

fere i. q. spoliatio, direptio (syn. l. 20), furtum (syn. l. 24): **1** *generaliter*: Cic. Verr. II 3, 6 -e Asiae, vexatione Pamphyliae. II 3, 23 in omnibus stupris, ... in fanorum -bus (*cf.* Decl. in Catil. 51 inferre delubris deorum ... acerbissimas -es. 111 -es [expolat-, explicat- *ll. vv.*] aedium, stupra virginum vestalium). off. 2, 75 tanta ... -o direptioque sociorum (3, 36). Apvl. met. 4, 18 cohortem nostram ... armatam ante ipsas fores Democharis velut -is vadimonium sistimus. Symm. rel. 27, 3 adseruit domestica -e ... documenta dignitatis ablata. Svlp. Sev. epist. 3, 1 (*per iocum*) si parentes liceret in ius vocari, te (*i. Bassulam*) plane -is furtique ream ad praetoris tribunal ... traheremus (*cf. postea*: qua ... familiarem illam epistulam occasione furata es?). **2** *ap. Ictos (nota distinct. a* 'furtum' *l. 30. de re v. Hitzig, RE VI 1690, 26 sqq.*): Satvrn. dig. 48, 19, 16, 6 *consideratur* qualitate, cum factum vel atrocius vel levius est: ut furta manifesta a nec manifestis discerni solent, ... -es a furtis, petulantia a vehementia.

expīlātor, -ōris *m.* *ab* expilare. [*l. v.* exspoliator *l. 36.*] *i. q. fur, depraedator, direptor*: **1** *in universum*: Cic. ad Q. fr. 1, 1, 9 cum urbs *te* custodem, non tyrannum, domus hospitem, non -em recepisse videatur. Ambrosiast. in Rom. 7, 24 p. 114C gradus ... fabricavit Adam per quos ad filios eius -r (*Casin.* [*v. p. 1548, 65 sq.*], -spoli- *l. v.*) ascendat. **2** *t. t. Ict.* (*cf.* Gloss.L I Ansil. ex 949 -es alienae hereditatis subversores [II Abav. ex 94 surreptores. Gloss. subtractores]. *v. Mommsen, Strafr. p. 777. def. v. l. 40*): Dig. 47, 18tit. de effractoribus et -bus. Vlp. dig. 47, 18, 1 -es qui sunt atrociores fures (hoc enim est -es) in opus publicum vel perpetuum vel temporarium dari solent.

1. expīlātus *v. s.* 2. expilo.

?2. ex[i]pīlātus, -a, -um. *i. q. valde compressus quasi per pīlum, contusus* (*cf. Niedermann, WklPh. 1906, 965*): Tab. devot. Audollent 248a, 7 *v. p. 1479, 30.* *at v. s.* exsibilare (*cf. Löfstedt, Eranos 7, 1907, 117*).

1. expilo, -āre. *ab* ex *et* pilare. *fere i. q. depilare, pilos evellere*: Lvcil. 265 (*loquitur scortum aliquod*) ⟨r⟩ador subvellor, desquamor pumicor, ornor, -or ⟨ex⟩pingor (*Marx; v. adn.*).

***2. expilo**, -āvī, -ātum, -āre. [*cf. c.* 1. compīlo, *ubi plura. W.*] Not. Tir. 79, 75. Char. gramm. p. 472, 15 B. *inter verba activa coni. Iae.* Gloss.L II Abav. ex 93 occulte exterminat vel elapidat (V Aa e 964). Gloss. -andi nudandi, praedandi. ἀποσυλῶ. ἀποδύει, ἐκπορθεῖ, ληστεύει, λυμαίνεται, συλᾷ, τοιχωρυχεῖ. *v. gr. infra l. 84.* *inde a* Plavto, Cic., Sall., Liv. [*port.* espiar. *M.-L.*] [*e coni.*: *v. l. 65 sq.* *l. v.* ex(s)poliasti *v. infra l. 82.* *inseruit Clark*: Cic. leg. agr. 2, 98 ut vetera vectigalia [ea *del.*] ⟨-retis⟩, exploraretis nova.]

fere i. q. diripere, depraedari (alqm. et alqd. [i. bona, divitias, possessiones sim.]): **A** *in universum*: **1** *homines (deos)*: **a** *proprie* (*syn.* diripere *l. 69*, spoliare *l. 64*): Plavt. Asin. 826 tu ergo fac, ut illi ... lites concias, cum suo sibi gnato unam ad amicam de die potare, illam -are. Cic. Verr. II 4, 63 quem ad modum regem *Antiochum* ... spoliatum -tumque dimitteret (5, 58 laudationis legati ... privatim se ipsos abs te spoliatos ⌊-tosque⌋ [⌊ ⌋ *Hotman*; exspolia- *codd.*] esse dixerunt). 5, 184 *Minervam* duobus in clarissimis ... templis -vit (*cf.* Qvint. inst. 6, 3, 55 Herculi, quem -verat, molestiorem apro Erymanthio fuisse *Verrem*). Manil. 57 ad -andos socios diripiendasque provincias (Tac. dial. 37, 4). **b** *translate*: Cic. de orat. 3, 123 quae (*i. ad philosophiae doctrinam pertinentia*) quoniam iam aliunde non possumus, sumenda sunt nobis ab iis ipsis, a quibus (*i. philosophis rhetoricam scribentibus*) -ti sumus.

2 *res*: **a** *c. vi rapiendi, praedandi: aedificia, thesauros, urbes, regiones, loca sim.* (*syn. vel iuxta pos. v. l. 78. p. 1703, 1. 2. 3. 9. 12*): Cic. Verr. II 4, 30 cum *Tlepolemus et Hiero fratres* in suspicionem venissent suis civibus fanum -asse Apollinis *eqs.* (*al.* Sen. benef. 7, 7, 2 cum effringi templa et -ari impune Capitolium iubet *eqs.* Qvint. decl. 307 p. 193, 25 templa [Svet. Iul. 54, 2 fana templaque. Firm. math. 4, 14, 7 p. 226, 14]). II 5, 128 domo sua tota -ta (Pis. 52 qua tu me expuleras, quam -aras. Qverol. p. 51, 14 hodie domum -asti [exspoli- *P*, expo- *C*] meam. Cassiod. Ios. antiq. 20, 13 p. 585 domos ... -ari militari irruptione permisit [*gr. 20, 177* διαρπάζειν]. *cf.* Pavl. dig. 48, 6, 11 pr. qui aedes alienas aut

[K.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

villas -verint, effregerint, expugnaverint... capite puniuntur). II 5, 179 -tae provinciae (ς; -a -a ω), vexati socii, di immortales spoliati. Cluent. 181 armario -to. parad. 43 si socios spolias, aerarium -as (SALL. Iug. 31, 9). LIV. 31, 12, 3 quaestionem de -tis thensauris. SEN. dial. 6, 7, 2 ferae cum vestigia catulorum consectatae sunt, ... cum saepe ad cubilia -ta redierint, rabiem intra exiguum tempus extinguunt. PETRON. 22, 4 cum duo Syri (*i. servi*) -turi [lagoenam] (*del. Jahn, Buecheler*) triclinium intraverunt ..., diductam fregerunt lagoenam. 113, 3 navigium. SVET. Nero 26, 1 tabernas ... effringere et -are. LACT. mort. pers. 27 p. 204, 20 vastata est ... ea pars Italiae, qua pestiferum illud agmen incessit, -ta omnia, mulieres corruptae *eqs.* OROS. hist. 6, 3, 2 Sinopem ... -tam atque incensam. **b** *vi debilitata: fere i. q. asportare, auferre*: GREG. TVR. Franc. 8, 26 p. 341, 1 missi ad domus eorum (*i. Berulfi sociique*) pueri -ant (explentes *A1*) omnia, multa ibi de proprio ... sunt reperta.

B *speciatim et technice ap. Ictos*: *de -tae hereditatis crimine* (*syn.* furti improbioris *l. 29; opp.* furti *l. 20. cf. et p. 1702, 26. 36*), *fere i. q. surripere*: VLP. dig. 26, 10, 3, 5 si pupilli substantiam -vit, sed antequam tutor esset, accusare debet -tae hereditatis crimine, si minus furti (47, 19, 2 pr. si -tae h. crimen intendatur. PAVL. dig. 47, 19, 4 MARCIAN. dig. 47, 19, 3 *al.* COD. Iust. 6, 2, 17 [*a. 294*] h. -tae crimine ... ream uxorem fieri non patiatur. 9, 32, 2 [*a. 215*] adversus vitricum ... persequi. *v. l. 26. 28. saepe*). 29, 2, 21 pr. si quis extraneus rem hereditariam quasi subripiens vel -ans tenet, non pro herede gerit. 47, 11, 3 stellionatus vel -tae hereditatis iudicia (48, 16, 7, 1 st. ... vel -tae hereditatis crimen). MARCIAN. dig. 47, 19, 1 si quis alienam hereditatem -verit, extra ordinem solet coerceri per accusationem -tae hereditatis (COD. Iust. 2, 11, 12 [*a. 224*] si te -asse h. sententia praesidis constitit, non ... furti improbioris infamiam evitasti). COD. Iust. 9, 32, 5 (*a. 245*).

deriv.: expilatio, expilator.

expingo, -pīnxī, -pictum, -ere. *ab* ex *et* pingere. *legitur inde a* CIC., PHAEDRO. *refl. l. 50. 52.* [*it.* spegnere. *M.-L.*]

A *sensu stricto: i. q. pingere, coloribus effingere*: **1** *in universum*: **a** *proprie*: PLIN. nat. 35, 49 *familiaris est pictura ceris coloratis* iam vero et onerariis navibus, quoniam et ⌊pericula⌋ (⌊ ⌋ *i. q. genus quoddam navis longae?*; vehicula *dubitanter Mayhoff*; fericula *Detlefsen*) -imus, ... iuvatque pugnaturos ad mortem aut certe caedem speciose vehi. **b** *translate*: *de scriptore, i. q. verbis depingere, describere*: CIC. Tusc. 5, 114 quae regio, quae ora, qui locus Graeciae, quae species formaque pugnae ... qui motus hominum ... non ita -tus est *ab Homero*, ut, quae ipse non viderit, nos ut videremus, effecerit?

2 *speciatim fere i. q. fucare, colorare*: CIL IV 1377 te non -bas. TERT. cult. fem. 2, 1 l. 31 quae non idcirco (*sc. ut placitura sit*) se -i curet. 2, 2 l. 33 -amus nos, ut alteri pereant? 2, 7 l. 22 videbo, an cum cerussa et purpurisso et croco ... resurgatis, an taliter -tas angeli in nubila sublevent obviam Christo. 2, 12 l. 4 *feminae sacerdotes* impudicarum ritu procedatis cultae et -tae. 2, 12 l. 16 Thamar ... se -xerat et ornaverat (*an ad B 1?*).

B *sensu laxiore*: **1** *fere i. q. exornare, comere*: PHAEDR. app. 15, 2 feminae quae se -endo totum intricaret (-bat *NV*) diem, vestem, uniones, aurum, argentum sumeret. **2** *de tonsore ad genas aequandas adhibito, fere i. q. excolere*: MART. 7, 83, 2 tonsor, dum circuit ora Luperci -itque genas *eqs.* 8, 52, 8 -it ... cutem.

expīnso, -ere. *ab* ex *et* pinsere. *i. q. molere, contundere*: CATO agr. 2, 4 -i far. *K.*

***expio**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* piare. *formae breviores* -asti, -astis, -asse, -asset *hic illic occurrunt.* NOT. Tir. 63, 46 -at. *de notione*: SERV. Aen. 3, 279 lustramur Iovi, id est -amur. GLOSS.[L] I Ansil. EX 931 mundare. 932 emendare (939. *v. e. g. p. 1706, 79*). 933 passionem complere (*sc. de Christo*). 934 emundare (938. *v. e. g. p. 1706, 78*). 941 -atur vindicatur. 942 -tum expurgatum, mundatum. II Abav. EX 90 -at abluit, purgat, mundat, exorat. V Aa E 961 -bat effundebat (*? at v. p. 1704, 3*). GLOSS. V 293, 2 propitiare (*cf. p. 1706, 62*). GLOSS.[L] II Philox. EX 139 -at ἀποτροπιάζει, ἐξιλε⟨ο⟩ῦται, ἐξευμενίζεται. GLOSS. ἐξιλάσκομαι. *al.* *de usu*: *c. obi. q. d. interius*: piaculum (*i. scelus*) -are: *p. 1706, 39.* *in fig. etym.*: piaculis -are, *i. sacrificiis sim.*: LIV. 5, 53, 1, *p. 1704, 60* (*cf.* piamentis -are: *p. 1706, 13*); *i. poenis*: *p. 1707, 33*; *i. remedio*: *p. 1707, 63.* -are ab *aliqua re e. g. p. 1704, 84. 1705, 23. 26. et saepe.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, VARRONE, CIC. *per totam latinitatem.*

[*variat vel confunditur c.*: excipere: SEN. contr. 10 praef. 6 (-at *M*[3]; excipiat *M*[1], omittat *CD*). CYPR. epist. 69, 2 p. 751, 16 (-ti et *recte codd. praeter S* [excipiet]). COD. Theod. 3, 14, 1 *v. p. 1707, 54.* expectare: COMM. instr. 1, 30, 20 (-ate *Dombart*; expectate *trad.*). expetere: CAES. AREL. serm. 149, 1 p. 576, 1 (expetere *H*[3], *Morin*; expectare *H*[20]; expiare *Tm, mendose*). explere (*cf. Traube, ALL 7, 1892, 590*): CIC. prov. 2 (explendas ς, *recte*; -iendas *P*[1], -iandas *P*[c]*GEH*). div. 2, 130 (exple(a)ntur *l. v.*). explicare: *e coni.*: CIC. div. 1, 101 (*Davisius*, explicatum *trad.*). OCTAVIA 859 (*Avantius*, explicabit *vel* expect(ab)it *codd.*). *v. et p. 1706, 37. 1707, 59.* *dub. interpr.*: POTAM. tract. 1 ed. Wilmart, JThSt. 19, p. 301, 68 sorores *Lazari* lacrimas pro germano fundebant et ... voces, fractis in unum singultibus mixtas, salvatoris in laudibus -bant (*sic vel* -plab- *E* [*cf. p. 1703, 65*], excitabant *C*, explebant *Gelenius*, complicabant *Sparaverio*).]

alqd. (alqm.) aliquo modo pollutum purgare, lustrare (malo imminenti subtrahere p. 1705, 49 sqq.), purum ac pium diisque gratum reddere:

I *usu sollemni* (*fere c. certo ritu adhibito vel sic, ut de eo cogitetur*): **A** *de purgatione sacrali* (*saepe usu technico*): **1** *respiciuntur polluta auferenda. syn.*: (ab)luere: *l. 29. 42. p. 1706, 48. 51.* (e)mundare: *p. 1705, 20. 24. 27. p. 1708, 14.* lustrare: *infra l. 32. 63.* piare: *infra l. 22.* purificare: *infra l. 82* (*cf.* purus *infra l. 79*). repurgare: *p. 1705, 10. 17.* sanctificare: *p. 1705, 23.* *opp.*: contaminare: *infra l. 33. 67 al.* foedare: *infra l. 38 sq.* funestare: *infra l. 53.* polluere: *infra l. 25. 49. 59. p. 1705, 28.* violare: *l. 34. 36. 50. 51.*

a *fere apud Romanos: ea, quae laesa pietate, scelere commisso polluta, contaminata sunt, culpa purgare, lustrare, pia reddere* (*cf. et p. 1701, 76*): **α** *hominem* (*partes corporis eius, mentem l. 33. v. et p. 1707, 12 sq.*): PLAVT. Most. 465 metuo, te atque istos (*i. tuos*) -are ut possies. VARRO ling. 6, 30 praetor qui tum (*i. die nefasto*) fa[c]tus est, si imprudens fecit, piaculari hostia facta piatur; si prudens dixit, Quintus Mucius a[b]i[g]ebat eum -ari ut impium non posse (*cf.* MACR. Sat. 1, 16, 10 prudentem -ari [*B, Jan,* -are *cett.*] non posse Scaevola pontifex adseverabat; *seq.* pollui). CIC. leg. 1, 40 ⟨...⟩ nam et in iis sine ullis (illius *trad.*) suffimentis -ti sumus: at vero scelerum in homines atque in d⟨eos imp⟩ietatum nulla expiatio est. LIV. 1, 26, 12 ut caedes manifesto aliquo tamen piaculo lueretur, imperatum patri ut filium (*sc. P. Horatium*) -ret pecunia publica (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 113, 19 *H.* damnatus ... absolutusque est et tamen -ari iussus. VIR. ill. 4, 9). 40, 13, 4 hoc ego ... lustratus et -tus sacro ... parricidium, venena, gladios ... volutabam in animo, ut ... contaminatam omni scelere ⟨m⟩entem -rem? PAVL. FEST. p. 66 capitalis lucus, ubi, si quid violatum est, caput violatoris -atur. VAL. MAX. 1, 7 ext. 4 dextram ... Croesus imprudentis homicidii sanguine violatam ... supplicem sacrificio -verat (*cf.* SEN. Herc. f. 919 manantes prius manus cruenta caede et hostili [*sc. quam sacrificium facias*]. PETRON. 137, 6). VAL. FL. 2, 276 sine foedatum te funere pontus -et. CLAVD. DON. Aen. 6, 380 p. 558, 15 ossa tua.

β *res*: ⓘ *incorporales*: CIC. Verr. II 1, 8 religiones deorum immortalium -andae et civium Romanorum cruciatus ... istius supplicio luendus est (Mil. 73 eum, cuius supplicio senatus sollemnis r. -andas saepe censuit. LIV. 31, 13, 1 -tis omnibus r. VAL. MAX. 7, 2, 5. *nota fere argumentando -are* [*v. p. 1706, 80*]: CIC. har. resp. 11 primum -bo religionem aedium mearum). II 4, 11 har. resp. 35. VAL. MAX. 1, 1, 16 quod factum ... sacrificiis -tum est. ⓘⓘ *corporales* (*terram, loca, regiones, aedificia sim.* cetera *l. 49,* omnia *l. 59*): CIC. S. Rosc. 71 noluerunt *parricidas* ... sic nudos in flumen deicere, ne, cum delati essent in mare, ipsum polluerunt, quo cetera quae violata sunt -ari putantur. Verr. II 4, 26 locum (Cluent. 193 nemo erat ... quin -andum illum locum esse arbitraretur [*opp.* violari]). Rab. perd. 11 an ego ... qui -andum forum populi Romani ab illis nefarii sceleris vestigiis esse dico *eqs.*; *antea*: funestari (Phil. 1, 30 LACT. inst. 1, 15, 30). leg. 2, 63 *cum in corpus humatum* obducta ... terra erat, frugibus obserebatur, ut ... solum frugibus -tum vivis redderetur. LIV. 5, 50, 1 senatus consultum facit, fana omnia, quoad ea hostis possedisset, restituerentur, ⌊terminarentur⌋ -renturque expiatioque eorum in libris per duumviros quaereretur (⌊ ⌋ *om. V*). 5, 53, 1 apparet ... ⟨pollui om⟩nia nec ullis piaculis -ari posse. PLIN. nat. 35, 177 *sulphur* habet et in religionibus locum ad -andas suffitu domos. TAC. hist. 4, 3, 3 velut -to terrarum orbe. PLIN. epist. 8, 6, 5 curia. FLOR. epit. 1, 13, 18 civitas ... -ta ... et lustrata *incendio*. TERT. bapt. 5, 1 p. 205, 2 templa totasque urbes aspergine circumlatae aquae -ant. PANEG. 12, 16, 5 *Maxentius* palatio emigraverat ... ut tu ... habitator sacris illis aedibus diu exalatis -tisque succederes. HYG. fab. 120, 4 p. 104, 3 signum *Dianae* -andum ad mare ferri oportere (*opp.* contaminasse).

b *apud Christ. et in script. sacr.* (*fere magis spiritualiter; ritu quodam e. g. p. 1705, 22. per exorcismum p. 1705, 7; fort. et l. 75*): *peccatis, vitiis, malis sim.* (*daemonibus l. 73*) *purgare, emundare*: **α** *hominem, eius carnem, animum, preces* (*p. 1705, 14*; mundum *l. 82*) *sim.*: TERT. orat. 29 p. 119, 24 itaque nihil novit (*sc. oratio*), nisi ... debiles reformare, aegros remediare, daemoniacos -are *eqs.* (carn. 4 l. 33 *Christus* carnem ... daemoniacam -at. *cf.* PRVD. perist. 1, 102 furens homo ... -andus quaestione non suorum criminum [*v. supra l. 69*]). carn. 17 l. 18 *carnem* ... exclusis antiquitatis sordibus -tam (AMBROSIAST. in Rom. 8, 3 p. 118A -ta est ... a spiritu sancto caro domini). CYPR. ad Donat. 4 p. 6, 4 pectus (PRVD. perist. 13, 61). 5 p. 8, 5 utquis -tus et purus nulla incursantis inimici labe capiatur *eqs.* (*cf. antea*: subtractum perniciosis contractibus mundi). epist. 31, 7 p. 563, 13. 69, 2 p. 751, 16 in illo -ti et purificati mundi baptismo (*i. diluvio. cf.* CASSIOD. in psalm. 129, 7 p. 941D). PS. AMBR. symb. Caspari, Quellen 4 p. 195, 16 ut ... nos ... a peccatis per gratiam baptismatis -tos cohaeredes

[*Dursteler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sibi ... praepararet *Christus* ([SACR. Greg. 188, 3]. SACR. Leon. p. 302. SACR. Greg. 54, 3 sacris ... mysteriis -ti ... consequamur ... gratiam. 68, 1 *ieiuniis. al.*). VVLG. lev. 16, 32 *v. infra l. 45.* 16, 33 -bit sanctuarium et tabernaculum testimonii (*v. infra l. 25*) atque altare sacerdotes quoque et universum populum. VVLG. num. 19, 19 *al.* EPIST. pontif. 225, 3 (*Siric.*) Migne 13, 1135A generalia baptismatis tradi convenit sacramenta, his ... electis, qui ... exorcismis quotidianisque orationibus atque ieiuniis fuerint -ti (*cf.* GREG. M. in euang. 17, 18 p. 1146D sacerdotum manibus). PRVD. cath. 7, 7. 12, 165 hic -tam fluctibus plebem marino in transitu repurgat undis dulcibus. PAVL. NOL. epist. 50, 5 p. 408, 6. AVG. civ. 7, 26 p. 308, 28 D. animum ..., qui ... mundanis sordibus -tus mundus perveniat ad deum. *al.* SACR. Leon. p. 335 offerimus ... preces et munera, quae ut tuo sint digna conspectu, ... apostolorum ... quaesumus precibus -entur. *al.* MAR. MERC. Conc. S I 5 p. 18, 9. COMPVT. Carth. 1, 1 *pascha* hominem mortalibus laqueis occupatum, ieiuniis a delictis -tum repurgat. GREG. M. moral. praef. 17 p. 526C. *et al. saepe.*

β res corporales: ITALA lev. 6, 26 (Hesych. in *h. l.* p. 854A) Theodotion pro eo quod est offerens (*sc. hostiam*), -ans edidit, id est emundans (ἀναφέρων, *Vulg.* offert). FIRM. err. 20, 5 in eo res est, ut -tis omnibus terris proliferum hoc malum (*sc. idolatria*) funditus amputetur. VVLG. exod. 29, 37 septem diebus -bis altare et sanctificabis (lev. 8, 15. 16, 19 ab inmunditiis filiorum Israhel [*v. l. 26*]. *al. cf.* Ezech. 43, 20 mundabis illud et -bis. 43, 22 et -bunt a. sicut -verunt in vitulo. *al.*). lev. 16, 16 et -et sanctuarium ab inmunditiis filiorum Israhel et a praevaricationibus eorum cunctisque peccatis (*syn.* emundavit. Ezech. 45, 18. *v. supra l. 4*). num. 31, 20. 35, 33 (*opp.* polluatis). PRVD. psych. 102. COD. Theod. 16, 10, 25 cunctaque eorum (*i. paganorum*) fana templa delubra ... destrui collocationeque venerandae Christianae religionis signi -ari praecipimus. MAX. TAVR. serm. app. 30 p. 911A ita ut ... tabernaculum omne per annos singulos maioribus hostiis -ari deberet.

2 *c. respectu purgationis faciendae*: **a** *i. q. liberare*: *α lustrando alqm. tutum ac liberum reddere (sc. a malis futuris): alqm.*: PERS. 2, 34 ecce avia aut ... matertera cuius exemit puerum frontemque atque uda labella infami digito et lustralibus ante salivis -at *eqs.* *alqd.*: IVV. 6, 521 ut quidquid ... discriminis instat, in tunicas eat et *mulierem* totum semel -et annum *sc. sacerdote Bellonae deprecante* (*cf.* SCHOL. *ad l.*: toto anno sana sit *mulier*). *β ap. Christ. fere i. q. exsolvere*: SACR. Leon. p. 343 quaesumus ... ut, qui nostris fatigamur offensis, sacris mysteriis -emur (*seq.* protegamur). GREG. M. moral. 3, 33 p. 617A ex qua (*sc. carne nostra*) nos captivos inimicus tenuit, per illam (*sc. carnem suam Christus*) nos liberos -vit. **b** *i. q. initiare, sanctificare*: ITALA lev. 16, 32 (Hesych. in *h. l.* p. 1001B) -bit (= VVLG. *v. supra l. 3*) ... sacerdos, qui unctus fuerit et cuius -tae manus *sunt*, ut *eqs.* (ὃν ἂν τελειώσουσιν τὰς χεῖρας αὐτοῦ, *Vulg.* initiatae). VVLG. II par. 29, 17 *v. p. 1708, 18.*

B *de malis quae imminent avertendis, irritis reddendis*: **1** *prodigia, ostenta, somnia sim.* (*fere technice; c. respectu tam hominum culpae tollendae quam avertendi deorum minas; cf. syn.* procurare *l. 54. 70 al.*): CIC. div. 2, 130 officium ... esse *divinationis* ... praenoscere dei erga homines mente qua sint quidque significent quemadmodumque ea procurentur atque -entur ([*v. p. 1703, 81*]. *cf.* PHAEDR. 3, 3, 11 insitivos significari [*sc. monstro*] liberos sed -ari posse maiori hostia [*cf. v. 8* avertendum victima periculum, *v. 16* si procurare vis ostentum]). LIV. 23, 31, 18 ob ... imbrem *lapidum* novemdiale ... sacrum fuit ceteraque prodigia cum cura -ta (23, 36, 10 *consul* occupatus primo auspiciis repetendis, dein prodigiis ... -antique ea haud facile litari haruspices respondebant [34, 55, 2 sacrificando -andoque occupatis consulibus]. 23, 39, 5 post -ta tandem p. ambo consules rem gerebant. 30, 38, 9 id p. more patrio novemdiali sacro, cetera hostiis maioribus -ta. 39, 46, 5 supplicatio indicta erat eius p. -andi causa [42, 2, 7]. *al.*). 28, 27, 16 hoc (*sc. lapides pluere*) est portentum, quod nullis hostiis, nullis supplicationibus sine sanguine eorum, qui tantum ausi facinus sunt, -ari possit (AMM. 19, 19, 20). OBSEQ. 2 lapidum pluviae novemdiali -tae. 39 lacte per triduum pluit hostiisque -tum maioribus (GELL. 4, 6 tit. hostiis maioribus -andum, quod in sacrario hastae Martiae movissent [*seq.* procuraret]. *v. l. 56. 63*). *al.* VAL. MAX. 1, 7, 3 id *somnium* ... consulibus sacrificio vel -turis, si posset averti, vel *eqs.* (PETRON. 104, 4 Lichas ut Tryphaenae somnium -vit *eqs.* SVET. Galba 18, 2). PLIN. nat. 11, 55 *apes* ostenta faciunt privata ac publica, uva dependente in domibus templisque, saepe -ta magnis eventibus (*i. supplicationibus sacrisve decretis sim.*). MART. 11, 50, 8 -et ut somnos garrula saga tuos. TAC. ann. 15, 47, 1 sidus cometes, sanguine illustri semper Neroni -tum (*cf.* SVET. Nero 36, 1 solere reges talia ostenta [*sc. ut stella crinita*] caede aliqua illustri -are atque a semet in capita procerum depellere).

2 *res naturales: arbores vi maiore caesas, fulgurata, fulgur*: ACT. ARV. a. 80/81, 19 quod arbor ... decidit, -andum porcam et agnam opimam (a. 81, 7 in luco deae Diae piaculum factum per kalatorem et publicos eius sacerdoti ob arbores, quae a tempestate nivis deciderant, -andas. a. 90, 44 -tam arborem ob vetustatem quod decidit. a. 101, 74 arbores -tae quod vetustate vel vi maiori deciderant porcis et ⟨agnis⟩. *al.*). PORPH. Hor. ars 471 id quod Iovis fulmine percussum est, bidental appellatur. hoc -ari non potest. ARNOB. nat. 5, 1 p. 174, 11 capite fulgurita. SIDON. carm. 9, 192 nec dieo quae fulmine Tuscus -to saeptum numina quaerit ad bidental.

3 *exsecrationem, minas deorum, periculum: fere i. q. lustrando (remediis adhibitis ap. christ. l. 19) avertere*: Hor. epod. 5, 90 dira detestatio nulla -atur victima. OCTAVIA 758 caesis litare victimis numen deum, ut -entur noctis et somni minae (SEN. nat. 2, 38, 2 de expiationibus dico: effugiet pericula, si -verit praedictas divinitus minas. at hoc quoque in fato est, ut -et; ideo -bit. APVL. met. 3, 2 *ego* in modo eorum, quibus lustralibus piamentis minas portentorum hostiis circumforaneis -ant, circumductus *eqs.* IVST. 26, 2, 2). SEN. nat. 2, 38, 3 utique ... -are (*sc. prodigiorum pericula*). MACR. Sat. 1, 7, 35 factumque est, ut effigies Maniae suspensae singulorum foribus periculum (*v. l. 18*), siquid immineret familiis, -rent (*cf. p. 1707, 68*). *apud Christ.*: EVGIPP. Sev. 38, 1 imminet sibi corporale periculum (*v. l. 16*), quod dei praesidio parvi panis et aquae remediis -bis (*cf. l. 7*).

C *malefacta, commissa sim. rite ac sollemniter tollere* (*gr.* ἐξιλάσκεσθαι): **1** *absolute et acced. praep.* pro (*gr.* περί): FEST. p. 347 (*v. Gloss. L IV p. 436*) *apud Athenienses* -andi gratia aries in⟨igitur ab eo, qui invitus sce⟩lus admisit, poen(a)e p⟨endendae loco⟩. ITALA lev. 4, 31 (Wirc.) et -vit pro eo (*qui peccavit*) sacerdos et remittetur illi ([*Vulg.* rogabit]. VVLG. lev. 5, 13 rogans pro illo et -ans. 17, 11 dedi *sanguinem* vobis ut super altare in eo -etis pro animabus vestris. Ezech. 45, 15 arietem ... pro eis [17 pro domo Israel]. 45, 20). *al.*

2 *c. obi.*: **a** *ap. paganos*: CATO orig. 71 Orestem ... dicunt maternam necem -tum venisse (*cf.* HYG. astr. 2, 4 p. 37, 17 *Aristaeum* multis hostiis -are Icarii mortem). CIC. har. resp. 23 an si ludius constitit aut tibicen repente conticuit ... ludi sunt non rite facti eaque errata -antur et mentes deorum ... ludorum instauratione placantur (*cf.* VAL. MAX. 1, 7, 4 quae res [*sc. quod Iovi praesultor ludis circensibus non placuisset*] nisi adtenta ludorum instauratione -ta esset, secuturum ... urbis periculum). leg. 2, 22 sacrum commissum, quod neque -ari (-pirari *B*) poterit, impie commissum esto: quod -ari poterit, publici sacerdotes -anto (*cf.* PAVL. FEST. p. 317 commissum ... ⟨piaculum -bant ex⟩ more. PS. QVINT. decl. 12, 11 p. 227, 13 CLAVD. DON. Aen. 2, 180 p. 174, 5). 2, 28 Cylonio scelere -to (SEN. Phaedr. 718 tantum ... sceleris). 2, 37 publicus ... sacerdos inprudentiam consilio -tam metu liberet. div. 1, 101 quod *vox divina praedixerat* neglectum ... post acceptam illam cladem -tum (*v. p. 1703, 82*) est (LIV. 5, 50, 5 -andae ... vocis nocturnae, quae nuntia cladis ... audita neglectaque esset *eqs.*). LEX VRSON. (CIL II 5439) 73, 11 si ... mortuus inlatus positusve erit, -anto (*sc. duoviri*) uti oportebit. LIV. 8, 39, 10 -andum id bellum magna mercede luendumque esse. 20, 20, 10. 31, 12, 5 (*antea* piacularia ... fieri). VAL. MAX. 1, 1, 16. PRISCILL. tract. 1, 28 p. 24, 1 magicis praecantationibus primitivorum fructuum vel -ari vel consecrari oportere. CLAVD. DON. Aen. 6, 735 p. 603, 24 (*syn.* ablui). **b** *ap. Christ. et in script. sacr. (hic illic vi magis expressa tollendi: ignoscendo, paenitendo, redimendo; quasi abluendo infra l. 64. 75)*: MIN. FEL. 38, 7 cohibeatur superstitio, impietas -etur, vera religio reservetur. TERT. pudic. 19 p. 262, 17 haereticum institutione deceptum cognito postmodum casu et paenitentia -to ... veniam consequi. ieiun. 3 p. 277, 29 primordiale ... delictum (4 p. 279, 1. cult. fem. 1, 1 l. 12 primi. *cf.* adv. Marc. 3, 7 p. 388, 9 delictis omnibus. CYPR. laps. 16 p. 248, 20). ITALA Dan. 9, 24 (Ps. Cypr. pasch. 13 p. 261, 5) et deleantur iniustitiae ⌊et -entur iniustitiae⌋ (⌊⌋ *om. c. hebr. Vulg., gr.* καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας). PSALT. Cas. 64, 4 (ἱλάσῃ, *Vulg.* propitiaberis). CYPR. domin. orat. 24 p. 285, 24 quale crimen est, quod martyrio non potest -ari (SACR. Greg. 77, 7 mundi crimina diluvio ... effuso). COMM. instr. 1, 30, 20 -ate (*v. p. 1703, 77*) malum vestrum benefactis a Summo ([*i. apud deum*]. 2, 6, 4. AVG. civ. 12, 21 p. 544, 14 D. mala ... per veram religionem atque sapientiam -ta atque finita). HIER. in psalm. 4, 5 p. 11, 20 quod in die cogitando peccatis, nocte -ate per lacrimas (*cf. l. 75*). VVLG. I reg. 3, 14 iniquitas (AVG. c. Iul. 6, 19, 62 p. 861 init. ut nulla sit iniquitas impunita, nisi quam sanguis mediatoris -verit). AVG. c. Cresc. 2, 12, 15 p. 373, 10 quomodo -atur quod inexpiabile sit? (*ibid. l. 12* -andum, quod inexpiabile). nat. et grat. 17, 19 p. 245, 16 peccata (18, 20 p. 245, 26 divinitus ... -anda esse peccata commissa. *al.* CONSVLT. Zacch. 2, 15 p. 81, 18. CHROMAT. in Matth. 3, 3 p. 333D commissa peccata iugi lacrimarum fletu -are. CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 36, 15). GREG. M. in Ezech. 2, 7, 20 p. 1025C. *et al.*

II *in universum: fere i. q. -ando, tollendo, demendo tam emundare, maculis, mendis, vitiis liberare quam violatum aliquid vitiatumve reficere, emendare*: **A** *sensu stricto*: **1** *quomodocumque* (*cf. p. 1704, 44*): HOR. carm. 1, 1, 5 arma nondum -tis uncta cruoribus (*i. arma impia polluta cruore belli civilis sanguine hostium pura et pia denuo reddenda sunt. cf.* PORPH. *ad l.*: id est de quibus nondum -ti, id est loti cruores ⟨s⟩int [*v. p. 1708, 12*]). LIV. 1, 14, 3 ut ... -rentur legatorum iniuriae regisque caedes, foedus

[Dursteler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inter Romam Laviniumque urbes renovatum est. PLIN. nat. 33, 144 quae omnia (*sc. luxuriae genera certa*) -vit bellum civile Sullanum. *huc referendum videtur*: SEN. epist. 59, 15 oblectamenta fallacia ... decipiunt, sicut ebrietas, quae unius horae hilarem insaniam longi temporis taedio pensat, sicut plausus et adclamationis secundae favor, qui magna sollicitudine et partus est et -andus.

2 *ratione certa* (*vi magis expressa tollendi*): **a** *vindicando* (*acced.* in *l. 14*), *ulciscendo* (*syn. l. 24*), *persequendo* (*de eo qui -at delicta alterius*) *vel poenas dando, luendo* (*de eo qui -at delicta sua*): *absolute vel plerumque acced. abl. quo poena indicatur* (*c. abl. modi l. 43. 46; c. adv. l. 55. cf. de poenis in -andi ritu adhibitis passim sub I. hic illic fere i. q. punire* [*syn. infra l. 51*]): CIC. Pis. 85 tua scelera di immortales in nostros milites -verunt (HOR. carm. 1, 2, 29 cui dabit partes scelus -andi Iuppiter? LIV. 29, 18, 7 priusquam eorum scelus -etis, neque in Italia neque in Africa quicquam rei gesseritis. SEN. contr. 7, 1, 22. SEN. Phoen. 168 non ... hoc tantum scelus ulla -ari ... poena satis umquam. *al.* QVINT. decl. 317 p. 249, 12. COD. Theod. 9, 76 omnes ... huiuscemodi scelus flammis vindicibus -bunt). CAES. civ. 1, 7, 5 haec superioris aetatis exempla -ta Saturnini atque Gracchorum casibus docet. SALL. rep. 1, 3, 4 neque *arbitror* barbaro ritu caede caedem et sanguinem sanguine -anda (SEN. Oed. 217 c. -ari regiam exsilio [exitio *E*] deus ... iubet [*syn.* ulcisci]). PRIAP. 77, 7. LIV. 3, 59, 3 neque vetera peccata repeti ... placet, cum nova -ta sint decemvirorum suppliciis (AVG. quaest. hept. 6, 9 p. 426, 18; *syn.* puniret. *al.*). 4, 15, 8 non pro scelere id (*regni crimen*) magis quam pro monstro habendum, nec satis esse sanguine eius (*i. Maelii*) -tum, nisi *eqs.* (SEN. Med. 647 morte ... crimen. AMM. 21, 12, 19. LEX Burg. lib. const. capit. leg. 80, 2 nec multorum ... crimen ... unius exitu -ari). 9, 15, 8 ut -ret consulum ignominiam, sub iugum ... est missus *Samnitium imperator*. 28, 27, 6 (*de seditione*) nec ... ea sunt commissa, quae, vulgata in omnem exercitum, sine piaculis ingentibus -ari possint. 28, 32, 4 triginta hominum capitibus -asse octo milium seu imprudentiam seu noxam. SEN. contr. exc. 8, 3 falsas suspiciones morte. contr. 10 praef. 6 quod quisque alieno excogitavit supplicio saepe -at suo. VAL. MAX. 1, 1, 13 pari vindicta parentum ac deorum violatio. 2, 8, 3 exsilio multatus est, ut si quid religionis insolentia commisisset, poenā -ret. SEN. dial. 5, 24, 2 servi mei ... contumaciorem voltum ... flagellis et compedibus. PS. QVINT. decl. 17, 9 p. 308, 17 culleo, serpentibus -anda feritas. TAC. hist. 4, 11, 3 Asiaticus ... malam potentiam servili supplicio. PLIN. epist. 8, 10, 1 *al.* IVST. 8, 2, 6 quod orbis viribus -ari debuit, solum qui piacula exigeret extitisse *Philippum* (*antea*: poenas ... sanguine et caedibus suis pendunt). HIL. in Matth. 4, 17 p. 937C lex ... reatum homicidii severitate iudicii -tura. CLAVD. DON. Aen. 12, 315 p. 590, 22 laesa sacra ... Turni ... suppliciis. *al.* HIER. epist. 14, 8, 3 contemptum ... cruore. RVFIN. hist. 3, 5, 7 proferam ..., quantum piaculi sit, audere aliquid in Christum et quam gravibus ausa suppliciis -entur (*gr.* παρανομίας ... ἡ ἐκ θεοῦ μετῆλθεν τιμωρία). AVG. civ. 1, 19 p. 32, 14D. (*syn.* puniens). c. Cresc. 3, 60, 66 p. 472, 27 *schismatici* nulla paenitentiae gravioris humiliatione vel -ti (-tio *WY*[1]) vel degradati. CYPR. GALL. exod. 848 combusta (*sc. per facinus*) flammis -at ignis (*cf. Vulg. exod. 21, 25*). COD. Theod. 3, 14, 1 quod in his suspectum vel noxium detegitur, capitaliter -etur (excip- *l. v.*). OROS. hist. 4, 13, 1. *et al.*

b *sanando* (*fere i. q. mederi, restituere sim. syn.: v. l. 66. 71*): CIC. Phil. 5, 40 omnia (*i. nex Pompei eiusque filii alterius*) mihi videntur deorum immortalium iudicio -ta (*Faernus*; expieta *V*[1], et pietate *V*[2]) Sex. Pompeio rei publicae conservato. Att. 1, 17, 7 illa quae violata (*sunt inter amicos*) -buntur. CAES. Gall. 5, 52, 6 beneficio deorum immortalium et virtute eorum -to incommodo. LIV. 37, 45, 7 piaculo -are errorem regis. FLOR. epit. 1, 12, 3 clades ingentibus -ta victoriis. HYG. fab. 27, 3 p. 56, 9 *Medea* dixit sterilitatem *frugum* se -are posse. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 32 p. 611B (*syn.* emendabitur). AVG. civ. 1, 17 p. 29, 1D. cum *Iudas* se laqueo suspendit, sceleratae illius traditionis auxisse potius quam -asse commissum. ANON. de tax. p. 232 l. 83 rec. B *cor taxonis* ad ipsam portam obrue, per quam tu ipse ire aut venire consuisti. omnem pestilentiam carebunt, etiam et si quid antiquitus fuerit, -bitur (*cf. p. 1706, 17*). CASSIOD. var. 10, 33, 2 (*syn.* corrigi).

c *explendo* (*syn. l. 84*), *sedando*: HIRT. Gall. 8, 48, 8 Commius ... sive -to suo dolore (*i. 'ulciscendi cupiditate' satiata*) sive *eqs.* LIV. 9, 1, 3 *hac legatione* -tum est, quidquid ex foedere rupto irarum in nos caelestium fuit (VAL. MAX. 7, 2, 5 ut haberent di, cuius [*sc. pullarii mendacis*] capite, si quid irae conceperant, -rent. CLAVD. 18, 19 quae tantas -et iras [*deorum*] victima? [*seq.* placabimus]. *cf.* OCTAVIA 859 iram [*Neronis*]. COD. Theod. 11, 36, 14 iracundia iudicis, quae effusione humani sanguinis -atur). APVL. met. 6, 16 nec tamen nutum (*i. affectum*) dei saevientis vel tunc -are potuit. TERT. uxor. 1, 5 l. 23 uno matrimonio omnem concupiscentiam huiusmodi -asse. pall. 2 p. 922 Oe. utinam ... Africa semel voraginem paverit unicis castris fraudatis -ta (*i. uno exercitu in deserto per arenas vorato A. satisfacta*). PANEG. 4, 32, 3 (*syn.* expleret).

d *extinguendo*: FLOR. epit. 1, 7, 11 *Lucretia* dedecus ferro -vit (2, 18, 7. 3, 20, 9). IVST. 30, 2, 8 morte regis, supplicio meretricum velut -ta regni infamia *eqs.*

B *sensu laxiore*: 1 *fere i. q. placare, mitigare*: CIC. Pis. 16 poenas expetistis, quibus coniuratorum manes mortuorum -retis (AMM. 19, 2, 1 busto urbis *hostium* subversae ... perempti iuvenis manes). HOR. epod. 17, 38 iussas cum fide poenas luam paratus -are (*sc. Canidiam, i. iram eius tamquam iram deorum*). PETRON. 105, 4 ut tutela navis -etur, placuit quadragenas utrique plagas imponi. COMMENT. Lucan. 2, 304 'piacula' proprie hostiae quae immolatae -ant deos.

2 *i. q. purgare, emundare* ([*syn. l. 14. 18*]. *de concretis; v. et p. 1706, 83*): COLVM. 8, 5, 11 secretissima cubilia legunt *incubantibus gallinis* ..., diligenter emundant, paleasque, quas substraturi sunt, sulfure et ... ardente taeda perlustrant et -tas cubilibus iniciunt. PS. HIER. epist. 5, 8 p. 71D nihil ... tam inquinatum, tam sordidum, quod non a vitiis purgationibus -etur. VVLG. II par. 29, 15 *Levitae* domum dei (*cf. ibid.* 17 -verunt ... templum; *syn.* mundare. *fort. acced. vi sacrali, v. p. 1705, 48*).

3 *fere i. q. alqd. prave dictum excusare, defendere*: CAEL. AVR. acut. praef. 1, 13 neque -ant defendentes his *explicationibus* maledicta.

deriv.: expiabilis, expiamentum, expiarium, expiatio, expiator, expiatorius, expiatus. *Dursteler.*

expīro *v.* exsp-.

expiscor, -ātus sum, -ārī. *ab* ex *et* piscari. GLOSS. -bar capiebam (*v. l. 41*). *legitur inde a* TER., CIC. [*e coni. v. l. 36.*]

i. q. piscando extrahere, translate fere i. q. diligenter (*aut c. fraude*) *quaerere, indagare sim.* (*cf. Hofmann, Umgangsspr. p. 156. pendet interrog. obl. l. 41*): TER. Phorm. 382 proinde -are quasi non nosses (*cf.* DON. *ad l.*: est diligentissime quaerere, ubinam pisces lateant. ergo tractum verbum a piscatoribus. SCHOL. Ter. p. 132, 27 investigas a me. SCHOL. Ter. Bemb. 382 fraudulenter temptare). CIC. Pis. 69 nihil -tus est. Att. 2, 17, 3 velim ex Theophane -ere (*Victorius*, exspic- *C*, respic-, perspic- *al.*), quonam in me animo sit *Pompeius*. epist. 9, 19, 1 nescis me ab illo (*i. Balbo*) omnia -tum. PRISC. gramm. III 268, 10 -or socium (*r l*, sotium *R*; solacium *L*). RVFIN. Clement. 2, 13 eum -ari de singulis cupiebam. hist. 3, 39, 4 quod si quando advenisset aliquis ex his, qui secuti sunt apostolos, ab ipso sedulo -bar, quid Andreas, quid Petrus dixerit *eqs.* (*gr.* τοὺς τῶν πρεσβυτέρων ἀνέκρινον λόγους). CANON. Turner I 2, 3 p. 513 rec. III si illum *episcopum* invenerit ad comitatum pergentem -etur (-pic- *cod.*) condiciones sup⟨ra⟩ pos[s]itas (*rec. I* requisiturus, *gr.* ἐπιζητήσει, *rec. IV* causas exposcat ... sive conditiones superius conprehensas).

Not. Tir. 64, 42 **explācābilis** *post* placabilis, inplacabilis.

explācātō vehementer placato GLOSS. V 196, 39.

montem, qui **explaius** est GROM. p. 312, 18, *i.* **explagius** (*sic Rohlfs, Svennung, v. Wartburg in plagulis; ab* ex *et* plagius, *gr.* πλάγιος. *cf. it.* spiaggia [*i.* explagia *sc. terra vel ora; abbruz.* spiagge *m., i. 'ziemlich ebenes Gelände', Rohlfs*]. *de forma cf. in sermone et pronuntiatione q. d. vulgari* meius [*i.* medicus], maester [*i.* magister] *sim. cf. Du Cange s. v.* 1. plagia [*v. Heraeus, ALL 12, 1902, 57; Serv. Aen. 2, 23*]). *fere i. q. obliquus, acclivis, declivis. aliter* GROM. p. 317, 16 montem, qui planus est (*coniectura tamen inde obvia* expla⟨nat⟩us *vix probanda*). *K.*

explānābilis, (-e). *ab* explanare. GLOSS.L II Abav. EX 89 *v. p. 1700, 37. i. q. distincte articulatus, intellegibilis* (*cf.* explano, *p. 1713, 21*): SEN. dial. 3, 3, 7 ut vox est quidem *animalibus*, sed non -is et perturbata et verborum inefficax, ut lingua, sed devincta *eqs.*

explānanter *adv. a part. praes.* explanans. *i. q. ratione explanandi, clare* (*cf.* explicanter): VIRG. gramm. epist. 3 p. 134, 21 has XII partes *verbi* Cornilius ... Galbungusque nobis plenissime atque -r edisseruerunt.

explānātē *adv. a p. p. p.* explanatus. *compar.* -ius: *l. 70. i. q. definite, distincte, clare, plane*: CIC. orat. 117 ut definire rem possit *eloquens* nec id faciat tam presse et anguste quam *philosophi* ..., sed cum -ius, tum etiam uberius. GELL. 16, 8, 3 in eo (*sc. commentario L. Aelii*) nihil edocenter neque ad instituendum -e scriptum est.

***explānātio,** -ōnis *f.* *ab* explanare. GLOSS. ἔκθεσις. V 558, 57 syntagma -o, ostensio ... expositio. *inde a* RHET. Her., CIC. *in gr. respondent*: ἀφήγησις: *p. 1710, 39*; διασάφησις: *p. 1709, 59* (*cf. p. 1709, 7*); διήγησις: *cf. p. 1709, 44*; ἐπεξήγησις: *p. 1709, 50*; ἐξέτασις καὶ ἑρμηνεία: *p. 1709, 78*; ἐξήγησις: *p. 1710, 18. 24*; ἐξηγητικά: *p. 1710, 16*; λόγοι: *p. 1709, 19*; σαφήνεια: *p. 1709, 23* (*cf. p. 1709, 40*). [*l. v.: v. p. 1710, 14. v. et p. 1721, 25. falso pro* -piatio: CIC. har. resp. 18, *v. p. 1700, 69.*]

i. q. actus explanandi: **A** *c. notione enodandi, clarius reddendi: i. q. explicatio, interpretatio, expositio sim.* (*fere i. q. claritas, perspicuitas* [*gr.* σαφήνεια]: *v. p. 1709, 23 et cf. p. 1709, 40*): 1 *in universum* (*nota de solutione aenigmatis* [*opp.*

[Gerhard-Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quaestio]: *l. 9 sqq.*): **a** *absolute*: Cic. fin. 4, 41 *v. infra l. 14.* Sen. epist. 23, 10 'male vivunt, qui' *eqs.* quare? ... desiderat enim -em ista vox. Rvfin. Clement. 3, 32 si quid ... minus plene dictum est, id ... linea directa -is aperiam (*antea*: explicare). Orig. princ. praef. 3 p. 5, 18 -i studentes. Dionys. Exig. Conc.S I 5 p. 301, 24 -o illa vel satisfactio ... in capitulo superiori prolata (*gr. I 1, 6 p. 160, 18* εἰς διασάφησιν ἢ ... λύσις ἢ ... ἀπολογία). Boeth. herm. sec. 1, 3 p. 71, 17 saepe ... superflua -e magis obscuritas comparatur. *fere i. q. solutio* (*v. p. 1708, 84*): Hist. Apoll. 42 p. 91, 1 (rec. α) admiratur puella hinc (hunc *suspic. Riese*) in -e magna vere regem esse (*opp.* quaestionibus).

b *acced. additam.*: α *genet.*: ① *obi.* (*audacius de voce animi quasi interprete, fere i. q. expressio: infra l. 27*): Cic. rep. 5, 3 -em aequitatis, in qua iuris erat interpretatio. fin. 4, 41 ista -o naturae ... hoc effecerit, ut ea quae ante -em (*v. supra l. 1*) tenebamus, relinquamus. Porph. Hor. epist. 1, 12, 5 p. 330, 16 superioris sententiae (*cf.* Ambr. in psalm. 118 serm. 10, 20, 3 p. 216, 4 propositae parabolae. Rvfin. Adamant. 4, 12 p. 169, 11 dogmatis [*gr.* λόγοι]). Lact. inst. 1, 3, 15 tantarum rerum (*cf.* Don. Ter. Hec. 178 p. 223, 22 ad finem comoediae rerum -o reservatur). Serv. Aen. 3, 374 'maioribus' (*sc. auspiciis*): caelestibus, propter sideris cursum cuius fuit -o per Creusam. Conc.S II 3, 1 p. 211, 20 pro manifestissima ... -e eorum quae dicta sunt (*gr. I 1, 7 p. 96, 15* σαφηνείας. *cf. I 5 p. 96, 21* evidentius apparere. *v. p. 1708, 83*). Epist. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 156, 6 catholicae fidei. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 6 p. 15, 23 sensus (*antea*: explicui. *cf. infra l. 53*). *et al.* *nota* (*v. l. 13*): Plin. nat. 11, 271 *vox est* ante omnia -o animi, quae nos distinxit a feris. ② *subi.*: Boeth. herm. pr. 2, 10 p. 132, 7 simplicior -o Alexandri videtur (*antea*: expositio, expositorum).

β *pendet interrog. obl.*: Don. Ter. Andr. 262 p. 108, 2 'qui me tam liberali p(assus)' -o, in quo (qua *trad.*) pudendum sit apud patrem. Hesych. in lev. 6, 21 p. 852B ad maiorem ... -em, quod unigeniti sacrificium significet, intende *eqs.* γ *acced. praep.* de: Boeth. herm. sec. 5, 13 p. 420, 4 ut sit lucidior -o de his *eqs.*

2 *potiore usu ac significantiore*: **a** *technice*: α *in rhet.* (*aliter p. 1710, 41*): ① *fere i. q. explicatio* (*rei sc. manifestioris reddendae*): Rhet. Her. 4, 16, 23 *in ratiocinatione* crebro ... a nobis petimus unius cuiusque propositionis -em. 4, 30, 41 *in praeciso exemplo* atrocior tacita suspicio quam diserta -o facta est. ② *i. q.* σαφήνεια (*sc. in elocutione. v. Volkmann, Rhetor. p. 396*): *cf. defin.*: Rhet. Her. 4, 12, 17 -o est quae reddit apertam et dilucidam orationem. ea comparatur duabus: usitatis verbis et propriis. Rhet. Her. 4, 12, 17 *elegantia* tribuitur in latinitatem, -em (*B*, et expl- *al.*). ③ *pro fig. rhet.*: *i. q.* διήγησις: Cic. de orat. 3, 202 et commoratio (*i.* ἐπιμονή) una in re permultum movet et inlustris -o (*i.* ἐνδιάσκευος διήγησις) ⌊rerumque quasi⌋ (⌊ ⌋ *v. adn. cr.*) gerantur sub aspectum paene subiectio ([*citat* Qvint. inst. 9, 1, 27]. Qvint. inst. 9, 2, 2 quo modo iudex doceri potest, si desit i. -o, propositio *eqs.*). *i. q.* ἐπεξήγησις: Schem. dian. 16 p. 73, 15 ἐπεξήγησις est -o dicti superioris. Cassiod. in psalm. 46, 2 p. 333C. *v. p. 653, 78 sqq.*

β *in gramm. de vocum explicatione* (*syn.* enarratio *l. 53*): Diom. gramm. I 426, 25 enarratio est obscurorum sensuum ... -o vel exquisitio, per quam uniuscuiusque rei qualitatem poeticis glossulis exsolvimus (*v. p. 550, 21 sqq.*).

b *de enucleandis somniis, vaticiniis, mysticis rebus* (*v. p. 1712, 35*): Cic. har. resp. 13 religionis -o ... ab uno pontifice recte fieri potest ([*antea*: interpretatio]. *sic c. gen. obi.*: Conc.S I 5 p. 157, 6 ad certiorem -em rectioremque mysterii [*gr. I 1, 6 p. 132, 10* διασάφησίν τε καὶ εἴδησιν. I 5 p. 272, 3 *de eadem re*: ad -em sacramenti. Rvstic. c. aceph. p. 1198C]). div. 1, 116 somniis, vaticinationibus, oraclis ... -es adhibitae sunt interpretum.

c *de librorum vel scriptorum enarratione: fere i. q. commentarius, interpretatio* (*cf. l. 71*): *cf. quasi def.*: Serv. Aen. 1 praef. p. 1, 3 in exponendis auctoribus haec consideranda sunt: poetae vita, titulus operis, ... scribentis intentio, numerus librorum, ordo librorum, -o. Hier. in Gal. 3 prol. p. 400C officii mei est obscura disserere, ... in dubiis immorari. unde a plerisque commentariorum opus -o nominatur. α *liberius*: ① *nude*: Hier. epist. 18A, 6, 2 usque ad finem capituli -o multiplex sequitur (in Ezech. 6, 19 p. 182D). 30, 10 (*cf. 4* interpretatio). in Ezech. 9 praef. p. 265A in nonum librum dilata est -o. in Ier. 4, 12, 2 p. 232, 19. in Is. 5 prol. p. 154C molestissimum -is genus (*antea*: expositione, commentariis). *al.* ② *c. additam.*: Ⓐ *genet.*: *obi.*: Serv. ecl. praef. p. 3, 25 operis -o in sequentibus comprobabitur. Ambr. in psalm. 1, 19, 4 p. 14, 27 psalmi. Hier. epist. 61, 2, 4 qui Origenem in -e ... scripturarum secuti sunt (*cf.* Rvfin. hist. 6, 15 p. 553, 19 [*de Origene*] in sanctae scripturae -bus disserendis [*gr.* τῇ τε ἐξετάσει καὶ ἑρμηνείᾳ]). in Ezech. 14 praef. p. 448D prophetae Ezechielis. Macr. Sat. 5, 19, 31 est ... auctoribus idoneis adserta -o Vergiliani loci (*Aen. 9, 585*). Cassiod. inst. 1, 1, 4 *Augustinus* de genesis -e disseruit (*seq.* expositione). 1, 1, 9 -o totius codicis Octateuchi (*syn.* expositionibus). Greg. M. epist. 4, 17a p. 251, 11 (= in euang. praef. p. 1076A; *de homiliis in euang. compositis*) quarundam ... -em coram populo ... locutus sum (*antea*: expositio). *subi.*: Hier. in Gal. 4, 25—26 p. 390C paene cunctorum super hoc loco ista est -o, ut *eqs.* (*seq.* interpretentur). Ⓑ in *alqm.* (*cf. l. 18 sqq.*): Hier. in Ezech. 7 praef. p. 199A me -es in Ezechiel multo ante promisisse.

β *artius tamquam pro certo certi operis titulo*: ① *c. gen. obi.* (*cf. etiam tit. velut*: Ambr. -is symboli *eqs.* [*item* Nicet.]. Svbscr. Serv. georg. praef. p. 128 [*codd. A H*] incipit liber primus -um georgicon. *al.* Hier. epist. 65tit. [*W X M*] -o psalmi xliv. *et al.*): Fest. p. 141 Aelius in -e carminum Saliarium (*cf. Varro ling. 7, 2* interpretationum. *v. Schanz-Hosius I 233*). p. 161 Messalla ... Augur in -e auguriorum (p. 355 ⟨M. ... in -a⟩tione xii. frg. p. 321 Valerius ⟨... M.⟩ in xii -o⟨ne⟩. *cf. Schanz-Hosius I 600*). Epiphan. Hier. epist. 51, 5, 4 *Origenes* in volumine -um (exposit- *S*) primi psalmi (*cf.* Rvfin. hist. 3, 1, 3 p. 189, 18 haec ... tertio libro -um Genesis O. exposuit [*gr.* τῶν εἰς τὴν Γένεσιν ἐξηγητικῶν]). Rvfin. hist. 3, 39, 1 p. 285, 16 Papiae ... libri ... adtitulantur Verborum dominicorum -o (*gr.* λογίων κυριακῶν ἐξηγήσεως). *et al.* ② *c.* in (*cf. l. 3 sqq.*): *cf. varios tit. ut*: Mar. Victorin. -um in rhet. M. Tulli Ciceronis. Explan. in Don. gramm. IV 486 sqq. Svbscr. Serv. Aen. 6 p. 123 (*cod. S*) explicit expositio libri sexti, incipit -o in septimum. *al.* Hier. chron. a. Abr. 1841 p. 221, 4F. *Aristobuli* -um in Moysem commentarios ([*cf. Euseb. chron. II p. 414 Helm* ἐξηγήσεις]. Prosp. chron. I p. 401, 266). in Ezech. 6 praef. p. 167A sextum volumen -um in Ezechiel (11 praef. p. 325C undecimus in E. -um liber. 13 praef. p. 405B [*syn.* expositionis]. *al.*). in Is. prol. 1 p. 17A in duodecim prophetas viginti -um libris (*syn.* commentariis). vir. ill. 135 p. 56, 8 in Michaeam -um libros duos. *al.* Cassiod. inst. 1, 1, 9 *Origenis* in Ruth ... priscas -es (*antea*: expositio).

B *c. vi proferendi, manifestandi*: **1** *fere i. q. descriptio, enuntiatio, enumeratio*: Cels. 6, 18, 1 ut difficilior haec (*sc. de obscaenis*) -o sit ... et pudorem et artis praecepta servantibus ([*sc. cum verba obscaena minus usurpentur*]. *cf.* Plin. nat. 10, 190 [*de insectis*] arduae -is omnia et privatim dicato opere narranda [*seq.* edissertatio]). Gaivs epit. 1, 2, 2 usque ad illum numerum *manumissi liberi sunt*, quem -o continet superius comprehensa (*i.* '*enumeratio*'; *cf. praef.*). Conc.S I 5 p. 255, 37 oportebat ... eum suptilem politamque -em de istis efficere (*gr. I 1, 6 p. 113, 30* τὴν περί γε τούτων ἀφήγησιν).

2 *de vocis sive dicti prolatione: i. q. pronuntiatio* (*cogitatur potius de facultate pronuntiandi: l. 43; in rhet. l. 44*): **a** *i. q. distincta et clara articulatio* (*v. p. 1713, 21*): Plin. nat. 7, 71 *dentes* cum defuerunt, -em omnem adimentes (*v. l. 41*). Qvint. inst. 1, 5, 33 ὀρθοέπεια id est emendata cum suavitate vocum -o. 11, 3, 33 (*de dilucida pronuntiatione*) est ... necessaria verborum -o. **b** *i. q. actus eloquendi, prolatio*: Conc.S II 3, 2 p. 47, 28 mihi ... lacrimarum fontes destillant et tenet linguam ad -em communis compassio (*seq.* dolens et gemens *dico*).

explānātīvus, -a, (-um). *ab* explanare. **1** *i. q. ad explicationem, interpretationem pertinens, clarius reddens*: Cons.S IV 2 p. 175, 29 Chalcedonense concilium ... -am potius vocem praeposuit, ut in duabus naturis unam personam ... confitentem. **2** *i. q. ad pronuntiationem (i. articulationem) pertinens, clarus* (*cf. s.* explano *p. 1713, 21. 30*): Mar. Victorin. gramm. VI 4, 23 omne ... -arum vocum initium et individua vox est littera. *cf.* explanabilis.

explānātor, -ōris *m.* *ab* explanare. Gloss. V 495, 10 commentarius sciolus -r. *legitur post* Cic. (*v. infra l. 63. 66. 70*) *ap.* Eccl. [*l. v.*: Hier. epist. 28, 2, 2 *K Q* (-plicator *rell., Hilberg*).] *qui illustrat, exponit, fere i. q. explicator, interpres* (*v. l. 64. 72 al.*), *enarrator* (*syn.* expositor: *p. 1711, 1; acced.* magister: *l. 80*): **1** *generatim: variarum rerum* (*acced. gen. obi. l. 66. 70. 75; cf. et l. 65*): Cic. rep. 3, 33 nec ... aut per senatum aut per populum solvi hac lege possumus neque est quaerendus -r aut interpres Sextus Aelius ([*Brandt, varia in codd.*; eius alius *edd. priores*]. *cf.* Ambrosiast. in Eph. 3, 5—6 p. 381C apostolis et legis -bus). div. 2, 116 magna ... exoritur ... somniorum ... interpretatio eodemque modo et oraculorum et vaticinationum, ⌊sunt enim -es ut grammatici poetarum⌋ ([⌊ ⌋ *auctore Kayser del. Baiter, Mueller; v. adn. cr.*]. *sim.*: 2, 131 si *dei* ea nobis obiciunt quorum neque scientiam neque -em habeamus, tamquam si Poeni aut Hispani in senatu ... loquerentur sine interprete). Cassiod. inst. 1, 28, 6 Emilianus ... facundissimus -r (-tos Θ, -tus Ξ) duodecim libris de hortis vel pecoribus ... plenissima lucidatione disseruit. 2, 3, 1 Aristoteles ... disciplinarum omnium diligens ⌊-r⌋ (⌊ ⌋ *deest* ΦΔ). **2** *peculiariter: de verborum, scriptorum, librorum commentatoribus vel interpretibus* (*sim. alleg. de Christo: l. 84*): **a** *absol.*: Hier. in Is. 27, 1 p. 307C Eusebius ... Hebraei ... et ceteri -es. Rvfin. Orig. princ. 3 praef. p. 194, 16 ea quae ... de deo vel de caelestibus virtutibus ... dicuntur ... sine magistro et -e ... discere (*antea*: exponi). Avg. c. Secundin. 10 p. 922, 15 lege ... locum ... et ... nullo -e desiderato nihil aliud quam id quod dico reperies (*cf.* Arnob. in psalm. 71 p 425D quod ... in capite huius psalmi legis, dominum ... Iesum Christum -em invenies [*v. l. 77*]). Cassiod. inst. 1 praef. 3

[*Gerhard-Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a Graecis -bus (*antea*: Latinis expositoribus). **b** *c. gen. obi.*: AMBROSIAST. in Eph. 4, 11—12 p. 387C prophetae... -es sunt scripturarum; *seq.* interpretes (*cf.* HIER. adv. Rufin. 3, 11 p. 465B non solum interpretes sanctarum scripturarum, sed saecularium quoque litterarum -es). RVFIN. hist. 6, 19, 2 p. 559, 3 cum *Porphyrius* ad -es eorum (*sc. divinorum voluminum*) venisset (*seq.* in commentariis).

explānātōrius, (-a, -um). *ab* explanare. *i. q. explicans, commentans* (*de libro, cf. p. 1712, 49*): CAEL. AVR. acut. 3, 1, 5 hanc definiens Asclepiades passionem secundo libro -o aphorismorum Hippocratis 'synanche', inquit, 'est humoris fluor'.

***explāno,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* planus. *inter verba act. Iae coniug.*: CHAR. gramm. p. 472, 15. 20 B. *scribitur*: -plin-: TRYPH. dig. 3, 1, 11, 1 *Fae.* PS. ASPER gramm. V 547, 12 *G.* NOT. Tir. 48, 53. *de notione*: NON. p. 277, 28 delica est aperi et -a. *p. 299, 24 explicare ostendere, -are. DON. Ter. Phorm. 380 p. 449, 9 -a manifesta, expone (*v. infra l. 81*). GLOSS.L II Philox. EX 143 -at σαφηνίζει, διασαφεῖ. III Abstr. EX 21 exaequat, aequalem facit (*v. p. 1713, 55*). GLOSS. edisserit. *legitur inde a* TER., PACVV., *saepius apud* CIC.; *deest dactyl. praeter* CORIPP. *p. 1713, 60; scriptoribus e. g.* CAES., NEP., VELL., VAL. MAX., TAC. *p. p. p.* -tus *pro adi.*: *v. p. 1713, 22.* [*it.* spianare. *M.-L.*]

[*variat c.* explicare: HIER. epist. 21, 28, 2 (*Q. item* 55, 1, 1 *G*). BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 4 p. 92, 7 (*GKP*). *c.* -clamare: CYPR. epist. 69, 4 p. 753, 10 (*S*). *falso pro* -placatur: GLOSS.L II Abav. EX 95 (*corr. Hildebrand*). *dub. interpr.*: PHOC. gramm. V 438, 33.]

I *i. q. explicare*: **A** *proprie: fere i. q. pandere*: PLIN. nat. 16, 34 *cortex suberis* praecrassus...atque etiam in denos pedes undique -tus.

B *translate: i. q. explicando, evolvendo, tractando* (*subi. res: l. 60. p. 1712, 31. 76*): **1** *illustrare, enodare, enucleare, clarum vel apertum reddere sim.* (*exempla p. 1712, 4. 9 sqq. allata etiam ad 2a, p. 1712, 67 sqq. trahere possis*): **a** *in universum*: **α** *absolute*: VARRO ling. 5, 7 verborum origines expediam, quorum quattuor -andi gradus. CIC. Verr. II 5, 96 cum 'in portum' dico ... (-andum est ... diligentius eorum causa qui locum ignorant) 'in urbem' dico. Att. 13, 10, 3 quid sit non intellego (*sc. Brutus cur Caesaris defensionem sit suscepturus*): -bis igitur (*cf. l. 51 sq.*). HIER. epist. 20, 4, 1 ad -andi compendium venio.

β *aliquid*: ① *c. obi.* (*pron., subst.; de verborum explicatione: l. 61 sqq. 68. cf. et* ARNOB. in psalm. 103 p. 475C evangelium 'bonum nuntium' -atur): SISENNA hist. 122 apud notos cogitata dici decet, non -ari. CIC. de orat. 2, 280 illa quae coniectura -antur longe aliter atque sunt (*cf.* ac. 1, 32 id quod -ari volebant. CONC.S II 5 p. 4, 17 ea quae de fide sunt [*gr. II 1, 3 p. 130, 34* παραστῆσαι]. GREG. M. in euang. 15, 1 p. 1131C [*anteced.* exponere]). orat. 115 cum ... ambigue multa dicuntur *in dialectica*, quomodo quidque eorum dividi -arique oporteat. leg. 2, 9 vim istius caelestis legis -a (-plena *B, A ex* -plana *corr.*). fin. 2, 60 id; *seq.* apertius ... diceres (5, 8 facillime. AVG. nat. et grat. 45, 53 p. 272, 3. *cf.* CIC. off. 2, 8 haec -ta sunt in academicis ... satis ... diligenter [Att. 14, 14, 1 -bis igitur hoc diligentius. *cf. l. 38. p. 1712, 1.* AMBR. in psalm. 118 serm. 14, 29, 2 p. 318, 12 *al.*]). fin. 4, 41 *v. infra l. 84.* nat. deor. 3, 4. epist. 3, 1, 1 ille tibi omnia. FRONTO p. 136, 20 N. docere, rem ostendere, definire, -are (*cf.* CASSIOD. inst. 1 praef. 7 quaerentibus res difficillimas). PAVL. dig. 22, 3, 25, 4 causas (COD. Iust. 7, 62, 39, 1a provocationis). CYPR. epist. 69, 4 p. 753, 10 quod (VEG. mil. 3, 20 p. 108, 9 *al.*). OPTAT. 7, 2 p. 169, 3 cuius dicti rationem ... manifestius (FAV. EVL. p. 2, 1 has ... r. ... ar⟨i⟩thmeticis approbationibus). HIER. epist. 55, 1, 1 brevis epistula longas -are non valet quaestiones (*v. supra l. 31*). 55, 1, 4 *si quis contendat vocem* κακίαν *sonare* 'malitiam', illo sensu -andum est, quo *eqs.* (*cf.* HESYCH. in lev. 3, 6—17 p. 817D 'sine macula integrum', quod -ans Symmachus pro 'immaculato' integrum proposuit *eqs. cf. supra l. 40*). VVLG. deut. 1, 5 Moyses ... legem. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 35, 2 p. 30, 13 veritatem dogmatum nostrorum ... rationabiliter (*antea*: explicare; *gr. aliter*). AVG. civ. 10, 2 p. 404, 18 D. Plotinus ... sensum Platonis. *al.* PS. PHOEBAD. fid. praef. p. 33C -tis his verbis quae scrupulum ... aliis inferebant ([*seq.* interpretationis. *aliter p. 1713, 41*]. *cf.* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 216, 32 clarius tibi -tas has sanctas voces [*aliter p. 1713, 35*]). RVSTIC. Conc.S I 5 p. 146, 1 unitatem (*gr. I 1, 6 p. 114, 1* διερμηνεύων, *cf. p. 255, 38* interpretatus). CAEL. AVR. acut. 1 praef. 16 *Asclepiades* suam ... definitionem (*cf. 15* explicavit). COD. Iust. 7, 40, 1 pr. *et al.*

② *pro obi. est sent. rel.*: VLP. dig. 28, 1, 21, 1 quod ... quis obscurius in testamento vel nuncupat vel scribit, an post sollemnia -are possit, quaeritur (*cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 41, 1 p. 105, 2 -vit apostolus quod hic videbatur obscurum. CASSIOD. in psalm. 131, 12 p. 951C quod superius dixit).

③ *pendet interrog. indir.* (*saepius c. indic.; add. etiam obi.: p. 1712, 5. 13; nota parataxin p. 1712, 23; in constr. pleonastica [acced. sc. acc. c. inf.]: l. 83. cf. et p. 1712, 84*): TER. Phorm. 380 quem amicum tuom ais fuisse istum, -a mihi, et qui cognatum me sibi esse diceret (*cf. l. 80 et v. Hauler ad l.*). CIC. de orat. 1, 209 ut, quid illud sit de quo disputetur, -etur (*cf.* fin. 4, 41 nondum ... -tum satis erat, quid ... natura vellet. -etur igitur [*v. p. 1711, 51*]. Tusc. 3, 46 quid diceret. off. 1, 101 [*syn. fere* docet]. AMM. 28, 4, 33 CLAVD. DON. Aen. 3, 305 p. 307, 28. HIER. epist. 21, 28, 2 de quibus quid nobis videatur, suis locis conabimur -are. *al.*). Tusc. 1, 20 quod ipsum quale esset, erat ... et dictum et -tum a Platone ([*cf. p. 1711, 79*]. off. 1, 94 qualis ... differentia sit honesti et decori, facilius intellegi quam -ari potest). PLIN. nat. 6, 96. GAIVS epit. 1, 1 pr. qui cives Romani sint (sunt *G*) ... breviter -andum est ([-tum *MP*]. *cf.* TRYPH. dig. 3, 1, 11, 1 qui ... inter infames sunt, sequenti titulo -bitur. CLAVD. DON. Aen. 12, 165 p. 574, 13 -atur, qui reges [*sc. procedant*]. BOETH. mus. 1, 19 p. 205, 19 quae horum ratio sit vel quemadmodum ... consonantiae musicae reperiantur, ... liquidius -bitur). LACT. inst. 1, 5, 8 cum *Hesiodus* -are ... debuerit chaos ipsum, unde quando quomodo esse aut constare coepisset (*sim. constr.* [*v. p. 1711, 79*]: 2, 10, 14 *Hermes* illud -are temptavit, quam subtili ratione ... membra formaverit. AVG. serm. 13, 3, 3 p. 108init. apostolum ... sententiam cur dicta sint *verba* -antem). AMBR. in psalm. 36, 60, 1 p. 117, 19 -vimus ... quomodo dixerit *eqs.* (VITAE patr. 3, 62 p. 770D -a mihi quomodo non es impugnatus [*gr. Nau 1908 p. 271 nr. 183* ἑρμήνευσον, *cf. 5, 5, 31* interpreteris]. *v. et l. 14.* *cf.* AVG. in euang. Ioh. 55, 1 p. 1784extr. cena domini ... debitis est explicanda tractatibus, et ut nobis posse donaverit, -anda). BOETH. mus. 2, 23 p. 255, 12 *al.* *et al.* *nota* (*v. p. 1711, 80*): VITAE patr. 3, 103 p. 780B usquequo possum surgere, pater, -a (*gr. Cotelier p. 675C aliter*).

b *potiore usu*: **α** *t. t. rhet.*: *i. q. lucidius reddere, distincte sub oculos subicere sim.* (*aliter p. 1713, 21*): CIC. de orat. 2, 82 docilem *iudicem facio* ... non cum polliceor me demonstraturum, sed tum cum doceo et -o. 3, 104 vel cum -amus aliquid vel cum conciliamus animos *eqs.* Brut. 146; *syn.* interpretandi, edisserendi (*v. p. 77, 21 sq.*). 152 rem ... latentem explicare definiendo, obscuram -are interpretando (*cf.* orat. 80 *ornatus simplex* aut optime sonat aut r. maxime -at). orat. 212. part. 32 ad dilucide narrandum eadem illa superiora -andi et illustrandi praecepta repetemus.

β *de interpretandis somniis, oraculis, visionibus, ambiguis rebus*: PACVV. trag. 116 responsa -at: mandat ne (me *codd.*) *eqs.* CIC. div. 2, 130 *Chrysippus* somniorum coniectionem definit ...: esse vim cernentem et -antem, quae a dis hominibus significentur in somnis (*antea*: explicantem). LIV. 25, 12, 11 ad id carmen -andum diem unum sumpserunt (*cf. quae anteced.*). HERM. Pal. sim. 5, 4, 1 mihi ... similitudinem illam ([*item* vulg.; *gr.* δηλώσῃ]. *cf.* ARNOB. nat. 5, 34 p. 204, 18 allegorias istas vel -are ... vel pandere. HIER. epist. 18A, 1, 4 hanc visionem quam -are ... nitimur [*sim.* VVLG. Hab. 2, 2 *visum* super tabulas]). AVR. VICT. Caes. 16, 9 sectarum ardua ac perocculta ([*i. difficultates philosophicas*]. *cf.* PELAG. in I Cor. 12, 8 p. 196, 14 legis mysteria. 12, 28 p. 200, 17 obscura prophetarum). SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 8 Themistocles oraculum -vit ad praesidium navium pertinere, ut *eqs.* (*v. p. 1713, 10*).

γ *libros, scripta commentari, interpretari* (*aliter p. 1713, 50. inde part. praes. pro subst. fere i. q. commentator, interpres: l. 64*): PLIN. nat. 30, 4 Hermippus ... viciens C milia versuum a Zoroastre condita ... -vit. SCHOL. Cic. Bob. p. 169, 30 (*orationis*) inscriptionis titulum priusquam commentari adgrediar, -andum puto. HIER. epist. 49, 17, 7 si contraria dixerit *commentator*, non tam interpres erit quam adversarius eius, quem nititur -are (*antea*: exponere). 65, 14, 1 hunc psalmum. adv. Rufin. 2, 34 p. 456A Origenes ... in omnibus libris suis ... Iudaeorum translationes -at et edisserit. vir. ill. 117 p. 51, 29 Gregorius Nazianzenus ... praeceptor meus et quo scripturas -ante didici. COD. Theod. 11, 36, 14 legis suae verba ... clemens conditor (*cf.* PRAESCR. brev. Theod. p. XXXII [*a. 506*] leges sive species iuris ... electae vel ... -tae. NOVELL. Iust. 112 pr. p. 523, 28 leges *et* ... constitutiones ... apertius [*gr.* φανερώτερον σαφηνίσαι]). GREG. M. in euang. 38, 4 p. 1283D verba euangelicae lectionis (*cf. p. 1711, 68*). *nota* -antes *vice subst.* (*v. l. 50*): HIER. adv. Rufin. 3, 11 p. 465B hic est ... commentariorum mos et -antium regula, ut *eqs.*

2 *proferre, manifestare*: **a** *fere i. q. exponere, narrare, describere, enumerare sim.* (*cf. et p. 1711, 32*): **α** *c. obi.*: SALL. Catil. 4, 5 de *Catilinae* ... moribus pauca prius -anda sunt quam initium narrandi faciam (*cf.* MACR. Sat. 5, 19, 17 priusquam versus Aeschyli ponam, paucis -anda est historia Palicorum). CELS. 7, 17, 2 (*in loco vix sano*) † tum eam partem -turus hanc quoque eo differo (*v. adn. Marxii*). AVSON. 422 p. 380 P. *Agamemnon* proceribus ... mandatum Iovis et speciem nocturnae quietis. 448 p. 393 totum navigationis ordinem Menelaus (*seq.* exponit). 452 p. 395. AMM. 21, 10, 7 orationem ... invectivam probra quaedam in eum (*sc. Constantium*) -antem et vitia (*cf.* 21, 16, 8 dinumeratis carptim bonis ... ad -anda eius v. veniamus). 27, 8, 4 situm Brittanniae (*cf.* IORD. Get. 4 scriptores ... urbium locorumve positiones). 28, 1, 2 quaeque memoria digna sunt (*antea*: exquisite narrando). *al.* AVG. in psalm. 36 serm. 2, 20 p. 377med. (*verba epist. Maximianistarum*) necesse nos fuerat Primiani causam ... audire atque discutere sub eo, ut -tis omnibus aut innocentem purgaremus aut *eqs.* PASS. Thom. p. 96, 16.

β *c. additam.*: ① *interrog. obl.* (*v. et p. 1711, 79. 1713,*

[*Gerhard-Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

13): ITALA II Macc. 2, 9 (rec. P) -batur ... qualiter ... habens sapientiam obtulerit sacrificium *Salomo* ([διεσαφεῖτο, *rec. L* manifestabatur, *Vulg.* tractabat]. VEG. mil. 3, 15 p. 99, 13 -to qualiter debeant acies instrui, nunc podismum ... exponam. *cf.* IORD. Get. 9 quomodo ... aut qualiter *gens in Europam venerit,* in subsequentibus ... -vimus [*i. fut.; v. app. cr.*]). FIRM. err. 18, 1 p. 43, 9 licet nunc -are, quibus se signis ... hominum turba cognoscat.

ⓑ *pendet* de: RVFIN. hist. 3, 31, 1 p. 265, 1 de vitae exitu Petri vel Pauli iam in superioribus -vimus *eqs.* (*seq.* diximus, docere; *gr.* δεδήλωται). ⓒ *seq. acc. c. inf.* (*cf. et p. 1711, 81. 1712, 47*): BOETH. trin. 3, 49 numerus quem ex subiectorum diversitate confici superius -tum est (*seq.* considerabimus).

b *praevalet vis declarandi, significandi, indicandi* (*c. interrog. indir.: l. 17*): COD. Theod. 4, 4, 7 pr. (= Iust. 6, 36, 8, 1) propositum suae intentionis (*cf.* 4, 4, 7 pr. *mulier* suam ... optionem. COD. Iust. 7, 6, 1, 2 suam ... voluntatem). INTERPR. novell. Theod. 16, 4 p. 40, 102 pro qua re eos (*sc. testes*) venire rogaverit, evidenter -et *testator.* COD. Iust. 1, 17, 1, 13 *numerum librorum non* per specialia sigla numerorum manifestari, sed per litterarum consequentiam -ari. 9, 42, 2 (*a. 319*) hoc ... accusator -ans abolitioni locum faciet.

3 *i. q. clare, distincte, articulatim pronuntiare* (*t. t. rhet. [aliter l. 61. p. 1712, 26] et gramm., maxime p. p. p.* -tus *pro adi.; v. l. 35 sqq. cf. s.* explanatio *p. 1710, 40*): **a** *de orante, dicente*: QVINT. inst. 5, 10, 4 argumentum ... etiam si nondum verbis -tum, iam tamen mente conceptum epichirema dici. PLIN. paneg. 64, 3 *imperator* iuravit, expressit -vitque verba quibus *eqs.* **b** *de littera*: VEL. gramm. VII 46, 13 quidam ... omnes litteras vocales esse dixerunt arbitrantes nullam ... necessariam esse, quia omnes litterae voces -ant (*ad rem cf. l. 37*).

inde p. p. p. -tus *pro adi.: i. q. cum articulatione clarus, distinctus, intellegibilis* (*cf. l. 40; nonnisi de voce, verbo, pronuntiatione [v. l. 42]*): CIC. ac. 1, 19 praestantiam ... partium singularum (*sc. corporis*), ut in pedibus celeritatem, ... claritatem in voce, in lingua ... -am vocum impressionem. FEST. p. 241 (*in loco lacunoso*) vox -a (SEN. dial. 3, 1, 4 gemitus mugitusque *irati* et parum -is vocibus sermo praeruptus [*v. l. 45*]. VEL. gramm. VII 46, 3 littera est initium vocis -ae [*ibid. l.* 11 i. scriptilis vocis aut i. vocis -ae]. MAR. VICTORIN. gramm. VI 4, 16 articulata vox est, quae audita intellegitur et scribitur et ideo a plerisque '-a', a nonnullis 'intellegibilis' dicitur. PS. ASPER gramm. V 547, 12. *aliter p. 1710, 55*). SEN. epist. 83, 21 dubia et parum -a verba *in ebrio* (*aliter p. 1711, 69*). QVINT. inst. 11, 3, 30 ut *pronuntiatio* ... emendata, dilucida, ornata ... esse debet, ita haec (*sc. oratio*) ... emendata erit, id est vitio carebit, si fuerit os facile, -um, iucundum, urbanum. MART. BRAC. ira 1 p. 43ᴬ (*ex Sen. l. 35*) paulo -o sono sermo est praeceps (*sc. irati*).

4 *fere i. q. expedire, in ordinem redigere* (*inde fere i. q. emendare [de scriptis]: l. 51*): FRONTO p. 152, 12 N. cetera omnia tibi in eloquentia expolita et -ta sunt (expedita *maluit Niebuhr*). CONC.ˢ I 5 p. 337, 31 de exemplaribus antiquis ... quae apud nos sunt bene -ta (*i.* '*emendata*'; *gr. I 1, 4 p. 20, 12* ἀπλανῶς ἐχόντων. *cf. supra l. 48*). *vix ad II l. 55 sqq. fort. et huc referendum*: CONC. Carth. a. 525 Mansi 8, 639ᴰ a quo (*domino*) cuncta quae videntur adversa, possunt pacatius -ari (*i.* '*expediri*', '*componi*').

II *i. q. planum reddere, aequare* (*cf.* GLOSS. *p. 1711, 17 sqq.; per alleg. l. 57 sqq.; opp.* tendi *l. 59. p. p. p.* -tus *fere i. q. expolitus l. 61*): OPTAT. 2, 18 p. 52, 23 (*ad Eph. 5, 27* 'sine ruga') non tibi videtur ruga (*i. quassatio illa populi*), quae non possit ullis satisfactionibus (*i. excusationibus*) tendi aut -ari (*v. l. 56; i.* '*tamquam aequando corrigi*'). CORIPP. Ioh. 1, 315 -at marmoris undas iussio certa dei. *p. p. p.* -tus *fere i. q. expolitus* (*de oratione; aliter l. 21 sqq.*): CIC. part. 54 quasi naturalis et non -ta oratio, sed gravibus referta verbis, ad augendum accommodatior *est.*

deriv.: explanabilis, explananter, explanate, explanatio, explanativus, explanator, explanatorius. *Gerhard-Meyer.*

explanto, (-āvī, -ātum), -āre. *ab* ex *et* planta, *cf.* eradicare et plantare. *fere i. q. plantam, herbam sim. evellere*:

A *proprie* (COLVM.): **1** *fere i. q. eradicare, e terra eximere*: **a** *violentia aliqua adhibita*: COLVM. 4, 14, 1 teneri adhuc pampini ... ne ventis -entur (4, 29, 11 ne vento surculus labefactetur aut -etur tener pampinus. *v. et l. 73*). 11, 2, 38 in vineis ... diligens vinitor restituere debet et *eqs.* aut disiectos palos reponere, ita ne teneros pampinos -et. **b** *consilio et ratione, sc. ut planta alio transferatur*: COLVM. 5, 9, 8 ipsae ... arbusculae hoc modo possunt transferri: antequam -es arbusculam, rubrica notato partem eius, quae meridiem spectat, ut eodem modo, quo in seminario erat, deponatur. **2** *fere i. q. plantas decerpere*: COLVM. 4, 24, 4 si suboles, quam rustici suffraginem vocant, radicibus adhaeret, diligenter -anda ferroque allēvanda est. 4, 27, 6 e capite *vitis* quicquid inter brachia viret -are ..., cuiuslibet vel pueri est officium.

B *translate*: SACR. Greg. 207, 1 ipsum inimicum eradicare et -are *per exorcismum.*

explaudo *v.* explodo. *K.*

explēbilis, -e. *ab* explere. *i. q. explens, complens* (*cf. Leumann, Adj. auf -lis, 123*): GLOSS. II 579, 14 complens. II 410, 2 πληρωτικός. *compos.*: inexplebilis (*sensu pass.*).

explēmentum, -ī *n.* *ab* explere. [*variat c.* supplementum: *l. 6. 9.*] **1** *fere i. q. quod explet, satiat appetitionem*: **a** *ventris*: PLAVT. Stich. 173 inanimentis -um (*A*, explementum *B*, exi supplementum *CD*) quaerito. SEN. epist. 110, 12 cacumina arborum -um esse ventris. **b** *desiderii*: PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 2, 5 *virgini* cum preces de -o desiderii sui admovisset *Iuppiter.* CASSIAN. inst. praef. 3 p. 4, 14 ut aliquid ad -um (supplementum *H*) tui desiderii de inopia sensus mei conferam.

2 *i. q. additamentum, quo alqd. plenum et perfectum fit, supplementum*: **a** *versus*: SEN. suas. 2, 20 hic (*i. post* 'haesit' [*Verg. Aen. 11, 290*]) Vergilium debuisse desinere: quod sequitur 'et in decimum vestigia rettulit annum' -um esse. **b** *aquae* (*sc. deducendo novam in veterem defectu laborantem*): FRONTIN. aq. 91 *deducentes* frequentius, quam -o opus erat, etiam sufficientes aquas *inquinabant.* *Hillbrunner.*

explen -is palatium GLOSS. V 619, 17 *i. q.* splen splenis *esse videtur, prothesi auctum, fortasse spectans ad* '*lienem*' *pro fisco palatii dictum; cf. Ps. Aur. Vict. epit. 42, 21* (*Svennung in schedis*).

explendēsco *v.* exspl-.

[h]ornato et **explendidō** viro CIL IX 259 (*a. 395*). *hyperurbanismus q. v. pro* splendidus, *orthographia ad* exsplendescere *sim. adaptata; cf. O. Prinz, Glotta 26, 1937, 108.* *K.*

***expleo,** -ēvī, -ētum, -ēre. *ab* ex *et* plere. *de scriptura*: CIL IV 1846 ex pless (*Mommsen,* press *Zangemeister*) tis explestei. *scrib. c. apice*: R. GEST. div. Aug. 6, 42; *v. p. 1716, 19. de formis*: PAVL. FEST. p. 80 explenunt -ent (*v. Stolz-Leumann*⁵ *p. 305*). GREG. TVR. glor. mart. 75 p. 538, 10 -eunt. *inf. praes. pass.* -erier: LVCR. 6, 21 CARM. de pond. 31. *perf. brev.*: -esse, -esti (*cf. l. 26*) *sim. passim.* NOT. Tir. 29, 47 -et. *de notione*: SYNON. Cic. p. 440, 4 B. effecit, expedivit, -vit, persummavit, consummavit. p. 448, 21 satiari, ... -eri, repleri, pulmento referciri. NON. p. 298, 8 -ere dicitur inplere (*syn.* satiare). p. 424, 26 -eri et satiari hanc habent differentiam: -eri est tantummodo plenum esse, satiari supra modum et ⟨ad⟩ abundantiam. GLOSS.ᴸ I Ansil. EX 979 -eri mentem, animo satiari. II Abav. EX 96 repleri. III Abstr. EX 28 expungit, consummat, -et. Abol. EX 28 -ere finire, satiare. V Abba EX 115 -et perficit. Aa E 971 -tus satiatus vel impletus. GLOSS. abundare faciam. GLOSS.ᴸ II Philox. EX 144 -et ἀναπληροῖ. GLOSS. ἐκπληρῶ -eo, oppleo. *v. et p. 1720, 82. graece respondet*: (ἀνα-, ἀπο-, ἐκ-, προσεκ-)πληρόω. πράττω *p. 1720, 36 al. de structuris: indicatur res, qua alqd. -etur, per abl.; per gen. non nisi unico loco* VERG. Aen. 2, 586 *p. 1717, 42; per praepp.: p. 1716, 61. legitur inde ab* ENNIO (*v. p. 1720, 79*), PLAVTO, TER. *de ratione quae intercedit inter* -ere *et* complere, implere *cf. tabulam vol. VII 1, 628, 51.*

[*variat c.*: complere: CAES. Gall. 7, 23, 4 (*β*, -atur *α*). VVLG. gen. 29, 14 exod. 39, 43 *al.* excipere: CIC. de orat. 2, 32 (*J, Non. [lemma]*; -endas *M*). expiare: *v. p. 1704, 4.* explicare: LVCAN. 7, 387. HIER. epist. 52, 3, 3 (-ere *dett.*). *v. p. 1716, 28. 1719, 57. 81. 1724, 59. 65. 69 al.* expugnare: *v. p. 1716, 24.* inplere: OV. rem. 129 (-verit *dett.*). met. 7, 530 VVLG. gen. 27, 5. *p. 1719, 84 al.* replere: HIER. epist. 22, 17, 2 (*KΨ*, extentus *B*, -tus *cett.*). *v. et p. 1752, 79 al. e coni.*: CIC. Tull. 15 (*Mai,* plere *trad.; item*: S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 38 *Mommsen*; plendi *def. Buecheler*). VAL. MAX. 8, 7, 3 *Wensky.* PHAEDR. 2, 4, 19 (*Postgate,* repl- *trad.*). *falso trad.*: CVRT. 7, 5, 23 (expetendi *Vogel*). PLIN. nat. 31, 17 (*Lipari Urlichs*). *loco mutilo*: CIC. leg. agr. 2, 98 CE 1852, 4.]

vi** praep. **auctiva** et **perfectiva (*aliter p. 1720, 78*):

I *proprie (vi locali): spectatur copia, qua alqs. (alqd.) -etur*: **A** *aut indicatur per abl. aut non exprimitur*: **1** *strictius de cavo, lacuna, defectu implendo, replendo. -etur*: **a** *aliquid rebus (fere corp., incorp. l. 73. p. 1715, 8) infertis, infusis, interpositis (plane perspicitur sensus perfectivus: l. 81. p. 1715, 12. c. obi. effectūs [cf. p. 1715, 57. 74]: i. q. partes deficientes ita supplere, colligere, ut totum et integrum efficiatur*: OV. met. 7, 530 iunctis -vit cornibus orbem luna; *opp.* plenum ... retexuit [AVIEN. Arat. 1753]. SEN. Phaedr. 1110 *canum membra Hippolyti distracti vestigantium non* potuit labor -ere corpus. STAT. silv. 2, 7, 15 si qua patet ..., sertis mollibus -atur umbra [*i. tectum frondeum*]. HIL. trin. 11, 47 p. 431ᴮ *deus* quo incremento -endus est, vel quo augmento demutandus est?): *α generaliter*: CATO agr. 18, 4 inter duas arbores quod loci supererit, robore -eto. 22, 2 si plus *uno digito inter orbem trapeti et miliarium* intererit ..., funi circumligato miliarium arte crebro, uti -as quod nimium interest (*cf.* SCRIB. LARG. 47 *fistulam* involvere ... fasciola ... ⟨et⟩ -ere circuitum eius, donicum videatur pator narium ... recipere posse fistulam). CIC. Tim. 23 dupla et tripla intervalla -ere ([*gr. 36ᴬ* συνεπληροῦτο. *ibid.*]. VITR. 3, 4, 2). LVCR. 3, 1010 *vas pertusum* -eri nulla ratione potestur (6, 21. *v. l. 66*). 4, 532 -ti[s] (*corr. Lachmann*) ... ianua raditur oris (*v. p. 1720, 81*). 6, 1203 sanguis -tis (ex pletis *coni. Diels*) naribus ibat (*v. p. 1720, 81*). CAES. Gall. 7, 58, 1 Labienus ... cratibus

[Klepl-Hillbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

atque aggere paludem -ere ... conabatur (*cf.* 7, 79, 4 fossam [7, 86, 5 *al.*]. LIV. 9, 14, 9 ALF. dig. 39, 3, 24, 2). GALL. Fest. p. 206 petra est, quī (*v. Gloss.*^L *IV p. 314*) locus dextra ac sinistra fornicem -etur usque ad libramentum summi fornicis. VERG. georg. 4, 40 *apes* fuco ... et floribus oras -ent (*cf. l. 11*). HOR. carm. 2, 7, 22 Massico ciboria -e. PROP. 3, 11, 61 Curtius -tis statuit monimenta lacunis (*cf.* LIV. 7, 6, 2 voraginem. *in imag.*: PLIN. nat. 15, 78 sidentia imperii fundamenta ... Curtius maximis bonis, hoc est virtute ac pietate ac morte praeclara, -verat). PAVL. FEST. p. 332 venter suillus condita farte -tus. VAL. MAX. 9, 4, 3. CVRT. 8, 11, 9 cavernas. *al.* COLVM. 9, 13, 11 *apes* tantum cerarum confingant, quantum putent -ere se posse (*sc. melle* [*syn.* complendis]. 9, 13, 12. *cf.* PLIN. nat. 11, 64 favos. *sim.*: COLVM. 9, 13, 14 [*syn.* stipare]. *cf. l. 4*). PLIN. nat. 16, 158 *harundo contusa* rimis ... -endis fidelior pice. FRONTO p. 150, 15 N. (*Hauler, WSt. 23, 1901, 338*) mutilum perficere, hiulcum -ere *eqs.* MACR. Sat. 2, 4, 24 alterum 'centies' sua manu iunxit spatio (*sc. post notam C vacante*) diligenter -to et affectata litterae similitudine (*cf. l. 60*). *in imagine* (*v. et l. 7*): VARRO rust. 2, 1, 28 est qui -as duplicem istam lacunam ([*sc. partes sermonis deficientes*]. *cf.* CIC. Verr. II 2, 138 lacunam rei familiaris). CIC. orat. 231 ut ... neque inferciens verba quasi rimas -at. off. 3, 34 partem relictam (COLVM. 10 praef. 3 ut poeticis numeris -rem Georgici carminis omissas partis).

β specialiter: ① *de cibis sim. (at cf. etiam c. notione satiandi p. 1716, 63 sqq.), quibus se implent animantia (fere i. q. saginare: l. 29. refl. l. 27; mediopass. l. 32)*: PLAVT. Curc. 386 me⟨d⟩ intus -vi probe, et quidem reliqui in ventre ... locum, ubi reliquiarum reliquias reconderem. Trin. 475 ambabus malis -tis vorem. VARRO rust. 2, 2, 13 arietes ... largius pabulo -endum. CELS. 1, 2, 10 ubi -tus est aliquis, facilius concoquit (*syn.* se implevit). *in imag.*: CIC. nat. deor. 2, 64 consumit aetas temporum spatia annisque praeteritis insaturabiliter -etur (*cf.* LVCR. 3, 1004 animi ingratam naturam pascere semper atque -ere bonis rebus satiareque numquam). BOETH. cons. 3, 3, 18 W. si *indigentia* ... hians semper atque aliquid poscens opibus -etur, maneat necesse est, quae possit -eri. ⑪ *in re med.*: *de vulneribus, ulceribus sim. carne complendis* ([*paulo aliter*: alopecias *l. 48*]. *cf.* implere *vol. VII 1, 634, 4*. *sim. in arborum cultura l. 40*): *absol.*: SCRIB. LARG. 66 *hoc medicamentum* expurgat ... et -et idem. PLIN. nat. 24, 37. 28, 145 *medullae* molliunt, -ent, siccant *eqs.* *c. obi.* (*de arboribus* [*v. l. 37*]: PLIN. nat. 16, 60 -etur ... plaga resina, non cortice nec cicatrice. 17, 251 dilatatae cicatrices et internato corpore -tae): COLVM. 6, 32, 3 *pix et oleum* replent (*syn.*) vulnera. quae cum -ta sunt *eqs.* (SCRIB. LARG. 210 concava v. PLIN. nat. 35, 38. *et al.*). PLIN. nat. 22, 116. 23, 76 *spodium* purgat ulcera alienata et -et (24, 38. 25, 163. 26, 142 *al. cf.* 27, 63 sinus ulcerum [32, 24 ulcerum cava. 36, 145 lacunis]). *al.* *alopecias crinibus*: PLIN. nat. 25, 18 cinere cum melle alopecias capitis -eri (28, 121. 29, 109 celerrime). 28, 166 fimo cum melle. 34, 177. ⑪ *de equorum dentibus* (*v. p. 1141, 58 sqq.*): COLVM. 6, 29, 5 septimo *anno dentes* omnes -entur aequaliter (PALLAD. 4, 13, 8).

b *hominibus locus vacuus*: SEN. dial. 6, 16, 8 filias in eius vicem substitue et vacantem locum -e. Ps. QVINT. decl. 16, 9 in totum -bo ... vicaria poena locum recedentis (*i. pro amico, nisi ad diem praestitutam reverterit, me offero ad poenam luendam*).

2 *laxius, vi lacunae evanescente, de locis qualibuscumque congerie quadam occupandis, cumulandis* (*c. obi. effectūs* [*cf. p. 1714, 67*]: ACC. trag. 323 acervos ... in amni corpore -vi hostico. GERM. 145 *ignes* quibus -tur cervixque caputque *virginis sideris*): **a** *rebus*: PLAVT. Curc. 410 nomen ... dum scribo, -vi totas ceras quattuor (*cf. in imag.*: APVL. Plat. 1, 3 p. 187 omnibus, quae admirationi sunt singula, suos libros -vit *Plato*. MART. CAP. 3, 289 -ta cursim syllabarum pagina est). ACC. trag. 298 ut suppliciis placans caelitum aras -am (*sc. hostiis*). CIC. Tim. 9 *constituit* deus bonis omnibus -ere mundum, mali nihil admiscere (*gr. aliter*). CATVLL. 34, 20 agricolae bonis tecta frugibus -es. **b** *hominibus*: TAC. hist. 5, 16, 1 Cerialis equite et auxiliariis cohortibus frontem -et. DRAC. Romul. 10, 438 rex Erebi, qui ... tantis non -es luctibus (*i. hominibus mortuis*) aulam.

B *pro subi. ponitur*: **1** *copia hominum*: CAES. civ. 1, 21, 3 milites disponit ... ut ... omnem munitionem -ant. 1, 45, 4 ut tres ... cohortes eum locum -rent. TAC. hist. 2, 14, 2. *in imag.*: LIV. 5, 2, 10 trina loca cum contentione ... patricios -ere solitos. **2** *res* (*fere c. obi. effectūs; cf. p. 1714, 67. syn.* facere *l. 79*): LVCR. 1, 606 aliae atque aliae ... ex ordine partes agmine condenso naturam corporis -ent. LIV. 32, 17, 14 hastile fragmento ipso acuto inter spicula integrarum hastarum velut vallum -bat. CELS. 8, 1, 22 quinque ossa ... palmam -ent. COLVM. 12, 45, 3 ollae ... -ent ... secundum tabulatum (*syn.* fecerunt). *in imag.*: SEN. epist. 74, 24 etiamsi amici perierunt, ... est quod illorum -at locum: ... virtus.

II *translate* (*vi locali evanida*): **A** *praevalet notio defectus restituendi*: **1** *generaliter*: *i. q. supplere* (*syn. p. 1716, 4. 55*): **a** *res fere totas* (*hominem p. 1716, 14*): *α varia: i. q. compensare, reparare* (*syn. l. 7*): LIV. 3, 68, 3 quid est ... domi, unde ea *damna* -atis? 4, 8, 7 ut eo magistratu parum solidum consulatum -rent. 23, 5, 5 id quod deest, -eri a sociis velimus (*syn.* suppleremus. *cf.* FRONTIN. strat. 1, 7^tit.). 23, 22, 1. 30, 5, 5 ut, quantum nox providentiae adimat, tantum diligentia -ant curaque. 45, 24, 7. SEN. Thy. 1087 lumen ereptum polo fulminibus -e. LVCAN. 7, 387 hae facient dextrae, quidquid non -at aetas ulla (*syn.* reparet. *v. p. 1714, 50*). 7, 415 famem, *pestilentiam sim.* ... hi possent -ere viri, quos ... traxit in ... necem *fortuna*. PLIN. nat. 14, 78 *vino aquam* miscent, a servi furto origine orta sic mensuram -entis (*cf. p. 1718, 25*). IVST. 5, 4, 16 -ent contumelias honoribus, detrimenta muneribus, exsecrationes precibus. *sensu presso, fere i. q. remunerari*: BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 7 nihil, quo -eri possit eorum meritum, tributurum ... populum Romanum. *audacius de homine ipso pro eius virtute et merito*: CASSIOD. var. 5, 42, 1 p. 168, 18 quo munere venator -endus est, qui ut spectantibus placeat suis mortibus elaborat? *β pecuniam deficientem*: CIC. Att. 11, 15, 4 cum ea pars, quae videtur esse minor, licitatione -eri posset. R. GEST. div. Aug. 6, 42 *senatorum* census -plévit ([προσεξεπλήρωσεν]. VELL. 2, 129, 3 SVET. Vesp. 17. *cf.* SPART. Hadr. 7, 9 patrimonium). LIV. 31, 12, 4. 32, 2, 2 pecunia ... mutua sumpta intertrimentum argenti -verunt. SPART. Hadr. 11, 1 reditus ... provinciales ... explorans, ut, ⟨si⟩ ... quippiam deesset, -et. TREB. Gall. 1, 4 privatis ... fortunis publica -ere dispendia. MAR. VICTORIN. rhet. 2, 13 p. 268, 16 ad -endas (*F*², expugnandas *rell.*) facultates, quae desunt, ... subveniat ... consilium. *γ librum additamentis*: ISID. chron. II p. 424, 7 Victor ... recensitis praedictorum historiis gesta sequentium aetatum usque ad consulatum Iustini iunioris -vit (explicuit *l. v.*). *δ munera, officia* (*v. et p. 1720, 3*), *quibus succedens fungitur vicarius* ([*cf. l. 56. aliter de defectu artis supplendo*: CIC. Brut. 154 *Sulpicius* habet, quod uterque eorum habuit, et -vit, quod utrique defuit]. *sim. de parte corporis alterius vices obtinente l. 37. 40*): ELEG. in Maecen. 2, 32 -at amissi munera rupta gener. OV. met. 3, 649 subit ipse meumque -et opus (fast. 3, 718 -tum patrio corpore matris opus [*sc. in Dionyso nascente*]). SEN. Herc. O. 948 vacet una Danais, has ego -bo vices (TAC. ann. 4, 8, 5 vestram meamque vicem -ete). EVSTATH. Bas. hex. 7, 1 p. 937^B *piscibus* faucium interseptio ... respirandi -et officium (*gr. p. 149^B* ἀποπληροῖ). 8, 5 p. 950^C diversis vicibus operam ductandi coguntur -ere *grues*. 9, 5 p. 962^C *elephantus* habet ... promuscidem ministerium sibi colli longioris -entem (*gr. p. 201^A* ἀποπληροῦσαν).

b *singulorum numerum* (*aliter p. 1718, 38*): *α numerum hominum*: CIC. Verr. II 5, 87 Cleomenes ... speravit iis militibus ... -ere se numerum nautarum ... posse. VERG. Aen. 6, 545 -bo n. reddarque tenebris (*cf.* SERV. *p. 1720, 84*. CLAVD. DON. *ad l.* p. 581, 1 n. quem abeundo minuerat). LIV. 2, 1, 11 caedibus ... deminutum patrum n. primoribus equestris gradus lectis ad trecentorum summam -vit (*cf.* FEST. p. 254 n. senatorum trecentorum. PAVL. FEST. p. 41. *v. l. 54*). 3, 1, 7 adeo ... pauci ..., ut ad -endum n. coloni Volsci adderentur. 4, 17, 10. IVST. 5, 6, 3 n. militum sine exercitus robore -etur. *β homines*: CAES. Gall. 7, 31, 4 his rebus celeriter id quod Avarici deperierat -etur (*syn.* copiae redintegrarentur). SALL. Iug. 87, 1 -tis legionibus cohortibusque auxiliariis (LIV. 1, 30, 3 supplemento). LIV. 23, 22, 5 -endi senatus causa. FEST. p. 306 succenturiare est -endae centuriae gratia supplere, subicere. SEN. Herc. f. 500 dest una numero Danais: -bo nefas (*i.* L *sorores nefarias. sim. de vicario*: STAT. Theb. 12, 102 *si quis sepelierit Pelasgos*, nece facta luet numeroque -bit adempta corpora).

2 *peculiariter*: *i. q. satiare* (*syn. l. 73. p. 1717, 4. 32 et saepe. v. et l. 71. 84. p. 1717, 40*): *spectatur res, qua quis satiatur*: **a** *aut indicatur per abl.* (*gen.*: *p. 1717, 42. praepp.*: abs: *p. 1717, 44.* de: *p. 1717, 17.* ex: *p. 1717, 25*) *aut non exprimitur. -entur*: *α animantes* (*refl. l. 74. p. 1717, 2. 13 al.*): ① *cibo, potu sim.* (*aliter p. 1715, 24*): VERG. georg. 3, 431 *anguis* piscibus atram ... ingluviem ... -et. Aen. 3, 630 -tus dapibus vinoque sepultus *Polyphemus* ([AVSON. 453, 3 p. 396 P.]. SIDON. epist. 1, 2, 7. *in imag.*: CASSIOD. in psalm. praef. p. 9^B avidos populos ecclesiasticis d.). HOR. epist. 1, 14, 28 bovem ... frondibus. APVL. met. 1, 19 en, ... -ere latice fontis lacteo. IVVENC. 3, 88 -ta iacet ... plebes (*item ad Vulg. Matth. 14, 21*: HIL. in Matth. 14, 11 p. 1000^C quinque panibus et duobus piscibus pascitur [*syn.*] et -etur. *al. cf.* 15, 6 p. 1005^C; *syn.* saturari. *al.*). IVST. 41, 5, 3. HIL. in Matth. 12, 3 p. 985^B David ... esurientem panibus illicitis -tum fuisse ([*ad Vulg. Matth. 12, 4* comedit]. *ibid. syn.* satiandum). trin. 10, 24 p. 364^A esuriens non se cibo escae alicuius -ret. CYPR. GALL. gen. 349 *Noe* propere -tum cyathis somnoque gravatum. CASSIOD. inst. 1, 28, 6 ut *Columellae* ... studiosi non solum communi fructu sed etiam gratissimis epulis -antur. *et al.* *libidine*: COLVM. 6, 24, 4 *forda* quamvis plena foetu non -etur libidine. VVLG. Ezech. 16, 28 fornicata es, *Ierusalem*, in filiis Assyriorum, eo quod necdum fueris -ta (*syn.* satiata). ⑪ *rebus variis, quae satiant animi appetitiones*: PLAVT. Asin. 167 qui modus dandi? nam numquam tu quidem -eri potes. 169. TER. Haut. 129 tot *servi* mea ... solliciti sint causa, ut me unum -ant? (SCHOL. Ter. p. 115, 8 mihi satis faciant). CIC. Verr. II 3, 100 ut ... ex eorum agris ... -ti atque

[Klepl-Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

saturati cum hoc cumulo quaestus decederent *decumani*. Sulla 90 te ... -tum huius miseriis esse par erat. Phil. 2, 50 ibi te cum et illius largitionibus et tuis rapinis -visses, si hoc est -ere, ⟨capere⟩ quod statim effundas. Cato 47 cupidis ... molestum est carere, satiatis vero et -tis iucundius est carere quam frui. epist. 2, 1, 1 non ... vereor, ne non scribendo te -am. CATVLL. 64, 268 cupide spectando Thessala pubes -ta est (*cf.* VERG. Aen. 8, 618 *Aeneas* -eri nequit atque oculos per singula volvit [VAL. FL. 4, 323 mole iacentis ... -eri victor nequit]. *et al.*). LVCR. 3, 1007 nec ... -emur vitai fructibus umquam. SALL. Catil. 51, 34 Sulla omnis suos divitiis -vit. Iug. 13, 6 amicos muneribus (20, 1. *et al.*). LIV. 43, 10, 2 milites praeda (*cf.* AMM. 17, 2, 1 praedarum opimitate. *al.*). VAL. MAX. 9, 2 ext. 2 sanguine (CVRT. 10, 7, 14. TAC. hist. 4, 14, 3 spoliis et s. ann. 4, 25, 3 se quisque ultione et s. -bant. *cf. infra l. 47*). SIL. 16, 52. PLIN. paneg. 57, 1 iam exsatiatus honoribus et -tus. FRONTO p. 224, 8 N. *ut* te Plauto expolires aut Accio -res *eqs.* (*sim. de lectore*: CASSIOD. inst. 1, 17, 2 cum te de memoratis rebus ... lector -veris. *paulo aliter*: HIL. coll. antiar. p. 102, 21 ne ... ante finem fastidio -atur). APVL. flor. 15 p. 56 animi (*i. gen. relat.*) -tum. *al.* *et al.* *v. et l. 58.*

β appetitiones: (I) *fames, sitis* (*sim.*: SALV. gub. 4, 14 p. 68, 8 *stipendia, quae servis praestantur* consuetudini ... magis quam sufficientiae satisfaciunt, et ita implent canonem, quamquam non -ent satietatem [*cf. et l. 72*]): CIC. dom. 61 neque ... illa manus copiaeque ... caementis ac testis tectorum meorum se famem suam -turas putaverunt (Vatin. 32 ex epulo ... famem illam veterem tuam non -eras? PHAEDR. 4, 18, 5 quod ... *canes* fimo turpi maximam -rent f. AVIEN. Arat. 493 *equus* gramine. *et al.*). LVCR. 4, 876 sic -etur ieiuna cupido (4, 1093). SEN. Thy. 65 ieiunia -e (*syn.* solvimus famem). STAT. Theb. 4, 828 Kl. (820 Kohlm.) quamquam -ta sitis, bibitur tamen. APVL. Plat. 1, 14 p. 212. BOETH. c. Eut. 8, 77 paradisi fructibus indigentiam -bat *Adam.* *et al.* *in imag.*: CIC. parad. 6 neque ... unquam -etur nec satiatur cupiditatis sitis (Cato 26 litteras Graecas ... arripui quasi diuturnam sitim -ere cupiens. OV. rem. 533 trist. 3, 11, 57). LIV. 29, 17, 13 profundam ... voraginem ... patientia nostra -remus. SVET. Vit. 7, 1 provincialibus copiis ... gulam. CLAVD. 8, 251 *cupido* velut ... belua ... -eri pascique nequit. (II) *affectus animi*: TER. Andr. 188 animum ut -ret suom (339 ut metum ... adimam atque -am a. gaudio. Hec. 755 -e a. eis [785. 787]. CIC. Cluent. 202. dom. 44 -vi animos invidiosorum [*syn.* placavi, saturavi]. nat. deor. 2, 105 *siderum* contemplatione. epist. 5, 12, 5 lectionis voluptate. VERG. Aen. 2, 586 animum ... -esse iuvabit ultricis famae [*i. ea laude, quae ultorem sequetur. v. p. 1714, 44*] et cineres satiasse meorum. LIV. 45, 34, 7 nequaquam ... -tis militum a. *et al.*). Hec. 69 abs te ut blanditiis suis quam minimo pretio suam voluptatem -at (STAT. silv. 2, 1, 15 flendi -ta v. [*syn.* satiare]. POMER. 2, 16, 1 p. 459C -endis v. ac fovendis. *et al.*). L. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 1, 225 quorum crudelitas nostro sanguine non potest -eri (RHET. Her. 4, 52, 65 CIC. Mil. 63 TAC. hist. 4, 1, 2 AMM. 16, 12, 52). RHET. Her. 2, 2, 3 cupiditatem (CIC. inv. 1, 2 prov. 2. part. 96 ad -endas c. aut ad odium satiandum. fin. 1, 45. 1, 53 facile. LIV. 7, 30, 14. MVTIAN. Chrysost. hom. 15, 3 p. 340init.; *gr. p. 121init.* πληρώσας. *et al.* *cf.* SALL. Iug. 6, 3 praeceps ad -endam animi cupidinem. TAC. ann. 13, 12, 2). CIC. S. Rosc. 150 avaritiam suam pecunia (TAC. hist. 2, 13, 1. *et al.*). Verr. II 4, 47 libidinem *eqs.* (Cael. 49 rep. 6, 1 FIRM. math. 5, 1, 26 AVG. civ. 22, 22 p. 605, 25D. *al.*). de orat. 1, 205 expectationem ... desiderii (SVET. Iul. 30, 2). part. 72. fin. 5, 25 ut natura -atur (*al.*). *al.* VERG. Aen. 1, 713 -eri mentem nequit ... tuendo (8, 265 -eri corda [SERV. *ad l.* satiare]). OV. trist. 4, 3, 38 -etur lacrimis egeriturque dolor. LIV. 1, 9, 15 patriae ... desiderium (VAL. MAX. 8, 1 damn. 8. *et al.*). 4, 32, 12 Romanus ... factis simul dictisque odium -et (*al.* TAC. ann. 15, 52, 3. *et al.*). 7, 30, 16 ira (CVRT. 8, 6, 1. *et al.*). 35, 44, 5 spem abunde (SEN. dial. 5, 30, 4. SVET. Aug. 75; *opp.* frustrari). TAC. ann. 13, 43, 5 ultione. *al.* APVL. met. 2, 6 fabulis miris -ere pectus. AVG. civ. 12, 1 p. 513, 18 D. indigentiam (19, 14 p. 379, 29). *et saepe.*

b *pro subi. ponuntur* (*absolute l. 77*): *α quae pro cibo sunt*: HIL. in Matth. 15, 6 p. 1006A fragmenta panum septem paucorumque piscium -ent virorum quattuor milia (CLAVD. carm. min. app. 21, 7. *cf. p. 1716, 69*). SVLP. SEV. chron. 2, 7, 3 *accusatores* devorati ferarum famem -verunt. BOETH. in top. Cic. 6 p. 381, 6 *convivia* naturae -ant indigentiam. *β quibus -entur animi cupiditates*: ACC. trag. 176 quorum crudelitatem numquam ulla -et satias sanguinis (*cf.* LIV. 7, 30, 15 *iram* sanguis. *cf. et l. 47*). LVCIL. 205 qui credimus ... divitias ullas animum mi -ere potisse? (EDICT. imp. Diocl. I 25 quae etiam populos adfatim -ere potuissent. CLAVD. DON. Aen. 2, 440 p. 209, 24 regales d. aviditatem -turae victoris. *cf.* BOETH. cons. 3 carm. 3, 2 W. non -turas cogat avarus opes [*v. l. 66*]). RHET. Her. 4, 34, 45 nullius maeror et calamitas istius -ere inimicitias ... potuit (*syn.* saturare). SEN. dial. 11, 11, 3 ista congerantur licet, numquam -bunt inexplebilem animum (*syn.* satiandum). STAT. Theb. 1, 623 nequit iram -ere potestas.

B *notione defectus minus vigente*: **1** *praevalet sensus complendi*: **a** *i. q. aliquam rem plenam et totam efficere*: *α generaliter*: CIC. fin. 2, 42 *summum bonum additum ad virtutem videtur* -turum cumulate vitam beatam (SEN. epist. 85, 1 virtus ad -endam b. v. sola satis efficax). 5, 45 non -et bona naturae voluptas. QVINT. inst. 12, 10, 8 *Polycletus* non -visse deorum auctoritatem videtur. TAC. ann. 14, 4, 3 Nero ... *matrem* prosequitur ... sive -enda simulatione seu *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 9, 175 p. 211, 13 ad -endam ... laudem. *β techn. in arte rhet., de sententiis, quae numero plenae et quasi rotundae finguntur* (*acced. notio finiendi [v. p. 1719, 35]: l. 12. p. p. p. pro subst.: l. 17*): CIC. orat. 40 *Isocrates* primus instituit dilatare verbis et mollioribus numeris -ere sententias (168 *antiqui* eas aut vinciebant aut -bant parum. 230 nihilo ... aptius -et concluditque sententias. PETRON. 115, 4 sinite me ... sententiam -ere, laborat carmen in fine [*v. l. 7*]). ac. 2, 22 quomodo ... potest ... is, qui fidibus utitur, -ere numeros et conficere versus (SEN. contr. exc. 9, 2 novissima pars sine sensu dicta est, ut -retur n. [*corr. Bursian*, sensus *trad.*]. QVINT. inst. 9, 4, 122 incisum ... erit sensus non -to numero conclusus). QVINT. inst. 9, 4, 116 aures ... plena sentiunt et parum -ta desiderant. VIRG. gramm. epist. 3 p. 149, 18 versum. CARM. de fig. 7 ea *membra* circuitu⟨m⟩ -ent. *de sensu planius exprimendo*: MAR. VICTORIN. rhet. 1, 10 p. 188, 42 genus ... est constitutionis id, quod valet, quod (*DB²*, quo *B¹F*) se -et. VIRG. gramm. epist. 3 p. 149, 1 *sensus* -entur ..., cum per *figuras compositas* ... perfectiores et pleniores redduntur sententiae.

b *i. q. alqd. complere, plenum reddere, consummare*: *α mensuram* (*v. et p. 1716, 10*), *pondus sim.*: CAES. Gall. 7, 23, 4 opus contexitur, dum iusta muri altitudo -atur (*v. p. 1714, 48*). LIV. 23, 12, 1 *anulos aureos* metientibus dimidium supra tris modios -esse ([*v. adn. cr.*]. *cf.* VAL. MAX. 7, 2 ext. 16 trium modiorum mensuram). VAL. MAX. 5, 6, 8 mille pondo auri ... *feminarum* cultu -tum (*cf.* IVST. 43, 5, 9 ad -endum pondus Gallis). CELS. 5, 28, 9 furunculus ovi dimidii magnitudinem raro -et. PLIN. nat. 18, 254 cum pampini IV digitos longitudine -verint. FRONTIN. aq. 33 Caesar ... ex quaque centenaria -vit quinarias octoginta unam semissem. grom. p. 2, 19 subsicivum est, ... quod in extremis adsignatorum agrorum finibus centuria -eri non potuit. *al.* PALLAD. 2, 12 de mensura pastini ... decem et octo ... decempedae decies et octies subputatae trecentas viginti quattuor -bunt (*cf. l. 75*). *et al.*

β efficitur summa, numerus sim. (*sc. consummando, enumerando*): (I) *afferuntur certae locutiones*: Ⓐ -ere numerum: *animantium*: CIC. Verr. II 5, 57 qui decem laudatores dare non potest, honestius est ei nullum dare quam illum quasi legitumum numerum ... non -ere. CAES. civ. 3, 4, 6 eum ... n. -verat *Pompeius* (*syn.* effecerat). LIV. 5, 10, 10 comitiis tribunorum plebis n. -eri nequit. 6, 5, 8 eae *tribus additae* ... viginti quinque tribuum n. -vere. 10, 6, 8. 24, 11, 4 numerus legionum. 29, 15, 7 equitum. 31, 41, 13 cum ... sescentorum aegre simul equites peditesque numerum -essent (*pro subi. sunt ii, qui numerantur*: 37, 39, 10. 42, 51, 9 qui non -bant plus quam quingentorum omnes numerum. 42, 58, 10 *al.* VAL. MAX. 2, 5, 3 *al.* CVRT. 9, 2, 4 elephantos ... III milium numerum -ere). *al.* LEX Malac. (CIL II 1964) 3, 7 de iure iurando eorum, qui maiorem partem numeri curiarum -verit (*ibid. cf. syn. 2, 55* confecerit. *v. p. 1719, 17*). *al.* *peculiariter*: SEN. dial. 6, 12, 3 *filium* degenerem ... et numerum tantum nomenque filii -turum (PORPH. Hor. epist. 1, 2, 27 n. tantummodo -ere hominum nec alii ulli rei esse natos). *rerum* (*sive corp. sive incorp.*): LIV. 42, 27, 2 si quid ad eum n. *navium* -endum deesset. VITR. 9, 1, 10 Martis *stella* ... -et dierum numeri (*sc. totius circinationis*) rationem. SEN. epist. 77, 19 non ... certus n. *officiorum*, quem debeas -ere, finitur. COLVM. 3, 10, 7 ut n., quem vilicus imperavit, -ere possit. RVFIN. hist. mon. 23 p. 447A cum singulis quibusque *monachis* (*i. dat.*) -visset numerum monasteriorum. DRAC. laud. dei 3, 571 non ... -bo n. *scelerum* sine fraude fidelem (*sc. enarrando*). *et al.* Ⓑ -ere summam: CIC. fin. 4, 31 quaerimus ... quid tale sit, ut -at summam *voluptatis* (*pro subi. sunt ea, quae numerantur*: LVCR. 2, 518 *inter ignes et pruinas* omnis ... calor ac frigus mediique tepores ... iacent -entes ordine summam. LIV. 38, 24, 8 aurum ... summam talenti Attici ... -ret. 42, 61, 2 loricae thoracesque mille amplius summam -bant). LIV. 28, 45, 16 Arretini *polliciti* ... pila, gaesa, hastas ..., milium quinquaginta summam pari cuiusque generis numero -turos. Ⓒ *indicatur numerus certus qui efficitur*: LIV. 38, 23, 9 numerus captivorum haud dubie milia quadraginta -vit (VELL. 2, 110, 3 gentium ... omnis numerus amplius octingentis milibus -bat). CVRT. 4, 12, 6 Arachosii Susianique quattuor milia -bant. 4, 12, 13. 5, 8, 4 funditorum ... et sagittariorum manus IIII milia -verat. 7, 4, 30 equites XXX milia -verant. *al.* *in arithm., fere i. q. efficere* (*cf. l. 36. v. et p. 1719, 29*): BOETH. arithm. 1, 10 p. 24, 24 iunctus binarius cum denario XII -et. 2, 14 p. 98, 11 unus et IIII et VII numeri XII -bunt. 2, 44 p. 145, 8 geometricam medietatem. *al.*

(II) *reliqua*: Ⓐ *generalia*: *cohortes, classem sim.*: CAES. civ. 3, 88, 4 numero ... cohortes CX -verat *Pompeius*. SALL. Catil. 56, 2 brevi spatio legiones numero hominum -verat (*antea*: conplet. LIV. 7, 23, 3). LIV. 1, 43, 12 post -tas quinque et triginta tribus (*cf. l. 44*). 3, 4, 11 *exercitum* (40, 36, 14 aegre). 21, 51, 7 Aemilio praetori quinquaginta navium classem -vit consul (24, 11, 5

[Klepl-Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

classem parare, ut ... centum quinquaginta longarum classis navium eo anno -retur). 22, 28, 11 Hannibal ... alia atque alia ... mittens auxilia ... iam iustam -verat aciem. 27, 20, 8 Massinissae ex omni equitatu ... tria milia equitum -eri. VVLG. II reg. 15, 24 donec -tus esset omnis populus (*i. totum agmen praeterisset*). GREG. M. moral. 4, 12 p. 643C sicut ex dierum multitudine annus ducitur, ita ex collectione bonorum omnium illa electorum innumerabilis universitas -etur. *in enumeratione*: QVINT. decl. 300 p. 184, 23 crimina in me -et. CLAVD. DON. Aen. 3, 115 p. 280, 12 ubi ... generis defecerint nomina et gradus sanguinis fuerint -ti. *cf. et p. 1718, 61.* *ap. ICtos*: SCAEV. dig. 15, 3, 21 priusquam pater salarium -ret (*i. pecuniam omnem solvendo praestaret*). VLP. dig. 28, 5, 17, 2 si -to asse duos sine parte heredes scripserit (*al.*). *varia*: BOETH. mus. 1, 20 p. 208, 3 quattuor *chordae* ... unum tetrachordum -ent. 1, 33 p. 223, 23 diapason ... quinque tonis ac duobus minoribus semitoniis -eri. Ⓑ *techn. in suffragatione (c. quadam breviloquentia): i. q. praescriptum numerum suffragiorum assequi (v. et p. 1718, 51)*: LIV. 3, 64, 8 cum ... candidati tribus non -rent. 37, 47, 7 consul unus creatur, cum ceteri centurias non -essent. *audacius*: CIC. Caecin. 29 cum, si uno minus damnarent, condemnari reus non posset, non ad cognoscendam causam sed ad -endam damnationem praesto fuisse.

γ *de tempore (v. et p. 1718, 57. aliter infra l. 36)*: LIV. 1, 19, 6 tricenos dies singulis mensibus luna non -et. GERM. frg. II a 14 annua sol ... designat tempora, Phoebe menstrua; ... peragit spatium ... mensem -turis Phoebe contenta diebus. 447 signorum partes ... annum -turi praecidunt quattuor orbes. VAL. MAX. 8, 13, 3 tempora si in unum conferantur, facile saeculi modum -verint.

c *fere i. q. efficere (cf. p. 1718, 75)*: CELS. 3, 1, 6 *in morbis longis* profectus tempore -etur. 7, 7, 14E curatio -ta est. LVCAN. 6, 213 tot facta ... unam non -ent volnera mortem. STAT. Theb. 9, 754 alio geminatum lumine (*i. oculo*) vulnus -vit tenebras (*i. caecitatem*). FRONTIN. strat. 3 praef. p. 88, 11 *machinarum* -ta ... inventione. ORIG. in Matth. 14, 3 p. 1190 consensu -to (κατορθωθείσης).

2 *praevalet sensus perficiendi, i. q. ad plenum et ratum eventum perducere*: **a** *tempus (aliter supra l. 23): fere i. q. ad finem perducere, transigere (syn. implere l. 48)*: α *generaliter*: TRAG. inc. 81 -tis iam fere ad pariendum mensibus (VVLG. iud. 11, 39. SORAN. 2, 1 p. 48, 18 -to mense purgationem repraesentet). CIC. rep. 6, 24 signis omnibus ad idem principium ... revocatis -tum annum habeto (TAC. ann. 13, 15, 1 quartum decimum aetatis a. Britannicus -bat [GAIVS inst. 1, 40]. VVLG. act. 7, 30 -tis a. quadraginta [πληρωθέντων]. *al. et saepe. cf.* VVLG. II par. 21, 19 duorum a. -tus est circulus). VERG. Aen. 1, 270 *Iulus* triginta magnos volvendis mensibus orbis imperio -bit. PROP. 2, 17, 4 amaras -vi noctes. MANIL. 3, 463 tribus -tis horis (*al.*). COLVM. 6, 29, 4 -to triennio (GAIVS inst. 1, 32b si t. militiae -verint. *cf.* QVINT. decl. 248 p. 17, 1 quinquennium -vit [*syn.* implere]. VVLG. act. 24, 27 biennio ... -to [πληρωθείσης]. *et al.*). 7, 4, 4 bimatum -verunt *mares* ([*R*, -pluerunt *SA*1, -verint *recc.*]. *cf.* 8, 11, 5 trimatum). STAT. Ach. 1, 291 -to teneri iam fine pudoris virginitas matura toris (*cf. l. 69*). QVINT. decl. 248 p. 15, 11 -vit tempus quinquennii (SVET. Iul. 26, 1 imperii t. -eri coepisset. POMPON. dig. 41, 4, 6, 2. ITALA Gal. 4, 4 [Tert. adv. Marc. 5, 8 p. 599, 8] ubi t. -tum est [ἦλθεν πλήρωμα, *Vulg.* venit plenitudo]. COMM. instr. 2, 14, 2. *et al.*). MEN. dig. 49, 16, 4, 4 -to spatio fugae (COD. Iust. 4, 65, 7 [*a. 227*]. *al.*). PALLAD. 1, 28, 4 tricesima luna, hoc est -tis triginta diebus (VVLG. act. 21, 5 -tis d. [explicitis *l. v.*, *gr.* ἐξαρτίσαι]. *al.* CASS. FEL. 42 p. 99, 19 post dies cataplasmatis -tos. *al.*). *et saepe.* β *specialiter: respicitur finis vitae*: TIB. 1, 3, 53 fatales ... -vimus annos (VAL. MAX. 8, 13 ext. 4 centum illum et XXX annos -esse. 8, 13 ext. 6 quosdam ... Epiorum ... ducenos -ere annos [PLIN. nat. 7, 154]. *al.* QVINT. inst. 6 praef. 4 nondum -to aetatis undevicesimo anno ... decessit [TAC. hist. 1, 48, 1. *cf.* ann. 2, 88, 3 vitae]. AVSON. 251, 3 p. 435 P.; *gr. Anth. Pal. 7, 224* διηνυσάμην. CIL VI 895. *et saepe. cf.* CIL III 9527, 1 -to annorum circulo quinto). VAL. MAX. 8, 7, 3 vitae ... spatio. *al.* SEN. epist. 12, 8 vitam (*syn.* consummet. HIER. chron. a. Abr. 1752 laqueo [2369]. *cf.* TAC. ann. 4, 39, 4 multum ... vitae ..., quod tali cum principe -visset). STAT. silv. 5, 1, 260 -tis humani finibus aevi (*cf. l. 51*). TAC. ann. 1, 6, 1 supremum diem (3, 76, 1. CE 1590, 4 [*a. fere 160*] -tis ter centum ter denisque diebus). *al.* VVLG. sap. 4, 13 consummatus in brevi -vit tempora multa (ἐπλήρωσεν. *huc spectat* INSCR. christ. Diehl 1728. *et al.*). *et al.* *audacius*: TAC. ann. 6, 50, 4 mortalitatem -visse.

b *cursum, iter (praesertim [sc. vi originaria valente] motum circularem, qui orbe completo ad exitum redit; sensu latiore l. 81)*: VERG. Aen. 12, 763 quinque orbis -ent cursu totidemque retexunt. PAVL. FEST. p. 147 septem sidera errantia -tis propriis cursibus sibimet concordant (ISID. nat. 3, 3 [= SVET. frg. p. 162, 3] *Saturnus* XXX annis fertur -ere cursum suum). VVLG. iud. 19, 27 aperuit ostium, ut coeptam -ret viam. act. 21, 7 navigatione -ta (explicita *l. v.*) a Tyro descendimus (διανύσαντες). RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 18, 6 p. 134, 2 maiores ... circuitus in euangelizando -as necesse est quam *Paulus* ... ab Hierusalem usque ad Illyricum -vit ([impl- *O*]. *gr. p. 357init.* κύκλον ... περιλαβών). *audacius*: TIB. 1, 4, 69 ille ... tercentenas erroribus -at urbes.

c *officia, imperia, poenas, laudes, promissa, vaticinia sim., fere i. q. plene et perfecte exsequi, absolvere (syn. satisfacere l. 6. sensu debilitato i. q. fungi: e. g. l. 31)*: CIC. prov. 35 non -ere susceptum rei publicae munus ([*syn.* satisfecerit]. Lael. 67 amicitiae m. TAC. dial. 32, 7 *al.* AMM. 28, 3, 2 strenui militis munia et praeclari ducis curas. RVFIN. hist. 4, 15, 27; πεπληρώκει. COD. Theod. 7, 8, 16 pr. fati [MAXIM. eleg. 1, 231 vitae. *cf. p. 1719, 59 sqq.*]. *al. saepe*). ad Brut. 1, 13, 1 (= 9, 21, 1 Sj.) nihil ego possum in ... liberis facere, quo possit -eri voluntas mea aut officium (VVLG. Iob 23, 14). CIC. fil. Cic. epist. 16, 25 ut excusatione potius -as officium scribendi quam assiduitate epistularum (GAIVS dig. 17, 1, 27, 2. *v. l. 11. et al. cf.* CVRT. 8, 6, 18). VERG. Aen. 7, 766 -erit sanguine poenas *Hippolytus*. OV. am. 2, 6, 8 querela. LIV. 23, 20, 6 fide ... ad ultimum -ta (IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 15. *et al.*). SEN. contr. 1, 6, 8 ius iurandum. VELL. 2, 23, 3 plurimo ... labore -to (*et al.*). VAL. MAX. 1, 8, 2 -ta gratiarum actione (*et al.*). 6, 8, 7. SEN. Tro. 605 fata. CVRT. 3, 1, 16. QVINT. decl. 247 p. 12, 4 ius matrimonii. 270 p. 106, 12 verba legis (*cf.* HIL. in Matth. 11, 7 p. 981B iam lex -etur). *al.* TAC. hist. 4, 40, 3 iustum iudicium (*M, Giarratano*) -esse Musonius videbatur. ann. 13, 35, 1 militia per oppida -ta (CIL VIII 4333. *cf.* TAC. ann. 14, 27, 1 stipendia [*al.*]. *et al.*). IVLIAN. dig. 35, 1, 25 condicio (*al.*). *al.* APVL. apol. 46 ut -as, quod ⟨es⟩ pollicitus (*cf.* ITALA act. 13, 33 [Hil. in psalm. 2, 30 p. 59, 20 *al.*] *promissionem* deus -vit filiis nostris [ἐκπεπλήρωκεν, *Vulg.* adimplevit]). met. 5, 26. TERT. adv. Marc. 3, 4 p. 380, 23 perfecta et -ta omni operatione. SPART. Hadr. 7, 10 ad honores -endos (COD. Theod. 12, 1, 4. *et al.*). HIL. c. Const. 4 p. 581A ut hoc confessionis ... ministerium ... -essem (VVLG. act. 12, 25; πληρώσαντες. *al.* COD. Theod. 15, 8, 1 vile m. prostituti pudoris -ere [*v. l. 5*]). in Matth. 13, 5 p. 994C ut, quod ... prophetae nuntiaverunt, id ipsum euangeliorum profectibus -atur (*cf.* HIER. epist. 21, 35, 3 -to vaticinio [53, 8, 4]. chron. a. Abr. 2060 profetia. RVFIN. Adamant. 1, 24 p. 47, 8; ἐπληροῦτο. *et al.*). RVFIN. hist. 3, 37, 2 praeceptum ([ἀπεπλήρουν]. *et al.*). 4, 26, 13 postulata (πρᾶξαι). COD. Theod. 12, 1, 182 functionibus (*al.*). *al.* CONC.S I 3 vers. Tur. p. 141, 6 reliqua certamina simul -ere (*gr. 11, 3 p. 43, 18* συνδιενεγκεῖν. *et al.*). SACR. Leon. p. 360 laudes (*syn.* exsolvimus. *et al.*). *et saepe.*

d *actiones qualescumque, i. q. perficere, absolvere (opp.: incipere: l. 46. 48. incohare: l. 47 sq.)*: Ps. QVINT. decl. 2, 17 p. 35, 5 quemadmodum *caecus* scit, an facinus -verit? PALLAD. 8, 1 *mense Iulio* tritici messis -etur. CLAVD. DON. Aen. 11, 850 p. 537, 22 propter -endas insidias. HIER. chron. a. Abr. 1613 sub hoc rege ... videtur historia ... -ta (ISID. orig. 5, 39, 21). SVLP. SEV. chron. 2, 28, 1 *Nero* qui persecutionem primus inciperet: nescio an et postremus -erit. SACR. Leon. p. 302 *natalicia sanctorum* et incoantur -ta et -entur iugiter incoanda. PAVL. PELL. 400 res ... temere a me coepta ... eventu est -ta secundo. LIBERAT. 14 Conc.S II 5 p. 123, 19 -to ... Calchedonensi concilio in ... sedecim actionibus. GREG. M. moral. 5, 78 p. 724A. *et al.* *i. q. absolvere ita, ut aliquid abiciatur, repudietur*: THEOD. MOPS. in Col. 3, 1 p. 298, 5 quos convenit -to haec omnia sollicitos esse de caelestibus (μικρὰ τούτων ἁπάντων φροντίζοντας. *de struct. v. Löfstedt, Peregr. Aeth. 292*).

e *de sermone sim.*: α *fere i. q. concludere, finire*: TREB. trig. tyr. 31, 8 -tum iam librum. RVFIN. hist. mon. 9 p. 426A expectantem, donec senex sermonem suae narrationis -ret. β *i. q. alqd. (usque ad finem) explicare, explanare, enarrare*: QVINT. inst. 10, 7, 7 -tis pro facultate omnibus, quae proposuerint *eqs.* (*cf.* PALLAD. 1, 42, 4 his [*seq.* explicabimus]. *al.* CLAVD. DON. Aen. 6, 510 p. 574, 21 principiis. EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 165, 37 -tis quae ... disserenda vel definienda erant [*syn.* expedire]). TERT. anim. 53, 1 p. 385, 7. CLAVD. DON. Aen. 5, 755 p. 513, 4 post -tam ... Acestis benivolentiam rediit ad Aeneae dispositiones *poeta. al.* HESYCH. in lev. 8, 18 p. 881A interpretatio holocautomatis ... sufficienter -vit. MACR. Sat. 3, 5, 3 ut -ret animalis hostiae causas *Vergilius* (*seq.* signaret, ostenderet). GREG. M. moral. 3, 56 p. 627A allegoriae mysteria membratim enodantes -vimus (*seq.* raptim tangentes exsequamur). 15, 20 p. 1091C; *syn.* loqui. *et al.*

f *aedificia*: ARNOB. in psalm. 126 p. 528D (*in allegoria*) *synagoga* habet parietes, quos aedificarunt sancti, sed tectum non habet, quod Christus -vit. GREG. TVR. Franc. 4, 19 p. 156, 16 *Chlotarius* basilicam ... fabricare coepit, quam postea Sigibertus ... -vit atque composuit. Thom. p. 103, 11 aedificium ... quod praecepisti fieri ... iam -tum est. VEN. FORT. carm. 1, 12, 4 quae *templa* ... fundavit ... Eusebius olim, ne tamen -ret, raptus ab orbe fuit.

vi *praep.* **privativa** *(aliter p. 1714, 61)*:

i. q. ex loco impleto effundere (refl.): ENN. ann. 309 navibus -bant sese terrasque replebant. *grammaticorum interpretatione sensus privativus intruditur his locis (cf. et Lachmann ad* LVCR. 4, 532): TER. Hec. 755 *v. p. 1717, 39*: DON. *ad l.* -ere exinanire (et [est *V*] inanire *codd.*) Terentianum est. VERG. Aen. 6, 545 *v. p. 1716, 44*: NON. p. 298, 12 -ere minuere. SERV. *ad l.* '-bo' est

[Klepl-Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

'minuam'. nam ait Ennius (*v. p.1720,79*)... quem Caper secutus, cum de praepositione ex tractaret, hoc exemplum posuit... alii '-bo' male putant 'complebo' esse... alii '-bo numerum' dicunt esse 'finiam tempus statutum' *eqs.*

p. p. p. **explētus,** -a, -um *pro adi. (subst. v.p.1718,8). translate:* 1 *i. q. plenus:* PLAVT. Asin. 405 *homo* Aeacidinis minis animisque -us incedit. HIER. epist. 28, 5 p. 229, 17 *erroribus* totus mundus -us est (repletus *A*², plenus *B*²). 2 *fere i. q. perfectus, abundans aliqua re ita, ut omnia in se contineat neque quicquam adici possit:* CIC. fin. 2, 48 habes undique -am et perfectam... formam honestatis. 3, 32 quidquid... a sapientia proficiscitur, id continuo debet -um esse omnibus suis partibus. 4, 57 eam esse *vitam beatam,* quae -a sit omnibus iis rebus, quas natura desideret (off. 2, 18 ea, q. n. d., -a cumulataque habeamus). 5, 37 ac. 2, 21. Tusc. 5, 39 beatum est, cui nihil deest et quod in suo genere -um atque cumulatum est (*cf.* nat. deor. 2, 37 *nihil est* praeter mundum, quoi nihil absit quodque undique aptum atque perfectum -umque sit omnibus suis numeris et partibus). 3 *fere i. q. completus, praestitus:* PRVD. psych. 612 -um... modum naturae non trahat extra (*sc. nos tenui re satisfactos*).

deriv.: explebilis, explementum, expletio, expletivus, expletor. *compos.*: inexpletus. *Klepl-Hiltbrunner.*

explētio, -ōnis *f. ab* explere. *scribitur* explit-: SERM. Caspari p. 210, 15 (*SG*, -plet- *B*). *v. et l. 45.* GLOSS.ᴸ II Abav. EX 97 -o satisfactio. *inde a* CIC., ITALA. [*variat c.*: explanatio: CIC. fin. 5, 40 (*R*, -o *rell.*). explicatio: *v. infra l. 75. cf. et p. 1723, 41.*]

A *fere i. q. saturitas (syn. l. 38), satisfactio (sc. appetitionum sive corporis sive animi):* CHALC. comm. 253 p. 286, 11 ut neque de inopia (*opp.*) queri possit nec -e nimia gravetur (*gr. Plato rep. 571ᵉ* πλησμονῇ). HIL. myst. 1, 39 p. 28, 5 comestio ad vesperum in carne, -o autem mane significatur in manna (*ad Vulg. exod. 16, 12* replemini). RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 91, 13 *in doctrina* non est ei (*i. animae*) plena et perfecta desiderii sui et amoris -o. AVG. immort. 13, 21 p. 1032 ad nullam suae cupiditatis -em pervenire *animum.* serm. coll. Morin p. 206, 24 non est -o ista indigentiarum. CASSIAN. conl. 2, 24, 1 p. 63, 7 ut quattuor paxamatia comedens desiderata saturitate frueretur et -em ventris sui.. conpararet (*antea*: repleret ventris ingluviem. 5, 11, 1 p. 131, 16 *gastrimargia* -e ventris et... escarum voracitate laetatur).

B *fere i. q. consummatio, perfectio (acced. gen.: obi. saepe. ident.: l. 54):* 1 *praevalet notio complendi:* a *fere i. q. status plenus et perfectus:* CIC. fin. 5, 40 in ea... -e naturae summi boni finem consistere (*v. l. 26*). ITALA II Macc. 6, 14 (rec. P) gentes expectat... dominus, donec perductos ad -em (explectionem *trad.*) peccatorum puniat (ἐκπλήρωσιν, *Vulg.* in plenitudine. CONSVLT. Zacch. 3, 7 p. 109, 32 delictorum). VICTOR CAP. frg. Spicil. Solesm. I p. 287ᵇ ab -e quadrati *numeri* defecerunt quinque. b *i. q. actio plenum perfectumve reddendi:* VIRG. gramm. epist. 3 p. 148, 29 *'figurae' adhibentur* propter sensuum -em (*seq.* per hanc figurarum assumptionem perfectiores et pleniores redduntur sententiae).

2 *praevalet notio finiendi:* a *de actione, opere sim., fere i. q. transactio, confectio:* RVFIN. Orig. in num. 27, 6 p. 265, 6 unum... opus utriusque manus est atque una perfectionis -o (*v. l. 42*). Orig. princ. 3, 6, 1 p. 280, 16 quo... in fine demum per operum -em perfectam sibi ipse similitudinem consummaret (OP. imperf. in Matth. 5 p. 669ᵃ·ᶠⁱⁿ· -o alicuius o. magni... fit causa iactantiae. GREG. M. moral. 21, 5 p. 191ᶜ hostis... usque ad -em operis luxuriam exercet). Basil. reg. 2 p. 491ᶜ inest nobis... facultas ad huius mandati -em. VITAE patr. Iurens. 3, 6 p. 156, 17 nemo... eum umquam... in... sinaxi ante -em conspexit egredi foras. BENED. reg. 17, 7 post -em... trium psalmorum. b *de promissis, praedictis, spe sim., fere i. q. eventus, effectus:* THEOPHIL. Hier. epist. 98, 8, 3 p. 193, 19 dictorum potentiam -e rerum probans, ut, quidquid sermo pollicitus est, gestorum veritas exhiberet. VVLG. Hebr. 6, 11 sollicitudinem ad -em spei usque in finem (πληροφορίαν. *cf.* Ps. PRIMAS. *ad l.* p. 723ᴮ -o... spei est adeptio rerum, quas nos consecuturos speramus). RVFIN. Adamant. 2, 16 p. 91, 8 Christus -o legis non est (πλήρωμα). Orig. in Rom. 5, 8 p. 1039ᴮ baptismus Ioannis -o erat veterum, non inchoatio novorum. CONC.ˢ I 5 p. 175, 37 ad -em reliquorum et mortem... suscipit *Christus.* APRING. in apoc. 21, 17. c *de tempore, fere i. q. decursus, finis:* VVLG. lev. 23, 16 numerabitis... septem hebdomadas plenas usque ad alteram diem -is hebdomadae septimae. act. 21, 26 adnuntians -em dierum purificationis (ἐκπλήρωσιν, explicationem *D*, finem *D*ᵐᵍ·). DIONYS. EXIG. epist. de pasch. 1 p. 488ᴮ post -em XCV annorum. d *regni, fere i. q. finis, interitus:* SERM. Caspari p. 209, 7 in -e... Romani regni necesse est saeculum consummari (*antea*: coeperit regnum R. gladio consummari. p. 210, 15).

***explētīvus,** -a, -um. *ab* explere. *scrib.* -pli-: SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 454. *deficit masc. (neutr. v. p. 1722, 49). legitur inde a Palaem., Aspero, Scauro. gr.* παραπληρωματικός, *v. p. 1722, 9. 50.*

t. t. gramm., de parte orationis (fere coniunctione, quae sensu orationis non mutato explendi et ornandi causa quasi abundanter additur): A *strictius: coniunctio -a:* 1 *notabiliora:* a *definitur usus:* SERV. gramm. IV 418, 14 -ae dicuntur coniunctiones eo, quod additae illud, quod minus fuerat, explere contendunt *eqs.* CLEDON. gramm. V 73, 25 -ae sunt, quae additae ornant sensum et pondus adiciunt, detractae nihil derogant *eqs.* (POMP. gramm. V 266, 21 quare... dictae sunt -ae et non ornativae? *eqs.* [GRAMM. suppl. 264, 14]. GRAMM. suppl. 157, 1). EXPLAN. in Don. gramm. IV 516, 13 quae sensum explent, quae apud Graecos παραπληρωματικοί dicuntur. PRISC. gramm. III 110, 7 -ae coniunctiones, quantum ad sensum, plerumque supervacue ponuntur. ISID. orig. 1, 12, 3 -ae dictae, quia explent propositam rem. b *disceptatur de voce (v. l. 6):* VIRG. gramm. epist. 6 p. 170, 24 -ae, sive, ut melius dicimus, discretivae *eqs.* c *-a species enumeratur inter quinque coniunctionum potestates (aliter l. 19):* CHAR. gramm. p. 290, 3 B. (*ex Cominiano*) potestas coniunctionum in quinque species dividitur. sunt enim copulativae, disiunctivae, -ae, causales, rationales. DON. gramm. IV 364, 36 *al.* DIOM. gramm. I 415, 29 EXPLAN. in Don. gramm. IV 516, 6. *et al.* *subtilius genus, q. d. -um, dividitur in species:* CHAR. gramm. p. 291, 22 B. (*ex Palaem.*) *sunt coniunctiones* subiciendi, quas Palaemon -as ait, hae: equidem, enimvero; repletivae ἀναπληρωματικοί: saltem, tamen, tandem, ne, adeo; inlativae: quamquam, quamvis, etsi, tametsi; finitivae: dum *eqs.* d *ex doctr. metrica:* MART. CAP. 3, 286 -ae coniunctiones breves sunt, nisi positio fecerit longas (FIN. METR. gramm. VI 238, 18).

2 *exempla coniunct. -arum afferuntur (v. et l. 20):* EXPLAN. in Don. gramm. IV 560, 21 -as Scaurus sic posuit: quidem, equidem, quoque, autem, tamen, porro (CHAR. gramm. p. 290, 5 B. [*ex Cominiano*]. MAR. VICTORIN. gramm. VI 203, 8. *et al. cf.* DIOM. gramm. I 415, 32 *eadem series augetur per*: profecto, deinde, saltem, nimirum, vero). SACERD. gramm. VI 445, 1 -ae... decem: quidem, equidem, saltem, videlicet, quamquam, quamvis, quoque, autem, vero, etsi (*cf.* DON. gramm. IV 364, 36. *et al.*). DON. Ter. Andr. 278. Eun. 312 'adeo'... pro -a coniunctione est modo, in quibusdam omnino non legitur (*v. l. 42*). Phorm. 231 'tandem' (SERV. auct. Aen. 1, 369. *et al.*). SERV. auct. Aen. 1, 39 'ne'. 4, 424 'atque'. 8, 532 hic 'profecto' vetuste pro -a coniunctione positum. 12, 502 'que'. *al.* VLT. SYLL. gramm. IV 251, 15 quidem, equidem, quoque, tamen, nempe. MART. CAP. 3, 272 've'.

B *laxius: varia generis -i:* PROB. inst. gramm. IV 143, 34 -ae speciei coniunctiones (*al.* AVDAX gramm. VII 349, 17). DON. Ter. Eun. 204 'adeo'... -a particula (SERV. auct. Aen. 1, 331. 1, 335. 10, 673 Asper 'quosne' legit et adnotavit: 'ne' pro 've', quasi -a particula. SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 454 'nedum'). 258 'saepe' -ae significationis est. PRISC. gramm. III 479, 32 syllaba... 'dum' solet -a inveniri, ut quidum, agedum, adesdum.

f. **explētīva,** -ae (*sc. coniunctio*) *pro subst.* SERV. auct. Aen. 9, 707 hic 'quondam' pro -a posuit.

n. **explētīvum,** -ī *pro subst.* GLOSS.ᴸ II Philox. EX 147 -um παραπληρωματικόν. *i. q. -a coniunctio:* DON. Ter. Phorm. 123 'qui' aut -um est aut pronomen (SCHOL. Ter. p. 71, 16).

explētor, -ōris *m.* *ab* explere. *qui explet, consummat:* HIER. adv. Pelag. 1, 32 p. 525ᶜ cum... se imitatorem, immo -em operis... Cypriani... esse fateatur. EVSTATH. Bas. hex. 2, 6 p. 886ᶜ *spiritus sanctus* trinitatis -r est (*gr. p. 44ᴬ* πνεῦμα... συμπληρωτικόν).

explicābilis, -e. *ab* explicare. 1 *sensu passivo: quod explicari potest (opp.: v. l. 67. 70):* a *id ex quo exitus inveniri potest:* SEN. epist. 101, 8 collecta mens -i formidine agitatur (*locus coni. variis frustra temptatus*). MELA 1, 56 *Psammetici labyrinthus* magno et -i tamen errore perplexus est. b *quod ratiocinatione vel verborum expositione patefieri potest:* PLIN. nat. 4, 98 ad Scaldim usque fluvium... accolunt gentes haut -i mensura. TERT. carn. 16 l. 30 p. 231 noli constringere -em sensum. CHALC. transl. p. 50ᶜ simulacra sunt vere existentium rerum miro quodam vixque -i modo formata (δυσφράστον). AVG. c. Iul. 5, 3, 10 p. 789ⁱⁿⁱᵗ· alio quocumque vel -i vel inexplicabili modo). BOETH. mus. 1, 1 p. 179, 6 id non obvium neque cuilibet -e esse potest. c *quod expediri potest:* CASSIOD. or. frg. 474, 18 e⟨x⟩plicabil⟨ia⟩ subire fortis, impossibilia (*opp.*) temptare dementis est. *de debitis, i. quae solvi possunt:* CASSIOD. or. frg. 465, 18 repetitio nisi -is non tenet debitorem.

2 *sensu activo: qui alqd. explicat, perficit:* ARNOB. nat. 1, 16 p. 12, 12 istud, quod dicitur, quale sit, -i non potest conprehensione cognosci. CASSIOD. var. 5, 8, 1 p. 148, 23 novit... prudentia... delegata -i procurare consilio. 11, 37, 3 p. 351, 10 actus ipsorum (*i. praetorianorum*) nostra gloria est,... virtus -is iussionum. *de homine:* GLOSS.ᴸ V Aa E 107 efficax perfector quilibet rei, in omnibus persistens,... perfectus et -is in omnibus (972 -is, perfector omni⟨s⟩ rei. GLOSS. V 499, 53 patrator, perfector).

adv. **explicābiliter.** *de forma:* DIOM. gramm. I 406, 7 *adverbia* quaedam ex nominibus appellativis derivata in 'ter' syllabam exeunt, quotiens dativus casus i littera terminatur, ut... explicabili -r. *fere i. q. accurata expositione:* SACERD. gramm. VI

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

496, 11 praestantissimi viri iussionibus libens arbitror libro secundo nos -r oboedisse.
compos.: inexplicabilis.

explicanter *v. p. 1738, 64.* **explicātē** *v. p. 1739, 20.*

***explicātio**, -ōnis *f.* *ab* explicare. *scribitur*: explctionem (*sc. litt. ligaturis, ut vid., a lapicida bis neglectis*): *v. l. 40.* Gloss. εὐλύτωσις, ἐκπλοκή, ἀποπλήρωσις. *legitur inde a* Cic. [*ll. vv.: v. l. 33. 45. 63. 66. p. 1721, 26.* *e coni.: v. l. 17.*]

I *i. q. explicandi actio*: **A** *fere i. q. evolutio* (*sc. fere devolvendo, revolvendo; circumvolvendo l. 12*): **1** *proprie*: Cic. div. 1, 127 est quasi rudentis -o sic tráductio temporis. Amm. 23, 4, 7 tormentum ... appellatur ex eo, quod omnis -o torquetur (*v. l. 10*). **2** *translate*: Don. de com. 7, 4 ἐπίτασις involutio (*opp.*) argumenti ..., καταστροφή -o fabulae, per quam eventus eius approbatur. Boeth. cons. 4, 6, 10 W. *v. p. 1728, 18.*

B *fere i. q. solutio*: **1** debitorum: Cic. ad Q. fr. 2, 15, 3 illa ... magni aestumo [me], ἀμφιλαφίαν illam tuam et -em (*Schuetz*, exspectationem *codd.*) debitorum tuorum. **2** *quaestionum, quae cogitatione, deliberatione solvuntur* (*pendet interr. obl. l. 21; cf. et infra l. 61*): Cic. Phil. 7, 1 quarum rerum etsi facilis -o videtur. orat. 36 nec facilis -o, quae forma maxume excellat. Vitr. 1, 2, 2 inventio ... est quaestionum obscurarum -o. 9 praef. 10. Qvint. inst. 1, 10, 49 quaestiones, quibus difficilior alia ratione (*i. sine geometria*) -o est.

C *i. q. actus ita -andi, ut alqd. perficiatur*: **1** *usu generali*: *in locutione* '-em habere' (*aliter l. 69. 82*) *i. q. perfici posse*: Vitr. 10, 16, 5 si *terebra foramen* ... voluerimus palmare facere, non habet -em. **2** *definite: -o*: **a** *rerum corp.*: **α** *aedificiorum sim., fere i. q. exstructio* (*syn.* collocatio *l. 31*): Vitr. 1, 3, 1 altera *pars aedificationis* est privatorum aedificiorum -o (*syn.* conlocatio). 1, 5, 1 moenium conlocandorum -o (*aliter infra l. 70*). 5, 9, 3 omnis operis. 5, 9, 9 ambulationum. 7, 5, 6 fastigiorum -es (*G*, explitionis *H*, expolitionis *S*). Itala II Macc. 2, 9 (recc. BM) sacrificium dedicationis altaris (*om. M*) et (*om. B*) -is templi (τελειώσεως, *Vulg.* consummationis). **β** *navium, fere i. q. fabricatio*: Clavd. Don. Aen. 11, 325 p. 462, 10 *ne* multa viderentur, quae perquireret -is effectus. **b** *rerum incorp.: fere i. q. muneris, mandati expletio*: Itala lev. 8, 22 (Hesych. in lev. 8, 22 p. 882A) obtulit Moyses arietem ... -is (τελειώσεως, *Vulg.* in consecrationem). Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 478 (= Dessau 9508) post expl(i)c(a)tionem (*v. l. 5*; expletionem *Kroll, Glotta 6, 1915, 366*) legationis rediens.

D *i. q. (-o verbis facta) expositio, explanatio, interpretatio, enarratio sim.* (*fit pingendo l. 77.* *syn.* enodatio *l. 68; opp. v. l. 49*): **1** *in rhet.* (*saepius fere pro t. t.*): Cic. inv. 2, 19 animi adfectionis -e (*J*, examplificatione *M*) curandum est, ut non mirum videatur, si quod ad facinus ... animus accesserit. de orat. 1, 189 est ... definitio rerum earum, quae sunt eius rei propriae, ... brevis et circumscripta quaedam -o (2, 129. part. 31 narratio est rerum -o). 2, 120 illa ... excogitationem (*opp.*) non habent difficilem, -em magis inlustrem perpolitamque desiderant. Brut. 143 *Crasso erat* in disserendo mira -o (*i. facultas -andi*). part. 41 in primis ... commovet -o vocabuli ac nominis. 45 *argumentatio* est argumenti -o (46). 52 facilior est -o perorationis. 121 narratio ... accusatoris erit quasi membratim gesti negotii suspiciosa -o (*cf. l. 49*). Sen. contr. 2 praef. 1 erat -o Fusci Arelli splendida quidem, sed operosa et implicata (*cf.* suas. 2, 10 luxuriosas. 2, 23. 4, 5). 3 praef. 7 non lentas nec vacuas -es, sed plus sensuum quam verborum habentes. 7, 1, 27 in hac -e una et infelici. 9 praef. 1 sententiis, -bus audientis (*i. acc.*) delinire. Sen. epist. 114, 1 ut aliquando inflata -o vigeret, aliquando infracta et in morem cantici ducta. **2** *universe* (*pendet interr. obl. l. 66*; de *l. 71*): Cic. fin. 3, 14 multum ... ad ea, quae quaerimus, -o tua ista profecerit. 3, 73 nec quanta *deis* ... gratia debeatur sine -e (expiatione *Non. p. 232, 31*) naturae intelligi potest (4, 11. 4, 12 Tusc. 5, 68 div. 2, 129). 5, 72 undique completa et perfecta -o summi boni. ac. 1, 32 verborum ... -o (explicari *Γ*) ..., id est qua de causa quaeque essent ita nominata, quam ἐτυμολογίαν appellabant (*cf. l. 52*). nat. deor. 3, 62 -o fabularum et enodatio (*syn.*) nominum. Vitr. 2, 1, 9 neque aliter natura rerum praeceptis physicorum veras patitur habere -es (5 prooem. 5. *aliter l. 26*). 2, 8, 13 ad -em moenium (*aliter supra l. 31*) eorum sum invectus. 4, 9 insequenti *libro* de communium operum reddemus distributionibus -es. Firm. math. 1 prooem. 4 p. 2, 1 omnia, quae veteres fabulae prodiderunt, cum verae rationis -e quaesisti. 2, 20, 13 p. 68, 9. 5 praef. 1 p. 1, 5 *v. p. 1733, 54. al.* Avg. civ. 2, 21 p. 80, 20 D. quaestionis -o (8, 1 p. 320, 11; *syn.* solutione). *et al.* *de picturis quasi narrantibus*: Vitr. 7, 5, 2 pinguntur ... megalographiae habentes deorum simulacra seu fabularum dispositas -es.

II *quae -ando constituuntur, instruuntur, disponuntur: fere i. q. institutum, dispositio* (*domorum l. 82, sensu fere concreto*): Vitr. 4, 2, 6 *antiqui* ea probaverunt, quorum -es in disputationibus rationem possunt habere veritatis. 6, 5, 3 *aedificia* habebunt ... ad omnes res commodas et emendatas -es. 10, 1, 4 maiores ... e rerum natura sumpserunt exempla et ea imitantes ... commodas vitae perfecerunt -es.

explicātor, -ōris *m.* *ab* explicare. [*l. v.: l. 7. v. et l. 66.*] *qui alqd. verbis explicat, explanat* (*cf. syn. l. 7*): Cic. inv. 2, 6 ut ... omnes, qui quod illi (*i. artis rhetoricae inventores*) praecipiant velint intellegere, ad hunc (*i. Aristotelem*) quasi ad quendam multo commodiorem -em (*om. M*[1]) revertantur. orat. 31 *Thucydides* rerum -r prudens, severus, gravis. Hier. epist. 28, 2, 2 p. 228, 2 Aquila, qui verborum Hebraeorum diligentissimus -r est (explanator *KQ*). Avg. epist. 31, 7 p. 7, 3 tres libros ... utinam tam grandis quaestionis ita -es ut grandes.

f. **explicātrīx**, -īcis. Cic. ac. 1, 32 vis dicendi ... -x orationis perpetuae ad persuadendum accommodatae.

1. explicātus, -ūs *m.* *ab* explicare. *i. q. explicatio*: *proprie, de cruribus -tis, porrectis, motis*: Plin. nat. 8, 166 *asturconibus* non vulgaris in cursu gradus, sed mollis alterno crurum -u (*F*[1], -cat *F*[2]) glomeratio, unde equis tolutim capere incursum traditur arte. *translate, i. q. explanatio*: Cic. nat. deor. 3, 93 quam esset obscura et quam difficiles -us haberet *natura deorum*.

2. explicātus, -a, -um *v. p. 1738, 68.* **explicitus**, -a, -um *v. p. 1739, 27.*

***explico**, -āvī *et* -uī, -ātum *et* -itum, -āre. *ab* ex *et* plicare; *gr.* ἐκπλέκω (*v. l. 48*); *cf.* implicare. *scrib.* explec-: Cod. Theod. 8, 5, 1, 1 (*R*). *al.* Oros. hist. 1, 2, 51 (*D*). *al.* Alc. Avit. hom. 21 p. 137, 32 Greg. Tvr. Franc. 2, 9 p. 73, 23 Ven. Fort. vita Sev. 7 p. 223, 19. Not. Tir. 76, 6 explecat. splic-: Ven. Fort. Mart. 4, 382 (*P*[1]). *notatur* explic: *p. 1731, 51. v. et p. 1738, 35.* *de formis*: Gell. 1, 7, 20 *Cicero* '-vit' dicere maluit quam '-uit', quod esse iam usitatius coeperat; ... at si '-uit' diceret, inperfecto et debili numero verborum sonus clauderet (*cf.* Diom. gramm. I 372, 18 -o, -ui, quoniam et plico plicui, ut Vergilius [*seq.* georg. 2, 280], sed -vi legimus, ut est apud Ciceronem [*seq.* Tull. frg. 2. *v. et* Macr. exc. gramm. V 607, 3]. Phoc. gramm. V 431, 17). -avi, -atum *habent* Plavt., Cic. (*at cf. l. 53. p. 1738, 70*), Lact., Firm., Hier., Avg. *et al.*; -ui, -itum *metri causa praeferunt poetae dactylici.* *alioquin usus promiscuus.* *de coniug.* (*v. et p. 1738, 30*): Char. gramm. p. 472, 18 B. (*inter* verba activa coniugationis primae). *coniunct. praes.* -ias: Greg. Tvr. stell. 36 p. 870, 20. [*inter* verba deponentia (*falso*): Cledon. gramm. V 56, 17 -or (expiscor *corr. Heraeus*; exspatior *Keil*).] *de notione* (*nota vi praep. auctiva p. 1739, 42*): Synon. Cic. p. 416, 23 B. p. 422, 28 *v. p. 1604, 74. 76.* Non. p. 269, 14 conficere, -are (*seq.* Cic. off. 2, 9). p. 299, 24 -are, ostendere, explanare (*seq.* Cic. div. in Caec. 27 off. 3, 33). p. 299, 27 -are, emittere, extendere (*seq.* Verg. georg. 2, 335 Cic. rep. 3, 11 Varro Men. 465). p. 300, 2 -are, exserere (*seq.* Cic. off. 3, 81). Gloss.L I Ansil. EX 990 -et expediat. II Arma E 107 experiuntur -ant. 116 -asti effica⟨citer⟩ egisti. Abav. EX 40 exemptus sublatus exclusus -itus. III Abol. EX 86 expedi eloquere -a. *v. et p. 1604, 83.* V Aa E 973 -at patrat. II Philox. EX 146 -at ἀπαλλάσσει. Gloss. ἀποπληρῶ -o consummo sarcio. εὐλυτῶ expedio -o enodo. ἐκπλέκο⟨υ⟩σιν. *v. p. 1605, 1. 1738, 43. 1739, 40.* *legitur inde a* Plavto, Accio, Varrone, Cic. [*it.* spiegare, *raet.* splajer, *prov.* esplegar. *M.-L.*]

[*variant*: **1** *formae* (*in codd.*): -ui *et* -avi: Flor. epit. 1, 17, 5 Vvlg. Is. 24, 18 Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 1 p. 85, 10 *al.* -itus *et* -atus: Cic. fat. 44 -ata (*V*, -ita *AB*). Att. 9, 7, 4 (-ata *ms EO*[1] [*?*] *P*, -ita *MbdO*[2]). Qvint. inst. 2, 20, 7 -atae (*A*, *Ps. Cassiod. rhet. 5 p. 501, 26*, -itae *BP*). Ps. Qvint. decl. 8, 22 p. 166, 12 Vvlg. Sirach 32, 2. Oros. hist. 1, 2, 51 -ati (*ABtD*, -iti *rell.*). 3, 3, 3 -ata (*RD*, -ita *LP*). Boeth. herm. sec. 1, 1 p. 25, 21 Cassiod. inst. 1, 17, 1 p. 56, 5 *al.* **2** *verba*: Hier. epist. 18A, 16, 2 p. 96, 10 -uimus (*cett.*, inplevimus *W*). 52, 3, 3 p. 417, 7 -are (*cett.*, explere *ΣB*, servare *εP*. Pavl. Nol. carm. 27, 585 explevit [*GR*]. *v. l. 65. 69. p. 1714, 50. 1731, 60*). Clavd. 2, 8 -uere (*V*[1], exposuere *V*[2]. *item*: Svlp. Sev. Mart. 26, 3 -are [*F*[2], exponere *rell.*]). Novell. Theod. 1, 3 -antium (*rell.*, agentium *O*). Boeth. cons. 4, 6, 15 W. -atur (*rell.*, ampli[c]atur *P* [*corr. Bieler*]). Iord. Get. 258 -bant (*OBXY*, celebrabant *rell.*). Bened. reg. 52, 9 -ito (*O Ts marg.*, expleto *S T suprascr.* [*v. l. 59*]). *v. et p. 1703, 82. et al.* *e coni.*: Cic. Att. 16, 14, 4 (explicatorem *codd.*, -aturum *edd.*). Liv. 44, 38, 5 (inplicatam *V*, *em. Gronov*). Frontin. strat. 2, 3, 14 (displicitum *HP*). Tiberian. carm. 3, 2 [expleat *cod.*, *em. Rohde*). *suppl.*: Fest. p. 181. *dub.*: Ps. Qvint. decl. 7, 6 p. 139, 7.]

***praevalente notione*:**

I ***pandendi, extendendi*** (*paulo aliter p. 1725, 58*): **A** *strictius* (*respicitur aliquatenus ex quo statu alqd. -etur*): *alqd. complicatum, applicatum (incurvatum v. p. 1726, 9), inclusum, contractum, coactum coartatumve (v. p. 1725, 46), conturbatum (p. 1725, 39. 1727, 29), conglobatum expandere*: **1** *in universum*: **a** *velum, vestem sim.*: Plavt. Mil. 1317 ventus operam dum dat, ut velum -ent (*cf.* Sen. dial. 4, 31, 5 gubernator numquam ... totos sinus securus -uit; *opp.* contrahendum). Cic. de orat. 1, 161 non -ata veste (*i. stragula*) neque proposito (*syn.*) argento *eqs.* (*cf. p. 1727, 36*). Liv. 21, 58, 7 nec -are quicquam (*sc. lintea tentoriorum*) ... poterant. Sen. nat. 1, 5, 12 *colorem* quae optimum habet, non, quomodocumque -atur (-etur *δ*), ostendit *purpura*. Petron. 14, 5 -uimus mercem

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*i. pallium.* PRVD. perist. 10, 841 *mater* -bat pallium). CLAVD. carm. min. 30, 143 per litora vestes -at *Nausicaa*. *sim. de retibus venatoriis*: MART. 1, 55, 8 cui licet ... ante focum plenas -uisse plagas.

b *ad corpus animale pertinentia (cf. et infra l. 51)*: *α pinnas, alas sim.*: Ov. am. 2, 6, 55 -at ipsa suas ales Iunonia pinnas ([medic. 34. *v. l. 8. 10*]. APVL. met. 2, 4 *Victoria* pinnis -itis [PRVD. c. Symm. 2, 29 quamvis ... Victoria pinnas -et (-it *l. v.*)]). PHAEDR. 3, 18, 8 pictis ... plumis gemmeam caudam -as. SEN. Oed. 165 mors atra ... omnes -at alas (MART. 13, 70, 1 gemmantes -at alas *pavo*. CYPR. GALL. iud. 39 concitus -at alas au⟨st⟩er et umbrosis obducit sidera nimbis).

β digitos, manus (fere i. q. aperire e. g. l. 16. 17), bracchia, membra, artus extendere: SEN. dial. 6, 20, 3 alii bracchia patibulo -uerunt. QVINT. inst. 11, 2, 84 -antibus se in proferenda manu digitis (11, 3, 92. 11, 3, 94). 11, 3, 100 gestus, quo manus ... simul -atur atque convertitur (11, 3, 102; *opp.* contrahit. Ps. QVINT. decl. 1, 11 p. 13, 18 totam m. -uit, omnes digitos diligenter expressit *parricida murum cruentans*. SERV. auct. Aen. 1, 93 palmas: m. -itas). AVIEN. Arat. 414 *aurigator* in spatium membra -at. DRAC. Romul. 10, 232 -at artus *supplex*. EVGRAPH. Ter. Eun. 729 impedita omnia sunt vino, ut membra se ad actus suos -are non possint.

γ corpus omne per membra: i. q. humi prosternere: *hostiliter, sc. victum*: LVCAN. 4, 629 *Hercules* omnem -uit per membra virum (*i. Antaeum*). 5, 81 adhuc rudibus Paean Pythona sagittis -uit (STAT. Theb. 1, 569 Pythona deus ... perculit ... Cirrhaeique dedit centum per iugera campi vix tandem -itum). *ad quietem*: CALP. ecl. 1, 5 vaccae molle sub hirsuta latus -uere genista (PERVIG. Ven. 81). STAT. Theb. 10, 142 *Somni* aura solo volucres pecudesque ferasque -at. 10, 277 hunc temere -itum stratis *trucidat Thiodamas*. *in morte*: SIL. 2, 147 *Mopsus* membra super nati moribundos -at artus. STAT. silv. 5, 3, 261 te torpor iners et mors imitata quietem -uit. DRAC. Romul. 8, 43 cunctos mors -at una.

δ crines (i. q. comere): VARRO ling. 5, 129 pecten, quod per eum -atur capillus.

ε frontem (fere i. q. lēvigare, componere): HOR. sat. 2, 2, 125 Ceres ... -uit vino contractae seria frontis (PORPH. *ad l.* tristitiam -uit vino). carm. 3, 29, 16 mundae ... cenae ... sollicitam -uere frontem (IVL. VAL. 1, 4 p. 9, 9 frontem in laetitiam).

c *res naturae (v. et p. 1727, 1)*: *α mare turbidum (i. q. complanare, sedare)*: SEN. Herc. O. 456 turbidum -ui mare (ARNOB. nat. 1, 46 p. 30, 9 *ad vocem Christi* insana -bant se maria ... tempestatesque sidebant). *inde per imag., ut vid. (cf. et p. 1727, 29)*: PRVD. perist. 10, 23 *Christus* -bit, quos ... daemon tumultus ... moverit. *β montes (aliter p. 1726, 62)*: LVCAN. 6, 477 *magico carmine incantati* montes -uere iugum (*i. prosternebant iuga, ut in planitiem redigerentur*). *γ aēra coactum (fere i. q. exprimere l. 50. 52, tenuando distendere l. 48)*: SEN. nat. 5, 6 sol causa est venti fundens rigentem aera et ex denso coactoque -ans. LACT. opif. 11, 4 ut ... spiritum reciperet *viscus*, dum vitalis ventus per illam spargitur raritatem, et eundem ... redderet, dum se ex illo -at. SIDON. carm. 5, 341 ganea ... perenni pressus acescentem stomachus non -at auram (*v. l. 4*). *δ varia*: COLVM. 5, 6, 21 *vitis serendae* radices ... omnes -emus et depositas ... operiamus. *fere i. q. sternere*: GARG. MART. pom. 2, 2 *persicorum semina* in umbra -antur et biduo ventilata *eqs.* (*opp.* conponuntur).

d *rem incorp.*: *v. p. 1732, 59.*

2 *notione vel speciali vel technica*: **a** *accedente notione evolvendi (aliter p. 1727, 60), crescendi sim.*: *α proprie: ramos, frondes e gemmis turgescentibus efferre, dispandere (aliter p. 1727, 5. syn.*: diffundere *l. 62.* extendere *l. 66.* trudere *l. 61. 64)*: VERG. georg. 2, 335 pampinus ... trudit gemmas et frondes -at omnis. COLVM. 4, 17, 7 per plura bracchia materias diffundit et facilius eas -at undique subnixa *vinea*. PRVD. psych. 886 sceptri gestamen ... floriferum, sicco quod germina cortice trudens -uit tenerum ... decorem. EVSTATH. Bas. hex. 5, 3 p. 912B consurgit tot numero sursum calamos -ans *semen*, quot deorsum radices extenderit (*gr. aliter*).

β translate: qualitates quodam modo vel rebus vel animantibus fere ingenitas proferre, excolere (emendare l. 78) sim. (homines l. 82. acced. ad: *l. 71. 74)*: CIC. rep. 3, 11 quae virtus (*i. iustitia*) praeter ceteras totam se ad alienas utilitatis porrigit atque -at (*v. p. 1724, 42.* SEN. epist. 85, 40 sapiens virtutem, si licebit, in divitiis -bit, si minus, in paupertate. CASSIOD. var. 11, 10, 1 p. 340, 13 ministeria naturae ... virtutes suas -are nequeunt ad salutem *aegroti. cf.* SEN. epist. 66, 7 *virtutis* species). off. 3, 81 -a atque excute intellegentiam tuam (*cf. p. 1724, 43*). VITR. 10, 13, 3 tunc primis gradibus positis ad id genus machinationis postea ... Polyidos Thettalos pluribus generibus et facilioribus -vit. SEN. dial. 7, 22, 1 maior materia sapienti viro sit animum -andi suum in divitiis quam in paupertate (9, 3, 2 habet, ubi se etiam in privato laxe -et magnus animus. epist. 72, 1. 109, 15; *syn.* intendet). 9, 5, 4 utcumque fortuna permittet, ita aut -bimus nos aut contrahemus (*opp.*). epist. 38, 2 *semen*, cum occupavit idoneum locum, vires suas -at (*paulo aliter*: AVG. civ. 22, 24 p. 611, 24D. ut numeros suos -ent semina et a quibusdam latentibus ... involucris in formas visibiles ... evolvant [*sic syn.* gen. ad litt. 5, 4 p. 143, 3]). 42, 3 instrumenta illis *vitiis* -andae nequitiae desunt. ARNOB. nat. 1, 45 p. 30, 3 articuli mobilitates iam ingen⟨i⟩tas -bant. FIRM. math. 4, 1, 4 divinitatis suae -are substantiam *non poterit animus*. AVG. gen. ad litt. 4, 33 p. 133, 6 in illo umore ovorum iam erant omnia, quae per numeros certos dierum coalescunt et -antur quodammodo. *ratione simili*: MART. 1, 103, 8 -at ... cenas unica mensa duas (*cf. p. 1732, 6*).

b *incurvata in rectum revocare*: *α ligna (aliter p. 1727, 16)*: SEN. dial. 3, 6, 1 hastilia detorta, ut corrigamus (*syn.*), adurimus et adactis cuneis non ut frangamus, sed ut -emus, elidimus. epist. 50, 6 curvatas trabes calor -at (*syn.* in rectum ... revocabis). *β homines (in imagine)*: OP. imperf. in Matth. 33 p. 811a.med. gentes ... nullo modo possunt -are se (*i. erigere corpus ad aspectum dei*) ... idololatria sua curvati.

c *t. t. in re militari (cf. Bojkowitsch, WSt. 45, 1927, 225)*: *α c. acc. subst. (acced.* per, *sc. c. notione expediendi: l. 45 [aliter l. 41])*: CAES. civ. 2, 26, 4 priusquam plane legiones -ari et (*β*, -ret ut *σ*) consistere possent. HIRT. Gall. 8, 14, 2 *impedimentorum* perturbatum et confusum dum -ant agmen *Galli* (LIV. 2, 59, 7 e castris. 10, 20, 3 tantum iam praedae hostis trahere, ut vix -are agmen possint. 30, 5, 3. 42, 66, 7 VAL. FL. 5, 560). BELL. Afr. 59, 4 spatium equitatus -andi. BELL. Alex. 14, 1 spatium ..., quod satis esse ad -andas naves videbatur (*cf.* 14, 5 ei, qui intrassent *vadum angustum* ... ad -andam classem ... impeditiores fore videbantur [15, 3 VELL. 2, 79, 5]. NEP. Them. 4, 5 multitudo navium. LIV. 36, 44, 1 dextrum cornu praefectos navium ad terram -are iubet [*v. l. 30*]). VERG. georg. 2, 280 longa cohortes -uit legio. LIV. 1, 27, 6 ordines -at (2, 46, 3 vix -andi ordinis spatium Etruscis fuit. 3, 60, 10. 37, 23, 10 ut ordo omnium navium ad terram -ari posset [37, 29, 7. *v. supra l. 23 sqq.*]. FRONTIN. strat. 1, 4, 2 Agesilaus ... ordinem captivorum ab utroque latere exercitus sui -uit. FRONTO p. 127, 13 N. [*Hauler, WSt. 45, 1927, 131*[4]] *in imag. de instr. rhet.*: post principia ordo -andus [m^2, hastandus m^1]. PANEG. 12, 9, 1 -ari statim in frontem ordines [*syn.* extendi latius]. AMM. 14, 2, 17). LIV. 4, 21, 9 in aggere murisque -at copias (SEN. benef. 6, 31, 3 CVRT. 4, 9, 10). 4, 27, 4 acies (CVRT. 4, 12, 19 PANEG. 8, 16, 2 SIDON. epist. 3, 3, 4. *v. vol. I 408, 20*). SEN. suas. 2, 1 licet metuentibus -et inutilem numerum *Xerxes*. SEN. Phoen. 628 licet arma longe miles ac late -et. dial. 7, 4, 1 exercitus ... recta fronte -atur. LVCAN. 6, 9 turmas (TAC. ann. 13, 38, 3). 7, 417. FRONTIN. strat. 1, 6, 1 hostes -ato per utraque latera milite clausit. 2, 2, 1 phalangi regis Pyrrhi -itae resisti non posse. TAC. ann. 2, 80, 3 pro munimentis castelli manipulos -at *Piso*. CLAVD. 5, 352 hic ultrix acies ... -uit cuneos. *in imag.*: HOR. carm. 4, 9, 44 quotiens ... iudex honestum praetulit utili ..., per obstantes catervas -uit sua victor arma (*v. l. 17*). QVINT. inst. 12, 9, 2 oratio ... aequo congressa campo totas vires populariter -bit (*cf. totum locum. v. et supra l. 33*). *β refl.*: CAES. civ. 3, 93, 4 equites ... se turmatim -are ... coeperunt. PRVD. perist. 11, 204 nec minus Albanis acies se ... portis -at et longis ducitur ordinibus. *γ abs.*: SORT. Sangall. 15, 11 cave, quia adversus te -uit adversarius (*cf. p. 1728, 35*).

B *laxius (i. fere sine respectu alicuius status prioris)*: **1** *i. q. dilatare (diffundere), extendere*: **a** *proprie*: *α de locis*: Ⓘ *i. q. dilatare, laxare*: CIC. Att. 4, 16, 8 ut forum laxaremus (*syn.*) et usque ad atrium Libertatis -remus. Ⓘⓘ *i. q. extendere, porrigere (refl. [l. 59. 63. 65. 73. 75] et mediopass. [l. 65. 68. 69. 70. 71. 78. 79. 80]: fere i. q. iacere.* in *l. 64)*: Ⓐ *terrestria (v. et l. 80), maria (l. 70 sqq.)*: LVCAN. 1, 474 tauriferis ubi se Mevania campis -at (*sic de oppido*: AVIEN. orb. terr. 1085 *Emesus* diffusa solo latus -at [*cf. l. 65. 72. aliter p. 1725, 27*]). 3, 377 tumulus ... parvum diffuso vertice campum -at (4, 19 -at hinc tellus campos effusa patentis). PLIN. nat. 5, 118 montes ... in hoc tractu fere -ant se (*aliter p. 1725, 44. cf.* SIL. 8, 224 celsus Iapygios qua se Garganus in agros -at). AVIEN. ora 607 in continenti ... arenosi soli terga -a⟨n⟩tur. orb. terr. 21 Libyae sese -at ora. 94. 269 latus hoc terrae diffusius -at agros arvaque tenta patent (407. *cf.* 994 Lydia ... longum latus -at euro). 980. NOT. urb. Const. 4, 3 tertia regio plana ... in superiore parte, utpote in ea circi spatio largius -ato. 15, 11 mare usque mediocris haec ... -atur aequalitas. *mare, stagnum sim. (v. et l. 78)*: AVIEN. ora 65 ut -entur stagna seu iaceant (*syn.*) lacus. 84 ut gurges hic nostri maris longe -etur (404). orb. terr. 215 pontus ... undarum ... procul latus -at (*Dionys. perieg. 147* ἕρπων). 256 sic se forma maris toto procul -at orbe). 750 hinc spumosus item ponti liquor -at aestum. CLAVD. carm. min. 28, 39 *Nilus stagnans* sese patentibus -at arvis. Ⓑ *sim. in mensuratione*: MART. CAP. 6, 610 ut unius partis latitudo ... quingentorum stadiorum mensura tendatur (*syn.*), singula vero stadia centum viginti quinque passibus -ata. 6, 623 *freti Gaditani* latitudo ... ubi prolixior decem milibus -atur. 6, 659 *totius Euboeae* circumferentia ... trecentis sexaginta quinque milibus -ata (*syn.* numeratur). Ⓘⓘⓘ *significantius: fere i. q. satis amplum spatium praebere multitudini*: STAT. Theb. 1, 146 nitebant atria congestos satis -itura clientes. Ach. 1, 29 angustum dominas (*i. Nereidas*) non -at aequor *Hellesponti*.

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β de rebus naturae (cf. et p. 1725, 39), vel extendere vel diffundere: (i) *varia:* CIC. Tim. 14 si universi corpus planum et aequabile -retur (*Plato* 32^a ἐπίπεδον ... γίγνεσθαι). AETNA 167 tantum ... profundi -at errantis *ventos.* CLAVD. 2, 8 orni ... ventis -uere comas (*cf. l. 8*). (ii) *ignem sim.*: MANIL. 1, 837 *de cometa*: tenuis ... capillos (*ML²*, -is *L*, -us *G*) diffusos radiis ardentibus -at ignis ([*M*, -es *GL*]. SEN. Oed. 311 ignis ... verticem caelo tulit et summam in auras fusus -uit comam. *cf.* SEN. nat. 2, 16 fulguratio est late ignis -itus, fulmen est coactus [*opp.*] ignis [epist. 94, 29 scintilla flatu levi adiuta ignem suum -at]. *in imag.*: HIER. epist. 52, 3, 3 p. 417, 7 quod adulescentia ... quasi ignis in lignis viridioribus suffocetur et suum non possit -are fulgorem). VAL. FL. 8, 248 neque se pingues tum candida flamma per auras -uit. AVIEN. Arat. 483 *fax* (*i. stella*) ultima quae mento (*sc. Equi*) sese -at. *nota alqd. in ignes -are, i. fere vertere, transferre:* LVCR. 2, 882 natura ... arida ligna -at in flammas et ⟨in⟩ ignis omnia versat ([*syn.*]. AETNA 26 quae causa ... -et [*CSH*, -at *AR*] in densum flammas [*ordinem verb. miro modo perplexum sic intellegas: densum, sc. saxorum, in flammas vertat*]).

γ res varias: PLIN. epist. 9, 39, 6 latissimum pratum, in quo satis apte ... porticus -buntur (*cf.* MART. epigr. 2, 9 Claudia diffusas ubi porticus -at umbras. 1, 82, 2 haec quae pulvere dissipata multo longas porticus -at ruinas). SVET. Aug. 94, 4 Atia ... somniavit intestina sua ferri ad sidera -arique per omnem terrarum et caeli ambitum. CE 256, 7 tantum caput -at umbris (*de cornibus cervinis; seq. lacuna*).

b *translate: fere i. q. diffundere:* AMM. 22, 7, 10 timore ... per finitimos ... latius -ato. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 192, 32 salvator, qui sedavit tempestatem et tranquillitatem nobis unanimitatis -uit ([-vit *Rustic.*]. *gr. I 1, 4 p. 34, 25* ἁπλώσας). *indicatur in quid (cf. l. 15. p. 1725, 38), mediopass. (l. 33) et refl. (l. 34): fere i. q. procedere, transire:* SEN. epist. 56, 6 illa tranquillitas vera est, in quam bona mens -atur. BOETH. arithm. 2, 4 p. 88, 13 longitudo ... quae a binarii numeri principio in cunctos sese numeros -at (-bit *df*).

2 *accedente notione ostentandi, ante oculos proponendi (syn. l. 39. 48. 52 [v. et p. 1724, 81]. cf. l. 44. 57), ostendendi (syn. l. 41):* **a** *proprie:* SEN. contr. 2, 5, 4 -antur (-atur *exc. 2, 5*) crudelitatis adversus infelicem feminam adparatus (*syn.* proponuntur. *cf.* SEN. epist. 24, 14 *alloquitur mortem*: quid tu rursus mihi flagella et eculeos magno apparatu -as? [*syn.* ostendis]). SEN. benef. 1, 9, 2 cum invidia fortunam suam -uit. 2, 32, 2 -ari ... totum debet, de quo oculis iudicatur. dial. 8, 5, 4 nullam non partem sui -uit *natura* (*syn.* optulerat oculis). epist. 88, 36 qui ... pretiosarum rerum pompam in domo -at (94, 70 luxuriae suae p. *cf.* LVCAN. 10, 109 -uit ... suos magno Cleopatra tumultu ... luxus). PLIN. paneg. 83, 1 magna fortuna ... principum ... intimos ... secessus recludit omniaque arcana noscenda famae proponit (*syn.*) atque -at. PAVL. NOL. carm. 19, 615 *crux christianorum* antemnae speciem navalis imagine mali sive notam (*i. speciem notae*) graecis solitam signare trecentos -at. AVG. catech. rud. 15, 23 p. 66, 7 sermonis exemplum ... -are et intuendum tibi proponere. SIDON. carm. 23, 303 quid dicam ... schoenobatas, gelasianos ... iocos (*v. l. 55*), ... rudentem coram te trepidanter -are? VITAE patr. 6, 3, 14 p. 1012C *vasa venundanda.*

b *translate (v. et l. 53):* PLAVT. Epid. 445 non repperisti ... tranquillum locum, ubi tuas virtutes -es, ut postulas (*aliter p. 1725, 71*). SEN. Med. 678 omnem -at turbam malorum *Medea* (*syn.* promit). QVINT. inst. 10, 1, 47 *Homeri* sententiae omnis litium ac consiliorum -ant artes.

II **volvendi:** **A** *i. q. evolvere, revolvere (aliter p. 1725, 58. opp. involvere l. 63):* **1** *proprie (at v. l. 70):* **a** *fila, funes sim. (aliter supra l. 53):* VITR. 10, 2, 14 ita cum -retur *funis*, volvebat rotas (*opp.* involvit. *cf.* COLVM. 11, 3, 6 funes ... -antur et in longitudinem ... porrecti obruuntur). MART. 4, 54, 10 Lachesis fusos ... sororum -at. *in imag.*: AMM. 29, 1, 6 (*proverbialiter*) rudentem -uit inmensum *Palladius* ([*i. longum et molestum sermonem fecit*]. HIER. epist. 1, 2, 2 p. 2, 5 ut tumida malo vela suspendam, rudentes -em, clavum regam).

b *volumina librorum sim. (sc. complicata) evolvendo aperire, ut legi possint (inde sensu translato fere i. q. legere [perlegere, syn. l. 76]):* CIC. S. Rosc. 101 -et suum volumen illud. Verr. II 2, 106 praetorum litteras ... profer, -a (rep. 1, 14 dabant ... feriae tibi ... facultatem ad -andas tuas litteras). II 2, 190 -ate descriptionem imaginemque tabularum, ut omnes mortales istius avaritiae ... cubilia videre possint. liber -etur (MART. 11, 107, 1 -itum ... usque ad sua cornua librum et quasi perlectum. PRVD. perist. 4, 171 caeli liber -andus tempore iusto. MACEDON. Aug. epist. 154, 2 p. 428, 16 -ui libros tuos *eqs. ibid.* MAXIMIN. Aug. coll. c. Max. 26 extr. p. 742 cum -ueris hunc libellum et ad me transmiseris). Sest. 93 illa villa, quam ipse tribunus plebis pictam olim in contionibus -bat. VAL. MAX. 8, 15, 3 -a totos fastos. MART. 8, 44, 11 centum -entur paginae Kalendarum. QVINT. decl. 268 p. 93, 23 vetera horum (*i. philosophorum*) -ando monumenta. AVSON. 393, 68 p. 248 P. accipe ... nugas, quas tamen -itis nequeas deprendere chartis. *cf. et p. 1737, 82.*

2 *translate (v. et p. 1727, 70): de decursu rerum certo nexu inter se cohaerentium et continua serie sequentium:* CIC. nat. deor. 1, 53 ut tragici poetae, cum -are argumenti exitum non potestis, confugitis ad deum *ex machina* (*item in re scaenica* [*aliter p. 1732, 76*]: APVL. flor. 16 p. 63 reperias ... apud *Philemonem* ... adgnitus [*corr. Casaubon*, adgnatos *F*] lucide -atos). SEN. suas. 6, 7 -antur ... regni delicata convivia (*sc. multis ferculis continuatis. v. et l. 14. aliter p. 1732, 5*). SEN. Oed. 832 ipsa se (te *A*) fata -ent (*sic c. notione terminandi*: Herc. O. 1472 peractum est, fata se nostra -ant. CE 1283, 6 haec ... -uit fatum et tenet hunc tumulum. *cf. l. 11*). benef. 7, 30, 1. nat. 2, 32, 4 alia ratione fatorum series -atur ...: quicquid fit, ... rei futurae signum est (AQVILA rhet. 18 p. 27, 19 *perpetua oratio* ita connectitur, ut ... seriem quandam significatus rerum -et). PETRON. 92, 13 cenae ordinem -ui (PS. QVINT. decl. 2, 5 p. 24, 22 de scelere ... non -uit ordinem quaestionis *pater*). SIDON. epist. 2, 13, 4 *Petronii imperatoris* sic ... spatia vitae custodiebantur, ut per horarum disposita clepsydras -rentur. BOETH. cons. 4, 6, 10 W. ut haec temporalis ordinis explicatio (*v. p. 1723, 15*) in divinae mentis adunata prospectum 'providentia' sit, eadem vero adunatio digesta atque -ata temporibus 'fatum' vocetur.

B *i. q. volvendo promovere, provolvere (fere i. q. procedere l. 28; cf. l. 31):* **1** *vi plena volvendi:* **a** *aquas fluminum:* EPICED. Drusi 251 in longum spatiosas -at undas *Tiberinus* (AVIEN. orb. terr. 494 Latini, per quos flaventis Tybris pater -at u. [*gr. Dionys. perieg. 352* ἑλισσόμενος]. *cf.* VEN. FORT. carm. 1, 21, 15 *Egircius* languidus arentes fugiens vix -at u.). SEN. nat. 6, 17, 2 aquas. AVIEN. orb. terr. 343 *Nilus* ponto septem ferus -at ora (*gr. Dionys. perieg. 226* εἱλιγμένος). **b** *pompam nuptialem (cf. p. 1732, 3):* PHAEDR. append. 14, 9 pompa -atur. **c** *de serpente:* SEN. Herc. O. 1293 cum per artus hydra fecundum meos caput -ret. *omisso pron. refl., fere i. q. prodire:* TERT. pall. 3, 2 p. 67, 3 M. exuviis ... relictis (*i. senecta exuta*) novus -at. **2** *notione evolvendi magis debilitata, fere i. q. promere:* TERT. resurr. 28 p. 65, 14 cum Moyses manum in sinum condit et emortuam profert et rursus insinuat et vividam -at. *de armis, i. q. expedire:* AMM. 16, 12, 36 Germani tela ... dexteris -antes involavere nostrorum equitum turmas (*cf. p. 1726, 51*).

C *fere i. q. volvere:* **1** *speciatim de cursu siderum (temporis l. 57. acced. vi: terminandi [cf. p. 1737, 79]: e. g. l. 49. 60. 63. 67. 68. cf. et p. 1730, 14. efficiendi: passim):* **a** *de sideribus (aliter l. 55. dies et nox l. 46):* **α** *i. q. volvere (c. obi. q. v. extern., cf. l. 58):* ACC. trag. 582 sol qui ... curru atque equis flammam citatis fervido ardore -as (*cf. p. 1727, 5. gr. Eur. Phoen. 3* ἥλιος ... εἱλίσσων φλόγα). **β** *i. q. orbes, cursus, circulos volvendo conficere (fere c. obi. effectus):* SEN. dial. 12, 7, 2 *sidera*, quae inrequieta semper cursus suos -ant (CLEM. ad Cor. 20 dies et nox datum sibi *a deo* ... cursum -ant [διανύουσιν] ..., sol et luna et stellarum chorus secundum iussum illius cum concordia ... -ant iussos fines sibi [ἐξελίσσουσιν. *cf.* HILARIAN. pasch. 3 p. 1108A]. VICT. VIT. 2, 7 p. 26, 20 sol diei -ans [-at *pars codd.*] cursum nocturnis tenebris ordinem *dat*). PS. RVFIN. in Am. 5, 7 p. 1076D solis globus cum -verit gyros, repentino terras splendore profundit. DRAC. Romul. 10, 402 *Luna*, quae mense peragras, quod Phoebus ... toto vix -at anno. BOETH. cons. 4 carm. 5, 5 cur ... Bootes mergat ... seras aequore flammas, cum nimis celeres -et ortus. *similiter de rebus, quae gignuntur et intereunt:* SEN. dial. 11, 6, 8 cum per certa annorum spatia orbes suos -uerint, *omnia* iterum ibunt per quae venerant. **b** *inde transfertur in dies, menses, annos (v. l. 37. 40. c. obi. q. v. extern. [cf. l. 41] praeter l. 65. 73):* LVCAN. 7, 201 dissimilem ... cunctis, quos -at, egit Thessalicum natura diem (CARM. de pascha 22 -itis ... quinquaginta diebus. AVG. gen. ad litt. 4, 35 p. 136, 14 isti dies septem, quos lux corporis caelestis circumeundo -at atque replicat. MACR. somn. 1, 6, 15 dierum numerum, qui septem mensibus -antur. *aliter [v. et l. 74], c. notione efficiendi [l. 39]*: AVG. serm. 120, 2 p. 676 p. med. *sol*, cum processerit, illustrat terras, -at diem, facit formas *eqs.*). LAVS Pis. 146 natura ... inversis ... frondibus -at annum (HILARIAN. pasch. 7 p. 1110A ubi annum suum -uerit *dominus*, demonstramus. 9 p. 1111B luna primum suum -uit annum. CYPR. GALL. gen. 207 num. 98. MACR. Sat. 1, 12, 2 Arcades annum suum tribus mensibus -bant. COMPVT. Carth. 1, 5 p. 281). HILARIAN. pasch. 8 p. 1110C secundum mensem IV idus Maias -uit *luna* ([*syn.* complevit, consummavit]. *al.* CYPR. GALL. exod. 382 mensibus -itis bis senos quos facit annus [num. 2]). CLAVD. rapt. Pros. 3, 405 iam ... soporiferas nocturna silentia terris -uere vices. *de aetate degenda, fere i. q. evolvere, transigere, consumere:* SPART. Sept. Sev. 22, 1 *Severum* octoginta et novem numeros *annorum* -uisse, ultra quot annos ne unum quidem annum vixit. AVIAN. fab. 34, 14 *loquitur cicada*: se ... cantibus aestivos -uisse dies.

2 *vario usu:* **a** *c. obi. q. v. externum:* **α** *i. q. torquere, rotare: repagula onagri:* AMM. 23, 4, 6 quaterni ... iuvenes repagula, quibus incorporati sunt funes, -antes retrorsum stilum ... inclinant. *i. q. torquendo facere:* AMM. 19, 8, 8 indumenta lintea ... in oblongos discidimus pannulos, unde -ato fune ingenti *eqs.* **β** *de serpente (sc. sidere), fere i. q. corpus in orbes sinuare:* AVIEN. Arat. 244 parcius a domino (*i. Ophiucho*) terga -at. 892 *hydra*

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

longe latus -at aethrā (*gr. Arat. 445* εἱλεῖται). **b** *c. obi. effectūs: orbes, gyros -are*: Ov. met. 15, 720 deus (*i. Aesculapius in specie serpentis*) -at orbes (GERM. 54 ille [*i. Serpens sidus*] -at amplius o. LVCAN. 6, 488 gelidos his *magis* [*dat.*] -at o. inque pruinoso coluber distenditur arvo. 9, 709 squamiferos ingens haemorrhois -at o. *cf. p. 1728, 29. 83*). EVSTATH. Bas. hex. 5, 10 p. 920C turbo pineus ictu ... incitatus ... curvatis spatiis gyros -at tortuosos (*gr. p. 116c* στρόβιλοι ... ποιοῦνται περιστροφάς. *cf.* BOETH. cons. 4, 6, 15 W. orbium circa eundem cardinem sese vertentium ... extimus ... maiore ambitu rotatus [*syn.*], quanto a puncti media individuitate discedit, tanto amplioribus spatiis -atur [*v. p. 1724, 63*]).

III ***solvendi:*** **A** *sensu stricto*: **1** *proprie: nodos, nexus sim.*: *in luctatione sim.*: MANIL. 1, 333 serpentem ... Ophiuchus ... dividit ..., -et ut nodos sinuataque terga per orbes. SOL. 24, 3 *Antaeus* implicandis -andisque nexibus humi melius sciens ... Herculi victus est. *in arte chorica*: APVL. met. 10, 29 ubi discursūs reciproci multinod⟨a⟩s ambages tubae terminalis cantus -uit. *pharetram* (*sc. vinculum, quo ph. ex umero pendet*): APVL. met. 5, 30 *Sobrietas* castiget ... nugonem ..., pharetram -et, sagittas dearmet. *in imag.*: CIC. div. 2, 41 cur ... vos induitis in eas captiones, quas numquam -etis? (*cf.* BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 10 p. 161, 13 dubitationis nodum absolvere [*syn.*] atque -are temptabo).

2 *translate: difficultates, errores sim.* (*absolute l. 26*): CIC. part. 89 ad hanc difficultatem -andam praecepta referamus. VITR. 9, 8, 7 sic erit -andum *eqs.* (*cf. anteced.*). SEN. Ag. 309 ut rerum statum dubium ac minacem iuncta consilia -ent. Oed. 773 -a errores. QVINT. inst. 6, 3, 100 deprensi interim pudorem suum ridiculo aliquo -ant (*cf.* PS. QVINT. decl. 4, 21 p. 87, 10 -ate ... miseri pudoris aestum [PLIN. epist. 9, 34, 1 -a aestum meum. *ibid.*]). PALLAD. 9, 11, 2 cum ... ducenda est aqua ..., si se vallis interserat, ... '*aquae ductum*' construemus aut *aquam* plumbeis fistulis clausam deici patiemur et -ata valle (*i. fere difficultate, quae valle efficitur*) consurgere. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 1 p. 583D iam -itis et post tergum reiectis his ... causationibus. *et al.*

B *sensu laxiore: ex implicatione quadam, ab onere sim. impediente liberare, expedire, eripere* (*per periculum salvum perducere: l. 77; cf. l. 84*): **1** *proprie*: SEN. Thy. 809 num reiecto latus -uit monte Typhoeus? dial. 5, 22, 3 cum ignorantis, a quo adiuvarentur, -uisset *milites ex luto inextricabili Antigonus* (*syn.* eduxit). PS. QVINT. decl. 4, 20 p. 86, 7 -a nos ... tam misero ... conplexu. 16, 8 p. 298, 2 *flere* non laxat catenas, non -at corpus. FLOR. epit. 4, 2, 32 *rates* duas ... aestus -uit. *in imag.*: SEN. epist. 65, 16 animum, qui gravi sarcina pressus -ari cupit. PAVL. NOL. carm. 27, 409 populos ruptis erroris ... retibus -uit traxitque ad retia Christi *Andreas*. PS. AVG. quaest. test. I 64, 2 p. 113, 17 ut omnes a mortis laqueis -ret *deus*. *refl.*: PLIN. nat. 11, 62 *apibus* inimicae ... oves difficile se e lanis earum -antibus. VLP. dig. 9, 2, 29, 3 nullo alio modo nisi praecisis funibus -are se potuit *navis in funes anchorarum alterius impulsa*. HERM. Pal. sim. 6, 2, 6 p. 165, 9 ut de spinis tribulisque non possint se -are *pecora* (*opp.* implicit⟨a⟩; *gr.* ἐκπλέξαι). LACT. inst. 7, 12, 22. VVLG. Is. 24, 18 qui se -verit (-uerit *l. v.*) de fovea, tenebitur laqueo. *in imag.*: CIC. Verr. II 5, 151 si ... ex his te laqueis exueris (*syn.*) ac te aliqua via ac ratione -aris (*med. pass.*: SEN. benef. 7, 4, 1 quomodo ex h. l. ... -eris). LACT. inst. 2, 8, 55 -et se Cotta ... ex hac voragine (*syn.* extricare).

2 *translate* (*audacius*: vitam -are [*cf. p. 1730, 3*], *sc. ex difficultatibus, fere i. q. emendare*: VITR. 9 praef. 3 *philosophorum* cogitata utiliter hominibus ad vitam -andam. SEN. epist. 95, 60. *absolute*: PS. QVINT. decl. 8, 6 p. 150, 18 potest ... ab iniquo coniuge -are divortium): CIC. Manil. 30 Sicilia, quam multis ... cinctam periculis non terrore belli, sed consilii celeritate -vit *Pompeius*. epist. 12, 25a, 6 re p. Antoniano quidem latrocinio liberata (*syn.*), sed nondum omnino -ata. LIV. perioch. 48 ut legatos, quominus violarentur, fuga -uerit. 49. 68 virtute sua. CELS. 3, 9, 3 -uisse se aegrum iudicabat *medicus* (*sim. de morbo*: SEN. dial. 9, 2, 1 ex longa et gravi valetudine -iti. PS. QVINT. decl. 8, 3 p. 148, 12. 8, 10 p. 155, 7 quosdam -uit, quicquid alios fortassis occideret. 8, 17 p. 161, 20. 8, 18 p. 163, 3 aegrum [*anteced. lacuna*]. CHIRON 50 si ea curatione non fuerit -ata). PETRON. 79, 3 tandem -iti acumine Gitonis sumus. PS. QVINT. decl. 8, 2 p. 147, 7 -at a dolore patrem. 8, 22 p. 166, 12 tandem securitate mortis -itus ... requiescis (*cf.* 15, 8 p. 284, 14 quos contra fastidia ... -at felicitas magna pereundi). 14, 4 p. 268, 15 -itum me putatis *amore*? (*syn.* dimissum. 15, 3 p. 278, 25 *al.*). 17, 14 p. 313, 9 -uit nos ... de criminibus exitus. *al.* PS. CYPR. singul. cler. 22 p. 199, 19 uni contingit per (*v. l. 84*) tempestates navigia feliciter -are (*v. l. 38*). COD. Theod. 12, 1, 7 ut solvantur (*syn.*) familia et sacris -entur *filii decurionum*. CIL VIII 2593 -itus desiderio animi sui. *refl.*: CIC. Flacc. 10 *Graeci testes* laborant ..., quem ad modum se -ent dicendo (*sim. in iudicio*: Cael. 67 se numquam profecto ... -bunt). Phil. 13, 25 quem ita obsides ..., ut te ipse obsideas neque te istinc ... possis -are (*cf. in re militari*: POMP. Cic. Att. 8, 12a, 3 se[m] per montis -are. 8, 12d, 2 da operam ..., ut te -es. BELL. Alex. 15, 6 sustinent illi [*i. Rhodii*] atque arte sollertiaque se -ant. CLAVD. DON. Aen. 2, 382 p. 199, 7 se fugiendo -are nequisse *Androgeum*). SEN. dial. 9, 2, 8 cunctatio vitae parum se -antis (*syn.* invenientis exitum). IVV. 12, 55 adversis urguentibus ... se -at angustum. FIRM. math. 6, 5, 4 ⟨se⟩ (*add. Skutsch*). SORT. Sangall. 41, 7 cito -bis te de infirmitate. AVG. in euang. Ioh. 23, 8 p. 1587 p. med. si te non mundo implicaveris (*opp.*), sed ex mundo -veris. *ibid.* VEN. FORT. carm. praef. 5 p. 2, 20.

IV ***perficiendi*** (*vel conficiendi*), *sc. impedimentis quibusdam et difficultatibus superatis* (*subi. fere homines; deus p. 1732, 10, motus animi l. 18, bestia l. 45, sidera l. 56, tubae l. 59, sors l. 34*): **A** *ad bonum vel ratum eventum propositumve finem perducere, (prospere) peragere* (*nonnumquam notione rei feliciter gerendae evanescente fere i. q. finire, absolvere* [*cf. et p. 1728, 9. aliter p. 1737, 79*]): **1** *sensu stricto*: **a** *obi. est res -anda*: **α** *generalia* (*absolute*: CIC. Att. 12, 29, 2 de hortis, quaeso, -a [*cf. p. 1731, 19*]. PS. QVINT. decl. 19, 3 p. 338, 25 fallitur, quisquis me putat quicquam fecisse consilio: impetus ac ... nescio quis ardor -uit): PLAVT. Poen. 750 is -vi (-vit *A*) meam rem postilla lucro (Pseud. 926 pulchre ego hanc -atam tibi rem dabo. CIC. Phil. 11, 23 off. 1, 83. Att. 7, 22, 2 -ari res non potest [14, 1, 1]. 8, 3, 6 o rem ... difficilem et inexplicabilem, atqui -anda est. 13, 6, 2 CAES. civ. 3, 75, 2. *et al.*). CIC. prov. 35 belli rationem prope iam -atam perturbare atque impedire ([*opp.*]. *cf.* PS. QVINT. decl. 11, 10 p. 216, 1 duces ab -ito bello revertuntur. FLOR. epit. 1, 17, 5). Att. 5, 12, 3 nostra ... negotia ... -a[ri] (epist. 13, 26, 2; *syn.* expedias. VAL. MAX. 3, 7, 3. 8, 12, 1 ab his id n. aptius -ari posse, qui ... usu eius callebant. NERAT. dig. 27, 10, 9 VLP. dig. 1, 16, 10 pr. PAVL. dig. 3, 5, 20, 2 vetera -are [*opp.* nova ... inchoare]. PAVL. NOL. epist. 14, 3 p. 109, 20 COD. Theod. 11, 30, 3. *et al.*). Att. 7, 12, 4 nihil vidi umquam, quod minus -ari posset (*sic c. pron.*: 7, 20, 2 haec [16, 8, 2. BRVT. Cic. epist. 11, 10, 4 haec quemadmodum -ari possint aut, a te cum -buntur, ne impediantur, timeo. AMM. 26, 3, 1 haec in oriente ... fatorum -ant sortes]. epist. 12, 1, 1. POMPON. dig. 17, 20, 4 ea, quae per defunctum inchoata sunt, per heredem -ari debent [ITALA II Macc. 10, 12 (cod. P) pacifice -are; διεξάγειν, *Vulg.* agere cum eis]. *al.*). 16, 13b, 1 omnia (COD. Theod. gest. in sen. 5 omnia e⟨x⟩plicas, neminem laedis. *et al.*). HIRT. Gall. 8, 4, 3 legiones ... ibi conlocatas -andae (*α*, -andi *β*) rei frumentariae causa. SEN. epist. 72, 3 *occupationes non* -andae, sed summovendae sunt. PS. QVINT. decl. 1, 4 p. 6, 23 ut ... parricidium ... uno ictu -uerit *caecus*. *al.* GAIVS dig. 35, 2, 72 -andarum venditionum causa. PLIN. med. 1, 25 p. 40, 18 ut ... -ari possit intra diem quadragesimum *curatio vomicae*. AVIAN. fab. 27, 10 prudentia ..., qua coeptum volucris -uisset opus (GREG. TVR. Franc. 8, 15 p. 335, 20 sagaciter. glor. mart. 102 p. 556, 19. *v. et l. 57. p. 1731, 41*). VITAE patr. 5, 7, 27 p. 900B aliae paucae sunt palmae, -o eas et manduco (*gr. Nau 1908, 277 n. 195* ποιήσω, *syn.* perexpendisset. 5, 14, 1 p. 947C; *gr. Cot. p. 359A* πληρῶσαι. *ibid.*; *gr.* ἐτέλεσεν, *syn.* perexpenderis, complevi. *cf.* 5, 17, 20 p. 976D messem [*gr. Nau 1912, 298 n. 350* τελευθέντος [*sic*]. *ibid.*; *gr.* τελέσαι]). PALLAD. hist. mon. 156 p. 339A partu -ito ... prorupit in odium corruptoris *virgo*. CIL VIII 21567A, 19 (*a. 174*) -ui *expeditionem venatoriam*. *et al.*

β *certa: i. q. exsequi, persolvere, explere sim.*: ① *officia, debita, promissa, iussa sim.*: CIC. Att. 13, 23, 3 mea mandata ... -a. SEN. benef. 6, 23, 3 *sol, luna eqs.* non possunt videri sua tantum causa decurrere et -are opus suum (*sim. de mundo divinitus recto*: nat. 2, 45, 2 *Iovis* consilio huic mundo providetur, ut inoffensus exeat et actus suos -et). nat. 2, 6, 5 cornua et tubae ... nonne aëris intentione partes suas -ant? (epist. 109, 6 QVEROL. p. 53, 15). CVRT. 7, 2, 33 gregarii militis munia (APVL. met. 6, 20 turris ... prospicua vaticinationis munus -uit. *et al.*). QVINT. decl. 326 p. 283, 25 legationis fidem (*cf. p. 1731, 32*). PS. QVINT. decl. 2, 9 p. 27, 17 manus ... sua ... ministeria non -ant. 4, 5 p. 72, 14; *syn.* peractum. 8, 5 p. 149, 23 promissio (*cf.* CIL X 6090 [*saec. II init.*] -ito, quod promiserat [*sc. gladiatorio munere*]). *al.* AVR. Fronto p. 70, 11 N. meum pensum -o et diei rationem ... magistro reddo. APVL. met. 10, 6 vixdum pompae funebres et sepultura filii fuerant -ata⟨e⟩ (*cf.* IORD. Get. 258 luctu funereo [*i. acc.*] mixto gaudio -bant *Huni*, *v. p. 1724, 64*). VVLG. Sirach 32, 2 *ad rectorem*: omni cura tua -ita recumbe (ποιήσας. *v. p. 1724, 55*). GREG. TVR. glor. conf. 79 p. 797, 26 -ita ... officia matutina ([*i. acc. absol.*]. *cf.* CAES. AREL. serm. 212, 6 p. 803, 5). stell. 38 p. 870, 29 duodecim ... psalmus in ant⟨i⟩ph⟨o⟩nis -bis ad matutinos (*syn.* expedire, decantare. *al.*). *et al.*

Ⓘ *praecepta, exempla sim.* (*fere i. q. ad effectum perducere*): CIC. de orat. 3, 103 ad ornandum praecepta ... eius modi sunt, ut ea quivis vitiosissimus orator -are possit. epist. 9, 25, 1 παιδείαν Κύρου, quam contrieram legendo, totam in hoc imperio -vi (implicavi *H*).

Ⓘⓘ *animi voluntatem, consilium, affectum, voluptatem sim.* (*refl. l. 83. 84. add.* quo *p. 1731, 5*): CIC. epist. 14, 12 ne id consilii ceperimus, quod non facile -are possimus (PVBLIL. C 25 CAES. civ. 1, 78, 2. 3, 78, 3 rei consilium his rationibus -bat, ut *eqs.* LIV. 8, 4, 1 PAVL. FEST. p. 66). SEN. Thy. 323 per nos odia se nostra -ent. benef. 1, 5, 5 ministeria ..., per quae se voluntas

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

amica -at (Ps. QVINT. decl. 18, 7 p. 326, 7 *adulteria* -antur per ministeria, per conscios *eqs.*). DON. Ter. Eun. 1079 tardum, qui non facile -et Venerem, quae res meretricibus odiosissima est. COD. Theod. 2, 29, 2 pr. (= Iust. 4, 3, 1) desideria sua -are cupientes (12, 12, 7). CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 76, 7 anima ... quo intentiones suas -et. Ⓘⓥ *ad ius pertinentia quaedam, i. q. transigere, conficere*: CIC. Flacc. 86 nihil [doti] istorum -ari potest, nisi *eqs.* IAVOL. dig. 2, 1, 2 cui iurisdictio data est, ea quoque concessa esse videntur, sine quibus iurisdictio -ari non potuit. GAIVS dig. 35, 2, 73, 1 cautionibus res -ari potest ([*al.*]. *cf.* PAVL. sent. 5, 15, 6 iureiurando aut testibus). SCAEV. dig. 49, 1, 24, 1 appellationem (*syn.* exsequi). VLP. dig. 37, 10, 3, 11 *iudicium* (37, 10, 6, 3). frg. Vind. 5, 1 *al.* PAVL. dig. 29, 2, 93, 1 quod (*i. ut mutus iubeat hereditatem adire*) facile -ari possit scientia litterarum. *al.* FRG. Vat. 35, 5 (= COD. Theod. 3, 1, 2, 1^{a}) inter venditorem et emptorem contractus sollemniter -atur. COD. Theod. 15, 1, 21; *opp.* inchoatum, coeptum. COD. Iust. 4, 18, 2, 1^{a} casus ... per stipulationem. *et al.* ⓥ *aes alienum (sc. rationes liquidas facere sive exigendo sive solvendo debita), sumptus, legata sim.* (*absolute*: CIC. Att. 12, 31, 2 -are vel repraesentatione[m] non dubitarem de Silianis; *cf. p. 1730, 17*): CIC. Att. 5, 5, 2 ante quam proficiscare, utique -atum sit illud HS XX et DCCC. 12, 24, 3 Cispiana -bis itemque Preciana. 13, 29, 2 si Faberius nobis nomen illud -at (*cf. ibid.* 3 si Faberianum -as, emamus). 15, 17, 1 de itinere, nisi -ato *A* (*cf. Tyrrell ad l.*), nihil cogito. 15, 20, 4 nisi -ata (excitata *M*) solutione non sum discessurus *eqs. ibid.* 16, 1, 5 Ciceronis rationes -entur (*cf.* epist. 16, 24, 1). BELL. Alex. 34, 2 Domitius ... ad -andos sumptus rei militaris cum pecuniam necessariam esse iudicaret (*al. cf.* SVET. Dom. 12, 1 cum ... in -andis oneribus haereret *Domitianus*). Ps. AMBR. serm. 40, 5 p. 683^{B} tributa sunt gravia, fiscalia -are non possumus. COD. Iust. 6, 61, 8, 4^{C} res mobiles vel immobiles, ... ex quibus (*sc. venditis*) ... legata possunt -ari. *sim.*: QVINT. decl. 311 p. 223, 6 si ... -et fidem *debitor* (*cf. p. 1730, 63*).

b *obi. est res, quae -ando efficitur*: **α** *fere i. q. absolvere, conficere sim.*: Ⓘ *res varias in aedificatione, fabricatione sim.* (*cf. l. 54. syn.* aedificare *l. 49*, facere *l. 49*, perficere *l. 42. 47*, exstruere *l. 43*): SALL. hist. frg. 3, 30 unde pons in oppidum pertinens -atur. VITR. 2, 8, 17 innumerabiles habitationes opus est -are. 3, 3, 9 haec ... in ... aedium dispositionibus (5, 8, 1 summa cura sollertiaque. 8, 6, 13. 10, 2, 3). 7, 3, 5 coronis -atis. 7, 4, 4 sunt ... -a⟨nd⟩ae (*corr. Krohn*) camerae purae (*v. et l. 53*). *al.* VAL. MAX. 2, 9, 7 munitionum opus (FRONTIN. aq. 121 haec opera sollicita festinatione -anda sunt [PAVL. NOL. carm. 21, 743; *syn.* perfecto]. *aliter p. 1730, 45*). SCAEV. dig. 34, 1, 17 tempore, quo templum -itum fuerit (*syn.* exstructum. *cf.* SVLP. SEV. chron. 1, 40, 2 *al.*). ITALA Luc. 14, 29 (codd. lff^{2}) cum posuerit (quam posuerunt *l*) fundamentum et non potuerit -are, omnes ... dicent: hic homo coepit aedificare et non potuit consummare ([*syn.*]. ἐκτελέσαι [οἰκοδομῆσαι *D*], *Vulg.* perficere). SYMM. epist. 9, 65. PALLAD. hist. mon. II 1 p. 345^{A} cellulas (*gr. p. 17, 4* τελειῶν, *syn.* aedificans, faciens). PASS. coron. 4 p. 1297 -ita una columna mirifica arte perfecta. CE 891, 2 viam. CIL VII 984 -ito balineo. VIII 1474 ⟨ex⟩plicavit, excoluit. XIII 6509 ob burg(um) explic(itum). *al.* *sim.*: Ps. AVG. serm. ed. Mai 1, 2 p. 2, 8 molles rami pendentes fornices ... et profusas cameras -ara⟨n⟩t (72, 2 p. 142, 1). *fere i. q. fabre facere*: APVL. met. 2, 4 *poma et uvas* ars aemula naturae veritati similes -uit. Ⓘⓘ *iter (difficile), fugam, cursum, viam*: LIV. 1, 30, 10 nec pugna deinde illis constare nec fuga -ari sine magna caede potuit (PHAEDR. 4, 7, 15 *Medea* illic per artus fratris -uit fugam). SEN. Phaedr. 1001 celerem citatis passibus cursum -ans (CYPR. GALL. exod. 1242). Ps. QVINT. decl. 5, 10 p. 97, 19 navigationem (VVLG. act. 21, 7; διανύσαντες, expleta *l. v.*). PLIN. epist. 8, 1, 1 iter commode -ui (MAECIAN. dig. 36, 1, 7 *inpendia* ad iter -andum necessaria. GREG. TVR. Mart. 1, 32 p. 604, 8. glor. conf. 58 p. 781, 17 coeptum i. *cf.* RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 4, 1 p. 1349^{D}). TER. MAVR. 97 *consonantibus* caeca soni vis ... subest, ... ut non labiis hiscere ... ullumve meatum queat -are nisus, *nisi vocalis coniungitur*. AMBR. exc. Sat. 1, 26 peregrinationem -uisti. VVLG. Ier. 2, 23 cursor levis -ans vias suas ([*cf.* HIER. in Ier. 1, 32, 2 p. 30, 22]. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 216, 22 ut ... venator ... vestigiorum deseratur indiciis et ... easdem, quas -uerat, retrorsum redeat vias. EVSTATH. Bas. hex. 9, 4 p. 961^{B} donec omnibus odore repetitis -atisque fallentibus viis cubile reperiet *canis venatorius* [*gr. aliter*]). COD. Theod. 8, 5, 1, 1 qui ... -verit mansionem (*i. iter a mansione ad proximam*). ALC. AVIT. hom. 21 p. 137, 32. Ⓘⓘⓘ *gradum, motum sim.*: TERT. pall. 3, 3 p. 68, 7 M. *chamaeleon* gradum magis demonstrat quam -at. ARNOB. nat. 3, 13 p. 120, 26 corporibus sustinendis pedes, -andis gressibus et suggerendis anticipationibus itionum ⟨genua⟩ (*add. Reifferscheid*). 5, 18 p. 190, 14 Ocrisiam ... -uisse motus certos (OROS. hist. 4, 8, 13 vermis ... corpusculi sui partes gradatim porrigendo contractas, contrahendo porrectas motum -at. BOETH. cons. 3, 12, 7 W.). POTAM. tract. 1 (JThSt. 19, 1918) p. 304, 119 vestigia gressibus -antur (AMBR. vid. 9, 55 p. 251^{B} ad medici ... sedem debile non potest -are vestigium *aeger*). Ⓘⓥ *sonum, vocem sim.*: VARRO Men. 465 ⟨per⟩ vias ... aetheris -ans aere cavo sonitum (*cf. p. 1724, 42*). PRVD. perist. 10, 938 faucium sic fistulas spirare ..., ut verba in ipsis -ent meatibus vel exitu oris. PAVL. NOL. carm. 27, 80 -et ... ut tibia cantus. SIDON. epist. 1, 5, 10 cum ... per omnia theatra, macella ... 'Thalassio Fescenninus' (*sc. verba, quae in pompa nuptiali clamantur*) -retur. ⓥ *varia (corp. et incorp.* *per pronom. l. 17*): MART. 1, 99, 13 ut convivia sumptuosiora ... nigrae sordibus -es monetae (*syn.* apparas. *aliter p. 1728, 7*). CHIRON 882 circa corium iumenti sic -bis (-vit *cod.*) malagmam crudam. GREG. TVR. glor. conf. 62 p. 785, 15 artifex ... adhuc non esse totum paratum *aurum* pronuntiat, sed sub ipsa -iturum se nocte pollicetur. *peculiariter de deo creante* (*audacius, fere i. q. exprimere: l. 16*): RVFIN. Adamant. 2, 8 p. 73, 36 creator, quando plasmavit hominem ..., non potuit ad perfectum eum -are (τελεσφορῆσαι. CONC.^{S} I 5 p. 278, 36 non hominem nobis communem ... -vit Emmanuhel? [*gr. I 1, 6 p. 140, 22* ἀποτετέλεκε]). MAR. VICTOR aleth. 1, 201 qui mundum ... raptim imperio -uit dumque imperat esse peregit (*syn.*). 1, 207 limum ..., sacra qualem iam mente gerebat, -at in speciem (*v. l. 10*). *per pronom.*: CIC. Att. 8, 11, 1 cogitando nihil -atur (9, 2^{a}, 1. 9, 6, 4. NOVELL. Theod. 1, 3 multorum n. -antium [*v. p. 1724, 62*] aetates adtritae sunt. BOETH. cons. 5 carm. 4, 11 *al. cf.* HOR. sat. 2, 3, 270 haec si quis ... fluitantia ... laboret reddere certa sibi, nihilo plus -et ac si insanire paret certa ratione). ad Q. fr. 2, 14, 3 quae desunt, ... ea sunt ad -andum expeditissima. PROP. 4, 1, 103 hoc (*sc. quod ego arte mea efficere possum*) neque ... Iovis -at antrum *eqs.* COLVM. 12, 2, 5 neque miles neque imperator sine ordine ... quidquam valet -are. PAVL. NOL. carm. 27, 585 *tituli picturis subscribuntur*, ut littera monstret, quod manus -uit (*v. p. 1724, 60*). *et al.*

β *respicitur summa (eventus) ex singulis elementis effecta, fere i. q. efficere*: Ⓘ *usu generali*: TERT. praescr. 39, 4 ex *Vergilio* ... 'Pinacem' Cebetis -uit (*sc. librum centonem. aliter p. 1736, 64*). IREN. 1, 14, 6 insignis ... numerus commixtus viginti quattuor elementis XXX litterarum nomen -uit (ἀπετέλεσε. POMER. 3, 18, 1 p. 501^{B} *nomen* Adam ... quattuor litteris -atur. *cf.* MART. CAP. 2, 104 suum ... vocabulum per septingentos viginti quattuor numeros -atum in quaternarium duxit *Philologia*). FIRM. math. 4, 1, 4 ut animus et corpus ... hominem ... integra specie ac forma perfecti operis -rent. HIL. in psalm. 118, 1 p. 355, 14 cum ... octonos versus litterae singulae -ent. AVG. civ. 22, 30 p. 635, 8 D. doctr. christ. 4, 7, 18 p. 82, 20 S. ut ... pronomini essent bina *membra* subnexa, quae tres sententias -rent (-arunt *CDFG*). *al.* Ⓘⓘ *speciatim c. respectu computationis, ratiocinationis*: VITR. 1, 1, 4 per arithmeticen ... sumptus aedificiorum consummantur (*syn.*), mensurarum rationes -antur. 5, 1, 5 epistylia ... coronae ex symmetriis columnarum ... -entur (5, 9, 4). 6, 2, 1 cum constituta symmetriarum ratio fuerit et commensus ratiocinationibus -ati. 10 praef. 2 architecti ... diligentius modum inpensarum ratiocinantes -rent. AVSON. 336, 47 p. 202 P. hinc (*i. a numero q. e. tres*) Bromii quadrantal et hinc Sicana medimna: hoc tribus *modiis*, hoc geminis tribus -at usus agendi. MACR. somn. 1, 6, 17 dies ... motus *primi fetus concepti* ... de duobus ter multiplicatus aut septimum aut nonum -at mensem. BOETH. arithm. 1, 9 p. 21, 15 *VIII* si octies, id est in semet ipsum, multiplices, LXIIII -bit. 1, 17 p. 36, 9. 1, 32 p. 67, 21 in infinitum omnes formas numeri multiplicis -bit (*syn.* nascentur, procreantur). *al.* in Porph. comm. sec. 5, 12 p. 321, 9 quae *differentiae* coniunctae omnes viginti -ant differentias. DIONYS. EXIG. pasch. 16 p. 506^{D} IV ... puncti unam horam faciunt (*syn.*), XII ... puncti III horas -ant. VICTOR CAP. frg. Spicileg. Solesm. I p. 288^{a} omnis numerorum ... summa decem et septem numeris -atur. *aliter*: AVSON. 396, 23 p. 251 P. numerare saltim more vulgi (*cf. quae anteced.*) ut noveris, in se retortas -bo summulas (*sc.* '*ter denas*' *vel* '*quinquies senas*' *in numerum q. e. XXX quasi implicatas, inclusas. cf. p. 1725, 56*).

2 *sensu laxiore: notione rei finiendae plus minus evanida*: **a** *fere i. q. facere* (*syn. l. 69. 72*): VITR. 1, 7, 1 arearum electio ad ... usum communem civitatis est -anda aedibus sacris *eqs.* VAL. MAX. 1, 1, 1 statas ... caerimonias pontificum scientia ... -ari voluerunt *antiqui*. QVINT. inst. 10, 7, 25 exercitatio ..., quae nullo non et tempore et loco ... -ari potest. AMPEL. 48, 2 *comitia* aut per curias aut per tribus ⟨aut per centurias⟩ -antur. Ps. CYPR. singul. cler. 30 p. 206, 21 *clerici* ad -anda impossibilia habent spiritum sanctum (*syn.* faciendum fuerat). COD. Theod. 6, 29, 2, 1 licet in canalibus (*i. viis*) publicis haec necessitas (*i. cursus publicus*) -etur. Ps. MATTH. euang. 6, 1 insistebat *Maria* ... operi lanifico, ut omnia, quae mulieres antiquae non poterant facere, ipsa in tenera aetate posita -ret (explebat *D*). *c. acc. dupl.*: PLAC. med. 17, 11 *formula magica*: ego de hoc -o te laborantem. BOETH. cons. 3, 7, 4 W. quae *voluptates* si beatos -are possunt *homines*. **b** *in re scaenica (aliter p. 1728, 3. 1735, 46), fere i. q. agere (cf. de actione mimica: p. 1733, 16)*: PETRON. 59, 5 Aiax insanit et statim argumentum -bit (SVET. Cal. 57, 4 spectaculum, quo argumenta inferorum per Aegyptios ... -rentur). APVL. met. 1, 4 puer ... in ... flexibus tortuosis enervam et exossam saltationem -at. IREN. 1, 9, 5 scenae huic deest redemtio, ut quis mimum ipsorum -ans destructorem sermonem inferat (περαιώσας).

B *exquirendo, indagando alqd. conficere, invenire, parare sim.*: **1** *res corp., infantem* (*p. 1733, 5*): VITR. 1, 2, 8 reliqua

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*i. materies aedificationis*) ... his similiter erunt -anda. CALL. dig. 42, 1, 31 quia non possint -are pecuniam *debitores* (VLP. disp. frg. 8 [*Marcell.*] haec fuit patrimonii qualitas, ut difficile esset -ari pecunia⟨m⟩. *cf. p. 1731, 17*). HYG. fab. 186, 4 *regina* mittit ad pastores, ut infantem aliquem -rent, quem regi subderet. 2 *incorp.* (*versum memoria dilapsum: l. 11*): VITR. 4, 9, 1 altitudines *ararum* ... sic sunt -andae, uti Iovi ... quam excelsissimae constituantur. *ibid.* 5, 5, 2 designationes *vasorum aereorum* ... sic -entur. 5, 5, 7 cum ... ex solidis rebus theatra constituuntur, ... quae sonare non possunt, tunc e⟨che⟩is ha⟨e⟩ rationes (*sc. ut sonitum faciant*) sunt -andae. PLIN. epist. 4, 27, 3 et iam -ui (*sc. inveni versum, qui mihi exciderat; cf. Döring ad l.*). CASSIAN. inst. 1, 9, 1 p. 14, 11 occupatione levi et inplicatione tenui necessitatem corporis (*i. calceamenta sim.*) -emus.

V **exponendi** (*exprimendi [e. g. p. 1736, 8. 55 sqq.], fere voce, scriptis sim.; aliter*: AMM. 24, 4, 26 *puerum mutum* multa, quae callebat, nutibus ... -antem): A *pellucente vi*: 1 *pandendi* (*nota -are in alqd. l. 34*), *fere i. q. tractare fusius* (*nota opp. l. 26*): CIC. S. Rosc. 34 totam causam ... -emus atque ante oculos expositam consideremus. de orat. 1, 57 ut eadem, de quibus illi (*i. philosophi*) tenui quodam exsanguique sermone disputant, hic (*i. orator*) cum omni iucunditate et gravitate -et. 1, 163 ut Crassus haec, quae coartavit et peranguste refersit in oratione sua, dilatet nobis atque -et. 2, 324 *loci*, quos ... totos -are in principio non oportebit (QVINT. inst. 5, 13, 48). Brut. 164 plura ... dicta quam scripta, quod ex ... capitibus expositis (*opp.*) nec -atis intellegi potest. 205. QVINT. inst. 8, 6, 59 pluribus verbis cum id, quod uno ... dici potest, -atur, περίφρασιν vocant (AQVILA rhet. 39 p. 34, 10 *in tautologia* unius nominis ... prius positi vis deinceps pluribus verbis -atur). 11, 2, 25. PORPH. Hor. ars 319 magis placuisse fabulam, quae nudis narr⟨ar⟩etur verbis ... quam quae locis communibus -retur. LACT. epit. praef. 2 quae septem maximis voluminibus -ata sunt, in unum conferre (*cf.* CASSIOD. in psalm. praef. p. 9B uno codice tam diffusa complectens, quae ille in decadas quindecim mirabiliter -vit). AVG. civ. 18, 38 p. 314, 3 D. commemorantur plurima, quae ibi non -antur (*sic opp.*: OROS. hist. 3, 3, 3). catech. rud. 13, 18 p. 56exit. ut ea ... non -emus latius, sed breviter complicemus (*opp.*). VINCENT. LER. 1 praef. 6 pleraque significata potius quam -ata. CASSIOD. inst. 1, 21, 1 p. 59, 16 totum -ans, totum exornans. *et al.*

2 *evolvendi, solvendi*: a *i. q. ordine fere et continua serie tractare*: CIC. Brut. 15 *de Attici libro annali*: ut -atis ordinibus temporum uno in conspectu omnia viderem (VELL. 2, 48, 5 praeteritarum ... rerum ordo ... nostris *voluminibus* -bitur [*syn.* promatur]. SEN. benef. 6, 1, 1 tu illa ... aut peragi iubeto aut ad -andum ludorum ordinem induci. QVINT. inst. 4 prooem. 6 iudicialium causarum. AVG. civ. 20, 14 p. 440, 29 D.). MIN. FEL. 24, 1 M. (= 21, 9 W.) otiosum est ire per singulos et totam seriem *deorum* ... -are (AMM. 27, 9, 3 gestorum. CLAVD. DON. Aen. 1, 325 p. 69, 17). OROS. hist. 1 prol. 10. b *i. q. enodare, aperire*: CIC. orat. 102 res involutas definiundo -vimus (116. *cf.* part. 124 *definitio* tractatur ... tamquam -ando excutiendoque verbo. BOETH. in top. Cic. 1 p. 285, 43. p. 287, 35; *syn.* evolvit). FIRM. math. 5 praef. 1 p. 1, 5 omnia ..., quae ad -andum ... difficilia videbantur ⟨et⟩ obscuritatis ambagibus involuta, docili sermonis explicatione monstravimus. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 91, 23 enodare perplexa, involuta dissolvere, parabolas et aenigmata dictaque sapientium competentibus intellegentiae lineis -are. AVG. civ. 7, 17 p. 295, 10 D. cetera non -ant, sed potius inplicant *deorum gentilium defensores* (*sic opp.*: OROS. hist. 2, 18, 4).

3 *perficiendi, terminandi, i. q. plene et totum exponere, perorare* (*strictius i. q. loquendi finem facere: l. 69. 70. 72. 75*): a *generaliter*: VARRO rust. 2, 1, 1 te non dimittemus, ... antequam illa tria -aris, quae coeperas nuper dicere (AVG. civ. 11, 28 p. 502, 26 D. SVLP. SEV. dial. 2, 8, 5. *et al.*). CIC. Cluent. 7 si, quae sunt in causa, -are atque omnia dicendo consequi (*syn.*) potuero. de orat. 1, 100. 2, 126 ut, si quid ... relictum sit, non -es. 2, 179. ac. 2, 10 heri ... id quod quaerebatur paene -atum est, ut tota fere quaestio tractata videatur. 2, 15 nihilne tot saeculis, summis ingeniis, maximis studiis -atum putamus? *al.* ITALA II Macc. 9, 5 (rec. X) ut cessans -uit sermonem *Antiochus* (καταλήξαντος, *Vulg.* finivit. Ps. AVG. in Matth. 15 p. 1373extr. -atos ... sermones dico, quando ... incipit loqui, quousque terminet, quidquid ad rem pertinet). CLAVD. DON. Aen. 1, 100 p. 33, 25 adhuc loquenti intervenit vis fluctuum nec sivit Aenean -are, quae voluit. SVLP. SEV. dial. 2, 14, 5 haec cum ... Gallus, necdum -itis quae statuerat referre, loqueretur. VEN. FORT. vita Germ. 8, 26 p. 378, 4 ut ante rex annueret, quam verba petitor -ret. vita Pat. 13, 40 p. 36, 22 orationem. *al. et al.* b *peculiariter: maiora quam quae quisquam valeat satis exponere*: CIC. Tim. 37 lusiones ... deorum ... si verbis -are conemur, ... frustra suscipiatur labor (*Plato 40d* τὸ λέγειν). VERG. Aen. 2, 362 quis funera fando -et? (SEN. Phoen. 137 monstra quis tanta -at? [*E*, -et *A*]. APVL. met. 4, 13 AVG. civ. 12, 4 p. 517, 26 D. 19, 4 p. 356, 29. 22, 8 p. 569, 24 ullis ... verbis. in euang. Ioh. 44, 16 p. 1712a. med. gaudium. *et al.*). VELL. 2, 46, 1 inmanis res vix multis voluminibus -andas. HIL. in Matth. 14, 12 p. 1001A quae concepta sensu sermo non -et (*cf.* AVG. in euang. Ioh. 99, 4 p. 1888 *lingua* [EDICT. imp. Diocl. II 2]. *et al.*). SYMM. rel. 9, 8 p. 288, 13 sciam plus inesse animis quam vocibus -ari. CLAVD. DON. Aen. 3, 55 p. 272, 3 tanta ..., ut haec libris -ari non possent (HIER. epist. 60, 1, 1 p. 549, 2 *al.* VVLG. eccles. 1, 8 PAVL. NOL. carm. app. 3, 44 OROS. hist. 3, 22, 11. *et al.*). HIER. epist. 60, 16, 5 p. 571, 20 ad haec merito -anda et Thucydides et Sallustius muti sunt (*cf.* 130, 6, 1 p. 180, 24). LEO M. serm. 23, 1 p. 199B licet non sit, ut dignum est, -anda *nativitas Salvatoris* (*opp.* tacenda). SIDON. epist. 5, 13, 3 -andae bestiae tali nec *Cicero* ... nec *Vergilius* ... sufficere possunt (ENNOD. epist. 5, 18, 3 p. 140, 17 nec ad -andam cordis tragoediam ... sufficit ... sermonis angustia. *al.*). *et al.*

B *i. q. facere, ut alqd. cognoscatur, intellegatur*: 1 *absolute* (*fere in rhet., praeter l. 16. 20 sqq.*): CIC. de orat. 1, 113 ingeni celeres quidam motus ..., qui et ad excogitandum acuti et ad -andum ornandumque sint uberes. off. 3, 56 non ... ut quaereremus (*opp.*) exposuimus, sed ut -remus. Att. 2, 6, 1 *geographica* sunt res difficiles ad -andum et ὁμοειδεῖς. SEN. contr. 7 praef. 3 sufficiebat *Albucio* ... in quantum voluerat -andi vis (PLIN. epist. 7, 9, 2 proprietas splendorque verborum, copia figurarum, vis -andi *eqs.*). FIRM. math. 6, 30, 22 ut manifestius -emus (*sic in transitione*: CAES. AREL. serm. 138, 2 p. 545, 26 ut cito -em). *sensu prorsus debilitato, i. q. loqui, dicere*: VEN. FORT. Mart. 4, 382 fraterno alloquio sic angelus -at ore *eqs.*

2 *c. acc.* (*v. et p. 1737, 5. 23. 52. c. enuntiato relat. p. 1736, 22*): a *i. q. res obscuras, dubias, intellectu difficiles illustrare, enodare, perspicuas et apertas reddere sim.*: α *usu vario*: VARRO ling. 9, 65 qua -ata natura apparet *eqs.* (10, 1 *analogiae et anomaliae* quod nec fundamenta ... posita ab ullo neque ordo ac natura ... -ita, ipse eius rei formam exponam. CIC. orat. 112 eloquentiae vim et naturam. fin. 5, 57 *al.* SEN. nat. 2, 11, 3. *et al.*). 10, 75 pleraeque definitiones ... propter ... brevitatem non facile perspiciuntur, nisi articulatim sunt -ata⟨e⟩. CIC. Flacc. 44 rationem (part. 64 *al.* NEP. Timoth. 4, 6 VITR. 7, 8, 1 *al.* BOETH. cons. 4, 6, 1 W. latentium rerum causas evolvere velatasque caligine -are r. *et al. v. et l. 75*). de orat. 2, 63 quom de eventu dicatur, ut causae -entur omnes (Att. 7, 3, 3 eius ... rei causam vere -as. epist. 5, 12, 4 *al.* Ov. trist. 2, 425 -at ... causas rapidi Lucretius ignis. *et al.*). 2, 65 *genus dicendi*, quod appellant omnes fere scriptores, -at nemo (2, 139 ut genera rerum discernerent eaque paulo subtilius -rent. *al.*). 3, 120 orationes ... se ad universi generis vim -andam conferunt (*al.*). orat. 174 locum accuratius (*al.*). part. 89 difficultatem (*al.*). fin. 1, 12 omnem quaestionem ... litteris (*al.* SEN. epist. 102, 3. 106, 2. QVINT. inst. 1, 2, 14 grammaticus ... si de loquendi ratione disserat, si quaestiones -et, historias exponat, poemata enarret. TAC. dial. 16, 1. *et al.*). 4, 8 *summum bonum*. ac. 2, 95. Tusc. 3, 23 doloris ... origo (*et al.*). 5, 18 geometrae cum aliquid docere volunt, ... illud modo -ant, de quo ante nihil scriptum est (off. 3, 33). nat. deor. 1, 1 multae res in philosophia nequaquam satis adhuc -atae (*al.*). div. 2, 122 geometricum quiddam *eqs.* Att. 12, 2, 2 -andum est πρόβλημα. *al.* VITR. 1, 1, 17 multas res organicas gnomonicas numero naturalibusque rationibus inventas atque -atas. 9 praef. 4 *al.* VAL. MAX. 3, 4 ext. 1 cum ... mensuras ... siderum loquacibus magis quam certis argumentis -are conarentur (*cf.* FIRM. math. 5 praef. 4 p. 2, 24). BOETH. cons. 3, 12, 35 W. haec nullis extrinsecus sumptis, sed ... insitis ... probationibus -bas. *al. et saepe.*

β *in rhet.* (*philosophia l. 62 al.*), *fere pro t. t.*: RHET. Her. 4, 25, 35 *definitio* omnem rei cuiuspiam vim et potestatem ita dilucide proponit et -at breviter, ut *eqs.* (*cf.* CIC. de orat. 2, 164 si res tota quaeritur, definitione universa vis -anda est [top. 27 *notio* saepe in argumentando d. -anda est. *v. l. 64. al.*]. Brut. 152 rem ... latentem -are definiendo, obscuram explanare interpretando [orat. 16. AVG. civ. 8, 7 p. 331, 28 D. *res* d. -ant *Stoici*]. *al. v. et p. 1733, 50. 1737, 38*). CIC. inv. 1, 33 cum ad ipsum ventum erit -andum in causae dictione post partitionem. top. 82 coniectura ... definitione ... distinctione (QVINT. inst. 3, 6, 43 ambiguitatem ... semper c. -ari. 3, 6, 82 *al.*). 83 cum ... quid sit quaeritur, notio -anda est et proprietas et divisio et partitio (*v. l. 59*). *al.* QVINT. inst. 1 prooem. 12 ea ... omnia inventione atque elocutione sunt -anda. *al.*

γ *in iure et rebus forensibus* (*cf. et p. 1735, 58*): CIC. Phil. 9, 10 paene divina *Sulpicii* ... in legibus interpretandis, aequitate -anda scientia (Brut. 144). *al.* QVINT. inst. 12, 3, 7 quae consultorum responsis -antur, aut in verborum interpretatione sunt posita aut in recti pravique discrimine. POMPON. dig. 12, 2, 42 pr. eam rem apertius -at Iulianus (*al.*). GAIVS dig. 30, 69, 4 servus, qui in negotio fuerit, legatus non ante tradi debet, quam rationes -et (EPIST. pontif. 937 Conc.8 IV 2 p. 159, 6 omnem, quam de abnegata ... epistola superius reddidimus rationem ..., hac ... prolata sententia plene ac breviter -ari). PAVL. dig. 19, 5, 5, 2 -itus est articulus ille 'do ut des'. *et al.* δ *in vaticinatione*: CIC. div. 1, 39 *somnia* Antiphontis interpretatione -ata (*cf.* FIRM. math. 8, 13, 1 sacerdotes, prophetae ... divinas quasdam artes studiosis interpretationibus -antes. *al.*). 1, 72. 2, 130 Chrysippus ... divinationem definit ... vim cognoscentem et videntem et -antem signa. FIRM. math. 3, 12, 16 astrologos aut augures aut magos aut qui omina (*corr.*

[*Hillbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Kroll, omnia *trad.*) -are consueverunt. *al.* *sensu presso, fere i. q. praedicere*: VITR. 9, 6, 2 futura ex ratiocinationibus astrorum. FIRM. math. 2 praef. 3 p. 40, 21 fata. *al. v. et p. 1737, 28.* *ε libros, scripta sim., i. q. interpretari, commentari (vertere l. 16. fere i. q. mente intellegere [sc. expressa notione vocis evanescente] l. 10)*: CIC. Brut. 300 tu ... orationes nobis veteres -bis. part. 134 cum adversarius ... aliud sensisse scriptorem, aliud scripsisse dicat, non esse ferendum a quoquam potius latoris sensum quam a lege -ari. phil. frg. V 29 magna ... animi contentio adhibenda est in -ando Aristotele, si legas (*v. l. 5*). SEN. epist. 108, 32 libros ... grammaticus -uit. ASCON. Corn. p. 60, 24. ARNOB. nat. 5, 34 p. 204, 25 *in historicorum allegoriis* ita singulae res possunt infinitis interpretationibus -ari. CLAVD. DON. Aen. praef. p. 5, 25. HIER. epist. 53, 8, 8 p. 457, 16 Amos ... paucis verbis -ari non potest. AVG. civ. 20, 16 p. 443, 4 D. in euang. Ioh. 55, 1 p. 1784; *syn.* explananda. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 25, 22. *sensu presso, fere i. q. vertere*: CIC. de orat. 1, 155 ut summorum oratorum Graecas orationes -rem (*seq.* ea, quae legeram Graece, Latine redderem). fin. 1, 5 quae ... a Platone disputata sunt, haec -ari non placebit Latine? HIER. epist. 57, 2, 2 p. 505, 4 apertius (*syn.* in Latinum verterem). 57, 5, 2 p. 508, 18 ut proprietates alterius linguae suis proprietatibus -ret *Cicero*. 65, 3, 2 p. 620, 8. hom. Orig. in Luc. 1 p. 6, 9 πεπληροφορημένων, quod uno verbo Latinus sermo non -at.

b *i. q. indicare, narrare (enumerare e. g. l. 35. 41. 49. 52), monstrare (docere, probare e. g. l. 36. 50), describere sim.*: *α universe*: Ⓘ *varia*: VARRO rust. 3, 1, 8 villatica *pastio non* ... -ata tota separatim ... ab ullo *scriptore* (*sic de argumento libri sim.*: CIC. top. 96 *controversiarum* tractationes in aliis libris -antur. *al.* CATVLL. 1, 6 omne aevum tribus -are cartis. VITR. 1, 7, 2; *syn.* peragere. 4 praef. 1; *syn.* exposui, disputavi. PLIN. epist. 5, 12, 3 materiam ex titulo cognosces, cetera liber -bit. AVG. civ. 7, 1 p. 273, 9 D. *et al.*). CIC. de orat. 1, 23 quom *praecepta rhetorum Graecorum* pateant ... neque ea interpretatione mea aut ornatius -ari aut planius exprimi possint (*al.*). 3, 81 oratoris munus. part. 28 ordine quattuor mihi istas partis -are. Tim. 52 *oculorum* utilitas (*Plato 46e* ῥητέον). Att. 13, 45, 2 in philosophia -anda (*al.*). *al.* NEP. Epam. 4, 6 vitam (HIER. epist. 23, 2, 1 p. 212, 14. *et al.*). Hann. 13, 4 imperatores. *al.* VITR. 5, 11, 1; *syn.* monstrare. VELL. 2, 96, 3. CELS. 6, 6, 1E *medicamentorum* tempora et causas parum -uit *Hippocrates*. *al.* SEN. frg. 82 *amoris* incommoda. *al.* PLIN. nat. 29, 140 animal ... totum in hoc loco -andum. 37, 138 *gemmas* per litterarum ordinem -bimus (*syn.* expositis). *al.* VERVS Fronto p. 132, 10 N. πεντηκονταετίαν. PAVL. dig. 35, 1, 38 licet codicillis legatum -etur, tamen ex testamento valet. LACT. opif. 8, 1; *syn.* ostendam. DON. de com. 7, 4 πρότασις est primus actus fabulae, quo pars argumenti -atur, pars reticetur (*opp.*) ad populi exspectationem tenendam (*sic in arte scaenica [aliter p. 1728, 3. 1732, 76], de fabula exponenda* [*cf. et p. 1733, 44*]: EVGRAPH. Ter. Hec. 58 Ad. 40. *huc spectare vid. etiam loc. mutil.* FEST. p. 181). PALLAD. 1, 42, 4 operas suas singulis mensibus. SYMM. rel. 31, 3 p. 305, 10 fides rerum (*sc. quae contra reum relatae sunt*) gestis cohaerentibus -atur (*v. l. 25*). AMM. 16, 10, 17. 22, 15, 28 *Aegypti miranda*, e quibus pauca conveniet -ari. 31, 5, 10; *syn.* digerere. *al.* CLAVD. DON. Aen. 5, 220 p. 448, 27 factum -vit et facti causam (*et al.*). HIER. epist. 130, 1, 2 p. 176, 9 *virtutes. al.* RVFIN. hist. 4, 18, 2; διέξιμεν. AVG. civ. 18, 45 p. 326, 14 D. *bella* (OROS. hist. 3, 23, 5; *syn.* prodidero). *al.* ENNOD. epist. 5, 7, 2 p. 130, 2 ut illam tantorum meritorum feminam verborum saltibus -rem. *et saepe.*
Ⓘⓘ *in rhet. et arte forensi (cf. p. 1734, 56. 69. nonnumquam fere techn. de ea parte orationis q. e. narratio, e. g. l. 65. 66. 74)*: CIC. div. in Caec. 39 dicenda, demonstranda, -anda sunt omnia *eqs.* Verr. I 33 in accusando atque in -andis criminibus (55. II 1, 29; *syn.* proponerem. *al.* CATVLL. 53, 3 mirifice). de orat. 2, 130 oportet ... habere certos locos, qui, ut litterae ad verbum scribendum, sic ... *oratori* ad causam -andam statim occurrant (part. 122 si plane causam redarguendo -arit. *al.* QVINT. inst. 4, 2, 27 deinde narret de bonis Pallae totamque de vi -et causam *Cicero*. TAC. dial. 39, 1 PLIN. epist. 6, 2, 6). 3, 31 *Cotta* limatus ... et subtilis, rem -ans propriis aptisque verbis (*cf.* opt. gen. 15 aliud est ... -are res gestas narrando [*sc. ut Thucydides*], aliud argumentando criminari crimenve dissolvere [*sc. ut oratores*]. *al.*). Brut. 198 haec cum graviter tum ab exemplis copiose tum varie tum etiam ridicule et facete -ans *Crassus* (orat. 118 nihil ... sine *philosophia* ... graviter, ample, copiose dici et -ari potest. *al.*). orat. 124 narrationes ... *non* historico, sed prope cotidiano sermone -atae (SVET. rhet. 25, 5 p. 121, 18). opt. gen. 16 necesse est ... oratori ... controversias -are (*corr. Aldus*, -antem *G P*) forensis dicendi genere apto ad docendum *eqs.* (Ps. AVR. VICT. epit. 47, 4). *al.* SEN. contr. 2, 1, 26 *Vibius* multa facunde -uit, corruptius quam Fabianus, sed dulcius. *et al.* *β secreta, veritatem latentem sim., fere i. q. manifestare, prodere (eruere l. 81) sim.*: CIC. Verr. II 4, 137 illius Verrucios (*i. falsa nomina*) ... -bam (*v. l. 80*). de orat. 1, 206 ut ea, quae continet neque adhuc protulit ..., -et nobis et illa dicendi mysteria enuntiet (*syn.*) *Antonius*. div. 2, 46 verum -ari volo (*cf.* Tusc. 3, 46 ut veritas in omni quaestione -etur. *al.* ARNOB. nat. 5, 29 p. 200, 15; *opp.* obscurare, tegere. LACT. inst. 2, 3, 25; *syn.* detegamus. *et al.*). nat. deor. 1, 119 *sacris Eleusiniis sim.* -atis ad rationemque revocatis. Att. 1, 17, 10 via, quam tibi litteris satis -are non possum, significatione ... ostendam tamen. *al.* FIRM. math. 2, 30, 11 nolo te vitia hominum in tractatu geniturarum manifestius -are (*cf.* err. 10 *secretum Veneris* propter turpitudinem m. -are non possumus. *al.*). PRVD. perist. 10, 168. *et al.*

c *i. q. edere, proferre, exprimere*: *α cogitata sim.* (*v. et p. 1733, 16*): CIC. Phil. 9, 3 consilium (de orat. 2, 48 -vi in eo testimonio dicendo omnia consilia consulatus mei [*syn.* exposui]. 2, 333. 3, 55 sensa mentis et consilia [*v. l. 25*]. Att. 8, 12, 1 BRVT. Cic. ad Brut. 2, 5, 1 [= 9, 3, 1 Sj.] HIRT. Gall. 8 praef. 7). de orat. 1, 64 res ... quae sit dictione -anda (*syn.* dicet. 3, 31. 3, 142 infantiam eius, qui rem norit, sed eam -are dicendo non queat. QVINT. inst. 9, 1, 24 *non* verebor -andae rei gratia frequentiorem eiusdem nominis repetitionem. decl. 268 p. 95, 26. PORPH. Hor. ars 48. 128; *syn.* dicere. HIER. epist. 36, 14, 2 p. 280, 18 oratio ... quae rem -et, sensum edisserat [*syn.*], obscura manifestet [*syn.*]). Brut. 173 creber in reperiendis, solutus in -andis sententiis (fin. 1, 72. fat. 44; *syn.* patefacta. *al.* QVINT. inst. 2, 15, 14 LACT. inst. 3, 19, 2 [7, 20, 10] HIER. epist. 126, 1, 3 p. 144, 2 *al.* AVG. civ. 14, 3 p. 7, 21 D. *al.*). 237 Censorinus ..., quod proposuerat -ans expedite (*cf.* QVINT. inst. 5, 11, 2 propositum). orat. 116 mens (*syn.* aperienda). Att. 10, 6, 1 meas cogitationes (VITR. 5 praef. 1 PASS. Macc. 1, 2). *al.* NEP. Them. 1, 3. SEN. contr. 7, 1, 27 sensum optime (CELS. 5, 26, 31E balbutiendo ... vix sensus suos -ant *febricitantes*. SEN. epist. 97, 13 AVG. civ. 18, 43 p. 322, 34 D. *al.*). QVINT. inst. 10, 1, 121 tanta in -ando, quod velit, gratia. AVG. in euang. Ioh. 99, 4 p. 1888 hoc et menti ... comprehendere et ... linguae difficillimum est -are. *al.* EVGRAPH. Ter. Phorm. 199 ille, qui metuebat, facile etiam intelligit quod sermonibus non fuerat -atum. *et al.*
β sermonem, vocem, litteram sim. (*refl. infra l. 33. 61*): Ⓘ *sensu generali*: RHET. Her. 4, 40, 52 haec *divisio* se statim -at et ... exornat orationem. CIC. leg. agr. 2, 13 -at orationem sane longam (de orat. 3, 80 fat. 1 ARNOB. nat. 1, 3 p. 6, 3). Brut. 24 sermo (*cf.* PLIN. epist. 3, 1, 4. *et al.*). orat. 95 latae eruditaeque disputationes (leg. 1, 20. Tusc. 1, 8; *syn.* exponam). *al.* VITR. 1, 1, 18 si quid parum ad regulam artis grammaticae fuerit -atum. 5 praef. 2 praeceptorum ... scripturae, si non contrahentur et paucis et perlucidis sententiis -entur (Ps. AVG. in Matth. 16 p. 1374med.). *al.* SEN. epist. 100, 6 quidam usque eo aspera *compositione* gaudent, ut etiam quae mollius casus -uit, ex industria dissipent. LVCAN. 6, 694 mox cetera (*i. carmina magica*) cantu -at Haemonio *Erictho*. QVINT. inst. 8, 6, 8 quaedam ... parum speciosa dictu per *metaphoram* ... -antur. PLIN. epist. 7, 12, 3 in eo, quod adnotatum invenies et suprascripto aliter -itum (AQVILA rhet. 20 p. 29, 6 tota elocutione aliter -ata). LACT. inst. 5, 4, 1 litteras. OPTAT. 4, 5 p. 107, 12 lectiones dominicas incipitis et tractatus vestros ad nostras iniurias -atis (*et al.*). AVSON. 419, 71 p. 371 P. querimoniis (*cf.* ALC. AVIT. carm. 2, 88 pudor sic pectore questus -at. INSCR. christ. Diehl 4750, 9. *et al.*). SERV. auct. Aen. 10, 230 declamatorie hos versus. SCHOL. Cic. Bob. p. 159, 15 oratorie. CLAVD. DON. Aen. 5, 355 p. 464, 3 laus (*syn.* dicenda). *et al.* *audacius*: BOETH. cons. 2 carm. 7, 10 licet ... fama per populos ... diffusa linguas -et (*i. voces magnum virum celebrantes edat*). Ⓘⓘ *sensu speciali et coartato: i. q. vocem articulatam emittere, pronuntiare*: CELS. 4, 4 si lingua resoluta est ..., sic ut sermo hominis non -etur (7, 9, 1. GREG. TVR. glor. conf. 78 p. 795, 14 balbutiens et vix sermonem -are potens). MAR. VICTORIN. gramm. VI 33, 20 *littera b* exploso e mediis labiis sono ... -atur (*cf. ibid.* 28; *syn.* exprimit. TER. MAVR. 196 sonus. 201 portio ... linguae ... d sonitum perficit -atque vocem t). *refl., in imagine*: GREG. M. moral. 2, 10 p. 560A quae vox (*i. motus cordis*) se quasi per distincta verba -at.
γ libros, scripta, fere i. q. componere: CIC. de orat. 2, 175 *non* id agimus, ut artem (*i. librum, quo traduntur praecepta artis*) aliquam dicendi -emus. top. 1 Aristotelis topica quaedam, quae sunt ab illo pluribus libris -ata. PLIN. epist. 7, 4, 7 hos quoque *elegos* non minus celeriter -ui. HIER. epist. 43, 1 p. 318, 5 innumerabiles libros ... noster Χαλκέντερος -vit (*al.*). RVFIN. hist. 3, 10, 8 *Ioseppus* Iustum ..., qui conatus sit hoc idem operis, quod ipse -uerit (-uerat *F P*), adgredi, arguit falsitatis. OROS. hist. 1, 21, 21 huic volumini, quod ab orbe condito -uimus, finis hic sit (*cf.* CONC.S IV 2 p. 68, 28 *Cyrillus* adversus Theodorum ... mirabile volumen -uit). IOH. MAXENT. Conc.S IV 2 p. 15, 12 nostrae disputationis opusculum.

3 *c. praepp.*: **a** de: *α nude*: CIC. inv. 2, 45 infinitum est tot de rebus utramque in partem singillatim de una quaque -are. 2, 110; *syn.* exposuimus. off. 3, 7; *syn.* dicturum. Tim. 8 omni orationi cum is rebus, de quibus -at[a], videtur esse cognatio (*Plato 29b* εἰσὶν ἐξηγηταί). *al.* VITR. 1, 1, 7 de rerum natura ... philosophia -at. 2, 7, 1; *syn.* dixi. 2, 10, 3; *syn.* exponetur. 10, 16, 2 *al.* CELS. 7, 7, 15A de pituitae ... cursu ... iam -ui. BASS. gramm. VI 272, 6 de *metris*. LACT. inst. 7, 14, 5; *syn.* disseremus. FIRM. math. 2, 10, 1. BOETH. mus. 1, 4, p. 192, 18; *syn.* enodavimus. herm. pr. 2, 11 p. 155,

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

20; *syn.* terminavit. *et al.* *pendet interr. obl.* (*cf. l. 12. 29*): VITR. 2, 8, 20 de contignationibus . . : et copiis earum, quibus conparentur . . . -bo (*syn.* exposui). 7, 14, 3 de aqua . . ., quemadmodum inveniatur *eqs.* 8, 5, 1. 9 praef. 18. 10, 16, 1. LACT. ira 16, 9 de ira -emus, an sit aliqua in deo *eqs.* *β acced. acc.* (*v. p. 1734, 24*): ① *pron.* (*enunt. rel. l. 11*): CIC. de orat. 1, 60 *rationes*, quae de naturis humani generis ac moribus a philosophis -antur (AVG. civ. 6, 5 p. 252, 18 D. *v. et l. 15*). nat. deor. 3, 44 nihil de dis. off. 3, 34 neque . . . quicquam est de hac parte post Panaetium -atum. AVG. civ. 13, 19 p. 581, 16 D. nunc de corporibus primorum hominum quod instituimus -emus. SVLP. SEV. dial. 3, 1, 1; *syn.* evolvas. *et al.* *pendet interr. obl.* (*cf. l. 1*): VITR. 3 praef. 4 quod erat primum . . . de moenibus, quemadmodum eligantur loci salubres, . . . -ui (*syn.* exposui, ostendi). ⑪ *subst., adi. pro subst.*: VITR. 10, 13, 7 de terebra has -uit scriptis rationes *Diades*. FRONTIN. aq. 116 pauca de familia. FIRM. math. 2, 7, 4. HIER. epist. 14, 8, 5 p. 56, 12 ceteris de eo . . . -itis. AVG. civ. 21, 4 p. 492, 17 D. de ipso igne mira quis -et? SVLP. SEV. dial. 2, 14, 8 de Martini virtutibus . . . universa. *et al.* **b** super: AMM. 23, 6, 85 ut super ortu . . . *margaritae* pauca succinctius -entur.

4 *seq. acc. c. inf.*: PORPH. Hor. carm. 3, 6, 46 damnosam rem . . . ⟨in⟩ deterius labi . . . -uit. *accedente neutr. pron.*: CIC. fat. frg. 1 Chrysippus aestuans . . . quonam hoc modo -et et fato omnia fieri et esse aliquid in nobis. SCHOL. Cic. Bob. p. 117, 30 quae ratiocinatio hoc -at, nihil contra Milonem statuisse Pompeium.

5 *pendet enuntiatum* (*v. et p. 1734, 24*): **a** *c.* quod: FIRM. err. 20, 4 quod . . . dii isti casuri sint . . ., aperte Danihel venerandis oraculis -vit. **b** *interrogatio obliqua* (*v. et supra l. 1. 12*): *α nude*: *c. indicat.*: PORPH. Hor. epist. 2, 2, 185 ipse -at, quid est 'importunus'. MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 5 p. 1206C quid istud est 'hoc sentite . . .' ipse exponit (*syn.*) et -at. AMM. 19, 4, 1 quae genera morborum unde oriri solent, breviter -bo. *c. coniunct.* (*ellips. l. 47*): ACC. trag. 343 tu . . . quod quaero abs te enoda (*syn.*) et qui sis -a. CIC. prov. 40 -are breviter, quae mihi sit ratio . . . cum Caesare. de orat. 1, 212. 2, 119. 2, 201. 2, 231 -are nobis totum genus hoc iocandi quale sit *eqs.* (orat. 168). 2, 345. 3, 19. 3, 113 quam . . . vim quaeque res habeat, definitio -at (top. 26). orat. 68 orator . . . -andus est nobis qualis futurus sit. 206; *syn.* dicendum. rep. 1, 34 si de re publica quid sentias -aris (AVG. civ. 8, 4 p. 326, 1 D. disserendo. *cf. p. 1736, 25*). Att. 8, 3, 1 quid . . . mihi in mentem veniat. epist. 7, 3, 1. ad Brut. 1, 15, 1 (= 9, 23, 1 Sj.); *syn.* exponet, expedire. *al.* LIV. 40, 14, 9 -a, utrum aperte an clam te adgressuri fuerimus. VITR. 5, 12, 1 *al.* CELS. 7, 7, 15K adusta quomodo curanda sint, iam -ui. *al.* PHAEDR. 4, 11, 15 SEN. dial. 3, 4, 1. ASCON. Mil. p. 39, 10 haec contio . . . -at, et quid senatus decernere voluerit *eqs.* QVINT. inst. 6, 3, 7 neque . . . ab ullo satis -ari puto . . ., unde risus. 9, 3, 60 *al.* ARNOB. nat. 2, 58 p. 93, 31; *syn.* promere. 3, 21 p. 125, 26 ut, quid . . . crastinus dies ferat . . ., Latonius -et atque aperiat (*syn.*) vates (*cf. p. 1734, 79*). RVFIN. hist. 1, 8, 5 *Herodes* quem dederit exitum . . . si ipsius Ioseppi . . . sermonibus -emus. BOETH. mus. 1, 27 p. 219, 28; *syn.* tractavero. *et saepe.* *β acced. neutr. pron.* (*v. supra l. 6*): *c. indic.*: ASCON. Corn. p. 51, 11 illud primum -andum est, de quo Metello hoc dicit. FIRM. math. 2, 29, 17 quae . . . illum ratio adulterum fecit, etiam hoc -are curabo. *al.* *c. coni.*: CIC. Att. 2, 15, 1 illud . . . -are non possum, quidnam invenire possit *Caesar* (VLP. dig. 44, 4, 4, 22 illud non -at Iulianus, an *eqs.* FIRM. math. 2, 25, 1). 7, 11, 4 haec tu mihi -a, qualia sint. SEN. nat. 2, 38, 3 nunc . . . id . . . -ui, quomodo . . . expiationes . . . pericula avertant (LACT. inst. 3, 12, 10).

de collocatione: *ponitur in expositionis*: *exordio* (*acced.* nunc *saepe*): CIC. inv. 2, 158 nunc honestatis rationes primum -emus (*syn.* perscribemus). orat. 179 quoniam . . . causam . . . ostendimus, naturam nunc . . . -emus. top. 68 *al.* VITR. 4 praef. 2 *constitutionum* discrimina et proprietates -bo (*syn.* dicam). *al.* VAL. MAX. 7, 2 pr. nunc id genus felicitatis -bo *eqs.* CELS. 3, 5, 3 *febres* (*syn.* dicam). *al.* COLVM. 1 praef. 33 cunctae partes *rusticationis* . . . -andae sunt. FIRM. math. 1, 1, 7. 4, 1, 9; *syn.* intimare. *al.* BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 7, 6; *syn.* expedisti. *et saepe.* *fine* (*formulae loco habetur abl. abs., e. g. l. 70. 73*): CIC. inv. 1, 33 omnibus -atis (FIRM. math. 1, 10, 1; *syn.* tractatis. 4, 25, 5; *syn.* monstratis. BOETH. herm. sec. 3, 8 p. 198, 20; *syn.* aperiendas enodandasque. *al.*). 2, 53. Scaur. 22 rebus (IVST. 43, 1, 1). de orat. 3, 119 *al.* VITR. 6, 6, 7 distributiones operum . . ., ut sint . . . non obscurae, -ui. FRONTIN. aq. 112 -itis, quae ad ordinationem aquarum . . . pertinebant (TERT. virg. vel. 5 p. 890 Oe.). FIRM. math. 6, 22, 1; *syn.* intimemus, extricatis, signabimus. *al.* AMM. 31, 16, 9 OROS. hist. 7, 43, 19. BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 10 p. 102, 9; *syn.* expeditis. *et saepe.*

VI ***terminandi, finiendi*** (*exeundi. cf. et p. 1730, 14. 1733, 59. ad huius notionis ortum cf. imprimis p. 1727, 75*): **A** *transitive i. q. finire* (*fere mediopass.* [*praeter p. 1738, 7. 9. 10. 21*] *i. q. exire, terminari*): **1** *libros sim.* (*aliter p. 1736, 64*): MART. 14, 2, 2 versibus -itum est omne duobus opus ([*antea*: potes . . . finire libellum]. SIDON. epist. 8, 1, 1 *epistolarum in fine collectionis additarum* summa . . . opus . . . -itum quodam quasi marginis sui limbo coronatura). VIRG. gramm. epist. praef. p. 107, 29 librorum frequentibus -itorum finibus sequentiumque initiis laborem suum temperaverint *auctores* (FIRM. math. 5, 7, 5 hoc -ato libro sermo noster ad sexti libri principia transferatur. SVBSCR. dig. 1 cod. F -itus est liber primus. *et al.*). TER. MAVR. 2447 talis . . . versus . . . plerumque non carmen modo, sed et volumen -at. *peculiariter de libro ad editionem retractato*: RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 39 p. 617C *schedulas* nondum ad plenum relegeram vel -ueram. SVBSCR. Hilarian. pasch. epilog. p. 1114D (cod. T) Hilarianus -uit emendavit *anno 397*.

2 *vocabula* (*apud gramm.; adhibetur vice t. t. qui fere sunt*: '*terminatur*', '*finitur*', '*exit*'): VLT. SYLL. gramm. IV 244, 23 infinitivus modus . . . paenultima postremaque longis syllabis -atur. 245, 13. 249, 27 comparativus . . . in . . . adverbiis, qui semper 'ius' litteris terminatur (*syn.*) et -atur, semper brevi syllaba finitur (*syn.*). *al.*

3 *varia*: IVL. VAL. 1, 46 carm. p. 58, 20 (= 4, 26 M.) una . . . metis nostra fac Phaetonteis regna -ari. COMMENT. Lucan. 1, 550 die qua -antur *feriae Latinae* sic dicitur: 'confectae (*syn.*) feriae Latinae'. SEDVL. op. pasch. 2, 8 p. 209, 3 *divinitas* nec initiis oritur (*opp.*) nec terminis -atur. PASS. Paul. 13 p. 38, 14 tu . . . -a moras, quibus iussionem differs.

B *intransitive*: *i. q. exire, finiri* (*cf. p. 1737, 81*): **1** *formae perfecti* -uit (*v. et l. 40. 43*): HIER. epist. 28, 4, 2 p. 229, 10 solemus completis opusculis ad distinctionem rei alterius subsequentis medium interponere '-uit' (explic̄ *ex* -vit *B*, explicit *edd. pr.*) aut 'feliciter' aut aliquid istiusmodi (*cf. l. 39*). ACT. Petr. 41 p. 103, 7 actus Petri apostoli -uerunt cum pace. SVBSCR. Aug. gen. ad. litt. cod. E 2init. p. 32, 1 -uerunt capitula (*cf. l. 41*).

2 *praes.*: **explicit** (*forma ἑτερόκλιτος orta esse videtur ex formis perf. q. s.* -uit, -itum *ad analogiam verborum* '*incipit*' [*opp.*] *et* '*finit*' [*syn.*]; *cf. Bonnet, Lat. de Grég. 433; Svennung, Unters. Pallad. 442 sqq.*). *notatur in codd.*: exp.: SVBSCR. Cic. rep. 2 *C.* Verg. Aen. 8 *M.* Liv. 41 *V. al.* Cod. Theod. 3 *T.* expl.: SVBSCR. Verg. georg. 1 *M. al.* Iul. Val. 1 *T.* Fronto p. 57, 23 N. explic.: SVBSCR. Verg. ecl. *R. al.* explc.: SVBSCR. Liv. 26 *P.* explct.: SVBSCR. Iul. Val. 2 *T.* *de usu et origine*: GRAMM. suppl. 179, 18 '-it' nullo modo dici quit, nisi consuetudo patrona sit; auctoritas enim et ratio regulae deficit. denique beatus Hieronymus in epistolarum una suarum (*v. l. 24*) fatetur solere dici '-uit liber' vel '-uerunt capitula'; ideo, quia ita profertur corrupte, reor id scriptorum vitio accidisse, ut dicatur '-it' pro '-at' vel '-uit'. GLOSS.L IV Plac. E 55 -it ad librum refertur, -uit autem et -vit ad hominem, ut si dicamus '-it liber', '-uit homo opus suum' (*v. p. 1730, 45*). GLOSS. III 166, 9 -it sermo ἐπληρώθη λόγος. 405, 75 -it ἀπήρτισται. TEST. porcelli p. 269, 22 -it testamentum porcelli sub die XVI Kal. Lucerninas Clibanato et Piperato consulibus feliciter. INSCR. christ. Diehl 3778c (*in calce tituli*) -it. *in* SVBSCR. (*cf. et Svennung, Unters. Pallad. 443*): Plaut. Cas. (*A*) Macci Plauti Casina -it, inc(ipit) Cistellaria feliciter. Epid. *al.* Verg. ecl. *GM.* Itala cod. e p. 84 secundum mattheum -it incipit secundum iohannem. *al.* Priscill. tract. 1 p. 33, 13 *Wirc.*; *syn. p. 68, 9* finit. Cypr. eleem. p. 394 *F. et al. saepe.*

VII ***singularia***: **A** *notione peculiari*: *i. q. extrorsum flectere, incurvare*: LACT. opif. 10, 19 *labrum hominis* inferius honestatis gratia foras molliter -vit *deus creans*.

B *originaria vi verbi evanida transit per analogiam sim. in notiones verborum aliorum*: **1** *i. q. exprimere*: HIL. trin. 8, 44 p. 269A signaculorum natura ea est, ut omnem impressae in se speciei -ent formam. **2** ? *i. q. egerere, excludere* (*syn.*): CASS. FEL. 46 p. 116, 3 dolor fieri solet initio urinae excludendae aut in fine -andae. **3** *i. q. expedire, emittere*: SIDON. epist. 2, 11, 2 gerulos litterarum . . . oportune admisi, patienter audivi, competenter -ui.

adv. **explicanter.** *a part. praes.* explicans. *fere i. q. plane*: POMP. gramm. V 248, 24 adverbia, quae sui naturā aliquid non explicant, quid significent per coniunctionem verborum [aliquid] -r explicant.

p. p. p. **explicātus,** -a, -um *pro adi.* *compar.*: *p. 1739, 9. 16.* *superl.*: *p. 1739, 15. cf.* maxime -us: *l. 79.* [*variat c.* explicitus: CIC. de orat. 2, 35 (*M*). Att. 9, 7, 4 (*M*). QVINT. inst. 2, 20, 7 (*BP*). CASSIAN. inst. 1, 5 p. 12, 19 (*L*, expediti *H*).] **1** *i. q. expansus* (*apertus l. 74. opp.* compressus): CIC. leg. agr. 2, 96 Capua planissimo in loco -a. QVINT. inst. 2, 20, 7 *dialecticen* compressae in pugnum manus, . . . *rhetoricen* -ae . . . similem *dixit Zeno*. *in imag.*: VITR. 10, 16, 12 uti totum corpus omnia architecturae membra in decem voluminibus haberet -a.

2 *fere i. q. in nullis haerens difficultatibus*: CIC. Att. 2, 22, 5 omnia mihi fore -a, si te videro (*syn. 4* expedita). epist. 3, 2, 1 *provinciam* quam maxime mihi aptam -amque tradere. 6, 1, 2 nec . . . is ipse, a quo salus petitur, habet -am aut exploratam rationem salutis suae. *peculiariter in re pecuniaria*: CIC. Att. 16, 3, 5 *reliqua mea*, quae . . . -a sunt. *fere i. q. paratus, in promptu*: CIC. de orat. 2, 84 omnia iam -a et perpolita adsequentur. Att. 9, 7, 4 a te eius quoque rei iusta defensio est -a.

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *fere i. q. ad intellegendum facilis, perspicuus, apertus* (*acced. notio rei omni ex parte completae: e. g. l. 8. 9*): CIC. Planc. 5 mihi in causa facili (*syn.*) atque -a perdifficilis ... et lubrica (*opp.*) defensionis ratio proponitur (Tusc. 5, 85). de orat. 1, 4 repetenda est veteris cuiusdam memoriae non sane satis -a recordatio. 2, 35 *oratoris* est in dando consilio de maxumis rebus cum dignitate -a sententia. 2, 358 locis est utendum multis inlustribus, -is *eqs.* top. 29 sit -a definitio sic: *eqs.* Att. 9, 7, 2 litteras..., quibus nihil potest esse -ius, nihil perfectius (*syn.*). VITR. 3 praef. 1 utinam... rerum natura ... -a et apparentia (*syn.*) ea (*i. pectora hominum*) constituisset. 3, 3, 6 rationes (*cf.* 7, 5, 4. 9, 6, 2. *aliter p. 1738, 80*). 4, 3, 3 proportiones. 9, 6, 3 disciplinas invenerunt et eas posteris -as reliquerunt. 10, 11, 2 quae ipse ... cognovi quaeque ... accepi a praeceptoribus finita ... tradam -a. AVG. epist. 31, 8 p. 7, 22 adversus loquacissimas quaestiones -issima datum iri responsa. c. Secundin. 11 p. 923, 10 si quid ... de hac re copiosius -iusque desideras, lege tres libros nostros. *neutr. in certis locutionibus*: esse: CIC. ad Brut. 2, 7, 3 (= 9, 5, 3 Sj.) mihi ... non erat -um, quid agerem. habere: VITR. 2, 5, 1 de harenae copiis cum habeatur -um.

adv. **explicātē.** *fere i. q. distincte* (*syn. l. 22*), *abundanter* (*syn. l. 22*), *perspicue, plane* (*syn. l. 25*), *copiose*: CIC. de orat. 3, 53 qui distincte, qui -e, qui abundanter, qui illuminate et rebus et verbis dicunt ..., id est ... ornate. AVG. civ. 19, 4 p. 356, 18 D. ut id -ius eloquar. cons. euang. 3, 13, 46 p. 330, 1 *Iohannes* multo -ius ea narrat. c. Iul. op. imperf. 6, 27 p. 1574 a. med. sic ... putavi planius et -ius esse dicendum, quod tu obscurius perplexiusque (*opp.*) dixisti.

p. p. p. **explicitus,** -a, -um *pro adi.* (*subst. l. 43*). *compar.*: *l. 34.* [*ll. vv. v. p. 1738, 69.*]

fere i. q. expansus (*cf. p. 1727, 27*): SEN. epist. 95, 32 adversus tam potentem -umque late furorem. *fere i. q. excultus* (*cf. p. 1725, 69*): SEN. epist. 76, 15 bonus ... est *homo*, si ratio eius -a et recta est. *fere i. q. expeditus* (GLOSS.L I Ansil. EX 992 -is expeditis, strenuis. III Abstr. EX 101 liber): CAES. civ. 1, 78, 3 ex propositis consiliis duobus -ius videbatur Ilerdam reverti. VITR. 5, 6, 8 scaenae suas habent rationes -as (*codd.*, -atas *edd. pr.*). *de homine*: CASSIAN. inst. 1, 5 p. 12, 19 ita constrictis bracchiis ingipri ad omne opus -ique reddantur *monachi* (*v. p. 1738, 71*). *fere i. q. perfectus*: TERT. idol. 18 p. 52, 10 coepta (*opp.*) et -a. GLOSS.L II Abav. EX 40 exemptus, sublatus, exclusus, -us.

nota c. vi praep. auctiva, fere i. q. perplexus: CLAVD. MAM. anim. 3, 11 p. 175, 1 dicito ... quae pulmonum cava, quae tortuosae botulorum enodibusque ligaturis -ae inflexiones ac reflexiones.

neutr. pro subst., i. q. effectus: OROS. hist. 1 prol. 1 in utramvis partem parum de -o movear.

deriv.: explicabilis, explicatio, explicator, explicatus.

Hiltbrunner.

explōditus *v. l. 52. 59.*

***explōdo,** -sī, -sum, -ere. [*ab* ex *et* plaudo. *W.*] *scribitur*: -plaud- (*cf. Brüch, Glotta 26, 1937, 149 sqq.; aliter Stolz-Leumann⁵ p. 79*): LVCR. 4, 710. -prod- (*dub. utrum huc pertineat an ad* 'prodere'; *cf. l. 52*): AVSON. *l. v.* (*v. p. 1740, 82*). GLOSS. (*v. l. 58*). -proditus (-plodit- *l. 59*): *v. l. 58.* NOT. Tir. 106, 39 -it. 106, 40 -sit. *de notione*: SCHOL. Hor. sat. 1, 8, 46 -sum est eiectum, displosum cum impetu eiectum (*cf.* GLOSS.L I Ansil. EX 1009 -sus eiectus aut exclusus [*v. l. 57*] vel foris missus. II Philox. EX 150 ἐκβληθείσης. GLOSS. ἐκβεβλημένης. ἐκριφείς. *v. infra l. 78*). GLOSS.L III Abstr. EX 3 -ere[m] excludere[m] (I Ansil. EX 1064. Corp. E 414 -it excludit. *al. cf.* I Ansil. EX 1065 -prodita [*v. l. 50*] exclusa [III Abstr. EX 10 Corp. E 458. V Abba EX 97 -plodita. GLOSS. I p. 300 cod. Leid. 191 -ploditus exclusus. *v. l. 52*]. *cf. l. 55. p. 1740, 41 et v. Postgate, ClQ. 11, 1917, 172* [*ad* GLOSS. V 656, 32]). I Ansil. EX 776 (-sus) exutus. 994 -ens elidens (Corp. E 447 -sa elisa). 1008 excussus. II Abav. EX 99 -it vituperat (*cf.* V Abba EX 45 expellit v. V Aa E 979 v. seu excludit. *cf. p. 1740, 52 sqq.*). V Abba EX 78 -am evertam (*v. p. 1740, 84 sqq.*). Corp. E 363 -si extincti (GLOSS. V 426, 27 *al.*). GLOSS. ἀπευλυτώμενος. *al.* *legitur inde ab* AFRAN. (*e coni., v. l. 84*), CIC., LVCR.; *p. p. p.* -sus *pro subst.*: CIC. *p. 1740, 66.*

[*ex coni.*: AFRAN. *l. 82 sqq.* MANIL. 5, 425 *Jacob* (et plausa *codd.*; *Housman recte*). TERT. adv. Val. 13 p. 192, 14 *Kroymann, vix recte* (proicite *trad.*; proficite *Oehler*). *variat c.* expello (-puls-): LACT. *p. 1740, 33*; HIER. *p. 1740, 42*; CASSIOD. *p. 1741, 73*; COD. Iust. *p. 1741, 43.* *c.* excludo (-clus-): AVSON. *p. 1740, 83*; CASSIAN. *p. 1740, 35*; COD. Iust. *p. 1741, 48.* *l. v.*: expuis: *p. 1740, 22*; exemta: *p. 1740, 36*; -plorare: *p. 1740, 6.* *cf. et script. depravatas*: CIC. (*V*) *p. 1740, 66*; AMM. (*V*) *p. 1740, 64*; AVG. (*E*) *p. 1741, 64*; MART. CAP. (*L*) *p. 1740, 6.*]

A *praevalet vis pellendi, trudendi* (*cf. et p. 1740, 54*):

1 *i. q. expellere, eicere, extrudere sim.* (*indicatur 'unde' per* de: *p. 1740, 16*; ex: *p. 1740, 29* [*v. et p. 1740, 62*]; *abl. separ.*: *p. 1740, 12. 26*; *'quo' per* in: *l. 82 sqq.* *syn.* exterminare: *p. 1740, 43.* GLOSS. *v. l. 54 sqq. 56 sqq.*): **a** *aliquem* (*de personata re fere i. q. 'detrudere'*: *p. 1740, 3*): **α** *acced.* in: AFRAN. com. 327 in †Harpinos (Nort- *Buecheler*) iam quantum pote (potes *B⁴*) -am (*Buech.*, -plotam *L*) hominem, ut vilicetur (*F³ B⁴*, vilice *L*; *cf. p. 1739, 68*). SEN. dial. 6, 10, 6 *fortuna alios* luctatos cum fluctibus ne in harenam quidem aut litus -et. TERT. adv. Val. 13 p. 192, 22 Enthymesis ... cum *Passione* ... -sa est in loca luminis aliena (*cf. Iren. 1, 4, 1* ἀφορισθεῖσαν ... ἐκβεβρᾶσθαι. *v. p. 1739, 81 sqq.*). **β** *c. nudo obi.*: MART. CAP. 9, 895 (*Oeonisticen, Symbolicen, Genethliacen*) quis in caelum venientes inexaminatas adtemptet -ere (-orare *A¹*, explorare *L*).

b *aliquid*: **α** *corporaliter* ('noctem' *per similitud.*: *l. 10*; *audacius de exsufflatione* [*acced. abl. instr.* flatu]: *l. 20 sqq.*): Ⓘ *varia*: LVCR. 4, 710 gallum noctem -plaudentibus (-plend- *Q*, -plond- *O¹*) alis auroram ... consuetum voce vocare (*v. supra l. 8*). SIDON. epist. 1, 5, 9 *Romā visā* sensi membris male fortibus -sum esse languorem (*cf.* VITAE patr. Iurens. [MG Merov. III] 2, 5 p. 146, 24 -sa omni inaequalitate [*i. 'aegritudine'*]). Ⓘ *spiritum, animam* (*sonum infra l. 28*): Ⓐ *generatim*: APVL. mund. 12 anaphysemata ... eos spiritus qui de fundo vel hiatibus terrae -si ad superna meare (*Salmas.*, maris *codd.*) solent (*gr.* περὶ κόσμ. *4 p. 359ª, 8* γῆς πνεῦμα ἄνω φερόμενον κατὰ τὴν ἐκ βυθοῦ τινὸς ... ἀνάδοσιν). TERT. anim. 53 p. 385, 5 quo deinde (quod inde *trad.*) anima nuda et -sa (*sc. e corpore*) devertet? *nota* (*v. supra l. 9*): TERT. uxor. 2, 5 l. 15 cum aliquid immundum flatu -is (expuis *l. v.*; flatis *A*). *cf. Sittl, Gebärden p. 121 et v. vol. VI 1, 881, 67 sqq.* Ⓑ *speciatim ap. gramm. de spiritu in pronuntiatione expellendo* (*inde de sono l. 28*): MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 7 *h littera post c, p, r, t* profundo spiritu anhelis faucibus -so ore fundetur (*i. 'expulso ex a. f.'* [ore *ad* fundetur *pertinet, vix ad* -so]; *cf. Ter. Maur. 212* faucibus emicet quod ipsis H ... quae spiret anhelum). *de sono* (*v. l. 24*): MAR. VICTORIN. gramm. VI 33, 19 prima (*sc.* 'b') -so e mediis labiis sono, sequens (*sc.* 'p') compresso ore ... explicatur (*cf. Ter. Maur. 193* pellit sonitum de mediis foras labellis *et v. vol. II 1647, 16 sqq.*).

β *incorporaliter*: LACT. inst. 5, 6, 10 *nil* ex ... pio ... statu mansit, sed -sa iustitia (-pulsa *l. v.*) et veritatem secum trahens reliquit *eqs.* (*ibid.* pulsa, expulsio). CASSIAN. conl. 5, 10, 4 ut superbia possit -i (-cludi *P. cf. q. seqq.*). ARNOB. ad Greg. 6 p. 394, 18 hac ... quae contra voluntatem dei venit voluntate -sa (exemta *M*).

2 *significantiore usu*: **a** *fere i. q. pellendo diffundere, dissipare* (*proelio*): AVR. VICT. Caes. 33, 8 -sa ... Germanorum multitudine. **b** *fere i. q. dissolvere, dirumpere* (*cf.* displodere): QVEROL. p. 4, 17 ornam ... per fenestram protulit, qua -sa et comminuta *eqs.* **c** *quasi exturbando excludere* (*v. p. 1739, 57*), *excipere, non admittere*: HIER. epist. 22, 15, 1 -sis (-puls-*Φ*) ... et exterminatis his quae nolunt esse virgines, sed videri. COD. Theod. 3, 5, 9 patris ... -sa persona propinquorumque (*sc. ne dona illa quae filiae sponsae olim data erant, quasi ex hereditate accipiat*). **d** *p. p. p.* (*in versione ex gr.*) *i. q. exanimis* (*l. 50*); *exstinctus* (*cf.* GLOSS. *p. 1739, 65*): EVAGR. vita Anton. 53 extr. p. 919 informe prodigium (*i. bestia*) ... fugit et in medio cursu ruens exstinctum est. ista autem mors -si atque enecati[o] prodigii, daemonum erat ... interitus. 71 p. 943 cum ... puella iaceret -sa, oravit ... dominum Iesum et ... statim spiritus impurus egressus est.

B *praevalente vi reprobandi, damnandi, evertendi* (*haec notio fluxit ex illo usu ad scaenam spectante* [*v. l. 61 sqq.*], *ubi meram et corporalem 'eiciendi' vim* [*v. s. A, p. 1739, 78*] *servatam habes infra l. 62 sqq.* [*cf.* e scaena *infra l. 62. v. p. 310, 82*]; *inde et 'cavillandi', 'irridendi' not. facile derives* [*v. l. 75 sqq.*]. GLOSS. *v. p. 1739, 63*): **1** *usu stricto et technico* (*v. supra l. 53*): *i. q. plausibus, sibilis, vocibus sim. damnare, improbare* (*opp.* plaudere *l. 71. 82*; *syn.* exsibilare *infra l. 70*; *acced. abl. instr. l. 63. 77. 81*; per sibilos *l. 64*): **a** *in re scaenica*: *histriones exsibilare* (*ad sensum cf. infra l. 72 sq.*): CIC. Q. Rosc. 30 *Eros comoedus* e scaena non modo sibilis sed etiam convicio -batur (*cf.* AMM. 28, 4, 32 artifices scaenarii per sibilos -untur [*M*, -plorunt- *V*]). Verr. II 3, 184 *scribae quidam* nummulis corrogatis ... de scaenicorum corollariis, cum decuriam emerunt, ex primo ordine -sorum (*Oβ*, -pilosoporum *V. v. p. 1739, 67*) in secundum ordinem civitatis (*i. equitum*) se venisse dicunt. de orat. 1, 259 Aesopum, si paulum irrauserit (*v. adn. cr.*), -i *video* (*opp.* audiri). parad. 26 *histrio* si versus pronuntiatus est syllaba una brevior aut longior, exsibilatur, -itur. HOR. sat. 1, 10, 77 satis est equitem mihi plaudere, ut ... contemptis aliis -sa Arbuscula dixit (*cf.* PORPH. *ad l.*: cum *A.* ab irato populo -retur, ⌊id est strepitu plausus eiceretur⌋ *eqs.* [⌊ ⌋ *del. Petschenig*]). *v. et s.* explosio *p. 1752, 53.* **b** *in similitudine*: *personam aut rem agentis instar in scaena reicere*: **α** *c. vi cavillandi, exagitandi* (*v. supra l. 56*): CIC. ad Q. fr. 2, 11 (10), 3 multa dixi in ... regem, quibus totus est -sus (*antea*: risu cavillatus). HIER. epist. 33, 3 si quis ... de Christianis *philosophis* ... sordida tunica lectioni vacaverit, quasi vesanus -itur. **β** *c. notione refutandi, improbandi*: APVL. apol. 46 Pudens cum hoc ... mendacium (*sc. incantationis*) frigere ac prope iam omnium vultu et murmure -sum videret. AVSON. 305, 26 p. 179 P. pars plaudite ergo, pars offensi -ite ([-prodite *P*, cludite *V¹*]. *subaud. fere 'quae dixi'*).

2 *laxiore usu*: *i. q. repudiare, tollere, abolere, refellere*

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim. (*c. additam. praedicativo infra l. 20. 58; maxime in abl. abs., quo usu dilatato locutio ipsa fere in adverbialem transiit [i.* '*sine*', '*absque*'*]: v. e. g. l. 39. 43 sqq. 50. 62. 72.* *saepius de reiciendis iis, quae prioribus temporibus aut vigebant aut instituta sim. erant* [*v. e. g.* vetus: *l. 14. 17. 43. 46*; antiquus: *infra l. 45. 46*; pristinus: *infra l. 50; cf. l. 48. 55*]): **a** *potiora quaedam*: **α** *adversariorum dicta, placita, praecepta sim. argumentando, disserendo sim. refutare, evertere* (*sim. obi.* '*deus*': *infra l. 25*): CIC. Cluent. 86 te . . . illud idem quod tum -sum et eiectum est, nunc rettulisse (de- *l. v.*) demiror (*cf.* AVG. pecc. mer. 1, 22, 31 p. 29, 17 illud -sum repudiatumque. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 14 p. 39, 22 illa quae reicienda et -enda sunt). fin. 4, 47 ut Aristonis esset -sa sententia ([5, 23 -sae eiectaeque s. Pyrrhonis, Aristonis, Erilli. off. 1, 6]. SEN. nat. 3, 14, 2 hanc veterem et rudem s. -e. SVLP. VICT. rhet. 11 p. 319, 7 singulis *s.* CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 25, 5 [*opp.* exploranda]). SEN. contr. 2, 1 (9), 20 *Pompeius* coepit a vetere et -sa quaestione. TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 478, 13 haeretici scandalum (*opp.* expediam). AVG. civ. 12, 21 p. 547, 33D. circuitus illi iam -si sunt. gen. ad litt. 10, 15 p. 315, 7 opinione. MART. CAP. 6, 592 quod si ita esset, . . . falsa Romulei vatis -retur assertio, qua *eqs.* (*seq. Verg. georg. 1, 250 sq.*). VINCENT. LER. 16, 22 p. 24, 15 trinitatis fide. CAPREOL. epist. 1, 2 p. 847[A] ut vel recte dictum comprobetur vel condemnatione dignum -atur (*cf. Conc.*[S] *I 2 p. 64, 37* discerni; *1 3 p. 82, 2* secerni; *gr. I 1, 2 p. 53, 22* ἀποκρουσθῆναι). *et al.* *deum* (*v. supra l. 9*): *fere i. q. tollere*: MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 29 p. 1061[D] in ὁμοουσίου perversionem nihil . . . dicis quam . . . substantiam praeexistere et sic -sum patrem et filium esse (*antea*: destruere).

β *t. t. iurid.*: *i. q. reicere, abolere, abhorrere*: Ⓘ *aliquem*: *i. q. repellere*: QVEROL. p. 10, 2 posthac assertio conticescet, si persona (*sc. eius qui rogat*) -itur. SYMM. rel. 39, 3 *Musa* cum vellet infelicem causae lapsum (*sc. appellationis die iam praeterita*) reparatione sarcire, obiectu Constantinianae legis -sa est, quae *eqs.* Ⓘⓘ *aliquid*: AVG. adv. Don. 25, 45 p. 146, 30 postquam causa . . . Caeciliani . . . prolata est, revocatur -sa et convicta praescriptio, diem causae agendae iam transisse clamatur (COD. Theod. 2, 5, 1 [= Iust. 3, 40, 1] -sis atque reiectis. COD. Iust. 7, 39, 5 temporalibus pr.). POSTVL. ap. procons. Aug. c. Cresc. 3, 56, 62 p. 468, 22 (*a. 395*) iussisti . . . -so omni contradictionis effectu . . . sacerdotibus . . . ecclesias . . . oportere restitui (*item* 4, 4, 5 p. 502, 13). COD. Theod. 1, 5, 3 pr. penitus -sa controversia (*cf.* EDICT. imp. Valent. Marcian. Conc.[S] II 4 p. 167, 7 -sa . . . contentione atque discordia. COD. Iust. 3, 28, 35, 1 vetere iurgio -so [*dett.*, -pulso *PCR*]). COD. Iust. 1, 14, 12, 5 -sis . . . ridiculosis ambiguitatibus (*cf.* 3, 34, 13 differentiis [7, 15, 1, 3 antiquā personarum d.]. 6, 25, 8 pr. dubitatione veterum [6, 42, 31, 1 antiqua dubietate. 8, 56, 4; *a. 293*]). COD. Iust. 3, 31, 7, 1 (*a. 294*) agentis intentio (*P, R* -clusa *C*). 6, 38, 4, 1[a] omni . . . verbositate. 7, 71, 6 (*a. 386*) scrupulositate priorum legum. 8, 37 (38), 13, 1 subtili et supervacua subtilitate. NOVELL. Iust. 37, 3 omni -sa machinatione. INST. Iust. 1, 12, 6 fictione pristina. 2, 23, 7 -so senatus consulto Pegasiano.

b *generalia*: **α** *c. vi spernendi, reiciendi*: Ⓘ *obi. est res*: CIC. div. 2, 86 hoc . . . genus divinationis (*sc. sortes quasdam*) vita . . . communis -sit (*cf.* DIOM. gramm. I 427, 15 'ei' *dipthongus*, cum apud veteres frequentaretur, usu posteritatis -sa est [*sim.* FRG. Bob. gramm. V 555, 10; *opp.* usurpando vindicavit]). 2, 148 -atur . . . haec . . somniorum divinatio. LACT. inst. 1, 12, 3 homines . . . totam fabulam (*de Saturno*) -unt tamquam ineptissime fictam (*cf.* HIER. vir. ill. 5 p. 11, 5 [= praef. Vulg. catal. Paul.] legunt quidam et ad Laodicenses [*sc. epist. Pauli*], sed ab omnibus -itur [*i.* '*pro spuria repudiatur*']. *v. supra l. 1*). IVST. 12, 7, 3 retentus . . . est . . . mos salutandi regis -sa adoratione (*cf.* VINCENT. LER. 6, 9 p. 8, 28 retenta est *in baptizando* . . . antiquitas, -sa novitas). AVG. epist. 16, 3 p. 38, 15 remoto facundiae robore atque -so (-emploso *E*), . . . omissis . . . Chrysippeis argumentis, postposita . . . dialectica. soliloq. 2, 7, 14 p. 891[med.]. Ⓘⓘ *obi. persona*: CASSIOD. in psalm. 17, 45 p. 135[B] quando *Christus* -sis perfidis Iudaeis ad gentium fidem . . . translatus est. **β** *c. vi abolendi, tollendi, evertendi*: *aliquem*: ARNOB. nat. 3, 35 p. 135, 15 *ut* unus deus constituatur mundus -sis omnibus ceteris *dis*. *aliquid*: CASSIOD. in psalm. 125, 1 p. 924[C] captivitas . . . quamvis a nobis fuerit auxilio divinitatis -sa. 145, 1 p. 1029[D] -sis cogitationibus supervacuis (145, 5 p. 1030[D] noxiis). var. 11, 5, 2 -sis (-pulsis E^1F) necessitatibus (*i.* '*penuria*'). ANIAN. Chrysost. hom. 8, 2 p. 1033 suspicio.

deriv.: explosio. *Meyer.*

[explōranter] *v. p. 1752, 46.* **explōrātē** *v. p. 1752, 33.*

explōrātio, -ōnis *f.* *ab* explorare. *notatur*: expl: *p. 1742, 13.* *in interpr. voc. hebr.*: ISID. orig. 7, 6, 24 Thara -o ascensionis. GLOSS. κατασκόπησις. *inde a* SEN. phil. [*l. v.*: *p. 1742, 38.*]

I *in re militari* (*sim. contra latrones*: LEO M. epist. 167 p. 1201[B] [*in imag.*] quis . . . latronibus obsistet . . ., si speculatorem in prospectu -is locatum ab intentione sollicitudinis amor quietis abducat?): **A** *i. q. actio explorandi*: TAC. hist. 3, 54, 2 nec -e occulta fallere Antonium temptavit (*antea*: ad vires hostium spectandas). MOD. dig. 49, 16, 3, 4 is, qui -e emanet hostibus insistentibus . . ., capite puniendus est. SOL. 7, 23 *fontes* Cadmus . . . quoniam equestri -e deprehendisset, dum rimatur, quaenam insideret loca. AMM. 31, 12, 2 -e[s] sollicita cognitum est cogitare hostes . . . itinera claudere. AVG. quaest. hept. 3, 68 p. 295, 20 *Ioseph fratribus* -is falsum crimen intenderat. CONSTANTIVS vita Germ. 17 p. 264, 13 *hostium* adventus -e cognoscitur.

B *metonymice*: *i. q. exploratores*: ITALA I Macc. 14, 33 (rec. B) munivit civitates . . . et posuit ibi -em virorum Iudaeorum (φρουράν, *Vulg.* praesidium [*cf. p. 1743, 64*]). PETR. CHRYS. serm. 166 p. 635[B] quadraginta diebus terram repromissionis -o missa divinitus circuivit. CIL XI 3104 (*s. III in.*) praepos⟨ito e⟩xplorationis Seiopensis. XIII 7495 (*s. III in.*) expl(oratio) ⟨Ha⟩lic(ensis?) Alexandriana. *de loco, quo exploratores positi sunt*: ITIN. Anton. Aug. 3, 2 ab -e, quod Mercurios dicitur.

II *extra rem militarem*: *i. q. actio explorandi* (*acced. gen.*: *obi. saepe*; *subi. l. 23. 39. 49.* *praep.* a: *l. 28.* *interr. obl.*: *l. 44*): *pertinet ad verbi notionem*: **A** *generalem q. e. inquirendi, exquirendi*: SEN. benef. 4, 33, 2 in arduo est veri -o (*cf. l. 47*). COLVM. 3, 9, 5 quidquid morae est, in -e surculi absumitur. SENT. Delph. et Antic. (CIL III 567) 6 necessaria fuit diligentior -o tam vetusta[t]e rei. APVL. met. 9, 3 opinionis variae terminum ad -em conferunt (*seq.* prospiciunt). mund. praef. p. 287 quae *itinera* -e acuminis sui pervia sapientiae solis cogitationibus viderant (*gr. al.*). MIN. FEL. 5, 5 cum tantum absit ab -e divina (*i. pro gen. obi.; aliter l. 40*) humana mediocritas, ut *eqs.* TERT. adv. Marc. 4, 19 p. 482, 28 si in -e⟨m⟩ nativitatis temptandus fuisset *Christus*. CHALC. comm. 246 ad certam -em Platonici dogmatis. SERV. Aen. 4, 115 *labor* -is a Iove. COD. Theod. 6, 27, 18 -e diligenter agitata. 15, 7, 1 sedula -e quaeratur. 16, 5, 9, 2 summa -e rimetur.

B *strictiorem q. e. examinandi, temptandi, experiendi* (*saepius sensu christiano*): ITALA Os. 5, 1 (Ignat. Trall. 7, 1) muscipula -is (σκοπιᾷ, *Vulg.* laqueus . . . speculationi). CYPR. laps. 5 p. 240, 12 dominus sic cuncta moderatus est, ut hoc omne . . . -o potius quam persecutio videretur (epist. 11, 5 p. 500, 4 persecutio ista examinatio [*syn.*] est adque -o peccati nostri). epist. 55, 7 p. 628, 23 te oportet . . ., quid collegae tui . . . faciant, de vitae et disciplinae nostrae -e (*cett.*, exemplo ratione *C*) perpendere. 65, 3 p. 724, 10 venisse . . . credimus de dei -e censuram (*cf.* ZENO 2, 10, 3 p. 420[A] divinae . . . -is tentamina). 67, 2 p. 737, 3 plena diligentia et -e sincera eos oportet ad sacerdotium dei deligi (CLAVD. DON. Aen. 11, 630 p. 512, 6). SYMM. epist. 1, 29. 1, 100, 2 *remedia* nobis commendavit utendi -o. rel. 26, 5 *in ponte* alterius loci -o hiulcam conpagem lapidum deprehendit. SERV. Aen. 4, 61 hostiae -o, utrum apta sit (*cf.* 6, 244 victimarum). AVG. civ. 5, 7 p. 200, 14D. propter hanc -em (*ante*: ad temptandam peritiam mathematicorum). EVCHER. instr. 1 p. 73, 20 deus . . . tentavit Abraham veri -e (*cf. l. 19*). CLAVD. MAM. anim. 1, 7 p. 46, 13 forte in saporum -e odoratui communicat gustus. GREG. M. moral. 33, 16 p. 682[A] antiqui hostis -o.

explōrātō (*abl. abs. fere pro adv.*) *v. p. 1750, 18.*

***explōrātor,** -ōris *m.* *ab* explorare. *scrib.* spl-: CIL VIII 21668. *not. per*: expl: CIL III 14207, 10 VIII 9907 XIII 6526. 6592. 6599. 8825 INSCR. Dessau 9187. explor: CIL VII 1037 INSCR. graec. XIV 2433. explorat: CIL III 3299 XIII 6629. 7751 INSCR. graec. Rom. Cagnat I 1496, 14. explorator (*i. plur.*): CIL VII 1030 XIII 6448. *litt. et flex. gr.* ἐξπλωράτωρ: *v. p. 1743, 21. 23.* ἐξπλοράτωρ: SVIDAS ε 1858 (-πλωρ- *F*). *v. l. 61.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 79 *v. p. 1744, 46.* CLAVD. DON. Aen. 11, 510 p. 492, 11 inde hoc tractum est -um nomen, quia explorata ferunt, hoc est conperta atque discussa. GLOSS. speculator. inquisitor. GLOSS.[L] II Philox. EX 148 κατάσκοπος. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A ἐκπλοράτορες κατάσκοποι. *in interpr. nom. hebr.*: VVLG. num. 21, 1 venisse . . . Israhel per -um viam (אֲתָרִים, *gr.* Αθαριν). HIER. nom. hebr. p. 3, 1 Astaroth ovilia vel faciunt -es (25, 4 factura [id est ποίησις] -um. 31, 13). *inde a* PLAVTO, LVCIL. [*e coni.*: *v. p. 1743, 71.*]

I *in re militari* (*in imag. v. l. 72. p. 1743, 38. 46*) *fere i. q. milites* (*plerumque equites vel pedites levis armaturae* [*de navigante*: *l. 75*]), *quibus officium est explorandi sive ignota locorum sive occulta hostium* (*cf. Fiebiger, RE VI 1690 sqq.*): **A** *sensu strictiore*: *de iis, qui agmen praecurrunt*: **1** *singuli* (*v. et p. 1743, 46. 48. 50*): PLAVT. Pseud. 1167 -em hunc faciamus ludos suppositicium. LIV. 22, 15, 5 *Mancinus* progressus primo -is modo, ut ex tuto specularetur hostem (*antea*: misso exploratum cum quadringentis equitibus). SEN. benef. 7, 2, 5 cum in oceano Onesicritus praemissus -r erraret. PLIN. nat. 16, 35. SIL. 16, 80 celerare gradum . . . Hasdrubalem . . . praenuntius affert -r eques. SVET. Vit. 16 nuntiatum est per -em (MEN. dig. 49, 16, 6, 4 -es, qui secreta nuntiaverunt hostibus, proditores sunt). AMM. 18, 7, 9 -e fido docente. 29, 5, 40 verus indicat -r. SERV. Aen. 9, 317 -es, quae volunt, plerumque nutu, plerumque sibilo significant. *techn. i. q. miles numeri -um* (*cf. p. 1743, 24*): CIL III 3299 Ael. Ressatus explorat(or). 4276 Bato . . . -r. VIII 21668 splorator Bata⟨v⟩orum. XIII 11735 Respecto Beri . . . -i.

2 *plur.* (*sing. collect.*: *p. 1743, 9*): *de certo genere levis arma-*

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

turae (*v. et p. 1742, 81*): CAES. Gall. 1, 21, 4 P. Considius ... cum -bus praemittitur. 2, 11, 3 confirmata re ab -bus (*opp.* speculatores). 2, 17, 1 -es centurionesque praemittit (*cf.* CIL III 3254 Tib. Dexter centurio -um [10422]). *al. saepe.* HIRT. Gall. 8, 35, 4 strepitum vigiles castrorum cum sensissent -esque missi, quae gererentur, renuntiassent (PLIN. nat. 6, 184). 8, 36, 3. VERG. Aen. 11, 512 ut fama fidem missique reportant -es. LIV. 7, 36, 11 cum per -es notior iam saltus esset (VELL. 2, 112, 5 ante ... quam per -es, ubi hostis esset, cognoscerent). 8, 17, 7. 9, 5, 7 illis non ducem locorum, non -em fuisse (*v. p. 1742, 84*). *al. saepe.* CVRT. 3, 13, 2. 4, 12, 5 (*cf. antea*: cum ... equitibus). PLIN. nat. 16, 208. 36, 138 FRONTIN. strat. 2, 5, 10 *al.* TAC. Agr. 26, 1. hist. 2, 34, 1; *opp.* transfugiis. 3, 15, 2 -es, ut mos est, longius cursabant *quam equites populantes. al. saepe.* HYG. mun. castr. 24 tendere debent ... -es in striga cohortis primae. 30 legiones III ..., -es cc. AMM. 20, 4, 1; *opp.* perfugae (21, 7, 7. 25, 7, 1). *al. saepe.* VEG. mil. 3, 6 p. 76, 15 -es altrinsecus missi profectionem suspicionibus vel oculis deprehendunt *eqs. ibid.* 77, 1 tutius ... operantur -es noctibus quam diebus. NOT. dign. or. 41, 34 praefectus militum -um ([*al.*]. *cf.* CIL VIII 9906 praefect(us) alae -um Pomariensium [9907]. XIII 6814 ex praef(ecto) -um Divitiensium. INSCR. graec. XIV 2433 πραιφέκτ(ῳ) ἐξπλωρ(ατόρων) Γερμανίας. *sim.* CIL XIII 6526 praeposit(us) Brit(tonum) et expl(oratorum) [INSCR. graec. Rom. Cagnat I 1496, 14 (*s. III*) ἐξπλωρατ(όρων). *v. l. 25*]. *v. l. 24*). NOT. dign. occ. 28, 21 praepositus numeri -um (40, 25. CIL XIII 6629 [*a. 178*] n(umerus) Brit(tonum) et explorat(orum) Nemaning(ensium) [*cf. l. 22*]. III 14207, 10 militi n. expl(oratorum) [XIII 7054 -um Divitiesium Antoninianorum. *v. l. 20*]. VII 1010. VII 1030 genio ... signorum coh. I Vardull(orum) et n. explorator(um) Brem(eniensium) Gor(dianorum) [VII 1037]. XIII 7751. XIII 8825 [*s. III in.*] expl(oratorum) Bat(avorum) Antoninianoru⟨m⟩ [*v. l. 27*]. INSCR. Dessau 9187). VII 1002, 6 Raeti gae⟨s⟩ati et expl⟨oratores⟩. XIII 6448 e⟨x⟩plorator(es) Triboci et Boi. XIII 6592 (*a. 232*). XIII 6599 genio expl(oratorum) Trip(utiensium). *et al.* *pendet interr. obl.* (*vi quodammodo verbali vigente*): LIV. 5, 39, 3 -bus missis circa moenia ..., quaenam hostibus ... consilia essent. STAT. Theb. 4, 741 Kl. (734 Kohlm.) impellit Adrastus -es, si stagna Licymnia restent *eqs.* *in imag.* (*v. p. 1742, 67*): SIDON. epist. 2, 9, 2 sagacissimis in hoc -bus destinatis, qui reditus nostri iter aucuparentur.

B *sensu laxiore*: **1** *de iis, qui clam inter hostes sim. versantur, fere i. q. speculator* (*in malam partem fere i. q. proditor: l. 50*): CAES. Gall. 6, 7, 9 haec quoque per -es ... ad hostes deferuntur. LIV. 10, 10, 3 *cum transfuga* duo -es per cuniculum missi (HYG. fab. 102, 3 p. 94, 26 Agamemnon Ulixem et Diomedem -es ad eum [*i. Philoctetem*] misit. VVLG. Ios. 2, 1 viros -es abscondito). SEN. epist. 2, 5 (*in imag.*) soleo ... et in aliena castra transire, non tamquam transfuga, sed tamquam -r (FRONTIN. strat. 1, 1, 3. 3, 16, 4 -es hostium in castris suis esse. VEG. mil. 3, 26 p. 123, 15 cum -r hostium latenter oberrat castris, ... statim deprehenditur -r). TAC. ann. 11, 16, 3 adeo neminem isdem in terris ortum, qui principem locum impleat, nisi -is Flavi progenies super cunctos attollatur? (*v. l. 40*). ITALA gen. 42, 11 (Aug. loc. hept. 1, 166 p. 531, 22) non sunt pueri tui -es ([κατάσκοποι, *aliter Vulg.*]. VVLG. gen. 42, 9 -es estis. *al.*). VVLG. num. 13, 26 reversi ... -es terrae post quadraginta dies omni regione circuita (SVLP. SEV. chron. 1, 20, 5 *al.*). Hebr. 11, 31 Raab ... excipiens -es cum pace (κατασκόπους). *al.*

2 *de nuntiis clandestinis*: CAES. Gall. 7, 16, 2 ibi per certos -es in singula diei tempora quae ad Avaricum gererentur cognoscebat *Vercingetorix*. AMM. 19, 3, 3 -es ad nos saepe mittendo, licet ob custodias artas nullus facile oppidum poterat introire (VVLG. II reg. 15, 10). DRAC. Orest. 612 -r eam.

3 *de stationibus certo loco dispositis, fere i. q. excubitor* (*i. q. praesidium: l. 64*): CAES. Gall. 7, 35, 1 dispositis -bus (7, 61, 1). TAC. hist. 2, 19, 2 relictis -bus ceteros Placentiam reduxit. ITALA I Macc. 9, 51 (rec. B) posuit -es in eis *civitatibus*, ut persequerentur ... populum Israhèl (φρουράν, *Vulg.* custodiam). AMBR. hex. 6, 9, 59 p. 250, 3 si -es in muris aut turribus ... sint locati, ut desuper spectent plana regionum (*syn.* specula). VVLG. Iudith 10, 11 occurrerunt ei -es Assyriorum. 14, 3. 14, 8.

II *extra rem militarem*: **A** *universe*: **1** *is qui explorat, inquirit sim., fere i. q. investigator, indagator, inquisitor*: LVCIL. 728 rerum -em mittam (*Mercer.*, expliratorum [i *in ras.*] *G*, explicatorem *L*). PETRON. 125, 3 si callidus captator -em in Africam miserit mendaciumque deprehenderit nostrum (PASS. Petr. 2 sollicitos ac sollertes -es). APVL. flor. 18 p. 90 Thales ... geometriae ... primus repertor et naturae rerum certissimus -r (*item in arte et doctrina*: TERT. adv. Val. 5 p. 182, 13 Irenaeus omnium doctrinarum curiosissimus -r. adv. Marc. 5, 17 p. 632, 12 diligentissimus. AVG. util. cred. 6, 13 p. 19, 5 miri rationum -es. PRISC. LYD. solut. 6 p. 72, 11 B. Posidonius ... per se ipsum -r factus huiusmodi reciprocationis). TERT. apol. 5, 7 Hadrianus ... omnium curiositatum -r. PALLAD. 7, 7, 5 *apes in alveo tumultuari* ubi adposita frequenter aure -r agnoverit, sollicitior ... esse debebit. AMBR. patr. 5, 29 p. 140, 21 -es ... secus accessus navium posuit dominus ... patriarchae huius heredes. hex. 6, 9, 59 p. 250, 7 si quis *nauta* terrae adpropinquare se conicit, in ipsa mali fastigia ... voti -r ascendit. CLAVD. 10, 136 feruntur -es pelagi, *ut Tritona quaerant.* PS. LEO M. serm. app. 19, 2 p. 519^B intimum cordis tui scrutare secretum et omnes recessus animae tuae diligens -r ingredere. SIDON. epist. 9, 3, 2 custodias aggerum publicorum nequaquam tabellarius transit inrequisitus, ... dum secretum omne gerulorum pervigil -r indagat. **2** *qui alqd. observat, custodit*: STAT. silv. 5, 3, 178 Dardanius facis -r opertae (*i. pontifex*). **3** *fere i. q. insidiator* (*syn. l. 13*): AMM. 21, 7, 2 Gaudentium ... -em actuum Iuliani per Gallias aliquamdiu fuisse (*cf. p. 1746, 64*). AVG. serm. 46, 13, 31 p. 288^p. med. Christiani sumus. :: non, sed -es. c. mend. 3, 5 p. 476, 17 callidum -em accedere ad eum, quem Priscillianistam esse praesenserit. in euang. Ioh. 55, 4 p. 1786^p. med. *Iudas* venerat ad convivium -r pastoris, insidiator salvatoris, venditor redemptoris. MAX. TAVR. hom. 43 p. 323^C ut -r, qui incertus venerat, incertior redderetur (*323^A* aggreditur ... diabolus tentare Christum exploratque). 44 p. 327^A; *syn.* tentatoris. **4** *qui examinat, experitur, probat* (*cf. p. 1748, 59*): AMBR. in psalm. 118 serm. 11, 25, 1 p. 249, 15 quasi conscius ... carnalis infirmitatis et -r persecutionis hostilis *David.* CONSVLT. Zacch. 2, 10 p. 67, 6 -r mentium deus. *vice adi.*: MART. 8, 51, 4 nec odit -es nubila massa focos. CLAVD. 6, 11 *aquila luce solis natos probat* (*cf. p. 1748, 66*): -es oculis qui pertulit ignes sustinuitque ... diem, nutritur.

B *speciatim: de certis muneribus, officiis*: **1** *i. q. praecursor imperatoris iter facientis* (*cf. Fiebiger, RE VI 1693, 19*): SVET. Tib. 60 in quodam itinere lectica, qua vehebatur, vepribus impedita, -em viae, primarum cohortium centurionem, ... paene ad necem verberavit. **2** *is cui officium alcis. rei inquirendae mandatur*: COD. Theod. 8, 5, 3, 2 cum super hac re -es iam missi sint. **3** *apud Persas inter mancipia regalia numerantur, quibus munus est nuntiorum perferendorum*: APVL. mund. 26 p. 348 excursores diurni atque nocturni, -es ac nuntii *eqs.* (*gr. π. κόσμ. 6 p. 398^a, 30 σκοποί*).

f. **explōrātrix**, -īcis. *quae explorat, examinat*: CASS. conl. 19, 11, 2 p. 545, 10 quemadmodum has sibi inesse vel deesse virtutes -x internorum motuum conscientia deprehendet.

deriv.: exploratorius.

explōrātōrius, -a, -um. *ab* explorator. *i. q. ad exploratores militares pertinens*: SVET. Cal. 45, 1 participes victoriae novo genere ac nomine coronarum donavit, quas ... -as appellavit. VEG. mil. 4, 37 p. 153, 16 scafae ... maioribus liburnis -ae sociantur (*cf.* p. 154, 3 ne ... -ae naves candore prodantur, colore Veneto ... vela tinguntur. *v. p. 1745, 77*).

***explōro**, -āvi, -ātum, -āre. *ab* ex *et* plorare. NOT. Tir. 74, 19 -at. *de notione*: PAVL. FEST. p. 79 -are antiquos pro exclamare usos, sed postea 'prospicere' et 'certum cognoscere' coepit significare. itaque speculator ab exploratore hoc distat, quod speculator hostilia silentio perspicit, explorator pacata clamore cognoscit (*de venatoribus [v. p. 1748, 46] feras clamore excitantibus cogitat W. Schulze, Kl. Schr. 177, 3; cf. Walde-Hofmann³ I 430 sq.*). SYNON. Cic. p. 418, 7 B. cognovi, perspexi, comperi, exquisivi, -vi, investigavi. NON. p. 294, 1 -are est intentius observare ... verum inquirere ... probare. *v. et p. 1749, 1.* GLOSS.^L III Abstr. AD 27 sq. ad sciscitandum: ad interrogandum, ad -andum, ad inquirendum. EX 16 auscultat, inquirit. GLOSS. exquirere. GLOSS.^L II Philox. EX 149 -amu⟨s⟩ σκοπούμεθα. 151 -at ἐκζητεῖ. GLOSS. ἀπευλυτῶ expedio, -o, explico. κατασκοπῶ -o, speculor, contemplo. περισκοπῶ c⟨ire⟩umspicio -o. *p. p. p.* -tus *pro adi.: p. 1750, 29. pro subst.: p. 1752, 18. abl. abs. fere pro adv.: p. 1750, 18. legitur inde ab* ENNIO *per totam latinitatem; deest e. g.* BELL. Alex. Afr. Hisp., HOR.

[*ll. vv.*: LIV. 35, 23, 2 -bantur (*Mogunt.*, expromebantur *B*). PS. QVINT. decl. 12, 4 p. 220, 13 -amus (exponamus *β*). CYPR. testim. 3, 15^tit. p. 127, 18 -entur (probentur *pars codd.*). VVLG. Ios. 7, 2 -verunt (expoliaverunt *l. v.*). *v. et p. 1589, 35. 1749, 65.* *e coni.*: HIL. in Matth. 10, 9 p. 969^C (exprobrandae *trad.*). *dub. suppl.*: CIL X 6225 (*a. 65*). AVR. Fronto p. 116, 8 N.]

I *speciatim et technice in re militari (per similit. p. 1746, 54. in imag. p. 1745, 42. 1746, 25)*: *i. q. incerta, ignota (sive loca, itinera sive hostium consilia sim.; homines l. 83. p. 1745, 53. 79) per exploratores indagare, cognoscere (syn. p. 1745, 39. 61), investigare (syn. p. 1746, 31), speculari* ([*syn. p. 1745, 57. 68. 84 al.*]. *inspicere [syn. p. 1745, 11. 1746, 20], perspicere [syn. p. 1745, 57 al.], considerare [syn. p. 1746, 23 sq.]. v. et syn. p. 1745, 18 al. differentia quae statuitur l. 44 non apparet nisi in teste antiquiss.* [*v. p. 1745, 54*]): **A** *sensu strictiore*: **1** *universe*: **a** *absolute*: LIV. 7, 37, 8 missi ... ab omni parte -tum, quam[quam] in exiguum orbem contracta castra essent, ... rettulerunt (43, 10, 3. PLIN. nat. 6, 181 *in Aethiopiam* missi ab eo [*i. Nerone*] milites praetoriani cum tribuno ad -andum). 10, 14, 6 -ant ... latius quam populantur *Romani.* FRONTIN. strat. 1, 2, 2 sagaciores -andi viae (*cf.* 1, 2, 6 genus). TAC. hist. 3, 56, 2 cura -andi. 4, 57, 1 Classicus ac Tutor per speciem -andi praegressi. VEG. mil. 3, 6 p. 80, 6 sollicite.

b *c. obi.* (*fere res*; gentem *p. 1745, 13.* *v. et l. 68*): CAES. Gall. 4, 21, 2 -tis omnibus rebus (SALL. Catil. 60, 1. *cf.* SALL. Iug.

[*Hillbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

46, 6 Metellus ... munito agmine incedere, late -are omnia [90, 1 Liv. 44, 7, 4 *al.*]. *sim.* Tac. hist. 5, 1, 2 cuncta). 5, 50, 3 -tis itineribus ([Liv. 22, 12, 2 summa cum cura. 22, 44, 1 satis. *al.* Sen. dial. 5, 20, 2. *et saepe.* *sg.*: Sall. Iug. 48, 2 -to hostium itinere. Liv. 10, 26, 9 parum]. Sall. Iug. 88, 2 Marius ... -are itinera regum. Cvrt. 3, 7, 6 praemiserat ad -andum iter saltus. *cf.* Liv. 44, 7, 1 praemisso Popilio ad -andos transitus circa Dium [*sim.* 44, 33, 5]. Flor. epit. 2, 12, 5 -tis diligenter accessibus [Amm. 27, 10, 7]. *al.*). civ. 1, 81, 1 ad -andum idoneum locum castris (Hirt. Gall. 8, 12, 7 nostri ... admonentur diligentius -tis l. stationes disponere. Verg. Aen. 1, 307 l. -are novos [*syn.* quaerere]. Liv. 25, 16, 9 loco satis inspecto [*syn.*] atque undique -to. *al.* *sim.*: Liv. 38, 41, 2 prius -to saltu. Val. Fl. 4, 134 principio fluvios gentemque et litora ductor -are iubet [*cf. p. 1744, 83*]. Veg. mil. 3, 7 -to vado. *adde*: Liv. 38, 26, 1 natura montis ... -anda, ne quid ignoti esset [Frontin. strat. 2, 5, 31 p. 66, 20]. Sil. 6, 168 scire [*syn.*] nemus pacemque loci -are libebat). *al.* Hirt. Gall. 8, 18, 2 -to hostium consilio (*syn. 8, 17, 1* ex captivo ... comperit. Frontin. strat. 1, 2tit.. *cf. p. 1746, 28*). Lvcan. 4, 731 non -tis occulti viribus hostis (*cf. p. 1749, 27*). Tac. hist. 4, 34, 1 adventum hostium (*cf. p. 1746, 42*). Amm. 14, 3, 1. 16, 10, 3 ignorans ... *quendam veterum principum* hostilia castra per semet ipsum cum militibus infimis -asse (*cf. infra l. 83 al.*). Veg. mil. 4, 27 hostium consuetudinem diligenter -are ac nosse. Cassiod. Ios. antiq. 14, 25 p. 422 Machaera ... properabat -turus eius (*i. Antigoni*) negotia (*gr. 14, 435* κατασκεψόμενος).

c *pendet acc. c. inf.*: Verg. Aen. 7, 150 urbem et finis et litora gentis diversi -ant, haec fontis stagna Numici, hunc Thybrim fluvium, hic fortis habitare Latinos. Liv. 4, 27, 10 castra hostium, unde maiore agmine profectos -tum fuerat. Frontin. strat. 1, 5, 24 Iphicrates ... cum ... -asset ... ab hoste proximum teneri collem (2, 1, 5 hostes cibum capere. 2, 12, 4). 2, 5, 21. 3, 2, 4 eo tempore, quo successura alia praesidia his -verunt *Arcades*.

d *pendet enunt. interrogativum*: Sall. Iug. 52, 5 neque remittit, quid ubique hostis ageret, -are. Liv. 7, 34, 14 ut, ... quibus locis praesidia ponant, qua pateat hinc exitus -emus (*syn. 15* perlustravit). 34, 9, 11. 37, 39, 5 Domitius ad -andum iter, et qua parte adiri hostium vallum posset, missus. 44, 18, 3. Sil. 4, 90 -are locos consul collisque propinqui ingenium, et campis quae sit natura, parabat. 8, 312 tu campum noscas ante (*syn.*) -esque trahendo, qu‹i›ritus hostis (*syn.* rimabere). Clavd. Don. Aen. 9, 55 p. 194, 27 *Turnus* circumibat muros -ans, qua ad eos existere posset ingressus (*syn. Verg.* lustrat). *in imag.*: Cypr. zel. 2 p. 420, 2 circuit ille (*i. diabolus*) nos singulos et tamquam hostis clausos obsidens muros -at et temptat (*syn.*), an sit pars aliqua membrorum minus stabilis.

2 *de certis generibus exploratorum*: *-ant*: **a** *equites*: *α absolute*: Sall. Iug. 105, 5 equites -tum praemissi (*cf.* Liv. 8, 7, 1 *turmarum praefecti* -tum in omnes partes dimissi erant. 22, 15, 4 misso -tum cum quadringentis equitibus sociorum L. Hostilio Mancino [*al.*]. *sim.* Sall. hist. frg. 3, 96 C 12 mittit equites ..., ut -rent ‹insequente›s [*Maurenbrecher, alii alia*] propere vesti‹gia›). Liv. 2, 6, 6 Brutus ad -andum cum equitatu antecessit. 10, 34, 9. 27, 26, 10 quin imus ... ipsi cum equitibus paucis -tum? Vvlg. IV reg. 7, 13. *β c. obi.* (*fere res,* hostes *l. 67. v. et p. 1744, 68*): Enn. ann. 224 -ant Numidae totum (*sc. campum;* totam *Par.*). quatit ungula terram. Caes. civ. 1, 66, 3 Petreius cum paucis equitibus occulte ad -anda loca proficiscitur (*syn.* perspiciat. 2, 25, 1. Liv. 21, 46, 3; *syn.* speculandas. *al.* *cf.* Caes. civ. 1, 68, 1 -tis regionibus. *al.*). 2, 24, 2 ipse cum equitatu antecedit ad castra -anda Cornelia (Stat. Theb. 10, 389 noctem vigilataque castra. *cf.* Amm. 24, 5, 6 *castellum*). 3, 38, 2 Scipio ... equi[ta]tum magnam partem ad -andum iter Domitii et cognoscendum (*syn.*) praemisit (Liv. frg. 22extr.. *cf.* Clavd. 20, 419 non -antur eundae vitandaeque viae [*antea*: non peditem praecedit eques]). Sall. Iug. 53, 7 ni utrimque praemissi equites rem -vissent. hist. frg. 4, 4 properationem (prope rationem *Maurenbr.*). Liv. 10, 34, 7 omnia (21, 26, 5. 22, 43, 7). *al.* Sen. nat. 1 praef. 10 ulteriora. Rvf. Fest. 25, 2 hostes. *γ pendet acc. c. inf.*: Liv. 27, 42, 12 postquam satis tuta omnia esse -tum est (*syn.* speculatum). *δ pendet enunt. interrogativum*: Liv. 31, 33, 6 alam equitum ad -andum, quonam hostes iter intendissent, misit. 33, 7, 4 ubi hostis esset (Cvrt. 4, 12, 4). Tac. hist. 3, 52, 1 praemitti equites omnemque Umbriam -ari placuit, si qua Apennini iuga clementius adirentur.

b *velites*: Amm. 24, 4, 3 stipatus velitibus paucis ipse quoque pedes civitatis situm diligenti inquisitione -turus *Iulianus*. Veg. mil. 1, 9 p. 14, 4 cursu ... adsuefaciendi sunt iuniores ..., ut ad -andum alacriter pergant.

c *milites navibus impositi*: *absolute*: Veg. mil. 4, 37 p. 154, 8 nautae ... vel milites Venetam vestem induunt, ut ... lateant -antes. *c. obi.* (*fere res,* hostes *l. 84* [*cf. et l. 53*]): Cic. Manil. 34 *Pompeius* nondum tempestivo ad navigandum mari Siciliam adiit, Africam -vit. Liv. 36, 41, 7 speculatorias naves ad omnia -anda circa insulas dimisit. Tac. Agr. 25, 1 portus classe (Svet. Iul. 58, 1 nisi ante per se portus et navigationem et accessum ad insulam -asset [*syn.* perspeculatus]). Vir. ill. 37, 3 ad -andos hostes fretum piscatoria nave traiecit. *pendet enunt. interr.*: Liv. 37, 28, 6 inde ex propinquo -ans, quid hostes agerent. perioch. 89 p. 92, 13. *acced.* de: Liv. 23, 38, 9 iussus ... P. Valerius ... classe ... -are de Macedonico bello. *cf. et p. 1742, 75. 1744, 40.*

d *speculatores clam et dolo adhibito in hostes irrepentes*: *α absolute*: Liv. 3, 40, 13 speculatores mittendos ..., qui certius -ta referant. 22, 28, 1 *Hannibalem nihil* fallebat et perfugis multa indicantibus et per suos -antem. Veg. mil. 3, 5 p. 73, 20 ne ... hostes ... -antes inter nostros versentur impune. Vvlg. Ios. 14, 11. Svlp. Sev. chron. 1, 12, 3 *fratres Ioseph* -andi causa Aegyptum intrassent (*ad Vulg. gen. 42, 16*). *β c. obi.*: Sall. Iug. 35, 5 per homines talis negoti artifices itinera egressusque *Massivae* ..., loca atque tempora cuncta -at (100, 3 perfugae ... hostium iter -bant. Sen. dial. 1, 4, 8. *cf.* Flor. epit. 1, 17, 4 accessus [*syn.* speculatus]). 93, 5 -tis omnibus, quae mox usui fore ducebat ([Amm. 18, 2, 7; *syn. ibid. 2* scitari]. Liv. 30, 29, 3 satin per commodum omnia -assent *speculatores*. *al.*). Liv. 21, 53, 11 speculatores ... Galli ad ea -anda, quae vellet, tutiores, quia in utrisque castris militabant. *al.* Itala num. 13, 33 (Aug. loc. hept. 4, 38 p. 587, 3) protulerunt pavorem terrae, quam -verunt eam (κατεσκέψαντο, *Vulg.* inspexerant. *ibid.* 4, 39 p. 587, 5; κατασκέψασθαι, *Vulg.* lustravimus. 14, 7 [Aug. loc. hept. 4, 40 p. 587, 8] κατεσκεψάμεθα, *Vulg.* circuivimus. Ios. 14, 7 [Lugd.] cum mitteret me Moyses ... -are terram [κατασκοπεῦσαι, *Vulg.* considerarem]. iud. 18, 14 [Lugd.]. Vvlg. iud. 18, 2 ut -rent terram et diligenter inspicerent [*syn.; seq.*: considerate]. *al. saepe.* *in imag.* [*cf. p. 1743, 53*]: Petr. Chrys. serm. 166 p. 635B et nostri corporis terram quadraginta diebus -at nunc et circuit [*syn.*] coelestis inspectio [*ad Vulg. num. 13, 26*]). Ivst. 21, 6, 6 consiliis ... *Alexandri* -tis ... civibus suis omnia perscribebat *Hamilcar* (Avson. 430, 3 p. 384 P. *Dolo* Graecorum consilia -tum prodierat [*syn.* speculatum]). Vvlg. II reg. 10, 3 ut investigaret (*syn.*) et -ret civitatem *David*. *al.* *γ pendet enunt. interr.*: Caes. Gall. 5, 49, 8 speculatoribus in omnes partes dimissis -at, quo commodissime itinere vallem transire possit. Sall. Iug. 54, 2 transfugas ... Iugurtha ubi gentium aut quid agitaret ... -tum misit (Liv. 10, 20, 8). Cvrt. 3, 8, 17 speculatores ... praemissos -are iubet, ipse adesset *Dareus*, an *eqs.* Stat. Ach. 1, 736 -are aditus invisaque litora Troiae, quidve parent.

B *sensu laxiore*: 1 *eminus, non accedendo ad hostes, res inspectare*: Liv. 23, 43, 8 per muros inambulare senatores Nolanos iussit et omnia circa -are, quae apud hostes fierent. Amm. 24, 1, 7 ‹a› specula quadam altissima -to situ castrorum (*cf.* Ambr. hex. 6, 9, 59 p. 249, 23 specula ... ex alto est, ut advenientium catervarum hostilium -ari possit adventus). 25, 3, 1 nos ... Persae ... occulte comitabantur altrinsecus viantes catervas a celsis collibus -ando. Clavd. Don. Aen. 11, 835 p. 535, 22 haec ... *Opi* montium altitudo praestabat, ut secura esset et facilius necessaria -ret ex edito. *fere i. q. clam observare et insidiari*: Clavd. Don. Aen. 11, 760 p. 527, 20 ut illa (*i. Camilla*) -antis Arruntis non sentiret insidias (*Verg. l. c.* lustrat). 2 *de imperatore diligentiam militum examinante*: Amm. 20, 10, 3 praesidia ... limitis -ans diligenter et corrigens *Iulianus* (25, 4, 5 -bat per semet ipsum vigiliarum vices et stationum). Clavd. 21, 307 veteres firmare cohortes, -are novos.

C *ad rei militaris similitudinem* (*de venatore v. p. 1748, 46*): 1 *de latronibus*: Apvl. met. 4, 18 me solum resistentem pro domus limine cuncta rerum -turum sollicite. 7, 1 ianuae claustra sedulo -verat (*syn.* perspexerat). 2 *universe de iis, qui speculatorum modo alterius actus sim. observant* (*fere in exprobratione nimiae et dolosae curiositatis, praeter l. 70*): Apvl. apol. 85 tune ... parentis tuae animum in istis scrutaris, oculos observas, suspiritus numeras, adfectiones -as? met. 5, 31 mater ... tu ... filii tui lusus semper -bis curiose? Spart. Hadr. 11, 4 erat curiosus non solum domus suae, sed etiam amicorum, ita ut per frumentarios oc‹c›ulta omnia -ret. Amm. 17, 9, 7 a Gaudentio tunc notario ad -andos eius (*i. Iuliani*) actus diu morato per Gallias. Clavd. Don. Aen. 4, 175 p. 378, 10 *Famam* -antem de summis locis, quid singuli agant quidve loquantur. Pomer. 2, 2, 2 p. 445C divina scriptura speculatores appellat, qui speculantur (*syn.*) actus omnium et, qualiter unus quisque cum suis in domo ... vivat, intentione religiosae curiositatis -ant (*ad Vulg. Ezech. 3, 17*).

II *usu generali* (*v. et l. 54*): **A** *universe*: 1 *i. q. inquisitione quadam cognoscere*: **a** *absolute* (*v. et p. 1748, 82. 84*): Cic. Verr. II 1, 39 hoc ... occultum ... malum non modo non exsistit, verum etiam opprimit, antequam prospicere (*syn.*) atque -are potueris. Nep. Dat. 3, 4 *rex* non accredidit; itaque Pharnabazum misit -tum (Mela 3, 90 Hanno Carthaginiensis -tum missus a suis [*cf. p. 1747, 20*]. *et al.*). Min. Fel. 5, 3 nonnullos taedio investigandae (*syn.*) ... veritatis ... *non* in -ando ... perseverare. Cod. Theod. 16, 2, 12 *si querella in episcopum defertur*, apud alios potissimum episcopos convenit -ari (*cf. p. 1747, 14*). *al.*

b *c. obi.* (*v. et p. 1748, 5. 32. c. acc. praedic.: p. 1747, 40. acc. pers. et rei: p. 1747, 8*): *α fere i. q. perquirere aliquam rem, an sit, qualis aut quanta sit (cf. syn. p. 1747, 15. 16 al.), perscrutari (syn. p. 1747, 2. 61. 1749, 30), investigare (cf. syn. l. 77 al.)*: ① res

[Hillbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

corp.: NEP. Dat. 11, 2 colloquii die utrique, locum qui -rent atque ipsos *imperatores* scrutarentur, mittunt (*cf.* SVET. Claud. 35, 1 neque aegrum quemquam visitavit nisi -to prius cubiculo culcitisque et stragulis praetemptatis [*syn.*] et excussis). PHAEDR. 1, 2, 18 *rana* profert e stagno caput et -to rege (*i. tigno*) cunctas evocat. TAC. hist. 1, 27, 2 praedia vetustate suspecta. APVL. apol. 103 pisces -as (*sc. exsecando. cf. et l. 61*). ⓘⓘ *res incorp.* (*nota acc. dupl. pers. et rei*: VISIO Pauli 17 rec. Sang. p. 135, 11 S. non te -o rationem *eqs.*): CIC. Att. 6, 8, 5 -a rem totam (NEP. Them. 7, 2 viros bonos ... mittere ..., qui rem -rent. *et al.*). 11, 6, 3 vide ... ea quae restant et -a cum istis. 12, 47, 1 Faberianum nomen -andum est. EDICT. imp. Aug. dig. 48, 18, 8 pr. cum capitalia ... maleficia non aliter -ari et investigari possunt quam per servorum quaestiones (*cf. in quaestione iudiciali*: CVRT. 9, 10, 21 dum -ret *rex*, quae delata erant. GAIVS inst. 4, 166ᵃ; *syn.* requirit. CALL. dig. 48, 3, 12, 1; *syn.* exquirendum. AMM. 27, 11, 4 non -to negotio. *et al.*). LIV. 25, 28, 2 -ta prius per conloquia voluntate eorum, qui obsidebantur (44, 25, 5 PLIN. epist. 7, 10, 2. *et al. cf.* LIV. 32, 36, 7 senatus auctoritatem. COD. Iust. 5, 4, 20 pr. *puellae* -retur adsensus). *al.* PLIN. nat. 5, 8 Hannonis ... -are ambitum Africae iussi (*cf. p. 1746, 76*). VAL. FL. 7, 543. STAT. Theb. 12, 544 -at causas victor poscitque benigna aure preces (*et al.*). Ach. 1, 601 metuenda sacerdos -at ... aditus, ne quis temerator oberret (AMBR. c. Aux. 10 p. 1010ᴮ. *aliter p. 1748, 54*). PLIN. epist. 10, 61, 5 et haec et alia multo sagacius conquiret -bitque librator. PAPIN. dig. 19, 5, 1, 2 si quis pretii -andi gratia rem tradat. GELL. 20, 1, 4 inquisitis (*syn.*) -tisque multarum urbium legibus. APVL. apol. 36 sedulo (*syn.* quaerere). 40 libros ἀνατομῶν Aristoteli et -are studio et augere. met. 1, 3 quae *incredibilia* si paulo accuratius -aris, ... factu facilia senties. SPART. Hadr. 11, 1 reditus ... provinciales sollerter -ans. PALLAD. 3, 26, 4 harae a superiori parte detectae sint, ut libere numerum pastor -et. COD. Theod. 14, 18, 1 (= Iust. 11, 26, 1) -etur in singulis *mendicis* et integritas corporum et robur annorum. *al.* CE 1830, 7 (= INSCR. christ. Diehl 4839ᵇ; *a. 305*) *de inscr. acrostich.*: versus cum legeris istos, si a capit⟨e⟩ -es, ingenium nomenque probabis. *et al.* *fere i. q. exponere, explanare* (*syn.*): CAEL. AVR. acut. 1 praef. 6 hanc ... -ans diffinitionem (*syn. 16* explanans).

β *fere i. q. exquirere, comperire* (*syn. l. 58. cf. et l. 79. p. 1745, 18*), *invenire* (*sc. praep.* ex *vim perfectivam exhibente.* *fere res incorp.* · *nota acc. praedicativum* [*v. p. 1746, 81*]: FRONTIN. aq. 74 ipse ⟨actis⟩ mensuris Iulio mense hanc uniuscuiusque *aquae* copiam ... tota deinceps aestate durantem -vi. PALLAD. 1, 9, 4 hoc *rudus* cum ... regula -aris aequale): LIV. 8, 20, 5 satis -ta temporis eius quiete (27, 15, 11 levitate). 35, 8, 7 donec ad liquidum veritas -ta esset (PHAEDR. 3, 10, 5 MIN. FEL. 31, 1. CYPR. epist. 74, 12 p. 809, 15 -ta et perspecta. *al. cf.* CVRT. 4, 10, 10 ubi -ari vera non possunt, falsa per metum augentur [COD. Theod. 2, 27, 1, 2ᵃ a *portitoribus scriptorum* ... verum ... suppliciis terror -et]. APVL. apol. 2). VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 ad -anda bellica ⟨arti⟩ficia. SEN. dial. 9, 14, 9 *moriturus* promisit ..., si quid -asset, ... indicaturum, quis esset animarum status. nat. 2, 33 *v. p. 1589, 34.* COLVM. 9, 8, 12 spatium diei ..., quo -et commeatus apium *indagator* ([*syn.* vestigandi]. 9, 9, 4 -tam fugam praesciscere). FRONTIN. aq. 18 nondum ad subtile -ta arte librandi. AGENN. grom. p. 28, 25 consentientibus angulis -tus agrorum finis. GELL. 1, 4ᵗⁱᵗ· quam tenuiter curioseque -verit Antonius Iulianus in oratione M. Tullii verbi ab eo mutati argutiam (*syn. 1* spectabat, *8* enodabat diiudicabatque). 9, 14, 1 id nos ... veteribus libris inspectis -vimus atque ita esse ... comperimus (*syn.*). *al.* APVL. met. 2, 8 diligenter omnem *ancillae* ... habitudinem. *al.* MIN. FEL. 17, 2; *syn.* eruere. TERT. anim. 10 p. 313, 1 Herophilus ..., qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur ..., nescio an omnia interna ... *hominis* liquido -arit. coron. 8 l. 12 p. 169 primus medelas Aesculapius -verit (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 5, 4 p. 913ᴮ remedia sanitatis [*gr. p. 101ᶜ* ἐκπορίζουσα]). CLAVD. rapt. Pros. 3, 31 ut ... rerum ... remotas ingeniosa vias paulatim -et egestas. *et al.* *sensu presso i. q. patefacere*: COD. Theod. 9, 2, 3 (= Iust. 9, 3, 2) *reus* posteaquam ad iudicem venerit ..., ius debebit -are quaesitum.

c *acced.* de (super *v. p. 1749, 84*): NEP. Hann. 2, 2 legati ... Romani, qui de eius (*i. Antiochi*) voluntate -rent. VAL. MAX. 5, 1, 7 de quo *puero* cum -asset Numidam esse *Scipio eqs.* (*cf. infra l. 73*). APVL. met. 1, 26 de patria nostra et eius primoribus ac denique de ipso praeside scrupulosissime -ans (*syn.* percontatur). *v. et p. 1746, 3.*

d *pendet acc. c. inf.* (*v. et supra l. 70*): OV. met. 5, 362 postquam -tum satis est loca nulla labare. PLIN. nat. 6, 52 adicit *Varro* ... Pompei ductu -tum in Bactros VII diebus ex India perveniri. TAC. hist. 4, 82, 2. PLIN. epist. 7, 33, 4 Senecio cum -asset consules postulationibus vacaturos. PS. APVL. herm. 6 p. 271 id ita esse ... per illas quinque ... species -bis. CYPR. epist. 55, 10 p. 631, 12 -asse ... collegas nostros scias et verissime conperisse nulla illum ... labe maculatum esse. AMM. 25, 1, 15. AMBR. epist. 30, 5 p. 1062ᶜ nec aspirare sibi divinae flatus -at gratiae.

e *acced. enuntiatum*: α *per* ut, ne (*cf. et l. 23*): OV. met. 2, 403 pater omnipotens ... moenia caeli circuit et (*rell.*, inquirens *N*), ne quid labefactum viribus ignis corruat, -at (QVINT. inst. 5, 7, 13 *de testibus*: -andum ..., quas causas laedendi adversarium adferant [*cf. l. 10*] ..., ne corrupti sint, ne *eqs.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 42, 1 plane -andum est diligenter, ne ... totus effluat *lacus*). COLVM. 11, 1, 22 *dominus* cotidie ... debebit ... -are, ut sint diligenter compedibus innexa *ergastuli mancipia.* *add. acc.*: BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 10 (= 9, 24, 10 Sj.) semper in praesentibus malis prohibendis futura quoque, nisi ante sit occursum, -es, ne se insinuent. SVET. Tib. 18, 1 ante ... quam ... -asset vehiculorum onera, ne qua deportarentur nisi concessa. β *interrogativum* (*cf. l. 2. p. 1750, 3*): CIC. Att. 7, 13, 4 ut ..., quid agatur ..., -es (CAES. Gall. 5, 53, 4 Galliae civitates ... quid reliqui consilii caperent atque unde initium belli fieret -bant. VERG. Aen. 1, 77 tuus ..., quid optes, -are labor [*cf.* SERV. *ad l.*: deliberare. *v. et* SERV. auct. *ibid.*]. COLVM. 5, 5, 7 diligenter. *et al.*). 12, 32, 2 (1) ut -es, ad quam diem hic ita possim esse. OV. met. 15, 642 senatus, quam colat, -ant, iuvenis Phoebeius urbem. LIV. 34, 30, 3 caduceatorem ... in castra misit ad -andum, si paterentur legatos ad se mitti (*et al.*). CELS. 7, 4, 1ᴮ ubi, quo maxime ferat *fistula*, specillo -tum est. SEN. apocol. 5, 3 -are, quorum hominum esset. nat. 5, 15, 1 ut -rent, quae ubertas ... *metalli* esset, quis status, an aliquid futuris reliquisset vetus avaritia (7, 3, 1 COLVM. 1, 8, 16 TRAIAN. Plin. epist. 10, 91, 1. AVG. civ. 9, 21 p. 396, 20 D. daemonum princeps eum ... temptavit, an Christus esset -ans. COD. Theod. 11, 31, 5; *syn.* in speculis agat, observet. *et al.*). COLVM. 12, 3, 7 *villica a servo* causam desidiae sciscitetur (*syn.*) -etque, utrum *eqs. al.* PETRON. 116, 3 cum ... diligentius -remus, qui homines *eqs.* SIL. 11, 216 pateatne mihi Campana ... urbs ..., -are libet (*et al.*). QVINT. inst. 7, 1, 8 si -andum est, ubi controversia incipiat. VLP. dig. 36, 4, 3, 1 eum, apud quem satis petitur, debere -are, num per calumniam satis petatur. GELL. 12, 13, 17 quaerere (*syn.*) -areque, quonam modo *eqs. al.* AMM. 19, 11, 5 *Constantius* -bat modestius percunctando, quam ob rem *eqs. et al.* *add. acc.*: COLVM. 2, 4, 3 eum (*i. agrum*) ..., an recte aretur, frequenter -are debet agricola. *al.* PLIN. epist. 10, 90, 1 locus suspectus ..., quem ego interim -ari modico inpendio iussi, an ... sustinere opus possit. CALL. dig. 22, 5, 3 pr. in persona *testium* ... -anda erunt in primis condicio cuiusque, utrum quis decurio an plebeius sit *eqs.*

2 *usu significantiore*: a *accedente notione petendi*: CIC. Arat. 140 semotam procul in tutoque locatam Andromedam tamen -ans fera quaerere Pistrix pergit (*syn.* vestigat; *gr. Arat. 354* ἐπερχόμενον). LEX met. Vipasc. frg. (Bruns font.⁷ 113) 38 proc(urator) -andi novi metalli causa ternagum ... agere permittito. IORD. Get. 214 cum ... diutius -tum *regem* ... inter densissima cadavera repperissent. *in imag.*: AMBR. Noe 34, 128 p. 497, 4 ea, quae sunt malitiae agrestis atque praedurae venator huiusmodi -are consuevit atque his potiri. EVSTATH. Bas. hex. 3, 2 p. 891ᴰ nos tramitem verae rationis ingressos ad -andum dirigit unigenitum (*gr. aliter*). *fere i. q. exigere*: COD. Iust. 1, 4, 27, 2 fideiussio ... *a curatore* -etur.

b *fere i. q. -ando alqd. praeparare, expedire sim.*: CIC. Verr. II 5, 44 *navis* prospectare iam exilium atque -are fugam domini videbatur (*aliter p. 1747, 53*). SALL. Catil. 17, 2 ubi satis -ta sunt, quae voluit. VERG. georg. 3, 537 non lupus insidias -at ovilia circum. LIV. 9, 23, 6 ad omnia satis -tis consiliis. STAT. Theb. 2, 370 fratris pertemptare fidem tutosque in regna precando -are aditus (CYPR. GALL. gen. 1195 *uxor Potipharis* -at molles aditus et tempora captat. *aliter p. 1747, 23*). AMBR. Noe 18, 65 p. 460, 14 *vir sapiens* velut speculatrice virtute utitur et ei -andorum negotiorum gerendorumque praerogativam quandam videtur committere.

c *fere i. q. alcis. rei experimentum facere, alqd. experiri* (*syn. p. 1749, 38*), *examinare* (*syn. l. 69. 77. p. 1749, 22 al.*), *temptare* (*syn. l. 76. p. 1749, 11 al.*), *probare*: α *homines* (*bestias l. 62. 66. acced. interr. indir. l. 70. 73*): COLVM. 6, 36, 1 diligenter exquirere (*syn.*) atque -are parentem futurae prolis. LVCAN. 4, 697 nec Rheni miles in undis -tus erat. 9, 901 ne qua sit externae Veneris mixtura, timentes letifica dubios -ant aspide partus (*cf.* SIL. 1, 413 dubiam admoto subolem -are ceraste. 10, 111 *aquila* -at dubios Phoebea lampade natos. CLAVD. 5, 112 quos nascentes -at gurgite Rhenus). SIL. 4, 603 -ant adversa viros (*cf.* MIN. FEL. 36, 9 deus ... in adversis unumquemque -at [*syn.* examinat, pensitat, sciscitatur]. *cf. et p. 1749, 19*). STAT. Theb. 3, 144 Thessalis ... -at manes, cui plurima busto imperet. 3, 355 iuvat Thebas ... nocentes -asse manu. QVINT. inst. 5, 7, 11 *testes* variis percontationibus ... -andi sunt. PLIN. epist. 6, 26, 2 ut qui -verim *iuvenem.* CALP. decl. 31 voluit me -are fortuna, an agnoscerem meos. GELL. 1, 9, 3 *discipulus* qui -tus ab eo (*Pythagora*) idoneusque fuerat (*antea*: ἐφυσιογνωμόνει). CYPR. testim. 3, 15ᵗⁱᵗ· p. 127, 18 ad hoc temptari homines a deo, ut -entur (*v. p. 1744, 61*). patient. 17 p. 409, 22; *syn.* examinandis. AVSON. 363, 3 p. 90 P. vir bonus ... iudex ipse sui totum se -at ad unguem. SVLP. SEV. chron. 1, 9, 5 *Iacob* missis prius legatis et muneribus suspectum sibi fratrem -vit. MART. CAP. 9, 891 *al.* MAX. TAVR. serm. 15 p. 563ᴬ *Christus* nec acquiescit petenti *diabolo* nec denegat -anti. β *res*: ① *corp.* (ventum *p. 1749, 2.* *abs.*: PALLAD. 8, 3, 1 malus ... insita me -ante processit. AVSON. Mos. 231 compositos ostentatura capillos ... speculi -antis honorem ... nutrix admovit alumnae): VERG. georg. 1, 175

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

suspensa focis -at robora fumus (*cf.* NON. p. 294, 16 siccare). Aen. 3, 514 Palinurus ... omnis -at ventos (Ov. met. 9, 592 non -tis implevi lintea ventis. *cf.* AVIEN. Arat. 1319 ut ... possit ... *navita* fideliter astro -are notos et tuto carbasa ponto). 9, 170 Troes ... trepidi formidine portas -ant pontisque et propugnacula iungunt (*cf.* SERV. auct. *ad l.*: confirmant [attentius observant *add. T*]). COLVM. 3, 3, 4 in -andis seminibus (*cf.* 4, 29, 5 surculis [*syn.* eligendis. *item*: PALLAD. 1, 6, 14 *frumenta*]). 12, 1, 5 *villica debebit* quae domum ... inferuntur, diligenter inspicere (*syn.*), ne delibata sint, et ita -ta atque inviolata recipere. *al.* LVCAN. 2, 603 taurus ... in adversis -at cornua truncis (*cf.* ADNOT. *ad l.*: temptat). SIL. 11, 356 hoc iugulo dextram -a. STAT. Theb. 6, 22 biremes ... tranquillo prius arma lacu clavumque levesque -ant remos. 6, 764 -ant caestus (*cf.* SCHOL. *ad l.*: considerant fortitudinem caestuum). 11, 440 amenta. *et al.* (II) *incorp.*: CAES. Cic. Att. 10, 8^b, 2 -to et vitae meae testimonio et amicitiae iudicio (VAL. CEM. hom. 18, 3 p. 748^A -ans metu mortis testimonia crudelitatis). Ov. ars 1, 456 littera ... -etque animos primaque temptet iter (LIV. 37, 7, 10 regis animum. TAC. hist. 1, 15, 3 secundae res acrioribus stimulis animos -ant [*cf. p. 1748, 68*]. ann. 2, 12, 2. *et al.* *cf.* GELL. 20, 5, 4 ingenium et eruditionis elementa. CYPR. epist. 62, 4 p. 700, 22; *syn.* examinandam). CELS. 1 prooem. 17 *antiquiores medicos* id usu -asse, ad quod ante coniectura aliqua duxisset *eqs. ibid.* 52 petet ... novum ... consilium ... ab iis *rebus*, quae -ari possunt, id est evidentibus causis. *al.* COLVM. 5, 5, 1 soli ... bonitas. 6, 2, 7 *bovi* pondus ... iniungitur, ut maiore nisu laboris -etur patientia (*cf.* APVL. met. 10, 16). 11, 3, 8 maxime -antur vires fontium, cum ... terra caret umore pluviatili (STAT. Theb. 8, 42. *et al.*). *al.* LVCAN. 8, 582 in hac cervice tyranni -ate fidem (FRONTIN. aq. 64 fide aquarum adque copia [*syn.* scrutandum]. *al.* TERT. nat. 1, 7 p. 68, 18 famae. RVT. NAM. 1, 205 pelagi. *et al.*). SIL. 1, 100 *Hannibalis* habitus atque ora -at Hamilcar. STAT. Theb. 6, 588. silv. 3, 2, 30 sint quibus -et primos gravis artemo tortus (arte molorchos *M*, *corr. Phillimore, Mnem. 48, 1920, 91 sqq.*). SVET. Otho 11, 2 -ta utriusque *pugionis* acie (*syn. Nero 49, 2* temptata. *et al.*). GELL. 3, $3^{tit.}$ de noscendis (*syn.*) -andisque Plauti comoediis. 15, 2, 6 cuius vita victusque non inter ipsa errorum pericula ... -ta sit (*al.*). APVL. apol. 45 morbum (*syn.* experiantur. *cf.* met. 9, 3 argumentum -andae sanitatis). TERT. bapt. 1 p. 201, 7 non -tis rationibus traditionum temptabilem (*T*, intentatam probabilem *B*) fidem per imperitiam portant. CYPR. mortal. 16 p. 307, 5 iustitiam (*syn.* examinat). HIL. in Matth. 10, 9 p. 969^C -andae (*v. p. 1744, 63*) libertatis (*ad* VVLG. Gal. 2, 4 *falsi fratres* subintroierunt -are libertatem nostram; κατασκοπῆσαι, *syn. Itala* [*Aug. in Gal. 2, 4 p. $2112^{init.}$*] proscultare. *cf.* AMBROSIAST. in Gal. 2, 4 p. 347^B). SCHOL. Cic. Bob. p. 89, 32 *speculo* ad -andam curae suae diligentiam mulieres uti solent (*cf. p. 1748, 83*). CANON. Dionys. Exig. p. 8, 27 episcoporum concilia celebrentur, ut inter se invicem dogmata pietatis -ent (*gr. Mansi 1, $35^{extr.}$* ἀνακρινέτωσαν). *et al.*

B *de certis rationibus et viis -andi*: **1** *usus fit sensuum*: **a** *audiendi*: VAL. FL. 3, 245 *in pugna nocturna*: viri sonitus ... pedum suspectaque motu -ant. VEL. gramm. VII 51, 14 inveniet duplicem non esse *litteram z*, si modo illam aure sinceriore -verit. HIER. epist. 22, 35, 5 p. 199, 10 *fratres in coenobio* circumeunt cellulas singulorum et aure adposita, quid faciant, diligenter -ant. BOETH. mus. 1, 9 p. 196, 2 *Pythagorici* nec omne iudicium dedunt auribus et quaedam tamen ab eis non nisi auribus -antur. **b** *videndi*: CAES. Gall. 7, 45, 4 haec procul ex oppido videbantur ... neque tanto spatio certi quid esset -ari poterat. APVL. apol. 15 an turpe arbitraris formam suam spectaculo assiduo -are? met. 5, 11 ut te suadeant meos -are vultus, quos ... non videbis, si videris. CLAVD. DON. Aen. 1, 420 p. 88, 29 prospectui ... et -andis rebus aptissimus *collis*. *in imag.*: STAT. silv. 1, 1, 88 vix lumine fesso -es, quam longus in hunc (*i. equum Caesaris*) despectus ab illo (*i. equo Domitiani*). **c** *tangendi*: MORET. 6 sollicita ... manu tenebras -at (*Ω*, extersit *RM*) inertis vestigatque focum. TIB. 2, 1, 78 puella ... pedibus praetemptat (*syn.*) iter ..., -at caecas cui manus ante vias (*cf.* Ov. met. 10, 456 *manus* altera motu caecum iter -at). Ps. QVINT. decl. 2, 16 p. 34, 13 ambulantis caeci nec manus cessant, praemittuntur, -ant. 2, 17 p. 34, 19 -etur necesse est pariter iacentium prima diversitas, vultus, ora tractentur. GELL. 18, 10, 5 venae ... sanguinis tantum demittendi gratia -rentur (*syn.* attigeris. *cf.* MART. CAP. 9, 968 tactu ... ex digitis venarum -amus indicia). PRVD. perist. 10, 900 *ut exsecet linguam* medicus ... digito exitum vocis pererrans vulneri -at locum. AVG. civ. 1, 18 p. 30, 15 D. obstetrix virginis ... integritatem manu velut -ans ..., dum inspicit, perdidit. **d** *gustandi*: COLVM. 1, 8, 18 dominus ... ipse panis potionisque probitatem gustu suo -at (*syn.* recognoscit). 2, 2, 20 effossae glaebae ... dulci aqua permisceantur ac ... diligenter colatae gustu -entur (PALLAD. 1, 5, 3 iudicio saporis -es). 11, 2, 68 gustu -are maturitatem *uvarum*. TAC. ann. 12, 66, 2 minister ... inferre epulas et -are gustu solitus (*cf.* 13, 16, 1 cibos potusque). PALLAD. 10, 11, 2 picis ... gustu -anda dulcedo est. 13, 5 *vasa* gustibus -ta.

2 *consulitur* (*syn. p. 1750, 13*) *deus sim. per sacrificium, oraculum, augurium sim.* (*acced.* super *p. 1750, 8. 12* [*cf. p. 1747, 68*]. *obi. est deus l. 9 sq.*): VAL. MAX. 1, 6, 3 rei -andae gratia legati ad Delphicum oraculum missi. 1, 6, 9 cum ... sollemni ... sacrificio voluntates deorum. 1, 6 ext. 2 parentibus ..., quorsus prodigium tenderet, -antibus augures responderunt. 1, 8, 10 *Appius* eventum gravissimi motus -are cupiens (CVRT. 7, 7, 8 sacrificiis. 7, 7, 9 fibris pecudum. TAC. Germ. 10, 3 observatio auspiciorum, qua gravium bellorum eventus -ant. *cf.* SIL. 5, 61 cum bella parant mentesque deorum -ant super eventu). LVCAN. 9, 547 comites ... Catonem orant, -et Libycum memorata per orbem numina (*cf.* 9, 586 Hammona. STAT. Theb. 3, 457 fibris pecudumque in sanguine divos -ant). APVL. Socr. 18 p. 160. TERT. anim. 28 p. 348, 7 magiam ⟨e⟩licere -andis occultis ... pythonicos spiritus. AMM. 29, 1, 32 nec ultra super negotio est -tum. CLAVD. 18, 13 Etruria consulat ignes immersumque nefas fibris -et haruspex. AVG. civ. 10, 17 p. 430, 9 D. vim divinam. SVLP. SEV. chron. 1, 48, 4 nautae ..., quisnam esset mali causa, sorte -vere. COD. Theod. 16, 10, 9 (= Iust. 1, 11, 2) qui contra vetitum praesentium vel futurarum rerum -are temptaverint veritatem.

abl. abs. **explōrātō** *fere pro adv.* (*cf. compos. l. 28*). *fere i. q. exploratis, cognitis rebus* (*pendet: acc. c. inf.: l. 26. interr. obl.: l. 22*): **1** *in re militari*: LIV. 23, 42, 9 ante -o et subsidiis positis et sub signis ad populandum ducebant (27, 2, 12 -o ante. 32, 15, 5 utrum Leucadem an sinum Ambracium onerariae tenuissent). 23, 43, 7 -o cum firmisque praesidiis tuto receptu praedatum ierat. 31, 2, 8 neque -o circa nec stationibus satis firmis ... positis. 38, 18, 7. TAC. hist. 3, 20, 2 non, si pateant portae, nisi -o, nisi die intrandum. **2** *generaliter*: TAC. hist. 2, 49, 2 -o iam profectos amicos.

compos.: inexplorato.

p. p. p. ***explōrātus**, -a, -um *pro adi.* (*subst. p. 1751, 67. 1752, 18*). *compar.* -ior: *inde a* CIC., *e. g. l. 55. 82* (magis -us: MELA 3, 49. *v. et p. 1751, 4*). *superl.* -issimus: *inde a* CIC. *p. 1751, 20* (maxime -us *v. p. 1751, 22. 1752, 16*). *adv.* -ē: *v. p. 1752, 33* (*cf.* -ō: *v. l. 18*). *de notione*: CHAR. gramm. p. 411, 31 B. conpertum habeo, satis -um est, perspicuum habeo, non est mihi occultum, non latet me, satis cognitum mihi est *eqs.* SYNON. Cic. p. 418, 33 B. cognita, inventa, conperta, -a, exquisita, indagata, investigata. p. 448, 28 ventilata, audita, scita, renuntiata, relata, comperta. GLOSS.^{L} III Abol. EX 82 -us secretus, opportunus (*ad* TER. Eun. 603). Abstr. EX 53 exacta, arte qualibet peracta, -a. GLOSS. -o probato et praemi⟨is spec⟩tato. *al.* ἀπευλυτώμενος. *leg. inde a* PLAVTO. [*e coni.*: BALB. Cic. Att. 9, 7^b, 2 exprobatum M^1 *E*, *corr.* M^2. RVT. LVP. 1, 10 p. 7, 21 imploratam *trad.*, *corr. Ruhnken.*]

I *sensu generali: fere i. q. certus, non dubius* (*nec non vi verbi finiti magis vigente i. q. notus, compertus; i. q. examinatus l. 69*): **A** *usu vario*: PLAVT. Capt. 643 quin -um dico et provisum (*syn.*) hoc tibi (*seq.*: nihil ... invenies magis hoc certo certius. LIV. 42, 13, 1 non ego haec ... incertis iactata rumoribus [*opp.*] ... adfero ..., sed conperta [*syn.*] et -a). CIC. Mur. 49 ut ei (*i. Catilinae*) iam -us et domi conditus consulatus videretur. Scaur. 23. Phil. 10, 20 magna ... spe et prope -a libertatis causam suscepimus (Tusc. 5, 27 [off. 3, 117]. epist. 3, 9, 2 minime dubia et plane -a. 6, 12, 4). leg. 1, 37 bene provisa (*syn.*) et diligenter -a principia. Att. 2, 16, 4 re consulta et -a (*cf.* COLVM. 1 praef. 29 perpensas -asque. GELL. 16, 5, 1 *al.*). 3, 15, 8; *syn.* perspecta. 16, 4, 4 si, cum processerimus, -iora videbuntur. epist. 6, 6, 12 si -a victoria arma sumpsisses pro re p. (11, 14, 1 CAES. Gall. 3, 18, 8 *al.*). 13, 19, 2 -a ... eius incolumitate (*opp.*: dubia fortuna). LIV. 43, 9, 2 satis -a pace eius anni. SEN. contr. exc. 8, 6, 4. VAL. MAX. 7, 2, 2 -o excusso consilio (EVGRAPH. Ter. Andr. 28; *syn.* certum). 8, 1 absol. 9 populus paene iam -am sententiam suam unius iudicio concessit. SEN. frg. 80 ornamentum potius -ae ... pudicitiae quam dubiae patrocinium. EDICT. imp. Sever. dig. 17, 2, 52, 5 id ad communionem non pertinere -i iuris est (COD. Iust. 6, 50, 2 [*a. 197*] certi et -i i. e. *et saepe*). 48, 18, 1, 17 confessiones reorum pro -is facinoribus haberi non oportere. CYPR. epist. 80, 1 p. 839, 13 ut ... -am veritatem ad nos perferrent (ARNOB. nat. 3, 23 p. 127, 9 *al.* AVG. civ. 18, 40 p. 316, 15 D.). ARNOB. nat. 2, 51 p. 88, 15 non ... -um aliquid dicitis et in luce positum manifestissimae veritatis. RVFIN. hist. 3, 10, 4 prophetarum iugis et -a successio (ἀκριβῆ). *et al.* *fere i. q. examinatus, deliberatus*: TERT. praescr. 43, 5 adlectio -a et communicatio deliberata et promotio emerita (*sc. in ordinem ecclesiasticum*). EPIST. pontif. Arel. 4, 10, 28 -a ... discussione (*syn. p. 11, 1* examinata dissensio).

B *in certis locutionibus*: **1** -um esse (*saepissime acced. dat. personae*): **a** *c. subst., pron.*: TER. Phorm. 628 iam id -umst (*cf.* SCHOL. *ad l.* p. 135, 20: certumst. CIC. Att. 10, 8, 3 ne id quidem est -um, fore, ut mihi liceat. *al.* SEN. dial. 7, 1, 2 sine perito aliquo, cui -a sint ea, in quae procedimus). CIC. Verr. II 1, 15 mea ... ratio cum in praeteritis rebus est cognita, tum in reliquis -a atque provisa est ([*cf.* NON. p. 294, 10 probare]. nat. deor. 1, 64 epist. 15, 13, 1. MART. CAP. 7, 767 ne cuius numeri non aliqua r. ad alium numerum -i⟨ss⟩ima sit). Att. 7, 2, 6 si tu valeres, iam mihi quaedam -a essent. 11, 6, 3. 16, 2, 4 facilior ... et -ior devitatio legionum fore videtur quam piratarum. epist. 6, 1, 3 ut -a nobis esset victoria (CAES. Gall. 7, 20, 7. VELL. 2, 84, 1 -issima. *cf. et l. 55*).

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al. BRVT. et CASS. Cic. epist. 11, 2, 3 quibus ... tua fides -a est (*cf. et l. 81*). BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 1 (= 9, 25, 1 Sj.) quid ... mihi -ius esse potest quam *eqs.*? LIV. 42, 19, 7 ut in Asia ... et in insulis -a omnia essent (GELL. 1, 2, 4 nulli esse ulli magis ea omnia -a, comperta meditataque). FEST. p. 334 -issimum illud est causae *eqs.* TERT. anim. 1 p. 299, 20 cui ... veritas comperta sine deo? cui deus cognitus sine Christo? cui Christus -us sine spiritu sancto? *eqs.* ARNOB. nat. 3, 34 p. 134, 11; *syn.* fixum. 4, 27 p. 164, 12 *al.* **b** *c. praepp.* (*add. acc. l. 10. acc. c. inf. l. 12. 13. 14. 16*): *α* de: LVCIL. 880 mihi erant de illo -a omnia. CIC. ac. 2, 54 cui possit -um esse de sua sanitate? Att. 4, 15, 3 *litteras non* cuiquam dare, nisi de quo -um sit tibi eum redditurum. 13, 51, 2. 14, 14, 2 de quo (*i. Clodio*) mihi -um est illum (*i. Caesarem*) ... ne passurum quidem fuisse. epist. 2, 16, 6. LIV. 39, 12, 1 satis -um de Aebutio ratus consul non vanum auctorem esse. TERT. nat. 1, 8 p. 71, 20. *β* ab: CIC. epist. 5, 20, 1 scriba meus ..., a quo mihi -um est in rationibus ... referendis ... nihil eum fecisse scientem. **c** *pendet acc. c. inf.* (*cf. et l. 9. 45. p. 1750, 76*): RHET. Her. 3, 5, 9 nec esse -um illo vitato periculo nullum in aliud periculum venturum. CIC. p. red. ad Quir. 15 cum mihi esset -issimum P. Lentulum proximo anno consulem futurum. fin. 2, 92. Cato 67 cui sit -um se ad vesperum esse victurum (*cf.* NON. p. 294, 10 probare). Att. 8, 3, 2 si maxime -um sit eum nobis amicum fore (16, 15, 3). epist. 1, 7, 5; *opp.* si dubium sit. *al.* CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 2 cuius te ... doloris participem fuisse notum -umque est mihi. PLIN. nat. 2, 194. 10, 74 TAC. hist. 2, 32, 2 VLP. dig. 39, 1, 5, 4 *al.* ARNOB. nat. 1, 18 p. 13, 24 si verum (*syn.*) est istud et est -um et cognitum (*syn.*) ecfervescere deos ira. **d** *pendet interr. obl.*: CIC. Verr. II 5, 164 iam -um est omnibus, quo loco causa tua sit *eqs.* Caecin. 70. Att. 7, 7, 7 nemini est ... -um ..., quid futurum sit *eqs.* SALL. Iug. 88, 6 id simulaveritne, quo inprovisus gravior accideret, an mobilitate ingeni pacem atque bellum mutare solitus, parum -um est. ARNOB. nat. 3, 42 p. 139, 24 si -um non erit, non certum, quis *eqs.*

2 -um habere (*v. et l. 61. p. 1752, 25. 30*): **a** *c. subst., pron.*: CIC. Phil. 7, 16 poteritis ... -am habere pacem. parad. 17 huic nihil potest esse certi, nihil quod -um habeat permansurum sibi unum diem (*cf. infra l. 45.* Lael. 97). epist. 6, 1, 2 nec ... is ipse, a quo salus petitur, habet explicatam aut -am rationem salutis suae. CAES. civ. 2, 31, 5 VITR. 1, 6, 5. VAL. MAX. 5, 9, 1 crimina. COLVM. 3, 1, 5 -um ... habebit prudens agricola genus vitis habile campo. *al.* **b** *c. praep.* de (*add. acc. l. 42. 44*): CIC. epist. 6, 14, 1 quid ... sperem aut confidam et -um habeam de salute tua. BRVT. Cic. epist. 11, 10, 5 cum primum de Antonio -um habuero. CAES. Gall. 2, 4, 4 de numero eorum omnia se habere -a Remi dicebant. **c** *pendet acc. c. inf.* (*v. et supra l. 36*): CIC. nat. deor. 1, 51 habet -um fore se semper ... in ... voluptatibus. epist. 4, 1, 2 ut -um habeam ... id omnes homines probaturos. 11, 6, 1 *al.* BALB. Cic. Att. 9, 7ᵇ, 2 BRVT. Cic. epist. 11, 10, 1 Cic. ad Brut. 1, 4ᵃ, 5 (= 9, 12, 3 Sj.). HIRT. Gall. 8, 6, 1 Caesar ... cum ... -um haberet ... nullum summum bellum posse conflari. LIV. 25, 38, 16 *al.* FRONTIN. strat. 3, 5, 1. **d** *pendet interr. obl.*: CIC. epist. 10, 12, 1 nec quantum facere posses nec quo progredi velles -um satis habebat *senatus.* COLVM. 3, 3, 1 ut ante perpensum et -um habeamus, an *eqs. al.* CENS. 17, 13 nostri maiores, ... natura saeculum quantum esset, -tum non habebant. ARNOB. nat. 3, 2 p. 113, 8 *dei* cuius sint ... numeri neque liquidum neque comprehensum neque -um habere possimus.

II *significantius*: **A** *fere i. q. tutus, liber ab hoste sim.*: *proprie*: TER. Eun. 603 simul alia circumspecto, satine -a sint. video esse. LIV. 44, 39, 1 castra munita, provisam aquationem, tutum ad eam iter ..., -a circa omnia ... habentes. *transl.*: CIC. Att. 3, 17, 1 pueri ... litteras attulerunt non tam -as a timore quam sermo Livin⟨e⟩i fuerat. SYMM. epist. 1, 48 quam nihil homini tutum atque -um est.

B *fere i. q. probatus (syn. e. g. l. 69. 73), spectatus (fere i. q. doctus, exercitatus: p. 1752, 8)*: **1** *homines* (*eorum qualitates l. 79. pro subst. l. 69. 72. 74*): STAT. silv. 1, 1, 36 -as iam laudet Vesta ministras. TAC. Agr. 29, 2 *exercitui* ex Britannis fortissimos et longa pace -os addiderat. PLIN. epist. 8, 24, 9 -us probatusque (*opp.* rudis et incognitus). GELL. 18, 4, 1 cum iam adulescentuli ... magistros ... nobis ... -iores quaereremus. TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 435, 17 *non aditur synagoga* ad docendum nisi ab optime cognito et -o et probato. SPART. Pesc. 4, 3 quem *locum* ... Traianus ... non nisi -issimis dabat. IVL. VAL. 3, 25 viros fortitudine pariter -issimos. AMM. 22, 7, 7 rectores militibus diu -os adponens (26, 1, 3 moderatorem quaeritabant diu -tum). VICTRIC. 5 circa officium vestrum tempore -us, vitiis exantlatus, ... vigiliis approbatus miles. EVCHER. hom. p. 860ᴮ *martyres* suppliciis -i. AVELL. p. 57, 2 non solum dei numine ..., sed etiam iudiciorum examine -tum ... virum. *hominum qualitates*: SEN. dial. 12, 5, 3 *fratris* tam -a pietas est. STAT. silv. 3, 5, 44 ubi nota fides totque -a per usus (VLP. dig. 43, 30, 3, 4 *al.*). FRONTIN. strat. 3, 6, 6 quendam -ae sollertiae. PLIN. epist. 8, 10, 2. GELL. 1, 11, 17 quo manifestior fieret -iorque militum securitas et alacritas (AMM. 24, 1, 1). SYMM. epist. 1, 95, 1 bonae et -ae amicitiae (CLAVD. DON. Aen. 9, 200 p. 213, 15). SCHOL. Cic. Bob. p. 96, 25 innocentiae. COD. Theod. 6, 9, 1 sedulitate. *et al.*

2 *res* (*corp. et incorp.; rerum qualitates l. 12*): VAL. MAX. 4, 7 pr. amicitiae vinculum ... *sanguinis vinculo* etiam certius et -ius. COLVM. 3, 2, 2 nuper in hos usus -ae Numisian⟨a⟩e *vites* (3, 9, 4 pluribus vindemiis -as). 3, 4, 2 diligenter -um probatumque genus surculi. GELL. 1, 7, 20 illud ... iucundius ad aurem ..., insuavius hoc ... est, si modo ita -a aure homo sit, non surda nec iacenti (*v. p. 1751, 66*). 12, 5, 7 subtilior ... et -ior commodorum incommodorumque dilectus. 12, 8, 4 -issimo iudicii tempore. PHYSIOGN. 116 p. 135, 13 non sinceram (*syn.*) esse medietatem nec summo examine -um id quod medium est. *et al.* *rerum qualitates*: SEN. dial. 6, 1, 1 -um iam robur animi et magno experimento adprobata virtus (*cf.* 11, 5, 5 animum ... -ae iam firmitatis). COLVM. 12, 20, 1 anniculo defruto, cuius iam bonitas -a est. GELL. 1, 3, 30 *monitum* maxime -ae utilitatis. CASSIAN. conl. 13, 5, 1 p. 365, 22 probatior atque, ut ita dixerim, -ior catholicae fidei virtus adpareat.

neutr. pro subst. (*masc. v. p. 1751, 67*): **1** *usu vario*: CELS. 1 prooem. 31 cum ... illa *causa* incerta, incomprehensibilis sit, a certis potius et -is petendum esse praesidium. STAT. Theb. 7, 228 nuntius attonitas iamdudum Eteoclis ad aures -a ferens (SCHOL. *ad l.*: certa). QVINT. decl. 313 p. 228, 16 nihil nisi certum -umque deferre. ARNOB. nat. 4, 18 p. 155, 25 an -a et cognita theologi scriptitarint. **2** *pendet gen. partit. a neutr. pron.*: CIC. ac. 2, 85 quid habes -i, cur non possit tibi Cotta videri qui non sit (2, 129. *cf.* Att. 11, 20, 1 si ista nobis impetrata quicquam ad spem -i haberent. epist. 9, 17, 3 cum -i nihil haberem. *v. et p. 1751, 34*). LIV. 31, 33, 10 neque eo magis -i quicquam ... rettulerunt. SEN. nat. 7, 3, 3 si quid -i ... conperisset. **3** *in locut.* pro -o habere (*cf. p. 1751, 34*): CAES. Gall. 6, 5, 3 pro -o habebat Ambiorigem proelio non esse contenturum.

compos.: inexploratus (inexplorate).

adv. **explōrātē.** *compar.* -ius: *inde a* CIC. *l. 37.* [*e coni.: l. 46. 47.*] **1** *fere i. q. certe, non dubie*: CIC. nat. deor. 1, 1 quod non satis -e perceptum sit et cognitum (*cf.* AMM. 18, 6, 21 -ius noscendi gratia quae gerebantur). Att. 14, 14, 6 de omnibus meis consiliis ... -ius nos ad K. Iunias statuere posse. epist. 6, 1, 5 id futurum, quod evenit, -ius possem promittere. ad Q. fr. 2, 15, 3 haec ... ad te -e scribo. RVFIN. hist. 2, 17, 23 plenius ... et -ius discere (ἀκριβοῦς). 2, 23, 3 -ius ... de eo (*i. Iacobo*) Hegesippus ... refert (ἀκριβέστατα). **2** *i. q. re perspecta, cognita*: PLANC. Cic. epist. 10, 8, 6 non solum bene sperare de nobis homines, sed -e iudicare volumus. Q. CIC. Cic. epist. 16, 8, 1 ne ... naviges nisi -e. GELL. 6, 3, 55 ita (*sc. oratione Catonis cognita*) ... nos sincerius (*syn.*) -iusque vel corrigere poterit vel probare. **3** *fere i. q. accurate, diligenter*: AMM. 16, 5, 5 *Iulianus* -e rei (*edd.*; explora⟨nter⟩ ei *suppl. V²*) p. m⟨unus⟩ curabat. 21, 12, 20 -ius (-ivos *V*) spectato negotio (*item in iudicio*: 28, 1, 26 -ius causam Maximino spectante). 26, 6, 4 cum a Ioviano -ius indagari latibula sua sentiret.

deriv.: exploratio, explorator. *Hiltbrunner.*

explōsio, -ōnis *f.* *ab* explodere (-plosus). [*dub. trad. l. 57.*] **1** *fere i. q. exsibilatio* (*ludorum sim.* [*c. gen. obi.*]; *cf. s.* explodo *B 1 a, p. 1740, 61*): CAEL. Cic. epist. 8, 11, 4 multa transi, in primis ludorum -es et funerum et ineptiarum ceterarum. [**2** *i. q. expulsio* (*acced. gen. obi.* deserti *i.* '*in desertum*' [*cf. l. 60*]. *v. s.* explodo *A 1, p. 1739, 82*): PRAEF. bibl. monarch. Marc. totus ... -em (*A corr. A², cod. Paris. 9389*; -pulsionem *DQΘ* [*recte, ut vid.*], -pos(s)itionem *rell.; v. Wordsworth-White ad l.*) deserti, ieiunium numeri, temtationem diaboli ... protulit (*cf. Marc. 1, 12* ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον, *Vulg.* expulit [-pellit *al.*] ... in d.). *v. l. 55.*] *Meyer.*

expoliātio, expoliātor *v.* exspol-.

1. expolio, -āvī, -ātum, -āre *v.* exspolio.

2. expolio, -īvī (-iī), -ītum, -īre. *ab* ex *et* polire. *de scriptura*: spol-: AMBR. Nab. 5, 26 p. 481, 15 (*V*, exsp- *V²*). -pul-: DIOM. gramm. I 299, 3 (*AM*). HIER. epist. 8, 2 (*D*). *de formis (v. et l. 65)*: *perf. formas breviores praebent*: QVINT. inst. 2, 19, 3 -isset. CIL III 8675 -it. VI 260 -eit. XIV 4183 -It. [*formae corruptae in* -iare *occurrunt hae*: -iavero: PLAVT. Poen. 188 (*CD*). -iandum: AMBR. Nab. 5, 26 p. 481, 15 (*𝔄'E*). *p. p. p.* -iatus: ARNOB. nat. 2, 69 p. 103, 26 (*P*, -a- *del. P², item*: LACT. inst. 1, 21, 5 [*BRH*]. 2, 2, 11 [*P*]). HIER. epist. 8, 2 (*ΣB* [*corr.*], *CM*). PRVD. epil. 16 (*N*). CASSIOD. var. 5, 1, 1 (*P*). *v. et l. 84.*] NOT. Tir. 96, 13 ex(polit) *inter* polit *et* re(polit). *de notione*: GLOSS. -ierit ornaverit vel declaraverit (*i.* decolora-? *cf. p. 1753, 14*). -tum ornatum. V 424, 59 -ta famata (formata? *Goetz*; limata *Sonny, ALL 12, 1902, 126*). *v. et p. 1753, 14 sq.* *legitur inde a* PLAVTO (*p. 1753, 11. 39. 71. 1754, 51*), TER., CATONE, RHET. Her., CIC., CATVLLO, LVCR., VITR.

[*variat c.*: expellere: PLIN. nat. 24, 12 (*V² T*). explere: HIER. epist. 8, 2 (*F*). *c. simpl.* polire (*post* esse): AMBR. Nab. 5, 26 p. 481, 15 (*RB*). *confunditur c.* exspoliare: *v. l. 65. 69 et s.* exspoliare. *dub., utrum huc an illuc pertineat*: COLVM. 11, 3, 33 *semen apii* saligneo palo pinsitum -tumque (*S, ut vid., Schneider* [*ad sensum cf. p. 1755, 41*]; -iatumque *codd. rell., Lundström*; *v. s.* ex-

[*P. Schmid*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spoliare *II A 3*), similiter linteolis ligatum obruat *quis.* *vv. ll. v. p. 1754, 29. 66.* *cf. et* SEN. dial. 9, 9, 7 *infra l. 77.* *e coni. v. l. 47. cf. et p. 1760, 40.*]

I *t. t. in arte fullonum: i. q. polire, atterere, pectine vel instrumento quodam tractare* (*cf. Blümner, Technol. I²178, 2; 179, 4*): PLIN. nat. 8, 135 hac cute (*erinacei*) -untur vestes (*cf. l. 30*).

II *i. q. diligenter polire, nitidum reddere:* **A** *spectatur corporis cultus:* **1** *i. q. corpus, cutem curare, sc. aut lavando purgare (e. g. l. 16) aut fucando, pingendo, unguendo sim. (l. 12. 14. 18. 19) pulchriorem reddere (med. pass. i. q. se ornare sim. l. 12. 15. 19)*: PLAVT. Poen. 221 nunquam concessamus lavari aut fricari aut tergeri aut ornari poliri -iri pingi fingi. TER. Haut. 289 nulla mala re esse -tam muliebri ([*v. app. cr.*]. *cf.* SCHOL. Ter. p. 117, 8 '-tam' maxillam illius tinctam, decoloratam. SCHOL. Ter. Bemb. *ad l.*: mala re fucat⟨am⟩). LAMPR. Heliog. 5, 5 corpore toto -tus. PACIAN. paraen. 10 p. 119 convivio farti, balneis -ti, veste compositi. HIER. virg. Mar. 20 p. 204ᴬ (*ad I Cor. 7, 34*) ad adventum mariti -ire faciem (*cf. postea*: ad speculum pingitur). SVLP. SEV. chron. 2, 16, 1 (*cf. Iudith 10, 3*) caput comit, vultu -itur. PALLAD. hist. mon. prooem. p. 250^med. cutem corporis -ire (*gr. Butler p. 14, 10 κοσμοῦντων τὸ δέρμα*). *in imag.*: LEO M. serm. 43, 3 p. 283ᶜ nitor mentium ... non ita a fumo totius vanitatis alienus est, ut ... non semper indigeat -iri. **2** *i. q. poliendo auferre, tollere:* PLIN. nat. 24, 12 unguium scabritias *viscum* -it (*v. p. 1752, 79*).

B *in arte variorum fabrorum et artificum* (*in universum de artificum opere*: AVG. in psalm. 98, 12 p. 1267^med. cum iam iudicaverint imperiti esse perfecta, -unt illa artifices ..., ut mirentur homines tantam expolitionem rebus accidisse, quas iam perfectas pronuntiaverant. fit hoc et in aedificiis, et in picturis, et in vestibus [*cf. supra l. 6*], et prope in omni genere artium): **1** *usu technico: i. q. perpolire, lēvem (planum p. 1754, 26), nitidum reddere (fere i. q. perpoliendo absolvere, efficere l. 76. p. 1754, l. 39. cf. et p. 1754, 21)*:

a *speciatim in aedibus aedificandis:* **α** *sensu stricto* (*ad rem cf. Blümner, Technol. III 181*): ① *de parietibus: i. q. post trullissationem parietes perpolire, opere tectorio (v. l. 43. 59) lēvigare* (marmore *v. l. 50.* *minio inducere, i. fere pingere l. 48. nota hic illic vocem ad 'ornandi' not. laxiorem [v. l. 70] transire, imprimis in tit. exemplis l. 53 sqq.*): *apud scriptores*: PLAVT. Most. 101 aedes quom extemplo sunt paratae, -tae, ... laudant fabrum (*inde in imag.: ibid.* 126 parentes fabri liberum sunt: ei fundamentum substruunt liberorum, ... -unt, docent litteras, iura, leges. *cf. p. 1755, 4*). VITR. 2, 8, 10 parietes ... ita tectoriis operibus -ti, uti vitri perluciditatem videantur habere (*v. l. 59.* COLVM. 8, 15, 5 lapide fabricata et -ta tectoriis ... cubilia quibus innidificent aves. *cf.* GREG. TVR. Franc. 8, 34 p. 350, 20 erat ... ibi cripta ... elegante ... opere -ta [*Hiltbrunner*, exposita *trad.*]). VITR. 7, 9, 2 domum eleganter -tam, ... parietes omnes induxit minio ([*v. l. 37*]. *cf.* 7, 9, 3 cum paries -tus et aridus fuerit. *v. et p. 1755, 70*). 7, 10, 2 aedificatur locus uti laconicum et -itur marmore subtiliter et lēvigatur. TAC. dial. 22, 3 velut in rudi aedificio firmus sane paries et duraturus, sed non satis -tus et splendens.

in titulis (*v. l. 39*): CIL I² 2, 981 (= VI 30899) Publicia ... Hercole aedem valvasque fecit eademque -vit (1687 [= X 320] ⟨h⟩oc monimentu ... ⟨fecit⟩ et leibravit ⟨et expo⟩livit. III 8675 aedem et aram). I² 2, 1274 hoc monumentum (VI 260. *v. et l. 55*) aedificandum -end(um) curavit (XIII 949 porticum exp⟨ol⟩iendum et ⟨exorna⟩nd⟨um curaverunt⟩). VI 34013 (*a. 1*) Mellax Veldianus decur. iter. parietes et camaras scalariorum opere tectorio -tum (VI 10377 Lucrio Vedian. ... dedic. scalaria prima opere tectorio -enda. *v. l. 43*). XIV 4183 M. Servilius Quartus alam -It. FAST. Maff. frg. 1 (CIL I² 1 p. 222 = VI 32484) -endu⟨m e⟩t pingendum.

② *de pavimentis*: CATO agr. 18, 8 (*cf. 18, 1* torcularium si aedificare voles *et 18, 2* pavimentum ... cum canalibus duobus *facito*) canalis extra columnam -ito (*de re v. Hörle, Catos Hausbücher p. 169*). COLVM. 1, 6, 13 pavimenta testacea ... supersternuntur et magna vi paviculis inculcantur atque -untur (*sc. trullissando*). *cf. etiam p. 1754, 26 sqq.*

β *sensu dilatato*: ① *fere i. q. exornare, excolere* (*cf. et l. 38. p. 1754, 49*): PLAVT. Cist. 314 Venerem meram haec aedes olent, quia amator -vit (CATO or. frg. 36, 1 villae atque aedes aedificatae atque -tae ... citro atque ebore atque pavimentis Poenicis). AVELL. p. 86, 24 ecclesiam ... tot imperatorum opibus -tam. SALV. eccl. 2, 48 aulas gemmis intermicantibus -tas. ② *i. q. expolitione summa instruere, perfectissime efficere* (*v. supra l. 32*): SEN. dial. 9, 9, 7 iam ... inter balnearia et thermas bybliotheca quoque ut necessarium domus ornamentum -itur (*trad.*; expetitur *Wolters*, exporrigitur *Alexander, AJPh. 56, 1935, 220*).

b *varia ratione et arte:* **α** *de sculptoris arte, sc. de opere eius ad unguem facto* ([*similiter de natura*: CIC. inv. 2, 3 *Zeuxis non ad unius virginis exemplar simulacrum Helenae pingere voluit*, quod nihil simplici in genere (*cf. antea*: uno ... in corpore) omnibus ex partibus perfectum natura -vit]. *inde acced. vel praevalente vi perficiendi [v. p. 1753, 32] i. q. poliendo formare*): CIC. div. 2, 48 in omni marmore ... inesse ... Praxitelia capita. illa enim ipsa efficiuntur detractione, ... sed cum multa sunt detracta et ad liniamenta oris perventum est, tum intellegas illud quod iam -tum sit intus fuisse (*cf.* QVINT. inst. 2, 19, 3 si Praxiteles signum aliquod ex molari lapide conatus esset exsculpere, Parium marmor mallem rude; at si illud idem artifex -isset, plus in manibus fuisset quam in marmore). LACT. inst. 2, 2, 11 si sentire simulacra ... possent, ultro adoratura hominem fuissent a quo sunt -ta (*cf.* PRVD. cath. 4, 41 curvare caput sub -ta aeris materia. CONSVLT. Zacch. 1, 27 p. 34, 13).

β *de operibus aurificis, vascularii sim.: -ire: lapides pretiosos*: SOL. 20, 12 rude primum nascitur *sucinum* et corticosum, deinde incoctum adipe ... -itur ad quem videmus nitorem. AMBR. Nab. 5, 26 p. 481, 14 *lapides* admonent contra naturam -ti, ut saxorum deponerent asperitatem, rigorem magis mentis esse -endum (*v. p. 1755, 16*). *calvarias humanas, vasa*: MELA 2, 9 capita ubi fabre -vere *Essedones*, auro vincta pro poculis gerunt (2, 13 pocula ut Essedones parentium, ita inimicissimorum capitibus -unt *Asiacae*). PRVD. epil. 16 *in domo divitis* fulget aureus scyphus nec aere defit -ta pelvis (*v. p. 1753, 33*). *sensu dilatato, i. q. exornare* (*cf. l. 50*): SIDON. epist. 4, 8, 5 *concham* isto ... cultu (*i. Sidonii versibus inscriptis*) -tam.

γ *librum pumicare* (*cf. Blümner, Technol. I²329, 1*): CATVLL. 1, 2 libellum ... pumice -tum (*inde* TER. MAVR. 2563).

δ *i. q. planum (v. p. 1753, 31), aequum reddere, complanare* (*cf. et p. 1753, 69*): VITR. 1, 6, 6 locus ita -atur ad regulam et libellam ut amus⟨s⟩ium non desideretur. COLVM. 2, 19, 2 sunt ... qui ... aream *triturae aptam* ... -unt (*R*; exolunt *AS*, exc- *A²*. *v. totum locum*).

2 *allegorice et per similitudinem*: **a** *de lima quasi instrumento ad orationem perpoliendam*: MART. CAP. 3, 226 *Grammatica* protulit ... limam quandam artificialiter -tam, quae octo partibus (*sc. orationis*) auratis ... vibrabat. 'oris limam', 'verba' *-ire, i. q. cotibus eloquentiae exacuere, perfectum reddere*: SIDON. carm. 23, 144 *Demosthenes* oris maluit -ire limam. epist. 2, 10, 6 poeticum ingenium et oris tui limam frequentium studiorum cotibus -tam (CASSIOD. in psalm. 139, 3 p. 995ᴮ verba ... nequitiae c. -ta).

b *de re abstracta quae quasi -endo perficitur* (*cf. l. 1. p. 1753, 32*): AVG. c. acad. 3, 17, 37 p. 76, 12 de illo *mundo intellegibili* in ea quae se cognosceret anima velut -iri et quasi serenari (*syn.*) veritatem (*seq.* scientiam ... generari). **c** *de incorporeis in comparatione*: BOETH. mus. 5, 2 p. 352, 20 species (*sc. rudes et ratione carentes, quas sensus ex materia sumit*) ... ita sunt fluvidae atque imperfectae nec determinatae atque ad unguem -tae, sicut est ipsa materia. GREG. M. moral. 34, 23 p. 730ᴬ *ad ecclesiae* aedificationem electorum animae quasi quidam -ti lapides (*cf. l. 15*) deferuntur (*postea*: dolati atque perfecti).

3 *translate: fere i. q. excolere, meliorem, pulchriorem reddere* (*cf. de re corp. i. q. exornare, v. supra l. 22. p. 1753, 38*): **a** *aliquid* (*v. et p. 1755, 1. 20*): **α** *generaliter*: PLAVT. Mil. 1174 tibi meum opus ita dabo -tum ut inprobare non queas. Poen. 188 placet consilium. :: immo etiam, ubi -vero, magis hoc tum demum dices: nunc etiam rudest. CIC. inv. 1, 61 genus argumentandi ... quod per ratiocinationem -itur. LVCR. 5, 332 recens ... naturast, ... quare etiam quaedam nunc artes -untur, nunc etiam augescunt. COLVM. 1, 1, 12 M. Terentium, qui -vit *agricolationem Romanam*. FRONTO p. 152, 12 N. omnia tibi in eloquentia -ta et explanata sunt. DIOM. gramm. I 299, 3 artem merae Latinitatis puraeque eloquentiae magistram ... humanae sollertiae claritas -vit. ARNOB. nat. 2, 69 p. 103, 26 medicina philosophia musica ceteraeque omnes artes quibus vita est exstructa et -ta.

β *speciatim*: ① *pro t. t. rhet.* (*cf.* expolitio *p. 1756, 1 sqq.*): *i. q. argumentum vel sententiam perpolire, exornare, variare* (*syn.* comere *l. 69*): RHET. Her. 2, 18, 27 non difficile invenire quid sit causae adiumento, difficillimum est inventum -ire (experire *M*). 4, 42, 54 rem -ire. CIC. inv. 1, 76 nec semper quinque partibus abuti neque eadem partes ratione (*v. app. cr.*) -ire. part. 19 probabile ... genus est orationis, si non nimis est comptum atque -tum (*cf. ad l.* QVINT. inst. 8, 3, 42 non quia comi -irique non debeat ..., sed quia vitium est ubique quod nimium est). ② *de loquendi vel scribendi copia et elegantia, de opere litterario* (*res gestas carmine celebrare l. 79. quasi in imag.: -ire* stilo *l. 82*): CIC. de orat. 3, 39 loquendi elegantia ... -itur scientia litterarum. DIOM. gramm. I 463, 1 astismos putatur quidquid simplicitate rustica caret et faceta satis urbanitate -tum est. GELL. 3, 3, 13 istaec *comoediae* ... veterum poetarum fuerint et ab eo (*i. Plauto*) retractatae ⟨et⟩ -tae sint. 17, 10, 5 quae *Vergilius* reliquit perfecta -taque *eqs.* AVSON. 405, 3 p. 238 P. si mihi vita suppetet, aliquid rerum tuarum, quamvis incultus, -am (*v. l. 72 sq.*). PROB. Verg. ecl. 6, 31 *Menippus* omnigeno carmine satiras suas -verat. HIER. epist. 18 A, 16, 2 oratio quae non propriae manus stilo -itur, ... inculta est. RVFIN. hist. 6, 25, 14 p. 579, 14 Clemens ... Graeco eam (*epist. ad Hebr.*) sermone, non tamen sensibus -verit (*deest gr.*). SIDON. epist. 3, 12, 4 carmen ... non -tum. *v. et p. 1755, 79 sqq.*

[*P. Schmid*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *hominem eiusque ingenium rude tamquam perpoliendo excolere, erudire; artibus, cultu, litteris sim. formare et instituere (syn. v. l. 5. 10. opp. v. l. 12. 13 et sim. al.)*: α *sensu stricto*: PLAVT. Most. 126 *v. p. 1753, 41.* CIC. Brut. 95 Gaius ... Tuditanus ... omni vita atque victu excultus (*syn.*) atque -tus. de orat. 2, 40 nox te, inquit *Crassus*, nobis, Antoni, -vit (-iit *M*) hominemque reddidit. 3, 139 quis Dionem Syracosium doctrinis omnibus -vit? phil. frg. IX 12 studiis atque artibus (*cf.* AVG. quaest. Simpl. 1, 2, 22 p. 127fin. liberalibus artibus). PLIN. epist. 1, 10, 11 te, cui vacat, hortor, ... illi te -endum limandumque (*syn.*) permittas. FRONTO p. 224, 8 N. *non dubito quin* aut te Plauto -res, aut Accio expleres *eqs.* LACT. inst. 1, 21, 5 disciplinarum studiis -ti (*opp.* rudes et imperiti. AMM. 27, 6, 9 humanitate et st. d.). 6, 10, 27; *opp.* rudes et adhuc feri homines. AMM. 29, 1, 32 omni parte -tus *princeps futurus*. 30, 4, 2 subagreste ingenium, nullis vetustatis lectionibus -tum (RVFIN. hist. 6, 19, 7 p. 561, 7 filosoficis litteris; *gr. aliter*). AMBR. Nab. 5, 26 p. 481, 15 *v. p. 1754, 15.* MART. CAP. 1, 23 nam Ψυχὴν incultam ac ferino more versantem apud hanc (*Philologiam*) asserit -tam. COD. Theod. 14, 1, 1 litteris.

β *inde sensu laxiore: tempora, mundum, mores sim. erudiendo conformare (v. syn. l. 24; opp. l. 22. 23. 26)*: GELL. 15, 11, 3 illis ... temporibus nimis rudibus necdum Graeca disciplina -tis (AVG. civ. 18, 24 p. 288, 28 D. non rudibus et indoctis t., ... sed iam -tis et eruditis). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 161 ratio ⟨cur⟩ Romanus non -verit pristina rudimenta (*i. vitam rudem et sine litteris*). ANTH. 628, 12 mores ... agrestes -vit Orpheus. HIER. epist. 8, 2 -to (*v. app. cr.*) iam artibus mundo.

p. p. p. **expolītus**, -a, -um *pro adi.* *de scriptura*: sp- *v. l. 31 (cf. p. 1752, 65).* *de formis: v. p. 1752, 70 sqq.* *comp. inde a* CATVLLO *(l. 34)*. *superl.: v. l. 38.* GLOSS.L III Abol. EX 30 -us splendidus. GLOSS. V 515, 40 spolit⟨um⟩ nobile formosum. *legitur inde a* SCIP. min. (*l. 37*).

A *proprie et corporaliter*: 1 *i. q. splendens, nitidus*: CATVLL. 39, 20 -ior dens. CASSIOD. var. 5, 1, 1 spathas nobis ... vestra fraternitas destinavit; ... splendet illic claritas -a (*v. p. 1752, 73*), ut intuentium facies fideli puritate restituant.

2 *i. q. exornatus, elegans*: SCIP. min. or. frg. Gell. 2, 20, 6 (= 12 M.) villas -issimas. *de cultu corporis (v. p. 1753, 8), in malam partem*: SEN. contr. 1 praef. 10 in istis vulsis atque -is ... viris quaerite oratores.

3 *i. q. repolitus, expurgatus*: COLVM. 2, 20, 6 quanto sunt -iora *frumenta*, minus a curculionibus exeduntur.

B *translate et incorporaliter*: 1 *i. q. excultus* (*opp.* rudis): TERT. praescr. 34, 8 *haereses* nunc sunt aliquanto -iores quae sub apostolis rudes.

2 *de genere orationis, elocutione: i. q. splendens* (*syn.* florens, pictus. *v. p. 1754, 71 sqq.*): CIC. orat. 96 est enim quoddam etiam insigne et florens orationis pictum et -um genus *eqs.* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 35 p. 244, 19 latior et -ior elocutio est.

3 *de hominibus, i. q. excultus, ad humanitatem formatus (v. l. 1 sqq.)*: TERT. apol. 21, 30 licuerit et Christo commentari divinitatem, ... non qua rupices (*P*, rudes *F*) et adhuc feros homines ... ad humanitatem temperaret ..., sed qua iam -tos et ipsa urbanitate deceptos in agnitionem veritatis ocularet.

pro subst. **expolītum**, -ī *n.* *i. q. conformatum, compositum, perfectum (cf. iuxta pos. et opp.)*: TERT. adv. Hermog. 40 p. 170, 8 hoc rude et confusum et incompositum non potest in -is et distinctis et compositis recognosci.

deriv.: expolitio, expolitor.

expolītio, -ōnis *f.* *ab* expolire. *inde a* RHET. Her., CIC. [*var. lect.*: politio (*post* esse): RHET. Her. 4, 44, 56 (*M*). expolatio: RHET. Her. 4, 49, 62 (*H*). expoliatio: VITR. 6, 8, 10 (*HG*).]

A *proprie*: 1 *de aedibus aedificandis*: a *sensu strictiore: i. q. parietum (pavimenti l. 66) politura sive pictura (cf. p. 1753, 35)*: VITR. 6, 8, 10 de -bus *aedium privatarum* ... uti sint elegantes. 7 praef. 18. 7, 1, 1 *ruderatio* quae principia tenet -um. 7, 5, 1 antiqui qui initia -bus instituerunt imitati sunt primum crustarum marmorearum varietates *eqs.* 7, 9, 2 cum est in -bus conclavium tectis inductum, permanet *minium* sine vitiis suo colore (*cf.* 7, 9, 3 si ... voluerit -em miniaceam suum colorem retinere *eqs.* *v. p. 1753, 48*). COD. Theod. 13, 4, 4 neve a iudicibus ad ... publicorum operum -em sine mercede *picturae professores* cogantur. AVG. in euang. Ioh. 40, 8 p. 1690a. med. nulla ibi (*i. in aedificii fundamento*) -o ... apparet. b *sensu latiore, i. q. ornatus, exornatio aedium (v. p. 1753, 70)*: CIC. ad Q. fr. 3, 1, 6 urbanam -em urget ille *eqs.* 3, 3, 1 -es utriusque nostrum sunt in manibus. 2 *de artificis opere in universum, i. q. perfectio, perpolitio*: AVG. in psalm. 98, 12 *v. p. 1753, 28.*

B *translate (in imag. l. 82)*: 1 *generaliter de opere litterario: i. q. perpolitio, emendatio (cf. p. 1754, 71 sqq.)*: AVSON. 412, 5 p. 270 P. de quo opusculo ut iubes faciam. exquisitim universa limabo et ... caelum superfluae -is adhibebo. SCHOL. Hor. ars 291 limae labor, id est, -is et emendationis. AVG. c. Cresc. 2, 1, 2 p. 361, 23 non in -e sermonis sed in demonstratione veritatis est maior intentio.

2 *specialiter apud rhetoras*: a *fere i. q. exornatio*: CIC. orat. 185 in verbis inest quasi materia quaedam, in numero autem -o. b *i. q. ea pars argumentationis, qua argumenta explicantur, exornantur, variantur (gr. ἐξεργασία. cf. p. 1754, 63. Volkmann, Rhet. p. 257 sqq. def. v. l. 6)*: RHET. Her. 4, 42, 54 -o est, cum in eodem loco manemus et aliud atque aliud dicere videmur *eqs.* 4, 44, 56 vehementer ornata poterit esse -o, quae constabit ex frequentibus exornationibus verborum et sententiarum. 4, 44, 58 -o ... non modo, cum causam dicimus, adiuvat et exornat orationem, sed multo maxime ... conveniet extra causam in exercendo rationes (-is *M*) adhibere -is. 4, 49, 62. CIC. inv. 1, 74 argumentatio ... significat ... inventi artificiosa -o (*cf.* 1, 75 inventum proferent, non -em. 1, 78 inventionem et argumentationum -em. 2, 11 -o inventorum). de orat. 1, 50 compositam orationem et ornatam et artificio quodam et -e distinctam.

expolītor, -ōris *m.* *ab* expolire. [*ex supplemento dub.*: INSCR. NSc. 1905 p. 160 ⟨M. P⟩erperna M. l. Phila⟨... ...⟩politor eborariu⟨s ...⟩.]

i. q. faber qui metalla expolit (cf. p. 1754, 20): AVG. in psalm. 85, 12 p. 1090init. fingant sibi deos quos volunt pagani; adducant fabros argentarios, aurifices, -es, sculptores, faciant deos. *P. Schmid.*

expompo, -āre. *ab* ex *et* pompa, *gr.* πομπή, *cf.* ἐκπομπεύειν. *vox novata ab* AVG., *v. Mohrmann, Altchristl. Sonderspr. p. 222.* *translate: c. vi praep.*: 1 *privativa: fere i. q. alqm. dignitate privare, ignominiae exponere, obicere*: AVG. serm. 45, 8 p. 268fin. quid times? inveniri et damnari, inveniri et -ari? 2 *auctiva: refl., fere i. q. insolentius se efferre, se iactare*: CASSIOD. hist. 1, 11 p. 899D nunc plurimi hominum elati per gloriam semetipsos -ant et cunctis insinuant (*gr. Sozom. p. 900B* ὑπὸ φιλοτιμίας τυφόμενοι πομπεύουσιν ἑαυτούς).

expondeo *v.* exsp-. **expondulum** *v.* spondulum. *K.*

expōno, -posuī (-posīvī), -positum, -pōnere. *ab* ex *et* ponere. *scrib.* esp-: INSCR. christ. Diehl 3856 εsposuεrun⟨t⟩. -ssitus: THEOD. MOPS. in psalm. 7, 6 p. 36, 28. *cf. vol. VII 1, 650, 33.* *de formis*: -ivi: PLAVT. Cas. 853 -ivit (*A*, -uit *dett.*). *cf.* PETRON. 76, 11 -iit (*Heraeus*, -poscit *trad.*). -uere: LIV. 24, 36, 4 DICT. 2, 19 p. 29, 17. *p. p. p.* -postus: *v. Neue-Wagener³ III 533. adde* FRONTO p. 17, 8 N. (*Hauler, WSt. 29, 1907, 172*). *inf. fut. pass. v. p. 1757, 18.* NOT. Tir. 23, 61. 75. GLOSS. ἐκτίθημι. *al. v. et l. 75. p. 1759, 40. 1760, 61. 1761, 80. 1765, 68.* *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem; deest* CATVLLO, VAL. FL. *v. et p. 1762, 2.* [*val.* spune, *it.* esporre, *francog. vet.* espondre, *prov.* espóner, *hisp.* esponer, *port.* expôr. *M.-L.*]

[*variat c.*: ponere (*et comp. l. 48 sqq.*): CIC. inv. 2, 108 (*S1R*, -ta *rell.*). de orat. 3, 169 (*H*, -ui *rell.*). BELL. Afr. 3, 1 PHAEDR. 3, 10, 2. TERT. nat. 2, 1, 8 p. 94, 17 (et posuit *A*, -uit *edd.* [PELAG. in Col. 1, 10 p. 453, 1 *al.*]. *sim.*: CAEL. Cic. Att. 10, 9a, 4 [ea posuit *M*, -uit *FP*, *epist. 8, 16, 4. v. p. 1760, 38 al.*]). *v. l. 49. 51 al.* de-: CIC. de orat. 1, 108 (*M*, -uit *L*, posuit *Lg 20*). DAMAS. epigr. 1, 4 *al.* dis-: CIC. inv. 1, 18 (*H*, -ta *et* -uimus *PJ*). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 31, 37. *v. p. 1765, 71.* pro-: SEN. nat. 1, 2, 9 (*Δ T*, posui *Z*, -ui *rell.*). HIER. epist. 21, 37, 2 p. 136, 17. *al.* dicere: PLIN. nat. 24, 24 (*X*, -uimus *rell.*). explicare: FIRM. math. 1, 4, 11. *v. et p. 1724, 61.* exprimere: CIC. de orat. 3, 158 (*L*, -i *M*). *al.* expromere: OV. fast. 3, 725. SEN. Oed. 510 (*ER*, -e *A*). epist. 10, 2. LVCAN. 8, 280 (-am *BG* [*falso; cf. p. 1762, 3*]). exquirere: CIC. de orat. 2, 33 (*M*, -ere *L*). *v. et p. 1761, 23.* *e coni.: v. l. 36. 46.* *suppl.*: CAES. civ. 3, 29 ex⟨positis⟩ ... copiis (*Statius*). LIV. 41, 13, 6 consul ... cum in senatu de rebus ... gestis ⟨-uisset⟩ (*Walter, RhM. 86, 1937, 95*). TERT. nat. 2, 14, 10 p. 126, 15 (*edd., cf.* LACT. inst. 1, 10, 2). INSCR. christ. Diehl 2030a cl⟨ari⟩ter exp⟨oni⟩tur (*Diehl, dub.*). *et al.* *del.*: CIC. inv. 2, 13 (*Weidner*). TAC. ann. 12, 39, 1 (*Lipsius*). *v. p. 1753, 47. 1760, 40.*]

I *i. q. ex loco in locum alium (externum) amovendo alqd. (alqm.)* ***ponere, collocare***: A ***usu generali***: 1 *valente notione praep. q. e.* ***foras***: a *proprie: i. q. foris collocare (significantius: vi adhibita alqm. e medio protrudere [syn.* foras eicere *l. 71. an potius c. imag. ad p. 1757, 36 spectante tamquam vectorem molestum e navi deicere? cf. francog. 'débarquer']*: PLAVT. Cas. 853 ut valentulast! paene -vit cubito. Truc. 659 ne ego ... istos ... amasios hoc ictu -am atque omnis eiciam foras):

α *i. q. extra aedes ponere, proicere*: (I) *de parentibus qui filios recens natos educare nolunt* (*opp.*: educare: *p. 1757, 10 al.* nutrire: *p. 1757, 22.* suscipere: *p. 1757, 7 al.* tollere: *l. 83 al.* NON. p. 299, 10 abicere. GLOSS.L Corp. E 369 occiderent. III Abol. EX 29 iactandus. *al.* *indicatur: finis per: praepp.*: ad: *l. 80 al.* causa: *p. 1757, 15.* *gerund.: p. 1757, 16.* *locus per: praepp.*: ad: *p. 1757, 1 al.* in *c. abl.: p. 1757, 1 al.* *abl.: p. 1757, 3. 14.* *in imag.: l. 80. p. 1757, 5*): PLAVT. Cas. 41 puellam (42. Cist. 166 dat ... p. ei servo -endam ad necem [*in imag.*: SEN. dial. 11, 2, 4 amisisti matrem ..., dum nasceris, et ad vitam quodammodo -ta es. *al.*]. *cf.* TER. Haut. 615 anulus ..., quicum -tast gnata [651]. 630. 650 SVET. Claud. 27, 1. *et al.*). Cist. 187; *opp.* tollere. TER. Hec. 400. VARRO ling. 5, 54 *Romulus et Remus* ibi inventi, quo aqua ... Tiberis

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eos detulerat in alveolo -tos (CIC. rep. 2, 4 ad Tiberim. OV. fast. 2, 413 -tos ... gemellos. 3, 54. LIV. 1, 4, 5 in proxima adluvie ... pueros -unt. 1, 4, 6 quo *alveo* -ti erant. 1, 6, 3 ubi. AVG. civ. 18, 21 p. 283, 19D. *et al.*). SEN. contr. 10, 4, 16 quos parentes sui proiciunt magis quam -unt. 10, 4, 20 peperit ⟨et⟩ -uit (*in imag.*: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 14 p. 819, 26 haeresis ... parit et -it, -tos autem ecclesia suscipit. *al.*). *al.* QVINT. inst. 4, 2, 95 paupertatem sibi causam -endi fuisse (*cf.* decl. 306 p. 204, 21). decl. 306 p. 199, 7 partum (SVET. Cal. 5 partus coniugum. *al.*). *ibid.* p. 205, 5 maritus numquam mandat -endum nisi educaturae. *al.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 66, 1 qui liberi nati -ti, deinde sublati a quibusdam et in servitute educati sunt. CALP. decl. 51 infantem ... feris canibus et diris alitibus -i (*cf.* MIN. FEL. 30, 2. TERT. apol. 9, 7 frigori et fami et canibus. *cf. l. 34*). PAVL. dig. 25, 3, 4 qui *partum* publicis locis misericordiae causa -it (*cf.* MIN. FEL. 31, 4 alienae m. [TERT. nat. 1, 16, 10 p. 87, 10]. TERT. apol. 9, 17 filios -itis suscipiendos ab aliqua praetereunte m. extranea). LACT. inst. 5, 9, 15; *iuxta pos.* strangulent. *al.* FIRM. math. 3, 13, 2 *al.* DON. Ter. Hec. 575 puerum, quem -tuiri Pamphilo ... promisi. VVLG. exod. 2, 3 *Moysen* in carecto ripae fluminis (act. 7, 21; ἐκτεθέντος). act. 7, 19; ποιεῖν ... ἔκθετα. *al.* AVG. in psalm. 45, 11 p. 521a.fin. qui ... non suscipiuntur, -untur, qui suscipiuntur, nutriuntur. *et al.* *p. p. p. pro subst.*: OV. fast. 5, 466 ubera ... -tis ille (*i. Mars Romulo et Remo*) ferina dedit (*cf. p. 1756, 84*). SEN. contr. 9, 3 thema (= QVINT. inst. 7, 1, 14) -tum qui agnoverit, solutis alimentis recipiat. 10, 4, 13 -ti in nullo numero sunt, servi sunt. *al.* QVINT. decl. 376 p. 418, 5 referendam esse gratiam -tos colligentibus (COD. Theod. 5, 9, 2). *al.* FIRM. math. 4, 10, 2 *al.* IVST. 44, 4, 3 ad corpus -ti requirendum. *et al.*

② *cadavera* (*sc. ut post supplicium vel a feris diripiantur vel putredine consumantur. aliter p. 1760, 74*): APVL. met. 6, 31 super aliquod saxum ... asinum -ere et solis ... vaporibus tradere. SPART. Sept. Sev. 11, 7 cadaver *Albini* ... ante domum propriam -i ac diu i⟨ac⟩ere iussit. PRVD. perist. 5, 396 corpus sacrum profanus ... -it inter carices (*antea*: feris cadaver tradere. RVFIN. hist. 5, 1, 59 canibus; παρέβαλλον).

β -ere e navi (*de pisce in navis similitudinem hominem vehente: l. 51. indicatur locus* [*cf. Schmalz, Antibarb.*[7] *s. v.; Neue-Wagener*[3] *II 935*]: *per praepp.*: ad: *l. 69. p. 1758, 3 al.* in: *c. acc.*: *l. 43. 59. 63. 70 al. c. abl.*: *l. 43. 46. 50. 67 al. per abl.*: *infra l. 57. 66 al. per adv.*: *l. 44. 65. 81. p. 1758, 6. 7*): ① *homines* (*bestias infra l. 48. 58*): Ⓐ *singulos* (*cf. et p. 1756, 68*): CAES. civ. 1, 31, 3 *Varus* Tuberonem portu ... prohibet neque ... filium -ere in terra (terram *O*) patitur. NEP. Them. 8, 7 *dominus navis* Ephesum pervenit ibique Themistoclem -it (SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 16 clanculo). VERG. Aen. 6, 416 *cumba* trans fluvium incolumis vatemque virumque ... -it in ulva. HOR. sat. 1, 5, 23. OV. fast. 3, 600 puppis ... -tis omnibus hausta perit (*sic in naufragio: infra l. 75*). LIV. 21, 28, 9 ita primis *elephantis* -tis alii deinde repetiti ac traiecti sunt (24, 35, 3). SEN. epist. 53, 2 gubernatorem rogare, ut me in aliquo litore -ret (SVET. Iul. 4, 2. FRONTO p. 237, 22N. *Arionem* delphinus ... Taenaro -it ... in extimo litore [*v. supra l. 36*]. *et al.*). TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 8 (*lusu verb. ad p. 1764, 41 spectante*) Pontice nauclere, ... edas ..., quo symbolo susceperis apostolum Paulum ..., quis imposuerit, ut possis eum constanter -ere. *acced. notio neglectum relinquendi* (*cf. p. 1756, 72*): OV. met. 13, 46 non te (*i. Philoctetam*) ... -tum Lemnos ... haberet (HYG. fab. 102, 2 p. 94, 23). trist. 4, 8, 16 *di* me ... Sarmaticis -uere locis. PLIN. nat. 6, 155 canes. SVET. Claud. 25, 2 cum quidam aegra ... mancipia in insulam Aesculapii taedio medendi -rent *eqs.* AVSON. 458, 2 p. 399 P. Ulixes ... admiratur ..., ut advectus, ut -tus, ut relictus sit (*al.*).

Ⓑ *techn. in re mil.* (*v. et l. 48. p. 1758, 4*): *copias, exercitum sim.* (*nota usum abs.*: VITR. 2, 8, 14 cum ... Rhodii ornata classe in portum maiorem -uissent): COEL. hist. 12 Sempronius ... celocem ... mittit visere locum, ubi exercitum -at (CAES. civ. 3, 29, 4 *Antonius* nuntios ... mittit, quibus regionibus e. -uisset. *al.* LIV. 28, 44, 10 in Africa. *al.* IVST. 18, 1, 3 in portu. *et al.*). CAES. Gall. 4, 37, 1 ex navibus cum essent -ti milites circiter trecenti (civ. 3, 23, 2 noctu m. ac sagittariis in terra [terram *v. l.*] -tis. 3, 111, 6 ad Pharum navibus m. -uit. *al.* OV. Pont. 4, 7, 28. LIV. 28, 36, 5 nocte in litus. *saepe*). civ. 3, 63, 8 per mare navibus -ti[s] in ... nostros impetum fecerunt *Pompeiani*. BELL. Alex. 10, 2 aquandi ... causa remiges in terram. *al.* VERG. Aen. 10, 288 Aeneas socios de puppibus altis pontibus -it (*cf. ad l.*: NON. p. 299, 5 -ere est deponere. CLAVD. DON. p. 331, 2). 10, 305 *puppis* solvitur atque viros mediis -it in undis (*cf. supra l. 47*). LIV. 24, 36, 4 Romana ... classis, triginta quinqueremes, legionem primam Panhormi -uere (VELL. 2, 79, 4. *et al.*). 25, 30, 10 actuariae naves ... ad Nassum armatos -unt (37, 28, 8 ex cetera classe ... a. in litora -tis. 44, 10, 5 pluribus locis per litora. 44, 28, 13. *et al.*). 26, 19, 11 Emporiis urbe Graeca ... copias -uit (34, 8, 7 ibi c. omnes ... in terram -tae. 42, 18, 3 classem appellere tuto et c. per commodum -ere. *saepe*. CVRT. 9, 3, 24 opportunis locis. *et al. v. et p. 1766, 44*). 26, 21, 14 Punica classis octo milia peditum, tria Numidarum equitum -uit. *et al.*

② *res*: Ⓐ *in nave exoneranda: ea quae in portum sim. advecta sunt, depromere*: CIC. off. 3, 51 *frumentum* advexi, -ui, vendo meum. Att. 1, 3, 2 signa ... ad Caietam -ta. LIV. 28, 6, 3 tormentis machinisque ad oppugnandam ... *turrim* ex navibus -tis (*cf.* 31, 45, 4). 41, 3, 1 commeatum. 42, 3, 4 tegulae -tae de navibus. VELL. 2, 45, 5 *locus*, ubi erat -enda pecunia. LABEO dig. 14, 2, 10, 1 nisi ante constitutum diem merces tuas eo loci -uisset, in quem devehendas eas merces locasset *eqs.* VVLG. act. 21, 3 navis ... -tura onus (ἀποφορτιζόμενον). Ⓑ *i. q. eicere* (*sc. ut navis in tempestate servetur. huc pertinere vid. locus lacunosus*: SEN. contr. 9, 3, 9): MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 8 si propter necessitatem adversae tempestatis -tum onus fuerit. Ⓒ *peculiariter: scalas, quibus puppis cum terra coniungitur ad egrediendum*: VERG. Aen. 10, 654 ratis ... -tis ... scalis et ponte parato. LIV. 26, 44, 11 dum adplicant, dum raptim -unt scalas (*seq.* in terram evadere properant).

γ -ere e mari sim. in litus: ① *per alluvionem*: OV. met. 11, 56 -tum peregrinis ... harenis os *Orphei*. APVL. met. 5, 25 fluvius ... confestim *Psychen* ... innoxio volumine super ripam ... -uit (*cf.* IVST. 44, 4, 7 *puer*, velut nave, non fluctu veheretur, leni salo in litore -itur). *post naufragium*: PANEG. 2, 26, 4 *Charybdis* dicitur ... reiectare naufragia et contortas fundo rates ... litoribus -ere. ARNOB. nat. 3, 23 p. 127, 12 cur insanum mare tam frequentes -uit crudelium naufragiorum ruinas? FIRM. math. 6, 15, 16 submersos naufragos saeviens undarum fluctus -it. ALC. AVIT. carm. 5, 703 litore iactantur (*syn.*) ... cadavera toto -uitque suum pelagus super arva triumphum. ② *pisces rete captos* (*aliter p. 1760, 52*): MANIL. 4, 286 ductis everrere retibus aequor litoribusque suis populos -ere captos.

δ varias res vario usu: ① *semen vel plantas, i. q. serere, plantare*: CATO agr. 151, 2 id (*i. semen cupressi*) aridum condito, uti aridum -stum siet. PALLAD. 3, 25, 31 mense Februario seu planta seu semen -itur. ② *herbam sim., fictilia* (*ad siccandum, fere i. q. expandere*), *vina* (*ut maturentur*): COLVM. 12, 28, 1 foenum Graecum ... in sole -ito aut in furno, ut siccescat. 12, 38, 7 *myrti bacam* duabus horis ... paulum in umbra (umbram *SA*) -tam siccaverunt. PLIN. nat. 14, 136 Campaniae nobilissima *vina* -ta sub diu in cadis verberari sole, luna, imbre, ventis. AVIAN. fab. 41, 4 -tum campis fictile ... opus. ③ *varia extra parietes posita*: LIV. 26, 9, 5 expeditum iter non per urbes modo sed circa viam -tis (*sc. ad usum militum*) benigne commeatibus erat. VLP. dig. 9, 3, 5, 8 *si* habent ... aliquid -tum his locis ([*i. in protecto, ita ut in viam publicam decidens praetereunti damnum dare possit. syn.* positum]. *ibid.* 12 cum pictor in pergula clipeum vel tabulam -tam habuisset). ④ *linguam truncandam, fere i. q. protendere*: EVSTATH. Bas. hex. 3, 3 p. 892B linguas suas truncandas -ere *eqs.* (*gr. p. 56D* προέσθαι).

ε ex animalium corpore (*aliter l. 67*), *fere i. q. egerere*: ① *excrementa sim.*: GARG. MART. med. 10 *beta* iniecta cum melle onera ventris -it (*cf.* VINDIC. epist. ad Valent. 4 p. 23, 3 aeger ... omne alvi onus ... -uit. THEOD. PRISC. log. 31 -tis scybalis. 104 procurant ventris -endi suavitatem [DIOSC. 2, 63 p. 206, 1; *gr. 2, 80, 5* κοιλίαν πρὸς ἔκκρισιν ἐρεθίζει]). DIOSC. 2, 63 p. 205, 28 vulturis fimus fumigio secundas -it (*gr. 2, 80, 4* ἐκτινάσσειν. 3, 32 p. 391, 18; *gr. 3, 31, 1* ἄγει [*item* 3, 73 p. 408, 16; *gr. 3, 67, 2*]). ② *de parturientibus* (*cf. l. 54*): Ⓐ *fetum, fere i. q. edere* (*de bestiis praeter: l. 59. 65. 67*): SOL. 27, 27 *onagri* gravidas suas servant, ut -tos mares (in editis maribus L^2SA) ... mordicus privent testibus. ZENO 2, 8, 2 p. 413A *Maria* parturit ... gaudio ..., exsultans -it infantem. CLAVD. DON. Aen. 3, 390 p. 319, 22 ingentem *porcam* ..., ut eam crederet triginta fetus -ere potuisse (8, 45 p. 120, 10. ROMVL. fab. 12, 1 recc. gall., vet. canis parturiens ... in ... cubile [*ibid.* 3]. 30, 2 recc. gall., vet. *lupus ad scrofam*: -e ... fetum secure [*ibid.* 5]). CHIRON 747 equa geminos primo partu. COD. Theod. 4, 8, 8, 4 (= Iust. 7, 16, 42) eos, qui nascuntur, matrum ... iure uti, quarum mox visceribus -untur. *in imag.*: TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 491, 9 *Christus* non ... per corporis cloacam effusus ad terram ..., sed de caelo -tus. Ⓑ *notione emittendi evanida, fere i. q. premendo protrudere?*: SORAN. p. 17, 16 superiores ... partes ... amplius stringere, ut proximante partu inferiora loca -antur. p. 23, 19 ut non clamet, sed omnes gemitus et spiritum ad inferiores partes -at *mulier parturiens* (*gr. 2, 6, 1 p. 54, 13* ἀπωθούμεναι τὸ πνεῦμα πρὸς τὸ κάτω).

b *translate*: *α fere i. q. obicere malis variis* (*cf. et p. 1756, 73. cum respectu animantium; de re p. 1759, 15. fere acced. dativus; c. praepp.*: ad: *infra l. 81. p. 1759, 14*; contra: *p. 1759, 12*; in: *l. 79 sqq.*; *c. gerund.*: *p. 1759, 4*): *damnis, poenis, periculis sim.*: LVCAN. 2, 307 o utinam ... deis Erebi ... liceret hoc caput in cunctas damnatum -ere poenas (TERT. scorp. 6 p. 157, 14 si non certaminis nomine in martyria fidem -uisset *deus*. adv. Marc. 3, 18 p. 406, 3 ut in [ad *Ps. Tert. adv. Iud. 10 l. 3 p. 301*] id genus mortis -uerit creator filium suum. ITALA Phil. 2, 30 [Mar. Victorin. in Phil. p. 1216D] propter opus Christi usque ad mortem accessit, -ens in incertum animam [*aliter p. 1760, 27*] suam [παρα-

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

βολευσάμενος τῇ ψυχῇ, Vulg. tradens a. s.]). STAT. Theb. 5, 624 ego te . . . -ui fatis. PS. DAMAS. epigr. 71,10 sua membra flagris. AMM. 26,10,13 innocentes tortoribus (*cf.* 28,1,24). RVFIN. hist. 4,15,4 devorandos *martyras* . . . bestiis -bant (*παραδιδομένους*). CONC.S I 5 p. 370,20 *nos* in fidei discrimine milies -ere (*gr. I 1,7 p. 72,33 ἐκδοῦναι, syn. Rustic. Conc.S I 4 p.72,18* in certaminibus...ponamus). CASSIOD. var. 6, 19, 3 p. 191, 30 periculis. *et al.* *hostium viribus sim.*: TAC. hist. 2, 30, 2 *milites* tanto pauciores integris hostium viribus (*cf.* FLOR. epit. 3, 11, 7 undique hosti. AMM. 28, 5, 12 nuda hostibus . . . terga). 2, 83, 2 *provincias* inermes -i Vitellio (3, 5, 1 barbaris nationibus [AMM. 26, 5, 12]). AMM. 21, 12, 13 pectora . . . telorum ictibus (FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 32, 4 contra . . . inimici iacula). VEG. mil. 1, 20 p. 22, 14 qui in acie nudi -untur ad vulnera. *malignitati, cupiditatibus sim.*: TAC. ann. 3, 34, 5. PLIN. epist. 5, 7, 6 epistula omnibus destituta malignitati interpretantium -itur (*v. p. 1758,75*). CYPR. epist. 16, 3 p. 519, 11 -unt . . . invidiae beatos martyras. PRVD. psych. 13 vitiis. *contemptui, detrimento dignitatis* (*sc. violando, exprobrando, accusando*): LACT. inst. 1, 7, 7 ne violent verum deum, cuius nomen -unt, dum pluribus tribuunt. CLAVD. DON. Aen. 5,780 p. 516, 6 *Venus Iunonem* vehementer -it. 10, 5 p. 289, 14 *Iuppiter* in conventu publico sororem suam . . . speciali exprobratione nolebat -i. 11, 655 p. 516, 1. AMBR. Abr. 1, 6, 58 p. 540, 6 vitia patriarcharum. in Luc. 7, 69 p. 311, 8 lectio, qua -untur hi, qui sibi legis periti videntur. 8, 64 p. 423, 15. in psalm. 118 serm. 16, 6, 5 p. 354, 24 ille qui -itur in euangelio sacerdos (off. 3, 6, 43 p. 158A). TRACT. Pelag. p. 91,5 *Ionathan* ob modicam mellis degustationem reus -tus est (*cf.* EPIST. pontif. 611 Schwartz p. 46, 5 et conscientiam nostram et famam re⟨a⟩tu⟨i⟩ faciatis -i). SVLP. SEV. chron. 1, 32, 5. dial. 1,8,6 *Hieronymus* nihil . . . omisit, quod non carperet, laceraret, -ret. EPIST. pontif. 611 Schwartz p. 48, 7 per hoc aut illum vis obrui aut me -i. PETR. CHRYS. serm. 17 p. 243C nec facientem *daemonem*, sed patientem *hominem furiosum* exsecrabilis -it invidia. 163 p. 628C noli . . . -ere deum pro te taliter cogitando. CASSIOD. in psalm. 11, 4 p. 97D.

β animi affectus (*cf. p. 1760, 8*), *fere i.q. expellere*: PASS. Tarach. 4 p. 458 ego duritiam (*i. contumaciam*) tuam -am (*καθαιρῶ*).

2 *c. vi praep. q. e.* **de,** *fere i.q. deponere* (GLOSS.L I Ansil. EX 1382 exue -e [V Aa E 1027 *add.*: ab exuendo veste⟨m⟩. *v. l. 65*]. 1386 exuit -uit aut humiliavit. GLOSS. deponeret): **a** *c. respectu loci*: *α altioris, ex quo alqs.* (*alqd.*) *deicitur*: ① *proprie*: THEOD. PRISC. phys. 4 p. 252, 13 nidus hirundinum mox -tus . . . contritus fronti illitus *dolores capitis adimit*. ② *translate, i. q. amovere alqm. a munere, dignitate* (*cf. vol. V 1, 580, 38*): ITALA II Macc. 14, 7 -tu⟨s⟩ (-tum *L*, -ta *X* [*cf. p. 1760, 5*]) parentium gloria, dico autem summo sacerdotio, huc veni (*ἀφελόμενος τὴν . . . δόξαν, Vulg.* defraudatus. *cf. P* deposito...honore). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 49, 17 in constituendis (*opp.*) episcopis vel in -endis (p. 60, 12. p. 61, 14 simul . . . et -entes et -ti, iudices et rei communicantes. p. 63, 5 -tos . . . atque damnatos). *β inferioris, quo alqs.* (*alqd.*) *ponitur*: ITALA act. 7, 58 (cod. g) testes -uerunt vestimenta (*cf. infra l. 65*) secus pedes adolescentis (*ἀπέθεντο, Vulg.* deposuerunt. SVLP. SEV. dial. 1, 15, 5 singulos de rupe prolatos *catulos* ante anachoretae p. *leaena* mater -uit. 2, 1, 8 vestem *emptam* . . . ante Martini p. iratus -it [2, 2, 4 puerum . . . umeris inlatum]. *cf.* VEN. FORT. vita Germ. 42, 116 p. 398, 6 mulier parvulum...ante sanctum -uit). AMM. 18, 6, 11 intra semiclausam posticam -to puero *quem inpositum equo ferebam*. CLAVD. DON. Aen. 6, 630 p. 591, 10 illic doni munus . . . -ere (*Verg.* deponere).

b *sine respectu loci*: *α proprie*: ① *fere i.q.* (*a se*) *removere*: CLAVD. DON. Aen. 9, 130 p. 204, 20 arreptas faces -ite (*syn.* removete). MAX. TAVR. serm. 104 p. 738A compellendus avarus est panem suae cupiditatis -ere (*syn.* abicere). ② *res, quibus alqs. indutus, cinctus, vinctus est, i. q. exuere*: *vestem* (*v. supra l. 40. 52*), *arma* (*similiter nemus quasi vestiens collem: infra l. 76*): TERT. orat. 15 p. 189, 21 -tis paenulis orationem facere. pall. 5, 2 *pallium*. ZENO 2, 14, 1 p. 434B *Thamar* vestem (*v. et l. 52*) viduitatis -it, aestivalia induit (*opp.; syn. Vulg. gen. 38,14* depositis). CLAVD. DON. Aen. 1, 690 p. 136, 2 -bat . . . alas *Amor* (*Verg.* exuit). 2,390 p.200,15 induere aliena arma -tis propriis (DRAC. Romul. 7, 73 vacat -tis post proelia miles ab armis [*Löfstedt, Beitr. 72*]. *cf.* CONSTANTIVS vita Germ. 18 p. 265, 5 spolia [*antea*: arma proiciunt]). PS. AVG. serm. 158,2 p. 2057med. linteamine, quo funus tegebatur, -to *eqs.* (*Vulg. Ioh. 20, 6* posita). AVIAN. fab. 36,4 vincula collo ferre nec -tis otia nosse iugis. ALC. AVIT. carm. 4, 300 -it . . . recisum Ossa nemus (*v. l. 66*) Pindoque abies subducitur. *apud Christianos*: *vincula carnalia, 'veterem hominem' sim.*: ITALA Eph. 4, 22 (Tert. resurr. 45 p. 92, 10 *al.*) -e . . . secundum pristinam conversationem veterem hominem (*ἀποθέσθαι, Vulg.* deponere. TERT. adv. Marc. 5, 19 p. 646, 22 -ere v. h. et novum induere [*opp.*]. CYPR. hab. virg. 23 p. 204, 6 *in baptismo. cf.* CYPR. testim. 3, 11tit. p. 122, 5 -to priore h. epist. 11, 7 p. 500, 25 conversationem veteris h. [*al.*]. 63, 11 p. 710, 15 memoria veteris h. *al.* PAVL. NOL. carm. 27, 609 -to veteri nova former imago. *et al.*). TERT. resurr. 49 p. 102, 6 non carnem, ergo conversationem (*cf. p. 1759, 83.* adv. Marc. 5, 10 p. 608, 28). PS. AMBR. serm. 57, 1 p. 721C illa *depositio* (*syn.*), qua homo vinculis carnalibus absolutus . . . terrenum corpus -it.

β translate: fere i. q. amittere, abicere: ① *de rebus*: *qualitatem ingenitam*: COLVM. 10, 407 *poma prius* armata venenis...nunc -ti parvo discrimine leti ambrosios praebent sucos. ② *de animantibus*: *affectus animi, curas gravantes sim.*: MOD. dig. 36, 1, 47 -to...hereditario metu. TERT. adv. Val. 9 p.188,2 *Sophia* totam animationem, enthymesin, cum passione . . . -uit (MVTIAN. Chrysost. hom. 20,2 p. 363init.; *gr. p. 145med. ἀποδυσάμενος*). adv. Prax. 25 p. 276, 20 -ta necessitate omnis humilitatis. ITALA Col. 3, 5 (Cypr. epist. 55, 27 p. 645, 5 *al.*) mortificate . . . membra vestra . . . -entes fornicationem, inmunditiam *eqs.* (*om. gr., Vulg. cf.* Iac. 1, 21 [cod. ff] omnes sordes [*ἀποθέμενοι, Vulg.* abicientes. DAMAS. epigr. 1, 4]). CYPR. zel. 7 p. 423, 26 ab invidis numquam livor -itur. epist. 63, 11 p. 710, 14 vino . . . tristitia omnis -itur. 73, 21 p. 795, 6 peccata antiqua (74, 5 p. 803, 7 in baptismo. FIRMIL. Cypr. epist. 75,21 p. 823, 26; *syn.* ablutis. *cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 5, 4 p. 276init. delicta [*gr. p. 51init. ἀποθέμενος*]). *al.* ARNOB. nat. 2, 63 p. 99, 4 curas (PAVL. NOL. carm. 26, 66). 4, 21 p. 158, 9 fletum. CLAVD. DON. Aen. 6, 405 p. 561, 22. PELAG. in Eph. 6, 5 p. 381, 7 -ta (deposita *l. v.*) priori superbia et simulatione. TRACT. Pelag. p. 37, 9 usitatam consuetudinem . . . penitus. AVG. serm. 349, 2 p. 1530p. med. omnem rabiem feritatis -it *leo*. FACVND. defens. 4, 2 p. 615C infirmitate corporis -ta. *et al.* *vitam, vigorem, virginitatem sim.*: PS. CYPR. pasch. 1 p. 248, 9 *Christus* propter peccata nostra . . . -uit animam suam (*cf.* ANIAN. Chrysost. hom. 6, 5 p. 1036exit. ipsam . . . -ere vitam [*gr. p. 68exit. ἐκδοῦναι, syn.* impendere]. *aliter p. 1758, 84*). ARNOB. nat. 2, 41 p. 82, 1 *muliebri* cultu vigorem virilitatis . . . -ere. 4, 26 p. 163, 14 nomen virginitatis. LACT. inst. 7, 5, 22 homo caelesti lavacro purificatus -it infantiam cum omni labe vitae prioris.

3 *vi praep. debilitata*: *i. q. ponere, collocare, constituere*: **a** *res*: *α corp.* (*fere i. q. seponere l. 35. expandere, sternere l. 42. 43. 52. cf. p. 1758, 34*): CIC. frg. Colum. 12, 3, 2 *vasa* -bantur ([*sc. loco supellectili seponendae idoneo. syn.* constituebantur. *aliter p. 1761, 24*]. *ibid.* 3 haec *servis* . . . tradidimus et, ubi -rent [*PSang.*, ea p. *rell.*], demonstravimus [*Xenophon oec. 9, 9 τιθέναι*]. *aliter* [*v. Schneider ad l.*]: COLVM. 12, 3, 9 insistere atriensibus, ut supellectilem -ant [expoliant *Gesner*]). MELA 1, 29 montes . . . qui continenter et quasi de industria in ordinem -ti . . . septem . . . fratres nuncupantur. PALLAD. 3,25,18 *māla* supra tabulatum...disposuerunt nucum foliis subter -tis. SVLP. SEV. dial. 1, 4, 3 -tis (positis *AF*) in terra vervecum pellibus facit nos discumbere. *β incorp.* (*fere i. q. digerere, disponere, componere*): VARRO ling. 10, 43 esto sic -tos esse numeros, ut in primo versu sit unum duo quattuor, in secundo *eqs.* PRISCILL. tract. 8, 120 p. 87, 18 non ⟨in⟩merito per profetam ordo psalmorum digestus (*syn.*) videtur nec incondite, quae spiritus dei dictavit, -ta (FILASTR. 130, 6 p. 99, 5 *sacerdotes* iuxta quod accipiebant a quibusdam, ita componebant [*syn.*] et textum psalmorum et ita ordine -i iubebant). **b** *animantes*: OV. met. 13, 933 ut...recenserem, captivos ordine pisces insuper (*i. in caespite*) -ui (*cf. l. 34. aliter p. 1758, 27*). STAT. Theb. 5, 551 *draco* accubat... collectus gyro . . ., sic etiam obliqua cervicem -stus in alvo. PS. QVINT. decl. 8, 19 p. 164, 3 toto...tenditur (*syn.*) toro et...per omnia lectuli spatia . . . -itur *puer aeger a medico secandus* (*cf.* CHIRON 641 -ito iumentum et urito genum [643. 645. 647. *syn. 649* deponito]). SORAN. p. 42, 13 *infans* in sellam, quae in pedibus rotas habet, -endus, ut lapsu eius adsuescat gressum facere.

B *accedente vi* ***ostentandi, in conspectu collocandi*** (*cf.* NON. p. 104, 1 -ere pro exempla boni ostentare [*ad p. 1761, 57*]. p. 299, 3 ostendere [*ad p. 1761, 27*]), *fere i. q.* (*oculis sim.*) *proponere* (*ad deterrendum: l. 65. 71. p. 1761, 1. 6. 8 al.; ad alliciendum: p. 1761, 35 sqq. 53. 57. 67 al.*): 1 *homines, partes corporis*: CAES. Gall. 4, 23, 2 in omnibus collibus -tas hostium copias (VEG. mil. 4, 12 terrifico apparatu -tis copiis. *cf.* LVCAN. 4, 26 prima dies . . . spectandas . . . ducum vires numerosaque signa -uit [*Schol. ad l.* ordinavit vel ostendit]). OV. Pont. 3, 1, 49 -uit memet populo Fortuna videndum (*cf.* Tac. hist. 3, 32, 3 ceteri duces in obscuro: Antonium fortuna . . . omnium oculis -uerat). TERT. apol. 9, 2 *proconsul* sacerdotes in...arboribus templi...votivis crucibus -uit. pall. 5, 2 *pallium* umerum . . . -it (*i. nudat, exhibet*) vel includit. *in imag.*: TERT. nat. 2, 1, 8 p. 94, 17 *Varro* idoneum se nobis scopum -uit (*v. p. 1756, 46*). *peculiariter de mortuis*: SEN. suas. 6, 19 *Ciceronem* Antonius . . . s⟨u⟩per rostra -it (QVINT. decl. 268 p. 96, 20 in . . . rostris. *cf.* OCTAVIA 510 -ta rostris capita caesorum [FLOR. epit. 3, 21, 14 pro rostris]). APVL. met. 3, 4 trinis civium corporibus -tis (ZENO 1, 5, 4 p. 304B). CLAVD. DON. Aen. 11, 35 p. 411, 26 funus -tum plangebatur ([*Verg. 11, 30* positum]. MAXIM. eleg. 5, 103). VEN. FORT. vita Germ. 34, 99 p. 392, 18 matrona -tae filiae lamentaret extrema. *sim. de membro virili*: MAXIM. eleg. 5, 84 nec velut -tum surgere vidit opus (*i. penem quasi emortuum. cf. antea*: funera membri).

2 *res*: **a** *corp.* (*v. et l. 67. incorp. p. 1761, 36. 44*): *α varia*:

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLAVT. Cist. 235 ne tu -as pugnos tuos in imperio meo (*sc. mihi impingendos*). CIC. Tusc. 3, 43 -es (-ens *X*, *corr. V²*), quae spectet *maestus*, florida et varia? LIV. 3, 10, 1 -ta omni in campo Martio praeda, ut suum quisque ... cognitum abduceret (35, 1, 12. 45, 33, 5. *cf.* DICT. 2, 19 p. 29, 17 in conspectu omnium). GRATT. 87 lintea ... -tis lucent anconibus arma (*cf.* APVL. apol. 53 *involucrum linteum* libere ... inspiciendum ..., etiam auferendum temere -bam). SEN. contr. 2, 5, 1 iam -ta tormenta sunt (9, 4, 16. *cf.* SEN. epist. 14, 6. HIL. Macc. 265 non timuit cratem -tam. MAX. TAVR. serm. 70 p. 677A ardentium -ta mole carbonum). SEN. benef. 3, 28, 2 qui imagines in atrio -unt (*cf.* CONSVLT. Zacch. 1, 28 p. 35, 16). PLIN. nat. 16, 200. 35, 52 pingi ... gladiatoria munera atque in publico -i (*cf.* GREG. TVR. glor. conf. 34 p. 769, 4 ipsae historiae sepulchrorum de virtutibus domini ... -tae sunt. VEN. FORT. carm. 3, 7, 35 illic -tas [*v. adn.*] ... vivere picturas ... putas). SVET. Iul. 10, 1. APVL. met. 3, 17 cadaverum -tis multis ... membris (*sc. in officina magiae*). SOL. 3, 1 *insulae* quodam naturae quasi spectaculo -tae. IVST. 22, 2, 8 -tis ⟨ins⟩ignibus Cere⟨r⟩is tactisque ... iurat (*sim. de sacris*: BREV. de Hier. p. 153, 17 ubi fuit crux domini -ta. VVLG. II par. 29, 19 *vasa* coram altare domini [*cf. l. 24*]. ACT. Petr. 17 p. 64, 15 omnia ornamentaria in delfica -uisti. *paulo aliter*: HIER. epist. 64, 9, 1 p. 596, 9 altare hostiis et holocaustis -tum). SIDON. carm. 7, 144 ager ... proscissus aratro ... arcana -it (exposcit *C¹T*, expuit *M*) ... pinguedine glaebam (*i. in lucem vertendo detegit*). β *vasa ea quae mensam sim. ornant (de cibis ipsis: l. 35)*: RHET. Her. 4, 51, 64 perspicit argentum, quod erat -tum, visit triclinium, stratum probat (*cf.* CIC. Verr. II 4, 33. II 4, 62 -it suas copias omnes, multum argentum *eqs.* [*v. p. 1760, 62*]. CAES. civ. 3, 96, 1 magnum argenti pondus -tum [IVST. 25, 1, 5]. AMBR. Hel. 15, 55 p. 445, 7 lagynas argenteas, auratos calices -unt). CIC. Verr. II 4, 35 ab hoc abaci vasa omnia, ut -ta fuerunt, abstulit (II 4, 62. Mur. 75 *Tubero* stravit pelliculis haedinis lectulos Punicanos et -uit vasa Samia [VAL. MAX. 7, 5, 1]. PLIN. nat. 37, 19 *myrrhina vasa in theatro*). OV. ars 3, 209 mensā ... pyxidas. PETRON. 21, 5. APVL. met. 10, 15 passim -tis epulis (*cf.* CYPR. GALL. gen. 1398 dapes). γ *res venales (in imag.*: PS. QVINT. decl. 12, 18 p. 234, 26 salutem nostram -is, ... innocentiam publicam vendis): MART. 9, 59, 8 -tum ... alte pingue poposcit ebur. FRONTIN. strat. 3, 2, 10 navem ... armatis compleverunt -ta super merce, ut negotiatorum specie fallerent. TAC. ann. 13, 25, 1 venditioni (-em *M*) -ta (*cf.* CASSIOD. var. 9, 15, 2 p. 279, 29 emptioni publicae). GELL. 5, 4, 1 ibi -ti erant Fabii annales (*cf.* 9, 4, 1). APVL. met. 1, 24 piscatum. AVIAN. fab. 23, 2 -tum pretio fecerat esse deum (*i. Bacchum de marmore*). *fornicationem quasi mercem*: VVLG. Ezech. 16, 15 -uisti fornicationem tuam omni transeunti.

b *incorp.* (*v. et l. 36. 44. verbis: l. 50. 55. 58. 64. 66. 69* [*ex quo usu apparet fluxisse ea, quae sub II afferemus*]): CIC. inv. 2, 5 nobis omnium *priorum rhetorum* ... -tis copiis, quodcumque placeret eligendi potestas fuit. 2, 162 lege ius est, quod in eo scripto, quod populo -tum est, ut observet, continetur (*cf.* de orat. 1, 186 -tis a Cn. Flavio primum actionibus [VAL. MAX. 2, 5, 2 fastos paene toto foro -uit; *syn.* vulgavit]. VIR. ill. 21, 1 *leges* duodecim tabulis). Quinct. 74 quasi eximio praemio sceleris -to (de orat. 1, 15 rep. 6, 26). S. Rosc. 34 totam causam ... explicemus atque ante oculos -tam consideremus (*sic syn.*: div. in Caec. 27 vitam ... non modo in animis iudicum, sed etiam in oculis conspectuque omnium -ere). Phil. 2, 114 quod ... factum ... -tum ad imitandum est (ac. frg. 5 iuventuti [*v. p. 1760, 61*]. *cf.* rep. 1, 70 -ta ... ad exemplum nostra re publica [*syn.* ostendam]). LVCR. 3, 975 hoc ... speculum nobis natura futuri temporis -it. SEN. epist. 10, 2 tunc quicquid ... pudore celabat, animus -it (*cf.* CE 704 [= INSCR. christ. Diehl 1049], 6 sereno in vultu -ins [*sic*] animum *Eusebius episcopus*). QVINT. inst. 8, 3, 11 *genus demonstrativum* omnes dicendi artes aperit ornatumque orationis -it (CE 1557, 4 *cantor* celebri favore artem -ens suam). GELL. 2, 23, 8 versus ... aliis ad iudicium faciundum -i (*cf.* PHOEBAD. c. Arrian. 5, 6 D. communi -ere et publicare [*syn.*] iudicio). HIL. in Matth. 6, 3 p. 952A -ta ... illecebrarum ... lenocinia praeterire. HEGES. 4, 6, 5 sortis eventu -ta est nequitia seditiosorum (*gr. 4, 155 διαδεῖξας*). PS. PHOEBAD. fid. 1 p. 34C ut *sensus* contortos ... in lucem cognitionis -am.

II *i. q. dicendo, scribendo (ratione alia v. l. 73) alqd. (alqm.) noscendum quasi ante oculos ponere (cf. l. 47)*, ***palam facere, explicare*** (*saepe acced.* verbis *sim.* *rebus ipsis* [*non verbis, cf. l. 71*] *alqd. explicatur, probatur*: VIGIL. TRID. ad Ioh. 9 p. 556D *Martyrius per martyrium* -uit vocabuli [*i. sui nominis*] parabolam. QVEROL. p. 52, 14 nihil huic deberi res ipsa -it et docet. AMM. 15, 8, 10 *Iuliani* praeclaram indolem ... hoc ipso plene videor -uisse, quod elegi. PS. AMBR. paenit. 17 p. 990B crimina ... non verbis ... sed lacrimis. DIONYS. EXIG. Conc.S IV 2 p. 197, 17 trinitas non personas -it, sed substantiam). NON. p. 299, 8 disserere. SYNON. Cic. p. 422, 26 B., *v. p. 1604, 76.* p. 422, 32 dixit, promulgavit, provulgavit, -uit, resolvit, rettulit, narravit, indicavit, prodidit *eqs.* GLOSS.L I Ansil. EX 828 expediunt, -unt, dicunt. II Abav. EX 101 memora, indica. 106 enucleavit. V Abba ED 4 edidit. EV 13 evolvet. EX 102 expromimus. Aa E 990 protulit *eqs. al.* GLOSS. εἰσηγοῦμαι. *hac notione occurrit inde a* VARRONE, RHET. Her., CIC., LVCR.; *deest* SCAEN. (*praeter* SEN.). LVCANO (*v. p. 1756, 56*).

A ***generatim:*** *i. q.* ***narrare*** *(saepe in oratione ante iudices)*, ***referre*** *(imprimis de sermonibus, mandatis sim. a nuntio, auctore traditis: l. 59 sqq. al. verba ipsa scriptoris afferre: l. 63. cf. l. 61)*, ***describere,*** *demonstrare (fere i. q.: docere l. 16. 17. p. 1763, 18. -endo probare, evincere l. 44 sq. prodere p. 1763, 2 al.), patefacere (solvere quaestionem: p. 1763, 8 sq. al.); saepius sensu debilitato i. q.* ***dicere:*** **1** *absolute*: RHET. Her. 2, 23, 35 ostendit ita esse, quemadmodum -tum est (*al. cf.* CIC. Mil. 30 haec, sicuti -ui, ita gesta sunt [de orat. 1, 108 si ars ita definitur, ut paulo ante -uit Antonius. 3, 16. *saepe*]. FEST. p. 281 quomodo [quod] supra -tum est). CIC. inv. 1, 86 argumentatio ... latius patet, quam hic -itur. SEN. contr. 9, 5, 2 -uisse hactenus iuvat (*syn.* narranda). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 4, 6 p. 67, 16 omnes ... vocem audiant -entis. inst. 1 praef. 1 p. 3, 10 Hebreis sedulo fertur -i *a professis doctoribus*. *et al.*

2 *c. acc. (duplici v. l. 38. 78. cf. p. 1763, 30. c. inf.: p. 1763, 14)*: **a** *pron. (adi. l. 24 sq.)*: VARRO rust. 1, 1, 1 otium si essem consecutus ..., commodius tibi haec scriberem (*syn.*), quae nunc, ut potero, -am (*al.* CIC. inv. 2, 9 in his libris. *al.* QVINT. inst. 5, 11, 13 non suis verbis. *al.* AVG. civ. 20, 20 p. 456, 4 D.; *syn.* tractari. *al.* SVLP. SEV. dial. 3, 14, 7; *syn.* referre, explicari. *al.*). CIC. Cluent. 104 dicta (*syn.*) et -ta et demonstrata (*syn.*) sunt omnia (*cf.* LIV. 3, 50, 4 cuncta [*al.*]. EVGRAPH. Ter. Haut. 574 universa ... quae occulta habeo. *al.*). de orat. 2, 142 haec Crassus aliquando nobis expediet (*syn.*) et -et d⟨i⟩scripta generatim (VITR. 6, 7, 7; *syn.* proposui. *al.*). *et al.* **b** *subst.*: α *homines (deum l. 32. 40. i. q. nomen [alcis.] proferre l. 32. 35)*: CIC. inv. 2, 35 aliquos eorum, qui modo -ti sunt. CAES. civ. 1, 6, 1 Pompeius ... copias suas -it: legiones habere sese *eqs.* (*cf. p. 1763, 14*). TAC. Germ. 35, 1. ann. 13, 21, 1 crimina (*v. l. 55*) et auctores. TERT. nat. 2, 2, 7 p. 96, 5 *philosophi deum* non ut invenerunt -uerunt (adv. Marc. 4, 12 p. 453, 10 alium deum). SPART. Ael. 7, 5 omnes, qui ... principes appellati sunt ... singulis libris -ere. QVEROL. p. 25, 14 *magus* parentes, servos atque omnem familiam -et (*syn.* edisserit). ENNOD. opusc. 3, 56 p. 345, 6. 3, 60 p. 346, 6 hominem, quem nullus possit etiam dives eloquio sufficienter -ere. *et al.* *c. acc. dupl. (v. l. 18. 78)*: TERT. adv. Prax. 27 p. 281, 17 invenimus illum (*i. Iesum*) directo et deum et hominem -tum. PS. HIL. libell. 2 p. 72, 11 deum ... vera fides ita semper -uit: ⟨non?⟩ natum, non factum *eqs.* PELAG. in II Cor. 7, 3 p. 268, 19 non me excusando vos tales -o. TRACT. Pelag. 4 p. 75, 2 illum sine dubio incredulum -uit (*syn.* dixit) NOVELL. Theod. 26, 6 (= COD. Iust. 10, 28, 1, 2) si ... aliquos tamquam debitores ... crediderit -endos. COD. Iust. 1, 3, 32, 5 (*a. 472*) quantaelibet summae, qui conventus fuerit, -atur obnoxius. β *res*: ① *corp.*: VITR. 3 praef. 4 nunc in tertio *libro* de ... aedibus sacris dicam (*syn.*) et, uti oportet, perscriptas -am (*syn.* peregi). PLIN. nat. 12, 21 *arbores*. 37, 138 -tis per genera colorum principalibus gemmis (*syn.* explicabimus). AMM. 31, 4, 7 *veteres memoriae* Hellespontiacos pontes ... -unt (VEG. mil. 4, 21). PAVLA Hier. epist. 46, 11, 1 p. 341, 4 quo sermone, qua voce speluncam tibi possumus salvatoris -ere (*v. app. cr.*). PAVL. NOL. epist. 16, 4 p. 118, 10 *Plato* in gremio anus pensum Necessitatis -it (*syn.* narratur). ORIG. in Matth. ser. 49 p. 104, 8 *luna*, quam -uimus (*syn.* diximus). ⑪ *incorp. (librum sim., fere i. q. componere: l. 77)*: VARRO ling. 10, 1 ipse eius rei formam -am ([*syn.* explicita]. *al.* CIC. orat. 36 optimi. Att. 7, 12, 6 formam mihi urbis -as. *al.*). 10, 33 huius generis verborum ... species (*al.*). rust. 3, 1, 10 de quibus *sermonibus* -endis initium capiam (3, 17, 10. RHET. Her. 4, 52, 65 sermo ... -itur cum ratione dignitatis. CIC. orat. 23 *al. cf.* CIC. de orat. 1, 227 quam orationem in originibus suis -uit *Cato* [Brut. 81]. 2, 49 mandata [*saepe*]. Tusc. 2, 9 disputationem ... non quasi narrantes -imus, sed eisdem fere verbis [*al.*]. LIV. 8, 6, 12 *al.* SEN. dial. 12, 18, 8 dicta [SIL. 11, 130 *al.*]. *et saepius*). *al.* RHET. Her. 2, 19, 30 ratio (CIC. Cael. 35; *syn.* reddas. *al.* LVCR. 1, 946 *al.* VITR. 5 praef. 5; *syn.* expediam. *et saepe*). CIC. inv. 1, 16 exempla (*al.* PHAEDR. 3, 10, 2 *al.*). 2, 11 inventa ... -entur simpliciter sine ulla exornatione (*cf.* LVCR. 1, 732 reperta). 2, 16 locos (*al.*). div. in Caec. 39 causa non solum -enda, sed etiam graviter ... agenda (*opp.*) est ([*syn.* dicenda, demonstranda, explicanda]. *al.* LVCR. 3, 951 veram verbis. HOR. sat. 1, 7, 22 VVLG. Ios. 20, 9 *al. cf. extra iudicium*: LVCR. 3, 316 caecas. OV. met. 4, 469 odiique viaeque [PETRON. 101, 6]. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 151, 17; *gr. I 1, 2 p. 101, 3* ἀφηγήσασθαι. *et saepe*). Verr. II 3, 46 sensum ... planissime -am (*cf.* de orat. 2, 156 sententia [*al.* PLIN. nat. 18, 201 *al.*]. *al.*). Phil. 1, 1 consilium (*al.*). de orat. 1, 90 rem gestam (*al.* LIV. 31, 20, 2 in senatu. *al.*). 3, 75 artes rhetoricas (*cf.* PRISC. gramm. II 296, 2 *librum* de nominativo. *v. l. 55*). part. 139. fin. 5, 14 *Hieronymus* summum ... bonum -uit vacuitatem doloris (*v. l. 18.* 5, 22). ac. 2, 114; *syn.* evolvas. nat. deor. 1, 42 somnia (VVLG. II Macc. 15, 11; προσεξηγησάμενος. *al.*). LVCR. 4, 970 naturam quaerere rerum ... et inventam patriis -ere chartis (*al.*). CAES. Gall. 7, 54, 3 merita (QVINT. inst. 4, 3, 7 *al.*). *al.* NEP. praef. 3 in ... virtutibus -endis (ITALA Is. 43, 21 [Cypr. epist. 63, 8 p. 706, 10]; διηγεῖσθαι, *Vulg.* narrabit. *al.*). *al.* LIV. 40, 55, 5

[*Hiltbrunner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ordinem ... facinoris (SEN. contr. 7, 8, 5 VELL. 2, 119, 1. VVLG. act. 11, 4; ἐξετίθετο. *al.*). *al.* CVRT. 8, 6, 24 consciorum ... nomina (*al.*). AFRIC. dig. 28, 5, 47 voluntatem (*al. cf.* VLP. dig. 3, 1, 1, 2 postulare ... est desiderium suum ... in iure apud *iudicem* ... -ere [*al.*]). MIN. FEL. 37, 12 mimus vel -it adulteria vel monstrat (*opp.*). ITALA psalm. 49, 16 (Tert. pudic. 18 p. 259, 24 *al.*) -is iustificationes meas (διηγῇ, *Vulg.* enarras). VVLG. iud. 14, 16 problema, quod proposuisti (*opp., syn.* indicare. 14, 17 *al. cf.* AVG. in euang. Ioh. 19, 5 p. 1545fin. quaestio). act. 18, 26 viam dei (ἐξέθεντο). *al.* AVG. civ. 7, 28 p. 311, 9D. mysteria. *al.* CONC.S I 3 vers. Tur. p. 133, 29 ex virgine nativitatem nobis scriptura -it (*gr. I 1, 2 p. 45, 14* διηγῆται, *syn. I 5 p. 105, 5* commemorat). PALLAD. hist. mon. I 2 p. 259A; *gr. p. 27, 14* εἰσηγεῖτο. *et saepe.*

3 *pendet acc. c. inf.* (*v. et p. 1762, 30. 1764, 46. 1765, 47. nom. c. inf.: l. 26. v. et p. 1764, 46*): CIC. part. 120 *crimina* diluet -endo non esse illa certa indicia facti (*sim. in iudicio*: QVINT. inst. 8, 4, 11 cum -uisset Milesiam ... pecuniam accepisse *Cicero*). Tusc. 1, 26; *syn.* docebis (*al.*). Att. 2, 24, 2 *Vettius* -uit manum fuisse iuventutis *eqs.* (*sic in senatu*: LIV. 27, 7, 2. 30, 40, 2. 33, 49, 1 *al.* S. C. de aedif. [CIL X 1401] 32 cum ... -uissent huic ordini patrem ... emisse fundos. TAC. ann. 3, 62, 3). 12, 7, 1 *al.* LVCR. 1, 121 esse Acherusia templa Ennius aeternis -it versibus edens. 1, 1087. HIRT. Gall. 8, 38, 3 superiore commentario Caesar -uit initium belli esse ortum *in Carnutibus* (*sim. de rerum scriptoribus*: LIV. 4, 20, 5. 29, 27, 14 Coelius ... abreptam tempestate ... classem ... -it. AMM. 22, 15, 8 *al.*). VITR. 1, 6, 9 a nobis -ti sunt tantum octo esse venti (*v. l. 14*). *al.* FEST. p. 158 SEN. benef. 1, 5, 1 PLIN. nat. 33, 36 STAT. Theb. 3, 405. MIN. FEL. 19, 12; *syn.* disserendi. SVLP. SEV. chron. 2, 7, 5; *syn.* pronuntiavit. *et al.*

4 *c. praepp.* (*add.: acc.: e. g. l. 31. 39. 43. 46, cf. l. 41. interrog. obl.: l. 41*): causa: ORIG. in Matth. ser. 77 p. 181, 20 quae apud quattuor -untur evangelistas causa mulierum *eqs.* (*syn.* tractavimus). de: VARRO rust. 1, 1, 11 quo brevius de ea re conor tribus libris -ere *eqs.* (RHET. Her. 1, 17, 27 LIV. 40, 20, 2 *al.* TERT. nat. 2, 12, 36 p. 120, 14 *Sibylla* versu in hunc sensum de Saturni prosapia et rebus eius -it. *al.*). CIC. inv. 2, 54. de orat. 1, 102 hoc ... de quo modo Antonius -uit (epist. 1, 9, 17; *syn.* proposui). part. 44 -e nunc de reprehendendo (*syn.* dictum ... est). 131 Att. 11, 17, 1 *al.* NEP. Dion 3, 2 de *Philisto* ... in eo libro plura sunt -ta (SEN. contr. 1 praef. 20). *al.* VITR. 2, 10, 3. 9, 1, 16 de zona XII signorum et septem astrorum ... cursu, quibus rationibus ... transeunt ..., et circuitum eorum ... -ui (*sim. seq. interrog. obl* [*v. l. 61*]: 10, 2, 15 *al. saepe*). *al.* QVINT. inst. 4, 2, 10. GAIVS inst. 1, 126 quae de servis manumittendis superius -uimus. *al.* HERM. Pal. sim. 6, 5, 1 lucidius de his *temporibus* mihi -e (δήλωσον). *et al.* in: TERT. adv. Marc. 5, 14 p. 624, 27 nihil ... potest in alium deum -i, quod competit in creatorem. AVG. doctr. christ. praef. 7 p. 18 nec *spadoni* ... per angelum in id, quod non intellegebat, -tum ... est ([*ad Vulg. act. 8, 31*]. *syn.* revelatum est). super: GELL. 1, 13tit. super ... ea quaestione -tae diversae sententiae. 8, 6 IORD. Get. 104.

5 *seq. enuntiatum*: a *oratio recta*: PHAEDR. 4, 15, 2 -uit senex: *eqs.* b *enunt. relat.*: CIC. Verr. II 2, 179 si, quae cognovi in Sicilia, quae accepi ab ipsis, diligenter -uero (VITR. 10, 11, 2; *syn.* tradam). de orat. 3, 199 Brut. 20 *al.* CAES. civ. 3, 57, 3. NEP. Att. 18, 6 versibus. LIV. 42, 17, 9 *al.* SEN. dial. 6, 18, 1. CVRT. 6, 9, 7 *testes* producti, quae quisque detulerat, -unt. *al.* QVINT. inst. 3, 11, 28 quae ... erant a scriptoribus artium tradita, verbosius ... -uimus. HIER. epist. 59, 1, 2 p. 542, 12 -e, quod cogitatio non comprehendit humana (*syn.* ostende, loquere). VVLG. II Macc. 11, 18 quaecumque ... regi potuerunt perferri, -ui (declaravi, manifestavi *recc. BP*; διεσάφησα). *et saepe.* c *interrog. obliqua* (*v. et l. 42*): VARRO ling. 5, 1 quemadmodum vocabula essent imposita rebus ..., sex libris -ere institui (CIC. de orat. 2, 328 *al.* VITR. 6, 8, 8 *al.* ITALA act. 15, 14 [PS. CYPR. rebapt. 12 p. 83, 30]; ἐξηγήσατο, *Vulg.* narravit. *et saepe. cf.* QVINT. inst. 4, 2, 25 -ere, quomodo insidias Miloni fecisset Clodius. *al.*). RHET. Her. 2, 1, 1 in primo libro ... breviter -uimus, quas causas recipere oratorem oporteret. *al.* CIC. inv. 1, 8 *Hermagoras videtur* non quid ars, sed quid ipse posset, -uisse (Catil. 3, 13. de orat. 1, 172 nihil occultabo [*opp.*] et ... vobis -am, quid de quaque re sentiam [*al.* SEN. nat. 2, 49, 1 *al.*]. *al.* LVCR. 6, 26 LIV. 44, 35, 13. *saepe. cf.* CIC. de orat. 2, 48 quae ... contra rem publicam facta arbitrarer, -ui [*syn.* explicavi]. *al.* LIV. 25, 28, 5. *et saepe*). Brut. 292 qualis quisque orator fuisset (orat. 43 *al.* SEN. epist. 95, 72; *syn.* dicere, narrare. *al.*). Att. 7, 1, 1 cur fratrem provinciae non praefecissem, -ui breviter (*al.*). BRVT. Cic. epist. 11, 10, 1 *res p.* quanto sit in periculo (CAES. Gall. 7, 41, 2; *syn.* demonstrant. *al.*). OV. fast. 5, 236 SEN. contr. 1, 3, 2. *et saepe.* d *per*: quod, quia, quoniam: AVSON. 448, 2 p. 393 P. quod ... in Ogygia insula ... Vlixes retineatur, -it *Menelaus* ([*syn.* explanat]. HIER. in Matth. 13, 37 p. 93B perspicue). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 9 p. 61, 3 asserentes non salubriter -i de infantibus, quia peccatum non faciunt (λέγεσθαι ... ὅτι). ORIG. in Matth. ser. 77 p. 178, 25 quoniam ad sepulturam suam unguentum illud Christus pronuntiavit effusum, ipsi -uerunt (*syn.* dixerunt,

conscripserunt). ut: CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 261 *princeps* eis -uit, ut neque deos adorarent *eqs.* (εἰσηγήσασθαι ... προσκυνεῖν). 2, 152 ipsi potius aliis, ut legitime vivere debeant, -ere (τοῦ ζῆν ... ὑφηγήσασθαι).

B *speciatim*: 1 *technice in arte rhet.* (*poetica l. 10. 21*): a *fere i. q. narrare* (*syn. l. 10. 13. 16 al.*), διηγεῖσθαι: RHET. Her. 1, 8, 12 *narrationis genus* est, cum -imus (quo -emus *E*) rem gestam (2, 30, 47 *post divisionem* ordine breviter -endae res sunt, quae tractatae erunt in confirmatione. CIC. inv. 1, 45 enumeratio est, in qua pluribus rebus -tis et ceteris infirmatis *eqs.* de orat. 2, 312; *syn.* narrata. *al.* HOR. ars 89 versibus -i tragicis res comica non volt. QVINT. inst. 4, 2, 128 ἐπιδιήγησις ... ideo ... reperta, ut, quia narratio brevis esse debet, fusius et ornatius res posset -i. *al.*). 1, 9, 15 rem dilucide narrabimus, si, ut quicquid primum gestum erit, ita primum -emus (CIC. inv. 1, 29). 3, 4, 8 *al.* CIC. de orat. 3, 158 propriis verbis (QVINT. inst. 4, 2, 36). orat. 210 -enda narratio. 227 sententia ... apte -ta atque absolute. part. 59. 71 narrandis -endisque factis. *al.* QVINT. inst. 1, 2, 14 grammaticus ... si de loquendi ratione disserat, si quaestiones explicet, historias -at, poemata enarret (1, 8, 18. *cf.* SVET. rhet. 25 p. 121, 17; *syn.* explicare. POMP. gramm. V 236, 19 -is mihi hodie lectionem). 4, 2, 78; *syn.* indicandum (4, 2, 128). 4, 2, 80. 4, 3, 1. 6, 3, 44 *al.* CLAVD. DON. Aen. 7, 645 p. 97, 15 artificiose. *al.* b *argumenti loco singula, de quibus agetur, proponere*, ἀφηγεῖσθαι: RHET. Her. 1, 3, 4 divisio est ... per quam -imus, quibus de rebus simus acturi (1, 10, 17 expositio est, cum res ... -imus breviter et absolute. 3, 7, 13). 1, 4, 7 summam causae breviter (CIC. inv. 1, 23. *cf.* 1, 58). *al.* CIC. inv. 1, 33 id cum in prima causae partitione erit simpliciter -tum *eqs.* (1, 98). 1, 67 propositio, per quam locus is breviter -itur, ex quo vis omnis oportet emanet ratiocinationis *eqs.* Brut. 164 ex ... capitibus -tis nec explicatis (*opp.*). *al.* SEN. contr. 7 praef. 2 ita unam controversiam -bat, plures dicebat *Albucius* (7 praef. 9 PETRON. 48, 5 QVINT. inst. 7, 4, 39. *v. et l. 38*). QVINT. inst. 4, 1, 4 ante declamationem illa velut imago litis -itur (7, 1, 4 -untur, quae themata Graeci vocant, Cicero proposita). *al.* QVEROL. p. 5, 16 Lar familiaris, qui primus veniet, ipse -et omnia. p. 7, 3. *ab altero alteri 'thema' proponitur, de quo disputet*: CIC. Quinct. 35 ut et mihi sit propositum, de quo dicam, et Hortensius habeat -ta, ad quae respondeat. QVINT. inst. 10, 7, 21 -ta controversia (GELL. 9, 15, 4 adulescens ... iubet -i controversias. 9, 15, 6; *syn. 9* proponerentur. *cf. l. 31*). GELL. 18, 2, 3.

2 *de officio commentatoris, interpretis, fere i. q. interpretari*, ἐξηγεῖσθαι (*nota figuram* [*cf. p. 1765, 35. 1773, 81*]: GAIVS inst. 3, 54 diligentior interpretatio propriis commentariis -ta est. FILASTR. 145 p. 116, 6 *haeretici* Symmachi ... interpretationem diverso modo -tam secuntur): a *universe*: α *scriptum, dictum, locutionem, somnium sim.* (*abs.: l. 48. 50 al.; acc.* [*nom.: l. 61*] *c. inf.: l. 68; interrog. obl.: e. g. l. 56. 65 al.*): TERT. nat. 2, 8, 13 p. 100, 17 *Pharaoni* valuit -ere Ioseph, ... somnium regi aperit (AVG. civ. 20, 23 p. 464, 2D. *Daniel* tamquam *angelo* ... sibi -ente [*sc. visionem*] sic loquitur). praescr. 30 l. 34 Valentinus aliter -ens (HIER. in Ezech. 37, 1 p. 349A; *syn.* interpretantur. AVG. civ. 20, 22 p. 463, 8D. *al.*). PEREGR. Aeth. 46, 2 p. 97, 21 scripturas primum -ens carnaliter *eqs.* (HIER. epist. 22, 29, 2 p. 187, 8 *al. cf.* AVG. doctr. christ. praef. 2 p. 16med. facultatem -endorum sanctorum librorum [CASSIOD. compl. in act. prol. p. 1382A subtiliter et diligenter; *syn.* explanare]. *al.*). MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 5 p. 1206C quid istud est 'hoc sentite *eqs.*' ipse -it et explicat (HIL. c. Aux. 5 p. 611C. CLAVD. DON. Aen. 1, 250 p. 57, 21 -it, quid sit 'nos'. HIER. epist. 52, 8, 2 p. 429, 5 *al.*). PRISCILL. tract. 1, 12 p. 12, 5 parabulam (GREG. M. moral. 1, 6 p. 531B seminantis. *cf.* AVG. civ. 20, 5 p. 412, 14D. *similitudinem.* un. eccl. 17, 45 p. 290, 4 -itur ager esse hic mundus [*v. l. 46*]. *al.*). SERV. ecl. 7, 6 varie hic locus -itur (CLAVD. DON. Aen. 1, 635 p. 125, 6 ex subiectis. *al.*). Aen. 4, 656 *sensum* (AVG. civ. 15, 26 p. 115, 26D. *cf.* HIER. epist. 49, 4, 3 p. 356, 3 sententiam [*al.*]. 49, 17, 7 p. 381, 9 commentatoris officium est ..., quid sentiat ille, quem interpretatur [*syn.*], -ere [*syn.* explanare]). CLAVD. DON. Aen. 10, 150 p. 311, 18 *textus* si per partes -atur (*al.*). 11, 470 p. 486, 12 inceptum dispositionem animi significare ... -uimus (*sim. pendet acc. c. inf.*: HIER. epist. 18A, 9, 1 p. 86, 4. in Ier. 5, 52, 3 p. 337, 7 simpliciter -amus ... prophetas esse). *al.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 8 p. 386, 11 per figuram -ere (*syn.* allegorizari. *al.*). *al.* RVFIN. Orig. princ. 2, 4, 4 p. 132, 9 psalmi ... versiculum (*cf.* AVG. civ. 7, 9 p. 287, 2D. versus. 19, 23 p. 393, 23). *al.* AVG. util. cred. 3, 7 p. 9, 14; *syn.* enodata. *al. et saepe. per breviloquentiam auctor ponitur pro libro, sermone sim.*: SERV. Aen. 1 praef.init. in -endis auctoribus. HIER. epist. 49, 14, 2 p. 371, 9 cum ... commentatoris sim usus officio, quidquid durum videtur, ei magis inputetur, quem -uimus, quam nobis, qui -uimus. 49, 16, 2 p. 378, 13 (*ex* adv. Iovin. 1, 8 p. 221 adn.) se ipse *Paulus* (AVG. doctr. christ. 4, 8, 22 p. 88, 10 S. non ... expositores [*v. p. 1775, 70*] ... ita loqui debent, tamquam se ipsi -endos ... proponant. RVSTIC. c. aceph. p. 1194D). 53, 8, 16 p. 460, 13 Esaiam *eqs.* AVG. doctr. christ. 2, 12, 17 p. 43a. med. alter *interpres* ex altero -itur. CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 30, 11 ut ille, qui aliena -turum se spondet, non possit -i.

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β obi. est significatio, quae interpretatione aperitur (c. acc. duplici: l. 3. 5 al.): SCHOL. Hor. sat. 1, 8, 39 alii perditos, triviales -unt (SERV. auct. georg. 1, 52 alii 'patrios' *cultus* naturales -unt). SERV. auct. Aen. 4, 36 CLAVD. DON. Aen. 12, 420 p. 603, 26. HIER. epist. 18A, 10, 3 p. 87, 16 domum inpletam fumo ... incendium templi -uit. AVG. civ. 20, 23 p. 465, 3D. HESYCH. in lev. 9, 5 p. 890D aperte hic ecclesiam -uit.

b *vertendo e sermone peregrino in linguam fere latinam explanare*: CIC. fin. 3, 15 soleo etiam quod uno *verbo* Graeci, si aliter non possum, idem pluribus verbis -ere. GELL. 9, 3, 5. 18, 13, 5 latina oratione non satis scite ac paene etiam inlepide -untur *captiones*. PEREGR. Aeth. 47, 4 p. 99, 23 quicumque ... latini sunt, id est qui nec siriste nec gr⟨a⟩ece noverunt, ... et ipsis -itur eis, quia sunt alii fratres ... gr⟨a⟩ecolatini, qui latine -unt eis. HIER. quaest. hebr. in gen. p. 47, 19 nullum potui invenire nostrorum, qui ad liquidum, quid ... diceretur (*sc. a LXX*), -ret. AVG. in psalm. 30, 2 serm. 1, 2 p. 230in. verbum ἔκστασις graecum latine ... verbo uno -i potest, si dicatur 'excessus'. APRING. in apoc. 20, 9 p. 68ex.. CASSIOD. inst. 1, 5, 3 p. 23, 19 liber ... Ecclesiastes a beato Hieronymo potenter -tus est (1, 6, 1 p. 25, 21 cautissime translatum -tumque). *sim.*: CLAVD. DON. Aen. 8, 215 p. 146, 21 *animalia* secum ipsa loquuntur ... et possunt eorum dicta voce vaticinantis -i.

3 *certis modis formulisque verba, sententias concipere*: **a** *universe*: CIC. nat. deor. 1, 85 'quod beatum ... est *non* ... habet ... negotium': in hac ita -ta *Epicuri* sententia *eqs.* fat. 15 docet Chaldaeos, quo pacto eos -ere percepta oporteat. CELS. dig. 15, 1, 6 definitio peculii, quam Tubero -uit (GAIVS inst. 2, 94). FLORENT. dig. 46, 4, 18, 1 eius rei stipulatio ... a Gallo Aquilio talis -ta est *eqs.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 285 *Moysen* leges (συντιθεμένους).
b *usu eccl. de confessione fidei (absol.: l. 38 sqq.; seq. interrog. obl. [c. indic.] l. 43)*: HIL. c. Aux. 9 p. 615A ab -tae per me fidei dissidere sententia (ad Const. 1, 8 p. 187, 9 -tam fidem apud Nicaeam [SVLP. SEV. chron. 2, 42, 4. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 60, 31 Nicaena synodus fidem -uit hanc; *gr. I 1, 2 p. 12, 29* ἐξέθετο]. syn. 29 p. 502A expositio ecclesiasticae fidei, quae -ta est in synodo [CONC.S I 3 Rustic. p. 86, 14; *gr. I 1, 3 p. 4, 20* ἐκτεθείσης]. COD. Theod. 16, 1, 4 *al. cf.* MAXIMIN. c. Ambr. 26 p. 71, 18 sine calliditate fidei tu⟨a⟩e professionem debebis -ere). syn. 29 p. 502A -uerunt ... episcopi (*item abs.*: CONC.S I 3 vers. Tur. p. 199, 6 coram ecclesia -ens *Nestorius* [*gr. I 1, 4 p. 25, 15* ἐξηγούμενος. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 209, 14 aliene ab ipsa *expositione fidei Nicaena*]. II 2, 1 p. 53, 6 -e. :: ... -ere non possum; *gr. II 1, 1 p. 118, 31* ἔκθου ... ἐκθέσθαι). RVFIN. Adamant. 3, 1 p. 117, 14 -e, quomodo credis deo (ἔκθου). INSCR. christ. Diehl 3856 chanon⟨e⟩s.

4 *in iure de cautione, securitate sim., fere i. q. proponere (sive verbis sive chirographo), proferre, conscribere (syn. l. 56), consignare (sim. de edictis regiis l. 58. c. acc. c. inf.: l. 48)*: EDICT. praet. VLP. dig. 3, 3, 8, 3 pro *procuratore* ... dominus iudicatum solvi -uit. SCAEV. dig. 13, 5, 31 ut epistulam in eos -at *Maevius* debitorem sese esse ... confitentem. PAVL. dig. 22, 3, 25, 4 sin ... cautio indebite -ta esse dicatur (26, 7, 43, 1 in maritum. COD. Iust. 7, 39, 7, 5a *debitor* secundam in *creditorem* ... super eo debito c. -uit. 12, 1, 17 pr. [*a. 485*] iuratoria. *al. cf.* COD. Iust. 3, 1, 13, 2a cautela, quam super lite reus -uit. *al.*). COD. Iust. 2, 7, 23, 3 (*a. 506*) super agnito debito ... confessionem (*al.*). 4, 30, 14, 1 securitatibus, quae ... de soluta dote ... -untur (*syn.* conscribuntur. *al.*). *al.* INST. Iust. 4, 11, 4 satisdationem (*al.*). *sim.* (*v. l. 47*): ENNOD. opusc. 3, 171 p. 375, 12 post praeceptum ... regis impiger ille verborum saltibus indulgentiae species aut formas -uit.

5 *in certa locutione q. e. '-tum haberi', i. q. commemoratum, allatum esse (aliter p. 1758, 42)*: INTERPR. Cod. Herm. Visig. 1, 1 de quinquennio habetur -tum. INTERPR. Novell. Theod. 14fin. reliquum ... huius legis in aliis legibus habetur -tum (Novell. Valent. 21, 2). INTERPR. Paul. sent. 2, 18, 11 sicut ... aliis speciebus habetur -tum.

p. p. p. ***expositus**, -a, -um *pro adi.* (*subst. v. p. 1767, 46; hic illic vi verbali vigente, e. g. p. 1766, 2. 24. 46*). *de formis et script. v. p. 1756, 33. 37.* *compar.*: magis -us: *p. 1767, 31.* *superl.*: maxime -us: *p. 1767, 43.* NON. p. 299, 13 -um subiectum (*ad p. 1766, 71*). GLOSS.L III Abstr. EX 41 abiectus aut in medio positus. *v. et p. 1767, 53.* *legitur inde a* CIC. [*l. v.*: VEG. mil. 4, 2 (dispositus). *e coni.*: Ov. met. 13, 726 -um (*vulg.*, imp- *MN*, opp- *δ*). CLAVD. DON. Aen. 7, 695 p. 101, 16 -os (*Georgii*, et compositus *V*).]

I *usu strictiore (notione locali vigente vel sublatente)*: **A** *i. q. tam foris (in aperto) positus quam loco conspicuo collocatus (de rebus praeter l. 84)*: CIC. rep. 4, 3 *maiores* disciplinam puerilem ... nullam certam aut destinatam legibus aut publice -am ... esse voluerunt (*i. in tabulis legum publico loco propositam*). LIV. 32, 21, 27 -as prope in ipsis litoribus urbes ... oppugnare (34, 9, 2 oppidum in mare -um [*opp.* retractior a mari]. *cf.* MELA 1, 22 Mauri in Atlanticum pelagus -i. 1, 30 Numidia ad ripas -a fluminis Ampsaci. 2, 100 ad promunturium. FLOR. epit. 2, 16, 1 *Corinthus* inter duo maria ... quasi spectaculo -a [*cf. p. 1766, 17*]). EPIST. imp. Aug. Suet. Claud. 4, 3 *Claudius* -us ... in fronte prima spectaculorum conspicietur (*sc. nimis*). PLIN. nat. 14, 134 inbecilla vina demissis in terram doliis servanda, valida -is (*cf. p. 1758, 38*). FAVST. REI. serm. 27 p. 333, 29 *Augustinus* eminebat ... velut civitas super verticem montis -a. CASSIOD. var. 7, 13, 2 p. 210, 20 *Romae* sunt -a, quae facere potuerunt divitiae generales.

B *fere i. q. extentus, porrectus*: **1** *de promunturio, rupe eminenti*: Ov. fast. 4, 563 Sunion -um Piraeaque tuta recessu (*opp.*). STAT. Ach. 1, 448 rupibus -is ... Euboicum scandens Aulis mare (VEN. FORT. carm. 3, 12, 3). **2** *de hominibus*: STAT. Theb. 9, 638 *Atalantam frustra supplicantem* diva ferox etiamnum in limine sacro -am ... linquit. AVSON. 394, 29 p. 253 P. te ... -um subter paradas lectoque iacentem (*syn.*). **3** *de planitie*: PAVL. PETRIC. Mart. 4, 266 texerat -os iusta admiratio (*i. multitudo admirantium*) campos. BOETH. arithm. 2, 4 p. 88, 19 aliquid duobus intervallis -um est, ut si qua res longitudinem habeat et latitudinem (*syn.* porrigitur).

C *i. q. (rei alicui) obiectus, proiectus, propositus (fere acced. dat. vel rarius praep.)*: **1** *oculis, conspectui*: **a** *proprie*: CELS. 4, 1, 2 caput ... eaque, quae in ore sunt, ... quatenus oculis nostris -a sunt (5, 28, 11A. 7, 27, 2. TAC. dial. 6, 5 vulgata dicentium gaudia et imperitorum quoque oculis -a percenseo. LACT. opif. 10, 26 pectoris latitudo. PRVD. ham. 925. AVG. in euang. Ioh. 34, 2 p. 1652med. solem istum oculis carnis visibilem -um et publicum. *al.*). HIL. ad Const. 1, 6 p. 185, 17 virgines nudantur ... et ... corpora publico -a conspectui ad fructum spectaculi ... aptantur.
b *translate*: SEN. benef. 4, 16, 3 alia ... minus dignitatem suam praeferunt ..., hoc (*i. gratum esse*) -um est pulchriusque quam ut splendor eius dubie ... luceat. COLVM. 3, 17, 3 *agricolis sua ratio* prompta erat et ante oculos paene -a (BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 12 p. 269, 12). PLIN. epist. 3, 3, 6 dicendi facultas aperta et -a statim cernitur. SIDON. epist. 1, 2, 4 *regis actio* est forinsecus -a.

2 *variis*: **a** *in bonam partem*: *α de rebus corp.*: Ov. met. 13, 726 mollibus -um (*v. p. 1765, 71*) zephyris Lilybaeon (*cf.* PLIN. nat. 17, 187 humiliora *vinearum iuga* ... arido et aestuoso ventisque -o *agro conveniunt. v. etiam l. 74*). COLVM. 6, 19, 3 *animalis* corpus ... distentum ... obligatur immotumque medentis arbitrio (*cf. l. 39*) est -um. PLIN. nat. 15, 21 loco -o solibus. *β de incorp.*: TERT. uxor. 1, 8 l. 5 *viduae et pupilli* nomina, in quantum destituta auxilio humano, in tantum divinae misericordiae -ta. castit. 2 l. 24 non debemus, quod nostro -um est arbitrio (*cf. l. 35*), in domini referre voluntatem.

b *in malam partem: fere i. q. proiectus (hostibus, periculis, flagitiis, probris sim.), proditus, obnoxius*: *α de animantibus (in personificatione*: astrum: *l. 51. Ierusalem: l. 65)*: BELL. Afr. 10, 3 parva ... cum copia ... neque omni -a (*sc. in terram, v. p. 1757, 80*) in Africa contra magnas copias ... se -os videbant. LIV. 9, 35, 6 *Etruscos* stantes et -os ad ictus cum iam satis nihil tegeret (SEN. dial. 6, 9, 3. epist. 7, 4 totis corporibus *gladiatores*. CVRT. 8, 14, 31 *al. v. l. 79*). 36, 5, 4 *Epirotas* -os adversus Italiam pro omni Graecia. MANIL. 1, 357 relictam Andromedan ... metuentem pristis hiatus -am ponto ... scopulisque revinctam (1, 436 GERM. 356. PLIN. nat. 9, 11 *beluae*). 2, 614 mitius astrum -umque suae noxae (*i. 'iniuriae sibi inlatae', Housman*). SEN. suas. 6, 6 corpus ... morbis obnoxium (*syn.*), casibus -um, proscriptionibus obiectum ([*syn.*]. LVCAN. 9, 843 fatis. *al.*). CELS. 7, 16, 4 inflammationibus. *al.* SEN. clem. 1, 9, 5 dial. 4, 16, 3. 9, 8, 9 ad iniurias fortunae (APVL. met. 8, 11 *al.*). nat. 1, 16, 4 in perditis ... et ad omne dedecus -is. *al.* LVCAN. 3, 619; *syn.* non conditus (*cf.* SCHOL. *ad l.*: perstans). PETRON. 115, 13 piscibus beluisque. PLIN. nat. 11, 67. STAT. Theb. 7, 197 *coniugi* (*cf.* SCHOL. *ad l.*: subditus. AVR. VICT. Caes. 33, 6). 10, 269 -as turpi marcore cohortes (*cf.* SCHOL. *ad l.*: neglegenter abiectas). QVINT. decl. 268 p. 94, 22. PS. QVINT. decl. 14, 3 p. 267, 19 *meretrix* mulier omnibus -a mortalibus (*cf.* LACT. epit. 9, 1 libidinibus. HIER. epist. 64, 7, 2 p. 594, 21 *al.*). *al.* TERT. fug. 2, 6 nationibus ... diabolo -is in ... possesssionem. *al.* AMM. 22, 3, 8 maledictis execrationique. 29, 1, 20 accessu (*i. dat.*) insidiantium. 30, 4, 2. HIER. in Ezech. 5, 15 p. 57A *Ierusalem* δηλαιστήν vel δηλαίαν ... alii 'perspicuam' et '-tam ad miserias' intellegi volunt (*v. l. 43*). COD. Theod. 16, 8, 21 (= Iust. 1, 9, 14 pr.) nullus tamquam Iudaeus ... obteratur nec -um eum ad contumeliam religio ... perficiat. PETR. CHRYS. serm. 115 p. 517A in sola carne positi, immo magis -i. *et al.* *β de rebus*: ① *corp.*: CIC. Verr. II 1, 93 cum tibi -a esset omnis ad praedandum Pamphylia (*cf. p. 1765, 68. sim. de locis, regionibus*: LIV. 5, 54, 4 nec -um nimia propinquitate ad pericula classium externarum *locum* [*al.*]. MELA 2, 76 omnis plaga austro atque africo -a est [*cf. l. 34*]. TAC. hist. 1, 11, 3 Italia cuicumque servitio -a. CLAVD. 5, 48 furori. *al.*). VERG. Aen. 10, 694 rupes, ... quae prodit in aequor, obvia (*syn.*) ventorum furiis -staque ponto (*cf. l. 8. 50. in imag.*: BARNAB. 6, 2 propheta tamquam lapis -us est in adflictione; ἐτέθη). LIV. 36, 32, 8 nuda (*syn.*) vobis omnia, quae extra sint, et -a ad omnes ictus esse (*opp.* tutam ad omnes ictus. VEG. mil. 4, 2 ad i. arietum *murus. v. l. 46. p. 1765, 70*). VAL. MAX. 7, 1, 2 insidiis et cupiditatibus. SEN. dial. 12, 9, 7 in ... procelloso et in omnes tempestates -o mari (MELA 3, 38 procellis undique -um. EVSTATH. Bas. hex. 7, 4 p. 941C; *gr. p. 157B* προκειμένη). LVCAN. 4, 423 -um telis in fronte patenti remi-

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gium. PLIN. nat. 18, 53 milium ... et parvis avibus -um est indefens⟨um⟩. FRONTIN. aq. 72. 121. FRONTO p. 17, 8 N. (*Hauler, WSt. 29, 1907, 172*) hominum hereditas post mortem iacet, differtur, praedonibus -sta (*v. p. 1756, 38*) diripitur. ARNOB. nat. 2, 26 p. 70, 6 passioni (*syn.* promptum). HIER. in Is. 46, 1 p. 450C in praedam bestiarum. ⓘⓘ *incorp.*: CIC. part. 44 si ingeniis hominum criminosorum sit -a vita innocentium. LIV. 42, 23, 9 tutam (*opp.*) servitutem se sub dominis Romanis quam libertatem -am ad iniurias Massinissae malle. VAL. MAX. 9, 12, 8. SEN. dial. 4, 11, 1 *ira* magis -a contemptui. epist. 19, 7 felicitas est ... alienae aviditati -a. TAC. hist. 2, 53, 1. SVET. Iul. 49, 1 obprobrio ... ad omnium convicia -o. FRONTO p. 214, 14 N. intutam et -am periculis neglegentiam (*syn.* obnoxiam). VLP. dig. 4, 4, 1 pr. fragile esse ... huiusmodi aetatium consilium et multis captionibus suppositum (*syn.*), multorum insidiis -um. TERT. anim. 46, 2 p. 375, 9 eventui -a et fortuita. cult. fem. 2, 3 l. 3 dignitas formae ... -a temptationibus. LACT. inst. 3, 23, 10. *et al.*

II *sensu laxiore: fere i. q. patens, apertus*: A *de rebus: fere i. q. usui patens, apertus, promptus, paratus, vulgaris* (*in malam partem, fere i. q. tritus [pro subst.]: l. 34. fere i. q. patefactus, tractatus: l. 31*): 1 *corp.*: CIC. Quinct. 93 habere domum clausam (*opp.*) pudori et sanctimoniae, patentem atque adeo -am cupiditati et voluptatibus. LIV. 41, 2, 12 cum omnium rerum paratam -amque copiam et stratos lectos in quaestorio invenissent (*cf. p. 1761, 24*). STAT. Theb. 2, 44 Taenaros -os non audax scandere fluctus. silv. 1, 2, 34 licet -um per limen aperto ire redire gradu. 2, 2, 152 -i census (*opp.* sepositas ... divitias). FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 30, 12. 2 *incorp.*: CIC. Caecin. 78 qui tot annos ingenium, laborem, fidem suam populo Romano promptam -amque praebuerit. de orat. 3, 217 hi sunt actori, ut pictori, -i ad variandum colores. VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 virtus ... omnibus aequaliter -a. CELS. 7, 7, 15D ut nulla medicinae pars magis per nationes quoque -a sit. SEN. amic. p. 31 rara res est amicitia, ⟨non⟩ vulgaris aut -a. STAT. silv. 5, 3, 246 -os servato pondere mores. QVINT. inst. 10, 5, 11 augere parva ..., voluptatem -is dare (*v. l. 19. cf.* IVV. 7, 54 vatem egregium, cui non sit publica [*syn.*] vena, qui nil -um soleat deducere, nec qui communi feriat carmen triviale moneta; *v.* SCHOL. *ad l.*: abiectum). ANIAN. Chrysost. hom. 1, 5 p. 984fin. quae ... et rustico ... facilia ad intellegendum sunt et prorsus -a (*gr. p. 20init.* εὐσύνοπτα). B *de hominibus (deo l. 41): fere i. q. adeunti patens, facilis (ad intellegendum l. 43), pronus*: LVCAN. 5, 102 hoc ... -um cunctis nullique negatum numen. STAT. Theb. 2, 188 nos ... volentes -ique animis. QVINT. inst. 2, 5, 19 *scriptorum* candidissimum quemque et maxime -um (*syn.* apertus). PLIN. epist. 1, 10, 2 est ... obvius et -us plenusque humanitate *Euphrates philosophus*. AMM. 14, 11, 4 *Constantii* aures ... -as semper eius modi rumoribus et patentes.

n. pro subst. **expositum**, -i. *v. et l. 19.* [*masc. v. p. 1757, 22. 1766, 56.*] 1 *de re concreta: i. q. pars exterior domus*: SEN. epist. 55, 6 frontem ... eius (*i. villae*) tantum novi et -a, quae ostendit etiam transeuntibus. *fere i. q. pars cavaedii non tecta, compluvium*: PAVL. NOL. carm. 28, 31 cuius (*i. areae interioris*) in -o praelucens cantharus extat.

2 *i. q. expositio*: a *generaliter, i. q. tractatus* (GLOSS.L II Abav. EX 105 -um: commentarium, adinventum): HILARIAN. pasch.tit. -um de die paschae et mensis (*in tit. libr.*: AMBR. in Luc.tit. [*cod. P*] -um sancti Ambrosii in Luca). PS. AVG. serm. ed. Mai 7, 1 p. 15fin. ut ... -um ministerii nostri alimentum sit universorum (*opp.* propositum [*i. quaestio proposita*]). COMPVT. cod. Col. prol. 9init. b *speciatim: techn. in arte dialectica Stoicorum*: PS. APVL. herm. 12 p. 278 (= *StVFrg. II p. 79, 3*) est et altera probatio communis omnium etiam indemonstrabilium, quae dicitur 'impossibile' appellaturque a Stoicis 'prima constitutio' vel 'primum -um'.

adv. **exposite**. [*e coni.*: CIC. leg. 2, 48 *Baiter.*] *i. q. aperte* (*syn.*): GELL. 3, 2, 14 quin Vergilius ... id ipsum ostenderit non -e atque aperte, sed ... recondita et quasi ⟨o⟩perta ... significatione.

deriv.: expositicius, expositio, expositivus, expositor. *Hiltbrunner.*

[COLVM. 3, 2, 18 *apianae vites* nisi mature lectae pluviis ventisque et apibus afferunt praedam, quarum vocabulo propter hanc **expopulationem** (*? [i. magnam populationem], l. v.* populationem) cognominantur (*ad rem cf. Plin. nat. 14, 24*).]

exporgo *v.* exporrigo. *K.*

exporrigo (-porgo), -porrexi, -porrectum, -porrigere (-porgere). *ab* ex *et* porrigere. *scribitur*: sporr-: CHIRON 429. 441. -perg-: DON. Ter. Ad. 839 (*V*). GLOSS. V 533, 53. *de formis*: *per syncopen*: -porge: TER. Ad. 839 TITIN. com. 172 GLOSS. -porgite: PLAVT. Epid. 733 *v. p. 1768, 9.* -porgere: *v. l. 79.* -porgi: PLAVT. Pseud. prol. 1. NOT. Tir. 51, 7 -rregit. 51, 8 -rrexit. 51, 9 -tum. *de notione*: PAVL. FEST. p. 80 -porgere, porro agere, -ere. NON. p. 47, 4 -tum extentum: porrectum est enim tentum, id est porro iactum (*seq.* VARRO Men. 107, *v. p. 1650, 34*). GLOSS.L V Aa E 988 -tus extentus [vel extinctus]. *sim. al.* *de usu*: *legitur inde a* PLAVTO, TER., TITIN., VARRONE AT., BELL. Afr. *acced. praepp.*: *locales*: ad *p. 1768, 57.* in *c. abl. p. 1768, 52; c. acc. p. 1768, 34. 45.* inter *infra l. 55.* super *infra l. 52.* *aliae*: ad *l. 12. 17.* per (*vi instrument.*) *l. 35.* [*it.* sporgere, *francog. vet.* espordre, *hisp.* espurrir. *M.-L.*]

[*e coni.*: PLAVT. Epid. 733 *v. l. 9. dub.*: VITR. 10, 4, 6. *l. v.*: ROMVL. fab. 40, 2 exporr⟨...⟩ *rec. W*; expone *cett.*, *recte*.]

fere i. q. extendere, protendere: A *c. respectu motus corporalis*: 1 *quovismodo*: a *proprie*: α *de animantibus* (*movendo aut corporis partem aut se [refl.: l. 14]; med. pass.: l. 21 sqq., cf. l. 11. 14*): ① *transit.*: PLAVT. Epid. 733 lumbos surgite atque exporgite ([*?, Lindsay adn.*; purgite a. exsorgite *A*; surgite atque extollite *P*]. Pseud. prol. 1 -i meliust lumbos atque exsurgier. CHIRON 457 *mulus* lumbos -it ad conatum mictionis). PAVL. FEST. p. 19 ancus appellatur, qui aduncum brachium habet, et -i non potest. PLIN. nat. 9, 91 *polypi* -unt ... se resupinati (11, 260 solidipedum crura ... -entia se verius quam crescentia). PERS. 3, 82 *Solones* -to trutinantur verba labello. ITALA Sirach 15, 17 (Ps. Aug. spec. 5 p. 334, 10) ad quod vis -e manum tuam (ἐκτενεῖς, *Vulg.* porrige. HERM. vulg. sim. 9, 3, 2 *virgines* -xerunt manus suas tamquam aliquid accepturae; ἐκπεπετάκεισαν, porrigebant *Pal.*). CHIRON 215 iumenta ... pedibus -tis calcit⟨r⟩ant ([*cf. Veg. mulom. 1, 42, 1* extensis]. 441). *p. p. p.* -tus: *fere i. q. stratus* (*de cubante, iacente*): CHIRON 429 -tus cubat *mulus*. HYG. fab. 55 p. 59, 19 qui (*Tityus*) novem iugeribus ad inferos -tus iacere dicitur. PRVD. ham. 856 *anima caelo recepta* purpureo latus -ta cubili ... libat odores. ⓘⓘ *intransit.*: *i. q. se erigere, surgere*: ITALA Matth. 8, 26 (cod. k) tunc *Iesus* -xit et corripuit ... mare (ἐγερθείς, *Vulg.* surgens).

β *de arboribus sc. crescendo*: OP. imperf. in Matth. 40 p. 853fin. *arbores* huc et illuc per longa spatia ramos suos -unt (*antea*: lascivientes).

b *translate*: (*tamquam manus extendendo*) *fere i. q. praebere, offerre*: VVLG. Sirach 14, 13 secundum vires tuas -ens da pauperi (ἔκτεινον). *i. q. quasi educendo transferre*: AVG. catech. rud. 2, 3 *non* licet educere et quasi -ere in sensum audientium per sonum vocis illa vestigia, quae imprimit intellectus memoriae.

2 *de rebus quae ante -endi actionem contractae, coartatae, coacervatae fuerunt*: a *i. q. distendere, explicare, dilatare*: α *corporaliter* (*de incorp. in comparatione l. 45 sqq.*): *de rugis cutis*: TER. Ad. 839 -porge frontem (DON. *ad l.* [-porige *C*, -perge *V*]; *opp.* contrahi [EVGRAPH. *ad l.*; *syn.* porrigitur et extenditur. *cf.* SCHOL. Ter. p. 160, 29 exhilara, extende rugas. GLOSS. V 533, 53 -e frontem explica rugas]. TITIN. com. 172 -e frontem, labea semper ... rideat). *in re militari*: BELL. Afr. 42, 2 *Caesar* propius ... aciem *hostium* instituit -ere munitiones. 78, 4 Pacideius suos equites -ere coepit in longitudinem. *unde in comparatione*: SEN. dial. 7, 4, 1 *ut* exercitus ... panditur, ... coartatur, ... ita finitio summi boni alias diffundi (*syn.*) potest et -i (*i. uberius, latius verbis exprimi*), alias colligi et in se cogi. β *incorporaliter* (*cf. l. 47*) *de tempore*: SEN. dial. 10, 9, 3 quid ... menses tibi et annos et longam seriem ... -is? b *fere i. q. expandere*: PLIN. nat. 18, 98 ses⟨a⟩mam in calidā maceratam -i, dein *eqs.* iterumque -i in sole super lintea.

B (*movendi notione evanida*) *spectatur situs localis: de terris sim. fere i. q. (se) pandere, expandere* (*refl. l. 56*): VARRO AT. carm. frg. 13 inter solis stationem et sidera septem -ta (*cf. l. 21*) iacet tellus. MELA 1, 109 hinc orti montes longo se iugo et donec Riphaeis coniungantur -unt. 3, 14 *terrae* ad occidentem litus -unt. *Dursteler †.*

exportatio, -onis *f.* *ab* exportare. *i. q. actus exportandi, educendi, evehendi*: 1 *mercium variarum* (*cf.* GLOSS. ἐκκομιδὴ πράγματος): CIC. Verr. II 2, 185 his -bus. off. 2, 13 earum rerum quibus abundaremus -o et earum quibus egeremus invectio (*opp.*). *pecuniae*: ITALA II Macc. 3, 7 (rec. LX) ut vectigalium faceret -em (ἐκκομιδήν, *Vulg.* transportaret). 2 *aut i. q. deportatio, exilium aut i. q. actio movendi ab ordine*: SEN. dial. 9, 11, 9 quae *est* dignitas, cuius non praetextam et augurale et lora patricia sordes comitentur et ⌊exportatio [notae]⌋ et mille maculae et extrema contemptio (⌊ ⌋ exprobratio notae *coni. Madvig*)? 3 *i. q. exsequiae*: MVTIAN. Chrysost. hom. 4, 6 p. 269init. ut numquam in mortibus fidelium aut -bus ingrediantur *praeficae* (*gr. p. 44med.* ἐκφοραῖς).

***exporto**, -avi, -atum, -are. *ab* ex *et* portare. *de scriptura*: -arei, -andei *v. p. 1769, 10. 11.* NOT. Tir. 7, 21. *de notione*: NON. p. 130, 15 importatum pro inlatum, quomodo -tum ablatum. AVG. civ. 7, 35 p. 318, 29 D. egesserit, id est -verit. AGROEC. gramm. VII 121, 28 'deportare' deponere, 'adportare' est aliquid adferre, 'conportare' in unum locum conferre, '-are' tollere (*inde* ISID. diff. 1, 154 DIFF. ed. Beck p. 38, 89). GLOSS.L I Ansil. EX 1024 -are tollere (V Aa E 987). GLOSS. -amus cum non oportet (*ad sensum cf. Schol. Cic. Gron. B p. 326, 29*). ἐκβαστάζω. ἐκκομίζω. ἐκφορῶ. *de usu*: *saepe acced.* ex; de: *p. 1770, 19.* *absol.*: AVG. serm. ed. Mai 163, 6 *sporta* a portando, sicut etiam -ando, vocabulum trahit. *legitur inde a* PLAVTO, LVCIL., CATONE, VARRONE, CIC. [*e coni.*: SEN. epist. 14, 13 *v. p. 1770, 24.*]

[K.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. foras portare, evehere (*plaustro, navi sim. e. g. l. 10. 45. 75*): I *res* (*corpor. cf. et p. 1770, 13*): A *in universum*: 1 *fere i. q. egerere, educere*: Cato agr. 5, 8 stercus ... cum -bis *ex stabulis eqs.* 147 locus vinis ad K. Octob. primas dabitur *a domino.* si non ante ea -verit *emptor eqs.* (*cf. 148, 2* deportaverit). Cic. Flacc. 67 aurum ... ex Italia ... Hierosolymam (*ibid. bis.* Vvlg. II Macc. 4, 39 *e templo. cf.* Cic. Vatin. 12 argentumque prohiberes. Vlp. dig. 48, 18, 1, 5 [rescr. impp. Anton. et Hadr.]). Lex Iul. munic. (CIL I^2 2, 593) 60 quod ex urbe ... earum rerum, quae publice demolienda⟨e⟩ loca⟨tae⟩ erunt, publice -arei oportebit *eqs.* 66 plostra inania aut stercoris -andei caussa. S. C. Frontin. aq. 125 *ad rivos, fornices sim. reficiendos* terra ... lapides ... ligna ..., unde quaeque ... sine iniuria privatorum tolli, sumi, portari possint, ... tollerentur, sumerentur, -rentur (Vlp. dig. 43, 21, 3, 10 si quis eum -are, vehere [*syn.*], quae refectioni necessaria sunt, prohibeat *eqs.*). Manil. 5, 434 *urinatores* -ant ... maris praedas et rapta profundo naufragia (*i. 'extrahunt ea quae pelagus praedatum est et res naufragas quas mare rapuit'*). Colvm. 1, 6 22 in agrum -ta *semina.* 2, 17, 2 lapides ... debent ... longius -ari (*sim. de rebus ex agris removendis*: 3, 13, 6 ramos atque truncos). Mela 3, 84 phoenix ... ossa pristini corporis ... Aegyptum -at. Pompon. dig. 10, 4, 15 thensaurum effodiam, tollam, -em. Vlp. dig. 8, 3, 3, 2 lapides (*v. l. 12. cf.* Cod. Iust. 8, 10, 6, 1 [*a. 321*] ut ea [*marmora sim.*] solummodo quae illata fuerint civitatibus -entur). Pallad. 1, 36, 1 area longe a villa esse non debet et propter -andi facultatem *eqs.* Clavd. Don. Aen. 1, 360 p. 79, 19 (*syn.* auferri). 11, 325 p. 461, 29 abscidendi (*sc. arbores*) aut -andi laborem. CIL XIII 38 qui primi hinc columnas vicenarias c⟨a⟩elaverunt et [et] -verunt. *subi. est res*: Sen. nat. 3, 26, 8 *in aquis* quibus cursus est, non possunt vitia consistere, quae secunda vis defert (*syn.*) et -at. Cassiod. var. 5, 2, 2 quae (*i. sucina*) ad vos (*i. Oceani litoribus constitutos*) Oceani unda ... -at (*i. eicit*).

2 *fere i. q. auferre, deportare* (*c. nota mali, sc. per fraudem vel furtum. fere i. q. diripere l. 51*): Plavt. Truc. 98 ne ... qui manus attulerit steriles intro ad nos, gravidas foras -et. 311 (*de pecuniis reservatis*) quae nunc ad vos (*i. meretrices*) clam -antur. Lvcil. 722 qui inscriptum e portu -ant (*cf. l. 55 sqq.*) clanculum, ne portorium dent (Cic. Verr. II 2, 171 quae sine portorio Syracusis erant -ta [*ibid.* 182]. *al.*). Cic. Verr. II 1, 53 omnia *signa* ex fanis, ex locis publicis ... plaustris evecta (*syn.*) -taque esse. II 2, 185 *ad Mamertinos* omnia quae ... occultius -anda erant, deportaret (II 4, 23; *opp.* clam imponenda. II 5, 59 tibi et urbem, quo furta ... deportares, et navem, in qua -res, praebuerunt). II 4, 77 simulacrum Dianae ... ex oppido -batur (CIL VIII 11796, 4 ⟨uti ne ex⟩ eo t⟨emplo ...⟩ -etur, neve ex eo loco ... in alium transferatur). II 4, 150 permulta multis navibus illinc -ta (*al.*). *al.* Act. Arv. a. 14, 6 *fratres Arv. censuerunt*, ut ... neve quid ⟨ligni⟩ -retur *e luco Deae Diae.* Itala Ioh. 12, 6 (codd. b ff^2) qui fur erat *Iudas* et loculos habebat et quae mittebantur -bat (ἐβάσταζεν, *Vulg.* portabat. Gavdent. serm. 13, 12 G. fraudator ... loculum tenens -bat ea quae mittebantur ad usum indigentium. Ps. Avg. quaest. test. I 102, 25 p. 219, 12). *fere i. q. diripere, expilare*: Orig. in Matth. 14, 24 p. 342, 32 si mulier ... inveniatur ... -ans domum et male dispergens substantiam viri (*gr. p.* 1248^4 ὑφαιρουμένη καὶ συλῶσα τὴν οἰκίαν εὑρεθείη τοῦ ἀνδρός).

B *speciatim*: *i. q. ad commercium faciendum evehere, transferre merces* (*sc. res quascumque, at imprimis agriculturae debitas; opp.* importare, adportare, invehere. *-are e loco in locum: v. l. 62*): Varro rust. 1, 16, 1 si quo (*i. in regionem vicinam*) neque fructus nostros -are expediat, neque inde quae opus sunt adportare (*opp. cf.* 1, 16, 2; *opp.* quid desit, importandum. Colvm. 1, 3, 3 *iter commodum* ad invehenda et -anda utensilia). 2, 1, 6 capras et oves [quas] Hercules ex Africa in Graeciam -vit (*v. l. 57*). Cic. Verr. II 3, 20 ut ... neque in amovendo neque in -ando frumento ... posset arator ... fraudare decumanum (Flacc. 17 caesus est ... Athenagoras, qui in fame frumentum -are ausus est). Manil. 14 Asia ... tam ... fertilis, ut ... multitudine ... rerum, quae -entur, ... antecellat. Verg. georg. 3, 402 *lac* -ant calathis (*i. vasis aereis* Serv. *ad l.*), adit oppida pastor. Lex Manc. 3, 23 si quis ex f(undo) ville Magne ... fructus ... -verit, deportaverit (Vlp. dig. 33, 7, 12, 1 quae -andorum fructuum causa parantur. Pavl. dig. 8, 3, 6 pr. vasa ... quibus fructus ... -rentur. *v. l. 59*). Vlp. dig. 50, 16, 59 'portus' appellatus est conclusus locus quo importantur merces et inde -antur. Cod. Iust. 4, 41$^{tit.}$ quae res -ari non debeant.

II *homines* (*daemonia sim. p. 1770, 15. 27*): A *in universum*: 1 *ex aliquo loco alqm. egerere, avehere* (*vehiculo l. 77 sqq.*): Varro ling. 5, 32 *Europam* ex Phoenice ... taurum -asse (rust. 2, 5, 5 per mare). Lact. mort. pers. 19, 6 p. 195, 13 reda per civitatem veteranus rex (*i. Diocletianus*) foras -atur in patriamque dimittitur (*cf.* Ivst. 11, 15, 3 Dareum clauso vehiculo ... -tum). 2 *e loco se vel pedem auferre, i. q. excedere, exire*: Sen. Med. 180 Medea ... nondum meis -at e regnis pedem? CIL III 1846 (*cf.* 8425) queius beneficio me -vi Salona.

B *speciatim*: 1 *mortuos (cadavera mortuorum) efferre, exsequi*: Verg. georg. 4, 256 corpora luce carentum *apium* -ant tectis et tristia funera ducunt (*cf.* Don. Ter. Andr. 117 p. 74, 10 efferre Graecum est, quod vitans Vergilius, ne diceret 'efferunt' '-ant t.' inquit). Svet. Dom. 17, 3 cadaver eius (*i. Domitiani*) populari sandapila per vespillones -tum (*cf.* Evtr. 7, 23 funus eius cum ingenti dedecore. Hier. chron. a. Abr. 2112 ignobiliter). Capitol. Aur. 13, 3 tanta ... pestilentia fuit, ut vehiculis cadavera (*v. l. 3*) sint -ta serracisque. Clavd. Don. Aen. 11, 185 p. 434, 18 in -andis funeribus (*v. l. 4*) diversus ... fuerit mos (*syn.* vexisse). Salv. eccl. 3, 66 p. 291, 17 ut iam funerato te (*i. defuncto*) tua habeat *heres*, et non iam -to atque tumulato.

2 *in exilium deportare, expellere* (*cf.* Gloss. II 6, 23 ad -andum πρὸς τὸ ἐξορίσαι. *sim. de re*: Val. Max. 6, 3 ext. 1 Lacedaemonii libros Archilochi e civitate sua -ari iusserunt): Cic. Verr. II 1, 40 *de Verre*: o scelus, o portentum in ultimas terras -andum (Comm. instr. 1, 16, 14 daemonia ... -ari magis in ultima terra [*pro acc.*] deberent). Obseq. 44 servus ... trans mare -tus (Papin. dig. 18, 7, 7 ne poenae causa -retur. Vlp. dig. 10, 2, 18, 2 si quis testamento caverit, ut servus -andus veneat [Cod. Iust. 3, 36, 5]. *al.* Cod. Iust. 4, 55, 5 [*a. 225*] qui -andus a domino de civitate sua venit *eqs. al. cf.* Cod. Iust. 4, 55, 1 [*a. 200*] lege venditionis -ta mancipia. 4, 55, 3 [*a. 223*] ancilla quae -anda venit nec -ta est *eqs. al.*). Sen. contr. 9, 6, 13 in exilium -andos locari solere. Sen. apocol. 11, 5 in eum severe animadverti ... eumque quam primum -ari et caelo intra triginta dies excedere, Olympo intra diem tertium. epist. 14, 13 Cato ... cum ... -andus (*Pincianus*, et port- *codd.*) extra forum traheretur. *in imag.*: Qverol. p. 33, 5 genii ... sunt placandi atque exorandi simulque, si qua intra aedes latet, mala fortuna vincienda atque -anda est.

C *in versione ex gr. non ad sensum, sed ad sonum et litteram facta*: Candid. epist. 1 p. 5, 16 W. quoniam magnifice nos -at et persequitur ... episcopus (ἐκπορθεῖ καὶ ἐκδιώκει *Theodoret. hist. 1, 5, 1 p. 26, 5, Epiphan.*; expugnat *l. v.*, vastat *Cassiod. hist. 1, 15*).

deriv.: exportatio. K.

*expōsco, -popōscī, -ere. *ab* ex *et* poscere. *de formis*: *perf.* -poposci: Liv. 7, 40, 5 *et l. 36.* Not. Tir. 35, 3 -it. 35, 4 -poposcit. *de notione*: Serv. Aen. 11, 218 iubent: volunt, -unt. Synon. Cic. p. 428, 13 B. queritur, expostulat, exorat, -it, flagitat *eqs.* Gloss. -it exigit. -unt repetunt vel desiderant (*ad* Verg. Aen. 9, 193, *v. p. 1773, 17*). *de diff. inter* poscere *et* -ere *obvia*: Isid. diff. 1, 438 poscere minus est quam -ere. nam poscunt qui simpliciter petunt, -unt qui desiderant. *legitur inde a* Plavto (*p. 1772, 30*), Ennio (*p. 1772, 79*), Catvllo, Cic., Caes. *per totam latinitatem; at vitant cum* Varro, Sall., Val. Max., Sen. *uterque*, Plin. *uterque alii tum* Hor., Prop., Val. Fl. *alii.*

[*var. lect.*: Plavt. Persa 495 -unt (*A*, -postulant *perperam P; v. p. 1772, 30*). *variat c.* et posc-: Prec. herb. *p. 1772, 24.* Clavd. *p. 1773, 1.* *falso conicitur*: Arnob. nat. 3, 23 p. 127, 12 (*post Iunium Reifferscheid*, -posuit *P* [*i. 'eiecit' sc. in terram*]; *cf. Brakman, Arnobiana p. 10*).]

I *i. q. instanter postulare, expetere, flagitare, exigere sim.* (*saepius c. not. orandi, precandi* [*v. p. 1771, 71 sqq. 1772, 27*], *rogandi* [*p. 1772, 53. 78. 1773, 17 al.*]. *vi auctiva multis locis plus minus evanescente de quavis postulatione: i. q. petere, rogare, poscere, desiderare sim.* [*v. l. 63. 83. p. 1772, 72. 74, ubi adv.* acrius, impendio, instanter *apponuntur*]): A *c. simpl. obi.* (*absol. l. 73. p. 1771, 30. 31. 56. 60 al.*): 1 *praevalente not. postulandi*: a *subi. est persona* (*de daemonibus l. 74; de Christo p. 1771, 13. indicatur* ad *vel* in *quid: p. 1771, 14. 34*): α *aliquid*: Caes. Gall. 7, 19, 4 *milites* signum proelii -entes (civ. 3, 90, 3 -entibus militibus et studio pugnae ardentibus tuba s. dedit *Caesar.* Tac. hist. 1, 62, 2 s. profectionis. 3, 80, 1 s. pugnae. Paneg. 8, 14, 4 *exercitus* ultro s. navigationis. *cf.* Cvrt. 9, 7, 18 cum etiam acrius certamen -rent. Frontin. strat. 1, 10, 1 barbaros ... inconsulte pugnam -entes). Liv. 22, 43, 3 *militum Hannibalis* -entium stipendium debitum querentiumque annonam (*cf.* Tac. hist. 1, 44, 2 praemium -entium ob aliquam notabilem ... operam [Svet. Vit. 10, 1 -entium praemium ob editam in caede Galbae operam]. 4, 36, 1 legiones donativum. Cod. Theod. 3, 3, 1 remunerationem pretii. 6, 29, 2, 4 [= Iust. 12, 22, 2, 3] nummum. 11, 36, 19 [= Iust. 7, 65, 4] *quotiens* tributariae functionis sollemne munus -itur; *syn.* postulatur, flagitatur. 14, 17, 7. *v. et p. 1771, 5*). Liv. 23, 22, 4 cum de ea re (*sc. senatu eligendo*) M. Aemilius praetor ... -entibus cunctis rettulisset (*sic absol.*: Tac. hist. 1, 37, 2 *Galba* nullo -ente *tot innocentes milites trucidavit.* Avg. civ. 2, 26 p. 91, 22 D. ipsis *daemonibus* -entibus [*sc. turpitudines, opprobria al.*] et nisi fieret *eqs.*). Sil. 2, 383 *Fabius* consilium (*Koch*, conc- *S*) propere -it (*cf.* Tac. ann. 13, 21, 5 *Agrippina* colloquium filii). 6, 485 (*verba Reguli*) -unt Libyes nobisque dedere haec referenda, pari libeat si *eqs.* Ps. Qvint. decl. 11, 8 p. 214, 4 supplicium quisquam vocat, ad quod prosilitur? quod -itur? (Tac. hist. 3, 74, 2 pars plebis s. Sabini. *cf.* Tac. hist. 2, 68, 4 miles mortem Verginii -ens. *v. et p. 1772, 60*). Tac. hist. 4, 19, 2 Flaccus multa concedendo nihil aliud effecerat, quam ut acrius -rent, quae sciebant negaturum (*cf.* Tert. monog. 3 p. 765 Oe. quod praemonuit *paracletus*, definit; quod sustinuit [*i. 'distulit'*], -it.

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SYMM. epist. 8, 67 *non* -o quod sponte facturus es; *antea*: desideras). 4, 49, 3 praesentiam Pisonis (SYMM. rel. 49, 3; *sc. in causa agenda; antea*: exigebat). ann. 1, 17, 1 quando ausuros -ere remedia, nisi ... principem ... adirent (*aliter infra l. 82*). 1, 31, 4 tempus, quo veterani maturam missionem, iuvenes largiora stipendia (*v. p. 1770, 64*), cuncti modum miseriarum -rent. 15, 63, 1 manum ... percussoris. SVET. Tib. 47 ne quid -retur (*sc. ab imp. in edendis ludis*). TERT. scorp. 15 p. 179, 2. virg. vel. 13 p. 903 Oe. quo (*i. quorsum*) ... foris ... bonum suum abstrudunt, in ecclesia vero provulgant? -o rationem. MOYS. Cypr. epist. 31, 8 p. 564, 13. PANEG. 5, 11, 2 plus ... praestare cupiebas, si ausi fuissemus -ere. VOPISC. Aurelian. 23, 2 milites ... eversionem urbis. ARNOB. nat. 2, 73 p. 107, 21 Hannibal ... terrarum ... principatum. PRISCILL. tract. 6, 94 p. 71, 9 quod *Christus* ... castificationem terrenae carnis et spiritus ... in triumfum (*v. p. 1770, 58*) peccati operantis -it. SYMM. epist. 1, 61 et desideramus et -imus litteras tuas. CLAVD. DON. Aen. 7, 95 p. 18, 18 nuptias quas civis Latinus -it. 9, 420 p. 245, 18 unde ultio debuisset -i. AVG. civ. 2, 20 p. 79, 1 D. ludos. *al.* SIDON. epist. 1, 7, 3. COD. Iust. 2, 58, 1, 1 eis qui quaestionem servorum -unt. *al.*

β aliquem: Ⓘ *generatim*: SVET. Claud. 10, 4 multitudine ... unum rectorem iam et nominatim -ente. Ⓘⓘ *technice: i. q. aliquem dedendum, tradendum, puniendum sim. poscere* (*acced.* ad *finale: l. 32*): NEP. Them. 8, 5 cum *Themistocles* ab Atheniensibus et Lacedaemoniis -retur publice. Hann. 7, 6 Hannibal *legatos Romanorum* ratus sui -endi gratia missos (*sim.* LIV. 38, 31, 3 ad -endos eos [*sc. a quibus Las vicus erat oppugnatus*] legati ... Lacedaemonem missi sunt. LIV. perioch. 39 p. 46, 15. *cf.* AMPEL. 34, 2 cum *Hannibal* a rege *Prusia* -retur per legatos). LIV. 1, 32, 9 si non deduntur, quos -it, diebus *tot eqs.* (*cf.* 39, 50, 9 victa ... Messene bello -entibus Achaeis dedidit noxios [*sc. Philopoemenis interfectores*]. LIV. perioch. 29 p. 35, 10 Ma⟨n⟩donius -entibus Romanis a suis deditus). *indicatur, ad quid quis postuletur* (*v. p. 1770, 58*): TAC. hist. 1, 58, 1 Vitellius ... saevitiam militum plerosque ad poenam -entium saepius adprobat, raro ... frustratur.

b *subi. est res: i. q. desiderare, requirere, exigere* (*v. p. 1459, 36 sqq.*): *α de rebus rem aliquam exigentibus*: Ⓘ *de rebus corp., natural.*: *de parte corporis*: OV. am. 3, 7, 68 nostra ... membra ... nunc ... vigent, ... nunc opus -unt militiamque suam. *de variis corporalibus*: OV. met. 11, 201 *Apollo* videt suscepta ... magna labore (*sc. moenia Troiae Laomedontis*) crescere difficili nec opes (*i. fere sumptus*) -ere parvas (*aliter infra l. 80*). STAT. Theb. 12, 705 murorum patet omne latus, munimina portae -unt. IVVENC. 2, 314 albentes cernite campos cunctaque maturam iam rura -ere messem. RVFIN. Adamant. 4, 2 p. 141, 26 indigere visa est ⟨et⟩ -ere manum artificis dei *materia* (*gr.* δεομένης ... τῆς τοῦ θεοῦ τέχνης). Ⓘⓘ *de incorporeis* (*in certis locutionibus: l. 49 sqq. 57 sqq. 66*): CALP. decl. 32 p. 28, 7 gloria quantum nobis honoris attulerit, tantum virtutis -it. PAPIN. dig. 46, 3, 97 maior pecunia ... quam ratio singulorum -it (LACT. opif. 19, 10. COD. Theod. 8, 15, 3, 1 minoribus pretiis quam r. aequitatis -it. 12, 1, 41 honoribus ... quos r. municipalis -it). VLP. dig. 38, 15, 2, 1 ea *bonorum possessio*, quae causae cognitionem ... desiderat vel ... decretum -it. PAVL. sent. 2, 24, 2 si libera conceperit et ancilla facta pepererit, liberum parit: id enim favor libertatis -it. PRAEF. bibl. monarch. Luc. ea quae ordo euangelicae dispositionis -it (NOT. Gall. praef. chron. I p. 584, 4 ut o. -it pontificum). CYPR. epist. 14, 1 p. 510, 3 ea quae ... utilitas communis -it (*cf.* ARNOB. nat. 2, 18 p. 62, 16 supellectilem ... quam familiaris usus -it [SYMM. rel. 29, 1 solidis quos plerumque publicus usus -it]. COD. Theod. 16, 2, 1 susceptionibus ... quas publicus mos -it. BENED. reg. 40 ubi necessitas loci -it [*cf. ibid.* poposcerit, *48* exegerit, *65* expetit]). LACT. inst. 5, 1, 19 eloquentia ... opes expetit, honores concupiscit, summum ... gradum dignitatis -it. 6, 11, 4 ut negent fieri oportere, quod flagitat, quod -it humanitas. FIRM. math. 4, 19, 9 p. 246, 16. DON. Ter. Andr. 667 p. 203, 1 'eho' interiectio est intentionem audientis ⌊-ens⌋ (⌊ ⌋ *om. T*). DICT. 3, 1 cuncta quae in tali otio militia -bat. 4, 13 uti res -bat. AVG. civ. 21, 8 p. 506, 13 D. *al.* BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 3 p. 247, 15. COD. Iust. 1, 14, 8 pr. (*a. 446*) necessarium, quod formam generalem ... -at. *al.* *β aliquem*: CLAVD. DON. Aen. 11, 380 p. 473, 13 cum tempus non loquaces, sed armatos -it (-at *V*).

2 *praevalente not. precandi, supplicandi, rogandi i. q. exorare, implorare sim.* (*de mendicando* [*syn.* mendicare]: *p. 1772, 7. cf. et p. 1772, 27.* *additur abl. instr.*: gemitu: *l. 83*; precibus: *p. 1772, 5. 13. 14*; votis: *l. 80. p. 1772, 13*): **a** *homines*: CIC. Mil. 92 misericordiam ... quam ipse non implorat, ego ... et imploro et -o? (*v. et p. 1772, 83*). VERG. Aen. 7, 155 *Aeneas centum oratores ad regem* ire iubet ... donaque ferre viro pacemque -ere Teucris (*cf.* SIL. 16, 293 vestra tumulos terra celebrare meorum est animus pacemque dare -entibus umbris). OV. met. 9, 546 *Byblis*: cogor opem ... tuam (*Caune*) timidis -ere votis (PANEG. 3, 1, 4 tempore quo ... provinciae ... ultro o. imperatoris -rent. *v. p. 1772, 18. 50. aliter l. 41. cf.* TAC. hist. 4, 81, 1 *Alexandrinus quidam* remedium caecitatis -ens gemitu [*sc. a Vespasiano*]. CYPR. epist. 68, 3 p. 746, 3 qui ... divinam ... misericordiam deprecantes solacium nostrae opitulationis -unt). LIV. 30, 12, 17 *cum Sophoniba* ne cui Romano traderetur, fidem *a Masinissa* -ret. TAC. ann. 12, 5, 3 *Vitellius in senatu* veniam dicendi ante alios -it (QVEROL. p. 5, 18 in ludis ... antiquam nobis veniam -imus). LACT. inst. 2, 1, 10 si quis ... victum precibus -it (*antea*: invocat, implorat). COD. Theod. 13, 11, 4 (= Iust. 11, 58, 4) quotiens defectorum levamen (*sc. in territoriis factorum*) -itur. *i. q. quasi mendicum orare* (*v. p. 1771, 72*): PS. ORIG. in Iob 2 p. 483B vaga et habitu ancillae ... circumeo ... de domo in domum, sicubi -am et mendicem, expetam vel ut mercenno exigam.

b *numina, deos* (*cf. l. 48 sqq. in herbarum precatione: l. 24*): CATVLL. 64, 203 *Ariadne* supplicium saevis -ens anxia factis (*sc. a dis. aliter p. 1770, 79*). VERG. Aen. 3, 261 *socii* nec iam amplius armis, sed votis precibusque iubent -ere pacem, sive deae seu sint dirae ... volucres (LIV. 1, 16, 3 *a Romulo divo facto* pacem precibus -unt, uti volens propitius suam semper sospitet progeniem. 3, 5, 14 pacem deum [3, 7, 7. 4, 30, 10 piacula pacis deum -endae. 7, 2, 2. IVST. 18, 6, 12 sanguine]). OV. trist. 1, 11, 22 gubernator tollens ad sidera palmas -it votis ... opem (LIV. 44, 44, 4 *cum* concursus ... matronarum in templum Dianae ... ad opem -endam fieret. CVRT. 4, 6, 10 opem deum. STAT. Theb. 10, 52 ad patrias ... aras ... Iunonis opem reditumque suorum -unt. *cf. p. 1771, 80*). LIV. 3, 7, 8 veniam irarum caelestium finemque pesti. VAL. MAX. 1, 1, 1 rebus divinis opera datur, cum aliquid commendandum est, precatione cum -endum, voto cum solvendum *eqs.* *nota de herbis invocandis*: PREC. herb. 6 hoc (*cf. antea*: generi humano sitis auxilium) supplex -o (et posco *D*), precor (*syn.* exoro).

B *c. additam.* (*c. vi orandi, implorandi: l. 35. 41. 48. 69. abl. instr. acced.*: precibus: *p. 1773, 3*; votis: *p. 1773, 1. cf.* inter vota: *l. 41*): **1** *c. dupl. acc.* (*nom.*): **a** *dupl. acc. usurpatur praedicative*: *α aliquid*: PLAVT. Persa 495 bene dictis tuis bene facta aures meae auxilium -unt (*v. p. 1770, 45*). *β aliquem* (*subi. res l. 32*): CE 18, 4 quom te, Caesar, tem⟨pus⟩ -et deum caeloque repetes sed⟨em, qua⟩ mundum reges. STAT. Theb. 11, 106 *Oedipus* qui nos (*Furias*) lassare precando suetus et ultrices oculorum -ere Diras (*i. 'ut ulciscantur'*). HIER. epist. 29, 1, 2 ut quotienscumque de verbis Hebraicis iurgium est, ego arbiter et litis sequester -ar. COD. Iust. 9, 13, 1, 2 nec sit facultas raptae ... raptorem suum sibi maritum -ere. **b** *dupl. acc. adhibetur pro 'petere alqd. ab alqo.'*: *α acced. obi. personae et rei* (*passive* [*cf. gr.* αἰτεῖσθαί τι *et v. s.* exigo, *p. 1460, 60 sqq.*]: *l. 42*): LIV. 7, 40, 5 hinc pax petenda est. quod deos immortales inter ... vota -poposci, eius *eqs.* HIER. epist. 17, 3, 1 cotidie -or fidem, quasi sine fide renatus sim (*v. l. 40*). *β c. utroque obi. personae*: DRAC. Romul. 8, 226 Telamona ducem conventum -e sororem Hesionen mox, nate (*sc. Paris*), meam (*cf. ibid. 270* posceris Hesionen).

2 *indicatur, unde quid petatur*: **a** *per praep.* ab: CATVLL. 64, 190 *Ariadne*: *non* prius a fesso secedent corpore sensus, quam iustam a divis -am prodita multam (*sim. c. vi implorandi*: CAES. civ. 2, 5, 3 *ut* ante simulacra proiecti victoriam ab dis -rent [BELL. Alex. 15, 8]. *cf.* LIV. 9, 2, 15 milites ... opem, quam vix di ... ferre poterant, ab ducibus -unt. *cf. supra l. 10*). SVET. Claud. 6, 1 cum *ordo equester* deportandum Romam corpus Augusti umeris suis ab consulibus -re[n]t (ς, -rent Ω *fortasse recte; i. 'rogarent, ut deportarent'*). SYMM. epist. 2, 56, 2 cum ab occupato huiusmodi officium impatienter -am (*i. epistulas; antea*: postulo). COD. Theod. 1, 29, 5 dum commodi nomine amplius ab eo qui vicerit, intercessor -it, quam redditurus est ille qui fuerit superatus (*cf.* COD. Iust. 10, 22, 3 [*a. 456*] cum probatio aliqua ab eo tributariae solutionis -itur). COD. Iust. 11, 48, 8, 2 iudex ab obnoxiis quod debetur -at. **b** *acced.* de: APVL. met. 8, 28 incipit ... iustas poenas noxii facinoris ipse de suis manibus -ere ([*cf. s.* exigo *p. 1457, 55. 58 sqq.*]. *item*: CLAVD. DON. Aen. 12, 945 p. 641, 7 ipse de te. *aliter l. 11. p. 1770, 81*). TERT. spect. 3 p. 4, 21 fides ... ad hanc abdicationem spectaculorum de scripturis auctoritatem -it.

3 *addito enuntiato*: **a** *pendet sententia fin.* (ut, ne [*l. 72 sqq.*]; *coni. nud.*: *l. 75. p. 1773, 2 sqq.*): *α c. solo enunt.*: LIV. 39, 49, 10 ut eo (*sc. in theatrum*) adduceretur *Philopoemen* in conspectum populi, ... omnes -bant. MACR. gramm. V 642, 39 diis supplicans *quis* -at, ut parens aut filius ... evaserit discrimina ventorum (*v. l. 27*). AVIEN. ora 630 -it locus, Rhodani ut (*Pithou, in trad.*) fluentum plenius tibi ⟨e⟩disseram. SCHOL. Cic. Bob. p. 79, 20. HIER. epist. 5, 1 impendio -ens, ne ... amicitias ... locorum magnitudo divellat (*i. 'orans'*. EPIST. pontif. Arel. 38 p. 58, 7 ne ulterius tale aliquid praesumatur, instanter -at). COD. Theod. 13, 3, 4 SIDON. epist. 3, 1, 4 ENNOD. epist. 5, 20, 2 p. 142, 1. *c. coni. nudo*: VITAE patr. 3, 65 p. 771B cui *mulieri* occurras, *Arseni*, -o (*i. 'rogo'; anteced.*: rogavit).

β accedit obi. dir. (*ubique c. notione implorandi, rogandi*): Ⓘ *posito* ut: Ⓐ *aliquem*: ENN. scaen. 177 ego, omnipotens, te -o, ut hoc consilium (*sc. mittendi Patroclum Achillis armis ornatum*) Achivis auxilio (*Voss*, -i *Ribbeck*) fuat (*cf.* ALC. AVIT. epist. 53 p. 82, 29 deum ... -o, ut ... subiungat). Ⓑ *aliquid*: CVRT. 4, 14, 23 implorare patrios deos, opem vestram, misericordiam, fidem -ere, ut compedibus, ut servitute ... ipsos liberetis. CLAVD.

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carm. min. 21, 3 omnibus hoc Italae gentes -ite (et posc- *R*) votis, Manlius ut vigilet, dormiat ut Pharius. Ⓑ *c. nudo coni.*: LIV. 2, 35, 5 *patres* precibus plebem -entes, unum sibi civem ... donarent. CYPR. GALL. Ios. 322 Gabaon *urbs* ... mittit oratores vatemque -it amicum (*i. Iosuam*), confestim toto succurrat milite maestis (*cf. Vulg. Ios. 10, 6*).

b *pendet enunt. per inf.*: α *infin.*: VERG. Aen. 4, 79 Iliacos ... iterum *Dido* ... audire labores -it (STAT. Theb. 7, 232 *Eteocles* audire -it et odit narrantem *nuntium*. ARNOB. nat. 1, 25 p. 16, 21 audire a vobis -imus, quaenam *eqs.* [6, 15 p. 227, 2]). SIL. 8, 78 *Aeneas ab Anna* discere maestā -it curā letum ... Elissae. 15, 151. TAC. ann. 14, 13, 1 *Nero* iret intrepidus, ... simul praegredi -unt *assentatores*. TERT. resurr. 2 p. 27, 6 ordo semper a principalibus deduci -it. CYPR. epist. 35 p. 571, 9 dilectio communis et ratio -it ... nihil ... subtrahere *eqs.* ARNOB. nat. 7, 51 p. 284, 19 sed fuerit praesens, ut -itis credi, illo ... numen in lapide. β *acc. c. inf.*: VERG. Aen 9, 193 Aenean acciri omnes ... -unt mittique viros, qui *eqs.* LIV. 1, 32, 7 (*legatus*) si ... iniuste ... illos homines illasque res dedier mihi -o *eqs.* VLP. dig. 8, 4, 13 pr. bona fides contractus legem servari venditionis -it. TERT. idol. 3 p. 33, 3 omnis forma (*i.* εἶδος) vel formula (*i.* εἴδωλον) idolum se dici -it (*item*: PROSP. in psalm. 118, 3 p. 336ᴰ qui se immaculari ... -it. 118, 107 p. 353ᴮ vivificari se). CYPR. Fort. 11 p. 338, 10. COMM. instr. 2, 29, 1 me solum -it tempus vobis dicere verum. AMBROSIAST. in Rom. 1, 30 p. 62ᴮ. CLAVD. MAM. anim. 3, 12 p. 177, 2 duo haec ... sollerter discuti ratio ... veritatis -it (*cf.* NOVELL. Iust. app. 7, 5 p. 800, 7 multa ... quae ... rescindi -it iustitia; *antea*: desiderare). SIGISM. Alc. Avit. epist. 93 p. 100, 29 crudelitate -at principari sibi praesulem nostrum (*i. imp.*) Parthicus ductor. *et al.*

II *originaria vi plane debilitata*: **A** *i. q. quaesere* (*iuxta imperat.*): VITAE patr. 7, 12, 6 p. 1035ᴮ indulge mihi, frater, -o (*sc. quod te audiente suspiravi*). **B** *fere i. q. quaerere*: MAR. MERC. Conc.ˢ I 5 p. 50, 6 ut ... sanae fidei ratio insinuetur -entibus veritatem (*gr. I 1, 1 p. 26, 16* τοῖς ζητοῦσι τὸ ἀληθές).

syn., iuxta posita: concupiscere: *p. 1771, 62.* deprecari: *p. 1771, 84.* desiderare: *l. 27. p. 1771, 1. 52.* exigere: *p. 1771, 3. 61. 1772, 9.* exorare: *p. 1772, 26.* expetere: *p. 1771, 61. 62. 1772, 9.* flagitare: *p. 1770, 70. 1771, 63.* implorare: *p. 1771, 75. 1772, 5. 83.* indigere: *p. 1771, 44 sq.* invocare: *p. 1772, 5.* mendicare: *p. 1772, 9.* poscere: *p. 1771, 61.* postulare: *p. 1770, 70. 1772, 55.* precari: *p. 1772, 26.* rogare: *p. 1772, 77.* supplicare: *p. 1772, 68 sq.* *Meyer.*

expositē *v. p. 1767, 62.*

expositicius, -a, -um. *ab* expositus. GLOSS. ἐκτιθέμενον βρέφος -um. ἐκθέσιμον -o (?). *qui infans expositus est* (*cf. p. 1756, 73 et Leumann, Glotta 9, 1918, 143 sqq.*): PLAVT. Cas. 79 revortar ad illam puellam -am.

***expositio,** -ōnis *f.* *ab* exponere. *scribitur* -poss-: OROS. hist. 1, 8, 7 (*B*). THEOD. MOPS. in psalm. 1 praef. p. 1, 7. GLOSS.ᴸ V Abba ED 13 editio -o probatio. GLOSS. ἔκθεσις -o enarratio explanatio. εἰσήγησις. ἐξήγησις. [*vv. ll. v. l. 56. 68. p. 1774, 16. 62. 82. p. 1775, 39. e coni.*: AMM. 20, 11, 26 (*Gelenius*, exposita *V*). *del.*: APVL. met. 7, 11 (expeditionum *edd.*).]

I *proprie*: **A** *de actione*: **1** *proiciendi*: **a** *infantis* (*cf. p. 1756, 73*): SEN. contr. 9, 3, 4 agnitio dividet quos iunxit etiam -o? (*pars codd., exc.*, inp- *cett.*). QVINT. decl. 306 p. 199, 9 adulescens, cuius aetas cum -is tempore congruebat (IVST. 1, 5, 4. 43, 2, 10). IVST. 1, 4, 9 audita regii infantis -e. VVLG. sap. 11, 15 *Moysen* in -e prava proiectum deriserunt (ἐν ἐκθέσει). **b** *cadaveris*: PS. AVG. serm. 188, 5 p. 2097 iudex insanus ... illius sibi promittit cadaveris -e vindictam. **2** *egerendi, exonerandi* (*ventris. cf. p. 1758, 49*): THEOD. PRISC. log. 28 strofos est levis ventris ... dolor et ... ventris -e ... compescitur. **3** *removendi* (*ab episcopali dignitate. cf. p. 1759, 45*): SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 57, 20 Paulus ... Athanasi -i interfuit. **4** *deponendi, exuendi* (*cf. p. 1759, 65 et v. Hoppe, Synt. Tert. 131 adn. 3*): TERT. pall. 5, 2 nullius ... alterius indumenti -o quam togae gratulatur. praescr. 40 l. 6 *in imag. de re incorp.*: *diabolus quoque* -em (*A*, expiationem *cett.*) delictorum de lavacro repromittit. EVOD. Aug. epist 158, 11 p. 496, 16 post transitum ... animam ... vigilantiorem fore ... -o tantae molis corporeae ostendit. **5** *patefaciendi* (*cf. p. 1761, 46*): CASSIAN. inst. 5, 2, 2 p. 82, 19 ut ... verbum dei ... faciat indagini (*syn.*) nostrae atque -i subcumbere *passiones*.

B *de re concreta: i. q. prostibulum (syn.), locus lupanaris, in quo meretrices ostentantur*: ITALA Ezech. 16, 24 (Sangall.; Hier. hom. Orig. in Ezech. 7, 6 p. 396, 10) fecisti tibi -em in omni platea (ἔκθεμα, *Vulg.* prostibulum).

II *translate: fere i. q. explicatio, enarratio, declaratio* (*sc. quae dicendo, scribendo fit [cf. p. 1761, 71]; aliter in arte musica*: MART. CAP. 9, 936 ἐξαγγελτικὸν *genus harmoniae* ... ad -em pertinere videtur. *nota figuram etym. [cf. p. 1764, 42]*: DIONYS. EXIG. vita Pachom. 49 p. 267ᴮ ut formae eius [*i. phantasiae*] -o et visus exponi non posset. SVBSCR. Apring. in apoc. explicit -o apocalipsis, quam exposuit ... Apringius): **A** *usu vario*: **1** *universe: i. q. narratio (sive historica sive descriptiva), descriptio, demonstratio (fere i. q. definitio: l. 4 al., enumeratio: l. 10 al.), nonnumquam fere i. q. commentarius, liber (e. g. l. 6. cf. l. 29)*: CIC. fin. 5, 21 iunctae ... et duplices -es summi boni tres omnino fuerunt *eqs.* (*syn.* sententiae). ASCON. Mil. p. 37, 21 in ⟨causae⟩ -e (*syn. p. 30, 6* argumentum). tog. cand. p. 65, 7 Cicero in -e consiliorum suorum (*al. sim. in tit. libr.*: BALB. grom.ᵗⁱᵗ· *al. cf. l. 43*). PLIN. nat. 37, 186 subinde variata -e *gemmarum*. *al.* QVINT. inst. 11, 3, 91 *al.* GROM. p. 359, 14 -o limitum vel terminorum (*al.*). PAVL. dig. 38, 10, 10, 16 ad numerum et -em personarum (*al.*). GELL. 5, 18, 6 'historias' ... esse ... rerum gestarum vel -em vel demonstrationem. TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 590, 22 cum destruuntur argumentationes (*syn.*) diversae partis, nostrae -es aedificantur. *al.* NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 3 p. 550, 22 sententiam nostram dilucida -e protulimus. FIRM. math. 2, 10, 1 artis scientiam manifestis -bus intimemus. 6, 32, 1 verissima -e (ratione *l. v.*) monstrabo (*v. l. 24 al.*). *al.* FILASTR. 93, 4 trinitas ... inenarrabilis ... -e humanae vocis *eqs.* SERV. Aen. 1, 118. CLAVD. DON. Aen. 1, 350 p. 77, 8 ante -em et narrationis textum (*syn.*). *al.* AVX. Maximin. c. Ambr. 49 p. 74, 9 praedicatione (*syn.*) vel -e sua (*al.*). HEGES. 2, 18 p. 180, 1 -em exigit Simonis passio (*gr. 2, 469* ἀφηγήσασθαι). EVGRAPH. Ter. Hec. 415 scaena interrogationes et breves -es continet, quemadmodum navigaverint (*al.*). BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 1 p. 85, 10; *syn.* dissertio. *al.* CASSIOD. Didym. in Iac. 4, 2 p. 6, 16 cum vera sit -o salvatoris dicentis *eqs.* (θέσεως. *v. l. 16*). CONC. Vas. a. 529 p. 56, 21; *syn.* homiliae. GREG. M. epist. 4, 17ᵃ p. 251, 11 *lectionum* dictata -o ... est per notarium recitata. 5, 53ᵃ, 3 p. 356, 4 historica. *al.* *et saepe.*

2 *peculiariter*: *i. q. interpretatio, explanatio* (*versio l. 61*), *nonnumquam fere i. q. liber exegeticus* (*cf. l. 3.* *pendent: praepp.*: ad: *l. 58.* de: *l. 38. 48 al.* in *c acc.*: *l. 43. 53 al.* super: *l. 51 al.* *interrog. obl.*: *l. 46. cf. et l. 22*): **a** *dictorum, scriptorum sim.*: DIOM. gramm. I 426, 13 grammatica est ... scientia ... lectionis et -is eorum, quae apud poetas et scriptores dicuntur. *al.* PRISC. gramm. III 108, 8 auctorum. TERT. pudic. 9 p. 235, 27 parabolas interpretamur nec ... laboramus omnia in -e torquere. *ibid.* p. 236, 5 coactarum -um subtilitate. adv. Prax. 14 p. 251, 16 -o scripturae (*al. cf.* PALLAD. hist. mon. II 15 p. 371ᶜ libros et -es de divinis scripturis). praescr. 38 l. 25 alius manūs scripturas, alius sensūs -es intervertit ([*v. adn. cr.*]. *al.*). *al.* ARNOB. nat. 5, 34 p. 205, 7 *dictum* per modos ... innumeros -um varietate deduci (*syn.* interpretationibus). HIL. frg. min. p. 233, 8 *al.* MAR. VICTORIN. in Eph. 6, 19 p. 1293ᶜ in -e evangelii atque mysterii (*al.*). SCHOL. Hor.ᵗⁱᵗ· (cod. A) incipit -o in Horatium (*sim. in tit. libr.*: BREV. EXPOS. Verg. georg.ᵗⁱᵗ· AVG. retract. 2, 32, 1 p. 169, 17 inter opuscula mea repperi -em epistulae Iacobi. *al. cf. et supra l. 7*). SCHOL. Stat. Theb. 4, 153 -o, quid sit *eqs.* (*cf.* FVLG. myth. 3, 10 p. 79, 5 rei -o ..., cur hoc fiat). CLAVD. DON. Aen. 3, 100 p. 278, 11 -em responsi *Apollinis*. *al.* HIER. epist. 36, 8 p. 275, 1 de septuaginta *eqs.* hom. Orig. in Ezech. 6, 8 p. 386, 14 allegorica. adv. Rufin. 1, 16 p. 410ᴬ; *syn.* explanationes, interpretationis. EPIPHAN. Hier. epist. 51, 5, 2 p. 403, 11 -em super *eqs.* AVG. civ. 7, 13 p. 290, 30 D. -o versuum ... Sorani (*al.*). in psalm. 68 serm. 1, 5 p. 844 inusitatum verbum ... indiget commendationis et -is aliquantulae (*al.*). pecc. mer. 3, 1, 1 p. 129, 8 in Pauli ... epistolas. *al.* CONC.ˢ I 2 p. 31, 17 epistolae et codices -um *Nestorii* (*gr. I 1, 2 p. 8, 7* ἐξηγήσεων). I 3 Rustic. p. 51, 26; *gr. I 1, 1 p. 120, 13* εἰσηγήσεσι. I 5 p. 145, 44 (*syn. p. 255, 37* explanationem; *gr. I 1, 6 p. 113, 30* ἀφήγησιν). p. 282, 30 (*syn. p. 137, 36* in ... tractatu; *gr. I 1, 7 p. 59, 10* ἐν ἐξηγήσει). *al.* FVLG. RVSP. c. Arrian. 7 p. 217ᴮ ad quod sententia inquirebat -em. GREG. TVR. glor. conf. 52 p. 779, 1 Theomastus (*i.* Θαυμαστός) ... iuxta -em nominis sui mirabilis. *et saepe.* *fere i. q. versio (biblica) cum explanatione*: HIER. epist. 36, 4, 2 p. 272, 10 iuxta aliam -em (editionem *l. v.*). CASSIOD. inst. 1, 6, 4 Machabaeorum in libris x -o in Latinum sermonem ... Bellatoris ... labore collecta est (1, 6, 6). **b** *signorum, somniorum sim.*: TERT. idol. 5 p. 35, 14 alia figurae istius (*i. serpentis*) -o. CLAVD. DON. Aen. 9, 125 p. 204, 13 *monstri*. HIER. epist. 64, 18, 5 p. 607, 1. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 2 p. 33, 18 *somnii* (*gr. 2, 15* πρόρρησιν). *et al.*

B *usu definito et technico*: **1** *in arte rhetorica*: **a** *i. q. propositio rerum, de quibus orator dicturus sit* (*ponitur post 'narrationem'*), πρόθεσις (*defin. l. 72*): α *pars partitionis, divisionis*: RHET. Her. 1, 10, 17 *distributio* dividitur in duas partes, enumerationem et -em ...; -o est, cum res, quibus de rebus dicturi sumus, exponimus breviter et absolute. 4, 40, 52 *divisio* dividit per enumerationem aut per -em, quibus de rebus in totam orationem disputatio futura sit. CIC. inv. 1, 31. 1, 32 quae partitio rerum distributam continet -em. β *prima pars argumentationis* (*seq.* ratio *et* confirmatio): RHET. Her. 2, 20, 32 -o vitiosa est, cum *eqs.* (*al.*). *ibid.* si qui hoc modo exposuerit argumentationem, ut *eqs.*, ipsam facile reprehendemus -em. 2, 21, 33 vitandum est in -e, ne *eqs.* 2, 22, 34 ab ultimo repetitione in -bus ... supersedendum est. 2, 23, 36 infirma ratio est, quae non necessariam causam adfert -is. 3, 9, 16 singulas ... argumentationes disponemus ... in -em (disp- *l. v.*), rationem, confirmationem rationis, exornationem, conclusionem. *al.*

b *i. q. narratio* (*syn. saepe*), διήγησις: RHET. Her. 1, 3, 4 nar

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ratio est rerum gestarum aut proinde ut gestarum -o (*et saepe. Hermog. p. 4, 19 Sp.* ἔκθεσιν). 1, 8, 13 *narrationis genus*, quod in negotiorum -e positum est (CIC. inv. 1, 27. *cf.* 1, 28 causae. QVINT. inst. 4, 2, 2 non ... solam ... negotii ... -em, sed personae). 2, 2, 3 defensoris narratio simplicem et dilucidam -em debet habere. 2, 10, 15 legis -e, recitatione, conlaudatione. 4, 39, 51 perspicuam et dilucidam cum gravitate -em. *al.* CIC. orat. 212 cursum contentiones magis requirunt, -es rerum tarditatem. *al.* SEN. contr. 1, 3, 6 brevis (QVINT. inst. 4, 2, 32 *al.*). *al.* QVINT. inst. 2, 4, 15 retro agere -em. 3, 9, 7. 4, 1, 35 propositioni (*opp.*) similior ... quam -i. 4, 1, 79 longior ... ac perplexa. 4, 2, 8. 4, 2, 29 et -e, tamquam priores agant, uti ... et contradictione (*opp.*), tamquam respondeant. 4, 2, 88 falsae -es. 6, 3, 39 elegans et venusta. 7, 10, 11 continua (*opp.* partita). 9, 4, 4 prooemiis praeparare, docere -e, argumentis probare *eqs. al.* PS. QVINT. decl. 13, 6 p. 252, 4 *al.* PRISC. rhet. 1, 4 p. 552, 5 fabularum (*Hermog. p. 4, 12 Sp.* ἀπαγγελίαν). 2, 9 p. 553, 10 ipsius usus (*Hermog. p. 6, 21* χρείας παράφρασις). 7, 20 p. 556, 11 bonorum (*Hermog. p. 11, 18* ἔκθεσις). *et al.*

c *pars quaedam orationis q. e.* '-o sententiae suae': CIC. de orat. 3, 203 rogatio atque ... quasi percontatio -oque sententiae suae. QVINT. inst. 9, 2, 2 quomodo iudex doceri potest, si desit inlustris explanatio, ... -o sententiae suae, rationis apta conclusio *eqs.*

2 *in re ecclesiastica: i. q. confessio fidei certis verbis concepta* (*cf. p. 1765, 30*): HIL. c. Aux. 10 p. 615B -is ipsius exempla subieci (*cf.* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 65, 29 exemplar; *gr. I 1, 7 p. 77, 34* ἐκθέσεως). c. Const. 27 p. 602B *episcopi*, qui variis exinde (*i. post Nicaenam synodum*) -bus adfuerunt. syn. 39 p. 513A post generalem ... atque indubitatam sacramentorum -em. 61 p. 522A concludi damnatio eius haeresis ... -e totius fidei, cui adversabatur, oportuit (80 p. 533B *al.* CONC.S I 3 vers. Tur. p. 86, 12; *gr. I 1, 3 p. 4, 18* ἔκθεσιν. POMER. 3, 31, 6 p. 516C Augustinus ... in -e fidei nostrae catholicus. *v. p. 1765, 35*). MAXIMIN. c. Ambr. 129 p. 50, 20 -o libello inserta. AVELL. p. 10, 19 episcopi ... confirmant illam -em, quae apud Nicaeam conscripta est (EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 155, 4 concordat epistola ... -bus trecentorum decem et octo apud N. sanctorum patrum [*gr. Mansi 7, 10C* συμβόλῳ]. CONC.S I 5 p. 344, 37 sanctorum p. sententias, hoc est -es; *gr. I 1, 4 p. 51, 11* ἐκθέσεις. *cf.* COD. Iust. 1, 1, 4, 1 [*a. 452*] iuxta apostolicas -es et instituta s. p.). CONC.S I 2 p. 103, 15 -em, quae a nobis ... facta est de humanatione ... Christi (*gr. I 1, 4 p. 8, 16* ἔκθεσιν). CONC.S II 3, 2 p. 106, 1 -e (*dep. l. v.*) interpretata graece ... episcopi clamaverunt: omnes sic credimus (*gr. II 1, 2 p. 93, 32* καταθέσεως). *et al.*

3 *in iure: i. q. praestatio cautionis* (*cf. p. 1765, 45*): COD. Iust. 4, 30, 14, 2 post huiusmodi securitatis -em. 7, 17, 1, 2 si post huiusmodi -em (*i. iuratoriam cautionem*) afuerint.

deriv.: expositiuncula.

expositiuncula, -ae *f.* *ab* expositio. *fere i. q. brevis expositio*: HIER. adv. Iovin. 1, 37 p. 261C in Salomonis exemplis breves -as subdidi ob intelligendi facilitatem. PS. ARNOB. in Ioh., Matth., Luc.tit. p. 131, 1 -ae Arnobii ... in euangelio Iohannis *eqs.*

expositīvus, -a, -um. *ab* exponere, expositus. *t. t. gromat. de controversiis agrorum* (*def. l. 54*): AGENN. grom. p. 28, 24 Th. controversiae de agris ... effectus habent ... aut expos[c]it⟨ivos⟩ aut reciperat⟨ivos⟩ (p. 29, 7 -us est e. [*B*, status *P in comm.; v. l. 55*] controversiae, quotiens ... partium ... exigit narrationes, per quas exponendum sit *eqs.*). PS. AGENN. grom. p. 69, 25 quot sint status ... *controversiarum*, id est iniectivus, -us *eqs.* (*v. l. 53*).

*****expositor**, -ōris *m.* *ab* exponere, expositus. **1** *qui infantem exposuit*: QVINT. decl. 278tit. p. 132, 8. 338tit. p. 330, 2 lis de filio -is et repudiatae.

2 *qui dicendo, scribendo alqd. exponit* (GLOSS.L V Aa D 673 dissertor -r. GLOSS. commentator -r): **a** *sensu laxiore: qui alqd. disserit, narrat*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 109, 28 non prius uniamur -i eorum *capitulorum*, nisi *eqs.* EVSTATH. Bas. hex. 1, 2 p. 870A primis ... narrationis elogiis mundi fabricationis -r ... dixit (*gr. p. 8B* ὁ ... συγγράφων). **b** *sensu strictiore: qui scripta* (*fere eccl.; philos. p. 1776, 6. 7.* ius *p. 1776, 15*; figuras *p. 1776, 6*) *explanat* (*syn.* commentator: *l. 61. p. 1776, 7.* explanator: *p. 1776, 8.* interpres: *l. 82.* tractator: *p. 1776, 4 al. nonnumquam de libro, e. g. l. 78. p. 1776, 16. pendet interrog. obl.: l. 84*): RVFIN. Clement. 1, 21 scripta ... intelligi sine -e non possint. AVG. doctr. christ. 4, 8, 22 p. 88, 9 S. *v. p. 1764, 79.* 4, 21, 45 p. 150, 16 ut non solum lectore vel auditore, verum etiam -e opus habeant *apostolica ista* (*sic opp.*: pecc. mer. 1, 4, 4 p. 6, 6. in psalm. 79, 9 p. 1024init. hoc desiderat officium -is, non sufficit lectoris et laudatoris. 118 prooem. p. 1501p. med.. *sim.*: 71, 13 p. 909p. med. non -em, sed contemplatorem. serm. 85, 1, 1 p. 520p. med. auditorem magis atque factorem quam -em. *al.*). epist. 199, 21 p. 261, 24 -es divinorum eloquiorum (GREG. M. in Ezech. 1, 10, 14 p. 891B). 217, 6 p. 407, 8 lege -em *orationis dominicae* ... Cyprianum. in euang. Ioh. 19, 16 p. 1553fin. ut ipse esset -r, qui propositor (*cf.* CASSIOD. in psalm. 112 praef. p. 808B rerum praeceptor proprius probatur -r). serm. 32, 18, 18 p. 203 enodatissimo sermone, qui non quaerat interpretem aut -em (CASSIOD. hist. 11, 17 p. 1199B *sacrorum codicum* interpretes seu -es; *gr. Socrat. 7, 22 p. 785A* οἱ ἑρμηνεῖς). *al.* HESYCH. in lev. 11, 7 p. 906B qui ... sint, ... Petrum -em et magistrum suscipe (CASSIOD. inst. 1, 22 p. 61, 10). EPIST. pontif. 611 Schwartz p. 39, 10 Nicaeni concilii non magis nos intellectores -esque eruditiores sumus quam illi. AVELL. p. 406, 11 Paulus ... mysterii caelestis copiosus -r (*al.*). CONC.S I 5 p. 254, 24 (*syn. p. 144, 34* tractator; *gr. I 1, 6 p. 112, 4* ἐξηγητής). ALC. AVIT. hom. 17 p. 125, 35 Danihel ... -r figurarum. BOETH. herm. pr. 2, 10 p. 132, 5 excellentissimus -um Porphyrius. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 4, 15; *syn.* commentatores. *al.* CASSIOD. inst. 1 praef. 3 a ... Latinis -bus (*syn.* explanatoribus). 1, 5, 2 p. 22, 12 in quo libro Didymum -em in Graeca lingua repperimus (PALLAD. hist. mon. II 3 p. 347B; *gr. p. 19, 19* συγγραφεύς). 1, 8, 16 modernos. 1, 9, 5 priscos (*cf.* 1, 24, 2 p. 65, 4 antiqui). 1, 10, 2 si ab introductoribus ... praetermissa sunt, tunc librorum -es ... requiramus (*sic opp.*: 1, 11, 3. 1, 15, 16). in psalm. praef. 11 p. 17A psalmorum. 140, 8 p. 1002D -r ... Augustinus (*opp.* Hieronymus translator). var. 9, 21, 5 p. 286, 23 iuris -r. *al.* GREG. M. in Ezech. 2, 6, 2 p. 998C quae in -bus legerint. *al.* *sensu presso: qui explet prophetiam vet. test.*: AVG. c. Faust. 22, 79 p. 680, 10 dispensatores novi testamenti idemque -es veteris testamenti (*opp.* praenuntiatores). c. Petil. 2, 14, 33 p. 39, 13 dominum ... impletorem, manifestatorem, -em prophetarum. *Hiltbrunner.*

expostulātio, -ōnis *f.* *ab* expostulare. *de notione: v. l. 72. legitur inde a* CIC., LIV. [*l. v.*: et post-: LIV. *l. 44. e coni.*: SYMM. epist. 9, 13 *v. l. 48. 64.*]

i. q. actus expostulandi, postulatio (cum instantia prolata), rogatio sim.: **1** *laxius*: **a** *absolute ponitur*: SYMM. epist. 1, 37, 2 negotiis plerumque adposita est -o sine labe concordiae. 3, 20. CONSVLT. Zacch. 2, 2 p. 50, 20 oneri licet -o tua sit (*seq.* exigere). 2, 19 p. 91, 19 nisi -o multiplex taedium gignit (*sc. ut explices*). PS. ATHAN. ad mon. 1 p. 71A amplectenda mihi vestrae -is exactio (*i. solutio eorum, quae postulavistis. v. p. 1135, 5 sq.*). VINCENT. LER. 11, 1 aequa (*cf. l. 41 sq.*). **b** *acced. genet.: subi.*: CIC. dom. 16 flagitabar bonorum -e, improborum convicia sustinere non poteram. TAC. ann. 1, 13, 5 fessus ... clamore omnium, -e singulorum flexit paulatim *Tiberius.* OROS. apol. 20, 1 hoc ... -o eius (*i. diaboli*) ostendit. *obi.*: HIL. trin. 3, 12 p. 82C -o clarificationis dandae.

2 *strictius et quasi technice: i. q. querela (ex postulatione orta), actio conquerendi (in re iudic.: l. 40. def. v. l. 72. 77. syn.* querela: *l. 44. 53; fere i. q. lamentatio* [*sc. populi Israel Babylone retenti: infra l. 52*]): **a** *absolute*: CIC. Cluent. 161 cum esset -o facta, causa illis demonstrata sine iudicio controversiaque dicessum est. epist. 3, 7, 3 ad omnia accipe et cognosce aequitatem (*cf. l. 31*) -is tuae (*cf.* APVL. apol. 77 iram quoque sua -e accessisse; *seq.* expostulari. *v. p. 1777, 38*). LIV. 42, 42, 9 si talibus de causis, quae vix querella et -e (et post- *V*) digna sunt, arma capitis. GELL. 8, 6 cum post offensiunculas in gratiam redeatur, -es fieri mutuas minime utile esse. SYMM. epist. 2, 54 gratiosa est -o, quae requirit officium. 4, 28, 2 aeque a stilo temperas nec ulla a nobis -e perstringeris (5, 14 ut te illa -e perstringam). 9, 13 modum ... -bus (*v. l. 23. 64*) mutuis facio, ne amarissimae scriptionum vices sine fine procedant. *nota (v. l. 38): fere i. q. lamentatio* (*seq.* querela): THEOD. MOPS. epit. in psalm. 72 praef. p. 477 qua -e populus in Babilone constitutus adversus providentiam ussus sit, hoc psalmo discribitur; quae querella familiaris est adflictis.

b *c. additam.*: **α** *acced.* cum (*v. s.* expostulo, *p. 1777, 31*): CIC. ad Q. fr. 2, 1, 1 fuerunt nonnulli aculei in Caesarem, contumeliae in Gellium, -es cum absente Pompeio. **β** *seq. genet. subi.*: DON. Ter. Hec. 247 p. 236, 12 -o Lachetis apud Philippum accusationem continens, tamquam causam iniuriarum intendat.

expostulātor, -ōris *m.* *ab* expostulare. *qui postulat, rogat*: PS. ATHAN. ad mon. 2 p. 73A (*ad Matth. 6, 19. 7, 18*) per has *orationes* amicus ... excitatur et quamvis omnem familiam sopor altus obsiderit, depromi ... sibi ac porrigi panes importunus -r extorquet.

[**expostulātus**, -ūs *m. legebatur* SYMM. epist. 9, 13 (-antibus *trad.*, -postulationibus [*v. l. 48 sqq.*], *recte ut videtur, post Juretum Seeck*). *nihil tribuit ad lectionem q. e.* -us, -ūs *defendendam Frank, de subst. verbal. in -tus (-sus) desinentibus, diss. Greifswald 1913, 48. 80.*]

*****expostulo**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* postulo. NOT. Tir. 4, 83 -at. *de notione*: SYNON. Cic. p. 420, 7 B. criminatur, obicit, arguit, incusat, ... lacessit, -at (*v. s. IA p. 1777, 13*). p. 428, 12 *v. p. 1770, 37.* DON. Ter. Andr. 639 p. 197, 12 expostulatio est (*v. supra l. 22*) adversus eum, quem incusamus; nam -are est querellam apud eum ipsum deponere de eo ipso, qui fecit iniuriam, postulare autem querellam dicere de altero apud alterum (*sim.* [*sc. de subst.*] EVGRAPH. *ad eundem l.* p. 57, 19 cum eo conquerar de hac iniuria: hoc enim significat expostulatio, cum iniuriae efficitur cum aliquo questio. *v.* expostulatio *l. 36 sqq. et IA p. 1777, 13 sqq. 49 sqq.*). GLOSS. -o ἐξαιτῶ, ἀπαιτῶ. -at queritur (*v. p. 1777, 13 sqq.*). *al.* *legitur inde a* PLAVTO (*v. p. 1777, 57. 65*), TER. (*p. 1777, 50 sqq.*), RHET. Her., CIC. *per totam latinitatem; deest verbum omnino poetis post scaen. omnibus, quippe quod metro male aptum sit. frequentat* TERT., *cuius non omnia exempla afferuntur.*

[*variat: c.* et post-: VVLG. *p. 1777, 29.* *c.* exposcere: PLAVT.

[*Meyer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Persa 495 (-ant P falso: v. p. 1770, 45). c. exspectare: TERT. p. 1778, 19. e coni.: LIV. perioch. l. 79. SYMM. epist. 9, 117 (Seeck, epistola, postulas trad.). falso trad.: SYMM. epist. 9, 13; v. p. 1776, 64. in loco nondum sanato: VATIN. Cic. epist. 5, 10a, 2 illis respondere qui † sua bona direpta (⟨ob⟩ s. b. Wesenberg), navis expugnatas, fratres ... occisos actiones -ant (dub. quo re vera pertineat -ant). dub. lect.: FRONTO p. 82, 19 N. aput censores -at (-atur Schopen; recte?, cf. l. 24).]

I i. q. instanter, enixe postulare, efflagitare, expetere sim. (abit hic illic in not. supplicandi, implorandi, rogandi: v. p. 1778, 46. 50; saepe debilitata vi compositi fere i. q. simplex 'postulare': v. p. 1778, 15. 19. 36 sqq. 60 al.):

A strictiore usu et technico: quasi postulando querela uti, queri (syn. l. 21. 23. 32. 43. 61), incusare sim. (in causa forensi: l. 20 sqq.; fere i. q. crimini dare, vituperare: l. 27 sqq.; i. q. increpare: l. 29 sq. de re personata: l. 61. syn. fere accusare: l. 19. agere: l. 20. seq. oratio directa: l. 26 sqq. def. v. p. 1776, 72 sqq.): 1 absolute: RHET. Her. 4, 51, 64 vident hominem postero die; narrant, -ant, accusant. CIC. Tull. 54 vix ut gravius -ari, verum ... agi quidem usitato iure et cotidiana actione potuit (cf. Sull. 44 iracundius aut vehementius [antea: mecum ... questus es]. VLP. dig. 1, 12, 1, 8 si servi verecunde -ant [antea: de dominis querentes]). LIV. 21, 25, 5 legati ad -andum missi ad Boios (ad rem cf. l. 62. 66. 70). FRONTO p. 82, 19 N. v. supra l. 7. APVL. met. 3, 25 querens de facto Fotidis ... respiciens ad illam tacitus -bam (6, 29 sic in animo meo t. -bam: 'quid' eqs.). 5, 6 maritus Psychen lacrimantem complexus sic -bat: 'haecine' eqs. (i. fere 'vituperabat'. sic et: 9, 36 illis clementer -antibus). VVLG. gen. 20, 10 rursusque -ans (et post- l. v.) Abimelech ait ad Abraham: 'quid' eqs. (i. 'leve increpans', 'reprehendens').

2 indicatur: a quocum quis litiget (cf. agere [v. etiam l. 50 sqq.] et infra l. 42 sq.): CIC. epist. 3, 10, 7 quererer tecum atque -rem, ni ... purgare me tibi ... quam accusare te mallem (PS. CIC. epist. ad Octav. 2 quoniam coram id facere prohibeor, ... absens pro me ⌊reque publica⌋ [⌊ ⌋ om. T] -em tecum [sic FHT, om. rell.]. PANEG. 2, 11, 3. SYMM. epist. 3, 17, 1 habeo -andi tecum probabiles causas, quandoquidem eqs. or. 1, 10). FRONTO p. 117, 7 N. familiaribus litteris mecum (cf. APVL. apol. 77 secum; v. p. 1776, 42). p. 232, 17 saepe ... -o cum dis immortalibus (cf. AMM. 26, 9, 9 Procopius cum Fortuna -bat). SYMM. epist. 3, 5, 2 quia pares sumus, dulce conludium est, ut cum altero neuter -et (sc. in iurgio verborum).

b qua de re vel cur quis queratur (acced. cum: l. 46. 51. 55. 58. 68): α per praepp.: Ⓘ de: CIC. Verr. II 3, 207 queruntur omnes populi liberi, regna ... etiam omnia de nostris cupiditatibus et iniuriis -ant. epist. 3, 10, 6 suspicio ... de qua alienum tempus est mihi tecum -andi (5, 2, 9 qui nihil tecum de his ipsis rebus -em). aliter p. 1779, 22. Ⓘⓘ super: HIER. epist. 48, 1 tacui nec -are umquam super hac re volui.

β per obi. causam querelae indicans (obi. rei: l. 51 sqq.; personae: l. 55): TER. Andr. 639 quid agam? adeamne ad eum et cum eo iniuriam hanc -em? ([cf. PRISC. gramm. III 288, 12 ARVS. gramm. VII 472, 19 et v. l. 31]. Ad. 595 qui ita putant, sibi fieri iniuriam ultro, si, quam fecere ipsi, -es, et ultro accusant [i. 'si de ea iniuria, quam ipsi fecerunt, queraris'. cf. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 595 in reatu ferunt]). CIC. Planc. 58 ne illum quidem Iuventium tecum -vi, quem eqs.

γ per enunt.: Ⓘ acc. c. inf.: PLAVT. Mil. 697 quia nihil abstulerit, suscenset ceriaria, tum obstetrix -vit mecum, parum missum sibi (PLIN. nat. 35, 121 Lepidus minaciter cum magistratibus ... -vit somnum ademptum sibi volucrum concentu). CIC. Tusc. 5, 14 virtutes ... noli vereri, ne -ent et querantur se a beata vita esse relictas (v. l. 16). TAC. ann. 15, 5, 1 Corbulo ... misit ad Vologaesen, qui -rent vim provinciae illatam eqs. HEGES. 1, 2 p. 8, 24 (aliter Ios. bell. Iud. 1, 71). Ⓘⓘ per sententiam causalem (indir.): PLAVT. Most. 521 mortuom illum credidi -are, quia percussisses fores. LIV. 22, 33, 4 legati ... ⟨in⟩ Ligures ad -andum missi, quod Poenum opibus ... suis iuvissent (AMBR. in psalm. 35, 10, 2 p. 57, 15 cum -ret David cum rege Saul, quod oblitus beneficii ... eum persequeretur). Ⓘⓘⓘ per interrog. indir.: TAC. ann. 13, 37, 4 mittebat Tiridates ... oratores, qui suo Parthorumque nomine -rent, cur datis ... obsidibus ... vetere Armeniae possessione depelleretur.

B liberiore usu (syn., coniuncta: deposcere p. 1778, 67. exigere p. 1778, 17. optare p. 1778, 17. (ex)orare p. 1778, 55. 1779, 14. postulare p. 1778, 20): 1 c. obi. simpl. (absolute: l. 82 sqq.): a praevalente vi poscendi (acced. ad, in fin. p. 1778, 3. 14. audacius fere i. q. provocare: p. 1778, 13): α de hominibus (in similitud. de anima p. 1778, 14): Ⓘ aliquid (res corporeas: p. 1778, 1 sqq.): LIV. perioch. 127 p. 117, 9 -tam (Jahn, eo postul- trad.) cum eo (sc. Sex. Pompeio) pacem fecerunt (DARES 30 p. 36, 10 Achilles p. -at, pugnare negat). VELL. 2, 77, 1 -ante consensu populi (sic absol. in abl. abs.: CIL VIII 958 Aurelius Saturninus ... -ante populo diem ludorum ... edidit [VIII 11034. 12453 = 24101. 22733 universo p. 22743]). VAL. MAX. 2, 10, 1 cum in causa tabulae ... Metelli ab accusatore -tae ad nomen inspiciendum ... ferrentur (item rem corp.: DICT. 5, 14 Aiace ... palladium -ante in munus sibi pro his, quae eqs. HYG. fab. 110 p. 99, 5 vox Achillis dicitur praedae partem -asse. CYPR. GALL. exod. 328 Moyses censum [i. rem fam.] ... -at omnem quadrupedumque greges. v. l. 29). PLIN. nat. 9, 120 Antonio ... computationem ... -anti (sc. cenae a Cleopatra). TAC. ann. 1, 19, 3 temptare, quae ne civilium quidem bellorum victores -verint (1, 28, 5 quae in commune -antur. 3, 14, 4. VVLG. I Macc. 15, 35 de Ioppe et Gazara, quae -as [ὧν αἰτεῖς]. cf. COD. Theod. 8, 11, 2 quicquid). 13, 14, 3. 13, 50, 1 ut tributorum abolitio -retur. 15, 53, 2 in occidendo Nerone primas sibi partes -ante Scaevino. TERT. test. anim. 1 p. 135, 26 ea -o, anima, quae tecum homini infero (i. fere 'provoco', ex sc. quasi localem vim exercente; opp. infero. v. p. 1777, 77). resurr. 17 p. 48, 10 anima et ad patiendum societatem carnis -at (v. p. 1777, 78). adv. Marc. 4, 2 p. 427, 11 quanto magis eam (i. auctoritatem) euangelio Lucae -em, quae eqs. (antea: optavit). 4, 27 p. 514, 12. coron. 2 l. 26 (antea: exigere). 4 l. 42. cult. fem. 2, 4 l. 11 omnis maritus castitatis exactor est, formam vero fidelis ... non -at (A, -pectat rell.). al. SYMM. epist. 1, 91 (seq. postulatum). v. et l. 24.

Ⓘⓘ animantia (deum, Christum: l. 24. 33; bestias: l. 27; animam pro ipso homine: l. 25. acced. ad final.: l. 31; dat. fin.: l. 34; in alqm.: l. 28): Ⓐ generatim: TERT. adv. Marc. 2, 9 p. 346, 27 ut -es deum et adflatum (v. p. 1777, 78 sqq.). ITALA Luc. 12, 20 (Cypr. domin. orat. 20 p. 282, 5 al.) stulte, hac nocte -atur anima tua (ἀπαιτοῦσιν, Vulg. repetunt a te. v. l. 22). SCHOL. Germ. Bas. p. 77, 19 -tam ... Andromedam ... ceto propositam. bestias: TERT. spect. 27 p. 26, 8 illic (sc. in coetibus ethnicorum) in nos quotidiani leones -antur (v. l. 23). CYPR. GALL. exod. 328 v. l. 4. Ⓑ peculiariter: ad poenam, supplicium tradendum expetere: TAC. hist. 1, 45, 2 Marium Celsum ... ⟨ad⟩ supplicium -bant (1, 73). SVET. Dom. 23, 1 -tis ad poenam ... caedis auctoribus. TERT. adv. Marc. 4, 42 p. 563, 25 Barrabas ... vita ut bonus donatur, Christus vero ... ut homicida morti (v. l. 22) -atur.

β subi. est res: i. q. exigere, requirere, desiderare: COLVM. 12, 2, 3 cum quid -bit usus (TERT. pudic. 4 p. 225, 19 quod moechiam et fornicationem nominamus, usus -at [audi: 'u. poscit id, quod nominamus m. et f.' sc. quamvis significatione diversae res sint, re ipsa tamen pro eodem vitio habendae]). MARCIAN. dig. 48, 19, 11 pr. iudicio, prout quaeque res -at, statuendum est (PS. CATO dist. 1, 7 clemens et constans, ut res -at, esto). PAVL. dig. 5, 3, 36, 5 quod ... naturalis ratio -at (QVEROL. p. 26, 24 iustum est, ut nobis hodie operam impendas, quoniam sic ratio -at). TERT. resurr. 30 p. 68, 19 veritatem sensus divinae propositionis. COD. Iust. 8, 53, 25, 1 (a. 316) ubi hoc leges -ant.

b c. vi implorandi, exorandi (cf. etiam l. 50 sqq. acced. abl. instr.: precibus l. 48; votis l. 49): SVET. Tib. 13, 2 impensissimis precibus reditum (ab Augusto) -are. APVL. met. 3, 19 praesta quod summis votis -o.

2 adiciuntur additamenta: i. q. poscere, precari, implorare, orare (l. 53 sqq. 77): a indicatur a quo petatur per praep. ab (additur ad finale: l. 58): TERT. pudic. 22 p. 272, 22 cum ... moechis et fornicatoribus a martyre -as veniam (item deprecando: adv. Marc. 4, 26 p. 509, 11 hoc ... a Christo [antea et postea: orabant, orarent]. HYG. astr. 2, 4 p. 38, 1 etesias ... nonnulli etiam aetesias appellaverunt, quod -tae sunt ab Iove et ita concessae). anim. 48, 4 p. 379, 25 et daemonia -ant eam (sc. partem animae) a suis somniatoribus ad lenocinium ... divinitatis. Scap. 2 p. 540 Oe. hostiae ab animo libenti -entur. HIL. in Matth. 27, 9 p. 1062B cum ab eo ratio -retur, ita ait eqs. ENNOD. dict. 20, 2 p. 481, 8.

b c. dupl. acc.: α usurpatur praedicative: Ⓘ rem: TERT. adv. Prax. 11 p. 242, 22 aut exhibe probationem, quam -o meae similem. Ⓘⓘ personam: TERT. adv. Marc. 2, 20 p. 362, 21 haeretice, te ipsum -o arbitrum. INSCR. Dessau 6827 (a. 138—161) cum M. Cincium Felicem Iulianum ... patronum -assent et fecissent. AVELL. p. 2, 23 periuri ... Damasum sibi episcopum in loco Felicis -ant (antea: deposcunt). β aliquid aliquem (alqd.) pro 'alqd. ab alqo.' (pass. -ari alqd. cf. αἰτεῖσθαί τινά τι. et v. s. exposco p. 1772, 39): TERT. coron. 4 l. 2 harum ... disciplinarum si legem -es scripturam eqs. fug. 12, 10 nunc ... in eo sum tempore, ut quod deo debeo, -er (v. l. 68). ITALA Luc. 12, 48 (cod. d) cui commendaverint satis, plus -bunt eum (αἰτήσουσιν αὐτόν, Vulg. plus expetunt ab eo).

c c. enunt.: α pendet sententia fin. (ut, ne [l. 77]): Ⓘ c. solo enunt. fin.: FRONTIN. (?) strat. 4, 1, 33 cum relictus quidam a terra cum voce et gestu -ret, uti tolleretur. TAC. ann. 12, 46, 2 Casperius ..., ut ... Hiberi obsidio decedant, -at. PLIN. paneg. 75, 4 quibus clamoribus -tum est (i. rogatum), ne adfectus nostros, ne tua merita supprimeres, deinde ut in posterum exemplo provideres. SVET. Aug. 62, 1 TERT. adv. Val. 7 p. 184, 8. IREN. 1, 25, 5 discipulos et apostolos -asse, ut dignis ... seorsum haec traderent (gr. αὐτοὺς ἀξιῶσαι τοῖς ἀξίοις ... ταῦτα παραδιδόναι). HYG. fab. 46, 3 p. 72, 2 Neptunus ... -vit, ut Erecthei ... filia Neptuno immolaretur. 64, 1 p. 62, 16. Ⓘⓘ addito obi. dir.: aliquem: ITALA Luc. 22, 31 (Leo M. serm. 4, 3 p. 151B) ecce Satanas -vit vos, ut ⌊cerneret⌋ (⌊ ⌋

[Meyer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. adn. cr.) sicut triticum (ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι, Vulg. expetivit). aliquid: Cod. Iust. 6, 42, 32, 1 lex ... maiorem numerum testium -at, ut per ampliores homines ... veritas reveletur.

β acc. c. inf. (inf. solus: l. 10): Tac. hist. 1, 82, 1 milites ostendi sibi Othonem -antes. 3, 83, 1 abditos erui iugularique. ann. 15, 17, 3 Corbulo Armeniam ... diversis praesidiis vacuam fieri -bat. Tert. adv. Marc. 1, 11 p. 304, 11 et hoc ex forma creatoris -o deum ⟨eius⟩ ex operibus cognosci debuisse. Cassiod. in psalm. 12 div. p. 101A Cod. Iust. 5, 27, 11, 4. Inscr. RevA. IVe sér. 12, 1908, p. 473 n. 268 (Africa) ⟨...⟩em de suo fieri -asset. infin.: Tert. paenit. 3, 1 locus quidem -at denotare.

γ seq. oratio directa: Vitae patr. Iurens. 1, 13 p. 138, 29 sic Romanum abbatem ... -at: ita vivamus ..., ut ... iubeas (antea exorat). v. et p. 1777, 17.

II i. q. quaerere, inquirere, interrogare: A nude ponitur: Tert. adv. Marc. 3, 17 p. 405, 4 -o ... de proposito: si eqs.

B c. additam.: 1 c. obi.: a simplici (v. et l. 31): Tert. adv. Marc. 4, 7 p. 433, 23 nunc ... et reliquum ordinem descensionis -o (seq. exigere eod. sensu). b dupl. (obi. sc. et personae et rei): Tert. coron. 1 l. 12 miles causas -tus 'Christianus sum', respondit. 2 additur de (v. et l. 26. 28): Tert. adv. Hermog. 24 p. 152, 11 revertor nunc ad singulos articulos ... et primo de nominibus -bo (adv. Marc. 4, 7 p. 436, 11 alibi iam de nominibus -tum est). aliter p. 1777, 43. 3 seq. interrog. obl.: Tert. ieiun. 10 p. 286, 15 de ipsis prius -andum, unde hanc formam ... praescribant. adv. Hermog. 28 p. 156, 11 an rudis dici potuerit materia, -o (adv. Marc. 4, 36 p. 544, 19 de praeceptis creatoris, an ea sciret, id est faceret, -vit. Ps. Tert. adv. Iud. 9 l. 193 [v. app. cr.] -o etiam ..., an venerit Christus). adv. Marc. 4, 19 p. 482, 21 ex abundanti causas (cf. l. 18) temptationis -o, cui rei temptaverint illum eqs.

deriv.: expostulatio, expostulator.

expōto v. epoto. ? **expraedicātor**, -ōris m., v. l. 39.

p. p. p. pro subst. m. **expraedicātus**, -ī. ad analogiam vocis gr. q. e. ἐκκήρυκτος (v. l. 41) ab ex et praedicare (i. ἐκκηρύσσω) fictum. qui de munere et ordine eccles. expulsus est, excommunicatus: Canon. Turner II 1 p. 26a si ... voluerint resultare eis, qui ibidem sunt constituti episcopi, expelli eos censemus et de ordine presbyterii et fieri -os (expraedicatores l. v.; gr. Mansi 2 p. 250med. ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίγνεσθαι αὐτοὺς ἐκκηρύκτους). Meyer.

expraefectus, -ī m. vox per hypostasin q. d. orta, cf. exconsul. [l. v. falsa Conc.S II 2, 1 p. 15, 8; recte: Florentinus ex praefectis dixit.] qui fuit praefectus: Symm. epist. 7, 126 Rufini -i urbis (urbi l. v.) filias. Ps. Avg. quaest. test. II nov. 2, 31 p. 436, 26 qui -us dicendus est. Pallad. hist. mon. I 42 p. 328C Rufini ... -i sororem (gr. p. 148, 16 τοῦ ἀπὸ ἐπάρχων. sic gr. etiam p. 155, 11, cui loco I 49 p. 333A Severi -i filio respondet).

[**expraemo** v. exprimo.] [**expraetor** v. ex et praetor.]
[**exp[r]ānsus** corr. Gothofredus Tert. nat. 1, 8, 7 p. 72, 12.]
expremo v. exprimo. K.
expressē v. p. 1795, 79.

***expressim** adv. ab exprimere. maxime in sermone ICtorum: i. q. aperte, specialiter: Vlp. dig. 18, 4, 2, 13 si ... nihil -m inter eos convenit eqs. Pavl. dig. 46, 3, 98, 5 si hoc ipsum -m agebatur, ut eqs. Mod. dig. 49, 1, 19 si -m sententia contra iuris rigorem data fuerit (syn. specialiter). Conc.S I 3 vers. Tur. p. 19, 23 probatus est aperte dicens transgressor: ... habet enim -m eqs. (gr. I 1, 1 p. 102, 8 ῥητῶς, item: p. 39, 27 refutabat tres subsistentias dicere -m). II 3, 1 p. 138, 24 si haec vera sunt, -m et cum dei timore dicite (gr. II 1, 1 p. 154, 35 μετὰ ἀκριβείας). Cod. Iust. 5, 13, 1, 13b nisi -m extraneus sibi dotem reddi pactus fuerit. 6, 40, 3, 1 -m sancimus legem Iuliam. 6, 51, 1, 11c nisi testator apertissime et -m disposuerit. 7, 51, 6 sive hoc ipsum -m principalibus dispositionibus vel adfatibus insertum sive praetermissum sit. 9, 23, 6 (a. 290) cum proponas dominum ... suis litteris tuam libertatem -m agnovisse. al. cf. expresse p. 1795, 79.

***expressio**, -ōnis f. ab exprimere. scribitur -praess-: p. 1781, 62. Gloss. II 266, 13 δακτυλίου ἐκτύπωμα. legitur ap. Vitr. et praeterea inde a Tert., inprimis ap. Ambr. et Avg. [l. v.: p. 1780, 11. e coni.: Cael. Avr. acut. 3, 21, 217 cum vino ultimae -is (ed. Lugd. 1566, depressionis trad.). dub.: Cod. Theod. 11, 2, 3 vinum, quod sollemnis -o (codd.; expensio Haenel, expectatio Mommsen, minus prob.) popularibus commodis ex provincialium collectione desiderat.]

I active (at v. p. 1780, 32): A spectatur actio vel modus exprimendi: 1 fere i. q. egestio: a vi genuina: α spiritus, animae: Vitr. 9, 8, 4 ex tractu caeli et -bus spiritus ⟨sonitus⟩ vocesque nasci. Tert. anim. 53, 6 p. 386, 22 anima exprimitur de concretione carnis et ipsa -e colatur. β liquidorum: Pallad. 7, 7, 3 mel ... quod ante -em secundam ... profluxerit (Avg. serm. ed. Denis 1, 3 p. 820fin.). Hier. in Soph. 3, 19 p. 1386A -em ... vini et olei (Caes. Arel. serm. 107, 2 p. 426, 7 [alleg.] uva, quae in ligno crucis pependit, cuius vinum ... passionis -e profluxit). nota in serm. med.: Cael. Avr. chron. 2, 10, 122 alii quattuor differentias fluoris sanguinis posuerunt adicientes -is sive sudationis (saepius. cf. 123 exprimi ... sanguinem sive excludi per venarum latera). γ fructuum: Avg. serm. 207, 2 p. 1043fin. -e pomorum (210, 9, 11 p. 1503init.). Max. Tavr. hom. 79 p. 423A uvarum -e vinum funditur (Cassiod. in psalm. 80 praef. p. 585C). b translate: fere i. q. coactus: Don. Ter. Andr. 147 officium patris et ... -o probationis. Max. Tavr. serm. 61 p. 655B -e sui nominis.

2 fere i. q. conformatio: a in artibus fabrilibus (vi genuina vigente; in imag. de anima humana l. 11): Tert. anim. 9, 8 p. 312, 1 corpulentia animae ex densatione solidata est et effigies -e (ex impressione A) formata. Clavd. Don. Aen. 6, 850 p. 614, 9 'mollius' dixit, ut in duro aere talis figurarum esset -o, ut eqs. Hesych. in lev. 9, 1 p. 889C sicut ... imago ... depingitur ... aut in aere exprimitur, et non ... aperta in initio operationis ... aeris -o est eqs. Cod. Theod. 9, 22, 1 nec ... solidus, qui maiore habitu faciei extenditur, maioris est pretii aut qui angustiore -e concluditur, minoris valere credendus est.

b in arte litteraria et de ceteris omnibus quae per verba, sermonem effinguntur: α usu generali: (I) fere i. q. prolatio, via et ratio qua quis verba concinnat: Pomp. gramm. V 279, 19 sensus verus est, -o non est plena. Ambr. epist. 5, 5 p. 893A non minima ... in tuis litteris tentatae -is verecundia est. fid. 3, 10, 66 virum ... nominare superfluum fuit, quem iam carnis -e signaverat. Avg. c. Faust. 16, 19 p. 461, 23 res perducta est usque ad nominis -em. Maximin. Aug. coll. c. Max. 13 p. 718init. quodsi aut litteraria arte usus aut -e (exposit- vix recte ed. Lov.) spiritus sui quisque commentator concinnet verba quae non continent sanctae scripturae. Greg. M. moral. 9, 101 p. 915C quod si approbare testimoniis in sua -e non possumus, superest ergo ut e diverso doceamus. Theod. Mops. in Eph. 3, 5 p. 155, 2 multam habent obscuritatem ob sermonum compendiosam -em eqs. (II) fere i. q. elocutio (tam de verbo singulo [sc. passive, cf. p. 1781, 46] quam de ratione eloquendi. fere i. q. allocutio? l. 40): Don. Ter. Hec. 214 τὸ 'mulier' ἔμφασιν malitiae habet et omnino -o consuetudinis est ad indignationem. Eun. 67 -o ad αὔξησιν ducens. Mar. Victorin. ad Iust. 15 p. 1008A Attici oris -o dicentis ἀγαθὸς δαίμων (pro daemon ... bonus). Ambr. patr. 5, 26 p. 139, 15 Latina -o 'liberationem' significet. Avg. in euang. Ioh. 19, 17fin. p. 1554 -e 'processionis de monumentis'. Favst. Rei. spir. 1, 13 p. 128, 19. Evgraph. Ter. Eun. 899 'dare' proprium verbum est et familiare ad -em eqs. fere i. q. allocutio?: Ambr. epist. 20, 28 p. 1002B speciali -e ... praepositus cubiculi mandare mihi ausus est: eqs. (III) fere i. q. expositio, descriptio, demonstratio, explicatio sim.: rerum incorporearum: Chalc. comm. 247 p. 280, 19 quae sit in his verbis Platonis ... comprehensio atque -o, consideremus. Mar. Victorin. rhet. p. 282, 21 alter (sc. locus communis) ipsius inutilitatis et turpitudinis -o cum indignatione (cf. Avg. rhet. 16 p. 147, 5 est in his locis comm. non probatio criminis, sed ut in expressum atque evidens facinus -o). Serv. Aen. 6, 474 -o rei supra dictae (Avg. cons. euang. 1, 31, 48 p. 51, 16 evidentiam -emque rerum et praedictarum et impletarum). Clavd. Don. Aen. 5, 480 p. 478, 14 -o facti. 5, 730 p. 509, 10 in -e naturae Italae gentis et morum (Ambr. hex. 3, 4, 17 p. 71, 8 'arida' ... -o naturae est, 'terra' appellatio ... simplex). Ambr. Hel. 20, 73 p. 456, 10 talium -e sermonum (cf. Conc.S I 5 p. 203, 21 quod ... in -e summa noster sermo vincatur, non negabo). in Luc. prol. 8 p. 9, 15 potentiae ... divinae. al. Avg. de serm. dom. 1, 8, 20 p. 1239med. vehemens -o perfectionis. al. rerum corporearum: Serv. georg. 3, 426 ad -em generis serpentis posuit. Clavd. Don. Aen. 3, 665 p. 348, 13 mira monstri descriptio et immensae proceritatis -o. Ambr. Cain et Ab. 1, 2, 9 p. 345, 4 in euangelio tumulus summa -e describitur. Avg. cons. euang. 2, 80, 157 p. 266, 6 'in tali ... domo' cum -e loci et designatione domus posset intellegi. hominis: Greg. M. past. 3, 32 p. 115B beati viri -e. (IV) fere i. q. significatio (c. not. auctionis, ἐμφάσεως, hic illic de -is vi et pondere): Mar. Victorin. in Eph. 1, 21 p. 1251C nomina ... fingi potuerunt ad -em earum rerum, quas intellegentes cepimus. Syagr. reg. 7 p. 151, 5 cum dicuntur virtutes, dominationes, sedes, potestates, honorum -o est (syn. significatio). Ambr. epist. 33, 3 p. 1072B (pendet acc. c. inf.). Ioseph 3, 14 p. 81, 3 -em dei summi. 3, 14 p. 82, 1. Macr. exc. gramm. V 626, 14 non est in posterioribus verbis frequentativis maior quam in prioribus frequentationis -o. nota per adi. vim auctionis illustrari: Mar. Victorin. adv. Arrium 2, 12 p. 1098init. verbum Graecum (ὁμοούσιον) ... magna -e magnaque brevitate utrumque concludit. Ambr. in psalm. 1, 44 p. 37, 16 plenior ... verbi ... -o fit. Macr. somn. 2, 16, 23 quanta sit ... vocabuli ... -o ... facile repperies. Mvtian. Chrysost. hom. 13, 1 p. 321med. quod dixit 'quid adhuc necessarium?' multam habet -em (gr. p. 102 πολλὴν ἔμφασιν ἔχει).

β vi technica: (I) i. q. ἠθοποιία: Ps. Ivl. Rvf. schem. dian. 13 p. 62, 24 ἠθοποιία ... Latine dicitur figuratio vel -o. Don. Ter. Hec. 439 moralis -o pigritiae in tot excusationibus posita est (Phorm. 152). (II) i. q. amplificatio: Serv. Aen. 10, 153 est superioris versus -o: nam edocet eqs. fere i. q. elatio: Virg. gramm. epist. 4 p. 157, 8 v. p. 1781, 83. (III) i. q. definitio (cf. p. 1790, 19): Ambr. spir. 3, 14, 103 p. 801A quid -em quaerimus vocis? virg. 1, 5, 20

[Oellacher †]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

virginitatis. CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 31A catholici nominis evidens -o. ⓔ *i. q. figura rhet. q. e. διατύπωσις (syn. Mart. Cap. 5, 524* descriptio vel deformatio): CASSIOD. in psalm. 30, 11 p. 210C figura diatyposis ... Latine dicitur -o, ubi rebus personisve subiectis et formae ipsae et habitus exprimuntur (90, 1 p. 650D. 125, 4 p. 925C).

c *in arte scaenica et de ceteris quae vel agendo et gestu vel repraesentando ante oculos ponuntur: α in scaena:* SCHOL. Hor. ars 320 fabula *morata* opportunitate personarum inductarum et -e morum, quamvis sit sine arte, ... plus placet *eqs.* EVGRAPH. Ter. Eun. 236 miserorum -o his modis ... impletur: vultu, habitu corporis atque vestitu. *β fere i. q. repraesentatio, praefiguratio sim.:* ① *rerum incorporalium, redemptoris:* AMBR. epist. 46, 6 p. 1147B quid est in dei forma, nisi in plenitudine divinitatis, in illa perfectionis divinae -e? fug. saec. 4, 22 p. 182, 13 non ... erat apud eum (*sc. Laban*) imago, sed veritas, non effigies ignaviae, sed solida forma iustitiae et vivae virtutis -o intellegibilis. spir. 3, 14, 103 p. 801A *in trinitate* -em cernimus unitatis. GREG. M. moral. 23, 2 p. 251D Iob ... passionem *domini* ... prophetavit, cum in dictis factisque suis -i redemptoris innititur. ⓘ *somniorum, visuum, fere i. q. visio:* AVG. gen. ad litt. 12, 15 p. 400, 15 imagines rerum corporalium ... si tanta -e praesentarentur in somnis, quanta praesentantur corpora vigilantibus (*antea:* admonentur ... et exprimuntur. *cf. ibid.* p. 401, 2. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 369C saepenumero qualitatibus corporalium affectionum somniorum praefiguratur -o [*gr. p. 172D ἡ τῶν ἐνυπνίων κατάστασις ἀνατυποῦται*]). 12, 32 p. 427, 10 corporalis -o soluti (*sc. Petri*) de vinculis.

d *in rebus naturalibus:* -o: *α variarum rerum corporearum:* Ps. AVG. serm. 161, 4 p. 2063p. med. (*de Thoma incredulo*) ut manifestarum praesens -o cicatricum crucifixi corporis faceret fidem. VINDIC. med. 16 secundo mense -o est corporis (*sc. infantis in utero. seq.* formatum est). *adde de incarnatione Christi:* MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 36, 25 ut sit ... dominus ... carnis -o. *β soni vel verbi, fere i. q. pronuntiatio:* MAR. VICTORIN. gramm. VI 33, 14 consonantibus, quae sibi vocis sonore atque ipsa oris -e sunt proximae. CONSENT. gramm. p. 15, 17 N. Graeci exilius hanc (*sc.* 'i' *litteram*) proferunt, adeo -i eius tenui studentes. AMBR. hex. 6, 9, 66 dentium vallum, quo conficitur cibus et plenae fit vocis -o (GREG. M. moral. 2, 8 p. 559A). AVG. c. Faust. 22, 79 p. 682, 5 gestu corporis et -e verborum. MART. CAP. 9, 965 modulatio est soni multiplicis -o.

B *i. q. machina, quae exprimit:* VITR. 9, 8, 4 *Ctesibius* aquarum -es automatopoetasque machinas ... explicuit (10, 7, 5). 10, 1, 1 cum spiritus est (*v. app. crit.*) -bus impulsus, ut plagae vocesque ὀργανικῶς exprimantur (*cf. p. 1784, 64*).

II *passive (v. et p. 1780, 32): de rebus quomodocumque expressis:* A *de sucis expressis, cf. gr. πίεσμα (in imag. v. l. 50):* AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 8, 3 opobalsamum -o dicitur. HIER. epist. 125, 6, 1 ut eloquentiae torcularia non verborum pampinis, sed sensuum quasi uvarum -bus redundarent (DIOSC. 5, 54 multi ... pro aqua -e vinacie mittunt; *gr. 5, 32 στεμφύλων ἀποβρέγματος*). DIOSC. 1, 66 stacten multi vocant -em recentis murrae (*gr. 1, 60 σμύρνης τὸ λιπαρὸν κεκομμένης μεθ' ὕδατος ὀλίγου ἀποτεθλιμμένης*). CASS. FEL. 16 p. 23, 11 myrobalani piesmatos, id est -is.

B *in artibus et operibus fabrilibus:* 1 *in architectura:* a *de aquarum ductionibus, i. q. substructio ad libratam planitiem facta (syn.* expressus, *v. p. 1782, 1. opp.* decursus): VITR. 1, 1, 7 (*antea:* in aquarum ductionibus) incursibus ... et circumitionibus et librata planitie -bus spiritus naturales ... fiunt. 8, 6, 7 castella neque in decursu neque in ventris planitia neque in -bus neque ... in vallibus, sed in perpetua ⟨fiant⟩ aequalitate. 8, 6, 8 *tubulus* primus -is. 8, 6, 9 librata planitia tubulorum ad decursus et -es (-praess- *H*) non tolletur. b *i. q. pars ea vel margo quae e pariete eminet:* VITR. 4, 4, 4 circum coagmenta et cubilia eminentes -es. 7, 3, 10 tectoria abacorum et speculorum divisionibus circa se prominentes habent -es.

2 *i. q. imago nummorum:* AVG. serm. 90, 10 p. 566p. med. 'ostendite mihi numisma census', id est -em imaginis et superscriptionem. ANON. de mach. bell. 1 *antiquissimi reges in aeris usum (sc. ad nummos cudendos) adsciscebant* excultam politius terram et igne solidatam, certis quoque -bus figuratam, auro argentoque reposito. *gemmarum: v. p. 1779, 69.*

ἐκφωνῶ exclamo **expresso** exprimo GLOSS. II 293, 51 (*a p. p. p.* expressus, *sc. intentive*).

expressor, -ōris *m.* *ab* exprimere. *qui exprimit: verbis:* TERT. apol. 46, 18 veritatis interpolator et integrator et -r ([*P, om. F*]. AVIEN. ora 38 -r efficax stili et veritatis). *formis: i. q. artifex argentarius (cf. p. 1273, 65):* AVG. in psalm. 54, 22 p. 643init. exclusores, id est, ex quadam confusione massae, formae -es. *deriv.:* expressorius.

adverbium in duas partes dividunt, unam prisco nomine 'adverbium' vocantes, alteram **expressōrium.** etenim adverbia quae nominibus vel aliis adverbiis applicamus, non tam adiunctionem solitam quam sensuum expressionem (*cf. p. 1780, 83*) significant VIRG. gramm. epist. 4 p. 157, 6. *ab* expressor.

expressus, (-ūs) *m.* *ab* exprimere. *i. q. expressio (v. p. 1781, 57):* VITR. 8, 6, 6 decursus et circumductiones et ventres et -us (*edd.*, expressis, -praessis *trad.*) hac ratione possunt fieri. *Oellacher †.*

exprētus, -a, -um. *dub. etym. et interpr.; cf. Walde-Hofmann*3 *s. v., ubi plura, et Ernout, comm. ad* PLAVT. Bacch. 446. PLAVT. Bacch. 446 it magister quasi lucerna uncto -us linteo (*i. q. consumptus, paene exstinctus, tamquam lucerna olei expers, sc. cuius linamento oleum deficit? aliter sc.* ⟨f⟩uncto, *Niedermann in plagulis*). PAVL. FEST. p. 79 -a antiqui dicebant quasi expertia habita. GLOSS.L I Ansil. EX 1044 -a valde consumpta.

nullus originarius inquilinus servus vel colonus ad clericale munus accedat, ... non corporatus urbis ..., non curialis, non **exprimārius** (*vel* -ios *codd.*; exprimario *vel* ex prim- *edd.*), non aurarius NOVELL. Valent. 35, 3 (*cf. ibid. 35, 5* de expressis urbium ministeriis). *est nomen magistratus: qui primarius curiarum fuit (cf. Cod. Theod. 12, 1, 39). ab* ex *et* primarius *per hypostasin q. d. formatum.*

ἔκφρασις **exprimātio** GLOSS. II 293, 47 (expressio *l. v.*). *K.*

***exprimo,** -pressi, -pressum, -ere. *ab* ex *et* premere. *scribitur:* -prem- (*ex recompos.?*): CHIRON 476. 550. 811 ORIBAS. syn. 1, 19, 1 La p. 65, 5. *v. et l. 25. 79. p. 1783, 21. 26. 1792, 68 sqq. et al.* -praem-: THEOD. MOPS. in psalm. 1, 1 p. 4, 3 -praemere. 9, 25 p. 58, 3 -praemitur. 2, 11 p. 16, 5 -praesit. 11, 8 p. 73, 11 -praeserat. *et al.* *de formis:* CHAR. gramm. p. 477, 6 B. *inter verba coniug. III*ae. -prement (*praes.*): *v. p. 1792, 70.* NOT. Tir. 24, 7 -premit. 24, 17 -ssit. *de notione:* PAVL. FEST. p. 80 exurgentes -entes. SYNON. Cic. p. 429, 32 B. imitatur, depingit, adsimulat, adumbrat, -it, reddit, repraesentat. GLOSS.L I Ansil. EX 1045 aperit. 1046 exsiccat. V Aa E 999 -am eos adfligam eos. V Abba EX 129 -ssit explanavit. II Philox. EX 153 -itur προτίθεται, προφέρεται. 154 -ssum est διατετύπωται, ἐκτέθειται. GLOSS. configo, exclamo, effor, elido, expresso, loquor. ἐκθλίβω, ἐκπιέζω, (ἐκ)φθέγγομαι, ἐκφράζω, ἐκφωνῶ, σαφηνίζω. *de usu: reflexive v. p. 1793, 33. legitur inde a* NAEV., PLAVTO, TER., LVCIL., CATONE; *deest e. g. ap.* VERG., PROP. [*val.* sprimeare, *it.* spremere, *francog.* épreindre. *M.-L.*]

[*lect. var.:* CIC. de orat. 1, 17 omnis vis ratioque dicendi ... -enda (*J*, -prom- *cett.*). 3, 158 verbis -i (*J*, exponi *cett.*). PLIN. nat. 26, 116 si quis medullam e caule -at (*Er*, eximat *cett.*). *loci dubiae interpret. (cf. etiam p. 1784, 67. 1785, 19. 37) et corrupti:* CIC. Caecin. 49 iura non utilitate communi, sed litteris -is (*codd.*, exquiris *Müller*, expendis *Francken*). CIC. Rab. perd. 7 oratio esto -enda (*codd.*, expromenda *Manutius*). SEN. nat. 3, 18, 1. epist. 122, 8 florem ... -unt (*q*, primunt *p*, *al.; an* 'promunt' *? Hense*). TERT. anim. 46, 1 p. 375, 4 urgemur de somniorum retractatu ... -ere (*codd.*, expromere *Oehler*). HEGES. 1, 37, 5 p. 76, 10 Iosephus ... studio proditionis ... mandatum -it (*codd.*, expromit *probab. Ussani; gr. 1, 441 ἐκφέρει* [*ἐκφαίνει l. v.*]). *v. et l. 37. 57 et s.* expromere. TAC. dial. 10, 8. INSCR. christ. Diehl 270 (= CE 1384), 4 (*a. 562*) eximia de laude satis nunc -e erat (-i *aut* -ere erat *vel* -bat *Buecheler*) tempus. *e versione falsa:* PLIN. nat. 23, 93 *malobathrum* vino -ssum (*gr. Diosc. 1, 12 ἀναζεσθὲν ἐν οἴνῳ, unde Mayhoff* in vino excoctum). ITALA Sirach 6, 36 (Ps. Aug. spec. 39 p. 472, 14) gradus ostiorum illius -at pes tuus (*ἐκτριβέτω* [*per errorem legit, ut vid., ἐκθλιβέτω*], *Vulg.* exterat). *ex coni. plus vel minus certis:* CIC. Tim. 34 cetera ... usque ad temporis ortum -ssa (*vix prob. Henr. Stephanus*, impressa *codd., gr. 39*E *ἀπείργαστο*). CALP. ecl. 4, 77 -e, qui *eqs.* (*coni. Leo, alii aliter*, et preme, prome *codd.*). PLIN. nat. 10, 148 oculi -ssi (*Mayhoff dubitanter in schedis* [*cf. p. 1785, 37*], compressi *codd.*). QVINT. inst. 12, 10, 63 -ssurus in Vlixe facundiam (*Seyffert*, regressurus, regressus *codd.*).]

PARS PRIMA

i. q. alqd. ex aliqua re ***premendo egerere:***

I *obi. est* **unde** *alqd.* -*atur: i. q. viribus corporis vel machinationibus alqd. ita premere, ut liquorem quendam effundat (manducando p. 1783, 12; sugendo p. 1783, 58, cf. p. 1783, 9):*

A *quae ad cibum (medicamenta sim.) pertinent:* 1 *fructus, herbas sim.:* a *olivas sim.:* CATO agr. 117 *olearius oleas albas* -at (PLIN. nat. 12, 130). COLVM. 12, 49, 1 pauseam ... maceratam -e. 12, 51, 2 intrita oliva ... fisco includitur et prelo subicitur, ut ... -atur (12, 52, 10 *al.*). 12, 52, 10 postea ... debebunt ... sampsae -i (*al.*). b *uvas sim.:* CATO agr. 153 *fiscinas olearias* faecis impleto sub prelumque subdito -itoque. VARRO rust. 1, 54, 3 -ssi acinorum folliculi. TIB. 1, 7, 36 -ssa ... uva ... pedibus (COLVM. 10, 44 autumnus ... musto spumantes -et uvas. VVLG. gen. 40, 11 -ssi in calicem, *v. l. 80*). COLVM. 12, 26, 1 vinacea torculis (*aliter p. 1783, 66*). PLIN. nat. 18, 318 faeces. VITA Cypr. 2, 9 vindemiam de novellis scrobibus -ssit. PASS. Matth. 25 p. 253, 26 butrones ... -emite ... in calicem (*ἀποθλίψαντες*). *al.* c *cetera:* VITR. 7, 14, 1 violam aridam ... cum aqua ... coiciunt ⟨in⟩ linteum et inde manibus -entes recipiunt *sucum.* CELS. 5, 25, 4A ubi iam bene *papaveris silvestris* manipellus is coctus est, ibidem -ssus *eqs.* (*v. Lyngby, Textkr. Stud., Göteborg 1931, p. 72.* *cf.* SCRIB. LARG. 73 papaveris silvatici ...

[*Oellacher †*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-untur capita). Colvm. 6, 33, 1 semine ... pastinacae pinsito et per linteum super oculos -sso (*inde* Pelagon. 437; *Hippiatr. gr. I p. 74, 3. II p. 62, 6 στάζε*). 9, 13, 8 amelli radix ... cum vetere ... vino decocta -itur. 12, 7, 3 *fructus* pondere imposito -untur. 12, 38, 6 *bacas* fiscello lineo inclusas -ito. 12, 57, 1 semen sinapis ... bene lotum ... manibus -ssum. *al.* Plin. nat. 14, 103 *nuclei pinei* musto madidi -untur. *al.* Pallad. 4, 10, 10 *malorum Punicorum* grana matura ... in coclea -es (*cf. gr. Geopon. 8, 29 ἐκπιέσας ἐν κοχλίῳ*). Cael. Avr. chron. 2, 13, 168 lentisci comas. 2, 13, 169 māla exsucamus, quo -ssa ultimum ... sucum dimittant. Drac. Romul. 9, 159 herbas. *et al.*

2 *favos, caseum, panem, cibum (manducando l. 12) sim.*: Lvcr. 4, 618 sucum sentimus in ore, cibum cum mandendo -imus, ceu plenam spongiam aquai siquis forte manu premere ... coëpit. Ov. fast. 4, 152 sumere ... -ssis mella liquata favis (*cf.* Colvm. 9, 15, 13. 9, 16, 1 Plin. nat. 21, 83). Colvm. 8, 11, 14 caseus mollis vehementer -ssus (Pallad. 1, 28, 5 recens, ... -ssus). Lvcan. 4, 310 *sitientis militis* manus ... glebas -it ora super. Apic. 4, 116 panem ex posca maceratum -es.

B *partes corporis, comas, ulcera sim. (fere i. q. mulgere l. 22. de hominibus in imag. et transl. l. 27)*: Ov. ars 3, 224 nuda Venus madidas -it (-prem- *R*) imbre comas. Cels. 7, 19, 7 ab inferiore parte -ere moderate scrotum. Colvm. 6, 21, 2 ubera (Pallad. hist. mon. I 6 p. 272B labia ferinis uberibus in os meum -ssurus apposui; *gr. Butler p. 51, 2 θηλάσας*). 6, 34, 1 suppuratio ... -ssa (*cf.* Chiron 476 loca eminentiora, quae videntur vesicae similes esse, ... digitis -emis, ita ut decarnes [Veg. mulom. 2, 70, 1]). Mart. 7, 37, 3 -ret ... rorantem frigore nasum. *nota (v. l. 20)*: Svet. Vesp. 16, 2 *Vespasianus procuratoribus* pro spongiis dicebatur uti, quod quasi et siccos madefaceret et -ret umentes. Amm. 30, 5, 6 flagitantium (*sc. vectigalia*) ministrorum amaritudine quidam (*i. optimates*) -ssi.

C *varias res: penicillum, linteola, spongias, vellera, lanam sim.*: 1 *apud medicos*: Cels. 2, 10, 18 -sso ex aqua frigida penicillo (Scrib. Larg. 142). 4, 2, 6 *capiti* spongiam ... imponere subinde in aqua frigida -ssam (4, 31, 6. Scrib. Larg. 20 *oculos* ex aqua ... calidissima spongeis -ssis vaporare [Cael. Avr. acut. 2, 19, 113 ex ferventi aqua; *Hippocr. π. διαίτ. ὀξ. 21 ἐκπεπιεσμένος*]. Plin. nat. 31, 128 aqua perfusae -ssaeque inter duas tabulas. *et passim*). 5, 28, 3E oleae folia ... linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene -sso. Scrib. Larg. 161 lanam sucidam (Plin. nat. 29, 31 *lana* ex vino ... -ssa. Cael. Avr. acut. 1, 9, 66).

2 *in cetero usu*: Vvlg. iud. 6, 38 -sso vellere concham rore implevit (Pallad. 9, 8, 6 vellus lanae ..., si tantum colligit umoris, ut ... fundat -ssum. Sidon. carm. 16, 14). Rvfin. hist. 2, 23, 18 fullo arrepto fuste, in quo res -ere solent *eqs.* (*gr. τὸ ξύλον, ἐν ᾧ ἀποπιέζει τὰ ἱμάτια*).

II *obi. est quod -itur: i. q. alqd. magis vel minus violenter ex aliqua re premendo educere*: A *cum ea notione praep. q. e.* **foras**: 1 *ex rebus*: a *usu generali*: α *aliquid fere liquidum (sim. firmum l. 66)*: (I) *ex herbis, fructibus, cibis sim. (ex torculari l. 68): liquores varios (paulo aliter l. 56)*: Lvcil. 947 austerissimarum herbarum sucos -bat (Cato agr. 157, 16. Cels. 3, 18, 9 ex utraque *herba*. Cvrt. 7, 4, 23 ex sesama. Petron. 88, 3 herbarum ... sucos Democritus -ssit [*sc. examinandos. cf. p. 1787, 23*]. Plin. nat. 21, 127 e flore. 23, 70. 23, 132 *al.*). Cato agr. 87 -ito cremorem in patinam (*cf.* Apic. 8, 372 *massam coquinariam* [*v. l. 52*] *per fistulam* -es in aurem suis). Lvcr. 4, 620 inde (*i. e cibis*) quod (*i. sucum*) -imus per caulas omne palati diditur. Cels. 6, 7, 1D umor ex ... nucibus. Colvm. 12, 11, 1 aqua *ex favis*. Flor. epit. 4, 12, 50 *venenum* ex arboribus taxeis -itur. *al.* *certos: vinum sim.*: Varro rust. 1, 54, 2 *uvarum* scopi ... subiciendi sub prelum, ut siquid reliqui habeant musti, -atur in eundem lacum (*ibid. iterum.* Colvm. 12, 26, 2 Mart. 12, 113, 2). frg. Non. p. 551, 27 muriolam nominabant, quod ex uvis -ssum erat passum. Cels. 4, 26, 6 *ex myrti bacis* vinum -ere (Plin. nat. 6, 161 palmis. 14, 86 faecibus. *et passim*). Colvm. 11, 2, 69 cum -eris vinacea (*i. grana, v. l. 50*), quae acinis celantur (Pallad. 10, 11, 1. *aliter p. 1782, 77*). *huc add.*: Vvlg. Agg. 2, 17 intraretis ad torcular (ὑπολήνιον), ut -retis quinquaginta lagenas (*ex versione libera; hebr. enim et gr. praebent* חָשֹׂף *et ἐξαντλῆσαι = exhaurire*). *oleum sim.*: Varro rust. 1, 64 amurca ... ex olea -ssa (Colvm. 12, 52, 13 Plin. nat. 15, 23 Avg. civ. 1, 8 p. 13, 31 D. *cf.* Colvm. 1, 6, 24 oleis -ssa amurcae sanies). Plin. nat. 6, 161 oleum sesamae (12, 101). 15, 25. 15, 26. *et al.* *serum*: Colvm. 7, 8, 4 cum ... solidior caseus factus est, pondera superponunt, quibus -atur serum. Plin. nat. 28, 230 *al.* (II) *ex variis rebus (ex velleribus, spongiis, purpura, glebis)*: Vitr. 8, 1, 5 si de eo (*i. vellere lanae*) aqua -ssa erit (Plin. nat. 31, 70 *velleribus* dulcis umor -itur). Plin. nat. 31, 124 *spongias* contrahi ... -entes *umorem* (Mart. 14, 144, 2 spongea ... -sso cum levis imbre tumet). Cet. Fav. 27 p. 306, 23 glebae ... argenti vivi guttas -unt (*cf.* p. 307, 6). Cassiod. var. 12, 4, 4 liquores ... a purpura ... -ssi.

β *varias res corp. (rarius incorp. e. g. p. 1784, 21. 28. 64. 67)*: (I) *fere i. q. protrudere, emittere*: Ⓐ *quae naturaliter extorquentur, foras emittuntur (cf. p. 1787, 10. hic illic de iis quae nisu formante a natura ipsa procreata educuntur)*: *fulmina, tonitrua sim.*: Cic. div. 2, 44 si ... nubium conflictu ardor -ssus se emiserit, id esse fulmen (Lvcan. 1, 151 -ssum ventis per nubila fulmen [Schol. Lucan. ed. Web. *ad l.* '-ssum' i. compulsum exire]. *cf.* Sen. nat. 2, 12, 6 vis -ssi spiritus ignis est, qui fulgurationis nomen habet). Lvcr. 6, 328 ubi non potuit nubes capere impetis auctum -itur vis (*sc. fulminis*). Sen. nat. 2, 12, 5 spiritus ..., quem ... -i collisis nubibus dixi, tonitruum facit (2, 54, 3 tonitrua hic spiritus -it). *flammas, ignes*: Lvcr. 2, 203 flammae ... per auras aëris -ssae. 5, 1098 -itur validis exstrictis viribus ignis (Germ. frg. 3, 25. Sen. nat. 1, 15, 2 ignem ... usque in sidera. 2, 26, 9 *al.*). Sen. nat. 7, 5, 1 faces et trabes (*sc. caelestes*) -i turbine. *semina corporum, elementa, ἄτομα*: Lvcr. 5, 453 *terrae corpora* quanto magis inter se perplexa coibant, tam magis -ssēre ea, quae mare sidera solem lunamque efficerent. 5, 487 -ssus salsus de corpore *terrae* sudor augebat mare. 6, 181 *ventus* dissipat ardoris quasi per vim -ssa ... semina (6, 211. 6, 275. 6, 867 ut *terra* tamquam compressa manu sit, -at in fontem ... semina ... ignis). Sen. nat. 7, 8, 4 terrena umidaque ... ex humili in altum -ere. Apvl. apol. 15 (*de atomis Epicuri*) *imagines* a corporibus manantes cum ... illisae reflectantur et retro -ssae contraversim respondeant. *nebulas, calores, flatus*: Lvcr. 6, 478 surgere de terra nebulas aestumque videmus, quae ... hinc ita sursum -ssa feruntur (*cf.* Amm. 22, 15, 5 nubes). 6, 847 ut *terra* coeundo -at in puteos ... calorem. Vitr. 1, 6, 2 *ventus nascitur*, cum fervor offendit umorem et impetus factionis -it vim [spiritus] flatus (*cf.* 1, 6, 11 sol ... -it aurarum antelucano spiritu flatus. Sen. nat. 5, 8, 1 flatus [*i. ἐγκολπία*] ... -itur aliquo et in unam partem procedit). *latratus, mugitus*: Sall. hist. frg. 4, 27 collisi ibi (*sc. ad Scyllam*) fluctus latratus videntur -ere. Apvl. mund. 18 audiuntur mugitus interioribus gemitibus -ssi ([*Kroll*, -ssis ω]. *gr. π. κόσμ. p. 396a, 14 γίνεται μύκημα γῆς eqs.*). *aquas, imbres, mare, amnes, fontes sim.*: Ov. ars 1, 82 Appias *nympha* -ssis aëra pulsat aquis (Hier. vita Hilar. 31 p. 45A mons ... ad radices suas aquas -it. *al.*). Sen. nat. 3, 10, 5 *terra umorem.* 6, 4, 1 *terra* nunc amnes ... convertat introrsum, nunc novos -at. Val. Fl. 4, 660 flamma -sso bis fulsit in imbri (Apvl. mund. 9 imber -itur, cum inter se urguentur nubium densitates [*gr. π. κόσμ. 4 p. 394a, 28 γίνεται ... κατ' ἐμπιεσμὸν νέφους*]. Avien. Arat. 1424. *cf.* Diff. Suet. p. 314, 14 *pluviam* pulsu violento -unt e nubibus venti; nimbus ... erumpit *eqs.*). Plin. epist. 8, 8, 2 subter *collem* exit fons et -itur pluribus venis (Prob. Verg. georg. 3, 10 *in Heliconis* vertice Musius fons -ssus dicitur ungulā Pegasi). *quae ad vites, arbores pertinent (sucinum l. 47)*: Colvm. 4, 20, 3 iuxta vinculum materiam -it *vitis* (4, 24, 13). Plin. nat. 17, 108 *arboris inoculati* ne biscat nimium rima laxeque capiat, aut ne parum et -at *calamum insitum*. *in imag.*: Cypr. epist. 73, 10 p. 785, 17 ecclesia paradisi instar -ens arbores frugiferas. *de resina qua sucinum fit*: Tac. Germ. 45, 5 quae vicini solis radiis -ssa atque liquentia in proximum mare labuntur. Ⓑ *quae machinationibus quibusdam foras premuntur (cf. et p. 1787, 2 sqq.)*: *aquam, crocum, sanguinem*: Bell. Alex. 6, 1 aquam ex mari rotis ac machinationibus -ere. Vitr. 10, 7, 1 quod (*aquae*) spiritu in catinum est -ssum (*syn.* in altitudinem ... educit. 10, 7, 3 aquam *e catino* ... paenula spiritu -it per fistulam in altitudinem; *syn.* elevari, saliendum). Sen. nat. 2, 16 solemus duabus manibus inter se iunctis aquam concipere et compressa utrimque palma in modum siponis -ere (Plin. nat. 2, 166). Plin. nat. 31, 39 -ssa in altum aut e sublimi deiecta. Frontin. aq. 112 per breves angustias -ssa. *et passim.* Sen. epist. 90, 15 qui invenit quemadmodum in ... altitudinem crocum ... fistulis -at (Fronto p. 145, 1 N. in theatro crocum longe a⟨t⟩que alte -atur). Itala lev. 1, 15 (Lugd.) *sacerdos* -et sanguinem *avis* supra bassem altaris (στραγγιεῖ, *Vulg.* decurrere faciet ... super crepidinem). *sonos diversos*: Vitr. 9, 8, 3 *aërem compressum* extrudens in aërem patentem effusione acuti sonitus -erat claritatem. 10, 1, 1 plagae (*v. p. 1781, 43*) vocesque ὀργανικῶς -antur. Qvint. inst. 1, 10, 25 etiam organis quibus sermo -i non potest, adfici animos (*cf.* 9, 4, 10). Schol. Germ. Bas. p. 84, 5 *Orpheus* tantam mollitudinem (*Robert*, multit- *codd.*) eius (*i. lyrae*) -ssit, ut ... saxa, arbores ferasque mulceret traheretque. Coripp. Ioh. 4, 580 carmina percussis resonent -ssa cicutis. *et al.* *varia*: Vitr. 4, 1, 9 (*de inventione capituli Corinthii*) *acanthi* cauliculi ... crescentes ... ponderis necessitate (*i. tegula imposita*) -ssi flexuras ... facere sunt coacti. Cet. Fav. 27 p. 307, 20 ut ... fumum et fuliginem per *fornaculae* nares in lacusculum -at *resina ardens*.

(II) *fere i. q. premendo laedere, elidere*: Plin. nat. 11, 29 *tuberculum quod in alvo e cella regia eminet* si -atur, non gignuntur *reges apium*.

(III) *fere i. q. exterere (frumenta sim.)*: Vlp. dig. 34, 1, 14, 5 *servitutes* areae tuae ad frumenta ceteraque legumina -enda utendi.

b *speciatim*: *in serm. gramm., fere i. q. litteras vel syllabas eicere (syn. p. 1785, 1), excludere (syn. l. 84. p. 1785, 2. 3)*: Mar. Victorin. gramm. VI 66, 15 ἔκθλιψις ... vel ἐκτριψις fit cum duae inter se dictiones dure concurrentes aliquam pluresve vocalium cum consonanti ... -unt (Consent. gramm. p. 27, 11 N. cum concursus vocum non solum praeterit syllabas, sed excludit et velut -ssas

[Oellacher †]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

strangulatasque diplodit. p. 27, 12 -ens et eiciens, quae ... obstant). CONSENT. gramm. p. 28, 18 N. (*syn.* exclusa). p. 29, 17 vocalis cum M excluditur, quasi -itur de medio vocum.

2 *ex animantibus varias res pressione aliqua foras movere aut vi, necessitate cogente: fere i. q. extorquere, aut non adhibita vi: fere i. q. elicere, emittere:* **a** *sensu corporali:* *α res quas corpus excernit (fere i. q. excludere, expellere):* (I) *umores: lacrimas (fere i. q. excitare):* TER. Eun. 68 falsa lacrimula, quam oculos terendo ... vix vi -erit. SEN. contr. 9, 6, 8 populi lacrimas suis *lacrimis* -ssit. SEN. epist. 99, 18 lacrimas naturalis necessitas -it et ... expellit. 99, 20 aut contineas aut -as. *al. aliter p. 1787, 36.* *saniem sim.*: CELS. 5, 28, 8 -sso pure. 5, 28, 15B ex qua (*i. pusula*) ... quod -itur, umidum est. SEN. Med. 732 serpentium saniem -it (COLVM. 6, 11 -ssa [*cf. adn. crit.*] ... sanie. 8, 5, 22. GELL. 5, 14, 22 conceptam ... saniem volnere intimo -ssi). LVCAN. 4, 729 inrita pestis (*i. sanies serpentis*) -itur. *in imag.*: CYPR. sent. episc. 29 p. 447, 21 de quorum ore virus ... -itur. *sudorem*: SEN. dial. 10, 4, 4 quantum ... *metalla* sudoris -rent *hominibus laborantibus.* *sanguinem*: SEN. contr. 2, 5, 4 corpus abrumpitur -iturque ⟨sanguis⟩ (*add. Gertz*) ipsis vitalibus. SCRIB. LARG. 84 qui constringunt vi magna artus -entes sanguinem venis subiectum *eqs.* PLIN. nat. 7, 144 -ssi ... per aures sanguinis poena. STAT. Theb. 8, 727. CAEL. AVR. chron. 2, 10, 123 -i ... sanguinem sive excludi per venarum latera. *cf.* AVSON. 325, 91 p. 113 P. purpureum ... rorem. *lac (butyrum l. 29)*: PLIN. nat. 28, 133. 28, 189 tepidum ... -ssum aut calefactum. SCHOL. Germ. Bas. p. 104, 8 qui⟨a⟩ ... Saturnus non crederet *Opem* ... ⟨pe⟩perisse, mamillis elatis -isse et ostendisse lactem (*sic*) irata⟨m⟩. VVLG. prov. 30, 33 qui ... fortiter premit ubera ad eliciendum lac, -it butyrum. VINDIC. med. 10 *lac* -it vel excludit uterus per angustias aut meatum. quo -sso *eqs.* (II) *strepitus*: MIN. FEL. 28, 9 strepitus per pudenda corporis -ssos. *sim. stercus*: CAEL. AVR. acut. 3, 17, 165 ex intestinis -ssum per ventrem transiens. *β partes corporis:* (I) *fere i. q. ex corpore extrudere, emittere*: OV. met. 3, 672 Medon *in delphinum se mutans* nigrescere coepit corpore et -sso (*cf. adn. crit.*) spinae curvamine flecti. SEN. Tro. 1116 caput ruptum cerebro penitus -sso. dial. 5, 33, 2 oculi clamore -antur (*sc. irascentis; vix recte Axelson, Neue Sen. Stud. p. 10. syn. 5, 4, 1* exilientibus). COLVM. 6, 26, 2 comprehensos ... testes ferro reserare et -ssos ... recidere (*cf.* 7, 11, 1 testiculi). CYPR. epist. 52, 2 p. 619, 5 abortione properante in parricidium partus -ssus. CAEL. AVR. chron. 2, 11, 128 inspicientibus nobis -ssā (*ex ore*) linguā visu locorum probatur asperitas. SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 457 'pytissando' -ssis labris spuendo.
in imag.: PETRON. 118, 5 *in carminibus faciendis* curandum est, ne sententiae emineant extra corpus orationis -ssae. (II) *alluditur ad t. t. palaestrae q. e. premere fauces (sc. vi praep. perfectiva valente. cf. Cass. Dio 73, 16 ἀποπνίξας)*: TERT. apol. 35, 9 qui faucibus eius (*i. Commodi*) -endis palaestricam exercent. *γ vocem, verba, sonos, litteras (fere i. q. emittere, effundere)*: LVCR. 4, 548 penitus voces cum corpore nostro -imus rectoque foras emittimus ore (PHAEDR. 5, 5, 33 rusticus ... pervellit aurem *porcelli* ... et cum dolore vocem naturae -it. SEN. epist. 56, 2 alipilum ... stridulam vocem ... -entem. QVINT. inst. 11, 3, 104 vox ... inter dentes -ssa. *cf.* PRVD. perist. 10, 931). VITR. 6, 1, 6; *syn.* sonitum vocis faciunt. 6, 1, 8 hominum corpora ... alia ... acutum spiritum aëris -unt [tactu], alia ... gravissimas effundunt sonorum qualitates. CELS. 4, 4 magna vi luctari, ut verba -antur (PLIN. nat. 10, 124 *cornix* contexta verba -ens. QVINT. inst. 1, 2, 7 *puer* nondum prima verba. 11, 3, 54 quo facilius verba ore libero -ret *Demosthenes*. PRVD. perist. 10, 977 non posse inani concavo verba -i. *al.*). PLIN. nat. 11, 174 *lingua hominibus* septimo ... anno sermonem -it. EVGRAPH. Ter. Eun. 231 *senes* fractis vocibus -unt, quae loquantur. *et al.* *litteras*: CIC. de orat. 3, 41 nolo -i litteras putidius, nolo obscurari neglegentius, nolo verba exiliter exanimata exire (off. 1, 133 litterae neque -ssae neque oppressae, ne aut obscurum esset aut putidum, sine contentione vox nec languens nec canora; *antea*: imitatio presse loquentium et leniter). QVINT. inst. 8, 3, 45 littera *M* ... -i nisi labris coeuntibus non potest. 9, 4, 40 *littera M* etiam si scribitur, tamen parum -itur, ut 'multum ille' (VEL. gramm. VII 80, 20). VEL. gramm. VII 65, 13 R litteram -ere (SCAVR. gramm. VII 13, 11 balbi ... R -ere non possunt). VVLG. iud. 12, 6 dic ... 'Scibboleth', quod interpretatur 'spica'. qui respondebat 'Sibboleth' eadem littera 'spicam' -ere non valens. MART. CAP. 3, 261 *littera* C molaribus super linguae extrema appulsis -itur (*syn.* formatur, erumpit, excutitur, exhibetur). *ibid.* Z dentes mortui, dum -itur, imitatur. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 41 certe docendi sunt (*sc. aegrotantes*) unius -endae litterae curam suscipere.
δ signa affectuum, vires sim. (fere i. q. expromere, edere): CATVLL. 42, 17 ruborem ferreo canis (*i. meretricis*) -amus ore (SEN. epist. 11, 7 *actores* ruborem sibi -ere non possunt). LVCR. 3, 495 -itur ... gemitus, quia membra dolore adficiuntur et ... quod semina vocis eliciuntur ([eic- *Lambinus*]. PHAEDR. 4, 21, 22 pretia *avaro* ... gemitum -unt. SEN. epist. 13, 4 LVCAN. 9, 1039. *v. et p. 1786, 3*). BELL. Alex. 56, 2 victoriae nuntius laetitiam -bat. SEN. contr. 1 praef. 15 exultabat ... robore et tantum a se -bat (*cf.* AVG. in psalm. 54, 8 p. 634 init. quidquid virium habui, impendi et -ssi). PETRON. 32, 1 *Trimalchio* -ssit imprudentibus risum (PLIN. epist. 4, 7, 7 *liber est* tam ineptus, ut risum magis possit -ere quam gemitum. *cf.* ARNOB. nat. 5, 25 p. 197, 9 quod diu nequivit verecundia Baubonis -ere *Cereri*, ... extorsit obscenitas, *sc. risum*). *et al.* *ε animam, spiritum (fere i. q. exspirare, i. mori)*: SEN. Oed. 344 taurus ... animam ... vix reluctantem -it (TERT. anim. 53, 6 p. 386, 22 *anima* cum vi mortis -itur de concretione carnis et ipsa expressione colatur). TAC. ann. 15, 57, 2 *femina laqueo* indidit cervicem et corporis pondere conisa ... spiritum -ssit. *ζ cibos (fere i. q. proferre, eximere)*: RVFIN. hist. 3, 6, 6 *praedones* ab ipsis ... faucibus (*sc. edentium*) -entes, si quid *cibi* forte insumptum iam fuerat, revocabant (*gr. Ios. bell. Iud. 5, 432* ἀναθλίβοντες. *cf. Heges. 5, 18, 2* de ipsis faucibus cibus proferebatur).

b *sensu translato: fere i. q. extorquere, elicere, educere (cf. p. 1785, 5 sq. hic illic propria notione aliquatenus vigente. fere c. notione violentiae, iniuriae i. q. cogere, exigere e. g. l. 20. 22. 29. 31)*: *α res corporeas:* (I) *pecuniam, frumentum, vectigalia, praemia sim.*: CIC. Quinct. 47 *nummorum* quod non debet, eripiendum atque -endum est (*syn.* extorquendum. Att. 1, 19, 9 blanditiis ... nummulorum aliquid -sseris). Verr. II 2, 165 nullam pecuniam statuarum nomine nisi vi -ssam et coactam. II 3, 73 tanto numero frumenti ... imperato et -sso. prov. 5 nihil -ere ab egentibus, nihil ... vi ... extorquere potuit. Att. 12, 25, 1 HS $\overline{DC}$ -es ab Hermogene (SVET. Otho 5, 2). NEP. Thras. 4, 1 *coronam* amor civium et non vis -erat. TERT. anim. 56, 6 p. 390, 23 fenus. AMM. 17, 3, 5 praeter solita *vectigalia* ... Gallis quicquam -ere. *et al.* (II) *frumentum solo*: PS. QVINT. decl. 13, 2 p. 248, 14 terram manibus subegi ... et invito solo nonnihil ... fecunditatis -ssi. (III) *scripta*: CIC. orat. 147 tuum studium a me hoc volumen -ssit (PLIN. nat. 35, 8). SVET. vita Hor. p. 46, 12 eclogam. AMM. 26, 7, 5 litteris ... violenter -ssis.
β res incorporeas: (I) *c. obi.:* (A) *voces, laudes, confessiones sim.*: (1) *generatim*: CIC. leg. agr. 2, 5 laus ... ab invitis -ssa (AMM. 14, 1, 6 laudes ... Caesaris, quas ... formido malorum impendentium -bat). Scaur. 41 una vox, una mens non -ssa dolore, sed simulata (Att. 2, 21, 5 multa cum seditiosissime diceret, vocem -ere non potuit *contioni*. SEN. Oed. 529; *syn.* coacta verba. dial. 10, 5, 2 flebiles voces ... *Cicero* in ... epistula. CVRT. 6, 9, 7 indignatione. 9, 3, 6 voces ... necessitate ultima -ssas. PLIN. paneg. 2, 2 *voces* metus -bat. *al. saepe*). LVCR. 5, 1029 utilitas -ssit nomina rerum. HOR. sat. 1, 7, 29 Praenestinus ... -ssa arbusto regerit convicia. LIV. 3, 28, 10 confessio (21, 18, 5 ab nobis ... confessio culpae -itur. 36, 45, 6 victis. 37, 1, 3. 37, 31, 5 ultimam. SEN. epist. 82, 7 sera. *al. cf.* COD. Theod. 12, 1, 177, 1 gratiosam vel necessitate -ssam professionem). 6, 3, 4 orationem necessitate ultima -ssam (*cf. l. 39. 67*). QVINT. inst. 5, 7, 16. *et passim.* (2) *speciatim in serm. ICtorum: i. q. tormentis extorquere sim. (v. etiam l. 80 al.)*: CIC. Cluent. 184 *Stratonis de veneno dictum* non percontatione quaesitum, sed per dolorem -ssum. SEN. contr. exc. 8, 1, 1 *confessionem* tortor -ssit (QVINT. decl. 272 p. 114, 26 dolore multo. SVET. Tib. 19. Galba 10, 5 cruciatu. AMM. 29, 2, 11 *al.*). SEN. rem. fort. 9, 1 clamorem dolor -it, dum secreta (*v. l. 32 sqq.*) non -at. CVRT. 6, 11, 10 tormentis veritatem (VLP. dig. 48, 18, 1, 23. CYPR. Demetr. 13 p. 360, 25 ut facinoris veritas ... dolore corporis -atur. AMM. 29, 4, 7 HIER. epist. 45, 2, 3 *al. cf.* LVCAN. 6, 599 mānibus -e verum). SVET. Aug. 19, 2 nihil ... -i quaestione. *al.* (B) *pactiones, decreta, leges sim.*: CIC. Verr. II 3, 143 iniquas pactiones vi et metu -ssas. Flacc. 15 -ssa ... psephismata, non sententiis neque auctoritatibus declarata. Sest. 10 decretum. Scaur. 20 -sso, coacto sollicitatoque periurio. Mil. 10 lex, quam ... ex natura ipsa adripuimus, hausimus, -ssimus. LIV. 3, 30, 6 decem ... tribuni plebis crearentur. -ssit hoc necessitas patribus. 9, 9, 5 sponsionem. SVET. Aug. 57, 1 senatus consulta ... possunt videri vel necessitate -ssa vel verecundia. (C) *varia*: CIC. ac. 2, 7 nostrae disputationes ... ut ... eliciant et tamquam -ant ... verum (*al. cf.* VITR. 1, 6, 2 divinitatis -ere veritatem. HIER. epist. 20, 2, 1 ex Hebraeis codicibus veritas -enda est. *al.*). LIV. 2, 13, 4 -ssa ... necessitas obsides dandi Romanis. 8, 2, 6 *deditionem* ultima ... necessitate -ssam. VAL. MAX. 9, 3 ext. 3 ut ... pertinacissimis precibus ... belli commilitium -ret *Hannibal patri*. SEN. dial. 5, 7, 2 generoso repulsa iram -et, languido ... tristitiam. TAC. ann. 1, 39, 2 quae per seditionem -erant. TERT. patient. 4 p. 5, 18 non de hominibus modo ..., verum etiam ... de bestiis oboedientiam -imus. CLAVD. DON. Aen. 4, 360 p. 405, 23 crimina querellis ... -ssa. *al.* (II) *pendet ut*: CIC. Verr. II 3, 112 *cum Apronium* in ius ... eduxi, -ssi, ut conficere tabulas se negaret. Planc. 16 cur tu id in iudicio ut fiat, -is, quod non fit in campo? LIV. 42, 46, 7 quibus (*i. Thebanis*) -ssum invitis existimabatur, ut ... Romanis adiungerentur. CVRT. 4, 11, 2 ut pacem a te ... peteret, nulla vis subegit, sed iustitia et continentia ⟨tua⟩ -ssit. 6, 7, 12 strictum ... gladium ... suo admovens iugulo supplex ... -ssit ..., ut ... operam polliceretur. 6, 11, 31 tormentis admotis ... -ssere, ut ... crimen confiteretur. FRONTIN. strat. 3, 2, 1 occupatis ... moenibus -ssit, ut se ipsos dederent oppidani. TAC. hist. 2, 90, 2 abnuenti ... nomen Augusti -ssere, ut adsumeret. (III) *absolute*: AVSON. 419, 15 p. 357 P. sunt ... qui adsiduitate -unt: non coegi.

[Oellacher †]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *praevalente vi praep. q. e.* '**in altum**' *(quam notionem praeter eam vim q. e. 'foras' valere ut significetur, saepius verba velut* 'in altum' *sim. expresse addita sub A [p. 1783, 48 sqq.] invenies, e. g. p. 1784, 11. 19. 49 sqq.)*: 1 *fere i. q. in altum erigere, elevare: aedificata*: CAES. Gall. 7, 22, 4 turrium altitudinem, quantum has cotidianus agger -erat, ... adaequabant. VITR. 8, 6, 5 *ductio aquae* cum venerit adversus clivum, ... -atur in altitudinem summi clivi. *signum*: AVIEN. Arat. 847 aram locus *caeli* -it *(gr. Arat. 403 αἰωρεῖται)*.

2 *fere i. q. in altum educere, emittere*: a *varias res naturales (cf. p. 1783, 83 sqq.)*: SEN. Herc. f. 1213 saxa ... in caelum -ent mare. dial. 6, 26, 6 *fatum* supprimet montes et ... rupes in altum novas -et. COLVM. 8, 17, 4 modus ... aquae iacentis infra libram maris non aliter -itur, quam si maior ... freti vis incesserit. b *tela*: SEN. dial. 2, 4, 1 *tela* nervo tormentisve in altum -untur (3, 9, 1). *in imag.*: ARNOB. in psalm. 44 p. 388ᴬ sic ut ... in specie Cupidinis intendentis arcum et -entis sagittas in amorem libidinis vulnerantes ..., ita *spiritus sanctus* ... -et sagittas acutas *eqs.*

C *singularia et audaciora (sc. egerendi notione plus minus [l. 26 sqq. 32] evanida)*: 1 *c. vi premendi*: a *proprie: i. q. vestem pressione splendidiorem facere*: SEN. dial. 9, 1, 5 non ex arcula prolata vestis, non ponderibus ac mille tormentis splendere cogentibus -ssa. b *transl.: quasi premendo excutere, examinare (cf. p. 1313, 27 et 1783, 54)*: CASSIOD. var. 1, 21, 2 quibus rationibus evidenter -ssis.

2 *c. vi pellendi*: a *alqm. de gradu suo depellere*: TERT. adv. Marc. 1, 4 p. 295, 24 *regibus* omnibus gradatim ... de magnitudinis summa -ssis et exclusis. b *i. q. in altum expellere (cf. p. 1637, 64 sqq.)*: CASSIOD. anim. praef. p. 1279ᴰ cum ... me ... quietis portus exciperet, ... amicorum me suave collegium in salum ... cogitationis -ssit.

3 *c. vi educendi: fere i. q. stringere*: ZENO 2, 12, 2 p. 427ᴬ *Abraham* puerum ducit ad aram, -it gladium. *an confusionem verborum q. s. -ere et expromere statuere malis? cf. similia p. 1782, 42 sqq.*

4 *vi premendi abolita: fere i. q. extergere?*: PETRON. 9, 2 *Giton* manantes lacrimas *(aliter p. 1785, 8)* pollice -ssit *(codd.*; extersit *Pithoeus, vix prob.)*.

PARS SECVNDA

i. q. alqd. **conformare, effingere:** *spectat ad varias artes (ad χειροτεχνίαν, v. l. 77) nec non ad deum vel naturam formantem (tam de vi formante quam de re formata)*:

I *vi genuina vigente: fere i. q. expressione (impressione) effingere*: A *manu opificis, artificis*: 1 *artis opera*: a *proprie*: α *signum anuli*: PLAVT. Pseud. 56 -ssam in cera ex anulo ... imaginem (649). LEX Corn. (Paul. sent. 5, 25, 1 [*cf.* Inst. Iust. 4, 18, 7] *a. fere 81 a. Chr.*) qui testamentum ... falsum ... scripserit ..., quodve signum adulterinum sculpserit fecerit -erit *eqs.* ACT. ARV. a. 118 I 31 tabulae ... ⟨si⟩gno ⟨signatae, quod⟩ -it kaput Augusti *(cf. p. 1788, 75)*. *in alleg.*: VVLG. Sirach 45, 14 corona aurea super mitram eius -ssa signo sanctitatis et gloria honoris *(gr. 45, 12 ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος)*. β *imaginem (quae in quodvis exemplar [sc. faciem, signum sim.] gypso, cera sim. illatis [vel malleo l. 63] fingitur)*: CIC. orat. 8 statuo nihil esse ... tam pulchrum, quo non pulchrius id sit, unde illud, ut ex ore aliquo quasi imago -atur ([*de collatione imaginis expressae ex ore humano cum doctrina idearum Platonicarum cf. Jahn-Kroll ad l.*]. PLIN. nat. 1, 35, 44 quis primus ex facie imaginem -erit. 35, 6 -ssi cerā vultus *eqs.* 35, 153 *Lysistratus* hominis ... imaginem gypso e facie ipsa ... -ssit, ... idem et de signis effigies -ere invenit). PAVL. FEST. p. 105 ipsilles bratteae in virilem ... speciem -ssae (TERT. idol. 8 p. 37, 1). PLIN. nat. 33, 157 e quibus *(i. magiriscii)* ne exemplaria quidem liceret -ere. CYPR. idol. 1 p. 19, 5 ad defunctorum vultus per imaginem detinendos -ssa simulacra. *audacius (v. totum loc.)*: LVCR. 4, 323 *(post vs. 298)* ut siquis, prius arida quam sit cretea persona, adlidat pilae ... ⟨e⟩lisam retro sese -at ipsa. b *in imag. (c. vi plene ac perfecte formati, opp.* adumbrare, *l. 71 et 74, cf. et p. 1795, 31 al.)*: CIC. Cael. 12 *Catilina* habuit ... permulta maximarum non-ssa signa sed adumbrata virtutum (RVFIN. apol. Orig. 8 p. 602ᴬ mens ... omnia in memoriam recipiens, quorum in se signa quaedam ac formas, cum peccaret, -erat). fin. 5, 62 honesta ... a natura tamquam adumbrantur. sed haec in pueris. -ssa vero in iis aetatibus, quae iam confirmatae sunt. SEN. epist. 66, 5 *bona* quaedam secunda, in materia infelici -ssa *eqs.*

2 *caseum per formam buxeam*: COLVM. 7, 8, 7 *caseus gelatus* vel manu figuratur vel buxeis formis -itur.

B *ratione naturali*: 1 *vestigia (corporaliter et in imag. vel transl.)*: CIC. S. Rosc. 62 exstent ... -ssa sceleris vestigia. Verr. II 2, 105 *vestigia*, quae tu in tabulis publicis -ssa ac recentia reliquisti. FRONTO p. 129, 8 N. Catonis verba, in quibus consiliorum tuorum -ssa vestigia cerneres. CYPR. epist. 39, 2 p. 582, 25 apparent in nervis hominis ac membris longa tabe consumptis -ssa vestigia. AVG. civ. 2, 25 p. 89, 32 D. *post pugnam* vestigia ... hominum et equorum, quanta de illa conflictatione -i poterant, invenerunt. *similiter*: Ps. QVINT. decl. 1, 11 p. 13, 19 *sanguine inquinatam* totam manum *in pariete* explicuit, omnes digitos diligenter -ssit.

2 *laxius de membris humanis: fere i. q. formam suam prodere, artus singulos apparentes reddere*: TAC. Germ. 17, 1 *Germani* veste distinguuntur non fluitante ..., sed stricta et singulos artus -ente. *paulo aliter*: QVINT. inst. 2, 4, 6 maciem ... minari solet ... omnibus membris -ssus infans *(v. Spalding ad l.)*. 8 prooem. 19 corpora sana ... et astricta et lacertis -ssa sunt. 8, 3, 10 athleta, cuius lacertos exercitatio -ssit.

II *sensu amplificato: fere i. q. figurando effingere, efficere*: A *in variis artibus (tam de ipso artifice formante [praevalente notione conformandi], quam de opere formato [praeval. not. repraesentandi])*: 1 *spectantur eae artes quae versantur in rerum (hominum) imaginibus, simulacris, formis fingendis, quae opus praestant fere adhibitis instrumentis quibusdam vel organis fabrilibus (viget notio aut imaginis imitatione [μιμήσει] effingendae aut [rarius] imitationis ratione debilitata rei ad normam quandam sim. efficiendae): fere i. q. alqd. ad exemplar quoddam assimilando conformare*: a *in universum*: NAEV. carm. frg. 19, 1 inerant *(sc. vel in templo vel in cratere)* signa -ssa, quo modo Titani *eqs.* PLIN. epist. 7, 33, 2 esse nobis curae solet, ut facies nostra ab optimo quoque artifice -atur. TERT. adv. Marc. 2, 9 p. 346, 22 imago ... lineas ... veritatis. CYPR. idol. 2 p. 20, 10 *Ianus* bifrons -itur. AVG. quaest. hept. 5, 4 p. 371, 17 si ... fiat statua vel simulacrum habens effigiem humanam, non tamen alicuius hominis -antur liniamenta sicut pictores vel statuarii faciunt intuentes eos, quos pingunt seu fingunt *eqs.*

b *in artibus singulis*: α *pingendo (delineando sim.)*: ① *penicillo*: OV. trist. 2, 524 *tabella*, quae concubitus varios venerisque figuras -at. VITR. 7, 5, 2 *pictores* imagines -entes *(antea:* imitarentur, designarent, ornarent). 9, 1, 3 *signorum XII caelestium* species ... -it depictam ab natura figurationem (PLIN. nat. 35, 60 *Apollodorus* primus species [*sc. vultus humani*] -ere instituit. CASSIOD. inst. 1, 30, 3 species facturarum [*i. formas tegumentorum*] in uno codice depictas ... decenter -ssimus). VAL. MAX. 8, 11 ext. 6 *pictor* caput Agamemnonis involvendo ... summi maeroris acerbitatem arte non posse -i confessus est *(cf.* QVINT. inst. 2, 13, 13 *Timanthes* consumptis affectibus non reperiens, quo digne modo patris voltum posset -ere, velavit eius caput). PLIN. nat. 35, 74 *Timanthes Cyclopis dormientis* magnitudinem -ere cupiens pinxit *eqs.* 35, 98 Aristides ... animum pinxit et sensus hominis -ssit. 35, 102. 35, 128 *Euphranor* primus videtur -isse dignitates heroum. 35, 133 *Nicias* prosperrime canes -ssit. 35, 140 similitudine mire -ssa. MART. 1, 109, 18 picta Publius -it tabella *Issam catellam.* PLIN. epist. 3, 10, 6. PANEG. 7, 6, 4 deformitas -atur *(sc. a pictore)*. PRVD. perist. 9, 93 *al.* ② *stilo, scribendo sim.*: CIC. Verr. II 2, 189 litterae lituraeque ... assimulatae et -ssae de tabulis in libros transferuntur. AMBR. hex. 1, 3, 10 p. 9, 10 *si* circuitum vel atramento vel graphio ducas vel centro -as. PRVD. perist. 10, 623 crux ... Christi ... -ssa signis, expedita est litteris *(syn. 629* praenotata, adumbrata, *628* stilo ... pingere formam crucis. *aliter p. 1789, 8. 1792, 9)*. ③ *in texturis, sc. texendo vel acu pingendo*: VAL. FL. 2, 414 pars *(sc. picturae)* ... frondosae raptus -erat Idae illustremque fugam pueri *(syn. 411* pressit acu). CLAVD. DON. Aen. 11, 75 p. 418, 4 *texturae* pictura ... non potest -i nisi *eqs.* 11, 775 p. 529, 10 barbaricarii ... -entes ex auro et coloratis filis hominum formas et ... animalium ... imitatam subtilitate veritatem.

β *sculpendo, caelando, scalpendo, opere fusorio sim.*: ① *sculpendo*: HOR. epist. 2, 1, 248 -ssi voltus per aenea signa *(antea syn. 241* duceret aera ... voltum simulantia. TREB. Claud. 3, 3 CLAVD. DON. Aen. 6, 850 p. 614, 8). ars 33 faber ... unguis -et et molles imitabitur aere capillos (PLIN. nat. 34, 59. 34, 65). SEN. contr. exc. 8, 2, 1 *(de signis Phidiae)* maiestas -i potest, cum animus ... manus duxit *(cf.* PLIN. nat. 34, 58 animi sensūs. 34, 70 diversos affectus. 34, 82. 34, 140 furorem. *al.)*. VELL. 1, 11, 4 *ut Lysippus* -ssa similitudine figurarum faceret statuas (PLIN. nat. 34, 16 *Olympionicarum.* 34, 35 *al.*). SEN. epist. 31, 11 imago deo -i similis *(syn.* finges. PLIN. nat. 34, 64). CVRT. 3, 3, 16 deorum simulacra ex auro. PLIN. nat. 34, 16 effigies hominum. 34, 66 *Euthycrates* -ssit Herculem. *al.* TAC. hist. 3, 74, 1 aram ... posuit casus *(v. l. 78)* suos in marmore -ssam *(cf.* SPART. Sept. Sev. 21, 12 porticus gesta eius -ens). AMM. 17, 4, 6. VVLG. Ezech. 41, 25 sculpturae palmarum ... in parietibus ... -ssae erant. *et al.* ② *scalpendo (gemmas)*: PLIN. nat. 37, 8 *Dioscurides* divi Augusti imaginem simillime -ssit, qua postea principes signant *(cf. p. 1787, 52 sqq.)*. SVET. Galba 10, 4 anulus opere antiquo scalptura gemmae Victoriam ... -ente. ③ *caelando, excludendo*: VAL. FL. 1, 398 casus *(v. l. 71)* ... tuos -ssa ... arma geris ([*syn. 402* caelata metus ... arma]. 2, 654 pocula bellorum casus -ssa. *cf.* TREB. trig. tyr. 32, 6 *in lance* maiorum eius -ssa ostenderetur historia). PAVL. sent. 3, 6, 56 candelabra ... quacumque materia -ssa. TREB. trig. tyr. 14, 6 Alexandrum -ssum vel auro gestitant vel argento *(syn. 4* exsculptum). CLAVD. DON. Aen. 7, 785 p. 106, 29 galeam ... habentem informatam Chimaeram, ita ad imaginem veritatis

[Oellacher †]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ssam *eqs.* AVG. in psalm. 67, 39 p. 837 init. exclusores ... de confusione massae noverunt formam vasis -ere (*cf. in imag.*: AVG. spir. et litt. 10, 17 p. 169, 22 [*ad Vulg. Rom. 3, 27*] sive gloriationem dixerit ... exclusam, id est non ut abscederet pulsam, sed ut emineret -ssam *eqs.*). Ⓜ *excudendo* (*nummos*): IVVENC. 4, 11 Caesaris -ssum ... vultum. Ⓥ *secando* (*signum crucis, sc. in ligno*): EVGIPP. Sev. 15, 3 *Severinus* accepta securi postes ... percussit atque ad aquam fluminis ... crucis -sso signaculo dixit (*syn. 4* impresserat. *aliter p. 1788, 50*).

γ aedificando (*sim. de scrobe l. 13*): VITR. 1, 2, 6 ad consuetudinem ... decor sic -itur *eqs. ibid.* denticuli sculpentur, ... -entur triglyphi. 3, 2, 1 aedium -untur formationes his rationibus. *nota* (*v. l. 10*): COLVM. 4, 4, 1 ne similis sit alveo scrobis (*sc. cui vites inserantur*), sed ut -ssis angulis velut ad perpendiculum frontes eius dirigantur.

2 *in litteris et rhetorica: verbis alqd. effingere, imitari, ante oculos ponere, describere, exponere sim.* (*i. q. componere l. 53 sqq.*): **a** *generatim*: *α res*: Ⓘ *incorporeas*: RHET. Her. 3, 14, 24 ut omnium personarum sensus atque animos voce -amus. 3, 15, 27 motus corporis -ere verbis et imitari scriptura ... voces. 3, 21, 34 imaginibus verba -amus. 4, 39, 51 res ... perspicua breviter -untur oratione (4, 55, 68 ita verbis res -itur, ut geri negotium et res ante oculos esse videatur). 4, 49, 63 effictio est, cum -itur atque effingitur verbis corporis cuiuspiam forma. *al.* CIC. S. Rosc. 47 ut effictos *a poetis* nostros mores in alienis personis -ssamque imaginem vitae ... videremus (NEP. Epam. 1, 3 QVINT. inst. 10, 1, 69. *cf.* CIC. Arch. 14 imagines ... ad imitandum fortissimorum virorum -ssas scriptores ... reliquerunt. part. 65 PLIN. nat. 9, 12 QVINT. inst. 5, 11, 24 *al.*). Arch. 30 virtutum ... effigiem. Pis. 70 cenarum ... genera ... delicatissimis versibus. Scaur. 26 sic fuit illa -ssa causa, non ut audire ea, quae dicebam ..., sed ut cernere et paene tangere viderentur. de orat. 2, 39 vim oratoris ... -ere subtiliter (ac. 1, 10 non verba, sed vim Graecorum -erunt poetarum. BOETH. mus. 5, 2 p. 352, 3 *harmonicae*). 2, 98 Curio ... verborum gravitate et elegantia ... suam quandam -ssit quasi formam figuramque dicendi. 2, 184 -ere mores oratione (2, 241. SVET. vita Ter. 5 Graecorum instituta moresque ... -ret in scriptis). orat. 61 perfecti oratoris et summae eloquentiae species -enda est (div. 1, 79 hanc speciem *prodigiorum* Pasiteles caelavit argento et ... -ssit Archias versibus. *al.*). rep. 1, 68 prorsus ... -ssa sunt a te, quae dicta sunt *a Platone*. leg. 1, 27 locum (*i. τόπον rhet.*) ... in ... libris ... -ssit Scipio (*cf.* GELL. 9, 9, 3). Tusc. 3, 38 formam Epicuri vitae beatae verbis Zenonis -ssam (epist. 3, 11, 4. AQVILA rhet. 13 p. 26, 4 formas ... et habitus; *syn.* describimus. *al. v. et l. 24. 35*). *al.* SEN. contr. 1, 8, 16 egregie attonitos patris affectus -ret (suas. 2, 12 TAC. dial. 23, 6). 7, 1, 27 *Vergilius* versus Varronis (*Atacini carm. frg. 8*) -isset in melius. VELL. 2, 21, 3 quam fuerit eventus exitiabilis, vix verbis -i potest. QVINT. inst. 2, 13, 12; *syn.* ostendi. TAC. dial. 21, 9 laetitiam nitoremque nostrorum temporum. APVL. met. 4, 28 puellae ... pulchritudo. CAPITOL. Max. Balb. 17, 3 publicam felicitatem digne -ere. DAMAS. epigr. 27 (= Diehl 1993), 12 -ssit Damasus meritum *Eutychi*. CONC.S I 5 p. 131, 21 ut ... eundem honorem ... scriptura nobis -ret (*gr. I 1, 7 p. 51, 27 παραστήσῃ*). *et al.* *fere i. q. efficere, componere*: SER. SAMM. 1038 *Titinius* veteri claras -ssit more togatas. PS. HIER. epist. 5, 8 p. 71 B David ... huiusmodi carmen -ssit. AVG. civ. 10, 27 p. 445, 7 D. de quo (*sc. salvatore*) iste versus (*i. Verg. ecl. 4, 13*) -ssus est.

ⒾⒾ *corporeas*: CIC. har. resp. 59 immanem Charybdim poetae fingendo -ere potuerunt. MANIL. 3, 214 res est ... plena laboris ... mundum per signa volantem, ut ... lustret ... orbem, -ere (-ret *codd.*) et vultus eius componere certos. CLAVD. DON. Aen. 10, 155 p. 313, 23 Ida ... in superiore loco fuit -ssa.

β homines: CIC. de orat. 2, 90 exercitatio, qua illum *oratorem*, quem *sibi* delegerit, imitando effingat atque -at (orat. 19). 3, 15 *in Platonis libris* omnibus fere Socrates -itur (fin. 5, 87). Att. 8, 11, 1. SEN. epist. 6, 6 Zenonem Cleanthes non -isset, si tantummodo audisset; vitae eius interfuit. 95, 69 si mihi M. Cato -endus ⟨sit⟩ *eqs.* TAC. dial. 21, 7 *Asinius* Pacuvium ... et Accium non solum tragoediis, sed etiam orationibus suis -ssit. PLIN. epist. 4, 7, 5. 9, 22, 1 *Passenius Paullus* veteres aemulatur, -it, reddit, Propertium in primis. SIDON. epist. 1, 1, 2 *M. Tullium* in stilo epistulari nec Iulius Titianus ... digna similitudine -ssit. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 26, 22 dicendo ... propheta 'ipse languores nostros tulit ...' unum evidenter -ssit, qui ex divinitate constaret et corpore. *et al.*

b *speciatim*: *α i. q. alqd. alio vocabulo et sermone exponere, in aliam linguam transferre*: verbum de (e) verbo: TER. Ad. 11 v. de v. -ssum extulit (GLOSS. interpretatum). CIC. fin. 3, 15 nec ... -i v. e v. necesse erit, ut interpretes indiserti solent ...; equidem soleo etiam, quod uno Graeci, si aliter non possum, idem pluribus verbis exponere. ac. 2, 31 SERV. Aen. 3, 692. 4, 356 *al.* HIER. epist. 18 A, 15, 9 sensum potius quam v. de v. (*cf.* 57, 5, 2 praef. Vulg. Iob p. XXXI *al.*). ad verbum: CIC. fin. 1, 4 fabellas Latinas ad v. e Graecis -ssas. Tusc. 3, 44. HIER. chron. praef. p. 3a, 16 (= epist. 57, 5, 8) Homerum ad v. -at in Latinum. *al.* ad vocem: GAIVS inst. 3, 93 quamvis ad Graecam vocem -ssa fuerint *obligationes* veluti hoc modo: *δώσεις; δώσω* (*sc. dabis? dabo*). *loci cett.*: CIC. carm. frg. 2, 2 lecto sermone ... conversum -ssumque Latina voce Menandrum (*cf.* VAL. MAX. 7, 4 pr. PLIN. epist. 4, 3, 5 sermone patrio [IREN. 2, 21, 2 Graeco]. *al.*). Verr. II 2, 154 ut Latine uno verbo -i non possit (SEN. epist. 9, 2 GELL. 1, 20, 9 AVG. civ. 10, 1 p. 404, 2 D. *al. cf.* PLIN. epist. 2, 14, 13 alio vocabulo. TERT. paenit. 9, 2). de orat. 1, 155 assequebar, ut, cum ea, quae legeram Graece, Latine redderem, non solum optimis verbis uterer, ... sed etiam -rem quaedam verba imitando. rep. 1, 65 si modo id -ere Latine potuero (SEN. epist. 58, 7. PLIN. epist. 4, 18, 1 epigrammata ... Graeca ... quaedam Latine aemulari et -ere temptavi. AVG. civ. 17, 4 p. 206, 19 D.). div. 1, 61 verba ipsa Platonis -ssi (*cf.* CATVLL. 65, 16 carmina Battiadae). GELL. 4, 5, 7 videtur ... versus ... de Graeco ... Hesiodi versu -ssus. HIER. epist. 20, 3, 1. 20, 3, 2. 21, 29 'symphonia' quippe 'consonantia' -itur in Latinum (26, 1. *cf.* chron. a. Abr. 1270 in linguam Latinam. MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 14, 32 'Iesus', quod in Latinum eloquium 'salvator' -itur. *al.*). *et al.*

β i. q. alqd. verbis comprehendere et effingere, sc. rationibus fere grammaticis, metricis, logicis (*fere i. q. definire l. 35 sqq.*): VARRO ling. 10, 19 in articulis vix adumbrata est analogia ..., in nomin⟨at⟩ibus (*cf. app. crit.*) magis -ssa ac plus ... in vocibus ... quam in rebus suam obtinet rationem (10, 72; *cf. Mette, Varroniana p. 11*). GELL. 10, 11, 5 illud ... Nigidianum rei atque verbi temperamentum ... Augustus duobus Graecis verbis (*sc. σπεῦδε βραδέως*) elegantissime -bat (*cf.* MACR. Sat. 6, 8, 9). DON. Ter. Hec. 11 comparatio ... vim deminutivam -it. HIER. epist. 20, 3, 4 *interiectionis δή* interpretationem Latinus sermo non -it (THEOD. MOPS. in I Tim. 1, 5 p. 74, 6). 25, 2 'hel', quod ... Aquila *ἐτυμολογίαν* eius -ens '*ἰσχυρόν*' id est 'fortem' interpretatur (quaest. hebr. in gen. p. 8, 11). AVG. mus. 3, 7, 16 p. 1124 fin. ex ipsa numerorum ratione ... -ssum est, quidquid in eis (*sc. metris*) ... ad obtinendum in rhythmo principatum valere perspeximus. CASSIOD. inst. 1 praef. 9 orthographia ... apud Graecos ... sine ambiguitate probatur -ssa (*cf.* 1, 15, 3 *litterae* vocabuli ipsius possunt -ere qualitatem). 1, 1, 4. *et al.* *fere i. q. definire*: CIC. de orat. 1, 189 omnia ... quae sunt vel generum vel partium nomina, definitionibus, quam vim habeant, est -endum. 2, 108 ut vis eius rei, quam definias, sic -atur, ut *eqs.* SEN. epist. 118, 8 quaeramus, quid sit bonum; varia eius interpretatio (*i. definitio*) fuit, alius illud aliter -ssit. quidam ita finiunt *eqs.*

γ in sermone commentatorum: fere i. q. arte poetica depingere: *homines*: DON. Ter. Andr. 325 artificiose Terentius personam -ssit nuptias recusantem et simul *τὸ πρέπον* virgini reservavit. Eun. 232 -it ... parasitum et ... corruptos mores ... ostendit. Ad. 299 hic locus secundum artem comicam servum currentem -it. SERV. auct. Aen. 4, 469 -ssit furentem (*sc. Didonem*), cum ait *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 2, 730 p. 246, 16 Aeneam pavidum et Anchisem metuentem -ssit. AVG. civ. 16, 6 p. 133, 28 D. (*ad Verg. Aen. 4, 592*). *res incorp.: verba, mores, affectus sim.*: DON. Ter. Andr. 842 vehementer -itur consuetudo patris ... offensi. Hec. 596 ad mores -endos personasque reddendas (SCHOL. Hor. ars 319 p. 360, 21 mores singularum personarum optime -untur. EVGRAPH. Ter. Eun. 35). Eun. 167 quid hic non exquisitum, quid non ita -ssum, ut nihil addi possit? 580 *μίμησις* ad imprudentiam mulieris -endam. 837 moraliter (*i. ἠθικῶς*) -ssit puellae stupentis verba (Ad. 554). SERV. Aen. 4, 508 ⌊bene⌋ -itur amoris affectus (⌊ ⌋ *add.* SERV. auct. *cf.* SERV. auct. 2, 522 matris ... affectio). SERV. auct. Aen. 1, 131 *ἠθικῶς* ... ira (PRVD. perist. 10, 287 polite). SCHOL. Cic. Bob. p. 104, 21 vehementer -ssit vim conscientiae. p. 133, 8. 147, 2 CLAVD. DON. Aen. 9, 15 p. 188, 11. 10, 815 p. 392, 20. *et al.*

3 *in artibus scaenicis, in actionibus rhetorum, in caerimoniis sacris* (*p. 1791, 9*) *alqd.* (*alqm.*) *gestibus agere, repraesentare*: **a** *personas scaenicas* (poetae ingenium *l. 66*): CIC. Q. Rosc. 20 cuius personam praeclare Roscius in scaena tractare consuevit ..., nam ... lenonem cum agit, agit Chaeream; persona illa lutulenta ... in huius moribus, naturā vitāque est -ssa. Sest. 120 *summus artifex* (*i. Cl. Aesopus histrio*) summi ... poetae ingenium non solum arte sua (*i. gestibus*), sed etiam dolore (*i. παθητικῶς, flebili voce*) -bat. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 60 *Focaeus tragoediarum actor* cum vellet Ilionam dormientem -ere, ... in scaena obdormivit. CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 17 *actores* -unt impudicam Venerem, adulterum Martem, Iovem illum *eqs.* epist. 2, 1 p. 468, 6 gestu (*vel* gestus *codd.*) ... turpes et molles et muliebres magisterio impudicae artis -ere. AMM. 14, 6, 20 *feminae cirratae*, dum -unt innumera simulacra, quae finxere fabulae theatrales. **b** *actiones*: *rhetoricas*: CIC. de orat. 3, 220 gestus, non hic verba -ens scaenicus, sed universam rem ... significatione declarans (*ibid. iterum*. Brut. 141 gestus erat non verba -ens, sed cum sententiis congruens). QVINT. inst. 11, 3, 77 ad haec omnia (*i. affectus animi*) -enda in palpebris ... et in genis est quoddam deserviens iis (*i. oculis*) ministerium. decl. 321 p. 265, 8 multa sunt ... quae minus clare verbis atque actione -i possunt. *scaenicas sim.*: SEN. epist. 11, 7 artifices scaenici, qui imitantur affectus, qui metum et trepidationem -unt, qui tristitiam repraesentant. TAC. dial. 20, 3 nec magis perfert *auditor* in iudiciis ... antiquitatem, quam si quis in scaena Rosci ... -ere gestus velit. TERT. pudic. 8, 11 p. 235,

[*Oellacher †*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

18 histriones, cum allegoricos gestus accommodant canticis, alia longe a praesenti et fabula et scaena et persona et tamen congruentissime -entes. CYPR. ad Donat. 8 p. 9, 18 horror antiquus -ssa ad imaginem veritatis actione replicatur. ARNOB. nat. 4, 35 p. 170, 8 amans saltatur Venus et per affectus omnes meretriciae vilitatis impudica -itur imitatione bacchari (*de constructione v. Brakman, Arnobiana p. 48. cf.* LACT. inst. 5, 10, 16 adulteria et stupra ... -untur ... in theatris atque cantantur. epit. 58, 6 libidines ... saltando -unt *histriones*). *adde in caeremoniis sacris:* TERT. praescr. 40 l. 18 *diabolus* ipsas res, de quibus sacramenta Christi administrantur, tam aemulanter affectavit -ere in negotiis idololatriae. AVG. civ. 6, 10 p. 268, 22 D. cum perditio eius (*i. Osiridis*) inventioque fingatur, dolor tamen ille atque laetitia ab eis, qui nihil perdiderunt nihilque invenerunt, veraciter -atur.

4 *in arte musica: fere i. q. modulationes efficere:* CASSIOD. in psalm. praef. 4 p. 15D psaltrias citharoedas vocamus docto pollice modulationes musicas -entes.

B *in cetera vita humana et natura rerum (quem usum ex usu artium natum esse saepissime apparet):* 1 *sensu generali:* a *praevalet notio imitationis:* α *fere i. q. conformando imitari, in similitudinem alcis. rei deducere (similitudinem ostendere, praebere): -ere qualitates proprietatesque animantium et rerum: virtutes, vitia:* CIC. Rab. Post. 4 cum magnitudine animi, tum liberalitate vitam patris et consuetudinem -erat (TAC. Agr. 46, 3 *formam mentis* tenere et -ere non per alienam materiam et artem, sed tuis ipse moribus possis). PS. SEN. mon. 167 tarde virtutes -untur, vitiorum velox imitatio est. GREG. M. moral. 4, 30 p. 653A sicut umbra iuxta qualitatem corporis ducitur, ita actiones iniquorum de specie imitationis *diaboli* ... -untur. *sonos, vocem:* VARRO frg. Gell. 16, 17, 2 *infantes* primam vocem edunt quae ... vagire dicitur -ente verbo sonum vocis recentis. MANIL. 5, 93 Salmoneus, qui caelum imitatus ... missis ... per aera quadrigis -isse sonum mundi sibi visus (*cf. Verg. Aen. 6, 586* sonitus imitatur Olympi). VITR. 5, 8, 2 *loci* resonantes ..., in quibus, cum *vox* ... resiliat, imagines (*i.* ἠχώ, *cf. p. 47, 30*) -endo novissimos casus duplices faciat. SOL. 27, 23 *hyaena vocamen pastorum* -ere possit imitatione vocis humanae. AVG. civ. 14, 24 p. 51, 10 D. quidam voces avium pecorumque et aliorum quorumlibet hominum sic imitantur atque -unt, ut ... discerni ... non possint *eqs.* *diversas res naturales:* PLIN. nat. 37, 170 dactyli *lapides* ... pollicem humanum -unt (37, 173 Meconitis papavera -it. 37, 186 triopthalmos ... tres hominis oculos ... -ens). PLIN. epist. 6, 16, 5 *nubis* similitudinem et formam non alia magis arbor quam pinus -erit. AMBR. hex. 3, 16, 68 p. 107, 11 in pinea ... imaginem sui natura videtur -ere (*sc. fertilitatis*).

β *fere i. q. imitando repraesentare, ante oculos ponere:* CIC. epist. 12, 30, 3 vultus ... tuos mihi -ssit omnes (STAT. Theb. 11, 199). SEN. dial. 2, 17, 2 quid ..., si quis sermonem nostrum imitatur, si quis incessum, si quis vitium aliquod corporis aut linguae -it? PS. QVINT. decl. 2, 19 p. 36, 12 nihil est quod facilius humana calliditas possit imitari; sic quidam cadaverum -ssere pallorem. FRONTIN. (?) strat. 4, 7, 13 *Athenienses* omnem ... colentium (*sc. Minervam*) imitationem -erunt. CLAVD. DON. Aen. 5, 585 p. 490, 13 qua ... arte pueri in ... imaginaria pugna ordines duxerint et -erint veritatem (AVG. c. Parm. 2, 8, 16 p. 62, 2 non per figuram ..., sed per -ssam et redditam veritatem in interiora caeli ... intrasse ... sacerdotem). VVLG. gen. 27, 23 pilosae manus similitudinem maioris *filii* -erant (*antea* pelliculas ... circumdedit manibus). *speciatim: alqm. (alqd.) in somniis exhibere sim.:* OV. met. 11, 636 *Somnus* excitat artificem simulatoremque figurae Morphea. non illo quisquam sollertius alter -it incessus vultumque sonumque loquendi. CHALC. comm. 249 p. 283, 6 visuum simulacra nascentur -ssa et ob insigne imaginum diu penes memoriam residentia (*gr. 46A* ἀφομοιωθέντα ... φαντάσματα). AVG. civ. 22, 22 p. 607, 5 D. *somnus falsas res* ita exhibet et ... -it, ut a veris eas discernere nequeamus. gen. ad litt. 12, 15 p. 400, 10 quae vigilantes ... cogitamus, ... admonentur in somnis et -untur, ut *eqs.* p. 400, 20 phantasia ... cum ... -ssa fuerit in visione somniantis (*cf. l. 15* tanta expressione praesentarentur in somnis *et Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 14 p. 369C* somniorum ... expressio; *gr. 13 p. 172D* ἀνατυποῦται).

b *praevalet notio efficiendi:* α *fere i. q. efficere res varias: splendores, colores, arcum caelestem, imagines speculi sim.:* VITR. 7, 3, 7 *parietes* coloribus cum politionibus inductis nitidos -ent splendores. SEN. nat. 1, 3, 1 *nubium* inaequalitas ... -it ... mirabilem arcus varietatem (*cf.* 1, 3, 8. 1, 3, 13 cum duae res sint, sol et nubes, id est corpus et speculum, ... tam multa genera colorum -untur *eqs.* 1, 4, 1). 1, 5, 5 sunt quaedam specula ..., quibus si unum ostenderis hominem, populus apparet unaquaque particula faciem suam -ente. 1, 7, 3 non visitur in ... virgula (*sc. vitrea*) solis imago, cuius bene -endae (explicandae *l. v.*) capax non est. *al.* epist. 88, 27 quae causa in speculo imagines -at (CET. FAV. 22 p. 304, 13). *et al.* *notas morbi sim. proprias:* CELS. 2, 6, 3 *si* per somnum palpebrae non committuntur ..., neque id fluens alvus -ssit *eqs.* 5, 28, 11A *abscessus* sitim vigiliamque -it. SEN. epist. 89, 19 in corpore alienato dolorem tactus -ssit. *genera, figuras, formas, signum crucis:* COLVM. 7, 2, 4 varietates in ... pecudis genere docuit usus -ere (*sc. animalium procreandorum. cf.* PALLAD. ins. 166 cetera [*sc. praescripta arborum inserendarum*], quae sollers processu temporis usus -et *eqs.*). PETRON. 34, 9 *servus* larvam argenteam ... cum super mensam semel iterumque abiecisset, et catenatio mobilis aliquot figuras (*pondere suo*) -ret *eqs.* AVIEN. Arat. 1524 varias dea (*i. Luna*) lumine formas -it. VEN. FORT. vita Germ. 45, 126 super quam misericorditer ... signum sacrae crucis -ssit (EVGIPP. Sev. 28, 3 *Severinus* signo crucis -sso ... ait. *aliter p. 1788, 50*).

β *fere i. q. effingere, creare (acced. vi imitationis l. 19 sqq. 31 sqq.; cf. p. 1791, 20):* ① *res varias (e materia sim.):* CIC. ac. 1, 27 ex qua (*i. materia*) omnia -ssa atque effecta sint. TERT. apol. 17, 1 deus ... totam molem ... verbo ... de nihilo -ssit in ornamentum maiestatis suae (resurr. 11 p. 40, 18 carnem ... -ere de nihilo [*cf.* paenit. 3, 5 caro et spiritus dei res, alia manu eius -ssa, alia afflatu eius consummata]). IREN. 2, 14, 3 Democritus ... ait multas et varias ... figuras -ssas descendisse in hunc mundum, Plato vero *eqs.* ② *hominem (animam), Christum ad imaginem dei:* TERT. anim. 9, 7 p. 311, 27 cum deus flasset in faciem hominis (-i *A*) ..., flatum illum in interiora transmissum ... simulque ... densatum omni intus linea -ssum esse, quam densatus impleverat et velut in forma gelasse. inde ... effigies ex impressione formata est anima (*cf.* AVG. anim. 4, 14, 20 p. 400, 21). resurr. 6 p. 33, 12 quodcumque ... limus -batur, Christus cogitabatur. adv. Marc. 2, 5 p. 340, 17 *homo non* facie et corporalibus lineis ... ad uniformem deum -ssus est, sed in ea substantia ..., id est anima, ad formam dei ... signatus est (4, 38 p. 549, 25 *Christus* hominem ... reddi iubet creatori, in cuius imagine et similitudine et nomine et materia -ssus est). PRVD. apoth. 904 *anima* de liquido ... semine primos accipiens habitus superoque -ssa sereno (AVG. anim. 4, 19, 29 p. 408, 21). ③ *filium, Christum patris similem:* IVV. 6, 81 ut ... tibi, Lentule, ... nobilis Euryalum aut murmillonem -at infans (*sc. non maritum, sed gladiatorem ut patrem*). ITALA Hebr. 1, 3 (Pelag. in II Cor. 4, 4 p. 251, 17) imago -ssa substantiae dei (χαρακτήρ, *Vulg.* figura. AVG. quaest. hept. 5, 4 p. 371, 25 sit pater prototypus, unde illa imago -ssa videatur, quarum aliae sunt eiusdem substantiae sicut filius, aliae non eiusdem sicut pictura). PHOEBAD. c. Arrian. 25, 21 D. patris filius imago vera et figura -ssa substantiae eius.

2 *sensu speciali: fere i. q. alqm. (alqd.) configurare, repraesentare, designare; symbolice significare vel praenuntiare:* a *speciem, imaginem sim. (aut rei aut hominis, Christi, diaboli):* CIC. Flacc. 53 in Maeandri persona esse -ssam speciem civitatis. TAC. ann. 16, 32, 3 *Egnatius* emptus ... habitu et ore ad -endam imaginem honesti exercitus (AMBR. hex. 3, 10, 45. GREG. M. moral. 23, 2 p. 251C *Iob redemptoris* in se imaginem -it. ISID. alleg. 72). TERT. anim. 18, 4 p. 327, 20 ut quinque stultae *virgines* sensus corporales figuraverint ..., sapientes autem intellectualium virium notam -erint. CYPR. epist. 63, 6 p. 705, 2 in benedictione ... Iudae hoc idem significatur, ubi et illic Christi figura -itur (GREG. M. moral. praef. 15 p. 525B amici [*sc. Iob patientis*] ... haereticorum figuram -unt. ISID. alleg. 173 figuram Christi). PRVD. tituli 8 in Abel forma animae -itur, caro nostra in munere Cain. ISID. alleg. 17 Nemrod ... diaboli typum -ssit. 53 Iob ... personam -it redemptoris. 71 significantiam. 209 similitudinem. *al.* b *res varias:* TERT. resurr. 30 p. 68, 16 oportebit ossuum ... credi reviscerationem ..., de qua possit -i Iudaicarum rerum reformatio. CYPR. epist. 63, 11 p. 710, 1 aqua ... sola Christi sanguinem non possit -ere. 74, 11 p. 808, 23 unitatis sacramentum -ssum videmus ... in cantico canticorum. HIL. in Matth. 5, 4 p. 944A de 'oculi' ... luminis officio lumen cordis -ssit. myst. 1, 1, 2 omne ... opus, quod sacris voluminibus continetur, adventum ... Christi ... et dictis nuntiat et factis -it. TYCON. 4 p. 32, 16 in terra ... -it mundum (*sc. deus per Ezechielem*). AMBR. fug. saec. 4, 18 p. 179, 9. HIER. adv. Iovin. 1, 3 p. 214A (= epist. 49, 2, 8) *centesimus numerus* (*i. C*) circulum faciens -it virginitatis coronam. EPIPHAN. in euang. 49 p. 122, 25 sqq. duos denarios ... id est duo testamenta: *Christus* patris et filii unam deitatem, unam potestatem -it (-premit *l. v.*) figura[m] (*Castiglioni in plag.*). omnis enim denarius sui regis -it (-premit *l. v.*) monetam. ita et hii duo denarii patris et filii -ent (-prement *l. v.; cf. Erikson, Sprachl. Bem. z. Epiph. p. 16*) sacramentum (*v. l. 59*). CAES. AREL. serm. 109, 1 p. 432, 6 *anni XL* difficiles ac duros ... vitae humanarum miseriarum -bant labores. c *deos, homines:* MACR. Sat. 1, 9, 5 sunt qui Ianum eundem esse atque Apollinem et Dianam dicant et in hoc uno utrumque -i numen affirment. MAX. TAVR. serm. 56 p. 646C *martyr* probatissimum dei (*l. v.* deus) confessorem -ssit. ISID. alleg. 41 Nepthalim -it ... praedicatores. 83 Booz ... Christum verum ecclesiae sponsum -ssit. *al.*

PARS TERTIA

fere i. q. (variis rationibus) -endo **palam facere, ostendere, significare** *(ubique sensu translato. deest notio ex exemplari effingendi; interdum elucet vis egerendi, e. g. p. 1793, 14):*

[Oellacher †]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *verbis -ere, fere i. q. eloqui, dicere sim.*: A *speciatim et technice: (ex parte magistratus edicentis sim.) i. q. iure, formulis, legibus concipere sim. (ap. ICTOS), definire sim. (dogmatice ap. ECCL.; philos. v. p. 1794, 30)*: 1 *c. addit.*: a *pendet obi. (supplendum l. 8)*: α *res fere incorporeas*: CIC. Q. Rosc. 24 -ssae sunt ... ex uniuscuiusque damno ... iniuria publicae a praetore formulae (orat. 36 quid est quo ... formulam -as? GAIVS inst. 4, 33). leg. 2, 64 de lamentis (*anteced.* illa, *v. l. 5*) ... -ssa verbis *Solonis* sunt: *eqs.* LIV. 9, 7, 12 consules ... nihil pro magistratu agere, nisi quod -ssum senatus consulto est (*cf.* CELS. dig. 45, 1, 99 pr. quidquid adstringendae obligationis est, id nisi palam verbis -itur. *al.*). PLIN. nat. 33, 164 poni ... necessarium fuit, quae *pretia* ... erant Romae, ut -retur auctoritas rerum. PLIN. epist. 6, 19, 1 comitiis honestissimas voces senatus -ssit *eqs.* IVLIAN. dig. 40, 4, 17, 1 quia manifesta voluntas testantis -retur (POMPON. dig. 28, 5, 69. GAIVS inst. 3, 76 in ea re legis latorem voluntatem suam verbis -isse. *cf.* MAR. VICTORIN. rhet. 2, 47 p. 296, 25 omnes leges comprehendere omnia non posse, quae velint -ere vel excipere). GAIVS inst. 4, 64 compensatio verbis formulae -itur. SCAEV. dig. 24, 1, 66 pr. tempus ... in quaerendo -i (COD. Theod. 12, 1, 123, 1. NICET. vigil. 4 p. 60, 12 habes et tempus exurgendi -ssum). 29, 7, 14, 1 nomina -ssa (COD. Iust. 6, 23, 29, 5 voce -ere nomen ... heredum. 8, 33, 1 [*a. 229*] nomina debitorum. *al.*). VLP. dig. 40, 4, 13 pr. aliud -ssit testator. PAVL. dig. 2, 11, 4, 4 si specialiter causae exceptionum -ssae sint (*al.*). 29, 7, 17 litterae, quibus hereditas promittitur vel animi affectus -itur. sent. 5, 33, 6 modus poenae. *al.* AVG. civ. 1, 21 p. 35, 21 D. quos deus occidi iubet sive data lege sive ad personam pro tempore -ssa iussione. COD. Theod. 11, 16, 19 (= Iust. 10, 48, 14) legem, quam de ... muneribus -ssis vocabulis functionum ... sine ulla ambage praescripsimus. COD. Iust. 8, 53, 35 pr. si quis argentum donaverit ..., non autem vasa vel generaliter vel specialiter -erit. *al.* GREG. M. moral. 1, 18 p. 535A iubileus annus, in quo plenaria requies -itur. *et al.* *nota usum refl.*: MAR. VICTORIN. rhet. 2, 47 p. 296, 27 quod neque sermo hominum neque scriptum aliquod plane se -at aut eloquatur voluntatem. β *homines, deum*: IAVOL. dig. 28, 1, 25 *si testator* heredibus primis nuncupatis, priusquam secundos -ret heredes, obmutuisset *eqs.* PAVL. dig. 45, 1, 126, 2 personam nisi -ssa sit (NOVELL. Marc. 4, 3 *personas* enumeratas et specialiter -ssas. LEX Burg. Rom. 22, 1 *al.*). VLP. dig. 50, 16, 170 etsi verbis non sint -ssi *successores*. NOVATIAN. trin. 11 p. 904C deus sabbati dominus -ssus est (*syn.* nuncupatus est). AVG. epist. 51, 5 p. 148, 19 nominatim in scelere scismatis -ssi. COD. Theod. 10, 12, 2 pr. sollemniter delatorem. COD. Iust. 4, 27, 2, 2 *si servus* -erit alium dominum.

b *acced. inf. vel acc. c. inf.*: IVLIAN. dig. 45, 1, 58 nisi ... hoc facere specialiter -erit (*sc. stipulator*). SCAEV. dig. 21, 2, 69, 5 hic ... -itur eum ... evictionis ... nomine non teneri. VLP. dig. 48, 19, 8, 5. PAVL. dig. 27, 1, 33 nisi evidenter pater -erit velle se dare. MOD. dig. 13, 7, 39 testamentum ..., in quo se emisse pignus -ssit. COLL. Mos. 11, 7, 5 rescripto ... diligentissime -ssum est. NOVATIAN. trin. 22 (17) p. 931B COD. Iust. 2, 12, 5. 7, 12, 2, 1 LEX Burg. Rom. 42 *al.*

c *acced. enuntiatum*: α *per* ut, ne, quod: ut: GAIVS dig. 45, 3, 28, 3 *placet* posse eum nominatim -ere, ut ... restituatur. TRYPH. Scaev. dig. 32, 37, 4 in his -ssit, ut contentus esset. VLP. dig. 21, 1, 38, 14 edicto (MOD. dig. 50, 4, 11 pr. ut ... honores deferantur, edicto, et ut ... perveniatur, epistula ... Pii ... -itur). COD. Iust. 4, 65, 8 (*a.* 231). 6, 20, 20, 2 specialiter legibus, ut hoc fieret, -ssum est. ne: VLP. dig. 2, 12, 1 pr. ne quis ... adversarium cogat ad iudicium venire, oratione ... Marci -itur. 39, 1, 20, 1 edicto -ssum est, ne *eqs.* 48, 10, 9, 2 lege -itur, ne quis ... emere ... vellet. *al.* quod: EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 158, 12 quam evidenter ab ... episcopo interlocutio ... subsequitur -ens, quod ... innocens fuisset inventus. INST. Iust. 3, 29, 3a quotiens hoc ipsum inter contrahentes -ssum fuerit, quod ... convenerunt. β *interrog. indir.*: GAIVS dig. 44, 6, 3 duplum utrum fisco an adversario praestandum sit, nihil -itur (COD. Iust. 8, 39, 2). MOD. dig. 31, 33, 1 cum manifeste testator testamento -erit, a quibus heredibus legata praestari vellet (COD. Iust. 8, 42, 1 in potestate *debitoris* ... est, ... tempore solutionis -ere, in quam causam reddat). LEX Burg. Rom. 10, 5 de successione ... matrum ..., qualiter filio defuncto succedant, evidenter -itur.

d *pendet praep.* de (*cf. l. 68. p. 1794, 25. aliter l. 8*): SCAEV. dig. 28, 2, 29, 1 etiamsi *pater* non -at de morte filii. VLP. dig. 4, 8, 21, 6 de *certa re*. 19, 5, 20, 1 de actionibus. NOVATIAN. trin. 11 p. 903C non sic de substantia corporis ... -imus, ut ... dicamus.

2 *absolute* (*v. p. 1794, 45*): AFRIC. dig. 30, 109 pr. si ita -at *legaturus* (GAIVS dig. 35, 1, 69 VLP. dig. 2, 12, 1, 2 *al.*). VLP. dig. 4, 4, 19 ut est edicto -ssum (28, 3, 6, 9. 38, 16, 3, 3 *al.*). NOVATIAN. trin. 24 (19) p. 933B non ... dixit, ut iam -ssimus. 26 (21) p. 937B quando ab ipso Christo -itur: *eqs.* (*syn.* asseritur, dicitur, respondetur *al.*). *et saepe.*

B *generatim in usu cotidiano: i. q. verbis indicare, eloqui, significare sim.*: 1 *c. addit.*: a *pendet obi.*: α *res*: CIC. Sest. 119 si intimos sensus civitatis -ero (SEN. contr. 2, 2, 7 verbo ... satis sensum -ente. SEN. clem. 2, 2, 3 epist. 23, 9. SVET. Aug. 86, 1 sensum animi ... apertissime. TERT. resurr. 34 p. 75, 1 *al.* HIER. praef. Vulg. euang. p. 3, 11 eundem sensum alius *euangelista* aliter -ssit. *al. cf.* CIC. de orat. 1, 32). rep. 5 frg. Grill. rhet. p. 28, 18 M. ut possit *rector rei publ.* facile currente oratione animi secreta ad regendam plebem -ere (*cf.* CYPR. epist. 76, 1 p. 828, 1 -ens litteris animum meum. NOVELL. Theod. 16, 1 suae mentis arcana. *al.*). VAL. MAX. 8, 9, 3. SEN. epist. 66, 39 ut quod volo -am breviter. PLIN. epist. 4, 14, 5 illam esse verissimam legem, quam Catullus -ssit. IVLIAN. dig. 50, 17, 67 quotiens idem sermo duas sententias -it. TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 493, 18 creatoris ... ordinem -ssit (PANEG. 3, 31, 6 aperte. AVG. epist. 141, 11 p. 245, 1 ordinem consulum et dierum, qui gestis -ssus est). AMM. 26, 1, 1 cunctorum nomina, qui ... convenere, non sunt -ssa (AVG. c. Pelag. 1, 1, 3 p. 425, 6 *al.*). HIER. epist. 27, 1, 3 ut rationem verbi uniuscuiusque magis opinati sint, quam -erint. RVFIN. hist. 4, 3, 2 ipse suae antiquitatis specimen talibus -it verbis (παραφαίνει). CONC.S I 2 p. 52, 30 (= I 3 vers. Tur. p. 66, 24) necesse habeo ... -ere veritatem (*gr. I 1, 2 p. 38, 6* ἐκφράσαι). *et al.* β *homines* (*nota nom. vel acc. duplicem l. 18. 22*): TYCON. 3 p. 28, 25 Iacob, qui et 'dilectus' vocatus est et 'fratris supplantator' -ssus. AVG. civ. 15, 17 p. 95, 14 D. nulla ibi genita nominatim femina -ssa est. in euang. Ioh. 27, 7 p. 1618fin. *Christus* non illum (*sc. Iudam*) -ssit, sed nec siluit. SEDVL. op. pasch. 5, 17 p. 287, 14 *ne Pilatus* regni nomine designato generaliter eum (*sc. Christum*) regem videretur -ere atque adversus Caesarem praedicare (*syn. antea*: explicari sermone, verbo pronuntiat).

b *c. praep.* de (*v. p. 1793, 70*): ITALA I Macc. 12, 8 (rec. B) epistolas, quibus batur de societate (διεσαφεῖτο, *Vulg.* significabatur). AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 18, 2 versiculus de tempore precandi evidenter -ssit (CASSIAN. conl 4, 18 p. 112, 3; *syn.* aperiri). BOETH. divis. p. 892A de divisione ... diligenter -ssimus. *et al.*

c *pendet acc. c. inf.* (*cf.* CIC. ac. 2, 77 nemo umquam superiorum non modo -erat [*v. p. 1793, 4*], sed ne dixerat quidem posse hominem nihil opinari): CYPR. epist. 72, 1 p. 776, 9 baptismum ... non esse ... diligenter nuper -ssum est in epistula. LACT. inst. 6, 24, 13 *Seneca* maiestatem dei -ssit maiorem esse dicendo *eqs.* AVG. civ. 18, 17 p. 277, 7 D. *Varro* nominatim -ssit ... Demaenetum ... in lupum fuisse mutatum.

d *acced. interrog. indir.*: PLIN. epist. 5, 14, 2 -ere non possum, quanto sim gaudio adfectus (10, 10, 1. *cf.* 10, 51, 1 difficile est ... -ere verbis, quantam perceperim laetitiam. *al.*). 5, 16, 7. TRAIAN. Plin. epist. 10, 71 illud ... parum -isti, an aedes ... facta esset. CYPR. epist. 9, 2 p. 489, 13 litteras, in quibus nec qui scripserint nec ad quos scriptum sit, significanter -ssum est. LACT. opif. 10, 21 cetera quam decora sint, vix -i potest. AVG. civ. 6, 5 p. 253, 7 D. quanta ... fieret iniuria, ... -ssit *Varro.* *et al.*

2 *absolute*: PLIN. epist. 8, 2, 5 vereor ne parum -erim. TERT. adv. Val. 17 p. 196, 18 aliter -ere non est. DRAC. Romul. 2, 18 -e. NICET. symb. 2 p. 39, 15 quia sic ... Paulus -ssit.

II *variis modis -ere: i. q. alqd. significare, indicare*: A *notis, litteris, lineis, figuris sim.*: *notis*: CIC. rep. 3, 3 *vocis* soni paucis notis inventis sunt omnes signati et -ssi. MAECIAN. distrib. 74 praeposita nota denarii ... aera -bantur. VICTOR. metrol. p. 87, 6 notis ... excogitatis, per quas eadem vocabula -antur. *litteris sim.*: QVINT. inst. 1, 7, 11 o littera ... interim pro syllaba, quam nomine suo -it, posita. 1, 7, 31 *litterae* id -ere debent, quod dicturi sumus. SCAVR. gramm. VII 15, 9 quoniam K ... satis vim etiam C litterae -at. PAVL. dig. 44, 7, 38 non figura litterarum, sed oratione, quam -unt litterae, obligamur. AMM. 17, 4, 10 litterarum numerus ... -it quidquid ... mens concipere potest. AVG. civ. 18, 23 p. 286, 28 D. *primis litteris versuum acrosticho connexis* -itur in quinque verbis: 'Iesus Christus *eqs.*' (*cf.* ISID. alleg. 212 'decem' et 'octo' ... apud Graecos ex iota ι et eta η litteris -untur, quibus figuris nomen Iesus scribitur). *lineis*: MART. CAP. 4, 401 quattuor lineis quadrata formula -atur. *figuris sim.*: VITR. 1, 6, 5 hoc modo (*i. per turrem octagonon*) videtur esse -ssum, uti pateat numerus *octo ventorum*. AMM. 22, 14, 7 est ... Apis bos diversis genitalium notarum figuris -ssus.

B *variis actibus vel rebus alqd. ostendere*: 1 *sensum, mores, affectus sim.*: APVL. met. 10, 17 asinum voces humanas intellegentem, sensum nutibus -entem. TERT. apol. 35, 2 sicine -itur publicum gaudium per dedecus publicum? (EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 2 p. 611, 6 gaudium pectoris lacrimis -entes). pudic. 7 p. 231, 25 ut -ret *Christus* adversus livorem Pharisaeorum suam gratiam et benevolentiam. CYPR. laps. 4 p. 239, 14 lacrimis magis quam verbis opus est ad -endum dolorem. 29 p. 258, 21 paenitentiam criminis veris doloribus -entes. HIER. epist. 60, 7, 2 ut veros hominis -ret affectus, ipse salvator ploravit. AVG. in euang. Ioh. 40, 9fin. p. 1691 *reddite* Caesari nummos, deo vos ipsos. tunc ergo -etur veritas in nobis. 2 *diversa*: TERT. nat. 2, 16, 4 p. 129, 9 ficum viridem Romae nemo noverat ⟨Africanam, cu⟩m Cato senatui intulit, ut, quam ⟨prope⟩ provincia hostilis esset, ... -ret. HIER. in psalm. 2 p. 7, 17 subsannatio proprie rugata fronte et contracto naso -itur. AVG. civ. 20, 5 p. 412, 27 D. diem iudicii non nominavit, sed eum multo clarius ipsis rebus -ssit. 21, 25 p. 537, 27 non sunt ... in eo vinculo pacis, quod illo -itur sacramento. cons. euang.

[Oellacher†]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 10, 19 p. 414, 3 *Iudas* -ssus per bucellam traditor *Christi* (in euang. Ioh. 61, 1 p. 1799med. de traditore domini per panem tinctum eique porrectum satis evidenter -sso. 61, 6 p. 1801med.).

p. p. p. pro adi. * **expressus**, -a, -um. *de quibusdam dubites, huc an ad verbum finitum pertineant (v. e. g. l. 17. 31. 35).* *scribitur* -praess-: *v. l. 47.* *compar.* -ior: *passim inde a* Cic. *superl. v. l. 48.* Gloss.L II Philox. ex 118 -a δεδηλωμένα, ἐκτυπωθέντα. 152 -i φανερωθέντες. [*dub. trad.*: Sen. epist. 108, 32 verba -a (-e *BA*) ... in commentarium refert.]

I *c. notione premendi, (violenter) egerendi:* A *fere i. q. vi extortus:* Cic. part. 6 humanum *testimonium* ... ex oratione aut libera (*opp.*) aut -a. *inde fere i. q. vehemens:* Pass. Is. et Max. p. 769B surgebant in ictus -os plumbatorum ... tortores.

B *fere i. q. exsucatus, exsiccatus, aridus sim.:* Plin nat. 21, 125 *foliis* aridis aut -is. Tert. apol. 40, 15 nos ... ieiuniis aridi et omni continentia -i. *in imag.:* Itala Soph. 3, 19 (Hier. in *h. l.* p. 1385A) salvabo -am *Hierosolymam* (ἐκπεπιεσμένην, *Vulg.* claudicantem. *cf. ibid. p. 1386A* quae ... quasi uva ... ita tentationibus atque pressuris ut prelo ... pressa est).

II *c. notione effingendi: fere i. q. (diligenter) exsculptus, conformatus, exactus sim.:* A *corporaliter:* Vitr. 7, 3, 9 *tectoria bene polita* imagines -as aspicientibus ... remittunt (*syn.* certas; *opp.* incertas ... remissiones). Plin. epist. 3, 6, 1 emi ... Corinthium signum, modicum quidem, sed festivum et -um. *in imag.:* Salv. gub. 3, 26 *Paulus* magistri ... imitator, qui in vestigiis domini sui ambulans patentiora ... et -iora pedibus suis fecit *eqs.*

B *incorporaliter:* 1 *strictius:* *de imagine, effigie rerum incorp. et de iis quae, tamquam imago, obtutui patent:* Cic. Planc. 29 indicia ... solida et -a (Tusc. 3, 3 *est* gloria solida quaedam res et -a, non adumbrata. off. 3, 69 veri iuris ... solidam et -am effigiem nullam tenemus). Tusc. 4, 62 humana in conspectu posita natura, quae quo facilius -a cernatur *eqs.* Plin. epist. 5, 14, 3 quid in omni genere laudis ad exemplum antiquitatis -ius? Diom. gramm. I 463, 14 icon est descriptio figurae alicuius -a. Ambr. epist. 5, 11 p. 895A testimonia, in quibus -iora insignia ... pudoris sint (Hier. epist. 4, 2, 1 -a sanctitatis insignia). exc. Sat. 1, 57 singularum *virtutum* quaedam forma -ior desideratur. Avg. un. bapt. 11, 18 p. 19, 20 nec ... ullo temporum apostolicorum -o confirmatur exemplo. trin. 11, 1, 1 p. 984fin. *et al.*

2 *laxius: de variis incorporeis, fere i. q. (conformatus) evidens, manifestus, apertus, certus sim.:* a *generatim:* Cic. epist. 1, 7, 9 magna est ... memoria consulatus tui. haec profecto vides, quanto -iora quantoque illustriora futura sint, cum *eqs.* Sen. epist. 121, 13 infantibus ... principalis partis suae sensus est non satis dilucidus nec -us. Arnob. nat. 2, 51 p. 88, 20 suspicione ... utimini, non cognitionis -ae (-praess- *P*) fide. Don. Ter. Eun. 285 mira loquentia, in qua utraque ὑπερβολή -issima est. Ambr. Ioseph 1, 1 p. 73, 12 *virtutum fere genera* ista -iora sunt eoque facilius mentem penetrant, quo magis circumscripta ac determinata sunt. in psalm. 118 serm. 3, 19 p. 51, 21 sermones dei ... -a veritate resplendeant. Ps. Ambr. apol. Dav. II 51 p. 394, 21 quid ... -ius, quam quod filia sabbati caro Christi est? Avg. de duab. anim. 16 p. 71, 10 leges divinas -iores certioresque. in psalm. 134, 24 p. 1754med. nihil allegoricum, nihil figuratum commemoro; propriam, -am, simplicem, manifestam audite prophetiam. rhet. 16 p. 147, 5 *v. p. 1780, 47.* serm. 180, 5, 5 p. 975 iuratio prorsus certa et -a. Cod. Theod. 4, 18, 1 etiamsi super hac re -ior cesset sententia iudicantis. *et al.* b *speciatim: de voce, sermone sim. (item de oratore l. 70):* α *fere i. q. articulatus, clarus sim.:* Plin. nat. 10, 118 -ior loquacitas (*sc. picarum quam psittacorum*). Qvint inst. 1, 1, 37 quo sit absolutius os et -ior sermo. 6 prooem. 11 in utraque lingua ... -a proprietas omnium litterarum. Ambr. hex. 5, 14, 49 p. 177, 16 quam dulcis merularum, quam -a vox psittaci est (Physiogn. 107 vocem infirmi potius spiritus quam -am et claram habet). β *fere i. q. significans, gravis sim.:* Sen. contr. exc. 6, 8, 1 quam -a vox (*sc.*: 'nubere dulce est'). Avg. in psalm. 77, 14 p. 993fin. (*vs. 17*) *pro* 'in siccitate' ... alii codices habent: 'in inaquoso', quod de Graeco (ἐν ἀνύδρῳ) est -ius, nec aliud quam siccitatem significat. Evcher. form. 9 p. 57, 13 iubilatio clamor spiritali fervore -ior. γ *de oratore: fere i. q. elatus* (*opp.* submissus): Qvint. inst. 9, 4, 138 non ... in narratione pleni atque -i ... sumus? δ *fere i. q. indicatus, nominatus:* Novell. Valent. 35, 5 de -is urbium ministeriis.

p. p. p. pro subst. **expressum, -ī** *n.* Cic. nat. deor. 1, 75 *species deorum* nihil concreti habeat, nihil solidi, nihil -i, nihil eminentis. Plin. nat. 16, 55 huius (*i. astulae pinguis in aqua coctae*) -um pingue praecipua resina fit. Mod. dig. 35, 1, 52 (*verbis*) -a nocent, non -a non nocent (50, 17, 195).

adv. * **expressē.** *comp. legitur saepe, inprimis ap.* Avg. Gloss.L II Philox. ex 145 -e (expl- *cod.*) τρανῶς. *legitur inde a* Rhet. Her. *cf.* expressim. [*loco mutilato:* Fest. p. 347 -e (-prese *cod.*). *l. v.: supra l. 9.* *dub.:* Scrib. Larg. 198 artus peruunctos -ius (*R*, pressius *Rhodius*, ⟨diutius⟩ e⟨t⟩ pressius? *Helmreich, coll. 253*) fricare.]

cum notione plenius conformandi: 1 *fere i. q. aperte, distincte, perspicue sim.:* *agitur:* a *de verbis scriptis et dictis:* Rhet. Her. 4, 7, 10 in praecipiendo -e conscripta ponere oportet exempla. Colvm. 11, 1, 29 quod ... -ius ... Hesiodus hoc versu significavit (Consent. gramm. p. 23, 20 N. *al.*). Plin. epist. 2, 14, 2 -e dixisse videatur (Arnob. nat. 7, 29 p. 263, 3 -ius. Serv. auct. georg. 1, 146 bene -e dixit. *saepe*). Don. Ter. Ad. 172 -e ostendit pauperioris ... contumaciam (*al.*). Hil. in psalm. 67, 21 p. 296, 8 *verba* quae Latine minus -e atque absolute translata sunt (Hier. praef. Vulg. Esth. verbum e verbo -ius [pressius *Amiat.*]. Avg. civ. 7, 1 p. 273, 6 D. de Graeco -ius). Amm. 19, 12, 4 supplicationibus -e conceptis. Schol. Stat. Theb. 6, 517 ut morientis Gorgonae -ius describeret vultum. Schol. Cic. Bob. p. 178, 32 -ius vitia ... declarare (*al.*). Ps. Ambr. paenit. 21 p. 994D hoc -ius apocalypsis ... exponit. Avg. in psalm. 49, 9 p. 570med. Matthias ... est -e nominatus in actibus (*al.* Macr. Sat. 3, 6, 3 ut γενέτορα -ius nominaret). un. eccl. 23, 65 p. 312, 13 hoc -ius commandante apostolo. *al.* Ps. Phoebad. fid. 5 p. 41C -ius definire. Conc.S II 3, 1 p. 145, 2 ne satis a me -ius verba quaerantur (*gr. II 1, 1 p. 160, 20* σαφῶς). *acced. iuxta positum:* -e et aperte: Caes. Arel. serm. 69, 5 p. 282, 5. -e et distincte: Avg. quaest. hept. 3, 8 p. 242, 12. -e et evidenter: Clavd. Don. Aen. 7, 620 p. 93, 6 Avg. persev. 21, 55 p. 1027med. Facvnd. defens. 6, 3 p. 667C. -e ac nominatim: Avg. c. Cresc. 4, 4, 5 p. 501, 28. plenius et -ius: Ambr. Tob. 18, 59 p. 553, 18 Avg. epist. 167, 11 p. 598, 9. probatissime atque -e: Cassiod. in psalm. 72, 24 p. 523A. vere -eque: Vincent. Ler. 14, 5 (*opp.* fallaciter et adumbrate). *v. et l. 9.*

b *de rebus variis:* Chalc. comm. 18 p. 84, 5 erunt ... -e conexa quattuor solida (*sc. parallelogramma*). Ambr. in psalm. 43, 74 p. 314, 17 -ius ... considerare. Avg. gen. ad litt. 12, 22 p. 412, 12 in eas (*sc. imagines*) -ius intuendas humanus intendatur spiritus. 12, 31 p. 426, 3 *creatura rationalis* illi -ius visioni praesentatur. Macr. somn. 1, 6, 5 cuius (*sc. septenarii numeri*) ut -ius plenitudo noscatur. Mart. Cap. 2, 255 q quidam litteram non putabant et vincerent, nisi in 'aequo' et 'equitatu' appareret -e. Cod. Theod. 13, 5, 6 dispositio, quae -e naviculariis in hunc ordinem formavit, ut *eqs.* Cod. Iust. 1, 14, 3 pr. (*a. 426*) satis est ... eas (*sc. leges*) ... divulgari vel -ius contineri *eqs.* *et al.*

2 *fere i. q. articulatim:* Val. Max. 8, 7 ext. 1 *Demosthenes, cum R* litteram dicere non posset, oris sui vitium tanto studio expugnavit, ut ea a nullo -ius referretur. Consent. gramm. p. 15, 16 N. Galli ... cum dicunt 'ite' non -e ipsam *litteram I* proferentes, sed inter E et I ... sonum ... ponentes.

deriv.: expressim, expressio, expresso, expressor, expressus. *cf.* exprimatio. *Oellacher †.*

[**exprinceps** *v. s.* ex (*p. 1130, 84 sqq.*) *et* princeps.]

exprobātio, -ōnis *f.* *ab* exprobare. *i. q. probatio, confirmatio, demonstratio* (*v. l. 56*): Vita Anton. 77 p. 79, 9 ista quidem, quae dixi, manifestam -em habent (*gr. p. 949B* ἔλεγχον. *syn.* probationem).

exprobo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* probare. Gloss. -at explorat. *confunditur c.* exprobrare *passim, cf. p. 1798, 79. quamquam -are ne uno quidem loco certo legitur, fortasse agnosci licet eis, quae infra enumerantur exemplis; cf. et p. 1802, 19.* [*falso trad., ut vid.: p. 1801, 7. 66. 1803, 1.*]

1 *c. vi praep. auctiva:* *fere i. q. probare usque eo, ut alqd. alci. persuasum sit, demonstrare, comprobare, confirmare:* Phaedr. 5, 5, 37 *v. p. 1798, 80.* Qvint. decl. 338 p. 333, 27 *v. p. 1798, 82.* Itala Ioh. 18, 23 (Cypr. epist. 3, 2 p. 471, 11 *al.*) *v. p. 1801, 32.*

2 *c. vi praep. privativa* (*cf. e. g.* exauctorare, exhonorare): *i. q. probatione privare, improbare; privilegium abolere, tollere* (*opp.* comprobare *sim.*): Cassiod. var. 2, 28, 1 *v. p. 1803, 2.* Cod. Iust. 11, 43, 6 pr. (*a. 440*) *v. p. 1803, 5.*

deriv.: exprobatio.

exprobrābilis, -e. *ab* exprobrare. *scribitur* -probab- *l. 71, cf. p. 1798, 54.*

I *sensu passivo, i. q. vituperatione dignus:* A *de hominibus:* Vvlg. prov. 25, 10 *gratiam et amicitiam* tibi serva, ne -is fias (Evagr. sent. virg. p. 1188A fortitudinem *animae* ... custodi per omnia, ut non -is fias [*gr. 48 p. 150* ἐπονείδιστος]. *cf.* Severin. doctr. p. 129b misero noli exprob⟨r⟩are, ne et tu -b⟨r⟩abilis efficiaris). Caes. Arel. serm. 189, 5 p. 734, 23 et apud deum odibilis et apud homines erit -is. B *de rebus: fere i. q. vituperabilis, ignominiosus:* Anian. Chrysost. hom. 3, 2 p. 1000init. quanto magis -e istud (*i. crucifixio*) est, tanto magis illum (*Christum*) ostendit ... gloriosum. Evagr. sent. virg. p. 1185D non vives -em vitam (*gr. 7 p. 146* ἐπονείδιστον). p. 1187A -is *est* impudicitia (*gr. 22 p. 147* ἐπονείδιστον). Ven. Fort. carm. praef. 3 p. 1, 18 nec tantum sit -e nesciri quod horreat quam patesci quod urat.

II *sensu activo, i. q. qui exprobrat aut maledicit; contumeliosus:* Vvlg. prov. 18, 1 occasiones quaerit qui vult recedere ab amico; omni tempore erit -is (*hebr.* יִתְגַּלָּע, *cf. 20, 3 ubi idem verbum per miscentur contumeliis vertitur*).

exprobrāmentum, -ī *n.* *ab* exprobrare. *i. q. oppro-*

[*P. Schmid*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

brium (*syn.* dedecus *l. 2*): FVLG. aet. mund. 9 p. 160, 23 Nabuzardan coquorum praefectus, quo mage -um esset pugnae ac dedecus, ut sacer populus . . . coquum pugnantem non posset ferre *eqs.*

exprobranter *v. p. 1803, 15.*

exprobrātio, -ōnis *f.* *ab* exprobrare. *scribitur* -bat- *saepe* (*cf. p. 1798, 54*), *e.g.* SEN. dial. 7, 19, 2 (*A*). ITALA I Macc. 10, 70 rec. B. *de notione*: GLOSS.[L] II Abav. EX 108 -es convicia, vociferationes. V Aa E 997 -o increpatio obiurgatio [seu]. ⟨exprobrator⟩index (*dubitanter Theander, v. p. 1798, 36*). GLOSS. obprobrium. ⟨im⟩properium. ὄνειδος. ὀνειδισμός. *cf. et infra l. 17.* *legitur inde a* TER. (*p. 1798, 11; praeterea non apud poetas*), LIV., SEN., VAL. MAX. *al. et ap. ECCL.* [*e coni.*: CLAVD. DON. Aen. 4, 210 p. 381, 1 (*Georgii*, approb(r)atione *codd.*). *dub.*: SEN. dial. 9, 11, 9 (*Madvig*, exportatio *A*).]

I *i. q. actio exprobrandi*: A *fere i. q.* (*erroris, culpae sim.*) *vituperatio, increpatio acerba interdum et contumeliosa* (*cf.* MACR. Sat. 7, 3, 2 sunt alia duo apud Graecos nomina, λοιδορία et σκῶμμα, quibus nec vocabula Latina repperio, nisi forte dicas loedoriam -em esse ac directam contumeliam, scomma . . . morsum figuratum *eqs.* *quasi personate l. 46.* *fere i. q. reiectio, damnatio* [*opp.* approbatio] *l. 72.* *praevalente vi derisionis, insultationis l. 35.* *nota: locutionis abundantiam l. 42.* *adnominationem l. 72*): 1 *absolute* (*c. gen. explic. l. 49*): a *in universum*: PLIN. nat. 19, 57 gari desideria . . . in -e erant. TAC. ann. 13, 42, 2 nec Suillius questu aut -e abstinebat. 13, 44, 3. TERT. apol. 24, 2 in vos -o resultabit (*v. app. cr.*). spect. 26 p. 25, 26. resurr. 16 p. 47, 16 nec -o competisset in alienam culpae *carnem*, nec adhortatio in extraneam gloriae (*ibid. iterum*). adv. Marc. 4, 27 p. 514, 7 totum enim -is hoc erat, quod modica curabant (*cf. antea* obiurgat). ITALA lev. 19, 17 (Monac.) *v. p. 1799, 69.* CYPR. epist. 73, 19 p. 793, 2 Christi discipuli . . . sciant Christum non sine maxima -e posuisse *eqs.* CAPITOL. Pert. 6, 1 -em . . . istam milites non tulerunt. CLAVD. DON. Aen. 7, 270 p. 44, 14. 10, 5 p. 289, 14 *Iuppiter Iunonem* speciali -e nolebat exponi. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 5 p. 587[A] foedissimis -bus infamavit ecclesiam. hist. mon. 1 p. 399[D] clamore . . . cum cachinno -is elato (*v. l. 21*). AVG. nat. et grat. 15, 16 p. 242, 21 quasi per -em dictum . . . tamquam obiurgans *eqs.* in psalm. 118 serm. 13, 2 p. 1536[fin.] nec -e terreamur aut confundamur. virg. 32, 32 p. 271, 19. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 181, 11 qui circa divinitatem impie agunt . . . -bus subditi aeternam contumeliam delictorum sustineant (*gr. I 1, 3 p. 68, 7* ὀνείδεσι. *an ad p. 1798, 21 referend.?*). EVSTATH. Bas. hex. 9, 1 p. 955[C] -is ignominia (*gr. p. 188[a. med.]* ὄνειδος). ENNOD. epist. 2, 15, 5 p. 57, 5 aspera. 8, 4, 1 p. 202, 26 unde tam velox -o? GREG. TVR. vit. patr. 11, 1 p. 709, 17 dum . . . hic . . . uriretur his -um verbis (*cf. antea* inproperium). GREG. M. moral. 20, 29 p. 155[B] ea (*bona*) manu pestiferae -is (*v. l. 20*) evellunt. 26, 75 p. 392[C] si apertis -bus dicant *eqs.* b *speciatim quasi pro t. t. rhet. de figura sententiae q. e. ironia, irrisio* (*cf. Ps. Iul. Ruf. schem. dian. 9 p. 61, 36* [*aliter supra l. 21*]. *acced. gen. explic. l. 52*): SERV. auct. Aen. 11, 344 p. 521, 25 alii 'bone rex' ⟨ex⟩ -e (*add. Castiglioni in plagulis*) accipiunt *eqs.* AVG. c. Parm. 3, 2, 5 p. 104, 24 continuo subicit *Paulus* (*I Cor. 5, 6*): non bona gloriatio vestra, vel per -em pronuntiationis: bona gloriatio vestra; sic enim nonnulli et maxime Latini codices habent.

2 *acced. casus*: a *gen.* (*cf. etiam l. 49*): α *obi.*: ① *rei* (*fortunae, culpae, vitii sim.* nominis *Christi l. 67.* *v. etiam p. 1798, 15*): LIV. 23, 35, 7 *dux* legatis tribunisque praeceperat, ne qua -o *militi* cuiquam (*v. p. 1798, 6*) veteris fortunae discordiam inter ordines sereret. SEN. contr. 2, 6, 5 hic vitiorum -o. SEN. dial. 5, 13, 3 nec erat illi (*i. Socrati*) -o latitantis irae ingrata. 7, 19, 2 expedit . . . vobis neminem videri bonum, quasi aliena virtus -o delictorum omnium sit (*v. app. cr. cf.* Ps. AVG. serm. 191, 3 p. 2102[init.] contumelia hoc magis est quam humanitas, -o criminis, non officium caritatis). PLIN. nat. 19, 126 pessimum . . . genus *lactucarum* cum -e amaritudinis appellavere πικρίδα. QVINT. inst. 6, 2, 16 tacita inpotentiae -o. SVET. Claud. 15, 4 cum magna stultitiae et saevitiae -e. TERT. apol. 3, 1 *Christi* nominis -em. idol. 1 p. 30, 17 scripturae sanctae stupri vocabulo utuntur in idololatriae -e. adv. Marc. 1, 17 p. 313, 2 hunc locum alibi implebimus -e serae revelationis *dei.* 2, 9 p. 347, 26. IVST. 1, 8, 13 cum hac -e crudelitatis: 'satia te' inquit 'sanguine' (*cf. Val. Max. 9, 10 ext. 1*). 38, 9, 9. AVG. bon. coniug. 8, 7 p. 197, 23 qua in re -o quam approbatio divortii magis apparet.
② *personae* (*cf. p. 1798, 11*): PLIN. nat. 18, 249 -em foedam putantium vites (*cf. postea* dedecus, obprobrium). CYPR. eleem. 11 p. 382, 11 ad -em eorum, quibus mens dubia est (*v. p. 1798, 15. cf.* CYPR. domin. orat. 10 p. 273, 22 in quorum [*i. Iudaeorum*] -em [-e *G*] Christiani quando oramus pater noster dicimus *eqs.* LVCIF. Athan. 2, 1 p. 147, 4. 2, 23 p. 190, 15). CLAVD. DON. Aen. 4, 210 p. 381, 1 ipsam iam *Iarbas* prosequitur causam -e personarum. 9, 145 p. 208, 8 ipsius regis. CASSIOD. inst. 1, 23, 3 p. 63, 18 *Dionysius* ieiunabat sine -e prandentium.
β *subi.*: TERT. bapt. 20, 4 p. 218, 2 dominus . . . Israelis -em in ipsum retorsit. ITALA I Macc. 4, 58 (rec. B) facta est laetitia magna in populo Israhel valde, et ablata est -o gentium (ὀνειδισμός, *Vulg.* obprobrium). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 7, 23 -es eius (*sc. Iuliani*) . . . patienter excipimus. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 185, 5 reprehensiones et contumeliae et subsannationes et -es eorum qui *eqs.* GILD. Brit. 68 chron. III p. 64, 11 secundum prophetae -em laborant, ut inique agant.

b *dat.* (*dub. v. l. 12. cf. Bennett, Synt. II p. 185*): LIV. 23, 35, 7 *v. p. 1797, 57.*

B *c. respectu beneficii praestiti* (*cf. p. 1802, 14*), *fere i. q. obiectatio* (*hominis alcis. immemoris vel ingrati. cf.* DON. Ter. Andr. 44 -o est commemoratio beneficii cum enumeratione factorum. *opp.* admonitio *l. 18*): *c. gen.*: *personae* (*cf. p. 1797, 73*): TER. Andr. 44 istaec commemoratio quasi -ost inmemoris benefici (inmemori *Guyet* [*v. supra l. 6*]. *prave Don. ad l. p. 55, 9* sunt qui ad beneficium referant immemor *eqs.* [*v. p. 1797, 55 sqq.*]). TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 11 ad invidiam et -em eius qui beneficii ingratus extiterit. *rei* (*cf. p. 1797, 55*): VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 dotis -o. *absolute*: SEN. benef. 2, 11, 6 si gratos vis habere, quos obligas, non tantum des oportet beneficia; . . . praecipue . . . parcamus auribus; admonitio taedium facit, -o odium. DON. Ter. Eun. 169 recentiora beneficia graviora sunt adversum ingratos; ergo a tempore inducitur -o.

II *vi actionis evanida*: *i. q. contumelia, ignominia sim.* (*syn.* derisus *l. 25*): ITALA I Macc. 4, 45 (rec. B) cecidit super eos consilium bonum . . . ne esset eis in -e, quod inquinassent gentes aram dei populi Israhel (εἰς ὄνειδος, *Vulg.* in obprobrium). 10, 70 (rec. B) ego autem factus sum in derisum et in -em propter te (εἰς ὀνειδισμόν, *Vulg.* in obprobrium). ANIAN. Chrysost. hom. 3, 2 p. 1000[init.] est . . . res ista (*i. crucifixio*) per se -e plenissima (*gr. p. 34[init.]* ἐπονείδιστον). *cf. et p. 1797, 39.*

exprobrātīvē *adv.* *ab* exprobrare. *i. q. magna c. exprobratione*: COMMENT. Lucan. 3, 388 bene 'Graiae' -e; mirabile est enim, si quid fortitudinis debiles temptent (*i. quamvis semel res bene cessisse concedendum sit, ceterum tamen, si debiles fortes esse volunt, vituperandum est*).

exprobrātor, -ōris *m.* *ab* exprobrare. *scribitur* -bat- (*cf. l. 54*): SEN. contr. 7, 6, 20 (*AB*). AMBR. in Luc. 8, 72 (*l. v.*). [*e coni. p. 1797, 8.*] *qui exprobrat, i. q. vituperator* (*c. gen. obi. l. 37. 38*): SEN. contr. 7, 6, 20 oderant . . . me patres, quasi publici mali segregem, -em. AMBR. in Luc. 8, 72 *Pharisaeus* praesumtor gloriae, -r misericordiae, praedicator sui, criminator alieni. PROSP. in psalm. 118, 42 p. 343[B]. *c. respectu beneficii* (*cf. l. 8. 43. p. 1802, 14*): SEN. benef. 1, 1, 4 multos experimur ingratos, plures facimus, quia . . . graves -es exactoresque sumus *beneficiorum.* *f.* **exprobrātrix,** -īcis. *ad sensum cf. l. 40.* *c. vi adiectivi*: SEN. benef. 7, 22, 2 quidam . . . beneficium, quod dederunt, omnibus circulis narrant; . . . ut haec nimia et -x memoria subsideret, oblivisci eum, qui dedit, iussimus.

deriv.: exprobratorius.

exprobrātōrius, -a, -um. *ab* exprobrator. *fere i. q. exprobrans*: OP. imperf. in Matth. 11 p. 690[fin.] unaquaeque provincia habet in consuetudine aliquod -um verbum (*sc. e. g.* 'racha'), quod non rixae causa, sed familiaritatis gratia dicere solent ad eos, quorum fiduciam habent.

***exprobro,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* probrum. *scribitur* exprobare (*per confusionem, v. l. 79. cf. p. 1796, 52. 65. 1797, 5*) *saepissime* (*v. Stangl, WklPhil. 31, 1914, 1019 sq.; Schopf, Konsonant. Fernwirk., p. 152*), *e. g.*: PLAVT. Amph. 47 (*B*). CIC. Lael. 71 (*PG[1] bis*). OV. epist. 12, 21 (*Vo*). LIV. 5, 44, 3 (*L*). VAL. MAX. 3, 2 ext. 8 (*L[1]A[1]*). SEN. benef. 1, 11, 6 (*S, item* 7, 28, 3). dial. 4, 21, 8 (*A, item* 6, 16, 2). expropr-: ITALA Luc. 9, 22 (cod. d). expobr-: ITALA Is. 37, 6 (Lucif. Athan. 1, 40 p. 138, 25). *inter verba act. coni. I[ae]*: CHAR. gramm. p. 472, 16 B. NOT. Tir. 42, 70 -at.
de notione: SYNON. Cic. p. 428, 19 B. insectat. -at. convicia dicit. conviciatur. probra obicit. criminatur. crimen obiectat *eqs.* CAPER gramm. VII 100, 19 -at qui commemorat quae praestitit, obprobrat qui obprobrium obiectat (*cf.* ISID. diff. app. 92 p. 1324[B] -at qui proprium obiectat vitium, obprobrat qui maledictum infert). MARTYR. gramm. VII 197, 2 contrarium eius (*i. verbi* 'probo') -o nuncupatur. HIER. epist. 106, 31, 3 p. 262, 22 'si inimicus maledixisset' (*psalm. 54, 13*). in Graeco ὠνείδισεν, hoc est -asset, positum est. sed inter maledicta et obprobria sensum non discrepare perspicuum est. CASSIOD. in psalm. 43, 17 p. 315[A] -are est in faciem maledicere . . ., obloqui est *eqs.* GLOSS.[L] I Ansil. EX 1054 -are increpare, invehere. 1059 -ari insectari, conviciari. 1060 *sqq.* -at increpat vel inproperat. detestatur, conviciatur. conviciis agit. iniuriis agit. *al.* II Philox. EX 155 -⟨r⟩at ὀνειδίζει, ἀποδοκιμάζει. *in versionibus, ubi nihil adnotatur, verbum graecum est* ὀνειδίζω. *legitur inde a* PLAVTO, CIC., NEP., PRIAP., OV., LIV. *per totam latinitatem; in titulis v. p. 1800, 63; deest ap.* LVCR., VERG.; *frequentatur a* TERT.

[*variat* (*vel confunditur*): c. exprobare *persaepe* (*v. l. 54*): *ambiguum*: PHAEDR. 5, 5, 37 turpemque aperto pignore errorem -ans (probans *l. v.*; ἐξελέγχοντα *Plut. quaest. conviv. 5 p. 674[C]*; *an* exprobans [exprob . . . *N*°]? *v. p. 1796, 58*). QVINT. decl. 338 p. 333, 27 -verat (*AB*, probaverat *auct. inc. ap. Aerodium*, comprobaverat *Schulting*) isti sanguinem suum (*an* exproba- [*cf. p. 1796, 58*]? *i. nutrix*

[*P. Schmid*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

confirmaverat, comprobaverat patri ⟨iuvenem⟩ filium suum ⟨esse⟩). *v. et p. 1796, 52 sqq.* *c.* opprobrare: PLAVT. Trin. 361 *v. l. 16.* VIR. ill. 66, 9 luxuriam -ans (*D*, oppr- *o*, approbans *p. cf. p. 1800, 68*). *dub.*: SVET. Aug. 39 unum quemque equitum rationem vitae reddere coegit atque in -tis (*Ω, Ihm*; ex improbatis *recc.*) alios poena, alios ignominia notavit. *e coni.*: CIC. dom. 60 (*Ernesti*, expromo *codd., Arus.; v. p. 1805, 53*). *v. et p. 1802, 42.* *in loco lacunoso*: SCHOL. Cic. Bob. p. 161, 11 supplex probare (*i.* suppl⟨ex ...⟩ exprobrare *?*).]

I *sensu strictiore: i. q. probro dare* (*pro subi. sunt animantes et raro res aut quasi personate aut translate, v. e. g. l. 25. 27. 44. p. 1801, 5. 73. 1802, 5*): A *c. notione vituperandi, reprehendendi*: 1 *i. q. propter culpam, vitium, errorem, inferiorem statum quemcumque verbis fere* (*alia ratione e. g. l. 27. p. 1800, 19*) *obicere, crimini dare alci. alqd., obiurgare, increpare* (*syn. l. 33. 76. cf. l. 58*), *vituperare alqm.* (*minando p. 1802, 11*): a *absolute*: PLAVT. Trin. 361 ne -a (*A, Ussing, Schoell*; opprobra *B, Leo, Lindsay*), pater. CIC. S. Rosc. 45 non ... -andi causa, sed commonendi gratia dicam *eqs.* LIV. 38, 57, 1. SEN. contr. 1, 1, 18 hoc unum crudeliter *in patrem* feci, quod dixi *patris* fratrem (*quem pater male tractaverat*) dedisse *alimenta*: non alere, sed -are visus sum. SEN. benef. 7, 28, 3 -ando; *opp.* ferendo. dial. 3, 6, 3 *civitatis rector* transeat deinde ad tristiorem orationem, qua moneat adhuc et -et. SIL. 10, 620 si vero (vera *Gronov; cf. p. 1800, 24*) -are sinant. PS. SALL. in Tull. 6 commemorando -as. QVINT. inst. 6, 3, 94 est gratus iocus (*Valla*, locus *trad.*) qui minus -at quam potest. 11, 3, 92 gestus ... in -ando et coarguendo acer atque instans. 11, 3, 94 is *digitus index* in -ando et indicando ... valet. 11, 3, 176 eadem verba mutata pronuntiatione indicant, adfirmant, -ant, negant *eqs.* (*cf.* APVL. apol. 82). TAC. dial. 34, 3. ann. 13, 25, 2 Montanus ... quia ... *Neronem* adgnitum oraverat, quasi -asset, mori adactus est (14, 62, 2 SVLP. SEV. chron. 2, 28, 3). SVET. Iul. 45, 2. FRONTO p. 114, 12 N. Diogenes ad -andum promptissimus (*syn. p. 114, 17* increparet). ITALA Is. 27, 8 (Hier. in Is. 27, 8 p. 310A) rixans et -ans (*Vulg. plane alia habet*). AVSON. 325, 65 p. 112 P. VVLG. Iob 16, 11. prov. 27, 11 stude sapientiae ..., ut possis -anti (*cf. p. 1803, 11*) respondere sermonem. II Macc. 7, 24 PRVD. ham. 713. SVLP. SEV. dial. 3, 18, 2 dices ... non aspere, non acerbe, compatientis (*opp.*) alloquio, non -antis elogio. *et al.*

b *c. additam.* (*impersonaliter l. 50. p. 1802, 10*): α *acced. solum obi. personae* (*nota figuram etymologicam: l. 64. 69; obi. q. v. interius l. 54. 56. cf. p. 1800, 16. 22*): ① *per dat.* (deo *l. 59.* *rei personatae*: TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 437, 2 sorti suae [*cf.* menti *l. 59*]. *v. etiam l. 72. 77*): TERT. adv. Iud. 3 l. 32 sermo prophetae -at eis dicens: 'filios *eqs.*' (*cf. p. 1801, 54.* CYPR. epist. 59, 3 p. 669, 11 Antichristi ... cui -at per prophetam dominus et dicit *eqs.*). ITALA psalm. 54, 13 (Rustic. Conc.S I 4 p. 161, 32) si inimicus meus -asset mihi *eqs.* (*Vulg.* maledixisset. *cf. ad l.* MVTIAN. *infra l. 81*). AMBROSIAST. in Rom. 12, 16 fratri suo ... -et quasi peccatori. HIER. in Is. 27, 8 p. 310A *Israel* -bat doctoribus suis. VVLG. lev. 19, 33 ne -etis ei (*i. advenae*). I reg. 17, 45. II Esdr. 5, 9 ne -etur nobis a gentibus inimicis nostris (*impers., item*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 181, 23 ipsi Theodoreto magnopere duxerat -andum). psalm. 118, 42 respondebo -antibus mihi verbum (*cf.* PROSP. *ad l.* p. 343B 'verbum -antibus' an 'verbum respondebo' ambiguum est *eqs.* *at cf. supra l. 36*). Soph. 2, 8 audivi opprobrium Moab et blasphemias filiorum Ammon, quae -erunt populo meo. *al.* SEVERIN. doctr. p. 129b *v. p. 1796, 71.* GREG. M. dial. 3, 31 p. 205, 17 M. vir deo deditus Arriano episcopo venienti -vit (*syn.* increpationibus reppulit). moral. 10, 47 p. 946C bonorum menti dum pravi -ant. deo -are, *i. q. blasphemare* (*cf. p. 1800, 3*): VVLG. IV reg. 19, 22 cui -asti et quem blasphemasti? 19, 23 -asti domino *eqs.* (Is. 37, 23. 24). psalm. 68, 10 opprobria -antium tibi (*i. deo Israel*) ceciderunt super me (*cf.* psalm. 78, 12 redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum, improperium ipsorum, quod -erunt tibi, domine; ὀνειδισμὸν ... ὃν ὠνείδισάν σε). prov. 14, 31 qui calumniatur egentem, -at factori eius (17, 5). Is. 65, 7 iniquitas patrum vestrorum ... qui ... -erunt mihi (*loquitur deus*).

② *per acc.* (deum *p. 1800, 3.* acies *l. 77.* animam *l. 78*, populum *l. 79*): ITALA lev. 19, 17 (Monac.) exprobratione -bis proximum tibi (ἐλεγμῷ ἐλέγξεις, *Vulg.* publice argue eum. *cf. supra l. 40*). Matth. 5, 11 (cod. fq) beati eritis, cum -verint vos (vobis *q*) homines (*Vulg.* male dixerint vobis). Marc. 15, 34 (cod. c) ut quid -asti me? (*gr.* ὠνείδισας *D*, ἐγκατέλιπές με *codd. ceteri; Vulg.* dereliquisti). Luc. 9, 22 (cod. d) oportet filium hominis multa pati et -ari a presbyteris (*gr.* ἀποδοκιμασθῆναι, *Vulg.* reprobari). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 50, 25; *syn.* increpantes. PSALT. Rom. 41, 11 -erunt me (*Vulg.* mihi; *item*: 101, 9). VVLG. I reg. 17, 26 -vit acies dei viventis. psalm. 34, 7 animam meam. *al.* AVG. c. Faust. 3, 1 p. 262, 5. HESYCH. in lev. 1, 14 p. 802A ut ... Iudaeorum -retur populus. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 22, 16 iniuriis tantis affectum, quantis -tus est rex caelorum (*gr. Isid. Pel. epist. 4, 179 p. 1269C* πεπαρῴνηται). MVTIAN. Chrysost. hom. 21, 1 p. 367init. cum ... cum quis secretim -atur, contristatur quidem, sed multo amplius cum coram omnibus (*v. l. 44 sq.*). COD. Iust. 1, 3, 32, 6 (*a. 472*) nullus executor vexare contumeliis clericos ullos, ... nullis -are conviciis ... conetur (*cf.* PALLAD. hist. mon. II 9 p. 357C iniuriis et contumeliis -asti illos mortuos). *et al.* -are deum, *i. q. blasphemare* (*syn. l. 6. 8. cf. p. 1799, 59 sqq.*): ITALA Is. 37, 6 (Lucif. Athan. 1, 40 p. 138, 25) non est quod paveas a sermonibus istis, ... quibus -erunt me (*loquitur deus*) legati Assyriorum (*Vulg.* blasphemaverunt). VVLG. IV reg. 19, 4 ut -ret deum viventem et argueret verbis. 19, 16 ut -ret nobis (*dat. comm.*) deum viventem. Is. 37, 4 ad blasphemandum deum viventem et -andum sermonibus. LVCIF. Athan. 1, 40 p. 138, 7 -bat deum ... dicens *eqs. et al.*

β *indicatur causa vituperationis* (*aut sine obi. pers. aut saepissime addito dat. pers.* [*nec non* populo, carni, equo], *acc. pers. e. g. p. 1801, 23. 37.* *syn.*: accusare, cavillari, incusare, obicere *l. 36. p. 1801, 29. 42. 46*): ① *per casus*: Ⓐ *per acc. rei*: ① *pron. vel adi.* (*obi. q. d. internum hic illic intellegas, cf. p. 1799, 41*): LIV. 23, 45, 5 cum haec -ando hosti Marcellus suorum militum animos erigeret *eqs.* (EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 1 p. 610, 5 haec et cetera. RVFIN. hist. mon. 1 p. 400C haec et huiusmodi plura -antibus *daemonibus eqs.*). SEN. dial. 4, 33, 4 vultu nihil -ante (QVINT. inst. 4, 2, 124 nihil his *verbis* ... neque vehementius -ari neque manifestius ostendi potest. TERT. resurr. 10 p. 39, 6 nihil ... carni). CVRT. 9, 7, 17 eadem (eodem *l. v.*) ... in convivio Corratas ... -are ei (*i. Dioxippo*) coepit. CALP. ecl. 6, 26 nec ... potes, improbe, vera (verba *l. v.*) -are mihi, sicut tibi multa Lycotas (TAC. ann. 1, 44, 1). TAC. ann. 13, 13, 1 quantoque foediora -bat *Neroni Agrippina*, acrius accendere. TERT. orat. 2 p. 181, 28 hoc est quod Israeli -atur (*cf.* resurr. 9 p. 38, 13. HIL. in psalm. 118 gimel 18 p. 388, 9 ut ... *deus* humano generi -et non paenitenti ... id, quod psalmo continetur *eqs.*). GREG. TVR. vit. patr. 6, 3 p. 682, 9 tunc iratus contra eum (*i. sanctum Gallum*) ... cum multa -ret *eqs.* 13, 3 p. 717, 2 si aliqua de victus eius -atis necessitate (*cf. p. 1801, 28*).

② *subst.* (*aliter in fig. etym. v. p. 1799, 40*): -are res (*nota hominem pro re l. 41. 55*): ⓐ *incorp.*: *res velut extra hominem positas quasi extrinsecus eum afficientes, facta, actiones, scelera, status et condiciones sim.*: CIC. Verr. II 5, 132 num tibi insultare, ... num casus bellicos -are aut obicere videor? (*sim.*: LIV. 23, 18, 7 segnem oppugnationem Sagunti expugnatoribus. PRVD. c. Symm. 2, 684 nobis [*i. Romae*] bella -are sinistra. *cf.* FLOR. epit. 3, 2, 6 numquam ... populus Romanus hostibus domitis victoriam [*i. fere cladem eorum*] -vit. IVST. 28, 2, 1 Aetoli legationem Romanorum superbe audivere, Poenos illis et Gallos ... -antes; *i. clades a Poenis et Gallis acceptas*). OV. met. 13, 69 fugam -vit amico (TAC. Agr. 32, 2). LIV. 2, 52, 7 T. Meneni damnationem mortemque. 7, 41, 3 ne quis eam rem ioco seriove cuiquam -ret (8, 13, 1). 31, 18, 6 periurium alius alii -antes. *al.* VAL. MAX. 6, 2, 11 bonorum ... venditionem. 7, 5, 2 paupertatem (APVL. apol. 18fin.). *al.* TAC. hist. 1, 43, 1 scelus (LACT. inst. 5, 6, 9. *sim.*: TAC. hist. 2, 19, 2 culpam [VITAE patr. 3, 138 p. 787B; *gr. Cot. p. 350B* ἐλέγχειν]. GELL. 13, 25, 9 onerandi vel -andi criminis causa [RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 5 p. 587D]. TERT. adv. Marc. 4, 15 p. 463, 20 delicta patrum filiis [HIL. in Matth. 5, 15 p. 950D corporis]. p. 463, 24 nulla ... iniquitas -anda erat Iudaeis [5, 15 p. 627, 7]. ITALA sap. 2, 12 [Cypr. testim. 2, 14 p. 79, 12] -at nobis peccata legis [*Vulg.* improperat. CYPR. eleem. 4 p. 376, 2 *al.*]. CYPR. GALL. num. 66 commissa piacula). SVET. Aug. 2, 3 M. Antonius libertinum ei proavum -at (*v. l. 32*). Tib. 56 veterem secessum (*i. exilium*). TERT. scorp. 6 p. 157, 5 nec victus ipse de agonotheta casum suum -bit *pyctes* (*i. fere quod ad agonis praesidem attinet, nemo cladem suam sugillabit*). *et al.* *res ad hominem ipsum, corpus, animum pertinentes, vitia, qualitates sim.*: CIC. de orat. 2, 305 vitia aut incommoda ... in adversariis -ando (OV. ars 2, 641 VAL. MAX. 9, 3 ext. praef. SEN. epist. 103, 5. SVET. Vit. 17, 2 corporis. *al.*). LIV. 25, 14, 6 ignaviam (*sim.*: VAL. MAX. 6, 2, 2 segnitiam [CAPITOL. Pert. 5, 7 CIL XI 6123]. PAVL. NOL. carm. 11, 3 desidiam). 31, 36, 5 metum (33, 14, 8). PAVL. FEST. p. 99 ut aviditas magis -etur (*cf.* CVRT. 8, 8, 9 avaritiam [FRONTO p. 42, 16 N. saevitia et avaritia. *al.*]). SEN. benef. 1, 11, 6 suum cuique morbum (clem. 1, 17, 2). dial. 2, 18, 3 armato mollitiam. 9, 14, 5 dementiam (*cf.* PLIN. nat. 2, 159 velut -to furore). 10, 12, 8 luxuriam (*al.*). 11, 16, 3 numquam te fecunditatis tuae, quasi -ret aetatem, puduit (*al.*). epist. 22, 14. QVINT. inst. 3, 8, 38 -are diversam vitae sectam. 11, 3, 168 inclinationes vocis, quas invicem Demosthenes atque Aeschines -ant. PLIN. epist. 1, 24, 2 stultitiam (PAVL. NOL. epist. 1, 7 p. 6, 5). 5, 13, 6 ambitionem. paneg. 3, 4 superbiam (*al.*). SVET. Tib. 45 obscaenitate[m] (*v. l. 83*). *al.* TERT. apol. 50, 15 obstinatio quam -atis. pudic. 5 p. 226, 18 idololatria ... saepe populo -ta. adv. Marc. 2, 27 p. 373, 11 Christum ... cui humanitates -antur a vobis (*cf.* CONC.S I 3 Rustic. p. 66, 27 -ans [*vers. Tur.* improperans] ei [*i. deo*] humana. vers. Tur. p. 86, 23. p. 116, 18 humanas ... passiones). 4, 23 p. 496, 26 incredulitatem (p. 497, 11. VVLG. Marc. 16, 14 -vit incredulitatem [-ti *l. v.*] illorum et duritiam [-ae *l. v.*] cordis, quia ... non crediderant). *et al.* *res varias*: VAL. MAX. 6, 2, 7 *candidae fasciae quasi diadematis* cavillatione regias ei (*Pompeio*) vires -ans. QVINT. inst. 6, 3, 29 obscenitas *verborum* ... non in ioco -anda est (*cf. supra l. 74*). TAC. ann. 1, 10, 8 Augustus ... ora-

[*P. Schmid*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tione quaedam de habitu cultuque et institutis eius (*i. Tiberii*) iecerat, quae velut excusando -ret. *al.* SVET. Nero 41, 1 nomen gentile, quod sibi per contumeliam -retur, resumpturum se professus. APVL. apol. 21 *equo* penuriam pabuli. TERT. idol. 14 p. 46, 22 Iudaeis dies suos festos -at spiritus sanctus. ieiun. 14 p. 293, 11 vetustatum formam nobis -atis. monog. 2 p. 762 Oe. monogamiae disciplinam in haeresim *psychici* -ant (-bant *trad.*). AVG. serm. 284, 6 p. 1292$^{med.}$ nec se illis (*qui eum occiderant*) ostendit post resurrectionem *Christus*, sed solis ... discipulis suis, ne quasi insultare (*syn.*) se occidentibus voluisse videretur. plus enim erat, amicos docere humilitatem quam inimicis -are veritatem. *et al.*

ⓑ *corporeas* (*fere i. q. proferre cum probris l. 18*): PRIAP. 79, 2 -vit hanc *mentulam* tibi. SEN. contr. 1, 7, 14 scripsi piratis *epistolam* ..., ut -rem tibi cruentas in conspectu patris fraterno sanguine manus. PLIN. nat. 35, 164 Mucianus ... -vit patinarum paludes Vitellii memoriae. TAC. ann. 1, 18, 1 *v. p. 1802, 44.* SVET. Tib. 51, 1 Augusti codicillos ... recitavit *Livia*. hos ... -tos tam infeste ... graviter tulit *Tiberius* (*v. l. 12*). APVL. apol. 22 peram et baculum tu philosophis? -res igitur et equitibus faleras et peditibus clipeos *eqs.* TERT. ieiun. 9 p. 285, 24 potum. SPART. Hadr. 11, 6 Hadrianus ei lavacra et voluptates -vit. SIDON. epist. 1, 8, 1 nebulas ... mihi meorum Lugdunensium -as.

Ⓑ *per gen.* (*acced. acc. pers.* [*v. p. 1800, 12*]. *cf. Svennung, Orosiana p. 12 sq.*): OROS. apol. 2, 7 Goliath ... sanctum Israel manifesti timoris -at. 11, 8 dominum -as invidiae. RVRIC. epist. 2, 46 p. 429, 7 dolor ... deum inpietatis -at.

Ⓒ *?per dat.*: *v. p. 1800, 80.*

Ⓓ *per praep.*: de (*aliter p. 1800, 57. v. et p. 1800, 31*): NEP. Epam. 5, 5 desine ... de uxore mihi -are (*antea*: cum huic obiceret, quod ... uxorem *non* duxisset). TERT. pudic. 7 p. 233, 13 numquid et de *animali* mortuo -at, quod (*v. infra l. 70*) non et illud in gregem reficere curaverint *pastores*? ITALA Ioh. 18, 23 (Cypr. epist. 3, 2 p. 471, 11 *al.*) si male locutus sum, -a (*codd.*, exproba *T*) de malo (*μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ*, *Vulg.* testimonium perhibe). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 181, 28 ut quasi de mutabilitate Theodoreto -rent. causa: TERT. adv. Marc. 5, 13 p. 620, 18 *dei* blasphemandi causa malos -at.

Ⓔ *per acc. c. inf., enuntiata*: *sequitur*: Ⓐ *acc. c. inf.* (*v. et p. 1802, 49. nom. v. l. 52*): PLAVT. Capt. 591 pergin servom me -are esse? LIV. 2, 29, 6 -antibus consulibus nihilo plus sanitatis in curia quam in foro esse. 10, 24, 6 adversarium se, non socium imperii legisse sensim -at. 33, 35, 11; *syn.* incusarunt. 42, 38, 5 Boeotis -tum societatem eos cum Perseo iunxisse. frg. 60 *Ciceronis* manus ... scripsisse [aliquid] in Antonium -antes praeciderunt *milites*. SEN. dial. 6, 16, 2. PLIN. nat. 19, 144 -vere *milites Caesaris* lapsana se vixisse aput Dyrrachium, praemiorum parsimoniam cavillantes. 35, 7 -antibus tectis ... inbellem dominum intrare. TAC. hist. 4, 85, 1 ann. 4, 29, 3 *al.* SVET. Aug. 16, 2 (*seq. orat. indir.*). 70, 1. Tib. 24, 1 ut ... alter coram -ret, ceteros ... tarde praestare, sed ipsum *Tiberium* ... tarde polliceri. TERT. test. anim. 2 p. 136, 16 figuraliter -ans ideo malum hominem, quia a deo bono abscesserit. adv. Prax. 24 p. 274, 21 adv. Marc. 3, 22 p. 415, 18 *al.* *nom. c. inf.*: HIL. in psalm. 118 ain 13 p. 503, 6 testimonia ... quae ... neglecta ... esse -antur.

Ⓑ *oratio recta* (*nota apud script. christ. frequenter -o c. part. praes.* dicens *coniungi sec. gr.* ὀνειδίζω λέγων, *cf. Bauer, Wb. z. NT.*^{3}, *p. 946; v. et e. g. p. 1799, 44. 1800, 9*): SVET. vita Hor. p. 44, 5 (*in verbis, ut vid., interpolatis, cf. Gercke-Norden, Einl. II*^{2} *p. 368*) cum illi quidam ... -asset (*cf. p. 1802, 55*): 'quotiens ego uidi patrem tuum brachio se emungentem!' TERT. ieiun. 7 p. 282, 23 cum illi (*i. Achab*) post transgressionem ... et necem Nabuthae ... -asset Helias: 'qualiter occidisti' *eqs.* adv. Marc. 3, 6 p. 384, 23. VVLG. I reg. 17, 10 ego -vi agminibus Israel hodie: 'date mihi virum' *eqs.*

Ⓒ *enuntiatum secund.*: *relat.*: FRONTO p. 53, 3 N. -ando acriter quae delinquerent. TERT. nat. 1, 1, 9 p. 60, 8 -ant (*Gothofredus*, -bant *trad.*) etenim quod erant in semetipsos. adv. Marc. 2, 6 p. 341, 3 quod ei (*i. homini*) evenit non deo, sed ipsi debeat -ari. 2, 16 p. 356, 5 non poterunt iudici -ari quae iudici accidunt. 3, 6 p. 385, 3. FIRM. math. 2, 30, 11 p. 88, 8 ne quod homini malus stellarum decrevit cursus ... -are videaris. *per* quod (*infra l. 73. v. etiam l. 31*), quia (*p. 1802, 3*), quare, cur, quasi, si (*v. p. 1802, 5. fere c. coni.* [*indic.*: *e. g. infra l. 83*]), *per coni. nud.* (*p. 1802, 11*): CIC. epist. 5, 15, 3 *litterae* videntur ... quasi -are, quod in ea vita maneam, in qua *eqs.* LIV. 6, 17, 1 audiebantur ... voces -antium multitudini, quod defensores suos ... favore tollat, deinde ... destituat. 39, 42, 9. 40, 37, 6. VAL. MAX. 3, 2 ext. 8 uxor Hasdrubalis -ta ei impietate, quod *eqs.* (*cf.* SCHOL. Cic. Gron. p. 347, 17 infamiam ..., quod *eqs.*). 8, 10, 3 TAC. ann. 6, 12, 2 SVET. Iul. 50, 1 APVL. apol. 34 TERT. orat. 16 p. 190, 20. adv. Prax. 22 p. 268, 21 -ans quod occidere eum (*i. Christum*) vellent. adv. Marc. 4, 29 p. 524, 3 PORPH. Hor. epist. 1, 19, 44. AVSON. 178, 7 p. 42 P. *Pudentilla* non ideo -ans ... marito, quod gereret totam femina sola domum. VVLG. I reg. 1, 6 Bar. 6, 43. AVG. civ. 16, 31 p. 175, 9 D. -ante angelo, quod risus ... plenae fidei non fuit. quaest. hept. 4, 19 p. 329, 12 *al.* OROS. apol. 30, 3 -as ecclesiae ..., quod *eqs.* CASSIOD. Ios. antiq. 17, 8 p. 494$^{a. med.}$ -bat etiam quod iniuriam illi non dubitarent ingerere (*gr. 17, 163* κατεβόα ... διότι). VVLG. Matth. 11, 20 coepit -are civitatibus ..., quia non egissent paenitentiam: 'vae tibi *eqs.*' (*cf. l. 11*). QVINT. decl. 335 p. 318, 32 velut -are mihi visa est fortuna, quare uxorem ... duxissem. HIL. in psalm. 118 gimel 18 p. 388, 11 -at ... superbis atque maledictis, cur nihil in sacramento sanguinis sui ... utilitatis esse existimaverint. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 194, 18 *Acacius* -verat ei (*i. Cyrillo*) quasi a suis recesserit. SEN. nat. 4, 13, 2 non putas -ari (*impers.*) illis, ... si ne aquam quidem emunt. *per coni. nud.*: EPIPHAN. in euang. 26 p. 41, 11 cum coeperit -are civitatibus Iudaeorum, eo quod non egerint paenitentiam, essent in infernum descensurae (*v. p. 1799, 16*).

2 *de beneficio a se praestito, de meritis suis, de recte petitis postulatisve sim., quasi non satis meminerit, alqm. vituperando commonere* (*fere verbis editis. aliter*: cicatrices, canitiem *sim. proferendo, v. infra l. 34. 44. 45.* *audacius de homine exemplari, i. fere iustum iniustis -are*: BACHIAR. repar. laps. 10 p. 1047^A ecce *miles Christi* qui nobis -atur [*forte* '-probatur' *adn.*] a ceteris, ad cuius exemplum cogebamur vivere. *opp.* admonere *l. 26.* queri *l. 31*):

a *absolute*: PLAVT. Most. 300 sq. triginta minas pro capite tuo dedi. :: cur -as? :: egone id (*v. infra l. 27*) -em, qui mihimet cupio id opprobrarier? Trin. 318 quid -as? bene quod fecisti, tibi fecisti, non mihi (*legi potest et* quid -as bene quod fecisti? *v. infra l. 27*). SEN. benef. 2, 10, 4 inter prima praecepta ... sit, ne umquam -em, immo ne admoneam quidem.

b *c. additamento beneficii, meriti sim.* (*per acc.* [*v. et l. 22. 24*], *sententiam relat. l. 30* [*v. l. 24*], *acc. c. inf. l. 49.* *saepe acced. dat. personae*; apud *l. 36*): PLAVT. Amph. 47 mos numquam ⟨ille⟩ illi fuit patri meo, ut -ret quod bonis faceret boni. CIC. Lael. 71 plerique aut queruntur semper aliquid aut etiam -ant; ... odiosum sane genus hominum officia -antium. OV. epist. 12, 21 est aliqua ingrato meritum -are voluptas (LIV. 2, 27, 2 illi *milites* -bant sua quisque belli merita cicatricesque [*v. l. 45*] acceptas). LIV. 2, 23, 11 haec se meritos *milites* dicere -antes suam quisque ... militiam. 5, 44, 3 *populi Romani beneficia non* -anda apud memores sunt (TAC. ann. 13, 21, 5 nihil ... ⟨de⟩ beneficiis, quasi -ret, disseruit. GALLICAN. Avid. 8, 1). 37, 49, 2 Aetoli legati ... orsi a beneficiis in populum Romanum et prope -antes virtutem suam in Philippi bello *eqs.* SEN. benef. 2, 15, 2 qui, quantum det, ostendit, munus suum commendat, non -at. 3, 6, 1 cum urbes ... urbibus, quae praestitere, -ent *eqs.* (5, 22, 2 nec dure illi -bo [*edd.*, ea probabo *O*], quod praestiti). TAC. hist. 1, 37, 5 donativo, quod vobis numquam datur et cotidie -atur. ann. 1, 18, 1 hi *milites* verberum notas, illi canitiem, plurimi detrita tegmina et nudum corpus -antes (1, 35, 1 cicatrices [*v. l. 34*] ex vulneribus, verberum notas. *cf. supra l. 16*). 4, 57, 3. AVSON. 419, 77 p. 374 P. omnia praebere aegris, nihil -are sanatis. CLAVD. 22, 158 nec, si quid tribuas, iactatum saepius idem -are soles. *sequitur acc. c. inf.* (*cf. p. 1801, 38*): LIV. 35, 48, 12 Aetolorum legatus ... provectus deinde est ... in maledicta ... ingratos appellans et -ans non victoriam modo de Philippo virtute Aetolorum partam, sed *eqs.* CVRT. 8, 1, 39 nec quicquam aliud adiecit *Alexander* quam forsitan eum (*i. Clitum*) ... -turum sibi fuisse vitam a semetipso datam.

B *c. vi deridendi, insultandi, conviciandi* (*notione opprobrii plus minus vigente. syn.*: eludere *l. 58.* irridere *l. 67. 73. v. et l. 66*): LIV. 9, 6, 2 primi consules ... sub iugum missi ...; circumstabant armati hostes -antes eludentesque. SEN. contr. 7, 2, 10 Albucius dixit in poenam Ciceronis ... electum amicissimum Ciceroni, quasi -turus per hoc illi fortunam esset *Antonius*. CVRT. 4, 2, 20 per ludibrium -bant *eqs.* TAC. ann. 1, 68, 3 impetu tergis Germanorum circumfunduntur *Romani*, -antes non hic silvas nec paludes, sed aequis locis aequos deos. SVET. vita Hor. p. 44, 5 *v. p. 1801, 56.* LACT. mort. pers. 5, 3 p. 178, 21 Sapor ... imposito pede super dorsum eius (*i. Valeriani*) illud esse verum dicebat, -ans ei cum risu. VIGIL. TRID. ad Ioh. 8 p. 556^C insultantes corpori *sancti Sisinni mortui*, increpantes morti, -antes non vindicem Christum et irridentes *eqs.* VITA Anton. 11 p. 27, 13 Antonius ... diabolum ... -bat dicens *eqs.* (*gr. p. 860^C* ἤλεγχε). 94 p. 93, 10 daemones, quos ipsi pagani putant esse deos, hoc christiani -ant et manifestant ... non esse deos *eqs.* (*gr. p. 976^A* ἐλέγχουσιν. *sim.*: RVFIN. hist. 5, 1, 53 p. 423, 32 cum ... aliis quam pluribus verbis -rent gentium deos; *gr. aliter. cf.* AVG. in psalm. 134, 23 p. 1753$^{fin.}$ ad -anda et irridenda idola). VVLG. iud. 8, 15 II reg. 23, 9.

II *sensu laxiore*: *notione opprobrandi evanida fere i. q. improbare, reprobare, reicere* (*acced. non nisi obi. rei. hic usus ortus esse videtur ex locis velut* TERT. orat. 15 p. 189, 17 quibus [*neutr.*] ... vanitas -anda est. *syn.* compescere *p. 1803, 2*): PLIN. nat. 8, 210 Catonis censoris orationes aprunum -ant callum. SVET. Tib. 59, 1 ut nonnulli versiculis ... et praesentia -rent et futura denuntiarent mala. TERT. test. anim. 1 p. 135, 7 nihil omnino *in litteris* relatum sit, quod agnoscat Christianus, ne -are possit. adv. Marc. 2, 27 p. 374, 16 severitatem iudicis ... pro saevitia -atis. 3, 22 p. 415, 19 neque -asset *creator* quod ipse curasset. monog. 9 p. 774 Oe. separabit *deus*

[*P. Schmid*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

matrimonio coniunctos . . . non per duritiam repudii, quam -at (-probat *l. v.*) et compescit. CASSIOD. var. 2, 28, 1 tribuenda est iustis laboribus compensatio praemiorum, quia -ta (-bata *ON*) militia creditur, quae inremunerata transitur (*opp. postea 2* militiae probatae). COD. Iust. 11, 43, 6 pr. (*a. 440*) omnis servitus aquarum aquaeductus Hadriani . . . vel per divinos adfatus intimatos in quolibet iudicio vel per usurpationem impertitos (impetrata *Kr.*) penitus -etur (-betur *trad.*).

part. praes. **exprobrāns,** -antis. *pro adi. i. q. immitis, asper, probrosus* (*opp.* dulcis): QVINT. inst. 11, 3, 16 dulcis esse tamen debet, non -s sonus *vocis.* *pro subst., fere i. q. exprobrator* (*syn. v. l. 13. cf. et p. 1799, 36. 38 al.*): VVLG. psalm. 43, 17 confusio faciei meae cooperuit me a voce -is et obloquentis, a facie inimici et persequentis.

adv. **exprobranter.** *fere i. q. cum probro, contumeliose*: PS. CYPR. singul. cler. 33 p. 209, 14 puto etiam de Gallis suis nobis idolatrae -r insultent. THEOD. MOPS. epit. in psalm. 45, 8 ad p. 304, 22 Essaias . . . conversus ad gentes -r loquitur: 'scitote *eqs.*' (*gr.* φησὶν ὀνειδίζων).

p. p. p. pro subst. **exprobrātum,** -ī *n.* *i. q. vituperatio, reprehensio*: SIDON. epist. 9, 11, 1 propter libellum . . . epistulam vestram . . . recepi. ad -a respondeo pro aequitate causae, non pro aequalitate facundiae.

deriv.: exprobrabilis, exprobramentum, exprobratio, exprobrative, exprobrator (-trix). *P. Schmid.*

[**exprōcōnsule, exprōcūrātōre** *v.* ex *et* proconsul, procurator.]
[**exprōditus** (*l.* -pl-) *v. s.* explodo *p. 1739, 58.*]

exprōmissor, -ōris *m.* *ab* expromittere. SYNON. Cic. p. 448, 3 B. vades . . . fideiussores (*syn. l. 57*), sponsores, -mis⟨s⟩ores, satisdatores (*cf. l. 33. 35*). *t. t.* ICT*orum*: *qui pro se vel pro altero promittit (e. g. se pecuniam debitam soluturum esse), qui obligationem in se recipit (de re v. infra l. 44)*: GAIVS dig. 13, 7, 10 quod si non solvere, sed alia ratione satisfacere paratus est, forte si -em dare vult *eqs.* (16, 1, 13 pr. -e dato [18, 1, 53 si venditori de pretio satisfactum est, veluti -e aut pignore dato *eqs.*; *inde* INST. Iust. 2, 1, 41]. VLP. dig. 12, 4, 4 cum conveniret *cum debitore*, ut -em daret [16, 1, 8, 8]. PAVL. dig. 38, 1, 37, 8). VLP. dig. 4, 3, 7, 8. 42, 1, 4, 3 fieri . . . posse, ut idoneum -em habeat (PAVL. dig. 50, 17, 110, 1).

exprōmitto, -mīsī, -missum, -ere. *ab* ex *et* promittere. [*dub., conicitur* prom- *pro* exprom- (*trad.*): SCAEV. dig. 32, 41, 9 PAVL. dig. 38, 1, 37, 4. 39, 6, 35, 7.]

1 *t. t. iuris: i. q. pro se vel pro altero, novatione (v. l. 50) fere, pecuniam solvendam, obligationem pristinam, debitum in se recipere, se alqd. soluturum esse polliceri (de re v. Girard, Gesch. u. Syst. d. röm. Rechts p. 760, 2. syn. v. l. 54)*: VARRO rust. 2, 2, 5 antiqua fere formula utuntur, cum emptor dixit 'tanti oves sunt mi emptae?' et ille respondit 'sunt' et -sit nummos. ALF. dig. 44, 1, 14 quod pecunia ob hominem illum -ssa est *eqs.* (IVLIAN. dig. 30, 104, 1 tabellas quibus ei p. -eram. POMPON. dig. 14, 6, 20 si . . . per ignorantiam facti novatione facta eam p. -sit, si petatur ex ea stipulatione *eqs.* VLP. dig. 23, 3, 36. 39, 5, 19, 4. PAVL. dig. 16, 1, 22 solvat vel -at. *ibid. iterum*). GAIVS dig. 39, 6, 31, 3 si iusseris mortis causa . . . mihi aut creditori meo -ere decem *eqs.* VLP. dig. 15, 1, 11, 1 si quid dominus soluturum se servi nomine repromisit, deduci *ex peculio* oportebit, quemadmodum si quid domino servus pro debitore -erat *eqs.* (*cf.* PAVL. dig. 15, 1, 56 *bis*). PAVL. dig. 17, 1, 45, 4. 23, 3, 55 cum dotis causa aliquid -itur, fideiussor eo nomine datus tenetur.

2 *i. q. promittere*: CHIRON 570 raro aliqua *iumenta* . . . posse evadere -es (*Buecheler ex l. seq.*, exprimito eius *trad.*). 573 sic curabis, . . . tamen si recens causa fuerit, sin autem, non -es hoc fieri posse. *K.*

exprōmo, -psī, -ptum, -ere. *ab* ex *et* promere. *scribitur*: -msi: PLAVT. Mil. 831 (*BD*). CIC. epist. 13, 6, 4 (*HD*). MART. CAP. 3, 224 (*LR*). *de notione*: GLOSS.L III Abol. EX 105 -it aperit. Corp. E 514 ex⟨s⟩erit. V Aa E 998 -imus exponimus. III Abol. EX 46 -psit protulit. 64 -ta exquisita, parata (*ad* TER. Andr. 723). 24 -ere publicare. III Abstr. EX 98 proferre (*ad* TER. Haut. 575). II Philox. EX 156 -itur ἀποδείκνυται (*cf.* CIC. Catil. 2, 22). GLOSS. προφέρω. προχειρίζω. προκομίζω. ἀποφθέγγομαι. ἐξειπεῖν. *legitur inde a* PLAVTO, TER., ACC., VARRONE, CIC., CATVLLO, LVCR.; *deest* CAES., SALL., HOR., TIB., PROP. *al.* [*variat in codd. c.*: depromere: LVCAN. 1, 360. exponere: CIC. div. in Caec. 39 (-pri- *Halm*). Verr. II 3, 53 CLAVD. 20, 390 rapt. Pros. 3, 195. *v. et p. 1756, 55.* exprimere: CIC. fin. 5, 10. VELL. 2, 19, 3 *v. p. 1805, 12.* VAL. MAX. 8, 7 ext. 5. SEN. Tro. 936 (-prime *Itali; item* Phaedr. 851). CYPR. epist. 74, 8 p. 806, 11 AVG. cons. euang. 2, 12, 26 p. 125, 16 CYPR. GALL. exod. 1084. *e coni.*: LIV. 22, 22, 16 -it (*ed. Froben.*, -pri- *codd.*). PS. ASCON. Verr. p. 224, 10 -itur (*Stangl*, -pri- *trad.*). *cf. et p. 1782, 36. 42 sqq.* *falso, ut vid.*: LIV. 35, 23, 2 -bantur *codd.*, explorabantur *ed. Mogunt.*]

I *proprie: aliquid inclusum vel conditum (ex aliqua re) eximere, proferre, in medium dare* (*indicatur: unde per: abl. sep.: p. 1804, 3. 7. 12; adv.* inde: *p. 1804, 5. quo p. 1804, 2*): **A** *res corp.*: PLAVT. Mil. 831 (*cf. 829* prompsisti tu illi vinum?) heminas octo -psi in urceum. LIV. 28, 29, 11 omnis apparatus supplicii -batur. VAL. MAX. 8, 15, 2 curiā superioris Catonis effigies . . . ad *pompam funebrem* . . . -itur (*antea*: inde petitur). PLIN. nat. 10, 199 *simiarum* genus *cibum in maxillis conditum* mox inde sensim ad mandendum manibus -it. APVL. met. 7, 4 -ptis mille aureum, quos insutu laciniae contexerat. SER. SAMM. 716 auribus . . . pecudis molles -ito sordes. MART. CAP. 3, 224 quoddam medicamen acerrimum . . . -psit *Litteratura* (*antea*: ferculum, . . . unde . . . proferebat). 7, 729 *Arithmetica* antequam iuberetur, quid adportet, -ere.

B *res incorp.*: PLAVT. Bacch. 653 *consilium*, ubicumque usus siet, pectore -at suo (Mil. 208 quidquid *consilii* est, incoctum non -et, bene coctum dabit). TER. Andr. 723 opus est tua mihi ad hanc rem -pta malitia atque astutia (*cf.* DON. *ad l.*: in medium prolata. EVGRAPH. *ad l.*: manifesta et excitata [*Castiglioni in plag.*; scitata *G*]. *v. p. 1803, 67*). CATVLL. 65, 3 *v. infra l. 50.* NICET. psalm. 5 p. 73, 10 quod legis austeritas ab humanis mentibus extorquere non poterat, haec per dulcedinem cantionis -it.

II *translate (propria tamen significatione eximendi, edendi saepe plus minus vigente)*: **A** *aliquid (alicunde prolatum, petitum) adhibere, exercere, ostendere (fere incorp. praeter l. 41. accedit*: ex *l. 25.* adversus *l. 42.* apud *l. 38.* in *c. abl. l. 29. 32. 33.* in *c. acc. l. 41*): PLAVT. Mil. 666 hilarissimum ⌊convivam (*i. ingenium convivae*) hinc indidem⌋ (⌊⌋ *corr. Itali*; convivium h. indidam *codd.*) -am tibi (*cf.* 1055 -e benignum ex te ingenium. VAL. MAX. 8, 7 ext. 5 *Carneades* cum Chrysippo disputaturus elleboro se ante purgabat ad -endum ingenium suum adtentius). VARRO Men. 359 quae scis atque in vulgum vulgas artemque -is inertem. CIC. Catil. 2, 22 *gregalium Catilinae* industria vitae et vigilandi labor in antelucanis cenis -itur (*cf. p. 1803, 69*). leg. agr. 1, 22 neque patiar homines ea me consule -ere, quae contra rem publicam iam diu cogitarint. Mil. 33 in meo inimico crudelitatem -isti tuam. de orat. 1, 17 omnis vis ratioque dicendi in eorum, qui audiunt, mentibus aut sedandis aut excitandis -enda est (orat. 125 causa . . ., in qua vis eloquentiae possit -i. PS. ASCON. Verr. p. 224, 10 *virtus oratoria* in opprimendo -itur reo [*cf. p. 1803, 79*]). epist. 13, 6, 4 si omne genus liberalitatis . . . non modo re, sed etiam verbis, vultu denique -eris. ad Q. fr. 1, 1, 28 *Graecis debemus*, ut . . . apud eos ipsos, quod ab iis didicerimus, velimus -ere. LVCR. 2, 887 quid id est, animum . . . quod movet et varios sensus -ere cogit? SEN. Tro. 107 nunc vires -e, dolor. TAC. ann. 12, 47, 5 non venenum in sororem et patruum -it (*cf.* CYPR. epist. 74, 8 p. 806, 11 adversus ecclesiam dei maioribus viribus venenorum suorum virus -unt *haeretici*). FRONTO p. 213, 12 N. signum benignitatis. VAL. CEM. epist. p. 756D aedificationis vestrae sollicitudinem sermonibus eloquii epistolaris -o.

B *cum respectu sermonis*: **1** *sensu strictiore*: **a** *i. q. verba, vocem, querelas sim. (ex ore emittendo, loquendo) proferre, edere, pronuntiare (fere i. q. recitare l. 61)*: CIC. Rab. perd. 7 an . . . longa oratio est -enda? (*v. p. 1782, 42*). CATVLL. 64, 223 multas -am mente querellas. 65, 3 nec potis est dulces Musarum -ere fetus mens animi (*cf.* VERG. catal. 9, 7 vestros [*i. Musarum*] -ere cantus maximus). VERG. Aen. 2, 280 videbar compellare virum et maestas -ere voces (LVCAN. 1, 360 si . . . ius est veras -ere v. STAT. Theb. 2, 101 has . . . fatorum -ere v. GELL. 1, 10, 1 adulescenti . . . plerasque v. nimis priscas et ignotas in cotidianis . . . sermonibus -enti [*cf. ibid. 4* loquere verbis praesentibus]. *sim. fere de voce humana*: CLAVD. 20, 390 v. . . . -it anhelam. THEOD. PRISC. log. 53 p. 154, 15 ut correctiorem v. tandem cogantur -ere *paralytici* [*antea*: tardas confusasque . . . locutiones]. DIONYS. EXIG. Conc.S I 5 p. 296, 12; *syn.* protulit. APON. 12 p. 244fin. ut . . . illam humilitatis . . . totis viribus -at v. dicendo *eqs.*). VAL. MAX. 1, 5, 7 Graecum versum -ere (*v. l. 48*). 3, 8 ext. 4 *puerum* preces -ere passus est *accusator* (LACT. inst. 1, 7, 9 cum precem in Apollinem Sminthium rogatus -ret *Apollo eqs. cf.* PETR. CHRYS. serm. 43 p. 322A verba *precationis* non dignatur -ere). ARNOB. nat. 2, 25 p. 69, 9 verba psittacus et integrare *discit* et nomina cor⟨v⟩us -ere (4, 14 p. 152, 8 *Mercurii* nomen Aegyptia gens horret et reveretur -ere). AVG. cons. euang. 2, 12, 26 p. 125, 16 haec omnia dicit et Lucas eadem paene verba Iohannis -ens.

b *aliquam rem (ex occulto fere vel recondito) sermone proferre (sc. aut viva voce aut litteris mandatam), fere i. q. prodere, proponere, et saepius (vi propria prorsus debilitata) fere i. q. indicare, enuntiare, dicere*: **α** *universe (pendet interrogatio obliqua passim, acc. c. inf. p. 1805, 17. 23. cf. et p. 1805, 45)*: PLAVT. Mil. 764 haud centesimam partem dixi atque . . . possum -ere. TER. Haut. 575 nemost meorum amicorum . . ., apud quem -ere omnia mea occulta . . . audeam (*cf.* LVCAN. 8, 280 curarum . . . arcana. TAC. hist. 4, 85, 2 quod diu occultaverat. CYPR. eleem. 13 p. 383, 13. HEGES. 1, 37, 5 p. 76, 10 mandatum *secreto datum* [*gr. Ios. bell. Iud. 1, 441* ἐκφαίνει. *v. p. 1782, 45*]). ACC. trag. 499 -e, quid fers (*cf.* LIV. 22, 22, 16 quid adferret, -it [*v. p. 1803, 78*]). CIC. Verr. II 3, 53 summam ac numerum iniuriarum vobis, iudices, non possum -ere (*v. p. 1803, 74*). Cael. 29 dies iam me deficiat, si, quae dici . . . possunt, coner -ere. leg. 2, 17 sed iam -e . . . istas leges de religione. :: -am . . . et . . . voce proponam. fin. 5, 10 ut in omni-

[Hiltbrunner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bus rebus, quicquid ex utraque parte dici posset, -ret *Peripateticus* (*cf.* div. 2, 150). Att. 2, 12, 2 suum, Memmii, Metelli Nepotis -psit odium. epist. 5, 12, 1. LIV. 2, 12, 2 nisi -ret propere, quas insidiarum sibi minas per ambages iaceret (SEN. apocol. 7 vs. 1. *cf.* CYPR. GALL. exod. 1084 citius). 27, 51, 11. 29, 1, 7 -rent, quid sentirent (37, 52, 10 quae vellet quaeque s. CVRT. 4, 10, 4. AVG. bapt. 2, 8, 13 p. 187, 21 liberius [*syn.* dixisse]. *cf.* FRONTO p. 165, 20 N. cur ... non sententiam animi mei -am?). 33, 35, 5. 34, 61, 8. 36, 34, 8 quin -is ..., quid rei sit? (SEN. Phaedr. 868). 39, 12, 4 -ret sibi, quae ... Bacchanalibus ... solerent fieri (*cf.* 39, 12, 7. 39, 13, 7 originem sacrorum). 42, 24, 1. perioch. 49 p. 61, 6 quis esset, palam -ere. VELL. 2, 19, 3 servus ... magno eiulatu -ens (*Acidalius*; -enti *MP*, -pri- *A*) indignationem casus tanti viri *eqs.* SEN. Tro. 936 fare, quam poenam pares, -e *eqs.* Phaedr. 851 Oed. 385. 510 Ag. 419. LVCAN. 1, 67 fert animus causas tantarum -ere rerum (*cf. l. 67*). 5, 68 Appius eventus finemque -ere rerum sollicitat superos. STAT. Theb. 4, 531 *Minos mortuos* adigit ... -ere vitas usque retro (*i. retegere*). TAC. ann. 16, 1, 1 -it repertum in agro suo specum altitudine immensa (*v. p. 1804, 73*). GELL. 1, 9, 5 verba facere ... et, quae ipsi opinarentur, -ere potestas erat *Pythagoreis iam eruditis*. CYPR. epist. 61, 4 p. 697, 23 repraesentantes vobis per epistulam gaudium nostrum fida obsequia caritatis -imus. ARNOB. nat. 1, 8 p. 9, 2 ne ... nihil videar interrogatus -ere, possum dicere *eqs.* CYPR. GALL. Ios. 430 unus te socio -psi nil posse obsistere nobis (*v. p. 1804, 73*). CASSIAN. conl. 4, 21, 1.

β *usu certo*: ① *de iudice*: *i. q. sententiam, iudicium dicere, pronuntiare*: CIC. Verr. II 5, 139 ut numquam dubitaret ... supplicia, quae in ... servos constituta sunt, ea in civis Romanos -ere (COD. Theod. 16, 5, 44). HEGES. 1, 41, 9 p. 99, 7 omnes ... mortis sententiam ... -unt (*gr. 1, 512* θάνατον κατακρίνουσιν). ② *vel in senatu vel in foro et apud iudicem*: *i. q. sententiam proferre, dicere* (*i. q. allegare* [*syn.*]: *l. 39. 41*): TAC. ann. 12, 9, 1 Mammium Pollionem ... inducunt sententiam -ere, qua oraretur Claudius *eqs.* 13, 49, 2 licere patribus, quotiens ius dicendae sententiae accepissent, quae vellent -ere. FRONTO p. 142, 8 N. erras, si putas pari auctoritate in senatu fore Thersitae verbis -ptam sententiam et Menelai aut Vlixi orationem. p. 173, 8 laudatores ..., qui ⟨quid de⟩ reo existimarent, pro sua opinione cum fide -rent. VLP. frg. Vat. 156 adire praetorem et titulum excusationis suae apud eum -ere (*ibid. 155* excusationis causas allegare. *cf. Albertario, Rend. Ist. Lomb. 55, 1922, 523 sq.*). COD. Theod. 11, 30, 37 omnes peremptorias praescriptiones ... *litigator* cogatur -ere. ③ *fere i. q. indicare, designare, significare*: AVG. loc. hept. 1, 172 p. 533, 13 verba sunt necessaria ... ad -endam et in audientum notitiam perferendam ... voluntatem. COD. Theod. 1, 10, 8 suggestio ..., quae et nomen palatini et ei ... nihil ante commissum evidenter -at (*v. p. 1804, 73*). SEDVL. op. pasch. 1, 14 p. 186, 6 '*Heliae*' nomini si Graio sermone quaet una ... littera commutari, sol specialiter videatur -i (*cf. carm. pasch. 1, 187*). DIONYS. EXIG. Conc.[S] IV 2 p. 197, 4 '*trinitatis*' appellatio ipsa ... vim pluralis numeri resonans ... personas indubitanter -it.

2 *sensu laxiore*: **a** *fere i. q. verbis exponere, explicare, narrare* (*c. praep.* de: *l. 63*): PLAVT. Merc. 47 perfidiam, iniustitiam lenonum -ere (*cf.* CIC. dom. 60 quid ego vestram crudelitatem -o? [*codd., recte, vt vid.; cf. p. 1799, 6*]. LIV. 45, 37, 7 vitia vitae). CIC. div. in Caec. 39 tantam causam ... oratione -ere (*v. p. 1803, 73*) et voce ac viribus sustinere. Brut. 25 laudare ... eloquentiam et quanta vis sit eius -ere. part. 139 eadem vel anguste disserere, ut dialectici ... vel, ut oratorem decet, late -ere (*item acced. adv.* [*sim. part. l. 62*]: VAL. MAX. 3, 3 ext. 4 mundi naturam prudentissime et facundissime. FILASTR. 93, 4 condigne. 155, 11 Christi ... potentiam ... potenter -ere. CONSVLT. Zacch. 1, 29 p. 35, 30 hoc ... signanter -e, cur *eqs.* [*cf. 3, 1 p. 95, 27* consultus -e]. CONC.[S] I 5 p. 174, 31 multa frequenter inepta ... de ipsis scripturis ... inpudenter -psit [*v. l. 52*]. IV 2 p. 71, 28 subito [*gr. I 1, 1 p. 95, 9* σαθρῶς ... ἐλέχθη, *syn.* dictum]. BOETH. herm. sec. 2, 5 p. 106, 16 paucis. 5, 12 p. 398, 19 universaliter vim sensus). LIV. 39, 48, 6 belli et causas et ordinem (TAC. dial. 24, 3. PETR. CHRYS. serm. 89 p. 452C causas mortis. *cf. l. 14*). SIL. 6, 532 nec tibi nunc ritus imitantem irasque ferarum Pygmalioneam tentarem -ere gentem, si *eqs.* FRONTO p. 5, 6 N. verba sufficiant ad -endum amorem tuum (p. 50, 4 ad gaudium meum -endum; *syn.* exprimant). ARNOB. nat. 1, 38 p. 25, 16. CLAVD. rapt. Pros. 3, 195 nutrix ... longum ... moratur auctorem dubium certumque -ere (*v. p. 1803, 74*) funus (*i. raptum*). EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 944C quae ... noster affatus -psit (*gr. p. 164B* ἐπῆλθεν ὁ λόγος). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 18 p. 377A superiorem hanc inspectionem, quae a nobis -pta est (*gr. p. 189C* προδιηνυσμένον).

b *fere i. q. afferre, commemorare*: CIC. ac. 2, 144 -am primum illa invidiosa, quod ... dicatis. GELL. 14, 2, 5 inlustria exempla probitatis sinceritatisque *creditoris* ... -bantur. TERT. anim. 45, 1 p. 373, 25 de somniis ... Christianam sententiam -ere. ARNOB. nat. 5, 14 p. 186, 20 (*antea*: promuntur). HIL. in Matth. 9, 2 p. 962C *Pharisaeis Iesus* verba legis -psit *eqs.* AMBR. epist. 53, 2 p. 1166A quod ego non pro recordatione iniuriae veteris -psi, sed pro testimonio conversionis. AVG. civ. 10, 9 p. 416, 22 D. querelam ... Chaldaei nescio cuius -ens *Porphyrius*. *Hiltbrunner.*

exprōmpto, (-āvī), -ātum, -āre. *ab* ex *et* promptare. *scribitur* -omt- *ubique.*

fere i. q. expromere, cito in medium proferre (*de incorp.*): FVLG. Virg. cont. p. 83, 2 ut non solum mens -are desisset quod didicit. p. 90, 19 ut sciam me non arcaicis -are fabulam auribus. aet. mund. p. 135, 6 ultrices scelerum -tas caelitus guttas.

CE 1151, 2 hic Aquilae cineres miserabilis urna sepultos contegit et fatis **exproperāta** nimis; *i. q. valde properatus, maturatus. ab* ex *et* properare.

ἐξιλάσκομαι **exprōpitio,** pio, expio GLOSS. II 303, 34. *i. q. valde propitium reddere.*

exproprio, -āre. *ab* ex *et* propriare. [*l. v. falsa*: AVG. in psalm. 73, 5 p. 934 *adn.*] *fere i. q. alqd. omnino proprium sibi facere, induere*: AVG. trin. 4, 20, 30 p. 909med. hanc personam (*i. filium et dei et hominis*) angelica natura figurare antea potuit, ut praenuntiaret, non -are, ut ipsa esset.

expudet est quasi valde pudet GLOSS.[L] IV Plac. E 11.

expudōrātus, -a, -um. *ab* ex *et* pudor, *cf.* pudoratus. *scrib.* -der-: GLOSS., *cf. Heraeus, Spr. d. Petron. 5* (= *Kl. Schr. 61*). GLOSS.[L] II Abav. EX 111 -us impudicus. GLOSS. -e ἀναιδέστατε. *qui omnem pudorem exuit*: PETRON. 39, 5 quisquis nascitur illo signo, ... habet ... caput ... durum, frontem -am, cornum acutum. *K.*

expugnābilis, -e. *ab* expugnare. GLOSS. εὐάλωτος, εὐκαταμάχητος. *qui expugnari potest*: **1** *proprie*: LIV. 25, 11, 1 *arcem* nec vi nec operibus -em esse (TAC. hist. 3, 78, 2). 33, 17, 8 *urbs* terra marique -is. TAC. ann. 12, 35, 1 cuncta virtute -ia. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 7 p. 714init. in ... collem, unde murus -is erat, niti coepit (*gr. 3, 151* εὐάλωτον). 6, 6 p. 779, 36 civitas (*gr. 5, 153* ἁλώσιμος). **2** *transl.*: **a** *qui deleri potest* (*cf. p. 1809, 54*): STAT. Theb. 4, 843 Kl. (835 Kohlm.) *fons* nulli ... -is astro (*i. qui ne a Sirio quidem exsiccetur*). 6, 103 situ non -e robur (*i. quercus*). TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 352, 24 *bonum est* -e iam per adversarium, nisi vis aliqua praeesset timendi, quae bonum ... adpetere ... compelleret. **b** *qui refelli potest* (*cf. p. 1810, 45*): CAEL. AVR. chron. 3, 8, 125 sunt haec omnia facile -ia (3, 8, 130 dictum).

compos.: inexpugnabilis.

***expugnātio,** -ōnis *f.* *ab* expugnare. GLOSS.[L] II Philox. EX 157 ἐκπόρθησις. GLOSS. ἐκπολιόρκησις. *plur. saepius. acced.* ab: *l. 69. inde a* CIC. [*in codd. variat c.* oppugnatio: CAES. Gall. 7, 36, 1.]

i. q. actio (valde) pugnandi, devincendi:

I *sensu perfectivo*: **A** *fere i. q. occupatio, devictio*: **1** *proprie*: **a** *urbis, castrorum, fani sim.* (*de irruptione in domum alienam l. 58*): CIC. Tull. 42 aedificiorum -es, agri vastationes *eqs.* Verr. II 1, 50 fani ... Iunonis. Manil. 13 ut ... ipsorum adventus in urbes sociorum non multum ab hostili -e differant. Cato 13 urbium -es, ... pedestres navalesque pugnas (LIV. perioch. 31 p. 39, 12 *al.* TAC. hist. 1, 51, 4 *al.* CLAVD. DON. Aen. 10, 90 p. 305, 19 ad -em tot u. *al. cf.* LIV. 27, 39, 12 oppidi [SVET. Claud. 21, 6 -em direptionemque. GELL. 14, 1, 27 oppidorum -bus. *al.*]. CLAVD. DON. Aen. 7, 185 p. 28, 26 in -e civitatum. *al.*). CAES. Gall. 6, 41, 1 castrorum (*al.*). SVLP. SEV. chron. 1, 22, 4 oppidum ... neque -i neque obsidioni facile. CASSIOD. in psalm. 128, 2 p. 936C imperfecta est -o, quae iterum ad certamen redit *eqs.* *nota* (*v. l. 46*): CIC. Att. 11, 23, 3 nocturnarum -um (*cf. l. 62*). **b** *hominum*: VELL. 2, 98, 2 nunc acie, nunc -bus. VAL. MAX. 2, 7, 15 Syracusanorum. TERT. adv. Iud. 8 l. 129 *Iudaeorum*. VVLG. II Macc. 10, 19; *gr.* πολιορκίαν. THEOD. MOPS. in Gal. 2, 10 p. 20, 18. **2** *transl.*: **a** *fere i. q. irruptio*: ARNOB. nat. 4, 23 p. 159, 20 in aliena ... foedera genialis se lectuli -e iecisse. **b** *fere i. q. absolutio* (*cf. p. 1810, 39*), *sim.*: VIRG. gramm. epist. 3 p. 141, 8 tertiam diximus partem esse verbi ordinationem; cuius in -em paulisper inmorari necesse habemus.

B *fere i. q. eversio, exstinctio, interitus* (*cf. p. 1809, 54*): **1** *proprie*: SERV. Aen. 2, 313 morem tetigit -is: plerumque enim ad tubam evertuntur civitates. AVG. in euang. Ioh. 40, 8 p. 1690 aeternitas ... habet ... nullam ab inimico -em. **2** *transl.*: APVL. met. 10, 5 domus -em (*i. repentinam mortem filii*). ITALA prov. 1, 27 (Ps. Cypr. singul. cler. 1 p. 174, 20) cum advenerit vobis pressura et -o (πολιορκία, *Vulg.* angustia). CONC.[S] II 3, 2 p. 37, 8 exegit et a nostris materteris ... usque ad ipsam animam extremamque -em afflictis ... auri pondo *tot* (*II 1, 2 p. 22, 4* στενοχωρήσας εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν καὶ πολιορκήσας). NOVELL. Maior. 9 l. 18 ab -e pudicitiae.

II *de -e quam quis intendit* (*cf. p. 1810, 55*): *fere i. q. oppugnatio, impugnatio*: **A** *proprie*: *rerum*: FLOR. epit. 4, 2, 40 nunc obsidione castrorum, ... nunc -e Dyrrachi irrita. TERT. adv. Marc. 2, 21 p. 364, 4 CLAVD. DON. Aen. 10, 115 p. 308, 4. *hominum*: CAPITOL. Pius 9, 6 Parthorum regem ab Armeniorum -e solis litteris reppulit. CLAVD. DON. Aen. 3, 245 p. 298, 28. 9, 505 p. 255, 29 *al.* GREG. M. moral. 10, 1 p. 917D *athletae*. **B** *transl.*: *rerum incorp.*: TERT. nat. 1, 3, 5 p. 62, 20 nominis *Christiani* (scorp. 9 p. 165, 15). anim. 34, 2 p. 358, 27 veritatis (praescr. 41 l. 11). adv. Val.

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6 p. 183, 7. adv. Marc. 1, 26 p. 328, 4 -e mali. *animantium*: ARNOB. in psalm. 119 p. 523B -es daemonum quod sit passurus (*cf.* OP. imperf. in Matth. 8 p. 677init. -o . . . diaboli praedicatio est veritatis).

III *i. q. pugna*: CLAVD. DON. Aen. 2, 595 p. 228, 13 cum ab ipso post inefficacem -em ceteri recessissent. PASS. Theclae A 28 p. 78, 1 ab -e *bestiae* (29 p. 78, 5).

***expugnātor**, -ōris *m.* *ab* expugnare. *inde a* CIC.

I *c. vi perfectiva*: A *qui expugnat, vincit, subigit* (*nota syn.* effractor *l. 14*): 1 *proprie*: CIC. inv. 1, 93 urbis (VVLG. prov. 16, 32. CIL III 141475, 3 [*a. 29 a. Chr.*] v urbium -r; καταλαβόμενος). LIV. 6, 22, 8 coloniae. 23, 18, 7. SEN. dial. 7, 26, 6 regni. PLIN. nat. 7, 126 rex Demetrius -r (*i.* πολιορκήτης) cognominatus. ISID. orig. 10, 92 effractor, quod sit -r claustrorum. *et al.* *in imag.*: TERT. nat. 2, 1, 6 p. 94, 6 ingenti manu veritas obsidetur . . . et . . . -um multitudinem prosternit. 2 *transl.*: *fere i. q. victor, superator*: TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 485, 5 Christum -em spiritalium hostium (GREG. TVR. in psalm. p. 875, 6 inimicorum nostrorum). B *fere i. q. vastator*: STAT. Theb. 4, 363 pecoris lupus -r opimi. *transl.*: CIC. Verr. II 1, 9 non . . . furem, sed ereptorem, non adulterum, sed -em pudicitiae (SEN. contr. 1 praef. 9. QVINT. decl. 329 p. 294, 9 -em non p. modo et patrimoniorum nostrorum et principum huius civitatis, sed templorum omnium et caerimoniarum. ARNOB. nat. 5, 22 p. 193, 21 *Europae Iuppiter*). CYPR. epist. 55, 26 p. 644, 10 matrimonii -r alieni (*cf.* AMBR. hex. 6, 8, 50). AVG. civ. 2, 27 p. 94, 6 D. morum bonorum. PS. AVG. serm. 154, 8 p. 2046init. castitatis.

II *de intentione* (*cf. p. 1806, 76*): *i. q. oppugnator, impugnator*: A *proprie*: AVG. civ. 17, 23 p. 254, 8 D. hostes . . . -esque (*fort. ad I*). B *transl.*: 1 *animantium*: CYPR. hab. virg. 20 p. 201, 18 -r inimicus *sc. diabolus* (PRISCILL. tract. 7, 114 p. 84, 3 *cf.* laps. 11 p. 245, 3 hostem et -em domesticum. PS. AVG. serm. 155, 1 p. 2047a.med. a diabolo -e). TRACT. de indur. cord. Phar. 19 l. 6 *Paulus* suus -r videbitur qui *eqs.* AVG. c. Iul. op. imperf. 4, 50 p. 1368extr. haereticorum (FACVND. defens. 10, 6 p. 788A Arianorum). *sim. de cruore Christi*: PS. CYPR. tract. 18 cruorem *Christi* . . . putamus -em contra illius diabuli iacula (= TRACT. ZntW. 15, 1914, p. 80, 164). *i. q. propugnator*: PETR. CHRYS. serm. 171 p. 648B iste suus -r esse non potest, suis esse non potest liberator, . . . quaerit alterum defensorem. 2 *rerum incorp.*: TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 9 *mali*. MAR. VICTORIN. in Gal. 1, 24 p. 1157B quod . . . -r (*fidei Christianae*) qui fueram, nunc essem praedicator (LVCIF. Athan. 2, 16 p. 176, 7 apostolicae fidei. *cf.* non conv. 12 p. 26, 7 doctrinae, quae secundum pietatem est. SERV. Aen. 11, 787 Varro ubique -r religionis). LVCIF. moriend. 14 p. 315, 1 veritatis. AVG. c. Iul. 2, 3, 5extr. libidinis. COD. Theod. 6, 4, 22, 3 utilitatis. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 211, 32 haereseos. *f.* **expugnātrix**, -īcis. *fere i. q. irruens* (*pro adi.*): FVLG. aet. mund. p. 138, 4 arcam . . ., quo unda -x non repperiat rimam. *fere i. q. vastatrix*: IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 2, 11 p. 1146init. -x honestatis et . . . animorum . . . captivatrix turpitudo. CASSIOD. anim. 11 p. 1299B carnem illam -em humani generis.

deriv.: expugnatorius.

expugnātōrius, -a, -um. *ab* expugnator. *fere i. q. impugnans*: TERT. anim. 57, 2 p. 391, 22 nec invitatoria operatione, sed -a dominatione tractamus . . . scientiam magiae.

expugnātrix *v. l. 46.*

expugnāx, -ācis. *ab* expugnare. *i. q. idoneus ad expugnandum* (*sc. animum puellae; cf. p. 1808, 75 sqq.*): OV. met. 14, 21 sive aliquid regni est in carmine, carmen . . . move . . ., sive -ior (expugnantior *l. v.*) herba est, utere . . . viribus herbae.

***expugno**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* pugnare. *inf. fut.* -assere: PLAVT. Amph. 210. GLOSS. debello, bello, pugno. ἐκπολεμῶ, πολεμῶ. NOT. Tir. 46, 1. *legitur inde a* PLAVTO, TER., ACC., CIC. [*e coni. v. p. 1808, 72. falso trad.*: *pro* expurgo: LVCAN. 9, 914. ITALA deut. 26, 13 (Lugd.). *pro* purgo: FLOR. epit. 2, 2, 16. *pro* expungo: MART. 13, 123 TERT. paenit. 9, 5 adv. Marc. 5, 7 p. 596, 22. *variat c.* oppugno *sim.* (*cf.* PLAVT. Amph. 210 *l. 75*): CIC. Verr. II 4, 120 CAES. Gall. 1, 44, 3. *contra ex coni. pro* oppugno: LIV. 40, 31, 6. 40, 33, 9. 40, 47, 2. 40, 50, 6.]

I *cum significatione perfectiva, i. q. pugnando devincere*: A *proprie*: 1 *praevalente not. pugnandi, vincendi, occupandi*: a *i. q. vi et armis, obsidione sim. capere*: α *res* (*pro subi. est homo; bestia p. 1808, 43. res l. 81. p. 1808, 14*): Ⓘ *oppida, castra, montes sim.* (*bestiam v. p. 1808, 14*): Ⓐ *proprie*: PLAVT. Amph. 191 vi et virtute militum victum atque -tum oppidum est (210 sese . . . summa vi . . . oppidum -assere [*codd.*; oppug- *Don. Ter. Eun. 46 Non. p. 128, 16 et edd.*]. 413 VATIN. Cic. epist. 5, 10 a, 3. CAES. Gall. 7, 69, 1 obsidione. civ. 2, 13, 3 per vim. 3, 41, 1 in itinere. SALL. Iug. 21, 3 vineis turribusque [LIV. 35, 22, 5. 39, 42, 1]. *v. p. 1808, 4. 14 al.*). Amph. 746 urbem (CIC. Rab. Post. 42. CAES. civ. 3, 56, 4 per vim. NEP. Alc. 5, 6. LIV. 2, 12, 1 sedendo. 5, 6, 9 *urbes* situ inexpugnabiles fame . . . tempus . . . vincit atque -at. 5, 22, 8 operibus tamen, non vi [10, 45, 13 obsidendoque vi atque operibus urbem -vit]. 21, 5, 4 -at diripitque. 24, 30, 1 primo impetu. VAL. MAX. 7, 4, 5 viribus. *al.*). CIC. Brut. 255 castella (BELL. Afr. 36, 4 vi. BELL. Alex. 30, 3 *al.* NEP. Dat. 10, 2 LIV. 10, 46, 11 *al. cf.* LIV. 4, 46, 5 castra [39, 31, 17 capta et -ta]. *al.*). CASS. Cic. epist. 12, 12, 3 clausam Apameam tenuisset, quoad vi esset -ta. BELL. Alex. 22, 1 in operibus hostium -andis (LIV. 38, 6, 7). 48, 2 Medobrigam oppidum montemque (*v. Klotz, Caesarstudien 189. cf.* LIV. 26, 46, 8 tumulum). SALL. Iug. 23, 1 Cirtam armis (LIV. 8, 13, 1 a. virisque et omni vi. *al.*). NEP. Ages. 3, 5 multis locis -tis (LIV. 24, 41, 8 inopia). Hann. 3, 2 Saguntum foederatam civitatem vi (LIV. 35, 42, 2. ARNOB. nat. 2, 39 p. 79, 25 ut . . . -rent atque everterent c.). Them. 4, 1 Thermopylis -tis. VERG. Aen. 9, 532 *turrem*; *syn.* evertere. LIV. 2, 50, 11 praesidium (32, 21, 20). 10, 1, 7. 10, 2, 8 vicos -ant, inflammant tecta *eqs.* (*al.*). 25, 11, 9 arcem (25, 11, 12). VAL. MAX. 6, 5, 1 moenia (SEN. epist. 66, 13. *cf.* SIL. 1, 265 -ti . . . muri). LVCAN. 4, 410 -at quae tuta, fames. PLIN. nat. 8, 37 ballistis . . . ut oppidum aliquod -ta serpens (*cf.* OROS. hist. 4, 8, 10 ad -andam bestiam cum exercitu profectus est). *et al.* Ⓑ *in imag.* (*et transl.*): PLAVT. Bacch. 977 oppidum (Pseud. 586 [*i. lenonis domum. cf.* 766 lenonium]. Mil. 1157 o. quodvis videtur posse -ari dolis). CIC. Verr. I 4 nihil esse . . . tam munitum, quod non -ari pecunia possit (*cf.* Att. 1, 16, 12 PORPH. Hor. carm. 3, 16, 1). parad. 27 sapientis animus . . . virtutibus . . . ut moenibus saeptus vincetur et -bitur? LIV. 9, 26, 15. STAT. Theb. 4, 187 mens -ta *Amphiarai*. CYPR. patient. 14 p. 407, 19 facta carnis . . . quibus anima -atur et capitur. DRAC. laud. dei 1, 468 fortia corda viri (*Adam*) non -anda per anguem. *sensu amatorio* (*cf. infra l. 75*): VERG. Aen. 10, 92 Spartam -vit adulter. QVINT. decl. 327 p. 286, 4 animum (PS. QVINT. decl. 15, 6 p. 282, 1). PS. QVINT. decl. 14, 3 p. 267, 16 ad corrumpendas -andasque mentes (14, 5 p. 269, 1. 18, 9 p. 328, 5). *pro obi. est praeda*: PLAVT. Bacch. [931] cepi -vi amanti erili filio aurum ab suo patre. CIC. Cluent. 36 Avillio tamquam aliqua machina admota capere Asuvi adulescentiam et fortunas eius patrias -are. HOMER. 260 hospitis . . . -are toros (*cf.* RVT. NAM. 1, 359 aurea legitimas -ant munera taedas). FRG. Vat. 249, 5 in -anda sibi proprietate. COD. Iust. 1, 3, 30, 2 dei templa pecuniis -antur.

Ⓘ *aedificia sim. vi capere, effringendo invadere*: PLAVT. Pseud. 1172 an . . . ille . . . -vit carcerem, patriam tuam? (*v. q. anteced.*). TER. Eun. 773 aedes *meretricis* (PAVL. sent. 5, 3, 3 qui aedes alienas villasve expilaverint, effregerint, -verint). CIC. Verr. II 1, 78 domus (Att. 4, 3, 3 -are et incendere. BELL. Afr. 87, 6 -verunt ac diripuerunt. RVT. LVP. 1, 13 vi. HOR. carm. 3, 15, 9 *puella* -at iuvenum domos. VLP. [*Labeo*] dig. 47, 9, 3, 2 LIV. 23, 3, 2. 40, 14, 11 capi et -ari. *al.*). SALL. Iug. 44, 5 lixae . . . palantes agros vastare, villas -are, . . . praedas . . . agere (*v. l. 38. nota de lupis vastantibus*: APVL. met. 8, 15 fame rabidos finitimas -are villas). ASCON. Mil. p. 33, 11 tabernam (*al.*). 38, 10 omni vi ianua -ta.

Ⓜ *naves capere, deprehendere*: VATIN. Cic. epist. 5, 10 a, 2 bona direpta, navis -tas. BELL. Afr. 21, 3 incendebant atque -bant. LIV. 26, 47, 9 naves onerariae . . . in portu -tae captaeque (36, 44, 9). 30, 31, 9 navium . . . per indutias -tarum. 37, 28, 6 quem ad modum Rhodiam classem ad Samum circumsessis ad exitum faucibus portus -asset, sic et Romanam -turum. GAIVS dig. 47, 9, 5. CALL. dig. 47, 9, 6 -atur navis, cum spoliatur aut mergitur. VLP. dig. 47, 9, 3, 1 -are *navem* videtur, qui in ipso quasi proelio . . . adversus navem . . . aliquid rapit, sive -et sive praedonibus -antibus rapiat. PAVL. sent. 5, 3, 2.

β *homines* (*qui in locis oppugnatis sunt unaque cum his capiuntur. subi. est res l. 65. 72. 73*): Ⓘ *proprie*: LVCR. 4, 1013 *homines magni in somnis* reges -ant (*cf. Bailey ad l.; an* [*sic e. g. Leonard-Smith*] reges *pro nomin., i. usu absoluto, ita ut obi. hostes, castra sim. suppleas?*), capiuntur. CAES. Gall. 7, 10, 1 stipendiariis Haeduorum -tis. NEP. Ages. 5, 4 si . . . eos (*i. Graecos*) exstinguere voluerimus, qui nobiscum adversus barbaros steterunt, nosmet ipsi nos -verimus illis quiescentibus. LIV. 9, 43, 1 Calatia et Sora praesidiaque, quae in his Romana erant, -ta. 23, 30, 2 nec ulla magis vis obsessos quam fames -vit. 26, 4, 3 ab obsesso et prope -to hoste (*cf.* 31, 10, 4. 39, 2, 3 circumsessi et -ti sunt. CVRT. 9, 4, 5 inclusos . . . moenibus -at. SIDON. carm. 2, 295 clauditur: -as). TAC. hist. 5, 12, 2. SERV. Aen. 3, 476 *Graeci* -vere Troianos. SALV. gub. 6, 87 circenses . . . desideratis, et hoc vastati, hoc -ti? (*i. urbe vastata et -ta*).

Ⓘ *in imag.*: PLAVT. Bacch. 929 Atridae . . . Pergamum . . . exercitu . . . subegerunt; . . . ego erum -bo meum . . . sine . . . exercitu. ACC. trag. 503 numero te -at (*O. Müller*, expurg- *trad.*) timor. HOR. sat. 2, 5, 74 *senem testamenti captator*. SEN. nat. 4 praef. 9 adulatio quo inprobior, . . . hoc citius -at. ENNOD. opusc. 3, 60 p. 346, 8 qui supplicatione -ent, quos ille lacessit iniuriis. *sensu amatorio* (*cf. supra l. 24*): PLAVT. Truc. 171 amator similest oppidi hostilis: . . . quam primum -ari potis, tam id optimum est amicae. PROP. 3, 13, 9 haec etiam clausas -ant arma pudicas. SEN. contr. 2, 7, 7 tot sollicitationibus -ari non potuit. LVCAN. 10, 360 -are senem (*i. Caesarem*) potuit Cleopatra venenis.

b *i. q.* (*pugnando*) *superare, debellare* (*hic illic vel sensu laxiore vel in imag.*): α *animantia* (*subi. est res p. 1809, 8*): Ⓘ *in universum*: CIC. or. frg. B 15 ad -andos hostes inertissimus (TERT. adv. Iud. 4 l. 54 h. allophylos. HEGES. 5, 16, 1 p. 324, 2. *cf.* PS. CYPR.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pasch. 10 p. 257, 10 adversarios). LIV. 33, 8, 4 quos . . . acie . . . -assent (*Polyb. 18, 23, 4* φεύγειν ἠναγκάσατε). LIV. perioch. 62 p. 75, 9. FRONTIN. strat. 1, 11, 6 primo impetu Thebani Lacedaemonios -verunt. TAC. Agr. 41, 2 tot militares viri . . . -ti et capti. ITALA Ios. 10, 12 (Lugd.) stet sol . . ., ⌊donec -em populum istum⌋ ([⌊ ⌋ *non habent LXX*]. PANEG. 7, 8, 6 Mauritaniae populos. *cf.* COMM. apol. 975 gentes [AVG. civ. 17, 2 p. 199, 9 D.]. CLAVD. 28, 306 -at nostram clementia gentem). TREB. trig. tyr. 11, 3 virum. LACT. mort. pers. 26, 5. IVST. 3, 5, 1 Messenii . . . per insidias -antur. 25, 5, 1 *al.* SERV. Aen. 8, 294 VVLG. exod. 1, 10. AVG. quaest. hept. 6, 13 p. 430, 21; *syn.* debellare. IORD. Rom. 124 Latini . . . apud Regilli lacum -antur, vincuntur (*cf. l. 19*) atque subiciuntur. *et al.* ⓑ *ap. Christianos*: LACT. mort. pers. 16, 9 hoc est esse . . . militem Christi, quem nullus hostis -et (*cf.* GREG. TVR. vit. patr. 5, 3 p. 679, 20 temptationibus servos dei nititur -are). PS. HIL. libell. 14 ad -andum hostem *sc. diabolum.* VVLG. Sirach 4, 33 deus -bit pro te inimicos tuos. AVG. in epist. Ioh. 2, 6 p. 1993 malignus . . . pugnat nobiscum; pugnat, sed non -at. PALLAD. hist. mon. I 36 p. 322C a daemone . . . -atur ac vincitur *homo superbiens.*

β res (*res pro subi. saepe*): ① *corporeas*: PLIN. nat. 5, 85 *Euphrates* pontis . . ., etiam ubi Taurum -at, patiens. SIL. 14, 12 Trinacria . . . -ante Noto et vastantibus undis accepit freta. ITALA Hebr. 11, 33 (Mutian. Chrysost. hom. 27, 2 p. 404p. med.) per fidem -verunt regna (κατηγωνίσαντο, *Vulg.* vicerunt). VVLG. Dan. 11, 22 bracchia pugnantis -buntur a facie eius. CONC.S IV 2 p. 102, 27 inimicorum nostrorum . . . arma -vimus (κατεμαχεσάμεθα). *in imag.*: ENNOD. carm. 1, 9, 133 ferrum (*acc.*) -at verborum lamina. ⓑ *incorporeas*: *vitia*: LIV. 37, 56, 9 senatum omni modo -turum pertinaciam legatorum. VAL. MAX. 5, 4, 1 -asti . . . et vicisti iram meam. 8, 7 ext. 1 oris sui vitium tanto studio -vit *Demosthenes*, ut *eqs.* (CLAVD. DON. Aen. 9, 610 p. 268, 12 senectutis). APVL. met. 9, 37 *canum* ferociam vel conterere vel -are (vel *prius del. Castiglioni*). AVG. contin. 3, 7 p. 147, 20 non -at concupiscentiae malum nisi continentiae bonum (*cf.* in psalm. 143, 5extr. p. 1859). ENNOD. epist. 3, 22, 1 p. 87, 24 silentium, quod -tum esse credidi. 8, 6 p. 205, 1 tarditatem. 9, 26, 1 p. 247, 26 neglegentiam vestram. *nota*: TERT. monog. 15 p. 785 Oe. carnis infirmitatem, . . . cum tormentis -ta (*fere i. q. coacta*) est in negationem. *virtutes*: APVL. met. 9, 18 ad -andam tenacem domus disciplinam. *fatum sim.*: PETRON. 125, 4 tandem -ta paupertas nova mendicitate revocanda. PS. QVINT. decl. 4, 2 p. 68, 20 contendere cum mathematico, vincere necessitates, -are fatum (CLAVD. DON. Aen. praef. p. 3, 23). PORPH. Hor. carm. 3, 24, 36 ipsa natura -atur. CYPR. unit. eccl. 2 p. 210, 12 ea, quibus mors -atur et vincitur, Christi mandata (LVCIF. moriend. 5 p. 297, 4. CONC.S I 3 p. 167, 9; *syn.* destruere [*gr. I 1, 2 p. 79, 26* καταπαλαῖσαι]. MVTIAN. Chrysost. hom. 9, 3 p. 302init. morte mortem -vit [*gr. p. 79a. med.* κατεπάλαισεν]). *alia*: SEN. epist. 94, 21 *errorem* nobis praecepta non detrahunt nec -ant opiniones . . . falsas. COLVM. 10 praef. 3 nisi propositum meum -asset frequens postulatio tua (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 1 p. 253D voluntatem [ἐπυργομαχεῖτο]). CYPR. patient. 20 p. 412, 8 *patientia* temptationes -at. AVG. symb. 6, 14 p. 635fin. ipsa est . . . ecclesia catholica, contra omnes haereses pugnans; pugnare potest, -ari tamen non potest.

2 *praevalente not. delendi (laedendi), fere i. q. tollere, destruere, perdere sim.* (*fere i. q. corrumpere, vitiare e. g. l. 63. p. 1810, 20*): **a** *res*: *α corporeas* (*res pro subi. l. 57. 58*): CIC. Phil. 8, 17 ego conservari coloniam populi R. cupio, tu -ari studes. LVCR. 2, 1145 moenia mundi -ta dabunt labem. SEN. epist. 91, 12 vetustas *omne* . . . minutatim (ANTH. 418, 2; *syn.* vertat). PLIN. nat. 6, 139 flumina id oppidum -vere. STAT. Theb. 7, 205 Calydona, *v. p. 1810, 14.* silv. 2, 2, 57 *villae aedificatorem* formantem rupes -antemque. APVL. met. 8, 12 dexteram, quae tuas -vit pupulas. CYPR. hab. virg. 17 p. 199, 20 -ta est mendacio facies, figura corrupta est (*cf.* 14 p. 198, 2 oris . . . veritatem [*v. l. 66*]). PRVD. apoth. 527 hoc templum aeternum est, . . . hoc tu -are volens flagris . . . petisti. *β incorporeas*: *virtutes* (*cf. et l. 64*): CIC. Cael. 49 pudicitiam (*cf. 42* spoliet. LIV. perioch. 1b p. 4, 2 vi . . . Lucretiae pudicitiam. SEN. contr. 2, 3, 1 LACT. inst. 1, 10, 12 VIR. ill. 9, 3. *cf.* LIV. 1, 58, 5 -to decore muliebri. AMBR. in psalm. 1, 29 viduae pudorem). SEN. contr. 2, 1, 25 *divitiae* frugalitatem, . . . pietatem. FLOR. epit. 3, 1, 5 ipsos Romani imperii mores. APVL. met. 7, 19 -ta (*i. exhausta*) patientia mea calces in eum . . . extuleram. TERT. adv. Marc. 3, 11 p. 393, 28. CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 15 *mimus* -at boni pectoris conscientiam. epist. 45, 2 p. 601, 7 innocentiam destruere atque -are. LACT. inst. 5, 5, 12 ad -andam tollendamque iustitiam. 6, 22, 3 virtutem. HIER. in Gal. 1, 4 p. 314A; *syn.* deleret. *et al.* *vires sim.*: VAL. MAX. 9, 1 ext. 1 vitiis . . . quibus virtus atteritur . . . animique pariter et corporis vires -antur. APVL. met. 4, 21 spiritu -to (9, 29). AVG. civ. 19, 4 p. 357, 5 D. debilitas hominis -at incolumitatem. serm. 278, 1, 2 p. 1269 sanitatem (MACR. Sat. 7, 5, 6). *affectus*: SEN. epist. 87, 41 adfectus (CLAVD. DON. Aen. 4, 55 p. 364, 2 ENNOD. epist. 7, 31, 3 p. 198, 1). CLAVD. DON. Aen. 1, 670 p. 133, 13 *amorem* (AVG. mus. 6, 16, 52 p. 1190init.). CASSIAN. conl. 5, 4, 3 *passiones*. *instituta*: LIV. 1, 59, 2 ad -andum regnum. 6, 18, 2 faenoris -andi.

QVINT. decl. 279 p. 138, 23 qui veterem matrimonii consuetudinem, . . . qui spem liberorum -tam esse credunt. HIER. in Gal. 6, 13 p. 435C -tae legis (*vet. testamenti*) invidia (*cf.* AVG. c. Faust. 6, 6 p. 293, 22. COD. Iust. 1, 2, 10 pr. legis regulas). VINCENT. LER. 31, 1 ut -ta novitate antiquitas defenderetur. COD. Iust. 1, 3, 49 pr. huiusmodi testamenta debent de inofficiosi querella -ari (3, 28, 37, 1 f). *alia*: VAL. MAX. 9, 13, 3 sanae rationis modum. QVINT. inst. 3, 8, 32 utilitas. 7, 7, 4 quibus scriptum -atur (*i. efficitur, ne littera legis uti possimus*). 12, 1, 33 aliquando vis . . . dicendi -at ipsam veritatem (LACT. inst. 5, 1, 19 AMM. 30, 4, 13). TERT. adv. Marc. 3, 16 p. 402, 17 consilium. *al.* CLAVD. DON. Aen. 11, 685 p. 519, 29. *et al.*

b *homines*: LIV. 37, 25, 6 venire *Romanos* . . . ad omnia regna tollenda: . . . Philippum, Nabim -tos, se (*i. Antiochum*) tertium peti. STAT. Theb. 7, 205 Lapithas Marti, . . . Calydona (*v. p. 1809, 60*) Dianae -are dedi. QVINT. decl. 286 p. 152, 19 rapuisti fratris tui sponsam, . . . -are absentem fratrem ausus es. 337 p. 328, 2 (*in imag.*) exercitus me -vit sicut urbem hostis. TERT. uxor. 1, 5 l. 11 onera (*i. liberi*) . . ., quae parricidiis -antur. SACR. Leon. p. 321 inimicos catholicae religionis -a (*cf.* p. 367 [= Greg. 204, 23] qui nos impugnare moliuntur -a). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 17, 15 (*sensu morali*) usque adeo -verunt (*v. p. 1809, 55*) . . . viros, ut paene omnium nutum, quo meliora eliguntur, extinguerent (*gr. Isid. Pel. epist. 5, 131 p. 1400C* πεπολεμήκασι). GREG. TVR. Franc. 5 praef. p. 194, 3. *et al.*

B *translate*: **1** *fere i. q. intentis viribus perficere, impetrare*: CIC. Verr. II 1, 44 quanta iste cupiditate . . . illam sibi legationem -vit! II 2, 130 certe aliqua ratione -asset iste, ut *eqs.* (LIV. 4, 35, 10 PETRON. 108, 12. *cf. l. 32*). HOR. sat. 1, 9, 55 quae tua virtus, -bis (*i. compos fies propositi tui, sc. Maecenati proximus fies*). LIV. 5, 11, 2 quod petissent patres . . ., iam tribunos militum -asse. 22, 34, 10 id. 34, 2, 14 hoc. SEN. dial. 3, 9, 2 nec quicquam sine illa (*ira*) -ari potest. epist. 50, 6 nihil est, quod non -et pertinax opera. LACT. inst. 6, 21, 3 restat unum, quod est nobis -andum, ne capiamur *eqs.* (*cf. l. 26*). *de conatu i. q. vehementer expetere*: VEN. FORT. epist. (carm. 3, 1) 2 desiderat et -at.

2 *i. q. exorare*: SEN. contr. exc. 5, 5, 1 non potest exorari, . . . non potest -ari precibus (SVET. Tib. 21, 2). SVET. Iul. 1, 3 Sullam, cum deprecantibus . . . denegasset . . ., -tum tandem *eqs.* Vesp. 22 -tus . . . a quadam, quasi amore suo deperiret.

3 *i. q. alqd. (quasi pugnando) absolvere*: OV. met. 9, 619 primum . . . non coepisse fuit: coepta -are secundum est. QVINT. inst. 7, 1, 45 quaestionem . . . scripti et voluntatis, qua non -ta *eqs.* PELAG. in I Cor. 7, 1 p. 159, 3 ante . . . -vit inlicita, quam de licitis loqueretur. *nota obi. q. d. interius* (*cf. p. 1811, 50*): PETR. CHRYS. serm. 147 p. 595A *deus Moysen* armat virtutibus, iussis bella -at.

4 *i. q. refellere sim.* (*opiniones, argumenta. cf. p. 1811, 20*): QVINT. inst. 5, 14, 20 ut . . . huic generi probationis tribus occurritur modis . . .: aut enim -atur intentio aut adsumptio aut conclusio *eqs.* (*cf.* IVL. VICT. rhet. 4, 3 p. 388, 35). 11, 1, 87. PS. QVINT. decl. 1, 14 p. 16, 2 hic difficilis -andus est locus. AVG. civ. 10, 32 p. 460, 20 D. huius viae rectitudinem . . . oppugnare possunt, -are non possunt. CARM. adv. Marc. 5, 158 aspicite errorem, qui vos -at utrosque. VINCENT. LER. 18, 3 CAEL. AVR. acut. 1, 8, 54. 56 PETR. CHRYS. serm. 3 p. 192C. FERRAND. epist. 3, 1 p. 889C dogmata.

II *c. vi verbi debilitata (ex imperf. de conatu orta) i. q. pugnando occupatum esse, oppugnare, impugnare, sim.* (*de ratione quae intercedit inter verba q. s. -are et opp-* [imp-] *cf. Löfstedt, Komm. p. 263; Baehrens, Eranos 13, 1913, 18; Persson ibid. 150. nota spatium temporis indicatum l. 76 sqq. cf. et l. 61*): **A** *proprie* (*sive locos sive homines*): BELL. Afr. 87, 4 castra . . . adorti -are coeperunt (*v. l. 61. cf.* LIV. perioch. 49 p. 58, 25 castellum). LIV. perioch. 75 p. 84, 5 dum castra . . . -at (AMPEL. 28, 3). STAT. Theb. 6, 779 ille furentem circuit -ans. ITALA Ios. 8, 29 (Lugd.) convenerunt in unum -are Iesum (*nota inf. fin. gr. 9, 2* ἐκπολεμῆσαι, *Vulg.* ut pugnarent contra Iosue. *cf. ibid.* 22, 12 congregati sunt . . ., ut . . . -rent illos; ἐκπολεμῆσαι, *Vulg.* ut dimicarent contra eos). 10, 25 (Lugd.) sic faciet dominus omnibus inimicis, quos vos -bitis (καταπολεμεῖτε, *Vulg.* adversum quos dimicatis). *al.* I reg. 15, 18 (Lucif. reg. apost. 2 p. 40, 13) -bis illos, usque dum consumes illos (πολεμήσεις, *Vulg.* pugnabis contra eos). I Macc. 8, 32 (rec. B); *gr.* πολεμήσομεν, *rec. L* pugnabimus tecum. *al.* AVR. VICT. Caes. 31, 2 ad quem -andum profecti (EXVP. 8). PAVL. sent. 5, 26, 3 qui quem armatis hominibus . . . deiecerit, -verit, obsederit (EDICT. Theodor. 75). CLAVD. DON. Aen. 11, 110 p. 424, 2 *al.* HEGES. 5, 4, 2 p. 303, 12 quod innumerabilis sibi populus -andus foret. VVLG. IV reg. 19, 8. II Macc. 11, 6 cognoverunt -ari praesidia (πολιορκοῦντα αὐτὸν τὰ ὀχυρώματα). Gal. 1, 13 ecclesiam (ἐπόρθουν. AVG. epist. 43, 25 p. 107, 17). *et al.* *indicatur spatium temporis*: ITALA I Macc. 9, 64 (rec. L) -vit eam dies multos (ἐπολέμησεν, *rec. B* pugnavit adversum, *Vulg.* oppugnavit). VIR. ill. 45, 5 Syracusas per tres annos -vit. VVLG. I Macc. 11, 65 -bat eam diebus multis (ἐπολέμει). *in imag.*: FRONTO p. 53, 9 N. non viniis neque arietibus errores adulescentium -bat, sed cuniculis subruebat.

B *transl.*: **1** *generatim*: **a** *homines*: PS. QVINT. decl. 2, 2 p. 22, 1 constat . . . de innocentia hominis, qui -andus fuit parri-

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cidii similitudine. CYPR. ad Donat. 5 p. 7, 17 immundos ... spiritus, qui se -andis hominibus immerserint (*cf.* Ps. CYPR. singul. cler. 18 p. 193, 13 [*in imag.*] *diabolus.* VITA Cypr. 8, 3). CLAVD. DON. Aen. 1, 30 p. 16, 14 *Iuno* noverat -ari se ratione fatorum. HIER. vir. ill. 1 ad -andum Simonem magum Romam pergit. PSALT. Rom. 34, 1 -a -antes me (*Vulg.* -a impugnantes). VVLG. psalm. 108, 3. 128, 1 saepe -verunt me. *al.* RVFIN. Adamant. prol. p. 1, 10 *haereticos* (AVG. c. Iul. op. imperf. 1, 69 p. 1092fin. SVLP. SEV. chron. 2, 50, 1. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 81, 33 [*gr. I 1, 2 p. 53, 18* ἐπολέμησεν]). *et al.*
b *res incorporales*: **α** *varias*: PETRON. 111, 10 *ancilla* -are dominae pertinaciam coepit. TERT. apol. 3, 8 nomen (*Christianum*) detinetur (*i. accusatur*), nomen -atur. adv. Val. 4 p. 181, 3 ad -andam conversus veritatem. adv. Prax. 1 p. 228, 5. Scap. 4 p. 546 Oe. innocentiam. monog. 14 p. 784, 32 meliora. VITA Cypr. 16, 3 FIRM. math. 6, 29, 1. LVCIF. Athan. 1, 43 p. 143, 22 maiestatem *dei* (*cf.* COD. Theod. 16, 4, 4 auctoritatem *imperatoris*). CLAVD. DON. Aen. 1, 535 p. 107, 20 adversa fortuna -ante commodum nostrum. PELAG. in Rom. 6, 13 p. 51, 18 ad iustitiam -andam. AVG. perf. iust. 11, 27 p. 26, 18. FAVST. REI. epist. 6 p. 199, 3 inlecebras. GREG. M. moral. 7, 4 p. 774B stultitiam. **β** *opiniones, argumenta* (*cf. p. 1810, 45*): TERT. apol. 24, 2 veram religionem (SERV. georg. 3, 456. *cf.* TERT. adv. Marc. 3, 11 p. 394, 27 quae -at haec haeresis. LVCIF. non parc. 20 p. 253, 6 fidem apostolicam [VVLG. Gal. 1, 23; *gr.* ἐπόρθει. *al.*]. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 72, 22 pietatem [*gr. I 1, 7 p. 72, 38* πολιορκουμένη, *I 5 p. 370, 25* obsidetur]. AVG. c. Petil. 1, 26, 28 p. 21, 29 haeresem [FACVND. defens. 8, 1 p. 710C]). adv. Hermog. 15 p. 142, 23 argumentationes. CLAVD. DON. Aen. 4, 380 p. 409, 2 ea, quae dicis, ... -o. AVG. anim. 3, 15, 23 p. 378, 20 PROSP. c. coll. 5, 2extr. CAEL. AVR. acut. 1, 1, 25. 1, 15, 116. *et al.*

2 *speciatim: in re med.*: CELS. 3, 15, 4 horror ipse per ea, quae supra scripta sunt, -andus. PLIN. nat. 26, 123 *morbus regius* -atur ... centaurio maiore. 28, 159 lacte equino venena ... -antur (28, 160. 161). GARG. MART. med. 8 auruginem. PLAC. med. 5, 38 rec. β nervos vitiatos (expurgat *l. v.*). CAEL. AVR. chron. 3, 6, 86.

III *c. vi praep. q. e. foras: fere i. q. (pugnando) expellere*: **A** *c. praep.*: ITALA I Macc. 14, 26 (recc. LX) -vit inimicos Israhel ⌞ab eis⌟ (ἐπολέμησεν τοὺς ἐχθροὺς *I.* ἀπ' αὐτῶν. ⌞ ⌟ *om. rec. B, Vulg.*). GREG. TVR. Mart. 1, 32 p. 603, 31 mors ... animam cupiens -are de corpore (GREG. M. moral. 10, 10 p. 926B ut *caritas*, quia antiquus hostis ... nos obsidet, ipsa hunc de nobis ... -et). *transl.*: Ps. CYPR. pudic. 3 p. 15, 18 *pudicitia* -at omnia de membris illicita desideriorum proelia. **B** *sine praep.*: IVST. 3, 4, 11 occupata arce Tarentinorum, -tis veteribus incolis, sedes ibi constituunt.

IV *debilitata vi praep., fere i. q. pugnare*: ITALA Ios. 23, 3 (Lugd.) simul nobiscum -vit (ὁ ἐκπολεμήσας ἡμῖν, *Vulg.* quomodo pro vobis ipse pugnaverit). Ps. CYPR. pasch. 10 p. 257, 17 adversus angelos apostaticos -antes. CLAVD. DON. Aen. 10, 305 p. 333, 12 ubi ... facilius ... -are posset. VEREC. in cant. 9, 34 p. 124b 'stellae ... pugnaverunt adversus Sisaram.' hominibus stellae nequeunt -are (*acced. dativ.*). *nota obi. q. d. interius* (*cf. p. 1810, 43*): ITALA I Macc. 2, 66 (Lucif. non parc. 15 p. 241, 12) Iudas ... -bit bellum (πολεμήσει πόλεμον, *Vulg.* aget bellum). I Macc. 13, 9 (cod. X) -a proelium nostrum (πολέμησον τὸν πόλεμον, pugna *cett.*).

part. praes. **expugnāns**, -antis *pro subst. et adi.* [*comp.* -ior *v. p. 1807, 58*]. *qui oppugnat* (*cf. p. 1810, 55*): LVCAN. 10, 491 obsessus ... gerit ... -is opus.

indiculus gramm.: *acced.*: ab: *l. 37. p. 1808, 29.* adversus: *l. 46.* de: *l. 38. 41.* in: *p. 1809, 37.* *obi. interius: l. 50. p. 1810, 43.* ut (ne): *p. 1810, 26. 32.*

deriv.: expugnabilis, expugnatio, expugnator, expugnax, expugnosus.

bellicosus **expugnōsus** GLOSS. IV 585, 36. *Bulhart.*

expuitio *v.* exsp-.

expullulo, -āre. *ab* ex *et* pullulare. *i. q. pullulare, egerminare*: ISID. orig. 17, 7, 25 *castanea*, simul ut excisa fuerit, tamquam silva -are consuevit (*ex Ambr. hex. 3, 13, 54* ex se pullulare).

GLOSS. III 447, 68 (*al.*) **expulpo** ἐξσαρκῶ. *ab* ex *et* pulpa. *i. q. pulpam exuere.* *K.*

expulsa, -ae *f.* *i. q. uxor repudiata. v. s.* expello *p. 1634, 5.*

expulsim *adv.* *ab* expellere (expulsus). NON. p. 104, 28 -m dictum a frequenti pulsu. Varro (*v. l. 75*) ...; Nigidius (*frg. 11*) commentariorum lib. XX: cuiusmodi genus adverbiorum, a verbis motus quae veniunt, ut -m, cursim. *t. t. in pilae lusu* (*cf. E. Wegner, Das Ballspiel der Römer, diss. Rostock 1938, p. 24 sqq. v. et p. 1638, 36. 1812, 59*): VARRO Men. 456 videbis Romae in foro ... pueros pila -m ludere.

expulsio, -ōnis *f.* *ab* expellere. GLOSS. V 189, 39 *v. vol. V 1, 1364, 83.* *inde a* CIC., LIV. perioch., LACT.

i. q. actus expellendi, eiectio (*c. ex p. 1812, 24; gen. obi. passim, audacius pro adverbiali p. 1812, 29. 51*): **I** *spectatur unde*: **A** *hominum* (*rei personatae l. 82*): **1** *generatim* (*fere vi vel armis adhibitis*): LACT. inst. 5, 6, 12 -o iustitiae *ex aureo saeculo.* 6, 19, 10 utuntur ira contra pares: hinc discidia, hinc -es, hinc bella contra iustitiam nata sunt. CLAVD. DON. Aen. 8, 145 p. 137, 15 de nostra -e cogitat. 8, 335 p. 162, 23 post -is factum. Ps. RVFIN. in Os. 13, 14 sq. p. 1030B germanorum (p. 1030C. *cf.* p. 1030B fratris). ENNOD. epist. 8, 35, 3 p. 222, 21 ut Galliae -e illorum subleventur. IVNIL. 2, 29 p. 527, 15 adversariorum. LIBERAT. 18 Conc.S II 5 p. 133, 5 in -e synodi (*syn.* eiectione).

2 *speciatim*: **a** *regum sim.*: LIV. perioch. 1a p. 2, 4 Superbi -o (AVG. civ. 3, 15 p. 119, 7 D.). CLAVD. DON. Aen. 11, 535 p. 496, 17. HEGES. 4, 31, 1 p. 290, 9 Vitelli vel exitio vel -e. OROS. hist. 2, 4, 13 regis. **b** *civium, fere i. q. exilium*: CIC. Pis. 95 supplicia esse in hominibus existimo ... damnationes, -es, neces. rep. 1, 6 vel exilium Camilli vel ... commemoratur ... -o Laenatis. off. 2, 20 bene meritorum ... civium -es, calamitates, fugae. **c** *possessorum ex agris sim.*: CIC. parad. 46 -es vicinorum ..., latrocinia in agris. NOVELL. Valent. 8, 1, 5 restituturum ... censemus quaecumque de rebus eius illo -is tempore (*cf. l. 18*) ... pervasa sunt. **d** *mulieris, i. q. repudium*: HEGES. 1, 44, 3 p. 112, 2 comperta matris -e (*gr. 1, 608* ἐκβολήν). NOVELL. Iust. 117, 5 quae ... irrationaliter exclusa est, in ipso tempore (*cf. l. 15*) -is partem iubemus accipere (*gr.* ἐκβολῆς). **e** *in sermone christianorum*: **α** *diaboli, daemonum sim., i. q. exorcismus*: EVAGR. vita Anton. 38 p. 899 satanae (*Migne gr. 26, 900A* τὸ ἐκβάλλειν δαίμονας). HIER. in Matth. 12, 27 p. 80A daemonum (*cf.* AVG. bapt. 4, 11, 17 p. 242, 10). RVFIN. Orig. in lev. 8, 11 p. 417, 10 -o septem spirituum malignorum. AVG. in euang. Ioh. 52, 6 p. 1771fin. e ... redemptis diaboli -em. **β** *peccatorum e regno dei, e paradiso sim.*: HIER. hom. Orig. in Luc. 22 p. 148, 10 -em prioris populi et vocationem gentium (καθαίρεσιν). AVG. in psalm. 5, 14 p. 88 magna poena est ista -o (*sc. impiorum ab hereditate. ibid. iterum*). IVNIL. 2, 23 p. 519, 20 peccatorum. GREG. M. moral. 9, 41 p. 881B post -is (*sc. ex paradiso*) poenam. THEOD. MOPS. in psalm. 1, 5 p. 6, 19 ORIG. in Matth. ser. 13 p. 25, 28. *nota metonym. de Eva*: LAVRENT. Chan. p. 118D ecce mulier caput peccati, arma diaboli, -o paradisi (*i. ex paradiso*), doli mater. **γ** *monachi ex monasterio*: CASSIAN. inst. 4, 16, 3 *monachorum peccata* plagis emendantur vel -e purgantur. **δ** *episcopi, i. q. depositio, exilium*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 197, 33 sunt repositae tibi coronae ... -is. COD. Iust. 1, 2, 16 pr. (*a. 477*) de -e ... episcopi ... illis temporibus facta. GREG. TVR. Franc. 10, 19tit. p. 405, 28 de -e Egidi ... episcopi (*p. 433, 23* exilio condemnatus est). **ε** *haereticorum*: APRING. in apoc. 1, 11 post haeretici -em tumoris.

B *rerum*: **1** *corporearum*: CASSIOD. in psalm. 1, 6 p. 32D 'pulvis quem proicit ventus a facie terrae' ...; facilitatem -is vult ostendere. **2** *incorporearum*: **a** *vitiorum sim.*: BACHIAR. repar. laps. 5 p. 1041C peccati (CASSIAN. conl. 21, 32, 2). CASSIAN. inst. 4, 43 vitiorum (POMER. 3, 3, 2; *opp.* introductio ... virtutum). conl. 3, 10, 5 passionum. 14, 3, 3 noxiarum rerum. **b** *litterae, i. q. elisio* (*t. t. gramm.*): EVTYCH. gramm. V 487, 29 *ex praeterito perfecto verbi* sedeo sedi, factum -e 'e', quae ante 'o' erat *eqs.*

II *spectatur quo*: PRAEF. bibl. Marc. Wordsw.-White I 2 p. 172, 7 (*de ieiunio Christi in deserto*) -em (*DQ*, explosionem *A*, expositionem *A*2 *rell., edd.*) deserti (*i. in desertum. cf. Vulg. Marc. 1, 12* spiritus expellit eum in desertum).

quarta pars delectationis est **expulsīva**, quae, ut natura fiat libera, sibi nocitura depellit CASSIOD. anim. 6 p. 1292A. *ab* expellere.

expulso, -āvī, -ātum, -āre. *ab* expellere. [*var. lect.*: ITALA Luc. 6, 22 (Cypr. testim. 3, 16 p. 130, 7) -verint (*W, cf. p. 1629, 78*). *falso trad. pro* expugnata: AMM. 23, 6, 24.]

i. q. expellere: MART. 14, 46, 1 (*de pila trigonali*) si me nobilibus scis -are sinistris, sum tua (*cf. Wegner [v. p. 1811, 73 sqq.] p. 14. 16. 25 et p. 1638, 36. 1811, 76*). ITALA Luc. 13, 28 (cod. δ) cum videritis ... vos ... ⌞expelli vel⌟ (⌞ ⌟ *interpol. ex Vulg.?*) -andos foras (ἐκβαλλομένους ἔξω, *Vulg.* expelli foras). PELAGON. 451 remedium ad morbum sive ad umbras -andas de stabulo (*gr. Hippiatr. I p. 426, 6* διῶξαι). PALLAD. hist. mon. I 6 p. 275C *Macarius* cum ... incitamentis, quibus -are eum daemon volebat (*sc. de cella*), ... reluctaretur (*gr. p. 55, 12* σφοδρῶς ... ἠλαύνετο).

expulsor, -ōris *m.* *ab* expellere. GLOSS.L IV Ps. Plac. F 2 fugator -r (*cf. adn.*). *qui expellit* (*acced. ubique gen. obi.*): CIC. Quinct. 30 bonorum possessor, -r, ereptor. Sest. 125 illi contionum moderatores, legum domini, civium -es. NEP. Dion 10, 2 liberatorem patriae tyrannique -em. LACT. inst. 5, 10, 15 -em patris sui Iovem. AVG. serm. 17, 4, 4 p. 126p.med. videmus raptores, ... infirmorum oppressores, ... vicinorum -es. *f.* **expultrīx**, -īcis. PRISC. gramm. II 371, 9 Cicero volens ab eo, quod est 'expulsor' proferre femininum, mutavit s in t et '-x' dixit (*v. l. 77. de Cic. vocis inventore cf. Sommer, Handbuch*2.3 *p. 241*). CIC. Tusc. 5, 5 (*de philosophia*) o virtutis indagatrix -xque vitiorum (*iterant haec verba* APVL. mund. praef. [*v. p. 1291, 37*]. LACT. inst. 3, 13, 15). ZENO 1, 9, 6 pietas ... -x avaritiae. IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 3, 71 p. 1279init. scelerum vim non solum -em innocentiae ..., verum etiam ... in vitia ... coactricem.

deriv.: expulsorius.

DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 403D appetitoriam quandam vim eius rei, quae deest et **expulsōriam** eius, quae superfluit, *[Oellacher †]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

corporibus inserens (*Migne gr. 44 p. 248B* ἀπωστικήν). *ab* expulsor. *i. q. expellens, repulsorius.*

expultrix *v. p. 1812, 73.* *Oellacher †.*

expulvero, -āre. *ab* ex *et* pulvis. *i. q. pulverem (ex veste) excutere*: MVTIAN. Chrysost. hom. 20, 2 p. 363a. med. *mulier vestimentum* excutit et -at (*gr. p. 145p. med.* τινάσσει).

expūmico, -āre. *ab* ex *et* pumicare. *i. q. pumice expolire, expurgare: transl.*: TERT. adv. Val. 16 p. 196, 4 (*c. irrisione*) *Soter Achamoth* ab omnibus iniuriis passionis -at (*syn. ibid. 17* expedita de malis omnibus). *K.*

?**ἐξπουγκερος** PAP. Berol. 435, 15 (*loco lacunoso*). *ab* expungo. *i. q. expunctor? cf. l. 20. 37.*

expunctio, -ōnis *f.* *ab* expungere. **1** *i. q. actio expungendi*: **a** *fere i. q. absolutio* (*cf. p. 1814, 21*): TERT. idol. 16 p. 50, 1 operae meae -o. **b** *fere i. q. examinatio* (*cf. p. 1814, 12*): Ps. RVFIN. in Os. 2, 3 p. 973C is ... iudiciorum ordo etiam in vestra nunc -e servabitur. THEOD. MOPS. in psalm. 6, 6 p. 33, 18 finem ... vitae huius sequitur -o futura meritorum. **c** *abiit in sermonem graecum: i. q. missio militum (cf. infra l. 65)*: PAP. Oxyrh. IX 1204, 6 (*a. 299*) πρὸς **ἐκσφούνγευσιν** τῶν ἐκεῖσε διακειμένων στρατιωτῶν (*cf. l. 37*). **2** *fere i. q. finis*: TERT. ieiun. 10 p. 286, 19 ad clausulam et -em stationis. praescr. 10 l. 16 ubi enim erit finis quaerendi? ubi statio credendi? ubi -o inveniendi?

expunctor, -ōris *m.* *ab* expungere. GLOSS. distributor, divisor. διαιρέτης, διανεμητής (*cf. p. 1814, 18*). **1** *qui (expungendo) delet, tollit*: TERT. orat. 1 p. 180, 12 euangelio, -e totius retro vetustatis. **2** *qui (quae v. l. 29) remuneratur* (*cf. p. 1814, 11*): Ps. RVFIN. in. Am. 5, 1 p. 1074C quis sit meritorum tuorum -r (IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 1, 37 p. 1063fin. *iustitia*, expunctrix uniuscuiusque m. 1, 122 p. 1127a. med. deus ... m. -r aequissimus). *f.* **expunctrix,** -īcis. IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 1, 37 *v. l. 29.*

***expungo,** -nxī, -nctum, -ere. *ab* ex *et* pungere. *de formis: perf.* -xi *testantur* MART. CAP. 3, 319 PRISC. gramm. II 524, 11 CONSENT. gramm. V 383, 23. expupugit: NOT. Tir. 80, 33a. -xit: NOT. Tir. 80, 33. 34. GLOSS. consummat, explet, efficit, peragit. ἐκκεντῶ, ἐκνύσσω. *legitur inde a* PLAVTO, SEN. philos.; *frequentat* TERT. *abiit in vocem graecam q. e.* **ἐκσφουνγεύειν** (*cf. l. 11. 20*): *v. l. 65.*

[*locus, si sanus, dub. interpr.*: PLIN. nat. 2, 95 Hipparchus ... ausus *est* ... adnumerare ... stellas ac sidera ad nomen -ere organis excogitatis, per quae singularum loca ... signaret (*i. [nominatim] puncto [i. loco suo] tribuere?*). *falso in codd. pro* expugno: TERT. virg. vel. 3 p. 887 Oe. *corrupte*: GLOSS. -ta fibra pectoris.]

I *fere i. q. valde pungere* (*nota iuxta pos.* pervellere [*item: Cic. Tusc. 3, 36 fortuna* pervellere te forsitan potuerit et pungere]. *sensu obsceno, cf. Ernout adn.*): PLAVT. Persa 848 ei, nates pervellit. :: licet. iam diu saepe sunt -tae.

II *pungendo delere, oblitterare* (*gr.* ἐκγράφειν, ἐξαλείφειν): **A** *usu primario: nomen proprium, debitum sim. in tabulis rationum, indicibus fere per punctum suppositum delere, ex albo tollere, exstinguere*: **1** *proprie*: PLAVT. Curc. 585 (*proverbialiter*) miles pulchre centuriatus est -to in manipulo (*i. deleto in rationum tabulis. cf.* SCAEV. dig. 33, 7, 27 pr. servi piscatores qui ... urbicis rationibus -bantur [MOD. dig. 50, 8, 10, 1 si gratiose -tae dicentur *rationes eqs.*]. PAPIN. dig. 49, 16, 15 *desertor* temporis, quod in desertione fuit, impendiis -itur; *i. stipendium non recipit*). PERS. 2, 13 pupillum ... utinam, quem proximus heres impello, -am (*i. nomen pupilli mortui in testamenti tabulis exstinguam*). MART. 13, 123 cum tua centenos -et sportula cives *eqs.* (*i. centum nomina in clientium indice sportula distributa puncto subnotare*). TERT. apol. 2, 15 debito poenae nocens -endus est, non eximendus (*ex indice damnatorum post exsecutionem*). *speciatim: nomina militum: defin.*: SCHOL. Pers. 2, 13 *milites* -ti dicuntur, dum foras a militia mittuntur. PAP. Oxyrh. IX 1204, 19 (*a. 299*) ἐκσφουνγεύειν τοὺς στρατιώτας (*v. et supra l. 37*). *in imag.* (*sc. tamquam nomen, debitum in libro accepti et expensi deletum*): PLAVT. Cist. 189 nunc quod relicuom restat (*narrationis*) volo persolvere, ut -atur nomen, ne quid debeam.

2 *transl.*: SEN. benef. 4, 40, 4 reiciendi genus est protinus aliud in vicem mittere et munus munere -ere. epist. 9, 20 hunc diem iam -xi (*i. nomen rationesque huius diei confeci.* Ps. RVFIN. in Os. 2, 13 p. 976C ut -am etiam illos dies, quibus Baalim ... serviebat). TERT. paenit. 9, 5 haec omnia exhomologesis, ut ... temporali adflictatione aeterna supplicia, non dicam frustretur, sed -at. Ps. AVG. quaest. test. I 83, 5 p. 142, 14 -ti hac vita (*i. fere e libro vitae*).

B *usu derivato*: **1** *subest notio nominis, debiti abolendi, obligationis explendae*: **a** *fere i. q. pecuniam vel debitum solvere* (*passive: sumptibus iuvari p. 1814, 1*): **α** *proprie*: APVL. apol. 87 cum ... Pudentilla de suo quinquaginta milia nummum ⟨in⟩ populum -xisset (*suppl. m. rec. in φ, edd.; dupl. acc. tuetur Wiman, Textkrit. stud. till Apul., 1927, 17*). TERT. coron. 1 l. 3 liberalitas (*i. munus*) ... imperatorum -batur in castris. CYPR. epist. 41, 1 p. 587, 13 ut ..., cum ... vos ... miserim, ut -retis necessitates fratrum nostrorum sumptibus istis, ... ille intercesserit, ne qui posset -i, ... comminatus sit etiam fratribus nostris, qui primi -i accesserant *eqs.* **β** *transl.*: PACIAN. sim. carn. p. 121, 5 *Christus lapsum* pristini hominis ..., dum per mortem -it, oblitterat. p. 128, 18 ut quidquid (*carnis peccati*) ... debebat -ret *Christus.* **b** *fere i. q. remunerari, rependere*: TERT. adv. Marc. 2, 20 p. 363, 25 populum ... solatio. 4, 34 p. 537, 14 donec consummatio rerum resurrectionem omnium (*i. omnes resurgentes*) plenitudine mercedis -at. LACT. mort. pers. 37, 5 p. 216, 14 satellites universos ... pretiosis vestibus et aureis nummis -ret (*seq.* daret, honoraret). Ps. RVFIN. in Am. 1, 6 p. 1061B hanc ... professionem malignitatis qualiter sit -turus *deus eqs.* 5, 9 p. 1077B merita quaeque ... -ere (*cf. p. 1813, 28*). **c** *fere i. q. examinare, probare*: SVET. Claud. 15, 1 cum decurias rerum actu -ret ('*dispungere seu ordinare, qui retinendi essent in numero iudicum quive non*' *Torrentius*). HERMOG. dig. 44, 3, 13, 1 rei publicae rationes subscriptae et -tae (*cf. p. 1813, 55*). TERT. apol. 48, 12 tunc restituetur omne humanum genus ad -endum, quod ... meruit, et exinde pendendum (*cf.* Ps. HIL. libell. 8 p. 80, 6). **d** *i. q. distribuere* (*cf. p. 1813, 25*): ZENO 2, 38 p. 485A David ... lac ... subministrat, ... Zachaeus ... -it apophoreta. 2, 53init. dies *paschae* ... quattuor temporum munera -ens.

2 *fere i. q. perficere, consummare, absolvere* (*notione sumpta a rationibus quae pecunia soluta expletae, examinatione probatae ideoque absolutae sunt; hic usus ap. Tert. frequentissimus est; cf. Waltzing, Tert. apol. 20, 5 adn. syn.*: adimplere *l. 39.* perficere *l. 38.* GLOSS. -ta finita. explicita. expleta): **a** *officia*: TERT. apol. 35, 4 vota et gaudia Caesarum (ieiun. 11 p. 289, 11). nat. 1, 7, 33 p. 71, 7 haec cum -xeris, vives in aevum. orat. 9 p. 187, 1 officia. anim. 49, 1 p. 380, 8. **b** *scribendi ordinem*: TERT. anim. 22, 1 p. 325, 21 iam ab isto dispositionis retractatu recedam, ut ordinem eius (*i. vitam et actum animae*) -am. adv. Marc. 3, 17 p. 405, 19 ordinem coeptum. 4, 29 p. 520, 24 quod ... distuli (5, 21 p. 649, 26. *sim.* virg. vel. 11init.). 5, 7 p. 596, 22 quaedam et breviter -o. **c** *prophetata sim.* (*ubique passive*): TERT. resurr. 25 p. 61, 24 *resurrectio.* adv. Marc. 3, 5 p. 382, 7. 3, 13 p. 397, 16 prophetia ... -ta (Ps. TERT. adv. Iud. 9 l. 70). 3, 20 p. 410, 12. 3, 23 p. 417, 3 an quod sequitur *apud Isaiam* -tum sit (Ps. TERT. adv. Iud. 13 l. 147). 4, 16 p. 471, 22. 4, 20 p. 484, 17 psalmus (4, 40 p. 559, 11). 4, 22 p. 495, 20 *promissio.* 4, 39 p. 558, 5; *syn.* perfici. Ps. TERT. adv. Iud. 11 l. 78; *syn.* adimpleta. 12 l. 17. 14 l. 86. **d** *varia*: TERT. apol. 15, 7 libidinem (*cf.* orat. 11 p. 188, 8 iram. patient. 14 p. 21, 15 omnem patientiae speciem). 20, 5 tempus ... distinguitur, dum -itur. 21, 15 primo *adventu Christi*, qui iam -tus est ..., secundo, qui ... imminet. idol. 1 p. 30, 6 scorp. 10 p. 169, 9. anim. 55, 1 p. 387, 25 Christo in corde terrae triduum ... -tum (*i. consumptum*). resurr. 14 p. 43, 16. 41 p. 86, 3 *mortem* (CYPR. mortal. 3 p. 299, 7 patient. 11 p. 405, 10). adv. Marc. 3, 12 p. 395, 24. 4, 35 p. 541, 21 legem. adv. Iud. 4 l. 2 legis ... abolitio -ta. paenit. 3, 14 per voluntatem -it effectum. mart. 6 p. 14 Oe. quot *martyres* ... cruce exstincti sunt, ... immo et omni contumelia -ti? (*i.* '*affecti absolutissime*' *Oehler*). Ps. CYPR. singul. cler. 24 -ximus, quod ad nostram pertinet diligentiam. VITA Cypr. 15, 2 PACIAN. sim. carn. p. 113, 5. SERV. auct. Aen. 4, 56 voluit per 'aras' -ere divini nominis causam (*cf. q. anteced.*).

deriv.: expunctio, expunctor. ἐξφουγγεύω, ἐξφούγγευσις, ?ἐξπούγκερος.

expuo, expurcitia v. exsp-.

expurgāmentum, -ī *n.* *ab* expurgare. *i. q. purgamentum, impurum, quod in purganda aliqua re abicitur*: SCHOL. Iuv. 7, 174 suppl. cod. L summula: ... -um pollinis, quod sub molam cadit.

expurgātio, -ōnis *f.* *ab* expurgare. *de forma* -pūrig- *ap.* PLAVT. *cf. l. 76. 79.*

fere i. q. purgatio, emundatio: **a** *proprie in serm. medic.* (*cf. l. 70 et p. 1815, 11. 63*): CHIRON 388 totius corporis (*cf. Hippiatr. gr. I 240, 12*). 401 -em faciunt et expellent vitium (*gr. I 199, 4* ὅσα καθαρτικά εἰσι). 741, 20tit. de -e (741, 22tit. *cf. 764* equa si pepererit et non purgavit. *v. et p. 1815, 51*). PLIN. VAL. 4, 28 l. 25 *brassica* feminis -em excitat, copiam lactis infundit. CIL XIII 10021, 181a chloron ad expurg(ationem) et reple(tionem). *cf. p. 1815, 14.*

b *in imag. et transl.*: *i. q. purgatio, emendatio*: **α** *generatim*: IREN. 2, 30, 1extr. quibus universae terrae elleborum non sufficit ad -em, uti evomant tantam suam stultitiam. RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 15, 2 p. 254, 1 melius fuisset ne egere quidem huiuscemodi -e (*Migne gr. 35, 954C* καθάρσεως. *infra*: emendari et corrigi). *c. gen. rei*: RVFIN. Orig. in lev. 8, 10 p. 410, 9 peccatorum. OROS. comm. 3 pristinorum. COD. Iust. 5, 4, 23, 5 prioris vitae. GREG. M. moral. 7, 12 p. 773B vitiorum. **β** *speciatim i. q. excusatio* (*cf. p. 1815, 42*): PLAVT. Amph. 965 habui -⟨i⟩gationem (Merc. 960). καθαρτικόν **expurgātōrium** GLOSS. III 210, 17.

***expurgo,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* purgare. *supin.* -tu: TER. Hec. 277. *formam pleniorem* -pūrig- *Ritschl opusc. 2, 431 Plauto vindicavit.* GLOSS. ἀποκαθαίρω, ἐκκαθαίρω. *legitur inde a* PLAVTO, TER., GELL. hist., VARRONE, CIC. [*ital.* spurgare, *prov.* espurgar. *M.-L.*] [*saepius variat c.* expugno: *e. g.* ITALA deut. 26, 13 (Lugd.) -pugn- *trad., v. p. 1815, 53. cf. et p. 1807, 63. 1808, 72.*]

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

A *i. q. alqd. (alqm.) sordibus emundare*: **1** *proprie*: **a** *in universum*: GELL. hist. 26 calvariae ... eius ipsum ossum -arunt inauraveruntque. LVCAN. 9, 914 Psyllus ... harenas -at ... verbis ... fugantibus angues. *in imag.*: MAX. TAVR. serm. 30 p. 595C splendor ... solaris ... faciem ... rugatam ... -at. **b** *in serm. artium*: **α** *agric.*: COLVM. 2, 9, 11 *frumentum* (*cf.* 2, 20, 4 *spicae* vannis. 2, 11, 7 *fabae*. *al.*). 11, 2, 92 possit ... salix decisa pridie ... -ari. 12, 20, 2 cum iam deferbuerit et -tum erit ... mustum (12, 23, 1). 12, 42, 1 mala cydonea (ANON. med. ed. Piechotta 136). *c. abl. separ.* (*cf. l. 27 sq. l. 33 sqq.*): CASSIAN. conl. 1, 2, 1 *terram* sentibus. **β** *medic.*: *-antur*: *animantia*: HOR. epist. 2, 2, 53. COLVM. 6, 34, 2 ea res omnem pituitam ... elicit et pecudem -at (7, 10, 5). *vulnera*: COLVM. 6, 16, 3 *ulcus* (SCRIB. LARG. 237 PLIN. nat. 21, 166). 6, 32, 3 quae -ant (et p- *l. v.*) et replent vulnera (*cf.* SCRIB. LARG. 66 -at ... et explet. PLIN. nat. 27, 63 explent sinus ulcerum ..., purulenta -ant. *cf. p. 1814, 67*). PLIN. nat. 20, 130. PS. MVSA herb. Vett. l. 168 obligat et -at. *et al.* **γ** *artium variarum*: PAVL. FEST. p. 216 aurum ... putatum ... id est -tum (ITALA Mal. 3, 3 [Cypr. testim. 3, 57]; *gr.* καθαρίζων, *Vulg.* emundans. PRISCILL. tract. 1, 33 p. 28, 3 tamquam aurum -tum igne). PLAC. med. 9, 1 rec. β catellus ... occisus, -tus, conditus et decoctus.

2 *transl.*: **a** *generatim*: *-antur*: **α** *res*: CIC. Brut. 258 -andus est sermo (*cf.* AVG. anim. 1, 3, 3 p. 305, 11). PS. CYPR. tract. 22 caelebs esse non desinat, ne ... iniquitatis secta ... corpus -tum et integratum perdat. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 6, 3 p. 91, 23 -tas mihi adhibete aures et purificata corda deferte (καθήρασθε καὶ νοῦν καὶ ἀκοήν). *c. abl. separ.* (*cf. l. 10*): PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 15 p. 629fin. -vit latronibus terram (*gr. 1, 399* καθαίρει). **β** *animantia vel mentes eorum*: SEN. dial. 6, 25, 1. PELAG. in Eph. 5, 27 p. 378, 6 per paenitentiam. GENNAD. dogm. 9. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 13, 4 p. 100, 19 *deus* similia similibus purificans et -ans (ἀνακαθαίρων). patr. 1, 6 p. 310A. SACR. Leon. p. 321 *spiritus sanctus* corda nostra ... -et (SACR. Greg. 114, 1). *c. abl. separ.* (*cf. l. 10*): RVFIN. Adamant. 5, 25 p. 229, 13 corpus ... omnibus vitiis -tum spiritale nominavit apostolus (CASSIAN. conl. 9, 5, 4. 10, 10, 14). Greg. Naz. orat. 2, 14, 2 p. 102, 7 *deus* -ans mundum peccatis (τῆς ἁμαρτίας ... ἀποκαθαίρων). PAVL. NOL. epist. 20, 5 p. 147, 17 -antes nos ... veteri fermento. *c. praep.* ab: RVFIN. Orig. in Rom. 7, 18 p. 1150B a ... sordibus (*syn.* emundare). Orig. princ. 4, 31 p. 355, 3. CASSIAN. conl. 17, 25, 2 conscientiam ... fratrum (*Ioseph*) a reatu venditionis suae -are. *et al.* **b** *speciatim i. q. se alicui innocentem probare, se excusare* (*v. l. 83 sqq. p. 1814, 75*). *cf.* AGROEC. gramm. VII 115, 3 deprecari *est* excusare et -are. SCHOL. Ter. Bemb. Andr. 900 '-em' ... innocentem probem): *abs.*: PLAVT. Cist. 302 TER. Hec. 277. *c. acc. pers.*: PLAVT. Cist. 453 opsecro te ..., ut sinas ... -⟨i⟩gare me (TER. Andr. 900). Mil. 497 TER. Hec. 742 SALL. Catil. 31, 5. Iug. 69, 4 postquam sese parum -at (SVLP. SEV. chron. 2, 49, 8). *accedit dat. pers.*: PLAVT. Capt. 620 me -⟨i⟩gare tibi volo. Mil. 517. *c. acc. rei*: GELL. 6, 3, 5 legatos ... miserunt, qui ... fidem consiliumque publicum -rent.

B *i. q. sordes sim. purgando demere, auferre, tollere*: **1** *indicatur unde* (*per praep.* ab, de, ex): VARRO rust. 1, 30, 1 segetes runcari, id est herbam e segetibus -ari. ITALA deut. 26, 13 (Lugd.) -vi (*v. p. 1814, 83*) sancta ex domo mea (ἐξεκάθαρα ... ἐκ, *Vulg.* abstuli ... de). IOB 7, 9 (Aug. in Iob p. 523, 4) tamquam nubes -ta de caelo (ἀποκαθαρθὲν ἀπ' οὐρανοῦ, *Vulg.* sicut consumitur nubes et pertransit). CHIRON 237 *vermes* de longaone (*Veg. mulom. 1, 52, 2* purgare. *cf. Grevander, Unters. Chiron. p. 81*). IOH. MAXENT. Conc.S IV 2 p. 3, 12 hanc inconvenientem ab eorum animis -are opinionem. **2** *non indicatur unde*: **a** *proprie*: **α** *in serm. artium*: Ⓘ *agric.*: COLVM. 4, 24, 5 dolabella ... -are, quicquid emortuum est *vitis* (*cf.* 4, 25, 2). 12, 19, 4 colis omnem spurcitiam *musti* (12, 25, 3. *cf.* 12, 20, 8 spumam cum faecibus. 12, 23, 2 faeces [12, 37]). Ⓘⓘ *medic.*: COLVM. 6, 17, 8 radix tunsa et ... inuncta vitium (*sc. leucoma*) -at. SCRIB. LARG. 201 -at et educit, quantum eius (*ossis*) alienum est. PLIN. nat. 23, 126 lentigines. *al.* PORPH. Hor. epist. 2, 2, 53 *helleborum* insaniam. MARCELL. med. 9, 3 pus. *et al.* *de stercoris egestione*: CHIRON 11 ut possit spurcitias corporis per solutionem ventris -ari ([*sic cod.*]. *cf.* AVG. c. Faust. 20, 11 p. 549, 12). Ⓘⓘⓘ *aurific.*: PLIN. nat. 9, 108 *margaritae* -antur (et purg- *l. v.*) a peritis. **β** *usu generali* (*ad sensum cf. l. 79*): ITALA Ios. 17, 15 (Rufin. Orig. in Ios. 22, 4 p. 435, 14) '-a Pherezaeos ...' necesse est ergo nos eicere Pherezaeos (*cf. gr. l. 24* καθαρισθέντων, *LXX* ἐκκάθαρον, *Vulg. aliter*). **b** *in imag. et transl.*: **α** *generatim*: VVLG. I Cor. 5, 7 -ate vetus fermentum (ἐκκαθάρατε). RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 15, 2 imago dei labem corporeae inundationis -et (ἀνακαθαιρέτω). hist. 4, 24 p. 381, 3 mala semina (*i. pravas doctrinas. gr. aliter*). Orig. in Ios. 22, 4 p. 436, 2 abscidere fructum peccati et -are fructus iniustitiae. p. 436, 18 naturales animae motus ... -are, id est sordes ... purgare atque depellere. CHROMAT. in Matth. 4, 2 p. 338B sicut sal ... sordes -at, ... ita et ... fides ... peccatorum sordes -at (MVTIAN. Chrysost. hom. 12, 4 p. 320fin. vix delavantur et -antur [*gr. p. 101init.* ἀπονιπτόμενοι καθαιρόμεθα]). **β** *speciatim i. q. obiecta excusare* (*v. l. 42 sqq.*): PLAVT. Cist. 304 -⟨i⟩gabo ... omnia. TAC. ann. 16, 24, 1 obiecta. SYMM. epist. 3, 53 fallaciam (*i. nuntium erroneum*) temerati iuris alieni ... -es.

p. p. p. **expurgātus,** -a, -um *pro adi.* *compar. v. l. 5.* *i. q. purus*: SEN. nat. 2, 13, 4 ignis (*cf. 2, 13, 2* in illo igne purissimo). RVFIN. Orig. princ. 1, 7 p. 24, 20 si *mens* -ior ac segregatior sit a materia corporali.

deriv.: expurgamentum, expurgatio, expurgatorium.

expūrigātio *v. p. 1814, 59.* **expūrigo** *v. p. 1814, 79.*

Bulhart.

exputēsco, -ere. *ab* ex *et* putescere. *i. q. penitus putescere, putredine absumi*: PLAVT. Curc. 241 dum intestina -unt tibi.

exputo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ex *et* putare. *de utraque verbi signific. cf. Ernout-Meillet s.* 'putus'.

1 *computando, deliberando, ratiocinando, fere i. q. cogitare, considerare, reputare*: PLAVT. Trin. 234 ut utramque rem simul -em, iudex sim reusque ad eam rem. RHET. Her. 2, 26, 42 tum id -ando evolvere. 2, 30, 49 omnia, quae in negotio gerundo acta sunt, ... -amus (-pon-, -pung- *l. v.*) acriter et criminose et diligenter. *seq. enunt. obl.*: PLANC. Cic. epist. 10, 24, 6 quae mens eum ... a tanta gloria ... avocarit, ... -are non possum. PS. CIC. in Sall. 5, 14 non est facile -are, utrum ... an *eqs.*

2 *i. q. purum facere*: *technice*: **a** *arbores, vites sim. purgare, i. ramulos supervacuos, frondes abscindere, deputare*: COLVM. 3, 15, 3 deinde eam *plantam* velut veteranam vitem totam -are. 4, 30, 6 pluvii dies in -anda salice vitantur. 5, 6, 14 quidquid falce contingi poterit, -andum est. 5, 6, 32. 11, 2, 12 palos ... -tos acuere. 11, 2, 19. **b** *i. q. argentum mundare*: GELL. 7, 5, 9 argentum ... 'putum' dictum est, quasi -tum excoctumque omnique aliena materia carens *eqs.*

exquaero *v.* exquiro.

? **exquaestor,** -ōris *m.* *ab* ex *et* quaestor. *dub. trad.*: RVST. HELP. hist. testam.tit. *v. cetera magistratuum nomina, e. g.* ex praetore; *at cf.* exquaestura.

exquaestūra, -ae *f.* *ab* ex quaestore, *cf.* exconsulatus. COD. Theod. 6, 9, 2 pr. qui -ae honore ... viguerunt.

exquāma *v.* squama. **exquāmo** *v.* exsq-. *K.*

×exquiro, -quīsīvī (-iī), -quīsītum, -ere. *ab* ex *et* quaerere. *de scriptura*: -quaer- (*cf.* PRISC. gramm. II 38, 2 '*ae*' transit in 'i' productam, ut 'quaero inquiro -o', quamvis 'exquaero' Plautus dixit in Aulularia [*v. p. 1817, 28*; *Ritschl, Opusc. IV p. 141*]): *trad. ap.* PLAVT. (*l. 75 et saepius*), SERG. (*l. 68 sq.*), RHET. Her. (*p. 1819, 14*) *et hic illic ap. scriptt. vulgares* (*l. 72 sq.* ITALA I Macc. 14, 14 [rec. L]. VVLG. Sirach 36, 2. *al.*). *de formis*: *formae stirpis perf. breviores*: *cf. Georges, Wortf. et p. 1818, 14. 1820, 28. 63. al.* NOT. Tir. 29, 26 -it. 29, 33 -vit. *de significatione*: SYNON. Cic. p. 418, 7 B. cognovi, perspexi, comperi, -vi, exploravi, investigavi. p. 418, 33 cognita, inventa, comperta, explorata, -ta, indagata, investigata. GLOSS. ἐκζητῶ. ἐξετάζω. ἐπιζητῶ. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE, VARRONE, RHET. Her., CIC.

[*var. lect.*: CIC. de orat. 2, 33 quemadmodum ea reperirentur possem vobis -ere (exponere). CAES. Gall. 2, 8, 2 quid nostri auderent, ⌊sollicitationibus -bat⌋ (⌊ ⌋ periclitabatur). *ex interpret. dub.*: ITALA psalm. 118, 139 (Ambr. in psalm. 118 serm. 18, 10, 1. 18, 12, 1) -vit me zelus domus tuae (ἐξέτηξεν, *Vulg.* tabescere fecit. *quaeri potest utrum verbum q. e.* ἐξέτηξεν *cum* ἐξέταζεν *vel* ἐξεζήτησεν *sim. confusum fuerit* [*v.* AMBR. *l. c.* p. 403, 5] *an Ambr. contaminaverit psalm. 118, 139 cum psalm. 68, 10*; *cf.* AMBR. off. 2, 30, 154 p. 145A *et Ambr. in psalm. 118 serm. 18, 12, 1 p. 403, 8*). PSALT. Cas. 9, 38 paratum cor eorum -ere aures tuas (προσέσχεν τὸ οὖς, *Vulg.* audivit auris tua). VVLG. psalm. 110, 2 magna opera domini, -ta in omnes voluntates eius (ἐξεζητημένα, *hebr.* '*exquisitione digna omnibus, qui gaudent eis*').]

i. q. quaerendo educere: **I** *interrogando*: **A** *vario usu*: **1** *absolute*: PLAVT. Amph. 803 nunc -e. :: ne interpella (*sim. in imperat.*: Persa 487 i ad forum ⌊ad praetorem⌋, -e [⌊ ⌋ *P*, e praetore *A*]. 615 TER. Hec. 783). Rud. 330 si videro, -vero: faciet me certiorem. VARRO ling. 6, 91 (*e commentario anquisitionis Sergiano*) patres censeant, -quaeras et adesse iubeas. CIC. nat. deor. 1, 97 ne curiosissimi quidem homines -endo audire tam multa possunt, quam sunt multa (*sc. animalia*). OV. met. 10, 394 certa est -ere nutrix. *acced.* de: HERM. Pal. vis. 4, 3, 1 iterum -quaeris de talibus rebus (περίεργος εἶ περὶ, *vulg.* curiosus es ... interrogans).

2 *aliquid* (*aliquem*: *p. 1817, 8. 9*): PLAVT. Amph. 342 quid id -is tu? (Bacch. 721 -quaeris [-ir- *B*2]. CIC. Att. 9, 2a, 3). 628 mihi istuc ... -to est opus (791). Merc. 167. 503 -e quid vis (Persa 606. CATO ad fil. frg. 1 quid Athenis -tum habeam). 637 nemo aiebat scire *nomen*. :: at saltem hominis faciem -res. 926 eam rem nunc -it. PACVV. trag. 51 ad stirpem -endum (-entem *codd.*). CIC. Verr. II 2, 133 -tis palam pretiis et licitationibus factis (LIV. 22, 50, 6 -i pretia ab interrogantibus. VLP. dig. 13, 6, 10, 1. *aliter p. 1820, 28*). Pis. 19 si consilium -is meum (de orat. 3, 112 fat. 2 Att. 15, 5, 1. 16, 8, 2 epist. 4, 2, 2 PLIN. epist. 3, 4, 2. *v. p. 1817, 22. aliter p. 1819, 29*). Att. 8, 3, 7 nullum meum iudicium interponens, sed -ens tuum

[Oellacher †]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(VVLG. Sirach 3, 3 iudicium matris; δοξάζων. *cf. p. 1818, 2*). CAES. Gall. 3, 3, 1 his nuntiis acceptis Galba ... consilio ... convocato sententias -ere coepit (SALL. Iug. 29, 5 quasi per saturam sententiis -tis. 112, 1 regis ... sententiam -ret. LIV. 8, 20, 12 TAC. ann. 12, 23, 1. GELL. 14, 7, 9 *senatorum. al. cf. p. 1820, 24*). VERG. Aen. 8, 312 Aeneas ... singula ... -itque auditque ... monumenta. CIRIS 254 causas -ere tabis (CLAVD. DON. Aen. 1, 410 p. 88, 20. *cf. l. 16. p. 1819, 24*). LIV. 24, 9, 10 exemplum. VAL. FL. 4, 734 terras regemque -it Echion. STAT. Theb. 10, 465 Hoplea ... -unt. TAC. ann. 12, 47, 4 iussa.

3 *aliquid* (*obi. supplendum l. 16. 17 al.*) ex, ab, de *aliquo*: ex: PLAVT. Amph. 1015 ex uxore hanc rem pergam -ere (*v. l. 15*). Aul. 806 spatium ... -endi meum factum ex gnatae pedisequa. Capt. 251 si ex his quae volo -vero (*cf.* 293 ex hoc quae volo -quaesivero. CIC. Att. 15, 20, 4 diligentius). Cas. 689 est quod volo -ere ex te (Rud. 1180 argumentis hanc rem ...-ere. Stich. 111 ex te -quaero atque ex istac tua sorore. Truc. 802. CIC. div. 2, 46 causas ... divinationis). Cist. 764 ex ipsa ... -quaeritote. Epid. 696 ex me -e, rogita, quod lubet (Mil. 246). Mil. 248 ex ea. CIC. fin. 5, 8 haec ipsa te ex Antiocho videamus -ere. ab (*v. et p. 1816, 81*): CIC. de orat. 1, 163 ab homine ... gravissimo ... haec, quae isti ... puerorum elementa videantur, -ere. Att. 7, 12, 4 a te nihil ... certi -o. 7, 18, 3 a Graecis. LIV. 4, 41, 3 ne ab se ... consilia neu ... artes -rent. PLIN. nat. 25, 7 *Mithridates* ab omnibus subiectis ... singula -ens. LAMPR. Heliog. 11, 4. VVLG. Matth. 2, 16 tempus, quod -ierat a magis *Herodes* (ἠκρίβωσεν). de (*v. etiam l. 33. 45*): CIC. Att. 13, 49, 2 de illo ... si quid poteris, -as.

4 *acced. interrog. indir.*: PLAVT. Amph. 715 valuissesne ... -vi (Aul. 800 -quaere [*Prisc.*, -quire *BDE*], sitne ita. Pseud. 450 adire blandis verbis atque -quaerere, sintne illa necne sint). Cist. 574 quoi illam dedisset -sisse oportuit. :: quaesivi (*cf.* CIC. Att. 8, 12, 6 -as quam diligentissime poteris ..., quid Lentulus ... agat ..., quemadmodum *eqs.* [13, 22, 1 CVRT. 4, 13, 3]. STAT. Theb. 1, 559 quae sint ea sacra ..., -ant animi [TAC. ann. 6, 43, 2]). CIC. Deiot. 42 -e de Blesamio, num quid ad regem scripserit. HOMER. 718 cur veniam ..., -itis (*v. et infra l. 45*). TAC. ann. 2, 9, 3 quodnam praemium recepisset, -it (ITALA Marc. 1, 27 [cod. e]; συνζητεῖν, *Vulg.* conquirerent). 3, 16, 2 crebris ... interrogationibus -it, qualem ... diem supremum ... exegisset. SVET. Aug. 99, 1 *Augustus* identidem -ens, an iam de se tumultus foris esset. *nota structuram mixtam c. obi. et interrog. obl.*: PRVD. psych. 706 circumstat ... virtutum legio -ens *a Discordia* ... tumultu et genus et nomen patriam sectamque deumque quem colat, et missu cuiatis venerit.

B *in re iudic., i. q. per tormenta quaerere* (*aliter p. 1819, 55*): TER. Hec. 773 ancillas dedo: quolibet cruciatu per me -e. SVET. Cal. 33 -turum se vel fidiculis de Caesonia sua, cur eam ... diligeret (TERT. nat. 1, 2, 2 p. 60, 23 de solis nobis mendacium -itis, ut dicamus *eqs.*).

II *aliis modis quaerendi, i. q.* ἐκζητεῖν: A *praevalet notio appetendi, desiderandi*: 1 *usu laxiore*: a *c. acc.*: α *res*: ① *corporeas*: *iter, viam sim.* (*acced. notio explorandi l. 53; in imag. l. 53. 54. 55. cf. p. 1821, 72*): PLAVT. Merc. 120 ille tam expedite -it cursuram sibi (*i. spatium ad currendum*). CAES. Gall. 1, 41, 4 itinere -to per Diviciacum. VVLG. psalm. 118, 33 -am eam (*i. viam legis.* ἐκζητήσω). Bar. 3, 31 qui -at semitas eius (*i. sapientiae.* ἐνθυμούμενος). RVFIN. hist. 4, 17, 3 novas vias libidinis -bat (πειρωμένῳ ποιεῖσθαι. CLAVD. 28, 231 in Raetos Gallosque vias). AVELL. p. 3, 16 aditum. *terras, loca varia*: VERG. georg. 3, 331 aestibus ... mediis umbrosam -ere vallem. Aen. 3, 96 antiquam -ite matrem (*i. patriam.* SERV. *ad l.* '-ite' hoc dicendo ostendit difficultatem). 7, 239 nos fata deum vestras -ere terras imperiis egere suis (*aliter supra l. 8*). TERT. paenit. 11, 3 -ito balneas laetiores ..., conquirito *eqs.* BACHIAR. repar. laps. 16 p. 1054A tenebras solitudinis ... -e. *cibos sim.* (*cf. p. 1820, 13. 1821, 10*): SALL. Catil. 13, 3 vescendi causa terra marique omnia -ere (*cf. Otto, Sprichw. p. 344*). SEN. nat. 4, 13, 8 ne nive quidem contenti sunt, sed glaciem ... -unt. LVCAN. 9, 749 ne ... totis ... furens -ret arvis, quas poscebat aquas sitiens *eqs.* PLIN. nat. 10, 203 corvus et chloreus noctu invicem ova -entes. 19, 52 ostrearum genera naufragio -i (*ab urinatore, cf. l. 78*). 25, 85 herbis -endis. PORPH. Hor. sat. 2, 2, 20 'pulmentaria quaere sudando' per laborem cibum -e.' CASSIOD. var. 12, 4, 1. *remedia* (*cf. p. 1821, 20*): PLIN. nat. 28, 4 incipiemus ab homine ipsum (*hominem, sc. eius sanguinem, medullam sim.*) sibi -ente (-es *codd.*). 28, 108 *crocodili* intestina ... diligenter -untur. CYPR. laps. 28 p. 257, 25 salutarem medellam parvis licet et modicis vulneribus -ant. *et al.* *varia*: PLAVT. Merc. 493 unde erit argentum ... :: invenietur, -etur. MANIL. 4, 171 alio sub sole novas -ere praedas (5, 402 corpus ... profundo immissum pariter quam praeda -itur [exequitur *l. v.; 'corpus urinatoris una cum margaritis ... ad maris superficiem extrahitur', Wageningen*]).

② *incorporeas*: CIC. fin. 5, 60 ad ea principia *virtutum a natura datarum*, quae accepimus, consequentia -ere, quoad sit id, quod volumus, effectum. VERG. Aen. 4, 57 delubra adeunt pacemque per aras -unt (SERV. *ad l.*: sacrificando explorant, an dii vellent huic rei consentire). ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 40 nihil ultra, quam ut publice notae sint facultates nostrae, -atur (QVINT. inst. 7, 1, 41). TERT. adv. Marc. 2, 19 p. 361, 6 iudicium (*cf. p. 1816, 84*). ITALA psalm. 26, 4 (Cypr. Fort. 10 p. 332, 20) unum petii a domino, hoc -am, ut habitem (ἐκζητήσω, *Vulg.* requiram). I Macc. 9, 71 (codd. LXB) iuraverunt ei non -ere ei malum ([ἐκζητῆσαι, *Vulg.* facturum]. 15, 19 [codd. LB] non -ant illis [*L*; adversus eos *B*] mala; ἐκζητήσωσιν, *Vulg.* inferant). Phil. 4, 17 (Mar. Victorin. *ad. l.* p. 1233C) non quia requiro datum, sed -o fructum abundantem in oratione vestra ([ἐπιζητῶ, *Vulg.* requiro]. AVG. civ. 16, 25 p. 165, 18 D. naturae fructus [*de prole*] -itur). NON. p. 31, 10 defrudare significat ... per fraudem aliquid -ere. PALLAD. 4, 14, 1 *in equa ad mulorum genus procreandum* robur -at (*aliter p. 1820, 6*). AVR. VICT. Caes. 20, 28 temptat aut -it varia melioraque. TYCON. 3 p. 18, 4 fide gratiam dei -ierunt (CASSIOD. in psalm. praef. p. 11C). VVLG. psalm. 118, 22 testimonia tua -vi (ἐξεζήτησα). sap. 8, 2 *sapientiam* amavi et -vi a iuventute mea (ἐξεζήτησα). Sirach 33, 18 -entibus disciplinam (ζητοῦσιν). *al.* AVG. civ. 1, 30 p. 47, 10 D. *et al.*

β *deum* (*usu eccles.; gr.* ἐκζητεῖν *praeter l. 24*): ITALA deut. 4, 29 (Aug. loc. hept. 5, 12 p. 602, 19) quando -etis eum (*i. deum*) ex toto corde (*Vulg.* quaesieris. VVLG. psalm. 118, 2 in t. c. *cf. l. 27*). 12, 30 (Lugd.) ne -as deos eorum (*Vulg.* requiras). Am. 9, 12 (Aug. civ. 18, 28 p. 294, 5 D.) ut -ant me (*Vulg. aliter*). act. 15, 17 (Ps. Cypr. rebapt. 12 p. 84, 3) deum ([*Vulg.* requirant]. VVLG. psalm. 76, 3 *al.*). PSALT. Cas. 104, 4 -ite vultum *domini* (ζητήσατε, *Vulg.* quaerite. *cf.* VVLG. II par. 7, 14 *populus meus* -ierit faciem meam). IREN. 2, 18, 7 -ere ... et investigare perfectum patrem. VVLG. psalm. 26, 8 -vit te facies mea (118, 10 in toto corde meo -vi te. Sirach 36, 2). 33, 5 dominum.

γ *homines*: VVLG. I Macc. 9, 26 -bant et perscrutabantur amicos Iudae (ἐξεζήτουν καὶ ἠρεύνων). PRVD. perist. 2, 158 tales (*i. mancos et mendicos*) plateis omnibus -it *Laurentius*. ROMVL. fab. 96 epil. (rec. Gall.) *mulieres* sibi ditiores *maritos* -unt. *de deo animas -ente*: VVLG. Bar. 6, 6 ipse ... -am animas vestras (*cf. l. 70*).

b *c. inf. vel enuntiato per* ut, *fere i. q. operam dare*: *acced.*: *inf.*: ITALA deut. 12, 30 (Lugd.) ne -as consequi eos (ἐκζητήσῃς, *Vulg.* cave ne). VVLG. I Macc. 14, 35 -vit (-quaes- *L*) ... exaltare populum suum (ἐξεζήτησεν). ut (*cf. supra l. 1. 4*): ITALA deut. 13, 10 (Lugd.) -vit, ut abstraheret te a ... deo tuo (ἐζήτησεν, *Vulg.* voluit). CASSIOD. inst. 1, 28, 5 toto nisu ..., totis desideriis -amus, ut ad tale ... munus ... pervenire mereamur. 1, 33, 2 nos ... quoque ut ab eadem (*i. gratia dei*) separemur, -it *diabolus*.

2 *usu strictiore*: *i. q. postulare*: a *exempla varia*: VLP. dig. 42, 4, 5, 1 liberti ... evocandi -enda defensio. ITALA Is. 1, 12 (Tert. adv. Marc. 2, 18 p. 360, 14 Cypr. testim. 1, 16 *al.*) quis -vit ista (*i. sacrificia*) de manibus vestris? (ἐξεζήτησεν, *Vulg.* quaesivit). Mich. 6, 8 (Tert. adv. Marc. 4, 36 p. 545, 10) quid a te dominus -it quam facere iudicium? (ἐκζητεῖ, *Vulg.* requirat). Mal. 2, 7 (Cypr. testim. 2, 5 p. 68, 8) legem -ent ab ore eius (*sc. sacerdotis.* ἐκζητήσουσιν, *Vulg.* requirent). VVLG. psalm. 118, 56 iustificationes tuas (ἐξεζήτησα). MART. CAP. 3, 228 ab ea (*Litteratura*) et nomen et officium ... -itur. *c. acc. c. inf.*: ENNOD. opusc. 3, 59 p. 345, 26 quod tantam sibi exhiberi reverentiam imago eius index sanctitatis -ret (-quaer- *B*).

b *in serm. eccles.* (*sec. usum vocis hebr.* דרשׁ) *fere i. q. reposcere, vindicare* (*cf. p. 1823, 18. acced.* de *passim*): *sanguinem, mortem*: ITALA gen. 9, 5 (Tert. resurr. 28 p. 65, 20. *cf.* Lucif. Athan. 1, 2 p. 68, 22) sanguinem -am de omnibus bestiis et de manu hominis et de manu fratris -am eum (ἐκζητήσω, *Vulg.* requiram. TERT. *ad l.* nihil -itur nisi quod reposcitur *eqs.*). deut. 19, 12 (Lucif. Athan. 1, 7 p. 77, 16) tradent eum in manus -entium sanguinem (τῷ ἀγχιστεύοντι, *Vulg.* proximi). Luc. 11, 50 (cod. e *al.*) ut -atur sanguis omnium prophetarum (ἐκζητηθῇ, *Vulg.* inquiratur). HIL. myst. 1, 7, 4 VVLG. gen. 42, 22 Iudith 8, 20. LVCIF. Athan. 1, 19 p. 99, 20 scis vindicasse deum sanguinem Nabuthei, mortem eius de manibus interfectorum -visse. *alia*: ITALA deut. 23, 21 (Lugd.) quoniam -ens -et dominus ... a te *votum* (ἐκζητῶν ἐκζητήσει, *Vulg.* requiret). Ios. 22, 23 (Lugd.) si aedificabimus altarium ... -it (*i.* -et) *dominus* (ἐκζητήσει, *Vulg.* quaerat et iudicet). Ezech. 34, 10 (Ps. Cypr. ad Novat. 14 p. 65, 7) -am oves meas de manibus eorum (ἐκζητήσω, *Vulg.* requiram). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 23 p. 825, 2 animas eorum de manu tua -i. (*cf. l. 33*).

B *praevalet notio investigandi, indagandi, perscrutandi, examinandi*: 1 *generatim*: a *corporaliter*: α *c. acc.*: ① *obi. est locus, qui examinatur*: PLIN. nat. 5, 12 cum ebori, citro silvae -antur, ... scopuli ... muricibus, purpuris. 6, 147 oram Epiphani primum -tam. 17, 37 *terram* recentem -unt ... alites vomerem comitantes (*cf.* 33, 1 tellurem intus -ente cura multiplici modo. MART. CAP. 6, 589 Iuppiter curiosius ... terrae latebras vellet -ere. *aliter p. 1817, 8*). 26, 43 profundi vada -untur (*cf.* SOL. 53, 1 -to penitus mari). PRVD. perist. 2, 54 *praefectus urbi* -it arcam ditibus massis refertam. *inde de homine se ipsum excutiente, in imag.*: GREG. M. in Ezech. 1, 4, 8 p. 819C semetipsum quotidie -ere atque cognoscere. ② *obi. est id, quod scrutando cognosci studetur*: VERG. georg. 2, 256 -ere frigus (*i. frigidam humum*) difficile est.

[Oellacher †]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β abs.: PLIN. nat. 5, 51 *Nilus fontes*, ut Iuba ... potuit -ere, in monte ... Mauretaniae ... habet.

γ c. interrog. indir.: CIC. off. 2, 25 *stipatores*, qui scrutarentur arculas ... et, ne quod in vestimentis telum occultaretur, -rent.

b *incorporaliter*: *α c. acc.* (*c. acc. c. inf. l. 9. pendet sent. relativa l. 34*): PLAVT. Bacch. 951 dum ibi -it fata Iliorum *Vlixes* (*cf.* CIC. div. 1, 28 *in auspiciis* sinistra dum non -imus, in ... vitiosa incurrimus. 2, 79 eventa quaerimus, quae -untur avibus). Capt. 638 satin istuc mihi -tum (*fere i. q.* '*certum*') est fuisse hunc servom? Stich. 107 huc -quaesitum (-quis- *A*) mulierum mores venis? (CIC. Flacc. 12). Trin. 217 si -atur usque ab stirpe auctoritas (CIC. Vatin. 24). TER. Andr. 186 nunc ea me -ere iniqui patris est. RHET. Her. 1, 17, 27 in coniecturali constitutione ... nec ratio ... quaeritur ... nec firmamentum -itur (-quer- *H*). CIC. Verr. II 4, 10 noli eius facta ad antiquae religionis rationem -ere (SVET. Nero 34, 1 matrem facta dictaque sua -entem acerbius). II 4, 137 *civium Romanorum* tabulas (*i.* ἐφημερίδας) -bam, iniurias cognoscebam. Caecin. 57 interdicti verba subtiliter -i omnia noluerunt (*aliter p. 1820, 24*). Manil. 51 veritatem (*cf.* div. 2, 28 verum [off. 1, 132 SEN. nat. 4, 5, 3]. *v. et l. 48. 59*). dom. 39 non sum in -endo iure augurum curiosus (prov. 46). Balb. 45 rep. 2, 27. 2, 66 genus ipsum -is optimi status (Tusc. 2, 27. 5, 2). fin. 5, 17 summum bonum -itur. Tusc. 1, 98 cum haec -rem (ITALA Iob 5, 27 [Aug. in Iob p. 518, 3]; *gr.* ἐξιχνιάσαμεν, *Vulg.* investigavimus). nat. deor. 2, 96 ad -endas causas (AETNA 226 dubias ... -ere causas. TAC. dial. 27, 1. *cf. p. 1817, 6*). *al.* SEN. dial. 8, 5, 2 praeclusa rimari, secretiora -ere, antiquitates evolvere (*cf.* TAC. ann. 6, 8, 4 abditos principis sensus et si quid occultius parat -ere. VVLG. Sirach 39, 3 occulta proverbiorum [ἐκζητήσει]. MART. CAP. 6, 586). SVET. Aug. 69, 1 quo facilius consilia adversariorum ... -ret (*aliter p. 1816, 82*). TERT. pudic. 7 p. 233, 22 *fornicationibus* -endis. IREN. 5, 30, 1 nomina -ere (ἀναζητεῖν). FIRM. math. 6, 32, 18 partem *stellarum* ... ipsam diligenter -e et vide, qui sit partis dominus (*antea syn.*: diligenti ... ratione ... inspicere). PRISC. rhet. 7, 22 p. 556, 37 -es ... quae secuta sunt post mortem (*Hermog. progymn. 7 p. 12, 31* ἐξετάσεις). HYG. astr. 1 praef. p. 22, 2 *ut* id, quod coepimus, -sisse videremur. VVLG. Sirach 39, 1 sapientiam (ἐκζητήσει). AVG. civ. 7, 5 p. 281, 25 D. interpretationes ... -tae et enucleatae. MART. CAP. 1, 7 originem. BOETH. mus. 2, 8 p. 237, 11 (*syn.* inquirat, investigare, quaerit). *et al.*

β absolute: CIC. ac. 2, 7 neque nos studium -endi defatigati relinquemus. *acced.* de: CIC. fin. 4, 17 de animi bonis accuratius -bant. HYG. astr. 2, 2 p. 33, 10 *Thales* diligenter de his rebus -vit. VVLG. I Petr. 1, 10 de ... salute -ierunt atque scrutati sunt prophetae (ἐξεζήτησαν).

γ c. interrog. indir.: CIC. de orat. 1, 222 neque -at *sapiens* oratione summum illud bonum in animone sit an in corpore. 3, 115 definitionis ... sunt, ... cum quid quoiusque sit proprium -itur (fin. 1, 11 quid ... optimum et verissimum sit, -ere [Tusc. 5, 104]. ac. 2, 9. off. 1, 119 quid deceat. *al.* QVINT. decl. 329 p. 292, 21 quid spectaverit ille ..., diligenter ... -endum atque eruendum. PRVD. apoth. 265 -ere, quidnam ... deus egerit aut quo pacto *eqs.* MART. CAP. 7, 729 *al.*). CIC. off. 1, 23 *Stoici* studiose -unt, unde verba sint ducta. QVINT. inst. 2, 17, 8 quando coeperit huius rei doctrina, non laboramus ⌞-ere⌟ (⌞ ⌟ *om. BP*). MART. CAP. 8, 890.

2 *speciatim in re iudic., i. q. inquirere, examinare* (*syn.* explorare *l. 62 al.* *nota t. t. rhet. infra l. 70.* *aliter p. 1817, 43*):

a *c. acc.* (*alqm. l. 58. 66. 68*): TAC. ann. 4, 11, 1 quin potius ministrum veneni excruciaret, auctorem -ret. GAIVS dig. 2, 15, 6 neque transigi neque -i veritas aliter potest, quam inspectis cognitisque verbis testamenti (29, 3, 1, 1 COD. Iust. 2, 58, 1, 1. 6, 30, 22, 10). 35, 2, 73 pr. in quantitate patrimonii -enda. CALL. dig. 48, 3, 12, 1 idem (*syn.* explorandum. *cf.* VLP. coll. Mos. 1, 6, 4 hoc). VLP. dig. 30, 50, 3 patris familias consuetudo. 39, 3, 8 eorum ... voluntas -itur (PAVL. dig. 18, 7, 3. 24, 3, 3. 39, 3, 9 pr.). 41, 2, 6 pr. non ... ratio obtinendae possessionis, sed origo nanciscendae -enda est. PAVL. dig. 39, 3, 2, 8 (*Labeo*) non diem et consulem ad liquidum -endum. COD. Theod. 14, 3, 19 (*syn.* discutere). CASSIOD. Ios. antiq. 14, 18 p. 404fin. quicumque in hoc iudicio pervenit -endus (*gr. 14, 172* κριθησόμενος).

b *absol.*: QVINT. inst. 3, 4, 9 *generum causarum* septem ... species: ... accusandi, defendendi, -endi, quod ἐξεταστικόν dicit. quarum ... tres ultimae iudicialis generis sunt partes. MARCIAN. dig. 48, 3, 6, 1 parum prudenter non -tis argumentis (*abl. abs., aliter p. 1821, 70*). *acced.* de: PASS. Cypr. 1 p. cx l. 13 -vi ... de nomine tuo. MART. CAP. 5, 469 *causa est multiplex*, cum ex pluribus quaestionibus causa consistit, ut ... pro Scauro de Bostaris nece ... et de decimis tribus -itur (*antea syn.*: disquiritur). **c** *c. interrog. indir.*: CALL. dig. 48, 3, 12 pr. quotiens custodia militibus evaserit, -i oportere, utrum nimia neglegentia militum evaserit an casu *eqs.* VLP. dig. 39, 3, 8 consequens fuit -i, an consentiant.

C *praevalet notio eligendi, sc. optimum vel certe (aliqua ratione) praestantissimum quidque*: 1 *animantia*: **a** *homines* (*deos p. 1820, 3*): PLAVT. Pseud. 392 nunc dilectum para ex multis atque -e ex illis (*v. app. crit.*) unum. SALL. Catil. 50, 1 -bant duces multitudinum, qui pretio rem publicam vexare soliti erant. VLP. dig. 27, 8, 1, 10 -ere ex vicinis civitatibus honestissimum quemque. EXC. barb. p. 280, 16 Fr. -quaerere et coniungere, qui apud nos sunt (*sc. dei et heroes*). SIDON. epist. 7, 9, 7 ut ipse prudentia carens prudentem vobis ... episcopum -am. **b** *bestias*: VERG. georg. 3, 119 iuvenem (*equum*) ... magistri -unt calidumque animis et cursibus acrem. COLVM. 6, 36, 1 in educando genere mularum antiquissimum est diligenter -ere atque explorare parentem futurae prolis feminam et marem. TERT. anim. 33, 5 p. 356, 21 variis et -tis et ... praeter naturam eruditis feris.

2 *res*: **a** *corporeas* (*abstr. pro concr. l. 17*): VERG. georg. 2, 266 locum similem -unt, ubi prima paretur arboribus seges. COLVM. 5, 10, 19 mālorum genera -enda. TERT. adv. Marc. 1, 29 p. 331, 7 non ... cibi damnabuntur, quia operosius -ti in gulam committunt (*aliter p. 1817, 63*). AVG. serm. 207, 2 p. 1043fin. pro usitato vino inusitatos liquores -ere. CASSIOD. in psalm. 48, 11 p. 344C qui sibi aedificant sepulcra magnis tractatibus -ta. NICET. symb. frg. 3 p. 54, 9 B. taceo de -tis inutiliter vestimentorum subtilitatibus. *v. et l. 20.*

b *incorporeas*: *α varia*: CIC. de orat. 3, 92 apparatu nobis opus est et rebus -tis, undique collectis, arcessitis, comportatis. SEN. contr. 2, 5, 6 -ta (*sunt*) verbera, lamnae *eqs.* (*cf. l. 17. p. 1822, 15*). *β* officium: CIC. off. 1, 160 ut non difficile sit in -endo officio, quid cuique sit praeponendum, videre (*antea*: in o. deligendis). 2, 89. 3, 32 *quaestiones*, in quibus ex tempore officium -itur. Att. 16, 11, 4. *γ* verba *sim.*: CIC. orat. 65 *sophistae* concinnas magis sententias -unt quam probabiles. 163 verba ... legenda sunt ... bene sonantia, sed ea non, ut poetae, -ta ad sonum, sed sumpta de medio. SEN. contr. 2, 7, 4 -to in omnes facetias sermone. HIER. epist. 22, 22, 3 ut, quidquid ad laudem virginum pertinet, -ierit. *δ* pretium *fere i. q. statuere (sc. pretiis diligenter indagatis et inde optimis [i. summis] electis)*: CIC. Verr. II 3, 71 diligentissime pretia -sisti. II 3, 72 si pretium -sisses diligenter tum, cum vendebas. SVET. Cal. 38, 4 auctione proposita ... venditavit, -ens per se pretia et usque eo extendens, ut *eqs.* *aliter p. 1816, 80.*

D *praevalet notio inveniendi, excogitandi*: CIC. Phil. 3, 14 militibus -endi sunt honores novi (4, 5. 5, 49 VAL. MAX. 1, 6, 13). fin. 5, 91 *bona* nec fraudare suo vetere nomine neque ... novum -ere (PLIN. nat. 9, 114 luxuriae ... nomina et taedia -ta perdito nepotatu [*v. app. cr.*]. QVINT. inst. 9, 3, 99). epist. 3, 8, 4 suspicio nata est me -sisse aliquid in quo te offenderem. LIV. 9, 11, 12 vix pueris dignas ambages senes ac consulares fallendae fidei -ere. VITR. 6, 3, 5 magnitudinum rationes -tas et utilitati et aspectui (9, 8, 2; *syn.* conquisitae. 10, 7, 4. *cf.* HYG. mun. castr. 47 methodum metationis). LVCAN. 4, 417 nova furta per aequor -ta fugae (*cf.* NOVELL. Theod. 7, 2 pr. fraudes ..., quae contra commoditatem publicam -untur). PLIN. nat. 2, 109 soricum fibras respondere numero lunae -vere diligentiores *investigatores*. 8, 21. 14, 115 sollertiae humanae ... omnia -entis. TAC. hist. 4, 14, 3 -i novos sinus (*sc. pecuniarum cogendarum*) et varia praedandi vocabula (*cf.* EDICT. imp. Constant. frg. Vat. 273 versutiis -ta donatio. AVR. VICT. Caes. 9, 6 novas ... vectigalium pensiones -visse [*cf. p. 1822, 26*]. COD. Theod. 11, 1, 32). TERT. anim. 58, 4 p. 395, 3 corpore afflicto furtivum sibi anima gaudium -it (*cf.* LAMPR. Heliog. 19, 6 nec erat ei ulla vita nisi -ere novas voluptates). ARNOB. nat. 2, 18 p. 62, 19 artes ... -tae et natae sunt in terris (CLAVD. DON. Aen. 1, 655 p. 129, 15. COD. Theod. 9, 40, 15 nec -ta commentis ars eiusmodi subornetur). HIER. monogr. p. 197, 6 in Antichristi nomine maior -itur numerus quam veri Christi (BOETH. arithm. 1, 17 p. 35, 18). AMM. 22, 4, 5 ambitiosa ornatarum domorum -ta sunt spatia. RVFIN. apol. Orig. 10 p. 614med. COD. Theod. 3, 16, 1. EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 150, 19 quae ... maior iniuria potest vel -i vel fieri. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 116, 21 contumeliae, quas fratres adversus fratres ... -unt et in populos populi (*gr. I 1, 7 p. 152, 6* ἐπινοούμενοι). MVTIAN. Chrysost. hom. 11, 4 p. 315init. non tanta commenta -sissent *impostores* (*gr. p. 94fin.* τοσαῦτα ἐμηχανήσαντο. *cf. l. 54*). *et al.*

structurae: *indicatur unde*: *per praepp.*: ab: *p. 1817, 19 sqq. 1818, 46. 48. 50. 66.* de: *p. 1816, 72. 1817, 25. 1818, 55. 1819, 41. 43. 73.* ex: *p. 1817, 11 sqq. sensu partit.*: *p. 1819, 83. 1820, 1.*
acced. casus: *dat.*: *auctoris*: *p. 1818, 75 sq. 1819, 9. al. commodi*: *p. 1817, 72. 1818, 5. al.* *final.*: *l. 40. 41. p. 1818, 74. abl.*: *instr.*: *p. 1817, 44. 1819, 8. 1820, 37 sq. al.* *modi*: *p. 1817, 37. 1818, 39. 77. al.* *loci*: *p. 1818, 31.*
acced. praepp. (*cf. l. 65 sqq.*): ad: *l. 26. al.* adversus: *l. 60 sq. p. 1818, 6.* contra: *l. 44.* GREG. M. moral. 10, 3 p. 920C. in (*final.*): *l. 27. p. 1816, 62.* in (*advers.*): *l. 61.* per: *p. 1817, 70. 1818, 11.*
pendet: *inf.*: *p. 1818, 35.* *acc. c. inf.*: *l. 45. p. 1818, 51.* *sententia per* ut: *p. 1818, 1. 4. 37 sqq.* *interrog. indir.*: *p. 1817, 27 sqq. 40. 1819, 3 sq. 45 sqq. 76 sqq.*
-tum habere: *p. 1816, 77.* *nota hebraismum p. 1818, 66.*

p. p. p. ***exquīsītus**, -a, um *pro adi.* *compar. et superl. inde a* CIC. [*in inscr. lacera*: CIL VIII 22672, 9 qui rem publ(icam) exqu⟨isitis edit⟩ionum generibus fecer⟨it am⟩pliorem. *e coni.*: PLIN. nat. 9, 48 in alio pisce circa caudam -issima (*Cornelissen, i. maxime expetita*; exercitatissima *codd.*).]

i. q. quaerendo et indagando comparatus, electus, exco-

[*Oellacher †*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gitatus: I *cum notione laudis, fere i. q. eximius, elegans* (*accedente* ad *fere i. q. aptus, competens: infra l. 11. 24. al.*): A *de hominibus* (*abstr. pro concr. l. 6. 8*): CIC. Brut. 104 *Ti. Gracchus* habuit -os e Graecia magistros. fin. 2, 23 optimis cocis, pistoribus, piscatu, aucupio, venatione, his omnibus -is. SEN. clem. 1, 26, 2 adparentur *spectacula* ... artificum -is nominibus (*i. artificibus*). PLIN. nat. praef. 17 ex -is auctoribus centum (*cf.* QVINT. decl. 252 p. 31, 4 maiorum ... -a ingenia, quae scripserunt. *aliter l. 16*).

B *de rebus*: 1 *corporeis* (*abstract. pro concr.: l. 15. 16. 26. 28. 31*): a *de epulis, cibis fere i. q. lautus*: CIC. fin. 2, 90 tenuissimo victu ... minorem voluptatem percipi quam rebus -issimis ad epulandum (*cf.* PLIN. nat. 9, 119 cum -is ... Antonius saginaretur epulis. HIER. epist. 54, 13, 3). SEN. benef. 4, 6, 3 ista palatum tuum saporibus -is ultra satietatem lacessentia. PLIN. nat. 19, 53 -a ... poma (*cf.* Ps. HIL. dedic. eccl. p. 881A). 31, 93 liquoris -i genus quod garum vocavere. PLIN. paneg. 49, 7 -a ingenia (*aliter supra l. 8*) cenarum ... miramur (*cf.* AMM. 30, 4, 14 cenarum ciborumque ... delicias -as). AMM. 30, 1, 20 cum ... adponerentur -ae cuppediae. CLAVD. DON. Aen. 11, 735 p. 525, 10 -as ... ac deliciosas dapes. b *de remediis* (*in imag. l. 23. v. et p. 1817, 70*): COLVM. 6, 5, 2 evincendi sunt ... pestiferi morbi et -is remediis propulsandi (Ps. AVR. VICT. epit. 13, 13 PELAGON. 115. COD. Theod. 13, 5, 38 pr. corruptelae ... -is remediis mansuetudo nostra prospexit). SCRIB. LARG. praef. p. 6, 18 ad quae vitia compositiones -ae et aptae sint. PELAGON. 216 ut tuos medicamine -o solides lumbos. c *de variis*: VAL. MAX. 2, 4, 6 Scaurus -o genere vestis cultum induxit (*cf.* SEN. epist. 110, 14 -os colores et vestes). SEN. benef. 1, 12, 4 munera non tam pretiosa quam rara et -a. COLVM. 3, 4, 2 -i generis stirpem (*sc. vitis*). PLIN. nat. 10, 82 quae tot -is tibiarum tormentis ars hominum excogitavit. 18, 69 triticum ... ob ... frigora illi plagae -um. 27, 99 tam -a difficultas lapidis ex herba nascentis (*cf.* 33, 22 gemmas ... -i fulgoris [MART. CAP. 5, 426 -issimis gemmarum coloribus]. INSCR. Afr. Gsell I 2102 [*a. 366/7*] -is diversorum col⟨orum marmoribus⟩). APVL. apol. 61 ligno -issimo. CAPITOL. Pert. 8, 6.

2 *incorporeis*: a *de luxuria sim.*: CIC. fin. 2, 63 ut nulla tam -a posset inveniri voluptas, qua non abundaret (*cf.* TREB. Gall. 7, 4 -o genere voluptatum). ASCON. Pis. p. 11, 16 Pompeius -issimis magnificentissimisque ... ludis theatrum dedicavit. NOVELL. Maior. 7, 17 ut eos in otio ... residentes deliciis -is alere ... cogantur (POMER. 1, 13, 2. *cf. supra l. 18*). b *de litteris, doctrina, arte sim.*: *de artibus*: CIC. de orat. 2, 175 non est artis -ae ..., sed est mediocris ingenii (leg. 2, 4 me ... Athenae ... operibus magnificis -isque antiquorum artibus delectant. VAL. MAX. 4, 3, 7 vasa ... -a arte fabricata. CLAVD. DON. Aen. 1 prooem. p. 6, 14. PALLAD. hist. mon. I 25, 7 p. 311A ars -a medicorum [*gr. aliter*]). FIRM. math. 8, 9, 2 ut -is piscationibus ... marinas beluas capiant. *de ratione dicendi vel scribendi* (*aliter l. 84 sqq.*): CIC. Phil. 4, 6 laudantur -issimis verbis legiones (PRISC. rhet. 7, 22 p. 556, 30 est -issimum [*sc. genus laudandi*] de gestis dicere [*Hermog. progymn. 7 p. 12, 18 κυριώτατον*]). Brut. 321 propter -ius et minime volgare orationis genus (*cf.* rep. 1, 3. QVINT. inst. 9, 3, 2 alterum *genus orationis* maxime collocatione -um est). orat. 37 de quo (*i. oratore*) molimur aliquid -ius dicere. QVINT. inst. 8, 6, 71 -am ... figuram *hyperboles* (*cf.* TAC. dial. 20, 4 locus -o et poetico cultu enituit. CLAVD. DON. Aen. 9, 795 p. 285, 8 -um parabolae genus). PANEG. 4, 30, 3 abuterer -o quodam lepore et venustate dicendi. DON. Ter. Eun. 167 quid hic non -um, quid non ita expressum, ut nihil addi possit? CLAVD. DON. Aen. 6, 215 p. 538, 13 *locutio* -a ... gravior est quam simplex (*cf.* 8, 110 p. 131, 26 honestum et -um locutionis genus). *et al.* *de doctrina, iudicio sim.*: CIC. Brut. 22 *Bruti* natura admirabilis et -a doctrina et singularis industria (fin. 1, 1. epist. 4, 13, 4 -a quadam ratione et doctrina). 252 *Caesar, ut elegantissime loqueretur*, multis litteris et iis quidem reconditis et -is ... est consecutus. rep. 2, 37 *Servium* ad -issimam consuetudinem Graecorum erudiit. off. 1, 133 nihil fuit in Catulis, ut eos -o iudicio putares uti litterarum. COLVM. 1 praef. 23 quae (*sc. caeli mutationes*) praenoscere sine lumine animi et sine -issimis disciplinis *nemo potest*. PLIN. nat. 6, 211 Graecae inventionis scientiam vel -issimae subtilitatis. AMM. 22, 10, 1. *et al.* *de scriptis, sententiis, argumentis sim.*: CIC. Brut. 274 reconditas -asque sententias. div. 1, 5 *philosophorum* -a quaedam argumenta (AMBR. incarn. 6, 51 p. 831C. *aliter p. 1819, 72*). TAC. dial. 19, 5 novis et -is eloquentiae itineribus (*cf. p. 1817, 50*) opus est. PELAG. in I Cor. 1, 19 p. 133, 19 inlitterati poemata componunt tam -a, quae viri eruditissimi admirentur. CASSIOD. inst. 1, 8, 12 sublimes et -as ... quaestiones. 2, 3, 1 *Aristoteles* libros faciens -os. *et al.* c *de variis*: CIC. Pis. 67 nihil apud hunc lautum, nihil elegans, nihil -um (*est*). VAL. MAX. 2, 1, 6 *dea* praecipuis et -is sacrificiis colenda. 2, 4, 4 in -o et novo cultu religionis (5, 2, 1). 5, 1, 1d tam -a patrum conscriptorum humanitas. 6, 8, 7. 9, 13 ext. 2. TAC. hist. 3, 37, 1 *Vitellius* -is patrum adulationibus attollitur (*cf.* AMM. 15, 1, 3 studio blanditiarum -o sublatus). PLIN. epist. 1, 8, 11 adhortationibus. SVET. Otho 3, 1. *et al.*

II *c. nota vituperationis, sc.*: A *nimiae artis vel subtilitatis, absurditatis sim.*: 1 *de genere dicendi sim.* (*cf. l. 46 sqq.*): CIC. Brut. 283 qui orator (*i. Calvus*) ... accuratius quoddam dicendi et -ius afferebat genus (*seq.*: nimium ... inquirens in se atque ipse sese observans ... verum sanguinem deperdebat). QVINT. inst. 2, 5, 11 illa ... quae utcumque deflexa sunt, tamquam -iora miramur, non aliter quam distortis ... corporibus ... maius est pretium. 4, 2, 36 verbis propriis et significantibus et non sordidis quidem, non tamen -is et ab usu remotis (11, 1, 33). *adde de oratoris actione*: QVINT. inst. 9, 3, 101 si quis ducere os -is modis ... non desinat, rideatur. 2 *de ratione, inventione sim.*: CIC. fin. 1, 30 calere ignem, nivem esse albam ..., quorum nihil oportere -is rationibus confirmare. VAL. MAX. 9, 12 ext. 1 QVINT. inst. 1, 10, 5.

3 *fere i. q. affectatus, nimius*: CIC. off. 1, 130 adhibenda ... munditia est non odiosa neque -a nimis (HIER. epist. 22, 29, 1 nec affectatae sordes, nec -ae munditiae conveniunt Christianis).

B *crudelitatis, iniquitatis sim.*: 1 *de tormentis* (*cf. p. 1820, 20*): CIC. off. 3, 100 *Regulus non* ignorabat se ... ad -a supplicia proficisci (VAL. MAX. 3, 8, 3 COD. Theod. 1, 22 [24 Kr.], 1 PASS. Mar. Iac. 5, 4 *al.*). SVET. Tib. 62, 2 post longa et -a tormenta (MOYS. Cypr. epist. 31, 3 p. 559, 4 AMM. 26, 6, 7. HEGES. 5, 53, 1 p. 414, 28 -issima [*gr. aliter*]. AVG. serm. 275, 2 p. 1254fin. truculentiora et -iora. PASS. coron. 7. *aliter p. 1821, 29*). LACT. inst. 5, 11, 16 -os dolores corporibus immittunt. 7, 17, 7 -is cruciatibus necabuntur (*al.*). AVG. civ. 3, 28 p. 141, 3 D. crudelis ... securitas genera mortium -a congemuit. COD. Theod. 9, 7, 3 (= Iust. 9, 9, 30) -is poenis. 2 *de variis*: SVET. Cal. 38, 1 vario et -issimo calumniarum et auctionum et vectigalium genere (*cf.* AMM. 19, 11, 3 -orum detestanda nomina titulorum). TERT. apol. 50, 13 nec quisquam proficit -ior quaeque crudelitas vestra (*cf.* PASS. Mar. Iac. 12, 1 -a compendia saeviendi).

C *falsitatis, astutiae, i. q. fictus, commenticius*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 108, 11 ostendentes ... falsitatem suam et non solum commentaticiam fraudem aut -am versutiam (*cf.* p. 117, 7 Eusebii ... -a malitia. AMM. 27, 12, 3 per -as periuriisque mixtas illecebras captum regem. 28, 2, 11 -is fallaciis. COD. Theod. 3, 1, 2, 2 in -is cuniculis). COD. Theod. 5, 12, 2 (31, 1 Kr.) vel -a fraude ⟨vel quo a⟩lio artificio. 16, 7, 4, 1 (= Iust. 1, 7, 3, 2) neque umbra aliqua -ae defensionis aut muniminis obducetur (*syn.* commenticia et concinnata). PASS. Theclae C abc 8 p. 23, 5. 12. 17 seductoria et -a et nova verba (ἀπατηλούς, inexquisita *Cd*, inania *A*, vana *B*).

inde audacius de ipso homine -a versutia et calliditate utente, i. q. versutus, callidus (*cf. l. 42 et l. 31*): HERM. Pal. vis. 3, 3, 1 -issimus homo es volens cognoscere ea, quae ad turrem pertinent (πανοῦργος, *vulg.* versutus; *cf. sim. 5, 5, 1* callidum).

p. p. p. **exquīsīta**, -ōrum *pro subst. n. pl.* (*cf. p. 1816, 48*). *fere i. q. indagata* (*cf. p. 1818, 72*): CIC. de orat. 1, 250 omnia ... consulta ... et -a. *fere i. q. expostulata* (*cf. p. 1818, 42*): SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 109 'lasanum' vas ..., quo ventrem purgamus, inventum ad -a (requisita *Pauly*) naturae (*i. χρείας*). *fere i. q. inventa, excogitata* (*cf. p. 1820, 34*): CASSIOD. var. 7, 9, 2 o inventa maiorum, o -a prudentium. *cf. et p. 1820, 82.*

adv. **exquīsītē**. *compar.: saepius. superl.: l. 70. 71. 72.* GLOSS. -ius ἐξεζητημένως.

(*diligenter inquirendo, indagando*) *fere i. q. diligenter* (*opp.* neglegenter *l. 76*), *accurate* (*v. l. 56*), *subtiliter, cum arte, cura sim.* (*syn.* curiose *l. 80*): 1 *de sermone* (*syn.* eleganter *l. 57*. *c. vituperatione quasi nimii studii e. g. l. 62*): CIC. Brut. 277 *Calidius* cum ... diceret deque eo crimine accurate et -e disputavisset. QVINT. inst. 8, 2, 21 ut *multi* id iam demum eleganter atque -e dictum putent, quod interpretandum sit (12, 10, 75 ubi ... quid -ius dictum accidit auribus imperitorum *eqs.* GELL. 1, 22, 9 -e ... et comperte ... Paulus dicebat. DON. Ter. Andr. 280 'ut servem fidem' -e [*sc. dictum*]. SCHOL. Pers. 3, 14 'fistulam' pro cannali calamo -e dixit. *al.*). SVET. Tib. 56 Xenonem ... -ius sermocinantem cum interrogasset *Tiberius eqs.* DON. Ter. Phorm. 133 -e ... subiectum est. 214 -e addidit. *cf. et p. 1823, 3.*

2 *de doctrina sim.*: CIC. Brut. 322 nemo erat, qui videretur -ius quam volgus hominum studuisse litteris. Tusc. 1, 116 quae (*sc. rationes*) -ius a philosophis colliguntur (*cf.* SOL. 2, 38 naturas lapidum -ius sunt persecuti. AMM. 28, 1, 15 -e scrutando notare. AVG. civ. 18, 52 p. 338, 23 D. -e et ingeniose ... comparata). TIRO Gell. 10, 1, 7 eam rem Pompeius -issime rettulit ad doctissimos. GELL. 13, 7, 6 libros Aristotelis ..., quos de animalibus -issime composuit (*cf.* 14, 3, 1 pleraque omnia -issime scripsere). AMM. 28, 1, 2 -e narrando. *c. vituperatione falsitatis, fere i. q. astute*: AMM. 19, 12, 16 blanditiarum taetra commenta ... -e confingens.

3 *de vestimentis*: TAC. Germ. 17, 1 *Germani* gerunt et ferarum pelles, proximi ripae neglegenter; ulteriores -ius, ut quibus nullus per commercia cultus, eligunt feras (*cf. Pasquali, StIt. 16, 1939, 134*).

4 *de cibis, i. q. laute, luxuriose*: CAEL. AVR. chron. 2, 13, 178 panis ... decoquendus, sed non -e condītus (*cf. chron. 1, 1, 17* cibi curiose condīti). PALLAD. hist. mon. II 9 p. 354C nec apud neglegentiores invenitur quis abundantius cibos percipere aut -ius (*gr. p. 44, 22 B.* οὐδὲ παρὰ τοῖς ῥαθύμοις ἔστιν εὑρεθῆναι ἀδηφαγίαν ἢ ἀδιαφορίαν).

deriv.: exquisitim, exquisitio, exquisitor.

[*Oellacher †*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae